

ശ്രീമദ് വാല്മീകി

രാമായണം

ഉത്തരകാണ്ഡം

ശ്രീമദ്പാലു്കിരാമായണം

ഉത്തരകാണ്ഡം.

(അനന്തശാസ്താവ്യാഖ്യാനസമിതം)

Dharmalaya Edition.

വ്യാഖ്യാതാവ്:

ബ്രഹ്മശ്രീ ജി. എസ്സ്. ശ്രീനിവാസയ്യർ, ബി. എ., എൽ. ടി.,
ഫോഡ് മാസ്റ്റർ, ഹൈസ്കൂൾ, അലത്തൂർ.

Published with the aid of

Sri M. N. RAMASWAMY IYER,

BANKER

By

R. SUBRAHMANYA VADHYAR & SONS,

BOOK-SELLERS & PUBLISHERS,

KALPATHI-PALGHAT

Price Rs. 5]

1941.

Printed at
THE SCHOLAR PRESS,
PALGHAT
April 1941

വിഷയാനുക്രമണിക.

സക്തം	വിഷയം	ശ്ലോകസംഖ്യ	പേജ്
1.	ശ്രീരാമൻ ഋഷിമാദരാട് ചോദ്യം ചെയ്യുന്നത്	36	1
2.	വിശുദ്ധസ്തന്റെ ഉത്പത്തി.	32	9
3.	കുഞ്ജരൻ ചോകപാലതപം ലഭ്യ മുതലായത് ലഭിക്കുന്നത്.	35	17
4.	രാവണാദികൾക്ക് മുമ്പുള്ള രാക്ഷസരുടെ ഉത്പത്തി.	32	25
5.	മാല്യവാൻ മുതലായവരുടെ സന്താനോത്പത്തി.	45	33
6.	മഹാവിഷ്ണുവും മാല്യവാൻ മുതലായവരുമായുള്ള യുദ്ധം.	61	43
7.	മാലിയെ വധിക്കുന്നത്.	52	57
8.	സുമാലി മുതലായവരെ അടക്കുന്നത്.	26	69
9.	രാവണാദികളുടെ ഉത്പത്തി.	43	75
10.	രാവണൻ മുതലായവർക്കു വരും നൽകുന്നത്.	47	84
11.	രാവണൻ ലഭ്യ കയ്യുലാക്കുന്നത്.	50	96
12.	രാവണാദികളുടെ വിവാഹം.	31	108
13.	കുഞ്ജരഭൃതനെ ഹനിക്കുന്നത്.	41	115
14.	യക്ഷന്മാരും രാക്ഷസരും തമ്മിലുള്ള യുദ്ധം	28	125
15.	പുഷ്പകവിമാനത്തെ അപഹരിക്കുന്നത്.	32	131
16.	രാവണൻ എന്ന പേർ ലഭിക്കുന്നത്.	41	138
17.	വേദവതിയുടെ ശാപം.	39	148
18.	മരുത്തമഹാരാജാവിനെ ജയിക്കുന്നത്.	36	158
19.	അനരണ്യന്റെ ശാപം.	30	166
20.	രാവണനും നാരദനുമായുള്ള സമാഗമം.	30	173
ഇരുപത്തൊന്നാം ദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		767	
21.	യമനും രാവണനുമായുള്ള യുദ്ധം.	43	181
22.	യമന്റെ വിജയം.	51	191
23.	വരണനെ ജയിക്കുന്നത്.	53	202
പ്രക്ഷിപ്ത സക്തം 1-5		214	
24.	ഖരനും ശൂർപ്പണഖയും ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ വസിക്കുന്നത്.	39	247
25.	മധുവുമായുള്ള സഖ്യം	53	256
26.	നളകുഞ്ജരൻ ശപിക്കുന്നത്.	59	268
27.	സുമാലിവധം.	49	282
28.	ജയന്തനെ കൊണ്ടുപോയി മറച്ചുകളയുന്നത്.	48	293
29.	ഇന്ദ്രനെ ബന്ധിക്കുന്നത്.	41	303
30.	ഇന്ദ്രന്റെ താല്പര്യങ്ങളെ കാരണത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നത്.	57	313
31.	രാവണൻ നമ്മദയിൽ സ്നാനം ചെയ്യുന്നത്.	42	317

സക്തം	വിഷയം	ശ്ലോകസംഖ്യ	പേജ്
32.	രാവണൻ ഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നത്	73	337
33.	രാവണനെ വിട്ടയക്കുന്നത്	23	354
34.	ബാലിയും രാവണനുമായുള്ള യുദ്ധം	46	360
35.	ഹനുമാന്റെ ഉല്പത്തി	65	370
36.	ഹനുമാൻ വരം നേടുന്നത്	60	386
37.	പ്രജകൾ കാത്തു നില്ക്കുന്നത്	26	401
	പ്രക്ഷിപ്ത സക്തം 6—10		407
38.	ജനകരാജാവു മുതലായവർ മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്നത്	31	435
39.	വാനരന്മാരെ പ്രീതിപ്പെടുത്തുന്നത്	20	442
40.	ഹനുമാന്റെ പ്രാർത്ഥന	25	447
	ഇരുപത്തൊന്നാം ദിവസം ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		904
41.	പുഷ്പകവിമാനത്തെ അയക്കുന്നത്	19	453
42.	ശ്രീരാമനും സീതയും വിഹരിക്കുന്നത്	32	458
43.	ഭദ്രൻ വന്നു പറയുന്നതിനെ കേൾക്കുന്നത്	23	465
44.	ലക്ഷ്മണൻ മുതലായവരെ വരുത്തുന്നത്	20	470
45.	സീതയെ പരിത്യജിക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിക്കുന്നത്	24	475
46.	സീതയെ ഗംഗാതീരത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോവുന്നത്	32	481
47.	ശ്രീരാമാജ്ഞയെ കമിക്കുന്നത്	18	488
48.	സീതയെ വിട്ടേച്ചു പോകുന്നത്	26	493
49.	വാല്മീകിയുടെ ആശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത്	23	499
50.	സുമന്ത്രൻ ലക്ഷ്മണനോട് ഒരു രഹസ്യത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നത്	19	505
51.	ഭൃഗുമഹർഷിയുടെ ശാപം	38	510
52.	ശ്രീരാമനെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നത്	18	519
53.	ഇഗ്ഗംഗത്തെപ്പറ്റി കമിക്കുന്നത്	22	523
54.	ഇഗ്ഗംഗരാജാവ് കുഴിയിൽ വീണുകിടക്കുന്നത്	18	529
55.	നിമിഷേയും വസിഷ്ഠന്റെയും ശാപങ്ങളെപ്പറ്റി പറയുന്നത്	20	533
56.	വസിഷ്ഠമഹർഷി മൈത്രാവരണിയാകുന്നത്	24	538
57.	നിമിഷകുവർത്തിയും കണ്ണിമക്കുന്നതും	20	544
58.	യയാതിയുടെ ശാപം	23	549
59.	പുരുവിനെ രാജാവായി വാഴിക്കുന്നത്	22	554
	പ്രക്ഷിപ്ത സക്തം 11—13		561
60.	ഭാഗ്യവദ്യവനമഹർഷി മുതലായവരുടെ ആഗമനം	18	577
	ഇരുപത്തൊന്നാം ദിവസം ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		459
61.	ലവണാസുരന്റെ ഉപദ്രവത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നത്	23	581
62.	ശത്രുഘ്നൻ ശ്രീരാമനോടായി അപേക്ഷിക്കുന്നത്	22	587

സക്തം	വിഷയം	ശ്ലോകസംഖ്യ	പേജ്
63.	ലവണവധത്തിനുള്ള ഉപായത്തെ കഥിക്കുന്നത്	32	592
64.	ശത്രുഘ്നൻ പുറപ്പെടുന്നത്	17	598
65.	മിത്രസഹസ്രന്റെ കഥ	35	602
66.	കുശലവന്മാർ ജനിക്കുന്നത്	15	610
67.	മാന്ധാതാവിന്റെ വധത്തെപ്പറ്റി കഥിക്കുന്നത്	23	614
68.	ലവണാസുരനും ശത്രുഘ്നനുമായുള്ള വാദം	19	619
69.	ലവണാസുരന്റെ വധം	40	623
70.	മധുരാപുരത്തെ നിമ്മിക്കുന്നത്	16	632
71.	ശത്രുഘ്നനെ വാല്മീകിമുനി പ്രശംസിക്കുന്നത്	24	636
72.	ശത്രുഘ്നനും ശ്രീരാമനുമായി കാണുന്നത്	20	641
73.	ബ്രാഹ്മണൻ ആചലാതി പറയുന്നത്	19	646
74.	നാരദന്റെ വാക്യം	33	650
75.	ശംഖുകനെ തിരയുന്നത്	18	659
76.	ശംഖുകനെ വധിക്കുന്നത്	37	663
77.	അഗസ്ത്യൻ ദിവ്യപുരുഷനോടു ചോദിക്കുന്നത്	20	672
78.	ശേപതമഹാരാജാവിന്റെ ചരിത്രം	30	677
79.	ദണ്ഡൻ രാജ്യം സ്ഥാപിക്കുന്നത്	19	684
80.	ദണ്ഡൻ അരജയെ മാനഭംഗപ്പെടുത്തുന്നത്	18	688

ഇരുപത്തൊമ്പതാം ദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ 480

81.	ദണ്ഡനെ ശുക്രാചാര്യൻ ശപിക്കുന്നത്	21	693
82.	ശ്രീരാമൻ അഗസ്ത്യ ശാത്രമത്തിൽനിന്നു മടങ്ങുന്നത്	20	698
83.	രാജസുയയാഗം വേണ്ടെന്നുവെക്കുന്നത്	20	703
84.	വൃത്രാസുരന്റെ തപസ്സ്	18	708
85.	വൃത്രാസുരവധം	22	712
86.	ഇന്ദ്രൻ ബ്രഹ്മഹത്യയിൽനിന്നു മോചിക്കുന്നത്	20	717
87.	ഇളമഹാരാജാവു സ്ത്രീയായിത്തീരുന്നത്	29	722
88.	ഇളയും ബുധനുമായി കാണുന്നത്	24	728
89.	പുത്രാവസ്ഥിന്റെ ജനനം	25	734
90.	ഇള വീണ്ടും പുരുഷനാകുന്നത്	25	740
91.	അശ്വമേധം ചെയ്യാൻ ഏല്പാടുകയെന്നത്	26	746
92.	കുതിരയെ ഭൂപ്രദക്ഷിണം ചെയ്യിക്കുന്നത്	18	752
93.	വാല്മീകിമുനി രാമായണം ഗാനംചെയ്യാൻ കുശലവന്മാരെ നിയോഗിക്കുന്നത്	18	756
94.	കുശലവന്മാർ രാമായണം പാരായണം ചെയ്യുന്നത്	29	760
95.	വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ അടുക്കൽ ഭൂതന്മാരെ പറഞ്ഞയക്കുന്നത്	15	768
96.	വാല്മീകിമഹർഷി ശപഥം ചെയ്യുന്നത്	22	771

സക്തം	വിഷയം	ശ്ലോകസംഖ്യ	പേജ്
97.	സീതാദേവി രസാതലത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത്	26	776
98.	ശ്രീരാമന്റെ കോപത്തെ ബ്രഹ്മാവ് ശമിപ്പിക്കുന്നത്	27	782
	മുപ്പതാം ദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		405
99.	കൌസല്യാദേവി മുതലായവരുടെ മരണം	18	789
100.	ഗന്ധർവ്വരാജ്യത്തെ കീഴടക്കുവാനുള്ള യാത്ര	25	794
101.	ഭാരതപുത്രന്മാക്ക് പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്യുന്നത്	18	799
102.	ലക്ഷ്മണപുത്രന്മാരെ വാഴിക്കുന്നത്	17	803
103.	കാലഭദ്രമുന്തി വരുന്നത്	17	807
104.	ബ്രഹ്മദേവൻ പറഞ്ഞയച്ച വാക്യത്തെ അറിയിക്കുന്നത്	19	812
105.	ദുർവാസസ്സമഹഷി വരുന്നത്	19	817
	31-ാം ദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		133
106.	ലക്ഷ്മണനെ പരിത്യജിക്കുന്നത്	18	822
107.	കുശലവന്മാരെ വാഴിക്കുന്നത്	20	826
108.	വിഭീഷണൻ മുതലായവരെ നിയമിക്കുന്നത്	30	832
109.	ശ്രീരാമൻ വൈകുണ്ഠയാത്രക്കായൊരുങ്ങുന്നത്	22	840
110.	സപ്താരോഹണം	38	845
	മുപ്പത്തിരണ്ടാം ദിവസം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		128
	ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ ആകെ ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ		3256

ശ്രീ ഉത്തരകാണ്ഡസ്യ അംഗന്യാസാദി മന്ത്രാഃ.

അസ്യ ശ്രീമദുത്തരശ്രീരാമായണമഹാമന്ത്രസ്യ ചതുർമുഖോ ഭഗവാന്തൃഷിഃ
അനുഷ്ടുപ് ഛന്ദഃ ; ശ്രീരാമചന്ദ്രഃ പരമാത്മാ ദേവതാ.

രാം ബീജം ; നമഃ ശക്തിഃ ; രാമായേതി കീലകം
ശ്രീരാമചന്ദ്രപ്രസാദസിദ്ധ്യന്തേമ ജപേ വിനിയോഗഃ.

ഭാശരഥയേ അംഗുഷ്ഠാഭ്യാം നമഃ ; സീതാകാന്തായ തഞ്ജനീഭ്യാം നമഃ ;
ധർമ്മാത്മനേ മദ്ധ്യമാഭ്യാം നമഃ ; ഖരഹന്ത്രേ അനാമികാഭ്യാം നമഃ ; സുഗ്രീവമി
ത്രായ കനിഷ്ഠികാഭ്യാം നമഃ ; ഭശാസ്യഹന്ത്രേ കരതലകരപുഷ്പാഭ്യാം നമഃ ;
ഭാശരഥയെ ഹൃദയായ നമഃ ; സീതാകാന്തായ ശിരസേ സ്വാഹാ ; ധർമ്മാത്മനേ
ശിഖായൈ വഷട് ; ഖരഹന്ത്രേ കവചായ ഹും ; സുഗ്രീവമിത്രായ നേത്രത്രയായ
വെൺഷട് ; ഭശാസ്യഹന്ത്രേ അസ്രായഹട് ; ഭൂർഭുവസ്സുവരോമിതി ദിഗ്ബന്ധഃ.

ധ്യാനം :— “സുതാഭ്യാം സേവ്യമാനാങ് ശ്രീം മുനിസംഘൈരഭിഷ്ഠിതം
യജ്ഞവേദിഗതം രാമം ബ്രഹ്മാദിസ്തുതമാത്രയേ”
അഗസ്ത്യാദിമുനിസ്തുതം രാജ്യസിംഹാസനസ്ഥിതം
സർവ്വദേവാത്മകം ധ്യായേദുത്തരേ കാണ്ഡ ഉത്തമേ.

(ഈ ഇത്യാദി പഞ്ചോപചാരാൻ കൃതപാ).

മൂലമന്ത്രഃ :—

“ആദികാവ്യമിദം രാമ തപയി സർവ്വം പ്രതിഷ്ഠിതം
ന ഹ്യന്യോഽപരി കാവ്യാനാം യശോഭാഗ്രാഘവാദൃതേ.”

ഏതം യഥാശക്തി ജപേത്.

അനന്തരം ഇമേ പ്രാർത്ഥനാശ്ലോകാഃ പഠനീയാഃ

“രാമായണമഹാമന്ത്രപഠനേന സനാതനഃ
ബ്രഹ്മവിഷ്ണുപീശപരാ നിത്യം ഗൃഹേ തിഷ്ണു മേ സദാ
ആകൃഷ്ടാ രാമമന്ത്രേണ കാരുണ്യം മഹദാസ്ഥിതാഃ
ഘടികാപാദുകാഭ്യഷ്ടസിദ്ധയോ നിധയോ നവ
പാർവ്വതീ ച രമാ വാണീ മാതരഃ സന്തു മേ ഗൃഹേ.”

അഥ പാരായണോപക്രമശ്ലോകസഹിതം പാരായണഃ കർത്തവ്യഃ.

പാരായണ സമാപ്തം യഥാസമ്പ്രദായം മംഗളശ്ലോകാഃ പഠനീയാഃ

ശുഭമസ്തു.

ശ്രീമദ്രാമായണപൂജാക്രിമഃ.

ആചമ്യ. ശുക്ലാം + ശാന്തയേ. ഓം ഭൂഃ + ഭൂർഭുവസ്സുവരോ മമോ
പാത്ത സമസ്ത ഭൂരിതക്ഷയഭാരാ ശ്രീപരമേശ്വരപ്രീത്യർത്ഥം ശ്രീ സീതാ
ലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേതശ്രീരാമചന്ദ്രപ്രസാദസിദ്ധ്യർത്ഥം ശ്രീരാമ
ചന്ദ്രപ്രസാദേന സർവ്വാനിഷ്ടനിവാരണാർത്ഥം സർവ്വാഭിഷ്ടസിദ്ധ്യർത്ഥം യാവഹ്ലുക്കി
പൂജാം പാരായണം ച കരിഷ്യേ.

തദംഗം കലശ-ശംഖ-ആത്മ-പീഠ-പൂജാം ച കരിഷ്യേ.

അസ്തിൻ പുസ്തകേ ശ്രീ സീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത
ശ്രീരാമചന്ദ്രം ധ്യായാമി. ആവാഹയാമി. ആസനം സമപ്തയാമി. പാദ്യം
സമപ്തയാമി. അർച്യം സമപ്തയാമി. ആചമനീയം സമപ്തയാമി. മധുപക്തം
സമപ്തയാമി സ്നാനം സമപ്തയാമി സ്നാനാനന്തരം ആചമനീയം സമപ്തയാമി.
വസ്ര-യജ്ഞോപവീത-ഉത്തരീയ-ആഭരണാർത്ഥം അക്ഷതാൻ സമപ്തയാമി.
ഗന്ധാൻ ധാരയാമി. ഗന്ധോപരി അക്ഷതാൻ സമപ്തയാമി. പുഷ്പാണി
സമപ്തയാമി.

ഓം. അച്യുതായ നമഃ	ഓം. മധുസൂദനായ നമഃ	ഓം. ശ്രീരാമഭദ്രായ നമഃ
„ അനന്തായ നമഃ	„ ത്രിവിക്രമായ നമഃ	„ ശ്രീരാമചന്ദ്രായ നമഃ
„ ഗോവിന്ദായ നമഃ	„ വാമനായ നമഃ	„ വേധസേ നമഃ
„ കേശവായ നമഃ	„ ശ്രീധരായ നമഃ	„ രഘുനാഥായ നമഃ
„ നാരായണായ നമഃ	„ ഹൃഷീകേശായ നമഃ	„ നാഥായ നമഃ
„ മാധവായ നമഃ	„ പദ്മനാഭായ നമഃ	„ സീതായാഃപതയേനമഃ
„ ഗോവിന്ദായ നമഃ	„ ഭാമോദരായ നമഃ	„ പിതൃഭക്തായ നമഃ
„ വിഷ്ണുവേ നമഃ	„ ശ്രീരാമായ നമഃ	„ കോദണ്ഡപാണയേ

നമഃ

ഓം സച്ചിദാനന്ദവിഗ്രഹായ നമഃ. നാനാവിധ പരിമളപുഷ്പാണി സമപ്ത
യാമി. ശ്രീരാമചന്ദ്രായ നമഃ. ധൂപം ആഹ്വായയാമി. ദീപം ദർശയാമി.
നൈവേദ്യം (ക്ഷീരം-ഫലം, അഥവാ നാളികേരഖണ്ഡഭയം) നിവേദയാമി.
താംബൂലം സമപ്തയാമി-കർപ്പൂരനീരാജനം ദർശയാമി. മരത്രചാമരാദി സമസ്ത
രാജോപചാരഭേദോപചാരാൻ സമപ്തയാമി. അനേകകോടി പ്രദക്ഷിണ
നമസ്കാരാൻ സമപ്തയാമി.

ശ്രീരാമായണപാരായണോപക്രമശ്ലോകഃ.

- വാഗീശാദ്യാം സുമനസം സർവ്വതത്ത്വാനുഭവകൃതം
യന്നതപാ കൃതകൃത്യാം സുസ്തം നമാമി ഗജാനനം. 1
- ദോഷീകൃതാ ചതുർദ്വിഃ സ്തൂടികമണിമയീമക്ഷമാലാം ദധാനാ
ഹസ്തേനൈകേന പദ്മം സിതമപി ച ശുഭം പുസ്തകം ചാപരണ
ഭാസാ കന്ദേന്ദ്രശംഖസ്തൂടികമണിനിഭാ ഭാസമാനാടസമാനാ
സാ മേ വാദേവതേയം നിവസതു വദനേ സർവ്വാ സുപ്രസന്നാ. 2
- കൃഷ്ണം രാമ രാമേതി മധുരം മധുരാക്ഷരം
ആത്മ്യ കവിതാശാഖാം വന്ദേ വാല്മീകികോകിലം. 3
- വാല്മീകേമുനിസിംഹസ്ത്ര കവിതാവനചാരിണഃ
ശൃംഗപൻ രാമകഥാനാദം കോ ന യാതി പരാം ഗതിം. 4
- യഃ പിബൻ സതതം രാമചരിതാമൃതസാഗരം
അതുപ്ലസ്തം മുനിം വന്ദേ പ്രാചേതസമകല്പജം. 5
- ഗോഷ്ഠീകൃതവാരാശിം മശകീകൃതരാക്ഷസം
രാമായണമഹാമാലാരത്നം വന്ദേനിലാത്മജം. 6
- അഞ്ജനാനന്ദനം വീരം ജാനകീശോകനാശനം
കപീശമക്ഷഹന്താരം വന്ദേ ലങ്കാഭയങ്കരം. 7
- ഉല്പംഷ്ട സിന്ധോഃ സലിലം സലിലം യഃ ശോകവഹ്നിം ജനകാത്മജായാഃ
ആദായ തേനൈവ ദദാമ ലങ്കാം നമാമി തം പ്രാഞ്ജലിരാഞ്ജനേയം. 8
- ആഞ്ജനേയമതിപാടലാനനം കാഞ്ചനാദികമനീയവിഗ്രഹം
പാരിജാതതരുമുലവാസിനം ഭാവയാമി പവനാനന്ദനം. 9
- യത്ര യത്ര രഘുനാഥകീർത്തനം തത്ര തത്ര കൃതമസ്തകാഞ്ജലിം
ഖാഷ്ട പാരിപരിപൂർണ്ണലോചനം മാതരിം നമത രാക്ഷസാന്തകം. 10
- മനോജവം മാതതതുല്യവേഗം ജിതേന്ദ്രിയം ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠം
വാതാത്മജം വാനരയുഗ്മമുഖ്യം ശ്രീരാമഭൂതം ശിരസാ നമാമി. 11
- യഃ കണ്ഠാഞ്ജലിസമ്പുടൈരഹരഹഃ സമൃക് പിബത്യാദരാ-
ദപാല്മീകേവ്വദനാരവിന്ദഗളിതം രാമായണാഖ്യം മധു
ജന്മവ്യാധിജരാവിപത്തിമരണൈരത്യന്തസോപദ്രവം
സംസാരം സ വിഹായ ഗർഭിണി പുമാൻ വിഷ്ണോഃ പദം ശാശ്വതം. 12
- തദ്ദുപഗതസമാസസന്ധിയോഗം സമമധുരോപനതാത്മവാക്യബലം
രഘുവരചരിതം മുനിപ്രണീതം ദശശിരസശ്ച വധം നിശാമയജപം. 13
- വാല്മീകിഗിരിസംഭൂതാ രാമസാഗരഗാമിനീ
പുനാതി ഭൂവനം പുണ്യാ രാമായണമഹാനഭീ. 14
- ശ്ലോകസാരജലാകീർണ്ണം സർഗ്ഗകല്പോലസങ്കലം
കാണ്ഡഗ്രാഹമഹാമീനം വന്ദേ രാമായണാർണ്ണവം. 15
- വേദഭവദ്യേ പരേ പുംസി ജാതേ ദശരഥാത്മജേ
വേദേ പ്രാചേതസാദാസീത്സാക്ഷാദ്രാമായണാത്മനാ. 16

- വൈഭവീസമിതം സുരഭമതലേ ഹൈമേ മഹാമണ്ഡപേ
 മദ്ധ്യപുഷ്പകമാസനേ മണിയേ വീരസനേ സുസ്ഥിതം
 അഗ്രവാചയതി പ്രഭഞ്ജനസുതേ തതപം മുനിഭ്യഃ പരം
 വ്യാഖ്യാനം ഭരണാഭിഭാഷിണി പരിവൃതം രാമം ഭജ ജഗ്ഗമളം. 17
- വാമേ ഭൂമിസുതാ പുരശ്ച ഹനമാൻ പശ്ചാത്തു മിത്രാസുതഃ
 ശത്രുഹ്ലോഭാതശ്ച പാർവതഭയോദ്യായപാദികാണഷു ച
 സുഗ്രീവശ്ച വിഭീഷണശ്ച യുവരാട് താരാസുതാ ജാംബവാൻ
 മദ്ധ്യേ നീലസരോജകോമളരൂപം രാമം ഭജ ജഗ്ഗമളം. 18
- നമോസ്തു രാമായ സലക്ഷണായ ദേവൈ ച തസ്യൈ ജനകാത്മജായൈ
 നമോസ്തു രുദ്രരൂപമാനിലേഭ്യോ നമോസ്തു ചന്ദ്രാക്ഷമരോഗണഭ്യഃ. 19

പാരായണസമാപനശ്ലോകഃ

- സ്വസ്തി പ്രജാഭ്യഃ പരിപാലയന്താം നൃപയുന മാശ്നേണ മഹീം മഹീശഃ
 ഗോബ്രാഹ്മണഭ്യഃ ശുഭമസ്തു നിത്യം ലോകാഃ സമസ്താഃ സുഖിനോ ഭവന്തു. 1
- കാലേ വഷ്ടു പശ്ചന്ത്യഃ പൃഥിവീ സസ്യശാലിനീ
 ദേശാടയം ക്ഷോഭരഹിതോ ബ്രാഹ്മണാഃ സന്തു നിർഭയാഃ. 2
- അപുത്രാഃ പുത്രിണഃ സന്തു പുത്രിണഃ സന്തു പൗത്രിണഃ
 അധനാഃ സധനാഃ സന്തു ജീവന്തു ശരദാം ശതം. 3
- ചരിതം രഘുനാഥസ്യ ശതകോടിപ്രവിസ്തരം
 ഏകൈകമക്ഷരം പ്രോക്തം മഹാപാതകനാശനം. 4
- ശുണപൻ രാമായണം ഭക്ത്യാ യഃ പാദം പദഃപവ വാ
 സ യാതി ബ്രഹ്മണഃ സ്ഥാനം ബ്രാഹ്മണ്യം പുഷ്പതേ സദാ. 5
- രാമായ രാമഭദ്രായ രാമചന്ദ്രായ വേദധനു
 രഘുനാഥായ നാഥായ സീതായാഃ പതയേ നമഃ. 6
- യന്മംഗളം സഹസ്രാക്ഷ സർവ്വദേവനമസ്കൃതേ
 വൃതനാശേ സമഭവത് തദന്ത ഭവതു മംഗളം. 7
- യന്മംഗളം സുപണ്ഡ്യ വിനതാടകപ്ലയത് പുരാ
 അമൃതം പ്രാത്ഥയാനസ്യ തദന്ത ഭവതു മംഗളം. 8
- അമൃതോത്പാദനേ ദൈത്യാൻ ഘ്നതോ വക്ത്രധരസ്യ യത്
 അഭിതിമ്ംഗളം പ്രാദാത് തദന്ത ഭവതു മംഗളം. 9
- ത്രീൻ വിക്രമാൻ പ്രകൃമതോ വിഷ്ണോരമിതതേജസഃ
 യദാസീന്മംഗളം രാമ തദന്ത ഭവതു മംഗളം. 10
- ജതവഃ സാഗരാ ദപീപാ വേദാ ലോകാ ദിശശ്ച തേ
 മംഗളാനി മഹാബാഹോ ദിശന്തു തവ സർവ്വദാ. 11
- കായേന വാചാ മനഃസന്ദ്രിയൈശ്ച ബുദ്ധ്യാത്മനാ വാ പ്രകൃതേഃസ്വഭാവാത്
 ക്ഷരാമി യദ്യത്സകലം പരസ്സൈ നാരായണഃയതി സമസ്തയാമി. 12

ഹരിഃ ഓം ശ്രീഗുരുഭ്യോനമഃ
 ശ്രീ സിതാ ലക്ഷ്മണ ഭാരത ശത്രുഘ്ന ഹനുമത്സംഗത ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്വാമിനെ നമഃ

ശ്രീമദ്വാല്മീകിരാമായണം

ഉത്തരകാണ്ഡം

പുരാ കശലവന്ദ്രാം ശ്രീരാമസന്നിധാവശേഷമയജ്ഞവാദേ ഷഡ്വിംശതിതമഃപദനി ഉത്തര
 കാണ്ഡേ പ്രഥമസ്തമഃരത്ന വിംശസുതപഞ്ചതം (20725—21491 ശ്ലോകാഃ) ഗീതം. തസ്മിൻ
 ഭിന്ന ഗീതാഃ ശ്ലോകാശ്ച 767.

പഞ്ച് കശലവന്ദ്രാരാൽ ശ്രീരാമസന്നിധാനത്തിൽ അശേഷമയ യാഗമണ്ഡപത്തിൽ
 വെച്ച് ഇരുപത്തൊന്നാം ദിവസം ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ ഒന്നു മുതൽ ഇരുപതു വരെ
 സുതംശം (20725 മുതൽ 21491 വരെ ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ടു.
 അന്നേദിവസം ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ട ശ്ലോകസംഖ്യ 767.

പ്രഥമഃ സുതഃ = ഒന്നാംസുതം.

[ശ്രീരാമപ്രശ്നഃ = ശ്രീരാമൻ ജ്ഞിമാദരാടു ചോദ്യംചെയ്യുന്നത്.]

പ്രാപ്തരാജ്യസ്യ രാമസ്യ രാക്ഷസാനാം വധേ കൃതേ
 ആജഗ്മുർജ്ജയഃ സദ്യേ രാഘവം പ്രതിനന്ദിതം.

1

രാക്ഷസാനാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ	ജ്ഞയഃ സദ്യേ	ജ്ഞികൾ എല്ലാവരും
വധേ കൃതേ,	സംഹാരത്തിനുള്ള	രാഘവം	ശ്രീരാമനെ
പ്രാപ്തരാജ്യസ്യ	രാജ്യംഭരിച്ചുവന്നിരുന്ന	പ്രതിനന്ദിതം	അഭിനന്ദിക്കുന്നതിനാ
രാമസ്യ,	ശ്രീരാമന്റെ അടുക്കൽ	ആജഗ്മുഃ.	വന്നു ചേർന്നു. [യ

ഇതിലെ ഒടുവിലത്തെ പാദത്തിൽ ഗായത്രിയുടെ 21-ാമത്തെ അക്ഷരം-വിന്യസിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.]

കൌശികോടമ യവക്രിതോ ഗാത്രേണ ഗാലവ ഏവ ച
 കണ്ഠോ മേധാതിഥഃ പുത്രഃ പൂർവ്വസ്യാം ദിശി യേ ശ്രീതാഃ

2

സ്വസ്തോത്രേയോടമ ഭഗവാൻ നമുചഃ പ്രമുചിസ്തഥാ
 അഗസ്തോടത്രിശ്ച ഭഗവാൻ സുമുഖോ വിമുഖസ്തഥാ
 ആജഗ്മുസ്തേ സഹാഗസ്തോ യേ ശ്രീതാ ഭക്ഷിണാം ദിശം.

3

പൂർവ്വസ്യാം	കിഴക്കു	യേ തേ അഥ	യാതൊരു ആ
ദിശി ശ്രീതാഃ	ദിക്കിൽ ഉള്ളവരായ	സ്വസ്തിഃ	സ്വസ്തിമാഹ്നിയും
യേ അഥ	യാതൊരു ആ	അത്രേയഃ	അത്രേയമാഹ്നിയും
കൌശികഃ	കൌശികമുനിയും	നമുചഃ	നമുചിമാഹ്നിയും
യവക്രിതഃ	യവക്രിത മാഹ്നിയും	പ്രമുചഃ	പ്രമുചിമാഹ്നിയും
ഗാർഗ്യഃ	ഗാർഗ്ഗ്യമാഹ്നിയും	അഗസ്തഃ	} അഗസ്തഗുരോവാൻ
ഗാലവഃ, ഏവ	ഗാലവ മാഹ്നിയും	ഭഗവാൻ	
മേധാതിഥഃ	മേധാതിഥിയുടെ	അത്രിഃ ഭഗവാൻ	അത്രിഭഗവാൻ
പുത്രഃ	പുത്രനായ	സുമുഖഃ	സുമുഖമാഹ്നിയും
കണ്ഠഃ, ച	കണ്ഠ മാഹ്നിയും	വിമുഖഃ	വിമുഖമാഹ്നിയും
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
ഭക്ഷിണാം	തെക്കെ	സഹാഗസ്തഃ	ച അഗസ്തഗുരുടെ കൂടെ
ദിശം സ്ഥിതാഃ	ദിക്കിൽ ഉള്ള	ആജഗ്മുഃ.	വന്നെത്തി. [യുള്ളവരും

നൃഷദ്ഗുഃ കവചോ ധൗമ്യോ രൌദ്രേയശ്ച മഹാനൃഷിഃ
 തേഹ്യാജഗുഃ സശിഷ്യാ വൈ യേ ശ്രീതാഃ പശ്ചിമാം ദിശം 4
 വസിഷ്ഠഃ കശ്യപോടമാത്രിവിശ്വാമിത്രഃ സഗൌതമഃ
 ജമദഗ്നിർഭാജസ്തേഹി സപ്തഷ്ഠസ്തഥാ
 ഉദീച്യാം ദിശി യേ വിപ്രാ നിത്യമേവ നിവാസിനഃ. 5

പശ്ചിമാം	പടിഞ്ഞാറെ	യേ	യാതൊരുവരോ
ദിശം	ദിക്കിൽ	തേ വിപ്രാഃ	ആ ബ്രാഹ്മണരായ
ശ്രീതാഃ	ഉള്ളവരായ	വസിഷ്ഠഃ,	വസിഷ്ഠ ഭഗവാൻ
യേ തേ	യാതൊരു ആ	കശ്യപഃ,	കശ്യപമഹർഷി,
നൃഷദ്ഗുഃ	നൃഷദ്ഗുഹമഹർഷിയും	അത്രിഃ,	അത്രിമഹർഷി,
കവചഃ	കവചമഹർഷിയും	സഗൌതമഃ	ഗൌതമമുനിയോടു കൂടിയ
ധൗമ്യഃ	ധൗമ്യ മഹർഷിയും	വിശ്വാമിത്രഃ,	വിശ്വാമിത്ര മഹർഷി
രൌദ്രേയഃ	രൌദ്രേയൻ എന്ന	ജമദഗ്നിഃ	ജമദഗ്നിമഹർഷി
മഹാൻ	} മഹർഷിയും,	ഭാജഃ	ഭാജമഹർഷി എന്നി
ഋഷിഃ ച			ങ്ങിയുള്ള
സശിഷ്യാഃ	} ശിഷ്യന്മാരോടു കൂടിയ	സപ്തഷ്ഠഃ	} സപ്തഷ്ഠികളും
അപി വൈ		അപി	
ഉദീച്യാം	വടക്കു	അഥ	ആ സമയം
ദിശി	ദിക്കിൽ,	തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ,
നിത്യം ഏവ	എന്നും	ഐജഗുഃ.	എഴുന്നള്ളി.
നിവാസിനഃ	വസിക്കുന്നവർ		

സംപ്രാപ്യ തേ മഹാത്മാനോ രാഘവസ്യ നിവേശനം
 വിഷ്ണിതാഃ പ്രതിഹാരാത്ഥം ഇതാശനസമപ്രഭാഃ. 6

ഇതാശന-	} അഗ്നിയ്ക്കു തുല്യമായ കാ	സംപ്രാപ്യ,	എത്തി,
സമപ്രഭാഃ		പ്രതി-	} ദാരുപാലൻ ചെന്നു
തേ മഹാത്മാനഃ	ആ മഹാത്മാർ	ഹാരാത്ഥം	
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ		വിവരം ഉണർത്തിക്ക
നിവേശനം	അരമനയിൽ	വിഷ്ണിതാഃ.	ന്നതിന്നായി
			കാത്തിരുന്നു.

ദാസ്യം പ്രോവാച ധർമ്മാത്മാ ഹൃഗസ്ത്വോ മുനിസത്തമഃ
 നിവേദ്യതാം ദാശരഥേർഋഷയോ വയമാഗതാഃ. 7

മുനിസത്തമഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠനും	ആഗതാഃ	വന്നിരിക്കുന്നതായി,
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവുമായ	ദാശരഥേഃ	ശ്രീരാമസ്വാമിയോടാ
അഗസ്ത ൧ഃ ഹി,	അഗസ്ത ൧ഭഗവാൻ,		യി
ദാസ്യം,	ദാരുപാലകനോടായി	നിവേദ്യതാം	ഉണർത്തിക്കപ്പെടട്ടെ,"
"ഋഷയഃ	"ഋഷികളായ		എന്ന്
വയം	ഞങ്ങൾ	പ്രോവാച.	ഉരചെയ്തു.

പ്രതിഹാരസ്തതസ്തൂണ്മഗസ്തുവചനോദിതഃ
സമീപം രാഘവസ്യൈവ പ്രവിവേശ മഹാത്മനഃ.

8

പ്രതിഹാരഃ	ദപാരപാലകൻ	രാഘവസ്തു	ശ്രീരാമന്റെ
അഗസ്ത ൧-	} അഗസ്ത ൧ഭഗവാന്റെ	സമീപം	തിരുമുവിൽ
വചനോദിതഃ		തൂണ്ണം ഏവ	വേഗത്തിൽ
തതഃ	അവിടെനിന്നും	പ്രവിവേശ.	എത്തി.
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ		

സ രാമം ദൃശ്യ സ്മഹസാ പൂണ്ണചന്ദ്രസമദ്യതിം
അഗസ്തം കഥയാമാസ സംപ്രാപ്തമുഷിഭിഃ സഹ.

9

സഃ,	അവൻ,	ഋഷഭിഃ സഹ	ഋഷികളോടുകൂടി
പൂണ്ണചന്ദ്ര-	} പൂണ്ണചന്ദ്രനൊത്ത തേ	അഗസ്ത ൧	അഗസ്ത ൧ഭഗവാൻ
സമദ്യതിം		സംപ്രാപ്തം	എഴുന്നെള്ളിയിരിക്ക
രാമം	ശ്രീരാമനെ	സഹസാ	ഉടനെ [നതായി
ദൃശ്യ,	നോക്കി,	കഥയാമാസ.	ഉണർത്തിച്ചു.

ശ്രുതപാ പ്രാപ്താൻ മുനീംസ്താംസ്തു പ്രത്യുത്ഥായ കൃതാഞ്ജലിഃ
രാമോഽഭിവാദ്യ പ്രയത ആസനാന്ത്യാദിദേശ ഹ.

10

രാമഃ തു	ശ്രീരാമൻ	പ്രത്യുത്ഥായ	എഴുന്നേറ്റ്
താൻ മുനീൻ	ആ ഋഷിമാർ	കൃതാഞ്ജലിഃ	അഞ്ജലികൂപ്പി
പ്രാപ്താൻ	എഴുന്നെള്ളിയിരിക്ക	അഭിവാദ്യ,	നമസ്കരിച്ച്,
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്, [നതായി	ആസനാനി	ആസനങ്ങളെ
പ്രയതഃ	വിനയപൂർവ്വം	ആദിദേശ ഹ.	നൽകി.

തേഷു കാഞ്ചനചിത്രേഷു മഹത്സു ച വരേഷു ച
യഥാഹ്മമുപവിഷ്യാസ്തേ ആസനേഷുചൂഷിപുംഗവാഃ.

11

തേ	ആ	മഹത്സു	വിശാലങ്ങളായ
ഋഷിപുംഗവാഃ ച	ഋഷിഃശ്രേഷ്ഠന്മാരും	വരേഷു	} ഉത്തമാസനങ്ങളിൽ
തേഷു	ആ	ആസനേഷു	
കാഞ്ചന-	} സ്വർണ്ണാലംകൃതങ്ങളാ	യഥാഹ്മ ച	ഉചിതം പോലെ
ചിത്രേഷു		ഉപവിഷ്യാഃ.	ഉപവേശിച്ചു.

രാമേണ കശലം പൂഷ്യാഃ സശിച്ഛാഃ സപുരോഗമാഃ
മഹഷ്ടയോ വേദവിദോ രാമം വചനമബ്രുവൻ.

12

സശിച്ഛാഃ	ശിച്ഛന്മാരോടുകൂടിയ	രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ
	വരും,	കശലം പൂഷ്യാഃ,	കശലപ്രശ്നം ചെയ്തു
സപുരോഗമാഃ	മുമ്പു ചെയ്യുന്ന പ്രധാ		പ്പെട്ടവരായി
	നികളോടുകൂടിയവരും,	രാമം	ശ്രീരാമനോടായി
വേദവിദഃ	വേദജ്ഞന്മാരുമായ	വചനം	} ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.
മഹഷ്ടയഃ,	മഹഷ്ടികൾ,	അബ്രുവൻ.	

കുശലം നോ മഹാബാഹോ സർവ്വത്ര രഘുനന്ദന

തപം തു ദിഷ്ട്വാ കുശലിനഃ പശ്യാമോ ഹതശാത്രവം.

13

“മഹാബാഹോ! “മഹാബാഹുവായ
രഘുനന്ദന! ശ്രീരാമ!
സർവ്വത്ര സർവ്വപ്രകാരത്തിലും
നഃ ഞങ്ങൾക്കു
കുശലം തു; ക്ഷേമം തന്നെ;

തപം നിന്തിരുവടിയെ
ഹതശാത്രവം ശത്രുക്കളുറവനായും,
കുശലിനം ക്ഷേമത്തോടു കൂടിയവനായും,
പശ്യാമഃ; ഞങ്ങൾ കാണുന്നു;
ദിഷ്ട്വാ! ഭാഗ്യം തന്നെ!

ന ഹി ഭാര്യ സ തേ രാമ രാവണഃ പുത്രപൗത്രവാൻ.

14

“രാമ! “ശ്രീരാമ!
പുത്ര- } പുത്രപൗത്ര സമേത
പൗത്രവാൻ } നായ
സഃ ആ

രാവണഃ, രാവണൻ,
തേ ഹി നിന്തിരുവടിക്കാണെ
നാൽ
ഭാര്യ ന. നിസ്സാരൻതന്നെ.

സധനുസ്തപം ഹി ലോകാംസ്രീൻ വിജയേഥാ ന സംശയഃ

ദിഷ്ട്വാ തപയാ ഹതോ രാമ രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ.

15

“സധനുഃ “കോദണ്ഡപാണിയാ
തപം ഹി നിന്തിരുവടിയായ്ക്കട്ടെ,
ശ്രീൻ ലോകാൻ ഐശ്വര്യങ്ങളേയും
വിജയേമാഃ, ജയിക്കുന്നതാണ്,
സംശയഃ ന; സംശയമില്ല;

രാമ! ശ്രീരാമ!
രാക്ഷസേശ്വരഃ രാക്ഷസരാജാവായ
രാവണഃ, രാവണൻ,
തപയാ നിന്തിരുവടിയായ്ക്കൽ
ഹതഃ കൊല്ലപ്പെട്ടു
ദിഷ്ട്വാ! ഭാഗ്യംതന്നെ.

ദിഷ്ട്വാ വിജയിനം തപാ ഭൂ പശ്യാമഃ സഹ സീതയാ.

16

“തപാ “നിന്തിരുവടിയെ
സീതയാ സഹ സീതാദേവിയോടുകൂടി
വിജയിനം വിജയിയായി

അഭൂ ഇപ്പോൾ
ദിഷ്ട്വാ ഭാഗ്യംകൊണ്ട്
പശ്യാമഃ. സന്ദർശിപ്പാൻ ഞങ്ങൾ
ക്കു സംഗതിയായി.

ദിഷ്ട്വാ പ്രഹസ്തോ വികടോ വിരൂപാക്ഷോ മഹോദരഃ

അകമ്പനശ്ച ഭുജ്ജ്ഞാ നിഹതാസ്തേ നിശാചരാഃ.

17

“ഭേ “ആ
നിശാചരാഃ രാക്ഷസന്മാരായ
പ്രഹസ്തഃ പ്രഹസ്തനും
വികടഃ വികടനും
വിരൂപാക്ഷഃ വിരൂപാക്ഷനും

മഹോദരഃ മഹോദരനും
ഭുജ്ജ്ഞഃ ഭുജ്ജ്ഞനായ
അകമ്പനഃ ച അകമ്പനനും
നിഹതഃ; കൊല്ലപ്പെട്ടു;
ദിഷ്ട്വാ. ഇതും ഞങ്ങളുടെ ഭാ
ഗ്യംതന്നെ.

യസ്യ പ്രമാണാദപിപുലം പ്രമാണം നേഹ വിദ്യതേ

ദിഷ്ട്വാ തേ സമരേ രാമ കുഭങ്കജ്ഞാ നിപാതിതഃ.

18

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	ന വിദ്യതേ	ഇല്ലയോ അങ്ങിനെയു
യസ്യ	യാതൊരുത്തന്റെ	കുംഭകണ്ഠം,	കുംഭകണ്ഠൻ, [ഭേ
പ്രമാണാത്	ദേഹപ്രമാണത്തെക്കാ	തേ	നിന്തിരുവടിയുമായു
വിപുലം	വലുതായ [ഭം	സമര	യുദ്ധത്തിൽ
പ്രമാണം	ആകൃതി	നിപാതിതം;	കൊന്നുവീഴ്ന്നു പ്പെട്ടു;
ഇഹ	ഈ ലോകത്തിൽ	ദിഷ്ടുവാ!	ഭാഗ്യംതന്നെ!

ത്രിശിരാശ്വാതികായശ്ച ദേവാനുകമ്പനാത്തകൗ

ദിഷ്ടുവാ തേ നിഹതാ രാമ മഹാവീര്യോ നിശാചരാഃ.

19

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	അതികായം	അതികായനും
തേ	ആ	ദേവാനുക-	ദേവാനുകനും നരാന്ത
മഹാവീര്യം	മഹാവീര്യശാലികളായ	നരാന്തകൗ ച	കനും
നിശാചരാഃ	രാക്ഷസന്മാരായ	നിഹതാഃ	കൊല്ലപ്പെട്ടതും
ത്രിശിരാഃ ച	ത്രിശിരസ്സും	ദിഷ്ടുവാ!	അനുഗ്രഹംതന്നെ.

കുംഭശൈവ നികുംഭശ്ച രാക്ഷസൗ ഭീമദർശനൗ

ദിഷ്ടുവാ തൗ നിഹതൗ രാമ കുംഭകണ്ഠസൗതൗ മൃഗേ.

20

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	തൗ	ആ
ഭീമദർശനൗ	ഭയങ്കരരൂപികളും	രാക്ഷസൗ ച,	രണ്ടു രാക്ഷസന്മാരും,
കുംഭകണ്ഠ-	കുംഭകണ്ഠന്റെ പുത്ര	മൃഗേ	പോരിൽ
സൗതൗ ഏവ	ന്മാരും ആയ	നിഹതൗ;	കൊല്ലപ്പെട്ടു;
കുംഭഃ	കുംഭൻ	ദിഷ്ടുവാ.	- ഇതും ഭാഗ്യംതന്നെ!
നികുംഭഃ ച	നികുംഭൻ എന്ന		

യുദ്ധോന്മത്തശ്ച മത്തശ്ച കാലാന്തകയമോപമൗ

യജ്ഞകോപശ്ച ധൂമ്രാക്ഷോ ജംബുമാലീ മഹോദരഃ

21

കുർവ്വന്തഃ കദനം ഘോരമേതേ ശസ്ത്രാസ്ത്രപാരഗാഃ

അന്തകപ്രതിമൈഞ്ചാണൈർദിഷ്ടുവാ വിനിഹതാസ്തപയാ.

22

“ഏത	“ഈ	കാലാന്തക-	പ്രളയകാലീ മൃത്യു
ശസ്ത്രാസ്ത്ര-	ശസ്ത്രാസ്ത്രപ്രയോഗങ്ങളെ	യമോപമൗ	വൊത്ത
പാരഗാഃ	ളിൽ കരകണ്ടവരും	യുദ്ധോന്മത്തഃ	യുദ്ധോന്മത്തനും
ഘോരം	ഭയങ്കരമായ	മത്തഃ ച	മത്തനും
കദനം	പാപകൃത്യത്തെ	തപയാ	നിന്തിരുവടിയായ്
കുർവ്വന്തഃ ച	ചെയ്യുന്നവരുമായ	അന്തക-	മൃത്യുസഭശങ്ങളായ
യജ്ഞകോപഃ	യജ്ഞകോപനും	പ്രതിമൈ	
ധൂമ്രാക്ഷഃ	ധൂമ്രാക്ഷനും	ബാണൈഃ	ബാണങ്ങളായ്
ജംബുമാലീഃ	ജംബുമാലിയും	വിനിഹതാഃ;	കൊല്ലപ്പെട്ടു;
മഹോദരഃ ച	മഹോദരനും	ദിഷ്ടുവാ.	എന്നതും സന്തോഷം
			തന്നെ.

ദിഷ്ട്വാ തപം രാക്ഷസേഭ്രൂണ ഭദ്രപയുധമുപാഗതഃ
ദേവതാനാമവല്പേന വിജയം പ്രാപ്തവാനസി.

23

“ തപം	“ നിന്തിരുവടി	ഭദ്രപയുധം	} ഭദ്രപയുധംചെയ്ത്
ദേവതാനാം	ദേവന്മാർക്കുംകൂടി	ഉപാഗതഃ	
അവല്പേന	കൊല്ലുവാൻ സാധി	വിജയം	വിജയം
	ക്കാത്ത	പ്രാപ്തവാൻ	} നേടി
		അസി	
രാക്ഷസേഭ്രൂണ	രാക്ഷസേഭ്രൂണമായി	ദിഷ്ട്വാ.	എന്നതും ഞങ്ങളുടെ
			ഭാഗ്യംതന്നെ.

സഹ്യമേതന്മഹാബാഹോ രാവണസ്യ നിബഹ്ണം
അസഹ്യമേതത്സംപ്രാപ്തം രാവണേര്യന്നിബഹ്ണം.

24

“ മഹാബാഹോ! “ മഹാബാഹുവായ ശ്രീ	രാമ !	രാവണേഃ	രാവണ പുത്രനായ
			ഇന്ദ്രജിത്തിന്
രാവണസ്യ	രാവണന്റെ	സംപ്രാപ്തം	സംഭവിച്ചതായ
ഏതത്	ഈ	യത്	യാതൊരു
നിബഹ്ണം	നാശം	നിബഹ്ണം	} ഈ നാശമാകട്ടെ
സഹ്യം ;	അത്രതന്നെ പറയത്ത	ഏതത്	
	ക്കു നേല്ക്കൂ ;	അസഹ്യം.	അസാദ്ധ്യമായതെന്നെ.

സംഖ്യേ തസ്യ ന കിംചിത്ത രാവണസ്യ പരാഭവഃ
ഭദ്രപയുധമനുപ്രാപ്തോ ദിഷ്ട്വാ തേ രാവണിഹ്തഃ.

25

“ സംഖ്യ	“ യുദ്ധത്തിൽ	ഭദ്രപയുധഃ	} ഭദ്രപയുധത്തിലേറെ	
തസ്യ	ആ	അനുപ്രാപ്തഃ		
രാവണസ്യ	രാവണന്റെ	രാവണിഃ	ഇന്ദ്രജിത്ത്	
പരാഭവഃ	നാശം	തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ വൈ	
			ഭവത്താൽ	
കിംചിത് ന ;	{ നിന്തിരുവടിക്ക് അത്ര തന്നെ ശ്രേയസ്സുണ്ടോ ക്കത്തക്ക ഒരു കാര്യം മല്ല ;	ഹതഃ,	കൊല്ലപ്പെട്ടു എന്നുള്ള	
				സംഗതി,
ഇ			ദിഷ്ട്വാ!	അത്യന്തം ശ്രേയസ്കരം
ത	എന്നാൽ		തന്നെ.	

[മഹിമയേറിയവനായ നിന്തിരുവടിക്ക് ഈ രാവണനെ നേരിൽ വധിച്ചു എന്നുള്ളത് മുറുമുറു തിനേക്കാൾ മഹിമയെ ഉണ്ടാക്കുന്ന ഒന്നാണെന്നു പറയാനില്ല. എന്നാൽ നിന്തിരുവടിയുടെ വൈ ഭവത്താൽ ലക്ഷ്മണൻ തിരോഹിതനായി യുദ്ധം ചെയ്യുന്ന രാവണിയെ വധിച്ചു എന്നത് നിന്തിരുവടിയുടെ ഭക്തവാത്സല്യത്തിന് മഹിമ കൂട്ടുന്നതുതന്നെ. (സത്യ. തീ.)]

ദിഷ്ട്വാ തസ്യ മഹാബാഹോ കാലസ്യേവാഭിധാവതഃ
മുക്തഃ സുരരിപോർവീര പ്രാപ്തശ്ച വിജയസ്തപയാ.

26

“മഹാബാഹോ! “മഹാബാഹുവായ		തസ്യ മുക്തഃ; തപയാ വിജയഃ ച പ്രാപ്തഃ; ദിഷ്ടവാ!	{ അവന്റെ വക്കൽ നി ന്ന് (അസ്രുബന്ധ ത്തിൽ നിന്ന്) മോചിക്കപ്പെട്ടു; നിന്തിരുവടിയാൽ വിജയവും പ്രാപിക്കപ്പെട്ടു; നിന്തിരുവടിയെ ഞ ങ്ങൾ കൊണ്ടാടുന്നു.
വീര!	വീര!		
കാലസ്യ	യമനെന്ന		
ഇവ,	പോലെ,		
അഭിധാവതഃ	(മറഞ്ഞുനിന്ന്) ഏറെ		
സുരരിപോഃ	ദേവശത്രുവായ		
	തിക്കുന്ന		

സോഽവധ്യഃ സർവ്വഭൂതാനാം മഹാമായാധരോ യുധി

വിസ്മയസ്തേപഷ ചാസ്മാകം തച്ഛ്രുതേപരജിതം ഹതം. 27

“സഃ ച “അവനം		ഇന്ദ്രജിതം തു	അ ഇന്ദ്രജിത്തിനേയും കൂടി
യുധി	പോരിൽ		
മഹാമായാധരഃ;	മഹാമായാവിയാകുന്നു;		
സർവ്വഭൂതാനാം	എല്ലാ പ്രാണികൾക്കും		
അവധ്യഃ;	അവധ്യൻ;		
തത്	അതുകൊണ്ട്		
		ഹതം	കൊല്ലപ്പെട്ടവനായി
		ശ്രുതപാ,	കേട്ടതിനാലാണ്
		അസ്മാകം	ഞങ്ങൾക്ക്
		ഏഷഃ	ഇമ്മാതിരിയായ
		വിസ്മയഃ.	ആശ്ചര്യമുണ്ടാകുന്നത്.

ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവോ രാക്ഷസാഃ കാമരൂപിണഃ

ദിഷ്ടവാ തപയാ ഹതാ വീരാ രഘുണാം കലവഭൻ. 28

“രഘുണാം } “ഹേ രഘുകലസംവ		അന്യേ ബഹവഃ മഹനേകം	
കലവഭൻ!	ഭക്!	വീരാഃ ച,	വീരന്മാരും,
കാമരൂപിണഃ	യഥോചിതമായ രൂപ	തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ
	ത്തെ എടുക്കുന്ന	ഹതാഃ,	കൊല്ലപ്പെട്ടു, എന്നത്
ഏതേ	} ഈ രാക്ഷസന്മാരും,	ദിഷ്ടവാ.	നല്ലകാലംതന്നെ.
രാക്ഷസാഃ ച,			

ദതപാ പുണ്യാമിമാം വീര സൗമ്യമാഭയദക്ഷിണാം

ദിഷ്ടവാ വർദ്ധസി കാകത്സ്ഥ ജയേന്നാമിത്രകർതം. 29

“ അമിത്രകർത! “ ശത്രുക്കളെ നശിപ്പി ക്കുന്നവനായ		ഇമാം അഭയ- } ആരിൽനിന്നും ഭയമു ദക്ഷിണാം } ങ്ങാകയില്ലെന്നുള്ളതാ യ ഈ ധൈര്യത്തെ
വീര!	വീര!	
കാകത്സ്ഥ !	കാകത്സ്ഥ !	ജയേന ജയത്താൽ
പുണ്യാം	പുണ്യവും	വർദ്ധി; നിന്തിരുവടി പരിശോ ദിക്കുന്നു;
സൌമ്യാം	ഉത്കൃഷ്ടവുമായ	ദിഷ്ടവാ! “ എന്തുഭാഗ്യം! “

ശൂതപാ തു തേഷാം വചനമുഷിണാം ഭാവിതാത്മനാം
വിസ്തൃതം പരമം ഗതപാ രാമഃ പ്രാഞ്ചലിരബ്രവീത്.

30

ഭാവിതാത്മനാം	അത്മജ്ഞാനികളായ	വിസ്തൃതം ഗതപാ,	ആശ്ചര്യം പൂണ്ട്,
തേഷാം	ആ	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
ഋഷിണാം	ഋഷികളുടെ	പ്രാഞ്ചലിഃ	കൈകൃഷ്ടിക്കൊണ്ട്
വചനം ശൂതപാ	മൊഴികേട്ട്	തു	ഇപ്രകാരം
പരമം	അതിയായ	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഭഗവന്തഃ കുന്ദകണ്ഠം രാവണം ച നിശാചരം
അതിക്രമ്യ മഹാവിഷ്ണു കിം പ്രശംസഥ രാവണി.

31

“ഭഗവന്തഃ	“ഭഗവാന്മാരായ നി	രാവണം ച	രാവണനേയും
	ങ്ങൾ	അതിക്രമ്യ	വിട്ട്
മഹാവിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുവാന്മാരായ	രാവണിം	ഇന്ദ്രജിത്തിനെ
കുന്ദകണ്ഠം	കുന്ദകണ്ഠനേയും	പ്രശംസഥ	പ്രശംസിക്കുന്നത്
നിശാചരം	രാക്ഷസനായ	കിം ?	എന്തുകൊണ്ടാണ് ?

മഹോദരം പ്രഹസ്തം ച വിരൂപാക്ഷം ച രാക്ഷസം
മത്തോന്മത്തേ ച ദുർധഷ്ടേ ദേവാന്തകനരാന്തകേ
അതികായം ത്രിശിരസം ധൂമ്രാക്ഷം ച നിശാചരം
അതിക്രമ്യ മഹാവിഷ്ണു കിം പ്രശംസഥ രാവണി.

32

33

“മഹാവിഷ്ണുൻ	“മഹാവിരന്മാരായ	ദേവാന്തക-	} ദേവാന്തകനേയും നരാ
മഹോദരം	മഹോദരനേയും	നരാന്തകേ	
പ്രഹസ്തം	പ്രഹസ്തനേയും	അതികായം	അതികായനേയും
വിരൂപാക്ഷം	വിരൂപാക്ഷനെ	ത്രിശിരസം ച	ത്രിശിരസ്സിനേയും
രാക്ഷസം ച	രാക്ഷസനേയും	ധൂമാക്ഷം	ധൂമാക്ഷൻ എന്ന
ദുർധഷ്ട	ബലത്താൽ ഗവ്വിഷ്ടമാ	നിശാചരം ച	രാക്ഷസനേയും
	രായ	അതിക്രമ്യ	വിട്ട്
മത്തോ—	} മത്തനേയും ഉന്മത്തനേ	രാവണിം	ഇന്ദ്രജിത്തിനെ
ന്മത്തേ ച		പ്രശംസഥ	പ്രശംസിക്കുന്ന കാരണ
	യും	കിം ?	മെന്ത് ?

കീദൃശോ വൈ പ്രഭാവോഽസ്യ കിം ബലം കഃ പരാക്രമഃ
കേന വാ കാരണേനൈവ രാവണാദതിരിച്യതേ.

34

“അസ്യ	“ഇവന്റെ	കഃ ?	എങ്ങിനെയുള്ളതാണ് ?
പ്രഭാവഃ	പ്രഭാവം	എഷഃ	ഇവൻ
കീദൃശഃ വൈ ?	എങ്ങിനെയുള്ളതാണ് ?	രാവണാത്	രാവണനേക്കാളും
ബലം	ബലം	അതിരിച്യതേ	മേലാണെന്നുള്ളത്
കിം ?	എങ്ങിനെയുള്ളതാണ് ?	കേന	എന്തു
പരാക്രമഃ	പരാക്രമം	കാരണേന വാ?	കാരണത്താലാണ് ?

ശക്രോഽപി വിജിതസ്തേന കഥം ലബ്ധവരശ്ച സഃ
കഥം ച ബലവാൻ പുത്രോ ന പിതാ തസ്യ രാവണഃ.

35

“തേന	“അവനാൽ	തസ്യ പിതാ	അവന്റെ പിതാവായ
ശക്രഃ അപി	ഇന്ദ്രനും കൂടി	രാവണഃ ച	രാവണനും കൂടി
വിജിതഃ ച	ജയിക്കപ്പെട്ടവല്ലോ?	ന;	അത്ര ബലവാനല്ല;
സഃ	അവൻ	പുത്രഃ	പുത്രൻ
ലബ്ധവരഃ	വരം നേടിയത്	ബലവാൻ	ബലവാനായത്
കഥം?	എപ്രകാരമാണ്?	കഥം?	എങ്ങിനെ?

ശക്രം യദി മയാ ശ്രോതും ന വലപാജ്ഞാപയാമി വഃ
യദി ഗുഹ്യം ന ചേദപകൃതം ശ്രോതുമിച്ഛാമി കഥ്യതാം.

36

“വഃ	“ഭവാനാരേ	ഗുഹ്യം യദി	ഗോപ്യമല്ലെന്നുമുള്ള
അജ്ഞാപ-	} ഞാൻ ശാസിക്കയല്ല;	ന ചേത്	} പക്ഷം
യാമി ന;		ശ്രോതും	
മയാ ശ്രോതും	} എന്നാൽ കേൾക്കപ്പെ	ഇച്ഛാമി;	} നാഗ്രഹിക്കുന്നു;
ശക്രം യദി,		വല്ല	
വക്തും	ഭവാൻ പാടുള്ളപക്ഷം,	കഥ്യതാം.”	അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽ കമിക്കപ്പെടുമെ.”

ഇത്യാഞ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പ്രഥമഃ സർഗ്ഗഃ = ഒന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 20760 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 36.

ദപിതീയഃ സർഗ്ഗഃ = രണ്ടാംസർഗ്ഗം.

[പഞ്ചലസ്തോത്രാത്പത്തിഃ = വിശ്രവസ്സിന്റെ ഉത്പത്തി.]

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതം രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ

കുന്ദയോനിർമഹാതേജാ രാമമേതദുവാച ഹ.

1

തസ്യ	ആ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	കുന്ദയോനിഃ	അഗസ്ത്യർമ്മഹാഷി.
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ	രാമം	ശ്രീരാമനോടായി
തത് വചനം	ആ മൊഴി	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
ശ്രുതം,	കേട്ട്,	ഉവാച ഹ.	ഉരചെയ്തു.

ശ്രുണു രാമ യഥാവൃത്തം തസ്യ തേജോബലം മഹത്

ജ്ഞാന ശത്രുൻ യേനാസ്മൈ ന ച വധ്യഃ സ ശത്രുഭിഃ.

2

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	യേന,	യാതൊരുകാരണമാ
അസ്മൈ ശത്രുൻ	ഇവൻ ശത്രുക്കളെ		അതിനെയും
ജ്ഞാന ച,	വധിച്ചതും,	തസ്യ	അവന്റെ
സഃ	അവൻ	മഹത് തേജഃ	മഹത്തായ പരാക്രമ
ശത്രുഭിഃ	ശത്രുക്കളാൽ	ബലം	ബലത്തേയും [തേജയും
ന വധ്യഃ	ജയിക്കപ്പെടാത്തവനാ	യഥാവൃത്തം	വിസ്തരിച്ചുരചെയ്യുന്ന
	യിരുന്നു എന്നുള്ളതിന്നു	ശ്രുണു.	ശ്രവിച്ചാലും. [തിനെ

ജയം തേ രാവണസ്യാഹം കലം ജന ച രാഘവ
വരപ്രദാനം ച തഥാ തസ്മൈ ഭത്തം ബ്രവീമി തേ.

3

“രാഘവ !	“ശ്രീരാമ !	തസ്മൈ	അവനും
രാവണസ്വ	രാവണന്റെ	വരപ്രദാനം	} വരം നൽകപ്പെട്ടതിനേയും
കലം	കലത്തേയും	ഭത്തം ച,	
ജന	ഉല്പത്തിയേയും	തേ	നിന്തിരുവടിയോട്
ജയം ച	ദിഗ്ജയത്തേയും	അഹം	ഞാൻ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ബ്രവീമി.	ഉണർത്തിക്കുന്നുണ്ട്.

പുരാ കൃതയുഗേ രാമ പ്രജാപതിസുതഃ പ്രഭുഃ
പുലസ്തോ നാമ ബ്രഹ്മണ്യഃ സാക്ഷാദിവ പിതാമഹഃ.

4

“രാമ !	“ശ്രീരാമ !	ബ്രഹ്മണ്യഃ ;	ഒരു ബ്രഹ്മണ്യനുണ്ടായിരുന്ന ;
പുരാ	പണ്ടു	പ്രജാപതി-	} ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രൻ ;
കൃതയുഗേ	കൃതയുഗത്തിൽ	സുതഃ ;	
പ്രഭുഃ	സർവ്വശക്തനായ	സാക്ഷാത്	സാക്ഷാൽ
പുലസ്തഃ നാമ	പുലസ്തനെന്ന	പിതാമഹഃ ഇവ	ബ്രഹ്മദേവതുല്യൻ.

നാനകീർത്യാ ഗുണാസ്തസ്യ ധർമ്മതഃ ശീലതസ്തഥാ
പ്രജാപതേഃ പുത്ര ഇതി വക്ത്രം ശക്ത്രം ഹി നാമതഃ.

5

“ധർമ്മതഃ	“ധർമ്മം കൊണ്ടും	‘പ്രജാപതേഃ	‘ബ്രഹ്മാവിന്റെ
തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ	പുത്രഃ	പുത്രൻ
ശീലതഃ	ശീലം കൊണ്ടും	ഇതി നാമതഃ	} എന്നുള്ള പേർ കൊണ്ടു തന്നെ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ഹി	
ഗുണാഃ	ഗുണങ്ങൾ	വക്ത്രം ശക്ത്രം	} അറിയപ്പെടാവുന്നതാണ്.
അനകീർത്യാഃ	എപ്രകാരമുള്ളവയെ	അറിയപ്പെടാവുന്നതാണ്.	
ന ;	ന്ന് വണ്ണിപ്പാൻ സാദ്ധ്യമല്ല ;		

സ തു ധർമ്മപ്രസംഗേന മേരോഃ പാശേപ മഹാഗിരേഃ
തൃണബിന്ദുപാത്രം ഗതപാ നൃവസന്മുനിപുംഗവഃ.

6

“ധർമ്മ-	} “ധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിനായി	പാശേപ	താഴ്വരയിൽ
പ്രസംഗേന		തൃണബിന്ദുപാ-	} തൃണബിന്ദുമഹാഷിയുടെ ആശ്രമത്തിൽ
സഃ	ആ	ത്രം തു	
മുനിപുംഗവഃ	മുനീശ്രേഷ്ഠൻ	ഗതപാ	ചെന്നു
മേരോഃ	} മേരവാകുന്ന മഹാപ	നൃവസത്.	} ചിന്തിച്ചുവന്നു
മഹാഗിരേഃ			

തപസ്സേവേ സ ധർമ്മാത്മാ സപാദ്ധ്യായനിയതേന്ദ്രിയഃ.

7

“സഃ	“ആ	സപാദ്ധ്യായ- നിയതേന്ദ്രിയഃ	വേദാദ്ധ്യായനത്താൽ തന്നെ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ അടക്കിക്കൊണ്ടു്.
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവ്	തപഃ തേജപ.	തപസ്സുചെയ്തു്.

ദേവപന്നഗകന്യാശ്ച രാജഷിതനയാശ്ച യാഃ

ക്രീഡന്ത്യോഽപ്ലരസശ്ചൈവ തം ദേശമുപപേദിരേ.

8

“ദേവപന്നഗ- കന്യാഃ	“ദേവകന്യകമാരും ഉരഗകന്യകമാരും	അപ്ലരസഃ ച	അപ്ലരശ്ശ്രീകളും
രാജഷി- തനയാഃ ച	രാജഷികന്യകകളും,	ക്രീഡന്ത്യഃ ച	ക്രീഡിക്കുന്നവരായ്ക്കെന്നെ
യാഃ	യാതൊരു	തം ദേശം ഏവ	ആ പ്രദേശത്തിലേക്കു
		ഉപപേദിരേ.	വന്നുചെന്നു്.

സർവ്വത്തൃഷ്ടപഭോഗ്യതപാദ്രമ്യതപാത് കാന്നസ്യ ച

നിത്യശസ്താസ്തു തം ദേശം ഗതപാ ക്രീഡന്തി കന്യകാഃ

9

ഗായന്ത്യോ വാദയന്ത്യശ്ച ലാസയന്ത്യസ്തഥൈവ ച

മുനേസ്തപസപിനസ്തസ്യ വിപ്ലം ചക്രൂരനിന്ദിതാഃ.

10

“അനിന്ദിതാഃ	“ദോഷരഹിതകളായ	കാന്നസ്യ	കാട്ടിന്റെ
താഃ	ആ	രമ്യതപാത്	മനോഹരതകൊണ്ടും
കന്യകാഃ,	കന്യകമാർ,	തം	ആ
ഗായന്ത്യഃ	പാട്ടുകൾ പാടിക്കൊണ്ടും	ദേശം	ദേശത്തിലേക്കായി
		നിത്യശഃ	നിത്യവും
വാദയന്ത്യഃ ച	വീണമുതലായ വാദ്യങ്ങൾവായിച്ചുകൊണ്ടും	ഗതപാ	ചെന്നു്
തഥാ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ	ക്രീഡന്തി ;	കളിക്കു പതിവായിരുന്നു ;
ലാസയന്ത്യഃ ച	നൃത്തങ്ങൾ ആടിക്കൊണ്ടും	ഇ,	ഇപ്രകാരം
സർവ്വത്തൃഷ്ട	എല്ലാ ജന്തുക്കളിലും	തപസപിനഃ	തപസ്സു ചെയ്തിരുന്ന
ഉപഭോഗ്യ- തപാത്	സുഖാനുഭവത്തിനുള്ള സൗകര്യമുള്ളതുകൊണ്ടും	തസ്യ	ആ
		മുനേഃ	മുനിവരന്
		വിപ്ലം	വിപ്ലത്തെ
		ചക്രൂഃ.	ഉണ്ടാക്കി.

അഥ ക്രുദ്ധോ മഹാതേജോ വ്യാജഹാര മഹാമുനിഃ

യാ മേ ദർശനമാഗമേച്ഛത് സാ ഗർഭം ധാരയിഷ്യതി.

11

“അഥ	“അപ്പോൾ	ദർശനം	ദൃഷ്ടിക്കു
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയായ	ആഗമേച്ഛത്,	ഗോചരമായി ഭവിക്കു
മഹാമുനിഃ	ആ മഹഷി	സാ	അവൾ [മോ,
ക്രുദ്ധഃ,	കോപിച്ചു്,	ഗർഭം	ഗർഭം
‘യാ	‘യാതൊരുവൾ	ധാരയിഷ്യതി,’	ധരിക്കുന്നതാണ്,’
മേ	എന്റെ	വ്യാജഹാര.	ശപിച്ചു. [എന്നു്

താസ്മ സർവ്വഃ പ്രതിശ്രുത്യ തസ്യ വാക്യം മഹാത്മനഃ
ബ്രഹ്മശാപഭയാത് ഭീതാസ്തം ദേശം നോപചക്രമുഃ.

12

“താഃ സർവ്വഃ തു തസ്യ മഹാത്മനഃ വാക്യം പ്രതിശ്രുത്യ	“അവർ എല്ലാവരും അ മഹാത്മാവിന്റെ വാക്യത്തെ കേട്ട്	ബ്രഹ്മശാപ- ഭയാത് ഭീതാഃ, തം ദേശം ഉപചക്രമുഃ ന.	} ബ്രാഹ്മണശാപംകൊ ണ്ടുള്ള അപത്തിനാൽ ഭീതിപൂണ്ടവരായി, അ പ്രദേശത്തെ അടുത്തതേയില്ല.
---	--	---	---

തൃണബിന്ദോസ്തു രാജഷേസ്തനയാ ന ശൃണോതി തത്
ഗതപാശ്ശരമപദം തത്ര വിചചാര സുനിഭയാ.

13

14

“തൃണബിന്ദോഃ രാജഷേഃ തനയാ തു തത് ന ശൃണോതി; തത്ര	“തൃണബിന്ദുവെന്ന രാജഷിയുടെ മകളാവട്ടെ അ ശാപത്തെക്കുറിച്ച് അറികയുണ്ടായില്ല; അതിനാൽ	സുനിഭയാ യാതൊരു ഭയവുമുടാ തെ അശ്രമപദം ഗതപാ വിചചാര.	യായൊരു ഭയവുമുടാ തെ അശ്രമത്തിൽ ചെന്നു് സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടി രുന്ന.
--	--	---	--

തസ്മിൻ കാലേ മഹാതേജാഃ പ്രാജാപത്യോ മഹാഗൃഷിഃ
സ്വാധ്യായമകരോത്തത്ര തപസാ ഭാവിതഃ സ്വയം.

15

“തത്ര തസ്മിൻ കാലേ പ്രാജാപത്യഃ മഹാതേജാഃ മഹാൻ ഗൃഷിഃ	“അവിടെ അ സമയത്തിൽതന്നെ പ്രാജാപതിയുടെ പുത്ര നും മഹാതേജസ്വിയുമായ മഹഷി	സ്വയം തപസാ ഭാവിതഃ സ്വാധ്യായം അകരോത്.	തന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ തപസ്സുകൊണ്ട് ഇന്ദ്രിയങ്ങളേയും ചി ത്തത്തെയും കൈക്ക ക്കൊണ്ട് വേദാദ്ധ്യയനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന.
--	---	--	--

സാ തു വേദശ്രുതിം ശ്രുതപാ ഓഷ്ഠപാ വൈ തപസോ നിധിം
അഭവത് പാണ്ഡുദേഹാ സാ സുവൃഞ്ജിതശരീരജാ.

16

“സാ വേദശ്രുതിം ശ്രുതപാ, തപസഃ നിധിം തു ഓഷ്ഠപാ ഏവ	“അവൾ വേദശ്രോഷത്തെ ശ്രവിച്ച്, തപോനിധിയായ മഹ ഷിയേയും വീക്ഷിച്ച്, ഉടനേത ന്നെ	സാ സുവൃഞ്ജിത- ശരീരജാ പാണ്ഡുദേഹാ വൈ അഭവത്.	അവൾ } നല്ലപോലെ വ്യക്തമാ യ ഗർഭത്തെ ധരിക്ക ന്നവളായും . } വിളർത്ത ദേഹത്തോടു കൂടിയവളായും ഭവിച്ചു.
--	---	--	---

ബഭ്രുവ ച സമുദപിന്നാ ദൃഷ്ട്വാ തദ്ദോഷമാത്മനഃ
ഇദം മേ കിം തപിതി ജ്ഞാതവാ പിതൃഗൃതപാശശ്രമേ സ്ഥിതാ. 17

“ആത്മനഃ തത് ദോഷം ദൃഷ്ട്വാ, 'മേ ഇദം കിം തു?' ഇതി	“തനിക്കുണ്ടായ ആ വികാരത്തെ കണ്ടു്, 'എനിക്കു് ഇത് എന്താണു്?' എന്നിങ്ങിനെ	ജ്ഞാതവാ സമുദപിന്നാ ബഭ്രുവ; ച പിതൃഃ ആശ്രമേ ഗതപാ സ്ഥിതാ.	ഓത്ത് വളരെ സങ്കടപ്പെടുന്ന വളായി ഭവിച്ചു; അനന്തരം പിതാവിന്റെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നുനിന്നു.
--	---	--	---

താം തു ദൃഷ്ട്വാ തഥാഭൂതാം തുണബിന്ദുരമാബ്രുവിത്
കിം തപമേതത്ത്വസദൃശം ധാരയസ്യാത്മനോ വപുഃ. 18

“തുണബിന്ദുഃ തു തഥാഭൂതാം താം തു ദൃഷ്ട്വാ, അഥ അബ്രുവിത്; 'തപം	“തുണബിന്ദുമഹേഷീയം അപ്രകാരമായി അവളെ കണ്ടു്, ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു; 'നീ	ആത്മനഃ ഏതത് വപുഃ അസദൃശം ധാരയസി കിം?' നിന്റെ ഈ ശരീരത്തെ നിലയില്ലാത്തവിധം ധരിച്ചിരിക്കുന്നുവല്ലോ! എന്തു കാരണത്താലാ ണു്?"
---	--	--

സാ തു കൃതപാശജലിം ദീനാ കന്യോവാച തപോധനം
ന ജാനേ കാരണം താത യേന മേ രൂപമീദൃശം 19

കിം തു പൂർവ്വം ഗതാസ്തേ ഗകാ മഹേഷ്ഭാവിതാത്മനഃ
പുലസ്ത്യസ്യാശ്രമം ദിവ്യമന്വേഷം സ്വപസഖീജനം 20

ന ച പശ്യാമ്യഹം തത്ര കാഞ്ചിദ്ഭാഗതാം സഖീം
രൂപസ്വ തു വിപശ്യാസം ദൃഷ്ട്വാ ത്രാസാദിഹാഗതാ. 21

“സാ കന്യാ ദീനാ അജലിം കൃതപാ, തപോധനം 'താത്! മേ രൂപം തു . ഈദൃശം യേന കാരണം	“ആ കന്യക സങ്കടപ്പെട്ടു് തൊഴുതുംകൊണ്ടു്, മഹഷിയെന്നോക്കി 'പിതാവേ! എന്റെ രൂപം മാത്രം ഇങ്ങിനെയിരിക്കുന്നതു് എന്തുകൊണ്ടോ ആ കാരണത്തെ	ന ജാനേ; കിം തു പൂർവ്വം സ്വപസഖീജനം അന്വേഷം ഭാവിതാത്മനഃ പുലസ്ത്യസ്വ } മഹേഷഃ } ദിവ്യം ആശ്രമം ഏകാ	ഞാൻ അറിയുന്നില്ല; എന്നാൽ കുറച്ചുമുമ്പു് എന്റെ സഖികളെ അന്വേഷിക്കുന്നതി നായി ആത്മജ്ഞാനിയായ പുലസ്ത്യസ്വമഹഷിയുടെ ദിവ്യമായ ആശ്രമത്തിൽ ഒറ്റയ്ക്കു്
---	--	---	--

ഗതാ അന്യ; ഞാൻ പോകയുണ്ടായി;	വിപത്യാസം തു	മാറ്റത്തെ മാത്രം
തത്ര കാഞ്ചിത് അവിടെ ഒരു	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
സഖീം ച സഖിയെങ്കിലും	ത്രാസാത്	ഭയത്താൽ
അഭ്യാഗതാം വന്നിരിക്കുന്നതായി	ഇഥ അഥം	ഇവിടെ ഞാൻ
ന പശ്യാമി; ഞാൻ കാണുകയുണ്ടാ	ആഗതാ,'	കാടിവന്നതാണ്;
രൂപസ്യ ദേഹത്തിന്റെ [യില്ല!	ഉവാച.	എന്നുപറഞ്ഞു.

തൃണബിന്ദുസ്തു രാജഷിസ്തപസാ ഭ്യോതിതപ്രഭഃ

ധ്യാനം വിവേശ തച്ചാപി ഹൃപശ്യാദൃഷ്ടികർമ്മജം.

22

“തപസാ “തപസ്സുകൊണ്ടു	വിഭവശഃ ; കയ്ക്കൊണ്ടു;
ഭ്യോതിതപ്രഭഃ ഉണ്ടായ ജ്ഞാനദൃഷ്ടി	അപി ച അതിന്നുശേഷം
യോടുക്രിയ	അത്
തൃണബിന്ദുഃ തൃണബിന്ദു എന്ന	ഋഷികർമ്മജം ഋഷിയുടെ പ്രവൃത്തിമു
രാജഷിഃ, രാജഷി,	ലം ഉണ്ടായതാണെന്ന്
തു ആ സമയം	ഹി സംശയംകൂടാതെ
ധ്യാനം ധ്യാനനിഷ്ഠ	അപശ്യത്. അറിഞ്ഞു.

സ തു വിജ്ഞായ തം ശാപം മഹാഷ്ടഭാവിതാത്മനഃ

ഗൃഹീതപാ തനയാം ഗതപാ പുലസ്തമിദമബ്രവീത്.

23

“സഃ “അദ്ദേഹം	തനയാം തു മകളേയും
ഭാവിതാത്മനഃ അത്മജ്ഞാനിയായ	ഗൃഹീതപാ, കൂട്ടിക്കൊണ്ട്,
മഹാഷ്ടഃ പുലസ്തമഹാഷ്ടിയുടെ	ഗതപാ,* ചെന്ന്,
തം ആ	പുലസ്തം പുലസ്തമഹാഷ്ടിയോ
ശാപം ശാപത്തെ	ഇദം ഇപ്രകാരം [ടായി
വിജ്ഞായ, അറിഞ്ഞ്,	അബ്രവീത്. ഉരചെയ്തു.

ഭഗവംസ്തനയാം മേ തപം ഗുണൈഃ സൈപരേവ ഭൂഷിതാം

ഭിക്ഷാം പ്രതിഗൃഹാണേമാം മഹാഷ്ടേ സ്വയമുദ്യതാം.

24

“‘ഭഗവൻ! “‘ഭഗവാനേ!	സ്വയം ഏവ സ്വയമായിത്തന്നെ
മേ തനയാം എന്റെ പുത്രിയും	ഉദ്യതാം വന്നിരിക്കുന്നവളുമായ
സൈപഃ സ്വന്തം	ഇമാം ഇവളെ
ഗുണൈഃ ഏവ സദ്ഗുണങ്ങളാൽത	തപം നിന്തിരവടി
ന്നെ	ഭിക്ഷാം ഭിക്ഷയായി
ഭൂഷിതാം അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവളും	പ്രതിഗൃഹാണ. സ്വീകരിച്ചാലും.

തപശ്ചരണയുക്തസ്യ ശ്രമ്യമാണേന്ദ്രിയസ്യ തേ

ശുശ്രൂഷണപരാ നിത്യം ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

25

“‘ശ്രമ്യമാ- } “‘ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ തള	നിത്യം എപ്പോഴും
ണേന്ദ്രിയസ്യ } ന്	ശുശ്രൂഷണപരാ ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിൽ
തപശ്ചരണ- } തപസ്സുചെയ്യുന്നതിൽ	അഗ്രഹമുള്ളവളായി
യുക്തസ്യ } ജാഗ്രതയോടുക്രിയ	ഭവിഷ്യതി ഇവൾ വർത്തിക്കുന്നതാ
തേ നിന്തിരവടിക്ക്	സംശയഃ ന.' സംശയമില്ല.' [ണ്

തം ബ്രുവാണം തു തദാക്യം രാജ്ഞിം ധാർമികം തദാ
ജിഹ്വക്ഷുരബ്രവീത് കന്യാം ബാധമിത്വേവ സ ദിജഃ.

26

“ഇതി	“ഇപ്രകാരം	കന്യാം	കന്യകയേയും
ബ്രുവാണം	പറയുന്ന	ജിഹ്വക്ഷുഃ,	സവീകരിപ്പാൻ ആഗ്ര
ധാർമികം	ധർമ്മിഷ്ഠനും	സഃ	ആ [ഹിക്ഷണവനായി
രാജ്ഞിം	രാജ്ഞിയുമായ	ദിജഃ,	ബ്രാഹ്മണൻ,
തം,	അദ്ദേഹത്തെയും	തദാ	അപ്പോൾ
തദാക്യം തു	അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാ	‘ബാധം ഏവ’	‘അങ്ങിനെയാവട്ടെ’
	ക്യത്തേയും	അബ്രവീത്.	എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു.

ദതാ തു തനയാം രാജാ സ്വമാശ്രമപദം ഗതഃ

സാടപി തത്രാവസത് കന്യാ തോഷയന്തീ പതിം ഗുണൈഃ.

27

“രാജാ	“രാജാവ്	സാ	ആ
തു	ഉടനെ	കന്യാ അപി,	കന്യകയും,
തനയാം	മകളെ	പതിം	ഭർത്താവിനെ
ദതാ,	വിവാഹം കഴിച്ചുകൊ	ഗുണൈഃ	സ്വഗുണങ്ങളാൽ
സ്വം	തന്റെ [ടുത്ത്	തോഷയന്തീ,	സന്തോഷിപ്പിച്ചുകൊ
അശ്രമപദം	അശ്രമത്തിലേക്കു	തത്ര	അവിടെ [ണ്ട്,
ഗതഃ;	മടങ്ങിപ്പോയി;	അവസത്.	വസിച്ചുവന്നു.

തസ്യാസ്തു ശീലവൃത്താഭ്യാം തുതോഷ മുനിപുംഗവഃ

പ്രീതഃ സ തു മഹാതേജാ വാക്യമേതദുവാച മ.

28

“തസ്യാഃ	“അവളുടെ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
ശീല-	} സ്വഭാവഗുണംകൊ	സഃ മ,	അദ്ദേഹം,
വൃത്താഭ്യാം തു		ഏതത്	ഇപ്രകാരം
മുനിപുംഗവഃ	മുനിശ്രേഷ്ഠൻ	വാക്യം തു	വാക്യത്തേയും
തുതോഷ;	സന്തോഷിച്ചു;	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.
പ്രീതഃ	സന്തുഷ്ടനായ		

പരിതഃശ്ചോടസ്തി സുശ്രോണി ഗുണാനാം സംപദാ ഭൂശം

തസ്മാദ്ദേവി ദദാമ്യദ്യ പുത്രമാത്മസമം തവ

ഉഭയോർവംശകൺതാരം പൌലസ്ത്യ ഇതി വിശ്രുതം.

29

“സുശ്രോണി!	“ശോഭനേ!	വംശകൺതാരം	വംശത്തെ അഭിവൃദ്ധി
ഗുണാനാം	ഗുണങ്ങളുടെ		യാക്കുന്നവനും
സംപദാ	ഉത്കൃഷ്ടത്താൽ	ആത്മസമം	എനിക്ക് തുല്യനായി
ഭൂശം	ഏറ്റവും		രിക്കുന്നവനും
പരിതഃശ്ചഃ	} ഞാൻ സന്തോഷിച്ചി	വിശ്രുതം	കീർത്തിമാനമായ
അസ്തി;		പൌലസ്ത്യഃ	പൌലസ്ത്യൻ
തസ്മാത്,	ആകയാൽ,	ഇതി	എന്ന
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	പുത്രം	പുത്രനെ
ദേവി!	ഓ ദേവി!	തവ	ഭവതിക്കായി
ഉഭയോഃ	നാം രണ്ടുപേരുടേയും	ദദാമി.	ഞാൻ നൽകുന്നു.

യസ്താതു വിശുതോ വേദസ്തപയേഷോഽദ്ധ്യയതോ മമ
തസ്താത് സ വിശുവാ നാമ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

30

“ ‘ അധ്യയതഃ “ ‘ വേദാദ്ധ്യയനംചൈ	വിശുതഃ,	കേരംകുപ്പെട്ടുവോ,
മമ	തസ്താത് തു	അതിനാൽതന്നെ
എഷഃ	സഃ	അവൻ
വേദഃ	വിശുവാഃ	വിശുവസ്സ്
യസ്താത്	നാമ	എന്നു പേരുള്ളവനായി
തപയാ	ഭവിഷ്യതി,	ഭവിക്കുന്നതാണ്,
	ന സംശയഃ.’	സംശയമില്ല.’

ഏവമുക്താ തു സാ ദേവീ പ്രഹൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ
അചിരേണൈവ കാലേനാസൃത വിശുവസം സുതം
ത്രിഷു ലോകേഷു വിപ്ലാതം യശോധർമ്മസമനപിതം.

31

“ ഏവം	“ ഇപ്രകാരം	യശോധർമ്മ-	കീർത്തിയോടും ധർമ്മനി
ഉക്താ	അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവ	സമനപിതം തു	ഷ്ടയോടും കൂടിയവ
സാ	അ [ഭായ		നായി
ദേവീ,	ദേവി,	ത്രിഷു ലോകേഷു	മൂന്നു ലോകങ്ങളിൽ
പ്രഹൃഷ്ടേന	} സതുഷ്ടചിത്തയായി	വിപ്ലാതം	പ്രസിദ്ധനായ
അന്തരാത്മനാ		വിശുവസം	വിശുവസ്സ് എന്ന
അചിരേണ	} സ്വപ്നകാലത്തിന്നു	സുതം	പുത്രനെ
കാലേണ ഏവ		അസൃതഃ	പ്രസവിച്ചു.
	ജീൽതന്നെ		

ശ്രുതിമാൻ സമദർശീ ച വ്രതാചാരരതസ്തഥാ
പിതേവ തപസാ യുക്തോ ഹൃദവദിശുവാ മുനിഃ

32

“ വിശുവാഃ	} “ വിശുവസ്സ് എന്ന മു	പിതാ ഇവ തഥാ പിതാവിനെപ്പോലെ
മുനിഃ ച		തന്നെ
ശ്രുതിമാൻ	വേദജ്ഞനായും	തപസാ ഹി
സമദർശീ	സകല പ്രാണികളിലും	യുക്തഃ
വ്രതാചാരരതഃ	{ വ്രതങ്ങളേയും നിയമ	തപസ്സുകൊണ്ടു
		കാലം കഴിക്കുന്നവനാ
		യം
	അനുഷ്ഠിക്കുന്നവനായും	അഭവത്.
		ഭവിച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ദപിതീയഃ സർഗ്ഗഃ = രണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

തൃതീയഃ സഗ്ഗഃ = മൂന്നാംസഗ്ഗം.

[വൈശ്വവേദസ്യ ലോകപാലതപലങ്കാലിപ്രാപ്തിഃ=ഋദ്ധരന് ലോകപാലതപം ലങ്ക മുതലായത് ലഭിക്കുന്നത്.]

അഥ പുത്രഃ പുലസ്ത്യസ്യ വിശ്വാ മുനിപുംഗവഃ
 അചിരേണൈവ കാലേന പിതേ ച തപസി സ്ഥിതഃ 1
 സത്യവാൻ ശീലവാൻ ശാന്തഃ സപാധ്യായനിരതഃ ശുചിഃ
 സർവ്വഭോഗേഷപസംസരേതാ നിത്യം ധർമ്മപരായണഃ 2

“അഥ	“ഇപ്രകാരം	സർവ്വഭോഗേഷു	യാതൊരു ഭോഗങ്ങളിലും
പുലസ്ത്യസ്യ	} പുലസ്ത്യപുത്രനായ	അസംസകതഃ,	ആഗ്രഹമില്ലാത്തവനായും,
പുത്രഃ			
വിശ്വാഃ	} വിശ്വസ്താകുന്ന മുനി	ധർമ്മപരായണഃ	ധർമ്മശുദ്ധയുള്ളവനായും
മുനിപുംഗവഃ,			
സത്യവാൻ	സത്യവാനായും	അചിരേണ	} സ്വപ്നകാലംകൊണ്ടു
ശീലവാൻ	സദാചാരസമ്പന്നനായും		
ശാന്തഃ	ശാന്തനായും [യം	കാലേന ഏവ	തന്നെ
സപാധ്യായ-	} വേദാദ്ധ്യയനത്തിൽ ശു	പിതാ ഇവ	പിതാവിനെയുപോലെ
നിരതഃ		തപസി	തപസ്സിൽ
ശുചിഃ	ലയുള്ളവനായും	നിത്യം	സ്ഥിരമായി
	പരിശുദ്ധനായും	സ്ഥിതഃ.	വർത്തിച്ചു.

ജ്ഞാതപാ തസ്യ തു തദ്വൃത്തം ഭരദാജോ മഹാമുനിഃ
 ദദൌ വിശ്വവസേ ഭായ്യാം സപസുതാം ദേവവണ്ണിനീം. 3

“തു	“ഇപ്രകാരമിരിക്കെ	ദേവവണ്ണിനീം	ദേവസ്ത്രീപോലെ സുന്ദരിയായ
ഭരദാജഃ	} ഭരദാജമഹർഷി	സപസുതാം	തന്റെ പുത്രിയെ
മഹാമുനിഃ			
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	വിശ്വവസേ	വിശ്വവസ്സിന്
തദ്വൃത്തം	അപ്രകാരമുള്ള സദ്വൃത്തിയെപ്പറ്റി	ഭായ്യാം	പത്നിയായി
ജ്ഞാതപാ,	അറിഞ്ഞ്,	ദദൌ.	കന്യകാദാനം ചെയ്തുകൊടുത്തു.

പ്രതിഗൃഹ്യ തു ധർമ്മേണ ഭരദാജസുതാം തദാ
 മുദാ പരമയാ യുക്തോ വിശ്വാ മുനിപുംഗവഃ. 4

“വിശ്വാഃ	} “വിശ്വസ്ത” മഹർഷി	പ്രതിഗൃഹ്യ,	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു,
മുനിപുംഗവഃ തു			
ഭരദാജസുതാം	ഭരദാജപുത്രിയെ	പരമയാ	ഏറ്റവും
തദാ	അപ്പോൾ	മുദാ	സന്തോഷത്തോടെ
ധർമ്മേണ	വിധിപ്രകാരം	യുക്തഃ.	കൂടിയവനായി വർത്തിച്ചു.

സ തസ്യാം വീര്യസംപന്നമപത്യം പരമാദ്ഭുതം
ജനയാമാസ ധർമ്മജ്ഞസ്സദ്യൈർബ്രഹ്മഗുണൈര്യുതം.

5

“ധർമ്മജ്ഞഃ സഃ, സദ്യൈഃ ബ്രഹ്മഗുണൈഃ യുതം	“ധർമ്മജ്ഞനായ അഭൂദഥം, എല്ലാ ബ്രാഹ്മണാചിതങ്ങളാ യ ഗുണങ്ങളാടു കൂടിയവനും	വീര്യസംപന്നം പരമാദ്ഭുതം അപത്യം തസ്യാം ജനയാമാസ.	മഹാപരാക്രമശാലിയും അഭൂതപുച്ഛനുമായ ഒരു പുത്രനെ അവളിൽ ഉൽപാദിപ്പിച്ചു.
--	--	--	--

തസ്മിൻ ജാതേ തു സംഹൃഷ്ടഃ സംബഭൂവ പിതാമഹഃ
പ്രജാനേപഷികയാ ബുദ്ധ്യാ ശ്രേയോ ഹൃസ്വ വിചിന്തയൻ
ദൃഷ്ട്വാ ശ്രേയസ്കരീം ബുദ്ധിം ധനാധ്യക്ഷോ ഭവിഷ്യതി
നാമ തസ്യാകരോത് പ്രീതഃ സാലം ദേവഷ്ടിഭിസ്തദാ
യസ്താദിശ്രവസോഽപത്യം സാദൃശ്യാദിശ്രവാ ഇവ
തസ്താദൈശ്രവണോ നാമ ഭവിഷ്യത്യേഷ വിശ്രുതഃ.

6

7

8

“തസ്മിൻ ജാതേ തു, പിതാമഹഃ	അ ശിശു ജനിച്ച ഉടനെ പിതാമഹനായ	ദൃഷ്ട്വാ, അസ്യ ശ്രേയഃ വിചിന്തയൻ ഹി	അറിഞ്ഞു, ഈ ബാലൻ ശ്രേയസ്സിനെ ഓർക്കുന്നവനായ്തന്നെ
പ്രജാനേപ- ഷികയാ	പുലസ്തനൻ പ്രജകൾക്ക് ജനനകാ ലത്തിലെ ഗ്രഹസ്ഥി തികൊണ്ട് ഉജ്ജ്വലമായ ശുഭാശുഭങ്ങളെ അറി യുന്ന	സംഹൃഷ്ടഃ സംബഭൂവ; പ്രീതഃ ദേവഷ്ടിഭിഃ സാലം വിശ്രവസഃ അപത്യം യസ്താത് തസ്താത്	അതിസന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു; പ്രീതിപൂർണ്ണവനായി ദേവഷ്ടികളോടും കൂടി വിശ്രവസ്സിന്റെ പുത്രൻ എന്നതിനാലും
ബുദ്ധ്യാ, തസ്യ ശ്രേയസ്കരീം ബുദ്ധിം,	ബുദ്ധികൊണ്ട് അ ശിശുവിന്ന് ശ്രേയഃപ്രദമായ ബുദ്ധിയുണ്ടെന്നുള്ളതി നേയും	വിശ്രവാഃ ഇവ സാദൃശ്യാത് തദാ വൈശ്രവണഃ നാമ അകരോത്.	വിശ്രവസ്സെന്നപോലെ തന്നെ എല്ലാഗുണങ്ങളിലുമുള്ള സാദൃശ്യത്താലും അപ്പോൾ വൈശ്രവണൻ എന്ന് പേരിട്ടു.
ഏഷഃ ധനാധ്യക്ഷഃ നാമ ഭവിഷ്യതി,	ഇവൻ ധനാധിപതി എന്ന പേരുള്ളവനായി ഭവിക്കും എന്നുള്ളതി നേയും,		
വിശ്രുതഃ ഭവിഷ്യതി,	പ്രസിദ്ധനായി ഭവിക്കും എന്നുള്ളതി നേയും		

സ തു വൈശ്രവണസ്തത്ര തപോവനഗതസ്തദാ
അവൽതാഹുതിഹുതോ മഹാതേജാ യഥാടനലഃ.

9

“സഃ	“ആ	ആഹുതിഹുതഃ	ആഹുതികൊണ്ട് ഹോ
വൈശ്രവണഃ	തു വൈശ്രവണനം		മിക്കപ്പെട്ട
തപോവനഗതഃ	തപോവനത്തിൽ വ	അനലഃ യഥാ,	അഗ്നിയെന്നപോലെ,
	ത്തിക്കുന്നവനായി	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയാ
തത്ര	അവിടെ	അവൽത.	അഭിവൃദ്ധിപൂണ്ടു.
തദാ	അക്കാലം		

തസ്മാശ്രമപദസ്ഥസ്യ ബുദ്ധിജ്ജ്ഞേ മഹാത്മനഃ
ചരിഷ്യേ പരമം ധർമ്മം ധർമ്മാ ഹി പരമാ ഗതിഃ.

10

“അശ്രമ-	“അശ്രമത്തിൽ വർത്തി	ഹി	അതുകൊണ്ട്
പദസ്ഥസ്യ	ച്ചിരുന്ന	പരമം	സദ്യുക്തകൃഷ്ടമായ
തസ്യ	ആ	ധർമ്മം	ധർമ്മത്തെ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്	ചരിഷ്യേ,	ഞാൻ അനുഷ്ഠിക്കും,
‘ധർമ്മഃ	‘ധർമ്മത്തെയാണ്		എന്നുള്ള
പരമാ	ഉത്തമമായ	ബുദ്ധിഃ	ബുദ്ധി
ഗതിഃ;	ആശ്രയം;	ജ്ജ്ഞേ.	ഉളവായി.

സ തു വഷ്ഠസഹസ്രാണി തപസ്സപ്തപാ മഹാവനേ
യന്ത്രിതോ നിയമൈരുഗ്രൈശ്ചകാര സുമഹത്തപഃ.

11

“മഹാവനേ	“വൻകാട്ടിൽ	ഉഗ്രൈഃ	ഉഗ്രമായ
സഃ	അദ്ദേഹം	നിയമൈഃ	നിയമങ്ങളോടുകൂടി
വഷ്-	ആയിരം സംവത്സര	യന്ത്രിതഃ	ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ചെയ്തു
സഹസ്രാണി	ങ്ങൾ		കൊണ്ടു
തപഃ തപ്തപാ	തു തപസ്സചെയ്ത്	സുമഹത്തപഃ	അതികഠിനമായ തപ
		ചകാര.	സ്സചെയ്തു.

പുണ്ണേ വഷ്ഠസഹസ്രാന്തേ തം തം വിധിമകല്പയത്
ജലാശീ മാരുതാഹാരോ നിരാഹാരസ്തഥൈവ ച

ഏവം വഷ്ഠസഹസ്രാണി ജഗ്മുസ്തന്വേകവഷ്ടവത്.

12

“പുണ്ണേ വഷ്-	ആയിരം വത്സരങ്ങൾ	തം തം	അതാത്
സഹസ്രാന്തേ	കഴിഞ്ഞൊര	വിധിം	വിധിയെ
ഏവം,	ഇപ്രകാരം,	അകല്പയത്;	അനുഷ്ഠിച്ചുപാനം;
ജലാശീ	ജലം മാത്രം ആഹാരമാ	താനി	ആ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ [യം	വഷ്-	} ആയിരം വത്സരങ്ങളും
മാരുതാഹാരഃ ച	വായുമാത്രം ഭക്ഷിച്ചു	സഹസ്രാണി	
	കൊണ്ടും	ഏകവഷ്ടവത്	ഒരുകൊല്ലംപോലെ
നിരാഹാരഃ ഏവ	ക്രമത്തിൽ ആഹാരംത	ജഗ്മുഃ.	കഴിഞ്ഞുപോയി.
	ന്നെ കഴിക്കാതെയും		

അഥ പ്രീതോ മഹാതേജാഃ സേന്ദ്രോ സുരഗണൈഃ സഹ
ഗതാ തസ്യാരൂഢപദം ബ്രഹ്മേദം വാക്യമബ്രവീത്. 13

“മഹാതേജാഃ	“മഹാതേജസപിയാ	സഹ,	കൂടി,
ബ്രഹ്മാ,	ബ്രഹ്മദവൻ,	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
അഥ	ആ സമയം	അരൂഢപദം	അരൂഢത്തിൽ
പ്രീതഃ	പ്രസാദിച്ചു്	ഗതാ	എഴുന്നള്ളി
സേന്ദ്രോഃ	ഇന്ദ്രനോടു കൂടിയ	ഇദം വാക്യം	ഇപ്രകാരം
സുരഗണൈഃ	ദേവഗണങ്ങളോടും	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

പരിതുഷ്ടോഽസ്മി തേ വത്സ കർമ്മണാഽനേന സുവ്രത
വരം വൃണീഷ്യ ഭദ്രം തേ വരാഹ്സ്തപം മഹാമതേ. 14

“‘മഹാമതേ!	“‘മഹാബുദ്ധിമാനം	തേ	നിനക്കു്
സുവ്രത!	ഉത്തമവ്രതങ്ങളെ അനു	ഭദ്രം;	ക്ഷേമം ഉണ്ടാകട്ടെ;
വത്സ!	ഉണ്ണീ! [ഔ]ച്ചവനമായ	തപം	നീ
തേ	നിന്റെ	വരാഹ്ഃ;	വരം നേടുവാൻ യോ
അനേന	ഈ		ഗ്യാനയിട്ടുണ്ടു്;
കർമ്മണാ	അനുഷ്ഠാനത്താൽ	വരം	വേണ്ടവരത്തെ
പരിതുഷ്ടഃ	ഞാൻ ഏററും പ്രസാദി	വൃണീഷ്യ.	അവശ്യപ്പെട്ടുകൊൾക.
അസ്മി;	ച്ചിരിക്കുന്നു;		

അഥാബ്രവീദ്ഭൈത്രവണം പിതാമഹമുപസ്ഥിതം
ഭഗവൻ ലോകപാലതപമിച്ഛേയം വിത്തരക്ഷണം. 15

“വൈത്രവണം	“വൈത്രവണൻ	അബ്രവീത്;	അപേക്ഷിച്ചു;
ഉപസ്ഥിതം	പ്രത്യക്ഷനായി മുവിൽ	‘ഭഗവൻ!	‘ഭഗവാനേ!
	വർത്തിച്ചവനായ	വിത്തരക്ഷണം	ധനാധിപത്യത്തേയും
പിതാമഹം	ബ്രഹ്മാവിനോടായി	ലോകപാലതപം	ലോകപാലനെന്ന അ
അഥ	ഇപ്രകാരം	ഇച്ഛേയം.	വസ്ഥയേയും
		ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.	

അഥാബ്രവീദ്ഭൈത്രവണം പരിതുഷ്ടേന ചേതസാ
ബ്രഹ്മാ സുരഗണൈഃ സാഭം ബാധമിത്യേവ ഹൃഷ്ടവത് 16

അഹം വൈ ലോകപാലാനാം ചതുർത്ഥം സ്രഷ്ടുമുദ്യതഃ 17

യഥേന്ദ്രവരണാനാം ച പദം യത് തവ ചേഷ്ഠിതം
തദ്ഗച്ഛ തപം ഹി ധർമ്മജ്ഞ നിധീശതപമവാപ്നഹി
ശക്രാംബുപയമാനാം ച ചതുർത്ഥസ്തപം ഭവിഷ്യസി 18

ഏതച്ച പുഷ്പകം നാമ വിമാനം സൂര്യസന്നിഭം
പ്രതിഗ്രഹ്ണീഷ്യ യാനാത്ഥം ത്രിദശൈഃ സമതാം വ്രജ 19

സ്വസ്തി തേഽസ്തു ഗമിഷ്യാമഃ സർവ്വ ഏവ യഥാഗതം
കൃതകൃത്യാ വയം താത ഭതാ തവ വരദപയം. 20

“പരിതുഷ്ടേന ചേതസാ,
ബ്രഹ്മാ, സുരഗണൈഃ
സാഭം ഏവ വൈശ്രവണം
അഥ ഇതി ഹൃഷ്ടവത്
അബ്രവീത്; ‘ബാഹുഃ;
ധർമ്മജ്ഞ! അഹം വൈ
ലോകപാലാനാം ചതുർത്ഥം
സ്രഷ്ടം ഉദ്യതഃ; യമേന്ദ്ര-
വരണാനാം പദം യത് ച
തവ ഈഷ്ഠിതം ച നിധിശതപം
തപഃ അവാപ്താമി; ശക്രാംബുപ-
യമാനാം ഹി

“സതുഷ്ടിപുണ്ട മനുസ്സാടുകുടി,
ബ്രഹ്മദേവൻ, ദേവഗണങ്ങളോടും
കൂടിത്തന്നെ വൈശ്രവണനെ നോ
അനന്തരം [കി ഇങ്ങിനെ
സന്തോഷകരമായ വാ
ക്യത്തെ അഭ്യർത്ഥിച്ചു;
‘അപ്രകാരംതന്നെയോ
കട്ടെ; ധർമ്മജ്ഞനായവന!
ഞാനും ചേതനം
ലോകപാലന്മാരിൽ ചതുർത്ഥനായ ഒരുവനെ
സൃഷ്ടിച്ചാൻ ഉദ്യതഃ; ഉദ്യേശിച്ചിരുന്നു;
യമൻ, ഇന്ദ്രൻ, വര
ണൻ എന്നവരുടെ പദം സ്ഥാനം
യാതൊന്നോ അപ്രകാ
രിന്റെ [രമുളളതും
ഇഷ്ടവും ആയ നിധിശപദവിയിലെ
നീ പ്രാപിച്ചാലും;
ഇന്ദ്രൻ, വരണൻ,
യമൻ എന്നവരോടു
കൂടിത്തന്നെ

ചതുർത്ഥഃ തപഃ ച
ഭവിഷ്യസി; സൂര്യസന്നിഭം
ഏതത് പുഷ്പകം
നാമ വിമാനം ച
യാനാത്ഥം പ്രതി-
ഗൃഹ്ണീഷ്യ; }
ത്രിദശൈഃ സമതാം
വ്രജ; തേ
സ്വപസ്തി അസ്മു;
താത! തവ
വരദപയം ദതവാ
കൃതകൃത്യാഃ വയം
സദ്യേ യമാഗതം ഏവ
ഗമിഷ്യാമഃ; തത്
ഗർഭം

നാലാമനായി നീയും
ഭവിക്കുന്നതാണ്; സൂര്യതുല്യമായ
ഈ പുഷ്പകം എന്ന
വിമാനത്തേയും വാഹനമായി
സ്വീകരിച്ചാലും; ദേവന്മാരോടുകൂടി
തുല്യപദവിയിലെ നീ പ്രാപിച്ചാലും;
നിനക്ക് മംഗളം ഉണ്ടാകട്ടെ;
ഉണ്ണീ! നിണക്കു
ഈ രണ്ടുവരങ്ങളേയും
നൽകിയതിനാൽ കൃതാത്ഥന്മാരായ
ഞങ്ങൾ എല്ലാവരും
വന്നുവഴിക്കത്തന്നെ പോകട്ടേ;
ആകയാൽ നീയും പോയ്ക്കാംക.

ഇത്യുക്തവാ സ ഗതോ ബ്രഹ്മാ സ്വസ്ഥാനം ത്രിദശൈഃ സഹ. 21

“ഇതി ഉക്തവാ,
ത്രിദശൈഃ സഹ സഃ

“ഇപ്രകാരം അഭ്യർത്ഥിച്ചയുഴേക്കും,
ദേവകളോടുകൂടി ആ

ബ്രഹ്മാ സ്വസ്ഥാനം
ഗതഃ.

ബ്രഹ്മദേവൻ തന്റെ വാസസ്ഥല
ത്തിലേക്ക് എഴുന്നള്ളി.

- ഗതേഷു ബ്രഹ്മപുര്യേഷു ദേവേഷാമ നഭഃസ്ഥലം
ധനേശഃ പിതരം പ്രാഹ പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രയതാത്മവാൻ. 22
- നിവാസനം ന മേ ദേവോ വിദധേ സ പ്രജാപതിഃ
ഭഗവൻ ലബ്ധപാനസ്തി വരമിഷ്ടം പിതാമഹാത് . 23
- തം പശ്യ ഭഗവൻ കംചിന്നിവാസം സാധു മേ പ്രഭോ
ന ച പീഡാ ഭവേദ്യത്ര പ്രാണിനോ യസ്യ കസ്യചിത് . 24

“ബ്രഹ്മപുര്യേഷു “ബ്രഹ്മാവു മുതലായ	മേ	എനിക്കു
ദേവേഷു ദേവന്മാർ	നിവാസനം	വാസസ്ഥലത്തെ
നഭഃസ്ഥലം ദേവലോകത്തിലേക്കു	ന വിദധേ	കല്പിച്ചുരളുകയുണ്ടായി
ഗതേഷു അഥ, എഴുന്നള്ളിയ ശേഷം,		ല്ല;
ധനേശഃ ധനാധിപതിയായ	ച	ആകയാൽ
കുബരൻ	പ്രഭോ!	മേ പ്രഭോ!
പ്രയതാത്മവാൻ ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹയുക്ത	ഭഗവൻ!	സ്വാമിൻ!
നായി	യത്ര	ഏതു സ്ഥലത്തിൽ
പ്രാഞ്ചലിഃ അഞ്ചലിബന്ധം ചെയ്തു	യസ്യ-	} യാതൊരു
കൊണ്ടു	കസ്യചിത്	
പിതരം, അച്ഛനോടായി,	പ്രാണിനഃ	പ്രാണിക്കും
‘ഭഗവൻ!’ ‘ഭഗവാനേ!	പീഡാ	ഉപദ്രവം
പിതാമഹാത് ബ്രഹ്മാവിന്റെ അടു	ന ദേവത്,	ഉണ്ടാകയില്ലയോ,
ഇഷ്ടം ഇഷ്ടമുള്ള [കൽനിന്നു	തം	അപ്രകാരമുള്ള
വരം വരത്തെ	സാധു	നല്ല
ലബ്ധവാൻ } ഞാൻ നേടിയിരിക്കു	കംചിത്-	} ഒരു വാസസ്ഥലത്തെ
അസ്തി; } നു;	നിവാസം	
സഃ ആ	മേ	എനിക്കായ്ക്കാണ്
പ്രജാപതിഃ } ബ്രഹ്മദേവൻ	പശ്യ,	അരുളിയാലും,
ദേവഃ }	പ്രാഹ.	എന്നപേക്ഷിച്ചു.

- ഏവമുക്തസ്തു പുത്രേണ വിശ്രവാ മുനിപുംഗവഃ
വചനം പ്രാഹ ധർമ്മജ്ഞഃ ശ്രുയതാമിതി സത്തമഃ 25
- ദക്ഷിണസ്തോദധേന്വീരേ ത്രികുടോ നാമ പദ്യതഃ
തസ്യാഗ്രേ തു വിശാലാ സാ മഹേന്ദ്രസ്യ പുരീ യഥാ
ലങ്കാ നാമ പുരീ രമ്യാ നിർമ്മിതാ വിശ്വകർമ്മണാ 26
- രാക്ഷസാനാം നിവാസാത്ഥം യഥേന്ദ്രസ്യോമരാവതീ
മേമപ്രാകാരപരിഘാ യന്ത്രശസ്ത്രസമാവൃതാ
രമണീയാ പുരീ സാ ഹി രക്തമവൈവൃതൃതോരണാ 27
- രാക്ഷസൈഃ സാ പരിത്യക്താ പുരാ വിഷ്ണുഭയാദിതൈഃ
ശൂന്യാ രക്ഷോഗണ്ണൈഃ സരൈഃ രസാതലതലം ഗതൈഃ 28

29

30

യത്രശസ്ത്ര-	}	യത്രരൂപങ്ങളായ അ
സമാപ്തതാ		യുദ്ധങ്ങൾ നിറഞ്ഞു
		ജ്ഞാനം
അർത്ഥ-	}	സ്വപ്നം, വൈദ്യുതം
വൈദ്യുത-		എന്നവയാൽ ഉണ്ടാ
തോരണാ		ക്കപ്പെട്ട കിമാനങ്ങ
		ജോടുകൂടിയതും
രമണീയാ;		വളരെ ഭംഗിയുള്ളതുമായ
സാ		അതു [കുന്നു;
പുരാ		പണ്ടു
വിഷ്ണു-	}	വിഷ്ണുവികൽനിന്നുള്ള
ഭയാർത്ഥം		ഭയത്താൽ പീഡിക്ക
		പ്പെട്ടവരും
രസാതലതലം		പാതാളത്തിലേക്കു
ഗതം		പോയവരുമായ
സന്ദർശനം		എല്ലാ
രാക്ഷസന്മാരും		രാക്ഷസന്മാരും
രാക്ഷസന്മാരും		രാക്ഷസപരിവാരങ്ങളായ
ശൂന്യം		ശൂന്യമാക്കപ്പെട്ട് [ലും
പരിത്യക്തം;		ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരിക്ക
സാ ലക്ഷം		അ ലക്ഷം [ന്നു;
സംപ്രതി		ഇപ്പോൾ
ശൂന്യം;		ഒഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു;
തന്മൂലം		അതിന്നു
പ്രഭം		ഉടമസ്ഥൻ
ന വിദ്യതേ;		ഇല്ല;
പുത്ര		പുത്ര!
സർവ്വം		അപ്രകാരമുള്ള നീ
തത്ര		അവിടെ
യഥാസുഖം		സുഖമായി
നിവാസായ		വസിക്കുന്നതിനായി
ഗച്ഛ;		പൊയ്ക്കൊരുക;
തത്ര		അവിടെ
തേ		നിന്റെ
വാസം		വാസം

നിഷ്ഠാഷഃ ;	ദോഷമില്ലാത്തതായിരി	ഖാധാ ന ;'	ഒരു ഉപദ്രവവും ഉണ്ടാ
തത്ര	അവിടെ [കും ;	ഇതി	എന്നു [കുന്നതല്ല ;'
കന്യചിത്	ആകാം	വചനം പ്രാഥ.	ഉരചെയ്തു.

ഏവമുക്തസ്തു ധർമ്മാത്മാ പിത്രാ ധർമ്മ മിദം വചഃ

നിവേശയാമാസ തദാ ലങ്കാം പച്ഛതമുഖ്നി

നൈർജ്ഞാനാം സമസ്രൈസ്തു ഹൃഷ്ടേഷു പ്രമുദിതൈഃ സമ 31

അചിരേണൈവ കാലേന സംപൂർണ്ണാ തസ്യ ശാസനാത്. 32

"പിത്രാ	"പിതാവിനാൽ	സമസ്രൈഃ	} സമസ്രങ്ങളാൽ ചൂഴ്ന്നവനായി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	സമ	
ഇദം ധർമ്മം	ഈ ധർമ്മയുക്തമായ	പച്ഛതമുഖ്നി	(തൃകട) ഗിരിമുകളിൽ
വചഃ	വാക്യം	ലങ്കാം	ലങ്കയിൽ
ഉക്തഃ തു,	ഉരചെയ്യപ്പെട്ട ഉടനെ,	നിവേശയാമാസ;	ചെന്നുപാതുതു ;
തദാ	ആ സമയം	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
ധർമ്മാത്മാ,	ധർമ്മാത്മാവായ കൃഷ്ണൻ,	ശാസനാത്	ആജ്ഞയെന്ന കാരണത്താൽ
ഹൃഷ്ടേഷു	സംതൃപ്തിപൂണ്ടവരും	അചിരേണ	} ഏറെ താമസിക്കാതെ
തു	അതിനാൽ	കാലേന ഏവ	
*പ്രമുദിതൈഃ	ഉത്സാഹംപൂണ്ടവരുമായ	സംപൂർണ്ണാ.	} അതു് സകല സമ്പത് പരിപൂർണ്ണമായിരുകയും ചെയ്തു.
നൈർജ്ഞാനാം	{ ഭർവ്വത്തികളിലേപ്പെട്ടാത്തവരായ നൈര്യതരെന്ന പിശാചന്മാരുടെ		

സ തു തത്രാവസത് പ്രീതോ ധർമ്മാത്മാ നൈർജ്ഞതഷ്ടഭഃ

സമുദ്രപരിചായാം തു ലങ്കായാം വിശ്രവാത്മജഃ. 33

"വിശ്രവാത്മജഃ	"വിശ്രവസ്സിന്റെ പു	ലങ്കായാം	ലങ്കയിൽ
ധർമ്മാത്മാ തു	ധർമ്മാത്മാവുമായ[ത്രനും	നൈർജ്ഞതഷ്ടഭഃ	നൈർജ്ഞതമാക്ധിപതിയായി
സഃ,	അദ്ദേഹം,	പ്രീതഃ	പ്രീതിയുൾക്കൊണ്ടവനായി
തത്ര	അവിടെ	അവസത്.	അധിവസിച്ചുവന്നു.
സമുദ്ര-	} സമുദ്രംതന്നെ കിടങ്ങായുള്ള		
പരിചായാം തു			

കാലേ കാലേ തു ധർമ്മാത്മാ പുഷ്പകേന ധനേശ്വരഃ

അഭ്യാഗച്ഛത് സുസംഹൃഷ്ടഃ പിതരം മാതരം ച ഹി. 34

"സുസംഹൃഷ്ടഃ	"അതിസന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവനായ	പുഷ്പകേൻ ഹി	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറിചെന്ന്
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	മാതരം ച	മാതാവിനേയും
ധനേശ്വരഃ,	കൃഷ്ണരൻ,	പിതരം തു	പിതാവിനേയും
കാലേ കാലേ	കൂടക്കൂടെ	അഭ്യാഗച്ഛത്.	സന്ദർശിച്ചുവന്നു.

സ ദേവഗന്ധർവ്വഗണൈരഭിഷ്ടത-

സ്തഥൈവ സിദ്ധൈഃ സഹ ചാരണൈരപി

ഗഭസ്തിഭിഃ സൂര്യ ഇചയജസാ വൃതഃ

പിതൃഃ സമീപം പ്രയയേത ശ്രീയാ വൃതഃ.

35

“സഃ, ശ്രീയാ വൃതഃ,	“ആ ക്ഷേമരൻ, സകലസൗജാത്യസം യുക്തനായി	അഭീഷ്ടതഃ, സൂര്യഃ	കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവനായി ആദിത്യൻ
ദേവഗന്ധർവ്വ- ഗണൈഃ ഏവ	ദേവന്മാരുടേയും ഗന്ധ ർവ്വന്മാരുടേയും നിവഹ ങ്ങളാലും	ഗഭസ്തിഭിഃ ഇവ,	കിരണങ്ങളാൽ എന്നപോലെ,
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ഓജസാ വൃതഃ,	കാന്തിയാൽ വിലസുന്ന വനായി,
സഹചാരണൈഃ ചാരണന്മാരോടുകൂടിയ സിദ്ധൈഃ അപി സിദ്ധന്മാരായും		പിതൃഃ സമീപം പ്രയയേത.”	പിതൃസന്നിധിയിലേക്കു പോയ് വന്നുകൊണ്ടിര ന്നു.”

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

തൃതീയഃ സ്കന്ദഃ = മൂന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 20827; യുദ്ധകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 103.

ചതുർത്ഥഃ സ്കന്ദഃ = നാലാംസ്കന്ദം.

[രാവണാദിപുച്ഛതനരാക്ഷസോത്പത്തികഥനം=രാവണാദികൾക്ക്

മുമ്പുള്ള രാക്ഷസരുടെ ഉത്പത്തി.]

ശ്രുതപാട്ടഗന്യേരിതം വാക്യം രാമോ വിസ്മയമാഗതഃ

കഥമാസീത് തു ലങ്കായാം രക്ഷസാമിതി സംഭവഃ.

1

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	കഥം	എപ്രകാരമായിരുന്നു
അഗന്യേരിതം	അഗന്യ ഗുഹവാസാൽ	ഇതി	എന്നുള്ളതിനെപ്പറ്റിയ
	അരുചെയ്യപ്പെട്ടതും	വാക്യം	വാക്യത്തെ [തുമായ
ലങ്കായാം	ലങ്കയിൽ	ശ്രുതപാ,	ചെയ്തിരിക്കാണ്ട്,
രക്ഷസാം	രാക്ഷസരുടെ	തു	ആസമയം
സംഭവഃ	} ഉത്പത്തി ഉണ്ടായത്	വിസ്മയം	ആശ്ചര്യം
അസീത്		ആഗതഃ.	ഉൾക്കൊണ്ടു.

തതഃ ശിരഃ കമ്പയിതപാ ശ്രോതാഗ്നിസമവിഗ്രഹം

തമഗന്ധം മുഹൂർദ്ദഷ്ടപാ സ്മയമാനോഽഭ്യഭാഷത.

2

തതഃ	അതിനാൽ	അഗന്യഗ്	അഗന്യഗുഹവാസെ
ശിരഃ	} തല കുലുക്കിക്കൊണ്ട്,	മുഹൂർ	കൂടെക്കൂടെ
കമ്പയിതപാ,		ദ്ദഷ്ടപാ,	വീക്ഷിച്ചു്,
ശ്രോതാഗ്നിസമ-	} ശ്രോതാഗ്നിയൊത്ത ശരീ	സ്മയമാനഃ	പുഞ്ചിരിപൂണ്ടവനായി
വിഗ്രഹം		അഭ്യഭാഷത.	ഇപ്രകാരം വിസ്മാദാ
തം	ആ		യി പ്രശ്നംചെയ്തു.

ഭഗവൻ പൂർവ്വമുപേക്ഷാ ലങ്കാട്ഠസീത് പിശിതാശിനാം

ശ്രുതേപദം ഭഗവദപാക്യം ജാതോ മേ വിസ്മയഃ പരഃ.

3

“ഭഗവൻ!	“ഭഗവാനെ!	ഇദം	} അവിടുത്തെ ഈ മൊഴിയെ
പൂർവ്വം അപി	പണ്ടുകാലത്തിലും	ഭഗവദപാക്യം	
ഏഷാ	ഈ	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
ലങ്കാ,	ലങ്കാനഗരം,	മേ	എനിക്ക്
പിശിതാശി-	} രാക്ഷസന്മാരുടേതായി	} പരഃ വിസ്മയഃ	} അതിയായ ആശ്ചര്യം
നാം ആസീത് }			

പുലസ്ത്യവംശാദദ്ഭൂതാ രാക്ഷസാ ഇതി നഃ ശ്രുതം

ഇദാനീമന്യത്രശ്യാപി സംഭവഃ കീർത്തിതസ്തപയാ.

4

“രാക്ഷസാഃ	“രാക്ഷസർ	സംഭവഃ	അവരുടെ ഉത്പത്തി
പുലസ്ത്യ-	} പുലസ്ത്യ വംശത്തിൽ നിന്ന്	ഇദാനീം ച	ഇപ്പോഴാകട്ടെ
വംശാത്		തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ
ഉദ്ഭൂതാഃ ഇതി	ഉളവായവരാണെന്നാ	അന്യതഃ അപി	മറ്റു പ്രകാരത്തിലും
നഃ ശ്രുതം;	ഞങ്ങൾക്കുകേൾവി;[ണ്	കീർത്തിതഃ.	പറയപ്പെട്ടു.

രാവണാത് കുന്ദകർണാശ്ച പ്രഹസ്താദപികടാദപി

രാവണസ്യ ച പുത്രേഭ്യഃ കിം ന തേ ബലവത്തരാഃ.

5

“തേ	“അവർ	വികടാത് അപി	വികടനൈക്കൊളം
രാവണാത്	രാവണനെക്കൊളം	രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
കുന്ദകർണാത് ച	കുന്ദകർണനെക്കൊളം	പുത്രേഭ്യഃ ച	പുത്രന്മാരെക്കൊളം
പ്രഹസ്താത്	പ്രഹസ്തനെക്കൊളം	ബലവത്തരാഃ	} അധികം ബലവാന്മാ
		കിം ന ?	

ക ഏഷാം പൂർവ്വകോ ബ്രഹ്മൻ കിം നാമ ച ബാലോത്കടഃ

അപരാധം ച കം പ്രാപ്യ വിഷ്ണുനാ ദ്രാവിതാഃ കഥം.

6

“ബ്രഹ്മൻ!	“ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	വിഷ്ണുനാ	വിഷ്ണുഭഗവാനാൽ
ഏഷാം	ഇവർ	കഥം	എങ്ങിനെ
പൂർവ്വകഃ കഃ?	മുഖഭൂതൻ ആരാണ്?	ദ്രാവിതാഃ?	കാടിക്കപ്പെട്ടു?
നാമ കിം?	പേരെന്താകുന്നു?	കം	എന്തൊരു
ബാലോത്കടഃ—	} കൈയ്യെക്കിന്റെ തള്ളി	} അപരാധം	} കുറ്റം ചെയ്തതിനാലാ
കടഃ ച?			

ഏതദപിസ്തരതഃ സർവ്വം കഥയസ്വ മമാനഘ

കൌതൂഹലമിദം മഹ്യം നദ ഭാനുത്ഥാ തമഃ.

7

“അനഘ!	“പുണ്യാത്മാവേ!	മഹ്യം	ഞങ്ങൾക്കുള്ള
ഏതത് സർവ്വം	ഇതെല്ലാം	ഇദം കൌതൂഹലം	ഈ ആഗ്രഹത്തെ,
മമ	എനിക്ക്	ഭാനഃ	സൂർയൻ
വിസ്തരതഃ	വിസ്തരിച്ച്	തമഃ യഥാ,	ഇരുളിനെ എന്ന പോ
കഥയസ്വ;	ഉരചെയ്താലും;	നദ. ”	നീക്കിയാലും. ” [ലേ,

രാഘവസ്വ വചഃ ശ്രുതപാ സംസ്കാരാലംകൃതം ശുഭം
 ഈഷദിസ്മയമാനസ്തമഗന്യഃ പ്രാഥ രാഘവം.

8

സംസ്കാരാ- ലംകൃതം ശുഭം രാഘവസ്വ വചഃ ശ്രുതപാ,	} പരിഷ്കാരമായും ഭംഗി യായും ഉജ്ജ്വലം ശ്ലാഘിക്കത്തക്കതയായ ശ്രീരാഘവന്റെ വാക്യത്തെ കേട്ട്,	അഗന്യൻ, ഈഷദിസ്മയ- മാനഃ തം രാഘവം പ്രാഥ.	അഗന്യൻമുനി, അല്പം ആത്മ്യം പുണ്യ വനായി ആ ശ്രീരാഘവനോടായി ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.
---	---	---	--

പ്രജാപതിഃ പുരാ സൃഷ്ടാ ഹൃദഃ സലിലസംഭവഃ
 താസാം ഗോപായനേ സത്തപാനസൃജത് പദ്മസംഭവഃ.

9

“സലില- സംഭവഃ പദ്മസംഭവഃ ഹി പ്രജാപതിഃ,	} “ജലത്തിലുളവായവ നം മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ നാ ഭികമലത്തിൽ നിന്നു ജനിച്ചവനായ ബ്രഹ്മദേവൻ,	പുരാ അപഃ സൃഷ്ടാ, താസാം ഗോപായനേ സത്തപാൻ അസൃജത്.	ആദ്യം അംഭസ്സുകളെ സൃഷ്ടി അവയുടെ [ച്ഛി, രക്ഷയ്ക്കായി പ്രാണികളെ സൃഷ്ടിച്ചെ.
--	--	---	---

തേ സതപാഃ സതപകർത്താരം വിനീതവദുപസ്ഥിതാഃ
 കിം കർമ്മ ഇതി ഭാഷന്തഃ ക്ഷുത്പിപാസാഭയാദിതാഃ.

10

“തേ സതപാഃ, ക്ഷുത്പിപാ- സാഭയാദിതാഃ സതപകർത്താരം	} “ആ പ്രാണികൾ, പൈദാഹത്താലും ഭയ ത്താലും പീഡിക്കപ്പെ ട്ടവരായി ബ്രഹ്മാവിന്റെ അടു ക്കൽ,	‘കിം കർമ്മം?’ ഇതി വിനീതവത് ഭാഷന്തഃ ഉപസ്ഥിതാഃ.	‘ഞങ്ങൾ എന്തുചെയ്യ ട്ടെ’ എന്ന് വണക്കമായി ചോദിച്ചുകൊണ്ട് അടുത്തുനിന്നു.
--	--	---	--

പ്രജാപതിസ്ത താസാം സതപാനി പ്രഥസന്നിവ
 ആഭാഷ്യ വാചാ യതേന രക്ഷല്പമിതി മാനദഃ.

11

“പ്രജാപതിഃ താനി സതപാനി മാനദഃ, പ്രഥസൻ	“ബ്രഹ്മാവും ആ പ്രാണികളെ മാനിക്കുന്നവനായി, പുഞ്ചിരിയുകിക്കൊണ്ടു്	വാചാ ആഭാഷ്യ ത ‘യതേന ഇവ രക്ഷധപം,’ ഇതി ആഥ,	കുശലംപറഞ്ഞശേഷം, അക്കാൽത്തെക്കുറിച്ച് ‘ശ്രദ്ധപൂണ്ട് നന്നായി രക്ഷിക്കവിൻ,’ എന്ന് ഉരചെയ്തു.
--	---	--	--

രക്ഷാമേതി ച തത്രാന്യേ ജക്ഷാമ ഇതി ചാപരേ
ഭക്ഷിതാഭക്ഷിതൈരകതസ്തതസ്താനാഹ ഭൂതകൃത്.

12

ഭക്ഷിതാ- ഭക്ഷിതൈഃ ഉക്തഃ; തത്ര അന്യേ	വിശപ്പു ജീവരാലും വി ശപ്പില്ലാത്തവരാലും അതിന് ഉത്തരം പറ അതിൽ [യപ്പെട്ട; രണ്ടാമത്തെ കൂട്ടർ (വി ശപ്പില്ലാത്തവർ)	അപരേ. 'ജക്ഷാമ' ഇതി ച; ഭൂതകൃത്,	മറ്റേ കൂട്ടർ 'ഞങ്ങൾ ഭക്ഷിക്കാം' എന്നും ഉണർത്തിച്ചു; സൃഷ്ടിക്കുന്താവായ ബ്ര ഹ്മദേവൻ,
'രക്ഷാമ' ഇതി ച,	'ഞങ്ങൾ രക്ഷിക്കാം' എന്നും	തതഃ താൻ ആഹ.	അതിനാൽ അവരോടായിപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു.

രക്ഷാമേതി ച യൈരകതം രാക്ഷസാസ്തേ ഭവന്തു വഃ
ജക്ഷാമ ഇതി യൈരകതം യക്ഷാ ഏവ ഭവന്തു വഃ

13

"വഃ രക്ഷാമ ഇതി ഉക്തം യൈഃ, തേ രാക്ഷസാഃ ച ഭവന്തു;	"നിങ്ങളിൽ രക്ഷിക്കാം എന്ന് പറയപ്പെട്ടത് യാതൊരുവരാലോ, അവർ രാക്ഷസരായിതന്നെ ഭവിക്കട്ടെ;	വഃ ജക്ഷാമ ഇതി ഉക്തം യൈഃ യക്ഷാഃ ഏവ ഭവന്തു.	നിങ്ങളിൽ ഭക്ഷിക്കാം എന്ന് പറയപ്പെട്ടത് യാതൊരുവരാലോ അ വർ യക്ഷന്മാരായും ഭവിക്കട്ടെ.
---	--	--	---

[ഭാഗവതം തൃതീയസ്കന്ധം 20-ാം അദ്ധ്യായം നോക്കുക:—"ജാഗ്രഹ്യുക്ഷരക്ഷാംസി രാത്രിം
ക്ഷുത്തുഡ് സമുദഭവം ക്ഷുത്തുഡ് ഭൃശമുപസൃഷ്ടാസ്തേ തം ജഗദ്യമഭിദൃഢുവുഃ മാ രക്ഷതൈനം
ജക്ഷതപമിതൃവുഃ ക്ഷുത്തുഡ്വിതാഃ ഭവസ്താനാഹ സംവിഗ്നോ മാ മാം രക്ഷത ജക്ഷത അഹോ
മേ യക്ഷരക്ഷാംസി പ്രജാ യുയം ബഭൂവിഥ."]

തത്ര ഹേതിഃ പ്രഹേതിശ്ച ഭൂതരൗ രാക്ഷസാധിപൌ
മധുകൈടഭസംകാശൌ ബഭൂവതുരരിന്ദമൌ.

14

"തത്ര രാക്ഷ- സാധിപൌ മധുകൈടഭ- സംകാശൌ	"അവരിൽ രാക്ഷസാധിപന്മാരായി മധുകൈടഭസദൃശന്മാ രായി	അരിന്ദമൌ ഹേതിഃ പ്രഹേതിഃ ച ഭൂതരൌ ബഭൂവതുഃ.	ജയശാലികളായി ഹേതിയെന്നും പ്രഹേതിയെന്നും രണ്ടു സോദരന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നു.
---	---	--	---

പ്രഹേതിർഭാമ്നികസ്തത്ര തപോവനഗതസ്തദാ
ഹേതിർഭാരക്രിയാതേം തു പരം യത്നമമാകരോത്.

15

"തത്ര പ്രഹേതിഃ ധാമ്മികഃ തദാ, തപോവനഗതഃ; സന്യാസാശ്രമത്തിൽ കാലംകഴിച്ചു;	"അവരിൽ പ്രഹേതിയെന്നവൻ ധാമ്മിഷ്ഠനായിരുന്നതി നാൽ സന്യാസാശ്രമത്തിൽ കാലംകഴിച്ചു;	അഥ ഹേതിഃ തു ഭാരക്രിയാതേം പരം യത്നം അകരോത്.	അപ്പോൾ ഹേതിയും വിവാഹത്തിനായി അതിയായ പ്രയത്നത്തെ ചെയ്തു.
---	---	---	--

സ കാലഭഗിനീം കന്യാം ഭയാം നാമ ഭയാവഹാം
ഉദാവഹദമേയാത്മാ സ്വയമേവ മഹാമതിഃ.

16

“മഹാമതിഃ	“ബുദ്ധിശാലിയും	ഭയാം നാമ	‘ഭയ’യെന്നു പറയപ്പെട്ടു
അമേയാത്മാ	അളവറ ധൈര്യശാലി	കാലഭഗിനീം	യമഃസാദരിയായ
സഃ,	അവൻ,	കന്യാം	കന്യകയെ
ഭയാവഹാം	ഭയങ്കരയും	സ്വയം ഏവ	സ്വയമായെന്നു
		ഉദാവഹത്.	പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തു

സ തസ്യാം ജനയാമാസ ഫേരീ രാക്ഷസപുംഗവഃ
പുത്രം പുത്രവതാ ശ്രേഷ്ഠാ വിദ്യുത്കേശ ഇതി ശ്രുതം.

17

“രാക്ഷസ- പുംഗവഃ	“രാക്ഷസവരനായ	ശ്രേഷ്ഠഃ	ശ്രേഷ്ഠനായി
സഃ ഫേരീ,	അ ഫേരിയെന്നവൻ,	വിദ്യുത്കേശഃ	വിദ്യുത്കേശൻ എന്ന
തസ്യാം,	അ ഭയയിൽ,	പുത്രം	പുത്രനെ
പുത്രവതാം	പുത്രവാന്മാരിൽവെച്ച്	ജനയാമാസ	ഉത്പാദനംചെയ്തു
		ഇതി ശ്രുതം.	എന്നാണ് കേൾവി.

വിദ്യുത്കേശോ ഫേരിപുത്രഃ സ ദീപ്താക്ഷസമപ്രഭഃ
വ്യവർത്ത മഹാതേജാസ്തോയമധ്യ ഇവാംബുദഃ.

18

“ഫേരിപുത്രഃ	“ഫേരിയുടെ പുത്രനാ	മഹാതേജഃ	മഹാതേജസപിയാതി
സഃ	അ [യ	തോയമധ്യേ	ജലമദ്ധ്യത്തിലുള്ള
വിദ്യുത്കേശഃ	വിദ്യുത്കേശൻ	അംബുദഃ	മേഘം
ദീപ്താക്ഷ-	ഉജ്വലിക്കുന്ന സൂര്യനെ	ഇവ	എന്നപോലെ
സമപ്രഭഃ	പ്ലോലെ കാന്തിപൂണ്ടു്	വ്യവർത്ത.	അഭിവൃദ്ധിപൂണ്ടുവളൺ.

സ യദാ യൌവനം ഭദ്രമനുപ്രാപ്തോ നിശാചരഃ
തതോ ഭാരക്രിയാം തസ്യ കത്തും വ്യവസിതഃ പിതാ.

19

“സഃ നിശാചരഃ	“അ രാക്ഷസൻ	തതഃ	അതു മുതൽ
ഭദ്രം	ശോഭനമായ	ഭാരക്രിയാം	വിവാഹം കഴിപ്പിച്ചാ
യൌവനം	യൌവനത്തെ	കത്തും	നായി
യദാ	എപ്പോൾ	തസ്യ പിതാ	അവന്റെ പിതാവ്
അനുപ്രാപ്തഃ,	പ്രാപിച്ചുവോ,	വ്യവസിതഃ.	നിശ്ചയിച്ചു.

സന്ധ്യായാസ്തനയാം സോഽഥ സന്ധ്യാതല്യാം പ്രഭാവതഃ
വരയാമാസ പുത്രാത്ഥം ഫേരീ രാക്ഷസപുംഗവഃ.

20

“ഫേരിഃ	“ഫേരിയെന്ന	പ്രഭാവതഃ	പ്രഭാവത്താൽ
സഃ	അ	സന്ധ്യാതല്യാം	സന്ധ്യയ്ക്ക് തുല്യമായ
രാക്ഷസ- പുംഗവഃ,	രാക്ഷസവരൻ,	സന്ധ്യായാഃ	സന്ധ്യയുടെ
അഥ	അപ്പോൾ	തനയാം	പുതിയെ
പുത്രാത്ഥം	പുത്രനു വേണ്ടി,	വരയാമാസ.	വരിച്ചു.

അവശ്യമേവ ഭാതവ്യാ പരസ്സൈ സേതി സന്ധ്യയാ
ചിന്തയിതപാ സുതാ ഭത്താ വിദ്യുത്കേശായ രാഘവ.

21

“രാഘവ !	“ശ്രീരാഘവ !	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
സാ	അവരും	ചിന്തയിതപാ,	ആലോചിച്ച്,
പരസ്സൈ ഏവ	അന്യനായ വല്ല ഒരുവ	സുതാ	പുത്രി
അവശ്യം	തീർച്ചയായും [ന്നതന്നെ	സന്ധ്യയാ	സന്ധ്യയാൽ
ഭാതവ്യാ	{ വിവാഹംചെയ്തുകൊടുക്കപ്പെടേണ്ടവളാണല്ലോ,	വിദ്യുത്കേശായ	വിദ്യുത്കേശനായി
		ഭത്താ.	കന്യകാദാനം ചെയ്തുകൊടുക്കപ്പെട്ടു.

സന്ധ്യായാസ്തനയാം ലബ്ധപാ വിദ്യുത്കേശോ നിശാചരഃ
രമതേ സു തയാ സാഭം പൗലമ്യാ മഘവാനിവ.

22

“വിദ്യുത്കേശഃ “വിദ്യുത്കേശനെന്ന	തയാ സാഭം,	അവളോടുകൂടി,
നിശാചരഃ	രാക്ഷസൻ	ഇന്ദ്രൻ
സന്ധ്യായാഃ	സന്ധ്യയുടെ	പൗലമ്യാ
തനയാം	പുത്രിയെ	ഇവ
ലബ്ധപാ,	ലഭിച്ചു,	രമതേ സു.
		സുഖമായി കാലംകഴിച്ചുവന്നു.

കേനചിത്തപഥ കാലേന രാമ സാലകടംകടാ
വിദ്യുത്കേശാഭ്ഗർഭമാപ ഘനരാജിരിവാണ്ണവാത്.

23

“രാമ !	“ശ്രീരാമ!	അണ്ണവാത്	സമുദത്തിൽനിന്ന്
അഥ	ഇപ്രകാരം	ഘനരാജിഃ	മുകിൽനിര
കേനചിത്	ചില	ഇവ,	എന്നപോലെ,
കാലേന തു,	നാൾക്കുശേഷം,	വിദ്യുത്കേശാത്	വിദ്യുത്കേശങ്കൽനിന്നു
സാലകടംകടാ,	സാലകടക്കടയെന്ന അവരും,	ഗർഭം ആപ.	ഗർഭം ധരിച്ചു.

തതഃ സാ രാക്ഷസീ ഗർഭം ഘനഗർഭസമപ്രഭം
പ്രസൂതാ മന്ദരം ഗതപാ ഗംഗാ ഗർഭമിവാഗ്നിജം.

24

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	ഗർഭം	ഗർഭത്തെ
സാ രാക്ഷസീ	ആ രാക്ഷസി	ഇവ	എന്നപോലെ
മന്ദരം	മന്ദരപർവ്വതത്തിൽ	ഘനഗർഭ-	} മിന്നലൊത്ത കാന്തിയാൻ
ഗതപാ,	ചെന്നു്,	സമപ്രഭം	
ഗംഗാ	ഗംഗ	ഗർഭം	ഒരു പുത്രനെ
അഗ്നിജം	അഗ്നിഭത്തമായ	പ്രസൂതാ.	പ്രസവിച്ചു.

തമുത്സൃജ്യ തു സാ ഗർഭം വിദ്യുത്കേശരതാത്മിനീ
രേമേ തു സാഭം പത്രിനാ വിസ്മൃത്യ സുതമാത്മജം.

25

“സാ തം ഗർഭം തു ഉത്സൃജ്യ, വിദ്യത് കേശ- രതാത്മിനീ,	“അവരോ ആ പെറ്റ ശിശുവിനെ തന്നെ ഇട്ടുച്ച്, വിദ്യത് കേശനുമായി രമിപ്പാൻ ഇച്ഛിച്ചു	ആഞ്ജനം സുതം തു വിസ്തൃത്യ, പതിനാ സാലം രേമേ.	സ്വപനം ശിശുവിനെത്തന്നെയും മറന്ന്, കാത്തനോടുകൂടി രതിയിൽ മുഴുകിപ്പൊ യി.
---	---	--	--

ഉത്സൃജ്യസ്തു തദാ ഗർഭോ ഘനശബ്ദസമസ്തപനഃ

നിധായാസ്യേ സ്വപനം മുഷ്ടിം തരോദ ശനകൈസ്സദാ.

26

“തദാ ഉത്സൃജ്യഃ ഗർഭഃ തദാ സ്വപനം തു ആസ്യ	“ആ സമയം ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതായ ആ ശിശു അതിനാൽ സ്വപനമായെന്നെ വായിൽ	മുഷ്ടിം നിധായ, ഘനശബ്ദ- സമസ്തപനഃ ശനകൈഃ തരോദ.	വിരലിനെ ഇട്ടുകൊണ്ട്, ഇടിമുഴക്കം പോലെ ഇടയ്ക്കിടെ രോദനം ചെയ്തു.
---	---	--	---

തതോ വൃഷഭമാസ്ഥായ പാപ്തത്യാ സഹിതഃ ശിവഃ

വായുമാർഗ്ഗേണ ഗച്ഛൻ വൈ ശുശ്രാവ ഭദിതസ്വപനം.

27

“തതഃ പാപ്തത്യാ സഹിതഃ വൃഷഭം അസ്ഥായ	“അതേ സമയം ശ്രീപാപ്തതീസമേതനാ യി വൃഷഭാരൂഢനായി	വായുമാർഗ്ഗേണ ഗച്ഛൻ ശിവഃ വൈ, ഭദിതസ്വപനം ശുശ്രാവ.	അകാശമാർഗ്ഗമായി ഗമി ച്ചിരുന്ന പരമശിവൻ, ആ രോദനധ്വനി കേട്ടു.
---	--	---	---

അപശ്യദ്യഥാ സാലം തദന്തം രാക്ഷസാത്മജം

കാരുണ്യഭാവോത് പാപ്തത്യാ ഭവസ്രിപുരഭ്യദനഃ.

28

“പാപ്തത്യാഃ കാരുണ്യ- ഭാവോത് ഉമയാ സാലം, ത്രിപുരഭ്യദനഃ	“പാപ്തതീദേവിയുടെ കാരുണ്യംകൊണ്ടുള്ള പ്രാർത്ഥനയാൽ ഉമാസമേതനായി, ത്രിപുരമഥനനായ	ഭവഃ തദന്തം രാക്ഷസാത്മജം അപശ്യത്.	ശ്രീഭദ്രഭഗവാൻ, കരണമുണ്ടാക്കിരുന്ന ആ രാക്ഷസശിശുവി നെ വീക്ഷിച്ചു.
--	--	---	---

തം രാക്ഷസാത്മജം ചക്രേ മാതൃരേവ വയഃ സമം

അമരം ചൈവ തം കൃതപാ മഹാദേവോഽക്ഷരോഽവ്യയഃ.

29

“അക്ഷരഃ അവ്യയഃ മഹാദേവഃ ഏവ, തം രാക്ഷസാത്മജം	“നിത്യനും അക്ഷയഫലപ്രദനമാ യ പരമശിവൻതന്നെ, ആ രാക്ഷസശിശുവിനെ	അമരം കൃതപാ ച തം മാതൃഃ വയഃസമം ഏവ ചക്രേ.	മരണമില്ലാത്തതാക്കി കൂടാതെ [ചെയ്ത്, അതിനെ മാതാവിന്ന് ഒത്ത വയസ്സോടുകൂടി അക്കി. [യതായും
--	--	---	---

പുരമാകാശഗം പ്രാദാത് പാർവ്വതാഃ പ്രിയകാമ്യയാ
 ഉമയാപി വരോ ഭത്തോ രാക്ഷസാനാം നൃപാത്മജ
 സഭോപലബ്ധിർത്സ്യ പ്രസൂതിഃ സഭ്യ ഏവ ച
 സഭ്യ ഏവ വയഃപ്രാപ്തിർമാതൃരേവ വയഃ സമം.

30

31

“പാർവ്വതാഃ പ്രിയകാമ്യയാ, ആകാശഗം പുരം പ്രാദാത്; നൃപാത്മജ! ഉമയാ അപി രാക്ഷസാനാം	“ശ്രീപാർവ്വതീദേവിയുടെ ഇഷ്ടം സാധിപ്പാനിഷ്ടി ചുതിനാൽ, അകാശത്തിൽ ഗമി പ്പാൻ ശക്തിയുള്ള ഒരു നഗരത്തെയും നൽകി; ചക്രവർത്തിസുത! ഉമാദേവിയായും രാക്ഷസന്മാർക്കായ്ക്കൊ	ഗർഭ സ- ഭോപലബ്ധിഃ സഭ്യഃ പ്രസൂതിഃ ച സഭ്യഃ ഏവ മാതൃഃ വയഃ സമം വയഃപ്രാപ്തിഃ വരഃ ഭത്തഃ.	} ഉടനെ ഗർഭം ധരിക്കുക എന്ന അവസ്ഥയും ഉടനെ ജനിക്കുക എന്നതും ഉടനെതന്നെ മാതാവിന്റെ വയസ്സിനു തുല്യമായ വയസ്സ് പ്രാപിക്കുക എന്ന അവസ്ഥയും വരമായി നൽകപ്പെട്ടു.
---	--	---	--

തതഃ സുകേശോ വരദാനഗർവ്വിതഃ

ശ്രീയം പ്രഭോഃ പ്രാപ്യ ഹരസ്യ പാർവതഃ

ചചാര സർവ്വത്ര മഹാൻ മഹാമതിഃ

ഖഗം പുരം പ്രാപ്യ പുരന്ദരോ യഥാ.

32

“സുകേശഃ ഹരസ്യ പാർവതഃ ഖഗം പുരം പ്രാപ്യ, ശ്രീയം	{ “(പിന്നീട്) സുകേശ നെന്നു് അറിയപ്പെട്ട വനായ ആ ശിശു പരമശിഖന്റെ കരുണാകടാക്ഷത്താൽ ആകാശത്തിൽ ഗമി പുരത്തെ [ക്കാവുന്ന പ്രാപിച്ചു്, അതിയായ ഭാഗ്യത്തെ യും	പ്രാപ്യ, തതഃ വരദാനഗർവ്വിതഃ മഹാൻ മഹാമതിഃ പുരന്ദരഃ യഥാ, സർവ്വത്ര ചചാര.	നേടിക്കൊണ്ടു്, അതിനാൽ വരദാനമത്തനായി മഹാനും മഹാബുദ്ധിമാനുമായ ഇന്ദ്രൻ എന്നപോലെ, എങ്ങും സഞ്ചരിച്ചുവന്നു.
---	---	--	---

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ചതുർത്ഥഃ സർഗ്ഗഃ = നാലാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 20859 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 135.

പഞ്ചമഃ സ്കന്ദഃ = അഞ്ചാംസ്കന്ദം.

[മാലുവഭാജപത്യാത് പത്തിഃ = മാലുവാൻ മുതലായവരുടെ സന്താനോത്പത്തി.]

സുകേശം ധാമ്നികം ദൃഷ്ട്വാ വരലബ്ധം ച രാക്ഷസം
ഗ്രാമണീർനാമ ഗന്ധർവ്വോ വിശ്വാവസുസമപ്രഭഃ.

1

“ സുകേശം	“ സുകേശനെ	ഗ്രാമണീഃ	ഗ്രാമണിയെന്ന
രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ	നാമ	പേരുള്ള ചന്ദ്രൻ
വരലബ്ധം	ഉത്കൃഷ്ടമായ വരം	വിശ്വാവസു-	} വിശ്വാവസുയെന്ന ഗ
	ലഭിച്ചവനായും	സമപ്രഭഃ	
ധാമ്നികം ച	ധർമ്മിയുനായും		ഉണ്ടുന്നവനുമായ
ദൃഷ്ട്വാ,	ഗ്രഹിച്ചു്,	ഗന്ധർവ്വഃ.	ഒരു ഗന്ധർവ്വനുണ്ടായി
			രുന്ന.

തസ്യ ദേവവതീ നാമ ദ്വിതീയാ ശ്രീരിചാതമജാ
ത്രിഷ്ട ലോകേഷു വിഖ്യാതാ രൂപയൗവനശാലിനി.

2

“തസ്യ	“അവൻ്	ത്രിഷ്ട	മൂന്നു
ദ്വിതീയാ	രണ്ടാമത്തെ	ലോകേഷു	ലോകങ്ങളിലും
ആത്മജാ	പുത്രിയായി	വിഖ്യാതാ	ഖ്യാതിപൂണ്ടവളായി
ശ്രീഃ ഇവ	മഹാലക്ഷ്മീപാലം	ദേവവതീ നാമ.	ദേവവതിയെന്ന ഒരുവ
രൂപയൗവന- } രൂപവും യൗവ്വനവുമാ	സാലിനി }		ഉണ്ടായിരുന്ന.
ശാലിനി	സാലിനി		

താം സുകേശായ ധർമ്മേണ ദദൌ രക്ഷഃ ശ്രീയം യഥാ.

3

“താം	“അവളെ	ധർമ്മേണ	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം
സുകേശായ	സുകേശന്നായ്ക്കാണ്,	ദദൌ.	വിവാഹംചെയ്തുകൊടു
രക്ഷഃശ്രീയം }	രാക്ഷസരുടെ ശ്രേയ		ത്ത.
യഥാ }	സ്ഥിതവേണ്ടി		

വരദാനകൃതൈശ്ച പത്നീ സാ തം പ്രാപ്യ പതിം പ്രിയം
ആസിദ്ദേവവതീ തുഷ്ടാ ധനം പ്രാപ്യ വ ദുർഗ്ഗതഃ.

4

“സാ	“ആ	പതിം	ഭർത്താവായി
ദേവവതീ,	ദേവവതി,	പ്രാപ്യ,	ലഭിച്ചു്,
വരദാന- }	വരദാനുലബ്ധമായ ഐ	ദുർഗ്ഗതഃ	ദരിദ്രൻ
കൃതൈശ്ച }	ശപ്തഭർത്താദൂഷിതവ	ധനം	ധനത്തെ
	നം	പ്രാപ്യ ഇവ,	ലഭിച്ചാലെന്നപോലെ,
പ്രിയം	പ്രിയപ്പെട്ടവനുമായ	തുഷ്ടാ	സന്തുഷ്ടയായി
തം	ആ സുകേശനെ	ആസിത്.	ഭവിച്ചു.

സ തയാ സഹ സംയുക്തോ രരാജ രജനീചരഃ
അഞ്ജനാഭഭിനിഷ്ഠാന്തഃ കരേണപവ മഹാഗജഃ.

5

“അഞ്ജനാത്”	“അഞ്ജനമെന്ന ദിഗ്ഗജ	സഃ	ആ
അഭിനിഷ്ഠാന്തഃ ജനിച്ചു [ത്തിൽനിന്ന്		രജനീചരഃ,	നക്തഞ്ചരൻ,
മഹാഗജഃ	ആനക്കൊമ്പൻ	തയാ സഹ	അവളോടുകൂടി
കരേണപാ	} പിടിച്ചാനയോടു ചേർന്നു ചെന്നപ്പോലെ	രരാജ.	പരിലസിച്ചു.
സംയുക്തഃ ഇവ			

ദേവവത്സാം സുകേശസ്തു ജനയാമാസ രാഘവ
ശ്രീംശ്രീനേത്രസമാൻ പുത്രാൻ രാക്ഷസാൻ രാക്ഷസാധിപഃ
മാല്യവന്താ സുമാലിം ച മാല്യം ച ബലിനാം വരം.

6

“രാഘവ !	“ശ്രീരാമ !	മാലിം ച,	മാലിയേയും
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസേശ്വരനായ	ശ്രീനേത്രസമാൻ	ഇങ്ങിനെ മൂന്നു കണ്ണുക
സുകേശഃ,	സുകേശൻ,		ളെന്നപ്പോലെയുള്ള
ബലിനാം തു	ബലവാനാരിൽവെച്ച്	ശ്രീൻ	മൂന്നു
വരം	മുമ്പനായ	രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരെ
മാല്യവന്താ	മാല്യവാനേയും	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരായി
സുമാലിം ച	സുമാലിയേയും	ദേവവത്സാം	ദേവവതിയിൽ
		ജനയാമാസ.	ഉത്പാദിപ്പിച്ചു.

ത്രയഃ സുകേശസ്ത സുതാശ്രുതാഗ്നിസമതേജസഃ
വിവൃദ്ധിമഗമംസ്തത്ര വ്യാധയോപേക്ഷിതാ ഇവ.

7

“തത്ര	“അവിടെ	ഉപേക്ഷിതാഃ	ചികിത്സിക്കാതെ ഉപേ
സുകേശസ്ത	സുകേശന്റെ		ക്ഷിക്കപ്പെട്ട
ത്രയഃ സുതാഃ,	മൂന്നു പുത്രന്മാരും,	വ്യാധയഃ ഇവ,	വ്യാധികളെന്നപ്പോലെ
ത്രേതാഗ്നിസമ-	} ത്രേതാഗ്നീകരപോലെ	വിവൃദ്ധിം	} അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടു.
തേജസഃ,		തേജസ്സോടുകൂടിയവ	
	രായി,	അഗമൻ.	

വരപ്രാപ്തിം പിതൃസ്തു തു ജ്ഞാതേപശ്ചരതപോബലാത്
തപസ്സപ്തം ഗതാ മേരം ഭ്രാതരഃ കൃതനിശ്ചയാഃ.

8

“തേ	“ആ	തു	അപ്രകാരത്തെ ത
ഭ്രാതരഃ,	സഹോദരന്മാർ,		ങ്ങളും
ഇശ്വര-	} പരമശിവനെക്കുറിച്ചു	തപഃ തപ്തം	തപസ്സുചെയ്താൻ
തപോബലാത്		കൃതനിശ്ചയാഃ,	ഉറച്ചവരായി,
പിതൃഃ	പിതാവിന്ന് [ത്താൽ	മേരം	മേരുഗിരിയിലേക്കായി
വരപ്രാപ്തിം	} വരപ്രാപ്തി ഉണ്ടായതി	ഗതാഃ.	ചെന്നു.
ജ്ഞാതപാ,		നെ അറിഞ്ഞ്,	

പ്രഗൃഹ്യ നിയമാൻ ഘോരാൻ രാക്ഷസാ ഇപസത്തമ
വിചേരന്ത്യേ തപോ ഘോരം സർവ്വഭൂതഭയാവഹം.

9

“ഗുപസത്തമ! “തൃപാത്തമ!
തേ ആ
രാക്ഷസാദീ, രാക്ഷസന്മാർ,
ഘോരാൻ കടുതായ
നിയമാൻ നിയമങ്ങളെ

പ്രഗമ്യ, കയ്യാണു്,
സർവ്വഭൂത- } സർവ്വപ്രാണികളും നടു
ഭയാവഹം } ഞ്ഞുമാൻ,
ഘോരം തപഃ ഉഗ്രമായ തപസ്സിനെ
വിചര്യ. ആചരിച്ചുവന്നു.

സത്യാജ്ജവശമോപേതൈസ്തപോദിരതിദിഷ്ണുരൈഃ

സന്താപയന്തസ്മിൻ ലോകാൻ സദേവാസുരമാനുഷാൻ.

10

“അതിദിഷ്ണുരൈഃ “അത്യധികം അസാ
ഖ്യമായവയും
സത്യാജ്ജവ- } സത്യാ, ആജ്ജവം,
ശമോപേതൈഃ } ക്ഷമ എന്നവയോടു
കൂടിയവയും ആയ

തപഃഭീദി, തപസ്സുകൾ കൊണ്ടു്,
സദേവാസുര- } ദേവാസുര മനുഷ്യന്മാര
മാനുഷാൻ } ട്തിരിയ
ത്രീൻ ലോകാൻ മൂന്നു ലോകങ്ങളെയും
സന്താപയന്തഃ. തപിപ്പിച്ചു.

തതോ വിഭൂശ്യതുർദ്ദക്രോ വിമാനവരമാസ്ഥിതഃ

സുകേശപുത്രാനാമന്ത്രാ വരദോഽസ്തിത്യഭാഷത.

11

“തതഃ “അപ്പോൾ
ചതുർവക്ത്രഃ ചതുർമുഖനായ
വിഭീ, ബ്രഹ്മദേവൻ,
വിമാനവരം ഉത്തമ വിമാനത്തിൽ
അസ്ഥിതഃ, ഇരുന്നു കൊണ്ടു്,

സുകേശപുത്രാൻ സുകേശ പുത്രന്മാരെ
അമന്ത്രാ, വിളിച്ചു്,
‘വരദഃ അസ്തി,’ ‘ഞാൻ വരം നൽകുന്നു
ഇതി എന്ന് [ണ്ടു്,’
അഭാഷത. അരുളിച്ചെയ്തു.

ബ്രഹ്മാണം വരദം ജ്ഞാതവാ സേന്ദ്രൈർദൈവഗണൈർവൃതം

ഉരചുഃ പ്രാഞ്ജലയഃ സർവ്വേ വേപമാനാ ഇവ ദ്രമാഃ

തപസാഽഽരാധിതോ ദേവ യദി നോ ഭിശസേ വരം

അജേയാഃ ശത്രുഹന്താരസ്തഥൈവ ചിരജീവിനഃ

പ്രഭവിഷ്ണുപാ ഭവാമേതി പരസ്സരമനുവ്രതാഃ.

12

“സേന്ദ്രൈഃ “ഇന്ദ്രനടങ്ങിയ
ദേവഗണൈഃ ദേവഗണങ്ങളാൽ
വൃതം മുഴുപ്പെട്ടവനായ
ബ്രഹ്മാണം ബ്രഹ്മദേവനെ
ചരദം പ്രസാദിച്ചവനായി
ജ്ഞാതവാ, കണ്ടു്,
ദ്രമാഃ ഇവ വൃക്ഷങ്ങളെന്നപോലെ
വേപമാനാഃ, ചാഞ്ചാടിക്കൊണ്ടു്,
സർവ്വേ എല്ലാവരും
പ്രാഞ്ജലയഃ, കൈകൾ കൂപ്പിയവരാ
‘ദേവ! ‘ദേവ! [യി
തപസാ തപസ്സുകൊണ്ടു്
അരാധിതഃ തൃപ്തിപ്പെട്ടവനായി
നഃ വരം ഞങ്ങൾക്ക് വരത്തെ

ഭിശസേ യദി, നിന്തിരുവടി നൽകുന്നു
വെന്നാൽ
അജേയാഃ ആരാലും ജയിക്കപ്പെടാ
ത്തവരായും
തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
ശത്രുഹന്താരഃ ശത്രുക്കളെ വെല്ലുന്നവ
പരസ്സരം അന്യോന്യം [രായും
അനുവ്രതാഃ സ്നേഹത്തോടുകൂടിയവ
രായും
പ്രഭവിഷ്ണുപഃ മഹാപരാക്രമത്തോടുക
ടിയവരായും
ചിരജീവിനഃ ഏവ ചിരജീവികളായും
‘ഭവാമഃ,’ ഞങ്ങൾ ഭവിക്കണമേ
ഇതി ഉരചുഃ. എന്ന് അപേക്ഷിച്ചു.

13

ഏവം ഭവിഷ്യതീത്യുക്തവാ സുകേശതനയാൻ വിഭീഃ

സ യയൗ ബ്രഹ്മലോകായ ബ്രഹ്മാ ബ്രാഹ്മണവത്സലഃ.

14

“ബ്രാഹ്മണ- വത്സലഃ	“ബ്രഹ്മതപജ്ഞനാ രിൽ പ്രീതികയ്ക്കൊണ്ട വനം	‘ഏവം ഭവിഷ്യതി,’ ഇതി ഉക്തവാ, ബ്രഹ്മലോകായ	‘അങ്ങിനെതന്നെ ആവട്ടെ,’ എന്നു് അരുളിച്ചെയ്തു്, ബ്രഹ്മലോകത്തിലേ ക്കായി യയൗ. എഴുന്നേറ്റു.
വിഭീഃ സഃ ബ്രഹ്മാ, സുകേശ- തനയാൻ	ശാശ്വതമുത്തിയുമായ ആ ബ്രഹ്മദേവൻ, സുകേശപുത്രന്മാരോ ടായി		

വരം ലബ്ധവാ തു തേ സദ്യേ രാമ രാത്രിചരാസ്സഭാ

സുരാസുരാൻ പ്രബാധന്തേ വരദാനസുനിർയാഃ.

15

“രാമ! തേ രാത്രിചരാഃ സദ്യേ, വീരം ലബ്ധവാ, തദാ	“ശ്രീരാമ! ആ രാക്ഷസർ എല്ലാവരും, വരം നേടിയശേഷം, അപ്പോൾ	വരദാന- സുനിർയാഃ	വരദാനത്താൽ ആരെ ക്കുറിച്ചും യോഗമില്ലാത്ത വരായി സുരാസുരാൻ തു ദേവാസുരന്മാരെയും പ്രബാധന്തേ. ഉപദ്രവിച്ചുതുടങ്ങുക യായി.
--	---	--------------------	--

തൈർവ്യഗ്രമാനാസ്ത്രിദശാഃ സഞ്ചിസംഘാഃ സചാരണാഃ

ത്രാതാരം നാധിഗച്ഛന്തി നിരയസ്ഥാ യഥാ നരാഃ.

16

“സചാരണാഃ സഞ്ചിസംഘാഃ	“ചാരണസഹിതരും ഋഷിഗണങ്ങളോടുകൂടി യവരമായ	വ്യഗ്രമാനാഃ നിരയസ്ഥാഃ നരാഃ യഥാ, ത്രാതാരം ന അധിഗച്ഛന്തി.	ഹിംസിക്കപ്പെടുന്നവ നരകത്തിലുള്ള [രായി ആളുകളെന്നപോലെ, ഒരു രക്ഷകനെ കാണാതിരുന്ന.
ത്രിദശാഃ, തൈഃ	ദേവന്മാർ, അവരാൽ		

അഥ തേ വിശ്വപകർമ്മാണം ശിച്ഛിനാം വരമവ്യയം

ഉഗ്രചൂഃ സമേത്യ സംഹൃഷ്ടാ രാക്ഷസാ രഘുസത്തമ.

17

“രഘുസത്തമ! സംഹൃഷ്ടാഃ	“രഘുശ്രഷ്ട! തങ്ങൾക്ക് തുല്യന്മാരാ രും ഉണ്ടാകരുതെന്ന് ഉത്സാഹമുൾക്കൊണ്ട	അവ്യയം ശിച്ഛിനാം വരം വിശ്വപകർമ്മാണം അഥ ഉഗ്രചൂഃ.	ശാശ്വതനരം ശിച്ഛികളിൽ ഉത്തമനുമായ വിശ്വപകർമ്മാവിനോടാ ഇപ്രകാരം [യി ആജ്ഞാപിച്ചു.
തേ രാക്ഷസാഃ സമേത്യ,	ആ രാക്ഷസർ [വരായ ഒത്തുകൂടി,		

ഗൃഹകർത്താ ഭവാനേവ ദേവാനാം ഹൃദയേച്ഛിതം.

18

“ഭവാനേ ഏവ ദേവാനാം	“ഭവാനുതന്നെയൊന്ന ല്ലൊ ദേവന്മാർക്ക്	ഹൃദയേച്ഛിതം ഗൃഹകർത്താ.	ഇഷ്ടംപോലെ ഭവനങ്ങൾ നിർമ്മിക്ക ന്നവനായ ശിച്ഛി.
----------------------	--	---------------------------	--

അസ്താകമപി താവത് തപം ഗൃഹം കുരു മഹാമതേ
ഹിമവന്തമപാശ്രിത്യ മേതം മന്ദരമേവ വാ
മഹേശ്വരഗൃഹപ്രവൃത്തം ഗൃഹം നഃ ക്രിയതാം മഹത്.

19

“‘മഹാമതേ ! “ ‘സൂക്ഷ്മശുദ്ധിയാൻവ	മന്ദരം ഏവ ച മന്ദരഗിരിയേയോ
താവത് ആകയാൽ [നേ !	അപാശ്രിത്യ അവലംബിച്ചു്
തപം അങ്ങ്	മഹത് മഹത്തായുള്ളതും
അസ്താകം അപി ഞങ്ങൾക്കും	മഹേശ്വര- } മഹേശ്വരഭവനസഭ
ഗൃഹം ഒരു ഭവനത്തെ	ഗൃഹപ്രവൃത്തം } . ശവും ആയ
കുരു ; നിമ്നിച്ചാലും ;	ഗൃഹം ഒരു ഭവനത്തെ
ഹിമവന്തം ഹിമവാനെയൊ	നഃ ഞങ്ങൾക്കു്
മേതം മേതപവൃത്തത്തെയോ	ക്രിയതാം. ’ സൃഷ്ടിച്ചാലും. ’

വിശ്വകർമ്മാ തതസ്തേഷാം രാക്ഷസാനാം മഹാഭീഷഃ
നിവാസം കഥയാമാസ ശക്രസ്യഭാമരാവതീം.

20

“ തതഃ “ അപ്പോൾ	ശക്രസ്യ ഇന്ദ്രന്റെ
മഹാഭീഷഃ മഹാബാഹുവായ	അമരാവതീം അമരാവതി
വിശ്വകർമ്മാ, വിശ്വകർമ്മാവു്,	ഇവ എന്നപോലെയുള്ള
തേഷാം } ആ രാക്ഷസന്മാർക്കു്	നിവാസം ഒരു ആവാസത്തെപ്പറ്റി
രാക്ഷസാനാം } ജ്ഞാങ്ങ്	കഥയാമാസ. ഉരചെയ്തു.

ദക്ഷിണസ്യോദധേന്ധീരേ ത്രികൂടോ നാമ പവൃതഃ
സുവേല ഇതി ചാപ്യസ്യോ ദപിതീയസ്തത്ര സത്തമാഃ.

21

“ ‘സത്തമാഃ ! “ ‘സത്തമന്മാരേ !	പവൃതഃ ; ഒരു പവൃതമുണ്ട് ;
ദക്ഷിണസ്യ തെക്കെ	അപി ച അതുകൂടാതെ
ഉദധേഃ കടലിന്റെ	തത്ര അവിടെത്തന്നെ
തീരേ തീരത്തിലായി	അന്യഃ മറ്റൊന്നു്,
ത്രികൂടഃ ത്രികൂടം	ദപിതീയഃ അടുത്തുള്ളതായി
നാമ എന്ന	സുവേലഃ ഇതി. സുവേലമെന്നുമുണ്ട്.

ശിവരേ തസ്യ ശൈലസ്യ മദ്ധ്യമേടംബുദസന്നിഭേ
ശക്രനൈരപി ഭുഷാപേ ടംകുക്ലിനചതുദ്രിശി
ത്രിംശദ്യോജനവിസ്തീർണ്ണാ ശതയോജനമായതാ
സ്വപ്നപ്രാകാരസംവിതാ ഹേമതോരണസംവൃതാ
മയാ ലങ്കേതി നഗരീ ശക്രാജ്ഞപ്തേന നിമ്നീതാ.

22

23

“ ‘തസ്യ “ ‘ആ	ഭുഷാപേ പ്രാപിപ്പാൻ കഴിയാ
ശൈലസ്യ പവൃതത്തിന്റെ	ത്തതും,
മദ്ധ്യമേ, നടുവിലായി,	ടംകുക്ലിന- } നാലുപാടും കല്ലുകൾക്കൊ
അംബുദസന്നിഭേ മേഘമണ്ഡലസദൃശ	ചതുർദിശി } ണ്ടു് ചെത്തി മിനുസ
ശക്രനൈഃ അപി പക്ഷികളാലുംകൂടിപ്പു	മാക്കപ്പെട്ടതുമായ

ശിഖരേ,	ശിഖരത്തിൽ,	മേമതോരണ-	സ്വപ്നക്കോട്ടവാതിലു
ത്രിശയോജന-	മുപ്പതുയോജന വിസ്താ	സംവൃതാ	കളോടു കൂടിയതുമായ
വിസ്തീർണ്ണാ	രമിക്കളതും	ലങ്കാ ഇതി	ലങ്കയെന്ന
ശതയോജനം	നൂറുയോജന നീണ്ടുള്ള	നഗരീ,	ഒരു നഗരം,
ആയതാ	തും	ശക്രാജ്ഞപ്തേന	ഇന്ദ്രനാൽ അജ്ഞാപി
സ്വപ്ന-	സ്വപ്നമയമായ മതിൽ		ക്കപ്പെട്ടവനായ
പ്രാകാര-	ക്കെട്ടുകളാൽ ചുറ്റ	മയാ	എന്നാൽ
സംവിതാ	പ്പെട്ടതും	നിമ്ബിതാ,	നിമ്ബിക്കപ്പെട്ടു.

തസ്യാം വസത ഭുവ്യാ യുധം രാക്ഷസപുംഗവാഃ. 24

“‘രാക്ഷസ-	“‘രാക്ഷസോത്തമ	യുധം	നിങ്ങൾ
പുംഗവാഃ!	ന്മാരേ!	ഭുവ്യാഃ	നിബാധമായി
തസ്യാം	അതിൽ	വസത.	വസിച്ചുകൊൾവിൻ.

സേന്ദ്രാ ദിവൈകസ ഇവ സമാസാദ്യമരാവതീം
ലങ്കാഭുഗ്ഗം സമാസാദ്യ രാക്ഷസൈശ്ചുളഭിർവൃതാഃ
ഭവിഷ്യഥ ഭുവ്യാഃ ശത്രുണാം ശത്രുസുഭനാഃ

25

“‘സേന്ദ്രാഃ	“‘ഇന്ദ്രനാടുക്കുടിയ	ശത്രുണാം	ശത്രുക്കൾക്കു
ദിവൈകസഃ	ദേവന്മാർ	ഭുവ്യാഃ	അടുപ്പാൻ കഴിയാത്ത
അമരാവതീം	അമരാവതിയെ	ബഹുഭിഃ	അനേകം [വരായി
സമാസാദ്യ ഇവ പ്രാപിച്ചു	എപ്രകാരം	രാക്ഷസൈഃ	രാക്ഷസരാൽ
	മോ അപ്രകാരം	വൃതാഃ,	ചുഴപ്പെട്ടവരായി,
ലങ്കാഭുഗ്ഗം	ലങ്കാപുരമാകുന്ന ഭുഗ്ഗ	ശത്രുസുഭനാഃ	ശത്രുവിധപംസകരായി
സമാസാദ്യ,	പ്രവേശിച്ചു, [ത്തിൽ	ഭവിഷ്യഥ.	വർത്തിക്കുവിൻ.

വിശ്വപകർമ്മവചഃ ശ്രുതപാ തതസ്തേ രാക്ഷസോത്തമാഃ
സഹസ്രാനുചരാ ഭൂതപാ ഗതപാ താമവസൻ പുരീം.

26

“തേ	“ആ	സഹസ്രാനു-	അനേകം പരിവാരങ്ങ
രാക്ഷസോത്തമാഃ	രാക്ഷസോത്തമന്മാർ	ചരാഃ ഭൂതപാ,	ചോടുകൂടിയവരായി
വിശ്വപകർമ്മവചഃ	വിശ്വപകർമ്മാവിന്റെ	താം പുരീം	ആ പുരത്തിൽ
ശ്രുതപാ,	കേട്ടു, [മൊഴി	ഗതപാ,	ചെന്ന്,
തതഃ	അതിനാൽ	അവസൻ.	വസിച്ചവനും.

ദൃഢപ്രാകാരപരിഖാം ഹൈമൈർഗൃഹശതൈശ്ചതാം
ലങ്കാമവാപ്യ തേ ഹൃഷ്ടാ നൃവസൻ രജനീചരാഃ.

27

“തേ	“ആ	ദൃഢപ്രാകാര-	ഉറപ്പുള്ള മതിൽകെട്ടുക
രജനീചരാഃ,	രാക്ഷസർ	പരിഖാം	ചോടും കിടങ്ങുകളോടും
ഹൈമൈർ	സ്വപ്നമയമായ	ലങ്കാം	ലങ്കയെ [കൂടിയതുമായ
ഗൃഹശതൈർ	അനേകം ഭവനങ്ങളാൽ	അവാപ്യ,	പ്രാപിച്ചു,
യുതാം	നിറയപ്പെട്ടതും	ഹൃഷ്ടാഃ	സന്തുഷ്ടിപൂർണ്ണവരായി
		നൃവസൻ.	നിവസിച്ചു.

ഏതസ്തിന്നേവ കാലേ തു യഥാകാമം ച രാഘവ
നമ്ഭദാ നാമ ഗന്ധവ്വീ ബഭ്രുവ രഘുനന്ദന.

28

“രാഘവ! രഘുനന്ദന!	“ശ്രീരാഘവ! രഘുകുലതിലക!	ഏതസ്തിൻ കാലേ ഏവ, നമ്ഭദാ നാമ ഗന്ധവ്വീ ച ബഭ്രുവ.	ഈ കാലത്തിൽതന്നെ, നമ്ഭദയെന്ന ഒരു ഗന്ധവ്വ് സ്ത്രീ ഉണ്ടായിരുന്നു.
യഥാകാമം തു	{ ഇപ്രകാരം അവർ മ നോരഥപൂർത്തിയാക്കി തായ		

തസ്യാഃ കന്യാത്രയം ഹ്യാസീദ്ധിശ്രീകീർത്തിസമദ്യതി.

29

“തസ്യാഃ ധീശ്രീകീർത്തി- സമദ്യതി ഹി	“അവർക്ക് യൈശ്വര്യം, ധനം കുടി, കീർത്തിലകുടി എ ന്നവർക്കൊപ്പം കാന്തി പുണ്ട	കന്യാത്രയം ആസീത്.	മൂന്നു പുത്രിമാർ ഉണ്ടായിരുന്നു.
---	---	----------------------	------------------------------------

ജ്യേഷ്ഠകൃമേണ സാ തേഷാം രാക്ഷസാനാമരാക്ഷസി
കന്യാസ്താഃ പ്രദദൗ ഹൃഷ്ടാ പുണ്ണചന്ദ്രനിഭാനനാഃ
ത്രയാണാം രാക്ഷസേന്ദ്രാണാം തിസ്രോ ഗന്ധവ്വ്കന്യകാഃ.

30

“അരാക്ഷസി സാ, ഹൃഷ്ടാ പുണ്ണചന്ദ്ര- നിഭാനനാഃ ഗന്ധവ്വ്- കന്യകാഃ താഃ തിസ്രഃ കന്യാഃ,	“രാക്ഷസജാതിയിൽ പെടാത്തവളായ അവൾ, പുണ്ണാനന്ദമതിയോടുകൂടി മുഴുമതി നേർ മുഖികളും ഗന്ധവ്വ്കന്യകകളും മായ ആ മൂന്നു പുത്രിമാരെ,	രാക്ഷ- സേന്ദ്രാണാം തേഷാം ത്രയാണാം രാക്ഷസാനാം, ജ്യേഷ്ഠകൃമേണ പ്രദദൗ.	} രാക്ഷസോത്തമന്മാ രായ ആ മൂന്നു അരക്കൊയ്ക്കാണ്ട്, വയസ്സിന്റെ ക്രമം അനുസരിച്ച് വിവാഹം ചെയ്തു കൊ ടുത്തു.
---	--	--	---

ദത്താ മാത്രാ മഹാഭാഗാ നക്ഷത്രേ ഭഗദൈവതേ.

31

“മഹാഭാഗാഃ, ഭഗദൈവതേ നക്ഷത്രേ	“മഹാ ഭാഗ്യവതിക ളായ അവർ, ഭഗൻ ദേവനായുള്ള ഉത്രം നക്ഷത്രത്തിൽ	മാത്രാ ദത്താഃ.	മാതാവിനാൽ കന്യകാദാനം ചെയ്തു കൊടുക്കപ്പെട്ടു.
-----------------------------------	--	-------------------	--

കൃതദാരാസ്തു തേ രാമ സുകേശതനയാസ്തദാ
ചിക്രിഡുഃ സഹ ഭായ്യാഭിരൂപ്തരോഭിരിവാമരാഃ.

32

“രാമ! തേ സുകേശ- തനയാഃ തു, തദാ കൃതദാരാഃ, അമരാഃ.	“ശ്രീരാമ! ആ സുകേശപുത്രന്മാ രും, അപ്പോൾ വിവാഹിത ദേവന്മാർ [രായി,	അപ്തരോഭിഃ ഇവ, ഭായ്യാഭിഃ സഹ ചിക്രിഡുഃ.	അപ്തരൂപകളുമായി എന്നപോലെ, കാന്തമാരോടും കൂടി സുഖമായി കാലംകഴി ച്ചുവന്നു.
--	--	--	---

തതോ മാലുവതോ ഭായാ സുന്ദരീ നാമ സുന്ദരീ. 33

“ തതഃ മാലുവതഃ ഭായാ,	“ അതിൽ മാലുവാന്റെ ഭായ്,		സുന്ദരീ സുന്ദരീ നാമ. സുന്ദരിയെന്നവളായി രുന്ന.
---------------------------	-------------------------------	--	--

സ തസ്മാ ജനയാമാസ യദപത്യം നിബോധ തത് 34

“ സഃ തസ്മാ യത് അപത്യം	“ ആ മാലുവാൻ അവളിൽ യാതൊരു സന്തതിയെ		ജനയാമാസ, തത് നിബോധ. ഉത്പാദിപ്പിച്ചുവോ, അതിനെ ചെവിക്കൊണ്ടാലും.
-----------------------------	---	--	--

വജ്രമുഷ്ടിർവിരൂപാക്ഷോ ഭർമുഖശ്ചൈവ രാക്ഷസഃ
സുപ്തഃ ശ്ലോ യജ്ഞകോപശ്ച മഃത്താനന്തരേ തഥൈവ ച
അനലാ ചാഭവത് കന്യാ സുന്ദര്യം രാമ സുന്ദരീ. 35

“ തഥാ ഏവ ച “ എപ്രകാരമെന്നാൽ വജ്രമുഷ്ടിഃ, വജ്രമുഷ്ടി, വിരൂപാക്ഷഃ, വിരൂപാക്ഷൻ, ഭർമുഖഃ ഭർമുഖനെന്ന രാക്ഷസഃ, രാക്ഷസൻ, സുപ്തഃ, സുപ്തൻ, യജ്ഞകോപഃ യജ്ഞകോപൻ,		മഃത്താ- } മത്തൻ, ഉന്മത്തൻ എ ന്മത്തേ ച; } നവരായിരുന്നു; രാമ! ശ്രീരാമ! സുന്ദര്യം ഏവ ച സുന്ദരിയിൽ തന്നെ സുന്ദരീ സൗന്ദര്യവതിയായ അനലാ അനലയെന്ന കന്യാ ച കന്യകയും അഭവത്. ഉളവായി.
---	--	--

സുമാലിനോഽപി ഭായാഽഽസീത് പൃണ്ണചക്രനിഭാനനാ
നാശ്വാ കേതുമതീ നാമ പ്രാണേഭ്യോഽപി ഗരീയസി. 36

“ നാശ്വാ “ പേരിനാൽ കേതുമതീ നാമ കേതുമതിയെന്ന സുമാലിനഃ സുമാലിയുടെ ഭായാ, ഭായ്,		പൂർണ്ണചക്ര- } നിഭാനനാ } മുഴുമതിനേർവദനയും, അപി, } പ്രാണേഭ്യഃ പ്രാണങ്ങളേക്കാളും ഗരീയസി അപി പ്രിയപ്പെട്ടവളും അസീത്. ആയിരുന്നു.
--	--	--

സുമാലീ ജനയാമാസ യദപത്യം നിശാചരഃ
കേതുമത്യാം മഹാരാജ തന്നിബോധാനപൂർവ്വശഃ. 37

“ മഹാരാജ! സുമാലീ നിശാചരഃ, കേതുമത്യാം യത് അപത്യം	“ മഹാരാജാവേ! സുമാലിയെന്ന രാക്ഷസൻ, കേതുമതിയിൽ യാതൊരു സന്തതിയെ		ജനയാമാസ, തത് അനപൂർവ്വശഃ നിബോധ. ഉത്പാദിപ്പിച്ചുവോ, അതിനേയും ക്രമപ്രകാരം ചെവിക്കൊണ്ടാലും.
---	--	--	--

പ്രഹസ്തോടുകാപനശ്ചൈവ വികടഃ കാലകാമ്ലകഃ
 ധൂമ്രാക്ഷശ്ചൈവ ഭണ്ഡശ്ച സുപ ശ്ചൈവ മഹാബലഃ 38
 സംഹ്രാദിഃ പ്രചലനശ്ചൈവ ഭാസകണ്ഠശ്ച രാക്ഷസഃ
 രാകാ പുഷ്പാത്കടാ ചൈവ കൈകസി ച ശുചിസ്തിതാ 39
 കംഭീനസി ച ഇത്യേതേ സുമാലോപ്രസവാഃ സ്മതാഃ. 40

“സുമാലഃ	“സുമാലിയുടെ	സുപാർപഃ ച; സുപാർപൻ;
പ്രസവാഃ ഇതി	മക്കളെന്ന്	സംഹ്രാദിഃ ഏവ; സംഹ്രാദി;
സ്മൃതാഃ	അറിയാപ്പെടുന്നവർ	പ്രചലനഃ ച; പ്രചലനൻ;
ഏതേ ച:—	ഇവർതന്നെ:—	രാക്ഷസഃ ദുഷ്ടസ്വഭാവിയായ
പ്രഹസ്തഃ;	പ്രഹസ്തൻ;	ഭാസകണ്ഠഃ ച; ഭാസകണ്ഠൻ;
അകമ്പനഃ ച;	അകമ്പനൻ;	രാകാ ഏവ; രാകയെന്നവരും;
വികടഃ ച;	വികടൻ;	പുഷ്പാത്കടാ } പുഷ്പാത്കട;
കാലകാമ്ലകഃ }	കാലകാമ്ലകൻ;	ച
ച;		ശുചിസ്തിതാ മനുഷ്യതമുഖിയായ
ധൂമ്രാക്ഷഃ;	ധൂമ്രാക്ഷൻ;	കൈകസി ഏവ; കൈകസി;
ഭണ്ഡഃ ഏവ;	ഭണ്ഡൻ;	കംഭീനസി ച. കംഭീനസി.
മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയായ	

മാലോപ്രസ്തവസുധാ.നാമ ഗന്ധർവ്വീരൂപശാലിനീ
 ഭാഷ്യോടസിത് പദ്മപത്രാക്ഷി സ്വപക്ഷി യക്ഷി ചരോപമാ. 41

“മാലഃ	“മാലിയുടെ	സ്വപക്ഷി	സുക്ഷ്മബലിയുള്ളവ
ഭാഷ്യാ	ഭാഷ്യ		ളായി
വസുധാ നാമ തു	വസുധയെന്നവളാകട്ടെ	യക്ഷി-	} ക്ഷബരന്റെ പരിചാ രികമാരിൽ മുഖ്യയായ വരുംകൂട്ടമായി വിളങ്ങി.
ഗന്ധർവ്വീ	ദൈവഭക്തിയുള്ളവളാ	ചരോപമാ	
രൂപശാലിനീ	രൂപവതിയായി പ്രിയ		
പദ്മപത്രാക്ഷി	ചെന്താർപ്പട്ടുന്നതായ	ആസിത്.	

സുമാലോരജസ്തസ്യം ജനയാമാസ യത് പ്രഭോ
 അപത്വം കഥ്യമാനം തു മയാ തപം ശുഭം രാഘവ. 42

“പ്രഭോ!	“പ്രഭോ!	ജനയാമാസ,	ജനിപ്പിച്ചുവോ,
രാഘവ!	ശ്രീരാമ;	മയാ	എന്നാൽ
സുമാലഃ	സുമാലിയുടെ	തു	ഇപ്പോൾ
അനുജഃ,	അനുജനായ മാലി,	കഥ്യമാനം	കഥിക്കപ്പെടുന്ന അ
തസ്യം	അവളിൽ	തപം	നിന്തിരുവടി [തിനെ,
യത്. അപത്വം	യാതൊരു സന്തതിയായ	ശുഭം.	ചെയ്തിരിക്കാഞ്ഞാലും.

അനിലശ്യാനമശ്വൈച ഹരഃ സംപാതിരേവ ച
ഏതേ വിഭീഷണാമാത്ര്യാ മാലോയസ്തു നിശാചരാഃ.

43

“മാലോയഃ ച	“മാലിയുണ്ടായവരായ	ഏത	ഈ
അനിലഃ ഏവ	അനിലൻ	നിശാചരാഃ	തു രാക്ഷസന്മാർ തന്നെ
അനലഃ ച	അനലൻ		യാണ്
ഹരഃ ഏവ	ഹരൻ	വിഭീഷണാ-	} വിഭീഷണന്റെ അമാ
സംപാതിഃ ച	സംപാതി, എന്ന	മാത്ര്യാഃ.	
			ത്വന്മാർ.

തതസ്തു തേ രാക്ഷസപുഗവാസ്രുയോ
നിശാചരൈഃ പുത്രശതൈശ്ച സംവൃതാഃ
സുരാൻ സഹേന്ദ്രാഹുഷിനാഗയക്ഷാൻ
ബബാധിരേ താൻ ബലവീര്യഭൃഷ്ടിതാഃ.

44

ജഗദ്ഭ്രമന്തോഽനിചര ഭൂരാസദാ
രണേഷു മുത്സ്യപ്രതിമാഃ സമാഹിതാഃ
വരപ്രദാനാദതിഗച്ഛിതാ ഭൂശം
കൃതുകൃിയാണാം പ്രശമംകരാഃ സദാ.

45

“തതഃ	“അക്കാലം	കൃതുകൃിയാണാം യാഗകൃത്യങ്ങൾക്ക്	
തേ	ആ	സദാ	ഏകപാഴ്
രാക്ഷസ-	} രാക്ഷസവീരന്മാർ	ഭൂശം	അരിയായി
പുഗവാഃ		പ്രശമംകരാഃ,	അപത്തുവിളയിക്കുന്ന
ത്രയഃ തു,	മൂന്നുപേരും,		വരായി,
അനിലവത്	വായുവിനെപ്പോലെ	നിശാചരൈഃ	രാക്ഷസരാലും
ജഗദ്ഭ്രമന്തഃ	ചോകമെങ്ങും സഞ്ചരി	പുത്രശതൈഃ	അനേകം പുത്രന്മാരാ
	ക്കുന്നവരായി,	സംവൃതാഃ,	മുഴുപ്പെട്ടവരായി, [ലും
ഭൂരാസദാഃ	അടുക്കപ്പെട്ടവൻ കഴി	ബലവീര്യ-	} ബലംകൊണ്ടും വീര്യം
	യാത്തവരായി,	ഭൃഷ്ടിതാഃ,	
രണേഷു	യുദ്ധങ്ങളിൽ	കൊണ്ടും മരിച്ചവരായി	
മുത്സ്യപ്രതിമാഃ,	യമസദൃശന്മാരായി,	സഹേന്ദ്രാൻ	ഇന്ദ്രനടക്കമുള്ള
സമാഹിതാഃ,	ഒത്തുകൂടി വെരായി	താൻ	ആ
വരപ്രദാനാത്	വരം നടിഞ്ഞതിനാൽ	സുരാൻ	ദേവകളേയും
അതിഗച്ഛിതാഃ,	ഗർവ്വമുറിക്കൊണ്ടവരാ	ഋഷിനാഗ-	} ഋഷികളേയും, നാഗങ്ങ
	യി,	യക്ഷാൻ ച	
		ബബാധിരേ.	ളേയും, യക്ഷന്മാരേയും
			ഉപഭവിച്ചവന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പഞ്ചമഃ സർഗ്ഗഃ = അഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 20904; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 180.

ഷഷ്ടഃ സഗ്ഗ് = ആറാം സഗ്ഗ്.

[വിഷ്ണുമാലയാദിയുദ്ധം = മഹാവിഷ്ണുവും മാലയാൻ മുതലായവരായുള്ള യുദ്ധം.]

തൈച്ഛ്യമാനാ ദേവാശ്ച ഋഷയശ്ച തപോധനാഃ.

ഭയാന്താഃ ശരണാ ജഗ്മുർദേവദേവം മഹേശ്വരം.

1

“തൈ	“അവരാൽ	ഭയാന്താ,	ഉപദ്രവം സഹിപ്പാൻ
വധ്യമാനാഃ	ഹിംസിക്കപ്പെട്ടവരായ		കഴിയാത്തവരായി,
ദേവാഃ ച,	ദേവന്മാരും,	ദേവദേവം	ദേവാധിദേവനായ
തപോധനാഃ	തപാനിധികളായ	മഹേശ്വരം	മഹേശ്വരനെ
ഋഷയഃ ച,	ഋഷികളും,	ശരണം ജഗ്മുഃ.	ശരണംപ്രാപിച്ചു.

തേ സമേത്യ തു കാമാരിം ത്രിപുരാരിം ത്രിലോചനം

ഉരചുഃ പ്രാഞ്ജചയോ ദേവാ ഭയഗദ്ഗദഭാഷിണഃ.

2

“തേ ദേവാഃ	“ആ ദേവകൾ	പ്രാഞ്ജചയഃ	കൈകൾകൂപ്പിക്കൊണ്ട്
സമേത്യ,	കൂടിച്ചേർന്ന്,	ഭയഗദ്ഗദ-	} ഭയത്താൽ നാവുഴറുന്ന
കാമാരിം	മന്മഥാവെരിയും	ഭാഷിണഃ	
ത്രിപുരാരിം	ത്രിപുരാന്തകന്മമായ	തു	ഇപ്രകാരം
ത്രിലോചനം,	മുക്കണ്ണനെ	ഉരചുഃ.	ഉണർത്തിച്ചു.

സുകേശപുത്രൈർഭഗവൻ പിതാമഹവരോദ്ധതൈഃ

പ്രജായുക്ഷ പ്രജാഃ സർവാ ബാധ്യന്തേ രിപുബാധനൈഃ.

3

“പ്രജായുക്ഷ! “പ്രജശ്വര!	പിതാമഹ-	} ബ്രഹ്മദത്തമായ വര
ഭഗവൻ!	സപാമിൻ!	
പ്രജാഃ	പ്രാണികൾ	വരോദ്ധതൈഃ} ത്താൽ അതി ഗർവ്വി
സർവാഃ,	എല്ലാം,	ഷ്ടന്മാരായി
		രിപുബാധനൈഃ രിപുക്കളെ നശിപ്പിക്ക
		ന്നവരായ
		സുകേശപുത്രൈഃ സുകേശപുത്രന്മാരാൽ
		ബാധ്യന്തേ. ഉപദ്രവിക്കപ്പെടുന്നു.

ശരണ്യാനശരണ്യാനി ഹ്യാത്രമാണി കൃതാനി നഃ

സ്വഗ്താച്ച ദേവാൻ പ്രച്ഛാവ്യ സ്വഗ്തേ ക്രീഡന്തി ദേവവത്.

4

“നഃ	“ഞങ്ങളുടെ	സ്വഗ്താത്	സ്വഗ്ഗ്ത്തിൽനിന്നും
ശരണ്യാനി	വസതികളായ	പ്രച്ഛാവ്യ,	ആട്ടിപ്പായിച്ച്,
അശ്രമാണി,	അശ്രമങ്ങൾ	സ്വഗ്തേ ഹി	ദേവലോകത്തിലും
അശരണ്യാനി}	വസിക്കപ്പെട്ടവൻ	ദേവവത്	ദേവകളെപ്പോലെ
കൃതാനി;	} കഴിയാത്തതാക്കപ്പെട്ട;	ക്രീഡന്തി.	സുഖമായി കാലം കഴി
ദേവാൻ ച			പ്പുവരുന്നു.
	ദേവകളേയും		

അഹം വിഷ്ണുരഹം തദ്രോ ബ്രഹ്മാത്മനം ദേവരാഡഹം

അഹം യമശ്ച വരണശ്ചഃസ്രാത്മനം രവിരപ്യഹം

5

ഇതി തേ രാക്ഷസാ ദേവൻ വരദാനേന ഭൂപിതാഃ

ബാധന്തേ സമരോലംബാ യേ ച തേഷാം പുരസ്സരാഃ.

6

“‘വരദാനേന	“‘വരദാനത്താൽ	അഹം;	ഞാൻതന്നെ;
ഭൂപിതാഃ	മദം പൂണ്	ദേവരാട്	ഇന്ദ്രനം
സമരോലംബാഃ	യുദ്ധലുപ്തകളായ	അഹം;	ഞാൻ തന്നെ;
തേ,	അവരും,	യമഃ	യമനം
തേഷാം	അവരുടെ	അഹം;	ഞാൻ തന്നെ;
പുരസ്സരാഃ	കൂട്ടുകാരായ	വരണഃ	വരണനം
രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസന്മാർ	ചന്ദ്രഃ അപി	ചന്ദ്രനം
യേ ച,	യാതൊരുവരോ അവ	അഹം;	ഞാൻ തന്നെ;
“‘വിഷ്ണുഃ	“‘വിഷ്ണുവും [അം,	രാവിഃ ച	സൂര്യനം
അഹം;	ഞാൻ തന്നെ;	അഹം;”	ഞാൻ തന്നെ;”
തദ്രഃ	തദ്രനം	ഇതി	എന്നിപ്രകാരം
അഹം;	ഞാൻ തന്നെ;	ദേവാൻ	ദേവന്മാരെ
ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മാവും	ബാധന്തേ.	ഉപദ്രവിക്കുന്നു.

തന്നോ ദേവ ഭയാന്താനാമഭയം ഭാതുമഹസി

അശിവം വപുരസ്ഥായ ജഹി വൈ ദേവകണ്ടകാൻ.

7

“‘തത്,	“‘ആകയാൽ,	അഹസി;	കൃപയുണ്ടാകേണം;
ദേവ!	മേ ദേവ!	അശിവം	ഘോരമായ
ഭയാന്താനാം	ഭയാകാശിതന്മാരായ	വപുഃ	രൂപം
നഃ	ഞങ്ങൾക്ക്	ആസ്ഥായ	കയ്ക്കൊണ്ട്
അഭയം	അഭയത്തെ	ദേവകണ്ടകാൻ	ദേവരികളെ
ഭാതും	അഭ്യർത്ഥിക്കാൻ	ജഹി വൈ.	ഹനിച്ചാലും.

ഇത്യുക്തസ്തു സുരൈഃ സശ്വൈഃ കപട്ടീ നീലലോഹിതഃ

സുകേശം പ്രതി സാപേക്ഷഃ പ്രാഹ ദേവഗണാൻ ഹൃദഃ.

8

“സശ്വൈഃ	“എല്ലാ	നീലലോഹിതഃ, പരമശിവൻ,
സുരൈഃ	ദേവന്മാരും	ദേവഗണാൻ ദേവഗണങ്ങളോടായി
ഇതി	ഇപ്രകാരം	സുകേശം പ്രതി സുകേശത്തെക്കുറിച്ച്
ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ട	സാപേക്ഷഃ തു ദാക്ഷിണ്യയുക്തനാക
പ്രഭുഃ	സർവ്വശക്തനും	യാൽ ഇപ്രകാരം
കപട്ടീ	ജടാധരനുമായ	പ്രാഹ. അഭ്യർത്ഥിച്ചു.

അഹം തന്നാ ഹനിഷ്യാമി മയാവല്യോ ഹി തേടസുരാഃ

കിം തു മന്ത്രം പ്രദാസ്മാമി യോ വൈ താന്നിഹനിഷ്യതി.

9

“അഥം	“ഞാൻ	കിം തു	എങ്കിലും
താൻ	അവരെ	യഃ	യാതൊരുവൻ
ന ഹനിഷ്യാമി; വധിക്കയില്ല;		താൻ	അവരെ
ഹി	എന്തെന്നാൽ	നിഹനിഷ്യതി	വധിക്കുമോ, അതിന്നു
തേ അസുരാഃ	ആ അസുരന്മാർ	വൈ	തക്കതായ
മയാ	എന്നാൽ	മന്ത്രം	ഉപായത്തെ
അവധ്യാഃ ;	വധിക്കപ്പെടത്തക്കവ	പ്രദാസ്യാമി.	ഞാൻ ഉപദേശിക്കുന്നു
	രല്ല;		ണ്ടു്.

യുയമിദ്രം മഹാഭാഗം പുസ്തകം സുരഷയഃ
ഗച്ഛേധം ശരണം വിഷ്ണു ഹനിഷ്യതി സ താൻ പ്രഭു.

10

“സുരഷയഃ!	“ദേവഷിമാരെ!	ശരണം	ശരണം
യുയം	നിങ്ങൾ	ഗച്ഛേധം;	പ്രാപിക്കവിൻ;
മഹാഭാഗം	മഹാഭാഗ്യശാലിയായ	പ്രഭുഃ സഃ	സദൃശപരനായ അഭു
ഇദ്രം	ഇദ്രനെ	താൻ	അവരെ [ഹം
പുരസ്കൃത്യ	മുൻനിൽത്തിക്കൊണ്ടു്	ഹനിഷ്യതി.	സംഹാരം ചെയ്യുന്ന
വിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുഗേവാനെ		താൻ.

തതസ്തു ജയശബ്ദേന പ്രതിനന്ദ്യ മഹേശ്വരം
വിഷ്ണുഃ സമീപമാജഗ്മൂർനിശാചരഭയാദിതാഃ

11

“നിശാചര- ഭയാദിതാഃ	“രാക്ഷസരുടെ ഭയ ത്താൽ പീഡിക്കപ്പെട്ടവരായ അവർ	പ്രതിനന്ദ്യ,	പുകുക്തിയശേഷം,
തു	ആ സമയം	തതഃ	പിന്നെ
മഹേശ്വരം	പരമശിവനെ	വിഷ്ണുഃ	മഹാവിഷ്ണുഗേവാൻ
ജയശബ്ദേന	ജയഘോഷത്താൽ	സമീപം	സന്നിധാനത്തിൽ
		ആജഗ്മുഃ.	ചെന്നെത്തി.

ശഖേചക്രധരം ദേവം പ്രണമ്യ ബഹുമാന്യ ച
ഉജചുഃ സംഭ്രാന്തപദപാത്രം സുകേശതനയാൻ പ്രതി.

12

“ശഖേചക്രധരം	“ശഖേചക്രധാരിയായ	സുകേശ-	} സുകേശപുത്രന്മാരെ
ദേവം പ്രണമ്യ, ദേവനെ കുന്വിട്ടു്,		തനയാൻ	
ബഹുമാന്യ ച, കൊണ്ടാടിയശേഷം,		പ്രതി	
സംഭ്രാന്തവത്	പരിഭ്രമംപൂണ്ടവരായി	വാക്യം ഉജചുഃ.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

സുകേശതനയൈർദേവ ത്രിഭിശ്ശ്രേതാഗ്നിസന്നിഭൈഃ
ആക്രമ്യ വരദാനേന സ്ഥാനാന്യപഹൃതാനി നഃ.

13

“ദേവ!	“സ്വാമിൻ!	ത്രേതാഗ്നി-	} ത്രേതാഗ്നിയുല്പന്നമാരു
നഃ	ഞങ്ങളുടെ	സന്നിഭൈഃ	
സ്ഥാനാനി	വാസസ്ഥലങ്ങൾ	ത്രിഭിഃ	മൂവ്വാൽ
സുകേശ-	} സുകേശപുത്രന്മാരും	വരദാനേന	വരബലത്താൽ
തനയൈഃ		ആക്രമ്യ	ആക്രമിച്ചു്
		അപഹൃതാനി.	അപഹരിക്കപ്പെട്ടു.

ലങ്കാ നാമ പുരീ ഭട്ടാ ത്രികുടശിഖരേ സ്ഥിതാ

തര സ്ഥിതി : പ്രബോധത്തേ സർപ്പാൻ നഃ ക്ഷണദോഷരഃ.

14

“‘ത്രികുടശിഖരം“ ‘ത്രികുടശിഖരത്തിൽ
 ഭക്തി രമ്യക്കുളാൽ അപ്രധു
 ജ്യോതസ്സായ

ലക്ഷം നാമ	ലക്ഷയന്ന
പുരീ	നഗരം
സ്ഥിതി;	ഉണ്ട്;

ക്ഷണദാചരാം	രാക്ഷസൻ
• തത്ര	അതിൽ
സ്ഥിതാം,	വാസം ചെയ്യുന്നവരാ
നഃ	തെങ്ങൾ [യി,
സർപ്പാൻ	എല്ലാവരേയും
പ്രബാധന്തേ.	ഏറെ ഭ്രോഹിക്കുന്നു.

സ പാമസ്തൃദ്ധിതാത്മായ ജഹി താൻ മധുസൂദന

ശരണം തപാമയം പ്രാപ്തം ഗതിദം സുരേശ്വര.

15

“ ‘ സുരേശ്വര !	“ ‘ ദേവദേവ !
തപം	നിന്തിരുവടിയെ
വയം	ഞങ്ങൾ
ശരണം	ശരണം
പ്രാപ്താം;	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു ;
മധുസൂദന !	മേ മധുസൂദന !
സഃ	അ പ്രകാരമുള്ള
തപം	നിന്തിരുവടി

അസ്സലി-	}	ഞങ്ങളുടെ നന്മക്കായി
താത്മായ		
താൻ		അവരെ
ജഹി;		വധിപ്പാൻ കൃപയുണ്ടാ
		കേണം ;
ഗതിഃ		(ഞങ്ങൾക്ക്) ശരണ്യ
		നായി
ഭവ.		ഭവി.ചാലും.

ചക്രകൃത്താസ് കമലാൻ നിവേദയ യമായ വൈ

ഭയോഷ്ഠഭയഭോടസ്താകം നാനോടസ്തി ഭവതാ വിനാ

16

രാക്ഷസാൻ സമുദ്ര ഭൂഷാൻ സാന്നദ്ധ്യം മോക്ഷലാഭം

നമസ്കരം നോ ഭയം ഭവേ നിശ്ചയിച്ച ഭാസ്കരം.

17

“അസ്സാകം	“ഞങ്ങൾക്ക്
ഭയം	ആവത്തു കളിൽ
അഭയം	അഭയപ്രദനായി
ഭവതാ വിനാ,	നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ
അന്യഃ	മറ്റൊരും
ന അസ്തി വൈ; ഇല്ലാല്ലാ;	
മദോദ്ധതാൻ	ഗദ്യോദ്ധതനായി
ദുഷ്ടാൻ	ദുർവൃത്തി കയ്ക്കൊണ്ടുവ
	രായ
രാക്ഷസാൻ	ആ രാക്ഷസന്മാരെ,
സാനഖന്ധാൻ	അനുചരന്മാരടക്കം,
സമരേ	പോരിൽ

ചക്രി-	}	ചക്രിത്താൽ അറുക്ക
കൃത്താസ്വ-		പ്പെട്ട മുഖപദ്മങ്ങളേ
കമലാൻ		ജോടു കൂടിയവരായി
യമായ		യമനാജ്ഞാൻ
നിഃവദയ;		നൽകിയാലും;
ദേവ!		സ്വാമിൻ!
ഭാസ്കരം		സൂര്യൻ
നീഹാരം ഇവ,		മഞ്ഞിനെ എന്നുപോ
തപം,		നിന്തിരുവടി, [ചെ,
നമി		ത്തങ്ങളുടെ
ഭയം		അപത്തിനെ
നമു.		ഇല്ലാതാക്കിയാലും.'

ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ വേലക്കാർ ജനാധിപത്യം

അഭയം ഭയഭോധിനാം ഭക്താ ഭവാനുവാച ഫ.

18

“ദേവതൈഃ	“ദേവകളാൽ	ദേവദേവഃ ഹ	ദേവദേവനുമായ
ഇതി ഏവം	ഇപ്രകാരം	ജനാദ്യന്ദ്രഃ,	ജനാദ്യന്ദ്രൻ,
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവനും	അഭ്യം ദതാ,	അഭ്യപ്രദാനംചെയ്ത്,
അരിണാം	ശത്രുക്കൾക്ക്	ദേവാൻ	ദേവന്മാരോടായി
ഭയദഃ	ഭയപ്രദനം	ഉവാച.	ഇപ്രകാരമരുളിച്ചെയ്തു.

സുഷേകശം രാക്ഷസം ജാനേ ഈശാനവരദർപ്പിതം

താശ്ച സ്വ തനയാൻ ജാനേ യേഷാം ജ്യേഷ്ഠഃ സ മാച്യവാൻ. 19

“സുഷേകശം	“സുഷേകശനെന്ന	തനയാൻ	തനയന്മാരായ
രാക്ഷസം,	രാക്ഷസനെ,	യേഷാം	യാതൊരുവരിൽവെച്ച്
ഈശാന-	} പരമശിവന്റെവര പ്ര	സഃ	ആ
വരദർപ്പിതം		മാച്യവാൻ	മാച്യവാൻ
	സാദത്താൽ ഗർവ്വം പൂ	ജ്യേഷ്ഠഃ,	മുത്തവനോ,
	ണ്ടിരിക്കുന്നവനാണ്	താൻ ച	അവരേയും
ജാനേ;	എനിക്കറിവുണ്ട്;	ജാനേ.	ഞാൻ അറിയും.
അസ്വ	ഇവന്റെ		

താനഹം സമതിക്രാന്തമത്യാദാൻ രാക്ഷസാധമാൻ

നിഹനിഷ്ഠാമി സംക്രൂദ്ധഃ സുരാ ഭവത വിജപരാഃ. 20

“സുരാഃ!	“ദേവന്മാരേ!	താൻ	ആ
അഹം	ഞാൻ	രാക്ഷസാധമാൻ	രാക്ഷസാധമന്മാരെ
സംക്രൂദ്ധഃ,	ഏറ്റവുമധികമായി	നിഹനിഷ്ഠാമി;	കൊന്നൊടുക്കുന്നുണ്ട്;
സമതിക്രാന്ത-	} നിതീമത്യാദകളെ അതി	വിജപരാഃ,	നിവൃത്തിചാരന്മാരായി
മത്യാദാൻ		ഭവത.	വർത്തിച്ചാലും.
	ക്രമിച്ചവരായ		

ഇത്യുക്താസ്തേ സുരാഃ സർവ്വേ വിഷ്ണുനാ പ്രഭവിഷ്ണുനാ

യഥാവാസം യയുഹ്യഷ്ഠാഃ പ്രശംസന്തോ ജനാദ്യന്ദ്രം. 21

“പ്രഭവിഷ്ണുനാ	“സർവ്വശക്തനായ	ഓഷ്ഠാഃ	ഉജ്ജ്വലകൃത്തവരായി
വിഷ്ണുനാ	മഹാവിഷ്ണുവിനാൽ	ജനാദ്യന്ദ്രം	ജനാദ്യന്ദ്രനെ
ഇതി	ഇപ്രകാരം	പ്രശംസന്തഃ	പുകഴ്ന്നുകൊണ്ട്
ഉക്താഃ	അരുൾചെയ്യപ്പെട്ടവ	യഥാവാസം	തങ്ങൾതങ്ങളുടെ വസ
തേ സുരാഃ	ആ ദേവന്മാർ [രായ		തിയിലേക്കായി
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,	യയുഃ.	തിരിച്ചു.

വിബുധാനാം സമുദ്യോഗം മാച്യവാൻസ്തു നിശാചരഃ

ശ്രുതാ തൈ ഭ്രാതരൈ വീരാവിദം വചനമബ്രുവീത്. 22

“വിബുധാനാം	“ദേവന്മാരുടെ	തൈ	ആ
സമുദ്യോഗം	ഉദ്യമത്തെപ്പറ്റി	ഭ്രാതരൈ	തന്റെ രണ്ടു സഹോ
മാച്യവാൻ	മാച്യവാനെന്ന		ദരന്മാരോടായി
നിശാചരഃ	രാക്ഷസൻ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ശ്രുതാ തു,	കേട്ടു ക്ഷണത്തിൽ,	വചനം	വാക്യത്തെ
വിശ്രേ	വിരന്മാരായ	അബ്രുവീത്.	ഉരചെയ്തു.

അമരാ ഗുഹയശ്ശൈവ സംഗമ്യ കില ശങ്കരം
അസ്തപധം പരിപ്ലവത ഇദം വചനമബ്രവൻ.

23

“അമരാഃ ച	“ദേവകളം	ശങ്കരം കില	പരമശിവന്റെ സന്നി
ഗുഹയഃ ഏവ	ഗുഹിമാരം		ധിയിൽ തന്നെ
സംഗമ്യ,	ഒന്നിച്ചു,	ഇദം	ഇപ്രകാരം
അസ്തപധം	നമ്മെ വധിപ്പാൻ	വചനം	വാക്യത്തെ
പരിപ്ലവതഃ,	ഇച്ഛിച്ചവരായി,	അബ്രവൻ.	ഉണർത്തിക്കരുണയായി.

സുകേശതനയാ ദേവ വരദാനന്ദബലാധതാഃ

ബാധന്തേസ്താൻ സമുദദൃപ്താ ഘോരരൂപാഃ പദേ പദേ.

24

“ദേവ!	“ദേവ!	സമുദദൃപ്താഃ	മദോന്മത്തന്മാരായി
ഘോരരൂപാഃ	ഘോരരൂപരൂപികളായ	പദേ പദേ	അനക്ഷണം
സുകേശതനയാഃ	സുകേശസുതന്മാർ		
വരദാന-	} വരമായി ലഭിച്ച വീര്യം ത്താൽ ഗമ്യം പുണ്ടവ രായി	അസ്താൻ	ഞങ്ങളെ
ബലാധതാഃ		ബാധന്തേ.	ഉപദ്രവിക്കുന്നു.

രാക്ഷസൈരഭിദൃതാഃ സ്മ ന ശക്താഃ സ്മ പ്രജാപതേ

സേപഷ്ട സദ്മസ്യ സംസ്ഥാതും ഭയാത് തേഷാം ദുരാത്മനാം.

25

“പ്രജാപതേ!	“പ്രജാനാഥ!	ഭയാത്	ഭയത്താൽ
രാക്ഷസൈഃ	രാക്ഷസരാൽ	സേപഷ്ട	അവരവരുടെ
അഭിദൃതാഃ സ്മ ;	ഞങ്ങൾ തോല്പിക്കപ്പെട്ട	സദ്മസ്യ	ഭവനങ്ങളിൽ
ദുരാത്മനാം	ദുർബ്ബലികളായ [ഭി;	സംസ്ഥാതും	} പാക്ഷവാൻ ഞങ്ങൾ ന ശക്താഃ സ്മ.) കഴിവില്ലാതിരിക്കുന്നു.
തേഷാം	അവരെക്കൊണ്ടുള്ള		

തടസ്താകം ഹിതാത്മായ ജഹി താംശ്ച ത്രിലോചന

രാക്ഷസാൻ ഇംകൃതേനൈവ ഭവ പ്രദഹതാം വര.

26

“ത്രിലോചന!	“ത്യാമ്പകദേവ!	ഹിതാത്മായ ച	ക്ഷേമത്തെ ഉദ്ദേശിച്ചു
പ്രദഹതാം	} ഭംഗിപ്പിക്കുന്നവരിൽ വെച്ച് ഉത്തമനായു	താൻ രാക്ഷസാൻ	ആ രാക്ഷസരെ [ന്നെ
വര!		ഇംകൃതന ഏവ	ഇങ്കാരത്താൽ തന്നെ
തത്	ആകയാൽ [ജോദേവ!	ജഹി;	വധിച്ചാലും;
അസ്താകം	ഞങ്ങളുടെ	ഭവ.	ചുട്ടെരിച്ചാലും.

ഇത്യാഹം ത്രിദശൈരക്തോ നിശമ്യാന്ധകസ്യദനഃ

ശിരഃ കരം ച ധൂനപാന ഇദം വചനമബ്രവീത്.

27

“ത്രിദശൈഃ	“ദേവകളാൽ	ശിരഃ	ശിരസ്സിനേയും
ഇതി ഏവം	ഇപ്രകാരം	കരം ച	കരത്തെയും
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവനായ	ധൂനപാനഃ	കുടഞ്ഞുകൊണ്ട്
അന്ധകസ്യദനഃ,	അന്ധകാസുരസ്യദന	ഇദം	ഇപ്രകാരം
	നായ പരമശിവൻ,	വചനം	} അരുളിച്ചെയ്തു.
നിശമ,	അതുകൂടി,	അബ്രവീത്.	

അവധ്യാ മമ തേ ദേവാഃ സുകേശതനയാ രണേ
മന്ത്രം തു വഃ പ്രാസാമി യസ്താൻ വൈ നിഹ്നിഷ്യതി. 28

“‘ദേവാഃ!	“‘ദേവന്മാരെ!	താൻ	അവരെ
തേ	ആ	നിഹ്നിഷ്യതി}	വധിക്കുമോ
സുകേശതനയാഃ	സുകേശപുത്രന്മാർ	വൈ	
രണേ	പോരിൽ	തു	അതിനുവേണ്ടത്തക്ക
മമ	എനിക്ക്	മന്ത്രം	ഉപായത്തെ
അവധ്യാഃ;	വധിക്കപ്പെടുവാൻ പാ	വർ	നിങ്ങൾക്ക്
തഃ	ടില്ലാത്ത പരാകുന്നു;	പ്രാസാമി.	ഞാൻ പറഞ്ഞുതരുന്നു
	താതൊരുപൻ		ണ്ട്.

യോഽസൗ ചക്രഗദാപാണിഃ പീതവാസാ ജനാട്ടനുഃ
ഹരിർനാരായണഃ ശ്രീമാൻ ശരണം തം പ്രപദ്യഥ. 29

“‘യഃ	“‘അപ്രകാരമുള്ള യാ	ചക്രഗദാ-	ചക്രവും ഗദയും കയ്യിൽ
	തൊരു	പാണിഃ }	ധരിച്ചുവന്നും
അസൗ	അദ്ഭുതം തന്നെയാണ്	ശ്രീമാൻ;	ലക്ഷ്മീസമേതനും ആയ
നാരായണഃ;	ശ്രീനാരായണൻ;		വൻ;
ജനാട്ടനുഃ	ജനാട്ടനനും	തം	അദ്ഭുതത്തെ
ഹരിഃ	ലോകസന്താപഹരനും	ശരണം	ശരണംപ്രാപിക്ക
പീതവാസാഃ	പിതാംബരധാരനും	പ്രപദ്യഥ.	വിൻ

ഹരാദവാപ്യ തേ മന്ത്രം കാമാരിമഭിവാദ്യ ച
നാരായണാലയം പ്രാപ്യ തസ്മൈ സർവ്വം നൃവേദയൻ. 30

“‘തേ	“‘അവർ	നാരായണാലയം	ശ്രീനാരായണന്റെ സ
ഹരാത്	പരമശിവങ്കൽനിന്ന്		നിധാനത്തെ
മന്ത്രം അവാപ്യ,	ഉപായത്തെ ഗ്രഹി	പ്രാപ്യ,	പ്രാപിച്ച്,
കാമാരിം	അ മന്ത്രമാരിയെ [ച്ച്,	തസ്മൈ	അദ്ഭുതത്തോട്
അഭിവാദ്യ,	കമ്പിച്ച് വിടവാങ്ങി	സർവ്വം ച	സംഗതിയെല്ലാം
	ക്കൊണ്ട്,	നൃവേദയൻ.	ഉണർത്തിച്ചു.

തതോ നാരായണേണാകതാ ദേവാ ഇന്ദ്രപുരോഗമാഃ
സുരാരിംസ്താൻ ഹ്നിഷ്യാമി സുരാ ഭവത വിജപരാഃ. 31

“‘ഇന്ദ്ര-	“‘ഇന്ദ്രൻമുമ്പായുള്ള	സുരാഃ!	ദേവന്മാരെ!
പുരോഗമാഃ }		സുരാരിൻ	ദേവവൈരികളായ
ദേവാഃ	ദേവകൾ	താൻ	അവരെ
നാരായണേന	ശ്രീനാരായണനാൽ	ഹ്നിഷ്യാമി;	ഞാൻ വധിക്കുന്നുണ്ട്;
തതഃ	അനന്തരം	വിജപരാഃ	വിചാരമറ്റവരായി
ഉക്താഃ;	ഇപ്രകാരം അരുളപ്പെട്ടു;	ഭവത.	ഇരുന്നുകൊൾവിൻ.

ദേവാനാം ഭയഭീതാനാം ഹരിണാ രാക്ഷസഷ്ടഭയേ

പ്രതിജ്ഞാതോ വധോഽസ്താകം ചിന്ത്യതാം യദിഹ ക്ഷമം.

32

“‘ഭയഭീതാനാം	“‘ഭയാക്ഷയിതരായ	ഇഹ	ഇപ്രകാരമിരിക്കെ ഇ
ദേവാനാം	ദേവന്മാരോടായി	ക്ഷമം	ചെയ്യണമെന്ന് [പ്പോൾ
അസ്താകം	നമ്മുടെ	യത്,	യാതൊന്നോ അയത്,
വധഃ	വധം	രാക്ഷസഷ്ടഭയേ!	അല്ലെ രാക്ഷസോത്ത
ഹരിണാ	ശ്രീഹരിയാൽ		മന്മാരെ!
പ്രതിജ്ഞാതഃ;	പ്രതിജ്ഞചെയ്യപ്പെട്ടി	ചിന്ത്യതാം.	അലോചന ചെയ്യപ്പെ
	രിക്കുന്നു;		ട്ടെ.

തതഃ സുമാലീ മാലീ ച ശൂതപാ മാല വന്തോ വചഃ

ഉഃചതുർഭൂതരം ജ്യേഷ്ഠം ഭഗാംശാവിവ വാസവം.

33

“ സുമാലീ	“ സുമാലിയും	ജ്യേഷ്ഠം ഭൂതരം	ജ്യേഷ്ഠസഹോദരനോടാ
മാലീ ച	മാലിയും		യി
മാലവതഃ	മാലവന്റേറ	വാസവം	ഇന്ദ്രന്റേറ അടുക്കൽ
വചഃ	വാക്ക	ഭഗാംശൗ	അശ്വിനീദേവകൾ
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	ഇവ	എന്നപോലെ
തതഃ	അതിൽപിന്നെ	ഉഃചതുഃ.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

[“ഭഗാംശൗ”; —ഭഗന്റേറ, ആദിത്യന്റേറ, പുത്രന്മാരുകയാൽ അശ്വിനീദേവകൾ.]

സ്വധീതം ഭത്തമിഷ്ടം തു ചൈശ്വപ്തം പരിപാലിതം

ആമുർനിരായം പ്രാപ്തം സുധർമ്മഃ പ്രാപിതഃ പഥി.

34

“‘സ്വധീതം;	“‘വേണ്ടുവണ്ണം അ	നിരായം	അക്ഷയമായ
ഇഷ്ടം	ദ്ധ്യയനം ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടു	ആയുഃ തു	ആയുസ്സും
ഭത്തം;	വേണ്ടുന്നതെല്ലാം [ണ്ടു്;	പ്രാപ്തം;	നേടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്;
ഐശ്വപ്തം ച	ലഭിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്;	പഥി	സന്മാർഗ്ഗത്തിൽ
പരിപാലിതം;	ഐശ്വര്യവും	സുധർമ്മഃ	സത്പുണ്യവും
	നല്ലുപോലെ രക്ഷിക്ക	പ്രാപിതഃ.	ശേഖരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്.
	പ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;		

ദേവസാഗരമക്ഷോഭ്യം ശശ്വൈശ്വ സമവഗാഹ്യ ച

ജിതാ ദപിഷോ ഹൃപ്രതിമാസ്തന്നോ മുതൃകൃതം ഭയം.

35

“‘അക്ഷോഭ്യം	“‘ഇളക്കുവാൻ കഴി	ദപിഷഃ ച	ശത്രുക്കളും
	യാത്ത	ജിതാഃ;	ജയിക്കപ്പെട്ടു്;
ദേവസാഗരം	ദേവകളാകുന്ന സമുദ്ര	തത്	ആകയാൽ
	ത്തിൽ	നഃ	നമുക്കു്
ശശ്വൈശ്വ	ആയുധങ്ങൾകയ്ക്കുണ്ടു്	മുതൃകൃതം	മരണത്താലുള്ള
സമവഗാഹ്യ,	ഇറങ്ങി,	ഭയം ഹി?	ഭയമുണ്ടാകുമോ?
അപ്രതിമാഃ	നിസ്തുല്യന്മാരായ		

നാരായണശ്ച ഭദ്രശ്ച ശക്രശ്ചാപി യമസ്തഥാ
അസ്താകം പ്രമുഖേ സ്ഥാതും സദ്യേ ബിഭൃതി സർപ്പഭാ.

36

“ഭദ്രഃ ച	“ഭദ്രനം	സദ്യേ	എല്ലാവരും
ശക്രഃ ച	ഇന്ദ്രനം	സർപ്പഭാ	എപ്പോഴും
യമഃ ച	യമനം	അസ്താകം	നമ്മുടെ
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	പ്രമുഖേ	മുമ്പിൽ
നാരായണഃ	} വിഷ്ണുവും	സ്ഥാതും	ഏറ്റുന്നിൽപ്പാൻ
അപി		ബിഭൃതി.	യെപ്പൊഴും.

വിഷ്ണോർഭേദഃ പശ്യ നാസ്ത്യേവ കാരണം രാക്ഷസേശ്വര
ഭേദാനാമേവ ഭോഷണ വിഷ്ണോഃ പ്രചലിതം മനഃ.

37

“രാക്ഷസേശ്വര! “രാക്ഷസേശ്വര!		ഭേദാനാം		ഭേദകളുടെ	
വിഷ്ണോഃ		മഹാവിഷ്ണുവിന്		ഭോഷണ ഏവ ഏഷണിക്കൊണ്ടുത	
ഭേദഃ പശ്യ		(നാമമായി) ഭേദഃ		നെയാണ്	
		ത്തിന്			
കാരണം ഏവ		കാരണംതന്നെ		വിഷ്ണോഃ	
ന അസ്തി;		ഇല്ല;		വിഷ്ണുവിന്റെ	
				മനഃ	
				മനസ്സ്	
				പ്രചലിതം.	
				മാറിയിരിക്കുന്നത്	

തസ്മാദ്ഭ്യ സമുച്യുതാഃ സർപ്പസൈന്യസമാവൃതാഃ
ഭേദാഃ നവ ജിഹ്വാസാമ ഏഭ്യോ ഭോഷഃ സമുത്ഥിതഃ.

38

“ഏഭ്യഃ ഏവ	“ഇവരുടെ വക്കൽനി	സർപ്പസൈന്യ-	എല്ലാസൈന്യങ്ങളോ
	ന്നുതന്നെയാണ്	സമാവൃതാഃ }	ടം കൂടിയവരായി
ഭോഷഃ	വിരോധം	സമുച്യുതാഃ	യുദ്ധസന്നദ്ധരായി
സമുത്ഥിതഃ;	ഉളവായിരിക്കുന്നത്;	ഭേദാൻ	ഭേദകളെ
തസ്മാത്	അകയാൽ	ജിഹ്വാസാമ.	നാം വധിപ്പാൻ യത്നി
അഭ്യ	ഇപ്പോൾ		ക്കുക.

ഉഭ്യാഗം ഘോഷയിതപാ തു സദ്യേ നൈർജ്ജതപുംഗവാഃ
യുദ്ധായ നിശ്ചയഃ കൃദ്ധാ ജംഭവ്യത്രബലാ ഇവ.

39

“നൈർജ്ജത-	} “രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠന്മാർ	ഘോഷയിതപാ,	ഘോഷിച്ച്,
പുംഗവാഃ		യുദ്ധായ	പോരിനായി
സദ്യേ തു	എല്ലാവരുംതന്നെ	ജംഭവ്യത്ര-	} ജംഭൻ, വൃത്രൻ, ബ
യുദ്ധാഃ,	ചൊടിച്ച്,	ബലാഃ ഇവ	
ഉഭ്യാഗം	യുദ്ധത്തിനുള്ള യത്ന		ലൻ എന്ന അസുര
	ത്തെപ്പറ്റി	നിശ്ചയഃ.	ന്മാരെന്നപോലെ
			പറപ്പെട്ടി.

സ്വന്തനൈർവ്വാരണൈശ്ചൈവ ഹയൈശ്ച ഗിരിസന്നിഭൈഃ
ഖരൈശ്ശോഭി രഥോഷ്ടൈശ്ച ശിംശുമാരെഭുജംഗമൈഃ 40

മകരൈഃ കപ്ലവൈർമിന്നൈവിഹംഗൈർഗരുഡോപമൈഃ
സിംഹൈർവ്വ ശൈലൈർവ്വരാഹൈശ്ച സുമരൈശ്ചമരൈരപി. 41

രഥൈർഹയൈരൂഹ്യമാനാഃ ശതധാ ച സഹസ്രധാ
പ്രയാതാ രാക്ഷസാസ്തുണ്ണം ദേവലോകജിഹ്വാംസവഃ. 42

“ദേവലോക- } “ദേവലോകത്തെ തക
ജിഹ്വാംസവഃ } പ്പാൻ കൊതിച്ചുപരാ
രാക്ഷസാഃ, രാക്ഷസർ, [യീ
ശതധാ ഏകദശനൈക്കായം
സഹസ്രധാ ച അയ്യരക്കണക്കായം
ഹയൈഃ കുതിരകളായും
രഥൈഃ വണ്ടികളായും
ഉഹ്യമാനാഃ ച, വഹിക്കപ്പെട്ടവരായി,
സ്വന്തനൈഃ യുദ്ധരഥങ്ങളായും
വാരണൈഃ ഏവ ആനകളായും
ഹയൈഃ ച കുതിരകളായും
ഗിരിസന്നിഭൈഃ മലകളോത്ത
ഖരൈഃ കോവർകഴുതകളായും
ശോഭിഃ പശുക്കളായും
രഥോഷ്ടൈഃ } തേർവലിക്കുന്ന ഒട്ടക
ച } ങ്ങളായും

ശിംശുമാരൈഃ കടൽ മുതലുകളായും
ഭുജംഗമൈഃ പാമ്പുകളായും
മകരൈഃ മകര മത്സ്യങ്ങളായും
കപ്ലവൈഃ ആമകളായും
മീനൈഃ മത്സ്യങ്ങളായും
ഗരുഡോപമൈഃ ഗരുഡനോത്ത
വിഹംഗൈഃ പക്ഷികളായും
സിംഹൈഃ സിംഹങ്ങളായും
വ്യാശൈഃ വ്യാഘ്രങ്ങളായും
വരാഹൈഃ ച കാട്ടുപന്നികളായും
സുമരൈഃ സുമരമെന്ന മാനുക
ളായും
ചമരൈഃ അപി ചമരിമാനുകളായും
തുണ്ണം വേഗത്തിൽ
പ്രയാതാഃ യാത്ര ചെയ്തു.

തൃക്തപാ ലങ്കാം ഗതാഃ സർവ്വേ രാക്ഷസാ ബലഗർവ്വിതാഃ
പ്രയാതാ ദേവലോകായ യോദ്ധുഃ ദൈവതശരവഃ. 43

“ലങ്കാം “ലങ്കയെ
തൃക്തപാ, വിട്ട്,
ദേവലോകായ ദേവലോകത്തിലേക്കു
യോദ്ധുഃ പോരാട്ടുവാൻ [യീ
പ്രയാതാഃ പുറപ്പെട്ടവരും

ദൈവതശരവഃ ദേവവൈരികളും
ബലഗർവ്വിതാഃ വീര്യഗർവ്വമുറക്കോണ്ട
വരമായ
രാക്ഷസാഃ സർവ്വേ രാക്ഷസന്മാർ എല്ലാം
ഗതാഃ. എത്തിച്ചേർന്നു.

ലങ്കാവിപത്യം ദൃഷ്ട്വാ യാനി ലങ്കാലയാന്യഥ
രക്ഷസാമവ മാഗ്ദേണ ദൈവതാന്യപചക്രമുഃ. 44

“അഥ, “അപ്പോൾ,
ലങ്കാലയാനി ലങ്കയിൽ അധിവസി
ച്ചിരുന്ന
ദൈവതാനി ദേവതകൾ
യാനി, യാതൊരുവയൊ
അവർ,

ലങ്കാവിപത്യം ലങ്കയ്ക്കു നാശമടുത്തു
എന്ന്
ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ട്,
രക്ഷസാം } രാക്ഷസർ പോയവഴി
മാഗ്ദേണ ഏവ } യെതന്നെ
അപചക്രമുഃ. വിട്ടൊഴിച്ചു കളഞ്ഞു.

ഭൂതാനി ഭയദർശിനി വിഷമസ്ഥാനി സർപ്പശഃ
ഭയമാശ്വൈവാന്തരിക്ഷാശ്ച കാലാജ്ഞപ്താ ഭയാവഹാഃ
ഉത്പാതാ രാക്ഷസേന്ദ്രാണ മഭാവായ സമൃത്ഥിതാഃ.

45

“ഭയദർശിനി	“ആപത്തിനെ സൂചി	അഭാവായ,	നാശത്തിനായി,
	പ്പിക്കുന്നവയായ	കാലാജ്ഞപ്താഃ	കാലാജ്ഞ കയ്ക്കാണ്
ഭൂതാനി	ഭൂതങ്ങൾ	ഭയാവഹാഃ	ഏവ ഭയങ്കരങ്ങളും
സർപ്പശഃ	സർപ്പദിക്കിലും	ഭയമാഃ ച	ഭൂമിയിലുള്ളവയും
വിഷമസ്ഥാനി;	പ്രതികൂലമായി വർത്തി	അന്തരിക്ഷാഃ ച	വാനിലുള്ളവയുമായ
	ച്ചു;	ഉത്പാതാഃ	ദുഃശങ്കനങ്ങൾ
രാക്ഷസേന്ദ്രാണാം	രാക്ഷസേന്ദ്രന്മാരുടെ	സമൃത്ഥിതാഃ.	ഉളവായി.

അസ്ഥിനി മേഘാ വവൃഷ്ടരുഷ്ണം ശോണിതമേവ ച
വേലാം സമുദ്രാശ്ചോതക്ത്രാന്നാശ്വേലുശ്ചാപ്യഥ ഭൂധരാഃ.

46

“അഥ	“ആ സമയം	സമുദ്രാഃ ച	സമുദ്രങ്ങളും
മേഘാഃ	മേഘങ്ങൾ	വേലാം	} കര കവിഞ്ഞു;
അസ്ഥിനി ച	എല്ല കളേയും	ഉത്ക്രാന്താഃ;	
ഉഷ്ണം ശോണി-	} ചൂടുചാരയേയും	അപി	എന്നുതന്നെയല്ല
തം ഏവ		ഭൂധരാഃ ച	പർവ്വതങ്ങളും
വവൃഷ്ടഃ;	വഷിച്ചു;	ചേലുഃ.	കുലുങ്ങി.

അട്ടമാസാൻ വിമുഞ്ചന്തോ ഘനനാദസമസ്തനാഃ
വാശ്യന്ത്യശ്ച ശിവാസ്തത്ര ഭാരണം ഘോരദർശനാഃ.

47

“തത്ര	“അവിടെ	അട്ടമാസാൻ	} അട്ടമനിക്കുന്നവ
ഘോരദർശനാഃ	ഭയങ്കര വടിവാൻ	വിമുഞ്ചന്തഃ ച	
ശിവാഃ	കറുനരികൾ		യായും
ഘനനാദ-	} ഇടിപോലെ ഓരിയിട്ട	ഭാരണം	ഭയങ്കരമാംവണ്ണം
സമസ്തനാഃ		വാശ്യന്ത്യഃ.	നിലവിളിച്ചു.

ഗുരൂചക്രം മഹച്ചാത്ര ജപലനോദ്ഗാരിഭിർമുഖൈഃ
രക്ഷോഗണസ്യോപരിഷ്ഠാത്പരിബഭ്രാമ കാലവത്.

48

“അത്ര	“ആ സമയം	ജപലനോദ്-	} ചെന്തിവമിക്കുന്ന
മഹത്	വമ്പിച്ചു	ഗാരിഭിഃ	
		മുഖൈഃ,	മുഖങ്ങളോടുകൂടി
ഗുരൂചക്രം ച,	കഴുകിൻകൂട്ടവും,	രക്ഷോഗണസ്യ	രാക്ഷസസംഘത്തിന്നു
കാലവത് ച,	കാലനെപ്പോലെ	ഉപരിഷ്ഠാത്	മുകളിലായി
		പരിബഭ്രാമ	വട്ടംചുറ്റി

കാകാ വാശ്യന്തി തത്രൈവ ബിഡാലാ വൈ ദപിപാദയഃ
കുപോതാ രക്തപാദാശ്ച ശാരികാ വിദൃതാ യയുഃ.

49

“തത്ര ഏവ കാകാഃ വാശ്യന്തി; രക്തപാദാഃ കുപോതാഃ	“ആ സമയത്തിൽ കാക്കകൾ [തന്നെ ഘോരമായി കുഞ്ഞു; ചുവന്ന കാലുകൾക്കുള്ള പ്രാവുകൾ	ശാരികാഃ ശാരികകളെന്ന ദപിപാദയഃ ച, പക്ഷികളും യയുഃ; ചുരിപ്പറന്നു; ബിഡാലാഃ വൈ പൂച്ചകളും വിദൃതാഃ. വിലങ്ങത്തിൽ ഓടി.
---	--	--

ഉത്പാതാസ്താനനാദൃത്യ രാക്ഷസാ ബലഗർവ്വിതാ
യാന്ത്വേവ ന നിവർത്തന്തേ മൃത്യുപാശാവപാശിതാഃ.

50

“ബലഗർവ്വിതാഃ രാക്ഷസാഃ താൻ ഉത്പാതാൻ അനാദൃത്യ ഏവ	“വീര്യമന്തന്മാരായ രാക്ഷസർ ആ ഭീഷണങ്ങളെ ഗണിക്കാതെതന്നെ	യാന്തി; ചെല്ലുകയായി; മൃത്യുപാശാവ- } കാലപാശക്കെട്ടിലക പാശിതാഃ } പെട്ടവരായി ന നിവർത്തന്തേ. പിൻതിരിക്കയുണ്ടായി ല്ല.
--	--	--

മാല്യവാൻശ്ച സുമാലീ ച മാലീ ച സുമഹാബലാഃ
ആസൻ പുരസ്സരാസ്തേഷാം കൃതനാമിവ പാവകാഃ

51

“തേഷാം പുരസ്സരാഃ സുമഹാബലാഃ മാല്യവാൻ ച മാല്യവാനം	“അവർക്ക് മുമ്പിൽ ചെല്ലുന്നവരും അതിബലശാലികളു മായ	സുമാലീ ച സുമാലിയും മാലീ ച, മാലിയും, കൃതനാം യാഗങ്ങളിൽ പാവകാഃ ഇവ അഗ്നികളെന്നപോലെ ആസൻ. വിളങ്ങി.
---	--	--

മാല്യവന്താ ച തേ സദ്യേ മാല്യവന്തമിവാചലം
നിശാചരാ ഹ്യംശ്രയന്തി ധാതാരമിവ ദേവതാഃ.

52

“തേ നിശാചരാഃ സദ്യേ, ദേവതാഃ ധാതാരം ഇവ,	“ആ രാക്ഷസർ എല്ലാവരും, ദേവകൾ ബ്രഹ്മാവിനെ എന്നപോലെ,	മാല്യവന്തം ഇവ മാല്യവാണെന്നപറ്റുത തെല്ലൊരൾ അചലം ഹി, അചഞ്ചലനായ മാല്യവന്തം ച മാല്യവാണെത്തന്നെ അശ്രയന്തി. അശ്രയിച്ചു നില്ക്കുയാ യി.
--	--	--

തദ്ബലം രാക്ഷസേന്ദ്രാണാം മഹാഭ്രമനനാദിതം
ജയേപ്പയാ ദേവലോകം യയൈ മാലിവശേ സ്ഥിതം.

53

“മാലിവശേ സ്ഥിതം രാക്ഷസേന്ദ്രാണാം തത് ബലം, ജയേപ്പയാ	“മാലിയുടെ അധീന ത്തിൽ നിന്നിരുന്നതായ രാക്ഷസന്മാരുടെ ആ സൈന്യം, [ടെ വിജയകളുണ്ടാകട്ടെ	മഹാഭ്ര- } വൻ മേഘത്തിന്റെ മനനാദിതം } യെന്നപോലെ പെര ത്തഘോഷത്തോടുകൂടി യതായി ദേവലോകം ദേവലോകത്തെ യയൈ. പ്രാപിച്ചു.
--	--	---

രാക്ഷസാനാം സമുദ്യോഗം തം തു നാരായണഃ പ്രഭുഃ
ദേവദൂതാദിപശ്യത്യ ചക്ര യുദ്ധേ തദാ മനഃ.

54

“രാക്ഷസാനാം	“രാക്ഷസരുടെ	പ്രഭുഃ	സർവ്വലോകേശ്വരനായ
തം	ആ	നാരായണഃ തു	ശ്രീനാരായണനും
സമുദ്യോഗം	യുദ്ധപരിശ്രമത്തെ	തദാ	അപ്പോൾ
ദേവദൂതാത്	ദേവദൂതരുടെനിന്ന്	യുദ്ധേ	യുദ്ധത്തിൽ
ഉപശ്യത്യ,	ശ്രദ്ധിച്ചു,	മനഃ ചക്ര.	മനസ്സാശ്ച.

സ സജ്ജായുധതൂണീരോ വൈനതേഃയാപരി സ്ഥിതഃ
ആസജ്യ കവചം ഓവ്യം സഹസ്രാക്ഷസമദ്യതി.

55

“സഃ	“അദ്ദേഹം	ഓവ്യം	ഓവ്യവുമായ
സജ്ജായുധ-	} അമ്പു കറു നിറമുള്ള ആവനാഴികൾ ധരിച്ചവനായി	കവചം	കവചത്തെ
തൂണീരഃ		ആസജ്യ,	പൂണ്ട്,
സഹസ്രാക്ഷ-	} ആയിരം സൂര്യനൊത്ത കാതിപൂണ്ടതും	വൈനതേ-	} ഗന്ധന്റെ പുറത്തായി
സമദ്യതി		യോപരി	
		സ്ഥിതഃ.	വർത്തിച്ചു.

ആബധ്യ ശരസംപൂണ്ണേ ഇഷ്ടധീ വിമലേ തദാ
ശ്രോണീസ്യത്രം ച ഖഡ്ഗം ച വിമാം കമലേക്ഷണഃ.

56

ശംഖചക്രഗദാശാർങ്ഗ ഗഖഡ്ഗാസിപ്രവരായുധഃ
രാക്ഷസാനാമഭാവായ യയേതു തുണ്ണതരം പ്രഭുഃ.

57

“കമലേക്ഷണഃ	“ചെന്താർന്നത്രനും	വിമലം	തിളങ്ങുന്ന
ശംഖചക്ര-	} ശംഖം, ചക്രം, ഗദ, ശാർങ്ഗം, ഇരിമ്പുട വാൾ എന്ന ഉത്തമാ യുധങ്ങളാണവൻ	ഖഡ്ഗം ച	കൈവാളിടനയും
ഗദാശാർങ്ഗ-		ശ്രോണീ-	} അരപ്പട്ടയേയും
ഖഡ്ഗാസി-		സ്യത്രം ച	
പ്രവരായുധഃ		ആബധ്യ,	ബന്ധിച്ചുകൊണ്ട്,
പ്രഭുഃ,	സർവ്വേശ്വരൻ, [മായ	രാക്ഷസാനാം	രാക്ഷസരുടെ
ശരസംപൂണ്ണേ	ശരങ്ങൾ നിറഞ്ഞുള്ള	അഭാവായ	വിനാശത്തിനായി
	വയും	തുണ്ണതരം	അതിവേഗത്തിൽ
വിമലേ	കുറമുറവയുമായ	തദാ	ആ സമയം
ഇഷ്ടധീ,	രണ്ടു തൂണീരങ്ങളേയും,	യയേതു.	എഴുന്നള്ളി.

സുപണ്ണപുഷ്പേ സ ബഭേരു ശ്യാമഃ പിതാംബരോ ഹരിഃ
കാണ്ഡനസ്യ ഗിരഃ ശൃംഗേ സതഡിത്തോയഭോ യഥാ.

58

“സുപണ്ണപുഷ്പേ	“ഗന്ധഭഗവാന്റെ	കാണ്ഡനസ്യ	} സുപണ്ണമയമായ മേരു
	മുകുളിൽ	ഗിരഃ ശൃംഗേ	
ശ്യാമഃ	ശ്യാമമണ്ണനും	സതഡിത്താ-	} മിന്നലോടുകൂടിയ കാർ
പിതാംബരഃ	പിതാംബരധാരിയുമായ	യദഃ യഥാ	
സഃ ഹരിഃ,	ആ ശ്രീമഹാവിഷ്ണുഭഗ	ബഭേരു.	വിളസി.
	വാൻ		

സ സിദ്ധദേവഷിമഹോരഗൈശ്വ
 ഗന്ധ്യയക്ഷൈരുപഗിയമാനഃ
 സമാസസാദാസുരസൈന്യശത്രുൻ
 ചക്രാസിശാർദഗായുധശംഖപാണിഃ.

59

സഃ	അഃഭം	ചക്രാസി-	ചക്രം, വാൾ, ശാർദ്
“സിദ്ധ-	“സിദ്ധന്മാരായും ദേവ	ശാർദ്ദായു-	ഗന്ധസ്സ് എന്ന ആ
ദേവഷി-	കളായും ജിഹ്വമാരായും	ധശംഖ-	യുധങ്ങളും ശംഖും ക
മഹോരഗൈഃ	മഹോരഗങ്ങളായും	പാണിഃ	യ്യിൽ ധരിച്ചവനായി
ഗന്ധ്യ-	ഗന്ധ്യന്മാരായും യക്ഷ	അസുരസൈ-	അസുരസൈന്യങ്ങളാക
യക്ഷൈഃ ച	ന്മാരായും	ന്യശത്രുൻ	ന്ന ശത്രുക്കളെ
ഉപഗിയമാനഃ	പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ടൊടുക്കു	സമാസസാദ.	അടുത്തു.
	ടുന്നവനായി		

സുപണ്ണപക്ഷാനിചരുന്നപക്ഷം
 ഭൂമതപതാകം പ്രവീകീണ്ണശസ്ത്രം
 ചചാലതദ്രാക്ഷസരാജസൈന്യം
 ചഃലാപലം നീല ഇവാചഃലരൂഃ.

60

“തത്	“ആ	ഭൂമതപതാകം	ധ്വജങ്ങൾ ആടിയുചയ
രാക്ഷസരാജ-	രാക്ഷസേശ്വരന്റെ	പ്രവീകീണ്ണ-	ന്നതായി
സൈന്യം	സൈന്യം	ശസ്ത്രം	ആയുധങ്ങൾ വഴുതി
സുപണ്ണ-	ഗരുഡേശ്വരന്റെ	നീലഃ അച-	വിണതായി,
പക്ഷാനിച-	ചിറകടിക്കാറിനാൽ	ലേരൂഃ ഇ ച	നീലഗിരി മലയെന്ന
രുന്നപക്ഷം	ഒരുഭാഗം ചിതറിപ്പൊ	ചഃലാപലം	പോലെ
	യതായി,	ചചാല.	പാറകളിലകമാറ്,
			കുലുക്കുംപൂണ്ടു.

തതഃ ശരൈഃ ശോണിതമാംസരൂക്ഷിതൈർ-
 യുഗാന്തവൈശ്വപാനരതുല്യവിഗ്രഹൈഃ
 നിശാചരാഃ സംപരിചായു മാധവം
 വരായുധൈർനിർബിഭിഭുഃ സഹസ്രശഃ

61

“തതഃ	“അതിനാൽ	യുഗാന്ത-	പ്രളയകാലാഗിയൊ
നിശാചരാഃ	രാക്ഷസർ	വൈശ്വപാനര-	ത്ത വടിവാൻവയ
സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കായി	തുല്യ-	മായ
മാധവം	ശ്രീഹരിയെ	വിഗ്രഹൈഃ	
സംപരിചായു,	ചുറ്റും ചുഴുന്നുകൊണ്ട്	വരായുധൈഃ	ഉത്തമായുധങ്ങൾകൊ
ശോണിത-	ചോരയും മാംസവും	ശരൈഃ	ശരങ്ങൾകൊണ്ടും [ണ്ടും
മാംസ-	പുറങ്ങളെയും	നിർബിഭിഭുഃ.	തുളച്ചു.
രൂക്ഷിതൈഃ			

ഇത്യാദി തൃമലാലീകിരാമായണം വാല്മീകിയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 ചഷ്ടഃ സർഗ്ഗഃ = ആറാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2055; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 241

സപ്തമഃ സഗ്ഗഃ = ഏഴാംസഗ്ഗം.

[മാലിവധഃ = മാലിയെ വധിക്കുന്നത്.]

നാരായണഗിരിം തേ തു ഗജ്ജന്തോ രാക്ഷസാംബുദാഃ
വവർഷുഃ ശരവഷ്ണ വഷ്ണുണവാദ്രിമംബുദാഃ.

1

“ അംബുദാഃ അഭിം വഷ്ണുണ ഇവ, നാരായണ- ഗിരിം തു	“ മേഘങ്ങൾ പവൃതത്തെ മഴകൊണ്ടെന്നപോലെ ശ്രീനാരായണനാകുന്ന ഗിരിയിലും	തേ രാക്ഷസംബുദാഃ ഗർജന്തഃ ശരവഷ്ണ വവർഷുഃ.	ആ രാക്ഷസമേഘങ്ങൾ ഗജ്ജിച്ചുകൊണ്ട് ശരമാരിയാൽ വഷിച്ചു.
--	--	--	--

ശ്യാമാവദാതൈസ്തേവ്വിഷ്ണുർനിലൈർനകതഞ്ചരോത്തമൈഃ
വൃതാഭ്ജനഗരിവാ സിദപഷ്ടമാണൈഃ പശ്യാധരൈഃ.

2

“ നീലൈഃ തൈഃ നകത- ഞ്ചരോത്തമൈഃ വൃതഃ ശ്യാമാവദാതഃ	“ കറുത്തിരുണ്ടവരായ ആ രാക്ഷസാത്തമന്മാ രാൽ മുഴുപ്പെട്ട നിമ്നമായ കായാന്യ വണ്ണനായ	വിഷ്ണുഃ, വഷ്ടമാണൈഃ പശ്യാധരൈഃ അഞ്ചു നഗിരിഃ ഇവ ആ സീത്.	വിഷ്ണുഗേഹാൻ, മഴപൊഴിക്കുന്ന മേഘങ്ങളാൽ അഞ്ചുനപവൃതമെന്ന പോലെ വിലസി.
---	--	---	---

ശലഭാ ഇവ കേദാരം മശകാ ഇവ പവൃതം
യഥാഭൃതഘടം ഭാശാ മകരാ ഇവ ചാണൂവം
തഥാ രക്ഷോധനമുക്ത , വജ്രാനിചമനോജവാഃ
ഹരിം വിശന്തി സു ശരാ ലോകാ ഇവ വിപത്യുയ.

3

4

“ രക്ഷോ- ധനമുക്താഃ	“ രാക്ഷസന്മാരുടെ വി ല്ലകളിൽവി.ന് ഏയ്യ പ്പെട്ടവയും	മശകഃ ഇവ അമൃതഘടം ഭാശാഃ യഥാ അർണവം മകരാഃ ഇവ വിപത്യുയ ലോകാഃ ഇവ തഥാ ച	കൊതുക്കളെന്നപോലെ തേൻ കടത്തേ [യും ഇച്ചുകളെന്ന പോ നമുദ്രത്തേ [ലെയും സ്രാവുകുളെന്നപോ പ്രളയത്തിൽ [ലെയും, മനുഷ്യർ എപ്രകാരമാ അപ്ര കാരംതന്നെ
വജ്രാനിച- മനോജവാഃ	വജ്രായുധത്തിന്റെ ശു ക്തിയും വായുവിന്റെ യും മനസ്സിന്റെയും വേഗതയുമാണവയു	ഹരിം	ശ്രീ നാരായണന്റെ അടുക്കൽ
ശരാഃ കേദാരം ശലഭാഃ ഇവ പവൃതം	ശരങ്ങൾ, [മായ നൈക്കങ്ങളെ (ചാട്ടക്കിളി) പുൽപൂ ത്തുകുളെന്നപോലെയും പവൃതത്തെ	വിശന്തി സു.	ചെന്നടുത്തു.

സ്വന്ദനൈഃ സ്വന്ദനഗതാ ഗജൈശ്ച ഗജപുഷ്പഗഃ
 അശ്വാഭോഹസ്തഥാശൈലശ്ച പാദാതാശ്ചാംബരേ സ്ഥിതാഃ. 5
 രാക്ഷസസന്ദ്രാ ഗിരിനിഭാഃ ശരൈഃ ശക്തൃഷ്ടിതേ മരൈഃ
 നിരൂപാസം ഹരിം ചക്രഃ പ്രാണായാമാ ഇവ ഭിജം. 6

<p>“ സ്വന്ദനഗതാഃ “ രമികൾ സ്വന്ദനൈഃ, രമങ്ങളിലും, ഗജപുഷ്പഗഃ അനപ്പടയാളികൾ . ഗജൈഃ ച, അനപ്പടങ്ങളിലും, അശ്വാഭോഹാഃ കുതിരപ്പടയാളികൾ അശൈലഃ ച; കുതിരകളിനെയും, തഥാ അപ്രകാരം തന്നെ പാദാതാഃ കാലാർ പടയാളികൾ അംബരേ ച വെറും സ്ഥലത്തും സ്ഥിതാഃ നില്ക്കുന്നവരായി ഗിരിനിഭാഃ മലകളൊത്ത</p>	<p>രാക്ഷസസന്ദ്രാഃ രാക്ഷസവീരന്മാർ ശരൈഃ ബാണങ്ങൾ കൊണ്ടും ശക്തൃഷ്ടി- } വേൽ, ഇരുതലവാൾ, തോമരൈഃ, } ഏർകുന്തം എന്നിവ കൊണ്ടും, പ്രാണായാമാഃ പ്രാണായാമങ്ങൾ ഭിജം ബ്രാഹ്മണനെ ഇവ, എന്ന പോലെ, ഹരിം ശ്രീനാരായണനെ നിരൂപാസം } ശ്വാസം മുട്ടിച്ചു. ചക്രഃ. }</p>
---	--

നിശാചരൈസ്സാധ്യമാനേ മീനൈരിവ മഹോദധിഃ
 ശാങ്ങ്ഗഗമായമ്യ ഭൂലംഷാ രാക്ഷസഭൂടാഽസൃജച്ഛരാൻ. 7

<p>“ മഹോദധിഃ “ വൻകടൽ മീനൈഃ മത്സ്യങ്ങളാൽ ഇവ, എന്നപോലെ, ഭൂലംഷഃ അജ്യന്തായ അച്ഛതൻ നിശാചരൈഃ നക്തഞ്ചരന്മാരാൽ താഡ്യമാനേ, താഡിക്കപ്പെടുന്നസമയം</p>	<p>ശാങ്ങ്ഗം ശാങ്ങ്ഗധനുസ്സിനെ അയമ്യ വളച്ച് ശരാൻ ബാണങ്ങളെ രാക്ഷസഭൂഃ രാക്ഷസരുടെനേക്കാടി അസൃജത്. പൊഴിച്ചു.</p>
---	--

ശരൈഃ പൂണ്ണായതോത്സൃഷ്ടൈർവജ്രവക്ത്രൈർമനോജവൈഃ
 ചിക്ഷേദ വാഷ്ണവനിശിതൈഃ ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ. 8

<p>“ വിഷ്ണുഃ “ വിഷ്ണുഗോപൻ പൂണ്ണായതാ- } ആഭയാളം ആഞ്ഞുവലി ത്സൃഷ്ടൈഃ } ചെയ്യപ്പെട്ടവയും വജ്രവക്ത്രൈഃ വജ്രായുധംപോലെ മുന്ന കളാൻവയും മനോജവൈഃ മനോഭവഗതപുഞ്ചവ യും ആയ</p>	<p>നിശിതൈഃ } ക്രൂരവകൾകൊണ്ട് കരൈഃ } ശതശഃ അഥ നൂറുകണക്കായും സഹസ്രശഃ ആയിരക്കണക്കായും ചിക്ഷേദ. പിളന്നു.</p>
--	--

വിദ്രാവ്യ ശരവഞ്ചണ വഞ്ചം വായുരിവോത്ഥിതം
 പാണ്ഡുജന്മാ മഹാശംഖം പ്രഭയമേവ പുരുഷോത്തമഃ. 9

“ഉത്ഥിതം വഷം വായുഃ ഇവ, പുരുഷോത്തമഃ	“ഉയരെയെഴുന്ന മഴയെ കൊടുക്കാറെന്നുപോ ലെ, പുരുഷോത്തമൻ	ശരവഃഷണ വിഭാവ്യ, പാഞ്ചജന്യം മഹാശംഖം പ്രദധ്വമേ.	ശരമാരിയാൽ പറപ്പിച്ചുകൊണ്ട് പാഞ്ചജന്യമെന്ന മഹാശംഖത്തെ ഉഴുതി.
---	--	---	---

സോട്ടംബുജോ ഹരിണാ ധ്വമാതഃ സർവ്വപ്രാണേന ശംഖരാട്
രരാസ ഭീമനിർഘ്രാദസ്രൈശ്ചോക്യം വ്യഥയന്നിവ.

10

“അംബുജഃ സഃ ശംഖരാട്, ഹരിണാ സർവ്വപ്രാണേന	“ജലത്തിൽ നിന്നുണ്ടാ ആ [യ ഉത്തമമായ ശംഖ്, മഹാവിഷ്ണുവിനാൽ പുണ്യശക്തികളെക്കൊണ്ട്	ധ്വമാതഃ ഭീമനിർഘ്രാദഃ, ത്രൈലോക്യം വ്യഥയൻ ഇവ രരാസ.	ഉഴുതി മുഴക്കപ്പെട്ടതായി ജയകരധ്വനി പുണ്ടതാ ത്രൈലോക്യത്തെ [യി, നടുങ്ങിപ്പിക്കുമാറ് ശബ്ദിച്ചു.
--	--	--	---

ശംഖരാജരവഃ സോട്ടഥ ത്രാസയാമാസ രാക്ഷസാൻ
മൃഗരാജ ഇവാരണ്യേ സ്മദാനിവ കഞ്ജരാൻ.

11

“അഥ സഃ ശംഖരാജരവഃ, മൃഗരാജഃ അരാണ്യ	“അപ്പാരം ആ ഉത്തമ ശംഖധ്വനി, സിംഹം കാട്ടിൽ	സമദാൻ കഞ്ജരാൻ ഇവ, രാക്ഷസാൻ ഇവ ത്രാസ- യാമാസ.	മരിച്ചു അനകളെ എന്നുപോ രാക്ഷസരെ [ലെ, } ഏറ്റവും വിറപ്പിച്ചു.
--	--	---	---

ന ശേകരശ്വാഃ സംസ്ഥാതും വിമദാഃ കഞ്ജരാഭവൻ
സ്യന്ദനേഭ്യശ്ചുതാ വിരാഃ ശംഖരാവിതടുബ്ബലാഃ.

12

“ശംഖരാവി- തടുർബലാഃ അശ്വാഃ സംസ്ഥാതും ന ശേകഃ; കഞ്ജരാഃ	“ശംഖധ്വാനത്താൽ തളന്തോപായ കുതിരകൾ നില്ക്കുന്നില്ലാൻ കഴിയാതിരുന്ന; അനകൾ	വിമദാഃ അഭവൻ; വിരാഃ സ്യന്ദനേഭ്യഃ മുതാഃ.	ഉത്സാഹമറവയായി വേിച്ചു; വീരന്മാർ രഥങ്ങളിൽ നിന്നും മറിഞ്ഞുവിണകളഞ്ഞു.
--	--	--	--

ശാർങ്ഗചാപവിനിമുക്താ വജ്രതുല്യാനനാഃ ശരാഃ
വിഭായു താനി രക്ഷാംസി സുപുഞ്ചാ വിചിത്രഃ ക്ഷിതിം.

13

“ശാർങ്ഗ- ചാപ- വിനിമുക്താഃ വജ്രതുല്യാനനാഃ സുപുഞ്ചാഃ	“ശാർങ്ഗ ധനുസ്സിൽ നിന്ന് എയ്യപ്പെട്ടവ യും വജ്രംപോലെ മുനകളാ ന്നവയും നല്ല തുവലുകൾ കെട്ട പ്പെട്ടവയുമായ	ശരാഃ, താനി രക്ഷാംസി വിഭായു, ക്ഷിതിം വിവിതാഃ.	ബാണങ്ങൾ, ആ രാക്ഷസരെ പിളന്ന്, തരയിൽ തുളച്ചുകുറി.
--	--	---	--

“ തഥാ	“ അപ്രകാരംതന്നെ	ഉത്തമയഃ	അലകരഃ
ശാർങ്ഗ- }	ശാർങ്ഗത്തിൽനിന്ന്	ഇവ,	എന്ന പോലേയും,
വിനിമുക്താഃ }	വിടുപെട്ട്	പവുതാത്	പവുതത്തിൽ നിന്ന്
ശരാഃ	പായുന്നവയും	നാഗരോഃ ഇവ,	വൻ പാവുകളെന്ന പോലെയും
നാരായണ- }	ശ്രീനാരായണനാൽ എ	അംബുദാത്	കരിമുക്തിയിൽ നിന്ന്
രിതാഃ }	യുപ്പെട്ടവയും ആയ	ധാരൈഃ	വഷധാരകൾ
ഇഷവഃ,	ബാണങ്ങൾ,	ഇവ ച	എന്ന പോലേയും
അഥ,	ആ സമയം,	തുണ്ണം	അതിവേഗത്തിൽ
സൂയാത്	സൂയുകൽ നിന്ന്	ശതശഃ	നൂറുക്കണക്കായും
ഘോരാഃ കരാഃ }	ഘോര കിരണങ്ങളെ	സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കായും
ഇവ,	ന്നപോലെയും,	നിഷ്വാവന്തി.	പാഞ്ഞു തുടങ്ങുകയായി.
സാഗരാത്	കടലിൽ നിന്ന്		

ശരഭേണ യഥാ സിംഹാഃ സിംഹേന ദപിരഭാ യഥാ
 ദപിരഭേണ യഥാ വ്യാഘ്രാ വ്യാഘ്രേണ ദപിപിനാ യഥാ 20
 ദപിപിനേവ യഥാ ശ്യാനഃ ശ്യാനാ മാജ്ജാരകാ യഥാ
 മാജ്ജാരേണ യഥാ സപ്താഃ സപ്തേണ ച യഥാ ട്ടവവഃ 21
 തഥാ തേ രാക്ഷസാഃ സർവ്വേ വിഷ്ണുനാ പ്രഭവിഷ്ണുനാ
 ഭവന്തി ഭ്രാവിതാശ്ചാന്യേ ശായിതാശ്ച മഹിതലേ. 22

“ പ്രഭവിഷ്ണുനാ	“ സർവ്വലോകേശ്വരനായ	ദപിപിനാ	കഴുതപ്പലിയാൽ
വിഷ്ണുനാ	വിഷ്ണുദേവനാൽ	ശ്യാനഃ യഥാ }	നായ്ക്കളെന്നപോലെയും
ഭ്രാവിതാഃ	ഓടിക്കുപ്പെട്ടവരായ	ഇവ	
തേ	ആ	ശ്യാനാ	നായിനാൽ
രാക്ഷസാഃ,	രാക്ഷസർ,	മാജ്ജാരകാഃ }	പുച്ചുകളെന്നപോലെ
ശരഭേണ	എട്ടടിമാനിനാൽ	യഥാ }	യും
സിംഹാഃ യഥാ	സിംഹങ്ങളെന്ന പോലെയും,	മാജ്ജാരേണ	പുച്ചുതാൽ
സിംഹേന }	സിംഹത്താൽ ആനക	സപ്താഃ യഥാ ച	സപ്തങ്ങളെന്നപോലെ
ദപിരഭാഃ യഥാ }	ളെന്നപോലേയും	സപ്തേണ	സപ്തത്താൽ [യും
ദപിരഭേണ	ആനയാൽ	അവചഃ യഥാ ച	എലികളെന്നപോലെ
വ്യാഘ്രാഃ യഥാ	വ്യാഘ്രങ്ങളെന്നപോലെയും,		യും
വ്യാഘ്രേണ	വ്യാഘ്രത്താൽ	ഭവന്തി;	പേടിച്ചുതുടുകയായി;
ദപിപിനഃ യഥാ	കഴുതപ്പലികളെന്ന പോലെയും	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
		അന്യേ	മറ്റു
		സർവ്വ ച	പലരുംതന്നെ
		മഹിതലേ	നിലത്ത്
		ശായിതാഃ	വിശ്വപ്പെട്ട്.

രാക്ഷസാനാം സഹസ്രാണി നിഹത്യ മധുസൂതഃ
വാരിജം പുനയ മസ തോയദം സുരോഡിവ.

23

“മധുസൂതഃ, രാക്ഷസാനാം സഹസ്രാണി നിഹത്യ,	“മധുവൈരി, രക്ഷസരിൽ പചരേയം കൊന്ന്,	സുരരാട് തോയദം ഇവ, വാരിജം പൂയാമാസ.	ഇന്ദ്രൻ മോചത്തെ എന്നപോ പാഞ്ചജന്യത്തെ [ചെ, മുഴക്കി.
--	--	--	---

നാരായണശരത്രസ്തം ശംഖനാദസുവിഹപലം
യയൗ ലങ്കാമഭിമുഖം പ്രഭുഗ്നം രക്ഷസം ബലം.

24

“നാരായണ- ശരത്രസ്തം	“ശ്രീനാരായണന്റെ ബാണങ്ങളാൽ ഭിതി പൂണ്ടതും	പ്രഭുഗ്നം രാക്ഷസം ബലം രാക്ഷസസൈന്യം	തോറോടിയതുമായ ലങ്കാം അഭിമുഖം ലങ്കയെനോക്കി യയൗ. കാടിത്തുടങ്ങി.
ശംഖനാദ- സുവിഹപലം	ശംഖധ്വനിയാൽ ഏ ററം നടുങ്ങിപ്പോയതും		

പ്രഭുഗ്ന രാക്ഷസബലേ നാരായണശരാഹതേ
സുമാലി ശരവർഷണ നിവവാം രണേ ഹരിം.

25

“രണേ രാക്ഷസബലേ നാരായണ- ശരാഹതേ പ്രഭുഗ്ന,	“പോരിൽ രാക്ഷസസൈന്യം ശ്രീനാരായണന്റെ ബാണങ്ങളുടേ ചിതറിപ്പോയാറെ,	സുമാലി ഹരിം ശരവർഷണ നിവവാം.	സുമാലി ശ്രീഹരിയെ ശരവർഷണാൽ തടുത്തു.
---	--	-------------------------------------	---

ഉത്ക്ഷിപ്വ ലംബാഭരണം ധൂനപൻ കരമിവ ദ്രുപഃ
രരാസ രാക്ഷസോ ഹഷാത് സതഡിത്തായഭോ യഥാ.

26

“രാക്ഷസഃ, ഹഷാത് ലംബാഭരണം	“രാക്ഷസൻ, മദത്താൽ തുങ്ങുന്ന നെറ്റിപ്പട്ട ത്തെ	കരം ധൂനപൻ ദ്രുപഃ ഇവ സതഡിത്തായ- യദഃ യഥാ രരാസ.	തുവിക്കയ്യനെ അടുന്ന അനയെന്ന പോലും, മിന്നലോടുകൂടിയ മേ ഘാപോലെയും ഗർജ്ജിച്ചു.
ഉത്ക്ഷിപ്വ	പൊട്ടിച്ചു വലിച്ചെറി ഞ്ഞു		

സുമാലേർനദ്ര തസ്സസ്യ ശിരോ ജപചിതകണ്ഡലം

ചിച്ഛേദ യന്ത്രശാസ്ത്ര ഭൂ നാസ്സസ്യ.തു രക്ഷസഃ.

27

“നദ്രതഃ തസ്യ സുമാലേഃ യന്ത്രഃ ജപചിത- കണ്ഡലം	“അലറുന്നവനായ ആ സുമാലിയുടെ സാരഥിയുടെ തിടുങ്ങുന്ന കണ്ഡല ങ്ങളാണ്	ശിരഃ ചിച്ഛേദ; തു തസ്യ രക്ഷസഃ അശാഃ ച ഭോനാഃ.	ശിരസ്സിനെ മുറിച്ച്; ആ സമയം ആ രാക്ഷസന്റെ കുതിരകളും അമ്പരന്നോടിത്തുടങ്ങി.
---	--	---	--

തൈരശൈർഭാമൃതേ ഭ്രാന്തൈഃ സുമാലീ രാക്ഷസേശ്വരഃ
ഇന്ദ്രിയാശൈഃ പരിഭ്രാന്തൈർധൃതി മിനോ യഥാ നരഃ.

28

“രാക്ഷസേശ്വരഃ “രാക്ഷസേശ്വരനായ	ഇന്ദ്രിയാശൈഃ ഇന്ദ്രിയാശ്ചക്ഷുഃ
സുമാലി, സുമാലി,	ധൃതിമിനഃ ദൃഢബുദ്ധിയരഃ [ക്രൂരി
ഭ്രാന്തൈഃ അങ്ങമിങ്ങമാടുന്ന	നരഃ ഒരു മനുഷ്യൻ
തൈഃ ആ	യഥാ, എപ്രകാരമോ അപ്ര
അശൈഃ, അശ്ചക്ഷുഃ	കാരം,
പരിഭ്രാന്തൈഃ ചപലതപൂണ്	ഭാമൃത. ഒന്നുംതോന്നാതെഉഴറി.

ഹതേ സുമാലേശൈശ്ച രഥേ വിഷ്ണുരഥം പ്രതി
മാലി ച ഭൂഭുവഭൂകതഃ പ്രഗൃഹ്യ സശരം ധനുഃ.

29

“യുക്തഃ “സാമത്വശാലി യായ	സശരം ബാണത്തോടുകൂടിയ
മാലി, മാലി,	ധനുഃ മാപത്തെ
സുമാലേഃ സുമാലിയുടെ	പ്രഗൃഹ്യ എടുത്തുകൊണ്ട്
രഥേ, രേൽ,	വിഷ്ണുരഥം ച } മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ തേ
അശൈഃ ച കുതിരകളോടുകൂടി	പ്രതി } രിന്നുനേക്കാതിത്തന്നെ
ഹതേ, നശിച്ചാറെ,	അഭ്യുദയത്. ഏറ്റെടുത്തു.

മാലേർധനുശ്ചുതാ ബാണാഃ കാത്ത് സ്വരവിഭുഷിതാഃ
വിചിത്രം മിമസാദ്യ ക്രൗഞ്ചം പരശമാ ഇവ.

30

“മാലേഃ “മാലിയുടെ	പരശമാഃ പക്ഷികൾ
ധനുശ്ചുതാഃ വില്ലിൽനിന്നയ്യപ്പെട്ടവയും	ക്രൗഞ്ചം ക്രൗഞ്ചപക്ഷിത്തൈ
കാത്ത് സ്വര- } സ്വർണ്ണക്കുടുംഭാൻ	ഇവ, എന്നപോലെ,
വിഭുഷിതാഃ } വയും ആയ	ഹരിഃ ശ്രീഹരിയെ
ബാണാഃ, ശരങ്ങൾ,	അസാദ്യ, പ്രാപിച്ചു,
	വിചിത്രം. ഉള്ളിൽ പാഞ്ഞു.

അർഭുമാനഃ ശരൈഃ സോട്ടഥ മാലിമുക്കൈഃ സഹസ്രശഃ
മുഷ്ടഭുനരണ വിഷ്ണുജ്ഞേന്ദ്രിയ ഇവാധിഭിഃ.

31

“രണേ “പോരിൽ	അഥ, അപ്രകാരമിരുന്നിട്ടും,
മാലിമുക്കൈഃ മാലിയാൽ എയ്യപ്പെട്ട	ജിഹ്വേന്ദ്രിയഃ ജിഹ്വേന്ദ്രിയൻ
സഹസ്രശഃ ആയിരക്കണക്കായ	അധിഭിഃ ദുഃഖങ്ങളാൽ
ശരൈഃ ബാണങ്ങളാൽ	ഇവ എപ്രകാരമോ അപ്ര
അർഭുമാനഃ പീഡിക്കപ്പെട്ടവനായ	കാരം
സഃ ആ	മുഷ്ടഭുന. ഒട്ടും ക്ഷോഭിക്കയുണ്ടാ
വിഷ്ണുഃ, വിഷ്ണുശ്വവാൻ,	യില്ല.

അഥ മൌര്യീസ്ഥനം ശ്രുതാ ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ
മാലിനം പ്രതി ബാണൈഃപ്രാൻ സസജ്ജാരിനിഷ്ഠനഃ.

32

“അഥ	“ആ സമയം	മൌര്യീസ്ഥനം	ബാണൈഃ
അരിനിഷ്ഠനഃ	ശത്രുഹന്താവും	ശ്രുതാ,	കേട്ട്,
ഭൂതഭാവനഃ	സർവ്വപ്രാണികളെയും	ബാണൈഃപ്രാൻ	ബാണതതികളെ
	സൃഷ്ടിച്ച പരമായ	മാലിനം പ്രതി	മാലിയുടെ നേക്കാടി
ഭഗവാൻ,	ഭഗവാൻ,	സസജ്ജ.	പൊഴിച്ചു.

തേ മാലിഃഫേമാസാദ്യ വജ്രവിദ്യത് പ്രഭുഃ ശരാഃ
ചിബന്തി രധിരം തസ്യ നാഗാ ഇവ സുധാരസം.

33

“വജ്രവിദ്യത് -	“വജ്രായുധം പോലെ	തസ്യ	അവന്റെ
പ്രഭുഃ	യും മിന്നൽ പോലെ	രധിരം,	ചോരയെ,
	യും തിളങ്ങുന്ന	നാഗാഃ	സപ്തങ്ങൾ
തേ ശരാഃ	ആ ബാണങ്ങൾ	സുധാരസം	അമൃതരസത്തെ
മാലിഃഫേമാ	മാലിയുടെ ശരീരത്തിൽ	ഇവ,	എന്ന പോലെ,
അസാദ്യ,	ഏറ്	ചിബന്തി.	കടിക്കുകയായി.

മാലിനം വിമുഖം കൃതാ ശംഖചക്രഗദാധരഃ

മാലിമൌലിം ധ്വജം ചാപം വാജിനശ്ചാപ്യപാതയത്.

34

“ശംഖചക്ര -	“ശംഖചക്രഗദാധാരി	ധ്വജം	ധ്വജത്തെയും
ഗദാധരഃ,	യായ ശ്രീഹരി,	ചാപം അപി	വില്പനെയും
മാലിനം	മാലിയെ	വാജിനഃ ച	കുതിരകളെയും
വിമുഖം കൃതാ,	കഴക്കിയ ശേഷം,	അപാതയത്.	മുറിച്ചു വീക്കി.
മാലിമൌലിം	മാലിയുടെ കീഴടത്തെയും		

വിരഥസ്തു ഗദാം ഗൃഹ്യ മാലി നക്തമധരോത്തമഃ

ആപുഷ്പവേ ഗദാപാണിർഗിച്ഛിഗ്രാഭിവ കേസരീ.

35

“നക്തമധ- രോത്തമഃ	“രാക്ഷസോത്തമനായ	ഗൃഹ്യ,	കയ്ക്കാണ്,
മാലി	മാലി	ഗദാപാണിഃ,	ഗദാപാണിയായി
വിരഥഃ തു	തേരറവനായ് തീർന്ന്	ഗിച്ഛിഗ്രാത്	പച്ചതാഗ്രത്തിൽനിന്ന്
ഗദാം	ഒരു ഗദയും [ഉടനെ	കേസരീ ഇവ	സംഹമെന്നപോലെ
		ആപുഷ്പവേ.	കുതിച്ചു ചാടിവന്നു.

ഗദയാ ഗർഭഡേശാനമീശാനമിവ ചാന്തകഃ

ലലാടദേശേഭ്യഹനദപജ്ഞേണേന്ദ്രോ യഥാഭവലം.

36

“ഗർഭഡേശാനം	“ഗർഭഡഭഗവാനെ	ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
ലലാടദേശേ	നെറ്റിത്തടത്തിൽ	വജ്രേണ	വജ്രായുധത്താൽ
ഗദയാ,	ഗദകൊണ്ട്,	അചലം	പച്ചതത്തെ
അന്തകഃ	യമൻ	യഥാ ച,	എന്നപോലേയും,
ഇശാനം	പരമശിവനെ	അഭ്യഹനത്.	അടിച്ചു.
ഇവ,	എന്നപോലേയും,		

ഗദയാഭിഹതസ്തേന മാലിനാ ഗരുഡോ ഭൂശം
രണാത് പരാങ്മുഖം ദേവം കൃതവാൻ വേദനാതുരഃ.

37

“തേന	“ആ	ഭൂശം	} വേദനകൊണ്ട് ഏറെ
മാലിനം,	മാലിയാൽ,	വേദനാതുരഃ	
ഗദയാ	ഗദകൊണ്ട്	രണാത്,	} പീഡിതനായി
അഭിഹതഃ	അടിക്കപ്പെട്ടവനായ	ദേവം	
ഗരുഡഃ,	ഗരുഡഭഗവാൻ,	പരാങ്മുഖം	} പോരിൽനിന്ന്,
		കൃതവാൻ.	
			ഭഗവാനെ
			പിൻതിരിഞ്ഞവ
			നാക്കി.

പരാങ്മുഖേ കൃതേ ദേവേ മാലിനാ ഗരുഡേന വൈ
ഉദതിഷ്ഠന്മാൻ ശബ്ദോ രക്ഷസാമഭിനദ്ദതാ.

38

“മാലിനാ	“മാലികാരണം	അഭിനദ്ദതാം	അട്ടമംസിക്കുന്ന
ഗരുഡേന വൈ	ഗരുഡനാൽ	രക്ഷസാം	രാക്ഷസരുടെ
ദേവേ	ഭഗവാൻ	മഹാൻ	വമ്പിച്ച
പരാങ്മുഖേ	} പിൻതിരിക്കപ്പെട്ടാറെ,	ശബ്ദഃ	ആടാടധ്വനി
കൃതേ,		ഉദതിഷ്ഠത്.	പൊങ്ങി.

രക്ഷസാം രവതാം രാവം ശൂതപാ ഹരിഹയാനുജഃ
തിയ്യഗാസ്ഥമായ സംക്രമഃ പക്ഷീശേ ഭഗവാൻ ഹരിഃ
പരാങ്മുഖോഽപ്യുത്സസജ്ജ മാലേശ്വക്രം ജിഹ്വാംസയാ.

39

“രവതാം	“അട്ടമംസിക്കുന്ന	തിയ്യക്	വിലങ്ങത്തിൽ
രക്ഷസാം	രാക്ഷസരുടെ	ആസ്ഥായ,	ഇരുന്നുകൊണ്ട്,
രാവം	ആരവാരത്തെ	മാലേഃ	} മാലിയെ വധിപ്പാൻ
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	ജിഹ്വാംസയാ	
ഹരിഹയാനുജഃ	ഇന്ദ്രാനുജനായ	പരാങ്മുഖഃ	} ആ തിരിഞ്ഞിരുന്നിൽ
ഹരിഃ ഭഗവാൻ	ശ്രീഹരിഭഗവാൻ,	അപി	
സംക്രമഃ,	ഏറെ ചൊടിച്ചു്,	ചക്രം	} നന്നിചയിൽതന്നെ
പക്ഷീശേ	പക്ഷീന്ദ്രന്റെ മേൽ	ഉത്സസജ്ജ.	
			ചക്രായുധത്തെ
			പ്രയോഗിച്ചു.

തത്സൂത്രമണ്ഡലാഭാസം സ്വഭാസാ ഭാസയൻ നഭഃ
കാലചക്രനിഭം ചക്രം മാലേഃ ശീഷ്മപാതയത്.

40

“സൂത്രമണ്ഡ-	“സൂത്രമണ്ഡലംഃപാ	കാലചക്രനിഭം	കാലചക്രമൊത്തതും
ലാഭാസം	} ലെ ശോഭയാന്നതും	തത്	ആ [ആയ
സ്വഭാസാ	നിജകാന്തിയാൽ	ചക്രം,	ചക്രം,
നഭഃ	ആകാശത്തെ	മാലേഃ	മാലിയുടെ
ഭാസയൻ	പ്രകാശമാനമാക്കിച്ചെ	ശീഷ്മ	ശിരസ്സിനെ
	യുന്നതും	അപാതയത്.	ചൊഴുവീക്കി.

തദ്വിശ്വാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ ചക്രകൃത്തം വിഭീഷണം
പപാത രധിരോദ്ഗാരി പുരാ രാഹുശിരോ യഥാ.

41

“രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ “രാക്ഷസേന്ദ്രന്റെ തത് ശിരഃ, ആ ശിരസ്സ് ചക്രകൃത്തം ചക്രത്താൽ അറക്ക പ്പെട്ട് വിഭീഷണം അതിഭയങ്കരമായി	രധിരോദ്ഗാരി ചോരയൊലിപ്പിക്കുന്ന പുരാ പണ്ട് [തായി രാഹുശിരഃ യഥാ രാഹുവിന്റെ ശിരസ്സ് ന്നപോലെ പപാത. നിലത്തു പതിച്ചു.
--	--

തതഃ സുരൈഃ സുസംഹൃഷ്ടൈഃ സർവ്വപ്രാണസമീരിതഃ
സിംഹനാദരവോന്മുക്തഃ സാധു ദേവേതി വാദിഭിഃ.

42

“തതഃ “അപ്പോൾ സുസംഹൃഷ്ടൈഃ അത്യാനന്ദമൂർക്കൊണ്ടു ‘സാധു ദേവ!’ ‘സപാമിൻ വിജയി ച്ചാലും’	ഇതി വാദിഭിഃ } എന്നു ചോഷിക്കുന്ന സുരൈഃ, } ദേവന്മാരാൽ സർവ്വപ്രാണ- } ഉച്ചത്തിൽ ആർക്കപ്പെട്ട സമീരിതഃ } സിംഹനാദരവഃ സിംഹനാദഘോഷം ഉന്മുക്തഃ. പൊങ്ങി.
---	---

മാലിനം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ സുമാലീ മാല്യവാനപി
സഞ്ചലൗ ശോകസന്തപ്തൗ ലങ്കാമേവ പ്രയാവിതൌ.

43

“സുമാലീ “സുമാലിയും മാല്യവാനാൻ അപി മാല്യവാനും മാലിനം മാലിയെ നിഹതം വധിക്കപ്പെട്ടവനായി ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ട്,	ശോകസന്തപ്തൗ ദുഃഖാക്രാന്തരായി ലങ്കാം ഏവ ലങ്കയ്ക്കുതന്നെ സഞ്ചലൗ സൈന്യങ്ങളോടുകൂടി പ്രയാവിതൌ. ഓടിപ്പോയ്ക്കുളഞ്ഞു.
--	--

ഗരുഡസ്തു സമാശ്വസ്തഃ സന്നിവൃത്യ യഥാ പുരാ

രാക്ഷസാൻ ദ്രാവയാമാസ പക്ഷവാതേന കോപിതഃ.

44

“ഇ “ഈ ഘട്ടത്തിൽ ഗരുഡഃ ഗരുഡഭഗവാൻ സമാശ്വസ്തഃ, വേദന നിശ്ചിതവനായി കോപിതഃ ചൊടിച്ച്	യഥാ പുരാ മുന്നെപ്പോലെതന്നെ സന്നിവൃത്യ തിരിച്ചുവന്ന് പക്ഷവാതേന ചിറകടിക്കാറിനാൽ രാക്ഷസാൻ രാക്ഷസരെ ദ്രാവയാമാസ. പായിച്ചു.
--	---

നാരായണോ ബാണവരാശനീഭിവിഭാരയാമാസ ധനുർവിമുക്തൈഃ

നക്തംചരാൻ മുക്തവിധൂതകേശാൻ യഥാശനീഭിഃ സതഡിനമാഭ്രാഃ.

“നാരായണഃ “ശ്രീനാരായണൻ ധനുർവിമുക്തൈഃ വില്ലിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട ബാണവരാ- } ഉത്തമബാണങ്ങളാക ശനീഭിഃ } ന ഇടിത്തീയകളാൽ അശനീഭിഃ ഇടിത്തീയോടുകൂടിയ	സതഡിന- } മിന്നലാൻ വൻ മേഘ മാഭ്രാഃ യഥാ } ണ്ടരും എന്നപോലെ നക്തഞ്ചരാൻ രാക്ഷസരെ മുക്തവിധൂത- } തലമുടിയഴിഞ്ഞ് ചി കേശാൻ } നന്നവരായി വിഭാരയാമാസ. ചിതറിപ്പിച്ചു.
--	---

ഭിന്നാതപത്രം പതമാനമസ്രം ശരൈരപധസ്തവിനീതവേഷം

വിനിസ്രുതാന്ത്രം ഭയഃലാലനേതും ബലം തദന്മത്തതരം ബഭ്രുവ. 46

“തത് ബലം	“ആ സൈന്യം	വിനി-	} കടൽമാലകൾ പുറത്തു
ശരൈഃ	ബാണങ്ങൾകൊണ്ട്	സ്രുതാന്ത്രം,	
ഭിന്നാതപത്രം,	കടകളൊടിഞ്ഞതായി,	ഭയഃലാലനേതും	} പേടിച്ചുലഞ്ഞ മിഴികളോടുകൂടിയതായി
അസ്രം	അയ്യം	ഉന്മത്തതരം	
പതമാനം	വഴുതിവീണതായി	അമ്പരന്നുപോയതായി	} ബഭ്രുവ. ഭവിച്ചു.
അപധസ്ത-	മാനംകെട്ട് ഉടുപ്പുകളഴി		
വിനീതവേഷം}	ഞ്ഞതായി,		

സിംഹാട്ടിതാനാമിവ കഞ്ജരാണാം

നിശാചരാണാം സഹകഞ്ജരാണാം

രവാശ്ച വേഗാശ്ച സമം ബഭ്രുവുഃ

പുരാണസിംഹേന വിമട്ടിതാനാം.

47

“പുരാണ-	} “പണ്ട് നരസിംഹമു	രവാഃ ച	ആ നിലവിളികളും
സിംഹേന		വേഗാഃ ച,	ഓട്ടങ്ങളും,
	മറ്റിയായവതരിച്ച	സിംഹാട്ടി-	} സിംഹത്താൽ പീഡി
വിമട്ടിതാനാം	ഹരിയാൽ	താനാം	
	മട്ടിക്കപ്പെട്ട	കഞ്ജരാണാം	} ആനകളുടെതന്നെപോ
സഹ-	ആനകളോടുകൂടിയവ	സമം ഇവ,	
കഞ്ജരാണാം	രായ	ബഭ്രുവുഃ.	ലെ തന്നെ,
നിശാചരാണാം	രാക്ഷസരുടെ		ആയിരുന്നു.

സംബാധ്യമാനാ ഹരിബാണജാലൈഃ

സബാണജാലാനി സമുത്സൃജന്തഃ

ധാവന്തി നക്തഞ്ചരകാളമേഘാഃ

വായുപ്രഭിന്നാ ഇവ കാളമേഘാഃ.

48

“ഹരിബാണ-	} “ശ്രീഹരിയുടെ ശരനി	സമുത്സൃജന്തഃ,	വലിച്ചെറിഞ്ഞ്,
ജാലൈഃ		വായുപ്രഭിന്നാഃ	കൊടുങ്കാറ്റിനാൽ ചി
സംബാധ്യമാനാഃ	പീഡിക്കപ്പെടുന്ന		തരിക്കപ്പെട്ട
നക്തംചര-	} രാക്ഷസരാകുന്ന കാർ	കാളമേഘാഃ	} കരിമുക്തികളെന്ന
കാളമേഘാഃ,		ഇവ,	
സബാണ-	} തൊടുത്ത ബാണങ്ങളെ	ധാവന്തി.	പോലെ,
ജാലാനി			പായുകയായി.

ചക്രപ്രഹാരൈർവിനിക്രുത്തശീഷാഃ

സംമൂർണ്ണിതാംഗാശ്ച ഗഭാപ്രഹാരൈഃ

അസിപ്രഹാരൈർഭവിവിധാ വിഭിന്നാഃ

പതന്തി ശൈലാ ഇവ രാക്ഷസേന്ദ്രാഃ.

49

“രാക്ഷസേന്ദ്രാഃ “രാക്ഷസവിരന്മാർ
 ചക്രപ്രഹാരൈഃ ചക്രായുധത്തിന്റെ
 പ്രഹാരങ്ങളാൽ
 വിനിതൃത്ത- } അറക്കപ്പെട്ട ശിരസ്സുക
 ശീഷാഃ, } ഭോക്തൃഭൂമിയവരായും
 ഗദാപ്രഹാരൈഃ ഗദാപ്രഹാരങ്ങളാൽ
 സംചൂർണ്ണ- } ദേഹം പൊടിത്തൂപ്പോ
 താംഗാഃ, } യവരായും,

അസി- } ഖഡ്ഗപ്രഹാരങ്ങളാൽ
 പ്രഹാരൈഃ }
 ദപിവിധാഃ രണ്ടായി
 വിഭിന്നാഃ ച, പിളർന്നുപോയവരായും,
 ശൈലാഃ ഇവ മലകളെന്നപോലെ
 പതന്തി. വീഴുകയായി.

ചക്രകൃത്താസ്ത്രകമലാ ഗദാസംചൂർണ്ണിതോരസഃ
 ലാംഗലഗ്നപിതഗ്രീവാ മുസലൈർഭിന്നമസ്തകാഃ 50

കേചിദ്യൈവവാസിനാ മരിന്നാസ്തഥാഽന്യേ ശരപീഡിതാഃ
 നിപേതരംബരാത്തുണ്ണി രാക്ഷസാഃ സാഗരാഭിസി. 51

“കേചിത് “ചില
 രാക്ഷസാഃ ച രാക്ഷസർ
 ചക്രകൃത്താ- } ചക്രത്താലറുക്കപ്പെട്ട
 സ്ത്രകമലാഃ } മുഖകമലമാന്വരായും
 ഗദാസംചൂ- } ഗദയാൽ തകർന്ന മാറി
 ണ്ണിതോരസഃ } ഭങ്ങളാൻവരായും
 ലാംഗലഗ്ന- } കലപ്പുകൊണ്ട് മുറിക്ക
 പിതഗ്രീവാഃ } പ്പെട്ട കഴുത്തുകൾ ഭോക്തൃ
 ഭൂമിയവരായും
 മുസലൈഃ ഉലയ്ക്കുകൾ കൊണ്ട്
 ഭിന്നമസ്തകാഃ, മസ്തകങ്ങൾ പിളർന്നവ
 രായും

തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 അന്യേ മറ്റു ചിലർ
 ശരപീഡിതാഃ ശരങ്ങൾ കൊണ്ട് പീ
 ഡിതരായും
 അസിനാ ഖഡ്ഗത്താൽ
 മരിന്നാഃ ഏവ, വെട്ടി മുറിക്കപ്പെട്ടവരാ
 യി,
 അംബരാത് ആകാശത്തിൽനിന്ന്
 സാഗരാഭിസി സമുദ്രജലത്തിൽ
 തുണ്ണിം തെരുതെരെ
 നിപേതഃ. നിപതിച്ചു.

വിലംബമാനൈർമണിമാരകണ്ഡലൈർ-
 നിശാചരൈർനീലബലാഹകോപമൈഃ
 നിപാത്യാമാനൈർദ്വേശേ നിരന്തരം
 നിപാത്യാമാനൈരിവ നീലപർവ്വതൈഃ. 52

വിലംബമാനൈഃ ഉലഞ്ഞു തുടങ്ങിക്കിടക്ക
 ന
 മണിമാര- } രത്നമാരങ്ങളാലും ക
 കണ്ഡലൈഃ } ണ്ടലങ്ങളാലും കൂടി
 നിപാത്യാമാനൈഃ വീഴ്ന്നു പ്പെട്ട
 നീലബലാ- } കരിക്കാരാത്ത
 ഹകോപമൈഃ }

നിശാചരൈഃ നക്തഞ്ചരന്മാരാൽ,
 നിപാത്യാമാനൈഃ വീഴ്ന്നു പ്പെട്ടുകിടക്കുന്ന
 നീല- } കരിക്കുന്നുകളാലെന്ന
 പർവ്വതൈഃ ഇവ } പോലെ,
 നിരന്തരം ദ്വേശം. എങ്ങും ഇടതുന്ന് കാണ
 പ്പെട്ടു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 സപ്തമഃ സർഗ്ഗഃ = ഏഴാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21017; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 293.

അഷ്ടമഃ സ്കന്ധഃ = എട്ടാംസ്കന്ധം.

[സമാഖ്യാദിനിഗ്രഹഃ = സമാഖ്യാ മുതലായവരെ അടക്കുന്നതു്.]

ഹന്ത്വമാനേ ബലേ തസ്തിൻ പദ്മനാഭേന പൃഷ്ഠതഃ .

മാല്യവാൻ സന്നിവൃത്തോഽഥ വേലാമേത്യ മഹാശ്ണവഃ.

1

“ പദ്മനാഭേന “ ശ്രീപത്മനാഭനാൽ	ഏത്യ	പ്രാപിച്ച്
തസ്തിൻ ബലേ ആ സൈന്യം	പൃഷ്ഠതഃ	പിന്നോക്കം ചെല്ലുന്ന
ഹന്ത്വമാനേ } നശിപ്പിക്കപ്പെട്ട		ത്
അഥ, } വേദം,	ഇവ,	എപ്രകാരമോ അപ്രകാ
മഹാശ്ണവഃ സമുദം	മാല്യവാൻ	മാല്യവാൻ [രം,
വേലാം കരയെ	സന്നിവൃത്തഃ.	മടങ്ങി.

സംരക്തനയനഃ കോപാച്ചലന്മേലിർനിശാചരഃ

പദ്മനാഭമിദം പ്രാഹ വചനം പുരുഷോത്തമം.

2

“ നിശാചരഃ “ രാക്ഷസൻ	പുരുഷോത്തമം	പുരുഷോത്തമനായ
കോപാത് കോപത്താൽ	പദ്മനാഭം	ശ്രീപദ്മനാഭനോടായി
സംരക്തനയനഃ നേത്രങ്ങൾ തുടത്ത്	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ചലന്മേലിഃ, തലയുലച്ചുകൊണ്ട്,	വചനം പ്രാഹ.	ഉരചെയ്തു.

നാരായണ ന ജാനീഷേ ക്ഷാരായുധമ്നം പുരാതനം

അയുദ്ധമനസോ ഭീതാനസ്താൻ ഹംസി യഥേതരഃ.

3

“ ‘നാരായണ ! “ ‘ഹേ നാരായണ !	ഭീതാൻ	പേടിച്ചുവരായ
പുരാതനം അനാദിയായ	അസ്താൻ	തങ്ങളെ
ക്ഷാരായുധമ്നം ക്ഷത്രിയധമത്തെ	ഇതരഃ	ഒരു അവിവേകി
ന ജാനീഷേ; അങ്ങ് അറിയുന്നില്ല;	യഥാ	എന്നപോലെ
അയുദ്ധമനസഃ യുദ്ധം വേണ്ടെന്നുവെ	ഹംസി.	അങ്ങ് ഹനിക്കുകയാ
ച്ച്		ണ്.

പരാങ് മുഖവധം പാപം യഃ കരോത്യസുരേതരഃ

സ ഹന്താ ന ഗതഃ സ്വപ്തം ലഭതേ പുണ്യകർമ്മണാം.

4

“ ‘അസുരേതരഃ “ ‘അസുരനല്ലാത്ത	പാപം ഗതഃ,	പാപത്തിലകപ്പെട്ടവ
യഃ ഏതൊരുവൻ		നായി
പരാങ് മുഖ- } പിൻതിരിഞ്ഞവരെ	പുണ്യകർമ്മണാം	പുണ്യകർമ്മങ്ങൾക്കുള്ള
വധം കരോതി} വധിക്കുന്നുവോ		തായ
സഃ, അവൻ,	സ്വപ്തം	സ്വപ്തഫലത്തെ
ഹന്താ കൊലചെയ്യുന്നവനായി	ന ലഭതേ.	പ്രാപിക്കാതിരിക്കുന്നു.

യുദ്ധശ്രദ്ധാഥവാ തേടസ്തി ശംഖചക്രഗദായര

അഹം സ്ഥിതാടസ്തി പശ്യാമി ബലം ദർശയത് തവ.

5

“ശംഖചക്ര- ഗദായര!	} “ശംഖചക്രഗദകളെ ധരിച്ചവനേ!	സ്ഥിതഃ അസ്തി; എതിത്തൂനില്ക്കുന്നുണ്ട്;
തേ		ചോന്റെ
യുദ്ധശ്രദ്ധാ	പോരിൽ കൊതി	ബലം
അസ്തി അഥവാ	ഉണ്ടെന്നുള്ളപക്ഷം	ബലം
അഹം	ഞാൻ	യത് യാതൊന്നോ അതിനെ
		പ്രദർശിപ്പിച്ചാലും
		ദർശയ പശ്യാമി.’ ഞാൻ കാണട്ടെ.’

മാല്യവന്തം സ്ഥിതം ദൃഷ്ട്വാ മാല്യവന്തമിവാചലം

ഉവാച രാക്ഷസേന്ദ്രം തം ദേവരാജാനജോ ബലീ

6

“ബലീ	“മഹാബലശാലിയായ	തം	ആ
ദേവരാജാനജഃ	ഉപേന്ദ്രഭഗവാൻ	മാല്യവന്തം	മാല്യവാനെ
മാല്യവന്തം ഇവ	മാല്യവാനെന്ന മലയെ	സ്ഥിതം	എറുനില്ക്കുന്നവനായി
	പോലെ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
അചലം	കുടുങ്ങാത്ത	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം അരുൾ
രാക്ഷസേന്ദ്രം	രാക്ഷസേന്ദ്രനായ		ചെയ്തു.

യുഷ്മത്തോ ഭയഭീതാനാം ദേവാനാം വൈ മയാടഭയം

രാക്ഷസോത്സാദനം ഭന്തം തദേതദനപാല്യതേ.

7

“യുഷ്മത്തഃ	“നിങ്ങളിൽനിന്ന്,	അഭയം	അഭയം
ഭയഭീതാനാം	പേടിച്ചുവിറച്ച	ഭന്തം	വാങ്ങണം ചെയ്യപ്പെട്ടു;
ദേവാനാം	ദേവന്മാർക്കായ്ക്കാണ്	തത്	അപ്രകാരമുള്ള
മയാ വൈ	എന്നാൽതന്നെ	ഏതത്	ഈ വാക്കാണ്
രാക്ഷസോ-	രാക്ഷസോന്മുഖനമാ	അന-	ഇപ്പോൾ പരിപാലിക്ക
ത്സാദനം	കുന്ന	പാല്യതേ.	പ്പെടുന്നത്.

പ്രാണൈരപി പ്രിയം കാതും ദേവാനാം ഹി സദാ മയാ

സോടഹം വോ നിഹനിഷ്യാമി രസാതലഗതാനപി.

8

“മയാ	“എന്നാൽ	ഹി,	ആകയാൽ,
സദാ	എപ്പോഴും	സഃ	ആ
ദേവാനാം	ദേവകൾക്ക്	അഹം	ഞാൻ
പ്രാണൈഃ അപി	പ്രാണങ്ങളെ കള	വഃ	നിങ്ങളെ
	ഞ്ഞിട്ടെന്നാലും	രസാതല-	രസാതലത്തിൽ ചെ
പ്രിയം	ഹിതകരമായുള്ളത്	ഗതാൻ അപി	നോളിച്ചവരെന്നാലും
കാതും;	ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്;	നിഹനിഷ്യാമി.	കൊല്ലുന്നതാണ്.

ദേവദേവം ബ്രുവാണം തം രക്താംബുരുഹലോചനം

ശക്ത്യാ ബിഭേദ സംക്രൂദ്ധോ രാക്ഷസേന്ദ്രോ ഭീജാൻതരേ.

9

“രാക്ഷസേന്ദ്രഃ സംക്രമഃ ബ്രുവാണം രക്താംബുരുഹം- ലോചനം	“രാക്ഷസേന്ദ്രനായ മാ ചോടിച്ച് [ലുവാൻ അരുളിച്ചെയ്യുന്നവനും ചേന്താർന്നതനും	ദേവദേവം തം, ഭുജാനേ ശക്ത്യാ ബിഭേദ.	ദേവദേവനുമായ ആ ശ്രീഹരിയെ, മാറിൽ വേൽക്കൊണ്ട് കുത്തി.
---	--	---	--

മാല്യവദ്ഭുജനിമുക്താ ശക്തിർഘ്നാകൃതസ്വപനാ
ഹരേരുരസി ബഭ്രോജ മേഘസ്ഥമവ ശതഹ്രദാ.

10

“ഘ്നാകൃത- സ്വപനാ മാല്യവദ്ഭു- നിമുക്താ ശക്തിഃ,	“ മണികരംകൊണ്ടുള്ള ചെച്ചയാടുകൂടിയതും മാല്യവാന്റെ കൈ കൊണ്ടെറിയപ്പെട്ട ആ വേൽ, [തും ആയ	ഹരേഃ ഉരസി, മേഘസ്ഥാ ശതഹ്രദാ ഇവ ബഭ്രോജ.	ശ്രീനാരായണന്റെ മാറിടത്തിൽ, മേഘത്തിലുള്ള മിന്നലെന്നപോലെ വിലസി.
---	--	---	---

തതസ്താമേവ ചോത്കൃഷ്ട ശക്തിം ശക്തിധരപ്രിയഃ
മാല്യവന്തം സമുദ്രിശ്യ ചിക്ഷേപാംബുരുഹേക്ഷണഃ.

11

“തതഃ ശക്തിധരപ്രിയഃ അംബുരുഹം- ക്ഷണഃ താം	“ അപ്പോൾ കാത്തിടുകയുപ്രിയനാ ചേന്താർന്നതൻ [യ ആ	ശക്തിം ഏവ ഉത്കൃഷ്ട മാല്യവന്തം ച സമുദ്രിശ്യ ചിക്ഷേപ.	വേലിനെത്തടന്ന വലിച്ചെടുത്ത് മാല്യവാനെത്തന്നെ ലാക്കാക്കി എറിഞ്ഞു.
--	--	---	--

സ്തന്ദോത്സൃഷ്ടേവ സാ ശക്തിർഗോവിന്ദകരനിസ്സതാ
കാംക്ഷന്തീ രാക്ഷസം പ്രായാനാമേന്ദ്രീവാഞ്ജനാചലം.

12

“ഗോവിന്ദ- കരനിസ്സതാ സാ, സ്തന്ദോത്സൃഷ്ടാ ശക്തിഃ ഇവ,	“ ശ്രീഹരിയുടെ കര ത്തിൽനിന്ന് നില്ക്കി അത്, [ചുതായ വേലായുധസപരമിയാൽ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ട വേൽ എന്നുപോലേയും	അഞ്ജനാചലം കാംക്ഷന്തീ മാമേന്ദ്രീ ഇവ രാക്ഷസം പ്രായാത്.	അഞ്ജനപവ്വതത്തിന്നു നേക്കായി പോകുന്ന ഇന്ദ്രശക്തിയെന്നപോ ലേയും ആ രാക്ഷസനു നേക്കാ ചെന്നു. [യി
--	---	--	---

സാ തസ്മൈരസി വിസ്തീണ്ണ ഹാരദാസാഽവഭാസിതേ
അപതദ്രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ ഗിരികൂട ഇവാശനിഃ.

13

“സാ തസ്യ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ ഹാരദാസാവ- ഭാസിതേ	“ ആ ശക്തി, ആ രാക്ഷസശരന്റെ മുത്തുമാലകളുടെ പ്രഭ യാൽ വിളങ്ങുന്ന	വിസ്തീണ്ണ ഉരസി, ഗിരികൂടേ അശനിഃ ഇവ അപതത്.	വിരിഞ്ഞ മാറിടത്തിൽ, ഗിരിശിഖരത്തിൽ ഇടിത്തീയെന്നപോലെ നിപതിച്ചു.
---	--	--	---

തയാ ഭിന്നതന്ത്രാണഃ പ്രാവിശദിപുലം തമഃ
മാല്യവാൻ പുനരാശപസ്തസ്തസ്മൈ ഗിരിരീവാചലഃ.

14

“തയാ	“അതിനാൽ	പുനഃ	വീണ്ടും
മാല്യവാൻ	മാല്യവാൻ	അശപസ്തഃ	അശപസിച്ചവനായി
ഭിന്നതന്ത്രാണഃ	കവചംതകണ്ഠനായി	ഗിരിഃ ഇവ	പവൃതമെന്നപോലെ
വിപുലം തമഃ	അതിയായ മോഹാല	അചലഃ	ഇളകാതെ
പ്രാവിശത്; പ്രാപിച്ചു;	[സ്യത്തെ	തസ്മൈ.	നിന്നു.

തതഃ കാർണ്ണായസം ശുലം കണ്ടകൈശ്ചുദിർവൃതം
പ്രഗൃഹ്യാഭ്യഹനദ്രേവം സ്തനയോരന്തരേ ദൃഡം.

15

“തതഃ	“ആ സമയം	പ്രഗൃഹ്യ	കയ്ക്കൊണ്ടു്
ഖുളഭിഃ	അനേകം	ദേവം	വിഷ്ണുദേവനെ
കണ്ടകൈഃ	} അണികൾ തറച്ചതും	സ്തനയോഃ	} സ്തനമദ്ധ്യത്തിൽ
വൃതം		അന്തരേ	
കാർണ്ണായസം	ഉരുക്കുകൊണ്ടുള്ളതും	ദൃഡം	ഉറക്കോടെ
ശുലം	ശുലത്തെ [ആയ	അഭ്യഹനത്.	കത്തി.

തഥൈവ രണരക്തസ്തു മുഷ്ടിനാ വാസവാനുജം
താഡയിതവാ ധനന്മാത്രമപക്രാന്തോ നിശാചരഃ.

16

“നിശാചരഃ	“രാക്ഷസൻ	വാസവാനുജം	ഇന്ദ്രാനുജനായ വിഷ്ണു
രണരക്തഃ തു	പോരിൽ ആവേശ		ഭഗവാനെ
	ത്തോടുകൂടിയവനായി	താഡയിതവാ	ഇടിച്ച്
മുഷ്ടിനാ	മുഷ്ടികൊണ്ടും	ധനന്മാത്രം	ഒരു വില്ലാടൂറ്റും
തഥാ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ	അപക്രാന്തഃ.	പിൻവാങ്ങി.

തതോഽംബര മഹാൻ ശബ്ദഃ സാധു സാധപിതി ചോദിതഃ
ആഹത്യ രാക്ഷസോ വിഷ്ണു ഗരുഡം ചാപ്യതാഡയത്.

17

“രാക്ഷസഃ	“രാക്ഷസൻ	തതഃ	അപ്പോൾ
വിഷ്ണു	വിഷ്ണുഭഗവാനെ	അംബരേ	ആകാശത്തിൽ
ആഹത്യ,	അടിച്ചുശേഷം,	‘സാധു സാധു’	‘എന്തൊത്തമമതി’
ച	പിന്നെ	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
ഗരുഡം അപി	ഗരുഡനേയും	മഹാൻ ശബ്ദഃ ച	വമ്പിച്ചു ഘോഷവും
അതാഡയത്; അടിച്ചു;		ഉദിതഃ.	ഉണ്ടായി.

വൈനതേയസ്തതഃ ക്രുദ്ധഃ പക്ഷവാതേന രാക്ഷസം
വ്യപോഹദ് ബലവാൻ വായുഃ ശുഷ്കപണ്ഠപയം യഥാ.

18

“തതഃ	“അപ്പോൾ	ബലവാൻ വായുഃ	ചണ്ഡമാരുതൻ
വൈനതേയഃ	ഗരുഡഭഗവാൻ	ശുഷ്കപണ്ഠപയം	ഉണക്കിലക്കുട്ടത്തെ
ക്രുദ്ധഃ,	ചൊടിച്ചു്,	യഥാ,	എന്നപോലെ,
പക്ഷവാതേന,	ചിറകടിക്കാറിനാൽ,	രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ
		വ്യപാഹത്.	പറപ്പിച്ചു.

ദിഷ്ഠിഭൂപക്ഷവാതേന ദ്രാവിതം ദൃശ്യ പൂർവ്വജം
സുമാലീ സ്വപ്നലൈഃ സാഭം ലങ്കാമഭിമുഖോ യയൗ.

19

“സുമാലീ പൂർവ്വജം ദിഷ്ഠിഭൂ- പക്ഷവാതേന ദ്രാവിതം	“സുമാലി ജ്യേഷ്ഠനെ പക്ഷിഃശൃഷ്ടന്റെ പ ക്ഷപവനനാൽ കാടിക്കപ്പെട്ടവനായി	ദൃശ്യ, സ്വപ്നലൈഃ സാഭം ലങ്കാം അഭിമുഖഃ ലങ്കയെ നോക്കി യയൗ. പോയ്ക്കളഞ്ഞു.	കണ്ട്, സ്വപ്നൈന്ദ്രജാളോടൊ കൂടി
---	---	---	--------------------------------------

പക്ഷവാതബലോദ്ധൂതോ മാല്യവാനപി രാക്ഷസഃ

സ്വപ്നലേന സമാഗമ്യ യയൗ ലങ്കാം ഹ്രിയാ വൃതഃ

20

“മാല്യവാൻ രാക്ഷസഃ അപി പക്ഷവാത- ബലോദ്ധൂതഃ	“രാക്ഷസനായ മാല്യ വാനം ചിരകടിക്കാറിന്റെ വേഗത്താൽ പറപ്പി ക്കപ്പെട്ടവനായി	ഹ്രിയാ വൃതഃ സ്വപ്നലേന സമാഗമ്യ ലങ്കാം യയൗ.	ലജ്ജപൂർണ്ണവനായി സ്വപ്നൈന്ദ്രത്തോടൊ കൂടി ലങ്കയിലേക്ക് തിരിച്ചു.
---	--	---	--

ഏവം തേ രാക്ഷസാസ്തേന ഹരിണാ കമലേക്ഷണ

ബഹുശഃ സംയുഗേ ഭഗ്നാ ഹതപ്രവരനായകാഃ.

21

“കമലേക്ഷണ! തേ രാക്ഷസാഃ തേന ഹരിണാ സംയുഗേ	“ചെന്താർനേത്ര! അ രാക്ഷസർ അ ശ്രീഹരിയാൽ പോരിൽ	ഏവം ബഹുശഃ ഹതപ്രവര- നായകാഃ ഭഗ്നാഃ.	ഇപ്രകാരം പലവാരായി മുഖ്യന്മാരായ തലവ ന്മാർ കൊല്ലപ്പെട്ടവ രായി തോല്പ്രാപിച്ചു.
--	--	---	--

അശക്തവന്തസ്തേ വിഷ്ണു പ്രതിയോദ്ധുഃ ഭയാദ്രിതാഃ

ത്വക്തവാ ലങ്കാം ഗതാ വസ്തു പാതാളം സഹപന്തയഃ.

22

“തേ വിഷ്ണു പ്രതിയോദ്ധുഃ അശക്തവന്തഃ ഭയാദ്രിതാഃ	“അവർ വിഷ്ണുവുമായി എതിർത്ത് പൊരുതു വാൻ അശക്തരായി ഭയകലിതരായി	സഹപന്തയഃ ലങ്കാം ത്വക്തവാ പാതാളം വസ്തു ഗതാഃ.	ഭായ്മാദരാടുകൂടി ലങ്കയെ വെടിഞ്ഞ് പാതാളലോകത്തിൽ വസിക്കുന്നതിനായി ചെന്നുചെന്നു.
---	---	--	---

സുമാലിനം സമാസാദ്യ രാക്ഷസം രഘുസത്തമ

സ്ഥിതാഃ പ്രഖ്യാതവീർ്യാസ്തേ വംശേ സാലകടംകഭേ.

23

“രഘുസത്തമ! സാലകടംകഭേ വംശ പ്രഖ്യാതവീർ്യാഃ	“ശ്രീരഘുവര! സാലകടകടക്കുചന് വംശത്തിൽ സുപ്രസിദ്ധവീരന്മാരാ യ	തേ സുമാലിനം രാക്ഷസം സമാസാദ്യ സ്ഥിതാഃ.	അവർ സുമാലിയെന്ന് രാക്ഷസനെ അടുത്ത് വസിച്ചുവന്നു.
---	---	---	---

യേ തപയാ നിഹതാസ്തേ തു പൌലസ്ത്യാ നാമ രാക്ഷസാഃ
സുമാലീ മാല്യവാൻ മാലീ യേ ച തേഷാം പുരസ്സരാഃ
സഭ്യേ തേഭ്യോ മഹാഭാഗ രാവണാദ് ബലവത്തരാഃ.

24

“ മഹാഭാഗ!	“ മഹാഭാഗ്യശാലിൻ!	മാലീ ച,	മാലി എന്നവൻ,
തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ	യേ	യാതൊരുവരോ
നിഹതാഃ	വധിക്കപ്പെട്ടവരായ	തേ,	അവർ,
രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസർ	തേഷാം	ആ പൌലസ്ത്യന്മാരെ
യേ	യാതൊരുവരോ		ക്കാളും
തേ സഭ്യേ	അവരെല്ലാം	പുരസ്സരാഃ;	മേന്മപൂണ്ടവരാകുന്നു;
പൌലസ്ത്യന്മാഃ }	പുലസ്ത്യവംശക്കാർ	തേഭ്യഃ	അവരെക്കാളും
നാമ;	എന്നു പറയപ്പെടുന്നു;	രാവണാത് തു	രാവണനെക്കാളും
സുമാലീ	സുമാലി		ന്നെ
മാല്യവാൻ	മാല്യവാൻ	ബലവത്തരാഃ.	ശക്തിയേറിയവരായി
			രുന്ന.

ന ചാന്യോ രാക്ഷസാൻ ഹന്താ സുരാരിൻ ദേവകണ്ടകാൻ
ഈതേ നാരായണം ദേവം ശംഖചക്രഗദാധരം.

25

“ദേവകണ്ടകാൻ “ദേവന്മാരെ പീഡിപ്പി	ക്കുന്ന	ശംഖചക്ര-	} ശംഖചക്രഗദാധരനും
സുരാരിൻ	ദേവവൈരികളായ	ഗദാധരം	
രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസരെ	ദേവം	} പരമാത്മാവും ആയ
ഹന്താ,	സംഹരിക്കുന്നവൻ,	നാരായണം	
		ഈത	} ശ്രീനാരായണനൊഴി -
		അന്യഃ ച. ന.	
		മററാരുംതന്നെയില്ല.	കെ

ഭവാൻ നാരായണോ ദേവശ്ചതുർബ്ബാഹുഃ സനാതനഃ
രാക്ഷസാൻ ഹന്തുമുത് പന്നോ ഹൃജേയഃ പ്രഭീരവ്യയഃ.

26

“ രാക്ഷസാൻ	“ രാക്ഷസരെ	അവ്യയഃ	നിർവികല്പനും
ഹന്തും	വധിപ്പാൻ വേണ്ടി	അജേയഃ	ആരും ജയിക്കപ്പെട്ട
ഉത് പന്നഃ	അവതരിച്ചവനായ		വാൻ കഴിയാത്തവനും
ഭവാൻ ഹി	നിന്തിരുവടിയെന്നയാ	പ്രഭീ	സകലലോകേശ്വരനും
സനാതനഃ	ആദ്യന്തരഹിതനാണ്	ദേവഃ	പരമാത്മാവുമായ
ചതുർബാഹുഃ	ചതുർഭുജനും	നാരായണഃ.”	ശ്രീനാരായണൻ.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
അഷ്ടമഃ സർഗ്ഗഃ = എട്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21043; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 319.

നവമഃ സഗ്ഗഃ = ഒമ്പതാംസഗ്ഗം.

[രാവണാജ്ഞാപത്തിഃ = രാവണാദികളുടെ ഉത്പത്തി.]

കേനചിത്ത്വഥ കാലേന സുമാലീ നാമ രാക്ഷസഃ
 രസാതലാനന്ത്യഭോകം സർവ്വം വൈ വിചചാര ഹ.

1

“അഥ	“അതിൽപിന്നെ	രസാതലാത്	രസാതലത്തെവിട്ട്
കേനചിത്	} ഒരുകാലത്തിൽ	മന്ത്രിലാകം	മനുഷ്യലോകത്തിൽ
കാലേന		സർവ്വം വൈ	എങ്ങുതന്നെ
സുമാലീ നാമ	സുമാലിയെന്ന	വിചചാര ഹ.	സഞ്ചരിച്ചവനും.
രാക്ഷസഃ തു,	രാക്ഷസനും,		

നിലജീമുതസംകാശസ്തപ്തകാഞ്ചനകണ്ഡലഃ
 കന്യാം ഭൂമിതരം ഗൃഹ്യ വിനാ പദ്മമിവ ശ്രിയം
 രാക്ഷസേഭ്യഃ സ തു യദാ വ്യചരദൈവ മഹീതലം
 തദാപശ്യച്ച ഗർഭ്ഭന്തം പുഷ്പകേണ ധനേശപരം.

2

3

“നിലജീമുത-	“കരിമുകിലൊത്തവ	കന്യാം ച	കന്യകയായ	.
സംകാശഃ	നും	ഭൂമിതരം തു	പുത്രിയേയും	.
തപ്തകാഞ്ചന-	} തങ്കക്കണ്ഡലങ്ങൾ	ഗൃഹ്യ	കൂട്ടിക്കൊണ്ട്	
കണ്ഡലഃ		വ്യചരത്,	സഞ്ചരിച്ചിരുന്നോ,	
സഃ	ആ	തദാ	അപ്പോൾ	
രാക്ഷസേഭ്യഃ	രാക്ഷസേഭ്യൻ	ധനേശപരം	കുടുംബമേധവനെ	
യദാ	എപ്പോൾ	പുഷ്പകേണ	} പുഷ്പകത്തിൽ കയറി	
മഹീതലം	ഭൂലോകത്തിൽ	വൈ		കൊണ്ട്
പദ്മം വിനാ	താമരയെ വെടിഞ്ഞ	ഗർഭ്ഭന്തം	പോയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന	
ശ്രിയം ഇവ	മഹാലക്ഷ്മിയെപ്പോലെ		വന്നായി	
	യുജ്ജ	അപശ്യത്.	കണ്ടു.	

തം ദൃഷ്ട്വാമരസംകാശം സ്വപ്നം തപനോപമം
 രസാതലം പ്രവിഷ്ടഃ സൻ മന്ത്രിലോകാത് സവിസ്തയഃ
 മഹീതാൽമം ചിന്തയാമാസ രാക്ഷസാനാം മഹാമതിഃ
 കിം കൃതം ശ്രേയ ഇത്യേവം വലേമമഹി കഥം വയം
 അഥാബ്രൂവീത് സുതാം രക്ഷഃ കൈകസിം നാമ നാമതഃ.

4

5

“മഹാമതിഃ	“മഹാബുദ്ധിമാനായ	തം ദൃഷ്ട്വാ	അവനെ കണ്ട്
രക്ഷഃ,	ആ രാക്ഷസൻ,	സവിസ്തയഃ,	ആശ്ചര്യമുറക്കൊണ്ടവ
അമരസങ്കാരം	ദേവതുല്യനായും		നായി,
സ്വപ്നം	സ്വപ്നാധികാരിയായും	മന്ത്രിലോകാത്	മന്ത്രിലോകംവിട്ട്
തപനോപമം	സൂര്യസന്നിഭനായും	രസാതലം	രസാതലത്തിലേക്ക്
	യുജ്ജ	പ്രവിഷ്ടഃ സൻ,	വന്നെത്തിയവനായി,

രാക്ഷസാനാം	രാക്ഷസരുടെ	ചിന്തയാമാസ; പശ്ചാദ്ദാമിത്യ;
ഹിതാത്ഥം,	നന്മക്കായി,	അഥ അതിൽപിന്നെ
'ഭൂതഃ'	'ഭൂതസ്സ്'	നാമതഃ പേരിനാൽ
കൃതം കിം?	എപ്രകാരം ഉളവാക്കാം?	കൈകസീംനാമ കൈകസിയെന്ന് വി
വയം	നാം	ളിക്കപ്പെടുന്നവളായ
കഥം	എന്തുചെയ്യാലാണ്	സുതാം പുത്രിയോടായി
വഭേമഹി?	ഉന്നതിപ്രാപിക്കുക?	ഏവം ഇങ്ങിനെ
ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ	അബ്രവീത്. ഉരചെയ്തു.

പുത്രി പ്രദാനകാലോട്യം യൌവനം തേടതിവർത്തതേ

പ്രത്യാഖ്യാനാച്ച ഭീതൈസ്തപം ന വരൈഃ പ്രതിഗൃഹ്യസേ.

6

"പുത്രി!	"മകളേ!	പ്രത്യാഖ്യാനാത് നിസ്സാരന്മാരാണ് മറ്റു
തേ	നിനക്ക്	ത്തേയ്ക്കുമാ എന്ന്
യൌവനം	യൌവനം	ഭീതൈഃ ച ശങ്കിക്കുന്നകാരണം
അതിവർത്തതേ;	അതിക്രമിക്കുന്നു;	വരൈഃ വരന്മാരാൽ
അയം	ഇത്	തപം നീ
പ്രദാനകാലഃ;	കന്യകാദാനത്തിന്ന്	ന പ്രതി-
	തക്കസമയം;	ഗൃഹ്യസേ. } വരിക്കപ്പെടുന്നില്ല.

തപത് കൃതേ ച വയം സർവ്വേ യന്ത്രിതാ ധർമ്മബുദ്ധയഃ

തപം ഹി സർവ്വഗുണോപേതാ ശ്രീഃ സാക്ഷാദിവ പുത്രികേ.

7

"പുത്രികേ!	"ഭാമനേ!	യന്ത്രിതാഃ; പ്രയത്തിച്ചുകൊണ്ടിരി
തപത് കൃതേ	നിനക്കുവേണ്ടി	ക്കുന്നു;
വയം	ഞങ്ങൾ	തപം ഹി നീയാകട്ടെ
സർവ്വേ ച	എല്ലാവരും തന്നെ	സാക്ഷാത് സാക്ഷാൽ
ധർമ്മബുദ്ധയഃ	{ ഉചിതമായതിനെ ചെ	ശ്രീഃ ഇവ മഹാലക്ഷ്മീപോലെ
	{ യേണമെന്ന ബുദ്ധി	സർവ്വഗുണോ- } സർവ്വഗുണങ്ങളും തിക
	{ കയ്ക്കാണ്ടവരായി	പേതാ. } ഞ്ഞവളായിരിയ്ക്കുന്നു.

കന്യാപിതൃതപം ഭൂഖം ഹി സർവ്വേഷാം മാനകാംക്ഷിണാം

8

ന ജ്ഞായതേ ച കഃ കന്യാം വരയേദിതി കന്യകേ.

9

"കന്യകേ!	"പുത്രി!	ഹി എന്തെന്നാൽ
മാന-	{ മാനത്തെ കൊതിക്ക	കന്യാം കന്യകയെ
കാംക്ഷിണാം	{ ന്ന	കഃ ആർ
സർവ്വേഷാം	എല്ലാവരും	വരയേത് ഭാര്യയായി കയ്ക്കാളും
കന്യാപിതൃതപം	കന്യകയുടെ പിതാവാ	ഇതി എന്നുള്ളത്
	യിരിക്കുന്ന അവസ്ഥ	ന ജ്ഞായതേ. അറിയപ്പെടുന്നില്ല.
ഭൂഖം ച;	ഭൂഖകരംതന്നെ;	

മാതൃഃ ക്ലം പിതൃക്ലം യത്ര ചൈവ പ്രദീയതേ

ക്ലപത്രയം സദാ കന്യാ സംശയേ സ്ഥാപ്യ തിഷ്ഠതി.

10

“കന്യാ	“ഓ കന്യക	എവ	ഇങ്ങിനെ
മാതൃകുലം	മാതാവിന്റെ കുലത്തേ	കുലത്രയം	മൂന്നു വംശത്തേയും
പിതൃകുലം	പിതൃകുലത്തേയും [യും	സദാ	ഏകപാഴ്
യത്ര	എവിടെ	സംശയേ	} വിചാരപ്പെടുത്തി
പ്രദീയതേ ച	വേൾക്കപ്പെടുന്നുവോ	സ്ഥാപ്യ	
	അതിനേയും,	തിഷ്ഠതി.	ഇരിക്കുന്നു.

സാ തപം മുനിവരം ശ്രേഷ്ഠം പ്രജാപതികുലോദ്ഭവം
ഭജ വിശ്രവസം പുത്രി പൗലസ്ത്യം വരയ സ്വയം.

11

“പുത്രി	“മകളേ!	പൗലസ്ത്യം	പുലസ്ത്യ മഹഷിയുടെ
സാ	അപ്രകാരമുള്ള		പുത്രനുമായ
തപം	നീ	വിശ്രവസം	വിശ്രവസ്സു മഹഷിയെ
മുനിവരം	മുനിവരനും	ഭജ;	പ്രാപിച്ചുകൊണ്ടാലും;
ശ്രേഷ്ഠം	ഉത്തമനും	സ്വയം	സ്വയമായി
പ്രജാപതി-	} ബ്രഹ്മാവിന്റെ വംശ	വരയ.	ഭർത്താവായി വരിച്ചു
കുലോദ്ഭവം			കൊറുക.

ഈദൃശാസ്ത്രേ ഭവിഷ്യന്തി പുത്രാ പുത്രി ന സംശയഃ
തേജസാ ഭാസ്കരസമോ യാദൃശോഽയം ധനശപരഃ.

12

“പുത്രി!	“പുത്രി!	യാദൃശഃ	എപ്രകാരം വിളങ്ങുന്നു
അയം	ഈ	ഈദൃശാഃ	ഇപ്രകാരമുള്ള [വോ,
ധനശപരഃ	കുബേരൻ	പുത്രാഃ	പുത്രന്മാർ
തേജസാ	തേജസ്സുകൊണ്ട്	തേ	നിനക്ക്
ഭാസ്കരസമഃ	സൂര്യസദൃശനായി	ഭവിഷ്യന്തി	ഉളവാകുന്നതാണ്
		സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.

സാ തു തദപചനം ശ്രുത്വാ കന്യകാ പിതൃഗൗരവോത്
തത്രോപാഗമ്യ സാ തസ്ഥൈര വിശ്രവാ യത്ര തപ്യതേ.

13

“സാ കന്യകാ	“ഓ കന്യക	വിശ്രവാഃ	വിശ്രവസ്സ്
പിതൃ-	} പിതാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള	യത്ര	യാതൊരു ദിക്കിൽ
ഗൗരവോത്		തപ്യതേ	തപസ്സു ചെയ്തയായി
തദപചനം	അദ്ഭുതത്തിന്റെ വാ	തത്ര	അവിടെ [രുന്നവോ
തു	ഉടനെ [കൃത്തിന്ന്	ഉപാഗമ്യ	ചെന്ന്
ശ്രുത്വാ,	വഴിപ്പെട്ട്,	തസ്ഥൈര.	നേരിൽ സന്ദർശിച്ചു.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ രാമ പുലസ്ത്യതനയോ ദ്വിജഃ
അഗ്നിഹോത്രമുപാതിഷ്ഠച്ചതുർത്ഥ ഇവ പാവകഃ.

14

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	ചതുർത്ഥഃ	നാലാമതായ
ഏതസ്തിൻ	ഈ	പാവകഃ ഇവ	ഓരോ അഗ്നിയെന്നപോ
അന്തരേ	സമയത്തിൽ		ലഭവത്തിക്കുന്നവനായി
പുലസ്ത്യതനയഃ	പുലസ്ത്യതനയായ	അഗ്നിഹോത്രം	അഗ്നിഹോത്രകർമ്മത്തെ
ദ്വിജഃ,	ഓ ദ്വിജവരൻ,	ഉപാതിഷ്ഠത്.	ചെയ്തയായിരുന്നു.

സ തു താം ഭാരണാം വേലാം വിചിന്ത്യ പിതൃഗൗരവത്
ഉപസ്യത്യാഗ്രതസ്സ്യ ചരണായോമുഖീ സ്ഥിതാ
വിലിഖന്തീ മുഹൂർദ്ധ്വമംഗുഷ്ഠാഗ്രേണ ഭാമിനി.

15

“സാ ഭാമിനി താം വേലാം ഭാരണാം വിചിന്ത്യ തു പിതൃ- ഗൗരവത് തസ്യ	“ആ നാഭീമണി ആ സമയത്തെ ഘോരമായതായി അറിഞ്ഞ്, എന്നിടം } പിതൃഗൗരവത്താൽ അഭ്യേധത്തിന്റെ	അഗ്രതഃ ഉപസ്യത്യ ചരണായോമുഖീ തലകുനിച്ച് പാദങ്ങൾ ഒരു നോക്കുന്നവളായി അംഗുഷ്ഠാഗ്രേണ കാൽപെരുവിലാററം മുഹൂർദ്ദം കൂടെക്കൂടെ [കൊണ്ട്] ഭൂമി നില്പത്ത് വിലിഖന്തീ വരച്ചുകൊണ്ട് സ്ഥിതാ. നിന്നു.
--	--	--

സ തു താം പ്രേക്ഷ്യ സുശ്രോണീം പൂണ്ണചന്ദ്രനിഭാനനാം
അബ്രവീത് പരമോദാരോ ദീപ്യമാനാം സ്വതേജസാ.

16

“സ്വതേജസാ ദീപ്യമാനാം പൂണ്ണചന്ദ്ര- നിഭാനനാം സുശ്രോണീം താം	“നിജകാന്തിയാൽ പരിലസിക്കുന്നവളും } മുഴുമതിനേർവദനയും സുമദ്ധ്യമായും ആയ അവളെ	സഃ പ്രേക്ഷ്യ, തു പരമോദാരഃ അബ്രവീത്. ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു.
---	--	--

ഭദ്രേ കന്യാസി ഭൂമിതാ കതോ വാ തപമിഹാഗതാ

കിം കാതും കന്യ വാ ഹേതോസ്തപതോ ബ്രൂഹി ശോഭനേ.

17

“‘ശോഭനേ! ഭദ്രേ! തപം കന്യ ഭൂമിതാ അസി? കതഃ? കന്യ ഹേതഃ	“‘സുന്ദരി! ഭാഗ്യവതി! നീ ആരുടെ പുത്രിയാണ്? എന്തുകൊണ്ടാണ്? അർത്ഥമിതമാണ്	ഇഹ ആഗതാ? കാതും കിം? വാ; തപതഃ വാ ബ്രൂഹി.	ഇവിടെ നീ വന്നത്? ഉദ്ദേശിച്ചുവന്ന കാതും എന്താണ്? അറിഞ്ഞാൽ കൊള്ളാം ഉള്ളവണ്ണം ഉറച്ചെഴുതാം.
---	---	---	---

ഏവമുക്താ തു സാ കന്യാ കൃതാഞ്ജലിരഥാബ്രവീത്

ആത്മപ്രഭാവേന മനേ ജ്ഞാതുമഹംസി മേ മതം.

18

“ഏവം ഉക്താ സാ കന്യാ, തു കൃതാഞ്ജലിഃ, അഥ അബ്രവീത്;	“ഇപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ടവളായ ആ കന്യക, ആ സമയം തൊഴുതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;	‘മുനേ! ആത്മപ്രഭാവേന മേ മതം ജ്ഞാതും അഹംസി.	‘മഹേഷ്! നിന്തിരുവടിയുടെ ജ്ഞാ നദൃഷ്ടികൊണ്ട് എന്റെ അഭിപ്രായത്തെ അറിഞ്ഞുകൊൾവാൻ തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം.
--	--	--	--

കിം തു മാം വിദ്ധി ബ്രഹ്മണ്യ ശാസനാത് പിതൃരാഗതാം
കൈകസി നാമ നാക്ലാഹം ശേഷം തപം ജ്ഞാതുമഹസി.

19

“ബ്രഹ്മണ്യ!	“ബ്രഹ്മണ്യായുജ്ജാ	കൈകസി നാമ; കൈകസിയെന്നു വിളി
മാം	എന്നെ [വേ!	ക്കപ്പെടുന്നു;
പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ	ശേഷം മറ്റുള്ള സംഗതിയെ
ശാസനാത്	ആജ്ഞപ്രകാരം	ല്ലാം
ആഗതാം	വന്നിരിക്കുന്നവളാ	കിം തു എപ്രകാരവും
വിദ്ധി;	ധരിച്ചാലും; [ന്നെന്ന്	ജ്ഞാതും ധരിച്ചുകൊൾവാൻ
അഹം	ഞാൻ	തപം നിന്തിരുവടി
നാക്ലാ	ചേരിനാൽ	അഹസി. ' കൃപചെയ്താലും.'

സ തു ഗതപാ മുനിർധ്യാനം വാക്യമേതദുവാച ഹ
വിജ്ഞാതം തേ മയാ ഭദ്രേ കാരണം യന്മനോഗതം.

20

“സഃ	“ആ	‘ഭദ്രേ!	‘ശോഭനേ!
മുനിഃ,	മുനിവരൻ,	തേ	നിന്റെ
ധ്യാനം ഗതപാ	ജ്ഞാനദൃഷ്ടികളൊണ്	മനോഗതം	അന്തർഗതമായ
തു	അതിനാൽ	കാരണം	അഭിപ്രായം
ഏതത്	ഇപ്രകാരം	യത്	യാതൊന്നൊ അത്
വാക്യം	} അരുളിച്ചെയ്തു; .	മയാ	എന്നാൽ
ഉവാച ഹ;		വിജ്ഞാതം.	അറിയപ്പെട്ടു.

സുതാഭിലാഷോ മത്തസ്തേ മത്തമാതംഗഗാമിനി

21

ഭാരണായാം തു വേലായാം യസ്മാത് തപം മാമുപസ്ഥിതാ

ശൃണു തസ്മാത് സുതാൻ ഭദ്രേ യാദൃശാൻ ജനയിഷ്യസി

22

ഭാരണാൻ ഭാരണാകാരാൻ ഭാരണാഭിജനപ്രിയാൻ

പ്രസവിഷ്യസി സുത്രോണി രാക്ഷസാൻ ക്രൂരകർമ്മണഃ

23

സാ തു തപചനം ശുതപാ പ്രണിപത്യാബ്രവീദചഃ.

“മത്തമാതംഗ- ഗാമിനി!	} “മത്തേഭഗമനേ!	സുത്രോണി!	അല്ലേ സുമദ്ധ്യമേ!
തേ		ഭദ്രേ!	സുന്ദരി!
മത്തഃ	നിന്നാൽ	യാദൃശാൻ	എപ്രകാരമുള്ള
സുതാഭിലാഷഃ;	എങ്കൽ നിന്ന്	സുതാൻ	പുത്രന്മാരെ
തു	സന്താനോല്പത്തി ആഗ്ര	ജനയിഷ്യസി	നീ പ്രസവിക്കുമോ, ആ.
തപം	എന്നാൽ[രിക്കപ്പെട്ടു;	ശൃണു;	കേട്ടുകൊൾക; [യത്
മാം	നീ	ഭാരണാൻ	ഘോരസ്വഭാവികളും
ഭാരണായാം	എന്നെ	ഭാരണാകാരാൻ	ഘോരരൂപന്മാരും
വേലായാം	} ഉഗ്രഃവളയിൽ	ഭാരണാഭി-	} ഘോരന്മാരായ പരിജ
ഉപസ്ഥിതാ;		ജനപ്രിയാൻ	
യസ്മാത്	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു;		നങ്ങളിൽ പ്രിയമുള്ള
തസ്മാത്	യാതൊരു ഇക്കാരണ	ക്രൂരകർമ്മണഃ	വരും
	ത്താൽ		ക്രൂരകൃത്യങ്ങൾ ചെയ്യ
			ന്നവരും ആയ

രാക്ഷസൻ	രാക്ഷസരെ	ശുതപാ തു,	കേട്ട ഉടനെ,
പ്രസവിക്കുന്തി;	നീ പ്രസവിക്കുന്നതാ	പ്രണിപത്യ	കമ്പിട്ടുവണങ്ങി
സാ	അവൾ	വചഃ	} ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.
തദപചനം	അദ്ദേഹത്തിന്റെമൊഴി	അബ്രവീത്.	

ഭഗവന്നിദ്രശാൻ പുത്രാൻ തപത്തോടഹം ബ്രഹ്മവാദിനഃ
നേഹ്ലാമി സുഭരാചാരാൻ പ്രസാദം കർത്തുമഹസി.

24

“ഭഗവൻ;	“സ്വാമിൻ!	സുഭരാചാരാൻ	ഭുർവൃത്തന്മാരായ
ബ്രഹ്മവാദിനഃ	ബ്രഹ്മവിത്തായ	പുത്രാൻ	പുത്രന്മാരെ
തപത്തഃ	നിന്തിരവടിയിൽനി	ന ഇഹ്ലാമി;	വരിക്കുന്നില്ല;
അഹം	ഞാൻ	പ്രസാദം കർത്തം	കരുണചെയ്യാൻ
ഇന്ദ്രശാൻ	ഇപ്രകാരമുള്ള	അഹസി.	കനിവുണ്ടായാലും.

കന്യയാ തപവമുക്തസ്തു വിശ്രവാ മുനിപുംഗവഃ
ഉവാച കൈകസീം ഭൂയഃ പൂണ്ണേന്ദുരിവ രോഹിണീം.

25

“മുനിപുംഗവഃ	“മുനിവരനായ	കൈകസീം	കൈകസിയെന്നോക്കി
വിശ്രവാഃ,	വിശ്രവസ്തേ,	പൂണ്ണേന്ദുഃ	പൂണ്ണചന്ദ്രൻ
കന്യയാ	കന്യകയാൽ	രോഹിണീം	} രോഹിണീദേവിയോ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഇവ ച	
ഉക്തഃ,	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവ	ഭൂയഃ തു	വീണ്ടുമിപ്രകാരം
തു	അതിനാൽ	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

അഥാബ്രവീന്മുനിസ്തത്ര പത്നീമോ യസ്തവാത്മജഃ
മമ വംശാനുരൂപഃ സ ധർമ്മാത്മാ ച ഭവീഷ്യതി.

26

“മുനിഃ	“മുനിവരൻ	യഃ	എവനോ
തത്ര	അക്കാൽത്തെക്കുറിച്ച്	സഃ ച.	അവൻ മാത്രം
അഥ ച	ഇപ്രകാരം തുമോയി	മമ	എന്റെ
അബ്രവീത്;	അനുഗ്രഹിച്ചു;	വംശാനുരൂപഃ	വംശത്തിന്ന് അനുരൂ
‘തവ	‘നിനക്ക്		പനായും
പത്നീമഃ	ഭവീഷ്യത്തെ	ധർമ്മാത്മാ ച	ധർമ്മബുദ്ധിയാൻവനാ
ആത്മജഃ	പുത്രൻ	ഭവീഷ്യതി.	ഭവിക്കുന്നതാണ്.’ [യം

ഏവമുക്താ തു സാ കന്യാ രാമ കാലേന കേനചിത്
ജനയാമാസ ബീഭത്സം രക്ഷോരൂപം സുഭാരണം
ഭശഗ്രീവം മഹാഭംഷ്ടം നിലാഞ്ജനചയോപമം
താമ്രോഷ്ഠം വിംശതിഭുജം മഹാസ്ത്വം ദീപ്തമുഖ്ജം.

27

28

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	കേനചിത്	} ചില നാൾക്കു ശേഷം
ഏവം	ഇപ്രകാരം	കാലേന തു	
ഉക്താ	ഉറച്ചെയ്യപ്പെട്ടവളായ	ദീപ്തമുഖ്ജം	എരിതീയൊത്ത മുടിയാ
സാ കന്യാ,	ആ കന്യക,		ന്നവരും

മഹാദംഷ്ട്രം	വമ്പിച്ച ദംഷ്ട്രകളാ	സുദാരുണം	അതിഭയങ്കരനും
	സ്വന്ദനം	നിലാഞ്ചനം	ഇരണ്ടു അഞ്ചനക്കു
താമ്രാക്ഷം	ചെമ്പിച്ച ചുണ്ടുകളാ	ചങ്ങാപമം	നൊത്തവനും
	സ്വന്ദനം	ബഭ്രുവം	വെറുക്കത്തക്കവനും
മഹാസ്ത്രം	പെരുത്ത മുഖമാൻവ	രക്ഷോഭരൂപം	രക്ഷസരൂപിയും ആയ
വിംശതിഭുജം	ഇരുപതു കയ്യുളളാട്ട്നും	ദശഗ്രീവം	ദശകണ്ഠനെ
	കൂടിയവനും	ജനയാമാസ.	പ്രസവിച്ചു.

തസ്തിൻ ജാതേ തു തത്കാലേ സജ്വാലകവചാഃ ശിവാഃ
 ക്രവ്യാദാശ്വാപസവ്യാനി മണ്ഡലാനി പ്രചക്രമുഃ 29
 വവഷ്ഠധിരം ദേവോ മോഘാശ്വ ഖരനിസ്ഥനാഃ
 ന പ്രഭാതി ച ഖേ സുഷ്യാ മഹോല്ലാശ്വാപതൻ ക്ഷിതൌ. 30

“തസ്തിൻ	“അവൻ	തധിരം	മോഘ
ജാതേ	ജനിച്ചതായ	വവഷ്ഠ;	പൊഴിച്ചു;
തത്കാലേ,	ആ സമയത്തിൽ,	മോഘാഃ ച	മോഘങ്ങളും
ശിവാഃ തു	കുറുനരികളും	ഖരനിസ്ഥനാഃ;	ഭയങ്കരമാംബണ്ണം ഗ
ക്രവ്യാദാഃ ച	മാംസഭുക്കുകളും		ജ്ജിച്ചു;
സജ്വാല-	വായിൽനിന്ന് തീവമി	ഖേ	വാനിൽ
കവചാഃ	ക്ഷന്നവയായി	സുഷ്യാ ച	സുഷ്യാനും
അപസവ്യാനി	അപ്രദക്ഷിണമായി	ന പ്രഭാതി;	ശോഭിക്കുന്നില്ല;
മണ്ഡലാനി	വട്ടമിട്ടുകൊണ്ട് എങ്ങും	ക്ഷിതൌ	ഭൂമിയിൽ
പ്രചക്രമുഃ;	ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞു;	മഹോല്ലാഃ ച	വമ്പിച്ചു കൊള്ളിക്കട്ട
ദേവഃ	പജ്ജന്യദേവൻ	അപതൻ.	വിണ. [കര

അഥ നാമാകരോത്തസ്യ പിതാമഹസമഃ പിതാ
 ദശഗ്രീവഃ പ്രസൂതോയം ദശഗ്രീവോ ഭവിഷ്യതി. 31

“പിതാമഹസമഃ	“ബ്രഹ്മസദൃശനായ	ദശഗ്രീവഃ	ദശഗ്രീവൻ എന്ന്
പിതാ,	പിതാവ്,	ഭവിഷ്യതി,	അറിയപ്പെടുന്നതാണ്,
‘അയം	‘ഇവൻ		എന്നുപറഞ്ഞ്
ദശഗ്രീവഃ	പത്ത് കഴുത്തു കളോട്ട	തസ്യ	അവന്റെ
	കൂടിയവനായി	അഥ നാമ	അപ്രകാരംതന്നെ
പ്രസൂതഃ;	ജനിച്ചിരിക്കുന്നു;	അകരോത്.	പേർ വിളിച്ചു.

തസ്യ തപനന്തരം ജാതഃ കുന്ദകണ്ഠോ മഹാബലഃ
 പ്രമാണാദ്യസ്യ വിപുലം പ്രമാണം നേഹ വിദ്യതേ. 32

“യസ്യ	“യാതൊരുവന്റെ	ന വിദ്യതേ തു	ഒന്നും കാണപ്പെടുന്നി
പ്രമാണാത്	അതുതിലുപ്പുപുത്ത		ല്ലായ, ആ
	ക്കാളം	മഹാബലഃ	മഹാശക്തിമാനായ
വിപുലം	വലുതായ	കുന്ദകണ്ഠഃ	കുന്ദകണ്ഠൻ
പ്രമാണം.	അതുതി	തസ്യ	അവന്റെ
ഇഹ	ഈ ലോകത്തിൽ	അനന്തരം ജാതഃ.	അനുജനായി ജനിച്ചു.

തതഃ ശുക്ലേഷാ നാമ സംജജ്ഞേ വികൃതാനനാ
വിഭീഷണശ്ച ധർമാത്മാ കൈകസ്യാഃ പശ്ചിമഃ സുതഃ.

33

“തതഃ	“അനന്തരം	കൈകസ്യാഃ	കൈകസിന്
വികൃതാനനാ	ഘോരമുഖിയായ	ധർമാത്മാ	ധർമാത്മാവായ
ശുക്ലേഷാ നാമ ശുക്ലേഷചയെന്നവരം		വിഭീഷണഃ ച	വിഭീഷണൻതന്നെ
സംജജ്ഞേ;	പിറന്നു;	പശ്ചിമഃ	ഒടുവിലത്തെ
		സുതഃ.	പുത്രൻ.

തൗ തു തത്ര മഹാരണ്യേ വവൃധാതേ മഹേശ്വരസൗ
കുന്ദകണ്ഠദശഗ്രീവൗ ലോകോദേഗകരൗ തദാ.

34

“തദാ	“അക്കാലം	തൗ തു,	രണ്ടുപേരും
തത്ര	ആ	മഹേശ്വരസൗ	മഹാശക്തിമാന്മാരായി
മഹാരണ്യേ	വൻകാട്ടിൽ	ലോകോ-	} ലോകഭയങ്കരന്മാരായി
കുന്ദകണ്ഠ-	} കുന്ദകണ്ഠദശഗ്രീവ	ദേഗകരൗ	
ദശഗ്രീവൗ		വവൃധാതേ.	വളർന്നുവന്നു.

കുന്ദകണ്ഠഃ പ്രമത്തസ്തു മഹഷീൻ ധർമ്മവത്സലാൻ

ത്രൈലോക്യം ഭക്ഷയൻ നിത്യം സന്തുഷ്ടോ വിചചാര ഹ.

35

“കുന്ദകണ്ഠഃ	“കുന്ദകണ്ഠൻ	സന്തുഷ്ടഃ	സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവനായി
നിത്യം	എപ്പോഴും	പ്രമത്തഃ തു	മദോന്മത്തനായി
ധർമ്മവത്സലാൻ	ധർമ്മിഷ്ഠന്മാരായ	ത്രൈലോക്യം ഹ മൂന്നു ലോകത്തിലും	
മഹഷീൻ	മഹഷിമാരെ	വിചചാര.	ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞു.
ഭക്ഷയൻ,	വിഴങ്ങിക്കൊണ്ട്,		

വിഭീഷണസ്തു ധർമാത്മാ നിത്യം ധർമ്മ വ്യവസ്ഥിതഃ

സ്വാധ്യായനിയതാഹാര ഉവാസ വിജിതേന്ദ്രിയഃ.

36

“വിഭീഷണഃ തു	“വിഭീഷണനും	വ്യവസ്ഥിതഃ	അചഞ്ചല നിഷ്പ്പുണ്ട
ധർമാത്മാ	ധർമ്മബുദ്ധി കയ്ക്കൊണ്ട		വനായി
	വനായി	സ്വാധ്യായ-	} വേദാദ്ധ്യയനത്തിലും
നിത്യം	എല്ലായ്പ്പോഴും	നിയതാഹാരഃ	
വിജിതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വശ		ആഹാരത്തിലും നിയ
ധർമ്മ	ധർമ്മത്തിൽ [ത്താക്കി	ഉവാസ.	മത്തൊടു കൂടിയവ
			വസിച്ചുവന്നു. [നായി

അഥ വൈശ്രവണോ ദേവസ്തത്ര കാഷ്ഠേന കേനചിത്

ആഗതഃ പിതരം ദ്രഷ്ടം പുഷ്പകേണ ധനേശപരഃ.

37

“അഥ	“ഇപ്രകാരമിരിക്കെ	പിതരം	പിതാവിനെ
കേനചിത്	} ഒരിക്കൽ	ദൃഷ്ടം	സന്ദർശിച്ചാനായി
കാഷ്ഠേന		പുഷ്പകേണ	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
ധനേശപരഃ ദേവഃ ധനപതി ദേവനായ			കയറിക്കൊണ്ട്
വൈശ്രവണഃ, കുഞ്ചൻ,		തത്ര ആഗതഃ.	അവിടെ എത്തി.

തം ദൃഷ്ട്വാ കൈകസീ തത്ര ജപന്തമിവ തേജസാ
ആസ്ഥായ രാക്ഷസിം ബുദ്ധിം ഭഗഗ്രീവമുപാച മ.

38

“കൈകസീ	“കൈകസി	രാക്ഷസിം	} ദൃഷ്ടബുദ്ധി
തത്ര, തം	ആ സമയം, അവനെ	ബുദ്ധിം	
തേജസാ	തേജസ്സിനാൽ	ആസ്ഥായ	കയ്ക്കാണ്
ജപലന്തം ഇവ	} അഗ്നിയെന്നുപോലെ ഇ	ഭഗഗ്രീവം മ	ഭഗഗ്രീവനോടായി
ദൃഷ്ട്വാ,		ഉപാച.	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

പുത്ര വൈശ്രവണം പശ്യ ഭ്രാതരം തേജസാ വൃതം
ഭ്രാതൃഭാവേ സമേ ചാപി പശ്യാത്മാനം തപമീദൃശം.

39

“പുത്ര!	“പുത്ര!	തേജസാ	കാന്തികൊണ്ട്
വൈശ്രവണം	കുഞ്ചരനെ	ഈദൃശം വൃതം	ഇപ്രകാരം വിലസുന്ന
പശ്യ;	നോക്കുക;	ഭ്രാതരം	ജ്യേഷ്ഠനേയും
ഭ്രാതൃഭാവേ	സോദരഭാവത്തിൽ	ആത്മാനം ച	നിന്നെയും
സമേ;	നിങ്ങളിവരും സമ	തപം അപി	നീതന്നെ
	ന്മാരാണ്;	പശ്യ.	നോക്കിക്കൊരുക.

ഭഗഗ്രീവ തഥാ യത്നം കരുഷ്വാമിതവിക്രമ
യഥാ തപമസി മേ പുത്ര ഭവ വൈശ്രവണോപമഃ

40

“അമിതവിക്രമ!	“അളവറ്റ പരാക്രമ	യഥാ	എപ്രകാരമായാൽ
ഭഗഗ്രീവ!	ഭഗഗ്രീവ! [മാന്വന്തേ!	തപം തഥാ	} നീ അങ്ങിനെ ആയ്
മേ പുത്ര!	എന്റെ മകനെ!	അസി,	
വൈശ്രവ-	} കുഞ്ചരസദൃശനായി നി	യത്നം	പ്രയത്നത്തെ
ണോപമഃ ഭവ;		കരുഷ്വ.	നീ കയ്ക്കൊണ്ടാലും.
	ഭവീച്ചാലും;		

മാതൃസ്തപേചനം ശൂതപാ ഭഗഗ്രീവഃ പ്രതാപവാൻ
അമർഷമതുലം ലേഭേ പ്രതിജ്ഞാം ചാകരോത് തദാ.

41

“പ്രതാപവാൻ	“പ്രതാപശാലിയായ	തദാ	അപ്പോൾ
ഭഗഗ്രീവഃ,	ഭഗകണ്ഠൻ,	അതുലം അമർഷം	അളവറ്റതായ പൊറാ
മാതൃഃ	മാതാവിന്റെ	ലേഭേ;	കയ്ക്കൊണ്ടു; [യുദ്ധ
തത്	ആ	പ്രതിജ്ഞാം ച	ഇപ്രകാരം പ്രതിജ്ഞ
വചനം ശൂതപാ വാക്കുകേട്ട്		അകരോത്.	ചെയ്തു. [യു

സത്യം തേ പ്രതിജാനാമി ഭ്രാതൃതുല്യോഽധികോഽപി വാ
ഭവീഷ്യാമുചിരാന്മാതഃ സന്താപം ത്യജ ഹൃദ്ഗതം.

42

“മാതഃ!	“മാതാവേ!	അധികം വാ	} മേന്മപുണ്ഡവനായ്ത്ത
തേ	ഭവതിയോടു	അപി	
സത്യം	സത്യമായി	ഭവീഷ്യാമി;	ഞാൻ ആയ്ക്കീരുന്നുണ്ട്;
പ്രതിജാനാമി;	ഞാൻ പ്രതിജ്ഞചെ	ഹൃദ്ഗതം	അകക്കാമ്പിലുള്ള
അചിരാത്	ഉടനെ [യുദ്ധം;	സന്താപം	അത്തൽ
ഭ്രാതൃതുല്യഃ	ജ്യേഷ്ഠനു തുല്യനായ്യാ	ത്യജ.	ഒഴിച്ചാലും.

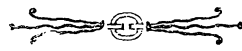
ഇത്യുക്തവാ മാതരം രാമ ഭഗഗ്രീവഃ സഹാനജഃ
ആഗച്ഛതേന്ദ്രസില്യതം ഗോകണ്ഠം നാമ പവ്തം.

43

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	സഹാനജഃ	അനജന്മാഭോഭം കൂടി
ഭഗഗ്രീവഃ	ഭഗമുഖൻ	അതഥ-	ഉദ്ദിഷ്ടകാര്യസിദ്ധിക്കാ
മാതരം	മാതാ പിനോടായി	സില്യതം	യി
ഇതി	ഇപ്രകാരം	ഗോകണ്ഠം നാമ	ഗോകണ്ഠമെന്ന
ഉക്തവാ,	ഉരചെയ്തശേഷം,	പവ്തം	പവ്തത്തിലേക്ക്
		ആഗച്ഛതേ.”	ചെന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
നവമഃ സർഗ്ഗഃ = ഒമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21086 ; ഉത്തരാക്ഷണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 362

ദശമഃ സർഗ്ഗഃ = പത്താംസർഗ്ഗം.

[രാവണാദിവരദാനം = രാവണൻ മുതലായവക്ക് വരംനൽകുന്നത്.]

അഥാബ്രവീദ്ദപിജം രാമഃ കഥാന്തേ ഭ്രാതരോ വനേ
കീദൃശം തു തദാ ബ്രഹ്മൻ തപശ്ചേരുരമഹാബ്രതാഃ.

1

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	മഹാബ്രതാഃ	{ ആത്മയുക്തമായ പരി
കഥാന്തേ	കഥയുടെ അവസാന		ത്യാഗത്തോടുകൂടിയ
തദാ	ആ സമയം [ത്തിൽ		വരായ
ദപിജം	മുനിവരനോടായി	ഭ്രാതരഃ	ആ സഹോദരന്മാർ
തു	ആക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച്	വദന	വനത്തിൽ
അഥ	ഇപ്രകാരം	കീദൃശം	എപ്രകാരമാണ്
അബ്രവീത് ;	ചോദിച്ചു ;	തപഃ	തപസ്സു
“ബ്രഹ്മൻ !	“വേദവിത്തമനായ	ചേരേ ? ”	ചെയ്യേ ? ”
	ജ്ഞാതാവ !		

അഗസ്ത്യസ്തപബ്രവീത് തത്ര രാമം സുപ്രീതമാനസം
താംസ്താൻ ധർമ്മവിധീസ്തു ഭ്രാതരസ്തേ സമാവിശൻ.

2

അഗസ്ത്യഃ തു	അഗസ്ത്യ മുനിയും	ഭ്രാതരഃ,	ഭ്രാതാക്കന്മാർ,
സുപ്രീതമാനസം	മനഃസന്തുഷ്ടിപൂർവ്വേ	തത്ര തത്ര	അതിന്നൊത്ത വണ്ണമു
രാമം	ശ്രീരാമനോടായി [നായ	താൻ താൻ	അതാതു [ജ്ഞ
അബ്രവീത് ;	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു ;	ധർമ്മവിധീൻ	ധർമ്മനിയമങ്ങളെ
“തേ	“ആ	സമാവിശൻ.	കയ്ക്കൊണ്ടു.

കുന്ദകണ്ഠസ്തോ യത്തോ നിത്യം ധർമ്മപഥേ സ്ഥിതഃ
തതാപ ഗൈഷ്ണവക കാലേ വിരഃ പഞ്ചാഗ്നിമദ്ധ്യഗഃ.

3

“തരഃ വീരഃ കുംഭകണ്ഠഃ യത്തഃ ധർമ്മപഥേ നിത്യം സ്ഥിതഃ,	“ആ സമയം ദൈത്യശാലിയായ കുംഭകണ്ഠൻ പ്രയത്നംപൂണ്ടവനായി ത്യാഗപഥത്തിൽ എപ്പോഴും ചഞ്ചലതയെന്നിയേ വർത്തിക്കുന്നവനായി,	ഗ്രൈഷ്മകേ കാലേ പഞ്ചാഗ്നി- മദ്ധ്യഗഃ തതാപ.	} വേനൽക്കാലത്തിൽ നാലുകാലങ്ങളിലും അ ഗ്നിയും ശിരസ്സിനുമേൽ ആദിത്യനും ഉജ്ജ്വലി ക്കുന്നവനായി തപസ്സുചെയ്തു.
---	---	--	--

മേഘാംബുസിക്ഷേതാ വഷാസു വീരാസനമസേവത
നിത്യം ച ശിശിരേ കാലേ ജലമദ്ധ്യപ്രതിശ്രയഃ.

4

“വഷാസു മേഘാംബു- സിക്തഃ ശിശിരേ കാലേ ച	“മഴക്കാലങ്ങളിൽ മഴനനഞ്ഞുകൊണ്ടും മഞ്ഞുകാലത്തിൽ	ജലമദ്ധ്യ- പ്രതിശ്രയഃ നിത്യം വീരാസനം അസേവത	} വെള്ളത്തിൽ താണു കിടന്നും എല്ലാസമയത്തിലും വീരാസനത്തിൽ വ ർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.
--	--	---	---

[“ഏകം ധരണമന്യസ്ത്വിന്മുരവാഭരോപ്യ നിശ്ചലഃ. ആസ്തേ യദിദമേനോല്ലം വീരാസനമുദി
രിതം.” (ഒരു പാദത്തെ മറ്റൊരു പാദത്തിന്റെ ഉരേവിൽ കയറ്റിവെച്ച് ഇളകാതെ വർത്തിക്കു
ന്നതാകുന്നു വീരാസനം. (ത്രിശിഖിബ്രാഹ്മണോപനിഷത്ത്.))]

ഏവം വഷ്ഠസഹസ്രാണി ഭഗ തസ്യാതിചക്രമുഃ
ധർമ്മ പ്രയതമാനസ്യ സത്പഥേ നിഷ്ഠിതസ്യ ച.

5

“ധർമ്മ പ്രയതമാനസ്യ സത്പഥേ നിഷ്ഠിതസ്യ ച	“ത്യാഗവിഷയത്തിൽ ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഭേദിക്കു ന്നവനും വേദമാർഗ്ഗത്തിൽ നിഷ്ഠയോടെ വർത്തിക്കു ന്നവനുമായ	തസ്യ ഏവം ഭഗ വഷ്ഠ- സഹസ്രാണി അതിചക്രമുഃ.	അവന്ന് ഇപ്രകാരം പതിനായിരം സംവത്സരങ്ങൾ കഴിഞ്ഞുപോയി.
---	---	--	--

വിഭീഷണസ്തു ധർമ്മാത്മാ നിത്യം ധർമ്മപരഃ ശുചിഃ
പഞ്ചവഷ്ഠസഹസ്രാണി പാദേനൈകേന തസ്ഥിവാൻ.

6

“വിഭീഷണഃ തു ധർമ്മാത്മാ നിത്യം ധർമ്മപരഃ ശുചിഃ	“വിഭീഷണനും ധർമ്മബുദ്ധിയോടുകൂടിയ എപ്പോഴും [വനായി ധർമ്മനിഷ്ഠനായി പരിശുദ്ധമായ ഹൃദയ ത്തോടുകൂടിയവനായി	പഞ്ചവഷ്ഠ- സഹസ്രാണി ഏകേന പാദേന തസ്ഥിവാൻ.	} അയ്യായിരം വത്സര ങ്ങൾ ഒറ്റക്കാൽകൊണ്ട് സ്ഥിതിചെയ്തുകൊണ്ടു തന്നെ ധ്യാനംചെയ്തു.
--	---	---	---

സമാപ്തേ നിയമേ തസ്യ നന്ദതുശ്ചാപ്തരോഗണാഃ

പപാത പുഷ്പവർഷം ച ക്ഷുഭിതാശ്ചാപി ദേവതാഃ.

7

തസ്യ	ആ വിഭീഷണന്റെ	ദേവതാഃ	ദേവന്മാർ
നിയമേ	തപസ്സ്.	ക്ഷുഭിതാഃ;	ഭീതികയ്ക്കൊണ്ടു;
സമാപ്തേ	പൂർത്തിയായപ്പോൾ	അപി ച	എങ്കിലും
പുഷ്പവർഷം ച	പൂമാരിയും	അപ്സരാ- ഗണാഃ ച	} അപ്സരസ്രീഗണങ്ങൾ
പപാത;	വർഷിച്ചു;	നന്ദതഃ.	
			നന്ദം ചെയ്തു.

പഞ്ചവർഷസഹസ്രാണി സൂര്യം ചൈവാനപവർത്ത

തസ്ഥൗ ചോർദ്ധശിരോബാഹുഃ സപാദ്ധ്യായധൃതമാനസഃ

8

“സപാദ്ധ്യായ- ധൃതമാനസഃ	} “വേദോച്ചാരണത്തിൽ തന്നെ ശ്രദ്ധപൂണ്ടു ചിത്തത്താഴ്ചകൂടിയവ നായി	പഞ്ചവർഷ- സഹസ്രാണി	} അയ്യായിരം വത്സര ങ്ങൾ
ഉർദ്ധ്വ- ശിരോബാഹുഃ ച	} ശിരസ്സിന്മേൽ കയ്ക്കൾ കൂപ്പിക്കൊണ്ടു വീണ്ടും	തസ്ഥൗ; ച	സ്ഥിതിചെയ്തു; ആ സമയം
		സൂര്യം ഏവ	സൂര്യഭഗവാനെത്തന്നെ
		അനപവർത്ത.	ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരു- ന്നു.

ഏവം വിഭീഷണസ്മാപി സപർഗ്ഗസ്ഥസ്യേവ നന്ദനേ

ദശവർഷസഹസ്രാണി ഗതാനി നിയതാത്മനഃ.

9

“നിയതാത്മനഃ	“നിയമനിഷ്ഠനായ	സപർഗ്ഗസ്ഥസ്യ	ദേവലോകത്തിലുള്ള
വിഭീഷണസ്യ	വിഭീഷണൻ	നന്ദനേ	നന്ദനാദ്യാനത്തിൽ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഇവ	എന്നപോലെ
ദശവർഷ- സഹസ്രാണി	} പതിനായിരം സംവ ത്സരങ്ങളും,	ഗതാനി.	കഴിഞ്ഞുകൂടി.
അപി,			

ദശവർഷസഹസ്രാണി നിരാഹാരോ ദശാനനഃ

പുണ്ണേ വർഷസഹസ്രേ തു ശിരശ്ചാഗൗൗ ജ്ജമാവ സഃ.

10

“സഃ	“ആ	വർഷസഹസ്രേ	ഒരായിരം വത്സരം
ദശാനനഃ ച	ദശമുഖനും	പുണ്ണേ തു	തികഞ്ഞാറെ
ദശവർഷ- സഹസ്രാണി	} പതിനായിരം സംവ ത്സരകാലം	ശിരഃ	ഒരു ശിരസ്സിനെ
നിരാഹാരഃ,		അഗൗൗ	അഗ്നിയിൽ
	ആഹാരമില്ലാതെ വ ർത്തിക്കുന്നവനായി,	ജ്ജമാവ.	ജ്ജമാമിച്ചു.

ഏവം വർഷസഹസ്രാണി നവ തസ്യാതിചക്രമഃ

ശിരംസി നവ ചാപ്യസ്യ പ്രവിഷ്ടാനി ഹതാശനം.

11

“തസ്യ ഏവം നവവർഷസഹ- സ്രാണി അപി അതിചക്രദുഃ; കഴിഞ്ഞു;	“ഇവൻ ഇപ്രകാരംതന്നെ ബേതിനായിരം സംവ ത്സരങ്ങൾ	അസ്യ നവ ശിരഃസി ച ഹതാശനം പ്രവിഷ്ഠാനി.	ഇവന്റെ ബേത്ത് തലകളും അഗ്നിയിൽ അഹുതിചെയ്യപ്പെട്ടു.
--	---	--	---

അഥ വർഷസഹസ്രേ തു ദശമേ ദശമം ശിരഃ

ഹേതുതുകാമേ ദശഗ്രീവേ പ്രാപ്തസ്തത്ര പിതാമഹഃ.

12

ദശമ വർഷസഹസ്രേ അഥ ദശഗ്രീവേ ദശമം ശിരഃ	പത്താമത്തെ ആയിരം സംവത്സരം കഴിഞ്ഞാറെ, ദശകണ്ഠൻ പത്താമത്തെ ശിരസ്സിനെയും	ഹേതുതുകാമേ തു അറുപ്പാനായി വിചാരി ക്കുന്ന സമയത്തിൽ തത്ര പിതാമഹഃ പ്രാപ്തഃ.	അവിടെ ബ്രഹ്മദേവൻ പ്രസന്നനായി ഭവിച്ചു.
--	---	--	---

പിതാമഹസ്തു ധർമ്മാത്മാ സാലം ദേവൈരപസ്ഥിതഃ

താത വത്സ ദശഗ്രീവ പ്രീതോഽസ്മിത്യഭ്യഭാഷത.

13

“ദേവൈഃ സാലം ഉപസ്ഥിതഃ ധർമ്മാത്മാ പിതാമഹഃ, തു ഇതി .	“ദേവകുളാടുകൂടി പ്രത്യക്ഷനായി വർത്തി ധർമ്മാത്മാവായ [ച ബ്രഹ്മദേവൻ, അസമയം ഇപ്രകാരം	അഭ്യഭാഷത; 'താത! വത്സ! ദശഗ്രീവ! പ്രീതഃ അസ്മി.	'തിരുമാഴിയരുളിച്ചെയ്തു; 'പ്രിയപ്പെട്ട [യ്യ; ഉണ്ണീ! ദശകണ്ഠ! ഞാൻ പ്രസന്നനായി രിക്കുന്നു.
--	---	--	---

ശീഘ്രം വരയ ധർമ്മജ്ഞ വരോ യസ്സേദഭികാംക്ഷിതഃ

തം തേ കാമം കരോമ്യദ്യ ന വൃഥാ തേ പരിശ്രമഃ.

14

ധർമ്മജ്ഞ! “തേ പരിശ്രമഃ ന വൃഥാ; തേ അഭികാംക്ഷിതഃ വരഃ യഃ	ധർമ്മജ്ഞനായവനേ! “നിന്റെ പ്രയത്നം വൃഥാവിചാകയില്ല; നിണക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള വരം യാതൊന്നാ	തം ശീഘ്രം വരയ; തേ കാമം അദ്യ കരോമി.'	അതിനെ ഉടനെ വരിച്ചുകൊൾക; നിന്റെ ഇഷ്ടത്തെ ഇപ്പോൾ ഞാൻ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.'
---	---	---	---

അഥാബ്രവീദുശഗ്രീവഃ പിതാമഹമുപാഗതം

പ്രണമ്യ ശിരസാ ദേവം ഹർഷഗദ്ഗദയാ ഗിര.

15

“ദശഗ്രീവഃ, ഉപാഗതം ദേവം പിതാമഹാ,	“ദശകണ്ഠൻ, പ്രത്യക്ഷനായ് എഴ ന്നെങ്കിലിരിക്കുന്ന ദേവനായ ബ്രഹ്മാവിനെ,	ശിരസാ പ്രണമ്യ, ഹർഷഗദ്ഗദയാ ഗിര അഥ അബ്രവീത്.	തലകവിട്ട് വണങ്ങി യതിൽപിന്നെ, അനന്ദത്താലിടുന്ന വാക്കുകൊണ്ട് ഇപ്രകാരംഉണർത്തിച്ചു.
--	--	--	---

ഭഗവൻ പ്രാണിനാം നിത്യം നാന്യത്ര മരണാദ്ഭയം
നാസ്തി മൃത്യുസമഃ ശതരമരതപമഹം വുഃ.

16

“ഭഗവൻ!	“സപാമിൻ!	മൃത്യുസമഃ	മരണത്തിന്നു തുല്യം
പ്രാണിനാം	പ്രാണികൾക്ക്	ശതഃ	ഒരു ശത
മരണാത്	മരണത്തെക്കാൾ	ന;	ഇല്ലതന്നെ;
അന്യത്ര	മറ്റൊന്നിലും	അഹം	ഞാൻ
നിത്യം	ഏതൊരുകാലത്തിലും	അമരതപം	മരണമില്ലാത്ത അവസ്ഥയേയാണു്
ഭയം	ഭയമെന്നുള്ളത്		
ന അസ്തി;	ഇല്ല;	വുഃ.	പ്രാത്ഥിക്കുന്നതു്.

ഏവമുക്തസ്തദാ ബ്രഹ്മാ ദശഗ്രീവമുവാച ഹ
നാസ്തി സർവ്വമരതപം തേ വരമന്യം വൃണീഷ്യ മേ.

17

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	തേ,	നിന്നുക്കും,
ഉക്തഃ	പ്രാത്ഥിക്കപ്പെട്ടവനായ	മേ ഹ,	എന്നിന്നുതന്നെ,
ബ്രഹ്മാ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,	ന അസ്തി;	ഇല്ല;
ദശഗ്രീവം	ദശകണ്ഠനാടായി	അന്യം	മറ്റൊരതെങ്കിലും
തദാ	അസമയം	വരം	വരത്തെ
ഉവാച:	അരുളിച്ചെയ്തു;	വൃണീഷ്യ.	വരിച്ചുകൊൾക.
‘സർവ്വമരതപം	‘ഒരിക്കലും മരണമില്ലെന്ന അവസ്ഥ		

സുപണ്ണനാഗയക്ഷാണാം ദൈത്യദാനവരക്ഷസാം

അവല്യോഹം പ്രജാല്യക്ഷ ദേവതാനാം ച ശാശ്വത .

18

“പ്രജാല്യക്ഷ!	“പ്രജകൾക്കെല്ലാം	ദൈത്യദാനവ-	ദൈത്യന്മാർ, ദാനവ
	നാമനായുഃകോഃവ!	രക്ഷസാം	ന്മാർ, രക്ഷസ്സുകൾ
ശാശ്വത!	നിത്യനായുഃകോഃവ!		എന്നവർക്കും
അഹം,	അടിയൻ,	ദേവതാനാം ച	ദേവന്മാർക്കും
സുപണ്ണനാഗ-	ഗരുഡന്മാർ, നാഗന്മാ	അവല്യഃ.	അവല്യനായി ഭവിക്കേ
യക്ഷാണാം	ർ, യക്ഷന്മാർ എന്ന		ണം.
	വർക്കും		

ന ഹി ചിന്താ മമാന്യേഷു പ്രാണിഷ്വപരപൂജിത

തൃണഭൂതാ ഹി തേ മന്യേ പ്രാണിനാ മാനുഷാഭയഃ.

19

“അമരപൂജിത!	“ദേവവന്ദ്യ!	തേ	അ
മമ ഹി	എന്നിന്നുക്കളെ	മാനുഷാഭയഃ	മാനുഷാദികളായ
അന്യേഷു	മറ്റുള്ള പ്രാണികളുടെ	പ്രാണിനഃ	പ്രാണികൾ
പ്രാണിഷു	സംഗതിയിൽ	തൃണഭൂതാഃ	തൃണപ്രായന്മാരെന്നാ
ചിന്താ	ഭയമെന്നതേ		ണ്
ന;	ഇല്ല;	മന്യേ.	ഞാൻ വിചാരിക്കുന്ന
ഹി	എന്തെന്നാൽ		തു്.

ഏവമുക്തസ്തു ധർമ്മാത്മാ ഭഗഗ്രീവേണ രക്ഷസാ
ഉവാച വചനം ദേവഃ സഹ ദേവൈഃ പിതാമഹഃ
ഭവിഷ്യത്യേവമേതത്തേ വചോ രാക്ഷസപുഗവ.

20

“ രക്ഷസാ	“ രാക്ഷസനായ ഭഗഗ്രീ	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
ഭഗഗ്രീവേണ	വനാൽ	വചനം	വാക്യത്തെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഉവാച;	അരുളിച്ചെയ്തു;
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവനും	‘രാക്ഷസ-	} ‘രാക്ഷസോത്തമ!
ദേവൈഃ സഹ	ദേവന്മാരോടുകൂടി വ	പുഗവ!	
	ത്തിച്ചിരുന്നവനും	തേ	നിന്റെ
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവുമായ	വചഃ	പ്രാർത്ഥന
പിതാമഹഃ ദേവഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ	ഏവം	അപ്രകാരംതന്നെ
ഇ	ആ സമയം	ഭവിഷ്യതി.	ഭവിക്കുന്നതാണ്.

ശൃണു ചാപി വചോ ഭൂയഃ പ്രീതസ്ത്യഹം ശുഭം മമ.

21

“ ‘അപി ച	“ ‘എന്നുമാത്രമല്ല	ഭൂയഃ	മറ്റൊരു
ഇഹ	ഇക്കാര്യത്തിൽ	ശുഭം	ഹിതകരമായ
പ്രീതസ്ത്യ	പ്രസാദിച്ചവനായ	വചഃ	വരത്തെയും
മമ,	എന്റെ,	ശൃണു.	കേട്ടുകൊൾക.

ഇതാനി യാനി ശീഷ്യാണി പൂർവ്വമഗ്നൗ തപയാടനഘ
പുനസ്താനി ഭവിഷ്യന്തി തഥൈവ തവ രാക്ഷസ.

22

“ ‘അനഘ!	“ ‘ഭുവരഹിതനായ	ഇതാനി,	ആഇതിചെയ്യപ്പെട്ടു
രാക്ഷസ!	രാക്ഷസ!	താനി,	ആയവ, [വോ,
തപയാ	നിന്നാൽ	തവ	നിനക്ക്
പൂർവ്വം	മുമ്പ്	പുനഃ	വീണ്ടും
യാനി ശീഷ്യാണി	യാതൊരു ശിരസ്സുകൾ	തഥാ ഏവ	മുന്നേച്ഛാലേതന്നെ
അഗ്നൗ	അഗ്നിയിൽ	ഭവിഷ്യന്തി.	ഉളവാകുന്നതാണ്.

വിതരാമീഹ തേ സൗമ്യ വരം ചാന്യം ദുരാസദം.

23

“ ‘സൗമ്യ!	“ ‘വത്സ!	ദുരാസദം	മറ്റൊരും ലഭിപ്പാൻ പ്ര
ഇഹ	ഇപ്പോൾ	അന്യം	മറ്റൊരു[യാസമായുള്ള
തേ	നിനക്ക്	വരം ച	വരത്തെയും
		വിതരാമി.	ഞാൻ നൽകുന്നു.

മന്ദതസ്സവ രൂപം ച മനസാ യദ്യഥേച്ഛിതം
ഭവിഷ്യതി ന സന്ദേഹോ മദപരാത് തവ രാക്ഷസ.

24

“ ‘രാക്ഷസ!	“ ‘രാക്ഷസ!	യത്	യാതൊന്നോ അത്,
തവ	നിന്റെ	യഥാ	ഏപ്രകാരമോ അപ്ര
രൂപം ച	സ്വരൂപവും,	തവ	നിനക്ക് [കാരം,
മനസാ	മനസ്സുകൊണ്ട്	മദപരാത്	എന്റെവരബലത്താൽ
മന്ദതഃ	ഇഷ്ടം പോലെ	ഭവിഷ്യതി.	ഉണ്ടാകുന്നതാണ്,
ഇച്ഛിതം	ആഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടത്	ന സന്ദേഹഃ.	സംശയമില്ല.

ഏവം പിതാമഹോക്തസ്യ ദശഗ്രീവസ്യ രക്ഷസഃ
അഗ്നൗ ഹതാനി ശീഷാണി യാനി താസ്മത്പിതാനി വൈ. 25

“പിതാ- മഹോക്തസ്യ ദശഗ്രീവസ്യ രക്ഷസഃ ശീഷാണി അഗ്നൗ	“ബ്രഹ്മദേവനാൽ അരു ളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടവനായ ദശകണ്ഠനായ രാക്ഷസന്റെ ശിരസ്സുകൾ, അഗ്നിയിൽ	ഇതാനി യാനി താനി വൈ ഏവം ഉത്പിതാനി.	മോമം ചെയ്യപ്പെട്ടവ എവയോ അവയെല്ലാം, തന്നെ, പണ്ടെപ്പോലെതന്നെ ഉളവായി.
--	--	---	--

ഏവമുക്തവാ തു തം രാമ ദശഗ്രീവം പിതാമഹഃ
വിഭീഷണമഥോവാച വാക്യം ലോകപിതാമഹഃ. 26.

“രാമ! ലോകപിതാമഹഃ പിതാമഹഃ, തം ദശഗ്രീവം ഏവം	“ശ്രീരാമ! ലോകപിതാമഹനായ ബ്രഹ്മദേവൻ ആ ദശകണ്ഠനോടായി ഇപ്രകാരം	ഉക്തവാ, അഥ വിഭീഷണം തു വാക്യം ഉവാച.	ഉരചെയ്തു, അതിൽപിന്നെ വിഭീഷണനോടായി തന്റെ കാര്യത്തെക്കു റിച്ചു ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു.
--	--	---	---

വിഭീഷണ തപയാ വത്സ ധർമ്മസംഹിതബുദ്ധിനാ
പരിതുഷ്ടോഽസ്മി ധർമ്മാത്മൻ വരം വരയ സുവ്രത. 27

“ധർമ്മാത്മൻ! സുവ്രത! വത്സ! വിഭീഷണ!	“ധർമ്മബുദ്ധിഃയാദുകുടി യവനായി സർവ്വപ്രകാരത്തിലും ഉ ത്തമമായ തപസ്സി നെ നിർവ്വഹിച്ചവനായ ഉണ്ണി! വിഭീഷണ!	ധർമ്മസംഹിത- ബുദ്ധിനാ തപയാ പരിതുഷ്ടഃ അസ്മി; വരം വരയ.	ധർമ്മനിഷ്ഠയാൻ ബുദ്ധി യോടുകൂടിയ നിന്നാൽ ഞാൻ പരിപൂർണ്ണസം തൃപ്തിപൂണ്ടവനായിരി ക്കുന്നു; വേണ്ടുന്ന വരത്തെ ചോദിച്ചുകൊരുക.
---	--	---	--

വിഭീഷണസ്തു ധർമ്മാത്മാ പ്രോവാച പ്രണതോ വചഃ
വൃതഃ സർവ്വഗുണൈർന്നിത്യം ചന്ദ്രമാ രശ്മിഭിർത്ഥമാ. 28

“ചന്ദ്രമാഃ രശ്മിഭിഃ യഥാ, നിത്യം സർവ്വഗുണൈഃ വൃതഃ ധർമ്മാത്മാ	“ചന്ദ്രൻ കിരണങ്ങളാൽ എന്നപോലെ, എല്ലാജ്യോഴ്സും സർവ്വസർഗ്ഗഗുണങ്ങളോടു കൂടിയവനും ധർമ്മാത്മാവു ആയ	വിഭീഷണഃ, പ്രണതഃ തു വചഃ പ്രോവാച.	വിഭീഷണൻ, കാൽവണങ്ങിയവനാ യി ആ സമയം ഈ സദാകൃതത്തെ വിനയപൂർവ്വം ഉണർത്തി ച്ചു.
--	---	---	---

ഭഗവൻ കൃതകൃത്യാഹം യന്മ ലോകഗുരുഃ സ്വയം
പ്രീതേന യദി ദാതവ്യോ വരോ മേ ശുണ സുവ്രത.

29

“സുവ്രത!	“കേതസംരക്ഷണത പുരനായുഃജോവേ!	ദാതവ്യഃ	വരം നൽകപ്പെടത്ത ക്കവനായിരിക്കുന്നു
ഭഗവൻ!	ഭഗവാനേ!	യദി,	എന്നുള്ളതിനാൽ
ലോകഗുരുഃ	സമുലോകപിതാമഹ നാണല്ലോ	അഥം	അടിയൻ
സ്വയം;	നിന്തിരുവടി;	കൃതകൃത്യഃ;	കൃതാത്ഥനായി;
പ്രീതേന	പ്രസന്നനായിരിക്കുന്ന നിന്തിരുവടിയാൽ	മേ	എനിക്ക്
		വരഃ	ഇഷ്ടമായുള്ള വരം
		യത്	യാതൊന്നൊ അതിനെ
		ശുണ.	ചെവിക്കൊണ്ടൊളം.

പരമാപദ്ഗതസ്ത്വാപി ധർമ്മ മമ മതിദ്വേത്

അശിക്ഷിതം ച ബ്രഹ്മാസ്രം ഭഗവൻ പ്രതിഭാതു മേ.

30

“ഭഗവൻ!	“ഭഗവാനേ!	ഭവേത്;	ഉറച്ചുനില്ക്കുന്നമേ;
മമ	ഞാൻ	ച	അതുവുമല്ലാതെ
പരമാപദ്-	} അത്യാപത്തിലകപ്പെ ട്ടിരിക്കുമ്പോഴുംകൂടി,	ബ്രഹ്മാസ്രം	ബ്രഹ്മാസ്രം
ഗതസ്ത അപി		അശിക്ഷിതം	ഉപദേശമില്ലാതെ
ധർമ്മ	ധർമ്മത്തിൽ	മേ	എനിക്ക് [ന്നെ
മതിഃ	എന്റെ ബുദ്ധി	പ്രതിഭാതു.	സിദ്ധിയാകേണം.

യാ യാ മേ ജായതേ ബുദ്ധിശ്ചേഷ്ട യേഷ്ചാത്രമേഷ്ട ച

സാ സാ ഭവതു ധർമ്മിഷ്ഠാ തം തു ധർമ്മം ച പാലയേ.

31

“തം	“ആ	ബുദ്ധിഃ	ബുദ്ധി
ധർമ്മം ച	ധർമ്മം ഒന്നിനെത്തന്നെ	യേഷ്ച യേഷ്ച	ഏതേതു
	യാൺ	ആശ്രമേഷ്ട	അവസ്ഥകളിൽ
പാലയേ;	ഞാൻ പരിപാലിച്ചു	ജായതേ,	ഉദ്ഭൂതമാകുന്നുവോ,
	വരുന്നത്;	സാ സാ ച	അതെല്ലാംതന്നെ
തു	അതിനാൽ	ധർമ്മിഷ്ഠാ	പുണ്യത്തിൽ ഇല്ലയുള്ള
മേ	എന്റെ		തായ്ക്കെന്നെ
യാ യാ	യാതൊരു യാതൊരു	ഭവതു.	ഇരിക്കേണമേ.

ഏഷ മേ പരമോദാര വരഃ പരമകോ മതഃ

ന ഹി ധർമ്മാഭിരക്താനാം ലോകേ കിഞ്ചന ഭുല്ല്യഭം.

32

“പരമോദാര!	“കരുണാനിധിയായു ജോവേ!	ന;	ഇല്ല;
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	ഹി	ആകയാൽ
ധർമ്മാഭി-	} ധർമ്മത്തിൽതന്നെ ആ സക്തിപൂണ്ടവർക്ക്	മേ	എനിക്ക്
രക്താനാം		പരമകഃ	അസ്സത് കൃഷ്ടമായ്
ഭുല്ല്യഭം	ഭുല്ല്യാപമായുള്ളത്	മതഃ	അഭിമതമായുള്ളതാക
കിഞ്ചന	ഒന്നുംതന്നെ	ഏഷഃ	ഈ [ന്നു
		വരഃ.	വരം.

പുനഃ പ്രജാപതിഃ പ്രീതോ വിഭീഷണമുവാച ഹ
ധർമ്മിഷ്ടസ്തപം യഥാ വത്സ തഥാ ചൈതദ്ഭവിഷ്യതി.

33

“പ്രജാപതിഃ പുനഃ പ്രീതഃ വിഭീഷണം ഉവാച; ‘വത്സ!	“ബ്രഹ്മദേവൻ മുന്വേതിലും അധികം പ്രസാദിച്ചവനായി വിഭീഷണനോടായി അരുളിച്ചെയ്തു; ‘ഉണ്ണീ!	ധർമ്മിഷ്ടഃ ഹ തപം യഥാ തഥാ ഏതത് ച ഭവിഷ്യതി.	ധർമ്മിഷ്ടനായിതന്നെ നീ എപ്രകാരം വന്തിക്ക നവോ അപ്രകാരം ഇതും ഭവിക്കുന്നതാണ്.
--	--	---	--

യസ്താദ്രാക്ഷസയോനൌ തേ ജാതസ്യാമിത്രനാശന
നാധർമ്മേ ജായതേ ബുദ്ധിരമരതപം ദദാമി തേ.

34

“‘അമിത്രനാശന! “‘ശത്രുസംഹാരക! രാക്ഷസയോനൌ രാക്ഷസയോനിയിൽ ജാതസ്യാ തേ, ഉളവായ നിനക്ക്, അധർമ്മ അധർമ്മത്തിൽ ബുദ്ധിഃ ബുദ്ധി	ന ജായതേ യസ്താത്, തേ അമരതപം ദദാമി.	പ്രവേശിക്കാതിരിക്കുന്നു എന്നുള്ളതുകൊണ്ട്, ഉണ്ണിക്ക് ചിരഞ്ജീവിതപത്ത് ഞാൻ നൽകുന്നു.
--	---	---

[വിഭീഷണൻ ആവശ്യപ്പെടാത്തതായ ചിരഞ്ജീവിതപത്ത് എന്നപോലെതന്നെ, ധർമ്മത്തിൽ
ന്നെ, ആസക്തിയോടുകൂടിയവർക്ക് അപ്രാർത്ഥിതമായ സുഖങ്ങളും ഉണ്ടാകുന്നതാണെന്നു ബോധിപ്പിക്കേ
ണ്ടതാകുന്നു. (തിലകം)]

കുന്ദകേണ്ഡായ തു വരം പ്രയച്ഛന്തമരിന്ദമ

പ്രജാപതിം സുരാഃ സർവ്വേ വാക്യം പ്രാഞ്ചലയോഽബ്രവൻ.

35

“അരിന്ദമ! സുരാഃ സർവ്വേ, കുന്ദകേണ്ഡായ വരം പ്രയച്ഛന്തം	“ശത്രുമൃഗനായ ദേവന്മാർ [ശ്രീരാമ! എല്ലാവരും, കുന്ദകേണ്ഡന്നായ്ക്കൊണ്ട് വരത്തെ നൽകുവാൻ തയ്യാറായിരുന്ന	പ്രജാപതിം, തു പ്രാഞ്ചലയഃ വാക്യം അബ്രവൻ.	ബ്രഹ്മദേവനോടായി, ആ സമയം അഞ്ചലികുപ്പിയവരായി ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.
--	--	---	--

ന താവത് കുന്ദകേണ്ഡായ പ്രദാതവ്യോ വരസ്തഥാ

ജാനീഷേ ഹി യഥാ ലോകാൻ ത്രാസയത്വേഷ ദുർമ്മതിഃ.

36

“‘കുന്ദകേണ്ഡായ തഥാ താവത് വരഃ പ്രദാതവ്യഃ ന; ഹി	“‘കുന്ദകേണ്ഡന്നായ്ക്കൊ നിന്തിരുവടിയാൽ[ണ്ട് ഇപ്രകാരം പൂണ്ണമായ വരം നൽകപ്പെടാതിരിപ്പാ ൻ തിരുവുള്ളമുണ്ടാ കേണം; എന്തെന്നാൽ	ഏഷഃ ദുർമ്മതിഃ ലോകാൻ യഥാ ത്വാസയതി ജാനീഷേ.	ഇവൻ ദുഷ്ടബുദ്ധികയ്ക്കൊണ്ട് ലോകങ്ങളെ ഏതുത്തോളം വിറപ്പിക്കുന്നു എന്നുള്ള സംഗതി നിന്തിരുവടിക്ക് അറി വുള്ളതാണല്ലോ.
--	--	---	---

നന്ദനേന്ദ്രസുരസഃ സപ്ത മഹേന്ദ്രാനന്ദരാ ദശ
അനേന ഭക്ഷിതാ ബ്രഹ്മൻ ഗൃഹയോ മാനുഷാദയഃ

37

“ ‘ബ്രഹ്മൻ!	“ ‘ബ്രഹ്മദേവ!	ദശ	പത്തുപേരും
നന്ദന	നന്ദനാദ്യാനത്തിൽ	മാനുഷാദയഃ	മനുഷ്യശൃംഗമാരും
സപ്ത അസ്തരസഃ	ഏഴു അസ്തരസ്സുകളും	ഗൃഹയഃ	ഗൃഹിമാരും
മഹേന്ദ്രാനന്ദ- } ഇന്ദ്രന്റെ പരിവാരജ		അനേന	ഇവനാൽ
ചരാഃ }	നങ്ങൾ	ഭക്ഷിതാഃ.	വിഴുങ്ങപ്പെട്ടു.

വരവ്യാജേന മോഹോ ഹി ദീയതാമസ്യ രക്ഷസഃ
ലോകാനാം സപസ്തി ചൈവം സ്വാദ്ഭവേദസ്യ ച സമ്മതിഃ. 38

“ ‘അസ്യ	“ ‘ഇ	സ്വാത്	അയാൽ
രക്ഷസഃ	രാക്ഷസന്	ലോകാനാം ച	ലോകത്തിന്നെല്ലാം
വരവ്യാജേന	വരമെന്ന വ്യാജത്താൽ	സപസ്തി;	തന്നെ
മോഹഃ	സ്വബോധമില്ലാതിരി	അസ്യ	ക്ഷേമമായിരിക്കുന്നതാ
ഹി	മാത്രം [ക്കുന്ന അവസ്ഥ	സമ്മതിഃ ച	ഇവന് [ണ്;
ദീയതാം;	നൽകപ്പെട്ടെട്ടു;	ഭവേത്.	നിബ്ബന്ധമായിരുകയും
ഏവം	ഇപ്രകാരം		ചെയ്യും.

ഏവമുക്തഃ സുരൈർബ്രഹ്മാ ദേവീമേവാന്വചിന്തയത്
ചിന്തിതാ ചോപതസ്ഥേന്ദസ്യ പാർപം ദേവീ സരസ്വതീ. 39

“ ‘ഏവം	“ ‘ഇപ്രകാരം	അന്വ-	മനസ്സുകൊണ്ട്
സുരൈഃ	ദേവന്മാരാൽ	ചിന്തയത്;	ചിന്തിച്ചു;
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവനായ	ചിന്തിതാ	സ്മരിക്കപ്പെട്ടവളായ
ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മദേവൻ	സരസ്വതീ	സരസ്വതീദേവിയും
ദേവീം	വാണീദേവിയെ	ദേവീ ച	ബ്രഹ്മദേവന്റെ
ഏവ	അക്ഷണംതന്നെ	അസ്യ	സന്നിധാനത്തിൽ
		പാർപ	പ്രത്യക്ഷയായി.
		ഉപതസ്ഥേ.	

പ്രാഞ്ചലിഃ സാ തു പാർപസ്ഥാ പ്രാഹ വാക്യം സരസ്വതീ
ഇയമഭ്യാഗതാ ദേവ കിം കാതും കരവാഞ്ചരം. 40

“ ‘പാർപസ്ഥാ	“ ‘അരികിൽ വർത്തിച്ചു	ഇയം	ഇതാ
സാ	അ [വളായ	അഭ്യാഗതാ	വന്നിരിക്കുന്നവളായ
സരസ്വതീ,	വാണീഭഗവതി,	അഹം	ഇവൾ
പ്രാഞ്ചലിഃ,	കൈകൃഷ്ടിക്കൊണ്ട്,	തു	ഇപ്പോൾ
വാക്യം പ്രാഹ;	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു;	കിംകാതും	എന്തൊരു കൃത്യമാണ്
‘ദേവ!	‘ദേവ!	കരവാണി?	ചെയ്യേണ്ടതായുള്ളത്?

പ്രജാപതിസ്തു താം പ്രാപ്താം പ്രാഥ വാക്യം സരസ്വതീം
വാണി തപം രാക്ഷസേന്ദ്രാസ്യേ ഭവ യാ ദേവതേഷ്വിതാ.

41

“പ്രജാപതിഃ	‘ബ്രഹ്മാവും	ദേവതേഷ്വിതാ	ദേവന്മാരാൽ അപേ
പ്രാപ്താം	പ്രത്യക്ഷമായ		ക്ഷിക്കപ്പെട്ടവളായ
താം	ആ	യാ	യാതൊരു
സരസ്വതീം	വാണിമാതാവിനോടാ	തപം,	ഭവതി,
വാക്യം	ഇപ്രകാരം [യ]	രാക്ഷസേ-	രാക്ഷസേന്ദ്രന്റെ വാ
പ്രാഥ;	അരുളിച്ചെയ്തു;	ന്ദ്രാസ്യേ ഭവ.’}	ക്കിൽ ഉൾപ്പെക്ക് പ്രേ
‘വാണി!	‘ഹേ വാണി!		രണമെഴുത്താം.’

തഥേത്യുക്തവാ പ്രവിഷ്ടാ സഃ പ്രജാപതിരഥാബ്രവീത്
കുന്ദകേണ്ണ മഹാബാഹോ വരം വരയ് യോ മനുഃ.

42

“സാ	“ആ ദേവി	അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;
‘തഥാ’	‘കല്പനപേക്ഷെ’	‘മഹാബാഹോ!	‘മഹാബാഹുവായ
ഇതി	എന്ന്	കുന്ദകേണ്ണ!	കുന്ദകേണ്ണ!
ഉക്തവാ	ഉണർത്തിച്ചശേഷം	യഃ	യാതൊന്ന്
പ്രവിഷ്ടാ;	(കുന്ദകേണ്ണന്റെ രസന	മതഃ	മനസ്സിൽ തോന്നുന്നു
	യിൽ) ഉൾപ്പെടി;		വോ ആ
പ്രജാപതിഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ	വരം വരയ്.	വരത്തെ ചോദിച്ചു
അഥ	ഇപ്രകാരം		കൊരുക.’

കുന്ദകേണ്ണസ്തു തദാക്യം ശ്രുതവാ വചനമബ്രവീത്
സ്വപത്നം വഷാണുനേകാനി ദേവദേവ മമേഷ്വിതം.

43

“കുന്ദകേണ്ണഃ	“കുന്ദകേണ്ണൻ	‘ദേവ ദേവ!	‘ദേവേശ്വര!
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	അനേകാനി	അനേകം
ശ്രുതവാ, തു	കേട്ട്,	വഷാണി	സംവത്സരകാലം
വചനം	ഈ മൊഴി	സ്വപത്നം	ഉറങ്ങുവാനായാണ്
അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;	മമ	എനിക്ക്
		ഈഷ്വിതം.’	ആഗ്രഹം.’

ഏവമസ്ത്വിതി തം ചോക്തവാ പ്രായാദബ്രഹ്മാ സുരൈഃ സമം
ദേവീ സരസ്വതീ ചൈവ രാക്ഷസം തം ജഹേയ പുനഃ.

44

“ബ്രഹ്മാ	“ബ്രഹ്മദേവൻ	പ്രായാത്;	അന്തർധാനം ചെയ്തു;
‘ഏവം അസ്തു’	‘അപ്രകാരം തന്നെ	ഏവ ച	ഉടനെതന്നെ
	ആവട്ടെ’	സരസ്വതീ	} വാണി ഭഗവതിയും
ഇതി	എന്ന്	ദേവീ ച	
തം	അവനോടായി	തം	ആ
ഉക്തവാ,	അരുളിച്ചെയ്തു,	രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ
സുരൈഃ സമം	ദേവന്മാരോടും കൂടി	പുനഃ ജഹേയ.	വിട്ടുകുന്നു.

ബ്രഹ്മണാ സഹ ദേവേഷു ഗതേഷു ച നഭഃസ്ഥലം
വിമുക്തോഽസൗ സരസ്വത്യാ സ്ഥാം സംജ്ഞാം ച തതോ ഗതഃ. 45

“ബ്രഹ്മണാ സഹ ദേവേഷു ച നഭഃസ്ഥലം ഗതേഷു, തതഃ	} “ബ്രഹ്മദേവനൊന്നി ച്ച് ദേവന്മാരും ആകാശത്തെ പ്രാപിച്ചപ്പോൾ, ആ സമയം	സരസ്വത്യാ ച സരസ്വതീദേവിയാലും വിമുക്തഃ വെടിയപ്പെട്ടവനായ അസൗ, ഇവൻ, സ്ഥാം സംജ്ഞാം സ്വയംബുദ്ധി ഗതഃ. കയ്ക്കൊണ്ടു.
--	---	--

കുന്ദകണ്ഠസ്തു ഭുഷാത്മാ ചിന്തയാമാസ ഭുവിതഃ
ഈദൃശം കിമിദം വാക്യം മമാദ്യ വദനാച്ഛൃതം. 46

“ഭുഷാത്മാ കുന്ദകണ്ഠഃ, തു ഭുവിതഃ ചിന്തയാമാസ; 'അദ്യ	“ഭുഷാത്മാവായ കുന്ദകണ്ഠൻ, ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച് ഉജ്ജം നൊന്നുകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം ചിന്തപൂണ്ടു; 'ഇപ്പോൾ	മമ വദനാത് ച്ഛൃതം ഇദം വാക്യം, കിം ഈദൃശം?	എന്റെ മുഖത്തിൽനിന്ന് നിശ്ക്രിമിച്ചതായ ഈ വാക്ക്, എന്താണ് ഇങ്ങിനെയായിരുന്നത്?
--	---	--	--

അഹം വ്യാമോഹിതോ ദേവൈരിതി മന്വേ തദാഗതൈഃ
ഏവം ലബ്ധവരാഃ സർവ്വേ ഭ്രാതരോ ദീപ്തതേജസഃ
ശ്ലേഷാതകവനം ഗതവാ തത്ര തേ നൃവസൻ സുഖം. 47

“‘തത് ആഗതൈഃ ദേവൈഃ അഹം വ്യാമോഹിതഃ ഇതി മന്വേ' തേ ഭ്രാതാഃ സർവ്വേ	“‘ആസമയം കൂടെവന്നിരുന്ന ദേവന്മാരാൽ ഞാൻ അന്ധാളിപ്പിക്കപ്പെട്ട എന്ന് [പോയി ഞാൻ കരുതുന്നു' ആ സഹോദരന്മാർ എല്ലാവരും	ഏവം ലബ്ധവരാഃ, ദീപ്തതേജസഃ ശ്ലേഷാതക- വനം ഗതവാ തത്ര സുഖം നൃവസൻ.	ഇപ്രകാരം വരങ്ങൾ നേടിയവരാ യി, കാന്തിചിന്നുന്നവരായി ശ്ലേഷാതകമെന്ന തക്ക ഒരു പിതാവിന്റെ വ ചെന്ന് [നത്തിൽ അവിടെ സുഖമായി വസിച്ചു.
--	--	--	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ദശമഃ സ്കന്ധഃ = പത്താംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21133; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 409.

ഏകാദശഃ സ്കന്ധഃ = പതിനൊന്നാംസ്കന്ധം.

[രാവണലങ്കാപ്രാപ്തിഃ = രാവണൻ ലങ്കയെ കയ്ക്കലാക്കുന്നത്.]

സുമാലീ വരലബ്ധാംസ്തു ജ്ഞാതപാ ചൈതാൻ നിശാചരാൻ
ഉദതിഷ്ടദ്ഭയം തൃക്തപാ സാനുഗഃ സ രസാതലാത്.

1

“സഃ	“ആ	തു	ആ സമയം
സുമാലീ,	സുമാലി,	ഭയം	ഭീതിയെ
ഏതാൻ	ആ	തൃക്തപാ,	വെടിഞ്ഞ്,
നിശാചരാൻ,	രാക്ഷസന്മാരെ	രസാതലാത്	രസാതലമെന്ന അധോ
വരലബ്ധാൻ	ഉത്കൃഷ്ടവരങ്ങൾ		ലോകത്തിൽനിന്ന്
	ലഭിച്ചവരായി	സാനുഗഃ ച	അനുചരന്മാരോടുകൂടി
ജ്ഞാതപാ,	കേട്ടറിഞ്ഞ്,	ഉദതിഷ്ടത്.	മേല്പോട്ടുവന്നു.

മാരിചശ്ച പ്രഹസ്തശ്ച വിരൂപാക്ഷോ മഹോദരഃ

ഉദതിഷ്ഠൻ സുസംരബ്ധാഃ സചിവാസ്തസ്യ രക്ഷസഃ.

2

“തസ്യ	“ആ	മാരിചഃ ച	മാരിചനും
രക്ഷസഃ	രാക്ഷസന്റെ	പ്രഹസ്തഃ	പ്രഹസ്തനും
സചിവാഃ	മന്ത്രിമാരും	വിരൂപാക്ഷഃ ച	വിരൂപാക്ഷനും
സുസംരബ്ധാഃ	ഉററുബന്ധമുറക്കൊ	മഹോദരഃ	മഹോദരനും
	ണ്ടവരമായ	ഉദതിഷ്ഠൻ.	കയറിവന്നു.

സുമാലീ സചിവൈഃ സാഖം വൃതോ രാക്ഷസപുംഗവൈഃ

അഭിഗമ്യ ദശഗ്രീവം പരിഷ്വജ്യേദമബ്രവീത്.

3

“രാക്ഷസ-	“രാക്ഷസോത്തമന്മാ	ദശഗ്രീവം	ദശമുഖനെ
പുംഗവൈഃ	രാൽ	അഭിഗമ്യ	അടുത്ത്
വൃതഃ	ചൂഴ്പ്പെട്ടവനായ	പരിഷ്വജ്യ	അലിംഗനംചെയ്ത്
സുമാലി,	സുമാലി,	ഇദം	ഇപ്രകാരം
സചിവൈഃ	മന്ത്രിമാരോടുകൂടി	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.
സാഖം			

ദിഷ്ട്വാ തേ വത്സ സംപ്രാപ്തശ്ചിന്തിതോടയം മനോരമഃ

യസ്തഥം ത്രിഭുവനത്രേഷ്യാല്പബ്ധവാൻ വരമുത്തമം.

4

“വത്സ!	“വത്സ!	ലബ്ധവാൻ;	പ്രാപിച്ചു;
തേ	നിന്റെ	സംപ്രാപ്തഃ	നേടപ്പെട്ടതായ
ദിഷ്ട്വാ	ഭാഗ്യാതിരേകത്താൽ	യഃ	യാതൊരു
തഥം	നീ	അയം	ഇത്
ത്രിഭുവന-	ബ്രഹ്മദേവകൽനിന്ന്	ചിന്തിതഃ	(ഞങ്ങളാൽ) അഗ്രാഹി
ത്രേഷ്യാത്			ക്കപ്പെട്ടിരുന്നതായ
ഉത്തമം വരം	ഉത്തമമായ വരത്തെ	മനോരമഃ.	മനോരമംതന്നെ.

യത് കൃതേ ച വയം ലങ്കാം തൃക്തവാ യാതാ രസാതലം
തദ്ഗതം നോ മഹാബാഹോ മഹദ്വിഷ്ണുതം ഭയം.

5

“‘മഹാബാഹോ! “‘മഹാബാഹുവായ	വിഷ്ണുതം	വിഷ്ണുവിനാൽ വരത്ത
വയം	ഞങ്ങൾ	പ്പെട്ടതും
യത് കൃതേ	യാതൊന്നു കാരണം	മഹത് ച
ലങ്കാം തൃക്തവാ	ലങ്കയെ വെടിഞ്ഞ്	അ സഹ്യവുമായ
രസാതലം	രസാതലത്തിലേയ്ക്ക്	തത് ഭയം
യാതാഃ,	ചെല്ലുകയുണ്ടായാ,	നഃ ഗതം.
		ഞങ്ങൾക്കു നീങ്ങിക്കഴി
		ഞ്ഞു.

അസക്തത്ഭവാദ്ഭീതാഃ പരിത്യജ്യ സ്വമാലയം
വിദൂതാഃ സഹിതാഃ സുദ്യേ പ്രവിഷ്ടാഃ സ്മ രസാതലം.

6

“തദ്ഭയാത് “ആ വിഷ്ണുവിനാലുണ്ടാ	വിദൂതാഃ,	അമ്പരന്ന്,
യീരുന്ന ഭീതികാരണം	സ്വം	തങ്ങളുടെ
സദ്യേ	എല്ലാവരും	ആലയം
സഹിതാഃ	ഒന്നിച്ചു്,	പരിത്യജ്യ
അസക്തത്	} കൂടെക്കൂടെ ആപത്തി	വിട്ട്
ഭീതാഃ		} ലകപ്പെട്ടവരായി
		പ്രവിഷ്ടാഃ സ്മ.
		ചെന്നൊളിച്ചിരുന്നു.

അസ്തഭീയാ ച ലങ്കേയം നഗരീ രാക്ഷസോചിതാ
നിവേശിതാ തവ ഭ്രാന്താ ധനാഖ്യക്ഷേണ ധീമതം.

7

“‘ലങ്കാ നഗരീ “‘ലങ്കാപുരം	തവ ഭ്രാന്താ	ഭവാന്റെ സഹോദര
രാക്ഷസോചിതാ	രാക്ഷസക്തകതായി	ധീമതാ
അസ്തഭീയാ;	നമ്മുടെതായിരുന്നു;	മിടുക്കനുമായ
ച ഇയം	എന്നിട്ടും ഇത്	ധനാഖ്യക്ഷേണ
		കുബരനാൽ
		നിവേശിതാ.
		കയ്യിലാക്കപ്പെട്ടു.

യദി നാമാത്ര ശക്യം സ്ത്വാത് സാഗ്ദ്ധാ ഭാനേന വാട്നാല
തരസാ വാ മഹാബാഹോ പ്രത്യാനേതും കൃതം ഭവേത്.

8

“‘അനഘ! “‘ആപത്തൊഴിഞ്ഞ	യദി നാമ	എങ്ങിനെയായാലും
വദന!	പ്രത്യാനേതും	വീണ്ടെടുപ്പാൻ
മഹാബാഹോ!	കയ്യുക്കാൻവനെ!	ശക്യം സ്ത്വാത്,
സാഗ്ദ്ധാ	സാമോപായത്താലൊ	അത്ര
ഭാനേന വാ	ഭാനത്താലൊ,	ഇപ്പോൾ
തരസാ വാ	ഭണ്ഡാപായത്താലൊ,	കൃതം ഭവേത്,
		അഗ്രഹം സാധിച്ചതാ
		യ്ത്തീരുന്നതാണ്.

തപം തു ലങ്കേശ്വരസ്താത ഭവിഷ്യസി ന സംശയഃ
സദ്യേഷാം നഃ പ്രഭീശ്വൈവ ഭവിഷ്യസി മഹാബല

9

“മഹാബല! “മഹാബലശാലിയായ	ഏവ ച	എന്നു മാത്രമല്ല
താത!	വത്സ!	നഃ സദ്യേഷാം
തപം തു	നീയും	ഞങ്ങൾ എല്ലാവർക്കും
ലങ്കേശ്വരഃ	} ലങ്കാധിപതിയായി തി	പ്രഭുഃ
ഭവിഷ്യസി;		} രുന്നതാണ്;
		ഭവിഷ്യസി,
		സംശയഃ ന.
		തീർച്ചതന്നെ.

അഥാബ്രവീദുശഗ്രീവോ മാതാമഹമുപസ്ഥിതം
വിത്തേഃശാ ഗുരുരസ്താകം നാഹംസേ വക്തുമീദൃശം.

10

“ദശഗ്രീവഃ, ഉപസ്ഥിതം	“ദശമുഖൻ, താൻതന്നെ നേരിൽ വന്നവനായ	‘വിഃത്തേഃ അസ്താകം ഗുരുഃ; ഇതദൃശം വക്തും ന അഹംസേ.’	‘കുഃബരൻ ഞങ്ങൾക്ക് ജ്യേഷ്ഠനാണ്; ഇങ്ങിനെ അങ്ങ് പറയുന്നത് ഉചിതമല്ല.’
മാതാമഹം അഥ അബ്രവീത്;	മാതാമഹനോടായി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;		

സാമ്ലാപി രാക്ഷസേഭ്യേണ പ്രത്യാഖ്യാതോ ഗരീയസാ
കിഞ്ചിന്നാഹ തദാ രക്ഷോ ജ്ഞാതാ തസ്യ ചികീർഷിതം.

11

“രക്ഷഃ രാക്ഷസേഭ്യേണ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠനായ ദശമുഖനാൽ, ഗരീയസാ സാമ്ലാ അപി പ്രത്യാഖ്യാതഃ,	“രാക്ഷസനായസുമാലി രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠനായ ദശമുഖനാൽ, ജ്യേഷ്ഠനോടുകൂടി സാമത്താലും അതേതന്നെ നിരസിക്ക പ്പെട്ടവനായി	തസ്യ ചികീർഷിതം ജ്ഞാതാ, തദാ കിംചിത് ന അഹം.	അവന്റെ മുന്നോഭാവത്തെ കണ്ട്, ആ സമയം ഒന്നും ഉറിയുകാതിരുന്ന.
--	---	--	--

കസ്യചീത്തപഥ കാലസ്യ വസന്തം രാവണം തതഃ
ഉക്തവന്തം തഥാ വാക്യം ദശഗ്രീവം നിശാചരഃ
പ്രഥസ്തഃ പ്രശ്രിതം വാക്യമിദമാഹ സകാരണം.

12

“കസ്യചിത് } കാലസ്യ അഥ } പ്രഥസ്തഃ നിശാചരഃ, തതഃ വസന്തം ത വാക്യം തഥാ	“ചിലനാൾ ചെന്ന തിൽപിന്നെ പ്രഥസ്തന്നെ അരക്കൻ അവിടെത്തന്നെ വസിച്ചിരുന്നവനും, ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച് അഭിപ്രായത്തെ അപ്രകാരം	ഉക്തവന്തം ദശഗ്രീവം രാവണം, ഇദം പ്രശ്രിതം സകാരണം വാക്യം അഥ.	ഉരചെയ്തവനുമായ ദശകണ്ഠനായ രാവണനോടായി ഇപ്രകാരം വിനയയുക്തവും കാരണസഫിതവുമായ വാക്യത്തെ ബോധിപ്പിച്ചു.
---	--	--	---

ദശഗ്രീവ മഹാബാഹോ നാഹംസ്തപം വക്തുമീദൃശം
സൗഭാത്രം നാസ്തി ശുഭാണാം ശുഭേ ചേദം വചോ മമ.

13

“‘മഹാബാഹോ! ദശഗ്രീവ! ഇതദൃശം തപം വക്തും അഹം ന;	“‘മഹാബാഹുവായ ദശമുഖ! ഇപ്രകാരം ഭവാനു ഉരചെയ്താൻ പാടുള്ളതല്ല;	ശുഭാണാം സൗഭാത്രം നാസ്തി; മമ ഇദം വചഃ ച ശുഭം.	ശുഭന്മാക്ക് ഭാതുസ്സേഹം എന്നത് പാടുള്ളതല്ല; എന്റെ ഈ മൊഴിയും ചെവിക്കൊണ്ടാലും.
---	--	--	--

അഭിതിശ്ച ദിതിശ്ചൈവ ഭഗിന്യേ സഹിതേ ഹിതേ
ഭാത്യേ പരമരൂപിണ്യേ കശ്യപസ്യ പ്രജാപതേ.

14

“അഭിതിഃ ദിതിഃ ച ഭഗിന്യേ ച; ഹിതേ;	“അഭിതിയും ദിതിയും സഃമാദരിമാരാണ്; അന്യോന്യപ്രീതിക യ്ക്കോണ്ടവർ;	പരമരൂപിണ്യേ; മഹാരൂപവതികൾ; കശ്യപസ്യ } കശ്യപപ്രജാപതിക്ക് പ്രജാപതഃ } സഹിതേ } ഒന്നിച്ചുള്ള ഭാത്യേ ഏവ. പതിമാരുംതന്നെ.
---	---	--

അഭിതിജനയാമാസ ദേവാംസ്രിഭവനേശപരാൻ
ദിതിസ്തപജനയത് പുത്രാൻ കശ്യപസ്യാത്മസംഭവാൻ.

15

“അഭിതിഃ കശ്യപസ്യ ആത്മസംഭവാൻ ത്രിഭുവ- നേശപരാൻ }	“അഭിതി കശ്യപമഹർഷിക്ക് ഔരസപുത്രന്മാരായി തൈലോക്യാധിപന്മാ രായ	ദേവാൻ ദേവകളെ ജനയാമാസ; പെറു; ദിതിഃ തു ദിതിയും പുത്രാൻ പുത്രന്മാരെ അജനയത്. പ്രസവിച്ചു.
--	--	--

ദൈത്യാനാം കില ധർമ്മജ്ഞ പുരീയം സവനാസ്തവാ
സപവ്താ മഹീ വീര തേഭവൻ പ്രഭവിഷ്ണവഃ.

16

“ധർമ്മജ്ഞ! വീര! സവനാസ്തവാ സപവ്താ മഹീ,	{ “അതാത് ജാതിക്കുള്ള ആചാരങ്ങളെപ്പറ്റി അറിവുള്ളവനായ ഘോ വീര! കാടും കടലും അടക്കം കുന്നുകളടക്കം ഭൂലോകവും,	ഇയം പുരീ, ഈ നഗരവും, ദൈത്യാനാം ദിതിപുത്രന്മാർക്കുള്ള തെന്ന് കില; ആക്കും അറിവുള്ളതാ തേ അവർ [ണല്ലോ; പ്രഭവിഷ്ണവഃ മഹാ പ്രഭാവശാലിക അഭവൻ. വിളങ്ങി. [ളായി
---	---	---

നിഹത്യ താംസ്തു സമരേ വിഷ്ണു പ്രഭവിഷ്ണു
ദേവാനാം വശമാനീതം തൈലോക്യമിദമവ്യയം.

17

“പ്രഭവിഷ്ണു വിഷ്ണുനാ, താൻ സമരേ നിഹത്യ, ഇദം	“സർവ്വശക്തനായ വിഷ്ണുവിനാൽ, അവരെ പോരിൽ കൊന്ന്, ഈ	തൈലോക്യാ തു തൈലോക്യാധിപത്വം ദേവാനാം ദേവകൾക്ക് [മുഴുവനും അവ്യയം ശാശ്വതമായി വശം ആനീതം. അധീനത്തിലാക്കപ്പെട്ടു.
---	--	--

നൈതദേകോ ഭവാനേവ കരിഷ്യതി വിപശ്ചയം
സുരാസുരൈരാചരിതം തത് കരുഷ്യ വചോ മമ.

18

“ഭവാൻ ഏകഃ ഏവ ഏതത് വിപശ്ചയം ന കരിഷ്യതി;	“ഭവാൻ ഭവൻ മാത്രം ഈ വിപരീത കൃത്യം ചെയ്തതായി വരിക യില്ല;	സുരാസുരൈഃ ദേവകളാലും അസുര ന്മാരാലും ആചരിതം; ആചരിക്കപ്പെട്ടതാണ്; തത് ആകയാൽ മമ എന്റെ [ചെയ്താലും]. വചഃ കരുഷ്യ. ഉപദേശപ്രകാരം
--	---	--

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ പ്രവൃഷ്ടേനാന്തരാത്മനാ
ചിന്തയിതപാ മുഹൂർത്തം വൈ ബാധമിത്യേവ സോഽബ്രവീത്. 19

“സഃ	“ആ	പ്രവൃഷ്ടന	തൃപ്തിപുണ്ട
ദശഗ്രീവഃ,	ദശകണ്ഠൻ,	അന്തരാത്മനാ	} മനസ്സോടുകൂടിയവനാ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഏവ,	
ഉക്തഃ,	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായി,	‘ബാധം,’	‘ശരി,’
മുഹൂർത്തം വൈ	ചെറുനേരം	ഇതി	എന്ന്
ചിന്തയിതപാ,	ആലോചിച്ചു്,	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

സ തു തേനൈവ ഹഷ്ഠേണ തസ്മിന്നഹനി വീര്യവാൻ
വനം ഗതോ ദശഗ്രീവഃ സഹ തൈഃ ക്ഷണദാചരൈഃ. 20

“സഃ	“ആ	ക്ഷണദാ-	} അരക്കരൊന്നിച്ചു്,
വീര്യവാൻ	വീര്യശാലിയായ	ചരൈഃ സഹ	
ദശഗ്രീവഃ,	രാവണൻ,	തസ്മിൻ	അതേ
തേന	ആ	അഹനി തു	ദിവസംതന്നെ
ഹഷ്ഠേണ ഏവ	ഉത്സാഹത്തോടുകൂടി	വനം	വനത്തിലേക്കു
തൈഃ	ആ	ഗതഃ.	പുറപ്പെട്ടു.

ത്രികുടസ്ഥഃ സ തു തദാ ദശഗ്രീവോ നിശാചരഃ
പ്രേഷയാമാസ ദൂത്യേന പ്രഹസ്തം വാക്യകോവിദം. 21

“സഃ	“ആ	വാക്യകോവിദം	വാക്യചതുരനായ
നിശാചരഃ	നക്തഞ്ചരനായ	പ്രഹസ്തം തു .	പ്രഹസ്തനെത്തന്നെ
ദശഗ്രീവഃ,	ദശകണ്ഠൻ,	തദാ	ആ സമയം
ത്രികുടസ്ഥഃ	{ ലങ്കനിലൂന്നതായ ത്രികുടപദ്മതത്തിലെ ത്തിയവനായി	ദൂത്യേന	ദൂതവാക്യത്തോടുകൂടി
		പ്രേഷയാമാസ.	പറഞ്ഞയച്ചു.

പ്രഹസ്ത ശീശ്രൂം ഗച്ഛ തപം ബ്രഹ്മി നൈർജ്ജതപംഗവം
വചസാ മമ വിത്തേശം സാമപ്യുച്ഛമിദം വചഃ. 22

“‘പ്രഹസ്ത!	“‘പ്രഹസ്ത!	മമ	എന്റെ
സാമപ്യുച്ഛം	{ ഒന്നാമതായി സാമോ പായം പ്രയാഗിക്കേ ണ്ടതാകയാൽ	വചസാ,	ആജ്ഞകയ്ക്കാണ്,
		തപം	അങ്ങ്
നൈർജ്ജത- പംഗവം	{ നൈർജ്ജതരെന്ന പിശാ ചക് മുമ്പനായ	ശീശ്രൂം ഗച്ഛ ;	വേഗംചെല്ലുക ;
		വചഃ	സംഗതിയേയും
വിത്തേശം	ക്ഷബരനോടായി	ഇദം	ഇപ്രകാരം
		ബ്രഹ്മി.	അറിയിക്കുക.

ഇയം ലങ്കാ പുരീ രാജൻ രാക്ഷസാനാം മഹാത്മനാം
തപയാ നിവേശിതാ സൗമ്യ നൈതദ്യുക്തം തവാനഘ.

23

“അനഘ!	“പാപരഹിതനും	ഇയം	ഇത്
സൗമ്യ!	സദ്വൃത്തനുമായ	തപയാ	ഭവാനാൽ
രാജൻ!	രാജാഭവ!	നിവേശിതാ;	കഷ്ടപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു;
ലങ്കാ പുരീ	ലങ്കാനഗരം	ഏതത്	ഇത്
മഹാത്മനാം	മഹാപരാക്രമികളായ	തവ	അങ്ങയ്ക്ക്
രാക്ഷസാനാം;	രാക്ഷസന്മാരുടെതാ	യുക്തം ന.	യുക്തമല്ല.
	ൺ;		

തദ്ഭവാൻ യദി നോ ഹ്യദ്യ ദദ്യാദതുലവിക്രമ
കൃതാ ഭവേന്മമ പ്രീതിർധമ്നൈവാനുപാലിതഃ.

24

“അതുല-	“നിസ്തുലപരാക്രമ	ധമ്നഃ ഹി	ധമ്നവും
വിക്രമ!	ശാലിയായവനേ!	അനുപാലിതഃ;	പാലിക്കപ്പെട്ടതായിരുന്നതാണ്;
തത്	അകയാൽ		
ഭവാൻ,	അങ്ങ്,	ച,	എന്നുമാത്രമല്ല,
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	മമ	എന്റെ
നഃ	ഞങ്ങൾക്കായ്ക്കാണ്	പ്രീതിഃ ഏവ	സൗഹൃദ്യം
ദദ്യാത്;	തിരിയെത്തരേണ്ടതാ	കൃതാ ഭവേത്.	സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടതായിരും.
യദി	അപ്രകാരമായാൽ[ണ്];		

സ തു ഗതപാ പുരീം ലങ്കാം ധനദേന സുരക്ഷിതാം
അബ്രവീത് പരമോദാരം വിത്തപാലമിദം വചഃ

25

“സഃ	“അ പ്രഥസ്തൻ	ഗതപാ,	ചെന്ന്,
ധനദേന	കുഞ്ചരനാൽ	പരമോദാരം	അത്യുദാരയുഗ്മണമാ
സുരക്ഷിതാം	നന്നായി പരിപാലിക്കപ്പെട്ടതായ	വിത്തപാലം	ധനദനോടായി
ലങ്കാം പുരീം	ലങ്കാപുരത്തിലേക്ക്	വചഃ	സംഗതിയെക്കുറിച്ച്
തു	അപ്പോൾതന്നെ	ഇദം അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

പ്രേഷിതോടഹം തവ ഭ്രാതാ ദശഗ്രീവേണ സുവ്രത
തപസ്തമീപം മഹാബാഹോ സച്ശസ്രഭൃതാം വര.

26

“സച്ശസ്ര-	“എല്ലാ അസ്രങ്ങളും	തവ	അവിടുത്തെ
ഭൃതാം	ധരിച്ചവരിൽവെച്ച്	ഭ്രാതാ	ഭ്രാതാവായ
വര!	മുമ്പനായവനേ!	ദശഗ്രീവേണ	ദശകണ്ഠനാൽ,
മഹാബാഹോ!	മഹാബാഹുവായവനേ!	തപസ്തമീപം	അവിടുത്തെ അടുക്കലേക്ക്
സുവ്രത!	സദാചാരയുക്തനായവനേ!	പ്രേഷിതഃ.	ഒത്തനായി അയക്കപ്പെട്ട
അഹം	ഞാൻ		

തച്ഛ്രോയതാം മഹാപ്രാജ്ഞ സർവ്വശാസ്ത്രവിശാരദ
വചനം മമ വിത്തേശ യദബ്രൂവീതി ഭഗാനനഃ

27

“‘സർവ്വശാസ്ത്ര- വിശാരദ!	“‘സർവ്വശാസ്ത്രകുശല നായവനേ!	ബ്രവീതി,	ഉണർന്നുവാനായി പറ ഞ്ഞു ചിരിക്കുന്നുവാ,
മഹാപ്രാജ്ഞ!	മഹാബുദ്ധിമാനായവ	തത്	ആ
വിത്തേശ!	ധനാധിപ! [നേ!	മമ	എന്റെ
ഭഗാനനഃ	ഭഗമുഖൻ	വചനം	വാക്യം
യത്	യാതൊന്നിനെ	ശ്രോയതാം.	കേൾക്കാമുണ്ടല്ലോ.

ഇയം കില പുരീ രമ്യാ സുമാലിപ്രമുഖൈഃ പുരാ

ഭീഷ്മപുത്രാ വിശാലാക്ഷ രാക്ഷസൈർഭീമവിക്രമൈഃ.

28

“‘വിശാലാക്ഷ!	“‘ആയതനേത്ര!	സുമാലി- പ്രമുഖൈഃ	} സുമാലിമുന്മാദയുജ്ജ
പുരാ	മുൻ കാലത്തിൽ	രാക്ഷസൈഃ,	രാക്ഷസന്മാരാൽ,
ഇയം	ഈ	ഭീഷ്മപുത്രാ	ഏറെക്കാലം അനുഭവി ക്കപ്പെട്ടതാണെന്ന്
രമ്യാ	അഴകാൻ	കില.	എല്ലാവർക്കും അറിവുള്ള താണ്.
പുരീ	നഗരം		
ഭീമവിക്രമൈഃ	മഹാപരാക്രമശാലിക ളായ		

തേന വിജ്ഞാപ്യതേ സോഽയം സാംപ്രതം വിശ്രവാത്മജ

തദ്ദേവോ ഭീയതാം താത യാചതസ്സസ്യ സാമതഃ.

29

“‘വിശ്ര- വാത്മജ!	} “‘വിശ്രവസ്സിനു പുത്ര നായ	തത്	ആകയാൽ
താത!	താത!	സാമതഃ	സാമപായത്തെ ക യ്ക്കാണ്ട്
തേന	ആ ഭഗമുഖനാൽ	യാചതഃ	അപേക്ഷിക്കുന്നവനായ
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	തസ്യ	ആ ഭഗമുഖന്നായ്ക്കോ
അയം,	ഈ സംഗതി,	ഏഷാ	ഈ നഗരം [ണ്ട്
സാമ്പ്രതം	ഇപ്പോൾ	ഭീയതാം.	തിരിയെ നൽകപ്പെട ട്ടെ.
വിജ്ഞാപ്യതേ ;	ബോധിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു ;		

പ്രഹസ്താഭിഭിസംശ്രുത് ദേവോ വൈശ്രവണോ വചഃ

പ്രത്യവാച പ്രഹസ്തം തം വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ.

30

“‘വാക്യ- വിശാരദഃ	} “‘വാക്യസാരഗ്രാമിയും	വചഃ	സംഗതി
വൈശ്രവണഃ	വിശ്രവസ്സിന്റെ പുത്ര നായ	അഭിസംശ്രുത്,	നന്നായി ധരിച്ച്,
		തം	ആ
ദേവഃ,	ദേവനായ കുഞ്ചരൻ	പ്രഹസ്തം	പ്രഹസ്തനാടായി
പ്രഹസ്താത്	പ്രഹസ്തനിൽ നിന്ന്	വാക്യം	മറുപടി
		പ്രത്യവാച.	ഉരചെയ്തു

31

“ലക്ഷാ,	“ലക്ഷാനഗരം	ദത്താ;	നൽകപ്പെട്ടു;
നിശാചരരെ	രാക്ഷസരാൽ	ഇയം	ഇത്
ശൂന്യാ തു;	വിട്ടൊഴിക്കപ്പെട്ടതായി	ദാനമാനാദിഭിഃ	ഔദായം ഗൌരവം മുത
	ഭവന്ന;		ലായ
തു	അക്കാരണത്താൽ	ശുഭൈഃ	സദ്ഗുണങ്ങളാൻ
മമ	എന്റെ	യക്ഷൈഃ ച	യക്ഷന്മാരാൽ
പിത്രാ	പിതാവിനാൽ	നിവാസിഭ്യഃ.	നിവാസസ്ഥാനമാക്ക
മേ	എനിക്ക്		പ്പെട്ടു. (ആയ്ം)

32

“ദേശഗ്രീവം	ദേശഗ്രീവന്റെ അടു	അവിഭക്തം ച; കൂട്ടായിട്ടുള്ളതുതന്നെ
ഗർഭം;	ചെല്ലുക; [കൽ	രാജ്യം അപി രാജ്യത്തെയും [യാണ്;
ഏതത്	ഈ സംഗതിയും	അകലുക
ബ്രഹ്മി;	അറിയിക്കുക;	ഭുങ്ക്ഷപ; അനുഭവിച്ചുകൊരുക;
മഹാബാഹോ!	മഹാബാഹുവായവനേ!	മമ എന്റെ
മേ	എന്റെ	പുരം പുരം
വസു	ധനവും	യത് യാതൊന്നോ അതും
രാജ്യം ച	രാജ്യവും	രാജ്യം യത് രാജ്യം ഏതോ അതും
തപയാ സാഖം	നിന്നോടു കൂടി	തവ അപി.' നിന്റെതന്നെ.'

33

“ധനാധ്യക്ഷൻ	“കുടുംബരൻ	പിതൃഃ	പിതാവിൻ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	അന്തികം	അടുക്കൽ
ഉക്തം,	ഉരചെയ്തശേഷം,	ജഗാമ.	ചെന്നു.

34

“ഗുരു അഭിവാദ്യ രാവണസ്വ	“പിതാവിനെ കുന്ദിട്ട് രാവണന്റെ	ഇച്ഛിതം യത് പ്രാപ്തം.	ആഗ്രഹം. യാതൊന്നോ അതിനെ അറിയിച്ചു.
------------------------------	-------------------------------------	-----------------------------	---

35

“താത!	“പിതാവ!	ലങ്കാ നഗരീ	ലങ്കാനഗരം
ഏഷഃ	ഈ	ദീ൩താം,	തിരിയെ നൽകപ്പെടേ
ദശഗ്രീവഃ,	ദശഗ്രീവൻ,		ണ്ടതാണ് എന്ന്,
പുഷ്പം	മുഖ്	ഭൂതം	ഭൂതനെ
രക്ഷാ—	രക്ഷസഗണങ്ങളാൽ	മമ	എനിക്ക്
ഗണാഞ്ചിതാ }	നിവസിക്കപ്പെട്ടതായ	പ്രേഷിതവാൻ.	പാഞ്ഞയച്ചു.

വരപ്രദാനാത് സമുദ്ധോ മാന്യാമാന്യാൻ സ ഭൃമതിഃ
ന വേത്തി മമ ശാപാച്ച പ്രകൃതിം ഭാരണാം ഗതഃ.

40

“സഃ വരപ്രദാനാത്	“അവൻ, വരം ലഭിച്ച കാരണ ത്താൽ	ഭാരണാം പ്രകൃതിം ഗതഃ ച	ഘോരമായ സ്വഭാവത്തോടു കൂടിയ വനായും
സമുദ്ധഃ, ഭൃമതിഃ മമ ശാപാത്	മതിമറന്നവനായി, ഭൃമംഗ്ളത്തെതന്നെ തേ എന്റെ ടന്നവനായി, ശാപത്താൽ	മാന്യാ- മാന്യാൻ ന വേത്തി.	യോഗ്യന്മാർ, ആയോ ഗൃന്മാർ എന്നവരെ അറിയാത്തവനായും ഇരിക്കുന്നു.

തസ്യാദ്ഗച്ഛ മഹാബാഹോ കൈലാസം ധരണീധരം
നിവേശയ നിവാസാത്ഥം തൃക്തപാ ലങ്കാം സഹാനുഗഃ.

41

“മഹാ- ബാഹോ!	“മഹാബാഹുവായ വനേ!	സഹാനുഗഃ നിവാസാത്ഥം	പരിവർസമേതനായി വാസം ചെയ്യുന്നതി നായി
തസ്യാത് ലങ്കാം തൃക്തപാ, ഗച്ഛ;	ആകയാൽ ലങ്കയെ വിട്ടേച്ച്, പുറപ്പെട്ടു ചെല്ലുക;	കൈലാസം ധരണീധരം നിവേശയ.	കൈലാസ പർവ്വതത്തി ലേക്കായി ചെന്നു ചേരുക.

തത്ര മന്ദാകിനീ രമ്യാ നദീനാമുത്തമാ നദീ
കാഞ്ചനൈഃ സൂര്യസങ്കാശൈഃ പങ്കജൈഃ സംവൃതോദകാ
കമുദൈരത് പലൈശ്ചൈവ തഥാഽന്യൈശ്ച സുഗന്ധിഭിഃ

42

“തത്ര ഏവ	“അവിടെത്തന്നെയാ ണ്,	പങ്കജൈഃ ച രമ്യാ, നദീനാം ഉത്തമാ,	ചെന്താമരപ്പൂക്കളാലും മനോഹരമായുള്ളതും, നദികൾക്കെല്ലാം ശ്രേഷ്ഠമായുള്ളതും
സൂര്യസങ്കാശൈഃ കമുദൈഃ അന്യൈഃ സുഗന്ധിഭിഃ ഉത്പലൈഃ ച തഥാ കാഞ്ചനൈഃ	സൂര്യസദൃശങ്ങളായ ആവൽപ്പൂക്കളാലും വിശേഷപ്പെട്ട സൗരഭ്യമാണ് നീലോത്പലങ്ങളാലും അപ്രകാരം തന്നെ സ്വപ്ന്നനിരമാണ്	സംവൃതോദകാ മന്ദാകിനീ നദീ.	നിരന്തരമായ ജലപ്രവാ ഹത്തോടു കൂടിയതുമായ യ മന്ദാകിനിയെന്ന നദി ഉള്ളത്.

തത്ര ദേവാഃ സഗന്ധദ്വ്യാഃ സാപ്തരോരഗകിന്നരാഃ
വിഹാരശീലാഃ സതതം രമന്തേ സദ്വ്യാശ്രിതാഃ.

43

“വിഹാര- ശീലാഃ	“വിഹരിച്ച് കാലം കഴിക്കുന്നവരായ	തത്ര	അവിടെ
ദേവാഃ സഗന്ധദ്വ്യാഃ	ദേവന്മാർ, ഗന്ധദ്വന്മാരോടു കൂടിയ വരായും	സദ്വ്യാശ്രിതാഃ	എന്നും എത്തിച്ചേന്ന്
സാപ്തരോരഗ- കിന്നരാഃ	അപ്തരസ്സകൾ, ഉരഗ ങ്ങൾ, കിന്നരർ എന്ന വരോടുകൂടിയവരായും	സതതം രമന്തേ.	ഏതു സമയത്തിലും ഉത്സാഹമായി കളിയാ ടുന്നു.

ന ഹി ക്ഷമം തവാന്യേന വൈരം ധനദ രക്ഷസാ
ജാനീഷേ ഹി യഥാടന്യേന ലബ്ധഃ പരമകോ വരഃ.

44

“ ‘അന്യേന	“ ‘ഇവനാൽ	ധനദ !	ക്ഷേമര !
യഥാ	എപ്രകാരം	തവ	നിന്നു
പരമകദഃ വരഃ	മഹത്തായ വരം	അന്യേന	ഈ
ലബ്ധഃ	നേടപ്പെട്ടു എന്നത്	രക്ഷസാ	രാക്ഷസനോടു
ജാനീഷേ;	നീ അറിയുന്നുണ്ടല്ലോ;	വൈരം	വൈരമെന്നത്
ഹി,	അതിനാൽ,	ക്ഷമം ന ഹി’	ഉചിതമല്ല.’

ഏവമുക്തോ ഗൃഹീതവാടാശ്ച തദപചഃ പിതൃഗൌരവാത്
സദാരപത്രഃ സാമാത്യഃ സവാഹനധനോ ഗതഃ.

45

“ ‘ഏവം	“ ‘ഇപ്രകാരം	സദാരപത്രഃ	ജാതാപത്രാദികളോടു
ഉക്തഃ	ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടവനാ		കൂടിയവനായും
	യ ക്ഷേമരൻ,	സാമാത്യഃ	മന്ത്രിമാരോടുകൂടിയവ
പിതൃ-	} പിതാവെന്നുള്ള ഗൌര		നായും
ഗൌരവാത്		സവാഹനധനഃ	വാഹനങ്ങളോടും ധന
തദപചഃ	അഭ്യർത്ഥത്തിന്റെ		ങ്ങളോടുംകൂടിയവനായും
	ആജ്ഞയെ	ആശു	ഉടനെ
ഗൃഹീതവാ,	ശിരസാവഹിച്ചു്,	ഗതഃ.	ചെന്നുചേർന്നു്.

പ്രഹസ്തോടഥ ദശഗ്രീവം ഗതവാ വചനമബ്രവീത്
പ്രഹൃഷ്ടാത്മാ മഹാത്മാനം സഹാമാത്യം സഹാനുജം.

46

“ ‘അഥ,	“ ‘അച്ഛാർ,	സഹാമാത്യം	മന്ത്രിമാരൊന്നിച്ചുള്ള
പ്രഹസ്തഃ	പ്രഹസ്തൻ	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവുമായ [വരും
പ്രഹൃഷ്ടാത്മാ	ഹൃദം സതുഷ്ടിപുണ്ട	ദശഗ്രീവം	രാവണന്റെ അടുക്കൽ
	വനായി	ഗതവാ	ചെന്നു്
സഹാനുജം	അനുജന്മാരോടുകൂടിയ	വചനം	വിവരം
	വരും	അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

ശൂന്യാ സാ നഗരീ ലങ്കാ തൃക്കൈതപനാം ധനദോ ഗതഃ
പ്രവിശ്യ താം സഹാസ്താഭിഃ സ്വധർമ്മം പ്രതിപാലയ.

47

“ ‘സാ	“ ‘ആ	ഗതഃ;	പുറത്തുപോയുള്ളത്തു്;
ലങ്കാ നഗരീ	ലങ്കാപുരം	താം	അതിൽ
ശൂന്യാ;	വിട്ടൊഴിക്കപ്പെട്ടിരിക്ക	അസ്താഭിഃ സഹ	ഞങ്ങളൊന്നിച്ചു്
ധനദഃ	ക്ഷേമരൻ [നും;	പ്രവിശ്യ	ഉൾപ്പെക്കു്
ഏനാം	ഇതിനെ	സ്വധർമ്മം	കുലധർമ്മത്തെ
തൃക്കൈതപ	വെടിഞ്ഞു്	പ്രതിപാലയ.	പരിപാലിച്ചാലും.’

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ പ്രഹസ്തേന മഹാബലഃ
വിവേശ നഗരീം ലങ്കാം ഭ്രാതൃഭിഃ സഞ്ചലാൻതരൈഃ
ധനദേന പരിത്യക്താം സുവിഭക്തമഹാപഥാം.

48

“പ്രഹസ്തേന ഏവം ഉക്തഃ മഹാബലഃ ദശഗ്രീവഃ, ധനദേന പരിത്യക്താം	“പ്രഹസ്തനാൽ ഇപ്രകാരം അറിയിക്കപ്പെട്ട മഹാബലശാലിയായ രാവണൻ, കുബേരനാൽ വിട്ടൊഴിക്കപ്പെട്ടതും	സുവിഭക്ത- മഹാപഥാം ലങ്കാം നഗരീം ഭ്രാതൃഭിഃ സഞ്ചലാൻതരൈഃ വിവേശ.	} നന്നായി വകുക്കപ്പെട്ട വിശാലമായ വീഥിക ലാൻതരമായ ലങ്കാപുരത്തിൽ സോദരന്മാരോടും സൈന്യങ്ങളോടും പ രിവാരങ്ങളോടും കൂടി. പ്രവേശിച്ചു.
---	---	--	---

സ ചാഭിഷിക്തഃ ക്ഷണഭാഗരൈസ്തദാ
നിവേശയാമാസ പുരീം ദശാനനഃ
നികാമപുണ്ണാ ച ബഭ്രുവ സാ പുരീ
നിശാചരൈർനീലബലാഹകോപമൈഃ.

49

“തദാ സഃ ദശാനനഃ, ക്ഷണഭാഗരൈഃ രാക്ഷസരാൽ അഭിഷിക്തഃ	“അപ്പോൾ ആ ദശമുഖൻ, ക്ഷണഭാഗരൈഃ രാക്ഷസരാൽ രാജാവായി വാഴിക്ക പ്പെട്ടവനായി	സാ പുരീ ച നീലബലാഹ- കോപമൈഃ നിശാചരൈഃ ച	ആ പുരവും } കരിമുകിലൊത്ത } നിശാചരൈഃ ച നകതഞ്ചരന്മാരാൽത നെ
പുരീം നിവേശ- യാമാസ; പുരീം നിവേശ- യാമാസ;	} ആ നഗരത്തിൽ സ്ഥി രമായി പാർത്തുവന്നു; } രമായി പാർത്തുവന്നു;	നികാമപുണ്ണാ ബഭ്രുവ.	} ധാരാളം നിറയപ്പെട്ട തായി വിളങ്ങി.

ധനേശപരസ്തഥ പിതൃവാക്യഗൗരവാ-
ന്യവേശയച്ഛശിവിമലേ ഗിരൌ പുരീം
സ്വപലംകൃതൈർവനവരൈർവിഭ്രഷിതാം
പുരന്ദരസ്ത്രേവ തദാമരാവതിം.

50

“ധനേശപരഃ തു, അഥ, പിതൃവാക്യ- ഗൗരവാത്	“കുബേരനാകട്ടെ, അതിൽപിന്നെ, പിതൃവാക്യത്തിലുള്ള ബഹുമാനത്താൽ	പുരന്ദരസ്ത്രേ അമരാവതീം ഇവ, സ്വപലംകൃതൈഃ	ഇന്ദ്രന്റെ അമരാവതി എന്നുപോലെ, നന്നായി അലങ്കരിക്ക പ്പെട്ട
തദാ ശശിവിമല ഗിരൌ,	അപ്പോൾ പനിമതിഃപാലെ വെ ണ്മപുണ്ഡുള്ള കൈലാസഗിരിയിൽ,	ഭവനവരൈഃ വിഭ്രഷിതാം പുരീം ന്യവേശയത്.	ശ്രേഷ്ഠഭവനങ്ങളാൽ രമ്യമായുള്ള പുരത്തെ നിർമ്മിച്ചു.

ഇത്യാഷ്വ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഏകാദശഃ സ്കന്ധഃ = പതിനൊന്നാംസ്കന്ധം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21183; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 489.

ദപാദശഃ സഗ്ഗഃ = പന്ത്രണ്ടാംസഗ്ഗം.

[രാവണാഭിവിവാഹം=രാവണാഭികളുടെ വിവാഹം]

രാക്ഷസേന്ദ്രോഽഭിഷിക്തസ്തു ഭാതുഭ്യാം സഹിതസ്തദാ
തന്ദ്ര പ്രദാനം രാക്ഷസ്യാ ഭഗിന്യാഃ സമചിന്തയത്.

1

“ തദാ	“ ആ സമയം	ഭഗിന്യാഃ	അനുജത്തി ശുപ്തബല
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ	രാവണൻ		യുടെ
അഭിഷിക്തഃ	പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്തു	പ്രദാനം	വിവാഹത്തെക്കുറിച്ച്
	പ്പെട്ടവനായി,	ഭാതുഭ്യാം	} ഇരുസഹോദരന്മാരോ
തു,	ഉടനെ,	സഹിതഃ	
തതഃ	അന്നതൊട്ട്		ടംകൂടിയവനായി,
രാക്ഷസ്യാഃ	രാക്ഷസിനായ		സമചിന്തയത്. വേണ്ടുവണ്ണം ആലോ
			ചിച്ചു.

സ്വപ്നാരം കാലകേയായ ഭാനവേന്ദ്രായ രാക്ഷസിം

ദൈവേ ശുപ്തബലാം നാമ വിദ്യുജ്ജിഹ്വായ നാമതഃ.

2

“ സ്വപ്നാരം	“ അനുജത്തിയും	കാലകേയായ	ദക്ഷപുത്രിയായ കാല
നാമതഃ	പേരിനാൽ		കയുടെ പുത്രനും
ശുപ്തബലാം	ശുപ്തബല	ഭാനവേന്ദ്രായ	ഭാനവശ്രേഷ്ഠനുമായ
നാമ	എന്നു പറയപ്പെടുന്നവ	വിദ്യുജ്ജിഹ്വായ	വിദ്യുജ്ജിഹ്വപന്നാ
	ളമായ		യ്ക്കാണ്
രാക്ഷസിം,	രാക്ഷസിയെ,	ദൈവേ.	വിവാഹംചെയ്തുകൊ
			ടുത്തു.

അഥ ഭതപാ സ്വപ്നാരം സ മൃഗയാം പശ്യന്ത്യപ.

3.

“ ഇവ!	“ ചക്രവർത്തിമഹാ	ഭതപാ അഥ,	കൊടുത്തശേഷം,
സഃ,	അവൻ, [രാജാഃവ!	മൃഗയാം	} വേട്ടയ്ക്കായി വനത്തിൽ
സ്വപ്നാരം	അനുജത്തിയെ	പശ്യന്ത്.	
			പ്രവേശിച്ചു.

തത്രാപശ്യത് തതോ രാമ മയം നാമ ദിതേഃ സുതം.

4

“ രാമ!	“ ശ്രീരാഘവ!	ദിതേഃ സുതം	ദിതിപുത്രനായ
തത്ര	അവിടെ	മയം നാമ	മയന്നെന്നവനെ
തതഃ	ആ സമയം	അപശ്യത്.	കണ്ടു.

കന്യാസഹായം തം ദൃഷ്ട്വാ ദശഗ്രീവോ നിശാചരഃ

അപ്ലുതം കോഽഭവാന്തേകോ നിർമാനുഷ്യമുഗേ വനേ

അനയാ മൃഗശാഖാക്ഷ്യാ കിമത്ഥം സഹ തിഷ്യസി.

5

“ നിശാചരഃ	“ രാക്ഷസനായ	കന്യാസഹായം	ഒരു കന്യകയോടു കൂടി
ദശഗ്രീവഃ,	ദശഗ്രീവൻ,		യിരിക്കുന്നവനായി
തം	അവനെ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്;

അപ്പുച്ഛിതം ;	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു ;	നിർമ്മാണശുഭഗേ മനുഷ്യരാരുമില്ലാതെ
‘ഭവാൻ കർ ?	‘അങ്ങ് ആരാണു് ?	മൃഗങ്ങൾ മാത്രമുള്ള
മൃഗശാഖാക്ഷ്യാ	ഇളമാൻ കണ്ണിയായ	വന്ദന വനത്തിൽ
അനയാ സഥ	ഇവഃകാടുകടി	കിമത്ഥം എന്താണു്
ഏകർ	ഏകനായി	തിഷ്ടസി ? വർത്തിക്കുന്നതു് ?

[“നിർമ്മാണശുഭഗേ ” :—“ മനുഷ്യരഹിതഃ മൃഗഃ യസ്തിൻ ” വേട്ടയാടുന്നതിന്നായി ചെന്നിരിക്കുന്ന കാട്ടിൽ മൃഗങ്ങളുണ്ടെന്നു തന്നെ വിചാരിക്കേണ്ടതുകൊണ്ടു് ഇപ്രകാരം വിഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. അഥവാ, ” മൃഗമാണു് പി മനുഷ്യരഹിതേ ” (ഏതു നോക്കിയാലും മനുഷ്യനെ കാണാത്തതായ) എന്നും പറയാം.]

മയസ്തപമാബ്രവീദ്രാമ പൃച്ഛന്തം തം നിശാചരം
ശ്രൂയതാം സർവ്വമാഖ്യാസ്യേ യഥാവൃത്തമിദം മമ.

6

“ രാമ !	“ ശ്രീരാമ !	അബ്രവീതു് ;	മറുപടിയുരച്ചു ;
മയഃ	മയൻ	‘മമ	‘എന്റെ
തു	ആ സമയം	ഇദം	ഈ
പൃച്ഛന്തം	ചോദിക്കുന്നവനായ	യഥാവൃത്തം	} ചരിത്രമെല്ലാം നടന്ന പോലെതന്നെ
തം	ആ	സർവ്വം	
നിശാചരം	രാക്ഷസനോടായി	അഖ്യാസ്യേ ;	ഞാൻ പറയാം ;
അഥ	ഇപ്രകാരം	ശ്രൂയതാം.	കേൾക്കപ്പെടട്ടെ.

ഹേമാ നാമാപ്സരാസ്താത ശ്രുതപൂർവ്വം യദി തപയാ
ദൈവതൈർമ്മമ സാ ഭത്താ പൌലോമീവ ശതകൃതോഃ.

7

“ ‘താത !	“ ‘വത്സ !	പൌലോമീ	ഇന്ദ്രാണി
ഹേമാ നാമ	ഹേമയെന്ന	ഇവ,	എന്നപോലെ,
അപ്സരഃ	അപ്സരസ്ത്രീ	ദൈവതൈഃ	ദേവകളാൽ
തപയാ	ഭവാനാൽ	മമ	എനിക്ക്
ശ്രുതപൂർവ്വം യദി ;	കേൾക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടായി	സാ	അവൾ
	രിക്കാം ;	ഭത്താ.	വിവാഹം ചെയ്തതര
ശതകൃതോഃ	ഇന്ദ്രനു്		പ്പെട്ടു.

തസ്യാം സൗകതമനാസ്താത പഞ്ചവർഷശതാബ്ദം
സാ ച ദൈവതകാശ്ചേണ ത്രയോദശ സമാ ഗതാഃ.

8

“ ‘താത !	“ ‘താത !	സാ	അവൾ
പഞ്ചവർഷ-	} അഞ്ചു ദശസംവത്സരങ്ങൾ	ദൈവത-	} ദേവന്മാരുടെ കയ്യിൽ
ശതാബ്ദം		കാശ്ചേണ	
അഥ	ഞാൻ	ത്രയോദശ	} പതിമൂന്നു സംവത്സരങ്ങൾ
തസ്യാം	അവളിൽ	സമാഃ ച	
സൗകതമനാഃ ;	ആസൗകതചിത്തനായി	ഗതാഃ.	കഴിഞ്ഞു.
	വർത്തിച്ചു ;		

വഷം ചതുർത്ഥം ചൈവ തതോ ഹേമമയം പുരം
വജ്രവൈഡൂര്യചിത്രം ച മായയാ നിമ്നിതം മയാ.

9

“തതഃ ചതുർത്ഥം വഷം, വജ്രവൈഡൂര്യ- ചിത്രം ച	“അതിൽപിന്നെ പതിന്നാലാമത്തെ വത്സരത്തിൽ, വജ്രവൈഡൂര്യങ്ങളാല ലങ്കരിക്കപ്പെട്ട	ഹേമമയം ഏവ സ്വർണ്ണമയമായ പുരം ഒരു പുരം മയാ എന്നാൽ മായയാ ച മായകൊണ്ട് നിമ്നിതം. നിമ്നിക്കപ്പെട്ടു.
--	---	--

തത്രാഹമവസം ദീനസ്തയാ ഹീനഃ സുദുഃഖിതഃ
തസ്മാത് പുരാദുഹിതരം ഗൃഹീതവാ വനമാഗതഃ.

10

“തയാ ഹീനഃ അഹം സുദുഃഖിതഃ ദീനഃ തത്ര	“അവളെക്കൂടാതെ ഞാൻ ഏറ്റവും അത്തൽപ്പെട്ട കൊണ്ട് ദൈന്യതപൂണ്ടവനായി അതിൽ	അവസം; തസ്മാത് പുരാത് ദുഹിതരം ഗൃഹീതവാ വനം ആഗതഃ.	വസിച്ചവനും; ആ പുരത്തിൽനിന്ന് പുത്രിയേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ട് വനത്തിലേക്ക് വന്നു.
---	--	---	--

ഇയം മമാത്മജാ രാജൻ തസ്യാഃ ക്ഷക്ഷൗ വിവർഗ്ഗിതാ
ഭത്താരമനയാ സാലംമസ്യാഃ പ്രാപ്തോഽസ്മി മാഗ്ഗിതും.

11

“രാജൻ! ഇയം മമ ആത്മജാ; തസ്യാഃ ക്ഷക്ഷൗ വിവർഗ്ഗിതാ;	“പ്രഭോ! ഇവരും എന്റെ ഔരസപുത്രിയാണ്; അവളുടെ, വയറിൽ പോറ്റപ്പെട്ടവരും;	അനയാ സാലം ഇവളോടുകൂടി അസ്യാഃ ഇവരോക്ക് ഭത്താരം ഒരു വരാന മാഗ്ഗിതും അനേപഷിപ്പാൻവേ ണ്ടി പ്രാപ്തഃ പുറത്തിറങ്ങിയവനായി അസ്മി. ഇവിടെയിരിക്കുകയാണ്.
--	--	---

കന്യാപിതൃതപം ദുഃഖം ഹി സർവ്വേഷാം മാനകാംക്ഷിണാം
കന്യാ ഹി ദേവ ക്ഷേപ നിത്യം സംശയേ സ്ഥാപ്യ തിഷ്ഠതി.

12

“മാന- കാംക്ഷിണാം സർവ്വേഷാം, കന്യാപിതൃതപം ദുഃഖം ഹി; ഹി	“മാനത്തെ കൊതി ക്കുന്നവരായ എല്ലാവരും, കന്യകയ്ക്കു പിതാവായി രിക്കുക എന്ന അവസ്ഥ ദുഃഖകരതന്നെ; എന്തെന്നാൽ	കന്യാ ഒരു കന്യക ദേവ ക്ഷേപ രണ്ടുവംശങ്ങളെ നിത്യം എപ്പോഴും സംശയേ വിചാരത്തിൽ സ്ഥാപ്യ അകപ്പെടുത്തിയാണ് തിഷ്ഠതി. വർത്തിക്കുന്നത്.
--	--	--

ദൈവ സുതേ ഹി മമ തപസ്യാം ഭാഗ്യായാം സംബഭൂവതുഃ
മായാവി പ്രഥമസ്താത് ദുന്ദുഭിസ്തദനന്തരഃ.

13

“താത!	“വത്സ!	സംബളുവതു; ജനിച്ചിട്ടുണ്ട്;
അസ്യാം	ഈ	പ്രഥമം മുത്തവൻ
ഭായായാമ തു	ഭായുയിൽ തന്നെ	മായാവി, മായാവിയാണവനും,
മമ ഹി	എനിക്ക് ഇവളെക്കു	തദനന്തരം അടുത്തവൻ
ദൈവ	രണ്ടു [ടാതെ	ഭൃഷഭിഃ. ഭൃഷഭിയാണവനമാ
സുതേ	പുത്രന്മാരേ	കുന്നു.

ഏവം തേ സർവ്വമാഖ്യാതം യഥാതത്വേന പൃച്ഛതഃ

തപാമിദാനീം കഥം താത ജാനീയാം കോ ഭവാനിതി.

14

“താത!	“താത!	ഇദാനീം	ഇപ്പോൾ
പൃച്ഛതഃ	ചോദിക്കുന്ന	തപാം	ഭവാനെ
തേ,	ഭവാനോടായി,	കഥം	എങ്ങിനെയാണ്
യഥാതത്വേന	നടന്നുപോലെ തന്നെ	ജാനീയാം?	ഞാൻ അറിഞ്ഞു കൊ
സർവ്വം	എല്ലാം	ഇതി	ആകയാൽ [ഭേദമുണ്ടാ?
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഭവൻ	അങ്ങ
അഖ്യാതം;	പറയപ്പെട്ടു;	കഃ?	ആരെന്ന് ഉരചെയ്താലും.

ഏവമുക്തം തു തദ്രക്ഷോ വിനീതമിദമബ്രുചിത്

അഹം പൗലസ്ത്യതനയോ ദശഗ്രീവശ്ച നാമതഃ

മനേർവിശ്രവസോ യസ്മി തുതീയോ ബ്രഹ്മണോഭവത്.

15

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	യഃ അഭവത് തു	യാതൊരുവൻ ഉളവാ
വിനീതം	വിനയപുരസ്സരം		യോ
ഉക്തം,	ഉരചെയ്തവനായ അവ	അഹം	അപ്രകാരമുള്ള ഞാൻ
	നോടായി,	പൗലസ്ത്യ -	പുലസ്ത്യ മഹർഷിയുടെ
തത് രക്ഷഃ	ആ രാക്ഷസൻ	തനയഃ;	പൗത്രനാകുന്നു;
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	ദശഗ്രീവഃ	ദശഗ്രീവൻ എന്നു
അബ്രുചിത്;	മറുപടിയുരചെയ്തു;	നാമതഃ;	പറയപ്പെടുന്നവൻ;
വിശ്രവസഃ	‘വിശ്രവസ്സെന്ന	ബ്രഹ്മണഃ ച	ബ്രഹ്മദേവൻ
മുനഃ	മഹർഷിക്ക്	തുതീയഃ.	പ്രപൗത്രനായവൻ.’

ഏവമുക്തസ്തദാ രാമ രാക്ഷസേഭ്യേണ ഭാനവഃ

മഹർഷസ്തനയം ജ്ഞാതവാ മയോ ഹർഷമുപാഗതഃ

ഭാതും ഭൃഹിതരം തസ്മൈ രോചയാമാസ തത്ര വൈ.

16

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	ജ്ഞാതവാ,	അറിഞ്ഞ്,
രാക്ഷസേഭ്യേണ	രാക്ഷസന്മാർ	ഹർഷം	സന്തുഷ്ടി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഉപാഗതഃ,	പൂണ്ടവനായി,
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ	തത്ര വൈ	അവിടെ വെച്ചുതന്നെ
മയഃ	മയന്നെന്ന	തദാ	ആ സമയം
ഭാനവഃ,	അസുരൻ,	ഭൃഹിതരം	പുത്രിയെ
മഹർഷഃ	വിശ്രവസ്സ് മഹർഷി	തസ്മൈ	അവന്നായ്ക്കാണ്
	യുടെ	ഭാതും	വിവാഹം ചെയ്തുകൊടു
തനയം	പുത്രനാണെന്ന്	രോചയാമാസ.	ഇഷ്ടപ്പെട്ടു. [പ്പാൻ

കരേണ തു കരം തസ്യ ഗ്രാഹയിതപാ മയസ്തഭാ
പ്രഹസൻ പ്രാഹ ദൈത്യേന്ദ്രോ രാക്ഷസേന്ദ്രമിദം വചഃ.

17

“ദൈത്യേന്ദ്രഃ	“ദൈത്യേന്ദ്രനായ	കരേണ	കൈകൊണ്ട്
മയഃ,	മയൻ,	ഗ്രാഹയിതപാ,	പിടിപ്പിച്ച്,
പ്രഹസൻ	പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ട്	രാക്ഷസേന്ദ്രം	രാക്ഷസേന്ദ്രനാടായി
തദാ	അപ്പോൾ	തു	അതിനെക്കുറിച്ച്
തസ്യാഃ	അവളുടെ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
കരം	കരത്തെ	വചഃ പ്രാഹ.	ഉരചെയ്തു.

ഇയം മമാത്മജാ രാജൻ ഹേമയാസ്തരസാ ധൃതാ

കന്യാ മന്ദോദരി നാമ പത്നൃത്വം പ്രതിഗ്രഹ്യതാം.

18

“‘രാജൻ!	“‘രാജാവ!	അസ്തരസാ	അസ്തരസ്സിനാൽ
ഇയം	ഇ	ധൃതാ;	പോറ്റപ്പെട്ടവരും;
കന്യാ	കന്യക	മന്ദോദരി നാമ	മന്ദോദരി എന്നു വിളി
മമ	എന്റെ		ക്കപ്പെടുന്നവരും
ആത്മജാ;	ഔരസപുത്രിയാകുന്നു;	പത്നൃത്വം	ധർമ്മപത്രിയായി
ഹേമയാ	ഹേമയെന്ന	പ്രതിഗ്രഹ്യതാം.	‘പരിഗ്രഹിക്കപ്പെടട്ടെ.’

ബാധമിത്യേവ തം രാമ ദശഗ്രീവോഭ്യഭാഷത

പ്രജപാല്യ തത്ര ചൈവാഗ്നിമകരോത് പാണിസംഗ്രഹം.

19

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	തത്ര ച	അപ്പോൾതന്നെ
ദശഗ്രീവഃ,	ദശഗ്രീവൻ,	അഗ്നിം ഏവ	അഗ്നിയേയും
തം	അവനോടായി	പ്രജപാല്യ	ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ച്
‘ബാധം’	‘അങ്ങിനെയാവട്ടെ,’	പാണിസം-	} പാണിഗ്രാഹണച്ചട
ഇതി	എന്ന്	ഗ്രഹം ഏവ	
അഭ്യഭാഷത;	മറുപടിയുരചെയ്തു;	അകരോത്.	നിവൃത്തിച്ചു.

സ ഹി തസ്യ മയോ രാമ ശാപാഭിജ്ഞസ്തപോധനാത്

വിദിതപാ തേന സാ ദത്താ തസ്യ പൈതാമഹം കുലം.

20

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	തസ്യ	അവന്റെ
സഃ മയഃ	അ മയൻ,	പൈതാമഹം	മുതു മുത്തശ്ശനായ
തസ്യ	അവന്ന്		ബ്രഹ്മദേവന്റെ
തപോധനാത്	തപോരാശിയായ വിശു	കുലം	കുലമാമാത്മ്യത്തെ
	വസ്തികൽനിന്ന്	വിദിതപാ	കാത്ത്
ശാപാഭിജ്ഞഃ	} ഭാരണപ്രകൃതിയായ്	സാ	അവൾ
ഹി;		തേന	അവനാൽ
	ത്തീരുമെന്ന ശാപത്തെ	ദത്താ.	വിവാഹംചെയ്തു കൊടു
	ക്കുറിച്ച് അറിഞ്ഞവൻ		ക്കപ്പെട്ടു.
	തന്നെയായിരുന്നു;		

[രാവണൻ ഭാരണപ്രകൃതിയാകയാൽ മണ്ഡോദരിയെ കണ്ട് ഒരിക്കലല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരിക്കൽ

‘ഇവൻ അപഹരിക്കത്തന്നെ ചെയ്യും എന്ന് കാത്ത് പതിവുതയായ അവളെ ഭാര്യയായി നൽകി
എന്നു സാരം. (സത്യധർമ്മതീർത്ഥീയം.)]

അമോഘാം തസ്യ ശക്തിം ച പ്രദദൌ പരമാദ്ഭുതാം
പരേണ തപസാ ലബ്ധാം ജഹ്ലിവാൻ ലക്ഷ്മണം യയാ.

21

“പരേണ	“ഉഗ്രമായ	തസ്യ	അവനായി
തപസാ	തപസ്സിനാൽ	പ്രദദൌ;	നൽകി;
ലബ്ധാം	ലഭിക്കപ്പെട്ടതും	യയാ ച	യാതൊരു അതിനാൽ
അമോഘാം	നിഷ്പലമാകാത്തതും		തന്നെയാണ്
പരമാദ്ഭുതാം	അത്യദ്ഭുതകാവുമായ	ലക്ഷ്മണം	} ലക്ഷ്മണനെ മോഹാല
ശക്തിം	ഒരു വേലിനെ	ജഹ്ലിവാൻ.	
			സ്വപ്പെടുത്തിയത്.

ഏവം സ്വപിതൃതദാരോ വൈ ലങ്കായാ ഈശ്വരഃ പ്രഭുഃ
ഗതപാ തു നഗരീം ഭാത്യേ ഭ്രാതൃഭ്യാം സമുപാഹരത്.

22

“ലങ്കായാഃ	“ലങ്കയ്ക്ക്	നഗരീം	നഗരത്തിൽ
പ്രഭുഃ	അധിപതിയായ	ഗതപാ,	ചെന്ന്,
ഈശ്വരഃ,	രാജാവ്,	തു	ആ സമയം
ഏവം	} ഇപ്രകാരം ഭാത്യയെ	ഭ്രാതൃഭ്യാം വൈ	സഹോദരന്മാർ ഇരുവ
സ്വപിതൃതദാരഃ,		ഭാത്യേ	രണ്ടു പത്നിമാരെ [കും
	ക്കൊണ്ടുപോകുന്നവ	സമുപാഹരത്.	അന്വേഷിച്ചു കൊണ്ടു
	നായി.		വന്നു.

വൈരോചനസ്യ ദൌഹിത്രീം വജ്രജപാലേതി നാമതഃ
താം ഭാത്യാം കുന്ദകണ്ഠസ്യ രാവണഃ സമകല്പയത്.

23

“രാവണഃ	“രാവണൻ	ഭാത്യാം	ഭാത്യയായി
വൈരോചനസ്യ	വൈരോചനന്റെ	സമകല്പയത്;	നൽകി;
താം	ആ	വജ്രജപാലാ	വജ്രജപാല
ദൌഹിത്രീം	പുതിയുടെ പുതിയെ	ഇതി	എന്ന്
കുന്ദകണ്ഠസ്യ	കുന്ദകണ്ഠന്	നാമതഃ.	അവൾക്ക് പേർ.

ഗന്ധർവ്വരാജസ്യ സുതാം ശൈലുഷസ്യ മഹാത്മനഃ
സരമാം നാമ ധർമ്മജ്ഞാം ലേഭേ ഭാത്യാം വിഭീഷണഃ.

24

“വിഭീഷണഃ	“വിഭീഷണൻ	സുതാം	പുതിയും
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	ധർമ്മജ്ഞാം	ധർമ്മിഷ്ഠയുമായ
ശൈലുഷസ്യ	ശൈലുഷനെ	സരമാം നാമ	സരമയെന്നവളെ
ഗന്ധർവ്വരാജസ്യ	ഗന്ധർവ്വരാജന്റെ	ഭാത്യാം ലേഭേ.	ഭാത്യയായി പ്രാപിച്ചു.

തീരേ തു സരസോ വൈ തു സംജജ്ഞേ മാനസസ്യ ഹി
സരസ്സദാ മാനസം തു വവുധേ ജലദാഗമേ.

25

“മാനസസ്യ	} “മാനസസരസ്സിന്റെ	തദാ തു	അതേകാലത്തിൽ
സരസഃ		മാനസം സരഃ തു	മാനസസരസ്സം
തീരേ തു	തീരത്തിൽതന്നെ	ജലദാഗമേ	മഴക്കാലത്തിൽ
സംജജ്ഞേ	അവൾ ജനിച്ചു [ണ്;	വവുധേ.	കരകവിഞ്ഞൊഴുകി.
ഹി വൈ;	എന്നത് പ്രസിദ്ധമാ		

മാത്രാ തു തസ്യാഃ കന്യായാഃ സ്നേഹേനാകൃന്ദിതം വചഃ
സരോ മാ വർദ്ധയസേപതി തതഃ സാ സരമാഭവത്.

26

“ തസ്യാഃ	“ ആ	ഇതി	എന്നിങ്ങനെ
കന്യായാഃ	കന്യകയുടെ	വചഃ	ഉറക്കെ പ്രാർത്ഥിക്ക
മാത്രാ	മാതാവിനാൽ	ആകൃന്ദിതം;	പ്പെട്ടു;
സ്നേഹേന	കുട്ടിയിലുള്ള വാത്സ	തതഃ	അതിനാൽ
തു	ആ സമയം [ലുപ്തമുചം	സാ	ആ കന്യക
‘സരഃ	‘സരസ്സേ!	സരമാ	‘സരമ’യെന്ന പേരോടു
മാ വർദ്ധയസപ	കരകവിഞ്ഞൊഴുകാ		കൂടിയവളായി
	തിരുന്നാലും	അഭവത്.	ഭവിച്ചു.

ഏവം തേ കൃതദാരാ വൈ രേമിരേ തത്ര രാക്ഷസാഃ
സ്വപാം സ്വപാം ഭായ്യാമുപാഗമ്യ ഗന്ധർവാ ഇവ നന്ദനേ.

27

“ ഏവം	“ ഇപ്രകാരം	ഗന്ധർവാഃ	ഗന്ധർവന്മാർ
കൃതദാരാഃ	വിവാഹിതരായ	നന്ദനേ	നന്ദനോദ്യാനത്തിൽ
തേ	ആ	ഇവ,	എന്നപോലെ,
രാക്ഷസാഃ വൈ രാക്ഷസരൂപം		തത്ര	അവിടെ
സ്വപാം സ്വപാം അവനവന്റെ		രേമിരേ.	സന്തോഷിച്ചു വസിച്ചു
ഭായ്യാം ഉപാഗമ്യ പതിയെ ലഭിച്ചു,			വന്നു.

തതോ മന്ദോദരീ പുത്രം മേഘനാഭമജീജനത്
സ ഏഷ ഇന്ദ്രജിന്നാമ യഷ്ടാഭിരഭിധീയതേ.

28

“ മന്ദോദരീ	“ മന്ദോദരി	ഏഷഃ സഃ	ഈ അവൻതന്നെയാ
തതഃ	ഇവങ്കൽനിന്ന്		ണ്
മേഘനാഭം	മേഘനാഭൻ എന്ന	ഇന്ദ്രജിത് നാമ	ഇന്ദ്രജിത്ത് എന്ന്
പുത്രം	പുത്രനെ	യഷ്ടാഭിഃ	നിങ്ങളാൽ
അജീജനത്;	പ്രസവിച്ചു;	അഭിധീയതേ.	പറയപ്പെടുന്നത്.

ജാതമാത്രേണ ഹി പുരാ തേന രാവണസുന്ദനാ
രുദതാ സുമഹാൻ മുക്തോ നാഭോ ജലധരോപമഃ.

29

“ പുരാ	“ പണ്ട്,	രാവണസുന്ദനാ,	രാവണസുന്ദനിനാൽ,
ജാതമാത്രേണ ഹി ജനിച്ചു ഉടനെത്തന്നെ		ജലധരോപമഃ	മേഘംപോലെ
രുദതാ തു	കരയുന്ന	സുമഹാൻ	വമ്പിച്ചു
തേന	ആ	നാഭഃ മുക്തഃ.	ശബ്ദം മുഴക്കപ്പെട്ടു.

ജഡീകൃതാ ച സാ ലങ്കാ തസ്യ നാഭേന രാഘവ
പിതാ തസ്യാകരോന്നാമ മേഘനാഭ ഇതി സ്വയം.

30

“രാഘവ !	“ശ്രീരാഘവ !	തസ്യ	അവന്റെ
തസ്യ	അവന്റെ	പിതാ,	പിതാവ്,
നാദേന	ശബ്ദത്താൽ	സ്വയം	സ്വയമായി,
സാ ലങ്കാ	ആ ലങ്കാനഗരം	മേഘനാദഃ	മേഘനാദൻ
ജഡീകൃതാ;	സ്തംഭിച്ചുപോയി;	ഇതി	എന്ന്
ച	അക്കാരണത്താൽ	നാമ അകരോത് .	പേർ വിളിച്ചു.

സോട്ടവൽത തദാ രാമ രാവണാന്തഃപുരേ ശുഭേ
രക്ഷ്യമാണോ വരസ്രീഭിശ്ഛരണഃ കാഷ്ഠൈരിവാമ്പലഃ.

31

“രാമ !	“ശ്രീരാമ !	വരസ്രീഭിഃ	ഉത്തമസ്രീകളാൽ
തദാ	അപ്പോൾ	ഛരണഃ	ഒച്ചിടദാഷം തട്ടാതെ
സഃ	അവൻ	രക്ഷ്യമാണഃ,	വളർത്തപ്പെടുന്നവനാ
ശുഭേ	മനോഹരമായ	കാഷ്ഠൈഃ	വിറകുകളാൽ [യി,
രാവണാന്തഃപുരേ	രാവണന്റെ അന്തഃപു	അനലഃ ഇവ,	അഗ്നി എന്നപോലെ,
	രത്തിൽ	അവൾത.	വളർന്നവനും.

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഭാദശഃ സ്കന്ദഃ = പന്ത്രണ്ടാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21214; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 490

ത്രയോദശഃ സ്കന്ദഃ = പതിമൂന്നാംസ്കന്ദം.

[ധനദളതഫനനം = ക്ഷേമദളതനെ ഫനിക്കുന്നത്.]

അഥ ലോകേശ്വരോത്സൃഷ്ടാ തത്ര കാലേന കേനചിത്

നിദ്രാ സമഭവത്തിവ്രാ ക്ഷേമകണ്ഠസ്യ. രൂപിണി.

1

“അഥ	“ഇപ്രകാരം	തീവ്രാ നിദ്രാ,	തീവ്രമായ നിദ്ര,
കേനചിത്	} കരണാൻ ചെയ്യാറെ	രൂപിണി	അതിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളെ
കാലേന		തത്ര	ആ [ഔദ്യക്ഷിയതായി
ലോകേശ്വര-	} ബ്രഹ്മദേവനാൽ ശാപ	ക്ഷേമകണ്ഠസ്യ	ക്ഷേമകണ്ഠന്
രോത്സൃഷ്ടാ		സമഭവത്.	ഉണ്ടായി.

തതോ ഭ്രാതരമാസീനം ക്ഷേമകണ്ഠോഽബ്രവീദചഃ

നിദ്രാ മാം ബാധതേ രാജൻ കാരയസ്വ മമാലയം

2

“ക്ഷേമകണ്ഠഃ,	“ക്ഷേമകണ്ഠൻ,	‘രാജൻ !	‘രാജാവേ !
തതഃ,	അതിനാൽ,	നിദ്രാ	ഉറക്കം
ആസീനം	അടുത്തിരുന്നുകൊണ്ടി	മാം	എന്നെ
	രുന്ന	ബാധതേ;	ബാധിക്കുന്നു;
ഭ്രാതരം	ജ്യേഷ്ഠനോടായി	മമ	എനിക്ക്
വചഃ	} ഇപ്രകാരം ഉറചെയ്തു;	ആലയം	ഒരു നിദ്രാലയം
അബ്രവീത്;		കാരയസ്വ.	ഉണ്ടാക്കിച്ചുതന്നാലും.

വിനിയുക്താസ്തതോ രാജ്ഞാ ശില്പിനോ വിശ്വകർമ്മവത്
അകർച്ചൻ കുങ്കേകണ്ഠസ്യ കൈലാസസമമാലയം.

3

“തതഃ, രാജ്ഞാ വിനിയുക്താഃ ശില്പിനഃ, കുങ്കേകണ്ഠസ്യ,	“അപ്പോൾ, രാജാവിനാൽ ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ തച്ചന്മാർ, [രായ കുങ്കേകണ്ഠന്നായ്ക്കോണ്ട്,	കൈലാസസമം കൈലാസസമമായ ആലയം ഒരു വസതിയെ, വിശ്വ- } വിശ്വകർമ്മാവുണ്ടാക്കി കർമ്മവത്, } യാലെന്നപോലെ, അകർച്ചൻ. നിമ്നിച്ചു.
---	---	---

വിസ്തീർണ്ണം യോജനം ശുഭ്രം തതോ ദപിഗുണമായതം
ദർശനീയം നിരാബാധം കുങ്കേകണ്ഠസ്യ ചക്രിരേ.

4

“കുങ്കേകണ്ഠസ്യ, നിരാബാധം ദർശനീയം ശുഭ്രം യോജനം	“കുങ്കേകണ്ഠസ്തം, നിശ്ശബ്ദമായുള്ളതായും നേത്രാനന്ദകരമായും - പ്രകാശിക്കുന്നതായും ഒരു യോജന	വിസ്തീർണ്ണം തതഃ ദപിഗുണം ആയതം ചക്രിരേ.	വിസ്താരമുള്ളതായും അതിലും ഇരട്ടി നീളമുള്ളതായും നിമ്നിച്ചു.
---	--	---	---

സ്താദികൈഃ കാഞ്ചനൈശ്ചിത്രൈഃ സ്തംഭൈഃ സർപ്പത്ര ശോഭിതം
വൈഡൂര്യകൃതസോപാനം കിങ്കിണീജാലകം തഥാ.

5

ദാന്തതോരണവിന്യസ്തം വജ്രസ്തദികവേദികം
മനോഹരം സർപ്പസുഖം കാരയാമാസ രാക്ഷസഃ

സർപ്പത്ര സുഖദം നിത്യം മേരോഃ പൂണ്യാം ഗുഹാമിവ.

6

“രാക്ഷസഃ, കാഞ്ചനൈഃ സ്താദികൈഃ ചിത്രൈഃ	“രാക്ഷസൻ, സ്വപണ്ണമയങ്ങളും സ്തദികനിമ്നീതങ്ങളും പ്രതിമകൾ കൊത്ത പ്പെട്ടവയുമായ	ദാന്തതോരണ- } ദന്തത്താൽ നിമ്നിക്ക വിന്യസ്തം } പ്പെട്ട കമാനവാതിലു കളാണതായും
സ്തംഭൈഃ സർപ്പത്ര ശോഭിതം,	തുണകളാൽ എങ്ങും അഴകാൻ വിചസ്യുന്ന തായും,	വജ്രസ്തദിക- } വൈരക്കല്ലുകളാലുള്ള വേദികം } തിണ്ണകളോടു കൂടിയ നിത്യം എപ്പോഴും [തായും സർപ്പത്ര എങ്ങും
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	സുഖദം, സുഖത്തെ നൽകുന്നതാ മനോഹരം, മനോഹരമായും, [യും, സർപ്പസുഖം, സർപ്പസുഖങ്ങളോടുകൂടി യതായും,
വൈഡൂര്യ- കൃത- സോപാനം	വൈഡൂര്യനിമ്നീതമായ കോണിപ്പടികളാൻ തായും	മേരോഃ മേരപർവ്വതത്തിലുള്ള പൂണ്യാം } രമ്യമായ ഗുഹയെപ്പോ ഗുഹാം ഇവ } ലെയിരിക്കുന്നതായും
കിങ്കിണീ- ജാലകം	കിങ്കിണികളാൻ ജന ലുകളോടുകൂടിയതായും	കാരയാമാസ. പണിചെയ്തിച്ചു.

തത്ര നിദ്രാസമാവിഷ്ടഃ കുന്ദകണ്ഠോ മഹാബലഃ
ബഹുനൃബുസഹസ്രാണി ശയാനോ ന പ്രബുദ്ധ്യതേ.

7

“തത്ര, നിദ്രാ- സമാവിഷ്ടഃ ശയാനഃ,	“ആ ഭവനത്തിൽ, നിദ്രയാലാക്രമിക്കപ്പെട്ടവനായി ശയിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനും	മഹാബലഃ കുന്ദകണ്ഠഃ ബഹുനി അബു- സഹസ്രാണി	മഹാബലശാലിയുമായ കുന്ദകണ്ഠൻ അടനകായിരം ആണ്ടുകൾ ന പ്രബുദ്ധ്യതേ. ഉണരാതിരുന്ന.
--	---	--	---

നിദ്രാഭിഭൂതേ തു തദാ കുന്ദകണ്ഠേ ദശാനനഃ
ദേവഷ്ഠിയാക്ഷഗന്ധർവ്വൻ സംജഹ്ലേ ഹി നിരങ്കശഃ.

8

“തദാ കുന്ദകണ്ഠേ നിദ്രാഭിഭൂതേ തു, ദശാനനഃ,	അപ്പാരം കുന്ദകണ്ഠൻ ഗാഢനിദ്രയിലാണ്ടിരിക്കെ, ദശമുഖൻ,	നിരങ്കശഃ തോന്നിയപ്പോലെയെല്ലാം ദേവഷ്ഠിയാക്ഷ- ഗന്ധർവ്വൻ ഹി സംജഹ്ലേ.	തോന്നിയപ്പോലെയെല്ലാം ദേവകുളയും, ഋഷിമാരെയും, യക്ഷന്മാരെയും, ഗന്ധർവ്വന്മാരെയും ഭ്രോഹിച്ചു.
---	---	---	---

ഉദ്യാനാനി ച ചിത്രാണി നന്ദനാഭിനി യാനി ച
താനി ഗതപാ സുസംക്രമോ ഭിനത്തി സ്തു ദശാനനഃ.

9

“സുസംക്രമഃ ദശാനനഃ, നന്ദനാഭിനി ച ചിത്രാണി	“അതിനിഷ്ഠരനായ ദശമുഖൻ, നന്ദനം മുതലായ രമ്യങ്ങളായ	ഉദ്യാനാനി ച യാനി താനി ഗതപാ ഭിനത്തി സ്തു.	ഉദ്യാനങ്ങൾ ഏവയൊ അവയിൽ ചെന്ന് അവയെ തകറ്റു.
---	---	---	--

നഭീം ഗജ ഇവ ക്രീഡൻ വൃക്ഷാൻ വായുരിവ ക്ഷിപൻ
നഗാൻ വജ്ര ഇവോത്സൃഷ്ടോ വിദ്ധപംസയതി രാക്ഷസഃ.

10

“രാക്ഷസഃ, ഗജഃ നഭീം ക്രീഡൻ ഇവ, വായുഃ വൃക്ഷാൻ	“അരക്കൻ, ആന നദിയിൽ ക്രീഡിക്കുന്നപോലെ കൊടുങ്കാറ്റ് [യും, വൃക്ഷങ്ങളെ	ക്ഷിപൻ ഇവ, വജ്രഃ നഗാൻ ഉത്സൃഷ്ടഃ ഇവ വിദ്ധപംസയതി.	വീഴുന്നതുപോലെയും, വജ്രായുധം പവൃതങ്ങളെ പൊടിപെടുത്തുന്നതുപോലെയും നശിപ്പിക്കുകയായി.
--	---	---	--

തഥാവൃത്തം തു വിജ്ഞായ ദശഗ്രീവം ധനേശ്വരഃ
കലാനരൂപം ധർമ്മജ്ഞോ വൃത്തം സംസ്മത്യ ചാത്മനഃ.

11

സൗഭദ്രാത്രദർശനാത്ഥം തു ദൂതം വൈത്രവണസ്തദാ
ലങ്കാം സംപ്രേഷയാമാസ ദശഗ്രീവസ്യ വൈ ഹിതം.

12

“ധർമ്മജനഃ വൈശ്രവണഃ ധനുശപരഃ, തദാ തു, ദശഗ്രീവം തഥാവൃത്തം വിജ്ഞായ, ആത്മനഃ കുലാനുരൂപം	“ധർമ്മജനനം വിശ്രവസ്സിന്റെ പുത്ര കുബേരൻ, [നുമായ അപ്പാരം ആ സംഗതിയിൽ, ദശകണ്ഠനെ അപ്രകാശമുള്ള നടവിടി കണ്ട്, [ക്കാരനായി തന്റെ വംശത്തിന് യോജി ച്ചതായ	വൃത്തം ച സംസ്കൃത ദശഗ്രീവസ്വ ഹിതം വൈ സൗഭാഗ്യം ദർശനം തു } ലങ്കാം ദൂതം സംപ്രേഷ- യാമാസ.	സദ്വൃത്തിയേയും കാത് ദശഗ്രീവന്റെ നന്മയ്ക്കായും സഹോദരഭാവത്തെ കാണിപ്പാനായും ലങ്കയിലേക്ക് ഒരു ദൂതനെ പറഞ്ഞയച്ചു.
--	---	--	---

സ ഗതപാ നഗരീം ലങ്കാമാസസാദ വിഭീഷണം
മാനിതസ്തേന ധർമ്മേണ പൃഷ്ടാശ്വാഗമനം പ്രതി.

13

“സഃ ലങ്കാം നഗരീം ഗതപാ, വിഭീഷണം അസസാദ; തേന	“ആ ദൂതൻ ലങ്കാപുരത്തിൽ ചെന്ന്, വിഭീഷണനെ ആദ്യം കണ്ടു; ആ വിഭീഷണനാൽ	ധർമ്മേണ മാനിതഃ, ച ആഗമനം പ്രതി പൃഷ്ടഃ.	വിധിപോലെ സമ്മാനിക്കപ്പെട്ടവ നായി, അതിൽപിന്നെ വന്ന കാര്യത്തെക്കുറി ചോദിക്കപ്പെട്ടു. [ച്ച്
--	--	---	---

പൃഷ്ടപാ ച കുശലം രാജേണ ജ്ഞാതിനാം ച വിഭീഷണഃ
സഭായാം ദർശയാമാസ തമാസീനം ദശാനനം.

14

“വിഭീഷണഃ, രാജനഃ ജ്ഞാതീനാം ച കുശലം പൃഷ്ടപാ ച,	“വിഭീഷണൻ, അരചന്റെ ജ്ഞാതികളുടെ ക്ഷേമത്തെക്കുറിച്ച് അന്വേഷിച്ച ശേഷം,	സഭായാം ആസീനം ദശാനനം തം ദർശയാമാസ.	സഭയിൽ എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന ദശവക്ത്രനെ ആ ദൂതന് കാണിച്ചുകൊടുത്തു.
--	--	--	--

സ ദൃഷ്ടപാ തത്ര രാജാനം ദീപ്യമാനം സ്വതേജസാ
ജയേതി വാചാ സംപൂജ്യ തുഷ്ണീം സമഭവത്തദാ.

15

“സഃ തത്ര തദാ, സ്വതേജസാ ദീപ്യമാനം രാജാനം	“അവൻ, അവിടെ ആ സമയം, സ്വതേജസ്സിനാൽ ജ്വാലിച്ചുമാനനായ രാജാവിനെ	ദൃഷ്ടപാ, 'ജയ', ഇതി വാചാ സംപൂജ്യ തുഷ്ണീം സമഭവത്.	നോക്കി, 'വിജയിച്ചാലും,' എന്ന് സ്തോത്രത്താൽ പുകഴ്ത്തി യശേഷം, ഒന്നു മിണ്ടാതിരുന്നു.
--	--	--	--

തം തത്രോത്തമപത്യാഭേ വരാസ്തരണശോഭിതേ
ഉപവിഷ്യാം ദശഗ്രീവം ഭൂതോ വാക്യമമാബ്രവീത്.

16

“ അഥ ദൂതഃ, തത്ര വരാസ്തരണ- ശോഭിതേ	“ അതിൽ പിന്നെ ദൂതൻ, അവിടെ വിശേഷപ്പെട്ട മേൽ വിരിപ്പുകളാൽ അഴ കാൻ വിലസുന്ന	ഉത്തമപത്യാഭേ ഉപവിഷ്യാം തം ദശഗ്രീവം വാക്യം അബ്രവീത്.	ഉയർന്ന പത്മകുത്തിൽ ഇരുന്നിരുന്ന അ ദശകണ്ഠനോടായി ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.
--	--	--	---

രാജൻ വദാമി തേ സദ്യം ഭൂതാ തവ യദബ്രവീത്
ഉഭയോഃ സദൃശം വീര വൃത്തസ്യ ച ക്ലപസ്യ ച.

17

“ രാജൻ ! തവ ഭൂതാ, തേ, യത് അബ്രവീത്, സദ്യം	“ രാജാവേ ! നിന്തിരുവടിയുടെ ജ്യേഷ്ഠൻ, നിന്തിരുവടിയോടായി, യാതൊന്നിനെ അരുളിച്ചെയ്തതു വോ, അതെല്ലാറ്റിനേയും	വദാമി ; ‘ വീര ! വൃത്തസ്യ ച ക്ലപസ്യ ച ഉഭയോഃ സദൃശം.	ഞാൻ ഉണർത്തിക്കുന്നു ണ്ട് ; ‘ വീര ! സദാചാരത്തിന്നും ക്ലമമമിമയ്ക്കും രണ്ടിന്നും അനുയോജിച്ചുപോലെ വർത്തിക്കേണ്ടതാണ്.
---	---	--	---

സാധു പശ്യാപ്തമേതാവത് കൃതശ്ചാരിത്രസംഗ്രഹഃ
സാധുധർമ്മേ വ്യവസ്ഥാനം ക്രിയതാം യദി ശക്യതേ

18

“ ‘ പശ്യാപ്തം ഏതാവത് കൃതഃ ചാരിത്ര- സംഗ്രഹഃ	“ ‘ ഇഷ്ടംപോലെ ഇതേവരെ ചെയ്തതായ നടവടിയെല്ലാം	സാധു ശക്യതേ യദി, സാധുധർമ്മേ വ്യവസ്ഥാനം ക്രിയതാം.	മതിയെന്നുവെച്ചു നി ർദ്ദേശങ്ങളൊന്നൊ ന്നുള്ളതിനാൽ, സദ് വൃത്തിയിൽ നിഷ്ഠ കയ്ക്കാക്കപ്പെട്ടെ.
--	---	--	---

ദൃഷ്ടം മേ നന്ദനം ഭഗ്നമുഷയോ നിഹതാഃ ശൂതാഃ
ദേവതാനാം സമുദ്യോഗസ്തപത്തോ രാജൻ മമ ശൂതഃ.

19

“ ‘ രാജൻ ! ഭഗ്നം നന്ദനം മേ ദൃഷ്ടം ; ഋഷയഃ നിഹതാഃ	“ ‘ രാജാവേ ! നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായ നന്ദനോദ്യാനം എനിക്ക് കാണിച്ചുതരപ്പെട്ടു ; ഋഷിമാർ കൊല്ലപ്പെട്ടതായി	ശൂതാഃ ; തപത്തഃ സമുദ്യോഗഃ ദേവതാനാം മമ ശൂതഃ.	പറയപ്പെടുന്നു ; ദേവകുലത്തായ പൗരന്മാരും ദേവകുടുംബം എനിക്കും അറിവുള്ളതുതന്നെ.
---	---	---	--

[വോന്റെ സംഗതിയിലുള്ള ദേവന്മാരുടെ ഉദ്യമവും എന്നാൽ കേൾക്കപ്പെട്ടു. (എന്നും
വ്യാഖ്യാനത്തരം).]

നിരാകൃതശ്ച ബഹുശസ്തപയാടഹം രാക്ഷസാധിപ
സാപരാധോഽപി ബാലോ ഹി രക്ഷിതവ്യഃ സപബാധസവൈഃ. 20

“ ‘രാക്ഷസാധിപ! “ ‘രാക്ഷസേശ്വര!		സാപരാധഃ	} അപരാധം ചെയ്തവനാ യാലും
തപയാ	നിന്നാൽ	അപി	
അഹം ച	ഞാനും	സപബാധസവൈഃ	തന്റെ സഹോദരന്മാ
ബഹുശഃ	പലകുറി		രാൽ
നിരാകൃതഃ;	നിരാകരിക്കപ്പെട്ട;	രക്ഷിതവ്യഃ	ഹി. രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവൻ
ബാലഃ	ഇളയവൻ		തന്നെ.

അഹം തു ഹിമവത്പുഷ്പം ഗതോ ധർമ്മമുപാസിതും
രഘദ്രം വൃത്തം സമാസ്ഥായ നിയതോ നിയതേന്ദ്രിയഃ. 21

“ ‘അഹം	“ ‘ഞാൻ	ഉപാസിതും	ഉപാസിപ്പാൻ
രഘദ്രം വൃത്തം	{ രൂപീതിജനകമായ കേദാരമെന്ന വൃ തത്തെ	നിയതഃ,	ഉറച്ച്,
സമാസ്ഥായ,		നിയതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ കേതുകി ക്കൊണ്ട്,
ധർമ്മം തു	കയ്ക്കൊണ്ട്,	ഹിമവത്പുഷ്പം	ഹിമാലയത്താഴ്വരയിൽ
	ധർമ്മത്തെത്തന്നെ	ഗതഃ.	ചെന്നിരുന്നു.

തത്ര ദേവോ മയാ ഭൃഷ്ടഃ സഹ ദേവ്യാ മയാ പ്രഭീഃ
സവ്യം ചക്ഷുർമ്മയാ ദൈവാത് തത്ര ദേവ്യാം നിപാതിതം 22

കാ നപി യം സ്വാദിതി ശുഭാ ന ഖലപന്ത്രേന ഹേതുനാ
രൂപം ഹൃന്ദ്രപഥം കൃതവാ ഭദ്രാണീ തത്ര തിഷ്ഠതി. 23

“ ‘തത്ര	“ ‘അവിടെ	“ ‘ഇതം	“ ‘ഇവരും
മയാ,	എന്നാൽ,	കാ ന സ്വാത് ”	ആരായിരിക്കാം ”
ദേവഃ	ഉപാസിക്കപ്പെട്ട	ഇതി ഖലു	എന്നറിവാനാഗ്രഹിച്ചു്
പ്രഭീഃ,	പരമശിവൻ,	തത്ര	ആ സമയം
ദേവ്യാ സഹ	ദേവിയോടും കൂടി	സവ്യം	എന്റെ എടത്തെ
മയാ	എന്നാൽ	ചക്ഷുഃ,	കണ്ണ്,
ഭൃഷ്ടഃ;	സന്ദർശിക്കപ്പെട്ടു്;	ദേവ്യാം	ദേവിയ്ക്കുനേരെ
തത്ര	അവിടെ	ദൈവാത്	ഞാൻ അറിയാതെ
അന്ദപഥം രൂപം	നിസ്തല്യവദിവു		ന്നെ
കൃതവാ,	കയ്ക്കൊണ്ടു്,	മയാ	എന്നാൽ
ശുഭാ	ജോതിഷ്ഠതിയായി	നിപാതിതം;	വീഴ്ന്നുപെട്ടു്;
ഭദ്രാണീ	ഉമാദേവി	അജ്ഞന	} മറുവിപരീതബുദ്ധി ക
തിഷ്ഠതി;	അരികിൽ വത്തിക്കുന്നു	ഹേതുനാ	
	ണ്ടു് ;	ന ഹി.	ന്നെ.

ദേവ്യാ ദിവ്യപ്രഭാവേന ദർശം സവ്യം മമേക്ഷണം
രേണുലപസ്തമിവ ജ്യോതിഃ പിംഗളതപമുപാഗതം. 24

“ദേവ്യാഃ	“ദേവിയുടെ	ഇക്ഷണം	നേരം
ദിവ്യപ്രഭാവേന	ദിവ്യജ്യാതിസ്സിനാൽ	രേണുചപസ്സും	} പൊടിയാത്താലെന്ന പോലെ,
മമ	എന്റെ	ഇവ,	
ജ്യാതിഃ	പ്രകാശേന്ദ്രിയത്തി	ദഗ്ദ്ധം	ദൃഷ്ടിയറ്റതായി
	ലൊന്നായ	പിംഗളതപം	} മഞ്ഞളിച്ചുപോയി.
സവ്യം	എടത്തെ	ഉപാഗതം.	

തതോഽഥമന്യുദപിസ്തീണ്ണം ഗതപാ തസ്യ ഗിരേസ്തടം
തുഷ്ണീം വഷ്ശതാന്യഷ്ടൗ സമാധാരം മഹാവ്രതം.

25

“തതഃ	“അതിനാൽ	ഗതപാ,	ചെന്ന്,
അഥം	താൻ	തുഷ്ണീം	മൗനമവലംബിച്ചു്
തസ്യ ഗിരേഃ	ആ ഗിരിയുടെ	അഷ്ടൗ	} എണ്ണറാണ്ടുകൾ
അന്യത്	മറ്റൊരു	വഷ്ശതാനി	
വിസ്തീണ്ണം	വിശാലമായ	മഹാവ്രതം	ഒരു മഹാവ്രതത്തെ
തടം	ചെരുവിൽ	സമാധാരം.	അനുഷ്ടിച്ചു.

സമാപ്തേ നിയമേ തസ്തിൻ തത്ര ദേവോ മഹേശ്വരഃ
പ്രീതഃ പ്രീതേന മനസാ പ്രാഥ വാക്യമിദം പ്രഭുഃ.

26

“തത്ര	“അവിടെ	മഹേശ്വരഃ,	പരമശിവൻ,
തസ്തിൻ	അ	പ്രീതേന മനസാ	പ്രസാദിച്ചു ചിത്ത
നിയമേ	വ്രതം		ത്തോടുകൂടിയവനായി
സമാപ്തേ,	പൂർത്തിയാക്കി,	പ്രീതഃ,	കരുണചെയ്തു്,
ദേവഃ	പൂജനം	ഇദം	ഇപ്രകാരം
പ്രഭുഃ	സർവ്വശ്വരണമായ	വാക്യം പ്രാഥ.	അരുളിച്ചെയ്തു.

പ്രീതോഽസ്തി തവ ധർമ്മജ്ഞ തപസാ തേന സുവ്രത

27

“ധർമ്മജ്ഞ!	“ധർമ്മജ്ഞനായി	തപസാ	തപസ്സുകൊണ്ട്
സുവ്രത!	വൻവ്രതം സാധിച്ചു	പ്രീതഃ അസ്തി.	താൻ സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടി
തവ	ഭവാന്റെ [വന്ദേ!		രിക്കുന്നു.

മയാ ചൈതദ്വ്രതം ചീണ്ണം തപയാ ചൈവ ധനാധിപ
തൃതീയഃ പുരുഷോ നാസ്തി യശ്ചരേഭ്വതമീദൃശം
വ്രതം സുനിശ്ചയം ഹ്യേതന്മയാ ഹ്യുത്പാദിതം പുരാ.

28

“ധനാധിപ!	“ധനശ്വര!	ചരേത	ആചരിക്കുമാ, അപ്ര
ഏതത് വ്രതം	ഈ വ്രതം		കാരമുള്ള
മയാ ച	എന്നാലും	തൃതീയഃ പുരുഷഃ	മൂന്നാമതൊരുവൻ
തപയാ ച ഏവ	ഭവാനാലും മാത്രമാണ്	ന അസ്തി;	ഇല്ല;
ചീണ്ണം;	അനുഷ്ടിച്ചു പൂർത്തിയാ	പുരാ	പണ്ട്
	ക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതു്;	മയാ ഹി	എന്നാൽതന്നെയാണ്
യഃ	യാതൊരുവൻ	ഏതത് വ്രതം	ഈ വ്രതം
ഈദൃശം	ഇപ്രകാരമുള്ള	സുനിശ്ചയം ഹി	കഷ്ടസാധ്യമായതന്നെ
വ്രതം	വ്രതത്തെ	ഉത്പാദിതം.	എപ്പോഴുണ്ടാക്കിയതു്.

തത്സവിതപം മയാ സൌമ്യ രോചയസ്വ ധനേശ്വര

26

“‘സൌമ്യ!	“‘പുണ്യവാനായവനേ!	മയാ	എന്നോടുകൂടി
ധനേശ്വര!	കുഞ്ചാ!	സവിതപം	സവിതപത്തെ
തത്	അതിനാൽ	രോചയസ്വ.	കണ്ഠോണ്ടു വത്തിച്ചു
			ലും.

തപസാ നിജ്ജിതയൈവ സഖാ മമ ഭവാനാമ.

30

“‘അനഘ!	“‘ഭോഷമരവനേ!	മമ ച	എനിക്കുതന്നെ
തപസാ	തപസ്സുകൊണ്ട്	സഖാ ഏവ	സഖിയായി
നിജ്ജിതഃ,	അവകാശപ്പെട്ടവനായി	ഭവ.	ഭവിക്കുക.

ദേവ്യോ ഭദ്രം പ്രഭാവേന യച്ച സവ്യം തദവക്ഷണം
പൈംഗളം യദവാപ്തം ഹി ദേവ്യോ രൂപനിരീക്ഷണാത്
ഏകാക്ഷിപിംഗളേത്യേവം നാമ സ്ഥാസ്വതി ശാശ്വതം.

31

“‘ദേവ്യോ,	“‘ദേവിയാൽ,	പൈംഗളം ച	പിംഗളതയെ
പ്രഭാവേന,	നിജ്ജവൈഭവത്താൽ,	അവാപ്തം,	പ്രാപിച്ചുവോ,
ദേവ്യാഃ	ദേവിയുടെ	യത് ഹി	അക്കാരണത്താൽ
രൂപനിരീ-	രൂപത്തെ നോക്കിയ	ഏവം	ഇനിമേൽ
ക്ഷണാത്	കാരണം	ഏകാക്ഷിപിംഗളഃ	‘ഏകാക്ഷിപിംഗളൻ’
തവ	ഭവാനെൻ	ഇതി	എന്ന
യത്	യാതൊരു	നാമ	പേർ
സവ്യം	എടുത്തെ	ശാശ്വതം	ശാശ്വതമായി
ഇക്ഷണം	കണ്ഠ	സ്ഥാസ്വതി.	ഭവാനു നില്ക്കുന്നതാ
ഭഗ്ദ്ധം	ദൃഷ്ടിയാർത്തമായി		ണ്.

ഏവം തേന സവിതപം ച പ്രാപ്യാനുജ്ഞാം ച ശങ്കരാത്
ആഗതേന മയാ ചായം ശ്രുതസ്തേ പാപനിശ്ചയഃ.

32

“‘ഏവം	“‘ഇപ്രകാരം	ആഗതേന	മടങ്ങിയെത്തിയവനായ
ശങ്കരാത്	പരമശിവങ്കൽ നിന്ന്	മയാ,	എന്നാൽ,
അനുജ്ഞാം ച	അനുഗ്രഹത്തേയും	തേ	ഭവാനെൻ
തേന ച	അഭ്യർത്ഥിച്ചുമായി	അയം	ഈ ദൃഷ്ടവൃത്തിയിലുള്ള
“‘സവിതപം ച	സവിതപത്തേയും	പാപനിശ്ചയഃ	ബുദ്ധിയെപ്പറ്റി
പ്രാപ്യ,	നേടിക്കൊണ്ട്	ശ്രുതഃ.	കേട്ടറിയപ്പെട്ടു.

തദധർമ്മീഷ്ടസംയോഗാനിവർത്ത കലഭൂഷണാത്

ചിന്ത്യതേ ഹി വധോപായഃ സാക്ഷി സംഘൈഃ സുരൈസ്സവ.

33

“‘സാക്ഷി-	“‘ജ്ഞികളാടുകൂടിയ	തത്	ആകയാൽ
സംഘൈഃ		അധർമ്മീഷ്ട-	പാപമൃത്യും ചെയ്തുകൂട്ട
സുരൈഃ ഹി	ദേവന്മാരാൽതന്നെ	സംയോഗാത്	നന്തിൽനിന്നും
തവ	ഭവാനെൻ	കലഭൂഷണാത്	വംശത്തിന്നപകിർത്തി
വധോപായഃ	വധത്തിനുള്ള ഉപായം		വരുത്തുന്നതിൽനിന്നും
ചിന്ത്യതേ;	അലോചിക്കപ്പെടുന്നു;	നിവർത്ത.	വിരമിച്ചുലും.

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ ക്രൂദ്ധഃ സംരക്തലോചനഃ
ഹസ്തേ ത്വണാശ്ച സംപീഡ്യ വാക്യമേതദവാച ഹ.

34

“ ഏവം	“ ഇപ്രകാരം	സംരക്ത-	} കണ്ണുകൾ തുടത്ത്
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ	ലോചനഃ	
ദശഗ്രീവഃ,	ദശകണ്ഠൻ,	ക്രൂദ്ധഃ	ക്ഷോഭിച്ചവനായി
ദന്താൻ ച	ദന്തങ്ങളേയും	ഏതത്	ഈ
ഹസ്തേ	ഇരകരങ്ങളേയും	വാക്യം	വാക്യത്തെ
സംപീഡ്യ	ഞെരുക്കി	ഉവാച ഹ.	ഉരചെയ്തു.

വിജ്ഞാതം തേ മയാ ഭൂത വാക്യം യസ്യ പ്രഭാഷസേ

നൈതത് തപമസി നൈവാസൗ ഭ്രാത്രാ യേനാസി ചോദിതഃ.

35

“ ‘ഭൂത!	“ ‘ഭൂത!	തപം അസി ത; നീ ജീവനോടിരിക്കുക	
തേ വാക്യം	നിന്റെ വാക്ക്	എന്നത് ഇനി ഇല്ല;	
യസ്യ	ആക്ഷേപത്തി	യേന	യാതൊരു
പ്രഭാഷസേ,	നീ എന്നോടുരചെയ്യ	ഭ്രാത്രാ	സഹോദരനാൽ
	നുവാച,	ചോദിതഃ	} നീ പറഞ്ഞയക്കപ്പെട്ട
ഏതത്	അപ്രകാരമുള്ള ഇത്	അസി	
മയാ	എന്നാൽ	അസൗ	} അവനും ഇനി ജീവനോ
വിജ്ഞാതം;	അറിയപ്പെട്ട;	ന ഏവ.	
			ടിരിക്കയില്ല.

ഹിതം നൈഷ മമൈതലി ബ്രവീതി ധനരക്ഷകഃ

മഹേശ്വരസഖിതപം തു മുഡ ശ്രാവയസേ കില.

36

“ ‘ഏഷഃ	“ ‘ഈ	മുഡ	എന്തൊരു
ധനരക്ഷകഃ	കുബേരൻ	കില!	മുഡതയാണ്!
ബ്രവീതി	പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു	മഹേശ്വര-	} പരമശിവനുമായുണ്ടാ
ഏതത്,	ഈ വാക്ക്, [എന്ന	സഖിതപം	
മമ ഹിതം	} എന്റെ യോഗ്യതയ്ക്കനു	തു	ഒരു വലിയ കാര്യമായി
ന ഹി;		ശ്രാവയസേ!	നീ കേൾപ്പിക്കുന്നു!
	സരിച്ചുതല്ല;		

ന ചേദോ ക്ഷമണീയം മേ യദേതദ്ഭാഷിതം തപയാ.

37

“ ‘തപയാ	“ ‘നിന്നാൽ	ഏതത് ഇദം,	ഇപ്രകാരമുള്ള ഇത്,
യത്	യാതൊന്നും	മേ ക്ഷമ-	} എന്നാൽ ക്ഷമിക്കത്ത
ഭാഷിതം	പറയപ്പെട്ടുവോ,	ണീയം ന ച.	
			ക്കുതല്ലതന്നെ.

ന ഹന്തവ്യോ ഗുരുർജ്യേഷോ മമായമിതി മന്യതേ

തസ്യ തപിദാനീം ശ്രുതാ മേ വാക്യമേഷാ കൃതാ മതിഃ

ഗ്രീൻ ലോകാനപി ജേഷ്യാമി ബാഹുവീർവ്വമപാന്ത്രിതഃ.

38

“ ‘അയം	“ ‘ഇവൻ	ഗുരു;	പ്രിയപ്പെട്ടവൻ;
മമ	എനിക്ക്	ഹന്തവ്യഃ ന;	വധ്യനല്ല;
ജ്യേഷ്ഠഃ;	ജ്യേഷ്ഠൻ;	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ

മന്യുതഃ;	കരുതപ്പെടുന്നു;	ഉപാശ്രിതഃ,	കഷ്ടമാണ്,
തസ്യ	അവന്റെ	ശ്രീൻ ലോ-	} ത്രൈലോക്യങ്ങളേയും
വാക്യം	വാക്യത്തെ	കാൻ അപി	
ശൂതപാ,	കേട്ടതിനാൽ,	ജേഷ്ടാമി;	ഞാൻ ജയിക്കുന്നുണ്ട്;
ഇദാനിം തു	ഇപ്പോൾതന്നെ	ഏഷാ	ഇത്
മേ	എന്റെ	മതഃ കൃതാ.	നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടുകഴി
ബാഹുവീകൃം	കൈയ്യെക്കിനെ		ഞ്ഞു.

ഏതനൂഹുർത്തമേവാഹം തസ്യൈകസ്യ തു വൈ കൃതേ
ചതുരോ ലോകപാലാംസ്താൻ നയിഷ്യാമി യമക്ഷയം.

39

“ഏതത്	} “ഇക്ഷണംതന്നെ	താൻ	ആ
മുഹൂർത്തം ഏവ		ചതുരഃ	നാലു
അഹം	ഞാൻ	ലോക-	} ലോകപാലന്മാരെയും
തസ്യ	ആ	പാലാൻ വൈ	
ഏകസ്യ	ഒരുവന്റെ	യമക്ഷയം	യമലോകത്തിലേക്ക്
കൃതേ തു,	കാരണമായ്തന്നെ,	നയിഷ്യാമി.	പറഞ്ഞുയക്കുന്നുണ്ട്.

ഏവമുക്തവാ തു ലങ്കേശോ ദൂതം ഖഡ്ഗേന ജഹ്ലിവാൻ
ദൈവ ഭക്ഷയിതും ഘോരം രാക്ഷസാനാം ദുരാത്മനാം.

40

“ലങ്കേശഃ	“ലങ്കേശപരൻ	ജഹ്ലിവാൻ;	വെട്ടിക്കൊന്നു;
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഏനം	ഇവനെ
ഉക്തവാ,	ഉറച്ചെയ്ത്,	ദുരാത്മനാം	} ദുഷ്ടരാക്ഷസന്മാർക്ക്
തു	തൽക്ഷണംതന്നെ	രാക്ഷസാനാം	
ദൂതം ഹി	ദൂതനേയും	ഭക്ഷയിതും	ഉണായി
ഖഡ്ഗേന	വാൾകൊണ്ട്	ദൈവ.	നല്ലി.

ഏവം കൃതസ്വപ്നയനോ രഥമാരുഹ്യ രാവണഃ
ത്രൈലോക്യവിജയാകാംക്ഷീ യയൗ യത്ര ധനേശപരഃ.

41

“രാവണഃ	“രാവണൻ	രഥം	രഥത്തിൽ
ഏവം	അപ്രകാരംതന്നെ	അരുഹ്യ	കയറിക്കൊണ്ട്
കൃത-	} വിജയത്തിനുള്ള മംഗ	ധനേശപരഃ	കുബേരൻ
സ്വപ്നയനഃ			
ത്രൈലോക്യ-	} ത്രൈലോക്യങ്ങളേയും	യത്ര	ഉള്ളടം
വിജയാ-	} ജയിപ്പാൻ കൊതിച്ച്,	യയൗ.	പുറപ്പെട്ടുചെന്നു.
കാംക്ഷീ,			

ഇത്യാദേഷ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ത്രയോദശഃ സർഗ്ഗഃ = പതിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21225 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 531.

തേ ഗതപാ സർവ്വമാചഖ്യർഭാതുസ്സ്യ ചികീഷിതം
അനുജ്ഞാതാ യയുർഹൃഷ്ടാ യുദ്ധായ ധനേഭന തേ.

6

“തേ	“അവർ	തേ	അവർ
ഗതപാ,	ചെന്ന്,	ധനേഭന	കുബേരനാൽ
തസ്യ	അഭ്യർത്ഥത്തിന്റെ	യുദ്ധായ	പോരിനായി
ഭാതുഃ	അനുജന്റെ	അനുജ്ഞാതാഃ	അനുമതിനൽകപ്പെട്ട
ചികീഷിതം	} ഉദ്ദേശത്തെയെല്ലാം	ഹൃഷ്ടാഃ	വരായി
സർവ്വം			
അചഖ്യഃ;	ഉണർത്തിച്ചു;	യയുഃ.	ഉത്സാഹംപൂണ്ടവരായി
			തിരിച്ചുചെന്നു.

തതോ ബലാനാം സംക്ഷോഭോ വ്യവർത്ത മഹോദയഃ
തസ്യ നൈർഗ്ഗതരാജസ്യ ശൈലം സഞ്ചാലയന്നിവ.

7

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	സംക്ഷോഭഃ	ആരവാരം
നൈർഗ്ഗത-	} ദുർവൃത്തരല്ലാത്ത നൈ	മഹോദയഃ	ഇവ വൻകടലിന്റെതെ
രാജസ്യ			
	രൂതരെന്ന രാക്ഷസര		ന്നപോലെയായിന്ന്
	ടെ രാജാവായ	ശൈലം	ആ പർവ്വതത്തെ
തസ്യ	ആ കുബേരന്റെ	സഞ്ചാലയൻ	കുലുക്കുമാറ്
ബലാനാം	സൈന്യങ്ങളുടെ	വ്യവർത്ത.	പൊങ്ങി.

തതോ യുദ്ധം സമഭവദ്യക്ഷരാക്ഷസസംകലം
വൃഥിതാശ്ചാഭവംസ്തത്ര സചിവാ രാക്ഷസസ്യ തേ.

8

“തതഃ	“ആ സമയം	തത്ര	അതിൽ
യക്ഷരാക്ഷസ-	} യക്ഷന്മാരും രാക്ഷസ	രാക്ഷസസ്യ	രാവണന്റെ
സങ്കലം		തേ	ആ
	രും ഇടകലർന്നതായ	സചിവാഃ ച	മന്ത്രിമാരും
യുദ്ധം	യുദ്ധം	വൃഥിതാഃ	} അത്തൽപൂണ്ടു.
സമഭവത്;	ഉണ്ടായി;	അഭവൻ.	

സ ദൃഷ്ട്വാ താദൃശം സൈന്യം ദശഗ്രീവോ നിശാചരഃ
ഹഷ്ണാദാൻ ബഹുൻ കൃതപാ സ ക്രോധാഭദ്യയാവത.

9

“സഃ	“ആ	സഃ	അവൻ
നിശാചരഃ	നക്തഞ്ചരനായ	ബഹുൻ	} ഉത്സാഹപ്പെടുത്തുന്ന
ദശഗ്രീവഃ,	ദശകണ്ഠൻ,	ഹഷ്ണാദാൻ	
സൈന്യം	സേനയെ		തായ അനവധി അട്ട
താദൃശം	അപ്രകാരമായതായി		മാസങ്ങളെ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,	കൃതപാ	ചെയ്തുകൊണ്ടു്
ക്രോധാത്	കോപത്താൽ	അഭ്യയാവത.	(സഹായിപ്പാനായി)
			ഓടിയെത്തി.

യേ തു തേ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ സചിവാ ഘോരവിക്രമാഃ
തേഷാം സഹസ്രമേകൈകം യക്ഷാണാം സമയോധയൻ.

10

“ ഫോര- വിക്രമാഃ രാക്ഷഃസരൂപ്യ സചിവാഃ യേ, തേഷാം	“ ഉഗ്രപരാക്രമശാലി കളായ രാക്ഷസരാജാവിന്റെ മന്ത്രിമാർ യാതൊരുവരും, അവരിൽ	ഏകൈകം തു, തേ യക്ഷാണാം സമസ്രം സമയോധയൻ. ചൂഴ്ന്നുകൊണ്ട് പൊ തേതി.
--	---	--

തതോ ഗദാഭിമുസചൈരസിഭിഃ ശക്തിതോമരൈഃ
ഹന്ത്വമാനോ ദശഗ്രീവസ്തത്സൈന്യം സമഗാഹത.

11

“ തതഃ, ഗദാഭിഃ മുസചൈഃ അസിഭിഃ ശക്തി- തോമരൈഃ	“ അപ്പോരം ഗദകൾകൊണ്ടും ഉലയ്ക്കുകൾകൊണ്ടും ഖഡ്ഗങ്ങൾകൊണ്ടും വേൽ, ഏർക്കത്തം എ ന്നവകൊണ്ടും	ഹന്ത്വമാനഃ പ്രഹരിക്കപ്പെടുന്നവ നായ ദശഗ്രീവഃ, തത് സൈന്യം സമഗാഹത.
--	---	--

സ നിരുച്ഛ്വാസവത്തത്ര വല്യമാനോ ദശാനനഃ
വഷ്ടദ്ഭിരിവ ജീമൂതൈർധാരാഭിരവരുദ്ധ്യത.

12

“ തത്ര സഃ ദശാനനഃ, വഷ്ട്ഭിഃ ജീമൂതൈഃ	“ അപ്പോരം ആ ദശമുഖൻ, വഷിക്കുന്ന മേഘങ്ങളാൽ	ധാരാഭിഃ ഇവ, നിരുച്ഛ്വാസവത് വീഴ്ന്നുമാറ് വല്യമാനഃ, അവരുദ്ധ്യത.
--	--	--

ന ചകാര വ്യഥാം ചൈവ യക്ഷശസ്ത്രൈഃ സമാഹതഃ
മഹീധര ഇവാംഭോദൈർധാരാശതസമുക്ഷിതഃ.

13

“ യക്ഷശസ്ത്രൈഃ സമാഹതഃ ച, അംഭോദൈഃ	“ യക്ഷന്മാരുടെ ആയു ധങ്ങളാൽ ഉഴക്കോടെ പ്രഹരിക്ക പ്പെട്ടവനായിരുന്നിട്ടും, മേഘങ്ങളാൽ	ധാരാശത- സമുക്ഷിതഃ മഹീധരഃ ഇവ, വ്യഥാം ഏവ ന ചകാര.
--	--	--

സ ദുരാത്മാ സമുദ്യമ്യ കാലദണ്ഡോപമാം ഗദാം
പ്രവിവേശ തതഃ സൈന്യം നയൻ യക്ഷാൻ യമക്ഷയം.

14

“ തതഃ സഃ ദുരാത്മാ, കാല- ദണ്ഡോപമാം ഗദാം	“ അപ്പോരം ആ ദുരാത്മാവായ രാവണൻ യമദണ്ഡസദൃശമായ ഗദയെ	സമുദ്യമ്യ, യക്ഷാൻ യമക്ഷയം നയൻ, സൈന്യം പ്രവിവേശ.
---	--	--

സ കക്ഷമിവ വിസ്തീർണ്ണം ശുഷ്കേന്ധനമിവാകലം
വാതനാഗ്നിരിവായത്താ യക്ഷസൈന്യം ദദാമ തത്.

15

“സഃ	“അവൻ	ഇവ	എന്നുപോലെയും
വാതന	കാറ്റിനാൽ	കക്ഷം	ഉണങ്ങിയ കാട്ടിനെ
അഗ്നിഃ ഇവ	അഗ്നിയെന്നുപോലെ	ഇവ	എന്നുപോലെയും
ആയത്തഃ,	തീവ്രതകയ്ക്കോണ്ടവനാ	തത്	ആ
	യി,	യക്ഷസൈന്യം	യക്ഷസേനയെ
വിസ്തീർണ്ണം	കൂട്ടിച്ചിട്ടിരിക്കുന്ന	ആകലം	ചിതറിക്കമാറ്
ശുഷ്കേന്ധനം	ഉണക്കവിരകിനെ	ദദാമ.	ചുട്ടെരിച്ചു.

തൈസ്ത തത്ര മഹാമാതൈർമഹോദരശുകാദിഭിഃ
അല്ലാവശേഷാസ്തേ യക്ഷാഃ കൃതാ വാതൈരിവാബുദാഃ.

16

“തത്ര	“ആ സമയം	തൈഃ	ആ
അല്ലാവശേഷാഃ	തെറ്റിത്തെറ്റിച്ച് അ	മഹാമാതൈഃ	മന്ത്രിപ്രവരന്മാരാൽ
	വശപ്പെടുത്തുക	അബുദാഃ	മേഘങ്ങൾ
തേ യക്ഷാഃ തു	ആ യക്ഷന്മാരും	വാതൈഃ	വാതങ്ങളാൽ.
മഹോദര-	} മഹോദരൻ, ശുകൻ	ഇവ	എന്നുപോലെ
ശുകാദിഭിഃ		കൃതാഃ.	പായിക്കപ്പെട്ടു.
	മുതലായ		

കേചിത് സമാഹതാ ഭഗ്നാഃ പതിതാഃ സമരക്ഷിതൈ
ഓഷ്ഠാശ്ച ദശനൈസ്തീക്ഷ്ണൈരദശൻ കപിതാ രണേ.

17

“കേചിത്	“ചിലർ	ഓഷ്ഠാൻ	ചുണ്ടുകളെ
രണേ	ചോരിൽ	തീക്ഷ്ണൈഃ	കുത്ത
സമാഹതാഃ	ചവിട്ടിത്തെയ്ക്കപ്പെട്ട്	ദശനൈഃ	പല്ലുകൾകൊണ്ട്
ഭഗ്നാഃ ച	കൈകാലുകളൊടിഞ്ഞു	അദശൻ ;	കടിച്ചു ;
കപിതാഃ	സമീപ്താൻ കഴിയാ	സമരക്ഷിതൈ	അടക്കുതതിൽ
	ത്തവരായി	പതിതാഃ.	വീണകിടന്നു.

ശ്രാന്താശ്ചാന്യോന്യമാലിംഗ്യ ഭൃഷ്ടശസ്ത്രാ രണാജിരേ
സീദന്തി ച തദാ യക്ഷാഃ ക്രുവാ ഇവ ജലേന ഹ.

18

“തദാ	“ആ സമയം	അന്യോന്യം	തമ്മിൽ തമ്മിൽ
രണാജിരേ	യുദ്ധങ്ങളിൽ	ആലിംഗ്യ ച,	കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടും,
ശ്രാന്താഃ	തളിർന്നുപോയവരായ	ക്രവാഃ	നദിയുടെ കരകൾ
യക്ഷാഃ	യക്ഷന്മാർ	ജലേന	ജലപ്രവാഹത്താൽ
ഭൃഷ്ടശസ്ത്രാഃ ച	ആയുധങ്ങൾ വഴുതി	ഇവ	എന്നുപോലെ
	വീണവരായും	സീദന്തി ഹ.	തകിടാകയാൽ.

ഹതാനാം ഗച്ഛതാം സ്വപ്തം യുദ്ധതാം പ്രഥിവിതലേ
പ്രേക്ഷതാമുഷിസംഘാനാം ന ബഭ്രുവാന്തരം ദിവി.

19

പൃഥ്വിതലേ	ഭൂതലത്തിൽ	പ്രേക്ഷതാം	കണ്ടുനില്ക്കുന്ന
യുദ്ധതാം	പോരാടി	ഋഷിസംഘാനാം	ഋഷിഗണങ്ങൾക്കും
ഹതാനാം	മരിച്ച്	ദിവി	ആകാശത്തിൽ
സ്വപ്തം	സ്വപ്തത്തിലേക്ക്	അന്തരം	സ്ഥലം
ഗച്ഛതാം,	ചെല്ലുന്നവർക്കും,	ന ബഭൂവ.	ഇല്ലാതായി.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ രാമ വിസ്തീർണ്ണബലവാഹനഃ

പ്രേഷിതോ നൃപതദ്വജക്ഷാ നാസ്താ സംയോധകണ്ടകഃ.

20

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	യക്ഷഃ,	യക്ഷൻ,
ഏതസ്തിൻ	ഈ	പ്രേഷിതഃ,	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവനായി
അന്തരേ,	സമയത്തിൽ,	വിസ്തീർണ്ണ-	} പെരുത്തസൈന്യത്തോടും വാഹനങ്ങളോടും കൂടിയവനായി
നാസ്താ	പേരിനാൽ	ബലവാഹനഃ	
സായോധ-	} സംയോധകണ്ടകൻ എ	} നൃപതത്.	} വന്നെത്തി.
കണ്ടകഃ			

തേന ചക്രേണ മാരിചോ വിഷ്ണുനവ രണേ ഹതഃ

പാതിതോ ഭൂതലേ ശൈലാത് ക്ഷീണപുണ്യ ഇവ ഗ്രഹഃ.

21

“രണേ,	“പോരിൽ,	ക്ഷീണപുണ്യഃ	പുണ്യം ക്ഷയിച്ച
മാരിചഃ,	മാരിചൻ,	ഗ്രഹഃ	ഒരു നക്ഷത്രം
തേന,	അവനാൽ,	ഇവ,	എന്നപോലെ,
വിഷ്ണുനാ	വിഷ്ണുഭഗവാൻ	ശൈലാത്	ആ പർവ്വതത്തിൽനിന്ന്
ചക്രേണ ഇവ	ചക്രത്താലെന്നപോലെ	ഭൂതല	താഴെ
ഹതഃ,	മട്ടിക്കപ്പെട്ടവനായി,	പാതിതഃ.	വീഴ്ന്നുപെട്ടു.

സുസംജ്ഞസ്തു മുഹൂർത്തേന സ വിശ്രമ്യ നിശാചരഃ

തം യക്ഷം യോധയാമാസ സ ച ഭഗഃ പ്രദുദ്രവേ.

22

“മുഹൂർത്തേന	“സ്വപ്ലുഷനരംകൊണ്ട്	തം	ആ
സഃ	ആ	യക്ഷം തു	യക്ഷന്മാരായ്ക്കുന്ന
നിശാചരഃ	രാക്ഷസൻ	യോധയാമാസ;	പൊരുതി;
വിശ്രമ്യ	തളച്ചതീന്	സഃ ച	അവനും
സസംജ്ഞഃ,	ബോധംതെളിഞ്ഞവനായി,	ഭഗഃ	തോറൻ
		പ്രദുദ്രവ.	ഓടിപ്പോയ്ക്കു ഉത്തര.

തതഃ കാഞ്ചനചിത്രാംഗം വൈഡുത്യുരജസോക്ഷിതം

മയ്യാദാം പ്രതിഹാരാണാം തോരണാന്തരമാവിശത്.

23

“തതഃ	“അപ്പോൾ	പ്രതിഹാരാണാം	കാവൽക്കാരടെ
കാഞ്ചന-	} തങ്കവലകൾ ചെയ്ത	മയ്യാദാം	അതിർത്തിയുമായ
ചിത്രാംഗം		തോരണാന്തരം	തോരണവാതിലുകളാൽ
വൈഡുത്യു-	} വൈഡുത്യുശിപുകളുടെ	ആവിശത്.	(രാവണൻ) പ്രവേശിച്ചു.
രജസോക്ഷിതം			

തം തു രാജൻ ദശഗ്രീവം പ്രവിശന്തം നിശാചരം
സൂര്യഭാസരിതി ച്ചാതോ ദാരുപാലോ നൃപാരയത്
യദാ തു വാരിതോ രാമ ന വ്യതിഷ്ടത് സ രാക്ഷസഃ.

24

“രാജൻ!	“മഹാരാജാഃവ!	തം	ആ
രാമ!	ശ്രീരാമ!	നിശാചരം	രാക്ഷസനായ
സൂര്യഭാസഃ	സൂര്യഭാസ	ദശഗ്രീവം	ദശകണ്ഠനെ
ഇതി ച്ചാതഃ	എന്ന് പറയപ്പെടുന്ന	നൃപാരയത് ;	തടഞ്ഞു ;
ദാരുപാലഃ,	ദാരുപാലകൻ,	വാരിതഃ യദാ തു	തടുക്കപ്പെട്ടിട്ടും
തു	അപ്പോൾ	സഃ	ആ
പ്രവിശന്തം	അകത്തു പ്രവേശിക്ക	രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻ
	നവനായ	ന വ്യതിഷ്ടത്.	നില്ക്കുകയുണ്ടായില്ല.

തതസ്തോരണമുത്പാദ്യ തേന യക്ഷേണ താഡിതഃ
രധിരം പ്രസ്രവൻ ഭാതി ശൈലോ ധാതുസ്രവൈരിവ.

25

തതഃ,	അതിനാൽ,	ശൈലഃ	പർവ്വതം
തോരണം	കട്ടയുടെ കുവടി	ധാതുസ്രവൈഃ	കാവിനീരാഴിക്കുക
ഉത്പാദ്യ,	പുഴക്കിയെടുത്ത്,	ഇവ,	എന്നപോലെ, [ചാൽ
തേന	ആ	രധിരം	നിണം
യക്ഷേണ	യക്ഷനാൽ	പ്രസ്രവൻ	ചലിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്
താഡിതഃ,	അടിക്കപ്പെട്ടവനായി,	ഭാതി.	വിലസി.

സ ശൈലശിഖരാഭേണ തോരണേന സമാഹതഃ
ജഗാമ ന ക്ഷതിം വീരോ വരദാനാത് സ്വയംഭൂവഃ.

26

“ശൈല- ശിഖരാഭേണ	} “കുന്നിൻമുടിയൊത്ത	വീരഃ,	വീരൻ,
തോരണേന		സ്വയംഭൂവഃ	ബ്രഹ്മദവന്റെ
സമാഹതഃ	തോരണക്കട്ടയാൽ	വരദാനാത്	വരപ്രഭാവത്താൽ
സഃ	അടിക്കപ്പെട്ടവനായ	ക്ഷതിം ന	} ഒരുക്കേടും തട്ടാതിരുന്നു.
	ആ	ജഗാമ.	

തേനൈവ തോരണേനാഥ യക്ഷസ്തേനാഭിതാഡിതഃ
നാദശ്വത തദാ യക്ഷോ ഭസ്മീകൃതതന്തുസ്തദാ.

27

“തേന	“ആ	തേന	ആ രാവണനാൽ
തോരണേന	} തോരണക്കട്ടകൊണ്ടും	അഭിതാഡിതഃ,	അടിക്കപ്പെട്ടവനായി,
ഏവ		തദാ	ആ സമയം
അഥ	അ പ്രകാരംതന്നെ	ഭസ്മീകൃതതന്തുഃ	ദേഹം വാടിത്തളന്ന്
യക്ഷഃ	യക്ഷൻ	ന അദശ്വത.	കണ്ണിൽകാണാതവ
തദാ	അപ്പോൾ		ണ്ണും ഓടിച്ചപ്പോൾ.

തതഃ പ്രദുഭുഃ സർവ്വേ ദൃഷ്ട്വാ രക്ഷഃപരാക്രമം
തതോ നദീർഗുഹായൈവ വിവിശുഭ്യപീഡിതാഃ.

28

“തതഃ	“അപ്പാരം	ഭയപീഡിതാഃ	ഭയാക്ലിതരായി
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	ഗുഹാഃ ച	ഗുഹകളിലും
രക്ഷഃപരാക്രമം	രാക്ഷസന്റെ പരാക്ര	വിവിശുഃ;	ചെന്നൊളിച്ചു;
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്, [മത്തെ	നദീഃ ഏവ	നദികളിലേയ്ക്കും
തതഃ	അതിനാൽ	പ്രദുഭുഃ.	ഓടിപ്പൊയ്ക്കുളഞ്ഞു.

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ചതുർത്ഥഃ സ്കന്ദഃ = പതിനാലാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21283; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 559.

പഞ്ചദശഃ സ്കന്ദഃ = പതിനഞ്ചാംസ്കന്ദം.

[പുഷ്പകമരണം = പുഷ്പകവിമാനത്തെ അപഹരിക്കുന്നത്.]

തതസ്താൻ ലക്ഷ്യ വിത്രസ്താൻ യക്ഷേന്ദ്രാംശ്ച സഹസ്രശഃ
സ്വയമേവ ധനാദ്ധ്യക്ഷോ നിജ്ജഗാമ രണം പ്രതി.

1

“തതഃ	“അപ്പാരം	വിത്രസ്താൻ	ഭയപ്പെട്ടൊടിയവരായി
ധനാദ്ധ്യക്ഷഃ,	കുബരൻ,	ലക്ഷ്യ,	കണ്ട്,
താൻ	ആ	സ്വയം ഏവ	താൻതന്നെ
യക്ഷേന്ദ്രാൻ	യക്ഷേന്ദ്രാശ്ചന്മാരെ	രണം പ്രതി	പോരിനായി
സഹസ്രശഃ ച	ആയിരക്കണക്കായി	നിജ്ജഗാമ.	പുറപ്പെട്ടു.

തത്ര മാണിചരോ നാമ യക്ഷഃ പരമദുഷ്ടയഃ .

വൃതാ യക്ഷസഹസ്രൈസ്തു ചതുർഭിഃ സമയോധയത്.

2

“തത്ര	“അവിടെ	ചതുർഭിഃ യക്ഷ-	നാലായിരം യക്ഷന്മാ
പരമദുഷ്ടയഃ	അതിദുഷ്ടനായ	സഹസ്രൈഃ	രാൽ
മാണിചരഃ	മാണിചരൻ	വൃതഃ,	മുഴുപ്പെട്ടവനായി,
നാമ	എന്ന	തു	ആ സമയം
യക്ഷഃ,	യക്ഷൻ,	സമയോധയത്.	പോരാടി.

തേ ഗദാമുസലപ്രാസൈഃ ശക്തിതോമരമുദഗ്ഗരൈഃ

അഭിപ്ലന്തസ്തദാ യക്ഷാ രാക്ഷസാൻ സമുപാഭ്രവൻ.

3

“തദാ	“ആ സമയം	ശക്തിതോമ-	വേൽ, ഏർക്കനം, മുറം
തേ	ആ	രമുദഗ്ഗരൈഃ	ത്തടി എന്നവകൊണ്ടും
യക്ഷാഃ,	യക്ഷന്മാർ,	രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസരെ
ഗദാമുസല-	ഗദ, ഉലയ്ക്ക, കുന്തം എ	അഭിപ്ലന്തഃ	പ്രഹരിക്കുന്നവരായി
പ്രാസൈഃ	ന്നവകൊണ്ടും	സമുപാഭ്രവൻ.	ഏറ്റെടുത്തു.

യക്ഷാണാം തു പ്രഹസ്തേന സഹസ്രം നിഹതം രണേ
മഹോദരേണ ചാനിന്ദ്രം സഹസ്രമപരം ഹതം.

4.

“തു	“അപ്പാരം	നിഹതം;	വധിക്കപ്പെട്ടു;
രണേ	പോരിൽ	അനിന്ദ്രം	} കേമന്മാരായ മഹാരാജ
യക്ഷാണാം	} ആയിരം യക്ഷന്മാർ	അപരം	
സഹസ്രം		സഹസ്രം ച	ആയിരംപേരും
പ്രഹസ്തേന	പ്രഹസ്തനാൽ	മഹോദരേണ	മഹോദരനാൽ
		ഹതം.	കൊല്ലപ്പെട്ടു.

കൃലേന ച തദാ രാജൻ മാരിചേന യുയുത്സുനാ
നിമേഷാന്തരമാത്രേണ ദേവ സഹസ്രേ നിപാതിതേ.

5

“രാജൻ!	“ മഹാരാജാവേ!	മാരിചേന ച,	മരിച്ചനാലും,
തദാ	ആ സമയം	നിമേഷാന്തര-	} സ്വപ്നനേരംകൊണ്ട്
കൃലേന	കോപാവേശമുൾക്കൊ	മാത്രേണ	
	ണ്ട്	ദേവ സഹസ്രേ	രണ്ടായിരം പേർ
യുയുത്സുനാ	പൊരുതുവാനടുത്ത	നിപാതിതേ.	ഹനിക്കപ്പെട്ടു.

ധൂമ്രാക്ഷേണ സമാഗമ്യ മാണിഭദ്രോ മഹാരണേ
മുസലേനോരസി ക്രോധാത് താഡിതോ ന ച കമ്പിതഃ .

6

“മാണിഭദ്രഃ	“ മാണിഭദ്രൻ.	ഉരസി	മാറിൽ
മഹാരണേ	വൻ പോരിൽ	മുസലേന	ഉലയ്ക്കുകൊണ്ട്
ധൂമ്രാക്ഷേണ	ധൂമ്രാക്ഷനാൽ	താഡിതഃ;	അടിക്കപ്പെട്ടു;
ക്രോധാത്	ചൊടിച്ച്	ച	എന്നിട്ടും
സമാഗമ്യ	ഏററടുത്തു്	ന കമ്പിതഃ.	കുലുങ്ങുകയുണ്ടായില്ല.

തതോ ഗദാം സമാവിദ്ധ്യ മാണിഭദ്രേണ രാക്ഷസഃ
ധൂമ്രാക്ഷസ്താഡിതോ മൂല്നി വിഹപലഃ സ പപാത ഹ.

7

“തതഃ	“ അപ്പാരം	സമാവിദ്ധ്യ	ചുഴറി
മാണിഭദ്രേണ	മാണിഭദ്രനാൽ	മൂല്നി	ശിരസ്സിൽ
സഃ ധൂമ്രാക്ഷഃ	ആ ധൂമ്രാക്ഷനെ	താഡിതഃ,	അടിക്കപ്പെട്ടവനായി,
രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻ,	വിഹപലഃ	മൂർച്ഛിച്ച്
ഗദാം	ഗദയെ	പപാത ഹ.	നിലത്തു പതിച്ചു.

ധൂമ്രാക്ഷം താഡിതം ദൃഷ്ട്വാ പതിതം ശോണിതോക്ഷിതം
അഭ്യധാവത സംഗ്രാമേ മാണിഭദ്രം ദശാനനഃ.

8

“ദശാനനഃ,	“ ദശമുഖൻ,	പതിതം	വീണകിടക്കുന്നവനാ
സംഗ്രാമേ	പോരിൽ		യി
ധൂമ്രാക്ഷം	ധൂമ്രാക്ഷനെ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
താഡിതം	അടിക്കപ്പെട്ടു്	മാണിഭദ്രം	മാണിഭദ്രനെ
ശോണിതോ-	} ചോരയിൽ ആറാടി	അഭ്യധാവത.	ഏററടുത്തു.
ക്ഷിതം			

തം ക്രുദ്ധമഭിധാവന്തം മാണിഭദ്രോ ദശാനനം
ശക്തിഭിസ്താഡയാമാസ തിസൃഭിര്യക്ഷപുംഗവഃ.

9

“യക്ഷ പുംഗവഃ “യക്ഷഃശ്രഷ്ടനായ	തം ദശാനനം	ആ ദശമുഖനെ
മാണിഭദ്രഃ മാണിഭദ്രൻ	തിസൃഭിഃ	മൂന്ന്
ക്രുദ്ധം ചൊടിച്ച്	ശക്തിഭിഃ	ചേലുകൾകൊണ്ട്
അഭിധാവന്തം എതിർത്തുവരുന്ന	താഡയാമാസ.	പ്രഹരിച്ചു.

താഡിതോ മാണിഭദ്രസ്യ മുകടേ പ്രാഹരദ്രണേ
തസ്യ തേന പ്രഹാരേണ മുകടം പാൾപമാഗതം.

10

“രണേ “പോരിൽ	തേന	ആ
താഡിതഃ, അടിക്കപ്പെട്ടവനായ	പ്രഹാരേണ	പ്രഹരത്താൽ
അവൻ,	തസ്യ	അവന്റെ
മാണിഭദ്രസ്യ മാണിഭദ്രന്റെ	മുകടം	മുകടം
മുകടേ കീരീടത്തിൽ	പാൾപം	} ഒരു ഭാഗത്തേയ്ക്ക് ചരി
പ്രാഹരത്; ഓങ്ങിയടിച്ചു;	ആഗതം.	
		ഞ്ഞു.

തതഃ സംയുദ്ധ്യമാനേന വിഷ്ടബ്ധോ ന വ്യക്രംപത
തദാപ്രഭൃതി യക്ഷോടസൗ പാൾപമൗലിരിതി സ്മൃതഃ.

11

“തതഃ “ആ സമയത്തിലും	തദാ പ്രഭൃതി	അതുമുതൽ
സംയുദ്ധ്യമാനേന പൊരുതുന്ന അവനാൽ	അസൗ യക്ഷഃ	ഈ യക്ഷൻ
വിഷ്ടബ്ധഃ തടയപ്പെട്ടവനായിര	പാൾപമൗലിഃ	പാൾപമൗലി
നിട്ടും	ഇതി	എന്ന്
ന വ്യക്രംപത; പിൻവാങ്ങാതിരുന്ന;	സ്മൃതഃ.	വിളിക്കപ്പെട്ടു.

തസ്മിൻസ്തു വിമുഖേ യക്ഷേ മാണിഭദ്രേ മഹാത്മനി
സന്നാദഃ സുമഹാൻ രാജൻ തസ്മിൻ ശൈലേടഭ്യവർത്ത.

12

“രാജൻ! “രാജാഭവ!	തസ്മിൻ	ആ
മഹാത്മനി മഹാത്മാവായ	ശൈലേ	പർവ്വതത്തിൽ
തസ്മിൻ ആ	സുമഹാൻ	വമ്പിച്ച
മാണിഭദ്ര മാണിഭദ്രനെന്ന	സന്നാദഃ	ഒരു ഘോഷം
യക്ഷ യക്ഷൻ	അഭ്യവർത്ത.	ഉണ്ടായി.
വിമുഖേ തു, വിമുഖതപുണ്ടിരിക്കെ,		

തതോ ഭൂരാത് പ്രദദ്രശേ ധനാദ്ധ്യക്ഷോ ഗദാധരഃ
ശുക്രപ്രോഷ്ടപദാഭ്യാം ച പദ്മശംഖസമാവൃതഃ.

13

“തതഃ “അപ്പോൾ	പദ്മശംഖ-	} നവനിധികളിൽ പ
ധനാദ്ധ്യക്ഷഃ കുഞ്ചേരൻ	സമാവൃതഃ ച	
ഗദാധരഃ ഗദയും ധരിച്ച്		ദ്മം, ശംഖം എന്നവ
ശുക്രപ്രോഷ്ട- } ശുക്രൻ, പ്രോഷ്ടപദൻ		യുടെ അഭിമാനീഭേവ
		തകളാലും ചൂഴ്ന്നു
പദാഭ്യാം } എന്ന രണ്ടു മന്ത്രിമാ	ഭൂരാത്	ഭൂരത്തുനിന്ന് [വനായി
രോടുംകൂടി	പദദ്രശേ.	കാണാതി

സ ദൃഷ്ട്വാ ഭ്രാതരം സംഖ്യേ ശാപാദ് വിഭ്രഷ്ടഗൌരവം
ഉവാച വചനം ധീമാൻ യുക്തം പൈതാമഹേ കലേ.

14

“ സംഖ്യേ	“ പോരിൽ	ഭ്രാതരം ദൃഷ്ട്വാ,	അനുജനെ നോക്കി,
ധീമാൻ	നിപുണനായ	പൈതാമഹേ	ബ്രഹ്മദേവന്റെ വംശ
സഃ,	അഭ്യർത്ഥം,	കലേ	ത്തിന്
ശാപാത്	ശാപമൂലം	യുക്തം	തക്കതായ
വിഭ്രഷ്ടഗൌരവം	മാനന്ദം മയ്യാദയുമാദ്	വചനം	സദുപദേശത്തെ
	നടക്കുന്നവനായ	ഉവാച.	അവനോടുകൂടെ.

യന്മയാ വായുമാണസ്തപം നാവഗച്ഛസി ഭൂമന്തേ
പശ്യാദസ്യ ഫലം പ്രാപ്യ ജ്ഞാസ്യസേ നിരയം ഗതഃ.

15

“ ‘ഭൂമന്തേ!	“ ‘ബുദ്ധികെട്ടുപോയ	അസ്യ	ഇതിന്റെ
മയാ	എന്നാൽ [വദന!	ഫലം	ഭവിഷ്യത്തായ
വായുമാണഃ	{ നല്ലവാക്കുപദേശിക്ക	നിരയം	നരകത്തെ
	{ പ്പെട്ട് തടയപ്പെടുന്ന	പ്രാപ്യ,	പ്രാപിച്ച്,
	{ വനായിരുന്നിട്ടും	പശ്യാത്	ഒടുവിൽ
തപം	നീ	ഗതഃ	അനുഭവംവന്നവനായി
ന അവഗച്ഛസി;	അറിയാതിരിക്കുന്നു;	ജ്ഞാസ്യസേ.	നീ അറിവാൻ പോക
യത്	അകയാൽ		നം.

യോ ഹി മോഹാദപിഷം പീതപാ നാവഗച്ഛതി മാനവഃ
സ തസ്യ പരിണാമാന്തേ ജാനീതേ കമന്മണഃ ഫലം.

16

“ ‘യഃ	“ ‘യാതൊരു	തസ്യ	ആ
മാനവഃ	മനുഷ്യൻ	കമന്മണഃ	കൃത്യത്തിന്റെ
മോഹാത്	മൂഢതയാൽ	ഫലം	ഫലത്തെ
വിഷം	വിഷത്തെ	പരിണാമാന്തേ	ആ വിഷം ഉള്ളിൽ തട്ട
പീതപാ	പാനംചെയ്ത്		ന്നസമയം
ന അവഗച്ഛതി,	കൂട്ടാക്കാതിരിക്കുന്നുവോ,	ജാനീതേ ഹി.	അനുഭവിക്കതന്നെ
സഃ	അവൻ		ചെയ്യുന്നു.

ദേവതാ നാഭിനന്ദന്തി ധമ്യയുക്തേന കേനചിത്
യേന തപമീദൃശം ഭാവം നീതഃ സൻ നാവബുദ്ധ്യസേ.

17

“ ‘ദേവതാഃ	“ ‘ദേവകൾ (ബ്രഹ്മ	തപം	നീ
	രഭാദിദേവന്മാർ)	ഇന്ദ്രശം	ഇന്ദ്രമാതിരി
കേനചിത്	വല്ലഭമൊരു	ഭാവം	അവസ്ഥയിൽ
ധമ്യയുക്തേന	ധമ്യകൃത്യത്താൽമാത്രം	നീതഃ സൻ	ചാടിക്കളഞ്ഞവനായി
ന അഭിനന്ദന്തി;	തൃപ്തികളൊക്കെയില്ല;	ന അവ-	} വാസ്തവം അറിയാതി
യേന	അതിനാലാണ്	ബുദ്ധ്യസേ.	
			രിക്കുന്നത്.

യോ ഹി മാതുപിതുഭ്രാന്തനാചാപ്തം ചാചമന്വൃത
സ പശ്യതി ഫലം തസ്യ പ്രേതരാജവശം ഗതഃ.

18

“യഃ മാതുപിതു- ഭ്രാന്തൻ ആചാപ്തം ച അവമന്വൃത, സഃ	“യാന്താരവൻ അമ്മ, അച്ഛൻ, ജ്യേഷ്ഠൻ എന്നവരെയും ആചാപ്തനായും അവഗണിക്കുന്നുവാ, അവൻ	തസ്യ ഫലം പ്രേതരാജ- വശംഗതഃ പശ്യതി ഹി.	അതിന്റെ ഫലത്തെ മൃത്യുവിന്റെ കയ്യില കപ്പെട്ടവനായി അനുഭവിക്കതന്നെ ചെയ്യുന്നു.
--	--	--	--

അഗ്രവേ ഹി ശരീരേ യോ ന കരോതി തപോജ്ജനം
സ പശ്യാത്തപ്യതേ മുശോ മൃതോ ദൃഷ്ടാഽഽത്മനോ ഗതിം.

19

“ശരീരേ അഗ്രവേ ഹി തപോജ്ജനം യഃ മുശഃ ന കരോതി,	“ശരീരം അസ്ഥിരമായിരിക്കുന്ന തിനാൽ തന്നെ, പുണ്യസമ്പാദനത്തെ യാതൊരു മുശൻ ചെയ്യാതിരിക്കുന്നു,	സഃ മൃതഃ പശ്യാത്, മൃതനായ ശേഷം, ആത്മനഃ ഗതിം ദൃഷ്ട്വാ, തപ്യതേ.	അവൻ തന്റെ വിധിഫലത്തെ പ്രത്യക്ഷത്തിലനുഭവിക്കു വിച്ച് പരിതപിക്കുന്നു.
---	--	--	--

കസ്യചിന്നഹി ഭൃഞ്ചലോശ്ഠനേനോ ജായതേ മതിഃ
യാദൃശം കരുതേ കമ് താദൃശം ഫലമശ്നതേ.

20

“കസ്യചിത് ഭൃഞ്ചലോഃ മരന്ദതഃ മതിഃ ന ജായതേ; ഹി	“ഭ്ര ഭൃഞ്ചന്ന് സ്വയമായ്തന്നെ സദ്ബുദ്ധി ഉളവാകുന്നില്ല; ആകയാൽ	യാദൃശം കമ് കരുതേ താദൃശം ഫലം അശ്നതേ.	എപ്രകാരമുള്ള കമ്തത്തെ ചെയ്യുന്നുവാ, അപ്രകാരമുള്ള ഫലത്തെ അനുഭവിക്കുന്നു.
--	--	--	--

ബുദ്ധിരൂപം ഫലം പുത്രാൻ ശൈത്യം ധീരതപഃമവ ച
പ്രാപ്തവന്തി നരാഃ സദ്യു സ്വകൃതൈഃ പൂർവ്വകമ്ഭിഃ

21

“നരാഃ സദ്യു, സ്വകൃതൈഃ പൂർവ്വകമ്ഭിഃ ഏവ ഫലം	“നരന്മാർ എല്ലാം, അവരവർ ചെയ്ത പൂർവ്വജന്മ കൃതങ്ങളായ കമ്ങ്ങളാൽ തന്നെ യാണ് അവയുടെ ഫലമായ	ബുദ്ധിരൂപം ശൈത്യം ധീരതപം പുത്രാൻ ച പ്രാപ്തവന്തി.	സ്വാഭാവികമായ സദ് ബുദ്ധിയേയും ശൈത്യത്തേയും സദ്വൃത്തിയേയും സത്പുത്രന്മാരേയും പ്രാപിക്കുന്നത്.
--	---	--	--

ഏവം നിരയഗാമീ തപം യസ്യ തേ മതിരീദൃശീ

ന തപാം സമഭിഭാഷിഷ്യ ഭർവുത്തസ്യൈഷ നിണ്ണയഃ.

22

“ഭർവുത്തസ്യ	“ഭുഷ്ടനടവടിപുണ്ട	നിരയഗാമീ ;	നരകത്തിൽ വീണ് അ
യസ്യ	യാതൊരു		നഭഃവിപ്പാൻ പോകുന്നു;
തേ	നിനക്ക്	ഏഷഃ	ഇത്
ഇരദൃശീ	ഇമ്മാതിരിയായ	നിണ്ണയഃ ;	തീർച്ചയാക്കപ്പെട്ടത
മതിഃ,	നിശ്ചയമുണ്ടായോ,	തപം	നിന്നോട് [ന്നെയാണു;
തപം	അപ്രകാരമുള്ള നീ	ന സമഭി-	} ഇനി ഞാൻ മുഖംനോ
ഏവം	ഇപ്രകാരംതന്നെ	ഭാഷിഷ്യ.	

ഏവമുക്താസ്തതസ്തേന തസ്യാമാത്യാഃ സമാഹിതാഃ

സംക്രൂഢാ രാക്ഷസാൻ ക്രൂരാൻ നിജാഖ്നഃ സംയുഗേ തദാ

മാരീചപ്രമുഖാഃ സദ്യേ വിമുഖാ വിപ്രഭുഭുവുഃ.

23

“തദാ	“ആ സമയം	സംക്രൂഢാഃ	ക്രോധാവിഷ്ടരായി
തേന	ആ ക്ഷേമനാൽ	ക്രൂരാൻ	} ഘോരരാക്ഷസന്മാരെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	രാക്ഷസാൻ	
ഉക്താഃ	ഉറച്ചെയ്യപ്പെട്ടതുകേട്ട	നിജാഖ്നഃ ;	പ്രഹരിച്ചു ;
തസ്യ	അവന്റെ	തതഃ	അതിനാൽ
അമാത്യാഃ,	മന്ത്രിമാർ,	മാരീചപ്രമുഖാഃ	മാരീചൻ മുന്മായുള്ള
സംയുഗേ	പോരിൽ	സദ്യേ	എല്ലാവരും
സമാഹിതാഃ,	നിശ്ചയംപുണ്ടവരായി,	വിമുഖാഃ	തോററ്
		വിപ്രഭുഭുവുഃ.	തിരിച്ചുചി.

തതസ്തേന ദശഗ്രീവോ യക്ഷേന്ദ്രേണ മഹാത്മനാ

ഗദയാഭിഹതോ മുർധ്നി ന ച സ്ഥാനാത് പ്രകമ്പിതഃ.

24

“തതഃ	“അപ്പോൾ	മുർധ്നി	തലയിൽ
ദശഗ്രീവഃ,	ദശകണ്ഠൻ,	അഭിഹതഃ ;	അടിക്കപ്പെട്ടു ;
തേന മഹാത്മനാ	ആ മഹാത്മാവായ	ച	എങ്കിലും
യക്ഷേന്ദ്രേണ	യക്ഷരാജാവായ ക്ഷേ	സ്ഥാനാത്	നിന്നടുത്തുനിന്ന് .
	രനാൽ	ന പ്രകമ്പിതഃ.	അവൻ തെല്ലമിളകി
ഗദയാ	ഗദകൊണ്ട്		യില്ല.

തതസ്തേന രാമ നിഷ്ഠന്തേ തദാസ്ത്യാന്യം മഹാമുധേ

ന വിഹപലേ ന ച ശ്രാന്തേ ബഭ്രുവതുരമഷ്ണൈഃ.

25

“രാമ !	“ശ്രീരാമ !	അസ്ത്യാന്യം	ഒരുവനെയൊരുവൻ
മഹാമുധേ	വൻപോരിൽ	നിഷ്ഠന്തേ ;	പ്രഹരിച്ചു ;
അമഷ്ണൈഃ	വാശിപ്പുണ്ടവരായ	തതഃ	എന്നിടം
തേന	അവരിരുവരും	ന ശ്രാന്തേ	അവർ തളന്നില്ല
തദാ	ആ സമയം	വിഹപലേ ച	} വ്യാകുലപ്പെടുകയും ഉ
		ന ബഭ്രുവതുഃ.	

ണ്ടായില്ല.

ആഗേയമസ്രം തസ്സൈ സ മുമാച ധനദസ്സഭാ
രാക്ഷസേഭ്യോ വാരണേന തദസ്രം പ്രത്യവാരയത്.

26

“സഃ ധനദഃ,	“ആ ക്ഷേരൻ,	മുമാച;	അയച്ചു;
തദാ	അപ്പോൾ	രാക്ഷസഭ്യഃ	രാക്ഷസേശ്വരൻ
തസ്സൈ	അവനുനേരെ	തദസ്രം	ആ അസ്രത്തെ
ആഗേയം	} ആഗേയാസ്രത്തെ	വാരണേന	വരണാസ്രത്താൽ
അസ്രം		പ്രത്യവാരയത്.	കെട്ടത്തു.

തതോ മായാം പ്രവിഷ്ടോഽസൗ രാക്ഷസീം രാക്ഷസേശ്വരഃ
ജഘാന മുഖ്നി ധനദം വ്യാവിഷ്യ മഹതീം ഗദാം

27

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	മഹതീം	വമ്പിച്ചു
അസൗ	ഈ	ഗദാം	ഗദയെ
രാക്ഷസേശ്വരഃ,	രാക്ഷസാധിപൻ,	വ്യാവിഷ്യ,	ചുഴറിക്കൊണ്ട്
രാക്ഷസീം	രാക്ഷസർക്കുള്ളതായ	ധനദം	ക്ഷേരനെ
മായാം	മായയെ	മുഖ്നി	തലയിൽ
പ്രവിഷ്ടഃ,	കയ്ക്കൊണ്ടവനായി,	ജഘാന.	അടിച്ചു.

ഏവം സ തേനാഭിഹതോ വിഹപലഃ ശോണിതോക്ഷിതഃ
കൃത്തമൂല ഇവാശോകോ നിപപാത ധന്ധിപഃ.

28

“സഃ ധന്ധിപഃ,	“ആ ക്ഷേരൻ,	വിഹപലഃ,	അത്തൽ പൂണ്ട്,
ഏവം തേന	ഇപ്രകാരം അവനാൽ	കൃത്തമൂലഃ	വേരറുക്കപ്പെട്ട
അഭിഹതഃ	അടിക്കപ്പെട്ട്	അശോകഃ ഇവ,	അശോകവൃക്ഷമെന്ന
ശോണിതോ-	} ചോരയിൽ കളിച്ചവ	നിപപാത.	പോലെ,
ക്ഷിതഃ			
	നായി		പതിച്ചുകുളഞ്ഞു.

തതഃ പദ്മാഭിഭിസ്തത്ര നിധിഭിഃ സ തദാവൃതഃ
ധനഭോജപാസിതസ്സൈസ്തു വനമാനീയ നന്ദനം.

29

“തദാ,	“അപ്പോൾ,	തത്ര തു	ഉടനെ
സഃ ധനദഃ,	ആ ക്ഷേരൻ,	നന്ദനം വനം	നന്ദനാഗ്യാനത്തിലേക്ക്
തൈഃ	ആ	ആനീയ	എടുത്തുകൊണ്ടുചെന്നു്
പദ്മാഭിഭിഃ	പദ്മം മുതലായ	തതഃ	അവിടെ
നിധിഭിഃ	} നിധിഭവതകളാൽ	ഉജ്ജ്വാസിതഃ.	ആശ്വസിപ്പിക്കപ്പെട്ടു.
അവൃതഃ,			
	ചുഴപ്പെട്ടവനായി,		

നിജ്ജിത്യ രാക്ഷസേഭ്യസ്തം ധനദം റ്റുഷ്ടമാനസഃ

പുഷ്പകം തസ്യ ജഗ്രാഹ വിമാനം ജയലക്ഷണം

30

“രാക്ഷസഭ്യഃ	“രക്ഷാനായകൻ,	ജയലക്ഷണം	തന്റെ ജയത്തിന്
തം	ആ		അടയാളമായി
ധനദം	ക്ഷേരനെ	തസ്യ	ആ ക്ഷേരന്റെ
നിജ്ജിത്യ,	ജയിച്ച്,	പുഷ്പകം വിമാനം	പുഷ്പകവിമാനത്തെയും
തുഷ്ടമാനസഃ,	സന്തുഷ്ടചിത്തനായി,	ജഗ്രാഹ.	കയ്യറി.

കാഞ്ചനസ്തംഭസംവീതം വൈഡ്യമണിതോരണം

മുക്താജാലപ്രതിരൂന്നം സർവ്വകാമഫലപ്രദം

31

സ തം രാജാ സമാരുഹ്യ കാമഗം വീര്യനിജ്ജിതം

ജിതപാ വൈശ്രവണം ദേവം കൈലാസാത് സമവാതരത്.

32

“സഃ	“ആ	മുക്താജാല-	മുത്തമാലകളാലലങ്കരി
രാജാ	രാജാവായ ദശമുഖൻ	പ്രതിരൂന്നം	ക്കപ്പെട്ടതും
വൈശ്രവണം	} കുഞ്ചരസപാമിയെ	സർവ്വകാമ-	സർവ്വാഭീഷ്ടങ്ങളെയും
ദേവം		ഫലപ്രദം	നൽകുന്നതും
ജിതപാ,	ജയിച്ച്,	കാമഗം	വിചാരിച്ച ദിക്കിലേ
കാഞ്ചന-	} സപണ്ണത്തുണകളാൻ	വീര്യനിജ്ജിതം	ക്ക് ഗമിക്കുന്നതും
സ്തംഭസംവീതം		തം	പരാക്രമത്താൽ കയ്യ
വൈഡ്യമു-	} വൈഡ്യമുരത്തങ്ങളാലു	സമാരുഹ്യ,	അതിൽ[ററപ്പെട്ടതുമായ
മണിതോരണം		കൈലാസാത്	കയറിക്കൊണ്ട്,
	ഈ കമാനങ്ങളാടു കൂ	സമവാതരത്.	കൈലാസത്തിൽനിന്നു
	ടിയതും		താഴെട്ടിറങ്ങി.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചദശഃ സർഗ്ഗഃ = പതിനഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21315; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 591.

ഷോഡശഃ സർഗ്ഗഃ = പതിനാറാംസർഗ്ഗം.

[രാവണനാമപ്രാപ്തിഃ = രാവണൻ എന്ന പേർ ലഭിക്കുന്നത്.]

സ ജിതപാ ധനദം രാമ ഭ്രാതരം രാക്ഷസാധിപഃ

മഹാഭയേനപ്രസൂതിം തദ്വയൗ ശരവണം മഹത്.

1.

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	മഹാഭയേന-	സുബ്രഹ്മണ്യസപാമി
സഃ	ആ	പ്രസൂതിം	ജനിച്ചസ്ഥലമായ
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷാസനാഥൻ	തത് മഹത്	ആ മഹത്തായ
ഭ്രാതരം	ഭ്രാതൃക്കന്മാരായ	ശരവണം	ശരവണമെന്ന ഞാങ്ങ
ധനദം	കുഞ്ചരനെ		ണക്കാട്ടിലേക്ക്
ജിതപാ,	ജയിച്ച്,	യയൗ.	ചെന്നു.

അഥാപശ്യദൃശഗ്രീവോ രൌക്മം ശരവണം മഹത്

ഗഭസ്തിജാലസംവീതം ദപിതീയമിവ ഭാസ്കരം.

2

“ദശഗ്രീവഃ	“ദശകണ്ഠൻ	ഗഭസ്തിജാല-	രശ്മിഗണങ്ങളാൽ ചൂഴ്
ശരവണം	ആ ശരവണത്തെ	സംവീതം	പ്പെട്ട
രൌക്മം	സപണ്ണമയമായിരിക്ക	ദപിതീയം	മഹോരു
	ന്നതായും	ഭാസ്കരം ഇവ	സൂര്യനെപ്പോലെതി
			രിക്കുന്നതായും
മഹത്	അതിമഹത്തായും	അഥ അപശ്യത്.	ആ സമയം കണ്ടു.

സ പവ്തം സമാരഹ്യ കംചിദ്രമ്യവനാന്തരം
അപശ്യത് പുഷ്പകം തത്ര രാമ വിഷ്ടംഭിതം തദാ.

3

“സഃ	“അവൻ	രാമ!	ശ്രീരാമ!
പവ്തം	മലമുകളിൽ	പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനം
സമാരഹ്യ,	കയറിച്ചെന്നു്,	തത്ര	അവിടെ
കംചിത്	ഒരു	തദാ	ആ സമയം
രമ്യവനാന്തരം	രമ്യമായ ഉദ്യാനപ്രദ	വിഷ്ടംഭിതം.	ഇളകാതെ നിന്നുപോ
അപശ്യത്;	കണ്ടു; [ശത്തെ		യി.

വിഷ്ടംബം പുഷ്പകം ദൃഷ്ട്വാ ഹൃഗമം കാമഗം കൃതം
അചിന്തയദ്രാക്ഷസേന്ദ്രഃ സചിവൈസ്സൈഃ സമാവൃതഃ

4

“രാക്ഷസേന്ദ്രഃ	“രാക്ഷസേന്ദ്രൻ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,
കാമഗം	ഇഷ്ടമുള്ള ദിക്കിലേക്കെ	തൈഃ	ആ
	ല്ലാം ചെല്ലുന്നതായ	സചിവൈഃ	} മന്ത്രിമാരൊക്കൊന്നിച്ചു്
പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനത്തെ	സമാവൃതഃ ചി	
അഗമം	മുന്നോട്ടു പോകാതെ	അചിന്തയത്.	ഇപ്രകാരം ആലോചന
വിഷ്ടംബം കൃതം	സ്തംഭിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി		ചെയ്തു.

കിം നിമിത്തം ചേര്യയാ മേ നേദം ഗച്ഛതി പുഷ്പകം
പവ്തസ്യോപരിഷ്ഠസ്യ കമ്മേദം കസ്യചിദ്ഭവേത്.

5

“ഇദം	“ഈ	ഇദം	ഇത്
പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനം	പവ്തസ്യ	പവ്തത്തിന്റെ
കിം നിമിത്തം	എന്തു കാരണത്താലാ	ഉപരിഷ്ഠസ്യ	മുകളിലിരിക്കുന്ന
	ണ്	കസ്യചിത്	ഏതാ ഒരുവന്റെ
മേ ഇച്ഛയാ	എന്റെ ഇഷ്ടപോലെ	കമ്മ ച	പ്രവൃത്തിയായ്ക്കണെ
ന ഗച്ഛതി?	ഗമിക്കാതിരിക്കുന്നത് ?	ഭവേത്.	ഇരിക്കും.

തതോഽബ്രവീത് തദാ രാമ മാരിചോ ബുദ്ധികോവിദഃ
നേദം നിഷ്കാരണം രാജൻ പുഷ്പകം യന്ന ഗച്ഛതി

6

“രാമ!	“ശ്രീരാമവ!	‘രാജൻ!	‘മഹാരാജാവ!
തതഃ	അതിനാൽ	പുഷ്പകം	പുഷ്പകം
തദാ	അപ്പോൾ	ഗച്ഛതി ന	ചെല്ലുന്നില്ല
ബുദ്ധികോവിദഃ	ബുദ്ധിശാലിയായ	യത്	എന്നുള്ളത്
മാരിചഃ,	മാരിചൻ,	നിഷ്കാരണം ന.	{ നിഷ്കാരണമായതാ
ഇദം	ഇപ്രകാരം		
അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;		
			ണെന്നു വിചാരിക്ക
			ത്തക്കതല്ല.

അഥ വാ പുഷ്പകമിദം ധനദാനാന്യവാഹനം
അതോ നിഷ്പന്നമഭവലോനാധ്യക്ഷവിനാകൃതം.

7

“ഇദം	“ഈ	ന അഥ?	ഇരിക്കയില്ലയോ എ
പുഷ്പകം	പുഷ്പകം	അതഃ	അതിനാൽ [തോ?
ധനദാത്	കുഞ്ചരനല്ലാതെ	ധനാധ്യക്ഷ-	} കുഞ്ചരനെ പിരിഞ്ഞ
അന്യവാഹനം	മറ്റൊരുവന്ന് വാഹനമായി	വിനാകൃതം	
		നിഷ്പന്നം	} സ്തംഭിച്ചുപോയതായി
		അഭവത് വാ.	
			രിക്കാം.

തതഃ പാർവ്വതപാഗമ്യ ഭവസ്യാനുചരോഽബ്രവീത്
നന്ദീശപരോ വചശ്ചേദം രാക്ഷസേന്ദ്രമശങ്കിതഃ
നിവർത്തസ്വ ദശഗ്രീവ ശൈലേ ക്രീഡതി ശങ്കരഃ.

8

“തതഃ	“ആ സമയം	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ഭവസ്യാ	പരമശിവന്റെ	വചഃ അബ്രവീത്;	വാക്യത്തെ ഉരചെയ്തു;
അനുചരഃ	അനുചരനായ	‘ദശഗ്രീവ!	‘ദശകണ്ഠ!
നന്ദീശ്വരഃ,	നന്ദികേശപരഗേവാൻ	ശൈലേ	ഈ പർവ്വതത്തിൽ
അശങ്കിതഃ	കുസലദാവനായി	ശങ്കരഃ	ശങ്കരഭഗവാൻ
പാർവ്വത	} അരികിൽതന്നെ വന്ന്	ക്രീഡതി;	ആനന്ദമായി എഴുന്നൽ
ഉപാഗമ്യ			ളിയിരിക്കുകയാണ്;
രാക്ഷസേന്ദ്രം	രാക്ഷസേന്ദ്രനാടായി	നിവർത്തസ്വ.	തിരിച്ചുപോയ്ക്കൊരുക

സുപണ്ണനാഗയക്ഷാണാം ഭേദഗന്ധർവ്വരക്ഷസാം
സദ്യോഷാമേവ ഭൂതാനാമഗമ്യഃ പർവ്വതഃ കൃതഃ
തന്നിവർത്തസ്വ ദർബ്ബലേ മാ വിനാശമവാപ്ലഗസി.

9

“പർവ്വതഃ	“ഈ പർവ്വതം	അഗമ്യഃ കൃതഃ;	ദൃഷ്ടവേശ്വമാക്കിച്ചെയ്തു
സുപണ്ണനാഗ-	} സുപണ്ണന്മാർ, നാഗ		പ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;
യക്ഷാണാം		തത്	അതിനാൽ
	ങ്ങൾ, യക്ഷന്മാർ എ	ദർബ്ബലേ!	മതികെട്ടുവനെ!
	ന്നവർക്കും	വിനാശം	വിനാശത്തെ
ഭേദഗന്ധർവ്വ-	} ഭേദന്മാർ, ഗന്ധർവ്വ	അവാപ്ലഗസിമാ;	പ്രാപിക്കണം;
രക്ഷസാം		നിവർത്തസ്വ.	തിരിച്ചുചെന്നുകൊരുക.
സദ്യോഷാം	എല്ലാ [ന്നവർക്കും		
ഭൂതാനാം ഏവ,	പ്രാണികൾക്കുതന്നെ		

രോഷാത്തു താമ്രനയനഃ പുഷ്പകാഭവരുഹ്യ സഃ
കോടയം ശങ്കര ഇത്യുക്തവാ ശൈലമുലമുപാഗതഃ.

10

“സഃ	“ആ ദശമുഖൻ	ശങ്കരഃ	ശങ്കരനെന്നവൻ
രോഷാത്	} കോപിച്ച് നേരങ്ങൾ	കഃ?’	ആരാണ്?’
താമ്രനയനഃ		ഇതി ഉക്തവാ	എന്നുപറഞ്ഞ്
പുഷ്പകാത്	പുഷ്പകത്തിൽനിന്ന്	തു	ആ സമയം
അവരുഹ്യ	ഇറങ്ങി	ശൈലമുലം	മലയടിവാരത്തിൽ
‘അയം	‘ഈ	ഉപാഗതഃ.	ചെന്നു.

സോഽപശ്യന്നന്ദിനം തത്ര ദേവസ്യാഭൂതഃ സ്ഥിതം
ദീപ്തം ശുദ്ധമവഷ്ടഭ്യ ഭിതീയമിവ ശങ്കരം.

11

“സഃ	“അവൻ	ഭിതീയം	മറെറാരു
ദേവസ്വ	കൈലാസനാഥന്റെ	ശങ്കരം ഇവ	ശങ്കരഭഗവാന്നെന്നപോലെ
അഭൂതഃ,	അരികിച്ചായി,		
ശുദ്ധം	ശുദ്ധത്തെ	ദീപ്തം	വിളങ്ങുന്നവനുമായ
അവഷ്ടഭ്യ	ഉന്നിപ്പിടിച്ചുകൊ	നന്ദിനം	നന്ദിശപരഭഗവാനെ
സ്ഥിതം	നില്ക്കുന്നവനും [ഞ്	തത്ര അപശ്യത്.	അവിടെ കണ്ടു.

തം ദൃഷ്ട്വാ വാനരമുഖമവജ്ഞായ സ രാക്ഷസഃ
പ്രഹാസം മുമുചേ തത്ര സതോയ ഇവ തോയദഃ.

12

“സഃ രാക്ഷസഃ,	“ആ രാക്ഷസൻ,	അവജ്ഞായ	അലക്ഷ്യമാക്കിക്കൊണ്ട്
തം	അദ്ദേഹത്തെ	സതോയഃ	നീരുണ്ടു കാർകൊണ്ടു
വാനരമുഖം	വാനരമുഖത്തൊട്ടുകൂടി	തോയദഃ ഇവ	ലെന്നപോലെ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്, [യവനായി	പ്രഹാസം	പരിഹാസമായി പൊ
തത്ര	അതിനാൽ	മുമുചേ.	ടിച്ചിരിച്ചു

തം ക്രുദ്ധോ ഭഗവാൻ നന്ദി ശങ്കരസ്യാപരാ തന്ദഃ
അബ്രവീത് തത്ര തദ്രക്ഷോ ഭഗാനനമുപസ്ഥിതം.

13

“ശങ്കരസ്വ	“ശങ്കരഭഗവാന്റെ	ക്രുദ്ധഃ,	ചൊടിച്ച്,
അപരാ തന്ദഃ	മറെറാരു മുന്തിയായ	ഉപസ്ഥിതം	മുമ്പിൽ നിന്നിരുന്ന
നന്ദി ഭഗവാൻ,	നന്ദികേശപരഭഗവാൻ	തത് രക്ഷഃ	ആ രാക്ഷസനായ
തത്	അതിനാൽ	ഭഗാനനം	ഭഗമുഖനെ
തത്ര	ആ സമയം	അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു.

യസ്മാദാനരമുന്തിം മാം ദൃഷ്ട്വാ രാക്ഷസ ഭൃമ്തേ
മൌർഖ്യാത് തപമവജാനീഷേ പരിഹാസം ച മുഞ്ചസി.

14

“ഭൃമ്തേ!	“ഭ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന	പരിഹാസം	പരിഹാസമായി നീ
രാക്ഷസ!	രാക്ഷസ!	ച മുഞ്ചസി;	ചിരിക്കുന്നു;
വാനരമുന്തിം	വാനരസ്വരൂപിയായ	മൌർഖ്യാത്	മൂഢതയാൽ
മാം ദൃഷ്ട്വാ,	എന്നെ കണ്ടു്,	തപം	നീ
യസ്മാത്	അക്കാരണത്താൽ	അവജാനീഷേ.	അവമതിക്കുന്നു.

തസ്മാന്നദ്രൂപസംപന്നാ മദപീത്സമതേജസഃ
ഉത്പത്യന്തി വധാത്ഥം ഹി കലസ്വ തവ വാനരാഃ.

15

“തസ്മാത്,	“ആകയാൽ,	മദ്വീത്-	എനിക്കൊത്ത വീച്ച്പ
തവ	നിന്റെ	സമതേജസഃ	രാക്രമങ്ങളാൻവര
കലസ്വ ഹി	കലത്തിന്നുതന്നെ		മായ
വധാത്ഥം	നാശത്തിനായി	വാനരാഃ	വാനരന്മാർ
മദ്യപ-	} എന്നെപ്പോലെ രൂപ	ഉത്പത്യന്തി.	ഉണ്ടുവിക്കുന്നതാണ്.
സംപന്നാഃ			

കിം തപിദാനീം മയാ ശക്യം ഹന്തും തപം ഹേ നിശാചര
ന ഹന്തവ്യോ ഹതസ്തപം ഹി പൂർവ്വമേവ സ്വപകമ്മഭിഃ.

16

“‘ഹേ നിശാചര! “‘അല്ലേ രാക്ഷസ!	തപം	നീ
ഇദാനീം	ഇപ്പോൾ	സ്വപകമ്മഭിഃ നിന്റെ പ്രവൃത്തികൾ
മയാ	എന്നാൽ	കാരണംതന്നെ
തപം	നിന്നെ	ഹതഃ വധിക്കപ്പെട്ടവനായി
ഹന്തും	വധിക്കുന്നത്	പൂർവ്വം ഏവ ഹി, മുന്പുതന്നെ ഭവീച്ചിരി
ശക്യം;	സാധ്യംതന്നെയാണ്;	ക്കുന്നതിനാൽ
കിം തു	എങ്കിലും	ഹന്തവ്യഃ ന.’ വധിക്കപ്പെടേണ്ടവനല്ല.’

അചിന്തയിതപാ സ തദാ നന്ദിവാക്യം നിശാചരഃ
പവ്വതം തു സമാസാദ്യ വാക്യമേതദവാച ഹ.

17

“സഃ	“ആ	പവ്വതം	പവ്വതത്തിലേക്ക്
നിശാചരഃ,	നക്തഞ്ചരൻ	സമാസാദ്യ,	ചെന്ന്,
നന്ദിവാക്യം	നന്ദികേശപരവാക്യം	തദാ	ആ സമയം
	ത്തെ	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
അചിന്ത-	} ഗണിക്കാതെതന്നെ	വാക്യം	} ഉൾപ്പെട്ടു.
യിതപാ തു,		ഉവാച ഹ.	

പുഷ്പകന്യ ഗതിശ്ചമിന്നാ യത് കൃതേ മമ ശസ്ത്രം
തമിമം ശൈലമുന്മൂലം കരോമി തവ ഗോപതേ.

18

“‘ഗോപതേ!	“‘അല്ലേ പതുപതേ!	മിന്നാ,	തടയപ്പെട്ടുപോ,
ശസ്ത്രം	ഇഷ്ടംപോലെ ചെന്നു	തം	അപ്രകാരമുള്ള
	കൊണ്ടിരുന്ന	ഇമം	ഈ
മമ	എന്റെ	തവ	അങ്ങയുടെ
പുഷ്പകന്യ	പുഷ്പകത്തിന്റെ	ശൈലം	പവ്വതത്തെ
ഗതിഃ,	ഗതി,	ഉന്മൂലം കരോമി.	ഞാൻ പുഴക്കിടയിൽ
യത് കൃതേ	യാതൊരു കാരണമായി		ഞരുകളയുന്നുണ്ട്.

കേന പ്രഭാവേന ഭവോ നിത്യം ക്രീഡതി രാജവത്
വിജ്ഞാതവ്യം ന ജാനീതേ ഭയസ്ഥാനമുപസ്ഥിതം.

19

“‘ഭവഃ,	“‘ശങ്കരൻ,	പ്രഭാവേന	പ്രഭാവത്തെ കയ്യാ
ഭയസ്ഥാനം	തനിക്ക് ആപത്തിനു	നിത്യം	എപ്പോഴും [ഞാൻ
	മേതു	രാജവത്	രാജാവെന്നപോലെ
ഉപസ്ഥിതം	എത്തിയിരിക്കുന്നതിനെ	ക്രീഡതി	സുഖമായി കാലംകഴി
ന ജാനീതേ;	അറിയുന്നില്ല;		ക്കുന്നത് എന്നുള്ളത്
കേന	എന്തൊരു	വിജ്ഞാതവ്യം.	അറിയപ്പെടേണ്ടതാ
			ണ്.

ഏവമുക്തവാ തതോ രാമ ഭീജാൻ വിക്ഷിപ്യ പച്ഛതേ
തോലയാമാസ തം ശൈലം സമൃഗവ്യാളപാദപം.

20

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	വിക്ഷിപ്യ,	നിട്ടിയിട്ട്,
ഏവം ഉക്തവാ,	ഇപ്രകാരം ഉചെയ്ത്,	സമൃഗ-	മാൻ, ദുഷ്ടജന്തുക്കൾ,
തതഃ	ഉടനെ	വ്യാളപാദപം.	വൃക്ഷങ്ങൾ എന്നവയട
പച്ഛതേ	മലയുടെ അടിയിൽ	തം ശൈലം	ആ പച്ഛതത്തെ [ങ്ങിയ
ഭീജാൻ	ഭീജങ്ങളെ	തോലയാമാസ.	കുലുക്കി.

ചാലനാത് പച്ഛതസ്തൈവ ഗണാ ദേവസ്യ കംപിതാഃ
ചചാല പാച്ഛതീ ചാപി തദാഽഽശ്ലിഷ്ടാ മഹേശ്വരം.

21

“പച്ഛതസ്യ	“പച്ഛതത്തിന്റെ	തദാ	ആ സമയം
ചാലനാത്	കുലുക്കത്താൽ	മഹേശ്വരം	പരമേശ്വരന്റെ അരി
ദേവസ്യ	പരമശിവന്റെ	അശ്ലിഷ്ടാ	കിചിരുന്നിരുന്ന
ഗണാഃ ഏവ	പ്രമഥഗണങ്ങളും	പാച്ഛതീ അപി ച	പാച്ഛതീദേവിയും
കംപിതാഃ;	നടുക്കുറപ്പുണ്ടു്;	ചചാല.	ചേരിച്ചുവിറച്ചു.

തതോ രാമ മഹാദേവോ ദേവാനാം പ്രവരോ ഹരഃ
പാദാഗ്രശ്ചേന തം ശൈലം പീഡയാമാസ ലീലയാ.

22

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	തതഃ	അപ്പോൾ
ദേവാനാം	} ദേവേണമനം	തം ശൈലം	ആ ശൈലത്തെ
പ്രവരഃ		പാദാഗ്രശ്ചേന,	കാൽ പെരുവിരൽകൊ
മഹാദേവഃ	മഹാദേവനുമായ	ലീലയാ	ഭനരംപോക്കായി [ണ്ടു്,
ഹരഃ,	ഹരൻ,	പീഡയാമാസ.	അമർത്തി.

പീഡിതാസ്തു തതസ്തസ്യ ശൈലസ്മാധോഗതാ ഭീജാഃ
വിസിതാശ്ചാഭവംസ്തത്ര സചിവാസ്തസ്യ രക്ഷസഃ.

23

“തതഃ	“അപ്പോൾ	പീഡിതാഃ;	ഞെരുങ്ങിപ്പോയി;
ശൈലസ്യ	പച്ഛതത്തിന്റെ	തസ്യ രക്ഷസഃ	ആ രാക്ഷസന്റെ
അധഃ	ചുവട്ടിലായി	സചിവാഃ ച	മന്ത്രിമാരും
ഗതാഃ	വെക്കപ്പെട്ടിരുന്ന	തത്ര	അപ്പോൾ
തസ്യ	അവന്റെ	വിസിതാഃ	} ആശ്ചര്യപ്പെട്ടു.
ഭീജാഃ തു	ഭീജങ്ങളും	അഭവൻ.	

തേന രക്ഷോധിപേനാത്ര വേദനാർത്ഥഭീജേന വൈ
മുക്തോ വിരാവഃ സുമഹാൻ ത്രൈലോക്യം യേന പൂരിതം.

24

“അത്ര	“ആ സമയം	വിരാവഃ മുക്തഃ;	റിലവിളി കൂട്ടപ്പെട്ടു;
വേദനാർത്-	} കൈകൾ ഞെരുങ്ങി	യേന	യാതൊരു ആ നിലവി
ഭീജേന			ളികാരണം
തേന	ആ	} ത്രൈലോക്യം	} ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും
രക്ഷോധിപന,	രാക്ഷസാധിപനാൽ,		
സുമഹാൻ	ഏററം വമ്പിച്ചതായ	പൂരിതം.	മുഴങ്ങി.

മേനിരേ വജ്രനിഷ്പേക്ഷം തസ്യമാത്ര്യാ യുഗക്ഷയേ
തദാഽഽസനാത് പ്രചലിതാ ദേവാ ഇന്ദ്രപുരോഗമാഃ.

25

“ തദാ	“ അപ്പോൾ	തസ്യ	അവന്റെ
ഇന്ദ്രപുരോഗമാഃ	ഇന്ദ്രൻ മുന്പായുള്ള	അമാത്ര്യാഃ	സചിപന്മാർ
ദേവാഃ,	ദേവകൾ,	യുഗക്ഷയേ	പ്രളയകാലത്തിലെ
അസനാത്	ഇരുന്നടത്തു നിന്ന്	വജ്രനിഷ്പേക്ഷം	ഇടിമുഴക്കമെന്നുതന്നെ
പ്രചലിതാഃ;	പേടിച്ച് ചാടിയെഴു	മേനിരേ.	വിചാരിച്ചുപോയി.
	ന്നേരം;		

സമുദ്രാശ്വാപി സംക്ഷുണ്ഡാശ്വാപിതാശ്വാപി പച്ഛതഃ
യക്ഷാ വിദ്യാധരാഃ സിദ്ധാഃ കിമേതദിതി ചാബ്രവൻ.

26

“ സമുദ്രാഃ ച	“ സമുദ്രങ്ങളും	വിദ്യാധരാഃ	വിദ്യാധന്മാരും
സംക്ഷുണ്ഡാഃ;	ഇളകിമറിഞ്ഞു;	സിദ്ധാഃ ച	സിദ്ധന്മാരും
പച്ഛതാഃ ച	മലകളും	ഏതത് കിം	} ഇതെന്താണെന്ന്
ചാലിതാഃ;	കുലുങ്ങി;	ഇതി	
യക്ഷാഃ അപി	യക്ഷന്മാരും	അബ്രവൻ.	തമ്മിലുരചെയ്തു.

അഥ തേ മന്ത്രിണസ്തസ്യ വിക്രോശന്തമമാബ്രവൻ
തോഷയസ്യ മഹാദേവം നീലകണ്ഠമുമാപതിം.

27

“ അഥ	“ അപ്പോൾ	അബ്രവൻ;	ഉരചെയ്തു ;
തസ്യ	അവന്റെ	‘ ഉമാപതിം	‘ ഉമാകാന്തനും
തേ	അ	നീലകണ്ഠം	നീലകണ്ഠനുമായ
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാർ	മഹാദേവം	മഹാദേവഭഗവാനെ
വിക്രോശന്തം	നിലവിളിക്കുന്ന അവ	തോഷയസ്യ.	സ്തോത്രത്താൽ പ്രസാ
അഥ	ഇപ്രകാരം [നോക്കായി]		ദിപ്പിച്ചാലും.

തമൃതേ ശരണം നാന്യം പശ്ചാമോഽത്ര ദശാനന
സ്തുതിഭിഃ പ്രണതോ ഭൂതപാ തമേവ ശരണം വ്രജ
കൃപാലുഃ ശങ്കരസ്തഷ്ടഃ പ്രസാദം തേ വിധാസ്യതി.

28

“ ‘ ദശാനന !	“ ‘ ദശമുഖ !	തം ഏവ	അദ്ദേഹത്തെത്തന്നെ
അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ	ശരണം വ്രജ;	ശരണംപ്രാപിച്ചാലും ;
തം ജ്ഞത	അദ്ദേഹമല്ലാതെ	കൃപാലുഃ	ദയാനിധിയായ
അന്യം	മറെറാരും	ശങ്കരഃ	ശങ്കരഭഗവാൻ
ശരണം	രക്ഷയെ	തൃഷ്ടഃ	പ്രസാദിച്ച്
ന പശ്ചാമഃ;	ഞങ്ങൾ അറിയുന്നില്ല;	തേ	നിന്തിരുവടിക്കു്
പ്രണതഃ ഭൂതപാ	വണക്കമാൻവനായി	പ്രസാദം	അനുഗ്രഹം
സ്തുതിഭിഃ	സ്തോത്രങ്ങളാൽ	വിധാസ്യതി.’	നൽകുന്നതാണ്.’

ഏവമുക്തസ്തദാമാത്രൈസ്തൃഷ്ണാവ വൃഷഭലപജം
സാമഭിച്ഛിവിധൈഃ സ്തോത്രൈഃ പ്രണമ്യ സ ഭശാനനഃ
കാലോ മഹാനരശ്വേഷു തവതോ രക്ഷസോ ഗതഃ.

29

“നരശ്വേഷു!	“പുരുഷോത്തമ!	സാമഭിഃ	} സാമഗാനഃസ്തോത്രങ്ങൾ കൊണ്ട്
അമാത്യൈഃ	സചിവന്മാരാൽ	സ്തോത്രൈഃ	
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വൃഷഭലപജം	വൃഷഭലപജനെ
ഉക്തഃ	ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടവനാ	തൃഷ്ണാവ;	കൊണ്ടാടി;
സഃ	ആ [യ	ഭവതഃ	അങ്ങിനെ നിലവിളി
ഭശാനനഃ,	ഭശമുഖൻ,		ച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന
തദാ	ആ സമയം	രക്ഷസഃ	രാക്ഷസന്
പ്രണമ്യ	കുമ്പിട്ട്	മഹാൻ കാലഃ	ഏറെക്കാലം
വിവിധൈഃ	പലപല	ഗതഃ.	ചെന്നു.

തതഃ പ്രീതോ മഹാദേവഃ ശൈലാഗ്രേ വിഷ്ണിതഃ പ്രഭഃ
മുക്തപാ ചാസ്യ ഭീജാൻ രാമ പ്രാഹ വാക്യം ഭശാനനം.

30

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	മുക്തപാ,	വിടുവിച്ച്,
തതഃ	അതിൽപ്പിന്നെ	ശൈലാഗ്രേ	പവ്വതശിഖരത്തിൽ
പ്രഭഃ	സദ്യുഗപരനായ	വിഷ്ണിതഃ	എഴുന്നള്ളിയവനായി
മഹാദേവഃ	പരമശിവൻ	ഭശാനനം ച	ഭശമുഖനോടായ്ക്കുന്ന
പ്രീതഃ,	പ്രസാദിച്ചു,	വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
അസ്യ ഭീജാൻ	ഇവന്റെ കൈകളെ	പ്രാഹ.	അരുളിച്ചെയ്തു.

പ്രീതോഽസ്മി തവ വീര്യസ്യ ശൈലധീർഘ്യം ഭശാനന
ശൈലാക്രാന്തേന യോ മുക്തസ്തപയാ രാവഃ സുഭാരണ്ഡ.

31

“ഭശാനന!	“ഭശമുഖ!	ശൈലാക്രാന്തേന പവ്വതത്താൽ തെരു	
തവ	നിന്റെ	തപയാ	ഭവാനാൽ [ക്കപ്പെട്ട
വീര്യസ്യ ശൈ-	} പരാക്രമത്തിന്റെ ധീർഘ്യം യോഗ്യതകൊണ്ട്	മുക്തഃ	ഉളവാക്കപ്പെട്ട
സ്ഥീർഘ്യം		യഃ രാവഃ ച	യാതൊരു ആ നിലവി
പ്രീതഃ അസ്മി;	ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായിരി	സുഭാരണ്ഡ.	അതുഗ്രമായതായിരി
	ക്കുന്നു;		ക്കുന്നു.

യസ്താപ്ലോകത്രയം ചൈതദ്രാവിതം ഭയമാഗതം
തസ്താത് തപം രാവണോ നാമ നാക്ലാ തേന ഭവിഷ്യസി

32

“യസ്താത്	“യാതൊരു കാരണ	തപം	ഭവൻ
ഏതത്	ഈ [ത്താൽ	നാക്ലാ	പേരിനാൽ
പ്ലോകത്രയം	മൂന്നുപ്ലോകവും	രാവണഃ നാമ	രാവണൻ എന്ന്
രാവിതം;	മുഴക്കംപൂണ്ടതാക്കപ്പെട്ടു;	തേന	ആ നിലവിളിച്ചാൽ
ഭയം ച ആഗതം;	ഭീതിയും കയ്ക്കൊണ്ടു;	ഭവിഷ്യസി.	ഇനി അറിയപ്പെടുന്ന
തസ്താത്	അകയാൽ		താണ്

ദേവതാ മാനുഷാ യക്ഷാ യേ ചാന്യേ ജഗതീതലേ
ഏവം തപാമഭിധാസ്യന്തി രാവണം ലോകരാവണം.

33

“ദേവതാഃ	“ദേവകുളം	ലോകരാവണം	ത്രൈലോക്യത്തേയും
യക്ഷാഃ	യക്ഷന്മാരും		നിലവിളിപ്പിച്ചവനായ
ജഗതീതല ച	ഭൂലോകത്തിലുള്ള	തപം	നിന്നെ
മാനുഷാഃ	മനുഷ്യരും	ഏവം	ഇപ്രകാരംതന്നെ
അന്യേ	മറ്റ്	രാവണം	രാവണൻ എന്ന്
യേ,	യാതൊരുവരോ അവരും	അഭിധാസ്യന്തി.	വിളിക്കുന്നതാണ്.

ഗർഹ പൗലസ്ത്യ വിസ്രബ്ധം പഥാ യേന തപമിഹ സി
മയാ ചൈവാഭ്യനുജ്ഞാതോ രാക്ഷസാധിപ ഗമ്യതാം.

34

“പൗലസ്ത്യ !	“പുലസ്ത്യ ക്വചജാത !	ഗർഹ ;	പോയ്ക്കാൾക ;
യേന	യാതൊരു	രാക്ഷസാധിപ !	രാക്ഷസേശ്വര !
പഥാ	മാർഗ്ഗത്തിൽകൂടി	മയാ ച	എന്നാൽ തന്നെ
തപം	നീ	അഭ്യനുജ്ഞാതഃ	അനുമതി നൽകപ്പെട്ട
ഇഹ സി	പോകുവാൻ ഇഹിക്ക	ഏവ	വനായി
	ന്നുവോ അതിലൂടെ		
വിസ്രബ്ധം	തടവില്ലാതെ	ഗമ്യതാം.	പോയ്ക്കരിക.

ഏവമുക്തസ്മ ലങ്കേശ ശംഭുനാ സ്വയമബ്രവീത്
പ്രീതോ യദി മഹാദേവ വരം മേ ദേഹി യാചതഃ.

35

“ശംഭുനാ	“പരമശിവനാൽ	‘മഹാദേവ !	‘മഹാദേവ !
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രീതഃ യദി,	നിന്തിരുവടി പ്രസാദി
സ്വയം	നേരിൽ		ച്ചിരിക്കുന്ന പക്ഷം,
ഉക്തഃ	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടവ	യാചതഃ	അപേക്ഷിക്കുന്നവനായ
	നായ	മേ	എനിക്ക്
ലങ്കേശഃ,	ലങ്കേശ്വരൻ,	വരം	ഒരു വരം
ഇ	അ സമയം ഇപ്രകാരം	ദേഹി.	നൽകുവാൻ തിരുവുള്ള
അബ്രവീത് ;	ഉണർത്തിച്ചു ;		മുണ്ടാകേണം.

അവദ്യുതപം മയാ പ്രാപ്തം ദേവഗന്ധർവ്വദാനവൈഃ
രാക്ഷസൈർഗുഹ്യകൈർന്നാഗൈശ്ചേ ചാന്യേ ബലവത്തരാഃ.

36

“ദേവ-	} “ദേവന്മാരായും ഗന്ധ	ബലവത്തരാഃ	മഹാബലശാലികൾ
ഗന്ധർവ്വ-		യേ ച,	യാതൊരുവരോ അവ
ദാനവൈഃ	രായും		രായും,
രാക്ഷസൈഃ	രാക്ഷസരായും	അവദ്യുതപം	മരണമില്ലെന്ന അവ
ഗുഹ്യകൈഃ	ഗുഹ്യകരായും		സ്ഥ
നാഗൈഃ	നാഗങ്ങളായും	മയാ	എന്നാൽ
അന്യേ	മറ്റുള്ള	പ്രാപ്തം.	സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

മാനഷാന ഗണേ ദേവ സ്വപ്നാശ്വേ മമ സംമതാഃ
ദീപ്തമായുശ്വ മേ പ്രാപ്തം ബ്രഹ്മണശ്ചിപുരാതക
വാഞ്ചരിതം ചായുഷഃ ശേഷം ശസ്ത്രം തപം ച പ്രയശ്നേ മേ.

37

“‘ത്രിപുരാതക! “മുപ്പുരവൈരിയായ	ദീപ്തം ആയുഃ	ദീപ്തായുസ്സം
ദേവ! ഹേ ദേവ!	മേ പ്രാപ്തം;	എന്നാൽ ലഭിക്കപ്പെട്ടി
ഗണേ കൂട്ടത്തിൽ		ട്ടുണ്ട്;
മാനഷാത് ച മനുഷ്യകുൽനിന്നു മാത്രം	വാഞ്ചരിതം	ആവശ്യപ്പെടപ്പെട്ടതായ
ന; മരണമില്ലായ്മയെന്നതു്	ആയുഷഃ	} പോരാത്ത ആയുസ്സി
സമ്പാദിക്കപ്പെട്ടില്ല;	ശേഷം ച	
തേ അവർ	ശസ്ത്രം ച	ഒരു ആയുധത്തെയും
സ്വപ്നാഃ നിസ്സാരമാണെന്നാണ്	തപം	നിന്തിരുവടി
മമ സംമതാഃ; എന്റെ ബോധ്യം;	മേ	എനിക്കായി
ബ്രഹ്മണഃ ബ്രഹ്മദേവകുൽനിന്ന്	പ്രയശ്നേ.	നൽകിയാലും.’

[“ന ഗണേ,” (ന ഗണയാമി) ഞാൻ ഗണിക്കുന്നില്ല എന്നും: “ദൃഷ്ടാർണ്ണഭട്ടെ മലമായി വാക്കിയുള്ള ആയുസ്സ് കുറഞ്ഞുപോകാത്തതായും, അപ്രകാരമുള്ള ആയുഷ്കാലത്തിൽ സമു്വിജയത്തിനായി ഒരു ആയുധത്തെയും നൽകിയാലും.” (തിലകം.)].

ഏവമുക്തസ്തതസ്തേന രാവണേന സ ശങ്കരഃ
ദൈൗ ഖഡ്ഗം മഹാദീപ്തം ചക്രമാസമിതി ശൂതം
ആയുഷശ്ചാവശേഷം ച സ്ഥിതപാ ഭൂതപതിസ്തദാ.

38

“തേന	“ആ	ചക്രമാസം	} ചക്രമാസമെന്ന
രാവണേന	രാവണനാൽ	ഇതി	
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഖഡ്ഗം ച,	ഖഡ്ഗത്തെയും
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ടവനായ	സഃ ഭൂതപതിഃ	ആ ഭൂതനാഥൻ
ശങ്കരഃ	പരമശിവൻ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
തദാ	അപ്പോൾ	സ്ഥിതപാ ച	തെല്ലാലാചിച്ച്
ശൂതം	പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടതും	ആയുഷഃ	ആയുസ്സിന്റെ
മഹാദീപ്തം	അത്യധികം തിളങ്ങു	അവശേഷം	വാക്കിയതും
	നതുമായ	ദൈൗ.	വരമായി നൽകി.

ദതേപാവാച തതഃ ശംഭുർനാവജ്ഞേയമിദം തപയാ

അവജ്ഞാതം യദി ഹി തേ മാമേവൈഷ്യത്വസംശയഃ.

39

“ശംഭുഃ	“പരമശിവൻ	ഹി	എന്തെന്നാൽ
ദതപാ,	ഇപ്രകാരം നൽകിയ	തേ അവ-	} ഭവാനാൽ ഇത് അവ
തതഃ	പിന്നെ [ശേഷം,	ജ്ഞാതം യദി	
ഉവാച;	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ	മാം ഏവ	എന്റെ അടുക്കലയ്ക്കു
‘തപയാ	‘ഭവാനാൽ [യു;		തന്നെ
ഇദം	ഇത്	ഏഷ്യതി	വന്നുചേരുന്നതാണ്
അവഃജ്ഞയം ന	അവമതിക്കത്തക്കതല്ല;	അസംശയഃ.	സംശയമില്ല.’

ഏവം മഹേശ്വരേണൈവ കൃതനാമാ സ രാവണഃ
അഭിവാദ്യ മഹാദേവമാരുരോഹാഥ പുഷ്പകം.

40

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	അഥ	ആ സമയം
മഹേശ്വരേണ	} പരമശിവനാൽ തന്നെ	മഹാദേവം	പരമേശ്വരനെ
ഏവ		അഭിവാദ്യ,	നമസ്കരിച്ച്,
രാവണഃ	രാവണനെന്ന്	പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
കൃതനാമാ	പേർവിളിക്കപ്പെട്ടവനാ	ആരുടേതാ.	കയറിച്ചെന്നു.
സഃ,	അവൻ, [യ		

തതോ മഹീതലേ രാമ പരിചക്രാമ രാവണഃ

ക്ഷത്രിയാൻ സുമഹാവീര്യാൻ ബാധമാന ഇതസ്തതഃ.

+1

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	സുമഹാവീര്യാൻ മഹാപരാക്രമശാലികളായ	
രാവണഃ	രാവണൻ	ക്ഷത്രിയാൻ	ക്ഷത്രിയന്മാരെ
തതഃ	അതിൽപിന്നെ	ബാധമാനഃ	ഭ്രാഹ്മിക്കുന്നവനായി
മഹീതലേ	ഭൂമണ്ഡലത്തിൽ	പരിചക്രാമ.	സഞ്ചരിച്ചു.
ഇതസ്തതഃ	അങ്ങുമിങ്ങും		

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഛോഡശഃ സൂക്തം = പതിനാറാംസൂക്തം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21356 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 632

സപ്തദശഃ സൂക്തം = പതിനേഴാംസൂക്തം.

[വേദവതീശാപഃ = വേദവതിയുടെ ശാപം.]

അഥ രാജൻ മഹാബാഹുർവിചരൻ സ മഹീതലേ
ഹിമവത്സാനമാസാദ്യ പരിചക്രാമ രാവണഃ.

1

“രാജൻ!	“മഹാരാജാഭവ!	വിചരൻ അഥ, സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നകാലം,	
മഹാബാഹുഃ	മഹാശക്തിമാനായ	ഹിമവത്സാനം	ഹിമവാന്റെ താഴ്വാരം
സഃ	ആ	അസാദ്യ	പ്രാപിച്ച് [യെ
രാവണഃ	രാവണൻ	പരിചക്രാമ.	ചുറ്റിനടന്നു.
മഹീതലേ	ഭൂതലത്തിൽ		

തത്രാപശ്വത് സ വൈ കന്യാം കൃഷ്ണാജിനജടാധരാം

ആഷ്വേണ വിധിനാ യുക്താം തപന്തീം ദേവതാമിവ.

2

“തത്ര	“അവിടെ	ആഷ്വേണ	ഋഷികർക്കു് ഉചിതമായ
സഃ,	അവൻ,	വിധിനാ	} നിയമത്തോടുകൂടി വർത്തിക്കുന്നവളും
കൃഷ്ണാജിന-	} കൃഷ്ണമുഗുളത്താലും ജടാധരാം	യുക്താം	
ജടാധരാം		തപന്തീം	തപസ്സുചെയ്യുന്നവളു
ദേവതാം	} ദേവകന്യകയെപ്പോലെയായിരിക്കുന്നവളും	കന്യാം	[മായകളെ.
ഇവ വൈ		അപശ്വത്.	

സ ദൃഷ്ട്വാ രൂപസംപന്നാം കന്യാം താം സുമഹാപ്രതാപാ
കാമമോഹപരീതാത്മാ പപ്രച്ഛ പ്രമസന്നിവ.

“സഃ	“അപൻ	കാമമോഹ-	മനമതിയാൽ കാമം
സുമഹാപ്രതാപം	കഠിന തപസ്സുകയ്ക്കോ	പരീതാത്മാ	മുഴുത്ത ചിത്തത്തോടു
താം	ആ [ബിരുന		കൂടിയവനായി
കന്യാം	കന്യകയെ	ഇവ	അല്ല
രൂപസംപന്നാം	മഹാശൗന്ദര്യവതി	പ്രമസൻ	പുഞ്ചിരി പൂണ്ടുകൊണ്ട്
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്, [യായി	പപ്രച്ഛ.	ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.

കിമിദം വർത്തസേ ഭദ്രേ വിരജം യൌവനസ്യ തേ

ന ഹി യുക്താ തവൈതസ്യ രൂപസ്യ തപസഃ ക്രിയാ.

“ഭദ്ര!	“ശോഭനേ!	യുക്താ ന ഹി;	ഉചിതമായതല്ല;
തവ	നിന്റെ	തേ	നിന്റെ
ഏതസ്യ	ഈ	യൌവനസ്യ	യൌവനത്തിന്
രൂപസ്യ,	രൂപത്തിന്	വിരജം	ചേരാത്തതായ
തപസഃ	തപസ്സിനുള്ള	ഇദം	ഇതിനെ
ക്രിയാ	ദേഹപീഡ	കിം വർത്തസേ?	എന്തിനാണ് അനുഷ്ഠി
			ച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്?

രൂപം തേട്ടനുപമം ഭീരു കാമോന്മാദകരം ഗുണാം

ന യുക്തം തപസി സ്ഥാതും നിഗ്ഗ്തോ മ്യേഷ് നിണ്ണയഃ.

“ഭീരു!	“അല്ലേ ഭീരു!	തപസി	തപസ്സിൽ
തേ	നിന്റെ	സ്ഥാതും	ഇനിയും വർത്തിക്കുന്നത്
അനുപമം	നിസ്തുല്യമായ	ന യുക്തം;	ശരിയല്ല;
രൂപം ഹി	ഈ രൂപലാവണ്യമാ	ഏഷഃ	ഈ
ഗുണാം	മനുഷ്യക്ക് [കടെ	നിണ്ണയഃ	നിശ്ചയം
കാമോന്മാദ-	കാമോളിപകമായിരി	നിഗ്ഗ്തഃ.	വിട്ടൊഴിക്കപ്പെടേണ്ട
കരം;	ക്കുന്നുണ്ട്;		താണ്.

കന്യാസി ദുഹിതാ ഭദ്രേ കോ വാ ഭർത്താ വരാനനേ

കേന സംഭുജ്യസ ഭീരു സ നരഃ പുണ്യഭാഗ്ഭവി.

പ്രച്ഛതഃ ശംസ മേ സർവ്വം കന്യ ഹേതോഃ ശ്രമസ്തവ.

“ഭീരു!	“ലജ്ജിക്കുന്നവളേ!	ഭുവി	ലോകത്തിൽ
ഭദ്രേ!	സുന്ദരി!	പുണ്യഭാഗ്;	പുണ്യശാചിതന്നെയാ
വരാനനേ!	ശോഭനവദനേ!	കന്യ	എന്തു [ണ്;
കന്യ ദുഹിതാ	നീ ആരുടെ പുത്രിയാ	ഹേതോഃ	കാരണമായിട്ടാണ്
അസി;	ണ്?	തവ	ഭവതിക്ക്
ഭർത്താ കഃ വാ?	ഭർത്താവ് ആരാണ്?	ശ്രമഃ?	ഈ തപഃ ക്ലേശം?
കേന	ഏതൊരുവനാൽ	പൃർത്ഥ്വ	ചോദിക്കുന്നവനായ
സംഭുജ്യസ	നീ ഭായ്യയായ് ലഭിക്ക	മേ	എന്നോട്
സഃ നരഃ	ആ നരൻപെടുന്നുവോ		

ഏവമുക്താ തു സാ കന്യാ രാധണേന യശസിനീ
അബ്രവീദപിധിവത് കൃതപാ തസ്യോതിത്ഥ്യം തപോധനാ.

7

“രാവണേന	“രാവണനാൽ	കന്യാ,	കന്യക,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വധിവത്	വിധിപ്രകാരം
ഉക്താ	ചോദിക്കപ്പെട്ട	തസ്യ	അവന്നായ്ക്കുണ്ട്
യശസിനീ	കീർത്തിമതിയും	ആതിത്ഥ്യം	അതിഥിപൂജ
തപോധനാ	ഐഹികസുഖങ്ങളെ	കൃതപാ,	ചെയ്ത്,
	പരിത്യജിച്ചവളും ആയ	തു	ഇതിനെക്കുറിച്ച്
സാ	ആ	അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

കുശലപജോ മമ പിതാ ബ്രഹ്മഷിരമിതപ്രഭഃ
ബൃഹസ്പതിസുതഃ ശ്രീമാൻ ബുദ്ധ്യാ തുല്യോ ബൃഹസ്പതേഃ.

8

“മമ	“എന്റെ	ശ്രീമാൻ	ആ ശ്രീമാൻ
പിതാ,	പിതാവ്,	ബൃഹസ്പതിസുതഃ	ബൃഹസ്പതി പുത്രനാ
കുശലപജഃ	കുശലപജനെന		കുന്നു;
ബ്രഹ്മഷിഃ;	ബ്രഹ്മഷിയാകുന്നു;	ബുദ്ധ്യാ	ബുദ്ധിയാൽ
അമിതപ്രഭഃ	അളവറ്റ പ്രഭാചമാൻ	ബൃഹസ്പതേഃ	ബൃഹസ്പതിക്കു
	വനായ	തുല്യഃ.	സമാനൻ.

തസ്യോഹം കുപ്തതോ നിത്യം വേദാഭ്യാസം മഹാത്മനഃ
സംഭൂതാ വാങ്മയി കന്യാ നാറ്റാ വേദവതീ സ്മൃതാ.

9

“നിത്യം	“ഇടവിടാതെ	കന്യാ	ഒരു കന്യകയായി
വേദാഭ്യാസം	വേദാഭ്യാസം	സംഭൂതാ	ജനിച്ചവളാകുന്നു
കുപ്തതഃ	ചെയ്യുന്നവനായ	അഹം;	ഞാൻ;
തസ്യ	ആ	നാറ്റാ	പേരിനാൽ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്	വേദവതീ	വേദവതി എന്ന്
വാങ്മയി	വാക്കുതന്നെ മുത്തിക	സ്മൃതാ.	അറിയപ്പെടുന്നവൾ.
	രിച്ചു		

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധദ്വ്യാ യക്ഷരാക്ഷസപന്നഗാഃ
തേടപി ഗതപാ ഹി പിതരം വരണം രോചയന്തി മേ.

10

“തതഃ	“അപ്പോൾ	പിതരം ഹി	പിതാവിന്റെ അടു
തേ	ആ		ക്കൽതന്നെ
സഗന്ധദ്വ്യാഃ	ഗന്ധദ്വ്വരക്കമുള്ള	ഗതപാ,	ചെന്ന്,
ദേവാഃ	ദേവന്മാരും	മേ വരണം	എന്നെ വിവാഹംചെ
യക്ഷരാക്ഷസ-	യക്ഷന്മാരും, രക്ഷസ്സുക		യ്ക്കുകൊടുപ്പാനായി
പന്നഗാഃ അപി	കൂടും, പന്നഗന്മാരും,	രോചയന്തി.	ആവശ്യപ്പെടുകയായി.

ന ച മാം സ പിതാ തേഭ്യോ ഭത്തവാൻ രാക്ഷസഷ്ടഭ്
കാരണം തദഭിഷ്യാമി നിശാചര നിശാമയ

11

“രാക്ഷസഷ്ടഭ്! “രാക്ഷസരാജാവായ	തേഭ്യഃ	അവക്കാഞ്ജോങ്
നിശാചര! നകതഞ്ചര!	ന ഭത്തവാൻ;	കൊടുക്കയുണ്ടായില്ല;
പിതാ പിതാവായ	തത് കാരണം ച അതിന്നുള്ള കാരണ	ത്തേയും
സഃ അഭ്യേതം	വദിഷ്യാമി	ഞാൻ പറയാം
മാം എന്നെ	നിശാമയ.	കേട്ടുകൊൾക.

പിതൃസ്തു മമ ജാമാതാ വിഷ്ണുഃ കില സുരേശ്വരഃ

അഭിപ്രേതസ്രിഭോകേശസ്തസ്മാന്നാന്യസ്യ മേ പിതാ.

12

“സുരേശ്വരഃ “ദേവന്മാർക്കും ഈശ്വ	പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ
ത്രിഭുവാനേകേശഃ ത്രൈലോക്യനാഥനുമായ	അഭിപ്രേതഃ;	മനസ്സിൽ നിണ്ണയിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു;
വിഷ്ണുഃ കില മഹാവിഷ്ണുഭഗവാൻ ത	തസ്മാത്	അകയാൽ
ജാമാതാ മരുമകനായി	മേ	എന്റെ
മമ എന്റെ	പിതാ	പിതാവ്
	അന്യസ്യ തു ന.	മറ്റൊരാൾക്കും നൽകുകയുണ്ടായില്ല.

ഭാതുമിച്ഛതി തസ്മൈ തു തച് ശൂതപാ ബലദപ്തിതഃ

ശംഭിന്നാമ തതോ രാജാ ദൈത്യാനാം കപിതോടുഭവത്.

13

“തസ്മൈ തു “അ വിഷ്ണുഭഗവാനു	ദൈത്യാനാം	} ദൈത്യരാജാവും
തന്നെ	രാജാ	
ഭാതും നൽകേണമെന്ന്	ബലദപ്തിതഃ	ബലാഹത്തനമായ
ഇച്ഛതി; ആഗ്രഹിച്ചിരിക്കയായി;	ശംഭി നാമ,	ശംഭി എന്നവൻ,
	തത് ശൂതപാ	അതുകേട്ട്
തതഃ അക്കാലം	കപിതഃ	} കോപാക്രാന്തനായി ഭവിച്ചു.
	അഭവത്.	

തേന രാത്രൗ ശയാനോ മേ പിതാ പാപേന ഹിംസിതഃ.

14

“രാത്രൗ “രാത്രി	പിതാ,	പിതാവ്,
ശയാനഃ നിദ്രചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന	തേന പാപേന	അ ഭൃഷ്ടനാൽ
മേ എന്റെ [നവനായ	ഹിംസിതഃ.	വധിക്കപ്പെട്ടു.

തതോ മേ ജനനി ദിനാ തച്ഛരീരം പിതുമ്മമ

പരിഷ്വജ്യ മഹാഭാഗാ പ്രവിഷ്ടാ ഹവ്യവാഹനം.

15

“തതഃ “അപ്പോൾ	പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ
മഹാഭാഗാ മഹാ പുണ്യവതിയായ	തത് ശരീരം	ആ ശരീരത്തെ
മേ ജനനി എന്റെ മാതാവ്	പരിഷ്വജ്യ	കെട്ടിപ്പുണർന്നു കൊണ്ട്
ദിനാ ദുഃഖത്തിലാണ്ടായിരുന്ന	ഹവ്യവാഹനം	അഗ്നിയിൽ
മമ എന്റെ	പ്രവിഷ്ടാ.	പ്രവേശിച്ചു.

തതോ മനോരഥം സത്യാ പിതൃന്നാരായണം പ്രതി
കരോമീതി തമേവാഹം ഹൃദയേന സമുദപഹേ

16

“‘നാരായണം	“‘ശ്രീനാരായണനെ	ഇതി	എന്നതിനാൽ
പ്രതി	കുറിച്ചുള്ളതായ	തതഃ	അന്നതൊട്ട്
പിതൃഃ	പിതാവിന്റെ	തം ഏവ	അദ്ഭുതത്തെത്തന്നെ
മനോരഥം	ആ മനോരഥത്തെ	ഹൃദയേന	ഹൃദയത്താൽ
സത്യാ	നിറുവറുന്നതിന്നാ	അഹം	ഞാൻ
കരോമി;	കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്;	സമുദപഹേ.	വരിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഇതി പ്രതിജ്ഞാമാത്രേ ചരാമി വിപുലാ തപഃ
ഏതത്തേ സർവ്വമാഖ്യാതം മയാ രാക്ഷസപുഗവ.

17

“‘ഇതി	“‘ഇപ്രകാരമുള്ള	രാക്ഷസ-	} രാക്ഷസവര!
പ്രതിജ്ഞാം	പ്രതിജ്ഞയെ	പുഗവ!	
ആരഹ്യ,	സർവ്വോത്കൃഷ്ടമായ്	തേ	ഭവാനാട്
	കരുതിക്കൊണ്ട്,	മയാ	എന്നാൽ
വിപുലം	കഠിനമായ	ഏതത് സർവ്വം	ഇതെല്ലാം
തപഃ	തപസ്സിനെ	ആഖ്യാതം.	ഉള്ളവണ്ണം ഉരചെയ്യപ്പെട്ട്.
ചരാമി;	ഞാൻ കയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്;		

നാരായണോ മമ പതിർന്ന തപന്യഃ പുരുഷോത്തമാത്
ആശ്രയേ നിയമം ഘോരം നാരായണപരീപ്തയാ.

18

“‘നാരായണം തു	“‘ശ്രീനാരായണന്റെ	ന;	അല്ല;
	വൻ തന്നെയാണ്	നാരായണ-	} ശ്രീനാരായണനെത്തന്നെ
മമ	എനിക്ക്	പരീപ്തയാ	
പതിഃ;	ഭർത്താവ്;	ഘോരം	കടുതായ [നൂപെച്ച്
പുരുഷോ-	} പുരുഷോത്തമനല്ലാതെ	നിയമം	നിയമത്തെ
ത്തമാത്		ആശ്രയേ.	ഞാൻ കയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു.
അന്യഃ	മറ്റാരോ		

വിജ്ഞാതസ്തപം ഹി മേ രാജൻ ഗച്ഛ പൗലസ്ത്യനന്ദന
ജാനാമി തപസാ സർവ്വം ത്രൈലോക്യേ യഥാ വർത്തതേ.

• 19

“‘പൗലസ്ത്യ-	“‘പൗലസ്ത്യസ്തത	തപസാ	തപാമഹിമയാൽ
നന്ദന!	നായ	ജാനാമി;	ഞാൻ അറിയുന്നുണ്ട്;
രാജൻ!	മന്നവ!	മേ	എനിക്ക്
ത്രൈലോക്യേ	} മൂന്നുലോകത്തിലും	തപം	ഭവാൻ ആരെന്നു്
ഹി		വിജ്ഞാതഃ ഹി;	അറിവുള്ളതുതന്നെയാണു്;
യത്	യാതൊന്നു്	ഗച്ഛ.	ഇവിടെനിന്നും പോകുവാൻ.
വർത്തതേ	നടക്കുന്നുവോ		
സർവ്വം	അതെല്ലാം		

സോഽബ്രവീദ്രാവണോ ഭൂയസ്സാം കന്യാം സുമഹാപ്രതാം
അവരുഹ്യ വിമാനാഗ്രാത് കന്ദുപ്പശരപീഡിതഃ.

20

“സഃ	“ആ	അവരുഹ്യ,	താഴോട്ടിറങ്ങിവന്ന്,
ശവൺഃ	രാവണൻ	സുമഹാപ്രതാം	ശ്രേഷ്ഠമായ പ്രതനീഷു
കന്ദുപ്പശര-	} മന്മഥബാണങ്ങൾകാ	താം	ആ [പൂണ്ടുവളായ
പീഡിതഃ		കന്യാം	കന്യകയാടായി
	രണം ലജ്ജവെടി	ഭൂയഃ	വീണ്ടും
	ഞെവനായി	അബ്രവീത്.	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.
വിമാനാഗ്രാത്	വിമാനത്തിൽനിന്നും		

അവലിപ്ലാഽസി സുശ്രോണി യസ്പാശ്വേ മതിരീദൃശീ
വൃദ്ധാനാം മൃഗശാഖാക്ഷി ഭ്രാജതേ ധർമ്മസംഗ്രഹഃ.

21

“യസ്പാശ്വേ	“യാതൊരു	വൃദ്ധാനാം	വയസ്സുചെന്നവർക്കുമാത്രം
തേ	നിനക്ക്	ഭ്രാജതഃ	ഉചിതമായതാണ്;
ഇന്ദ്രശീ	ഇപ്രകാരമുള്ള	സുശ്രോണി!	സുന്ദരി!
മതിഃ	നിശ്ചയമോ, ആ	മൃഗശാഖാക്ഷി	ഇളമാൻമിഴി!
ധർമ്മസംഗ്രഹഃ	തപോനീഷു	അവലിപ്ലാ	} നീ അഹങ്കാരപൂണ്ടുവ
		അസി.	
			ളായിരിക്കുന്നു.

തപം സർവ്വഗുണസംപന്നാ നാഹ്സേ വക്തുമീദൃശം
ത്രൈലോക്യസുന്ദരീ ഭീരു യൌവനം തേഽതിവർത്തതേ

22

“സർവ്വഗുണ-	“സർവ്വഗുണങ്ങളും തി	വക്തും	ഉരചെയ്യാൻ
സംപന്നഃ	കഞ്ഞുവളേ!	ന അഹ്സേ;	പാടുള്ളതല്ല;
ത്രൈലോക്യ-	} ത്രൈലോക്യസുന്ദരിയാ	ഭീരു!	അല്ലേ ഭീരു!
സുന്ദരീ		തേ യൌവനം	ഭവതിയുടെ യൌവനം
തപം	ഭവതി	അതിവർത്തതേ.	വ്യത്നമായി പോകുന്നു
ഇന്ദ്രശം	ഇപ്രകാരം		വല്ലോ.

അഹം ലങ്കാപതിർഭദ്രേ ദശഗ്രീവ ഇതി ശ്രുതഃ
തസ്യ മേ ഭവ ഭായ്വാ തപം ഭുങ്ക്ഷപ ഭോഗാൻ യഥേച്ഛിതാൻ.

23

“ഭദ്രേ!	“പുണ്യവതി!	മേ	എനിക്ക്
അഹം	ഞാൻ	തപം	ഭവതി
ലങ്കാപതിഃ	ലങ്കയ്ക്ക് അധിപനായ്	ഭായ്വാ	ഭായ്യായി
ദശഗ്രീവഃ	ദശഗ്രീവൻ	ഭവ;	ഭവിയ്ക്കും;
ഇതി	എന്ന്	ഭോഗാൻ	സമ്പത്തു കളയെല്ലാം
ശ്രുതഃ;	പ്രസിദ്ധിപൂണ്ടവനാ	ഇച്ഛിതാൻ യഥാ ഇച്ഛുംപോലെ	
	ണ്;	ഭുങ്ക്ഷപ.	അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടാ
തസ്യ	അപ്രകാരമുള്ള		ലും

കശ്ച താവദന്യേ യം തപം വിഷ്ണുരിത്യഭിഭാഷസേ
വീര്യേണ തപസാ ചൈവ ഭോഗേന ച ബലേന ച
ന മയാ സ സമോ ഭദ്രേ യം തപം കാമയസേന്ദ്രഗതേ.

24

“ഭദ്രേ!	“പുണ്യശീലേ!	വിഷ്ണുഃ	വിഷ്ണു
അംഗനേ!	നാരീമണിയായവഃ!	ഇതി	എന്നവൻ
അന്യേ തപം	ഈ ഭവതി,	കഃ ച?	ആർതന്നെയാണ്?
യം	യാതൊരുവനെക്കുറിച്ച്	സഃ	അവൻ
താവത്	ഇത്രത്തോളം	വീര്യേണ	വീര്യംകൊണ്ടും
അഭിഭാഷസേ,	പുകഴ്ത്തുന്നുവോ,	തപസാ ച	തപസ്സുകൊണ്ടും
തപം	ഭവതി	ഭോഗേന ച	സമ്പത്തുകൊണ്ടും
യം ഏവ	യാതൊരുവനെത്തന്നെ	ബലേന ച	കൈയ്യുക്കുകൊണ്ടും
കാമയസേ,	പ്രീതിഭാജനമാക്കിയി	ന മയാ സമഃ.	എന്നോടു സമനാകയില്ല.
	രിക്കുന്നുവോ, ആ		

ഇത്യുക്തവതി തസ്മിംസ്തു രാക്ഷസേ വേദവത്ഥ
മാ മൈവമിതി സാ കന്യാ തമവാച നിശാചരം.

25

“തസ്തിൻ	“ആ	നിശാചരം	നകതഞ്ചരനോടായി
രാക്ഷസ	രാക്ഷസൻ	അഥ	ആ സമയം
ഇതി	ഇപ്രകാരം	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
ഉക്തവതി,	ഉറച്ചൊക്കെ,	‘ഏവം	‘ഇപ്രകാരം പറയുക
സാ	ആ	മാ	അരുത്
വേദവതീ കന്യാ	കന്യകയായ വേദവതി	മാ, ഇതി	അരുത്, എന്ന്
തം	ആ	ഉവാച.	പറഞ്ഞു.

ത്രൈലോക്യാധിപതിം വിഷ്ണു സർവ്വലോകനമസ്തുതം
തപദൃതേ രാക്ഷസേന്ദ്രാന്യഃ കോഽവമന്വേത ബുദ്ധിമാൻ.

26

“‘രാക്ഷസേന്ദ്ര!	“‘രാക്ഷസേശ്വര!	സർവ്വലോക-	സർവ്വലോകവന്ദ്യനും
തപദൃത	ഭവാനല്ലാതെ	നമസ്കൃതം	ആയ
ബുദ്ധിമാൻ	വിവേകിയായ	വിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുവിനെക്കുറി.
അന്യഃ കഃ	മറ്റൊരാരുവനാണ്		ച
ത്രൈലോക്യാ-	ത്രൈലോക്യനാഥനും	അവമന്വേത?	അവമയ്യോടായി പറയുക?
ധിപതിം			

ഏവമുക്തസ്തയാ തത്ര വേദവത്യാ നിശാചരഃ
മൂർധജേഷു തദാ കന്യാം കരാഗ്രേണ പരാമുശത്.

27

“തയാ	“ആ	തദാ	അപ്പോൾ
വേദവത്യാ	വേദവതിയാൾ	മൂർധജേഷു	തലമുടികളിൽ
തത്ര	അക്കാര്യത്തിൽ	കന്യാം	ആ കന്യകയെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	കരാഗ്രേണ	കരാഗ്രത്താൽ
ഉക്തഃ	ഉറച്ചയുപ്പെട്ടവനായ	പരാമുശത്.	തീണ്ടി.
നിശാചരഃ,	രാത്രിഞ്ചരൻ,		

തതോ വേദവതീ ക്രുദ്ധാ കേശാൻ ഹസ്തേന സാട്ടച്ഛിനത്
അസിർഭൂതപാ കരസ്സസ്യാഃ കേശാംശ്ഛരിന്നാംസ്തഭാടകരോത്. 28

“സാ	“ആ	തദാ	ആ സമയം
വേദവതീ	വേദവതി	തസ്യാഃ	അവളുടെ
തതഃ	തന്മുഖം	കരഃ	കരം
ക്രുദ്ധാ,	കോപംപൂണ്ടവളായി,	അസിഃ ഭൂതപാ	വാളായിൻ്റെ
ഹസ്തേന	കൈകൊണ്ട്	കേശാൻ	കേശങ്ങളെ
കേശാൻ	കുചഭാരത്തെ	ഛിന്നാൻ	} മോദിച്ചു.
അച്ഛിനത് ;	അടുത്തു ;	അകരോത്.	

സാ ജപലന്തീവ രോഷേണ ദഹന്തീവ നിശാചരം
ഉവാചാഗ്നിം സമാധായ മരണായ കൃതതപരാ.

29

“സാ	“അവരം	രോഷേണ	കോപത്താൽ
മരണായ	ദേഹത്തെ ത്യജിപ്പാൻ	ജപലന്തീ ഇവ	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവളായി
കൃതതപരാ,	ഉടനെ നിശ്ചയിച്ചവ	നിശാചരം	രാക്ഷസനെ
	ളായി,	ദഹന്തീ ഇവ	ചുട്ടെരിക്കുന്നവളെന്ന
അഗ്നിം	അഗ്നിയെ		പോലെ
സമാധായ,	ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചു്,	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

ധഷ്ടിതായാസ്തപയാടനാതു ന മേ ജീവിതമിച്ശ്യതേ
രക്ഷസ്തസ്മാത് പ്രവേക്ഷ്യാമി പശ്യതസ്തേ ഹതാശനം.

30

“‘അനാതു !	“‘പാപിഷ്ഠനായ !	ജീവിതം ന	} ജീവനിൽ കൊതിയി
രക്ഷഃ	രാക്ഷസ !	ഇച്ഛ്യതേ ;	
തപയാ	നിന്നാൽ	തസ്മാത്	ആകയാൽ
ധഷ്ടിതായാഃ	കൈവെക്കപ്പെട്ടവ	തേ പശ്യതഃ	നീ കാണെത്തന്നെ
	ളായ	ഹതാശനം	അഗ്നിയിൽ
മേ	എനിക്ക്	പ്രവേക്ഷ്യാമി.	ഞാൻ ചാടുന്നുണ്ട്.

യസ്മാത്തു ധഷ്ടിതാ ചാഹം തപയാ പാപാത്മനാ വനേ
തസ്മാത്തവ വധാത്മം ഹി സമുത്പത്യേ ഹൃദം പുനഃ.

31

“‘അഹം	“‘ഞാൻ	തവ	നിന്റെ
പാപാത്മനാ	പാപാത്മാവായ	വധാത്മം ച	നാശത്തിനായ്ക്കെന്നെ,
തപയാ	നിന്നാൽ	അഹം ഹി	ഞാൻ തന്നെ
വനേ ധഷ്ടിതാ	കാട്ടിൽ തീണ്ടപ്പെട്ടു	പുനഃ തു	ഇനിയൊരിക്കൽ കൂടി
യസ്മാത്	} എന്ന ഇക്കാരണത്താ	സമുത്പത്യേ.	ആവിളിക്കുന്നതാണ്.
തസ്മാത്			

ന ഹി ശക്യാം സ്രീയാ ഹന്തം പുരുഷഃ പാപനിശ്ചയഃ
ശാപേ തപയി മയോത്സൃഷ്ടേ തപസശ്ച വ്യയോ ഭവേത്.

32

“‘സ്രീയാ	“‘നാരിയായ	ശാപേ	ശാപം
മയാ	എന്നാൽ,	ഉത്സൃഷ്ടേ ച,	അരുളപ്പെടുവെന്നാൽ,
തപയി	നിന്റെ പേരിൽ	തപസഃ	തപസ്സിനു

വ്യയഃ ഭേദത്; കുറവു തട്ടുന്നതാണ്; പാപനിശ്ചയഃ പാപകൃത്യം ചെയ്യുന്ന പുരുഷഃ ഹി പുരുഷനായിരുന്നിട്ടും

ഹതും ശക്യം ന.

} നിന്നെ കൊല്ലുക എന്നത് ഇപ്പോൾ വിധി ക്ഷയിച്ചതല്ല.

യദി തപസ്സി മയാ കിംചിത് കൃതം ഭത്തം ഹതം യഥാ

തസ്മാത്ത്വായോനിജാ സാദ്ധപി ഭവേയം ധർമ്മിണഃ സുതാ.

33

“തസ്മാത്

“ആകയാൽ

അസ്തി യദി,

ഉണ്ടെന്നുവരികിൽ,

മയാ

എന്നാൽ

അയോനിജാ

ഗർഭത്തിൽ പുകാതെ

കൃതം തു

ചെയ്യപ്പെട്ട പുണ്യങ്ങളുടെ ഫലവും

ധർമ്മിണഃ

അയോനിജയായി

ഭത്തം തു

ദാനങ്ങളുടെ ഫലവും

സാദ്ധപി

ഗുണവതിയായ

ഹതം യഥാ

ഭേദകരമായി അപ്പി ചൂതിന്റെ ഫലവും

സുതാ

പുത്രിയായി

കിഞ്ചിത്

സ്വല്പമെങ്കിലും

ഭേദയം.

ഞാൻ ഭവിക്കുന്നതാണ്.

ഏവമുക്തവാ പ്രവിഷ്ടാ സാ ജപലിതം ജാതവേദസം

പപാത ച ദിവോ ദിവ്യാ പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ സമന്തതഃ.

34

“ഏവം

“ഇപ്രകാരം

പ്രവിഷ്ടാ;

ചാടി;

ഉക്തവാ,

ഉരചെയ്തശേഷം,

ദിവഃ

ആകാശത്തിൽനിന്ന്

സാ

അവൾ

ദിവ്യാ

ദിവ്യമായ

ജപലിതം

ജപലിക്കുന്ന

പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ ച

പൂമാരിയും

ജാതവേദസം

അഗ്നിയിൽ

സമന്തതഃ

ചുറ്റും

പപാത.

വഴിച്ചു.

സൈഷാ ജനകരാജസ്യ പ്രസൂതാ തനയാ പ്രഭോ

തവ ഭായ്വാ മഹാബാഹോ വിഷ്ണുസ്തഥാ ഹി സനാതനഃ.

35

“മഹാബാഹോ!

“മഹാബാഹുവായ

പ്രസൂതാ;

അവതരിച്ചു;

പ്രഭോ!

സ്വാമിൻ!

തവ

നിന്തിരവടിയുടെ

സാ

അപ്രകാരമുള്ള

ഭായ്വാ;

ധർമ്മപതി;

ഏഷാ,

ഈ വേദവതി,

തപഃ ഹി

നിന്തിരവടിയെന്നെ

ജനകരാജസ്യ

ജനകമഹാരാജാവിന്ന്

സനാതനഃ

അനാദിയായ

തനയാ

പുത്രിയായി

വിഷ്ണുഃ.

മഹാവിഷ്ണുഭഗവാൻ.

പൂർവ്വം ക്രോധാഹിതഃ ശത്രുർയയാസൗ നിഹതസ്തഥാ

ഉപാശ്രയിതവാ ശൈലാഭസ്തവ വീർവ്വമമാനുഷം.

36

“പൂർവ്വം

“പണ്ട്

ശത്രുഃ,

ശത്രു,

യയാ

യാതൊരുവളാൽ

തഥാ

അപ്രകാരംതന്നെ

ക്രോധാഹിതഃ

{ കോപിക്കുമാത്രംചെയ്ത്

തവ

നിന്തിരവടിയുടെ

വിട്ടയക്കപ്പെട്ടുവോ,

അമാനുഷം

അമാനുഷമായ

അവളാൽതന്നെ

വീർവ്വം

വീർവ്വത്തെ

അസൗ

ആ ഈ

ഉപാശ്രയിതവാ,

കഷ്ടമാണ്,

ശൈലാഭഃ

പവ്വതസുദശനായ

നിഹതഃ.

ഹനിക്കപ്പെട്ടു.

ഏവമേഷാ മഹാഭാഗാ മന്തേന്ത്യാഷ്ടതപസ്വതേ പുനഃ
ക്ഷേത്രേ ഹലമുഖോത്കൃഷ്ടേ വേദ്യാമഗ്നിശിഖോപമാ.

37

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	ഹലമുഖോത്കൃഷ്ടേ	കലപ്പയുടെ മുമ്പാൽ
ഏഷാ	ഈ	ക്ഷേത്രം	ഉഴപ്പെട്ടതായ
മഹാഭാഗാ,	മഹാഭാഗ്യവതി,	അഗ്നി-	വയലിൽ
മന്തേന്ത്യാഷ്ട	മനുഷ്യലോകത്തിൽ	ശിഖോപമാ	അഗ്നിജ്വാലയൊത്തവ
വേദ്യാം	യാഗവേദിയിൽ	പുനഃ	വീണ്ടും
		ഉത്പസ്വതേ.	അവതരിക്കുന്നതാണ്.

[ഇതിൽ വരുവാൻ പോകുന്ന കല്പാന്തരങ്ങളിലും സീതയുടെ ആവിർഭാവമെന്നപോലെ തന്നെ ശ്രീരാമന്റെ ആവിർഭാവവും സൂചിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു (തിലകം)]

ഏഷാ വേദവതീ നാമ പൂർവ്വമാസീത് കൃതേ യുഗേ
ത്രേതായുഗമനുപ്രാപ്യ വധാത്മം തസ്യ രക്ഷസഃ
ഉത്പന്നാ മൈമിലകുലേ ജനകസ്യ മഹാത്മനഃ
സീതോത്പന്നാ തു സീതേതി മാനുഷൈഃ പുനരുച്യതേ.

38

39

“ഏഷാ	“ഇവൾ	ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാ
പൂർവ്വം	മുമ്പ്		വിന്റെ
കൃതേ യുഗേ	കൃതയുഗത്തിൽ	മൈമിലകുലേ	മൈമിലവംശത്തിൽ
വേദവതീ	വേദവതിയെന്ന പേ	ഉത്പന്നാ;	അവതരിച്ചു;
നാമ അസീത്	റോടുകൂടിയവളായിരുന്നു	സീതോത്പ-	കലപ്പയുടെ അറ
ത്രേതായുഗം	ത്രേതായുഗത്തെ	ന്നാ തു	ത്തിൽനിന്നു ആവിർ
അനുപ്രാപ്യ,	പ്രാപിച്ച്,	സീതാ	‘സീത’ [വിചകാരണം
തസ്യ	ആ	ഇതി	എന്ന്
രക്ഷസഃ	രാക്ഷസന്റെ	മാനുഷൈഃ	മനുഷ്യരാൽ
വധാത്മം	വധത്തിനായി	പുനഃ	ഇപ്പോഴും
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	ഉച്യതേ.	പറയപ്പെടുന്നു.

[സീതാദേവി യജ്ഞഭൂമിയിൽ കലപ്പയിൽനിന്ന് ആവിർഭവിച്ചത് വൈശാഖശുക്ലനവമി ദിവസത്തിലാണെന്നു മഹാസുന്ദരീതന്ത്രത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു:—“വൈശാഖേ ശുക്ലനവമി മുതലെന്നു സാഘവനീസൂതാ, സീതാമുഖാത് സാ സഞ്ജാതാ പാലിതാ ജനകേന ച. രാമപത്നീ മഹാഭാഗാ സീതാ നാമതി വിശ്വതാ. തന്മൂൽ ഭിന്നേ രാമഭക്താഃ ശ്രദ്ധാഭക്തിസമനപിതാ. മഹാത്മാപരാഃ സർവ്വേ വിത്തശാഠ്യവിവർജ്ജിതാഃ ഗീതവാദിഗുഹ്യാന്താഭ്യേ രാമഭക്തി പരായണാഃ വൈശാഖസിതനവമി പൂരാണപരനം തഥാ. ലക്ഷ്മീസൂക്തം പരംസ്തത്ര യാതി രാമം സനാതനം. സെതോഗ്രം ധനധാന്യം ച പുത്രസന്തതിവിസ്തൃതം. രാമപ്രസാദാല്പഭക്തേ മുച്യതേ സർവ്വപാത കാത്.” (തിലകം.)]

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
സപ്തദശഃ സ്കന്ദഃ = പതിനേഴാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21395; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 671

അഷ്ടാദശഃ സ്കന്ധഃ = പതിനെട്ടാംസ്കന്ധം.

[മരുത്തവിജയഃ = മരുത്ത മഹാരാജാവിനെ ജയിക്കുന്നത്.]

പ്രവിഷ്ടായാം ഹതാശം തു വേദവത്യാം സ രാവണഃ

പുഷ്പകം തു സമാരൂഢ്യ പരിചക്രാമ മേദിനീം.

1

“വേദവത്യാം “വേദവതി
ഹതാശം അഗ്നിയിൽ
പ്രവിഷ്ടായാം തു പ്രവേശിച്ചുശേഷം
സഃ രാവണഃ ആ രാവണൻ

പുഷ്പകം പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
സമാരൂഢ്യ കയറിക്കൊണ്ട്,
മേദിനീം തു ഭൂമി മുഴുവനും
പരിചക്രാമ. ചുറ്റിസഞ്ചരിച്ചു.

തതോ മരുത്തം നൃപതിം യജ്ഞം സഹ ദൈവതൈഃ

ഉശീരബീജമാസാദ്യ ദദർശ സ തു രാവണഃ.

2

“സഃ “ആ
രാവണഃ രാവണൻ
ഉശീരബീജം ഉശീരബീജമെന്ന ക്ഷേ
അസാദ്യ ചെന്ന് [തൃത്തിലേയ്ക്ക്
തതഃ അവിടെ
നൃപതിം രാജാവായി

ദൈവതൈഃ } പ്രത്യക്ഷനായ ദേവ
സഹ } കളോടുകൂടി
യജ്ഞം യാഗംചെയ്തിരുന്ന
മരുത്തം മരുത്തമഹാരാജാവിനെ
തു ആ സമയം
ദദർശ. കണ്ടു.

[ഉശീരബീജം എന്ന പ്രദേശം കാബൂലിനു തെക്കായുള്ള ഖണ്ഡഹാർ (Khandahar) എന്ന സ്ഥലമാകുന്നു.]

സംവത്സേന്താ നാമ ബ്രഹ്മച്ഛിഃ സാക്ഷാദ്ഭ്രാതാ ബൃഹസ്പതേഃ

യാജയാമാസ ധർമ്മജ്ഞഃ സരൈവ്യാഭ്യുപഗമൈർവൃതഃ.

3

“സരൈവ്യാഭ്യു “എല്ലാ
ദേവഗണൈഃ ദേവഗണങ്ങളാലും
വൃതഃ ചുഴലപ്പെട്ടവനായി
ധർമ്മജ്ഞഃ ധർമ്മജ്ഞനും
ബൃഹസ്പതേഃ ബൃഹസ്പതിക്ക്

സാക്ഷാത് സാക്ഷാൽ
ഭ്രാതാ ഭ്രാതാവുമായ
സംവത്സേന്താ നാമ സംവത്സത്തെന്ന്
ബ്രഹ്മച്ഛിഃ ബ്രഹ്മച്ഛി
യാജയാമാസ. യാഗംചെയ്തിക്കയായി
രുന്ന.

ദൃഷ്ട്വാ ദേവാസ്തു തദ്രക്ഷോ വരദാനേന ഭുജ്ജയം

തിർച്ചഗ്യാനിം സമാവിഷ്ടാസ്തസ്യ ദർശനഭീരവഃ.

4

“ദേവാഃ “ദേവകൾ
തത് ആ
രക്ഷഃ രാക്ഷസനെ
വരദാനേന വരദാനത്താൽ
ഭുജ്ജയം അജയ്യനാണെന്നുള്ളത്
പക്ഷി കറിയെന്ന്.

തസ്യ } അവന്റെ കാഴ്ചയെ ഭ
ദർശനഭീരവഃ } യപ്പെടുന്നവരായി
തു ആ സമയം
തിർച്ചഗ്യാനിം പക്ഷിമൃഗാദികളുടെ
 വടിവുകൾ
സമാവിഷ്ടാഃ. കയ്യാണ്ടു.

ഇന്ദ്രോ മയൂരഃ സംവൃത്തോ ധർമ്മരാജസ്തു വായസഃ
കൃകചാസോ ധനാദ്ധ്യക്ഷോ ഹംസശ്ച വരണോഽഭവത്.

5

“ഇന്ദ്രഃ മയൂരഃ സംവൃത്തഃ; ധർമ്മരാജഃ വായസഃ തു;	“ഇന്ദ്രൻ } ഒരു മയിലായിന്നു; ധർമ്മരാജാവ് കാക്കയായി;	ധനാദ്ധ്യക്ഷഃ കൃകചാസഃ വരണഃ ഹംസഃ ച അഭവത്.	കുബ്ജരൻ കാത്തായം, വരണൻ ഹംസമായും ഭവിച്ചു.
--	---	---	--

അന്യേഷപപി ഗതേഷപവം ദേവേഷപരിനിഷ്ഠന
രാവണഃ പ്രാവിശദ്യജ്ഞം സാരമേവ ഇവാശ്രയിഷി.

6

“അരിനിഷ്ഠന! “ശത്രുഞ്ജയ!	യജ്ഞം, അശ്രുചിഃ സാരമേയഃ ഇവ, പ്രാവിശത്.	യാഗശാലയിൽ, അശ്രുചുപ്പെടുത്തുന്ന ഒരു ശപാനം എപ്രകാരമാ അപ്ര പ്രവേശിച്ചു. [കാരം,
അന്യേഷ മരറുള ദേവേഷ അപി ദേവന്മാരും ഏവം ഗതേഷ, ഇപ്രകാരം ഒളിച്ചുറെ, രാവണഃ രാവണൻ		

തം ച രാജാ സമാസാദ്യ രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ
പ്രാഹ യുദ്ധം പ്രയച്ഛേതി നിജ്ജിതോഽസ്ഥിതി വാ വദ.

7

“രാക്ഷസാധിപഃ “രാക്ഷസാധിപനായ രാവണഃ രാജാ, രാവണ രാജാവ്, തം ച ആ മരുത്ത മഹാരാജാ സമാസാദ്യ, പ്രാപിച്ച്, [വിനെ 'യുദ്ധം പ്രയച്ഛ, 'ഒന്നുകിൽ യുദ്ധത്തിന്നു വരിക,	വാ നിജ്ജിതഃ അസ്ഥി ഇതി, വദ. ഇതി പ്രാഹ.	അല്ലെന്നാൽ ഞൻ ഭതാറു എന്ന്, പറക. എന്നിങ്ങിനെ ധിക്കാരവാക്കുമെല്ല.
--	--	--

തതോ മരുത്തോ നൃപതിഃ കോ ഭവാനിത്യവാച തം
അപഹാസം തതോ മുക്തപാ രാവണോ വാക്യമബ്രവീത്.

8

“തതഃ മരുത്തഃ നൃപതിഃ തം 'ഭവാനു കഃ?' ഇതി ഉവാച;	“അച്ഛേദം മരുത്ത മഹാരാജാവ് ആ രാവണനോടായി, 'അങ്ങ് ആരാണു?' എന്ന് ചോദിച്ചു;	രാവണഃ, തതഃ രാവണൻ, അച്ഛേദം അപഹാസം } ഒന്നു പൊട്ടിച്ചിരിച്ച് മുക്തപാ } വാക്യം } ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു. അബ്രവീത്.
--	--	--

അകുതുഹലഭാവേന പ്രിതോഽസ്ഥി തവ പാത്ഥിവ
ധനദസ്യാനജം യോ മാം നാവഗച്ഛസി രാവണം

9

“പാത്ഥിവ! തവ അകുതുഹല- ഭാവേന	“രാജാവേ! } അറിവേണ്ടതിനെ അ റിഞ്ഞുകൊള്ളാതിരി ക്കുന്നു അങ്ങയുടെ അ ജ്ഞതയെക്കുറിച്ച് പ്രീതഃ അസ്ഥി; എനിക്കു സംഭവിക്കുന്നു;	യഃ മാം ധനദസ്യാ അനജം രാവണം ന അവഗച്ഛസി.	യാതൊരു അപ്രകാരമു എന്നെ [ഇ ഭവാനു കുബ്ജരന്റെ അനജനായ രാവണനാണെന്ന് അറിയാതിരിക്കുന്നു.
--------------------------------------	---	--	--

ത്രിഷു ലോകേഷു കോന്യാസ്തി യോ ന ജാനാതി മേ ബലം
ഭ്രാതരം യേന നിജ്ജിത്യ വിമാനമിദമാഹൃതം.

10

“ ‘ത്രിഷു ലോകേഷു മേ ബലം യഃ ന ജാനാതി അന്യഃ കഃ അസ്തി?	} “ ‘ത്രൈലോക്യങ്ങളി ലും എന്റെ കൈയ്യെക്കിനെക്കുറിച്ച് അറിയാത്ത ഒരുവൻ മററാരാണുള്ളത് ?	യേന ഭ്രാതരം നിജ്ജിത്യ ഇദം വിമാനം ആഹൃതം.	യാതൊരു എന്നാൽ ജ്യേഷ്ഠനെ ജയിച്ച് ഈ വിമാനം ബലാത്കാരമായി കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട്.
---	--	--	---

തതോ മരുത്തഃ സ ഗൃപസ്തം രാവണമഥാബ്രവീത്.

11

“ തതഃ സഃ മരുത്തഃ ഗൃപഃ	“ അച്ഛാർ ആ മരുത്തഗൃപതി	തം രാവണം അഥ അബ്രവീത്.	ആ രാവണഃനാടായി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.
-----------------------------	------------------------------	-----------------------------	---------------------------------------

ധന്യഃ ഖലു ഭവാൻ യേന ജ്യേഷ്ഠോ ഭ്രാതാ രണേ ജിതഃ
ന തപയാ സദൃശഃ ശ്ലാഘ്യശ്രീഷു ലോകേഷു വിദ്യതേ.

12

“ ‘യേന ജ്യേഷ്ഠഃ ഭ്രാതാ രണേ ജിതഃ ഭവാൻ ഖലു	“ ‘യാതൊരു ഭവാനാൽ ജ്യേഷ്ഠസഹോദരൻ പോരിൽ ജയിക്കപ്പെട്ടുവോ അപ്ര കാരമുള്ള അങ്ങൊരുവൻതന്നെ യാണു്	ധന്യഃ ; ശ്ലാഘ്യഃ ; തപയാ സദൃശഃ ത്രിഷു ലോകേഷു ന വിദ്യതേ.	മഥാപുണ്യശാലി ; ശ്ലാഘിക്കത്തക്കവൻ ; അങ്ങയ്ക്ക് തുല്യനായ ഒരുവൻ മുൻ ലോകങ്ങളിലും ഇല്ലതന്നെ.
--	--	---	---

കം തപം പ്രാക്ഷേവലാ ധർമ്മം ചരിതപാ ലബ്ധവാൻ വരം
ശ്രുതപുർവ്വം ഹി ന മയാ ഭാഷസേ യാദൃശം സ്വയം.

13

“ ‘പ്രാക് തപം കം ധർമ്മം ചരിതപാ വരം ലബ്ധവാൻ ശ്രുതപുർവ്വം ;	“ ‘മുമ്പ് അങ്ങ ഏതൊ ഒരു തപസ്സ് കയ്ക്കോണ്ടു് വരം നേടീട്ടുണ്ടു് എന്ന സം ഗതി പണ്ടേ കേൾക്കപ്പെട്ട താണു് ;	കേവലം യാദൃശം സ്വയം ഭാഷസേ മയാ ന ഹി.	നീയല്ലാതെ മററാരും ചെയ്യാത്തതായ യാതൊരു ഈ സംഗ തിയെക്കുറിച്ച് നീതന്നെ പുകഴ്ത്തിപ്പറയുന്നുവോ അയതു് എന്നാൽ മുമ്പു കേൾ ക്കപ്പെട്ടതല്ല.
---	--	--	--

തിഷ്യേദാനീം ന മേ ജീവൻ പ്രതിയാസ്യസി ഭർമ്മതേ
അദ്യ തപാം നിശിതൈർബ്രാണൈഃ പ്രേഷയാമി യമക്ഷയം.

14

“ ‘ദുർമ്മതേ!	“ ‘മൃഡ!	നിശിതൈഃ	} ക്രുവ്യകരകൊണ്ട്	
ഇദാനിം	ഇഷ്ടാർ	ബാണൈഃ		
തിഷ്ഠ;	ഇവിടെത്തന്നെ നില്ക്ക	തപാം		നിന്നെ
ജീവൻ	ജീവനോടുകൂടി [കു;	യമക്ഷയം		യമലോകത്തിലേക്ക്
ന പ്രതി-	} നീ പിൻതിരിയ്ക്കുന്നതല്ല;	അദ്വ		ഇഷ്ടാർ
യാസ്യസി;		അൻ പറഞ്ഞയക്കുന്നുണ്ട്.’		
മേ	എന്റെ			

തതഃ ശരാസനം ഗൃഹ്യ സായകാംശ്വേ നരാധിപഃ

രണായ നിർവൃന്ധേ ക്രുദ്ധഃ സാവർത്താ മാഗ്ഗ്മാവുണോത്.

15

“ നരാധിപഃ	“ അരചൻ,	ക്രുദ്ധഃ	ചൊടിച്ച്
തതഃ	ഉടനെതന്നെ	രണായ	പോരിനായി
ശരാസനം	വില്ലും	നിർവൃന്ധേ;	പുറപ്പെട്ടു;
സായകാംശ്വേ	ശരങ്ങളും	സംവർത്തഃ	സംവർത്തമഹഷി
ഗൃഹ്യ,	കടയ്ക്കാണ്,	മാഗ്ഗ്	} വഴി തടുത്തുനിൽക്കി.
		ആവുണോത്.	

സോട്ടബ്രവീത് സ്തേഹസംയുക്തം മരുത്തം തം മഹാഗൃഹിഃ

ശ്രോതവ്യം യദി മദപാക്യം സംപ്രഹാരോ ന തേ ക്ഷമഃ.

16

“ സഃ	“ ആ	മദപാക്യം	എന്റെ വാക്യം
മഹാൻ ഗൃഹിഃ	മഹഷി	ശ്രോതവ്യം	} അനുസരിക്കപ്പെടേണ്ട
തം	ആ	യദി	
മരുത്തം	മരുത്തരൂപതിഃയാടായി	തേ	താണെന്ന് തോന്നു
അബ്രവീത്;	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;	സംപ്രഹാരഃ	അങ്ങയ്ക്ക് [നപക്ഷം
‘സ്തേഹ-	} ‘സ്തേഹപൂർവ്വം പറയ	ക്ഷമഃ ന.	യുദ്ധംചെയ്യുക എന്നതു
സംയുക്തം		പ്പെട്ടതായ	ഇഷ്ടാർ ഉചിതമായ
			തല്ല.

മാഹേശ്വരമിദം സത്രമലമാപ്തം ക്ലപം ദഹേത്.

17

“ ‘ഇദം മാഹേ-	“ ‘ഈ മാഹേശ്വര	ക്ലപം	വംശത്തെത്തന്നെ
ശ്വരം സത്രം	} യാഗം	ദഹേത്.	നശിപ്പിച്ചുകളയുന്ന
ആപ്തം അലം,		ഇത്രത്താളംമതിയാക്കി	താണ്.
	നിൽക്കുന്നതായാൽ		

ദീക്ഷിതസ്യ കന്തോ യുദ്ധം ശ്രോധിതപം ദീക്ഷിതേ കന്തഃ

സംശയശ്ച ജയേ നിത്യം രാക്ഷസശ്ച സുദുർജയഃ.

18

“ ‘ദീക്ഷിതസ്യ	“ ‘യാഗം ദീക്ഷിച്ചിരി	ജയേ ച	ജയിക്കുന്നകാര്യത്തിലും
	ക്കുന്നവന്ന്	നിത്യം	എപ്പോഴും
യുദ്ധം	യുദ്ധംചെയ്യുക എന്നത്	സംശയഃ;	തീർച്ചയില്ല;
കന്തഃ?	പാടുള്ളതാണോ?	ച	എന്നു മാത്രമല്ല
ദീക്ഷിതേ	യജ്ഞദീക്ഷ പുണ്ടിരി	രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻ
	ക്കെ	സുദുർജയഃ.	ജയിക്കപ്പെട്ടവൻ കഴി
ശ്രോധിതപം	} കോപം കയ്യാളാ		യാത്തവനുമാണ്.’
കന്തഃ?		മോ?	

സ നിവൃത്തോ ഗുരോർവാക്യാനന്ദത്തഃ പൃഥിവീപതിഃ
വിസൃജ്യ സശരം ചാപാ സ്വപണ്ഡോ മഖമുഖോഽഭവത്.

19

“സഃ മരത്തഃ പൃഥിവീപതിഃ	“ആ മരത്ത മഹാരാജാവ്	വിസൃജ്യ, നിവൃത്തഃ സ്വപണ്ഡഃ	വെടിഞ്ഞു, പിൻ മടങ്ങിയവനായി മനസ് തൃപ്തി പുണ്ടവ നായി
ഗുരോഃ വാക്യാത്	ഗുരുവിന്റെ ആജ്ഞയാൽ	മഖമുഖഃ	യാഗത്തിൽ തന്നെ ശ്ര
സശരം ചാപം	ബാണത്തോടും കൂടി ചാപത്തെ	അഭവത്.	ഓടോടുകൂടിയവനായി ഭവിച്ചു.

തതസ്തം നിജ്ജിതം മതപാ ഘോഷയാമാസ വൈ ശുകഃ
രാവണോ ജയതീത്യുച്ചൈഹ്യാന്നാഭം വിമുക്തവാൻ.

20

“തതഃ ശുകഃ തം നിജ്ജിതം മതപാ, ഹ്യാത്	“അപ്പോൾ ശുകൻ അഃകൃതത്തെ തോല്പിക്കപ്പെട്ടവനായി കരുതി, ഉത്സാഹത്താൽ	ഉച്ചൈഃ 'രാവണഃ ജയതി' ഇതി നാഭം വിമുക്ത- വാൻ വൈ	ഉച്ചത്തിൽ 'രാവണൻ വിജയിക്കുന്നു' എന്ന് അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ട് ഘോഷയാമാസ. കൊണ്ടാടി.
---	--	--	---

താൻ ഭക്ഷയിതപാ തത്രസ്ഥാൻ മഹഷീൻ യജ്ഞമാഗതാൻ
വിതൃപ്തോ രധിരൈസ്തേഷാം പുനഃ സംപ്രയയൌ മഹീം.

21

“തത്രസ്ഥാൻ യജ്ഞം ആഗതാൻ താൻ മഹഷീൻ ഭക്ഷയിതപാ,	“അടുങ്ങായിരുന്നവ യാഗത്തിനായി [അം വന്നിരുന്നവരുമായ ആ മഹഷിമാരെ ഭക്ഷിച്ചു,	തേഷാം രധിരൈഃ പുനഃ വിതൃപ്തഃ മഹീം സംപ്രയയൌ.	അവരുടെ ചോരകൾകൊണ്ടും തൃപ്തിയകോത്തവനായി ഭൂമിയിൽ എങ്ങും സഞ്ചരിച്ചു.
---	---	---	--

രാവണേ തു ഗതേ ദേവാഃ സേന്ദ്രാശ്ചൈവ ദിവൌകസഃ
തതഃ സ്വപാം യോനിമാസാദ്യ താനി സതപാനി ചാബ്രവൻ.

22

“രാവണേ ഗതേ തു, സേന്ദ്രാഃ ദേവാഃ ദിവൌകസഃ ഏവ, സ്വപാം	“രാവണൻ പോയശേഷം, ഇന്ദ്രനടങ്ങിയ ദേവകളായ സ്വപ്തഃലാകവാസിക ളും, അവനവന്റെ	യോനിം ച അസാദ്യ, തതഃ താനി സതപാനി ച അബ്രവൻ.	സ്വപരൂപത്തേയും കയ്ക്കൊണ്ട്, അതിൽപിന്നെ ആ പ്രാണികളെ നോക്കി ഇപ്രകാരം അനുഗ്രഹി ച്ചു.
---	---	--	---

ഹ്യാത്തദാബ്രവീദിന്ദ്രോ മയൂരം നീലബഹ്വിണം
പ്രിതോഽസ്മി തവ ധർമ്മജ്ഞ ഉപകാരാദപിഹംഗമ.

23

“ തദാ	“ അപ്പോൾ	‘ ധർമ്മജ്ഞ !	‘ ധർമ്മത്തെയറിഞ്ഞ
ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രൻ	വിഹംഗമ !	പക്ഷിഃശ്രേഷ്ഠ !
നീലബഹ്വിണം	നീലപ്പീലികളാൻ	തവ	നീ ചെയ്ത
മയൂരം	മയിലിനോടായി	ഉപകാരാത്	സഹായത്താൽ
ഹഷാത്	സന്തോഷത്താൽ	പ്രീതഃ അസ്മി.	ഞാൻ പ്രീതികയ്ക്കോ
അബ്രവീത് ;	ഇപ്രകാരമുരചെയ്തു ;		ബിരിക്കുന്നു.

മമ നേത്രസഹസ്രം തു യത് തപദ്ബഹു ഭവിഷ്യതി
വഷമാണേ മയി മുദം പ്രാപ്തഗൃസേ പ്രീതിലക്ഷണാം
ഏവമിന്ദ്രോ വരം പ്രാദാനയ്യരസ്യ സുരേശപരഃ.

24

“ ‘ മമ	“ ‘ എന്റെ	മുദം	ആനന്ദത്തെ
നേത്രസഹസ്രം	നേത്രങ്ങളുടെ അയിരും	പ്രാപ്തഗൃസേ ;	നീ കയ്ക്കോളുന്നതാ
യത് തു	യാതൊന്നോ അതെ		ണ് ;
	ല്ലാതന്നെ	സുരേശപരഃ	ദേവരാജാവായ
തപദ്ബഹു	നിന്റെ പീലിയിൽ	ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
ഭവിഷ്യതി ;	പരിലസിക്കട്ടെ ;	മയൂരസ്യ	മയിലിന്
മയി	ഞാൻ	വരം	വരത്തെ
വഷമാണേ	മഴപൊഴിക്കുമ്പോൾ	ഏവം	ഇപ്രകാരം
പ്രീതി-	} സന്തോഷലക്ഷണമാ	പ്രാദാത്.	അരുളി.
ലക്ഷണാം			

നീലാഃ കില പുരാ ബഹു മയൂരാണാം നരാധിപ
സുരാധിപാദപരം പ്രാപ്യ ഗതാഃ സർവ്വേ വിചിത്രതാം.

25

“ നരാധിപ !	“ പുരുഷോത്തമ !	സുരാധിപാത്	ദേവരൂപകൻ നിന്ന്
പുരാ	പണ്ടുകാലത്തിൽ	വരം	വരം
മയൂരാണാം	മയിലുകളുടെ	പ്രാപ്യ,	ലഭിച്ചു ,
ബഹുഃ	പീലികൾ	കില	അക്കാരണത്താൽ
സർവ്വേ	എല്ലാം	വിചിത്രതാം	ഭംഗി
നീലാഃ ;	നീലനിറത്തിലായിരുന്നു ;	ഗതാഃ.	പൂണ്ടുവരായി ഭവിച്ചു.

ധർമ്മരാജോഽബ്രവീദ്രാമ പ്രാഗ്ഗംഗേശ വായസം സ്ഥിതം
പക്ഷിഃസ്സവാസ്മി സുപ്രീതഃ പ്രീതസ്യ വചനം ശൃണു.

26

“ രാമ !	“ ശ്രീരാമ !	‘ പക്ഷിൻ !	‘ വിഹംഗമ !
ധർമ്മരാജഃ,	യമധർമ്മരാജാവ് ,	തവ	നിന്നെക്കുറിച്ച്
പ്രാഗ്ഗംഗേശ	തന്റെ മുമ്പിൽ ഒരു മു	സുപ്രീതഃ അസ്മി ;	ഞാൻ പ്രസാദിച്ചു ;
സ്ഥിതം	ഇരുന്നിരുന്ന [ളയിൽ	പ്രീതസ്യ	പ്രീതിപൂണ്ട എന്റെ
വായസം	കാക്കയോടായി	വചനം	വാക്യത്തെ
അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ	ശൃണു.	കേട്ടുകൊൾക .
	യ്തു ;		

യഥാഽന്യൈർവ്യവിയൈ രോഗൈഃ പീഡ്യന്തേ പ്രാണിനോ മയാ
തേ ന തേ പ്രഭവിഷ്യന്തി മയി പ്രീതേ ന സംശയഃ.

27

“യഥാ, പ്രാണിനഃ മയാ അന്യൈഃ വിവിയൈഃ രോഗൈഃ പീഡ്യന്തേ;	“എപ്രകാരമെന്നാൽ, ജീവരാശികളെല്ലാം എന്നാൽ പലമാതിരിയായ അനേകം രോഗങ്ങളാൽ പീഡിക്കപ്പെടുന്നു;	മയി പ്രീതേ, തേ തേ ന പ്രഭവിഷ്യന്തി, ന സംശയഃ.	ഞാൻ പ്രീതിപൂണ്ടു കാരണ ത്താൽ, അപ്രകാരമുള്ള രോഗ നിനക്ക് [അർത്ഥം ഉണ്ടാകയില്ല, നിശ്ചയം തന്നെ.
--	--	--	---

മൃത്യുതസ്തേ ഭയം നാസ്തി വരാന്തമ വിഹംഗമ
യാവത് തപാം ന വധിഷ്യന്തി നരാസ്സാവദ്ഭവിഷ്യന്തി.

28

“വിഹംഗമ! മമ വരാത്, തേ മൃത്യുതഃ ഭയം ന അസ്തി;	“അല്ല ശക്തമേ! എന്റെ വരത്താൽ, നിനക്ക് മൃത്യുവിൽ നിന്ന് ഭയമെന്നത് ഇല്ല;	യാവത് നരാഃ തപാം ന വധിഷ്യന്തി, താവത് ഭവിഷ്യന്തി.	എത്രകാലംവരെ മനുഷ്യർ നിന്നെ വധിക്കാതിരിക്കുന്നു അത്രയും കാലം [വേദം, നീ ജീവനോടിരിക്കുന്ന താണ്.
---	---	--	--

ഏതേ മദപിഷയസ്ഥാ വൈ മാനവാഃ ക്ഷുഭ്ദ്യോദ്രിതാഃ
തപയി ഭുക്തേ തു തൃപ്താസ്തേ ഭവിഷ്യന്തി സഞ്ചാസവാഃ.

29

“മദപിഷ- യസ്ഥാഃ ഏതേ മാനവാഃ ക്ഷുഭ്ദ്യോ- ദ്രിതാഃ തു	} “എന്റെ രാജ്യമായ പിതൃലോകത്തിൽ വാ സംചെയ്യുന്നവരായ ഈ മനുഷ്യർ വിശന്നു വലയുന്നേരം,	തപയി ഭുക്തേ വൈ തേ സഞ്ചാസവാഃ തൃപ്താഃ ഭവിഷ്യന്തി.	നീ ഭുജിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, അവർ ബന്ധുക്കളടക്കം തൃപ്തരായി ഭവിക്കുന്നതാണ്.
--	---	--	---

വരണസ്തപബ്രവീലംസം ഗംഗാതോയവിഹാരിണം
ശ്രൂയതാം പ്രീതിസംയുക്തം വചഃ പരശമേശ്വര.

30

“വരണഃ ഗംഗാതോയ- വിഹാരിണം ഹംസം തു	“വരണൻ ഗംഗാജലത്തിൽ വിഹ രിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന ഹംസത്തോടായി അപ്പാളിപ്രകാരം	അബ്രവീത്; ‘പരശമേശ്വര! ‘പക്ഷിശ്രേഷ്ഠ! പ്രീതിസംയുക്തം അനുകൂലഭാവത്തോടുക ടിയ വചഃ ശ്രൂയതാം.	അരുളിച്ചെയ്തു; ‘പക്ഷിശ്രേഷ്ഠ! അനുകൂലഭാവത്തോടുക ടിയ എന്റെ വാക്കിനെ ശ്രവിച്ചാലും.
---	--	---	--

വണ്ണോ മനോഹരഃ സൌമ്യ ചന്ദ്രമണ്ഡലസന്നിഭഃ
ഭവിഷ്യതി തവോദഗ്രഃ ശുഭഘോരസമപ്രഭഃ.

31

“സൌമ്യ!	“പുണ്യശീല!	ശുഭഘോര-	}	വെൺനരയൊത്ത കാ
തവ	നിന്റെ	സമപ്രഭഃ		നിപുണ്ടതായും
വണ്ണം	നിറം	മനോഹരഃ		മനോഹരമായും
ചന്ദ്രമണ്ഡല-	} ചന്ദ്രമണ്ഡലസദൃശമാ	ഉദഗ്രഃ		(നിനക്കുമാത്രം) പ്രത്യ
സന്നിഭഃ		യതായും	ഭവിഷ്യതി.	
				ഭവിക്കുന്നതാണ്.

മച്ഛരീരം സമാസാദ്യ കാന്തോ നിത്യം ഭവിഷ്യസി
പ്രാപ്തൃസേ ചാതുലാം പ്രീതിമേതന്മേ പ്രീതിലക്ഷണം.

32

“‘മച്ഛരീരം	{	“‘പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ	{	പ്രാപ്തൃസേ;	നീ കയ്ക്കൊള്ളുന്നതാ
നിത്യം		എന്നാൽ നിയമിക്ക		കാന്തഃ	മനോഹരനായും [ൺ’;
സമാസാദ്യ,		പ്പെട്ടതായ ജലത്തെ		ഭവിഷ്യസി;	നീ വിളങ്ങുന്നതാണ്’;
അതുലാം പ്രീതിം നിസ്തുലപ്രീതിയെ		ഏഷ്വാഴും		ഏതത് ച	ഇതുതന്നെയാണ്’
		പ്രാപിച്ചു,		മേ	എന്റെ
				പ്രീതി-	} പ്രസാദത്തിനുള്ള അട
				ലക്ഷണം.’	

ഹംസാനാം ഹി പുരാ രാമ നീലവണ്ണഃ സപാഞ്ചുരഃ
പക്ഷാ നീലാഗ്രസംവീതാഃ ക്രോഡാഃ ശഷാഗ്രനിമ്ബലാഃ.

33

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	നീലാഗ്ര-	} നീലനിറത്തിലുള്ള അ
പുരാ	പണ്ട്	സംവീതാഃ;	
ഹംസാനാം ഹി	അരയന്നങ്ങൾക്കകളെ		യായിരുന്നു;
സപാഞ്ചുരഃ	വെണമകലൻ	ക്രോഡാഃ	മാറിടങ്ങൾ
നീലവണ്ണഃ;	നീലനിറമായിരുന്നു;	ശഷാഗ്ര-	} ഇളംപച്ചപ്പല്ലൊത്ത്
പക്ഷാഃ	ചിറകുകൾ	നിമ്ബലാഃ.	

അഥാബ്രവീദൈവശ്രവണഃ കൃകലാസം ഗിരൌ സ്ഥിതം
ഹൈരണ്യം സംപ്രയച്ഛാമി വണ്ണം പ്രീതസ്തവാപ്യഹം.

34

“വൈശ്രവണഃ	“കുബേരൻ	‘പ്രീതഃ	‘പ്രീതനായ
ഗിരൌ	മലമുകളിൽ	അഹം അപി	ഞാനും
സ്ഥിതം	ഇരുന്നിരുന്ന	തവ	നിനക്ക്
കൃകലാസം	കാന്തിനെന്നോക്കി	ഹൈരണ്യം	} സപണ്ണവണ്ണത്തെ
അഥ	ഇപ്രകാരം	വണ്ണം	
അബ്രവീത്;	അരുൾചെയ്തു;	സംപ്രയച്ഛാമി.	നൽകുന്നു.

സദ്രവ്യം ച ശിരോ നിത്യം ഭവിഷ്യതി തവാക്ഷയം
ഏഷ കാഞ്ചനകോ വണ്ണം മത്പ്രീത്യാ തേ ഭവിഷ്യതി.

35

“ തവ	“ ‘നിന്റെ	ഭവിഷ്യതി;	ഭവിക്കുന്നതാണ്;
ശിരഃ	തല	മത്പ്രീത്യാ	എന്റെ പ്രീതികാരണം
നിത്യം ച	എപ്പോഴുംതന്നെ	തേ	നിന്റെ
അക്ഷയം	മാറാത്ത	ഏഷഃ വണ്ണം	ഈ ദേഹവണ്ണം
സദ്രവ്യം	സ്ഥിരമുണ്ടാക്കുന്ന	കാഞ്ചനകഃ	പൊന്നിറമാനതായി
	ഭവ്യത്തോടുകൂടിയതായി	ഭവിഷ്യതി.	വിളങ്ങുന്നതാണ്.’

ഏവം ദതപാ വരാംശ്ലേഭ്യസ്തസ്തിൻ യജ്ഞോത്സവേ സുരാഃ
നിവൃത്താഃ സഹ രാജ്ഞാ തേ പുനഃ സ്ഥഭവനം ഗതാഃ.

36

“ ‘തസ്തിൻ	“ ‘ആ	ദതപാ	നൽകിയശേഷം
യജ്ഞോത്സവേ	യജ്ഞോത്സവത്തിൽ	നിവൃത്താഃ,	കൃത്യം നിർവ്വഹിച്ചവ
തേ	ആ		രായി,
സുരാഃ	ദേവകൾ	രാജ്ഞാ സഹ	ഇരുന്നോടുകൂടി
തേഭ്യഃ	അവയ്ക്കായ്ക്കാണ്	സ്ഥഭവനം	സ്ഥവാസസ്ഥലത്തി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പുനഃ	വീണ്ടും [ലേക്കായി]
വരാൻ	വരങ്ങളെ	ഗതാഃ.	എഴുന്നള്ളി.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടാദശഃ സ്കന്ധഃ = പതിനെട്ടാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആഭ്യന്ദതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21431; ഉത്തരകാണ്ഡം ആഭ്യന്ദതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 707.

ഏകോനവിംശഃ സ്കന്ധഃ = പത്തൊമ്പതാംസ്കന്ധം.

[അനരണ്യശാപഃ = അനരണ്യന്റെ ശാപം.]

അഥ ജിതപാ മരുത്തം സഃ പ്രയയൗ രാക്ഷസാധിപഃ
നഗരാണി നരേന്ദ്രാണാം യുദ്ധകാംക്ഷി ഭഗാനനഃ.

1

“ സഃ	“ ആ	അഥ	അതിൽപിന്നെ
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസേശപരനായ	യുദ്ധകാംക്ഷി	പോർക്കൊതിച്ച്
ഭഗാനനഃ,	ഭരമുഖൻ,	നരേന്ദ്രാണാം	രാജാക്കന്മാരുടെ
മരുത്തം	മരുത്തമഹാരാജാവിനെ	നഗരാണി	നഗരങ്ങളിൽ
ജിതപാ,	ജയിച്ച്,	പ്രയയൗ.	ചുറ്റിനടന്നു.

സമാസാദ്യ തു രാജേന്ദ്രാൻ മഹേന്ദ്രവരുണോപമാൻ
അബ്രവീദ്രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തു യുദ്ധം മേ ദീയതാമിതി.

2

“ രാക്ഷസേന്ദ്രഃ	“ രാക്ഷസേന്ദ്രൻ	സമാസാദ്യ,	കണ്ട്,
മഹേന്ദ്ര-	} മഹേന്ദ്രനും വരുണ	ഇതി	ഇങ്ങിനെ
വരുണോ-		അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;
പമാൻ		‘മേ തു യുദ്ധം	‘എനിക്ക് ഇപ്പോൾ
		ദീയതാം	പോർ നൽകപ്പെട്ടു.

നിജ്ജിതാഃ സ്തേതി വാ ബ്രൂത ഏഷ മേ ഹി സുനിശ്ചയഃ
അന്യഥാ കച്ഛതാമേവം മോക്ഷോ നൈവോപപദ്യതേ.

3

“വാ നിജ്ജിതാഃ സ്തേതി ബ്രൂത; ഏഷഃ ഹി മേ	“അല്ലാത്ത പക്ഷം ഞങ്ങൾ തോറു എ ന്ന് പറയുവിൻ; ഇതുതന്നെയാണ് എന്റെ	സുനിശ്ചയം; ഏവം അന്യഥാ കച്ഛതാം മോക്ഷഃ ഏവ ന ഉപപദ്യതേ.	ദൃഢനിശ്ചയം; ഇതിന്നു വിദ്രോധമായി നടക്കുന്നവർക്ക് തെറ്റിപ്പോകാനുള്ള ഒന്നും ഇല്ലതന്നെ.
---	--	--	--

തത്സ്പദഭീരവഃ പ്രാജ്ഞാഃ പാത്ഥ്വിവാ ധർമ്മനിശ്ചയാഃ
മന്ത്രയിതപാ തതോഽന്യോന്യം രാജാനഃ സുമഹാബലാഃ
നിജ്ജിതാഃ സ്തേത്യഭാഷന്ത ജ്ഞാതപാ വരബലം രിപോഃ.

4

“രാജാനഃ പാത്ഥ്വിവാഃ തു ധർമ്മനിശ്ചയാഃ പ്രാജ്ഞാഃ സുമഹാബലാഃ അഭീരവഃ തതഃ	“രാജാക്കന്മാരും, ചക്രവർത്തിമാരും ധർമ്മബോധമുള്ള മഹാബുദ്ധിശാലികളായും അതിബലശാലികളായും ഭീരുക്കളല്ലാത്തവരായും ഇരുന്നിട്ടും	അന്യോന്യം തതഃ മന്ത്രയിതപാ, രിപോഃ വരബലം ജ്ഞാതപാ, നിജ്ജിതാഃ സ്തേതി ഇതി അഭാഷന്ത.	തമ്മിൽ അക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച് ആലോചനചെയ്ത ശേ ശരവീന്റെ [ഷം, വരബലത്തെ കൊണ്ട്, ഞങ്ങൾ തോറു എ ന്ന് സമ്മതിച്ചുകളഞ്ഞു.
--	---	---	--

ഭിഷ്യന്തഃ സുരഥോ ഗാധിർഗയോ രാജാ പുത്രരവാഃ
ഏതേ സദ്യേബ്രൂഹംസ്താത നിജ്ജിതാഃ സ്തേതി പാത്ഥ്വിവാഃ.

5

“താത! പുത്രരവാഃ രാജാ ഭിഷ്യന്തഃ സുരഥഃ ഗാധിഃ ഗയഃ	“സൌമ്യ! പുത്രവസ്സുമഹാരാജാവ് ഭിഷ്യന്തമഹാരാജാവ് സുരഥമഹാരാജാവ് ഗാധിമഹാരാജാവ് ഗയമഹാരാജാവ്	ഏതേ പാത്ഥ്വിവാഃ സദ്യേ, നിജ്ജിതാഃ സ്തേതി അബ്രൂവൻ.	} എന്നു ഈ ചക്രവർത്തി മാരെല്ലാം ഞങ്ങൾ തോല്പിക്ക പ്പെട്ടു എന്ന് സമ്മതിച്ചു.
---	--	---	---

അഥായോദ്ധ്യാം സമാസാദ്യ രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ
സുഗുപ്താമനരണ്യേന ശക്രേണേവാമരാവതീം
സ തം പുരുഷശാർദ്ദൂലം പുരന്ദരസമം ബലേ
പ്രാഹ രാജാനമാസാദ്യ യുദ്ധം ദേഹീതി രാവണഃ
നിജ്ജിതോഽസ്തീതി വാ ബ്രൂഹി തപമേവം മമ ശാസനം.

6

7

“അഥ രാക്ഷസാധിപഃ രാവണഃ,	“അതിൽപിന്നെ രാക്ഷസാധിപനായ രാവണൻ,	ശക്രനെ അമരാവതീം ഇവ	} ഇന്ദ്രനാൽ അമരാവതിപട്ടണമെ ന്നപോലെ
------------------------------	--	--------------------------	--

അനരണ്യേന	അനരണ്യചക്രവർത്തിയാൽ	സമാസാദ്യ,	കണ്ഠ്,
സുഗുപ്താം	വഴിപാലെ പരിപാലിക്കപ്പെട്ടതായ	ഇതി	ഇപ്രകാരം
അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യാപുരിയിലേക്കായി	പ്രാഥം;	ഉരചെയ്തു;
		'തപം	'അങ്ങു'
		യുദ്ധം	പോർ
		ദേഹി;	നൽകിയാലും;
സമാസാദ്യ,	ചെന്ന്,	വാ	അല്ലെന്നാൽ
സഃ രാവണഃ	ആ രാവണൻ	നിജ്ജിതഃ അസ്തി	ഞാൻ തോല്പിക്കപ്പെട്ടു
ബലേ	കൈയ്യേക്കിൽ	ഇതി	എന്ന്
പുരന്ദരസമം	ദേവേന്ദ്രസമനം	ബ്രൂഹി;	സമ്മതിച്ചാലും;
പുരുഷശാർദ്ദൂലം	പുരുഷകേശരിയുമായ	ഏവം	ഇതാണ്
തം	ആ	മമ	എനിക്കുള്ള
രാജാനം	മഹാരാജാവിനെ	ശാസനം.'	സങ്കല്പം.'

അയോദ്ധ്യാധിപതിസ്തസ്യ ശൂതപാ ചാവമതം വചഃ
അനരണ്യേസ്യ സംക്രമോ രാക്ഷസേന്ദ്രമമാബ്രവീത്.

8

"അയോദ്ധ്യാ- ധിപതിഃ	"അയോദ്ധ്യാധിപനായ	സംക്രമഃ,	ചൊടിച്ച്
അനരണ്യഃ ച	അനരണ്യചക്രവർത്തി	തു	ആ സമയം
തസ്യ	അവന്റെ	രാക്ഷസേന്ദ്രം	രാക്ഷസേന്ദ്രപരനോടായി
അവമതം വചഃ	അവമാനകരമായവാക്കു	അഥ	ഇങ്ങിനെ
ശൂതപാ	കേട്ടു	അബ്രവീത്.	മറുപടിയുരച്ചു.

ദീയതേ ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം തേ രാക്ഷസാധിപതേ മയാ
സംതിഷ്ട ക്ഷിപ്രമായത്തോ ഭവ ചൈവം ഭവാമൃഥം.

9

"രാക്ഷസാ- ധിപതേ!	"രക്ഷോനായക!	സന്തിഷ്ട;	ഉറച്ചുനിന്നുകൊൾക;
മയാ	എന്നാൽ	അഥം	ഞാൻ
തേ	ഭവാനു്	ഏവം ഭവാമി;	ഇതാ സന്നദ്ധനായിരി
ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം	ദ്വന്ദ്വയുദ്ധമാണ്	ക്ഷിപ്രം	ഉടനെ [കുന്നു;
ദീയതേ;	നൽകപ്പെടുന്നത്;	ആയത്തഃ	നീയും സന്നദ്ധനായി
		ഭവ ച.'	ഭവിച്ചാലും.'

അഥ പൂർവ്വം ശൂതാത്ഥേന നിജ്ജിതം സുമഹദ്ബലം
നിഷ്ക്രാമത് തന്നരേന്ദ്രസ്യ ബലം രക്ഷോവധോദ്യതം.

10

"പൂർവ്വം	"മുമ്പുതന്നെ	തത്	ആ
ശൂതാത്ഥേന	സംഗതി മനസ്സിലാക്കി	ബലം	സൈന്യം
	യിരുന്ന രാജാവിനാൽ	അഥ	ആ സമയം
സുമഹദ്ബലം	വമ്പിച്ചസൈന്യം	രക്ഷോ-	രാക്ഷസന്റെ വധ
നിജ്ജിതം;	തയ്യാറാക്കപ്പെട്ടിരുന്നു;	വധോദ്യതം	ത്തിൽ ആസക്തിപു
നരേന്ദ്രസ്യ	മഹാരാജാവിന്റെ	നിഷ്ക്രാമത്.	പുറപ്പെട്ടു. [ണ്ടതായി

നാഗാനാം ഭഗസാഹസ്രം വാജിനാം നിയുതം തഥാ
രഥാനാം ബഹുസാഹസ്രം പത്നീനാം ച നരോത്തമ
മഹീം സംഹ്ലാദ്യ നിഷ്ക്രാന്തം സ്വപദാതിരഥം രണേ.

11

“നരോത്തമ!	“നരവര!	ബഹുസാഹസ്രം	അനേകായിരവും
നാഗാനാം	ആനകളുടെ	രണ	പോരിൽ
ഭഗസാഹസ്രം	പതിനായിരം എണ്ണവും	മഹീം	ഭൂമിയെ
വാജിനാം	കുതിരകളുടെ	സ്വപദാതിരഥം	കാലാർ, തേർ, എന്ന
നിയുതം,	ഒരു ലക്ഷവും,		വയോടുകൂടിയതായി
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	സംഹ്ലാദ്യ	ഇടതിങ്ങിയതാക്കി
രഥാനാം	രഥങ്ങളുടേയും		ക്കൊണ്ട്
പത്നീനാം ച	കാലാർപ്പടകളുടേയും	നിഷ്ക്രാന്തം.	പുറപ്പെട്ടുവന്നു.

തതഃ പ്രവൃത്താ സുമഹദ്യുദ്ധം യുദ്ധവിശാരദ
അനരണ്യസ്യ നൃപതേ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ ചാദ്ഭൂതം.

12

“യുദ്ധവിശാരദ!	“യുദ്ധകുശലനായുജോ	സുമഹദ്	വമ്പിച്ച
തതഃ	ആ സമയം [വേ!	യുദ്ധം	പോർ
രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ	രാക്ഷസശരപരണം	അദ്ഭൂതം	ആശ്ചര്യപ്പെടുത്തക്കവ
അനരണ്യസ്യ	അനരണ്യചക്രവർത്തി		ണ്ണം
നൃപതേ ച	അർക്കം തമ്മിൽ	പ്രവൃത്തം.	ഉളവാതി.

തദ്രാവണബലം പ്രാപ്യ ബലം തസ്യ മഹീപതേഃ
പ്രാണശ്ചൈത തദാ സർവ്വം ഹവ്യം ഹതമിവാനലേ.

13

“തസ്യ	“ആ	പ്രാപ്യ,	ഏറ്റ്,
മഹീപതേഃ	അരചന്റെ	അനലേ	അഗ്നിയിൽ
ബലം	സൈന്യം	ഹതം	മോമിക്കപ്പെട്ട
തത്	ആ	ഹവ്യം ഇവ	ഹവിസ്സെന്നപോലെ
രാവണബലം	രാവണസൈന്യം	തദാ	അപ്പോൾ
സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനെയും	പ്രാണശ്ചൈത.	നശിച്ചു.

യുദ്ധാ ച സുചിരം കാലം കൃതവാ വിക്രമമുത്തമം
പ്രജപലന്തം സമാസാദ്യ ക്ഷിപ്രമേവാവശേഷിതം
പ്രാവിശത് സംകലം തത്ര ശലഭാ ഇവ പാവകം.

14

15

“തത്ര	“അതിൽ	സുചിരം കാലം	ഏറെനേരം
അവശേഷിതം,	നശിക്കാതെ അവശേഷിച്ച് സൈന്യം,	യുദ്ധാ ച,	പൊരുതിയശേഷം
ക്ഷിപ്രം ഏവ	ഉടനെതന്നെ	പ്രജപലന്തം	ആളിക്കത്തുന്ന
സമാസാദ്യ,	ഏറ്റ്,	പാവകം	അഗ്നിയിൽ
ഉത്തമം	ശ്ലാഘിക്കത്തക്ക	ശലഭാ ഇവ	ഈയാംപാറ്റകളെന്ന പോലെ
വിക്രമം	പരാക്രമത്തെ	സംകലം	കൂട്ടത്തോടെ
കൃതവാ	പ്രകടിപ്പിച്ച്	പ്രാവിശത്.	ചെന്നുവീണു.

സോഽപശ്യത് തന്നാരോസ്ത നശ്യമാനം മഹാബലം
മഹാബലം സമാസാദ്യ ആപഗാനാം ശരം യഥാ.

16

“സഃ	“ആ	മഹാബലം	വൻ കടലിൽ
നരോഃ	ഇപതിശ്രേഷ്ഠൻ	സമാസാദ്യ	ചെന്നു ചേർന്നാലെന്നു
തത്	ആ	യഥാ,	പോലെ,
മഹാബലം	വൻപടയെ	തു	ആ സമയം
ആപഗാനാം	} അനേകം നദികൾ	നശ്യമാനം	നശിച്ചുപോകുന്നതായി
ശരം		അപശ്യത്.	കണ്ടു.

തതഃ ശക്രധനുഃപ്രവൃം ധനുർവിസ്താരയൻ സ്വയം
ആസസാദ നരോസ്തം രാവണം ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ.

17

“നരോഃ,	“ഇപോത്തമൻ,	ധനുഃ	വില്ലിനെ
തതഃ,	അതിനാൽ,	വിസ്താരയൻ,	ടങ്കാരം ചെയ്തുകൊണ്ട്,
ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ	കോപാവേശം പുണ്ടു	തം	ആ
	വന്നായി	രാവണം	രാവണനെ
ശക്രധനുഃ-	} ഇന്ദ്രധനുസ്സാത്ത	സ്വയം	താൻ തന്നെ
പ്രവൃം		ആസസാദ.	നേരിട്ടെത്തിത്തു.

തതോ ബാണശതാനൃഷ്ടൗ പാതയാമാസ മൂർധനി
തസ്യ രാക്ഷസരാജസ്യ ഇക്ഷപാകകലനന്ദനഃ.

18

“ഇക്ഷപാക-	} “ഇക്ഷപാകകലജാത	തസ്യ	ആ
കലനന്ദനഃ,		രാക്ഷസരാജസ്യ	രാക്ഷസനാഥന്റെ
തതഃ	നായ അദ്ദേഹം,	മൂർധനി	ശിരസ്സിലായി
അഷ്ടൗ	അപ്പോൾ	പാതയാമാസ.	എയ്തു.
ബാണശതാനി}	എണ്ണൂറു ശരങ്ങളെ		

തസ്യ ബാണാഃ പതന്തസ്തേ ചക്രിരേ ന ക്ഷതിം കപചിത്
വാരിധാരാ ഇവാഭ്രേഭ്യഃ പതന്ത്യോ ഗിരിമൂർധനി.

19

“ഗിരിമൂർധനി	“ഗിരിമുകളിൽ	തേ	ആ
അഭ്രേഭ്യഃ	മേഘങ്ങളിൽ നിന്ന്	ബാണാഃ,	ശരങ്ങൾ,
പതന്ത്യഃ	പൊഴിയുന്ന	തസ്യ	അവന്ന്
വാരിധാരാഃ	ഇവ മഴത്തുള്ളികളെന്നു	ക്ഷതിം	പീഡയെ
	പോലെ	കപചിത്	എങ്ങുതന്നെ
പതന്തഃ	വന്നു വീഴുന്നവയായ	ന ചക്രിരേ.	ഉളവാക്കിയില്ല.

തതോ രാക്ഷസരാജേന ക്രുദ്ധേന ഇപതിസ്തദാ
തലേനാഭിഹതോ മൂർധ്നി സ രമാന്നിപപാത ഹ.

20

“ഇപതിഃ	“അരചൻ .	രാക്ഷസരാജേന	രാക്ഷസേശ്വരനാൽ
തദാ	അപ്പോൾ	തലേന	കയ്ത്തലംകൊണ്ട്
ക്രുദ്ധേന	ക്രുദ്ധിച്ചു	മൂർധ്നി	തലയിൽ

അഭിമാനം	ഉയർക്കാടെ അടിക്ക	സഃ	അഭ്യുഹം
	പ്പെട്ടവനായി	രമാത്	തേരിൽനിന്ന്
തതഃ,	അതിനാൽ,	നിപപാത ഹ!	താഴത്തുവീണുപോയി!

സ രാജാ പതിതോ ഭൂമൗ വിഹപലാംഗഃ പ്രവേപിതഃ
വജ്രദശല ഇവാരണ്യേ സാലോ നിപതിതോ മഹാൻ.

21

“അരണ്യേ	“ കാട്ടിൽ	സഃ	ആ
വജ്രദഗ്ദ്ധഃ	ഇടിയേററ് കരിഞ്ഞ	രാജാ	അരചൻ
മഹാൻ	വമ്പിച്ച [തായ	വിഹപലാംഗഃ	അംഗങ്ങൾ തളന്ന്
സാലഃ	വൃക്ഷം	പ്രവേപിതഃ	വിറപ്പുണ്ട്
നിപതിതഃ ഇവ	വീണാലെന്നതുപോ	ഭൂമൗ	നിലത്തു്
	ലെ	പതിതഃ.	പതിച്ചു.

തം പ്രഹസ്യബ്രവീദുഷ്ഠ ഇക്ഷപാകം പൃഥിവീപതിം
കിമിദാനീം ഫലം പ്രാപ്തം തപയാ മാം പ്രതിയുദ്ധ്യതാ.

22

“തത് രക്ഷഃ	“ ആ രക്ഷസൻ	‘മാം	‘എന്നെ
തം	ആ	പ്രതിയുദ്ധ്യതാ	എറെറതിക്കുന്ന
ഇക്ഷപാകം	ഇക്ഷപാകവംശജനായ	തപയാ	നിന്നാൽ
പൃഥിവീപതിം	ചക്രവർത്തിയെന്നാക്കി	ഇദാനീം	ഇപ്പോൾ
പ്രഹസ്യ	കൈകൊട്ടിച്ചിരിച്ചു്	കിം ഫലം	} എന്തൊരവസ്ഥയാണ്
അബ്രവീത്;	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;	പ്രാപ്തം?	
			പ്രാപിക്കപ്പെട്ടത്?

തൈലോക്യേ നാസ്തി യോ ഭവന്തം മമ ഭദ്രാന്നരാധിപ
ശങ്കേ പ്രസക്തോ ഭോഗേഷു ന ശൃണോഷി ബലം മമ.

23

“‘നരാധിപ!	“‘തപതേ!	ഭോഗേഷു	} ഭോഗാ സക്തനായി
മമ	എനിക്ക്	പ്രസക്തഃ	
ഭവന്തം	പോർ	മമ	എന്റെ
യഃ ഭദ്രാത്	നൽകുന്ന ഒരുവനും	ബലം	ബലത്തെക്കുറിച്ച്
തൈലോക്യേ	തൈലോക്യത്തിൽ	ന ശൃണോഷി	നീ അറിയുന്നില്ല,
	തന്നെയും	ശങ്കേ.	എന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു.
ന അസ്തി;	ഇല്ല;		

തസ്യൈവം ബ്രവതോ രാജാ മന്ദാസുവാക്യമബ്രവീത്
കിം ശക്യമിഹ കത്തും വൈ കാലോ ഹി ദുരതിക്രമഃ.

24

“മന്ദാസുഃ	“പ്രാണൻ തുടിച്ചു	അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;
	കൊണ്ടിരുന്ന	‘ഇഹ വൈ	‘ഇപ്പോഴാകട്ടെ,
രാജാ	ആ മഹാരാജാവ്	കത്തും കിം	} എന്തൊന്നാണ് ചെയ്യാൻ കഴിവുള്ളത്?
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ശക്യം;	
ബ്രവതഃ	വീമ്പു പറയുന്ന	കാലഃ	കാലഗതി
തസ്യ,	അവനോടായി,	ദുരതിക്രമഃ ഹി.	തടുക്കപ്പെട്ടവൻ കഴിയാത്തതുതന്നെ.
വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ		

ന ഹൃദം നിജ്ജിതോ രക്ഷസ്സപയാ ചാത്മപ്രശംസിനാ
കാലേനൈവ വിപന്നോടഹം ഹേതുഭൂതസ്തു മേ ഭവാൻ

25

“രക്ഷഃ! “രാക്ഷസ!
അത്മ- } അഹങ്കരിക്കുന്ന
പ്രശംസിനാ }
തപയാ ച നിന്നാൽ തന്നെ
അഹം ഞാൻ
നിജ്ജിതഃ ന; ജയിക്കപ്പെട്ടവനല്ല;

കാലേന ഏവ വിധിയാൽ മാത്രമാണ്
അഹം ഞാൻ
വിപന്നഃ; മരിക്കുന്നത്;
ഭവാൻ തു നീയുൾക്കൊള്ള
മേ എനിക്ക്
ഹേതുഭൂതഃ ഹി. നിമിത്തഭൂതൻ മാത്ര
മാണ്.

കിം തപിദാനീം മയാ ശക്ത്വം കർത്തും പ്രാണപരിക്ഷയേ
ന ഹൃദം വിമുഖോ രക്ഷോ യുദ്ധ്യമാനസ്സപയാ ഹതഃ.

26

“രക്ഷഃ! “രാക്ഷസ!
യുദ്ധ്യമാനഃ പോർ ചെയ്യുന്നവ
നായി
വിമുഖഃ അപജയം പ്രാപിച്ചവ
നായ
അഹം ഞാൻ
തപയാ നിന്നാൽ
ഹതഃ; ഹനിക്കപ്പെട്ടു;

കിം തു എന്നാലും
ഇദാനീം ഇപ്പോൾ
പ്രാണ- } ജീവൻ പോകുന്ന സമ
പരിക്ഷയേ } യത്തിൽ
മയാ എന്നാൽ
കർത്തും പ്രതിക്രിയ ചെയ്യുന്ന
തിന്ന്
ശക്ത്വം ന ഹി. കഴിവൊന്നുമില്ല.

ഇക്ഷ്വാകുപരിഭാവിതപാദപോ വക്ഷ്യാമി രാക്ഷസ
യദി ദത്തം യദി ഹതം യദി മേ സുകൃതം തപഃ
യദി ഗുപ്താഃ പ്രജാഃ സമൃക് തദാ സത്യം വചോതസ്തു മേ.

27

“രാക്ഷസ! “രാക്ഷസ!
ഇക്ഷ്വാകു- } ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തി
പരിഭാ- } ന് അവമാനം വരു
വിതപാത് } ത്തിയതിനാൽ
വചഃ } നിണക്കു വരുന്നതായ
വക്ഷ്യാമി; } ഫലത്തെ ഞാൻ ഇതാ
പറയുന്നു;
മേ എന്റെ
പ്രജാഃ പ്രജകൾ
സമൃക് ധർമ്മപ്രകാരം
ഗുപ്താഃ യദി, { എന്നാൽ രക്ഷിക്കപ്പെ
ട്ടത് വാസ്തവമാണെ
ന്നാൽ,

തപഃ, തപസ്സം
സുകൃതം യദി, പുണ്യഫലവും എനിക്കു
ണ്ടെന്നാൽ,
ഹതം ദേവതാപ്തഫലവും
യദി എനിക്ക് ഉള്ളതാണെ
ന്നാൽ
ദത്തം ദാനഫലവും
യദി എനിക്കുണ്ടെന്നുവരി
കിൽ
തദാ അപ്പോൾ
മേ എന്റെ
വചഃ വാക്ക്
സത്യം അസ്തു. സത്യമായ്ക്കരുളെ.

ഉത്പത്ത്യതേ കലേ ഹൃസ്വിനീക്ഷപാത്രണാ മഹാത്മനാം
രാമോ ഭാശരമിന്നാമ യസ്സേ പ്രാണാൻ ഹരിഷ്യതി.

28

“ മഹാത്മനാം	“ മഹാത്മാക്കളായ	നാമ	എന്നപേരാണ് അവൻ
ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുരാജാക്കൾ	ഉത്പത്യതേ;	അവതരിക്കുന്നതാണ്;
അസ്തിൻ	ഈ	യഃ	യാതൊരു അവൻ
കുലേ ഹി	കുലത്തിൽതന്നെ	തേ പ്രാണാൻ	നിന്റെ ജീവനെ
ദാശരഥിഃ	ദശരഥപുത്രനായി	ഹരിഷ്യതി.	അപഹരിക്കുന്നതാ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ		ണ്.

തതോ ജലധരോദഗ്രസ്താഡിതോ ദേവദന്ദഭിഃ

തസ്തിന്നദാഹൃതേ ശാപേ പുഷ്പവൃഷ്ടിശ്ച ഖാപ്ച്യതാ.

29

“ തസ്തിൻ	“ അദ്ദേഹം	ച	എന്നുതന്നെയല്ല;
ശാപേ	ശാപത്തെ	തതഃ	അസമയം
ഉദാഹൃതേ	നൽകിയ ഉടനെ	ജലധരോദഗ്രഃ	മേഘധൂപനിയൊത്ത
ഖാത്	ആകാശത്തിൽനിന്ന്	ദേവദന്ദഭിഃ	ദേവദന്ദഭിവാദ്യവും
പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പുഷ്പവർഷം	താഡിതഃ.	മുഴക്കപ്പെട്ടു.
ച്യതാ;	പൊഴിഞ്ഞു;		

തതഃ സ രാജാ രാജേന്ദ്ര ഗതഃ സ്ഥാനം ത്രിവിഷ്ടപം

സ്വപ്തേ ച നൃപേ തസ്തിൻ രാക്ഷസഃ സോഽപസപ്ത.

30

“ രാജേന്ദ്ര!	“ നൃപോത്തമ!	നൃപ	അരചൻ
സഃ രാജാ	ആ മഹാരാജാവ്	സ്വപ്തേ ച	സ്വപ്താരോഹണംച
ത്രിവിഷ്ടപം	} സ്വപ്തപദവിയെ	സഃ	ആ [യുഗേശം,
സ്ഥാനം		രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻ
ഗതഃ;	പ്രാപിച്ചു;	തതഃ	അവിടെനിന്നും
തസ്തിൻ	ആ	അപസപ്ത.	വില്പകിപ്പായി.

ഇത്യാഞ്ച ത്രിമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡം

ഏകോനവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = പത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21461; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 737.

വിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപതാംസർഗ്ഗം.

[രാവണനാരദസമാഗമഃ = രാവണനും നാരദനുമായുള്ള സമാഗമം.]

തതോ വിത്രാസയൻ മത്ത്യാൻ പൃഥിവ്യാം രാക്ഷസാധിപഃ

ആസസാദ ഘനേ തസ്തിൻ നാരദം മുനിപുംഗവം.

1

“ തതഃ	“ അതിൽപിന്നെ	തസ്തിൻ	ആ
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസാധിപൻ	ഘനേ	ആകാശത്തിൽ
പൃഥിവ്യാം	ഭൂമിയിൽ	മുനിപുംഗവം	മുനിവരനായ
മത്ത്യാൻ	ജനങ്ങളെ	നാരദം	നാരദമഹർഷിയെ
വിത്രാസയൻ,	വിറപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോൾ,	ആസസാദ.	യാദൃച്ഛികമായി
			കണ്ടെത്തി,

തത്യാഭിവാദനം കൃതം ദശഗ്രീവോ നിശാചരഃ
അബ്രവീത് കുശലം ഭൃഷ്ടം ഹേതുമാഗമനസ്യ ച.

2

“നിശാചരഃ ദശഗ്രീവഃ ഭൃഷ്ടം ച, തസ്യ അഭിവാദനം	“രാക്ഷസനായ രാവണൻ കണ്ട ഉടനെ, അഭ്യർത്ഥിച്ച് നമസ്കൃതി	കൃതം, കുശലം ആഗമനസ്യ ഹേതും അബ്രവീത്.	ചെയ്ത്, ക്ഷേമത്തെപ്പറ്റിയും എഴുന്നള്ളിയ കാരണ തെക്കുറിച്ചും ചോദിച്ചു.
---	--	---	--

നാരദസ്മൃ മഹാതേജോ ദേവഷിരമിതപ്രഭഃ
അബ്രവീന്മേഘപുഷ്പസ്ഥോ രാവണം പുഷ്പകേ സ്ഥിതം.

3

“മഹാതേജഃ അമിതപ്രഭഃ ദേവഷിഃ നാരദഃ,	“ദിവ്യതേജസ്സാൻവ നം അഭ്യർത്ഥിച്ച് വനം ദേവഷിയുമായ നാരദമുനി	മേഘ- പുഷ്പസ്ഥഃ തു പുഷ്പകേ സ്ഥിതം രാവണം അബ്രവീത്.	ആകാശദേശത്തിൽനി ന്നുംകൊണ്ടുതന്നെ പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ വർത്തിച്ചിരുന്നവനായ രാവണനോടായി ഉരചെയ്തു.
---	---	---	--

രാക്ഷസാധിപതേ സൗമ്യ തിഷ്ഠ വിശ്രവസഃ സുത
പ്രിതോഽസ്മു ൧ഭിജനോപേതവിക്രമൈര്രാജിതൈസ്സവ.

4

“‘രാക്ഷ- സാധിപതേ! വിശ്രവസഃ സൗമ്യ സുത! തിഷ്ഠ; ഉജ്ജിതൈഃ	“‘രാക്ഷസേശപര! വിശ്രവസ്സ് മഹഷിയു രയുഷ്ണനായ [ടെ പുത്ര! തെല്ലുനിന്നാലും; പ്രഖ്യാതിപുണ്ടവയും	തവ അഭി- ജനോപേത- വിക്രമൈഃ പ്രീതഃ അസ്മി.	ക്ഷമഹിമയെ കൊണ്ടാ ടത്തക്ക നിലയിലാക്ക ന്നവയും ആയ അങ്ങ യുടെ ശൌര്യകൃത്യ ങ്ങൾകൊണ്ട് ഞാൻ പ്രീതികയ്ക്കോ ണ്ടവനായി.
---	---	---	--

വിഷ്ണുനാ ദൈത്യഘാതൈശ്ച താർക്ഷ്യസ്പ്രോരഗധഷ്ഠിണൈഃ
തപയാ സമം വിമർദ്ദൈശ്ച ഭൂശം ഹി പരിതോഷിതഃ.

5

“‘വിഷ്ണുനാ ദൈത്യ- ഘാതൈഃ ച താർക്ഷ്യസ്യ ഉരഗ- ധഷ്ഠിണൈഃ ച	“‘വിഷ്ണുവിനാലുള്ള ദൈത്യവിനാശങ്ങളാ ലും ഗരുഡന്റെ സപ്തവിധപംസനങ്ങളാ ലും	സമം തപയാ വിമർദ്ദഃ ഭൂശം ഹി പരിതോഷിതഃ.	എന്നപോലെതന്നെ ഭവാനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട യുദ്ധങ്ങൾകൊണ്ട് അത്യധികം ഞാൻ സന്തോഷമുറ ക്കുന്നു.
--	--	--	---

കിംചിദപക്ഷ്യാമി താവത് തേ ശ്രോതവ്യം ശ്രോഷ്യസേ യദി
തന്മേ നിഗദസ്സാത സമാധിം ശ്രവണേ കരു.

6

“താത!	“വത്സ!	കിഞ്ചിത്	തെല്ലൊന്ന്
ശ്രോതവ്യം,	{ അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാ യ ഒരു സംഗതിയെ ക്കുറിച്ച്,	വക്ഷ്യാമി;	പറയാം;
ശ്രോഷ്യസേ യദി		തത്	അതിനെക്കുറിച്ച്
ഭവാനു കേരൂപ്പാനി		മേ നിഗദതഃ	ഞാൻ ഉരചെയ്യുന്ന
	ഏകമുഖപക്ഷം		സമയം
തേ	അങ്ങയോട്	ശ്രവണേ	കേൾക്കുന്ന സംഗതി
താവത്	ഇപ്പോൾ		യിൽ
		സമാധിം കരു.	മനസ്സീരത്തിക്കൊരുക.

കിമയം വദ്യതേ താത തപയാവദ്യേന ദൈവതൈഃ
ഹത ഏവ ഹ്യയം ലോകോ യദാ മുത്സ്യവശം ഗതഃ

7

“താത!	“വത്സ!	ഹി	അതിനാൽ
അയം ലോകഃ	ഈ മനുഷ്യലോകം	ദൈവതൈഃ	ദേവകളാലും
മുത്സ്യവശം	യമന്റെ അധീനത്തെ	അവദ്യേന	അവദ്യനായുള്ള
ഗതഃ	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു	തപയാ	ഭവാനാൽ
യദാ	എന്നതിനാൽ അ	അയം	ഇത്
	പ്പോരതന്നെ	കിം	എന്തിനുവേണ്ടിയാണ്
ഹതഃ ഏവ;	മൃതപ്രായമാണ്;	വദ്യതേ?	ഹിംസിക്കപ്പെടുന്നത്?

നിത്യം ശ്രേയസി സമൃദ്ധം മഹദ്ഭിദ്വ്യസന്തൈർവൃതം
ഹന്ത്യാത് കസ്താദൃശം ലോകം ജരാവ്യാധിശന്തൈർയുതം.

8

“നിത്യം	“എപ്പോഴുംതന്നെ	വൃതം;	നിറയപ്പെട്ടതായുമിരി
ലോകം	ജീവലോകം		ക്കുന്നു;
ശ്രേയസി	ഹിതമായതിനെ അറി	ജരാവ്യാധി-	{ ജര, അളവറ വ്യാധി
	യുന്ന സംഗതിയിൽ	ശന്തൈഃ	
സമൃദ്ധം;	ബുദ്ധിയററതാകുന്നു;	യുതം;	കൂടിയാതായുമിരിക്കുന്നു;
മഹദ്ഭിഃ	മഹത്തായ	താദൃശം	അപ്രകാരമുള്ളതിനെ
വൃസന്തൈഃ	വൃസനങ്ങളാൽ	കഃ	ആരാണ്
		ഹന്ത്യാത്?	ഹനിക്കുക?

തൈസ്തൈരനിഷ്ടോപഗമൈരജസ്രം യത്ര കുത്ര കഃ
മതിമാൻ മാനുഷേ ലോകേ യുദ്ധേന പ്രണയി ഭവേത്.

9

“യത്ര കുത്ര	“എങ്ങുനാക്കിയാലും	മാനുഷേ ലോകേ	മനുഷ്യലോകത്തിൽ
	അവിടവിടെ	മതിമാൻ	ബുദ്ധിമാനായ
തൈഃ തൈഃ	പലപല	കഃ	ഏതൊരുവനാണ്
അനിഷ്ടോപ-	{ അഹിതങ്ങളായ അനഭ	യുദ്ധേന	യുദ്ധത്താൽ
ഗമൈഃ		പ്രണയി	പ്രീതിപൂണ്ടവനായി
അജസ്രം	എപ്പോഴുമുള്ളതായ	ഭവേത്?	ഭവിക്കുക?

ക്ഷീയമാണം ദൈവഹതം ക്ഷുത്പിപാസാജരാദിഭിഃ
വിഷാദശോകസന്മൂഢം ലോകം തപം ക്ഷപയസ്വ മാ.

10

“ക്ഷുത്പിപാ- സാജരാദിഭിഃ ക്ഷീയമാണം	“പൈദാഹം, ജര, എ ന്നവയാൽ നശിച്ചുകൊണ്ടിരിക്ക ന്നതും	ദൈവഹതം വിധിയാൽ ഹനിക്കപ്പെ ട്ടതുമായ ലോകം മനുഷ്യലോകത്തെ
വിഷാദശോക- സന്മൂഢം	ആശാപാശത്താലും ചി ന്തയാലും മതികെട്ടിരി ക്കുന്നതും	തപം ഭവാൻ മാ ക്ഷപയസ്വ. നശിപ്പിക്കാതിരുന്നാ ലും.

പശ്യ താവനഹാബാഹേരാ രാക്ഷസേശ്വര മാനുഷം
ലോകമനം വിചിത്രാത്മം യസ്യ ന ജ്ഞായതേ ഗതിഃ.

11

“‘മഹാബാഹോ! “കൈയ്യേക്കറിയവ നായ!		മാനുഷം ലോകം മനുഷ്യലോകത്തെക്ക താവത് തെല്ലൊന്ന് [റിച്ച്
രാക്ഷസേശ്വര! രാക്ഷസാധിപ!		പശ്യ; ആലോചിച്ചുനോക്കുക;
വിചിത്രാത്മം പലമാതിരിയായ അന ഭവങ്ങളോടുകൂടിയതായ		യസ്യ യാതൊരു ഈ ലോക ത്തിന്ന്
ഏവം ഇപ്രകാരമുള്ള		ഗതിഃ യാതൊരാശ്രയവും ന ജ്ഞായതേ. അറിയപ്പെടുന്നില്ല.

കപചിദാദിത്രസ്ത്വാദി സേവ്യതേ മുദിതൈർജ്ജനൈഃ
രുദ്യതേ ചാപരെരാതൈർലാഭാശ്രുനയനാനനൈഃ.

12

“‘കപചിത് ച “ചിലേടം		അപരെഃ മറ്റു ചിലാൽ
മുദിതൈഃ ആനന്ദമുറിക്കൊണ്ട		ധാരാശ്രുനയ- } അശ്രുക്കൾ വാർന്ന
ജനൈഃ ജനങ്ങളാൽ		നാനനൈഃ } നേത്രങ്ങളാണ് മുഖങ്ങ ളോടുകൂടി
വാദിത്രസ്ത്വാദി വാദ്യം നൃത്തം മുതലാ യവ		രുദ്യതേ. രോദനം ചെയ്യപ്പെടുക യും ചെയ്യുന്നു.
സേവ്യതേ; അനുഭവിക്കപ്പെടുന്നു;		
ആതൈർ അഴൽ പൂണ്ടവരായ		

മാതാപിത്രസുതസ്തേഹൈർഭായ്യാബന്ധമനോരമൈഃ
മോഹിതോഽയം ജനോ ധപസ്തഃ ക്ലേശം സ്വപ്നം നാവബ്ധ്യതേ.

13

“‘അയം ജനഃ “‘ഈ നരലോകം		ധപസ്തഃ മറയ്ക്കപ്പെട്ട്
മാതാപിത്രസു- } അമ്മ, അച്ഛൻ, മക്കൾ		മോഹിതഃ മതിമയങ്ങിയതായി,
തസ്തേഹൈഃ, } എന്നുള്ള സ്തേഹബന്ധ ങ്ങളാലും		സ്വപ്നം അതിന്റെ
ഭായ്യാബന്ധ- } ഭായ്, ബന്ധ, എന്നുള്ള		ക്ലേശം ബുദ്ധിമുട്ട്
മനോരമൈഃ } ആസക്തികളാലും		ന അവബുദ്ധ്യതേ. അറിയാതിരിക്കുന്നു.

അലമേനം പരിക്രിശ്വ ലോകം മോഹനിരാകൃതം
ജിത ഏവ തപയാ സൌമ്യ മന്ത്രിലോകോ ന സംശയഃ.

14

“ ‘സൗമ്യ!	“ ‘ആയുഷ്ഠാനേ!	തപയാ	ഭവാനാൽ
മോഹ-	} അജ്ഞാനത്താൽ മയ	} മന്ത്യാലോകം	} നരലോകമാസകലം
നിരാകൃതം			
ഏകം ലോകം	ഈ ലോകത്തെ	ഏവ	
പരിക്രിശ്വ	} വീണ്ടും പീഡിപ്പിച്ചു	ജിതഃ	ജയിക്കപ്പെട്ട
അലം;		ന സംശയഃ.	സംശയമില്ല.

ഏവമുക്തസു ലങ്കേശോ ദീപ്യമാനം സ്വതേജസാ
അബ്രവീന്നാരദം തത്ര സംപ്രഹസ്യാദിവാദ്യ ച.

15

“ ഏവം	“ ഇപ്രകാരം	നാരദം	നാരദമുനിയെ
ഉക്തഃ തു	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ	അഭിവാദ്യ ച,	വന്ദിച്ചുശേഷം,
ലങ്കേശഃ,	ലങ്കേശപരൻ,	സംപ്രഹസ്യ	പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊ
സ്വതേജസാ	സ്വപഥിമയാൽ	തത്ര	അപ്പോൾ [ഓ
ദീപ്യമാനം	പരിലസിക്കുന്നവനായ	അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

മഹേഷ് ദേവഗന്ധർവ്വിഹാര സമരപ്രിയ

അഹം സമുദ്യതോ ഗന്ധം വിജയാത്ഥം രസാതലം.

16

“ ‘ദേവഗന്ധർവ്വ!	“ ‘ദേവഗന്ധർവാദിക	അഹം	ഞാൻ
വിഹാര!	} ഓന്നിച്ച് (ഗാനം	} വിജയാത്ഥം	} വിജയം നേടുന്നതിന്നായി
	ചെയ്ത്) കാലംപോക്കു		
	ന്ന	രസാതലം	രസാതലത്തിലേക്ക്
മഹേഷ്!	ഋഷിവര!	ഗന്ധം	പോകുവാൻ
സമരപ്രിയ!	കലഹപ്രിയ!	സമുദ്യതഃ.	പുറപ്പെടുകയാണ്.

തതോ ലോകത്രയം ജിതവാ സ്ഥാപ്യ നാഗാൻ സുരാൻ വശേ

സമുദ്രമുതാത്ഥം ച മഥിഷ്ഠാമി രസാലയം.

17

“ ലോകത്രയം ച	“ ‘മൂന്നുലോകങ്ങളെയും	രസാലയം	വെള്ളമെല്ലാം ചെന്നു
ജിതവാ,	ജയിച്ച്,		ചേരുന്ന സ്ഥാനമായ
നാഗാൻ	നാഗങ്ങളെയും	സമുദ്രം	സമുദ്രത്തെയും
സുരാൻ	സുരന്മാരെയും	അമൃതാത്ഥം	അമൃതം ലഭിച്ചാനായി
വശേ സ്ഥാപ്യ	} അടിമപ്പെടുത്തിയശേ	} മഥിഷ്ഠാമി.	} ഞാൻ കടയുവാൻ
തതഃ,			
	ഷം,		പോകുന്നു.

അഥാബ്രവീദ്രശഗ്രീവം നാരദോ ഭഗവാനുഷിഃ

കപ വലപിദാനിം മാർഗ്ഗേണ തപയാ ഹൃന്യേന ഗമ്യതേ.

18

“ ഭഗവാൻ	“ ഭഗവാനായ	തപയാ	ഭവാനാൽ
ഋഷിഃ നാരദഃ	നാരദമഹർഷി	അന്യേന	(മററാതംചെയ്താൽ)
ദശഗ്രീവം	ഭാവണനോടായി		അസാധാരണമായുള്ള
അഥ	ഇപ്രകാരം	മാർഗ്ഗേണ ഹി	മാർഗ്ഗമായിട്ടാണല്ലോ
അബ്രവീത്;	ചോദിച്ചു;	ഗമ്യതേ;	പോകപ്പെടുന്നത്;
‘ഇദാനിം	‘ഇപ്പോൾ	കപ ചലു?	ഇതെങ്ങോട്ടാണ്?

അയം വല്ല സുഭുക്തഃ പ്രേതരാജപുരം പ്രതി
മാഗ്നോ ഗച്ഛതി ഭുങ്ങ്ഷോ യമസ്യാമിതുകൾന

19

“അമിതുകൾന! “ശത്രുവിധപംസക!	സുഭുക്തഃ	ആക്കം ചെല്ലുവാൻ
അയം മാഗ്നഃ ഈ വഴി		കഴിയാത്തതായി
യമസ്യാ വല്ല; യമൻ മാത്രമായുള്ളതാ	പ്രേതരാജ-	} യമലോകത്തിലേയ്ക്കു
ഭുങ്ങ്ഷഃ പല ബുദ്ധിമുട്ടുകളുള്ള	പുരം പ്രതി,	
തായി	ഗച്ഛതി.	പോകുന്നതുകൊണ്ട്.

സ തു ശാരദമേഘാഭം ഹാസം മുക്തപാ ദശാനനഃ
ഉവാച കൃതമിത്യേവ വചനം ചേദമബ്രുവീത്.

20

“സഃ	“ആ	‘കൃതം ഏവ,’	‘എനിക്കു കഴിവുള്ളതു
ദശാനനഃ,	രാവണൻ,	ഇതി	എന്ന് [തന്നെ,’
തു	ആ സമയം	ഉവാച;	ഉരചെയ്തു;
ശാരദമേഘാഭം	ശരത് കാലമേഘ	ച	കൂടാതെ
	മെന്നപോലെ	ഇദം	ഈ
ഹാസം	} ഒന്നു ചിരിച്ചു.	വചനം	വാക്യത്തേയും
മുക്തപാ,		അബ്രുവീത്.	ഉരചെയ്തു.

തസ്മാദേവമഹം ബ്രഹ്മൻ വൈവസ്വതവധോദ്യതഃ
ഗച്ഛാമി ദക്ഷിണാമാശാം യത്ര സൂത്യാത്മജോ നൃപഃ.

21

“ബ്രഹ്മൻ!	“ബ്രഹ്മജ്ഞഃ!	സൂത്യാത്മജഃ	} ആ സൂര്യപുത്രനായ
വൈവസ്വത-	} യമനെ വധിപ്പാൻ	നൃപഃ	
വധോദ്യതഃ		യത്ര	എവിടെയുണ്ടോ, ആ
അഹം,	ഞാൻ,	ദക്ഷിണാം	} തെക്കു ദിക്കിലേക്കായി
തസ്മാത്	അക്കാരണത്താൽ	ആശാം	
		ഏവം	ഇങ്ങിനെ തന്നെ
		ഗച്ഛാമി.	പോകയാണ്.

മയാ ഹി ഭഗവൻ ക്രോധാത് പ്രതിജ്ഞാതം രണാത്മിനാ
അവജേഷ്യാമി ചതുരോ ലോകപാലാനിതി പ്രഭോ.

22

“ഭഗവൻ!	“സപാമിൻ!	ലോകപാലാൻ	ലോകപാലന്മാർ
പ്രഭോ!	പ്രഭോ!	ചതുരഃ	നാലുപടരയും
രണാത്മിനാ	യുദ്ധപ്രിയനായ	അവജേഷ്യാമി	} ഞാൻ നിശ്ചയമായും
മയാ,	എന്നാൽ,	ഹി	
ക്രോധാത്	അരിശമൂലം	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
		പ്രതിജ്ഞാതം.	പ്രതിജ്ഞചെയ്യപ്പെട്ടു.

തദിഹ പ്രസ്ഥിതോടഹം വൈ പ്രേതരാജപുരം പ്രതി
പ്രാണിസംക്ലേശകർത്താരം യോജയിഷ്യാമി മുതൂനാ

23

“തത്	“ആകയാൽ	പ്രസ്ഥിതഃ;	പുറപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞു;
ഇഹ	ഇപ്പോൾതന്നെ	പ്രാണി-	പ്രാണികളെയെല്ലാം.
അഹം,	ഞാൻ,	സംക്ലേശ-	അതിയായി പീഡിപ്പിക്കുന്ന അവനെത്തന്നെ
പ്രേതരാജപുരം	യമലോകത്തിലേക്കായി	കർത്താരം വൈ	മൃത്യുനാ യോജ-
പ്രതി			മൃത്യുവുമായി ചേർക്കുന്ന യിഷ്വാമി.

ഏവമുക്തവാ ദശഗ്രീവോ മുനിം തമഭിവാദ്യ ച

പ്രയയൗ ദക്ഷിണാമാശാം പ്രഹൃഷ്ടഃ സഹ മന്ത്രിഭിഃ.

24

“ദശഗ്രീവഃ	“ദശകണ്ഠൻ	അഭിവാദ്യ ച,	വണങ്ങിയശേഷം,
പ്രഹൃഷ്ടഃ	അത്യുത്സാഹഭരിതനായി	ദക്ഷിണാം	തെക്കുകിഴക്കായി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ആശാം	
ഉക്തവാ,	ഉറചെയ്ത്,	മന്ത്രിഭിഃ സഹ	മന്ത്രിമാരോടുകൂടി
തം മുനിം	ആ മുനിവരനെ	പ്രയയൗ.	ചെന്നു.

നാരദസ്തു മഹാതേജാ മുഹൂർത്തം ധ്യാനമാസ്ഥിതഃ

ചിന്തയാമാസ വിപ്രേന്ദ്രോ വിധുമ ഇവ പാവകഃ.

25

“വിധുമഃ	“പുകയാത്ത	മുഹൂർത്തം	അല്പനേരം
പാവകഃ ഇവ,	അഗ്നിയെന്നുപോലെ,	തു	അക്കാൽത്തെക്കറിച്ച്
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	ധ്യാനം	ധ്യാനനിഷ്ഠപൂണ്ടവനായി
വിപ്രേന്ദ്രഃ	ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ	അസ്ഥിതഃ,	
നാരദഃ,	നാരദമുനി,	ചിന്തയാമാസ.	ഇപ്രകാരം ചിന്തിച്ചു.

യേന ലോകാസ്രയഃ സേന്ദ്രാഃ ക്ലിശ്യന്തേ സചരാചരാഃ

ക്ഷീണേ ചായുഷി ധർമ്മേണ സ കാലോ ഹിംസ്യന്തേ കഥം.

26

“സേന്ദ്രാഃ	“ഇന്ദ്രനടക്കമുള്ളവയും	യേന	യാതൊരു
സചരാചരാഃ	ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയവയും	ധർമ്മേണ	ധർമ്മരാജാവിനാൽ
		ക്ലിശ്യന്തേ	ക്ഷേരിക്കപ്പെടുന്നുവോ
ത്രയഃ	മൂന്നു	സഃ കാലഃ	അപ്രകാരമുള്ള ആ കാലൻ
ലോകാഃ ച	ലോകങ്ങളും,	കഥം	എങ്ങിനെയാണ്
അയുഷി	അയുസ്സ് അവസാനിക്കുന്നസമയം,	ഹിംസ്യന്തേ?	ഹിംസിക്കപ്പെടുക?

സ്വദത്തകൃതസാക്ഷീ യോ ദ്വിതീയ ഇവ പാവകഃ

ലബ്ധസംജ്ഞാ വിജേഷ്യന്തേ ലോകാ യസ്യ മഹാത്മനഃ

27

യസ്യ നിത്യം ത്രയോ ലോകാ വിഭവന്തി ഭയാദിതാഃ

തം കഥം രാക്ഷസേന്ദ്രോടസൗ സ്വയമേവ ഗമിഷ്യതി.

28

“ലോകാഃ	“ലോകങ്ങൾ,	വിജേഷ്യന്തേ,	മേന്മപൂണ്ടു വിളങ്ങുന്നുവോ,
യസ്യ	യാതൊരു മഹാത്മാവിന്റെ അനുഗ്രഹംനേടിയവയായി	സ്വദത്തകൃത-	അവനവൻചെയ്ത മഹാ
മഹാത്മനഃ		സാക്ഷീ	ങ്ങൾക്കു സാക്ഷിയായി

ഭിതീയഃ	മരൊരാ	വിഭവന്തി,	ക്ഷീണദശയെ പ്രാപി
ഘോരഃ ഇവ	അഗ്നിയെന്നപോലെ		ക്കുന്നുവോ,
	ജീവൻ	തം ഏവ	ആ ധർമ്മരാജാവിനെ
യഃ,	യാതൊരുവനാ,	അസൗ	ഇത [ത്തന്നെ,
ത്രയഃ ലോകാഃ	മൂന്നു ലോകങ്ങളും	രാക്ഷസേഭ്യഃ	രാക്ഷസേഭ്യൻ
യസ്യ	ആർക്കറിച്ച്	സ്വയം	എടുപ്പത്തിൽ
യോഭിതാഃ	ഭയപ്പെട്ടു വിറച്ചവ	കഥാ	എങ്ങിനെയൊണ്
നിത്യം	എപ്പോഴും [യാതി	ഗമിഷ്യതി?	അടുക്കുക?

യോ വിധാതാ ച ധാതാ ച സുതൃതം ഭിഷ്വതം തഥാ
തൈലോക്യം വിജിതം യേന തം കഥം തു വിജേഷ്യതേ.

29

“യഃ	“യാതൊരുവൻ,	യേന	യാതൊരുവനാൽ
സുതൃതം ച	പുണ്യകർമ്മങ്ങളേയും	തൈലോക്യം	മൂന്നുലോകവും
ഭിഷ്വതം ച	പാപകൃത്യങ്ങളേയും	വിജിതം,	തന്നിടയിനത്തിലാക്ക
വിധാതാ,	നൽകുന്നുവോ,		പ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ,
തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ	തം തു,	ആ യഥാധർമ്മരാജാവി
	അതാതിന്നൊത്തപോ		ന്നെത്തന്നെ,
ധാതാ,	{ ലെ ഫലങ്ങളെ പ്രദാ	കഥം	എങ്ങിനെയൊണ്
	നംചെയ്ത് മേലുള്ളവ	വിജേഷ്യതേ?	ഇവൻ അതിക്രമിക്കുക?
	നടത്തപ്പെടുന്നുവോ		

അപരം കിം തു കൃതപാട്യം വിധാനം സംവിധാസ്യതി
കൌതുഹലസമുത്പന്നോ യാസ്മാമി യമസാദനം.

30

“അയം	“ഇവൻ	സംവിധാസ്യതി,	നിയ്ക്കുമിരിക്കുവാൻ പോ
തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ		കുന്നതെന്ന്,
അപരം	അസാധാരണമായ	കൌതുഹല-	{ കൌതുകം പൂണ്ടവ
കിം	എന്തൊരു	സമുത്പന്നഃ }	നായി
വിധാനം	ഉപായത്തെ	യമസാദനം	യമലോകത്തിലേയ്ക്ക്
കൃതപാ,	ചെയ്തിട്ടാണ്,	യാസ്മാമി.”	ഞാൻ ചെയ്യട്ടെ.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

വിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21491; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 767.

ഇതിപുര കശലവന്മാരും ശ്രീരാമസന്നിധാവശപദമധയജ്ഞവാദേ ഗീതേ ശ്രീമദ്ഭാഗ്വതകീ
രമായണേ ഷഡ്വിംശോഹിനി ഗീതഃ ശ്ലോകാഃ സമാപ്താഃ.

ഇപ്രകാരം കശലവന്മാരാൽ അശ്വമേധയാഗമണ്ഡപത്തിൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ വെച്ച്
ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീമദ്ഭാഗ്വതകീരമായണത്തിൽ ഇരുപത്തൊന്നാം ദിവസം
ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകങ്ങൾ അവസാനിച്ചു.

പുര കശലവാരാട്ടം ത്രിരമസന്നിധാവശപദമയജ്ഞവാടെ സപ്തവിംശേഷനി
 ഉത്തരകാഃണ്ഡ ഏകവിംശസുതമാരട്ട ചതപാരിംശസുതപയ്ക്കനം (21492—
 22395 ശ്ലോകാഃ) ഗീതം. തന്മിൻ ഭിന്നേ ഗീതാഃ ശ്ലോകാശ്ച 904.

പണ്ട് കശലവാരാട്ടം ത്രിരമസന്നിധാനത്തിൽ അശപദമയയാഗമണ്ഡപത്തിൽ വെച്ച്
 ഇരുപത്തേഴാം ഭിവസം ഉത്തരകാഃണ്ഡത്തിൽ 21-ാം സുതം തുടങ്ങി 40-ാം സുതം
 വരെ (21492 മുതൽ 22395 കൂടി ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ടു.
 അന്നെ ഭിവസം ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ 904.

ഏകവിംശഃ സുതഃ = ഇരുപത്തൊന്നാംസുതം.

[യമരാവണയുദ്ധം=യമനം രാവണനുമായുള്ള യുദ്ധം.]

ഏവം സംചിന്ത്യ വിപ്രേന്ദ്രോ ജഗാമ ലഘുവിക്രമഃ
 ആഖ്യാതം തദ്യഥാവൃത്തം യമസ്യ സദനം പ്രതി.

1

“വിപ്രേന്ദ്രഃ ഏവം സംചിന്ത്യ, .	“ബ്രാഹ്മണഃശ്രേഷ്ഠനായ ഇപ്രകാരം [നാരദമുനി ദീപ്തമായാഃലാചിച്ച ശേഷം	തത് യഥാവൃത്തം ആഖ്യാതം	ആ നടന്ന സംഭവത്തെ ഉള്ളപോലെയാറിപ്പാൻ വേണ്ടി,
ലഘുവിക്രമഃ യമസ്യ	ശീശ്രുഗതിയാൻവനാ യമന്റെ അടുക്കൽ[യി	സദനം പ്രതി ജഗാമ.	യമപുരിയിലേക്കായി ചെന്നു.

അപശ്യത് സ യമം തത്ര ദേവമഗ്നിപുരസ്കൃതം
 വിധാനമുപതിഷ്ഠനം പ്രാണീനോ യസ്യ യാദൃശം.

2

“തത്ര സഃ യമം ദേവം അഗ്നി- പുരസ്കൃതം, യസ്യ	“അവിടെ അദ്ദേഹം യമദേവനെ അഗ്നീഭഗവാനെ സാ ക്ഷിയാക്കിയവനായി ഏതൊരു	പ്രാണിനഃ യാദൃശം വിധാനം ഉപതിഷ്ഠനം, അപശ്യത്.	പ്രാണിങ്ക് എപ്രകാരമുള്ള ശിക്ഷയോ അതിനെ വിധിക്കുന്നവനായും, കണ്ടു.
---	---	--	---

സ തു ദൃഷ്ട്വാ യമഃ പ്രാപ്തം മഹർഷിം തത്ര നാരദം
 അബ്രവീത് സുഖമാസീനമച്ഛമാവേദ്യ ധർമ്മതഃ.

3

“സഃ യമഃ, തത്ര നാരദം മഹർഷിം പ്രാപ്തം ദൃഷ്ട്വാ, തു	“ആ യമൻ, അപ്പോൾ നാരദമഹർഷിയെ വന്നെത്തിയിരിക്കുന്ന കണ്ട്, [വനായി ഉടനെ	ധർമ്മതഃ അച്ഛം അവേദ്യ, സുഖം അസീനം അബ്രവീത്.	വിധിപോലെ അച്ഛത്തെ സമർപ്പിച്ച്, സുഖമായി ഇരുന്നരുളിയ അദ്ദേഹ ത്തോടായി പ്രശ്നംചെയ്തു.
--	--	---	---

കച്ചിത് ക്ഷേമം തു ദേവേഷ് കച്ചിലമോ ന നശ്യതി
കീമാഗമനകൃത്യം തേ ദേവഗന്ധവ്ജസേവിത.

4

“ദേവേഷ്! “ദേവേഷ്!	ദേവഗന്ധവ്ജ- } ദേവന്മാരായും ഗന്ധവ്ജ
കച്ചിത് ക്ഷേമം? കശചിത്തന്നെയല്ല?	സേവിത! } ന്മാരായും സേവിക്കപ്പെ
ധർമ്മം ധർമ്മം	തു, ഇപ്പോൾ, [ദുഃഖമാവേ!
ന നശ്യതി } ബാധയറ്റതായിരിക്ക	തേ നിന്തിരുവടിയുടെ
കച്ചിത്? } നില്ലേ?	ആഗമനകൃത്യം ആഗമനോദ്ദേശം
	കിം? എന്താണാണു്?

അബ്രവീത് തു തദാ വാക്യം നാരദോ ഭഗവാന്തുഷിഃ
ശ്രുയതാമഭിധാസ്യാമി വിധാനം ച വിധീയതാം.

5

“ഭഗവാൻ “ഭഗവാനായ	ശ്രുയതാം; ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്ക
നാരദഃ ജ്ഞിഃ. നാരദമഹർഷി	പ്പെട്ടെ;
തു, ഇതുകേട്ട്,	തദാ അതിൽപിന്നെ
വാക്യം } ഇങ്ങിനെ മറുപടിയരു	വിധാനം ച വേണ്ടതെന്തെന്നും
അബ്രവീത്; } ളി;	വിധീയതാം. ആലോചിച്ചുകൊള്ള
‘അഭിധാസ്യാമി, ‘ഭജ സംഗതി പറയാം,	ട്ടെ.

ഏഷ നാമോ ഭഗഗ്രീവഃ പിതൃരാജ നിശാചരഃ
ഉപയാതി വശം നേതും വിക്രമൈസ്സപാം സുദുഷ്ജയം.

6

“പിതൃരാജ! “പിതൃപതേ!	തപാം അങ്ങയെ
ഏഷഃ ഭഗഗ്രീവഃ ഇതാ ഭഗഗ്രീവൻ	വിക്രമൈഃ പരാക്രമങ്ങളാൽ
നാമോ നിശാചരഃ എന്ന രാത്രിഞ്ചരൻ,	വശം നേതും തന്റെ അധീനത്തിലാ
സുദുഷ്ജയം ആരായും ജയിക്കപ്പെട്ട	ക്കുവാനായി
വാൻ കഴിയാത്ത	ഉപയാതി. വരികയാണു്.

ഏതേന കാരണേനാഹം തപരിതോ ഹ്യാഗതഃ പ്രഭോ
ദണ്ഡപ്രഹരണസ്യാദ്യ തവ കിം ന ഭവിഷ്യതി.

7

“പ്രഭോ! “സപാമിൻ!	ഭവിഷ്യതി ന? നേരിടുക?
ദണ്ഡ-	ഏതേന ഈ [ന്നെയാണു്
പ്രഹരണസ്ത്ര } ദണ്ഡധരനായ	കാരണേന ഹി കാരണംകൊണ്ടുത-
തവ, അദ്യ അങ്ങയ്ക്കു്, ഇപ്പോൾ	അഹം തപരിതഃ ഞാൻ ബദ്ധപ്പെട്ടു്
കിം എന്താണാണോ	ആഗതഃ. ഇങ്ങൊട്ടു പോന്നതു്.

ഏതസ്മിന്നന്തരേ ദൂരാംശ്രമന്തമിവോദിതം
ദദർ ഭീപ്തമായാന്തം വിമാനം തസ്യ രക്ഷസഃ.

8

“ഏതസ്മിൻ “ഈ	ദൂരത് ദൂരയായി
അന്തരേ, അവസരത്തിൽ,	ആയാന്തം വന്നുകൊണ്ടിരുന്നതു
ഉദിതം ഉദിച്ചുയരുന്ന	തസ്യ ആ [മായ
അംശ്രമന്തം ഇവ ആദിത്യനെപ്പോലെ	രക്ഷസഃ രാക്ഷസന്റെ
ഭീപ്തം പ്രകാശിക്കുന്നതും	വിമാനം ദദർ. വിമാനത്തെ കണ്ടു.

തം ദേശം പ്രഭയാ തസ്യ പുഷ്പകന്യ മഹാബലഃ
കൃതാ വിതിമിരം സർവ്വം സ്മിപം സോഭ്യവർത്ത.

9

“ മഹാബലഃ സഃ, തസ്യ പുഷ്പകന്യ പ്രഭയാ തം	“ അതിബലവാനായ ആ രാവണൻ, ആ പുഷ്പകവിമാനത്തി പ്രകാശത്താൽ [ന്റെ ആ	ദേശം സർവ്വം വിതിമിരം കൃതാ സ്മിപം അഭ്യവർത്ത.	പ്രദേശത്തെ - എല്ലാം അന്ധകാര രാമിതമാ ക്കിക്കൊണ്ട്, അടുത്തെത്തി.
--	--	--	--

സോഭ്യവർത് സുമഹാബാഹുർദശഗ്രീവസ്തതസ്തതഃ
പ്രാണിനഃ സുകൃതം കർമ്മ ഭജാനാംശ്ചൈവ ദൃഷ്ടതം.

10

“ സഃ സുമഹാബാഹുഃ ദശഗ്രീവഃ, തതഃ തതഃ പ്രാണിനഃ,	“ ആ മഹാഃയാഭാവാായ ദശഗ്രീവൻ, അവിടവിടെ പ്രാണികളെ,	സുകൃതം കർമ്മ ച ദൃഷ്ട്വതം ഏവ പാപഫലത്തേയും ഭജാനാം അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരി അപശ്യത്. കണ്ടു. [ക്കുന്നവരായി,	(തങ്ങളെ) പുണ്യഫല ത്തേയും
---	--	---	-----------------------------

അപശ്യത് സൈനികാംശ്ചാസ്യ യമസ്യാനുചരൈഃ സഹ
യമസ്യ പുരുഷൈരൂരഗ്രൈഃ പാരരൂപൈർഭയാനകൈഃ.

11

“ ഭയാനകൈഃ ഘോരരൂപൈഃ ഉരഗൈഃ അസ്യ	“ കാണുന്നവർക്കുള്ള നടുത്തുമാറ് ഘോരവടിവാൻവരും എല്ലിച്ച പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നതിൽ ജാഗരൂക ന്മാരുമായ ഈ	യമസ്യ അനുചരൈഃ പുരുഷൈഃ സഹ, യമസ്യ സൈനികാൻ ച അപശ്യത്.	യമന്റെ അനുചരന്മാരായ ആറുക്കോരഭയാനക യമന്റെ സൈന്യങ്ങളേയും കണ്ടു.
--	--	--	--

ദദൗ വദ്ധ്യമാനാംശ്ച ക്ലിശ്യമാനാംശ്ച ദേഹിനഃ
ക്രോശതശ്ച മഹാനാദം തീവ്രനിഷ്ഠനതത് പരാൻ
കൃമിഭിർക്ഷ്യമാണാംശ്ച സാരമേയൈശ്ച ദാരുണൈഃ.

12

“ ദേഹിനഃ വദ്ധ്യമാനാൻ ച. ക്ലിശ്യമാനാൻ. മഹാനാദം ക്രോശതഃ ച,	“ ആളുകളെ പീഡിക്കപ്പെടുന്നവരാ യും അതിനാൽ ക്ഷയിച്ചവരായി ഉച്ചുസ്വപരത്തിൽ നിലവിളിക്കുന്നവരാ യും,	തീവ്രനിഷ്ഠന- തത് പരാൻ ച ദാരുണൈഃ സാരമേയൈഃ കൃമിഭിഃ ച ക്ഷ്യമാണാൻ ച ദദൗ.	വല്ലാതെ കഷ്ടപ്പെട്ട് തെരഞ്ഞുവരാനും ഭയങ്കരങ്ങളായ നായ്ക്കുളാലും പുഴുക്കുളാലും കടിച്ചുതിന്നപ്പെടുന്ന വരായും കണ്ടു.
---	---	---	--

ശ്രോത്രായാസകരാ വാചോ വദതത്ത്വ ഭയാവഹഃ
 താത്പര്യമാണാൻ വൈതരണീം ബഹുശഃ ശോണിതോദകാം 13
 വാലുകാസു ച തപ്താസു തപ്യമാനാൻ മുഹൂർമുഹൂഃ
 അസിപത്രവനേ ചൈവ ഭിദ്യമാനാനയാമ്നികാൻ. 14
 രൗരവേ ക്ഷാരനദ്യോ ച ക്ഷരധാരാസു ചൈവ ഹി
 പാനീയം യാചമാനാശ്ച തൃഷിതാൻ ക്ഷധിതാനപി. 15
 ശവഭൂതാൻ കൃശാൻ ദീനാൻ വിവർണ്ണാൻ മുക്തമൂർധ്വജാൻ
 മലപങ്കധരാൻ മർത്യാൻ രൂക്ഷാശ്ച പരിധാവതഃ
 ദദൗ രാവണോ മാഗ്ധേ ശതശോഽഥ സഹസ്രശഃ 16

“അഥ രാവണഃ, മാഗ്ധേ,	“ആ സമയം രാവണൻ, വഴിയിൽ കണ്ണത്തു നേടത്തോളം ദൂരം	ക്ഷരധാരാസു മുച്ചുയറിയ മുനകളിൽ ഭിദ്യമാനാൻ ച, തുണ്ടുതുണ്ടായി മുറിക്ക പ്പെടുന്നവരായും, തൃഷിതാൻ ദാഹിച്ചു വലഞ്ഞുള്ള വരെ
അയാമ്നികാൻ മർത്യാൻ, ശതശഃ സഹസ്രശഃ	പാപകൃത്യങ്ങളെചെയ്ത മനുഷ്യരെ നൂറുകണക്കായും ആയിരക്കണക്കായും	ക്ഷാരനദ്യോ } ക്ഷാരനദിയിൽ തന്നെ ഏവ } പാനീയം } കുടിപ്പാൻ വെള്ളത്തെ യാചമാനാൻ } യാചിക്കുന്നവരായും ക്ഷധിതാൻ ച } വിശന്നു വലയുന്നവരെ രൗരവേ ഹി } രൗരവമെന്ന നരക ത്തിലും യാചിക്കുന്ന വരായും
ശ്രോത്രായാസ- കരാഃ ച ഭയാവഹാഃ ച	കണ്ണുകുറാരങ്ങളും ഭയങ്കരങ്ങളുമായ	കൃശാൻ ച നേർത്തവരായും ദീനാൻ ഏവ കുഴങ്ങിയവരായും വിവർണ്ണാൻ ച നിറം പകർന്നവരായും മുക്തമൂർധ്വജാൻ തലമുടി ചിന്നിയവ രായും
വാചഃ വദതഃ	വാക്കുകളെ പുലമ്പി ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവ രായും	മലപങ്കധരാൻ ചേറുംചളിയും പുരണ്ട വരായും
ശോണിതോദകാം വൈതരണീം ബഹുശഃ താത്പര്യമാണാൻ, തപ്താസു വാലുകാസു മുഹൂഃ മുഹൂഃ തപ്യമാനാൻ ച, അസിപത്രവനേ	ചോരവെള്ളം നിറഞ്ഞ വൈതരണീനദിയെ പലവാറ് കടക്കുന്നവരായും, ചൂടുപഴുത്തിരിക്കുന്ന പൊടിമണലിൽ കൂടെക്കൂടെ ഇടുവറുക്കപ്പെടുന്നവ രായും, വാളുകൾ വൃക്ഷങ്ങളാ യുള്ള വനത്തിൽ	രൂക്ഷാൻ അപി ചുക്കിവരണ്ട് പരിധാവതഃ ഓടുന്നവരായും ശവഭൂതാൻ ച ശവമായ് തീർന്നവ രായും ദദൗ. കണ്ടു.

കാശ്ചിച്ഛ ഗൃഹമുച്ഛേഷ്ട ഗീതവാദിത്രനിസ്തപനൈഃ
 പ്രമോദോനാനന്ദാക്ഷീദ്രാവണഃ സുകൃതൈഃ സ്തപകൈഃ. 17

“രാവണഃ	“രാവണൻ	ഗൃഹമുഖ്യേഷു	വിശേഷപ്പെട്ട ഭവന
കാംശ്ചിത് ച,	ചിലരെ മാത്രം,	ശീതവാദിത്വം	ശീതവാദ്യധ്വനിക
സ്വപകൈഃ	അവരവരുടെ	നിസ്വപനൈഃ	ഉത്സാഹം
സുതൃതൈഃ,	പുണ്യവിശേഷങ്ങളാൽ,	പ്രമോദമാനാൻ	ആനന്ദിക്കുന്നവരായി
		അഭാഷിതഃ.	വീക്ഷിച്ചു.

ഗോരസം ഗോപ്രഭാതാരോ ഹൃന്നാ ചൈവാനദായിനഃ

ഗൃഹാംശ്ച ഗൃഹഭാതാരഃ സ്വപകർമ്മഫലമസ്തതഃ 18

സുവണ്ണമണിമുക്താഭിഃ പ്രമോദിരലംകൃതാൻ
ധർമ്മികാനപരാസ്തത്ര ദീപ്യമാനാൻ സ്വതേജസാ
ദദർശ സുമഹാബാഹു രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ.

19

“സുമഹാബാഹുഃ “മഹാരഥനം	ഗോപ്രഭാതാരഃ	ഗോദാനം ചെയ്തവർ
രാക്ഷസാധിപഃ രാക്ഷസരാജാവുമായ	ഗോരസം ഹി,	പാലിനേയും,
രാവണഃ, രാവണൻ,	അന്നദായിനഃ	അന്നദാനം ചെയ്തവർ
ധർമ്മികാൻ ധർമ്മിഷ്ഠനുമായ	അന്നം ഏവ,	അന്നത്തേയും,
അപരാൻ, മറ്റു ചിലരെ,	ഗൃഹഭാതാരഃ	ഗൃഹദാനം ചെയ്തവർ
സ്വതേജസാ അവരുടെ തേജസ്സുകൊണ്ടു	ഗൃഹാൻ ച,	ഭവനങ്ങളെയും
ദീപ്യമാനാൻ, പ്രകാശിക്കുന്നവരായി,	സുവണ്ണമണി-}	സ്വപ്നം, രത്നം, നന്മ
തത്ര അവിടെ	മുക്താഭിഃ }	ത്ത് എന്നവയുണ്ടു
സ്വകർമ്മഫലം തങ്ങളുടെ കർമ്മഫലങ്ങളെ	പ്രമോദിഃ ച	ധർമ്മപത്നികളോടുംകൂടി
അശ്നതഃ, അനുഭവിക്കുന്നവരായി	അലംകൃതാൻ	അനുഭവിക്കുന്നവരായി
	ദദർശ.	കണ്ടു.

തതസ്താൻ ദീപ്യമാനാംശ്ച കർമ്മഭിർഭാഷ്യതൈഃ സ്വപകൈഃ

രാവണോ മോചയാമാസ വിക്രമേണ ബലാഭ്ബലി.

20

“തതഃ	“അഃപ്പാരം	ദീപ്യമാനാൻ	അത്തൽപ്പെടുന്ന
ബലി രാവണഃ, ബലിഷ്ഠനായ രാവണ		താൻ	അവരെ
സ്വപകൈഃ അവരവരുടെ [ൻ,		വിക്രമേണ	നിജപരാക്രമത്താൽ
ഭീഷ്മകൃതൈഃ } പാപഫലങ്ങളാൽ		ബലാഭ്ബലി ച	ബലാപ്തമാരായിത്ത
കർമ്മഭിഃ . }		മോചയാമാസ.	മോചിപ്പിച്ചു. [നെ

പ്രാണിണാ മോചിതാസ്തേന ദശഗ്രീവേണ രക്ഷസാ

സുഖമാപ്തമുത്തമം തേ ഹൃതക്തിതമചിന്തിതം.

21

“തേന	“ആ	അചിന്തിതം	അപ്രതീക്ഷിതവും
രക്ഷസാ രാക്ഷസനായ		അതക്തിതം ഹി	യാദൃക്കീകൃതമായ്
ദശഗ്രീവേണ ദശഗ്രീവനാൽ		സുഖം,	സുഖത്തെ,
മോചിതാഃ മോചിക്കപ്പെട്ട		മുത്തമം	അല്പനരം
തേ പ്രാണിനഃ, ആ ആളുകൾ,		ആ പുഃ.	അനുഭവിച്ചു.

പ്രേതേഷു മുച്യമാനേഷു രാക്ഷസേന മഹീയസാ
പ്രേതഗോപാഃ സുസംക്രൂഢാ രാക്ഷസേന്ദ്രമഭിഭുവൻ.

22

“പ്രേതേഷു മഹീയസാ രാക്ഷസേന മുച്യമാനേഷു,	“പ്രേതങ്ങൾ ഉഷ്ണക്കുറിയ രാക്ഷസനാൽ മോചിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന രം,	പ്രേതഗോപാഃ സുസംക്രൂഢാഃ രാക്ഷസേന്ദ്രം അഭിഭുവൻ.	പ്രേതരാക്ഷകന്മാർ ഏറ്റവും കപിതരായി രാക്ഷസശപരനെ ഏറ്റെടുത്തു.
---	---	--	---

തേ പ്രാസൈഃ പരിഘ്വൈഃ ശൂലൈർമുസലൈഃ ശക്തിതോമരൈഃ
പുഷ്പകം സമവഷ്ഠന്ത ശൂരാഃ ശതസഹസ്രശഃ.

23

“തേ ശൂരാഃ പുഷ്പകം പ്രാസൈഃ പരിഘ്വൈഃ ശൂലൈഃ	“ആ ശൂരന്മാർ പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കുന്തങ്ങൾകൊണ്ടും ഇരിമ്പുചയ്ക്കുകൾകൊ ണ്ടും ശൂലങ്ങൾകൊണ്ടും	മുസലൈഃ ശക്തി- തോമരൈഃ ശതസഹസ്രശഃ സമവഷ്ഠന്ത.	മുസലങ്ങൾകൊണ്ടും വേലുകൾ, ഏർക്കുന്ത ങ്ങൾ എന്നവകൊണ്ടും ന്തറുക്കണക്കായും ആ യിരക്കണക്കായും ചൊരിഞ്ഞു.
---	---	---	--

തസ്യാസനാനി പ്രാസാദാൻ വേദികാസ്തോരണാനി ച
പുഷ്പകസ്യ ബഭഞ്ജുസ്തേ ശീഘ്രം മധുകരാ ഇവ.

24

“തേ, തസ്യ പുഷ്പകസ്യ അസനാനി പ്രാസാദാൻ വേദികാഃ	“അവർ, ആ പുഷ്പകവിമാനത്തിലു ത്തരണങ്ങളേയും [ജ മേടകളേയും തിണ്ണുകളേയും	തോരണാനി ച തോരണവാതിലുകളേ യും, മധുകരാഃ ഇവ, തേനീച്ചകളെന്നപോ ലേ, ശീഘ്രം ഒരു നൊടിയിടകൊണ്ടു് ബഭഞ്ജുഃ. തകർത്തു.
---	--	---

ദേവനീഷ്ഠാനഭൂതം തദപിമാനം പുഷ്പകം മൃഗേ
ഭജ്യമാനം തഥൈവാസീദക്ഷയം ബ്രഹ്മതേജസാ.

25

“മൃഗേ ഭജ്യമാനം ദേവനീഷ്ഠാനഭൂതം തത് പുഷ്പകവിമാനം	“പോരിൽ തകർക്കപ്പെടുന്ന ദേവനീഷ്ഠാനഭൂതം ദേവനീഷ്ഠിതമായ ആ പുഷ്പകവിമാനം,	ബ്രഹ്മതേജസാ അക്ഷയം, തഥാ ഏവ അസീത്.	ബ്രഹ്മാവിന്റെ വരപ്ര സാദത്താൽ ഒരു ഭക്തും തട്ടാത്തതാ യി, മുൻപോലെത്തന്നെ വിലസി.
--	---	--	---

അസംഖ്യാ സുമഹദ്യാസീത് തസ്യ സേനാ മഹാത്മനഃ
ശൂരാണാമുഗ്രയാതുണാം സഹസ്രാണി ശതാനി ച.

26

“ മഹാത്മനഃ	“ മഹാത്മാവായ	ശുരാണാം	ശുരന്മാരുടെ സംഖ്യയും
തസ്യ	ആ യമധർമ്മരാജാ	ശതാനി	നൂറുകണക്കായും
സേനാ,	സൈന്യം, [വിന്റെ	സഹസ്രാണി	ആയിരക്കണക്കായും
സുമഹതീ	വമ്പിച്ചതായും		ഉജ്ജതായി
അസംഖ്യാ	എണ്ണമറ്റതായും		
ആസീത് ;	ഇരുന്നീരുന്നു ;		
ഉഗ്രയാത്മണാം	ഭയങ്കരമാംവണ്ണം എ	ച.	{ അപ്രകാരംതന്നെ എ
	തിക്കുന്ന		ണ്ണിയാലൊടുങ്ങാത്ത
			തായിരുന്നു.

തതസ്തേ സചിവാസ്തസ്യ യഥാകാമം യഥാബലം
അയുധ്യന്ത മഹാവിരാഃ സ ച രാജാ ഭശാനനഃ.

27

“ തതഃ	“ അപ്പോൾ	തേ	ആ
സഃ രാജാ	ആ രാജാവായ .	സചിവാഃ ച,	മന്ത്രിമാരും,
ഭശാനനഃ,	രാവണനും,	യഥാകാമം	ഇഷ്ടംപോലെ
മഹാവിരാഃ	മഹാവിരന്മാരായ	യഥാബലം	കൈയ്യുക്കുകയ്ക്കൊണ്ട്
തസ്യ	അവന്റെ	അയുധ്യന്ത.	പൊരുതി.

തേ തു ശോണിതദിശ്യാംഗാഃ സർവ്വശസ്ത്രസമാഹതാഃ
അമാത്ര്യാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ ചക്രരായോധനം മഹത്.

28

“രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ “രാക്ഷസേശ്വരന്റെ	ശോണിത-	} രക്തംപുരണ്ടു ശരീര
തേ ആ	ദിഗ്യാംഗാഃ	
അമാത്ര്യാഃ മന്ത്രിമാർ	തു	എന്നിടം
സർവ്വശസ്ത്ര-	} എല്ലാ ആയുധങ്ങളും	മഹത് വമ്പിച്ച
സമാഹതാഃ		ആയോധനം ചക്രഃ. പോർചെയ്തു.

അന്യോന്യം തേ മഹാഭാഗാ ജഘ്നന്ഃ പ്രഹരണൈർഭ്രശം
യമസ്യ ച മഹാബാഹോ രാവണസ്യ ച മന്ത്രിണഃ.

29

“ മഹാബാഹോ!	“ മഹാബാഹുവായു	മഹാഭാഗാഃ ച,	പേർകൂട്ട വീരന്മാരും,
രാവണസ്യ	രാവണന്റെ[ജോലേ!	പ്രഹരണൈഃ	ആയുധങ്ങൾകൊണ്ട്
തേ	ആ	അന്യോന്യം	തമ്മിൽ തമ്മിൽ
മന്ത്രിണഃ ച,	മന്ത്രിമാരും,	ഭ്രശം	അതികഠിനമായി
യമസ്യ	യമന്റെ	ജഘ്നന്ഃ.	പ്രഹരിച്ചു.

അമാത്ര്യാസ്താംസ്തു സംത്ര്യാജ്യ യമയോധാ മഹാബലാഃ
തഥേവ ചാഭ്യധാവന്ത ശൂലവഷ്ണർഭശാനനം

30

“ മഹാബലാഃ	“ അതിശക്തരായ	സംത്ര്യാജ്യ,	വിഭജിച്ചു,
യമയോധാഃ,	യമഭടന്മാർ,	തം	ആ
താൻ	ആ	ഭശാനനം ഏവ	ഭശാസ്യനെത്തന്നെ
അമാത്ര്യാൻ	സചിവന്മാരെ	ശൂലവഷ്ണഃ ച	ശൂലവഷ്ണർകൊണ്ട്
തു	ആ സ്ഥിതിയിൽ	അഭ്യധാവന്ത.	ഏറ്റടുത്തു.

തതഃ ശോണിതദിശ്യാംഗഃ പ്രഹാരൈർജ്ജുരീകൃതഃ
ഹൃല്ലാശോക ഇവാഭാതി പുഷ്പക രാക്ഷസാധിപഃ.

31

“രാക്ഷസാധിപഃ “രാക്ഷസേശ്വരൻ, പുഷ്പക പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ തതഃ, ആ സമയം, പ്രഹാരൈഃ പ്രഹാങ്ങളാൽ ജ്ജ്വരീകൃതഃ ദേഹം തകർക്കപ്പെട്ടവ നായി	ശോണിത- } രക്തംപുറഞ്ഞ് ശരീർ ദിഗ്യാംഗഃ, } തോടുകൂടിയവനായി, ഹൃല്ലാശോകഃ } വികസിച്ച അശോക ഇ വ } വൃക്ഷമെന്നപോലെ ആഭാതി. പരിശോഭിക്കുകയായി.
---	--

സ തു ശുഭഗദാപ്രാസാൻ ശക്തിതോമരസായകാൻ
മുസലാനി ശിലാ വൃക്ഷാൻ മുദോചാസ്രബലാദ്ബലി.

32

“ബലി സഃ, “ബലശാലിയായ അവൻ, ശുഭഗദാ- } ശുഭങ്ങളേയും ഗദക പ്രാസാൻ } ഭേദം കണ്ടങ്ങളേയും ശക്തിതോമര- } വേലുകളേയുംതോമര സായകാൻ } ങ്ങളേയും ബാണങ്ങ ഭേദം	മുസലാനി ഉലക്കുകളേയും ശിലാഃ പാറകളേയും വൃക്ഷാൻ തു വൃക്ഷങ്ങളേയും അസ്രബലാത് അസ്രപ്രഭാവത്താൽ മുദോച. ചൊരിഞ്ഞു
---	---

തത്രണാം ച ശിലാനാം ച ശസ്ത്രാണാം ചാതിദാരുണാം
യമസൈന്യേഷു തദപ്തം പപാതാതിദയങ്കരം.

33

“തത്രണാം ച “വൃക്ഷങ്ങളുടേയും ശിലാനാം ച പാറകളുടേയും ശസ്ത്രാണാം ച ആയുധങ്ങളുടേയും തത് ആ വഷം, മാരി,	യമസൈന്യേഷു ധർമ്മരാജാവിന്റെ സൈന്യങ്ങളിൽ അതിദാരുണം അതിഘോരമായും അതിഭയങ്കരം മഹാഭയങ്കരമായും പപാത. പതിച്ചു.
--	---

താംസ്തേ സർപ്പാൻ വിനിർദ്വിദ്യ തദസ്രമപഹത്യ ച
ജഹ്നുസ്തേ രാക്ഷസം ഘോരമേകം ശതസഹസ്രശഃ.

34

“തേ, “അവൻ, താൻ സർപ്പാൻ ആയവയെ എല്ലാം വിനിർദ്വിദ്യ, ധൂളിയാക്കി, തദസ്രം ച അവന്റെ അസ്രഭത്ത അപഹത്യ, വിലക്കി, [യും	ഘോരം ഭൂഷ്ടനായ രാക്ഷസം രാക്ഷസനെ ഏകം തു ഒരുവനെത്തന്നെ ശതസഹസ്രശഃ ലക്ഷക്കണക്കായി ജഹ്നുഃ. പ്രഹരിച്ചു.
--	--

പരിവായ് ച തം സർപ്പേ ശൈലം മേഘോത്കരാ ഇവ
ദിന്ദിപാലൈശ്ച ശുഭൈശ്ച നിരക്തപാസമപോമയൻ.

35

“സർപ്പേ ച, “എല്ലാവരമൊന്നിച്ച് ശൈലം ഒരു മലയെ മേഘോത്കരാഃ മേഘസമൂഹങ്ങൾ ഇവ എന്നപോലെ തം ച അവനൊരുത്തനെത്തന്നെ	പരിവായ്, ചുഴന്നുകൊണ്ട്, ദിന്ദിപാലൈഃ കവണകൾകൊണ്ടും ശുഭൈഃ ച ശുഭങ്ങൾകൊണ്ടും നിരക്തപാസം വീഴ്ചമുട്ടമാറ് അപോമയൻ. പ്രഹരിച്ചു.
--	---

വിമുക്തകവചഃ ക്രുദ്ധഃ സിക്തഃ ശോണിതവിസ്രവൈഃ
തതഃ സ പുഷ്പകം തൃക്തപാ പൃഥിവ്യാമവതിഷ്ഠത.

36

“ക്രുദ്ധഃ സഃ, തതഃ വിമുക്തകവചഃ ശോണിത- വിസ്രവൈഃ	“അരിശമുറുകൊണ്ട അവൻ, അപ്പാരം കവചം പോയവനായി രൂധിരധാരകളാൽ	സിക്തഃ, പുഷ്പകം തൃക്തപാ, പൃഥിവ്യാം അവതിഷ്ഠത	നനയ്ക്കുപ്പെട്ടവനായി, പുഷ്പകവിമാനത്തെ വെടിഞ്ഞ്, ഭൂമിയിൽ നിലയായി.
--	--	---	--

തതഃ സ കാമുകീ ഖാണീ സമരേ ചാഭിവർത്ത
ലബ്ധസംജ്ഞാ മുഹൂർത്തേന ക്രുദ്ധസ്തസ്മൈ യഥാടനകഃ.

37

“സഃ ക്രുദ്ധഃ, മുഹൂർത്തേന	“ആ മുർഖൻ, ഒരു മുഹൂർത്തനേരംകൊ ണ്ട് ഖോധം തെളിഞ്ഞവ തസ്മൈ;	തതഃ കാമുകീ ഖാണീ ച സമരേ അനുകഃ യഥ അഭിവർത്ത.	അതിൽപിന്നെ വില്ലത്തി ശരം കയ്യാണ്ടവനാ പോരിൽ [യിതന്നെ യമന്നപോലെ, എതിർത്തു.
--------------------------------	---	--	---

തതഃ പാശുപതം ദിവ്യമസ്രം സന്ധായ കാമുകേ
തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി താനുക്തപാ തച്ചാപം വിചക്ഷ്ഠ സഃ.

38

“സഃ തതഃ ദിവ്യം പാശുപതം അസ്രം കാമുകേ സന്ധായ,	“അവൻ, അപ്പാരം ദിവ്യമായ പാശുപതാസ്രത്തെ വില്ലിൽ തൊടുത്ത്,	താൻ തിഷ്ഠ തിഷ്ഠ ഇതി ഉക്തപാ, തത് ചാപം വിചക്ഷ്ഠ.	അവരോടായി { ‘നില്ല, നില്ലെ’ന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട്, ആ ചാപത്തെ വലിച്ചു.
---	--	--	--

ആകണ്ഠാത് സ വികൃഷ്ടാഥ ചാപ്മിത്രാരിരാഹവേ
മുമോച തം ശരം ക്രുദ്ധസ്രിപരേ ശങ്കരോ യഥാ.

39

“ഇന്ദ്രാരിഃ സഃ, ആഹവേ ക്രുദ്ധഃ, തം ചാപം ആകണ്ഠാത്	“ഇന്ദ്രശത്രുവായ അവൻ, പോരിൽ കുപിതനായി, ആ വില്ലിനെ കാതോളം	വികൃഷ്ട, ശങ്കരഃ ത്രിപരേ യഥാ, ശരം അഥ മുമോച.	വലിച്ചു, രക്തഗവാൻ മുപ്പുരങ്ങളിൽ എന്നപോലെ, ഖാണത്തെ ആ സമയം പ്രയോഗിച്ചു.
---	---	--	---

തസ്യ രൂപം ശരസ്യാസിദിധുമജപാലമണ്ഡലം
വനം ഭവിഷ്യതാ ഘമേമ ഭാവാഗേരിവ മുർച്ഛിതഃ.

40

“ഘമേമ വനം മുർച്ഛിതഃ ഭവിഷ്യതഃ ഭാവാഗേഃ ഇവ	“വേനൽക്കാലത്തിൽ വനത്തെ വെണ്ണിരായി ചുട്ടെരിക്കുന്ന കാട്ടുതീയിൽനിന്നെ	തസ്യ ശരസ്വ രൂപം, വിധുമജപാല- മണ്ഡലം ആസീത്.	ആ ബാണത്തിന്റെ ശക്തി, പുകയില്ലാതെ ചുട്ടു ന്ന അഗ്നിജപാലയായി വിളങ്ങി.
---	---	--	---

ജപാലാമാലീ സ തു ശരഃ ക്രവ്യാദാനുഗതോ രണേ
മുക്തോ ഗുല്മാൻ ദ്രമാംശ്ചാപി ഭസ്മ കൃതപാ പ്രധാവതി.

41

“രണേ ക്രവ്യാദാനു- ഗതഃ അപി മുക്തഃ തു സഃ ശരഃ,	“പോരിൽ രാക്ഷസന്റെ ഇഷ്ടം പോലെ ചെല്ലുന്നതാ എയ്യപ്പെട്ടതായ [യി ആ ബാണം,	ജപാലാമാലീ ഗുല്മാൻ ദ്രമാൻ ച ഭസ്മ കൃതപാ പ്രധാവതി.	ചക്രജപാലയോടു കൂടി യതായി, ചെടിക്കുത്തുകുളയും വൻവൃക്ഷങ്ങളേയും വെണ്ണിരാക്കിക്കൊണ്ട് പായുകയായി.
--	--	---	--

തേ തസ്യ തേജസാ ദശാഃ സൈന്യാ വൈവസപതസ്യ തു
രണേ തസ്മിൻ നിപതിതാ ദാവദശാ നഗാ ഇവ.

42

“തസ്മിൻ രണേ, തു, വൈവസപതസ്യ യമന്റെ തേ സൈന്യാഃ, ആ സൈന്യങ്ങൾ, തസ്യ	“ആ പോരിൽ, ആ സമയം, യമന്റെ ആ സൈന്യങ്ങൾ, അതിന്റെ	തേജസാ ദശ്ഃ ദാവദശ്ഃ നഗാഃ ഇവ, നിപതിതാഃ.	വീര്യത്താൽ ഭവിപ്പിക്കപ്പെട്ടവയായി കാട്ടുതീയിനാൽ വെണ്ണി രാക്കപ്പെട്ട വൃക്ഷങ്ങളെന്നപോലെ നശിച്ചുതുടങ്ങി.
--	--	---	--

തതസ്തു സചിവൈഃ സാലം രാക്ഷസോ ഭീമവിക്രമഃ
നനാദ സുമഹാനാദം കമ്പയന്നിവ മേദിനീം.

43

“തതഃ ഭീമവിക്രമഃ രാക്ഷസഃ, മേദിനീം തു	“അച്ഛോരം അതിപരാക്രമശാലി രാക്ഷസൻ, [യായ ഭീമണ്ഡലത്തെയോ കലം	കമ്പയൻ ഇവ, കലുക്കമാറ്, സചിവൈഃ സാലം, സുമഹാനാദം നനാദ.”	മന്ത്രിമാരോടു കൂടി, വമ്പിച്ച ഘോഷം മുഴക്കി.”
--	---	--	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകധിംശഃ സഗ്ഗ്ഃ = ഇരുപത്തൊന്നാംസഗ്ഗ്ഃ സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21534; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 810.

ദാവിംശഃ സ്കൃഃ = ഇരുപത്തിരണ്ടാംസ്കൃം.

[യമവിജയഃ=യമന്റെ വിജയം.]

സ തസ്യ തു മഹാനാഭം ശൂതപാ വൈവസ്വതോ യമഃ
ശരം വിജയിനം മേനേ സ്വബലസ്യ ച സംക്ഷയം.

1

“വൈവസ്വതഃ “സൂർ്യപുത്രനായ	ശരം	ശരൂവിനെ
സഃ	ആ	ജയം നേടിയവനെന്നും
യമഃ,	യമൻ,	സ്വബലസ്യ
തസ്യ	ആ രാവണന്റെ	തന്റെ സൈന്യത്തി
മഹാനാഭം	ഭയങ്കരഭാഷാജ്ഞെ	നം
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	സംക്ഷയം ച
തു,	ആ സമയം,	നാശംപറ്റിയിരിക്കുന്നു
		വെന്നും,
		മേനേ.
		അറിഞ്ഞു.

സ ഹി യോധാൻ ഹതാൻ മതപാ ക്രോധസംരക്തഭോചനഃ
അബ്രവീത്തപരിതം സൂതം രഥോഽയമുപനീയതാം.

2

“സഃ,	“അഭ്യുഹം,	സൂതം	സാരഥിയെ നോക്കി
ഹതാൻ	വധിക്കപ്പെട്ട	‘അയം	‘ഇ
യോധാൻ	ഭടന്മാരെ	രഥഃ ഹി	തേർതന്നെ
മതപാ,	ജാത്,	തപരിതം	വേഗത്തിൽ
ക്രോധ-	} കോപത്താൽ തുടങ്ങി	ഉപനീയതാം,	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടെട്ടെ,
സംരക്ത-		അബ്രവീത്.	എന്ന് ആജ്ഞാപിച്ചു.
ഭോചനഃ			

തസ്യ സൂതോ രഥം ദിവ്യമുപസ്ഥാപ്യ മഹാസ്വനം
സ്ഥിതഃ സ ച മഹാഭയോ ആരോഹ മഹാരഥം
പാശമുദ്ഗരഹസ്തശ്ച മൃത്യുസ്സന്യാഗ്രതഃ സ്ഥിതഃ.

3

“തസ്യ	“അഭ്യുഹത്തിന്റെ	മഹാരഥം	ദിവ്യരഥത്തിൽ
സൂതഃ,	സാരഥി,	ച ച	തൽക്ഷണം തന്നെ
മഹാസ്വനം	വൻ മുഴക്കമാണ്	ആരോഹ;	കയറി;
ദിവ്യം	ദിവ്യമായ	തസ്യ	അഭ്യുഹത്തിന്റെ
രഥം	യുദ്ധരഥത്തെ	അഗ്രതഃ	പുരോഭാഗത്തായി
ഉപസ്ഥാപ്യ,	അടുത്തു കൊണ്ടുവന്നു	മൃത്യുഃ	മൃത്യുഭവനം
സ്ഥിതഃ;	നിൽക്കി,	} പാശമുദ്ഗര-	} പാശവും ഇരുമ്പുചങ്ങ
മഹാഭയോ	തയ്യായി നിന്നു;		
സഃ,	മഹാഭയോസ്യപിയായ	ഹസ്തഃ	യും കൈയ്ക്കൊണ്ടുവ
	യമൻ,	സ്ഥിതഃ.	നായി
			നില്ക്കൊണ്ടു.

യേന സംക്ഷിപ്യതേ സർവ്വം ത്രൈലോക്യമിദമവ്യയം
കാലദണ്ഡസ്തു പാർവണ്യേന മൂർത്തിമാൻ സ്വന്ദനോത്തമേ
യമപ്രഹരണം ദിവ്യം പ്രദഹന്നിവ തേജസാ.

4

“യേന ഇദം . ത്രൈലോക്യം സർവ്വം, അവ്യയം ദിവ്യം യമപ്രഹരണം	“യാതൊരു ആ മൃത്യു ഈ [വിനാലാണ് ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും, ശാശ്വതവും അത്യാശ്ചര്യകരവുമായ യമന്റെ ശിക്ഷയ്ക്കുയീ നപ്പെട്ടതായി	സംക്ഷിപ്യതേ; നശിപ്പിക്കപ്പെടുന്നത്; തേജസാ തേജസ്സുകൊണ്ട് പ്രദഹൻ ഇവ അഗ്നിയെപ്പോലെയുള്ള കാലദണ്ഡം തു യമദണ്ഡവും മൂർത്തിമാൻ, മൂർത്തിമത്തായി, സ്വന്ദനോത്തമേ ഉത്തമമായ രഥത്തിൽ പാർവണ്യം. അരികത്തായിവർത്തിച്ചു.
---	---	---

തസ്യ പാർവണ്യേ നിശ്ചിതം കാലപാശാഃ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ
പാവകസ്സർസങ്കാശാഃ സ്ഥിതോ മൂർത്തശ്ച മുദ്ഗരാഃ.

5

“തസ്യ പാർവണ്യേ കാലപാശാഃ നിശ്ചിതാഃ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ;	“അതിന്റെ എല്ലാ ഭാഗങ്ങളിലും ച കാലപാശങ്ങൾ [ററും തിങ്ങി നിന്നിരുന്നു; } തിങ്ങി നിന്നിരുന്നു;	പാവകസ്സർ- } തൊട്ടാൽ തീ പോലെ സങ്കാശാഃ } യുള്ള മുദ്ഗരാഃ ച മുരത്തടിയും മൂർത്താഃ മൂർത്തികരിച്ചതായി സ്ഥിതാഃ. നിന്നിരുന്നു.
---	---	---

തതോ ലോകത്രയം ക്ഷുബ്ധമകമ്പന്ത ദിവൈരകസഃ
കാലം ദൃഷ്ട്വാ തഥാ ക്രുദ്ധം സർവ്വലോകഭയാവഹം.

6

“കാലം തഥാ ക്രുദ്ധം സർവ്വലോക- ഭയാവഹം	“യഥാമർരാജാവിനെ അപ്രകാരം കുപിതനായിരിക്കുന്നവ നായും } സകല ലോകഭയങ്കര നായും	ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ട്, തതഃ ആ സമയം ലോകത്രയം മൂന്നു ലോകങ്ങളും ക്ഷുബ്ധം; ക്ഷോഭിച്ചു; ദിവൈരകസഃ ദേവന്മാരും അകമ്പന്ത. നടുങ്ങിപ്പോയി.
---	--	---

തതഃ പ്രചോദയൻ സുതസ്താനശ്ചാൻ യധിരപ്രഭാൻ
പ്രയയൗ ഭീമസന്നാഭോ യത്ര രക്ഷഃപതിഃ സ്ഥിതഃ

7

“തതഃ സുതഃ, യധിരപ്രഭാൻ താൻ അശ്ചാൻ, ഭീമസന്നാഭഃ	“അപ്പോൾ സാരഥി, ചോരനിറമാൻ ആ കുതിരകളെ, ഉച്ചത്തിൽ ആത്ത്	പ്രചോദയൻ, ഉത്സാഹപ്പെടുത്തിക്കൊ ണ്ട് തെളിക്കുന്നവനാ രക്ഷഃപതിഃ രാക്ഷസരാജാവ് [യി യത്ര സ്ഥിതഃ ഉണ്ടായിരുന്ന സ്ഥല ത്തേക്കായി പ്രയയൗ. വേഗത്തിൽ ചെന്നു.
---	---	--

[ഗായത്രി 29-ാം അക്ഷരം ഈ ശ്ലോകത്തിലെ ഒന്നാം പാദത്തിൽ വിന്യസിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

(ഗോ. രാ.)]

മുഹൂർത്തേന യഥാ തേ തു ഹയാ ഹരിഹരയോപമാഃ
പ്രാപയന്മനസസ്തപ്താ യത്ര തത്പ്രസ്തുതം രണം.

8

“ഹരി- ഹരയോപമാഃ മനസഃ തുച്ഛാഃ തേ ഹയാഃ, മുഹൂർത്തേന,	} “ഇന്ദ്രന്റെ കുതിര കളൊത്തവയും മനോവേഗത്തെയ്ത് തുച്ഛങ്ങളായവയുമായ ആ കുതിരകൾ, ഒരു റ്റോടിയിടകൊണ്ട്	പ്രസ്തുതം	ഉടനെ ഉണ്ടാവേണ്ട
		തത്	ആ [തായ
		രണം	യുദ്ധം
		യത്ര തു	എവിടേയോ ആ ദിക്കി
		യഥാ	യഥാ [ലേക്കായി
		പ്രാപയൻ.	എത്തിച്ചു.

ദൃഷ്ട്വാ തഥൈവ വികൃതം രഥം ദൃശ്യസമനപിതം
സചിവാ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ സഹസാ വിപ്രദുഃഖഃ.

9

“രാക്ഷസേന്ദ്രസ്യ സചിവാഃ, തഥാ ദൃശ്യസമനപിതം ദൃശ്യഭവതഃയാദൃകി യത്രം	} “രാക്ഷസേശ്വരന്റെ മന്ത്രിമാർ, അപ്രകാരം ദൃശ്യസമനപിതം യത്രം	വികൃതം	{ ഇതുവരെ കാണപ്പെടാ ത്തതായി ആശ്ചര്യകര മായിരിക്കുന്നതുമായ രഥം ദൃഷ്ട്വാ ഏവ, തേരിനെ കണ്ട ഉട സഹസാ പെട്ടെന്ന് [നെ, വിപ്രദുഃഖഃ. പിൻതിരിച്ചു.

ലഘുസത്വതയാ തേ ഹി നഷ്ടസംജ്ഞാ ഭയാദിതാഃ
നേഹ യോദ്ധും സമത്ഥാ സു ഇത്യുക്തവാ പ്രയയുദിശഃ.

10

“തേ ഹി ലഘുസത്വതയാ ഭയാദിതാഃ, നഷ്ടസംജ്ഞാഃ ‘ഇഹ	} “അവരാകട്ടെ, യൈശ്വക്കരവിനാൽ ഭയപരവശരായി, ബോധം നശിച്ചവരായി ‘ഇവിടെ	യോദ്ധും	യുദ്ധംചെയ്യാൻ
		ന സമത്ഥാഃ സു,	‘നമുക്ക് കഴിവില്ല,’
		ഇതി ഉക്തവാ,	എന്ന് പറഞ്ഞ്,
		ദിശഃ	പലദിക്കുകളിലേക്കും
		പ്രയയുഃ.	പാഞ്ഞുപായ്ക്കുളഞ്ഞു.

സ തു തം താദൃശം ദൃഷ്ട്വാ രഥം ലോകഭയാവഹം
നാക്ഷഭ്യത ഭശഗ്രീവോ ന ചാപി ഭയമാവിശത്.

11

“സഃ ഭശഗ്രീവഃ തു ലോകഭയാവഹം താദൃശം തം	} “ആ ഭശകണ്ഠനാകട്ടെ ലോകഭയകരമായ അപ്രകാരമുള്ള ആ	രഥം ദൃഷ്ട്വാ ച	രഥത്തെ കണ്ടിട്ടും
		ഭയം നാവിശത്	ഭയപ്പെട്ടതായില്ല
		അപി	എന്നതന്നെയല്ല
		ന അക്ഷഭ്യത.	കുലുങ്ങിയതുമില്ല.

സ തു രാവണമാസാദ്യ വ്യസജ്ജ്വലക്തിതാമരാൻ
യഥോ മമ്മാണി സക്രോദ്ധോ രാവണസ്യാപകൃന്തത

12

“സഃ യഥഃ സംക്രമഃ, രാവണം അസദ്യ,	} “ആ യഥൻ അരിശംപൂണ്ടവനായി, രാവണനെ ഏറ്റുടുത്ത്,	ശക്തിതാമരാൻ	വേലുകൾ ഉയരും ഏർക്ക ത്തങ്ങളെയും
		വ്യസജ്വലക്തിതഃ ;	പ്രയോഗിച്ചു ;
		രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
		മമ്മാണി തു	മമ്മസ്ഥാനങ്ങളെത്ത
		ഉപകൃന്തത.	കീറി. [നെ

മമസു ഛിദ്യമാനേഷു രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ
സഹസ്രസ്ഥൈരഭജം ഘോരാം ഭിദ്യമാന ഇവാചലഃ.

13

“രാക്ഷ- സേശ്വരഃ	}	“രാക്ഷസരാജാവായ	ഭജം	വേദനയെ
രാവണഃ,		രാവണൻ,	സഹൻ,	സഹിച്ചുകൊണ്ട്,
മമസു		മമസ്ഥലങ്ങളിൽ	ഭിദ്യമാനഃ	പിളർക്കപ്പെടുന്ന
ഛിദ്യമാനേഷു,		പിളർക്കപ്പെട്ടിട്ടും,	അചലഃ ഇവ	പശ്ചാത്തന്നപോലെ
ഘോരാം		അത്യഗ്രമായ	തസ്ഥൈര.	ഉറച്ചു നിന്നു.

രാവണസ്തു തതഃ സ്വസ്ഥഃ ശരവഷം മുദോച ഹ
തസ്തിൻ വൈവസ്വതരഥേ തോയവഷ്മിവാംബുഭഃ.

14

“തതഃ,	“അനന്തരം,	അംബുഭഃ	മേഘങ്ങൾ
രാവണഃ	രാവണൻ	തോയവഷം	ജലധാരയെ
സ്വസ്ഥഃ തു,	ഒരു കേടും തട്ടാത്തവ	ഇവ,	എന്ന പോലെ,
തസ്തിൻ	ആ [നായ്ക്കനെ,	ശരവഷം	ശരമാരി
വൈവസ്വത- രഥേ,	} യമന്റെ തേരിൽ,	മുദോച,	പൊഴിച്ചു,
		ഹ!	ആശ്ചര്യം!

ശരാസ്തേ വജ്രസംകാശാശ്ച ഛാദയന്തി രണേ യമം
യഥാഽചലം മഹാഘോരം നാനാവണ്ണം വലാഹകാഃ.

15

“വജ്രസംകാശഃ	“വജ്രായുധതുല്യങ്ങളും	യമം,	യമനെ,
മഹാഘോരാഃ	അതിഭയങ്കരങ്ങളും	വലാഹകാഃ	മേഘങ്ങൾ
നാനാവണ്ണാഃ	പലവിധത്തിലുള്ളവയു	അചലം	പശ്ചാത്തത്തെ
തേ ശരാഃ	ആ ശരങ്ങൾ [മായ	യഥാ,	എന്നപോലെ
രണേ	അടക്കിത്തീർത്ത	ഛാദയന്തി.	മറയ്ക്കുകയായി.

താനിഹത്യ ശരാംസ്തണ്ണി രാവണസ്യ യമഃ സ്വയം
തതഃ പ്രഹരണം ഘോരം മുദോചാരിനിഷ്ഠഭനഃ.

16

“അരിനിഷ്ഠഭനഃ	“ശത്രുസംഹാരകനായ	തണ്ണി	ത്വട്ടത്തിൽ
യമഃ,	യമൻ,	നിഹത്യ,	നശിപ്പിച്ചു്,
രാവണസ്യ	രാവണന്റെ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
താൻ	ആ	ഘോരം	കഠിനമായ
ശരാൻ,	ബാണങ്ങളെ,	പ്രഹരണം	ഉപദ്രവത്തെ
സ്വയം	അലക്ഷ്യമാവണ്ണം	മുദോച.	വിളയിച്ചു.

തതോ മഹാശക്തിശരൈഃ പാത്വമാനോ മഹോരസി
നാശകനോത് പ്രതികുന്തും സ രാക്ഷസഃ ശല്യപീഡിതഃ.

17

പാത്രമാനും ഏതുപ്പെട്ടവനായി
 ശല്യപിഡിതും, ശരമുനകളാൽ പീഡി
 ക്കപ്പെട്ടവനായിട്ടും,
 പ്രതികത്തും മറുകൈ ചെയ്യുന്നതി
 ന്
 ന അശങ്കിക്കുന്നത്. ശക്തനാകാതിരുന്ന.

18

നാനാ-	}	പലവിധത്തിലുള്ള
പ്രഹരണൈ:		പീഡകളാൽ
രിപ്പു:		ശത്രു
വിസംജനം:		പ്രജ്ഞയില്ലാത്തവ
		നായും
വിമുഖം:		വൈരം കയ്ക്കുണ്ടവ
കൃതം:		അക്കപ്പെട്ടു. [നായും

19

യമ-	}	യമനം രാക്ഷസനമായ
രാക്ഷസയോഃ		
ചഭയോഃ,		ആ രണ്ടു പേർക്കും
തദാ		ആ സമയം
തുമുഖം		അതിഭയങ്കരമായ
യുദ്ധം ആസീത്. യുദ്ധം ഉണ്ടായി.		

20

പ്രജാപതിം	ബ്രഹ്മദേവനെ
പുരസ്കൃത്യ,	മുൻ നിശ്ചയിക്കോണ്ടു്,
തത്	ആ
രണാജിരം	പോക്കുത്തീക്ഷകക്കു
സമേതാദി	വന്നു ചേന്നു.

21

തദാ	അക്കാലം
ലോകാനാം	ലോകങ്ങൾക്കു്
സംവത്ത്	പ്രളയം
ഇവ	എന്നപോലെ
അവേദ്.	ആയ് ത്തിന്നു.

രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തഃ ക്രുദ്ധശ്ചാപമായമ്യ സംയുഗേ
നിരന്തരമിവാകാശം കുർവ്വൻ ബാണാംസ്തോടസൃജത്.

22

“ തതഃ	“ അന്തരം	തതഃ	അതിൽനിന്ന്
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ	രാക്ഷസശരൻ	ആകാശം	ആകാശത്തെ
സംയുഗേ	പോരിൽ	നിരന്തരം ഇവ	ഇടതുന്ന്താക്കി
ക്രുദ്ധഃ,	കുപിതനായി,	കുർവ്വൻ,	ചെയ്തുകൊണ്ട്,
ചാപം	വില്ലിനെ	ബാണാൻ	ബാണങ്ങൾ
അയമ്യ,	വളർച്ച,	അസൃജത്.	പൊഴിച്ചു.

മൃത്യം ചതുർദ്വിശിഖൈഃ സൃതം സപ്തഭിര്യത്
യഥാ ശതസഹസ്രേണ ശീഘ്രം മമസപതാഡയത്.

23

“ മൃത്യം	“ മൃത്യുദേവനെ	യഥാ	യമനെ
ചതുർദ്വി	} നാലു ബാണങ്ങൾകൊണ്ടും,	ശീഘ്രം	വേഗതകളൊണ്ട്
വിശിഖൈഃ,		മമസു	മമസ്ഥലങ്ങളിൽ
സൃതം	സാരഥിയെ	ശതസഹസ്രേണ കോടിക്കണക്കായും അതാഡയത്. എയ്തു.	
സപ്തഭിഃ	ഏഴേണ്ണംകൊണ്ടും		
അർയത്;	പ്രഹരിച്ചു;		

തതഃ ക്രുദ്ധസ്യ സഹസാ യമസ്യാഭിവിനിസ്സൃതഃ
ജാലാമാലീ സ നിശ്ചാസാദഭനാത് ക്രോധപാവകഃ.

24

“ തതഃ	“ അതിനാൽ	ജാലാമാലീ	ജാലകൾ ചുഴലുന്ന
ക്രുദ്ധസ്യ	കുപിതനായ	സഹസാ	ഉഗ്രതപുണ്ട് [തായി
യമസ്യാ	യമന്റെ	വദനാത്	മുഖത്തിൽനിന്ന്
സഃ	ആ	നിഃശ്ചാസാത്	ശ്ചാസത്തിൽനിന്നും
ക്രോധ പാവകഃ,	കോപാഗ്നി,	അഭിവിനിഃ സൃതഃ. പുറപ്പെട്ടു.	

തതോടപശ്യാസ്തദാശ്ച യും ദൈത്യഭാനവരാക്ഷസാഃ
ക്രോധജം പാവകം ദീപ്തം ദിധക്ഷന്തം രിപോബ്ജലം.

25

“ തതഃ	“ അപ്പോൾ	ദിധക്ഷന്തം,	ദഹിപ്പിക്കുന്നതായുള്ള
ക്രോധജം	ക്രോധംകൊണ്ടുണ്ടായ	തത്	ആ
പാവകം,	അഗ്നി,	അശ്ചയ്യം	അശ്ചയ്യത്തെ
ദീപ്തം,	ജ്വലിക്കുന്നതായും,	} ദൈത്യഭാനവ- രാക്ഷസാഃ	} ദൈത്യന്മാരും, ദാനവന്മാരും, രാക്ഷസന്മാരും
രിപോഃ	ശത്രുവിന്റെ		
ബലം	സൈന്യത്തെ	തദാ	അപ്പോൾ
		അപശ്യൻ.	പ്രത്യക്ഷമായി ദർശിച്ചു.

മൃത്യുസ്തു പരമക്രൂരോ വൈവസപതമമാബ്രവീത്.

26

“ മൃത്യുഃ	“ മൃത്യുദേവത	വൈവസപതം	യമനോടായി
പരമക്രൂരഃ	അതികുപിതനായി	അഥ	ഇങ്ങിനെ
തു	ആ സമയം	അബ്രവീത്.	അപേക്ഷിച്ചു.

മുഞ്ച മാം ദേവ ശീഘ്രം ച നിഹന്വി സമരേ രിപും.

27

“ ‘ദേവ!	“ ‘സപാമിൻ!	രിപും	ശത്രുവിനെ
മാം മുഞ്ച;	എനിക്കു വിടനൽകി	ശീഘ്രം ച	ഇക്ഷണത്തിൽതന്നെ
സമരേ	പോരിൽ [യാലും;	നിഹന്വി.	ഞാൻ കൊല്ലുന്നുണ്ട്.

നരകഃ ശംഖരോ വൃത്രഃ ശംഭുഃ കാന്തസപരോ ബലീ

വൈരോചനശ്ച നമുചിസ്താവുഭ്യൗ മധുകൈടഭ്യൗ

28

ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവോ ബലവന്തോ ഭരാസഭാഃ

വിനിപന്നാ മയാ ഭൃഷ്ടാ കാ ചിന്താടസ്തിൻ നിശാചരേ.

29

“ ‘ഭൃഷ്ടാഃ	“ ‘കീർത്തിയാൻ	തൗ ഉഭയൗ	} ആ മധുകൈടഭ്യന്മാരെ
ബലവന്തഃ	ബലവാന്മാരും	മധുകൈടഭ്യൗ	
ഭരാസഭാഃ ച	ഭുജ്ജയന്മാരുമായ	ച	} ന രണ്ടുപേർ,
നരകഃ	നരകാസുരൻ	ഏതേ	} എന്നുള്ളവരും
ശംഖരഃ	ശംഖരാസുരൻ	അന്യേ	മറുക്കു
വൃത്രഃ	വൃത്രാസുരൻ,	ബഹവഃ ച,	പലരും,
ശംഭുഃ	ശംഭു	മയാ	എന്നാൽ
കാന്തസപരഃ	കാന്തസപരൻ	വിനിപന്നാഃ;	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു;
ബലീ	മഹാബലിയായ	അസ്തിൻ	} ഈ രാക്ഷസന്റെ
വൈരോചനഃ	വൈരോചനൻ	നിശാചരേ	
നമുചിഃ	നമുചി	ചിന്താ കാ ?	കാൽത്തിൽ
			ആലോചിപ്പാനെന്നാ
			ണ് ?

മുഞ്ച മാം സാധു ധർമ്മജ്ഞ യാവദേനം നിഹന്വ്യഹം

ന ഹി കശ്ചിന്നയാ ഭൃഷ്ടോ ബലവാനപി ജീവതി.

30

“ ‘ധർമ്മജ്ഞ!	“ ‘ധർമ്മമറിയുന്നോവേ!	മയാ	എന്നാൽ
സാധു;	കഴിഞ്ഞതു പോകട്ടെ;	ഭൃഷ്ടഃ	കണിഴിച്ചു നോക്ക
മാം മുഞ്ച;	എന്നെ വിടനൽകിയ		പ്പെട്ട
ഏനം	ഇവനെ [യക്കുക;	കശ്ചിത് ഹി	ഒരുവനെങ്കിലും,
അഹം	ഞാൻ	ബലവാൻ	} ബലവാനെന്നിരുന്നാ
യാവത്	ഇതാ	അപി	
നിഹന്വി;	കൊന്നു കളയുന്നുണ്ട്;	ന ജീവതി.	ജീവനോടിരിക്കുകയില്ല.

ബലം മമ ന വലേപതന്മത്യാദൈഷാ നിസർഗ്ഗതഃ

സ ഭൃഷ്ടോ ന മയാ കാലം മുഹൂർത്തമപി ജീവതി.

31

“ ‘ഏതത്	“ ‘ഇത്	നിസർഗ്ഗതഃ;	എനിക്കു ജന്മസിലമാ
മമ	എന്റെ	സഃ	അവൻ [യുള്ളതാണ്;
ബലം ന വലു;	സാമത്വമല്ല;	മയാ	എന്നാൽ
ഏഷാ	ഈ	ഭൃഷ്ടഃ അപി	ആക്രമിക്കപ്പെടുന്നുവെ
മത്യാദാ	അനാദികാലം മുതൽക്കു		കിൽ
	ജനനിയമം	മുഹൂർത്തം കാലം ഒരു മുഹൂർത്തനേരംകൂടി	
		ന ജീവതി.	ജീവിച്ചിരിക്കയില്ല.

തസ്യൈവം വചനം ശ്രുത്വാ ധർമ്മരാജഃ പ്രതാപവാൻ

അബ്രവീത് തത്ര തം മൃത്യം തപം തിഷ്ഠേനം നിഹന്വഹം.

32

“പ്രതാപവാൻ “തേജസ്വിയായ	മൃത്യം	മൃത്യുവിനോടായി
ധർമ്മരാജഃ, ധർമ്മരാജാവ്,	‘തപം	‘നീ
തസ്യ അ മൃത്യുദേവതയുടെ	തിഷ്ഠ;	വെറുതെ ഇരുന്നു
ഏവം ഇപ്രകാരമുള്ള	അഹം	ഞാൻ [കൊറുക;
വചനം ശ്രുത്വാ, പ്രാത്ഥന കേട്ട്,	എനം	ഇവനെ
തത്ര അക്കാർച്ചത്തിൽ	നിഹന്വി;	കൊന്നുകളയാം; എന്നു
തം ആ	അബ്രവീത്.	ഉറച്ചെയ്തു.

തതഃ സംരക്തനയനഃ ക്രുദ്ധോ വൈവസ്വതഃ പ്രഭിഃ

കാലദണ്ഡമമോഘം തു തോലയാമാസ പാണിനാ.

33

“തതഃ “അതിൽപിന്നെ	സംരക്തനയനഃ നേത്രങ്ങൾ തുടത്ത്,
പ്രഭിഃ } അപ്രമേയശക്തിയാൻ	അമോഘം എന്നും എങ്ങും നിഷ്ഠുല
വൈവസ്വതഃ } വനായ സൂര്യപുത്രനാ	മാകാത്തതായ
യ യഥധർമ്മരാജാവ്	
ക്രദ്ധഃ ക്രുദ്ധനായി	കാലദണ്ഡം തു കാലദണ്ഡത്തെ
	പാണിനാ കൈകൊണ്ട്
	തോലയാമാസ. ചുറ്റി.

യസ്യ പാശേപഷ്ടു നിഖിലാഃ കാലപാശാഃ പ്രതിഷ്ഠിതാഃ

പാവകാശനിസംകാശോ മുദ്ഗരോ മുത്തിമാൻ സ്ഥിതഃ.

34

“യസ്യ “യാതൊരു അതിന്റെ	പാവകാശനി } അഗ്നിക്കും ഇടിഞ്ഞീയ്തി
പാശേപഷ്ടു ചുറ്റും	സംകാശഃ } നും തുല്യമായ
കാലപാശാഃ കാലപാശങ്ങൾ	മുദ്ഗരഃ, മുരുത്തടി,
നിഖിലാഃ എല്ലാംതന്നെ	മുത്തിമാൻ മുത്തികരിച്ചതായി
പ്രതിഷ്ഠിതാഃ, തയ്യാറായിനിന്നു;	സ്ഥിതഃ. വന്നുനിന്നു.

ദർശനാദേവ യഃ പ്രാണാൻ പ്രാണിനാമപകഷ്ടി

കിം പുനസ്താഡനാത് സ്തർശാത് പീഡനാഭാഽപി ഭേദിനഃ.

35

“യഃ “യാതൊരു അത്,	അപി	അപ്രകാരമിരിക്കെ
ദർശനാത് ഏവ കാണുന്ന ക്ഷണത്തിൽ	ഭേദിനഃ	പ്രാണികളെ
തന്നെ	സ്തർശാത്	ഭേദത്തിൽ തൊട്ട്
പ്രാണിനാം ജീവികളുടെ	താഡനാത്	അടിച്ചു
പ്രാണാൻ പ്രാണങ്ങളെ	പീഡനാത് വാ	പീഡിപ്പിക്കുന്നുവെ
അപകഷ്ടി; വലിച്ചെടുത്തുകളയു		കിൽ
നം;	കിം പുനഃ.	പറയേണ്ടതുണ്ടോ?

സ് ജാലാപരിവാരസ്തു നിദ്രാഹ്നിവ രാക്ഷസം

തേന സ്തപ്തേഷ്ടോ ബലവതാ മഹാപ്രഹരണോഽസ്സരത്.

36

“ഖലവൻ	“ഖലിഷ്ഠനായ	തു, ജപാലാ-	} ആ സമയം അഗ്നിജപാ
തേന	അഭ്രമത്താൽ	പരിവാരം	
സ്വപ്നം	തൊടപ്പെട്ടതായ	രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ
സഃ	ആ	നിട്ടമൻ ഇവ,	ഭവിപ്പിക്കുമാറ്
മഹാപ്രഹരണം	ദിവ്യായുധം	അസ്സരത്.	മിന്നിത്തിളങ്ങി.

തതോ വിദുഭ്യഃ സർവ്വേ തസ്മാത് തസ്താ രണാജിരേ
സുരാശ്വ ക്ഷഭിതാഃ സർവ്വേ ദൃഷ്ട്വാ ഭണ്ഡോദ്യതം യഥം.

37

“രണാജിരേ	“പോക്കളത്തിൽ	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
യഥം	യഥനെ	തസ്താഃ	ഭയത്താൽ നടുക്കം
ഭണ്ഡോദ്യതം	ഭണ്ഡത്തിയവനായി		പുണർവരായി
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,	വിദുഭ്യഃ;	ഓടിച്ചൊക്കെയുണ്ടു;
തസ്മാത്	അതിനാൽ	സുരാഃ	ദേവന്മാർ
തതഃ	അപ്പോൾ	സർവ്വേ ച	എല്ലാവരുംതന്നെ
		ക്ഷഭിതാഃ	കലക്കംപൂണ്ടു.

തസ്തിൻ പ്രഹത്തുകാമേ തു യഥേ ഭണ്ഡേന രാവണം
യഥം പിതാമഹഃ സാക്ഷാദുൾയിതേപദമബ്രവീത്.

38

“രാവണം	“രാവണനെ	യഥം	യഥന്ന മുന്ധാകെ
ഭണ്ഡേന	ഭണ്ഡുകൊണ്ട്	സാക്ഷാത്	} പ്രത്യക്ഷീഭവിച്ച്
തസ്തിൻ	ആ	ഉൾയിതപാ,	
യഥേ	യഥൻ	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
പ്രഹത്തുകാമേ,	പ്രഹരിപ്പാൻ മുതിൻ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
പിതാമഹഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ [പ്പോൾ	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

വൈവസ്വത മഹാബാഹോ ന ഖലപമിതവിക്രമ

ന ഹന്തവ്യസ്തപയാ തേന ഭണ്ഡേനൈവ നിശാചരഃ.

39

“‘മഹാബാഹോ!	“‘മഹത്തായ ബാഹു	തേന	ആ
	ഖലമാൻവനേ!	ഭണ്ഡേന	ഭണ്ഡുകൊണ്ട്
അമിതവിക്രമ!	എതിരില്ലാത്ത പരാക്ര	നിശാചരഃ ഏവ	ഈ രാക്ഷസൻ മാത്രം
	മത്തോടു കൂടിയ!	ഹന്തവ്യഃ	കൊല്ലത്തക്കവൻ
വൈവസ്വത!	സൂര്യപുത്ര!	ന;	അല്ല;
തപയാ	ഭവാനാൽ	ന ഖലു.	ഒരിക്കലുമല്ലതന്നെ.

വരഃ ഖലു മയൈതസ്മൈ ഭത്തസ്രിദശപുംഗവ

സ തപയാ നാനൃതഃ കാശ്ചോ യന്മയാ വ്യാഘ്രതം വചഃ.

40

“‘ത്രിദശപുംഗവ!	“‘ദേവശ്രേഷ്ഠ!	മയാ വ്യാഘ്രതം	എന്നാൽ പറയപ്പെട്ട
എതസ്മൈ	ഇവന്നു	വചഃ	വാക്ക് [തായ
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	യത്,	യായൊന്നോ അത്,
വരഃ	വരം	തപയാ	ഭവാനാൽ
മയാ ഖലു	എന്നാൽതന്നെയാണ്	അനൃതഃ ന	} മിഥ്യയാക്കിച്ചെയ്ത
ഭത്തഃ;	നൽകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു;	കാശ്ചഃ.	

ക്കതല്ല.

യോ ഹി മാമൃതം കുർവാദ്യേവോ വാ മാനുഷോടപി വാ
ത്രൈലോക്യമൃതം തേന കൃതം സ്വന്നാത്ര സംശയഃ.

41

“ഭവഃ വാ മാനുഷഃ വാ യഃ മാം അപി അനൃതം കുർവാത്,	“ഭവനാകട്ടെ മനുഷ്യാകട്ടെ എവനൊരുത്തൻ എന്നെത്തന്നെ അസത്യവാനാക്കി ചെയ്യുന്നുവോ,	തേന ഹി ത്രൈലോക്യം അനൃതം കൃതം സ്വാത്; അത്ര ന സംശയഃ.	അവനാൽ തന്നെ മൂന്നുലോകവും വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടതായി ഭവിക്കുന്നതാണ്; ഇതിൽ സംശയമില്ല.
--	--	---	---

കൃദ്ധേന വിപ്രമുക്തോടയം നിവൃ്ശേഷം പ്രിയാപ്രിയേ
പ്രജാഃ സംഹരതേ ശൈഭോ ലോകത്രയഭയാവഹഃ.

42

“കൃദ്ധേന വിപ്രമുക്തഃ അയം, ലോകത്രയ- ഭയാവഹഃ	“കൃദ്ധിച്ച ഭവാനാൽ പ്രയാഗിക്കപ്പെട്ട ഇത്, മൂന്നു ലോകങ്ങൾക്കും ഭയമുളവാക്കുന്നതായി	ശൈഭഃ പ്രിയാപ്രിയേ നിവൃ്ശേഷം പ്രജാഃ സംഹരതേ.	കൊടിയതായി പ്രിയം, അപ്രിയം എന്നതിൽ വ്യത്യാസമില്ലാതെ പ്രജകളെ സംഹരിച്ചുകളയുന്നു.
---	---	--	--

അമോഘോ മേഘഃ സദ്യേഷാം പ്രാണിനാമമിതപ്രഭഃ
കാലദണ്ഡോ മയാ സൃഷ്ടഃ പൂർവ്വം മൃത്യുപുരസ്കൃതഃ.

43

“ഏഷഃ കാലദണ്ഡഃ, മയാ ഹി പൂർവ്വം സദ്യേഷാം പ്രാണിനാം	“ഇത കാലദണ്ഡം, എന്നാൽ തന്നെയാണ മുഖ്യം എല്ലാ പ്രാണികളുടേ യും	മൃത്യുപുരസ്കൃതഃ മരണത്തിനായി നിയ മിക്കപ്പെട്ടതായി അമിതപ്രഭഃ അതിദീപ്തിയാർന്നതായി അമോഘഃ ഒരിക്കലും നിഷ്കലമാ കാത്തതായി സൃഷ്ടഃ. നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്ക ുന്നത്.
---	---	---

തന്ന ഖലേപഷ തേ സൌമ്യ പാത്ര്യാ രാവണമുഖ്നി
ന ഹ്യസ്തിൻ പതിതേ കശ്ചിന്നുഹുത്ത്ഥവി ജീവതി.

44

“തത്; സൌമ്യ! ഏഷഃ രാവണമുഖ്നി തേ ന പാത്യഃ;	“അതിനാൽ, മേ ഗുണശീല! ഇത് രാവണന്റെ ശിരസ്സിൽ പ്രയാഗിക്ക ത്തക്കതല്ല;	ഹി അസ്തിൻ പതിതേ, കശ്ചിത് വല്യ മുഹുത്ത്ഥം അപി ന ജീവതി.	എന്തെന്നാൽ ഇതു വീണകഴിഞ്ഞാൽ, അരായാലും ഒരു നിമിഷംകൂടി ജീവനോടിരിക്കുകയില്ല.
--	---	--	---

യദി ഹ്യസ്തിന്നിപതിതേ ന മ്രിയേതൈഷ രാക്ഷസഃ
മിന്ദതേ വാ ദശഗ്രീവസ്തദാ ഹ്യഭയതോടനൃതം.

45

“അസ്തിൻ നിപതിതേ ഏഷഃ രാക്ഷസഃ ഈ രാക്ഷസനായ ദശഗ്രീവഃ, മുിയത വാ	“ഇത് വീണ ഉടനെ ഈ രാക്ഷസനായ ദശകണ്ഠൻ, മുതിപ്പെടുന്നതായാലും	ന മൂിയത യദി, മുതിപ്പാതിരിക്കുന്ന തദാ, അപ്പോൾ, [തായാലും, ഉഭയതഃ രണ്ടായാലും അനൃതം ഹി. അസത്യം നേരുന്നതാ ണല്ലോ.
--	---	--

തന്നിവർത്തയ ലങ്കേശാ ഭണ്ഡമേതം സമുദ്യതം

സത്യം ച മാം കുരുഷ്വാദ്യ ലോകാംസ്തപം യദ്യവേക്ഷസേ.

46

“ തത്, തപം ലോകാൻ അവേക്ഷസേ യദി, ഏതം ലങ്കേശം	“അതിനാൽ, ഭവാൻ ലോകനിയമങ്ങളെ അനുസരിക്കുന്നവ ക്ഷം, ഈ ലങ്കേശപരന്നുനേരെ	സമുദ്യതം ഭണ്ഡം, അദ്യ നിവർത്തയ; മാം ച സത്യം കുരുഷ്വപ്.	ഓങ്ങപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കാലഭണ്ഡത്തെ, ഈക്ഷണത്തിൽതന്നെ പിൻവലിച്ചാലും; എന്നെയും 'സത്യവാനാക്കിയാലും.'
---	---	--	--

ഏവമുക്തസ്തു ധർമ്മാത്മാ പ്രത്യവാച യമസ്തദാ

ഏഷ വ്യാവർത്തിതോ ഭണ്ഡഃ പ്രഭവിഷ്ടോ ഹി നോ ഭവാൻ.

47

“ ഏവം ഉക്തഃ ധർമ്മാത്മാ യമഃ, തു തദാ പ്രത്യവാച;	“മേൽപ്രകാരം അവശ്യപ്പെടുത്തപ്പെട്ട ധർമ്മാത്മാവായ യമധർമ്മരാജാവ്, ഈ സംഗതിയെപ്പറ്റി ആ സമയം ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;	‘ഭവാൻ നഃ പ്രഭവിഷ്ടഃ ഹി; ഏഷഃ ഭണ്ഡഃ വ്യാവർത്തിതഃ.	‘നിന്തിരവടി ഞങ്ങൾക്കു സ്വാമിയാണല്ലോ; ഈ ഭണ്ഡം ഇതാ പിൻവലിക്ക പ്പെടുകഴിഞ്ഞു.
---	---	--	---

കിം നപിദാനീം മയാ ശക്യം കർത്തും രണഗതേന ഹി

ന മയാ യദ്യയം ശക്യോ ഹന്തും വരപുരസ്സതഃ.

48

“‘വര- പുരസ്കൃതഃ അയം മയാ ഹന്തും ശക്യം ന യദി,	“‘വരബലം സിദ്ധിച്ചി രിക്കുന്ന ഇവൻ, എന്നാൽ വധിപ്പാൻ അഹ്നല്ലെന്നതിനാൽ	ഇദാനീം, രണഗതേന മയാ ഹി കർത്തും ശക്യം കിം ന?	ഇപ്പോൾ, പോരിനായെത്തിയ എന്നാൽതന്നെ ചെയ്യാൻ തക്കതായുള്ളത് എന്തൊന്നാണുള്ളത്?
--	---	---	--

ഏഷ തസ്തോത് പ്രണശ്യാമി ദർശനാദസ്യ രക്ഷസഃ

ഇത്സുകതപാ സരഥഃ സാശപസ്തക്ത്രൈവാന്തരധീയത

49

“‘തസ്തോത് ഏഷഃ അസ്യ രക്ഷസഃ ദർശനാത് പ്രണശ്യാമി;	“അതിനാൽ ഈ ഞാൻ ഈ രാക്ഷസന്റെ എതിരിൽനിന്നു മറഞ്ഞുകളയാം;	ഇതി ഉക്തതപാ തത്ര ഏവ സരഥഃ സാശപഃ അന്തരധീയത.	എന്നിപ്രകാരം ഉരചെയ്തുകൊണ്ടും ആക്ഷണത്തിൽതന്നെ തേരോടുകൂടിയും കുതിരകളോടുകൂടിയും അന്തർലോകംചെയ്തു.
--	---	--	--

ദശഗ്രീവസ്തു തം ജിതപാ നാമ വിശ്രാവ്യ ചാത്മനഃ
ആരുഹ്യ പുഷ്പകം ഭൂയോ നിഷ്ക്രാന്തോ യമസാദനാത്.

0

“ദശഗ്രീവഃ, തു, തം ജിതപാ ച ആത്മനഃ നാമ	“ദശഗ്രീവൻ, ഇപ്രകാരമായിരുന്നിട്ടും ആ ധർമ്മരാജാവിനെ പരാജയപ്പെടുത്തിയതാ യി തന്റെ പേരിനെ	ഭൂയഃ വിശ്രാവ്യ, പുഷ്പകം ആരുഹ്യ, യമസാദനാത് നിഷ്ക്രാന്തഃ.	ഏകദശം പ്രതാപപ്പെടുത്തിക്കൊ ണ്ട്, പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറി, യമപുരത്തിൽനിന്നും നിഴ്ത്തിമാറ്റി.
---	--	--	---

സ തു വൈവസ്വതോ ദേവൈഃ സഹ ബ്രഹ്മപുരോഗമൈഃ
ജഗാമ ത്രിദിവം ഹൃഷ്ടോ നാരദശ്ച മഹാമുനിഃ.

1

“ബ്രഹ്മ- പുരോഗമൈഃ } ദേവൈഃ സഹ, സഃ വൈവസ്വതഃ,	“ബ്രഹ്മദേവൻ മുമ്പാ യുള്ള ദേവന്മാരോടു കൂടി, ആ യമധർമ്മരാജാവ്,	ത്രിദിവം ജഗാമ; നാരദഃ മഹാമുനിഃ ച, തു ഹൃഷ്ടഃ.”	സ്വപ്നത്തിലേക്കു എഴുന്നെള്ളി; നാരദ മഹർഷിയും ഇക്കാര്യത്തിൽ സത്തൃപ്തനായിത്തീർന്നു.
--	---	---	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഭാവിംശഃ സ്കന്ദഃ = ഇരുപത്തിരണ്ടാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.
ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21585 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 861.

ത്രയോവിംശഃ സ്കന്ദഃ = ഇരുപത്തിമൂന്നാംസ്കന്ദം.

[വരണജയഃ = വരണനെ ജയിക്കുന്നത്.]

തതോ ജിതപാ ദശഗ്രീവോ യമം ത്രിദശപുംഗവം
രാവണസ്തു രണശ്ശാഘീ സ്വസഹായാൻ ദദർശ ഹ.

1

“തതഃ ത്രിദശപുംഗവം യമം ഹ ജിതപാ തു	“അതു മുതൽ ദേവശ്രേഷ്ഠനായ യമനെത്തന്നെ തോല്പിച്ചതായി	രണശ്ശാഘീ ദശഗ്രീവഃ രാവണഃ, സ്വസഹായാൻ ദദർശ.	യുദ്ധത്തെ പുകഴ്ന്നു സംസാരിക്കുന്ന ദശകണ്ഠനായ രാവണൻ, തന്റെ കൂട്ടുകാരെ കണ്ടു.
---	--	--	---

തതോ ത്രിദശപുംഗവം പ്രഹാരൈർജ്ജ്വരീകൃതം

രാവണം രാക്ഷസാ ദൃഷ്ട്വാ ഹൃഷ്ടവത് സമുപാഗമൻ.

2

“തതഃ രാക്ഷസാഃ, രാവണം ത്രിദശ- സിക്താംഗം }	“അപ്പോൾ ആ രാക്ഷസന്മാർ, രാവണനെ രക്തം പുരണ്ടവനായും	പ്രഹാരൈഃ ജ്ജ്വരീകൃതം ദൃഷ്ട്വാ, ഹൃഷ്ടവത് സമുപാഗമൻ.	പ്രഹരങ്ങളാൽ തകർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കണ്ട്, [വനായും അശ്വമുഖാവത്താടെ അടുത്തുവന്നുനിന്നു.
--	---	---	---

ജയേന വർധിതപാ ച മാരിചപ്രമുഖാസ്തതഃ
പുഷ്പകം ഭേജിരേ സദ്യേ സാന്തപിതാ രാവണേന തു.

3

“മാരിചപ്രമുഖഃ മാരിചൻ മുതലായ സദ്യേ തു, എല്ലാവരും ജയേന വർധിതപാ തതഃ,	വിജയാശിസ്തകൃത്യ ശേഷം,	രാവണേന ച രാവണനാലും സാന്തപിതാഃ ആദരിക്കപ്പെട്ടവരായി പുഷ്പകം പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ ഭേജിരേ. കയറി.
---	--------------------------	---

തതോ രസാതലം ഗച്ഛൻ പ്രവിഷ്ടഃ പയസാം നിധിം
ദൈത്യോരഗഗണായുഷ്ടം വരണേന സുരക്ഷിതം.

4

“തതഃ രസാതലം ഗച്ഛൻ, ദൈത്യോരഗ- ഗണായുഷ്ടം	“അവിടെനിന്നും പാതാളഃലാകത്തിലേ പോകുന്നവനായി [ക്ക് ദൈത്യരുടേയും ഉരഗ ങ്ങളുടേയും സംഘങ്ങളാൽ നിറയപ്പെട്ടതും	വരണേന വരണഭഗവാനാൽ സുരക്ഷിതം കാത്തുരക്ഷിക്കപ്പെട്ടതും പയസാം നിധിം വാരിരാശിയിൽ പ്രവിഷ്ടഃ പ്രവേശിച്ചു.
--	--	---

സ തു ഭോഗവതിം ഗതപാ പുരീം വാസുകിപാലിതാം
കൃതപാ നാഗാൻ വശേ ഹൃഷ്ടോ യയൗ മണിമയിം പുരീം.

5

“സഃ വാസുകി- പാലിതാം ഭോഗവതീം പുരീം ഗതപാ തു, നാഗാൻ	“അവൻ വാസുകിയാൽ പരിപാ ലിക്കപ്പെട്ട ഭോഗവതിയെന്ന പുരം പുക്ക്, നാഗങ്ങളെയും	വശേ കൃതപാ, തന്റെ അധീനത്തിലാക്കി, ഹൃഷ്ടഃ ഉത്സാഹഭരിതനായി മണിമയിം മണിമയയെന്ന പുരീം പട്ടണത്തിലേയ്ക്കു യയൗ. ചെന്നു.
---	---	--

നിവാതകവചാസ്തത്ര ദൈത്യാ ലബ്ധവരാ വസൻ
രാക്ഷസാംസ്താൻ സമാഗമ്യ യുദ്ധായ സമുപാഹവയത്.

6

“തത്ര ലബ്ധവരാഃ നിവാതകവചാഃ ദൈത്യാഃ, വസൻ;	“അതിൽ വരപ്രസാദം ലഭിച്ച നിവാതകവചന്മാരെ ദൈത്യന്മാർ - [ന്ന നിവസിച്ചിരുന്നു;	താൻ ആ രാക്ഷസാൻ ദൈത്യന്മാരെ സമാഗമ്യ അടുത്ത് യുദ്ധായ സമു- } അവരെ പോക്കുവിളി പാഹവയത് } ചെയ്തു.
---	--	---

തേ തു സദ്യേ സുവിക്രാന്താ ദൈതേയാ ബലശാലിനഃ
നാനാപ്രഹരണാസ്തത്ര പ്രയയൂർയുദ്ധമുദമദാഃ.

7

“സുവിക്രാന്താഃ ബലശാലിനഃ നാനാ- പ്രഹരണാഃ	“അതിപരാക്രമശാലി ബലവാന്മാരും [കളും പലവിധത്തിലുള്ള പട ക്കോപ്പുകളാടുകൂടിയ വരും	യുദ്ധമുദമദാഃ യുദ്ധോന്മത്തന്മാരുമായ തേ ദൈതേയാഃ ആ ദാനവന്മാർ സദ്യേ, എല്ലാവരും, തത്ര അപ്പോൾ പ്രയയൂഃ. അതിനായി പുറപ്പെട്ടു.
---	---	---

തേഷാം തു യുദ്ധമാനാനാം സാഗ്രം സംവത്സരോ ഗതഃ
ന ചാന്യതരയോസ്സത്ര വിജയോ വാ ക്ഷയോഽപി വാ.

8

“യുദ്ധമാനാനാം	“യുദ്ധം ചെയ്തുകൊണ്ടി	അന്യതരഃയാഃ	അവർ രണ്ടുകൂട്ടരിൽ ആ
തേഷാം	അവർക്കു്		കുന്തന്നെ
സാഗ്രം	തികച്ചും	തത്ര ച	അതിൽ
സംവത്സരഃ	ഒരാണ്ട്	വിജയഃ വാ	ജയമെന്നതോ
ഗതഃ;	കഴിഞ്ഞുപോയി;	ക്ഷയഃ അപി വാ	തോല്പയെന്നതോ
തു	എന്നിട്ടും	ന.	ഉളവായില്ല.

തതഃ പിതാമഹസ്സത്ര ത്രൈലോക്യഗതിരവ്യയഃ
ആജഗാമ ഭൂതം ദേവോ വിമാനവരമാസ്ഥിതഃ.

9

“തതഃ	“അനന്തരം	വിമാനവരം	ഉത്തമമായവിമാനത്തി
ത്രൈലോക്യ-	മൂന്നു ലോകങ്ങൾക്കും	ആസ്ഥിതഃ,	ഇരുന്നുകൊണ്ട്, [ൽ
ഗതിഃ	ആധാരമായവനും	തത്ര	അവിടെ
അവ്യയഃ	അമോഘവരദാതാവുമാ	ഭൂതം	വേഗത്തിൽ
പിതാമഹഃ ദേവഃ ബ്രഹ്മദേവൻ,	[യ	ആജഗാമ.	എഴുന്നെള്ളി.

നിവാതകവചാനാം തു നിവായു രണകർമ്മ തത്
വൃദ്ധഃ പിതാമഹോ വാക്യമുവാച വിദിതാത്ഥവത്.

10

“വൃദ്ധഃ	“പൂജ്യനായ	നിവായു,	തടഞ്ഞ്,
പിതാമഹഃ,	ബ്രഹ്മാവു്,	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
നിവാത-	} നിവാതകവചനങ്ങളുടെ	വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ
കവചാനാം		വിദിതാത്ഥവത്	സുസ്സഷ്ടമാകുംവണ്ണം
തത് രണകർമ്മ	ആ യുദ്ധകൃത്യത്തെ	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ന ഹ്യയം രാവണോ യുദ്ധേ ശക്ത്യാ ജേതും സുരാസുരൈഃ
ന ഭവന്തഃ ക്ഷയം നേതുമപി സാമരദാനവൈഃ.

11

“യുദ്ധം,	“പോരിൽ,	ന ശക്യഃ;	കഴിയപ്പെടാത്തവനാ
അയം	ഈ	ഭവന്തഃ	നിങ്ങൾ [ണ്;
രാവണഃ,	രാവണൻ,	സാമരദാന-	} ദാനവന്മാരടക്കം ദേവ
സുരാസുരൈഃ	} ദേവാസുരന്മാരാൽ	വൈഃ അപി	
ഹി		ക്ഷയം നേതും	നശിപ്പിപ്പാൻ [ലും
ജേതും	ജയിപ്പാൻ	ന.	ശക്തരാകുന്നതല്ല.

രാക്ഷസസ്യ സഖിതപം ച ഭവദ്ഭിഃ സഹ രോചതേ
അവിഭക്താശ്ച സർപ്പാത്ഥാഃ സുഹൃദാം നാത്ര സംശയഃ.

12

“രാക്ഷസസ്യ	“രാക്ഷസന്	സുഹൃദാം	സ്നേഹിതന്മാക്ക്
ഭവദ്ഭിഃ സഹ	നിങ്ങളോടുകൂടി	സർപ്പാത്ഥാഃ ച	സർപ്പകാഴ്ചകളും
സഖിതപം ച	ഐകമത്യത്തോടിരി	അവിഭക്താഃ;	വ്യത്യാസംകൂടാതെയാ
	ക്കുന്നതുതന്നെയാണ്	അത്ര	ഇതിൽ[ണിരിക്കുന്നത്;
രോചതേ;	രുചിക്കുന്നത്;	ന സംശയഃ.	സംശയമില്ല.

തതോഽഗ്നിസാക്ഷികം സഖ്യം കൃതവാംസ്തത്ര രാവണഃ
നിവാതകവചൈഃ സാഭം പ്രീതിമാനഭവത് തദാ.

13

“ രാവണഃ തത്ര പ്രീതിമാൻ,	“ രാവണൻ ഇതിൽ പുണ്ണസമ്മതത്തോടു കൂടിയവനായി	അഗ്നിസാക്ഷികം അഗ്നിസാക്ഷിയായി നിവാതകവ- ചൈഃ സാഭം } സഖ്യം കൃതവാൻ അഭവത്. }	നിവാതകവചന്മാരോ ടുകൂടി സഖ്യംചെയ്തു.
തദാ തതഃ	അപ്പോൾതന്നെ അവിടെവെച്ച്		

അത്ഥമതസ്തൈശ്ച യഥാ ന്യായം സംവത്സരമഥോഷിതഃ
സ്വപുരാനിർവ്വിശേഷം ച പ്രിയം പ്രാപ്തോ ഭഗാനനഃ.

14

“ അഥ ഭഗാനനഃ, തൈഃ നിർവ്വിശേഷം	“ അപ്പോൾ ഭഗമുഖൻ, അവരാൽ യാതൊരു ഭേദവുമുടൊ തെ	അത്ഥമതഃ ച സ്വപുരത് പ്രിയം പ്രാപ്തഃ, സംവത്സരം ഉഷിതഃ.	സർവ്വപ്രകാരത്തിലും കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവനായി സ്വന്തംപുരത്തേക്കാളും അധികം സുഖത്തെ അനുഭവിക്കുന്നവനായി ഒരാളുകാലം നിവസിച്ചു.
യഥാ ന്യായം	വഴിപോലെ		

തതോപധായ്വ മായാനാം ശതമേകം സമാപ്തവാൻ
സലിലേന്ദ്രപുരാണേഷി ഭൂമതി സ്മ രസാതലം.

15

“ തതഃ, മായാനാം ഏകം ശതം ഉപധായ്വ സമാപ്തവാൻ;	“ അക്കാലം മായാവിദ്യകൾ ഒരു ആരണ്ണം പഠിച്ച് നിപുണനായിത്തീർന്നു;	സലിലേന്ദ്ര- പുരാണേഷി രസാതലം ഭൂമതി സ്മ.	വരണപുരിയെ അന്വേ ഷിക്കുന്നവനായി രസാതലത്തിൽ ചുറ്റിനടന്നു.
---	--	---	--

തതോഽശ്തനഗരം നാമ കാലകേയൈരധിഷ്ഠിതം

ഗതപാ തു കാലഃകയാംശ്ച ഹതപാ തത്ര ബലോത്കടാൻ

16

ശുക്ലപ്പണഖ്യാശ്ച ഭർത്താരമസിനാ പ്രാപ്താനത് തദാ

സ്വ്യാലം ച ബലവന്തം ച വിദ്യജ്ജിഹ്വം ബലോത്കടം

ജിഹ്വയാ സംലിഹന്തം ച രാക്ഷസം സമരേ തദാ.

17

“ തതഃ കാലകേയൈഃ അധിഷ്ഠിതം അശ്തനഗരം നാമ ഗതപാ, തത്ര ബലോല്കടാൻ	“ അപ്പോൾ കാലകേയന്മാരാൽ ഭരിക്കപ്പെട്ട അശ്തനഗരം എന്ന പട്ട ചെന്ന്, [ണത്തിൽ അവിടെയുള്ള അതിബലശാലികളായ	കാലകേയാൻ } ച ഹതപാ തു ജിഹ്വയാ സംലിഹന്തം ബലവന്തം	കാലകേയന്മാരെയും വധിച്ചതിൽ പിന്നെ, നാവുകൊണ്ട് നക്കിത്തിന്നുകളയുന്ന വനം അതികുററനും
--	--	---	---

ബലാത്കടം	ബലിഷ്ഠനും	രാക്ഷസം ച,	രാക്ഷസനയും
ശുപ്തഞ്ച	ശുപ്തഞ്ചയുടെ	തദാ ച,	അക്കാലം തന്നെ,
ഭന്താരം ച	ഭന്താവാകയാൽ	തഥാ	അപ്രകാരം
സ്വാലം	സ്വാലനമായ	സമരേ	പോരിൽ
വിദ്യജ്ജിഹ്വം ച	} വിദ്യജ്ജിഹ്വപനെന്ന	അസിനാ	ഖഡ്ഗത്താൽ
		പ്രാപ്തീനത്.	വെട്ടിക്കൊന്നുകളത്തു.

തം വിജിത്യ മുഹൂർത്തേന ജഹേല്ല ദൈത്യാംശ്ചതുശതം. 18

“തം	“അവനെ	ദൈത്യാൻ ച	ദൈത്യന്മാരെയും
വിജിത്യ,	വധിച്ചു,	മുഹൂർത്തേന	ഒരു നിമിഷംകൊണ്ട്
ചതുശതം	നാനൂറു	ജഹേല്ല.	കൊന്നൊടുക്കി.

തതഃ പാണ്ഡുരമോലാഭം കൈലാസമിവ ഭാസപരം
വരണസ്യാലയം ദിവ്യമപശ്യദ്രാക്ഷസാധിപഃ. 19

“തതഃ,	“അനന്തരം,	ഭാസപരം	ദീപ്തിയാൻവിളങ്ങുന്ന
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസശപരൻ		തുമായ
പാണ്ഡുര-	} വെൺമുകിൽപാലി	വരണസ്ത്ര	വരണന്റെ
മോലാഭം		ദിവ്യം	ദിവ്യമായ
കൈലാസം	കൈലാസത്തെ	ആലയം,	വസതിയെ,
ജവ	പോലെ	അപശ്യത്.	കണ്ടു.

ക്ഷരന്തിം ച പയസ്സ്തത്ര സുരഭിം ഗാമവസ്ഥിതാം
യസ്ത്വാഃ പയോഭിനിഷ്ഠന്മാത് ക്ഷീരോഭോ നാമ സാഗരഃ 20

ദദർ രാവണസ്തത്ര ഗോവുഷേന്ദ്രവരാരണിം
യസ്താച്ചന്ദ്രഃ പ്രഭവതി ശീതരശ്മിഃ പ്രജാഹിതഃ. 21

“രാവണഃ,	“രാവണൻ,	യസ്താത്	യാതൊരു
തത്ര,	അവിടെ,	തത്ര	അതിൽ
പയഃ	പാൽ	പ്രജാഹിതഃ	പ്രജകൾക്ക് പ്രീതിയേ
ക്ഷരന്തിം	പൊഴിഞ്ഞുകൊണ്ട്		കുന്ന
അവസ്ഥിതാം ച,	നിൽക്കുന്നതും,	ശീതരശ്മിഃ	ശീതകിരണനായ
യസ്ത്വാഃ	യാതൊന്നിന്റെ	ചന്ദ്രഃ	ചന്ദ്രൻ
പയോഭി-	} പാൽ പെരുകിയതി	പ്രഭവതി,	ഉത്ഭവിച്ചുവോ അപ്ര
നിഷ്ഠന്മാത്			കാരമുള്ളതുമായ
സാഗരഃ	സമുദ്രം	ഗോവുഷേന്ദ്ര-	പരമശിവന്റെ വൃഷഭ
ക്ഷീരോഭഃ	“പാൽക്കടൽ”	വരാരണിം	ശ്രേഷ്ഠൻ മാതാവായ
	{ എന്ന പേരോടുകൂടിയ	സുരഭിം	സുരഭിയെന്ന
നാമ,		ഗാം	പശുവിനെ
	തായ്ക്കിൻവോ അപ്ര	ദദർ.	കണ്ടു.
	കാരമുള്ളതും,		

യം സമാശ്രിത്യ ജീവന്തി ഫേനപാഃ പരമഷ്ടയഃ
 അമൃതം യത്ര ചോത്പന്നം സ്വധാ ച സ്വധഭോജിനാം. 22
 യാം ബ്രുവന്തി നരാ ലോകേ സുരഭിം നാമ നാമതഃ
 പ്രദക്ഷിണം തു താം കൃതാ രാവണഃ പരാമാദ്ഭുതാം
 പ്രവിവേശ മഹാഘോരം ഗുപ്തം ബഹുവിധൈർബുലൈഃ. 23

“രാവണഃ, ഫേനപാഃ	“രാവണൻ, ഫേനപന്മാർ (നര ഭുജി ക്കുന്നവർ) എന്ന	സുരഭിം	സുരഭി
പരമഷ്ടയഃ	മഹഷിമാർ	നാമ	എന്ന്
യം	യാതൊന്നിനെ	യാം	യാതൊന്നിനെ
സമാശ്രിത്യ	അശ്രയിച്ച്	ബ്രുവന്തി,	വിളിച്ചുവരുന്നുവാ,
ജീവന്തി,	ഉപജീവിക്കുന്നുവോ,	പരമാദ്ഭുതാം	അത്യുഭുതയായിരിക്ക
യത്ര	യാതൊന്നിൽ	താം	അതിനെ [ന
സ്വധഭോജിനാം	സ്വധയെ ഭുജിക്കുന്ന പിതൃക്കൾക്ക്	തു	ആ സമയം
സ്വധാ ച	സ്വധയെന്ന ശവ്യവും	പ്രദക്ഷിണം	പ്രദക്ഷിണം
അമൃതം ച	അമൃതവും	കൃതാ,	ചെയ്ത്,
ഉത്പന്നം,	ഉളവാഴയാ,	ബഹുവിധൈഃ	പലപ്രകാരത്തിലുള്ള
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	ബലൈഃ	സൈന്യങ്ങളാൽ
നരാഃ	മനുഷ്യന്മാർ	ഗുപ്തം	കാത്തുരക്ഷിക്കപ്പെട്ട തായ
നാമതഃ	പരക്കെ	മഹാഘോരം	ഏറ്റവും ഭയങ്കരമായ അതിൽ
		പ്രവിവേശ.	പ്രവേശിച്ചു.

തതോ ധാരാശതാകീണ്ണം ശാരഭാഭൂനിഭം തദാ
 നിത്യപ്രഹൃഷ്ടം ഭദ്രശേ വരണസ്യ ഗൃഹോത്തമം. 24

“തതഃ, തദാ	“അവിടെ, ആ സമയം	ശാരഭാഭൂനിഭം	ശരത് കാലമേഖലമൊ ത്തതും
വരണസ്യ	വരണന്റെ	നിത്യപ്രഹൃഷ്ടം	നിത്യാനന്ദഭരിതവുമായ
ധാരാശതാ- കീണ്ണം,	} ജലധാരകളാൽ ചൂഴ് പ്പെട്ടതും,	ഗൃഹോത്തമം	ഉത്തമമായ ഭവനത്തെ
		ഭദ്രശ.	വീക്ഷിച്ചു.

തതോ ഹതാ ബലാധൃക്ഷാൻ സമരേ തൈശ്ച താഡിതഃ
 അബ്രവീച്ച തതോ യോധാൻ രാജാ ശീഘ്രം നിവേദ്യതാം. 25

“തതഃ	“അവിടെ	തതഃ	അപ്പോൾ
ബലാധൃക്ഷാൻ	“സേനാധിപന്മാരെ	യോധാൻ	ഭടന്മാരോടായി
സമരേ	ചോരിൽ	അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു ;
ഹതാ,	പീഡിപ്പിച്ച്,	‘രാജാ	‘രാജാവ്
തൈഃ ച	അവരാലും	ശീഘ്രം	ചേഗത്തിൽ
താഡിതഃ ച,	പ്രഹരിക്കപ്പെട്ടവനായി	നിവേദ്യതാം.	ഇപ്രകാരം അറിയിക്ക പ്പെട്ടെട്ടു.

യുദ്ധാത്മീ രാവണഃ പ്രാപ്തസ്തസ്യ യുദ്ധം പ്രദീയതാം
വദ വാ ന ഭയം തേടന്തി നിജ്ജിതോടന്തിതി സാഞ്ജലിഃ.

26

“ ‘രാവണഃ	“ ‘രാവണൻ	നിജ്ജിതഃ അന്തി	തോല്പിക്കപ്പെട്ട
യുദ്ധാത്മീ	യുദ്ധാത്മകനായി	ഇതി	എന്ന്
പ്രാപ്തഃ;	എഴുന്നെള്ളിയിരിക്ക	സാഞ്ജലിഃ	കൈകൂപ്പിത്തൊഴുതു
തസ്യ	അഭ്യുദയമായി [ന്നു;	വദ;	ഉരചെയ്യുക; [കൊണ്ട്
യുദ്ധം	യുദ്ധം	തേ	അവിടുത്തേയ്ക്ക്
പ്രദീയതാം;	നൽകപ്പെടട്ടെ;	ഭയം	ആപത്ത്
വാ	അല്ലെന്നാൽ	ന അന്തി.	ഉണ്ടാകയില്ല.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ ക്രുദ്ധാ വരണസ്യ മഹാത്മനഃ

പുത്രാഃ പൗത്രാശ്ച നിഷ്ക്രാമൻ ഗൗശ്ച പുഷ്കര ഏവ ച

27

തേ തു വീർച്ചഗുണോപേതാ ബലൈഃ പരിവൃതാഃ സ്വകൈഃ

യുങ്ക്തപാ രഥാൻ കാമഗമാനുദ്യഭ്ഭാസപാവച്ഛസഃ

28

“ ഏതസ്തിൻ	“ ഇയ്യുടയിൽ,	തേ പുത്രാഃ	ആ പുത്രന്മാരും
അന്തര,		പൗത്രാഃ ച,	പൗത്രന്മാരും,
ഗൗഃ ച	ഗോവെന്ന സേനാധി	സ്വകൈഃ	തങ്ങളുടെ
പുഷ്കരഃ ച	പുഷ്കരനെ [പരം	ബലൈഃ	സൈന്യങ്ങളാൽ
	പടത്തലവനും,	പരിവൃതാഃ,	ചുഴപ്പെട്ടവരായി,
വീർച്ചഗുണാ-	വീർച്ചഗുണം തികഞ്ഞ	കാമഗമാൻ	ഇഷ്ടപ്രകാരം പോകുന്ന
പേതാഃ	വരം	രഥാൻ	രഥങ്ങളെ
ഉദ്യഭ്ഭാസപര-	ബാലസൂയ്കാന്തിയാൻ	യുങ്ക്തപാ,	സജ്ജമാക്കിക്കൊണ്ട്,
വച്ഛസഃ	വരമായ	തു ക്രുദ്ധാഃ	ഇക്കാര്യത്തിൽ അമർഷ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ		മുറിക്കൊണ്ടവരായി
വരണസ്യ	വരണന്റെ	നിഷ്ക്രാമൻ.	നിഷ്ക്രാമിച്ചു.

തതോ യുദ്ധം സമഭവദ്രാഭണം രോമഹർഷണം

സഖിലേന്ദ്രസ്യ പുത്രാണാം രാവണസ്യ ച ധീമതഃ.

29

“ തതഃ,	“ അപ്പോൾ,	യുദ്ധം	യുദ്ധം
ധീമതഃ	ധൈര്യശാലിയായ	ഭാരണം	കഠോരമായും
രാവണസ്യ,	രാവണനും,	രോമഹർഷണം	കോറുമയിർക്കൊള്ളി
സഖിലേന്ദ്രസ്യ	വരണപുത്രന്മാർക്കും		ക്കുന്നതായും
പുത്രാണാം ച	തമ്മിൽ	സമഭവത്.	നടന്നു.

അമാത്ത്യേശ്ച മഹാവിശ്വൈർഭഗഗ്രീവസ്യ രക്ഷസഃ

വാഭണം തദ്ബലം കൃത്സ്നം ക്ഷണേന വിനിപാതിതം.

30

“ രക്ഷസഃ	“ രാക്ഷസനായ	വാഭണം	വരണന്റെ
ഭഗഗ്രീവസ്യ	ഭഗഗ്രീവന്റെ	ബലം	സൈന്യം
മഹാവിശ്വൈഃ	മഹാവിശ്വശാലികളാ	കൃത്സ്നം ച,	മുഴുവനും
അമാത്ത്യൈഃ,	മന്ത്രിമാരാൽ [യ	ക്ഷണേന	ഒരു നൊടിയിടകോണ്ട്
തത്	ആ	വിനിപാതിതം.	മരിന്നഭിന്നമാക്കപ്പെട്ടു.

സമീക്ഷ്യ സ്വപ്നലം സംഖ്യേ വരണസ്യ സുതാസ്തദാ
അദ്രിതാഃ ശരജാലേന നിവൃത്താ രണകമ്ഭണഃ.

31

“വരണസ്യ സുതാഃ, സംഖ്യേ സ്വപ്നലം തദാ	“വരണന്റെ തനയന്മാർ, പോരിൽ തങ്ങളുടെ സൈന്യ ആ സമയം [തെ	സമീക്ഷ്യ, ശരജാലേന അദ്രിതാഃ രണകമ്ഭണഃ നിവൃത്താഃ	നോക്കിക്കണ്ട്, ബാണസമൃദ്ധത്താൽ പീഡിക്കപ്പെട്ടവരായി, യുദ്ധകൃത്യത്തിൽനി പിൻവാങ്ങി. [നം
--	--	---	---

മഹീതലഗതാസ്തേ തു രാവണം ദൃശ്യ പുഷ്പകേ
ആകാശമാത്ര വിവിതൂഃ സ്വന്ദനൈഃ ശീശ്രുഗാമിഭിഃ.

32

“മഹീതലഗതാഃ “ഭൂമിയിൽ നിന്നുകൊ തേ, പുഷ്പകേ തു } പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ രാവണം } തന്നെ രാവണനിരീക്ഷ ദൃശ്യ, കണ്ട്, [ന്നതിനെ	ശീശ്രുഗാമിഭിഃ അതിവേഗത്തിൽ ചെ ല്ലുന്നവരായ സ്വന്ദനൈഃ, രഥങ്ങളോടുകൂടി, ആകാശം ആകാശത്തിൽ ആശു വിവിതൂഃ. ഉടനെ സ്ഥിതിചെയ്തു.
---	--

മഹാസീത് തതസ്തേഷാം തുല്യസ്ഥാനമവാപ്യ തത്
ആകാശയുദ്ധം തമുദ്ധം ദേവദാനവയോരിവ.

33

“തുല്യസ്ഥാനം “തക്ക സ്ഥാനത്തെ അവാപ്യ, ദേവദാനവ- } ദേവന്മാർക്കും ദാനവന്മാ യോഃ ഇവ, } ക്കുമെന്നുപോലെ തേഷാം അവർ തമ്മിലുണ്ടായ	തത് ആ ആകാശയുദ്ധം ആകാശത്തിൽനടന്ന തതഃ അപ്പോൾ [യുദ്ധം മഹത് ഏറ്റവും തമുദ്ധം ആസീത്. ഭയങ്കരമായിത്തീർന്നു.
--	---

തതസ്തേ രാവണം യുദ്ധേ ശരൈഃ പാവകസന്നിഭൈഃ
വിമുഖീകൃത്യ സന്തുഷ്ടാ വിനേദദ്വിവിധാൻ രവാൻ.

34

“തേ യുദ്ധേ രാവണം പാവക- സന്നിഭൈഃ ശരൈഃ	“അവർ പോരിൽ രാവണനെ അഗ്നിതുച്ഛങ്ങളായ ബാണങ്ങൾകൊണ്ട്	വിമുഖീകൃത്യ, തതഃ അതിനാൽ [ണ്ട്, സന്തുഷ്ടാഃ, അതൃപ്താർക്കത്തോടുകൂ ടിയവരായി വിവിധാൻ } പലപ്രകാരത്തിലും പ രവാൻ } രിമാസമായി കൂക്കി വിനേദഃ } വിളിച്ചു.
---	--	--

തതോ മഹോദരഃ കൃദ്ധോ രാജാനം ദൃശ്യ ധഷ്ഠിതം
ത്വക്തവാ മൃത്യുഭയം വീരോ യുദ്ധകാംക്ഷീ വ്യഭോകയത്.

35

“മഹോദരഃ വീരഃ, രാജാനം ധഷ്ഠിതം ദൃശ്യ,	“മഹോദരനെന്ന വീരൻ, രാജാവിനെ അപമാനിക്കപ്പെട്ടവനാ കണ്ട്, [യി	തതഃ കൃദ്ധഃ, മൃത്യുഭയം ത്വക്തവാ, യുദ്ധകാംക്ഷീ വ്യഭോകയത്.	അതിനാൽ കുപിതനാ മരണഭയത്തെ [യി, വിട്ടൊഴിച്ചു, യുദ്ധോത്സുകനായി നോക്കിനിന്നു.
---	---	---	---

തേന തേ ദാരുണാ യുദ്ധേ കാമഗാഃ പവനോപമാഃ
മഹോദരേണ ഗദയാ ഹന്താ വൈ പ്രയയുഃ ക്ഷിതിം.

36

“തേന	“ആ	ദാരുണാഃ	ഉഗ്രതയോടുകൂടിയവരേ
മഹോദരേണ	മഹോദരനാൽ	തേ,	അവർ, [മായ
യുദ്ധേ,	പോരിൽ,	ഗദയാ	ഗദകൊണ്ട്
പവനോപമാഃ	വായുവിന്നു തുല്യമായി	ഹന്താഃ,	തകർപ്പെട്ടവരായി,
കാമഗാഃ	ഇഷ്ടപോലെ ചെല്ലു	ക്ഷിതിം വൈ	ഭൂമിയിലേക്കുതന്നെ
	ന്നവരും	പ്രയയുഃ.	കുതിച്ചു.

തേഷാം വരണപുത്രാണാം ഹതപാ യോധാൻ ഹയാൻ ശതാൻ
മുമോചാശു മഹാനാദം വിരമാൻ പ്രേക്ഷ്യ താൻ സ്ഥിതാൻ. 37

“തേഷാം	“ആ	താൻ	അവരെ
വരണപുത്രാണം	വരണപുത്രന്മാരുടെ	വിരമാൻ	തേരില്ലാത്തവരായി
യോധാൻ	പടത്തലവന്മാരേയും	സ്ഥിതാൻ	ഭൂമിയിൽ നില്ക്കുന്നവരാ
ഹയാൻ	കുതിരകളെയും		യി
ശതാൻ	നൂറുകണക്കായി	പ്രേക്ഷ്യ,	കണ്ട്,
ആശു	ക്ഷണത്തിൽ	മഹാനാദം	} ഉച്ചുസപരത്തിൽ ആ
ഹതപാ,	കൊന്നൊടുക്കിയശേഷം	മുമോച.	
			ത്തു.

തേ തു തേഷാം രഥാഃ സാശ്വതാഃ സഹ സാരഥിഭിർഹതൈഃ
മഹോദരേണ നിഹന്താഃ പതിതാഃ പൃഥിവീതലേ. 38

“തേഷാം	“അവരുടെ	സഹ,	കൂടി,
സാശ്വതാഃ	കുതിരകളോടുകൂടിയ	മഹോദരേണ	മഹോദരനാൽ
തേ	ആ	നിഹന്താഃ,	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടവ
രഥാഃ,	രഥങ്ങൾ,	തു	ആ സമയം [യായി,
ഹതൈഃ	കൊല്ലപ്പെട്ട	പൃഥിവീതലേ	ഭൂമിയിൽ
സാരഥിഭിഃ	സാരഥികളോടു	പതിതാഃ.	വീണുകിടന്നു.

തേ തു ത്യക്തപാ രഥാൻ പുത്രാ വരണസ്യ മഹാത്മനഃ
ആകാശേ വിഷ്ണിതാഃ ശൂരാഃ സ്വപ്രഭാവാനാ വിവൃഥുഃ. 39

“മഹാത്മനഃ	“മഹാത്മാവായ	സ്വപ്രഭാവാത്	തങ്ങളുടെ പ്രഭാവം
വരണസ്യ	വരണന്റെ		കൊണ്ട്
തേ	ആ	ആകാശേ	ആകാശത്തിൽ
ശൂരാഃ	ശൂരന്മാരായ	വിഷ്ണിതാഃ	സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവരാ
പുത്രാഃ,	പുത്രന്മാർ,		യി
രഥാൻ	രഥങ്ങളെ	ന വിവൃഥുഃ.	നിരാശ ക്ഷോഭകയു
ത്യക്തപാ തു,	ഉപേക്ഷിച്ചു,		ണ്ടായില്ല.

ധന്വംഷി കൃതപാ സജ്ജാനി വിനിർദ്വിദ്യ മഹോദരം
രാവണം സമരേ ക്രുദ്ധാഃ സഹിതാഃ സമഭിദ്രവൻ.

40

“ സമരേ	“ പോരിൽ	സജ്ജാനി കൃതപാ ഞാണൊരി,
സഹിതാഃ	ഒത്തുനിന്നിരുന്ന അവർ	മഹോദരം മഹോദരനെ
ക്രുദ്ധാഃ,	ചൊടിച്ച്,	വിനിർദ്വിദ്യ, പിളൺ,
ധന്വംഷി	വില്ലുകളെ	രാവണം രാവണനെ
		സമഭിദ്രവൻ. എതിർത്തുചെന്നു.

സായകൈശ്വാപവിഭ്രഷ്ടൈർവൃജുകലൈഃ സുദാരുണൈഃ
ഭാരയന്തി സ്മ സംക്രൂദ്ധാ മോഘാ ഇവ മഹാഗിരിം.

41

“ സംക്രൂദ്ധാഃ	“ കോപാവിഷ്ടരായി	സുദാരുണൈഃ അതിഃഘോരങ്ങളും
മഹാഗിരിം	ഒരു വൻമലയെ	ചാപവിഭ്രഷ്ടൈഃ വില്ലിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടവയുമായ
മോഘാഃ	മോഘങ്ങൾ	
ഇവ,	എന്നപോലെ,	സായകൈഃ ബാണങ്ങളാൽ
വജ്രകലൈഃ	വജ്രായുധതുല്യങ്ങളും	ഭാരയന്തി സ്മ. കീറി.

തതഃ ക്രുദ്ധോ ദശഗ്രീവഃ കാലാഗ്നിരിവ നിഗ്നതഃ
ശരവഞ്ചൈർമഹാഘോരൈരസ്തേഷാം മമ്സപതാഡയത്.

42

“ തതഃ	“ അതിനാൽ	തേഷാം അവരുടെ
ദശഗ്രീവഃ	ദശഗ്രീവൻ	മമ്സ, മമ്സങ്ങളിൽ,
നിഗ്നതഃ	പൊങ്ങിയുജപലിച്ച	മഹാഘോരൈഃ അതിഃഘോരങ്ങളായ
കാലാഗ്നിഃ ഇവ	കാലാഗ്നിയെന്നപോലെ	ശരവഞ്ചൈഃ ബാണവഞ്ചങ്ങൾക്കൊണ്ടു
ക്രൂദ്ധഃ,	കോപമാണവനായി,	അതാഡയത്. തുളച്ചു.

തതസ്തേനൈവ സഹസാ സീദന്തി സ്മ പദാതയഃ
മുസലാനി വിചിത്രാണി തതോ ഭല്ലശതാനി ച
പട്ടിശാംശൈവ ശക്തിശ്ച ശതഘ്നീസ്തോമരാംസ്തഥാ
പാതയാമാസ ഭർധഷ്ഠസ്തേഷാമുപരി വിഷ്ണിതഃ.

43

44

“ തതഃ	“ അപ്പോൾ	മുസലാനി	മുസലങ്ങളേയും
പദാതയഃ	നിചത്തുനിന്നിരുന്ന അവർ	ഭല്ലശതാനി ച	അനേകം ഭല്ലങ്ങളെന്ന ബാണങ്ങളേയും
തേന ഏവ	അതിനാൽതന്നെ	ശക്തിഃ ച	വേലുകളേയും
സഹസാ	അത്യധികം	പട്ടിശാൻ ച	ചെറു പന്തങ്ങളേയും
സീദന്തി സ്മ ;	വേദനയാൻ ;	ശതഘ്നീഃ ഏവ	കവണകളേയും
ഭർധഷ്ഠഃ	ഭയങ്കരനായി	തഥാ	അതുപോലെതന്നെ
വിഷ്ണിതഃ	സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന	തോമരാൻ	ഏർക്കുന്തങ്ങളേയും
തേഷാം ഉപരി	അവർക്കുനേരെ [അവൻ	തതഃ	ആ സമയം
വിചിത്രാണി	വിചിത്രങ്ങളായ	പാതയാമാസ.	പ്രയോഗിച്ചു.

അപവിധാസു തേ വീരാ വിനിഷ്ഠേതുഃ പദാതയഃ
മഹാപങ്കമിവാ സാദ്യ കഞ്ജരാഃ ഷഷ്ടിഹായനാഃ.

45

“ പദാതയഃ തേ വീരാഃ അപവിധാഃ തു, ഷഷ്ടിഹായനാഃ	“ പദാതികളായ ആ ശൂരന്മാർ മുറിച്ചുവറുവരായി ആ സമയം, അടുപതു വയസ്സായ	കഞ്ജരാഃ, മഹാപങ്കം ആ സാദ്യ ഇവ, വിനിഷ്ഠേതുഃ.	ആനകൾ, പെരുംചേരിൽ പെട്ടാലെന്നപോലെ, പതിച്ചുകളഞ്ഞു.
---	--	---	---

സീദമാനാൻ സുതാൻ ദൃഷ്ട്വാ വിഹരലാൻ സുമഹേഷസഃ
നനാദ രാവണോ ഹഷ്ഠാമഹാനംബുധരോ യഥാ.

46

“ രാവണഃ സുമഹേഷസഃ സുതാൻ, സീദമാനാൻ	“ രാവണൻ അതിബലശാലികളായ (വരണ)പുത്രന്മാരെ, ദൃസ്സാമായ വേദനയനു ഭവിക്കുന്നവരായി	വിഹരലാൻ ദൃഷ്ട്വാ, ഹഷ്ഠാത് മഹാൻ അംബു- ധരഃ യഥാ നനാദ.	ബോധമില്ലാതിരിക്കുന്ന കണ്ടു, [വരായി ഉത്സാഹത്താൽ വൻ മേഘമെന്നപോ ലെ അട്ടുഹസിച്ചു.
---	---	---	--

തതോ രക്ഷോ മഹാനാദാൻ മുക്തവാ ഹന്തി സു വാരണാൻ
നാനാപ്രഹരണോപേതൈർധാരാപാതൈരിവാംബുദഃ.

47

“ രക്ഷഃ, മഹാനാദാൻ മുക്തവാ, തതഃ അംബുദഃ	“ രക്ഷസൻ, വൻഘോഷം മുഴക്കിക്കൊണ്ട്, അനന്തരം കാർമേഘം	ധാരാപാതൈഃ ഇവ, വാരണാൻ നാനാപ്രഹര- ണോപേതൈഃ ഹന്തി സു.	വഷ്ടധാരകളാലെന്ന പോലെ, വരണപുത്രന്മാരെ, പല ആയുധങ്ങൾകൊ ണ്ടും പ്രഹരിച്ചു.
---	---	--	--

തതസ്തേ -വിമുഖാഃ സദ്യേ പതിതാ ധരണീതലേ

രണാത് സ്വപുരുഷൈഃ ശീഘ്രം ഗുഹാഞ്യേവ പ്രവേശിതാഃ.

48

“ തതഃ വിമുഖാഃ ധരണീതലേ പതിതാഃ തേ സദ്യേ,	“ അഃപ്പാദം പിൻതിരിഞ്ഞവരായി കൂമിയിൽ വീണുകിടക്കുന്നവരായ അവർ എല്ലാവരും,	സ്വപുരുഷൈഃ രണാത് ശീഘ്രം ഏവ ഗുഹാണി പ്രവേശിതാഃ.	തങ്ങളുടെ ആറുകൊരാൽ പോക്കളത്തിൽനിന്നും അതിവേഗത്തിൽ ഭവനങ്ങളിലേയ്ക്കു് എടു ത്തുകൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു.
--	--	---	---

താനബ്രവീത് തതോ രക്ഷോ വരണായ നിവേദ്യതാം.

49

“ തതഃ, രക്ഷഃ താൻ വരണായ	“ അഃപ്പാദം, രക്ഷസൻ അവരെ നോക്കി 'വരണനു	നിവേദ്യതാം, അബ്രവീത്.	{ (താൻ വന്നിരിക്കുന്ന വിവരം) അറിയിക്ക പ്പെടട്ടെ,' എന്നു് ഘോഷിച്ചു.
---------------------------------	--	--------------------------	---

രാവണം തപബ്രവീന്മന്ത്രി പ്രഹസോ നാമ വാരണഃ

ഗതഃ ഖലു മഹാരാജോ ബ്രഹ്മലോകം ജലേശ്വരഃ

ഗാന്ധർവ്വം വരണഃ ശ്രോതും യം തപമാഹവയസേ യധി.

50

“ വാരുണഃ	“ വരുണൻറെ	യുധി	പോരിനായി
മന്ത്രി	മന്ത്രിയായ	ആഹ്വയസേ,	വിളിക്കുന്നുവോ, ആ
പ്രഥമഃ	പ്രഥമൻ	ജഃലശപരഃ	അപാംപതിയായ
നാമ,	എന്നവൻ,	വരുണഃ മഹാ-	വരുണമഹാരാജാവാ
രാവണം,	രാവണനോടായി	രാജഃ ഖലു	} കട്ടെ
തു	ഈ വിഷയത്തിൽ	ഗന്ധർവ്വം	
അബ്രവീത്;	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു;	ശ്രോതും,	ശ്രവിപ്പാനായി,
‘യം	‘ആരെ	ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകത്തിലേക്ക്
തപം	ഭവാനു	ഗതഃ.	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കയാ
			ണ്.

തത് കിം തവ വൃഥാ വീര പരിശ്രമ്യ ഗതേ നൃപേ
യേ തു സന്നിഹിതാ വീരാഃ കുമാരാസ്തേ പരാജിതാഃ

51

“ ‘തത്	“ ‘അതിനാൽ	പരിശ്രമ്യ?	ഈ പ്രയത്നം?
വീര!	ഓ വീര!	തു	എന്നാലും
നൃപ	മഹാരാജാവ്	വീരാഃ	വീരന്മാരായ
ഗതേ,	ഇവിടെയില്ലാതിരിക്കെ,	യേ കുമാരാഃ	യാതൊരു പുത്രന്മാരോ
തവ	ഭവാനു	സന്നിഹിതാഃ	ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്ന
കിം	എന്തിന്നാണു്	തേ	അവർ
വൃഥാ	വെറുതെയുള്ള	പരാജിതാഃ.	തോല്പിക്കപ്പെട്ടു.

രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തു തച്ഛ്രുതവാ നാമ വിശ്രാവ്യ ചാരത്ഥനഃ
ഹംഷാന്നാദം വിമുഞ്ചൻ വൈ നിശ്ശ്വാന്തോ വരുണാലയാത്.

52

“ രാക്ഷസേന്ദ്രഃ,	“ രാക്ഷസേശപരൻ,	വിശ്രാവ്യ,	ചോഷിച്ചുകൊണ്ടു്,
തു	ആ സമയം	ഹംഷാത്	സന്തോഷത്താൽ
തത്	അതിനെ	നാദം ച വിമു-	} അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ടു്
ശ്രുതവാ,	കേട്ടു്,	ഞ്ചൻ വൈ	
ആത്മനഃ	തൻറെ	വരുണാലയാത്	വരുണാലയത്തിൽനി
നാമ	പേരിനെ	നിഷ്ക്രാന്തഃ	നിക്തമിച്ചു. [നം

ആഗതസ്തു പഥാ യേന തേനൈവ വിനിവൃത്യ സഃ
ലങ്കാമഭിമുഖോ രക്ഷോ നഭസ്ഥലഗതോ യയൌ.

53

“ സഃ രക്ഷഃ	“ ആ രാക്ഷസൻ	തു	ഇപ്പോഴും
നഭഃസ്ഥലഗതഃ,	ആകാശമാർഗ്ഗമായി ചെ	തേന ഏവ	അതിൽകൂടിതന്നെ
	ല്ലുന്നവനായി,	വിനിവൃത്യ,	തിരിച്ചു്,
യേന	യാതൊരു	ലങ്കാം	ലങ്കയെ
പഥാ	മാർഗ്ഗമായി	അഭിമുഖഃ	നോക്കി
ആഗതഃ,	വന്നുവോ,	യയൌ.	ചെന്നു.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്രയോവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21638; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 914.

[23-ാം സർവ്വതന്ത്രിയനുശേഷം പ്രക്ഷിപ്തമായ ഈ അഞ്ചു സർവ്വതന്ത്രികളിൽ ചില ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണപ്പെടുന്നുണ്ട്.]

പ്രക്ഷിപ്തപ്രഥമഃ സർഗ്ഗഃ (1)

- ഹർഷാന്നാദാംസ്തു വിസ്മയൻ നിഷ്ക്രാന്തോ വരണാലയാത്
 മഹോദരേണ സംയുക്തോ ഹർഷഗദ്ഗദഭാഷിണാ
 തതോഽശ്വന്തരം ഭൂയോ വിചലയ്യുദ്ധമദാഃ 1
 യത്രാപശ്യദശഗ്രീവാ ഗുഹം പരമഭാസപരം
 വൈഡൂര്യതാരണാകീണ്ണം മുക്താജാലവിഭൂഷിതം 2
 സുവണ്ണസ്തംഭഗഹനം വേദികാഭിഃ സമന്തതഃ
 വജ്രസൂടികസോപാനം കിങ്കിണീജാലസംയുതം
 ബഹുപാസനയുതം രമ്യം മഹേന്ദ്രഭവനോപമം 3
 ഭൂഷാ ഗുഹവരം രമ്യം ദശഗ്രീവഃ പ്രതാപവാൻ 4
 കശ്യപം ഭവനം സൗമ്യം മേരുമന്ദരസന്നിഭം
 ഗച്ഛ പ്രഥസ്തു ശീഘ്രം തപം ജാനീഷ്യ ഭവനോത്തമം 5
 ഏവമുക്തഃ പ്രഥസ്തു പ്രവിവേശ ഗുഹാന്തരം
 സ ശൂന്യം പ്രേക്ഷ്യ തദ്ഭവനം പുനഃ കക്ഷ്യാന്തരം യയൗ 6
 സപ്തകക്ഷ്യാന്തരം ഗതവാ തതോ ജപാലാമപശ്യത
 തതോ ഭൂഷഃ പുമാംസ്തത്ര ഐഷ്യാ ഹാസം മുമോച സഃ
 സ തു ശൂന്യം മഹാഹാസമുല്പദോമാട്ടഭവത്തദാ. 7
 ജപാലാമദ്ധ്യേ സ്ഥിതസ്തത്ര മോമമാലീ വിമോഹിതഃ
 അദിത്യ ഇവ ദൃഷ്ട്വക്ഷ്യഃ സാക്ഷാദ്യഥ ഇവ സ്ഥിതഃ. 8

ഉത്സാഹത്താൽ ഇടറിക്കൊണ്ട് കൊണ്ടുവന്നവനായ മഹോദരനോടുകൂടിയവനായ രാവണൻ, സന്തോഷത്താൽ ആത്മതൃപ്തനായി വരണേശ്വരത്തിൽനിന്നും പുറത്തിറങ്ങി. അതിൽപിന്നെ അശ്വന്തരത്തിൽ വീണ്ടും ആ യുദ്ധാലാമത്തരായവർ ചുറ്റിനടന്നു. ദശകണ്ഠൻ, അതിൽ, "അത്യന്തഭാസപരവും വൈഡൂര്യത്താലുള്ള കമാനവാതിലുകളാണത്രും, നന്മത്തിൻ നിരകളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതും, സുവണ്ണത്തൂണുകളിടതിങ്ങിയതും ചുറ്റും തിണ്ണുകളാണത്രും, വജ്രാകൊണ്ടും സ്പടികംകൊണ്ടുമുള്ള സോപാനങ്ങളോടുകൂടിയതും, കിങ്ങിണികൾ നിറയെ തൂക്കിയതും, അനേകം ആസനങ്ങളോടുകൂടിയതും, മഹേന്ദ്രഭവനംപോലെ അഴകാണുന്നതുമായ ഒരു ഭവനത്തെ കണ്ടു. പ്രതാപശാലിയായ ദശകണ്ഠൻ മനോഹരമായ ആ ഉത്തമഭവനത്തെ കണ്ട്, "മേരുമന്ദരസദൃശമായ ഈ അഴകാൻ ഭവനം ആരുടേതാണ്? പ്രഥസ്തു! താൻ വേഗത്തിൽ ഈ ഉത്തമഭവനത്തിൽ ചെല്ലുക, അറിഞ്ഞുവരിക," (എന്ന് ആജ്ഞാപിച്ചു.) അപ്പോൾ ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവനായ പ്രഥസ്തൻ, ആ ഉത്തമഗുഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. അതിന്റെ പടിവാതിൽ ശൂന്യമായിരിക്കണ്ട്, അതിനാൽ കെട്ടിറങ്ങിയിട്ടില്ലാത്തതുപോലെ പ്രവേശിച്ചു. ഏഴു കെട്ടുകൾക്കുള്ളിൽ കടന്ന്, അതിൽപിന്നെ ഒരു ജപാലകണ്ടു; അതിൽപിന്നെ അവിടെ ഒരു ജപാലം കാണപ്പെട്ടു; അവൻ, ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയവനായി ഒന്നു പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു; ആ അട്ടഹാസംകേട്ട ഉടനേരത്തന്നെ കോൾമയിർക്കൊണ്ടു. സുവണ്ണമാലയണിഞ്ഞ്, കാണുന്നവരെ ഏറ്റവും മോഹിപ്പിക്കുന്നവനും, അദിത്യനെപ്പോലെ ദുർനിരീക്ഷ്യനും, സാക്ഷാൽ യമനെപ്പോലെ വർത്തിക്കുന്നവനുമായ ആ പുരുഷൻ ജപാലയുടെ നടുവിലായി നില്പായിരുന്നു.

തഥാ ഭൃഷ്ടാ തു വൃത്താന്തം തപരമാണോ വിനിക്തം	.
വിനിക്തമ്ബ്രവീത്സ്യം രാവണായ നിശാചരഃ.	9
അഥ രാമ ദശഗ്രീവഃ പുഷ്പകാഭവരഹ്യ സഃ	
പ്രഭവഷ്ടമിക്ഷൻ വേയ്യാഥ ഭിന്നാഞ്ജനചടയാപമഃ	10
ചന്ദ്രമൗലിവൃപുഷ്ണാംശു പുരുഷോഽന്യഗ്രന്തഃ സ്ഥിതഃ	
ദപാരമാവൃത്യ സഹസാ ജപാലാസങ്കതാ ഭയാനകഃ	11
രക്താക്ഷഃ ശേപതവദനോ ബിംബാഷ്ടശ്ചോല്പരോമവാൻ	
മഹാഭീഷണനാസശ്ച കംബുഗ്രീഭവാ മഹാമന്ദഃ	
ഗ്രന്ധശൂർനിഗ്രന്ധാസ്ഥിർദംഷ്ട്രാഭാ രോമമഹഷ്ണഃ	12
ഏതാദൃശം വൈ പുരുഷം ദദർ സ തു രാവണഃ	
ഗൃഹീതപാ ലോഹമുസലം ദപാരം വിഷ്ടഭ്യ സുസ്ഥിതം	13
അഥ സന്ദർശാത്സ്യ ഊർദ്ധ്വപദാമാ ബഭൂവ സഃ	14
അസ്സന്ദതാസ്യ ഊദയം വേപഥ്യശ്ചാപ്യജായത	
നിമിത്താന്യമനോജ്ഞാനി ഭൃഷ്ടാ രാമ വ്യചിന്തയത്	15
അഥ ചിന്തയതസ്തസ്യ സ ഏവ പുരുഷോഽബ്രവീത്	
കിം തപം ചിന്തയസ രക്ഷോ ബ്രൂഹി വിശ്രജ്ഞമാനസഃ	
യുദ്ധാതിശ്ചമഹം വീര കരിഷ്യേ രജനീചര	16
ഏവമുക്തവാ സ് തദ്രക്ഷഃ പുനർവ്വചനമബ്രവീത്	
യോത്സ്യസേ ബലിനാ സാലം മയാ വാ തദപിധീയതാം	17

അപ്രകാരം കണ്ട്, അതിനാൽ ബലപ്പെട്ടുകൊണ്ട്, പുറത്തുചെന്ന്, ആ രാക്ഷസനായ പ്രഥമസ്തൻ രാവണനോടായി വൃത്താന്തമായിച്ചു. അപ്പോൾ, ഹേ ശ്രീരാമ! ആ ചിതറിയ അഞ്ജനക്കണ്ണൊത്തവനായ രാവണൻ പുഷ്പകത്തിൽ നിന്നും താഴോട്ടിറങ്ങി, ആ ഭവനത്തിൽ കടന്നുചെല്ലുവാൻ മുതിന്നു. അവന്റെ മുഖിലായി, ഭയകരനും, തുടുത്ത നേത്രങ്ങളാൻവരും, വെണ്മപ്പുണ്ട മുഖമാൻവരും, തൊണ്ടിയൊത്ത ചുണ്ടകളാൻവരും, രോമങ്ങൾ എടുത്തുപിടിച്ചവനും, അതിഭയങ്കരമായ നാസികയോടുകൂടിയവനും, ശംഖൊത്ത കഴുത്താൻവരും, വമ്പിച്ച താടിയെല്ലോടുകൂടിയവനും, താടികൊണ്ട് മറയ്ക്കപ്പെട്ടവനും, എല്ലകൾ കണ്ണൊത്തവനും, ദംഷ്ട്രകളാൻവരും, രോമാഞ്ചമുളവാക്കുന്നവനുമായ ചന്ദ്രക്കലാധരനെന്നുപോലെ ശൈത്രപുണ്ടവനുമായ ഭദ്രവൻ ഊഴക്കാടെ ദപാരത്തെ തടഞ്ഞുകൊണ്ട്, ജപാലയിൻ നടുക്കായി നിന്നിരുന്നു. ആ രാവണൻ, അപ്പോൾ ഇരിമ്പുചുങ്കു കയ്യിലുണ്ടായി, ദപാരത്തെ നിശാധിച്ചുകൊണ്ട്, ഇപ്രകാരം നിലുണുവനായ പുരുഷനെ കണ്ടു. അവൻ, അവന്റെ കാഴ്ചകൊണ്ട്, രോമാഞ്ചിതഗാത്രനായി ഭവിച്ചു; അവന്റെ ഊദയം തുടിച്ചുതുടങ്ങി; വിറയലുമുണ്ടായി! ശ്രീരാമ! ദുർനിമിത്തങ്ങൾ കാണുകകാരണം ചിന്താഗ്രസ്തനായും ഭവിച്ചു. അപ്രകാരം ആ രാവണൻ ചിന്താഗ്രസ്തനായിരിക്കെ, ആ പുരുഷൻ ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:— “ഹേ രാക്ഷസ! നീ എന്താണ് ആലോചിക്കുന്നത്? ഭയപ്പെടാതെ പറഞ്ഞാലും. രാത്രിയ്ക്കും! വീര! ഞാൻ യുദ്ധംകൊണ്ട് നിന്നെ സല്ലുരിക്കുന്നുണ്ട്.” ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തശേഷം, അവൻ ആ രാക്ഷസനോടായി വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—“നീ ബലിയോടുകൂടിയോ, അല്ല എന്നോടുകൂടിയോ യുദ്ധംചെയ്യാൻ പോകുന്നത്, അതു പറഞ്ഞാലും.”

രാവണോടഭിഹിതോ ഭൂയ ഊർദ്ധ്വരാമാ വ്യജായത	
അഥ ധൈര്യം സമാലംബ്യ രാവണോ വാക്യമബ്രവീത്	18
ഗൃഹേഽത്ര തിഷ്ഠതേ കോ വാ തം ബ്രൂഹി വദതാം വര	
തേനൈവ സാലം യോത്സ്യാമി യഥാ വാ മന്വേതേ ഭവാൻ .	19
സ ഏനം പുനരപ്യാഥ ദാനവേഭ്യോഽത്ര തിഷ്ഠതി	
ഏഷ വൈ പരമോദാരഃ ശൂരഃ സത്യപരാക്രമഃ	
വിഭോ ബഹുഗുണോഽപതഃ പാശമസ്തേ ഇവാന്തകഃ	20
ബാലാക്തേ ഇവ തേജസപീ സമരേഷപനിവർത്തകഃ	
അമർഷി ഭജ്ജയതേ ജേതാ ബലിർഹി ഗുണസാഗരഃ	21
പ്രിയംവദഃ സംവിഭാഗീ ഗുരുവിപ്രപ്രിയഃ സദാ	
കാലകാംക്ഷി മഥാസത്തപഃ സത്യവാക് സൗമ്യദർശനഃ	22
സ ച സർവ്വഗുണോഽപതഃ ശൂരഃ സപാഘ്യായതത് പരഃ	
ഏഷ ഗജ്ജതി വാത്യേഷ ജപലതേ തപതേ സദാ.	23
ദേവൈശ്ച ഭൂതസംഘൈശ്ച പന്നഗൈശ്ച മഹർഷിഭിഃ	
ഭയം യോ നാഭിജാനാതി തേന കിം യോദ്ധുമിച്ഛസി	24
ബലിനാ യദി തേ യോദ്ധും രോചതേ രാക്ഷസേശ്വര	
പ്രവിശ തപം മഥാസതപം സംഗ്രാമം കരു മാ ചിരം	25

രാവണൻ, ഇങ്ങിനെ ചോദിക്കപ്പെട്ടവനായി, മുന്വേതിലും അധികംപുളകിത ശരീരനായി ഭവിച്ചു. അതിൽപിന്നെ ധൈര്യമവലംബിച്ച്, രാവണൻ ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു:— “ഈ ഭവനത്തിൽ ആരാണ് വസിക്കുന്നത്? ഹേ വാക്യകുശല! അതാ രെന്നുരചെയ്താലും. അവനുമായ്ക്കുന്നെ ഞാൻ പൊരുതുന്നുണ്ട്. അല്ലെന്നാൽ അങ്ങു വിചാരിക്കും പോലെ ആവാം.” ആ പുരുഷൻ ഈ രാവണനോടായി വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:— “ഇതിൽ അസുരരാജാവാണ് പാർക്കുന്നത്. ഇദ്ദേഹമാണെങ്കിൽ അത്യേക ഭാഗ്യഗുണമുള്ളവനും, ശൂരനും, സത്യമായ പരാക്രമത്തോടുകൂടിയവനും, വീരനും, ബഹു ഗുണവാനും, പാശമസ്തനായ യമനെപ്പോലെയുള്ളവനും, ബാലസൂര്യനെപ്പോലെ കാന്തിമാനും, യുദ്ധങ്ങളിൽ പിന്തിരിയാത്തവനും, വാശിപുണ്ടവനും, അജയനും, ജയശാലിയും, ബലിയും, ഗുണങ്ങൾക്കു വാരിധിയായവനും, പ്രിയമായെന്നു ഉരചെയ്യുന്നവനും, (ഗുണഭാഷങ്ങളെ) വേർതിരിച്ചറിയുന്നവനും, എപ്പോഴും ഗുരുജനങ്ങളിലും ബ്രാഹ്മണരിലും പ്രീതിയാർന്നവനും, തക്കകാലത്തെ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നവനും, വിശിഷ്ടമായ പ്രകൃതിഗുണമാർന്നവനും, സത്യസന്ധനും, ശുഭമായവയിൽതന്നെ നോക്കമുള്ളവനും ആകുന്നു. അവൻ സർവ്വഗുണസമ്പന്നനും, ശൂരനും, വേദാദ്ധ്യയനനിരതനാകുന്നു. ഇവൻ (പഞ്ചന്യനെപ്പോലെ) ഗജ്ജിക്കുന്നു; (വായുവിനെപ്പോലെ) വീശുന്നു; (അഗ്നിയെന്നപോലെ) ജപിക്കുന്നു, എപ്പോഴും നീറുന്നു. ദേവകളാലും, ഭൂതസംഘങ്ങളാലും, പന്നഗങ്ങളാലും, മഹർഷിമാരാലും, ഭയമെന്നുള്ളതിനെ യാതൊരുവൻ അറികയില്ലയോ, അപ്രകാരമുള്ള അവനുമായി അങ്ങ് എന്തിനാണ് പൊരുതുവാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്? അല്ലേ രാക്ഷസേശ്വര! മഹാബലിയുമായി അങ്ങയ്ക്ക് പോരാടുവാൻ കൊതിയുള്ളപക്ഷം, അകത്തു പ്രവേശിച്ചുകൊൾക; ഊഴക്കാടെ അടരാടിക്കൊൾക; താമസിക്കേണ്ട.”

- ഏവമുക്തോ ഭരഗ്രീവഃ പ്രവിവേശ യതോ ബലിഃ
സ വിഭലാക്യാഥ ലങ്കേശമട്ടമാസം ജമാസ ച 26
- അഭിത്യ ഇവ ദുഃഷ്ടക്ഷ്യഃ സ്ഥിതോ ദാനവസത്തമഃ
അഥ സന്ദർശനാഭവ ബലിർ വൈ വിശപരൂപവാൻ 27
- സ ഗൃഹീതപാ ച തദുക്തോ ഹ്യുത്സംഭഗ സ്ഥാപ്യ ചാബ്രവീത്
ഭരഗ്രീവ മഹാബാഹോ കം തേ കാമം കരോമ്യഹം
കിമാഗമനകൃത്യം തേ ബ്രഹ്മി തപം രാക്ഷസേശപര 28
- ഏവമുക്തസ്തു ബലിനാ രാവണോ വാക്യമബ്രവീത്
ശ്രുതം മയാ മഹാഭാഗ ബദ്ധസ്തു പം വിഷ്ണുനാ പുരാ 29
- സോഽഹം മോചയിതും ശങ്കതാ ബന്ധനാത് തപം ന സംശയഃ
ഏവമുക്ത തതാ ഹാസം ബലിഃ കൃതേപദമബ്രവീത് 30
- ശ്രുതതാമലിയാസ്യാമി യം തപം പൃഷ്ഠി രാവണ
യ ഏഷ പുരുഷഃ ശ്വാഭാ ദപാരി തിഷ്ഠതി നിത്യദാ 31
- ഏതേന ദാനവവദ്രാശ്ച തഥാഽന്യേ ബലവത്തരാഃ
വശം നീതാ ബലവതാ പൂർവ്വ പൂർവ്വതരാശ്ച ഭയ 32
- ബദ്ധശ്ചാഹമനൈവൈവം കൃതാന്തോ ഭരതീകൃമഃ
ക എന്നം പുരുഷോ ലോകേ വഞ്ചയിഷ്യതി രാവണ 33
- സർവ്വഭൂതാപഹന്താ വൈ യ ഏഷ ദപാരി തിഷ്ഠതി
കന്താ കാരയിതാ ചൈവ ധാതാ ച ഭൂവനേശപരഃ 34

എന്നതുകേട്ട്, ഭരകണ്ഠൻ ബലിയുണ്ടായിരുന്ന സ്ഥലത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. അ ബലി ലങ്കേശപരനെ കണ്ട ഉടനെ ഭണ്ണ് അട്ടമസിച്ച്. ആ ദാനവോത്തമനായ ബലി, കണ്ടമാത്രത്തിൽ തന്നെ വിശപരൂപം കയ്ക്കോണ്ടുവന്നായി, അഭിത്യനെന്നപോലെ ഭുർ നിരീക്ഷ്യനായി വത്തിച്ചു. അദ്ദേഹം ആ രാക്ഷസനെ എടുത്ത് മടിയിൽവെച്ച്, ഇങ്ങി നെ ചോദിച്ചു:—“ഭരഗ്രീവ! മഹാബാഹുവായവനേ! ലോകം എന്തൊരഭീഷ്ടത്തെ യാണ് ഞാൻ പൂർത്തിയാക്കേണ്ടത്? രാക്ഷസാധിപ! അങ്ങ് എന്താവശ്യമായിട്ടാണ് ഇങ്ങുവന്നത്; പറഞ്ഞാലും.” മഹാബലിയാൽ ഇപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ടാറെ, രാവ ണൻ ഉരചെയ്തു. “മഹാഭാഗ്യശാലിയായുജ്ജ്വാലേ! പണ്ട് വിഷ്ണുവിനാൽ അങ്ങ് ബ സ്ഥിക്കപ്പെട്ടുവെന്ന് എന്നാൽ കേൾക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അപ്രകാരമുള്ള ഞാൻ, അങ്ങയെ ബന്ധനത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിപ്പാൻ ശക്തനാണ് സംശയമില്ല ”

ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ മഹാബലി, അതിനാൽ പുഞ്ചിരിപൂണ്ട് ഇങ്ങി നെ ഉരചെയ്തു:— “ഞാൻ പറയാം, കേട്ടുകൊൾക. യാതൊരുവനെക്കുറിച്ച് അങ്ങ് പറയുന്നുവോ, ആ ഈ ശ്വാമളവണ്ണനായ പുരുഷൻതന്നെയാണ് എല്ലാജ്ഞാഴും ഈ വാതിൽക്കൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നത്. പണ്ട്, ബലശാലിയായ ഇദ്ദേഹത്താൽതന്നെയാ ണ്, പണ്ടെക്കുപണ്ടെയുള്ള ദാനവവീരന്മാരും, അപ്രകാരംതന്നെ മറ്റ് അതിബലശാ ലികളായവർ യാതൊരുവരോ അവരും, തന്റെ അധീനത്തിലാക്കപ്പെട്ടത്. ഇദ്ദേഹ ത്താൽതന്നെയാണ് ഞാൻ ഇപ്രകാരം ബന്ധിക്കപ്പെട്ടത്. വിധിയെന്നതു ലംഘി പ്താൻ കഴിയാത്തതുതന്നെ. ധേ രാവണ! ലോകത്തിൽ ഇദ്ദേഹത്തെ ഏതൊരു പുരുഷ നാണ് വഞ്ചിപ്പാൻ കഴിവുള്ളവനായിരിക്കുക? ദപാരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനായ

ന തപം വേദ ന ചാഹം വൈ ഭൂതഭൂതഭവത് പ്രഭൂ കലിഞ്ചൈവ ഹി കാലശ്ച സർവ്വഭൂതാപഹാരകഃ	35
ലോകത്രയസ്യ സർവ്വസ്യ ഹന്താ സ്രഷ്ടാ തഥൈവ ച സംഹരശ്ശൃഷ്ട ഭൂതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച	36
പുനശ്ച സൃജതേ സർവ്വമനാദ്യന്തോ മഹേശ്വരഃ കരണം കാരണം കന്താ സോഽയം പുരുഷസത്തമഃ	37
ഇഷ്ടം ചൈവ ഹി ദന്തം ച ഇതം ചൈവ നിശാചര സർവ്വഭൂതൈഃ കലാപകേശോ ധാതാ ഗോപ്താ ന സംശയഃ	38
നൈവംവിധം മഹദ്ഭൂതം വിദ്യതേ ഭൂവനത്രയേ	39
അഹം തപം ചൈവ പൗലസ്ത്യ യേ ചാത്യേ ചൂർവത്തരാഃ നേതാ തേഷാം മഹാശൈലേഷ പശൂം രശനയാ യഥാ	40
വൃശാ ദനഃ ശുക്രഃ ശുഭ്രോ നിശുഭ്രോ ദംഭരേവ ച കാലനേമിശ്ച പ്രഹ്ലാദസ്തഥാ വൈരോചനാ ബലിഃ	41
കാലഭക്തയാസ്താരകാഖ്യാ മുചുകുന്ദോ വിവൽബനഃ ഹിരണ്യാക്ഷോ മധുഞ്ചൈവ കൈടലോ ധൂമശംഖരൌ	42
ഘമളാജ്ജനൌ ച കംസശ്ച കൈടലോ മധുനാ സഹ ഏതേ തപന്തി ഭ്യോതന്തി വാന്തി വഷന്തി ചൈവ ഹി	43

ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണ് സർവ്വഭൂതസംഹാരകനും, പ്രവർത്തിക്കുന്നവനും, പ്രവൃത്തിപ്പിക്കുന്നവനും, നിലനിൽക്കുന്നവനുമായ ലോകേശ്വരൻ. ഭൂതഭൂവിഷ്വദപന്തമാനങ്ങളായ ത്രി കാലങ്ങൾക്കും ഈശ്വരനായ ഇദ്ദേഹത്തെ നീയും അറികയില്ല, ഞാനും ഉള്ളുപോലെ അറികയില്ല. സർവ്വപ്രാണികളേയും സംഹരിക്കുന്ന ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണ് കലഹത്തെ ഉളവാക്കുന്നവനും, കാലനും ആയവൻ; അപ്രകാരംതന്നെ എല്ലാ ത്രൈലോക്യത്തിനും കന്താവും സംഹർത്താവും ആയവൻ. ആദ്യന്തരഹിതനായ ഈ സർവ്വേശ്വരൻ, സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളായ സർവ്വഭൂതങ്ങളേയും സംഹരിക്കുന്നു; വീണ്ടും സൃഷ്ടിക്കുന്നു. പുരുഷോത്തമനായ ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണ് പ്രവൃത്തിക്കു ഉപകരണമായവനും, പ്രേരകനായവനും, പ്രവൃത്തി ചെയ്യുന്നവനും. ഓ നന്ദനന്ദൻ! യജ്ഞവും, ദാനവും, ഹോമവും, സർവ്വവും, ധാതാവും, രക്ഷകനും, ലോകേശ്വരനായ ഇദ്ദേഹംതന്നെ സംശയമില്ല. ഇപ്രകാരമുള്ള ഒരു വിശിഷ്ടവസ്തു ത്രൈലോക്യത്തിലെങ്ങുംതന്നെയില്ല. ഓ പൗലസ്ത്യ! എനിക്കും ഭവാനും മറ്റു പണ്ടുള്ളവർ യാതൊരുവരും അവർക്കും എല്ലാം പശുവിന് കയറുകൊണ്ടെന്ന പോലെ, നിയാമകനായവൻ ഈ മഹാത്മാവുതന്നെയാണ്. വൃത്രൻ, ദനു, ശുക്രൻ, ശുഭ്രൻ, നിശുഭ്രൻ, ദംഭ, കാലനേമി, പ്രഹ്ലാദപുത്രനായ വിരോചനൻ, വിരോചനപുത്രനായ ബലി, കാലഭക്തന്മാർ, താരകൻ, മുചുകുന്ദൻ, വിവൽബൻ, ഹിരണ്യാക്ഷൻ, മധു, കൈടലൻ, ധൂമൻ, ശംഖരൻ, യമളാജ്ജനന്മാർ, കംസൻ, മധുവാദകൂടിയ കൈടലൻ, ഇവരെല്ലാം (അഗ്നി, സൂര്യൻ, വായു, ഇന്ദ്രൻ എന്നവരുടെ അധികാരങ്ങളെ കയ്യാളി) ജപലിക്കുക, പ്രകാശിക്കുക, വീശുക, മഴപൊഴിക്കുക എന്ന കൃത്യങ്ങളെ ചെയ്തുവരുന്നു. ഇവരെല്ലാവരും അനേകയാഗങ്ങൾ യജിച്ചവരും, എല്ലാവരും വൻതപസ്സു കയ്യാളവരുമായിരുന്നു. എല്ലാവരും എത്രയോ ശക്തിയാണവർ; എല്ലാവരുംതന്നെ ഉപായകശാലന്മാർ. പ്രഭുതപത്തെ സമ്പാദിച്ച് സർവ്വഭോഗങ്ങളേയും അനു

സദ്യേഃ കൃതശ്ചൈരിഷ്ടം സദ്യേസ്തപ്തം മഹത്തപഃ സദ്യേ തേ സമമാഞ്ചനഃ സദ്യേ വൈ യോഗധർമ്മിണഃ	44
സദ്യേരൈശ്ചത്വമാസാദ്യ ഭൂതഭോഗൈർമഹത്തരൈഃ ദത്തമിഷ്ടമധീതം ച പ്രജാശ്ച പരിപാലിതാഃ	45
സ്വപക്ഷഷപനഗോപ്താർ പ്രഥന്താർ പരേഷപി സമരേഷപി ലോകേഷ്യ നൈതേഷാം വിദ്യതേ സമഃ	46
ശൂരാസ്തപഭിജനോപേതാഃ സദ്യശ്ശാസ്ത്രപാരഗാഃ സദ്യവിദ്വാപ്രഭവത്താർ സംഗ്രാമേഷ്വനിവർത്തകാഃ	47
സദ്യേസ്ത്രീദശരാജ്യാനി കാംക്ഷിതാനി മഹാത്മഭിഃ യുദ്ധേ സുരഗണാഃ സദ്യേ നിജ്ജിതാശ്ച സഹസ്രശഃ	48
ദേവാനാമപി യേ ശക്താഃ സ്വപക്ഷപരിപാലകാഃ പ്രമത്താ ഭോഗരക്താശ്ച ബാലാക്സമതേജസഃ	49
യത് സ ദേവാൻ പ്രധർഷ്ത തദേഷോ വിഷ്ണുരീശപരഃ ഉപായപൂർവ്വകം നാശം സംഭവത്താ ഭഗവാൻ ഹരിഃ	50
പ്രാദുർഭാവം വികർഷതേ യേനൈതന്നിധനം നയേത് പുനരേവാഞ്ചനാത്മാനമധിഷ്ഠായ സ തിഷ്ഠതി	51
ഏവമേതേന ദേവേന ദാനവേന്ദ്രാ മഹാഞ്ചനാ തേ ഹി സദ്യേ ക്ഷയം നീതാ ബലിനാ കാമരൂപിണാ	52
സമരേ ച ദുരാധർഷാ ധൃവാസ്തേ ച പരാജിതാഃ തേന നീതാഃ ക്ഷയം സദ്യേ കൃതാന്തബലധോദിതാഃ	53.

ഭവിച്ച മഹാത്മാരായ ഇവരാൽ ദാനങ്ങൾ ചെയ്യപ്പെട്ടു, യാഗങ്ങൾ യജിക്കപ്പെട്ടു, അദ്ധ്യയനം ചെയ്യപ്പെട്ടു, പ്രജകളും പരിപാലിക്കപ്പെട്ടു. സ്വന്തം കൂട്ടുകാരെ രക്ഷിച്ച്, ശത്രുപക്ഷക്കാരെ മട്ടിക്കുന്നവരായ ഇവർക്കു സമരങ്ങളിൽ സമനായി ലോകങ്ങളിൽ ആരംഭിക്കുന്നതില്ല. ശൂന്യമായ ഇവർ സത്കലജാതന്മാരും, എല്ലാ ശത്രുക്കളിലും അശ്ത്രങ്ങളിലും വിദഗ്ദ്ധന്മാരും സദ്യവിദ്വാകുശലന്മാരും യുദ്ധങ്ങളിൽ പിൻതിരിക്കാത്തവരും ആയിരുന്നു. യോഗ്യന്മാരായ ഇവരെല്ലാവരും ദേവന്മാരുടെ അധികാരങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടു; ദേവഗണങ്ങൾ എല്ലാം, പലകുറി യുദ്ധത്തിൽ തോല്പിക്കപ്പെട്ടു. ബാലസൂയകാന്തിയാർവരും സ്വപക്ഷക്കാരെ പോറ്റുന്നവരുമായ ഇവർ ദേവന്മാരോടു കൂടിയും എതിപ്പാൻ കഴിവുള്ളവരായി, മദംപൂണ്ടവരായി, ഭോഗാസക്തരായി ഭവിച്ചു. വല്ലതും ഭവേൻ ദേവകളെ ധിക്കരിക്കുമെന്നാൽ, ഈ സദ്യശ്വപരനും മഹാവിഷ്ണുവും ഭഗവാനുമായ ശ്രീഹരി, അവന്ന് ഉപായത്തെ കയ്ക്കോണ്ട് നാശത്തെ വിളയിപ്പാൻ അറിവുള്ളവനാണ്. ഇപ്രകാരം നാശത്തെ വിളയിക്കുന്നത് ഏതൊരു രൂപംകൊണ്ടൊ, ആ രൂപത്തിൽ അവതരിക്കുന്നു. വീണ്ടും സ്വശക്തികൊണ്ട് സ്വയരൂപത്തെ കയ്ക്കോണ്ട് അദ്ദേഹം വർത്തിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരം സദ്യശ്വപരനും ബലിഷ്ഠനും സ്വപക്ഷരൂപിയുമായ ഈ ദേവനാൽ, ആ ദാനവേശ്വരന്മാരെല്ലാം നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ആ ദുർജ്ജയരായ ധൃവന്മാരെല്ലാം പോരിൽ പരാജിതരാക്കപ്പെട്ടു; അവരെല്ലാം വിധിയുടെ ശക്തിക്ക് കീഴ്പ്പെട്ടവരായി അദ്ദേഹത്താൽ നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു."

ഏവമുക്തപാശമ പ്രോവാച രാക്ഷസം ദാനവേശ്വരഃ യദേതദ്ഭൂതൃതേ വീര ചക്രം ദീപ്താനഭോപമം	54
ഏതദ്ഗുഹിതപാശാദൃശം തപം മമ പാശം മഹാബല തതോടാഹം തവ ചാഖ്യാസ്യ മുക്തികാരണമവ്യയം	55
തത് കരുഷ്വ മഹാബാഹോ മാ വിചംബസ്വ രാവണ ഏതച്ഛ്രുതപാ ഗതോ രക്ഷഃ പ്രഹസന്ത്വ മഹാബലഃ	56
യത്ര സ്ഥിതം മഹദ്ഭീവ്യം കണ്ഡലം രഘുനന്ദന ലീലയോത്പാടനം ചക്ര രാവണോ ബലദപ്തിതഃ	57
ന ച ചാലയിതും ശക്തോ രാവണോടഭൂത് കമഞ്ചന ലജ്ജയാ ച പുനർഭൂതോ യതാം ചക്ര മഹാബലഃ	58
ഉത്ക്ഷിപ്തമാത്രേ ദിവ്യ ച പപാത ഭൂവി രാക്ഷസഃ മരിന്നമൂലോ യഥാ ശാഖീ ഭൂധിരേഘപരിപ്ലതഃ	59
ഏതസ്മിന്നന്തരേ ജജ്ഞേ ശബ്ദഃ പുഷ്കരസംഭവഃ രാക്ഷസേരൂസ്യ സചിവൈർമുക്തോ ഹാഹാകൃതോ മഹാൻ	60
തതോ രക്ഷോ മുഹൂർത്തേന ചേതനാം ലഭ്യ ചോരമിതം ലജ്ജയാടവനതീഭൂതം ബലിച്ഛാക്രമവാച ഹം	61
അഗച്ഛ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ വാക്യം ശുണ മയോദിതം യത് തപയാ ചോദ്ധ്യതാം വീര കണ്ഡലം മണിഭൂഷിതം	62
ഏതലി പൂർവ്വജന്യാസീത് കണ്ണാഭരണമീക്ഷ്യതാം ഏതത് പതിതമത്രൈവമന്യദ്ഭൂതോ മഹാബല	63

ദാനവേശ്വരനായ ബലി, ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്ത് ആ രാവണനോടായി ഇപ്രകാരവും പറഞ്ഞു:— “വീര! ആളെന്ന ചെന്തിയൊത്ത യാതൊരു ഈ കണ്ഡലം കാണപ്പെടുന്നുവല്ലോ. മഹാശക്തിമാനായവനെ! ഇതിനെയും എടുത്തുകൊണ്ട് എന്റെ അടുക്കലേക്കു വരിക. എന്നാൽ ഞാൻ അങ്ങയ്ക്ക് ശാശ്വതമായ മുക്തിക്കുള്ള കാരണത്തെ പറഞ്ഞുതരാം. മഹാബാഹുവായ രാവണ! ആയതിനെ ചെയ്യുക. താമസിക്കണ്ട.”

ഏവ രഘുനന്ദന! ആ മഹാബലവാനായ രാക്ഷസൻ, ഇതുകേട്ട്, ചിരിച്ചുകൊണ്ട്, ആ ദിവ്യവും വിശിഷ്ടവും ആയ ചക്രം ഉണ്ടായിരുന്ന ദിക്കിലേക്കായി ചെന്നു. അഹംകാരിയായ രാവണൻ. അതിനെ നിസ്സാരമായി കരുതി എടുത്തു പൊന്തിച്ചുനോക്കി. എന്നാൽ രാവണൻ അതിനെ തെല്ലൊന്ന് ഇളക്കുവാൻകൂടി ശക്തനായില്ല. മഹാബലവാനായ അവൻ ലജ്ജിച്ച്, വീണ്ടും അതിയായ പ്രയത്നംചെയ്തു. ആകാശത്തിൽ തെല്ലൊന്ന് പൊക്കപ്പെട്ട മാത്രത്തിൽതന്നെ, രാക്ഷസൻ ചോരയിലാറാടിയവനായി വേരറ്റത്ത തരുപോലെ നിലത്തു പതിച്ചു. ഈ സമയം രാക്ഷസശ്വരന്റെ മന്ത്രിമാരാൽ, അയ്യോ അയ്യോ എന്ന് ആകാശത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട നിലവിളി ഉണ്ടായി.

പിന്നെ തെല്ലുനരംചെന്ന് ബോധംവന്ന് എഴുന്നേറ്റു ലജ്ജപൂണ്ടു കവിട്ടുനിന്നിരുന്ന രാക്ഷസനോടായി ബലി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:—“രാക്ഷസാത്ഥമ! വരിക. ഞാൻ പറയുന്നതു കേട്ടാലും. വീര! നിന്നാൽ അല്പം പൊങ്ങിക്കപ്പെട്ടതായ ഈ രത്നാലംകൃതമായ കണ്ഡലം എന്റെ പൂർവ്വജന്റെ (ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ) കണ്ണുഭൂഷണമായിരുന്നു, കണ്ടാലും. മഹാബലശാലിയായവനെ! അസാധാരണമായ ഇത് ഈ പ്രദേശത്തിൽതന്നെ വീണു. മറ്റൊന്നും പവ്വതത്തിന്റെ മുകളിൽ പതിച്ചു. കണ്ഡലങ്ങൾ

- അന്യത് പദ്യതസാഞ്ഞേ ഹി പതിതം കണ്ഡലാമന
മുകടം വേദിസാമീപ്യേ പതിതം യുദ്ധ്യതാ ഭൂവി 64
- ഹിരണ്യകശിപോഃ പൂർവ്വം മമ പൂർവ്വപിതാമഹാത്
ന തസ്യ കാലോ മുതൂർവാ ന വ്യാധിർന വിഹിംസകാഃ 65
- ന ദിവാ മരണം തസ്യ ന രാത്രൗ സന്ധ്യയോരപി
ന ശുഷ്കണ ന ചാർഭുണ ന ച ശശ്രൂണ കേനചിത്
വിദ്യതേ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ തസ്യ നാശ്രൂണ കേനചിത് 66
- പ്രഹ്ലാദേന സമം ചക്ര വാദം പരമാരൂണം
തസ്യ വാദേ സമുത്പന്ന ധീരോ ലോകഭയങ്കരഃ 67
- സർവ്വദൃശ്യസ്യ വീരസ്യ പ്രഹ്ലാദസ്യ മഹാത്മനഃ
ഉത്പന്നാ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ ധ്വനിമാകൃതിരൂപധൃത് 68
- ഭൃഷ്ടം ച തേന രൗദ്രേണ ക്ഷുണ്ണം സർവ്വമശേഷതഃ 69
- തത ഉല്പത്യ ബാഹുഭ്യോം നഖൈർനിഷ്ക്ര യമക്ഷയം
ഏഷ തിഷ്ഠതി ദ്വാർണ്യഥാ വൈ വാസുദേവോ നിരഞ്ജനഃ 70
- തസ്യ ദേവാധിദേവസ്യ തത്തപതോ മേ ശുണഷപ ഹ
വാക്യം പരമഭാവേന യദി തേ വർത്തതേ ഹദി 71
- ഇന്ദ്രാണാം ച സഹസ്രാണി സുരാണാമയുതാനി ച
ഋഷീണാം സപ്തസംഖ്യാനാം ശതാനൃബ്ബസഹസ്രരഃ
വശം നീതാനി സർവ്വാണി യ ഏഷ ദ്വാരി തിഷ്ഠതി 72

ക്ഷേശേഷം, പണ്ടു യുദ്ധംചെയ്തിരുന്ന എന്റെ മുതുമുത്തശ്ശനായ ഹിരണ്യകശിപുവിങ്കൽനിന്നു നിലത്ത് മുററത്തിന്നരികിലായി കിരീടവും വീണു. ആ ഹിരണ്യകശിപുവിന്നാകട്ടെ, ഇത്രകാലം ജീവിച്ചിരിക്കുക എന്നതാകട്ടെ, മരണമാകട്ടെ, വ്യാധിയാകട്ടെ, ഹിംസിക്കുന്നവരാകട്ടെ ഇല്ല. രക്ഷാനാഥ! അദ്ദേഹത്തിന്നു പകലിലൊ രാത്രിയിലൊ രണ്ടു സന്ധ്യകളിലുടമ, ശുഷ്കവസ്ത്രംകൊണ്ടൊ, ആർദ്രവസ്ത്രംകൊണ്ടൊ, വല്ല ആയുധംകൊണ്ടൊ, വല്ല ദിവ്യാസ്ത്രംകൊണ്ടുതന്നെയൊ മരണമെന്നതുമില്ല. അദ്ദേഹം (തന്റെ പുത്രനായ) പ്രഹ്ലാദനുമായി അതികലശലായി കലഹിച്ചു. മേ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ! അവനുമായി കലഹം നേരിട്ടാറെ, ധീരനും ലോകഭയങ്കരനുമായ ഈ മഹാവിഷ്ണു, സർവ്വജ്ഞനും വീരനും മഹാത്മാവുമായ പ്രഹ്ലാദനനുവണ്ടി, ധ്വനിമാകൃതിപൂണ്ടവനായി അവതരിച്ചു. ആ ഭയങ്കരമുന്തിയാൽ നോക്കപ്പെട്ട എല്ലാംതന്നെ വല്ലാതെ കലങ്ങിപ്പോയി. അതിൽപിന്നെ ഇരുകയ്കൾകൊണ്ടും പൊന്തിച്ചെടുത്ത നഖങ്ങൾകൊണ്ടു കീറിയമുരത്തിലേക്കയച്ചു. നിഷ്കളങ്കനായി സർവ്വാവലോകനായി ദ്വാരത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നതു, അപ്രകാരമുള്ള ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണ്. അങ്ങ്, താല്പര്യമുള്ളപക്ഷം, ഭക്തിയോടുകൂടി. ആ ദേവാധിദേവനെക്കുറിച്ച് ഉള്ളവണ്ണം ഞാൻ ഉറച്ചെയ്യുന്ന വാക്യത്തെ ശ്രവിച്ചാലും. ദ്വാരസ്ഥിതനായ യാതൊരു ഇദ്ദേഹം, എത്രയോ ആണ്ടുകൂടായി എത്രയോ ഇന്ദ്രന്മാരേയും കണക്കില്ലാത്ത ദേവകളേയും അനേകം സപ്തഷിമാരേയും സ്വവശത്തിൽ ആക്കിയവനാകുന്നു."

തസ്യ തദപചനം ശുതപാ രാവണോ വാക്യമബ്രുവീത് മയാ പ്രേതേശപരോ ഭൃഷ്ടഃ കൃതാന്തഃ സഹ മൃത്യുനാ	73
പാശഹസ്തോ മഹാജപാല ഉരൂപരോമാ ഭയാനകഃ വിദ്വജ്ജിഹ്വശ്ച ദംഷ്ട്രാലഃ സ്പ്പുവൃന്തികരോമവാൻ	74
രക്താക്ഷോ ഭീമവേഗശ്ച സർപ്പസത്തപഭയങ്കരഃ ആദിത്യ ഇവ ഭൃഷ്ടേഷ്യഃ സമരേഷപനിവർത്തകഃ	75
പാപാനാം ശമിതാ ചൈവ സ മയാ യധി നിജ്ജിതഃ ന ച മേ തത്ര ഭീഃ കാചിദ്വ്യഥാ വാ ദാനവേശപര	76
ഏനം തു നാഭിജാനാമി തദ്ഭവാൻ വക്തുമഹ്തി രാവണസ്യ വചഃ ശുതപാ ബലിർവൈരോചനോഽബ്രുവീത്	77
ഏഷ ത്രൈലോക്യധാതാ ച ഹരിർനാരായണഃ പ്രഭുഃ അനന്തഃ കപിഃലോ വിഷ്ണുർനാരസിംഹോ മഹാമൃതിഃ	78
ജ്ഞാതാമാ സുധാമാ ച പാശഹസ്തോ ഭയാനകഃ ദോഷശാദിത്യസദൃശഃ പുരാണപുരുഷോത്തമഃ	79
നീലജീമൂതസങ്കാശഃ സുരനാഥഃ സുരോത്തമഃ ജപാലാമാലീ മഹാബാഹുർയോഗീ ഭക്തജനപ്രിയഃ	80
ഏഷ ധാരയതേ ലോകാനേഷ വൈ സുജതേ പ്രഭുഃ ഏഷ സംഹരതേ ചൈവ കാലോ ഭൂതപാ മഹാബലഃ	81
ഏഷ യജ്ഞശ്ച യാജ്യശ്ച ചക്രാധിപശോ ഹരിഃ സർപ്പദവമയശ്ചൈവ സർപ്പഭൂതമയസ്തഥാ	82

ആ ബലിയുടെ ആ വാക്കുകേട്ട്, രാവണൻ ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു:— “മൃത്യുസഹിതനായി പ്രേതനാഥനായ യമൻ എന്നാൽ കാണപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. പാശമേന്തിയവനും, ആളിജാലിക്കുന്നവനും, രോമങ്ങൾ എടുത്തു പിടിച്ചവനും, ഭയങ്കരനും മിന്നലൊത്ത നാവുള്ളവനും, തേറ്ററകളാൻവനും, തേൾ സ്പ്പം എന്നവ രോമങ്ങളായുള്ളവനും, തുടത്ത നേത്രങ്ങളാൻവനും, ഭയങ്കരമായ ഉറക്കാൻവനും, സർപ്പപ്രാണികൾക്കും ഭയപ്രദനായുള്ളവനും, ആദിത്യനേപ്പോലെ ഭർന്നിരിക്കുന്നതും യുദ്ധങ്ങളിൽ പിൻതിരിക്കാത്തവനും, പാപികളെ നശിപ്പിക്കുന്നവനും, ആയ അവൻ എന്നാൽ പോരിൽ ജയിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അവിടെവെച്ച് എനിക്കു വല്ലഭയമാകട്ടെ ഭൂഖമാകട്ടെ നേരിടുകയുണ്ടായില്ല. ഇതാ രെന്നമാത്രം ഞാൻ അറിയുന്നില്ല. ആകയാൽ അങ്ങ് പറഞ്ഞുതന്നാലും.”

രാവണന്റെ വാക്കുകേട്ട വിരോചനസുതനായ മഹാബലി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:— “ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണു് ത്രൈലോക്യത്തേയും നിലനിൽക്കുന്ന സർപ്പസാമിയും സർപ്പസംഹർത്താവുമായ ശ്രീനാരായണൻ. നാശരഹിതൻ; ശുദ്ധതത്വപിജ്ഞാനമെന്ന സംഖ്യമതത്തിന്നു ആചാര്യനായ കപിലമുന്തി (അഥവാ സപണ്ണവണ്ണമാൻവൻ); സർപ്പവാപിയായവൻ; നരസിംഹരൂപിയായവൻ; വിശിഷ്ടമായ കാന്തിയോടുകൂടിയവൻ; ജലത്തിൽ ശയിക്കുന്നവൻ (അഥവാ സത്യസപരൂപൻ); ശോഭനസ്ഥാനമായവൻ; ഭയങ്കരനായ പാശഹസ്തനായവൻ; ദോഷശാദിത്യന്മാർക്കു തുല്യനായവൻ; അനാദിയായ പുരുഷോത്തമൻ; നീലമംഘശ്യാമളൻ; ദേവന്മാർക്കു് ആശ്രയമായുള്ളവൻ; ദേവകളിൽവെച്ച് ഉത്തമനായവൻ; ജപാലകൾ മാലകളായുള്ളവൻ, മഹാശക്തിമാനായവൻ; യോഗീശ്വരൻ; ഭക്തജനങ്ങളിൽ പ്രീതികയ്ക്കോണ്ടവൻ; ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണു് ലോക

സർവ്വലോകമയശൈവ സർവ്വജ്ഞാനമയസ്തഥാ	
സർവ്വരൂപീ മഹാരൂപീ ബലദേവോ മഹാഭുജഃ	83
വീരഹോ വീരചക്ഷുഷ്ണാംശ്രോത്രോഽക്ഷയുരവ്യയഃ	
ഏവം മുനിഗണാഃ സർവ്വ കമയന്തീഥ മോക്ഷിണഃ	84
യ ഏനം വേത്തി പുരുഷം ന ച പാപൈർദ്വിലിപ്യതേ	
സ്തൂതപാ സ്തൂതപാ തഥേഷ്ടപാ ച സർവ്വമസ്താദവാപ്യതേ	85
ഏതച്ഛ്രുതപാ ച വചനം രാവണോ നിത്യയൗ തദാ	
ക്രോധസംരക്തനയന ഉദ്യതാശ്രോ മഹാബലഃ	86
തഥാഭൂതം ച തം ദൃഷ്ട്വാ ഹരിർമുസലധൃത് പ്രഭുഃ	
നൈനം ഹന്വധുനാ പാപം ചിന്തയിതേപതി വിശപധൃത്	87
അന്തർധാനം ഗതോ രാമ ബ്രഹ്മണഃ പ്രിയകാമയാ	
ന ച തം പുരുഷം തത്ര ദദൗ രജനീചരഃ	88
ഹഷാന്നാദം വിമുഞ്ചൻ വൈ നിഷ്ക്രാമൻ വരണാലയാത്	
യേനൈവ സംപ്രവിഷ്ടഃ സ പഥാ തേനൈവ നിത്യയൗ	89

ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദ്രാമായണ വാല്മീകീയേ അഭികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാദം പ്രഥമഃ സഗ്ഗഃ

ങ്ങളെ നിലനിൽക്കുന്നു; ഇദ്ദേഹംതന്നെയാണ് സൃഷ്ടിക്കുന്ന പ്രഭുവും; മഹാബലവാനായ ഇദ്ദേഹം കാലസ്വരൂപനായി സംഹരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു; ഇദ്ദേഹംതന്നെയാകുന്നു യജ്ഞസ്വരൂപിയും യജിക്കപ്പെടേണ്ടുന്നവനും ആയവൻ; ചക്രപാണിയായ ശ്രീഹരി; സർവ്വദേവാത്മകൻ; സർവ്വചരാചരസ്വരൂപൻ; സർവ്വലോകസ്വരൂപനും, സർവ്വജ്ഞാനസ്വരൂപനും, സർവ്വസ്വരൂപനും ആയ വിരാട് പുരുഷൻ; ജഗത് സ്വരൂപി; മഹാബാഹു; ശക്തിമാന്മാരേയും അടക്കുന്നവൻ; സർവ്വശക്തനായ അജ്ഞാനാനുപദേശകൻ; ശ്രോത്രോഽക്ഷയുരവ്യയൻ; ഷഡ്വികാരഹരിതനായവൻ. ഇപ്രകാരം മുകുതമാരായ മുനിഗണങ്ങളെല്ലാം ഇദ്ദേഹത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുന്നു. ഈ പുരുഷനെ യാതൊരുവൻ അറിയുന്നുവോ അവൻ പാപബന്ധംതന്നെ ഉണ്ടാകയില്ല; ഇദ്ദേഹത്തെ ധ്യാനിക്കുകയും സ്തുതിക്കുകയും യജിക്കുകയും ചെയ്താൽ ഇവകൽനിന്ന് സർവ്വവും ലഭിക്കുന്നതാണ്."

ഇതുകേട്ട് മഹാബലവാനായ രാവണൻ, ക്രോധത്താൽ കണ്ണുകൾ തുടുത്തവനായി, അശ്രുങ്ങളേന്തിക്കൊണ്ട്, അവിടെനിന്നും പുറപ്പെട്ടു. ഓ ശ്രീരാമ! ഇരിമ്പുലയ്ക്കുകയിൽ ധരിച്ചിരുന്ന വിശപരക്ഷകനും പ്രഭുവുമായ ശ്രീഹരി, അപ്രകാരമുള്ള അവനെ കണ്ട്, "ഇപ്പോൾ ഞാൻ ഈ ഭൂഷ്ടനെ കൊല്ലുന്നില്ല" എന്നിങ്ങനെ ബ്രഹ്മാവിന്റെ പ്രീതിക്കായി ആലോചിച്ചുറച്ച്, അന്തർധാനം ചെയ്തു. നകരഞ്ചരൻ അപ്പോൾ ആ പുരുഷനെ അവിടെ കാണുകയുണ്ടായില്ല. സന്തോഷത്താൽ അട്ടമസിദ്ധ്യുകൊണ്ട് ആ വരണഃഗമത്തിൽ നിന്നും പുറപ്പെട്ടു. വനവഴിക്കുതന്നെ തിരിച്ചുചെല്ലുകയും ചെയ്തു.

ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ ഒന്നാം പ്രക്ഷിപ്ത സഗ്ഗം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തേഷു ദ്വിതീയഃ സഗ്ഗഃ (2)

അഥ സഞ്ചിത്യ പൗലസ്ത്യ ൧ഃ സൂര്യോലോകം ജഗാഥ ഹ മേരുതാംഗേ വരേ രജ്യേ ഉഷിതപാ തത്ര ശർവരീം	1
പുഷ്പകം തത് സമാരുഹ്യ രവേസ്തൂരഗസന്നിഭം മനോവാതഗതിം ദിവ്യം വിഹാരവിധതി സ്ഥിതം	2
തത്രാപശ്യദ്രേവിം ദേവം സർവ്വതേജോമയം ശുഭം	3
വരകാഞ്ചനഃകയൂരരക്താംബരവിഭൂഷിതം	4
കണ്ഡലാഭ്രാം ശുഭാഭ്രാം തു ഭോജൻമുഖവികാസിതം കേയൂരനിഷ്കാഭരണം രക്തമാലാവലംബിനം	5
രക്തചന്ദനദിഗ്ദ്ധാംഗം സഹസ്രകിരണാജ്ജപലം തമാദിദേവമാദിത്യം വിഭും സപ്താശ്വപവാഹനം	6
അനാദ്യന്തമമദ്ധ്യം ച ലോകസാക്ഷിണമീശ്വരം	7
തം ദൃഷ്ട്വാ പ്രവരം ദേവം രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ സ പ്രഹസ്തമുവാചാഥ രവിതേജോബലാളിതം	8
ഗർഭാമാത്യ വദ മേന്യനം സന്ദേശാത്ഥമ ശാസനം മാർത്തണ്ഡം ഭാസ്കരം ശ്രേഷ്ഠം തതഃപതാ ബ്രഹ്മാ മി മാ ചിരം	9
യുദ്ധാത്മീ രാവണഃ പ്രാപ്തോ യുദ്ധം തസ്യ പ്രദീയതാം നിജ്ജിജ്ഞാത്സ്മിതി വാ ബ്രഹ്മാ പക്ഷമേകതരം കരു	10

പ്രക്ഷിപ്തസഗ്ഗം 2.

പൗലസ്ത്യ ൧നായ രാവണൻ, അന്നദിവസം രാത്രി മേരുഗിരിശിഖരത്തിൽ കഴി ചൂട്ടിയശേഷം, ആലോചിച്ചു, സൂര്യന്റെ കുതിരകളൊത്തതും, മനസ്സിനും വായുവി ന്നും തുല്യമായ ഗതിയാണെന്നും, ദിവ്യവും, വിഹരിപ്പാനുള്ള ആകാശമാറ്റത്തിൽ സ്ഥി തിചെയ്യുന്നതുമായ പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറിക്കൊണ്ട്, സൂര്യലോകത്തിൽ ചെന്നു. അവിടെ സർവ്വതേജോമയനായി വിളങ്ങുന്ന ദേവനും മംഗളപ്രദനും ഉത്തമമായ പൊൻ തോർവളകളും ചുവന്നവസ്ത്രവും ധരിച്ചവനും, മനോഹരങ്ങളായ ഇരുകണ്ഡല ങ്ങളാൽ പരിലസിക്കുന്ന ഭീഷ്മപുണ്ട മുഖത്തോടുകൂടിയവനും, കൈവളകളും പതക്ക ങ്ങളും പുണ്ടവനും, ചുവന്ന മാലകൾ പുണ്ടവനും, രക്തചന്ദനം ദേഹത്തിൽ പുശി യവനും, അനേകം കിരണങ്ങളാൽ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവനും, ആദിദേവനും, അദിതീദേവി യുടെ പുത്രനും, സർവ്വശക്തനും, ഏഴ് അശ്വങ്ങൾ വാഹനമായുള്ളവനും ആദിമദ്ധ്യാന്ത രഹിതനും ലോകസാക്ഷിയും സർവ്വേശ്വരനുമായ ആ സൂര്യഭഗവാനെ കണ്ടു. ആ ദേവോ ഞ്ഞതമനെ കണ്ട്, രാക്ഷസേശ്വരനായ ആ രാവണൻ, സൂര്യതേജസ്സിന്റെ ഉരക്കുകൊ ണ്ടു വലയുന്നവനായ പ്രഹസ്തനോടായി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:—“മന്ത്രിപ്രവര! ചെല്ലുക, പ്രഭാകരനായ ഈ മാർത്തണ്ഡദേവനോടായി എന്റെ ചൊല്ലടിക്കുള്ള ആജ്ഞയെ അറിയിക്കുക. ‘യുദ്ധോല്ല്ഭവാധി രാവണൻ എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്നു. അഭൂതവുമായി യുദ്ധം ചെയ്താലും. അല്ലെന്നാൽ ഞാൻ പരാജിതനായി എന്ന് ഉരചെയ്താലും. രണ്ടി ലൊന്ന് ചെയ്താലും.”

- തസ്യ തപഃചനാദക്ഷഃ സൂർയ്യാന്തികമാഗമത്
പിംഗളം ദണ്ഡിനം ചൈവ സോഽപശ്യദ്വാരപാലകൈ . 9
- അഭ്യോമാഖ്യായ തത് സർവ്വം രാവണസ്യ വിനിശ്ചയം
തുഷ്ണീമാസേ പ്രഹസ്തഃ സ സൂർയ്യാതജഃപ്രതാപിതഃ 10
- ദണ്ഡീ ഗതപാ രവേഃ പാശ്ചാത് പ്രണമ്യാഖ്യാതവാൻ വിഭം 11
- ശൂതപാ തു സൂർയ്യാപഗ്നത്തം ദണ്ഡിനോ രാവണസ്യ ഹ
ഉവാച വചനം ശ്രീമാൻ ബുദ്ധിപുഷ്പം ദിവാകരഃ 12
- ഗച്ഛ ദണ്ഡിൻ ജയസൈപനം നിജ്ജിതോഽസ്തീതി വാ വദ
കരു യത്തേ കാംക്ഷിതം തം നാഹം കാലക്ഷിപാം സമേ 13
- സ ഗതപാ വചനാത്തസ്യ രാക്ഷസായ മഹാത്മനഃ
കഥയാമാസ തത് സർവ്വം സൂർയ്യാക്തം വചനം യഥാ 14
- സ ശൂതപാ വചനം തസ്യ ദണ്ഡിനോ വൈ മഹാത്മനഃ
ഘോഷയിതപാ ജഗാഥാമ വിജയം രാക്ഷസേശ്വരഃ 15

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ അദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാദേ ചപിതീയഃ സൂക്തഃ.

അവന്റെ അജ്ഞപ്രകാരം ആ രാക്ഷസൻ സൂർയ്യാഗ്നവാന്റെ സന്നിധാനത്തിൽ ചെന്നു. പിംഗളൻ, ദണ്ഡി എന്ന രണ്ടു ദ്വാരപാലകന്മാരെ കണ്ടു. ആ പ്രഹസ്തൻ അവരോടായി ആ രാവണന്റെ നിശ്ചയത്തെക്കുറിച്ച് എല്ലാം അറിയിച്ച്, ആ സൂർയ്യാതജസ്സിനാൽ തപിപ്പിക്കപ്പെട്ടവനായി മിണ്ടാതെ നിന്നു. ദണ്ഡി, സൂർയ്യാഗ്നവാന്റെ അടുക്കൽ ചെന്ന് കമ്പിച്ച്, സ്വാമിയോടായി ഉണർത്തിച്ചു. ശ്രീമാനും ദിവാകരനുമായ സൂർയ്യാഗ്നവാൻ ദണ്ഡി ഉണർത്തിച്ചതായ രാവണന്റെ ആ വൃത്താന്തത്തെ കേട്ട്, ഉടനെ ബുദ്ധിപുഷ്പമായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു. “അല്ലെ ദണ്ഡി! ചെല്ലുക ഒന്നുകിൽ ഇവനെ വെല്ലുക. അല്ലെന്നാൽ തോറ്റു എന്ന് ഉരചെയ്യുക, നിന്റെ ഇഷ്ടം പോലെ ചെയ്തുകൊൾക. എനിക്ക് വെറുതെ കാലംകഴിപ്പാൻ കഴികയില്ല.” ആ ദണ്ഡി സൂർയ്യാഗ്നവാന്റെ അജ്ഞപ്രകാരം ചെന്ന് എല്ലാറ്റിനേയും ആ മഹാവലവാനായ രാക്ഷസനോടായിച്ചു. ആ രാവണൻ, ദണ്ഡിവക്കൽനിന്ന് ആ മഹാത്മാവിന്റെ വചനത്തെ കേട്ട്, തന്റെ വിജയത്തെപ്പറ്റി ഘോഷിച്ചുകൊണ്ട്, അവിടേനിന്നും പുറപ്പെട്ടുചെന്നു.

ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ രണ്ടാം പ്രക്ഷിപ്തസൂക്തം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തേഷു തുരീയഃ സഗ്ഗഃ (3)

അഥ സഞ്ചിന്ത്യ പൗലസ്ത്യഗ് സോമലോക ജഗാഥ ഹ	1
മേരുതംഗേ വരേ രമ്യേ രജനിമുഷ്യ വീർവ്വാൻ	
തദാ കന്തിദിഗ്ഗോരൂഢാ ദിവ്യസ്രഗന്മലേപനഃ	2
അപ്ലരോഗണമുച്യേന സേവ്യമാനസ്ത ഗച്ഛതി	
രതിശ്രാന്തോഽപ്ലരോഽംഗഷ്ട ചുംബിതഃ സൻ വിബുദ്ധ്യതേ	3
രാവണസ്തപഥ തം ദൃഷ്ട്വാ കൌതുമലസമനപിതഃ	
അഥാപശ്യദക്ഷിം തത്ര പദ്യതം മുനിസത്തമം	4
ദശഗ്രീവോ മഹാത്മാനം ദൃഷ്ട്വാ ചേദമുവാച ഹ	
സപാഗതം തവ ദേവദർശ്വ ദിഷ്ട്വാ ചൈവാഗതാ ഹൃസി	
കോടയം സ്വന്ദനമാരൂഢോ ഹൃപ്ലരോഗണസേവിതഃ	5
നിർല്ലജ്ജ ഇവ സംയാതി ഭയസ്ഥാനം ന വിദതി	
രാവണനൈവമുക്തസ്മു പദ്യതേ വാക്യമബ്രവീത്	6
ശുണ വത്സ യഥാതത്വം വദേത്യ തവ മഹാമതേ	7
ഏതേന നിർജ്ജിതാ ലോകാ ബ്രഹ്മാ ചൈവാഭിതോഷിതഃ	
ഏഷ ഗച്ഛതി മോക്ഷായ സുസുഖം സ്ഥാനമുത്തമം	8
തപസാ നിർജ്ജിതാ ലോകാ വിക്രമേണ യഥാ തപയാ	
പ്രയാതി പുണ്യവാൻ വത്സ ങ്സാമം പീതപാ ന സംശയഃ	9
തപാ ച രാക്ഷസശാർദ്ദൂല ശൂരഃ സത്യവ്രതസ്തഥാ	10
നേദശേഷ ച കൃത്യന്തി ബലിനാ ബ്രഹ്മചാരിഷു	

പ്രക്ഷിപ്തസഗ്ഗം 3.

പിന്നെ പുലസ്ത്യഗ്സുതനായ രാവണൻ ഉത്തമവും മനോഹരവുമായ മേരുതംഗത്തിൽ രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടിയശേഷം, ആലോചിച്ച്, ചന്ദ്രലോകത്തിലേക്കായി ചെന്നു. ആ സമയം ഭദ്രവൻ രഥാരൂഢനായി ദിവ്യമാലകളും കുറിക്കൂട്ടുകളും അണിഞ്ഞവനായി, പ്രധാന അപ്ലരസ്ത്രീഗണങ്ങളാൽ സേവിക്കപ്പെട്ടവനായി പോകുകയായിരുന്നു. അവൻ രതിയാൽ തളന്ന് അപ്ലരസ്ത്രീയുടെ അംഗങ്ങളിൽ ശയിക്കുന്നവനായി ചുംബിക്കപ്പെട്ടവനായി ഉണരുകയായിരുന്നു. അപ്പോൾ രാവണൻ അവനെ കണ്ട് കൌതുകത്തോടുകൂടിയവനായി ഭവിച്ചു. ദശകണ്ഠൻ, ആ സമയം അവിടെ ഋഷിവർച്ചനായ പദ്യതമുനിയെ സന്ദർശിച്ചു. ആ മഹാത്മാവിനെ കണ്ട് ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു:—“തേരിൽ കയറിക്കൊണ്ട് അപ്ലരസ്ത്രീഗണങ്ങളാൽ സേവിക്കപ്പെട്ടവനായി ലജ്ജയറാവുന്നെ പോലെ പോകുന്ന ഇവനാരാണ്? വല്ലവരിൽനിന്നും ആപത്തുണ്ടാരിട്ടും എന്നതിനേയും അറിയുന്നില്ല.” രാവണനാൽ ഇപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ട പദ്യതമുനി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:—“മഹാബുദ്ധിശാലിയായ വത്സ! വാസ്തവം ഭവാഭ്യാം പരയാം, കേട്ടുകൊൾക. ഇവനാൽ ലോകങ്ങൾ ജയിക്കപ്പെട്ടു, ബ്രഹ്മദേവനും പ്രസാദിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ഇവൻ മുകുതിക്കായി അത്യാനന്ദപ്രദമായ ഉത്തമസ്ഥാനത്തിലേക്കായി ചെല്ലുകയാണ്. ഭവാനാൽ വിക്രമത്താൽ എന്നപോലെതന്നെ, തപസ്സുകൊണ്ടു ലോകങ്ങൾ ജയിക്കപ്പെട്ടു. വത്സ! സോമപാനം ചെയ്തശേഷം ഈ പുണ്യശാലിയായവൻ പോകയാണ് തീർച്ചതന്നെ. രാക്ഷസസാത്തമ! ഭവാനാകട്ടെ ശൂരനും സത്യനിഷ്ഠനുമാണല്ലോ. ബലവാന്മാർ ഇപ്രകാരമുള്ള ബ്രഹ്മനിഷ്ഠന്മാരിൽ ക്രോധം കയ്ക്കൊള്ളുമാറില്ല.”

- അഥാപശ്യദ്രഥവരം മഹാകായം മഹേഷസം
ജാജപല്യമാനം വപുഷാ ഗീതവാദിത്രസങ്കലം 11
- കൈപഷ ഗച്ഛതി ദേവേഷ് ശോഭമാനോ മഹാച്യുതിഃ
കിന്നരൈശ്ച പ്രഗായദ്ഭീർഹൃത്യദ്ഭിശ്ച മനോഹരം. 12
- ശൂതപാ ചൈനമുവാചാഥ പദ്യതോ മുനിസത്തമഃ
ഏഷ ശുഭോ രജേന യോദ്ധാ സംഗ്രാമേഷ്ചനിവർത്തകഃ
യുദ്ധ്യമാനസ്തഥൈവൈഷ പ്രഹാരൈർജ്ജ്വരീകൃതഃ 13
- കൃതീ ശുഭോ രജേന ജേതാ സപാമൃതം തൃക്കതജീവിതഃ
സംഗ്രാമേ നിമതോ വീരാൻ ഛതപാ ച സഞ്ചലാൻ ഖണ്ഡൻ 14
- ഇന്ദ്രസ്യാതിമിരേവൈഷ ഛാഗ്നവാ യത്ര ചെങ്കിതി
ഗുത്തഗീതവിൽസൈന്യേ സേവ്യതേ നരസത്തമഃ 15
- പപ്രച്ഛ രാവണോ ഭൂയഃ കോടയം യാത്യേകസന്നിഭഃ 16
- രാവണസ്യ വചഃ ശൂതപാ പദ്യതോ വാക്യമബ്രവീത്
യ ഏഷ ദൃശ്യതേ രാജൻ വിമാനേ സദ്യുക്താഞ്ചനേ
അപ്ലരോഗണസംയുക്തേ പൂണ്ണേന്ദ്രസദൃശാനനഃ 17
- സുവണ്ണദോ മഹാരാജ വിചിത്രാഭരണാംബരഃ
ഏഷ ഗച്ഛതി ശീഘ്രേണ യാനേന സുമഹാച്യുതിഃ 18

അപ്പോൾ, പെരുത്തരും കാന്തിചിന്തുന്നതും കാന്തിയാൽ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതും ഗീത വാദ്യങ്ങളോടുകൂടിയതുമായ ഒരു ഉത്തരമരത്തെ കണ്ടു. “ഏ ദേവേഷ്! മനോഹരമാം വണ്ണം പാടുന്നവരും ആടുന്നവരുമായ കിന്നരന്മാരാരൊന്നിച്ചു, പരിലസിക്കുന്ന മഹാകാന്തിമാനായ ഇവൻ എങ്ങാട്ടാണ് പോകുന്നത്?” പദ്യതമമഷി കേട്ട്, ഇവ നോടായി ഇങ്ങിനെ ഉറച്ചെയ്യു:— “ഇവൻ പോരിൽ ശൂരനായ യോദ്ധാവും യുദ്ധങ്ങളിൽ പിൻമാറാത്തവനാകുന്നു. ഇവൻ ഇപ്രകാരം പോരാടുമ്പോൾ പ്രഹാരങ്ങളോട് ഞ്ഞെരിഞ്ഞുപോയി. പുണ്യശാലിയും ശൂരനും സമരവിജയിയും ആയ ഇവൻ തന്റെ സപാമിഷ്ടവണ്ടി ജീവനെ, ത്യജിച്ചുവന്നാണ്. സൈന്യങ്ങളോടുകൂടിയ അനേകം വീരന്മാരെ പോരിൽ നിഹ്നിച്ച്, താനും ഛിന്നപ്പെട്ടവനായി, ഇതാ ഇന്ദ്രനു അർപ്പിച്ച് മിയിച്ചിരിക്കുന്നു. അഥവാ തനിക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള ദിക്കിലേക്ക് പോകയാണ്. ഈ നരരാജൻ ഗുത്തം ഗീതം മുതലായ ലീലകൾക്കൊണ്ട് സേവിക്കപ്പെടുന്നു.” രാവണൻ വീണ്ടും ചോദിച്ചു:— “ആദിത്യസദൃശനായി ചെല്ലുന്ന ഇവൻ ആരാണ്?” രാവണന്റെ വാക്കുകൾ പദ്യതമമഷി മറുപടിയരുളി:— “മഹാരാജാവേ! സപണ്ണ മയവും അപ്ലരസ്സംഘങ്ങളാൽ സേവിക്കപ്പെട്ടതുമായ വിമാനത്തിൽ, മുഴുമതിരൻവദന നും, വിശേഷപ്പെട്ട ആഭരണങ്ങളും വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചവനും ആയ ഇദ്ദേഹം സപണ്ണ ഭാനം ചെയ്യുവന്നാണ്. അതികാന്തിമാനായ ഇദ്ദേഹം വിമാനത്തിൽ ശീഘ്രഗതിയായി ചെല്ലുന്നു.”

പദ്യതസ്യാ വചഃ ശ്രുതപാ രാവണോ വാക്യമബ്രവീത് യ ഏതേ യാന്തി രാജാനോ ബ്രൂഹി താഗൃഷിസത്തമ	19
കോട്ര മേ യാചതേ ദദ്യാദ്യുദ്ധാതിത്വം മഹാഭൃതിഃ ക്ഷിപ്രമാഖ്യാഹി ധർമ്മേണ പിതാ മേ തപം ഹി പദ്യത	20
ഏവമുക്തഃ പ്രത്യവാച രാവണം പദ്യതസ്തദാ സ്വപ്താത്മിനോ മഹാരാജ ഹൈതേ യുദ്ധാത്മിനോ നൃപാഃ	21
വക്ഷ്യാമി ച മഹാരാജ വിചിത്രാഭരണാംബരഃ യസ്മൈ രാജാ മഹാഭയോഃ സപ്തദീപേഷുപരോ മഹാൻ	22
മാന്ധാതേത്യഭിവിഖ്യാതഃ സ തേ യുദ്ധം പ്രദാസ്യതി പദ്യതസ്യാ വചഃ ശ്രുതപാ രാവണോ വാക്യമബ്രവീത്	23
കത്രാസൗ വർത്തതേ രാജാ തം മഹാചക്ഷപ തതപതഃ അഹം യാസ്യാമി തത്രാദ്യ യത്രാസൗ നരപുംഗവ	24
രാവണസ്യ വചഃ ശ്രുതപാ മുനിർവചനമബ്രവീത് യുവനാശപസുതേ ഘോഷ മാന്ധാതാ രാജസത്തമഃ	25
സപ്ത ദീപാൻ സമുദാന്താൻ ജിതപാട്യ സ്വപ്തഃക്ഷ്യതി അമാപശ്യന്മാമാബാഹുർവിരിഞ്ചിവരദപ്പിതഃ	26
അയോദ്ധ്യാധിപതിം വീരം മാന്ധാതാരം നൃപോത്തമം സപ്തദീപാധിപം യാനം സ്യന്ദനേന വിരാജിതം	27
കാഞ്ചനേന വിചിത്രേണ മഹാമാന്ദേണ ഭാസപതാ ജാജപല്യമാനം രൂപേണ ദിവ്യവ്രഗരഭലപനം	28

പദ്യതമുനിയുടെ വാക്കുകേട്ട് രാവണൻ ചോദിച്ചു:—“ഇതാ പോകുന്ന രാജാക്കന്മാരാരെല്ലാമാണെന്ന് എന്നോടരചെയ്താലും. ആവശ്യപ്പെടുന്നതായാൽ എനിക്ക് യുദ്ധസൽക്കാരം നൽകുന്നത് ഇതിൽ ഏതൊരു വിധശാലിയാണ്? ഓ പദ്യതമഹേഷ്! ധർമ്മേണ! ഉടനെ ഉരചെയ്താലും. അങ്ങ് എനിക്ക് പിതൃതുല്യനാണ്.” ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ പദ്യതമഹേഷി രാവണനോടായി മറുപടിയുറച്ചു:— “മഹാരാജാവേ! ഇക്കണ്ടവരെല്ലാം (ഓരോ സൂത്രം ചെയ്ത്) സ്വപ്തത്തെ ഇച്ഛിച്ചവരാണ്, യുദ്ധേച്ഛിക്കളായ നൃപന്മാരല്ല. മഹാരാജാവേ! ഞാൻ പറയാം; യാതൊരുവൻ ഭവാനെ യുദ്ധത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുമോ, അപ്രകാരമുള്ളവൻ വിചിത്രങ്ങളായ അണികളും വസ്ത്രങ്ങളും ധരിച്ചവനും മഹാഭയോജനപരനും സപ്തദീപാധിപതിയും അതികീർത്തിമാനമായ മാന്ധാതാവെന്ന മഹാനാകുന്നു.” പദ്യതമുനിയുടെ വാക്കുകേട്ട് രാവണൻ ചോദിച്ചു:— “ഈ രാജാവ് ഏവിടെയാണ് വർത്തിക്കുന്നത്? അദ്ദേഹത്തെ ക്ഷരിച്ച് എന്നോട് ഉള്ളുപോലെ ഉരചെയ്താലും.” രാവണന്റെ വാക്കുകേട്ട് മഹേഷി ഇങ്ങനെ ഉരചെയ്തു:— “യുവനാശപ മഹാരാജാവിന്റെ പുത്രനായ ഈ മാന്ധാതാവെന്ന ചക്രവർത്തി സമുദ്രങ്ങളാൽ ചുഴലപ്പെട്ട സപ്തദീപകളെയും ജയിച്ച് ഇതാ സ്വപ്തത്തിലേക്ക് ഗമിക്കുകയാണ്.” ആ സമയം ബ്രഹ്മദേവന്റെ വരപ്രസാദത്താൽ ഗദ്യമുറക്കൊണ്ട മഹാബാഹുവായ രാവണൻ അയോദ്ധ്യാധിപതിയും വീരനും സപ്തദീപാധിപനും, തേരിൽ ഗമിക്കുന്നവനായി പരിലസിക്കുന്നവനും വിശേഷപ്പെട്ടതും തിളങ്ങുന്നതുമായ സ്വപ്നമയമായ ഉത്തമഹാരത്താൽ അഴകാൻ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവനും ദിവ്യമാലകളും കുറിക്കുട്ടകളും ചാർത്തിയവനുമായ മാന്ധാതാ ചക്രവർത്തിയെ കണ്ടു.

തമുവാച ദശഗ്രീവോ യുദ്ധം മേ ദീയതാമിതി	
ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവം പ്രാമന്യേദമുവാച ഹ	
യദി തേ ജീവിതം നേഷ്ടം തതോ യുദ്ധസ്വ മാമിതി	29
മാന്യാതുർച്ചമനം ശുക്തപാ രാവണോ വാക്യമബ്രവീത്	30
വരണസ്യ ക്ഷേമസ്യ യമസ്യാപി ന വിവൃഥേ	
കിമദേ മാനുഷാത് തപത്തോ രാവണോ ഭയമാവിശേത്	31
ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ ക്രോധാത്തം പ്രദഹന്നിവ	
ആജ്ഞാപയാമാസ തദാ രാക്ഷസാൻ യുദ്ധമുക്താൻ	32
അഥ ക്രുദ്ധാസു സചിവാ രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ	
വവൃഷ്ടഃ ശരവഷ്ണാണി ശൂരാ യുദ്ധവിശാരദാഃ	33
അഥ രാജ്ഞാ ബലവതാ കങ്കപന്ത്രൈരജിമഗൈഃ	
ഇഷ്ടിസ്താഡിതാഃ സദ്യേ പ്രഹസ്തുകസാരണാഃ	
മഹോദരവിരൂപാക്ഷമാരീചാകവനാദയഃ	34
അഥ പ്രഹസ്താ നൃപതിം ശരവഷ്ണൈരവാകിരത്	35
അപ്രാപ്താനവ താൻ സർപ്പാൻ പ്രചിഃക്ലഭ നൃപാത്മമഃ	
ഭൂശുണ്ഠീഭീശ്വ ഭല്ലൈശ്വ ഭിണ്ഡിപാലൈശ്വ തോമരൈഃ	36
നരരാജേന ദഥ്യന്തേ ശലഭാ ഇവ തേട്ടണിനാ	37
പുനർനൃപവരഃ ക്രുദ്ധഃ പഞ്ചഭിഃ പ്രബിഭേദ തം	
തോമരൈഃ സ മഹാഘോരൈഃ പുരാ ക്രൗഞ്ചമിവാഗ്നിജഃ	38
തതോ മുഹൂർഭാമയിതപാ മുദ്ഗരം വജ്രസന്നിഭം	
മുഗ്മോച സോട്ടതിവേഗേന രാക്ഷസസ്യ രഥം പ്രതി	39

ദശകണ്ഠൻ അഭേദമത്തോടായി ‘ഞാനുമായി പൊരുതിയാലും,’ എന്നുരചെയ്തു. ഇപ്രകാരം പറയപ്പെട്ട അഭേദം ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ദശഗ്രീവനോടായി മറുപടിയുറച്ചു “നിന്നെ ജീവനിൽ കൊതിയില്ലാത്തപക്ഷം ഏതൊക്കെ പൊരുതിക്കൊരുക.” മാന്യാതാവിന്റെ വാക്കുകൾ രാവണൻ ഉരചെയ്തു:— “വരണകൽനിന്നും യമ കൽനിന്നും ക്ഷേമകൽനിന്നും രാവണൻ ചേടിക്കയുണ്ടായില്ല. എന്താ! പിന്നെ ഒരു വെറും മാനുഷനായ നിങ്കൽനിന്നാണോ ഭയപ്പെടുക?” ഇപ്രകാരം കോപത്താൽ ചുട്ടെരികുമാറ് അഭേദമത്തോടായി ഉരചെയ്ത്, ആ സമയം യുദ്ധമടംകൊണ്ടുവരായ രാക്ഷസരെ കല്പിച്ചു. അപ്പോൾ ക്രുദ്ധിച്ചവരും ശൂരന്മാരും യുദ്ധകശലന്മാരായ ആ ഭയപ്പെട്ടവരായ രാവണന്റെ സചിവന്മാർ, ശരമാരികൾ തുകി, ആ സമയം, പ്രഹസ്തൻ തുകൻ സാരണൻ മഹോദരൻ വിരൂപാക്ഷൻ മാരീചൻ അകവനൻ മുതലായ എല്ലാവരും, ബലവാനായ ആ മഹാരാജാവിനാൽ, കഴുകിൻതുവലുകൾ കെട്ടിയവയും നേക്കു പായുന്നവയുമായ ഖാണങ്ങൾകൊണ്ട് താഡിക്കപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ, പ്രഹസ്തൻ രാജാവിനെ ശരനിരകളാൽ തുകി. ഭൂശുണ്ഠികൾകൊണ്ടും, ഭല്ലങ്ങൾകൊണ്ടും, കവണകൾകൊണ്ടും, ഏർക്കത്തങ്ങൾ കൊണ്ടും ആ നൃപവരൻ, അവയെല്ലാം അടുത്തെത്തുന്നതിന്നു മുന്പുതന്നെ ഖണ്ഡിച്ചുകളഞ്ഞു. അവർ, തീയ്യിൽ ഈയുദ്ധംപറ്റാകളെന്ന പോലെ, ആ പുരുഷാത്മനാൽ ചുട്ടെരികപ്പെടുകയായി. പിന്നെ നൃപവരൻ ചൊടിച്ച്, അഞ്ച് അമ്പ്രഗുണമായ തോമരങ്ങൾകൊണ്ട്, പണ്ട് ഗുഹൻ ക്രൗഞ്ചപർവ്വതത്തെയെന്നപോലെ, അവനെ തുളച്ചു. അതിൽ പിന്നെ വജ്രായുധമൊത്ത ഒരു മുറുത്തടി ചുറ്റി, അതിവേഗത്തിൽ രാക്ഷസന്റെ രഥത്തിന്നു നേരെ ഏറിത്തു.

സ പപാത മഹാഭവേശാ മുദ്ഗരോ വജ്രസന്നിഭഃ ഘൃണിതോ രാവണസ്തേന പതിതഃ ശക്രകേതുവത്	40
തദാ സ തൃപതിഃ പ്രീതോ ഹഃഷാദ്ഭൂതബലാ ബഭൗ സകലേന്ദ്രകരൈഃ സ്പൃഷ്ടം യഥാഽഞ്ച ലവണാംഭുസഃ	41
തതൊ രക്ഷാബലം സർവ്വം മഹാഭൂതമേധതനം പരിവായ്യാഥ തം തസ്ഥൗ രാക്ഷസേനാസമന്തതഃ	42
തതശ്ചിരാത് സമാശ്വസന്തോ രാവണോ ലോകരാവണഃ മാന്ധാതഃ പീഡയാമാസ ദേഹം ലങ്കേശ്വരാ ഭൂശം രഥം ചാശ്വജം ക്ഷിപ്രം ബഭഞ്ജ ച മഹാബലഃ	43
വിരഥഃ സ രഥം പ്രാപ്യ ശക്തിം ഘഞ്ജാദമാസിനിം മാന്ധാതാ വിപ്രചിക്ഷേപ താം ബലാഭാവണം പ്രതി	44
മരീചിമിവ ചാക്സ്യ ചിത്രഭാണാഃ ശിഖാമിവ ഭീപ്രന്തിം രുചിരാഭാസം മാന്ധാതുകരനിഃസൃതാം	45
താമാപതന്തിം ശുഭന പൗലസ്തേ ധാ രജനീചരഃ ദദാഹ ശക്തിം ലങ്കേശഃ പതംഗമിവ പാവകഃ	46
യമദത്തം തു നാരാചം നികൃഷ്ടാഥ ദശാനനഃ പാതയാമാസ വേഗേന സ തേനാഭിമുതോ ഭൂശം	47
മൂർച്ഛിതം തൃപതിം ദൃഷ്ട്വാ പ്രഹൃഷ്ടാശ്വ നിശാചരാഃ ചക്രശുഃ സിംഹനാദാശ്ച ക്ഷേപതശ്ച നിശാചരാഃ	48

വജ്രസദൃശമായ ആ മുറുത്തടി, വല്ലാത്ത ശക്തിയോടുകൂടി വന്നു വീണു. അതിനാൽ രാവണൻ ഇന്ദ്രാപജമെന്നുപോലെ ചുറ്റി നിപതിച്ചു. അപ്പോൾ ആ തൃപത്, പൂണ്ണചന്ദ്രന്റെ രശ്മികളോട് ലവണസമുദ്രത്തിലുള്ള ജലം എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം പ്രീതിപൂണ്ടവനായി, സന്തോഷത്താൽ ബലം വർദ്ധിച്ചവനായി വിളങ്ങി. ആ സമയം രാക്ഷസസൈന്യം മുഴുവനും, തീരെ പ്രജ്ഞയറ്റു കിടന്നിരുന്ന ആ വമ്പിച്ച രാക്ഷസനെ വളഞ്ഞുകൊണ്ടുനിന്നു. അതിൽപിന്നെ ഏറെ നേരം ചെന്നു ക്ഷീണം തെളിഞ്ഞവനായ ലോകദ്രാഹിയും ലങ്കേശ്വരനുമായ രാവണൻ, മാന്ധാതാവിന്റെ ദേഹത്തെ പീഡിപ്പിച്ചു. മഹാശക്തിമാനായ അവൻ കുതിരകൾ കെട്ടിയ രഥത്തെ നോടിയിട കൊണ്ട് തകർക്കും ചെയ്തു. രഥം തകർന്നുപോയവനായ ആ മാന്ധാതാവ്, അതിലുള്ള വേലിനെ കയ്യാണു് അതിൽ കെട്ടിയ മണികൾ മുഴങ്ങുമാറ്, രാവണന്നു നേക്ക് പ്രയോഗിച്ചു. ആദിത്യന്റെ രശ്മിപോലെയും അഗ്നിജ്വാലപോലെയും ആളി ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതും മാന്ധാതാവിന്റെ കയ്യാൽ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടതും നേർക്കുവരുന്നതുമായ ആ വേലിനെ, രാക്ഷസനായ ലങ്കാധിപൻ, പാറയെ അഗ്നിയെന്നുപോലെ ചൂട്ടെരിച്ചു. യമദത്തമായ നാരാചബാണത്തെ ആഞ്ഞുവലിച്ചു്, രാവണൻ ഉജ്ജ്വാലയെ എയ്തു. ആ രാജാവ് അതിനാൽ ഏറ്റവും താഡിക്കപ്പെട്ട് അവശനായി. മൂർച്ഛിച്ചുപോയ അരചനെ കണ്ട്, ആ രാക്ഷസർ സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവരായിത്തീർന്നു, സിംഹനാദങ്ങൾ മുഴക്കി, അപ്പവിളയും കൂട്ടി.

ലബ്ധസംജ്ഞാ മുഹൂർത്തേന ഹൃയോദ്ധ്യാധിപതിസ്തദാ	49
തം ദൃഷ്ട്വാ ശതൃഭിഃ ശത്രും പുജ്യമാനം മുദാപിതൈഃ	
ജാതകാഃപാ ഭൂധാഷ്ട്രേന്ദ്രാക്ഷസദൃശഭൃതിഃ	
മഹതാ ശരവേഷ്ണ പീഡയൻ രാക്ഷസം ബലം	50
ചാപസ്യ ച നിനാദേന തസ്യ ബാണരവേണ ച	
സംചചാല തതഃ സൈന്യമുദ്ധൃത ഇവ സാഗരഃ	
തദ്യുദ്ധമഭേദദ്ഘോരം നരരാക്ഷസസംകലം	51
ക്രൂധാട്ടവിഷ്ണു മഹാബാണേന നരരാക്ഷസസത്തമൈ	
കാമ്കാസിധരൈ വീരൈ ശരാസനഗതൈ തഥാ	52
മാന്ധാതാ രാവണം ചൈവ രാക്ഷസശ്ചൈവ തം നൃപം	
ക്രോധേന മഹതാട്ടവിഷ്ണു ശരവഷ്ണം വവഷ്ണുഃ	53
തൈ പരസ്സരസംക്ഷോഭാത് പ്രഹാരൈർജ്ജ്വരീകൃതൈ	54
രാവണോ രൌദ്രമസ്രം തു പ്രായുങ്ക്ത സ മഹാബലഃ	
അഗ്നേയേന സ മാന്ധാതാ തദസ്രം പ്രത്യവാരയത്	55
ഗാന്ധദ്വജേന ദശഗ്രീവോ വാരുണേന സ രാജരാട്	56
ഗൃഹീതാ സ തു ബ്രഹ്മാസ്രം സർവ്വകൃത്യോപഹം	
തോലയാമാസ മാന്ധാതാ ദിവ്യം പാശുപതം മഹത്	57
തദസ്രം ഘോരരൂപം തു ത്രൈലോക്യഭയവർഷനാ	
ദൃഷ്ട്വാ തസ്മാനി ഭൂതാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച	
വരദാനാതു രഭസ്യ തപസാട്ടധിഗതം മഹത്	58

തെല്ലേനേരംകൊണ്ട് ബോധംതെളിഞ്ഞ അയോദ്ധ്യാധിപൻ, ആസമയം അരിശം പൂണ്ടവനായി, എതിരറ്റവനായി, ചന്ദ്രനും സൂര്യനും സദൃശമായ കാന്തിയാർവനായി, ആഹ്ലാദപൂണ്ട ശതൃക്കളാൽ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവനായ ആരാവണനെ കണ്ട് ആ രാക്ഷസസൈന്യത്തെ വമ്പിച്ച ശരമാരിയാൽ പീഡിപ്പിച്ചു. ആ സൈന്യം, ഞാണൊലികൊണ്ടും അഭ്യുഹത്തിന്റെ ശരങ്ങളുടെ ഉറുമൽകൊണ്ടും, കലക്കപ്പെട്ട ആഴിയെന്നപോലെ ആ സമയം ഇളകിപ്പോയി. മനുഷ്യരും രാക്ഷസരും ഇടകലർന്നതായ ആ യുദ്ധം അതിഘോരമായി ഭവിച്ചു. കോപം വർദ്ധിച്ചവരും മഹാ ധൈര്യശാലികളും വില്ലും വാളും ധരിച്ചവരുമായ ആ നരോത്തമനും രാക്ഷസോത്തമനുമായ രണ്ടു വീരന്മാരും വില്ലും ഉന്നിക്കൊണ്ട് നില്പായി. മാന്ധാതാവ് രാവണനേയും, രാക്ഷസൻ ആ നൃപനേയും, ഇരുവരും ഏറ്റവും കൂലിച്ചവരായി, ശരമാരിക്കൊണ്ടു പൊഴിച്ചു. അന്യോന്യം അരിശമുറിക്കൊണ്ടവരായ അവർ ഇരുവരും പ്രഹാരങ്ങൾകൊണ്ട് തകന്നുപോയി. മഹാബലവാനായ രാവണൻ ആ സമയം രൌദ്രാസ്രത്തെ പ്രയോഗിച്ചു; ആ മാന്ധാതാവ് ആ അസ്രത്തെ അഗ്നോസ്രത്താൽ തടുത്തു; ഗാന്ധദ്വാസ്രത്താൽ ദശഗ്രീവനും വാരുണാസ്രത്താൽ ആ നൃപോത്തമനും (പൊരുതി.) ആ രാവണൻ സർവ്വപ്രാണികൾക്കും ഭയമുളവാക്കുന്നതായ ബ്രഹ്മാസ്രത്തെ ചൂഴ്ന്നു. മാന്ധാതാവ് ദിവ്യവും അത്ഭുതകൃഷ്ടവുമായ പാശുപതാസ്രത്തേയും ചൂഴ്ന്നു. തപസ്സുകൊണ്ട് രഭഭഗവാന്റെ വരപ്രസാദത്താൽ ലഭിക്കപ്പെട്ടതും മഹത്തായതും ഉഗ്രവടിവാന്റെ ത്രൈലോക്യത്തിനും ഭീതിയെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതുമായ ആ അസ്രത്തെ കണ്ട് ചരാചരങ്ങളായ സർവ്വജന്തുക്കളും നടുങ്ങിപ്പോയി.

തതഃ പ്രകമ്പിതം സർവ്വം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം ദേവാഃ പ്രകമ്പിതാഃ സർവ്വ ലയം നാഗാശ്വ മേനിഭര	59
അഥ തൌ മുനിശാർദ്ദഭൌ ധ്യാനയോഗാദപശ്യതാം പുലസ്ത്യോ ഗാലവശ്ചൈവ വാരയാമാസതൂർഘം ഉപലബ്ധൌ വിവിധൈർവ്യാകൈ രാക്ഷസസന്തമം	60
തൌ തു കൃതപാ പരാം പ്രീതിം നരരാക്ഷസയോസ്തദാ സംപ്രസ്ഥിതൌ തു തൌ ഹൃഷ്ടൌ യഥാ യേനൈവ ചാഗതൌ	61
ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദാലീകിരാമായണം വാല്മീകീയ ആദികാവ്യ ഉത്തരകാണ്ഡ പ്രക്ഷിപ്തപാഠേ തൃതീയഃ സർഗ്ഗഃ.	

പ്രക്ഷിപ്തേ ചതുർത്ഥഃ സർഗ്ഗഃ (4)

ഗതാഭ്യാമഥ വിപ്രാഭ്യാം രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ദശയോജനസാമന്ത്രം പ്രഥമം സമരത്പഥം	1
അത്യക്രാമന്മഹാതേജാഃ പുഷ്പകേണ മഹാബലഃ യത്ര തിഷ്ഠന്തി സന്യസ്താ ഹംസാഃ സർവ്വഗുണാനപിതാഃ	2
അത ഉജ്ജ്വലം ദപിതീയം തു ഗതപാ ചൈവ മരത്പഥം ദശയോജനസാമന്ത്രം തലി വൈ പരിഗണ്യതേ	3
തത്ര മേഘാഃ സ്ഥിതാഃ സർവ്വേ ത്രിവിധാ നിത്യസംശ്രിതാഃ ആഗേയാഃ പക്ഷ്യാഃ ബ്രാഹ്മാസ്ത്രിവിധാ ഇതി സംസ്ഥിതാഃ	4

അതിനാൽ ചരാചരങ്ങളടക്കം ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും കുലുങ്ങി. ദേവകളും എല്ലാം വിറച്ചു; നാഗങ്ങൾ പ്രളയമടുത്തുപോയെന്നോർത്തു. ആ സമയം, പുലസ്ത്യൻ ഗാലവൻ എന്ന രണ്ടു മഹാഷിശുക്കുമാരും സമാധികയ്ക്കൊണ്ട് വാസ്തവസ്ഥിതി മനസ്സിലാക്കി. റുപതിയേയും രാക്ഷസേശ്വരനേയും യുക്തങ്ങളായ പല വാക്യങ്ങൾ കൊണ്ട് വിലക്കി. അവരിരുവരും, അതിൽപിന്നെ ആ റുപതിക്കും രാക്ഷസനും പരമപ്രീതി വിളയിച്ച്, സത്തൃപ്തചിത്തരായി പുറപ്പെട്ടവന് വഴിയെ തിരിച്ചു.

ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ മൂന്നാം പ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്ത സർഗ്ഗം 4.

ആ രണ്ട് അന്തണന്മാരും പോയശേഷം, രാക്ഷസേശ്വരനും ശക്തിമാനും മഹാതേജസപിയുമായ രാവണൻ, സർവ്വഗുണസമ്പന്നന്മാരായ സന്യാസികളായ ഹംസർ വാഴുന്ന പതിനായിരം യോജനയുള്ള ആകാശമാർഗ്ഗത്തെ, പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറിക്കൊണ്ട് കടന്നു. അതിനും മേല്പാട്ടുള്ള രണ്ടാമത്തെ വായുപഥത്തെയും കടന്നു. ആയതും പതിനായിരം യോജനയെന്നുതന്നെ കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു. അവിടെ എന്നും ഒന്നിച്ചുള്ള ത്രിവിധങ്ങളായ മേഘങ്ങൾ വർത്തിക്കുന്നു. ആഗേയങ്ങൾ, പക്ഷ്യങ്ങൾ, ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ എന്നിങ്ങനെ മൂന്നു വകയായി നില്ക്കുന്നവയാകുന്നു.

അഥ ഗതപാ തൃതീയം തു വാഃയഃ പന്മാനമുത്തമം നിത്യം യത്ര സ്ഥിതഃ സിദ്ധാശ്ചാരണാശ്ച മനസിനഃ ദശൈവ തു സഹസ്രാണി യോജനാനാം തഥൈവ ച	5
ചതുർത്ഥം വായുമാഗ്നം തു ഗതവാൻ രാവണസ്തഥാ വസന്തി യത്ര നിത്യം വൈ ഭൂതാശ്ച സവിനായകഃ	6
അഥ ഗതപാ തു വൈ ശീശ്രും പഞ്ചമം വായുഗോചരം ദശൈവ തു സഹസ്രാണി യോജനാനാം തഥൈവ ച	7
ഗംഗാ യത്ര സരിച്ഛേന്ദ്രാഷ്വാ നാഗാശ്ച കുമാഭയഃ	8
കുഞ്ജരാ യത്ര തിഷ്ഠന്തി യേ ച മുഞ്ചന്തി ശീകരാൻ ഗംഗാതോഭയേഷു തിഷ്ഠന്തഃ പുണ്യം കുപന്തി സർവഃ	9
തതഃ കരികരാദ്ഭൃഷ്ടം വായുനാ ലോഭിതം ഭൂതം ജലം കുഞ്ജേഷു പതിതം ഹിമം ഭവതി രാഘവ	10
തതോ ജഗാമ ഷഷ്ഠം സ വായുമാഗ്നം മഹാബൃത യോജനാനാം സഹസ്രാണി തഥൈവ തു സ രാക്ഷസഃ	11
യത്രാസ്തേ ഗരുഡോ നിത്യം ജ്ഞാതിബന്ധവസത്കൃതഃ തഥൈവ തു സഹസ്രാണി യോജനാനാം തഥോപരി	12
സപ്തമം വായുമാഗ്നം തു യത്ര വൈ ഋഷയഃ സ്ഥിതഃ	13
അത ഉജ്ജ്വലം സ ഗതപാത്ഥ സഹസ്രാണി ദശൈവ തു അഷ്ടമം വായുമാഗ്നം തു യത്ര ഗംഗാ പ്രതിഷ്ഠിതാ	14
ആകാശഗംഗാ വിപ്ലാതാ ഹ്യാദിത്വപഥമാസ്ഥിതാ വായുനാ ധാതുമാണാ സാ മഹാഭവഗാ മഹാസപനാ	14

അതിൽപിന്നെ, അപ്രകാരംതന്നെ പതിനായിരം യോജനകളുള്ളതും പുണ്യശാലികളായ സിദ്ധന്മാരും ചാരണന്മാരും വസിക്കുന്നതുമായ മൂന്നാമത്തേതായ വായുമാഗ്നത്തെയും കടന്നുചെന്നു്, വിനായകരെന്ന വിപ്ലവിവാരണ ദേവതകളോടുകൂടിയുള്ള ഭൂതങ്ങൾ വസിക്കുന്നതായ നാലാമത്തേതായ വായുമാഗ്നത്തെയും രാവണൻ കടന്നുചെന്നു. പിന്നെ, അപ്രകാരംതന്നെ പതിനായിരം യോജനകളുള്ളതും നദികളിൽ വെച്ച് ഉത്തമമായ ഗംഗയും കുമാദൻ മുതലായ ഗജങ്ങളും ഉള്ളതും ആയ വായു സഞ്ചരിക്കുന്ന അഞ്ചാമത്തേതിനേയും കടന്നു. അവിടെ നില്ക്കുന്ന അനേകർ ജലബിന്ദുക്കളെ (തുമ്പിക്കൈകൾ കൊണ്ട്) തുക്കിപ്പറപ്പിക്കുന്നു; ഗംഗാപ്രവാഹങ്ങളിൽ നില്ക്കുന്ന ആയവ എന്തും പാവനമാക്കുന്നു. ശ്രീരാമ! അവിടെ അനേകളുടെ തുമ്പിക്കൈകളിൽനിന്നു പുറത്തുവരുന്നതും കാരാരിൽ പാറുന്നതുമായ ആ വെള്ളം, വജ്രിക്കുടികളിൽ പതിച്ച് ഉടനെ മഞ്ഞായിതീരുന്നു. തേജസ്സാന്നു് ജോവേ! അതിൽപിന്നെ, ആ രാക്ഷസൻ, അപ്രകാരംതന്നെ പതിനായിരം യോജനകളുള്ളതും, ജ്ഞാതികളാലും ബന്ധുക്കളാലും കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവനായി ഗരുഡൻ എന്നും വസിക്കുന്നതുമായ ആറാമത്തെ മാഗ്നത്തെയും കടന്നു. അതിന്നു പതിനായിരം യോജന മുകളിലായി, ഋഷികൾ വർത്തിക്കുന്നതായ ഏഴാമത്തെ വായുമാഗ്നമാകുന്നു. അതിന്നും മുകളിലായി ആദിത്വമാഗ്നത്തെ അശ്രയിച്ചതായി ആകാശഗംഗയെന്നും പുകഴാന്നതും അതിഭവഗതയാന്നതും വമ്പിച്ച ഹൃദയലോടുകൂടിയതും വായുവിനാൽ ധരിക്കപ്പെട്ടതുമായ ഗംഗ പ്രവഹിക്കുന്ന ആ എട്ടാമത്തെ മാഗ്നത്തെയും കടന്നുചെന്നു.

- അത ഉജ്ജ്വലം പ്രവക്ഷ്യാമി ചന്ദ്രമാ യത്ര തിഷ്ഠതി
അശീതിം തു സഹസ്രാണി യോജനാനാം തദമാപരി
ചന്ദ്രമാസ്തിഷ്ഠതേ യത്ര ഗ്രഹനക്ഷത്രസംയുതഃ 15
- ശതം ശതസഹസ്രാണി രശ്മയശ്ചന്ദ്രമണ്ഡലാത്
പ്രകാശയന്തി ലോകാംസ്തേ സർവ്വസത്തപസുഖാവഹാഃ 16
- തതോ ദൃഷ്ട്വാ ദശഗ്രീവം ചന്ദ്രമാ നിർദ്ദമന്നിവ
സ തു ശീതാഗ്നിനാ ശീഘ്രം പ്രാദമദ്രാവണം തദാ. 17
- നാസഹംസ്തസ്യ സചിവാഃ ശീതാഗ്നിം ഭയപീഡിതാഃ
രാവണം ജയശബ്ദേന പ്രഹഃസ്താ വാക്യമബ്രുവീത് 18
- രാജൻ ശീതേന ബാദ്ധ്യാമോ നിവർത്താമ ഇതോ വയം
ചന്ദ്രശ്ശിപ്രതാപേന രക്ഷസാം ഭയമാവിശത് 19
- സ്വപഭാസാ മോശ്വ രാജേന്ദ്ര ശീതാംശുർദ്ദമനാഞ്ചകഃ 20
- ഏതച്ഛ്രോതവാ പ്രഹസ്തസ്യ രാവണഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ
വിഹ്യാർച്ച ധനുരദ്യമ്യ നാരാചൈസ്തം മൃഗീഡയത് 21
- അഥ ബ്രഹ്മാ സമാഗമ്യ ചന്ദ്രലോകം തപരാനപിതഃ
ദശഗ്രീവ മഹാബാഹോ സാക്ഷാദപിത്രവസഃ സുത 22
- ഗർഭം ശീഘ്രമിതഃ സൗമ്യ മാ ചന്ദ്രം പീഡയാതൂതൈഃ
ലോകസ്യ ഹിതകാരുണ്യം ദപിജരാജോ മഹാമൃതിഃ 23
- മന്ത്രം ച തേ പ്രദാസ്യാമി പ്രാണാത്യയഭയേയഭയം
യസ്തപിമം സംസ്കരേന്മന്ത്രം ന സ മൃത്യുമവാപ്നയാത് 24

അതിന്നും മുകളിലായുള്ള ചന്ദ്രൻ വർത്തിക്കുന്നതായ മാർഗ്ഗത്തെ പറയാം. എണ്ണ തിനായിരം യോജന മുകളിലായി അപകാരം ഗ്രഹനക്ഷത്രസഹിതനായി ചന്ദ്രൻ അവിടെ വർത്തിക്കുന്നു. ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തിൽനിന്ന്, സർവ്വപ്രാണികൾക്കും സുഖപ്രദങ്ങളായ നൂറുലക്ഷം കിരണങ്ങൾ ലോകങ്ങളെയെല്ലാം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ആ സമയം, ദശകണ്ഠനെ കണ്ടു്, ചന്ദ്രൻ ചൂട്ടെറിക്കുന്നവനെന്നുപോലെ, രാവണനെ അതിഭവഗത്തിൽ ശീതാഗ്നികൊണ്ടു് നിററിക്കളഞ്ഞു, അവന്റെ സചിവന്മാർ ഭയാകുലിതരായി ആ ശീതാഗ്നിയെ സമീപ്താൻ കഴിയാതിരുന്നു. പ്രഹസ്തൻ 'വിജയിച്ചാലും' എന്നു തിക്കൊണ്ടു് രാവണനോടായി ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“മഹാരാജാഭവ! ഞങ്ങൾക്കു് തണുപ്പു സഹിക്കുന്നില്ല; ഇവിടെനിന്നും നാം പിൻമാറുക. ചന്ദ്രശ്ശിയുടെ വൈഭവത്താൽ രാക്ഷസർ ഭയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മഹാരാജാഭവ! ഈ കുളർമതി, തന്റെ കാന്തികൊണ്ടു്, അഗ്നിസദൃശനായാണിരിക്കുന്നതു്.” പ്രഹസ്തന്റെ ഈ മൊഴികേട്ടു്, രാവണൻ കോപാക്രാന്തനായി, വില്ലെടുത്തു വലിച്ചു് ഞാണൊലിയിട്ടു്, നാരാചബാണങ്ങൾകൊണ്ടു് ആ ചന്ദ്രനെ പീഡിപ്പിച്ചു. ആ സമയം ബ്രഹ്മദേവൻ ബദ്ധപ്പെട്ടു ചന്ദ്രലോകത്തിലേക്കു് എഴുന്നള്ളി ദശകണ്ഠനോടായു് ഉരചെയ്തു:—“വത്സ! സാക്ഷാൽ വിശ്വവസ്സന്റെ പുത്രനും മഹാബാഹുവും ആയ ദശകണ്ഠ! ഇവിടെനിന്നും വേഗത്തിൽ പൊയ്ക്കളക. ചന്ദ്രനെ ബാണങ്ങൾകൊണ്ടു് പീഡിക്കാതിരുന്നാലും. ഈ ദപിജന്മാരുടെ രാജാവു് മഹാ പ്രതാപശാലിയും ലോകത്തിന്നു ഹിതകരനാണു്. പ്രാണാപത്തിലും അഭയത്തെ തരുന്നതായ മന്ത്രത്തെ ഞാൻ നിനക്കായി ഉപദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. യാതൊരുവൻ ഈ മന്ത്രത്തെ സ്മരിക്കുന്നുവോ, അവൻ മരണം പ്രാപിക്കയില്ല.”

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ പ്രാഞ്ചലിർപാക്യമബ്രവീത് യദി തുഷ്ടോഽസി മേ ദേവ അനുഗ്രാഹ്യോ യദി ഹൃഥം	25
യദി മന്ത്രോശപരോ ദേവോ ഭീയതാം മമ ധാർമ്മിക യം ജപ്തപാടഹം മഹാഭാഗ സർവ്വദേവഷു നിർയഃ	26
അമരേഷു ച സർവ്വേഷു ദാനവേഷു പതത്രിഷു തപത് പ്രസാദാത്തു ദേവശ ന ഭയം വിദ്വതേ മമ	27
ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവം ബ്രഹ്മാ വചനമബ്രവീത് പ്രാണാത്യയേ തു വൈ ദദ്മി ന നിത്യം രാക്ഷസാധിപ	28
അക്ഷസൂതം ഗുഹിതപാ തു ജപേന്മന്ത്രമിമം ശുഭം ജപ്തപാ തു രാക്ഷസപതേ തപമജയോ ഭവിഷ്യസി	29
അജപ്തപാ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ ന തേ സിദ്ധിർഭവിഷ്യതി. ശുണ മന്ത്രം പ്രവക്ഷ്യാമി യേന രാക്ഷസപുംഗവ	30
മന്ത്രസ്യ കീർത്തനാദേവ പ്രാപ്തം സേ സമരേ ജയം നമസ്തേ ദേവദേവശ സുരാസുരനമസ്കൃത	31
ഭൂതഭവ്യമഹാദേവ ഹര പിംഗളലോചന ബാലസ്തപം വൃദ്ധരൂപീ ച വൈയുദ്ധവസനക്ലിഭ	32
അരുണേഷോഽസി ദേവ തപം ത്രൈലോക്യപ്രഭുരീശപരഃ ഹരോ ഹരിതനേമിസ്തപം യുഗാന്തദമനോഽനലഃ	33
ഗണേശോ ലോകശംഭുശ്ച ലോകപാലോ മഹാഭുജഃ	34

ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടവനായ ദശഗ്രീവൻ, തൊഴുതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“ഛേ ദേവ, നിന്തിരവടി എങ്കൽ പ്രീതികയ്ക്കോണ്ടവനാണെന്നാൽ, അടിയൻ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെടേണ്ടവനാണെന്നാൽ, ആ ഉത്തമമായ മന്ത്രം ഉപദേശിക്കപ്പെടാമെന്നാൽ, അല്ലയോ ധർമ്മശീലനായുഃക്കാരേവ, അതിനെ ഉപദേശിച്ചരുളിയാലും. പുണ്യശീല! യാതൊരു അതിനെ ജപിച്ചു ഞാൻ ദേവന്മാരിലും, മരണമില്ലാത്തവരിലും, ദാനവന്മാരിലും, പക്ഷികളിലും എല്ലാവറ്റിലും നിർയനായി ഭവിക്കട്ടെ. ദേവശ! നിന്തിരവടിയുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ എനിക്ക് ആപത്തെന്നതേയില്ല.” ഇപ്രകാരം ഉരച്ചെയ്യപ്പെട്ടാറെ ബ്രഹ്മദേവൻ, ദശഗ്രീവനോടായരുൾചെയ്തു:— രാക്ഷസാധിപ! ഞാൻ തരുന്നത് പ്രാണസങ്കടഘട്ടത്തിൽ മാത്രമാണ്, അല്ലാതെ നിത്യമായതല്ല. രക്താക്ഷജപമാല കയ്യിലെടുത്ത് ഈ മംഗളകരമായ മന്ത്രത്തെ ജപിക്കേണ്ടതാണ്. ഛേ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ! അപ്രകാരം ജപിക്കാതെ നിനക്കു ഫലസിദ്ധി കയ്യുതുന്നതല്ല. യാതൊരു മന്ത്രാചാരണത്താൽതന്നെ പോരിൽ ജയസിദ്ധി ഉണ്ടാകുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ള ഈ മന്ത്രത്തെ കേട്ടുകൊൾക:—

‘ഛേ ദേവാധിദേവ, ദേവാസുരന്മാരാൽ നമിക്കപ്പെടുന്നോവേ, അനാദിയായും അനന്തനായും ഉള്ള മഹാദേവ, സർവ്വപാപഹാരക, ചെന്തിക്കണ്ണ, നിന്തിരവടിക്കായ്ക്കോണ്ട് നമസ്കാരം. ഛേ വ്യാഘ്രചർമ്മധര! നിന്തിരവടി യോഗിവടിവാൻ നിത്യയുദ്ധാവുമാകുന്നു. ഛേ ദേവ നിന്തിരവടി ത്രൈലോക്യത്തിനും സപാമിയായി, സർവ്വശരണായി സൂര്യമണ്ഡലവർത്തിയായിരിക്കുന്നു. നിന്തിരവടി സർവ്വഹൃദയാകർഷകനാകുന്നു. ദിക്കുകളേയും അതിക്രമിച്ചു വർത്തിക്കുന്നവനാകുന്നു (അഥവാ ഭൂവ്കൾ നിറഞ്ഞതായ തപസ്സുചെയ്യുന്ന ഗുഹയോടുകൂടിയവനാകുന്നു); പ്രളയകാലത്തിൽ സർവ്വത്തെയും ദഹിപ്പിക്കുന്ന അഗ്നിയാകുന്നു; ഗണങ്ങൾക്കു അധിപതിയായവൻ; ലോകമംഗളകരൻ; ലോകങ്ങളെ പരിപാ

മഹാദേവോ മഹാശുഭീ മഹാദംഷ്ട്രോ മഹാഭുജഃ കാലശ്ച കാലരൂപീ ച നീലഗ്രീവോ മഹാദരഃ	35
വേദാന്തശ്ചോ വേദമയഃ പശുനാം പതിരവ്യയഃ ശുഭധ്രുവ് മതുലകേതുശ്ച നേതാ ഗോപ്താ ഹരിഃ ശിവഃ	36
ജടി മുണ്ഡീ ശിഖണ്ഡീ ച ലഗുഡീ ച മഹാഭുശഃ ഭൂതശപടാ ഗണാധ്യക്ഷഃ സർവാത്മാ സർവഭാവനഃ	37
സർവ്വദം സർവ്വമാരീ ച സ്രഷ്ടാ ച ശുഭരവ്യയഃ കമണ്ഡലുധരോ ദേവീഃ പിനാകീ ധൃജ്ജടിസ്തഥാ	38
മാനനീയോഽഹ്ണീയശ്ച ഓങ്കാരഃ സാമവേദഗഃ മൃത്യശ്ച മൃത്യുഭൂതശ്ച പാരിശാത്രശ്ച സുവ്രതഃ ബ്രഹ്മചാരി ഗൃഹീ യോഗീ വീണാപണവതുണവാൻ	39
അമരോ ദർശനീയശ്ച ബാലസൂര്യനിഭസ്തഥാ ശുശാന്തചാരി ഭഗവാൻമാപതിരരിന്ദമഃ	40
ഭഗനേത്രഃ പ്രഹർത്താ ച പൂഷ്പന്തനിപാതനഃ ജപരഹർത്താ പാശഹസ്തഃ പ്രഭയഃ കാല ഏവ ച	41
ഉല്ക്ലാമുഖോഽഗ്നിഃകേതുശ്ച മുനിർദ്വീപ്തോ വിശാം പതിഃ ഉന്മാദമോഹനകരഃ സമർത്ഥശ്ചിദഭിജ്ഞാതമഃ	42

ലിക്കുന്നവൻ; മഹത്തായ സപ്തങ്ങൾ ദേഹത്തിൽ ചുറ്റിയിട്ടുള്ളവൻ; മഹാദേവൻ; മഹാശുഭധരൻ; മഹത്തായ ദംഷ്ട്രകുളാടുകൂടിയവൻ, മഹത്തായ ഭുജങ്ങളാണവൻ; കാലസ്വരൂപൻ; യമസ്വരൂപൻ; കാലകണ്ഠൻ; സർവ്വഭക്ഷകൻ; വേദാന്തപ്രതിപാദിതൻ; വേദസ്വരൂപൻ; പശുക്കൾക്ക് (ജീവികൾക്ക് അഥവാ യജ്ഞപശുക്കൾക്ക്) മോക്ഷപ്രദനായവൻ, (അഥവാ 'പശു' എന്ന രൂപവതകൾക്ക് പതിയായവൻ;) നാശരഹിതൻ; മരണത്തെ ധരിച്ചുള്ളവൻ; ശുഭം അടയാളമായിട്ടുള്ളവൻ; വഴികാട്ടുന്നവൻ; സംരക്ഷിക്കുന്നവൻ; സർവ്വപ്രാണാഹരൻ; മംഗളമുന്തി; ജടധരിച്ചവൻ; കപാലധരൻ; പീലിക്കെട്ട ധരിച്ചവൻ; ദണ്ഡു ധരിച്ചവൻ; മഹായശസ്വിതായവൻ; ഭൂതപതി; പ്രഥമഗണങ്ങൾക്കു അധിപൻ; സർവ്വസ്വരൂപൻ; സർവ്വകാരണഭൂതൻ; സർവ്വപ്രദൻ; സർവ്വത്തേയും ഹരിക്കുന്നവൻ; സൃഷ്ടിക്കുന്നവൻ; ലോകഗുരവായവൻ; ക്ഷയരഹിതൻ; കമണ്ഡലുധരിച്ചവനായവൻ; പിനാകമെന്ന ചാപം കയ്ക്കോണ്ടവൻ; ജടയിൽ ഗംഗയെ ധരിച്ചവൻ; കൊണ്ടാടത്തക്കവൻ; പൂജിക്കത്തക്കവൻ; ഓങ്കാരരൂപൻ; സാമവേദത്താൽ അറിയപ്പെടുന്നവൻ; മൃത്യുസ്വരൂപൻ; മൃത്യുഭൂതനായുള്ളവൻ; എങ്ങും വ്യാപിച്ചു കിടക്കുന്നവൻ; സദ്വ്രതൻ; ബ്രഹ്മചത്വാരൂപം കയ്ക്കോണ്ടവൻ; ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി; സന്യാസാശ്രമം കയ്ക്കോണ്ടവൻ; വീണ, ഉടക്ക, ആവനാഴി എന്നവയാണവൻ; മണമില്ലാത്തവൻ; സുന്ദരമുന്തി; ബാലസൂര്യസദൃശൻ; ശുശാന്തത്തിൽ നടനം ചെയ്യുന്നവൻ; മോക്ഷപ്രദൻ; പാർവ്വതീകാന്തൻ; ശത്രുസംഹാരകൻ, സൂര്യചക്രന്മാർ നേത്രങ്ങളായുള്ളവൻ; ശിക്ഷാകർത്താവായവൻ; (ഭക്ഷയജ്ഞത്തിൽവെച്ച്) ആദിത്യന്റെ ദന്തങ്ങളെ കൊഴിച്ചവൻ; സംസാരദുഃഖത്തെ ഹരിക്കുന്നവൻ; പാശം ധരിച്ചവൻ; പ്രഭയസ്വരൂപൻ; കർമ്മഫലപ്രദാതാവായവൻ; മുഖത്തിൽ അഗ്നിജപാലയോടു കൂടിയവൻ; സപണ്ണക്കൊടിയാണവൻ; മൌനിയായവൻ; പ്രകാശിക്കുന്നവൻ; പ്രജകൾക്കെല്ലാം രാജാവായവൻ; ഭക്തിപാരവശ്യത്തെ ഉളവാക്കി വശീകരിക്കുന്നവൻ; സർവ്വകുശലൻ; ദേവോത്തമനായവൻ; അംഗുഷ്ഠമാത്രനായി അന്തരാത്മാവായി വർത്തിക്ക

വാമനോ വാമദേവശ്ച പ്രാശ്നക്ഷിണ്യശ്ച നാമതഃ ഭിക്ഷശ്ച ഭിക്ഷരൂപീ ച ത്രിജടി ജടിചഃ സ്വയം	43
ചക്രഹസ്തഃ പ്രതിഷ്ഠാഭീ ചമുനാം സ്തംഭനസ്തഥാ ഈതുർഈതുകരഃ കാഢോ മധുർമധുരോലാചനഃ	44
വാനസ്സത്യഃ ശീകരശ്ച നിത്യമാശ്രിതപൂജിതഃ ജഗദ്ധാതാ ച കർത്താ ച പുരുഷഃ ശാശ്വതോ ഹൃദ്യഃ	45
ധർമ്മാഖ്യക്ഷോ വിരൂപാക്ഷസ്ത്രിവർമ്മാ ഭൂതഭാവനഃ ത്രിനേത്രോ വഹ്നുഃനരശ്ച സൂര്യായുതസമശ്രഭഃ	46
ദേവദേവാഭിദേവശ്ച ചന്ദ്രാക്ഷിതജടസ്തഥാ നന്തഃകാ ലാസകശ്ചൈവ പുണ്ണന്ദസദശാനനഃ	47
സുബ്രഹ്മണ്യഃ ശരണ്യശ്ച സർവ്വദേവമയസ്തഥാ സർവ്വഭൂതനിവാസശ്ച സർവ്വബന്ധവിമോചകഃ	48
മോഹനോ വഞ്ചകശ്ചൈവ സപ്തധാരീ വരോത്തമഃ പുഷ്പദന്തോ വിഭാഗശ്ച മുഖ്യഃ സർവ്വഹരസ്തഥാ	49
ഹരിശ്ശശുഭൻനഭാരി ഭീമോ ഭീമപരാക്രമഃ ഭക്താഭീഷ്ടപ്രദഃ സ്ഥാണഃ പരമാത്മാ സനാതനഃ	50

ന്നവൻ; ദുഷ്ടന്മാരുടെ ഗർവ്വത്തെ നശിപ്പിക്കുന്ന ദേവൻ; യജ്ഞങ്ങളിൽ സർവ്വാപരിധിയിൽ കൊണ്ടുവന്നുവന്നവൻ; ഭിക്ഷാടനം ചെയ്യുന്നവൻ; സന്യാസിരൂപം ധരിച്ചവൻ; മൂന്നായി പിരിച്ചു ജടകളോടുകൂടിയവൻ; സ്വയമായ്ക്കുന്ന ജടകളാണവൻ; ചക്രമന്തിയവൻ; എതിർക്കുന്നവൻ; സേനകളെ സ്തംഭിപ്പിക്കുന്നവൻ; ഇതുസ്വരൂപനായവൻ; ഇതുക്കളെ ഉളവാക്കുന്നവൻ; സമയസ്വരൂപൻ; വസന്തസ്വരൂപി; മനോഹരനേത്രൻ; വടവുക്കുമൂലത്തെ ആശ്രയിച്ചവൻ; മഴത്തുള്ളിയായവൻ; എന്നും ഭക്തന്മാരാൽ പൂജിക്കപ്പെട്ടവൻ; ജഗത്തിനെ നിലനിർത്തുന്നവൻ; പ്രവൃത്തിപ്പിക്കുന്നവൻ; സർവ്വാനുഗ്രഹിയായവൻ; എന്നെന്നുമുള്ളവൻ; ജനനമില്ലാത്തവൻ; ലോകനിയമങ്ങൾക്ക് അധിഷ്ഠാനമായവൻ; സൂര്യചന്ദ്രാഗ്നിരൂപങ്ങളായ നേത്രങ്ങളുള്ളവൻ (അഥവാ സർവ്വപ്രകാരത്തിലും ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ വ്യാപിക്കുന്ന ശക്തിയോടുകൂടിയവൻ); ഇഗ്രയജുസ്സാമങ്ങൾ, സതപരജസ്തമസ്സുകൾ, ഭൂമന്തരിക്ഷപാതാളങ്ങൾ, ഭൂതഭവിഷ്യദർപ്പന്തമാനങ്ങൾ, അകാരമകാരങ്ങൾ, എന്നിത്യാദിയായ മൂന്നു പഞ്ചാക്ഷരോടുകൂടിയവൻ; സർവ്വപ്രാണികൾക്കും മംഗളപ്രദനായവൻ; ത്രിലോചനൻ; സഹസ്രാക്ഷൻ; കോടിസൂര്യകാന്തിമാൻ; ദേവന്മാർക്കും ദേവനായവൻ; ദേവോത്തമനായവൻ; ജടയിൽ ചക്രക്കലച്ചുകൂടിയവൻ; അന്ധവംചെയ്യുന്നവൻ; നടനം ചെയ്യുന്നവൻ; മുഴമതിരൻവദനൻ; വേദങ്ങളേയും ഗോക്കളേയും ബ്രാഹ്മണരേയും രക്ഷിക്കുന്നവൻ; ശരണാഗതരക്ഷകൻ; സർവ്വദേവസ്വരൂപൻ; സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും നിവസിക്കുന്നവൻ; സർവ്വവിധത്തിലുള്ള ബന്ധത്തിൽ നിന്നും മോചിപ്പിക്കുന്നവൻ; മനസ്സിനെ മയക്കുന്നവൻ; സൂക്ഷ്മസ്വരൂപമെന്നെന്ന് ആർക്കും ഗ്രഹിപ്പാൻ കഴിയാത്തവൻ; സർവ്വഭൂഷണൻ; ഉത്തമവരമായുള്ളവൻ; (കന്ദ) പുഷ്പംപോലെ ദന്തങ്ങളാണവൻ; കൗമരണാദ്യവയങ്ങളില്ലാതെ ലിംഗസ്വരൂപിയായി വർത്തിക്കുന്നവൻ; സർവ്വപ്രധാനനായവൻ; സർവ്വത്തേയും ഹരിക്കുന്നവൻ; രശ്മികൾ ശ്ലുക്കളായുള്ളവൻ; ധനുസ്സന്തിയവൻ; ഭയങ്കരൻ; ഉഗ്രമായ പരാക്രമത്തോടുകൂടിയവൻ; ഭക്തന്മാർക്ക് അഭീഷ്ടത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നവൻ; ചലനമില്ലാത്തവൻ; പരമാത്മാവായവൻ; ശാശ്വതമുന്തി.

മയാ പ്രോക്തമിദം പുണ്യം നാമോമേഷ്ഠാത്തരം ശതം
ജപ്യമതഃശ്രീവ കർമ്മാർത്ഥവിനാശനം 51

ദത്തോ തു രാവണഃസ്വദം വരം സ കമലോദ്ഭവഃ
പുനരേവ ജഗാമാതു ബ്രഹ്മലോകം സനാതനം 52

രാവണോ ഹി വരം ലബ്ധ്വാ പുനരവാഗമത്തദാ
നിവർത്തമാനഃ സംശ്ലാഷ്ടാ രാവണഃ സ ദുരാത്മവാൻ
ജഹ്ര ഫലി നരേന്ദ്രശ്ചിദേവഗന്ധർവ്വകന്യകാഃ 53

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാദോ ചതുർത്ഥഃ സർഗ്ഗഃ

പ്രക്ഷിപ്തപാദോ ചതുർത്ഥഃ സർഗ്ഗഃ (5)

കേനചിത്തപഥ കാലന രാവണഃ പ്രയയൗ ഗൃഹാത്
പശ്ചിമാണ്ണവമാഗർഭിത് സചിവൈഃ സഹ രാക്ഷസൈഃ 1

ദപീപഞ്ചമോ ദളഭേ തേന പുരുഷഃ പാവകപ്രഭഃ
മഹാജാംബുനദപ്രവൃ ഏക ഏവ വ്യവസ്ഥിതഃ 2

യഥാ ഭൂശൃത ഭയഭാ യുഗാന്താനച ഉത്ഥിതഃ
ദേവാനാമിവ ദേവഭൂതാ ഗൃഹാണാമിവ ഭാസ്കരഃ 3

ശരഭാണാം യഥാ സിംഹോ ഹസ്തിഷ്ഠൈപരാവതോ യഥാ
പദ്മതാനാം യഥാ മേഘഃ പാരിജാതശ്ച ശാഖിനാം 4

ഓ രാവണ! എന്നാൽ ഈ പാവനമായ അഷ്ടാത്തരശതനാമങ്ങൾ പറയപ്പെട്ടു. ജപിക്കത്തക്കതായ ഇത് ശത്രുവിനാശനത്തെ ചെയ്യുന്നതാകുന്നു. ആ ബ്രഹ്മലോകം, രാവണനായ്ക്കാണ് ഈ ഉത്കൃഷ്ടമായ മന്ത്രാത്മ ഉപദേശിച്ചുശേഷം, ഉടനെ ശാശ്വതമായ ബ്രഹ്മലോകത്തിലേക്ക് തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി. അപ്പോൾ രാവണനും, വരം നേടിയവനായി, വീണ്ടും പുറപ്പെട്ടു. ആ ദുഷ്ടാത്മാവായ രാവണൻ സന്തുഷ്ടി പുണ്ട് തിരിച്ചുചെല്ലുന്നവനായി, വഴിയിൽ രാജകന്യകമാരെയും ഭൃഷികന്യകമാരെയും ദേവകന്യകമാരെയും ഗന്ധർവ്വകന്യകമാരെയും അപഹരിച്ചു.

ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ നാലാംപ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ചെറുകാലം ചെന്ന ഭരണ, രാവണൻ വാസസ്ഥലത്തിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടു. രാക്ഷസരായ മന്ത്രിമാരോടുകൂടി പടിഞ്ഞാറെ കടലിൽ എത്തി. ആ രാവണനാൽ, അഗ്നിപോലെ പ്രയോജനം ഉത്കൃഷ്ടമായ തക്ക പോലെയുള്ളവരും ഒറ്റയ്ക്കുതന്നെ വർത്തിക്കുന്നവനുമായ ഒരു പുമാൻ ദപീപിൽ നില്ക്കുന്നതായി കാണപ്പെട്ടു.

പ്രളയകാലാഗ്നി പൊങ്ങിയാൽ എപ്രകാരം ഭയങ്കരനോ അപ്രകാരവും, ദേവന്മാരിൽ ഇന്ദ്രനെന്നപോലെയും, ഗ്രഹങ്ങളിൽ ആദിത്യനെന്നപോലെയും, ശരഭങ്ങളിൽ സിംഹമെന്നപോലെയും, ആനകളിൽ ഐരാവതമെന്ന പോലെയും, പദ്മങ്ങളിൽ മേഘപോലെയും, വൃക്ഷങ്ങളിൽ പാരിജാതം പോലെയും, ഉള്ള അപ്രകാരമുള്ള ആ പുരു

തഥാ തം പുരുഷം ദൃഷ്ട്വാ കണ്ഡമഭ്യുത്നലം തഥാ ഗജ്ജന്തം വിവിധൈർനാദൈർല്യംബഹസ്തം ഭയാനകം	5
ഭംഷ്ടാളം വികടം ചൈവ കംബുഗ്രീവം മഹേഷസം മണ്ഡുകകുക്ഷിം പിംഗാക്ഷം കൈലാസശിഖരോപമം	6
പദ്മപാദതലം ഭീമം രക്താംബുജനിഭാനനം മഹാകായം മഹാനാഭം മനോന്മഥസമം ജവേ	7
ഭീമമാബലമുത്തമീരം സംഘട്ടം ബലചാമരം ജപാലാമാലാപരിക്ഷിപ്തം കിങ്കിണീകൃതനിസ്തപനം	8
മാലയാ സ്വപണ്ണപദ്മാനാം വക്ഷോഭേശാവലംബയാ ഋഗേതദമിവ ശോഭന്തം പദ്മമാലാവിഭൂഷിതം	9
സോട്ടഞ്ജനാചലസങ്കാശഃ കാഞ്ചനാചലസന്നിഭം അബ്രവീത്തം ദശഗ്രീവോ യുദ്ധം മേ ദീയതാമിതി	10
ജഗജ്ജ ചോച്ഛേദ്യബവാൻ സഹാമാഭ്യുദശാനനഃ ധൃതപാ സ രാക്ഷസപതിഃ ശുലശക്ത്യാഷ്ടിപതിശാൻ	11
സ ദപീപിനാ സിംഹ ഇവ ഋഷഭേനവ കഞ്ജരഃ സുരമരരിവ ഹാശേന നദീവേഗൈരിവാണ്ണവഃ	
അകമ്പ്യമാനഃ പുരുഷോ രാവണം വാക്യമബ്രവീത്	12
യുദ്ധശ്രദ്ധാം ഹി നേ രക്ഷോ നാശയിഷ്യാമി ദൃഢമേതേ	13

ഷണെ, പല ശബ്ദങ്ങൾ മുഴക്കുന്നവനായും, കൈകൾ തുങ്ങിക്കിടക്കുന്നവനായി ഭയങ്കരനായും, തേറ്റപ്പല്ലുകളാണുവെന്നായും, ഘോരരൂപിയായും, ശംഖംപോലെ കഴുത്തുള്ളവനായും, മഹാശക്തിമാനായും, തവളയുടെതെന്നപോലെ കുക്ഷിയുള്ളവനായും, മഞ്ഞച്ച മിഴികളാണുവെന്നായും, കൈലാസശിഖരമൊത്തവനായും, താമരപോലെയുള്ള പാദതലത്തോടുകൂടിയവനായും, ഭയങ്കരനായും, ചെന്താരൊത്ത വദനമാണുവെന്നായും, പെരുത്തശരീരമാണുവെന്നായും, അട്ടഹസിക്കുന്നവനായും, മനോവേഗതയും വായുവേഗതയുമാണുവെന്നായും, ആവനാഴികൾ കെട്ടി ഭയങ്കരനായിരിക്കുന്നവനായും, ഇടതിങ്ങി ചാമരങ്ങൾ കെട്ടപ്പെട്ടവനായും, ജപാലകളുടെ നിരയാൽ ചൂഴ്ന്നുവെന്നായും, കിങ്ങിണികളുടെ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയവനായും, മാറത്തു തുങ്ങിക്കിടക്കുന്ന പൊൻതാമരപ്പൊലയാൽ ഋഗേതദമെന്നപോലെ പരിലസിക്കുന്നവനായും, ചെന്താമരപ്പൊല യണിഞ്ഞവനായും, സ്വപണ്ണമലയൊത്തവനായും, അഗ്നികണ്ഡത്തിൻ നടുവിൽ അഗ്നിയെയെന്നപോലെ വീക്ഷിച്ച്, അജ്ഞമലയൊത്തവനായ ആ ദശഗ്രീവൻ, 'എനിക്ക് യുദ്ധം നൽകിയാലും' എന്ന് ഉരചെയ്തു.

ആ ബലവാനായ രാക്ഷസശപരനായ ദശമുഖൻ ശുലം, വേൽ, വാൾ, ചെറുകുന്തം, എന്നവ ധരിച്ച്, അമാത്യന്മാരൊന്നിച്ച് ഉച്ചത്തിൽ ഗജ്ജിച്ചു. ആ പുരുഷൻ, ഒരു പുളിപ്പലിയാൽ സിംഹമെന്നപോലെയും, വൃഷത്തോൽ ആനയെന്നപോലെയും, മേരുപവൃതം അജത്താലെന്നപോലെയും നദിയുടെ പ്രവാഹത്താൽ സമുദ്രമെന്നപോലെയും കലുങ്ങാത്തവനായി രാവണനോടായി ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു:—
“എടാ മുൻബലിയായ രാക്ഷസ! നിണക്ക് പോരിനുള്ള ഉത്സാഹത്തെ ഞാൻ ഇതാ

രാവണസ്വ ച യോ ഭവതഃ സർവ്വലോകഭയാവഹഃ	
തഥാ വേഗസഹസ്രാണി സംശ്രിതാനിതമവ ഹി	14
അഭ്യുത്തസ്വ സാ ഭൃഷ്ടിർഗ്രഹമാലേവ ചാഭ്ഭൂതാ	
ദന്താനാം ദശതഃ ശബ്ദോ യന്ത്രസ്യാതിഭീകരഃ	15
ധർമ്മസ്വ തപശ്ചൈവ ജഗതഃ സിദ്ധിഃഫലക	
ഉത്തു സംശ്രിത്യ തസ്ഥാതേ മന്ദമഃ ശിശ്നമാസ്ഥിതഃ	16
വിശ്വപദവാഃ കടീഭാഗേ മരുതാ യസ്വ ശീഷ്ഗാഃ	
മദ്ധ്യേഽഷ്ടേ വസവീസ്സസ്വ സമുദ്രാഃ ക്ഷിപ്രസംസ്ഥിതാഃ	17
പാർവതീശ്ച ദിശഃ സർവാഃ സർവ്വസന്ധിഷു മാരുതാഃ	
പിതൃശ്ചാശ്രിതാഃ പുഷ്പം ഹൃദയം ച പിതാമഹഃ	18
ഗോദാനാനി പവിത്രാണി ഭൂമിദാനാനി യാനി ച	
സുവർണ്ണസ്വ ച ദാനാനി ശശപല്ലാമാശ്രിതാനി വെ	19
ഹിമവാൻ ധേമകൂടശ്ച മന്ദരോ മേരുരവ ച	
നരം തു തം സമാശ്രിത്യ ഹൃസ്ഥിഭൂതാ വ്യവസ്ഥിതാഃ	20
മഹി വക്ഷാഽഭവത്തസ്വ ശരീരേ ദ്വേശരവസ്ഥിതാ	
ഉഭേ സന്ധ്യ കായസന്ധൗ ജലവാഹാശ്ച ദമാഹനേ	21
ബാഹു ധാതാ വിധാതാ ച ഭഗഃ പുഷ്പാ ഉഭൗ കരൗ	22
ഐരാവതാ വിശാലാക്ഷഃ ശേഷോ വാസുകിരവ ച	
കുംബളാശപതരൗ നാഗൗ കർക്കാടകധനഞ്ജയൗ	23
സ ച ഘോരവിഷോ നാഗസ്തക്ഷകശ്ചോപതക്ഷകഃ	
കരജാനാശ്രിതാസ്തസ്വ വിഷവീർത്ഥം മുരുകുവഃ	24

ഇല്ലാതാക്കുന്നുണ്ട്. രാവണൻ സർവ്വലോകഭയപ്രദമായ യാതൊരു കൈയ്യുക്കുണ്ടോ, അപ്രകാരമുള്ളതിൽ ആയിരം മടങ്ങ് ശക്തി എങ്കൽതന്നെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നുണ്ട്."

ആ പുരുഷന്റെ ആ ഭൃഷ്ടി നവഗ്രഹചങ്ക്രതിപോലെ അതുതകരമായ് തീർന്നു. പല്ലകൾ കടിക്കുന്ന ശബ്ദം യന്ത്രത്തിന്റെ ശബ്ദംപോലെ ഭയങ്കരമായി. ലോകത്തിന് മോക്ഷസാധിനതുള്ളതായ ധർമ്മവും തപസ്സും അഭ്യുത്തത്തിന്റെ ഉത്തരക്കളെ ആശ്രയിച്ചു നില്പായി; മന്ദമൻ ശിശ്നത്തെ ആശ്രയിച്ചു. വിശ്വപദവന്മാർ കടിപ്രദേശത്തിലും, മരുത്തുക്കൾ അഭ്യുത്തത്തിന്റെ ശിരസ്സിലും വർത്തിച്ചു; അഷ്ടവസുക്കൾ മദ്ധ്യപ്രദേശത്തെയും സമുദ്രങ്ങൾ ക്ഷിപ്രയെയും ആശ്രയിച്ചു. ദിക്കുകളെല്ലാം പാർവതീലും വായുക്കൾ സർവ്വസന്ധികളിലും വർത്തിച്ചു; പിതൃക്കൾ പുഷ്പത്തെയും, ബ്രഹ്മാവ് ഹൃദയത്തെയും ആശ്രയിച്ചിരുന്നു. പാവനങ്ങളായ ഗോദാനങ്ങളും ഭൂദാനങ്ങളും സപർണ്ണദാനങ്ങളും സദാ രോമങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചു. ഹിമവാനും, ധേമകൂടപർവ്വതവും, മന്ദരഗിരിയും, മേരുപർവ്വതവും ആ പുരുഷനെ ആശ്രയിച്ച് ഖഡ്ഗങ്ങളായി വർത്തിച്ചു. ഭൂമി ആ പുരുഷന്റെ വക്ഷസ്സായി. ശരീരത്തിൽ ആകാശം സ്ഥിതിചെയ്തു. രണ്ടു സന്ധ്യകളും മേഖലകളും അഴകാൻ ദേഹസന്ധിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു. ധാതാവും വിധാതാവും രണ്ടു ബാഹുക്കളേയും, ഭഗനും പുഷ്പാവും രണ്ടു കരതലങ്ങളേയും ആശ്രയിച്ചു. ഐരാവതം, വിശാലാക്ഷൻ, ശേഷൻ, വാസുകി എന്നവയും കുംബളൻ, അശപതരൻ, എന്ന രണ്ടു സപ്തങ്ങളും, കാർക്കാടകനും, ധനഞ്ജയനും ഘോരവിഷമാൻ സപ്തമായ തക്ഷകനും, ഉപതക്ഷകനും ഉഗ്രവിഷത്തെ കക്കിക്കൊണ്ട് ആ പുരുഷന്റെ നഖങ്ങളെ ആശ്രയിച്ചു.

അഗ്നിരാസ്യമളുത്തസ്യ സ്തസ്യേത രദ്രൈരധിഷ്ഠിതൈ ദന്താൻ മാസാ ദംഷ്ട്രയോശ്ച ഉജ്ജ്യാർജ്ജതവഃ സ്ഥിതാഃ നാസേ കഹ്ലരമാവാസ്യാഃ തർക്കിഭ്യോ ച വായവഃ	25
ഗ്രീവാ തസ്യോഭവഭൂവി വാണീ ചാപി സരസ്വതീ നാസത്യേ ശ്രവണേ ചോഷ്ണേ നേത്രേ ച ശശിഭാസ്തരൈ	26
വേദാംഗാനി ച യജ്ഞാശ്ച നാനാരൂപാണി യാനി ച സുവൃത്താനി ച വാക്യാനി തേജഃസിദ്ധിസ്തപാംസി ച	27
ഏതാനി നരരൂപസ്യ തസ്യ ദേഹം ശ്രീതാനി വൈ	28
തേന മുഷ്ടിപ്രമാരണേ സപല്ലമാത്രേണ ലീലയാ പാണിനാ താഡിതം രക്ഷോ നിപപാത മമീതലേ	29
പതിതം രാക്ഷസം ജ്ഞാതവാ വിഭാവ്യ ച നിശാചരാൻ ഋഗേദപ്രതിമഃ സോഽഥ പദ്മമാലാവിഭുജിതഃ പ്രവിവേശ ച പാതാളം ഗച്ഛത് പശ്ചതസന്നിഭഃ	30
ഉത്ഥായ ച ദശഗ്രീവ അഹുയ സചിവൻ സ്വയം കപ ഗതഃ സഹസാ ബ്രൂത പ്രഥസ്തതുകസാരണാഃ	31
ഏവമുക്താ രാവണേന രാക്ഷസാസ്തഥാബ്രുവൻ പ്രവിഷ്ടഃ സ നരോഽത്രൈവ ദേവദാനവദ്യുധാ	32
അമാസിം ഗൃഹ്യ വേഗേന ഗതത്മാനിവ പന്നഗം ശീഘ്രം സ തു ബിലദപാരം പ്രവിവേശ ച ഭുജ്ജ്വലിഃ	33

അഗ്നി ആ പുമാന്റെ മുഖമായി; ഇരുമുഖമുള്ള ഒരു മൃഗമായി ആശ്രയിക്കപ്പെട്ടു; മാസങ്ങൾ പലകുതിയും, ഋതുക്കൾ രണ്ടു ദംഷ്ട്രകളിലും സ്ഥിതിചെയ്തു; നാസികയിൽ അമാവാസ്യാദേവതയായ കഹ്ലവും, അഭ്യോമത്തിന്റെ രസ്യങ്ങളിൽ വായുക്കളും, സ്ഥിതിചെയ്തു. ദേവി അഭ്യോമത്തിന്റെ കണ്ണുമായും സരസ്വതീദേവി വാക്കായും ഭവിച്ചു; അശ്വിനീദേവതകൾ രണ്ടു കണ്ണുങ്ങളായും, ചന്ദ്രസൂര്യന്മാർ രണ്ടു നേത്രങ്ങളായും ഭവിച്ചു. വേദാംഗങ്ങളും, പലമാതിരിയായ യാതൊരു യജ്ഞങ്ങളും, സദാചാരയുക്തങ്ങളായ വാക്യങ്ങളും, തേജസ്സും, സിദ്ധിയും, തപസ്സുകളും ഇവയെല്ലാം നരരൂപിയായ അഭ്യോമത്തിന്റെ ദേഹത്തെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നു. ആ പുരുഷനാൽ, നിശ്ചയാസമായി കയ്യലംകൊണ്ട് തെല്ലൊന്ന് അടിക്കപ്പെട്ടവനായ രാക്ഷസൻ, ആ മുഷ്ടി പ്രമാരത്താൽ നിലത്തുപതിച്ചുപോയി. പദ്മമാലാലങ്കൃതനും ഋഗേദപ്രതിമനും ആയ ആ പുമാൻ (കപിലവാസുദേവൻ) രാക്ഷസനെ വീണവനായി കണ്ട്, രാക്ഷസന്മാരെയും പറപ്പിച്ചു, ഗമിക്കുന്ന പശ്ചതമെന്നപോലെ പാതാളത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. ദശഗ്രീവൻ, എഴുന്നേറ്റ് തന്റെ മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ച്, “പ്രഥസ്തതുകസാരണന്മാരേ! (അവൻ) എങ്ങുപോയി? ഉടനെ പറയുവിൻ,” എന്നുരചെയ്തു. രാവണനാൽ ഇങ്ങിനെ ചോദിക്കപ്പെട്ടവരായ ആ രാക്ഷസർ, ഇങ്ങിനെ മറുപടിയോതി:—“ദേവന്മാരുടേയും മാനവന്മാരുടേയും ദൃഷ്ടത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നവനായ അഭ്യോമം ഇവിടെത്തന്നെയാണ് പ്രവേശിച്ചത്.” ആ ഭുജ്ജ്വലിയായ രാവണൻ, ഉടനെ, സ്പഷ്ടത്തെ ഗതഭവനെ പോലെ ഖഡ്ഗത്തെ കയ്ക്കൊണ്ട്, ഗുഹാദപാരത്തിൽ ഉടനെ പ്രവേശിച്ചു.

പ്രവിശ്യ ച സ തദ്ദേശം രാവണോ വരനിർയഃ അപശ്യച്ച നരാംസ്തത്ര നീലാഞ്ജനചയോപമാൻ	34
കേയൂരധാരിണഃ ശൂരാൻ രക്തമാല്യാനുലേപനാൻ അംഗുലീയകമാരാദ്യൈർഭൂഷണൈശ്ച വിഭൂഷിതാൻ	35
ഭൃശന്തേ തത്ര ധൃതാത്മസ്തിസ്രഃ കോഭ്യോ മഹാത്മനാം നിത്യാത്സവാഃ ശാന്തയോ വിമലാഃ പാവകപ്രഭാഃ	36
ക്രീഡതഃ പ്രേക്ഷന്തേ താൻ വൈ രാക്ഷസാ ഭീമവിക്രമഃ ദപാരസ്ഥാ രാവണസ്തേഷാം താസു കോടീഷു നിർയഃ	37
യഥാ ഭൂഷ്ടഃ സ തു നരസ്തുല്യാസ്താംസ്തസ്യ സമുശഃ ഏകവണ്ണാംസ്തേ പകബലാനേകരൂപാൻ മഹേഷസഃ	38
ചതുർഭുജാൻ മഹോത്സാഹാംസ്തത്രാപശ്യാത്സ രാവണഃ താൻ ഭൂഷ്ടപാട്രമ ദശഗ്രീവ ഊർദ്ധ്വരാമാ ബഭൂവ ഹ	39
സപയംഭവാ ഭത്തവരസ്തതഃ ശീഘ്രം വിനീർയയേ അമാപശ്യത് പരം തത്ര ഭുജംഗശയനേ സ്ഥിതം	40
പാണ്ഡുരേണ മഹാഹേണ കൌസ്തുഭേണ വിരാജിതം ശേതേ സ പുരുഷസ്തത്ര പാവകേനാവകണ്ഠിതഃ	41
ദിവ്യസ്രഗന്ദലേപീ ച ദിവ്യാഭരണഭൂഷിതഃ ദിവ്യാംബരധരാ സാധവീ ത്രൈലോക്യസ്യ വിഭൂഷണം	42
വാലവ്യജനമസ്താ ച ദേവീ തത്ര വ്യവസ്ഥിതാ	

വരബലത്താൽ ഭീതിയററവനായ രാവണൻ, ആ ദ്വാരത്തിൽക്കൂടി പ്രവേശിച്ചു്, അവിടെ, അഞ്ജനക്കുഞ്ഞൊത്തവരും തോർവളകളണിഞ്ഞവരും ചുവന്ന മാലകളും കുറിക്കുട്ടുകളും പൂണ്ടവരും, മോതിരങ്ങൾ മുത്തുമാലകൾ മുതലായ ആഭരണങ്ങൾകൊണ്ട് അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവരും ആയ ശൂരന്മാരെ കണ്ടു. അവിടെ നിത്യാത്സവം കളിക്കു് ആപത്തററവരായി പാപരഥിതന്മാരും പാവകസങ്കാശന്മാരായ മൂന്നുകോടി മഹാത്മാക്കൾ ധൃതംചെയ്യുന്നതായി കണ്ടു. ഭയങ്കരപരാക്രമശാലിയായ രാക്ഷസനായ രാവണൻ, ദ്വാരത്തിൽ നില്ക്കുന്നവനായി, ആ കോടികളിൽ ഭയം വിട്ടവനായി, കളിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന അവരെ നോക്കിനില്ക്കുകയായി. ആ പുരുഷൻ എപ്രകാരം കാണപ്പെടുന്നുവോ, അപ്രകാരം സമുപ്രകാരത്തിലും തത്തുല്യന്മാരായുള്ളവരും, ഒരേ വണ്ണമുള്ളവരും, തുല്യശക്തിയാർവരും, ഒരേ സ്വരൂപത്തോടുകൂടിയവരും, മഹാവീര്യശാലികളും, നാലുകയ്കുളാർവരും അത്യുത്സാഹത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്നവരായ അവരെ കണ്ടുടനെ, ദശകണ്ഠൻ, പുളകിതശരീരനായി ഭവിച്ചു. ബ്രഹ്മദേവങ്കൽ, വരം നേടിയവനായ രാവണൻ, അവിടെനിന്നും ഉടനെ മാറി. അപ്പോൾ ഖണ്ഡപുണ്ഡരും അതിവിശിഷ്ടവുമായ കൌസ്തുഭേരതത്താൽ വിളങ്ങുന്നവനും, സപ്തശയനത്തിൽ പങ്കുകൊള്ളുന്നവനുമായ മറ്റൊരു പുരുഷനെ അവിടെ കണ്ടു. ആ പുമാൻ, അതിൽ, അഗ്നിയാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടവനായി, ദിവ്യമാല്യങ്ങളും കുറിക്കുട്ടുകളുമണിഞ്ഞവനായി ദിവ്യാലങ്കാരഭൂഷിതനായി, ശയിച്ചിരുന്നു. അവിടെ അരികിലായി, ചാമരമസ്തയായി, ത്രൈലോക്യത്തിന്നു അലങ്കാരഭൂതയായി, ദിവ്യവസ്ത്രാലംകൃതയായി താമരപ്പൂക്കൾ കയ്യിൽ ധരിച്ച് പ്രകാ

ലക്ഷ്മീർബ്ബാമിഃ സപദ്മാ വൈ ഭ്രാജന്തി ലോകസുന്ദരീ	43
പ്രശ്നാഷ്ടം സ തു ലങ്കേഷാ ഭൃഷ്ടാ താം ചാരമാസിനീം ജിഹ്വക്ഷഃ സ തദാ സാധപീം സിംഹാസനമുപാശ്രിതാം	44
വിനാ തു സചിവൈസ്തത്ര രാവണോ ഭൃശ്ചതിസ്തദാ ധന്യൈർഗ്രഹീതും താമൈക്ഷ്ണന്മന്മഥേന വശീകൃതഃ സുപ്തമാശിവിഷം യദപഭാവഃ കാലഃചാദിതഃ	45
അഥ സുപ്തോ മഹാബാഹുഃ പാവകനാവകുണ്ഠിതഃ ഗ്രഹീതുകാമം തം ജ്ഞാതവാ വ്യപവിധ്യുപദം തദാ ജമാന്തോഽപ്തൈർഭൃശം ദേവസ്തം ഭൃഷ്ടാ രാക്ഷസാധിപം	46
തേജസാ തസ്യ സംഭീഷ്ടോ രാവണോ ലോകരാവണഃ	47
ബ്രാണവാതേന ദീപ്തേണ തസ്മിൻ രാമ രസാതലേ കൃത്തമൂലോ യഥാ ശാഖീ നിപപാത മഹീതല	48
പതിതം രാക്ഷസം ജ്ഞാതവാ വചനം ചേദമബ്രവീത്	49
ഉന്തിഷ്ഠ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ മൃത്യുസ്തേ നാദ്യ വിദ്യതേ	50
പ്രജാപതിവരോ രക്ഷോ യേന ജീവസി രാവണ ഗർഭം രാവണ വിശ്രബ്ധം നാത്ര വൈ മരണം തവ	51
ലബ്ധസംജ്ഞാ മുഹൂർത്തേന രാക്ഷസോ ഭീമവിക്രമഃ തം തു ഭൃഷ്ടാ മഹാത്മാനം രാവണോ ഭയമാപ സഃ	52

ശിക്ഷണവളായി, പതിവ്രതയും ലോകസുന്ദരിയുമായ ലക്ഷ്മീഭഗവതി വർത്തിച്ചിരുന്നു.

സിംഹാസനത്തിൽ വർത്തിച്ചിരുന്ന ചാരസ്ത്രീയായ ആ സാധവിയെ കണ്ട്, സന്തുഷ്ടിപൂർവ്വമായ ആ ലങ്കേശ്വരൻ, ആ ദേവിയെ കയ്യിലാക്കുവാനാഗ്രഹിച്ചു. ദുർബ്ബലിയും ലോകകുലകനുമായ ആ രാവണൻ കാമവശഗതനായി, അപ്പോൾ മന്ത്രിമാരില്ലാത്തസമയം, കാലപ്രേരിതനായി. ഉറങ്ങുന്ന സുപ്തയെന്നപോലെ, ആ ദേവിയെ കൈകൾകൊണ്ട് പിടിപ്പാൻമുട്ടി. അഗ്നിയാൽ മുടപ്പെട്ടവനായി പള്ളിയറക്കുകൊണ്ടിരുന്ന ആ മഹാബാഹുവായ ദേവൻ, ആ രാക്ഷസാധിപൻ ദേവിയെ ഗ്രഹിപ്പാൻ ഇച്ഛിച്ചുവെന്നെന്നറിഞ്ഞ്, പുതച്ചു വശ്രുത്തെ നീക്കി, ഉറക്കെ ചിരിച്ചു. ലോകദ്രോഹിയായ രാവണൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ തേജസ്സിനാൽ തപിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ദീപ്തമായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ നിശ്വാസവായുവിനാൽ, വേർ പുഴങ്ങിയ വൃക്ഷമെന്നപോലെ, ആ രസാതലത്തിൽ അവൻ നിപതിച്ചു. രാക്ഷസൻ വീണുപോയെന്നറിഞ്ഞ്, ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്യുകയും ചെയ്തു :--“രാക്ഷസവര! ഏഴുനേൾക്കുക. ഇപ്പോൾ നിനക്ക് മരണമില്ല; ബ്രഹ്മാവിന്റെ വരം അനുസരിക്കപ്പെടേണ്ടതാണ്. അതിനാലാണ് നീ ജീവനോടിരിക്കുന്നത്. രാവണ! നീ ഭയപ്പെടാതെ പോയ്ക്കാൾക. ഇവിടെവെച്ച് നിനക്ക് മൃതിയുണ്ടാകയില്ല.” ഭയങ്കരപരാക്രമശാലിയായ രാവണൻ ക്ഷണനേരംകൊണ്ട് ബോധം തെളിഞ്ഞുവന്നായി. ആ മഹാത്മാവിനെ കണ്ടപ്പോൾ, ആ രാവണൻ ഭയമുണ്ടായി.

ഏവമുക്തസ്തദോതമായ രാവണോ ദേവകുണ്ടകഃ രോമാഹഞ്ചണമാപനോ ഹൃബ്രവീത്തം മഹാമുനിഃ	53
കോ ഭവാൻ ശൈത്യുസമ്പന്നോ യുഗാന്താനലസന്നിഭഃ ബ്രഹ്മി തപഃ ദേവദേവോ വാ സർവ്വദേഹഷു സുസ്ഥിതഃ	54
ഏവമുക്തഃ സ തേനാഥ രാവണേന ദുരാത്മനാ പ്രത്യവാച ഹസൻ ദേവോ മേഘഗംഭീരയാ ഗിരാ	55
കിം തപഃ മയാ ദശഗ്രീവ വജ്രാടസി ന ചിരാദിഹ	56
ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ പ്രാഞ്ജലിർവാക്യമബ്രവീത് പ്രജാപതേസ്തു വചനാന്നാഹം മൃത്യുവശം ഗതഃ	57
സ ന ജാതോ ജനിഷ്യോ വാ മത്തുല്യോ വാ സുരേഷപി പ്രജാപതിവരം യോ ഹി ലംഘയേദ്വീതൃമാശ്രിതഃ ന തത്ര പരിഹാരോടസ്തി പ്രയത്നശ്ചാപി ദുർല്ലഭഃ	58
തൈലോക്യേ തം ന പശ്യാമി യസ്തത് കർത്വാദപരം വൃഥാ അമരോ വാ സുരശ്രേഷ്ഠ തേന മാം നാവിശദ്ഭയം	59
അഥാപി ച ദേവന്മൃത്യുസ്തപത്തോ മേ നാന്യതഃ പ്രഭോ യശസ്യാം ശ്ലാഘനീയം ച തപത്തോ മേ മരണം തപിദം	60

ദേവവൈരിയായ രാവണൻ മേൽപ്രകാരം ഉരചെയ്യപ്പെട്ടാറെ, എഴുന്നേറ്റു കോര്മയിർക്കൊണ്ടുവന്നായി, ആ (കപില)മഹാമുനിയോടായി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു:— “പ്രജയാഗ്നിസദൃശനായി, ശൈത്യുക്തനായ ഭവാനാരാണ്? സർവ്വരുടെ ദേഹങ്ങളിലും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനായ ദേവദേവനാണോ? പറഞ്ഞാലും.” അപ്പോൾ ആ ഭീഷ്മാവായ രാവണനാൽ ഇപ്രകാരം ചോദ്യംചെയ്യപ്പെട്ടവനായി ആ ദേവൻ, പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ട് മേഘംപോലെ ഗംഭീരമായ ധ്വനിയോടുകൂടി ഇപ്രകാരം മറുപടിയരുളി:— “ഹേ ദശകണ്ഠ! നീ എന്തുമാത്രമാണ്? ഏറെത്താമസിയാതെ നീ എന്നാൽ വധിക്കപ്പെടേണ്ടവൻതന്നെയാണ്.” ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ ദശകണ്ഠൻ, തൊഴുതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“ബ്രഹ്മദേവന്റെ അരുളപ്പാടിനാൽ ഞാൻ മരണത്തിന്നു പാത്രീഭവിച്ചവനല്ല. ദേവന്മാരിലുംകൂടി എനിക്കു സമനായ ഒരുവൻ ജാതനായിട്ടുണ്ടല്ല, ജനിക്കുകയുണ്ടല്ല. എന്തൊരുവൻതന്നെയാണ് വീഴ്ചത്തെ കയ്യാളെ? ബ്രഹ്മദേവന്റെ വരത്തെ ലംഘിക്കുക? അപ്രകാരമായാൽ അതിന്നു പരിഹാരവുമില്ല. പ്രയത്നവും അസാധ്യമായതു തന്നെ. ഹേ ദേവശ്രേഷ്ഠ! തൈലോക്യത്തിൽ യാതൊരുവൻ ആ വരത്തെ അന്യമാകരിക്കുമോ അപ്രകാരമുള്ള ഒരു ദേവനേയും ഞാൻ അറിയുന്നില്ല. അതിനാലാണ് എനിക്ക് ഭയമെന്നതുണ്ടാകാത്തത്. അപ്രകാരമായാലും പ്രഭോ! നിന്തിരുവടിയുടെ വക്കൽനിന്നു മാത്രം എനിക്ക് മരണമുണ്ടാകട്ടെ, വേറെ പ്രകാരത്തിലല്ല. നിന്തിരുവടിയിങ്കൽ നിന്നുള്ള ഈ എന്റെ മൃതി കീർത്തിക്കുവാനും കൊണ്ടാടത്തക്കതുമാണ്.”

അഥാപശ്യത്തസ്യ ഗാത്ര രാവണോ ഭീമവിക്രമഃ ദേവദേവസ്യ സകലം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം	61
ആദിത്യാ വസവോ രുദ്രാ മരുതാത്മാശപിനാവപി സിദ്ധാശ്ച പിതരശ്ചൈവ യഥോ വൈശ്രവണസ്തഥാ	62
സമുദ്രാ ഗിരയോ നദോ വിദ്വാ വേദാസ്ത്രയോടനയഃ ഗ്രഹാസ്താരാഗണാ വ്യോമ സാദ്ധ്യാ ഗന്ധർവ്വചാരണാഃ	63
മഹർഷയോ വേദവിഭോ ഗരുഡോടമ ഭുജംഗമാഃ യേ ചാന്യേ സംസ്ഥിതാ ദേവാ ദൈത്യദാനവരാക്ഷസാഃ	64
ഗാത്രേഷു ശയനസ്ഥസ്യ ദൃശ്യേതേ സുക്ഷ്മമുത്തമഃ ആഹ രാമോടമ ധർമ്മാത്മാ ഹൃഗസ്തദ്വാ മുനിസത്തമം	65
ദപീപസ്ഥഃ പുരുഷഃ കോടസൗ തിര്യഃ കോട്രശ്ച താശ്ച കാഃ ശയാനഃ പുരുഷഃ കശ്ചിദൈത്യദാനവദുഷ്ടമാ	66
രാമസ്യ വചനം ശ്രുതവാ ഹൃഗസ്തദ്വാ വാക്യമബ്രവീത് ശ്രുതമാമഭിധാസ്യാമി ദേവദേവഃ സനാതനഃ	67
ഭഗവാൻ കപിലോ രാമ ദപീപസ്ഥോ നര ഉച്യതേ സ വൈ നാരായണോ ദേവഃ ശംഖചക്രഗദാധരഃ	68
വിധാതാ ചൈവ ഭൂതാനാം സംഹർത്താ ച തഥൈവ ച അനാദിരച്യുതോ വിഷ്ണുഃ പ്രഭുവഃ ശാശ്വതാത്മവ്യയഃ	69
യേ തു നൃത്യന്തി വൈ തത്ര സുരാസ്തേ തസ്യ ധീമതഃ തുല്യതേജഃപ്രതാപാസ്തേ കപിലസ്യ നരസ്യ വൈ	69

ഉഗ്രവിക്രമിയായ രാവണൻ, ആ സമയം ആ ദേവന്റെ ശരീരത്തിൽ ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയ ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും സന്ദർശിച്ചു. ആദിത്യന്മാരും, വസുക്കളും, രുദ്രന്മാരും, മരുത്തുക്കളും, അശപിനീദേവതകളും, സിദ്ധന്മാരും, പിതൃദേവതകളും, യമൻ, കബേരൻ, എന്നവരും, സമുദ്രങ്ങളും, ഗിരികളും, നദികളും, വിദ്യകളും, വേദങ്ങളും, ത്രേതാഗ്നികളും, ഗ്രഹങ്ങളും, നക്ഷത്രഗണങ്ങളും, ആകാശവും, സാദ്ധ്യന്മാരും, ഗന്ധർവ്വന്മാരും, ചാരണന്മാരും, വേദജ്ഞന്മാരായ മഹർഷിമാരും, ഗരുഡഭഗവാനും, സുപ്പുങ്ങളും, മറുദേവകൾ, ദൈത്യന്മാർ ദാനവന്മാർ, എന്നവർ യാതൊരുവരോ അവരെല്ലാം സുക്ഷ്മവടിവുകയ്ക്കൊണ്ടവരായി, പള്ളിമെത്തയിൽ ശയിച്ചിരുന്ന ആ പുരുഷന്റെ അവയവങ്ങളിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവരായി കാണപ്പെടുന്നു. അപ്പോൾ ധർമ്മാത്മാവായ ശ്രീരാമൻ മുനിവരനായ അഗസ്ത്യമഹർഷിയോടായി ചോദിച്ചു:— “ദപീപിൽ വർത്തിച്ചിരുന്ന ആ പുരുഷൻ ആരാണ്? ആ മുപ്പതുക്കോടി പേരും ആരാണ്? ദൈത്യദാനവഗർവ്വശമനനായ ആ ശയിച്ചിരുന്ന പുരുഷൻ ആരാണ്?” ശ്രീരാമൻ വാക്കുകേട്ട് അഗസ്ത്യമഹർഷി മറുപടിയുരചെയ്തു:— “പറയാം കേട്ടുകൊണ്ടാലും. ശ്രീരാമ! ദപീപസ്ഥനായ ആ പുരുഷൻ ദേവദേവനും ശാശ്വതനും ആയ കപിലഭഗവാനെന്ന് പറയപ്പെടുന്നു. ശംഖചക്രഗദാധരനും സർവ്വഭൂതങ്ങളെയും സൃഷ്ടിച്ച് അപ്രകാരംതന്നെ സംഹരിക്കുന്നവനും, അനാദിയും, നാശരഹിതനും, സർവ്വവ്യാപിയും സർവ്വശക്തനും ശാശ്വതനും ക്ഷയരഹിതനും ആയ ദേവനായ നാരായണമുന്തി അഭേദമാണെന്നു. ആ നരരൂപിയായ കപിലഭഗവാനെപ്പോലെ തേജഃ പ്രഭാവമാർന്നവരും, അവിടെ നൃത്തം ചെയ്തിരുന്നവരുമായ അവർ ആ സർവ്വജ്ഞനുചേർന്നു.

നാതികൃദ്ധന ഓഷ്ഠസ്തു രാക്ഷസഃ പാപനിശ്ചയഃ ന ബഭൂവ തതോ രാമ ഭൂസുസാഭാവണഃ പ്രഭോ	70
ഭിന്നഗാത്രോ നഗപ്രഖ്യാ രാവണഃ പതിതോ ഭൂവി വാക് മരരൈസ്തം ഖിഭേദാശു രഥസ്യം പിതൃനോ യഥാ	71
അഥ ഭീഷ്മണ കാലേന ലബ്ധസംജ്ഞഃ സ രാക്ഷസഃ ആജഗാമ ഫന്തേജാസ്തു യത്ര തേ സചിവാഃ സ്ഥിതാഃ	72
തൈരേവ സഹിതാ ലങ്കാം ജഗാമാശു ദശാനനഃ ശൂതൈപതദചനം സർവ്വമാശ്വർച്ചമിതി രാഘവഃ	73
പൂജ്യമാനാഃ സ്ഥിതാസ്തു യേ രാമസ്യ സമീപതഃ ആശ്വർച്ചമിതി തത് പ്രാഹുർവാനരാ രാക്ഷസൈഃ സഥ	74
വിഭീഷണസ്തു രാമസ്യ പാർവതേന വാക്യമബ്രവീത് ആശ്വർച്ചം സ്മാരിതോഽസ്മ ൧൧൧ യത് തദ്വൃത്തം പുരാതനം	75
അഥാഗസ്ത്വോഽബ്രവീത്സർവ്വമതദാമ ശൂതം തപയാ ഓഷ്ഠാഃ സഭാജിതാശ്ചാപി രാമ യാസ്യാമഹേ വയം തസ്യ തദചനം ശൂതപാ രാമോ രമയതാം വരഃ.	76
	77

ഇത്യാദി ശ്രീമദാലോകേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാദോ പഞ്ചമഃ സർഗ്ഗഃ

ദേവകളാകുന്നു. പാപബുദ്ധികയ്ക്കൊണ്ടവനായ രാക്ഷസൻ അദ്ദേഹത്താൽ അതികോപത്തോടെ വീക്ഷിക്കപ്പെട്ടില്ല. അതിനാലാണ് ആ രാവണൻ അപ്പോൾതന്നെ വെണ്ണിറായിപ്പോകാതിരുന്നത്. രാവണൻ ദേഹം തകർന്നവനായി മരംപോലെ നിലത്തു പതിച്ചു. അവനെ വാക്കാകുന്ന ശരങ്ങൾകൊണ്ട്, ഏഷണിക്കാരൻ രഥസ്യത്തെ എന്നപോലെ, തകർത്തുകളഞ്ഞു. ഏററക്കാലം ചെന്നശേഷം, ബോധം തെളിഞ്ഞവനായ ആ രാക്ഷസൻ, വീഴ്ച നശിച്ചുപോയതിനാൽ, ആ സചിവന്മാർ നിന്നിരുന്ന സ്ഥലത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. അവരോടും കൂടിത്തന്നെ ഉടനെ ദശമുപൻ ലങ്കയിലേയ്ക്കു തിരിച്ചുചെന്നു.

ഈ വാക്യത്തെയെല്ലാം കേട്ട്, ശ്രീരാഘവൻ ആശ്വർച്ചമെന്നു കരുതി. രാക്ഷസരോടും കൂടി അവിടെ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവരായി ശ്രീരാമന്റെ അരികിലായി നിന്നിരുന്ന വാനരന്മാരും അതിനെ ആശ്വർച്ചമെന്നുതന്നെ പുകഴ്ന്നു. ശ്രീരാമന്റെ അരികിൽ വർത്തിച്ചിരുന്ന വിഭീഷണനും, “പണ്ട് നടന്നതായ ഈ ആശ്വർച്ചത്തെപ്പറ്റി ഞാൻ ഓർമ്മപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു,” എന്നു പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ അഗസ്തു ൧൧൧യ്ക്കു ഉരചെയ്തു:- “ഹേ രാമ! ഇതെല്ലാം നിന്തിരുവടിയാൽ ഇപ്പോൾ ചെയ്തിരിക്കാജ്ഞപ്പെട്ടു. മുഖം കാണിച്ച് പൂജിക്കപ്പെട്ടവരായ ഞങ്ങൾ പോയ്ക്കിരട്ടെ.” അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ വചനത്തെ, അനന്ദിപ്പിക്കുന്നവരിൽ ഉത്തമനായ ശ്രീരാമൻ അനുമാദിച്ചു.

ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ അഞ്ചാം പ്രക്ഷിപ്ത സർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ചതുർവിംശഃ സഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തിനാലാംസഗ്ഗം.

[ഖരതുല്പ്ലബ്ധാദന്യകാവാസഃ = ഖരനം തുല്പ്ലബ്ധം ഭണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ വസിക്കുന്നത്.]

നിവർത്തമാനഃ സംഹൃഷ്ടോ രാവണഃ സുഭാരാത്മവാൻ

ജഗ്രോ പഥി നരേന്ദ്രാഷ്ട്രഭവഗന്ധർവ്വകന്യകാഃ.

1

“സംഹൃഷ്ടഃ “ഉത്സാഹഭരിതനായി

നിവർത്തമാനഃ മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്ന

രാവണഃ, രാവണൻ,

പഥി, വഴിയിൽ,

നരേന്ദ്രാഷ്ട്ര-

ഭവഗന്ധർവ്വ-

കന്യകാഃ

} രാജകന്യകമാരേയും ജ്ഞികന്യകമാരേയും, ഭവകന്യകമാരേയും ഗന്ധർവ്വകന്യകമാരേയും സുഭാരാത്മവാൻ ഭൃഷ്ടബലികൈക്കൊള്ളാൻ പാടില്ല. [എ

ഭർന്നീയാം ഹി രക്ഷഃ സ കന്യാം സ്ത്രീം വാഗ്ദഥ പശ്യതി

ഹതപാ ബന്ധുജനം തസ്യാ വിമാനേ താം തരോധ ഹ.

2

“സഃ രക്ഷഃ,

കന്യാം,

അഥ വാ സ്ത്രീം

ഭർന്നീയാം

പശ്യതി ഹി,

തസ്യാഃ

“ആ രാക്ഷസൻ,

ഒരു കന്യകയെയാകട്ടെ

നാരിയെയാകട്ടെ

സൗന്ദര്യവതിയായി

കാണുന്നുവെങ്കിൽ,

അവളുടെ

ബന്ധുജനം

ഹതപാ,

താം

വിമാനേ

തരോധ;

ഹ!

ബന്ധുജനത്തെ

കൊന്ന്,

അവളെ

പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ

ഇട്ടു;

എന്തുകൊണ്ട്!

ഏവം പന്നഗകന്യാശ്ച രാക്ഷസാസുരമാനഷീഃ

യക്ഷഭാനവകന്യാശ്ച വിമാനേ സോഽധ്യരോപയത്.

3

“സഃ,

ഏവം

പന്നഗകന്യാഃ

രാക്ഷസാസുര-

മാനഷീഃ ച

“അവൻ,

മേൽപ്രകാരം

നാഗകന്യകമാരേയും

രാക്ഷസ കന്യകമാരേ

യും അസുര യുവതിക

ളേയും മനുഷ്യ സ്ത്രീക

ളേയും

യക്ഷഭാനവ-

കന്യാഃ ച

വിമാനേ

അധ്യരോപയത്.

കയറിക്കൊണ്ടു

പോയി.

} യക്ഷകന്യകമാരേയും

ഭാനവസ്ത്രീകളേയും

പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ

താഭിഃ സർപ്പാനവദ്യാഭിർന്നദീഭിരിവ സാഗരഃ

ആപുരിതം വിമാനം തദ്ഭയശോകാശിവാശ്രഭിഃ.

4

“തത്

വിമാനം,

സർപ്പാനവദ്യാഭിഃ

ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠതയാ

ന്ന

താഭിഃ

“ആ

പുഷ്പകവിമാനം,

ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠതയാ

അവരാൽ

ഭയശോകാ-

ശിവാശ്രഭിഃ,

സാഗരഃ

നദീഭിഃ ഇവ,

ആപുരിതം.

} ഭയംകൊണ്ടും വ്യസനം

കൊണ്ടുമുണ്ടായ അമം

ഗളകരമായ കണ്ണുനീ

സമുദ്രം [രിനാൽ,

നദികളാൽ എന്നപോ

നിയ്ക്കപ്പെട്ടു. [ലെ,

നാഗഗന്ധർവ്വകന്യാശ്ച മഹർഷിതനയാശ്ച യാഃ
ദൈത്യദാനവകന്യാശ്ച വിമാനേ ശതശോടരുദൻ.

5

“യാഃ നാഗഗന്ധർവ്വ- കന്യാഃ ച മഹർഷി- തനയാഃ ച	“യാതൊരു ആ നാഗകന്യകമാരും ഗ ന്ധർവ്വ സ്ത്രീകളും ഈശികന്യകകളും	ദൈത്യദാനവ- കന്യാഃ ച ശതശഃ വിമാനേ അരുദൻ.	ദൈത്യയുവതികളും ദാ നവസ്ത്രീകളും നൂറുക്കണക്കായി പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കേണകൊണ്ടിരുന്നു.
---	--	--	---

ദീപ്തകേശ്യഃ സുചാർവ്വംഗ്യഃ പുണ്ണചന്ദ്രനിഭാനനാഃ
പിനസ്തന്യസ്തഥാ വജ്രവേദിമധ്യസമപ്രഭാഃ
രഥക്രബരസങ്കാശൈഃ ശ്രോണീഭേദൈശ്ചമനോഹരാഃ
സ്രിയഃ സുരാംഗനാപ്രഖ്യാ നിഷ്പ്പകനകപ്രഭാഃ
ശോകദുഃഖഭയത്രസ്താ വിഹപലാശ്ച സുമധ്യമാഃ.

6

“ദീപ്തകേശ്യഃ സുചാർവ്വംഗ്യഃ പുണ്ണചന്ദ്ര- നിഭാനനാഃ പിനസ്തന്യഃ വജ്രവേദിമധ്യ- സമപ്രഭാഃ രഥക്രബര- സങ്കാശൈഃ ശ്രോണീഭേദൈഃ പിൻ ഭാഗങ്ങളാൽ	“നീണ്ട തലമുടിയോടു കൂടിയവരും കോമളാംഗികളും മുഴുമതി നേർമുഖികളും പോർക്കൊക്കുമാരും വജ്രംകൊണ്ടു നിർമ്മിച്ച കടഞ്ഞെടുത്ത പീഠം പോലെയുള്ള മദ്ധ്യപ്ര ദേശമാണവരും തേന്തട്ടിനു സദൃശ മായ പിൻ ഭാഗങ്ങളാൽ	സുമദ്ധ്യമാഃ, മനോഹരാഃ നിഷ്പ്പ- കനകപ്രഭാഃ സുരാംഗനാ- പ്രഖ്യാഃ സ്രിയഃ ച, ശോകദുഃഖ- ഭയത്രസ്താഃ തഥാ വിഹപലാഃ.	ഭംഗിയാൻ അരക്കെ ട്ടോടുകൂടിയവരും, ചിത്തത്തെക്കവരുന്ന വരും ഉരുക്കിയ തങ്കനിറമാ ണ്വരും ദേവസ്ത്രീകളെപ്പോലി രിക്കുന്നവരും ആയ സ്ത്രീകളെല്ലാം, ശോകത്താലുള്ളും നടു ക്കിയവരായി അപ്രകാരം തന്നെ ഉഴറി.
--	--	---	--

7

താസാം നിശ്വാസവാതേന സർപ്പതഃ സംപ്രദീപിതം
അഗ്നിഹോത്രമിവാഭാതി സന്നിരലാഗ്നി പുഷ്പകം.

8

“താസാം നിശ്വാസ- വാതേന, പുഷ്പകം സർപ്പതഃ	“അവരുടെ ദീപ്തനിശ്വാസത്താൽ, പുഷ്പകവിമാനം എല്ലാഭാഗവും	സന്നിരലാഗ്നി അവരുടെ ദുഃഖാഗ്നി പിടിപെട്ടതായി, പുഷ്പകം ചൂഴ്ന്ന ജ്വാലയോടു അഗ്നിഹോത്രം അഗ്നികണ്ഡം [കൂടിയ ഇവ എന്ന പോലെ, ആഭാതി. ഉജ്ജ്വലിച്ചു.
--	--	--

കാചിച്ചിന്തയതീ തത്ര കിം ന മാം ഭക്ഷയിഷ്യതി
കാചിദ്രഥ്യേ സുദുഃഖാർത്താ അപി മാം മാദധേദധം.

9

“തത്ര കാചിത് ‘മാം ഭക്ഷയിഷ്യതി കിം ന?’, ചിന്തയതീ	“അതിൽ ഒരുവരും ‘എന്നെ തിന്നുകയുമാ എന്തോ’ എന്നും, വിചാരിക്കുന്നവളായും	കാചിത് സദുദ്ദിവാന്താ “അയം മാരയേത് അപി” മധ്യേന.	ഒരുവരും ഏറ്റവും വ്യസനിക്കുന്ന “ഇവൻ [വളായി] കൊന്നുകൊടുക്കും,” ആലോചിച്ചു. [എന്നും]
---	---	--	--

ഇതി മാതൃപിതൃൻ സുതപാ ഭർതൃൻ ഭ്രാതൃംസ്തഥൈവ ച ഭുജ്വശോകസമാവിഷ്ടാ വിലേപുഃ സഹിതാഃ സ്രിയഃ.

10

“സ്രിയഃ ഭുജ്വശാക-സമാവിഷ്ടാഃ ഇതി സഹിതാഃ തഥാ ഏവ,	“സ്രീകരം (തങ്ങൾക്കു) നേരിട്ട ഭുജ്വശാകസമാവിഷ്ടാഃ ഇപ്രകാരം [നവരായി] എല്ലാവരും ഒരുപോലെ തന്നെ,	മാതൃപിതൃൻ ഭർതൃൻ ഭ്രാതൃൻ സുതപാ ച വിലേപുഃ.	അമ്മയച്ഛന്മാരെയും ഭർതാക്കന്മാരെയും ഭ്രാതാക്കന്മാരെയും ഓത്തുകൊണ്ടു. തന്നെ കണ്ണീർ വാത്തു.
--	--	--	---

കഥം ന വല്ല മേ പുത്രോ ഭവിഷ്യതി മയാ വിനാ കഥം മാതാ കഥം ഭ്രാതാ നിമഗ്നാഃ ശോകസാഗരേ.

11

“‘മയാ വിനാ മേ പുത്രഃ കഥം ന വല്ല ഭവിഷ്യതി? മാതാ	“‘എന്നെവിട്ടുപിരിഞ്ഞെ എന്റെ മകൻ എങ്ങിനെതന്നെ കഴിച്ചുകൂടുമോ? അമ്മ	കഥം? ഭ്രാതാ കഥം?’	എത്രകഷ്ടപ്പെടുമോ? സഹോദരൻ എന്തു ഭുജ്വശാകസമാവിഷ്ടാ മോ?’ എന്നിപ്രകാരം ശോകസാഗരേ നിമഗ്നാഃ.
--	--	-------------------	---

ഛാ കഥം ന കരിഷ്യാമി ഭർതാരം ദൈവതം വിനാ മൃത്യോ പ്രസാദയാമി തപാം നയ മാം ഭുജ്വഭാഗിനീം.

12

“‘ദൈവതം ഭർതാരം വിനാ, കഥം ന കരിഷ്യാമി! ഛാ!	“‘ദൈവമായിക്കരുതുന്ന പതിയെ പിരിഞ്ഞു, ഞാൻ എന്താണ് ചെയ്യേണ്ടത്! അയ്യോ!	മൃത്യോ! തപാം പ്രസാദയാമി; ഭുജ്വഭാഗിനീം മാം നയ.	മൃത്യുദേവ! നിന്ദിതവദിഷ്ടയാടു ഞാൻ കേണുപക്ഷിക്കുന്നു; ആപത്തിലകപ്പെട്ടവ എന്ന് [ചായ] കൊണ്ടുപോയാലും.
---	---	---	---

കിം ന തദുഷ്ടതം കഥം പുരാ ഭേദാന്തരേ കൃതം ഏവം സു ഭുജ്വിതാഃ സർവ്വാഃ പതിതാഃ ശോകസാഗരേ.

13

“‘ഏവം സർവ്വാഃ ഭുജ്വിതാഃ, ശോകസാഗരേ പതിതാഃ സു;	“‘ഇപ്രകാരം നാമെല്ലാവരും ഭുജ്വിക്കുന്നവരായി, വ്യസനസമുദ്രത്തിൽ മുഴുകിക്കിടക്കുന്നവ	പുരാ ഭേദാന്തരേ മുമ്പ് ജന്മാന്തരത്തിൽ തത് അതിന്നു തക്ക ഭുജ്വിതം കഥം പാപകൃത്യം കിം ന കൃതം!	എന്തു തന്നെ ചെയ്യപ്പെട്ടുവോ!
--	--	--	------------------------------

ന ചലപിദാനീം പശ്യാമോ ഭുഖന്യാസ്യാന്തമാത്മനഃ
അഥോ ധിങ് മാനുഷം ലോകം നാസ്തി ചലപഥഃ പരഃ.

14

“‘ഇദാനീം ആത്മനഃ	“‘ഇഷ്ട്വാരം നമുഃ.	മാനുഷം ലോകം മനുഷ്യലോകം ധിക് ചലു; വെറുക്കത്തക്കതു ത	
അസ്യ ഭുഖന്യാ	ഈ ഭുഖത്തിന്		നെ;
അന്തം	ഒരു അവസാനത്തെ	അധമഃ	ഇതിഭനക്കാരി മോശ
ന പശ്യാമഃ;	നാം കാണുന്നില്ല;	പരഃ	മറെറാന്ന് [മായ
അഥോ!	അയ്യോ!	ന അസ്തി ചലു.	ഇല്ലതന്നെ.

യദുഞ്ചലാ ചലവതാ ഭർത്താരോ രാവണേന നഃ

സൃത്യേണോഭയതാ കാലേ നക്ഷത്രാണീവ നാശിതാഃ

15

“‘യത്,	“‘അതുകൊണ്ടുതന്നെ	ചലവതാ	ചലിഷ്ടനായ
കാലേ	പ്രഭാതത്തിൽ[യാണ്,	രാവണേന,	രാവണനാൽ,
ഉദയതാ	ഉദിക്കുന്ന	നഃ	നമുഃ
സൃത്യേണ	കുതിരവനാൽ	ഭുഞ്ചലാഃ	അശക്തന്മാരായ
നക്ഷത്രാണി	നക്ഷത്രങ്ങൾ	ഭർത്താരഃ	നാഥന്മാർ
ഇവ,	എന്ന പോലെ,	നാശിതാഃ.	ഒടുക്കപ്പെട്ടത്.

അഥോ സുബലവദ്രക്ഷോ വയോപായേഷു യുജ്യതേ

അഥോ ഭർവുത്തമാസ്ഥായ നാത്മാനം വൈ ജഗൃഹ്ണതേ.

16

“‘അഥോ!	“‘അയ്യോ!	അഥോ!	കഷ്ടം!
സുബലവത്	അതിപരാക്രമിയായ	ഭർവുത്തം	ഭർതവടിയെ
രക്ഷഃ	രാക്ഷസൻ	അസ്ഥായ,	കൈക്കൊണ്ടു്,
വയോ-	} വധിക്കുന്ന വ്യാപാരങ്ങൾ	} അത്മാനം ന	} തന്നെ നിന്ദിക്കാതിരി
പായേഷു വൈ			
യുജ്യതേ;	സക്തനായിരിക്കുന്നു;	ജഗൃഹ്ണതേ.	ക്കുന്നു.

സർവ്വമാ സദൃശസ്താവദപിക്രമോഽസ്യ ഭൂതാത്മനഃ

ഇദം തപസദൃശം കർമ്മ പരഭാരാഭിമർന്നം.

17

“‘പരഭാരാഭി-	“‘പരനാരിമാരെ കാ	അസ്യ	ഈ
മർന്നം	മിക്കുകയെന്ന	ഭൂതാത്മനഃ	ഭൂതാത്മാവിന്നാണെ
ഇദം	ഈ	താവത്	കിൽ
കർമ്മ,	കൃത്യം,	വിക്രമഃ	ബലാപ്തരിക്കുക എ
സർവ്വമാ	എന്തായാലും		ന്നത്
അസദൃശം;	അയ്യകതം തന്നെ;	സദൃശഃ.	ശരിയാണെന്നാണ്
തു	എന്നാൽ		തോന്നുന്നതും.

[ഇവന്റെ പരകൃമം കലോചിതമായതുതന്നെ; എന്നാൽ ഈ പരഭാരാഭിമർന്നം എന്നത്
‘എന്തായാലും തക്കല്ല.‘ എന്നു വ്യാഖ്യാന്തരം.]

യസ്മാദേഷ പരക്യാസു രമതേ രാക്ഷസാധമഃ

തസ്മാദൈവ സ്രീകൃതേനൈവ പ്രാപ്തതേ ഭർമ്മതിവ്ധം.

18

“‘ഏഷഃ ദൃമതിഃ രാക്ഷസാധമഃ, പരക്യാസ രമതേ,	“‘ഈ ദൃഷ്ടനായ രാക്ഷസാധമൻ, പരസ്ത്രീകളിൽ രമിക്കുന്നു,	യസ്താത് തസ്താത്, സ്ത്രീകൃതന ഏവ സ്ത്രീനിമിത്തമായിത വധം വൈ മരണത്തേയും [നെ പ്രാപ്തൃതേ.’ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.’
--	--	--

ശപ്തഃ സ്ത്രീഭിഃ സ തു സമം ഹതൈജാ ഇവ നിഷ്പ്രഭഃ
പതിവ്രതാഭിഃ സാധപീഭിർബഭ്രവ വിമനാ ഇവ.

19

“സാധപീഭിഃ പതിവ്രതാഭിഃ സ്ത്രീഭിഃ സമം ശപ്തഃ സഃ, തു	“പരിശുദ്ധകളം പതിവ്രതകളമായ നാരീമണികളാൽ ഒരുകാലത്തിൽ ശപിക്കപ്പെട്ടവനായ അവൻ, ഈ കായ്ത്തിൽ	ഇവ നിഷ്പ്രഭഃ, ഇവ വിമനാഃ, ഹതൈജാഃ ബഭ്രവ.	ഒന്നും ചെയ്യാൻ കഴിയാത്ത വനായി, തീരെ മനസ്സു മുട്ടിയവനായി, വീഴും മങ്ങിയവനായി ഭവിച്ചു.
--	--	---	---

ഏവം വിലപിതം താസാം ശൃണുപൻ രാക്ഷസപുഗവഃ
പ്രവിവേശ പുരീം ലങ്കാം പൂജ്യമാനോ നിശാചരൈഃ.

20

“രാക്ഷസ- പുഗവഃ, താസാം ഏവം വിലപിതം	“രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠൻ, അവരടെ മേൽപ്രകാരമുള്ള വിലാപത്തെ	ശൃണുപൻ, നിശാചരൈഃ പൂജ്യമാനഃ, ലങ്കാം പുരീം പ്രവിവേശ.	കേട്ടുകൊണ്ട്, രാക്ഷസന്മാരാൽ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവ ലങ്കാപുരിയിൽ [നായി, വന്നു ചേർന്നു.
---	--	--	--

ഏതസ്തിന്നന്തരേ ഘോരാ രാക്ഷസി കാമരൂപിണീ
സഹസാ പതിതാ ഭൂമൗ ഭഗിനീ രാവണസ്വപസാ.

21

“ഏതസ്തിൻ അന്തരേ, കാമരൂപിണീ ഘോരാ	“ഇതേ സമയത്തിൽ, ഇഷ്ടമുള്ള രൂപമെടുപ്പാ ൻ കഴിവുള്ളവളും അതിഭയങ്കരയും	രാക്ഷസി ഭഗിനീ രാക്ഷസസ്ത്രീയുമായ രാവണസ്വപസാ, രാവണ സഹോദരി, ഭൂമൗ സഹസാ പതിതാ.	നിലത്തു പൊട്ടുന്നനടവ വന്നു വീണു.
--	---	---	--

താം സ്വപസാരം സമുത്ഥാപ്യ രാവണഃ പരിസാന്തപയൻ
അബ്രവീത് കിമിദം ഭദ്രേ വക്തുകാമാഹസി മേ ഭൂതം.

22

“രാവണഃ താം സ്വപസാരം ഭൂതം സമുത്ഥാപ്യ, പരി- സാന്തപയൻ,	“രാവണൻ അ ഭഗിനിയെ ഉടൻ തന്നെ എഴുന്നേല്പിച്ച്, സമാശ്വസിപ്പിച്ചു കൊണ്ട്,	ഇദം അബ്രവീത്; ‘ഭദ്രേ! മേ കിം വക്തുകാമാ അസി?’	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു; ‘ഭദ്രേ! ഏതൊടു? എന്താണ് നീ പറയാൻ ഇച്ഛിക്ക ുന്നത്?’
---	--	--	--

സാ ബാഷ്പപരിരുദ്ധാക്ഷീ രക്താക്ഷീ വാക്യമബ്രവീത്
കൃതാടസ്തി വിധവാ രാജൻ തപയാ ബലവതാ ബലാത്.

23

“സാ, ബാഷ്പപരി- രുദ്ധാക്ഷീ	“അവരും, അശ്രുക്കളാൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ട ദുനേത്രങ്ങളോടുകൂടിയ വളായി	‘രാജൻ! ബലവതാ	‘രാജാവേ! ശക്തനായ
രക്താക്ഷീ, വാക്യം അബ്രവീത്;	കണ്ണുകൾ ചുവന്ന്, ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു;	തപയാ, ബലാത്	നിന്നാൽ, അന്യായമായി
		വിധവാ കൃതാ അസ്തി.	ഞാൻ വിധവയാക്ക പ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഏതേ രാജംസ്തപയാ വീരാ ദൈത്യാ വിനിഹതാ രണേ
കാലകേയാ ഇതി ച്ചാതാ മഹാബലപരാക്രമാഃ.

24

“‘രാജൻ! ഏതേ മഹാബല- പരാക്രമാഃ വീരാഃ ചാതാഃ	“‘മന്നവ! ഈ മഹാബലവാന്മാരും പ രാക്രമശാലികളും ശൂരന്മാരും വിചാതരുമായ	കാലകേയാഃ ഇതി ദൈത്യാഃ, തപയാ രണേ വിനിഹതാഃ.	കാലകേയരണ ദൈത്യന്മാർ, ജ്യേഷ്ഠനാൽ പോരിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു.
---	---	---	--

പ്രാണേഭ്യോടപി ഗരീയാൻ മേ തത്ര ഭർതാ മഹാബലഃ
സോടപി തപയാ ഹതസ്താത രിപുണാ ഭ്രാതൃഗൃയ്നനാ.

25

“‘താത! തത്ര, മേ പ്രാണേഭ്യഃ ഗരീയാൻ,	“‘ജ്യേഷ്ഠ! ഈ സമയം, എനിക്ക് പ്രാണനെക്കാൾ പ്രിയതരനും,	മഹാബലഃ അപി മഹാബലശാലിയും സഃ ഭർതാ, ആ ഭർതാവ്, [ഈയ ഭ്രാതൃഗൃയ്നനാ കൂടെപ്പിറപ്പിനെ വെറു രിപുണാ . വഞ്ചകനായ [ക്കുന്ന തപയാ അപി നിന്നാൽ തന്നെ ഹതഃ. കൊല്ലപ്പെട്ടു.
--	---	--

തപയാടസ്തി നിഹതാ രാജൻ സ്വയമേവ ഹി ബന്ധുനാ
രാജൻ വൈധവ്യശബ്ദം ച ഭോക്ഷ്യാമി തപത്കൃതേ ഹൃദമം. 26

“‘രാജൻ! അഹം സ്വയം ഏവ ബന്ധുനാ തപയാ ഹി നിഹതാ അസ്തി;	“‘മന്നവ! ഈയ്യജ്ജവരും സ്വപന്തം സഹോദരനായ നിന്നാൽതന്നെ നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു;	രാജൻ! വൈധവ്യ- ശബ്ദം ച തപത്കൃതേ ഹി ഭോക്ഷ്യാമി.	രാജാവേ! വിധവയെന്ന പേരും നിന്റെ പ്രവൃത്തികൊ ണ്ടുതന്നെ ഞാൻ വെച്ചുകൊണ്ടി രിക്കുമായി.
--	--	---	--

നന്ന നാമ തപയാ രക്ഷേപ്താ ജാമാതാ സമരേഷപവി
സ തപയാ നിഹതോ യുദ്ധേ സ്വയമേവ ന ലജ്ജസേ.

27

“സമരേഷ അപി തപയാ ജാമാതാ രക്ഷ്യഃ നന്ന നാമ രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവന ല്ലയോ?	“യുദ്ധങ്ങളിലും കൂടി നിന്നാൽ ജാമാതാവായവൻ രക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവന ല്ലയോ?	സഃ യുദ്ധേ തപയാ ഏവ നിഹതഃ; സ്വയം ന ലജ്ജസേ.	അപ്രകാരമുള്ള അദ്ദേ പോരിൽ [ഛം നിന്നാൽ തന്നെ വധിക്കപ്പെട്ടു; നീ ലജ്ജിക്കുന്നില്ലല്ലോ.
---	--	---	--

ഏവമുക്തോ ഭഗഗ്രീവോ ഭഗിന്യാ ക്രോശമാനയാ
അബ്രവീത് സാന്തപയിതപാ താം സാമപൂർവ്വിഭം വചഃ.

28

“ക്രോശമാനയാ “തേങ്ങിക്കരയുന്നവ ളായ ഭഗിന്യാ സഹോദരിയാൽ ഏവം മേൽപ്രകാരം ഉക്തഃ നിന്ദിക്കപ്പെട്ടവനായ ഭഗഗ്രീവഃ, ഭഗകണ്ഠൻ,	താം അവളെ സാന്തപയിതപാ, സമാധാനിപ്പിച്ച്, ഇദം ഇതു വചഃ വാക്യത്തെ സാമപൂർവ്വം മുമ്പായി അബ്രവീത്. പറഞ്ഞു.
---	---

അലം വത്സേ ഭദിതപാ തേ ന ഭേതവ്യം ച സർവ്വശഃ
ഭാനമാനപ്രസാദൈസ്സപാം തോഷയിഷ്യാമി യത്തതഃ.

29

“വത്സേ! “വത്സേ! ഭദിതപാ അലം; കരഞ്ഞതു മതി; സർവ്വശഃ തീരെ തേ ഭേതവ്യം ന; ഏക്കം പിടിച്ചുവളായി നീ ഇരിക്കേണ്ടതില്ല;	ഭാനമാന- പ്രസാദൈഃ തപാം യത്തതഃ ച തോഷ- യിഷ്യാമി.	} എന്തുവേണമെന്നാലും നല്ലി, ആദരവാടെ സ നിന്നെ[ന്തോഷിപ്പിച്ച് എന്നാൽ കഴിവുള്ളതോളം തോഷ- യിഷ്യാമി. }	ഞാൻ തൃപ്തിപ്പെടുത്ത നുണ്ട്.
---	--	--	--------------------------------

യുദ്ധപ്രമത്തോ വ്യാക്ഷിപ്തോ ജയകാംക്ഷീ ക്ഷിപൻ ശരാൻ
നാവഗച്ഛാമി യുദ്ധേഷു സ്വപൻ പരാൻ വാടപ്യഹം ശുഭേ.

30

“ശുഭേ! അഹം യുദ്ധപ്രമത്തഃ യുദ്ധേഷു ജയകാംക്ഷീ വ്യാക്ഷിപ്തഃ	“ഭാഗ്യവതി! ഞാൻ യുദ്ധോന്മത്തനായി യുദ്ധങ്ങളിൽ ജയംമാത്രം കൊതിച്ച് മതിമറന്നവനായി	ശരാൻ ക്ഷിപൻ, സ്വപൻ വാ പരാൻ അപി ന അവഗച്ഛാമി.	ബാണങ്ങളെ ഏയ്യുടമ്പാൾ, ബന്ധുക്കളയാകട്ടെ അന്യന്മാരേയാകട്ടെ തിരിച്ചറിവാൻ കഴി യാത്തവനാകുന്നു.
---	---	---	--

തേനാസൗ നിഹതഃ സംഖ്യേ മയാ ഭൂതാ തവ സ്വസഃ
അസ്തിൻ കാലേ തു യത് പ്രാപ്തം തത് കരിഷ്യാമി തേ ഹിതം
ഭ്രാതൃരൈശ്വപ്യയുക്തസ്യ ഖരസ്യ വസ പാർപതഃ.

31

“‘സ്വസഃ	“‘സോദരി!	യത്	യാതൊന്നോ
തേന	അതിനാൽ	തത്	അതിനെ
സംഖ്യേ	പോരിൽ	തേ	നിന്നു
മയാ	എന്നാൽ	കരിഷ്യാമി;	ഞാൻ നൽകുന്നുണ്ട് ;
തവ	നിന്റെ	ഐശ്വര്യം -	} സകല സൗഭാഗ്യങ്ങളും തികഞ്ഞ
അസൗ ഭൂതാ, ഈ കാതൽ,		യുക്തസ്യ	
നിഹതഃ; വധിക്കപ്പെട്ടുപോയി;		ഭ്രാതൃഃ	സോദരനായ
തു, പോയതുപോകട്ടെ,		ഖരസ്യ	ഖരന്റെ
അസ്തിൻ കാലേ ഇപ്പോൾ		പാർപതഃ,	ഒരുമിച്ച്,
പ്രാപ്തം തക്കതായ		വസ.	സുഖമായി കാലംകഴി
ഹിതം അഭീഷ്ടം			ച്ചുവന്നാലും.

ചതുർത്ഥശാനാം ഭ്രാതാ തേ സഹസ്രാണാം ഭവിഷ്യതി

പ്രഭുഃ പ്രയാണേ ദാനേ ച രാക്ഷസാനാം മഹാബലഃ.

32

“‘മഹാബലഃ	“‘മഹാബലിഷ്ഠനായ	പ്രയാണേ	യുദ്ധയാത്രയിലും
തേ ഭ്രാതാ, നിന്റെ ഈ സോദരൻ		ദാനേ ച	രക്ഷയിലും .
ചതുർത്ഥശാനാം } പതിന്നാലായിരം		പ്രഭുഃ	യജമാനനായി
സഹസ്രാണാം }		ഭവിഷ്യതി.	ഇരിക്കും.
രാക്ഷസാനാം, രാക്ഷസക്ക്			

തത്ര മാതൃഷപസേയസ്തേ ഭ്രാതാഭ്യം വൈ ഖരഃ പ്രഭുഃ

ഭവിഷ്യതി തവാദേശം സദാ കർച്ചന്നിശാചരഃ.

33

തേ	നിന്റെ	പ്രഭുഃ വൈ	പ്രഭുവായും
മാതൃഷപസേയഃ ഇളയമ്മയുടെ പുത്രനും		തവ	നിന്റെ
ഭ്രാതാ സഹോദരനും ആയ		ആദേശം	കല്പനയെ
അയം ഈ		സദാ	എല്ലായ്പ്പോഴും
ഖരഃ നിശാചരഃ ഖരൻ എന്ന രാക്ഷ		കർച്ചൻ	ചെയ്യുന്നവനായും
തത്ര അതിൽ [സൻ		ഭവിഷ്യതി.	ഭവിക്കും.

ശീഘ്രം ഗച്ഛതവ്യം വീരോ ദണ്ഡകാൻ പരിരക്ഷിതം

ഭൂഷണോഽസ്യ ബഹുധൃക്ഷോ ഭവിഷ്യതി മഹാബലഃ.

34

“‘അയം	“‘ഈ	ഗച്ഛതു;	ചെല്ലട്ടെ;
വീരഃ, വീരൻ,		അസ്യ	ഇവന്
ദണ്ഡകാൻ ദണ്ഡകാരണ്യങ്ങളെ		മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയായ
പരിരക്ഷിതം ഭരിക്കുന്നതിനായി		ഭൂഷണഃ	ഭൂഷണൻ
ശീഘ്രം ഉടനെതന്നെ		ബഹുധൃക്ഷഃ }	} സൈന്യാധിപനായിരിക്കും,
		ഭവിഷ്യതി.	

സ ഹി ശപ്തോ വനോദ്ദേശഃ കൃദ്ധോനോശനസാ പുരാ
രാക്ഷസാനാമധീവാസോ ഭവിഷ്യതി മഹാത്മനാം

35

“സഃ	“ആ	രാക്ഷസാനാം	രാക്ഷസന്മാർ
വനോദ്ദേശഃ ഹി,	വനപ്രദേശമാകട്ടെ,	അധീവാസഃ	വാസസ്ഥാനമായി
കൃദ്ധോന	കൃദ്ധനായ	ഭവിഷ്യതി,	ഭവിക്കും, എന്ന്
ഉശനസാ	ശുക്രമഹഷിയാൽ	പുരാ	മുമ്പുതന്നെ
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായ	ശപ്തഃ.	ശപിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

തത്ര തേ വചനം ശുരഃ കരിഷ്യതി സദാ ഖരഃ
രക്ഷസാം കാമരൂപാണാം പ്രഭിരേഷ ഭവിഷ്യതി.

36

“ശുരഃ ഖരഃ,	“ശുരനായ ഖരൻ,	ഏഷഃ	ഇവൻ
കാമരൂപാണാം	കാമരൂപികളായ	തത്ര	അവിടെ
രക്ഷസാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ	തേ വചനം	നിന്റെ ഇഷ്ടത്തെ
പ്രഭുഃ	അധിപനായി	സദാ	എല്ലായ്പ്പോഴും
ഭവിഷ്യതി;	വർത്തിക്കും;	കരിഷ്യതി.	അനുസരിക്കുന്നതാണ്.

ഏവമുക്തവാ ദശഗ്രീവഃ സൈന്യമസ്യാദിദേശ ഹ
ചതുർഗുണ സഹസ്രാണി രക്ഷസാം വീര്യശാലിനാം.

37

“ദശഗ്രീവഃ,	“ദശകണ്ഠൻ,	രക്ഷസാം	} പതിന്നാലായിരം
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ചതുർഗുണ സ-	
ഉക്തവാ,	ഉരചെയ്ത്,	ഹസ്രാണിഹ,	രാക്ഷസരേയും
വീര്യശാലിനാം	വീര്യശാലികളായ	അസ്യ സൈന്യം	ഇവൻ സൈന്യമായി
		ആദിദേശ.	നിയമിച്ചു.

സ തൈഃ പരിവൃതഃ സഞ്ചൈ രാക്ഷസൈഃ ഘോരദർശനൈഃ
അഗച്ഛത് സൻ ഖരഃ ശീഘ്രം ദണ്ഡകാനകതോഭയഃ.

38

“സഃ ഖരഃ,	“ആ ഖരൻ,	പരിവൃതഃ സൻ,	ചുഴപ്പെട്ടവനായി,
ഘോരദർശനൈഃ	ഭയങ്കരരൂപികളായ	അകുതോഭയഃ	നിർഭയനായി [കായി
തൈഃ സഞ്ചൈഃ	ആ എല്ലാ	ദണ്ഡകാൻ	ദണ്ഡകനാടുകളിലേ-
രാക്ഷസൈഃ	രാക്ഷസരൂപം	ശീഘ്രം അഗച്ഛത്.	ഉടൻതന്നെ ചെന്നു.

സ തത്ര കാരയാമാസ രാജ്യം നിഹതകണ്ടകം

സാ ച ശുപ്താണവാ തത്ര ന്യവസദ്ദണ്ഡകാവനേ.

39

“തത്ര	“അവിടെ	സാ	ആ
സഃ	അവൻ [വിധം	ശുപ്താണവാ ച,	ശുപ്താണവയും,
നിഹതകണ്ടകം	ശത്രുബാധമില്ലാത്ത-	തത്ര	ആ
രാജ്യം	} രാജ്യഭാരം ചെയ്തു	ദണ്ഡകാവനേ,	ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ,
കാരയാമാസ;		ന്യവസത്.	വസിച്ചുവന്നു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ചതുർവിംശഃ സ്കന്ദഃ = ഇരുപത്തിനാലാംസ്കന്ദം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21677; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 953.

പഞ്ചവിംശഃ സ്കന്ധഃ = ഇരുപത്തഞ്ചാംസ്കന്ധം.

[മധുസൂത്രം = മധുവുമായുള്ള സൂത്രം.]

സ തു ഭതാ ഭഗവീരോ വനം ഘോരം ഖരസ്യ തത്
ഭഗിനീം ച സമാശ്വാസ്യ ഹൃഷ്ടഃ സ്വസ്ഥതരോഭവത്.

1

“സഃ	“ആ	ഭതാ,	നൽകി,
ഭഗവീരഃ തു	ഭഗവാനാകട്ടെ,	ഭഗിനീം ച	ഭഗിനിയേയും
തത്	ആ	സമാശ്വാസ്യ,	സമാശ്വസിപ്പിച്ചു്,
ഘോരം	ഭയങ്കരമായ	സ്വസ്ഥതരഃ	മനഃസമാധാനത്തോടേ
വനം	വനത്തെ	ഹൃഷ്ടഃ	സതുഷ്ടചിത്തനായി
ഖരസ്യ	ഖരനായി	അഭവത്.	ഭവിച്ചു.

തതോ നികുന്ദിലാ നാമ ലങ്കോപവനമുത്തമം

തദ്രാക്ഷസേന്ദ്രോ ബലവാൻ പ്രവിവേശ സഹാനഗഃ.

2

“തതഃ,	“അതിൽ പിന്നെ,	നികുന്ദിലാ	നികുന്ദില
ബലവാൻ	ബലിയുനായ	നാമ	എന്ന
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ,	രാക്ഷസശാപൻ,	ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠമായ
സഹാനഗഃ	അനചരന്മാരോടുകൂടി	ലങ്കോപവനം	ലങ്കയിലെ ഉപവന
തത്	ആ	പ്രവിവേശ.	പ്രവേശിച്ചു. [ത്തിൽ

തതോ യുപശതാകീണ്ണം സൗമ്യചൈത്യാപശോഭിതം

ഭദ്രം വിഷ്ണിതം യജ്ഞം ശ്രീയാ സംപ്രജപന്നിവ.

3

“തതഃ	“അനന്തരം	ശ്രീയാ	കാന്തിയാൽ
യുപശതാകീണ്ണം	അനേകം യുപസ്തംഭങ്ങളാൽ നിറയപ്പെട്ടതും	സംപ്രജപതഃ	ഏകം ഉജ്ജ്വലിക്കുന്ന
സൗമ്യ-ചൈത്യാപശോഭിതം	മംഗളകുറങ്ങളായ യാഗവേദികളാൽ ഭംഗിയാണു്	ഇവ	തുമായ
		യജ്ഞം	ഒരു യാഗത്തെ
		വിഷ്ണിതം	നടന്നുകൊണ്ടിരിക്ക
		ഭദ്രം.	കണ്ടു. [ന്നതായി

[“സംപ്രജപന്നിവഃ” എന്നത് ആക്ഷ സന്ധി. അഥവാ, ‘ശ്രീയാ ഇവ സംപ്രജപതഃ,’ ശ്രീയാൽ വിലസുന്ന ആ രാവണൻ, എന്നുമാം.]

തതഃ കൃഷ്ണാജിനധരം കമണ്ഡലുശിഖാധപജം

ഭദ്രം സ്വസൃതം തത്ര മോഘനാഭം ഭയാവഹം.

4

“തത്ര,	“അവിടെ	കൃഷ്ണാജിനധരം	മാന്ദ്യതാൽ ധരിച്ചുവ
തതഃ,	അപ്പോൾ,		വനായി
സ്വസൃതം	തന്റെ പുത്രനായ	ഭയാവഹം	ഭയങ്കരനായിരിക്കുന്ന
മോഘനാഭം,	മോഘനാഭനെ,		തായി
കമണ്ഡലു-ശിഖാധപജം	കമണ്ഡലുവും ജടമുടി യും ദണ്ഡും ധരിച്ചു്	ഭദ്രം.	വീക്ഷിച്ചു.

തം സമാസാദ്യ ലങ്കേശഃ പരിഷ്ഠജ്യാഥ ബാഹുഭിഃ
അബ്രവീത് കിമിദം വത്സ വർത്തസേ ബ്രൂഹി തതഃ.

5

“ലങ്കേശഃ	“ലങ്കേശപരൻ	അബ്രവീത് ;	ചോദ്യംചെയ്തു ;
തം	അവനെ	‘വത്സ !	‘ഉണ്ണി !
സമാസാദ്യ,	സമീപിച്ചു,	ഇദം കിം	} ഇതെന്താണ് നീ ചെ യ്യാൻ തുനിഞ്ഞിരിക്ക
ബാഹുഭിഃ	കൈകൾകൊണ്ട്	വർത്തസേ ?	
പരിഷ്ഠജ്യാ,	പുൽകി,	തതഃ	വാസ്തവം [നന്ത് ?
അഥ	ഇങ്ങിനെ	ബ്രൂഹി.	പറയുക.

ഉശനാ തപബ്രവീത് തത്ര യജ്ഞസംപത്സമുദ്ധായേ
രാവണം രാക്ഷസശ്രോഷ്ടം ദപിജശ്രോഷ്ടോ മഹാതപഃ.

6

“യജ്ഞ- സമ്പത്സ- മുദ്ധായേ	} “യാഗം വേണ്ടുംവണ്ണം പൂർത്തിയാക്കുവണ്ടതി നായി	ദപിജശ്രോഷ്ടഃ	ബ്രാഹ്മണാത്തമൻമായ
തത്ര,		ഉശനാ,	അസുഗുരൂപായ ശുക്രാ ചാതുൻ,
ത,	അപ്പോൾ,	രാക്ഷസശ്രോഷ്ടം	രാക്ഷസശ്രോഷ്ടനായ
മഹാതപഃ	ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച്,	രാവണം	രാവണനാടായി
	മഹാതപസപിയും	അബ്രവീത്.	ഇങ്ങിനെ അറിയിച്ചു.

അഹമാഖ്യാമി തേ രാജൻ ശ്രുയതാം സർവ്വമേവ തത്
യജ്ഞാസ്തേ സപ്ത പുത്രേണ പ്രാപ്താഃ സുബഹുവിസ്തരാഃ.

7

“‘രാജൻ !	“‘രാജാവേ !	തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ
തത് സർവ്വം	അതു മുഴുവനും	പുത്രേണ	പുത്രനാൽ
തേ	നിന്തിരുവടിയോട്	സുബഹുവിസ്തരാഃ	ക്ലേശകരങ്ങളായ പല
അഹം ഏവ	ഞാൻ തന്നെ		അംഗങ്ങളുമുള്ള
അഖ്യാമി ;	ഉണർത്തിക്കാം ;	സപ്ത യജ്ഞാഃ	ഏഴുയാഗങ്ങൾ
ശ്രുയതാം ;	ചെവിക്കൊള്ളപ്പെട്ടേടേ ;	പ്രാപ്താഃ.	നടത്തപ്പെട്ട കഴിഞ്ഞു.

അഗ്നിഷ്ടോമോഽശപമേധശ്ച യജ്ഞോ ബഹുസുവർണ്ണകഃ
രാജസുയസ്തഥാ യജ്ഞോ ഗോമേധോ വൈഷ്ണവസ്തഥാ
മാഹേശപരേ പ്രവൃത്തേ തു യജ്ഞേ പുണ്ടിഃ സുദൃല്പഭേ
വരാംസ്തേ ലബ്ധവാൻ പുത്രഃ സാക്ഷാത് പശുപതേരിഹ.

8

9

“‘അഗ്നിഷ്ടോമഃ	“‘അഗ്നിഷ്ടോമമെന്ന	വൈഷ്ണവഃ ;	വൈഷ്ണവമെന്നയാഗം ;
യജ്ഞഃ ;	യാഗം ;	തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ
അശപമേധഃ ;	അശപമേധാ ;	പുണ്ടിഃ	ആളുകളാൽ
ബഹുസുവർണ്ണകഃ	ബഹു സുവർണ്ണകമെന്ന	സുദൃല്പഭേ	നിവർത്തിപ്പാൻ വളരെ
യജ്ഞഃ ച ;	യജ്ഞം ;		പ്രയാസമുള്ള
രാജസുയഃ ;	രാജസുയം ;	മാഹേശപരേ	മാഹേശപരമെന്ന
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	യജ്ഞേ	യാഗവും
ഗോമേധഃ ;	ഗോമേധയാഗം ;		

പ്രവൃത്തേ,	{ യാതൊരു കുറവും കൂടാ	ഇഹ തു	ഈ ലോകത്തിൽ
തേ	തെ നടന്നുകൊണ്ടിരി	പശുപതേഃ	പരമശിവങ്കൽ നിന്ന്
പുത്രഃ	ക്ഷേമ്പാരം,	സാക്ഷാത്	പ്രത്യക്ഷത്തിൽ
	നിന്തിരുവടിയുടെ	വരാൻ	വരങ്ങളെ
	പുത്രൻ	ലബ്ധവാൻ.	ലഭിച്ചു

കാമഗം സ്വന്ദനം ദിവ്യമന്തരിക്ഷചരം ശ്രവം
 മായാം ച താമസീം നാമ യയാ സംപദ്യതേ തമഃ 10
 ഏതയാ കില സംഗ്രാമേ മായയാ രാക്ഷസേശപര
 പ്രയുക്തയാ ഗതിഃ ശക്യാ ന ഹി ജ്ഞാതും സുരാസുരൈഃ 11
 അക്ഷയാവിഷ്ടധീ ബാണൈശ്ചാപം ചാപി സുദുഷ്ഠയം
 അസ്രം ച ബലവത് സൗമ്യ ശത്രുവിധപംസനം രണേ 12
 ഏതാൻ സർപ്പാൻ വരാൻ ലബ്ധപാ പുത്രസ്തേയം ദശാനന
 അദ്യ യജ്ഞസമാപ്തേ ച തപാം ദിദക്ഷുഃ സ്ഥിതോ ഹ്യഹം. 13

“‘രാക്ഷ- സേശപര!	{ “‘രാക്ഷസേശപരനാ	കില ഹി	ഏതുവിധത്തിലും
ദശാനന!	ഭരമുഖ!	ന ശക്യാ,	കഴികയില്ലായ, അപ്ര കാരമുള്ള
സൗമ്യ!	ഗുണശീല!	താമസീം നാമ	‘താമസി’എന്ന
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	മായാം ച,	മായയേയും,
അയം	ഈ	അക്ഷയേ	ബാണങ്ങൾ എപ്പോഴും
പുത്രഃ,	പുത്രൻ,		നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന
ദിവ്യം	ദേവനിമിത്തവും	ഇഷ്ടധീ ച	രണ്ടു തുണിരങ്ങളേയും
കാമഗം	ഇഷ്ടപ്രകാരം ഗമിക്ക	ബാണൈഃ	ബാണങ്ങളാൽ
	നതും	സുദുഷ്ഠയം	നശിപ്പിക്കുവാൻ കഴി
അന്തരിക്ഷചരം	ആകാശത്തിൽകൂടി ചെ	ചാപം ച,	ധനുസ്സിനേയും, [യാത്ത
	ല്ലുവാൻ കഴിയുന്നതും	രണേ	പോരിൽ
ശ്രവം	എന്നുമഴിവില്ലാത്തതു	ശത്രു-	} ശത്രുനാശകമായ
സ്വന്ദനം,	ഒരു രഥത്തേയും, [മായ	വിധപംസനം	
യയാ	യാതൊന്നിനാൽ	ബലവത്	അത്യുത്തമമായ
തമഃ	അപ്രത്യക്ഷത എന്ന	അസ്രം ച	അസ്രത്തേയും
	അപസ്ഥ	ഏതാൻ വരാൻ	ഈ വരങ്ങളെ
സംപദ്യതേ,	ഉണ്ടാകുന്നുവാ,	സർപ്പാൻ	എല്ലാം
സംഗ്രാമേ	പോരിൽ	അദ്യ ലബ്ധപാ,	ഇപ്പോൾ ലഭിച്ചു,
പ്രയുക്തയാ	പ്രയാഗിക്കപ്പെട്ടതായ	യജ്ഞസമാപ്തേ	യാഗാവസാനത്തിൽ
ഏതയാ	യാതൊരു ഈ	തപാം	നിന്തിരുവടിയെ
മായയാ	മായയാൽ	ദിദക്ഷുഃ ;	മുഖംകാണിപ്പാൻ കൊ
സുരാസുരൈഃ	} ദേവന്മാരാലുമസൗന്മാ		തിച്ചിരിക്കുകയാണ് ;
അപി		അഹം ഹി	ഞാനും
ഗതിഃ	താൻ ഇരിക്കുന്ന സ്ഥ	സ്ഥിതഃ.	അപ്രകാരംതന്നെ കാ
ജ്ഞാതും	കണ്ടറിയുവാൻ [ലം		ത്തിരിക്കുന്നു.

തതോഽബ്രവീദശഗ്രീവോ ന ശോഭനമിദം കൃതം
പൂജിതാഃ ശത്രുപോ യസ്താദ്ഭവൈരിരൂപരോഗമാഃ.

14

“ദശഗ്രീവഃ	“രാവണൻ	ഇരൂപരോഗമാഃ	ഇരൂദാദികൾ
തതഃ	ആ സമയം	പൂജിതാഃ	പൂജിക്കപ്പെട്ടു
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	യസ്താത്	എന്നതിനാൽ
അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;	കൃതം	ഇച്ചെയ്തത്
‘ഭവൈരി	‘ഭവിക്കുകകൊണ്ട്	ന ശോഭനം.	ഭംഗിയായില്ല.
ശത്രുവഃ	ശത്രുക്കളായ		

ഏഹിദാനീം കൃതം വിദ്ധി സുകൃതം തന്ന സംശയഃ
ആഗച്ഛ സൌമ്യ ഗച്ഛാമഃ സ്വമേവ ഭവനം പ്രതി.

15

“‘സൌമ്യ!	“‘ഉണ്ണീ!	ഗച്ഛാമഃ;	നമുക്ക് പോകാം;
ഇദാനീം	ഇപ്പോൾ	തത് കൃതം	ആ കാഴ്ച
ഏഹി;	ഏഴുന്നേല്ക്കുക;	സുകൃതം ഏവ	ഫലവത്തായി എന്നത
സ്വപം	സ്വപനം		ന്നെ
ഭവനം പ്രതി	അരമനയിലേയ്ക്ക്	വിദ്ധി;	നീ കരുതിക്കൊരുക;
ആഗച്ഛ;	ചെല്ലുക;	സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.’

തതോ ഗതപാ ദശഗ്രീവഃ സപുത്രഃ സവിഭീഷണഃ
സ്രിശോഽവതാരയാമാസ സർവാസ്താ ബാഷ്പഗദ്ഗദാഃ.

16

“തതഃ	“അനന്തരം	ബാഷ്പഗദ്ഗദാഃ	കണ്ണും കണ്ണീരുമായി
ദശഗ്രീവഃ,	രാവണൻ,		തേങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന
സപുത്രഃ	പുത്രനോടുകൂടി	താഃ സ്രിയഃ	ആ നാരിമാർ
സവിഭീഷണഃ	വിഭീഷണ സഹിത	സർവാഃ	എല്ലാവരെയും
	നായി	അവതാരയാ-	വിമാനത്തിൽ നിന്നി
ഗതപാ	ചെന്നു്	മാസ.	റക്കി

ലക്ഷിണ്യോ രത്നഭൂതാശ്ച ദേവദാനവരക്ഷസാം
നാശ്ചോ ഭൂഷണസംപന്നാ ജപചന്ദ്രഃ സ്വേപന തേജസാ.

17

“ദേവദാനവ-	“ദേവന്മാർ, ദാനവന്മാ	ഭൂഷണ-	ആഭരണങ്ങളണിഞ്ഞ
രക്ഷസാം	ർ, രാക്ഷസന്മാരെന്ന്	സംപന്നാഃ	വരായി
	വരുടെ	ലക്ഷിണ്യഃ	സർവാംഗസുന്ദരികളായി
നാശ്ചഃ,	സ്രീകൾ,	സ്വേപന	തങ്ങളുടെ
രത്നഭൂതാഃ	അതി വിശിഷ്ടകളായി	തേജസാ ച	പാതിവ്രത്യമഹിമയാൽ
		ജപചന്ദ്രഃ.	ജപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു,

വിഭീഷണസ്തു താ നാരീർദ്ദൃഷ്ടാ ശോകപരായണാഃ
തസ്യ താസു മതിം ജ്ഞാതാ ധർമ്മാത്മാ വാക്യമബ്രവീത്.

18

“ധർമ്മാത്മാ	“ധർമ്മാത്മാവായ	താസു	അവരെക്കുറിച്ച്
വിഭീഷണഃ,	വിഭീഷണൻ,	തസ്യ	ആ രാവണനുള്ള
താഃ	ആ	മതിം	ഉദ്ദേശത്തെ
നാരീഃ	നാരീമണികളെ	ജ്ഞാതാ,	അറിഞ്ഞു്,
ശോക-	} ഓർവത്തിൽ മുഴുകിക്കി	തു	അതിനെക്കുറിച്ച്
പരായണാഃ		വാക്യം	ഇപ്രകാരം
ദ്ദൃഷ്ടാ,	കണ്ടു്,	അബ്രവീത്.	ഉണർത്തിച്ചു.

ഇതുദ്ദശൈസ്തപം സമാചാരൈർയശോടത്ഥ്വക്ഷണാശനൈഃ
ധർഷണം പ്രാണിനാം ഭതപാ സ്വമതേന വിചേഷ്ടസേ.

19

“‘തപം	“‘ഭവാൻ	സമാചാരൈഃ,	നടവടികളാൽ,
ഇതുദ്ദശൈഃ	ഇങ്ങിനെയുള്ള	പ്രാണിനാം	പ്രാണികൾക്കു്
യശോടത്ഥ്വ-	} കീർത്തിയയും പുരുഷാ	ധർഷണം	ഉപദ്രവത്തെ
ക്ഷണാശനൈഃ		ഭതപാ,	ചെയ്തു്,
	മിമയേയും നശിപ്പി	സ്വമതേന	തോന്നിയപോലെ
	ക്കുന്ന	വിചേഷ്ടസേ.	കളിക്കയാണല്ലോ.

ജ്ഞാതീംസ്താൻ ധർഷയിതേപമാസ്സപയാടാനീതാ വരാംഗനാഃ
തപാമതിക്രമ്യ മധുനാ രാജൻ കുന്ദീനസീ ഹതാ.

20

“‘രാജൻ!	“‘രാജാഃവ!	കുന്ദീനസീ	(നമ്മുടെ സോദരിയായ)
ഇമാഃ	ഇതു		കുന്ദീനസി
വരാംഗനാഃ,	വരാംഗികൾ,	മധുനാ,	മധുവെന്ന അസുരനാൽ
താൻ	ആ	തപം	ഭവാനെ
ജ്ഞാതീൻ	ബന്ധുജനങ്ങളെയും	അതിക്രമ്യ	കൂട്ടാക്കാതെ,
ധർഷയിതപാ,	ഉപദ്രവിച്ച്,	‘ഹതാ.’	{ അപഹരിച്ചുകൊണ്ടു് പോകപ്പെടുകയും ചെയ്തു്.
തപയാ	ഭവാനാൽ		
ആനീതാഃ;	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടു്;		

രാവണസ്തപബ്രവീദാക്യം നാവഗച്ഛാമി കിം നപിഭം
കോടയം യസ്തു തപയാടാപ്യാതോ മധുരിത്വേന നാമതഃ.

21

“‘രാവണഃ,	“‘രാവണൻ,	ആഖ്യാതഃ	പറയപ്പെട്ട
തു	ഇതുകേട്ടു്	മധുഃ	മധു
വാക്യം	} ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു്;	ഇതി നാമതഃ	എന്നു് വിളിക്കപ്പെട്ട
അബ്രവീത്;			നവൻ
ഇദം കിം ന?	ഇതു് എന്താണു്?	യഃ തു	ആരോ, അപ്രകാരമുള്ള
ന അവഗച്ഛാമി;	ഞാനറിയുന്നില്ല;	അയം	ഇവൻ
തപയാ	നിന്നാൽ	കഃ ഏവ?	ആർതന്നെയാണു്?

വിഭീഷണസ്തു സംക്രമോ ഭ്രാതരം വാക്യമബ്രവീത്
ശ്രുയതാമസ്യ പാപസ്യ കർമ്മണഃ ഫലമാഗതം.

22

“വിഭീഷണഃ സംക്രമഃ ഭ്രാതരം വാക്യം അബ്രവീത്; ‘ശ്രുയതാം;	“വിഭീഷണൻ കോപംപൂണ്ടവനായി ജ്യേഷ്ഠനോടായി സംഗതിയെക്കുറിച്ച് ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു; ‘കേട്ടാലും;	അസ്യ പാപസ്യ കർമ്മണഃ ഫലം, തു ആഗതം.	ഈ പാപകർമ്മത്തിന്റെ ഫലം, ഇപ്പോൾതന്നെ കയ്യിൽ കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞു.
---	--	--	---

മാതാമഹസ്യ യോടുസ്താകം ജ്യേഷ്ഠോ ഭ്രാതാ സമാലിനഃ
മാല്യവാന്തി വിഖ്യാതോ വൃദ്ധഃ പ്രാജ്ഞോ നിശാചരഃ.

23

“യഃ നിശാചരഃ വൃദ്ധഃ പ്രാജ്ഞഃ വിഖ്യാതഃ മാല്യവാൻ	“ യാതൊരു രാക്ഷസൻ വൃദ്ധനായി അറിവേറിയവനേന്ന് പേർകേട്ടവനോ ആ മാല്യവാൻ	ഇതി, അസ്താകം മാതാമഹസ്യ സമാലിനഃ ജ്യേഷ്ഠഃ ഭ്രാതാ.	എന്നവൻ, നമ്മുടെ മാതാമഹനായ് (അമ്മ യുടെ അച്ഛൻ) സമാലിയുടെ മൂത്ത സഹോദരനാണല്ലോ.
--	--	--	--

പിതാ ജ്യേഷ്ഠോ ജനന്ത്യാ നോ ഹ്യസ്താകം ചാച്ഛുകോടുഭവത്
തസ്യ കുഭീനസീ നാമ ഭൂമിതുർഭൂമിതാടുഭവത്.

24

“നഃ ജനന്ത്യാഃ ജ്യേഷ്ഠഃ പിതാ; ഹി അസ്താകം ച ആയുഃ അഭവത്;	“നമ്മുടെ മാതാപിന്നു വലിയച്ഛൻ; അതിനാൽ നമുക്കെല്ലാവർക്കും മുത്തച്ഛനാണു്; മുത്തച്ഛനാണു്;	തസ്യ ഭൂമിതുഃ ഭൂമിതാ, കുഭീനസീ നാമ അഭവത്.	അഭൂമത്തിന്റെ പുത്രിയുടെ പുത്രിയായി, കുഭീനസി എന്ന ഒരുവൾ ജനിച്ചു.
---	---	--	--

മാതൃഷപസുരഥാസ്താകം സാ ച കന്യാടനലോദ്ഭവാ
ഭവത്സുസ്താകമേവൈഷാ ഭ്രാതൃണാം ധർമ്മതഃ സ്വസാ.

25

“സാ അനലോദ്ഭവാ; ച അസ്താകം മാതൃഷപസുഃ കന്യാ;	“അവൾ അനലയുടെ മകളാണു്; അതിനാൽ നമ്മുടെ ഇളയമ്മയുടെ മകൾ;	അഥ, ഏഷാ ഭ്രാതൃണാം അസ്താകം ഏവ ധർമ്മതഃ സ്വസാ ഭവതി.	അപ്പോൾ, ഇവൾ സഹോദരന്മാരായ നമുക്കെല്ലാവർക്കും നിയമപ്രകാരം സോദരിയായിരുന്ന.
--	---	---	--

സാ ഹതാ മധുനാ രാജൻ രാക്ഷസേന ബലീയസാ
യജ്ഞപ്രവൃത്തേ പുത്രേ തു മയി ചാന്തജ്ജലോഷിതേ.

26

“‘രാജൻ!	“‘രാജാഭവ!	യജ്ഞപ്രവൃത്തേ, യാഗം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ,
സാ	അവർ	തു അതേ സമയത്തിൽ
ബലീയസാ	ബലിഷ്ഠനായ	മയി ച ഞാനും
മധുനാ	മധുവെന്ന	അന്തർജ- } ഓ! ഇത്തിന്നുള്ളിൽ
രാക്ഷസേന,	രാക്ഷസനാൽ	ചോഷിതേ, } തപസ്സു ചെയ്യുമ്പോൾ
പുത്രേ	പുത്രൻ (ഇന്ദ്രജിത്)	ഹതാ ബലാപ്ലൂതമായി കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു.

കുന്ദകണ്ഠേ മഹാരാജ നിദ്രാമന്ദഭവത്പഥ
നിഹത്യ രാക്ഷസശ്രോഷ്ഠാനമാത്യാനിഹ സംമതാൻ
ധർഷിതപാ ഹതാ സാ തു സുപ്താപ്യന്തഃപുരേ തവ
ശ്രുതപാപി തന്മഹാരാജ ക്ഷാന്തമേവ ഹതോ ന സഃ.

27

28

“‘മഹാരാജ!	“‘മഹാരാജാഭവ!	സാ	അവർ
കുന്ദകണ്ഠേ	കുന്ദകണ്ഠൻ	ധർഷിതപാ	ആക്രമിക്കപ്പെട്ടു
നിദ്രാം	} ഉറങ്ങിക്കിടക്കുമ്പോൾ,	ഹതാ ;	എടുത്തുകൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു ;
അന്ദഭവതി,		മഹാരാജ!	മഹാരാജാഭവ!
അഥ,	എല്ലാമിങ്ങിനെയിരി.	അപി	എന്നാലും
ഇഹ	ഇങ്ങുള്ള [ക്കെ,	തത്	അതിനെ
സമ്മതാൻ	പൂജ്യന്മാരും	ശ്രുതപാ തു,	അറിഞ്ഞിട്ടും,
രാക്ഷസ-	} രാക്ഷസാത്തമന്മാരും	തവ ഏവ	ഭവാനുവേണ്ടി
ശ്രോഷ്ഠാൻ		ക്ഷാന്തം അപി	സഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കേ
അമാത്യാൻ	മന്ത്രിമാരെ		ണ്ടതായിരുന്നതുകൊ
നിഹത്യ,	വധിച്ചു,	സഃ	അവൻ [ണ്ടു,
അന്തഃപുരേ	അന്തഃപുരത്തിൽ	ന ഹതഃ.	കൊല്ലപ്പെട്ടില്ല.
സുപ്താ	ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന		

യസ്മാദവശ്യം ഭാതവ്യാ കന്യാ ഭർത്രേ ഹി ഭ്രാതൃഭിഃ
തദേതത് കർമ്മണോ ഹ്യസ്യ ഫലം പാപസ്യ ദുർമ്മതേ
അസ്മിന്നേവാഭിസംപ്രാപ്തം ലോകേ വിദിതമസ്തു തേ.

29

“‘ഭ്രാതൃഭിഃ	“‘സഹോദരന്മാരാൽ	അസ്യ	ഈ
കന്യാ	ഒരു കന്യക	പാപസ്യ	} പാപകൃത്യത്തിന്റെ
ഭർത്രേ	ഒരു ഭർത്താവിനായ്ക്കോ	കർമ്മണഃ തത്	
അവശ്യം	ഏതുവിധത്തിലും [ണ്ടു-	ഏതത് ഫലം	അപ്രകാരമുള്ള ഈ
ഭാതവ്യാ ഹി;	വിവാഹം ചെയ്തുകൊടുക്കപ്പെടേണ്ടവളാണ്;	ലോകേ	ഫലം
ദുർമ്മതേ!	ബുദ്ധി ദുഷിച്ചുപായവനെ!	അഭിസംപ്രാപ്തം;	ഈ ലോകത്തിൽ
അസ്മിൻ ഏവ	ഇക്കാര്യത്തിൽതന്നെ	യസ്മാത്	അനുഭവപ്പെട്ടു; [ന്നെ
		തേ ഹി	യാതൊരു ഇതിൽനിന്നു
		വിദിതം അസ്തു.	ഭവാനുതന്നെ അറിയപ്പെടട്ടെ.

തതോഽബ്രവീദുശഗ്രീവഃ കൃദ്ധഃ സംരക്തഭോചനഃ
കല്പതാം മേ രഥഃ ശിശ്രൂഃ ശുരാഃ സജ്ജീഭവന്തു നഃ.

30

“ദശഗ്രീവഃ തതഃ കൃദ്ധഃ, സംരക്തഭോചനഃ കണ്ണുകൾ ചുവന്ന് അബ്രവീത്”;	“രാവണൻ അപ്രകാരം നേർന്നതിൽ കുപിതനായി, “ഇങ്ങനെ കല്പിച്ചു;	‘ശീഘ്രം മേ രഥഃ കല്പതാം; നഃ ശുരാഃ സജ്ജീഭവന്തു.	‘ഭവഗത്തിൽ എന്റെ രഥം സജ്ജമാക്കപ്പെട്ടെ; നമ്മുടെ ഭടന്മാർ തയ്യാറാവട്ടെ.
--	--	---	--

ദ്രോതാ മേ ക്ഷുഭകണ്ഠശ്ച യേ ച മുഖ്യാ നിശാചരാഃ
വാഹനാന്യധിരോഹന്തു നാനാപ്രഹരണായുധാഃ.

31

“‘മേ ദ്രോതാ ക്ഷുഭകണ്ഠഃ ച, മുഖ്യാഃ നിശാചരാഃ	“‘എന്റെ അനുജൻ ക്ഷുഭകണ്ഠനും, പ്രധാനികളായ രാക്ഷസന്മാർ	യേ ച, നാനാപ്രഹര- ണായുധാഃ, വാഹനാനി അധിരോഹന്തു.	ഏവമേവാ അവതം, പലവിധ ആയുധങ്ങളേ നിയവരായി, വാഹനങ്ങളിൽ കയറിപ്പറപ്പെട്ടെ.
--	---	---	---

അദ്യ തം സമരേ ഹതപാ മധ്യം രാവണനിർയം
സുരലോകം ഗമിഷ്യാമി യുദ്ധകാംക്ഷീ സുഹൃദപുതഃ.

32

“‘അദ്യ രാവണനിർയം തം മധ്യം സമരേ	“‘ഇപ്പോൾ രാവണനെ ഭയപ്പെടാ- ത്ത ആ മധ്യ എന്നവനെ പോരിൽ	ഹതപാ, യുദ്ധകാംക്ഷീ സുഹൃദ്പുതഃ സുരലോകം ഗമിഷ്യാമി.	ഹനിച്ച്, യുദ്ധോത്സുകനായി സുഹൃത്തുക്കളാൽ ചുഴ- പ്പെട്ടവനായി ദേവലോകത്തിലേക്കു ഞാൻ പോകുന്നുണ്ട്.”
--	---	--	--

തന്തോ വിജിത്യ ത്രിഭിവാം വശേ സ്ഥാപ്യ പുരന്ദരം
നിർയോ വിചരിഷ്യാമി ത്രൈലോക്യേശപുത്രശോഭിതഃ.

33

“‘തതഃ പുരന്ദരം വശേ സ്ഥാപ്യ, ത്രിഭിവാം വിജിത്യ,	“‘അവിടെ ഇന്ദ്രനെ കീഴടക്കി, സ്വർഗ്ഗലോകത്തെ കൈവശപ്പെടുത്തി,	നിർയഃ ത്രൈലോ- ക്യേശപു- ത്രശോഭിതഃ വിചരിഷ്യാമി.	ഭയരഹിതനായി } ത്രിലോകാധിപത്വം } ലഭിച്ചു വിളങ്ങുന്നവ } നായി ‘എങ്ങും ഞാൻ സഞ്ചരി- ക്കുന്നുണ്ട്.”
--	---	---	---

അക്ഷൗഹിണീസഹസ്രാണി ചതപായുഗ്രാണി രക്ഷസാം
നാനാപ്രഹരണാന്താശു നിത്യയുദ്ധകാംക്ഷിണാം.

34

“യുദ്ധ- കാംക്ഷിണാം	“യുദ്ധംചെയ്യാൻ കൊ- തിച്ചിരുന്ന	ചതപാരി അ- ക്ഷൗഹിണീ- സഹസ്രാണി	നാലായിരം അക്ഷൗ ഹിണികളും
രക്ഷസാം അഗ്രാണി	രാക്ഷസന്മാരിൽ പ്രധാനികളായ	നാനാ- പ്രഹരണാനി ആശു നിത്യയുദ്ധം.	പലവിധ ആയുധങ്ങളോടുകൂടി ഉടൻതന്നെ പറപ്പെട്ടു.

ഇന്ദ്രജിത് തപശ്രതഃ സൈന്യാത് സൈനികാൻ പരിഗൃഹ്യ ച
ജഗാമ രാവണോ മദ്ധ്യേ കന്ദകണ്ഠശ്ച പുഷ്പതഃ.

35

“സൈനികാൻ “സൈന്യങ്ങളെ
പരിഗൃഹ്യ കാത്തുകൊണ്ട്
രാവണം രാവണൻ
മദ്ധ്യേ നടുവിലായി
ജഗാമ; ചെന്നു;

ഇന്ദ്രജിത് തു ഇന്ദ്രജിത്താവടെ
സൈന്യാത് ച സൈന്യത്തിന്നു
അഗ്രതഃ മുന്നിലായും
കന്ദകണ്ഠഃ കന്ദകണ്ഠൻ
പുഷ്പതഃ ച. പിന്നിലായും യാത്രചെയ്തു.

വിഭീഷണശ്ച ധർമ്മാത്മാ ലങ്കായാം ധർമ്മാചരത്
ശേഷാഃ സദ്യേ മഹാഭാഗാ യയമധ്യപുരം പ്രതി.

36

“ധർമ്മാത്മാ “ധർമ്മാത്മാവായ
വിഭീഷണഃ ച വിഭീഷണൻ മാത്രം
ലങ്കായാം ലങ്കയിൽ
ധർമ്മം ധർമ്മത്തെ
അചരത്; അനുഷ്ഠിച്ചുപോന്നു;

മഹാഭാഗാഃ പ്രച്ഛാതരായ
ശേഷാഃ മറുക്കുവർ
സദ്യേ, എല്ലാവരും,
മധ്യപുരം പ്രതി മധ്യപുരത്തിലേക്കു
യയുഃ. യാത്രയായി.

ഖരൈരഭ്യൈർഹയൈർത്രിപൈഃ ശിംശുമാരൈർമഹോരഗൈഃ
രാക്ഷസാഃ പ്രയയുഃ സദ്യേ കൃതപാട്ഠകാശം നിന്തരം.

37

“രാക്ഷസാഃ “രാക്ഷസന്മാർ
സദ്യേ, എല്ലാവരും,
ഖരൈഃ കഴുതപ്പറങ്ങളിലും
ഉഷ്ഠൈഃ ഒട്ടകങ്ങളിലും
ദീപൈഃ ചൊടിയുള്ള
ഹയൈഃ കുതിരപ്പറങ്ങളിലും

ശിംശുമാരൈഃ മുതുകുകളിന്മേലും
മഹോരഗൈഃ, മഹോരഗങ്ങളിലും,
അകാശം അകാശത്തെ
നിന്തരം കൃതപാ ഇടതുതൂതുകൊണ്ട്
പ്രയയുഃ. യാത്രചെയ്തു.

ദൈത്യാശ്ച ശതശസ്ത്രാ കൃതവൈരാശ്ച ദൈവന്തൈഃ
രാവണം പ്രേക്ഷ്യ ഗച്ഛന്തമനപഗച്ഛൻ ഹി പുഷ്പതഃ.

38

“ദൈവന്തൈഃ “ദേവന്മാരുമായി
കൃതവൈരാഃ ശത്രുതകയ്ക്കാണ്ട്
ദൈത്യാഃ ദൈത്യന്മാർ
ശതശഃ ച, അനേകംപേരും,
രാവണം രാവണനെ

തത്ര ആ സമയം
ഗച്ഛന്തം ച യുദ്ധത്തിന്നുപോകുന്ന
പ്രേക്ഷ്യ, അറിഞ്ഞു, [വനായി
പുഷ്പതഃ ഹി കൂടെത്തന്നെ
അനപഗച്ഛൻ. പിൻതുടന്നുചെന്നു.

സ തു ഗതപാ മധ്യപുരം പ്രവിശ്യ ച ഭശാനനഃ
ന ദദർ മധും തത്ര ഭഗിനീം തത്ര റുഷ്ടവാൻ.

39

“സഃ ഭശാനനഃ, ആ ഭശാസ്യൻ,
മധ്യപുരം മധ്യപുരത്തിൽ
ഗതപാ വനഃചന്തം
പ്രവിശ്യ അതിൽ പ്രവേശിച്ചു
തത്ര അവിടെ [സമയം

മധും മധുവിനെ
ന ദദർ; കാണുകയുണ്ടായില്ല;
തു എങ്കിലും
ഭഗിനീം ച സഹോദരിയെ മാത്രം
തത്ര റുഷ്ടവാൻ. അവിടെ കണ്ടു.

സാ ച പ്രഥമാഞ്ജലിർഭൂതപാ ശിരസാ ചരണൗ ഗതാ
തസ്യ രാക്ഷസരാജസ്യ തൃസ്താ കംഭീനസീ തദാ.

40

“സാ കംഭീനസീ, “ആ കംഭീനസീ, തദാ, അപ്പോൾ, തൃസ്താ ച നടുങ്ങി പ്രഥമാഞ്ജലിഃ } കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട് ഭൂതപാ }	തസ്യ ആ രാക്ഷസരാജസ്യ രക്ഷാസനായകന്റെ ചരണൗ, പാദങ്ങളിൽ, ശിരസാ ഗതാ. മുടിതാഴ്ത്തി നമസ്കരിച്ചു.
--	---

താം സമുത്ഥാപയാമാസ ന ഭേതവ്യമിതി ബ്രൂവൻ
രാവണോ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠഃ കിം ചാപി കരവാണി തേ.

41

“രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠഃ “രാക്ഷഃസാത്തമനായ രാവണഃ ച രാവണനും 'ഭേതവ്യം ന; 'ഭയപ്പെടേണ്ട; തേ നിന്നക്കു കിം കരവാണി? ഞാൻ എന്താണ് ചെയ്ത യ്യേണ്ടതായുള്ളത്?'	ഇതി എന്ന് ബ്രൂവൻ അപി ചോദിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ താം അവളെ സമുത്ഥാപ- } എഴുന്നേല്പിച്ചു. യാമാസ.
---	---

സാബ്രവീദ്യദി മേ രാജൻ പ്രസന്നസ്തപം മഹാഭജ
ഭർത്താരം ന മമേഹാദ്യ ഹന്തുമഹംസി മാനദ.

42

“സാ ഇഹ അബ്രവീത്; 'മാനദ! മഹാഭജ! രാജൻ! അദ്യ	“അവരും ഇപ്രകാരം അപേക്ഷിച്ചു; 'പെരുമനസ്സാർന്ന പരാക്രമശാലിയായ രാജാവേ! [ഭജോവേ! ഇപ്പോൾ	തപം നിന്തീരുവടി മേ എന്റെ പേരിൽ പ്രസന്നഃ യദി, കരുണയുള്ളവനാണെ മമ എന്റെ [നവരീകിൽ ഭർത്താരം ഭർത്താവിനെ ന ഹന്തു വധിക്കാതിരിപ്പാൻ അഹംസി. തിരുമനസ്സുണ്ടാകണം
---	--	---

ന ഹിദൃശം ഭയം കിഞ്ചിത് കലശ്രീണാമിഹോച്യതേ
ഭയാനാമപി സദ്യേഷാം വൈധവ്യം വ്യസനം മഹത്.

43

“‘ഹി കലശ്രീണാം സദ്യേഷാം വൈധവ്യം അപി ഭയാനാം	“‘എന്തെന്നാൽ കലശ്രീകൾ എല്ലാവരും വൈധവ്യമെന്നതുതന്നെയാണ് കഷ്ടങ്ങളിൽവെച്ച്	മഹത് വ്യസനം; ഇഹ കിംചിത് ഭയം ഇദൃശം ന ഉച്യതേ.	വലുതായ കഷ്ടം; ഈ ലോകത്തിൽ ഒരു കഷ്ടവും ഇതിന്നു തുല്യമായി പറയപ്പെടുന്നില്ല.
---	---	---	---

സത്യവാഗ്ഭവ രാജേന്ദ്ര മാമവേക്ഷസ്വ യാചതീം
തപയാട്യുക്തം മഹാരാജ ന ഭേതവ്യമിതി സ്വയം.

44

“മഹാരാജ!	“മഹാരാജാഃവ!	യാചതീം	യാചിക്കുന്നവളായ
തപയാ അവി	നിന്തിരുവടിയാൽ	മാം	ഇവളെ
	തന്നെ	അവേക്ഷസ്വ;	കടാക്ഷിച്ചുരുളിയാലും;
സ്വയം	പുണ്യമനുസ്സാദുകുടി	രാജേന്ദ്ര!	രാജേന്ദ്ര!
‘ന ഭേതവ്യം’	‘ഭയപ്പെടേണ്ട’	സത്യവാക്	സത്യവാക്കായി
ഇതി,	എന്നു്,	ഭവ.’	ഭവിച്ചാലും.’
ഉക്തം;	വാദത്തം ചെയ്യപ്പെട്ടു;		

രാവണസ്തപബ്രവീദ്ധൃഷ്ടഃ സ്വസാരം തത്ര സംസ്ഥിതാം
കപ ചാസൌ തവ ഭർത്താ വൈ മമ ശീഘ്രം നിവേദ്യതാം.

45

“രാവണഃ	“രാവണൻ	അബ്രവീത്;	ഉരചെയ്തു;
തത്ര	അപ്പാരം	‘തവ ഭർത്താ	‘നിന്റെ ഭർത്താവായ
സംസ്ഥിതാം,	സുഖമായി വർത്തിച്ചിരുന്ന	അസൌ വൈ,	ഇവനും,
		കപ ച’	എവിടെയുണ്ടെന്നു്.’
സ്വസാരം	അനുജത്തിയെ നോക്കി	മമ	എന്നോടു
ഋഷ്ടഃ	സതുഷ്ടിപൂണ്ടവനായി	ശീഘ്രം	വേഗം
തു	ഇപ്രകാരം	നിവേദ്യതാം.	അറിയിക്കപ്പെടട്ടെ.

സഹ തേന ഗമിഷ്യാമി സുരലോകം ജയാവഥേ
തവ കാരുണ്യസൌഹൃദാനി വൃത്തോടന്വി മധോദ്യയാത്.

46

“‘തവ	“നിന്നോടുള്ള	തേന സഹ	അവനോടുകൂടി
കാരുണ്യ-	} കരുണയാലും സ്നേഹത്താലും	സുരലോകം	ദേവലോകത്തിലേക്കു്
സൌഹൃദാത്”		ഗമിഷ്യാമി;	ഞാൻ പോകയാണ്;
മധോഃ	മധുവിന്റെ	ജയാവഥേ.’	ഞങ്ങൾ ജയിച്ചുപോകുന്നുണ്ടു്.’
വധാത്	വധത്തിൽനിന്നു്		
നിവൃത്തഃ	} ഞാൻ പിൻവാങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു;		
അന്വി;			

ഇത്യുക്താ സാ സമുത്ഥാപ്യ പ്രസുപ്തം തം നിശാചരം
അബ്രവീത് സംപ്രഹൃഷ്ടേവ രാക്ഷസി തു പതിം വചഃ.

47

“ഇതി	“ഇപ്രകാരം	പ്രസുപ്തം	ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്ന
ഉക്താ	പറയപ്പെട്ടവളായ	തം	ആ
സാ	ആ	പതിം	ഭർത്താവായ
രാക്ഷസി,	രാക്ഷസി,	നിശാചരം	രാക്ഷസനെ
തു	ആ സമയം	സമുത്ഥാപ്യ,	ഉണർത്തി,
ഇവ	എന്നു്	വചഃ	വിവരം
സംപ്രഹൃഷ്ടാ	ഉത്സാഹമാർന്നവളായി	അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

ഏഷ പ്രാപ്തോ ദശഗ്രീവോ മമ ഭ്രാതാ മഹാബലഃ
സുരലോകജയാകാംക്ഷീ സാമാജ്യേ തപാം വൃണോതി ച

48

“മമ ഭ്രാതാ മഹാബലഃ ദശഗ്രീവഃ, സുരലോക- ജയാകാംക്ഷീ	“എന്റെ ജ്യേഷ്ഠനും അതിബലവാനുമായ ദശകണ്ഠൻ, ദേവലോകത്തെ ജയി പ്പാൻ കൊതിച്ച്	ഏഷഃ പ്രാപ്തഃ; ഇതാ ഏഴുനെങ്കിയി രിക്കുന്നു: തപാം ച . അവിടുത്തേയും സാമാജ്യേ വേണ്ടുന്ന സഹായം ചെയ്യാനായി വൃണോതി. അപേക്ഷിക്കുന്നു.
---	--	---

തദസ്യ തപം സഹായാത്ഥം സഞ്ചന്ധുർഗച്ഛ രാക്ഷസ
സ്തിശ്ലസ്യ ഭജമാനസ്യ യുക്തമത്ഥായ കല്പിതം.

49

“രാക്ഷസ! സ്തിഗ്ദ്ധസ്യ ഭജമാനസ്യ അസ്യ അത്ഥായ് കല്പിതം	“രാക്ഷസ! മൈത്രീകു തക്ക പാത്രമായ ഇദ്ദേഹത്തിന് കാച്ചു സാധ്യത്തിനായി സഹായിക്കുവാൻ	യുക്തം; ഇത് തക്ക സമയമാ തത് അതിനാൽ [ണ്; തപം അവിടുന്ന് സഞ്ചന്ധുഃ ബന്ധുക്കളോടും കൂടി സഹായാത്ഥം സഹായത്തിനായി ഗച്ഛ. എഴുനെങ്കിയാലും.
--	---	---

തസ്യാസ്തദപചനം ശ്രുതവാ തഥേത്യാഹ മധുവൃഷഃ.

50

“മധുഃ തസ്യാഃ തത് വചനം	“മധു അവളുടെ ആ അപേക്ഷയെ	ശ്രുതവാ, കേട്ടു, 'തഥാ' ഇതി 'അങ്ങിനെതന്നെ' എന്ന് വചഃ അഥ. മറുപടി പറഞ്ഞു.
--------------------------------	---------------------------------	---

ദദർ രാക്ഷസശ്രോഷ്ടം യഥാത്യാജമുപേത്യ സഃ
പൂജയാമാസ ധർമ്മേണ രാവണം രാക്ഷസാധിപം.

51

“സഃ രാക്ഷസശ്രോഷ്ടം രാക്ഷസാധിപം രാവണം	“അവൻ രാക്ഷസോത്തമനും രക്ഷാാനാഥനുമായ രാവണനെ	യഥാത്യാജം വിധിപോലെ ഉപേത്യ ദദർ; വന്നുണ്ടു; ധർമ്മേണ മുറപ്രകാരം പൂജയാമാസ. ഉപചരിച്ചു.
---	--	--

പ്രാപ്യ പൂജാം ദശഗ്രീവോ മധുവേശ്വനി വീർവ്വാൻ
തത്ര ചൈകാം നിശാമുഷ്യ ഗമന്തായോപചക്രമേ.

52

“വീർവ്വാൻ ദശഗ്രീവഃ ച, മധുവേശ്വനി പൂജാം പ്രാപ്ത	“വീർവാലിയായ ദശകണ്ഠനും, മധുവിന്റെ ഭവന ത്തിൽ ഉപചാരത്തെ സംഗ്രഹിക്കാൻ	തത്ര അവിടെ ഏകാം ഒരു നിശാം രാത്രി ഉഷ്യ, കഴിച്ചുകൂട്ടിയശേഷം, ഗമനായ യാത്രതുടരുന്നതിന്നാ
--	--	--

തതഃ കൈലാസമാസാദ്യ ശൈലം വൈശ്രവണാലയം
രാക്ഷസേന്ദ്രോ മഹേന്ദ്രാഭഃ സേനാമുപന്യവേശയത്.

53

“മഹേന്ദ്രാഭഃ	“ഇന്ദ്രതുല്യനായ	ആസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു,
രാക്ഷസേന്ദ്രം,	രാക്ഷസശാപരൻ,	തതഃ	അതിൽ
വൈശ്ര- വണാലയം	} ക്ഷേമരന്റെ വസതി	സേനാം	സൈന്യത്തെ
കൈലാസം	} യായ	ഉപന്യ-	} പടയിരുത്തി.
ശൈലം	} കൈലാസ പർവ്വതത്തെ	വേശയത്.	

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചവിംശഃ സ്കന്ദഃ = ഇരുപത്തഞ്ചാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21730 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1006.

ഷഡ്വിംശഃ സ്കന്ദഃ = ഇരുപത്താറാംസ്കന്ദം.

[നളകുബരശാപഃ = നളകുബരൻ ശപിക്കുന്നത്.]

സ തു തത്ര ദശഗ്രീവഃ സഹ സൈന്യേന വീർവ്വാൻ
അസ്തം പ്രാപ്തേ ദിനകരേ നിവാസം സമരോചയത്.

1

“വീർവ്വാൻ	“വീർവ്വാലിയായ	സൈന്യേന	} സൈന്യത്തോടും കൂടി
സഃ	ആ	സഹ	
ദശഗ്രീവഃ,	രാവണൻ,	തത്ര തു	അവിടെത്തന്നെ
ദിനകരേ	ആദിത്യൻ	നിവാസം	രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടുവാൻ
അസ്തം പ്രാപ്തേ	അസ്തമിച്ചാരെ,	സമരോചയത്.	നിശ്ചയിച്ചു.

ഉദിതേ വിമലേ ചന്ദ്രേ തുല്യപർവ്വതവർച്ചസി

പ്രസൂപ്തം സുമഹത് ഓസേന്ദ്രം നാനാപ്രഹരണായുധം.

2

“തുല്യപർവ്വത- വർച്ചസി	“ആ മലപോലെ ത	നാനാപ്രഹ-	} പലവിധ ആയുധങ്ങൾ
	ന്നെ ശോഭയാൻ	രണായുധം	
വിമലേ	നിമ്നലനായ	സുമഹത്	} വൻപട
ചന്ദ്ര	ചന്ദ്രൻ	സൈന്യം	
ഉദിതേ,	ഉദിച്ചുപ്പാരെ,	പ്രസൂപ്തം	ഗന്ധനിദ്രയിലാണ്ടു.

രാവണസ്തു മഹാവീര്യോ നിഷണ്ണഃ ശൈലമുഖ്നി

സ ദദർ ഗുണാംസ്തത്ര ചന്ദ്രപാദസുശോഭിതാൻ.

3

“മഹാവീര്യഃ	“മഹാവീർവ്വാനായഃ	നിഷണ്ണഃ,	സുഖാസീനനായി,
സഃ	ആ	ചന്ദ്രപാദ-	} ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾക്കേ
രാവണഃ തു,	രാവണൻമാരും,	സുശോഭിതാൻ	
ശൈലമുഖ്നി	പർവ്വതശിഖരത്തിൽ	ഗുണാൻ	വികാരങ്ങളെ
തത്ര	അപ്പോൾ	ദദർ.	അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടി
			രുന്ന

കണ്ഠികാരവനെട്ടീപൈഃ കദംബഗന്ധനൈസ്സഥാ
 പദ്മിനീഭിശ്ച ഫുല്ലാഭിർമന്ദാകിന്ദ്യാ ജലൈരപി 4
 ചമ്പകാശോകപുന്നാഗമന്ദാരതരുഭിസ്സഥാ
 മൃതപാടല്പോഡ്രൈശ്ച പ്രിയംഗപജ്ജനകേതകൈഃ 5
 തഗരൈന്നാരികേളൈശ്ച പ്രിയാളപനസൈസ്സഥാ
 ആരഗപയൈസ്സഥാലൈശ്ച പ്രിയാളബകളൈരപി 6
 ഏതൈരന്യൈശ്ച തരുഭിരുദ്ഭാസിതവനാന്തരേ
 കിന്നരാ മദനേനാന്താ രക്താ മധുരകണ്ഠിനഃ
 സമം സംപ്രജഗ്മ്യുത്ര മനസ്തഷ്ടിവിവർധനം. 7

ഏതൈഃ	ഈ	പ്രിയാള-	മുരും, പ്ലാവ്, എന്നവ
ഭീപൈഃ	പ്രകാശിക്കുന്നവയായ	പനസൈഃ	യാലും
കണ്ഠികാര-	} ചെറുകൊന്നമരങ്ങൾ	തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ
വനൈഃ		ആരഗപയൈഃ	കൊന്നകളാലും
കദംബ-	} കദംബവൃക്ഷങ്ങൾ നിറ	തഥാലൈഃ ച	പച്ചിലമരങ്ങളാലും
ഗന്ധനൈഃ,		പ്രിയാളബക-	മുരും, എറഞ്ഞി എന്ന
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ,	ളൈഃ അപി	വയാലും
ഫുല്ലാഭിഃ	വികസിച്ച	അന്യൈഃ	മറ്റുള്ള
പദ്മിനീഭിഃ ച	താമരകളാലും	തരുഭിഃ ച	വൃക്ഷങ്ങളാലും
മന്ദാകിന്ദ്യാഃ	മന്ദാകിനിയുടെ	ഉദ്ഭാസിത-	വിളങ്ങുന്ന വനപ്രദേ
ജലൈഃ അപി	ജലങ്ങളാലും	വനാന്തരേ,	ശത്തിൽ,
തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ	കിന്നരാഃ	കിന്നരന്മാർ
ചമ്പകാശോക	} ചമ്പകം, അശോകം,	മദനേന ആന്താഃ	മന്ദമ പീഡിതരായി
പുന്നാഗ-		രക്താഃ	കാമാസക്തരായി
മന്ദാരതരുഭിഃ;	} വൃക്ഷങ്ങളാലും,	മധുരകണ്ഠിനഃ	മധുരമായ സ്വരത്തോടു
മൃതപാടല-			കൂടിയവരായി
ലോഡ്രൈഃ ച	} തേന്മാവ്, പാതിരി,	മനസ്തഷ്ടി-	മനസ്സിന് ആനന്ദം
		വിവർധനം	വർദ്ധിപ്പിക്കുമാറ്
പ്രിയംഗപജ്ജ-	} ഞാഴൽ, മരുത്, കൈ	യത്ര	ആ സ്ഥലത്തിൽ
നകേതകൈഃ		സമം	എല്ലാവരുമൊരുമിച്ചു
തഗരൈഃ	തകരകളാലും	സംപ്രജഗ്മ്യഃ.	ചേന്ന് സുഖമായി
നാരികേളൈഃ ച	തെങ്ങുകളാലും		ഗാനം ചെയ്തിരുന്നു.

വിദ്യാധരാ മദക്ഷീബാ മദരക്താന്തലോചനാഃ
 യോഷിദ്ഭിഃ സഹ സംക്രാന്താശ്ചിക്രിഡുജ്ജഹൃഷ്ടശ്ച വൈ. 8

“വിദ്യാധരാഃ,	“വിദ്യാധരന്മാരും,	യോഷിദ്ഭിഃ	} യുവതികളൊന്നിച്ചു്
മദക്ഷീബാഃ	കാമമോഹിതരായി	സഹ	
മദരക്താന്ത-	} മദത്താൽ ചുവന്ന കട	സംക്രാന്താഃ ച	ഇടകലൻവരായി
ലോചനാഃ		ചിക്രിഡുഃ;	വിഹരിച്ചു;
	വരായി,	ജ്ജഹൃഷ്ടഃ വൈ.	ആനന്ദിച്ചു.

ഘണ്ടാനാമിവ സന്നാദഃ ശുശ്രൂവേ മധുരസ്വരഃ

അപ്ലരോഗണസംഘാനാം ഗായതാം ധനദാലയേ.

9

“ധനദാലയേ	“കുഞ്ചരഭവനത്തിൽ	ഘണ്ടാനാം	മണികളുടെ
ഗായതാം	പാടിക്കൊണ്ടിരുന്ന	സന്നാദഃ	മുഴക്കം
അപ്ലരോഗണ- } അപ്ലരസ്രീസംഘങ്ങൾ		ഇവ,	എന്നുപോലെ
സംഘാനാം	കൂടെ	ശുശ്രൂവേ.	കേൾക്കുകയായി.
മധുരസ്വരഃ	മധുരമായ ശബ്ദം		

പുഷ്പവർഷാണി മുഞ്ചന്തോ നഗാഃ പവനതാഡിതാഃ

ശൈലം തം വാസയന്തിവ മധുമാധവഗന്ധിനഃ.

10

“മധുമാധവ- ഗന്ധിനഃ	} “ചൈതും വൈശാഖ മെന്ന വസന്തമാസ ങ്ങളുടെ നറുമണം വീ വൃക്ഷങ്ങൾ, [ശൂന്ന	പുഷ്പവർഷാണി	പുഷ്പവർഷങ്ങളെ
നഗാഃ, പവന- താഡിതാഃ,		} കാറ്റിനാച്ചലയ്ക്കു പ്പെട്ട വയായി,	മുഞ്ചന്തഃ, തം ശൈലം ഇവ വാസയന്തി.

മധുപുഷ്പരജഃപൂകതം ഗന്ധമാദായ പുഷ്പലം

പ്രവവൌ വർധൻ കാമം രാവണസ്യ സുഖോട്നിലഃ.

11

“അനിലഃ	“മന്ദാനിലൻ	ആദായ,	വഹിച്ചുകൊണ്ട്,
മധുപുഷ്പ- } വസന്തകസുമങ്ങളുടെ		രാവണസ്യ	രാവണനെ
രജഃപൂകതം	രേണുക്കളോടു കല	കാമം	കാമത്തെ
	ന്നിരിക്കുന്നതും	വർധൻ	വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ട്
പുഷ്പലം	ഏറ്റവുമായ	സുഖഃ	സുഖമായി
ഗന്ധം,	സൗരഭ്യത്തെ	പ്രവവൌ.	വീശി.

ഗേയാത് പുഷ്പസമൃദ്ധ്യാ ച ശൈത്യാദായോത്ത്രിരേതൃണാത്

പ്രവൃത്തായാം രജന്യാം ച ചന്ദ്രസ്യോദയനേന ച

12

രാവണഃ സുമഹാവീർ്യഃ കാമസ്യ വശമാഗതഃ

വിനിശ്ചസ്യ വിനിശ്ചസ്യ ശശിനഃ സമവൈക്ഷത.

13

“സുമഹാവീർ്യഃ	“അതിവീർ്യവാനായ	പുഷ്പസമൃദ്ധ്യാ ച	പുഷ്പങ്ങളുടെ സമൃദ്ധി
രാവണഃ,	രാവണൻ,		യാലും
വായോഃ	വായുവിന്റെ	ഗേയാത് ച,	ഗാനമധുരിമയോലും,
ശൈത്യാത്,	ശീതളതയാലും,	കാമസ്യ	കാമനെ
ഗിരേഃ	പർവ്വതത്തിന്റെ	വശം ആഗതഃ,	അധീനനായി,
ഗുണാത്,	ഭംഗിയോലും,	വിനിശ്ചസ്യ }	ദീപ്തമായി നിശ്ചസി
പ്രവൃത്തായാം }	രാത്രിസമയമാകയാ	വിനിശ്ചസ്യ, }	ച്ചുകൊണ്ട്,
രജന്യാം,	ലും,	ശശിനം	ചന്ദ്രനെ
ചന്ദ്രസ്യ }	പനിമതിയുടെ ഉദയ	സമവൈക്ഷത.	നോക്കിനിന്നു,
ഉദയനേന ച }	ത്താലും		

ഏതസ്തിനന്തരേ തത്ര ദിവ്യാഭരണഭൂഷിതാ
 സർവാപ്തരോവരാ രംഭാ ദിവ്യപുഷ്പവിഭൂഷിതാ 14
 ദിവ്യചന്ദനലിപ്താംഗീ മന്ദാരകൃതമുഖ്ജാ
 ദിവ്യോത്സവകൃതാരംഭാ പൂണ്ണചന്ദ്രനിഭാനനാ. 15

“ദിവ്യാഭരണ- ഭൂഷിതാ	}	“ദിവ്യാഭരണങ്ങളുണ്ടി ത്തവളായി	}	ദിവ്യോത്സവ- കൃതാരംഭാ	}	ദേവന്മാരുടെ ഉത്സവ ങ്ങളിൽ മുഖ്യസ്ഥാനം ലഭിച്ചവളും
ദിവ്യപുഷ്പ- വിഭൂഷിതാ		ദിവ്യപുഷ്പങ്ങൾ ചാ ത്തി		സർവാപ്തരോവരാ		അപ്തരശ്മികളിൽവെ ച്ച് ശ്രേഷ്ഠയുമായ
ദിവ്യചന്ദന- ലിപ്താംഗീ	}	ദിവ്യമായ കുറിക്കൂട്ടുകള നിഞ്ഞവളായി	}	രംഭാ,	}	രംഭി,
മന്ദാരകൃത- മുഖ്ജാ		മന്ദാരപുഷ്പം ചൂടിയ കൂ ന്തലോടുകൂടിയവളായി		ഏതസ്തിൻ അന്തരേ		ആ സമയം
പൂണ്ണചന്ദ്ര- നിഭാനനാ	}	മുഴുമതിനേർമുഖിയും	}	തത്ര.	}	അങ്ങു കാണപ്പെട്ടു.

[‘ദിവ്യോത്സവകൃതാരംഭാ,’ (ദിവ്യോത്സവമായ, ദിവ്യരതയേ, കൃത ആരംഭം ഗമീനരൂപോ
 യയാ) ദിവ്യരതിക്കായി പുറപ്പെട്ടുചെല്ലുന്നവളായിരുന്നു. (തിലകം).]

ചക്ഷുർമ്മനോഹരം പീനം മേഖലാദാമഭൂഷിതം
 സമുദപഥന്തീ ജഘനം രതിപ്രാഭൃതമുത്തമം. 16

“മേഖലാദാമ- ഭൂഷിതം	}	“അരഞ്ഞാണിഞ്ഞ തും	}	ചക്ഷു- ർമ്മനോഹരം	}	നയനമോഹനവും
പീനം		സ്ഥൂലിച്ചതും		ഉത്തമം		ഉന്നതവുമായ
രതിപ്രാഭൃതം	{	രതിവർദ്ധനവും (രതി ക്ക് ഒരു കാഴ്ചയെന്ന പോലുള്ളതും)	{	ജഘനം	{	നിതംബത്തെ
				സമുദപഥന്തീ.		അവൾ വഹിച്ചിരുന്നു.

കൃതൈർവിശേഷകൈരാദൈഃ ഷഡന്തുകസുമോദ്ഭവൈഃ
 ബഭാവന്യതമേവ ശ്രീകാന്തിദ്വതിമതിഹ്രിയാം
 നീലം സരോയമേഖലാഭം വസ്ത്രം സമവകണ്ഠിതാ. 17

“ആർദ്രൈഃ ഷഡന്ത- കസുമോദ്- ഭവൈഃ	}	“പുതുതായി അറുക്കപ്പെട്ട ആറു ഇതുകളിലെ പ ഷ്ടങ്ങളിൽനിന്നുണ്ടാ യവയാൽ	}	ബഭൗ;	}	വിളങ്ങി;
കൃതൈഃ വിശേഷകൈഃ		ചെയ്യപ്പെട്ട അലങ്കാരങ്ങളോടുകൂടി		സരോയ- മേഖലാഭം		നീരുണ്ട മേഖലംപോലെ
ശ്രീ കാന്തി ദ്വതി മതി ഹ്രിയാം	{	സൗന്ദര്യം, ശോഭ, മ ഹത്വം, ബുദ്ധി, ല ജ്ജ, എന്നവ ശ്രേഷ്ഠ മായ രൂപം കയ്യാ ണ്ടാലെന്നപോലെ	{	നീലം	{	നീലനിറമാണ്
അന്യതമാഹുവ				വസ്ത്രം		വസ്ത്രത്തെ
				സമവകണ്ഠിതാ.		പുതച്ചിരിക്കുന്നു

യസ്യാ വക്ത്രം ശശിനിഭം ഭൂവേ ചാപനിഭേ ശുഭേ
ഉത്ര കരികരാകാരേ കരേ പല്ലവകോമളേ
സൈന്യമദ്ധ്യേന ഗച്ഛന്തി രാവണേനോപവീക്ഷിതാ.

18

“യസ്യാഃ വക്ത്രം ശശിനിഭം; ശുഭേ ഭൂവേ	“യാതൊരു അവളുടെ മുഖം വാർതികളൊത്തിരു അഴകാൻ [ന്നു; പുരികക്കൊടികൾ രണ്ടും	കരികരാകാരേ; ആനത്തു വികൈകൾ ക്കൊത്തവയായിരുന്ന കരേ കൈകൾ പല്ലവ- } ഇളം തളിർപ്പാലെ കോമളേ; } മുളുളങ്ങളായിരുന്നു. സൈന്യമദ്ധ്യേന സൈന്യത്തിനിടയിൽ ഗച്ഛന്തി, പോയ്ക്കാണ്ടിരുന്ന രാവണേന രാവണനാൽ [അവൾ, ഉപവീക്ഷിതാ. ഉറു നോക്കപ്പെട്ടു.
--	---	---

താം സമുത്ഥായ ഗച്ഛന്തി കാമബാണവശം ഗതഃ
കരേ ഗൃഹീതവാ ലജ്ജന്തി സ്തയമാനോഭ്യഭാഷത.

19

“കാമബാണ- } വശംഗതഃ } സ്തയമാനഃ, ലജ്ജന്തിം ഗച്ഛന്തിം	“മന്മഥബാണത്തിന്നു വശപ്പെട്ടവനായി പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ടു, ലജ്ജപ്പെട്ടു പോയ്ക്കാണ്ടിരുന്ന	താം, അവളെ, സമുത്ഥായ പെട്ടെന്നു ചെന്നു കരേ ഗൃഹീതവാ കയ്യ പിടിച്ചു, അഭ്യഭാഷത. ഇപ്രകാരം തന്റെ അ ഭീഷ്ടത്തെ ഭാതി.
---	---	---

കപ ഗച്ഛസി വരാഭാരോ കാം സിലിം ഭജസേ സ്വയം
കസ്യാഭ്യഭയകാലോഽയം യസ്താം സമുപഭോക്ഷ്യതേ.

20

“വരാഭാരോ! “സുന്ദരി! കപ എവിടേക്കാണ് ഗച്ഛസി? ചെല്ലുന്നത്? സ്വയം സ്വേച്ഛയായി കാം എന്തു സിലിം ഭജസേ? കാതും സാധിപ്പാനാണ് നിന്റെ ഇഷ്ടം?	അയം കസ്യ ഇത് ആരുടെ അഭ്യഭയകാലഃ? നല്ലകാലമാണ്? യഃ ഏതൊരുവനാണ് താം ഭവതിയെ സമുപ- } അനുഭവിപ്പാൻ പോക ഭോക്ഷ്യതഃ? } നത്?
--	---

തപദാനനരസസ്യാഭ്യ പദ്മോത്പലസുഗന്ധിനഃ
സുധാമൃതരസസ്ത്വേവ കോഭ്യ തൃപ്തിം ഗമിഷ്യതി.

21

“അദ്യ, പദ്മോത്പല } സുഗന്ധിനഃ } സുധാമൃതസ്വ } ഇവ	“ഇപ്പോൾ, ചെന്നാമര, നീലത്താമ ര എന്നിവയുടെ നറുമ ണമോലുന്നതും ദേവാമൃതത്തിന്റെ രു ചിക്ക് തൃപ്തമായിരിക്കുന്നതു മായ	തപദാനന- } ഭവതിയുടെ അധരാമൃത രസസ്വ } ത്തിന്റെ തൃപ്തിം സുഖത്തെ അദ്യ ഇപ്പോൾ കഃ ഏതൊരുവനാണ് ഗമിഷ്യതി? അനുഭവിപ്പാൻ പോക നത്?
--	---	--

സ്വപ്നകുന്ദിനിയെ പീനയ ശുഭയെ ഭീരു നിരന്തരയെ
കന്യോദരസ്ഥലസംസ്കാരം ദാസ്യതസ്തേ കുചാവിമയേ.

22

“ഭീരു	“അല്ല ഭീരു!	തേജമയേ പി-	} നിന്റെ ഈ വട്ടണി നൈ കുചയ } കൊങ്കകൾ രണ്ടും കന്യ } ആക്കാണം
സ്വപ്നകു- ന്ദിയെ	} സ്വപ്നകുചശരങ്ങൾക്കു തുല്യങ്ങളായി	ഉദാസ്ഥല-	
നിരന്തരയെ		ഇടതിങ്ങി	സംസ്കാരം
ശുഭയെ	ഭംഗിവാച്ച	ദാസ്യതഃ?	നല്ലവാൻപോകുന്നത്?

സുവണ്ണചക്രപ്രതിമം സ്വപ്നദാമചിതം പൃഥു
അധ്യാരോഹതി കസ്തേഭ്യ ജാലനം സ്വഗ്ഗുരൂപിണം.

23

“തേ	“നിന്റെ	സ്വഗ്ഗുരൂപിണം	സ്വഗ്ഗുരൂപാലയുള്ളതു
സുവണ്ണചക്ര-	} സ്വപ്നചക്രംപോലെ യീരിക്കുന്നതും	ജാലനം	നിതാബബിംബത്തെ
പ്രതിമം		കഃ	ആരാണ്
സ്വപ്ന-	} പൊന്നരത്താണ് ചാ ത്തിയതും	അഭ്യ	ഇപ്പോൾ
ദാമചിതം		അധ്യാരോഹതി?	ആരോഹണംചെയ്യാൻ പോകുന്നത്?
പൃഥു	വിശാലവും		

മദപിശിഷ്ടഃ പുമാൻ കോഭ്യ ശക്രോ വിഷ്ണുരഥാശപിനയേ
മാമതീത്യ ഹി യം ച തപം യാസി ഭീരു ന ശോഭനം.

24

“ഭീരു!	“ഭീരു!	മദപിശിഷ്ടഃ	എന്നക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠനായ
അഭ്യ,	ഇപ്പോൾ,	പുമാൻ	പുരുഷൻ [യ
മാം	എന്നെ	കഃ?	ഏതൊരുവനാണ്?
അതീത്യ,	വിട്ട്,	ശക്രഃ?	ഇന്ദ്രനോ?
യം	ആരുടെ സമീപത്തിലു	വിഷ്ണുഃ?	വിഷ്ണുവാ?
	ക്കാണു്	അശപിനയേ ച?	അശപിനീഭേവതകളോ?
തപം	നീ	അഥ ഹി?	ആരണിവൻ?
യാസി?	പോകുന്നത്?	ശോഭനം ന.	ഇത് ന്യായമല്ല.

വിശ്രമ തപം പൃഥുശ്രോണി ശിലാതലമിദം ശുഭം.

25

“പൃഥുശ്രോണി!	“തടിച്ച ജാലനമാൻ	ശുഭം	ഭംഗിയാൻ
തപം	ഭവതി [വളേ!	ശിലാതലം	പാറപ്പുറത്ത്
ഇദം	ഈ	വിശ്രമ.	ഇതന്നുവിശ്രമിച്ചാലും

തൈലോക്യേ യഃ പ്രഭുശ്ചൈവ മദന്യോ നൈവ വിദ്യതേ.

26

“തൈലോ-	} “മൂന്നു ചോക്കങ്ങളി	മദന്യഃ പ്രഭുഃ	എന്നിലും ശ്രേഷ്ഠനായ
ക്യേ ഏവ		യഃ ച	ആരും [ഒരു പ്രഭു
	ലും	ന വിദ്യതേ ഏവ.	ഇല്ലതന്നെ.

തദേവം പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രഹോധ യാചതേ തപം ഭശാനനഃ

ഭൂതൂർഭൂതം വിധാതാ ച ത്രൈലോക്യസ്യ ഭജസ്വ മാം.

27

“‘ത്രൈലോ- ക്യസ്യ ഭൂതം; വിധാതാ ച ഭശാനനഃ, തപം	“‘ത്രൈലോക്യാധിപ നം സ്വാമിയായി, ചോദിച്ചതെല്ലാം നൽകുന്നതിന്നു കഴിവുള്ള ഭശാസ്വൻ, [വന്ദനാചാര്യൻ] ഭവതിയെ	പ്രഹാപഃ പ്രാഞ്ചലിഃ ഏവം യാചതേ; തത് മാം ഭജസ്വ.	കാമിക്കുന്നവനായി കൈകൃഷ്ടിക്കൊണ്ട് ഇപ്രകാരം യാചിക്കുന്നു; അതിനാൽ എന്നെ അംഗീകരിച്ചാലും.’
---	--	--	--

ഏവമുക്താബ്രവീദ്രാഭാ വേപമാനാ കൃതാഞ്ചലിഃ

പ്രസീദ നാഹ്സേ വക്തുമീദൃശം തപം ഹി മേ ഗുരഃ

28

അന്യേഭ്യോ ഹി തപയാ രക്ഷ്യാ പ്രാപ്തയാം ധർമ്മം യദി

തലാമ്തഃ സ്തസ്മാ തേഹം തതപമേവ ബ്രവീമി തേ.

29

“ഏവം ഉക്താ രംഭാ, വേപമാനാ കൃതാഞ്ചലിഃ, അബ്രവീത്; ‘തേ തപം ഏവ ബ്രവീമി; ധർമ്മം തേ സ്തസ്മാ; ഹി തപം	“മേൽപ്രകാരം ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവളായ രംഭ, ഉടൽ നടുങ്ങി കൈകൃഷ്ടിക്കൊണ്ട്, ഇപ്രകാരം അപേക്ഷിച്ചു; ‘നിന്തിരവടിയോടു വാസ്തവത്തെ ഉള്ളപ്പോൾ ഞാൻ ഉണർത്തിക്കാം; വേട്ടമുറപ്രകാരം നിന്തിരവടിയുടെ മരുമകളാകുന്നു ഞാൻ; ആകയാൽ നിന്തിരവടി	മേ ഗുരഃ; തത് അഹം അന്യേഭ്യഃ ധർമ്മം പ്രാപ്തയാം യദി, തപയാ രക്ഷ്യാ; ഹി, ഇദൃശം വക്തും ന അഹ്സേ; പ്രസീദ.	എനിക്ക് പിതൃതുല്യനാണ്; അതിനാൽ ഞാൻ മറുക്കുവരിൽനിന്ന് അപമാനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു എങ്കിൽ നിന്തിരവടിയാൽ കാത്തുരക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവളാണ്; ആയതുകൊണ്ട്, ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യുന്നത് ഉചിതമല്ല; പ്രസാദിച്ചുരുളിച്ചാലും.
---	--	---	---

അഥാബ്രവീദ്രാഗ്രീവശ്ചരണായോമുഖീം സ്ഥിതാം

രോമഹർഷമനുപ്രാപ്താം ദൃഷ്ട്വാമാത്രേണ താം തദാ.

30

ദശഗ്രീവഃ, ദൃഷ്ട്വാമാത്രേണ	ദശകണ്ഠൻ, കണ്ടുക്കണത്തിൽതന്നെ	സ്ഥിതാം താം, തദാ അഥ അബ്രവീത്.	സ്ഥിതിചെയ്തിരുന്ന അവളോടായി, അപ്പോൾ ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.
------------------------------	---------------------------------	---	---

സുതസ്യാ യദി മേ ഭാര്യാ തതസ്തപം ഹി സ്നേഷാ ഭവേഃ
ബാധമിത്യേവ സാ രംഭാ പ്രാഹ രാവണമുത്തരം.

31

“‘തപം	“‘നീ	സ്നേഷാ?	മരമകളാവുക?’
മേ	എന്റെ	സാ രംഭാ	ആ രംഭ
സുതസ്യാ	പുത്രന്റെ	രാവണം,	രാവണനോടായി,
ഭാര്യാ ഭവേഃ യദി ഭാര്യായാൽ		‘ബാധം’ ഇതി}	‘അതു അങ്ങിനെ
തതഃ ഹി	അതുമുതൽക്കുമാത്രമാ	ഏവ	ന്നെ’ എന്ന്
	ണല്ലോ	ഉത്തരം പ്രാഹ.	മറുപടി പറഞ്ഞു.

ധർമ്മതസ്തേ സുതസ്യാഹം ഭാര്യാ രാക്ഷസപുംഗവ
പുത്രഃ പ്രിയതരഃ പ്രാണൈർഭ്രാതൃവൈശ്വരൂപണസ്യ തേ
വിഖ്യാതസ്രിഷ്ട ലോകേഷു നളകൃബര ഇത്യയം.

32

“‘രാക്ഷസ-	“‘രാക്ഷസോത്തമ!	നളകൃബരഃ	നളകൃബരൻ
പുംഗവ!		ഇതി,	എന്നവൻ,
തേ	ഭവാന്റെ	പ്രാണൈഃ	(എനിക്ക്) പ്രാണനേ
ഭാര്യാ	ജ്യേഷ്ഠനായ		ക്കാറം
വൈശ്വരൂപണസ്യ	വൈശ്വരൂപണന്റെ	പ്രിയതരഃ;	ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടവ
പുത്രഃ	പുത്രനും		നാണ്;
സ്രിഷ്ട	മൂന്നു	ധർമ്മതഃ,	ആ മുറപ്രകാരം,
ലോകേഷു	ലോകങ്ങളിലും	അഹം	ഞാൻ
വിഖ്യാതഃ,	പ്രസിദ്ധിപ്രാപിച്ചവ	തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ
	നമായ	സുതസ്യാ	പുത്രന്റെ
അയം	ഈ	ഭാര്യാ.	പതിതനെന്നാണ്.

ധർമ്മതോ യോ ഭവേദപിപ്രഃ ക്ഷത്രിയോ വീർയ്വതോ ഭവേത്
ക്രോധാദ്യശ്ച ഭവേദഗ്നിഃ ക്ഷാന്ത്യാ ച വസുധാസമഃ.

33

“‘യഃ,	“‘യാതൊരു അഭേദം,	വസുധാസമഃ;	ഭൂമിദേവികളുല്പന്ന;
ധർമ്മതഃ	ധർമ്മത്തിൽ	ച	എന്നാലും
വിപ്രഃ	ബ്രാഹ്മണനായി	യഃ	അഭേദം
ഭവേത്;	ശോഭിക്കുന്നു;	ക്രോധാത്	കുളിച്ചുവെന്നവരി
വീർയ്വതഃ	വീർയ്വത്താൽ		കിൽ
ക്ഷത്രിയഃ	ക്ഷത്രിയനായി	അഗ്നിഃ ച	അഗ്നിഭഗവാനെന്ന
ഭവേത്;	വിളങ്ങുന്നു;		പോലെ
ക്ഷാന്ത്യാ	ക്ഷമകൊണ്ടു	ഭവേത്.	ആയിത്തീരുന്നതാണ്.

ഏവമുക്തോ ദശഗ്രീവഃ പ്രത്യവാച വിനീതവത്
സ്നേഷാടസ്തി യദവോചസ്തപമേകപത്നീഷപയം ക്രമഃ.

38

“ഏവം ഉക്തഃ ദശഗ്രീവഃ, വിനീതവത്	“ഇപ്രകാരം അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ രാവണൻ, [നായ സന്മാർഗ്ഗിയെന്ന പോലെ	സ്നേഷാടസ്തി	എനിക്ക് മരുമകളാ ണ് എന്ന
പ്രത്യവാച; 'തപം	ഇപ്രകാരം മറുപടി 'നീ [പറഞ്ഞു;	അഭവാചഃ; യത് അയം ഏകപത്നീഷു ക്രമഃ.	പറയുന്നു; യാതൊരു ഈ സംഗതി ഏകപത്നീധർമ്മമനുഷ്ഠി ക്കുന്നവർക്കു ന്യായമായതാണ്.

ദേവലോകസ്ഥിതിരിയം സുരാണാം ശാശ്വതീ മതാ
പതിരപ്സരസാം നാസ്തി ന ചൈകസ്രീപരിഗ്രഹഃ.

39

“‘അപ്സരസാം പതിഃ ന അസ്തി; ഏകസ്രീ- പരിഗ്രഹഃ ച ന അസ്തി;	“‘അപ്സരസ്സുകരം ഭന്താവെന്നു ഒരുവൻ ഇല്ല; ഒരു സ്ത്രീയെ ധർമ്മമായി പരിഗ്രഹിക്കുകയെ ഇല്ല; [നതും	ഇയം സുരാണാം മതാ ശാശ്വതീ ദേവലോക- സ്ഥിതിഃ.	ഈ ധർമ്മം ദേവന്മാർക്ക് അഭിമതവും ശാശ്വതവുമായ ദേവലോകമുൾക്കൊള്ളാ ണ്.
---	--	---	---

ഏവമുക്തവാ സ താം രക്ഷോ നിവേശ്യ ച ശിലാതലേ
കാമഭോഗാഭിസംസർക്കോ മൈഥുനായോപചക്രമേ.

40

“സഃ രക്ഷഃ ഏവം ഉക്തവാ, താം	“ആ രാക്ഷസൻ ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്ത്, അവളെ	ശിലാതലേ നിവേശ്യ ച, കാമഭോഗാ- ഭിസംസർക്കഃ മൈഥുനായ ഉപചക്രമേ.	ശിലാതലത്തിൽ കിടത്തി, കാമഭോഗരത്നമായി ക്രിഡിക്കുവാൻ ആരംഭിച്ചു.
---------------------------------------	--	---	--

സാ വിമുക്താ തതോ രണ്ടാ ഭൃഷ്ടമാല്യവിഭൃഷണാ
ഗജേന്ദ്രാക്രിഡമഥിതാ നദീവാക്യലതാം ഗതാ.

41

“സാ രണ്ടാ, തഃ വിമുക്താ, ഗജേന്ദ്രാ- ക്രിഡമഥിതാ	“ആ രണ്ടു, അതിൽനിന്നും മോചിക്കപ്പെട്ടവളായി, കൊമ്പനാന പുളച്ചു കലക്കിമറിച്ചു	നദീ ഇവ, ഭൃഷ്ടമാല്യ- വിഭൃഷണാ	ആരൂപോലിരിക്കുന്നവ ളായി, ചിതറിക്കിടക്കുന്ന മാല കളുമാരേണങ്ങളുമാ ന്നവളായി ആകലതാം ഗതാ. ആകലതവുണ്ടു.
--	--	-----------------------------------	---

ലുളിതാകുലകേശാന്താ വിധൂതകരപല്ലവാ
പവനേനാവധൂതേവ ലതാകുസുമശാലിനീ.

42

“പവനേന അവധൂതാ കുസുമശാലിനീ ലതാ ഇവ,	“കാററിനാൽ ഉലയ്ക്കപ്പെട്ട പുഷ്പങ്ങൾ നിറഞ്ഞ വളിയെന്നപോലെ	വിധൂത- കരപല്ലവാ ലുളിതാകുല- കേശാന്താ.	} തുടിക്കുന്ന കൈവിരലു കുളാടുകൂടിയവളായി അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞ കേശ പാശത്താടുകൂടിയവ ളായി ഭവിച്ചു.
--	---	---	--

സാ വേപമാനാ ലജ്ജന്തീ ഭീതാ കരകൃതാഞ്ജലിഃ
നളകൃബരമാസാദ്യ പാദയോന്നിപപാത ഫ.

43

“സാ ഭീതാ വേപമാനാ, ലജ്ജന്തീ,	“അവരും അപത്തിലകപ്പെട്ട് കിടക്കിടെവിറച്ച്, ലജ്ജിക്കുന്നവളായി,	നളകൃബരം അസാദ്യ, കരകൃതാഞ്ജലിഃ പാദയോഃ നിപപാത ഫ.	നളകൃബരന്റെ അടു വന്നുചേന്ന്, [ക്കൽ കൈകൾകൂപ്പിക്കൊണ്ടു കാലിണയിൽ വീണുവണങ്ങി.
--------------------------------------	---	---	---

തദവസ്ഥാം ച താം ദൃഷ്ട്വാ മഹാത്മാ നളകൃബരഃ
അബ്രവീത് കിമിദം ഭദ്രേ പാദയോഃ പതിതാടസി മേ.

44

“മഹാത്മാ നളകൃബരഃ, താം ച തദവസ്ഥാം ദൃഷ്ട്വാ, ഇദം	“മഹാത്മാവായ നളകൃബരൻ, അവളേയും അപ്രകാരമുള്ള അവസ്ഥ യിലിരിക്കുന്നവളായി കണ്ട്, ഇങ്ങിനെ	അബ്രവീത്; ‘ഭദ്രേ! കിം മേ പാദയോഃ പതിതാ അസി?’	ചോദിച്ചു; ‘നല്ലാർത്ഥനി! എന്തു കാരണത്താലാ എന്റെ [ണ് കാലുകളിൽ ഭവതി വീണു കിടക്ക ന്നത്?’
---	---	---	--

സാ വൈ നിശപസമാനാ തു വേപമാനാ കൃതാഞ്ജലിഃ
തസ്മൈ സർവ്വം യഥാതത്വമാഖ്യാതുമുപചക്രമേ.

45

“വേപമാനാ സാ, നിശപസമാനാ കൃതാഞ്ജലിഃ, തസ്മൈ	“വിറച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന അവരും, നെടുവീപ്പിട്ടുകൊണ്ട് തൊഴുകയ്യുമായി അഭ്യർത്ഥത്തോട്	സർവ്വം തു യഥാതത്വം വൈ അഖ്യാതം ഉപചക്രമേ.	ഇതിനെ സംബന്ധിച്ച എല്ലാറ്റിനേയും ഉള്ളവണ്ണം തന്നെ അറിയിക്കുന്നതിനായി മുതിർന്നു.
--	--	---	---

ഏഷ ദേവ ദശഗ്രീവഃ പ്രാപ്തോ ഗന്തും ത്രിവിഷ്ടപം
തേന സൈന്യസഹായേന നിശേധം പരിണാമിതാ.

46

“ദേവ!	“ദേവ!	ഇതം	ഈ
ഏഷഃ	ഈ	നിശാ	രാത്രി
ദശഗ്രീവഃ	ദശാനനൻ	സൈന്യ-	} സൈന്യസമേതനായ
ത്രിവിഷ്ടപം	ദേവലോകത്തിലേക്ക്	സഹായേന	
ഗതും	ചെല്ലുന്നതിനായി	തേന,	അവനാൽ,
പ്രാപ്തഃ;	ഇവിടെ വന്നിരിക്ക	പരിണാമിതാ.	ഇവിടെ തന്നെയാണ്
	യാണ്;		പാർക്കപ്പെട്ടത്.

ആയാന്തി തേന ദൃഷ്ടാത്സ്മി തപസ്വകാശമരിന്ദമ
ഗൃഹീതപാ തേന പൃഷ്ടാത്സ്മി കസ്യ തപമിതി രക്ഷസാ.

47

“അരിന്ദമ!	“ശത്രുധപംസക!	തേന	ആ
തേന	അവനാൽ	രക്ഷസാ	രാക്ഷസനാൽ
തപസ്വകാശം	നിന്തിരുവടിയുടെ അടു	ഗൃഹീതപാ,	പിടികൂടപ്പെട്ട്,
	ക്കലേക്കു	തപം	നീ
ആയാന്തി,	വന്നുകൊണ്ടിരുന്നവ	കസ്യ	ആക്കുളുവളാണ്
	ളായ ഞാൻ,	ഇതി	എന്ന്
ദൃഷ്ടാ അത്സ്മി;	യദൃച്ഛയായി കാണപ്പെ	പൃഷ്ടാ അത്സ്മി.	ഞാൻ ചോദിക്കപ്പെട്ട
	ട്ടു;		കയും ചെയ്തു.

മയാ തു സർവ്വം യത്സത്യം തസ്സൈ സർവ്വം നിവേദിതം
കാമമോഹാഭിഭൂതാത്മാനാശ്രൗഷീത് തദപചോ മമ.

48

“മയാ,	“എന്നാൽ,	മമ	എന്റെ
തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ	വചഃയത് തത്	യാതൊരു ആ വാക്യം
സർവ്വം	എല്ലാവിവരങ്ങളും	സർവ്വം,	ഒന്നുംതന്നെ,
സത്യം	ഉള്ളതുപോലെതന്നെ	കാമമോഹാഭി-	} കാമത്താൽ മതിമറന്ന
തസ്സൈ	അവനോടായി	ഭൂതാത്മാ	
നിവേദിതം;	അറിയിക്കപ്പെട്ടു;	ന അശ്രൗഷീത്.	വനായ അവൻ
			ചെവിക്കൊറുകയു
			ണ്ടായില്ല.

യാച്യമാനോ മയാ ദേവ സ്തന്യോ തേഹ്മിതി പ്രഭോ
തത് സർവ്വം പൃഷ്ടതഃ കൃതപാ ബലാത് തേനാത്സ്മി ധഷിതാ.

49

“പ്രഭോ!	“പ്രഭോ!	തത്	അത്
ദേവ!	ദേവ!	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനേയും
മയാ,	എന്നാൽ,	പൃഷ്ടതഃ കൃതപാ	അലക്ഷ്യമാക്കി,
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	തേന	അവനാൽ
സ്തന്യോ,	മരമകളാണ്,	അഹം	ഞാൻ
ഇതി	എന്ന്	ബലാത്	ബലാത്കാരമായി
യാച്യമാനഃ,	യാചിക്കപ്പെട്ടവനായി	ധഷിതാ അത്സ്മി.	മാനഭംഗം വരുത്തപ്പെ
	രുന്നിട്ടും,		ട്ടു.

ഏവം തപമപരാധം മേ ക്ഷത്തുമഹസി സുവ്രത
ന ഹി തുല്യബലം സൌമ്യ സ്രീയാശ്വ പുരുഷസ്യ ച.

50

“സുവ്രത!	“സച്ചരിതനായുഃജ്ഞാ	ഏവം മേ	} ഇപ്രകാരം അവിചാരി
സ്രീയാഃ ച	ഒരു അബദ്ധയ്ക്കും [വേ!	അപരാധം	
പുരുഷസ്യ ച.	ഒരു പുരുഷനും		തമായി സംഭവിച്ചു
തുല്യബലം	തുല്യബലം	തപം	എന്റെ കുറ്റത്തെ
ന ഹി;	ഇല്ലല്ലോ;	ക്ഷത്തം	നിന്തിരുവടി
സൌമ്യ!	പ്രിയതമ!	അഹംസി.	} ക്ഷമിച്ചുരുളിയാലും.'

ഏതച്ശ്രുതപാ തു സംക്രൂദ്ധസ്തദാ വൈശ്രവണാത്മജഃ
ധഷ്ണാം താം പരാം ശ്രുതപാ ധ്യാനം സംപ്രവിവേശ ഹ.

51

“വൈശ്രവ-	} “നളകുബരൻ	ശ്രുതപാ,	ഓത്ത്,
ണാത്മജഃ		തു	അക്കാർത്തിൽ
ഏതത് ശ്രുതപാ, ഇതു കേട്ട്,		സംക്രൂദ്ധഃ,	അതികപിതനായി,
താം	ആ	തദാ	ആ സമയം
പരാം	വല്ലാത്ത	ധ്യാനം സംപ്ര-	} ധ്യാനനിഷ്ഠ കയ്ക്കോണ്ടു.
ധഷ്ണാം	മാനഭംഗത്തെ	വിവേശ ഹ.	

തസ്യ തത് കർമ്മ വിജ്ഞായ തദാ വൈശ്രവണാത്മജഃ
മുഹൂർത്താത് ക്രോധതാമ്രാക്ഷസ്തോയം ജഗ്രാഹ പാണിനാ.

52

“വൈശ്ര-	} “ആ വൈശ്രവണ	വിജ്ഞായ,	ഉജ്ജവണ്ണം ധരിച്ചു്,
വണാത്മജഃ,		ക്രോധ-	} കോപത്താൽ തുടുത്ത
തസ്യ	സുതൻ,	താമ്രാക്ഷഃ	
തത് കർമ്മ,	അവന്റെ		കണ്ണുകളോടു കൂടിയ
തദാ	ആ പ്രവൃത്തിയെ,		വനായി
മുഹൂർത്താത്	ആ സമയം	പാണിനാ	കൈകൊണ്ടു്
	ഒരു മുഹൂർത്ത സമയം	തോയം	ജലത്തെ
	കൊണ്ടു്	ജഗ്രാഹ.	എടുത്തു.

ഗൃഹീതപാ സലിലം സർവ്വമുപസ്പൃശ്യ യഥാവിധി
ഉത്സസജ്ജ തദാ ശാപം രാക്ഷസേന്ദ്രായ ദാരുണം.

53

“തദാ	“ആ സമയം	സലിലം	ജലത്തെ
സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനേയും	ഉപസ്പൃശ്യ	പ്രോക്ഷണംചെയ്തു്
ഗൃഹീതപാ,	മനസ്സിലാലോചിച്ചു്	രാക്ഷസേന്ദ്രായ	രാക്ഷസശാപരന്ന്
	നിശ്ചയിച്ചു കൊണ്ടു്,	ദാരുണം	ഭയങ്കരമായ
യഥാവിധി	വിധിപ്രകാരം	ശാപം	} ശാപത്തെ ഇപ്രകാരം
		ഉത്സസജ്ജ.	

നൽകി

അകാമാ തേന യസ്താത് തപം ബലാഭ്ഭദ്രേ പ്രധഷിതാ
തസ്താത് സ യുവതീമന്യാം നാകാമാമുപയാസ്യതി.

54

“ഭദ്രേ!	“ശോഭനേ!	യസ്താത്	} എന്നതിനാൽ
അകാമാ	കാമിക്കാതിരുന്ന	തസ്താത്	
തപം,	ഭവതി,	സഃ	അവൻ
തേന	അപനാൽ	അകാമാം	കാമിക്കാത്ത
ബലാത്	ബലാക്ലാരമായി	യുവതീം അന്യാം	വേറൊരയുവതിയേയും
പ്രധഷിതാ	ചാരിത്രഭംഗം വരുത്ത	ന ഉപയാസ്യതി. തൊടാവുന്നതല്ല.	
	പ്പെട്ടു		

യദാ ഹ്യകാമാം കാമാന്തോ ധഷ്ഠിഷ്യതി യോഷിതം
മൂലം തു സപ്തധാ തസ്യ ശകലീഭവിതാ തദാ.

55

“കാമാന്തഃ,	“കാമാതുരനായ അ	തദാ ഹി,	അക്ഷണ്മതന്നെ,
അകാമാം	ഇഷ്ടമില്ലാത്ത [വൻ,	തസ്യ	അവന്റെ
യോഷിതം	ഒരു നാരിയെ	മൂർധാ,	ശിരസ്സ്,
യദാ	ഏഷ്വരൈകീഭൂഃ	സപ്തധാ	ഏഴ് ശകലങ്ങളായി
ധഷ്ഠിഷ്യതി തു	തീണ്ടുന്നവെന്നു വരി	ശകലീഭവിതാ.	പൊട്ടിത്തെറിച്ചുപോ
	കിൽ		കട്ടെ.

തസ്തിന്നദാഹൃതേ ശാപേ ജപലിതാഗ്നിസമപ്രഭേ
ദേവദന്ദഭയോ നേദഃ പുഷ്പവൃഷ്ടിശ്ച ബാഹുചുതാ
പിതാമഹമുഖാശ്ചൈവ സദ്യേ ദേവാഃ പ്രഹഷിതാഃ.

56

“തസ്തിൻ	“ആ	ഖാത്	ആകാശത്തിൽനിന്ന്
ശാപേ	ശാപം	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ ച	പൂമാരിയും
ജപലിതാഗ്നി-	} കത്തിജപലിക്കുന്ന അ	ച്യുതാ;	പൊഴിഞ്ഞു;
സമപ്രഭേ		പിതാമഹമുഖാഃ	നാനുഖൻ മുതലായ
	വത്തോടുകൂടിയതായി	ദേവാഃ	ദേവന്മാർ
ഉദാഹൃതേ,	നൽകപ്പെട്ടപ്പോൾ,	സദ്യേ ഏവ ച	എല്ലാവരുംതന്നെ
ദേവദന്ദഭയഃ	ദേവദന്ദഭികൾ	പ്രഹഷിതാഃ. അത്യാനന്ദമൂർക്കൊണ്ടു.	
നേദഃ;	മുഴങ്ങി;		

ജ്ഞാതപാ ലോകഗതിം സദ്യം തസ്യ മൃത്യം ച രക്ഷസഃ
ഈഷയഃ പിതരശ്ചൈവ പ്രീതിമാപുരന്തമാം.

57

“ഈഷയഃ ച	“മഹഷിമാരം	രക്ഷസഃ	രാക്ഷസന്റെ
പിതരഃ ച,	പിതൃക്കളും,	മൃത്യം ച,	മരണത്തെക്കുറിച്ചും,
ലോകഗതിം	ലോകത്തിൽ നടപ്പാൻ	ജ്ഞാതപാ,	ജ്ഞാനമില്ലാതെകൊണ്ടി
	പോകുന്ന	അന്തരമാം	അത്യധികം [ത്തേ,
സദ്യം ഏവ	എല്ലാവരിന്നുക്കുറിച്ചും	പ്രീതിം ആപുഃ.	മനഃസന്തുഷ്ടി കണ്ടു
തസ്യ	ആ		ണ്ടു.

ശ്രുതപാ തു സ ദശഗ്രീവസ്തം ശാപം രോമഹർഷണം
നാരിഷ്ട മൈഥുനേ ഭാവം നാകാമാസപദ്യരോചയത്.

58

“സഃ	“ആ	അകാമാസു	ഇഷ്ടമില്ലാത്ത
ദശഗ്രീവഃ,	ദശഗ്രീവൻ,	നാരിഷ്ട	സ്ത്രീകളിലുള്ള
രോമഹർഷണം	രോമാഞ്ചമുണ്ടാക്കുമാറു	മൈഥുനേ	രതിയിൽ
തം	ആ	ഭാവം തു	ആഗ്രഹമെല്ലാം തന്നെ
ശാപം	ശാപത്തെ	ന അഭ്യരോ-	} വിട്ടൊഴിച്ചു.
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	ചയത്.	

തേന നീതാഃ സ്ത്രീയഃ പ്രീതിമാപുഃ സർപ്പാഃ പതിവ്രതാഃ
നളകുബരനിമുക്തം ശാപം ശ്രുതപാ മനുപ്രിയം.

59

“തേന	“അവനാൽ	നളകുബര-	} നളകുബരനാൽ നൽ
നീതാഃ	ബലാപ്ലാശമായി കൊ	നിമുക്തം	
	ണ്ടുവരപ്പെട്ട	മനുപ്രിയം	പ്രീതികരമായ
പതിവ്രതാഃ	പതിവ്രതകളായ	ശാപം	ശാപത്തെക്കുറിച്ച്
സ്ത്രീയഃ	നാരിമാർ	ശ്രുതപാ,	കേൾപ്പാനിടയായ
സർപ്പാഃ,	എല്ലാവരും,	പ്രീതിം ആപുഃ.”	ഏറ്റവും അനന്ദിച്ചു.

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഷഡ്ധിംശഃ സർപ്പഃ = ഇരുപത്തൊന്നാംസർപ്പം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21789; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1065

സപ്തവിംശഃ സർപ്പഃ = ഇരുപത്തേഴാംസർപ്പം.

[സമാലിഖയഃ = സമാലിഖയം.]

കൈലാസം ലംഘയിതവാം ദശഗ്രീവഃ സ രാവണഃ

ആസസാദ മഹാതേജാ ഇന്ദ്രലോകം നിശാചരഃ.

1

“അഥ	“അനന്തരം	രാവണഃ,	രാവണൻ,
സഃ	ആ	കൈലാസം	കൈലാസത്തെ
മഹാതേജാഃ	മഹാ വീര്യശാലിയും	ലംഘയിതവാ,	കടന്നുചെന്നു്,
നിശാചരഃ	രാക്ഷസനും	ഇന്ദ്രലോകം	ഇന്ദ്രലോകത്തെ
ദശഗ്രീവഃ	ദശകണ്ഠനുമായ	ആസസാദ.	പ്രാപിച്ചു.

തസ്യ രാക്ഷസസൈന്യസ്യ സമന്താദുപയാസ്യതഃ

ദേവലോകം യയൌ ശബ്ദോ ഭിദ്യമാനാണിവോപമഃ.

2

“ഉപയാസ്യതഃ	“എത്തിച്ചുന്ന്	ഭിദ്യമാനാ-	} കരയിടിച്ചു തകർന്ന
തസ്യ	ആ	ണ്ണവോപമഃ,	
രാക്ഷസ-	} രാക്ഷസപ്പടയുടെ	ദേവലോകം	ദേവലോകത്തിൽ [ലെ
സൈന്യസ്യ		സമന്താത്	എല്ലാ ഭാഗങ്ങളിലും
ശബ്ദഃ,	ആരവാരം,	യയൌ.	വ്യാപിച്ചു.

ശുതപാ തു രാവണം പ്രാപ്തമിദൃശ്യലിത ആസനാത്
 അബ്രവീത്തത്ര താൻ ദേവാൻ സർവ്വാനേവ സമാഗതാൻ 3
 ആദിത്യാൻ സവസുൻ രുദ്രാൻ വിശ്വാൻ സാധ്യാൻ മരുദ്ഗണാൻ
 സജ്ജീഭവത യുദ്ധാത്മം രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ. 4

“തത്ര, ഇദൃഃ രാവണം പ്രാപ്തം	അപ്പാരം, ഇദ്രൻ രാവണനെ അവിടെ വന്നിരിക്കുന്ന വനായി	രുദ്രാൻ വിശ്വാൻ സാധ്യാൻ മരുദ്ഗണാൻ ദേവാൻ സർവ്വൻ ഏവ, 'ദുരാത്മനഃ' രാവണസ്യ യുദ്ധാത്മം	രേവതാരോടും വിശ്വദേവന്മാരോടും സാധുദേവന്മാരോടും മരുദ്ഗണങ്ങളോടും ദേവന്മാർ എല്ലാവരോടും, ദുരാത്മാവായ രാവണനുമായി യുദ്ധംചെയ്യുന്നതിന്നാ യി
ശുതപാ തു, ആസനാത്	കേട്ട ക്ഷണത്തിൽ, സിംഹാസനത്തിൽ നിന്ന്	സജ്ജീഭവത,' അബ്രവീത്.	ഒരുങ്ങുവിൻ,' എന്ന് ആജ്ഞാപിച്ചു.
ചലിതഃ, സമാഗതാൻ താൻ ആദിത്യാൻ സവസുൻ	ചാടി എഴുന്നേറ്റ്, അവിടെ കൂടിയിരുന്ന ആ ആദിത്യന്മാരോടും വസുക്കളോടുകൂടിയ		

ഏവമുക്താസ്തു ശക്രേണ ദേവാഃ ശക്രസമാ യുധി
 സന്നഹ്യ സുമഹാസതപാ യുദ്ധരൂഢാസമനപിതാഃ. 5

“ശക്രസമാഃ സുമഹാസതപാഃ	“ഇദ്രതുല്യന്മാരും ദിവ്യശക്തിയുള്ളവരും മായ	ഉക്താഃ, തു സന്നഹ്യ യുധി യുദ്ധരൂഢാ- സമനപിതാഃ.	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ ഉടൻതന്നെ [രായി, ഒരുക്കൂട്ടി പോരിൽ എതിപ്പാൻ തയ്യാറായി വർത്തിച്ചു.
ദേവാഃ, ശക്രേണ ഏവം	ദേവകൾ, ഇദ്രനാൽ ഇപ്രകാരം		

സ തു ദീനഃ പരിത്രസ്തോ മഹേന്ദ്രോ രാവണം പ്രതി
 വിഷ്ണോഃ സമീപമാഗമ്യ വാക്യമേതേദവാച മ. 6

“തു സഃ മഹേന്ദ്രഃ, രാവണം പ്രതി, മ ദീനഃ,	“എന്നാലും ആ ദേവന്മാർ, രാവണന്റെ സംഗതി വാസ്തവമായി [യിൽ, അയ്യെച്ചുപെട്ടവനായി	പരിത്രസ്തഃ വിഷ്ണോഃ സമീപം ആഗമ്യ ഏതത് വാക്യം ഉവാച.	നടുക്കുപുണ്ടു് മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ സന്നിധിയിൽചെന്നു് ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ ഉണർത്തിച്ചു.
---	--	---	---

വിഷ്ണോ കഥം കരിഷ്യാമി മഹാവീര്യപരാക്രമഃ

അസൌ ഹി ബലവാൻ രക്ഷോ യുദ്ധാത്മമഭിവർത്തതേ.

7

“അസൌ രക്ഷഃ, ബലവാൻ മഹാവീര്യ- പരാക്രമഃ, യുദ്ധാത്മം	“ഈ രാക്ഷസൻ, സൈന്യസമതനായി അതിവീര്യപരാക്രമ ത്തോടുകൂടിയവനായി, പോരാടുന്നതിനായി	അഭിവർത്തതേ ; ഏറ്റടുത്തിരിക്കുന്നു ; വിഷ്ണോ ! വിഷ്ണുഭഗവാനേ ! ഹി, അതിനാൽ, കരിഷ്യാമി } ഞാൻ ചെയ്യേണ്ടുന്നതും കഥം ? } എന്തെന്നാണ് ?
---	---	--

വരപ്രദാനാദ് ബലവാൻ ന വലപന്യേന ഹേതുനാ

തത് തു സത്യവചഃ കാതും യദുക്തം പദ്മയോനിനാ.

8

“പദ്മ- യോനിനാ യത് ഉക്തം തത് തു സത്യവചഃ കാതും ;	“പദ്മസംഭവനായ ബ്രഹ്മദേവനാൽ യാതൊന്നു അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടുവോ അയതും അസത്യമാക്കപ്പെടാതി രിക്കണം ;	വരപ്രദാനാത് } വരം ലഭിച്ചിരിക്കുന്ന വചു } തിനാൽതന്നെയാണ് ബലവാൻ ; അവൻ ബലവാനായി രിക്കുന്നത് ; അന്യേന മറ്റൊരു ഹേതുനാ കാരണമൊന്നും ന. അല്ല.
--	--	---

തദ്യഥാ നമുചിർവൃത്രോ ബലിൻരകശംബരൌ

തപദ്ബലം സമവഷ്ടഭ്യ മയാ ദശാസ്തഥാ കരു.

9

“നമുചിഃ, വൃതഃ, ബലിഃ നരകശംബരൌ മയാ തപദ്ബലം	“നമുചിയും, വൃത്രനും, ബലിയും നരകാസുരശംബരന്മാ എന്നാൽ [രം നിന്തിരുവടിയുടെ സ ഹായത്തെ	സമവഷ്ടഭ്യ, അശ്രയിച്ചു, തത് അതുകാരണമായി യഥാ എപ്രകാരം ദഗ്ധാഃ, നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടുവോ തഥാ അപ്രകാരമെന്ന കരു. ചെയ്തരുളിയാലും.
---	--	---

ന ഹ്യന്യോ ദേവ ദേവാനാമാപത്സു സുമഹാബലഃ

ഗതിഃ പരായണം നാസ്തി തപാമൃതേ പുരുഷോത്തമ.

10

“ദേവ ! പുരുഷോത്തമ ! ദേവാനാം ആപത്സു സുമഹാബലഃ	“ദേവ ! പുരുഷോത്തമ ! ദേവന്മാരുടെ കഷ്ടങ്ങളിൽ സമുൾക്കലനായ	അന്യഃ വേറൊരുവൻ ന ഹി ; ഇല്ലല്ലോ ; തപം ഋതേ നിന്തിരുവടിയല്ലാതെ പരായണം } ഉത്തമമായ ഒരാശ്രയം ഗതിഃ } ന അസ്തി. ഇല്ല.
---	--	---

തപം ഹി നാരായണഃ ശ്രീമാൻ പദ്മനാഭഃ സനാതനഃ

തപയേമേ സ്ഥാപിതാ ലോകാഃ ശക്തശ്ചാഹം സുരേശപരഃ.

11

“ ‘തപം ഹി	“ നിന്തിരുവടിതന്നെ	ഇമ	ഈ
	യാണല്ലോ	ലോകാഃ	ലോകങ്ങൾ
സനാതനഃ	ശാശ്വതനായി	സ്ഥാപിതാഃ ;	സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത് ;
പദ്മനാഭഃ	നാഭിയിൽ കമലംധരി	ശക്രഃ	ഇന്ദ്രനായ
ശ്രീമാൻ	ലക്ഷ്മീസമേതനായ [ച	അഹം	ഞാനും
നാരായണഃ ;	ശ്രീനാരായണമൂർത്തി	സുരേശ്വരഃ ച	ദേവരാജാവായി വാഴി
തപയാ	നിന്തിരുവടിയാലാണല്ലോ		ക്കപ്പെട്ടത്.

തദാചക്ഷപ യഥാതത്വം ദേവദേവ മമ സ്വയം

അപി ചക്രസഹായസ്തഥം യോത്സ്യസേ രാവണം പ്രഭോ.

12

“ ‘പ്രഭോ!	“ ‘സനാതനനായ	യോത്സ്യസേ	} യുദ്ധംചെയ്തു ജയിക്കാ
ദേവദേവ!	മേ ദേവേശ!	അപി;	
തപം	നിന്തിരുവടി	യഥാതത്വം	തിരുമനസ്സേന്തോ
ചക്രസഹായഃ	ചക്രം ധരിച്ചവനായി	തത്,	അതിനെ,
രാവണം	രാവണനെ	മമ ആചക്ഷപ.	എന്നോടായരുളിച്ചെ
സ്വയം	നേരിൽ		യ്യാലും.

ഏവമുക്തഃ സ ശക്രേണ ദേവോ നാരായണഃ പ്രഭുഃ

അബ്രവീന്ന പരിത്രാസഃ കായ്തസ്തേ ശ്രൂയതാം ച മേ.

13

“ ശക്രേണ	“ ഇന്ദ്രനാൽ	അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ
ഏവം	മേൽപ്രകാരം	‘മേ	‘എനിക്കു [യു ;
ഉക്തഃ	പ്രായ്മിക്കപ്പെട്ടവനായ	ശ്രൂയതാം ;	ചെവിതന്നു കേൾക്ക
സഃ പ്രഭുഃ	ആ സദ്യേശ്വരനായ	തേ	ഭവാനു [പ്പെടട്ടെ ;
നാരായണഃ	} നാരായണമൂർത്തി	പരിത്രാസഃ ച	ഭയമെന്നതേ
ദേവഃ,		കായ്തഃ ന.	വേണ്ടതില്ല.

ന താവദേഷ്യ ഭുഷ്യാത്മാ ശക്രോ ദൈവതദാനവൈഃ

ഹന്തും യുധി സമാസാദ്യ വരദാനേന ഭുജ്ജയഃ.

14

“ഏഷഃ	“ഈ	സമാസാദ്യ	എതിർത്തു്
ഭുഷ്യാത്മാ,	ഭുഷ്യാൻ,	ഹന്തും	വധിക്കുന്നതിന്നു
വരദാനേന	വരപ്രസാദത്താൽ	ശക്രഃ ന ;	കഴിയപ്പെടുന്നവനല്ല ;
ദൈവത-	} ദേവന്മാരായും ദാനവ	താവത്	അതിനാൽ
ദാനവൈഃ		ന്മാരായും	
യുധി	ചോരിൽ	ഭുജ്ജയഃ.	അജയ്യനായിരിക്കുന്നു.

സർവ്വഥാ തു മഹത് കർമ്മ കരിഷ്യതി ബലോത്കടഃ

രാക്ഷസഃ പുത്രസഹിതോ ഭുഷ്യാമേതന്നിസർഗ്ഗതഃ.

15

“ ‘രാക്ഷസഃ	“ ‘രാക്ഷസൻ	സർവ്വഥാ	എപ്രകാരവും
നിസർഗ്ഗതഃ	പ്രകൃത്യാതന്നെ	ഭുഷ്യാം	ഉറച്ചതായ
ബലോത്കടഃ ;	അതിബലശാലിയാണ് ;	മഹത് കർമ്മ	മഹത്തായ കൃത്യത്തെ
പുത്രസഹിതഃ ;	പുത്രനോടു കൂടിയവൻ ;	കരിഷ്യതി.	അവൻ ചെയ്തതന്നെ
ഏതത് തു	ഈ ഘട്ടത്തിലും		ചെയ്യും.

യതു മാം തപമഭാഷിഷ്യാ യുധ്യസേപതി സുരേശപര
നാഹം തം പ്രതിയോത്സ്യാമി രാവണം രാക്ഷസം യധി.

16

“ ‘സുരേശപര!	“ ‘ദേവേന്ദ്ര!	അഭാഷിഷ്യാഃ ;	ആവശ്യപ്പെടുകയുണ്ടാ
തപം	ഭവാൻ		യി;
മാം	എന്നോട്	അഹം,	ഞാൻ,
‘രാവണം	‘രാവണനെ	തു	ഇപ്പോൾ
രാക്ഷസം	രാക്ഷസനെ	തം	അവനെ
യുധ്യസപ,	എതിന്റെ പോർചെയ്യാ	യധി	പോരിൽ
ഇതി യത്	എന്ന യാതൊരു [ലും,	ന പ്രതി-	നേരിൽ എതിർക്കുന്ന
	സംഗതി	യോത്സ്യാമി. }	തല്ല.

നാഹതപാ സമരേ ശരം വിഷ്ണുഃ പ്രതിനിവർത്തതേ
ഭല്ല്യഭയൈവ കാമോഽഭ്യ വരഗുപ്താലി രാവണാത്.

17

“ ‘വിഷ്ണുഃ	“ ‘മഹാവിഷ്ണു	വരഗുപ്താത്	വരപ്രസാദത്താൽ
സമരേ	പോരിൽ		രക്ഷിക്കപ്പെട്ടവനായ
ശരം ച	ശരവിനെത്തന്നെ	രാവണാത്,	രാവണാൻറെ സംഗതി
അഹതപാ	കൊല്ലാതെ		യിൽ,
പ്രതിനിവ-	} മടങ്ങുക എന്നതില്ല;	കാമഃ	(ഭവാൻറെ) ആഗ്രഹം
ർത്തതേ ന;		അഭ്യ ഏവ	ഇപ്പോൾമാത്രം
ഹി	അകയാൽ	ഭർല്ലഭഃ.	സഫലമാക്കത്തക്കതല്ല.

പ്രതിജാനേ ച ദേവേന്ദ്ര തപസ്വമീപേ ശതക്രതോ
ഭവിതാഽസ്മി യഥാഽസ്യാഹം രക്ഷസോ മുത്യകാരണം.

18

“ ‘ശതക്രതോ!	“ ‘ആറുയാഗങ്ങൾ	പ്രതിജാനേ;	ഞാൻ പ്രതിജ്ഞചെയ്
	ചെയ്തവനായ	അസ്യ	ഈ [യുദ്ധം ;
ദേവേന്ദ്ര!	ദേവേന്ദ്ര!	രക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻറെ
യഥാ	എന്നാലും	മുത്യകാരണം	വധത്തിനായി
തപസ്വമീപേ	അങ്ങയുടെ മുമ്പിൽവെ	അഹം ച	ഞാൻതന്നെ
	ച്ചുതന്നെ	ഭവിതാ അസ്മി.	അവതരിക്കുന്നുണ്ട്.

അഹമേവ നിഹന്താസ്മി രാവണം സപുരസ്സരം
ദേവതാ നന്ദയിഷ്യാമി ജ്ഞാതപാ കാലമുപാഗതം.

19

“ ‘കാലം	“ ‘തക്കതായ കാലം	രാവണം	രാവണനെ
ഉപാഗതം	വന്നുചേർന്നതായി	സപുരസ്സരം	ബന്ധുജനങ്ങളടക്കം
ജ്ഞാതപാ,	അറിഞ്ഞത്	നിഹന്താസ്മി;	വധിക്കുന്നുണ്ട്;
അഹം ഏവ	ഞാൻതന്നെ	ദേവതാഃ	ദേവകളെ
		നന്ദയിഷ്യാമി.	സംഗ്രഹിക്കുന്നുണ്ട്.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ നാഭഃ ശുശ്രൂവേ രജനീക്ഷയേ
തസ്യ രാവണസൈന്യസ്യ പ്രയുദ്ധസ്യ സമന്തതഃ.

20

“ ഏതസ്തിൻ അന്തരേ, രജനീക്ഷയേ പ്രയുദ്ധസ്യ തസ്യ	“ ഇത സമയത്തിൽ സുഷ്യാദയത്തിൽ വമ്പിച്ച യുദ്ധംചെയ്യ ആ	രാവണ- സൈന്യസ്യ നാദഃ, സമന്തതഃ ശുശ്രൂഃവ.	രാവണന്റെ സൈ ന്യത്തിന്റെ ഘോഷം, എങ്ങും കേൾക്കായി.
--	--	--	---

തേ പ്രയുദ്ധാ മഹാവീര്യോ ഹ്യന്യോന്യമഭിവീക്ഷ്യ വൈ
സംഗ്രാമമേവാഭിമുഖാ ഹ്യഭ്യവർത്തന്ത ഹൃഷ്ടവത്.

21

“ ‘പ്രയുദ്ധാഃ മഹാവീര്യാഃ തേ സംഗ്രാമം ഏവ	“ ‘വൻപോർ ചെയ്യ നവരം മഹാവീര്യശാലികളുമാ അവർ, യുദ്ധത്തിൽതന്നെ	അഭിമുഖാഃ ഹി ഏകാഗ്രതയോടെ ഹൃഷ്ടവത്, ഉത്സാഹമുറിക്കൊണ്ട്, അന്യോന്യം വൈ തമ്മിൽതമ്മിൽ അഭിവീക്ഷ്യ ഹി ഉററുനോക്കിക്കൊണ്ടു അഭ്യവർത്തന്ത. ചുറ്റുംനിന്നു. [തന്നെ
--	--	--

തതോ ദൈവതസൈന്യാനാം സംക്ഷോഭഃ സമജായത
തദക്ഷയം മഹാസൈന്യം ദൃഷ്ട്വാ സമരമുഖ്നി.

22

“ സമരമുർധനി തത് അക്ഷയം മഹാസൈന്യം ദൃഷ്ട്വാ,	“ രണമുഖത്തിൽ ആ അളവില്ലാത്ത വൻ പടയെ കണ്ട്,	തതഃ ദൈവത- സൈന്യാനാം സംക്ഷോഭഃ സമജായത.	അതിനാൽ ദേവസൈന്യങ്ങൾക്കു വലുതായ കഴപ്പും ഉണ്ടായി.
--	---	--	--

തതോ യുദ്ധം സമഭവദ്ദേവദാനവരക്ഷസാം
ഘോരം തുമുലനിർഘ്രാദം നാനാപ്രഹരണോദ്യതം.

23

“ തതഃ, ദേവദാനവ- രക്ഷസാം, യുദ്ധം ഘോരം	“ അപ്പോൾ, ദേവന്മാർക്കും, അസുര ന്മാർക്കുമുള്ള രാക്ഷ സന്മാർക്കും തമ്മിൽ, യുദ്ധം ഭയങ്കരമായും	നാനാപ്രഹര- ണോദ്യതം തുമുല- നിർഘ്രാദം സമഭവത്.	പലവിധ ആയുധങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടതാ യും വൻ മുഴക്കത്തോടു കൂടി യതായി നടന്നു.
--	--	---	--

ഏതസ്തിന്നന്തരേ ശുരാ രാക്ഷസാ ഘോരദർശനാഃ
യുദ്ധാത്ഥം സമവർത്തന്ത സചിവാ രാവണാജന്തയാ.

24

“ ഏതസ്തിൻ അന്തരേ, രാവണാജന്തയാ ഘോരദർശനാഃ	“ ഇ സന്ദർഭത്തിൽ, രാവണന്റെ ആജ്ഞയ നുസരിച്ച് കാണമാൻ ഭയങ്കര ന്മാരും	രാക്ഷസാഃ ശുരാഃ സചിവാഃ, യുദ്ധാത്ഥം സമവർത്തന്ത.	രാക്ഷസന്മാരും ശുരന്മാരുമായ മന്ത്രിമാർ, യുദ്ധത്തിന്നായി മുതിർന്നു.
--	--	---	---

മാരിചതു പ്രഹസ്തശ്ച മഹാപാർഥമഹോദരേ	25
അകംപനോ നികുഭശ്ച ശുകഃ സാരണ ഏവ ച	
സംഹ്ലാദോ ധൃമകേതുശ്ച മഹാദംഘോ മഹാമുഖഃ	26
ജംബുമാലീ മഹാഹ്രാദോ വിരൂപാക്ഷശ്ച രാക്ഷസഃ	
സുപ്തഘ്നോ യജ്ഞകോപശ്ച ദുർമുഖോ ഭൂഷണഃ ഖരഃ	27
ത്രിശിരഃ കരവീരാക്ഷഃ സൂർയശതൃശ്ച രാക്ഷസഃ	
മഹാകായോഽതികായശ്ച ദേവാന്തകനരാന്തകൌ	28
ഏതൈഃ സരൈഃ പരിവൃതോ മഹാവിദ്യോ മഹാബലഃ	
രാവണസ്യാർച്ചകഃ സൈന്യം സുമാലീ പ്രവിവേശ ഹ	29
സ ദൈവതഗണാൻ സർപ്പാൻ നാനാപ്രഹരണൈഃ ശിതൈഃ	
വ്യഗ്രധംസയത് സുസംക്രൂദ്ധോ വായുജ്ജലചരാനിവ.	30

“രാവണസ്വ	“രാവണന്റെ	ഭൂഷണഃ	ഭൂഷണനും
ആർച്ചകഃ	മാതാമഹനും	ഖരഃ	ഖരനും
മഹാബലഃ	അതി ബലവാനും	ത്രിശിരഃ	ത്രിശിരസ്സും
മഹാവീര്യഃ	അതി വീര്യശാലിയു	കരവീരാക്ഷഃ	കരവീരാക്ഷനും
സുമാലി	സുമാലിയെന്ന [മായ	സൂർയശതൃഃ ച	സൂർയശതൃവും
രാക്ഷസഃ,	രാക്ഷസനും,	മഹാകായഃ	മഹാകായനും
മാരിചഃ ച	മാരിചനും	അതികായഃ	അതികായനും
പ്രഹസ്തഃ ച	പ്രഹസ്തനും	ദേവാന്തക-	ദേവാന്തകനും
മഹാപാർഥ-	} മഹാപാർഥനും മഹോ	നരാന്തകൌ ച	} നരാന്തകനുമായ
മഹോദരേ		ഏതൈഃ	ഇവർ
അകംപനഃ	അകമ്പനനും	സരൈഃ	എല്ലാവരായും
നികുഭഃ ച	നികുഭനും	പരിവൃതഃ,	ചുഴപ്പെട്ടവനായ്,
ശുകഃ ഏവ	ശുകനും	സൈന്യം	} പടയിലുൾപ്പെട്ടി;
സാരണഃ ച	സാരണനും	പ്രവിവേശ;	
സംഹ്ലാദഃ	സംഹ്ലാദനും	സഃ	അവൻ
ധൃമകേതുഃ ച	ധൃമകേതുവും	സുസംക്രൂദ്ധഃ,	ഏറ്റവും കപിതനായി,
മഹാദംഘഃ	മഹാദംഘനും	ശിതൈഃ	തീക്ഷ്ണങ്ങളായ
മഹാമുഖഃ	മഹാമുഖനും	നാനാ-	} പല ആയുധങ്ങളായും
ജംബുമാലീ	ജംബുമാലിയും	പ്രഹരണൈഃ	
മഹാഹ്രാദഃ	മഹാഹ്രാദനും	ദൈവത-	} ദേവഗണങ്ങൾ
രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസനായ	ഗണാൻ	
വിരൂപാക്ഷഃ ച	വിരൂപാക്ഷനും	സർപ്പാൻ ഹ,	എല്ലാറ്റിനേയും,
സുപ്തഘ്നഃ	സുപ്തഘ്നനും	വായുഃ	കാറ്റു്
യജ്ഞകോപഃ	} യജ്ഞകോപനും	ജലചരാൻ	ജലജന്തുക്കളെ
ച		ഇവ,	എപ്രകാരമാ അപ്ര
ദുർമുഖഃ	ദുർമുഖനും	വ്യഗ്രധംസയത്.	നശിപ്പിച്ചു. [കാരം,

സുമാലിയേസന്ത്രസ്താഃ സുരാസ്തേ സർവ്വതോ ദിശി

പ്രദുദ്യുച്ഛ്യമാനാഃ സിംഹത്രസ്താ മൃഗാ ഇവ.

31

“വല്യമാനാഃ “ഹിംസിക്കപ്പെടുന്നവ
തേ സുരാഃ, ആ ദേവകൾ, [രായ
സുമാലിയേ- } സുമാലിയുടെ ഉപദ്രവ
സന്ത്രസ്താഃ, } ത്താൽ ഉള്ളും കലങ്ങി
യവരായി,

സിംഹത്രസ്താഃ സിംഹത്തെക്കണ്ടുയേ
ന
മൃഗാഃ ഇവ മൃഗങ്ങളെന്നുപാലെ
സർവ്വതഃ ദിശി എല്ലാ ദിക്കുകളിലേക്കും
പ്രദുദ്യുഃ. ഓട്ടം തുടങ്ങി.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ ശൂര വസുനാമഷ്ടമോ വസുഃ

സാവിത്ര ഇതി വിഖ്യാതഃ പ്രവിവേശ രണാജിരം.

32

“ഏതസ്തിൻ “ഈ
അന്തരേ, സന്ദർഭത്തിൽ,
വസുനാം വസുക്കളിൽ
അഷ്ടമഃ എട്ടാമത്തെ
വസുഃ, വസുവും,

ശൂരഃ ഇതി ശൂരൻ എന്ന്
വിഖ്യാതഃ കീർത്തിയാൻവന്നമായ
സാവിത്രഃ, സാവിത്രൻ,
രണാജിരം പോക്കളത്തെ
പ്രവിവേശ. പ്രാപിച്ചു.

സൈന്യൈഃ പരിവൃതോ ഹൃഷ്ടോ നാനാപ്രഹരണോദ്യതൈഃ

ത്രാസയൻ ശത്രുസൈന്യാനി സിംഹഃ ക്ഷുദ്രമൃഗാനിവ.

33

“നാനാപ്രഹ- } “പലവിധ ആയുധ
രണോദ്യതൈഃ } ണങ്ങൾ ധരിച്ച
സൈന്യൈഃ പടയാളികളാൽ
പരിവൃതഃ, മുഴുപ്പെട്ടവനായി,
ശത്രുസൈന്യാനി ശത്രുഭടന്മാരെ,

സിംഹഃ സിംഹം
ക്ഷുദ്രമൃഗാൻ ക്ഷുദ്രമൃഗങ്ങളെ
ഇവ, എന്നുപാലെ,
ത്രാസയൻ വിറപ്പിച്ചു
ഹൃഷ്ടഃ. ഉത്സാഹമുറിക്കൊണ്ടു.

തഥാഽഽദിത്യൗ മഹാവിഷ്ണു തപഷ്ടാ പൃഷ്ഠാ ച ദംശിത്യൗ

നിർഭയൗ സഹ സൈന്യേന തദാ പ്രാവിശതാം രണേ.

34

“തദാ “അക്കാലം
തപഷ്ടാ തപഷ്ടാവ്,
പൃഷ്ഠാ പൃഷ്ഠാവ് എന്ന
മഹാവിഷ്ണു മഹാവിഷ്ണുശാലികളായ
അദിത്യൗ ച, രണ്ട് അദിത്യന്മാരും,
ദംശിത്യൗ കവചങ്ങൾപൂണ്ട്

നിർഭയൗ ഭയരഹിതരായി
തഥാ അപ്രകാരമുള്ള
സൈന്യേന } സൈന്യത്തോടും കൂടി,
സഹ, }
രണേ പോക്കളത്തിൽ
പ്രാവിശതാം. എത്തിച്ചേർന്നു.

തതോ യുദ്ധം സമഭവത് സുരാണാം സഹ രാക്ഷസൈഃ

കൂലാനാം രക്ഷസാം കീർത്തിം സമരേഷപനിവർത്തിനാം.

35

“തതഃ, “അപ്പോൾ,
രക്ഷസാം രാക്ഷസന്മാരുടെ
കീർത്തിം പ്രതാപത്തെക്കുറിച്ച്
കൂലാനാം അമച്ഛ മുറിക്കൊണ്ടു
സമരേഷ യുദ്ധങ്ങളിൽ [വരും

അനിവർത്തിനാം ചലിക്കാത്തവരായ
സുരാണാം, ദേവന്മാർക്ക്,
രാക്ഷസൈഃ } രാക്ഷസന്മാരോടും കൂടി,
സഹ, }
യുദ്ധം സമഭവത്. യുദ്ധം നടന്നു.

തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ സദ്യേ വിബുധാൻ സമരേ സ്ഥിതാൻ
നാനാപ്രഹരണൈഃപോരൈർജ്ജുനഃ ശതസഹസ്രശഃ

36

“തതഃ തേ രാക്ഷസാഃ സദ്യേ, സമരേ സ്ഥിതാൻ വിബുധാൻ,	“ആ സമയം ആ രാക്ഷസന്മാർ എല്ലാവരും, പോരിൽ എതിത്തു നിന്നിരുന്ന ദേവന്മാരെ,	ഘോരൈഃ നാനാ- പ്രഹരണൈഃ ശതസഹസ്രശഃ ജ്ജ്വന്തഃ.	ഭയങ്കരങ്ങളായ പല ആയുധങ്ങൾ കൊണ്ടും പലവിധത്തിൽ വിധപംസനം ചെയ്തു.
---	---	---	--

ദേവാശ്ച രാക്ഷസാൻ ഘോരാൻ മഹാബലപരാക്രമാൻ
സമരേ വിമലൈഃ ശസ്ത്രൈരപനിന്ത്യുർയമക്ഷയം.

37

“ദേവാഃ ച ഘോരാൻ മഹാബല- പരാക്രമാൻ രാക്ഷസാൻ,	“ദേവന്മാരും, ഭയങ്കരന്മാരും ബലവും ധൈര്യവുമധി കരിച്ചവരുമായ രാക്ഷസന്മാരെ,	സമരേ വിമലൈഃ ശസ്ത്രൈഃ, യമക്ഷയം ഉപനിന്ത്യഃ.	പോരിൽ തിളങ്ങുന്ന ആയുധങ്ങൾകൊണ്ട്, യമലാകത്തിലേക്ക് അയച്ചു.
---	--	---	--

ഏതസ്തിന്നന്തരേ രാമ സുമാലീ നാമ രാക്ഷസഃ
നാനാപ്രഹരണൈഃ കൃദ്ധസ്തസൈന്യം സോഭ്യവർത്തത.

38

“രാമ! ഏതസ്തിൻ അന്തരേ, സഃ സുമാലീ നാമ രാക്ഷസഃ,	“ശ്രീരാമ! ഇതൃയിടയിൽ, ആ സുമാലി എന്ന രാക്ഷസൻ,	കൃദ്ധഃ, നാനാ- പ്രഹരണൈഃ തത് സൈന്യം അഭ്യവർത്തത.	കൃദ്ധനായി, പല ആയുധങ്ങൾകൊ ണ്ടും ആ സൈന്യത്തെ എതിർത്തു.
--	--	---	--

സ ദൈവതബലം സർവ്വം നാനാപ്രഹരണൈഃ ശിതൈഃ
വ്യുദ്ധപംസയത സംക്രമോ വായുജ്ജലധരം യഥാ.

39

“സഃ സുസംക്രമഃ, ദൈവതബലം സർവ്വം, ശിതൈഃ	“അവൻ അതികപിതനായി, ദേവസൈന്യം എല്ലാറ്റിനെയും, തീക്ഷ്ണങ്ങളായ	നാനാ- പ്രഹരണൈഃ, വായുഃ ജലധരം യഥാ, വ്യുദ്ധപംസയത.	പല ആയുധങ്ങൾകൊ ണ്ടും, കാറ്റ് മേഘത്തെ എന്നപോ ലെയ്ക്കുക.
--	---	--	---

തേ മഹാബാണവഷെഷശ്ച ശൂലപ്രാസൈഃ സുഭാരണൈഃ
ഹന്ത്വമാനാഃ സുരാഃ സദ്യേ ന വ്യതിഷ്ഠന്ത സംഹതാഃ.

40

“തേ സുരാഃ സദ്യേ, മഹാബാണ- വഷെഃ, സുഭാരണൈഃ ശൂലപ്രാസൈഃ ച	“ആ ദേവന്മാർ എല്ലാവരും, പെരുത്തശരവഷ്ടങ്ങൾ കൊണ്ടും, അതി കഠിനങ്ങളായ ശൂലങ്ങൾകൊണ്ടും പ്രാസങ്ങൾ കൊണ്ടും	ഹന്ത്വമാനാഃ, സംഹതാഃ, ന വ്യതിഷ്ഠന്ത.	പീഡിപ്പിക്കപ്പെട്ടവ രായി, മുറിവേല്പിക്കപ്പെട്ടവ രായി, { എതിർത്തുനില്ക്കുവാൻ കഴിയാത്തവരായി വിച്ചു.
--	---	---	---

തത്തോ വിദ്രാവ്യമാണേഷു ദൈവതേഷു സുമാലിനാ
വസുനാമഷ്ടമഃ കൃദ്ധഃ സാവിത്രോ വൈ വ്യവസ്ഥിതഃ.

41

“ സുമാലിനാ ദൈവതേഷു വിദ്രാവ്യമാ- ണേഷു വൈ, വസുനാം	“ സുമാലിയാൽ അമരന്മാർ അടിച്ചു* ഓടിക്കപ്പെട്ട വേദം, വസുക്കളിൽ	അഷ്ടമഃ സാവിത്രഃ, തതഃ കൃദ്ധഃ, വ്യവസ്ഥിതഃ.	എട്ടാമനായ സാവിത്രൻ, അതിനാൽ കുപിതനായി, എതിർത്തു നിന്നു.
---	---	--	--

സംവൃതഃ സ്വൈരഥാനീകൈഃ പ്രഹരന്തം നിശാചരം
വിക്രമേണ മഹാതേജാ വാരയാമാസ സംയുഗേ.

42

“ അഥ മഹാതേജാഃ, സ്വൈരഃ അനീകൈഃ സംവൃതഃ,	“ അച്ഛാരി അതി ധീരനായ അഭ്യ തന്റെ [ഛം, സ്വൈര്യങ്ങളാൽ മുഴുപ്പെട്ടവനായി,	സംയുഗ പ്രഹരന്തം നിശാചരം വിക്രമേണ വാരയാമാസ.	പോരിൽ പ്രഹരിക്കുന്നവനായ രാക്ഷസനെ അതിയെയുത്തോടെ തടുത്തു.
--	--	--	---

തതസ്തയോർമ്മഹായുദ്ധമഭവദ്രോമഹഷ്ണം
സുമാലിനോ വസോശ്ചൈവ സമരേഷപനിവർത്തിനോഃ.

43

“ തതഃ സമരേഷു അനിവർത്തിനോഃ തയോഃ സുമാലിനഃ ച	“ അനന്തരം യുദ്ധങ്ങളിൽ പിൻതിരിയാത്ത ഇരുവരായ സുമാലിക്കും	വസോഃ ഏവ, രോമഹഷ്ണം, മഹായുദ്ധം അഭവത്.	വസുവിന്നും തമ്മിൽ, കോര്മയിർക്കൊള്ളി കുമാറു* വമ്പിച്ച യുദ്ധം നടന്നു.
---	--	--	---

തതസ്തസ്യ മഹാബാണൈവസുനാ സമഹാത്മനാ
നിഹതഃ പന്നഗരഥഃ ക്ഷണേന വിനിപാതിതഃ.

44

“ തതഃ സമഹാത്മനാ വസുനാ, മഹാബാണൈഃ	“ ആ സന്ദർഭത്തിൽ സുപ്രസിദ്ധ പരാക്രമി വസുവിനാൽ, [യായ മഹാബാണങ്ങൾകൊ ണ്ടു്	നിഹതഃ തസ്യ പന്നഗരഥഃ, ക്ഷണേന വിനിപാതിതഃ.	തകുക്കപ്പെട്ടതായ അവന്റെ സപ്പത്തർ, ഒരു നൊടിയിടകൊണ്ടു് വീഴ്ന്നുപെട്ടു.
--	---	---	--

ഹതപാ തു സംയുഗേ തസ്യ രഥം ബാണശതൈശ്ചിതം
ഗദാം തസ്യ വധാത്മായ വസുജ്ജഗ്രാഹ പാണിനാ.

45

“ വസുഃ തസ്യ രഥം ചിതം ബാണശതൈഃ ഹതപാ,	“ സാവിത്രൻ അവന്റെ രഥത്തെ മറിഞ്ഞിരുന്നതായി അനേകം ബാണങ്ങൾ കൊണ്ടു് പൊടിപെടുത്തിയശേ ഷം,	സംയുഗേ തസ്യ വധാത്മായ, തു ഗദാം പാണിനാ ജഗ്രാഹ.	പോരിൽ അവന്റെ വധത്തിനായി, ആ സമയം ഒരു ഗദയെ കൈകൊണ്ടു് എടുത്തു.
--	---	--	--

തതഃ പ്രഗൃഹ്യ ദീപ്തഗ്രാം കാലദണ്ഡാപമാം ഗദാം
താം മുർധ്നി പാതയാമാസ സാവിത്രോ വൈ സുമാലിനഃ.

46

“തതഃ സാവിത്രീ, ദീപ്തഗ്രാം	“ആ സമയം സാവിത്രൻ, ഏറ്റവും ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതും കാലദണ്ഡാ- } കാലദണ്ഡത്തിനു തു പമാം } ല്യമായതുമായ	താം ഗദാം പ്രഗൃഹ്യ, സുമാലിനഃ മുർധ്നി പാതയാമാസ.	ആ ഗദയെ മുറുകെപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് സുമാലിയുടെ ശിരസ്സിൽ അടിച്ചു.
---------------------------------	--	--	---

സാ തസ്യോപരി ചോച്ഛാഭാ പതന്തീവ ബഭ്രൗ ഗദാ
ഇദ്രപ്രയുക്താ ഗജ്ജന്തീ ഗിരാവിവ മഹാശനിഃ.

47

“സാ ഗദാ, തസ്യ ഉപരി ഉച്ഛാഭാ ഇവ പതന്തി ച,	“ആ ഗദ, അവന്റെ തലമേൽ കൊള്ളിമീനെന്നപോ വീഴുന്നതായി, [ലെ	ഇദ്രപ്രയുക്താ ഗജ്ജന്തീ മഹാശനിഃ ഗിരൗ ഇവ, ബഭ്രൗ.	ദേവദന്താൽ പ്രയോ മുഴങ്ങുന്ന [ഗിക്കപ്പെട്ട വമ്പിച്ച ഇടിത്തി പച്ചതത്തിൽ എന്നപോലെ, വിളങ്ങി.
--	---	---	--

തസ്യ നൈവാസ്ഥി ന ശിരോ ന മാംസം ദദൃശേ തദാ
ഗദയാ ഭസ്മതാം നീതം നിഹതസ്യ രണാജിരേ.

48

“രണാജിരേ ഗദയാ ഭസ്മതാം നീതം ; തദാ നിഹതസ്യ തസ്യ	“പോക്കളത്തിൽ ഗദയാൽ വെണ്ണീറ് ആക്കപ്പെട്ടു; അപ്പോൾ വധിക്കപ്പെട്ട അവന്റെ	മാംസം ന ദദൃശേ ; ശിരഃ ന ; അസ്ഥി ഏവ ന.	മാംസം കാണപ്പെടുകയുണ്ടാ യില്ല ; തലയും തിരിച്ചറിയപ്പെട്ടില്ല ; എല്ലാം അറിയപ്പെട്ടില്ല.
---	---	---	--

തം ദൃഷ്ട്വാ നിഹതം സംഖ്യേ രാക്ഷസാസ്തേ സമന്തതഃ
വ്യഭവൻ സഹിതാഃ സർവ്വേ ക്രോശമാനാഃ പരസ്परം.

49

“സംഖ്യേ തം നിഹതം ദൃഷ്ട്വാ, തേ രാക്ഷസാഃ	“പോരിൽ അവനെ ഹനിക്കപ്പെട്ടവനായി കണ്ട്, ആ രാക്ഷസന്മാർ	സർവ്വേ, പരസ്परം ക്രോശമാനാഃ സഹിതാഃ സമന്തതഃ വ്യഭവൻ.	എല്ലാവരും, തമ്മിൽ നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട് കൂട്ടംകൂട്ടമായി നാലുപാടും പാഞ്ഞുപോയി.
---	--	--	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തേഴാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21838 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1114

അഷ്ടാവിംശഃ സ്കന്ദഃ = ഇരുപത്തെട്ടാംസ്കന്ദം.

[ജയന്താപവാഹനം = ജയന്തനെ കൊണ്ടുപോയി മറച്ചുകളയുന്നതു്.]

സുമാലിനം ഹതം ദൃഷ്ട്വാ വസുനാ ഭസ്മസാത്കൃതം
 സ്വസൈന്യം വിദൃതം ചാപി ലക്ഷയിതപാട്ഠിതം സുരൈഃ 1
 തതഃ സ ബലവാൻ ക്രുദ്ധോ രാവണസ്വ സുതസ്തദാ
 നിവർത്വ രാക്ഷസാൻ സർപ്പാൻ മേഘനാഭോ വ്യവസ്ഥിതഃ. 2

“തദാ	“ആ സന്ദർഭത്തിൽ	സ്വസൈന്യം	തന്റെ സൈന്യത്തെ
രാവണസ്വ	രാവണന്റെ	സുരൈഃ	ദേവന്മാരാൽ [യും
സുതഃ	പുത്രനും	അർദ്ധിതം	തകർപ്പിച്ചതായി
ബലവാൻ	ബലിഷ്ഠനുമായ	വിദൃതം ച	മണ്ടുന്നതായി
സഃ	ആ	ലക്ഷയിതപാ,	കണ്ടതുകൊണ്ടും,
മേഘനാഭഃ,	മേഘനാഭൻ,	തതഃ	തന്മൂലം
സുമാലിനം	സുമാലിയെ	ക്രുദ്ധഃ,	കുപിതനായി,
വസുനാ	സാവിത്രനാൽ	രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരെ
ഭസ്മസാത്കൃതം	ഭസ്മമാക്കപ്പെട്ട്	സർപ്പാൻ	എല്ലാവരേയും
ഹതം	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി	നിവർത്വ	പിൻതിരിച്ചുകൊണ്ട്
ദൃഷ്ട്വാ അപി,	കണ്ടതിനാലും,	വ്യവസ്ഥിതഃ.	എതിർത്തുനിന്നു.

സുരഥേനാഗ്നിവർണ്ണേന കാമഗേന മഹാരഥഃ
 അഭിദുദ്രാവ സേനാം താം വനാന്യഗ്നിരിവ ജപലൻ. 3

“കാമഗേന	“ഇഷ്ടംപോലെ	ജപലൻ	പടൻ കത്തുന്ന
	ഗമിക്കുന്നതും	അഗ്നിഃ	അഗ്നി
അഗ്നിവർണ്ണേന	അഗ്നിയുടെ വർണ്ണമാൻ	വനാനി ഇവ,	വൃക്ഷങ്ങളെ എന്നപോ
	തുമായ		ലെ,
സുരഥേന	ഭംഗിയാൻ തേരിലിരു	താം	ആ
	ന്നുകൊണ്ട്	സേനാം	സൈന്യത്തെ
മഹാരഥഃ,	ആ മഹാരഥൻ,	അഭിദുദ്രാവ.	ഏറ്റെടുത്തു.

തതഃ പ്രവിശതസ്തസ്യ വിവിധായുധധാരിണഃ
 വിദുദ്രവൃട്ടീശഃ സർപ്പാ ഭർണാഭേവ ദേവതാഃ. 4

“തതഃ	“ആ സമയം	ഭർണാത് ഏവ,	ഭർണത്താൽതന്നെ,
വിവിധായുധ-	} പലവിധ ആയുധങ്ങൾ	ദേവതാഃ	ദേവകൾ
ധാരിണഃ		സർപ്പാഃ	എല്ലാവരും
പ്രവിശതഃ	വന്നിരിക്കുന്ന	ദിശഃ	പലപാടും
തസ്യ	അവന്റെ	വിദുദ്രവൃഃ.	പാഞ്ഞുതുടങ്ങി.

ന ബഭ്രുവ തദാ കശ്ചിദ്യുതേസാരസ്യ സംമുഖേ
സച്ഛാനാവിധ്യ വിത്രസ്താൻ ദൃഷ്ട്വാ ശക്രോദ്ഭ്രഭാഷത.

5

“തദാ	“ആ സമയം	ശക്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
യുയുതേസാഃ	യുദ്ധത്തിനായി ഏറ്റു	സച്ഛാൻ	എല്ലാവരെയും
അസ്യ	ഇവന്റെ [വന്ന	അവിധ്യ	മുറിവറ
സംമുഖേ,	എതിരിൽ,	വിത്രസ്താൻ	ഭയന്നു കിടക്കുന്നവരാ
കശ്ചിത് ന	ആർക്കുതന്നെ നില്പാൻ	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു, [യി
ബഭ്രുവ;	ധൈര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല;	അഭ്യഭാഷത.	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

ന ഭേതവ്യം ന ഗന്തവ്യം നിവർത്തധം രണേ സുരാഃ
ഏഷ ഗച്ഛതി പുത്രോ മേ യുദ്ധാത്മമപരാജിതഃ.

6

“സുരാഃ!	“ദേവന്മാരെ!	യുദ്ധാത്മം	യുദ്ധത്തിനായി,
ന ഭേതവ്യം;	ഭയപ്പെടേണ്ട;	മേ	എന്റെ
ന ഗന്തവ്യം;	ഓടിപ്പോകേണ്ട;	അപരാജിതഃ	അജയ്യനായ
രണേ	പോരിൽ.	പുത്രഃ	പുത്രൻ
നിവർത്തധം;	തിരിച്ചുപോരുവിൻ;	ഏഷഃ ഗച്ഛതി.	ഇതാ ചെല്ലുന്നു.

തതഃ ശക്രസുതോ ദേവോ ജയന്ത ഇതി വിശ്രുതഃ
രഥേനാഭ്ഭൂതകല്പേന സംഗ്രാമേ സോദ്ഭ്രവന്തത.

7

“തതഃ	“ആ ക്ഷണത്തിൽത	ഇതി,	എന്നവൻ,
വിശ്രുതഃ	പുകഴാൻ [ന്നെ	സംഗ്രാമേ	പോരിൽ
ദേവഃ	അമാനുഷശക്തിപുണ്ട	അഭ്ഭൂതകല്പേന	അതുഭൂതകരമായി നി
സഃ	ആ [വനായ		ർമ്മിക്കപ്പെട്ടതായ
ശക്രസുതഃ	ഇന്ദ്രപുത്രനായ	രഥേന,	തേരിൽകയറിക്കൊണ്ടു്
ജയന്തഃ	ജയന്തൻ	അഭ്യവന്തത.	വന്നുചേർന്നു.

തതസ്തേ ത്രിദശാഃ സർവ്വേ പരിവായു ശചീസുതം
രാവണസ്യ സുതം യുദ്ധേ സമാസാദ്യ പ്രജഹ്ലിരേ.

8

“തതഃ	“അനന്തരം,	യുദ്ധേ	പോരിൽ
തേ ത്രിദശാഃ	ആ ദേവന്മാർ	രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,	സുതം	പുത്രനായ മേഘനാദ
ശചീസുതം	ആ ഇന്ദ്രാണീതനയനെ	സമാസാദ്യ	എതിർത്ത് [നെ
പരിവായു,	ചൂഴ്ന്നു കൊണ്ടു്,	പ്രജഹ്ലിരേ.	പൊരുതി.

തേഷാം യുദ്ധം സമഭവത് സദൃശം ദേവരക്ഷസാം
മഹേന്ദ്രസ്യ ച പുത്രസ്യ രാക്ഷസേന്ദ്രസുതസ്യ ച.

9

“മഹേന്ദ്രസ്യ	“മഹേന്ദ്രന്റെ	ദേവരക്ഷസാം	ദേവകൾക്കും രാക്ഷസ
പുത്രസ്യ	പുത്രനും	ച	ന്മാർക്കും തമ്മിലും
രാക്ഷസേന്ദ്ര-	രാക്ഷസേന്ദ്ര സുതനും	സദൃശം	തക്കപോലെയുള്ള
സുതസ്യ ച	തമ്മിലും	യുദ്ധം	യുദ്ധം
തേഷാം	ആ	സമഭവത്.	നടന്നു.

തതോ മാതലിപുത്രേ തു ഗോമുഖേ രാക്ഷസാത്മജഃ
സാരഥേഃ പാതയാമാസ ശരാൻ കനകഭൂഷണാൻ.

10

“തതഃ	“അച്ഛാരം	ഗോമുഖേ,	ഗോമുഖനെന്നവന്റെ
രാക്ഷസാത്മജഃ	രാക്ഷസസുന്ദര		മേൽ,
സാരഥേഃ	സാരഥിയായ	കനകഭൂഷണാൻ	പൊൻ കെട്ടുകളാൻ
മാതലിപുത്രേ തു	മാതലിയുടെ പുത്രനായ	ശരാൻ	ബാണങ്ങളെ
		പാതയാമാസ.	പൊഴിച്ചു.

ശചീസുതശ്ചാപി തഥാ ജയന്തസ്തസ്യ സാരഥിം
തം ചാപി രാവണിഃ ക്രൂദ്ധഃ സമന്താത് പ്രത്യവിയ്യത.

11

“തസ്യ	“അവന്റെ (മേഘനാ	അപി	അനന്തരം
സാരഥിം	സാരഥിയെ [ദന്റെ)	രാവണിഃ	രാവണ സുതൻ
ശചീസുതഃ	ഇന്ദ്രാണീ പുത്രനായ	ക്രൂദ്ധഃ,	ചൊടിച്ച്,
ജയന്തഃ ച	ജയന്തനും	തം ച	അവനേയും
തഥാ അപി;	അപ്രകാരം തന്നെ	സമന്താത്	എങ്ങും
	ചെയ്തു;	പ്രത്യവിയ്യത.	എയ്തു തുളച്ചു.

സ ഹി ക്രോധസമാവിഷ്ടോ ബലീ വിസ്ഫാരിതേക്ഷണഃ
രാവണിഃ ശക്രതനയം ശരവഷ്ഠൈരവാകിരത്.

12

“സഃ	“ആ	വിസ്ഫാരി-	} കണ്ണുകളുരുട്ടിമിഴിച്ച്,
ബലീ	ബലിഷ്ഠനായ	തേക്ഷണഃ,	
രാവണിഃ,	രാവണി,	ശക്രതനയം ഹി	ഇന്ദ്രപുത്രനെത്തന്നെ
ക്രോധ-	} കോപാവിഷ്ടനായി	ശരവഷ്ഠൈഃ	ബാണവർഷങ്ങളാൽ
സമാവിഷ്ടഃ		അവാകിരത്.	മുടി.

തതഃ പ്രഗൃഹ്യ ശസ്ത്രാണി സാരവന്തി മഹാന്തി ച
സുരസൈന്യേഷു സംക്രൂദ്ധഃ പാതയാമാസ രാവണിഃ.

13

“തതഃ	“അനന്തരം	മഹാന്തി ച	അപലൂരങ്ങളുമായ
രാവണിഃ,	രാവണ സുതൻ,	ശസ്ത്രാണി	ആയുധങ്ങളെ
സംക്രൂദ്ധഃ	അത്യധികം കപിത	പ്രഗൃഹ്യ	എടുത്ത്
	നായി	സുരസൈന്യേഷു	ദേവ സൈന്യങ്ങളിൽ
സാരവന്തി	ഉരുക്കറിയവരും	പാതയാമാസ.	പ്രയോഗിച്ചു.

ശതശ്ലീമുസലപ്രാസഗദാഖഡ്ഗപരശപാൻ
മഹാന്തി ഗിരിശൃംഗാണി പാതയാമാസ രാവണിഃ.

14

“രാവണിഃ	“രാവണി	മഹാന്തി	വമ്പിച്ചു
ശതശ്ലീ-	} കവണ, ഇരിമ്പുചയ്ക്കു,	ഗിരിശൃംഗാണി	കുന്നിൻമുടികളേയും
മുസലപ്രാസ-			
ഗദാഖഡ്ഗ			
പരശപാൻ			
	യങ്ങളേയും,	പാതയാമാസ.	പ്രയോഗിച്ചു.

തതഃ പ്രവൃഥിതാ ലോകാഃ സംജജേത ച തഥോ മഹത്
തസ്യ രാവണപുത്രസ്യ ശത്രുസൈന്യാനി നിഷ്ലതഃ.

15

“തസ്യ രാവണപുത്രസ്യ ശത്രുസൈന്യാനി നിഷ്ലതഃ, മഹത്	“ആ രാവണസുതൻ ശത്രുസൈന്യങ്ങളെ മരിന്നഭിന്നമാക്കിനശി മഹത്തായ [പ്പിക്കുവ,	തമഃ സംജജേത; തതഃ ലോകാഃ ച പ്രവൃഥിതാഃ.	ഇത് ഉദവാചി; അതിനാൽ ലോകങ്ങളെല്ലാം നടുങ്ങിപ്പോയി.
--	--	---	---

തതസ്തദ്ദൈവതബലം സമന്താത് തം ശചീസുതം
ബഹുപ്രകാരമസ്വസ്ഥമഭവച്ഛരപീഡിതം.

16

“തതഃ തം ശചീസുതം സമന്താത് തത് ദൈവതബലം,	“അപ്പോൾ ആ ഇന്ദ്രാണീതനയനെ നാലുപാടും ചൂഴ്ന്നുകൊ [ങ്ങിരുന്ന ദേവസൈന്യം,	ശരപീഡിതം ബഹുപ്രകാരം അസ്വസ്ഥം അഭവത്.	ബാണത്താൽ പീഡി പ്പിക്കപ്പെട്ടതായി പലവാറ് വ്യാകുലതപ്പെട്ടതായി വർത്തിച്ചു.
---	---	--	---

നാഭ്യജാനന്ത ചാന്ത്യോന്യം രക്ഷോ വാ ദേവതാഽഥ വാ
തത്ര തത്ര വിപത്സ്മം സമന്താത് പരിധാവതി

17

“തത്ര തത്ര സമന്താത് പരിധാവതി; അഥ, ദേവതാഃ വാ	“അവിടവിടെയായി എല്ലാ ഭാഗങ്ങളിലും പാഞ്ഞുചെല്ലുകയായി; അപ്പോൾ, ദേവതകളും	രക്ഷഃ വാ വിപത്സ്മം, അന്ത്യോന്യം ച, ന അഭ്യജാനന്ത.	രാക്ഷസന്മാരും കലമ്പി, ഇന്നുവന്നിന്നുവന്നെന്ന് തിരിച്ചറിയാതിരുന്നു.
---	---	---	---

ഏതസ്തിന്നന്തരേ വീരഃ പുലോമാ നാമ വീര്യവാൻ
ദൈത്യേന്ദ്രസ്തേന സംഗൃഹ്യ ശചീപുത്രോഽപവാഹിതഃ.

18

“ദൈത്യേന്ദ്രഃ പുലോമാ നാമ വീരഃ; ഏതസ്തിൻ അന്തരേ	“ദൈത്യചക്രവർത്തി ഇന്ദ്രാണീയുടേ[യായ പിതാവായപുലോമാവ്, എന്ന വീരനുണ്ട്; } ഈ സന്ദർഭത്തിൽ,	വീര്യവാൻ ശചീപുത്രഃ, തേന, സംഗൃഹ്യ അപവാഹിതഃ.	വീര്യശാലിയായ ആ ഇന്ദ്രാണീതനയൻ, അദ്ദേഹത്താൽ, എടുത്ത് അവിടെ നിന്നും അക ലെ മാറ്റപ്പെട്ടു.
---	--	--	--

സംഗൃഹ്യ തം തു ദൌഹിത്രം പ്രവിഷ്ടഃ സാഗരം തദാ
മാതാമഹായ്കസ്സ്യ പൌലോമീ യേന സാ ശചീ.

19

“യേന സാ ശചീ തു, പൌലോമീ; തദാ	“യാതൊരുവൻ മൂല ആ ഇന്ദ്രാണീയും [മായി പുലോമന്റെ പുത്രിയാ കയാൽ പൌലോമി എന്നു പറയപ്പെടുന്നു; അതിനാൽ	തസ്യ മാതാമഹായ്കഃ തം ദൌഹിത്രം സംഗൃഹ്യ സാഗരം പ്രവിഷ്ടഃ.	ആ ജയന്തന്ന് മുത്തച്ഛനായ അദ്ദേഹം ആ ദൌഹിത്രനെ എടുത്തു കൊണ്ട് സമുദ്രത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു കളഞ്ഞു.
--------------------------------------	--	--	---

ജ്ഞാതാ പ്രണാശം തു തദാ ജയന്തസ്യാഥ ദേവതാഃ
അപ്രഹൃഷ്ടാസ്തതഃ സർവ്വാ വ്യഥിതാ സംപ്രദുഃഖഃ.

20

“തദാ ദേവതാഃ സർവ്വം, ജയന്തസ്വ പ്രണാശം തു ജ്ഞാതാ,	“അച്ഛാർ ദേവന്മാർ എല്ലാവരും, ജയന്തൻ ഇല്ലെന്നറി ഞ്ഞു്,	തതഃ അഥ അപ്രഹൃഷ്ടാഃ വ്യഥിതാഃ സംപ്രദുഃഖഃ.	അതിനാൽ ഏറ്റവും ഉത്സാഹമറവരായി വ്യഥപൂഞ്ഞ് പലപാടും മണ്ടിത്തുട ങ്ങി.
--	--	---	---

രാവണിസ്തഥ സംക്രമോ ബലൈഃ പരിവൃതഃ സ്വകൈഃ
അഭ്യധാവത ദേവാംസ്താൻ മുരോഽഥ ച മഹാസ്വപനം.

21

“അഥ തു, രാവണിഃ, സ്വകൈഃ ബലൈഃ പരിവൃതഃ,	“അച്ഛാഴം, രാവണി, തന്റെ സൈന്യങ്ങളാൽ ചുഴപ്പെട്ടവനായി,	സംക്രമഃ, താൻ ദേവാൻ അഭ്യധാവത; മഹാസ്വപനം ച മുരോഽഥ.	കോപാവേശം പൂഞ്ചവ ആ ദേവന്മാരെ [നായി, ഏറ്ററെതിത്തു്; അട്ടമനിക്കയും ചെയ്തു.
--	---	--	---

ദൃഷ്ട്വാ പ്രണാശം പുത്രസ്വ രാവണേഷ്വാപി വിക്രമം
മാതലിം ചാഹ ദേവേശോ രഥം സമുപനീയതാം.

22

“ദേവശഃ അപി “ദേവഭൂനാവട്ടെ പുത്രസ്വ } പുത്രൻ കാണാതായി. പ്രണാശം ച } പോയതിനേയും രാവണഃ രാവണിയുടെ വിക്രമം ച വിക്രമത്തെയും	ദൃഷ്ട്വാ, മാതലിം 'രഥം സമു- പനീയതാം,' ആഹ.	കണ്ടു്, മാതലിയെ നോക്കി 'തേർ ഉടനെ കൊണ്ടു വരപ്പെട്ടട്ടെ,' എന്ന് ആജ്ഞാപിച്ചു.
---	--	--

സ തു ദിവ്യോ മഹാഭീമഃ സജ്ജ ഏവ മഹാരഥഃ
ഉപസ്ഥിതോ മാതലിനാ വാഹ്യമാനോ മഹാജവഃ.

23

“തു മാതലിനാ മഹാഭീമഃ ദിവ്യഃ മഹാജവഃ	“ഉടൻതന്നെ മാതലിയാൽ അതിഭയങ്കരവും ദിവ്യവും അതിവേഗതയുള്ളതും	സജ്ജഃ ഏവ സഃ മഹാരഥഃ, വാഹ്യമാനഃ ഉപസ്ഥിതഃ.	തെയ്യാറായി നില്ക്കുന്ന ആ [തൃമായ മഹാരഥം, കൊണ്ടുവന്ന് നിൽത്തുപ്സു.
---	--	---	--

തതോ മേഘാ രഥേ തസ്തിൻ തഡിഭപന്തോ മഹാബലാഃ
അഗ്രന്തോ വായുചപലാ നേദുഃ പരമനിസ്വപനാഃ.

24

“തതഃ തസ്തിൻ രഥേ, അഗ്രതഃ മഹാബലാഃ മേഘാഃ,	“അച്ഛാർ ആ രഥത്തിൽ, മുൻഭാഗത്തായി ഉറക്കേറിയ മേഘങ്ങൾ	തഡിഭപന്തഃ വായുചപലാഃ പരമനിസ്വപനാഃ നേദുഃ.	മിന്നൽപിണകളാ ന്നവയായി കാറ്റിൽ ചലിക്കുന്ന വയായി വമ്പിച്ച ഭൂതയോടുകൂടി ശബ്ദിച്ചു.
---	---	--	---

നാനാവാദ്യാന്യവാദ്യന്ത ഗന്ധർവാശ്വ സമാഹിതാഃ
നന്ദതുശ്ചാപ്സരഃസംഘാ നിർത്തേ ത്രിദശേശപരേ.

25

“ ത്രിദശേശപരേ “ദേവേന്ദ്രൻ	നാനാവാദ്യാനി പലവിധ വാദ്യങ്ങൾ
നിർത്തേ, നിർമ്മിച്ചാരെ,	അവാദ്യന്ത; മുഴക്കി; [ഭേദം
ഗന്ധർവാഃ ച ഗന്ധർവ്വന്മാരും	അപ്സരഃ- } അപ്സരഗണങ്ങളും
സമാഹിതാഃ ഒരുമിച്ചു കൂടി	സംഘാഃ ച } നന്ദതും. നന്തനം ചെയ്തു.

രദ്രൈർവ്വസുഭിരാദിത്യൈഃ സായ്യൈശ്ച സമരദ്ഗണൈഃ
വൃതോ നാനാപ്രഹരണൈർനിർത്തയേ ത്രിദശാധിപഃ.

26

“ ത്രിദശാധിപഃ, “ദേവേന്ദ്രൻ,	സായ്യൈഃ ച, സാധ്യന്മാരാര്യം,
രദ്രൈഃ രദ്രന്മാരാര്യം	നാനാ- } പലവിധ ആയുധങ്ങൾ
വസുഭിഃ വസുക്കളാര്യം	പ്രഹരണൈഃ } ഭാര്യം
ആദിത്യൈഃ ആദിത്യന്മാരാര്യം	വൃതഃ, സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ
സമരദ്ഗണൈഃ മരദ്ഗണങ്ങളോടു	നായി,
കൂടിയ	നിർത്തയേ. പുറപ്പെട്ടു.

നിർമ്മിതസ്തു ശക്രിസ്യ പരഷം പവനോ വവൗ
ഭാസ്കരോ നിഷ്പ്രഭശ്ചാസിന്മഹാപ്ലാശ്ച പ്രപേദിരേ.

27

“ ശക്രിസ്യ “ഇന്ദ്രൻ	വവൗ; വീശി;
നിർമ്മിതഃ തു, പുറപ്പെട്ടു ചെയ്യുന്ന	ഭാസ്കരഃ ച സൂര്യനും
സമയം,	നിഷ്പ്രഭഃ അസീത് മങ്ങി;
പവനഃ കാറ്റു്	മഹാപ്ലാഃ ച കൊള്ളി മീനകളും
പരഷം ഘോരമായി	പ്രപേദിരേ. വീണ.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ വീരോ ദശഗ്രീവഃ പ്രതാപവാൻ
ആരുരോഹ രഥം ദിവ്യം നിർമ്മിതം വിശപകമ്ബണാ
പന്നഗൈസ്തു മഹാഭോഗൈവേഷ്ടിതം രോമഹർഷണൈഃ
തേഷാം നിഃശ്വാസവാതേന പ്രദീപ്തമിവ സംയുഗേ.

28

29

ഏതസ്തിൻ ഇതേ	മഹാഭോഗൈഃ വമ്പിച്ചു ഉടലുകളാൻ
അന്തരേ, സമയത്തിൽ,	പന്നഗൈഃ പന്നഗങ്ങളാൽ
പ്രതാപവാൻ പേർകേട്ട	വേഷ്ടിതം, ചുറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതും,
വീരഃ വീരനായ	സംയുഗേ പോരിൽ
ദശഗ്രീവഃ, ദശകണ്ഠൻ,	തേഷാം അവയുടെ
വിശപകമ്ബണാ വിശപകമ്ബാവിനാൽ	നിഃശ്വാസ- } ചീററുകൊണ്ടുള്ള കാ
നിർമ്മിതം, നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതും	വാതേന തു } റിനാൽതന്നെ
ദിവ്യം, ദിവ്യവും,	പ്രദീപ്തം ഇവ ജ്വലിക്കുന്നപോലിരി
രോമഹർഷണൈഃ രോമാഞ്ചമുണ്ടാക്കുമാറു	രഥം തേരിൽ [കുന്നതുമായ
ഭയങ്കരങ്ങളായ	ആരുരോഹ. ആരുരോഹണം ചെയ്തു.

ദൈത്യൈർനിശാചരൈശ്ചൈവ സ രഥഃ പരിവാരിതഃ
സമരാഭിമുഖോ ദൈത്യോ മഹേന്ദ്രം സോഽഭ്യവർത്തത.

30

“സഃ രഥഃ, “ആ രഥം,
ദൈത്യൈഃ ച ദൈത്യന്മാരാലും
നിശാചരൈഃ } രാക്ഷസന്മാരാലും
ഏവ
പരിവാരിതഃ; ചൂഴ്ചെട്ടിരുന്നു;

സഃ ആ
ദൈത്യഃ രാക്ഷസൻ
സമരാഭിമുഖഃ, പോർത്തടിക്കൊണ്ട്,
മഹേന്ദ്രം മഹേന്ദ്രനെ
അഭ്യവർത്ത. എതിർത്തുചെന്നു.

പുത്രം തം വാരയിതപാ തു സ്വയമേവ വ്യവസ്ഥിതഃ
സോഽപി യുദ്ധാഭിനിഷ്ക്രമ്യ രാവണിഃ സമുപാവിശത്.

31

“സഃ,
തം
പുത്രം
വാരയിതപാ,
സ്വയം ഏവ
“അവൻ,
ആ
പുത്രനെ
തടഞ്ഞു,
താൻതന്നെ

വ്യവസ്ഥിതഃ; ഏറ്റുനിന്നു;
രാവണിഃ അപി രാവണിയും
യുദ്ധാത് തു യുദ്ധത്തിൽനിന്നു
വിനിഷ്ക്രമ്യ, വിരമിച്ചു,
സമുപാവിശത്. പിൻമാറി.

തതോ യുദ്ധം പ്രവൃത്തം തു സുരാണാം രാക്ഷസൈഃ സഹ
ശസ്ത്രാണി വഷ്ഠ്വതാം ഘോരം മേഘാനാമിവ സംയുഗേ.

32

“തതഃ
സംയുഗേ,
മേഘാനാം
ഇവ,
ശസ്ത്രാണി തു
വഷ്ഠ്വതാം
“അപ്പോൾ,
പോരിൽ,
മേഘങ്ങൾക്കു്
ഇല്ലാ,
ശസ്ത്രങ്ങളെത്തന്നെ
വഷ്ഠിക്കുന്ന

സുരാണാം ദേവന്മാർക്കു്
രാക്ഷസൈഃ } രാക്ഷസന്മാരോടുകൂടി
സഹ
ഘോരം ഭയങ്കരമായ
യുദ്ധം യുദ്ധം
പ്രവൃത്തം. നടന്നു.

കുന്ദകേണ്ഡു സു ദുഷ്ടാത്മാ നാനാപ്രഹരണോദ്യതഃ
നാജ്ഞായത തദാ യുദ്ധേ സഹ കേനാപ്യയുദ്ധ്യത.

33

“തദാ
യുദ്ധേ
നാനാപ്രഹര-
ണോദ്യതഃ
ദുഷ്ടാത്മാ
“ആ സമയം
പോരിൽ
പലവിധ ആയുധങ്ങൾ
ധരിച്ചവനും
ദുഷ്ടാത്മാവുമായ

കുന്ദകേണ്ഡു, കുന്ദകേണ്ഡൻ,
കേന സഹ അപി ആഃരാടുകൂടിയാണ്
അയുധ്യത, പോരാടിയത് എന്ന്,
തു ഒട്ടും
ന അജ്ഞായത. അറിയപ്പെടാതിരുന്നു.

ദന്തൈർജ്ജാഭ്യാം പദ്ഭ്യാം ച ശക്തിരോമരസായകൈഃ
യേനകേനൈവ സംരബ്ധസ്താഡയാമാസ വൈ സുരാൻ.

34

“ദന്തൈഃ
ജ്ജാഭ്യാം
പദ്ഭ്യാം
ശക്തിഃതാമര
സായകൈഃ
“പല്ലകൾ കൊണ്ടും
ഇരുകൈകൾകൊണ്ടും
രണ്ടുകാലുകൾകൊണ്ടും
വേൽ, ഏർക്കനും, വാ
ൾ എന്നീ ആയുധങ്ങ
ൾ കൊണ്ടും,

യേന കേന } എന്തുകൊണ്ടെന്നാലും
ഏവ ച, } തന്നെ,
സുരാൻ വൈ ദേവന്മാരെ
സംരബ്ധഃ വാശിപുണ്ട്
താഡയാമാസ, മട്ടിച്ചു.

തതോ അദ്രോമഹാഘോരൈഃ സംഗമ്യാഥ നിശാചരഃ
പ്രയുദ്ധസ്തൈശ്ച സംഗ്രാമേ ക്ഷതഃ ശസ്ത്രൈർനിരന്തരം.

35

“ സംഗ്രാമേ	“ പോരിൽ	മഹാഘോരൈഃ	അതിഭയങ്കരന്മാരായ
സംഗമ്യ,	ഏറ്,	തൈഃ	ആ
അഥ	ആ സമയം	അദ്രോഃ,	അദ്രന്മാരാൽ,
പ്രയുദ്ധഃ	വൻഃപാർന്നടത്തുന്നവ	ശസ്ത്രൈഃ	ബാണങ്ങൾ കൊണ്ട്
നിശാചരഃ ച,	ആ രാക്ഷസന്മാരും, [നായ	നിരന്തരം	ദേഹമെല്ലാം
തതഃ,	അതിനാൽ,	ക്ഷതഃ.	മുറിവേല്ക്കപ്പെട്ടു.

ബഭ്രൗ ശസ്ത്രാചിതതന്ദ്രഃ കുന്ദകണ്ഠഃ ക്ഷരണസ്യക്
വിദ്യുത്സ്തനിതനിഘോഷോ ധാരാവാനിവ തോയദഃ.

36

“ കുന്ദകണ്ഠഃ	“ കുന്ദകണ്ഠൻ	തോയദഃ	മോഘം
ശസ്ത്രാ-ചിതതന്ദ്രഃ	ബാണങ്ങളാൽ മുറിവേററ ദേഹത്തോടു കൂടിയവനായി	വിദ്യുത്സ്തനി-തനിഘോഷഃ	ഇടിമിന്നലോടുകൂടി മുഴങ്ങുന്നതായി
അസ്യക്	രക്തം	ധാരാവാൻ	മഴപെയ്ക്കുന്നതു
ക്ഷരൻ,	ലിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്,	ഇവ,	പോലെ,
		ബഭ്രൗ.	കാണപ്പെട്ടു.

തതസ്തദ്രാക്ഷസം സൈന്യം ത്രിദശൈഃ സമരദ്ഗണൈഃ
രണേ വിദ്രാവിതം സർവ്വം നാനാപ്രഹരണൈഃ ശിരൈഃ

37

“ തതഃ,	“ ആ സമയം,	നാനാപ്രഹര-രണൈഃ	പല ആയുധങ്ങളാൽ
രണേ	പോരിൽ	തത്	ആ
സമരദ്ഗണൈഃ മരദ്ഗണങ്ങളോടുകൂടിയ		രാക്ഷസം സൈന്യം	രാക്ഷസസൈന്യം
ത്രിദശൈഃ	ദേവന്മാരാൽ	സർവ്വം	മുഴുവനും
ശിരൈഃ	കുത്തുമുത്തുള്ള	വിദ്രാവിതം.	തരത്തി ഓടിക്കപ്പെട്ടു.

കേചിദപിനിഹന്താഃ കൃത്തായോഷ്ടന്തി സ്ത മഹീതലേ
വാഹനേഷപവസക്താശ്ച സ്ഥിതാ ഏവാപരേ രണേ.

38

“ കേചിത്	“ ചിലർ	അപരേ	മറ്റു ചിലർ
കൃത്താഃ	പിളർക്കപ്പെട്ടവരായി	വാഹനേഷഃ	വാഹനങ്ങളിൽതന്നെ
രണേ	പോർക്കളത്തിൽ	വിനിഹന്താഃ	മുറിവേറ്റ് ബോധം നശിച്ചവരായി
മഹീതലേ	നിലത്ത്	അവസക്താഃ	തലകീഴായി തുങ്ങിക്കിടന്നവർ.
ചേഷ്ടന്തി സ്തഃ ; കിടന്നു പുരണ്ടു ;		ച സ്ഥിതാഃ.	

രഥാൻ നാഗാൻ ചരാനാശ്ചാൻ പന്നാഗാസ്തരഗാൻ രണേ
ശിംശുമാരാൻ വരാഹാശ്ച പിശാചവദനാസ്തഥാ
താൻ സമാലിംഗ്യ ബാഹുഭ്യോ വിഷ്ണുഃ കേചിദച്ശത്രിതാഃ
ദേവൈസ്ത ശസ്ത്രസംഭിന്നാ മത്രിരേ ച നിശാചരഃ.

39

40

“രണേ	“പോരിൽ	പന്നഗാൻ	പന്നഗങ്ങളേയും
ഉച്ഛ്രിതാഃ	എഴുന്നേറ	തൂരഗാൻ	കുതിരകളേയും
കേചിത്	} ചില രാക്ഷസന്മാർ	ശിംശുമാരാൻ ച	മുതലകളേയും
നിശാചരാഃ		വരാഹാൻ	വരാഹങ്ങളേയും
ദേവൈഃ	ദേവന്മാരാൽ	പിശാചവദനാൻ	പിശാചമുഖമെന്ന
തു	ആ സമയം		മൃഗങ്ങളേയും
ശസ്ത്രസംഭിന്നാഃ	ആയുധങ്ങളാൽ കീറ	ബാഹുഭ്യാം	ഇരകൈകളാലും
താൻ രഥാൻ	ആ രഥങ്ങളേയും [പ്പെട്ടു	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
നാഗാൻ	ഗജങ്ങളേയും	സമാലിംഗ്യ ച	കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട്
ഖരാൻ	കോവർകുഴുതകളേയും	വിഷ്ടുസ്താഃ	നിഃശ്വേഷമായി
ഉഷ്ട്രാൻ	ഒട്ടകങ്ങളേയും	മമിരേ.	ജീവൻ ത്യജിച്ചു.

ചിത്രകർമ്മ ഇവാഭാതി സ തേഷാം രണസംപ്ലവഃ

നിഹതാനാം പ്രമത്താനാം രാക്ഷസാനാം മഹീതലേ.

41

“മഹീതലേ	“ഭൂമിയിൽ	രാക്ഷസാനാം	രാക്ഷസന്മാരുടെ
നിഹതാനാം	മരിച്ചുകിടക്കുന്ന	സഃ രണസംപ്ലവഃ	ആ പോക്കളം
തേഷാം	ആ	ചിത്രകർമ്മ ഇവ	ചിത്രവേലയെന്നപോ
പ്രമത്താനാം	വന്ധന്മാരായ	ആഭാതി.	വിലസുന്നു. [ലെ

ശോണിതോദകനിഷ്പന്ദകങ്കഗൃധ്രസമാകലാ

പ്രവൃത്താ സംയുഗമുഖേ ശസ്ത്രഗ്രാഹവതീ നദീ.

42

“സംയുഗമുഖേ	“പോത്ത്ലയ്ക്കൽ	ശസ്ത്രഗ്രാഹവതീ	ആയുധങ്ങളാകുന്ന മുത
നദീ,	ഒരു നദി,		ലകളോടുകൂടിയതായി
ശോണിതോദ-	} കഴുകും പരത്തും നിറയ		
കനിഷ്പന്ദക-			
ഗൃധ്രസമാകലാ		പ്രവൃത്താ.	ഒഴുകി.

ഏതസ്മിന്നന്തരേ കൃദ്ധോ ദശഗ്രീവഃ പ്രതാപവാൻ

നിരീക്ഷ്യ തദ്ബലം കൃത്സ്നം ദൈവതൈർവിനിപാതിതം

43

സ.തം പ്രതിവിഗാഹ്യാശു പ്രവൃദ്ധം സൈന്യസാഗരം

ത്രിദശാൻ സമരേ നിപ്ലൻ ശക്രമേവാഭ്യവർത്ത.

44

“പ്രതാപവാൻ	“പ്രതാപശാലിയായ	കൃദ്ധഃ	കോപാവിഷ്ടനായി
സഃ ദശഗ്രീവഃ,	ആ ദശാനനൻ,	തം	ആ
സമരേ	പോരിൽ	പ്രവൃദ്ധം	തിങ്ങിയ
ദൈവതൈഃ	ദേവകളാൽ	സൈന്യസാഗരം	സൈന്യമാകുന്ന സമുദ്ര
തത് ബലം	ആ സൈന്യം	പ്രതിവിഗാഹ്യ, ഉൾപ്പക്കു,	[ത്തിൽ
കൃത്സ്നം,	മുഴുവനും,	ത്രിദശാൻ	ദേവന്മാരെ
വിനിപാതിതം	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി	നിപ്ലൻ ഏവ,	തകർത്തുകൊണ്ടുതന്നെ,
നിരീക്ഷ്യ,	കണ്ട്,	ശക്രം.	ഇന്ദ്രനു നേരെ
ഏതസ്മിൻ	} ആ സമയം	ആശു	വേഗത്തിൽ
അന്തരേ		അഭ്യവർത്ത.	പാഞ്ഞടുത്തു.

ആഗാച്ഛതോ മഹാച്ഛാപം വിസ്താർത്വ സുമഹാസപനം
യസ്യ വിസ്താരഘോഷേണ സ്വപനന്തി സു ദിശോ ദശ.

45

“ ശക്രഃ	“ ഇന്ദ്രൻ	യസ്യ	യാതൊരു അതിന്റെ
മഹത്	മഹത്തായ	വിസ്താര-	} ഞ്ഞറുന്ന ഘോഷ
ച്ഛാപം	വില്ലിനെ	ഘോഷേണ	
സുമഹാസപനം	വൻ മുഴക്കത്തൊടെ	ദശ	പത്തു
വിസ്താർത്വ	ഞ്ഞററി	ദിശഃ	ദിക്കുകളും
ആഗാത് ;	എതിത്തു നിന്നു ;	സ്വപനന്തി സു.	മുഴങ്ങി.

തദിദൃശ്യ മഹാച്ഛാപമിന്ദ്രോ രാവണമൂർധനി
നിപാതയാമാസ ശരാൻ പാവകാദിത്യവർച്ചസഃ.

46

“ ഇന്ദ്രഃ	“ ഇന്ദ്രൻ	പാവകാദിത്യ-	} അഗ്നിക്കും, സൂര്യന്നും
തത്	ആ	വർച്ചസഃ	
മഹത്	മഹത്തായ	ശരാൻ,	ശരങ്ങളെ,
ച്ഛാപം	വില്ലിനെ	രാവണമൂർധനി	രാവണന്റെ ശിരസ്സിൽ
വിദൃശ്യ,	അണുവലിച്ചു,	നിപാതയാമാസ.	പൊഴിച്ചു.

തഥൈവ ച മഹാബാഹുർദശഗ്രീവോ വ്യവസ്ഥിതഃ
ശക്രം കാമുകവിഭ്രുഷ്ടൈഃ ശരവഞ്ചൈരവാകിരത്.

47

“ മഹാബാഹുഃ	“ മഹാബാഹുവായ	കാമുക-	} വില്ലിൽനിന്നു പൊഴി
ദശഗ്രീവഃ ച	ദശഗ്രീവനും	വിഭ്രുഷ്ടൈഃ	
തഥാ ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ	ശരവഞ്ചൈഃ	ശരമാരികൾകൊണ്ട്
വ്യവസ്ഥിതഃ,	ഇളകാതെന്നിന്നുകൊ	ശക്രം	ഇന്ദ്രനെ
	ണ്ട്,	അവാകിരത്.	മുടി.

പ്രയുദ്ധ്യതോരഥ തയോർബാണവഞ്ചൈഃ സമന്തതഃ
ന ജ്ഞായതേ തദാ കിഞ്ചിത് സർവ്വം ഹി തമസാ വൃതം.

48

“ അഥ	“ അപ്പോൾ	തമസാ	ഇരുട്ടിനാൽ
പ്രയുദ്ധ്യതാഃ	അന്യോന്യം എതിത്തു	വൃതം ;	മുടപ്പെട്ടു ;
	യുദ്ധംചെയ്തിരുന്ന	തദാ	ആ സമയം
തയോഃ	അവരുടെ	കിഞ്ചിത്	യാതൊന്നുംതന്നെ
ബാണവഞ്ചൈഃ	ശരവഞ്ചങ്ങളാൽ	ന ജ്ഞായതേ.”	തിരിച്ചറിയപ്പെടാതാ
സർവ്വം ഹി	എല്ലാത്തന്നെ		യി.”
സമന്തതഃ	എല്ലാഭാഗങ്ങളിലും		

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടാവിംശഃ സർഗ്ഗഃ = ഇരുപത്തെട്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

‘ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21886 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1162.

ഏകോനത്രിംശഃ സഗ്ഗ് = ഇരുപത്തൊമ്പതാംസഗ്ഗം.

[വാസവഗ്രഹണം = ഇന്ദ്രനെ ബന്ധിക്കുന്നത്.]

തതസ്തമസി സംജാതേ സദ്യേ തേ ദേവരാക്ഷസാഃ
അയ്യധൃന്ത ബലോന്മത്താഃ സുദയന്തഃ പരസ്വരം.

1

“തമസി സഞ്ജാതേ, തതഃ തേ ദേവരാക്ഷസാഃ	“ഇരുട്ട് ഉണ്ടായപ്പോൾ, ആ സമയത്തിലും ആ ദേവന്മാരും രാക്ഷസ ന്മാരും	സദ്യേ ബലോന്മത്താഃ പരസ്വരം സുദയന്തഃ അയ്യധൃന്ത.	എല്ലാവരും വീഴ്ചമുറകൊണ്ട വരായി തമ്മിൽതമ്മിൽ മളിച്ചുകൊണ്ട് പോർചെയ്തു.
---	---	---	--

തതസ്തു ദേവസൈന്യേന രാക്ഷസാനാം ബൃഹദ് ബലം
ദശാംശം സ്ഥാപിതം യുദ്ധേ ശേഷം നീതം യമക്ഷയം.

2

“തതഃ യുദ്ധേ രാക്ഷസാനാം ബൃഹദ്ബലം, ദശാംശം	“പിന്നെ പോരിൽ രാക്ഷസന്മാരുടെ വൻപട, പത്തിലൊരംശം	സ്ഥാപിതം; ശേഷം തു ദേവസൈന്യേന യമക്ഷയം നീതം.	അവശേഷിച്ചു; ശേഷമുള്ളതെല്ലാം ദേവസൈന്യത്താൽ യമലോകത്തേക്ക് അയക്കപ്പെട്ടു.
---	--	--	--

തസ്തിംസ്തു താമസേ യുദ്ധേ സദ്യേ തേ ദേവരാക്ഷസാഃ
അന്യോന്യം നാഭ്രജാനന്ത യ്യമാനാഃ പരസ്വരം.

3

“തസ്തിൻ താമസേ യുദ്ധേ, തേ ദേവരാക്ഷസാഃ	“ആ അന്ധകാരത്തിലുള്ള യുദ്ധത്തിൽ, ആ ദേവന്മാരും രാക്ഷസ ന്മാരും	സദ്യേ, പരസ്വരം യുദ്ധമാനാഃ തു അന്യോന്യം ന അഭ്രജാനന്ത.	എല്ലാവരും, അന്യോന്യം പൊരുതിയെന്നാലും തമ്മിൽ തമ്മിൽ അരുന്നറിഞ്ഞിരുന്നി ല്ല.
--	--	--	---

ഇന്ദ്രശ്ച രാവണശ്ചൈവ രാവണിശ്ച മഹാബലഃ
തസ്തിംസ്തുമോജാലവൃതേ മോഹമീയുന് തേ ത്രയഃ.

4

“തസ്തിൻ തമോജാല- വൃതേ, മഹാബലഃ ഇന്ദ്രഃ ച	“അതു കുരിട്ടാൽ ചൂഴ്ന്നപ്പട്ടി രുന്നവെങ്കിലും, മഹാബലവാനായ ഇന്ദ്രനും.	രാവണഃ രാവണിഃ ച തേ ത്രയഃ ഏവ, മോഹം ന ഹൃയുഃ.	രാവണനും രാവണിയും ആയ ആ മൂന്നുപേർ മാത്രം, അന്ധാളിക്കയുണ്ടാ യില്ല.
--	---	--	--

സ തു ദൃഷ്ട്വാ ബലം സർവ്വം നിഹതം രാവണഃ ക്ഷണാത്
ക്രോധമഭ്യാഗമത് തീവ്രം മഹാനാദം ച മുക്തവാൻ.

5

“സഃ രാവണഃ, “ആ രാവണൻ, ക്ഷണാത് ഒരു നൊടിയിടകൊണ്ടു	തു അതിനാൽ
ബലം സൈന്യം ഉഗ്രമായ	തീവ്രം
സർവ്വം എല്ലാം ഭക്രോധം കോപത്തെ	അഭ്യാഗമത്; കൈക്കൊണ്ടു;
നിഹതം നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായി	മഹാനാദം ച } അട്ടമനിക്കയുംചെയ്തു.
ദൃഷ്ട്വാ, കണ്ടു,	മുക്തവാൻ.

ക്രോധാത് സൂതം ച ഭർധഷഃ സ്വന്ദനസ്ഥമുവാച ഹ
പരസൈന്യസ്യ മധ്യേന യാവദന്തോ നയസ്വ മാം.

6

“ഭർധഷഃ “അഹങ്കാരിയായ അ	‘പര-	‘ശത്രുസൈന്യത്തി
ക്രോധാത്, അരിശംപൂണ്ടു, [വൻ	സൈന്യസ്യ }	ന്റെ
സ്വന്ദനസ്ഥം രഥത്തിലിരുന്നിരുന്ന	മധ്യേന നടുവിൽകൂടി	
സൂതം സാരഥിയോടായി	യാവദന്തഃ ഹ ആവുന്നേടത്തോളം	
ഉവാച; ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി	മാം നയസ്വ. എന്നെ വഹിച്ചുകൊ	
ച്ചു;		ണ്ടുപോവുക.

അദ്വൈതാംശ്രീദശാൻ സർവ്വാൻ വിക്രമൈഃ സമരേ സ്വയം
നാനാശസ്ത്രൈർമഹാഘോരൈർനയാമി യമസാദനം.

7

“സമരേ “പോരിൽ	നാനാശസ്ത്രൈഃ, പലവിധ ആയുധങ്ങ
ഏതാൻ ഈ	ളാൽ,
ത്രിദശാൻ ദേവന്മാർ	അദ്വ ഇതാ
സർവ്വാൻ, എല്ലാവരെയും,	സ്വയം ഞാൻ തന്നെ
വിക്രമൈഃ ഉറക്കാൻ	യമസാദനം യമലോകത്തിലേക്കു
മഹാഘോരൈഃ അതിഭയങ്കരങ്ങളായ	നയാമി. അയക്കുന്നുണ്ടു.

അഹമിദ്രം വധിഷ്ഠാമി ധനദം വരണം യമം
ത്രിദശാൻ വിനിഹത്യാഥ സ്വയം സ്ഥാസ്ത്വാമൃഗ്മോപരി
വിഷാദോ ന ച കർത്തവ്യഃ ശീഘ്രം വാഹയ മേ രഥം.

8

“അഹം “ഞാൻ	ഉപരി എല്ലാവർക്കും മേലായി
ഇദ്രം ഇദ്രനേയും	സ്വയം ഞാൻ തന്നെ
ധനദം കുബേരനേയും	സ്ഥാസ്ത്വാമി; വാഴുന്നുണ്ടു;
വരണം വരണനേയും	അഥ ഇപ്പോൾ
യമം യമനേയും	വിഷാദഃ } ഇച്ഛാഭംഗം വേണ്ടതി
വധിഷ്ഠാമി; വധിക്കുന്നുണ്ടു;	കർത്തവ്യഃ ന; } ള്ള;
ച അതോടു കൂടി	മേ എന്റെ
ത്രിദശാൻ ദേവന്മാരെ	രഥം തേരിനെ
വിനിഹത്യാ, ഉന്മൂലനം ചെയ്തു,	ശീഘ്രം വേഗം
അഥ അനന്തരം	വാഹയ. നയിക്കുക.

ഭവി: ഖലു തപാം ബ്രവീമദ്യ യാവദന്തോ നയസ്വ മാം.

9

“തപാം ഭവി: ബ്രവീമി ഖലു; മാം	“നിന്നോടു രഞ്ചാമതുമാരിക്കൽ ഞാൻ പറയുന്നു; [കൂടി എന്നെ	അദ്യ യാവദന്തഃ നയസ്വ.	ഉടനെ തന്നെ ചെല്ലുവാൻ സാധിക്ക ുന്നതുവരെ കൊണ്ടുപോവുക.
--------------------------------------	---	----------------------------	--

അയം സ നന്ദനോദ്ദേശോ യത്ര വർത്താമഹേ വയം
നയ മാമദ്യ തത്ര തപമുദയോ യത്ര പവ്വതഃ.

10

“‘യത്ര അദ്യ വയം വർത്താമഹേ, അയം നന്ദനോദ്ദേശഃ; മാം	“‘യാതൊരുദിക്കിൽ ഇപ്പോൾ നാം നില്ക്കുന്നുവോ, ഇത് നന്ദനവനമാണ്; എന്നെ	സഃ ഉദയഃ പവ്വതഃ യത്ര തത്ര തപം നയ.’	ആ ഉദയപവ്വതം എവിടെയുണ്ടോ അവിടേക്ക് നീ കൊണ്ടുപോയ് ചേ ക്കുക.’
--	---	--	--

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതപാ തുരഗാൻ സ മനോജവാൻ
ആദിദേശാഥ ശത്രുണാം മധ്യേനൈവ ച സാരഥിഃ.

11

“സഃ സാരഥിഃ, തസ്യ തത് വചനം ശ്രുതപാ, അഥ	“ആ സാരഥി, അവന്റെ ആ കല്പന കേട്ട്, അനന്തരം	ശത്രുണാം മധ്യേന ഏവ മനോജവാൻ തുരഗാൻ ആദിദേശ.	ശത്രുക്കളുടെ ഇടയിൽ കൂടി മനോവേഗതയുള്ള കുതിരകളെ തെളിച്ചു.
--	---	---	---

തസ്യ തം നിശ്ചയം ജ്ഞാതപാ ശക്രോ ദേവേശ്വരസ്തദാ
രഥസ്ഥഃ സമരസ്ഥാംസ്താൻ ദേവാൻ വാക്യമമാബ്രവീത്.

12

“ദേവേശ്വരഃ ശക്രഃ, തസ്യ തം നിശ്ചയം ജ്ഞാതപാ, തദാ	“ദേവരാജാവായ ഇന്ദ്രൻ, അവന്റെ ആ മനോഭാവത്തെ അറിഞ്ഞു്, അപ്പോൾ.	രഥസ്ഥഃ, സമരസ്ഥാം താൻ ദേവാൻ അഥ വാക്യം അബ്രവീത്.	തേരിചിരുന്നുകൊണ്ടു തന്നെ, പോരിനായി നിന്നി ആ [രുന്ന ദേവന്മാരെ നോക്കി ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു.
--	--	--	--

സുരാഃ ശൃണത മദാക്യം യത്താവനമ രോചതേ
ജീവനോവ ദശഗ്രീവഃ സാധു രക്ഷോ നിഗൃഹ്യതാം.

13

“‘സുരാഃ ! മദാക്യം ശൃണതഃ ; രക്ഷഃ ദശഗ്രീവഃ ജീവൻ	“ ‘ഭേവന്മാര ! എന്റെ വാക്യത്തെ ശ്രദ്ധയോടെ കേൾക്ക രാക്ഷസനായ [വിൻ ; ദശഗ്രീവൻ ജീവനോടെ	നിഗൃഹ്യതാം ; യത് ഏവ താവത് സാധു മമ രോചതേ.	പിടിക്കപ്പെട്ടട്ടെ ; യാതൊരു ഇതാണ് ഈ സന്ദർഭത്തിൽ നല്ലതെന്ന് എനിക്കു തോന്നുന്നത്.
--	--	---	--

ഏഷ ഹൃതിബലഃ സൈന്യേ രഥേന പവനൗജസാ
ഗമിഷ്യതി പ്രവൃദ്ധോമ്മിഃ സമുദ്ര ഇവ പച്ഛണി.

14

“ ‘ഏഷഃ ഹി പവനൗജസാ രഥേന പച്ഛണി പ്രവൃദ്ധോമ്മിഃ	“ ‘ഇവനാകട്ടെ വായുഃപഗമുള്ള തേരിൽകയറിക്കൊണ്ട് പച്ചകാലത്തിൽ പൊങ്ങിവരുന്ന അല കുളാടുകൂടിയ	സമുദ്രഃ ഇവ അതിബലഃ സൈന്യേ ഗമിഷ്യതി.	കടൽ എന്നതുപോലെ ഊക്കോടെ സൈന്യത്തിൽ വന്നുകയറുന്നു.
--	---	--	--

ന ഹ്യേഷ ഹന്തും ശക്യോഽഭ്യ വരദാനാത് സുനിർയഃ
തദ്ഗ്രഹീഷ്യാമഹേ രക്ഷോ യത്താ ഭവത സംയുഗേ.

15

“ ‘ഏഷഃ രക്ഷഃ, വരദാനാത് അഭ്യ ഹന്തും ശക്യഃ ന ;	“ ‘ഈ രാക്ഷസൻ, വരപ്രസാദത്താൽ ഇപ്പോൾ കൊല്ലുവാൻ സാധിക്കപ്പെടുന്നവന ല്ല ;	ഹി സുനിർയഃ; തത് ഗ്രഹീഷ്യാമഃഹ; സംയുഗേ യത്താഃ ഭവത.	അതിനാൽ നിർയനായിരിക്കുന്നു ; അതുകൊണ്ട് പിടിച്ചുകെട്ടുക ; പോരിൽ ജാഗ്രതയോടുകൂടിയവ വർത്തിക്കുവിൻ. [രായി
---	---	--	---

യഥാ ബലൌ നിരളേ ച ത്രൈലോക്യം ഭീജ്യതേ മയാ
ഏവമേതസ്യ പാപസ്യ നിരോധോ മമ രോചതേ.

16

“ ‘ബലൌ നിരളേ, മയാ ത്രൈലോക്യം യഥാ ഭീജ്യതേ,	“ ‘ മഹാബലി ബന്ധനത്തിലകപ്പെട്ട ശേഷം, എന്നാൽ മൂന്നുലോകവും എപ്രകാരം പരിപാലിക്കപ്പെടുന്നു വോ,	ഏവം ഏതസ്യ പാപസ്യ നിരോധഃ ച മമ രോചതേ.	അപ്രകാരംതന്നെ ഈ ദൃഷ്ടുന്നു ബന്ധനമൊന്നുതന്നെ യാണ് എനിക്കു ശരിയെന്നു തോന്നു ന്നതു്.
--	--	--	--

തതോന്യം ദേശമാസ്ഥായ ശക്രിഃ സന്ത്യജ്യ രാവണം
അയുധ്യത മഹാരാജ രാക്ഷസാംസ്രാസയൻ രണേ.

17

“ മഹാരാജ !	“ മഹാരാജാഃവ !	അന്യം	മഹാരാജ
തതഃ	അനന്തരം	ദേശം	പ്രദേശത്തെ
ശക്രിഃ	ഇന്ദ്രൻ	അസ്ഥായ,	പ്രാപിച്ചു
രാവണം	രാവണനെ	രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരെ
സന്ത്യജ്യ,	ലക്ഷ്യമാക്കാതെ,	സ്രാസയൻ	വിറപ്പിച്ചുകൊണ്ട്
രണേ	പോർക്കളത്തിൽ	അയുധ്യത.	പോർച്ചെയ്തു.

ഉത്തരേണ ദശഗ്രീവഃ പ്രവിവേശാനിവർത്തകഃ
ദക്ഷിണേന തു പാശ്ചാത്യ പ്രവിവേശ ശതകൃതുഃ.

18

“ ശതകൃതുഃ	“ ദേവദന്തൻ	ദശഗ്രീവഃ	രാവണൻ
ദക്ഷിണേന	തെക്കു	അനിവർത്തകഃ	പിൻ തിരിയാതെ
പാശ്ചാത്യ	ഭാഗത്തു കൂടെ	തു	തന്നെ
പ്രവിവേശഃ	പ്രവേശിച്ചു;	ഉത്തരേണ	വടക്കുഭാഗത്തു കൂടി
		പ്രവിവേശ.	കടന്നു.

തതഃ സ യോജനശതം പ്രവിഷ്ടോ രാക്ഷസാധിപഃ
ദേവതാനാം ബലം സർവ്വം ശരവഞ്ചരവാകിരത്.

19

“ തതഃ	“ അപ്പോരം	ദേവതാനാം	ദേവന്മാരുടെ
സഃ	ആ	ബലം	സൈന്യം
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസശാപരൻ	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിലും
യോജനശതം	നൂറുയോജന ദൂരം	ശരവഞ്ചരഃ	ശരമാരികളാൽ
പ്രവിഷ്ടഃ,	ചെന്നു്,	അവാകിരത്.	തുകി.

തതഃ ശക്രോ നിരീക്ഷ്യാഥ പ്രനഷ്ടം തു സ്വകം ബലം
ന്യവർത്തയദസംഭ്രാന്തഃ സമാവൃത്യ ദശാനനം.

20

“ അഥ	“ അപ്പോരം	തതഃ	അപ്രകാരമിരുന്നിട്ടു്
ശക്രിഃ	ഇന്ദ്രൻ	അസംഭ്രാന്തഃ	തൃ കലുഷാത്തവനായ്
സ്വകം ബലം	തന്റെ സൈന്യത്തെ	ദശാനനം	ദശാസ്ത്രനെ [ന്നേ,
പ്രനഷ്ടം	നശിച്ചതായി	സമാവൃത്യ	കെട്ടിവരിഞ്ഞ്
നിരീക്ഷ്യ,	കണ്ടു്,	ന്യവർത്തയത്.	തിരിച്ചു ചെന്നു.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ നാഭോ മുക്തോ ഭാനവരാക്ഷസൈഃ
ഹാ ഹതാഃ സ്മ ഇതി ഗ്രന്ഥം ദൃഷ്ട്വാ ശക്രേണ രാവണം.

21

“ ശക്രേണ	“ ഇന്ദ്രനാൽ	ഭാനവ-	ഭാനവന്മാരായും, രാക്ഷ
രാവണം	രാവണൻ പിടിച്ചു	രാക്ഷസൈഃ	സരായും
ഗ്രന്ഥം ദൃഷ്ട്വാ,	ബന്ധിക്കപ്പെട്ടതായി	‘ഹാ !	‘അയ്യോ !
	കണ്ടു്,	ഹതാഃ സ്മ !’	നാം നശിച്ചു !’
ഏതസ്തിൻ	ആ സമയം,	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
അന്തരേ,		നാഭഃ മുക്തഃ.	നിലവിളി കൂട്ടപ്പെട്ടു.

തതോ രഥം സമാസ്ഥായ രാവണിഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ
തസൈന്യമതിസംക്രമഃ പ്രവിവേശ സുഭാരണം.

22

“രാവണിഃ,	“രാവണ സുതൻ,	സമാസ്ഥായ,	കയറിക്കൊണ്ട്,
തതഃ	അതിനാൽ	തത്	ആ
അതിസംക്രമഃ	ഏറെം കപിതനായി	സുഭാരണം	അതിഘോരമായ
ക്രോധ-	} കോപത്താൽ ഉഗ്രത	സൈന്യം	സൈന്യത്തിൽ
മൂർച്ഛിതഃ,		പ്രവിവേശ.	ഉൾപ്പെകി.
രഥം	തേരിൽ		

താം പ്രവിശ്യ മഹാമായാം പ്രാപ്താം ഗോപതിനാ പുരാ
പ്രവിവേശ സുസംരബ്ധസ്തസൈന്യം സമഭിദ്രവത്.

23

“പ്രവിശ്യ,	“ഉൾപ്പെക്കുശേഷം,	താം	} ആക്കും ഭൂശ്ലാഘരനാക
തത്	അവിടെ	മഹാമായാം	
പുരാ	മുമ്പ്	പ്രവിവേശ;	കയ്ക്കൊണ്ടു;
ഗോപതിനാ	} പരമശിവങ്കൽനിന്ന്	സുസംരബ്ധഃ	ഏറെച്ചൊടിച്ച്
പ്രാപ്താം		സൈന്യം	സൈന്യത്തെ
	നേടപ്പെട്ടതായ്	സമഭിദ്രവത്.	അടുത്തു.

സ സർവ്വ ദേവതാസ്തുക്താ ശക്രമേവാഭ്യധാവത
മഹേന്ദ്രശ്ച മഹാതേജാ നാപശ്യാച്ച സുതം രിപോഃ.

24

“സഃ	“അവൻ	അഭ്യധാവത;	പാഞ്ഞൊറു;
ദേവതാഃ	ദേവകൾ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
സർവാഃ ച	എല്ലാവരേയും	മഹേന്ദ്രഃ	ദേവേന്ദ്രൻ,
തൃക്താ	അലക്ഷ്യമായിവിട്ടേച്ച്	രിപോഃ	ശത്രുവിന്റെ
ശക്രം ഏവ	ഇന്ദ്രൻ ഒരുവൻ നേക്കു	സുതം ച	പുത്രനെ മാത്രം
	തന്നെ	ന അപശ്യാത്.	കാണുകയുണ്ടായില്ല.

സ മാതലിം സമായാന്തം താഡയിതാ ശരോത്തമൈഃ
മഹേന്ദ്രം ബാണവഷ്ണ ഭൂയ ഏവാഭ്യവാകിരത്.

25

“സഃ,	“അവൻ	താഡയിതാ,	എയ്തു വീഴ്ത്തിയശേഷം,
സമായാന്തം	നേക്കുവരുന്ന	മഹേന്ദ്രം ഏവ	ദേവേന്ദ്രനെത്തന്നെ
മാതലിം	ഇന്ദ്രസാരമിയെ	ബാണവഷ്ണ	ശരവഷ്ണത്താൽ
ശരോത്തമൈഃ	ഉഗ്രശരങ്ങൾകൊണ്ട്	ഭൂയഃ	ഏറെം
		അഭ്യവാകിരത്.	മുടി.

തതസ്തുക്താ രഥം ശക്രോ വിസസജ്ജ ച സാരമിം
ഐരാവതം സമാരുഹ്യ മൃഗയാമാസ് രാവണിം.

26

“ ശക്രഃ സാരഥിം വിസസജ്ജ;	“ ആ ഇന്ദ്രൻ സാരഥിയെ പൊയ്ക്കൊരവൻ അനുവദിച്ചു;	തൃക്തപാ, ഐരാവതം	വിട്ട് താഴത്തിറങ്ങി, ഐരാവതത്തിന്റെ മുകളിൽ
തതഃ രഥം ച	അതിൽപിന്നെ തേരിനേയും	സമാരഹ്യ രാവണിം ദൃഗയാമാസ.	കയറിക്കൊണ്ട് രാവണിയെ തിരഞ്ഞുനോക്കി.

സ തത്ര മായാബലവാനദൃശ്യോഽഥാന്തരീക്ഷഗഃ

ഇന്ദ്രം മായാപരീക്ഷിപ്തം കൃതപാ സ പ്രാഭുവച്ഛരൈഃ.

27

“ സഃ, അന്തരീക്ഷഗഃ മായാബലവൻ അഥ അദൃശ്യഃ; സഃ, സഃ,	“ അവൻ, ആകാശചാരിയായി മായയാൽ ശക്തരിപ്പുണ്ട അഥ ആ സമയം [വനായി, ദൃഷ്ടിക്ക് അഭയാചരനാ അവൻ, [യിരുന്നു;	തത്ര ശരൈഃ ഇന്ദ്രം മായാപരീക്ഷി- പ്തം കൃതപാ പ്രാഭുവത്.	ആ സമയം ബാണങ്ങൾകൊണ്ട് ഇന്ദ്രനെ മായാബലനാക്കി ചെയ്ത് പിഡീപ്പിച്ചു.
--	--	---	--

സ തം യദാ പരിശ്രാന്തമിദം ജജ്ഞാത്ഥ രാവണിഃ

തദൈനം മായയാ ബലപാ സ്വപസൈന്യമഭിതോഽനയത്.

28

“ അഥ സഃ രാവണിഃ, തം പരിശ്രാന്തം ജജ്ഞതഃ; യദാ തത്	“ അപ്പോൾ ആ രാവണി, ആ ഇന്ദ്രനെ ബോധരഹിതനായിരി അറിഞ്ഞു; [ക്കുന്നതായി അതിനാൽ ആ സമയം	ഏനം മായയാ ബലപാ; ഇദം സ്വപസൈന്യം അഭിതഃ അനയത്.	ഇദ്ദേഹത്തെ മായകൊണ്ട് ബന്ധിച്ചു, ഈ തന്റെ സൈന്യ ത്തിന്നു മുഖിലായി കൊണ്ടു ചെന്നു.
--	--	---	---

തം തു ദൃഷ്ട്വാ ബലാത്തേന നീയമാനം മഹാരണാത്

മഹേന്ദ്രമമരാഃ സദ്യേ കിം ന സ്രാഭിത്യചിന്തയൻ

29

ദൃശ്യതേ ന സ മായാവീ ശക്രജിത് സമിതിഞ്ജയഃ

വിദ്യാവാനപി യേനേന്ദ്രോ മായയാ നീയതേ ബലാത്.

30

“ അമരാഃ സദ്യേ തം മഹേന്ദ്രം തു മഹാരണാത് തേന ബലാത് നീയമാനം	“ ദേവന്മാർ എല്ലാം ആ മഹേന്ദ്രനെത്തന്നെ വൻ പോക്കളത്തിൽ അവനാൽ ധൈര്യത്തോടെ എടുത്തുകൊണ്ടു പോക പ്പെടുന്നവനായി	ദൃഷ്ട്വാ, അചിന്തയൻ; ‘സഃ സമിതിഞ്ജയഃ’ ശക്രജിത്, മായാവീ	കണ്ട് ഇങ്ങിനെ ആലോചി ച്ചു; ‘ആ സമരവിജയിയാ യ ഇന്ദ്രജിതാവ’, ആരും കാണാൻ കഴിയപ്പെടാത്ത മായ കയ്ക്കൊണ്ടവനായി
---	---	---	--

ദശ്യതേ ന ;	ദൃഷ്ടിഗോചരനാകാതി രിക്കുന്നു ;	ബലാത്	അഭ്യുഹതൈക്കാളും മേന്മയേറിയവനായി
യേന	യാതൊരു അവനാൽ	നീയതേ ;	എടുത്തുകൊണ്ടു പോക
മായയാ ഇന്ദ്രഃ	മായയാൽ ഇന്ദ്രൻ,	കിം	എന്തൊരു [പ്പെടുന്നു ;
വിദ്യാവാൻ	} മായാവിദ്യകളിൽ നിപു ണനാണെന്നിരുന്നാലും	ഇതി ന	ഉദ്ദേശമായെന്നെ
അപി,		സ്വാത് ?	ചെയ്തിരിക്കാം ?

ഏതസ്തിന്നന്തരേ ക്രുദ്ധാഃ സദ്യേ സുരഗണാസ്തദാ
രാവണം വിമുഖീകൃത്യ ശരവഷ്ഠൈരവാകിരൻ

31

“ഏതസ്തിൻ	} “ഈ സമയം,	ക്രുദ്ധാഃ	കോപാവിഷ്ടരായി
അന്തരേ,		ശരവഷ്ഠഃ	ബാണനിരകൾ കൊ
സുരഗണാഃ	ദേവഗണങ്ങൾ	രാവണം	രാവണനെ [ണ്ട്
സദ്യേ	എല്ലാം	വിമുഖീകൃത്യ	പിൻ തിരിപ്പിച്ചു
തദാ	അക്കാലത്താൽ	അവാകിരൻ.	തുകി. [കൊണ്ടു,

രാവണസ്തു സമാസാദ്യ ആദിത്യാശ്ച വസുന്തമാ
ന ശശാക സ സംഗ്രാമേ യോദ്ധും ശത്രുഭിരദ്രിതഃ.

32

“സംഗ്രാമേ	“പോരിൽ	ആദിത്യാൻ	ആദിത്യന്മാരേയും
സഃ	ആ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
രാവണഃ,	രാവണൻ,	വസുൻ ച	വസുക്കളേയും
ശത്രുഭിഃ	ശത്രുക്കളാൽ	സമാസാദ്യ,	എതിത്ത്
അദ്രിതഃ,	പീഡിക്കപ്പെട്ടവനായി,	യോദ്ധും	പൊരുതുവാൻ
തു,	ആ സമയം,	ന ശശാക.	ശക്തനാകാതിരുന്നു.

സ തം ദൃഷ്ട്വാ പരിമ്ലാനം പ്രഹാരൈർജ്ജ്വരീകൃതം
രാവണിഃ പിതരം യുദ്ധേടുർഗ്ഗണസ്ഥോഽബ്രവീദിദം.

33

“സഃ	“ആ	പരിമ്ലാനം	തളന്ന്വനായി
രാവണിഃ	രാവണി	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
യുദ്ധേ	പോരിൽ	അർഗ്ഗണസ്ഥഃ	അപ്രത്യക്ഷനായെന്നെ
പിതരം	പിതാവിനെ	തം	അവനോടായി
പ്രഹാരൈഃ	പ്രഹരങ്ങളാൽ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ജ്ജ്വരീകൃതം	വടുക്കളാൻ	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

ആഗച്ഛ താത ഗച്ഛാമോ രണകർമ്മ നിവർത്തതാം
ജിതം നോ വിദിതം തേടസ്തു സ്വപസ്ഥോ ഭവ ഗതജപരഃ.

34

“താത !	“പിതാവേ !	നിവർത്തതാം ;	നിർത്തപ്പെട്ടട്ടെ ;
നഃ	നമുക്ക്	സ്വപസ്ഥഃ	ആയാസമറവറ്റായി
ജിതം	ജയംകിട്ടിയെന്നത്	ഗതജപരഃ	നിവൃ്ചിചാരനായി
തേ വിദിതം	} നിന്തിരവടിയുടെ തിരു	ഭവ ;	ഭവിച്ചാലും ;
അസ്തു ;		ഗച്ഛാമഃ ;	നമുക്ക് പോകാം ;
രണകർമ്മ	യുദ്ധകർമ്മം	ആഗച്ഛ.	എഴുന്നള്ളിയാലും.

അയം ഹി സുരസൈന്യസ്വ ത്രൈലോക്യസ്വ ച യഃ പ്രഭൂഃ
സ ഗൃഹീതോ ദൈവബലാദഭ്യാഗാദുപ്ലാഃ സുരാഃ കൃതാഃ.

35

“ സുര- സൈന്യസ്വ	“ ദേവസൈന്യത്തി- ന്നും	അയം, ഈ ഇന്ദ്രൻ, ദൈവബലാത് ഭാഗ്യവിശേഷത്താൽ
തൈ- ലോക്യസ്വ ച	ത്രൈലോക്യത്തിന്നും	ഗൃഹീതഃ, ബന്ധനസ്ഥനാക്ക
പ്രഭൂഃ	സ്വാമി	ഹി അതിനാൽ [പ്പെട്ടു ;
യഃ	യാതൊരുവനാ	സുരാഃ ദേവന്മാർ
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	ഭ്യാഗാദുപ്ലാഃ കൃതാഃ. അഹമ്മതി കെട്ടിക്കിട്ട വരയ്ക്കിനിർത്തിക്കുന്നു.

യഥേഷ്ടം ഭിങ്ങ്ഷ്വപ ലോകാംശ്രീൻ നിഗൃഹ്യാരാതിമോജസാ
വൃഥാ കിം തേ ശ്രമേണേഹ യുദ്ധമദ്യ തു നിഷ്ഠലം.

36

“ അരാതിം	“ ശത്രുവിനെ	യുദ്ധം യുദ്ധം
ഓജസാ	പരാക്രമത്താൽ	നിഷ്ഠലം നിഷ്ഠലവും
നിഗൃഹ്യാ,	ബന്ധിച്ചുശേഷം,	വൃഥാ ; അനാവശ്യവൃതനെ ;
തേ	നിന്തിരുവടിക്ക്	തു ആകയാൽ
ശ്രമേണ	പരിശ്രമംകൊണ്ട്	ശ്രീൻ മൂന്നു
ഇഹ	ഇക്കാര്യത്തിൽ	ലോകാൻ ലോകങ്ങളെ
കിം ?	എന്തെന്നാണുള്ളത് ?	യുദ്ധമഷ്ടം സേപ്തപോലെ
അദ്യ	തത്കാലം	ഭിങ്ങ്ഷ്വപ. ആണ്ടുകൊണ്ടാലും.

തതസ്തേ ദൈവതഗണാ നിവൃത്താ രണകർമ്മണഃ

തച്ഛൂത്രതാ രാവണേച്ഛാക്യം സ്വസ്ഥചേതാ ബഭ്രുവ ഹ.

37

“ രാവണഃ	“ രാവണിയുടെ	ബഭ്രുവ ; ഭവിച്ചു ;
തത് വാക്യം	ആ വാക്കു	തേ ആ
ശൂത്രതാ,	കേട്ട്,	ദൈവതഗണാഃ } ദേവഗണങ്ങളും
തതഃ	അതിനാൽ	ഹ }
സ്വസ്ഥ- ചേതാഃ	തനിക്കുംമേലായ ഒരുവ നമില്ലെന്ന ബുദ്ധിക യ്ക്കൊണ്ടവനായി	രണകർമ്മണഃ യുദ്ധകൃത്യത്തിൽനിന്നും
.		നിവൃത്താഃ. പിൻമാറി.

അഥ രണവിഗതജപരഃപ്രഭൂർവിജയമവാപ്യ നിശാചരാധിപഃ

സ്വഭവനമഭിതോ ജഗാമ ഹൃഷ്ടഃ സ്വസുതമവാപ്യ ച വാക്യമബ്രവീത്.

“ അഥ	“ ആ സമയം	ഹൃഷ്ടഃ സംതൃപ്തിപൂണ്ടവനായി
പ്രഭൂഃ	മാമാബലിഷ്ടനായ	സ്വഭവനം } തന്റെ വാസസ്ഥല
നിശാചരാധിപഃ	രാക്ഷസാധിപൻ	അഭിതഃ } അതേക്കായി
വിജയം	ജയം നേടിയതിൽപി	ജഗാമ ; പുറപ്പെട്ടു ;
അവാപ്യ,	ന്നെ,	സ്വസുതം } തന്റെ പുത്രനെ അടു
രണവിഗത- ജപരഃ	പോരിൽ വിചാരമൊ ഴിഞ്ഞവനായി	അവാപ്യ } തത്
		വാക്യം } ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.
		അബ്രവീത്.

അതിബലസദൃശൈഃ പരാക്രമൈസ്സൈർ-

മമ ക്ലമാനവിവർണ്ണം കൃതം

യദമരസമവിക്രമ തപയാ വൈ

ത്രിദശപതിസ്ത്രിദശാശ്ച നിജ്ജിതാഃ.

39

“ ‘അമരസമ- വിക്രമ! } “ ‘ദേവതുച്ഛപരാക്രമ ത്രിദശപതിഃ } ശാചിയായവനേ!	അതിബല- സദൃശൈഃ } തക്കതായ അമാനുഷ
വൈ } ദേവഭ്രാന്തം	തൈഃ } ശക്തികളാകുന്ന
ത്രിദശാഃ ച } ദേവകുളം	പരാക്രമൈഃ } ആ സാഹസപ്രവൃത്തി
തപയാ } നിന്നാൽ	മമ } എന്റെ
നിജ്ജിതാഃ വൈ; തോല്പിക്കപ്പെട്ടു;	ക്ലമാന- } വംശമഹിമയും മാനവ്യാ
യത് } ആകയാൽ	വിവർണ്ണം } അധികരിച്ചതായി
	കൃതം. } ചെയ്യപ്പെട്ടു.

നയ രഥമധിരോപ്യ വാസവം

നഗരമിതോ വ്രജ സേനയാ വൃതസ്തപം

അഹമപി തവ ഗച്ഛതോ ഭൂതം

സഹ സചിവൈരന്തയാമി പൃഷ്ഠതഃ.

40

“ ‘വാസവം രഥം അധിരോപ്യ നയ; } “ ‘ഇന്ദ്രനെ സേനയാ } രഥത്തിൽ കയറ്റി വൃതം, } കൊണ്ടുചെന്നാലും; തപം, ഇതഃ } സൈന്യത്താൽ നഗരം } ചൂഴ്ന്നുവന്നായി, പട്ടണത്തിലേക്ക് } നീ. ഇവിടെനിന്നും	ഭൂതം വ്രജ; } ഉടനെതന്നെ പോയാ ഗച്ഛതഃ തവ } ചെല്ലുന്ന നിന്റെ[ലും; പൃഷ്ഠതഃ } പിന്നാലെതന്നെ അഹം അപി } ഞാനും സചിവൈഃ } മന്ത്രികളൊന്നിച്ചു് സഹ } അന്തരം. } അനുഗമിക്കുന്നുണ്ട്.’
---	--

അഥ സ ബലവൃതഃ സവാഹന-

സ്ത്രിദശപതിം പരിഗൃഹ്യ രാവണിഃ

സ്വഭവനമഭിഗമ്യ രാക്ഷസോ

മുദിതമനാ വിസസജ്ജ രാക്ഷസാൻ..

41

“ ‘സവാഹനഃ ബലവൃതഃ സഃ രാക്ഷസഃ രാവണിഃ, ത്രിദശപതിം പരിഗൃഹ്യ } “ ‘വാഹനസമേതനം സൈന്യപരിവൃതന ആ [മായ രാക്ഷസനായ രാവണസുതൻ, ഇന്ദ്രനെ ബന്ധിച്ചുകൊണ്ട്	സ്വഭവനം അഭിഗമ്യ, മുദിതമനാഃ, അഥ രാക്ഷസാൻ വിസസജ്ജ } തന്റെ അരമനയ്ക്കു വന്ന് സംഗ്രഹിച്ചുണ്ടവനായി അതിൽപിന്നെ രാക്ഷസരെ പൊയ്ക്കൊള്ളുവാനായി വിടനുകി.
--	---

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകോനത്രിംശഃ സൂക്തം = ഇരുപത്തൊമ്പതാം സൂക്തം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21927; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1203.

ത്രിംശഃ സൂക്തം = മുപ്പതാംസൂക്തം.

[ഇരൂപരാജയകാരണകഥനം = ഇരൂന്റെ തോല്പയ്ക്കുള്ള കാരണത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നതു]

ജിതേ മഹേന്ദ്രോടിബലേ രാവണസ്യ സുതേന വൈ

പ്രജാപതിം സുരാഃ സർവ്വേ ഗതാഃ പരമഭുവിതാഃ.

1

“രാവണസ്യ സുതേന അതിബല മഹേന്ദ്ര വൈ ജിതേ, സുരാഃ	“രാവണന്റെ പുത്രനാൽ അതി വീര്യവാനായ മഹേന്ദ്രനും കീഴടക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ, ദേവന്മാർ	സർവ്വ പരമഭുവിതാഃ	എല്ലാവരും ഏറ്റവും ഭുജിക്കുന്ന വരായി
		പ്രജാപതിം ഗതാഃ.	} ബ്രഹ്മാവിന്റെ സന്നിധിയിലേയ്ക്ക് ചെന്നു് ഇ പ്രകാരം ഉണർന്നിട്ടു.

ഭഗവൻ പുരുഹുതോടും നിഗൃഹീതോഭവദപരാത്

രാക്ഷസേനാം സുരൈഃ സർവ്വൈരവധ്യം കൃതവാനസി.

2

“ഭഗവൻ! സുരൈഃ സർവ്വൈഃ അവധ്യം രാക്ഷസേനാം	“ഭഗവാനേ! എല്ലാ ദേവന്മാരും വധിക്കപ്പെട്ടവൻ കഴിയാത്തവനായി രാക്ഷസ രാജാവിനെ	വരാത് കൃതവാൻ അസി; അയം പുരുഹുതഃ നിഗൃഹീതഃ അഭവത്.	വരബലത്താൽ ; നിന്തിരുവടി ആക്കി; ഈ ദേവേന്ദ്രൻ ബന്ധിച്ച് കൊണ്ടുപോ കണ്ടുപിടിച്ചവനായിരേവിട്ടു.
--	---	--	---

മഹേശ്വരേണ പുത്രസ്യ വരാ ഭത്താ ഭൂരാത്മനഃ

കിം കരോതു സുരേന്ദ്രസ്തം മായയാ ബലവത്തരം.

3

“മഹേശ്വരേണ ഭൂരാത്മനഃ പുത്രസ്യ വരാഃ ഭത്താഃ;	“മഹേശ്വരനാൽ ഭൂരാത്മാവായ പുത്രനും വരങ്ങൾ നൽകപ്പെട്ടു;	സുരേന്ദ്രഃ മായയാ ബലവത്തരം തം കിം കരോതു?	ദേവേന്ദ്രൻ മായകൊണ്ടു് തന്നെക്കാൾ ബലവാൻ അവനെ [നായ എന്തുചെയ്യാൻ കഴിയും?
--	--	---	---

സുരാശ്ച സർവ്വേ ലോകേശ ന ജയന്തി ഭവദപരാത്

തസ്മാത് തപമേവ ദേവേനാം മോചയസ്വ മഹാഭൃതേ

അഭ്യപ്രഭൃതി ലോകേശ സ്വവിക്രമബലോദിതഃ.

4

“ലോകേശ! സുരാഃ സർവ്വേ ഭവദപരാത് ച ന ജയന്തി; മഹാഭൃതേ!	“ലോകനായക! ദേവന്മാർ ആരുംതന്നെ നിന്തിരുവടിയുടെ വര പ്രസാദത്താൽതന്നെ പരാജയപ്പെടുത്തുവാൻ കഴിയാത്തവരാണ്; അതിമഹിമയാന്നുജ്ഞാ വേ!	ലോകേശ! തസ്മാത് അഭ്യപ്രഭൃതി സ്വവിക്രമ-ബലോദിതഃ തപം ഏവ ദേവേനാം മോചയസ്വ.	ജഗദിശ! അതിനാൽ ഇതു മുതൽക്കു് സ്വഭാവസിദ്ധമായ പരാക്രമത്തെ വിശദമാക്കുന്നവനായി നിന്തിരുവടിയെ ദേവേന്ദ്രനെ മോചിച്ചുരുളിച്ചെയ്യും.
--	--	--	--

ഇതി വിജ്ഞാപ്യ ഭാവജ്ഞാഃ പ്രണിപത്യ പ്രസാദ്യ ച
പ്രജാപതിം പരസ്തത്ര യയുല്ക്കാം സുരാസ്തദാ.

5

“തദാ ഭാവജ്ഞാഃ സുരാഃ പ്രജാപതിം പ്രസാദ്യ പ്രണിപത്യ	“അച്ഛാർ സാരഗ്രാമികളായ ദേവന്മാർ ബ്രഹ്മദേവനെ പ്രസാദിച്ചിച്ച് നമസ്കരിച്ച്	ഇതി വിജ്ഞാപ്യ, പരസ്തത്ര ച ലങ്കാം യയുഃ.	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ച ശേഷം, അദ്ദേഹത്തെ മുൻ നി ർത്തിക്കൊണ്ട് ലങ്കയിലേക്കു ചെന്നു.
---	---	--	---

തത്ര രാവണമാസാദ്യ പുത്രഭാതുഭിരാവൃതം

അബ്രവീദ്ഗഗനേ തിഷ്ഠൻ സാമപൂർവ്വം പ്രജാപതിഃ.

6

“തത്ര പുത്രഭാതുഭിഃ അവൃതം രാവണം അസാദ്യ,	“അവിടെ പുത്രന്മാരായും ഭാതാക്ക ന്മാരായും ചൂഴ്പ്പെട്ടവനായിരുന്നി രാവണനെ [രുന്ന അടുത്ത്,	പ്രജാപതിഃ ഗഗനേ തിഷ്ഠൻ, സാമപൂർവ്വം അബ്രവീത്.	ബ്രഹ്മാവ് ആകാശത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നവനായി, സാന്തപനമായി ഇങ്ങിനെ അരുളി ച്ചു.
--	--	---	--

വത്സ രാവണ തുഷ്ടോടസ്തി പുത്രസ്യ തവ സംയുഗേ

അഹോടസ്യ വിക്രമമേദാർത്ഥം തവ തുല്യോടധികോടപി വാ.

7

“‘വത്സ! രാവണ! സംയുഗേ തവ പുത്രസ്യ വിക്രമമേദാർത്ഥം	“‘ഉണ്ണി! രാവണ! പോരിൽ നിന്റെ പുത്രന്റെ പരാക്രമവൈഭവത്തെ ക്കുറിച്ച്	തുഷ്ടഃ അസ്തി; തവ അസ്യ തുല്യഃ; അഹോ! അധികഃ അപി വാ.	ഞാൻ സതുഷ്ടനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്നു; നിനക്കും ഇവനും യോജിച്ചതായിരിക്ക എന്തായാലും! [ന . നിന്നേക്കാൾ സമത്വം; നെന്നുതന്നെ പറയാം
---	--	--	---

ജിതം ഹി ഭവതാ സർവ്വം ത്രൈലോക്യം സ്വേദന തേജസാ

കൃതാ പ്രതിജ്ഞാ സഫലാ പ്രീതോടസ്തി സ്വസുതേന വൈ.

8

“‘സ്വേദന തേജസാ ത്രൈലോക്യം സർവ്വം ജിതം; ഭവതാ കൃതാ	“‘സ്വപരാക്രമത്താൽ മൂന്നു ലോകവും എല്ലാം തന്നെയും ജയിക്കപ്പെട്ടു; നിന്നാൽ മുമ്പു ചെയ്യപ്പെട്ടതായ	പ്രതിജ്ഞാ വൈ പ്രതിജ്ഞയും സ്വസുതേന ഹി നിന്റെ പുത്രനാൽ തന്നെ സഫലാ; പ്രീതഃ അസ്തി.	സഫലമായിത്തീർന്നി രിക്കുന്നു; ഞാൻ സതുഷ്ടനായി രിക്കുന്നു.
--	---	--	--

അയം ച പുത്രോഽതിബലസ്തവ രാവണ വീര്യവാൻ
ജഗതീന്ദ്രജിദിത്യേവ പരിഖ്യാതോ ഭവിഷ്യതി.

9

“രാവണ!	“രാവണ!	ജഗതി	ലോകത്തിൽ
തവ പുത്രഃ	നിന്റെ പുത്രൻ	അയം	ഇവൻ
അതിബലഃ	നിസ്തുല്യമായ ബലവാ	ച	ഇനിയേതൽ
	നായും	ഇന്ദ്രജിത്	ഇന്ദ്രജിത്ത്
വീര്യവാൻ	അതി സമത്വനായും	ഇതി ഏവ	എന്നതന്നെ
പരിഖ്യാതഃ;	പ്രസിദ്ധിപ്രാപിച്ചുക	ഭവിഷ്യതി.	പേരാണ് വിളങ്ങുന്ന
	ഴിഞ്ഞു;		താണ്.

ബലവാൻ ദുഷ്ജയശ്ചൈവ ഭവിഷ്യത്യേവ രാക്ഷസഃ
യം സമാഗ്രിത്യ തേ രാജൻ സ്ഥാപിതാസ്ത്രിദശാ വശേ.

10

“രാജൻ!	“രാജാവേ!	സ്ഥാപിതഃ	അക്കപ്പെട്ടുവാ
യംസമാഗ്രിത്യ	ഏതൊരുവന്റെ സ	ബലവാൻ	ശൂരനായ
ഏവ	മായത്താൽതന്നെ	രാക്ഷസഃ,	ആ രാക്ഷസൻ,
ത്രിദശാഃ ച	ദേവന്മാരുംകൂടി	ദുഷ്ജയഃ ഏവ	{ ആരാലും ജയിക്കപ്പെട്ടു
തേ	നിന്റെ		വാൻ കഴിയാത്തവ
വശേ	അധീനത്തിൽ	ഭവിഷ്യതി.	നായിത്തന്നെ
			ഭവിക്കുന്നതാണ്.

തന്മുച്യതാം മഹാബാഹോ മഹേന്ദ്രഃ പാകശാസനഃ
കിം ചാസ്യ മോക്ഷണാത്മായ പ്രയച്ഛന്തു ദിവൈരകസഃ.

11

“മഹാ- ബാഹോ!	“മഹാബാഹുവായവ	അസ്യ	ഇവന്റെ
	നേ!	മോക്ഷണാ-	
പാകശാസനഃ	പാകാരിയായ	ത്മായ ച	{ മോചനത്തിനായി
മഹേന്ദ്രഃ	ദേവേന്ദ്രൻ	ദിവൈരകസഃ	ദേവന്മാർ
മുച്യതാം;	വിട്ടയക്കപ്പെട്ടേ;	പ്രയച്ഛന്തു കിം?	പകരംചെയ്യേണ്ടതെ
തത്	അങ്ങിനെയായാൽ		താണ്?

അഥാബ്രവീന്മഹാതേജാ ഇന്ദ്രജിത് സമിതിഞ്ജയഃ
അമരതപമഹം ദേവ വൃണേ യദ്യേഷ മുച്യതേ.

12

“അഥ	“അപ്പോൾ	മുച്യതേ യദി	വിട്ടയക്കപ്പെടേണമെ
മഹാതേജഃ	അതിബലവാനും		കിൽ
സമിതിഞ്ജയഃ	പോരിൽ ജയംതന്നെ	അമരതപം	എന്നും മരിക്കാതിരിക്ക
	സാധിക്കുന്നവനുമായ		കയെന്ന അവസ്ഥയെ
ഇന്ദ്രജിത്,	ഇന്ദ്രജിത്ത്,	അഹം	ഞാൻ
‘ദേവ!	‘ഹേ ദേവ!	വൃണേ,	വരമായി ആവശ്യപ്പെ
ഏഷഃ	ഈ ഇന്ദ്രൻ	അബ്രവീത്.	ടുന്നു,
			എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചു.

തതോഽബ്രവീന്മഹാഭാരതോ മേഘനാഭഃ പ്രജാപതിഃ
നാസ്തി സർവ്വമരതപം ഹി കസ്യചിത് പ്രാണിനോ ഭൂവി
ചതുഷ്പദഃ പക്ഷിണശ്ച ഭൂതാനാം വാ മഹേഷസാം.

13

“തതഃ മഹാഭാരതഃ പ്രജാപതിഃ, മേഘനാഭഃ അബ്രവീത്; ‘ഭൂവി ചതുഷ്പദഃ	“അതിന്നു് മഹാഭാരതജനപിയായ ബ്രഹ്മദേവൻ, മേഘനാഭനോടായി ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ യ്തു; ‘ലോകത്തിൽ നാലുപാദികളായ മൃഗ ങ്ങൾക്കകളെ	പക്ഷിണഃ പ്രാണിനഃ ച മഹേഷസാം ഭൂതാനാം വാ കസ്യചിത് ഹി സർവ്വമരതപം നാസ്തി.	പക്ഷികൾക്കകളെ മനുഷ്യക്കൾക്കകളെ അതിശക്തിയാൻ ഭൂതങ്ങൾക്കകളെ യാതൊന്നിന്നുതന്നെ മരണംതന്നെയില്ലാതി രിക്കുക എന്ന അവസ്ഥ ഒരിക്കലുമില്ല.
---	---	--	---

മരണാന്താനി സർവ്വാനി സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച
അപി ശുഷ്കസ്യ വൃക്ഷസ്യ പണ്ഡസ്യ പതനം ഭവേത്.

14

“‘വൃക്ഷസ്യ ശുഷ്കസ്യ പണ്ഡസ്യ പതനം ഭവേത് അപി? ഉണ്ടാകുന്നില്ലേ?	“‘വൃക്ഷത്തിന്റെ ഉണങ്ങിയ ഇലക്കുംകൂടി താഴെ പതിക്കുക എ ന്നസ്ഥിതി ഉണ്ടാകുന്നില്ലേ?	ച സ്ഥാവരാണി ചരാണി സർവ്വാനി മരണാന്താനി.	അതിനാൽ സ്ഥാവരങ്ങളും ജംഗമങ്ങളും എല്ലാതന്നെയും നാശമുള്ളവതന്നെ.
--	---	--	--

ശ്രുതപാ പിതാമഹേനോക്തമിദ്രജിത് പ്രഭീണാഽവ്യയം
അഥാബ്രവീത് സ തത്രസ്ഥം മേഘനാഭോ മഹാബലഃ
ശ്രുയന്താം വാ ഭവേത്സിദ്ധിഃ ശതകൃതുവിമോക്ഷണേ.

15

“സഃ മഹാബലഃ മേഘനാഭഃ ഇന്ദ്രജിത്, പ്രഭീണാ പിതാമഹേന ഉക്തം ശ്രുതപാ, തത്രസ്ഥം	“ആ ബലശാലിയായ മേഘനാഭനെന്ന ഇന്ദ്രജിത്, സർവ്വേശ്വരനായ ബ്രഹ്മാവിനാൽ അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടത് കേട്ട്, അവിടെ പ്രത്യക്ഷനാ യി നിന്നിരുന്ന	അവ്യയം അഥ അബ്രവീത്; ‘ശതകൃതു- വിമോക്ഷണേ സിദ്ധിഃ ഭവേത് വാ, ശ്രുയന്താം.	{ നിഷ്ഠലമാവാത്ത വര ങ്ങൾ നൽകുന്ന അ ഭേദത്തെ നോക്കി ഇപ്രകാരം അപേ ക്ഷിച്ചു; ‘ദേവന്മാരേ വിട്ടു കുന്ന വിഷയത്തിൽ കായ്സിദ്ധി ഉണ്ടാവേണമെങ്കിൽ, വേണ്ടതെന്തെന്നു കേട്ടരുളിയാലും.
---	---	---	---

മമേഷ്ഠം നിത്യശോ ഹവൈവർമന്ത്രൈഃ സംപൂജ്യ പാവകം
 സംഗ്രാമമവതന്ത്രം ച ശത്രുനിജ്ജയകാംക്ഷിണഃ
 അശപയുക്തോ രഥോ മഹ്യമുന്തിഷ്യേത്തു വിഭാവസോഃ
 തത്സ്ഥസ്യാമരതാ സ്യാന്മേ ഏഷ മേ നിശ്ചയോ വരഃ.

16

17

“‘ശത്രു- നിജ്ജയ- കാംക്ഷിണഃ സംഗ്രാമം അവതന്ത്രം പാവകം ഹവൈവർ മന്ത്രൈഃ നിത്യശഃ സംപൂജ്യ മമ ഇഷ്ടം, അശപയുക്തഃ	“‘ശത്രുക്കളെ ജയിക്ക നതിന്നു ആഗ്രഹിക്ക ന്നവനായ് പോർ തുടങ്ങുന്നതിനായി അഗ്നിഭഗവാനെ ആഹുതികളാലും മന്ത്രങ്ങളാലും നിവൃത്തിയായി അരാധിച്ചുള്ള എന്റെ യാഗത്തിൽ, കുതിരകളോടുകൂടിയ	രഥഃ മഹ്യം തു ഉന്തിഷ്ഠേത്; വിഭാവസോഃ തത്സ്ഥസ്യാ മേ, അമരതാ സ്യാത്; ഏഷഃ ച മേ നിശ്ചയഃ വരഃ.	ഒരു തേർ എനിക്കായിട്ടുതന്നെ ആവിർവിഃക്കണം; അഗ്നിഭഗവാൻറതായ ആ രഥത്തിൽ ഇരിക്ക എനിക്കു [ന മരണമില്ലെന്ന അവ ഭവിക്കണം; [സ്ഥ ഇതുതന്നെയാണ് എനിക്ക് ദീപ്താലോചനചെയ്ത് അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതായ വരം.
--	--	--	--

തസ്മിൻ യദ്യസമാപ്തേ ച ജപ്യഹോമേ വിഭാവസൌ
 യുധ്യേയം ദേവ സംഗ്രാമേ തദാ മേ സ്യാദപിനാശനം.

18

“‘ദേവ! വിഭാവസൌ തസ്മിൻ ജപ്യഹോമേ ച അസമാപ്തേ, തദാ	“‘ദേവ! അഗ്നിയിൽ ചെയ്യപ്പെട്ട ആ ജപഹോമങ്ങൾ സമാപ്തിയാകാതിരി ക്കുമ്പോൾ, ആ സന്ദർഭത്തിൽ	സംഗ്രാമേ യുദ്ധ്യേയം യദി, മേ വിനാശനം സ്യാത്.	യുദ്ധത്തിൽ ഞാൻ യുദ്ധംചെയ്യേ ണ്ടിവരുമെന്നാൽ എനിക്ക് നാശം വന്നുകൊള്ളട്ടെ.
---	---	---	--

സദ്യോ ഹി തപസാ ദേവ വൃണോത്യമരതാം പുമാൻ
 വിക്രമേണ മയാ തേപതദമരതം പ്രവർത്തിതം.

19

“‘ദേവ! സദ്യഃ പുമാൻ, തപസാ ഹി അമരതാം വൃണോതി;	“‘ദേവ! ഓരോ പുരുഷനും, തപസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ യാണല്ലോ മരണമില്ലാത്ത അവ സ്ഥയെ അവശ്യപ്പെടുന്നത്;	മയാ തു വിക്രമേണ ഏതത് അമരതം പ്രവർത്തിതം.	എന്നാലാവട്ടെ പരാക്രമംകൊണ്ടുമാ ത്രമാണ് ഇതു മരണമില്ലെന്ന അവ സ്ഥ അവശ്യപ്പെടുമ്പോഴിരി ക്കുന്നത്.
---	---	---	---

ഏവമസ്തപിതി തം ചാഹ വാക്യം ദേവഃ പിതാമഹഃ
മുക്തശ്ചേന്ദ്രജിതാ ശക്രോ ഗതാശ്ച ത്രിദിവം സുരാഃ.

20

“ പിതാമഹഃ } ദേവഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ	ഇന്ദ്രജിതാ	ഇന്ദ്രജിത്തിനാൽ
		ശക്രഃ ച	ഇന്ദ്രനും
തം	അവനോട്	ച ച	ഉടനേതന്നെ
‘ ഏവം അസ്മു ’	‘ ഇങ്ങിനെതന്നെ ഭവി ക്കട്ടെ ’	മുക്തഃ;	വിട്ടയക്കപ്പെട്ടു;
		സുരാഃ	ദേവന്മാർ
ഇതി	എന്ന്	ത്രിദിവം	ദേവലോകത്തിലേക്കു
വാക്യം അഹഃ;	അരുളിച്ചെയ്തു;	ഗതാഃ.	പോകയും ചെയ്തു.

ഏതസ്മിന്നന്തരേ രാമ ഭിന്നോ ഭൃഷ്യാമരദ്വൃതിഃ
ഇന്ദ്രശ്ചിന്താപരീതാത്മാ ധ്യാനതത്പരതാം ഗതഃ.

21

“ രാമ !	“ ശ്രീരാമ !	ചിന്താ- പരീതാത്മാ ഭിനഃ	} ചിന്തകൊണ്ടു കലങ്ങി യ മനസ്സോടുകൂടിയവ വളരെ സങ്കട [നായി പ്പെട്ടുകൊണ്ട്
ഏതസ്മിൻ	ഈ		
അന്തരേ,	സമയത്തിൽ	ധ്യാനതല്പ- രതാം ഗതഃ	} തനിക്ക് സംഭവിച്ചതി നെക്കുറിച്ചുലോചി ച്ച് വ്യസനിച്ചു.
ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രൻ		
ഭൃഷ്യാമരദ്വൃതിഃ	തേജസ്സുകറഞ്ഞവനായി		

തം തു ഭൃഷ്ടാ തഥാഭൂതം പ്രാഹ ദേവഃ പ്രജാപതിഃ
ശതക്രതോ കിമു പുരാ കരോതി സു സുഭുഷ്കരം.

22

“ പ്രജാപതിഃ } ദേവഃ,	“ ബ്രഹ്മദേവൻ	പ്രാഹ ;	ഇപ്രകാരമരുളിച്ചെയ്തു ;
തം		‘ ശതക്രതോ !	‘ അല്ലയോ ദേവേന്ദ്ര !
തഥാഭൂതം	ആ ഇന്ദ്രനെ	പുരാ	പണ്ടു
	അപ്രകാരം ഇരിക്കുന്ന വനായി	സുഭുഷ്കരം	ഏറെയും ഭുഷിച്ചതായ ഒരു കൃത്യത്തെ
ഭൃഷ്ടാ,	കണ്ട്,	കിമു	എന്തുകൊണ്ടാണ്
തു	ഈ വിഷയത്തിൽ	കരോതി സു ?	ഭവാൻ ചെയ്യുന്നത് ?

അമരേന്ദ്ര മയാ ബഹുപ്രഃ പ്രജാഃ സൃഷ്ടാസ്തദാ പ്രഭോ
ഏകവർണ്ണാഃ സമാഭാഷാ ഏകരൂപാശ്ച സർവ്വശഃ.

23

“ ‘ പ്രഭോ അമരേന്ദ്ര !	“ ‘ ശക്തിമാനായ ദേവേന്ദ്ര !	ഏകരൂപാഃ	ഒരേ രൂപത്തോടുകൂടിയ വരായും
തദാ	പണ്ടൊരിക്കൽ	സമാഭാഷാഃ	ഒരേ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ വരായും
പ്രജാഃ ച	സർവ്വപ്രജകളും	ബഹുപ്രഃ	അസംഖ്യമായി
സർവ്വശഃ	സർവ്വപ്രകാരത്തിലും	മയാ	എന്നാൽ
ഏകവർണ്ണാഃ	ഒരേവർണ്ണത്തോടുകൂടിയ വരായും	സൃഷ്ടാഃ.	സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു.

താസാം നാസ്തി വിശേഷോ ഹി ഭർണേ ലക്ഷണേഽപി വാ
തതോഽഹമേകാഗ്രമനാസ്താഃ പ്രജാഃ പശ്യചിന്തയം.

24

“ ‘ഭർണേ അപി “ ‘കാഷ്ടയിലാ	അഹം	ഞാൻ
ലക്ഷണേ വാ ലക്ഷണത്തിലാ	ഏകാഗ്രമനാഃ	അഭിവിചാരത്താഴുക
താസാം അവർക്കു		ടിയാവനായി
വിശേഷം ഹി വ്യത്യാസം ഒന്നുതന്നെ	താഃ	ആ
ന അസ്തി; ഉണ്ടായിരുന്നില്ല;	പ്രജാഃ	പ്രജകളെപ്പറ്റി
തതഃ അതുകൊണ്ടു	പശ്യ ചിന്തയം.	ദീർഘാലാചനചെയ്തു.

സോഽഹം താസാം വിശേഷാത്ഥം സ്രിയമേകാം വിനിമ്നമേ
യദ്യത് പ്രജാനാം പ്രത്യാഗം വിശിഷ്ടം തത്തദദ്ധ്യതം.

25

“ ‘സഃ	“ ‘അപ്രകാരമുള്ള	പ്രജാനാം	പ്രജകളുടെ
അഹം	ഞാൻ	പ്രത്യാഗം	ഓരോ അവയവത്തിലും
താസാം അവർക്കായി		വിശിഷ്ടം	വിശേഷമായത്
വിശേഷാത്ഥം വ്യത്യാസത്തിനായി		യത് യത്	ഏതെല്ലാമോ
ഏകാം സ്ത്രീയ്ക്കു ഒരു സ്ത്രീയെ		തത് തത്	അതെല്ലാം
വിനിമ്നമേ; സൂഷ്മിച്ചു;		ഉദ്ധ്യതം.	ശേഖരിക്കപ്പെട്ടു.

തതോ മയാ രൂപഗുണൈരഹല്യാ സ്രീ വിനിമ്നിതാ
ഹലം നാമേഹ വൈരൂപ്യം ഹല്യം തത്പ്രഭവം ഭവേത്.

26

“ ‘തതഃ	“ ‘അപ്പാരം	ഇഹ	ഈ സന്ദർഭത്തിൽ
രൂപഗുണൈഃ	രൂപഗുണങ്ങൾകൊണ്ടു	ഹലം നാമ	‘ഹലം’ എന്നുവെച്ചാൽ
അഹല്യാ	{ യാതൊരു അവയവ	വൈരൂപ്യം;	{ വല്ലതിലും വല്ല കുറവു
	{ ത്തിലും യാതൊരു ഭോ		{ ളായിരിക്കുക എന്ന
	{ ഷവുമില്ലാത്ത		{ ത്ഥമാകുന്നു;
സ്ത്രീ	ഒരു സ്ത്രീ	തത് പ്രഭവം	അതോടു കൂടിയത്
മയാ	എന്നാൽ	ഹല്യം ഭവേത്.	ഹല്യമായി ഭവിക്കും.
വിനിമ്നിതാ;	സൂഷ്മിക്കപ്പെട്ടു;		

യസ്മാന്ന വിദ്യതേ ഹല്യം തേനാഹല്യേതി വിശ്രുതാ
അഹല്യേതി മയാ ശക്ത തസ്യ നാമ പ്രകീർത്തിതം.

27

“ ‘ശക്ത!	“ ‘ഇത്ര!	വിശ്രുതാ,	പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയായി,
ഹല്യം	അവലക്ഷണം	തസ്യാഃ	അവർക്ക്
ന വിദ്യതേ	ഒന്നും ഇല്ല എന്നുള്ള	അഹല്യാ	അഹല്യ
യസ്മാത്	കാരണം യാതൊന്നോ	ഇതി	എന്ന
തേന,	അതിനാൽ,	നാമ	പേർ
അഹല്യാ	അഹല്യ	മയാ	എന്നാൽ
ഇതി	എന്നു	പ്രകീർത്തിതം.	വിളിക്കപ്പെട്ടു.

നിമ്മിതായാം ച ദേവേന്ദ്ര തന്ത്ര്യാം നാര്യാം സുരഷ്ഠി
ഭവിഷ്യതിതി കസ്യേഷാ മമ ചിന്താ തതോഭവത്.

23

“‘സുരഷ്ഠി!	“‘ദേവേന്ദ്രതന്ത്ര്യാം	ഏഷാ	ഇവരം
ദേവേന്ദ്ര!	ദേവേന്ദ്ര!	കന്യ ച	ആർക്കു ചെന്ന് വളരെ
തന്ത്ര്യാം	ആ	ഭവിഷ്യതി?,	മോ?
നാര്യാം	നാരിരത്നം	ഇതി	എന്നുള്ള
നിമ്മിതായാം,	സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ,	ചിന്താ,	വിചാരം,
തതഃ	അതു മുതൽ	മമ	എനിക്കു
		അഭവത്.	ഉണ്ടായി.

തപം തു ശക്ത തദാ നാരിം ജാനീഷേ മനസാ പ്രഭോ
സ്ഥാനാധികതയാ പത്നീ മമൈഷേതി പുരന്ദര.

29

“‘പ്രഭോ!	“‘സമത്വം	തദാ	അപ്പോൾ
പുരന്ദര!	ശത്രുക്കളുടെ നഗരങ്ങളെ	‘ഏഷാ	‘ഇവരം
ശക്ത!	ദേവേന്ദ്ര!	മമ	എന്റെ
തപം തു	ഭവാനാകുട്ട	പത്നീ’	ഭാര്യയാകണം,’
സ്ഥാനാധി-	} സ്ഥാനവലുപ്പത്താൽ	ഇതി	എന്ന്
കതയാ		മനസാ	മനസ്സുകൊണ്ട്
നാരിം	അ സ്ത്രീയെ	ജാനീഷേ.	കരുതുകയായി.

സാ മയാ ന്യാസഭൂതാ തു ഗൌതമസ്വ മഹാത്മനഃ
ന്യസ്താ ബഹുനി വഷാണി തേന നിര്യാതിതാ ച ഫ.

30

“‘സാ	“‘അവരം	തേന ച	അഭ്യമത്താലും
മയാ	എന്നാൽ	ബഹുനി	എത്രയോ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	വഷാണി	ആണ്ടുകൾ
ഗൌതമസ്വ	ഗൌതമമഹഷിയുടെ	ന്യസ്താ ഫ	ജാഗ്രതയുടെ സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടവളായി
	അടുക്കൽ	നിര്യാതിതാ.	തിരിയെ സമർപ്പിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.
ന്യാസഭൂതാ;	ഏല്പിച്ചുകൊടുക്കപ്പെട്ട;		
തു	അപ്രകാരംതന്നെ		

തത്സസ്വ പരിജ്ഞായ മയാ സ്വൈര്യം മഹാമുനേ

ജ്ഞാതാ തപസി സിദ്ധിം ച പത്ര്യാത്മം സ്വർഗ്ഗിതാ തദാ

31

“‘മഹാമുനേ	“‘മഹഷിയുടെ	ജ്ഞാതാ,	ഗ്രഹിച്ചു,
സ്വൈര്യം	മുന്നെയെത്ത	തതഃ	അതിന്നുശേഷം
പരിജ്ഞായ	പരിശോധിച്ചറിഞ്ഞ്	തദാ	അപ്പോൾതന്നെ
തപസി	ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹവിഷയത്തിൽ	തന്ത്ര്യാ	അഭ്യമത്തിന്റെ
		പത്ര്യാത്മം	സഹധർമ്മിണിയായി
സിദ്ധിം ച	{ അഭ്യമത്തിന് സിദ്ധിച്ചിരിക്കുന്ന ശക്തിയായും	മയാ	എന്നാൽ
		സ്വർഗ്ഗിതാ.	പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തു കൊടുക്കപ്പെട്ടു.

സ തയാ സഹ ധർമ്മാത്മാ രമതേ സ്മ മഹാമുനിഃ
ആസൻ നിരാശാ ദേവാസ്തു ഗൌതമേ ഭത്തയാ തയാ.

32

“സഃ ധർമ്മാത്മാ മഹാമുനിഃ, തയാ സഹ രമതേ സ്മ; ദേവാഃ,	“ആ ധർമ്മാത്മാവായ മഹാഷി, അവഃശോഭനീച്ഛ സുഖമായി കാലംകഴി ദേവകൾ, [ചൂഃപാനം;	ഗൌതമ ഭത്തയാ തയാ നിരാശാഃ തു ആസൻ.	ഗൌതമങ്കൽ അവരും സമർപ്പിക്കപ്പെ ട്ടതിനാൽ തന്നിമിത്തമായുള്ള ആഗ്രഹമൊവരായി ഭവിച്ചു.
---	---	--	---

സംക്രമസ്തപം ഹി ധർമ്മാത്മൻ ഗതപാ തസ്യാശ്രമം മുനേഃ
ദൃഷ്ട്വാംശ്ച തദാ താം സ്ത്രീം ദീപ്താമഗ്നിശിഖാമിവ.

33

“ധർമ്മാത്മൻ! തപം ഹി സംക്രമഃ, തസ്യ മുനേഃ ആശ്രമം ഗതപാ,	ധർമ്മാത്മാവായ ഇദ്ര! ഭവാൻ മാത്രം കൂലിച്ചവനായി, ആ ജ്ജീയുടെ ആശ്രമത്തിലേക്കായി ചെന്ന്,	തദാ ദീപ്താം അഗ്നിശിഖാം ഇവ താം സ്ത്രീം ച ദൃഷ്ട്വാൻ.	‘ആ സമയം ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരി ക്കുന്ന അഗ്നിജ്വാലപോലെ യുള്ള ആ നാരിമണിയേയും കണ്ടു.
--	--	---	--

സാ തപയാ ധർഷിതാ ശക്ര കാമാന്തേന സമന്വ്യാ
ദൃഷ്ട്വാംശ്ച തദാ തേന ഹ്യാശ്രമേ പരമർഷിണാ.

34

“ശക്ര! കാമാന്തേന സമന്വ്യാ തപയാ, സാ ധർഷിതാ;	“ദേവേന്ദ്ര! കാമപരവശനും കോപത്തൊടുക്കിയവ ഭവാനാൽ, [നുമായ അവരും ചാരിത്രഭംഗം വരുത്ത പ്പെട്ടു;	തേന പരമർഷിണാ ആശ്രമ തദാ ഹി തപം ച ദൃഷ്ടഃ.	ആ മഹാഷിയാൽ ആശ്രമത്തിൽ അപ്പോൾതന്നെ ഭവാനും കണ്ടെത്തപ്പെടുകയും ചെയ്തു.
---	--	--	---

തതഃ ക്രമേണ തേനാസി ശപ്തഃ പരമതേജസാ
ഗതോടിസി യേന ദേവേന്ദ്ര ദശാഭാഗവിപശ്ചയം.

35

“തതഃ പരമതേജസാ ക്രമേണ തേന ശപ്തഃ അസി;	“അപ്പോൾതന്നെ മഹാഃതജസ്വിയും കൂലിച്ചവനുമായ ആ മഹാഷിയാൽ ഭവാൻ ശപിക്കപ്പെട്ടു;	ദേവേന്ദ്ര! യേന ദശാഭാഗ- വിപശ്ചയം ഗതഃ അസി.	ദേവേന്ദ്ര! യാതൊരു അക്കാരണ ത്താൽ വിധിബദ്ധത്താലുണ്ടായ അപത്തിനെ ഭവാൻ അനുഭവിപ്പാനിടയായി.
--	--	--	---

യസ്താനേ ധഷ്ടിതാ പത്നീ തപയാ വാസവ നിർയം
തസ്താത് തപം സമരേ രാജൻ ശതൃഹസ്തം ഗമിഷ്യസി.

36

“ ‘വാസവ !	“ ‘ഇന്ദ്ര !	യസ്താത്	} യാതൊരു ആ കാരണത്താൽ
തപയാ	അങ്ങയാൽ	തസ്താത്	
മേ	എന്റെ	രാജൻ !	രാജാവേ !
പത്നീ	ധർമ്മപത്നി	തപം,	അങ്ങ്,
നിർയം	നിർയമായി	സമരേ	യുദ്ധത്തിൽ
ധഷ്ടിതാ	കൈവെക്കപ്പെട്ടു എന്നു	ശതൃഹസ്തം	ശത്രുവശത്തെ
	ജേ	ഗമിഷ്യസി.	പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.

അയം തു ഭാവോ ഭുവ്വുലോ യസ്തപയേഹ പ്രവർത്തിതഃ
മാനുഷേഷപവി ലോകേഷു ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

37

“ ‘ഭുവ്വുലോ !	“ ‘ഭുവ്വുലിയാൻവനേ !	തു.	ആകയാൽ,
യഃ ഭാവഃ	യാതൊരു ആ കാമവി	അയം	ഇതു്
ഇഹ	ഇപ്പോൾ [കാരം	ലോകേഷു	ലോകങ്ങളിൽ
തപയാ	നിന്നാൽ	മാനുഷേഷു	} മനുഷ്യന്മാരിലും
പ്രവർത്തിതഃ;	ഒന്നാമതായി കൊണ്ടു	അപി	
	പ്പെട്ടു;	ഭവിഷ്യതി,	കാണപ്പെടുന്നതാണ്,
		സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.

തത്രാലം തസ്യ യഃ കർത്താ തപയുലം നിപതിഷ്യതി
ന ച തേ സ്ഥാവരം സ്ഥാനം ഭവിഷ്യതി പുരന്ദര.

38

“ ‘പുരന്ദര !	“ ‘ഇന്ദ്ര !	തപയി അലം	ഭവാങ്കൽ പകുതിയുമാ
തത്ര	അപ്രകാരമുള്ള പാപ		യി
	ത്തിന്നു്	നിപതിഷ്യതി;	വന്നുചേരട്ടെ ;
യഃ	യാതൊരുത്തൻ	തേ	ഭവാന്റെ
കർത്താ,	കർത്താവാകുന്നുവോ,	സ്ഥാനം ച	പദവിയും
തസ്യ	അവന്നു	സ്ഥാവരം	സ്ഥിരമായി
അലം,	പകുതിയും,	ന ഭവിഷ്യതി.	നിലനില്ക്കുന്നതല്ല.

യശ്ച യശ്ച സുരേന്ദ്രഃ സുബ്രഹ്മവഃ സ ന ഭവിഷ്യതി
ഏഷ ശാപോ മയാ മുക്ത ഇത്യസൗ തപാം തദാബ്രവീത്.

39

“ ‘യഃ യഃ	“ ‘ഏവനെല്ലാം	ശാപഃ ച	ശാപമായ്തന്നെ
സുരേന്ദ്രഃ	ദേവന്മാരായി	മയാ	എന്നാൽ
സ്വാത്,	ഭവിക്കുമോ,	മുക്തഃ ;	നൽകപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു ;
സഃ ച	അവനെല്ലാം	അസൗ	ഈ മഹഷി
ധ്രുവഃ	സ്ഥിരമായി	തപാം	ഭവാനെ
ന ഭവിഷ്യതി;	ഇരിക്കുകയില്ല;	തദാ	അപ്പോൾ
ഏഷഃ	ഇതു്	ഇതി	മേൽപ്രകാരം
		അബ്രവീത്.	ശപിച്ചു.

താം തു ഭായ്യാം സ നിർദ്വ്യ സോഽബ്രവീത് സുമഹാതപഃ
ദുഷ്ടിനീതേ വിനിധപംസ മമാശ്രമസമീപതഃ.

40

<p>“സുമഹാതപഃ “തപസപികളിൽ വെച്ച് മുഖ്യനെന്ന് സഃ പ്രസിദ്ധനായ സഃ, ആ മുനി, താം ഭായ്യാം ആ ഭായ്യയേയും തു ഈ വിഷയത്തിൽ നിർദ്വ്യ ശകാരിച്ചു”</p>		<p>അബ്രവീത് ; ദുഷ്ടിനീതേ ! മമ ആശ്രമ- സമീപതഃ വിനിധപംസ.</p>	<p>ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു; ‘ ഭൂതചാരമാൻവദേ ! എന്റെ ആശ്രമത്തിന്റെ സമീ പത്തിൽ ജീവനറാവളായി മണ്ണി ൽ പതിച്ചുപോ.</p>
---	--	---	---

രൂപയൗവനസമ്പന്നാ യസ്താത് തപമനവസ്ഥിതാ
തസ്താഭൂപവതീ ലോകേ ന തപമേകാ ഭവിഷ്യതി

41

<p>“തപം രൂപയൗവന- സംപന്നാ യസ്താത് അനവസ്ഥിതാ, വ്യവസ്ഥയില്ലാത്തവ ളായിരുന്നുവോ,</p>	<p>“നീ ഒരുവരും തന്നെ. സൗന്ദര്യവും യൗവ നവുമുള്ളവളായിരിക്ക ുന്നു എന്നുള്ള യാതൊരു കാരണത്താൽ വ്യവസ്ഥയില്ലാത്തവ ളായിരുന്നുവോ,</p>	<p>തസ്താത് ലോകേ രൂപവതീ തപം ഏകാ ന ഭവിഷ്യതി.</p>	<p>ആക്കാരണത്താൽ ലോകത്തിൽ സൗന്ദര്യവതിയായ നീ [വരും ഒരുത്തിതന്നെ എന്നു ള്ളത് ഉണ്ടാകയില്ല.</p>
---	--	--	--

രൂപം ച തേ പ്രജാഃ സർവ്വാ ഗമിഷ്യന്തി ന സംശയഃ
യത്തദേകം സമാശ്രിത്യ വിഭ്രമോഽയമുപസ്ഥിതഃ.

42

<p>“തത് ഏകം സമാശ്രിത്യ ച, അയം വിഭ്രമഃ ഉപസ്ഥിതഃ;</p>	<p>“ആ അദപിതീയയെന്ന അവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചതിനാൽ ത ഈ [ന്നെയാണ്, മനോവികാരം സംഭവിച്ചത്;</p>	<p>യത് പ്രജാഃ സർവ്വാഃ തേ രൂപം ഗമിഷ്യന്തി, സംശയഃ ന.</p>	<p>അതുകൊണ്ട് പ്രജകൾ എല്ലാവരും നിന്നെപ്പോലെയുള്ള സൗന്ദര്യത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്, സംശയമില്ല.’</p>
---	--	--	---

തദാപ്രഭൃതി ഭൂയിഷ്ഠം പ്രജാ രൂപസമനപിതാഃ
സാ തം പ്രസാദയാമാസ മഹഷിം ഗൌതമം തദാ.

43

<p>“തദാപ്രഭൃതി രൂപ- സമനപിതാഃ ഭൂയിഷ്ഠം പ്രജാഃ; സാ</p>	<p>“അതുമുതൽ സൗന്ദര്യവതികളായ സ്ത്രീകൾ ധാരാളം ജനിച്ചു; അവൾ</p>	<p>തദാ തം ഗൌതമം മഹഷിം പ്രസാദയാ- മാസ.</p>	<p>അപ്പോൾ ആ ഗൌതമമഹഷിയെ പ്രസാദിപ്പിച്ച് ഇപ്ര കാരം അപേക്ഷിച്ചു.</p>
--	--	--	---

അജ്ഞാനാലംബിതാ നാഥ തപദ്യുപേണ ദിവൈകസാ
ന കാമകാരാദിപ്രഭുഷ പ്രസാദം കർത്തുമഹസി.

44

“‘നാഥ!	“‘നാഥ!	തപദ്യുപേണ	നിന്തിരുവടിയുടെ രൂപ
വിപ്രഭുഷ!	ബ്രഹ്മഭുഷ!		ത്തെ കൈയൊണ്ട
കാമകാരാത്	} സേപക്ലയായിട്ടല്ല ഇ	ദിവൈകസാ	ദേവനാൽ
ന;		ധർഷിതാ;	ഞാൻ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ട
		പ്രസാദം	[പോയി;
അജ്ഞാനാത്;	അറിവില്ലായ്മകൊണ്ടാ	കർത്തം	} പ്രസാദിച്ചരുളിയാലും.
	ണ്;	അഹസി.	

അഹല്യയാ തേപവമുക്തഃ പ്രത്യുവാച സ ഗൌതമഃ
ഉത്പത്ത്യതി മഹാതേജാ ഇക്ഷ്വാകുണാം മഹാരഥഃ.

45

“ അഹല്യയാ	“ അഹല്യയാൽ	പ്രത്യുവാച;	ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെ
തു	ഈ വിഷയത്തിൽ		യ്തു;
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിൽ
ഉക്തഃ	പ്രാർത്ഥിക്കപ്പെട്ട	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
സഃ	ആ	മഹാരഥഃ	ഒരു മഹാരഥൻ
ഗൌതമഃ	ഗൌതമമഹർഷി	ഉത്പത്ത്യതി.	അവതരിക്കുന്നതാണ്.

രാമോ നാഥ ശ്രുതോ ലോകേ വനം ചാപ്യുപയാന്യതി
ബ്രാഹ്മണാത്ഥേ മഹാബാഹുവിഷ്ണുർമാനുഷവിഗ്രഹഃ

46

“‘ലോകേ	“‘ലോകത്തിൽ	മാനുഷ-	} മനുഷ്യശരീരം കയ്യാ
രാമഃ നാഥ	ശ്രീരാമൻ എന്ന്	വിഗ്രഹഃ;	
ശ്രുതഃ;	അദ്ദേഹം പ്രസിദ്ധനാ	ബ്രാഹ്മ-	} ഈശ്വരാർധനചെയ്തു
	യ്ക്കിരുന്നതാണ്;	ണാത്ഥേ ച	
മഹാബാഹുഃ	സുവ്യക്തനായ	വനം	} അദ്ദേഹം വനത്തിൽ
വിഷ്ണുഃ അപി	വിഷ്ണുഭഗവാൻതന്നെ	ഉപയാന്യതി.	
			പ്രവേശിക്കുന്നതാണ്.

രം ഭുക്ഷ്യസി യദാ ഭദ്രേ തതഃ പൂതാ ഭവിഷ്യസി
സ ഹി പാവയിതും ശക്തസ്തപയാ യദുഷ്ഠതം കൃതം.

47

“‘ഭദ്ര!	“‘അന്തഃകരണശുദ്ധി	ശക്തഃ	കഴിവുള്ളവൻ
	വരാത്തവളേ!	സഃ ഹി;	അദ്ദേഹമാത്രമാണ്;
തപയാ	നിന്നാൽ	തം	അദ്ദേഹത്തെ
കൃതം	ചെയ്യപ്പെട്ട	യദാ	എപ്പോൾ
ഭുക്തം	പാപം	ഭുക്ഷ്യസി,	നീ തുക്കൺപാക്കുമോ,
യത്,	യാതൊന്നാ അതിനെ,	തതഃ,	അക്ഷണംതന്നെ
പാവയിതും	പരിശുദ്ധിവരുത്തു	പൂതാ	പരിശുദ്ധയായി
	വാൻ	ഭവിഷ്യസി.	ഭവിക്കുന്നതാണ്.

തസ്യാതിഥ്യം ച കൃതാ വൈ മത്സമീപം ഗമിഷ്യസി
വത്സ്യസി തപം മയാ സാലം തദാ ഹി വരവണ്ണിനി.

48

“‘വരവണ്ണിനി! “ശ്രീരതഃമ!
തപം നീ
തദാ അക്കാലം
തസ്യ അഭ്യുദയത്തിന്ന്
അതിഥ്യം അതിഥിപൂജ
കൃതാ ഹി ചെയ്തതിന്നുശേഷം

മത്സമീപം എന്റെ സമീപത്തി-
ലേക്ക്
ഗമിഷ്യസി; വന്നുചേരാവുന്നതാ
ച എന്നുമാത്രമല്ല [൯];
മയാ സാലം } ഏകാന്ത ഭരമിച്ചത
വൈ } നെ
വത്സ്യസി.' വാഴുകയുംചെയ്യാം.'

ഏവമുക്തവാ സ വിപ്രഷിരാജഗാമ സ്വമാത്രമം
തതശ്ചചാര സുമഹത് സാ പത്നീ ബ്രഹ്മവാദിനഃ.

49

“‘സഃ
വിപ്രഷിഃ,
ഏവം
ഉക്തവാ,
സ്വം
അത്രമം
അജഗാമ;
“‘ആ
ബ്രഹ്മഷി,
മേൽപ്രകാരം
ശപിച്ചശേഷം,
തന്റെ
അത്രമത്തിന്നുള്ളിലേ-
യ്ക്ക്
ഏഴുനെള്ളി;

ബ്രഹ്മവാദിനഃ വേദജ്ഞനായ അഭ്യോ-
ത്തിന്റെ
പത്നീ ധർമ്മപത്നിയായ
സാ, അവൾ,
തതഃ അതു മുതൽ
സുമഹത് } ഏകാഗ്രമായ ദൈവചി-
ചചാര. } തയോടുകൂടിത്തന്നെ
കാലംകഴിച്ചുവന്നു.

ശാപോത്സർഗ്ഗാലി തസ്യേദം മനഃ സർവ്വമുപസ്ഥിതം
തത് സ്മര തപം മഹാബാഹോ ദുഷ്ടതം യത്തപയാ കൃതം
തേന തപം ഗ്രഹണം ശത്രുർയാതോ നാന്യേന വാസവ.

50

“‘മഹാ-
ബാഹോ! } “‘മഹാബാഹുവായ
വാസവ! ഇത്ര !
തപയാ ഭവാനാൽ
കൃതം ചെയ്യപ്പെട്ട
ദുഷ്ടകൃതം പാപം
യത് യാതൊന്നോ
തത് അതിനെ
തപം ഹി ഭവാനുതന്നെ
സ്മര; അലോചിച്ചുനോക്കുക;
തസ്യ ആ

മനഃ മുനിവർത്തന്റെ
ശാപോത്സർഗ്ഗാൽ ശാപത്താലാണ്
ഇദം സർവ്വം ഇപ്രകാരമെല്ലാം
ഉപസ്ഥിതം; നേരിട്ടത്;
തേന അതിനാലാണ്
തപം അത്
ശത്രുഃ ശത്രുവിന്റെ
ഗ്രഹണം യാതൊരു കയ്യിൽ അകപ്പെട്ടുപോ-
യത്;
അന്യേന മറ്റൊന്നുകൊണ്ടും
ന. അല്ല.

ശീഘ്രം വൈ യജ യജ്ഞം തപം വൈഷ്ണവം സുസമാഹിതഃ
പാവിതസ്തേന യജ്ഞേന യാസ്യസേ ത്രിദിവം തതഃ.

51

“തപം	“ഭവാൻ	പാവിതഃ,	പാപം നീങ്ങിയവനാ
ശീഘ്രം വൈ	ഇപ്പോൾതന്നെ		യി,
വൈഷ്ണവം	വൈഷ്ണവമെന്ന	തതഃ	അതിനാൽ
യജ്ഞം	യാഗത്തെ	സുസമാഹിതഃ	ആധിയാശിഞ്ഞവനാ
യജ;	യജിച്ചാലും;	ത്രിദിവം	സ്വപ്നത്തിൽ [യി
തേന	ആ	യാസ്യസേ.	അങ്ങ് പോയ്ച്ചേര
യജ്ഞേന	യാഗത്താൽ		ന്നതാണു്.

പുത്രശ്ച തവ ദേവേന്ദ്ര ന വിനശ്ചോ മഹാരണേ
നീതഃ സന്നിഹിതശ്ചൈവ ആയുഃകേണ മഹോദയൗ.

52

“ദേവേന്ദ്ര!	“ദേവേന്ദ്ര!	ആയുഃകേണ	മതാമഹനായ പുലോ
തവ	ഭവാന്റെ	ഏവ	മനാൽ തന്നെ
പുത്രഃ ച,	പുത്രനും,	നീതഃ,	എടുത്തുകൊണ്ടു പോക
മഹാരണേ	മഹായുദ്ധത്തിൽ		പ്പെട്ടവനായി,
ന വിനശ്ചഃ;	മൃതനായിട്ടില്ല;	മഹോദയൗ ച	സമുദ്രത്തിൽ തന്നെ
		സന്നിഹിതഃ.	സുഖമായി പാപ്പിക്ക
			പ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്.

ഏതച്ഛൂതപാ മഹേന്ദ്രസ്തു യജ്ഞമിഷ്ടപാ ച വൈഷ്ണവം
പുനസ്രിദിവമാക്രാമദനപശാസച്ച ദേവരാട്.

53

“മേഘദൂരഃ	“ദേവേന്ദ്രൻ	ഇഷ്ടപാ,	അനുഷ്ടിച്ഛു്,
ഏതത്	ഇതു.	പുനഃ	വീണ്ടും
ശൂതപാ,	കേട്ടു്,	ത്രിദിവം	ദേവദാകത്തെ
തു	താമസിയാതെ	അക്രാമത്;	പ്രാപിച്ചു;
വൈഷ്ണവം	വൈഷ്ണവമെന്ന	ദേവരാട് ച	ദേവരാജാധിപത്യത്തേ
യജ്ഞം ച	യാഗത്തെയും	അനപശാസത്.)	യും വഹിച്ചുവന്നു.

ഏതദിദ്രുജിതോ നാമ ബലം യത് കീർത്തിതം മയാ
നിജ്ജിതസ്തേന ദേവേന്ദ്രഃ പ്രാണിനോഽന്യേ തു കിം പുനഃ.

54

“ഇദ്രുജിതഃ	“ഇദ്രുജിത്ത്	തേന	അവനാൽ
നാമ	എന്നവന്റെ	ദേവേന്ദ്രഃ	ദേവേന്ദ്രൻ
ബലം	ശക്തി	നിജ്ജിതഃ തു,	കീഴടക്കപ്പെട്ടവെന്നിരി
യത്	യാതൊന്നോ		ക്കെ
ഏതത്,	അതു്,	അന്യേ	സാധാരണന്മാരായ
മയാ	എന്നാൽ	പ്രാണിനഃ	മനുഷ്യർ
കീർത്തിതം;	വിസ്തരിക്കപ്പെട്ടു;	കിം പുനഃ? ”	എത്രമാത്രം?”

ആശ്ചര്യമിതി രാമശ്ച ലക്ഷ്മണശ്ചാബ്രവീത് തദാ
അഗസ്ത്യവചനം ശ്രുതവാൻരാ രാക്ഷസാസ്തദാ.

55

അഗസ്ത്യ- വചനം	} അഗസ്ത്യവാക്യത്തെ	അബ്രവീത് ;	അരളിച്ചെയ്തു ;
ശ്രുതവാൻ തദാ,	കേട്ട സമയം,	വാൻരാഃ	വാൻരന്മാരും
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	രാക്ഷസാഃ ച	രാക്ഷസരും
'ആശ്ചര്യം'	'ആശ്ചര്യംതന്നെ'	ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണനും
ഇതി	എന്ന്	ച.	അപ്രകാരംതന്നെ
		ഉരചെയ്തു.	

വിഭീഷണസ്തു രാമസ്യ പാർവണ്യോ വാക്യമബ്രവീത്

ആശ്ചര്യം സ്താരിതോഽസ്തദ്വ്യയത് തദ്രൂപം പുരാതനം.

56

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	തത്	ആ
പാർവണ്യം	അരികിയിരുന്നിരുന്ന	ആശ്ചര്യം,	ആശ്ചര്യകരമായ സം
വിഭീഷണഃ തു,	വിഭീഷണനും,	അദ്വ	ഇപ്പോൾ [ഗതി
"പുരാതനം	" പണ്ട്	സ്താരിതഃ	} ഞാൻ ഓർമ്മപ്പെടുത്ത
യത്	യാതൊന്നു	അസ്തി "	
ദൃഷ്ടം	പ്രത്യക്ഷമായി കാണ	വാക്യം	} എന്നുരചെയ്തു.
	പ്പെട്ടുപോ,	അബ്രവീത്.	

അഗസ്ത്യം തപബ്രവീദ്രാമഃ സത്യമേതച്ഛ്രുതം ച മേ

57

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സത്യം ച	കാരണയുക്തമായ വാ
അഗസ്ത്യം	അഗസ്ത്യമുനിയോടായി		സ്തുവസംഗതിയും
അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെയും ഉരചെയ്തു;	മേ തു ശ്രുതം. "	എന്നാൽ ഇപ്പോൾ കേ
"ഏതത്"	"ഇത		ട്ടറിയപ്പെട്ടു. "

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ശ്രീശങ്കരഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നാം സർഗ്ഗം:

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 21984; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1260.

ഏകശ്രീശങ്കരഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം.

[രാവണനമ്മദാവഗാധഃ = രാവണൻ നമ്മദയിൽ സ്നാനംചെയ്യുന്നത്.]

തതോ രാജമാ മഹാതേജാ വിസ്മയാത് പുനരേവ ഹി

ഉവാച പ്രണതോ വാക്യമഗസ്തമുഷിസത്തമം.

1

മഹാതേജാഃ	അതിതേജസ്വിയായ	ഋഷിസത്തമം	ഋഷിവർത്തനായ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	അഗസ്ത്യം	അഗസ്ത്യമുനിയോടായി
പ്രണതഃ ഹി	അതിബുദ്ധിമാനാക	പുനഃ ഏവ	വീണ്ടും
തതഃ	അതിനാൽ [യാൽ	വാക്യം	ഈ സംഗതിയെക്കുറി
വിസ്മയാത്.	അല്പം സന്ദേഹത്തോ		ച്ഛ്
	ടുക്കടി	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു.

ഭഗവൻ രാക്ഷസഃ കൂരോ യദാപ്രഭൃതി മേദിനീം
പച്ഛത് കിം തദാ ലോകാഃ ശൂന്യാ ആസൻ ദപിജോത്തമ.

2

“ദപിജോത്തമ! “ബ്രാഹ്മണോത്തമ!
ഭഗവൻ! ഭഗവാന്!
കൂരഃ രാക്ഷസഃ ദുഷ്ടനായ രാക്ഷസൻ
മേദിനീം ഭൂമിയിൽ
യദാപ്രഭൃതി ഏതമുതൽ

പച്ഛത് സഞ്ചരിച്ചു തുടങ്ങിയോ
തദാ അക്കാലത്തിൽ
ലോകാഃ ജനങ്ങളെല്ലാവരും
ശൂന്യാഃ ദുബ്ബലന്മാരായിട്ടാണോ
ആസൻ കിം? ഇരുന്നിരുന്നത്?

രാജാ വാ രാജമാത്രോ വാ കിം തദാ നാനു കശ്ചന
ധർഷണം യത്ര ന പ്രാപ്തോ രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ

3

“രാക്ഷസേശ്വരഃ “രാക്ഷസരാജാവായ
രാവണഃ രാവണൻ
ധർഷണം വാ തോല്പയെന്നുത
ന പ്രാപ്തഃ പ്രാപിച്ചില്ല
യത്ര, എന്നാണെങ്കിൽ,
തദാ അക്കാലത്തിൽ

രാജാ ഒരു രാജാവായതെ
രാജമാത്രഃ വാ രാജതുല്യനായ ഒരുവ
അത്ര അവിടെ [നാകട്ടെ
കശ്ചന ആരും
ന കിം? ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെ
ന്നോ?

ഉതാഹോ ഹീനവീർയാസ്തേ ബഭ്രുവുഃ പൃഥിവീക്ഷിതഃ
ബഹിഷ്ഠതാ വരാശ്ചൈവ ബഹവോ നിജ്ജിതാ നൃപാഃ.

4

“പൃഥി- } “ഭൂമിയെ ഭരിച്ചിരുന്ന
വീക്ഷിതഃ }
തേ നൃപാഃ ആ രാജാക്കന്മാർ
ബഹവഃ, പലരും,
ഹീനവീർയ്യഃ നിവീർയ്യന്മാരായി
നിജ്ജിതാഃ കീഴടക്കപ്പെട്ടവരായി

ബഭ്രുവുഃ ച, ചേിച്ചു എന്നുവന്നാൽ
അഹോ? എന്തൊരുതമാണ്?
ബഹിഷ്ഠതാ ഇവരെക്കൂടാതെ
വരാഃ ഏവ ശ്രേഷ്ഠന്മാരായവർ
ഉത? ” ആരും ഉണ്ടായിരുന്നില്ലേ?”

രാഘവസ്യ വചഃ ശ്രുത്വാ ഹൃഗസ്തോ ഭഗവാന്യഷിഃ
ഉവാച രാമം പ്രഹസൻ പിതാമഹ ഇവേശ്വരം.

5

ഭഗവാൻ പൂജ്യപാദനായ
അഗസ്ത്യഃ ഋഷിഃ അഗസ്ത്യ മഹർഷി
രാഘവസ്യ ശ്രീരാഘവന്റെ
വചഃ ശ്രുത്വാ ചോദ്യത്തെ കേട്ട്,
ഹി അതിനാൽ

പ്രഹസൻ, അത്ഭുതസാഹസത്തോടെ,
ഈശ്വരം ഈശ്വരനാട്
പിതാമഹഃ ഇവ, ബ്രഹ്മദേവനെപ്പോ
രാമം ശ്രീരാമനാടായി [ചെ,
ഉവാച. ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

ഇത്യേവം ബാധമാനസ്തു പാത്ഥിവാൻ പാത്ഥിവർഷഭ
ചചാര രാവണോ രാമ പൃഥിവീ. പൃഥിവീപതേ.

6

“പാത്ഥിവർഷഭ! “രാജവർദ്ധ!
പൃഥിവീപതേ! നൃപതേ!
രാമ! ശ്രീരാമ!
രാവണഃ രാവണൻ
പാത്ഥിവാൻ രാജാക്കന്മാരെ

ഇതി ഏവം ഇപ്രകാരമെല്ലാം
ബാധമാനഃ തു ഉപദ്രവിച്ചുകൊണ്ട്
പൃഥിവീം ഭൂമിയിൽ
ചചാര. ചുറ്റി സഞ്ചരിച്ചു.

തതോ മാഹിഷ്വതീം നാമ പുരീം സ്വർഗ്ഗപുരീപ്രഭാം
സംപ്രാപ്തോ യത്ര സാന്നിധ്യം പരമം വസുരേതസഃ.

7

“യത്ര വസുരേതസഃ പരമം സാന്നിധ്യം തതഃ	“യാതൊരു ദിക്കിൽ അഗ്നിഭഗവാന്റെ സമുച്ചാത് കൃഷ്ടമായ സാന്നിധ്യമുണ്ടോ അപ്രകാരമുള്ളതും തന്മൂലം	സ്വർഗ്ഗ- പുരീപ്രഭാം മാഹിഷ്വതീം നാമ പുരീം സംപ്രാപ്തഃ.	} അമരാവതിഃപാലെ ശോഭയാൻതുമായ (മേഘയ രാജാക്കന്മാ രുടെ രാജധാനിയായ) മാഹിഷ്വതിയെന്ന പട്ടണത്തിൽ ചെന്നുചേർന്നു.
--	---	---	--

തുല്യ ആസിന്നപസ്തത്ര പ്രതാപാദവസുരേതസഃ
അജ്ജനോ നാമ യസ്യാഗ്നിഃ ശരകണ്ഡേശയഃ സദാ.

8

“തത്ര, സദാ അഗ്നിഃ ശരകണ്ഡേ- ശയഃ	“അവിടെ, എല്ലാകാലത്തിലും അഗ്നിഭഗവാൻ ശത്രുസംഹാരത്തിന്നാ യി ഞാങ്ങണപ്പല്ല കൾ പരിസ്കരണമാ യുള്ള ഒരു വേദിക യിൽ വർത്തിച്ചിരുന്നു;	പ്രതാപാത് യസ്യ വസുരേതസഃ തുല്യഃ, അജ്ജനഃ നാമ ഗുപ്തഃ ആസിത്.	പ്രഭാവത്താൽ യാതൊരു ആ അഗ്നിയ്ക്കു തുല്യനായി, അജ്ജനൻ എന്നു പേരാണ് ഒരു രാജാവ് ഉണ്ടായിരുന്നു.
--	--	---	--

തദേവ ദിവസം സോഽഥ ഹൈഹയാധിപതിഞ്ചപീ
അജ്ജനോ നമ്ഭദാം രത്നം ഗതഃ സ്ത്രീഭിഃ സഹേശപരഃ.

9

“തം ഏവ ദിവസം, സഃ ഖലീ ഹൈഹയാധി- പതിഃ അജ്ജനഃ	“അതേ ദിവസം ആ ഖലിഷ്ഠനും ഹൈഹയദേശാധിപതി യുമായ അജ്ജനനെന്ന	ഈശപരഃ ച അഥ സ്ത്രീഭിഃ സഹ രത്നം നമ്ഭദാം ഗതഃ.	അരചൻ, ഒരുനാൾ സ്ത്രീകളോന്നിച്ച് ക്രീഡിക്കുവാനായി നമ്ഭദാനദിയിലേക്ക് പോയിട്ടുണ്ടായിരുന്നു.
--	--	---	--

രാവണോ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തു തസ്തിൻ പ്രാപ്യ ദിനേ പുരീം
അപശ്യൻ ഹൈഹയേശം തു തസ്യമാത്യാനപുച്ഛത.

10

“രാക്ഷസേന്ദ്രഃ രാവണഃ, തസ്തിൻ ദിനേ പുരീം പ്രാപ്യ, തു	“രാക്ഷാസായകനായ രാവണൻ, ആ ദിവസം പട്ടണത്തിൽ ചെന്നു, അപ്പോൾ	ഹൈഹയേശം അപശ്യൻ, തസ്യ അമാത്യാൻ തു അപുച്ഛത.	ഹൈഹയരാജാവിനെ കാണാതെ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ സചിവന്മാരോടായി അതിനെപ്പറ്റി ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.
---	---	--	--

കപാജ്ജനോ നൃപതിഃ ശീഘ്രം സമൃഗാഖ്യാതമഹ്ഥ
രാവണോഽഹമനുപ്രാപ്തോ യുദ്ധേസ്സർവ്വവരേണ ഹ
മമാഗമനമവ്യഗ്രൈർയുഷ്ണാഭിഃ സന്നിവേദ്യതാം.

11

“ ‘ അജ്ജന- നൃപതിഃ കപഃ? ”	“ ‘ അജ്ജനനൃപതി എവിടെയാണു്? ”	യുദ്ധേപ്സുഃ	യുദ്ധംചെയ്താൻ ആഗ്ര ഹിച്ചു്
ശീഘ്രം	ഉടനെ	അനുപ്രാപ്തഃ;	ഇതാ എത്തിയിരിക്കു
സമൃക്	വാസ്കവം	മമ	എന്റെ [ന;
അഖ്യാതം	} പറയുവിൻ;	ആഗമനം	ആഗമനത്തെപ്പറ്റി
അഹ്ഥ;		അവ്യഗ്രൈഃ,	ജാഗ്രതയോടുകൂടിയവ
രാവണഃ	രാവണനെന്ന		രായി,
അഹം	ഞാൻ	യുഷ്ണാഭിഃ	നിങ്ങളാൽ
നൃവരേണ ഹ	രാജാവിനോടുകൂടിത്ത ന്നെ	സന്നി- വേദ്യതാം.	} അറിയിക്കപ്പെടട്ടെ.

ഇത്യേവം രാവണേനോക്താ യേഽമാത്യാഃ സുവിപശ്ചിതഃ
അബ്രുവൻ രാക്ഷസപതിമസാന്നി ധ്വം മഹീപതേഃ.

12

“ രാവണേന	“ രാവണനാൽ	മഹീപതേഃ	} ചക്രവർത്തി നഗരത്തി
ഇതി ഏവം	മേൽപ്രകാരം	അസാന്നിധ്യം	
ഉക്താഃ	പറയപ്പെട്ട	രാക്ഷസപതിം	രാക്ഷസേശ്വരനോടാ
സുവിപശ്ചിതഃ	മഹാബുദ്ധിമാന്മാരായ		യി
യേ അമാത്യാഃ, ആ അമാത്യന്മാർ,		അബ്രുവൻ.	അറിയിച്ചു.

ശ്രുതപാ വിശ്രവസഃ പുത്രഃ പൌരാണാമജ്ജനം ഗതം
അപസ്സത്യാഗതോ വിന്ധ്യം ഹിമവത്സന്നിഭം ഗിരിം.

13

“ വിശ്രവസഃ	“ വിശ്രവസ്സിന്റെ	അപസ്സത്യാ	അവിടെനിന്നു പുറപ്പെട്ടു്
പുത്രഃ,	പുത്രനായ രാവണൻ,		
പൌരാണാം	നഗരവാസികളിൽ നി	ഹിമവത്സന്നിഭം	ഹിമാലയസമുദായ
അജ്ജനം	അജ്ജനനെ [ന	വിന്ധ്യം ഗിരിം	വിന്ധ്യപർവ്വതത്തിലേ
ഗതം	പുറത്തുപോയിരിക്കുന്ന		ക്കു്
ശ്രുതപാ,	അറിഞ്ഞു്, [വനായി	ആഗതഃ.	വന്നുചേന്നു്.

സ തമഭ്രമിവാവിഷ്ടമുദ്ഭ്രാന്തമിവ മേദിനീം

അപശ്യദ്രാവണോ വിന്ധ്യമാലിഖന്തമിവാംബരം.

14

“ സഃ	“ ആ	ഉദ്ഭ്രാന്തം	} പിളന്നുകൊണ്ടു് ഉയരെ
രാവണഃ,	രാവണൻ,	ഇവ,	
അഭം	മേഘത്തെ	അംബരം	പ്ലോങ്ങിയപോലിരിക്ക
ഇവ	പോലെ	അലിഖന്തം ഇവ	ആകാശത്തെ [നതും
ആവിഷ്ടം,	എന്തും വ്യാപിച്ചിരിക്ക	തം	ഉരുക്കുന്നതുപോലെയി
	ന്നതും,	വിന്ധ്യം	ആ [രിക്കുന്നതുമായ
മേദിനീം	ഭൂമിയെ	അപശ്യത്.	വിന്ധ്യപർവ്വതത്തെ
			കണ്ടു്.

മഹിഷൈഃ സുമരൈഃ സിംഹൈഃ ശാർദ്ദൂലക്ഷഗജോത്തമൈഃ ഉഷ്ണാഭിതപൈസ്തൃഷിതൈഃ സംക്ഷോഭിതജലാശയാം	19
ചക്രവാകൈഃ സകാരണ്ഡൈഃ സഹംസജലക്ഷക്കടൈഃ സാരസൈശ്വ സഭാ മന്തൈഃ സുകുജദ്ഭിഃ സമാവൃതാം	20
ഹല്ലഭ്രമകൃതോത്തംസാം ചക്രവാകയുഗസ്തനീം വിസ്തീർണ്ണപുളിനശ്രോണീം ഹംസാവലിസുമേഖലാം	21
പുഷ്പരേണപനലിപ്താംഗീം ജലഘനാമലാംശുക്ലാം ജലാവഗാഹസംസ്पर्ശാം ഹല്ലോത്പലശുഭ്രേക്ഷണാം	22
പുഷ്പകാഭവരഹ്യാശു നമ്മദാം സരിതാം വരാം ഇഷ്ടാമിവ വരാം നാരിമവഗാഹ്യ ഭശാനനഃ	23
സ തസ്യാഃ പുളിനേ രമ്യേ നാനാകസുമശോഭിതേ ഉപോപവിഷ്ടൈഃ സചിവൈഃ സാലം രാക്ഷസപുംഗവഃ	24
പ്രഖ്യായ നമ്മദാം ചാഥ ഗംഗേയമിതി രാവണഃ നമ്മദാഭർജം ഹഷ്ടമാപ്തവാൻ രാക്ഷസാധിപഃ.	25

“ സഃ	“ ആ	മന്തൈഃ	മദിച്ചവയും
രാക്ഷസപുംഗവഃ	രാക്ഷസോത്തമനം	സഭാ	എപ്പാഴും
രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസരാജാവും	സുകുജദ്ഭിഃ	നന്നായി ശബ്ദിക്കുന്ന
ഭശാനനഃ	പത്തുമുഖങ്ങളാടുകൂടി		വയുമായ
	യവനമായ		
രാവണഃ,	രാവണൻ,	സാരസൈഃ ച	നീർക്കാക്കകളാലും
അഥ	അപ്പാറം	സമാവൃതാം,	നിറയപ്പെട്ടതും,
ഉഷ്ണാഭിതപൈഃ	ചൂടേററ്	ഹല്ലഭ്രമകൃ- } തോത്തംസാം }	പുത്തുനില്ക്കുന്ന വൃക്ഷ ങ്ങളാകുന്ന ശിരോഭൂഷ
തൃഷിതൈഃ	ദാഹംപൂണ്ട		ണങ്ങളാടുകൂടിയതായി
മഹിഷൈഃ	കാട്ടുപാത്തുകളാലും	ചക്രവാക-	ചക്രവാകമിഥുനമാക
സുമരൈഃ	സുമരമെന്ന മാനകളാ	യുഗസ്തനീം }	ന്ന സ്തനങ്ങളാണതായി
സിംഹൈഃ	സിംഹങ്ങളാലും [ലും	വിസ്തീർണ്ണ-	വിശാലമായ മണൽ
ശാർദ്ദൂലർക്ഷ-	പൂലി, കരടി, ആന എ	പുളിന-	തിട്ടാകുന്ന ജഘന
ഗജോത്തമൈഃ }	ന്ന ചകുളാലും	ശ്രോണീം }	പ്രദേശമാണതായി
സംക്ഷോഭിത-	ഇറങ്ങി കലക്കപ്പെട്ട ക	ഹംസാവലി-	ഹംസനിരയാകുന്ന അ
ജലാശയാം, }	യങ്ങളാടുകൂടിയതും	സുമേഖലാം }	ഴകാൻ അരഞ്ഞാ
ചക്രവാകൈഃ	ചക്രവാകപ്പക്ഷികളാ		ണോടുകൂടിയതായി
	ലും		
സകാരണ്ഡൈഃ	കുളുക്കാഴികളാടുകൂടി	പുഷ്പരേണപ-	പുഞ്ചാടിയാകുന്ന കുറി
	യവയും	നലിപ്താംഗീം }	ക്കൂട്ടണിഞ്ഞതായി
സഹംസജല-	ഹംസം നീർക്കാഴി	ജലഘനാ-	വെള്ളത്തിലെ നരക
ക്ഷക്കടൈഃ }	എന്നവയാടുകൂടിയ	മലാംശുക്ലാം }	ളാകുന്ന വസ്ത്രങ്ങളാ
	വയും		ണതായി

ഹൃദ്യോത്പല- } വികസിച്ച നീലോത്
 ശുഭക്ഷണം } പചങ്ങമാകുന്ന നേത്ര
 ജലാവഗാഹ- } സ്നാനമാകുന്ന ആലിംഗ
 സംസ്पर्ശം } നസുഖത്തെ തരുന്ന
 ഇഷ്ടാം } പ്രിയപ്പെട്ട [തായി,
 വരാം } ഉത്തമനാരിയെന്നുപോ
 നാരിം ഇവ } ചെയിരിക്കുന്നതുമായ
 സരിതാം വരാം നദികളിൽവെച്ച്
 ശ്രേഷ്ഠയായ
 നമ്മദാം, ആ നമ്മദയെ,
 'ഇയം' 'ഇത്'
 ഗംഗാ ച, 'ഇതി ഗംഗതന്നെ,' എന്ന്
 പ്രഖ്യാത ഖ്യാമിച്ച്
 ആശ്രു ഉടനെ
 പുഷ്പകാത് പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
 നിന്ന്

അവരോ, ഇറങ്ങി
 അവഗാഹ്യ, സ്നാനംചെയ്ത്,
 നാനാകസുമ- } അനേകം പുഷ്പങ്ങളാൽ
 ശോഭിത } വിളങ്ങുന്നതും
 രമ്യ മനോഹരമായുമിരിക്ക
 ന
 തസ്യാഃ പുളിന അതിന്റെ മണൽതി
 ളിൽ
 ഉപോപ- } സുഖമായിരുന്നവരായ
 വിഷ്ണുഃ }
 സചിവൈഃ മന്ത്രിമാരോടും
 സാഭാം കൂടി
 നമ്മദാദർശം നമ്മദാനദിയെ സന്ദ
 ഷിച്ചതിനാലുണ്ടായ
 ഫഷം സന്തോഷത്തെ
 അപ്സവാൻ. പ്രാപിച്ചു.

തതഃ സലീലം പ്രഥസൻ രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ
 ഉവാച സചിവാംസ്തത്ര മാരിചശ്രുകസാരണാൻ.

26

“രാക്ഷസാധിപഃ “ രാക്ഷസാധിപതിയാ
 രാവണഃ, രാവണൻ, [യ
 മാരിചശ്രുക- } മാരിചൻ, ശ്രുകൻ, സാ
 സാരണാൻ } രണൻ എന്നവരായ
 സചിവാൻ, മന്ത്രിമാരെ നോക്കി,

തത്ര അവിടെനിന്ന്
 തതഃ അപ്പോൾ
 സലീലം ഉല്ലാസമായി
 പ്രഥസൻ, ചിരിച്ചുകൊണ്ട്,
 ഉവാച. ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

ഏഷ രശ്മിസഹസ്രേണ ജഗത് കൃതൈവ കാഞ്ചനം
 തീക്ഷ്ണതാപകരഃ സൂര്യോ നഭസോ മധ്യമാസ്ഥിതഃ
 മാനാസിനം വിദിതേഹ ചന്ദ്രായതി ദിവാകരഃ.

27

“ ‘സൂര്യഃ “ സൂര്യൻ
 രശ്മിസഹസ്രേണ അനവധി കിരണങ്ങ
 ജഗത് ലോകത്തെ [ഭ്രാൽ
 കാഞ്ചനം } പൊൻനിറമാക്കി
 കൃതാ } കൊണ്ട്
 നഭഃ ആകാശത്തിന്റെ
 മധ്യം ഏവ മധ്യത്തിൽതന്നെ
 ഏഷ ഇതാ
 അസ്ഥിതഃ; എത്തിയിരിക്കുന്നു;

മാം എന്നെ
 ഇഹ ഇവിടെ
 ആസിനം എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്ന
 വിദിതാ അറിഞ്ഞു [വനായി
 തീക്ഷ്ണ- } ചുട്ടെരിക്കുന്നവനായ
 താപകരഃ }
 ദിവാകരഃ സൂര്യൻ
 ചന്ദ്രായതി. ചന്ദ്രനെപ്പോലെ
 യായ്തിന്നിരിക്കുന്നു.

നമ്മദാജലശീതശ്ച സുഗന്ധിഃ ശ്രമനാശനഃ

മദ്ഭയാദനിലോഽപ്യത്ര വാത്വേഷ സുസമാഹിതഃ.

23

“അത്ര ഏഷഃ അനിലഃ അപി മദ്ഭയാത് ച സുസമാഹിതഃ	“ഇവിടെ ഈ വായുദേവനും എന്നിൽനിന്നുള്ള ഭയത്താൽതന്നെ അതിഭക്തിയോടുകൂടി	നമ്മദാ-ജലശീതഃ സുഗന്ധിഃ ശ്രമനാശനഃ വാതി.	നമ്മദാജലത്തിന്റെ ശൈത്യത്തെ വഹിച്ചുകൊണ്ട് [നായി നദുമണഃമാലുനവ-ക്ഷീണത്തെ പരിഹരിക്കുന്നവനായി
--	---	--	--

ഇയം ചാപി സരിച്ഛ്രോഷ്ഠാ നമ്മദാ നമ്മവഭിനീ

നക്രമീനവിഹംഗോമ്മിഃ സഭയേവാംഗനാ സ്ഥിതാ.

29

“ഇയം സരിച്ഛ്രോഷ്ഠാ നക്രമീന-വിഹംഗോമ്മിഃ നമ്മദാ ച,	“ഈ നദികളിൽവെച്ച് ശ്രേഷ്ഠം മുതലകൾ, മത്സ്യങ്ങൾ പക്ഷികൾ, അലകൾ എന്നവയാണത്രമായ നമ്മദാനദിയും,	സഭയാ അംഗനാ ഇവ നമ്മവഭിനീ അപി സ്ഥിതാ.	ലജ്ജപൂണ്ടു നല്ലാർമണി എന്നപോലെ രതിസംവർദ്ധിനിയായി വിലസുന്നു.
--	---	-------------------------------------	--

തദ്ഭവന്തഃ ക്ഷന്തഃ ശസ്ത്രൈർഗുഹൈരിന്ദ്രസമൈര്യധി

ചന്ദനസ്യ രസേനേവ ഭയിരേണ സമുക്ഷിതഃ.

30

“തത്, യധി ഇന്ദ്രസമൈഃ ഗുഹൈഃ ശസ്ത്രൈഃ	“ഇപ്പാഴാകട്ടെ, യുദ്ധത്തിൽ ഇന്ദ്രതുല്യന്മാരായ രാജാക്കന്മാരാൽ ബാണങ്ങളാൽ	ക്ഷന്തഃ ഭവന്തഃ ഭയിരേണ ചന്ദനസ്യ രസേന ഇവ സമുക്ഷിതഃ.	മുറിയേല്പിക്കപ്പെട്ടവരാകുന്നു, നിങ്ങൾ, രക്തത്താൽ ചന്ദനച്ചുറ്റിനാലെന്നപോലെ പൂശപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.
-------------------------------------	---	---	--

തേ യുധമവഗാഹധപം നമ്മദാം ശമ്ഭദാം നൃണാം

മഹാപദ്മമുഖാ മന്താ ഗംഗാമിവ മഹാഗജാഃ

അസ്ത്യാം സ്താതപാ മഹാനദ്യാം പാപ്മാനം വിപ്രമോക്ഷ്യഥ

31

“തേ യുധം, നൃണാം ശമ്ഭദാം നമ്മദാം, മഹാപദ്മമുഖാഃ മന്താഃ മഹാഗജാഃ	“അപ്രകാരമുള്ള നിങ്ങൾ, മനുഷ്യക്കു സുഖത്തെ തരുന്നതായ നമ്മദാനദിയിൽ, മഹാപദ്മം മുതലായ മരിച്ച ആനക്കൊമ്പന്മാർ	ഗംഗാം ഇവ, അവഗാഹധപം; അസ്ത്യാം മഹാനദ്യാം സ്താതപാ, പാപ്മാനം വിപ്രമോക്ഷ്യഥ.	ഗംഗയിൽ എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം, നീരാടിക്കൊണ്ടാലും; ഈ മഹാനദിയിൽ സ്താനമെഴുത്ത്, പാപത്തെ പാപത്തെ വീഴ്ത്തുക. പോക്കിക്കൊണ്ടാലും.
--	--	---	--

അഹമപ്യദ്യ പൂർവ്വേ ശരദിന്ദ്രസമപ്രഭേ

പുഷ്പോപഹാരം ശനകൈഃ കരിഷ്യാമി കവർതിനഃ.

32

“അഹം അപി “ഞാനും	കവർതിനഃ പരമശരണൻ
ശരദിന്ദ്ര- } ശരച്ചന്ദ്രൻപോലെ	പുഷ്പോപഹാരം പുഷ്പാർച്ചനത്തെ
സമപ്രഭേ } വിലസുന്നതായ	അദ്യ ശനകൈഃ ഇഷ്ടാർ സാവധാന
പൂർവ്വേ മണൽതിട്ടിൽ	കരിഷ്യാമി.’ ചെയ്യാം.’ [ത്തിൽ

രാവണേനൈവമുക്താസ്തു പ്രഹസ്തശ്ചകസാരണാഃ

സമഹോദരധൃത്രാക്ഷാ നമ്ഭദാം വിജഗാഹിരേ.

33

“രാവണേന “രാവണനാൽ	പ്രഹസ്തശ്ച- } പ്രഹസ്തനും, ശ്ചകനും,
ഏവം ഇപ്രകാരം	സാരണാഃ } സാരണനും
ഉക്താഃ വിടനൽകപ്പെട്ടവരായ	നമ്ഭദാം നമ്ഭദാനദിയിൽ
സമഹോദര- } മഹോദരൻ, ധൃത്രാ	തു ആ സമയം
ധൃത്രാക്ഷാഃ } ക്ഷൻ എന്നവരോടു	വിജഗാഹിരേ. സ്താനംചെയ്തു.
കൂടിയ	

രാക്ഷസേന്ദ്രഗജൈസ്തേസ്തു ക്ഷോഭിതാ നമ്ഭദാ നദീ

വാമനാഞ്ജനപദ്മാദ്യൈർഗംഗാ ഇവ മഹാഗജൈഃ

34

“തു “അഷ്ടാർ	വാമനാഞ്ജന- } വാമനം, അഞ്ജനം,
നമ്ഭദാ നദീ നമ്ഭദാനദി	പദ്മാദ്യൈഃ } പദ്മം മുതലായ
തൈഃ ആ	മഹാഗജൈഃ ദിഗ്ഗജങ്ങളാൽ
രാക്ഷസേന്ദ്ര- } രാക്ഷസോത്തമന്മാരാ	ഗംഗാ ഗംഗാനദി
ഗജൈഃ } യ ആനകളാൽ	ഇവ എപ്രകാരമോ അപ്ര
	ക്ഷോഭിതാ: കലക്കപ്പെട്ടു. [കാരം

തതസ്തേ രാക്ഷസാഃ സ്തോതാ നമ്ഭദായാം വരാഭസി

ഉത്തീർച്ച പുഷ്പാണാജഹ്നുർബലൃത്ഥം രാവണസ്യ തു.

35

“തേ “ആ	ഉത്തീർച്ച തതഃ, കയറിയശേഷം,
രാക്ഷസാഃ തു, രാക്ഷസന്മാരും,	രാവണസ്യ രാവണന്റെ
വരാഭസി നല്ല ജലത്തോടുകൂടിയ	ബലൃത്ഥം പൂജയ്ക്കായി
നമ്ഭദായാം ആ നമ്ഭദാനദിയിൽ	പുഷ്പാണി പൂക്കൾ
സ്തോതാ, സ്താനംചെയ്തു,	അജഹ്നുഃ. അടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു.

നമ്ഭദാപൂർവ്വേ ഹൃദ്യേ ശുഭ്രാഭസദശപ്രഭേ

രാക്ഷസൈസ്തു മുഹൂർത്തേന കൃതഃ പുഷ്പമയോ ഗിരിഃ.

36

“ഹൃദ്യ “മനോഹരമായും	മുഹൂർത്തേന തു ഒരു മുഹൂർത്തേനരംകൊ
ശുഭ്രാഭസദശ- } വെൺമുകിൽപോലെ	ണ്ടു
പ്രഭേ } പ്രകാശിക്കുന്നതുമായ	രാക്ഷസൈഃ രാക്ഷസന്മാരാൽ
നമ്ഭദാപൂർവ്വേ, നമ്ഭദാനദിയുടെ മ	പുഷ്പമയഃ ഗിരിഃ പൂകൊണ്ടുള്ള ഒരു കുന്നു്
ണൽതിട്ടിൽ,	കൃതഃ. ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടു.

പുഷ്പേഷുപഹൃതേഷേപവം രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ
അവതിണ്ണോ നദീം സ്നാതും ഗംഗാമിവ മഹാഗജഃ.

37

“രാക്ഷസ- ശ്വരഃ	“രാക്ഷസശ്വരനായ	സ്നാതും	സ്നാനം ചെയ്യുന്നതി നായി
രാവണഃ,	രാവണൻ,	മഹാഗജഃ	വലിയ ആന
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഗംഗാം ഇവ	ഗംഗയിൽ എപ്രകാരം
പുഷ്പേഷു	പൂക്കൾ		മോ അപ്രകാരം
ഉപഹൃതേഷു,	അറുത്തുകൊണ്ടുവര	നദീം	നദിയിൽ
	പ്പെട്ടപ്പോൾ	അവതിണ്ണഃ.	ഇറങ്ങി.

തത്ര സ്നാതവാ ച വിധിവജ്ജപ്തവാ ജപ്യമനുത്തമം
നമ്മദാസലിലാത് തസ്താദുത്തതാര സ രാവണഃ

38

“സഃ	“ആ	ജപ്യം	മന്ത്രത്തെ
രാവണഃ,	രാവണൻ,	ജപ്തവാ,	ജപം ചെയ്ത്,
തത്ര	അവിടെ	തസ്താത്	ആ
വിധിവത്	വിധിപ്രകാരം	നമ്മദാ-	} നമ്മദാജലത്തിൽനിന്നും
സ്നാതവാ ച,	സ്നാനം ചെയ്തശേഷം,	സലിലാത്	
അനുത്തമം	ഉത്കൃഷ്ടമായ	ഉത്തതാര.	കയറി.

തത്ര ക്ലിന്നാംബരം തൃക്തവാ ശുക്ലവസ്രസമാവൃതം
രാവണം പ്രാഞ്ചലിം യാനമനപയഃ സർവ്വരാക്ഷസാഃ
തദഗതീവശമാപന്നാ മുത്തിമന്ത ഇവാചചഃ.

39

“തത്ര	“അവിടെ	രാവണം,	രാവണനെ,
ക്ലിന്നാംബരം	ഊറനായ വസ്ത്രത്തെ	സർവ്വരാക്ഷസാഃ	എല്ലാരാക്ഷസന്മാരും
തൃക്തവാ,	മാറി,	തദഗതീവശം	അവൻ പോകുന്ന വഴി
ശുക്ലവസ്ര-	} വെളുത്തവസ്ത്രം ധരിച്ചവനായി		യിൽ കൂടിത്തന്നെ
സമാവൃതം		അപന്നാഃ,	ചെല്ലുന്നവരായി,
പ്രാഞ്ചലിം	അഞ്ചലിബന്ധം ചെയ്തുകൊണ്ട്	മുത്തിമന്തഃ	ശരീരംപൂണ്ടു
യാനം	ചെല്ലുന്ന	അചലാഃ ഇവ	പവുതങ്ങൾ എന്നപോ
		അനപയഃ.	അനുഗമിച്ചു. [ലെ

യത്ര യത്ര ച യാതി സ്ത രാവണോ രാക്ഷസേശ്വരഃ
ജാംബുനദമയം ലിംഗം തത്ര തത്ര സ്ത നീയതേ .

40

“രാക്ഷസ- ശ്വരഃ	“രാക്ഷസാധിപതി യായ	തത്ര തത്ര ച	അവിടെയെല്ലാം
രാവണഃ,	രാവണൻ,	ജാംബുനദമയം	സപണ്ണംകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ട
യത്ര യത്ര	എവിടെയെല്ലാം	ലിംഗം	ശിവലിംഗം
യാതി സ്ത	പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നപോ	നീയതേ സ്ത.	കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു.

വാലുകാവേദിമദ്ധ്യേ തു തല്പിംഗം സ്ഥാപ്യ രാവണഃ
അർച്ചയാമാസ ഗന്ധൈശ്ച പുഷ്പൈശ്ചാമൃതഗന്ധിഭിഃ.

41

“രാവണഃ	“രാവണൻ	അമൃതഗന്ധിഭിഃ ക്ഷയിക്കാത്ത വാസന	
തത് ലിംഗം	ആ ലിംഗത്തെ	യോടുക്ടിയ	
വാലുകാ- വേദിമദ്ധ്യേ	} മണൽകുന്നിന്റെ മ ധ്യത്തിൽ	പുഷ്പൈഃ ച	പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടും
സ്ഥാപ്യ,		ഗന്ധൈഃ ച	സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങൾ
	സ്ഥാപിച്ചു,	തു	അഃപ്പാരം [കൊണ്ടും
		അർച്ചയാമാസ.	പൂജിച്ചു.

തതഃ സതാമാന്തിഹരം പരം പരം

വരപ്രദം ചന്ദ്രമയുഖഭൂഷണം

സമർച്ചയിതപാ സ നിശാചരോ ജഗേത

പ്രസാത്യ ഫസ്താൻ പ്രണനന്ത ചായതാൻ.

42

“സഃ	“ആ	ചന്ദ്രമയുഖ-	} ചന്ദ്രക്കലാമൂലനെ
നിശാചരഃ,	രാക്ഷസൻ,	ഭൂഷണം	
സതാം	സജ്ജനങ്ങളുടെ	സമർച്ചയിതപാ,	പൂജിച്ചു
ആന്തിഹരം	സങ്കടത്തെ നശിപ്പിക്ക	ജഗേത;	സ്തുതികളാൽ പുകക്കി;
	ന്നവനും	തതഃ	ആ സമയം
വരപ്രദം	വരമരുളുന്നവനും	ആയതാൻ	നീണ്ട
പരം	ശ്രേഷ്ഠനും	ഫസ്താൻ ച	കൈകളേയും
വരം	ഉത്തമനും ആയ	പ്രസാത്യ	നീട്ടിക്കൊണ്ടു
		പ്രണനന്ത.	നന്തനവും ചെയ്തു.

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകിയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22026.; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1302.

ദപാത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം.

[രാവണഗ്രഹണം = രാവണൻ ഗ്രഹിക്കപ്പെടുന്നത്.]

നമ്മദാപളിനേ യത്ര രാക്ഷസേന്ദ്രഃ സുദാരുണഃ

പുഷ്പോപഹാരം കരുതേ തസ്മാദഭൃശാദഭൂരതഃ.

1

അജ്ജ്ഞനോ ജയതാം ശ്രേഷ്ഠോ മാഹിഷ്ഠത്യാഃ പതിഃ പ്രഭുഃ

ക്രീഡതേ സഹ നാരിഭിർനമ്മദാതോയമാത്രിതഃ.

2

“സുദാരുണഃ	“അതിഘോരനായ	കരുതേ,	ചെയ്തിരുന്നവോ,
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ,	രാക്ഷസേശ്വരൻ,	തസ്മാത്	ആ
യത്ര	എവിടെ	ദേശാത്	പ്രദേശത്തിൽ നിന്ന്
നമ്മദാപളിനേ	നമ്മദയുടെ മണൽ	അഭൂരതഃ,	ഭൂതയല്ലാതെ
പുഷ്പോപഹാരം	പുഷ്പാർച്ചന [ത്തിട്ടിൽ]	ജയതാം	ജയരാലികളിൽ

ശ്രേഷ്ഠഃ	ഉത്തമനം	നമ്ഭാഭതായം	നർമഭാജലത്തെ,
പ്രഭുഃ	അതിസമത്വം	ആശ്രിതഃ,	പ്രാപിച്ചവനായി,
മാഹിഷ്ഠത്യാഃ	മാഹിഷ്ഠതീനഗരത്തി	നാരിഭിഃ സഹ	ശ്രീകളൊന്നിച്ച്
പതിഃ	അധിപനുമായ [ന]	ക്രിഡതേ.	ജലക്രിഡചെയ്തുകൊ
അജ്ജനഃ,	അജ്ജനൻ,		ണ്ടിരുന്നു.

താസാം മദ്ധ്യഗതോ രാജാ രരാജ ച തദാജ്ജനഃ

കരേണനാം സഹസ്രസ്യ മദ്ധ്യസ്ഥ ഇവ കഞ്ജരഃ

“താസാം	“അവരടെ	കരേണനാം	} പിടിയാനക്കൂട്ടത്തിന്റെ
മദ്ധ്യഗതഃ	നടുവിലായി	സഹസ്രസ്യ	
അജ്ജനഃ രാജാ	അജ്ജനനൃപതി,	മദ്ധ്യസ്ഥഃ	നടുവിലുള്ള
തദാ	അപ്പോൾ,	കഞ്ജരഃ ഇവ ച മദഗജം	എന്നപോലെ
		രരാജ.	വിലസി. [തന്നെ

ജിജ്ഞാസുഃ സ തു ബാഹുനാം സഹസ്രസ്യോത്തമം ബലം

രരോധ നമ്ഭാഭവേഗം ബാഹുഭിർബുദ്ധിർവൃതഃ.

“സഃ	“അദ്ദേഹം	നമ്ഭാഭവേഗം	നമ്ഭാനദിയുടെ പ്രവാ
ബാഹുനാം	} ആയിരം കൈകളുടെ		ഹത്തെ
സഹസ്രസ്യ			
ഉത്തമം	അപാരമായ	ബാഹുഭിഃ	അനേകം
ബലം	ബലത്തെ	ബാഹുഭിഃ തു	കൈകളാൽതന്നെ
ജിജ്ഞാസുഃ,	അറിവാനാഗ്രഹിക്കുന്ന	വൃതഃ	തടഞ്ഞുകൊണ്ട്
	വനായി	രരോധ.	തടുത്തുനിൽക്കി.

കാത്തവീർവ്വഭ്യാസക്തം തജ്ജലം പ്രാപ്യ നിമ്ബലം

കുലോപഹാരം കച്ഛാണം പ്രതിസ്രോതഃ പ്രധാവതി.

“തത്	“ആ	കുലോപഹാരം	} ഇരുകരകളും കവിയുമാണ്
നിമ്ബലം ജലം	നിമ്ബലമായ ജലം	കച്ഛാണം	
കാത്തവീർവ്വ-	} കാത്തവീർവ്വന്റെ കൈകളാൽ തടയപ്പെട്ടതായി,	പ്രതിസ്രോതഃ	} ഒഴുവിന്നെതിരായി ഒഴുകിത്തുടങ്ങി.
ഭ്യാസക്തം		പ്രാപ്യ	
		പ്രധാവതി.	

സമീനനക്രമകരഃ സപുഷ്പകശസംസ്കരഃ

സ നമ്ഭാഭാഭസോ വേഗഃ പ്രാവുട് കാല ഇവാബഭൗ.

“സഃ	“ആ	നമ്ഭാഭാഭസഃ	നമ്ഭാജലത്തിന്റെ
സമീന-	} മത്സ്യങ്ങൾ, മുതലക	വേഗഃ,	പ്രവാഹം,
നക്രമകരഃ		കൾ, സ്രാവുകൾ എ	
		പ്രാവുട് കാലഃ	} വർഷക്കാലത്തിലുള്ളതു പോലെ,
സപുഷ്പകശ-	} പുഷ്പങ്ങൾ, ദർകൾ,	ഇവ,	
സംസ്കരഃ		പാറുന്ന ഇലകൾ എന്ന	
		വയോടു കൂടിയതുമായ	
		ആബഭൗ.	കാണപ്പെട്ടു.

സ വേഗഃ കാത്ത്വീര്യേണ സംപ്രേഷിത ഇവാങ്ദസഃ
പുഷ്പോപഹാരം സകലം രാവണസ്യ ജഹാര മ.

7

“കാത്ത്- വീര്യേണ സംപ്രേഷിതഃ	“കാത്ത്വീര്യേണാൽ തടഞ്ഞു ഉളവാക്കപ്പെട്ടതായ	വേഗം, സകലം മ, രാവണസ്യ പുഷ്പോപ- ഹാരം ഇവ	പ്രവാഹം, സർവ്വവസ്തുവിനേയും, രാവണൻ അർച്ചനചെയ്ത പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടി യും മുഴുവൻ അടിച്ചുകൊണ്ടുപോയി.
അംഭസഃ സഃ	വെള്ളത്തിന്റെ ആ	ജഹാര.	

രാവണോഽഭ്സമാപ്തം തമുത്സൃജ്യ നിയമം തദാ
നമ്ബദാം പശ്യതേ കാന്താം പ്രതികുലാം യഥാ പ്രിയാം.

8

“രാവണഃ അഭ്സമാപ്തം തം നിയമം ഉത്സൃജ്യ, തദാ നമ്ബദാം,	“രാവണൻ പകുതി കഴിഞ്ഞിരുന്ന ആ പൂജയെ നിന്തി, ആ സമയം നമ്ബദയെ,	പ്രിയാം കാന്താം പ്രതികുലാം യഥാ പശ്യതേ.	എപ്പോഴും മനസ്സിനെ ങ്ങിനടക്കുന്ന പ്രേമസിയെ പ്രതികുലയായിരുന്നാ ലെപ്രകാരമോ അപ്ര കാരം വീക്ഷിക്കുകയായി.
---	---	--	--

പശ്ചിമേന തു തം ദൃഷ്ട്വാ സാഗരോദ്ഗാരസന്നിഭം
വൽന്തമംഭസോ വേഗം പൂർവ്വാമാശാം പ്രവിശ്യ തു.
തതോഽനുഭ്രാന്തശകനാം സ്വഭാവോപരമേ സ്ഥിതാം
നിർദ്വീകാരാംഗനാഭാസാമപശ്യദ്രാവണോ നദീം.

9

10

“രാവണഃ നിർദ്വീകാരാം- ഗനാഭാസാം, നദീം സ്വഭാവോ- പരമേ സ്ഥിതാം, തതഃ അനുഭ്രാന്ത- ശകനാം	“രാവണൻ കാമവികാരം നശിച്ച യുവതിയെന്നപോലെ, ആ നദിയെ (പതിയാകുന്ന സമുദ്ര ത്തിൽ ചേരുക എന്ന) സ്വഭാവം ശരിച്ച് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായും അവിടെ പരിഭ്രമിച്ചുഴലുന്ന പറ വകളോടുകൂടിയിരിക്കു ന്നതായും	ദൃഷ്ട്വാ, പശ്ചിമേന പൂർവ്വാം ആശാം പ്രവിശ്യ സാഗരോദ്- ഗാരസന്നിഭം വൽന്തം അംഭസഃ തം വേഗം തു തു അപശ്യത്.	കണ്ടു, പടിഞ്ഞാറുനിന്നു കിഴക്കെ ദിക്കിലോട്ടാ യി സമുദ്രത്തിന്റെ വേലി യേററുപോലെ പെരുകിവരുന്ന വെള്ളത്തിന്റെ ആ തള്ളിച്ചുഴലും അപ്പോൾ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി.
---	--	--	---

[ഇവിടെ നദിയെ, ധക്ഷിണപ്പെട്ട ഒരു യുവതിയായി കല്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. “അനുഭ്രാന്തശകനാം” എന്നതുകൊണ്ട് ക്ഷീണത്താൽ കഴഞ്ഞ മിഴികളും, സ്തനങ്ങളും സൂചിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. ഈ ഉപദ്രവം ഏതോ ഒരുത്തനാൽ വിളയിക്കപ്പെട്ടതാണെന്നു രാവണൻ ഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു വ്യംഗ്യം.]

സവ്യേതരകരാംഗുല്യാ സശബ്ദം ച ദശാനനഃ
വേഗപ്രഭവമനേപാഷ്ടം സോഽഭിശക്തകസാരണൈ.

11

<p>“സഃ ദശാനനഃ “ആ ദശാസ്വന് ശുകസാരണൈ ശുകനയം സാരണൈ യംനോക്കി വേഗപ്രഭവം } ഒഴുക്കിന്റെ കാരണമെ അന്യപാഷ്ടം } ഞ്ഞ അന്യപാഷ്ടിച്ച റിയുന്നതിനായി</p>	<p>സവ്യേതരക- } വലത്തെ കൈവിരൽ രാംഗുല്യാ ച } കൊണ്ടു് സശബ്ദം } ഞ്ഞൊടിച്ച് ആദിശക്. } ആജ്ഞാപിച്ചു.</p>
--	---

തൈ തു രാവണസന്ദിഷ്ടൈ ഭ്രാതരൈ ശുകസാരണൈ
വ്യോമാന്തരഗതൈ വീരൈ പ്രസ്ഥിതൈ പത്വിമാമുഖൈ.

12

<p>“ഭ്രാതരൈ “സോദരന്മാരും വീരൈ തു വീരന്മാരുമായ തൈ ശുക- } ആ ശുകനും സാരണ സാരണൈ, } നും, രാവണ- } രാവണനാൽ ആജ്ഞാ സന്ദിഷ്ടൈ } പിടക്കപ്പെട്ടവരായി</p>	<p>വ്യോമാന്തര- } ആകാശമാശ്ശമായി ഗതൈ } പത്വിമാമുഖൈ പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കുനോ ക്കി പ്രസ്ഥിതൈ. } പുറപ്പെട്ടു.</p>
--	--

അഭ്യോജനമാത്രം തു ഗതപാ തൈ രജനീചരൈ
പശ്യേതാം പുരുഷം തോയേ ക്രീഡന്തം സഹയോഷിതം.

13

<p>“തൈ “ആ രജനീചരൈ, രാക്ഷസന്മാരിരുവരും, അഭ്യ- } അര യോജനാ ദൂരത്തോ യോജനമാത്രം } ളം ഗതപാ, ചെന്നു്, തു അപ്പോൾ</p>	<p>തോയേ ജലത്തിൽ സഹയോഷിതം മടവാർകളൊന്നിച്ചു് ക്രീഡന്തം ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന പുരുഷം പുരുഷനെ പശ്യേതാം. കണ്ടു.</p>
--	--

ബൃഹത്സാലപ്രതീകാശം തോയവ്യാകുലമുഖം

14

മദരക്താന്തനയനം മഹ്വോകുലതേജസം

നദീം ബാഹുസഹസ്രേണ രന്ധന്തമരിമദ്ഗ്നം

15

ഗിരിം പാദസഹസ്രേണ രന്ധന്തമിവ മേദിനീം

ബാലാനാം വരണാഭിണാം സഹസ്രേണ സമാവൃതം

16

സമദാനാം കരേണാനാം സഹസ്രേണേവ കഞ്ചരം

തമദ്ഭീതതമം ദൃഷ്ട്വാ രാക്ഷസൈ ശുകസാരണൈ

17

സന്നിവൃത്താവുപാഗമ്യ രാവണം തമഥോചതുഃ.

<p>“ശുകസാരണൈ “ശുകസാരണന്മാരായ രാക്ഷസൈ, രാക്ഷസന്മാരിരുവരും, തം അവനെ ബൃഹത്സാല- } ഒരു വമ്പിച്ച സാലവൃ പ്രതീകാശം } ക്ഷംഭോലെയിരിക്ക ന്നവനായും</p>	<p>തോയവ്യാക- } വെള്ളത്തിൽ അഴിഞ്ഞു ലമുർധജം } കിടക്കുന്ന തലമുടി യോടുകൂടിയവനായും മദരക്താന്ത- } മദത്താൽ ചുവന്ന കട നയനം } കണ്ണുകളോടുകൂടിയ വനായും</p>
--	---

മദവ്യാകുല- തേജസം	} വികാരാധികൃത്താൽ വർദ്ധിച്ച തേജസ്സാൻ വനം	കരേണനാം സഹഃസ്രേണ	} അനേകം പിടിയാനക ജാൽ
പാദ- സഹഃസ്രേണ	} അടിവാരത്തിലുള്ള അ നേകം കുന്ദകളാൽ	കുഞ്ജരം ഇവ, ബാലാനാം	ഒരു കൊമ്പൻ എന്നുപോലെ, യൗവനയുക്തകളായ
മേദിനീന്ദ്രസ്ഥന്തം ഗിരിം ഇവ	മലയെന്നുപോലെ	വരനാരിണാം സഹഃസ്രേണ	} അനേകം ഉത്തമശ്രീക ജാൽ
ബാഹു- സഹഃസ്രേണ	} ആയിരം കൈകൾകൊ ണ്ടു്	സമാവൃതം, അദ്ഭുതതമം	ചൂഴ്പ്പെട്ടവനായി ആശ്ചര്യകരമായി വിള
നദീം രഥസ്ഥന്തം, അരിമദ്ഗന്തം,	നദിയെ രോധിക്കുന്നവനായും, ശത്രുക്കൾക്കു് ഭീതിയുള വാക്കുന്നവനായും,	ദൃഷ്ട്വാ, സന്നിവൃന്ദൈര്യം; തം രാവണാ	കണ്ടു്, [ഒടുങ്ങുന്നവനായും പിൻതിരിഞ്ഞു; ആ രാവണന്റെ അടു
സമദാനാം	മദിച്ചു	ഉപാഗമ്യ അഥ ഉഘമതുഃ.	ത്തുചെന്നു് ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

ബൃഹത്താലപ്രതീകാശഃ കോടപൃസൗ രാക്ഷസേശ്വര
നമ്ഭദാം ശൈലവദ്ഭലപാ ക്രീഡാപയതി യോഷിതഃ.

18

“‘രാക്ഷ- സേശ്വര!	} “‘രാക്ഷസേശ്വര!	ശൈലവത്	പവൃതമെന്നുപോലെ
ബൃഹത്താല- പ്രതീകാശഃ	} വമ്പിച്ച സാലവൃക്ഷ ത്തിന്നുതുല്യനായ	നമ്ഭദാം	നമ്ഭദാനദിയെ
കഃ അപി, അസൗ	ആരോ ഒരുവൻ, ഇതാ	ഭലപാ, യോഷിതഃ	രോധിച്ചുകൊണ്ടു്, ശ്രീകളമായി
		ക്രീഡാപയതി.	ജലക്രീഡചെയ്യുന്നു.

തേന ബാഹുസഹഃസ്രേണ സന്നിഭമജലാ നദീ
സാഗരോദ്ഗാരസങ്കാശാനുദ്ഗാരാൻ സൃജതേ മുഹൂഃ.

19

“‘ബാഹു- സഹഃസ്രേണ	} “‘ആയിരംകൈകളുള്ള അവനാൽ	സാഗ- രോദ്ഗാര- സങ്കാശാൻ	} കടൽപ്പൊക്കിന്നു തു ല്യമായ
തേന, സന്നിഭമജലാ	തടുക്കപ്പെട്ട ഒഴുക്കോടു കൂടിയ	ഉദ്ഗാരാൻ മുഹൂഃ	വെള്ളപ്പൊക്കങ്ങളെ അത്യധികം
നദീ	നദി	സൃജതേ.	ഉളവാക്കുന്നു.

ഇത്യേവം ഭാഷമാണൗ തൌ നിശാമ്യ ശുകസാരണൗ
രാവണോഽജ്ജന ഇത്യുക്തപാ പ്രയയൗ യുദ്ധാലസഃ.

20

“‘രാവണഃ ഇതി ഏവം ഭാഷമാണൗ തൌ ശുകസാരണൗ	“‘രാവണൻ മേൽപ്രകാരം അറിയിക്കുന്നവരായ ആ ശുകനേയും സാരണ നേയും	നിശാമ്യ, ‘ഇതി അജ്ജനഃ, ഉക്തപാ, യുദ്ധാലസഃ	നോക്കി, ‘ഇവൻതന്നെയാണ് അജ്ജനൻ,’ എന്നു് പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, യുദ്ധോത്സുകനായി പ്രയയൗ.
			പുറപ്പെട്ടു.

അജ്ഞാനാഭിമുഖേ തന്മൂിൻ പ്രസ്ഥിതേ രാക്ഷസേശ്വരേ
സകൃദേവ കൃതോ രാവഃ സരക്തഃ പ്രേഷിതോ ഘനൈഃ.

21

“ തന്മൂിൻ	“ ആ	ഘനൈഃ	മേഘങ്ങളാൽ
രാക്ഷസേശ്വര	രാക്ഷസേശ്വരൻ	രാവഃ കൃതഃ;	ഗജ്ജനംചെയ്യപ്പെട്ടു;
അജ്ഞാനാഭിമുഖേ	അജ്ഞാനനേനാക്കി	സകൃത് ഏവ	കൂടെത്തന്നെ
പ്രസ്ഥിതേ	പുറപ്പെട്ടപ്പോൾ	സരക്തഃ	ചോരമഴയും
		പ്രേഷിതഃ.	വഷിക്കപ്പെട്ടു.

മഹോദരമഹാപാർവധൂമ്രാക്ഷതുകസാരണൈഃ

സംവൃതോ രാക്ഷസേന്ദ്രസ്തു തത്രാഗാദ്യത്ര ചാജ്ഞനഃ.

22

“ തു,	“ എങ്കിലും,	സംവൃതഃ,	ചൂഴപ്പെട്ടവനായി,
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ	രാക്ഷസേശ്വരൻ	യത്ര	എവിടെ
മഹോദര-	മഹോദരൻ, മഹാപാ	അജ്ഞനഃ ച	അജ്ഞനനുണ്ടായിര
മഹാപാർവ-	ർവൻ, ധൂമ്രാക്ഷൻ,		നഃവാ
ധൂമ്രാക്ഷതുക-	തുകൻ, സാരണനെ	തത്ര	അവിടേക്കായി
സാരണൈഃ	നിവരാൽ	അഗാത്.	ചെന്നു.

അഭീഷേഘ്വൈരവ കാലേന സ തദാ രാക്ഷസോ ബലീ
തം നമ്ഭദാശ്രദം ഭീമമാജഗാമാഞ്ജനപ്രഭഃ.

23

“സഃ	“ആ	അഭീഷേഘ്വ	} ഉടൻ തന്നെ
അഞ്ജനപ്രഭഃ	അഞ്ജനംപോലെ നിറ	കാലേന ഏവ	
	മാൻ	തം ഭീമം	ആ ഭയങ്കരമായ
ബലീ	ബലിഷ്ഠനായ	നമ്ഭദാശ്രദം	{ നമ്ഭദാജലം രോധിക്ക പ്പെട്ടിരുന്ന സ്ഥല ത്തേക്കു
രാക്ഷസഃ,	രാക്ഷസൻ,	ആജഗാമ.	
തദാ	അപ്പോൾ		

സ തത്ര സ്ത്രീപരിവൃതം വാശിതാഭിരിവ ദ്വിപം

നരേന്ദ്രം പശ്യതേ രാജാ രാക്ഷസാനാം തദാടജ്ഞനം.

24

“ രാക്ഷസാനാം	“ രാക്ഷസന്മാരുടെ	വാശിതാഭിഃ	പിടിയാനകളാൽ
രാജാ	രാജാവായ	ദ്വിപം	കൊമ്പൻ
സഃ,	അവൻ,	ഇവ,	എപ്രകാരമോ, അപ്ര
തദാ	അപ്പോൾ		കാരം,
തത്ര	അവിടെ	സ്ത്രീപരിവൃതം	സ്ത്രീകളാൽ ചൂഴ്ന്നു
നരേന്ദ്രം	നൃപതിയായ		വനായി
അജ്ഞനം	അജ്ഞനനെ	പശ്യത.	വീക്ഷിക്കുകയായി.

സ രോഷാദ്രക്തനയനോ രാക്ഷസേന്ദ്രോ ബലോദ്ധതഃ

ഇത്യേവമജ്ഞനമാത്യാനാഹ ഗംഭീരയാ ഗിരാ.

25

“സഃ രാക്ഷസന്ദ്രഃ, ബലാധരഃ രോഷാത് രക്തനയനഃ,	“ആ രാക്ഷസശരൻ, ബലത്താൽ ഗർവ്വമാൻ കോപത്താൽ [വനായി മുപന്നകണ്ണുകളോടു കൂടിയവനായി,	അജ്ജനാ- മാത്യൻ ഗംഭീരയാ ഗിര ഇതി ഏവം ആഥ.	} അജ്ജനന്റെ സമീപ ന്മാരെ നോക്കി ഉരഞ്ഞ സപരത്തിൽ ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.
---	--	--	---

അമാത്യാഃ ക്ഷിപ്രമാഖ്യാത ഹൈഹയസ്യ നൃപസ്യ വൈ
യുദ്ധാത്മീ സമനുപ്രാപ്തോ രാവണോ നാമ രാക്ഷസഃ.

26

“‘അമാത്യാഃ ! ഹൈഹയസ്യ } നൃപസ്യ, ക്ഷിപ്രം വൈ രാവണഃ നാമ	“‘മന്ത്രിമാരേ ! ഹൈഹയനൃപനോടായി, ഉടനേതന്നെ രാവണൻ എന്ന	രാക്ഷസഃ യുദ്ധാത്മീ സമനുപ്രാപ്തഃ ആഖ്യാതഃ.	രാക്ഷസൻ യുദ്ധമെന്താനായി ഇവിടെ വന്നിരിക്കുന്നു, എന്ന് അറിയിക്കവിൻ.’
--	--	---	--

രാവണസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ മന്ത്രിണോഽഥാജ്ജനസ്യ തേ
ഉത്തസ്ഥഃ സായുധാസ്രാശ്ച രാവണം വാക്യമബ്രുവൻ.

27

“സായുധാസ്രാഃ അജ്ജനസ്യ തേ മന്ത്രിണഃ, രാവണസ്യ വചഃ	ആയുധങ്ങളും, അസ്രങ്ങളും ധരിച്ചവരായ അജ്ജനന്റെ ആ മന്ത്രിമാർ, രാവണന്റെ വാക്യത്തെ	ശ്രുതവാ, ഉത്തസ്ഥഃ; ച രാവണം അഥ വാക്യം അബ്രുവൻ.	കേട്ട്, എഴുന്നേറ്റു; അനന്തരം രാവണനെ നോക്കി ഇപ്രകാരം മറുപടിയുറച്ചു.
--	--	---	---

യുദ്ധസ്യ കാലോ വിജ്ഞാതഃ സാധു ഭോ സാധു രാവണ
യഃ ക്ഷീബം സ്രീവൃതം ചൈവ യോദ്ധു മുത്സഹസേ നൃപം.

28

“‘ഭോഃ രാവണ ! സ്രീവൃതം ച ക്ഷീബം ഏവ നൃപം യോദ്ധുഃ	“‘ഹേ രാവണ ! സ്രീകരകിടയിലിരി ക്കുന്നവനും കാമാസക്തനുമായ രാജാവിനോടു പോരാടുന്നതിനായി	ഉത്സഹസേ; യുദ്ധസ്യ വിജ്ഞാതഃ യഃ കാലഃ സാധു സാധു!	നീ മുതിരുന്നു; യുദ്ധത്തിന്ന് നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടതായ യാതൊരു ഈ കാലം വളരെ വിശേഷംത ന്നെ !
--	---	---	--

സ്രീസമക്ഷം കഥം യത്തദ്യോദ്ധു മുത്സഹസേഽജ്ജനം
വാശിതാമല്യഗം മത്തം ശാർദൂല ഇവ കഞ്ജരം

29

“വാശിതാ- മല്യഗം മത്തം കഞ്ജരം ശാർദൂലഃ ഇവ,	“‘പിടിയാനകരുകി ടയിലുള്ള മദിച്ച കൊമ്പനാനയുമായി ഒരു നരി എന്നപോലെ,	അജ്ജനം സ്രീസമക്ഷം യോദ്ധുഃ ഉത്സഹസേ യത് തത് കഥം ?	അജ്ജനനൃപതിയുമായി സ്രീകരക്കുമ്പിൽവെ പോരാടുന്നതിന്ന് [ച്ചു നീ തുനിയുന്നു എന്നുള്ളതു് എങ്ങിനെയാണു് ?
---	--	--	--

ക്ഷമസപാദ്യ ദശഗ്രീവ ചോഷ്യതാം ശർവ്വരീ തപയാ
യുദ്ധശ്രദ്ധാ തു യദ്യസ്തി ശപസ്താത സമരേഽജ്ജനം.

30

“ ‘ദശഗ്രീവ !	“ ‘ദശാസ്വ !	താത !	വത്സ !
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	യദി	എന്നാൽ
ക്ഷമസപ ;	ക്ഷമിക്കുക ;	അജ്ജനം	അജ്ജനമഹാരാജാവു
ശർവ്വരീ ച	ഇന്നുരാത്രിമാത്രം	സമരേ	പോരിൽ [മായി
തപയാ	നിന്നാൽ	ശപഃ തു	നാളെത്തന്നെ
ഉഷ്യതാം ;	ഇവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ട	യുദ്ധശ്രദ്ധാ	} യുദ്ധപരിചയം ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.
	പ്പെടുടെ ;	അസ്തി.	

യദ്യദ്യാസ്തി മതിശ്ചോദ്ധം യുദ്ധതൃഷ്ണാസമാവൃതാ
നിഹത്യാസ്താംസ്തതോ യുദ്ധമജ്ജനേനോപയാസ്യസി.

31

“ ‘യുദ്ധതൃഷ്ണാ-	“ ‘യുദ്ധത്തിൽതന്നെ	നിഹത്യാ	വധിച്ചുശേഷം,
സമാവൃതാ	അഗ്രഹത്തോടുകൂടിയ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
മതിഃ	മനോഭാവം	അജ്ജനേന	അജ്ജനമഹാരാജാവു
യോദ്ധം	പൊരുതുവാനായി		മായി
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	യുദ്ധം	} ഭവാനു യുദ്ധം ചെയ്യാവുന്നതാണ്.
അസ്തി യദി,	ഉള്ളപക്ഷം,	ഉപയാസ്യസി.	
അസ്താൻ	തെക്കെ		

തതസ്തേ രാവണാമാത്മൈരമാത്ര്യാഃ പാത്ഥീവസ്യ തു
സൂദിതാശ്ചാപി തേ യുദ്ധേ ഭക്ഷിതാശ്ച ബുഭുക്ഷിതൈഃ.

32

“ പാത്ഥീവസ്യ	“ രാജാവിന്റെ	സൂദിതാഃ ;	കൊല്ലപ്പെട്ടു ;
തേ	ആ	അപി ച,	എന്നുമാത്രമല്ല,
അമാത്ര്യാഃ,	മന്ത്രിമാർ,	തേ	അവർ
രാവണാ-	} രാവണന്റെ മന്ത്രിമാ	ബുഭുക്ഷിതൈഃ	വിശന്നിരുന്ന അവരാൽ,
മാത്മൈഃ തു		ഭക്ഷിതാഃ ച.	ഭക്ഷിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു.
തതഃ	അപ്പോൾ		
യുദ്ധേ	പോരിൽ		

തതോ ഹലഹലാശബ്ദോ നമ്ഭദാതീര ആബഭൌ
അജ്ജനസ്യാനയാപ്തം രാവണസ്യ ച മന്ത്രിണാം.

33

“ തതഃ ,	“ ആ സമയം,	രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
നമ്ഭദാതീരേ	നമ്ഭദാനദീതീരത്തിൽ	മന്ത്രിണാം ച	മന്ത്രിമാരുടെയും
അജ്ജനസ്യ	അജ്ജനന്റെ	ഹലഹലാശബ്ദഃ	ആപ്പവിളി
അനയാത്ര്യാണാം	അനയായികളുടെയും	ആബഭൌ.	കേൾക്കപ്പെട്ടു.

ഇഷ്ടഭിസ്സോമരൈഃ ശുഭൈശ്ശ്രീശുഭൈർവജ്രകാണ്ഠിണൈഃ
സരാവണാനന്ദയന്തഃ സമന്താത് സമഭിദൃതാഃ.

34

“സരാവണാൻ	“രാചണനാടു കൂടിയ	ത്രിശൂലൈഃ	ത്രിശൂലങ്ങൾ കൊണ്ടും
	ജളവരെ	വജ്രകഷ്ണൈഃ	വജ്രായുധങ്ങൾകൊണ്ടും
ഇഷ്ടഭീഃ	ബാണങ്ങൾ കൊണ്ടും	സമന്താത്	നാലുഭാഗങ്ങളിലും
തോമരൈഃ	ഏർക്കുന്തങ്ങൾകൊണ്ടും	അദ്യന്തഃ	മട്ടിക്കുന്ന പരായി
ശൂലൈഃ	ശൂലങ്ങൾ കൊണ്ടും	സമഭിദൃതാഃ.	പാഴെത്തററു.

ഹൈഹയാധിപയോധാനാം വേഗ ആസീത് സുദാരണഃ
സനക്രമീനമകരസമുദ്രസ്യേവ നിഃസപനഃ

35

“ഹൈഹയാ- ധിപയോധാനാം	“ഹൈഹയാജഭടന്മാ രുടെ	നിസപനഃ	മുഴക്കം
വേഗഃ	ഉറക്ക്,	ഇവ,	പോലിക്കുന്നതായി,
സനക്രമീന- മകരസമുദ്രസ്യ	മുതല, മത്സ്യം, സ്രാവ് എന്നവയാൻ കടലി ന്റെ	സുദാരണഃ ആസീത്.	ഏറ്റവും ഭയങ്കരമായി രുന്ന.

രാവണസ്യ തു തേടമാത്യാഃ പ്രഹസ്തശുകസാരണാഃ
കാന്തവീര്യബലം കൃദ്ധാ നിർദ്ദഹന്തി സ്മ തേജസാ.

36

“രാവണസ്യ	“രാവണന്റെ	കാന്തവീര്യ- ബലം	കാന്തവീര്യസൈന്യ ത്തെ
അമാത്യാഃ	മന്ത്രിമാരായ	തു	അപ്പോൾ
തേ	ആ	തേജസാ	പരാക്രമംകൊണ്ട്
പ്രഹസ്തശുക- സാരണാഃ,	പ്രഹസ്തനും, ശുകനും, സാരണനും,	നിർദ്ദഹന്തി സ്മ.	തപിപ്പിച്ചു.
കൃദ്ധാഃ,	ചൊടിച്ച്,		

അജ്ജനായ തു തത് കമ് രാവണസ്യ സമന്ത്രിണഃ
ക്രിഡമാനായ കഥിതം പുരുഷൈർദ്വാരരക്ഷിഭിഃ.

37

“ദ്വാരരക്ഷിഭിഃ	“ദ്വാരപാലകന്മാരായ	തു,	അപ്പോൾ,
പുരുഷൈഃ,	സേവകന്മാരാൽ,	സമന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാരുടേകൂടിയ
ക്രിഡമാനായ	ജലക്രിഡചെയ്തുകൊ ണ്ടിരുന്ന	രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
അജ്ജനായ,	അജ്ജനമഹാരാജാവോ ടായി,	തത്	ആ
		കമ്	കൃത്യം
		കഥിതം.	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു.

ശൂതപാ ന ഭേതവ്യമിതി സ്രീജനം തം തതോജ്ജനഃ
ഉത്തരാര ജലാത് തസ്മാദ് ഗംഗാതോയാദിവാഞ്ജനഃ.

38

“അജ്ജനഃ	“അജ്ജനനൃപതി	തസ്മാത്	ആ
തം	അതു്	ജലാത്,	ജലത്തിൽ നിന്ന്,
ശൂതപാ,	കേട്ടു്,	അഞ്ജനഃ	അഞ്ജനമെന്ന ദിഗ്ഗജം
സ്രീജനം	സ്രീകളഭനാക്കി	ഗംഗാതോയാത്	ഗംഗാജലത്തിൽനിന്ന്
‘ന ഭേതവ്യം’	‘ഭയപ്പെടേണ്ടതില്ല’	ഇവ,	എന്ന പോലെ,
ഇതി,	എന്ന് പറഞ്ഞ്,	ഉത്തരാര.	മുകളിലേയ്ക്കു കയറി
തതഃ	ആ സമയം		റുന്ന.

ക്രോധദൂഷിതനേത്രസ്തു സ തതോഽജ്ഞനപാവകഃ

പ്രജജ്ജപാല മഹാഘോരോ യുഗാന്ത ഇവ പാവകഃ.

39

“തതഃ	“അപ്പോൾ	ക്രോധദൂഷിത-	ക്രോധത്താൽ കലങ്ങി
സഃ	ആ	നേത്രഃ	യ കണ്ണുകൾക്കിടയിൽ
അജ്ഞ-	} അജ്ഞാനാകുന്ന അഗ്നി,	മഹാഘോരഃ	അതിഭയങ്കരനായ
പാവകഃ,		യുഗാന്തഃ	പ്രളയകാലാഗിയെന്ന
ഇ	ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച്	പാവകഃ ഇവ	പോലെ
		പ്രജജ്ജപാല.	ഉജ്ജപലിച്ചു.

സ തുണ്ണിതരമായ വരഹേമാംഗദോ ഗദാം

അഭിദൂദ്രാവ രക്ഷാംസി തമാംസി വ ദിവാകരഃ.

40

“വര-	} “ശ്രേഷ്ഠങ്ങളായ പൊ	ആദായ,	എടുത്തുകൊണ്ട്,
ഹേമാംഗദഃ		ദിവാകരഃ	ആദിത്യഭഗവാൻ
	ൻ തോൾ വളകളു	തമാംസി	ഇരുട്ടിനെ
	ണിഞ്ഞിരുന്ന	ഇവ	എന്ന പോലെ,
സഃ,	അഃഭ്രമം,	രക്ഷാംസി	രാക്ഷസന്മാരെ
ഗദാം	ഒരു ഗദയെ	അഭിദൂദ്രാവ.	പറപ്പിച്ചു.
തുണ്ണിതരം	ത്വടുതിയിൽ		

ബാഹുവിക്ഷേപകരണാം സമുദ്യമ്യ മഹാഗദാം

ഗാരഡാ വേഗമാസ്ഥായ ചാപപാതൈവ സോഽജ്ഞനഃ.

41

“സഃ	“ആ	ബാഹുവിക്ഷേ-	കൈകൊണ്ട് ചുറ്റി
അജ്ഞനഃ,	കാൽത വീഴ്ത്തുന്നതും,	പകരണം	ക്കൊണ്ടിരുന്ന
ഗാരഡം	ഗാരഡഭഗവാനെ	മഹാഗദാം ച	വമ്പിച്ച ഗദയെയും
	പോലെ	സമുദ്യമ്യ ഏവ	ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊ
വേഗം	വേഗത		ണ്ടുതന്നെ
അസ്ഥായ,	കൈക്കൊണ്ട്,	അപപാത.	അവരെ പാഞ്ഞെറു.

തസ്യ മാഗ്ഗം സമാര്യ വീന്ധ്യോഽക്സ്യേവ പദ്യതഃ

സ്ഥിതോ വിന്ധ്യ ഇവാകംപ്യഃ പ്രഹസ്തോ മുസലായുധഃ.

42

“തസ്യ	“അഭ്രമത്തിന്റെ	പ്രഹസ്തഃ,	പ്രഹസ്തൻ,
മാഗ്ഗം	മാഗ്ഗത്തിൽ	അക്സ്യ	ആദിത്യഭഗവാന്റെ
മുസലായുധഃ	ഉപയുക്തമായിരുന്നതായി		വഴിയിൽ
വിന്ധ്യഃ	വിന്ധ്യപദ്യത്തെ	വിന്ധ്യഃ	വിന്ധ്യ
ഇവ	പോലെ	പദ്യതഃ ഇവ,	പദ്യതമെന്നപോലെ
അകംപ്യഃ	ഇളക്കമില്ലാത്തവനായ	സമാര്യ	തടുത്തുകൊണ്ട്
		സ്ഥിതഃ.	നിലയായി

തതോഽസ്യ മുസലം ഘോരം ലോഹബലം മഹോലതഃ

പ്രഹസ്തഃ പ്രേഷയൻ ക്രുദ്ധോ രാസ ച യഥാഽബുദഃ.

43

“പ്രഹസ്തഃ, തതഃ മഹോദ്ധതഃ ക്രൂദ്ധഃ, ലോഹബദ്ധം ഘോരം	“പ്രഹസ്തൻ, അപ്പോർ അസ്പ്രഗമായ കോപംപൂണ്ടു് ഇരുമ്പുകെട്ടുകുളാൻ വമ്പിച്ചു	മുസലം അസ്യ പ്രേഷയൻ; ച അംബുദഃ യഥാ രരാസ.	ഉദ്ധയ്ക്കയെ ഇവന്റെ മേൽ ഓടിയെറിഞ്ഞു; ഉടനെ മോചമെന്നുപാലെ ആത്തു.
--	--	---	--

തസ്യഗ്രേ മുസലസ്യഗ്നിരശോകാപീഡസന്നിഭഃ

പ്രഹസ്തകരമുഷ്തസ്യ ബഭ്രുവ പ്രദമന്നിവ.

44

“പ്രഹസ്തകര- മുഷ്തസ്യ തസ്യ മുസലസ്യ അഗ്രേ,	“പ്രഹസ്തൻ കൈ കൊണ്ടെറിയപ്പെട്ട ആ ഉദ്ധയ്ക്കയുടെ തുമ്പൽ,	അശോകാ- പീഡസന്നിഭഃ പ്രദമൻ ഇ ച അഗ്നിഃ ബഭ്രുവ.	അശോകമാലപാലെ യിരിക്കുന്നതും കത്തിജ്വലിക്കുന്നതു ചെന്തി [മായ ഉളവായി.
--	---	---	--

ആധാവമാനം മുസലം കാത്തവീർണ്ണഭാജ്ജനഃ

നിപുണം വഞ്ചയാമാസ സഗഭോഽഗഭവിക്രമഃ.

45

“അഗഭവിക്രമഃ സഗദഃ കാത്തവീർണ്ണഃ അജ്ജനഃ, തദാ	“തടവറ പരാക്രമ ശാലിയും ഗദാപാണിയുമായ കാത്തവീർണ്ണൻ, അപ്പോർ	ആധാവമാനം മുസലം, നിപുണം വഞ്ചയാമാസ.	നേക്കു ചരുന്ന ആ മുസലത്തെ, അതിസാമർത്ഥ്യത്താ ടെ മേൽ തട്ടാത്തവിധം ഒഴിഞ്ഞുമാറി.
---	---	--	--

തതസ്തമഭിദുദ്രാവ പ്രഹസ്തം ഹൈഹയാധിപഃ

ഭ്രാമയാനോ ഗദാം ഗുർവ്വീം പഞ്ചബാഹുശതോച്ഛ്രുതാം.

46

“തതഃ ഹൈഹയാ- ധിപഃ പഞ്ചബാഹു- ശതോച്ഛ്രുതായാ	“അനന്തരം ഹൈഹയരാജാവ് അഞ്ഞൂറുകൈകൾ കൊണ്ടു ഏടുത്തുയ ർത്തപ്പെട്ടതും	ഗുർവ്വീം ഗദാം ഭ്രാമയാനഃ, തം പ്രഹസ്തം അഭിദുദ്രാവ.	അതിദീർഘമായ ഗദയെ ചുഴറ്റിക്കൊണ്ടു്, ആ പ്രഹസ്തനെ പ്രഹരിച്ചു.
--	--	---	--

തഥാ ഹതോഽതിവേഗേന പ്രഹസ്തോ ഗദയാ തദാ

നിപപാത ഹതഃ ശൈലോ വജ്രിവജ്രഹതോ യഥാ.

47

“പ്രഹസ്തഃ, അതിവേഗേന ഗദയാ ഹതഃ, തദാ	“പ്രഹസ്തൻ, അതിശക്തിയോടുകൂടി ഗദകൊണ്ടു് അടിക്കപ്പെട്ടവനായി അപ്പോർ	വജ്രിവജ്രഹതഃ ഹതഃ ശൈലഃ യഥാ തഥാ നിപപാത.	ഇന്ദ്രന്റെ വജ്രായുധ ത്താൽ താഡിക്കപ്പെട്ടു് തകൻ മലയെന്നുപാലെത ന്നെ നിലത്തുപതിച്ചു.
---	---	---	--

പ്രഹസ്തം പതിതം ദൃഷ്ട്വാ മാരിചശ്ചകസാരണാഃ
സമഹോദരധൂമാക്ഷാ ഹൃപസ്തൃഷ്ടാ രണാജിരാത്.

48

“സമഹോദര- ധൂമാക്ഷാഃ	} “മഹോദരൻ ധൂമാ ക്ഷൻ എന്നവരോടു കൂടിയ	പ്രഹസ്തം	പ്രഹസ്തനെ
		പതിതം	വീണകിടക്കുന്നവനാ
മാരി ചശ്ചക- സാരണാഃ,	} മാരിചനും, ശ്ചകനും, സാരണനും,	ദൃഷ്ട്വാ, ഹി	കണ്ട്, അതിനാൽ [യി
		രണാജിരാത്	പോക്കുളത്തിൽനിന്ന്
		അപസ്തൃഷ്ടാഃ.	പാഞ്ഞുപോയ്ക്കുളഞ്ഞു.

അപക്രാന്തേഷപമാത്വേഷു പ്രഹസ്തേ വിനിപാതിതേ
രാവണോഭ്യഭവത്തുണ്ണമജ്ജനം നൃപസത്തമം.

49

“പ്രഹസ്തേ	“പ്രഹസ്തൻ	രാവണഃ,	രാവണൻ,
വിനിപാതിതേ	വീഴ്ന്നപ്പൊക്കം	നൃപസത്തമം	നൃപവർത്തനായ
അമാത്വേഷു	അമാത്യന്മാർ	അജ്ജനം,	കാൽവീഴ്ത്തുന്നതെ,
അപക്രാന്തേഷു,	ഓടിപ്പോയതിനാൽ	തുണ്ണം	ഉടൻതന്നെ
		അഭ്യഭവത്.	ഏറാടുത്തു.

സഹസ്രബാഹോസ്തദ്വലം വിംശദ്ബാഹോശ്ച ഭാരണം

50

നൃപരാക്ഷസയോസ്തത്ര ചാരണ്ണം രോമഹർഷണം

സാഗരാവിവ സംരണ്ണൈ ചലന്തലാവിവാചലൈ

51

തേജോയുക്താവിവാദിത്യൈ പ്രഹേന്താവിവാനലൈ

ബലോദ്ധതൈ യഥാ നാഗൈ വാശിതാത്ഥേ യഥാ വൃഷ്ണൈ

52

മേഘാവിവ വിനദ്വന്തൈ സിംഹാവിവ ബലോത്കടൈ

രുദ്രകാലാവിവ ക്രുദ്ധൈ തദാ തൈ രാക്ഷസാജ്ജനൈ

53

പരസ്സരം ഗദാഭ്യാം തൈ താഡയാമാസതുർദ്ദശം.

“സഹസ്ര- ബാഹോഃ	} “ആയിരം കൈകളുള്ള വനം	ഇവ,	പോലിരിക്കുന്നവരും,
		ചലന്തലൈ	ചുവടികളെന്ന
വിംശദ്- ബാഹോഃ ച	} ഇരുപതു കൈകളുള്ള വനമായ	അചലൈ	രണ്ടു അചലങ്ങൾ
		ഇവ,	പോലിരിക്കുന്നവരും,
നൃപരാക്ഷ- സയോഃ ച	} നൃപതിക്കും രാക്ഷസ ശപനനും തമ്മിൽ	തേജോയുക്തൈ	തേജസ്വികളായ
		ആദിത്യൈ	രണ്ട് ആദിത്യന്മാർ
തത്ര	ആ സമയം	ഇവ,	എന്നപോലെയിരിക്ക
ആരണ്ണം	ഉണ്ടായതായ		ന്നവരും,
തത് യുദ്ധം	ആ യുദ്ധം	പ്രദമന്തൈ	ആളിക്കത്തുന്ന
രോമഹർഷണം	രോമാഞ്ചമുണ്ടാക്കമാറ്	അനലൈ	അഗ്നികൾ
ഭാരണം;	അതിഭയകരമായിര	ഇവ,	പോലെയിരിക്കുന്ന
	ന്നു;		വരും,
സംരണ്ണൈ	കരകവിഞ്ഞുയരുന്ന	വാശിതാത്ഥേ	പിടിയാനയ്ക്കുവേണ്ടി
സാഗരൈ	രണ്ടു സമുദ്രങ്ങൾ	ബലോദ്ധതൈ	ബലത്താൽ മരിച്ചു

നാഗേശ	രണ്ടു കൊമ്പനാനകൾ	രക്തകാലൗ	രക്തമുത്തിയും കാലനും
യഥാ,	എന്നുപോലെയിരിക്കുന്നവരും,	ഇവ,	പോലെയിരിക്കുന്നവ
വൃഷൗ യഥാ,	രണ്ടു വൃഷഭങ്ങൾപോലെയിരിക്കുന്നവരും,	തൗ	ആ [രമായ,
വിനട്ട്തൗ	ഗജ്ജിക്കുന്ന	രാക്ഷ-	രാക്ഷസനും, അജ്ജന
മേഘൗ	രണ്ടു മേഘങ്ങൾ	സാജ്ജ്ഞൗ,	നും,
ഇവ,	പോലെയിരിക്കുന്ന	കൃദ്ധൗ,	കോപാവേശം കൊണ്ടു
ബലാത്കടൗ	ഉഷ്ണകിരീടം [വരും,	തദാ	അപ്പോൾ [വരായി,
സിംഹൗ	രണ്ടു സിംഹങ്ങൾ	ഗദാഭ്യാം	ഗദകൾകൊണ്ടു
ഇവ,	പോലെയിരിക്കുന്ന	പരസ്സരം	അന്യോന്യം
തൗ	നിസ്തുലമായ [വരും,	ഭ്രശം	മേൽക്കു മേൽ
		താഡയാ-	താഡിച്ചു.
		മാസതഃ.	

വജ്രപ്രഹാരാനമലാ യഥാ ഘോരാൻ വിഷേഹിരേ

ഗദാപ്രഹാരാസ്തൗ തത്ര സേഹാതേ നരരാക്ഷസൗ.

54

“തത്ര,	“ആ സമയം,	വിഷേഹിരേ.	സഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു
തൗ	ആ		വോ അപ്രകാരം,
നരരാക്ഷസൗ	നരനും രാക്ഷസനും,	ഘോരാൻ	കഠിനങ്ങളായ
അമലാഃ	മലകൾ	ഗദാപ്രഹാരാൻ	ഗദാപ്രഹാരങ്ങളെ
വജ്രപ്രഹാരാൻ	വജ്രംകൊണ്ടുള്ള പ്രഹ	സേഹാതേ.	അനായാസമായി സ
യഥാ	എപ്രകാരം [രങ്ങളെ		ഹിച്ചു.

യഥാശനിരവേദ്യസ്തു ജായതേഽഥ പ്രതിശ്രുതിഃ

തഥാ തയോഗ്ദാപോമൈർദിശഃ സർപ്പാഃ പ്രതിശ്രുതാഃ.

55

“അശനിരവേദ്യഃ “ഇടിമുഴക്കങ്ങളിൽനി		തഃയാഃ അവരിരവരുടേയും	
പ്രതിശ്രുതിഃ പ്രതിധ്വനി		ഗദാപോമൈഃ ഗദകൊണ്ടുള്ള അടി	
		കൾകൊണ്ടു്	
യഥാ	എപ്രകാരം	സർപ്പാഃ ദിശഃ തു ദിക്കുകളെല്ലാം	
ജായതേ	ഉണ്ടാകുന്നുവാ	അഥ അപ്പോൾ	
തഥാ,	അപ്രകാരം,	പ്രതിശ്രുതാഃ മാറ്റൊലിക്കൊണ്ടു്.	

അജ്ജനസ്യ ഗദാ സാ തു പാത്വമാനാഹിതോരസി

കാഞ്ചനാഭം നഭശ്ചക്രേ വിദ്യുസൗദാമിനീ യഥാ.

56

“അജ്ജനസ്യ	“അജ്ജനന്റെ	യഥാ,	എന്നുപോലെ,
സാ ഗദാ,	ആ ഗദ,	പാത്വമാനാ തു,	വിഴുപ്പെട്ട ഉടനെ,
അഹിതോരസി	ശത്രുവിന്റെ മാറിട	നഭഃ	ആകാശത്തെ
	ത്തിൽ	കാഞ്ചനാഭം	സപണ്ണ പ്രഭയാൻതാ
വിദ്യുസൗ-	മിന്നലാടുകൂടിയ ഇടി	ചക്രേ.	ക്കി.
ദാമിനി			

തഥൈവ രാവണേനാപി പാത്വമാനാ മുഹൂർത്തേഃ
അജ്ഞാനോരസി നിർഭാതി ഗദോഃക്ലുപ മഹാഗിരൌ.

57

“തഥാ ഏവ	“അപ്രകാരംതന്നെ	ഗദാ അപി,	ഗദയും
രാവണേന	രാവണനാൽ	മഹാഗിരൌ	വൻഗിരിയിൽ
മുഹൂഃ മുഹൂഃ	മേൽക്കുമേൽ	ഉക്താ ഇവ	അഗ്നിജപാലയെന്ന
അജ്ഞാനോരസി	അജ്ഞാന്റെ മാറിട		പാലെ
പാത്വമാനാ	വീഴ്ന്നപ്പോൾ [ത്തിൽ	നിർഭാതി.	പ്രകാശിക്കുകയായി.

നാജ്ഞാനഃ ഖേദമായാതി ന രാക്ഷസഗണേശപരഃ
സമമാസിത് തയോയുദ്ധം യഥാ പൂർവ്വം ബലീന്ദ്രയോഃ.

58

“പൂർവ്വം	“മുൻകാലത്തിൽ	ആസിത്;	നടന്നു;
ബലീന്ദ്രയോഃ	ബലിക്കും ഇന്ദ്രനും ത	അജ്ഞാനഃ	അജ്ഞാൻ
യഥാ,	എപ്രകാരമോ [മ്മിൽ	ഖേദം ന	} ക്ഷീണിക്കുന്നില്ല;
തഃയോഃ	അവരിരുവക്കുംതമ്മിൽ	ആയാതി;	
യുദ്ധം	യുദ്ധം	രാക്ഷസ-	} രക്ഷാഗണങ്ങളുടെ
സമം	താരതമ്യമില്ലാത്തവി	ഗണേശപരഃ	
	ധം ഒരുപാലെ	ന.	തളരുന്നില്ല.

ശ്രംഗൈരിവ വൃഷാ യുധ്യൻ ദന്താഗ്രൈരിവ കഞ്ജരൌ
പരസ്സരം വിനിഘ്നന്തൌ നരരാക്ഷസസന്തമൌ.

59

“വൃഷാഃ	“വൃഷഭങ്ങൾ	ദന്താഗ്രൈഃ ഇവ ദന്താഗ്രങ്ങൾകൊണ്ടെ	
ശ്രംഗൈഃ	കൊമ്പുകൾകൊണ്ടു്		നപാലെയും
യുധ്യൻ ഇവ,	കത്തിപ്പിണയുന്നപാ	നരരാക്ഷസ-	} നരവരനും രാക്ഷസാ
	ലെയും,	സന്തമൌ	
കഞ്ജരൌ	രണ്ടു കൊമ്പനാനകൾ	പരസ്സരം	} അന്യാന്യം
		വിനിഘ്നന്തൌ.	
		കൂട്ടിമുട്ടി.	

തതോഽജ്ഞാനേന ക്രുദ്ധേന സർവ്വപ്രാണേന സാ ഗദാ
സ്തനയോരന്തരേ മുക്താ രാവണസ്യ മഹോരസി.

60

“തതഃ	“അപ്പോൾ	സർവ്വപ്രാണേന,	ഉള്ളെല്ലാംവെച്ച്,
സാ	ആ	രാവണസ്യ	രാവണന്റെ
ഗദാ,	ഗദ,	മഹോരസി	പെരുത്ത മാറിടത്തിൽ
ക്രുദ്ധേന	ക്രുദ്ധിച്ച	സ്തനയോഃ	} ഒത്ത നടുവിലായി
അജ്ഞാനേന	അജ്ഞാനനാൽ	അന്തര	
		മുക്താ.	വീഴ്ന്നപ്പോൾ.

വരദാനകൃതത്രാണേ സാ ഗദാ രാവണോരസി
ഭുഞ്ചേവ യഥാവേഗം ദധിധാ ഭൂതപാപതത് ക്ഷിതൌ.

61

“സാ ഗദാ, വരദാനുകൂത- ത്രാണ രാവണാരസി,	“ആ ഗദ, വരപ്രസാദത്താൽ സു രക്ഷിതമായ രാവണന്റെ മാറിട ത്തിൽ,	യഥാഭവഗം, ഇവ ഭർബ്ബലാ, ദപിയാ ഭൂതപാ ക്ഷിതേ അപതത്.	എത്രയും ബലമുള്ളതാ തീരെ [യിരുന്നിട്ടും, ശക്തിയറ്റതായി, രണ്ടായി മുറിഞ്ഞു ഭൂമിയിൽ വീണു.
---	--	---	---

സ തപജ്ജനപ്രമുക്തേന ഗദാപാതേന രാവണഃ
അപാസപ്തഃ ശമാത്രം നിഷ്സാദ ച നിഷ്ഠനൻ.

62

“തു, അജ്ജന- പ്രമുക്തന ഗദാപാതേന രാവണഃ ധന്വമാത്രം	“അപ്രകാശമായാലും, അജ്ജനനാൽ പ്രയാ ഗിക്കപ്പെട്ട ഗദയുടെ പതനത്താൽ രാവണൻ ഒരു വില്ലാട്ട്	അപാസപ്തഃ ; പിന്നാട്ടു തെരിച്ചു; ച, സഃ നിഷ്ഠനൻ നിഷ്സാദ.	പിന്നാട്ടു തെരിച്ചു; എന്നല്ല, അവൻ ഞൊക്കിക്കൊണ്ട് അവിടെ ഇരുന്നുകള ഞ്ഞു.
--	--	--	---

സ വിഹപലം തദാഽലക്ഷ്യ ഭശഗ്രീവം തതോഽജ്ജനഃ
സഹസോത്പത്യ ജഗ്രാഹ ഗരുത്മാനിവ പന്നഗം.

63

“തദഃ, സഃ അജ്ജനഃ, ഭശഗ്രീവം വിഹപലം അലക്ഷ്യ, തത്,	“ആനമയം, ആ അജ്ജനൻ, ഭശാസ്യനെ തളൻകിടക്കുന്നവനാ കണ്ട്, [യി അതിനാൽ,	ഗരുത്മാൻ പന്നഗം ഇവ, സഹസാ ഉത്പത്യ ജഗ്രാഹ.	ഗരുഡൻ സപ്തത്തെ എന്നപോലെ, പൊട്ടുന്നനവെ കുതിച്ചുചെന്ന് പിടിച്ചു.
---	---	---	---

സ തം ബാഹുസഹസ്രേണ ബലാദ്ഗ്രഹ്യ ഭശാനനം
ബബന്ധ ബലവാൻ രാജാ ബലിം നാരായണോ യഥാ.

64

“നാരായണഃ ബലിം യഥാ, സഃ ബലവാൻ രാജാ, തം	“ശ്രീനാരായണമുന്തി ബലിചക്രവർത്തിയെ ആ [എന്നപോലെ, ബലിഷ്ഠനായ രാജാവ്, ആ	ഭശാനനം ബാഹു- സഹസ്രേണ ഗ്രഹ്യ ബലാത് ബബന്ധ.	ഭശകണ്ഠനെ ആയിരം കൈകൾകൊ ണ്ടും പിടിച്ചു മുറുകെ കെട്ടി.
---	---	---	--

ബദ്ധ്യമാനേ ഭശഗ്രീവേ സിദ്ധചാരണദേവതാഃ
സാധപീതി വാദിനഃ പുഷ്പൈഃ കിരന്ത്യജ്ജനമുദ്ധ്വനി.

65

“ഭശഗ്രീവേ ബദ്ധ്യമാനേ, സിദ്ധചാരണ- ദേവതാഃ അജ്ജനമുദ്ധ്വനി,	“ഭശാസ്യൻ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടുവോൾ, സിദ്ധന്മാരും, ചാരണ ന്മാരും, ദേവന്മാരും അജ്ജനന്റെ ശിര സ്സിൽ,	‘സാധ്യ’ ഇതി വാദിനഃ, പുഷ്പൈഃ കിരന്തി.	‘നല്ലത്’ എന്ന് പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ട്, പുഷ്പവർഷം ചൊരിക യായി
---	--	---	--

വ്യാഘ്രോ മുഗമിവാദായ മുഗരാഡിവ ഭന്തിനം
നനാദ ഹൈഹയോ രാജാ ഹഷാദംബദവനുഹൂഃ.

66

“ഹൈഹയഃ രാജാ, വ്യാഘ്രഃ മുഗം ഇവ, മുഗരാട് ഭന്തിനം	“ഹേഹയാധിപൻ, പുലി മാനിനെ എന്നപോ സിംഹം [ചെയ്യും, ആനയെ	ഇവ, ആദായ ഹഷാത്, അംബുദവത് മുഹൂഃ നനാദ.	എന്നപോലെയും, എടുത്തുകൊണ്ടുപോകു ന്നവനായി സന്താപത്താൽ മേഘമെന്നപോലെ വീണ്ടും ഗർജ്ജിച്ചു.
---	---	--	---

പ്രഹസ്തസ്തു സമാശ്വസ്തോ ദൃഷ്ട്വാ ബലം ഭശാനനം
സഹ തൈ രാക്ഷസൈഃ ശൂലശ്ചാഭിദൃദ്രാവ പാത്ഥിവം.

67

“പ്രഹസ്തഃ സമാശ്വസ്തഃ ഭശാനനം ബലം ദൃഷ്ട്വാ, തു	“പ്രഹസ്തൻ തളച്ചുതീർന്നവനായി ഭശഗ്രീവനെ പിടിച്ചുകെട്ടപ്പെട്ടവ കണ്ട്, [നായി അതിനാൽ	ശൂലഃ, തൈഃ രാക്ഷസൈഃ സഹ പാത്ഥിവം ച അഭിദൃദ്രാവ.	കുപിതനായി, ആ രാക്ഷസരാടുകൂടി പാത്ഥിവിനോടൊന്നിച്ച് പാഞ്ഞെറു.
---	--	---	--

നക്തഞ്ചരാണാം വേഗസ്തു തേഷാമാപതതാം ബഭ്രൗ
ഉദ്ഭൂത ആതപാപായേ പയോദാനാമിവാംബുധൗ.

68

“അംബുധൗ ആതപാപായേ പയോദാനാം ഉദ്ഭൂതഃ ഇവ,	“സമുദ്രത്തിൽ വേനലിന്നൊട്ടവിൽ മേഘങ്ങൾക്ക് ഉളവാകുന്ന വേഗത എപ്രകാരമോ അപ്ര കാരം,	തേഷാം ആപതതാം നക്തംചരാണാം വേഗഃ തു ബഭ്രൗ.	ആ എതിർക്കുന്ന രാത്രിഞ്ചരന്മാരുടെ ഉഗ്രതയും വിളങ്ങി.
---	---	---	--

മുഞ്ച മുഞ്ചേതി ഭാഷന്തസ്തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ചാസകൃത്
മുസലാനി സശുലാനി സോത്സസജ്ജ തദാജ്ജനേ.

69

“തദാ മുഞ്ച മുഞ്ച ഇതി, തിഷ്ഠ തിഷ്ഠ ഇതി,	“അപ്പോൾ വിട്ടേയ്ക്ക് വിട്ടേയ്ക്ക് എന്നും, നിൽക്ക് നിൽക്ക് എന്നും,	അസകൃത് ഭാഷന്തഃ; സഃ ച അജ്ജനേ സശുലാനി മുസലാനി ഉത്സസജ്ജ.	പലവാരായി അവർ ഉരത്തു ; അവനും അജ്ജനന്റെ മേൽ ശുലങ്ങളോടുകൂടി മുസലങ്ങളെ പൊഴിച്ചു.
--	---	---	--

അപ്രാപ്താസ്തേവ താന്ത്യാശ്ര അസംഭ്രാന്തസ്തദാജ്ജനേ
ആയുധാന്യമരാരിണാം ജഗ്രാഹാരിനിഷ്ഠനേ.

70

“ അരിനിഷ്ടനേ “ ശത്രു സംഹാരകനായ	താനി	ആ
അജ്ജനേ, അജ്ജനൻ,	ആയുധാനി	ആയുധങ്ങളെ
തദാ അഃപ്പാരം	അപ്രാപ്താനി	അടുത്തെത്തുന്നതിന്നു
അസംഭ്രാന്തേ ഒട്ടം പരിഭ്രമിക്കാതെ	ഇവ	മുമ്പായിത്തന്നെ
അമരാരിണാം അമരശത്രുക്കളുടെ	ആതു ജഗ്രാഹ. ഉടനെ കയ്ക്കലാക്കി.	

തതസ്തൈരേവ രക്ഷാംസി ഭർധരൈഃ പ്രവരായുധൈഃ
ഭിതപാ വിഭാവയാമാസ വായുരംബുധരാനിവ.

71

“ വായുഃ “ വായു	ഭർധരൈഃ	അതികഠിനങ്ങളായ
അംബുധരൻ മേഘങ്ങളെ	പ്രവരായുധൈഃ	മികച്ച ആയുധങ്ങൾ
ഇവ, എന്നുപോലെ,	ഏവ	കൊണ്ടുതന്നെ
തതഃ അഃപ്പാരം	രക്ഷാംസി	രാക്ഷസന്മാരെ
തൈഃ ആ	ഭിതപാ	തകുത്ത്
	വിഭാവയാമാസ. കാടിപ്പിച്ചു.	

രാക്ഷസാംസ്രാസയിതപാ തു കാത്ത്വീശ്യാഽജ്ജനസ്തദാ
രാവണം ഗൃഹ്യ നഗരം പ്രവിവേശ സുഹൃദ്ഭൃതഃ.

72

“ തദാ “ അഃപ്പാരം	ഗൃഹ്യ,	ബന്ധിച്ചുകൊണ്ട്,
കാത്ത്വീശ്യാഃ } കാത്ത്വീശ്യാഽജ്ജനൻ	സുഹൃദ്ഭൃതഃ	സുഹൃത്തുക്കളാൽ ചുഴ്
അജ്ജനേ } സുഹൃത്തുക്കളാൽ ചുഴ്		പ്പെട്ടവനായി
രാക്ഷസൻ രാക്ഷസന്മാരെ	നഗരം	നഗരത്തിൽ
സ്രാസയിതപാ, യേപ്പെടുത്തി കാടിച്ച്,	പ്രവിവേശ.	പ്രവേശിച്ചു.
രാവണം തു രാവണനെയും		

സ കീർ്തമാണഃ കസുമാക്ഷതോല്ക്കരൈർ-

ദപിജ്ഞഃ സപൈരൈഃ പുരുഹൂതസന്നിഭഃ

തദാഽജ്ജനഃ സംപ്രവിവേശ താം പുരീം

ബലിം നിഗൃഹ്യേവ സഹസ്രലോചനഃ.

73

“ സഹസ്ര- } “ ദേവദ്രുൻ	താം പുരീം	ആ നഗരത്തിൽ
ലോചനഃ } ബലിം	തദാ	അഃപ്പാരം
ബലിം ബലിചക്രവർത്തിയെ	സപൈരൈഃ	നഗരവാസികളോടുകൂ
നിഗൃഹ്യ പിടിച്ചുകൊണ്ടുവന്നതു	ദപിജ്ഞഃ	ബ്രാഹ്മണരാൽ [ടിയ
ഇവ, എപ്രകാരമോ, അപ്ര	കസുമാക്ഷ-	} ഉത്തമപുഷ്പങ്ങളാലും
പുരുഹൂത-	തോല്ക്കരൈഃ	
സന്നിഭഃ } ഇത്രുല്പന്നായ [കാരം,	കീർ്തമാണഃ	} അക്ഷതകളാലും
സഃ ആ	സംപ്രവി-	
അജ്ജനേ, അജ്ജനൻ,	വേശഃ. ”	} പ്രവേശിച്ചു. ”

ഇത്യാദിം ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഭാഗ്വിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22099 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1375

ത്രയസ്രിംശഃ സ്കന്ദഃ = മുപ്പത്തിമൂന്നാംസ്കന്ദം.

[രാവണവിപ്രഭക്ഷണം = രാവണനെ വിട്ടയക്കുന്നത്.]

രാവണഗ്രഹണം തത്തു വായുഗ്രഹണസന്നിഭം

തതഃ പുലസ്ത്യഃ ശുശ്രാവ കഥിതം ദിവി ദൈവതൈഃ.

1

“പുലസ്ത്യഃ, ദിവി ദൈവതൈഃ തതഃ തു, തത്”	“പുലസ്ത്യമഥഞ്ചി, സ്വപ്തഃലോകത്തിൽ ദേവന്മാരാൽ അപ്പോൾ ആ സംഗതിയെക്കുറി ച്ച്, ആ	രാവണഗ്രഹണം രാവണനെ പിടിച്ചു കെട്ടിയത് വായുഗ്രഹണ- } കാറ്റിനെ പിടിച്ചിരി സന്നിഭം } ക്കുന്നതുപോലെ അ തുളകരമായരിക ന്നതായി കഥിതം പറയപ്പെട്ടതിനെ ശുശ്രാവ. കേൾപ്പാനിടയായി.
---	--	--

തതഃ പുത്രകൃതസ്തേഹാത് കംപ്യമാനോ മഹായുതിഃ

മാഹിഷ്കുതീപതിം ഭൃഷ്മാജഗാമ മഹാമുനിഃ.

2

“തതഃ മഹായുതിഃ മഹാമുനിഃ, പുത്രകൃത- സ്തേഹാത്”	“അതിനാൽ മഹാസാമന്തപ്രശാലി യായ മഥഞ്ചി, പുത്രവാത്സല്യത്താൽ	കംപ്യമാനഃ, ഉജ്ജം കലങ്ങിയവനാ യി, മാഹിഷ്കുതീ- } മാഹിഷ്കുതീരാജാ പതിം } വിനെ ഭൃഷ്മാജം കാണാനായി അജഗാമ. എഴുന്നെള്ളി.
---	---	---

സ വായുമാഗ്ഗ്വാസ്ഥായ വായുതുല്യഗതിദ്വിജഃ

പുരീം മാഹിഷ്കുതീം പ്രാപ്തോ മനഃസംപാതവിക്രമഃ.

3

“വായുതുല്യഗതിഃ മനഃസംപാത- വിക്രമഃ സഃ”	“വായുവിനെപോലെ ഗതിഭവതയുള്ളവനും മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു തിനെ ചെയ്യാൻ കഴി വുള്ളവനുമായ ആ	ദ്വിജഃ, ബ്രാഹ്മണൻ, വായുമാഗ്ഗ്വാ സ്ഥായ, ആകാശമാഗ്ഗ്വമായി ചെന്ന്, മാഹിഷ്കുതീം മാഹിഷ്കുതി എന്ന പുരീം നഗരത്തിൽ പ്രാപ്തഃ. എത്തി.
---	--	--

സോഽമരാവതിസംകാശാം ഹൃഷ്ടപുഷ്പജനാകുലാം

പ്രവിവേശ പുരീം ബ്രഹ്മാ ഇന്ദ്രസ്യേവാമരാവതിം.

4

“ഇന്ദ്രസ്യ അമരാവതീം, ബ്രഹ്മാ ഇവ, ഹിം	“ഇന്ദ്രന്റെ അമരാവതിയിൽ, ബ്രഹ്മദേവൻ എന്നപോലെ, അദ്ഭുതം	ഹൃഷ്ടപുഷ്പ- } സദ്യാഭീഷ്ടങ്ങളും സാ ജനാകുലാം } ധിച്ചു സംതൃപ്തരായ ജ നങ്ങൾ നിറഞ്ഞുള്ളതും അമരാവതി- } അമരാവതിപാലിരി സംകാശാം } ക്കുന്നതുമായ പുരീം ആ നഗരത്തിൽ പ്രവിവേശ. പ്രവേശിച്ചു.
--	--	--

പാദചാരമിവാദിത്വം നിഷ്പതന്തം സുദൃട്ടശം

തതസ്തേ പ്രത്യഭിജ്ഞായ ഭാസ്വമാ രാജേണ ന്യവേദയൻ.

5

“തേ	“ആ	ആദിത്വം ഇവ,	ആദിത്യനെപ്പോലിരുന്ന അഭേദമത്തെ,
ഭാസ്വമാഃ,	ഭാരപാലകന്മാർ,		
സുദൃട്ടശം	ഭുഷുഷുനായി	പ്രത്യഭിജ്ഞായ,	ആരെന്നറിഞ്ഞു്,
നിഷ്പതന്തം	സ്വസ്ഥാനത്തിൽനിന്നും പുറപ്പെട്ടു	തതഃ	ഉടൻതന്നെ
പാദചാരം	കാൽനടയായി വരുന്ന	രാജേണ	രാജാവിനോടായി
		ന്യവേദയൻ.	വിവരം അറിയിച്ചു.

പുലസ്തു ഇതി വിജ്ഞായ വചനാലൈഹയാധിപഃ

ശിരസ്യാഞ്ജലിമായാ പ്രത്യുദ്ഗച്ഛത് തപസപിനം.

6

“മൈഹയാ- ധിപഃ	“മൈഹയാധിപതി,	ശിരസി	ശിരസ്സിൽ
വചനാത്	അവരുടെ വാക്യത്താൽ	അഞ്ജലിം	അഞ്ജലി കൂപ്പിക്കൊണ്ടു്,
പുലസ്തുഃ	പുലസ്തു മഹഷി	ആയാത,	
ഇതി	എന്നു്	തപസപിനം	താപസനെ
വിജ്ഞായ,	അറിഞ്ഞു്,	പ്രത്യുദ്ഗച്ഛത്.	എതിങ്ങരറു ചെന്നു.

പുരോഹിതോഽസ്യ ഗൃഹ്യാംപ്യം മധുപക്തം തഥൈവ ച

പുരസ്താത് പ്രയയൗ രാജന്തഃ ശക്രസ്യേവ ബൃഹസ്പതിഃ.

7

“ശക്രസ്യ	“ഇന്ദ്രന്റെ മുമ്പിൽ	തഥാ ഏവ	അപ്രകാരം തന്നെ
ബൃഹസ്പതിഃ	ബൃഹസ്പതി	മധുപക്തം ച	മധുപക്തത്തെയും
ഇവ,	എന്ന പോലെ,	ഗൃഹ്യ,	എടുത്തുകൊണ്ടു്,
അസ്യ	ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ	രാജന്തഃ	രാജാവിന്റെ
പുരോഹിതഃ	പുരോഹിതൻ	പുരസ്താത്	മുമ്പിലായി
അംപ്യം	അംപ്യത്തെയും	പ്രയയൗ.	ചെന്നു.

തതസ്തമുഷിമായാന്തമുദ്യന്തമിവ ഭാസ്കരം

അജ്ജനോ ദൃശ്യ സംഭ്രാന്തോ വവന്ദേദ്ര ഇവേശപരം.

8

“അജ്ജനഃ,	“അജ്ജന മഹാരാജാവു്,	ജ്ജിം	മുനീശപരനെ
ഉദ്യന്തം	ഉദിച്ചുവരുന്ന	ദൃശ്യ,	കണ്ടു്,
ഭാസ്കരം	ആദിത്യനെ	തതഃ	ഉടൻ തന്നെ
ഇവ	പോലെയിരിക്കുന്നവനായി	സംഭ്രാന്തഃ,	സംഭ്രമത്തോടെ,
		ഇവേശപരം	ഇവേശപരനെ
		ഇന്ദ്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
ആയാന്തം	വന്നുപോകാണ്ടിരുന്ന	ഇവ,	എന്ന പോലെ,
തഃ	ആ	വവന്ദേ.	വണങ്ങി.

സ തസ്യ മധുപക്തം ഗാം പാദ്യമാംപ്യം നിവേദ്യ ച

പുലസ്തമാഹ രാജേന്ദ്രോ ഹഷ്ഠഗദ്ഗദയാ ഗിരഃ.

9

“ സഃ	“ ആ	ഗാം ച	ക്ഷീരവും
രാജേന്ദ്രഃ	രാജവർച്ചൻ	നിവേദ്യ,	നൽകിയുപചരിച്ച്,
തസ്യ	അഭ്യന്തരത്തിനായ്ക്കൊ	പുലസ്തം	പുലസ്തനെ നോക്കി
അഹ്വം	അഹ്വവും [ഈ	ഹംഗദ്ഗദയാ	സന്തോഷത്താലിടറി
പാദ്യം	പാദ്യവും	ഗിര	വാക്കുകൊണ്ട്
മധുപക്ം	മധുപക്വും	ആഹ.	ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു.

അദ്വൈതമരാവത്യാ തുല്യാ മാഹിഷ്വതീ കൃതാ

അദ്വാഹം തു ഭിജേന്ദ്ര തപാം യസ്താത് പശ്യാമി ദുർദ്ദശം

10

“ ‘ അഹം	“ ‘ അടിയൻ	യസ്താത്	എന്നതിനാൽ
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	ഭിജേന്ദ്ര !	ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ !
ദുർദ്ദശം	അപൂർവ്വദൃശ്യമായ	അദ്യ	ഇപ്പോൾ
തപാം	നിന്തിരവടിയെ	മാഹിഷ്വതീ	മാഹിഷ്വതിനഗരം
ഏവം	ഇപ്രകാരം	അമരാവത്യാ തു	അമരാവതിക്കേതന്നെ
പശ്യാമി,	പ്രത്യക്ഷത്തിൽ നന്ദ	തുല്യാ	സമാനമായതായി
	രിക്കുന്നു,	കൃതാ.	ആക്കപ്പെട്ടു.

അദ്യ മേ കശലം ദേവ അദ്യ മേ കശലം വ്രതം

അദ്യ മേ സഫലം ജന്മ അദ്യ മേ സഫലം തപഃ

യസ്താദ്ഭവഗണൈർവ്വന്ദ്യേ വന്ദേഹം ചരണൗ തവ.

11

“ ‘ ദേവ !	“ ‘ ദേവ !	അദ്യ	ഇന്നാണു്
അഹം	അടിയൻ	മേ ജന്മ	എന്റെ ജീവിതവും
ദേവഗണൈഃ	ദേവഗണങ്ങളാൽ	സഫലം ;	സഫലമായത് ;
വന്ദ്യേ	വന്ദിക്കപ്പെട്ട	അദ്യ	ഇന്നാണു്
തവ	നിന്തിരവടിയുടെ	മേ	എന്റെ
ചരണൗ	തൃപ്താദങ്ങളെ	തപഃ	തപസ്സും
വന്ദേ	വണങ്ങുന്നു	സഫലം ;	സഫലമായത് ;
യസ്താത്	എന്നതിനാൽ	അദ്യ	ഇന്നുതന്നെയാണു്
അദ്യ	ഇന്നുതന്നെയാണു്	മേ	എന്റെ
മേ വ്രതം	എന്റെ വ്രതം	കശലം.	അഭീഷ്ടവും സാധിച്ചു
കശലം ;	പൂർത്തിയായത് ;		തു്.

ഇദം രാജ്യമിമേ പുത്രാ ഇമേ ദാരാ ഇമേ വയം

ബ്രഹ്മൻ കിം കർമ്മി കിം കാര്യമാജ്ഞാപയതു നോ ഭവാന.

12

“ ‘ ബ്രഹ്മൻ !	“ ‘ ബ്രാഹ്മണാത്തമ !	ഇമഃ ;	ഇതാ കാത്തുനില്ക്കുന്നു ;
കിം കർമ്മി ?	അടിയൻ ചെയ്യേണ്ട	ഭവാനു	നിന്തിരവടി
	തായുള്ളതെന്തെന്നാ	നഃ	ഞങ്ങളോടു്
ഇദം രാജ്യം	ഈ രാജ്യവും [ഈ ?	കാര്യം	ചെയ്യേണ്ടതു്
ഇമ പുത്രാഃ	ഈ പുത്രന്മാരും	കിം	എന്തെന്നു്
ഇമ ദാരാഃ	ഈ ദാരങ്ങളും	അജ്ഞാപയതു.	അജ്ഞാപിച്ചുകൂടിയൊ
വയം	ഞങ്ങളെല്ലാം		പും.

തം ധർമ്മേട്ടണിഷ്ട പുത്രേഷു ശിവം പുഷ്പാ ച പാത്ഥിവാ
പുലസ്തോവാച രാജാനം ഹൈഹയാനാം തഥാജ്ഞാനം.

13

“ പുലസ്തേഃ ഹൈഹയാനാം രാജാനം തം അജ്ഞാനം പാത്ഥിവാ ധർമ്മം	“ പുലസ്തേഃ ഹൈഹയാനാം അധിപതിയായ ആ അജ്ഞാനമുദവർത്തി യോടായി ധർമ്മത്തിന്റെ സംഗ തിയിലും	അഗ്നിഷ്ട പുത്രേഷു ശിവം പുഷ്പാ, ച, തഥാ ഉവാച.	അഗ്നിഷ്ടമാത്രാദിയെ സംബന്ധിച്ചും പുത്രന്മാരുടെ സംഗതി യിലും കുശലപ്രശ്നം ചെയ്ത്, അനന്തരം, ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു.
---	---	--	---

നരേന്ദ്രാംബുജപത്രാക്ഷ പുണ്യചന്ദ്രനിഭാനന
അതുലം തേ ബലം യേന ദശഗ്രീവസ്തപയാ ജിതഃ.

14

“ ‘അംബുജ- പത്രാക്ഷ! പുണ്യചന്ദ്ര- നിഭാനന! നരേന്ദ്ര! തപയാ	“ ‘ചെന്താർദളനേത! മുഴുമതിനേർവദന! നരവര! ഭവാനാൽ	ദശഗ്രീവഃ ജിതഃ യേന, തേ ബലം അതുലം	ദശഗ്രീവൻ ജയിക്കപ്പെട്ട എന്നതിനാൽ, ഭവാന്റെ പരാക്രമം അദപിതീയംതന്നെ.
--	---	--	--

ഭയാദ്യസ്യോപതിഷ്ഠേതാം നിഷ്പന്ദ്രൈ സാഗരാതിലൈ
സോടയം മൃധേ തപയാ ബലഃ പൈരത്രോ മേ രണഭയജയഃ.

15

“ യസ്യ ഭയാത് സാഗരാതിലൈ നിഷ്പന്ദ്രൈ ഉപതിഷ്ഠേതാം, സഃ,	“ യാതൊരുവകലുള്ള ഭയംകൊണ്ട് കടലും കാറ്റും അനങ്ങാതെ അടിവണങ്ങുമോ അപ്രകാരമുള്ളവരും,	മൃധ രണഭയജയഃ മേ അയം പൈരത്രഃ, ഈ പൈരത്രൻ, തപയാ ബലഃ.	പോരിൽ ആരും അജയ്യനുമായ എന്റെ പൈരത്രൻ, ഈ പൈരത്രൻ, ഭവാനാൽ ബന്ധിക്കപ്പെട്ടു.
--	---	---	---

പുത്രകന്യ യശഃ പീതം നാമ വിശ്രാവിതം തപയാ
മദപാക്യാദ്യാച്യമാനോടദ്യ മുഞ്ച വത്സ ദശാനനം.

16

“ ‘വത്സ! തപയാ വിശ്രാവിതം	“ ‘വത്സ! ഭവാനാൽ എങ്ങും പറന്നിരിക്ക ന്നതായ	നാമ; അദ്യ യാച്യമാനഃ; മദ്വാക്യാത് ദശാനനം മുഞ്ച.	എന്നതു ആശ്ചര്യം ത ഇപ്പോൾ [ന്നെ; ഞാൻ ഒരു കാഴ്ച അപേക്ഷിക്കുന്നു; എന്റെ അപേക്ഷപ്ര ദശാനനെ [കാരം വിട്ടയച്ചാലും.]
--------------------------------	--	---	---

പുലസ്തോജ്ഞാ പ്രഗൃഹേന്ദ്രാചേ ന കിഞ്ചന വചോഽജ്ഞനഃ
മുദോച വൈ പാത്ഥിവേന്ദ്രോ രാക്ഷസേന്ദ്രം പ്രഹൃഷ്ടവത്.

17

“അജ്ഞനഃ
പാത്ഥിവേന്ദ്രഃ, } “അജ്ഞനചക്രവർത്തി,
പുലസ്തോജ്ഞാ പുലസ്തോമഹേഷിയുടെ
നിഷ്ഠശ്ചൈതേ
പ്രഗൃഹേ, ശിരസാവഹിച്ച്,
കിഞ്ചന യാതൊരു

വചഃ വൈ വാക്കം
ഉജേച ന; മറ്റുതു പറഞ്ഞില്ല;
പ്രഹൃഷ്ടവത് സന്തോഷപുരസ്സരം
രാക്ഷസേന്ദ്രം രാക്ഷസശരപരനെ
മുദോച. കെട്ടഴിച്ചുവിട്ടു.

സ തം പ്രമുച്യ ത്രിദശാരിമജ്ഞനഃ
പ്രപൂജ്യ ദിവ്യാഭരണസ്രഗംബരൈഃ
അഹിംസകം സഖ്യമുപേത്യ സാഗ്നികം
പ്രണമ്യ തം ബ്രഹ്മസുതം ഗൃഹം യയൗ.

18

“സഃ
അജ്ഞനഃ,
ത്രിദശാരി-
തം
പ്രമുച്യ,
ദിവ്യാഭരണ-
സ്രഗംബരൈഃ } “ആ
അജ്ഞനമഹാരാജാവ്,
ദേവശത്രുവായ
അവനെ
അഴിച്ചുവിട്ട്,
ദിവ്യങ്ങളായ ആഭരണ
ങ്ങൾ, പൂമാലകൾ,
വസ്ത്രങ്ങൾ എന്നവ
കൊണ്ട്
പ്രപൂജ്യ, ഉപചരിച്ച്,

സാഗ്നികം അഗ്നിസാക്ഷിയായി
അഹിംസകം അന്യോന്യം ഹിംസിക്ക
യില്ലെന്ന
സഖ്യം സഖ്യത്തെ
ഉപേത്യ, ചെയ്തുകൊണ്ട്,
ബ്രഹ്മസുതം ബ്രഹ്മപുത്രനായ
തം ആ മുനീശപരനെ
പ്രണമ്യ, നമസ്കരിച്ച്
ഗൃഹം വസതിയിലേക്കു
യയൗ. ചെന്നു.

പുലസ്തേനാപി സംത്യക്തോ രാക്ഷസേന്ദ്രഃ പ്രതാപവാൻ
പരിഷ്ഠകഃ കൃതാതിഥ്യോ ലജ്ജമാനോ വിനിജ്ജിതഃ.

19

“വിനിജ്ജിതഃ “അപജയം പിണഞ്ഞ
തിനാൽ
ലജ്ജമാനഃ ലജ്ജിക്കുന്നവനും
പ്രതാപവാൻ പ്രതാപശാലിയുമായ
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ, രാക്ഷസേശ്വരൻ,
പരിഷ്ഠകഃ ആശ്ലേഷിക്കപ്പെട്ട്

കൃതാതിഥ്യഃ, ഉപചരിക്കപ്പെട്ടവനാ
യി
പുലസ്തേന } പുലസ്തോമഹേഷിയാലും
അപി }
സത്യകന്തഃ. വിടുകൊടുത്തയക്കപ്പെ
ട്ടു.

പിതാമഹസുതശ്ചാപി പുലസ്തോ മുനിപുംഗവഃ
മോചയിതപാ ദശഗ്രീവം ബ്രഹ്മലോകം ജഗാമ ഹ.

20

“മുനിപുംഗവഃ “മുനീശ്രേഷ്ഠനും
പിതാമഹ-
സുതഃ ച } ബ്രഹ്മപുത്രനുമായ
പുലസ്തോഃ പുലസ്തോമഹേഷിയും

ദശഗ്രീവം അപി ദശഗ്രീവനെയും
മോചയിതപാ മോചിപ്പിച്ചുശേഷം
ബ്രഹ്മലോകം ബ്രഹ്മലോകത്തിലേക്കു്
ജഗാമ ഹ. എഴുന്നള്ളി.

ഏവം സ രാവണഃ പ്രാപ്തഃ കാൽതവീർത്വാത് പ്രധഷ്ണം
പുലസ്ത്യവചനാചാപി പുനർമുക്തോ മഹാബലഃ.

21

“സഃ	“അപ്രകാരമുള്ള	പ്രധഷ്ണം	} അപമാനത്തെ പ്രാപി
മഹാബലഃ	മഹാബലിയുനായ	പ്രാപ്തഃ;	
രാവണഃ	രാവണൻ	പുനഃ അപി	} അതിൽപിന്നെ
കാൽതവീർത്വാത്	കാൽതവീർത്തതിന്നു്	പുലസ്ത്യ- വചനാത് ച	
ഏവം	ഇപ്രകാരം	മുക്തഃ.	} ക്ഷയാൽ മാത്രമാണു്

ഏവം ബലിഭ്യോ ബലിനഃ സന്തി രാഘവനന്ദന
നാവജ്ഞാ ഹി പരേ കാശ്ച യ ഇച്ഛേത് പ്രിയമാത്മനഃ.

22

“രാഘവനന്ദന!	“രഘുകുലനന്ദന!	പ്രിയം	നന്മയെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	യഃ	യാതൊരുവൻ
ബലിഭ്യഃ	{ ബലവാന്മാരെണു് കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവ	ഇച്ഛേത്,	ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോ
ബലിനഃ	ശക്തിയേറിയവർ	പരേ	മറ്റുള്ളവന്റെ സംഗതിയിൽ
സന്തി;	ഉണ്ടു്;	അവജ്ഞാ ന കാശ്ച.	{ ധിക്കാരം കാണിക്കാതിരിക്കേണ്ടതാണു്.
ഹി	ആകയാൽ		
ആത്മനഃ	തനിക്ക്		

തതഃ സ രാജാ പിശിതാശന്നാനാം

സഹസ്രബാഹോരുപലഭ്യ മൈത്രീം

പുനന്റുപാണാം കദനം ചകാര

ചചാര സർപ്പം പൃഥിവീം ച ഭൂപാത്.

23

“പിശിതാ- ശന്നാനാം	{ രാക്ഷസന്മാക്കു്	തതഃ ച	അതിൽപിന്നെയും
രാജാ		ഭൂപാത്	അഹങ്കാരത്താൽ
സഃ,	അവൻ,	പൃഥിവീം	ലോകം
പുനഃ	ഇപ്രകാരമായിട്ടും	സർപ്പം	മുഴുവനാം
സഹസ്ര- ബാഹോഃ	{ ആയിരം കൈകളുള്ള കാൽതവീർത്തന്റെ	ചചാര;	സഞ്ചരിച്ചു;
മൈത്രീം		ഉപാണാം	രാജാക്കന്മാക്കു്
ഉപലഭ്യ,	മൈത്രിയെ	കദനം	നാശത്തെ
	സമ്പാദിച്ചു്,	ചകാര.”	വിളയിച്ചു.”

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്രയസ്ത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ഏകാകസംഖ്യ 22122; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ഏകാകസംഖ്യ 1398

ചതുശ്രീംഗഃ സഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിനാലാംസഗ്ഗം.

[വാചിരാവണ സഖ്യം = ബാലിയും രാവണനുമായുള്ള സഖ്യം.]

അജ്ഞാനേ വിമുക്തസ്തു രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ
ചചാര പൃഥിവീം സർവ്വമനിർവിണ്ണസ്തഥാ കൃതഃ.

1

“രാക്ഷസാധിപഃ “ രാക്ഷസശാപരനായ	അനിർവിണ്ണഃ }	അധൈയ്യപ്പെടാതെ,
രാവണഃ, രാവണൻ,	കൃതഃ,	
അജ്ഞാനേ അജ്ഞാനാൽ	പൃഥിവീം ഭൂതലം	
വിമുക്തഃ തു, വിട്ടയക്കപ്പെട്ടവനായി	സർവ്വം മുഴുവനും	
തഥാ അതുകൊണ്ടും [ട്ടും,	ചചാര. ചുറ്റിനടന്നു.	

രാക്ഷസം വാ മനുഷ്യം വാ ശൂൺതേ യം ബലാധികം
രാവണസ്തം സമാസാദ്യ യുദ്ധേ ഹപയതി ദുഷ്ടിതഃ.

2

“ രാവണഃ “ രാവണൻ	ശൂൺതേ കേൾക്കുകയുണ്ടായോ
യം യാതൊരുവനെ,	തം അവനെ
രാക്ഷസം വാ രാക്ഷസനായിരുന്നാ	ദുഷ്ടിതഃ ഗർവ്വപൂണ്ടവനായി
ലും ശരി	സമാസാദ്യ അടുത്ത്
മനുഷ്യം വാ മനുഷ്യനായിരുന്നാലും	യുദ്ധേ പോരിന്ന്
ബലാധികം ബലശാലിയെന്ന് [ശരി	ഹപയതി. വിളിക്കുകയായി.

തതഃ കദാചിത് കിഷ്കിന്ധാം നഗരീം വാലിപാലിതാം
ഗതവാ ഹപയതി യുദ്ധായ വാലിനം ഹേമമാലിനം.

3

“ കദാചിത്, “ ഒരിക്കൽ,	തതഃ അവിടെ
വാലിപാലിതാം ബാലിയാൽ പരിപാ	ഹേമമാലിനം പൊൻമാലയണിഞ്ഞ
ലിക്കപ്പെട്ട	വനായ
കിഷ്കിന്ധാം } കിഷ്കിന്ധാപുരിയി	വാലിനം ബാലിയെ
നഗരീം } ലേക്ക്	യുദ്ധായ } പോക്കുവിളിക്കുകയായി.
ഗതവാ, ചെന്നു,	ഹപയതി. }

തതസ്തു വാനരാമാത്യസ്താരസ്താരാപിതാ പ്രഭുഃ
ഉവാച വാനരോ വാക്യം യുദ്ധപ്രേപ്തം മുപാഗതം.

4

“ വാനരാമാത്യഃ “ വാനരമന്ത്രിയും	യുദ്ധപ്രേപ്തം യുദ്ധാന്തംകനായി
താരാപിതാ താരയുടെ പിതാവും	ഉപാഗതം, വന്നിരിക്കുന്ന അവ
പ്രഭുഃ പ്രതാപശാലിയുമായ	നോട്ട്,
താതഃ താരനെന്ന	തു ഇക്കാര്യത്തിൽ
വാനരഃ, വാനരൻ,	വാക്യം ഉവാച. ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
തതഃ അവിടെ	ഉൾക്കൊള്ളുക.

രാക്ഷസേന്ദ്ര ഗതോ വാലി യസ്തേ പ്രതിബലോ ഭവേത്
കോടന്യഃ പ്രമുഖതഃ സ്ഥാതും തവ ശക്തഃ പ്ലവംഗമഃ.

5

“രാക്ഷസേന്ദ്ര! “രാക്ഷസശരപര!	തവ	ഭവാന്റെ
തേ ഭവാനു	പ്രമുഖതഃ	മുമ്പിൽ
പ്രതിബലഃ തുല്യമായ ബലത്തോടു	സ്ഥാതും	എതിത്തുനില്ക്കുന്നതി
കൂടിയവൻ	ശക്തഃ	ശക്തിയുള്ക്ക [ന്
യഃ ഭവേത്, യാഗ്വേദവദനാ,	അന്യഃ	മറെറാര
വാലീ ആ ബാലി	പ്ലവംഗമഃ	വാ.നരൻ
ഗതഃ; പോയിരിക്കുന്നു;	കഃ?	ആരാണുള്ളത്?

ചതുർദ്വോഽപി സമുദ്രഭ്യഃ സന്ധ്യാമനപാസ്യ രാവണ
ഇദം മുഹൂർത്തമായാതി വാലി തിഷ്ഠ മുഹൂർത്തകം.

6

“രാവണ! “രാവണ!	ഇദം	ഈ
വാലീ ബാലി	മുഹൂർത്തം അപി	ഒരു മുഹൂർത്തത്തിന്നു
ചതുർദ്വഃ } നാലു സമുദ്രങ്ങളിൽ		ഒരിൽ
സമുദ്രഭ്യഃ } നിന്നും	ആയാതി;	തിരിച്ചുവരുന്നതാണ്;
സന്ധ്യാം } സന്ധ്യാവരണംചെ	മുഹൂർത്തകം	ഒരു മുഹൂർത്തനരം
അനപാസ്യ, } യ്,	തിഷ്ഠ.	കാത്തുനില്ക്കുക.

ഏതാനസ്ഥിചയാൻ പശ്യ യ ഏതേ ശംഖപാണ്ഡുരാം
യുദ്ധാത്മിനാമിമേ രാജൻ വാനരാധിപതേജസാ

7

“രാജൻ! “രാജാവേ!	ശംഖ-	വെളുത്ത തലയോടു
ഏതാൻ ഈ	പാണ്ഡുരാം }	കരം
അസ്ഥിചയാൻ എല്ലിൻകൂട്ടങ്ങളെ		യുദ്ധാത്മിനാം; യുദ്ധത്തിനായി മുമ്പു
പശ്യ; കണ്ടാലും;		വന്നവരുടെതാണ്;
യേ യാതൊരു	വാനരാധിപ-	വാനരാധിപന്റെ പ
ഇമേ ഇക്കാണുന്ന	തേജസാ. }	രാക്രമത്താൽ കൂട്ടപ്പെ
ഏതേ ഈ		ട്ടവയാണ്.

യദപാഽമൃതരസഃ പീതസ്തപയാ രാവണ രാക്ഷസ
തദാ വാലിനമാസാദ്യ തദന്തം തവ ജീവിതം.

8

“രാക്ഷസ! “രാക്ഷസനായ	വാലിനം	ബാലിയെ
രാവണ! രാവണ!	ആസാദ്യ,	എതിർത്തശേഷം,
തപയാ ഭവാനാൽ	തവ	ഭവാന്റെ
അമൃതരസഃ } അമൃതപാനംചെയ്യ	ജീവിതം	ആയുസ്സ്,
പീതഃ യദപാ, } പ്പെട്ടിരുന്നാലും,	തദന്തം.	അടയാളകൂടി അവനാ
തദാ അപ്പോഴും		നിക്കുന്നതാണ്.

പശ്യേദാനീം ജഗച്ചിത്രമിമം വിശ്രവസഃ സുത
ഇദം മുഹൂർത്തം തിഷ്ടസ്വ ഓല്ലഭം തേ ഭവാഷ്ട്രി.

9

“വിശ്രവസഃ സുത!	“വിശ്രവസ്സ മഹഷി പുത്രനായവനേ! [ക്	ജഗച്ചിത്രം	ലോകത്തിൽ ആത്മ്യ
ഇദം	ഇത	ഇമം	ഇഃഘ്രാമത്തെ [ഭൂതനായ
മുഹൂർത്തം	ഒരു മുഹൂർത്തകാലം	പശ്യ;	കണ്ടുകൊൾക;
തിഷ്ടസ്വ;	ജീവനോടു കൂടിയിരി	തേ	ഭവാന്
ഇദാനീം	ഇപ്പോൾ [ക്രാം;	ഓല്ലഭം	} പിന്നെ സാധിക്കുന്ന
		ഭവിഷ്യതി.	
			തല്ല.

[ബാലി എന്തുനതുവരെ ജീവനാടിക്കാം. ബാലിയെ കണ്ടാൽ നിന്റെ കഥ കഴിഞ്ഞു പോകുമെന്നുള്ളതുകൊണ്ട് പിന്നെ കാണാൻ കഴികയില്ല, എന്ന് സാരം.]

അഥവാ തപരസേ മന്ത്രം ഗച്ഛ ഭക്ഷിണസാഗരം
വാലിനം ഭക്ഷ്യസേ തത്ര ഭൂമിസ്ഥമിവ ഭാസ്കരം.

10

“മന്ത്രം	“മരിപ്പാൻ	ഭൂമിസ്ഥം	ഭൂമിയിൽ ഇറങ്ങിയ
തപരസ	} ബലുപ്പാടുണ്ടെന്നാൽ,	ഭാസ്കരം	സൂര്യഭഗവാനെ
അഥവാ,		ഇവ	പോലെയിരിക്കുന്നവ
ഭക്ഷിണസാഗരം	തെക്കെ സമുദ്രത്തിലേ	വാലിനം	ബാലിയെ [നായ
ഗച്ഛ;	ചെന്നുകൊൾക; [ക്	ഭക്ഷ്യസേ.	ഭവാന് കാണാവുന്ന
തത്ര	അവിടെ		താൺ.’

സ തു താരം വിനിർഭർത്സ്യ രാവണോ ലോകരാവണഃ
പുഷ്പകം തത് സമാരുഹ്യ പ്രയയൗ ഭക്ഷിണാണിവം.

11

“ലോകരാവണഃ സഃ	“ലോകപീഡകനായ ആ	തത്	ആ
രാവണഃ,	രാവണൻ,	പുഷ്പകം	പുഷ്പകത്തിൽ
താരം	താരനെ	സമാരുഹ്യ,	കയറി,
വിനിർഭർത്സ്യ,	ശകാരിച്ചുകൊണ്ട്,	ഭക്ഷിണാണിവം	ഭക്ഷിണസമുദ്രത്തിലേ
തു	ഉടനേതന്നെ		ക്
		പ്രയയൗ.	ചെന്നു.

തത്ര ഹേമഗിരിപ്രഖ്യാം തരുണാക്നിഭാനനം
രാവണോ വാലിനം ദൃഷ്ട്വാ സന്ധ്യാപാസനതത്പരം.

12

“തത്ര	“അവിടെ	തരുണാക്-	} ബാലാക്കാന്തികോലു
രാവണഃ	രാവണൻ	നിഭാനനം	
വാലിനം	ബാലിയെ		ന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയ
ഹേമഗിരി-	} മേരുപർവ്വതത്തോളം	സന്ധ്യാപാ-	} സന്ധ്യയെ ഉപാസിക്ക
പ്രഖ്യാം		സനതപ്തം	
	ലെ	ദൃഷ്ട്വാ.	ന്നതിൽ ബലശ്രദ്ധ
			കണ്ടു. [നായി

പുഷ്പകാവരരുഹ്യാഥ രാവണോഽഞ്ജനസന്നിഭഃ
ഗൃഹീതം വാലിനം തുണ്ണ നിഗ്ഗണ്ഡപദമാവ്രജത്.

13

“അഥ	“അപ്പോരം	വാലിനം	ബാലിയെ
അഞ്ജനസന്നിഭഃ	അഞ്ജനപവ്വതത്തിന	ഗ്രാമീതും	അറിയാതെ പിടിക്കുന്ന
രാവണഃ,	രാവണൻ, [തുല്യമായ		തിന്നായി,
പുഷ്പകാത്	പുഷ്പകത്തിൽനിന്ന്	നിശ്ശബ്ദപദം	പതുക്കെ പതുക്കെ കാ
തുണ്ണം	വേഗം		ലടിവെച്ചുകൊണ്ട്
അവതഥ്യ,	ഇറങ്ങി	ആവൃജത്.	അടുത്തു ചെന്നു.

യദുപ്ലവം ഓ ഓട്ടോ വാലിനാദപി സ രാവണഃ
പാപാഭിപ്രായവാൻ ദൃഷ്ട്വാ ചകാര ന തു സംഭ്രമം

14

“വാലിനാ	“ബാലിയാൽ	സഃ	അവൻ
തദാ	ആ സമയം	പാപാഭി-	} ദൃഷ്ട്വബുദ്ധികയ്ക്കാണ്
രാവണഃ അപി	രാവണനും	പ്രായവാൻ	
യദുച്ഛിയാ	ആകസ്മികമായി	ദൃഷ്ട്വാ തു,	കണ്ടറിഞ്ഞിട്ടും,
ദൃഷ്ടഃ;	കാണപ്പെട്ടു;	സംഭ്രമം	പരിഭ്രമം
		ന ചകാര.	കയ്ക്കൊള്ളാതിരുന്നു.

ശശമാലക്ഷ്യ സിംഹോ വാ പന്നഗം ഗതധോ യഥാ
ന ചിന്തയതി തം വാലീ രാവണം പാപനിശ്ചയം.

15

“സിംഹഃ	“സിംഹം	വാലീ	ബാലി
ശശം,	മുയലിനെയാകട്ടെ,	പാപനിശ്ചയം	ഉപദ്രവിപ്പാൻ ഉറച്ചു
ഗതധഃ	ഗതധൻ	തം	ആ [ചന്നിരുന്ന
പന്നഗം വാ	സുപ്തത്തെയാകട്ടെ	രാവണം	രാവണനെ [കയായി;
ആലക്ഷ്യ യഥാ,	കണ്ടാലെന്നപോലെ,	ന ചിന്തയതി;	അലക്ഷ്യമായി കരുതു

ജിഹ്വക്ഷമാണമായാന്തം രാവണം പാപചേരസം
കക്ഷാവലംബിനം കൃതപാ ഗമിഷ്യ ത്രിൻ മഹാജ്ഞവാൻ.

16

“ജിഹ്വക്ഷ-	“പിടിച്ചുകെട്ടുന്ന	കക്ഷാവലം-	} കക്ഷത്തിൽ ഇടുക്കി
മാണം	മെന്ന	ബിനം കൃതപാ	
പാപചേരസം	ദൃഷ്ട്വിചാരത്തോടെ	ത്രീൻ	മുന്ന്
ആയാന്തം	വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന	മഹാജ്ഞവാൻ	വൻസമുദ്രങ്ങളിലേക്കും
രാവണം,	രാവണനെ,	ഗമിഷ്യ.	ഞാൻ പോകുന്നുണ്ട്.

ദക്ഷ്യന്ത്യരിം മമാംഗസ്ഥം സ്രംസദൃശകരാംബരം
ലംബമാനം ദശഗ്രീവം ഗതധസ്യേവ പന്നഗം.

17

“അരിം	“ലോകവിലാപക	സ്രംസദൃശ-	} തുടിക്കിടക്കുന്ന തുട
ദശഗ്രീവം	ദശാനനനെ [നായ	കരാംബരം	
ഗതധസ്യ	ഗതധന്റെ വക്കൽ		കരം, കൈകരം, വ
പന്നഗം	പാവ്		സ്രുങ്ങൾ എന്നവയോ
ഇവ,	എന്നപോലെ,	ലംബമാനം	ടുക്ടിയവനായി
മമ	എന്റെ		ഉഴിഞ്ഞാലാടുന്നവനാ
അകസ്ഥം	പിടിയിലകപ്പെട്ടവ	ദക്ഷ്യന്തി.	പലരും കാണുവാൻ
	നായി		പോകുന്നു.

ഇത്യേവം മതിമാസ്ഥായ വാലീ കണ്ണമുപാശ്രിതഃ

ജപൻ വൈ നൈഗമാന്മന്ത്രാൻ തസ്ഥൗ പദ്യതരാധിവ.

18

“ പദ്യതരാട് ”	“ ഹിമാലയ പദ്യതം	കണ്ണം	} ചെവിയോർമ്മയോടുകൂടി
ഇവ	പോലിരിക്കുന്നവനായ	ഉപാശ്രിതഃ,	
വാലീ	ബാലി	നൈഗമാൻ	} വേദമന്ത്രങ്ങളെ
ഇതി ഏവം	മേൽപ്രകാരം	മന്ത്രാൻ	
മതിം ആസ്ഥായ നിശ്ചയിച്ചുറച്ചു		ജപൻ	ജപിച്ചുകൊണ്ട്
		തസ്ഥൗ വൈ.	അനങ്ങാതിരുന്നു.

താവന്യോന്യം ജിഹ്വക്ഷന്തൗ ഹരിരാക്ഷസപാത്മിവൗ

പ്രയത്നവന്തൗ തത് കമ് ഇഹമതുബ്ബലദപ്ലിതൗ.

19

“ ബലദപ്ലിതൗ ”	“ കൈയ്യുക്കിനാൽ	അന്യോന്യം	ഒരുവനെയൊരുവൻ
	ഗർവ്വംകൊണ്ടു	ജിഹ്വക്ഷന്തൗ,	പിടിക്കേണമെന്നുറച്ചു
ഹരിരാക്ഷസ-	} വാനരേശപരനും രാക്ഷ	പ്രയത്നവന്തൗ	തൃനിഃവാടെ,
പാത്മിവൗ		സേശപരനുമായ	തത് കമ്
തൗ	അവരിരുവരും	ഇഹമതുഃ.	ലക്ഷ്യമാക്കിയിരുന്നു.

ഹസ്തഗ്രാഹം തു തം മതപാ പാദശബ്ദേന രാവണം

പരാങ്മുഖോഽപി ജഗ്രാഹ വാലീ സപ്തമിവാഡയജഃ.

20

“ വാലീ,	“ ബാലി,	പരാങ്മുഖഃ	} കൂസലില്ലാതെ
തം രാവണം	ആ രാവണനെ	അപി	
പാദശബ്ദേന	അടിവെക്കുന്ന ശബ്ദം	അഡയജഃ	ഗരുഡൻ
	കൊണ്ട്	സപ്തം	ഒരു പാമ്പിനെ
ഹസ്തഗ്രാഹം	കയ്ക്കുത്തിയവനെന്ന്	ഇവ,	എന്നപോലെ,
മതപാ,	അറിഞ്ഞു്,	ജഗ്രാഹ.	ഇളകുവാൻ കഴിയാത്ത
തു	അക്കാർച്ചത്തിൽ		വിധം മുറുകെപ്പിടിച്ചു.

ഗ്രഹീതുകാമം തം ഗൃഹ്യ രക്ഷസാമീശപരം ഹരിഃ

ഖമുത്പപാത വേഗേന കൃതപാ കക്ഷാവലംബിനം.

21

“ഗ്രഹീതുകാമം	“കെട്ടിപ്പിടിക്കുവാനും	കക്ഷാ-	} കക്ഷത്തിൽ തുങ്ങുമാറു്
തം	ആ [ച്ചിരുന്നു	വലംബിനം	
രക്ഷസാം	} രാക്ഷസരാജാവിനെ	കൃതപാ,	
ഈശപരം		ഖം	ആകാശത്തിലേക്കു
ഹരിഃ	വാനരൻ	വേഗേന	അസ്പൃതസാഹത്തോടെ
ഗൃഹ്യ,	മുറുകെ പിടിച്ചുകൊ	ഉത്പപാത.	ഉയന്നു്.
	ണ്ടു്,		

തം ചാപീഡയമാനം തു വിതുദന്തം നഖൈർമുഹുഃ

ജഹാര രാവണം വാലീ പവനസ്തോയദം യഥാ

22

“നഖൈഃ മുഹൂഃ വിതുലന്തം അപീഡയ- മാനം തു, വാലീ	“നഖങ്ങളാൽ ഏറെ മാന്തിപ്പൊളിച്ചു് ഉപദ്രവിക്കുന്നവനായി രുന്നിട്ടും, ബാലി	തം രാവണം ച, ആ രാവണനേയും, പവനം കാറ്റു് തോയദം കാർഷമഖത്തെ യഥാ, എന്ന പോലെ, ജന്മാനു. കൊണ്ടു ചെന്നു.
---	--	--

അഥ തേ രാക്ഷസാമാത്ര്യാ ഗ്രീയമാണം ദശാനനം

മുമോക്ഷയിഷവോ വാലിം രവമാണാ അഭിദ്രതാഃ

23

“അഥ, തേ രാക്ഷസാമാത്ര്യാഃ, ഗ്രീയമാണം ദശാനനം	“ആ സമയം, ആ രാക്ഷസ സമീപന്മാർ, എടുത്തുകൊണ്ടു പോക ദശാനനം ദശാസൂനെ [പ്പെടുന്ന	മുമോക്ഷ- യിഷവഃ, രവമാണാഃ വാലിം അഭിദ്രതാഃ.	} വിടുവിക്കുവാൻ കരു തിയവരായി, നില്പവിളിച്ചു കൊണ്ടു് ബാലിയെ പിൻതുടന്നു.
--	--	--	--

അനപീയമാനസ്തേച്ഛാലീ ഭ്രാജതേടംബരമദ്ധ്യഗഃ

അനപീയമാനോ മേഘൗഘൈരംബരസ്ഥ ഇവാംശുമാൻ.

24

“തൈഃ അനപീയമാനഃ അംബര- മദ്ധ്യഗഃ വാലീ, മേഘൗഘൈഃ	“അവരാൽ പിൻതുടരപ്പെട്ടു് ആകാശമദ്ധ്യത്തിൽ കൂടി അതിഭവഗത്തി ൽ പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്ന ബാലി, മേഘ നിരകളാൽ	അനപീയമാനഃ അംബരസ്ഥഃ അംശുമാൻ ഇവ ഭ്രാജതേ.	} പിന്തുടരപ്പെട്ടു് ആകാശത്തിൽ സ്ഥി തിചെയ്യുന്ന ഇവ ആദിത്യഭഗവാനെന്ന് പോലെ പരിലസിക്കുന്നു.
--	---	---	--

തേടശക്നവന്തഃ സംപ്രാപ്തം വാലിനം രാക്ഷസോത്തമാഃ

തസ്യ ബാഹുരുവേഗേന പരിശ്രാന്താ വ്യവസ്ഥിതാഃ.

25

“തേ രാക്ഷസാ- ത്തമാഃ വാലിനം സംപ്രാപ്തം അശക്നവന്തഃ	“ആ രാക്ഷസോത്തമന്മാർ ബാലിയെ സമീപിക്കുന്നതിന്നു് അശക്തരായി	തസ്യ ബാഹുരു- വേഗേന പരിശ്രാന്താഃ വ്യവസ്ഥിതാഃ.	അവന്റെ കൈകളുടേയും തുടക ളുടേയും ഗതിഭേദ തളൻവരായി [ത്താൽ വഴിയിൽ നിന്നുകു ഞ്ഞു.
---	--	--	--

വാലിമാഗ്നാദപാക്രാമൻ പദ്മതേന്ദ്രാ ഹി ഗച്ഛതഃ

കിം പുനജ്ജീവിതപ്രേപ്സുർബിഭുദൈവ മാംസശോണിതം.

26

“ഗച്ഛതഃ വാലിമാഗ്നാത് പദ്മതേന്ദ്രാഃ അപാക്രാമൻ; ഹി	“പോയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ബാലിയുടെ വഴിയിൽ നിന്നു് വൻമലകൾ മാറിപ്പോയി; അങ്ങിനെയിരിക്കെ	മാംസശോണി- തം വൈ ബിഭുത് ജീവിത- പ്രേപ്സുഃ കിം പനഃ!	} മാംസത്തെയും രക്ത ത്തെയും വഹിക്കുന്ന ജീവനിലകൊതിയുള്ള പ്രാണികൾ ഹതമാനം!
--	--	---	---

അപക്ഷിഗണസംപാതാൻ വാനരേന്ദ്രോ മഹാജവഃ
ക്രമശഃ സാഗരാൻ സർപ്പാൻ സന്ധ്യാകാലമവദത.

27

“ മഹാജവഃ	“ അതിവേഗതയോടു കൂടിയവനായ	സർപ്പാൻ	എല്ലാ
വാനരേന്ദ്രഃ,	വാനരശ്രേഷ്ഠൻ,	സാഗരാൻ,	സമുദ്രങ്ങളിലും
അപക്ഷി- } പക്ഷിഗണങ്ങളാലും	} കൂടി പറന്നെത്തുവാൻ കഴിയാത്തവയായ	ക്രമശഃ	ഒന്നൊന്നായി
ഗണ- }		സന്ധ്യാകാലം }	സന്ധ്യയെ ഉപാസി
സംപാതാൻ }		അവദത. }	ച്ച.

സംപൂജ്യമാനോ ഭൂതൈസ്തു ഖേചരൈഃ ഖേചരോ ഹരിഃ
പത്ഥിമം സാഗരം വാലീ ഹ്യാജഗാമ സരാവണം.

28

“ ഖേചരൈഃ	“ ആകാശചാരികളായ ഭൂതൈഃ ദേവതകളാൽ	ഖേചരഃ	ആകാശത്തിൽ കൂടി പോയ്ക്കാണിരുന്ന
തു	അപ്പോൾ [നായി	ഹരിഃ വാലീ,	വാനരനായ ബാലി,
സംപൂജ്യമാനഃ,	കൊണ്ടൊക്കെപ്പറ്റുന്നവ-	പത്ഥിമം	പടിഞ്ഞാറെ
സരാവണഃ ഹി	രാവണനേയും എടുത്തു കൊണ്ടുതന്നെ	സാഗരം	കടലിൽ
		ആജഗാമ.	എത്തി.

തസ്തിൻ സന്ധ്യാമുപാസിതപാ സ്താതപാ ജപ്തപാ ച വാനരഃ
ഉത്തരം സാഗരം പ്രായാദഹമാനോ ദശാനനം.

29

“ ദശാനനം	“ ദശാനനനെ	സന്ധ്യാം	} സന്ധ്യാവന്ദനംചെയ്ത്
വഹമാനഃ	വഹിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന	ഉപാസിതപാ	
വാനരഃ,	ആ വാനരൻ,	ജപ്തപാ ച,	ജപിച്ചതിൽ പിന്നെ,
തസ്തിൻ	അതിൽ	ഉത്തരം സാഗരം	വടക്കെ സമുദ്രത്തിൽ
സ്താതപാ,	സ്താനംചെയ്ത്,	പ്രായാത്.	പുറപ്പെട്ടു. [ലേക്ക്

ബഹുയോജനസാഹസ്രം വഹമാനോ മഹാഹരിഃ
വായുവച്ച മനോവച്ച ജഗാമ സഹ ശത്രുണാ.

30

“ മഹാഹരിഃ,	“ ആ പേർക്കുട്ട വാനരൻ,	ബഹുയോജന- }	അനേകായിരം യോജനകൾ
വായുവത് ച	വായുപോലെയും	സാഹസ്രം }	
മനോവത് ച	ചിത്തംപോലെയും	ശത്രുണാ സഹ	ശത്രുവിടനാടുകൂടി
		വഹമാനഃ	പറന്നുചെല്ലുന്നവനാ
		ജഗാമ.	കടന്നുചെന്നു. [യി,

ഉത്തരേ സാഗരേ സന്ധ്യാമുപാസിതപാ ദശാനനം
വഹമാനോഽഗമദപാലീ പൂർവ്വം വൈ സ മഹോദധിം.

31

“ സഃ വാലീ,	“ ആ ബാലി,	സന്ധ്യാം	സന്ധ്യയെ
ദശാനനം	ദശാസ്യനെ	ഉപാസിതപാ,	ഉപാസിച്ചു്,
വഹമാനഃ വൈ	വഹിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ	പൂർവ്വം	കിഴക്കെ
ഉത്തരേ	വടക്കെ	മഹോദധിം	വൻസമുദ്രത്തിലേക്ക്
സാഗരേ	സമുദ്രത്തിൽ	അഗമത്.	ചെന്നു.

തത്രാപി സന്ധ്യാമനഃസ്യ വാസവിഃ സ ഹരീശ്വരഃ
കിഷ്കിന്ധാമഭിതോ ഗൃഹ്യ രാവണം പുനരാഗമത്.

32

“വാസവിഃ സഃ ഹരീശ്വരഃ രാവണം ഗൃഹ്യ അപി, തത്ര	“ ഇദ്രപുത്രനായ ആ വാനരന്യായകൻ രാവണം എടുത്തുകൊണ്ടുതന്നെ, അതിൽ	സന്ധ്യാം അനഘാസ്യ, പുനഃ കിഷ്കിന്ധാം അഭിതഃ ആഗമത്.	} സന്ധ്യാവന്ദനംചെയ്തു, വീണ്ടും കിഷ്കിന്ധക്കടുത്തായി വന്നുചേർന്നു.
--	--	--	--

ചതുഷ്പാപി സമുദ്രേഷു സന്ധ്യാമനഃസ്യ വാനരഃ
രാവണോദപഹനശ്രാന്തഃ കിഷ്കിന്ധോപവന്ദനേടപതത്.

33

“വാനരഃ രാവണോ- ദപഹനശ്രാന്തഃ ചതുർഷു	“ വാനരൻ രാവണനെ എടുത്തു ചെന്നതിനെ ഒരു സാ രമായ്ക്കരുതാതെ ശാ ന്തചിത്തനായി. നാല്	സമുദ്രേഷു അപി സമുദ്രങ്ങളിലും സന്ധ്യാം അനഘാസ്യ, കിഷ്കിന്ധാം- പവനേ അപതത്.	} സന്ധ്യാവന്ദനംചെയ്തു ശേഷം, കിഷ്കിന്ധാപരിചിലെ ഉദ്യാനത്തിൽ വന്നിറങ്ങി.
--	---	--	---

രാവണം തു മുമോചാഥ സ്വകക്ഷാത് കപിസത്തമഃ
കുതസ്ത്വപിതി ഹോവാച പ്രഹസൻ രാവണം മുഹൂഃ.

34

“കപിസത്തമഃ രാവണം ച അഥ സ്വകക്ഷാത്	“ കപിശ്രേഷ്ഠൻ രാവണനെയും അനന്തരം തന്റെ കക്ഷത്തിൽ നിന്ന്	മുഹൂഃ പ്രഹസൻ രാവണം 'തപം കുതഃ?' ഇതി ഉവാച.	തെല്ലി പരിഹാസമായി രാവണനേനോക്കി 'അങ്ങ' എങ്ങുനിന്നാണ്?' എന്നിങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.
---	--	--	---

വിസ്മയം തു മഹദ്ഗതപാ ശ്രമലോലനിരീക്ഷണഃ
രാക്ഷസേഭ്യോ ഹരീദ്രം തമിദം വചനമബ്രവിത്.

35

“രാക്ഷസേഭ്യഃ, ശ്രമലോല- നിരീക്ഷണഃ	“ രാക്ഷസേശ്വരൻ, താൻ അനുഭവിച്ച ക ഷ്ടത്താൽ തളന്ന് ക ണ്ണുകുളുടുകുടിയവ നായി ഇക്കാര്യത്തിൽ ഇത്രയെന്നറിയാത്ത	വിസ്മയം ഗതപാ, തം ഹരീദ്രം ഇദം വചനം അബ്രവിത്.	ആത്മയുത്തേ പ്രാപിച്ചു, ആ വാനരേശ്വരനെ നോ ക്കി ഇതു വാക്യത്തെ ഉരചെയ്തു.
--	--	---	---

വാനരേന്ദ്ര മഹേന്ദ്രാഭ രാക്ഷസേന്ദ്രാസ്ത്രി രാവണഃ
യുദ്ധേച്ഛ, റിഹ സംപ്രാപ്തഃ സ ചാഭ്യാസാദിതസ്തപയാ.

36

“മഹേന്ദ്രാഭ !	“ഇന്ദ്രതുല്യനായ	ഇഹ	ഇവിടെ
വാനരേന്ദ്ര !	വാനരശൈല !	സംപ്രാപ്തഃ ;	വന്നുചെന്ന് ;
രാവണഃ	രാവണനെ	സഃ ച	അതും
രാക്ഷസേന്ദ്രഃ	രാക്ഷസാധിപനായ	അച്ഛ	ഇച്ഛാർ
അസ്ത്രി	ഞാൻ [ണ്	തപയാ	ഭവാനാൽ
യുദ്ധേച്ഛഃ	യുദ്ധേച്ഛതുകനായിട്ടാ-	അസാദിതഃ.	സഫലമാക്കപ്പെട്ടു.

അഹോ ബലമഹോ വീര്യമഹോ ഗാഭീര്യമേവ ച
യേനാഹം പശുവദ്ഗ്രഹ്യ ഭ്രാമിതശ്ചതുരോണ്ണവൻ.

37

“അഹം ച,	“ഞാനും,	യേന,	എന്നതിനാൽ,
പശുവത് ഏവ,	യാഗപശുവെന്നുചോ	അഹോ ബലം !	എന്തൊരു ബലം !
ഗ്രഹ്യ	പിടിച്ചു [ചെ,	അഹോ വീര്യം !	എന്തൊരു വീര്യം !
ചതുരഃ അണ്ണവൻ	നാലു നമുക്കുള്ളിലും	അഹോ	} എന്തു ഗാഭീര്യം !
ഭ്രാമിതഃ	കൊണ്ടുചെല്ലപ്പെട്ടു	ഗാഭീര്യം !	

ഏവമത്രാന്തവദപീര ശീശ്രൂമേവ മഹാണ്ണവൻ

മാം ചൈവോദപഹമാനസ്തു കോടന്യോ വീരഃ ക്രമിഷ്യതി.

38

“വീര !	“വീര !	ശീശ്രൂം ഏവ	അതിവേഗത്തിൽ
മാം ച	എങ്ങനെയും	മഹാണ്ണവൻ	വൻകടലുകളെ
ഉദപഹമാനഃ തു	വഹിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ	അന്യഃ	വേറെ
അത്രാന്തവത്	} അല്പവും ക്ഷീണംകൂടാ	കഃ വീരഃ	എന്തൊരു വീരനാണ്
ഏവ		ക്രമിഷ്യതി ?	കടന്നുചെല്ലുക ?

ത്രയാണാമേവ ഭൂതാനാം ഗതിരേഷാ പ്ലവംഗമ

മനോനിലസുപണ്ണാനാം തവ ചാത്ര ന സംശയഃ.

39

“പ്ലവംഗമ !	“വാനര !	ത്രയാണാം	മൂന്ന്
ഏഷാ ഗതിഃ,	ഈ ഗതിസാമന്യം,	ഭൂതാനാം ഏവ	വസ്തുക്കൾക്കും മാത്രമാ
തവ ച	ഭവാനും		ണമേതു്
മനോനില-	} മനസ്സ്, വായു, ഗത	അത്ര	ഇതിൽ
സുപണ്ണാനാം		സംശയഃ ന.	സംശയമേയില്ല.

സോഹം ദൃഷ്ട്വബലസ്തുഭൃമിച്ഛാമി ഹരിപുംഗവ

തപയാ സഹ ചിരം സഖ്യം സുസ്തിഗ്ധം പാവകാഗ്രതഃ.

40

“ഹരിപുംഗവ !	“വാനരരാത്തമ !	തപയാ സഹ,	ഭവാനോടുകൂടി,
തുഭ്യം	ഭവാനെൻ സംഗതി	പാവകാഗ്രതഃ	അഗ്നിസാക്ഷിയായി
	യിൽ	സുസ്തിഗ്ധം	ഗാഢവും
ദൃഷ്ട്വബലഃ	ബലത്തെ പ്രത്യക്ഷ	ചിരം	} ജീവപര്യന്തം നിലനി
	മായി അനുഭവിച്ചു	സഖ്യം	
സഃ അഹം	ആ ഞാൻ,	ഇച്ഛാമി.	
			ഒരു ആഗ്രഹിക്കുന്നു !

ഭാരാഃ പുത്രാഃ പുരം രാഷ്ട്രം ഭോഗാച്ഛാദനഭോജനം
സർവ്വമേവാവിഭക്തം നൈ ഭവിഷ്യതി ഹരീശപര

41

“‘ഹരീശപര! “‘വാനരേശപര!
പുത്രാഃ പുത്രന്മാരും
ഭോഗാച്ഛാദന- } സുഖം, വസ്ത്രം, ഭോജ
ഭോജനം } നം എന്നവയും
പുരം നഗരവും
രാഷ്ട്രം നാടും

ഭാരാഃ വയലുകളും
സർവ്വം ഏവ എല്ലാംതന്നെ
നൈ നമുക്കിരവകും
അവിഭക്തം { യാതൊരു ഭേദവുമുക്താ
തെ അനുഭവിക്കത്ത
ക്കതായി
ഭവിഷ്യതി.' തിരുന്നതാണ്.'

[ഇത ശ്ലോകത്തിലെ ആദ്യാക്ഷരം ഗായത്രിയിലെ 23-ാമത്തെ അക്ഷരമാകുന്നു. ശൈവപക്ഷം.]

തതഃ പ്രജാലയിതപാട്വഗ്നിം താവുഭൂത ഹരിരാക്ഷസൈ
ഭ്രാതൃത്വമുപസംപന്നൈ പരിഷ്ഠജ്യ പരസ്വരം.

42

“തൈ “ആ
ഉഭയേ ഹരി- } വാനരരാക്ഷസന്മാരി
രാക്ഷസൈ } രവരും
അഗ്നിം അഗ്നിയെ
പ്രജാലയിതപാ ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ച്

പരസ്വരം അന്യോന്യം
പരിഷ്ഠജ്യ, പുൽകിക്കൊണ്ട്,
തതഃ അന്നുമുതൽ
ഭ്രാതൃത്വം സാദമാദർശ്യഭാവത്തെ
ഉപസംപന്നൈ. പുലർത്തിവന്നു.

അന്യോന്യം ലംഭിതകരൈ തതസ്തൈ ഹരിരാക്ഷസൈ
കിഷ്കിന്ധാം വിശതുർഹൃഷ്ടൈ സിംഹൈ ഗിരിഗുഹാമിവ.

43

“തതഃ “അവിടെനിന്ന്
തൈ ആ
ഹരിരാക്ഷസൈ വാനരനും രാക്ഷസനും
അന്യോന്യം പരസ്വരം
ഹൃഷ്ടൈ സംതാഷിക്കുന്നവരാ
യി

ലംഭിതകരൈ കൈകൾ കോത്തും
കൊണ്ട്
സിംഹൈ രണ്ടു സിംഹങ്ങൾ
ഗിരിഗുഹാം പവൃതഗുഹയിൽ
ഇവ, എന്നപോലെ,
കിഷ്കിന്ധാം കിഷ്കിന്ധയിൽ
വിശതുഃ പ്രവേശിച്ചു.

സ തത്ര മാസമുചിതഃ സുഗ്രീവ ഇവ രാവണഃ
അമാത്വൈരാഗതൈന്നീതസ്ത്രേലോക്യോത്സാദനാത്ഥിഭിഃ.

44

“സഃ “ആ
രാവണഃ, രാവണൻ,
തത്ര, അവിടെ,
സുഗ്രീവഃ സുഗ്രീവൻ
ഇവ, എപ്രകാരമാ അപ്രകാ
മാസം ഒരു മാസക്കാലം [രം,
ഉചിതഃ; താമസിച്ചു;

ത്രൈലോ- } മൂന്നു ലോകങ്ങളെയും
ക്യോത്സാ- } നശിപ്പിക്കുവാനിച്ഛി
ദനാത്ഥിഭിഃ } ചുവരായി
ആഗതൈഃ വന്നിരുന്ന
അമാത്വൈഃ മന്ത്രിമാരാൽ
നീതഃ. കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോക

പ്പെട്ടു.

ഏവമേതത് പുരാവൃത്തം വാലിനാ രാവണഃ പ്രഭോ
ധർഷിതശ്ച കൃതശ്ചാപി ഭൂതാ പാവകസന്നിയേത.

45

“പ്രഭോ! ഏതത് പുരാവൃത്തം; രാവണഃ ച വാലിനാ ഏവം	“പ്രഭോ! ഇത് മുന്യ് നടന്നസംഗതി രാവണനും [യാൺ; ബാലിയാൽ മേൽ ചുകാരം	ധർഷിതഃ; അപി പാവക- സന്നിയേത }	ഗർവ്വമടക്കപ്പെട്ടു; എന്നാലും അഗ്നിസാക്ഷിയായി ഭൂതാ ച കൃതഃ. ആപ്തമിത്രമാക്കപ്പെട്ട കയും ചെയ്തു.
--	---	---------------------------------------	--

ബലമപ്രതിമം രാമ വാലിനോഽഭവദുത്തമം

സോഽപി തപയാ വിനിദ്ഗ്ധഃ ശലഭോ വഹ്നിനാ യഥാ.

46

“രാമ! വാലിനഃ ബലം, അപ്രതിമം ഉത്തമം അഭവത് ;	“ശ്രീരാമ! ബാലിയുടെ ബലം നിസ്തുല്യമായി അതിഃശ്രേഷ്ഠമായി വിളങ്ങിയിരുന്നു;	സഃ അപി തപയാ, വഹ്നിനാ ശലഭഃ യഥാ വിനിദ്ഗ്ധഃ.”	അവനും നിന്തിരുവടിയാൽ, അഗ്നിയായ് പാററയെന്ന പോലെ സ്പ്രീകരിക്കപ്പെട്ടു.”
--	--	--	---

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാലീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ചതുശ്ചിംശഃ സഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തിനാലാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22168; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1444.

പഞ്ചത്രിംശഃ സഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തഞ്ചാംസഗ്ഗം.

[ഹന്തമദൃക് പത്തിഃ = ഹന്തമാന്റെ ഉല്പത്തി.]

അപ്തമുത തദാ രാമോ ദക്ഷിണാശാത്രയം മുനിം
പ്രാഞ്ചലിദ്വിനയോപേത ഇദമാഹ വചോഽത്ഥവത്.

1

തദാ രാമഃ, ദക്ഷിണാ- ശാത്രയം മുനിം പ്രാഞ്ചലിഃ ഇദം	അപ്പോൾ ശ്രീരാമൻ, ദക്ഷിണദേശവാസി യാ (അഗസ്ത १) മുനീശ്വര നെന്നോക്കി കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട് ഇപ്രകാരം	വചഃ ആഹ; വിനയോപേതഃ അത്ഥവത് അപ്തമുത.	വാക്യത്തെ ഉരചെയ്തു; ഒന്നുമാറിയാത്തവനെ നപോലെ എല്ലാവർക്കും അറിയേ ണ്ട സംഗതിയായിരു ന്നതുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.
---	--	--	---

അതുലം ബലമേതദൈവ വാലിനോ രാവണസ്യ ച
ന തേപതാഭ്യോ ഹനുമതാ സമം തപിതി മതിമമ.

2

“വാലിനഃ	“ബാലിയുടേയും	ഏതത്	ഇത്
രാവണസ്യ ച	രാവണന്റെയും	ഹനുമതാ	ഹനുമാനോട്
ബലം	ബലം	സമം	സാദൃശ്യമുള്ളത്
അതുലം വൈ;	മഹത്തായതുതന്നെ;	ന,	അല്ല,
തു	എങ്കിലും	ഇതി തു	എന്നുതന്നെയാണ്
ഏതാഭ്യോ	ഇവരിരുവക്കും	മമ മതിഃ.	എന്റെ അഭിപ്രായം.

ശൌര്യം ദാക്ഷ്യം ബലം ധൈര്യം പ്രാജ്ഞതാ നയസാധനം
വിക്രമശ്ച പ്രഭാവശ്ച ഹനുമതി കൃതാലയാഃ.

3

“ഹനുമതി ച	“ഹനുമാനോരത്നം	പ്രാജ്ഞതാ	പാണ്ഡിത്യവും
	നിൽതന്നെയാണ്	നയസാധനം	{ രാജനീതിയനുസരിച്ച്
ശൌര്യം	ശൌര്യവും		{ കാര്യങ്ങളെ സാധി
ദാക്ഷ്യം	സാമത്വവും	വിക്രമഃ	{ പ്പാനുള്ള ശക്തിയും
ബലം	ബലവും	പ്രഭാവഃ ച	പ്രഭാവവും
ധൈര്യം	ധൈര്യവും	കൃതാലയാഃ.	കുടികൊള്ളുന്നത്.

ദൃഷ്ട്വേവ സാഗരം വീക്ഷ്യ സീദന്തിം കപിവാഹിനീം
സമാശ്വാസ്യ മഹാബാഹുർയോജനാനാം ശതം പ്ല.തഃ.

4

“മഹാബാഹുഃ	“മഹാ ശക്തനായ	വീക്ഷ്യ	നോക്കി
സാഗരം	സമുദ്രത്തെ [അവൻ	സമാശ്വാസ്യ,	ധൈര്യപ്പെടുത്തിക്കൊ
ദൃഷ്ട്വാ ഏവ	കണ്ടു ക്ഷണത്തിൽ		ണ്ടു,
	തന്നെ	യോജനാനാം	{ നൂറുയോജനകൾ
സീദന്തിം	നിരാശപ്പെടുന്ന	ശതം	{
കപിവാഹിനീം	വാനരസൈന്യത്തെ	പ്ല.തഃ.	ഒരു ചാട്ടത്തിൽ കടന്നു.

ധർഷ്ടിതപാ പുരീം ലങ്കാം രാവണാന്തഃപുരം തദാ
ദൃഷ്ട്വാ സംഭാഷിതാ ചാപി സീതാ ഹൃശാശ്വസിതാ തഥാ.

5

“തദാ	“ആ സമയം	സംഭാഷിതാ;	കണ്ടു സംഭാഷണം
രാവണാന്തഃപുരം	രാവണന്റെ അന്തഃ		ചെയ്യപ്പെട്ടു;
	പുരത്തെ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
ദൃഷ്ട്വാ,	നല്ലപ്പോലെ തിരഞ്ഞു്,	ലങ്കാം പുരീം	ലങ്കാനഗരത്തെ
അപി	അതിൽപിന്നെ	ധർഷ്ടിതപാ,	നശിപ്പിച്ചുശേഷം,
സീതാ ച	സീതയും	അശ്വസിതാ	{ ധൈര്യപ്പെടുത്തപ്പെട്ട
		ഹി,	{ കയ്യുംചെയ്തു.

സേനാഗ്രഗാ മന്ത്രിസുതാഃ കിങ്കരാ രാവണാത്മജഃ
ഏതേ ഹനുമതാ തത്ര ഘ്രോകേന വിനിപാതിതാഃ.

6

“തത്ര, ഹനുമതാ ഏകേന ഹി, ഏതേ സേനാഗ്രഗാഃ	“ആ സന്ദർഭത്തിൽ, ഹനുമാൻ ഒരുവനാൽ തന്നെ, ഈ സേനാപതികളും	മന്ത്രി സുതാഃ കിങ്കരാഃ രാവണാത്മജഃ	മന്ത്രിപുത്രന്മാരും കിങ്കരന്മാരും രാവണപുത്രനായ അക്ഷനും
		വിനിപാതിതാഃ. വധിക്കപ്പെട്ടു.	

ഭൂയോ ബന്ധാദപിമുക്തേന ഭാഷയിതപാ ദശാനനം
ലങ്കാ ഭസ്മീകൃതാ യേന പാവകേനേവ മേദിനീ

7

“ബന്ധാത് വിമുക്തേന യേന, ദശാനനം ഭൂയഃ	“കെട്ടിൽ നിന്ന് തന്നത്താൻ മുക്തനായ യാതൊരു ഇവനാൽ, ദശാസ്യുടനാട് വിസ്തരിച്ച്	ഭാഷയിതപാ, ലങ്കാ മേദിനീ പാവകേന ഇവ ഭസ്മീകൃതാ.	എല്ലാം അറിയിച്ചുകൊ ലങ്കാപ്രദേശം [ണ്ടും, അഗ്നിയാൽ മിക്കതും ഭസ്മമാക്കപ്പെട്ടു.
---	---	---	--

ന കാലസ്യ ന ശക്രിസ്യ ന വിഷ്ണോർവിത്തപസ്യ ച
കർമാണി താനി ശ്രൂയന്തേ യാനി യുദ്ധേ ഹന്തുമതഃ.

8

“യുദ്ധേ ഹന്തുമതഃ യാനി കർമാണി ശ്രൂയന്തേ, താനി	“പോരിൽ ഹനുമാന്റെറ യാതൊരു കൃത്യങ്ങൾ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ളവ	കാലസ്യ ന; ശക്രിസ്യ ന; വിത്തപസ്യ വിഷ്ണോഃ ച ന.	യമനും ഇല്ല; ഇന്ദ്രനും ഇല്ല; കുബേരനും വിഷ്ണുവിനും കൂടി ഇല്ല.
--	--	--	---

ഏതസ്യ ബാഹുവീര്യേണ ലങ്കാ സീതാ ച ലക്ഷ്മണഃ
പ്രാപ്താ മയാ ജയശ്ചൈവ രാജ്യം മിത്രാണി ബാന്ധവാഃ.

9

“ഏതസ്യ ബാഹുവീര്യേണ ഏവ, മയാ ജയഃ ച ലങ്കാ	“ഈ ഹനുമാന്റെറ കരബലം ഒന്നുകൊണ്ടു തന്നെയാണു്, എന്നാൽ ജയവും ലങ്കയും	സീതാ ലക്ഷ്മണഃ മിത്രാണി ബാന്ധവാഃ രാജ്യം ച പ്രാപ്താഃ.	സീതയും ലക്ഷ്മണനും മിത്രങ്ങളും ബന്ധുക്കളും രാജ്യവും പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതു്.
---	---	--	--

ഹന്തമാൻ യദി നേ ന സ്വാഭാപരന്മാരായീവന്തേ സഖാ
പ്രവൃത്തിമപി കോ വേത്തും ജാനക്യാഃ ശക്തിമാൻ ഭവേത്.

10

“വാന്മാ- ധിപഃതഃ സഖാ നഃ ഹന്തമാൻ യദി ന സ്വാത്	“വാന്മാധിപരന്മാർ തന്നെയായി നമുക്ക് ഹന്തമാൻ ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ	ജാനക്യാഃ പ്രവൃത്തിം വേത്തും ശക്തിമാൻ കഃ അപി ഭവേത്?	ജാനകിയുടെ വൃത്താന്തത്തെ അറിയുന്നതിന്നു് ശക്തിയുള്ളവനായി ആർതന്നെയാണു് ഉണ്ടാവുക?
--	---	---	---

കിമതം വാല്യനേനൈവ സുഗ്രീവപ്രിയകാമ്യയാ

തദാ വൈരേ സമുത്പന്നേ ന ദഗ്ധോ വീരധോ യഥാ. *

11

“ തദാ	അപ്രകാരമിരിക്കെ	വാലീ	ബാലി
വൈരേ	വൈരം	കിമതം	എന്തുകൊണ്ടാണ്
സമുത്പന്നേ,	ഉണ്ടായ കാലത്തിൽ,	വീരധഃ	(ഉണക്ക) പള്ളി കുര
സുഗ്രീവ-	} സുഗ്രീവന് ഹിതമനു	യഥാ	എന്നപോലെ
പ്രിയകാമ്യയാ		ന ദഗ്ധഃ ?	പെണ്ണിറാക്കപ്പെടാതി
	സങ്കതനായ		രുന്നതു് ?
അനേന ഏവ,	ഇവനാൽതന്നെ,		

ന ഹി വേദിതവാൻ മന്യേ ഹന്തമാനാത്മനോ ബലം

യദ്ദൃഷ്ടവാഞ്ജിവിതേഷ്ടം ക്ലിശൃണം വാനരാധിപം.

12

“ ഹന്തമാൻ	“ ഹനുമാൻ	ജീവിതേഷ്ടം	പ്രാണനൈക്കാർ പ്രിയ
ആത്മനഃ	തന്റെ		പ്പെട്ടവനായ
ബലം	ബലത്തെ	വാനരാധിപം	വാനരശാപരനെ
ന വേദിതവാൻ	അറിഞ്ഞിരുന്നില്ല എ	ക്ലിശൃണം	കഷ്ടപ്പെട്ടുഴലുന്നവനായി
	ന്നു്	ദൃഷ്ടവാൻ	} കണ്ട് സഹതപിക്കുക
മന്യേ;	ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു;	ഹി.	
യത്	എന്തെന്നാൽ		മാത്രംചെയ്തുകൊണ്ടി
			രുന്നവല്ലോ.

ഏതനേ ഭഗവൻ സർവ്വം ഹന്തമതി മഹാമതൌ

വിസ്തരേണ യഥാതത്വം കഥയാമരപൂജിത.

13

“അമരപൂജിത!	“ദേവന്മാരാൽ വന്ദിക്ക	സർവ്വം	എല്ലാ വിവർത്തയും
ഭഗവൻ!	മേ സപാമിൻ! [പ്പെട്ട	യഥാതത്വം	ഉള്ള പോലെ
മഹാമതൌ	മഹാജ്ഞാനിയായ	വിസ്തരേണ	ഒന്നുംതന്നെ വിട്ടു പോ
ഹന്തമതി	ഹനുമാനെപ്പറ്റി	മേ	എങ്ങനാടു [കാതെ
ഏതത്	ഈ	കഥയ. ”	ഉരചെയ്യാലും. ”

രാഘവസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ ഹേതുയുക്തമുഷിസ്തദാ

ഹന്തമതഃ സമക്ഷം തമിദം വചനമബ്രുവീത്.

14

ജഷിഃ	മഹർഷി	സമക്ഷം	മുമ്പിൽ വെച്ചു്,
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ	തദാ	ആ സമയം
ഹേതുയുക്തം	തക്ക കാരണത്തോടു	തം	ആ ശ്രീരാമനോടായി
വചഃ	വാക്കു [കൂടിയതായ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ശ്രുതവാ,	കേട്ടു്,	വചനം	വാക്യത്തെ
ഹനുമാതഃ	ഹനുമാന്റെ	അബ്രവീത്	കൊണ്ടു്

സത്യമേതദ്രൂപശ്രോഷ്ട യദ്ബ്രവീഷി ഹന്തമതഃ

ന ബലേ വിദ്യതേ തുല്യോ ന ഗതൗ ന മതൗ പരഃ.

15

“രഘുശ്രോഷ്ട!	“ശ്രീരഘുത്തമ!	തുല്യഃ	സമനായ
യത്	യാതൊന്ന്	പരഃ	മരൊരവൻ
ബ്രവീഷി,	നിന്തിരവടി അരുളി	ബലഃ	ശക്തിയിലും
ഏതത്	ഇത് [ചെയ്യുന്നുഃവാ,	ന വിദ്യതഃ;	ഇല്ല;
സത്യം;	വാസ്തവംതന്നെയാണു്;	ഗതൗ ന;	ഗതിയിലും ഇല്ല;
ഹന്തമതഃ	ഹന്തമാണ്	മതൗ ന.	ബുദ്ധിയിലും ഇല്ല.

അമോഘശാപൈഃ ശാപസ്തു ദത്തോഽസ്യ ഋഷിഭിഃ പുരാ

ന വേത്താ ഹി ബലം യേന ബലീ സന്നരിമദ്ഗുണം.

16

“അസ്യ	“ഇദ്ദേഹത്തിന്നു്	യേന	അക്കാരണത്താൽ
പുരാ,	പണ്ടുകാലത്തിൽ,	അരിമദ്ഗുണം	ശത്രുക്കളെ മട്ടിപ്പാൻ
അമോഘ-	} ശാപം നിഷ്ഠലമാകാ		തക്ക
ശാപൈഃ		ബലീ സൻ തു	ശക്തിയുള്ളവനായി
ഋഷിഭിഃ	ഋഷിമാരാൽ	ബലം	ബലത്തെ [രൂന്നിട്ടും
ശാപഃ ദത്തഃ;	ഒരു ശാപം അരുളപ്പെ	ന ദ വത്താ ഹി.	അറിയാതിരുന്നോപാ
	ട്ടിട്ടുണ്ടു്;		യി.

ബാല്യോഽപ്യേതേന യത് കർമ്മ കൃതം രാമ മഹാബല

തന്ന വണ്ണയിതും ശക്യമിതി ബാലതയാഽസ്യ തേ.

17

“മഹാബല!	“മഹാശക്തിമാനായ	അസ്യ	ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ
രാമ!	ഹേ ശ്രീരാമ!	കർമ്മ	പ്രവൃത്തി
ഏതന	ഈ ഹന്തമാനാൽ	യത് തത്,	യാതൊന്നോ ആയത്,
ബാല്യ അപി	ചെറിയ കുട്ടിയായിരി	തേ	നിന്തിരവടിയോടായി
	ക്കമ്പോരതന്നെ	ഇതി	ഇപ്രകാരമെന്ന്
ബാലതയാ	കുട്ടിക്കളിയായി	വണ്ണയിതും	വണ്ണിക്കുന്നത്
കൃതം	ചെയ്യപ്പെട്ടതായ	ന ശക്യാ.	ശക്യമല്ല.

[‘ഇതി ബാലതയാ അസ്യതേ;’ (ഇതിനാലാണ് അറിയാതെ ഇരിക്കുന്നത്; എന്നു പറയാം.)]

യദി വാഽസ്തി ഹൃദിപ്രായസ്സച്ഛ്രോതും തവ രാഘവ

സമാധായ മതിം രാമ നിശാമയ വദാമ്യഹം.

18

“രാഘവ!	“ശ്രീരാഘവ!	തവ	നിന്തിരവടിക്ക്
രാമ!	ശ്രീരാമ!	തത് വാ	ആയതും
അഹം	ഞാൻ	ശ്രോതും	ചെവിക്കൊൾവാൻ
മതിം ഹി	കാർമ്മയുള്ളതിനെ മാത്രം	അഭിപ്രായഃ	തിരുവുള്ളം
സമാധായ	ധാരണയിൽ കൊണ്ടു	അസ്തി യദി,	ഉള്ളപക്ഷം,
വദാമി;	ഉണർത്തിക്കുന്നു; [വന്ന്	നിശാമയ.	ശ്രദ്ധിച്ചാലും.

സൂത്രദത്തവരസ്വപണ്ണഃ സുമേരുന്നാമ പച്ഛതഃ

യത്ര രാജ്യം പ്രശാസ്തുസ്യ കേസരീ നാമ വൈ പിതാ.

19

ബാലാക്കാഭിമുഖോ ബാലോ ബാലാക് ഇവ മുന്തിമാൻ
ഗ്രഹീതുകാമോ ബാലാക്സം പ്പവതേടംബരമദ്ധ്യഗഃ.

24

“ബാലാക്സം ഇവ മുന്തിമാൻ ബാലഃ, ബാലാക്സം ഗ്രഹീതുകാമഃ,	“ബാലസൂത്രൻ തന്നെ മുന്തിമാനായ് വന്ന പോലുള്ള ആ ബാലൻ, ബാലസൂത്രനെ പിടിച്ചാ ൻ കൊതിച്ചവനായി,	അംബരമദ്ധ്യഗഃ ആകാശമദ്ധ്യത്തിൽ ചെല്ലുന്നതിനായി ബാലാക്കാഭി- മുഖഃ } ബാലാക്സന്നു നേരായ്ക്ക ന്നെ പ്ലവതേ. കുതിച്ചു ചെല്ലുകയായി.
---	---	---

ഏതസ്തിൻ പ്പവമാനേ തു ശിശുഭാവേ ഹന്തമതി
ദേവദാനവയക്ഷാണാം വിസ്തയഃ സുമഹാനഭൂത്.

25

“ശിശുഭാവേ ഹന്തമതി, ഏതസ്തിൻ പ്ലവമാനേ തു,	“കുട്ടിയായിരുന്ന ഹന്തമാൻ, ഇപ്രകാരം കുതിച്ചു ചെല്ലുന്നേരം,	ദേവദാനവ- യക്ഷാണാം സുമഹാൻ വിസ്തയഃ അഭൂത്. } ദേവകൾക്കും ദാനവ ന്മാർക്കും യക്ഷന്മാർക്കും അതിയായ ആശ്ചര്യം ഉണ്ടായി.
--	--	--

നാപ്യേവം വേഗവാൻ വായുർഗരുഡോ വാമനസ്തഥാ
യഥാടയം വായുപുത്രസ്തു ക്രമതേടംബരമുത്തമം.

26

“അയം വായുപുത്രഃ, തു ഏവം ഉത്തമം അംബരം യഥാ	“ഈ വായുകുമാരൻ, ഇപ്പോൾ ഇമ്മാതിരിയായി ഉത്തമമായ ആകാശത്തിൽ എപ്രകാരം	ക്രമതേ തഥാ വേഗവാൻ മനഃ വാ ഗരുഡഃ വായുഃ അപി ന. } ചെല്ലുന്നവോ അപ്രകാരമുള്ള വേഗതപൂണ്ടതായി മനസ്സാകട്ടേ ഗരുഡനാകട്ടേ വായുവാകട്ടേ ഇല്ല.
--	---	--

യദി താവച്ഛിശോരസ്യ തപീദശോ ഗതിവിക്രമഃ
യൌവനം ബലമാസാദ്യ കഥം വേഗോ ഭവിഷ്യതി.

27

“അസ്യ ശിശോഃ ഇതദശഃ ഗതിവിക്രമഃ യദി,	“ഈ ശിശുവിന്ത് ഇപ്രകാരമുള്ള ഗതിവേഗം ഉള്ളപ്പോൾ,	യൌവനം ബലം യൌവനബലത്തെ ആസാദ്യ പ്രാപിച്ചാൽ, താവത് ആ സമയം വേഗഃ തു വേഗതതന്നെ കഥം } എപ്രകാരമുള്ളതായിരി ഭവിഷ്യതി? } ക്കും?
---	---	--

തമനപ്ലവതേ വായുഃ പ്പവന്തം പുത്രമാത്മനഃ
സൂത്രഭാഹഭയാദുക്ഷൻ തുഷാരചയശീതളഃ.

28

“വായുഃ, പ്ലവനം തന്മനഃ പുത്രം, സുതൃഭാമ- ഭയാത്	“വായുഭഗവാൻ, കുതിച്ചുചെല്ലുന്ന തന്റെ ആ പുത്രനെ, സുതൃൻ ദാമിപ്പിച്ചുക ളയുമെന്ന ഭീതിയാൽ	തുഷാരചയ- ശീതളഃ രക്ഷൻ അനുപ്ലവതേ.	മഞ്ഞിൻനിരപ്പാലെ തണുപ്പുള്ളതായി സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ട് കൂടെത്തന്നെ വീശി ക്കൊണ്ടുചെന്നു.
---	--	--	---

ബഹുയോജനസാഹസ്രം ക്രമത്വേഷ ഗതോഽംബരം

പിതൃബ്രഹ്മാ ച ബാല്യാ ച ഭാസ്കരാഭ്യാശമാഗതഃ.

29

“ഏഷഃ അംബരം ഗതഃ ബഹുയോജന- സാഹസ്രം ക്രമതി;	“ഇദ്ദമം ആകാശത്തെ പ്രാപിച്ചവനായി എത്രയോ ആയിരം യോ ജനദൂരം കുതിച്ചുചെല്ലുകയായി;	ബാല്യാത് ച പിതൃഃ ബാല്യാത് ച ഭാസ്കരാഭ്യാശം ആഗതഃ.	അറിവില്ലായ്മകൊണ്ടും പിതാവിന്റെ ബലത്താലും സൂര്യഭഗവാന്റെ സമീ പത്തിൽ എത്തി.
--	--	---	---

ശിശുരേഷ തപദോഷജ്ഞ ഇതി മതപാ ദിനേശപരഃ

കാതും ചാത്ര സമായത്തമിത്വേവം ന ദദാഹ സഃ.

30

“സഃ ദിനേശപരഃ ഏഷഃ ശിശുഃ ഇതി അദോഷജ്ഞഃ	“ആ ആദിത്യഭവനം ഇത് ശിശുവാൻ എന്നതിനേയും വൈഷമ്യമറിയാത്ത താണ്	ഇതി അത്ര ഏവം സമായത്തം കാതും ച മതപാ, ന ദദാഹ.	എന്നുള്ളതിനേയും ഇവിടെ ഇപ്രകാരമായി നടക്കേണ്ടതായുള്ള കാതും ആലോചിച്ചു, ദാമിപ്പിക്കാതിരുന്ന.
--	---	---	---

യഥേവ ദിവസം ഹ്യേഷ ഗ്രഹീതും ഭാസ്കരം പ്ലുതം

തഥേവ ദിവസം രാഹുർജിഹ്വക്ഷതി ദിവാകരം.

31

“ഏഷഃ യം ദിവസം ഭാസ്കരം ഗ്രഹീതും പ്ല.തഃ,	“ഇദ്ദമം യാതൊരുദിവസത്തിൽ സൂര്യനെ പിടിപ്പാനായി കുതിച്ചുവോ,	തം ദിവസം ഏവ അതേദിവസത്തിൽ രാഹുഃ ഹി രാഹുവും ഭാസ്കരം ഏവ ആദിത്യനെത്തന്നെ ജിഹ്വക്ഷതി. പിടിപ്പാൻ എത്തുക യായി.
--	--	---

അനേന സ പരാമുഷ്ടോ രാമ സൂര്യരഥോപരി

അപക്രാന്തസ്തത്രസ്രസ്തോ രാഹുശ്ചന്ദ്രാക്ഷമദ്ഗതഃ.

32

“രാമ! ചന്ദ്രാക്ഷമദ്ഗതഃ സഃ രാഹുഃ, അനേന	“ശ്രീരാമ! ചന്ദ്രനേയും സൂര്യനേയും സ്पर्ശിക്കാൻ ശക്തനായ ആ രാഹു, ഈ ഹനുമാനാൽ	സൂര്യരഥോപരി പരാമുഷ്ടഃ; തതഃ തസ്യഃ അപക്രാന്തഃ.	സൂര്യമത്തിന്നരികിൽ ഇടിച്ചുതള്ളപ്പെട്ടു; അതിനാൽ പേടിപൂണ്ട് തിരിച്ചുപോയുള്ളതേ.
--	--	--	--

സ ഇന്ദ്രഭവനം ഗതവാ സരോഷഃ സിംഹികാസുതഃ
അബ്രവീദ് ഭൂകടിം കൃതവാ ദേവം ദേവഗണൈർവൃതം.

33

“സിംഹികാ- സുതഃ	“സിംഹികാപുത്രനായ	ഗതവാ,	ചെന്ന്,
സഃ,	ആ രാഹു,	ദേവഗണൈഃ	ദേവഗണങ്ങളാൽ
സരോഷഃ	കോപാക്രാന്തനായി	വൃതം	ചൂഴ്പ്പെട്ട
ഭൂകടിം കൃതവാ,	പുരികം ചൂളിച്ചു്,	ദേവം	ഇന്ദ്രനോടായി
ഇന്ദ്രഭവനം	ഇന്ദ്രന്റെ വസതിയിൽ	അബ്രവീത്.	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.

ബുഭുക്ഷാപനയം ദതവാ ചന്ദ്രാക്ഷൗ മമ വാസവ
കിമിദം തത് തപയാ ദത്തമന്യസ്യ ബലവൃതമാൻ.

34

“‘ബല- വൃതമാൻ!	“‘വലാസുരനേയും വൃ ത്രാസുരനേയും വധിച്ചു വനായ!	ചന്ദ്രാക്ഷൗ	ചന്ദ്രസൂര്യന്മാരെ
വാസവ!	ഇന്ദ്ര!	ദതവാ,	നൽകിയശേഷം,
മമ	എനിക്കു്	അന്യസ്യ	മറ്റൊരതോ ഒരുവന്ന്
ബുഭുക്ഷാപനയം	വിശപ്പുശമിപ്പാനായി	തത് ഇദം	അപ്രകാരമുള്ള ഇത്
		കിം ദത്തം?	എന്തു കാരണംകൊണ്ടാ ണ് നൽകപ്പെട്ടത്?

അദ്യാഹം പർവ്വകാലേ തു ജിഹ്വക്ഷുഃ സൂര്യമാഗതഃ
അഥാത്ഥോ രാഹുരാസാദ്യ ജഗ്രാഹ സഹസാ രവിം.

35

“‘അദ്യ പർവ്വകാലേ,	“‘ഇന്ന് പർവ്വകാലത്തിൽ,	അഥ തു	അതേ സമയത്തിൽ
സൂര്യം	സൂര്യനെ	അന്യഃ രാഹുഃ	മറ്റൊരാൾ രാഹു
ജിഹ്വക്ഷുഃ	പിടിപ്പാനിച്ഛിച്ചു്	രവിം	സൂര്യനെ
അഹം	ഞാൻ	അസാദ്യ,	അടുത്ത്,
അഗതഃ;	ചെന്നെത്തി;	സഹസാ	ബലാത്കാരമായി
		ജഗ്രാഹ.	പിടിച്ചിരിക്കുന്നു.

സ രാഹോർവ്വചനം ശ്രുതവാ വാസവഃ സംഭ്രമാനപിതഃ
ഉത്പപാതാസനം ഹിതവാ ചോദഹൻ കാഞ്ചനീം സ്രജം.

36

“കാഞ്ചനീം സ്രജം	“പെൻമാല	ശ്രുതവാ,	കേട്ടു്,
ഉദഹരൻ	അണിഞ്ഞിരുന്നു	സംഭ്രമാനപിതഃ	കാര്യമെന്തെന്നു മനസ്സി
സഃ വാസവഃ,	ആ ഇന്ദ്രൻ,	ച	ലാകാതെ
രാഹോഃ	രാഹുവിന്റെ	അസനം	അസനത്തെ
വചനം	വാക്കു	ഹിതവാ	വിട്ടു്
		ഉത്പപാത.	എഴുന്നേറ്റു.

തതഃ കൈലാസകൂടാഭം ചതുർദന്തം മദസ്രവം
ശൃംഗാരധാരിണം പ്രാശ്നം സ്വപ്നമഖഭാട്ടമാസിനം
ഇന്ദ്രഃ കരീന്ദ്രമാരുഹ്യ രാഹും കൃതവാ പുരസ്സരം
പ്രായാദ്യത്രാഭവത് സൂര്യഃ സഹാനേന ഹന്തുമതാ.

37

38

“താൻ	“അപ്പോൾ	കരീന്ദ്രം	ഐരാവതത്തിൽ
ഇത്ര	ഇത്ര	ആര്യ,	കയറി,
കൈലാസ-	} കൈലാസപർവ്വതമൊ	രാഹു	രാഹുവിനെ
കൂടാതെ		പുരസ്സരം	} മുഖിൽ ഗമിക്കുന്നവ
ചതുർത്ഥം	നാലുകൊമ്പുകളുള്ളതും	കൃതപാ,	
മദസ്രവം	മദപ്രാഭാട കൂടിയതും	അനേന	ഈ
ശൃംഗാര-	} ചാതുർത്ഥമായി അലങ്കരി	ഹനുമാതാ സഹ	ഹനുമാനോടും കൂടി
ധാരിണം		സൂര്യം	സൂര്യൻ
പ്രാശ്നം	ഉയർന്നതും	യത്ര അഭവത്	ഉണ്ടായിരുന്ന ദിക്കിലേ
സപണ്ണ-	} സപണ്ണമണികൾ ശ		കായി
ങ്ങാട്ടമാസിനം		പ്രായാത്.	പുറപ്പെട്ടു ചെന്നു.

അഥാതിരഭസേനാഗാത്രാഹുരുത്സ്യജ്ഞ വാസവം

അനേന സ ച വൈ ദൃഷ്ടഃ പ്രധാവൻ ശൈലകൂടവത്.

39

“അഥ	“അപ്പോൾ	അഗാത് ;	ചെന്നു ;
രാഹു	രാഹു	ശൈലകൂടവത്	പർവ്വതശിഖരംപോലെ
വാസവം	ഇത്രനെയും	പ്രധാവൻ	പാഞ്ഞുവരുന്ന
ഉത്സ്യജ്ഞ,	പിന്നിൽ വിട്ട്,	സഃ വൈ	അവനും
അതിരഭസേന	അതിവേഗത്തിൽ	അനേന ച	ഇദ്ദേഹത്തോലും
		ദൃഷ്ടഃ.	കാണപ്പെട്ടു.

തതഃ സൂര്യം സമുത്സ്യജ്ഞ രാഹു ഫലമവേക്ഷ്യ ച

ഉത്പപാത പുനർവ്യാമ ഗ്രഹീതും സിംഹികാസുതം.

40

“രാഹു	“രാഹുവിനെ	പുനഃ	വീണ്ടും
ഫലം ച	ഒരു പഴമെന്നുതന്നെ	വ്യാമ	ആകാശത്തിൽ
അവേക്ഷ്യ,	കരുതി,	സിംഹികാസുതം	സിംഹികാപുത്രനായ
തതഃ	അതിനാൽ		രാഹുവിനെ
സൂര്യം	സൂര്യനെ	ഗ്രഹീതും	പിടിപ്പാനായി
സമുത്സ്യജ്ഞ,	വിട്ട്,	ഉത്പപാത.	കുതിച്ചുചെന്നു.

ഉത്സ്യജ്ഞാക്രമിമം രാമ പ്രധാവന്തം പ്ലവംഗമം

അവേക്ഷേന്തം പരാവൃത്യ മുഖശേഷഃ പരാങ്മുഖഃ

41

ഇന്ദ്രമാശംസമാനസ്തു ത്രാതാരം സിംഹികാസുതഃ

ഇന്ദ്ര ഇന്ദ്രേതി സംത്രാസാനുഹർമുഹൂരഭാഷത

42

“രാമ !	“ശ്രീരാമ !	അക്തം	ആദിത്യനെ
സിംഹികാസുതഃ	സിംഹികാപുത്രനും	ഉത്സ്യജ്ഞ,	വെടിഞ്ഞു,
മുഖശേഷഃ,	മുഖം മാത്രമവശേഷിക്ക	പ്രധാവന്തം	നേർക്കുപാഞ്ഞുവരുന്ന
	ന്നവനായ രാഹു,	ഇമം പ്ലവംഗമം	ഈ വാനരനെ
ഏനം	ഇപ്രകാരം	അവേക്ഷ്യ,	കണ്ടു,

പരാങ്മുഖഃ	പുറംതിരിച്ചവനായി	സശ്രാസാത്	ഭയത്താൽ
പരാവൃത്യ,	മടങ്ങിച്ചെന്ന്,	മുഹൂഃ	മേല്ക്കുമേൽ
ഇദം തു	ഇത്രനെത്തന്നെ	‘ഇദം! ഇദം!’	‘ഇദം! ഇദം!’
ത്രാതാരം	ശരണമായി	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
ആശംസമാനഃ,	കരുതിക്കൊണ്ട്,	അഭാഷത.	അലറി.

രാഹോദ്വീകൃതശരണസ്യ പ്രാഗേവാലക്ഷിതം സ്വരം

ശ്രുതേപദോവാച മാ ഭൈഷിരഹമേനം നിഷ്കുദയേ.

43

“ഇദം,	“ഇദൻ,	പ്രാക്	മുമ്പുതന്നെ
വിക്രോശ-	} നിലവിളിക്കുന്നവനായ	ആലക്ഷിതം	ദൂരെനിന്നു കണ്ടറിയ
മാനസ്യ			പ്പെട്ടവനായ
രാഹോ	രാഹുവിന്റെ	ഏനം	ഇവനെ
സ്വരം	ഒച്ച	അഹം ഏവ	ഞാൻതന്നെ
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	നിഷ്കുദയേ’	വധിക്കുന്നുണ്ട്,’ എന്ന്
‘മാ ഭൈഷിഃ,	‘പേടിക്കേണ്ട,	ഉവാച.	ഉരചെയ്തു.

ഐരാവതം തതോ ദൃഷ്ട്വാ മഹത് തദിദമിത്യപി

ഫലം മതപാ ഹ്യസ്തിരാജമഭിദുദ്രാവ മാരുതിഃ.

44

“തദം,	“ആ സമയം	മഹത് ഫലം	ഒരു ഊക്കൻ പഴം
മാരുതിഃ,	മാരുതി,	ഇതി മതപാ,	എന്നുതന്നെ വിചാരി
ഹസ്തിരാജം	ഹസ്തീഭൂതനെ	തത്	ആ [ച്ഛ്,
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,	ഐരാവതം	ഐരാവതത്തിന്നുനേ
ഇദം അപി	ഇതിനേയും	അഭിദുദ്രാവ.	പാഞ്ഞു. [ക്കായി

തഥാസ്യ ധാവതോ രൂപമൈരാവതജിഹ്വക്ഷയാ

മുഹൂർത്തമഭവദ്ഘോരമിന്ദ്രാഗ്നോരിവ ഭാസപരം.

45

“തഥാ	“അപ്രകാരം	ഇന്ദ്രാഗ്നോഃ ഇവ ഇന്ദ്രാഗ്നികളുടെ രൂപം	പോലെ
ധാവതഃ	ഓടുന്നവനായ		
അസ്യ	ഈ ഹനുമാന്റെ	ഭാസപരം	അത്യന്തം പ്രകാശിക്ക
രൂപം,	രൂപം,	മുഹൂർത്തം	അന്നേരം [ന്നതായി
ഐരാവത-	} ഐരാവതത്തെ പിടി	ഘോരം	ഭയങ്കരമായി
ജിഹ്വക്ഷയാ		അഭയാത്.	വിലസി.

ഏവമാധാവമാനം തു നാതികൃദ്ധഃ ശചീപതിഃ

ഹസ്താന്താദതിമുക്തേന കലിശേനാഭ്യതാഡയത്.

46

“ശചീപതിഃ,	“ഇദൻ,	തു	എങ്കിലും
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഹസ്താന്താത്	കരാഗ്രത്തിൽനിന്നു
ആധാവമാനം	പാഞ്ഞെത്തുന്ന ആ ഹ	അതിമുക്തേന	വിടപ്പെട്ട
	നുമാന്റെ മേൽ	കലിശേന	വളായുധത്താൽ
അതികൃദ്ധഃ ന ; അതിക്രൂരനായി ഭ	വിചിത്രം;	അഭ്യതാഡയത്.	മെല്ലെ അടിച്ചു.

തതോ ഗിരൌ പപാതൈഷാ ഇന്ദ്രവജ്രാഭിതാഡിതഃ
പതമാനസ്യ ചൈതസ്യ വാമോ ഹനരഭജ്യത.

47

“ ഏഷഃ ഇന്ദ്രവജ്രാഭി- താഡിതഃ തതഃ ഗിരൌ	“ ഇദ്ദേഹം ഇന്ദ്രന്റെ വജ്രായുധം തട്ടിയവനായി അതിനാൽ ഗിരിമുകളിൽ	പപാത ; പതമാനസ്യ ഏതസ്യ വാമഃ ഹനഃ ച അഭജ്യത.	വീണകളത്തു ; വിഴുനവനായ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ എങ്ങൈതതാടിയും മുറിപ്പെട്ടതായി ഭവിച്ചു.
--	--	--	---

തസ്മിംസ്തു പതിതേ ബാലേ വജ്രതാഡനവിഹപലേ
മുക്ത്രോധേന്ദ്രായ പവനഃ പ്രജാനാമഹിതായ സഃ.

48

“ സഃ പവനഃ, തസ്മിൻ ബാലേ, വജ്രതാഡന- വിഹപലേ	“ ആ വായുഭഗവാൻ, ആ ബാലൻ, വജ്രാഹതിയേറാ് തളൻ്	പതിത, തു പ്രജാനാം അഹിതായ, ഇന്ദ്രായ മുക്ത്രോധ.	വീണസമയം, അക്കാര്യത്തിൽ പ്രജകൾക്ക് പീഡയുളവാക്കുമാറ് ഇന്ദ്രനുംനര കോപിച്ചു.
---	--	--	---

പ്രചാരം സ തു സംഗൃഹ്യ പ്രജാസ്വപന്തക്തഃ പ്രഭീ
ഗുഹാം പ്രവിഷ്ടഃ സ്വപസുതം ശിശുമാദായ മാരുതഃ.

49

“ പ്രഭീ പ്രജാസു അന്തക്തഃ സഃ മാരുതഃ, പ്രചാരം	“ സാമന്തഗൃശാലിയും പ്രാണികളിൽ അന്തക്തനായിരിക്ക ന്നവനുമായ ആ വായുഭഗവാൻ, സഞ്ചാരത്തെ	സംഗൃഹ്യ, സ്വപസുതം ശിശും ആദായ, ഗുഹാം തു പ്രവിഷ്ടഃ.	നിന്തി, തന്റെ പുത്രനായ ബാലനെയും എടുത്തുകൊണ്ട്, ഒരു ഗുഹയ്ക്കുള്ളിൽ വെത്തിച്ചിരുന്നു. [നെ
---	--	--	--

വിൻമുത്രാശയമാവൃത്യ പ്രജാനാം പരമാന്തികൃത്
രുരോധ സർവ്വഭൂതാനി യഥാ വഷാണി വാസവഃ.

50

“ സർവ്വഭൂതാനി വിൻമുത്രാശയം ആവൃത്യ, പ്രജാനാം	“ സർവ്വപ്രാണികൾക്കും മലമുത്രസ്ഥാനങ്ങളെ സ്തംഭിപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, പ്രാണികൾക്ക്	പരമാന്തികൃത്, വാസവഃ വഷാണി യഥാ, രുരോധ.	അതിയായ പീഡയെ ഉളവാക്കുന്നവനായി, ഇന്ദ്രൻ മഴകളെ എന്നപോലെ, തടസ്ഥപ്പെടുത്തി.
--	--	--	---

വായുപ്രകോപാദ്ഭൂതാനി നിരൂപ്തപാസാനി സർവ്വതഃ
സന്ധിഭിർഭിദ്യമാനൈശ്ച കാഷ്ഠഭൂതാനി ജജ്ഞിരേ.

51

“ വായു- പ്രകോപാത് ഭൂതാനി ച സർവ്വതഃ ഭിദ്യമാനൈഃ	“ വായുഭഗവാന്റെ വൻകോപത്താൽ പ്രാണികളെല്ലാം എങ്ങുനേക്കിയാലും തളൻപോയ	സന്ധിഭിഃ നിരൂപ്തപാസാനി കാഷ്ഠഭൂതാനി- ജജ്ഞിരേ.	കായസന്ധികളോടുകൂടി ശ്വാസം കഴിപ്പാൻ കഴിവില്ലാത്തവരായി വിറകുമട്ടികളെന്നപോ ലെ ആയ്യിൻ.
---	--	---	---

നിഃസപാദ്ധ്യായവഷ്ട്കാരം നിഷ്ക്രിയം ധർമ്മവർജ്ജിതം
വായുപ്രകോപാത് ത്രൈലോക്യം നിരയസ്ഥമിവാഭവത്. 52

“വായു- പ്രകോപാത്	“വായുഃഭവന്റെ വൻ കോപത്താൽ	നിഷ്ക്രിയം	സർവ്വ വ്യാപാരങ്ങളു മൊഴിഞ്ഞതായി
ത്രൈലോക്യം	ത്രൈലോക്യം	ധർമ്മവർജ്ജിതം	ധർമ്മമറ്റതായി
നിഃസപാദ്ധ്യായ- വഷ്ട്കാരം	അദ്ധ്യയനവും മോഢവു മറ്റതായി,	നിരയസ്ഥം	ഇവ നരകസ്ഥിതമെന്ന അഭവത്. അയ്യിൻ. [പോലെ

തതഃ പ്രജാഃ സഗന്ധർവ്വാഃ സഭേവാസുരമാനഷാഃ
പ്രജാപതിം സമാധാവൻ ഭുവിതാശ്ച സുഖേച്ഛയാ. 53

“സഗന്ധർവ്വാഃ സഭേവാസുര- മാനഷാഃ	“ഗന്ധർവ്വസമേതന്മാരും ഭേവകൾ, അസുരന്മാർ, മനുഷ്യർ എന്നവരോ ഭുക്തിയവരമായ	ഭുവിതാഃ, സുഖേച്ഛയാ	ഭുഖം പുണ്യവരായി ഭേമസൗഖ്യം വരുന്ന തിനായി
പ്രജാഃ ച, തതഃ	പ്രജകളെല്ലാം, അതിനാൽ	പ്രജാപതിം സമാധാവൻ.	ബ്രഹ്മഭേവന്റെ സന്നി ക്കൂട്ടിച്ചുകൂടി [ധിയിൽ ഓടിച്ചെന്നു.

ഉരചഃ പ്രാഞ്ചലയോ ഭേവാ മഹോദരനിഭോദരാഃ
തപയാ ന ഭഗവൻ സൃഷ്ടാഃ പ്രജാനാഥ ചതുർവിധാഃ. 54

“ഭേവാഃ മഹോദര- നിഭോദരാഃ,	“ഭേവകൾ മഹോദര വ്യാധിപിടി ച്ചവരെന്നപോലെയു ള്ള വയറോടുകൂടിയവ രായി,	ഭഗവൻ! തപയാ തു	സ്വാമിൻ! നിന്തിരുവടിയാൽ തന്നെയാണ്
പ്രാഞ്ചലയഃ ഉരചഃ; ‘പ്രജാനാഥ!	തൊഴുതും കൊണ്ടു് ഉണർത്തിച്ചു; ‘പ്രജാരക്ഷക!	ചതുർവിധാഃ സൃഷ്ടാഃ.	{ ജരായുജങ്ങൾ, അണ്ഡ ജങ്ങൾ, സ്പേദജങ്ങ ൾ, ഉദ്ഭിജജങ്ങൾ എന്ന നാലുവകകളും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടത്.

തപയാ ഭത്തോഽയമസ്മാകമായുഷഃ പവനഃ പതിഃ
സോഽസ്മാൻ പ്രാണേശപരോ ഭൂതപാ കസ്മാദേഷോഽഭ്യ സത്തമ 55

രരോധ ഭുഖം ജനയന്നന്തഃപുര ഇവ സ്രിയഃ
തസ്മാത് തപാം ശരണം പ്രാപ്താ വായുനോപഹതാ വയം. 56

“‘സത്തമ! അസ്മാകം ആയുഷഃ പതിഃ പ്രാണേശപരഃ, അയം പവനഃ.	“‘പുഷ്പാദനായുജോ തങ്ങൾക്കു് [ഭവ! ആയുസ്സിന്നു് പതിയായും പ്രാണാധാരമായും ഈ [ആണ് വായുഭേവൻ,	തപയാ ഭത്തഃ; അഭ്യ സഃ ഏഷഃ, അസ്മാൻ കസ്മാത്	നിന്തിരുവടിയാൽ അരുളപ്പെട്ടത്; ഇപ്പോൾ അപ്രകാരമുള്ള ഇദ്ദേഹം, തങ്ങളെ എന്തോകാരണത്താൽ
---	---	---	--

ഭീഷം	ഭീഷം	വായുനാ	വായുദേവനാൽ
ജനയൻ ഭൂതപാ, വിളയിക്കുന്നവനായി,		ഉപഹതാഃ;	പീഡിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;
അന്തഃപുരേ	അന്തഃപുരത്തിൽ	തസ്മാത്	ആകയാൽ
ശ്രീയഃ	ശ്രീകളെ	തപാം	നിന്തിരുവടിയെ
ഇവ,	എന്ന പോലെ,	ശരണം	ശരണം
രുരോധ;	കെട്ടിയിട്ടിരിക്കുന്നു;	പ്രാപ്താഃ.	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു.
വയം	ഞങ്ങൾ		

ഏതത് പ്രജാനാം ശൂതപാ ഇ പ്രജാനാമഃ പ്രജാപതിഃ
കാരണാദിതി ചോക്തപാടസൗ പ്രജാഃ പുനരഭാഷത.

57

“ പ്രജാനാമഃ	“ പ്രജാക്ഷകനായ	ഇ	ഇക്കാര്യത്തിൽ
അസൗ	ഈ	‘കാരണാത് ച’	‘ഒരു കാരണംകൊണ്ട്
പ്രജാപതിഃ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,	ഇതി	എന്ന് [തന്നെയാണ്]
പ്രജാനാം	പ്രജകളുടെ	ഉക്തപാ	ഒന്നാമതായി അരുളി
ഏതത്	ഈ വാക്ക്		ചെയ്തു
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	പുനഃ,	വീണ്ടും വിസ്താരമായി
പ്രജാഃ	പ്രജകളോടായി	അഭാഷത.	കാതി.

യസ്തിംശ്ച കാരണേ വായുശ്ചക്രോധ ച രുരോധ ച

പ്രജാഃ ശൃണുധാപം തത് സർവ്വം ശ്രോതവ്യം ചാത്മനഃ ക്ഷമം.

58

“ ‘പ്രജാഃ!	“ ‘പ്രജകളേ!	കാരണേ	കാരണത്താൽ
ആത്മനഃ	നിങ്ങൾക്ക്	ചക്രോധ	കോപിക്കയും
ക്ഷമം ച	ഹിതകരവും	രുരോധ ച	{ സ്തംഭിപ്പിക്കയും ചെയ്തു വോ, അപ്രകാരമുള്ള തായ
ശ്രോതവ്യം ച	കേട്ടറിയപ്പെടേണ്ടതും		
വായുഃ	വായുദേവൻ	തത് സർവ്വം ച	അതെല്ലാറ്റിനേയും
യസ്തിൻ	യാതൊരു	ശൃണുധാപം.	കേട്ടുകൊൾവിൻ.

പുത്രസ്തസ്യാമരേശേന ഇന്ദ്രേണാഭ്യ നിപാതിതഃ

രാഹോർച്വചനമാസ്ഥായ തതഃ സ കുപിതോഽനിലഃ.

59

“ ‘തസ്യ	“ ‘അഭ്യുദയത്തിന്റെ	അഭ്യ	ഇപ്പോൾ
പുത്രഃ,	പുത്രൻ,	നിപാതിതഃ;	വീക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;
അമരേശേന	ദേവരാജാവായ	സഃ	ആ
ഇന്ദ്രേണ,	ഇന്ദ്രനാൽ,	അനിലഃ	വായുദേവൻ
രാഹോഃ	രാഹുവിന്റെ	തതഃ	അതിനാലാണ്
വചനം	{ വാക്കനുസരിച്ച്	കുപിതഃ.	കുപിതനായിരിക്കുന്നതു.
അസ്ഥായ			

അശരീര ശരീരേഷു വായുശ്ചരതി പാലയൻ
ശരീരം ഹി വിനാ വായു സമതാം യാതി ദാരുഭിഃ.

60

“ ‘വായുഃ അശരീരം, ശരീരേഷു പാലയൻ, ചരതി;	“ ‘വായു ശരീരമില്ലാത്തവനായി, ശരീരങ്ങളിൽ പുക പരിപാലിക്കുന്നവനാ സഞ്ചരിക്കുന്നു; [യി,	ശരീരം വായു വിനാ ഹി, ദാരുഭിഃ സമതാം യാതി. ഒക്കുന്നു.	ശരീരം വായുവിനെ വിട്ടുപായാൽ, വിറകുമുട്ടികളോട്
---	---	--	---

വായുഃ പ്രാണഃ സുഖം വായുവായുഃ സർവ്വമിദം ജഗത്
വായുനാ സംപരിത്യക്തം ന സുഖം വിനദതേ ജഗത്.

61

“ ‘വായുഃ പ്രാണഃ; സുഖം വായുഃ; ഇദം ജഗത് സർവ്വം	“ ‘വായു പ്രാണധാരകനാണ്; സുഖത്തിന് ആധാര വായുതന്നെ; [വും ഈ ജഗത്തെല്ലാറ്റിനും ആ ധാരം	വായു; വായുനാ സംപരിത്യക്തം ജഗത് സുഖം ന വിനദതേ.	വായുതന്നെ; വായുവിനാൽ തൃജിക്കപ്പെട്ടതായ ലോകം കഷ്ടമില്ലാതിരിക്കുക എന്ന അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല.
---	--	--	---

അദ്വൈത ച പരിത്യക്തം വായുനാ ജഗദായുഷാ
അദ്വൈത തേ നിരൂപാസാഃ കാഷ്ടകുട്യോപമാഃ സ്ഥിതാഃ.

62

“ ‘അദ്വ ഏവ ജഗദായുഷാ വായുനാ, പരിത്യക്തം; തേ	“ ‘ഇപ്പോൾ മാത്രമാണ് ജഗത്തിന് പ്രാണനാ വായുദേവനാൽ, [യ (ലോകം) പരിത്യജിക്ക പ്പെട്ടത്; അവർ	അദ്വ ഏവ നിരൂപാസാഃ കാഷ്ടകുട്യോ- പമാഃ ച സ്ഥിതാഃ.	ഇപ്പോൾ മാത്രമാണ് ശ്വാസമില്ലാത്തവരായി മുട്ടിക്കുറുപോലെയും ചുരുക്കുകുറുപോലെയും ആയ്തിന്നവരായി കിടക്കുന്നത്.
--	--	--	---

തദ്യാമസ്തത്ര യത്രാസ്തേ മാരുതോ രുക്പ്രഭോ ഹി നഃ
മാ വിനാശം ഗമിഷ്യാമ അപ്രസാദ്യാദിതേഃ സുതാഃ.

63

“ ‘ അഭിതേഃ സുതാഃ! തത് അപ്രസാദ്യ നഃ രൂക്പ്രഭഃ	“ ‘ ദേവന്മാരേ! ആകയാൽ പ്രസാദിപ്പിച്ചു കോപ ത്തെ അശ്വസിപ്പിക്കാ നമുക്ക് [ത്തകാരണം പിഡയെ ഉണ്ടാക്കിയി രിക്കുന്ന	മാരുതഃ യത്ര അസ്തേ, തത്ര യാമഃ; വിനാശം മാ ഗമിഷ്യാമഃ.	വായുദേവൻ എങ്ങുണ്ടോ അവിടെക്കായി നാം ചെല്ലുക; നാശത്തെ നാം പ്രാപിക്കാതിരി ക്കുക.’
---	--	---	--

തതഃ പ്രജാഭിഃ സഹിതഃ പ്രജാപതിഃ
 സഭേവഗന്ധർവ്വഭുജംഗഗൃഹ്യകൈഃ
 ജഗാമ തത്രാസ്യതി യത്ര മാരുതഃ
 സുതം സുരേന്ദ്രാഭിഹതം പ്രഗൃഹ്യ സഃ

64

“ സഃ മാരുതഃ സുരേന്ദ്രാഭി- ഹതം സുതം പ്രഗൃഹ്യ യത്ര അസ്യതി തത്ര,	“ ആ വാരുഭഗവാൻ ഇന്ദ്രനാൽ അടിക്ക പ്പെട്ട ശിശുവിനെ എടുത്തുകൊണ്ട് എവിടെ വത്തിച്ചിരുന്നുവോ അവിടെ,	തതഃ പ്രജാപതിഃ സഭേവ- ഗന്ധർവ്വ- ഭുജംഗ- ഗൃഹ്യകൈഃ പ്രജാഭിഃ സഹിതഃ ജഗാമ.	ആ സമയം ബ്രഹ്മദേവൻ ദേവകൾ, ഗന്ധർവ്വന്മാ ർ, നാഗങ്ങൾ. ഗൃഹ്യ കർ എന്നവരോടു കൂടിയ പ്രജകളോടു കൂടിയവനായി എഴുന്നള്ളി.
---	--	--	---

തതോഽർക്കവൈശ്വാനരകാഞ്ചനപ്രഭം
 സുതം തദോത്സംഗഗതം സദാഗതേഃ
 ചതുർമുഖോ വീക്ഷ്യ കൃപാമഥാകരോത്
 സഭേവഗന്ധർവ്വച്ഛിയാക്ഷരാക്ഷസൈഃ.

65

“ തതഃ അർക്ക- വൈശ്വാനര- കാഞ്ചനപ്രഭം സദാഗതേഃ സുതം തദാ ഉത്സംഗഗതം	“ അവിടെ ആദിത്യനും, അഗ്നി ജ്ഞം, സപണ്ണത്തിനും തുല്യമായ തേജസ്സാ ന്നതായ വാരുദേവന്റെ ആ ശിശുവിനെ അടുപ്പാർ മടിയിൽ കിടക്കുന്ന തായി	ചതുർമുഖഃ സഭേവ- ഗന്ധർവ്വച്ഛി- യാക്ഷ- രാക്ഷസൈഃ വീക്ഷ്യ, അഥ കൃപാം അകരോത്.	ബ്രഹ്മദേവൻ ദേവകൾ, ഗന്ധർവ്വന്മാ ർ, അഷ്ടിമാർ, യക്ഷ ന്മാർ, രാക്ഷസർ എന്നവരോടും കൂടി കണ്ട്, ആ സമയം ഉള്ളു കനിഞ്ഞവനാ യ്ക്കിന്ന.
--	---	--	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 പഞ്ചത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോക സംഖ്യ 22233; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1509.

ഷട്ത്രിംശഃ സഗ്ഗ് = മുപ്പത്തൊന്നുസഗ്ഗ്.

[ഛന്ദശ്ചരപ്രാപ്തിഃ = ഛന്ദമാൻ വരം നേടുന്നത്.]

തതഃ പിതാമഹം ദൃഷ്ട്വാ വായുഃ പുത്രവധാട്ടിതഃ

ശിശുങ്കം തം സമാദായ ഉത്തസ്ഥൗ ധാതുരഗ്രതഃ.

1

“ തതഃ പുത്ര- വധാട്ടിതഃ	“ ആ സമയം പുത്രൻ ഛന്ദിക്കപ്പെട്ട തിനാൽ വ്യസനംപൂ ണ്ടിരുന്ന	ദൃഷ്ട്വാ, തം ശിശുങ്കം സമാദായ ധാതുഃ	കണ്ട്, ആ ശിശുവിനെ കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മാവിന്റെ
വായുഃ, പിതാമഹം	വായുഭഗവാൻ, ബ്രഹ്മദേവനെ	അഗ്രതഃ ഉത്തസ്ഥൗ.	സന്നിധിയിൽ എഴുന്നേറ്റുനിന്നു.

ചലത് കണ്ഡലമൗലിസ്രകൃതപനീയവിഭൂഷണഃ

പാദയോർന്യപതദായസ്തിസ്രോപസ്ഥായ വേദസേ

2

“ വായുഃ, ചലത് - കണ്ഡല- മൗലിസ്ര- കൃതപനീയ- വിഭൂഷണഃ	“ വായുദേവൻ, കണ്ഡലങ്ങൾ, കിരീ ടം, പൂമാലകൾ, സപണ്ണഭൂഷണങ്ങൾ എന്നവ ഉലയുമാറ്	തിസ്രഃ ഉപസ്ഥായ	മൂന്നുകുറി വീണ്ടെഴു ന്നേറ്റ്
		വേദസേ പാദയോഃ ന്യപതത്.	ബ്രഹ്മദേവന്റെ തൂപ്പാദങ്ങളിൽ നമസ്കരിച്ചു.

തം തു വേദവിഭാതേന ലംബാഭരണശോഭിനാ

വായുമുത്ഥാപ്യ ഛന്ദേന ശിശും തം പരിമുഷ്ടവാൻ.

3

“ വേദവിത് തം വായും ഉത്ഥാപ്യ, തം ശിശും തു	“ ബ്രഹ്മാവ് ആ വായുദേവനെ എഴുന്നേല്പിച്ച്, ആ ശിശുവിനേയും	ലംബാഭരണ- ശോഭിനാ ആദതന ഛന്ദേന പരിമുഷ്ടവാൻ.	ആഭരണങ്ങൾ തൂങ്ങി വിളങ്ങുന്നതും നീണ്ടതുമായ കരത്താൽ തലോടി.
--	--	--	---

[“വേദവിഭാതേന” (വേദങ്ങളെ നിയമിക്കുന്നതായ പ്രശസ്തമായ) എന്നർത്ഥത്തിൽ കരത്തി
ന്നു വിശേഷണമായും എടുക്കാം.]

സ്പൃഷ്ടമാത്രസ്തതഃ സോഽഥ സലീലം പദ്മയോനിനാ

ജലസിക്തം യഥാ സസ്യം പുനജ്ജീവിതമാപ്തവാൻ.

4

“ സഃ അഥ സലീലം പദ്മയോനിനാ സ്പൃഷ്ടമാത്രഃ, തതഃ	“ ആ ശിശു അപ്പോൾ പ്രീതിയോടെ ബ്രഹ്മദേവനാൽ തലോടപ്പെട്ട ക്ഷണ അതിനാൽ [ത്തിൽ,	ജലസിക്തം സസ്യം യഥാ പുനഃ ജീവിതം ആപ്തവാൻ.	വെള്ളംപാററപ്പെട്ടതാ സസ്യം [യ എപ്രകാരമോ അപ്രകാ മുൻപോലെതന്നെ [രം ജീവിതാവസ്ഥയെ പ്രാപിച്ചു.
--	--	--	--

പ്രാണവന്തമിമം ദൃഷ്ട്വാ പ്രാണോ ഗന്ധവഹോ മുദാ
ചചാര സർവ്വഭൂതേഷു സന്നിരലം യഥാപുരാ.

5

“പ്രാണഃ	“പ്രാണധാരകനായ	പ്രാണവന്തം	ജീവനോടിരിക്കുന്നതാ
ഗന്ധവഹഃ,	വായുഭഗവാൻ,	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്, [യി
സന്നിരലം	മോഹാലസ്യപ്പെട്ടുകിട	മുദാ	സന്തോഷഭരിതനായി
	ന്നിരുന്ന	സർവ്വഭൂതേഷു	സർവ്വപ്രാണികളിലും
ഇമം	ഈ ശിശുവിനെ	യഥാപുരാ	മുൻപാലെതന്നെ
		ചചാര	സഞ്ചരിപ്പാൻ തുടങ്ങി.

മരുദ്രോധാദിനിമുക്താസ്താഃ പ്രജാ മുദിതാഭവൻ
ശീതവാതവിനിമുക്താഃ പദ്മിന്ദ്ര ഇവ സാംബുജാഃ.

6

“മരുദ്രോധാദി- നിമുക്താഃ താഃ പ്രജാഃ, ശീതവാതവി- നിമുക്താഃ	“വായുബന്ധം മുതലാ യവയിൽ നിന്ന് മോ ങ്ങ [ചിതരായ പ്രജകൾ, കുളിർക്കാറിൽ നിന്ന് മോചിക്കപ്പെട്ട	സാംബുജാഃ	താമരപ്പൂക്കളോടു കൂടിയ പദ്മിന്ദ്രഃ ഇവ താമരപ്പൊയ്കകളെന്ന പോലെ, മുദിതാഃ പ്രസന്നരായി അഭവൻ. ഭവിച്ചു.
--	--	----------	--

തതസ്ത്രിയശ്ശ്രീകൃഷ്ണത്ത്രിയാമാ ത്രിദശാച്ചിതഃ
ഉവാച ദേവതാ ബ്രഹ്മാ മാരുതപ്രിയകാമ്യയാ.

7

“തതഃ	“അപ്പോൾ	ത്രിദശാച്ചിതഃ	ദേവന്മാരാൽ പുജിക്ക
ത്രിയമഃ	{ ഐശചയുവീയുങ്ങൾ, ശ്രീയശസ്തകൾ, ജ്ഞാ നവൈരാഗ്യങ്ങൾ എന്ന മൂന്നു യുഗങ്ങളോടു കൂടിയവനും, ത്രിമുന്തികളിൽ മുഖ നായവനും	ബ്രഹ്മാ, മാരുതപ്രിയ- കാമ്യയാ	പുണ്യവരനായ ബ്രഹ്മദേവൻ, വായുദേവൻ പ്രിയം ചെയ്യാൻ കരുതിയവ നായി
ത്രികകത്		ദേവതാഃ	ദേവകുടുംബമായി
ത്രിയാമാ	തൈലോക്യവും വാസ സ്ഥാനമായുള്ളവനും	ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ യ്തു.

ഭോ മഹേന്ദ്രേശവരണപ്രജേശപരധനേശപരാഃ
ജാനതാമപി വഃ സർവ്വം വക്ഷ്യാമി ശ്രൂയതാം ഹിതം.

8

“ഭോ!	“അല്ലേ!	വഃ	നിങ്ങൾക്ക്
മഹേന്ദ്രേശ- വരണ- പ്രജേശപര- ധനേശപരാഃ!	{ ഇന്ദ്രൻ, പരമശിവൻ, വരണൻ, യമൻ, കുബ്ജൻ, എന്ന ദേ വന്മാരേ!	ഹിതം സർവ്വം വക്ഷ്യാമി,	നന്മയുളവാക്കുന്നതായ എല്ലാറ്റിനേയും ഇതാ ഞാൻ ഉരചെയ്യ ന്നുണ്ട്,
ജാനതാം അപി	അറിയുന്നവരാണെ	ശ്രൂയതാം.	കേട്ടാലും.
	ന്നാലും		

അനേന ശിശുനാ കാതും കർത്തവ്യം വോ ഭവിഷ്യതി
തദപദലപം വരാൻ സദ്യേ മാരുതസ്യാസ്യ തുഷ്ടയേ

9

“ ‘ അനേന	“ ‘ ഈ	തത്	ആകയാൽ
ശിശുനാ	ശിശുവിനാൽ	സദ്യേ	നിങ്ങൾ എല്ലാവരും
വഃ	നിങ്ങൾക്ക്	അസ്യ	ഈ
കർത്തവ്യം	ആവേണ്ടുന്നതായ	മാരുതസ്യ	വായുദേവന്റെ
കാതും	ഒരു മഹാകൃത്യം	തുഷ്ടയേ	പ്രീതിക്കായി
ഭവിഷ്യതി;	ഉണ്ടാകുവാൻ പോക	വരാൻ	വരങ്ങളെ
	ന്നു;	വദധപം.	കല്പിച്ചുചെയ്താലും.

തതഃ സഹസ്രനയനഃ പ്രീതിയുക്തഃ ശുഭാനനഃ
കുശേശയമയിം മാലാമുതം ക്ഷിപ്യേദം വചോഽബ്രവീത്.

10

“ തതഃ	“ അപ്പാരം	കുശേശയ-	} ചെന്നാമരപ്പമാലയെ
ശുഭാനനഃ	അഴകാൻ വദനത്തോ	മയിം മാലാം	
	ടുക്കിയവനായ	ഉതം ക്ഷിപ്യ	ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊ
		ഇദം	ഇങ്ങിനെ [ഞ
സഹസ്രനയനഃ	സഹസ്രാക്ഷൻ	വചഃ	} ഉരചെയ്തു.
പ്രീതിയുക്തഃ	പ്രേമയുക്തനായി	അബ്രവീത്.	

മതം കരോത് സ്പഷ്ടവജ്രേണ ഹനുരസ്യ യഥാ ഹതഃ
നാക്ലാ വൈ കപിശാർദൂലോ ഭവിതാ ഹനുമാനിതി.

11

“ ‘ അസ്യ	“ ‘ ഈ ശിശുവിന്റെ	യഥാ,	എന്ന കാരണത്താൽ,
ഹനഃ	താടിയെല്ല്	കപിശാർദൂലഃ	വാനരോത്തമനായ
മതം കരോത് -	} എന്റെ കയ്യാൽ പ്ര	ഹനുമാൻ	ഹനുമാൻ [ഇവൻ
സ്പഷ്ടവജ്രേണ		ഇതി	എന്ന
	യോഗിക്കപ്പെട്ട വജ്രാ	നാക്ലാ വൈ	പേരിനാൽതന്നെ
	യുധത്താൽ	ഭവിതാ.	പുകഴുമാറാകട്ടെ.
ഹതഃ	അടിക്കപ്പെട്ട		

അഹമസ്യ പ്രദാസ്യാമി പരമം വരമദ്ഭീതം
ഇതഃ പ്രഭൃതി വജ്രസ്യ മമാവദ്യോ ഭവിഷ്യതി.

12

“ ‘ അസ്യ	“ ‘ ഇവൻ	പ്രദാസ്യാമി ;	നൽകുന്നു ;
അഹം	ഞാൻ	ഇതഃ പ്രഭൃതി	ഇതുമുതൽക്കും
അദ്ഭുതം	അദ്ഭുതവും	മമ	എന്റെ
പരമം	ശ്രേഷ്ഠവുമായ	വജ്രസ്യ	വജ്രായുധത്തിന്ന്
വരം	ഒരുവരം	അവദ്യഃ	അവധൂനായി
		ഭവിഷ്യതി.	ഭവിക്കുന്നതാണ്.

മാന്താണധസ്തപബ്രവീത് തത്ര ഭഗവാംസ്തീമിരാപഹഃ
തേജസോഽസ്യ മദീയസ്യ ദദാമി ശതികാം കലാം.

13

മാന്താഡം } ആദിത്യഭഗവാൻ
ഭഗവാൻ }
ത.എ. അ.പ്രാർ
ഇ. ഇക്കാര്യത്തിൽ

അബ്രവീത്;	ഇങ്ങിനെ വരുന്നത്കി;
‘മദീയസ്യ	‘എന്റെ
തേജസഃ	തേജസ്സിന്റെ
ശതീകാം കലാം	നൂറിലൊരു കലയെ
അസ്യ	ഇവന്നായ്ക്കൊണ്ട്
ദദാമി.	ഞാൻ നൽകുന്നു.

14

“അസ്യ	“ഇവന്”
ശാസ്ത്രാണി	ശാസ്ത്രങ്ങൾ
അഭ്യുത്ഥം	അഭ്യുത്ഥനം ചെയ്യാനുള്ള
ശക്തിഃ	ശക്തി
യദാ ഭവിഷ്യതി.	എപ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്നു
തദാ	അപ്പോൾ [ഓ,
ശാസ്ത്രം	തൊന്തന്നെ ശാസ്ത്രം
ദാസ്യാമി ച;	പദേശം ചെയ്യുന്നുണ്ട്;

<p> ജേന വാമി ഭവിച്ചുതി ; ശാസ്ത്രദർശനേ അസ്യ സഭശഃ കശ്ചിത് തു ന ഭവിതാ.' </p>	<p> യാതൊരു അതിനാൽ വാമിയായി വിലസുന്നതാണ് ; ശാസ്ത്രജ്ഞാനത്തിൽ ഇവന്ന് തുല്യനായി ഒരുവനുംതന്നെ ഉണ്ടാകയില്ല.' </p>
--	---

15

“ വരണം	“ വരണഭഗവാൻ
‘അസ്യ	‘ഈ ശിശുവിന്ന്
വഷായുത-	} ഏതുകാലത്തിലും
ശതേന അപി	
മത് പാശാത്	} ഏന്റെ പാശത്താലും
ച	
ഉദകാത് അപി	ജലത്താലും
മൃത്യുഃ	മരണം

ന ഭവിക്കൂതി,' ഉണ്ടാകയില്ല,' എന്നി	
വരം പ്രാമാത്; വരം നൽകി; അതിനെ	
യമഃ യമൻ	
ദണ്ഡാത് അമദണ്ഡത്താൽ	
അവദ്യുതപം മരണമില്ലായ്മയേയും	
നിത്യശഃ എന്നും	
അജരാഗിതപം ദണ്ഡഗാന്തതയേയും	
ച. നൽകി.	

16

“ തദാ	“ അദ്വൈതം
ഏകാക്ഷി-	} പിംഗളവണ്ണമായ ഒരു
പിംഗളഃ	
വരദഃ	നേത്രശതാടകിയവ
സത്തഷ്ടഃ	കുബ്ജരൂപവാൻ [നായ
ഏവം	പ്രീതനായി
പ്രാഥം ;	ഇങ്ങിനെ
‘മാമികാ	അരുളിച്ചെയ്തു ;
	‘എനിക്കുചേർന്നതായ

ഇതും ഗദാ ച ഇത ഗദയും
ഏനം സംയുതേ ഇവനെ പോരിൽ
ന വധിഷ്ഠതി; വധിക്കയില്ല;
ച, എന്നുമാത്രമല്ല,
സംയുതേ പോരിൽ
അവിഷാദം ഹി തളച്ചിട്ടില്ലായ്മയേയും
വരം ഇതി വരമായി
ദദാമി.' ഞാൻ നൽകുന്നു '

മത്തോ മദായുധാനാം ച ന വല്യോടയം ഭവിഷ്യതി
ഇത്യേവം ശങ്കരേണാപി ഭത്തോടസ്യ പരമോ വരഃ.

17

“അസ്യ	“ഈ ഹനുമാൻ	ഭവിഷ്യതി,	ഭവിക്കുന്നതാണ്,”
ശങ്കരേണ	പരമശിവനാൽ	ഇതി	എന്ന്
‘മത്തഃ അപി	‘എങ്കൽനിന്നും	ഏവം	ഇപ്രകാരം
മദായുധാനാം ച	എന്റെ ആയുധങ്ങൾ	പരമഃ	ഉത്കൃഷ്ടമായ
അയം	ഇവൻ	വരഃ	വരവും
ന വല്യഃ	അവലുനായി	ഭത്തഃ.	നൽകപ്പെട്ടു.

സദ്യേഷാം ബ്രഹ്മദണ്ഡാനാമവല്യോടയം ഭവിഷ്യതി
ദീപ്തായശ്ച മഹാത്മാ ച ഇതി ബ്രഹ്മാദബ്രവീദചഃ.

18

“ബ്രഹ്മാ	“ബ്രഹ്മദേവൻ	മഹാത്മാ ച	മഹാനഭാവനായും
‘അയം	ഇവൻ	ദീപ്തായഃ ച	ദീപ്തായസ്സഭാവനായും
സദ്യേഷാം	എല്ലാ	ഭവിഷ്യതി,	ഭവിക്കുന്നതാണ്,”
ബ്രഹ്മദണ്ഡാനാം	ബ്രഹ്മദണ്ഡങ്ങൾക്കും	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
അവല്യഃ,	അവലുനായും,	വചഃ	} വരം നൽകി.
		അബ്രവീത്.	

വിശപകമ്മാ ച ദുഷ്പ്രേപനം ബാലസുയ്യോപമം ശിശും
ശിപ്പിനാം പ്രവരഃ പ്രാദാദപരമസ്യ മഹാത്മനഃ
മത്കൃതാനി ച ശസ്ത്രാണി യാനി ദിവ്യാനി സംയുഗേ
തൈരവല്യുതപമാപന്നശ്ചിരഞ്ജീവീ ഭവിഷ്യതി.

19

“ശിപ്പിനാം	“ശിപ്പികളിൽ	ദിവ്യാനി	} ദിവ്യായുധങ്ങൾ
പ്രവരഃ	മുമ്പനായ	ശസ്ത്രാണി	
വിശപകമ്മാ,	വിശപകമ്മാവ്,	യാനി	എവയോ,
ബാല- സുയ്യോപമം	} ബാലസുയ്യസദൃശനായ	തൈഃ	അവകൊണ്ട്
ഏനം ശിശും		സംയുഗേ	പോരിൽ
ദൃഷ്ട്വാ,	ഈ ശിശുവിനെ	അവല്യുതപം	മരണമില്ലെന്ന അവസ്ഥയെ
‘അസ്യ	‘ഈ	അപനഃ ച,	പ്രാപിച്ചവനായും,
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്	ചിരഞ്ജീവീ ച,	ചിരഞ്ജീവിയായും,
മത്കൃതാനി	എന്നാൽ നിമ്മിക്കപ്പെട്ട	ഭവിഷ്യതി,	ഇരിക്കുമാറാകട്ടെ,’ എ
		വരം	വരം [ന്നിങ്ങിനെ
		പ്രാദാത്.	നൽകി.

20

തതഃ സുരാണാം തു വരൈർദൃഷ്ട്വാ ഹ്യേനമലംകൃതം
ചതുർമുഖസ്തപ്തമനാ വായുമാഹ ജഗദ്ഗുരുഃ.

21

“ജഗദ്ഗുരുഃ	“ലോകഗുരുവായ	ഏനം,	ഈ ശിശുവിനെ,
ചതുർമുഖഃ,	നാലുഖൻ,	സുരാണാം	ദേവകളുടെ
തതഃ	അപ്പോൾ	വരൈഃ	വരങ്ങളാൽ

അലംകൃതം	അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ട വി	തു	അക്കായുത്തിൽ
	ഉണ്ടെന്നവനായി		
ദൃഷ്ടാ,	കണ്ടു,	വായും ഹി	വായുദേവനോടായ്ക്കൊന്നു
തുഷ്ടമനാഃ,	സതുഷ്ടചിത്തനായി,	അഥ.	ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു.

അമിത്രാണാം ഭയകരോ മിത്രാണാമഭയങ്കരഃ

അജേയോ ഭവിതാ പുത്രസ്ത്വവ മാരുത മാരുതിഃ.

22

“മാരുത!	“വായുദേവ!	അമിത്രാണാം	ശത്രുക്കൾക്ക്
തവ പുത്രം	പോന്റെ പുത്രനായ	ഭയങ്കരഃ	ഭയങ്കരനായും
മാരുതിഃ,	മാരുതി,	മിത്രാണാം	മിത്രജനങ്ങൾക്ക്
അജേയഃ,	{ ആരാലും ജയിക്കപ്പെട്ട	അഭയംകരഃ	അഭയപ്രദനായും
	വാൻ കഴിയാത്തവ	ഭവിതാ.	വിളങ്ങുന്നതാണ്.
	നായി,		

കാമരൂപഃ കാമചാരി കാമഗഃ പ്ലവതാം വരഃ

ഭവത്യവ്യാഹതഗതിഃ കീർത്തിമാംശ്ച ഭവിഷ്യതി.

23

“കാമരൂപഃ	{ “ഇച്ഛിച്ച രൂപമെടു	പ്ലവതാം വരഃ	ചാട്ടക്കാരിൽ ഉത്തമ
	പ്പാൻ കഴിവുള്ളവ		നായി
	നായും		
കാമഗഃ	ഇഷ്ടംപോലെ ഗമി	അവ്യാഹത-	{ വിശ്രമിക്കണമെന്ന
	പ്പാൻ സമർത്ഥനായും	ഗതിഃ	അവസ്ഥ നേരാത്തവ
			നായും
കാമചാരി	{ ഇച്ഛിച്ചദിക്കിൽ ചെ	ഭവതി;	ഭവിക്കുന്നു;
	ല്ലുവാൻ കഴിവുള്ളവ	കീർത്തിമാൻ ച	പുകഴ്ത്തിയവനായും
	നായും	ഭവിഷ്യതി.	ഭവിക്കുന്നതാണ്.

രാവണോത്സാദനാത്മാനി രാമപ്രിയകരാണി ച

രോമഹർഷികരാണ്യേഷ കർത്താ കർമ്മാണി സംയുഗേ.

24

“ഏഷഃ ച	“ഇവനൊരുവൻ മാ	രാമ-	{ ശ്രീരാഘവൻ പ്രിയ
	ത്രം	പ്രിയകരാണി	ഞെ ഉളവാക്കുന്നവയും
സംയുഗേ	പോരിൽ	രോമഹർഷ-	{ കേട്ടാൽ കോറുമയിർ
രാവണോ-	{ രാവണൻ നാശത്തെ	കരാണി	ക്കൊള്ളിക്കുന്നവയുമായ
ത്സാദ-	വിളയിക്കുന്നവയും	കർമ്മാണി	വമ്പിച്ച കൃത്യങ്ങളെ
നാത്മാനി		കർത്താ.	ചെയ്യാൻപോകുന്നു.

ഏവമുക്തവാ തമാമന്ത്രാ മാരുതം തപമരൈഃ സഹ

യഥാഗതം യയുഃ സർവ്വേ പിതാമഹപുരോഗമാഃ.

25

“പിതാമഹ-	{ “ബ്രഹ്മദേവൻമുമ്പാ	തം മാരുതം	ആ വായുദേവനോടായി
പുരോഗമാഃ	യുള്ള	അമന്ത്രം	യാത്രപറഞ്ഞുകൊണ്ട്
സർവ്വേ	എല്ലാവരും	അമരൈഃ സഹ	ദേവകളോടുകൂടി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	യഥാഗതം തു	വന്നപ്രകാരംതന്നെ
ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്തു	യയുഃ.	തിരിച്ചു.

സോടപി ഗന്ധവഹഃ പുത്രം പ്രഗൃഹ്യ ഗൃഹമാനയത്
അഞ്ജനാ യാസ്തമാചഖ്യേ വരദത്തം വിനിർദ്ദതഃ.

26

“സഃ ഗന്ധവഹഃ, തം പുത്രം പ്രഗൃഹ്യ ഗൃഹംആനയത്; ഗൃഹത്തിൽകൊണ്ടുവ-	“ആ വായുഃദവൻ, ആ തനയനെ എടുത്തുകൊണ്ട് [ന്നു; ആചഖ്യേ; വിനിർദ്ദതഃ.	അഞ്ജനായാഃ വരദത്തം അപി അഞ്ജനാദവിധോടായി വരങ്ങൾ നൽകപ്പെട്ട തിനെക്കുറിച്ചും വിസ്തരിച്ചുചെയ്തു; അന്തർധാനവുംചെയ്തു.
---	---	---

പ്രാപ്യ രാമ വരാന്തേഷ വരദാനസമനപിതഃ

ബലേനാത്മനി സംസ്ഥേന സോടപ്യുത യഥാടണ്ണവഃ.

27

“രാമ! സഃ ഏഷഃ, വരാൻ പ്രാപ്യ,	“ശ്രീരാമ! അപ്രകാരമുള്ള ഈ ഹനുമാൻ, ഉത്കൃഷ്ടന്മാരായ ദേവ കളെ പ്രാപിച്ചു,	വരദാന- സമനപിതഃ, അണ്ണവഃ യഥാ ആത്മനി സംസ്ഥേന ബലേന അപ്യുത.	} വരങ്ങളാകുന്ന അനുഗ്ര ഹങ്ങൾ നേടി പരില സിക്കുന്നവനായി സമുദ്രമെന്നു പാലെ തങ്കൽ കടികൊണ്ടതായ ശക്തിയാൽ ഉത്സാഹമുറക്കൊണ്ടു.
---	---	--	---

തരസാ പ്യുതമാണോടപി തദാ വാനരപുംഗവഃ
ആശ്രമേഷു മഹഷീണാമപരാധ്യതി നിർദ്ദയഃ.

28

“വാനരപുംഗവഃ മഹഷീണാം ആശ്രമേഷു തദാ	“വാനരോത്തമൻ മഹഷികളുടെ ആശ്രമങ്ങളിൽ അക്കാലം	തരസാ പ്യുതമാണഃ, നിർദ്ദയഃ അപി അപരാധ്യതി.	} ദേഹബലത്താൽ തി ങ്ങിവിളങ്ങുന്നവനായി, നിർദ്ദയനായെന്ന ഉപദ്രവാചെയ്തുതുടങ്ങി.
---	--	--	--

സ്രഗ്ദ്ധാണാനൃഗ്നിഹോത്രം ച വല്ലഭാജിനസഞ്ചയാൻ

ഭഗവിച്ഛിന്നവിഭാപസ്താൻ സംശാന്താനാം കരോത്യയം.

29

“അയം, സംശാന്താനാം സ്രഗ്ദ്ധാണാനിരജ്ഞാപകരവരുടെ അഗ്നിഹോത്രം ച അഗ്നിഹോത്രത്തെയും	“ഇവൻ, ക്ഷമാശീലന്മാരായ അ ന്നങ്ങളെയും	വല്ലഭാജിന- സഞ്ചയാൻ ഭഗവിച്ഛിന്ന- വിഭാപസ്താൻ കരോതി.	} മരവുരി, മാഞ്ഞാൽ എ ന്നവയുടെ കൂട്ടങ്ങളേയും ഉടച്ചും കീറിയും അങ്ങ മിങ്ങും ചിതറിച്ചു.
---	---	---	---

ഏവംവിധാനി കർമ്മാണി പ്രാവർത്ത മഹാബലഃ

സദ്യേഷാം ബ്രഹ്മദണ്ഡാനാമവല്യുഃ ശംഭുനാ കൃതഃ.

30

“സദ്യേഷാം ബ്രഹ്മ- ദണ്ഡാനാം അവല്യുഃ ശംഭുനാ	“എല്ലാ ബ്രഹ്മദണ്ഡങ്ങൾക്കും അവല്യുനായി ബ്രഹ്മദേവനാൽ	കൃതഃ മഹാബലഃ, ഏവംവിധാനി കർമ്മാണി പ്രാവർത്ത.	ആക്കപ്പെട്ട മഹാശക്തിമാനായ ഇപ്രകാരമുള്ള [ഇവൻ, പ്രവൃത്തികളെ ചെയ്തു തുടങ്ങി.
---	---	--	---

ജാനന്തഃ ഋഷയസ്തം വൈ ക്ഷമന്തേ തസ്യ ശക്തിതഃ.

31

“തസ്യ “ആ ബ്രഹ്മദേവന്റെ
ശക്തിതഃ വൈ ശക്തികാരണമായി
തന്നെ

ജാനന്തഃ ജ്ഞാനികളായ
ഋഷയഃ ഋഷികൾ
തം ക്ഷമന്തഃ അവനെക്കുറിച്ചു ക്ഷമിച്ചവനും.

യഥാ കേസരിണാ തേപഷ വായുനാ സോഽഞ്ജനാസുതഃ
പ്രതിഷിദ്ധോഽപി മയ്യാദാം ലംഘയത്യേവ വാനരഃ

32

“സഃ “അപ്രകാരമുള്ള
ഏഷഃ ഈ
അഞ്ജനാസുതഃ അഞ്ജനാപുത്രനായ
വാനരഃ, വാനരൻ,
കേസരിണാ കേസരിയാലും
വായുനാ തു വായു ദേവനാലും

യഥാ എത്രയും
പ്രതിഷിദ്ധഃ } തടുക്കപ്പെട്ടവനായിര
അപി, } നിന്നും,
മയ്യാദാം ന്യായമാഗ്നത്തെ
ലംഘയതിഏവ. ലംഘിച്ചുതന്നെ നടന്നു
വന്നു.

തതോ മഹഷ്യഃ കൃദ്ധാ ഭൂഗംഗിരസവംശജഃ
ശേപരേനം രഘുശ്രേഷ്ഠ നാതികൃദ്ധാതിമന്യവഃ.

33

“രഘുശ്രേഷ്ഠ! “ഹേ രഘുവര!
ഭൂഗംഗിരസ- } ഭൂമി, അംഗിരസ്സ് എന്ന
വംശജഃ } മുനിമാരുടെ വംശത്തി
ൽ പിറന്നവരായ
മഹഷ്യഃ, മഹഷിമാർ,
കൃദ്ധാഃ, ശൂണ്ണിപിടിക്കപ്പെ
ട്ടവരായി,

തതഃ എങ്കിലും
നാതികൃദ്ധാതി- } കലശലായ കോപവും
മന്യവഃ } ചൊടിയും കയ്യാളാ
ത്തവരായി
ഏനം ഇവനെ
ശേപഃ. ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു
കളഞ്ഞു.

ബാധസേ യത്സമാശ്രിത്യ ബലമസ്താൻ പ്ലവംഗമ
തദ്രീഛ്കാലം വേത്താഽസി നാസ്താകം ശാപമോഹിതഃ
യദാ തേ സ്തായ്തേ കീർത്തിസ്തദാ തേ വർദ്ധതേ ബലം.

34

“പ്ലവംഗമ! “ഹേ വാനര!
യത് യാതൊരു
ബലം ബലത്തെ
സമാശ്രിത്യ, അശ്രയിച്ചു,
അസ്താൻ ഞങ്ങളെ
ബാധസേ, നീ ഉപദ്രവിക്കുന്നുവോ,
തത് അതിനെ
ദീഛ്കാലം ദീഛ്കാലംവരെയ്ക്കും
അസ്താകം ഞങ്ങളുടെ
ശാപമോഹിതഃ ശാപത്താൽ മതിമറ
ന്നവനായി

ന വേത്താസി; നീ അറികയുണ്ടാകയി
യദാ എപ്പോൾ [ല്ല;
തേ നിന്റെ
കീർത്തിഃ കീർത്തി
സ്തായ്തേ കാമ്മിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു
വോ
തദാ, അപ്പോൾ,
തേ നിന്റെ
ബലം ബലം
വർദ്ധതഃ. അഭിവൃദ്ധിയാകുന്നതാ
ണ്.

തതഃ സ ഹൃതതേജൈരജാ മഹഷിവചനൈരജസാ

ഏഷോഽഽത്രമാണി താന്വേവ മുദുഭാവം ഗതോഽചരത്.

35

“തതഃ സഃ ഏഷഃ, മഹഷി- വചനൈരജസാ ഹൃതതേജൈരജഃ	“അന്നതൊട്ട് അപ്രകാരമുള്ള ഇവൻ, മുനിമാരുടെ ശാപവൈ- ഭവത്താൽ തേജസ്സും പരാക്രമവും ഒതുങ്ങിയവനായി	മുദുഭാവം ഗതഃ, ശാന്തസ്വഭാവത്തെ പ്രാപിച്ചവനായി, താനി ആ ആത്രമാണി ഏവ അചരത്.	ആ ആത്രമങ്ങളിൽതന്നെ സഞ്ചരിച്ചവനും.
--	--	---	---

[‘ഏഷോഽഽത്രമാണി’ എന്നത് ആക്ഷസന്ധിയാകുന്നു.]

അഥക്ഷരജസോ നാമ വാലീസുഗ്രീവയോഃ പിതാ

സർവ്വവാനരരാജാഽഽസീത് തേജസാ ഭാസ്കരപ്രഭഃ.

36

“അഥ, വാലി- സുഗ്രീവയോഃ പിതാ, തേജസാ	“ഇപ്രകാരമിരിക്കെ, ബാലീസുഗ്രീവന്മാരുടെ പിതാവും, തേജസ്സിനാൽ	ഭാസ്കരപ്രഭഃ സൂര്യഃ ജ്യാതിസ്സാൻവ നമായ ഏക്ഷരജസഃ നാമ, സർവ്വവാനരരാജാ ഏല്യാവാനരന്മാർക്കും രാജാവായി അസീത്.	സൂര്യഃ ജ്യാതിസ്സാൻവ നമായ ഏക്ഷരജസ്സെന്നവൻ, സർവ്വവാനരന്മാർക്കും രാജാവായി വർത്തിച്ചിരുന്നു.
---	--	--	---

സ ച രാജ്യം ചിരം കൃതപാ വാനരാണാം ഹരീശപരഃ

സ ച ഏക്ഷരജാ നാമ കാലധർമ്മേണ സംഗതഃ.

37

“ഏക്ഷരജാഃ നാമ സഃ ഹരീശപരഃ; സഃ	“ഏക്ഷരജസ്സെന്ന അദ്ഭുതം വാനരന്മാരിൽ മുഖ നായിരുന്നു; അവൻ	വാനരാണാം രാജ്യം ചിരം ച കൃതപാ ച, കാലധർമ്മേണ സംഗതഃ.	വാനരന്മാരുടെ രാജ്യപരിപാലനത്തെ ഏറെക്കാലം നടത്തിയശേഷം, കാലഗതി പ്രാപിച്ചു.
--	--	--	--

തസ്മിന്നസ്തമിതേ ചാഥ മന്ത്രിഭിർമന്ത്രകോവിഭിഃ

പിത്രേ പഭേ കൃതോ വാലീ സുഗ്രീവോ വാലിനഃ പഭേ.

38

“അഥ തസ്മിൻ അസ്തമിതേ, വാലി പിത്രേ പഭേ മന്ത്ര- കോവിഭിഃ	“അദ്ഭുതം ആ ഏക്ഷരജസ്സ് മുതിപ്പെട്ടതാറെ, ബാലി പിതാവിന്റെ സ്ഥാ- നത്തിൽ മന്ത്രാലോചനകളിൽ കുശലന്മാരായ	മന്ത്രിഭിഃ കൃതഃ; സുഗ്രീവഃ ച വാലിനഃ പഭേ കൃതഃ.	മന്ത്രിമാരാൽ സ്ഥാപിതനായി; സുഗ്രീവനും ബാലിയുടെ സ്ഥാനത്തിൽ വാഴിക്കപ്പെട്ടു.
--	--	---	--

സുഗ്രീവേണ സമം തപസ്വ അഭൈധം മരിഭവജ്ജിതം
ആബാല്യം സഖ്യമഭവദനിലസ്യാഗ്നിനാ യഥാ.

39

“ അനിലസ്വ	“ വായുവിനും	ആബാല്യം	ബാല്യം മുതലുതന്നെ
അഗ്നിനാ	അഗ്നിയോടുകൂടി	അഭൈധം	മാറാത്തതായ
യഥാ,	എന്നപോലെ,	സഖ്യം	സ്നേഹം
അസ്വ തു	ഈ ബാലിക്കും	മരിഭവജ്ജിതം	ഒരു കുറവുമില്ലാതെ
സുഗ്രീവേണ	സുഗ്രീവനുമായി	സമം	പരിപൂർണ്ണമാംവണ്ണം
		അഭവത്.	ഉണ്ടായിരുന്നു.

ഏഷ ശാപവശാദേവ ന വേദ ബലമാത്മനഃ
വാലിസുഗ്രീവയോർവൈരം യദാ രാമ സമുത്ഥിതം

40

“ രാമ!	“ ശ്രീരാമ!	ഏഷഃ,	ഈ ഹനുമാൻ,
വാലി-	ബാലിജ്ഞം സുഗ്രീവനും	ആത്മനഃ	തന്റെ
സുഗ്രീവയോഃ }	തമ്മിൽ	ബലം	ബലത്തെക്കുറിച്ച്
വൈരം	വൈരം	ശാപവശാത് }	ശാപം കാരണ
യദാ	എപ്പോൾ	ഏവ }	മായ്ക്കനെ
സമുത്ഥിതം	ഉണ്ടായോ, അപ്പോൾ	ന വേദ.	അറിയാതിരുന്നു.

ന ഹ്യേഷ രാമ സുഗ്രീവോ ഭ്രാമ്യമാണോഽപി വാലിനാ
ദേവ ജാനാതി ന ഹ്യേഷ ബലമാത്മനി മാരുതിഃ.

41

“ ദേവ!	“ തേജസ്വിയായ	ന ജാനാതി;	അറിയുന്നില്ല;
രാമ!	ഹേ ശ്രീരാമ!	ഏഷഃ	ഈ
ഏഷഃ	ഈ	സുഗ്രീവഃ അപി	സുഗ്രീവനും
മാരുതിഃ ഹി	മാരുതിയാകട്ടെ, -	ഭ്രാമ്യമാണഃ ഹി	തൂങ്ങി കാടിക്കുപ്പെട്ട
ആത്മനി	തങ്കളുള്ളതായ		നവനാകയാൽ
ബലം	ബലത്തെ	ന ജാനാതി.	അറിയാതിരുന്നു.

ഋഷിശാപാഹൃതബലസ്തദൈഷ കപിസത്തമഃ
സിംഹഃ കഞ്ജരരുഭ്യോ വാ ആസ്ഥിതഃ സഹിതോ രണേ.

42

“ ഏഷഃ	“ ഈ	സിംഹഃ വാ,	സിംഹമെന്നപോലെ,
കപിസത്തമഃ	വാനരരാജാമൻ	ഋഷിശാപാ-	ഋഷിശാപത്താൽ മറ
രണേ	അടർക്കളത്തിൽ	ഹൃതബലഃ }	ഞ്ഞു അടങ്ങിക്കിടക്ക
സഹിതഃ,	(സുഗ്രീവൻ) സഹായി		ന്ന ബലത്തോടുകൂടിയ
തദാ	ആ സമയം, [യായി,		വനായി
കഞ്ജരരുഭ്യഃ	സകലാൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ട	ആസ്ഥിതഃ.	വർത്തിച്ചു.

പരാക്രമോത്സാഹമതിപ്രതാപ-

സൗശീല്യമാധുർയ്വനയാനയൈശ്വ

ഗാംഭീര്യചാതുര്യസുവീര്യയൈശ്വര്യ-

ഹന്തമതഃ കോടഭ്യധികോടസ്തി ലോകേ.

43

“ പരാക്രമോ-
ത്സാഹമതി-
പ്രതാപ-
സൗശീല്യ-
മാധുർയ്വനയാ-
നയൈഃ

“ പരാക്രമം, ഉത്സാ-
ഹം, ബുദ്ധി, പ്രതാ-
പം, സൗശീല്യം,
മാധുർയ്വം, പ്രവൃത്തി,
നിവൃത്തി, എന്നവ
കൊണ്ടും

ഗാംഭീര്യ-
ചാതുര്യ-
സുവീര്യ-
യൈശ്വര്യം ച
ലോക
ഹന്തമതഃ
അഭ്യധികഃ
കഃ അസ്തി?

ഗാംഭീര്യം, ചാതുര്യം,
പ്രശംസിക്കത്തക്ക
വീര്യം, യൈശ്വര്യം,
എന്നവകൊണ്ടും
ലോകത്തിൽ
ഹന്തമാനൊക്കെക്കും
മേന്മ പുണ്ട ഒരുവൻ
ആരാണുള്ളത്?

അസൗ പുനർവ്യാകരണം ഗ്രഹീഷ്യൻ
സൂത്രോന്മുഖഃ പ്രഷ്ടമനാഃ കപീന്ദ്രഃ
ഉദ്യദ്ഗിരേരസ്തഗിരിം ജഗാമ
ഗ്രന്ഥം മഹാഭാരതപ്രമേയം.

44

“ അപ്രമേയഃ
അസൗ
കപീന്ദ്രഃ,
പുനഃ,
മഥത് ഗ്രന്ഥം
വ്യാകരണം
പ്രഷ്ടമനാഃ

“ അളവറ്റ പ്രഭാവശാ
ഈ [ലിപിയായ
വാനരോത്തമൻ,
ഏതുവിധത്തിലും,
അതിവിശിഷ്ടധനമാ
യുള്ള
വ്യാകരണശാസ്ത്രത്തെ
പ്രാത്ഥിച്ചു്

ഗ്രഹീഷ്യൻ,
ധാരയൻ,
സൂത്രോന്മുഖഃ
ഉദ്യദ്ഗിരേഃ
അസ്തഗിരിം
ജഗാമ.

ഗ്രഹിപ്പാൻ ഇച്ഛിച്ചവ
നായി,
നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ട്
അഭിത്യനെ ഉദ്ദേശിച്ചു്
ഉദയാദ്രിയിൽനിന്നും
അസ്തമനഗിരിവരെക്കും
ചെന്നു.

സസൂത്രവൃത്ത്യത്ഥപദം മഹാത്ഥം
സസംഗ്രഹം സാദ്ധ്യതി വൈ കപീന്ദ്രഃ
ന ഹ്യസ്യ കശ്ചിത് സദശോടസ്തി ശാസ്ത്രേ
വൈശാരദേ ഹന്ദഗതൌ തഥൈവ.

45

“ കപീന്ദ്രഃ
സസൂത്ര-
വൃത്ത്യത്ഥ-
പദം

“ വാനരോത്തമൻ
വ്യാകരണസൂത്രങ്ങൾ,
സൂത്രാത്ഥങ്ങളെ മാത്രം
വിവരിക്കുന്ന വൃത്തി,
സ്തഷ്ടമായി പറയപ്പെ-
ട്ടതിനേയും അല്ലാത്ത
തിനേയും വിവരിക്ക-
ുന്നതായ വാത്തികം
എന്നവയേയും

സസംഗ്രഹം

പ്രകരണം മുതലായവ
യോടുകൂടിയ

മഹാത്ഥം വൈ
സാദ്ധ്യതി;
വൈശാരദേ
ഹന്ദഗതൌ
തഥാ ഏവ
ശാസ്ത്രേ
അസ്യ
സദശഃ
കശ്ചിത് ഹി
ന അസ്തി.

മഹാഭാഷ്യത്തെയും
പൂണ്ണമായി ധരിക്കുന്നു;
നൂതനശാസ്ത്രത്തിലും
ഹന്ദഃ ശാസ്ത്രത്തിലും
അപ്രകാരം തന്നെ
(മറുപടി) ശാസ്ത്രത്തി-
ലുള്ളതെന്തിന്നു [ലും
തുല്യനായി
ഒരുവനും തന്നെ
ഇല്ല.

സർപ്പാസു വിദ്യാസു തപോവിധാനേ
 പ്രസ്തേതേ യോ ഹി ഗുരോ സുരാണാം
 സോടയം നവവ്യാകരണാത്മവേത്താ
 ബ്രഹ്മാ ഭവിഷ്യത്യപി തേ പ്രസാദാത്

46

“യഃ	“യാതൊരുവൻ	തപോവിധാനേ	ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹാനം
നവവ്യാകര- ണാത്മവേത്താ	} നവവ്യാകരണങ്ങളെ ഉള്ളവണ്ണം അറിയുന്നു വോ,	സുരാണാം ഗുരോ	ദേവഗുരുവിന്ന്
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	പ്രസ്തേതേ;	സമനായിരിക്കുന്നു;
അയം,	ഈ ഹനുമാൻ,	തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ
സർപ്പാസു വിദ്യാസു	} സർപ്പവിദ്യകളിലും	പ്രസാദാത് ഹി	അനുഗ്രഹത്താൽ
		ബ്രഹ്മാ അപി	മഹാ പരിശുദ്ധനായും
		ഭവിഷ്യതി.	വിളങ്ങുന്നതാണ്.

പ്രവീവിവിക്ഷോരിവ സാഗരസ്യ
 ലോകാൻ ദിധക്ഷോരിവ പാവകസ്യ
 യുഗക്ഷയേ ഹ്യേവ യഥാടനകസ്യ
 ഹന്തമതഃ സ്ഥാസ്യതി കഃ പുരസ്താത്.

47

“യുഗക്ഷയേ	“പ്രളയകാലത്തിൽ	പാവകസ്യ ഇവ,	അഗ്നിക്ക് തുല്യനായ
പ്രവീവി- വിക്ഷോഃ	} സർപ്പത്തെയും മുക്കമാറ് പൊങ്ങിവരുന്ന	അന്തകസ്യ	} യമധർമ്മരാജാവിന്നും
സാഗരസ്യ ഇവ,	സമുദ്രത്തിന്നു തുല്യനാ യവനും,	ഏവ തഥാ,	} സമനായുള്ളവനും ആയ
ലോകാൻ	ലോകങ്ങളെ	ഹന്തമതഃ	ഹനുമാന്റെ
ദിധക്ഷോഃ	മുട്ടെറിപ്പാനുദ്ദേശിച്ചു	പുരസ്താത്	മുമ്പിൽ
		കഃ ഹി	ആർതന്നെയാണ്
		സ്ഥാസ്യതി?	നിലകുക ?

ഏഷേവ ചാന്ത്യേ ച മഹാകപീന്ദ്രാഃ
 സുഗ്രീവമൈന്ദ്രപിവിദാഃ സനീലാഃ
 സതാരതാരേയനളാഃ സരംഭാ-
 സ്തപത്കാരണാദ്രാമ സുരൈർഹി സൃഷ്ടാഃ.

48

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	സുഗ്രീവ-	} സുഗ്രീവൻ, മൈന്ദ്രൻ,
ഏഷഃ	ഈ ഹനുമാൻ	മൈന്ദ്ര-	} ദ്രാവിദൻ എന്നവ
ഇവ,	എപ്രകാരമാ അപ്ര	ദ്രാവിദാഃ	} രം,
	കാരം	അന്ത്യേ	മറുക്ക
സരംഭാഃ	രംഭങ്ങനാടുകൂടിയവരും	മഹാകപീന്ദ്രാഃ	മഹാകപിവരന്മാരും,
സതാര-	} താരൻ, അംഗദൻ, ന	സുരൈഃ ച	ദേവകളാൽതന്നെ
താരേയനളാഃ	} ഉൻ എന്നവരോടുകൂ	തപത്-	} നിന്തിരുവടികാരണ
	ടിയവരും	കാരണാത് ഹി	മായി
സനീലാഃ	നീലങ്ങനാടുകൂടിയവരും	സൃഷ്ടാഃ.	സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടവരാക
	ആയ		ന്നു.

തദേതത് കഥിതം സർവ്വം യന്മാം തപം പരിപൂർണ്ണസി
ഹന്തുമതോ ബാലഭാവേ കമൈമതത് കഥിതം മയാ.

49

“ തപം	“ നിന്തിരവടി	കഥിതം ;	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടു ;
മാം	ഏന്നാടായി	ഹന്തുമതഃ	ഹനനമാൺറ
യത്	യാതൊന്നിനെപ്പറ്റി	ബാലഭാവ	ബാല്യാവസ്ഥയിൽ
പരിപൂർണ്ണസി,	ചോദിക്കയുണ്ടായോ,	ഏതത്	ഇപ്രകാരമുണ്ടായ
തത്	അപ്രകാരമുള്ള	കഥ	സാഹസകൃത്യം
ഏതത്	ഇത്	മയാ	എന്നാൽ
സർവ്വം	മുഴുവനും	കഥിതം.”	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു.”

ശ്രുതപാഠഗന്ധസ്യ കഥിതം രാമഃ സൗമിത്രിരേവ ച
വിസ്മയം പരമം ജഗദ്വാണരാ രാക്ഷസൈഃ സഹ.

50

രാക്ഷസൈഃ സഹ രാക്ഷസരോടു കൂടി	അഗസ്ത ൧൮	അഗസ്ത ൧മഹഷിയുടെ
വാനരാഃ വാനരന്മാരും	കഥിതം	അരുളപ്പാട്
രാമഃ ച ശ്രീരാമനും	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
സൗമിത്രിഃ ഏവ സൗമിത്രിയും	പരമം	അതിയായ
	വിസ്മയം ജഗദ്.	അത്ഭുതമുറക്കൊണ്ടു.

അഗസ്തസ്തപബ്രവീദ്രാമം സർവ്വമേതച്ഛ്രുതം തപയാ
ദൃഷ്ടഃ സംഭാഷിതശ്ചാസി രാമ ഗച്ഛാമഹേ വയം.

51

അഗസ്ത ൧ഃ,	അഗസ്ത ൧ഭഗവാൻ	ശ്രുതം ;	ചെവിക്കൊള്ളപ്പെട്ടു ;
രാമം	ശ്രീരാമനോടായി	ദൃഷ്ടഃ	} ഞങ്ങളാൽ നിന്തിരവ ടി പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കണ്ട് സംഭാഷണം ചെയ്യപ്പെട്ടു ;
ഇ	അ സമയം	സംഭാഷിതഃ	
അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു ;	ച അസി ;	
“ രാമ !	“ ശ്രീരാമ !		ചെയ്യപ്പെട്ടു ;
തപയാ	നിന്തിരവടിയാൽ	വയം	ഞങ്ങൾ
ഏതത് സർവ്വം	ഇത് മുഴുവനും	ഗച്ഛാമഹേ.	പോയ്ക്കുരട്ടെ.

ശ്രുതൈതദ്രാഘവോ വാക്യമഗസ്തസ്മോഗ്രതേജസഃ
പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രണതശ്ചാപി മഹഷിമിദമബ്രവീത്.

52

രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	മഹഷിം	മഹഷിയോടായി
ഉഗ്രതേജസഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	ഇദം	ഇപ്രകാരം
അഗസ്ത ൧൮	അഗസ്ത ൧മഹിയുടെ	പ്രാഞ്ചലിഃ ച	തൊഴുതുകൊണ്ട്
ഏതത് വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ	പ്രണതഃ അപി	വണക്കമായും
ശ്രുതപാ	കേട്ട്,	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

അദ്യ മേ ദേവതാ ഹൃഷ്ടാഃ പിതരഃ പ്രപിതാമഹാഃ
യുഷ്ണാകം ദർശനാദേവ നിതം തജ്ജാഃ സാന്നിധ്യാപരഃ.

53

“ യുഷ്മാകം ദർശനാത് ഏവ, അദ്യ മേ ദേവതാഃ	“ നിന്തിരവദികളുടെ സന്ദർശനത്താൽതന്നെ ഉദ്യോഗം എന്റെ പരദേവതകളും	സഞ്ചാസവാഃ } പിതരഃ } പ്രപിതാമഹാഃ } നിത്യം തുഷ്ടാഃ } ഓഷ്ടാഃ }	മാതൃകലത്തിലുള്ളവ രോടുകൂടിയ പിതൃക്കളും പ്രപിതാമഹന്മാരും എന്നെയും തൃപ്തരായി സന്തുഷ്ടി കയ്ക്കോണ്ടു.
---	--	---	--

വിജ്ഞാപ്യം തു മമൈതല്യം തദപദാത്മാഗതസ്പൃഹഃ
തദ്ഭവദ്ഭിമ്മമ കൃതേ കർത്തവ്യമനുക്രമയാ.

54

“ ആഗത- സ്പൃഹഃ മമ തത് ഏതത് വിജ്ഞാപ്യം, തു	“ മനസ്സിൽ ഒരു ആഗ്ര ഹത്തോടുകൂടിയ എന്റെ അപ്രകാരമുള്ള ഈ പ്രാർത്ഥനയെ, ഇപ്പോൾ	വദാമി; മമ കൃതേ തത് ഭവദ്ഭിഃ ഹി അനുക്രമയാ കർത്തവ്യം.	ഞാൻ ഉണർത്തിക്കുന്നു; എനിക്കുവേണ്ടി അയത് നിന്തിരവദികളാൽ ദയയോടുകൂടി തന്നെ ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്.
---	---	---	--

പൗരജാനപദാൻ സ്ഥാപ്യ സ്വകാര്യേഷപഥമാഗതഃ
കൃതനേവ കരിഷ്യാമി പ്രഭാവാദ്ഭവതാം സതാം.

55

“ അഹം പൗരജാന- പദാൻ സ്വകാര്യേഷ സ്ഥാപ്യ ആഗതഃ,	“ ഞാൻ നഗരത്താരേയും നാട്ടാ രേയും അവരവർക്കു തക്കകാര്യ പ്പെടുത്തി [ങ്ങളിൽ വസുചേന്ദനവനായി,	സതാം ഭവതാം പ്രഭാവാത് ഏവ കൃതൻ കരിഷ്യാമി.	മഹാത്മാരായ നിന്തിരവദികളുടെ പ്രഭാവത്താൽതന്നെ യാഗങ്ങളെ അനുഷ്ഠിപ്പാൻ പോ കുന്നു.
--	---	---	---

സദസ്യം മമ യജ്ഞേഷു ഭവന്തോ നിത്യമേവ തത്
ഭവിഷ്യഥ മഹാവീർ്യാ മമാനുഗ്രഹകാംക്ഷിണഃ.

56

“ മഹാവീർ്യാഃ ഭവന്തഃ, മമ നിത്യം ഏവ അനുഗ്രഹ- കാംക്ഷിണഃ;	“ മഹാഭയജ്ഞസപിത ഭവാനാർ, [ളായ എനിക്ക് എല്ലാജ്ഞാഴം അനുഗ്രഹം തരൂവാൻ താല്പര്യമുള്ളവരാണ്;	തത് മമ യജ്ഞേഷു സദസ്യാഃ ഭവിഷ്യഥ.	ആകയാൽ എന്റെ യജ്ഞങ്ങളിൽ സദസ്സിൽ പ്രധാനിക ളായി നിങ്ങൾ വർത്തിച്ചാലും.
--	--	---	---

അഹം യുഷ്മാൻ സമാശ്രിത്യ തപോനിർധൂതകല്പാഷാൻ
അനുഗ്രഹീതഃ പിതൃഭിർവിഷ്യാമി സുനിർവൃതഃ
തദാ ഗന്തവ്യമനിശം ഭവദ്ഭിരിഹ സംഗതൈഃ.

57

“ തപോ- നിർധൂത- കല്പാഷാൻ യുഷ്മാൻ	“ തപസ്സുകൊണ്ട് പാ പങ്ങൾ നീങ്ങിയവ രായ ഭവാനാരെ	സമാശ്രിത്യ, പിതൃഭിഃ അനുഗ്രഹീതഃ,	അശ്രയിച്ച്, പിതൃക്കളാൽ അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവ നായി,
--	---	---------------------------------------	---

അഥം	ഞാൻ	സംഗതൈഃ	എല്ലാവരാരും
സുനിർവൃതഃ	വിചാരമറവനായി	അനിശം	കൂടക്കൂടെ
ഭവിഷ്യാമി;	ഭവിക്കട്ടെ;	ഇഥ	ഇവിടെ
തത്	ആകയാൽ	അഗന്തവ്യം."	എഴുന്നള്ളപ്പെടേണ്ടതാണ്."
ഭവദ്ഭിഃ	ഭവാനാർ		

അഗസ്ത്യാദ്യാസ്തു തച്ശ്രുതപാ ഋഷയഃ സംശിതവ്രതാഃ
ഏവമസ്തപിതി തം ചോക്തപാ പ്രയാതുമുപചക്രമുഃ.

58

സംശിതവ്രതാഃ	പുണ്തിയായ വ്രതങ്ങ	തു	അക്കാര്യത്തിൽ
	ഭോടുകൂടിയവരായ	'ഏവം	'അങ്ങിനെതന്നെ
അഗസ്ത്യാദ്യാഃ	അഗസ്ത്യാൻ മുതലായ	അസ്തു,	ആവട്ടെ,
ഋഷയഃ	ഋഷിമാർ	ഇതി ഉക്തപാ,	എന്ന് ഉരചെയ്ത്,
തത് ശ്രുതപാ,	അത് കേട്ട്,	പ്രയാതം	യാത്രയ്ക്കായി
തം ച	അദ്ദേഹങ്ങളാകായി	ഉപചക്രമുഃ.	ഒരുങ്ങി.

ഏവമുക്തപാ ഗതാഃ സദ്യേ ഋഷയസ്തേ യഥാഗതം
രാഘവശ്ച തഥേവാത്ഥം ചിന്തയാമാസ വിസിന്ധിതഃ.

59

തേ	ആ	ഗതാഃ;	തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി;
ഋഷയഃ	ഋഷിമാർ	രാഘവഃ ച	ശ്രീരാഘവനും
സദ്യേ,	എല്ലാവരും,	തം ഏവ	അതേ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	അത്ഥം	വിഷയത്തെക്കുറിച്ച്
ഉക്തപാ,	ഉരചെയ്ത്,	വിസിന്ധിതഃ	ആശ്ചര്യത്തോടെ
യഥാഗതം	വന്നവണ്ണമെന്ന	ചിന്തയാമാസ.	ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

തതോടസ്തം ഭാസ്കരേ യാതേ വിസൃജ്യ നൃപവാനരാൻ
സന്ധ്യാമുപാസ്യ വിധിവത് തദാ നരവരോത്തമഃ
പ്രവൃത്തായാം രജന്യാം തു സോടന്തഃപുരചരോടഭവത്.

60

സഃ	ആ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
നരവരോത്തമഃ,	നൃപോത്തമൻ,	സന്ധ്യാം	സന്ധ്യയെ
തദാ	അപ്പോൾ	വിധിവത്	വിധിപ്രകാരം
ഭാസ്കരേ	} അഭിത്യനസ്തമിച്ചാറെ,	ഉപാസ്യ,	ഉപാസിച്ചു,
അസ്തം യാതേ,		രജന്യാം പ്ര-	} രാത്രിയായപ്പോൾ
നൃപവാനരാൻ	അരചന്മാരേയും വാന	വൃത്തായാം തു	
	രന്മാരേയും	അന്തഃപുരചരഃ	അന്തഃപുരത്തിൽ എഴു
വിസൃജ്യ,	വിടകൊടുത്തയച്ച്,	അഭവത്.	ന്നള്ളിയവനായി
			വിളങ്ങി.

ഇത്യാദഞ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഷട്ശതംശഃ സഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തൊന്നുസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22293; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1569

സപ്തതിംശഃ സഗ്ഗ് = മുപ്പത്തേഴാംസഗ്ഗ്.

[പൗരോഹിത്യം = പ്രജകൾ കാത്തുനിൽക്കുന്നത്.]

അഭിഷിക്തേ തു കാകത്സ്ഥേ ധർമ്മണ വിദിതാത്മനി
വ്യതിതാ യാ നിശാ പൂർവ്വം പൗരാണാം ഹർഷവർത്തി.

1

വിദിതാത്മനി	സമുജ്ജനനായ	പൂർവ്വം നിശാ,	ഒന്നാമത്തെ രാത്രി,
കാകത്സ്ഥേ	കാകത്സ്ഥൻ	പൗരാണാം	പുരാതനങ്ങൾക്ക്
ധർമ്മണ	ധർമ്മപ്രകാരം	ഹർഷവർത്തി	അത്യാനന്ദത്തെ വർത്തി
അഭിഷിക്തേ തു	പട്ടാഭിഷിക്തനായാറെ		പ്പിടിക്കുന്നതായി
യാ	യാതൊരു ആ	വ്യതിതാ.	കഴിഞ്ഞു.

തസ്യാം രജന്യാം വ്യഷ്ടായാം പുനരേവാപരേടഹനി
വന്ദിനഃ പശ്ചാതിഷ്ഠൻ സൗമ്യോ നൃപതിവേഷ്ഠനി.

2

തസ്യാം	ആ	വന്ദിനഃ,	വന്ദികൾ,
രജന്യാം	രാത്രി	നൃപതിവേഷ്ഠനി	അരചന്റെ അരമന
വ്യഷ്ടായാം,	കഴിഞ്ഞാറെ		യിൽ
അപരേ അഹനി	പിറ്റേന്നാൾ	പുനഃ ഏവ	മുനേപ്പോലെതന്നെ
സൗമ്യഃ	ബ്രാഹ്മണരായ	പശ്ചാതിഷ്ഠൻ.	വന്നുചേർന്നു.

തേ രക്തകണ്ഠിനഃ സർവ്വേ കിന്നരാ ഇവ ശിക്ഷിതാഃ
തുഷ്ടവസ്ത്രപതിം സുപ്തം യഥാകാലം പ്രഹർഷിതാഃ.

3

തേ സർവ്വേ	അവർ എല്ലാവരും	സുപ്തം	പള്ളിയറക്കും പുണ്ടിര
രക്തകണ്ഠിനഃ;	മധുരമായ സ്വരത്തോ		ന്ന
	ടുകുടിയവർ	തുപതിം	മഹാരാജാവിനെ
കിന്നരാഃ ഇവ	കിന്നരന്മാരെന്നപോ	പ്രഹർഷിതാഃ	ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ
	ലെ		വരായി
ശിക്ഷിതാഃ;	ഗാനവിദ്യ അഭ്യസിപ്പി	യഥാകാലം	തക്കകാലത്തിൽ
	ക്കപ്പെട്ടവർ;	തുഷ്ടവുടേ.	പാടിപ്പുകഴ്ന്നു.

വീര സൗമ്യ പ്രബുദ്ധസ്വ കൌസല്യാപ്രീതിവർത്ത.

4

“വീര!	“വീര!	സൗമ്യ!	പുണ്യാത്മാവേ!
കൌസല്യാ-	കൌസല്യാദേവിക്ക്		
പ്രീതിവർത്ത!	ആനന്ദത്തെ വിളയി	പ്രബുദ്ധസ്വ.	പള്ളിയറക്കണന്നാലും.
	ക്കുന്നവനായ		

ജഗദ്ധി സർവ്വം സ്വപിതി തപയി സുപ്തേ നരാധിപ.

5

“നരാധിപ!	“പുരുഷോത്തമ!	ജഗത് സർവ്വം	ജഗത്തെല്ലാം തന്നെ
തപയി	നിന്തിരവടി		യും
സുപ്തേ,	നിദ്രയിൽ വർത്തിക്കുന്ന	സ്വപിതി ഹി.	നിദ്രയിൽ ലയിക്കുന്ന
	തായാൽ,		താണലൊ.

വിക്രമസ്തേ യഥാ വിഷ്ണോ രൂപം ചൈവാശപിനോരിവ
ബുദ്ധ്യാ ബുദ്ധസ്തേസ്തേപൂഃ പ്രജാപതിസന്ദോ ഹൃസി.

6

“തേ	“നിന്തിരുവടിയുടെ	ബുദ്ധ്യാ	ബുദ്ധിയിൽ
വിക്രമഃ	പരംക്രമം	ബുദ്ധസ്തേഃ	} ബുദ്ധസ്തതിക്കതന്നെ
വിഷ്ണോഃ യഥാ;	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെതു	ഏവ	
	പോലെയുള്ളതാകുന്നു;	തുല്യഃ;	സമാനൻ;
രൂപം ച	രൂപവും	പ്രജാപതി-	} നിന്തിരുവടി ബ്രഹ്മഃ
അശപിഃനാഃ	അശപിനീഭവകളുടെ	സമഃ ഹി	
ഇവ;	തുല്യപാലേ വിളങ്ങുന്നു;	അസി.	} വന്നെപ്പോലെതന്നെ
			യും വിളങ്ങുന്നു.

ക്ഷമാ തേ പൃഥിവീതുല്യാ തേജസാ ഭാസ്കരോപമഃ
വേഗസ്തേ വായുനാ തുല്യോ ഗാഢീയുദ്യദധേരിവ.

7

“തേജസാ	“തേജസ്സകൊണ്ട്	ക്ഷമാ	ക്ഷമ
ഭാസ്കരോപമഃ;	ആദിത്യസദശൻ;	പൃഥിവീതുല്യാ;	ഭൂമിയുടെതിന്നൊത്ത
ഗാഢീയുദ്യദധേരിവ	ഗാഢീയുത്തിൽ		താകുന്നു;
ഉദയഃ ഇവ;	സമുദ്രതുല്യൻ;	തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	വേഗഃ	വേഗത
		വായുനാ തുല്യഃ.	വായുവൊത്തതാകുന്നു.

അപ്രകമ്പ്യോ യഥാ സ്ഥാണശ്ചന്ദ്രേ സൗമ്യതപമീദശം
നേദശാഃ പാത്ഥിവാഃ പൂർവ്വം ഭവിതാരോ നരാധിപ.

8

“സ്ഥാണഃ	“പരമശിവൻ	സൗമ്യതപഃ;	അനന്ദസന്ദായകതപഃ
യഥാ	എന്നപോലെ		വിളങ്ങുന്നതും;
അപ്രകമ്പ്യഃ;	ഒന്നിന്നും കലുഷാത്ത	നരാധിപ!	പുരുഷാത്തമ!
	വൻ	ഇന്ദ്രശാഃ	ഇപ്രകാരമുള്ള
ചന്ദ്ര	ചന്ദ്രനൊരുവകൽ മാ	പാത്ഥിവാഃ	അരചന്മാർ
	ത്രമാണ്	പൂർവ്വം	ഇതവരയ്ക്കും
ഇന്ദ്രശം	ഇപ്രകാരം	ഭവിതാരഃ ന.	ഇല്ലതന്നെ.

യഥാ തപമതിദുർധഷ്ടോ യമ്നനിത്യഃ പ്രജാഹിതഃ
ന തപാം ജഹാതി കീർത്തിശ്ച ലക്ഷ്മീശ്ച പുരുഷഷ്ടഭ

9

“പുരുഷഷ്ടഭ!	“പുരുഷാത്തമ!	യഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
തപം	നിന്തിരുവടി	പ്രജാഹിതഃ;	പ്രജകൾക്ക് ഹിത
അതിദുർധഷ്ടഃ;	{ ആരും വെല്ലുവാൻ കഴിയപ്പെടാത്തവനാ കുന്നു;	തപാം	ത്തെതന്നെ ചെയ്യുന്ന
		കീർത്തിഃ ച	നിന്തിരുവടിയെ[വൻ;
യമ്നനിത്യഃ;	യമ്നത്തിൽതന്നെ സ	ലക്ഷ്മീഃ ച	കീർത്തിയും
	ഭാ വർത്തിക്കുന്നവൻ;	ന ജഹാതി.	ലക്ഷ്മിയും
			വിട്ടുകലുന്നില്ല.

ശ്രീശ്രീ ധർമ്മശ്രീ കാകത്സ്ഥ തപസി നിത്യം പ്രതിഷ്ഠിതേ. 10

“കാകത്സ്ഥ!	“കാകത്സ്ഥ!	തപസി	നിതിരവടിയിങ്കൽ
ശ്രീഃ ച	ശ്രീയം	നിത്യം	എന്നും
ധർമ്മഃ ച	ധർമ്മവം	പ്രതിഷ്ഠിതേ.”	കുടികൊണ്ടിരിക്കുന്നു.”

ഏതാശ്വാന്യാശ്രയ മധുരാ വന്ദിഭിഃ പരീകീർത്തിതാഃ. 11

വന്ദിഭിഃ	വന്ദികളാൽ	അന്യാഃ ച	മറുഭൂതവര്യം
പരീകീർത്തിതാഃ	പുകഴ്ത്തിപ്പട്ടവരായ	മധുരാഃ.	ശ്രീമധുരങ്ങളായിര
ഏതാഃ ച	ഇവരും		ന്നു.

സുതാശ്രയ സംസ്തവൈദ്യൈർബോധയന്തി സു രാഘവം
സ്തുതിഭിഃ സ്തുയമാനാഭിഃ പ്രത്യബുദ്ധ്യത രാഘവഃ. 12

സുതാഃ	സുതൻ	രാഘവഃ ച	ശ്രീരാഘവനും
ദിവ്യൈഃ	ദിവ്യങ്ങളായ	സ്തുയമാനാഭിഃ	പുകഴ്ത്തിപ്പട്ടവരായ
സംസ്തവൈഃ,	സ്തോത്രങ്ങൾകൊണ്ട്,	സ്തുതിഭിഃ	സ്തോത്രങ്ങളാൽ
രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ	പ്രത്യബുദ്ധ്യത.	ഉണർന്നു.
ബോധയന്തി സു;	പള്ളിനില്ക്കുന്നതി;		

സ തദപിഹായ ശയനം പാണ്ഡുരാച്ഛാദനാസ്തുതം
ഉത്തസ്ഥേന നാഗശയനാലാരിന്ദാരായണോ യഥാ. 13

ഹരിഃ	ശ്രീഹരിയായ	പാണ്ഡുരാ-	} ഓളത്ത മേൽവിരിപ്പു	
നാരായണഃ	ശ്രീനാരായണമുത്തി	ച്ഛാദനാ-		} കുറു വിരിക്കപ്പെട്ട
നാഗശയനാത്	} സപ്പശയനത്തിൽനി	സ്തുതം		
യഥാ,		തത് ശയനം	ആ ശയനത്തെ	
സഃ		അദ്ദേഹം	വിഹായ,	വിട്ടു,
		ഉത്തസ്ഥേന.	എഴുന്നേറ്റു.	

സമൃത്ഥിതാ മഹാത്മാനം പ്രഥമാഃ പ്രാഞ്ചലയോ നരാഃ
സഖിലം ഭാജന്തേഃ ശുഭൈരൂപതസ്ഥഃ സഹസ്രശഃ. 14

സമൃത്ഥിതം	പള്ളിയറക്കണന്റെ	പ്രാഞ്ചലയഃ,	കൈകൾകൂപ്പിക്കൊ
	ന്നേറ്റുവന്ന		ണ്ട്,
മഹാത്മാനം,	ആ മഹാത്മാവിനെ,	ശുഭൈഃ	ധാവിള ൧൦പുണ്ട
സഹസ്രശഃ	അനേകം	ഭാജന്തേഃ	പാത്രങ്ങൾകൊണ്ട്
നരാഃ,	ആളുകൾ,	സഖിലം	ജലം
പ്രഥമാഃ	അതിഭക്തിയോടുകൂടി	ഉപതസ്ഥഃ.	കൊണ്ടുവന്നു കാത്തു
	യവരായി		നിന്നു.

കൃതോദകശുചിഭൂതപാ കാലേ ഹതഹതാശനഃ
ദേവാഗാരം ജഗാമാശു പുണ്യമിക്ഷപാകസേവിതം.

15

കാലേ	തക്കകാലത്തിൽ	ആശു	ഉടനെ
കൃതോദക- ശുചിഃ	} സ്നാനം സന്ധ്യാവന്ദനം മുതലായവ കഴിച്ച് വൈദികകൃത്യങ്ങൾ ക്ക് വേണ്ടുന്ന ശുചി യോടുകൂടിയവനായി	ഇക്ഷപാക- സേവിതം	} ഇക്ഷപാകവംശത്തിലു ള്ളവരാൽ സേവിക്ക പ്പെട്ടതായ
ഹതഹതാശനഃ	} ഔപാസനാദികൃത്യങ്ങ ഭൂതപാ	പുണ്യം	പാവനമായ
	ഭെ ചെയ്തവനായി	ദേവാഗാരം	ദേവപൂജാഗൃഹത്തിൽ
		ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.

തത്ര ദേവാൻ പിതൃൻ വിപ്രാനർച്ചയിതപാ യഥാവിധി
ബാഹ്യകക്ഷ്യാന്തരം രാമോ നിജ്ജഗാമ ജനൈർവൃതഃ.

16

തത്ര	അവിടെ	അർച്ചയിതപാ,	പൂജചെയ്ത്,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ജനൈഃ	പരിജനങ്ങളാൽ
ദേവാൻ	ദേവകളേയും	വൃതഃ	മുഴുപ്പെട്ടവനായി
പിതൃൻ	പിതൃക്കളേയും	ബാഹ്യ-	} പുറത്തുകെട്ടിലേക്കാ യി
വിപ്രൻ	ബ്രഹ്മദേവതകളേയും	കക്ഷ്യാന്തരം	
യഥാവിധി	ശാസ്ത്രപ്രകാരം	നിജ്ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.

ഉപതസ്ഥമ്മഹാത്മാനോ മന്ത്രിണഃ സപുരോഹിതാഃ
വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ സർവ്വേ ദീപ്യമാനാ ഇവാഗന്യഃ.

17

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	ദീപ്യമാനാഃ	ഉജ്ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാർ	വസിഷ്ഠപ്രമുഖാഃ	വസിഷ്ഠമുനിമുമ്പായുള്ള
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും	സപുരോഹിതാഃ	പുരോഹിതരോടും കൂടി
അഗന്യഃ	അഗ്നികൾ		യവരായി
ഇവ	എന്നപോലെ	ഉപതസ്ഥഃ.	കാത്തുനിന്നിരുന്നു.

ക്ഷത്രിയാശ്ച മഹാത്മാനോ നാനാജനപദേശപരാഃ
രാമഃസ്യാപാവിശൻ പാശേപ ശക്രസ്യേവ യഥാമരാഃ.

18

യഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	ഇവ,	എന്നപോലെ,
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	ക്ഷത്രിയാഃ	ക്ഷത്രിയരും
പാശേപ,	പാർപ്പത്തിൽ,	മഹാത്മാനഃ ച	മഹാത്മാക്കളുമായ
ശക്രസ്യ	ഇന്ദ്രന്റെ അടുക്കൽ	നാനാജന-	} പലപല ദേശാധിപ ന്മാർ
അമരാഃ	ദേവകൾ	പദേശപരാഃ	
		ഉപാവിശൻ.	കാത്തിരുന്നിരുന്നു,

ഭരതോ ലക്ഷ്മണശ്ചാത്ര ശത്രുഘ്നശ്ച മഹായശഃ
ഉപാസാംചക്രിരേ ഹൃഷ്ടാ വേദാസ്രയ ഇവാദ്ധരം.

19

അത്ര	അഭിക്കിൽ	ത്രയഃ	മൂന്നു
മഹായശഃ	മഹായശസ്സപിയായ	വേദാഃ	വേദങ്ങൾ
ഭാരതം	ഭാരതനും	അദ്ധരം	യാഗത്തെ
ലക്ഷ്മണഃ ച	ലക്ഷ്മണനും	ഇവ,	എപ്രകാരമോ അപ്രകാ
ശത്രുഘ്നഃ ച	ശത്രുഘ്നനും	ഉപാസാം-	} ഉപാസിച്ചുനിന്നു. [രം
ഹൃഷ്ടാഃ,	ആനന്ദപൂർണ്ണവരായി,	ചക്രിരേ.	

യാതാഃ പ്രാഞ്ചലയോ ഭൂതപാ കിങ്കരാ മുദിതാനനാഃ
ഭൂത്യാശ്ച രാമപാർവണ്ഡാ ബഹവഃ സമുപാവിശൻ.

20

കിങ്കരാഃ	ശിപ്പായിമാർ	രാമ-	} ശ്രീരാമപാർവത്തിൽ
മുദിതാനനാഃ	വികസിച്ച മുഖത്തോടു	പാർവണ്ഡാഃ	
	കൂടിയവരായി,	യാതാഃ;	നില്ക്കുന്നവരായി
പ്രാഞ്ചലയഃ	} കൂപ്പുകയ്യാടുകൂടിയവ	ഭൂത്യാഃ ച	കാത്തുനിന്നു;
ഭൂതപാ		ബഹവഃ	പ്രജകളും
	രായി	സമുപാവിശൻ.	അനേകം പേർ
			കാത്തുംകൊണ്ടിരുന്നു.

വാനരാശ്ച മഹാവീർ്യാ വിംശതിഃ കാമരൂപിണഃ
സുഗ്രീവപ്രമുഖാ രാമമുപാസന്തേ മഹേജസഃ.

21

മഹാവീർ്യാഃ	മഹാവീർ്യാശാലികളും	സുഗ്രീവപ്രമുഖാഃ	സുഗ്രീവൻ മുന്ധായുള്ള
മഹേജസഃ	അതിഭക്തജസപികളും	വിംശതിഃ	ഇരുപതു
കാമരൂപിണഃ	{ വേണ്ടുന്ന രൂപമെടു	വാനരാഃ ച,	വാനരന്മാരും,
		രാമം	ശ്രീരാമനെ
	പ്പാൻ കഴിവുള്ളവരായ	ഉപാസന്തേ.	വണങ്ങിക്കൊണ്ടുനിന്നു.

വിഭീഷണശ്ച രക്ഷോഭിശ്ചതുർഭിഃ പരിവാരിതഃ
ഉപാസന്തേ മഹാത്മാനം ധനേശമിവ ഗുഹ്യകാഃ.

22

ഗുഹ്യകാഃ	{ ധനത്തെ പാലിക്കുന്ന	ചതുർഭിഃ	നാലു
	വരായ ഗുഹ്യകരനെ	രക്ഷോഭിഃ	രാക്ഷസരാൽ
	വർ	പരിവാരിതഃ	മുഴുപ്പെട്ടവനായ
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ	വിഭീഷണഃ ച	വിഭീഷണനും
ധനേശം	കുഞ്ചരനെ	ഉപാസന്തേ.	വണങ്ങിനില്ക്കുകയായി.
ഇവ,	എന്നപോലെ,		

തഥാ നിഗമവുദ്ധാശ്ച കലീനാ യേ ച മാനവാഃ
ശിരസാ വന്ദ്യ രാജാനമുപാസന്തേ വിചക്ഷണാഃ.

23

തഥാ, കലീനാഃ	അപ്രകാരംതന്നെ, ഉത്തമകുലത്തിൽ ജാത രായവരും	യേ ച, രാജാനം	യാതൊരുവരും അവ മഹാരാജാവിനെ
നിഗമവുദ്ധാഃ	വേദമറിഞ്ഞവരായ യോഗ്യന്മാരും	ശിരസാ വന്ദ്യ	തലകവിട്ട് വണങ്ങി
വിചക്ഷണാഃ ച മഹാസമർത്ഥന്മാരായ മാനവാഃ	പ്രജകൾ	ഉപാസന്തേ.	ആജ്ഞയെ പ്രതീക്ഷി ച്ച് നില്ക്കുകയായി.

തഥാ പരിവൃതോ രാജാ ശ്രീമദ്ഭിർഗൃഹിസത്തമൈഃ
രാജഭിശ്ച മഹാവീര്യൈർവാണരൈശ്ച സരാക്ഷസൈഃ.

24

രാജാ, തഥാ	അരചൻ, അപ്രകാരം	രാജഭിഃ ശ്രീമദ്ഭിഃ	രാജാക്കന്മാരായും ശ്രീമാന്മാരായ
മഹാവീര്യൈഃ	മഹാവീര്യശാലികളായ	ഋഷി- സത്തമൈഃ ച	മഹർഷിമാരായും
സരാക്ഷസൈഃ	രാക്ഷസരോടു കൂടിയ	പരിവൃതഃ.	സേവിക്കപ്പെട്ടവനായി വിളങ്ങി.
വാണരൈഃ ച	വാണരന്മാരായും		

യഥാ ദേവേശ്വരോ നിത്യമുഷിഭിഃ സമുപാസ്യതേ
അധികസ്തേന രൂപേണ സമസ്രാക്ഷാദപിരോചതേ.

25

ദേവേശ്വരഃ	ഇന്ദ്രൻ	തേന രൂപേണ	ആ അവതാരവിശേഷ ത്താൽ
ഋഷഭിഃ	ഋഷിമാരാൽ	സമസ്രാക്ഷാത്	ഇന്ദ്രനെക്കാളും
നിത്യം	സദാ	അധികം	മേന്മപൂണ്ടവനായി
സമുപാസ്യതേ;	സേവിക്കപ്പെടുന്നു;	വിശരാചതേ.	വിളങ്ങുന്നു.
യഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ		

തേഷാം സമുപവിഷ്ഠാനാം താസ്താം സുമധുരാഃ കഥാഃ
കഥ്യന്തേ ധർമ്മസംയുക്താഃ പുരാണജ്ഞൈർമഹാത്മഭിഃ.

26

സമുപ- വിഷ്ഠാനാം	വഴിപോലെ ഉപദേശ ശിച്ചിരുന്നവരായ	ധർമ്മസംയുക്താഃ	ധർമ്മത്തെ ഉപദേശിക്ക താർ താർ
തേഷാം,	അവർക്ക്,	കഥാഃ,	അതാതു [ന്ന ചയായ
പുരാണജ്ഞൈഃ	പുരാണകുശലന്മാരായ	സുമധുരാഃ	കഥകൾ,
മഹാത്മഭിഃ	മഹാത്മാക്കളാൽ	കഥ്യന്തേ.	ആകർഷകമാകുംവണ്ണം കഥനം ചെയ്യപ്പെടുന്നു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തത്രിംശഃ സർഗ്ഗഃ = മുപ്പത്തേഴാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22319; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1595

37-ാം സദ്യത്തിനുശേഷം പ്രക്ഷിപ്തമായ ഈ അഞ്ചു സദ്യക്കൾക്കിടയിലുൾപ്പെട്ട ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ കാണപ്പെടുന്നു. സന്ദർഭം നോക്കുന്നതായാൽ ഈ സദ്യക്കൾ 36-ാം സദ്യത്തിനുശേഷം 37-ാമതിനു മുമ്പ് വരേണ്ടവയാകുന്നുവെന്നു കാണാം.]

പ്രക്ഷിപ്തേഷു ഷഷ്ഠഃ സദ്യഃ (6)

ഏതച്ഛ്രോതപാ തു നിഖിലം രാഘവോടഗസ്തമബ്രവീത്
യ ഏഷർക്കരജാ നാമ വാലിസുഗ്രീവന്മാർ പിതാ	1
ജനനീ കാ ച ഭഗവൻ ന തപയാ പരീകീർത്തിതാ
വാലിസുഗ്രീവയോർബ്രഹ്മൻ മാതാ മേ നാമതഃ കൃതഃ	2
ഏതദ്ബ്രഹ്മൻ സമാചക്ഷപ കൌതുമലമിദം ഹി നഃ
സ പ്രോക്തോ രാഘവവൈവമഗസ്തഃ വാക്യമബ്രവീത്	3
ശ്രുണു രാമ കഥാമതാം യഥാ പൂർവ്വം സമാസതഃ
നാരദഃ കഥയാമാസ മമാശ്രമമുപാഗതഃ	4
കദാചിദമനോടസാവതിമിതപമുപാഗതഃ
അച്ഛിതസ്തു യഥാക്യായം വിധിദൃഷ്ട്വേന കർമ്മണാ	5
സുഖാസീനഃ കഥാം തേപനാം മയാ പുഷ്ടസ്തു കൌതുകാത്
കഥയാമാസ ധർമ്മാത്മാ മഹേഷ് ശ്രുതതാമിതി	6
മേരുനഗവരഃ ശ്രീമാൻ ജാംബുനദമയഃ ശുഭഃ
തസ്യ യന്മദ്ധ്യേ ഗുഹം സർവ്വദൈവതപൂജിതം	7
തസ്മിൻ ദിവ്യാ സഭാ രമ്യാ ബ്രാഹ്മീ യാ ശതയാജനാ
തസ്യമാസേ സഭാ ദേവഃ പദ്മയാനിശ്ചതുർമുഖഃ.	8

പ്രക്ഷിപ്ത സദ്യം 6.

ശ്രീരാമൻ ഇതെല്ലാം ചെവിക്കൊണ്ട് അഗസ്ത ൧ മുനിയോടായി ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—“സ്വാമിൻ! ബ്രഹ്മജ്ഞനായുള്ളോവേ! ബാലിസുഗ്രീവന്മാർക്ക് പിതാവായ ഈ ഏഷർക്കരസ്ത്ത് ആരാണ്? അമ്മ ആരാണെന്നും നിന്തിരുവടിയാൽ ഉരചെയ്യപ്പെട്ടില്ല! ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ഇതിനെ ഉരചെയ്താലും; ഞങ്ങൾക്ക് അതിയായ കൌതുകമുണ്ട്.” ഇപ്രകാരം ശ്രീരാഘവന്റെ വാക്യത്തെ കേട്ട്, അഗസ്ത ൧മുനി ഉരചെയ്തു:—“ശ്രീരാമ! എന്റെ അശ്രമത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയവനായ നാരദമഹർഷി, പണ്ടൊരിക്കൽ ചുരുക്കമായി അരുളിച്ചെയ്ത പ്രകാരം, ഈ കഥയെ കേട്ടുകൊണ്ടാലും. ഒരുക്കറി, സഞ്ചരിച്ചും കൊണ്ടിരുന്ന സമയം, ഇദ്ദേഹം അതിഥിയായി വരികയുണ്ടായി; ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരമുള്ള കാര്യങ്ങളാൽ ഇദ്ദേഹം വഴിപോലെ കൊണ്ടുപോയി; സുഖമായി ഇരുന്നിരുന്ന സമയം, കുതുകംകൊണ്ട് എന്നാൽ ചോദിക്കപ്പെട്ടവനായ ഈ ധർമ്മാത്മാവ്, ഈ കഥയെ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു: “മുനിവര! കേട്ടുകൊണ്ടാലും സ്വർണ്ണമയമായി ശ്രീമത്തായി പരിചരിക്കുന്ന മേരുവെന്ന മാമല പാവനമായതാകുന്നു. അതിന്റെ മദ്ധ്യത്തിലുള്ള കൊടുമുടി ദേവന്മാരാൽ കൊണ്ടുപോട്ടതാകുന്നു. അവിടെ ദിവ്യവും മനോഹരവും നൂറുശതാജനയുള്ളതുമായ ബ്രഹ്മസഭയുണ്ട്. അതിൽ, പദ്മത്തിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ച നാനുഖനായ ദേവൻ സഭാ വർത്തിക്കുന്നുണ്ട്.”

- യോഗമദ്വൈതസ്തസ്യ നേത്രാഭ്യാം യദഭസാദസ്രവത്
തദ്ഗൃഹീതം ഭഗവതാ പാണ്ഡിനാ ചച്ഛിതം തു തത് 9
- നിക്ഷിപ്തമാതും തദ്ഭൂമൗ ബ്രഹ്മണാ ലോകകന്ത്യുണാ
തസ്തിന്നശ്രുകേണ രാമ വാനരസ്സംബഭൂവ ഹ 10
- ഉത്പന്നമാത്രസ്തു തദാ വാനരശ്ച നദരാത്തമ
സമാശ്വാസ്യ പ്രിയൈർവ്യാക്രൈരുകതഃ കില മഹാത്മനാ 11
- പശ്യ ശൈലം സുവിസ്തീർണ്ണം സുരൈരഭ്യുഷിതം തദാ
തസ്തിൻ രമ്യേ ഗിരിവരേ ബഹുമൂലഫലാശനഃ 12
- മഹാതികചഭാരാ നിത്യം ഭവ വാനരപുംഗവ 12
- കഞ്ചിത്കാലമിഹാസ്തപ തപം തവ ശ്രേയോ ഭവിഷ്യതി 13
- ഏവമുകതഃ സ ചൈതേന ബ്രഹ്മണാ വാനരരാത്തമഃ
പ്രണമ്യ ശിരസാ പാദൗ ദേവദേവസ്യ രാഘവ 14
- ഉക്തവാൻ ലോകകന്താരമാദിഭേദം ജഗദ്ഗുരും
യഥാഭ്യാജ്ഞാപയേസ ദേവ സ്ഥിതോത്ഥം തവ ശാസനേ 15
- ഏവമുക്തവാ ഹരിഭേദം യയൗ ഹൃഷ്ടമനാസ്തദാ
സ തദാ ഭൃമഷണ്ഡേഷു ഫലപുഷ്പാഘ്നേഷു ച 16
- ബ്രഹ്മപ്രതിബലശ്ലൈശ്ച വനേ ഫലകൃതാശനഃ
കപമിന്ദുനി മുഖ്യാനി ചിന്തൻ പുഷ്പാബ്ജനേകരഃ 17

യോഗം പരിശീലിക്കുന്ന അദ്വൈതത്തിന്റെ രണ്ടു നേത്രങ്ങളിൽ നിന്നും യാതൊരു കണ്ണനിർ, ഷ്ടകീയോ, അത് ഭഗവാനാൽ കൈകൊണ്ട് തുടച്ചുകളയപ്പെട്ടു. ജഗത്-സ്രഷ്ടാവായ ബ്രഹ്മദേവനാൽ അത്ഭുതമായി വീക്ഷിക്കപ്പെട്ട ഉടനെ, ആ അശ്രുബിന്ദുവിൽ, ഹേ ശ്രീരാമ! ഒരു വാനരൻ ഉത്ഭൂതനായി, ആത്മ്യം! പുരുഷാത്മമ! പിറന്ന ഉടനെ തന്നെ ആ വാനരരാത്തമൻ, ആ മഹാത്മാവായ ബ്രഹ്മദേവനാൽ ആശ്വസിപ്പിച്ച് പ്രതിപുണ്യദാ വാക്കുകൾകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടു:— 'എത്രയും വിശാലമായി ദേവന്മാരാൽ അധിവസിക്കപ്പെട്ടതായ പർവ്വതത്തെ കണ്ടാലും. ആ മനോഹരമായ ഗിരിശ്രേഷ്ഠനിൽ വേണ്ടുവാളും കിഴങ്ങുകൾ ഭജിച്ചുകൊണ്ട്, അദ്വൈത വാനരരാത്തമ! നീ എന്നും എന്റെ അരികിലായ്ക്കൊണ്ടു സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടു വരികയുമാകട്ടെ. നീ കുറച്ചുകാലം ഇവിടെ പാർത്തുകൊൾക. നിനക്കു ശ്രേയസ്സുണ്ടാകുന്നതാണ്.' ശ്രീരാമ! ആ വാനരരാത്തമൻ ഈ ബ്രഹ്മദേവനാൽ ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ, ആ ദേവരാത്തമന്റെ പാദങ്ങളിൽ തലകുവീട്ടു വണങ്ങിക്കൊണ്ടു, ആദിദേവനും ജഗത്സ്രഷ്ടാവും ലോകവന്ദ്യനുമായ അദ്വൈതാത്മാവായി ഇപ്രകാരം മറുപടിയുണ്ടാക്കി:— 'ദേവ! നിന്തിരുവടി ആജ്ഞാപിക്കുന്ന പ്രകാരംതന്നെ, നിന്തിരുവടിയുടെ ആജ്ഞയിൽ ഞാൻ നില്ക്കുന്നുണ്ട്.' ഇപ്രകാരം ദേവനോടായി ഉണ്ടാകിയ സന്തോഷപൂർവ്വ ചിത്തത്തോടുകൂടിയവനായി പുറത്തേക്കു ചെന്നു. അവൻ, അപ്പോൾ പുഷ്പങ്ങളും ഫലങ്ങളും നിറഞ്ഞവയായ മരത്തോപ്പുകളാൽ ബുദ്ധിപ്പെട്ടതുപോലെയായ വേഗതയോടുകൂടിയവനായി, വനത്തിൽ പഴങ്ങൾ തിന്നുന്നവനായി, ചിലപ്പോൾ വിശേഷപ്പെട്ടതേനും, ധാരാളം പുഷ്പങ്ങളെയും തേടി സഞ്ചരിച്ചു.

ദിനേ ദിനേ ച സായാഹ്നേ ബ്രഹ്മണോടന്തികമാഗമത്	
ഗൃഹിതപാ രാമ മുഖ്യാനി പുഷ്പാണി ച മലാനി ച	18
ബ്രഹ്മണോ ദേവദേവസ്യ പാദമുഃഖ നൃവേദയത്	
ഏവം തസ്യ ഗതഃ കാലോ ബഹുഃ പശ്യന്തോ ഗിരിം	19
കന്യചിത്തപഥ കാലസ്യ സമതീതസ്യ രാഘവ	
ഋക്ഷരാധപാനരശ്രേഷ്ഠസ്തുഷ്ണയാ പരിപീഡിതഃ	20
ഉത്തരം മേരുശിഖരം ഗതസ്തത്ര ച ദൃഷ്ടുവാൻ	
നാനാവിഹംഗസംഘൃഷ്ടം പ്രസന്നസഖിലം സരഃ	21
ചലത് കേശരമാത്മാനം കൃതപാ തസ്യ തദേ സ്ഥിതഃ	
ദദർ തസ്തിൻ സരസി വക്ത്രകോയാമമാത്മനഃ	22
കോടമമസ്തിമമ രിപുവ്വസത്യന്തർജ്ജുല മഹാൻ	
രൂപം ചാന്തർഗതം തത്ര വീക്ഷ്യ തത് പാമസോ ധരിഃ	23
ശ്രോധാവിഷ്ടമനാ ഘ്രേഷ്ഠ നിയതം മാട്ടവമന്യതേ	
തദസ്യ ദൃഷ്ട്വാവസ്യ കന്തവ്യോ നിഗ്രഹോ മയാ	24
ഏവം സഞ്ചിന്ത്യ മനസാ സ വൈ വാനരചാപലാത്	
അപ്ല,ത്വ ചാപലാത് തസ്തിൻ ഹ്രദേ വാനരസത്തമഃ	25
ഉത്പ്ല,ത്വ തസ്താത് സരസ ഉത്ഥിതഃ പ്ലവഗഃ പുനഃ	26
തസ്തന്നേവ ക്ഷണേ രാമ സ്ത്രീതപം പ്രാപ സ വാനരഃ	
മനോജ്ഞരൂപാ സാ നാരീ ലാവണ്യലളിതാ ശുഭാ	
വിസ്തീർണ്ണജഘനാ സുഭൂർനീലകഞ്ചിതമുഖജാ	27

ശ്രീരാമ! ദിനംതോറും വൈകുന്നേരമാകുമ്പോൾ, നല്ലനല്ല പൂക്കളും പഴങ്ങളും പഠിച്ചുകൊണ്ട്, ബ്രഹ്മദേവന്റെ സന്നിധിയിലേക്ക് തിരിച്ചുവന്നു; ദേവദേവനായ ബ്രഹ്മാവിന്റെ തൃപ്പാദത്തിങ്കൽ സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. ഇപ്രകാരം ഗിരിയിൽ ചുറ്റിത്തരിയുന്നവനായ അവസ് ഏറെക്കാലം ചെന്നു. ശ്രീരാഘവ! കുറെക്കാലം കഴിഞ്ഞശേഷം, ആ ഋക്ഷരാജാവായ വാനരോത്തമൻ ദാഹത്താൽ പീഡിക്കപ്പെട്ടവനായി, വടക്കേ മേരുശിഖരത്തെ പ്രാപിച്ചു; അവിടെ പല പക്ഷികൾ ശബ്ദിക്കുന്നതും സപ്തർഷ്യത്തോടു കൂടിയതുമായ ഒരു തടാകത്തെയും കണ്ടു. തന്റെ സടകമെ കുടഞ്ഞുകൊണ്ട് അതിന്റെ കരയിൽ നിന്നിരുന്ന അവൻ തന്റെ വദനത്തിന്റെ നിഴലിനെ ആ സരസ്സിൽ കണ്ടു. ആ ജലത്തിനുള്ളിൽ നിഴലിച്ചതായ പ്രതിബിംബത്തെ കണ്ട്, “ഇവനാരാണ്? വെള്ളത്തിനുള്ളിൽ വസിക്കുന്ന കുററനായ ഇവൻ എന്റെ ശത്രുതന്നെ; ഇവൻ എന്നെ നിശ്ചയമായും അവമാനിക്കയാണ്; അതിനാൽ ദൃഷ്ടുബുദ്ധി കയ്യാണ്ടവനായ ഇവന്റെ വധം എന്നാൽ ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്,” എന്നിങ്ങനെ കോപാക്രാന്തമാനസനായി, ഉള്ളിൽ ഓർത്തു നിശ്ചയിച്ച്, ആ വാനരോത്തമൻ വാനരചാപലൃത്താൽ ആ സരസ്സിനുള്ളിൽ കുതിച്ചു ചാടി. വീണ്ടും ആ പൊയ്ക്കയിൽനിന്ന് ആ വാനരൻ മുക്കളിലേക്ക് കുതിച്ചു കയറി. ശ്രീരാമ! അതേനിമിഷംതന്നെ ആ വാനരൻ ഒരു സ്ത്രീയായിത്തീർന്നു. ആ നാരീ മനോജ്ഞരൂപിണിയായി, ലാവണ്യകാമളയായി, നല്ല ലക്ഷണങ്ങളോടുകൂടിയവളായി, വിശാലമായ ജഘനമാർവളായി, അഴകാൻ പുരികക്കൊടികളാർവളായി, കറുത്ത് ചുരുണ്ട കൂന്തലോടുകൂടിയവളായി, മണാഹര

- മുഗ്ദ്ധാ സസ്തിതവക്ത്രാ ച പിനസ്സനതടാ ശുഭാ
 ഹ്രദതീരസ്ഥിതാ ഭാതി ജ്ജയഷ്ഠീർലതാ യഥാ 28
- തൈലോക്യസുന്ദരീ കാന്താ സർവ്വചിത്തപ്രമാമിനീ
 ലക്ഷ്മീവ പദ്മരാമിതാ ചരഃശ്യാതഃസ്സേവ നിമ്ബലാ 29
- രൂപേണാപ്യഭവത് സാ തു ശ്രീശ്ശീർഭദവീ ഉമാ യഥാ
 ഭ്യോതയന്തീ ദിശസ്സർവ്വാസ്തതാഭിത് സാ വരാഗന്താ. 30
- ഏതസ്തിന്നന്തരേ ദേവോ നിവൃത്തസ്സരനായകഃ
 പാദാവപാസ്യ ദേവസ്യ ബ്രഹ്മണസ്തേന വൈ പഥാ 31
- തസ്യാമേവ ച വേദായാമാദിശത്യാപി പരിഭ്രമൻ
 തസ്തിന്നേവ വനേ സോഽഭ്യുത്ഥിൻ സാ തനുമദ്ധ്യമാ 32
- യുഗപത് സാ തദാ ദൃഷ്ടാ ദേവാഭ്യാം സുരസുന്ദരീ
 കന്ദപ്പുവശഗൗൗ തൗ തു ദൃഷ്ട്വാ താം സംബഭൂവതഃ 33
- തതഃ ക്ഷുഭിതസർവ്വാംഗൗ സുരേന്ദ്രതപനാവുജൗ
 തദുപമദ്ഭുതം ദൃഷ്ട്വാ ത്യാജിതൗ ധൈര്യമാജ്ഞനഃ 34
- തതസ്സസ്യാം സുരേന്ദ്രേണ സ്തന്നം ശിരസി പാതിതം
 അനാസാദ്യൈവ താം നാരീം സന്നിവൃത്തമഥോഽഭവത് 35
- തതഃ സാ വാനരപതിം പ്രാസുത ബലശാലിനം
 അമോഘരതസ്തപാത്തസ്യ വാസവസ്യ മഥാത്മനഃ
 വാലേഷു പതിതം ബീജം വാലീ നാമ ബഭൂവ ഹ 36

യായി, പുഞ്ചിരിതുകുന്ന വദനത്തൊടു കൂടിയവളായി, വട്ടണിക്കൊക്കയാളായി, കാന്തി പൂണ്ടവളായി, പൊയ്ക്കയുടെ കരയിൽ നില്ക്കുന്നവളായി, ചൊവ്വിൽ നില്ക്കുന്ന ഒരു ചെടി പോലെ പരിലസിക്കുന്നു.

ആരുടെ ചിത്തത്തെയും കലക്കുമാറ് മാനാഹരയായവളും, തൈലോക്യസുന്ദരിയും താമരയിൽനിന്നുവിട്ട ലക്ഷ്മിയെപ്പോലെയുള്ളവളും, നിമ്ബലമായ ചന്ദ്രന്റെ നിലാവു പോലെയുള്ളവളുമായ അവൾ അഴകിൽ ലക്ഷ്മീദേവിക്കും, സരസ്വതീദേവിക്കും, പാർവ്വതീദേവിക്കും തുല്യയായി വിളങ്ങി. ആ നാരീരത്നം ദിക്കകളാസകലം പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നവളായി അവിടെ വർത്തിച്ചു. ആ സമയം ബ്രഹ്മദേവന്റെ തുപ്പാദങ്ങൾ വന്ദിച്ചു്, ആ വഴിയായി ദേവനായ ദേവേന്ദ്രൻ തിരിച്ചുചെല്ലുകയായിരുന്നു. അന്തരസമയത്തിൽ തന്നെ (ലോകത്തെ) ചുറ്റി സഞ്ചരിക്കുന്നവനായ ആദിത്യദേവനും, ആ കൃശാദരി ഉണ്ടായിരുന്നതായ യാതൊരു ആ വനത്തിൽ എത്തി. അപ്പോൾ ആ ദേവസുന്ദരി ആ രണ്ടു ദേവന്മാരാരും ഒരേസമയം കാണപ്പെട്ടു. അവളെ കണ്ടക്ഷണത്തിൽതന്നെ അവ റിരുവരും കാമവശഗരായി ഭവിച്ചു. പിന്നെ ഇന്ദ്രാദിത്യന്മാരായ അവരിരുവരും, ആ അതുഭുതകരമായ രൂപത്തെ കണ്ട് സർവ്വാംഗങ്ങളും ക്ഷോഭിച്ചവരായി, തങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ കേതുകുമാരനുള്ള ശക്തിയെ കൈവെടിഞ്ഞു. പിന്നെ ആ നാരിയുമായി ചേരാതെ, വീര്യം മുഴുവനും ഇന്ദ്രനാൽ അവളുടെ ശരസ്സിൽ വീഴ്ന്നുപോയതായി ഭവിച്ചു; അതു അവിടെ എത്തുകയുണ്ടായില്ല. അതിനാൽ അവൾ ബലശാലിയായ വാനരാധിപന്റെ പ്രസവിച്ചു. ആ മഥാത്മാവായ ഇന്ദ്രന്റെ ബീജം, നിഷ്പലമാകാത്ത വീര്യമാണെന്നുള്ളതിനാൽ, വാല്മുഖ്യദിക്കിൽ തട്ടിയകാരണം, അവൻ ബാലി എന്ന പേരോടുകൂടിയവനായി ഭവിച്ചു.

ഭാസ്കരോണാപി തസ്യാം വൈ കന്ദർപ്പവശവർത്തിനാ	
ബീജം തു സിക്തം ഗ്രീവായാം വിധാനമനുവർത്തിനാ	37
തേനാപി സാ വരതനർഭനാക്താ കിഞ്ചിദപചഃ ശുഭം	
നിവൃത്തമദനശ്ചാഥ സുഷുപ്താപി സമപദ്യത	38
ഗ്രീവായാം പതിതേ ബീജേ സുഗ്രീവഃ സമജായത	
ഏവമുത്പാതിതൗ വീരൗ വാനരേരൗ മഹാബലൗ	39
ദതപാ തു കാഞ്ചനം മാലാം വാനരേരൗ സ്വ വാലിനഃ	
അക്ഷയം ഗുണസമ്പുഷ്ണം ശക്തസ്തു ത്രിദിവം യയൗ	40
സുഷുപ്താപി സ്വപസുതസ്യൈനം നിരൂപ്യ പവനാത്മജം	
കൃത്യഷ്ട വ്യവസായേഷു ജഗാഥ സവിതാംബരം	41
തസ്യാം നിശായാം വൃഷ്ടായാമുദിതേ ച ലിവാകരേ	
സ തു വാനരരൂപം തു പ്രതിഷ്ഠേദ പുനർരൂപ	42
സ ഏവ വാനരോ ഭൂതപാ പുത്രൗ സ്വപസ്യ പ്ലവംഗമൗ	
പിംഗേഷ്വരൗ ഹരിവരാവപശ്യത് കാമരൂപിണൗ	43
മധുന്വൃതകല്പാനി പായീതൗ തേന തൗ തദാ	
ഗൃഹ്യ ജ്വരജ്വരേണൗ തു ബ്രഹ്മണോട്തികമാഗതഃ	44
ദൃഷ്ട്വാർക്കരജസം പുത്രം ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ	
ബഹുശഃ സാന്തപയാമാസ പുത്രാഭ്യാം സഹിതം ഹരം	45
സാന്തപയിതപാ തതഃ പശ്ചാദ്ദേവഭൂതമമാദിശത്	
ഗച്ഛ മദപചനാദ്ഭൂത കിഷ്കിന്ധാം നാമ വൈ ശുഭം	46

കാമവശഗനായ ആദിത്യനാലും, അതേ പ്രവൃത്തിയെ അനുസരിക്കുന്നവനായി, അവളുടെ കഴുത്തിൽ വീഴും വീഴ്ന്നുപോട്ടു. ആ ആദിത്യനാലും, ആ സുന്ദരാംഗി, യാതൊരു നല്ലവാരും ഉരചെയ്യപ്പെട്ടില്ല. ആ സമയം സൂര്യദേവനും കാമം ശമിച്ചവനായി ഭവിച്ചു. ബീജം കഴുത്തിൽ വീണസമയം സുഗ്രീവൻ ജനിച്ചു. ഇപ്രകാരം മഹാബലവാനാകും വീരന്മാരുമായ ആ രണ്ടു വാനരേരും ഉത്പാദിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ഇത്രയും, അഴിവില്ലാത്തതും, സകലഗുണങ്ങളും തികഞ്ഞതുമായ ഒരു സ്വപണ്ണമാലയെ ബാലിക്കായി നല്കിയശേഷം, സ്വപ്നത്തിലേക്കായി തിരിച്ചു. സവിതാവായ ആദിത്യനും, തന്റെ പുത്രനായൊണ്ടു ചെഴ്യുണ്ടതായ ഏല്പാപ്രവൃത്തികളിലും ഈ വായുപുത്രനായ ഹനുമാനെ ഏല്പിച്ച് ആകാശത്തിലേക്കുപായി. അന്നത്തെ രാത്രികഴിഞ്ഞ്, ആദിത്യൻ ഉദിച്ചപ്പോൾ, ഓം ശ്രീരാമ! അവൻരണ്ടാമതും വാനരരൂപത്തെത്തന്നെ കയ്ക്കൊണ്ടു. അവൻ വാനരനായിച്ചമഞ്ഞ്, മഞ്ഞക്കണ്ണുള്ളവരും വാനരരാത്തമന്മാരും കാമരൂപികളുമായ തന്റെ തനയന്മാരെ തുളിച്ചുടുത്തതായി കണ്ടു. അവർ, അമൃതൊത്തതായ മധുക്കരം, അവനാൽ ആ സമയം ആസ്വദിപ്പിക്കപ്പെട്ടു; അവർ രണ്ടുപേരും കൂട്ടിക്കൊണ്ട്, ജ്വരജ്വരേണു ബ്രഹ്മദേവന്റെ സന്നിധിയിൽ ചെന്നു. വാനരനായ ജ്വരജ്വരേണനെ രണ്ടു പുത്രന്മാരോടുകൂടിയിരിക്കുന്നവനായി കണ്ട്, ലോകത്തിനെല്ലാം പിതാമഹനായ ബ്രഹ്മദേവൻ പുത്രനെ പലവാറു സമാധാനിപ്പിച്ചു.

ആ സമയം ആശ്വസിപ്പിച്ചശേഷം, ഒരു ദേവഭൂതനാടായി ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ചു:—“ഓം ഭൂത! എന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം മനോഹരമായ കിഷ്കിന്ധയിലേക്കു ചെന്നാലും. വിശാലവും ഗുണങ്ങൾ തികഞ്ഞതുമായ ആ രമ്യമായ പട്ടണം ഇവനു

- സാ ഹ്യസ്യ ഗുണസമ്പന്നാ മഹതീ ച പൂരീ ശുഭാ
തത്ര വാനരയുഗാന്തി ബഹുനി നിവസന്തി ച 47
- ബഹുരത്നസമാകീർണ്ണാ വാനരൈഃ കാമരൂപിഭിഃ
പണ്യാപണവതീ ഭൃഗ്വാ ചാതുർവ്വണ്ണ ധൃതാ സഭാ
വിശ്വകർമ്മകൃതാ ദിവ്യാ മന്നിയോഗാശ്ച ശോഭനാ 48
- തത്രർഷ്ണരജസം പുത്രം സപുത്രം വാനരർഷഭം
യുഗപാലാൻ സമാഹൃയ യാശ്ചാന്യാൻ പ്രാകൃതാൻ ഹരീൻ 49
- തേഷാം സംഭാവ്യ സദ്യേഷാം മദീയം ജനസംസദി
അഭിഷേചയ രാജാനമാരോപ്യ മഹദാസനേ 50
- ഭൃഷ്ടമാത്രാശ്ച തേ സദ്യേ വാനരേണ ച ധീമതാ
അസ്പർഷ്ണരജസോ നിത്യാ ഭൂവിഷ്വന്തി വശാനുഗാഃ 51
- ഇത്യവമുദേത വചനേ ബ്രഹ്മണാ തു ഹരീശ്വരം
പുരതഃ കൃത്യ ഭൂതാസൗൗ പ്രയയൗ താം പൂരീം ശുഭാം 52
- സഃ പ്രവിശ്യാനിലഗതിസ്താം ഗുഹാം വാനരോത്തമം
സ്ഥാപയാമാസ രാജാനം പിതാമഹനിയോഗതഃ 53
- രാജാഭിഷേകവിധിനാ സ്തോതോഽമാഭ്യർച്ചിതസ്തദാ. 54
- സ ബലമകഃ ശ്രീമാനഭിഷിക്തഃ സ്വപലംകൃതഃ
അജ്ഞാപയാമാസ ഹരീൻ സർവാൻ മുദിതമാനസഃ
സപ്തദപീപസമുദായാം പൃഥിവ്യാം യേ പ്ലവംഗമാഃ 55

ജതാകന്നം. അവിടെ അനേകം വാനരഗണങ്ങൾ നിവസിക്കുന്നുമുണ്ട്; അനേകം രത്നങ്ങൾ നിറഞ്ഞുള്ളതും കാമരൂപികളായ വാനരന്മാരോടുകൂടി അങ്ങാടികളും തെരുവീഥികളും നിറഞ്ഞതായി, ആരും പ്രവേശിപ്പാൻ കഴിയാത്തതായി, നാലുജാതിക്കാരോടും കൂടിയതായി, എന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം വിശ്വകർമ്മാവിനാൽ ഭംഗിയായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതായി ദിവ്യമായതാകുന്നു. അവിടെ യുഗപതികളായും മറ്റുള്ള സാധാരണന്മാരായ വാനരന്മാരും വിളിച്ചുവരുത്തി, പുത്രസമേതനും, എന്റെ പുത്രനും, വാനരോത്തമനുമായ പ്രജാപതിയെ ജനങ്ങളുടെ സഭയിൽവെച്ച് അവരോട് സപ്തദപീപസമുദായം വാക്കുകളാലെയ്ത്, വിശേഷപ്പെട്ടതായ സിംഹാസനത്തിൽ ഇരുത്തി അവർക്കെല്ലാം രാജാവായി മകാഭിഷേകം ചെയ്യാലും. ബുദ്ധിമാനായ ഈ വാനരന്മാർ കാണപ്പെട്ട ക്ഷണത്തിൽതന്നെ അവരെല്ലാം, ഈ പ്രജാപതിയെ, എന്നും വശവർത്തികളായി ഭവിക്കുന്നതാണ്.” ബ്രഹ്മദേവന്മാർ ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടാറെ, ആ വാനരശ്വരനേയും മുന്നിലാക്കിക്കൊണ്ട്, ആ ഭൂതൻ, ആ മനോഹരമായ പൂരിയിലേക്കായി ചെന്നു. അവൻ ബ്രഹ്മദേവന്റെ നിയോഗത്താൽ വായുവേഗത്താൽ വന്നായി ആ ഗിരികന്ദരത്തിൽ പ്രവേശിച്ച്, ആ വാനരോത്തമനെ രാജാവാക്കി വാഴിച്ച രാജാഭിഷേകമുറപ്പുകാരും പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്യപ്പെട്ട അവൻ, ആ സമയം കൊണ്ടാടപ്പെട്ടു. അഭിഷിക്തനായി, കിരീടം ധരിച്ച്, കോപ്പുകളണിഞ്ഞവനായ അവൻ, സത്യം ചെയ്തതായി, സപ്തദപീപങ്ങളും സപ്തസമുദങ്ങളും ചേർന്ന ഭൂമിയിൽ വാനരന്മാരായ വർ യാതൊരുവരോ അവരെ എല്ലാവരെയും പരിപാലിച്ചുവന്നു.

വാലിസുഗ്രീവയോരവ ധ്യേഷതപുഷ്പരജാഃ പിതാ
ജനനീ ചൈവ തു ചരിരിത്യേതദ്ഭ്രമസ്തു തേ. 56
യശ്ചൈതച്ഛ്രാവയേദപിദാൻ യശ്ചൈതച്ഛിണ്യയാന്നരഃ
സിദ്ധ്യന്തി തസ്യ കാര്യാത്മാ ഭനസോ ഹഷ്വലാന്നാഃ 57
ഏതച്ച സർവ്വം കഥിതം മയാ വിഭോ പ്രവിസ്തരേണഹം യമാത്മതസ്തവ
ഉത്പത്തിരേഷാ രജനീചരാണാമുക്താ തഥൈവേവ ഹരീശപരാണാം 58

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യ ഉത്തരകാണ്ഡ
പ്രക്ഷിപ്തപാദേ ഷഷ്ഠഃ സൂക്തഃ.

പ്രക്ഷിപ്തേഷു സപ്തമഃ സൂക്തഃ (7)

ഏതാം ശൂതപാ കഥാം ദിവ്യാം ഷൌരാണീം രാഘവസ്തതഃ
ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതോ വിഭോ വിസ്തൃതം പരമം യയൗ 1
രാഘവോഽഥ ജ്ഞേയാക്യം ശൂതപാ വചനമബ്രവീത്
കഥയം മഹതീ പുണ്യാ തപത്പ്രസാദാച്ഛ്രോതാ മയാ 2
ബൃഹത് കൌതുമഃലനാസ്തി സംവൃതോ മുനിപുൗഠവ
ഉത്പത്തിർയാദൃശീ ദിവ്യാ വാലിസുഗ്രീവയോർഭവിജ 3
ബ്രഹ്മേഷ മമ കിം ചിതം സുരേന്ദ്രതപനാവൃതേ
ജാതൌ വാനരശാർദൂലൌ ബലേന ബലിനാം വരൌ 4

ഇപ്രകാരം ബാലിസുഗ്രീവന്മാർക്കു് ഈ ജ്ഞാപനം പിതാവാകുന്നു; മാതാവും ആ വാനരൻതന്നെ. ഇപ്രകാരമാണ് ഇതു്. നിന്തിരുവടിക്കു് മംഗളമുണ്ടാകട്ടെ. ഇതിനെ ഏതൊരു പണ്ഡിതൻ കേൾപ്പിക്കുന്നുവോ, യാതൊരുവൻ ഗ്രഹിക്കുന്നുവോ, അവൻ ഉദ്ദേശിച്ച കാര്യങ്ങൾ മനഃസംതുപ്തി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നവയായി ഫലവത്താകുന്നതാണ്. പ്രഭോ! ഇതെല്ലാം വിസ്തരിച്ച് ഉള്ളവണ്ണംതന്നെ എന്നാൽ നിന്തിരുവടിയോടായി ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു. രാക്ഷസന്മാരുടേയും, അപ്രകാരംതന്നെ വാനരന്മാരുടേയും ഈ ഉത്പത്തി ഇപ്പോൾ ഉരചെയ്യപ്പെട്ടു.

അറമത്തെ പ്രക്ഷിപ്തസൂക്തം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തസൂക്തം 7.

വീരനായ ശ്രീരാഘവൻ ദിവ്യമായ ആ പുരാണചരിത്രത്തെ കേട്ടു്, ഭ്രാതാക്കന്മാരോടുകൂടി അതുഭൂതപരതന്ത്രനായി ഭവിച്ചു. ശ്രീരാമൻ മുനിയുടെ വാക്കുകേട്ടു് ഇപ്രകാരം അരുൾചെയ്തു:—“മുനീശ്വര! നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രസാദത്താൽ ഈ പുണ്യമായ മഹത്കഥ എന്നാൽ ശ്രവിക്കപ്പെട്ടു. ഞാൻ അതിയായ കൌതുകത്തോടുകൂടി യവനായിരിക്കുന്നു. അന്തണവര! ബാലിസുഗ്രീവന്മാരുടെ ഇപ്രകാരമുള്ള ഉത്പത്തി ദിവ്യമായിരിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മേഷ! ബലവാന്മാരിൽ ഉത്തമന്മാരായ ഇന്ദ്രനും ആദിത്യനും എന്തുകൊണ്ടാണ് ബലത്തോടുകൂടി ബാലിസുഗ്രീവന്മാരായി ജനിച്ചതു്? അതുഭൂതം തന്നെ!

ഏവമുക്തേ തു രാമേണ കുംഭേയാനിരഭാഷത	
ഏവമേതന്മഹാബാഹോ വൃത്തമാസീത് പുരാ കില	5
അഥാപരാം കഥാം ദിവ്യാം ശുഭ്രാ രാജൻ സനാതനീം	6
യദത്ഥം രാമ വൈദേഹീ രാവണേന പുരാ ഹൃതാ	
തത്തേദഥം കീർത്തിഷ്യാമി സമാധിം ശ്രവണേ കരു	7
പുരാ കൃതയുഗ്ഗം രാമ പ്രജാപതിസുതം പ്രഭു	
സനതകുമാരമാസീനം രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ	
ദദൗ സൂര്യസങ്കാശം ജപലന്തമിവ തേജസാ	8
വിനയാവനന്തോ ഭൂതപാ ഹൃദിവാദ്യ കൃതാഞ്ജലിഃ	
ഉക്തവാൻ രാവണോ രാമ തമൃഷിം സത്യവാദിനം	9
കോ ഹൃസ്തിൻ പ്രവരോ ലോകേ ദേവാനാം ബലവത്തരഃ	
യം സമാശ്രിത്യ വിബുധാ ജയന്തി സമരേ രിപൂൻ	10
കം യജന്തി ജനാ നിത്യം കം ധ്യായന്തി ച യോഗിനഃ	
ഏതന്മേ ശംസ ഭഗവൻ വിസ്തരേണ തപോധന	11
വിദിതപാ ഹൃദഗ്ഗതം തസ്യ ധ്യാനദൃഷ്ടിമഹായശാഃ	
ഉവാച രാവണം പ്രേമണാ ശ്രുതാമിതി പുത്രക	12
യോ ബിഭേന്തി ജഗത്കൃത്സ്തം യസ്യോത്പത്തിം ന വിദ്മഹേ	
സുരാസുരൈർനതോ നിത്യം ഹരിന്നാരായണഃ പ്രഭുഃ	13
യസ്യ നാഭ്യർഭുവോ ബ്രഹ്മാ വിശ്വപസ്യ ജഗതഃ പതിഃ	
യേന സർവ്വമിദം സൃഷ്ടം വിശ്വം സ്ഥാവരജംഗമം	14

ശ്രീരാമൻ ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്താറെ, കുംഭസംഭവനായ അഗസ്ത്യമുനി അതിനെ കേൾവിച്ച് ഇങ്ങിനെ അരുൾചെയ്തു:— “മഹാബാഹുവായുജ്ജോഭേ! ഇതു ഇപ്രകാരമാണത്രേ പണ്ടു സംഭവിച്ചതു്. ദിവ്യവും പുരാതനവും അനന്തമവുമായ (മഹാരാജ) കഥയെ ശ്രവിച്ചാലും. വൈദേഹി രാവണനാൽ ഏതു കാരണമായി അപഹരിക്കപ്പെട്ടുവോ, അതിനെ ഹേ ശ്രീരാമ! നിന്തിരുവടിയോടു് ഞാൻ ഉണർത്തിക്കുന്നുണ്ട്, ശ്രദ്ധയോടെ ചെവിക്കൊണ്ടാലും. ശ്രീരാമ! പണ്ടു് കൃതയുഗത്തിൽ, ബ്രഹ്മാവിന്റെ പുത്രനും, പ്രഭുവും, സൂര്യസന്നിഭനായി തേജസ്സുകൊണ്ടു് ജപലിക്കുന്നവനുമായ സനതകുമാരമുനിയെ, ഇരുന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനായി രാക്ഷസാധിപനായ രാവണൻ സന്ദർശിച്ചു. വിനീതനായി, കുമ്പിട്ടു്, അഞ്ജലിബന്ധം ചെയ്തുകൊണ്ടു്, സത്യവാക്കായ ആ മഹർഷിയോടായി രാവണൻ ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു --- ‘ദേവന്മാരിൽവെച്ചു് ശക്തിയേറിയവനായി, യാതൊരുവനെ ആശ്രയിച്ചു് ദേവന്മാർ ശത്രുക്കളെ പോരിൽ ജയിക്കുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ളവനും ലോകത്തിൽവെച്ചു് ശ്രേഷ്ഠനായവനും ആരാണു്? ആരെക്കുറിച്ചാണു് ജനങ്ങൾ എന്നും യജിക്കുന്നതു്? യോഗികൾ ആരെയാണു് ധ്യാനിക്കുന്നതു്? തപാശാശിയായ ഭഗവാനെ! ഇതിനെ എനിക്കു വിസ്തരിച്ചു് അരുളിച്ചെയ്താലും.’

ധ്യാനംകൊണ്ടു് എല്ലാറ്റിനെയും അറിയുന്നവനായ ആ മഹായശസ്വതിയായവൻ, അവന്റെ അന്തർഗ്ഗതത്തെ അറിഞ്ഞു്, ആ രാവണനോടായി പ്രീതിയോടുകൂടി ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു:--‘ഉണ്ണീ! കേൾക്കപ്പെടട്ടെ. യാതൊരുവൻ ജഗത്തിനെ മുഴുവനും ഭരിക്കുന്നുവോ, യാതൊരുവന്റെ ഉത്പത്തിയെക്കുറിച്ചു് നാം അറികയില്ലയോ, അപ്രകാ

തം സമാശ്രിത്യ വിബുധാ വിധിനാ ഹരിമധപരേ പിബന്തി ഹൃദൃതം ചൈവ മാനവാശ്ച യജന്തി തം	15
പുരാണൈശ്ചൈവ വേദൈശ്ച പാണ്ഡുരാത്രൈസ്തഥൈവ ച ധ്യായന്തി യോഗിഭിരനാ നിത്യം കൃതഭിശ്ച യജന്തി തം	16
ദൈത്യദാനവരക്ഷാസിയേ ചാത്യേ ചാമരദപിഷഃ സർവാഞ്ജയതി സംഗ്രാമേ സദാ സർവ്വൈഃ സ പുഷ്പഭേ	17
ശൂതപാ മഹാഷസ്തദപാക്യം രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ ഉവാച പ്രണതോ ഭൂതപാ പുനരേവ മഹാമുനീം	18
ദൈത്യദാനവരക്ഷാസിയേ ഹതാഃ സമരേന്ദരയഃ കാം ഗതിം പ്രതിപദ്യന്തേ ദേവേ ച തേ ഹരിണാ ഹതാഃ	19
രാവണസ്യ വചഃശൂതപാ പ്രത്യുവാച മഹാമുനീഃ ദൈവതൈന്നിഹതാ നിത്യം പ്രാച്യൻവന്തി ദിവദന്ധവഃ	20
പുനസ്തസ്മാത് പരിഭ്രഷ്ടാ ജായന്തേ വസുധാതലേ പുഷ്പാഞ്ജിതൈസ്സർവ്വൈർദ്വിവൈജായന്തേ ച ഭൂധന്തി ച	21
യേ യേ ഹതാശ്ചക്രയഭരണ രാജൻ ത്രിലോകനാഥന ജനാർദ്ദന തേ തേ ഗതാസ്തത്ര ലയം നരേന്ദ്രാഃ ക്രോധാടപി ദേവസ്യ വരേണ തുല്യഃ	22

രമ്യജവൻ ദേവാസുരന്മാരാൽ എന്നും വണങ്ങപ്പെട്ട പ്രഭുവും ശ്രീഹരിയുമായ ശ്രീനാരായണമുത്തിയാകുന്നു. യാതൊരു അഭേദത്തിന്റെ നാഭിയിൽനിന്നുളവായവനാകുന്നു സർവ്വജഗത്തിനും പതിയായ ബ്രഹ്മദേവൻ. സ്ഥാവരജംഗമങ്ങളടങ്ങിയതായ ഈ ജഗത് മുഴുവനും യാതൊരു ആ ബ്രഹ്മദേവനാലാണ് സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടത്. ആ ശ്രീനാരായണനെ ആശ്രയിച്ചാകുന്നു മനുഷ്യർ വിധിപോലെ യാഗത്തിൽ യജിക്കുന്നതും, ദേവകൾ ആതുരമെന്ന ഹവിർഭാഗത്തെ ആസുപദിക്കുന്നതും, പുരാണങ്ങളെക്കൊണ്ടും വേദങ്ങളെക്കൊണ്ടും പാണ്ഡുരാത്രങ്ങൾ എന്ന ആഗമങ്ങളെക്കൊണ്ടും കൃതങ്ങളെക്കൊണ്ടും അഭേദത്തെ പൂജിക്കുന്നതും; യോഗികൾ എന്നും അഭേദത്തെ ധ്യാനിക്കുന്നു. ദൈത്യന്മാർ, ദാനവന്മാർ, രക്ഷസ്സുകൾ, മറ്റുള്ള ദേവശത്രുക്കൾ യാതൊരുവരോ അവർ എന്ന എല്ലാവരും പോരിൽ ജയിക്കുന്നു; സർവ്വരും സദാ ആരാധിക്കപ്പെടുന്നു.

മഹഷിയുടെ ആ വാക്യത്തെ കേട്ട്, രാക്ഷസാധിപനായ രാവണൻ, കമ്പിട്ടുവണങ്ങി വീണ്ടും മുനിവരനാടായിക്കിനെ ചോദിച്ചു:— 'യുദ്ധത്തിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട ശത്രുക്കളായ ദൈത്യന്മാരും ദാനവന്മാരും രക്ഷസ്സുകളും എന്തു ഗതിയെയാണ് പ്രാപിക്കുന്നത്? ശ്രീനാരായണനാൽ ഹനിക്കപ്പെട്ടവരും എന്തു ഗതിയാണ് പ്രാപിക്കുന്നത്?' രാവണന്റെ വാക്കുകൾ, മാമുനിവരൻ ഇപ്രകാരം മറുപടിയരുളി:— 'ദേവന്മാരാൽ വധിക്കപ്പെട്ടവർ, ദീപ്തകാലം നിലനില്ക്കുന്നതായ സ്വർഗ്ഗത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു. വീണ്ടും അതിൽനിന്നു ഭ്രംശിക്കപ്പെട്ടവരായി, ഭൂതലത്തിൽ ജനിക്കുന്നു. പുഷ്പാഞ്ജിതങ്ങളായ സുഖദുഃഖങ്ങളോടുകൂടി ജനിമൃതികളെ പ്രാപിക്കുന്നു. രാജാവേ! ത്രിലോകനാഥനും ജനാർദ്ദനനുമായ ചക്രപാണിയാൽ വധിക്കപ്പെട്ട നരേന്ദ്രന്മാർ യാതൊരുവരോ അവരെല്ലാം അവകൽതന്നെ സായുജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചു; ആ ദേവന്റെ ക്രോധവുമൂടി അനുഗ്രഹത്തിന്നൊത്തതാകുന്നു.'

ശൂതപാ തതസ്തദപചനം നിശാചരഃ
 സനത്കുമാരസ്യ മുഖാദപിനിക്തം
 തഥാ പ്രഹൃഷ്ടഃ സ ബഭൂവ വിസ്തൃതഃ
 കഥം ന യാസ്യാമി ഹരിഃ മഹാഹവേ.

23

ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദ്ഭാമായണ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 പ്രക്ഷിപ്തപാദോ സപ്തമഃ സർഗ്ഗഃ

പ്രക്ഷിപ്തേഷു അഷ്ടമഃ സർഗ്ഗഃ (8)

- ഏവം ചിന്തയതസ്തസ്യ രാവണസ്യ ഭൂരാജനഃ
 പുനരേവാപരം വാക്യം വ്യാജഹാര മഹാമുനിഃ 1
 മനസശ്ചേഷ്ഠിതം യത്തേ ഭവിഷ്യതി മഹാഹവേ
 സുഖീ ഭവ മഹാബാഹോ കഞ്ചിത്കാലമുദീക്ഷയ 2
 ഏവം ശൂതപാ മഹാബാഹുസ്തദഞ്ചിം പ്രത്യവാച സഃ
 കീദൃശം ലക്ഷണം തസ്യ ബ്രൂഹി സർവ്വമശേഷതഃ 3
 രാക്ഷസസ്യ വചഃ ശൂതപാ സ മുനിഃ പ്രത്യഭാഷത
 ശ്രൂയതാം സർവ്വമാഖ്യാസ്യേ തവ രാക്ഷസപുംഗവ 4
 സ ഹി സർവ്വഗതാ ദേവഃ സൂക്ഷ്മോഽവ്യക്തഃ സനാതനഃ
 ഭൂതേന സർവ്വമിദം പ്രോതം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം 5

ആ നകതഞ്ചരൻ, സനത്കുമാരമുനിയുടെ വദനത്തിൽനിന്നു നിക്തിച്ചതായ ആ വചനത്തെ കേട്ട്, അതിനാൽ അത്യാനന്ദഭരിതനായി, മഹായുദ്ധത്തിൽ ശ്രീഹരിയെ എങ്ങിനെതന്നെയാണ് ഞാൻ പ്രാപിക്കുക, എന്നിങ്ങിനെ ഉത്കണ്ഠയോടുകൂടിയവനായി വർത്തിച്ചു.

പ്രക്ഷിപ്തം ഏഴാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം (8)

“ഇപ്രകാരം ആ ഭൂരാജാവായ രാവണൻ ചിന്തപൂണ്ടിരിക്കെ, മഹാമുനിയായ സനത്കുമാരൻ, വീണ്ടും ഇപ്രകാരം മറ്റൊരു വാക്യത്തെ അരുളിച്ചെയ്തു:— ‘നിന്റെ മനസ്സിൽ കൊണ്ടതായ അഭീഷ്ടം യാതൊന്നും അത് വൻപോരിൽ സഫലമാകുന്നതാണ്; മഹാശക്തിമാനായവനേ! നിവൃ്ടിചാരനായിരുന്നുകൊൾക; തെല്ലു കാലം കാത്തിരിക്കുക.’ ഇപ്രകാരം കേട്ട്, ആ മഹാബാഹുവായവൻ ആ മഹർഷിയോടായി വീണ്ടും ചോദിച്ചു:— ‘അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലക്ഷണം എപ്രകാരമുള്ളതാണ്? എല്ലാം ഒന്നാം വിടാതെ എന്നോട് പറഞ്ഞാലും.’

രാക്ഷസന്റെ വാക്കുകൾ ആ മുനിവരൻ ഇപ്രകാരം മറുപടിയ്ക്കുക:— ‘ഹേ രാക്ഷസശ്രേഷ്ഠ! ഭവാനോടു ഞാൻ എല്ലാറ്റിനെയും പറയാം, കേൾക്കപ്പെടട്ടെ. അദ്ദേഹം തന്നെയാണ് സൂക്ഷ്മരൂപിയായി, അവാങ് മനസുഗോചരനായി, ശാശ്വതനായി, സർവ്വാന്തർയ്യാമിയായി പ്രകാശിക്കുന്നവൻ; അദ്ദേഹത്താൽ ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയതായ ഈ ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും വ്യാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു; അദ്ദേഹം ഭൂമിയിലും, അന്തരീക്ഷ

- സ ഭൂമൗ ദിവി പാതാഭ പവ്യുതേഷു വനേഷു ച
 സ്ഥാവരേഷു ച സദ്യേഷു വനേഷു നഗരീഷു ച 6
 ഓങ്കാരയൈവ സത്യം ച സാവിത്രി പൃഥിവീ ച സഃ
 ധരായരധരോ ദേവോ ഹൃനന്ത ഇതി വിശ്വതഃ 7
 അഥശ്ച രാത്രിശ്ച ഉഭേ ച സന്ധ്യ
 ദിവാകരയൈവ യമശ്ച സോമഃ
 സ ഏവ കാലോ ഹൃനലശ്ച വായുഃ
 സ ബ്രഹ്മരശ്മൗ ച സ ഏവ ബാലഃ 8
 വിദ്യാതതി ജപതി ഭാതി ച പാതി ലോകാൻ
 സൃജത്യയം സംഹരതി പ്രശാസ്തി
 ക്രീഡാം ക്ഷരാത്യുച്യതലോകനാമോ
 വിഷ്ണുഃ പുരാണോ ഭവനാശമേതഃ . 9
 അഥവാ ബഹുനാ തേന കിമുക്തേന ഭരാനന
 തേന സർവ്വമിദം വ്യാപ്തം ത്രൈലോക്യം സ ചരാചരം 10
 നീലോത്പലദളശ്യാമഃ കിഞ്ചല്ലാരുണചന്ദ്രകഃ
 പ്രാവുട്കാലേ യഥാ വ്യാപ്തി സതലിത്തായമസ്തഥാ 11
 ശ്രീമാൻ മേഘവപുഃശ്യാമഃ പങ്കജാരുണലാചനഃ
 ശ്രീവത്സനോർസാ യുക്തഃ ശശാങ്കകൃതചക്ഷണഃ 12
 തസ്യ നിത്യം ശരീരസ്ഥാ മേഘസ്യേവ ശതബ്രഹ്മാ
 സംഗ്രാമരൂപിണീ ലക്ഷ്മീഭൂമമാവൃത്യ തിഷ്ഠതി 13

ത്തിലും, പാതാഭത്തിലും, പവ്യുതങ്ങളിലും, വനങ്ങളിലും, നഗരങ്ങളിലും അപ്രകാരംതന്നെ വ്യാപിച്ചുവന്നാകുന്നു. അഭൂതമന്തനേയാണു്, ഓങ്കാരവും, സത്യവും, സാവിത്രിയും പൃഥിവിയും, അനന്തൻ എന്നു കീർത്തിക്കപ്പെടുന്നവനായി ഗിരികളെ ധരിക്കുന്നവനായ ദേവനും. 'അഭൂതമന്തനേയാണു്' പകലും, രാത്രിയും, രണ്ടു സന്ധ്യകളുമായവൻ; സൂര്യനും, യമനും, സോമനും, കാലനും, അഗ്നിയും, വായുവും, ബ്രഹ്മരശ്മിമാരും, കുമാരനും അഭൂതമന്തനേ. 'ഇദ്ദേഹമന്തനേയാണു്' പ്രകാശിക്കുന്നതും, ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതും, മിന്നുന്നതും, ലോകങ്ങളെ രക്ഷിക്കുന്നതും, സൃഷ്ടിക്കുന്നതും, സംഹരിക്കുന്നതും, പരിപാലിക്കുന്നതും. ഇപ്രകാരം സംസാരിച്ചിട്ടിതിന്നു് കാരണഭൂതനും, അവ്യയനും, ആദിപുരുഷനും, ലോകനാഥനുമായ വിഷ്ണുഭഗവാൻ ലീലാവിചാസങ്ങളെ പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു. 'അല്ലെങ്കിൽ, ഏറെപ്പറയുന്നതുകൊണ്ടു് എന്തു കാര്യമാണു്, രാവണ! ഈ ചരാചരാത്മകമായ ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും അഭൂതമന്താൽ വ്യാപ്തമാകുന്നു. നീലോത്പലദളം പോലെ ശ്യാമമവസ്ഥനും, താമരസകിഞ്ചല്ലം പോലെ മഞ്ഞയായ ചന്ദ്രം ധരിച്ചവനും, മഴക്കാലത്തിൽ ആകാശത്തിലുള്ള മിന്നൽകാമുകിയിലോലിച്ചിരിക്കുന്നവനും, ശ്രീമാനും, മേഘം പോലെ ശ്യാമമായ ക്ഷേമവരകാന്തിയോടുകൂടിയവനും, താമരപോലെ അരുണമായ നേത്രങ്ങളാണു് വന്നും, ശ്രീവത്സമെന്ന മറുവുള്ള മാറിടത്തോടുകൂടിയവനായി (ശശിബിംബസംസ്ഥം എന്നിത്യാദി വാക്യപ്രകാരം) ചന്ദ്രനു് നിയാമകനായവനും (അഥവാ ചന്ദ്രനെന്നപോലെ ദേഹത്തിൽ അടയാളത്തോടുകൂടിയവനും) ആകുന്നു അവൻ. എന്നും അഭൂതമന്താൻ ശരീരത്തോടു ചേർന്നുപോയി, യുദ്ധത്തിന്നു് മൂലകാരണഭൂതയായ ലക്ഷ്മീഭഗവതി അഭൂതമന്താൻ ദേഹത്തെ, മിന്നൽ മേഘത്തെ

ന സ ശക്യഃ സുരൈർഭുജ്ജ്ഞം നാസുരൈർന ച പന്നഃഗഃ യസ്യ പ്രസാദം കരുത സ വൈ തം ഭുജ്ജ്ഞമഹതി	14
ന ഹി യജ്ഞമലൈസ്സാത ന തപോഭിസ്തു സഞ്ചിതൈഃ ശക്യത ഭഗവാൻ ഭുജ്ജ്ഞം ന ദാനേന ന മേച്ഛയാ	15
തദ്ഭക്ഷൈസ്തദ്ഗതപ്രാണൈസ്തപ്തൈസ്തത്പരായണൈഃ ശക്യത ഭഗവാൻ ഭുജ്ജ്ഞം ജ്ഞാനനിർദ്വന്ദ്വകിലഖിഞ്ചൈഃ	16
അഥവാ രാക്ഷഃസന്ദ്ര തപം യദി തം ഭുജ്ജ്ഞമിച്ഛസി കഥയിഷ്യാമി തേ സർവ്വം ശ്രുതതാം യദി രോചതേ	17
കൃത യുഗ വൃതിതേ വൈ മുഖേ ത്രേതായുഗസ്യ തു ഹിതാത്ഥം ദേവമന്ത്യാനാം ഭവിതാ ഗൃപവിഗ്രഹഃ	18
ഇക്ഷ്വാകുണാം ച യോ രാജാ ഭാവ്യോ ദശരഥോ ഭൂവി തസ്യ സുഹർമ്മമാതേജാ രാജാ നാമ ഭവിഷ്യതി	19
മഹാതേജാ മഹാബുദ്ധിർമ്മഹാബലപരാക്രമഃ മഹാബാഹുർമ്മഹാസുതപഃ ക്ഷമയാ പൃഥ്വിവീസമഃ	20
ആദിത്യ ഇവ ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യഃ സമരേ ശത്രുഭിഃ സദാ ഭവിതാ ഹി തദാ രാജാ നരോ നാരായണഃ ചഭൂഃ	21

നപോലെ പുൽകിക്കൊണ്ട് വർത്തിക്കുന്നു. ദേവാസുരന്മാർക്കും നാഗന്മാർക്കും അദ്ദേഹം കാണപ്പെടുവാൻ ശക്യനല്ല; യാതൊരുത്തന്റെ പേരിൽ പ്രസാദിക്കുന്നുവാ, അവൻ മാത്രമാണ് കാണാൻ കഴിവുള്ളവൻ. ആ ഭഗവാൻ, യജ്ഞമലങ്ങൾകൊണ്ടും ഏറക്കാലം ചെയ്ത തപസ്സുകൾകൊണ്ടും, ദാനത്താലും, കൃതുവിനാലും കാണാൻ കഴിയപ്പെടുന്നവനല്ല. (കുറിപ്പ്:—ഇതിൽ “നായമാത്മാ പ്രവചനേന ലഭ്യോ ന മേധയാ ന ബഹുന ശ്രുതേന. യമവൈഷ വൃണഃത തേന ലഭ്യസ്തസ്യൈഷ ആത്മാ വിവൃണഃത തന്തം സപാം.” എന്നിത്യാദി ശ്രുതിവാക്യസാരങ്ങൾ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു) അവകൾ ഭക്തിപൂണ്ടവരായി, അവനുവേണ്ടിത്തന്നെ സർവ്വശ്രിയവ്യാപാരങ്ങളും നടത്തുന്നവരായി, അവനെത്തന്നെ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരായി, അവനെത്തന്നെ സർവ്വശ്രദ്ധയായി കരുതുന്നവരും, ജ്ഞാനത്താൽ നശിപ്പിക്കപ്പെട്ട സകല പാപങ്ങളാടുകൂടിയവരും ആയവരാൽ മാത്രമാകുന്നു ഭഗവാൻ കാണാൻ കഴിയപ്പെടുന്നത്. അല്ലെന്നാൽ ഫേ രാക്ഷഃസശപര! ഭവേന്ന് അവനെ കാണാൻ ആഗ്രഹമുണ്ടെന്നതിനാൽ ഭവാനോട് എല്ലാദിനേയും പറയുന്നുണ്ട്, ഇഷ്ടമുണ്ടെന്നാൽ കേട്ടുകൊൾക.

കൃതയുഗം കഴിഞ്ഞ് ത്രേതായുഗത്തിന്റെ ആദ്യത്തിൽ, ദേവന്മാർക്കും, നരന്മാർക്കും നന്മയ്ക്കായി അർചനയ്ക്കി, ഭഗവാൻ അവതരിക്കുന്നതാണ്. ഭൂമിയിൽ ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിൽ ദശരഥൻ എന്ന ഒരു രാജാവ് ഉണ്ടാകുവാൻ പോകുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്ന് മഹാതേജസ്വിയായി ശ്രീരാമൻ എന്ന പേരോടുകൂടിയ ഒരു പുത്രൻ ജനിക്കുന്നതാണ്. മഹാതേജസ്വിയായി, മഹാബുദ്ധിമാനായി, വിശിഷ്ടമായ ബലത്തോടും പരാക്രമത്തോടും കൂടിയവനായി, മഹാബാഹുവായി, സർഗ്ഗണസമ്പന്നനായി, ക്ഷമകൊണ്ട് ഭൂമിയ്ക്ക് സദൃശനായി, പോരിൽ ശത്രുക്കളാൽ എന്നും ആദിത്യാനന്ദപോലെ ദർശിതപ്പെടുന്നതായി, ഇപ്രകാരം സർവ്വശക്തനായ ശ്രീനാരായണൻ മനുഷ്യനായി ശ്രീരാമനെന്ന പേരോടുകൂടി മവനായി അവതരിക്കുന്നതാകുന്നു. ധർമ്മരാജാവായ ആ പ്രഭു, പിതാവിനുള്ള കടമയാൽ, മഹാത്മാവായ അനുജനോടുകൂടി ദണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ പാലകത്തും സ

പിതൃർനിയോഗാത് സ വിഭുങ്ങ്സുകേ വിവിധേ വനേ	22
വിചരിഷ്യതി ധർമ്മാത്മാ സഹ ഭാത്രാ മഹാത്മനാ	
തസ്യ പത്നീ മഹാഭാഗാ ലക്ഷ്മീഃ സീതേതി വിശ്രുതാ	23
ഭൂമിതാ ജനകസ്യേഷാ ഉത്ഥിതാ വസുധാതലാത്	
രൂപണാപ്രതിമാ ലോകേ സർവ്വലക്ഷണലക്ഷിതാ	24
മരായേവാന്തഗതാ രാമം നിശാകരമിവ പ്രഭാ	
ശീലാചാരഗുണോപേതാ സാധവീ ധൈര്യസമനപിതാ	25
സഹസ്രാംശശാ രശ്മിരിവ ഹേമകമുത്തിരിവ സ്ഥിതാ	
ഏവം തേ സർവ്വമാഖ്യാതം മയാ രാവണ വിസ്തരാത്	26
മഹാതാ ദേവദേവസ്യ ശാശ്വതസ്യാവ്യയസ്യ ച.	
ഏവം ശ്രുതാ മഹാബാഹു രാക്ഷസേഭ്യഃ പ്രതാപവാൻ	27
തപയാ സഹ വിരോധേച്ഛിശ്ചിന്തയാമാസ രാഘവ	
വാക്യം സനത്കുമാരസ്യ ചിന്തയാനോ മുഹൂർമുഹൂഃ	28
രാവണോ മുദുദേ ശ്രീമാൻ യുദ്ധാത്മീ വിചചാര ഹ	
ശ്രുതാ ച താം കഥാം രാജമാ വിസ്തരോത്ഫുല്ലഭാചനഃ	29
ശിരസശ്ചാലനം കൃതാ തമത്വം പരിചിന്തയൻ	
ശ്രുതാ തു വാക്യം ച നരേശ്വരസ്തദാ മുദാ യതോ വിസ്തയമാനചക്ഷുഃ	30
പുനശ്ച തം ജ്ഞാനവതാം പ്രധാനമുവാച വാക്യം വദ മേ പുരാതനം	

ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ വാല്മീകീയേ അദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പ്രക്ഷിപ്തപാദം അഷ്ടമഃ സൂക്തം

ഞ്ചരിക്കുന്നതാണ്. ജനകമഹാരാജാവിന്നു പുത്രിയായി (യജ്ഞ) ഭൂമിയിൽ നിന്ന് ഉത്പന്നയായ സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീഭഗവതി, സീതയെന്ന് പുകഴാൻവളായി അദ്ദേഹത്തിന് ഭാര്യയായി ഭവിക്കുന്നതാണ്. സൗന്ദര്യംകൊണ്ട് ലോകത്തിൽ ഇണയറവളായി, സർവ്വലക്ഷണ സമ്പന്നയായി, സത്വപഭാവം, സദാപ്രതി, സദ്ഗുണമെന്നവ ചേർന്നവളായി, അദിത്യന് രശ്മിയെന്നപോലെയും, (ഭർത്താവുമായി) ഏകശരീരം പൂണ്ടവളെന്നപോലെയുമുള്ളവളായ ഈ മഹാപതിവ്രത, ചന്ദ്രനെ പ്രഭയെന്നപോലെ ശ്രീരാമനെ ധൈര്യസമേതം, നിഷ്കലോഭം അനുഗമിക്കുന്നതാണ്. ഹേ രാവണ! ഇപ്രകാരം മഹാനും, ശാശ്വതനും, അപക്ഷയരഹിതനുമായ ദേവദേവനെക്കുറിച്ചുള്ളതായ എല്ലാം വിസ്തരിച്ച് ഭവാനോട് ഉരചെയ്യപ്പെട്ട്.

ഹേ രാഘവ! മഹാബാഹുവും പ്രതാപശാലിയുമായ രാക്ഷസേശ്വരൻ, ഇപ്രകാരം കേട്ട്, നിന്തിരുവടിയുമായി വൈരം കയ്ക്കാരോടായി ആഗ്രഹിച്ച് ആലോചിച്ചു. സനത്കുമാരമഹർഷിയുടെ വാക്യത്തെ വീണ്ടും വീണ്ടും ഓർത്തുകൊണ്ട് ശ്രീമാനായ രാവണൻ ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടചിത്തനായി ഭവിച്ചു; യുദ്ധം കൊതിച്ചുകൊണ്ട് സഞ്ചരിച്ചു. ശ്രീരാമൻ ആ കഥ കേട്ട്, ആ ഉദ്ദേശത്തെക്കുറിച്ച് ആലോചിക്കുന്നവനായി, ആശ്ചര്യത്താൽ വിടന്ന് നേത്രങ്ങളാടുകൂടിയവനായി, തലകുലുക്കി. ആ സമയം ചക്രചന്തിയായ ശ്രീരാമൻ ഇതിനെക്കുറിച്ചുള്ളതായ വാക്യത്തെശ്രവിച്ച് സന്തോഷമുറക്കൊണ്ടവനായി ആശ്ചര്യപൂർവ്വം നേത്രങ്ങളാടുകൂടിയവനായി ആ ജ്ഞാനികളിൽവെച്ച് പ്രധാനിയായ അഗസ്ത്യമുനിയോടായി “ഈ പുരാതനചരിത്രത്തെപ്പറ്റി ഇനിയുള്ളതും അരുളിച്ചെയ്താലും,” എന്ന് ഉരചെയ്തു.

പ്രക്ഷിപ്തം ഏടാംസൂക്തം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തേഷു നവമഃ സർഗ്ഗഃ 9.

തതഃ പുനർമഹാഭയജാഃ കംഭഃയാനിമഹായശാഃ	
ഉവാച രാമഃ പ്രണതം പിതാമഹ ഇവശപരം	1
ശ്രുതാമിതി ചാമന്ത്ര്യ രാമഃ സത്യപരാക്രമം	
കഥാശേഷം മഹാഭയജാഃ കഥയാമാസ സ പ്രഭുഃ	2
യഥാപ്യാനം ശ്രുതം ചൈവ യഥാവൃത്തം ച തത്തഥാ	
പ്രീതാത്മാ കഥയാമാസ രാഘവായ മഹാമതിഃ	3
ഏതദത്ഥം മഹാബാഹോ രാവണേന ദുരാത്മനാ	
സുതാ ജനകരാജസ്യ ഹൃതാ രാമ മഹാമതേ	4
ഏതാം കഥാം മഹാബാഹോ നാരദഃ സുമഹായശാഃ	
കഥയാമാസ മന്യുഃ വൈ മേരൗ ഗിരിവരോത്തമ	
ദേവഗന്ധർവ്വസിദ്ധാവാമൃഷീണാം ച മഹാത്മനാം	5
കഥാശേഷം പുനഃ സോഽഥ കഥയാമാസ രാഘവ	
നാരദഃ സുമഹാഭയജാഃ പ്രഹസന്നിവ മാനദ	6
താം കഥാം ശൃണു രാജേന്ദ്ര മഹാ പാപപ്രണാശിനീം	7
യാം തു ശ്രുതവാ മഹാബാഹോ ജിഷ്ണോ ദൈവതൈഃ സഹ	
ഉച്ചസ്മൈ നാരദം സർവ്വേ ഹർഷപത്യാകലേക്ഷണാഃ	8
യശ്ചൈവം ശ്രാവയേന്നിത്യം ശൃണുവാദപാപി ഭക്തിതഃ	
സ പുത്രപൌത്രവാൻ രാമ സപ്തലോകേ മഹീയതേ.	9

ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

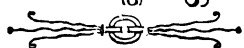
പ്രക്ഷിപ്തപാദോ നവമഃ സർഗ്ഗഃ

പ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം 9.

അതിൽപിന്നെ മഹാഭയജസ്യപിയും മഹാകീർത്തിമാനമായ അഗസ്ത്യമുനി, വണങ്ങുന്നവനായ ശ്രീരാമനോടായി ബ്രഹ്മദേവൻ പരമേശ്വരനോടെന്നപോലെ വിണ്ടും ഉണർത്തിച്ചു. സത്യപരാക്രമനായ ശ്രീരാമനോടായി 'കേട്ടുകൊണ്ടാലും' എന്നിങ്ങിനെ ഉരചെയ്ത് മഹാഭയജസ്യപിയും പ്രഭാവശാലിയുമായ ആ മുനിവരൻ, കഥയുടെ അവശേഷത്തെയും ഇപ്രകാരം ഓതി. പ്രീതിപൂണ്ട മഹാജ്ഞാനിയായ അദ്ദേഹം ശ്രീരാഘവനോടായി താൻ കേട്ടതായ ആ ചരിത്രത്തെക്കുറിച്ച്, നടന്നപോലെതന്നെ ഉണർത്തിച്ചു. "മഹാബാഹുവും മഹാബുദ്ധിമാനമായ ശ്രീരാമ! ഈ ഉദ്ദേശത്തോടുകൂടിയാണ്, ദുഷ്ടാവാധായ രാവണനാൽ ജനകപുത്രിയായ സീതാദേവി അപഹരിക്കപ്പെട്ടത്. മഹാബാഹോ! പുകഴേറിയവനായ നാരദമാമുനി, പദ്മതന്ത്രശ്രേഷ്ഠനായ മേരുവിൽവെച്ച് ഈക്കഥ എഴുന്നോടായി മഹാത്മാക്കളായ ദേവകളും ഗന്ധർവ്വന്മാരും സിദ്ധന്മാരും ജ്ഞിമാരും കേൾക്കെ, അരുളിച്ചെയ്തു. പെരുമനൽകുന്നവനേ! മഹാഭയജസ്യപിയായ നാരദമുനി, പ്രസന്നമുഖനായി കഥയുടെ അവശിഷ്ടത്തെ വീണ്ടും ആ സമയം അരുളിച്ചെയ്തു. മഹാരാജാഭവ! മഹാപാപനാശകമായ ആ കഥയെ ചെവിക്കൊണ്ടാലും. മഹാബാഹുവായ ശ്രീരാമ! യാതൊരു അതിനെ കേട്ട്, ദേവന്മാരോടുകൂടി ജ്ഞിഗണങ്ങൾ എല്ലാം ആനന്ദത്താൽ നേത്രങ്ങൾ മണിയവരായി, നാരദമുനിയോടായി ഉരചെയ്തു:—“യാതൊരുവൻ ഇതിനെ ഭക്തിയോടുകൂടി കേൾപ്പിക്കുകയോ കേൾക്കുകയോ ചെയ്യുന്നുവോ, അവൻ പുത്രപൌത്രസമേതനായി സപ്തർത്തിൽ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നതാണ്.”

ബന്താം പ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തേഷു ദശമഃ സർഗ്ഗഃ 10.

തതഃ സ രാവണോ രാമ പത്നീൺ പൃഥ്വിതലം	
വിജയാത്മീ മഹാശൂരൈ രാക്ഷസൈഃ പരിവാരിതഃ	1
ദൈത്യഭാനവരക്ഷസ്സ യം ശൃണോതി ബലാധികം	
തമാഹപയതി യദ്ധാത്മീ രാവണോ ബലദപ്തീതഃ	2
ഏവം സ പത്നീൺ സർവ്വം പൃഥ്വിം പൃഥ്വിവിപദതഃ	
ബ്രഹ്മലോകാനിവൃത്തം തമാസസാദാമ നാരദം	3
വ്രജന്തം മേഘപുഷ്പസ്ഥമംശു മന്തമിവാപരം	
തം ചാഭിസൃത്യ പ്രീതാഞ്ചാ മൃഗീവാദ്യ കൃതാഞ്ചലിഃ	
ഉവാച ഹൃഷ്ടമനസ് രാവണോ നാരദം തഥാ	4
അബ്രഹ്മഭവനാഃപ്ലാകാസ്തപതാ ദൃഷ്ടാ മൃണകശഃ	5
കസ്തിൻ ലോകേ മഹാഭാഗ മാനവാ ബലവത്തരാഃ	
യോദ്ധ്യ മിച്ഛാമി തൈസ്സാലം യഥാകാമം യഥാസുഖം	6
തച്ഛ്രുതവാ നാരദാ വാക്യം രാവണസ്യ ദുരാത്മനഃ	
ചിന്തയിതവാ മുഹൂർത്തം തു മഹാത്മാ പ്രത്യവാച തം	7
അസ്തി രാജൻ മഹാദപീപഃ ക്ഷീരോദസ്യ സമീപതഃ	
യത്ര തേ ചന്ദ്രസങ്കാശാ മാനവാഃ സുമഹാബലാഃ	8
മഹാകായാ മഹാവീര്യോ മേഘസ്തനിതനിസപനാഃ	
മഹാമാത്രാ ധൈര്യവന്തോ മഹാപരിഷ്ഠവാഃ	9

പ്രക്ഷിപ്ത സർഗ്ഗം 10

മേ ശ്രീരാമ! അതിൽ പിന്നെ രാവണൻ, വിജയേച്ഛിതമായി, മഹാശൂരന്മാരായ രാക്ഷസരാൽ ചൂഴ്ന്നപ്പട്ടവനായി, ഭൂതലത്തിൽ സഞ്ചരിച്ചുവന്നു. ദൈത്യന്മാരിലോ, ഭാനവന്മാരിലോ, രാക്ഷസരിലോ, വല്ല ഒരുത്തനെക്കുറിച്ചും ശക്തിമകിച്ചവനായി കേൾക്കുന്നുവോ, അവരെ ആ രാവണൻ, ബലത്താൽ ഗർവ്വംകൊണ്ടവനായി പോരിന്നു വിളിക്കുകയായി മഹാരാജാവേ! ഇപ്രകാരം അവൻ ഭൂമിയെങ്ങും സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ, ബ്രഹ്മലോകത്തിൽനിന്നു തിരിച്ചെഴുന്നള്ളുന്നവനായ നാരദമഹർഷിയെ കണ്ടെത്തി. കഠിൻമുക്തിലായി പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നവനും മറ്റൊരു അഭിത്യനെന്നപോലെയുള്ളവനുമായ ആ നാരദമുനിയെ അടുത്തു, സന്തോഷത്തോടുകൂടിയവനായി വന്ദിച്ചു തൊഴുതുകൊണ്ടു രാവണൻ, കുളുത്ത അകക്കാമ്പോടുകൂടി, ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു:— “മഹാപുണ്യശാലിയായുള്ളോവേ! ബ്രഹ്മലോകംതൊട്ടുള്ള അനേകം ലോകങ്ങൾ നിന്തിരുവടിയ്ക്കൽ സന്ദർശിക്കപ്പെട്ടവനാണല്ലോ. ഏതു ലോകത്തിലാണ് ആളുകൾ അധികം ബലശാലികളായുള്ളതു? അവരുമായി ഇഷ്ടംപോലെ സുഖമായി ഞാൻ പോരാടുവാൻ കൊതിക്കുന്നു.” ദുരാത്മാവായ രാവണന്റെ ആ വാക്യത്തെ കേട്ടു, മഹാജ്ഞാനിയായ നാരദമുനി തെല്ലുനരം ആലോചിച്ചു, അവനോടായി ഇങ്ങിനെ മറുപടിയുരച്ചു:— “രാജാവേ! പാൽക്കടലിന്നരികിലായി ഒരു മഹാദപീപുണ്ട്. അവിടെയുള്ള ആ ആളുകൾ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ കാന്തിയാണുവരും. മഹാബലശാലികളും, വൻശരീരങ്ങളാണുവരും, മഹാവീര്യശാലികളും, മേഘത്തിന്റെ ഇടിമുഴക്കംപോലെ ശബ്ദിക്കുന്നവരും, പൊക്കമറിയവരും, ധൈര്യശാലികളും, വമ്പിച്ച പരിഷംപോലെ ബാഹുക്കളാണുവരും

ശേപതദപീപേ മയാ ദൃഷ്ടാ മാനവാ രാക്ഷസാധിപ ബലവീര്യസമാധുക്താൻ യാദൃശാംസ്തപമിഹേക്ഷസി	10
നാരദസ്യ വചഃ ശ്രുതപാ രാവണഃ പ്രത്യവാച മ കഥം നാരദ ജായന്തേ തസ്മിൻ ദപീപേ മഹാബലാഃ	11
ശേപതദപീപേ കഥം വാസഃ പ്രാപ്തസ്തൈഃ സുമഹാബലൈഃ ഏതഃന സർവ്വമാഖ്യാമി പ്രഭോ നാരദ തതപതഃ	12
തപയാ ദൃഷ്ടം ജഗതീസർവ്വം ഹസ്താമലകവത് സദാ രാവണസ്യ വചഃ ശ്രുതപാ നാരദഃ പ്രത്യവാച തം	13
അനന്യമാനസാ നിത്യം നാരായണപരായണാഃ തദാരാധനസങ്കതാശ്ച തച്ചിത്താസ്തത്പരായണാഃ	14
ഏകാന്തഭാവാനുഗതാഃസ്ത നരാ രാക്ഷസാധിപ തച്ചിത്താസ്തദ്ഗതപ്രാണാ നരാ നാരായണം ശ്രീതാഃ	15
ശേപതദപീപേ തു തൈർവ്യാസ ആജ്ജിതഃ പുണ്യകർതൃഭിഃ യേ ഹതാ ലോകനാഥമന ശാർങ്ഗമാനമൃ സംയുഗ	16
ചക്രായുധന ദേവന തേഷാം വാസസ്ത്രിവിഷ്ടപേ ന ഹി യജ്ഞഫലൈസ്താത ന തപാഭിൻ സംയമൈഃ	17
ന ച ദാനഫലൈർമുഖ്യൈഃ സ ലോകഃ പ്രാപ്യതേ സുഖം	

മാകുന്നു. രാക്ഷസേശ്വര! ഭവാൻ ഇല്ലിക്കുന്നപോലെയുള്ള ബലവും വീര്യവുമാണ് വരായ ആളുകൾ, എന്നാൽ ആ ശേപതദപീപിൽ കാണപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്."

നാരദമഹർഷിയുടെ വാക്കുകേട്ട്, രാവണൻ വീണ്ടും ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—"നാരദ മഹർഷേ! ആ ദപീപിൽ മഹാബലശാലികളായവർ എങ്ങിനെയാണ് ഉണ്ടാകുന്നത്? ആ പുകഴ്ത്തിയ മഹാബലാക്കളാൽ ശേപതദപീപിൽ എങ്ങിനെയാണ് വസിക്കപ്പെടാ രായത്ത്? സ്വാമിൻ! നാരദമുനിവര! ഇതെല്ലാം എങ്ങനാട് ഉള്ളപോലെ അരുളിച്ചെ യ്താലും. നിന്തിരുവടിയാൽ ജഗത്തുമുഴുവനും കയ്യിൽ നെല്പിക്കുന്നപോലെ കണ്ടറി യപ്പെട്ടതാണല്ലോ." രാവണന്റെ വാക്കുകേട്ട് നാരദമുനി അവനോടായി ഇങ്ങിനെ മറുപടിയരുളി:—"രാക്ഷസേശ്വര! എപ്പോഴും ശ്രീനാരായണകൽ ഭക്തിപൂഞ്ചവ രായി മാറാനില്ലാത്ത ചിത്തമുൾവരായി, അദ്ദേഹത്തെ ആരാധിക്കുന്നതിൽ അസങ്കതി പൂഞ്ചവരായി, അവകൽ ചിത്തം ലയിച്ചുവരായി, അവനെത്തന്നെ സർവ്വശ്രദ്ധയായി കരുതിയവരായ ആ നരന്മാർ ഏകാന്തഭാവത്തെ കയ്യാളവരാകുന്നു. ശ്രീനാരായണ നെ ആശ്രയിച്ച്, അവനെത്തന്നെ ചിന്തയിൽ ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട്, അവന്നായ്ക്കുന്ന സകലേന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളെയും ചെയ്യുന്ന ആളുകളാകുന്നു അവർ. പുണ്യം ചെയ്തവ രായ അവരാൽ, ശേപതദപീപിൽ വസിക്കുക എന്നതായ അവസ്ഥ നേടപ്പെട്ടു. ലോ കേശ്വരനും ചക്രപാണിയുമായ ദേവനാൽ ശാർങ്ഗമെന്ന വില്ലുകലച്ച് വധിക്കപ്പെ ട്വർ യാതൊരുവരും, അവർക്ക് (ശേപതദപീപമെന്നു പറയുന്നതായ) ഈ വൈകുണ്ഠ ത്തിൽതന്നെയാകുന്നു വാസം. വത്സ! ആ ലോകം യജ്ഞഫലങ്ങൾകൊണ്ടാകട്ടെ, തപസ്സുകൾകൊണ്ടാകട്ടെ, യോഗചർച്ചകൾകൊണ്ടാകട്ടെ, വിശേഷപ്പെട്ട ദാനഫല ങ്ങൾകൊണ്ടാകട്ടെ എളുപ്പത്തിൽ പ്രാപിക്കപ്പെടാവുന്നതല്ല."

നാരദസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ ദശഗ്രീവഃ സുവിസ്തൃതഃ	18
ധ്യാതവാ തു സുമിരം കാലം തേന യോത്സാമി സംയുഗേ	
ആപുഷ്കേ നാരദം പ്രായാജ്ഞേപതദപീപായ രാവണഃ	19
നാരദോഽപി ചിരം ധ്യാതവാ കൌതുമലസമനപിതഃ	
ദിദക്ഷുഃ പരമാശ്ചുതം തദൈവ തപരിതം യയൌ	20
സ ഹി കേളികുരോ വിഘ്രാ നിത്യം ച സമരപ്രിയഃ	21
രാവണോഽപി യയൌ തത്ര രാക്ഷസൈഃ സഹ രാഘവ	
മഹതാ സിംഹനാഭേന നാഭയൻ സ ദിശോ ദശ	22
ഗതേ തു നാരദേ തത്ര രാവണോഽപി മഹായശഃ	
പ്രാപ ശേപതം മഹാദപീപം ദുർല്ലഭം യത് സുരൈരപി	23
തേജസാ തസ്യ ദപീപസ്യ രാവണസ്യ ബലീയസഃ	
തത്തസ്യ പുഷ്പകം യാനം വാതസേവഗസമാഹതം	
അവസ്ഥാതു്ന ശക്നോതി വാതാഹത ഇവാംബുദഃ	24
സചിവാ രാക്ഷസേനാസ്യ ദപീപമാസാദ്യ ദുർദ്ദശം	
അബ്രുവൻ രാവണം ഭീതാ രാക്ഷസാ ജാതസാധപാസാഃ	25
രാക്ഷസേനാ വയം മൂഢാ ഭൂഷ്ടസംജ്ഞാ വിചചതസഃ	
അവസ്ഥാതു്ന ശക്ഷ്യാമാ യുദ്ധം കത്തും കഥഞ്ചന	26
ഏവമുക്തവാ ഭൂഭുവസ്തേ സദ്യ ഏവ നിശാചരാഃ	27
രാവണോഽപി ഹി തദ്യാനം പുഷ്പകം ഹേമമുക്തിതം	
വിസജ്ജയാമാസ തദാ സഹ തൈഃ ക്ഷണദാചരൈഃ	28

ശ്രീനാരദമുനിയുടെ അരുളപ്പാടുകൾ, ദശകണ്ഠൻ അതിയായ വിസ്തൃതമുറക്കൊണ്ടു. “ഞാൻ അദ്ദേഹവുമായി അടർച്ചയെന്നുണ്ട്” എന്നിങ്ങനെ ഏറെനരം ആലോചിച്ചു, രാവണൻ നാരദമുനിയോടായി വിടരുചാദിച്ചുകൊണ്ട്, ശേപതദപീപിലേക്കായി നടക്കൊണ്ടു. നാരദമുനിയും തെല്ലേനരം ആലോചിച്ചു, കൌതുകത്തോടുകൂടിയവനായി, അത്യാശ്ചര്യത്തെ കാണാൻ കൊതിപൂണ്ടവനായി, അങ്ങോട്ടുതന്നെ ബദ്ധപ്പെട്ടുഴന്നെങ്കി. ആ ബ്രാഹ്മണൻ എപ്പോഴും യുദ്ധപ്രിയനായി നേരടമ്പാക്കുണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നവനാണല്ലോ. ശ്രീരാമ! ആ രാവണനും, വമ്പിച്ച സിംഹനാഭത്താൽ പത്തു ദിക്കുകളും മുഴക്കിക്കൊണ്ട്, രാക്ഷസരോടുകൂടി അങ്ങോട്ടുചെന്നു. നാരദമുനി അങ്ങെഴുന്നെള്ളിയാറെ, മഹാ കീർത്തിമാനായ രാവണനും, ദേവന്മാരാര്യംകൂടി പ്രാപിപ്പാൻ കഴിയാത്തതായ യാതൊരു ആ വിശിഷ്ടമായ ശേപതദപീപത്തിലെത്തിച്ചേന്നു. ബലവാനായ ആ രാവണന്റെ വാഹനമായ ആ പുഷ്പകവിമാനം, കാററിന്റെ ഉരക്കുകൊണ്ട് അടിക്കപ്പെട്ടതായി, ആ ദപീപിന്റെ തേജസ്സിനാൽ, കാറിൽ ചിതറിയ മേഘമെന്നുപോലെ, നിലകൊള്ളുവാൻ കഴിവില്ലാതിരുന്നു. രാക്ഷസേനാന്റെ സചിവന്മാർ, നോക്കുവാൻ കൂടി കഴിയാതിരിക്കുന്നതായ ആ ദപീപിനെ പ്രാപിച്ചു, പേടിച്ച് ഉഴറിയവരായി, രാവണനോടായി ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു:— “രാക്ഷസേശ്വര! ഞങ്ങൾ സംഭ്രമംപൂണ്ട് ഉള്ളിടിഞ്ഞവരായി. എന്തുചെയ്യണമെന്നറിയാത്തവരായി, ഉറച്ചുനില്പാനും പോരാടുവാനും ഒട്ടുംതന്നെ ശക്തരല്ല.” ആ രാക്ഷസരല്ലാം ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു, പാഞ്ഞുതുടങ്ങി. രാവണനും, ആ നക്തഞ്ചരന്മാരോടുകൂടിത്തന്നെ ആ സ്വപ്നമുക്തിതമായ പുഷ്പകവിമാനത്തെയും വിടുകാടുത്തെയച്ചു.

ഗതേ തു പുഷ്പകേ രാമ രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ കൃതപാ രൂപം മഹാഭീമം സർവ്വരാക്ഷസവഞ്ജിതഃ പ്രവിഭവശ തദാ തസ്മിൻ ശേപതദപീപ സ രാവണഃ	29
പ്രവിശന്നേവ തത്രാതു നാരീഭീരുപലക്ഷിതഃ ഏകയാ സുസ്മിതം കൃതപാ ഹസ്തേ ഗുഹ്യ സ രാവണഃ	30
പുഷ്പശ്യാഗമനം ബ്രഹ്മി കിമത്ഥമിഹ ചാഗതഃ കോ ഹി തപം കസ്യ വാ പുത്രം കേന വാ പ്രഥിതോ വദ ഇത്യുക്തോ രാവണോ രാജൻ ക്രുദ്ധോ വചനമബ്രവീത് അഹം വിശ്രവസഃ പുത്രോ രാവണോ നാമ രാക്ഷസഃ യുദ്ധാത്ഥമിഹ സമ്പ്രാപ്തോ ന ച പശ്യാമി കഞ്ചന	31
ഏവം കഥയതസ്തസ്യ രാവണസ്യ ഭൂരാത്മനഃ പ്രാഹസംസ്തേ തതഃ സദ്യേ സസപനം യവതീജനഃ	32
ഏകയാ ക്രുദ്ധയാ താസാം ബാലവദ്ഗുഹ്യ ലീലയാ ഭാമിതസ്മ സഖീമദ്ധ്യേ വിക്ഷിപ്തഃ സ ദശാനനഃ	33
സഖീമന്യാം സമാഹൃത പശ്യ തപം കീടകം ധൃതം ദശാസ്യം വിശതീഭൂജം കൃഷ്ണാഞ്ജനസമപഭം	34
ഹസ്താലസ്യം സ ച ക്ഷിപ്തോ ഭാമ്യതേ ശ്രമലാലസഃ ഭാമ്യമാണേന ബലിനാ രാക്ഷസേന വിപശ്ചിതാ പാണാവേകാമ സദഃഷ്ടാ രോഷേണ വനിതാ ശുഭാ മുക്തസ്മയാ ശുഭഃ കീടാ യുഗപന്ത്യാ ഹസ്തഃപദനാത്	35
	36
	37

പുഷ്പകവിമാനം പോയശേഷം രാക്ഷസാധിപനും ലോകരാവണനും, എല്ലാ രാക്ഷസന്മാരും വെടിയപ്പെട്ടവനുമായ ആ രാവണൻ, അതിഭയങ്കരമായ രൂപത്തെ കൈക്കൊണ്ട്, ആ സമയം ആ ശേപതദപീപിൽ പ്രവേശിച്ചു. ഉള്ളിൽ പ്രവേശിക്കുന്നവനായ ആ രാവണൻ, അപ്പൊരിതന്നെ, സ്ത്രീകളാൽ കാണപ്പെടുകയും, ഒരുത്തിയാൽ, പുഞ്ചിരിയുകിക്കൊണ്ട് ഒരു കിടാവിയെന്നപോലെ കയ്യിൽ എടുത്ത്, “എന്താവശ്യമായിട്ടാണ് ഇവിടെ വന്നത്? പറയുക. നീ ആരാണ്? ആരുടെ പുത്രനാണ്? ആരാലാണ് പറഞ്ഞയക്കപ്പെട്ടത്? പറഞ്ഞാലും,” എന്നിങ്ങനെ വരവിനെപ്പറ്റി ചോദിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. മഹാഭാജാഭവ! ഇപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ടവനായ രാവണൻ ക്രുദ്ധിച്ച് ഇങ്ങിനെ മറുപടി പറഞ്ഞു:—“ഞാൻ വിശ്രവസ്സമഹാഷ്ടിയുടെ പുത്രനായ രാവണനെന്ന രാക്ഷസനാകുന്നു; യുദ്ധത്തിനായിട്ടാണ് ഇവിടെ വന്നത്; ആരും ഞാൻ കാണുന്നതുമില്ല.” ഇപ്രകാരം ആ ഭൂരാത്മനായ രാവണൻ കമിച്ചാറെ, അതിനാൽ ആ യുവതികളെല്ലാം പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു. അവരിൽ ക്രുദ്ധിച്ച ഒരുവളാൽ, ഒരു ശിശുവിനെ എന്നപോലെ നിഷ്പ്രയാസമായി എടുത്ത് ചുറ്റപ്പെട്ടവനായി, ആ സമയം തോഴികളുടെ നടുവിലായി ആ ദശാനനൻ എറിയപ്പെട്ട മരൊരാളു തോഴിയോടായി “പത്തു മുഖവും ഇരുപതു കൈകളും ധരിച്ചു കറുകുത്ത മഷിപോലെ നിറമുള്ള പുഴുവിനെ നീ നോക്കുക.” എന്നിങ്ങനെ വിളിച്ചുവരുത്തി. അവനും ക്ഷീണിച്ച് തളന്നവനായി, കൈകൾത്തോറും എറിയപ്പെട്ടു. ബലഹീനനും തബ്ബക്കാരനും, ചുറ്റപ്പെട്ടവനുമായ രാക്ഷസനാൽ അഴകാൻ ഒരു നാരി, കോപത്തോടെ കയ്യിൽ കടിക്കപ്പെട്ടു. കയ്യിൽ വേദനകൊണ്ട് കടയുന്നവളായ അവളാൽ ആ മിന്നുന്ന കൃമി താഴ്ത്തിപ്പെട്ടു.

ഗൃഹീതപാടന്യാ രാക്ഷഃസന്ദമത് പപാത വിഹായസാ തതസ്താമപി സംഭൂയോ വിദദാര നഖൈർഭൂശം	38
തയാ സ ഹി വിനിർഭൂതഃ സഹസൈവ നിശാചരഃ പപാത ചാഃഭഃസാ മഞ്ജു സാഗരസ്യ ഭയാതരഃ	39
പദ്യതസ്യവ ശിഖരം യഥാ വജ്രവിദാരിതം പ്രാപതത് സാഗരസ്യൈവ ജഃല തസ്ഥൗ നിപാതിതഃ	40
ഏവം സ രാവണോ രാമ ശ്ലേപതദപീപനിവാസിഭിഃ സ്ത്രീജനൈർദ്വിനിഗൃഹ്യാതു ഭാമിതത്വ തതസ്തതഃ	41
നാരദോഽപി മഹാതേജാ രാവണം വീക്ഷ്യ ധഷ്ഠിതം വിസ്തയം സുചിരം ഗതപാ പ്രജമാസ നനന്ത ച	42
തതഃ സ സാഗരജലാജ്ജലക്ലിന്നശിരാരോഹഃ ദക്ഷിണം തീരമാസാദ്യ ചിന്തയാമാസ വിസ്തൃതഃ	43
യേ മയാ നിർജ്ജിതാ ലോകാ ന തേഷു ഭയമീദൃശം സപഭാവതോഽല്ലവീർത്യാണാം വിരൂഢം യോഷിതാമിദം	44
നന്ദമേതസ്യ ലോകസ്യ മാനവാഃ പ്രഭവിഷ്ണവഃ സ്ത്രീരൂപവിഗ്രഹധരാ യാൻ മമാചഷ്ട നാരദഃ	45
ഖലവദ്ഭിസ്തു സന്ധ്യയമിതി സഞ്ചിന്ത്യ നിശ്ചിതം ഭൂതസ്താസാം പ്രവൃത്തൃത്വം തദാനം സമലോധയത്	46
അഥാപശ്യന്മാമാത്മാനം പിതാമഹസുതം പ്രഭു സനത്കുമാരമാസിനം സർവ്വയോഗഭൂതാം വരം	47

മറെറാരുത്തി രാക്ഷഃസന്ദമനെ എടുത്തുംകൊണ്ട് ആകാശത്തിൽ പൊങ്ങി. അപ്പോൾ കൂലിച്ചവനായ അവൻ നഖങ്ങൾകൊണ്ട് അവളെയും ഏറെ മാന്തിപ്പൊളിച്ചു. അതിനാൽ അവളാലും ഉഴക്കോടെ കുടഞ്ഞെറിയപ്പെട്ടവനായ ആ രാക്ഷസൻ, പേടിച്ച് ഉഴറിയവനായി സമുദ്രജലത്തിൽ നടുവിലായി വീണു. വജ്രായുധത്താൽ തകർക്കപ്പെട്ട പദ്യതശിഖരമെന്നുപോലെ, ഉഴക്കോടെ വീണു; വീഴ്ന്നുപോയവനായി ആ സമുദ്രജലത്തിൽതന്നെ കിടന്നു. ശ്രീരാമ! ഇപ്രകാരം ആ രാവണൻ, ശ്ലേപതദപീയിൽ വസിക്കുന്നവരായ സ്ത്രീജനങ്ങളാൽ പിടിച്ചത്, പലപടർ മുഴറിയെറിയപ്പെട്ടു. മഹാതേജസപിയായ നാരദമഹർഷിയും രാവണനെ അപമാനിക്കപ്പെട്ടവനായ്ക്കുണ്ട് അതിയായ അശ്വയുദ്ധമുറക്കൊണ്ട്, ചിരിക്കയും, കൂത്താടുകയുംചെയ്തു. അതിൽപിന്നെ അവൻ, സമുദ്രജലത്തിൽനിന്ന് നനഞ്ഞ തലമുടിയോടുകൂടിയവനായി തെക്കേക്കരയിൽ എത്തിച്ചേന്ന് അതുഭൂതപരതന്ത്രനായി ഇപ്രകാരം ചിന്തിച്ചു:—“എന്നാൽ യാതൊരു ലോകങ്ങൾ ജയിക്കപ്പെട്ടുവോ അവയിലൊന്നും ഇപ്രകാരമുള്ള ആപത്തു് നേരുകയുണ്ടായിട്ടില്ല. പ്രകൃത്യാ വീഴ്ന്നു കുറഞ്ഞവരായ സ്ത്രീകൾക്ക് ഇവിടെ നേരെ മറിച്ചാണ് കാണപ്പെടുന്നത്. യാതൊരുവരെക്കുറിച്ച് നാരദമഹർഷി പറയുകയുണ്ടായോ അപ്രകാരമുള്ള ഈ ലോകത്തിലെ നായകന്മാരായ ആളുകൾ പെൺവടിവാൻ രൂപംഭാവമുള്ളവരായിരിക്കണം, തീർച്ചതന്നെ. ഖലശാലികളായ ഇവരുമായി സന്ധിക്കണമെന്നുവെച്ച് ആ പ്രദേശത്തെല്ലാം ഇളക്കി. ആ സമയം, മഹാത്മാവും ബ്രഹ്മദേവപുത്രനും പ്രഭുവും എല്ലാ യോഗികളിലുംവെച്ച് പധാനിയമാക സനത്കുമാരമനിയെ

ജാജപല്യമാനം തപസാ സമിദ്ഭിരിവ പാവകം	
അപശ്യദക്ഷിണേ പാശേപ വിചരന്തം ഗുഹാശ്രയം	48
സ തം ദൃഷ്ട്വാ തപോവൃദ്ധമഭിവാദ്യ കൃതാഞ്ജലിഃ	
വ്രീഡിതഃ പരിപപ്രച്ഛ ബ്രഹ്മണ്യം സത്യവാദിനം	49
ഭഗവൻ കേന ലോകോടയം കല്പിതഃ സുമഹാത്മനാ	
കേ വാ ലോകേ വസന്ത്യസ്മിൻ സർവ്വജ്ഞാനവതാം വര	50
കിം ച തപം ധ്യായസേ ബ്രഹ്മൻ. ശംസ മേ സുസമാധിനാ	
ഏതന്മേ ബ്രഹ്മി തത് സർവ്വം സർവ്വജ്ഞാ ഹ്യസി വിശുതഃ	51
ഏവമുക്തോ മഹാതേജാ വിദിതപാ തസ്യ ഹൃദ്ഗതം	
ഉവാച വാക്യം പ്രഥസൻ ശ്രുതാമിതി പുത്രക	52
യോ ഹി വൈ സർവ്വമേവേദം ബിഭേന്തി സചരാചരം	
ത്രൈലോക്യം സർവ്വഭൂതാഞ്ച യഃസ്യോത്പത്തിം ന വിദ്മഹേ	53
യമാഹുർവേദവിദ്യുഷഃ പുരുഷം തമസഃ പരം	
ആദിത്യരൂപമജരം പരമാത്മാനമീശപരം	54
യസ്യ നാഭിഭേദാ ബ്രഹ്മാ പിതാ മമ പിതാമഹഃ	
കൈലാസനിലയഃ ശ്രീമാൻ ഭവത്വ ക്രോധസംഭവഃ	55
യം സമാശ്രിത്യ വിബുധാ വിധിനാ ഹവിരധപരം	
പിബന്തി ചാമൃതം ഹൃഷ്ടാഃ പരിഭൂയ ദിതേഃ സുതാൻ	56

ഇതന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനായി കണ്ടു. തെക്കെ കരയിലായി, ഒരു ഗുഹയിൽ ഇരുന്നു കൊണ്ട് തപസ്സുചെയ്യുന്നവനായി, ചമതകളാൽ അഗ്നിയെന്നപോലെ തപസ്സിനാൽ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നവനായി കണ്ടു. അവൻ ആ മഹാതപസ്വിയെ കണ്ട് വന്ദിച്ചു് തൊഴുതുകൊണ്ടു ലജ്ജപൂർവ്വവനായി, ബ്രഹ്മണ്യം സത്യംമാത്രം അരുളിച്ചെയ്യുന്നവൻ മായ അദ്ദേഹത്തോടായി ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:— “ഭഗവാനേ! ഏതൊരു മഹാത്മാവിനാലാണ് ഈ ലോകം സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടത്? എല്ലാം അറിയുന്നവരിൽ ഉത്തമനായുള്ളോവേ! ഈ ലോകത്തിൽ ആർതന്നെയാണ് വാസം ചെയ്യുന്നത്? ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ഈ ഉത്കൃഷ്ടസമാധിയിൽ വർത്തിക്കുന്നവനായി ആരെയാണ് ധ്യാനിക്കുന്നത്? പറയുക; അതിനെക്കുറിച്ചെല്ലാം ഇപ്പോൾ ഏതൊരു അരുളിച്ചെയ്യാലും; നിന്തിരുവടി സർവ്വജ്ഞാനാണെന്നുള്ളത് സുപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.” ഇപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ടവനായ ആ മഹാതേജസ്വി, അപൻറ അന്തർഗ്ഗതത്തെ അറിഞ്ഞ്, പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ടു് “ഉണ്ണീ! കേട്ടാലും” എന്നുപറഞ്ഞ് ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

“ചരാചരാത്മകമായ ഈ ത്രൈലോക്യത്തെ മുഴുവനും യാതൊരുവൻ ഭരിക്കുന്നുവോ, സർവ്വഭൂതാത്മകമായ അദ്ദേഹത്തിൻറ ഉത്പത്തിയെക്കുറിച്ച് നാം അറിയുന്നില്ല. വേദങ്ങളെ നന്നായറിഞ്ഞവരായുള്ളവർ, അദ്ദേഹത്തെ സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും ശയിക്കുന്നവനെന്നും, തമസ്സിനും അതീതനെന്നും, ആദിത്യരൂപിയെന്നും, ക്ഷയരഹിതൻെന്നും, പരമാത്മാവെന്നും, സർവ്വേശ്വരനെന്നും പറയുന്നു. ലോകപിതാമഹനായ എന്റെ പിതാവായ ബ്രഹ്മദേവൻ അദ്ദേഹത്തിൻറ നാഭിയിൽനിന്നുളവായവനും, കൈലാസവാസിയായ ശ്രീമാനായ പരമശിവൻ ഭൂകാപത്തിൽനിന്നുളവായവനാകുന്നു. യാതൊരു അദ്ദേഹത്തെ ആശ്രയിച്ചാകുന്നു, ദേവന്മാരും ദൈത്യന്മാരും തോല്പിച്ച് സന്തുഷ്ടിപൂർവ്വമായി യാഗത്തിൽ അമൃതമെന്നു പറയുന്നതായ ഹവിർഭാഗത്തെ ആസുപദിക്കുന്നത്.

യസ്യ ശ്വാസാനിലോദ്ഭൂതാഃ സ്ത്രീയസ്തപാമപരാജിതം ഗൃഹീതപാ സുമഹാഭവഗാത്രിക്ഷിപുഃ സാഗരാഭുസി	57
യേന ദൈത്യാ മഹാവിദ്വാ ദാനവാശ്ച സന്തൈര്യതാഃ നിഹതാ ബഹുരൂപേണ ബഹവോ ബാഹുശാലിനാ	58
തേനായം ലോകനാഥേന കല്പിതഃ സുമഹാത്മനാ ഗോവിന്ദേന നിവാസാത്ഥം ലോകോ വൈ സുമഹാത്മനാ	59
അച്ഛയന്തി ജഗന്നാഥം നാരായണപരായണാഃ അദേഹ്യാഃ സർവ്വഭൂതേഷു മഹാഃശ്വാഗതബലാശ്രയാഃ	60
യജന്തി പഞ്ചഭിർയജ്ഞൈഃ സതതം മധുസൂദനം ഏകാന്തിനോ മഹാസതപാ വസന്തി സുസമാഹിതാഃ	61
യഃ പുരാണേഷു വേദേ ച പാണ്ഡരാത്രേ ച പര്യുതേ സാംഖ്യശ്യാഗേ ച മുനിഭിർധ്യായതേ ചേജ്യതേ ച യഃ	62
മുനിഭിർഭേദസംശ്ലേഷശ്ച സ്ഥാപ്യതേ ഭഗവാൻ ഹരിഃ മധുകൈടഭേയാഹന്താ യസ്തമനേപഷ്ടമഹന്തി	63
പിതാമഹോഽപി തം ദേവം ന ച ജാനാതി രാവണ യസ്തു നിത്യം വിജാനാതി ഹരിഃ നാരായണം വിദ്വാൻ	64
ജഗദാഭരണം പുണ്യം തസ്യ മോക്ഷോ ന സംശയഃ	65

യാതൊരു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശ്വാസവായുവിൽനിന്നുളവായ സ്ത്രീകളാകുന്നു ഇതേവരെ തോല്പയെന്നതറിയാത്തവനായ ഭവാനെ എടുത്ത്, അതിശക്തിയോടെ സമുദ്രജലത്തിൽ എറിഞ്ഞത്. അനേക വടിവാൻവരും കൈയ്ക്കൊന്നുവരുംായ യാതൊരു അദ്ദേഹത്താൽ എത്രയോ വീഴ്ചശാലികളായ ദൈത്യന്മാരും രാക്ഷസരോടുകൂടിയ ദാനവന്മാരും ഹനിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അപ്രകാരമുള്ള മഹാത്മാവായ ഗോവിന്ദനാൽ അപ്രമേയമായ തന്റെ പ്രഭാവംകൊണ്ട്, സ്വവാസത്തിനായി സങ്കല്പമാത്രത്താൽ നിമ്നിക്കപ്പെട്ടതാകുന്നു ഈ ലോകം. സർവ്വപ്രാണികളിലും ദേഹാഞ്ചലി കയ്ക്കൊള്ളാത്തവരായി, ഉത്കൃഷ്ടമായ യോഗബലത്തെ ആശ്രയിച്ചവരായി, ശ്രീനാരായണനെ സർവ്വവുമായി ഉൾക്കൊണ്ടവർ, ആ ജഗന്നാഥനെ കൊണ്ടാടുന്നു. പഞ്ചയജ്ഞങ്ങളെക്കൊണ്ട് സദാ മധുസൂദനനെ യജിക്കുന്നു; മഹാസതപശ്ചൈവ പ്രധാനന്മാരായവർ ഭക്തിയോടുകൂടി ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് ഏകാന്തവാസം കയ്ക്കൊള്ളുന്നു. യാതൊരുവൻ പുരാണത്തിലും, വേദത്തിലും, പാണ്ഡരാത്രമെന്ന ആഗമത്തിലും, സാംഖ്യശ്യാഗത്തിലും പറയപ്പെടുന്നുവോ, മുനിമാരാൽ ധ്യാനിക്കപ്പെടുന്നുവോ, യാതൊരുവൻ യജിക്കപ്പെടുന്നുവോ, ജ്ഞിമാരാരും ദേവഗണങ്ങളാരും സ്ഥാപിക്കപ്പെടുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ളവനാകുന്നു മധുകൈടഭസംഹാരകനായ ഭഗവാനായ ശ്രീഹരി; ആരാണ് അദ്ദേഹത്തെ അനേപഷ്ടിച്ചറിവാൻ ശക്തനാവുക? രാവണ! ബ്രഹ്മാവംകൂടി ആ ദേവനെ നല്ലപോലെ അറികയില്ല. യാതൊരുവൻ നാരായണനും, സർവ്വസ്വപതിയും, ലോകത്തിന് അലങ്കാരവും പാവനനുമായ ആ ശ്രീഹരിയെ ശാശ്വതമായി അറിയുന്നുവോ, അവന് സംസാരത്തിൽനിന്ന് മോക്ഷമാണെന്നുള്ളതിന് സംശയമില്ല.

ഏതച്ഛ്രുതപാ മുനേവാക്യം പ്രാണേനാനന്തരാഞ്ചനാ പുനരേവ തതോ രക്ഷഃ പപ്രച്ഛ മുനിപുംഗവം	66
കഥം ച ദൃശ്യതേ ദേവ കഥം ച ശ്രൂയതേ ഭൂവി കഥം ച ക്രീഡതേ ലോകേ ഭുങ്ക്തം വാ ശക്യതേ കഥം	67
കിയത്കാലേന വാ ബ്രഹ്മൻ ലോകോടയം തപസാ മയാ ശക്യഃ പ്രവേഷ്ടം തദ്ബ്രഹ്മി സർവ്വം ഹി വിദിതം തവ	68
അകണ്ഠ സസ്പൃഹം തസ്യ വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ പ്രത്യവാച മുനിർധീമാംസ്തത്സമനപൂർവ്വശഃ	69
സ ഹി സർവ്വഗതോ ദേവഃ സുക്ഷ്മോഽവ്യക്തഃ സനാതനഃ യേന സർവ്വമിദം വ്യാപ്തം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം	70
സ ഭൂമൗ ഭിവി പാതാജേ പർവ്വതേഷു വനേഷു ച സാഗരേഷു ച സർവ്വേഷു വസതീഹ സരിതഃ ച	71
അഥത്വ രാത്രിശ്ച ഉഭേ ച സന്ധ്യ ദിവാകരഞ്ചൈവ യമത്വ സോമഃ	
സ ഏവ കാലോ വരണഃ സ ഏവ സ ബ്രഹ്മരൂപഭൂമിഃ സ ചാഗ്നിഃ	72
ഓങ്കാരോ ഭൂർഭുവഃസ്വപത്വ ഗായത്രി സന്ധ്യ ഏവ ച ധരാധരധരോ ദേവഃ സോഽനന്ത ഇതി വിശ്രുതഃ	73

മഹദ്യുഗേ ഹേ വാക്യത്തെ പ്രസന്നമായ അകക്കാമ്പോടുകൂടി ശ്രവിച്ച്, അസ
മയം വീണ്ടും മുനിവരനോടായി ആ രക്ഷസൻ ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:—“ദേവ! അഭേ
ദം ലോകത്തിൽ എന്തുരൂപത്തിലാണ് കാണപ്പെടുന്നത്? എന്തു പ്രഭാവത്തോടുകൂ
ടിയവനായിട്ടാണ് കേൾക്കപ്പെടുന്നത്? എങ്ങിനെയാണ് ലോകത്തിൽ വിഹരിക്കു
ന്നത്? എപ്രകാരമായാലാണ് കാണാൻ സാദ്ധ്യപ്പെട്ടവനായിത്തീരുക? ബ്രഹ്മജ്ഞ
നായുള്ളോവ! എന്നാൽ എത്രകാലത്തെ തപസ്സുകൊണ്ടാണ് ഈ ലോകം പ്രവേശി
പ്പാൻ കഴിവുള്ളതായിത്തീരുക? എല്ലാറ്റിനേയും അതളിച്ചെയ്താലും; നിന്തിരുവടിക്ക്
എല്ലാം അറിവുള്ളതാണല്ലോ!” വാക്യകുശലനും ബുദ്ധിമാനമായ മുനിവരൻ ഔത്സ
ക്യപൂണ്ടതായ അവന്റെ വാക്കുകൾ, അതെല്ലാറ്റിനേയും കുറിച്ച് മുറയ്ക്ക അവനോ
ടായി ഇങ്ങിനെ അതളിച്ചെയ്തു:—

“അഭേദം സൂക്ഷ്മരൂപിയായി, അവ്യക്തനായി, ശാശ്വതനായി, സർവ്വത്തിലും
അന്തർലാഭിയായവനാകുന്നു; അവനാൽ ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയതായ ഈ ത്രൈലോക്യം
മുഴുവനും വ്യാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അവൻ ഭൂമിയിലും, സ്വർഗ്ഗത്തിലും, പാതാളത്തിലും,
പർവ്വതങ്ങളിലും, വനങ്ങളിലും, സമുദ്രങ്ങളിലും, നദികളിലും എല്ലാറ്റിലും കടികൊ
ള്ളുന്നു. അവൻ തന്നെയാകുന്നു പകലും, രാത്രിയും, രണ്ടുസന്ധ്യകളും, ആദിത്യനും,
യമനും, സോമനും; കാലനും, വരണനും, ആ ദേവന്തന്നെ; ബ്രഹ്മസ്വരൂപനും,
രൂപസ്വരൂപനും അവന്തന്നെ; അഗ്നിയും അവന്തന്നെ; ഓങ്കാരവും, ഭൂർഭുവസ്സ്വപഃ
എന്ന വ്യാഘൃതിയായും, ഗായത്രിയും, സന്ധ്യാപാസനയും അവന്തന്നെ; പർവ്വത
ങ്ങളെ താങ്ങിനില്ക്കുന്ന പേരാൻ അനന്തനും ആ ദേവന്തന്നെയാകുന്നു. അഭേദം
തന്നെയാകുന്നു മിന്നുന്നതും, ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതും, വർഷിക്കുന്നതും, വീശുന്നതും, വററിക്ക

വിദ്യാതതി ജപലതി വഷ്ഠി വാതി പാതി

ഗജ്ജതുപൈതി തപതേ ദഥതേ സ ചൈവ

ലോകാൻ സൃജത്യവതി സംഹരതേ സദൈവ

ദൈത്യാൻ സ ഏവ ദഥതേ ജഗതി പ്രസഹ്യ

74

സ ന ശക്യഃ സുരൈർഭുജ്ജ്ഞം നാസുരൈർന ച പന്നഗൈഃ

പ്രസാദം കരുത യസ്യ സ വൈ തം ഭുജ്ജ്ഞംഹതി

75

തദ്ഗതൈസ്തദ്ഗതപ്രാണൈഃ ശുചിഭിസ്തത്പരായണൈഃ

ശക്യഃ പ്രവഷ്ജ്ഞം ലോകോഽയം ജ്ഞാനനിർഭൂതകീല്ബിഷൈഃ

76

ഏവംവിധൈരയം ലോകഃ പ്രാപ്യതേ പുരുഷോത്തമൈഃ

അകാമകാരിഭിഃദ്വൈരദക്രാധൈർദഗ്ദ്ധതാമസൈഃ

77

യശ്ചൈവ സമമാകായഃ പ്രവിഷ്ടോ ലോകമവ്യയം

അസ്തേ തഥൈവ ഹരിണാ കൃതാ തേന മമാപുരീ

78

അഷ്ടാവിംശേ യുഗേ പ്രാപ്ത മനോരന്ധ്ര വിവസ്വതഃ

വൈഷ്ണവീം മുന്തിമാവിശ്വ ലോകമേനം പ്രവേഷ്യസി

79

നാതീപരതരം ശ്രോത്രം മന്ത്രാ വൈ രാക്ഷസേശ്വര

ഉന്തിഷ്ഠ ഗർഭം ഭദ്രം തേ പ്രാപ്തസേ ഗതിമീക്സിതാം

80

നതും, ഗജ്ജിക്കുന്നതും, ചേരുന്നതും, ചുടുന്നതും, ദഹിപ്പിക്കുന്നതും. എന്നെന്നും ലോകങ്ങളെ സൃഷ്ടിക്കുന്നതും, പരിപാലിക്കുന്നതും, സംഹരിക്കുന്നതും അവൻതന്നെ; ലോകത്തിൽ ദൈത്യന്മാരെ ബലാലുക്കാരായി നശിപ്പിക്കുന്നതും അവൻ തന്നെ. അദ്ദേഹം ദേവന്മാരാൽ കാണാൻ കഴിയപ്പെടുന്നവനല്ല; അസുരന്മാരായും അല്ല; പന്നഗന്മാരായും അല്ല; യാതൊരുത്തനും അദ്ദേഹം പ്രസാദിക്കുന്നുവോ, അവൻ മാത്രമാണ് കാണുവാൻ ശക്തനാവുക. അവനെത്തന്നെ ചിന്തിക്കുന്നവരായി, അവന്നായ്ക്കൊണ്ടുതന്നെ സകല ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളും നടത്തുന്നവരായി, നിഷ്കന്മഷന്മാരായി, അവനെത്തന്നെ സർവ്വശ്രയമായികൊണ്ട് ജ്ഞാനത്താൽ പാപമെല്ലാം പറ്റിപ്പിടിച്ചവരാൽ മാത്രമാണ് ഈ ലോകം 'പ്രവേശിപ്പാൻ സാധ്യപ്പെടുക. മഃലപ്ലയില്ലാതെ കർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യുന്നവരും, ക്രോധമറവരും, ദിവ്യന്മാരും, അജ്ഞാനം നശിച്ചവരുമായ ഇപ്രകാരമുള്ള ഉത്കൃഷ്ടപുരുഷന്മാരാൽ മാത്രമാണ് ഈ ലോകം പ്രാപിക്കപ്പെടുന്നത്. അതിപുണ്യശരീരമാണ് യാതൊരുവൻ ഈ ശാശ്വതമായ ലോകത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നുവോ, അവൻ ശ്രീഹരിയോടുകൂടി സായുജ്യപദവിയിലെ പ്രാപിക്കുന്നു. അതിന്നായിട്ടാണ് ഈ ദിവ്യലോകം നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടത്. വൈവസ്വതമനുവിഭിന്ദതായ ഇരുപത്തെട്ടാമത്തെ യുഗം എത്തുമ്പോൾ, വൈഷ്ണവസ്വരൂപത്തെ പ്രാപിച്ചവനായി ഭവാനും ഈ ലോകത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതാണ്. ഹേ രാക്ഷസേശ്വര! ഇതിലുംവെച്ച് ഉത്കൃഷ്ടമായ മറ്റൊന്നിനേയും എങ്കൽനിന്നു ശ്രവിപ്പാനില്ല. എഴുന്നേറ്റാലും; പോയ്ക്കിരിക; ഭവാനും മംഗളമുണ്ടാകും; ഭവാനെ അഗ്രഹിച്ചതായ അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.

ഏവമിഹ സ്മൃതം ത്വം പ്രണമ്യ ഭീഷ്മജി സമാസാദ്യ മഥത് സൈന്യം യയൗ ലങ്കാമശങ്കിതഃ	81
നാരദോഽപി പ്രഹൃഷ്ടാത്മാ ഭൃഷ്ടപാ സർവ്വമശേഷതഃ ഭൂതം മേരുപാഗമ്യ വിശതേ താം ശുഭാം സഭാം	82
തസ്യാം ബ്രഹ്മാണമാസീനമഭിവാദ്യ കൃതാഞ്ജലിഃ ദേവാൻ സംശ്രാവയാമാസ സമീപേ പദ്മജനനഃ	83
നിശമ്യ സുമഥത് പുണ്യമാഖ്യാനം പദ്മസംഭവഃ നാരദം സംപരിഷ്ഠജ്യ പ്രാഥ ഭൂതഭവിഷ്യവിത്	84
ഹിരണ്യകുശിപുഃ പൂർവ്വം ബഭൂവൈഷ നിശാചരഃ അവധ്യോ ബഹുഭിശ്ചോഗൈർവ്വരാനാഹ്നഹാവലഃ	85
സ കദാചിന്മഹാത്മാനം പദ്മനാഭമുദയാക്ഷജം സഭായാം ഗർഹൻ ദപ്താസ്ത്വിഹിവപുഷം ഹരിഃ	86
സമുദ്ഗ്രഹ്യ നഖൈസ്തന ദീപ്തമാണസ്യ സംയുഗ രക്തസംസ്पर्ശം ദിവ്യം ചക്ഷുർദൈത്യപുരതഃ	87
സ തു തദ്രാക്ഷസം ജന്മ തസ്താഹ്നാനുഷജനനഃ ഭാവിനീം നിയനപ്രാപ്തിം പശ്യൻ ദിവ്യന ചക്ഷുഷാ	88
ശ്രീവത്സാങ്കം തദങ്കസ്ഥഃ പ്രാഥ ദൈത്യഃ ശന്നൈദം നഖൈർവിഭിന്നഹൃദയഃ ക്ഷണം ദീനഃ കൃതാഞ്ജലിഃ	89
തപ്തമാടകകേശാന്ത ജപലത് പാവകലോചന വജ്രായുധനഖസ്पर्ശ ദിവ്യസ്വിഹ നമോഽസ്മു തേ	90

ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടവനായ അവൻ, “അങ്ങിനെതന്നെയാവട്ടെ” എന്നു രചെയ്ത്, അദ്ദേഹത്തെ വണങ്ങിക്കൊണ്ടുടിയഴിഞ്ഞും, വന്ദിച്ച സൈന്യത്തെ അടുത്ത്, ശങ്കവിട്ടവനായി ലങ്കയിലേയ്ക്കു ചെന്നു. നാരദമഹർഷിയും എല്ലാവരിനെയും ഒന്നൊഴിയാതെകണ്ട് സന്തുഷ്ടചിത്തനായി, ഉടനെ മേരുവിങ്കൽ ചെന്നു, പാവനമായ സഭയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അതിൽ എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന ബ്രഹ്മദേവനെ അഞ്ജലിഹസ്തനായി വണങ്ങി നമസ്കരിച്ച്, ആ പദ്മജനാവിന്റെ തിരുമുഖിൽവെച്ചുതന്നെ ദേവന്മാരോടായി സംഗതിയെല്ലാം കേൾപ്പിച്ചു. കഴിഞ്ഞവഴെയും വരുവാൻപോകുന്നവഴെയും അറിയുന്നവനായ പദ്മജൻ ആ അത്യുക്താഭ്യുപരിപാവനവുമായ കഥയെ ശ്രവിച്ച്, നാരദനെ തുടങ്ങിക്കൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു:—

“ഈ നിശാചരൻ, പൂർവ്വജന്മത്തിൽ വരദാനന്താൽ മഹാശക്തിപുണ്ടവനായി പല വഴികൾക്കൊണ്ടും അവധ്യനായ ഹിരണ്യകുശിപുവെന്നവനായിരുന്നു. അവൻ ഒരിക്കൽ മഹാത്മാവും പദ്മനാഭനും ഇന്ദ്രിയജ്ഞാനത്തിന് വിഷയമല്ലാത്തവനുമായ ത്വസ്വിഹവടിവാൻ ശ്രീഹരിയെ സഭയിൽവെച്ച് ഭർത്സിക്കുകയുണ്ടായി. ആ ദൈത്യരാജാവ്, ദ്വന്ദ്വയുദ്ധത്തിൽ പിടിച്ച് നഖങ്ങളാൽ കീറപ്പെടുന്നസമയം, ചോരയെ ഭഗവാൻ സ്पर्ശിച്ചതിനാൽ അവൻ ദിവ്യദൃഷ്ടിയുളവായി. അവനും അതിനാൽ ദിവ്യചക്ഷുസ്സുകൊണ്ട് ആ രാക്ഷസജന്മത്തേയും, അപ്പോൾ മനുഷ്യനായി അവതരിച്ച അ

- കൈടഭാരേ ഹരേ ദേവ വിഷ്ണോ വിപുലവിക്രമ
 ത്രാഹി മാം ഭൂതഭവ്യശ ശരണാഗതവത്സല 91
- തപശതേ രാക്ഷസ ഭാവ മാനുഷ ച പദ വിഭാ
 പ്രാപ്തായാമ തപന്യോ ലോകം ലോകനാഥ പ്രസീദ മേ 92
- ഏവമുക്തസ്തഥേത്യുക്തവാ യയേത ദൈത്യപതിഃ ഹരിഃ
 ഹംസയുക്തവിമാനേന കിങ്കിണീജാലമാലിനാ 93
- സ ഏവ ച പുനസ്തത്ര രാക്ഷസോഽഭൂന്മഹാസുരഃ
 രാക്ഷസേന വിധാനേന സദാ തദ്ഭാവഭാവിതഃ 94
- മാനുഷതപമുപാഗമ്യ ലോകാൻ ഹന്തും കൃതോദ്യമം
 തൃതീയം ച ഹതം തേന ശേപതദപീപം പ്രവക്ഷ്യതി
 വൈഷ്ണവം തേജ ആവിശ്വ യഥോക്തം ബ്രഹ്മവാദിനാ 95
- മയാഽപി ചേഹസംസ്ഥേന ഭൃഷ്ടമേവാക്ഷദർശനാത്
 മയാഽവലംബിതം സർവ്വം ദേവസ്യ പരമാത്മനഃ 96
- യസ്തപിദം പഠതേ നിത്യം പുണ്യമാഖ്യാനമാദിതഃ
 നാരദാകതം മനുഷ്യാ വൈ സ യാതി പരമാം ഗതിം 97

ഭേദമന്തികൽനിന്നുണ്ടാവാൻപോകുന്നതായ മരണപ്രാപ്തിയേയും കണ്ടറിഞ്ഞു്, ആ ദൈത്യൻ നഖങ്ങളാൽ കീറപ്പെട്ട മാറോടുകൂടി ഭട്ട ഭിന്നതപുണ്ടവനായി, ആ ശ്രീവത്സാങ്കനാടായി അഭേദമന്തിന്റെ മടിയിൽകിടന്നുകൊണ്ട് ഇങ്ങിനെ മെല്ലെ സ്തോത്രംചെയ്തപേക്ഷിച്ചു:--‘തങ്കനാഥാൻ മുടിയുജ്ജോഭവ! ചെന്തിപോലെ നേതൃങ്ങളാൻജ്ജോഭവ! വജ്രായുധംപോലെ കഠിനമായ നഖങ്ങളാൻജ്ജോഭവ! സിംഹരൂപിയായ ദേവ! നിന്തിരവടിക്കാഞ്ഞൊണ്ട് നമസ്കാരം. കൈടഭാരിയേയുജ്ജോഭവ! ഹരേ! വിഷ്ണുഭഗവാനെ! വിപുലവിക്രമ! സർവ്വപ്രാണികൾക്കും നന്മചെയ്യുന്നതിന് അധികാരിയായുജ്ജോഭവ! ശരണാഗതന്മാരിൽ വാത്സല്യമാൻജ്ജോഭവ! എന്നെ കാത്തുരക്ഷിച്ചാലും. ലോകനാഥക! രാക്ഷസഭാവം പൂണ്ടിരിക്കുന്ന സമയത്തിലും മനുഷ്യഭാവം കയ്ക്കാണ്ടപ്പോഴും നിന്തിരവടിയാൽ വധിക്കപ്പെട്ടതിൽ പിന്നെ, നിന്തിരവടിയുടെ സായുജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചവനായി ഞാൻ വൈകുണ്ഠലോകത്തെ പ്രാപിക്കുമാറാകണം. എങ്കൽ പ്രസാദിച്ചുരുളിയാലും’ ഇപ്രകാരം അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവനായ ശ്രീഹരി, ‘അപ്രകാരം തന്നെയാകട്ടേ,’ എന്നനുഗ്രഹിച്ചു്, കിങ്ങിണികൾ മാലകളായുള്ളതും ഹംസങ്ങൾ, വഹിക്കുന്നതുമായ (പരമാഹംസന്മാർ വസിക്കുന്നതുമായ) വിമാനത്തിൽ കയറിക്കൊണ്ട് എഴുന്നള്ളി. ആ മഹാസുരൻ തന്നെയാണ്, എപ്പോഴും അഭേദമന്തിന്റെ സ്വരൂപത്തെ പ്രാപിപ്പാൻ കൊതിപുണ്ടവനായി, രാക്ഷസവൃത്തിയെ അവലംബിച്ചു്, ഇപ്പോൾ രാക്ഷസനായി പിറന്നിരിക്കുന്നത്. ലോകങ്ങളെയെല്ലാം ധിംസിപ്പാൻ മുതിന്ന അവനെ, മനുഷ്യനായവരിച്ചു്, മൂന്നുമതം വധിച്ചുശേഷം, ആ സത്യവാക്കായ സനാതകുമാരനാൽ ഉരചെയ്യപ്പെട്ടുപോലെതന്നെ വൈഷ്ണവതജ്ഞിനെപ്പോലെ, ശേപതദപീപിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതാകുന്നു. ഇവിടെ വർത്തിക്കുന്നവനായ എന്നാലും, പരമാത്മാവായ ആ ദേവന്റെ മായയെ ആശ്രയിച്ചതായ ഇതെല്ലാം ജ്ഞാനഭൃഷ്ടികൊണ്ട് കാണപ്പെട്ടതുതന്നെയാണ്. യാതൊരു മനുഷ്യൻ നാരദാകതമായ ഈ ആ

വൈഷ്ണവം പരമാഖ്യാനം സർവ്വപാപപ്രണ്ഠനം നിത്യം ച ശുഭയാദ്യഞ്ച സോഽപി പാപാത് പ്രമുച്യതേ	98
ജാതിസ്തൂരതപം വിപ്രതപം ക്ഷേപ്തം മഹതി സംഭവം സർവ്വജ്ഞതാം ച ലഭേത നാത്ര കായ്യാ വിചാരണാ	99
സ ച സംസ്തൂയ ച ഹരിം പ്രവിഷ്ടഃ കമലാദ്ഭവഃ അനുഭാവ്യ സുരൻ സർവാൻ യയൗ സ്വപം ലോകമീശപഃ	100
നാരദസ്തു തതസ്തസ്മാദന്വരപുഷ്പം പരിഭ്രമൻ സ തു മാമാജഗാമാശ്രു ദിദക്ഷുർദ്വാദശാത്മകം	101
സ മയാ ശാസ്ത്രതഃ സമൃഗഭിവാദ്യാഭിപുജിതഃ ആഖ്യാനമിദമാചഷ്ട മമാനുഗ്രഹകാമ്യയാ	102
മയാഽപ്യേതത് സദഃസ്വത്വ പാവനാത്മം മനോഹരം ഭക്ത്യാ തവ മഹാബാഹോ കഥാമൃതമുദാഹൃതം	103
ഏതദത്ഥം മഹാബാഹോ രാവണേന ദുരാത്മനാ വിജ്ഞായ ച ഹൃതാ സീതാ തപത്തോ മരണകാംക്ഷയാ	104
ഭവാൻ നാരായണോ ദേവഃ ശംഖചക്രഗദായുധഃ ശാർങ്ങ്ഗപദ്മായുധധരഃ സർവ്വദേവനമസ്കൃതഃ	105
ശ്രീവത്സാങ്കോ ഹൃഷീകേശഃ സർവ്വദേവാഭിപുജിതഃ പത്മനാഭോ മഹായോഗീ ഭക്താനാമഭയപ്രദഃ	106

ഖ്യാനത്തെ ആദ്യംതൊട്ട് നിത്യം പഠനം ചെയ്യുന്നുവോ, അവൻ അത്യുത്തമമായ ഗതി നേടുന്നു. യാതൊരുവൻ മഹാവിഷ്ണുവിനെ സംബന്ധിച്ചതും സർവ്വപാപഹരവുമായ ഈ ശ്രേഷ്ഠമായ കഥയെ ശ്രവണംചെയ്യുന്നുവോ, അവനും പാപത്തിൽനിന്ന് മുക്തനാകുന്നു. ജനനാൽത്തന്നെ സ്നേഹിക്കപ്പെടുകയെന്ന അവസ്ഥയും, ബ്രാഹ്മണത്വവും, ഉത്കൃഷ്ട കുലത്തിൽ ജനനവും, സർവ്വജ്ഞതയും ലഭിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിൽ ആലോചിപ്പാനില്ല."

ആ ഈശനായ പദ്മജന്മാവു്, ശ്രീഹരിയെ മാനിച്ചു് സ്തുതിച്ചശേഷം, ദേവന്മാരെയെല്ലാം ആദരിച്ചു് തന്റെ ലോകത്തിലേക്കായി എഴുന്നള്ളി. അതിൽപിന്നെ നാരദമുനിയും, ദ്വാദശാത്മാവായ ആദിത്യദേവനെ സന്ദർശിച്ചാനായി, അവിടെനിന്നും മേരുപുഷ്പത്തിൽ വേഗം സഞ്ചരിക്കുന്നവനായി, എന്റെ അടുക്കൽ എത്തി. എന്നാൽ വഴിപോലെ ശാസ്ത്രപ്രകാരം നമസ്കരിച്ചു് പൂജിക്കപ്പെട്ടവനായ അദ്ദേഹം, എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ചരുളുവാനായി, ഈ ആഖ്യാനത്തെ ഉപദേശിച്ചു. മഹാബാഹുവായുള്ളോവേ! എന്നാലും, ഈ സഭയിൽപുക്കു്, പുണ്യസിദ്ധിക്കായി, നിന്തിരുവടിയിങ്കലുള്ള ഭക്തിയാൽ, ഈ മനോഹരമായ സല്കഥ, ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു. മഹാബാഹോ! ഈ സംഗതി അറിഞ്ഞിട്ടാകുന്നു ദുരാത്മാവായ രാവണനാൽ, നിന്തിരുവടിയിങ്കൽനിന്ന് മരണം സിദ്ധിപ്പാനായി, സീതാദേവി അപഹരിക്കപ്പെട്ടതു്. നിന്തിരുവടി അപ്രകാരമുള്ള ശംഖചക്രഗദാപാണിയായ സാക്ഷാൽ ശ്രീനാരായണമുത്തർത്ഥാകനും; ശാർങ്ങ്ഗവും, പദ്മവും ആയുധമായുള്ളവൻ; എല്ലാ ദേവന്മാരും നമസ്കരിക്കപ്പെട്ടവൻ; ശ്രീവത്സം അടയാളമായവൻ; ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കു് അധിഷ്ഠാതാവായവൻ; എല്ലാ ദേവന്മാരും സർവ്വോപരികൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവൻ; നാഭിയിൽ പദ്മമാണു് വൻ; മഹായോഗിയായവൻ; ഭക്തന്മാക്കു് അഭയത്തെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നവൻ.

വധാതം രാവണസ്വ തപം പ്രവിഷ്ടാ മാനുഷീം തനം കിം ന വേത്സി തപമാത്മാനം രാമ നാരായണോ ഹൃഥം	107
മാ മുഹ്യസ്വ മഹാഭാഗ സ്മര ചാത്മാനമാത്മാനാ ഗൃഹ്യാദ്ഗൃഹ്യതരസ്കപം ഹി ഏവമാഹ പിതാമഹഃ	108
ത്രിഗുണശ്ച ത്രിവദീ ച ത്രിധാമാ ത്രിപദാത്മകഃ ത്രികാലകമ്മാ ത്രൈവിദ്യശ്രീദശാരിപ്രമത്നഃ	109
തപയാട്ക്രാന്താശ്രുഭയാ ലോകാഃ പുരാണൈർവിക്രമൈശ്രീഭിഃ തപം മഹേന്ദ്രാനജഃ ശ്രീമാൻ ബലിബന്ധനകാരണാത്	110
അഭിത്യാ ഗർഭസംഭൂതോ വിഷ്ണുസ്കപം ഹി സനാതനഃ	111
ലോകാനനഗ്രാഹീതും വൈ പ്രവിഷ്ടാ മാനുഷീം തനം തദിദം സാധിതം കായ്തം സുരാണാം സുരസത്തമ	112
നിമജതോ രാവണഃ പാപഃ സപുത്രഗണബാധവഃ പ്രഹൃഷ്ടാശ്ച സുരാഃ സർവ്വേ ജ്ഞയത്ത്വ തപോധനാഃ	113
പ്രശാന്തം ച ജഗത്സർവ്വം തപത്പ്രസാദാത് സുരേശ്വര	114
സീതാ ലക്ഷ്മീമഹാഭാഗാ സംഭൂതാ വസുധാതലേ തപദർശമിയമുത്പന്നാ ജനകസ്വ ഗൃഹം ശുഭം ലങ്കാമാനീയ യതേന മാതവ പരിരക്ഷിതാ	115

രാവണന്റെ വധത്തിനായി മനുഷ്യവടിവു കയ്ക്കാണ്ടവനാകുന്നു നിന്തിരുവടി; ശ്രീരാമ! നിന്തിരുവടിയെ “ഞാൻ ശ്രീനാരായണനാകുന്നു” എന്ന് നിന്തിരുവടി അറിയുന്നില്ലേ? മഹാപുണ്യശാലിയായുജ്ജ്വല! ജ്ഞാനശക്തികൊണ്ട് നിന്തിരുവടിയെ അനുസ്മരിച്ചുകൊണ്ടാലും; മോഹബുദ്ധി കയ്ക്കാജ്ഞാതിരുന്നാലും. എന്തെന്നാൽ നിന്തിരുവടി ഗുഡമായതിലുംവെച്ച് ഏറ്റവും ഗുഡമായുള്ളവനാകുന്നു; ത്രിഗുണസ്വരൂപൻ; മൂന്നു വേദങ്ങളാൽ അറിയപ്പെടേണ്ടവൻ; സ്വർഗ്ഗം, ഭൂമി, പാതാളം എന്നവ വാസസ്ഥാനമായുള്ളവൻ; ഗായത്രിസ്വരൂപൻ; ഭൂതദവിഷ്വദർശനമാനകാലങ്ങളിലും പ്രവൃത്തിക്കുന്നവൻ; വേദസ്വരൂപൻ; ദേവന്മാരുടെ ശത്രുക്കളെ മട്ടിക്കുന്നവൻ. നിന്തിരുവടിയാൽ ആദികാലത്തിൽ മൂന്നടികൾകൊണ്ട് ലോകങ്ങളെല്ലാം ആക്രമിക്കപ്പെട്ടു; നിന്തിരുവടി ബലിയെ ബന്ധിക്കുന്നതിനായി ഇന്ദ്രന്റെ അനുജനായി അഭിതീദേവിയുടെ ഗർഭത്തിലവതരിച്ച ശാശ്വതനായ ആ സാക്ഷാൽ വിഷ്ണുഭഗവാൻതന്നെയാകുന്നു; ലോകങ്ങളെ അനുഗ്രഹിപ്പാനായി മനുഷ്യശരീരത്തെ കയ്ക്കാണ്ടിരിക്കുകയാകുന്നു; ദേവന്മാരേ! അപ്രകാരമുള്ള ഈ ദേവകായ്ക്കും ഇപ്പോൾ സാധിക്കപ്പെട്ടു. പാപിയായ രാവണൻ പുത്രന്മാരും, പരിവാരങ്ങളും, ബന്ധുക്കളുമടക്കം വധിക്കപ്പെട്ടു; ദേവകളും, ജ്ഞികളും, തപസ്വികളും എല്ലാം സതുഷ്ടിപൂണ്ടവരായി. ദേവശ്വര! നിന്തിരുവടിയുടെ പ്രസാദത്താൽ ലോകമെല്ലാം സമാധാനപൂർണ്ണമായി ഭവിച്ചു. മഹാഭാഗ്യവതിയായ സീതാദേവി ഭൂമിയിൽ അവതരിച്ച ലക്ഷ്മീഭഗവതിയാകുന്നു; പരിപാവനയായ ഇവൾ നിന്തിരുവടിയുടെ കായ്ക്കുസാധ്യത്തിനായിട്ടാണ് ജനകമഹാരാജാവിന്റെ ഗൃഹത്തിൽ ഉത്പന്നയായത്. ലങ്കയിലേയ്ക്കുകൊണ്ടുപോയി മാതാവെന്നപോലെ ശ്രദ്ധയോടെ പരിപാലിക്കപ്പെട്ടുവന്നു.

ഏവമേതത് സമാഖ്യാതം തവ രാമ മഹായശഃ മയാടപി നാരദേനോക്തമുഷിണാ ഭീഷ്മജീവിനാ	116
യഥാ സനതകുമാരേണ വ്യാഖ്യാതം തസ്യ രക്ഷസഃ തേനാപി ച തദേവാശു കൃതം സർവ്വമശേഷതഃ	117
യശ്ചൈതച്ഛ്രാവയേച്ഛ്രോ ഭോ വിദപാൻ ബ്രാഹ്മണസന്നിധൗ അനന്തമക്ഷയം ദത്തം പിതൃണാമുപതിഷ്ഠതി	118
ഏതാം ശൂതപാ കഥാം ദിവ്യാം രാമോ രാജീവലോചനഃ പരം വിസ്തൃതമാപന്നാ ഭാതുഭിഃ സഹ രാഘവഃ	119
വാനരാഃ സഹസ്രഗ്രീവാ രാക്ഷസാഃ സവിഭീഷണാഃ രാജാനശ്ച സഹാമാത്ര്യാ യേ ചാഃസ്യടപി സമാഗതാഃ	120
ബ്രാഹ്മണാഃ ക്ഷത്രിയാ വൈശ്യാഃ ശൂദ്രാ ധർമ്മസമനപിതാഃ സർവ്വ ചോത്ഫല്ലനയനാഃ സർവ്വ ഹർഷസമനപിതാഃ	121
രാമമേവാനുപശ്യന്തി ഭൂതമത്യന്തഹർഷിതാഃ അഗസ്ത ൧സ്തപബ്രവീദാമം സർവ്വമതച്ഛ്രോതം തപയാ	122
ഭൃഷ്ടഃ സംഭാഷിതശ്ചാപി രാമ ഗച്ഛാമഹേ വയം ഏവമുക്തവാ ഗതാഃ സർവ്വ പുജിതാസ്തേ യഥാഗതം.	123

ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദാലോചനേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാദോ ദശമഃ സർഗ്ഗഃ

മഹാകീർത്തിമാനായ ശ്രീരാമ! ഭീഷ്മായസ്സജ്ജവനായ നാരദമുനിയാൽ പറയപ്പെട്ടതായ ഇതിനെ നിന്തിരുവടിക്കാഞ്ഞോണ്ട് എന്നാലും ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു. ആ രാക്ഷസനെപ്പറ്റി സനതകുമാരമുനിയാൽ പറയപ്പെട്ടപോലെ ആ രാക്ഷസനാലും അപ്രകാരം തന്നെ എല്ലാം ഉടനെ പൂർത്തിയായി ചെയ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തു. യാതൊരു വിദപാൻ ഇതിനെ ശ്രദ്ധത്തിൽ ബ്രാഹ്മണസന്നിധിയിൽവെച്ച് കേൾപ്പിക്കുന്നുവോ, അവനാൽ പിതൃക്കൾക്കായി നൽകപ്പെട്ടത് അനന്തമായും അക്ഷയമായും ഭവിക്കുന്നതാണ്.” ഈ ദിവ്യമായ കഥയെ കേട്ട്, രാജീവനേത്രനും, ലോകാഭിരാമനുമായ ശ്രീരാഘവൻ, സോദരന്മാരോടുകൂടി ഏറ്റവും ആശ്ചര്യമുറക്കൊണ്ടു. സുഗ്രീവസഹിതരായ വാനരന്മാരും, വിഭീഷണസമേതരായ രാക്ഷസന്മാരും, മന്ത്രിമാരോടുകൂടിയ രാജാക്കന്മാരും, അവിടെ കൂടിയിരുന്ന ധർമ്മബുദ്ധികളായ ബ്രാഹ്മണരും, ക്ഷത്രിയന്മാരും, വൈശ്യന്മാരും ശൂദ്രന്മാരും എല്ലാവരും ആനന്ദപൂർവ്വമായി എല്ലാവരും വിടന്ന് നേത്രങ്ങളോടുകൂടിയവരായി, അത്യന്തം പുളകിതഗാത്രന്മാരായി ശ്രീരാമനെത്തന്നെ വീക്ഷിച്ചുനീക്കിയായി. അഗസ്ത ൧മനിയും ശ്രീരാമനോടായി ഉറച്ചെയ്തു:— “ഇതെല്ലാം നിന്തിരുവടിക്കായി ചെയ്തിരിക്കാത്തതല്ല. നിന്തിരുവടി സന്ദർശിക്കപ്പെടുകയും സംഭാഷണം ചെയ്യപ്പെടുകയും ചെയ്തു; ശ്രീരാമ! ഞങ്ങൾ പേയ്യുണ്ടേ!” ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചശേഷം, എല്ലാവരും കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവരായി, വന്നുപാലെയാത്രയായി.

പ്രക്ഷിപ്തം പത്താം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.

അഷ്ടത്രിംശഃ സൂക്തം = മുപ്പത്തെട്ടാംസൂക്തം.

[ജനകാദിപ്രതിപ്രയാണം = ജനകരാജാവു മുതലായവർ മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്നത്.]

ഏവമാസ്തേ മഹാബാഹുരഹന്യഹനി രാഘവഃ

പ്രശാസത്സർവ്വകാർത്യാണി പൗരജാനപദേഷു ച.

1

മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവായ	പൗരജാന-	} നാട്ടാരുടേയും പൗര
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	പദേഷു	
അഹനി	} പ്രതിദിനം	സർവ്വ-	} നാരുടേയും സംഗതി
അഹനി			
ഏവം	ഇപ്രകാരംതന്നെ	കാർത്യാണി ച	} സകലകാര്യങ്ങളേയും
അസ്തേ ;	അസ്ഥാനമണ്ഡപ	പ്രശാസത്.	
	ത്തിൽ കാട്ടുന്നപി;	ആലോചനചെയ്ത്	ആണ്ടുവന്നു.

തതഃ കതിപയാഹത്സു വൈദേഹം മിഥിലാധിപം

രാഘവഃ പ്രാഞ്ചലിഭൂതപാ വാക്യമേതേദവാച മ.

2

രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	മിഥിലാധിപം	} ജനകമഹാരാജാവിനെ നോക്കി
തതഃ	അതിൽപിന്നെ		
കതിപയാ-	} തെല്ലുനാൾ ചെന്ന	പ്രാഞ്ചലിഃ	} അഞ്ചലിബന്ധംചെയ്ത
ഹത്സു,		ഹ ഭൂതപാ	
വൈദേഹം	വിദേഹാധിപതിയായ	ഏതത്	ഈ
		വാക്യം ഉവാച.	വാക്യത്തെ ഉരചെയ്തു.

ഭവാൻ ഹി ഗതിരവ്യഗ്രാ ഭവതാ പാലിതാ വയം

ഭവതസ്തേജസോഗ്രേണ രാവണോ നിഹതോ മയാ.

3

“ഭവതഃ	“നിന്തിരുവടിയുടെ	ഭവതാ	നിന്തിരുവടിയാലാണ്
ഉഗ്രേണ	മഹത്തായ	വയം	ഞങ്ങൾ .
തേജസാ ഹി	തേപാമഹിമയാൽത	പാലിതാഃ ;	പരിപാലിക്കപ്പെട്ടവര
മയാ	എന്നാൽ [ന്നെയാണ്	ഭവാൻ	നിന്തിരുവടി [ന്നത് ;
രാവണഃ	രാവണൻ	അവ്യഗ്രാ	എപ്പോഴുമുള്ള
നിഹതഃ ;	ഹനിക്കപ്പെട്ടത് ;	ഗതിഃ.	അഭയസ്ഥാനവുമാണ്.

ഇക്ഷ്വാകുണാം ച സർവ്വേഷാം മൈഥിലാനാം ച സർവ്വശഃ

അതുലഃ പ്രീതയോ രാജൻ സംബന്ധകപുരോഗമാഃ.

4

“രാജൻ!	“മന്നവ!	സംബന്ധക-	} ചാതു്കൊണ്ടുണ്ടായിട്ടു
ഇക്ഷ്വാകുണാം	ഇക്ഷ്വാകുവംശത്തിലു	പുരോഗമാഃ	
സർവ്വേഷാം	എല്ലാവർക്കും [ള്ള	പ്രീതയഃ	അനുഗ്രഹങ്ങൾ .
മൈഥിലാനാം	മിഥിലവംശക്കാരമായ	സർവ്വശഃ ച	കുറവറവയും
	ള്ള	അതുലഃ ച.	നിസ്തുല്യങ്ങളുംതന്നെ.

തദ്ഭവാൻ സ്വപുരീം യാതു രത്നാനുദായ പാത്ഥിവ
ഭരതശ്ച സഹായാത്ഥം പൃഷ്ഠതസ്തേനയാസൃതി.

5

“പാത്ഥിവ ! തത് ഭവാൻ സ്വപുരീം യാതു; തേ	“മഹാരാജാവേ ! ആകയാൽ നിന്തിരുവടി. സ്വപുരത്തിലേക്കായി എഴുന്നള്ളിയാലും; നിന്തിരുവടിക്ക്	സഹായാത്ഥം ഭരതഃ ച രത്നാനി ച ആദായ പൃഷ്ഠതഃ അനയാസൃതി.”	സഹായത്തിനായി ഭരതനും തിരുമുൽക്കാഴ്ചകളെ എടുത്തുകൊണ്ട് പിന്നാലെ ഒന്നിച്ചുവരുന്നതാണ്.”
--	--	---	---

സ തഥേതി നൃപഃ കൃതപാ രാഘവം വാക്യമബ്രവീത്
പ്രീതോടന്ധി ഭവതോ രാജൻ ദർശനേന നയേന ച

6

സഃ നൃപഃ, 'തഥാ'ഇതി കൃതപാ, രാഘവം വാക്യം അബ്രവീത് ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു	ആ നരവരൻ, 'അങ്ങനെയൊഴെ' എ അംഗീകരിച്ച്, [ന് ശ്രീരാഘവനോടായി	“രാജൻ ! ഭവതഃ ദർശനേന നയേന ച പ്രീതഃ അന്ധി.	“മഹാരാജാവേ ! അവിടുത്തെ സന്ദർശനത്താലും നയത്താലും ഞാൻ സന്തുഷ്ടനായി.
--	--	--	---

യാന്യേതാനി തു രത്നാനി മദത്ഥം സഞ്ചിതാനി വൈ
ദൃഹിത്രേ താനി വൈ രാജൻ സർവ്വാനുബ ദദാമി ച.

7

“രാജൻ ! മദത്ഥം വൈ സഞ്ചിതാനി രത്നാനി യാനി താനി	“നൃപവര ! എനിക്കായി വെക്കപ്പെട്ടതായ കാഴ്ചവസ്തുക്കൾ എവഴയാ, ആ	ഏതാനി സർവ്വാനി ച } തു ദൃഹിത്രേ ഏവ ദദാമി വൈ.”	ഇവയെല്ലാറ്റിനേയും ഇപ്പോൾ പുതിക്കുകയെന്ന ഞാൻ നൽകുന്നു.”
--	---	--	---

തതഃ പ്രയാതേ ജനകേ കേകയം മാതൃലം പ്രഭുഃ
രാഘവഃ പ്രാഞ്ചലിഭൂതപാ വാക്യമേതദവാച മ.

8

ജനക പ്രയാതേ, തതഃ പ്രഭുഃ രാഘവഃ, മാതൃലം	ജനകമഹാരാജാവ് എഴുന്നള്ളിയാറെ, അതിൽപിന്നെ പ്രഭുവായ ശ്രീരാഘവൻ, മാതൃലനായ	കേകയം ഏതത് വാക്യം പ്രാഞ്ചലിഃ ഭൂതപാ മ ഉവാച.	യുധാജിത്തിനെ നോ ഇപ്രകാരം [ക്രി വാക്യത്തെ തൊഴുകുകൊണ്ട് ഉരചെയ്തു.
--	---	---	---

ഇദം രാജ്യമഹം ചൈവ ഭരതശ്ച സലക്ഷ്മണഃ
ആയത്തം തപയി നോ നാഥ ഗതിശ്ച പുരുഷഷ്ഠഭ.

9

“നാഥ!	“ഉറവസ്സവായ	സലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണഃനാടുകൂടിയ
പുരുഷഷ്ടഭ!	പുരുഷഃശ്രഷ്ട!	ഭാരതഃ	ഭാരതനം
ഇദം	ഇത	ച;	അപ്രകാരംതന്നെ
രാജ്യം ച,	രാജ്യമെല്ലാം		സ്വാധീനത്തിലാകുന്നു;
അയത്തം;	നിന്തിരുവടിക്ക് സപാ	നഃ	തെങ്ങരക്കു്
	ധീനമായതാകുന്നു;	തപയി ഏവ	ഭവാങ്കൽതന്നെയാണു്
അഥം ച	ഞാനും	ഗതിഃ.	ആശ്രയം.

രാജാപി വൃദ്ധഃ സന്താപം തപദത്ഥമുപയാസ്യതി
തസ്താദ്ഗമനമദ്വൈവ രോചതേ തവ പാത്ഥിവ.

10

“പാത്ഥിവ!	“തപവര!	തസ്താത്	ആകയാൽ
വൃദ്ധഃ	വയോധികനായ	അദ്വ ഏവ	ഇപ്പോൾതന്നെ
രാജാ അപി,	മഹാരാജാവും,	തവ ഗമനം	നിന്തിരുവടിയുടെ യാത്ര
തപദത്ഥം	അവിടുത്തെഴുത്ത്	രോചതേ.	ഉചിതമാണെന്നു് തോ
സന്താപം	} വിചാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടി		} നന്നു.
അനുയാസ്യതി;			
	രിക്കുന്നതാണു്;		

ലക്ഷ്മണേനാനുയാത്രേണ പുഷ്പതോടനുഗമിഷ്യതേ
ധനമാദായ വിപുലം രത്നാനി വിവിധാനി ച.

11

“വിവിധാനി	“പല	ലക്ഷ്മണേന	} അനുയാത്രചെയ്യുന്ന
രത്നാനി	തിരുമുൽക്കാഴ്ചകളെയും	അനുയാത്രേണ	
വിപുലം	ധാരാളം	പുഷ്പതഃ	പിന്നാലെതന്നെ
ധനം ച	ധനത്തെയും	അനു-	} ഗമിക്കപ്പെട്ടു.
അദായ,	എടുത്തുകൊണ്ടു്,	ഗമിഷ്യതേ.”	

യുധാജിത്തു തഥേത്യാഹ ഗമനം പ്രതി രാഘവം
രത്നാനി ച ധനം ചൈവ തപശ്ചൈവ വാഷ്ടവമസ്സപിതി.

12

“യുധാജിത്	“യുധാജിത്തുതപൻ	‘രത്നാനി ച	‘കാഴ്ചവസ്തുക്കളും
രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി	ധനം ച ഏവ	ധനവും
ഗമനം പ്രതി	യാത്രയുടെ സംഗതി	തപയി ഏവ	ഭവാങ്കൽതന്നെ
	യിൽ	അക്ഷയം	കുറവറ്റതായി
‘തഥാ’ ഇതി	‘അങ്ങിനെതന്നെ’	അസ്തു,	വർത്തിക്കട്ടെ,’
തു	കൂടാതെ [എന്നും	ഇതി അഥ.	എന്നും ഉരചെയ്തു.

പ്രദക്ഷിണം സ രാജാനം കൃതപാ കേകയവർണ്ണഃ
രാമേണ ഹി കൃതഃ പൂർവ്വമഭിവാദ്യ പ്രദക്ഷിണം.

13

സഃ,	അഭ്യേഹം,	കേകയ-	} കേകയരാജ്യത്തെ പരി
രാമേണ,	ശ്രീരാമനാൽ,	വർണ്ണഃ	
പൂർവ്വം ഹി	പതിവുപ്രകാരം തന്നെ		പാലിക്കുന്നവനായ
അഭിവാദ്യ	നമസ്കാരപൂർവ്വം	രാജാനം	യുധാജിത്തും
പ്രദക്ഷിണം	} പ്രദക്ഷിണം ചെയ്യ	പ്രദക്ഷിണം	} രാജാവിനെ
കൃതഃ;		കൃത പാ.	
	പ്പെട്ടു;		അശീവുദിച്ചു.

ലക്ഷ്മണേന സഹായേന പ്രയാതഃ കേകയേശ്വരഃ
ഹതേന്ദ്രസുരേ യഥാ വൃത്രേ വിഷ്ണുനാ സഹ വാസവഃ.

14

വൃത്ര അസുരഃ } ഹതേ	വൃത്രാസുരൻ ഹനിക്ക പ്പെട്ട സമയം	സഹായേന	കൂടെത്തന്നെ ചെയ്യുന്ന വനായ
വാസവഃ	ഇന്ദ്രൻ	ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനോടുംകൂടി
വിഷ്ണുനാ സഹ	വിഷ്ണുവിടനോടു കൂടി	കേകയേശ്വരഃ	കേകയാധിപൻ
യഥാ,	എപ്രകാരമോ അപ്ര കാരം,	പ്രയാതഃ.	തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി.

തം വിസൃജ്യ തതോ രാമോ വയസ്യമകുതോഭയം
പ്രതട്ട്നം കാശീപതിം പരിഷ്വപജ്യേമേബ്രവീത്.

15

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	പ്രതട്ട്നം	പ്രതട്ട്നൻ എന്ന
തം	അഃകൃതത്തെ	കാശീപതിം	കാശിമഹാരാജാവിനെ
വിസൃജ്യ,	വിടകൊടുത്തയച്ച്,	പരിഷ്വപജ്യ,	അലിംഗനം ചെയ്ത്,
തതഃ	അനന്തരം	ഇദം	ഇപ്രകാരം
വയസ്യം	ഉററ സ്നേഹിതനും	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.
അകുതോഭയം	ഒന്നിന്നും ഭീതികയ്ക്കൊ ള്ളാത്തവനുമായ		

ഭർഗ്ഗിതാ ഭവതാ പ്രീതിർഭർഗ്ഗിതം സൗഹൃദം പരം
ഉദ്യോഗശ്ച കൃതോ രാജൻ ഭരതേന തപയാ സഹ.

16

“രാജൻ !	“ഇപോത്തമ !	ഭവതാ	നിന്തിരുവടിയാൽ
ഭരതേന സഹ	ഭരതനോടുകൂടി	പ്രീതിഃ	പ്രീതി
തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ	ഭർഗ്ഗിതാ ;	പ്രത്യക്ഷമാക്കപ്പെട്ട ;
ഉദ്യോഗഃ കൃതഃ ;	വേണ്ടപോലെ പ്രയ ത്നം ചെയ്യപ്പെട്ട ;	പരം	ഉത്തമമായ
ച,	അതിനാൽ,	സൗഹൃദം	വിശ്വാസവും
		ഭർഗ്ഗിതം.	പ്രദർശിപ്പിക്കപ്പെട്ട.

തദ്ഭവാനദ്യ കാശേയ പുരീം വാരാണസീം വ്രജ
രമണീയാം തപയാ ഗുപ്താം സുപ്രകാശാം സുതോരണാം.

17

“കാശേയ !	“കാശീഭൂപ !	സുപ്രകാശാം	ഏറ്റവും പരിലസിക്കുന്ന തും
തത്	ആകയാൽ	രമണീയാം	അഴകാൻതുമായ
ഭവാന്	അവിടുന്ന്	വാരാണസീം	വാരാണസീ നഗരത്തി
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	പുരീം	ലേക്കായി
തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ	വ്രജ.”	എഴുന്നള്ളാവുന്നതാ ണ്.”
ഗുപ്താം	പരിപാലിക്കപ്പെട്ടതും		
സുതോരണാം	ഭംഗിതുള്ള കമാനങ്ങ ളോടുകൂടിയതായി		

ഏതാവദുക്തപാ ചോത്ഥാപ്യ കാകത്സ്ഥഃ പരമാസനാത്
പശ്യഷപജത് ധർമ്മാത്മാ നിരന്തരമുരോഗതം
വിസജ്ജയാമാസ തദാ കൌസല്യാനന്ദവർണ്ണഃ.

18

കൌസല്യാ- നന്ദവർണ്ണഃ ധർമ്മാത്മാ കാകത്സ്ഥഃ ച ഏതാവത് ഉക്തപാ, പരമാസനാത്	കൌസല്യാദവിക് പ്രീതിപളുതന്നവനം, ധർമ്മാത്മാവുമായ കാകത്സ്ഥനും, മേൽപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്ത്, ഉത്തമമായ ആസന ത്തിൽനിന്ന്	ഉത്ഥായ, ഉരോഗതം നിരന്തരം പശ്യഷപജത്; തദാ വി.സജ്ജയാ- മാസ.	എഴുന്നേറ്റ്, മാറോട്ടുമാറ് ഗാഢമായി പുല്ലി; അതിൽപിന്നെ വിടകൊടുത്തയച്ചു.
---	---	--	--

രാഘവേണാഭ്യനുജ്ഞാതഃ കാശീശോഽപ്യക്ഷതാഭയഃ
വാരാണസീം യയൌ തുണ്ണം രാഘവേണ വിസജ്ജിതഃ.

19

അക്ഷതാഭയഃ കാശീശഃ, രാഘവേണ അഭ്യനുജ്ഞാതഃ	ഒന്നിന്നും ഭയപ്പെടാ ത്തവനായ കാശിരാജാവ്, ശ്രീരാഘവനാൽ വിടനൽകി അയക്ക പ്പെട്ടവനായി	രാഘവേണ ഏവ ശ്രീരാഘവനാൽതന്നെ വിസജ്ജിതഃ അനയാത്രചെയ്യപ്പെട്ട തുണ്ണം ഉടനെ [വനായി വാരാണസീം വാരാണസീനഗരത്തി ലേക്കായി യയൌ. എഴുന്നള്ളി.
--	---	--

വിസൃജ്യ തം കാശിപതിം ത്രിശതം പൃഥിവീപതീൻ
പ്രഥസൻ രാഘവോ വാക്യമുവാച മധുരാക്ഷരം.

20

രാഘവഃ, തം കാശീപതിം വിസൃജ്യ, ത്രിശതം	ശ്രീരാമൻ, ആ കാശിഭൂപനെ വിടകൊടുത്തയച്ചശേ മുന്തരം [ഷം,	പൃഥിവീപതീൻ അരചന്മാരെന്നാക്കി പ്രഥസൻ പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ട് മധുരാക്ഷരം മധുരസപരത്തിൽ വാക്യം ഉവാച. ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെ യ്തു.
---	---	--

ഭവതാം പ്രീതിരവ്യഗ്രാ തേജസാ പരിരക്ഷിതാ
ധർമ്മശ്ച നിയതോ നിത്യം സത്യം ച ഭവതാം സദാ.

21

“പരി- രക്ഷിതാ ഭവതാം പ്രീതിഃ അവ്യഗ്രാ; ഭവതാം	“എപ്പോഴുംതന്നെ ഉ ള്ളിൽ ദൃഢമായി വെ ച്ചുകൊണ്ടുള്ളതായ ഭവാനുരൂപം സ്നേഹം കുറവറ്റതായി വിള ക്കുന്നുണ്ടു്; ഭവാനുരൂപം	തേജസാ ച സദ്ഗുണവൈശിഷ്ട്യ ത്താൽതന്നെ സദാ എല്ലായ്പ്പോഴും ധർമ്മഃ ധർമ്മം നിയതഃ; സ്ഥിരമാസ്ഥിതജ്ഞനു; സത്യം ച സത്യവും നിത്യം. അനശപരമായി സ്ഥി തിചെയ്യുന്നു.
--	---	---

യുഷ്ണാകം ചാനഭാവേന തേജസാ ച മഹാത്മനാം
ഹതോ ദരാത്മാ ദുർബ്ബലി രാവണോ രാക്ഷസാധമഃ

22

“മഹാത്മനാം	“മഹാത്മാരായ	ദരാത്മാ	ദരാചാരനം
യുഷ്ണാകം	ഭവാനാര്യഭട്ടെ	ദുർബ്ബലിഃ	ദുർബ്ബലിയും
തേജസാ ച	പുണ്യവിശേഷത്താലും	രാക്ഷസാധമഃ	രാക്ഷസാധമനുമായ
അനുഭാവേന ച	അനുഗ്രഹത്താലുംത	രാവണഃ	രാവണൻ
	ന്നെയാണ്	ഹതഃ.	വധിക്കപ്പെട്ടത്.

ഹേതുമാത്രമഹം തത്ര ഭവതാം തേജസാ ഹതഃ
രാവണഃ സഗണോ യുദ്ധേ സപുത്രാമാത്യബാധവഃ.

23

“ഭവതാം	“നിങ്ങളുടെ	യുദ്ധേ	യുദ്ധത്തിൽ
തേജസാ	പുണ്യഭവേഭവത്താൽ	ഹതഃ ;	ഹനിക്കപ്പെട്ടു ;
രാവണഃ	രാവണൻ	തത്ര	അക്കാര്യത്തിൽ
സപുത്രാമാത്യ-	പുത്രന്മാർ, അമാത്യ	അഹം	ഞാൻ
ബാധവഃ		ഹേതുമാത്രം.	ഹേതുമാത്രമാകുന്നു.
	ന്മാർ, ബന്ധുക്കൾ എ		
	ന്നവരടക്കം		

ഭവന്തശ്ച സമാനീതാ ഭരതേന മഹാത്മനാ
ശ്രുതപാ ജനകരാജസ്യ കാനനാത് തനയാം ഹൃതാം.

24

“ജനകരാജസ്യ	“ജനകമഹാരാജാവി	ശ്രുതപാ ച,	കേട്ട ഉടനെ
തനയാം	ന്റെ പുത്രിയെ	മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ
കാനനാത്	കാട്ടിൽനിന്ന്	ഭരതേന	ഭരതനാൽ
ഹൃതാം	അപഹരിക്കപ്പെട്ടവളാ	ഭവന്തഃ	ഭവാനാർ
	യി	സമാനീതാഃ.	ക്കുണിച്ചവരത്തപ്പെട്ടു.

ഉദ്യുക്താനാം ച സർവ്വേഷാം പാത്ഥ്വിവാനാം മഹാത്മനാം
കാലോ വ്യതീതഃ സുമഹാൻ ഗമനം രോചയാമ്യതഃ.

25

“ഉദ്യുക്താനാം	“അതിയായ ശ്രദ്ധയോ	സുമഹാൻ	ഏറെ
	ടുക്ടി വർത്തിച്ചിരുന്ന	കാലഃ	കാലം
	വരം	വ്യതീതഃ ;	കഴിഞ്ഞുപോയി ;
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാരായ	അതഃ	അകയാൽ
പാത്ഥ്വിവാനാം	അര ചന്മാരായ നിങ്ങൾ	ഗമനം	യാത്രക്കായി
സർവ്വേഷാം ച		രോചയാമി.”	ഞാൻ വിടനൽകുന്നു.”
	എല്ലാവർക്കും		

പ്രത്യുച്യുഷ്ണം ച രാജാനോ ഹഷ്ഠേണ മഹതാടനപിതാഃ
ദിഷ്ട്വാ തപം വിജയി രാമ സ്വരാജ്യേടപി പ്രതിഷ്ഠിതഃ.

26

രാജാനും, മഹതാ ഹഷേണ അനപിതാഃ	അരചന്മാർ, പരമപ്രീതിയോടുകൂടി യവരായി	തപം വിജയീ സ്വരാജ്യ	നിന്തിരുവടി വിജയിയായി സ്വന്തം രാജ്യത്തിൽ തന്നെ
തം ച പ്രത്യുഷഃ; “രാമ!	അഭ്യുദയത്തോടായി ഇങ്ങിനെ മറുപടിയു ണർത്തിച്ചു; “ശ്രീരാമ!	പ്രതിഷ്ഠിതഃ, ദിഷ്ട്വാ.	അഭിഷിക്തനായി വി ളങ്ങുന്നു എന്നുള്ളതു്, ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവി ശേഷംതന്നെ.

ദിഷ്ട്വാ പ്രത്യാഹതാ സീതാ ദിഷ്ട്വാ ശതൃഃ പരാജിതഃ
ഏഷ നഃ പരമഃ കാമ ഏഷാ നഃ പ്രീതിരത്നമാ.

27

“സീതാ പ്രത്യാഹതാ ഏഷാ നഃ ഉത്തമാ പ്രീതിഃ; ദിഷ്ട്വാ;	“സീതാദേവി ക്ഷേമമായി വീണ്ടുകൊ ണ്ടുവരപ്പെട്ടു എന്നുള്ള ഇത് ഞങ്ങൾക്കു് സർവ്വോത്തമമായ അനുഗ്രഹംതന്നെ; ഇതും ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യ വിശേഷംതന്നെ;	ശതൃഃ പരാജിതഃ നഃ ഏഷഃ പരമഃ കാമഃ ദിഷ്ട്വാ.	ശതൃവും പരാജിതനാക്കപ്പെട്ടു എന്നുള്ള ഞങ്ങളുടെ ഈ പരമമായ അഭീഷ്ടവും ഞങ്ങളുടെഭാഗ്യത്താൽ തന്നെ സാധിച്ചു.
---	---	---	--

യത് തപാ വിജയിനം രാമ പശ്യാമോ ഹതശാത്രവം
ഏതത് തപശ്ചപപന്നം ച യദസ്താംസ്തപാ പ്രശംസസേ

28

“രാമ! തപാ യത് ഹതശാത്രവം . വിജയിനം പശ്യാമഃ; തപാ	“ശ്രീരാമ! നിന്തിരുവടിയെ ഇപ്രകാരം ശതൃവെ ഹനിച്ചു് ജയം നേടിയവനായി ഞങ്ങൾ കണ്ടുനന്ദി നിന്തിരുവടി ക്ഷണ;	അസ്താൻ പ്രശംസസേ യത് ഏതത് തപയി ച ഉപപന്നം.	ഞങ്ങളെ പുകഴ്ത്തുന്നു എന്നുള്ളതായ ഇത്, നിന്തിരുവടിയിൽ എ ന്നും കാണുന്നതായ പ്രകൃതിസിദ്ധമായ ഗുണംതന്നെയാണു്.
--	---	--	---

പ്രശംസാഹ് ന ജാനീമഃ പ്രശംസാം വക്തുമിദൃശീം
ആപ്താമോ ഗമിഷ്യാമോ ഹിദിസ്ഥോ നഃ സദാ ഭവാൻ.

29

“പ്രശംസാഹ്! ഇദൃശീം പ്രശംസാം വക്തും ന ജാനീമഃ;	“എല്ലാ പ്രശംസയ്ക്കും പാത്രമായുള്ളോവേ! ഇപ്രകാരം പ്രശംസിക്കുന്നതിന്നു് ഞങ്ങൾ സമർത്ഥന്മാര ല്ല;	ഗമിഷ്യാമഃ ആപ്താമഃ; ഭവാൻ സദാ നഃ ഹിദിസ്ഥഃ.	ഞങ്ങൾ പോയ്ക്കൂടെ; വിട ചോദിക്കുന്നു; നിന്തിരുവടി എല്ലായ്പ്പോഴും ഞങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ കുടികൊ ണ്ടിരിക്കുന്നു.
--	--	---	--

അക്ഷൗഹിണീസഹസ്രൈസ്തേ സമുദ്യുക്താസ്തപനേകശഃ
ഏഷാഃ പ്രതിഗതാഃ സർവ്വേ രാഘവാതേം സമാഗതാഃ.

2

രാഘവാതേം	{ ശ്രീരാഘവനുവേണ്ടി കൈകൾ ചെയ്യുന്ന തിൽ	അനേകശഃ	എണ്ണമറ്റ
സമുദ്യുക്താഃ,	അതിയായ ആസക്തി യോടുകൂടിയവരായി,	അക്ഷൗഹിണീ-	{ ആയിരക്കണക്കായ അ ക്ഷൗഹിണീസൈ
ഇ	ഈ വിഷയത്തിൽ	സഹസ്രൈഃ	നൂങ്ങളാൽ
ഏഷാഃ	ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ വരായി	സമാഗതാഃ,	ചുഴപ്പെട്ടവരായി,
		തേ	അവർ
		സർവ്വേ	എല്ലാവരും
		പ്രതിഗതാഃ.	തിരിച്ചുചെന്നു.

ഉയചുസ്തേ ച മഹീപാലാ ബലദപ്തസമനപിതാഃ

ന രാമരാവണം യുദ്ധേ പശ്യാമ പുരതഃ സ്ഥിതം.

3

ഭരതേന വയം പശ്യാത് സമാനീതാ നിരത്ഥകം

ഹതാ ഹി രാക്ഷസാഃ ക്ഷിപ്രം പാത്ഥ്വിവൈഃ സ്വപ്ന സൗശയഃ

4

രാമസ്യ ബാഹുവീര്യേണ രക്ഷിതാ ലക്ഷ്മണസ്യ ച

സുഖം പാരേ സമുദ്രസ്യ യുദ്ധേ മ വിഗതജപരാഃ.

5

തേ ഉചുഃ ;	അവർ ഇപ്രകാരം ത മ്മിൽ തമ്മിലുചെയ്തു ;	പാത്ഥ്വിവൈഃ	അരചന്മാരായ നമ്മാൽ
“ബലദപ്ത- സമനപിതാഃ	{ “ബലവും ഉത്സാഹവും കയ്ക്കാണ്ട് വിലസുന്ന	ക്ഷിപ്രം	എളുപ്പത്തിൽ
മഹീപാലാഃ	ഭൂപാലന്മാരായ	ഹതാഃ സ്വഃ,	കൊല്ലപ്പെട്ടവരായിരുന്നു,
വയം, രാമസ്യ	നാം, ശ്രീരാമന്റെയും	സൗശയഃ ന ;	തീച്ചതന്നെ ;
ലക്ഷ്മണസ്യ ച	ലക്ഷ്മണന്റെയും	ഭരതേന.	ഭരതരാജകുമാരനാൽ
ബാഹുവീര്യേണ	ബാഹുപരാക്രമത്താൽ	പശ്യാത്	കാഴ്ചകഴിഞ്ഞതിൽപി ന്നെ
സമുദ്രസ്യ	സമുദ്രത്തിന്റെ	നിരത്ഥകം	പ്രയോജനമില്ലാതെ
പാരേ	അക്കരയിൽ	സമാനീതാഃ ;	നാം വരുത്തപ്പെട്ടു ;
രക്ഷിതാഃ	രക്ഷിക്കപ്പെട്ട്	ഹി യുദ്ധേ	അതിനാൽ പോരിൽ
വിഗതജപരാഃ	വിചാരമറ്റവരായി	സ്ഥിതം	എതിർത്തുനിന്ന
സുഖം .	അനായാസമായെന്നെ	രാമരാവണം ച	ശ്രീരാമനേയും രാവണ
യുദ്ധേ മ ;	യുദ്ധംചെയ്തിരിക്കാം ;	പുരതഃ	പ്രത്യക്ഷത്തിൽ[നേയും
രാക്ഷസാഃ	രാക്ഷസർ	ന പശ്യാമഃ. ”	കാണുവാൻ നമുക്ക് ഭാ ഗ്യമില്ലാതായായി. ”

ഏതാശ്ചാനുശ്ച രാജാനഃ കഥാസ്തത്ര സഹസ്രശഃ

കഥയന്തഃ സ്വരാജ്യാനി ജഗ്മുഃ ഹർഷസമനപിതാഃ.

6

തത്ര	അപ്പോൾ	അന്യഃ സഹസ്രശഃ മറാ അനേകം
രാജാനഃ,	രാജാക്കന്മാർ,	കഥാഃ ച കഥകളേയും
ഹർഷ-	{ സന്തുഷ്ടി പുണ്ടവരാ	കഥയന്തഃ ഉരച്ചുകൊണ്ട്
സമനപിതാഃ,	യി,	സ്വരാജ്യാനി തങ്ങളെ രാജ്യങ്ങളിലേ
ഏതാഃ ച	ഇവയും	ജഗ്മുഃ. യാത്രചെയ്തു. [കായി

സ്വാനി രാജ്യാനി മുഖ്യാനി ജ്ജ്യാനി മുദിതാനി ച
 സമുദ്ധയനധാന്യാനി പൂണ്ണാനി വസുമന്തി ച
 യഥാ പുരാണി തേ'ഗതപാ രത്നാനി വിവിധാസ്ത്രഥ
 രാമസ്യ പ്രിയകാമാത്മമുപഹാരാൻ നൃപാ ഭദ്രഃ.

7

8

തേ	ആ	രാജ്യാനി	രാജ്യങ്ങളിൽ
നൃപാഃ,	നൃപതികൾ,	മുഖ്യാനി	} തലസ്ഥാന നഗരങ്ങളിൽ
സമുദ്ധയന- ധാന്യാനി	} ധനധാന്യ സമൃദ്ധിയു ള്ളവയും	പുരാണി	
ജ്ജ്യാനി		ഗതപാ,	ചെന്നു്,
വസുമന്തി ച	വിശാലങ്ങളും (രത്നം മുതലായ) മുത	അഥ	അതിൽ പിന്നെ
	ചെടുപ്പുള്ളവയും	രാമസ്യ	ശ്രീരാമനു്
പൂണ്ണാനി	സകല ഭാഗ്യങ്ങളും	പ്രിയകാമാത്മം	പ്രീതിവരുത്തുവാനി
	തികഞ്ഞവയും	വിവിധാനി	പലപല [കിളി]
മുദിതാനി ച	സന്തുഷ്ടിയോടെ വില	രത്നാനി	വിശിഷ്ടവ്യവസ്ഥകളെ
	സുഗന്ധവ്യയമായ	ഉപഹാരാൻ	} തിരുമുൽക്കാഴ്ചകളായി
സ്വാനി	തങ്ങളുടെ	യഥാ	
		ഭദ്രഃ.	കൊടുത്തയച്ചു.

അശ്വപാൻ യാനാനി രത്നാനി ഹസ്തിനശ്ച മദോത്കടാൻ
 ചന്ദനാനി ച മുഖ്യാനി ദിവ്യാന്യാഭരണാനി ച
 മണിമുക്താപ്രവാളാംസ്തു ഭാസ്യോ രൂപസമനപിതാഃ
 അജാവികാംശ്ച വിവിധാൻ രഥാംസ്തു വിവിധാൻ ഭദ്രഃ.

9

10

അശ്വപാൻ	കുതിരകളെയും	രൂപ-	} സൗന്ദര്യവതികളായ
യാനാനി	വാഹനങ്ങളേയും	സമനപിതാഃ	
രത്നാനി	രത്നങ്ങളേയും	ഭാസ്യഃ ച	ഭാസിമാരേയും
മദോത്കടാൻ	മദപ്പാടുള്ള	വിവിധാൻ	പലപല
ഹസ്തിനഃ ച	ആനകളെയും	അജാവികാൻ	തു ചെമ്മരിയാടുകളേയും
ചന്ദനാനി ച	ചന്ദനങ്ങളേയും	വിവിധാൻ	പല
മുഖ്യാനി	ഉത്കൃഷ്ടങ്ങളായ	രഥാൻ	ത രഥങ്ങളേയും
ദിവ്യാനി ആഭ-	} ദിവ്യാഭരണങ്ങളേയും	ഭദ്രഃ.	} കാഴ്ചയായി കൊടുത്ത
രണാനി ച			
മണിമുക്താ-	} മാണിക്യം, നമ്പൂതു്,		
പ്രവാളാൻ			
	പവിഴം എന്നവയേയും		യച്ചു.

ഭരതോ ലക്ഷ്മണശ്ചൈവ ശത്രുഘ്നശ്ച മഹാബലാഃ
 ആദായ താനി രത്നാനി സ്വാം പുരീം പുനരാഗതാഃ.

11

മഹാബലാഃ	മഹാബലവാന്മാരായ	താനി രത്നാനി	ആ തിരുമുഖ്യാഴ്ചകളെ
ഭരതഃ ച	ഭരതനും	ആദായ,	കയ്ക്കൊണ്ടു്,
ലക്ഷ്മണഃ ച	ലക്ഷ്മണനും	സ്വാം പുരീം	സ്വപുരത്തിൽ
ശത്രുഘ്നഃ ഏവ	ശത്രുഘ്നനും	പുനഃ ആഗതാഃ.	തിരിച്ചെഴുന്നേക്കി.

ആഗമ്യ ച പുരീം രമ്യായോദ്ധ്യോം പുരുഷഷ്ടഭാഃ
ദഭഃ സർവ്വാണി രത്നാനി രാഘവായ മഹാത്മനേ.

12

പുരുഷഷ്ടഭാഃ	പുരുഷാത്തമാനായ	രത്നാനി	ആ കാഴ്ചവസ്തുക്കളെ
രമ്യാം	അഴകാൻ [അവർ	സർവ്വാണി ച	എല്ലാം
അയോദ്ധ്യാം	} അയോദ്ധ്യാപുരിയിൽ	മഹത്തഃന	മഹാത്മാവായ
പുരീം		രാഘവായ	ശ്രീരാഘവന്നായി
ആഗമ്യ	എത്തി	ദഭഃ.	സമർപ്പിച്ചു.

പ്രതിഗൃഹ്യ ച തത്സർവ്വം രാമഃ പ്രീതിസമനപിതഃ

സുഗ്രീവായ ദദൌ രാജേണ മഹാത്മാ കൃതകർമ്മണേ

13

വിഭീഷണായ ച ദദൌ തഥാഽന്യേഭ്യോഽപി രാഘവഃ

രാക്ഷസേഭ്യഃ കപിഭൃശ്ച ഞൈർവൃതോ ജയമാപ്തവാൻ.

14

മഹാത്മാ	മഹാത്മാവായ	രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	വിഭീഷണായ ച	വിഭീഷണമഹാരാജാ
പ്രീതി-	} പ്രീതിപൂണ്ടവനായി		വിന്നായും
സമനപിതഃ		ഞൈഃ	യാതൊരുവരാൽ
തത് സർവ്വം ച	അതെല്ലാറ്റിനെയും	വൃതഃ	മുഴുപ്പെട്ടവനായി
പ്രതിഗൃഹ്യ,	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട്,	ജയം	ജയം
കൃതകർമ്മണേ	കൃത്യങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തു	ആപ്തവാൻ,	നേടിയോ, അപ്രകാര
	തീർത്തവനായ	അന്യേഭ്യഃ	മറ്റുള്ള [മുള്ള
സുഗ്രീവായ	} സുഗ്രീവമഹാരാജാവി	കപിഭ്യഃ ച	വാനരന്മാക്കാക്കൊണ്ടും
രാജേണ		രാക്ഷസേഭ്യഃ	രാക്ഷസക്കാക്കൊണ്ടും
ദദൌ;	വേണ്ടുന്ന ഖണ്ഡമതി	അപി	} വേണ്ടുന്ന മയ്യോദകളെ
	കൾ നൽകി;	ദദൌ.	
തഥാ	അപ്രകാരത്തന്നെ		നൽകി.

തേ സർവ്വേ രാമദത്താനി രത്നാനി കപിരാക്ഷസാഃ

ശിരോഭിർധാരയാമാസുർബാഹുഭിശ്ച മഹാബലാഃ.

15

തേ	ആ	രത്നാനി	ഖണ്ഡമതികളെ
മഹാബലാഃ	മഹാശക്തിമാനായ	ശിരോഭിഃ	ശിരസ്സുകൾ കൊണ്ടും
കപിരാക്ഷസാഃ	വാനരന്മാരും രാക്ഷ	ബാഹുഭിഃ ച	കൈകൾ കൊണ്ടും
സർവ്വേ,	എല്ലാം, [സരം	ധാരയാമാസുഃ.	ധരിക്കുന്നവരായി
രാമദത്താനി	ശ്രീരാമനാൽ നൽകപ്പെട്ട		സ്വീകരിച്ചു.

തേ പിബന്തഃ സുഗന്ധീനി മധൂനി മധുപിംഗളാഃ

മാംസാനി ച സുമൃഷ്ണാനി മൂലാനി ച ഫലാനി ച.

16

തേ	ആ	ഫലാനി ച	പഴങ്ങളേയും
മധുപിംഗളാഃ	വാനരന്മാർ	സുഗന്ധീനി	നല്ല വാസനയുള്ള
മാംസാനി ച	മാംസങ്ങളേയും	മധൂനി	മധുക്കുളയും
മൂലാനി ച	കിഴങ്ങുകളേയും	പിബന്തഃ.	ആസ്വദിക്കുകയായി.
സുമൃഷ്ണാനി	നന്നായി പഴുത്ത		

ഏവം തേഷാം നിവസതാം മാസുഃ സാഗ്രോ യയൗ തദാ
മുഹുർത്ഥിവ തേ സദ്യേ രാജഭക്ത്യാ ച മേനിരേ.

17

ഏവം	ഇപ്രകാരം	തേ സദ്യേ	അവർ എല്ലാവരും
നിവസതാം	വാസം ചെയ്തുകൊണ്ടി	രാജഭക്ത്യാ	രാജഭക്തികാരണം
തേഷാം	അവർക്ക് [രേണവരായ	തദാ	അക്കാലത്തെ
മാസഃ	ഒരു മാസക്കാലം	മുഹുർത്ഥം ഇവ ച ഒരു മുഹുർത്തമെന്ന	
സാഗ്രഃ യയൗ; പൃണ്ണമായും കഴിഞ്ഞു;		മേനിരേ.	കരുതി. [പോലെ

രാമോട്ടപി രേമേ തൈ സാലം വാനരൈഃ കാമരൂപിഭിഃ

രാക്ഷസൈശ്ച മഹാവിഷ്ണുർഗ്ഗക്ഷൈശ്ചൈവ മഹാബലൈഃ.

18

രാമഃ അപി	ശ്രീരാമനും	വാനരൈഃ ച	വാനരന്മാരോടും
കാമരൂപിഭിഃ	ഇച്ഛാരൂപികളും	രാക്ഷസൈഃ ച	രാക്ഷസരോടും
മഹാവിഷ്ണുഃ	മഹാവിഷ്ണുശാപികളും	ഗ്ഗക്ഷൈഃ ഏവ	കരടികളോടുംകൂടി
മഹാബലൈഃ	അതിശക്തിമാന്മാരായ	സാലം	} ഒന്നിച്ചു സുഖമായി
തൈഃ	ആ [യ	രേമേ.	
			കാലംകഴിച്ചു.

ഏവം തേഷാം യയൗ മാസോ ഭപിതീയഃ ശൈശിരഃ സുഖം

വാനരാണാം പ്രഹൃഷ്ടാനാം രാക്ഷസാനാം ച സദ്യശഃ.

19

ഏവം	ഇപ്രകാരം	രാക്ഷസന്മാരും ച	രാക്ഷസർക്കും
സദ്യശഃ	സദ്യപ്രകാരത്തിലും	ഭപിതീയഃ ശൈ-	} ശിശിരത്തുവിൽ രണ്ടാ
പ്രഹൃഷ്ടാനാം	സതുഷ്ടിപൂണ്ടവരായ	ശിരഃ മാസഃ	
തേഷാം	ആ	സുഖം	} മത്തേതായ ഫാൽഗുന
വാനരാണാം	വാനരന്മാർക്കും	യയൗ.	
			സുഖമായി [മാസവും കഴിഞ്ഞുകൂടി.

[ഇവിടെ മറ്റു രാജാക്കന്മാരെയും പോയശേഷം രണ്ടു മാസക്കാലം അധികം ഇവർ താമസിച്ച് എന്നു ബോദ്ധ്യം. വൈശാഖത്തിൽ പട്ടാഭിഷേകം കഴിഞ്ഞു ഫാൽഗുനമാസംവരെ താമസിച്ചു എന്നു ഇതിൽനിന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു. ശരദുതുവിൽ പകുതിയും, ഫേമന്തവും, ശിശിരവും, ഇങ്ങിനെ അഞ്ചു മാസങ്ങളും, ആറു ദിവസവും അവർ അഭയാലയത്തിൽ താമസിച്ചു എന്നു തിലകവ്യാഖ്യാതാവിന്റെ അഭിപ്രായം.]

ഇക്ഷപാകനഗരേ രമ്യേ പരാം പ്രീതിമുപാസതാം

രാമസ്യ പ്രീതികരണൈഃ കാലസ്തേഷാം സുഖം യയൗ.

20

രമ്യേ	അഴകാൻ	പ്രീതിം	കൈങ്കല്യത്തെ
ഇക്ഷപാകനഗരേ	ഇക്ഷപാകക്കുളം	ഉപാസതാം	അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിര
രാമസ്യ	ശ്രീരാമൻ [ഗരത്തിൽ	തേഷാം,	അവർക്ക്, [ന്നതായ
പ്രീതികരണൈഃ	ഉപചാരങ്ങളാൽ	കാലഃ	} കാലം എടുപ്പത്തിൽ
പരാം	സദ്യോത് കൃഷ്ടമായ	സുഖം യയൗ.	
			ഓടിച്ചപ്പായി.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകോനചതപാരിംശഃ സദ്യഃ = മുപ്പത്തൊമ്പതാംസദ്യം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22370; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1646.

ചതപാരിംഗഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പതാംസഗ്ഗം.

[ഛന്ദഃപ്രാർത്ഥന = ഛന്ദമാർഗ്ഗം പ്രാർത്ഥന.]

തഥാ സ്മ തേഷാം വസതാമുക്ഷവാൻരക്ഷസാം

രാഘവസ്തു മഹാതേജഃ സുഗ്രീവമിദമബ്രുവിത്.

1

തേഷാം	ആ	രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ
ഋക്ഷവാൻര-	} ഋക്ഷങ്ങളും വാനരന്മാരും രക്ഷസരും	സുഗ്രീവം,	സുഗ്രീവനോടായി,
ക്ഷസാം		ഇ	അപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഗതിയിൽ
തഥാ	അപ്രകാരം	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
വസതാം സ്മ,	വാസം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ	അബ്രുവിത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയായ		

ഗമ്യതാം സൌമ്യ കിഷ്കിന്ധാം ഭുവാഷാം സുരാസുരൈഃ

പാലയസ്വ സഹാമാത്ര്യാ രാജ്യം നിഹതകണ്ടകം.

2

“സൌമ്യ!	“ഉത്തമമിതഃമ!	സഹാമാത്ര്യാ	മന്ത്രിപ്രവരന്മാരോടുകൂടി
സുരാസുരൈഃ	ദേവാസുരന്മാരായും	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
ഭുവാഷാം	ദുഷ്ടന്മാരുമായ	നിഹതകണ്ടകം	ബാധയറ്റതായി
കിഷ്കിന്ധാം	കിഷ്കിന്ധയ്ക്കു	പാലയസ്വ.	സംരക്ഷിച്ചുവന്നാലും.
ഗമ്യതാം;	എഴുന്നള്ളപ്പെട്ടെ;		

അംഗഭം ച മഹാബാഹോ പ്രീത്യാ പരമയാ യുതഃ

പശ്യ തപം ഛന്ദമന്തം ച നളം ച സുമഹാബലം

3

സുഷേണം ശപതൂരം വീരം താരം ച ബലിനാം വരം

കുമാഭം ചൈവ ഭുവാഷാം നീലം ചൈവ മഹാബലം

4

വീരം ശതബലിം ചൈവ മൈന്ദം ദപിവിദമേവ ച

പശ്യ പ്രീതിസമായുക്തോ ഗന്ധമാദനമേവ ച

5

ഗജം ഗവാക്ഷം ഗവയം ശരഭം ച മഹാബലം

ഋക്ഷരാജം ച ഭുവാഷാം ജാംബവന്തം മഹാബലം.

6

“മഹാബാഹോ!	“മഹാബാഹുവായവനേ	നളം ച	നളനേയും
തപം	ഭവാനു	ശപതൂരം	ശപതൂരനും
അംഗഭം	അംഗഭനെ	വീരം ച	വീരനുമായ
പരമയാ	അതിയായ	സുഷേണം ച	സുഷേണനേയും
പ്രീത്യാ യുതഃ ച	പ്രീതിയോടുകൂടിയവനായി	ബലിനാം	ബലവാന്മാരിൽ
		വരം	മുഖനായ
പശ്യ;	ആദിച്ചുവന്നാലും;	താരം ച	താരനേയും
സുമഹാബലം	പ്രസിദ്ധ പരാക്രമശാ	കുമാഭം ഏവ	കുമാഭനേയും
ഛന്ദമന്തം ച	ഛന്ദമാനേയും [ലിയായ	ഭുവാഷാം ച	അജയനും

മഹാബലം മഹാശക്തിമാനമായ
നീലം ഏവ നീലഭനയും
വീരം വീരനായ
ശതബലിം ച ശതബലിയേയും
മൈദം ഏവ മൈദഭനയും
ദപിവിദം ഏവ ദപിവിദഭനയും
ഗന്ധമാദനം ഏവ ഗന്ധമാദനഭനയും
ഗജം ഗജഭനയും
ഗവാക്ഷം ഗവാക്ഷഭനയും
ഗവയം ഗവയഭനയും

മഹാബലം മഹാബലവാനായ
ശരഭം ശരഭനെയും
മഹാബലം ച അതിശക്തിമാനം
ഭൂർധഷം ച ജയിക്കപ്പെടുവാൻ ക
ഴിയാത്തവനും
ഋക്ഷരാജം ഋക്ഷരാജാവുമായ
ജാംബവന്തം ജാംബവാഭനയും
പ്രീതി- } അൻപാൻവനായി
സമാധുക്കർ ച }
പശ്യ. ആദരിച്ചുവന്നാലും.

യേ ചേമേ സുമഹാത്മാനോ മദതേം തൃക്കുജീവിതാഃ

പശ്യ തപാ പ്രീതിസംയുക്തോ മാ ചൈഷാം വിപ്രിയം കൃമാഃ.

7

“യേ “യാതൊരു
ഇമേ ഇവർ
മദതേം ച എന്നിങ്ങവണ്ടിത്തന്നെ
തൃക്കുജീവിതാഃ ജീവഭനയും തൃജിപ്പാൻ
സന്നദ്ധരായ
സുമഹാത്മാനഃ; മഹാകീർത്തിപൂണ്ട മ
ഹാത്മാരാകുന്നു;

തപം ച ഭവാൻ അതിനാൽ
പ്രീതി- } പ്രീതികയ്ക്കൊണ്ടവനാ
സംയുക്തഃ } യി
പശ്യ; (അവരെ) ആദരിച്ചാ
യേഷാം ഇവർക്ക് [ലും;
വിപ്രിയം അഹിതമായുള്ളതിനെ
മാ കൃമാഃ.” ചെയ്യാതിരിക്കണം.”

ഏവമുക്തവാ തു സുഗ്രീവമാശ്ലീഷ്യ ച പുനഃ പുനഃ

വിഭീഷണമുവാചാഥ രാമോ മധുരയാ ഗിര.

8

രാമഃ ശ്രീരാമൻ
സുഗ്രീവം സുഗ്രീവനെ
പുനഃ പുനഃ പലവാൻ
ആശ്ലീഷ്യ ആശ്ലീഷിച്ചു്
ഏവം ഇങ്ങിനെ
ഉക്തവാ, അരുളിയശേഷം,
ച പിന്നെ

വിഭീഷണം വിഭീഷണനെനോക്കി
മധുരയാ ഇവംകലൻ
ഗിര മൊഴികൊണ്ടു്
അഥ ഇപ്രകാരം
തു അഭ്യർത്ഥത്തിന്റെ സം
ഗതിയിലും
ഉവാച. അരുളിച്ചെയ്തു.

ലങ്കാം പ്രശാധി ധർമ്മേണ ധർമ്മജ്ഞസ്തപം മതോ മമ

പുരസ്ത്യ രാക്ഷസാനാം ച ഭ്രാതൃവൈത്രവണസ്യ ച.

9

“തപം” “ഭവാൻ
ധർമ്മജ്ഞഃ, ധർമ്മജ്ഞനെന്നതി
മമ ച എന്നിങ്ങ [നാൽ
പുരസ്ത്യ നഗരത്തിനും
രാക്ഷസാനാം രാക്ഷസർക്കും
ഭാതഃ ഭാതാവായ

വൈത്രവ- } ക്ഷേമരണം
ണസ്യ ച }
മതഃ; ആദരണീയനാണ്;
ധർമ്മേണ ധർമ്മാനുസൃതമായി
ലങ്കാം ലങ്കയെ
പ്രശാധി. പരിപാലിച്ചുവന്നാലും

മാ ച ബുദ്ധിമയമേവ തപം ക്യാ രാജൻ കഥഞ്ചന
ബുദ്ധിമന്തോ ഹി രാജാനോ ധ്രുവമസ്സന്തി മേദിനീം.

10

“രാജൻ !	“രാജാവേ !	ഹി	എന്തെന്നാൽ
തപം	അവിടുന്ന്	ബുദ്ധിമന്തഃ	ന്യായമായൊന്നെ നടന്നു
കഥഞ്ചന	ഏതു കഷ്ടാവസ്ഥയിലും		വരുന്ന
അയമേവ	അയമത്തിൽ	രാജാനഃ ച	രാജാക്കന്മാർതന്നെയൊ
ബുദ്ധിം	ബുദ്ധി	മേദിനീം	ഭൂമിയെ [ണ്
മാ ക്യാഃ ;	കയ്യാജ്ഞാതിരിയ്ക്ക	ധ്രുവം	സ്ഥിരതയോടെ
	ണം ;	അസ്സന്തി.	ആണ്ടുവരുന്നതു്.

അഹം ച നിത്യശോ രാജൻ സുഗ്രീവസഹിതസ്തപയാ
സ്മുത്തവ്യഃ പരയാ പ്രിത്വാ ഗച്ഛ തപം വിഗതജപഃ.

11

“രാജൻ !	“രാജാവേ !	സ്മുത്തവ്യഃ ;	സ്മരണയിൽ വെക്കപ്പെ
തപയാ	ഭവാനാൽ		ടേണ്ടവനാകുന്നു ;
നിത്യശഃ	എല്ലായ്പ്പോഴും	തപം	ഭവാനു
സുഗ്രീവസഹിതഃ	സുഗ്രീവസഹിതനായ	വിഗതജപഃ	അഴലറാവനായി
അഹം	ഞാൻ	ഗച്ഛ.	തിരിച്ചെഴുന്നള്ളിയാ
പരയാ	} അധികപ്രീതിയോടു കൂടി		ലും.”
പ്രിത്വാ ച,			

രാമസ്യ ഭാഷിതം ശ്രുതവാ ഗൃക്ഷവാണരരാക്ഷസാഃ
സാധു സാധപിതി കാകത് സ്ഥം പ്രശശംസുഃ പുനഃ പുനഃ.

12

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	“സാധു	“നല്ലത്
ഭാഷിതം	വാക്യത്തെ	സാധു ”	നല്ലത് ”
ശ്രുതവാ,	കേട്ടു്,	ഇതി,	എന്നും,
ഗൃക്ഷവാണര-	} കരടികളും വാനരന്മാരും രാക്ഷസരും	പുനഃ	ഇനിയും
രാക്ഷസാഃ		പുനഃ	ഇപ്രകാരവും
കാകത് സ്ഥം,	കാകത് സ്ഥം എന്നോക്കി,	പ്രശശംസുഃ.	കൊണ്ടാടി.

തവ ബുദ്ധിമ്ഹാബാഹോ വീര്യമഭീഭൂതമേവ ച
മാധുര്യം പരമം രാമ സ്വയംഭോരിവ നിത്യദാ.

13

“മഹാബാഹോ !	“മഹാബാഹുവായ !	അഭീഭൂതം ;	അത്യുത്തമമായതാക
രാമ !	ഹേ ശ്രീരാമ !	സ്വയംഭോഃ	ബ്രഹ്മദേവന് [ന്നു ;
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ഇവ	എപ്രകാരമോ അപ്രകാ
ബുദ്ധിഃ	വിവേകം		രം
നിത്യദാ ;	ശാശ്വതമായതാകുന്നു ;	മാധുര്യം ഏവ	സദ്യുതമായുള്ള രഞ്ജി
വീര്യം ച	വീര്യവും	പരമം,	പുണ്യമായതുതന്നെ.

തേഷാമേവം ബ്രൂവാണാനാം വാനരാണാം ച രക്ഷസാം
ഹന്തമാൻ പ്രവണോ ഭൂതപാ രാഘവം വാക്യമബ്രവീത്.

14

തേഷാം	ആ	ഹന്തമാൻ	ഹന്തമാൻ
വാനരാണാം	വാനരന്മാരും	പ്രവണഃ	ഭൂതപാ തൃപ്പാദങ്ങളിൽ കമ്പിട്ട
രക്ഷസാം ച	രാക്ഷസരും		വനായി,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി
ബ്രൂവാണാനാം, കൊണ്ടാടിയുരചെയ്യ		വാക്യം	} ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.
സ്വേദം,		അബ്രവീത്.	

സ്നേഹോ മേ പരമോ രാജൻ തപയി തിഷ്ഠതു നിത്യദാ
ഭക്തിശ്ച നിയതാ വീര ഭാവോ നാന്യത്ര ഗച്ഛത.

15

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	നിയതാ	അചഞ്ചലയായി
മേ	അടിയന്	ച;	അപ്രകാരം തന്നെ
തപയി	നിന്തിരുവടിയികൽ		കുടികൊള്ളേണം;
സ്നേഹഃ	സ്നേഹം	വീര!	വീര!
പരമഃ	സർവ്വോപരിയായി	ഭാവഃ	വിചാരം
തിഷ്ഠതു;	വർത്തിക്കേണമേ;	അന്യത്ര	മറ്റൊന്നിലും
ഭക്തിഃ	ഭക്തിയും	ന ഗച്ഛത.	ചെല്ലാതെയുമിരിക്കേ
നിത്യദാ	എന്നും		ണമേ.

യാവദ്രാമകഥാ വീര ചരിഷ്യതി മഹീതലേ

താവച്ഛരീരേ വത്സ്യന്തി പ്രാണാ മമ ന സംശയഃ.

16

“വീര!	“വീര!	താവത്	അത്രയ്ക്കും
രാമകഥാ	ശ്രീരാമചരിത്രം	മമ പ്രാണാഃ	എന്റെ പ്രാണങ്ങൾ
യാവത്	എത്രയ്ക്കും	ശരീരേ	ശരീരത്തിൽ
മഹീതലേ	ഭൂമിയിൽ	വത്സ്യന്തി,	നിലനില്ക്കുന്നതാണ്,
ചരിഷ്യതി	പ്രചരിക്കുന്നുവോ,	ന സംശയഃ.”	സംശയമില്ല.”

[ഇതിൽനിന്ന് രാമകഥാമുതലാറത്തെ മുക്തിയെക്കാളും വലുതായി താൻ കരുതുന്നുവെന്നു ബോദ്ധ്യം.]

ഏവം ബ്രൂവാണം രാമസ്തേ ഹന്തമന്തം വരാസനാത്
ഉത്ഥായ സസപജേ സ്നേഹാദപാക്യമേതദവാച ഹ.

17

രാമഃ ഹ	ശ്രീരാമനും	ഹന്തമന്തം,	ഹന്തമാനെ,
വരാസനാത്	ഉത്തമമായ ആസന	സ്നേഹാത്	സ്നേഹാധിക്യത്താൽ
	ത്തിൽ നിന്ന്	സസപജേ;	ആലിംഗനം ചെയ്തു;
ഉത്ഥായ,	എഴുന്നേറ്റ്,	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വാക്യം തു	} ആജ്ഞാപിക്കയും
ബ്രൂവാണം	ഉണർത്തിക്കുന്നവനായ	ഉവാച.	

ഏവമേതത് കപിശ്രേഷ്ഠ ഭവിതാ നാനു സംശയഃ

ലോകാ ഹി യാവത് സ്ഥാസ്വന്തി താവത് സ്ഥാസ്വന്തി മേ കഥാ. 18

“കപിശ്രേഷ്ഠ! “വാനരോത്തമ!
 ഏതത് ഇത്
 ഏവം ഇപ്രകാരംതന്നെ
 ഭവിതാ; ഭവിക്കുന്നതാണ്;
 അത്ര ഇതിൽ
 സംശയം ന; സംശയംതന്നെയില്ല;

ലോകാഃ ലോകങ്ങൾ
 യാവത് ഏതുവരെയും
 സ്ഥാസ്യതി, നില്പനില്ക്കുമോ,
 താവത് അതുവരെയും
 മേ കഥാ ഹി എന്റെ ചരിത്രവും
 സ്ഥാസ്യതി. വിളങ്ങുന്നതാണ്.”

[“യാവത്” എന്നുള്ളത് ഭേശകാലങ്ങൾക്ക് രണ്ടിന്നും യുക്തമെന്നു കാണുക.]

ചരിഷ്യതി കഥാ യാവദേഷാ ലോകേ ച മാമികാ
 താവതേ ഭവിതാ കീർത്തിഃ ശരീരേഽപ്യസവസ്ഥഥാ.

19

“ലോകേ “ലോകത്തിൽ
 യാവത് എത്രയുംകാലം
 മാമികാ എന്നെ സംബന്ധിച്ച
 ഏഷാ കഥാ ഈ കഥ [തായ
 ചരിഷ്യതി, പ്രചരിക്കുമോ,
 താവത് അത്രയുംകാലം

തേ ഭവാന്റെ
 കീർത്തിഃ ച കീർത്തിയും
 തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 ശരീരേ ശരീരത്തിൽ
 അസവഃ അപി പ്രാണങ്ങളും
 ഭവിതാ.” വിളങ്ങുന്നതാണ്.”

[ഇതിൽ ഹനുമാൻ ചരിഞ്ജീവിതപത്തെ ഭഗവാൻ നൽകുന്നു.]

തതോഽസ്യ ഹാരം ചന്ദ്രാഭം മുച്യ കണ്ഠാത് സ രാഘവഃ
 വൈഡുർയുതരളം കണ്ഠേ ബബന്ധ ച ഹന്തമതഃ.

20

സഃ രാഘവഃ ച ആ ശ്രീരാഘവനം
 ചന്ദ്രാഭം കളർമതിയൊത്തതും
 വൈഡുർയുതരളം വൈഡുർയുനിർമ്മിതവു
 ഹാരം ഹാരത്തെ [മായ
 കണ്ഠാത് കഴുത്തിൽനിന്ന്

മുച്യ, എടുത്ത്,
 തതഃ ആ സമയം
 അസ്യ ഹന്തമതഃ ഈ ഹനുമാന്റെ
 കണ്ഠേ കണ്ഠത്തിൽ
 ബബന്ധ. ഇട്ടു.

തേനോരസി നിബലേന ഹാരേണ മഹതാ കപിഃ
 രരാജ ഹേമമംഗൈരേന്ദ്രശ്ചന്ദ്രേണാക്രാന്തമസ്തകഃ

21

കപിഃ, വാനരൻ,
 തേന അദ്ദേഹത്താൽ
 ഉരസി ഉരസ്സിൽ
 നിബലേന അണിയിക്കപ്പെട്ടതായ
 മഹതാ സദ്യുക്ത കൃഷ്ടമായ

ഹാരേണ, ഹാരത്താൽ,
 ചന്ദ്രേണ ചന്ദ്രനാൽ
 ആക്രാന്തമസ്തകഃ പ്രകാശിപ്പിക്കപ്പെട്ട
 ശിഖരത്തോടുകൂടിയ
 ഹേമമംഗൈരേന്ദ്രഃ മേരുഗിരിപോലെ
 രരാജ. വിളങ്ങി.

ശ്രുതവാ തു രാഘവസ്യൈതദുതമായോതമായ വാനരഃ
 പ്രണമ്യ ശിരസാ പാദേ നീജ്ജഗ്മുസ്തേ മഹാബലാഃ.

22

തേ മഹാബലാഃ ആ മഹാബലവാന്മാ
 വാനരാഃ, വാനരന്മാർ, [തായ
 തു ഈ ഹനുമാനെക്കുറിച്ചുള്ള
 രാഘവസ്യ ശ്രീരാഘവന്റെ [തായ
 ഏതത് ശ്രുതവാ, ഈ വാക്യത്തെ കേട്ട്,

പാദേ തുപ്പാദങ്ങളെ
 ശിരസാ തലകവിട്ട്
 ഉത്ഥായ ഉത്ഥായ പലകുറി വീണ്
 പ്രണമ്യ, നമസ്കരിച്ചശേഷം,
 നീജ്ജഗ്മുഃ. യാത്രയാക്കി.

സുഗ്രീവഃ സ ച രാമേണ പരിഷ്ഠക്കേതാ മഹാബലഃ
വിഭീഷണശ്ച ധർമ്മാത്മാ സർവ്വേ തേ ബാഷ്പവിക്രബാഃ.

23

രാജമണ	ശ്രീരാമനാൽ	ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ
പരിഷ്ഠക്കർ	ആലിംഗനംചെയ്യപ്പെട്ട	വിഭീഷണഃ ച	വിഭീഷണനും,
മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയായ	തേ സർവ്വേ	മറ്റുള്ള അവരല്ലാവരും
സഃ	ആ	ബാഷ്പവിക്രബാഃ.	അശുക്കൾ പൊഴിച്ചു
സുഗ്രീവഃ ച,	സുഗ്രീവനും,		ദുഃഖത്തിൽ മുഴുകി.

സർവ്വേ ച തേ ബാഷ്പികലാഃ സാശ്രുനേത്രാ വിചേതസഃ
സംമൂഢാ ഇവ ദുഃഖേന തൃജന്തോ രാഘവം തദാ.

24

തേ സർവ്വേ ച	അവരെല്ലാവരും	ഇവ	ഏറ്റവും
സാശ്രുനേത്രാഃ	അശുക്കൾനിറഞ്ഞ നേ	സംമൂഢാഃ	സ്തംഭിച്ചുപോയവരായി
	ത്രങ്ങളാടുകൂടിയവരാ	വിചേതസഃ	മതിമങ്ങിയവരായി
	യി	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
ബാഷ്പികലാഃ	അശുക്കൾകാരണം	തദാ	ആ സമയം
	ഒന്നും പറയാൻ കഴി	ദുഃഖേന	വ്യസനത്തോടുകൂടി
	യാത്തവരായി	തൃജന്തഃ.	വിട്ടുപിരിഞ്ഞു.

കൃതപ്രസാദാസ്തേനൈവം രാഘവേണ മഹാത്മനാ
ജഗ്മുഃ സ്വപ്നം സ്വപ്നം ഗൃഹം സർവ്വേ ദേഹീ ദേഹമിവ തൃജൻ.

25 •

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	ദേഹീ	ആത്മാവ്
തേന	ആ	തൃജൻ	വിട്ടുപിരിയുന്നത്
രാഘവേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ	ഇവ,	എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം,
ഏവം	ഇപ്രകാരം		
കൃതപ്രസാദാഃ	അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവ	സ്വപ്നം സ്വപ്നം	അവനവന്റെ
സർവ്വേ,	അവരെല്ലാം [രായ	ഗൃഹം	ഗൃഹത്തിലേക്കായി
ദേഹം	ശരീരത്തെ	ജഗ്മുഃ.	പുറപ്പെട്ടു.

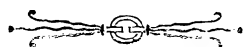
ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ചതാശിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22395; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1671.

ഇതി പുര കശലവാദ്യം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപ്രമേയ യജ്ഞവാദേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ
സപ്തവിംശോഹിനീ ഗീതാഃ ശ്ലോകാഃ

ഇപ്രകാരം പണ്ട് കശലവന്മാരാൽ അശപ്രമേയ യാഗമണ്ഡപത്തിൽ ശ്രീരാമ

• സന്നിധാനത്തിൽവെച്ച് ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ടതായ രാമായണത്തിൽ ഇരുപ
ത്തേഴാം ഭാഗം ഗാനംചെയ്ത ശ്ലോകങ്ങൾ അവസാനിച്ചു

പുരാ കശലവാരാത്രം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപമേധയജ്ഞപാദേ അഷ്ടാവിംശേഷ്വഹി ഉത്തരകാഃണ്ഡ
 ഏകചതപാരിംശസുഗ്മമാംഭ്ര ഷഷ്ഠിതമസുഗ്മപച്ഛന്തം (22396—22854) ദ്വോകാഃ ശീതം;
 തന്മിൻ ഭിനേ ശീതാഃ ദ്വോകാശ്ച 459.

പണ്ടു് കശലവന്മാരായ ശ്രീരാമസന്നിധാനത്തിൽ അശ്വപമയോഗശാലയിൽവെച്ചു് ഇരുപത്തൊട്ടാം
 ഭിവസം ഉത്തരകാഃണ്ഡത്തിൽ 41 മുതൽ 60 സുഗ്മങ്ങളാകൂടി (2239) മുതൽ 22854 വരെ
 ദ്വോകങ്ങൾ ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ടു. അന്ന ഭിവസം ഗാനംചെയ്ത ദ്വോകസംഖ്യ 459.

ഏകചതപാരിംശഃ സുഗ്മഃ = നാലുത്തൊന്നാംസുഗ്മം.

[പുഷ്പകവിസജ്ജനം = പുഷ്പകവിമാനത്തെ അയക്കുന്നത്.]

വിസൃജ്യ ച മഹാബാഹുർഘോഷവാനരരാക്ഷസാൻ
 ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതോ രാമഃ പ്രമുഖോഽസുഖം സുഖീ.

1

മഹാബാഹുഃ സുഖീ ച	മഹാബാഹുവും വിഷയനിവൃത്തനായ മഹാത്മാവുമായ	വിസൃജ്യ, ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതഃ സുഖം	വിടനല്ലിയയച്ചുശ ഷം, സഹോദരന്മാരോടു ടിയവനായി അശ്രയിച്ചുവെക്കല്ലാം സൗഖ്യമരുളിക്കൊണ്ട് പ്രമുഖമാമ. ഏറ്റവും അനന്ദിച്ചു.
രാമഃ, ഘോഷവാനര- രാക്ഷസാൻ	ശ്രീരാമൻ, കരടികളേയും, വാനര ന്മാരേയും, രാക്ഷസ ന്മാരേയും		

[ഈ ദ്വോകത്തിൽ ഒടുവിലത്തെ പാദത്തിൽ ഗായത്രിയുടെ 23-ാമത്തെ അക്ഷരമെന്ന് വൈ
 ണ്ണവപക്ഷം.]

അഥാപരാഹ്ണസമയേ ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ രാഘവഃ
 ശുശ്രാവ മധുരാം വാണീമന്തരിക്ഷാത് പ്രഭാഷിതാം.

2

ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ രാഘവഃ, അപരാഹ്ണ- സമയ അന്തരിക്ഷാത്	സഹോദരന്മാരോടു ടിയരുന്നിരുന്ന ശ്രീരാഘവൻ, ഒരുഭിവസം ആകാശത്തിൽനിന്ന്	അഥ മധുരാം പ്രഭാഷിതാം വാണീം ശുശ്രാവ.	ഇപ്രകാരം മധുരമായതും പേർവിളിച്ചു് പറയ പ്പെട്ടതുമായ ഒരു സംഭാഷണത്തെ കേട്ടു.
---	--	---	---

സൗമ്യ രാമ നിരീക്ഷസ്വ സൗമ്യേന വദനേന മാം
 കൈലാസശിഖരാത് പ്രാപ്തം വിദ്ധി മാം പുഷ്പകം പ്രഭോ.

3

“സൗമ്യ! പ്രഭോ! രാമ! മാം കൈലാസ- ശിഖരാത്	“ഹേ പുണ്യാത്മാവേ! പ്രഭുവായുഃജ്ഞാവേ! ശ്രീരാമ! എന്നെ കൈലാസശിഖര ത്തിൽനിന്ന്	പ്രാപ്തം പുഷ്പകം വിദ്ധി; മാം സൗമ്യേന വദനേന നിരീക്ഷസ്വ.	തിരികെവന്ന പുഷ്പകവിമാനമാണെ ന്ന് ധരിച്ചാലും; എന്നെ പ്രസന്നമായ മുഖത്തോടുകൂടി കടാക്ഷിച്ചരുളിയാലും.
---	---	---	---

തവ ശാസനമാജ്ഞായ ഗതോഽസ്തി ധനദം പ്രതി
ഉപസ്ഥാതും നരശ്രേഷ്ഠ സ ച മാം പ്രത്യഭാഷത.

4

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷോത്തമ!	ഉപസ്ഥാതും	ശുശ്രൂഷിക്കുന്നതിനായി
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ഗതഃ അസ്തി;	ഞാൻ പോയിരുന്നു;
ശാസനം	} ആജ്ഞയനുസരിച്ച്	സഃ	അദ്ദേഹം
ആജ്ഞായ		മാം ച	എന്നാടുതന്നെ
ധനദം പ്രതി	കുബേരനും	പ്രത്യഭാഷത.	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു.

നിജ്ജിതസ്തപം നരേന്ദ്രേണ രാഘവേണ മഹാത്മനാ
നിഹത്യ യുധി ദുർധഷം രാവണം രാക്ഷസേശപരം.

5

“മഹാത്മനാ	“മഹാത്മാവും	രാക്ഷസേശപരം	രാക്ഷസരാജാവായ
നരേന്ദ്രേണ	പുരുഷോത്തമനുമായ	രാവണം	രാവണനെ
രാഘവേണ,	ശ്രീരാഘവനാൽ,	യുധി നിഹത്യ,	പോരിൽ വധിച്ചു,
ദുർധഷം	ആരാലും ജയിക്കപ്പെട്ട	തപം	നീ
	വാൻകഴിയാത്തവനായ	നിജ്ജിതഃ.	കയ്ക്കുശപ്പെടുത്തപ്പെട്ടു.

മമാപി പരമാ പ്രീതിർഹതേ തസ്മിൻ ദുരാത്മനി
രാവണേ സഗണേ ചൈവ സപുത്രേ സഹബാന്ധവേ.

6

“ദുരാത്മനി	“ദുരാത്മാവായ	സഹ-	} ബന്ധുക്കളാടുംകൂടിയ
തസ്മിൻ	ആ	ബാന്ധവഃ	
രാവണേ	രാവണൻ	ഏവ	വനായ്ക്കുനെ
സഗണേ ച	തന്റെ കൂട്ടുകാരോടും	ഹതേ,	വധിക്കപ്പെട്ടതിൽ,
സപുത്രേ	പുത്രന്മാരോടും	മമ അപി	എനിക്കും
		പരമാ പ്രീതിഃ.	അതിയായ സന്തോഷം ഉണ്ട്.

സ തപം രാമേണ ലങ്കായാം നിജ്ജിതഃ പരമാത്മനാ
വഹ സൌമ്യ തമേവ തപമഹമാജ്ഞാപയാമി തേ.

7

“സൌമ്യ!	“മേ സൌമ്യ!	തപം	ഭവാൻ
തപം	ഭവാൻ	തം ഏവ വഹ;	അദ്ദേഹത്തിന്നുതന്നെ
പരമാത്മനാ	പരമാത്മാവായ		വാഹനമായിരിക്കുക;
രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ	തേ	ഭവാദനാടു
ലങ്കായാം	ലങ്കയിൽ വെച്ച്	അഹം	ഞാൻ
നിജ്ജിതഃ;	സ്വാധീനമാക്കപ്പെട്ടു;	ആജ്ഞാപയാമി.	ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള		ക്കുന്നു.

പരമോ ഹ്യേഷ മേ കാമോ യത്തപം രാഘവനന്ദനം
വഹേല്ല്വോകസ്യ സംയാനം ഗച്ഛസവ വിഗതജ്ജപരഃ.

8

“ലോകസ്യ സംയാനം	“ലോകമെല്ലാം എളുപ്പത്തിൽ സഞ്ചാരം ചെയ്യുന്നവനായ	ഗച്ഛസപ;	പോയ്ക്കരിക;
തപം	ഭവാൻ	യത്	യാതൊരു
രാഘവനന്ദനം	ശ്രീരാഘവനെ	ഏഷഃ ഹി	ഇതുതന്നെയാണ്
വരേമഃ;	വഹിച്ചുവന്നാലും;	മേ	എനിക്ക്
വിഗതജപരഃ	(എനിക്ക് സുഖമാകയില്ലയോ എന്ന) വിചാരമറവനായി	പരമഃ	സദ്യോത്തമമായ
		കാമഃ.	ആഗ്രഹം.

സോട്ടഹം ശാസനമാജ്ഞായ ധനദസ്യ മഹാത്മനഃ
തപത്സകാശമനുപ്രാപ്തോ നിർദ്വിശങ്കഃ പ്രതീക്ഷ മാം.

9

“സഃ അഹം, മഹാത്മനഃ ധനദസ്യ ശാസനം ആജ്ഞായ,	“അപ്രകാരമുള്ളതാൻ, മഹാനഭാവനായ കുടുംബരൻ ആജ്ഞയനുസരിച്ച്,	തപത്സകാശം	നിന്തിരുവടിയുടെ തിരുമുമ്പിൽ
		അനുപ്രാപ്തഃ ; മാം നിർദ്വിശങ്കഃ പ്രതീക്ഷ.	വന്നിരിക്കുകയാണ് ; എന്നെ സംശയമൊന്നുംകൂടാ അംഗീകരിച്ചുരുളേ[തെണം.”

ബാഡമിത്വേവ കാകത്സ്ഥഃ പുഷ്പകം സമപൂജ യത്

ലാജൈശ്ചൈവ തഥാ പുഷ്പൈർധൂപൈശ്ചൈവ സുഗന്ധിഭിഃ.

10

കാകത്സ്ഥഃ	കകത്സ്ഥവംശത്തിൽ പിറന്ന ശ്രീരാമൻ	ലാജൈഃ ഏവ	പൊരികൾകൊണ്ടും
“ബാഡം ഏവ”	“എന്നാലങ്ങിനെയൊ വട്ടെ”	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
ഇതി ച,	എന്ന് അരുളിച്ചെയ്ത്,	പുഷ്പൈഃ ഏവ	പുഷ്പങ്ങൾകൊണ്ടും
പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനത്തെ	സുഗന്ധിഭിഃ	നല്ല വാസനയുള്ള
		ധൂപൈഃ ച	ധൂപങ്ങൾകൊണ്ടും
		സമപൂജയത്.	പൂജിച്ചു.

ഗമ്യതാമിതി ചോവാച ആഗച്ഛ തപം സ്മരേ യദാ

സിദ്ധാനാം ച ഗതൌ സൌമ്യ മാ വിഷാദേന യോജയ.

11

“ഗമ്യതാം”	“തിരികെ പോയ്ക്കൊള്ളുക”	യദാ	എപ്പോൾ
ഇതി ച	എന്നുപറഞ്ഞ്	സ്മരേ	ഞാൻ മനസ്സിൽ സ്മരിക്കുന്നുവോ അപ്പോൾ
ഉവാച;	അതിൽപിന്നെ	തപം	ഭവാൻ
“സൌമ്യ!	ഇങ്ങിനെയുമരുളിച്ചെയ്തു	ആഗച്ഛ;	ഇവിടേക്ക് തിരിച്ചുവന്നാലും;
സിദ്ധാനാം	“മേ സൌമ്യ! [യു; പുണ്യാത്മാക്കളുടെ	വിഷാദേന	ഇങ്കിലംഗം കയ്ക്കൊള്ള
ഗതൌ,	കായ്ക്കത്തിൽ,	മാ യോജയ.”	പ്പെടേണ്ടതില്ല.”

ഏവമസ്തപതി രാമേണ പുജയിതാ വിസജ്ജിതാ

അഭിപ്രേതാം ദിശം തസ്താത് പ്രായാത്തത് പച്ഛകം തദാ.

12

തത്	അ	തസ്താത്	അവിടെനിന്നും
പച്ഛകം	പുഷ്പകവിമാനം	അഭിപ്രേതാം	ഇഷ്ടപ്പെട്ടതായ
തദാ	അപ്പോൾ	ദിശം,	ദിക്ഷണാക്കി,
രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ	“ഏവം അസ്മു,”	“തിരുമനസ്സുപാലെ,”
പുജയിതാ	പുജിക്കപ്പെട്ട്	ഇതി	എന്ന് അറിയിച്ചുകൊണ്ടു്
വിസജ്ജിതം	വിടനൽകിയയക്കപ്പെട്ടതായി,	പ്രായാത്.	തിരികെചെന്നു.

ഏവമന്തർഹിതേ തസ്തിൻ പച്ഛകേ സുകൃതാത്മനി

ഭരതഃ പ്രാഞ്ചലിവാക്യമുവാച രഘുനന്ദനം.

13

സുകൃതാത്മനി	പുണ്യാത്മാവായ	അന്തർഹിതേ,	അന്തർഭാഗംചെയ്ത
തസ്തിൻ	അ	ഭരതഃ	ഭാരതൻ [പ്പോൾ,
പച്ഛകേ	പുഷ്പകം	പ്രാഞ്ചലിഃ	കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ടു്
ഏവം	ഇപ്രകാരം	രഘുനന്ദനം	ശ്രീരാഘവനെന്നാക്കി
		വാക്യം ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

അത്യാദ്ഭുതാനി ദൃശ്യന്തേ തപയി വീര പ്രശാസതി

അമാനുഷാണി സതപാനി വ്യാഘ്രതാനി മുഹൂർത്തമുഹൂഃ.

14

“വീര!	“ഹേ വീര!	മുഹൂഃ മുഹൂഃ	മേല്ക്കുമേൽ
തപയി	നിന്തിരുവടി	വ്യാഘ്രതാനി	പറഞ്ഞു പുകഴ്ത്തിപ്പെട്ട
പ്രശാസതി,	രാജ്യപരിപാലനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കെ,		നവയായി,
സതപാനി	നന്മകൾ	അത്യാദ്ഭുതാനി	അത്യാത്മ്യകരങ്ങളായി
അമാനുഷാണി	അമാനുഷങ്ങളായിരിക്കുന്നവയായി	ദൃശ്യന്തേ.	പ്രത്യക്ഷത്തിൽ കാണപ്പെടുന്നു.

അനാമയശ്ച മന്ത്യാനാം സാഗ്രോ മാസോ ഗതോ ഹ്യയം

ജിണ്ണാനാമപി സതപാനാം മൃത്യുർനായാതി രാഘവ.

15

“രാഘവ!	“ശ്രീരാമ!	അനാമയഃ ച;	ഭോഗമെന്നുതെയില്ല;
അയം	ഇപ്പോൾ	സതപാനാം ഹി,	പ്രാണികൾക്ക്,
മാസഃ	ഒരു മാസം	ജിണ്ണാനാം	} ജരബാധിച്ചിട്ടും കൂടി,
സാഗ്രഃ	തികച്ചം	അപി,	
ഗതഃ;	കഴിഞ്ഞു;	മൃത്യുഃ ന	} മരണം സംഭവിക്കുന്നില്ല.
മന്ത്യാനാം	മനുഷ്യക്ക്	അയാതി.	

പത്രാന്നാർച്ചഃ പ്രസൂയന്തേ വസുമന്തശ്ച മാനവാഃ

ഹർഷശ്ചാഭ്യധികോ രാജൻ ജനസ്യ പരവാസിനഃ.

16

“രാജൻ!	“മന്നവ!	വസുമതഃ;	ഐശ്വര്യത്തോടു കൂടി
നാൽപ്പം	സ്ത്രീകൾ		യവരായി വിളങ്ങുന്നു;
പുത്രൻ	കുട്ടികളെ	ജനസ്യ	നാട്ടാക്കം
പ്രസൂയന്തേ;	നോവതെ പ്രസവി	പുരസ്യ ച	പൗരന്മാർക്കും
	ക്കുന്നു;	ഹർഷഃ	മനഃ സത്തുഷ്ടി
മാനവാഃ ച	മനുഷ്യരെല്ലാവരും	അഭ്യധികഃ.	വളർിച്ചതായിരിക്കുന്നു.

കാലേ വർഷിതി പഞ്ചമ്യഃ പാതയന്നമൃതം പയഃ

വാതാശ്വാപി പ്രവാന്ത്യേതേ സ്വർയുക്താഃ സുഖാഃ ശിവാഃ.

17

“പഞ്ചമ്യഃ	“ഇന്ദ്രൻ	ഏത വാതാഃ	ഭവഞ്ച സമയങ്ങളിൽ
അമൃതം	അമൃതൊത്ത	ച	വീശുന്നതുകാരുകളും
പയഃ	ജലത്തെ	സ്വർയുക്താഃ	സുഖസ്വർങ്ങളായും
പാതയൻ,	പൊഴിച്ചുകൊണ്ട്,	സുഖാഃ	സുഗന്ധത്തോടു കൂടിയ
കാലേ .	തക്ക കാലത്തിൽ		വായുവും
വർഷിതി;	വർഷിക്കുന്നു;	ശിവാഃ അപി	ആരോഗ്യപ്രദങ്ങളായും
		പ്രവാന്തി.	വീശുന്നു.

ഇഹൃദശോഽനശപരോ രാജാ ഭവേദിതി നരേശപരഃ

കഥയന്തി പുരേ രാജൻ പൗരജാനപദാസ്സഥാ.

18

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	നരേശപരഃ	ജനങ്ങളെ സംരക്ഷിക്ക
പുരേ	പട്ടണത്തിൽ		ന്നവനായി
പൗരജാനപദാഃ	പൗരന്മാരും നാട്ടുകാ	അനശപരഃ	അനവരതം
‘ഇഹൃദശഃ	‘ഇമ്മടുള്ള [രം	ഭവേത്’	വാഴ്ചമാറാകട്ടെ’
രാജാ,	ചക്ര പത്മിമഹാരാജാ	ഇതി	എന്ന്
	വ്,	കഥയന്തി.”	തമ്മിൽ തമ്മിൽ ഉര
തഥാ	ഇപ്രകാരംതന്നെ		ചെയ്യുന്നു.”

ഏതാ വാചഃ സുമധുരാ ഭരതേന സമീരിതാഃ

ശ്രുതപാ രാമോ മുദാ യുക്തഃ പ്രമുഖോഽസുഖീ സുഖം

19

സുഖീ	ആനന്ദപ്രദനും	ഭരതന	ഭരതനാൽ
സുഖം	{ അശ്രിതന്മാരുടെ കഷ്ട	സുമധുരാഃ	അതിമധുരമായി
	ങ്ങളെ നീക്കിയതിനാൽ	സമീരിതാഃ	പായപ്പെട്ടവയായ
	പ്രശാന്തചിത്തനായി	ഏതാഃ വാചഃ	ഈ വാക്കുകളെ
മുദാ	മോദമുറക്കൊണ്ട്	ശ്രുതപാ	ചെയ്തിരിക്കാൻ
യുക്തഃ	വിളങ്ങുന്നവനുമായ	പ്രമുഖോഽ.	അത്യധികം സന്തോഷി
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		ച്ച.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകചതശാരിശഃ സ്കന്ധഃ = നാല്പത്തൊന്നാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2241+; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1690.

• ദപിചതപാരിംശഃ സഗ്ഗ് = നാല്പത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗം.

[രാമസീതാവിഹാരഃ = ശ്രീരാമനും സീതയും വിഹരിക്കുന്നത്.]

- സ വിസൃജ്യ തതോ രാമഃ പുഷ്പകം ഹേമഭൂഷിതം
 പ്രവിഃവശ മഹാബാഹുരശോകവനികാം തദാ 1
 ചന്ദനാഗരമൂതൈശ്ച തുംഗകാലേയകൈരപി
 ദേവദാരവനൈശ്ചാപി സമന്താഭുപശോഭിതാം 2
 ചമ്പകാശോകപുന്നാഗമധുകപനസാസനൈഃ
 ശോഭിതാം പാരിജാതൈശ്ച വിധുമജപലനപ്രഭൈഃ 3
 ലോധ്രനീപാജ്ജ്ഞൈർനാഗൈഃ സപ്തപണ്ണാതിമുക്തകൈഃ
 മന്ദാരകദളീതൃല്പലതാജാലസമാവൃതാം 4
 പ്രിയംഗുഭിഃ കദംബൈശ്ച തഥാ ച ബക്ഷളൈരപി
 ജംബൂദിർഭാഡിമൈശ്ചൈവ കോവിദാരൈശ്ച ശോഭിതാം 5
 സർപ്പാകസുമൈ രമ്യൈഃ ഫലവദ്ഭീർമനോരമൈഃ
 ദിവ്യഗന്ധരസോപേതൈസ്തേജോജ്വലപലവൈഃ 6
 തഥൈവ തരുദിർഭിവൈഃ ശിലിഭിഃ പരികല്പിതൈഃ
 ചാരപല്ലവപുഷ്പാശ്ശൈശ്വർമത്തഭ്രമരസംകുലൈഃ 7
 കോകിലൈർഭ്രംഗരാജൈശ്ച നാനാവണ്ണൈശ്ച പക്ഷിഭിഃ
 ശോഭിതാം ശതശശ്വിത്രാം മൃതവൃക്ഷാവതംസകൈഃ. 8

സഃ	ആ
മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവായ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ
തദാ	അപ്പോൾ
ഹൈമഭൂഷിതം	സ്വപണ്ണാലംകൃതമായ
പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനത്തെ
വിസൃജ്യ,	വിടൻകിരയച്ച്
തതഃ	അതിൽപിന്നെ
ചന്ദനാഗര- മൂതൈഃ ച	ചന്ദനം, അകിൽ, തേ ന്മാവ് എന്നവയാലും
തുംഗകാല- യകൈഃ അപി	തെങ്ങുകുളാലും രക്ത ചന്ദനമരങ്ങളാലും
ദേവദാര- വനൈഃ ച	ദേവതാരസമൃദ്ധങ്ങളാലും
സമന്താത്	നാലുഭാഗവും
ഉപശോഭിതാം അപി,	പരിശോഭിക്കുന്നതും, അപ്പി,

ചമ്പകാശോ-	ചമ്പകം, അശോകം,
കപുന്നാഗ-	പുന്ന, ഇരിപ്പു, പ്ലാവ്
മധു കപന-	വേങ്ങ എന്നീ വൃക്ഷ
സാസനൈഃ	ങ്ങളാലും,
വിധുമജപലന-	പുകയില്ലാത്ത അഗ്നിക്കു
പ്രഭൈഃ	തുല്യമായ പ്രയോൻ
പാരിജാതൈഃ ച	പാരിജാതങ്ങളാലും
ശോഭിതാം ച,	പാലസിക്കുന്നതും,
ലോധ്രനീപാ-	പാച്ചോററി, കടമ്പ്,
ജ്ജ്ഞൈഃ	മരുത് എന്നവയാലും
നാഗൈഃ	നാകവൃക്ഷങ്ങളാലും
സപ്തപണ്ണാതി-	ഏഴിലമ്പാല, തൊട്ടു
മുക്തകൈഃ	കാര എന്നവയാലും,
മന്ദാരകദളീ-	മന്ദാരം, വാഴക്കുട്ടം, വ
ഗുല്ഫലതാജാ-	ളിക്കുട്ടം എന്നവയാ
ലസമാവൃതാം,	ലും നിറപ്പെട്ടതും,
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ

പ്രിയംഗുഭിഃ ച ഞാഴൽ വൃക്ഷങ്ങളാലും
കദംബൈഃ ച കദംബവൃക്ഷങ്ങളാലും
വകുളൈഃ ച ഏറഞ്ഞിമരങ്ങളാലും
ജംബുഭിഃ ഏവ ഞാവലുകളാലും
ദാഡിമൈഃ അപി മാതളനാരകങ്ങളാലും
കോവിദാരൈഃ മലയകന്തിമരങ്ങളാലും
ശോഭിതാം ച, ശോഭിക്കുന്നതും,
തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
ശീലിഭിഃ സമത്വന്മാരായ തോട്ട
ക്കാടാൽ
പരികല്പിതൈഃ വളർത്തപ്പെട്ടവയായി
രമ്യൈഃ ഭംഗിയുള്ളവയും
സുവ്യാ- } എന്നും പൂക്കളോടുകൂടി
കസുമൈഃ } യവയും
തരുണാങ്കുര- } ഇളതായ മൊട്ടുകളാൻ
പല്ലവൈഃ } ചില്പുകളോടുകൂടിയ
വയും
മത്തമേര- } മദിച്ചാക്കുന്ന വണ്ടിൻ
സങ്കുലൈഃ } ചാത്തുകളോടുകൂടിയ
വയും

ചാരുപല്ലവ- } ഭംഗിവാച്ച തളിരക
പുഷ്പാശ്വൈഃ } ഭോഭം പൂക്കളോടും
കൂടിയവയും
മനോരമൈഃ മനോഹരങ്ങളായി
ദിവ്യൈഃ ആശ്ചര്യകരങ്ങളായി
ദിവ്യഗന്ധര- } ദിവ്യസൗന്ദര്യരസങ്ങ
സോപേതൈഃ } ഉന്നവയായി
ഫലവദ്ഭിഃ പഴങ്ങളോടുകൂടിയവ
തരുഭിഃ ഏവ വൃക്ഷങ്ങളാലും [യുദ്ധായ
ചൂതവൃക്ഷാ- } തേന്മാവുകൾക്ക് അല
വതംസകൈഃ } കാരമായുള്ള
കോകിലൈഃ കയിലുകളാലും
ഭാഗരാജൈഃ ച വണ്ടുകളാലും
ശോഭിതാം ച, പരിലസിക്കുന്നതും,
നാനാവണ്ണൈഃ പലവണ്ണങ്ങളാൻ
ശതശഃ നൂററുക്കണക്കായ
പക്ഷിഭിഃ പക്ഷികളാൽ [മായ
ചിത്രാം ച അഴകാൻവിലസുന്നതു
അശോകവനികാം ലീലോദ്യാനത്തിൽ
പ്രവിവേശ. എഴുന്നള്ളി.

ശാതകുന്ദനിഭാഃ കേചിത് കേചിദഗ്നിശിഖോപമാഃ
നീലാഞ്ജനനിഭാശ്ചാന്യേ ഭാന്തി തത്രത്യുപാദപാഃ
സുരഭീണി ച പുഷ്പാണി മാല്യാനി വിവിധാനി ച.

9

തത്രത്യുപാദപാഃ അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന
കേചിത് ചിലവ [വൃക്ഷങ്ങൾ
ശാതകുന്ദനിഭാഃ പൊൻനിറമാനും
കേചിത് ചിലവ
അഗ്നി- } അഗ്നിജപാലയ്ക്കു തുല്യ
ശിഖോപമാഃ } മായവയായും
അന്യേ മറ്റുചിലവ
നീലാഞ്ജന- } കറുകുത്ത അഞ്ജനം
നിഭാഃ ച } പോലാരിക്കുന്നവയായും

ഭാന്തി; വിളങ്ങുന്നു;
വിവിധാനി പലവിധ
പുഷ്പാണി, പുഷ്പങ്ങൾ,
മാല്യാനി ച മാലകൾക്കനുയോജി .
ചുവയായും
സുരഭീണി ച. { അതിസുഗന്ധമുള്ളവ
യായും അപ്രകാരംത
ന്നെ വിളങ്ങി.

ദീപ്തികാ വിവിധാകാരാഃ പൂണ്ണാഃ പരമവാരീണാ
മാണിക്യകൃതസോപാനാഃ സ്തൂടികാന്തരകുട്ടിമാഃ.

10

ദീപ്തികാഃ, } വാപികൾ, പല ആകൃ
വിവിധാകാരാഃ } തിയാടുകൂടിയവയായും
മാണിക്യകൃത- } മാണിക്യത്താൽ കെട്ട
സോപാനാഃ } ഏറ്റ പടവുകളോടുകൂ
ടിയവയായും

സ്തൂടികാന്തര- } സ്തൂടികക്കല്ലുകളാൽ നി
കുട്ടിമാഃ } മ്മിക്കപ്പെട്ട കൂപ്പുക
ളോടുകൂടിയവയായും
പരമവാരീണാ ശുദ്ധജലത്താൽ
പൂണ്ണാഃ. നിറയപ്പെട്ടിരുന്നു

ഹിദ്യപദ്മോത്പലവനാശ്ചക്രവാകോപശോഭിതാഃ
ദാത്യഹതുകസംഘ്യാ ഹംസസാരസനാഭിതാഃ.

11

ഹിദ്യ- പദ്മോത്- പലവനാഃ	}	നല്ലപോലെ വിടൻ താമരകളും നീലത്താ മരകളും നിറഞ്ഞ ജല ത്തോടുകൂടിയവയും	ദാത്യഹതുക- സംഘ്യാഃ	}	നത്തുകളാലും പൈക്കി ളികളാലും ശബ്ദിക്ക പ്പെട്ടവയും
ചക്രവാകോപ- ശോഭിതാഃ		}	ചക്രവാകങ്ങളാൽ വിളങ്ങുന്നവയും		ഹംസസാരസ- നാഭിതാഃ.

തരുഭിഃ പുഷ്പവദ്ഭിശ്ച തീരജൈരൂപശോഭിതാഃ

പ്രാകാരൈവിവിധാകാരൈഃ ശോഭിതാശ്ച ശിലാതലൈഃ.

12

തീരജൈഃ പുഷ്പവദ്ഭിഃ ച തരുഭിഃ ഉപശോഭിതാഃ	കരഃയാരങ്ങളിൽ നട്ടവ ഉത്ത്പ്പെട്ടവയും ച പുഷ്പങ്ങളോടുകൂടിയിരി ക്കുന്നവയുമായ വൃക്ഷങ്ങളാൽ [യി ഭംഗിചേർക്കപ്പെട്ടവയാ-	വിവിധാകാരൈഃ പല ആകൃതിയിലുള്ള പ്രാകാരൈഃ മതിൽക്കെട്ടുകളാലും ശിലാതലൈഃ ച കൽത്തറകളാലും ശോഭിതാഃ. അഴകാൻ വിളങ്ങി യിരുന്നു.
--	---	---

തത്രൈവ ച വനോദ്ദേശേ വൈദ്യുതുമണിസന്നിഭൈഃ

ശാഭലൈഃ പരമോപേതാം പുഷ്പിതദ്രുമകാനനാം.

13

വൈദ്യുതുമണി- സന്നിഭൈഃ	} വൈദ്യുതും പടത്ത പോലെ വിലസുന്ന	പുഷ്പിതദ്രുമ- കാനനാം ച	} പുത്ത നിലകുന്ന ഇടതി ങ്ങിയ തരക്കളാൻതു തത്ര ആ [മായ ഒരു പ്രദേശം വനോദ്ദേശേ } ഉപവനത്തിൽ ഒരു ഭാ ഘവ. } ഗത്തുണ്ടായിരുന്നു.
ശാഭലൈഃ പരമോപേതാം		ഇളം പുൽത്തറകളാൽ ഏററുംഭംഗിതേടുന്നതും	

തത്ര സംഘഞ്ജാതാനാം വൃക്ഷാണാം പുഷ്പശാലിനാം

പ്രസ്തരാഃ പുഷ്പശബളാ നഭസ്സാരാഗണൈരിവ.

14

തത്ര	}	അവിടെ		പ്രസ്തരാഃ,	ശിലാതലങ്ങൾ,
സംഘഞ്ജ-		തിങ്ങിവളരുന്നവയും		താരാഗണൈഃ	നക്ഷത്രഗണങ്ങളാൽ
ജാതാനാം				നഭഃ ഇവ,	ആകാശമെന്ന പോലെ
പുഷ്പശാലിനാം				പുഷ്പശബളാഃ.	പൂക്കളാൽ ചിത്രീകരി
വൃക്ഷാണാം				വൃക്ഷങ്ങളുടെ	ക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.

നന്ദനം ഹി യഥേന്ദ്രസ്യ ബ്രാഹ്മം ചൈത്രരഥം യഥാ

തഥാഭൂതം ഹി രാമസ്യ കാനനം സന്നിവേശനം.

15

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	ബ്രാഹ്മം	ബ്രഹ്മനിർമ്മിതമായ
സന്നിവേശനം	വിശ്രമത്തിനുള്ളതായ	ചൈത്രരഥം	} ചൈത്രരഥോദ്യാനമെ
കാനനം,	ഉപവനം,	യഥാ ഹി,	
ഇന്ദ്രസ്യ	ഇന്ദ്രന്റെ	തഥാഭൂതം.	അവന്റെ പ്രഥമപുഞ്ച
നന്ദനം യഥാ	} നന്ദനാദ്യാനമെന്ന		തായി വിളങ്ങി.
ഹി		പോലെതന്നെയും,	

ബഹുമാസനഗ്രഹോപേതാം ലതാഗ്രഹസമാവൃതാം
 അശോകവനികാം സ്തീതാം പ്രവിശ്യ രഘുനന്ദനഃ
 ആസനേ ച ശുഭാകാരേ പുഷ്പപ്രകരഭ്രൂഷിതേ
 കഥാസ്തരണസംവീതേ രാമഃ സന്നിഷ്ഠാദ മ.

16

17

രഘുനന്ദനഃ	രഘുകുലതിലകനായ	ശുഭാകാരേ	അഴ കാൻ വിളങ്ങുന്ന
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		തും
ബഹുമാസന-	പല ആസനങ്ങളോടും	പുഷ്പപ്രകര-	മലർനിരകളാലലങ്കരി
ഗൃഹാഃപതാം }	മണ്ഡപങ്ങളോടും	ഭൂഷിത	ക്കപ്പെട്ടതും
	കൂടിയതും		
ലതാഗ്രഹ-	വളിക്കുകയുള്ളതും	കഥാസ്തരണ-	രത്നകംബളങ്ങളും മെ
സമാവൃതാം }	പരിശോഭിക്കുന്നതും	സംവീത ച }	ത്തകളും വിരിക്കപ്പെ
സ്തീതാം	അത്യാനന്ദ പ്രദവുമായ		ട്ടതുമായ
അശോക-		ആസന	ഒരു ആസനത്തിൽ
വനികാം }	ലീലോദ്യാനത്തിൽ	സന്നിഷ്ഠാദ }	ഉപവേശിച്ചു.
പ്രവിശ്യ,	പുക്കു,	മ.	

സീതാമാദായ ഹസ്തേന മധു മൈരേയകം ശുചി
 പായയാമാസ കാകത്സ്ഥഃ ശചീമീവ പുരന്ദരഃ.

18

പുരന്ദരഃ	ദേവേന്ദ്രൻ	ഹസ്തേന ആദായ കജപിടിച്ചിരുത്തി	
ശചീം	ഇന്ദ്രാണിയെ	ശുചി	നിമ്നലവും
ഇവ,	എന്നുപോലെ,	മധു	രചിയുള്ളതുമായ
കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ	മൈരേയകം	മൈരേയക മധുവിനെ
സീതാം	സീതാദേവിയെ	പായയാമാസ.	പാനംചെയ്തിച്ചു.

മാംസാനി ച സമൃഷ്ടാനി ഫലാനി വിവിധാനി ച
 രാമസ്യാഭ്യവഹാരാത്ഥം കിങ്കരാസ്തൂണ്ണമാഹരൻ.

19

കിങ്കരാഃ	പരിചാരകന്മാർ	വിവിധാനി	പലവിധത്തിലുള്ള
അഭ്യവ-		ഫലാനി ച	പഴങ്ങളെയും
ഹാരാത്ഥം }	അമൃതത്തിനായി	രാമസ്യാ	ശ്രീരാമന്നായ്ക്കാണ്
സമൃഷ്ടാനി	രചികരമായി പാകം	തൂണ്ണം	അതിവേഗത്തിൽ
	ചെയ്യപ്പെട്ട	ആഹരൻ.	കൊണ്ടുവന്നു.
മാംസാനി ച,	മാംസങ്ങളെയും,		

ഉപാഗൃത്യംശു രാജാനം നൃത്തഗീതവിശാരദാഃ
 ബാലാശു രൂപവത്യാശു സ്ത്രീയഃ പാനവശാനഗാഃ.

20

നൃത്തഗീത-	നൃത്തത്തിലും ഗാനത്തി	പാനവ-	സദ്വർക്കകന്റെ സ
വിശാരദാഃ ച }	ലും നിപുണകളും	ശാനഗാഃ ച }	നിയന്തത്തിൽ ഇരി
			പ്പാൻ യോഗ്യതയുള്ള
രൂപവത്യാഃ	രൂപവതികളും	സ്ത്രീയഃ,	സ്ത്രീകൾ, [വരുമായ
		രാജാനം ച	രാജാവിന്റെ തിരുമു
ബാലാഃ	യുവതികളും	ഉപാഗൃത്യൻ.	നൃത്തംചെയ്തു. [നീൽ

ഏവം രാമോ മുദാ യുക്തഃ സീതാം സുരസുതോപമാം
രമയാമാസ വൈഭവേനീമഹന്യഹനി ദേവവത്.

21

ദേവവത്	ദിവ്യാവതാരനായ	സുരസുതാപമാം ദേവസ്ത്രീപോലെ	വിള
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		ങ്ങുന്നവളുമായ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	സീതാം	സീതാദേവിയെ
മുദാ യുക്തഃ	സന്തോഷത്തോടുകൂടിയ	അഹനി അഹനി	നാൾതോറും
	വനായി		
വൈഭവേനീ	വിഭവമാത്മജയും	രമയാമാ.സ.	ഉല്ലാസപ്പെടുത്തിവന്നു.

തഥാ തു രമമാണസ്യ തസ്യൈവം ശൈശിരഃ ശുഭഃ
അത്യക്രാമന്നരേന്ദ്രസ്യ രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ.

22

ഏവം	ഈവിധം	രാഘവസ്യ തു,	ശ്രീരാഘവനും,
രമമാണസ്യ	വിനോദങ്ങളിൽ ഏ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
	പ്പെട്ടിരുന്ന	ശുഭഃ	ശുഭമായ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവും	ശൈശിരഃ	ശിശിര ഇതു
നരേന്ദ്രസ്യ	പുരുഷോത്തമനുമായ	അത്യക്രാമത്.	കഴിഞ്ഞു.
തസ്യ	ആ		

പൂർവ്വാഹ്നേ പൗരകൃത്യാനി കൃതവാ ധർമ്മണ ധർമ്മവിത്
ശേഷം ദിവസഭാഗാലംമന്തഃപുരഗതോഭവത്.

23

ധർമ്മവിത്	ധർമ്മജ്ഞനായ അദ്ദേഹം	കൃതവാ,	ചെയ്ത്,
ധർമ്മണ	നീതിയനുസരിച്ച്	ശേഷം	ബാക്കിയുള്ള
പൂർവ്വാഹ്നേ	പകുതിന്റെ ആദ്യഭാഗ	ദിവസഭാഗാലം	അപരാഹ്നത്തിന്റെ
	ത്തിൽ		അംശത്തിൽ;
പൗരകൃത്യാനി	രാജ്യസംബന്ധമായ	അന്തഃപുരഗതഃ	അന്തഃ പുരത്തിലെഴു
	കാര്യങ്ങളെ	അഭവത്.	ന്നുള്ളിയിരുന്നു.

സീതാഭി ദേവകാർത്യാണി കൃതവാ പൗർവ്വാഹ്നികാനി വൈ
ശ്വശ്രുണാമകരോത് പൂജാം സർവാസാമവിശേഷതഃ.

24

സീതാ അപി	സീതാദേവിയും	ശ്വശ്രുണാം	ശ്വശ്രുക്കൾ
പൗർവ്വാഹ്നിഃ	} പൂർവാഹ്നത്തിൽ ചെയ്യു	സർവാസാം,	എല്ലാവർക്കും,
കാനി		അവിശേഷതഃ	ഒരുപോലെ
ദേവകാർത്യാണി	ദേവ പുജകളെ	വൈ	
കൃതവാ,	ചെയ്ത്,	പൂജാം	} വന്ദനാദിപൂജയെ
		അകരോത്.	
			ചെയ്തുവന്നു.

അഭ്യഗച്ഛത്തതോ രാമം വിചിത്രാഭരണാംബരാ
ത്രിവിഷ്ടപേ സഹസ്രാക്ഷമുപവിഷ്ഠം യഥാ ശചീ.

25

തരം,	അതിൽ പിന്നെ,	യഥാ,	എപ്രകാരമാ അപ്ര
ശചീ	ഇന്ദ്രാണി		കാരം,
ത്രിവിഷ്ടപേ	ദേവലോകത്തിൽ	വിചിത്രാ-	} ഭംഗിയാൻ ആരേണ
ഉപവിഷ്ടം	എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന	ഭരണാംബരാ	
	രേറ്റുന്ന		} ഞ്ഞും വസ്ത്രങ്ങളുമ
			} ണിഞ്ഞവളായി
സമസ്രാക്ഷം	ദേവഭൂതനെ	രാമം	} ശ്രീരാമനെ എതിരേറ്റു
		അഭൃഗച്ഛത്.	
			} കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവന്നു.

ദൃഷ്ട്വാ തു രാഘവഃ പത്നീം കല്യാണേന സമനപിതാം

പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ സാധു സാധപിതി ചാബ്രവീത്.

26

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	ലേഭേ;	പ്രാപിച്ചു;
പത്നീം	പത്നിയെ	ച	കൂടാതെ
കല്യാണേന	} വളർച്ച രൂപലാവണ്യ	“സാധു	} “നന്നായി ഭവതി ഭാ
സമനപിതാം		സാധു,” ഇതി	
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്, [നവളായി	തു	ആസമയം
അതുലം	അതിയായ	അബ്രവീത്.	അരളിച്ചെയ്തതുംചെ
പ്രഹർഷം	സന്തുഷ്ടിയെ		യ്ക്ക.

അപത്യലാഭോ വൈദേഹി മമായം സമുപസ്ഥിതഃ

കിമിച്ഛസി വരാഭാരോഹേ കാമഃ കിം ക്രിയതാം തവ.

27

“വരാഭാരോഹേ!	“സർവ്വാംഗസുന്ദരിയായ	കിം ഇച്ഛസി;	എന്തെങ്കിലും ഭവതി
വൈദേഹി!	വൈദേഹി!		ക്ക് ആഗ്രഹമുണ്ടോ?
മമ	എനിക്ക്	തവ കാമഃ	ഭവതിയുടെ മനോരമം
അയം	ഇപ്പോൾ	കിം ?	എന്തൊന്നാണു് ?
അപത്യലാഭഃ	സന്താനഭാഗ്യം	ക്രിയതാം.”	ആയത് പുത്തിയാക്ക
സമുപസ്ഥിതഃ;	അടുത്തിരിക്കുന്നു;		പ്പെടുത്തേ.

സ്തിതം കൃതവാ തു വൈദേഹീ രാമം വാക്യമമാബ്രവീത്

തപോവനാനി പുണ്യാനി ദൃഷ്ട്വമിച്ഛാമി രാഘവ

28

ഗംഗാതീരോപവിഷ്ഠാനാമുഷിണാമുഗ്രതേജസാം

ഫലമൂലാശിനാം ദേവ പാദമുലേഷു വർത്തിതം.

29

വൈദേഹി,	വൈദേഹി,	ദൃഷ്ട്വ,	നന്ദിക്കുന്നതിന്നും,
തു	ഇതു കേട്ട്	ഫലമൂലാശിനാം	കായ്ക്കു ശുഭകരം ഭക്ഷി
സ്തിതം കൃതവാ	പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ട്		ച്ചുപജീവിക്കുന്നവരും
രാമം	ശ്രീരാമനെ നോക്കി	ഉഗ്രതേജസാം	അതിതേജസ്വികളും
അഥ വാക്യം	} ഇപ്രകാരം	ഗംഗാതീരോ-	} ഗംഗാനദിക്കരയിൽ വ
അബ്രവീത്;		പവിഷ്ഠാനാം	
“രാഘവ!	“ശ്രീരാഘവ!	ഈണാം	മഹഷികളുടെ
ദേവ!	നാഥ!	പാദമുലേഷു	തൂപ്പാദങ്ങളിൽ
പുണ്യാനി	} പുണ്യാശ്രമങ്ങളെ	വർത്തിതം	നമസ്കരിക്കുന്നതിന്നും
തപോവനാനി		ഇച്ഛാമി.	ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

ഏഷ മേ പരമഃ കാമോ യന്മൂലഫലഭോജിനാം
അപ്യേകരാത്രം കാകത്സ്ഥ നിവസേയം തപോവനേ

30

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ!
മൂലഫല- } കിഴങ്ങുകളും പഴങ്ങളും
ഭോജിനാം } ഭക്ഷിക്കുന്ന അവരുടെ
തപോവനേ ആശ്രമത്തിൽ
ഏകരാത്രം അവി ഒരു രാത്രിയെങ്കിലും

നിവസേയം; എനിക്ക് താമസിച്ചാൽ
യത് യാതൊരു [കൊള്ളാം;
ഏഷഃ ഇതുതന്നെയാണ്
മേ എനിക്ക്
പരമഃ മുഖ്യമായ
കാമഃ. ” പ്രാർത്ഥന. ”

തഥേതി ച പ്രതിജ്ഞാതം രാമേണാക്ലിഷ്ടകർമ്മണാ
വിസ്രജ്ഞാ ഭവ വൈദേഹി ശോഭാ ഗമിഷ്യത്യസംശയം.

31

അക്ലിഷ്ടകർമ്മണാ എന്തും നിഷ്പ്രയാസംചൈ
സ്താൻ കിഴവുള്ളവനായ
രാമേണ, ശ്രീരാമനാൽ,
തഥാ ഇപ്രകാരമായി
“വൈദേഹി! “മേ വൈദേഹി!
അസംശയം തീർച്ചയായും

ശപഃ ച നാളെത്തന്നെ
ഗമിഷ്യതി; ഭവതിക്ക് പോകാം;
വിസ്രജ്ഞാ ആഗ്രഹം നിറവേറിയ
വളായി
ഭവ;” ഇതി ഭവിച്ചുകൊൾക;” എ
ന്ന്.
പ്രതിജ്ഞാതം. അനുമതി നൽകപ്പെട്ടു.

ഏവമുക്തവാ തു കാകത്സ്ഥോ മൈഥിലീ ജനകാത്മജാം
മദ്ധ്യകക്ഷ്യാന്തരം രാമോ നിജ്ജഗാമ സുഹൃദ്വൃതഃ.

32

കാകത്സ്ഥഃ കാകത്സ്ഥൻ
ജനകാത്മജാം ജനകാത്മജയായ
മൈഥിലീ മൈഥിലിയോടു
തു ഇക്കാര്യത്തിൽ
ഏവം മേൽപ്രകാരം
ഉക്തവാ, അനുമതി നൽകിയ
ശേഷം,

മദ്ധ്യ- } നടുക്കെട്ടിലേക്ക്
കക്ഷ്യാന്തരം }
നിജ്ജഗാമ; എഴുന്നള്ളി;
രാമഃ ശ്രീരാമൻ
സുഹൃദ്വൃതഃ. പുണ്യാത്മാക്കളാൽ സേ
വിക്കപ്പെട്ടു വിളങ്ങി.

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഭീഷതപാരിംശഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22446; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1722

ത്രിചതപാരിംഗഃ സഗ്ഗ് = നാല്പത്തിമൂന്നാംസ്കന്ദം.

[ഭദ്രോക്യശ്രവണം = ഭദ്രൻ വന്നുപറയുന്നതിനെ കേൾക്കുന്നത്.]

തത്രോപവിഷ്ണു രാജാനമുപാസന്തേ വിചക്ഷണാഃ

കഥാനാം ബഹുരൂപാണാം ഹാസ്യകാരാഃ സമന്തതഃ.

1

തത്ര	അവിടെ	സമന്തതഃ	സകല
ഉപവിഷ്ണു	ഇരുന്നരുളിയ	വിചക്ഷണാഃ	തത്വങ്ങളുമറിഞ്ഞവ
രാജാനം	മഹാരാജാവിനെ	ഹാസ്യകാരാഃ	വിദ്യക്കന്മാർ [രായ
ബഹുരൂപാണാം	പലപല	ഉപാസന്തേ.	സേവിച്ചുകൊണ്ട് നി
കഥാനാം	കഥകളുടെയും		ല്പിച്ച്.

വിജയോ മധുമന്തശ്ച കാശ്യപഃ പിംഗളഃ കടഃ

സുരാജഃ കാളിയോ ഭദ്രോ ദന്തവക്ത്രഃ സുമാഗധഃ

2

ഏതേ കഥാ ബഹുവിധാഃ പരിഹാസസമനപിതാഃ

കഥയന്തി സ്മ സംഹൃഷ്ടാ രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ.

3

വിജയഃ	വിജയൻ	ഏത ച	ഇവരെല്ലാവരും
മധുമന്തഃ	മധുമന്തൻ	സംഹൃഷ്ടാഃ,	അത്യത്സാഹസ്യങ്ങളവ
കാശ്യപഃ	കാശ്യപൻ	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ [രായി,
പിംഗളഃ, കടഃ	പിംഗളൻ, കടൻ	രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവൻ
സുരാജഃ	സുരാജൻ	പരിഹാസ-	} രസകരമായ
കാളിയഃ	കാളിയൻ	സമനപിതാഃ	
ഭദ്രഃ	ഭദ്രൻ	ബഹുവിധാഃ	പല
ദന്തവക്ത്രഃ	ദന്തവക്ത്രൻ	കഥാഃ	കഥകളെയും
സുമാഗധഃ	സുമാഗധൻ എന്ന	കഥയന്തി സ്മ.	പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു.

തതഃ കഥായാം കസ്യാംചിദ്രാഘവഃ സമഭാഷത

കാഃ കഥാ നഗരേ ഭദ്ര വർത്തന്തേ വിഷയേഷു ച.

4

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	നഗരേ	നഗരത്തിലും
കസ്യാംചിത്	ഏതൊരു	വിഷയേഷു ച	നാടുകളിലും
കഥായാം	കഥയുടെ അവസാന	കാഃ	എപ്പോഴും
തതഃ	അപ്പോൾ [ത്തിൽ	കഥാഃ	സംഭാഷണങ്ങളാണ്
സമഭാഷത;	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു;	വർത്തന്തേ?	നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന
“ഭദ്ര!	“ഭദ്ര!		തു് ?

മമാശ്രിതാനി കാന്ത്യാഹുഃ പൗരജാനപദാ ജനാഃ

കിം ച സീതാം സമാശ്രിത്യ ഭരതം കിം ച ലക്ഷ്മണം.

5

“പൗരജാന-	“പൗരന്മാരും നാട്ടാ	സീതാം സമാ-	സീതയെക്കുറിച്ച്
പദാഃ ജനാഃ }	രമായ ജനങ്ങൾ	ശ്രിത്യ കിം ? }	എന്തു പറഞ്ഞു ?
മാം ആശ്രിതാനി	എന്നെപ്പറ്റിയുള്ള	ഭരതം ച	ഭരതനെയും
കാനി	എന്തെല്ലാമാണ്	ലക്ഷ്മണം ച	ലക്ഷ്മണനെയും പറ്റി
ആഹുഃ ?	പറഞ്ഞത് ?	കിം ?	എന്താണ് പറയുന്നത് ?

കിം ന ശതൃഷ്ണമുദ്രിശ്യ കൈകേയിം കിം ന മാതരം
വക്തവ്യതാം ച രാജാനോ വരേ രാജ്യേ പ്രജന്തി ച

6

“ശതൃഷ്ണം ച കിം ന ? മാതരം കൈകേയിം ച ഉദ്രിശ്യ . കിം ന ? വരേ	“ ശതൃഷ്ണനെപറിയും എന്താണ് ? മാതാവായ കൈകേയിയെപറിയും എന്താണ് പറയുന്നതും? ഉത്കൃഷ്ടമായ	രാജ്യേ രാജാനം വക്തവ്യതാം പ്രജന്തി. ”	ഒരു രാജ്യത്തിൽ രാജാക്കന്മാർ നാട്ടുകാരുടെ ഗുണഭോ ജനിരൂപണത്തിന് പാത്രീഭവിച്ചവരാക നു. ”
---	--	---	--

ഏവമുക്തേ തു രാമേണ ഭദ്രഃ പ്രാഞ്ചലിരബ്രവീത്
സ്ഥിതാഃ കഥാഃ ശുഭാ രാജൻ വർത്തന്തേ പുരവാസിനാം.

7

രാമേണ ഏവം തു ഉക്തേ, ഭദ്രഃ പ്രാഞ്ചലിഃ അബ്രവീത് ;	ശ്രീരാമനാൽ ഇപ്രകാരം ഈ കാര്യത്തിൽ ചോദിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ, ഭദ്രൻ തൊഴുതുകൊണ്ട് ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു;	“ രാജൻ ! പുരവാസിനാം കഥാഃ ശുഭാഃ സ്ഥിതാഃ വർത്തന്തേ.	“ മഹാരാജാഭവ ! നഗരവാസികളുടെ സംഭാഷണങ്ങൾ അനുക്രമമായവയായും നല്ലവയായും ഇരിക്കുന്നുണ്ട്.
---	--	--	---

അഥം തു വിജയം സൗമ്യ ഭഗഗ്രീവവധാജ്ജിതം
ഭൂയിഷ്ഠം സ്വപുരേ പൌരൈഃ കഥ്യന്തേ പുരുഷഷ്ടഭ.

8

“ പുരുഷഷ്ടഭ ! സൗമ്യ ! പൌരൈഃ സ്വപുരേ ഭഗഗ്രീവ- വധാജ്ജിതം	“ പുരുഷോത്തമ ! പുണ്യപുരുഷ ! പട്ടണവാസികളാൽ സ്വപുരത്തിൽ ഭഗഗ്രീവനെ വധിച്ച തിനാലുണ്ടായ	അഥം വിജയം ഭൂയിഷ്ഠം തു കഥ്യന്തേ. ”	ഈ വിജയം കേമമായെന്നെ പുകഴ്ത്തിപ്പറയപ്പെട്ട നു. ”
---	---	--	---

ഏവമുക്തസ്തു ഭദ്രേണ രാഘവോ വാക്യമബ്രവീത്
കഥയസ്വ യഥാതത്വം സർവ്വം നിരവശേഷതഃ

9

ഭദ്രേണ ഏവം ഉക്തഃ രാഘവഃ, തു	ഭദ്രൻ എന്നവനാൽ മേൽപ്രകാരം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനായ ശ്രീരാഘവൻ, ഈ കാര്യത്തിൽ	വാക്യം അബ്രവീത് ; “ സർവ്വം യഥാതത്വം നിരവശേഷതഃ കഥയസ്വ.	ഇപ്രകാരം അജ്ഞാ പിച്ചു ; “ എല്ലാറ്റിനെയും ഉള്ളതുപോലെ ഒന്നും മറയ്ക്കാതെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടുക.
--	---	--	---

ശുഭാശുഭാനി വാക്യാനി യാത്യാഹഃ പുരവാസിനഃ
ശുഭേപദാനീം ശുഭം കർച്ചാം ന കർച്ചാമശുഭാനി ച.

10

“ പുരവാസിനഃ “ നഗരവാസികൾ ശുഭാശുഭാനി ച പുകഴ്ത്തിക്കൊണ്ടായാലും നിന്ദിച്ചുകൊണ്ടായാലും യാനി വാക്യാനി യാതൊരു വാക്കുകൾ ഇദാനീം ഇപ്പോൾ അയ്യോ, പറ കയ്യുണ്ടായോ, താനി അവയെ	ശുഭാ, കേട്ടുനന്ദിക്കുകയോ ണ്ടു, ശുഭം കർച്ചാം; നന്മയായുള്ളതിനെ ഞാൻ കൊണ്ടോടാം; അശുഭാനി- } നിന്ദനകളെ ഞാൻ ന കർച്ചാം. } നിവൃത്തിയ്ക്കുകാരും യും ചെയ്യാം.
--	--

കഥയസ്ഥ ച വിസ്രജ്യോ നിർയം വിഗതജപരഃ
കഥയന്തി യഥാ പെരരാഃ പാപാ ജനപദേഷു ച.

11

“ പെരരാഃ “ നഗരവാസികളും ജനപദേഷു നാട്ടുപുരവാസികളിൽ പാപാഃ ച ഓച്ചും പറയുന്നവരും യഥാ എപ്രകാരം [കൂടി കഥയന്തി, { ഒരുവക്കോരുവർ പറ ഞ്ഞുകൊള്ളുന്നുവോ, അവയെ	നിർയം ഒട്ടും ഭയപ്പെടാതെ വിഗതജപരഃ വിചാരമറവനായി വിസ്രജ്യഃ ഒന്നും വിടാതെ കഥയസ്ഥ ച.” എല്ലാറ്റിനെയും ഉര ചെയ്തുകൊൾക.”
--	---

രാഘവേണേവമുക്തസ്മു ഭദ്രഃ സുരചിരം വചഃ
പ്രത്യുവാച മഹാബാഹുഃ പ്രാഞ്ചലിഃ സുസമാഹരിതഃ.

12

രാഘവേണ ഏവം ഉക്തഃ ഭദ്രഃ, തു സുസമാഹരിതഃ	ശ്രീരാഘവനാൽ ഇപ്രകാരം നിർദ്ദേശിക്കപ്പെട്ട ഭദ്രൻ, ഇക്കാര്യത്തിൽ ദീർഘമായാലോചിച്ചു കൊണ്ടു്	സുരചിരം തേജസ്സാൻ വിളങ്ങുന്ന മഹാബാഹുഃ മഹാബാഹുവിനെ നോക്കി പ്രാഞ്ചലിഃ അഞ്ചലികുറ്റിക്കൊണ്ടു് വചഃ } ഇങ്ങിനെ മറുപടിയു പ്രത്യുവാച. } ണത്തിച്ചു.
--	--	---

ശുണ രാജൻ യഥാ പെരരാഃ കഥയന്തി ശുഭാശുഭം
ചതപരാപണരഥ്യാസു വനേഷുപവനേഷു ച

13

“ രാജൻ! ശുണ; ചതപരാപണ- രഥ്യാസു വനേഷു	“ പ്രഭോ! ചെവിക്കൊണ്ടാലും; നാൽകൂട്ടുവഴികളിലും അങ്ങാടിത്തെരുവുക ളിലും വനങ്ങളിലും	ഉപവനേഷു ച ഉപവനങ്ങളിലും പെരരാഃ നഗരവാസികൾ ശുഭാശുഭം പുകഴ്ത്തിയും നിന്ദിച്ചും യഥാ ഇപ്രകാരം കഥയന്തി. തമ്മിൽ തമ്മിൽ പറ
---	---	--

ദുഷ്കരം കൃതവാൻ രാമഃ സമുദ്രേ സേതുബന്ധനം
അശ്രുതം പൂർവ്വകൈഃ കൈശ്ചിദ്രേവൈരപി സദാനവൈഃ.

14

“ ‘രാമഃ പൂർവ്വകൈഃ സദാനവൈഃ കൈശ്ചിത് ദേവൈഃ അപി അശ്രുതം	“ ‘ശ്രീരാമൻ, പൂർവ്വകന്മാരാര്യം ദാനവന്മാരടക്കം യാതൊരു ദേവന്മാരാര്യംകൂടി കേൾക്കപ്പെടാത്തതും	ദുഷ്കരം സമുദ്രേ സേതുബന്ധനം കൃതവാൻ.	മററാര്യം സാധ്യമ ജ്ഞാതൃമായ സമുദ്രത്തിൽ അണകെട്ടുക എന്ന കൃത്യത്തെ ചെയ്തു.
---	--	---	---

രാവണശ്ച ഭുരാധഷ്ടോ ഹതഃ സബലവാഹനഃ
വാനരാശ്ച വശം നീതാ ജക്ഷാശ്ച സഹ രാക്ഷസൈഃ.

15

“ ‘ഭുരാധഷ്ടഃ രാവണഃ സബല- വാഹനഃ ച ഹതഃ;	“ ‘എതിരില്ലാത്തവനാ യ രാവണൻ, സൈന്യങ്ങളോടുകൂടിയ വനായിത്തന്നെ വധിക്കപ്പെട്ടു;	രാക്ഷസൈഃ സഹ വാനരാഃ ച ജക്ഷാഃ ച വശം നീതാഃ.	രാക്ഷസന്മാരോടു കൂടി വാനരന്മാരും കരടികളും അധീനത്തിൽ അക്കപ്പെട്ടു.
--	---	--	---

ഹതാ ച രാവണം സംഖ്യേ സീതാമാഹൃത്യ രാഘവഃ
അമഷ്ടം പ്രഷ്ടതഃ കൃതാ സ്വവേശ്തേ പുനരാനയത്.

16

“ ‘രാഘവഃ, സംഖ്യേ രാവണം ഹതാ സീതാം ച അഹൃത്യ,	“ ‘ശ്രീരാഘവൻ, പോരിൽ രാവണനെ കൊന്ന് സീതാദേവിയേയും വീണ്ടെടുത്തു,	അമഷ്ടം പ്രഷ്ടതഃ കൃതാ, പുനഃ സ്വവേശ്തേ അനയത്.	(പരപുരുഷസ്സർഗ്ഗത്താ ലുള്ള) അരിശത്തെ വലിച്ചെറിഞ്ഞ്, വീണ്ടും സ്വദേവനത്തിലേക്കു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വന്നിരി ക്കുന്നു.
---	--	---	---

കീദൃശം ഹൃദയേ തസ്യ സീതാസംഭോഗജം സുഖം
അങ്കമാരോപ്യ തു പുരാ രാവണേന ബലാധ്യതാം.

17

“ ‘പുരാ രാവണേന ബലാത് അങ്കം അരോപ്യ ഹൃതാം തു,	“ ‘മുമ്പ് രാവണനാൽ ബലാൽക്കാരമായി മടിയിൽ കയറ്റിവെച്ചു എടുത്തുകൊണ്ടു പോക പ്പെട്ടവളെക്കുറിച്ച്,	തസ്യ ഹൃദയേ സീതാ- സംഭോഗജം സുഖം കീദൃശം?	അഭ്യുഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ, സീത, തനിക്ക് സ്വന്തം മാണെന്നു വിചാരി മനഃസമാധാനം[മുള്ള എങ്ങനെ സാധ്യ വാകും?
--	---	--	---

ലങ്കാമപി പുരാ നീതാമശോകവനികാം ഗതാം
രക്ഷസാം വശമാപന്നാം കഥം രാമോ ന കത്സതേ.

18

“രാമേ, പുരാ ലങ്കാം നീതാം, അശോക- വനികാം ഗതാം,	“ശ്രീരാമൻ, മുഖ്യം ലങ്കയിലേക്ക് എടുത്തുകൊണ്ടു പോക പ്പെട്ടവളും അശോകവനത്തിൽ പാത്തിരുന്നവളും,	രക്ഷസാം വശം ആപന്നാം അപി, കഥം ന കത്സതേ?	രക്ഷസന്മാരുടെ അധീനത്തിൽ ഇരുന്നവളുമായ അവ ളെ, എന്തുകൊണ്ടാണ് (തനിക്ക് യോഗ്യമായ വളല്ലെന്നു) നിഷേ- ധിക്കാതിരിക്കുന്നത്?
--	---	---	---

അസ്താകമപി ദാരേഷു സഹനീയം ഭവിഷ്യതി
യഥാ ഹി കരുതേ രാജാ പ്രജാ തമനുവർത്തതേ.

19

“അസ്താകം അപി ദാരേഷു സഹനീയം ഭവിഷ്യതി;	“നമുക്കും ഭാര്യമാരുടെ സംഗതി യിൽ സഹിച്ചുകൊണ്ടിരി- ക്കേണ്ടതായി വന്നു ചേരുന്നതാണ്;	ഹി രാജാ യഥാ കരുതേ, തം പ്രജാ അനുവർത്തതേ.	എന്തെന്നാൽ രാജാവ് എങ്ങിനെ നടക്കുന്നുവോ, അതിനെ പ്രജയും അനുഷ്ഠിക്കുന്നു.
--	--	---	--

ഏവം ബഹുവിധാ വാചോ വദന്തി പുരവാസിനഃ
നഗരേഷു ച സദ്യേഷു രാജൻ ജനപദേഷു ച.

20

“രാജൻ! പുരവാസിനഃ നഗരേഷു ച സദ്യേഷു ജനപദേഷു ച	“മഹാരാജാവേ! നഗരവാസികൾ നഗരങ്ങളിലും എല്ലാ നാട്ടു പുറങ്ങളിലും	ഏവം ബഹുവിധാഃ വാചഃ വദന്തി.”	ഇപ്രകാരം ഇമ്മാതിരിയായ പല വിധത്തിലുള്ള സംസാരങ്ങളും നടത്തു- ന്നുണ്ട്.”
---	--	--------------------------------------	--

തസ്യൈവം ഭാഷിതം ശ്രുതവാ രാഘവഃ പരമാർത്ഥവത്
ഉവാച സുഹൃദഃ സർപ്പാൻ കഥമേതന്നിവേദ്യതാം.

21

രാഘവഃ തസ്യ ഏവം ഭാഷിതം ശ്രുതവാ, പരം ആർത്ഥവത്	ശ്രീരാമൻ അവന്റെ ഇപ്രകാരമുള്ള വാക്കിനെ ശ്രവിച്ച്, അതിയായ ദുഃഖംപൂ- ർണ്ണമായി.	സുഹൃദഃ സർപ്പാൻ ഉവാച; “ഏതത് കഥം നിവേദിതാം.”	സ്നേഹിതന്മാർ എല്ലാവരോടായും ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ- ല്ലായിരുന്നു [യു; എന്തഭിപ്രായമാണെ- ന്നു അറിയിക്കപ്പെടുക.]
---	--	---	---

സദ്യു തു ശിരസാ ഭൂമാവഭിവാദ്യ പ്രണമ്യ ച
പ്രത്യുച്ഛ രാഘവം ദിനമവമേതന്ന സംശയഃ.

22

സദ്യു,	എല്ലാവരും,	പ്രണമ്യ,	സാഷ്ടാംഗമായി നമസ്കരിച്ചു,
ദിനം	അഴൽപൂണ്ടിരുന്ന	ച	പിന്നെ [രിച്ച്,
രാഘവം	ശ്രീരാമനെ	ഏവം	ഇപ്രകാരം
ശിരസാ	തലകുവിട്ടു	പ്രത്യുച്ഛഃ;	മറുപടിയുണ്ടെത്തിച്ചു;
അഭിവാദ്യ,	വണങ്ങി,	“ഏതത്”	“ഇതിൽ
ഭൂമൗ	നില്പത്”	സംശയഃ ന തു.”	അവിശ്വാസം ഞങ്ങൾ കില്ലതന്നെ.”

ശ്രുതപാ തു വാക്യം ക്ഷാതസ്ഥഃ സദ്യേഷാം സമുദീരിതം
വിസജ്ജയാമാസ തദാ വയസ്യാൻ ശത്രുസുദനഃ.

23

ശത്രുസുദനഃ	ശത്രുസംഹാരകനായ	വാക്യം	വാക്യത്തെ
ക്ഷാതസ്ഥഃ,	ശ്രീരാമൻ,	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
തു	അപ്പോൾ	തദാ	അതിന്നുശേഷം
സദ്യേഷാം	എല്ലാവരും	വയസ്യാൻ	സ്നേഹിതന്മാരെ
സമുദീരിതം	പറഞ്ഞ	വിസജ്ജയാ- മാസ.	} വിടുകൊടുത്തയച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്ഭാഷ്യേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ത്രിചതപാരിംശഃ സഗ്ഗ് = നാല്പത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22469; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1745.

ചതുശ്ചതപാരിംശഃ സഗ്ഗ് = നാല്പത്തിനാലാംസഗ്ഗ്.

[ലക്ഷണാദ്യാനന്തരം = ലക്ഷണൻ മുതലായവരെ വരുത്തുന്നത്.]

വിസൃജ്യ തു സുഹൃദഗ്ഗ് ബുദ്ധ്യാ നിശ്ചിത്യ രാഘവഃ
സമീപേ ഭാഃസ്ഥമാസീനമിദം വചനമബ്രവീത്.

1

രാഘവഃ	ശ്രീരാമൻ	സമീപേ	സമീപത്തിൽ
സുഹൃദഗ്ഗ്	സ്നേഹിതന്മാരെ	അസീനം	ഉണ്ടായിരുന്ന
വിസൃജ്യ,	പറഞ്ഞയച്ചശേഷം,	ഭാഃസ്ഥം	ഭാരപാലകനോടായി
ബുദ്ധ്യാ	ബുദ്ധികൊണ്ട്	ഇദം	ഇപ്രകാരം
തു	ഈ വിഷയത്തിൽ	വചനം	} അജ്ഞാപിച്ചു.
നിശ്ചിത്യ,	ഒരു നിശ്ചയംചെയ്ത്,	അബ്രവീത്.	

ശീഘ്രമാനന്ത സൗമിത്രിം ലക്ഷണം ശുഭലക്ഷണം
ഭരതം ച മഹാഭാഗം ശത്രുഹ്ണമപരാജിതം.

2

“സൌമിത്രിം ലക്ഷ്മണം മഹാഭാഗം ശുഭലക്ഷണം ഭരതം,	“സുമിത്രാത്മജനായ ലക്ഷ്മണനേയും മഹാപ്രസിദ്ധനും പുണ്യശാലിയുമായ ഭാരതനേയും,	അപരാജിതം ശത്രുഘ്നം ച ശീഘ്രം ആനയ.”	ശത്രുക്കളാൽ ജയിക്ക പ്പെടുവാൻ കഴിയാത്ത ശത്രുഘ്നനേയും വേഗത്തിൽ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരിക.”
---	--	--	---

രാമസ്വ വചനം ശ്രുതവാ ഭാഷസ്തഥാ മുഖ്നി കൃതാഞ്ജലിഃ
ലക്ഷ്മണസ്വ ഗൃഹം ഗതവാ പ്രവിവേശാനിവാരിതഃ

3

ഭാഷസ്തഥാ മുഖ്നി കൃതാഞ്ജലിഃ,	ഭാരവാചകൻ ശിരസ്സിൽ അഞ്ജലിബന്ധംചെയ്തു കൊണ്ട്,	ശ്രുതവാ, ഗതവാ, ലക്ഷ്മണസ്വ ഗൃഹം അനിവാരിതഃ പ്രവിവേശ.	അനുസരിച്ച് ചെന്ന്, ലക്ഷ്മണന്റെ അരമനയിലേക്കായി പ്രതിബന്ധമറവനാ പ്രവേശിച്ചു. [യ]
രാമസ്വ വചനം	ശ്രീരാമന്റെ ആജ്ഞയെ		

ഉവാച സുമഹാത്മാനം വൽയിതവാ കൃതാഞ്ജലിഃ
ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി രാജാ തപാം ഗമ്യതാം തത്ര മാ ചിരം.

4

സുമഹാത്മാനം	{ കൊണ്ടൊടുത്തക്ക മഹാ പുണ്യശാലിയായ ലക്ഷ്മണനെ	തപാം ദൃഷ്ടം	നിന്തിരുവടിയെ തൂക്കുൻ പാക്കുന്നതി നായി
കൃതാഞ്ജലിഃ	അഞ്ജലിബന്ധംചെയ്ത്	ഇച്ഛതി;	തിരുവുള്ളം കൊണ്ടിരി
“വൽയിതവാ”	“വിജയിപ്പതുക” എ	തത്ര	ഇതിൽ [കുന്നു;
	ന്നുകൊണ്ടൊടിയഴുക്കും	മാ ചിരം;	കാലതാമസം വരുത്താ
ഉവാച ;	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തി		വുന്നതല്ല;
“രാജാ	“മഹാരാജാവ് [ച്ചു;	ഗമ്യതാം.”	എഴുന്നള്ളപ്പെടുട്ടെ.”

ബാധമിത്യേവ സൌമിത്രിഃ ശ്രുതവാ രാഘവശാസനം
പ്രാദവദ്രഥമാരുഹ്യ രാഘവസ്വ നിവേശനം

5

സൌമിത്രിഃ	ലക്ഷ്മണൻ	രഥം	തേരിൽ
രാഘവശാസനം	ശ്രീരാമന്റെ കല്പനയെ	ആരുഹ്യ,	കയറിക്കൊണ്ടു,
ശ്രുതവാ ഏവ,	കേട്ട ഉടനെതന്നെ,	രാഘവസ്വ	ശ്രീരാമന്റെ
“ബാധം”	“ആവട്ടെ”	നിവേശനം	അരമനയിലേക്കായി
ഇതി,	എന്നുപറഞ്ഞ്,	പ്രാദവത്.	ബദ്ധപ്പെട്ടുചെന്നു.

പ്രയാണം ലക്ഷ്മണം ദൃഷ്ടവാ ഭാഷസ്തഥാ ഭരതമന്ത്രികാത്
ഉവാച ഭരതം തത്ര വൽയിതവാ കൃതാഞ്ജലിഃ
വിനയാവനതോ ഭൂതവാ രാജാ തപാം ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി
ഭരതസ്തു വചഃ ശ്രുതവാ ഭാഷസ്തഥാദ്രാമസമീരിതം.
ഉത്പപാതാസനാന്തുണ്ണ പദ്ഭ്രാമേവ യയൗ ബലി
ദൃഷ്ടവാ പ്രയാണം ഭരതം തപരമാണഃ കൃതാഞ്ജലിഃ.

6

7

8

ശതൃപ്തഭവനം ഗതപാ തതോ വാക്യമുവാച ഹ
 ഏഹ്യാഗച്ഛ രഘുശ്രേഷ്ഠ രാജാ തപാം ഭൃഷ്ടമിച്ഛതി.
 ഗതോ ഹി ലക്ഷ്മണഃ പൂർവ്വം ഭരതശ്ച മഹായശഃ
 ശ്രുതപാ തു വചനം തസ്യ ശതൃപ്തഃ പരമാസനാത്
 ശിരസാ ധരണീം പ്രാപ്യ പ്രയയൌ യത്ര രാഘവഃ

9

10

ഭാഷ്മം, ഭാരപാലകൻ,
 ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മണനെ
 പ്രയാണം പുറപ്പെട്ടവനായി
 ഭൃഷ്ടപാ, കണ്ട്,
 ഭരതം ഭരതന്റെ
 അന്തികാത്, തിരുമുമ്പിൽ വന്ന്,
 തത്ര അവിടെ
 ഭരതം ഭരതനെ
 കൃതാഞ്ജലിഃ തൊഴുതുകൊണ്ട്
 വർധയിതപാ, ജയഘോഷംചെയ്ത്
 വിനയാവനതഃ} വിനയപുരസ്സരം കമ്പി
 ഭൂതപാ } ട്ടവണങ്ങിയശേഷം
 ഉവാച: ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:
 “രാജാ “മഹാരാജാവ്
 തപാം നിന്തിരുവടിയെ
 ഭൃഷ്ടം തുക്കൺപാക്കുന്നതി
 നായി
 ഇച്ഛതി.” തിരുവുള്ളംപൂണ്ട് വ
 ഭരതഃ ഭരതൻ [ത്തിക്കുന്നു;”
 രാമസമീരിതം ശ്രീരാമനാൽ പറയ
 വചഃ വാക്കിനെ [പ്പെട്ട
 ഭാഷ്മാത് ഭാരപാലകന്റെ മു
 വത്തിൽനിന്ന്
 ശ്രുതപാ തു, കേട്ട ഉടനെതന്നെ;
 അസനാത് അസനത്തിൽനിന്ന്
 ഉത്പപാത; കുതിച്ചെഴുന്നേറ്റു;
 പദ്ഭ്രാം ഏവ കാൽനടയായിട്ടുതന്നെ
 തുണ്ണം വേഗത്തിൽ
 യയൌ; എഴുന്നെള്ളി;
 ഖലീ സേവകൻ
 ഭരതം ഭരതനെ
 പ്രയാണം എഴുന്നെള്ളിയതായി

ഭൃഷ്ടപാ, കണ്ട്,
 തപരമാണഃ, ബദ്ധപ്പാടോടുകൂടിയവ
 തതഃ അതിൽപിന്നെ[നായി,
 ശതൃപ്തഭവനം ശതൃപ്തന്റെ കോവി
 ഗതപാ, ഉറപ്പുക്ക്, [ലകത്തിൽ
 വാക്യം ഇപ്രകാരം
 കൃതാഞ്ജലിഃ തൊഴുതുകൊണ്ട്
 ഉവാച; ഉണർത്തിച്ചു;
 “രഘുശ്രേഷ്ഠ! “രഘുത്തമ!
 രാജാ മഹാരാജാവ്
 തപാം നിന്തിരുവടിയെ
 ഭൃഷ്ടം തുക്കൺ പാക്കുണമെ
 ഇച്ഛതി; ആഗ്രഹിക്കുന്നു; [ന്ന്
 ഏഹി; പുറപ്പെട്ടാലും;
 ആഗച്ഛ; എഴുന്നെള്ളി ചെന്നെ
 ത്തിയാലും;
 പൂർവ്വം മുന്പുതന്നെ
 ലക്ഷ്മണഃ ഹി. ലക്ഷ്മണനും
 മഹായശഃ മഹായശസ്ഥിയായ
 ഭരതഃ ച ഭരതനും,
 ഗതഃ; എഴുന്നെള്ളിക്കഴി
 ശതൃപ്തഃ, ശതൃപ്തൻ, [ഞ്ഞു;”
 തസ്യ അവന്റെ
 വചനം വാക്കിനെ
 ശ്രുതപാ തു, കേട്ട ക്ഷണത്തിൽ
 രാഘവഃ ശ്രീരാമൻ [തന്നെ,
 യത്ര ഹ എഴുന്നെള്ളിയിരുന്ന
 ദിക്കുനോക്കിത്തന്നെ
 പരമാസനാത് ശ്രേഷ്ഠമായ അസനത്തി
 ൽ നിന്ന് എഴുന്നേറ്റ്
 ധരണീം ഭൂമിയിൽ
 ശിരസാ പ്രാപ്യ, മുടിതൊട്ടു നമസ്കരിച്ചു
 പ്രയയൌ. എഴുന്നെള്ളി. [ശേഷം

കുമാരാനാഗതാൻ ശൂതപാ ചിന്താത്യാകുലിതേന്ദ്രിയഃ
അവാങ്മുഖോ ദീനമനാ ദാഃസ്ഥം വചനമബ്രുവിത്. 11

പ്രവേശയ കുമാരാംസ്തപം മത്സമീപം തപരാനപിതഃ
ഏതേഷു ജീവിതം മഹ്യമേതേ പ്രാണാഃ പ്രിയാ മമ. 12

ദീനമനാഃ	ഉള്ളിൽ അഴൽ പുണ്ട്	ചിന്താത്യാ-	മനോവിചാരത്താൽ
അവാങ്മുഖഃ	തലകുനിച്ചും കൊണ്ടി	കുലിതേന്ദ്രിയഃ,	നിവ്യാപാരമായ ക
	രുന്നിരുന്ന ആ ശ്രീരാ		മേന്ദ്രിയങ്ങളോടുകൂ
കുമാരൻ	കുമാരന്മാർ [മൻ,		ടിയെന്നായി,
അഗതാൻ	എത്തിയതായി	ദാഃസ്ഥം	ദോരപാലകനെ
ശൂതപാ,	അറിഞ്ഞു,		നോക്കി
“ഏതേഷു	“ഇവരിലാണ്	വചനം	ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി
മമ ജീവിതം	എന്റെ ജീവൻ ഇരിക്ക	അബ്രുവിത് ;	ച്ചു;
ഏതേ	ഈ ഇവരുടെ [ന്നത് ;	തപം	നീ
പ്രാണാഃ	പ്രാണങ്ങൾ	തപരാനപിതഃ,	ഉടനെയെന്നു്,
മഹ്യം	എനിക്കായി	മത്സമീപം	എന്റെ അടുക്കലേക്കു്
പ്രിയാഃ,”	അപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്ക	കുമാരൻ	കുമാരന്മാരെ
	ന്നു്” എന്നിങ്ങിനെ	പ്രവേശയ.”	അയക്കുക.”

ആജ്ഞപ്താസ്തു നരേന്ദ്രേണ കുമാരാഃ ശുക്രവാസസഃ
പ്രഥമാഃ പ്രാഞ്ചലയൗ ഭൂതപാ വിവിശുന്യേ സമാഹിതാഃ. 13

ശുക്രവാസസഃ	പരിശുദ്ധമായ വസ്തു	നരേന്ദ്രേണ	ശ്രീരാമനാൽ
	ങ്ങൾ ധരിച്ചു വരും	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
പ്രഥമാഃ	കല്പനതെറ്റി നടക്കാ	ആജ്ഞപ്താഃ	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ
	ത്തവരും		രായി
സമാഹിതാഃ	ഭക്തിയുള്ളവരുമായ	പ്രാഞ്ചലയഃ	അഞ്ചലിഹസ്തന്മാ
തേ	ആ	ഭൂതപാ	രായി
കുമാരാഃ,	കുമാരന്മാർ,	വിവിശുഃ.	അകത്തു പ്രവേശിച്ചു.

തേ തു ദൃഷ്ട്വാ മുഖം തസ്യ സഗ്രഹം ശശിനം യഥാ
സന്ധ്യാഗതമിവാദിത്യം പ്രഭോ പരിവർജ്ജിതം 14

തേ	അവർ	സന്ധ്യാഗതം	സന്ധ്യാകാലത്തിൽ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	പ്രഭോ	തേജസ്സ് രങ്ങിയിരി
മുഖം,	തിരുമുഖത്തെ,	പരിവർജ്ജിതം	ക്കുന്ന
തു,	ആ സമയം,	അദിത്യം	ആദിത്യനെ
സഗ്രഹം	രാഹുവിനാൽ പീഡിക്ക	ഇവ,	എന്നുപോലെയും
ശശിനം യഥാ,	ചന്ദ്രനെ [പ്പെട്ട		

ബാഷ്പപൃണ്ണ ച നയനേ ദൃഷ്ട്വാ രാമസ്യ ധീമതഃ

ഹതശോഭം യഥാ പദ്മം മുഖം വിക്ഷ്യ ച തസ്യ തേ

15

തേ	അവർ	വിക്ഷ്യ,	നോക്കിക്കൊണ്ട്,
ഹതശോഭം	ശോഭയറിയിരിക്കുന്ന	ധീമതഃ	ധീരനായ
പദ്മം	താമരപ്പൂ	രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
യഥാ	എന്നപോലെത്തന്നെ	നയനേ	തൂക്കണ്ണുകളെ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ബാഷ്പപൃണ്ണ ച	കണ്ണീർ നിറഞ്ഞിരി
മുഖം ച	തിരുമുഖത്തെത്തന്നെ	ദൃഷ്ട്വാ.	കണ്ടു. [കണവയായും

തതോഽഭിവാദ്യ തപരിതാഃ പാദൈ രാമസ്യ മൂലഭിഃ

തസ്ഥഃ സമാഹിതാഃ സദ്യേ രാമസ്തപശ്രോണ്യവന്തയത്.

16

സദ്യേ,	എല്ലാവരും,	സമാഹിതാഃ	{ എന്തെങ്കിലും ചെയ്യുവാൻ
തപരിതാഃ	അതിവേഗത്തിൽ		പോകുന്നുവോ എന്ന്
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ		കാത്തുകൊണ്ട്
പാദൈ	തൂപ്പാദങ്ങളെ	തസ്ഥഃ ;	നിന്നു ;
മൂലഭിഃ	ശിരസ്സുകൾകൊണ്ട്	രാമഃ തു	ശ്രീരാമനാകട്ടെ
അഭിവാദ്യ,	കമ്പിട്ട്,	അശ്രുണി	കണ്ണീർ
തതഃ	അനന്തരം	അവന്തയത്.	ധാരധാരയായി പൊഴിച്ചു.

താൻ പരിഷ്ഠപ്ത്വ ബാഹുദ്വാമുത്ഥായ ച മഹാബലഃ

ആസനേഷ്വാസതേത്യുക്തവാ തതോ വാക്യം ജഗാദ ഹ.

17

മഹാബലഃ	ധീരനായ അദ്ദേഹം	“ആസനേഷു	“ആസനങ്ങളിൽ
ഉത്ഥായ	എഴുന്നേറ്റ്	ആസത ”	ഇരിപ്പിൻ ”
താൻ	അവരെ	ഇതി	എന്ന്
ബാഹുദ്വാം	കൈകൾകൊണ്ട്	ഉക്തവാ തതഃ	അതേയൊക്കെയും
പരിഷ്ഠപ്ത്വ	കെട്ടിപ്പിണി	വാക്യം ഹ	സംഗതിയെക്കുറിച്ച്
ച	അതിൽപിന്നെ	ജഗാദ.	ഇപ്രകാരം അറിയിച്ചു.

ഭവന്തോ മമ സർവ്വസ്വം ഭവന്തോ ജീവിതം മമ

ഭവദ്ഭിശ്ച കൃതം രാജ്യം പാലയാമി നരേശപരാഃ.

18

“നരേശപരാഃ !	“പുരുഷാശ്ചത്തമന്മാരെ !	ഭവന്തഃ ച;	നിങ്ങൾതന്നെ;
മമ	എനിക്ക്	കൃതം	സിലിച്ചിരിക്കുന്നതാ
സർവ്വസ്വം	സർവ്വസ്വവും	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ [യ
ഭവന്തഃ ;	നിങ്ങൾതന്നെയാണ് ;	ഭവദ്ഭിഃ	നിങ്ങളെക്കൊണ്ടാണ്
മമ	എനിക്ക്	പാലയാമി.	ഞാൻ പരിപാലിച്ചുവരുന്നത്.
ജീവിതം	ജീവനും		

ഭവന്തഃ കൃതശാസ്ത്രാത്മാ ബുദ്ധ്യാ ച പരിനിഷ്ഠിതാഃ

സംഭ്രൂയ ച മദന്തേന്ദ്രിയമന്വേഷ്യവ്യോ നരേശപരാഃ

19

പൌരാപവാദഃ സുമഹാസ്ഥിമാ ജനപദസ്യ ച
വർത്തതേ മയി ബീഭത്സാ സാ മേ മർമാണി കൃന്തതി.

3

“മയി,	“എന്റെ സംഗതിയിൽ,	സുമഹാൻ വർത്തതേ;	വളരെ പ്രബലമായി നിറിക്കുന്നു;
ജനപദസ്യ	നാട്ടുകാർ പറയുന്ന	ബീഭത്സാ	കണ്ണുകൾക്കുമുമ്പായി
പൌരാപവാദഃ	ലോകാപവാദം	സാ	അത് [കുറഞ്ഞ
തഥാ ച	നിശ്ചയമായും	മേ മർമാണി	എന്റെ മർമ്മങ്ങളെ
		കൃന്തതി.	പിളക്കുന്നു.

അഹം കില കലേ ജാത ഇക്ഷപാക്രണാം മഹാത്മനാം
സീതാടപി സത്കലേ ജാതാ ജനകാനാം മഹാത്മനാം.

4

“അഹം കില	“ഞാനാകട്ടെ	സീതാ അപി	സീതയും
മഹാത്മനാം	മഹാനഭാവമായ	മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായ
ഇക്ഷപാക്രണാം	ഇക്ഷപാകവംശരാജാ	ജനകാനാം	ജനകരാജാക്കന്മാരുടെ
കലേ	കലത്തിൽ [കുറഞ്ഞ	സത്കലേ	ശുഭകലത്തിൽ
ജാതഃ;	ജനിച്ചു;	ജാതാ.	ജനിച്ചവരും.

ജാനാസി തപം യഥാ സൗമ്യ ഭണ്ഡകേ വിജനേ വനേ
രാവണേന ഹൃതാ സീതാ സ ച വിധപംസിതോ മയാ.

5

തത്ര മേ ബുദ്ധിരത്പന്നാ ജനകസ്യ സുതാം പ്രതി
അത്രോഷിതാമിമാം സീതാമാനയേയം കഥം പുരീം.

6

പ്രത്യയാത്ഥം തതഃ സീതാ വിവേശ ജപചനം തദാ
പ്രത്യക്ഷം തവ സൗമിത്രേ ദേവാനാം ഹവ്യവാഹനഃ
അപാപാം മൈഥിലീമാഹ വായുശ്ചാകാശശോചരഃ.

7

ചന്ദ്രാദിത്യൗ ച ശംസേതേ സുരാണാം സന്നിധൗ പുരാ
ഈഷിണാം ചൈവ സദ്യേഷാമപാപാം ജനകാത്മജാം.

8

ഏവം ശുദ്ധസമാചാരാ ദേവഗന്ധർവസന്നിധൗ
ലങ്കാദപീപേ മഹേന്ദ്രേണ മമ ഹസ്തേ നിവേശിതാ.

9

“സൗമ്യ!	“പ്രിയപ്പെട്ട!	മയാ	എന്നാൽ
സൗമിത്രേ!	ലക്ഷ്മണ!	വിധപംസിതഃ	കൊല്ലപ്പെട്ടു
സീതാ	സീത	ച	എന്നുള്ളതും
വിജനേ	ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്ത	അത്ര ഉഷിതാം	അവിടെ ഏറെനാൾ വാ
ഭണ്ഡകേ വനേ	ഭണ്ഡകാരണ്യത്തിൽ	ഇമാം	ഈ [സംചെയ്തവളായ
രാവണേന	രാവണനാൽ	ജനകസ്യ സുതാം	ജനകനടിനിറയായ
ഹൃതാ യഥാ,	ബലാത്കാരമായി എടു	സീതാം	സീതയെ
	• ത്രുകൊണ്ടു പോകപ്പെ	പുരീം	സ്വന്തം നഗരത്തിലേ
സഃ	ആ രാവണൻ [ട്ടതും,	കഥം	എങ്ങിനെ [കുറഞ്ഞ

ആനയേയം ഞാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
 പ്രതി എന്നുള്ളതായ [പോകും
 ബുദ്ധിഃ ആലോചന
 മേ എനിക്കു
 തത്ര } ആ സമയം ഉണ്ടായി
 ഉത്പന്നാ, } എന്നുള്ളതിനെയും,
 തതഃ സീതാ അപ്പോൾ സീത
 പ്രത്യയാത്ഥം എല്ലാവർക്കും വിശ്വാസ
 മുണ്ടാകത്തക്കവണ്ണം
 ജപലനം അഗ്നിയിൽ
 വിഃവശ, പ്രവേശിച്ചു എന്നുള്ള
 തദാ, ആ സമയം, [തും.
 ദേവാനാം ദേവന്മാർക്ക്
 ഹവ്യവാഹനഃ ഹിവിസ്സിനെ വഹിക്കു
 ന്നവനായ അഗ്നിയെ
 മൈമിലീം സീതയെ [വാൻ
 അപാപാം നിഷ്ഠോഷയാണെന്ന്
 ആഹ, അരുളിച്ചെയ്തു എന്ന
 തിനേയും
 ആകാശഗോചരഃ ആകാശചാരിയായ
 വായുഃ വായുഭഗവാനും
 ച, അപ്രകാരംതന്നെ
 ചെയ്തതിനേയും

സുരാണാം ച ദേവന്മാരുടേയും
 സദ്യു എല്ലാം
 ഋഷിണാം ഏവ ഋഷിമാരുടേയും
 സന്നിധൗ സന്നിധിയിൽവെച്ച്
 ജനകാത്മജാം ജാനകിയെ
 അപാപാം ദോഷരഹിതയെന്ന്
 ചന്ദ്രാദിത്രൗ ച ചന്ദ്രസൂര്യന്മാരും
 ശംഭുതേ പുകഴ്ന്നതിനേയും
 ലങ്കാദപീപേ ലങ്കാദപീപിൽ
 പുരാ അന്ന്
 ദേവഗന്ധവ്യ- } ദേവകളുടേയും ഗന്ധ
 സന്നിധൗ } വൃന്ദാരുടേയും മുഖിൽ
 മന്ദമന്ദരൂണ ദേവേന്ദ്രനാൽ [വെച്ച്
 ഏവം ഇപ്രകാരം
 ശുദ്ധസമാചാരാ നിഷ്കളങ്കമായ ചാരിത്ര
 ത്തോടുകൂടിയവളായി
 മമ ഹസ്തേ എന്റെ വശത്തിൽ
 നിവേശിതാ സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടു എന്നു
 ജിതം
 തപ പ്രത്യക്ഷം വത്സന്ന് പ്രത്യക്ഷാനു
 ഭവമാകയാൽ
 തപം ജാനാസി. വത്സൻ അറിയുന്നതാ
 ണല്ലോ.

അന്തരാത്മാ ച മേ വേത്തി സീതാം ശുദ്ധാം യശസ്വിനീം
 തതോ ഗൃഹീതവാ വൈദേഹീമയോദ്ധ്യാമഹമാഗതഃ.

10

“മേ “എന്റെ
 അന്തരാത്മാ ച മനഃസാക്ഷിയും
 സീതാം സീത
 യശസ്വിനീം കീർത്തിമതിയും
 ശുദ്ധാം പരിശുദ്ധയും ആണെ
 വേത്തി; അറിയുന്നു; [ന്ന്

തതഃ അതിനാൽതന്നെയോ
 വൈദേഹീം ജാനകിയെ [ന്ന്
 ഗൃഹീതവാ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
 അയോദ്ധ്യാം അയോദ്ധ്യാപുരത്തി
 അഹം ഞാൻ [ലേക്ക്
 ആഗതഃ വന്നത്.

അയം തു മേ മഹാൻ വാദഃ ശോകശ്ച ഹൃദി വർത്തതേ
 പൗരാപവാദഃ സുമഹാൻ തഥാ ജനപദസ്യ ച.

11

“ജനപദസ്യ “ജനത്തിന്റെ
 പൗരാപവാദഃ ച ലോകാപവാദമാ
 ണെന്നാൽ
 സുമഹാൻ; എത്രയോ പ്രബലമായ
 തഥാ ച ആകയാൽ [താകുന്നു;

മേ ഹൃദി എന്റെ മനസ്സിൽ
 അയം വാദഃ, ഈ വദന്തി,
 മഹാൻ അപാരമായ
 ശോകഃ ച } ശോകത്തെ വിളയിക്കു
 വർത്തതേ. } ന്നതായിരുന്നെന്ന് റിക്കുന്നു

അകീർത്തിർയസ്യ ഗീയേത ലോകേ ഭൂതസ്യ കസ്യാചിത്
പതത്ത്വേവാധമാൻ ലോകാൻ യാവച്ഛുഃ പ്രകീർത്ത്യതേ

12

“യസ്യ കസ്യാചിത് ഭൂതസ്യ, അകീർത്തിഃ ശബ്ദഃ ഗീയേത, ലോകേ	“ഏതേകിലും ഒരു മനുഷ്യനെപ്പറ്റി, അപകീർത്തികരമായ വാക്ക് പറയപ്പെടുകയും, ലോകത്തിൽ	പ്രകീർത്ത്യതേ, സഃ, യാവത് ഏവ അധമാൻ ലോകാൻ പതതി.	പ്രചരിക്കുകയും ചെയ്യ അവൻ, [ന്നതായാൽ, അക്കാരണത്താൽ തന്നെ അധോലോകങ്ങളിൽ നിപതിക്കുന്നു.
---	--	--	--

അകീർത്തിർനിന്ദ്യതേ ദേവൈഃ കീർത്തിർലോകേഷു പൂജ്യതേ
കീർത്ത്യത്ഥം തു സമാരംഭഃ സദ്യേഷാം സുമഹാത്മനാം

13

“അകീർത്തിഃ നിന്ദ്യതേ ; കീർത്തിഃ ദേവൈഃ തു പൂജ്യതേ ; ലോകേഷു	“അപകീർത്തിയെന്നു ജ്ഞാതീ നിന്ദിക്കപ്പെടുന്നു ; കീർത്തി ദേവന്മാരായും കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നു ; ലോകങ്ങളിൽ	സദ്യേഷാം സുമഹാത്മനാം സമാരംഭഃ കീർത്ത്യത്ഥം.	എല്ലാ യോഗ്യന്മാരായ മഹാ ത്മാക്കളുടേയും പ്രവൃത്തി കീർത്തിക്കു വേണ്ടിത്ത ന്നതാകുന്നു.
--	--	---	---

അപ്രഹം ജീവിതം ജഹ്യാം യഷ്ടാൻ വാ പുരുഷഷ്ടഭാഃ
അപവാദഭയാദ്ഭീതഃ കിം പുനർജനകാത്മജാം.

14

“പുരുഷഷ്ടഭാഃ! അപവാദ- ഭയാത് ഭീതഃ അപി, അഹം	“പുരുഷോത്തമന്മാരെ! അപവാദംകൊണ്ട് നേ രുന്നതായ വിപത്തു കൾക്ക് പാത്രമായിര ന്നതാണെന്നാൽ, ഞാൻ	ജീവിതം വാ യഷ്ടാൻ വാ ജഹ്യാം ; ജനകാത്മജാം കിം പുനഃ?	ജീവനേയും നിങ്ങളുത്തന്നേയും ഉപേക്ഷിക്കുന്നതാണ് ; സീതയുടെ കയ്യിൽ പിന്നെ ആലോചിപ്പാ നങ്ങൊ?
--	--	---	---

തസ്താദ്ഭവന്തഃ പശ്യന്തു പതിതം ശോകസാഗരേ
ന ഹി പശ്യാമഹം ഭൂതം കിഞ്ചിദ്ഭവമതോഽധികം.

15

“തസ്താത് ശോകസാഗരേ പതിതം ഭവന്തഃ പശ്യന്തു ;	“അതിനാൽ ദുഃഖസാഗരത്തിൽ മുഴുകിയ ഏതൊ നിങ്ങൾ ശരിയായി ധരിക്കേണ്ട താണ് ;	ഭൂതം ദുഃഖം അതഃ, അധികം കിംചിത് അഹം ന പശ്യാമി.	ഇപ്പോൾ ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ദുഃഖത്തെക്കാളും വലുതായി ഒന്നുംതന്നെ ഞാൻ കാണുന്നില്ല.
---	---	---	---

ശ്വപ്തം പ്രഭാതേ സൗമിത്രേ സുമന്ത്രാധിഷ്ഠിതം രഥം
ആരുഹ്യ സീതാമാരോപ്യ വിഷയാന്തേ സമുത്സൃജ.

16

“സൗമിത്രേ !	“ലക്ഷ്മണ !	ആരുഹ്യ,	കയറി,
തപം	നീ	സീതാം	സീതയെയും
ശ്വപ്തം	നാളെ	അരോപ്യ	കയറിക്കൊണ്ട്
പ്രഭാതേ	പ്രഭാതത്തിൽ	വിഷയാന്തേ	രാജ്യത്തിന്റെ അതി
സുമന്ത്രാധിഷ്ഠിതം	സുമന്ത്രനാൽ തെളിക്ക		ത്തികടത്തി
രഥം	തേരിൽ [പ്പെട്ടതായ	സമുത്സൃജ.	കൊണ്ടുപോയിവിട്ടാലും.

ഗംഗായാസ്തു പരേ പാരേ വാല്മീകേസ്തു മഹാത്മനഃ

ആശ്രമോ ദിവ്യസങ്കാശസ്തമസാതീരമാശ്രിതഃ.

17

“മഹാത്മനഃ	“മഹാത്മാവായ	ഗംഗായാഃ	ഗംഗയുടെ
വാല്മീകേഃ	വാല്മീകിമഹഷിയുടെ	പരേ പാരേ	തു അങ്ങ കരയിലായി
ദിവ്യസങ്കാശഃ	സ്വപ്തമയമായ	തമസാതീരം	തു തമസാനലിയുടെ തീര
ആശ്രമഃ	ആശ്രമം	ആശ്രിതഃ.	} ത്തിലായെന്നു ആകുന്നു.

തത്രൈനാം വിജനേ ദേശേ വിസൃജ്യ രഘുനന്ദന

ശീശ്രമാഗച്ഛ സൗമിത്രേ കരുഷ്യ വചനം മമ.

18

“രഘുനന്ദന	“രഘുകുലജാതനായ	വിസൃജ്യ,	വിട്ടേച്ച്,
സൗമിത്രേ !	ലക്ഷ്മണ !	ശീശ്രം	വേഗത്തിൽ
തത്ര എന്നാം,	അവിടെ ഇവളെ,	ആഗച്ഛ ;	തിരിച്ചുവരിക ;
വിജനേ	ജനസഞ്ചാരമില്ലാത്ത	മമ വചനം	എന്റെ കല്പനയെ
ദേശേ	പ്രദേശത്തിൽ	കരുഷ്യ.	അനുഷ്ഠിക്കുക.

ന ചാസ്തി പ്രതിവക്തവ്യഃ സീതാം പ്രതി കഥഞ്ചന

തസ്താത്തപം ഗച്ഛ സൗമിത്രേ നാനു കാര്യാ വിചാരണാ

“അത്ര കാര്യാ	“ഇതിൽ ആലോചി	പ്രതിവക്തവ്യഃ	എന്നോടു കേൾപ്പിക്കേ
ന വിചാരണാ;	ക്കേണ്ടതെന്നുമില്ല ;	ച ന അസ്മി ;	ഞതായില്ല ;
സീതാം പ്രതി	സീതയെപ്പറ്റി	സൗമിത്രേ !	ലക്ഷ്മണ !
കഥഞ്ചന	ഒന്നുംതന്നെ	തസ്താത്,	അതിനാൽ,
		തപം ഗച്ഛ.	നീ പോയിവരിക.

അപ്രീതിർഹി പരാ മഹ്യം തപയൈതത് പ്രതിവാരീതേ

ശാപിതാ ഹി മയാ യുധം ഭൂജാഭ്യാം ജീവിതേന ച

“മയാ	“ഞാനാണെ	ഏതത്	ഇപ്പോൾ
തപയാ	നീയാണെ,	യുധം	നിങ്ങൾ
ഭൂജാഭ്യാം	ഇരു കൈകളാണെ,	പ്രതിവാരീതേ,	എതിത്തുപറയുന്നപ
ജീവിതേന ച	ജീവനാണെ,	മഹ്യം ഹി	എനിക്കുതന്നെ [ക്ഷം,
ശാപിതാഃ	} ശപഥംചെയ്തു കല്പിക്ക	പരാ	അതിയാത
ഹി ;	} പ്പെട്ടന്നവരാകുന്നു	അപ്രീതിഃ	അപ്രിയം ചെയ്തതായി
	നിങ്ങൾ ;		ഭവിക്കുന്നതാണ്.

യേ മാം വാക്യാന്തരേ ബ്രഹ്മരണേനേതും കഥഞ്ചന
അഹിതാ നാമ തേ നിത്യം മദഭിഷ്ടവിപ്ലാതനാത്.

21

“വാക്യാന്തരേ	“ഈ ആജ്ഞയുടെ കാലത്തിൽ	ബ്രഹ്മയും, തേ	ഭയപ്പെടുത്തുന്നതാ അവർ [യാൽ,
മാം	എന്നെ	മദഭിഷ്ട-	എന്റെ മനോരമത്തി
യേ	വല്ലഭരും	വിപ്ലാതനാത്	ന്നു വിശ്വാസം ചെയ്യ
കഥഞ്ചന	വല്ലഭകാരത്തിലും	നിത്യം	എപ്പോഴും [ന്നതിനാൽ
അനുനേതും	നല്ല പാക്കുചെയ്ത് സ മാധാനപ്പെടുത്തുവാൻ	അഹിതാഃ നാമ.	ശത്രുക്കളായിത്തന്നെ ഭവിക്കുന്നതാണ്.

മാനയന്തു ഭവന്തോ മാം യദി മഹ്യാസനേ സ്ഥിതാഃ

ഇതോഽദ്യ നീയതാം സീതാ കരുഷപ വചനം മമ.

22

“ഭവന്തഃ	“നിങ്ങൾ	അദ്യ	ഇപ്പോൾതന്നെ
മഹ്യാസനേ	എന്റെ ആജ്ഞയിൽ	ഇതഃ	ഇവിടെ നിന്നും
സ്ഥിതാഃ യദി,	ദൃഢഭക്തിയോടുകൂടിയ	നീയതാം;	കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകപ്പെ
	വരാണെന്നാൽ	മമ	എന്റെ [ടഭ്യ;
മാം മാനയന്തു;	എനിക്ക് മാനം വര	വചനം കരുഷപ.	ആജ്ഞയെ അനുസരി
സീതാ	സീത [ത്തുവിൻ;		ച്ചാലും.

പൂർവ്വമുക്തോഽഹമനയാ ഗംഗാതീരേഽഹമാശ്രമാൻ

പശ്യേയമിതി തസ്യാശ്ച കാമഃ സംവർത്ത്യതാമയം.

23

“അഹം	“ഞാൻ	ആശ്രമാൻ	ആശ്രമങ്ങളെ
പൂർവ്വം	ആദ്യംതന്നെ	പശ്യേയം;	കാണാൻ ആഗ്രഹി
അനയാ	ഇവളാൽ	തസ്യാഃ	അവളുടെ [ക്കുന്നു;
ഇതി	ഇപ്രകാരം	അയം	ഈ
ഉക്തഃ;	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടു	കാമഃ	ആഗ്രഹം
'അഹം	'ഞാൻ [ണ്ട്;	സംവർത്ത്യതാം.” സാധ്യപിച്ചു കൊടുക്ക	
ഗംഗാതീരേ	ഗംഗാതീരത്തിൽ ഉള്ള		പ്പെടുടെ.”

ഏവമുക്തവാ തു കാകത്സ്വേമാ ബാഷ്പേണ പിഹിതാനനഃ

പ്രവിവേശ സ ധർമ്മാത്മാ ഭ്രാതൃഭിഃ പരിവാരിതഃ.

24

സഃ	ആ	പരിവാരിതഃ	കൂടിയിരുന്നുകൊണ്ട്
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	തു	ഈ സംഗതിയെപ്പറ്റി
കാകത്സ്വമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	ബാഷ്പേണ	കണ്ണുനീരാൽ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പിഹിതാനനഃ	മുടപ്പെട്ട വദനത്തോടു
ഉക്തവാ,	ആജ്ഞാപിച്ചശേഷം,		കൂടിയവനായി
ഭ്രാതൃഭിഃ	സുഹൃദ്മാരോടൊത്ത്	പ്രവിവേശ.	വർത്തിച്ചു.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചചതപാരിംശഃ സകൃഃ = നാല്പത്തഞ്ചാംസകൃം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22513; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1789;

ഷട് ചതപാരിംഗഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പത്തൊന്നാം സഗ്ഗം.

[സീതാഗംഗാതീരനയനം = സീതയെ ഗംഗാതീരത്തിലേക്ക് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുന്നത്.]

തതോ രജന്യാം വ്യഷ്ടായാം ലക്ഷ്മണോ ദീനചേതനഃ
സുമന്ത്രമബ്രവീദാക്യാം മുഖേന പരിശുഷ്യതാ.

1

തതഃ	അപ്പോൾ	പരിശുഷ്യതാ	വാടിയ
രജന്യാം	രാത്രി	മുഖേന,	മുഖത്താടുകൂടി,
വ്യഷ്ടായാം,	കഴിഞ്ഞ ഉടനെ,	സുമന്ത്രം	സുമന്ത്രഭാസായി
ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	വാക്യം	} ഇങ്ങിനെ അരുളി
ദീനചേതനഃ	അത്തലോന്നവനായി	അബ്രവീത്.	
			ചെയ്തു.

സാരഥേ തുരഗാൻ ശീഘ്രം യോജയസ്വ രഥോത്തമേ
സ്വാസ്തിണ്ണം രാജഭവനാത് സീതായാശ്വാസനം കരു.

2

“ സാരഥേ !	“ സാരഥേ !	സീതായാഃ	സീതാഭവിയ്ക്കായ്ക്കൊണ്ടു
രഥോത്തമേ	ശ്രേഷ്ഠമായ രഥത്തിൽ	രാജഭവനാത്	രാജഭവനത്തിൽ നിന്ന്
തുരഗാൻ	കുതിരകളെ	സ്വാസ്തിണ്ണം	നല്ലവിരിപ്പിട്ട് അലക
ശീഘ്രം	വേഗം		രിക്കപ്പെട്ടതായ
യോജയസ്വ ;	പുട്ടിഞ്ഞെയ്യാറാക്കിയാ	ആസനം ച	} ഒരു ആസനത്തെയും
	ലും ;	കരു.	
			എടുത്തുവെച്ചാലും.

സീതാ ഹി രാജവചനാദാന്ത്രമം പുണ്യകർമ്മണാം
മയാ നേയാ മഹഷീണാം ശീഘ്രമാനിയതാം രഥഃ.

3

“ പുണ്യ- കർമ്മണാം	} “ പുണ്യാത്മാക്കളായ	മയാ	എന്നാൽ
മഹഷീണാം		നേയാ ;	കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോക
ആശ്രമം	ആശ്രമത്തിലേക്ക്		പ്പെടുത്തേണ്ടവളാകുന്നു ;
രാജവചനാത്	} രാജാവിന്റെ കല്പന	രഥഃ	രഥം
ഹി		ശീഘ്രം	വേഗത്തിൽ
സീതാ	സീതാഭവി	ആനീയതാം.”	കൊണ്ടുവരപ്പെടുട്ടെ.”

സുമന്ത്രസ്തു തഥേത്യുക്തവാ യുക്തം പരമവാജിഭിഃ
രഥം സുരചിരപ്രഖ്യാം സ്വാസ്തിണ്ണം സുഖശയ്യയാ
‘ ആനീയോവാച സൗമിത്രി മിത്രാണാം മാനവർജ്ജനം
രഥോടയം സമനപ്രാപ്തോ യത് കാൽം ക്രിയതാം പ്രഭോ.

4

5

സുമന്ത്രഃ തു	സുമന്ത്രനും	പരമവാജിഭിഃ	} നല്ല കുതിരകൾ പൂട്ടി
“ തഥാ,”	“ കല്പന പോലെ,”	യുക്തം	
ഇതി	എന്നു	‘ സുരചിരപ്രഖ്യാം	‘ കെട്ടിയതും
ഉക്തവാ,	ഉണർത്തിച്ച്,	ഏറ്റവും അഴകാന്ന്	പ്രകാശിക്കുന്നതും

സുഖശയ്യയാ	മുറ്റുവായ മെത്തകൊ	സൗമിത്രി	ലക്ഷ്മണനോടായി
	ണ്ടു	ഉവാച;	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു;
സപാസ്തിണ്ണം	നല്ലുപാലെ വിരിക്ക	“പ്രഭോ!	“പ്രഭോ!
	പ്പെട്ടതും ആയ	അയം	ഇതാ
രഥം	രഥത്തെ	രഥം	തേർ
ആനീയ	കൊണ്ടുവന്നു നിറുത്തി	സമനുപ്രാപ്തം;	തെയ്യറാക്കി നിറുത്ത
മിത്രാണാം	മിത്രജനങ്ങളുടെ		പ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;
മാനവജന്മം	ഇഷ്ടപ്രകാരം നടക്കുന്ന	കാതും യത്	} കൃത്യം എന്തൊ അപ്ര
	വനായ	ക്രിയതാം.”	
			കാരം ചെയ്യപ്പെട്ടു.

ഏവമുക്തഃ സുമന്ത്രേണ രാജവേഷ്ടനി ലക്ഷ്മണഃ
പ്രവിശ്യ സീതാമാസാദ്യ വ്യാജഹാര നരഞ്ചഭഃ.

6

സുമന്ത്രേണ	സുമന്ത്രരാൽ	രാജവേഷ്ടനി	രാജാവിന്റെ അരമന
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രവിശ്യ,	പുക്ക് [യിൽ
ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ട	സീതാം	സീതാദേവിയെ
നരഞ്ചഭഃ	പുരുഷാത്തമനായ	അസാദ്യ	മുഖം കാണിച്ച്
ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ,	വ്യാജഹാര.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

തപയാ കിലൈഷ നൃപതിർവരം വൈ യാചിതഃ പ്രഭഃ

നൃപേണ ച പ്രതിജ്ഞാതമാജ്ഞപ്തശ്ചാശ്രമം പ്രതി.

7

“ഏഷഃ പ്രഭഃ	“ഈ സദ്യുശ്ചരനായ	യാചിതഃ ച	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടതി
നൃപതിഃ	മഹാരാജാവ്		നാൽ
തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ	നൃപേണ വൈ	രാജാവിനാൽ തന്നെ
അശ്രമം	അശ്രമത്തിലേക്ക്	പ്രതിജ്ഞാതം	} അപ്രകാരംതന്നെ സ
പ്രതി	പോകേണ്ട വിഷയ	ച;	
	ത്തെറ്റാറിയുള്ള	അജ്ഞപ്തഃ	} ഞാൻ അജ്ഞാപിക്ക
വരം	മടനാരഥം നിറവേറ്റാ	കില.	
	ണമെന്നു		പ്പെടുകയും ചെയ്തിരി
			ക്കുന്നു.

ഗംഗാതീരേ മയാ ദേവി ഔഷിണമാശ്രമാൻ ശുഭാൻ
ശീഘ്രം ഗതവാ തു വൈദേഹി ശാസനാത് പാത്ഥ്വിവസ്യ നഃ
അരണ്യേ മുനിഭിർജ്ജഷ്ടേ അവനേയാ ഭവിഷ്യസി.

8

“വൈദേഹി!	} “ജാനകീദേവി!	അശ്രമാൻ,	അശ്രമങ്ങളിലേക്ക്,
ദേവി!		ശീഘ്രം	ഉടനെ
തു	ഈ വിഷയത്തിൽ	ഗതവാ,	ചെന്ന്,
നഃ	നമ്മുടെ	മുനിഭിഃ	മുനിമാരാൽ
പാത്ഥ്വിവസ്യ	മഹാരാജാവിന്റെ	ജ്ജഷ്ട	വസിക്കപ്പെട്ട
ശാസനാത്	കല്പനപ്രകാരം	അരണ്യ	വനത്തിൽ
ഗംഗാതീരേ	ഗംഗാതീരത്തിൽ	മയാ	എന്നാൽ
ഔഷിണാം	ഔഷികളുടെ	അവനേയാ	} കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകപ്പെ
ശുഭാൻ	പുണ്യങ്ങളായ	ഭവിഷ്യസി.”	
			ടുന്നതാണ്.”

ഏവമുക്താ തു വൈദേഹീ ലക്ഷ്മണേന മഹാത്മനാ
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ ഗമനം ചാപ്യരോചയത്.

9

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	പ്രഹർഷം	സന്തോഷത്തെ
ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	ലേഭേ;	പ്രാപിച്ചു;
ഏവം	ഇപ്രകാരം	അപി	എന്നുമാത്രമല്ല
ഉക്താ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവളായ	തു	ഉടനതന്നെ
വൈദേഹീ,	സീതാദേവി,	ഗമനം ച	യാത്രയ്ക്കും
അതുലം	അളവറ	അരോചയത്.	തിരുവുള്ളത്തിൽ നിശ്ചയിച്ചു.

വാസാംസി ച മഹാഹ്വാനി രത്നാനി വിവിധാനി ച
ഗൃഹീതവാ താനി വൈദേഹീ ഗമനായോപചക്രമേ

10

വൈദേഹീ,	സീതാദേവി,	വാസാംസി ച	വസ്ത്രങ്ങളേയും
താനി	ആ	ഗൃഹീതവാ,	എടുത്തുകൊണ്ട്
വിവിധാനി	പല	ഗമനായ	യാത്രയ്ക്കായി
മഹാഹ്വാനി	ദിവ്യങ്ങളായ	ഉപചക്രമേ.	ഒരുങ്ങി.
രത്നാനി ച	ആഭരണങ്ങളേയും		

ഇമാനി മുനിപത്നീനാം ഭാസ്യാമ്യാഭരണാനൃപം
വസ്ത്രാണി ച മഹാഹ്വാനി ധനാനി വിവിധാനി ച
സൌമിത്രിസ്തു തഥേത്യുക്തവാ രഥമാരോപ്യ മൈഥിലീം
പ്രയയൌ ശീശ്രുതുരഗൈ രാമസ്യാജ്ഞാമനുസ്മരൻ.

11

12

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	ഭാസ്യാമി,"	{ നൽകട്ടെ," എന്നു സീതാദേവി അരുളിച്ചെയ്തതിന്ന്,
ആജ്ഞാം ച	കല്പനയെത്തന്നെ	"തഥാ,"	
അനുസ്മരൻ	സ്മരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന		"തിരുവുള്ളംപാലെ ചെയ്യാലും,"
സൌമിത്രിഃ,	ലക്ഷ്മണൻ, - [വനായ		
തു,	ആ സമയം,		
"അഹം	"ഞാൻ	ഇതി	എന്ന്
ഇമാനി	ഈ	ഉക്തവാ,	ഉണർത്തിച്ചു,
വിവിധാനി	പല	മൈഥിലീം	മൈഥിലി ദേവിയെ
മഹാഹ്വാനി	വിലയേറിയ	ശീശ്രുതുരഗൈഃ	നല്ല വേഗതയുള്ള കുതിരകൾ പൂട്ടിയ
ആഭരണാനി	ആഭരണങ്ങളേയും		
ധനാനി	ധനങ്ങളേയും	രഥം	തേരിൽ
വസ്ത്രാണി ച	വസ്ത്രങ്ങളേയും	അരോപ്യ,	കയറ്റി,
മുനിപത്നീനാം	മുനിപത്നിമാക്കായി	പ്രയയൌ.	യാത്ര പുറപ്പെട്ടു.

അബ്രവീച്ച തദാ സീതാ ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മിവർണം
അശുഭാനി ബഹുന്യേവ പശ്യാമി രഘുനന്ദന

13

തദാ സീതാ	അപ്പോൾ സീതാദവി	“രഘുനന്ദന!	“രഘുകുലതിലക!
ലക്ഷ്മിവർണം	ലക്ഷ്മികടാക്ഷത്താൽ	ബഹുനി	പല
	വിളങ്ങുന്ന	അശുഭാനി	} അശുഭങ്ങളെ മാത്രമാ
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടായി	ഏവ ച	
അബ്രവീത്;	ഇപ്രകാരമരുളിച്ചെയ്തു	പശ്യാമി.	ഞാൻ കാണുന്നത്.

നയനം മേ സ്പരത്വദ്വ ഗാത്രോത്കമ്പശ്ച ജായതേ
ഹൃദയം ചൈവ സൗമിത്രേ അസ്ഥസ്ഥമിവ ലക്ഷയേ.

14

“സൗമിത്രേ!	“ലക്ഷ്മണ!	ഗാത്രോത്കം-	} ഉടൽ നടുങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു;
അദ്വ	ഇപ്പോൾ	പഃ ജായതേ;	
മേ നയനം ച	എന്റെ വലത്തെ കണ്ണം	ഹൃദയം ഏവ	ഹൃദയവും
		അസ്ഥസ്ഥം	} സമാധാനമില്ലാതെ ഉഴലുന്നതായും
		ഇവ ച	
സ്പരതി;	തുടിക്കുന്നു;	ലക്ഷയേ.	ഞാൻ കാണുന്നു.

ഔത്സക്യം പരമം ചാപി അധൃതിശ്ച പരാ മമ
ശൂന്യാമേവ ച പശ്യാമി പൃഥിവീം പൃഥുലോചന.

15

“പൃഥു-ലോചന!	} എന്തിനേയും സൂക്ഷ്മാവലോകനംചെയ്ത് പരവാൻ ശക്തനായ	അധൃതിഃ ച	അധൈര്യവും
മമ		പരാ;	അതിയായുണ്ട്;
ഔത്സക്യം ച	എന്നിട [ലക്ഷ്മണ!	അപി	എന്നുമാത്രമല്ല
പരമം;	അകാംക്ഷയും അധികമായിരിക്കുന്നു;	പൃഥിവീം ച	ഭൂമിയെത്തന്നെ
		ശൂന്യാം ഏവ	ശൂന്യമെന്നപോലെ
		പശ്യാമി.	ഞാൻ കാണുന്നു.

അപി സ്ഥസ്ഥി ഭവേത്തസ്യ ഭാതുസ്തേ ഭാതുവത്സല
ശപത്നൂണാം ചൈവ മേ വീര സർവാസാമവിശേഷതഃ.

16

പുരേ ജനപദേ ചൈവ കശലം പ്രാണിനാമപി
ഇത്യഞ്ജലിക്രിതാ സീതാ ദേവതാ അഭ്യയാചത.

17

“ഭാതുവത്സല!	“സദമാദരവാത്സല്യമു	പുരേ ച	നഗരത്തിലും
വീര!	മേ വീര! [ജീവനായ	ജനപദേ ഏവ	നാട്ടിലും
തേ ഭാതുഃ	അവിടുത്തെ ജ്യേഷ്ഠ	പ്രാണിനാം	പ്രാണികൾക്കെല്ലാം
തസ്യ	അഭ്യർത്ഥത്തിന് [നായ	കശലം അപി?	ക്ഷേമമല്ലേ?”
സ്ഥസ്ഥി	} ക്ഷേമമുണ്ടാകയില്ലേ? ഭവത് അപി?	ഇതി,	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു,
മേ ശപത്നൂണാം		സീതാ,	സീതാദവി,
സർവാസാം ഏവ	എല്ലാവർക്കും	അഞ്ജലിക്രിതാ	അഞ്ജലിക്രിപ്പിക്കാണ്ട്
അവിശേഷതഃ	ഒരുപോലെ	ദേവതാഃ	ദൈവങ്ങളോടായി
ച?	അപ്രകാരംതന്നെ	അഭ്യയാചത.	അക്കാര്യത്തിൽ പ്രാർത്ഥനചെയ്തു.

ലക്ഷ്മണോടത്ഥം തു തം ശൂതപാ ശിരസാ വന്ദ്യ മൈഥിലീം
ശിവമിത്യബ്രവീദ്ധ്യഷ്ടോ ഹൃദയേന വിശുഷ്യതാ.

18

ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	ഘൃഷ്ടഃ,	സന്തോഷമാനവനെ
തം	ആ		നപോലേ,
അത്ഥം	സംഗതി	മൈഥിലീം	സീതയെ
ശൂതപാ	കേട്ട്	ശിരസാ വന്ദ്യ,	തലകുറിച്ച് വണങ്ങി
വിശുഷ്യതാ	തപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന	“ശിവം,”	“മംഗളമുണ്ടാകും,”
ഹൃദയേന,	ചിത്തത്തോടുകൂടിയവ	ഇതി	എന്ന്
തു	എങ്കിലും [നായി	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

തതോ വാസമുപാഗമ്യ ഗോമതിതീര ആശ്രമേ
പ്രഭാതേ പുനരുത്ഥായ സൌമിത്രിഃ സുതമബ്രവീത്.

19

സൌമിത്രിഃ	ലക്ഷ്മണൻ	പുനഃ	വീണ്ടും
ഗോമതിതീരേ	ഗോമതിതീരത്തിൽ	ഉത്ഥായ,	എഴുന്നറ്റ്
ആശ്രമേ	ഒരു ആശ്രമത്തിൽ	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
വാസം	} വസിച്ചു,	സുതം	സാരഥിയോടായി
ഉപാഗമ്യ		അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം അരൂര
പ്രഭാതേ,			ചെയ്തു.
	പ്രഭാതസമയത്തിൽ,		

യോജയസ്വ രഥം ശീശ്രമദ്യ ഭാഗീരഥീജലം
ശിരസാ ധാരയിഷ്യാമി ത്രുംബകഃ പച്ഛതേ യഥാ.

20

“രഥം	“തേരിനെ	യഥാ,	എപ്രകാരമോ അപ്ര
ശീശ്രം	വേഗത്തിൽ	ശിരസാ	ശിരസ്സുകൊണ്ട് [കാരം,
യോജയസ്വ;	പൂട്ടിത്തെയ്യാറാക്കുക;	ഭാഗീരഥീജലം	ഗംഗാജലത്തെ
പച്ഛതേ	ഹിമാലയത്തിൽ	അദ്യ	ഇന്നു
ത്രുംബകഃ	മുക്കണ്ണൻ	ധാരയിഷ്യാമി.”	ഞാൻ ധരിക്കട്ടെ.”

സോടശ്ചാൻ രജപാടമ ചതുരോ രഥേ യുങ്ക്തപാ മനോജവാൻ
ആരോഹസേപതി വൈദേഹീം സുതഃ പ്രാഞ്ചലിരബ്രവീത്.

21

ചതുരഃ	സമർത്ഥനായ	രജപാ	} കയറുകൊണ്ട് പൂട്ടി
സഃ	ആ	യുങ്ക്തപാ,	
സുതഃ,	സാരഥി,	അഥ	
രഥേ	തേരിൽ	വൈദേഹീം	സീതാദേവിയോടായി
മനോജവാൻ	മനോവേഗതയുള്ള	“ആരോഹസപ,”	“ആരോഹണം ചെയ്
ആശ്ചാൻ	കുതിരകളെ	ഇതി	എന്ന് [യ്ക്കാലും,”
		പ്രാഞ്ചലിഃ	തൊഴുതും കൊണ്ട്
		അബ്രവീത്.	ഉണർത്തിച്ചു.

സാ തു സൂതസ്യ വചനാദരുരോഹ രഥോത്തമം
 സീതാ സൌമിത്രിണാ സാഖം സുമന്ത്രേണ ച ധീമതാ. 22
 ആസസാദ വിശാലാക്ഷീ ഗംഗാം പാപവിനാശിനീം
 അമാർദ്ദിവസം ഗതാ ഭാഗീരഥ്യാ ജലാശയം 23
 നിരീക്ഷ്യ ലക്ഷ്മണോ ദിനഃ പ്രരുരോദ മഹാസ്ഥനഃ. 24

സൂതസ്യ	സാമിയുടെ	ഗതാ,	യാത്രചെയ്ത്,
വചനാത് തു	വാക്കുകേട്ട ഉടനെ,	പാപ-	} പാപങ്ങളെ നശിപ്പി ക്കുന്ന
സാ	ആ	വിനാശിനീം	
വിശാലാക്ഷീ	സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീഭഗവ	ഗംഗാം	ഗംഗാനദിക്കു
സീതാ,	സീതാദേവി, [തിയായ	ആസസാദ;	വന്നുചേർന്നു;
ധീമതാ	ധീമാനായ	ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ
സൌമിത്രിണാ	ലക്ഷ്മണഃനാടും	ഭാഗീരഥ്യാഃ	ഗംഗയുടെ
സുമന്ത്രേണ ച	} സുമന്ത്രരോടുംകൂടി	ജലാശയം	ജലസമൃദ്ധി
സാഖം,		നിരീക്ഷ്യ,	കണ്ട്,
രഥോത്തമം	ആ ഉത്തമരഥത്തിൽ	അഥ	ആ സമയം
അരുരോഹ;	കയറി;	ദിനഃ	സങ്കടപ്പെടുന്നവനായി
അമാർദ്ദിവസം	രാവിലത്തെനേരം മുഴുവനും	മഹാസ്ഥനഃ	} ഉറക്കെ പൊട്ടിക്കര ഞ്ഞുപോയി.
		പ്രരുരോദ.	

സീതാ തു പരമായത്താ ദൃഷ്ട്വാ ലക്ഷ്മണമാതുരം
 ഉവാച വാക്യം ധർമ്മജ്ഞാ കിമിദം രുദ്രതേ തപയാ. 25

ധർമ്മജ്ഞാ	സകലധർമ്മങ്ങളെയു മറിഞ്ഞവളായ	തു	അതിനെപ്പറ്റി
സീതാ,	സീതാദേവി,	വാക്യം ഉവാച;	ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു;
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ	“തപയാ,	“ഭവാനാൽ
ആതുരം	സങ്കടപ്പെടുകയുന്നവനായി	ഇദം	ഇപ്പോൾ
		കിം	എന്തു കാരണത്താലാ
			ണ്
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,	രുദ്രതേ?	രോദനം ചെയ്യപ്പെ
പരമായത്താ	സൌമ്യമായി		ടുന്നത്?

ജാഹ്നവീതീരമാസാദ്യ ചിരാഭിലഷിതം മമ
 ഹഷ്ടകാലേ കിമത്ഥം മാം വിഷാദയസി ലക്ഷ്മണ. 26

“ലക്ഷ്മണ!	“ലക്ഷ്മണ!	മമ ഹഷ്ടകാലേ	ഞാൻ സന്തോഷിക്കേ
ചിരാഭി-	} വളരെക്കാലമായി ആ		ണ്ടതായ സമയത്തിൽ
ലഷിതം		മാം	എന്നെ
ജാഹ്നവീതീരം	ഗംഗാനദീതീരത്തെ	കിമത്ഥം	എന്തുകൊണ്ടാണ്
അസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു,	വിഷാദയസി?	സങ്കടപ്പെടുത്തുന്നത്?

നിത്യം തപം രാമപാശേപഷ്ടു വർത്തസേ പുരുഷഷ്ടഭ
കച്ചിദപിനാകൃതസ്തേന ദപിരാത്രം ശോകമാഗതഃ

27

“ പുരുഷഷ്ടഭ !	“ പുരുഷാത്തമ !	ദപിരാത്രം	} രണ്ടുരാത്രിയായി
തപം	അങ്ങ	വിനാകൃതഃ ;	
നിത്യം	എപ്പോഴും	തേന	} അക്കാർന്നത്താലാ
രാമപാശേപഷ്ടു	ശ്രീരാമന്റെ സമീപ	ശോകം	
	ത്തിൽതന്നെ	ആഗതഃ	} ഏകദിനമല്ല ?
വർത്തസേ ;	വർത്തിക്കുന്നവനാണ് ;	കച്ചിത് ?	

മമാപി ഭയിതോ രാമോ ജീവിതാദപി ലക്ഷ്മണ
ന ചാഹമേവം ശോചാമി മൈവം തപം ബാലിശോ ഭവ.

28

“ ലക്ഷ്മണ !	“ ലക്ഷ്മണ !	അഹം	ഞാൻ
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ഏവം	ഇപ്രകാരം
മമ ച	എനിക്കും	ന ശോചാമി ;	വ്യസനിക്കുന്നില്ല ;
ജീവിതാത് അപി പ്രാണനേക്കാൾ		തപം	അങ്ങ
ഭയിതഃ ;	പ്രിയപ്പെട്ടവനാണ് ;	ഏവം	ഇങ്ങിനെ
അപി	എങ്കിലും	ബാലിശഃ	} ചെറിയ കുട്ടിയെപ്പോ
		മാ ഭവ.	

താരയസ്വ ച മാം ഗംഗാം ദർശയസ്വ ച താപസാൻ
തതോ മുനിഭ്യോ ദാസ്യാമി വാസാംസ്യാഭരണാനി ച.

29

“ മാം	“ എന്നെ	തതഃ	അനന്തരം
ഗംഗാം	ഗംഗാനദി	മുനിഭ്യഃ	മഹർഷിമാക്ക്
താരയസ്വ ;	കടത്തിവിടുക ;	വാസാംസി ച	വസ്ത്രങ്ങളേയും
താപസാൻ ച	മഹർഷിമാരേയും	ആഭരണാനി ച	ആഭരണങ്ങളേയും
ദർശയസ്വ ;	കാണിച്ചുതരിക ;	ദാസ്യാമി.	ഞാൻ നൽകട്ടെ.

തതഃ കൃതവാ മഹർഷീണാം യഥാവദഭിവാദനം
തത്ര ചൈകാം നിശാമുഷ്ട യാസ്യാമസ്താം പുരീം പുനഃ.

30

“ തത്ര	“ അവിടെ	ഉഷ്ടമ,	താമസിച്ച്,
മഹർഷീണാം	മഹർഷിമാക്ക്	തതഃ	അതിന്നു ശേഷം
യഥാവത്	വിധിപ്രകാരം	താം	ആ
അഭിവാദനം	} നമസ്കാരം ചെയ്ത്,	പുരീം	പട്ടണത്തിലേക്ക്
കൃതവാ,		പുനഃ	തിരിയെ
ഏകാം നിശാം	ഒരു രാത്രി	യാസ്യാമഃ.”	നമുക്കു പോകാം.”

തസ്യാസ്തപചനം ശുതപാ പ്രമുജ്യ നയനേ ശുഭേ
നാവികാനാഹപയാമാസ ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ
ഇയം ച സജ്ജാ നൌശ്വേതി ഭാശാഃ പ്രാഞ്ചലയോഽബ്രുവൻ. 31

പരവീരഹാ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ അംശമായ	നാവികാൻ	തോണിക്കാരെ
ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	അഹപയാമാസ;	വിളിച്ചു;
തസ്യാഃ	അവളുടെ	ഭാശാഃ ച	തോണിക്കാരും
തത് വചനം	ആ വാക്യത്തെ	“ നൌഃ	“ തോണി
ശുതപാ,	കേട്ട്,	ഇയം	ഇതാ
നയനേ	രണ്ടു കണ്ണുകളേയും	സജ്ജാ,”	തെയ്യാറായിരിക്കുന്നു,”
ശുഭേ	തെളിവായി	ഇതി	എന്ന്
പ്രമുജ്യ,	തൂടച്ചുകൊണ്ട്,	പ്രാഞ്ചലയഃ ച	തൊഴുതുംകൊണ്ട്
		അബ്രുവൻ.	ഉണർത്തിച്ചു.

തിതീർഷൂർലക്ഷ്മണോ ഗംഗാം ശുഭാം നാവമുപാരൂഹത്
ഗംഗാം സംതാരയാമാസ ലക്ഷ്മണസ്താം സമാഹിതഃ. 32

ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	സമാഹിതഃ	മനസ്സിനെ കേട്ടുകിട്ടി ടിച്ചുംകൊണ്ട്
ശുഭാം	പാവനമായ	ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ
ഗംഗാം	ഗംഗാനദിയെ	താം	അതിനെ
തിതീർഷൂഃ	കടക്കുന്നതിനായി	ഗംഗാം സന്താ-	ഗംഗ കടത്തുവാൻ ആ
നാവം	തോണിയിൽ	രയാമാസ.	ജ്ഞാപിച്ചു.
ഉപാരൂഹത്;	കയറി;		

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഷട് ചതപാരിംശഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പത്തൊന്നാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22545; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1821.

സപ്ത ചതപാരിംശഃ സഗ്ഗഃ = നാല്പത്തേഴാംസഗ്ഗം.

[രാമശാസനകഥനം = ശ്രീരാമാജ്ഞയെ കഥിക്കുന്നത്.]

അഥ നാവം സുവിസ്തീർണ്ണം നൈഷാദീം രാഘവാൻജഃ
ആരുരോഹ സമാധുക്താം പൂർവ്വമാരോപ്യ മൈഥിലീം. 1

അഥ	ആ സമയം	നാവം	തോണിയിൽ
രാഘവാൻജഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	മൈഥിലീം	സീതയെ
സമാധുക്താം	ഒരുക്കിനിർത്തപ്പെട്ട	പൂർവ്വം	ആദ്യം
സുവിസ്തീർണ്ണം	വിശാലമായ	ആരോപ്യ	കയറിയശേഷം
നൈഷാദീം	ഗുഹന്റെ	ആരുരോഹ.	താനും കയറി.

സുമന്ത്രം ചൈവ സരഥം സ്ഥീയതാമിതി ലക്ഷ്മണഃ
ഉവാച ശോകസന്തപ്തഃ പ്രയാഹിതി ച നാവികം.

2

ശോകസന്തപ്തഃ ദുഃഖത്താൽ തപിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന	ഇതി ഏവ, എന്നും, ച ച ഉടൻതന്നെ നാവികം തോണിക്കാരനോടായി “പ്രയാഹി” “തൃശ്ശൂക” ഇതി എന്നും ഉവാച. അരുളിച്ചെയ്തു.
ലക്ഷ്മണഃ, ലക്ഷ്മണൻ, സുമന്ത്രം സുമന്ത്രംരാടായി “സരഥം” “രഥത്തോടുകൂടി സ്ഥീയതാം,” ഇവിടെ കാത്തുനില്ക്കു പ്പോട്ടെ,”	

തതസ്തീരമുപാഗമ്യ ഭാഗീരഥ്യാഃ സ ലക്ഷ്മണഃ
ഉവാച മൈഥിലീം വാക്യം പ്രാഞ്ചലിർബാഷ്പസംപ്ലതഃ.

3

സഃ ആ ലക്ഷ്മണഃ, ലക്ഷ്മണൻ, ഭാഗീരഥ്യാഃ ഗംഗയുടെ തതഃ അങ്ങ തീരം കരയെ ഉപാഗമ്യ, പ്രാപിച്ചു,	മൈഥിലീം സീതാദേവിയോടായി ബാഷ്പസംപ്ലതഃ കണ്ണീർനിറഞ്ഞ കണ്ണു കുളുക്കുകയെന്നായി പ്രാഞ്ചലിഃ തൊഴുതുകൊണ്ട് വാക്യം ഇപ്രകാരം ഉവാച. ഉണർത്തിച്ചു.
--	--

ഹൃദഗ്ഗതം മേ മഹാപുലം യസ്മാദാത്മേണ ധീമതാ
അസ്തിന്നിമിത്തേ വൈദേഹി ലോകസ്യ വചനീകൃതഃ.

4

“വൈദേഹി! “ജാനകീദേവി! മഹത് അസഹ്യമായി ശല്യം ശല്യപ്പെടുത്തുന്നതായ ഒരു സംഗതി	ധീമതാ സർവ്വജ്ഞനായ ആത്മേണ ജ്യേഷ്ഠനാൽ അസ്തിൻ } ഇതു കാരണമായി നിമിത്തം } ലോകസ്യ } ഞാൻ ലോകത്തിന്ന് വചനീകൃതഃ. } നിന്ദാപാത്രമാക്കപ്പെ ട്ടിരിക്കുന്നു.
മേ എന്റെ ഹൃദഗ്ഗതം; മനസ്സിൽ ഒളിച്ചുകിട യസ്മാത് എന്തെന്നാൽ [കുന്നു;	

ശ്രേയോ ഹി മരണം മേഽദ്യ മൃത്യുർവ്വാ യത്പരം ഭവേത്
ന ചാസ്തിന്നിദൃശേ കാഷ്ഠ്യ നിയാജ്യോ ലോകനിന്ദിതേ.

5

“മേ അദ്യ മരണം ശ്രേയഃ; ഹി മൃത്യുഃ യത്പരം	“എനിക്ക് ഇപ്പോൾ മരണംതന്നെയാണു് നല്ലതായിട്ടുള്ളതു്; എന്തെന്നാൽ ആ മരണം ഇതിനെക്കാൾ അസ ഹ്യമായ ഹിംസയെ നൽകുന്നതായി	ഭവേത് വാ? ഇരിക്കുന്നതാകുമോ? ഇന്ദ്രഃശ ഇപ്രകാരമുള്ള ലോകനിന്ദിതേ ലോകഗർവ്വമായ അസ്തിൻ ഈ കാഷ്ഠ്യ കായ്ത്തിൽ നിഷയാജ്യഃ ന ച. ഞാൻ നിയമിക്കപ്പെ ട്ടേണ്ടവനല്ല.
---	--	--

പ്രസീദന ച മേ വാപം കത്തുമഹസി ശോഭനേ
ഇത്യഞ്ജലിതോ ഭൂമൗ നിപപാത സ ലക്ഷ്മണം.

6

“ശോഭനേ ! മേ വാപം ച കത്തും ന അഹസി; പ്രസീദ;”	“പതിവ്രതാരതഃമ! എന്റെ പേരിൽ കുററൊന്നും ചുമത്താതിരിപ്പാൻതി രവുള്ളമുണ്ടാകണം; എന്നെ അനുഗ്രഹിച്ച രളിയാലും;”	ഇതി സഃ ലക്ഷ്മണം, അഞ്ജലിതഃ ഭൂമൗ നിപപാത.	എന്നിപ്രകാരം ആ ലക്ഷ്മണൻ, അഞ്ജലികൂപ്പിക്കൊണ്ട് നിലത്തു് വീണു.
---	--	---	---

രദന്തം പ്രാഞ്ജലിം ദൃഷ്ട്വാ കാംക്ഷന്തം മൃത്യുമാത്മനഃ
മൈമിഖീ ഭൃശസംവിഗ്നാ ലക്ഷ്മണം വാക്യമബ്രവീത്.

7

മൈമിഖീ, ലക്ഷ്മണം ആത്മനഃ മൃത്യും കാംക്ഷന്തം പ്രാഞ്ജലിം	സീതാഭവി, ലക്ഷ്മണനെ അഭ്യർത്ഥത്തിന് മരണത്തെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവനായും തൊഴുതുകൊണ്ട്	രദന്തം ദൃഷ്ട്വാ, ഭൃശസംവിഗ്നാ വാക്യം അബ്രവീത്.	കേഴുന്നവനായും കണ്ട്, എറ്റം പരിഭ്രമിച്ചും കൊണ്ട് ഇപ്രകാരം അരളിച്ചെയ്തു.
--	---	---	---

കിമിദം നാവഗച്ഛാമി ബ്രൂഹി തത്പേന ലക്ഷ്മണ
പശ്ചാമി തപാ ന ച സ്വസ്ഥമപി ക്ഷേമം മഹീപതേ.

8

“ലക്ഷ്മണ ! തപാ സ്വസ്ഥം ന ച മനസ്സമാധാനമില്ലാത്ത വനായി മാത്രം പശ്ചാമി;	“ലക്ഷ്മണ ! ഭവാനെ ഞാൻ ധരിക്കുന്നു ;	ന അവഗച്ഛാമി; മരൊന്നും ഞാൻ അ റിയുന്നില്ല; ഇദം കിം? ഇതെന്താണ് ? മഹീപതേ മഹാരാജാവിന് ക്ഷേമം അപി? ഒരു കുറവുമില്ലല്ലോ ? തത്പേന } വാസ്തവം പറഞ്ഞാലും. ബ്രൂഹി.
--	--	---

ശാപിതോഽസി നരേന്ദ്രേണ യത്തപം സന്താപമാഗതഃ
തദ്ബ്രൂയാഃ സന്നിധൌ മഹ്യമഹമാജ്ഞാപയാമി തേ.

9

“തപം, സന്താപം ആഗതഃ യത്, സന്നിധൌ നരേന്ദ്രേണ മഹ്യം	“ഭവൻ, അതിയായ ദുഃഖത്തെ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതുകൊണ്ട്, ഒന്നാടാനുചയത്ത് ആലോചിക്കുമ്പോൾ മഹാരാജാവിനാൽ എന്നെപ്പറ്റി	ശാപിതഃ അസി; തത് ബ്രൂയാഃ; തേ അഹം ആജ്ഞാപ- യാമി.”	} ശപഥംചെയ്ത് ഭവൻ എന്താ നിയമിക്ക അതിനെ [പ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്]; കഥിച്ചാലും; ഭവാനോടു് ഞാൻ ആജ്ഞാപിക്കുകയുണ്ട്.”
--	--	---	---

[“ശാപിതഃ/സിനരേന്ദ്രേണ” (രാജാവിനെ തൊട്ട് ആണയുണ്ടു്); “മഹ്യം സന്നിധൌ”
(എന്റെ അടുക്കൽ എന്നും പുറത്തും).]

വൈഭേര്യോ ചോദ്യമാനസ്തു ലക്ഷ്മണോ ദീനചേതനഃ
അവാങ്മുഖോ ബാഷ്പകലം വാക്യമേതദവർഷ ഹ

10

ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	ബാഷ്പകലം	കണ്ണീരിനാൽ ഇടറി
വൈഭേര്യോ	സീതാദേവിയാൽ	അവാങ്മുഖഃ	തലകുനിച്ചു് [ക്കൊണ്ട്
തു	ഇപ്രകാരം	ഹ,	വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ടു്,
ചോദ്യമാനഃ,	ചോദിക്കപ്പെടുന്നവ	വാക്യം	} ഇപ്രകാരം സംഗതി
	നായി,	ഏതത്	
ദീനചേതനഃ	അത്തൽപ്പെട്ടുകൊണ്ട്	ഉവാച.	

ശ്രുതാ പരിഷദോ മദ്ധ്യേ ഹൃപവാദം സുഭാരണം
പുരേ ജനപദേ ചൈവ തപതൃതേ ജനകാത്മജേ
രാമഃ സന്തപ്തഹൃദയോ മാം നിവേദ്യ ഗൃഹം ഗതഃ.

11

“ജനകാത്മജേ!	“ജനകനന്ദിനി!	ശ്രുതാ,	അറിഞ്ഞ്,
പുരേ	നഗരത്തിലും	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
ജനപദേ ച	നാട്ടുപുറത്തിലും	സന്തപ്തഹൃദയഃ;	അകംവെന്തവനായി൬;
പരിഷദഃ മദ്ധ്യേ	പരിഷകളുടെ ഇടയിൽ	ഏവ	തൽക്ഷണംതന്നെ
തപതൃതേ	നിന്തിരുവടിയെക്കുറിച്ചു	മാം	എന്നെ
	ജ	നിവേദ്യ	എല്ലാം ഏല്പിച്ചു്
സുഭാരണം	അത്യന്തം അസഹ്യമാ	ഗൃഹം ഹി	അരമനയിൽതന്നെ
അപവാദം	ദുഷ്ടിരിനെപ്പറ്റി [യ	ഗതഃ.	സ്ഥിതിചെയ്തു.

ന താനി വചനീയാനി മയാ ദേവി തവാഗ്രതഃ
യാനി രാജ്ഞാ ഹൃദി നൃസ്താനൃമഷാത് പൃഷ്ഠതഃ കൃതഃ.

12

“രാജ്ഞാ	“രാജാവിനാൽ	മയാ	എന്നാൽ
ഹൃദി	എന്റെ ഉള്ളിൽ	ന വചനീയാനി	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവൻ
നൃസ്താനി	തട്ടുമാറു് പറയപ്പെട്ടവ		കഴിവുള്ളവയല്ല
യാനി	യാതൊന്നോ	അമഷാത്	ദുഃഖം സഹിപ്പാൻ സാ
താനി,	അയവ,		ധിക്കാത്തതിനാലാണ്
ദേവി!	അല്ലയോ ദേവി!	പൃഷ്ഠതഃ	അവിടെത്തന്നെ
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	കൃതഃ.	അദ്ദേഹം നിന്നു പോ
അഗ്രതഃ,	തിരുമുമ്പിൽ,		യത്.

സാ തപം തൃക്താ നൃപതിനാ നിർഭോഷാ മമ സന്നിധൌ
പൌരാപവാദഭീതേന ഗ്രാഹ്യം ദേവി ന തേടന്യഥാ.

13

“ദേവി!	“ദേവി!	തൃക്താ,	ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു്, എ
നിർഭോഷാ	ഭോഷമറവളായ		ന്നു്,
സാ തപം,	അപ്രകാരമുള്ള ഭവതി,	തേ ഗ്രാഹ്യം;	ഭവതി ധരിച്ചാലും;
നൃപതിനാ	രാജാവിനാൽ	മമ	എനിക്ക്
പൌരാപവാദ-	ലോകാപവാദത്തിൽ	സന്നിധൌ	അറിവുള്ളതേതാളും
ഭീതന,	നിന്നും ഭയപ്പെട്ടവനാ	അന്യഥാ ന.	മററൊന്നുകൊണ്ടും അ
	യി.		

ആശ്രമാന്തേഷു ച മയാ തൃക്കതവ്യാ തപം ഭവിഷ്യസി
രാജ്ഞഃ ശാസനമാജ്ഞായ തവേദം കില ദൈർഘ്യം.

14

“തപം മയാ, രാജ്ഞഃ ശാസനം അജ്ഞായ, ആശ്രമാന്തേഷു ച	“നിന്തിരവടി എന്നാൽ, രാജാവിന്റെ കല്പനപ്രകാരം, ആശ്രമങ്ങളുടെ അരി കിലായി	തൃക്കതവ്യാ ഭവിഷ്യസി; ഇദം കില തവ ദൈർഘ്യം!	} വിഷ്ടമു വരപ്പെടുന്നു വളാകുന്നു; ഇതാണത്രേ നിന്തിരവടിയുടെ അഗ്രഹം!
---	---	--	---

തദേതജ്ജാഹ്നവീതിരേ ബ്രഹ്മച്ഛിന്നാം തപോവനം
പുണ്യം ച രമണീയം ച മാ വിഷാദം കൃഥഃ ശുഭേ.

15

“ശുഭേ! ഏതത് ജാഹ്നവീതിരേ ബ്രഹ്മച്ഛിന്നാം പുണ്യം ച	“ഉത്തമേ! ഇതാ, ഗംഗാനദീതീരത്തിൽ ബ്രഹ്മച്ഛികളുടെ പരിപാവനവും	രമണീയം ച തഃപാവനം; തത്, വിഷാദം മാ കൃഥഃ.	} രമണീയവും ആയ ആശ്രമസ്ഥലമുണ്ട്; ആകയാൽ, വ്യസനിക്കാതിരുന്നാ ലും.
--	--	--	---

രാജേന്താ ദശരഥസ്ത്രേഷു പിതർമേ മുനിപുംഗവഃ
സഖാ പരമകോ വിപ്രോ വാത്മികിഃ സുമഹായശാഃ.

16

“സുമഹായശാഃ പരമകഃ വിപ്രഃ വാത്മികിഃ മുനിപുംഗവഃ	“ഏകം പുകഴേറിയവ സദ്യോത് കൃഷ്ണനം [നം ബ്രാഹ്മണോത്തമനമാ യ വാല്മീകിമഹർഷി	മേ പിതഃ ദശരഥസ്ത്ര രാജ്ഞഃ ഇഷ്ടഃ സഖാ.	} ഏന്റെ പിതാവായ ദശരഥമഹാരാജാവിന്നു ദശരഥമഹാരാജാവിന്നു പ്രിയപ്പെട്ട സഖാവാക ുന്നു.
--	---	---	---

പാദപ്ലായാമുപാഗമ്യ സുഖമസ്യ മഹാത്മനഃ
ഉപവാസചരൈകാഗ്രാ വസ തപം ജനകാത്മജേ.

17

“ജനകാത്മജേ! തപം മഹാത്മനഃ അസ്യ	“ജനകനന്ദിനി! നിന്തിരവടി മഹാത്മാവായ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ	പാദപ്ലായം ഉപാഗമ്യ ഉപവാസ- ചരൈകാഗ്രാ സുഖം വസ.	} പാദപ്ലായത്തെ ആശ്രയി ച്ച് ആത്മധ്യാനനിരതയാ യി വ്യസനിക്കാതെ വാസം ചെയ്തവനാലും.
--	--	--	---

പതിവ്രതാതപമാസ്ഥായ രാമം കൃതപാ സദാ ഹൃദി
ശ്രേയസ്തേ പരമം ദേവി തഥാ കൃതപാ ഭവിഷ്യതി.

18

“ദേവി !	“ദേവി!	പതിവ്രതാതപം പാതിവ്രത്യമഹിമയെ
രാമം	ശ്രീരാമനെ	അസ്ഥമായ തമാ കയ്ക്കൊണ്ടവളാകയാൽ
ഛദി	ഛദയത്തിൽ	തേ നിന്തിരുവടിക്കു്
കൃതപാ,	ധ്യാനിച്ചു്,	സദാ ഏപ്പൊഴും
പരമം	ഏപ്പൊഴും സർവ്വവുമായി	ശ്രേയഃ } നന്മയുളവാകുന്നതാ
കൃതപാ,	കരുതി,	ഭവിക്കൂതി.” } ണു്.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പത്തൊട്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22563; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1839.

അഷ്ടചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പത്തൊട്ടാംസർഗ്ഗം.

[സീതാപരിത്യാഗഃ = സീതയെ വിട്ടച്ചുപോകുന്നതു്.]

ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ ഭാരണം ജനകാത്മജാ

പരം വിഷാദമാഗമ്യ വൈദേഹീ നിപപാത ഹ.

1

ജനകാത്മജാ	ജനക പുത്രിയായ	പരം	അതിയായ
വൈദേഹീ,	സീതാദേവി,	വിഷാദം	} വ്യസനമുൾക്കൊണ്ടു്,
ഭാരണം	കണ്ണുകൾക്കുമായ	ആഗമ്യ,	
ലക്ഷ്മണസ്യ	ലക്ഷ്മണന്റെ	നിപപാത ഹ!	നിലത്തു വീണുകുള
വചഃ ശ്രുതവാ,	വാക്കു കേട്ടു്,		ഞ്ഞു, കഷ്ടം!

സാ മുഹൂർത്തമിവാസംജ്ഞാ ബാഷ്പപത്രാകലേക്ഷണാ

ലക്ഷ്മണം ദീനയാ വാചാ ഉവാച ജനകാത്മജാ.

2

ജനകാത്മജാ	ജനകസുതയായ	അസംജ്ഞാ;	മുർച്ഛിച്ചു കിടന്നു;
സാ,	അവൾ,	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടായി
ബാഷ്പപത്രാ-	} കണ്ണീരിനാൽ കലങ്ങി	ദീനയാ	വ്യാകുലതയെ കാണി
കലേക്ഷണാ			ക്കുന്നു
	യ വേദങ്ങളോടുകൂടി		
	യവളായി	വാചാ	വാക്കു കൊണ്ടു്
മുഹൂർത്തം	ഒരു മുഹൂർത്തകാലം	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം അരുളി
ഇവ	തീരെ		ചെയ്തു.

മാമികേയം തനർന്തനം സൃഷ്ടാ ദുഃഖായ ലക്ഷ്മണ

ധാത്രാ യസ്പ്രാസ്തഥാ മേഽദ്യ ദുഃഖമുത്തിഃ പ്രദശ്യതേ.

3

“ലക്ഷ്മണ !	“ലക്ഷ്മണ !	എന്നു സൃഷ്ടാ;	നിശ്ചയമായും സൃഷ്ടിക്ക
മാമികാ	എന്റെ		പ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്;
ഇയം	ഈ	തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ
തനഃ,	ശരീരം,	യസ്പ്രാഃ മേ	യാതൊരു ഏനിക്കു്,
ധാത്രാ	ബ്രഹ്മദേവനാൽ	അദ്യ	ഇപ്പോൾ [അതു്
ദുഃഖായ	ദുഃഖം അനുഭവിപ്പാൻ	ദുഃഖമുത്തിഃ	ദുഃഖം മുത്തികൾച്ചതാ
	വേണ്ടിതാണ്		

കിം ന പാപം കൃതം പൂർവ്വം കോ വാ ദാരൈവിയോജിതഃ
യാദഹം ശുദ്ധസമാചാരാ തൃക്താ ഗുപതിനാ സതി.

4

“ശുദ്ധ- സമാചാരാ സതി	} “പരിശുദ്ധമായ നട വഴിയോടുകൂടിയവളും പാതിവ്രത്യമുള്ളവളുമാ യ	പൂർവ്വം കിം ന പാപം കൃതം? ദാരൈഃ കഃ വിയോജിതഃ വാ?	പൂർവ്വജന്മത്തിൽ എന്തു പാപംതന്നെ ചെയ്യപ്പെട്ടുവോ? ഭാര്യയുമായി വല്ല ഒരുവനും വേർപിരിക്കപ്പെട്ടു വോ?
യാ അഹം, ഗുപതിനാ തൃക്താ;	യാതൊരു ഞാൻ, മഹാരാജാവിനാൽ കൈവിടപ്പെട്ടു;		

പുരാടഹമാശ്രമേ വാസം രാമപാദാനുവർത്തിനീ
അനുരല്യാപി സൗമിത്രേ ഭുഖേ ച പരിവർത്തിനീ.

5

“സൗമിത്രേ! പുരാ അഹം അശ്രമേ രാമപാദാനു- വർത്തിനീ	“ലക്ഷ്മണ! മുഖ് ഞാൻ അശ്രമത്തിൽ ശ്രീരാമപാദാനുവർത്തിനീ ഭക്തസേവിക്കുന്നവളായി	വാസം അനുരല്യ, അപി ച ഭുഖേ പരിവർത്തിനീ.	വാസത്തെ അനുഭവിച്ച്, ഇപ്പോഴാകട്ടെ പെരുതായ ഭുഖത്തിൽ ഉഴലുമാറാക്കപ്പെട്ടു.
---	---	---	--

സാ കഥം ഹ്യാശ്രമേ സൗമ്യ വത്സ്യാമി വിജനീകൃതാ
ആഖ്യാന്യാമി ച കന്യാഹം ഭുഖം ഭുഖപരായണാ.

6

“സൗമ്യ! വിജനീകൃതാ ഭുഖപരായണാ സാ അഹം,	“പുണ്യാഞ്ചാവേ! ഏകാന്തത്തിൽ തൃജി ക്കപ്പെട്ടവളും ഭുഖത്തെത്തന്നെ ആ ശ്രയിച്ചവളുമായ അപ്രകാരമുള്ള ഈയുള്ളവരും,	കന്യാ ച ഭുഖം ആഖ്യാന്യാമി? അശ്രമേ കഥം ഹി വത്സ്യാമി?	അഭരാതന്നെന്നാണ് അഴലിനെ കേണരചെയ്യുക? അശ്രമത്തിൽ എങ്ങിനെതന്നെന്നാണ് ഞാൻ ഏകയായി കാ ലംകഴിക്കുക?
---	---	---	---

കിം ന വക്ഷ്യാമി മുനിഷു കഥം വാ സത് കൃതം ച കിം
കസ്തിംശ്ചിത് കാരണേ തൃക്താ രാഘവേണ മഹാത്മനാ.

7

“മുനിഷു സത് കൃതം കഥം കിം ന വാ	“മഹാഷിമാരുടെ അടു ക്കൽ അവർ എന്നെ ആദര വോടെ സ്വീകരിക്ക ത്തക്കതായ എന്തൊരു കഥത്തെ ത്തന്നെയാണ്	വക്ഷ്യാമി? 'മഹാത്മനാ രാഘവേണ ച കസ്തിംശ്ചിത്' കാരണേ തൃക്താ,' ച കിം?	ഞാൻ പറയുക? 'മഹാത്മാവായ ശ്രീരാമനാൽ ഏതോ ഒരു കാരണത്താൽ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടി', എന്നാണോ?
-------------------------------------	--	---	---

ന ചലപദ്യൈവ സൌമിത്രേ ജീവിതം ജാഹ്നവീതലേ
 ത്വജേയം രാജവംശസ്തു ഭത്സർവ്വമേ പരിഹാസ്യതേ

8

“സൌമിത്രേ ! “ലക്ഷ്മണ !
 ജീവിതം ജീവനെ
 ജാഹ്നവീതലേ ഗംഗാപ്രദേശത്തിൽ
 അദ്യ ഏവ ഇപ്പോൾ തന്നെ
 ത്വജേയം; എനിക്ക് ഉപേക്ഷിച്ചു
 കളയാവുന്നതാണ് ;

മേ ഭത്സർവ്വമേ എന്റെ ഭത്സാവി
 രാജവംശം രാജവംശം [ന്റെ
 പരിഹാസ്യതേ പരിഹാസിക്കപ്പെടും
 തു എന്നതുകൊണ്ട്
 ന ചല. ഞാൻ അത് ചെയ്യ
 നില്ല.

യഥാജ്ഞം കരു സൌമിത്രേ ത്വജ മാം ദുഃഖഭാഗിനീം
 നിദേശേ സ്ഥിരതാം രാജഞ്ജ ശൃണു ചേദം വചോ മമ.

9

“സൌമിത്രേ ! “ലക്ഷ്മണ !
 രാജൻ രാജാവിന്റെ
 നിദേശേ അജ്ഞയിൽ
 സ്ഥിരതാം; സദാവർത്തിക്കപ്പെടട്ടെ;
 യഥാജ്ഞം കല്പിച്ചുപാലെതന്നെ
 കരു; ഭവാൻ ചെയ്യുക ;

ദുഃഖഭാഗിനീം ച ദുഃഖിക്കുന്നതിനായി
 തന്നെ പിറന്ന
 മാം ഇവളെ
 ത്വജ; ഉപേക്ഷിച്ചുകൊള്ളുക ;
 മമ ഇദം വചഃ ഞാൻ ഇപ്പറയുന്ന ഈ
 അപേക്ഷയേയും
 ശൃണു. ശ്രദ്ധയോടെ കേട്ടാലും.

ശപശ്രൂണാമവിശേഷേണ പ്രാഞ്ചലിപ്രഗ്രഹേണ ച
 ശിരസാഽഽവന്ദ്യ ചരണൌ കശലം ബ്രൂഹി പാത്ഥിവം.

10

“ശപശ്രൂണാം “ശപശ്രൂക്കൾ
 അവിശേഷേണ എല്ലാവരോടും
 കശലം ച; കശലം ഉരചെയ്താലും;
 പാത്ഥിവം മഹാരാജാവിനെ
 ചരണൌ തുപ്പാദങ്ങളിൽ

ശിരസാ ഞാൻ ശിരസ്സുകൊണ്ടു
 അവന്ദ്യ നമസ്കരിച്ചു
 പ്രാഞ്ചലി- } അഞ്ചലിബന്ധംചെയ്ത്
 പ്രഗ്രഹേണ }
 ബ്രൂഹി. ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തതാ
 യും ഉണർത്തിച്ചാലും

ജാനാസി ച യഥാ ശുദ്ധാ സീതാ തത്ത്വേന രാഘവ
 ഭക്ത്യാ ച പരയാ യുക്താ ഹിതാ ച തവ നിത്യശഃ.

11

“രാഘവ ! “ശ്രീരാമ !
 സീതാ ഉഴവുചാലിൽനിന്നുള
 വായ ഇവൾ
 ശുദ്ധാ ച അന്തഃകരണശുദ്ധിയു
 പരയാ ഉത്തമമായ [ജീവളും
 ഭക്ത്യാ ഭക്തിയോടു
 യുക്താ കൂടിയവളും

തവ നിത്യശഃ നിന്തിരവദിജ്ഞം
 ഹിതാ ച ഏതുകാലത്തിലും
 ഹിതമായിരിക്കുന്നവളു
 മാണെന്നു
 തത്ത്വേന യഥാ വാസ്തവമായിട്ടുതന്നെ
 ജാനാസി. നിന്തിരവദിജ്ഞം അറിവു
 ജ്ഞതാണ്.

അഹം തൃക്താ തപയാ വിര അയശോഭീരുണാ ജനേ
യച്ച തേ വചനീയം സ്വാദപവാദസമൃത്ഥിതം
മയാ ഹി പരിഹർത്തവ്യം തപം ഹി മേ പരമാ ഗതിഃ.

12

“‘വീര!	“‘വീര! (പക്ഷിവാ ഹന!) ജനേ ജനങ്ങളുടെ ഇടയിലുള്ള അയശോ- } അപകീർത്തിയെ ഭയ ഭീരുണാ } പെട്ടവനായ തപയാ നിന്തിരുവടിയാൽ അഹം തൃക്താ; ഞാൻ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെ തേ നിന്തിരുവടിക്ക് [ട്ടു; അപവാദ- } അപവാദം കൊണ്ടു സമൃത്ഥിതം } ണ്ടായ	യത് വചനീയം വല്ല ഭോഷവും സ്വാത്, ഉണ്ടായാൽ, ആയത് മയാ ഹി എന്നാലും പരിഹർത്തവ്യം; പരിഹരിക്കപ്പെടേണ്ട തുതന്നെയാണല്ലോ; മേ എനിക്കു തപം ഹി നിന്തിരുവടി തന്നെ യാണല്ലോ പരമാ ഗതിഃ. ഉത്തമമായ ഗതി.
--------	---	---

വക്തവ്യശ്ലോതി റൂപതിർധമേണ സുസമാഹിതഃ

യഥാ ഭ്രാതൃഷു വത്ത്ത്ഥാസ്ഥാ പൌരേഷു നിത്യദാ

13

“‘രൂപതിഃ	“‘രാജാവ് നിത്യദാ എപ്പോഴും ധമേണ ധർമ്മത്തിൽ സുസമാഹിതഃ വളരെ ശ്രദ്ധയുള്ളവ ഇതി എന്ന് [നാകുന്നു, വക്തവ്യഃ; ജനങ്ങളാൽ ശ്ലാഘിക്ക പ്പെടേണ്ടവനാണ്;	ഭ്രാതൃഷു സഹോദരന്മാരിൽ യഥാ എപ്രകാരമോ തഥാ, അപ്രകാരം, പൌരേഷു ച പ്രജകളിലും വത്ത്ത്ഥാഃ. നിന്തിരുവടി വർത്തിച്ചു വന്നാലും.
----------	---	--

പരമോ ഹ്യേഷ ധർമ്മസ്തേ തസ്താത് കീർത്തിരനുത്തമാ

യത്തു പൌരജനോ രാജൻ ധമേണ സമവാപ്തയാത്.

14

“‘രാജൻ	“‘രാജാവേ! പൌരജനഃ നഗരത്തിലുള്ള ജന ങ്ങൾ ധമേണ നീതിമുറതെററാതെ യത് തു എല്ലാവരിനെയും സമവാപ്ത- } പ്രാപിക്കേണ്ടതാകുന്നു; യാത്; }	തസ്താത് അതിനാലുണ്ടാകുന്ന കീർത്തിഃ കീർത്തി അനുത്തമാ; നിസ്തുല്യമായതാകുന്നു; തേ നിന്തിരുവടിക്ക് ഏഷഃ ധർമ്മഃ ഹി ഈ ധർമ്മമൊന്നുതന്നെ യാണ് പരമഃ. സർവ്വാപരിയായുള്ളത്.
--------	--	--

അഹം തു നാനശോചാമി സ്വശരീരം നരഷഭ

യഥാപവാദം പൌരാണാം തഥൈവ രഘുനന്ദന.

15

“‘രഘുനന്ദന!	“‘രഘുനന്ദന! നരഷഭ! പുരുഷോത്തമ! അഹം ഏവ, തു, ഞാനും, ഇപ്പോൾ, പൌരാണാം പൌരന്മാരുടെ അപവാദം അപവാദത്തെക്കുറിച്ച്	യഥാ എപ്രകാരമോ തഥാ, അപ്രകാരം, സ്വശരീരം എന്റെ ശരീരത്തെ ന അനു- } വ്യസനിക്കുന്നി [പ്പറ്റി ശോചാമി. } ല്ല.
-------------	---	--

പതിർമി ദേവതാ നാച്ചും പതിർബന്ധുഃ പതിർഗുരുഃ
പ്രാണൈരപി പ്രിയം തസ്യാത് ഭൂതും കാച്ചും വിശേഷതഃ.

16

“നാച്ചും പതിഃ ദേവതാ ; പതിഃ ബന്ധുഃ ; പതിഃ ഗുരുഃ ;	“ഒരു നാരിക്ക് ഭർത്താവുതന്നെയാണു ദൈവം ; [ഛൊ ഭർത്താവുതന്നെയാണ് ബന്ധു ; ഭർത്താവുതന്നെ ഗുരു ;	തസ്യാത് ഭൂതും കാച്ചും ഹി പ്രാണൈഃ അപി വിശേഷതഃ പ്രിയം.	അതിനാൽ ഭർത്താവിന്റെ കാച്ചുംതന്നെ പ്രാണനെക്കാളും അധികമായി പ്രിയപ്പെട്ടത്.
--	--	---	---

ഇതി മദപചനാദ്രാമോ വക്തവ്യോ മമ സംഗ്രഹഃ.

17

“മമ സംഗ്രഹഃ രാമഃ	“എനിക്ക് സമ്യക്ക്ഷേമകരനായ ശ്രീരാമൻ	മദപചനാത് ഇതി വക്തവ്യഃ.	എന്റെ വാക്യപ്രകാ രപ്രകാരമെല്ലാം [രം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടെ.
------------------------	--	------------------------------	---

നിരീക്ഷ്യ മാദ്യ ഗച്ഛ തപമുതുകാലാതിവർത്തിനീം.

18

“തപം മാ അദ്യ	“ഭവാനു എന്നെ ഇപ്പോൾ	ജതു കാലാതി- വർത്തിനീം നിരീക്ഷ്യ ഗച്ഛ. ”	} ഗർഭവതിയാണെന്നു ധരിച്ചു കൊണ്ടു് പോയാലും. ”
--------------------	---------------------------	--	---

ഏവം ബ്രൂവന്ത്യാം സീതായാം ലക്ഷ്മണോ ദീനചേതനഃ
ശിരസാ വന്ദ്യ ധരണീം വ്യാഹർത്തും ന ശശാക ഹ.

19

ഏവം സീതായാം ബ്രൂവന്ത്യാം, ലക്ഷ്മണഃ ദീനചേതനഃ	ഇപ്രകാരം സീതാദേവി അരുളിച്ചെയ്യുന്മാർ, ലക്ഷ്മണൻ മനോഃവദന പുണ്ടവ നായി	ശിരസാ ധരണീം വന്ദ്യ, വ്യാഹർത്തും ഹ	ശിരസ്സു കൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ വീണു നമസ്കരിച്ചു്, ഒന്നും ഉണർത്തിപ്പാൻ തന്നെ ന ശശാക. ശക്തനാകാതിരുന്ന.
---	---	--	---

പ്രദക്ഷിണം ച താം കൃതപാ രഭണവ മഹാസ്വനഃ
ധ്യാതപാ മുഹൂർത്തം താമ്രാഹ കിം മാം വദസി ശോഭനേ.

20

താം പ്രദക്ഷിണം കൃതപാ, മഹാസ്വനഃ രഭൻ ഏവ താം മുഹൂർത്തം	അവളെ പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു്, ഉറക്കെ കരഞ്ഞുകൊണ്ടുതന്നെ അവളെ ഒരു മുഹൂർത്തം	ധ്യാതപാ, “ശോഭനേ! മാം വദസി കിം ച? ”	ധ്യാനിച്ച്, “പതിവുതാരതമേ! എന്നോട് ഭവതി കല്പിക്കുന്നത് എന്തെന്നാണ്? ” എന്നു ചോദിച്ചു.
---	--	--	--

ദൃഷ്ടപൂർവ്വം ന തേ രൂപം പാദൈ ദൃഷ്ടൗ തവാനഘേ
കഥമത്ര ഹി പശ്യാമി രാമേണ രഹിതാം വനേ.

21.

“തേ രൂപം ന ദൃഷ്ടപൂർവ്വം; തവ പാദൈ ഹി ദൃഷ്ടൗ; അനഘേ! രാമേണ	“നിന്തിരവടിയുടെ രൂപം ഇതുവരെ കണ്ണുകൊണ്ടു നോക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല; നിന്തിരവടിയുടെ തൂപ്പാദങ്ങൾ മാത്രം സന്ദർശിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്; നിർദാഷയായവളേ! ശ്രീരാമനാൽ	വനേ രഹിതാം, അത്ര കഥം പശ്യാമി?”	വനത്തിൽ { ഏകയായി പറഞ്ഞയ ക്കപ്പെട്ടവളായ നിന്തി രവടിയെ, ഈ സംഗതിയിൽ ഞാൻ നോക്കി മനസ്സി ലാക്കുക എന്നത് എ ങ്ങിനെയാണ് ന്യായ മായിരിക്കുക?”
--	--	--	--

ഇത്യുക്തവാ താം നമസ്തുത്യ പുനർനാവമുപാരുഹത്
ആരുഹ്യ ച പുനർനാവം നാവികം ചാഭ്യുചോദയത്.

22

ഇതി ഉക്തവാ, പുനഃ താം നമസ്തുത്യ, നാവം ഉപാരുഹത്;	ഇപകാരം ഉണർത്തിച്ച്, വീണ്ടും അവളെ നമസ്കരിച്ച്, തോണിയിൽ കയറി;	നാവം ആരുഹ്യ ച ച നാവികം പുനഃ അഭ്യുചോദയത്.	തോണിയിൽ കയറിയശേഷം ഉടനെ തന്നെ തോണിക്കാരനോടായി വീണ്ടും തോണി നീക്കുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു.
--	---	---	--

സ ഗതവാ ചോത്തരം തീരം ശോകഭാരസമനപിതഃ
സമൃദ്ധം ഇവ ഭുജേന രഥമധ്യാരുഹദ്ഭൃതം.

23

ശോകഭാര- സമനപിതഃ സഃ ഉത്തരം തീരം ഗതവാ	{ ഭുജേനോത്തരം തപി മൃകൊണ്ടിരുന്നവനായ ആ ലക്ഷ്മണൻ വടക്കേ തീരത്തിലെത്തി,	സമൃദ്ധം ഇവ ച ഭുജേന ഭൃതം രഥം അധ്യാരുഹത്.	{ സ്വപ്നോദ്ധരവനെ ന്ന പോലെ ഇരുന്ന കഷ്ടപ്പെട്ട് [തിനാൽ വേഗത്തിൽ തേരിൽ കയറിയിരുന്നു.
---	--	--	--

മുഹൂർമുഹൂഃ പരാവൃത്യ ദൃഷ്ടവാ സീതാമനാഥവത്
ചേഷ്ടതീം പരതീരസ്ഥാം ലക്ഷ്മണഃ പ്രയയാവഥ.

24

അഥ ലക്ഷ്മണഃ പരതീരസ്ഥാം സീതാം അനാഥവത്	അനന്തരം ലക്ഷ്മണൻ അക്കരയിൽ വെത്തി ക്കുന്ന സീതയെ അശരണയായി	ചേഷ്ടതീം മുഹൂഃ മുഹൂഃ പരാവൃത്യ ദൃഷ്ടവാ, പ്രയയൗ.	ഭൂമിയിൽ പുരണ്ടുകൊ ണ്ടു കിടക്കുന്നവളായി പിന്നെയും പിന്നെയും തിരിഞ്ഞു നോക്കിക്കൊണ്ടു, തിരിച്ചു ചെന്നു.
--	--	--	---

ഭൂസ്ഥം രഥമാലോക്യ ലക്ഷ്മണം ച മുഹൂർമുഹൂഃ
നിരീക്ഷമാണാം തുഭിഗ്നാം സീതാം ശോകഃ സമാവിശത്. 25

ഭൂസ്ഥം	ഭൂത്തിലെത്തിയ	നിരീക്ഷമാണാം	തന്റെ തല്ക്കാലാവസ്ഥയെ നിരീക്ഷിച്ചു്
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെയും	ഉഭിഗ്നാം	വ്യക്തപ്പെടുത്തുവാനായ
രഥം ച	തേരിനെയും	സീതാം	സീതാദേവിക്ക്
ആലോക്യ,	നോക്കി,	ശോകഃ തു	ദുഃഖം മാത്രം
മുഹൂഃ മുഹൂഃ	വീണ്ടും വീണ്ടും	സമാവിശത്.	സഹായമായി ഒന്നിച്ചു തന്നെ വർത്തിച്ചു.

സാ ദുഃഖഭാരാവനതാ യശസപിനീ
യശോധനാ നാഥമപശ്യതീ സതീ
അരോഭ സാ ബഹിന്നനാഭിതേ വനേ
മഥാസ്വപനം ദുഃഖപരായണാ സതീ.

26

യശസപിനീ	കീർത്തിമതിയും	ദുഃഖ-	ദുഃഖത്തെമാത്രം അനുഭവരായണാ,	} ദുഃഖത്തെമാത്രം അനുഭവരായണാ,
യശോധനാ	{ യശസ്സിനെമാത്രം സ	പരാധനാ,	നാഥം	{ ചൂകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനാഥനെ [ചായി,
	{ ചോൽകൃഷ്ടമായി കരുതുന്നവളും	അപശ്യതീ	സതീ	{ കാണാതെ വർത്തിക്കുന്നവളായി
സാ	മഥാലക്ഷ്മിയുമായ			
സാ സതീ	ആ പതിവുത	ദുഃഖഭാരാവനതാ	ദുഃഖഭാരത്താൽ നമുയ	
ബഹിന്ന-	{ മയിലുകളാൽ ശബ്ദിക്കപ്പെട്ട	മഥാസ്വപനം	ഉറക്കെ	{ [യി
നാഭിതേ		അരോഭ.	രോദനംചെയ്തു.	
വനേ	വനത്തിൽ			

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടചതപാരിംശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പത്തൊട്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22589; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 18൪5

ഏകോനപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = നാല്പത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം.

[വാല്മീകാശ്രമപ്രവേശഃ = വാല്മീകിയുടെ അശ്രമത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നത്.]

സീതാം അഭന്തിം ദൃഷ്ട്വാ താം തത്ര വൈ മുനിദാരകാഃ

പ്രാദുവൻ യത്ര ഭഗവാനാസ്തേ വാല്മീകിരുഗ്രയിഃ.

1

മുനിദാരകാഃ	മുനികുമാരന്മാർ	ഉഗ്രയിഃ	മഹാബുദ്ധിമാനായ
തത്ര	അവിടെ	വാല്മീകിഃ	{ വാല്മീകിഭഗവാൻ
അഭന്തിം	കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന	ഭഗവാൻ	{
താം	ആ	യത്ര അസ്തേ,	എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന ദിക്ഷിപ്പൻ
സീതാം,	സീതാദേവിയെ,	പ്രാദുവൻ,	കാടിമുറന്നു.
ദൃഷ്ട്വാ വൈ,	കണ്ട്,		

അഭിവാദ്യ മുനേഃ പാദൈ മുനിപുത്രാ മഹഷ്ടയേ
സർവ്വം നിവേദയാമാസുസ്തസ്മാസ്തു അഭിതസപനം.

2

മുനിപുത്രാഃ,	മുനികുമാരന്മാർ	അഭിതസപനം	ആത്മസപരത്തെപ്പറ്റി
മുനേഃ	മഹഷ്ടിയുടെ	തു	കഴിവുള്ളതോളം
പാദൈ	തൃപ്പാദങ്ങളിൽ	സർവ്വം	എല്ലാസംഗതിയും
അഭിവാദ്യ,	കമ്പിട്ടുവണങ്ങി,	മഹഷ്ടയേ	മഹഷ്ടിയോടായി
തസ്മാഃ	അവളുടെ	നിവേദയാ- } മാസുഃ.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

അദ്വൈതപൂർവ്വം ഭഗവൻ കസ്യോപ്യേഷാ മഹാത്മനഃ
പത്നി ശ്രീരവ സംഭോധാദപിരേതേതി വികൃതാനനാ.

3

“ഭഗവൻ !	“സപാമിൻ !	ശ്രീഃ ഇവ	മഹാലക്ഷ്മിയെപ്പോലെ
കസ്യ	ഏതൊ ഒരു		ഇരിക്കുന്നവളുമായ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്റെ	ഏഷാ അപി	ഏതൊ ഒരു നാരി
പത്നി,	ഭാര്യയും,	സംഭോധാത്	ഭയപ്പെട്ട് ദിക്കറാവളം കയ്യാൽ
അദ്വൈതപൂർവ്വം	ഇതവരെ ഇവിടെ കാണപ്പെടാത്തവളും		
വികൃതാനനാ	{ അത്യന്തഭക്തകരമായ തിരുമുഖമണ്ഡലത്തോടു കൂടിയവളും	വിരേതേതി.	ഉച്ചത്തിൽ കരഞ്ഞു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

ഭഗവൻ സാധു പശ്യ തപം ദേവതാമിവ വാചുചുതാം
നദ്യാസ്തു തീരേ ഭഗവൻ വരശ്രീ കാപി ഭുഖിതാ

4

“ഭഗവൻ !	“ഭഗവാനെ !	ഭഗവൻ	ഭഗവാനെ
നദ്യാഃ	നദിയുടെ	ഖാത്	സപശ്ശത്തിൽനിന്ന്
തീരേ,	തീരത്തിൽ,	ചുതാം	ഇറങ്ങിവന്ന
തു	ഇപ്പോൾ	ദേവതാം ഇവ	ദേവശ്രീയെന്നപോലെ ഇരിക്കുന്ന ഇവളെ
ഭുഖിതാ	ഭുഖിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു	തപം	നിന്തിരുവടി
വരശ്രീ	ശ്രീരത്നം	സാധു	നിശ്ചയമായും
കാ അപി ?	ആരായിരിക്കാം ?	പശ്യ.	നിരീക്ഷിച്ചാലും.

ദൃഷ്ട്വാസ്താഭിഃ പ്രരുദിതാ ദൃശം ശോകപരായണാ
അനന്ദാ ഭുഖശോകാഭ്യാമേകാ ഭിന്നാ ഹൃന്നാഥവത്.

5

“പ്രരുദിതാ	“സങ്കടപ്പെട്ടു കരയുന്ന	അനാഥവത്	നാഥനില്ലാത്തവളെന്ന പോലെ
ദൃശം	അതിയായ [വളം		
ശോക-	{ മാനുഷവേദനയോടുകൂടി	ഭിന്നാ	സങ്കടപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവളും
പരായണാ	യിരിക്കുന്നവളും		
ഭുഖശോകാഭ്യാം	അപത്തിനും വ്യസനത്തിനും	ഏകാ ഹി	ഏകാകിനിയുമായ
അനന്ദാ	അഹ്വയല്ലാത്തവളും	അസ്താഭിഃ	ഞങ്ങളാൽ [ഒരുവരും
		ദൃഷ്ട്വാ.	കാണപ്പെട്ടു.

ന മേന്മനാം മാനുഷീം വിദ്മഃ സത്ക്രിയാഽസ്യാഃ പ്രയുജ്യതാം
 ആശ്രമസ്യാവിദൂരേ ച തപാമിയം ശരണം ഗതാ
 ത്രാതാരമിച്ഛതേ സാധുപി ഭഗവംസ്രോതുമഹംസി.

6

“ഏനാം	“ഇവളെ	തപാം ഹി	നിന്തിരുവടിയെത്ത
മാനുഷീം	മനുഷ്യ സ്ത്രീയാണെന്നു	ത്രാതാരം	രക്ഷകനായി [ന്നെ
ന വിദ്മഃ;	ഞങ്ങൾ വിചാരിക്ക	ഇച്ഛതേ;	പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടി
ഇയം	ഈ [ന്നില്ല;		രിക്കുന്നു;
സാധുപി,	പതിവുത,	ഭഗവൻ !	സ്വാമിൻ !
ആശ്രമസ്യാ	} ആശ്രമത്തിന്നരികി	ത്രാതം	ആപത്തൊഴിപ്പാൻ
അവിദൂരേ		അഹംസി;	കനിഞ്ഞരുളിയാലും;
ശരണം ഗതാ	} മൃഗങ്ങൾ വസിക്കുന്ന	അസ്യാഃ	ഇവർക്ക്
ച,		സത്ക്രിയാ	സത്കാരം
	ഒരു സ്ഥലത്തിൽ വി	പ്രയുജ്യതാം.”	നിയോഗിക്കപ്പെടേണ
	ന്നു കിടക്കുന്നു എന്ന		മേ.”
	തിനാൽ,		

തേഷാം തു വചനം ശ്രുതവാ ബുദ്ധ്യാ നിശ്ചിത്യ ധർമ്മവിത്
 തപസാ ലബ്ധചക്ഷുഷ്ണാൻ പ്രാഭുവദ്യത്ര മൈമിലീ.

7

തപസാ	തപശ്ശുകതികൊണ്ട്	നിശ്ചിത്യ,	{ നടന്ന സംഗതികളെ
ലബ്ധ-	} ജ്ഞാനചക്ഷുസ്സാൻവ		
ചക്ഷുഷ്ണാൻ			അറിഞ്ഞ മേൽവേണ്ട
ധർമ്മവിത്,	ആ ധർമ്മജ്ഞൻ,		കാര്യങ്ങളെ തീച്ചപ്പെ
തേഷാം	അവരുടെ	മൈമിലീ	ടുത്തിക്കൊണ്ട്,
വചനം ശ്രുതവാ,	വാക്കുകേട്ട്,	യത്ര	സീതാദേവി
ബുദ്ധ്യാ	ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ട്		ഉണ്ടായിരുന്ന സ്ഥല
തു	ഉടനെതന്നെ	പ്രാഭുവത്.	ത്തിലേക്കായി
			ഓടിച്ചെന്നു.

തം തു ദേശമഭിപ്രേത്യ കിംചിത് പദ്ഭ്യാം മഹാമതിഃ
 അഹ്വമാദായ രുചിരം ജാഹ്നവീതീരമാഗമത്
 ദദർശ രാഘവസ്വേഷാം സീതാം പത്നീമനാഥവത്.

8

മഹാമതിഃ	മഹാജ്ഞാനിയായ	തം	ആ
	അദ്ദേഹം	ദേശം തു	പ്രദേശത്തിൽ ഉടനെ
രുചിരം	(ക്ഷീണം തീപ്പാനായി)	ആഗമത്;	വന്നുചെന്നു;
അഹ്വം	അഹ്വത്തെ [സ്വാദുള്ള	രാഘവസ്വ	ശ്രീരാമന്റെ
കിംചിത്	അപ്പം	ഇഷ്ടാം പത്നീം	പ്രിയപത്നിയായ
ആദായ	എടുത്തുകൊണ്ട്,	സീതാം	സീതാദേവിയെ
പദ്ഭ്യാം	കാൽനടയായി	അനാഥവത്	{ നാഥനില്ലാത്തവളെന്ന
ജാഹ്നവീതീരം	ഗംഗാനദിയുടെ തീര		
	ത്തിലേക്കായി		പോലെ ഇരിക്കുന്നവ
അഭിപ്രേത്യ,	ചെന്നു,	ദദർശ.	ളായി
			കണ്ടു.

വിലപന്തിം സുശോകാന്താം വാല്മീകീർമുനിപുഗവഃ
ഉവാച മധുരാം വാണീം ഘോഭയന്നിവ തേജസാ.

9

വാല്മീകിഃ .	വാല്മീകി	വിലപന്തിം	കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന അവളോടായി
മുനിപുഗവഃ,	മഹർഷി,		
തേജസാ ഏവ	തേജസ്സുകൊണ്ടുതന്നെ	മധുരാം	മധുരമായ
ഘോഭയൻ	അഹ്സാദിപ്പിക്കുന്നവനായി	വാണീം	വാക്കിനെ
സുശോകാന്താം	അസമ്യമായ സങ്കടത്താൽ ദുഃഖിച്ചു	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

സ്നഷാ ഭശരഥസ്യ തപം രാമസ്യ മഹിഷീ പ്രിയാ
ജനകസ്യ സുതാ രാജ്ഞഃ സ്വാഗതം തേ പതിവ്രതേ.

10

“ തപം	“ ഭവതി	പ്രിയാ	പ്രിയപ്പെട്ട
ജനകസ്യ രാജ്ഞഃ	ജനകമഹാരാജാവി	മഹിഷീ :	ഭാര്യയുമാണ് ;
സുതാ,	പുത്രിയും, [ന്റെ	പതിവ്രതേ !	മോ സാധുവി ;
ഭശരഥസ്യ	ഭശരഥമഹാരാജാവി	തേ	നിന്തിരുവടിക്കു്
സ്നഷാ,	മരമകളും, [ന്റെ	സ്വാഗതം.	ഞാൻ സ്വാഗതമരുളുന്നു.
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ		

ആയാന്തീ ചാസി വിജ്ഞാതാ മയാ ധർമ്മസമാധിനാ
കാർണം ചൈവ സർവ്വം മേ ഹൃദയേനോപലക്ഷിതം.

11

“ ആയാന്തീ	}	“ ഭവതി ഇങ്ങങ്ങുന്നെ	ഹൃദയേന	ദിവ്യമായ
അസി		ജ്ഞനതായി	ധർമ്മസമാധിനാ	യോഗദൃഷ്ടിയിൽ
മയാ		എന്നാൽ	സർവ്വം ഏവ	സകല
വിജ്ഞാതാ ;		അറിയപ്പെട്ടു ;	കാരണം	കാരണവും
ച ച		ഉടൻതന്നെ	ഉപലക്ഷിതം.	സ്സഷ്ടമായി കണ്ടറിയ
മേ		എന്റെ		പ്പെട്ടു.

തവ ചൈവ മഹാഭാഗേ വിദിതം മമ തത്പതഃ
സർവ്വം ച വിദിതം മഹ്യം ത്രൈലോക്യേ യഥാ വർത്തതേ.

12

“ ത്രൈലോക്യേ	“ മൂന്ന് ലോകത്തിലും	ഹി	അതിനാൽ
യത്	ഏതെല്ലാം	മഹാഭാഗേ !	മോ മഹാപുണ്യവതി !
വർത്തതേ	നടക്കുന്നുവോ	തവ ച	ഭവതിയെക്കുറിച്ചുള്ള എല്ലാത്തന്നെയും
സർവ്വം ഏവ	അതെല്ലാം	മമ	എനിക്ക്
മഹ്യം	എനിക്ക്	തത്പതഃ	} യഥാർത്ഥമായി അറിയാം.
വിദിതം ;	നല്ലവണ്ണം അറിയുണ്ട് ;	വിദിതം.	

അപാപാം വേദ്മി സീതേ തപാം തപോലബ്ധേന ചക്ഷുഷാ
വിസ്രബ്ധാ ഭവ വൈഭവീ സാംപ്രതം മയി വർത്തസേ.

13

“വൈഭവമി! സീത! തപോലബ്ധന	“വിഭവമപുത്രിയായ സീതേ! തപോവൈഭവത്താൽ നേടിയ	വേദമി; സാംപ്രതം മയി വർത്തു;	ഞാൻ അറിയുന്നു; ഇപ്പോൾ ഭവതി എന്റെ അടു ക്കൽ വന്നുചേർന്നിരി ക്കുന്നു;
ചക്ഷുഷാ, തപം അപാപം	ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ട്, ഭവതിയെ യാതൊരു പാപവുമി ല്ലാത്തവളെന്ന്	വിസ്രജ്ഞാ ഭവ.	ഭൂമിക്കാതെ യെയ്തു ത്തോടുകൂടിയവളായി വർത്തിച്ചാലും.

ആശ്രമസ്വാവിദൂരേ മേ താപസ്വസ്തുപസി സ്ഥിതാഃ

താസ്താം വത്സേ യഥാ വത്സം പാലയിഷ്യന്തി നിത്യശഃ.

14

“വത്സേ! മേ ആശ്രമസ്വ അവിദൂരേ, തപസി സ്ഥിതാഃ	“മേ വത്സേ! എന്റെ ആശ്രമത്തിന് സമീപത്തിലായി, തപസ്സിൽ വർത്തിക്കുന്നവരായ	താഴെ താപസ്വരൂപം, ആ താപസികൾ, തപം നിത്യശഃ വത്സം യഥാ പാലയിഷ്യന്തി. രക്ഷിച്ചുകൊള്ളും.	ഭവതിയെ എപ്പോഴും (സ്വപ്നം) ശിശുവിനെ. എന്നപോലെ
--	---	--	---

ഇദമപ്സം പ്രതിപ്ലുതം വിസ്രജ്ഞാ വിഗതജപര

യഥാ സ്വഗൃഹമഭ്യേത്യ വിഷാദം ചൈവ മാ കൃമാഃ.

15

“ഇദം അപ്സം പ്രതിപ്ലു; തപം സ്വഗൃഹം	“ഈ അപ്സത്തെ സമീകരിച്ചുകൊണ്ടാ ലും; ഭവതി സ്വപ്നം ഗൃഹത്തിൽ	യഥാ, അഭ്യേത്യ, വിഗതജപര വിസ്രജ്ഞാ ഏവ വിഷാദം ച മാ കൃമാഃ.”	എപ്രകാരമോ അപ്രകാ വസിച്ചുകൊണ്ട്, [രം ഭൂമിമാറവളായി ശാന്തചിത്തയായി മനസ്സാപപ്പെടാതിര ന്നാലും.”
---	--	--	---

ശ്രുതാ തു ഭാഷിതം സീതാ മനേ പരമമദ്ഭുതം

ശിരസാ വന്ദ്യ ചരണൗ തഥേതത്പ്രാഥ കൃതാഞ്ജലിഃ.

16

സീതാ പരമം അദ്ഭുതം മനേ ഭാഷിതം ശ്രുതാ, തു	സീതാദേവി സമയോചിതവും ആശ്ചര്യകരവുമായ മനിയുടെ വാക്യത്തെ കേട്ട്, ഉടനെ	കൃതാഞ്ജലിഃ, ചരണൗ ശിരസാ വന്ദ്യ, “തഥാ” ഇതി ആഹ.	അഞ്ജലിബന്ധം ചെയ്തു പാദങ്ങളെ [കൊണ്ട് ശിരസ്സുകൊണ്ട് വണങ്ങി, “കല്പനപാലെ ചെയ്യ ന്നുണ്ട്” എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു.
---	---	---	---

തം പ്രയാണം മൂനിം സീതാ പ്രാഞ്ജലിഃ പൃഷ്ഠതോടനപഗാത്.

17

സീതാ പ്രയാണം തം മൂനിം	സീതാദേവി മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്നവനായ ആ മഹഷിയെ	പ്രാഞ്ജലിഃ പൃഷ്ഠതഃ അനപഗാത്.	അഞ്ജലികൂപ്പിക്കൊണ്ട് പിന്നാലെ തുടന്നുചെന്നു.
--------------------------------	--	-----------------------------------	--

തം ദൃഷ്ട്വാ മുനിമായാന്നം വൈദേഹ്യ മുനിപന്തയഃ
ഉപാജഗ്മുർമുദാ യുക്താ വചനം ചേദമബ്രുവൻ.

18

മുനിപന്തയഃ,	മുനിപതിമാർ,	മുദാ യുക്താഃ,	സന്താഷഃത്താടുകൂടി
വൈദേഹ്യ	സിതാദേവിയോടുകൂടി		യവരായി,
ആയാന്നം	വന്നുകൊണ്ടിരുന്ന	ഉപാജഗ്മുഃ;	എതിരേറുമ്പെന്നു ;
തം മുനിം	ആ മുനിയെ	ഇദം വചനം ച	ഈ വാക്യത്തെയും
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,	അബ്രുവൻ.	ഉരചെയ്തു്.

സ്വാഗതം തേ മുനിശ്രേഷ്ഠ ചിരസ്യാഗമനം ച തേ

അഭിവാദയാമസ്താം സർവ്വം ഉച്യതാം കിം ച കർമ്മഭേദം.

19

“മുനിഃശ്രേഷ്ഠ!	“മുനിവയ്യ!	സർവ്വാഃ ച	ഞങ്ങൾ എല്ലാവരും
തേ	നിന്തിരുവടിക്കായ്ക്കൊണ്ടു്	അഭിവാദയാമഃ;	നമസ്കരിക്കുന്നു;
സ്വാഗതം;	സ്വാഗതം;	കിം	{ ഞങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടതായകാര്യം വല്ലതുമുണ്ടെന്നാൽ
തേ ആഗമനം	നിന്തിരുവടി ഇവിടെ എഴുന്നള്ളി	ഉച്യതാം;	കല്പിച്ചുരുളപ്പെടട്ടെ;
ചിരസ്യാ ച;	ഏറെനാളായി;	കർമ്മഭേദം.	ഞങ്ങൾ ചെയ്യാൻ കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ		

താസാം തദവചനം ശ്രുത്വാ വാല്മീകിരിദമബ്രുവിത്

സീതേയം സമനുപ്രാപ്താ പതി രാമസ്യ ധീമതഃ.

20

വാല്മീകിഃ,	വാല്മീകിമഹർഷി,	“സമനുപ്രാപ്താ	“കൂടെ വന്നിരിക്കുന്ന
താസാം	അവരുടെ	ഇയം,	ഇവർ,
തത് വചനം	ആ വാക്കു	ധീമതഃ	ധീമാനായ
ശ്രുത്വാ,	കേട്ടു്,	രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
ഇദം	ഇപ്രകാരം	പതീ	പതിയായ
അബ്രുവിത്;	അരുളിച്ചെയ്തു്;	സീതാ.	സീതാദേവിയായെന്നു്.

സ്നേഷാ ദശരഥസ്യേഷാ ജനകസ്യ സുതാ സതി

അപാപാ പതിനാ തൃക്താ പരിപാല്യാ മയാ സദാ.

21

“പതിനാ	“ഭർത്താവിനാൽ	അപാപാ	യാതൊരു പാപവുമില്ലാത്ത
തൃക്താ	ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട	സതീ,	മഹാപതിവ്രതയായ
ഏഷാ	ഇവൾ	മയാ	എന്നാൽ [ഇവൾ,
ജനകസ്യ	ജനകമഹാരാജാവി	സദാ	എപ്പോഴും
സുതാ ;	പുത്രിയാകുന്നു; [ന്റെ		
ദശരഥസ്യ	ദശരഥചക്രവർത്തിയുടെ	പരിപാല്യാ.	{ ആദരവോടുകൂടി പരിപാലിക്കപ്പെടേണ്ടവളാകുന്നു.
സ്നേഷാ;	മരമകൾ;		

ഇമാം ഭവന്ത്യഃ പശ്യന്തു സ്തേഹേന പരമേണ ഹി

ഗൌരവാനമ വാക്യാച്ച പൂജാ വോടസ്മി വിശേഷതഃ.

22

വഴി ച	നിങ്ങൾ എല്ലാവരും	ഗൗരവാത് ഹി മഹത്വം സിദ്ധിക്കുന്ന
വിശേഷത	പ്രത്യക്ഷിച്ചു	ഇമാം ഇവളെ [തിന്നായ്ക്കുന്ന
പൂജാ,	പൂജിക്കപ്പെടേണ്ടവളാ	ഭവന്ത്യഃ നിങ്ങൾ
മമ	എന്റെ [യ ഇവർ,	പരമേണ ഉത്തമമായ
വാക്യാത്	നിന്ദാഗന്താൽ	സ്തേഃഫന സ്തേഃഘോഷാദുകൂടി
അസു ;	ഇവിടെ വാസംചെയ്യ	പശ്യതു." പരിപാലിച്ചവര
	ട്ടെ ;	വിൻ."

മുഹൂർത്തശ്ച വൈദേഹീം പ്രണിധായ മഹായശഃ

സ്വമാത്രം ശിഷ്യവൃതഃ പുനരയാന്മഹാതപഃ.

23

പുനഃ	അനന്തരം	പ്രണിധായ ച നിനച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ
മഹായശഃ	മഹായശസ്വപിയായ	ശിഷ്യവൃതഃ ശിഷ്യന്മാരാകൂടി
മഹാതപഃ,	മഹഷി,	സ്വം തന്റെ
വൈദേഹീം	വൈദേഹിയെ	ആശ്രമം ആശ്രമത്തിലേക്ക്
മുഹൂഃ മുഹൂഃ	പിന്നെയും പിന്നെയും	ആയാത്. വന്നുചേർന്നു.

ഇത്യാഞ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകോനപഞ്ചാശഃ സ്കന്ധഃ = നാല്പ്പത്തൊമ്പതാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22612; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1888

പഞ്ചാശഃ സ്കന്ധഃ = അമ്പതാംസ്കന്ധം.

[സുമന്ത്രരഹസ്യകഥനം = സുമന്ത്രൻ ലക്ഷ്മണനോടു ഒരു രഹസ്യത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നതു]

ഓഷ്ഠാ തു മൈഥിലീം സീതാമാത്രമേ സംപ്രവേശിതാം

സന്താപമഗമദ്ഘോരം ലക്ഷ്മണോ ദിനചേതനഃ.

1

ദിനചേതനഃ	അത്തൽപെട്ടുകൊണ്ടി	സംപ്രവേശിതാം കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകപ്പെ
	രുന്നവനായ	ഓഷ്ഠാ, കണ്ട്, [ദ്രവളായി
ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	തു എന്നിട്ടും
മൈഥിലീം	മിഥിലാധിപസുതയായ	ഘോരം സാമിപ്പാൻ കഴിയാ
സീതാം	സീതാദേവിയെ	സന്താപം ദുഃഖത്തെ [ത്തായ
ആശ്രമേ	ആശ്രമത്തിലേക്ക്	അഗമത്. പ്രാപിച്ചു.

അബ്രവീച്ച മഹാതേജഃ സുമന്ത്രം മന്ത്രസാരമിം

സീതാസന്താപജം ദുഃഖം പശ്യ രാമസ്യ സാരഥേ.

2

മഹാതേജഃ ച മഹാതേജസ്വിയായ	“സാരഥേ!	“ഘോ സാരഥേ!
	അഭ്യേതം	
മന്ത്രസാരമിം	മന്ത്രിയും സാരഥിയും	സീതാ- } സീതയുടെ സന്താപ
	ആയ	സന്താപജം } ത്താലുണ്ടാകുന്ന
സുമന്ത്രം	സുമന്ത്രരോടായി	രാമസ്യ ശ്രീരാമന്റെ
അബ്രവീത്;	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു;	ദുഃഖം ദുഃഖത്തെ
		പശ്യ. ആലോചിച്ചുനോക്കുക.

തതോ ഭുവതരം ഭൂയഃ സീതായാ വിപ്രവാസനം

പൌരാണാം വചനം ശുതവാ ധൃശംസം പ്രതിഭാതി മേ.

7

“ പൌരാണാം	“ പൌരന്മാരുടെ	തതഃ	അതിനേക്കാളും
ധൃശംസം	നിഷ്ഠുരമായ	ഭൂയഃ	എത്രയോ
വചനം	വാക്കു	ഭുവതരം	ഭുവകരമായിട്ട്
ശുതവാ,	കേട്ട്,	മേ	എനിക്കു
സീതായാഃ	സീതാദേവിയെ	പ്രതിഭാതി.	തോന്നുന്നു.
വിപ്രവാസനം,	കാട്ടിലേക്കയച്ചത്,		

കോ ന ധർമാശ്രയഃ സ്മൃത കർമ്മണിസ്മിൻ യശോഹരേ

മൈഥിലീം പ്രതി സംപ്രാപ്തഃ പൌരൈർഹീനാത്ഥവാദിഭിഃ

8

“ സ്മൃത !	“ സാരഥേ !	യശോഹരേ	അപകീർത്തികരമായ
മൈഥിലീം പ്രതി സീതാദേവിയെപ്പറ്റി		അസ്മിൻ	ഈ
പൌരൈഃ	നഗരങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന	കർമ്മണി,	കാര്യത്തിൽ,
ഹീനാത്ഥ-	} അല്ലെങ്കിലുകൊണ്ടുള്ള	ധർമാശ്രയഃ	ധർമ്മത്തെ ആശ്രയിച്ചു
വാദിഭിഃ			വനായ
	അസംബദ്ധപ്രലാ	കഃ ന	എവൻതന്നെയാണു്
	പങ്ങൾ കാരണം	സംപ്രാപ്തഃ ? ”	ഏല്പെട്ടുക ? ”

ഏതാ വാചോ ബഹുവിധാഃ ശുതവാ ലക്ഷണഭാഷിതാഃ

സുമന്ത്രഃ ശ്രദ്ധയാ പ്രാജ്ഞോ വാക്യമേതദുവാച ഹ.

9

ശ്രദ്ധയാ	ശുതിവാക്യങ്ങളിൽ	ബഹുവിധാഃ	പലവിധത്തിലുള്ള
	വിശ്വാസത്തോടുകൂടി	ഏതാഃ	ഈ
പ്രാജ്ഞഃ	പ്രാജ്ഞനായ	വാചഃ	വാക്കുകളെ
സുമന്ത്രഃ,	സുമന്ത്രൻ,	ശുതവാ,	കേട്ട്,
ഹ,	കഷ്ടപ്പെട്ട്,	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
ലക്ഷണ-	} ലക്ഷണനാൽ അരുളി	വാക്യം ഉവാച.	മറുപടിയുണർത്തിച്ചു.
ഭാഷിതാഃ			
	ചെയ്യപ്പെട്ട		

ന സംതാപസ്തപയാ കാര്യഃ സൌമിത്രേ മൈഥിലീം പ്രതി

ദൃഷ്ടമേതത്പുരാ വിപ്രൈഃ പിതൃസ്തേ ലക്ഷണാഗ്രതഃ.

10

“ സൌമിത്രേ !	“ സുമിത്രാസുതനായ	ഏതത്,	ഈ സംഗതി,
ലക്ഷണ !	ലക്ഷണ !	പുരാ	പണ്ടുതന്നെ
തേ പിതൃഃ	അവിടുത്തെ പിതാവി	വിപ്രൈഃ	മുനിഃശ്രേഷ്ഠന്മാരാൽ
	ന്റെ	ദൃഷ്ടം ;	ദീപ്തദർശനമെന്ന് ഉണ
അഗ്രതഃ,	തിരുമുമ്പിൽവെച്ച്,		ത്തിക്കപ്പെട്ടതാണു് ;
മൈഥിലീം പ്രതി സീതാദേവിയെക്കുറി		തപയാ	} അങ്ങു് മനസ്സിനെ അ
		സന്താപഃ	
ച്ചുള്ളതായ		ന കാര്യം.	
			അൽപ്പെടുത്തണുത്
			ഉചിതമല്ല.

ഭവിഷ്യതി ഭൃശം രാമോ ഭുവപ്രായോഽല്ലഭാഗ്യാവാൻ
പ്രാപ്തഗതേ ച മഹാബാഹുർവിപ്രയോഗം പ്രിയൈർധ്രുവം.

11

“മഹാബാഹുഃ രാമഃ, അപ്ത- ഭാഗ്യാവാൻ ഭൃശം	“മഹാപരാക്രമശാലി ശ്രീരാമൻ, [യായ ഭുവപ്രായോഽല്ലഭാഗ്യാവാൻ വിപ്രയോഗം ച വേർവാടിനേയും ധ്രുവം പ്രാപ്തഗതേ.	ഭുവപ്രായഃ ഭവിഷ്യതി; പ്രിയൈഃ ഇഷ്ടജനങ്ങളുമായുള്ള വിപ്രയോഗം ച വേർവാടിനേയും ധ്രുവം തീർച്ചയായും പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യും.
--	---	--

തപാം ചൈവ മൈഥിലീം ചൈവ ശത്രുഹ്ലഭരതാവുഭയേ
സംത്യജിഷ്യതി ധർമ്മാത്മാ കാലേന മഹതാ മഹാൻ.

12

“മഹാൻ ധർമ്മാത്മാ ച	“മഹാനം ധർമ്മാത്മാവുമായ ശ്രീരാ മൻ തപാം ഏവ മൈഥിലീം ച	ശത്രുഹ്ലഭരതേ ശത്രുഹ്ലൻ, ഭരതൻ ഉഭയേ ഏവ, എന്നീ രണ്ടുപേരേയും, മഹതാ കാലേന ഏറിയകാലംകൊണ്ട് സംത്യ- } വിട്ടുപിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ജിഷ്യതി'. } താണ്.
-----------------------	--	--

ഇദം തപയി ന വക്തവ്യം സൗമിത്രേ ഭരതേഽപി വാ
രാജ്ഞാ വോ വ്യാഘ്രതം വാക്യം ഭൂയാസാ യദുവാച ഹ.

13

“സൗമിത്രേ! ഭൂയാസാഃ വഃ വ്യാഘ്രതം യത് വാക്യം ഉവാച,	“ലക്ഷ്മണ! ഭൂയാസസ്സമഹഷി നിങ്ങളെപ്പറ്റി ചോദിച്ചതിന്നുത്തര മായി യാതൊരു വാക്യത്തെ ഉത്തരമായി പറഞ്ഞു വോ,	ഇദം തപയി ഭരതേ വാ രാജ്ഞാ ഹ അപി ന വക്തവ്യം.	അപ്രകാരമുള്ളതായ ഇത് അവിടുത്തെ അടുക്ക ലാകട്ടെ, ഭരതന്റെ അടുക്കലാ കട്ടെ ശ്രീരാഘവനോടുകൂടി യാകട്ടെ പറവാൻ പാടുള്ളതല്ല.
--	--	--	--

മഹാജനസമീപേ ച മമ ചൈവ നരഷ്ഠഭ
ഋഷിണാ വ്യാഘ്രതം വാക്യം വസിഷ്ടസ്യ ച സന്നിധൌ.

14

“നരഷ്ഠഭ! ഋഷിണാ ഏവ മമ ച വസിഷ്ടസ്യ ച	“മേ പുരുഷോത്തമ! ഭൂയാസസ്സമഹഷിയാൽ തന്നെ എന്റെയും വസിഷ്ടഭഗവാന്റെയും	സന്നിധൌ മഹാജന- സമീപേ ച വാക്യം വ്യാഘ്രതം.	മുമ്പിൽവെച്ചു ചക്രവർത്തിതിരുമേനി യുടെ സമക്ഷത്തിൽ ഈ വാക്യം അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടു.
---	--	--	---

ഋഷേസ്തു വചനം ശ്രുത്വാ മാമാഹ പുരുഷർഷഭഃ
സുത ന കപചിദേവം തേ വക്തവ്യം ജനസന്നിധൌ.

15

“പുരുഷർഷഭേ, “ചക്രവർത്തിമാരാ		അഹ;	കല്പിച്ചുരുളി;
ജാവു,”		‘സുത!	‘സാരഥേ!
ഋഷഭഃ	ഋഷിയുടെ	കപചിന്	ഒരു സ്ഥലത്തിലും
ഏവം	ഇപ്രകാരമുള്ള	ജനസന്നിധൌ	ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ
വചനം	വാക്യത്തെ		വെച്ചു
ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,	തേ വക്തവ്യം	ഭവാനാൽ ഈ സംഗ
മാം	എന്നോട്	ന.’	തി പ്രസ്താവിക്കപ്പെട്ട
തു	ഇങ്ങിനെ		വാൻ പാടുള്ളതല്ല.

തത്ത്വാഹം ലോകപാലസ്യ വാക്യം തത് സുസമാഹിതം
നൈവ ജാതപന്തതം കായ്മിതി മേ സൌമ്യ ദർശനം.

16

“സൌമ്യ! “പുണ്യശീല!		ജാതു	ഒരു കാലത്തിലും
തസ്യ അദ്ദേഹത്തെ ആശ്രയി		കായ്മം	അനുഭവിക്കേണ്ടതായ
ചുവനാകുന്നു			വിധിഫലം
അഹം;	ഈയുജ്ജവൻ;	അന്തതം ന,	അനുഭവിക്കാതെ കഴി
ലോകപാലസ്യ	ലോകനാഥനായ അദ്ദേ		കയില്ല,
തത്	ആ [ഹത്തിന്റെ	ഇതി	എന്ന സംഗതി
വാക്യം	നിയമനം	മേ	എന്നിക്ക്
സുസമാഹിതം	നിശ്ചയമായും ആദരി	ദർശനം.	പ്രത്യക്ഷമായി അനു
ഏവ;	ക്കപ്പെടേണ്ടതുതന്നെ;		ഭവപ്പെട്ടു.

സർവ്വമൈവ ന വക്തവ്യം മയാ സൌമ്യ തവാഗ്രതഃ
യദി തേ ശ്രവണേ ശ്രദ്ധാ ശ്രുയതാം രഘുനന്ദന.

17

“സൌമ്യ “പുണ്യാത്മാവായ		വക്തവ്യം ന;	ഉണർത്തിപ്പാൻ പാടു
രഘുനന്ദന!			ള്ളതല്ല;
രഘുതിലക!		തേ	അവിടുത്തേക്ക്
മയാ	എന്നാൽ	ശ്രവണേ	ശാസ്ത്രവചനത്തിൽ
സർവ്വമാ ഏവ	മുഴുവൻ സംഗതിയും	ശ്രദ്ധാ യദി	വിശ്വാസമുള്ളതി
തവ	അവിടുത്തെ	ശ്രുയതാം.	നാൽ പറയുന്നതിനെ
അഗ്രതഃ	മുമ്പിൽ		കേൾക്കുക.

യദ്യുപാഹം നരേന്ദ്രേണ രഹസ്യം ശ്രാവിതഃ പരാ
തഥാപ്യദാഹരിഷ്യാമി ദൈവം ഹി ദുരതിക്രമം.

18

“പരാ “പണ്ടൊരിക്കൽ		ദൈവം	വിധിയെ
നരേന്ദ്രേണ ചക്രവർത്തിയാടുകൂടി		തഥാ ഹി	എന്തായാലും
രഹസ്യം യദി, ഏകാന്തമായിരുന്ന		ദുരതിക്രമം	} അതിക്രമിപ്പാൻ സാ
സമയത്തിൽ		അപി	
ശ്രാവിതഃ അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടതു		ഉദാഹരി-	} പരയാം.”
അഹം, ഞാൻ, [കേട്ടവനായ		ഷ്യാമി.”	

യേനേദമീദൃശം പ്രാപ്തം ദുഃഖം ശോകസമനപിതം
തച്ഛ്രുതപാ ഭാഷിതം തസ്യ ഗംഭീരാത്മപദം മഹത്
തഥ്യം ബ്രഹ്മീതി സൈമിത്രിഃ സൂതം വാക്യമമാബ്രവീത്. 19

സൈമിത്രിഃ,	ലക്ഷണൻ,	മഹത്	മഹത്തായ
തസ്യ	അഭ്യുഹത്തിന്റെ	ഗംഭീരാത്മപദം	സൂക്ഷ്മതപത്തെ കാ
ഭാഷിതം	വചനത്തെയും		ണിക്കുന്നതും
യേന	യാതാരുകാരണ	തഥ്യം	യഥാത്മവുമായ
	ത്താൽ	വാക്യം	ധർമ്മവിധിയെയും
ഇഹദൃശം	ഇപ്രകാരമുള്ളതും	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
ശോക-	} സങ്കടത്തെ വർദ്ധിപ്പി	അഥ	അനന്തരം
സമനപിതം		സൂതം	സാരമിടയാടായി
ഇദം ദുഃഖം	ഈ സങ്കടം	"ബ്രഹ്മി,"	"ഉരചെയ്താലും,"
പ്രാപ്തം	നേരുകയുണ്ടായോ അ	ഇതി	} എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു.
തത്	ആ [തിന്റെ]	അബ്രവീത്.	

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പഞ്ചാശഃ സഗ്ഗഃ = അമ്പതാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22631 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1907.

ഏകപഞ്ചാശഃ സഗ്ഗഃ = അമ്പത്തൊന്നാംസഗ്ഗം.

[ഭൂതശാപഃ = ഭൂതമഹഷിയുടെ ശാപം.]

തഥാ സചോദിതഃ സൂതോ ലക്ഷ്മണേന മഹാത്മനാ
തദാക്യമുചിണാ പ്രോക്തം വ്യാഹർത്തുമുപചക്രമേ. 1

മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	ഋഷിണാ	മഹഷിയാൽ
ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	പ്രോക്തം	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടതായ
തഥാ	അപ്രകാരം	തത് വാക്യം	ആ വർത്തമാനത്തെ
സംചോദിതഃ	അവശ്യപ്പെടുത്തി	വ്യാഹർത്തം	വിസ്തരിച്ചുചെയ്താൻ
സൂതഃ,	സാരഥി,	ഉപചക്രമേ.	തുടങ്ങി.
	[നായ		

പുരാ നാറ്റാ ഹി ഭവാസാ അത്രേ പുത്രോ മഹാമുനിഃ
വസിഷ്ഠസ്യാത്രമേ പുണ്യേ വാഷികൃം സമുവാസ ഹ. 2

"പുരാ	"പണ്ട്	വസിഷ്ഠസ്വ	വസിഷ്ഠമുനിയുടെ
അത്രേ	അത്രിമഹഷിയുടെ	പുണ്യേ	പുണ്യമായ
പുത്രം ഹി	പുത്രനായ	അത്രേമ ഹ	അത്രമത്തിൽതന്നെ
ഭവാസഃ നാറ്റാ	ഭവാസസ്സ് എന്നു പേ	വാഷികൃം	ചാതുർമാസ്യത്തെ
മഹാമുനിഃ,	മഹഷി,	സമുവാസ.	കഴിച്ചുകൂട്ടി.
	[രാൻ		

തമാശ്രമം മഹാതേജാഃ പിതാ തേ സുമഹായശാഃ
പുരോഹിതം മഹാത്മാനം ദിദൃക്ഷുരഗമത് സ്വയം.

3

“തേ	“അവിടുത്തെ	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിയും	പുരോഹിതം	പുരോഹിതനെ
സുമഹായശാഃ	മഹായശസ്വിയുമായ	സ്വയം	നേരിട്ട്
പിതാ,	പിതാവ്,	ദിദൃക്ഷുഃ	സന്ദർശിപ്പാനായി
തം ശ്രമം	ആ ശ്രമത്തിലേക്ക്	അഗമത്.	ഏഴുനെള്ളി.

സ ദൃഷ്ട്വാ സൂര്യസങ്കാശം ജപന്തമിവ തേജസാ
ഉപവിഷ്ഠം വസിഷ്ടസ്യ സവ്യപാശ്ഠേ മഹാമുനിം.
തേ മുനി താപസശ്രേഷ്ഠൗ വിനീതോ ഹൃദിവാദയത്
സ താഭ്യാം പൂജിതോ രാജാ സ്വാഗതേനാസനേന ച
പാദ്യേന ഫലമൂലൈശ്ച ഉവാസ മുനിഭിഃ സഹ.

4

“സഃ,	“അദ്ദേഹം,	വിനീതഃ	വിനയപൂർവ്വം
വസിഷ്ടസ്യ	വസിഷ്ടഭഗവാന്റെ	അഭിവാദയത് ;	നമസ്കരിച്ചു ;
സവ്യപാശ്ഠേ,	ഇടതുഭാഗത്തിലായി,	സഃ രാജാ ഹി	ആ രാജാവും
തേജസാ	തേജസ്സുകൊണ്ട്	താഭ്യാം ച	അവരിരുവരാരും
സൂര്യസങ്കാശം	സൂര്യസന്നിഭനായി	സ്വാഗതേന	സ്വാഗതവചനത്താ
ഇവ ജപന്തം	ഏകദേശം ജപിച്ചുകൊ	അസനേന	അസനത്താലും [ലും
ഉപവിഷ്ഠം	ഇരുന്നിരുന്ന [ണ്ട്	പാദ്യേന	പാദ്യത്താലും
മഹാമുനിം	മുനിവരനെ	ഫലമൂലൈഃ ച	കായ്യിഴങ്ങുകൾകൊ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,	പൂജിതഃ,	സൽക്കരിക്കപ്പെട്ടവനായി,
താപസ-	} തപസ്സിൽ മഹായോ	മുനിഭിഃ സഹ	മുനിമാരോടുകൂടി
ശ്രേഷ്ഠൗ			
തേ മുനി	ആ രണ്ടുമുനിമാരേയും	ഉവാസ.	വർത്തിച്ചു.

തേഷാം തത്രോപവിഷ്ഠാനാം താസ്താം സുമധുരാഃ കിമാഃ
ബഭ്രുവുഃ പരമഷിണാം മദ്ധ്യാദിത്യഗതേഹനി.

6

“തത്ര അഹനി	“അവിടെ ഒരുദിവസം	ഉപവിഷ്ഠാനാം,	വിശ്രമിക്കുന്ന സമയം,
മദ്ധ്യാദിത്യഗതേ	മദ്ധ്യാഹ്നത്തിനുള്ള	താഃ താഃ	പലപല
തേഷാം	ആ [ഷം	സുമധുരാഃ	രസാവഹങ്ങളായ
പരമഷിണാം	മഹർഷികൾ	കിമാഃ ബഭ്രുവുഃ.	കഥകൾ നടന്നു.

തതഃ കിമായാം കസ്യാംചിത് പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രഗ്രഹോ നൃപഃ
ഉവാച തം മഹാത്മാനമത്രേ പുത്രം തപോധനം.

7

“തതഃ	“അപ്പോൾ	അത്രേ പുത്രം	അതിപുത്രനും
കസ്യാംചിത്	ഒരു	തപോധനം	തപോനിധിയും
കിമായാം,	കിമാവസാനത്തിൽ,	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവുമായ
നൃപഃ	മഹാരാജാവ്	തം	അദ്ദേഹത്തോടായി
പ്രഗ്രഹഃ	വിനീതനായി	ഉവാച.	അകാരം വോദിപ്പ
പ്രാഞ്ചലിഃ	കൈകുപിക്കൊണ്ട്		

ഭഗവൻ കിം പ്രമാണേന മമ വംശോ ഭവിഷ്യതി
കിമായുശ്ച ഹി മേ രാമഃ പുത്രാശ്ചാസ്മ്യേ കിമായുഷഃ.

8

“ഭഗവൻ!	“ഭഗവാനേ!	കിമായുഃ?	എത്ര ആയുസ്സുള്ളവനാ
മമ	ഈയുള്ളവന്റെ	മേ	എന്റെ [ണ്?
വംശഃ	വംശം	അന്യ	മറുക്ക
കിംപ്രമാണേന	എത്രകാലത്തോളമാണ്	പുത്രാഃ ഹി	പുത്രന്മാരും
ഭവിഷ്യതി;	വിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്ക	കിമായുഷഃ ച?	എത്ര ആയുസ്സുള്ളവരാ
രാമഃ	രാമൻ [ക;		ണ്?

രാമസ്യ ച സുതാ യേ സ്വസ്തേഷാമായുഃ കിയദ്ഭവേത്
കാമ്യയാ ഭഗവൻ ബ്രഹ്മി വംശസ്യാസ്യ ഗതിം മമ.

9

“രാമസ്യ	“ശ്രീരാമന	അസ്യ വംശസ്യ	ഈ വംശത്തിന്റെ
സുതാഃ	പുത്രന്മാർ	ഗതിം	ഗതിയെപ്പറ്റി
യേ സ്വഃ	എത്രപേരുകൾക്കുമാ	മമ	എന്റെ
തേഷാം ച	അവിടക്കും	കാമ്യയാ	അപേക്ഷയെ
കിയത്	എത്രത്തോളമാണ്		കയ്ക്കുണ്ട്
ആയുഃ ഭവേത്?	ആയുസ്സ് ഉണ്ടാവുക?	ബ്രഹ്മി.	അരുളിച്ചെയ്യുവാൻ തി
ഭഗവൻ!	ഭഗവാനേ!		രുളുള്ളമുണ്ടാകേണം.

തച്ഛ്രുതവാ വ്യാഹൃതം വാക്യം രാജേണാ ഭഗരഥസ്യ ച
ഭവാസാഃ സുമഹാതേജാ വ്യാഹർത്തുമപചക്രമേ.

10

“സുമഹാതേജാഃ “ മഹാതേജസപിയായ	ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,
ഭവാസാഃ,	ഭഗരഥസ്യ	ഭഗരഥമഹാരാജാവി
വ്യാഹൃതം	രാജന്മാ ച	നോടായിമാത്രം
തത്	വ്യാഹർത്തും	അരുളിച്ചെയ്യാൻ
വാക്യം	ഉപചക്രമേ.	തടങ്ങി.

ശ്രുണ രാജൻ പുരാവൃത്തം തദാ ദൈവാസുരേ യുധി
ദൈത്യാഃ സുരൈർഭർത്സ്യമാനാ ഭൂതപതിം സമാശ്രിതാഃ.

11

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	ദൈത്യാഃ	അസുരന്മാർ
പുരാവൃത്തം	പണ്ടു നടന്നിട്ടുള്ള ഒരു	സുരൈ	ദേവന്മാരാൽ
	വർത്തമാനത്തെ	ഭർത്സ്യമാനാഃ,	അടിച്ചു കാടിക്കപ്പെട്ട
ശ്രുണ;	ചെവിക്കൊണ്ടാലും;		നവരായി,
തദാ	ഒരിക്കൽ	ഭൂതപതിം	ഭൂതമഹഷിയുടെ പ
ദൈവാസുരേ	} ദേവാസുരയുദ്ധത്തിൽ		തിയെ
യുധി,		സമാശ്രിതാഃ	ശരണംപ്രാപിച്ചു.

തയാ ഭത്താഭയാസ്തത്ര നൃവസന്നഭയാസ്തദാ.

12

“തദാ,	“അതിനാൽ	അഭയാഃ	ഭയംകൂടാതെ
തയാ	അവളാൽ	തത്ര	അവിടെ
ഭത്താഭയാഃ,	അഭയം നൽകപ്പെട്ടവ	നൃവസൻ.	വസിച്ചു.
	രായി,		

തയാ പരിഗൃഹീതാംസ്താൻ ദൃഷ്ട്വാ ക്രുദ്ധഃ സുരേശ്വരഃ
ചക്രേണ ശിതധാരേണ ഭൂതപത്ന്യാഃ ശിരോഽഹരത്.

13

“ ‘സുരേശ്വരഃ, “ ‘ശ്രീമഹാവിഷ്ണുഭഗവാന്,		ക്രുദ്ധഃ,	കുപിതനായി,
താൻ	അവരെ	ശിതധാരേണ	കുത്തുമുത്തുള്ള
തയാ	അവളാൽ	ചക്രേണ,	ചക്രായുധത്താൽ,
പരിഗൃഹീതാൻ	സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടവരാ	ഭൂതപത്ന്യാഃ	ഭൂതപതിയുടെ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,	ശിരഃ	ശിരസ്സിനെ
	[യ]	അഹരത്.	മറിച്ചെറിഞ്ഞു.

തതസ്താം നിഹതാം ദൃഷ്ട്വാ പത്നീം ഭൂതകുലോദ്ഭവഃ
ശശാപ സഹസാ ക്രുദ്ധോ വിഷ്ണും രിപുകുലാദൃനം.

14

“ ‘ഭൂതകുലോ- ദ്ഭവഃ	} “ ‘തന്റെ വംശത്തിനു തന്റെ പേരുകൊണ്ടു തന്നെ പ്രസിദ്ധിയു ണ്ടാവാൻ കാരണമുത നായ ആ ഭൂതമഹർഷി	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
		തതഃ	അതിനാൽ
		ക്രുദ്ധഃ	ക്രുദ്ധിച്ചവനായി
		സഹസാ	മുഖ്യം പിന്യം ആലോ ചിക്കാതെ
താം	ആ	രിപുകുലാദൃനം	ശത്രുക്കുലസംഹാരകനാ
പത്നീം	ധർമ്മപതിയെ	വിഷ്ണും	വിഷ്ണുഭഗവാനെ [യ
നിഹതാം	കൊല്ലപ്പെട്ടവളായി	ശശാപ.	ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു.

യസ്മാദവധ്യാം മേ പത്നീമവധീഃ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ
തസ്മാത്തപം മാനുഷേ ലോകേ ജനിഷ്യസി ജനാദൃന
തത്ര പത്നീവിധോഗം തപം പ്രാപ്തൃസേ ബഹുവാഷികം.

15

“ ‘ജനാദൃന!	“ ‘മേ ജനാദൃന!	യസ്മാത് തസ്മാത് എന്ന കാരണത്താൽ,	
തപം	അത്	മാനുഷേ ലോകേ	മനുഷ്യലോകത്തിൽ
ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ	കോപത്താൽ മതിമറ ന്നവനായി	ജനിഷ്യസി;	അത് ജനിക്കുന്നതാ
അവധ്യാം	കൊല്ലുവാൻ അഹത യില്ലാത്തവളായ	തത്ര	അവിടെ [ൺ;
		തപം	അത്
മേ പത്നീം	എന്റെ പതിയെ	ബഹുവാഷികം	പല സംവത്സരക്കാലം
അവധീഃ,	നിഗ്രഹിച്ചു,	പത്നീവിധോഗം	ഭാര്യാവിരമത്തെ
		പ്രാപ്തൃസേ.	പ്രാപിക്കുന്നതുമാണ്.

ഏവം ശാപം ഭൂതർഭതപാ വിഷ്ണോഃ സൂതപാ ച വൈഭവം
ശാപാഭിമതചേതാഃ സ സ്വാത്മനാ ഭാവിതോഽഭവത്.

16

“ ‘സഃ	“ ‘ആ	വൈഭവം	മാഹാത്മ്യത്തെ
ഭൂതഃ,	ഭൂതമഹർഷി,	സൂതപാ	ഓത്ത്
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ശാപാഭിമത-	ശപിച്ചതുകൊണ്ട് പ
ശാപം	ശാപത്തെ	ചേതാഃ	ശ്വാന്തപിക്കുന്നവ
ഭതപാ,	നൽകിയ ഉടനെ,		നായി
സ്വാത്മനാ	തന്റെ ജന്മസിദ്ധമാ യ പ്രഭാവത്താൽ	ഭാവിതഃ ച	ഇനി എന്തുചെയ്യേണ്ടു
വിഷ്ണോഃ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ	അഭവത്.	ചെന്നു ചിന്താഗ്രസ്ത നായി ചേരിച്ചു.

ഏവമുക്തസ്തു ഋഷിഭിവിഷ്ണുപൂജാം ചകാര സഃ.

22

“ ‘ഋഷിഭിഃ	“ ‘മഹർഷിമാരാൽ	ഉക്തഃ	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടവ
തു	അക്കാര്യത്തിൽ	സഃ,	അദ്ദേഹം, [നായ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വിഷ്ണുപൂജാം	വിഷ്ണുഭഗവാനെത്ത
		ചകാര.	ന്നെ പൂജചെയ്തു.

ഭൂതൂണാടരാധിതോ വിഷ്ണുരാഗതഃ പ്രാഹ തം ഭൂതം
മാ ഭൈർഭൂഗോടന്തതം വാക്യം ന ഭവിഷ്യതി തേ ഭപിജ
സംമോചയസി പാപാനാമഹമേനം ഗൃഹീതവാൻ.

23

“ ‘ഭൂതൂണാ	“ ‘ഭൂതമഹർഷിയാൽ	അന്തതം	മിഥ്യയായി
അരാധിതഃ	അരാധിക്കപ്പെട്ടവനായ	ന ഭവിഷ്യതി!	ഭവിക്കുകയില്ല;
വിഷ്ണുഃ,	വിഷ്ണുഭഗവാൻ,	അഹം	ഞാൻ
തം	അദ്ദേഹത്തിന്നുമുമ്പിൽ	എനം	ഇതിനെ
അഗതഃ,	പ്രത്യക്ഷനായി,	ഗൃഹീതവാൻ;	സ്വീകരിച്ചു;
ഭൂതം	ഭൂതമഹർഷിയോടായി	മാം	എന്നെ
അഹ;	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ	പാപാത്	പാപത്തിൽനിന്ന്
‘ഭപിജ!	‘ബ്രാഹ്മണോത്തമ! [യു;	സമ്മോചയസി;	മോചിപ്പിക്കുകയാണ്
ഭൂഗോ!	ഭൂതമഹർഷേ!		അങ്ങ് ചെയ്യുന്നത്;
തേ	അവിടുത്തെ	മാ ഭൈഃ.”	വിചാരപ്പെടാതിരുന്നാ
വാക്യം	വാക്ക്		ലും.”

അച്ഛയാമാസ തം ദേവം ഭൂതഃ ശാപേന പീഡിതഃ.

24

“ ‘ഭൂതഃ	“ ‘ഭൂതമഹർഷി	തം	ആ
ശാപേന	താൻ ശപിച്ചതിനെ	ദേവം	ദേവനെ
പീഡിതഃ	കുറിച്ചുള്ള ആധി മാ	അച്ഛയാമാസ.	അച്ഛിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.
	റാത്തവനായി		

തപസാടരാധിതോ ദേവോ ഹൃബ്രവീദ് ഭക്തവത്സലഃ
ലോകാനാം സ ഹിതാത്ഥം തു തം ശാപം ഗ്രാഹ്യമുക്തവാൻ.

25

“ ‘തപസാ	“ ‘ഇന്ദ്രിയങ്ങളെയെ	ഉക്തവാൻ	വിവരിക്കുന്നവനായി
അരാധിതഃ	ല്ലാം അടക്കിക്കൊണ്ട്	തം	അദ്ദേഹത്തോടായി
ഭക്തവത്സലഃ	ഭക്തവത്സലനായ	അബ്രവീത്;	ഇപ്രകാരം അരുളി
സഃ	ആ	“ ശാപം	“ ശാപം [ചെയ്തു;
ദേവഃ,	ദേവൻ,	ലോകാനാം	ലോകങ്ങളുടെ
തു	ഈ സംഗതിയെപ്പറ്റി	ഹിതാത്ഥം ഹി	നന്മയ്ക്കായിത്തന്നെ
	വീണ്ടും	ഗ്രാഹ്യം.”	എന്നാൽ സ്വീകരിക്ക
			പ്പെടേണ്ടതാകുന്നു.”

ഇതി ശപ്തോ മഹാതേജോ ഭൂതൂണാ പൂർവ്വജന്മനി
ഇമാഗതോ ഹി പുത്രതപം തവ പാത്ഥീവസത്തമ.

26

“പാത്ഥീവ- സത്തമ!	} “അല്പേയോ ഭഗരഥ മഹാരാജാഭവ!	ഇതി ഭൂതൂണാ } ഇപ്രകാരം ഭൂതമഹാഷി ശപ്തം, } യാൽ ശപിക്കപ്പെട്ട്
മഹാതേജാഃ ഹി	മഹാതേജസപിയായ	ഇഹ } ഈ ജന്മത്തിൽ
	വിഷ്ണുഭഗവാൻതന്നെ	തവ പുത്രതപം } അവിടുത്തെ പുത്രനായി
പൂർവ്വജന്മനി	പൂർവ്വജന്മത്തിൽ	ആഗതഃ. } അവതരിച്ചിരിക്കുകയാണ്.

രാമ ഇന്ദ്രഭിവിഖ്യാതസ്രീഷു ലോകേഷു മാനഭ
തത്ഫലം പ്രാപ്തപതേ ചാപി ഭൂതശാപകൃതം മഹത്.

27

“മാനഭ!	“മാനശാലിയായ	ഭൂതശാപകൃതം } ഭൂതമുനിയുടെ ശാപ
ത്രിഷു	മൂന്നു [മഹാരാജാഭവ!	തത് } ആ [ത്താലുണ്ടായ
ലോകേഷു	ലോകങ്ങളിലും	മഹത് } വലിയ
രാമഃ ഇതി	ശ്രീരാമൻ എന്ന്	ഫലം ച } ഫലത്തെയും
അഭിവിഖ്യാതഃ	പ്രസിദ്ധപ്പെട്ടാലും,	പ്രാപ്തപതേ. } അനുഭവിക്കത്തന്നെ
അപി		ചെയ്യുന്നതാണ്.

അയോദ്ധ്യായാഃ പതീ രാമോ ദീപ്തകാലം ഭവിഷ്യതി
സുഖിനശ്ച സമൃദ്ധാശ്ച ഭവിഷ്യന്ത്യസ്യ യേനഗാഃ.

28

“രാമഃ	“ശ്രീരാമൻ	അസ്യ } ഇദ്ദേഹത്തിന് കൈ
അയോദ്ധ്യായാഃ	അയോദ്ധ്യയ്ക്ക്	അനുഗാഃ യ } കയ്യും ചെയ്യുന്നവരും
പതിഃ	രാജാവായി	സുഖിനഃ ച } ചിന്തയററവരായും
ദീപ്തകാലം	വളരെക്കാലം	സമൃദ്ധാഃ ച } അഭിവൃദ്ധിയുള്ളവരായും
ഭവിഷ്യതി;	വർത്തിക്കുന്നതാകുന്നു;	ഭവിഷ്യന്തി. } ഭവിക്കുന്നതാണ്.

ഭഗവഷ്ഠസഹസ്രാണി ഭഗവഷ്ഠശതാനി ച
രാമോ രാജ്യമുപാസിതപാ ബ്രഹ്മലോകം ഗമിഷ്യതി.

29

“രാമഃ	“ശ്രീരാമൻ	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
ഭഗവഷ്ഠസ-	പതിനായിരം	ഉപാസിതപാ,	ഭരിച്ചുശേഷം,
ഹസ്രാണി ച }	വത്സരങ്ങളും	ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകത്തിലേക്കു
ഭഗവഷ്ഠശതാനി }	ആയിരം വത്സരങ്ങളും	ഗമിഷ്യതി.	എഴുന്നള്ളുന്നതുമാണ്.
	കൂടി		

സമൃദ്ധൈശ്വാശാപമേധൈശ്ച ഇഷ്ടപാ പരമദുർജയഃ
രാജവംശാംശ്ച ബഹുശോ ബഹുൻ സംസ്ഥാപയിഷ്യതി.

30

“പരമ-	“ആരാലും ജയിക്കപ്പെ	ഇഷ്ടപാ	യജിച്ചു,
ദുർജയഃ	ടുവാൻ കഴിയാത്തവ	ച	കൂടാതെ
ബഹുശഃ	പല [നായ അഃഭ്രാഹ്മ	ബഹുൻ	അനേകം
സമൃദ്ധൈഃ	സമൃദ്ധങ്ങളായ	രാജവംശാംശ്ച ച	രാജവംശങ്ങളേയും
അശാപമേധൈഃ	അശാപമേധയാഗങ്ങളെ	സംസ്ഥാപ-	സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്.
ച }	ക്കൊണ്ടും	യിഷ്യതി. }	

ദൈവ പുത്രൻ തു ഭവിഷ്യതേ സീതായാം രാഘവസ്യ തു
അന്യത്ര ന തപയോദ്ധ്യായം സത്യമേതന്ന സംശയഃ.

31

“രാഘവസ്യ തു “ശ്രീരാമനഃ സീതായാം തു സീതാഭവതിയിൽ ദൈവ രണ്ടു പുത്രൻ പുത്രന്മാർ അയോദ്ധ്യായം } അയോദ്ധ്യയിലല്ലാതെ ന	അന്യത്ര തു പുറമെ ഒരു സ്ഥല ത്തിൽ, ഭവിഷ്യതേ, ജനിക്കുന്നതാണ്, ഏതത് ഇത് സത്യം സത്യമാണ് ന സംശയഃ. സംശയമില്ല.
--	---

സീതായാശ്ച തതഃ പുത്രാവഭിഷേക്ഷ്യതി രാഘവഃ.

32

“രാഘവഃ ച “ശ്രീരാഘവനഃ സീതായാഃ സീതാഭവതിയുടെ പുത്രൻ രണ്ടു പുത്രന്മാരെയും	തതഃ അനന്തരം അഭിഷേ- } പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്യ ക്ഷ്യതി. } നതാണ്.
---	--

സ സർവ്വമഖിലം രാജേണ വംശസ്യാഹ ഗതാഗതം

ആഖ്യായ സുമഹാതേജാസുഷ്ണിമാസിന്മഹാമുനിഃ.

33

“സുമഹാതേജാഃ “മഹാപ്രഭാവശാലി സഃ ആ [യായ മഹാമുനിഃ, മഹാഷി, രാജന്മാഃ മഹാരാജാവിന്റെ വംശസ്യ } വംശചരിത്രത്തെ ഗതാഗതം	അഖിലം ഒന്നൊഴിയാതെ സർവ്വം എല്ലാം ആഹ; അരുളിച്ചെയ്തു; ആഖ്യായ അരുളിച്ചെയ്തശേഷം തുഷ്ണിം മൗനമായി ആസീത്. ഇരുന്നു.
---	---

തുഷ്ണിം ഭൂതേ തദാ തസ്തിൻ രാജാ ദശരഥോ മുനൗ

അഭിവാദ്യ മഹാത്മാനൗ പുനരായാത് പുരോത്തമം.

34

“തദാ “അപ്പാരം തസ്തിൻ മുനൗ ആ മുനിവരൻ തുഷ്ണിം മൗനമായി ഭൂതേ, വർത്തിച്ചാറെ, ദശരഥഃ രാജാ, ദശരഥചക്രവർത്തി,	മഹാത്മാനൗ മഹാത്മാക്കളായ രണ്ടു അഭിവാദ്യ, വന്ദിച്ചു, [പേരേയും പുരോത്തമം ഉത്തമമായ നഗരത്തി ലേക്ക് പുനഃ ആയാത്. തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി.
---	--

ഏതദപചോ മയാ തത്ര മുനിനാ വ്യാഘ്രതം പുരാ

ശൂതം ഏദി ച നിക്ഷിപ്തം നാനൃഥാ തദ്ഭവിഷ്യതി.

35

“പുരാ “പണ്ടു് മുനിനാ ദ്വ്യാസസ്സമഹാഷിയാൽ ഏതത് ഇതു വചഃ വാക്ക്, വ്യാഘ്രതം; അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടു തത്ര ആ സമയം [ണ്ടു്; മയാ ച എന്നാലും	ശൂതം; കേൾക്കപ്പെട്ടു; ഏദി മനസ്സിൽ നിക്ഷിപ്തം; രഹസ്യമായി വെക്ക പ്പെട്ടിരുന്നു; തത് ആയത് അന്യഥാ ന മറ്റൊരുപ്രകാരത്തിൽ ഭവിഷ്യതി. സംഭവിക്കുകയില്ല.
---	---

ഏവം ഗതേ ന സന്താപം കത്തുമഹസി രാഘവ
സീതാതേമ രാഘവാതേമ വാ ദൃശോ ഭവ നരോത്തമ.

36

“നരോത്തമ!	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	രാഘവാതേമ	}	ശ്രീരാമനെക്കുറിച്ചാ
രാഘവ!	ലക്ഷ്മണ!	വാ		കളെ
ഏവം ഗത,	സംഗതി ഇപ്രകാരമാ	സന്താപം	}	അങ്ങ വ്യസനിക്കേണ്ട
	കയാൽ,	കത്തും ന		തില്ല;
സീതാതേമ	സീതാദേവിയെക്കുറി	അഹസി;	}	ധൈര്യം കയ്യാണ്ടാ
	ച്ചാകളെ,	ദൃശം ഭവ. ”		ലും. ”

ശൂതപാ തു വ്യാഘ്രതം വാക്യം സൂതസ്യ പരമാദ്ഭുതം
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ സാധു സാധുപിതി ചാബ്രവീത്.

37

വ്യാഘ്രതം	താൻ നേരിട്ടുപറഞ്ഞു	തു	അതിനാൽ
	കേട്ടതും	അതുലം	അളവറ
പരമാദ്ഭുതം	പലരഹസ്യങ്ങളടങ്ങി	പ്രഹർഷം ലേഭേ;	ആനന്ദമുറക്കൊണ്ടു;
	യതുമാത്രം	“സാധു	“ശരി
സൂതസ്യ	സാരമിയുടെ	സാധു,”	നന്നായി,”
വാക്യം	വാക്യത്തെ	ഇതി ച	എന്നും
ശൂതപാ,	ശ്രവിച്ച്,	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

തതഃ സംവദതോരേവം സൂതലക്ഷ്മണയോഃ പഥി
അസ്തമേകേ ഗതേ വാസം ഗോമത്യാം താവഥോഷതുഃ.

38

സൂത-	} സാരമിയും ലക്ഷ്മണ	ഗോമത്യാം,	ഗോമതീതീരത്തിലെ
ലക്ഷ്മണയോഃ		അകേ	സൂര്യൻ [ത്തിയാറെ,
ഏവം	ഇങ്ങിനെ	അസ്തം ഗതേ,	അസ്തമിച്ചശേഷം,
സംവദതോഃ,	സംഭാഷണംചെയ്തു	അഥ	അപ്പോൾ
	കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ,	തതഃ	അവടെത്തന്നെ
പഥി	വഴിയിൽ	തേ	അവർ രണ്ടുപേരും
		വാസം ഉഷ്ണതുഃ.	കഴിച്ചുകൂട്ടി.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഏകപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അവത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22669; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1945;

ദപിപഞ്ചാശഃ സഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗം.

[രാമസമാധാനം = ശ്രീരാമനെ ആശ്വസിപ്പിക്കുന്നത്]

തത്ര താം രജനീമുഷ്യ ഗോമത്യാം രഘുനന്ദനഃ

പ്രഭാതേ പുനരുത്ഥായ ലക്ഷ്മണഃ പ്രയയൗ തദാ.

1

രഘുനന്ദനഃ	രഘുകുലനന്ദനനായ	ഗോമത്യാം	ഗോമതീതീരത്തിൽ
ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	ഉഷ്യ,	കഴിച്ചുകൂട്ടിയഃശഷം,
തദാ	ആ സമയം	പ്രഭാതേ	പ്രഭാതത്തിൽ
താം	ആ	ഉത്ഥായ	ഉണന്ന്
രജനീം	രാത്രി	പുനഃ	വീണ്ടും
തത്ര	അവിടെ	പ്രയയൗ.	യാത്രചെയ്തു.

തതോഽർദ്ധദിവസേ പ്രാപ്തേ പ്രവിവേശ മഹാരഥഃ

അയോദ്ധ്യാം രത്നസംപൂർണ്ണാം ഹൃഷ്ടപുഷ്പജനാവൃതാം.

2

മഹാരഥഃ	ആ മഹാരഥൻ	ഹൃഷ്ടപുഷ്പ-	} സംതൃപ്തരായി സത്തൃഷ്ടി
തതഃ	അവിടെനിന്നും	ജനാവൃതാം	
അർദ്ധദിവസേ	} മദ്ധ്യാഹ്നസമയത്തിൽ	അയോദ്ധ്യാം	പുണ്ട ജനങ്ങളാൽ നി
പ്രാപ്തേ			
രത്നസംപൂർണ്ണാം	ഉത്തമവസ്തുക്കൾ നിറ		റയപ്പെട്ടതുമായ
	ഞ്ഞുള്ളതും	പ്രവിവേശ.	അയോദ്ധ്യാനഗര
			ത്തിൽ
			വന്നെത്തി.

സൗമിത്രിസ്തു പരം ദൈന്യം ജഗാമ സുമഹാമതിഃ

രാമപാദൗ സമാസാദ്യ വക്ഷ്യാമി കിമഹം ഗതഃ.

3

സുമഹാമതിഃ	അതിബലിമാനായ	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
സൗമിത്രിഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	കിം	എന്തെന്നാണു്
“ഗതഃ	“പോയി തിരിച്ചെത്തി	വക്ഷ്യാമി? ”	ഉണർത്തിക്കുക? ” എ
	യവനായ		ന്നിങ്ങിനെ
അഹം	ഞാൻ	പരം	അത്യാധികമായ
രാമപാദൗ	ശ്രീരാമപാദങ്ങളെ	ദൈന്യം	മനസ്സാപത്തെ
സമാസാദ്യ,	പ്രാപിച്ചു്,	ജഗാമ.	ഉൾക്കൊണ്ടു്.

തസ്യൈവം ചിന്തയാനസ്യ ഭവനം ശശിസന്നിഭം

രാമസ്യ പരമോദാരം പുരസ്കാത് സമദൃശ്യത.

4

ഏവം	ഇപ്രകാരം	ശശിസന്നിഭം	ചന്ദ്രസങ്കാശമായി
ചിന്തയാനസ്യ	വെറുത്തുകൊണ്ടുചെയ്ത	പരമോദാരം	അതിഭാസുരമായ
	ന്നവനായ	രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ഭവനം	അരമന
പുരസ്കാത്,	എതിരിലായി,	സമദൃശ്യത.	കാണപ്പെട്ടു്.

രാജന്യസ്തു ഭവനഭാരി സോഽവതീർത്വ രഥോത്തമാത്
അവാങ് മുഖോ ഭീനമനഃ പ്രവിവേശാനിവാരിതഃ.

5

സഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	അവാങ് മുഖഃ	തലകുനിച്ച്
രാജൻ	മഹാരാജാവിന്റെ	ഭീനമനഃ	അത്തൽപെടുന്നവനാ
ഭവനഭാരി	അരമനപ്പടിക്കലായി	അനിവാരിതഃ	തടവില്ലാതെ [യി,
രഥോത്തമാത്	ആ ഉത്തമമായ രഥ	തഃ	ആ സമയം
അവതീർത്വ,	ഇറങ്ങി, [ത്തിൽനിന്ന്	പ്രവിവേശ.	അകത്തു പ്രവേശിച്ചു.

സ ദൃഷ്ട്വാ രാഘവം ഭീനമാസീനം പരമാസനേ
നേത്രാഭ്യാമശ്രുപൂണ്ണാഭ്യാം ദദർശാഗ്രജമഗ്രതഃ.

6

സഃ,	അദ്ദേഹം,	അഗ്രജം	ജ്യേഷ്ഠനായ
രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
ഭീനം	ഭീനതപുണ്ടു ചെന്നായി	അഗ്രതഃ ദൃഷ്ട്വാ,	മുമ്പിൽ കണ്ട്,
പരമാസന	ഉത്തമമായ ആസന	അശ്രുപൂണ്ണാഭ്യാം	അശ്രുക്കൾ നിറഞ്ഞ
	ത്തിൽ	നേത്രാഭ്യാം	നേത്രങ്ങളാൽ
അസീനം	എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന	ദദർശ.	വീക്ഷിച്ചു.

ജഗ്രാഹ ചരണൌ തസ്യ ലക്ഷ്മണോ ഭീനചേതനഃ
ഉവാച ഭീനയാ വാചാ പ്രാഞ്ജലിഃ സുസമാഹിതഃ.

7

സുസമാഹിതഃ {	അജ്ഞാപിച്ച കൃത്യം	ജഗ്രാഹ;	തൊട്ടുവണങ്ങി;
	തെ ചെയ്തു പൂർത്തി	പ്രാഞ്ജലിഃ	തൊഴുതുകൊണ്ട്
	യാക്കിയവനായ	ഭീനചേതനഃ	അകം വെത്തുകിയവ
ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,		നായി
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	ഭീനയാ വാചാ	ഭീനസുപരത്തിൽ
ചരണൌ	തൂപ്പാദങ്ങളെ	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

ആർച്ചസ്യാജ്ഞാം പുരസ്കൃത്യ വിസൃജ്യ ജനകാത്മജാം
ഗംഗാതീരേ യഥോദ്ദിഷ്ടോ വാല്മീകേരാത്രമേ ശുചൌ
പുനരപ്യാഗതോ വീര പാദമുലമുപാസിതം.

8

“വീര!	“കരളരൂപഃ കോവേ!	ആത്രമേ	ആത്രമത്തിൽ
ആർച്ചസ്യാ	ജ്യേഷ്ഠന്റെ	യഥോദ്ദിഷ്ട	അരുളിയസ്ഥലത്തി
അജ്ഞാം	അജ്ഞയെ		ലായി
പുരസ്കൃത്യ,	ശിരസാവഹിച്ചു,	വിസൃജ്യ,	വെടിഞ്ഞു്,
ജനകാത്മജാം	ജനകീദേവിയെയും	പാദമുലം	തൂക്കാലടി
അപി		ഉപാസിതം	സേവിക്കുന്നതിനായി
ഗംഗാതീരേ	ഗംഗാതീരത്തിൽ	പുനഃ	തിരിയെ
വാല്മീകേ	വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ	ആഗതഃ.	ഇതാ ഞാൻ എത്തിയി
ശുചൌ	പാവനമായ		രിക്കുന്നു.

മാ ശുചഃ പുരുഷവ്യാഘ്ര കാലസ്യ ഗതിരീദൃശീ
തപഃപിയാ ന ഹി ശോചന്തി ബുദ്ധിമന്തോ മനസപിനഃ.

9

“പുരുഷവ്യാഘ്ര! “പുരുഷഃശുഷ്ടഃ!

മാ ശുചഃ; ഭുജിക്കാതിരുന്നാലും;

കാലസ്യ ഗതിഃ കാലഗതി

ഇന്ദ്രശീ; ഇപ്രകാരമാണ്;

തപഃപിയാഃ ഹി നിന്തിരവടിയെപ്പോ

ലെയുള്ള

ബുദ്ധിമന്തഃ ബുദ്ധിശാലികളായ

മനസപിനഃ മഹാനുഭാവന്മാർ

ശോചന്തി ന. കഴിഞ്ഞതിനെ ഓർത്ത്

പരിതപിക്കുമാറില്ല.

സദ്യേ ക്ഷയാന്താ നിചയാഃ പതനാന്താഃ സമുച്ഛ്രായാഃ
സന്ധോഗാ വിപ്രയോഗാന്താ മരണാന്താ ച ജീവിതം.

10

“നിചയാഃ } “ശബരിച്ചുവെക്ക
സദ്യേ } പ്പെട്ടവയായ എല്ലാ
ക്ഷയാന്താഃ, ക്ഷയിച്ചുപോകുന്നവ
യാണ്;

സമുച്ഛ്രായാഃ ഉയർന്ന പദവികൾ
പതനാന്താഃ; പതിച്ചുപോകുന്നവയു
മാണ്;

സന്ധോഗാഃ ചേർച്ചകൾ

വിപ്ര- } വേർവാടിൽ പതുവ
യോഗാന്താഃ; } സാനിക്കുന്നവയുമാ
ണ്;

ജീവിതം ച ജീവൻതന്നെ

മരണാന്തഃ. { മരണത്തിലും പതുവ
സാനിക്കുന്നതാണ
ല്ലോ.

തസ്മാത് പുത്രേഷു ദാദേഷു മിത്രേഷു ച ധനേഷു ച
നാതിപ്രസംഗഃ കർത്തവ്യോ വിപ്രയോഗോ ഹി തൈർഗ്രവം.

11

“തസ്മാത് “ആകയാൽ
പുത്രേഷു പുത്രന്മാരുടെ സംഗതി
ദാദേഷു ഭായുമാരിലും [യിലും
മിത്രേഷു ച ബന്ധുക്കളിലും
ധനേഷു ച ധനങ്ങളുടെ വിഷയ
ത്തിലും

അതിപ്രസംഗഃ അതിയായ ബന്ധം
കർത്തവ്യഃ ന; വെയ്ക്കുന്നത് ശരിയല്ല;
തൈഃ അവയുമായി
വിപ്രയോഗഃ വേർവാടുണ്ടാവുക
എന്നത്
ഗ്രവം ഹി നിശ്ചയമാണല്ലോ.

ശക്തസ്തപമാത്മനാത്മാനം വിനേതും മനസൈവ ഹി
ലോകാൻ സർവാംശ്വ കാകത്സ്ഥ കിം പുനഃ ശോകമാത്മനഃ.

12

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ!
തപഃ ഹി നിന്തിരവടി ഒരുവൻ
തന്നെയാണല്ലോ,
ആത്മനാ സ്വന്തം ദിവ്യപ്രഭാവ
ത്താൽ
ആത്മാനം നിജപ്രകൃതിയേയും
സർവ്വൻ } സർവ്വഭാഗങ്ങളേയും
ലോകാൻ ച }

മനസാ ഏവ ഇല്ലാമാത്രത്താൽതന്നെ
വിനേതും { സൃഷ്ടിസ്ഥിതിസംഹാ
രാദിചെയ്ത് നിയന്ത്രി
ക്കുന്നതിന്ന്
ശക്തഃ; ശക്തനായവൻ;
ആത്മനഃ നിന്തിരവടിക്കണ്ടായി
ശോകം ഈ ശോകം [കൂടു
കിം പുനഃ? എന്തുമാത്രം?

നേട്ടശേഷം വിമുഹ്യതി തപദിയാഃ പുരുഷഷ്ടഭാഃ
അപവാദഃ സ കില തേ പുനരേഷ്യതി രാഘവ.

13

“രാഘവ!	“ശ്രീരാഘവ!	കില	അല്ലെന്നാൽ (അങ്ങിനെ വ്യസനിക്കുന്ന പക്ഷം)
തപദിയാഃ	നിന്തിരുവടിയെപ്പോലെയുള്ള	തേ	നിന്തിരുവടിക്ക്
പുരുഷഷ്ടഭാഃ	പുരുഷഃശ്രേഷ്ഠന്മാർ	സഃ അപവാദഃ	ആ അപവാദം
ഇന്ദ്രശേഷം	ഇപ്രകാരമുള്ളവയിൽ	പുനഃ	വീണ്ടും
വിമുഹ്യതി നഃ	നിച്ഛതെറി വ്യസനിക്കുമാറില്ല;	ഏഷ്യതി.	ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.

യദത്ഥം മൈഥിലീ തൃക്താ അപവാദഭയാന്നുപ
സോഽപവാദഃ പുരേ രാജൻ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

14

“രാജൻ!	“ചക്രവർത്തിയായ	തൃക്താ,	ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടത്,
തപ!	തൃപാത്തമ!		എന്നുള്ളതായ
‘അപവാദ- ഭയാത്,’	‘അപവാദഭയത്താൽ	സഃ	ആ
യദത്ഥം	എന്നുള്ള കാരണം	അപവാദഃ	അപവാദം
	കൊണ്ടു് മാത്രമാണ്	പുരേ	നഗരത്തിൽ
മൈഥിലീ	സീതാദേവി	ഭവിഷ്യതി	ഉണ്ടാകുന്നതാണ്
		സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.

സ തപം പുരുഷശാർദ്ദൂല ധൈര്യേണ സുസമാഹിതഃ
ത്വജൈനാം ദുർബലാം ബുദ്ധിം സന്താപം മാ കരുഷപ ഹ

15

“പുരുഷ- ശാർദ്ദൂല!	“പുരുഷോത്തമ!	ഏനാം ദുർബ്ബലാം	ഈ ദുർബ്ബലമായ
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	ബുദ്ധിം	മനോവികാരത്തെ
തപം	നിന്തിരുവടി	ത്വജഃ	വെടിഞ്ഞാലും;
ധൈര്യേണ	ധൈര്യമവലംബിച്ചു്	സന്താപം ഹ	വ്യസനത്തിന് ഒട്ടും
സുസമാഹിതഃ	ശാന്തചിത്തനായി	മാ കരുഷപ.”	തന്നെ ഇടകൊട്ടിക്കാ തിരുന്നാലും.”

ഏവമുക്തഃ സ കാകത്സ്ഥോ ലക്ഷ്മണേന മഹാത്മനാ
ഉവാച പരയാ പ്രീത്യാ സൌമിത്രീം മിത്രവത്സലഃ.

16

മിത്രവത്സലഃ	സ്വപുരുഷവത്സലനായ	ഏവം	ഇപ്രകാരം
സഃ കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ	ഉക്തഃ,	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനായി,
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ		
ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	സൌമിത്രീം	ലക്ഷ്മണനോടായി
പരയാ	അതിയായുള്ള	ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു.
പ്രീത്യാ	സ്നേഹത്താൽ		

ഏവമേതന്നരശ്രേഷ്ഠ യഥാ വദസി ലക്ഷ്മണ
പരിതോഷശ്ച മേ വീര മമ കാർത്യാനുശാസനേ.

17

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	മേ	എനിക്കു്
വീര!	വീരനായ	പരിതോഷം ച;	സന്തോഷംതന്നെ;
ലക്ഷ്മണ!	ലക്ഷ്മണ!	വദസി യഥാ	നീ പറയുന്നതായ
മമ	എന്റെ	ഏതത്	ഈ സംഗതിയുൾ
കാൽയാണ-	} ആജ്ഞപ്രകാരം ചെയ്ത	ഏവം.	വാസ്തവംതന്നെ.
ശാസനേ			
	തിൽ		

നിർവൃതിശ്യാഗതാ സൈമ്യ സന്താപശ്ച നിരാകൃതഃ
ഭവദപാകൈഃ സുരചിരൈരനനീതോടസി ലക്ഷ്മണ.

18

“സൈമ്യ!	“പുണ്യശാലിയായ	അനനീതഃ	} ഞാൻ ആശപസ്തനാ
ലക്ഷ്മണ!	ലക്ഷ്മണ!	അസ്മി;	
സുരചിരൈഃ	എത്രയും അനുകൂലമായ	സന്താപഃ ച	സന്താപവും
ഭവദപാകൈഃ	നിന്റെ വാക്കുകൾ	നിരാകൃതഃ;	നീക്കിക്കഴിഞ്ഞു;
	കൊണ്ട്	നിർവൃതിഃ ച	മനഃസമാധാനവും
		ആഗതാ.”	ഉണ്ടായിരിക്കുന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഭിപ്രഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22687; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1963

ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം.

[ഘൃഗശാപകഥനം = ഘൃഗശാപത്തെപ്പറ്റി കഥിക്കുന്നത്.]

ലക്ഷ്മണസ്യ തു തദപാക്യം നിശമ്യ പരമാദ്ഭുതം
സുപ്രീതശ്ചാഭവദ്രാമോ വാക്യമേതദവാച ഹ.

1

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സുപ്രീതഃ	പൂർണ്ണസംതൃപ്തികൈവ
ലക്ഷ്മണസ്യ	ലക്ഷ്മണന്റെ	അഭവത്;	ഭവിച്ചു; [നവനാമി
പരമാദ്ഭുതം	അത്യാദ്ഭുതമായ	തു	അതിൽപിന്നെ
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	ഏതത്	ഈ
നിശമ്യ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,	വാക്യം	വാക്യത്തെയും
ച	അതിനാൽ	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ചതപാരോ ദിവസാഃ സൈമ്യ കാൽയാണം പൈശ്വരജനസ്യ വൈ
അകുപ്താണസ്യ സൈമിത്രേ തന്മേ മമ്മാണി കൃന്തതി.

2

“സൈമ്യ!	“ആപ്തനായ	കാൽയാണം വൈ	യാതൊരു കാൽയാണത്തെ
സൈമിത്ര!	ഹേ ലക്ഷ്മണ!	അകുപ്താണസ്യ	ചെയ്യാതിരിക്കുന്ന [യും
ചതപാരഃ	നാലു്	മേ മമ്മാണി	എന്റെ മമ്മങ്ങളെ
ദിവസാഃ	ദിവസങ്ങളായി	തത്	അത്
പൈശ്വരജനസ്യ	നഗരജനത്തിന്റെ	കൃന്തതി.	തുടയ്ക്കുന്നു.

ആഹുയന്താം പ്രകൃതയഃ പുരോധാ മന്ത്രിണസ്തഥാ
കാത്യാത്മിനശ്ച പുരുഷാഃ സ്ത്രീയശ്ച പുരുഷാഷ്ടഭ.

3

“പുരുഷാഷ്ടഭ!	“പുരുഷോത്തമ!	കാത്യാത്മിനഃ	ഹരജിക്കാരായുജ്ജ
പ്രകൃതയഃ	ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരും	പുരുഷാഃ ച	പുരുഷന്മാരും
പുരോധാഃ	പുരോഹിതനും	സ്ത്രീയഃ ച	സ്ത്രീകളും
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രികളും	ആഹുയന്താം.”	വിളിക്കപ്പെട്ടു.
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ		

പെരുരകാത്യാണി യോ രാജാ ന കരോതി ദിനേ ദിനേ
സംവൃതേ നരകേ ഘോരേ പതിതോ നാത്ര സംശയഃ.

4

“യഃ	“യാതൊരു	സംവൃതേ	ഏകാന്തമായ
രാജാ	അരചൻ	ഘോരേ നരകേ	ഘോരമായനരകത്തിൽ
ദിനേ ദിനേ	ദിവസംതോറും	പതിതഃ;	വീണ ക്ലേശിക്കുന്നതാ
പെരുരകാത്യാണി	പ്രജകളുടെ കായ്ക്കു		ണ്
	ളെക്കുറിച്ച്	അത്ര	ഇതിൽ
കരോതി ന	ശ്രദ്ധിക്കാതിരിക്കുന്നു	സംശയഃ ന.	സംശയമില്ല.
	വോ അവൻ,		

ശ്രുയതേ ഹി പുരാ രാജാ നൃഗോ നാമ മഹായശാഃ
ബഭ്രുവ പൃഥിവീപാലോ ബ്രഹ്മണ്യഃ സത്യവാക്യഹൃചിഃ.

5

“ശ്രുയതേ ഹി;	“ദൃഷ്ടാന്തം പറയാം	ബ്രഹ്മണ്യഃ	വേദവിത്തനും
	കേട്ടുകൊൾക;	സത്യവാക്	സത്യം പിടിക്കാത്തവ
പുരാ	പണ്ടു്		നെന്നും
നൃഗഃ നാമ	നൃഗനെന്ന	ഹൃചിഃ	പരിശുദ്ധനെന്നും
രാജാ,	ഒരു രാജാവു്,	മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിപുണ്ടവനാ
പൃഥിവീപാലഃ	ചക്രവർത്തിയെന്നും	ബഭ്രുവ.	ഉണ്ടായിരുന്നു. [യി

സ കദാചിദ്ഗവാം കോടീഃ സവത്സാഃ സപണ്ണഭൂഷിതാഃ
നൃദേവോ ഭൂമിദേവേഭ്യഃ പുഷ്പരേഷു ദദൌ നൃപഃ.

6

“സഃ	“ആ	സപണ്ണഭൂഷിതാഃ	സപണ്ണത്താൽ അലങ്ക
നൃപഃ	ചക്രവർത്തിയായ		രിക്കപ്പെട്ടവയും
നൃദവഃ,	അരചൻ,	സവത്സാഃ	കുട്ടിയോടുകൂടിയവയും
കദാചിത്	ഒരിക്കൽ		ആയ
ഭൂമിദേവേഭ്യഃ	ബ്രാഹ്മണക്കായി	ഗവാം കോടീഃ	കോടിക്കണക്കായ പ
പുഷ്പരേഷു	പുഷ്പരക്ഷേത്രങ്ങളിൽ	ദദൌ.	ദാനംചെയ്തു. [ശുക്കളെ

തതഃ സംഗാദ്ഗതാ ധേനുഃ സവത്സാ സ്തർശിതാനഘാ
ബ്രാഹ്മണസ്യാഹിതാഗ്നേശ്ച ദരിദ്രസ്യാഞ്ജരവർത്തിനഃ.

7

“അനഘ!	“പുണ്യവാനായവനേ!	സവത്സാ	കന്നോടു കൂടി
ദരിദ്രസ്വ	ദരിദ്രനും	സംഗാത്,	വളർന്ന സ്ഥലത്തിൽ നിന്ന്
ഉത്തരവത്തിന്റേ	{ വയലിൽ വീണ നെല്ലു	തതഃ	അവിടെ
	പെറുക്കി ഉപജീവിക്കുന്നവനും	ഗതാ;	വഴിപിഴച്ചു വന്നുചേർന്നു;
ആഹിതാഗ്നേഃ	ആഹിതാഗ്നിയുമായ	സ്വർഗ്ഗീയാ ച.	അതും ദാനമായി കൊടുക്കപ്പെട്ടുകൊള്ളുന്നു.
ബ്രാഹ്മണസ്വധേനുഃ,	ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ പശു,		

സ നഷ്ടാം ഗാം ക്ഷയാത്തോ വൈ അനപിച്ഛംസ്സത്ര തത്ര ച നാപശ്വത് സർവ്വരാജ്യേഷു സംവത്സരഗണാൻ ബഹുൻ.

8

“ക്ഷയാന്തഃ	“വിശന്നു വലഞ്ഞവനായ	ബഹുൻ	അനേകം
സഃ,	ആ ബ്രാഹ്മണൻ,	സംവത്സര-ഗണാൻ വൈ }	ആണ്ടുകളായി
നഷ്ടാം ഗാം	കാണാതായ്പോയ പശു	അനപിച്ഛൻ	അനേപക്ഷിച്ചു നടക്കുന്നവനായി,
തത്ര തത്ര	അവിടവിടെ [വിനെ	ന അപശ്വത്.	കണ്ടെത്തുകയുണ്ടായില്ല
സർവ്വരാജ്യേഷു ച	} എല്ലാദേശങ്ങളിലും		

തതഃ കനഖലം ഗതാ ജീണ്ണവത്സാം നിരായാം ദദർ ഗാം സ്വകാം ധേനും ബ്രാഹ്മണസ്വ നിവേശനേ.

9

“തതഃ	“ഈ സ്ഥിതിയിൽ	സ്വകാം	തന്റെ
കനഖലം	കനഖലമെന്ന ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ	ധേനും	പശുവിനെ
ഗതാ,	വന്നുചേർന്ന്,	ജീണ്ണവത്സാം	കുട്ടി ചടുളിരിക്കുന്ന
ബ്രാഹ്മണസ്വ	ഒരു ബ്രാഹ്മണന്റെ	ഗാം	തള്ളയെ [തായും
നിവേശനേ	ഭവനത്തിൽ	നിരായാം	} കേടറതായും ഇരിക്കുന്നതുകണ്ടു.
		ദദർ.	

അഥ താം നാമധേയേന സ്വകേനോവാച സ ദപിജഃ ആഗച്ഛ ശബളേത്യേവം സാ തു ശുശ്രാവ ഗൌഃ സ്വപരം.

10

“സഃ	“ആ	ഉവാച;	വിളിച്ചു;
ദപിജഃ,	ബ്രാഹ്മണൻ,	സാ	ആ
അഥ	അപ്പോൾ	ഗൌഃ തു	പശുവും
താം,	അതിനെനോക്കി,	ഏവം	ഇപ്രകാരമുള്ള
സ്വകേന	താൻ വിളിച്ചുവന്നിരുന്ന	സ്വപരം	സ്വപരത്തെ
നാമധേയേന	പേരുകൊണ്ട് [നതായ	ശുശ്രാവ.	ചെവിക്കൊടുത്ത് ശ്രദ്ധിച്ചു.
‘ശബള	} ‘ശബള വാ’ എന്ന്		
ആഗച്ഛ’ ഇതി			

തസ്യ തു സ്വരമാജ്ഞായ ക്ഷയാന്തസ്യ ദ്വിജസ്യ വൈ
അനപഗാത് പൃഷ്ഠതഃ സാ ഗൌരഗർഹ്വന്തം പാവകോപമം.

11

“ സാ	“ ആ	തു	അതിനാൽ
ഗൌരഃ	പശു	പാവകോപമം	അഗ്നിപോലെ തേജ
ക്ഷയാന്തസ്യ	വിശന്നുവലഞ്ഞവനാ		സ്വപിയായി
തസ്യ	ആ	ഗർഹ്വന്തം	മടങ്ങിച്ചെല്ലുന്ന അഭേ
ദ്വിജസ്യ	ബ്രാഹ്മണന്റെ		ഹത്തെത്തന്നെ
സ്വരം	} ക്ഷയവിഷയം	പൃഷ്ഠതഃ	} പിൻതുടർന്നുചെന്നു.
ആജ്ഞായ വൈ		അനപഗാത്.	

യോഽപി പാലയതേ വിപ്രഃ സോഽപി ഗാമനപഗാദ്ഭൂതം
ഗതപാ തമൃഷിമാചഷ്ട മമ ഗൌരീതി സത്വരം.

12

സ്വർഗ്ഗീതാ രാജസിംഹേന മമ ഭത്താ നൃഗേണ ഹ

തയോർബ്രാഹ്മണയോർവാദോ മഹാനാസിദപിപശ്യിതോഃ.

13

“ യഃ	“ യാതൊരു	നൃഗേണ	നൃഗമഹാരാജാവിനാൽ
വിപ്രഃ	ബ്രാഹ്മണൻ	മമ	എനിക്ക്
പാലയതേ,	വളർത്തിവരുന്നുവോ,	സ്വർഗ്ഗീതാ	ദാനമായി
സഃ അപി	അവനും	ഭത്താ;	നൽകപ്പെട്ടതാണ്;
ഗാം	പശുവിനെ	ഹ !	ഇതെന്തൊരു തോന്നി
ഭൂതം	ബലപ്പെട്ട്		വാസമാണ്!
അനപഗാത്;	തുടർന്നുചെന്നു;	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
തം	ആ	ആചഷ്ട;	കലശൽകൂട്ടി;
ജഷിം	ജഷിയെ	വിപശ്യിതോഃ	മഹാജ്ഞാനികളായ
സത്വരം	വേഗത്തിൽ	തയോഃ	ആ രണ്ടു
ഗതപാ,	അടുത്ത്,	ബ്രാഹ്മണയോഃ	ബ്രാഹ്മണക്കും തമ്മിൽ
‘മമ	‘എന്റെ	മഹാൻ	കലശലായ
ഗൌരഃ അപി;	പശുതന്നെയാണ്;	വാദഃ	തർക്കം
രാജസിംഹേന	നൃപതിശ്രേഷ്ഠനായ	അസീത്.	ഉണ്ടായി.

വിവദന്തേ തതോഽന്യോന്യം ഭാതാരമഭിജഗ്മതുഃ

തേ രാജഭവനദാരി ന പ്രാപ്തേ നൃഗശാസനം.

14

“ തതഃ	“ അപ്പോൾ	അഭിജഗ്മതുഃ;	ചെന്നുചേർന്നു;
വിവദന്തേ	തർക്കിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന	രാജഭവനദാരി	അരമനപ്പടിവാതിൽ
തേ,	അവർ രണ്ടുപേരും,		ക്കൽ
അന്യോന്യം	തമ്മിൽ യോജിച്ച്	നൃഗശാസനം	നൃഗമഹാരാജാവിന്റെ
ഭാതാരം	ദാനംകൊടുത്ത രാജാ		അനുമതി
	വിന്റെ അടുക്കൽ	ന പ്രാപ്തേ.	ലഭിക്കാത്തവരായി വ
			ർത്തിച്ചു.

അഹോരാത്രാണ്യനേകാനി വസന്തേ ശ്രോധമീയതുഃ
 ഉചതുശ്ച മഹാത്മാനേ താവുഭൂത ദപിജസത്തമേ
 ക്രുദ്ധേ പരമസന്തപ്തേ വാക്യം ഘോരാഭിസംഹിതം.

15

“അനേകാനി	“എത്രയോ	ക്രുദ്ധേ	ക്രുദ്ധിച്ചവരായി
അഹോരാത്രാണി	രാപ്പകലുകൾ	പരമസന്തപ്തേ	ഏറ്റവും വ്യസനിക്കുന്ന
വസന്തേ	കാത്തുകൊണ്ടിരുന്ന	മഹാത്മാനേ	ച മഹാനഭാവനാരായ
തേ ഉഭയേ	ആ രണ്ടു്		അവരിരുവരും
ദപിജസത്തമേ	ബ്രാഹ്മണാത്തമന്മാരും	ഘോരാഭി- സംഹിതം	} അതിഘോരമായ
ശ്രോധം	} ശ്രോധമുൾക്കൊണ്ടു് ;	വാക്യം	ശാപത്തെ
ഇയതഃ ;		ഉചതുഃ.	ഇപ്രകാരം അരുളി.

അത്ഥിനാം കാത്യുസിദ്ധ്യർത്ഥം യസ്താത്ഥം നൈഷി ദർശനം
 അദശ്യഃ സർവ്വഭൂതാനാം കൃകലാസോ ഭവിഷ്യസി.

16

“കാത്യു- സിദ്ധ്യർത്ഥം	} “ഒരു കാത്യുന്തെ അ പേക്ഷിച്ചു്	യസ്താത്	അതിനാൽ
അത്ഥിനാം		സർവ്വഭൂതാനാം	എല്ലാ പ്രാണികൾക്കും
തപം	കാത്തുനില്ക്കുന്നവർക്കു്	അദശ്യഃ	കണ്ണിൽ കാണപ്പെട
ദർശനം ന	} കാണാൻ കഴിയാത്ത	കൃകലാസഃ	ഓന്നായി
ഏഷി ;		ഭവിഷ്യസി.	അങ്ങു് ഭവിച്ചാലും.
	വന്നായി വർത്തിക്കുന്നു ;		

ബഹുവർഷസഹസ്രാണി ബഹുവർഷശതാനി ച

ശപഭൂടേന്ദ്രിൻ കൃകലാസോ വൈ ദീപ്തകാലം വസിഷ്യസി.

17

“ശപഭൂ	“ഒരു പാഴ്ക്കങ്ങളിൽ	ബഹുവർഷ-	} അനേകം നൂറ്റാണ്ടുക
കൃകലാസഃ,	ഓന്നായിന്നു്,	ശതാനി ച	
അസ്തിൻ വൈ	അതിൽ തന്നെ	ദീപ്തകാലം	ദീപ്തിച്ച കാലത്തോളം
ബഹുവർഷ-	} അനേകായുരമാണ്ടു	വസിഷ്യസി.	അങ്ങു് വസിക്കുന്ന
സഹസ്രാണി			താണ്.
	കളം		

ഉത്പത്ത്യതേ ഹി ലോകേന്ദ്രിൻ യദൂനാം കീർത്തിവർനഃ
 വാസുദേവ ഇതി പ്രാതോ ലോകേ പുരുഷവിഗ്രഹഃ.

18

“പുരുഷ- വിഗ്രഹഃ	} “മാനുഷരൂപിയായി	വാസുദേവഃ	വാസുദേവൻ
യദൂനാം		ഇതി	എന്നു്
കീർത്തിവർനഃ	യാദവന്മാരുടെ	പ്രാതഃ ഹി,	പേരാൻവൻ,
	കീർത്തിക്കു് കാരണ	അസ്തിൻ	ഈ
	ഭൂതനായി,	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
ലോക	ലോകത്തിൽ	ഉത്പത്ത്യതേ.	അവതരിക്കുന്നതാണ്.

സ തേ മോക്ഷയിതാ രാജൻ തസ്താഹ്ലാപാദ്ഭവിഷ്യതി
 കൃതാ ച തേന കാലേന നിഷ്ക്രിയസ്തേ ഭവിഷ്യതി.

19

“രാജൻ! “രാജാവേ!
സഃ തസ്മാത് അഭ്യന്തരം ആ
ശാപാത് ശാപത്തിൽ നിന്ന്
തേ അങ്ങയ്ക്ക്
മോക്ഷയിതാ } മോചനം നൽകുന്ന
ഭവീഷ്യതി; } താണ്;

ച എന്നുതന്നെയല്ല
തേന കാലേന ആ കാലം കൊണ്ട്
തേ അങ്ങയ്ക്ക്
നിഷ്കൃതിഃ പുതുസ്ഥിതിയും
കൃതാഭവീഷ്യതി.' സിദ്ധിക്കുന്നതുമാണ്.'

ഏവം തേ ശാപമുത്സൃജ്യ ബ്രാഹ്മണൈ വിഗതജപരൈ
താം ഗാം ഹി ദുർബലാം വൃദ്ധാം ദദതുർബ്രാഹ്മണായ വൈ
ഏവം സ രാജാ തം ശാപമുപഭിഷേത സുഭാരണം.

20

“തേ ബ്രാഹ്മണൈ വൈ ശാപം ഏവം ഉത്സൃജ്യ, വിഗതജപരൈ ബ്രാഹ്മണായ
“ആ അന്തണന്മാരിരുവരും,
ശാപത്തെ
ഇപ്രകാരം
അരുളിയശേഷം,
വാദംവേണ്ടെന്നുവെച്ച്
ഒരു ബ്രാഹ്മണനായി

ദുർബലാം വൃദ്ധാം ചട്ടച്ച് കിഴക്കായ
താം ഗാം ഹി ആ പശുവെന്നെയും
ദദതുഃ; ദാനമായി നൽകി;
സഃ രാജാ ആ രാജാവ്
ഏവം ഇപ്രകാരം
സുഭാരണം അതിഘോരമായ
തം ശാപം ആ ശാപത്തെ
ഉപഭിഷേത. അനുഭവിച്ചുവരുന്നു.

[നഗരമഹാരാജാവ് ഇക്ഷ്വാകുപുത്രനാകുന്നു. നഗരമോക്ഷം ഭോഗവരം ദശമം 64-ാം അദ്ധ്യായത്തിൽ കാണുക.]

കാത്യാത്മിനാം വിമദ്ഭാ ഹി രാജ്ഞാം ദോഷായ കല്പതേ
തച്ഛീഘ്രം ദർശനം മഹ്യമഭിവർത്തന്തു കാത്രിണഃ.

21

“കാത്യാത്മിനാം “കാത്യത്തെ അപേ
ക്ഷിച്ചുവന്നവർക്ക്
വിമദ്ഭഃ, അപചാരംചെയ്യുകയെ
രാജ്ഞാം ഹി രാജാക്കന്മാർക്കു് [നതു്,
ദോഷായ പാപത്തിന്നു്
കല്പതേ; മേതുവായിത്തീരുന്നു;

തത്, അതിനാൽ,
മഹ്യം ദർശനം } നമ്മെ കണ്ടുബോധി
കാത്രിണഃ } പ്പിപ്പാൻ ഹരജിക്കാരാ
യി വന്നിരിക്കുന്നവർ
ശീഘ്രം } ഉടനെ പ്രവേശിച്ചു
അഭിവർത്തന്തു. } കൊള്ളട്ടെ.

സുകൃതസ്യ ഹി കാത്യസ്യ ഫലം നാപൈതി പാത്മിവഃ
തസ്മാദ് ഗച്ഛ പ്രതീക്ഷസ്യ സൗമിത്രേ കാത്യവാൻ ജനഃ.

22

“പാത്മിവഃ, “ഒരു അരചൻ,
സുകൃതസ്യ } സത്കർമ്മത്തിന്റെ
കാത്യസ്യ }
ഫലം ഫലത്തെ
ന അപൈതി; നേടാതിരിക്കയില്ല;
സൗമിത്രേ! ലക്ഷണം!

തസ്മാത് ആകയാൽ
ഗച്ഛ; നീ തന്നെ ചെല്ലുക;
കാത്യവാൻ കാത്യമായിവന്നിരി
ക്കുന്നു
ജനഃ ഹി ജനമാണെന്നാൽ
പ്രതീക്ഷസ്യ.” കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരിക.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്രിപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിമൂന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22709; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 1985.

ചതുഷ്പത്യാശഃ സഗ്ഗ് = അമ്പത്തിനാലാംസഗ്ഗം.

[നൃഗശപ്രഭുവശഃ = നൃഗമഹാരാജാവ് കഴിയിൽ വീണുകിടക്കുന്നത്.]

രാമസ്വ ഭാഷിതം ശ്രുതപാ ലക്ഷണഃ പരമാത്മവിത്

ഉവാച പ്രാഞ്ചലിവാക്യം രാഘവം ദീപ്തതേജസം.

1

പരമാത്മവിത് സൂക്ഷ്മതപജ്ഞനായ
ലക്ഷണഃ, ലക്ഷണൻ,
രാമസ്വ ശ്രീരാമന്റെ
ഭാഷിതം അരുളപ്പാട്ട്
ശ്രുതപാ, കേട്ട്,

ദീപ്തതേജസം തേജോമയനായി വിളങ്ങുന്ന
രാഘവം ശ്രീരാഘവനോടായി
പ്രാഞ്ചലിഃ തൊഴുതും കൊണ്ട്
വാക്യം ഉവാച. ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.

അല്ലാപരായേ കാകത്സ്ഥ ദ്വിജാഭ്യാം ശാപ ഇന്ദ്രശഃ

മഹാന്നഗസ്വ രാജേഷ്വർയമദണ്ഡ ഇവാപരഃ.

2

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ!
നൃഗസ്വ } നൃഗമഹാരാജാവിന്റെ
രാജേഷ്ഃ }
അല്ലാപരായേ, അപരായം സാരമില്ലാത്തതായിരുന്നിട്ടും,
ദ്വിജാഭ്യാം രണ്ടു ബ്രാഹ്മണരുടെയും

ഇന്ദ്രശഃ ഇപ്രകാരമുള്ള
ശാപഃ ശാപം
മഹാൻ വല്ലാത്തതായി
അപരഃ മറ്റൊരു
യമദണ്ഡഃ ഇവ. യമദണ്ഡമെന്നപോലെയിരിക്കുന്നുവല്ലോ.

ശ്രുതപാ തു വാപസംയുക്തമാത്മാനം പുരുഷഷ്ഠഭ

കിമുവാച നൃഗോ രാജാ ദ്വിജൈഃ ക്രോധസമനപിതൈ.

3

“പുരുഷഷ്ഠഭ! “പുരുഷോത്തമ!
നൃഗഃ രാജാ നൃഗമഹാരാജാവ്
ആത്മാനം തനിക്ക്
വാപസംയുക്തം നേർന്നതായ ആപത്തിനെ
ശ്രുതപാ, കേട്ട്,

ക്രോധ- } കോപാക്രാന്തരായ
സമനപിതൈ }
ദ്വിജൈഃ ആ അന്തണന്മാരോ
തു അക്കാര്യത്തിൽ [ടായി
കിം ഉവാച? “എന്തെന്നാണ് ഉരചെയ്തത്?”

ലക്ഷണേനൈവമുക്തസ്തു രാഘവഃ പുനരബ്രവീത്

ശുണ സൌമ്യ യഥാപൂർവ്വം സ രാജാ ശാപവിക്ഷതഃ.

4

ലക്ഷണേന ലക്ഷണനാൽ
ഏവം ഇപ്രകാരം
ഉക്തഃ ചോദിക്കപ്പെട്ടവനായ
രാഘവഃ, ശ്രീരാമൻ,
തു ഇക്കാര്യത്തെക്കുറിച്ച് ഇപ്രകാരം
പുനഃ } വിസ്തരിച്ചുതരിച്ചു;
അബ്രവീത്;

“സൌമ്യ! “വത്സ!
സഃ രാജാ ആ അരചൻ
ശാപവിക്ഷതഃ ശാപശിക്ഷയറ്ററവനായി
യഥാപൂർവ്വം പിന്നെയുണ്ടായ ചരിത്രത്തെപ്പറ്റി
ശുണ.” പറയാം, കേട്ടുകൊൾക.

അഥാധപനി ഗതൌ വിപ്രൌ വിജ്ഞായ സ നൃഗസ്തഭാ
ആഹുയ മന്ത്രിണഃ സർപ്പാൻ നൈഗമാൻ സപുരോധസഃ.

5

“സഃ നൃഗഃ വിപ്രൌ തഭാ അധപനിഗതൌ അവരുടെ വഴിക്ക് വിജ്ഞായ,	“ആ ഗൃഗഗൃപതി അന്തന്നന്മാരിരുവരേ ആ സമയം [യം പോയ്ക്കുളഞ്ഞവരായി അറിഞ്ഞു്,	അഥ സപുരോധസഃ സർപ്പാൻ മന്ത്രിണഃ നൈഗമാൻ ആഹുയ.	അതിൽപിന്നെ പുരോഹിതരടക്കം എല്ലാ മന്ത്രിമാരേയും ചൌരന്മാരെയും വിളിച്ചുവരുത്തി.
--	---	---	--

താനവാച നൃഗോ രാജാ സർപ്പാശ്ച പ്രകൃതിസ്തഥാ
ഭുഭ്വേന സുസമാവിഷ്ടഃ ശ്രൂയതാം മേ സമാഹിതൈഃ.

6

“ഭുഭ്വേന സുസമാവിഷ്ടഃ	“വൃസനത്താൽ ഏററം ബാധിക്കപ്പെട്ടി രുന്ന	തഥാ ഉവാച; 'സമാ- ഹിതൈഃ	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു; 'ശ്രദ്ധവെച്ച് 'ഞാൻ പറയുന്നത് കേൾപ്പിൻ.
നൃഗഃ രാജാ, താൻ പ്രകൃതിഃ സർപ്പാഃ ച	നൃഗമഹാരാജാവ്, ആ സഭാജനങ്ങൾ എല്ലാവരേയുംനോക്കി	മേ ശ്രൂയതാം.	

നാരദഃ പർവ്വതശ്ചൈവ മമ ദതപാ മഹദ്ഭയം
ഗതൌ ത്രിഭുവനം ഭദ്രൌ വായുഭൂതാവനിന്ദിതൌ.

7

“അനിന്ദിതൌ ഭദ്രൌ നാരദഃ ച പർവ്വതഃ ഏവ മമ മഹത്	“ഭോഷരഹിതന്മാരും പുണ്യാത്മാക്കളുമായ നാരദമഹർഷിയും പർവ്വതമഹർഷിയും എനിക്ക് ഘോരമായ	ഭയം ദതപാ, ത്രിഭുവനം വായുഭൂതൌ ഗതൌ.	ശാപത്താലുണ്ടായ ആ പത്തിനെ അറിയിച്ച് ദേവലോകത്തിലേക്കാ യി വായുവേഗം പുണ്ടവ പോയ്ക്കുളഞ്ഞു. [രാത്രി
--	--	--	--

കുമാരോഽയം വസുന്ദാമ സ ദേവോഽഭ്യാഭിഷിച്യതാം
ശാപഭ്രം ച യത്സുഖസ്സർഗ്ഗം ക്രിയതാം ശില്പിഭിർമ്മമ
യത്രാഹം സംക്ഷയിഷ്യാമി ശാപം ബ്രാഹ്മണനിഃസൃതം.

8

“‘വസുഃ നാമ കുമാരഃ അയം; സഃ അഭ്യ ദേവഃ അഭിഷിച്യതാം; മമ സുഖസ്സർഗ്ഗം ശാപഭ്രം	“‘വസു എന്ന എന്റെ പുത്രനായ യുവരാജാവ് ഇതാ ഉണ്ട്; അവൻ ഇപ്പോൾ രാജാവായി വാഴിക്കപ്പെട്ടു; എനിക്ക് സുഖമായി വസിക്കാൻ ഒരു മട [തക്ക	യത് ച ശില്പിഭിഃ ക്രിയതാം; യത്ര അഹം ബ്രാഹ്മണ- നിഃസൃതം ശാപം സംക്ഷ- യിഷ്യാമി.	യാതൊന്നോ അതും ശില്പികളെക്കൊണ്ട് നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു; അതിൽ ഞാൻ ബ്രാഹ്മണരാൽ ദത്ത മായ ശാപത്തെ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടു കാലയാപനംചെയ്യാം.
---	--	---	--

വഷ്ണുമേകം ശപഭ്രം തു ഹിമംലമപരം തഥാ
ഗ്രീഷ്മംലം തു സുഖസ്സൾമേകം കുർവ്വതു ശിച്ഛിനഃ.

9

“‘ശിച്ഛിനഃ, സുഖസ്സൾം	“‘ശിച്ഛികരം, സുഖമായി വസിപ്പാൻ തക്കതായ	അപരം ഹിമംലം തു ഏകം	മരൊന്നിനെ മഞ്ഞുതട്ടാത്തതായും കൂടാതെ മരൊന്നിനെ
ഏകം ശപഭ്രം, വഷ്ണുലം	ഒരു ഗുഹയെ, മഴയുടെ ഉപഭവം തട്ടാ ത്തതായും	ഗ്രീഷ്മംലം തു കുർവ്വതു.	വേനൽക്കാലത്തിലെ ഉഷ്ണം ബാധിക്കാത്തതാ ഉടനെതന്നെ [യു ഉളവാക്കട്ടെ.
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ		

ഫലവന്തശ്ച യേ വൃക്ഷാഃ പുഷ്പവത്ശ്ച യാ ലതാഃ
വിരോപ്യന്താം ബഹുവിധാശ്ഛായാവന്തശ്ച ഗുല്ഫിനഃ.

10

“‘ബഹുവിധാഃ ഫലവന്തഃ വൃക്ഷാഃ യേ ച, പുഷ്പവത്ഃ	“‘പലവിധത്തിലുള്ള പഴങ്ങളുള്ള വൃക്ഷങ്ങൾ എവയോ അവയും, പുഷ്പിക്കുന്നവയായ	ലതാഃ യാഃ ച, ശായാവന്തഃ ഗുല്ഫിനഃ ച വിരോപ്യന്താം.	ലതകൾ എവയോ അവയും, നിഴൽ ഉണ്ടാക്കുന്നവ പൊന്തകളും [യായ വെച്ചുണ്ടാക്കപ്പെടട്ടെ.
--	---	--	--

ക്രിയന്താം രമണീയം ച ശപഭ്രാണാം സർവ്വതോ ദിശം
സുഖമത്ര വസിഷ്ഠാമി യാവത്കാലസ്യ പശ്യയഃ.

11

“‘ശപഭ്രാണാം സർവ്വതഃ ദിശം ച രമണീയം ക്രിയന്താം; അത്ര	“‘കഴികളുടെ എല്ലാഭാഗത്തിലും മനോഹരമാക്കിച്ചെയ്ത പ്പെടട്ടെ; ഇതിൽ	സുഖം കാലസ്യ പശ്യയഃ യാവത് വസിഷ്ഠാമി.	സുഖമായി ദുഷ്കാലം മാറുന്നതുവ രെയ്ക്കും ഞാൻ വാസംചെയ്യാം.
--	---	--	---

പുഷ്പാണി ച സുഗന്ധീനി ക്രിയന്താം തേഷു നിത്യശഃ
പരിവായ്തു യഥാ മേ സ്യരധൃലം യോജനം തഥാ.

12

“‘സുഗന്ധീനി പുഷ്പാണി ച ക്രിയന്താം; തേഷു അധൃലം യോജനം അരക്കാതം ദൂരത്തോ മേ	“‘നദുമണമാൻ പുഷ്പങ്ങളും ഉളവാക്കപ്പെടട്ടെ; അളിക്കുകളിൽ എനിക്ക് [ഭം	യഥാ നിത്യശഃ പരിവായ്തു, തഥാ സ്പൃഃ.	എപ്രകാരമായാൽ എല്ലായ്പ്പോഴും സൈപരമായി ഇരിപ്പാ നുള്ള സ്ഥലമാകുമാ, അപ്രകാരം ഇരിക്കേണ്ട താണ്.
--	--	--	---

ഏവം കൃതവാ വിധാനം സ സന്ദിദേശ വസും തദാ
ധർമ്മനിത്യഃ പ്രജാഃ പുത്ര ക്ഷത്രധർമ്മേണ പാലയ.

13

“തദാ സഃ ഏവം വിധാനം കൃതവാ ഏച്ഛാടുചെയ്ത്, വസും വസുവിഃനാടായി സന്ദിദേശ; ഇങ്ങിനെ നിയമിച്ചു;	“അച്ഛാറും, അഭ്യേതം ഇപ്രകാരം ഏച്ഛാടുചെയ്ത്, വസുവിഃനാടായി ഇങ്ങിനെ നിയമിച്ചു;	‘പുത്ര! ധർമ്മനിത്യഃ പ്രജാഃ ക്ഷത്രധർമ്മേണ പാലയ.	‘പുത്ര! ധർമ്മത്തിൽതന്നെ സ ഭാ നിഷ്ഠപൂണ്ടവനായി പ്രജകളെ രാജനീതിപ്രകാരം പരിപാലിച്ചുവന്നാലും.
---	---	--	---

പ്രത്യക്ഷം തേ യഥാ ശാപോ ഭിജാഭ്യോ മയി പാതിതഃ
നരശ്രേഷ്ഠ സരോഷാഭ്യോമപരാധേടപി താദൃശേ.

14

“‘നരശ്രേഷ്ഠ! താദൃശേ അപരാധേ അപി മയി സരോഷാഭ്യോ	“‘നരവര! ഭാഷ്യാതചെയ്യപ്പെട്ട തായ അപ്രകാരമുള്ള കുറ്റമായിരുന്നിട്ടും എന്റെ സംഗതിയിൽ കോപംപൂണ്ടവരായ	ഭിജാഭ്യോ ശാപഃ പതിതഃ യഥാ തേ പ്രത്യക്ഷം.	ആ രണ്ടു അന്തണന്മാ ശാപം [രിൽനിന്ന് സംഭവിച്ചു എന്നുള്ളത് നിനക്ക് പ്രത്യക്ഷമായ ഉദാഹര ണമായിരിക്കേണ്ടതാ ണ്.
---	---	--	--

മാ കൃമാസ്തസന്താപം മത് കൃതേടപി നരഷ്ഠഭ
കൃതാന്തഃ കുശലഃ പുത്ര യേനാസ്തി വ്യസനീകൃതഃ.

15

“‘നരഷ്ഠഭ! പുത്ര! കൃതാന്തഃ കുശലഃ യേന,	“‘പുരുഷശ്രേഷ്ഠനായ ഉണ്ണീ! ജന്മാന്തരഫലമെന്നത് എപ്രകാരവും അതിനെ വരുത്തുവാൻ ശക്തി യുള്ളതാകയാൽ,	വ്യസനീകൃതഃ അസ്തി; അപി മത് കൃതേ തസന്താപം മാ കൃമാഃ.	ഭുവന്തിനാ ഞാൻ പാ ത്രമായി ഭവിച്ചു; ആകയാൽ എന്നെപ്പറ്റി അന്തൽപെടാതിരു ന്നുകൊൾക.
---	---	--	---

പ്രാപ്തവ്യാന്വേവ പ്രാപ്തോതി ഗന്തവ്യാന്വേവ ഗച്ഛതി
ലബ്ധവ്യാന്വേവ ലഭതേ ഭുഖാനി ച സുഖാനി ച
പൂർവ്വേ ജാത്യന്തരേ വത്സ മാ വിഷാദം കുരുഷ്വ ഹ.

16

“വത്സ! പൂർവ്വേ ജാത്യന്തരേ പ്രാപ്തവ്യാനി ഏവ സുഖാനി പ്രാപ്തോതിഹ; ഭുഖാനി ലബ്ധവ്യാനി ഏവ	“പുത്ര! പുണ്യങ്ങൾക്കനുരൂപ മായി അഹ്നിക്കുന്ന സുഖങ്ങളെത്തന്നെ ഭുഖൻ പ്രാപിക്കുന്നു ഭുഖങ്ങളെയും [ഭു; പാപത്തിന്ന് തക്കവ ണ്ണം അനുഭവിച്ചുതീ രേണ്ടവയെത്തന്നെ	ലഭതേ; ച ഗന്തവ്യാനി ഏവ ച ഗച്ഛതി; വിഷാദം മാ കുരുഷ്വ.	ഭുഖൻ പ്രാപിക്കുന്നു; ആകയാൽ ഇപ്രകാരം വിധിനിയ ത്രിതങ്ങളായ കൃത്യ ങ്ങളെത്തന്നെ ഭുഖൻ അനുഷ്ഠിക്കുന്നു; നീ വ്യസനിക്കരുത്.
---	--	--	--

ഏവമുക്താ ഇപസ്തത്ര സുതം രാജാ മഹായശഃ
ശ്വഭ്രം ജഗാമ സുകൃതം വാസായ പുരുഷഷ്ടഭ.

17

“പുരുഷഷ്ടഭേ !	“ലക്ഷ്മണ !	സുതം	പുത്രനോടായി
ഇപഃ	ചക്രവർത്തിയും	ഉക്താ,	അരുളിച്ചെയ്ത്,
മഹായശഃ	മഹാപുണ്യശാലിയുമാ	സുകൃതം	നല്ലപാലെ ഉണ്ടാക്ക
രാജാ,	മഹാരാജാവ്, [യ		പ്പെട്ടതായ
തത്ര	അപ്പാരം	ശ്വഭ്രം	ഗുഹയിൽ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വാസായ ജഗാമ.	വസിക്കാനായി ചെന്നു.

ഏവം പ്രവിശ്യൈവ ഇപസ്തദാനീം
ശ്വഭ്രം മഹാരത്നവിഭൂഷിതം തത്
സംപാദയാമാസ തദാ മഹാത്മാ
ശാപം ദ്വിജാഭ്യം ഹി രക്ഷാ വിമുക്തം.

18

“തത്	“ആകയാൽ	പ്രവിശ്യ,	വസിച്ചുകൊണ്ട്,
മഹാത്മാ	മഹാത്മാവായ	തദാനീം	അക്കാലം
ഇപഃ ഏവ,	ആ ചക്രവർത്തിയും	ദ്വിജാഭ്യം	ആ രണ്ടു ബ്രാഹ്മണ
തദാ	ആ സമയം	രക്ഷാ	കോപത്താൽ [രാൽ
മഹാരത്ന-	} വിശേഷവസ്തുക്കളാൽ	വിമുക്തം	ഏല്പിക്കപ്പെട്ടതായ
വിഭൂഷിതം		ശാപം ഹി	ശാപത്തെത്തന്നെ
ശ്വഭ്രം	ആ ഗുഹയിൽ	സംപാദയാ-	} അനുഭവിച്ചുപോന്നു.”
ഏവം	ഇപ്രകാരം	മാസ.”	

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ചതുഷ്ഠഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തിനാലാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22727; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2003.

പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തഞ്ചാംസർഗ്ഗം.

[നിമിവസിഷ്ടശാപകഥനം = നിമിയുടേയും വസിഷ്ഠന്റേയും
ശാപങ്ങളെപ്പറ്റി പറയുന്നത്.]

ഏഷ തേ നൃഗശാപസ്യ വിസ്തരോഭിഹിതോ മയാ

യദ്യസ്തി ശ്രവണേ ശ്രദ്ധാ ശൃണുഷ്വഹാപരാം കഥാം.

1

“മയാ,	“എന്നാൽ,	ശ്രവണേ	ഇനിയും കേട്ടറിയേണ്ട
തേ	വത്സനോടായി		ന്ന സംഗതിയിൽ
നൃഗശാപസ്യ	നൃഗശാപത്തെക്കുറിച്ച്	ശ്രദ്ധാ	} താല്പര്യം നിനക്കുണ്ടെ
	ജ്ഞതായ	അസ്തി യദി,	
ഏഷഃ വിസ്തരഃ	ഈ കഥ വിസ്താരമായി	ഇഹ	ഈ സന്ദർഭത്തിൽ
അഭിഹിതഃ;	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടു;	അപരാം കഥാം	മറ്റൊരു കഥയെ
		ശൃണുഷ്വ.	കേട്ടുകൊൾക.”

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ സൌമിത്രിഃ പുനരബ്രവീത്
തൃപ്തിരാശ്വതുഭൂതാനാം കഥാനാം നാസ്തി മേ ഹവ.

2

രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ	അബ്രവീത്;	ഉണർത്തിച്ചു;
ഏവം	ഇപ്രകാരം	“ഹവ!	“മഹാരാജാവേ!
ഉക്തഃ	അതരചെയ്യപ്പെട്ടവ	മേ	എനിക്ക്
	നായ	അശ്വതുഭൂതാനാം	അശ്വതുകരമായ
സൌമിത്രിഃ	ലക്ഷ്മണൻ,	കഥാനാം	കഥകൾകൊണ്ട്
പുനഃ	വീണ്ടും	തൃപ്തിഃ	} മതിവരുന്നില്ല.”
തു	ഇപ്രകാരം	ന അസ്തി.”	

ലക്ഷ്മണേനൈവമുക്തസ്തു രാമ ഇക്ഷപാകനന്ദനഃ
കഥാം പരമധർമ്മിഷ്ഠാം വ്യാഹർത്തുമുപചക്രമേ.

3

ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	തു	അപ്പോൾ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പരമധർമ്മിഷ്ഠാം	അതിപുണ്യകരമായ
ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ട	കഥാം	കഥയെ
ഇക്ഷപാകനന്ദനഃ	ഇക്ഷപാകകലതിലക	വ്യാഹർത്തം	അരളിച്ചെയ്യാൻ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ, [നായ	ഉപചക്രമേ.	തുടങ്ങി.

ആസീദ്രാജാ നിമിന്നാമ ഇക്ഷപാകുണാം മഹാത്മനാം
പുത്രോ ദ്വാദശമോ വീശ്വേ ധർമ്മ ച പരിനിഷ്ഠിതഃ.

4

“മഹാത്മനാം	“മഹാത്മാക്കളായ	ധർമ്മ ച	ധർമ്മത്തിലും
ഇക്ഷപാകുണാം	ഇക്ഷപാകവംശക്കാക്ക്	പരിനിഷ്ഠിതഃ	അതിനെപുണ്യമാൻ
ദ്വാദശമഃ	പന്ത്രണ്ടാമത്തെ തലമു	നിമിഃ നാമ	നിമിയെന്ന [വനായി
പുത്രഃ	പുത്രനായി [റയിലുള്ള	രാജാ	ഒരു ചക്രവർത്തി
വീശ്വേ	വീർത്തിലും	ആസീത്.	ഉണ്ടായിരുന്നു.

സ രാജാ വീർ്യസംപന്നഃ പുരം ദേവപുരോപമം
നിവേശയാമാസ തദാ അഭ്യാശേ ഗൌതമസ്യ തു.

5

“വീർ്യസംപന്നഃ	“മഹാവീർ്യശാലിയായ	അഭ്യാശേ തു	സമീപത്തിലായ്ക്കുന്ന
സഃ രാജാ,	ആ അരചൻ,	ദേവപുരോപമം	അമരാവതിയൊത്ത
തദാ	ഒരിക്കൽ	പുരം നിവേ-	} ഒരു നഗരത്തെ നിമി
ഗൌതമസ്യ	ഗൌതമ മഹഷിയുടെ	ശയാമാസ.	

ച്ചു.

പുരസ്യ സൂക്രതം നാമ വൈജയന്തമിതി ശ്രുതം
നിവേശം യത്ര രാജഷിർനിമിശ്ചക്രേ മഹായശാഃ.

6

“പുരസ്യ	“ആ നഗരത്തിന്നു	യത്ര	ഇതിൽ
വൈജയന്തം	വൈജയന്തം	രാജഷിഃ	രാജഷിയെന്നു
ഇതി നാമ;	എന്നു പേർ;	മഹായശാഃ	പുകഴാൻ
സൂക്രതം	അതിരമണീയമായി	നിമിഃ	നിമി ചക്രവർത്തി
ശ്രുതം;	സുപ്രസിദ്ധി പൂണ്ടതാ	നിവേശം ചക്രേ.	വാസം ചെയ്തവന്നു,
	യിരുന്നു;		

തസ്യ ബുദ്ധിഃ സമുത്പന്നാ നിവേശ്യ സുമഹാപുരം
യജേയം ദീപ്തസത്രേണ പിതൃഃ പ്രഹ്ലാദയൻ മനഃ.

7

“സുമഹാപുരം	“സുപ്രസിദ്ധമായ ആ നഗരത്തിൽ	ദീപ്തസത്രേണ	ദീപ്തസത്രമെന്ന യാഗ ത്തെ
നിവേശ്യ,	വസിച്ചും കൊണ്ടു്,	യജേയം,	ഞാൻ ചെയ്യേണം,
‘പിതൃഃ	‘പിതാവിന്റെ		എന്നിങ്ങിനെ
മനഃ	ചിത്തത്തെ	ബുദ്ധിഃ	ആഗ്രഹം
പ്രഹ്ലാദയൻ	ആനന്ദിപ്പിക്കുമാറു്	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു്
		സമുത്പന്നാ.	ഉഭവായി.

തതഃ പിതരമാമന്ത്രാ ൧ ഇക്ഷ്വാകും ഹി മനോഃ സുതം
വസിഷ്ഠം വരയാമാസ പൂർവ്വം ബ്രഹ്മച്ഛിസത്തമം
അനന്തരം സ രാജഷ്ഠിർനിമിരിക്ഷ്വാകനന്ദനഃ
അത്രിമംഗിരസം ചൈവ ഭൂതം ചൈവ തപോധനം.

8

9

“തതഃ	“ആ സമയം	ബ്രഹ്മച്ഛി-	ബ്രഹ്മച്ഛികളിലുത്തമ
ഇക്ഷ്വാകു-	ഇക്ഷ്വാകു കലനന്ദന	സത്തമം	നായ
നന്ദനഃ	നം		
രാജഷ്ഠിഃ	രാജഷ്ഠിയുമായ	വസിഷ്ഠം ഹി	വസിഷ്ഠമഹച്ഛിയേയും,
സഃ നിമിഃ,	ആ നിമിച്ഛക്രവത്തി,	അനന്തരം	കൂടെത്തന്നെ
പൂർവ്വം	ഒന്നാമതായി	തപോധനം	തപോരാശിയായ
പിതരം	പിതാവിനേയും	അത്രിം ച	അത്രിമുനിയേയും
മനോഃ	വൈവസ്വതമനുവി	അംഗിരസം ച	അംഗിരസ്സമഹച്ഛിയേ
സുതം	പുത്രനായ [ന്റെ	ഭൂതം ഏവ	ഭൂതമഹച്ഛിയേയും [യും
ഇക്ഷ്വാകം	ഇക്ഷ്വാകമഹാരാജാ	ആമന്ത്ര ൧,	ക്ഷണിച്ചു്,
ഏവ	വിഃനയും	വരയാമാസ.	അനുമതിക്കായ്പേക്ഷി ച്ചു.

തമുവാച വസിഷ്ഠസ്തു നിമിം രാജഷ്ഠിസത്തമം
വൃതോഹം പൂർവ്വമിദ്രേണ അന്തരം പ്രതിപാലയ.

10

“വസിഷ്ഠഃ,	“വസിഷ്ഠഭഗവാൻ,	പൂർവ്വം	മുമ്പുതന്നെ
രാജഷ്ഠിസത്തമം	രാജഷ്ഠിഃശ്രേഷ്ഠനായ	ഇദ്രേണ	ഇദ്രനാൽ
തം	ആ	അഹം	ഞാൻ
നിമിം	നിമിമഹാരാജാവിനോ ടായി	വൃതഃ,	വരിക്കപ്പെട്ടവനായി
തു	അക്കാര്യത്തിൽ ഇപ്ര കാരം	അന്തരം	അതു കഴിഞ്ഞതിൽ
ഉവാച;	അരുളിച്ചെയ്തു്;	പ്രതിപാലയ.	പിന്നെ
			ആരംഭിക്കാവുന്നതാണു്.

അനന്തരം മഹാവിപ്രോ ഗൗതമഃ പ്രത്യപുരയത്
വസിഷ്ടോഽപി മഹാതേജാ ഇന്ദ്രയജ്ഞമമാകരോത്.

11

“അനന്തരം മഹാവിപ്രഃ ഗൗതമഃ പ്രത്യപുരയത് ; ഇതിനെ പുത്തിയാക്കാ മെന്ന് ഏറ്റു ;	“അതിൽപിന്നെ ബ്രാഹ്മണോത്തമനായ ഗൗതമമഹർഷി ഗൗതമമഹർഷി പ്രത്യപുരയത് ; ഇതിനെ പുത്തിയാക്കാ മെന്ന് ഏറ്റു ;	അഥ മഹാതേജാഃ വസിഷ്ടഃ അപി ഇന്ദ്രയജ്ഞം അകരോത്.	അതിൽപിന്നെ മഹാതേജസ്വിയായ വസിഷ്ടഭഗവാൻ ഇന്ദ്രന്റെ യാഗത്തെ നടത്തിച്ചു.
---	--	---	---

നിമിസ്തു രാജാ വിപ്രാംസ്താൻ സമാനീയ നരാധിപഃ
അയജ്ഞമിവത്പാശ്ച സ്വപുരസ്വ സമീപതഃ
പഞ്ചവർഷസഹസ്രാണി രാജാ ഭിക്ഷാമുപാഗമത്.

12

“നിമിഃ രാജാ പഞ്ചവർഷ- സഹസ്രാണി ഭിക്ഷാം ഉപാഗമത് ; നരാധിപഃ രാജാ ഇ	“നിമിചക്രവർത്തി അയ്യായിരം സംവത്സ രങ്ങൾ യാഗഭിക്ഷ കയ്ക്കോണ്ടു ; ചക്രവർത്തിയായ മഹാ രാജാവ് അക്കാലം	താൻ വിപ്രാൻ സമാനീയ സ്വപുരസ്വ സമീപതഃ ഹിമവത് - പാശ്ച അയജ്ഞം.	ആ ബ്രാഹ്മണരെ ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി തന്റെ നഗരത്തിന്നു രികിലായി ഹിമാലയപാശ്ച ത്തിൽവെച്ച് യാഗത്തെ നടത്തി.
--	---	---	---

ഇന്ദ്രയജ്ഞാവസാനേ തു വസിഷ്ടോ ഭഗവാന്യഷഃ
സകാശമാഗതോ രാജേണാ ഹൈതരൂം കർത്തുമനിദിതഃ.

13

“അനിദിതഃ ഋഷിഃ വസിഷ്ടഃ ഭഗവാൻ, ഇന്ദ്രയജ്ഞാ- വസാനേ തു,	“ഭാഷരഹിതനായ മഹർഷിയായ വസിഷ്ടഭഗവാൻ, ഇന്ദ്രയജ്ഞം അവസാ നിച്ചു ഉടനെ,	രാജന്തഃ ഹൈതരൂം കർത്തും, സകാശം ആഗതഃ.	മഹാരാജാവിന്റെ യാഗത്തിൽ അധ്യപ്ത വായി അതിനെ നട ത്തിക്കുന്നതിന്നായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടു ഏഴുനെങ്കി. [കൽ
--	---	---	---

തദന്തരമഥാപശ്യദ് ഗൗതമേനാഭിപുരിതം
കോപേന മഹതാവിഷ്ടോ വസിഷ്ടോ ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ.

14

“ബ്രഹ്മണഃ സുതഃ വസിഷ്ടഃ, അഥ ഗൗതമേന അഭിപുരിതം	“ബ്രഹ്മപുത്രനായ വസിഷ്ടഭഗവാൻ, അപ്പോൾ ഗൗതമമുനിയാൽ അത് പുത്തിയാക്ക പ്പെട്ടതായി	അപശ്യത് ; തത് അനന്തരം മഹതാ കോപേന ആവിഷ്ടഃ.	കണ്ടു ; അതിനാൽ ഉടനെ പെരുത്ത കോപത്താൽ മതിമറന്നവനായി.
---	--	--	--

സ രാജേണാ ദർശനാകാംക്ഷീ മുഹൂർത്തം സമുപാവിശത്
തസ്തിന്നഹനി രാജഷിർനിദ്രയാഽപഹൃതോ ഭൃശം.

15

“ സഃ	“ അഭൃഥം	സമുപാവിശത്; കാത്തിരുന്നു;
രാജന്ദ്രഃ	മഹാരാജാവിനെ	തസ്തിൻ അഹനി ആ ദിവസം
ദർശനാകാംക്ഷീ	കാണാൻ കരുതി	രാജഷിഃ ആ രാജഷി
മുഹൂർത്തം	ഒരു മുഹൂർത്തകാലം	നിദ്രയാ ഭൃശം } ഗാഢനിദ്രയാലവശ
		അപഹൃതഃ. } നായി വർത്തിച്ചിരുന്നു.

തതോ മന്വേർവസിഷ്യസ്യ പ്രാദുരാസീന്മഹാത്മനഃ
അദർശനേന രാജഷേർവ്യാഹർത്തമുപചക്രമേ.

16

“ രാജഷേഃ	“ രാജഷിയുടെ	മന്വേഃ	കോപം
അദർശനേന	ദർശനം ലഭിക്കാത്തതി	പ്രാദുരാസീത് ;	അധികരിച്ചു ;
	നാൽ	തതഃ	അതിനാൽ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	വ്യാഹർത്തം	} ഇങ്ങിനെ ശപിപ്പാൻ
വസിഷ്ടസ്യ	വസിഷ്ടഭഗവാൻ	ഉപചക്രമേ.	

യസ്താത്പമന്യം വൃതവാൻ മാമവജ്ഞായ പാത്ഥീവ
ചേതനേന വിനാഭൂതോ ദേഹസ്തവ ഭവിഷ്യതി.

17

“ ‘പാത്ഥീവ!	“ ‘രാജാവേ!	യസ്താത്,	എന്നുള്ളതിനാൽ,
മാം	എന്നെ	തവ ദേഹഃ	അങ്ങയുടെ ദേഹം
അവജ്ഞായ	ധിക്കരിച്ചു	ചേതഃനന	} ജീവനോടുവേറിട്ടതായി
തപം അന്യം	അങ്ങ മറെറായവനെ	വിനാഭൂതഃ	
വൃതവാൻ	വരിച്ചു	ഭവിഷ്യതി.’	ഭവിക്കട്ടെ.’

തതഃ പ്രബുദ്ധോ രാജഷിഃ ശൂതപാ ശാപമുദാഹൃതം
ബ്രഹ്മയോനിമഥോവാച സംരംഭാത് ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ.

18

“ രാജഷിഃ	“ രാജഷി	ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ	കോപപരായിനനായി
പ്രബുദ്ധഃ,	പണ്ടിയറക്കണൻ,	സംരംഭാത്	ഉജ്ജ്വലതയ്ക്കൊണ്ടു്.
ഉദാഹൃതം	അരുളപ്പെട്ടതായ	ബ്രഹ്മയോനിം	ബ്രഹ്മപുത്രനായ വസി
ശാപം ശൂതപാ,	ശാപത്തെപ്പറ്റി അറി		ഷ്ടഭഗവാനെ
തതഃ	അതിനാൽ [ഞ്ഞു്,	അഥ ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ശപിച്ചു.

അജാനതഃ ശയാനസ്യ ക്രോധേന കലുഷീകൃതഃ
മുക്തവാൻ മയി ശാപാഗ്നിം യമദണ്ഡമിവാപരം.

19

“ ‘അജാനതഃ	“ ‘ഭയംകൊട്ടു്	മയി	എന്റെ പേരിൽ
ശയാനസ്യ,	ഞാൻ ഉറങ്ങിക്കൊണ്ടി	യമദണ്ഡം ഇവ	യമദണ്ഡംപോലെയു്
	രിക്കുന്ന സമയം,		ജ്ഞം
ക്രോധേന	കോപത്താൽ	അപരം	നീക്കമില്ലാത്തതുമായ
കലുഷീകൃതഃ	പാപബുദ്ധികയ്ക്കൊണ്ടു്	ശാപാഗ്നിം	ശാപാഗ്നിയെ
	വനായ അങ്ങു്	മുക്തവാൻ.	എല്പിച്ചു.

തസ്താത്തവാപി ബ്രഹ്മഞ്ച് ചേതനേന വിനാകൃതഃ
ദേഹഃ സുരചിരപ്രഖ്യാ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

20

“ബ്രഹ്മഞ്ച്!	“ബ്രഹ്മഞ്ചിവത്!	ദേഹഃ അപി, ഉടലും,
തസ്താത്	ആകയാൽ	ചേതനേന } ജീവനറ്റതായി
തവ	അങ്ങയുടെ	വിനാകൃതഃ }
സുരചിരപ്രഖ്യാ	തേജോമയമായി വില	ഭവിഷ്യതി; ഭവിക്കട്ടെ;
	സുന്ന	ന സംശയഃ.” ഇതിന്നു മാറ്റമില്ല.”

ഇത്യാഞ്ച് ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചപഞ്ചാശഃ സൂക്തഃ = അമ്പത്തഞ്ചാംസൂക്തം സമാപ്തം.

ആട്ടംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22747; ഉത്തരകാണ്ഡം ആട്ടംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2023.

ഷട് പഞ്ചാശഃ സൂക്തഃ = അമ്പത്തൊന്നാംസൂക്തം.

[മൈത്രാവരണിതപപ്രാപ്തിഃ = വസിഷ്ഠമഹർഷി മൈത്രാവരണിയാകുന്നത.]

രാമസ്യ ഭാഷിതം ശ്രുതപാ ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ

ഉവാച പ്രാഞ്ചലിർവാക്യം രാഘവം ദീപ്തതേജസം.

1

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,
ഭാഷിതം	അരുളപ്പാട്	പ്രാഞ്ചലിഃ,	അഞ്ചലിക്രിപിക്കൊണ്ട്,
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	ദീപ്തതേജസം	തേജസ്സാലുജ്ജ്വലിക്കുന്ന
പരവീരഹാ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി
	അംശമായ	വാക്യം ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.

നിക്ഷിപ്തദേഹേന കാകത്സ്ഥ കഥം തൈ ദപിജപാത്ഥിവൈ

പുനർദേഹേന സംയോഗം ജഗതൂർദേവസമ്മതൈ.

2

“കാകത്സ്ഥ!	“കാകത്സ്ഥ!	പുനഃ	പിന്നെ
ദേവസമ്മതൈ	ദേവകളാലും കൊണ്ടാ	കഥം	എങ്ങിനെയൊണ്
തൈ	ആ [ടപ്പെട്ടവരായ	ദേഹേന	ദേഹത്തോടുകൂടി
ദപിജ-	} ബ്രാഹ്മണനും തൃപതി	സംയോഗം	ഇരിക്കുന്ന അവസ്ഥ
പാത്ഥിവൈ			യെ
നിക്ഷിപ്തദേഹേന,	ദേഹമറ്റവരായി,	ജഗതൂഃ ?	പ്രാപിച്ചത് ?

ലക്ഷ്മണേനൈവമുക്തസ്മി രാമശ്വേഷപാകനന്ദനഃ

പ്രത്യുവാച മഹാതേജാ ലക്ഷ്മണം പുരുഷഷ്ടഭു.

3

ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	ഇക്ഷ്വാക-	} ഇക്ഷ്വാകവംശതിലക
ഏവം	ഇപ്രകാരം	നന്ദനഃ ച	
ഉക്തഃ	ചോദിക്കപ്പെട്ട	രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,
പുരുഷഷ്ടഭുഃ	പുരുഷോത്തമനും	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടായി
മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയും	ത	ആ സമയം
		പ്രത്യുവാച.	ഇപ്രകാരമരുളിച്ചെയ്തു.

തെ പരസ്സരശാപേന ദേഹാവൃത്യജ്യ ധാർമ്യകൈ
അഭൂതാം ഗുപവിപ്രഷീ വായുഭൂതൈ തപോധനൈ.

4

“ ധാർമ്യകൈ	“ ധർമ്മിഷ്ഠന്മാരും	പരസ്സരശാപേന അന്യോന്യമല്ലിച്ചശാ	
തപോധനൈ	തപോനിധികളുമായ	ദേഹമേ	ശരീരങ്ങളെ [പത്താൽ
തെ	ഇരുവരായ	ഉത്സൃജ്യ	വെടിഞ്ഞു്
ഗുപവിപ്രഷീ	ആ ഗുപനും, ബ്രഹ്മഷീ	വായുഭൂതൈ	വായുസപരൂപാകളൊ
	യും	അഭൂതാം.	ഭവിച്ചു. [ബ്രഹ്മരായി

അശരീരഃ ശരീരസ്യ കൃതേന്യസ്യ മഹാമുനിഃ
വസിഷ്ഠഃ സുമഹാതേജാ ജഗാമ പിതൂരന്തികം.

5

“ സുമഹാതേജാഃ “ സുപ്രസിദ്ധമായ തേ		ശരീരസ്യ കൃതേ, ശരീരത്തിന്നുവേണ്ടി,	
ജ്ഞാൻവനായ		പിതൃഃ പിതാവായ ബ്രഹ്മദേ	
വസിഷ്ഠഃ	} വസിഷ്ഠമഹഷി		വന്റെ
മഹാമുനിഃ			
അശരീരഃ	ശരീരമഹാവനായി	അന്തികം	സന്നിധിയിലേക്കായി
അന്യസ്യ	മരൊരാള	ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.

സോഭിവാദ്യ തതഃ പാദൈ ദേവദേവസ്യ ധർമ്മവിത്
പിതാമഹമഥോവാച വായുഭൂത ഇദം വചഃ.

6

“ ധർമ്മവിത്	“ ധർമ്മജ്ഞനായ	അഭിവാദ്യ,	വദിച്ചു്,
സഃ	അദ്ഭുതം	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
വായുഭൂതഃ	വായുരൂപിയായി	പിതാമഹം	ബ്രഹ്മദേവനോടായി
ദേവദേവസ്യ	ബ്രഹ്മദേവന്റെ	അഥ	ആ സമയം
പാദൈ	തൃപ്പാദങ്ങളെ	വചഃ ഇദം	} ഇപ്രകാരം വിജ്ഞാപ
		ഉവാച.	
			നാചെയ്തു.

ഭഗവൻ നിമിശാപേന വിദേഹോടസ്മി കൃതഃ പ്രഭോ
ഹേമസ്യാന്യസ്യ സദ്ഭാവേ പ്രസാദം കർത്തുമഹസി

7

“ പ്രഭോ!	“ സർവ്വശക്തനായുള്ള	അന്യസ്യ	} മരൊരാള ശരീരമുണ്ടാ
ഭഗവൻ!	ഭഗവാനെ!	ദേഹസ്യ	
നിമിശാപേന	നിമിയുടെ ശാപത്താൽ	സദ്ഭാവേ	
വിദേഹഃ	} ഞാൻ ദേഹരഹിതനാ	പ്രസാദം	} നിന്തിരുവടി കരുണ
കൃതഃ അസ്മി;		കർത്തം	
	ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു;	അഹംസി.	ചെയ്തുകഴിയാലും.

തമവാച തതോ ബ്രഹ്മാ സ്വയംഭൂരമിതപ്രഭഃ
മിത്രാവരണജം തേജഃ പ്രവിശ തപം മഹായശാഃ.

8

“ മഹായശാഃ അമിതപ്രഭഃ	“ മഹായശസ്വപിയം അഭവഹ തേജസ്സാൻ വരമായ	ഉവാച; ‘ തപം, മിത്രം- വരണജം .	ഇപ്രകാരം അനുഗ്രഹി ച്ചു; ‘ ഭവാൻ, മിത്രൻ, വരണൻ, എ ന്ന ഭവന്മാരാൽ എ വീയ്ത്തിൽപ്പെട്ടതായ പ്രവേശിച്ചുകൊൾക.
ബ്രഹ്മാ സ്വയംഭൂഃ, തതഃ തം	} സൃഷ്ടികർത്താവായ ബ്രഹ്മദേവൻ, അപ്പാരം അഭേദത്തെ		

അയോനിജസ്തപം ഭവിതാ തത്രാപി ഭപിജസത്തമ
ധർമ്മണ മഹതാ യുക്തഃ പുനരേഷ്യസി മേ വശം.

9

“ ‘ഭപിജസത്തമ! തപം അയോനിജഃ അപി	“ ‘ബ്രഹ്മണോത്തമ! അഞ്ച് ഒരു ശരീരത്തിൽ ഗർഭ മായി വസിക്കാത്തവ നായെന്നെ ജനിക്കുന്നതാണ്; ആ സ്ഥിതിയിൽ	മഹതാ ധർമ്മണ യുക്തഃ, പുനഃ മേ വശം ഏഷ്യസി.	മഹത്തായ ധർമ്മനിഷ്ഠഃയാട്ട കൂടിയവനായി, വീണ്ടും എന്റെ അധീനത്തിൽ വരുന്നതാണ്.”
--	--	---	---

ഏവമുക്തസ്തു ദേവേന ചാഭിവാദ്യ പ്രദക്ഷിണം
കൃതം പിതാമഹം തുണ്ണം പ്രയയൗ വരണാലയം.

10

“ ‘ദേവേന ഏവം തു ഉക്തഃ	“ ‘ബ്രഹ്മദേവനാൽ ഇപ്രകാരം ആ വിഷയത്തിൽ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടവ നായ അഭേദം	പ്രദക്ഷിണം കൃതം, അഭിവാദ്യ ച വരണാലയം തുണ്ണം പ്രയയൗ.	പ്രദക്ഷിണം ചെയ്തു, വരണാലയ ശേഷം, വരണന്റെ ആലയ ഉടനെ [ത്തിലേക്കായി എഴുന്നള്ളി.
പിതാമഹം	പിതാമഹനെ		

തമേവ കാലം മിത്രോപി വരണതപമകാരയത്
ക്ഷീരോദേന സഹോപേതഃ പൂജ്യമാനഃ സുരോത്തമൈഃ.

11

“ തം കാലം ഏവ	} “ അതകാലത്തിൽ	സുരോത്തമൈഃ അപി	} ദേവാത്തമന്മാരാലും
മിത്രഃ ക്ഷീരോദേന സഹോപേതഃ	മിത്രനെന്ന ദേവൻ, ക്ഷീര സമുദ്രത്തിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ട്	പൂജ്യമാനഃ വരണതപം അകാരയത്.	കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവ വരണന്റെ [നായി അധികാരത്തെ നടത്തിവന്നിരുന്നു.

ഏതസ്തിന്നേവ കാലേ തു ഉദ്ഗൃഹി പരമാപ്തരാഃ
യദുക്താ സമുദ്രേശമായയൗ സഖിഭിർവൃതാ.

12

<p>“ഏതസ്തിൻ } ഏവ കാലേ } പരമാപ്തരാഃ } ഉച്യതേ തു, ഉച്യതേയും,</p>	<p>“അതേസമയത്തിൽ } തന്നെ } അപ്തരസ്രീകളിൽ ഉത്ത } മയായ }</p>	<p>സഖിഭിഃ } വൃതാ, } യദപ്തയാ } സമുദയം } ആയയേന. }</p> <p>തോഴികളാൽ } ചൂഴ്ന്നുപോയി, } യാദപ്തകമായി } കടൽക്കരയ്ക്കുവന്നുചേർന്നു.</p>
---	--	---

താം ദൃഷ്ട്വാ രൂപസമ്പന്നാം ക്രീഡന്തി വരണാലയേ
 ആവിശത് പരമോ ഹർഷോ വരണം ചോർച്ചശീകൃതേ.

13

<p>“രൂപസംപന്നാം “അതിസുന്ദരിയായി } വരണാലയേ വരണാലയത്തിൽ } ക്രീഡന്തി ക്രീഡിക്കുന്നവളായ } താം അവളെ } ദൃഷ്ട്വാ ച, കണ്ടുകാരണം,</p>	<p>ഉച്യതേ ഉച്യതെയെക്കുറിച്ച് } വരണം വരണം } പരമഃ അതിയായ } ഹർഷഃ കാമം } ആവിശത്. ഉളവായി }</p>	<p>ഉച്യതേ ഉച്യതെയെക്കുറിച്ച് } വരണം വരണം } പരമഃ അതിയായ } ഹർഷഃ കാമം } ആവിശത്. ഉളവായി }</p>
--	---	---

സ താം പദ്മപലാശാക്ഷീം പൂണ്ണചന്ദ്രനിഭാനനാം
 വരണോ വരയാമാസ മൈഥുനയാസ്തപരോവരാം.

14

<p>“സഃ വരണഃ, “ആ വരണദേവൻ, } പദ്മ- } പലാശാക്ഷീം } പൂണ്ണചന്ദ്ര- } നിഭാനനാം }</p>	<p>ചെന്താർദളനേത്രയും } മുഴമതിനേർമുഖിയും }</p>	<p>അപ്തരോവരാം അപ്തരസ്രീകളിൽ ഉത്ത } താം അവളെ } മൈഥുനായ സംഭോഗത്തിനായി } വരയാമാസ. അപേക്ഷിച്ചു.</p>
---	--	--

പ്രത്യവാച തതഃ സാ തു വരണം പ്രാഞ്ചലിഃ സ്ഥിതാ
 മിത്രേണാഹം വൃതാ സാക്ഷാത് പൂർവ്വമേവ സുരേശ്വര.

15

<p>സാ അവൾ, } പ്രാഞ്ചലിഃ കൈകൾ കൂപ്പിക്കൊ } വരണം വരണനോടായി [ണ്ട് } തതഃ ആ സമയം } പ്രത്യവാച; ഇപ്രകാരം മറുപടിയു } ഞ്ഞിട്ടു; }</p>	<p>‘സുരേശ്വര! ‘ദേവോത്തമ! }</p>	<p>പൂർവ്വം തു മുന്പുതന്നെ } അഹം ഞാൻ } മിത്രേണ മിത്രദേവനാൽ } സാക്ഷാത് നേരിൽ } വൃതാ വരികപ്പെട്ടവളായി } സ്ഥിതാ ഏവ. സപീകരിച്ചു കഴിഞ്ഞി } റിക്കുന്നു.’ }</p>
---	--------------------------------	---

വരണസ്തപബ്രവിദാക്യം കന്ദപ്പശരപീഡിതഃ
 ഇദം തേജഃ സമുത്സ്രക്ഷ്യ കംഭോസ്മിൻ ദേവനിമ്നിതേ.

16

<p>“വരണഃ “വരണ ഭഗവാൻ } കന്ദപ്പശര- } പീഡിതഃ തു } വാക്യം } അബ്രവീത്; } ‘അസ്മിൻ ‘ഈ }</p>	<p>അനംഗബാണങ്ങളാൽ } മതിമറന്നവനായി } ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു; }</p>	<p>ദേവനിമ്നിതേ ദൈവസൃഷ്ടമായ } കംഭോ കംഭത്തിൽ } ഇദം ഇത } തേജഃ വീര്യത്തെ } സമുത്സ്രക്ഷ്യ. ഞാൻ ഉത്സർജ്ജനംചെയ്യാം.</p>
---	---	--

ഏവമുത്സൃജ്യ സുശ്രോണി തപശ്ച ധരവണ്ണിനി
കൃതകാമോ ഭവിഷ്യാമി യദി നേഹ്നുസി സംഗമം.

17

“സുശ്രോണി വരവണ്ണിനി! സംഗമം ഇച്ഛസി ന യദി, അഥം	“സമദ്ധ്യമായായ ഘോ സന്ദരി! സംഭോഗത്തിന് നീ വഴിപ്പെടുന്നില്ല എന്നതിനാൽ, ഞാൻ	ഏവം ഉത്സൃജ്യ തപയി കൃതകാമഃ ഭവിഷ്യാമി.’	ഇങ്ങിനെ വീഴ്ത്തേ സ്ഖലി പ്പിച്ച് നിന്റെ പേരിലുള്ള കാമത്തെ തൃപ്തിപ്പെടു ത്തിയവനായി ഭവിക്കുന്നുണ്ട്.’
---	--	---	--

തസ്യ തല്പ്രോക്തപാലസ്യ വരണസ്യ സുഭാഷിതം
ഉച്ഛ്രീ പരമപ്രീതാ ശ്രുതപാ വാക്യമുവാച ഹ.

18

“തസ്യ ലോകപാലസ്യ വരണസ്യ തത് സുഭാഷിതം	“ആ ലോകപാലനായ വരണഭേദന്റെ ആ നാരസമൊഴി	ശ്രുതപാ, ഉച്ഛ്രീ ഹ പരമപ്രീതാ വാക്യം ഉവാച.	കേട്ട്, ഉച്ഛ്രിയും അധികസന്തുഷ്ടി പൂണ്ടു വളായി ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.
---	--	--	---

കാമമേതദ്ഭവത്പേവം ഹൃദയം മേ തപയി സ്ഥിതം
ഭാവശ്ചാഭ്യധികസ്തുഭ്യം ദേഹോ മിത്രസ്യ തു പ്രഭോ.

19

“പ്രഭോ! ദേഹഃ തു മിത്രസ്യ; മേ ഹൃദയം തപയി സ്ഥിതം;	“സപാമിൻ! ശരീരമൊന്നുമാത്രമാണു മിത്രന്ന് അധീനമായു എന്റെ [ജ്ഞാതൃ; കാമം നിന്തിരുവടിയിങ്കൽ കുടികൊള്ളുന്നു;	തുഭ്യം ച ഭാവഃ അഭ്യധികഃ; ഏതത് കാമം ഏവം ഭവതു.’	നിന്തിരുവടിക്കും കാമം അധികരിച്ചാണിരിക്കു ന്നത്; ഇപ്പോൾ തിരുവുള്ളപ്രകാരംത ആവട്ടെ.’ [നെ
---	---	---	---

ഉച്ഛ്രോ ഏവമുക്തസ്തു രേതസ്തന്മഹദദ്ഭുതം
ജപദഗ്നിശിഖാപ്രഖ്യാം തസ്തിൻ കുന്ദേ ഹൃപാസൃജത്.

20

“ഉച്ഛ്രോ ഏവം ഉക്തഃ തു മഹത് അദ്ഭുതം ജപലത്	“ഉച്ഛ്രിയാൽ ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിക്ക പ്പെട്ടവനായ അദ്ദേഹം ആ സമയം മഹിമയേറിയതും അതുഭൂതവും ആളുന്ന	അഗ്നിശിഖാ- പ്രഖ്യാം ഹി തത് രേതഃ, തസ്തിൻ കുന്ദേ അപാസൃജത്.	} ചെന്തിജപാലപോന്ന തുമായ ആ വീഴ്ത്തേ, ആ കുന്ദത്തിൽ സ്ഖലിപ്പിച്ചു.
---	--	--	---

ഉച്ഛ്രീ തപഗമത്തത്ര മിത്രോ വൈ യത്ര ദേവതാ
താം തു മിത്രഃ സുസംക്രമ്യ ഉച്ഛ്രീമിദമബ്രവീത്.

21

“ദേവതാ	“ദിവ്യസ്ത്രീയായ	ഉച്ഛ്രീം	ഉച്ഛ്രീയെ
ഉച്ഛ്രീ തു,	ഉച്ഛ്രീയും,	സുസംക്രമ്യ	നേരിൽ കണ്ടു്
മിത്രഃ	മിത്രദേവൻ	താം	അവളോടായി
യത്ര തത്ര വൈ	ഉണ്ടായിരുന്നേടത്ത	തു	ഇതിനെക്കുറിച്ചു്
അഗമത്;	പോയിച്ചെന്നു; [നെ	ഇദം	ഇങ്ങിനെ
മിത്രഃ	മിത്രൻ	അബ്രവീത്.	ഉരചെയ്തു.

മയാ നിമന്ത്രിതാ പൂർവ്വം കസ്താത്തപമവസജിതാ
പതിമന്യം വൃതവതീ തസ്താത്തപം ഭുഷ്ടചാരിണി.

22

“പൂർവ്വം	“ആദ്യം	അന്യം	മറ്റൊരാളവനെ
മയാ	എന്നാൽ	പതിം	പതിയായി
നിമന്ത്രിതാ	വരിക്കപ്പെട്ടു് സമ്മതി	വൃതവതീ,	വരിക്കയുണ്ടായോ,
	ചുവളായ	തസ്താത്	അതിനാൽ
തപം,	നീ	തപം	നീ
കസ്താത്	എന്തു് കാരണത്താൽ	ഭുഷ്ടചാരിണി.	ചാരിത്രം നശിച്ചുവളാ
അവസജിതാ	നിരാകരിച്ചു്		യിരിക്കുന്നു.

അനേന ഭുഷ്ടതേന തപം മത്ക്രോധകലുഷീകൃതാ
മനുഷ്യലോകമാസ്ഥായ കംചിത്കാലം നിവത്സ്യസി.

23

“അനേന	“ഇ	മനുഷ്യലോകം	മനുഷ്യലോകത്തിൽ
ഭുഷ്ടതേന	കുററം കാരണം	അസ്ഥായ,	ഇരുന്നുകൊണ്ടു്
മത്ക്രോധ-	} എന്റെ കോപത്തിന്നു	കംചിത്	കുറെ
കലുഷീകൃതാ;		കാലം	കാലം
തപം	നീ [രിക്കുന്നു;	നിവത്സ്യസി.	വസിക്കുമാറാകട്ടെ.

ബുധസ്യ പുത്രോ രാജഷിഃ കാശിരാജഃ പുത്രരവാഃ
തമദ്വ ഗച്ഛ ദർബ്ബലേ സ തേ ഭർത്താ ഭവിഷ്യതി.

24

“ദർബ്ബലേ!	“ബുദ്ധികെട്ടവളെ!	അദ്വ	ഇപ്പോൾ
പുത്രരവാഃ	പുത്രരവസ്സെന്ന	തം	അദ്ദേഹത്തെ
രാജഷിഃ,	രാജഷി,	ഗച്ഛ;	പ്രാപിച്ചുകൊൾക;
ബുധസ്യ	ബുധന്റെ	സഃ	അദ്ദേഹം
പുത്രഃ	പുത്രനും	തേ	നിനക്കു്
കാശിരാജഃ;	കാശിരാജ്യത്തിന്നു് അ	ഭർത്താ	} ഭർത്താ വായ്ത്തിരുന്ന
	ധിപനും ആകുന്നു;	ഭവിഷ്യതി.”	

താണു്.”

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഷട് പഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അവത്താരാസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22771; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2047.

സപ്തപഞ്ചാശഃ സഗ്ഗ് = അമ്പത്തൊഴാംസഗ്ഗ്.

[നിമിനിമിഷികരണം = നിമിചക്രവർത്തിയും കണ്ണിമയ്ക്കുന്നതും.]

താം ശുതപാ ദിവ്യസംകാശാം കഥാമദ്ഭൂതദർശനാം

ലക്ഷ്മണഃ പരമപ്രീതോ രാഘവം വാക്യമബ്രവീത്.

1

ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	ശുതപാ,	കേട്ട്,
ദിവ്യസംകാശാം	അമാനുഷശക്തിപുണ്ട	പരമപ്രീതി	ഏറം സന്തോഷമാണ്
	വക്സ് ഒത്തതും		വനായി
അദ്ഭൂതദർശനാം	ആശ്ചര്യകരവുമായ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി
താം	ആ	വാക്യം	} ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.
കഥാം	കഥ	അബ്രവീത്.	

നിക്ഷിപ്തദേഹേന കാകത്സ്ഥ കഥം തൈ ദപിജപാത്മിവൈ

പുനർദേഹേന സംയോഗം ജഗതർദേവസംമതൈ.

2

“കാകത്സ്ഥ!	“കാകത്സ്ഥ!	നിക്ഷിപ്ത-	} ദേഹവിഃയാഗമാണ്വ
ദേവസമ്മതൈ	ദേവന്മാരാര്യം കൊ	ദേഹേന,	
	ണ്ടാടപ്പെട്ട	പുനഃ	പിന്നെ
തൈ	ഇരുവരായ	കഥം	എങ്ങിനെയാണ്
ദപിജ-	} ആ ദപിജനം അരച	ദേഹേന	} ശരീര സംയോഗത്തെ
പാത്മിവൈ		സംയോഗം	
	നം	ജഗതഃ ?	പ്രാപിച്ചത് ?

തസ്യ തദ്ഭാഷിതം ശുതപാ രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ

താം കഥാം കഥയാമാസ വസിയുസ്യ മഹാത്മനഃ.

3

തസ്യ	ലക്ഷ്മണന്റെ	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ
തത്	ആ	വസിയുസ്യ	വസിയുമാനഷിയുടെ
ഭാഷിതം	വാക്കു	താം	ആ
ശുതപാ,	കേട്ട്,	കഥാം	കഥയെപ്പറ്റി
സത്യപരാക്രമഃ	സത്യപരാക്രമനായ	കഥയാമാസ.	ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചു
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		രൂക്ഷിച്ചു.

യസ്മൈ കംഭോ രഘുശ്രേഷ്ഠേ തേജഃപുണ്ണോ മഹാത്മനോഃ

തസ്മിംസ്തേജോമയൈ വിപ്രൈ സംഭൂതാവുഷിസത്തമൈ.

4

“രഘുശ്രേഷ്ഠ!	“ഓം രഘുശതമ!	തസ്മിൻ	അതിൽ
യഃ കംഭഃ	യാതൊരു കംഭം	തേജോമയൈ	തേജോമയന്മാരായ
മഹാത്മനോഃ	ആ രണ്ടു മഹാനുഭാവ	വിപ്രൈ	} രണ്ടു ബ്രാഹ്മണമഹാഷി
	ന്മാരുടേയും	സത്തമൈ	
തേജഃപുണ്ണഃ	തു, വീര്യങ്ങളാൽ നിറയ	സംഭൂതൈ.	ഉത്ഭവിച്ചു.
	പ്പെട്ടിരുന്നവോ,		

പൂർവ്വം സമഭവത്തത്ര ഹൃഗസ്തേ ഗാ ഭഗവാനുഷിഃ
നാഹം സുതസ്തവേത്യുക്തവാ മിത്രം തസ്താദപാക്രമത്.

5

“പൂർവ്വം തത്ര ഭഗവാൻ അഗസ്ത്യഃ ജ്ഞിഃ ഹി സമഭവത്; മിത്രം	“ഒന്നാമതായി അതിൽ ഭഗവാനായ അഗസ്ത്യമഹാഷിത നെ ജനിച്ചു; മിത്രഭവനെ നോക്കി	‘അഹം തവ സുതഃ ന, ഇതി ഉക്തവാ, തസ്താത് അപാക്രമത്.	‘ഞാൻ അവിടുത്തെ പുത്രനല്ല, എന്നുപറഞ്ഞു, അവിടെനിന്നും പോയ്ക്കുളഞ്ഞു.
--	---	---	---

തദ്ധി തേജസ്ത മിത്രസ്യ ഉച്യശ്വാഃ പൂർവ്വാഹിതം
തസ്തിൻ സമഭവത് കുംഭേ തത്തേജോ യത്ര വാരണാം.

6

“യത്ര കുംഭേ വാരണം തത് തേജഃ, പൂർവ്വം	“യാതൊരു കുംഭത്തിൽ വരണന്റെതായ ആ തേജസ്സുണ്ടായിരുന്നോ അതിൽ, ഉച്യശിയെ നിരസിക്കുന്നതിന്നുമുമ്പുതന്നെ	ഉച്യശ്വാഃ ആഹിതം മിത്രസ്യ തേജഃ ഹി, തസ്തിൻ കുംഭേ തു സമഭവത്.	ഉച്യശിനിമിത്തമായി തങ്കൽ ഉളവായതായ മിത്രന്റെ വീഴ്ചയും, ആ കടത്തിൽ തന്നെ നിക്ഷേപിക്കപ്പെട്ടു.
---	---	---	---

കസ്യചിത്തപഥ കാലസ്യ മിത്രാവരണസംഭവഃ
വസിഷ്ടസ്തേജസാ യുകേതാ ജ്ഞേത ചേഷ്ടാകുഭൈവതം
തമിക്ഷാകമഹാതേജാ ജാതമാത്രമനിദിതം

7

വദ്വേ പുരോഹിതം സൗമ്യ വംശസ്യാസ്യ ഭവായ നഃ.

8

“സൗമ്യ! അഥ കസ്യചിത് കാലസ്യ തു മിത്രാവരണ- സംഭവഃ	“വത്സ! അതിൽ പിന്നെ ചിലകാലത്തിന്നു ശേഷം മിത്രങ്കൽ നിന്നും വരണങ്കൽ നിന്നും ഉളവായവനായി	അനിദിതം ജാതമാത്രം തം, അസ്യ വംശസ്യ, നഃ ഭവായ ച ഇക്ഷ്വാകു- ഭൈവതം	} ദോഷമറ്റ ജനനത്തോടു കൂടിയ അഭ്യുദയത്തെ, ഈ കാലത്തിന്നു, നമ്മുടെ ക്ഷേമത്തിന്നായ്ക്കെന്ന ഇക്ഷ്വാകുക്കളാൽ ഭൈവംഭുപാലെ പുജിക്കത്തക്ക പുരോഹിതം വദവു.
തേജസാ യുക്തഃ വസിഷ്ടഃ ജ്ഞേത; മഹാതേജഃ ഇക്ഷ്വാകുഃ	തേജോമയനായ വസിഷ്ടഭഗവാൻ ജനിച്ചു; മഹാതേജസപിയായ ഇക്ഷ്വാകു ചക്രവർത്തി	പുരോഹിതം വദവു.	പുരോഹിതനായി വരണം ചെയ്തു.

[അഗസ്ത്യമഹാഷി കുംഭത്തിൽനിന്നുമാത്രമുണ്ടായവനും, വസിഷ്ടാഷി മിത്രന്റെയും വരണന്റെയും വീഴ്ചത്തിൽനിന്നുണ്ടായവനും ആകുന്നു. എന്നു്, ഒരുപക്ഷം. രണ്ടുപക്ഷം മൈത്ര വരണി എന്നു പേരുള്ളതിനാൽ രണ്ടുപേരും വീഴ്ചത്തിൽനിന്നുണ്ടായവരാകുന്നു എന്നും ചിലർ. ഈ പക്ഷത്തിൽ “നാഹം തവസുതഃ” എന്നതിന്നു അവിടുത്തെ പുത്രനല്ല എന്നർത്ഥമാകുന്നു.]

ഏവം തപശ്ചർദ്ദേഹസ്യ വസിഷ്ടസ്യ മഹാത്മനഃ
കഥിതോ നിർഗമഃ സൌമ്യ നിമേഃ ശുണ യഥാഽഭവത്.

9

“സൌമ്യ!	“വത്സ!	കഥിതഃ;	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടു;
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	നിഃമഃ	നിമിച്ഛവത്തിന്
വസിഷ്ടസ്യ	വസിഷ്ട ഭഗവാൻ	യഥാ	എപ്രകാരം
ഏവം	ഇപ്രകാരമുള്ളവായ	അഭവത്	സംഭവിച്ചുവോ, അതി
അപശ്ചർദ്ദേഹസ്യ	അപശ്ചമയ ശരീര	തു	ഇപ്പോൾ [നെ
നിശ്ശമഃ	ആവിർഭാവം [ത്തിന്റെ	ശുണ.	കേട്ടുകൊണ്ടാലും.

ദൃഷ്ട്വാ വിദേഹം രാജാണമുഷയഃ സർവ്വ ഏവ തേ
തം തതോ യോജയാമാസുർയാഗദീക്ഷാം മനീഷിണഃ

10

“മനീഷിണഃ	“മഹാജ്ഞാനികളായ	വിദേഹം	അശരീരനായി
തേ	ആ	ദൃഷ്ട്വാ ഏവ,	കണ്ട ഉടനെ,
ഋഷയഃ	ഋഷിമാർ	തതഃ	അപ്രകാരമിരുന്നിട്ടും
സർവ്വ,	എല്ലാവരും,	യാഗദീക്ഷാം	യാഗ ദീക്ഷയെ
തം	ആ	യോജയാമാസുഃ.	പൂർത്തിയാക്കുവാൻ
രാജാനം	രാജാവിനെ		നിശ്ചയിച്ചു.

തം ച ദേഹം നരേന്ദ്രസ്യ രക്ഷന്തി സു ഭദ്രിജോത്തമാഃ
ഗന്ധൈർമാലൈശ്ച വസ്ത്രൈശ്ച പൗരഭൂത്യസമനപിതാഃ.

11

“പൗരഭൂത്യ-)	“പൗരന്മാരോടും മ	ഗന്ധൈഃ ച	സുഗന്ധ ദ്രവ്യങ്ങൾ
സമനപിതാഃ)	ത്രികുളാടും കൂടിയ		കൊണ്ടും
	വരായ	മാലൈഃ ച	പുഷ്പങ്ങൾ കൊണ്ടും
ഭദ്രിജോത്തമാഃ,	ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാർ,	വസ്ത്രൈഃ ച	വസ്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ടും
നരേന്ദ്രസ്യ	മഹാരാജാവിന്റെ	രക്ഷന്തി സു.	കെട്ടുപാകാതെ സു
തം ദേഹം,	ആ ശരീരത്തെ,		ക്ഷിച്ചുവന്നു.

തതോ യജ്ഞേ സമാപ്തേ തു ഭൂഗന്ധത്രേദമബ്രവീത്
ആനയിഷ്വാമി തേ ചേതസ്തഷ്ടോഽസ്മി തവ പാത്ഥിവ.

12

“തത്ര	“ആ	തവ	നിന്തിരവടിയുടെ കാ
യജ്ഞേ	യജ്ഞം		യുത്തിൽ
സമാപ്തേ തു	സമാപ്തിയായ ഉടനെ	തുഷ്ടഃ അസ്മി;	ഞാൻ സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടു
ഭൂഗഃ	ഭൂഗുമഹർഷി		വനായിരിക്കുന്നു;
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	തേ	നിന്തിരവടിയുടെ
അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;	ചേതഃ	ജീവനെ
‘പാത്ഥിവ!	‘മഹാരാജാവേ!	തതഃ	വീണ്ടും
		ആനയിഷ്വാമി.	ഞാൻ കൊണ്ടുവരുന്നു
			ണ്ട്.’

സുപ്രീതാശ്ച സുരാഃ സദ്യേ നിമേഷേതസ്സമാഭ്യുവൻ
വരം വരയ രാജഷേ കപ തേ ചേതോ നിരൂപ്യതാം.

13

“ സുരാഃ	“ ദേവകരം	ഭത	അങ്ങയുടെ
സദ്യേ ച	എല്ലാവരും	ചേതഃ	ജീവൻ
സുപ്രീതാഃ,	ഏറ്റവും പ്രസാദിച്ചവ	കപ	എവിടെയാണിരിക്കേണ്ടതെന്ന്
നിമേഷേ	നിമിഴുടെ [രായി,		
ചേതഃ	ജീവാത്മാവിനെനോക്കി	നിരൂപ്യതാം;	ഭവാനാൽതന്നെ നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടെ;
തഥാ	ഇപ്രകാരം		
അബ്രുവൻ;	അരുളിച്ചെയ്തു;	വരം	ഇഷ്ടമുള്ള വരത്തെ
‘രാജഷേ!	‘രാജഷി ചയ്തു!	വരയ.’	വരിച്ചുകൊൾക.’

ഏവമുക്തഃ സുരൈഃസദ്യൈർനിമേഷേതസ്സമാഭ്യുവീത്
നേത്രേഷു സർവ്വഭൂതാനാം വസേയം സുരസത്തമാഃ.

14

“ സുരൈഃ	“ ദേവകരം	തദാ	ആ സമയം
സദ്യൈഃ	എല്ലാവരാരും	അബ്രുവീത്;	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;
ഏവം	ഇപ്രകാരം	‘സുരസത്തമാഃ! ‘ദേവനേത്രേഷുന്മാരഃ!	
ഉക്തഃ	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടതായ	സർവ്വഭൂതാനാം	എല്ലാ പ്രാണികളുടേയും
നിമേഷേ	നിമിഷക്രവത്തിയുടെ	നേത്രേഷു	നേത്രങ്ങളിൽ
ചേതഃ,	ജീവാത്മാവ്,	വസേയം.’	ഞാൻ വസിക്കണം.’

ബാധമിത്യേവ വിബുധാ നിമേഷേതസ്സമാഭ്യുവൻ
നേത്രേഷു സർവ്വഭൂതാനാം വായുഭൂതശ്ചരിഷ്യസി.

15

“ തദാ	“ അപ്പോൾ	‘ബാധം ഏവ,	‘അങ്ങിനെതന്നെയോ
വിബുധാഃ,	ദേവന്മാർ,	വായുഭൂതഃ	വായുരൂപനായി [വെട്ടെ;
നിമേഷേ	നിമിഷക്രവത്തിയുടെ	സർവ്വഭൂതാനാം	സർവ്വപ്രാണികളുടേയും
ചേതഃ	ജീവാത്മാവിനെനോക്കി	നേത്രേഷു	നേത്രങ്ങളിൽ
ഇതി	ഇങ്ങിനെ	ചരിഷ്യസി.	അങ്ങ് സഞ്ചരിക്കുന്നതാണ്.
അബ്രുവൻ;	അരുളിച്ചെയ്തു;		

തപതീകൃതേ ച നിമിഷ്യന്തി ചക്ഷുഷി പൃഥിവീപതേ
വായുഭൂതേന ചരതാ വിശ്രമാത്ഥം മുഹൂർമുഹൂഃ.

16

“ ‘പൃഥിവീ- പതേ!	} “ പാത്ഥീഭവന്തു!	വിശ്രമാത്ഥം ച	വിശ്രമിക്കുന്നതിനായി
വായുഭൂതേന	വായുരൂപനായി	മുഹൂഃ മുഹൂഃ	ഇടയ്ക്കിടെ
ചരതാ,	സഞ്ചരിക്കുന്നകാരണം	ചക്ഷുഷി	നേത്രങ്ങളെ
തപതീകൃതേ	ഭവാനുഭവഞ്ചി	നിമിഷ്യന്തി.’	ഇമകൂട്ടുന്നതാണ്.’

ഏവമുക്തവാ തു വിബുധാഃ സദ്യേ ജഗർദ്യഥാഗതം
ഘൃഷയോഽപി മഹാത്മാനോ നിമേർദ്ദേഹം സമാഹരൻ

17

“ വിബുധാഃ സഃശ്ച ഏവം ഉക്തവാൻ തു, യഥാഗതം ജഗ്മുഃ;	“ ദേവകരം എല്ലാം ഇങ്ങിനെ നിയമിച്ചുശേഷം, വന്നപാടെ തിരിച്ചെഴുന്നെള്ളി;	മഹാത്മാനഃ ഋഷയഃ അപി നിഃമഃ ദേഹം സമാഹരൻ.	മഹാത്മാക്കളായ ഋഷിമാരും നിമിച്ചക്രവർത്തിയുടെ ശരീരത്തെ എടുത്തുകൊണ്ടുവന്നു.
--	---	---	--

അരണിം തത്ര നിക്ഷിപ്യ മഥനം ചക്രരോജസാ

മന്ത്രഹോമൈർമഹാത്മാനഃ പുത്രഹേതോർനിമേസ്സഭാ.

18

“ മഹാത്മാനഃ നിഃമഃ തദാ പുത്രഃഫതോഃ, തത്ര	“ മഹാത്മാവായ നിമിച്ചക്രവർത്തിക്ക് ആ സമയം പുത്രനുണ്ടാവണ്ടതി ആ [നായി,	അരണിം നിക്ഷിപ്യ, ഓജസാ മന്ത്രഹോമൈഃ മഥനം ചക്രം.	അരണിയിൽ വെച്ചു, വീഴും കയ്ക്കൊണ്ട് മന്ത്രഹോമങ്ങളോടും മഥനം ചെയ്തു. [കൂടി
--	---	---	--

അരണ്യാം മഥ്യമാനായാം പ്രാദുർഭൂതോ മഹാതപാഃ

മഥനാനിമിരിത്യാഹർജ്ജുനനാജ്ജനകോഭവത്

യസ്മാദപിദേഹാത്സംഭൂതോ വൈദേഹസ്തു തതഃ സ്മൃതഃ.

19

“ അരണ്യാം മഥ്യമാനായാം മഹാതപാഃ പ്രാദുർഭൂതഃ;	“ അരണി മഥനം ചെയ്യപ്പെടുന്ന സമയം ഒരു മഹാതേജസ്വി (അതിൽ) പ്രത്യക്ഷ നായി;	‘ജനകഃ’ അഭവത്; തതഃ വിഃദഹാത്	‘ജനക’നെന്നും വിളങ്ങി; കൂടാതെ ജീവനില്ലാത്ത ദേഹ ത്തിൽ നിന്ന്
മഥനാത് ‘മിമിഃ’ ഇതി ആഹൂഃ; ജനനാത്	മഥനം ചെയ്യുണ്ടായ ‘മിമി’ [വനുകയാൽ എന്ന് വിളിക്കപ്പെട്ടു; ജനിക്കയാൽ	സംഭൂതഃ യസ്മാത് ‘വൈദേഹഃ,’ തു ‘വിഃദഹൻ,’ എന്നും സ്മൃതഃ.	സംഭവിച്ചവനാക യാൽ ‘വൈദേഹം,’ തു ‘വിഃദഹൻ,’ എന്നും അറിയപ്പെട്ടു.

ഏവം വിദേഹരാജശ്ച ജനകഃ പൂർവ്വകോഭവത്

മിമിന്നാമ മഹാതേജാസ്സേനായം മൈഥിലോഭവത്.

20

“ ഏവം മഹാതേജാഃ മിമിഃ നാമ പൂർവ്വകഃ ജനകഃ	“ ഇപ്രകാരം മഹാതേജസ്വിയായ മിമി എന്ന അദ്ദേഹം കുലത്തിന്ന് ആദിപുരു ഷനായ ഒന്നാമത്തെ ജനകനായി	അഭവത്; തേന ച അയം മൈഥിലഃ അഭവത്.”	ഭവിച്ചു; അദ്ദേഹത്താൽ തന്നെ യാണ് ഇപ്പോഴുള്ള ഇദ്ദേഹവും മിമിയുടെ കുലത്തിൽ ജനിച്ചവനെന്ന് പറയപ്പെടുന്നത്.”
--	---	---	---

ഇത്യാഷ്വ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തപഞ്ചാശഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തേഴാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22791; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2067

അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സ്കന്ദഃ = അമ്പത്തെട്ടാംസ്കന്ദം.

[യയാതിശാപഃ = യയാതിയുടെ ശാപം]

ഏവം ബ്രൂവതി രാമേ തു ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ
പ്രത്യവാച മഹാത്മാനം ജപന്തമിവ തേജസാ.

1

ഏവം	ഇപ്രകാരം	ജപന്തം ഇവ	ഉജപലിക്കുന്ന അഗ്നി
രാമ	ശ്രീരാമൻ		പോലെയിരിക്കുന്ന
ബ്രൂവതി തു,	അരുളിച്ചെയ്യുകയും,	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ അദ്ദേഹം
പരവീരഹാ	} ശ്രീ ഹരിയുടെ മറെറാരേ		ത്തോടായി
ലക്ഷ്മണഃ,		പ്രത്യവാച.	വീണ്ടും ഇപ്രകാരം
തേജസാ	തേജസ്സിനാൽ		ചോദിച്ചു.

മഹദ്ഭക്തമാശ്ചര്യം വിദേഹസ്യ പുരാതനം

നിവൃത്തം രാജശാർദൂല വസിഷ്ടസ്യ നിമേഃ സഹ.

2

“രാജശാർദൂല!	“രാജശ്രേഷ്ഠ!	വിദേഹസ്യ	വിദേഹരാജാവിനെക്കുറിച്ചുള്ളതായ
വസിഷ്ടസ്യ	വസിഷ്ടഭഗവാനെക്കുറിച്ചും	പുരാതനം,	പൂർവ്വചരിത്രം,
നിമേഃ	നിമിച്ഛവർത്തിയെക്കുറിച്ചും	മഹത്	എത്രയോ
സഹ	ഭരകാലത്തിൽ [റിച്ചും	അദ്ഭുതം	} അദ്ഭുതമായും ആത്മയ്ക്കും കരമായും ഇരിക്കുന്നു.
നിവൃത്തം.	നടന്നതും	ആത്മയ്ക്കും.	

നിമിസ്തു ക്ഷത്രിയഃ ശൂരോ വിശേഷേണ ച ദീക്ഷിതഃ

ന ക്ഷമാം കൃതവാൻ രാജാ വസിഷ്ടസ്യ മഹാത്മനഃ

3

“ക്ഷത്രിയഃ	“ക്ഷത്രിയനും	നിമിഃ രാജാ തു	നിമിച്ഛവർത്തിയും
ശൂരഃ	ശൂരനും	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ [കൂടി
വിശേഷേണ	പ്രത്യേകിച്ചും	വസിഷ്ടസ്യ	വസിഷ്ടഭഗവാന്നേതരേ
ദീക്ഷിതഃ ച	യജ്ഞദീക്ഷപൂണ്ടിരുന്ന വന്ദനമായ	ക്ഷമാം ന	} എന്തുകൊണ്ടാണോ ക്ഷമകാണിക്കാതിരുന്നത്? ”
		കൃതവാൻ? ”	

ഏവമുക്തസ്തു തേനായം ശ്രീമാൻ ക്ഷത്രിയപുംഗവഃ

ഉവാച ലക്ഷ്മണം വാക്യം സർവ്വശാസ്ത്രവിശാരദം

രാമോ രമയതാം ശ്രേഷ്ഠോ ഭ്രാതരം ദീപ്തതേജസം.

4

തേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	സർവ്വശാസ്ത്ര-	} സർവ്വശാസ്ത്രങ്ങളിലും
ഉക്തഃ	ചോദിക്കപ്പെട്ട	വിശാരദം	
അയം ശ്രീമാൻ	ഈ ശ്രീമാനും	ദീപ്തതേജസം	തേജസ്സാലുജപലിക്കുന്ന
ക്ഷത്രിയപുംഗവഃ	ക്ഷത്രിയശ്രേഷ്ഠനും	ഭ്രാതരം	അനുജൻ [വന്ദനമായ
രമയതാം	ഭക്തിയോടെ കൊണ്ടാടപ്പെടുന്ന ചരിൽ	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടായി
ശ്രേഷ്ഠഃ തു	മുഖവന്ദനമായ	വാക്യം ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു.

സൗമിത്രേ ഭുസഹോ രോഷോ യഥാ ക്ഷാന്തോ യയാതിനാ
സതപം ഗുണം പുരസ്കൃത്യ തം നിബോധ സമാഹിതഃ

5

“സൗമിത്രേ!	“ലക്ഷ്മണ!	സതപം ഗുണം	സതപഗുണത്തെമാത്രം
രോഷഃ	കോപമെന്നത്	പുരസ്കൃത്യ,	കയ്ക്കാണ്,
ഭുസ്സഹഃ;	ഒതുക്കുവാൻ സാധ്യമ	ക്ഷാന്തഃ	ക്ഷമ
	ല്ലാത്ത ഒന്നാണ്;	സമാഹിതഃ	} എപ്രകാരം അനുഷ്ഠിക്ക
യയാതിനാ	യയാതിമഹാർരാജാവി	യഥാ	
	നാൽ	തം നിബോധ.	അതിനെ കേട്ടാലും.

നഹുഷസ്യ സുതോ രാജാ യയാതിഃ പൗരവർദ്ധനഃ
തസ്യ ഭായ്യാഭയം സൗമ്യ രൂപേണാപ്രതിമം ഭൂവി.

6

“സൗമ്യ!	“വത്സ!	രാജാ;	ഒരു രാജാവുണ്ടായിര
നഹുഷസ്യ	നഹുഷമഹാർരാജാ	തസ്യ,	അഭ്യൂഹത്തിന്നു, [ന്നു;
സുതഃ	പുത്രനായി [വിന്റെ	ഭൂവി	ലോകത്തിൽ
പൗര-	} ജനങ്ങൾക്ക് എല്ലാ	രൂപേണ	അഴകിൽ
വർദ്ധനഃ		അപ്രതിമം	എതിരില്ലാത്ത
	ക്കുന്നവനായ	ഭായ്യാഭയം.	രണ്ടു മഹിഷിമാരുണ്ടാ
യയാതിഃ	യയാതിയെന്ന		യിരുന്നു.

ഏകാ തു തസ്യ രാജഷേർനാഹുഷസ്യ പുരസ്കൃതാ
ശർമ്മിഷ്ടാ നാമ ദൈതേയീ ഭൂമിതാ വൃഷപർവ്വണഃ

7

“നാഹുഷസ്യ	“നഹുഷപുത്രനായ	വൃഷപർവ്വണഃ	വൃഷപർവ്വായെന്ന
തസ്യ രാജഷഃ	ആ രാജഷിക്ക്		അസുര രാജാവിന്റെ
ഏകാ തു	ഒരുത്തി	ഭൂമിതാ	പുത്രിയായ അവൾ
ദൈതേയീ	അസുരവംശ്യയായ	പുരസ്കൃതാ.	പ്രീതിപുരസ്സരം കൊ
ശർമ്മിഷ്ടാ നാമ;	ശർമ്മിഷ്ടയെന്നവളായി		ണ്ടാടപ്പെട്ടവനു.
	രുന്നു;		

സുതാ തുശനസഃ പത്നീ യയാതേഃ പുരുഷഷ്ടഭ
ന തു സാ ദയിതാ രാജേണാ ദേവയാനീ സുമദ്ധ്യമാ.

8

“പുരുഷഷ്ടഭ!	“പുരുഷാത്തമ!	സുമദ്ധ്യമാ;	കൃശോദരിയായിരുന്നു;
രാജനഃ	രാജാവിന്റെ	തു	എങ്കിലും
പത്നീ തു	മറ്റൊരു പത്നീയാകട്ടെ	സാ	അവൾ
ഉശനസഃ	തുകൂലാചാതുരുടെ	യയാതേഃ	യയാതിരാജാവിന്നു
സുതാ	പുത്രിയായ	ദയിതാ ന.	പ്രീതിപാത്രമായിര
ദേവയാനീ	ദേവയാനി എന്ന		ന്നില്ല.

തയോഃ പുത്രൗ തു സംഭൂതൗ രൂപവന്തൗ സമാഹിതൗ
ശർമ്മിഷ്ടാജനയത്പുരം ദേവയാനി യദും തദാ.

9

“തയോഃ, സമാഹിതൗ രൂപവന്തൗ	“അവക്തിരവക്തം, കുറവറ രൂപ സൃഷ്ടമയുജ്ജവ രായി	സംഭൂതൗ; ശർമ്മിഷ്ടാ പുരം ദേവയാനി യദും തു അജനയത്.	ഉജ്ജവായി; ശർമ്മിഷ്ട പുരവിനേയും ദേവയാനി യദുവിനേയും പ്രസവിച്ചു.
പുത്രൗ തദാ	രണ്ടു പുത്രന്മാർ അക്കാലം		

പുരുസ്തു ഭയിതോ രാജേണാ ഗുണൈർമാതൃകൃതേന ച
തതോ ഭുഖ്വസമാവിഷ്ടോ യദുർമാതരമബ്രവീത്.

10

“പുരുഃ തു ഗുണൈഃ	“പുരുവുകട്ടെ തന്റെ സ്വന്തം ഗുണ ങ്ങളാലും	ഭയിതഃ; തതഃ യദുഃ	പ്രീതിപാത്രമായി ഭവി അതിനാൽ [ആ; യദു
മാതൃകൃതേന ച	} തന്റെ മാതാവിന്റെ പേരിൽ രാജാവിന്നു ണ്ടായിരുന്ന പ്രീതി രാജാവിന്നു [യാലും	ഭുഖ്വസമാവിഷ്ടഃ മാതരം അബ്രവീത്.	ഭുഖ്വാകുചിതനായി മാതാവിന്റെ അടുക്കൽ ഇങ്ങിനെ സങ്കടം പറഞ്ഞു.
രാജനഃ			

ഭാർഗവസ്യ കലേ ജാതാ ദേവസ്യാക്രിഷ്ടകർമ്മണഃ
സഹസേ ഹൃദ്ഗതം ഭുഖ്വമവമാനം ച ഭുസഹം

11

“ ‘അക്രിഷ്ട- കർമ്മണഃ	} “ ‘എന്തും അനായാസ മായി ചെയ്യാൻ കഴി വുള്ള	ജാതാ, ഭുസ്സഹം അവമാനം	ജനിച്ചവളായ ഭവതി, അസഹ്യമായ അവമാനത്തേയും
ദേവസ്യ ഭാഗ്വവസ്യ		ഭിവ്യതേജസ്സാൻ ഭൂത പുത്രനായ ഗുരു മഹഷിയുടെ	ഭുഖം ച ഹൃദ്ഗതം സഹസേ.
കുല	കുലത്തിൽ		സഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കു ന്നവല്ലോ.

ആവാം ച സഹിതൗ ദേവി പ്രവിശാവ ഹതാശനം
രാജാ തു രമതാം സാലം ദൈത്യപുത്രോ ബഹുക്ഷപാഃ.

12

“ ‘ദേവി! ആവാം ച സഹിതൗ, തു ഹതാശനം പ്രവിശാവ;	“ ‘മാതാവേ! നമ്മൾ രണ്ടുപേരും ഒന്നിച്ചു, ഇപ്പോൾതന്നെ, അഗ്നിയിൽ ചാടി മരിച്ചുകളയുക;	രാജാ ദൈത്യപുത്രാ ച സാലം ബഹുക്ഷപാഃ രമതാം.	രാജാവു് അസുരപുത്രി ഭവതോ കൂടി മാത്രം എറെക്കാലം സുഖിച്ചു വാണുകൊ ള്ളട്ടെ.
---	--	--	---

യദി വാ സഹനീയം തേ മാമജ്ഞാതുമഹസി
ക്ഷമ തപം ന ക്ഷമിഷ്യേത്ഥം മരിഷ്യാമി ന സംശയഃ.

13

“ ‘തേ	“ ‘അമ്മക്ക്	ക്ഷമിഷ്യേ ന ;	ക്ഷമിച്ചിരിക്കയില്ല ;
സഹനീയം	ക്ഷമിച്ചിരിക്കപ്പെടേ	മരിഷ്യാമി	മരിക്കതന്നെചെയ്യും
വാ യദി,	ഞതുതന്നെയാണെ	ന സംശയഃ ;	സംശയമില്ല ;
തപം	അമ്മ [ന്നാൽ,	മാം	എനിക്ക്
ക്ഷമ ;	ക്ഷമിച്ചുകൊൾക ;	അനുജനാളും	അനുമതിനൽകിയാ
അഹം	ഞാൻ	അഹസി.	ല്ലം.’

പുത്രസ്യ ഭാഷിതം ശൂതപാ പരമാർത്ഥസ്യ രോദതഃ
ദേവയാനീ തു സംക്രൂഢാ സസ്താര പിതരം തദാ.

14

“ പരമാർത്ഥസ്യ	“ അതിദുഃഖിതനായി	ദേവയാനീ	ദേവയാനി
രോദതഃ	റോദനംചെയ്തുകൊണ്ടി	തു	അക്കാൽത്തിൽ
	രണവനായ	സംക്രൂഢാ	കൂലിച്ചവളായി
പുത്രസ്യ	പുത്രന്റെ	തദാ	ആ സമയം
ഭാഷിതം	വാക്ക്	പിതരം	പിതാവിനെ
ശൂതപാ,	കേട്ട്,	സസ്താര.	ഉള്ളിൽ ധ്വാനിച്ചു.

ശങ്കിതം തദഭിജ്ഞായ ഭൂമിതൂർഭാർഗവസ്തദാ
ആഗതസ്തപരിതം തത്ര ദേവയാനീ തു യത്ര സാ.

15

“ ഭാഗ്വഭഃ	“ ശുക്രാചാർച്ചർ	തു	ഉടനെതന്നെ
ഭൂമിതഃ	പുതിയുടെ	സാ	ആ
തത്	ആ	ദേവയാനീ	ദേവയാനി
ഇംഗിതം	മനോഭാവത്തെ	യത്ര തത്ര	ഉണ്ടായിരുന്നടം
തദാ	അപ്പോൾ	തപരിതം	ബദ്ധപ്പെട്ട്
അഭിജ്ഞായ,	ഗ്രഹിച്ചു,	ആഗതഃ.	എഴുന്നെള്ളി.

ദൃഷ്ട്വാ ചാപ്രകൃതിസ്ഥാം താമപ്രഹൃഷ്ടാമച്ഛേതനാം
പിതാ ഭൂമിതരം വാക്യം കിമേതദിതി ചാബ്രവീത്

16

“ പിതാ,	“ പിതാവായ അദ്ദേഹം,	താം	അവളോടായി
ഭൂമിതരം ച	പുതിയേയും	‘ഏതത്	‘ഇത്
അപ്രകൃതിസ്ഥാം	അവളുടെ സ്വഭാവത്തി	കിം?’	എന്തു കാരണത്താലാ
	ന്നു വിപരീതമായി		ണ്?’
അപ്രഹൃഷ്ടാം	ഉത്സാഹമററ്	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
അച്ഛേതനാം ച	മതിമറന്നിരിക്കുന്നവ	വാക്യം	} ചോദിച്ചു.
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു, [ളായി	അബ്രവീത്.	

പുച്ഛന്തമസകൃത്തം വൈ ഭാർഗവം ദീപ്തതേജസം
ദേവയാനീ തു സംക്രൂഢാ പിതരം വാക്യമബ്രവീത്.

17

“സംക്രമാ ദേവയാനീ അസകൃത് പൃച്ഛന്തം തം	“അരിശം പൂണ്ടവളായ ദേവയാനി പലവൃത ചോദിക്കുന്നവനായ ആ	ദീപ്തജസം പിതരം വൈ ഭാഗ്ഗവം വാക്യം അബ്രവീത്.	തേജാമയനും പിതാവുമായ ശുക്രമഹർഷിയോടായി സംഗതിയെക്കുറിച്ച് പ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.
--	--	--	---

അഹമഗ്നിം വിഷം തീക്ഷ്ണമപോ വാ മുനിസത്തമ
ഭക്ഷയിഷ്യേ പ്രവേക്ഷ്യാമി ന തു ശക്ഷ്യാമി ജീവിതം.

18

“‘മുനിസത്തമ! അഹം തീക്ഷ്ണം വിഷം ഭക്ഷയിഷ്യേ; വാ	“‘മുനിശ്രേഷ്ഠ! ഞാൻ കൊടിയ വിഷത്തെ കുടിപ്പാൻ പോകുന്നു; അല്ലാത്തപക്ഷം	അഗ്നിം അപഃ പ്രവേക്ഷ്യാമി; തു ജീവിതം ശക്ഷ്യാമി ന.	തീയ്യിലൊ, വെള്ളത്തിലൊ ചാടിമറിപ്പാൻ പോക ഇനിയും [ന; ജീവനാടിരിപ്പാൻ ഞാൻ ശക്തയല്ല.
--	---	---	---

ന മാം തപമവജാനീഷേ ദുഃഖിതാമവമാനിതാം
വൃക്ഷസ്യാവജ്ഞയാ ബ്രഹ്മം ശ്ചരിദ്വന്തേ വൃക്ഷജീവിനഃ.

19

“‘ബ്രഹ്മൻ! തപം മാം അവമാനിതാം	“‘വേദവിത്തായുഃജ്ഞാ നിന്തിരുവടി [വേ! എന്നെ അവമാനപ്പെടുത്ത പ്പെട്ട്	അവജാനീഷേ ന; വൃക്ഷസ്യാ അവജ്ഞയാ വൃക്ഷജീവിനഃ	ഗണിക്കാതിരിക്കുന്നു; മൂലവൃക്ഷത്തെക്കുറിച്ച് അശ്രദ്ധകാരണം [ജ്ഞ വൃക്ഷത്തിൽ നില്ക്കുന്ന ഇല, കായ മുതലായവ നശിച്ചുപോകുന്നു.
---------------------------------------	---	--	--

അവജ്ഞയാ ച രാജഷ്ട്രിഃ പരിഭ്രൂയ ച ഭാർഗവ
മയ്യവജ്ഞാം പ്രയുങ്ക്തേ ഹി ന ച മാം ബഹുമന്യതേ.

20

“‘ഭാഗ്ഗവ! രാജഷ്ട്രിഃ, അവജ്ഞയാ ഹി, മാം	“‘ഭൃഗുമഹർഷി! പുത്ര നായി ജനിച്ചുജ്ഞാപേ! രാജഷ്ട്രി, നിന്തിരുവടിയുടെ അശ്ര ദ്ധകാരണംകൊണ്ടുമാ എന്നെ [ത്രമാണല്ലോ,	പരിഭൂയഃ ച ബഹുമന്യതേ ന; ച മയി അവജ്ഞാം ച പ്രയുങ്ക്തേ.’	ദുഃഖപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് വിചവെക്കാതിരിക്ക എന്നുമാത്രമല്ല [നതു്; എന്റെ പേരിൽ നിന്ദാഭാവത്തെയും കാ ണിക്കുന്നു.’
---	---	---	--

തസ്യാസ്തദപചനം ശ്രുതവാ കോവേനാഭിപരിപ്ലുതഃ
വ്യാഹന്തുമുപചക്രാമ ഭാഗ്ഗവോ നഹുഷാത്മജം.

21

“തസ്യാഃ തത് വചനം ശ്രുതവാ, ഭാഗ്ഗവഃ കോപേന	“അവളുടെ ആ വാക്കു കേട്ടു്, ശുക്രമഹർഷി കോപത്താൽ	അഭിപരിപ്ലുതഃ നഹുഷാത്മജം വ്യാഹന്തും ഉപചക്രാമ.	മതിമറന്നവനായി നഹുഷപുത്രനായ യയാ തിമഹാരാജാവിനെ ഇപ്രകാരം ശപിപ്പാൻ തുനിഞ്ഞു.
---	---	---	--

യസ്താനാമവജാനീഷേ നാഹുഷ തപഃ ദുരാത്മവാൻ
ജരയാ പരയാ ജീർണ്ണഃ ശൈഥില്യമുപയാന്യസി.

22

“ ‘നാഹുഷ!	“ ‘ഹേ നാഹുഷപുത്ര!	യസ്താത്	അതിനാൽ
തപഃ	അങ്ങു്	പരയാ	അതിയായ
ദുരാത്മവാൻ	ദുഷ്ടബുദ്ധികയ്ക്കൊണ്ടവ	ജരയാ	വായുക്യാത്താൽ
	നായി	ജീർണ്ണഃ,	ജീർണ്ണിച്ചവനായി,
മാം	എന്നെ	ശൈഥില്യം	} ക്ഷീണാവസ്ഥയെ പ്രാ-
അവജാനീഷേ; തിരസ്കരിക്കുകയാണ്;		ഉപയാന്യസി.’	
			പിച്ചാലും.’

ഏവമുക്തവാ ദുഹിതരം സമാശ്വാസ്യ ച ഭാർഗവഃ
പുനർജഗാമ ബ്രഹ്മച്ഛിദ്വനം സ്വപ്ന മഹായശഃ.

23

“ മഹായശഃ	“ മഹാകീർത്തിമാനായ	ദുഹിതരം ച	പുത്രിയേയും
ബ്രഹ്മച്ഛിഃ	ബ്രഹ്മച്ഛിയായ	സമാശ്വാസ്യ,	അശ്വപസിപ്പിച്ചു്,
ഭാഗ്വദ്,	ശുക്രാചാര്യൻ,	സ്വപ്നം	തന്റെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഭവനം	ആശ്രമത്തിലേക്കായി
ഉക്തവാ,	ശപിച്ചു്,	പുനഃ ജഗാമ.”	തിരിച്ചെഴുന്നേക്കി.”

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടപഞ്ചാശഃ സൂക്തഃ = അമ്പത്തൊട്ടാംസൂക്തം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22814; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2090.

ഏകോനഷ്ടിതമഃ സൂക്തഃ = അമ്പത്തൊമ്പതാംസൂക്തം.

[പുരുരാജാഭിഷേകഃ = പുരുവിനെ രാജാവായി വാഴിക്കുന്നത്.]

ശ്രുതവാ തുശനസം കൂലം തദാന്തോ നഹുഷാത്മജഃ
ജരാം പരമികാം പ്രാപ്യ യദം വചനമബ്രവീത്.

1

“നഹുഷാത്മജഃ	“യയാതിമഹാരാജാ	പരമികാം	അതിയായ
തു,	വം,	ജരാം	വായുക്യാവസ്ഥയെ
ഉശനസം	ശുക്രമഹച്ഛിയെ	പ്രാപ്യ	പ്രാപിച്ചു്,
കൂലം ശ്രുതവാ,	കൂലിച്ചവനായികുട്ടു്	യദം	യദുവിനോടായി
തദാന്തഃ	ആ ക്രോധംകൊണ്ടുള്ള	വചനം	} ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെ
	പീഡയേററവനായി	അബ്രവീത്.	
			യ്ക്ക.

യതസ്തപമസി ധർമ്മജ്ഞോ മദത്ഥം പ്രതിഗൃഹ്യതാം

ജരാം പരമികാം പുത്ര ഭോഗൈര രംസ്യേ മഹായശഃ.

2

ന താവത് കൃതകൃത്യോഽസ്മി വിഷയേഷു നരേഷു

അനുഭൂത തഥാ കാമം തതഃ പ്രാപ്ത വാമുഹം ജരാം.

3

“നരഷ്ടഭ! പുത്ര! തപം ധർമ്മജ്ഞഃ നീ ധർമ്മങ്ങളറിഞ്ഞവ നെന്ന് മഹായശാഃ } സുപ്രസിദ്ധിപൂണ്ടവനാ അസി; } ണല്ലൊ; വിഷയേഷു വിഷയസുഖങ്ങളിൽ താവത് ഇനിയും കൃതകൃത്യഃ } തൃപ്തിവന്നവനല്ല അസ്തി ന; } ഞാൻ; യതഃ ആകയാൽ പരമികാം അതിയായ ജരാം വാൽക്യവസ്ഥയെ

മദത്ഥം എനിക്കുവേണ്ടി പ്രതിഗൃഹ്യതാം; നിന്നാൽ സ്വീകരിക്ക ഷ്ടേ; ഭോഗൈഃ വിഷയസുഖങ്ങൾകൊ ണ്ട് രംസ്യ; ഞാൻ തൃപ്തികയ്ക്കൊള്ള മാറാകട്ടെ; തഥാ അപ്രകാരം കാമം അഭീഷ്ടത്തെ അനുകൂലം, അഹം ഞാൻ ജരാം തതഃ ജരയെ വീണ്ടും പ്രാപ്താമി.’ കഷ്ടതകൊള്ളാം.’

യദുസ്തദപചനം ശ്രുതപാ പ്രത്യുവാച നരഷ്ടഭം

പുത്രസ്തേ ദധിതഃ പൂരുഷഃ പ്രതിഗൃഹ്ണാതു വൈ ജരാം.

4

“തദപചനം ശ്രുതപാ, യദഃ നരഷ്ടഭം പ്രത്യുവാച; ‘തേ “അഭ്യർത്ഥത്തിന്റെ കേട്ട്, [മൊഴി യദ അരചനോടായി മറുപടിബോധിപ്പിച്ചു; ‘നിന്തിരുവടിക്കു

ദധിതഃ പ്രീതിഭാജനമായ പുത്രം പുത്രനായ പൂരുഷം വൈ പൂരുതന്നെ ജരാം വാൽക്യത്തെ പ്രതി- } ഏറ്റുകൊള്ളട്ടെ. ഗൃഹ്ണാതു.

ബഹിഷ്ഠതോഽഹമത്ഥേഷു സന്നികഷ്ഠാച്ച പാത്ഥിവ

പ്രതിഗൃഹ്ണാതു വൈ രാജൻ കഃ സമാശ്ലാതി ഭോജനം

5

“പാത്ഥിവ! രാജൻ! അഹം ച അത്ഥേഷു സന്നികഷ്ഠാത് } ബഹിഷ്ഠതഃ } “ചക്രവർത്തിയായ മഹാരാജാഃവ! ഞാനാണെന്നാൽ നല്ലതായ യാതൊരു കാര്യങ്ങളിലും അടുപ്പിക്കപ്പെടാതെ വിലക്കപ്പെട്ടവനാണ്;

കഃ ആരൊരുവൻ ഭോജനം വൈ സകല ഭാഗ്യത്തെയും സമാശ്ലാതി { കൂടെയിരുന്ന് അന്നഭ വികുന്നുവോ അവൻ തന്നെ പ്രതി- } ഏറ്റുകൊള്ളട്ടെ. ഗൃഹ്ണാതു.’

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതപാ രാജാ പൂരുമമാബ്രവീത്

ഇയം ജരാ മഹാബാഹോ മദത്ഥം പ്രതിഗൃഹ്യതാം.

6

“തസ്യ തത് വചനം ശ്രുതപാ അഥ, രാജാ പൂരു അബ്രവീത്; “യദവിന്റെ ആ വാക്ക് കേട്ട്, അരചൻ പൂരുവിനോടായി അരുളിച്ചെയ്തു;

‘മഹാബാഹോ! ‘മഹാബാഹുവായവനേ! ഇയം ഇഹ ജരാ ജര മദത്ഥം എനിക്കുവേണ്ടി പ്രതിഗൃഹ്യതാം.’ നിന്നാൽ കയ്ക്കൊള്ള പ്പെടട്ടെ.

നാഹുഷേണൈവമുക്തസ്തു പൃതഃ പ്രാഞ്ചലിരബ്രവീത്
ധന്യോഽസ്തു ഗുഹാഹീതോഽസ്തി ശാസനേഽസ്തി തവ സ്ഥിതഃ.

7

“നാഹുഷേണ	“യയാതിമഹാരാജാവി	‘ധന്യഃ അസ്തി; ‘ഞാൻ ധന്യനായി;
	നാൽ	അനുഗ്രഹീതഃ } അനുഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	അസ്തി; } നായ്ക്കിന്നിരിക്കുന്നു;
ഉക്തഃ	ആവശ്യപ്പെടപ്പെട്ട	തവ നിന്തിരുവടിയുടെ
പൃതഃ തു,	പൃതവാകട്ടെ,	ശാസനേ ആജ്ഞയിൽ
പ്രാഞ്ചലിഃ	തൊഴുതുംകൊണ്ട്	സ്ഥിതഃ അസ്തി. ഞാൻ ദൃഢമായി വർത്തി
അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;	ക്കുന്നു.

പുരോർവചനമാജ്ഞായ നാഹുഷഃ പരയാ മുദാ
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ ജരാം സംക്രാമയച്ച താം

8

“നാഹുഷഃ,	“യയാതിമഹാരാജാവ്,	പ്രഹർഷം	ആനന്ദത്തെ
പുരോഃ	പുരുവിന്റെ	ലേഭേ;	ഉൾക്കൊണ്ടു;
വചനം	അംഗീകാരവചനത്തെ	താം	ആ
ആജ്ഞായ,	കയ്യൊണ്ടു്	ജരാം ച	ജരയയും
പരയാ	അതിയായ	സംക്രാമയത്. {	തങ്കൽനിന്നു് ഒഴിച്ച് (പുരുവിങ്കൽ) പകരം മാറാക്കി.
മുദാ	മനഃസന്തുഷ്ടിയാൽ		
അതുലം	നിസ്തുല്യമായ		

തതഃ സ രാജാ തരുണഃ പ്രാപ്യ യജ്ഞാൻ സഹസ്രശഃ
ബഹുവർഷസഹസ്രാണി പാലയാമാസ മേദിനീം.

9

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	പ്രാപ്യ,	നടത്തി,
സഃ രാജാ,	ആ അരചൻ,	ബഹുവർഷ-	} അനേകായിരമാണ്ടു കരം
തരുണഃ	യൌവനം സിദ്ധിച്ചവ	സഹസ്രാണി	
	നായി	മേദിനീം	ഭൂമിയെ
സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കായ	പാലയാമാസ.	പരിപാലിച്ചുവന്നു.
യജ്ഞാൻ	യാഗങ്ങളെ		

അഥ ദീർഘസ്യ കാലസ്യ രാജാ പൃതമമാബ്രവീത്
ആനയസപ ജരാം പുത്ര ന്യാസം നിശ്ചാതയസപ മേ.

10

“അഥ	“അതിൽപിന്നെ	‘പുത്ര !	‘പുത്ര !
ദീർഘസ്യ	} ഏറെക്കാലത്തിന്നുശേഷം	ന്യാസം	ഏല്പിച്ചുതന്നതായ
കാലസ്യ		ജരാം	ജരയെ
രാജാ	മഹാരാജാവ്	ആനയസപ ;	മാറിക്കളകു ;
പൃതം	പുരുവിനോടായി	മേ	എന്റെ വക്കൽ
അഥ	ഇങ്ങിനെ	നിശ്ചാതയസപ.	തിരിയെ തന്നേക്കുക.
‘അബ്രവീത് ;	അരുളിച്ചെയ്തു ;		

ന്യാസഭൂതാ മയാ പുത്ര തപയി സംക്രാമിതാ ജരാ
തസ്മാത് പ്രതിഗ്രഹീഷ്യാമി താം ജരാം മാ വ്യഥാം കൃഥാഃ.

11

“ ‘പുത്ര!	“ ‘വത്സ!	തസ്മാത്	ആകയാൽ
ജരാ	ഈ വാല്യകൃാവസ്ഥ	താം	ആ
മയാ	എന്നാൽ	ജരാം	ജരയെ
തപയി	നിന്റെ അടുക്കൽ	പ്രതി-	} ഞാൻ തിരിയെ ഏറ്റു
ന്യാസഭൂതാ	തിരിയെ എല്പിച്ചുതരു	ഗ്രഹീഷ്യാമി;	
	വാൻഭവഞ്ചി	വ്യഥാം	} ആയാസപ്പെടാതിരു
സംക്രാമിതാ;	പകർത്തപ്പെട്ടതാണ്;	മാ കൃഥാഃ.	
			ന്നാലും.

പ്രീതശ്ചാസ്മി മഹാബാഹോ ശാസനസ്യ പ്രതിഗ്രഹാത്
തപാം ചാഹമഭിഷേക്ഷ്യാമി പ്രീതിയുക്തോ നരാധിപം.

12

“ ‘മഹാബാഹോ!	“ ‘വീര്യശാലിയായവ	പ്രീതിയുക്തഃ	സന്തുഷ്ടനായ
	നേ!	അഹം ച	ഞാൻതന്നെ
ശാസനസ്യ	} ആജ്ഞയെ സ്വീകരി	തപാം ച	നിന്നെമാത്രം
പ്രതിഗ്രഹാത്		നരാധിപം	} അരചനായി വാഴിക്ക
പ്രീതഃ അസ്മി;	ഞാൻ തൃപ്തനായിരി	അഭിഷേ-	
	ക്കുന്നു;	ക്ഷ്യാമി.	ന്നുണ്ട്.’

ഏവമുക്തവാ സുതം പൂരം യയാതിൻഹുഷാത്മജഃ
ദേവയാനീസുതം ക്രുദ്ധോ രാജാ വാക്യമുവാച ഹ.

13

“ നഹുഷാത്മജഃ	“ നഹുഷപുത്രനായ	ഉക്തവാ,	ഉരചെയ്ത്,
യയാതിഃ രാജാ	യയാതിമഹാരാജാവ്	ദേവയാനീസുതം	ദേവയാനീപുത്രനായ
സുതം പൂരം	പുത്രനായ പൂരവിനോ		യദുവിന്നുനേരെ
	ടായി	ക്രുദ്ധഃ ഹ	അരിശംപൂഞ്ചവനായി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	വാക്യം ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഓതി.

രാക്ഷസസ്തപം മയാ ജാതഃ ക്ഷത്രരൂപോ ദുരാസഭഃ
പ്രതിഹംസി മമാജ്ഞാം യത് പ്രജാത്ഥേ വിഹലോ ഭവ.

14

“ ‘തപം	“ ‘നീ	ആജ്ഞാം	ആജ്ഞയെ
ദുരാസഭഃ	ദുർസ്ഥനായ	പ്രതിഹംസി;	നീ അലക്ഷ്യമാക്കുക
രാക്ഷസഃ;	രാക്ഷസനാണ്;		യാണുണ്ടായത്;
മയാ	എന്നാൽ	യത്	അതിനാൽ
ക്ഷത്രരൂപഃ	ക്ഷത്രിയനായി	പ്രജാത്ഥേ	നല്ല സന്തതിയുടേവിഷ
ജാതഃ;	ജനിച്ചവൻ മാത്രമാ	വിഹലഃ	തൂന്യനായി [യത്തിൽ
മമ	എന്റെ	ഭവ.	ഭവിച്ചാലും.
	[ണ്;		

പിതരം ഗുരുഭൂതം മാം യസ്താത്ത്വമവമന്യസേ
രാക്ഷസാൻ യാതുധാനാംസ്തപം ജനയിഷ്യസി ഭാരണാൻ. 15

“തപം	“നീ	തപം	നീ
ഗുരുഭൂതം	ഗുരുവും	ഭാരണാൻ	ഘോരന്മാരും
പിതരം മാം	പിതാവുമായ ഏനെ	യാതുധാനാൻ	പിശാചുക്കളൊത്തവ
അവമന്യസേ;	അവമതിക്കയാണു്;		രമായ
യസ്താത്	അതിനാൽ	രാക്ഷസാൻ	രാക്ഷസന്മാരെ
		ജനയിഷ്യസി.	ഉത്പാദിക്കുമാറാകട്ടെ.

ന തു സോമകുലോത്പന്നേ വംശേ സ്ഥാസ്വതി ദുർമതേഃ
വംശോടപി ഭവതസ്തല്യോ ദുർവിനീതോ ഭവിഷ്യതി. 16

“‘ദുർമതേഃ	“‘ദുഷ്ടബുദ്ധിയായ	ഭവിഷ്യതി;	ഭവിക്കുന്നതാണു്;
	നിന്റെ	സോമകുലോ-	ചന്ദ്രവംശത്തിന്നു തുട
വംശഃ അപി,	വംശവും,	ത്പന്നേ	ച്ചയായ
ഭവതഃ തു	നിനക്കു തന്നെ	വംശേ	കുലത്തിൽ
തുല്യഃ,	തുല്യമായതായി,	ന സ്ഥാസ്വതി.	ഇരിക്കാതെയും ഭവി
ദുർവിനീതഃ	വല്ലാത്തതായി		ക്കട്ടെ.

തഥേവമുക്തവാ രാജഷ്ട്രീഃ പൂരം രാജ്യവിവർത്തനം
അഭിഷേകേണ സംപൂജ്യ ആശ്രമം പ്രവിവേശ ഹ. 17

“രാജഷ്ട്രീഃ	“രാജഷ്ട്രിയായ യയാതി,	രാജ്യവിവർത്തനം	രാജ്യത്തെ പോഷിപ്പി
തം	ആ യദുവിനെ		ക്കുന്നവനായി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	അഭിഷേകേണ	പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്ത്
ഉക്തവാ,	ശപിച്ചു്,	സംപൂജ്യ,	ബഹുമാനിച്ച്,
പൂരം	പൂരവിനെ	ആശ്രമം ഹ	വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തെ
		പ്രവിവേശ.	കയ്ക്കോണ്ടു്.

തതഃ കാലേന മഹതാ ദിഷ്യാന്തമുപജഗ്മിവാൻ
ത്രിദിവം സംഗതോ രാജാ യയാതിൻഹുഷാത്മജഃ. 18

“നഹുഷാത്മജഃ	“നഹുഷാത്മജനായ	ദിഷ്യാന്തം	കാലധർമ്മത്തെ
യയാതിഃ രാജാ,	യയാതി മഹാരാജാവു്,	ഉപജഗ്മിവാൻ,	പ്രാപിച്ചവനായി
മഹതാ	ഏറെ കാലം ചെന്ന	ത്രിദിവം	സ്വപ്നലോകത്തിൽ
കാലേന തതഃ,	ശേഷം,	സംഗതഃ.	എത്തിച്ചേന്നു്.

പൂരശ്ചകാര തദ്രാജ്യം ധർമ്മേണ മഹതാ വൃതഃ
പ്രതിഷ്ഠാനേ പുരവരേ കാശീരാജ്യേ മഹായശഃ. 19

“മഹായശാഃ പൂരേ, കാശിരാജ്യേ പ്രതിഷ്ഠാനേ പുരവരേ,	“മഹാ യശസിയാ പൂരേ, കാശിരാജ്യത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠാനമെന്ന ഉത്തമനഗരത്തിൽ,	മഹതാ ധർമ്മണ വൃതഃ തത് രാജ്യം ചകാര.	ഉത്തമമായ ധർമ്മത്താൽ രക്ഷിക്കപ്പെട്ടവനായി ആ രാജ്യപരിപാലനത്തെ ചെയ്തുവന്നു.
---	---	---	--

[പ്രതിഷ്ഠാനമെന്നത് ഗംഗാതീരത്തിൽ കാൺപൂരിന് (Cawnpore) അല്പം വടക്കായുള്ള (Bithur) എന്ന പട്ടണമാകുന്നു—ഇതിന്നു വർദ്ധമാനപുരമെന്നും പേരുണ്ട്.]

യദസ്മി ജനയാമാസ യാതുധാനാൻ സഹസ്രശഃ

പുരേ ക്രൗഞ്ചവനേ ദുർഗേ രാജവംശബഹിഷ്ഠതഃ.

20

“രാജവംശ- ബഹിഷ്ഠതഃ	“രാജകുലത്തിൽനിന്ന് ബഹിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടവ നായ	ക്രൗഞ്ചവനേ പുരേ സഹസ്രശഃ യാതുധാനാൻ ജനയാമാസ.	ക്രൗഞ്ചവനമെന്ന നഗരത്തിൽ അനേകം രാക്ഷസരെ ഉന്മാദിപ്പിച്ചു.
----------------------	--	--	---

ഏഷ തുശനസാ മുക്തഃ ശാപോത്സർഗ്ഗോ യയാതിനാ

ധാരിതഃ ക്ഷത്രധർമ്മേണ യം നിമിശ്ച ന ചക്ഷമേ.

21

“ഉശനസാ മുക്തഃ ഏഷഃ ശാപോത്സർഗ്ഗഃ തു, യയാതിനാ	“ശുക്രാചാർത്ഥാൽ ഏല്പിക്കപ്പെട്ടതായ ഈ ശാപവാക്യമാകട്ടെ, യയാതിമഹാരാജാവി നാൽ	ക്ഷത്രധർമ്മേണ ധാരിതഃ; നിമിഃ ച യം ന ചക്ഷമേ.	ക്ഷത്രിയധർമ്മത്തെ പ രസ്കരിച്ച് ക്ഷമിക്കപ്പെട്ട; നിമിയാകട്ടെ യാതൊരു അതിനെ ക്ഷമിക്കുകയുണ്ടായില്ല.
---	---	--	--

ഏതത്തേ സർവ്വമാഖ്യാതം ദർശനം സർവ്വകാരിണാം

അനുവർത്താമഹേ സൌമ്യ ഭോഷോ ന സ്യാദ്വഥാ നൃഗേ.

22

“സൌമ്യ! ദർശനം ഏതത് സർവ്വം, തേ ആഖ്യാതം; നൃഗേ	“വത്സ; പ്രത്യക്ഷോദാഹരണ ഇത് [മായുള്ള എല്ലാം, നിന്നാട് ഉരചെയ്യപ്പെട്ട; നൃഗമഹാരാജാവിന്റെ സംഗതിയിൽ	യഥാ ഭോഷഃ ന സ്യാത്; സർവ്വകാരിണാം അനുവർത്താ- മഹേ.	എപ്രകാരമോ അപ്ര കാരമുള്ള കീറം നേരാതിരിക്കേണം; കാര്യം കയ്യാണ്ടുവന്ന വരായ എല്ലാവർക്കും നാം വേണ്ടുവണ്ണം ശ്ര ദ്ധിക്കുക.
---	---	--	---

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകോനഷ്ടിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അമ്പത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22836; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2112

പ്രക്ഷിപ്തേഷു ഏകാദശഃ സർഗ്ഗഃ (11.)

തതഃ പ്രഭാത വിമല കൃതാ പൌർവ്വാഹ്നികീം ക്രിയാ	
ധർമ്മാസനഗതോ രാജാ രാമോ രാജീവഃ ലാഘവനഃ	
രാജധർമ്മാനുവർത്തൻ വൈ ബ്രാഹ്മണൈർനൈഗമൈഃ സഹ	1
പുരോധസാ വസിഷ്ഠന ഞ്ജിണാ കശ്യപന ച	2
മന്ത്രിഭിർവ്യവഹാരജ്ഞൈസ്തഥാഭ്യന്തേജസ്വിപാദഗൈഃ	
നീതിജ്ഞൈരഥ സഭ്യൈശ്ച രാജഭിഃ സാ സഭാഭ്യന്തരൈഃ	3
സഭാ യഥാ മഹേന്ദ്രസ്യ യമസ്യ വരണസ്യ ച	
ശുശ്രൂഃ രാജസിംഹസ്യ രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ	4
അഥ രാജമാബ്രവീത് തത്ര ലക്ഷ്മണം ശുഭലക്ഷണം	
നിർദ്ദിഷ്ട തപഃ മഹാബാഹോ സുമിത്രാനന്ദവർദ്ധന	
കാശ്ചാത്മനിയശ്ച സൗമിത്രേ വ്യാഘ്രത്തോ തപമുപാക്രമ	5
രാമസ്യ ഭാഷിതം ശുതവാ ലക്ഷ്മണഃ ശുഭലക്ഷണഃ	
ദപാരദേശമുപാഗമ്യ കാശ്ചിന്നശ്ചാഹവതഃ സ്വയം	6
ന കശ്ചിദബ്രവീത് തത്ര മമ കാശ്ചമിമാദ്യ വൈ	7
നാധാരാ വ്യാധയശ്ചൈവ രാമേ രാജ്യം പ്രശാസതി	
പകപസസ്യ വസുമതീ സർവ്വേഷുധിസമനപിതാ	8

പ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം 11

അതിൽപിന്നെ പുലർച്ചയായാറെ, രാജീവദനന്തനും ചക്രവർത്തിയുമായ ശ്രീരാമൻ രാവിലെ ചെയ്യേണ്ടുന്നവയായ കൃത്യങ്ങളെ നിർവ്വഹിച്ചശേഷം, നീതിന്യായങ്ങളെപ്പറ്റി റവി വചാരണചെയ്യുന്നതിനായി വേദവിത്തുകളായ ബ്രാഹ്മണരോടുകൂടി (അസ്ഥാന മണ്ഡപത്തിൽ) സിംഹാസനത്തിൽ എഴുന്നള്ളി. പുരോഹിതനായ വസിഷ്ഠമഹർഷി യാലും, കശ്യപമഹർഷിയാലും, മന്ത്രിമാരായും, ന്യായവാദികളായും, മറ്റുള്ള ധർമ്മശാസ്ത്രകൾലന്മാരായും, നീതിവിദഗ്ദ്ധന്മാരായും, സഭ്യന്മാരായും, അരചന്മാരായും ആ സഭ നിറയപ്പെട്ടിരുന്നു. സർവ്വഹിതകാരിയായ നൃപാത്തമനായ ശ്രീരാമന്റെ ആ സഭ മഹേന്ദ്രന്റേയും യമധർമ്മരാജാവിന്റേയും വരണന്റേയും സഭയെന്നപോലെ വിലസി. ആ സമയം നന്മയിൽതന്നെ നോക്കമുള്ളവനായ ലക്ഷ്മണനോടായി ശ്രീരാമൻ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:—“സുമിത്രാനന്ദവർദ്ധനനും മഹാബാഹുവുമായ ലക്ഷ്മണ! നീ വെളിയിൽചെന്ന് നോക്കിയാലും, സങ്കടക്കാരോട് സംഗതിയന്വേഷിപ്പാനായി യതിച്ചാലും.” സദ്ഗുണസമ്പന്നനായ ലക്ഷ്മണൻ ശ്രീരാമന്റെ അരുളപ്പാടുകൾ ദപാരദേശത്തിൽചെന്ന് താൻതന്നെ സങ്കടക്കാരെക്കിലുമുണ്ടായെന്ന് വിളിച്ചുചൊരിച്ചു. ‘എനിക്ക് ഇപ്പോൾ ഒരു സങ്കടമുണ്ടെന്ന്’ ഒരത്തനംതന്നെ ആ സമയം പറയുകയുണ്ടായില്ല. ശ്രീരാമൻ രാജ്യഭാരം ചെയ്തിരുന്നകാലത്തിൽ, ആധിപ്യാധികൾ ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഭൂമി ഫലസസ്യസമൃദ്ധിയോടുകൂടിയതായി എല്ലാ ഓഷധികളോടുകൂടിയതായിരുന്നു. അക്കാലം ബാലനാകട്ടെ, യുവാവാകട്ടെ, പ്രൌഢവയസ്സുനാകട്ടെ അകാ

ന ബാഃലം മൃത്യുതേ തത്ര ന യുവാ ന ച മദ്ധ്യമഃ ധർമ്മണ ശാസിതം സർവ്വം ന ച ബാധാ വിധീയതേ	9
ദശ്യതേ ന ച കാതൃതമീ രാജമ രാജ്യം പ്രശാസതി ലക്ഷ്മണഃ പ്രാഞ്ചലിർഭൂതപാ രാമായൈവം ന്യവേദയത്	10
അഥ രാമഃ പ്രസന്നാത്മാ സൗമിത്രിമിദമബ്രവിത് ഭൂയ എവ തു ഗച്ഛ തപം കാർത്തിണ്യം പ്രവിചാരയ	11
സമൃക്പണീതയാ നിത്യാ നാധർമ്മാ വിദ്യതേ കപചിത് തസ്യാഭാജഭയാത്സദ്യു രക്ഷന്തീവ പരസ്തരം	12
ബാണാ ഇവ മയാ മുക്താ ഇഥ രക്ഷന്തി മേ പ്രജാഃ തഥാപി തപം മഹാബാഹോ പ്രജാ രക്ഷസ്വ തത്പരഃ	13
ഏവമുക്തസ്തു സൗമിത്രിനിർജ്ജഗാമ ധൃപാലയാത് അപശ്യദ്വാരദേശേ വൈ ശ്യാനം താവദവസ്ഥിതം	14
തദേവ വീക്ഷമാണം വൈ വിക്രോശന്തം മുഹൂർത്തഃ ദൃഷ്ട്വാടമ ലക്ഷ്മണസ്തം വൈ പപ്രർഷാമ സ വീര്യവാൻ	15
കിം തേ കാതൃം മഹാഭാഗ ബ്രഹ്മി വിശ്രബ്ധമാനസഃ ലക്ഷ്മണസ്വ വചഃ ശ്രുതപാ സാരമേയാടഭ്യഭാഷത	
സദ്യുഭൂതശരണ്യായ രാമായാക്രിഷ്ടകർമ്മണേ ഭയേഷപഭയദാത്രേ ച തസ്സൈവ വക്ത്രം സമുത്സാഹ	16

ലമരണത്തെ പ്രാപിക്കുമാറില്ല; എല്ലാം ധർമ്മപ്രകാരം കാത്തുരക്ഷിക്കപ്പെട്ടു; യാതൊരു ഉപദ്രവവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ശ്രീരാമന്റെ രാജഭാരകാലത്ത് ഒരുപ്രകാരത്തിലുള്ള സങ്കടക്കാരനും കാണപ്പെടുന്നില്ല.

“ലക്ഷ്മണൻ, തൊഴുതുകൊണ്ട് ശ്രീരാഘവനോടായി ആ സംഗതി ഉണ്ടായിട്ടു. അപ്പോൾ, ശ്രീരാമൻ ഉള്ളതെളിഞ്ഞ് സൗമിത്രിയോടായി ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിച്ചു:— “നി ഇനിയും ഒന്നുകൂടി ചെന്നു സങ്കടക്കാരെ നല്ലപാലെ അന്വേഷിക്കുക; നിതി ന്നായം നല്ലപാലെ നടത്തുന്നതായാൽ ഒരിടത്തും അധർമ്മം ഉണ്ടാകയില്ല; അപ്രകാര മുള്ള രാജാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയത്താൽ ഇവിടെ എല്ലാവരും അന്യോന്യം ദോഷംചെയ്യാതെ രക്ഷിച്ചുകൊള്ളുന്നു. എന്നാൽ പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ട ബാണങ്ങൾ എന്നപോലെ, എന്റെ പ്രജകൾ ഇപ്പോൾ രക്ഷിച്ചുവരുന്നു. അപ്രകാരമാണെന്നാലും മേ മഹാബാഹോ! ശ്രദ്ധയാടുകടി പ്രജകളെ രക്ഷിച്ചാലും.” ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവനായ ലക്ഷ്മണൻ അരമനയിൽനിന്നും പുറത്തിറങ്ങി. ആ സമയം ദ്വാദശേശത്തിൽ നിന്നു കൊണ്ടിരുന്ന ഒരു ശ്യാവിനെ കണ്ടു. അവനെത്തന്നെ നോക്കിക്കൊണ്ട് വീണ്ടും വീണ്ടും നിലവിളിക്കുന്നതായ അതിനെക്കണ്ട്, വീര്യവാനായ ആ ലക്ഷ്മണൻ, അതിനോടായി ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:— “മഹാഭാഗ്യവാനേ! നിനക്ക് ഏന്തൊന്നാണ് ചെയ്യേണ്ടതായുള്ളത്? കൂസാതെ പറഞ്ഞുകൊൾക.” ലക്ഷ്മണന്റെ വാക്കുകൾ, ആ ശ്യാവ് ഇങ്ങിനെ ബോധിപ്പിച്ചു:— “സദ്യുപ്രാണികൾക്കും ശരണ്യനായുള്ളവനും, എന്തും നിഷ്ഠയാസം ചെയ്യാൻ കഴിവുള്ളവനും, അപത്തു കളിൽ അഭയം നൽകുന്നവനുമായ ശ്രീരാഘവനോടായി നേരിൽ ഒന്നു ബോധിപ്പിപ്പാനായി ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു.”

- ഏതച്ഛ്രുതപാ തു വചനം സാരമേയസ്യ ലക്ഷ്മണഃ
രാഘവായ തദാഖ്യാതും പ്രവിവേശാലയം ശുഭം 17
- നിവേദ്യ രാമസ്യ പുനർന്നിജ്ജഗാമ നൃപാലയാത്
വക്തവ്യായദി തേ കിഞ്ചിത് തപം ബ്രൂഹി നൃപായ വൈ 18
- ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുതപാ സാരമേയോഭ്യഭാഷത
ദേവാഗാരേ നൃപാഗാരേ ദപിജഃവശ്ച സ വൈ തഥാ
വഹ്നിഃ ശതക്രതുശ്ചൈവ സൂര്യോ വായുശ്ച തിഷ്ഠതി 19
- നാത്ര യോഗ്യാസു സൗമിത്രേ യോനീനാമധമാ വയം
പ്രവേഷ്ടം നാത്ര ശക്ത്യാമോ ധർമ്മോ വിഗ്രഹവാൻ നൃപഃ 20
- സത്യവാദീ രണപട്ടഃ സർവ്വഭൂതഹിതേ രതഃ
ഷാഡ്ഗുണ്യസ്യ പദം വേത്തി നീതികർത്താ സ രാഘവഃ
സർവ്വജ്ഞഃ സർവ്വദർശീ ച രാമോ രമയതാം വരഃ 21
- സ സോമഃ സ ച മൃത്യുശ്ച സ യമോ ധനദസ്തഥാ
വഹ്നിഃ ശതക്രതുശ്ചൈവ സൂര്യോ വൈ വരണസ്തഥാ 22
- തസ്യ തപം ബ്രൂഹി സൗമിത്രേ പ്രജാപാലഃ സ് രാഘവഃ
അനാജ്ഞപ്തസു സൗമിത്രേ പ്രവേഷ്ടം നേർഷ്ഠയാമൃഥം 23
- ആയുശംസ്യാന്മഹാഭാഗഃ പ്രവിവേശ മഹാമുതിഃ
നൃപാലയം പ്രവിശ്യാമ ലക്ഷ്മണോ വാക്യമബ്രവീത്. 24

ശപാവിന്റെ ആ വാക്കുകേട്ട്, ലക്ഷ്മണൻ അപ്പോൾ അതിനെ ശ്രീരാഘവനോടു
ണർത്തിക്കുന്നതിനായി രമ്യമായ അരമനയിൽ പ്രവേശിച്ചു. ശ്രീരാമനോടായി വിവരം
ഉണർത്തിച്ച്, വീണ്ടും അരമനയിൽനിന്നു പുറത്തുവന്നു. “നിനക്ക് എന്തെങ്കിലും ബോ
ധിപ്പിപ്പാറുള്ളത്, ഉള്ളുപോലെ അരചങ്ങനാടായി മനരിൽ ഉണർത്തിച്ചുകൊൾക.” എന്നു
പറഞ്ഞു. ലക്ഷ്മണന്റെ വാക്കുകേട്ട് ശപാവ് ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:- “ദേവാലയത്തി
ലും, നൃപാലയത്തിലും, ബ്രാഹ്മണാലയങ്ങളിലും എല്ലാം, അഗ്നിയും, ഇന്ദ്രനും, ആദിത്യാ
നും, വായുദേവനും വാഴുന്നുണ്ട്; സൗമിത്രേ! നീചങ്ങാനികളിൽ പിറന്നവനായ
ഞങ്ങൾ ഇവിടെയ്ക്കു യോഗ്യന്മാരായുള്ളവരല്ല; ഇവിടെ പ്രവേശിപ്പാൻ ഞങ്ങൾ ശ
ക്തരല്ല; ആ രഘുക്കുലതിലകനായ ശ്രീരാമൻ ധർമ്മം മുൻതീകരിച്ച നൃപനാകുന്നു; സത്യ
വാദിയും രണകുശലനും സർവ്വപ്രാണികളുടേയും നന്മയിൽ താല്പര്യമുള്ളവനും ആകുന്നു.
ആ ശ്രീരാഘവൻ (ജ്ഞാനശക്തിബലൈശ്ചർവ്വവീര്യഭക്തജസ്സുകളാകുന്ന) ഷാഡ്ഗുണങ്ങ
ളുടെ സ്ഥാനത്തെ അറിയുന്നവനും, നീതികർത്താവുമാകുന്നു; എല്ലാമറിയുന്നവനും,
എല്ലാം കാണുന്നവനും, ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നവരിലുത്തമനുമാകുന്നു ശ്രീരാമൻ; അദ്ദേഹം
തന്നെയാകുന്നു സോമനും, മൃത്യുവും, യമനും, കുബ്ജനും, അഗ്നിയും, ഇന്ദ്രനും, ആദിത്യാ
നും അപ്രകാരംതന്നെ വരണനും. ലക്ഷ്മണ! അദ്ദേഹത്തിന്റെ തിരുമുവിൽ ചെന്നു,
‘ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുമതിയില്ലാതെ പ്രവേശിക്കുന്നതല്ലെന്ന്’ ഉണർത്തിച്ചാ
ലും; ആ ശ്രീരാഘവൻ തന്നെയാണല്ലോ സർവ്വപ്രജകളേയും പരിപാലിക്കുന്നവൻ.”
അനുകമ്പകാരണം, മഹാപുണ്യാത്മാവും മഹാഭക്തജസ്യമായ ആ ലക്ഷ്മണൻ
അരമനയിൽ ഉൾപ്പെട്ടു; അകത്തു പ്രവേശിച്ച് ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ ഉണർത്തിച്ചു:-

- ശ്രൂയതാം മമ വിജ്ഞാപ്യം കൌസല്യാനന്ദവർദ്ധന
യന്മയോക്തം മഹാബാഹോ തവ ശാസനജം വിഭോ
ശ്വാ വൈ തേ തിഷ്ഠതേ ദ്വാരി കാശ്ചാത്മീ സമുപാഗതഃ 25
ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുതവാ രാമോ വചനമബ്രവീത്
സമ്പ്രദേശയ വൈ ക്ഷിപ്രം കാശ്ചാത്മീ യോഽത്ര തിഷ്ഠതി 26
ഇത്യാദഞ് ശ്രീമദ്രാമായണ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാഠേ ഏകാദശഃ സൂക്തം

പ്രക്ഷിപ്തേഷു ദ്വാദശഃ സൂക്തം (12)

- ശ്രുതവാ രാമസ്യ വചനം ലക്ഷ്മണസ്തപരിതസ്തദാ
ശ്വാപനമാഹുയ മതിമാൻ രാഘവായ ന്യുവദയത് 1
ദൃഷ്ടവാ സമാഗതം ശ്വാപനം രാമോ വചനമബ്രവീത്
വിവക്ഷിതാത്മം മേ ബ്രൂഹി സാരമേവ ന തേ ഭയം 2
അമാപശ്യത തത്രസ്ഥം രാമം ശ്വാ ഭിന്നമസ്തകഃ
രാജാ സുപ്തേഷു ജഗത്തി രാജാ പാലയതി പ്രജാഃ 3
രാജാ കന്താ ച ഗോപ്താ ച സർവ്വസ്യ ജഗതഃ പിതാ
രാജാ കാലോ യുഗം ചൈവ രാജാ സർവ്വമിദം ജഗത് 4

“ഘോ കൌസല്യാനന്ദവർദ്ധന ! എനിക്ക് ഉണർത്തിപ്പാറുള്ളതിനെ ചെവിക്കൊണ്ടാലും. പ്രഭോ! നിന്തിരുവടിയുടെ ആജ്ഞപ്രകാരമുള്ളത് എന്നാൽ കമിക്കപ്പെട്ടു. മഹാബാഹുവായുജ്ജോഭവ! സങ്കടക്കാരനായി വന്ന ശ്വാവ് നിന്തിരുവടിയുടെ അരമനവാതിൽക്കൽതന്നെ കാത്തുനിൽക്കുന്നു.” ലക്ഷ്മണന്റെ വാക്കുകൾ ശ്രീരാമൻ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:—“സങ്കടക്കാരനായി കാത്തുനിൽക്കുന്നത് ആരായാലുംതന്നെ ഉടനെ അകത്തു പ്രവേശിപ്പിച്ചാലും.”

പ്രക്ഷിപ്തം പതിനൊന്നാം സൂക്തം സമാപ്തം

പ്രക്ഷിപ്ത സൂക്തം (12).

ശ്രീരാമന്റെ അരുളപ്പാടുകൾ ലക്ഷ്മണൻ അപ്പോൾ ബദ്ധപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ശ്വാവിനെ വിളിച്ച് ശ്രീരാമന്റെ തിരുമുമ്പിൽ ധാജരാക്കി. വന്നെത്തിയതായ നായിനെക്കണ്ട് ശ്രീരാമൻ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെയ്തു:—“സാരമേവ! നിനക്ക് ബോധിപ്പിപ്പാറുള്ളതിനെ നമ്മാട് ബോധിപ്പിച്ചുകൊൾക; നിനക്ക് ഭയംഭവങ്ങളില്ല. ആ സമയം തല തകന്നിരുന്നതായ ആ ശ്വാവ് അങ്ങെഴുന്നള്ളിയിരുന്ന ശ്രീരാഘവനെ അവശതപൂണ്ട് നോക്കി, ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“രാജാവ് ഉറങ്ങുന്നവരുടെ സംഗതിയിൽ ഉണർന്നിരിക്കുന്നു (ആപത്തിനെകുറിച്ച് അലോചനതന്നെയില്ലാത്തവരെ ആപത്തിൽനിന്നു രക്ഷിക്കുന്നു); രാജാവ് പ്രജകളെ പരിപാലിക്കുന്നു; രാജാവ് സർവ്വജഗത്തിനും കന്താവും രക്ഷകനും, പിതാവുമാകുന്നു; രാജാവുതന്നെയാകുന്നു കാലവും യുഗവും; രാജാവുതന്നെയാകുന്നു ഈ ജഗത്ത് മുഴുവനും; രക്ഷകനായ രാജാവ് നല്ലപോലെ നടത്തപ്പെട്ടതായ നീതികൊണ്ട് ധർമ്മത്തെ രക്ഷിക്കുന്നു; രാജാവ്

നിത്യാ സുനിതയാ രാജാ ധർമ്മം രക്ഷതി രക്ഷിതാ യദാ ന പാചയേദ്രാജാ ക്ഷിപ്രം നശ്യന്തി വൈ പ്രജാഃ	5
ധാരണാലാഭമിത്യാഹുലാഭമേണ വിധൃതാഃ പ്രജാഃ	6
യസ്താലാരയത സർവ്വം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം ധാരണാലാഭി ഭവിഷാം ചൈവ ധർമ്മണാരജയൻ പ്രജാഃ	
തസ്താലാരണമിത്യുക്തം സ ധർമ്മ ഇതി നിശ്ചയഃ	7
ഏഷ രാജൻ പരോ ധർമ്മഃ ഫലവാൻ പ്രേത്യ രാഘവ ന ഹി ധർമ്മാഭ്ജേവയത് കിഞ്ചിദ് ദൃഷ്ടാപമിതി മേ മതിഃ	8
ദാനം ദയാ സതാം പുഷ്പാ വ്യവഹാരേഷു ചാജ്ജവം ഏഷ രാമ പരോ ധർമ്മോ രക്ഷണാത് പ്രേത്യ ചേഹ ച.	9
തപം പ്രമാണം പ്രമാണാനാമസി രാഘവ സുവ്രത വിദിതശ്ചൈവ തേ ധർമ്മസ്സഭിരാചരിതസ്തു വൈ	10
ധർമ്മാണാം തപാം പരം ധാമ ഗുണാനാം സാഗരോപമഃ അജ്ഞാനാശ്ച മയാ രാജന്നുകതസ്തപം രാജസത്തമ പ്രസാദയാമി ശിരസാ ന തപം ക്രോദ്ധമിഹാഹ്വസി	11
ശുനകസ്യ വചഃ ശുതപാ രാഘവോ വാക്യമബ്രുവീത് കിം തേ കാതും കരോമ്യദ്യ ബ്രഹ്മി വിസ്രജ്യ മാ ചിരം	12

രക്ഷിക്കാതിരിക്കുന്ന പക്ഷം, അപ്പോൾ ഉടനെതന്നെ പ്രജകളെല്ലാം നാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു; ധരിക്കുന്നതിനാൽ (അതായത് നിലനിൽക്കുന്നതിൽ) ധർമ്മം എന്നു പറയപ്പെടുന്നു; ധർമ്മത്താലാകുന്നു പ്രജകൾ നിലനിൽക്കപ്പെടുന്നത്; ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയതായ ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും നിലനിൽക്കപ്പെടുന്നതിനാലും, ശത്രുക്കളെ നിയമിച്ച് പ്രജകൾക്ക് പ്രീതിയുളവാക്കുന്നതിനാലും 'ധാരണ'മെന്നു പറയപ്പെടുന്നു; അപ്രകാരം ധാരണം ചെയ്യുക എന്നതുതന്നെയാണ് ധർമ്മം, എന്നത് നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടതാകുന്നു. ശ്രീരാഘവ! ഈ ധർമ്മം തന്നെയാണ് പരത്തിൽ അത്യുത്തമമായ ഫലത്തെ നൽകുന്ന തായുജ്ജ്വൽ; ധർമ്മത്താൽ ലഭിക്കപ്പെടാത്തത് യാതൊന്നും തന്നെ ഇല്ലെന്നാണ് എന്റെ വിശ്വാസം; ഇഹത്തിലും പാരത്തിലും രക്ഷിക്കുന്നു എന്നതിനാൽ ദാനം, ദയ, സജ്ജനപൂജ, സർവ്വകൃത്യങ്ങളിലും നേരായി നടക്കുക, എന്നുള്ള ധർമ്മം തന്നെയാണ് ഉത്തമമായത്. സർവ്വതനായ ശ്രീരാഘവ! നിന്തിരുവടിതന്നെയാണ് പ്രമാണങ്ങൾക്കെല്ലാം പ്രമാണമായവൻ; സജ്ജനങ്ങളാൽ ആചരിക്കപ്പെടുന്നതായ ധർമ്മം നിന്തിരുവടിക്ക് നന്നായറിവുള്ളതാണല്ലോ! ധർമ്മങ്ങൾക്കും ഗുണങ്ങൾക്കും നിന്തിരുവടി സമുദമെന്നുപോലെ ഉത്തമമായ വാസസ്ഥാനമാണല്ലോ; ഹേ നൃപോത്തമ! ചക്രവർത്തിയാ യുജ്ജോഭവ! നിന്തിരുവടി, എന്നാൽ മുഖതകൊണ്ടാണ് ഇപ്രകാരമെല്ലാം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടത്; ഞാൻ നിന്തിരുവടിയെ തലകമ്പിട്ടു വണങ്ങി പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നു; കോപിക്കാതിരിപ്പാൻ തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം."

ആ ശപാവിന്റെ വാക്കുകൾ, ശ്രീരാഘവൻ ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:—“വിശ്വാസമാൻ ഹേ ശപാനമേ! എന്തെന്നാണ് നിനക്ക് ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതായുള്ളത്? ഞാൻ ചെയ്യുന്നുണ്ട്; പറഞ്ഞാലും മടിക്കേണ്ട."

രാമസ്യ വചനം ശ്രുതവാ സാരമേതോഽബ്രവീദിദം	13
ധർമ്മേണ രാഷ്ട്രം വിഭജത ധർമ്മേണൈവാനുപാലയേത്	
ധർമ്മാപ്തരണ്യന്താം യാതി രാജാ സർവ്വേയാപമാഃ	14
ഇദം വിജ്ഞായ യത് കൃത്യം ശ്രുയതാം മമ രാഘവ	
ഭിക്ഷുഃ സർവ്വാത്ഥാസിദ്ധയേ ബ്രാഹ്മണാവസേമട്ടവസത്	
തേന ദന്തേഃ പ്രഥാരോ മേ നിഷ്കാരണമനാഗസഃ	15
ഏതച്ഛ്രുതവാ തു രാമേണ ദപാസ്ഥഃ സന്വേഷിതസ്തദാ	
ആനീതത്വം ദപിജസ്തേന സർവ്വാസിദ്ധാത്ഥകോവിദഃ	16
അഥ ദപിജവരസ്തത്ര രാമം ദൃഷ്ട്വാ മഹാഭ്യതിഃ	
കിം തേ കാതും മയാ രാമ തദ്ബ്രഹ്മി തപാ മമാനഘ	17
ഏവമുക്തസ്തു വിഃപ്രുണ രാമോ വചനമബ്രവീത്	18
തപയാ ദന്തേഃ പ്രഥാരോഽതം സാരമേതസ്യ വൈ ദപിജ	
കിം തവാപകൃതം വിപ്ര ദണ്ഡേനാഭിമുഷ്ടതാ യതഃ	19
ക്രോധഃ പ്രാണഹരഃ ശത്രുഃ ക്രോധാ മിത്രമുഖോ രിപുഃ	
ക്രോധോ ഹൃസിമഹാതീക്ഷ്ണഃ സർവ്വം ക്രോധോഽപകഷ്തി	20
തപതേ യജതേ ചൈവ യച്ച ദാനം പ്രയച്ഛതി	
ക്രോധേന വൈ സംഹരതി തസ്യാത് ക്രോധം വിസർജ്ജയത്	21

ശ്രീരാമൻ്റെ അരുളപ്പാടുകേട്ട്, ശപാവും ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:— “ധർമ്മത്താൽ രാജ്യത്തെ നേടേണ്ടതാണ്; ധർമ്മത്താൽതന്നെയാണ് രക്ഷിക്കേണ്ടതും; ധർമ്മത്താലാകുന്നു, സർവ്വക്കും ഭയത്തെ ഉളവാക്കുന്നവനായി, രാജാവ് ശരണാഗതരക്ഷകനായി ഭവിക്കുന്നത്. ഇതിനെ തിരുവുള്ളത്തിൽ ഓർത്ത്, ഹേ ശ്രീരാഘവ! ചെയ്യേണ്ടതായുള്ളതു യാതൊന്നോ അതിനെ ചെയ്യിക്കൊണ്ടാലും. സർവ്വാത്ഥാസിദ്ധനെന്ന ഒരു ഭിക്ഷു ബ്രാഹ്മണ ഗൃഹത്തിൽ പാർത്തിരുന്നു; അദ്ദേഹത്താൽ ഒരു കുറവും ചെയ്യാത്ത എൻ്റെ പേരിൽ, അകാരണമായി പ്രഹരമേല്പിക്കപ്പെട്ടു.” ഇതുകേട്ട്, അതിനാൽ ഉടനെ ശ്രീരാഘവനാൽ ഒരു ദപാരപാലകൻ പറഞ്ഞയക്കപ്പെട്ടു; അവനാൽ സർവ്വശാസ്ത്രാത്ഥങ്ങളിലും വിദഗ്ദ്ധനായ ആ ദപിജനും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടു. ആ മഹാഭയജനസപിയായ ബ്രാഹ്മണൻ അപ്പോൾ ശ്രീരാമനെ മുഖം കാണിച്ച് ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:— “നിഷ്കാരണമായ ശ്രീരാമ! നിന്തിരുവടിക്കു എന്നാൽ എന്തെന്നാണ് ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതായുള്ളത്? അതിനെ എന്നോട് ഐജ്ഞാപിച്ചുരുളിയാലും.”

ആ ബ്രാഹ്മണനാൽ ഇ ചുകാരം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനായ ശ്രീരാമൻ ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു:— “ബ്രാഹ്മണ! അങ്ങയാൽ ഈ ശപാവിൻ്റെ ഇങ്ങിനെ പ്രഹരമേല്പിക്കപ്പെട്ടവല്ലോ. വടികൊണ്ടു് അടിക്കപ്പെട്ടു എന്നുള്ളതുകൊണ്ടു് അക്കാര്യത്തിൽ അങ്ങയ്ക്കു് എന്തൊരു കുറവാണ് ഈ ശപാവിനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ടതു്? കോപമെന്നതു് പ്രാണനേയും അപഹരിക്കുന്ന ശത്രുവാകുന്നു; കോപം ഖന്ധുവേപ്പോലെ തോന്നുന്ന ശത്രുവാകുന്നു; കോപമെന്നതു് മൂർച്ഛയേറിയ വാളാകുന്നു; എല്ലാറ്റിനേയും കോപം കെട്ടത്തക്കതാകുന്നു. തപസ്സിൻ്റെ ഫലത്തേയും, യജ്ഞഫലത്തേയും, ദാനഫലത്തേയും ക്രോധമെന്നതു് ഇല്ലാതാക്കുന്നു; ആകയാൽ കോപമെന്നതു് വിചക്കപ്പെടേണ്ടതാകുന്നു; ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ വിഷയങ്ങളിൽ ചരിക്കുക എന്നതിനെ ദുഃഖബുദ്ധികൊണ്ടു് ഒതുക്കി, അങ്ങമിങ്ങു

- ഇന്ദ്രിയാണാം പ്രദുഷ്ടാനാം ഹയാനാമിവ ധാവതാം
കുവൃത ധൃത്യാ സാരഥ്യം സംഹത്യേന്ദ്രിയഗോചരം 22
- മനസാ കമ്ബണാ വാചാ ചക്ഷുഷാ ച സമാചരേത്
ശ്രേയോ ലോകസ്യ ചരതോ ന ദേഷ്ടി ന ച ലിപ്യതേ 23
- ന യത് കർമ്മാദസിസ്തീക്ഷ്ണഃ സപ്തോ വാ വ്യാഹതഃ പദാ
അരിവ്യാ നിത്യസംക്രമോ യഥാഞ്ചാ ദുരനുഷ്ഠിതഃ 24
- വിനീതവിനയസ്യാപി പ്രകൃതിൻ വിധീയതേ
പ്രകൃതിം ഗ്രഹമാനസ്യ നിശ്ചയേ പ്രകൃതിർഭൂവം 25
- ഏവമുക്തഃ സ വിപ്രോ വൈ രാമേണാക്രിഷ്ടകമ്ബണാ
ദപിജഃ സർവ്വാത്ഥസിദ്ധസ്തു അബ്രവീദ്രാമസന്നിധൗ 26
- മയാ ദത്തഃ പ്രമാദരാടയം ക്രോധധനാവിഷ്ടചേതസാ
ഭിക്ഷാത്ഥമടമാനേന കാലേ വിഗതഭൈക്ഷ്യകേ 27
- രഥ്യാസ്ഥിതഃ സ്വയം ശപാ വൈ ഗച്ഛ ഗച്ഛതി ഭാഷിതഃ
അഥ സൈവരേണ ഗച്ഛംസു രഥ്യാന്തേ വിഷമം സ്ഥിതഃ 28
- ക്രോധേന ക്ഷയയാടവിഷ്ടസ്തദാ ദത്തോടസ്യ രാഘവ
പ്രമാദോ രാജരാജേന്ദ്ര ശാധി മാമപരാധിനം
തപയാ ശസ്തസ്യ രാജേന്ദ്ര നാസ്തി മേ നരകാദ്ഭയം 29

മോടുന്ന ദുഷ്ടക്കുതിരുകളെയെന്നുപോലെ, ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് സാരഥ്യം ചെയ്യേണ്ടതാണ്; മനസ്സാലും, കമ്ബത്താലും, വാക്കിനാലും, ദൃഷ്ടിയാലും ലോകത്തിന് നന്മയെത്തന്നെ ചെയ്യേണ്ടതാകുന്നു; അങ്ങിനെ ചെയ്യുന്ന ഒരുവന് യാതൊരു ബന്ധവും ഏല്പട്ടുന്നില്ല, അതും ദേവഷിക്ഷണമുണ്ടല്ല. ദുർവൃത്തിയാൻ ഒരു ചിത്തം യാതൊന്നിനെ വരത്തിക്കൂട്ടുമോ അപ്രകാരം, മൂർച്ഛയുള്ള വാളാകട്ടെ, കാൽകൊണ്ട് ചവിട്ടപ്പെട്ട സപ്പമാകട്ടെ, എന്നും ദേവക്ഷബ്ധലിയാൻ ശത്രുവാകട്ടെ, വരുത്തുകയില്ല. സദാചാരങ്ങളെക്കുറിച്ച് നല്ലവണ്ണം പഠിച്ച ഒരുവനാണെന്നാലുംകൂടി, സ്വഭാവമെന്നുള്ളത് നിയന്ത്രിക്കപ്പെടുന്നില്ല; സ്വഭാവത്തെ മറച്ചുവെക്കുന്ന ഒരുവനും, വല്ലതും നിശ്ചയിച്ച് പ്രവൃത്തിക്കേണ്ടതായ്ക്കുന്ന ചട്ടത്തിൽ സ്വഭാവത്തെത്തന്നെയാണ് ദൃഢമായി നില്ക്കുന്നത്.”

ഇപ്രകാരം ആർക്കും ദുഃഖത്തെ വിളയിക്കാത്തവനായ ശ്രീരാമൻ അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ട സർവ്വാത്ഥസിദ്ധനെന്ന ആ ബ്രാഹ്മണൻ, ശ്രീരാമന്റെ തിരുമുമ്പിൽ ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“കോപത്താൽ മതിമറന്നവനായ എന്നാൽതന്നെയാണ് ഈ അടി ഏല്പിക്കപ്പെട്ടത്; ഭിക്ഷക്കായി സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന എന്നാൽ, ഭിക്ഷയ്ക്കുള്ള കാലം വൈകിയിരിക്കുമ്പോൾ, വഴിയിൽ വെറുതെനിന്നിരുന്ന ഈ ശപാവ് ‘പോ, പോ’ എന്ന് എന്നാൽ ആട്ടപ്പെട്ടു. അപ്പോൾ മെല്ലെ നടന്നുകൊണ്ട്, വഴിത്തലയ്ക്കലായി വഴി തടഞ്ഞുകൊണ്ട് നില്ക്കുകയാണുണ്ടായത്. ശ്രീരാമൻ! ആ സമയം വിശന്നുവലഞ്ഞിരുന്ന എന്നാൽ കോപം മൂലം ഇതിന് പ്രഹരം നൽകപ്പെട്ടു; മഹാരാജാവേ! അപരാധിയായ എനിക്ക് തക്ക ശിക്ഷ നൽകിയാലും. രാജശ്രേഷ്ഠ! നിന്തിരുവടിയാൽ ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടവനായ എനിക്ക് പിന്നെ നരകഭയം ഉണ്ടാകുന്നതല്ല.”

- അഥ രാമേണ സംപൂഷ്ടാഃ സർവ്വ ഏവ സഭാസദഃ 30
- കിം കൗതുമസ്യ വൈ ബ്രൂത ദഭണ്ഡാ വൈ കോടസ്യ പാത്യതാം
സമ്യക് പ്രണിഹിതേ ദഭണ്ഡ പ്രജാ ഭവതി രക്ഷിതാ 31
- ഭൂഗപംഗിരസകത്വാദ്യാ വസിഷ്ടശ്ച സകാശ്വപഃ
ധർമ്മപാലകമുഖ്യാശ്ച സചിവാ നൈഗമാസ്തഥാ
ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവഃ പണ്ഡിതാസ്തത്ര സംഗതാഃ 32
- അവധ്യോ ബ്രാഹ്മണോ ദഭണ്ഡാരിതി ശാസ്ത്രവിദോ വിദുഃ
ബ്രൂവതേ രാഘവം സർവ്വേ രാജധർമ്മഷു നിഷ്ഠിതാഃ 33
- അഥ തേ മനയഃ സർവ്വേ രാമമവാബ്രൂവംസ്തദാ
രാജാ ശാസ്താ ഹി സർവ്വസ്യ തപം വിശേഷേണ രാഘവ
ത്രൈലോക്യസ്യ ഭവാൻ ശാസ്താ ദേവോ വിഷ്ണുഃ സനാതനഃ 34
- ഏവമുക്തേ തു തൈഃ സർവ്വൈഃ ശപാ വൈ വചനമബ്രവീത്
യദി തുഷ്ടാഹസി മേ രാമ യദി ദേയോ വദാ മമ
പ്രതിജ്ഞാതം തപയാ വീര കിം കരോമീതി വിശ്രുതം. 35
- പ്രയശ്ച ബ്രാഹ്മണസ്യാസ്യ കൌലപത്നം നരാധിപ
കൌലഞ്ചരേ മഹാരാജ കൌലപത്നം പ്രദീയതാം 36
- 37

ആ സമയം ശ്രീരാമനാൽ സഭാവാസികളെല്ലാവരും ഇപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ടു:—
“ഈ ബ്രാഹ്മണൻ എന്തൊന്നാണ് ചെയ്യേണ്ടത്? ഇദ്ദേഹത്തിന് എന്തു ശിക്ഷയാ
ണ് കൊടുക്കപ്പെടേണ്ടത്? ശരിയായി ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ടാൽ മാത്രമേ, പ്രജാരക്ഷണമാക
യുള്ളൂ.” ഭൂഗപംഗി, അംഗിരസ്സ് മഹർഷി, കത്വമഹർഷി മുതലായവരും, കാശ്യപമഹ
ർഷിയാടകുടിയ വസിഷ്ടഭഗവാനും ധർമ്മാധികാരികളിൽ പ്രധാനികളും മന്ത്രിമാരും,
വേദജ്ഞന്മാരും, ഇവരെല്ലാവരും മറ്റനേകം പണ്ഡിതന്മാരും ആ സഭയിൽ സന്നി
ഹിതരായിരുന്നു. രാജധർമ്മങ്ങളിൽ കൗലന്മാരായ അവരെല്ലാം, “ബ്രാഹ്മണനായവൻ
ശിക്ഷയ്ക്ക് അർഹനല്ലെന്നാണ് ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്,” എന്ന് ബോധിപ്പി
ച്ചു. അതിൽ പിന്നെ ആ മഹർഷിമാരെല്ലാം, അപ്പോൾ ശ്രീരാമനോടായെന്ന ഇങ്ങിനെ
ഉണർത്തിച്ചു:—“ശ്രീരാഘവ! സർവ്വത്തിനും ശിക്ഷ നൽകുന്നതിന് അർഹനായവൻ
രാജാവാകുന്നു; അതിൽ പ്രത്യേകിച്ചും നിന്തിരുവടി അർഹനാകുന്നു. ശാശ്വതനും ശ്രീ
മഹാവിഷ്ണുവും ദേവോത്തമനുമായ നിന്തിരുവടിതന്നെയാണ് ത്രൈലോക്യത്തിനും നി
യാമകനായവൻ.” അവരെല്ലാവരും ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടാറെ, ആ ശൂനകൻ
ഇങ്ങിനെ ബോധിപ്പിച്ചു:—“നിന്തിരുവടിയാൽ, ‘എന്തൊന്നാണ് ഞാൻ ചെയ്യേണ്ട
തായുള്ളത്?’ എന്നിങ്ങിനെ വാദത്തം ചെയ്യപ്പെട്ടത് എല്ലാവർക്കും അറിവുള്ളതാണ്;
ഹേ വീര! ശ്രീരാമ! എങ്കൽ നിന്തിരുവടി പ്രസാദിച്ചിരിക്കുന്നപക്ഷം, എനിക്ക്
ഞാൻ ആവശ്യപ്പെടുന്നത് നൽകപ്പെടേണ്ടതാണെന്നുള്ള പക്ഷം, ചക്രവർത്തിയായ
മഹാരാജാവേ! ഈ ബ്രാഹ്മണനായ്ക്കാണ് ദേവാലയധിപത്വം നൽകപ്പെട്ടു; കൌ
ലഞ്ചരമെന്ന പ്രദേശത്തിൽ (കാളഞ്ചരമെന്ന പാറ) ദേവാലയത്തിന്നു അധിപതി
യായി നിയമിക്കപ്പെട്ടു.”

ഏതച്ഛ്രോതാ ഇ രാമേണ കൌലപത്നീഭിഷേചിതഃ പ്രയയൌ ബ്രാഹ്മണൌ ഹൃഷ്ടോ ഗജസ്തന്ധന സോടച്ഛിതഃ	38
അഥ തേ രാമസചിവഃ സൂയമാനാ വചോടബ്രവന് വരോടയം ദത്ത എത്സ്യ നായം ശാപോ മഹാച്ഛത	39
ഏവമുക്തസു സചിവൈ രാമോ വചനമബ്രവീത് ന യുതം നീതിതതപജ്ഞാഃ ശപാ വൈ ജാനാതി കാരണം	40
അഥ പുഷ്ടസു രാമേണ സാരമയോടബ്രവീദിദം അഹം കലപതിസ്തത്ര അസം ശിഷ്ടാനഭോജനഃ	41
ദേവദിജാതിപൂജായാം ദാസീദാസേഷു രാഷ്ട്രവ സംവിഭാഗീ ശുഭോതിഭ്യേവദ്രവ്യസ്യ രക്ഷിതാ	
വിനീതഃ ശീലസമ്പന്നഃ സർവ്വസതപാമിഭത രതഃ	42
സോടഹം പ്രാപ്ത ഇമാം ഘോരാമവസ്ഥാമധമാം ഗതിം	43
ഏവം ക്രോധാനപിഭതാ വിപ്രസു കൃത്യയഥോടാമിഭത രതഃ കൃഷോ നൃശംസഃ പരഷ്വ അവിദപാംശോപ്യധാമ്വികഃ	
കലാനി പാതയത്യേവ സപ്ത സപ്ത ച രാഘവ	44
തസ്മാത് സർവാസവസ്ഥാസു കൌലപത്നം ന കാരയേത്	45
യമിഷ്ഠേ നരകം നേതും സപുത്രപശുബാസവം ദേവേഷ്വധിഷ്ഠിതം കർച്ചാദ്ഗോഷു ച ബ്രാഹ്മണേഷു ച	46

ഇതുകേട്ട്, അതിനാൽ ശ്രീരാമനാൽ ദേവാലയമായിപതിയായി നിയമിക്കപ്പെട്ട ആ ബ്രാഹ്മണൻ സത്തുഷ്ടചിത്തനായി, കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവനായി അനപ്പറത്തു കയറി യാത്രയായി. അപ്പോൾ ആ ശ്രീരാമസചിവന്മാർ അതുഭയപ്പെടുന്നവരായി ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:— “മഹാഭയജനപിയായുജ്ജോഭേ! ഇവൻ ഇപ്പോൾ നൽകപ്പെട്ടത് ഖളമതിയാണല്ലോ, അല്ലാതെ ശിക്ഷയല്ല.” സചിവന്മാരാൽ ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനായ ശ്രീരാമൻ ഇങ്ങിനെ അഭ്യർത്ഥിച്ചു:— “നിങ്ങൾ നീതിയുടെ മമ്ം അറിയുന്നില്ല. ഈ ശപാവ്, കാരണം എന്തെന്ന് അറിയുന്നുണ്ട്.”

അപ്പോൾ ശ്രീരാമനാൽ ചോദിക്കപ്പെട്ടതായ ആ ശപാവ് ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:— “ശ്രീരാഘവ! അവിടെ ആ (കൌലഞ്ചരമെന്ന പ്രദേശത്തിൽ) കലപതിയായി ദിവ്യമായ അന്നത്തെ ഭുജിച്ചുകൊണ്ട്, ദേവന്മാർക്കും ബ്രാഹ്മണർക്കും ഉള്ള പൂജകളിൽ പരിചാരികമാർക്കും പരിചാരകന്മാർക്കും പങ്കുവെക്കുന്നവനായി, നല്ലതിൽതന്നെ താല്പര്യമുള്ളവനായി, ദേവന്റെ സ്വന്തം രക്ഷകനായും, ശാസ്ത്രങ്ങൾ അഭ്യസിച്ചവനായും, സദാചാരയുക്തനായും, എല്ലാ പ്രാണികളുടെ നന്മയിലും താല്പര്യമുള്ളവനായും ഞാൻ വർത്തിച്ചിരുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള ഞാൻ ഈ ഘോരമായ അവസ്ഥയേയും നീചഗതിയേയും പ്രാപിക്കുവാനായി. ഇപ്രകാരംതന്നെ കോപിഷ്ഠനായ ഈ വിപ്രനും, യഥ്ഞെത്യജിച്ചവനായി പാപകൃത്യങ്ങളിൽ താല്പര്യമാർന്നവനായി, കോപപരായിനനായി, നിർഭയനായി, കടുത്തുരവെയുന്നവനായി, മൂഢനായി, അധർമ്മികനായി മുഖ്യമൂലം പിന്മുറയായ ഏഴുഴ തലമുറകളെ അധർമ്മപതിപ്പിക്കുന്നതാണ്. അതിനാൽ ഏതവസ്ഥയിലും ദേവാലയം മുതലായവയുടെ ആധിപത്യത്തെ ഭരവൻ കഴയുല്ക്കരത്; യാതൊരുവനെ പുത്രന്മാർ കന്നുകാലികൾ ഖന്ധുക്കൾ മുതലായവരോടുകൂടി, നരകത്തിൽ പതിപ്പി

ബ്രഹ്മസപം ദേവതാഭവ്യം സ്ത്രീണം ബാലധനം ച യത് ദത്തം ഹരതി യോ ഭൂയ ഇഷ്ടൈഃ സഹ വിനശ്യതി	47
ബ്രാഹ്മണഭവ്യമാദത്തേ ദേവാനാം ചൈവ രാഘവ സദ്യഃ പതതി ഘോരേ വൈ നരകേ വിചിതംജ്ഞിതേ	48
മനസാടപി ഹി ദേവസപം ബ്രഹ്മസപം ച ഹരേത്തു യഃ നിരയാന്നിരയം ചൈവ പതത്യേവ നരാധമഃ	49
തച്ഛ്രോതപാ വചനം രാമോ വിസ്തയോത്ഫല്ലലോചനഃ ശ്വാടപ്യഗച്ഛന്മാദാദതജാ യത ഏവാഗതസ്തതഃ	50
മനസപി പൂർവ്വജാത്യാ സ ജാതിമാദത്രാപദൃഷിതഃ വാരാണസ്യാം മഹാഭാഗഃ പ്രായം ചോപവിവേശ ഹ.	51

ഇത്യാഞ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പ്രക്ഷിപ്തപാദോ ദ്വാദശഃ സൂക്തഃ.

പ്രക്ഷിപ്തേഷു ത്രയോദശഃ സൂക്തഃ (13)

അഥ തസ്മിൻ വനോദ്ദേശ രമ്യ പാദപശോഭിതേ നദീകീണ്ണ്യ ഗിരിവരേ കോകിലാനേകകൂജിതേ	1
സിംഹവ്യാഘ്രസമാകീണ്ണ്യ നാനാദവിജഗണാവൃതേ ഗൃശ്യാലുകൌ പ്രവസതോ ബഹുവചഗണാനപി	2

പ്ലാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നുണ്ടോ, അവനെ ദേവാലയങ്ങൾക്കും ഗോക്കൾക്കും ബ്രാഹ്മണക്കും അധി
കാരിയായി നിശ്ചയിച്ചാൽ മതിയാകുന്നതാണ്; ബ്രഹ്മസപത്തേയും ദേവന്റെ സ്വപത്തി
നേയും, സ്ത്രീസ്വപത്തിനേയും വയസ്സ് തികയാത്തവരുടെ സ്വപത്തിനേയും ദാനംകൊടു
ത്ത സ്വപത്തിനേയും യാതൊരുവൻ അപഹരിക്കുന്നുണ്ടോ അവൻ ബന്ധുക്കളടക്കം
തിരെ അധഃപതിക്കുന്നു. ശ്രീരാഘവ! ബ്രഹ്മസപത്തേയും ദേവന്റെ സ്വപത്തിനേയും
യാതൊരുവൻ എടുക്കുന്നുണ്ടോ അവൻ ഘോരമായ വീചി എന്ന നരകത്തിൽ ഉടനെ
നിപതിക്കുന്നു. ബ്രഹ്മസപത്തേയും ദേവസപത്തേയും മനസ്സുകൊണ്ടെങ്കിലും അപഹരി
ക്കുന്ന നരാധമൻ; ഒരു നരകത്തിൽനിന്ന് മറ്റൊന്നിൽ പതിക്കുകതന്നെ ചെയ്യുന്നു."

ആ വാക്യത്തെ ചെയ്തിരിക്കാണ്ട്, ശ്രീരാമൻ ആശ്ചര്യത്താൽ വിടൻ നേത്രങ്ങളാ
ണ്വനായി ഭവിച്ചു. തേജസ്സറിയ ആ ശ്വാവും വന്നവഴിക്കതന്നെ ചെന്നു. പൂർവ്വജന്മ
ത്തിൽ അതു ജ്ഞാനിയായി, ജാതികൊണ്ടുമാത്രം ഭൂഷിച്ചതായിരുന്നു. മഹാപുണ്യാത്മാ
വായ അതു കാശ്മീരത്തിൽ ചെന്ന് പ്രായോപദേശംചെയ്തു.

പ്രക്ഷിപ്തം പരശ്ചോസൂക്തം സമാപ്തം.

പ്രക്ഷിപ്തസൂക്തം (13)

അക്കാലം, അവിടെ തരക്കർ തിങ്ങി അഴുകാൻതും, അരികിൽക്കൂടി നദി ഒഴുക
ുന്നതായി കുന്നുള്ളതും, അനേകം കയിലുകൾ കൂജനംചെയ്യുന്നതും, സിംഹം, നരി എ
ന്നവ നിറഞ്ഞതും, പലപല പറവകളാണുതുമായ കാനനദേശത്തിൽ, അനേകാണ്ടുക
ളായി ഒരു കഴുവും ക്രമനം തമ്മിൽ ശബ്ദമുദിച്ചിരുന്നു.

അമോലുകന്യ ഭവനം ഗൃഹം പാപവിനിശ്ചയം മമേമിതി കൃതപാടസൗ കലഹം തേന ചാകരോത്	3
രാജാ സർവ്വസ്യ ലോകസ്യ രാമോ രാജീവലോചനം തം പ്രപദ്യാവഹേ ശീലം യസ്യൈതദ്ഭവനം ഭവത്	4
ഇതി കൃതപാ മതിം തേ തു നിശ്ചയാത്ഥം സുനിശ്ചിതാം ഗൃഹാലുകൗ പ്രപദ്യതാം കോപാവിഷ്ടൗ ഹൃമഷ്ടിതൗ	5
രാമം പ്രപദ്യ തേ ശീലം കലിദ്വ്യാകലചേതസൗ തേ പരസ്സരവിഭാഷാത് സ്തപ്തശതശ്ചരണൗ തദാ	6
അഥ ഭൃഷ്ടാ നരേഭ്യം തം ഗൃഹോ വചനമബ്രുവീത് സുരാണാമസുരാണാം ച പ്രധാനസ്തപം മതോ മമ	7
ബൃഹസ്പതിശ്ച ശുക്രാച്ച വിശിഷ്ടോടസി മഹാദ്യുതേ പരാവരജിത്താ ഭൂതാനാം കാന്ത്യാ ചന്ദ്ര ഇവാപരം	8
ഭൂമിരീക്ഷ്യ യഥാ സൂര്യോ ഹിമവാഞ്ചൈവ ഗൌരവേ സാഗരശ്ചാസി ഗാഢീയേ ലോകപാലോ യഥോ ഹൃസി	9
ക്ഷാന്ത്യാ ധരണ്യാ തുല്യോടസി ശീഘ്രതപ ഹൃതിലോപമം ഗുരസ്തപം സർവ്വസമ്പന്നം കീർത്തിയുക്തശ്ച രാഘവ	10
അമഷീ ഭജ്ജയോ ജേതാ സർവ്വാസ്ത്രവിധിപാരഗം ശുണഷ്വ മമ വൈ രാമ വിജിതാപ്തം നരപുംഗവ	11
മമാലയം പൂർവ്വകൃതം ബാഹുവീയേണ രാഘവ ഉലൂകോ ഹരതേ രാജസ്തത്ര തപം ത്രാതുമഹസി	12

അങ്ങിനെയിരിക്കെ ക്രമൻ്റെ പാപ്പിടത്തിൽ പാപബുദ്ധികളൊണ്ടുതായ കഴുകുകയുണ്ടായില്ലെന്ന് ഇത് 'എന്റതാണെ'ന്നുപറഞ്ഞ്, അതുമായി കലഹിച്ചുതുടങ്ങി. "രാജീവനനായ ശ്രീരാമൻ ലോകത്തിനെല്ലാം അധിപനാണ്. ഈ കൂട് ആർക്കു ചേർന്നതാണെന്ന് തീർച്ചയാക്കുവാനായി നാമിരുവരും അഭേദത്തിൻ്റെ തിരുമുമ്പിൽ ചെല്ലുക;" എന്നിങ്ങിനെ, അരിശമുറക്കൊണ്ട് കോപത്താൽ മതിമറന്ന ആ കഴുകനും ക്രമനും ഒരു തീർച്ചവരുത്തുന്നതിനായി ആലോചിച്ചുറച്ചുകൊണ്ട് ശരണംപ്രാപിച്ചു. അന്യോന്യം ദേവതകളൊണ് കലിമുഴുത്ത ചിത്തത്തോടുകൂടിയ അവരണ്ടും, ആ സമയം ശ്രീരാമനെ കമ്പിട്ട് കാലിണിപിടിച്ചു. പിന്നെ ആ അരചനെന്നോക്കി കഴുകൻ ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു:—"നിന്തിരുവടി സുരന്മാക്കും അസുരന്മാക്കും മേലായ വനാണെന്നാണ് അടിയൻ്റെ വിശ്വാസം; മഹാതേജസ്വിയായുജ്ജാഭവേ! നിന്തിരുവടി ബൃഹസ്പതിയെക്കാളും ശുക്രാചാര്യരെക്കാളും മേന്മപൂണ്ടവനും, പ്രാണികളുടെ നന്മതിന്മകളെ അറിയുന്നവനും, തേജസ്സിനാൽ മറ്റൊരു ചന്ദ്രൻപോലെയുള്ളവനാകുന്നു. നിന്തിരുവടി സൂര്യനെപ്പോലെ നോക്കപ്പെടുവാൻ കഴിയാത്തവനും, ഗൌരവത്തിൽ ഹിമവാനും, ഗാഢീയത്തിൽ സമുദ്രവും ആകുന്നു. നിന്തിരുവടി ലോകത്തിൽ ധർമ്മാക്ഷ ചെമ്പുന്നവനായ യഥാധർമ്മരാജാവുമാകുന്നു. ശ്രീരാഘവ! ക്ഷമയിൽ നിന്തിരുവടി ഭൂമിയിൽ ഉല്പന്നം, ശീഘ്രതയിൽ വായുതുല്യനും, കീർത്തിമാനും, സർവ്വഗുണസമ്പന്നനും, സർവ്വവദ്യനും, അമഷംപൂണ്ടവനും, ജയിക്കപ്പെടുവാൻ കഴിയാത്തവനും, ജയശാലിയും, സർവ്വാസ്ത്രപ്രയോഗകശാലനും ആകുന്നു. പുരുഷോത്തമനായ ശ്രീരാമ! ഞാൻ ഉണർത്തിക്കുന്നതിനെ ചെവിക്കൊണ്ടാലും. ശ്രീരാഘവ! ഞാൻ മുന്പു നിർമ്മിച്ചതായ കൂടിനെ ഈ ക്രമൻ കൈയ്ക്കുകൊണ്ട് ആക്രമിക്കയാണ്; ഇക്കാര്യത്തിൽ നിന്തിരുവടി രക്ഷയരുളുവാൻ തിരുവുള്ളമുണ്ടാകണം."

ഏവമുക്തേ തു ഗുരൂണ ഉപുക്തോ വാക്യമബ്രവീത് സോമാക്ലിതക്രതോഃ സൂത്രാലനദാദപാ യമാത്തമാ ജായതേ വൈ നൃപാ രാമ കിഞ്ചിദ്ഭവതി മാനുഷഃ	13
തപം തു ധർമ്മശയോ ദേവോ നാരായണ ഇവാപരഃ യാ ച തേ സൌമ്യതാ രാജൻ സമൃക് പ്രണിഹിതാ വിഭോ സമം ചരസി ചാനപിഷ്യ തേന സോമാംശഭാഭവാൻ	14
ക്രോധേ ദണ്ഡേ പ്രജാനാഥ ദാനേ പാപഭയാപഹഃ ദാതാ ഹർത്താസി ഗോപ്താസി തേജനന്ദ ഇവ നോ ഭവാൻ അധൃഷ്ട്യഃ സർവ്വഭൂതേഷു തേജസാ ചാനഭലാപമഃ അഭീഷ്ടം തപഃസ ലോകാംസ്തേന ഭാസ്കരസന്നിഭഃ	15
സാക്ഷാദപിത്തേശതുല്യോഽസി അഥവാ ധനദാധികഃ വിത്തേശസ്യേവ പദ്മാ ശ്രീർനിത്യം തേ രാജസത്തമ ധനദസ്യ തു കോപേന ധനദസ്തേന നോ ഭവാൻ	16
സമഃ സർവ്വേഷു ഭൂതേഷു സ്ഥാവരേഷു ചരേഷു ച ശരൌ മിത്രേ ച തേഃ ഓഷ്ടിഃ സമതാം യാതി രാഘവ ധർമ്മണ ശാസനം നിത്യം വ്യവഹാരേ വിധിക്രമാത് യസ്യ രക്ഷ്യസി വൈ രാമ തസ്യ മൃത്യുർവിധാവതി	17
	18
	19
	20

ഇപ്രകാരം കഴുകുന്നത് ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടാറെ കുമൻ ഇങ്ങിനെ ബോധിപ്പിച്ചു:—
“ശ്രീരാമ! ചന്ദ്രൻ, ഇന്ദ്രൻ, അഭിത്യൻ, ക്ഷേമരൻ, യമൻ എന്നവരിൽനിന്നാകുന്നു രാജാവ് ജനിക്കുന്നത്; മാനുഷതപം സ്വപ്നമാത്രമേ ഉള്ളൂ. നിന്തിരവടിയാകട്ടെ നിന്തു ല്യനായ സാക്ഷാൽ ശ്രീനാരായണനെന്നുപോലെ, ധർമ്മസ്വരൂപിയായ ദേവനാകുന്നു. നിന്തിരവടിയുടെ യാതൊരു ശാന്തതയോ, അതു് വേണ്ടുവണ്ണം ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടതാകുന്നു; പ്രഭോ! നല്ലപോലെ അലോചിച്ചു് എല്ലാവരിലും വ്യത്യാസമില്ലാതെ നിന്തിരവടി വർത്തിച്ചുവരുന്നു; അതിനാൽ നിന്തിരവടി ചന്ദ്രന്റെ അംശമായവൻതന്നെ. പ്രജകൾക്കെല്ലാം നാഥനായുള്ളോവേ! ദാനത്തിന്റെ വിഷയത്തിൽ ദാതാവായവനും ദണ്ഡത്തിന്റെ സംഗതിയിൽ അധികാരിയായവനും, ക്രോധത്തിന്റെ വിഷയത്തിൽ രക്ഷകനും, പാപത്തെയും ഭയത്തെയും അപഹരിക്കുന്നവനാകുന്നു നിന്തിരവടി; ആകയാൽ അവിടുന്ന് ഞങ്ങൾക്കു ഇന്ദ്രൻപോലെയൊക്കുന്നു. സർവ്വപ്രാണികളിലുംവെച്ചു് അടുക്കപ്പെട്ടവൻ കഴിയാത്തവനും, തേജസ്സുകൊണ്ടു് അഗ്നിയ്ക്കു തുല്യനുമായ നിന്തിരവടി ലോകങ്ങളെ തപിപ്പിക്കുന്ന കാരണം അഭിത്യ സദശനാകുന്നു. നിന്തിരവടി സാക്ഷാൽ ക്ഷേമനനു തുല്യനാകുന്നു; അല്ലെന്നാൽ ക്ഷേമരനേക്കാൾ മേലായവൻതന്നെ; രാജശ്രേഷ്ഠ! വിത്തേശനെന്നപോലെ സാക്ഷാൽ മഹാലക്ഷ്മിയെന്ന ശ്രീ എന്നും ഭവാനു ചന്ദ്രവളാകുന്നു; എന്നാൽ ക്ഷേമരന്റെ അടുക്കൽ, (തന്നെ എപ്പോഴും ബന്ധിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ) കോപത്തോടുകൂടി മാത്രമാകുന്നു വർത്തിക്കുന്നത്, (അല്ലാതെ നിന്തിരവടിയുടെ അടുക്കലെന്നപോലെ അനുരാഗത്താലല്ല). സ്ഥാവര ജംഗമങ്ങളായ സർവ്വ വസ്തുക്കളിലും നിന്തിരവടി സമനാകുന്നു; ശ്രീരാഘവ! നിന്തിരവടിക്ക് ശരൌവിലും മിത്രകളും ഓഷ്ടി തുല്യമായതാകുന്നു. വ്യവഹാരത്തിൽ അതാത് (വണ്ണാശ്രമാദി കർമ്മങ്ങളായ) വിധിക്കനുസരിച്ചുപോലെയൊക്കുന്നു നിന്തിരവടി എന്നും ധർമ്മമാർഗ്ഗം

ഗീയസേ തേന വൈ രാമ യമ ഇത്യതിവിക്രമഃ	21
യശ്ചൈവ മാനുഷോ ഭാവോ ഭവതോ നൃപസത്തമ	
ആനൃശംസ്യപദോ രാമ ജാതിഷു ക്ഷമയാടനപിതഃ	22
ദുർബലസ്യ തപനാഥസ്യ രാജാ ഭവതി വൈ ബലം	
അചക്ഷുഃശ്ചാത്തമം ചക്ഷുരഗതഃ സ ഗതിർവാൻ	23
അസ്താകമപി നാഥസ്തപം ശ്രൂയതാം മമ ധാർമ്മിക	
മമാലയപ്രവിഷ്ടസ്തു ഗുഹയാ മാം ബാധതേ നൃപം	
തപം വിദേഹമനുഷ്ഠാഷു ശാസ്താ വൈ നരപുംഗവഃ	24
ഏതച്ഛ്രുതപാ തു വൈ രാമഃ സചിവാസാഹപയത് സ്വയം	25
ധൃഷ്ടിജ്ജയന്തോ വിജയഃ സിദ്ധാത്മന്മാ രാഷ്ട്രവൽനഃ	
അശോകോ ധർമ്മപാലശ്ച സുമന്ത്രഃ സുമഹാബലഃ	26
ഏത രാമസ്യ സചിവാ രാജേന്താ ദശരഥസ്യ ച	
നീതിയുക്താ മഹാത്മാനഃ സർവ്വശാസ്ത്രവിശാരദാഃ	
പ്രീതിമന്തഃ കലീനാശ്ച നയേ മന്ത്രേ ച കോവിദാഃ	27
താനാഹുയ സ ധർമ്മാത്മാ പുഷ്പകാഭവതീയ്യ ച	
ഗുഹ്യലൂകവിവാദം തം പുഷ്പതി സ്തു രഘുത്തമഃ	28
കുതി വഷ്ഠാണി വൈ ഗുഹ്യ തവേദം നീലയം കൃതം	
ഏതന്മേ കാരണം ബ്രൂഹി യദി ജാനാസി തതപതഃ	29

ത്തിൽ പ്രവൃത്തിപ്പിക്കുന്നത്. യാതൊരുവന്നുനേരെ നിന്തിരുവടി കോപം കയ്ക്കൊള്ളുന്നുവോ അവനെ മൃത്യുവാടിയിടുക്കുന്നു അതിനാലാകുന്നു നിന്തിരുവടി അതിവിക്രമമാണ് യമനെന്ന് കീർത്തിക്കപ്പെടുന്നത്. നൃപാത്തമ! നിന്തിരുവടിയുടെ യാതൊരു മാനുഷ ഭാവമാകട്ടെ കരുണാപരമായിട്ടുള്ളതും പ്രാണികളിൽ ക്ഷമയോടുകൂടിയതാകുന്നു. ദുബ്ബലനും അനാഥയുമായുള്ളവന് രാജാവുതന്നെയുണ്ടല്ലോ ബലമായിട്ടുള്ളത്. കണ്ണില്ലാത്തവന് ഉത്തമമായ ചക്ഷുസ്സും അഗതിയാകുവന് ഗതിയും നിന്തിരുവടിതന്നെയാകുന്നു. ഞങ്ങൾക്കും നിന്തിരുവടിതന്നെയാണ് നാഥനായുള്ളത്. ഞാൻ ഉണർത്തിക്കുന്നതിനെ ചെവിക്കൊണ്ടാലും. രാജാവേ! ഈ കഴുകൻ എന്റെ വാസസ്ഥലത്തിൽ നിത്യം കടന്നുവന്ന് എന്നെ ഉപദ്രവിക്കുന്നു. ദേവന്മാരിലും മനുഷ്യരിലും ശാസിക്കുന്നവനായും പുരുഷോത്തമനായുമുള്ളവൻ നിന്തിരുവടിതന്നെയുണ്ടല്ലോ.”

ഇതുകേട്ട് ശ്രീരാമൻതന്നെ, ഉടനെ മന്ത്രിമാരെ വിളിച്ചു. ധൃഷ്ടി, ജയന്തൻ, വിജയൻ, സിദ്ധാത്മൻ, രാഷ്ട്രവൽനൻ (അത്ഥംസാധകൻ), അശോകൻ, ധർമ്മപാലൻ, മഹാബലശാലിയായ സുമന്ത്രൻ എന്ന ഇവർ ദശരഥമഹാരാജാവിനും ശ്രീരാമനും മന്ത്രിമാരായി നീതിമാന്മാരും, മഹാനുഭാവന്മാരും, സർവ്വശാസ്ത്രകുശലന്മാരും, പ്രിയമാണ്വരും, സർവ്വകുലജാതന്മാരും, രാജ്യകാര്യാലോചനയിലും നയത്തിലും വിദഗ്ദ്ധന്മാരായവരും. ധർമ്മാത്മാവായ രഘുത്തമൻ പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ നിന്നിറങ്ങി, അവരെ വിളിച്ച് ആ കഴുവും കുമനും തമ്മിലുള്ള തർക്കത്തെപ്പറ്റി ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു:— “കഴുകേ! നിന്റെ ഈ കൂട് ഉണ്ടാക്കിയിട്ട് എത്ര കാലം ചെന്നിട്ടുണ്ടു്? നിനക്ക് ഓർമ്മയുണ്ടെങ്കിൽ ഇതിന്റെ ഉത്പത്തിയെക്കുറിച്ച് ഉള്ളവണ്ണം നീ പറയുക.”

ഏതച്ഛ്രുതപാ തു വൈ ഗുദ്യോ ഭാഷേത രാഘവം സ തം	30
ഇയം വസുമതി രാമ മനുഷ്വേഃ പരിതോ യദാ	
ഉത്ഥിതൈരാവൃതാ സർവാ തദാപ്രഭൃതി മേ ഗുഹം	31
ഉദ്യുക്ത്യാബ്രവീദ്രാമം പാദപൈരപശോഭിതാ	
യദേയം പൃഥിവീ രാജംസ്തദാപ്രഭൃതി മേ ഗുഹം.	32
ഏതച്ഛ്രുതപാ തു രാമോ വൈ സഭാസദ ഉവാച ഹ	33
ന സാ സഭാ യത്ര ന സന്തി വൃദ്ധാ ന തേ വൃദ്ധാ യേ ന വദന്തി ധർമ്മം	
നാസൌ ധർമ്മാ യത്ര ന സത്യമസ്തി ന തത് സത്യം യല്ലഭേനാനവിദ്ധം	
യേ തു സഭാഃ സദാ ജ്ഞാതപാ തുഷ്ണീം ധ്യായന്ത അസഭേ	
യഥാപ്രാപ്തം ന ബ്രവേത തേ സർവ്വേഽഗൃതവാദിനഃ	35
ജാനന്ന വാടബ്രവീത് പ്രശ്നാൻ കാമാത് ക്രോധാദ്ഭയാത്തമാ	
സഹസ്രം വാരണാൻ പാശാനാത്മനി പ്രതിമുഞ്ചതി	
തേഷാം സംവത്സരേ പൂർണ്ണ പാശ ഏകഃ പ്രമുച്യേത	36
തസ്മാത് സത്യേന വക്തവ്യം ജാനതാ സത്യമജ്ഞസാ	
ഏതച്ഛ്രുതപാ തു സചിവാ രാമമേവാബ്രവംസ്തദാ	37
ഉദ്യുക്തഃ ശോഭേത രാജൻ ന തു ഗുദ്യോ മഹാമതേ	
തപഃ പ്രമാണം മഹാരാജ രാജാ ഹി പരമാ ഗതിഃ	38

ഇതുകേട്ട് ആ കഴുകൻ, ആ ശ്രീരാഘവനോടായി ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“ശ്രീരാമ! ഈ ഭൂമിമുഴുവനും ജാതന്മാരായ മനുഷ്യരാൽ, എന്നതൊട്ട് മുറും നിറയപ്പെട്ടുവോ അന്നതൊട്ട് എന്റെ ഗുഹമാണ്.” കൂമനും ശ്രീരാമനോടായി അപ്പോൾ ബോധിപ്പിച്ചു:—“വൃക്ഷങ്ങളാൽ എന്നതൊട്ട് (ഈ ഭൂമി) പരിലസിക്കപ്പെട്ടുവോ, അന്നതൊട്ട് എന്റെ വാസസ്ഥലമാണ്.” ഇതുകേട്ട് ശ്രീരാമൻ അവിടെ കൂടിയിരുന്നവരോടായരുളിച്ചെയ്തു:—“യോഗ്യന്മാരില്ലാത്ത സഭ യാതൊന്നോ അത് സഭയാകുന്നില്ല; ധർമ്മമില്ലാത്തവർ പറയാത്തവർ ആരോ അവർ യോഗ്യന്മാരല്ല; യാതൊന്നിൽ സത്യമില്ലയോ ആയത് ധർമ്മവുമല്ല; യാതൊന്നും വ്യാജത്തോടുകലർന്നതോ, അതു സത്യവുമല്ല. യാതൊരുവൻ എപ്പോഴും കാര്യത്തെ അറിഞ്ഞു, ഒന്നും ഉരച്ചെഴുതാതെ വർത്തിക്കുന്നുവോ, തക്കതായതിനെ ഓതാതിരിക്കുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ള സഭ്യന്മാർ കളവുരചെയ്യുന്നവർ എന്നതന്നെയാണ് വിചാരിക്കേണ്ടത്. കാമത്താലോ, ക്രോധത്താലോ, ഭയത്താലോ, അറിയുന്നവനായ ഒരുവൻ ചോദ്യങ്ങൾക്ക് ഒന്നും പറയാതിരിക്കുന്നുവെങ്കിൽ, ആയിരം വരണപാശങ്ങളെ തങ്കൽ പിണയ്യിക്കുന്നു. ഒരു വത്സരം തികയുമ്പോൾ, അവയിൽ ഒന്നുമാത്രമേ അഴിഞ്ഞുപോകുന്നുള്ളൂ. ആകയാൽ സൂക്ഷ്മത്തെ അറിയുന്ന ഒരുവൻ ആ തത്വത്തെ പറകതന്നേവേണ്ടതാകുന്നു.”

ഇതുകേട്ട് മന്ത്രിമാർ ശ്രീരാമനോടായി ആ സമയം ഇക്കാര്യത്തിൽ ഉടനെ ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു:—“മഹാരാജാവേ! കൂമൻ (സത്യവചനത്താൽ) ശോഭിക്കുന്നു; ഭൂപതിയായുള്ളോവേ! കഴുകൻ ഇക്കാര്യത്തിൽ അപ്രകാരമല്ല. ചക്രവർത്തിയായുള്ളോവേ! നിന്തിരുവടിതന്നെയാണ് തീർപ്പുചെയ്യുന്നതിന്ന് അധികാരിയായുള്ളത്; രാജാവുതന്നെ യാകുന്നു ഉത്തമമായ ആശ്രയമായവൻ; അരചൻ വേരായുള്ളവരാകുന്നു പാശംകൾ. രാജാവേ!

- രാജമൂലാഃ പ്രജാഃ സർവ്വാ രാജാ ധർമ്മഃ സനാതനഃ
ശാസ്ത്രാ നൃണാം നൃപോ യേഷാം തേ ന ഗച്ഛന്തി ഭുക്തിം
വൈവസ്വതന മുകതാസ്തു ഭവന്തി പുരുഷാത്തമാഃ 39
- സചിവാനാം വചഃശ്രുതപാ രാജോ വചനമബ്രവീത്
ശ്രുതതാമഭിധാസ്മാമി പുരാണ യദദാഹൃതം 40
- ഭൗമഃ സചന്ദ്രാക്ഷനക്ഷത്രാ സപർവ്വതമഹാവനാ
സലിലാസ്സവസന്ധുസ്സം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം 41
- ഏക ഏവ തദാ ഹ്യാസീദ്യുക്താ മേരുരിവാപരഃ
പുരാ ഭൂഃ സഹ ലക്ഷ്യം ച വിഷ്ണോജ്ജാരമാവിശത് 42
- താനിഗൃഹ്യ മഹാഭജാഃ പ്രവിശ്യ സലിലാസ്സവം
സുഷപാപ ദേവോ ഭൂതാത്മാ ബഹുൻ വഷഗണാനപി 43
- വിഷ്ണു സുപ്ത തദാ ബ്രഹ്മാ വിഭവശ ജരം തതഃ 44
- രുദ്രശ്ശ്വാതം തു തം ജ്ഞാതപാ മഹായോഗീ സമാവിശത്
നാഭ്യോ വിഷ്ണോഃ സമുത്പന്നേ പദ്മേ ഹേമവിഭൂഷിതേ 45
- സ തു നിഗ്ഗമ്യ വൈ ബ്രഹ്മാ യോഗീ ഭൂതപാ മഹാപ്രഭുഃ
സിന്ധുഷുഃ പൃഥിവീം വായും പർവ്വതാൻ സമഹീരമാൻ 46

വൃതന്നെയൊക്കുന്നു ശാശ്വതധർമ്മപ്രവർത്തകൻ; നൃപൻ യാതൊരുവക്കു് നിയാമകനായിരിക്കുന്നുവോ, അവർ ഭുക്തിയെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല; ആ നരശത്രുക്കന്മാർ യമങ്കൽനിന്നു് ശിക്ഷയനുഭവിക്കാത്തവരായ് തീരുന്നു."

സചിവന്മാരുടെ വാക്കുകൾ രാജാവു് ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു:—“പുരാൻത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതിനെ ഞാൻ പറയാം, കേൾക്കപ്പെട്ടെ. ചന്ദ്രൻ, സൂര്യൻ, നക്ഷത്രങ്ങൾ എന്നവയടങ്ങിയ അന്തരिक्षവും, പർവ്വതങ്ങളും വനങ്ങളും അടങ്ങിയ ഭൂമിയും, ചരാചരങ്ങളടക്കം ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും സമുദ്രജലത്തിൽ മുഴുകിയതായിരുന്നു. അക്കാലം മേരുപാലെ നിസ്തല്യനായ (ശ്രീമഹാവിഷ്ണു) ഒരുത്തൻ മാത്രം ദൃഢത പുണ്ടവനായി വർത്തിച്ചു. ഒന്നാമതായി ലക്ഷ്മീദേവിയോടുകൂടി ഭൂമിദേവിയും വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ ജരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. മഹാഭജസുപിയും സർവ്വഭൂതാത്മാക്കളുമായ ആ ദേവൻ ആ സമുദ്രജലത്തിൽ ഉറപ്പു്, അതിനെ അടക്കിക്കൊണ്ടു് എത്രയോ വത്സരശതങ്ങൾ യോഗനിദ്രയിലാണ്ടിരുന്നു. മഹാവിഷ്ണു യോഗനിദ്രയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നസമയം അതിനാൽ ബ്രഹ്മദേവൻ ജരത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. അദ്ദേഹത്തെ കടലിനെ നിരോധിച്ചിരിക്കുന്നവനായി കണ്ടു്, ആ വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ നാഭിയിൽ ഉളവായ സപസ്സന്താമരയിൽ മഹായോഗിയായ ആ ബ്രഹ്മദേവൻ പ്രവേശിച്ചു. സർവ്വശക്തനായ ആ ബ്രഹ്മദേവൻ, ആ സമയം പുറത്തുവന്നു്, യോഗംകൈക്കൊണ്ടു് ഭൂമിയേയും, വായുവിനേയും, പർവ്വതങ്ങളേയും, വൃക്ഷങ്ങളേയും സൃഷ്ടിപ്പാൻ മുതിന്നു. ആയിടയിൽ മനുഷ്യനും ഈ ജാതിയുമടങ്ങിയ എല്ലാ പ്രാണികളേയും, ഗർഭപാത്രത്തിൽ ഉളവാകുന്നവയേയും, മുട്ടയിൽ ജനിക്കുന്നവയേയും, എല്ലാം ആ മഹാതപസുപിയായ ബ്രഹ്മദേവൻ സൃഷ്ടിച്ചെഴുതു. അക്കാലം (വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ) ശ്ലോത്രമലത്തിൽനിന്നു് മധുവോടുകൂടി കൈകൾ ഉളവായി. മഹാവിഷ്ണുശാലികളും ചോരരൂപന്മാരും അടുപ്പാൻ കഴിയാത്തവരായ ആ

തദന്തര പ്രജാഃ സർവാഃ സമനുഷ്ടസരിസൃപാഃ ജരാതുമുജാസ്യാജാഃ സർവാഃ സസജ്ജ സ മമാതപാഃ	47
തതഃ ശ്രോത്രമഭലാത്പന്നഃ കൈടഭോ മധുനാ ധാമ ദാനവൗ തൗ മമാവീശ്വൗ ഘോരരൂപൗ ദുരാസൗ ഭൃഷ്ടാ പ്രജാപതിം തത്ര ശ്രോധാവിഷ്വൗ ബഭൂവതുഃ	48
വേഗേന മഥതാ തത്ര സ്വയംഭൂവമധാവതാം	49
ഭൃഷ്ടാ സ്വയംഭൂവാ മുക്തോ രാജവാ വൈ വികൃതസ്തദാ തേന ശബ്ദേന സമ്പ്രാപ്തൗ ദാനവൗ ഹരിണാ സഹ	50
അഥ ചക്രപ്രഥാരേണ സൂദിതൗ മധുകൈടഭൗ മേദസാ പ്ലാവിതാ സർവാ പൃഥിവീ ച സമന്തതഃ	51
ഭൂയോ വിശോധിതാ തേന ഹരിണാ ലോകധാരിണാ ശുദ്ധാം വൈ മേദിനിം താം തു വൃക്ഷൈഃ സർവ്വമപ്യരയത്	52
ഓഷധ്യഃ സർവ്വസന്യാനി നിഷ്കുദ്യന്ത പൃഥഗ്വിധാഃ മേദോഗന്ധാ തു ധരണീ മേദിനീത്യഭിസംജ്ഞിതാ	53
തസ്മാന്ന ഗൃഗുസ്യ ഗൃഹമലൂകസ്യേതി മേ മതിഃ തസ്മാദ്ഗൃഗുസ്യ ദണ്ഡശ്ച വൈ പാപോ ഹന്താ പരാലയം പീഡാം കരോതി പാപാത്മാ ഭുവ്വിനീതോ മഹാനയം	54
അഥാശരീരിണീ വാണീ അന്തരിക്ഷാത് പ്രബോധിനീ	55
മാ വധീ രാമ ഗൃഗും തം പൂർവ്വഗ്ദ്ധം തപോബലാത് കാലേ ഗൌതമദഗ്ദ്ധം പ്രജാനാഥോ ധനേശ്വരഃ	56

രണ്ടു ദാനവന്മാരും, ആ സമയം ബ്രഹ്മദേവനെ കണ്ട് കോപാക്രാന്തരായിത്തീർന്നു. അപ്പോൾ അതിഭവഗത്തിൽ ബ്രഹ്മാവിന്നുനേരെ പാഞ്ഞെറു. അതുകണ്ട് ബ്രഹ്മാവിനാൽ വികാരമായ ഒരു നിലവിളി പുറപ്പെടിക്കപ്പെട്ടു. ആ ശബ്ദം കാരണമായി, ആ ദാനവന്മാരിരുവരും ശ്രീ ഹരിയുമായി ഏറു. അപ്പോൾ ചക്ര പ്രഥാരത്താൽ ആ മധുകൈടഭന്മാർ കൊല്ലപ്പെട്ടു. ഭൂമിമുഴുവൻ എങ്ങും (അവരുടെ) മേദസ്സിനാൽ മൂക്കപ്പെട്ടു. ലോകരക്ഷകനായ ആ ശ്രീഹരിയാൽ നല്ലപോലെ ശുദ്ധിയാക്കപ്പെട്ടു. ആ സമയം ആ ഹരി ശുദ്ധമായ ഭൂമിയെ മുഴുവൻ വൃക്ഷങ്ങൾകൊണ്ട് നിറഞ്ഞതാക്കി. ഓഷധികളും എല്ലാ സസ്യങ്ങളും പലമാതിരിയായി ഉളവായി. മേദസ്സിന്റെ ഗന്ധത്തോടു കൂടിയ ഭൂമി, അക്കാരണത്താൽ 'മേദിനി' എന്നു പറയപ്പെട്ടു. അതിനാൽ വാസസ്ഥലം കഴുകന്റെതല്ല, ക്രമന്റെതാണ്, എന്നാണ് എന്റെ അഭിപ്രായം. ആകയാൽ അന്യന്റെ അലയത്തെ അപഹരിച്ചു പാപിയായ കഴുകൻ, അക്കാരണത്താൽ ശിക്ഷാർഹൻ തന്നെ. ഈ ഭൃഷ്ടാത്മാവും ദുർന്നടവടിയാൻവന്നുമായ ഇവൻ അതിയായ ഉപദ്രവത്തെയാണ് ചെയ്യുന്നത്. "

ആ സമയം തത്പത്തെ വെളിവാക്കുന്നതായ അശരീരിവാക്ക് ആകാശത്തിൽനിന്ന് ഇപ്രകാരം കേൾക്കപ്പെട്ടു:— "തപോമഹിമയാൽ മുന്നംതന്നെ ദഗ്ദ്ധനായ ഈ ഗൃഗുത്തെ വധിക്കാതിരുന്നാലും. മുൻകാലത്തിൽ ഗൌതമമുനിയാൽ ശപിക്കപ്പെട്ട ധനികനായ ഒരു രാജാവാകുന്നു ഇദ്ദേഹം; ബ്രഹ്മദത്തൻ എന്ന പേരോടുകൂടിയ ഇവൻ ശൂരനും

- ബ്രഹ്മദത്തസ്തു നാമൈഷ ശ്രോതൃഃ സത്യവ്രതഃ ശുചിഃ
 ഗൃഹമസ്യാഗൃഹം വിഷ്ണുഭാജനം പ്രതി ഗൌതമഃ
 സാഗ്രം വഷ്ണുതം ചൈവ ഭോക്തവ്യം ഗൃഹസത്തമ 57
- ബ്രഹ്മദത്തഃ സ വൈ തസ്യ പാദ്യമപ്യം സ്വയം ഗൃഹഃ
 ഹാദം ചൈവകരോത്തസ്യ ഭോജനാത്മം മഹാഭൂതഃ 58
- മാംസമസ്യാഭവത്തത്ര ആഹാരേ തു മഹാത്മനഃ
 അഥ കൃഷ്ണേന മുനിനാ ശാഘാ ദത്തോടസ്യ ഭാരണഃ 59
- ഗൃധസ്തപം ഭവ വൈ രാജന്നിതി ശപ്തപാടമ സോടബ്രവീത്
 ഉത്പത്സ്യതി ക്ഷല രാജ്ഞാം രാമോ നാമ മഹായശഃ 60
- ഇക്ഷ്വാകുണാം മഹാഭാഗോ രാജാ രാജീവലോചനഃ
 തേന സ്പൃഷ്ടാ വിപാപസ്തപം ഭവിതാ നരപുംഗവഃ 61
- സ്പൃഷ്ടാ രാമേണ തച്ഛ്രോതപാനരേഭ്യഃ പൃഥിവീപതിഃ 62
- ഗൃധതപം തൃക്തവാൻ രാജാ ദിവ്യഗന്ധാനുലേപനഃ
 പുരുഷോ ദിവ്യരൂപാഭ്യുദയഃ ച രാഘവഃ 63
- സാധു രാഘവ ധർമ്മജ്ഞ തപതപ്രസാദാദഥം വിഭോ
 വിമുക്തോ നരകാദ്ഘോരാക്ലാപസ്യാന്തഃ കൃതസ്തപയാ. 64

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീഭാരതേ അഭിമാനേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 പ്രക്ഷിപ്തപാദം ശ്രോതൃശഃ സർഗ്ഗഃ.

സത്യനിഷ്ഠനും സന്മാർഗ്ഗനിരതനുമായിരുന്നു. ഗൃഹപാതമ! തികച്ചും ഒരു നൂറ്റാണ്ടു കാലം എനിക്കു ഭുജിക്കേണം," എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്, ഗൌതമനെന്ന വിപ്രൻ, ഭോജനത്തിന്നായി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അരമനയിൽ വന്നു. ആ ബ്രഹ്മദത്തൻ ആ മഹാഭാരതജ സപിഷ്ഠായിക്കൊണ്ടു് സന്തോഷപൂർവ്വം പാദ്യവും അപ്യവും ഭോജനത്തിന്നായുള്ളതും താൻതന്നെ തയ്യാറാക്കി. ആ സമയം ആ മഹാത്മാവിനുള്ള ആഹാരത്തിൽ മാംസവ്യ മുണ്ടായിരുന്നു. അതിനാൽ കൃഷിച്ചവനായ മുനിയാൽ ഘോരമായ ശാപം നൽകപ്പെട്ടു. 'രാജാവേ നീ കഴുവായി ഭവിച്ചാലും' എന്നിങ്ങിനെ ശപിച്ചു്, അതിൽപിന്നെ ഇപ്രകാരവും അരുളിച്ചെയ്തു; 'ഇക്ഷ്വാകുരാജാക്കന്മാരുടെ കലത്തിൽ മഹാപുണ്യവാനും മഹാകീർത്തിശാലിയും ചെന്താർഭനത്രനമായ ശ്രീരാമൻ രാജാവായി ജനിക്കുന്നതാണ്. അദ്ദേഹത്താൽ സ്पर्ശിക്കപ്പെട്ടവനായ നീ പാപമറവനായി നരശ്രേഷ്ഠനായി ഭവിക്കുന്നതാണ്." അതുകൂടി, ഭൂപതിയായ ആ നരശ്രേഷ്ഠൻ ശ്രീരാമനാൽ സ്पर्ശിക്കപ്പെട്ടവനായി, ഗൃധതപത്തെ തൃജിച്ചവനായി, ദിവ്യമായ കളഭം ചാർത്തിവനായി ദിവ്യസ്വരൂപനായ പുരുഷനായി; ശ്രീരാഘവനോടായി ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിക്കയ്ക്കുമെല്ലാം:—“ധർമ്മജ്ഞനായ ശ്രീരാഘവ! നിന്തിരുവടിയെപ്പോലെ മഹാൻ ആരാണുള്ളതു! പ്രഭോ! നിന്തിരുവടിയുടെ അനുഗ്രഹത്താൽ ഞാൻ ഘോരമായ നരകത്തിൽനിന്നും വിമുക്തനായി; നിന്തിരുവടിയാൽ ശാപമൊക്കും വരത്തപ്പെട്ടു് ”

പതിമൂന്നാം പ്രക്ഷിപ്തസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപതാംസഗ്ഗ്.

[ഭാഗ്വദ്യജുസ്സംഭാഷ്യം = ഭാഗ്വദ്യജുസ്സംഭാഷ്യം മഹാഷിമുതലായവരുടെ ആഗമനം.]

തയോഃ സംവദതോരേവം രാമലക്ഷ്മണയോസ്തദാ

വാസന്തികീ നിശാ പ്രാപ്താ ന ശീതാ ന ച ഘമ്മദാ.

1

തദാ	അപ്പോൾ	ശീതാ ന	അധികം തണുപ്പല്ല
രാമലക്ഷ്മണ- യോഃ തയോഃ	} ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാരാ യ അവരിരുവരും	ഘമ്മദാ ന	അധികം ഉഷ്ണ [തത്തം മല്ലാത്തതുമായ
ഏവം		വാസന്തികീ ച	വാസന്തജന്തുവിടെ
സംവദതഃ,	ഇപ്രകാരം	നിശാ	രാത്രികാലം
	സംഭാഷണം ചെയ്തു	പ്രാപ്താ.	ആരംഭിച്ചിരുന്നു.
	കൊണ്ടിരിക്കെ,		

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ കൃതാ പൗര്യാഹ്ണികീം ക്രിയാം

അഭിചക്രാമ കാകത്സ്ഥോ ദർശനം പൗരകായ്വവിത്.

2

തതഃ	അനന്തരം	ക്രിയാം	ക്രിയയെ
വിമലേ	നിമ്നലമായ	കൃതാ,	പൂർത്തിയാക്കി,
പ്രഭാതേ,	പ്രാതഃകാലത്തിൽ	ദർശനം	} രാജ്യകായ്ക്കുങ്ങൾ വിചാ രണചെയ്യുന്നതിന്നാ യി ആസ്ഥാനമണ്ഡ പത്തിൽ എഴുന്ന ള്ളി.
പൗര- കായ്വവിത്	} രാജ്യവൃദ്ധന്മാരുടെയിൽ നിപുണനായ	അഭിചക്രാമ.	
കാകത്സ്ഥം,			
പൗര്യാ- ഹ്ണികീം	പ്രാതഃകാലാചിതമാ യ		

തതഃ സുമന്ത്രസ്തപാഗമ്യ രാഘവം വാക്യമബ്രുവിത്

ഏതേ നിവാരിതാ രാജൻ ദ്വാരി തിഷ്ഠന്തി താപസാഃ.

3

തതഃ	അപ്പോൾ	“രാജൻ!	“മഹാരാജാഭവ!
സുമന്ത്രഃ	സുമന്ത്രർ	ദ്വാരി	അരമനവാതിലിൽ
രാഘവം	ശ്രീരാഘവന്റെ തിരു മുഖിൽ	താപസാഃ	തപസ്വിമാർ
		തിഷ്ഠന്തി;	എഴുന്നള്ളിയിരിക്ക
ആഗമ്യ,	വന്ന്,	ഏതേ	ഇവർ . [ന;
വാക്യം തു	} ഇപ്രകാരം ഉണർത്തി	നിവാരിതാഃ.	സമയംകാത്തതില്ല
അബ്രുവിത്;			യാൺ.
	ച്ചു;		

ഭാഗ്വദ്യജുസ്സംഭാഷ്യം ചൈവ പരസ്തൂത്യ മഹർഷയഃ

ദർശനം തേ മഹാരാജന്തേഷോഭയന്തി കൃതതപരാഃ

പ്രിയമാണാ നരവ്യാഘ്രേ യമുനാതീരവാസിനഃ.

4

“നരവ്യാഘ്രേ!	“പുരുഷോത്തമ!	ഭാഗ്വദ്യജുസ്സംഭാഷ്യം	ഭട്ടുപുത്രനായ ച്യവന
യമുനാതീര- വാസിനഃ	} യമുനാതീരവാസിക ളായ		മഹർഷിയെ
തേ മഹർഷയഃ		പുരസ്തൂത്യ,	മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ട്,
	ആ മഹർഷിമാർ		

പ്രിയമാണാം ച പ്രിയത്തെ പ്രദർശിപ്പി കുന്നവരായും	മഹാരാജൻ മഹാരാജാവിന്റെ
കൃതതപരാം } ബദ്ധപ്പാടോടുകൂടിയവ	ദർശനം ദർശനത്തെ
ഏവ } രായും	ചോദയന്തി." പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു."

തസ്യ തപഃചനം ശുതപാ രാമഃ പ്രോവാച ധർമ്മവിത്

പ്രവേശ്യന്താം മഹാഭാഗാ ഭാർഗവപ്രമുഖാ ദ്വിജാഃ.

5

ധർമ്മവിത്	ധർമ്മജ്ഞനായ	ഭാഗ്വതപ്രമുഖാഃ	ച്യവനമഹർഷിമുതലാ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		യ
തസ്യ	സുമന്ത്രരുടെ	ദ്വിജാഃ,	ആ ബ്രാഹ്മണോത്തമ
തത് വചനം	ആ വാക്യത്തെ		ന്മാർ,
ശുതപാ,	ചെയ്തിരിക്കാണ്ട്,	പ്രവേശ്യന്താം,"	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരപ്പെട
"മഹാഭാഗാഃ	"മഹാപുണ്യശാലിക		ട്ടെ,"
	ളായ	പ്രോവാച.	എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു.

രാജന്തസ്തപാജ്ഞാം പുരസ്കൃത്യ ഭാഃസ്ഥോ മുഖ്നി കൃതാഞ്ജലിഃ

പ്രവേശയാമാസ തദാ താപസാൻ സുഭാസദാൻ.

6

ഭാസ്ഥഃ	കാവല്ക്കാരൻ	കൃതാഞ്ജലിഃ,	കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട്,
രാജൻ	മഹാരാജാവിന്റെ	തദാ,	ആ സമയം,
ആജ്ഞാം	ആജ്ഞയെ	സുഭാസദാൻ	അതിഃതഃജാമയന്മാരാ
പുരസ്കൃത്യ,	ശിരസാവഹിച്ചു,	താപസാൻ	ആ താപസന്മാരെ [യ
തു	ഉടനെതന്നെ	പ്രവേശയാ-	അകത്തു് പ്രവേശിപ്പി
മുഖ്നി	മുടിയിൽ	മാസ. }	ച്ചു.

ശതം സമധികം തത്ര ദീപ്യമാനം സ്വതേജസാ

പ്രവിഷ്ടം രാജഭവനം താപസാനാം മഹാത്മനാം.

7

തത്ര	അപ്പാരം	സമധികം	അത്യധികം
മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായ	ദീപ്യമാനം,	ജ്വലിക്കുന്നതായി,
താപസാനാം }	ആ താപസന്മാരുടെ	രാജഭവനം	അരമനയിൽ
ശതം,	കൂട്ടം,	പ്രവിഷ്ടം.	പ്രവേശിച്ചു.
സ്വതേജസാ	അവരുടെതേജസ്സിനാൽ		

തേ ദ്വിജാഃ പൂണ്ണകലശൈഃ സർവ്വതീർത്ഥാംബുസത്കൃതൈഃ

ഗൃഹീതപാ ഫലമൂലം ച രാമസ്യാഭ്യാഹരൻ ബഹു.

8

തേ ദ്വിജാഃ,	ആ അന്തണന്മാർ,	ബഹു	അനേകം
സർവ്വ-	സകല പുണ്യതീർത്ഥ	ഫലമൂലം ച	പഴങ്ങളും കിഴങ്ങുകളും
തീർത്ഥാംബു-	ങ്ങളാൻവയായി അ	ഗൃഹീതപാ	കയ്ക്കൊണ്ട്
സത്കൃതൈഃ }	ഭിമന്തിക്കപ്പെട്ട [ടി	രാമസ്യാ	ശ്രീരാമനായി
പൂണ്ണകലശൈഃ	പൂണ്ണകലശങ്ങളോടുകു-	അഭ്യാഹരൻ.	സമർപ്പിച്ചു.

പ്രതിഗൃഹ്യ തു തത്സർവ്വം രാമഃ പ്രീതിപുരസ്കൃതഃ

തീർത്ഥാദകാനി സർവ്വാണി ഫലാനി വിവിധാനി ച.

9

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	വിവിധാനി	പലവകയായുള്ള
പ്രീതി-	} പ്രീതിയുൾക്കൊണ്ടവ	ഫലാനി ച	പഴുത്തുണ്ടായും
പുരസ്കൃതഃ		തത്	അത്
സർവ്വാണ്	എല്ലാ	സർവ്വം തു	എല്ലാറ്റിനേയും
തീർത്ഥാടകാനി	പുണ്യതീർത്ഥങ്ങളെയും	പ്രതിഗ്രഹ്യ.	സംഗ്രഹിച്ചു.

ഉവാച ച മഹാബാഹുഃ സർവ്വാനേവ മഹാമുനീൻ
ഇമാന്യാസനമുഖ്യാനി യഥാർഹമുപവിശ്യാതാം.

10

മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവായ	ആസനമുഖ്യാനി	ഉത്തമങ്ങളായ ആസ
	അഭേദം		നങ്ങളിൽ
മഹാമുനീൻ	മാമുനിമാർ	യഥാർഹം ച	ഉചിതംപോലെ
സർവ്വാണ് ഏവ	എല്ലാവരോടും	ഉപവിശ്യാതാം	എഴുന്നള്ളപ്പെട്ടെട്ടെ
“ഇമാനി	“ഇ	ഉവാച.	എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു.

രാമസ്യ ഭാഷിതം ശ്രുതവാ സർവ്വ ഏവ മഹഷ്യഃ
ബ്രഹ്മീഷു രചിരാഖ്യാസു നിഷേദഃ കാഞ്ചനീഷു തേ.

11

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	കാഞ്ചനീഷു	സ്വർണ്ണമയമായി
ഭാഷിതം	അരുളപ്പാട്	രചിരാഖ്യാസു	അതിമനോഹരമായുള്ള
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	ബ്രഹ്മീഷു	ഈശികൾക്കുള്ള ആസ
തേ മഹഷ്യഃ	ആ മഹഷിമാർ		നങ്ങളിൽ
സർവ്വേ ഏവ,	എല്ലാവരും,	നിഷേദഃ.	അസീനരായി.

ഉപവിഷ്യാനൃഷിംസ്തത്ര ദൃഷ്ടവാ പരപുരഞ്ജയഃ

പ്രയതഃ പ്രാഞ്ചലിഭൂതവാ രാഘവോ വാക്യമബ്രവീത്.

12

പരപുരഞ്ജയഃ	മഹാപരാക്രമശാലി	ഉപവിഷ്യാൻ	എഴുന്നള്ളിച്ചിരുന്നവ
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ, [യായ		രായ
തത്ര	അപ്പോൾ	ഈശിൻ	ഈശിമാരെ
പ്രയതഃ	വിനിതനായി	ദൃഷ്ടവാ,	നോക്കി,
പ്രാഞ്ചലിഃ	} തൊഴുതുകൊണ്ട്	വാക്യം	} ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു.
ഭൂതവാ		അബ്രവീത്.	

കിമാഗമനകാൽസം വഃ കിം കരോമി സമാഹിതഃ

ആജ്ഞാപ്രോഽഹം മഹഷീണാം സർവ്വകാമകരഃ സുഖം.

13

“ആഗമനകാൽസം	“വന്നകാൽസം	സർവ്വകാമകരഃ {	സകല മനോരഥപു
കിം?	എന്തെന്നാണ്?		ത്തിവരത്തുവാൻ സ
മഹഷീണാം	} മഹഷിമാരായ നിങ്ങൾ	അഹം,	ന്നദ്ധനായ് വർത്തിക്ക
ആജ്ഞാപ്യഃ			ക്ക് ആജ്ഞാപിക്കപ്പെ
	ടത്തക്കവനായി	വഃ	നിന്തിരുവടികൾക്ക്
സുഖം	കൌതുകത്തോടുകൂടി	കരോമി കിം?	എന്തെന്നാണ് ചെയ്യേ
സമാഹിതഃ	ചേരിപുരസ്സരം		ണ്ടതായുള്ളത്?

ഇദം രാജ്യം ച ഹകലം ജീവിതം ച ഹൃദി സ്ഥിതം
സമ്യഗ്ഗതേദപിജാതം മേ സത്യമേതദ്ബ്രവീമി വഃ.

14

“ഇദം രാജ്യം	“ഈ രാജ്യം	ഏതത്	} ഇത് സ്ഥിരമായ് ഉൾക്കൊള്ളപ്പെട്ടതാകുന്നു;
സകലം	ഓരോന്നും	സ്ഥിതം;	
സമ്യം	എല്ലാത്തന്നെയും	ഏതത്	} ഇത്
ജീവിതം ച	ജീവൻതന്നെയും	സത്യം ച	
പിജാതം;	ബ്രാഹ്മണക്ക് ആയത്	വഃ	} സത്യംതന്നെയെന്ന് നിന്തിരുവടികളോട് ഞാൻ ശപഥംചെയ്യുന്നു.”
മേ	എന്റെ [മാകുന്നു;	ബ്രവീമി. ”	
ഹൃദി	ഹൃദയത്തിൽ		

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതവാ സാധുകാരോ മഹാനഭൂത്
ഋഷിണാമുഗ്രതപസാം യമുനാതീരവാസിനാം.

15

തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	യമുനാതീര-	} യമുനാതീരവാസികളായ
തത് വചനം	ആ വാക്കു	വാസിനാം	
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	ഋഷിണാം,	} ഋഷിമാരാലുള്ളപ്പോൾ “നല്ലത്, നല്ലത്,” എന്ന പ്രശംസ
ഉഗ്രതപസാം	ഉഗ്രതപസ്സുകളോടെ	സാധുകാരഃ	
	വരും		മഹാൻ അഭൂത്. അതിയായി മുഴങ്ങി.

ഉഗ്രമുശ്വ തേ മഹാത്മാനോ ഹഷ്യേണ മഹതാഽഽപൃതാഃ
ഉപപന്നം നരശ്രേഷ്ഠ തവൈവ ഭൂവി നാനൃതഃ.

16

തേ മഹാത്മാനഃ	ആ മഹാനഭാവന്മാർ	ഭവ ഏവ	നിന്തിരുവടിക്കത്തന്നെ
മഹതാ	വർദ്ധിച്ച		യാൺ
ഹഷ്യേണ	സന്തോഷത്താൽ	ഉപപന്നം;	ഇത് യുക്തമായുള്ളത്;
അപൃതാഃ	ഉള്ളും പൂരിച്ചവരായി	ഭൂവി	ലോകത്തിൽ
ഉഗ്രമുഃ;	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;	അന്യതഃ ച	മററാക്കും
“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷോത്തമ!	ന.	അല്ല.

ബഹവഃ പാത്ഥീവാ രാജന്നതിക്രാന്താ മഹാബലാഃ
കായ്യസ്യ ഗൌരവം മതപാ പ്രതിജ്ഞാം നാഭ്യരോചയൻ.

17

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	കായ്യസ്യ	കായ്യത്തിന്റെ
അതിക്രാന്താഃ	ഇതുവരെയുണ്ടായിട്ടുള്ള	ഗൌരവം	അസാധ്യതയെ
മഹാബലാഃ	മഹാബലശാലികളായ	മതപാ	അഭിലാഷിച്ചു്
ബഹവഃ	അനേകം	പ്രതിജ്ഞാം	} വാശത്തോ ചെയ്യുവാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുക ഉണ്ടായില്ല.
പാത്ഥീവാഃ,	ഗുഹന്മാർ,	ന അഭ്യ- രോചയൻ	

തപയാ പുനർബ്രാഹ്മണഗൌരവാദിയം

കൃതാ പ്രതിജ്ഞാ ഹ്യനവേക്ഷ്യ കാരണം
തതശ്ച കർത്താ ഹ്യസിനാത്ര സംശയോ
മഹാഭയാത് ശ്രോതുമുഷിംസ്തപമഹസി.

18

“ തപയാ പുനഃ “ നിന്തിരവടിയാലാ	കൃതാ;	ചെയ്യപ്പെട്ടു;
കരുണ	തതഃ	ആകയാൽ
അനവേഷ്യ ച, ആലോചിക്കാതെ	കന്താ അസി;	നിന്തിരവടി കായ്തത്തെ
തന്നെ,	അത്ര	പുത്തിയാക്കുവാൻ
ബ്രാഹ്മണ- } ബ്രാഹ്മണരുടെ പേരി	സംശയഃ ന;	ബാല്യതപ്പെട്ടവനാ
ഗൌരവാത് ഫി) ലുള്ള ബഹുമാനത്താ	ഈഷിൻ	ഇതിൽ [ചിരിക്കുന്നു;
ഇയം ഈ	മഹാഭയാത്	സംശയമില്ല;
പ്രതിജ്ഞാ പ്രതിജ്ഞ	ത്രാതും	ഈഷിമാരായ ഞങ്ങളെ
	അഹ്സി.	പെരുതായ ആപത്തി
		രക്ഷിപ്പാൻ [ൽ നിന്ന്
		തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ. ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഷഷ്ഠിതമഃ സ്കന്ദഃ = അരുപത്തൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22854; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2130

ഇതിപുര കശലവന്മാരായ ശ്രീരാമസന്നിധാവശപമേധയജ്ഞവാടെ ഗീതേ ശ്രീമദ്രാമായണേ

അഷ്ടാവിംശഭിനേ ഗീതാഃ ശ്ലോകാഃ സമാപ്താഃ

ഇപ്രകാരം കശലവന്മാരാൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശപമേധയാഗശലയിൽവെച്ചു ഗാനം ചെയ്തപ്പോഴായ ശ്രീരാമായണത്തിൽ 28-ാം ഭിവസം ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകങ്ങൾ അവസാനിച്ചു.

പുര കശലവന്മാരായ ശ്രീരാമസന്നിധാവശപമേധയജ്ഞവാടെ ചോത്രിംശഭിനേഷു ഗീതേ

ശ്രീമദ്രാമായണേ, ഏകാനത്രിംശഭിനേ ഉത്തരകാണ്ഡേ ഏകഷഷ്ഠിതമസ്കന്ദമാരഭ്യ

അശീതിതമസ്കന്ദപച്ഛന്തം [22855—23334 ശ്ലോകാഃ) ഗീതം. തന്മിൻ

ഭിനേ ഗീതാഃ ശ്ലോകാശ്ച 480.

പണ്ട് കശലവന്മാരാൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശപമേധയാഗമണ്ഡപത്തിൽവെച്ചു

32 ഭിവസങ്ങളിലായി ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീരാമായണത്തിൽ, ഇരുപത്തൊമ്പതാം

ഭിവസം ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ 61-ാം സ്കന്ദം തുടങ്ങി 80-ാംസ്കന്ദം വരെ

(22855 മുതൽ 23324 കൂടിയുള്ള ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ടു.

അന്നെഭിവസം ആകെ ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ 480.

ഏകഷഷ്ഠിതമഃ സ്കന്ദഃ = അരുപത്തൊന്നാംസ്കന്ദം.

[ലവണപീഡാകഥനം = ലവണാസുരന്റെ ഉപദ്രവത്തെപ്പറ്റി പറയുന്നത.]

ഏവം ബ്രവദ്ഭിർഈഷിഭിഃ കാകത്സ്ഥോ വാക്യമബ്രവീത്

കിം കായ്തം ബ്രൂത മനയോ ഭയം താവദപൈതു വഃ.

1

കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ	കായ്തം	എന്നാൽ ചെയ്യപ്പെട്ടേണ്ടതു്
ഈഷിഭിഃ	ഈഷിമാരാൽ	കിം ?	എന്തൊന്നാണു് ?
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ബ്രൂത;	അരുളിച്ചെയ്യാലും;
ബ്ര.വദ്ഭിഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടാറെ	വഃ ഭയം	നിങ്ങളുടെ ഭയം
വാക്യം	} ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു;	താവത്	ഇതാടുകി
അബ്രവീത്;		അപൈതം	അപൈതം
“ മനയഃ !	“ മനിക്കാരേ !		

തഥാ ബ്രഹ്മവതി കാകത്സ്വേ ഭാഗ്വതോ വാക്യമബ്രവീത്
ഭയാനാം ശൂണ യന്മൂലം ദേശസ്യ ച നരേശ്വര.

2

കാകത്സ്വേ ശ്രീരാഘവൻ
തഥാ ബ്രഹ്മവതി ഇപ്രകാരം അർത്ഥം
ഭാഗ്വതം ഭാഗ്വതമുനി
വാക്യം } ഇങ്ങനെ ഉണ്ടായിട്ടു;
അബ്രവീത്;

“നരേശ്വര! “പുരുഷാത്മമ!
ദേശസ്യ ച രാജ്യത്തിന്നുതന്നെ
ഭയാനാം വിപത്തിനായി
യത് മൂലം യാതൊന്ന് കാരണ
മോ, അതിനെ
ശൂണ. ചെയ്യിക്കേണ്ടാലും.

പൂർവ്വം കൃത്യയുഗേ രാജൻ ദൈതേയഃ സുമഹാബലഃ
ലോലാപത്രോഽഭവജ്ജ്യേഷോ മധുർനാമ മഹാസുരഃ.

3

ബ്രഹ്മണ്യശ്ച ശരണ്യശ്ച ബുദ്ധ്യാ ച പരിനിഷ്ഠിതഃ
സുരൈശ്ച പരമോദാരൈഃ പ്രീതിസ്തസ്യായുലാഭവത്.

4

“രാജൻ! “മഹാരാജാഭവ!
പൂർവ്വം അഭിയിൽ
കൃത്യയുഗേ കൃത്യഗത്തിൽ
സുമഹാബലഃ മഹാബലിഷ്ഠനായി
ബ്രഹ്മണ്യഃ ച ബ്രഹ്മണഭക്തനായി
ശരണ്യഃ ച ശരണാഗതരക്ഷകനായി
ബുദ്ധ്യാ ധർമ്മബുദ്ധിയികൊണ്ട്
പരിനിഷ്ഠിതഃ ച സ്ഥിരതപുഷ്ഠവനായി
മഹാസുരഃ മഹാസുരനായി
ലോലാപത്രഃ ലോലയുടെ പുത്രനായി

ജ്യേഷ്ഠഃ ജ്യേഷ്ഠനും
മധുഃ നാമ ച മധുവെന്ന പേരോടുകൂടി
യവനമായ
ദൈതേയഃ ഒരു ദൈത്യൻ
അഭവത്; ഉണ്ടായിരുന്നു;
തസ്യ, അവന്ന്,
പരമോദാരൈഃ മഹാമാരായ
സുരൈഃ ച ദേവന്മാരായും
അതുലാ പ്രീതിഃ മഹത്തായ അനുഗ്രഹം
അഭവത്. ഉണ്ടായി.

സ. മധുർവീര്യസമ്പന്നോ ധർമ്മ ച സുസമാഹിതഃ
ബഹുമാനാച്ച രുദ്രേണ ദത്തസ്തസ്യാദ്ഭൂതോ വരഃ.

5

“സഃ മധുഃ “ആ മധുവെന്നവൻ
വീര്യസമ്പന്നഃ ച മഹാവീര്യശാലിയും
ധർമ്മ ധർമ്മത്തിൽ
സുസമാഹിതഃ; നിഷ്ഠയാടുകൂടിയവനും
മായിരുന്നു;

തസ്യ അവന്ന്
രുദ്രേണ ച പരമശിവനാൽതന്നെ
ബഹുമാനാത് അഭിമാനപൂർവ്വം
അദ്ഭുതഃ വരഃ അതുഭുതമായ ഒരു വരം
ദത്തഃ. നൽകപ്പെട്ടു.

ശൂലം ശൂലാദിനിഷ്ഠഷ്ട മഹാവീര്യം മഹാപ്രഭം
ദൈവ മഹാത്മാ സുപ്രീതോ വാക്യം ചൈതദ്യഥാ ച ഹ.

6

“മഹാത്മാ “മഹാത്മാവായ രുദ്ര
ഭഗവാൻ
സുപ്രീതഃ ഏകം പ്രസാദിച്ചവ
ശൂലാത് തന്റെ ശൂലാ [നായി
യുധത്തിൽ നിന്ന്
മഹാവീര്യം മഹത്തായവീര്യത്തെയും

മഹാപ്രഭം ഉത്കൃഷ്ടമായ ജ്യോതി
വിനിഷ്ഠഷ്ട ഏകത്ത് [സ്തിനേയും
ശൂലം ദൈവ; ഒരു ശൂലത്തെ നൽകി;
ച ഏതത് കൂടാതെ ഈ
വാക്യം } വാക്യത്തെയും അരുളി
ഉവാച ഹ. ചെയ്തു.

തപായായമതുലോ ധമോ മത്പ്രസാദാത് കൃതഃ ശുഭഃ
പ്രീത്യാ പരമയാ യുക്തോ ദദാമ്യായുധമുത്തമം.

7

“‘തപയാ	“‘നിന്നാൽ	ശുഭഃ കൃതഃ ;	ശുഭമാംവണ്ണം അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടു ;
അയം ധർമ്മഃ	ഈ യജ്ഞം	പരമയാ	അതിയായ പ്രീതിയോടു
അതുലഃ,	നിസ്തുല്യമായി	പ്രീത്യാ യുക്തഃ }	കൂടിയവനായ ഞാൻ,
മത് പ്രസാദാത്	എന്റെ അനുഗ്രഹത്താൽ	ഉത്തമം ആയുധം ഒരു ഉത്തമമായ ആയുദദാമി.	നൽകുന്നു. [ധത്തെ

യാവത് സുരൈശ്ച വിപ്രൈശ്ച ന വിരുദ്ധ്യേമ്മഹാസുര
താവച്ഛുലം തവേദം സ്യാദന്യഥാ നാശമേഷ്യതി.

8

“‘മഹാസുര !	“‘മഹാസുര !	താവച്ഛുലം	അത്രയും കാലം
സുരൈഃ ച	ദേവന്മാരായും	ഇദം ശുലം	ഈ ശുലായുധം
വിപ്രൈഃ ച	വിപ്രന്മാരായും	തവ സ്യാത് ;	നിന്റേതായിരിക്കുന്നതാണ് ;
യാവത്	എത്രകാലംവരെക്കും	അന്യഥാ	അപ്രകാരമല്ലെന്നാൽ
ന വിരുദ്ധ്യേഃ	നീ വിരോധം ഏല്ക്കാതിരിക്കുന്നുവാ	നാശം ഗമിഷ്യതി.	കണ്ണിനു കാണാതെ മറഞ്ഞുപോകുന്നതാണ്.

യശ്ച തപാമഭിയുഞ്ജീത യുദ്ധായ വിഗതജപഃ
തം ശുലോ ഭസ്മസാത് കൃതപാ പുനരേഷ്യതി തേ കരം.

9

“‘യഃ ച	“‘വല്ല ഒരുവനും	ശുലഃ	ഈ ശുലം
യുദ്ധായ	പോരിനായി	ഭസ്മസാത്	വെണ്ണീരാക്കി
വിഗതജപഃ	ഭീതിവെടിഞ്ഞ്	കൃതപാ	നിന്റെ കയ്യിൽ
തപാ	നിന്നാട്	തേ കരം	വീണ്ടും
അഭിയുഞ്ജീതം	ഏല്ക്കുന്നുവാ അവനെ	പുനഃ ഏഷ്യതി.	വന്നുചേരുന്നതാണ്.

ഏവം രുദ്രാഭരം ലബ്ധ്വാ ഭൂയ ഏവ മഹാസുരഃ
പ്രണിപത്യ മഹാദേവം വാക്യമേതദുവാച ഹ.

10

“‘മഹാസുരഃ	“‘ആ മഹാസുരൻ	ഭൂയഃ ഏവ	വീണ്ടും
രുദ്രാത്	രുദ്രഭഗവാങ്കൽനിന്ന്	മഹാദേവം	പരമശിവനെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രണിപത്യ	കമ്പിട്ട്
വരം ലബ്ധ്വാ	വരത്തെ ലഭിച്ചു,	ഏതത് വാക്യം	ഇപ്രകാരം അപേക്ഷി
		ഹ ഉവാച.	ച്ച.

ഭഗവൻ മമ വംശസ്യ ശുഭമേതദനുത്തമം

ഭവേത് തു സതതം ഭവ സുരാണാമീശപരോ ഹ്യസി.

11

“ഭവ!	“ഭഗവാനേ!	ഏതത്	ഈ
സുരാണാം തു	ഭവന്മാർക്കും ഭവനാ	അനുത്തമം	നിസ്തുല്യമായ
ഈശ്വരഃ	ണല്ലോ	ശുഭം	ശുഭം
അസി;	നിന്തിരുവടി;	സതതം	എന്നും
ഹി,	ആകയാൽ,	മമ വംശസ്യ	എന്റെ വംശത്തിന്നു
ഭഗവൻ!	സ്വാമിൻ!	ഭവേത്.	ജ്ഞായിരിക്കേണ്ടമ്.

തം ബ്രഹ്മാണം മധും ഭവേ, സർവ്വഭൂതപതിഃ ശിവഃ

പ്രത്യുവാച മഹാഭാരതേ നൈതദേവം ഭവിഷ്യതി.

12

“മഹാഭാരതഃ	“മഹാപ്രഭുവും	തം മധും	ആ മധുവോടായി
സർവ്വഭൂതപതിഃ	എല്ലാ ഭൂതങ്ങൾക്കും	പ്രത്യുവാച;	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ
	നാഥനുമായ		യ്ക്കു;
ശിവഃ ഭവേ,	ഭവനായ പരമശിവൻ	‘ഏതത് ഏവം	‘ഇത് ഇപ്രകാരം
ബ്രഹ്മാണം	ഇപ്രകാരം പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന	ന ഭവിഷ്യതി.	സാക്ഷ്യപ്പെടുന്നതല്ല.

മാ ഭൂതേ വിഹലാ വാണി മത് പ്രസാദകൃതാ ശുഭാ

ഭവതഃ പുത്രമേകം തു ശുഭമേതദ് ഭജിഷ്യതേ.

13

“‘തു	“‘എങ്കിലും	മാ ഭൂതഃ;	ഭവിക്കാതിരിക്കട്ടെ;
തേ ശുഭാ വാണി	നിന്റെ പ്രിയമായ	ഭവതഃ	നിന്റെ
മത് പ്രസാദ-	എന്റെ [അപേക്ഷ	ഏകം പുത്രം	ഒരു സന്താനത്തെ
കൃതാ	അനുഗ്രഹത്താൽ	ഏതത് ശുഭം	ഈ ശുഭം കാത്തുകൊ
വിഹലാ	നിഷ്ഠലമായി	ഭജിഷ്യതേ.	ബിരിക്കുന്നതാണ്.

യാവത് കരസ്ഥഃ ശുഭോഽയം ഭവിഷ്യതി സതസ്യ തേ

അവധ്യഃ സർവ്വഭൂതാനാം ശുഭഹസ്തോ ഭവിഷ്യതി.

14

“‘അയം ശുഭഃ	“‘ഈ ശുഭം	ശുഭഹസ്തഃ	ശുഭഃ മന്ത്രിയവനായി
തേ സതസ്യ	നിന്റെ ഒരു പുത്രൻ	യാവത്	രിക്കേണ്ടത്തോളം
കരസ്ഥഃ	കരസ്ഥമായിരിക്കുന്ന	സർവ്വഭൂതാനാം	സർവ്വപ്രാണികൾക്കും
ഭവിഷ്യതി;	താണ്;	അവധ്യഃ	അവധ്യനായി ഭവിക്ക
		ഭവിഷ്യതി.	നതാണ്.

ഏവം മധുർവരം ലബ്ധ്വാ ഭവേത് സുമഹദ്ഭൂതം

ഭവനം സോഽസുരശ്രേഷ്ഠഃ കാരയാമാസ സുപ്രഭം.

15

“സഃ	‘ആ അസുരശ്രേഷ്ഠ	അദ്ഭൂതം	അതുഭൂതകരമായ
അസുരശ്രേഷ്ഠഃ	നായ	വരം	വരത്തെ
മധുഃ,	മധുവെന്നവൻ,	ലബ്ധ്വാ,	ലഭിച്ചു,
ഭവേത്	മഹാഭവങ്കൽ നിന്ന്	സുപ്രഭം	ഉത്കൃഷ്ടമായ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഭവനം	ഒരു ഭവനത്തെ
സുമഹത്	മഹിമയേറിയ	കാരയാമാസ.	പണിയിച്ചു.

തസ്യ പത്നീ മഹാഭാഗാ പ്രിയ കംഭീനസിതി യാ
തസ്യാഃ പുത്രോ മഹാവീര്യോ ലവണോ നാമ ഭാര്യഃ
ബാല്യാത് പ്രഭൃതി ദുഷ്ടാത്മാ പാപാന്യേവ സമാചരത്.

16

“കംഭീനസി ഇതി “കംഭീനസിയെന്ന	മഹാവീര്യം	മഹാപരാക്രമശാലിയും
യാ യാതൊരു	ഭാര്യഃ ;	ഭയങ്കരനും ആകുന്നു ;
തസ്യ പ്രിയ പത്നീ } അവന്റെ പ്രിയപതി	ബാല്യാത് - പ്രഭൃതി	ചെറുപ്പം മുതൽക്കു തന്നെ
മഹാഭാഗാ ;	ദുഷ്ടാത്മാ	ആ ദുഷ്ടൻ
തസ്യാഃ	അവളുടെ	പാപാനി ഏവ പാപകൃത്യങ്ങളെത്തന്നെ
പുത്രഃ	പുത്രനായ	
ലവണഃ നാമ	ലവണനെനവൻ	സമാചരത്. ആചരിച്ചവന്നു.

തം പുത്രം ഭൃച്ഛിനീതം തു ദുഷ്ടാ ദുഃഖസമനപിതഃ
മധുഃ സ ശോകമാപേദേ ന ചൈനം കിഞ്ചിദബ്രവീത്.

17

“മധുഃ	“മധു	ശോകം ആപേദേ; വ്യാകുലപ്പെട്ടു;
തം പുത്രം	ആ പുത്രനെ	സഃ അവൻ
ഭൃച്ഛിനീതം	ഭൃച്ഛിനിയായി	ഏനം ഇവനോട്
ദുഷ്ടാ	കളഭ്	കിഞ്ചിത് ച ഒന്നുതന്നെ
തു	അക്കാരണത്താൽ	ന അബ്രവീത്. പറകയുണ്ടായില്ല.
ദുഃഖസമനപിതഃ	ദുഃഖംപൂണ്ടവനായി	

സ വിഹായ തപിമം ലോകം പ്രവിഷ്ടോ വരണാലയം
ശുലം നിവേശ്യ ലവണേ വരം തസ്സൈ നൃവേദയത്.

18

“സഃ	“ആ മധു	വരം	വരത്തെക്കുറിച്ചും അറി
ലവണേ	ലവണന്റെ വശം	നൃവേദയത് ;	വുകൊടുത്തു ;
ശുലം	ശുലത്തെ	തു	ആ സ്ഥിതിയിൽ
നിവേശ്യ	ഏല്പിച്ച്	ഇമം ലോകം	ഈ ലോകത്തെ
തസ്സൈ	അവന്നു്	വിഹായ	വെടിഞ്ഞു്
		വരണാലയം	വരണലോകത്തെ പ്രാ
		പ്രവിഷ്ടഃ.	പിച്ചു.

സ പ്രഭാവേന ശുലസ്യ ദൈരാന്യേനാത്മനസ്തഥാ
സന്താപയതി ലോകാംശ്രീൻ വിശേഷേണ ച താപസാൻ

19

“സഃ	“അവൻ	ശ്രീൻ ലോകാൻ മൂന്നു ലോകങ്ങളെയും
തഥാ	അപ്രകാരമുള്ള	വിശേഷേണ വിശേഷിച്ചും
ദൈരാന്യേന	തന്റെ ദുർഗ്ഗുണത്താലും	താപസാൻ ച തപസ്വിമാരെയും
ശുലസ്യ	ശുലായുധത്തിന്റെ	സന്താപയതി. ദ്രോഹിക്കുന്നു.
പ്രഭാവേന	വൈഭവത്താലും	

ഏവം പ്രഭാവോ ലവണഃ ശുദ്ധം ചൈവ തഥാവിധം
ശുതപാ പ്രമാണം കാകത്സ്ഥ തപം ഹി നഃ പരമാ ഗതിഃ.

20

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ!	നഃ	ഞങ്ങൾക്ക്
ലവണഃ ഏവ ലവണാസുരനാകട്ടെ	തപം ഹി	നിന്തിരുവടിമാത്രമാണ്
ഏവം പ്രഭാവഃ; അപ്രകാരമുള്ള പ്രഭാവ	പരമാ ഗതിഃ;	സർവ്വശരണ്യനായുള്ളതു;
മാന്വനാണ്;	ശുതപാ	} ചെയിക്കൊണ്ട് തിരു
ശുദ്ധം ച } ശുദ്ധവും അപ്രകാരമുള്ള	പ്രമാണം!	
തഥാവിധം; } താണ്;		വുളംപാലെ ചെയ്ത
		രൂഢിയാലും.

ബഹവഃ പാത്ഥിവാ രാമ ഭയാന്തർഗ്വേഷിഭിഃ പുരാ
അഭയം യാചിതാ വീര ത്രാതാരം ന ച വിദ്മഹേ.

21

“വീര!	“ജഗദേകവീരനായ	പാത്ഥിവാഃ	രാജാക്കന്മാർ
രാമ!	ശ്രീരാമ!	അഭയം	തങ്ങളെ രക്ഷിക്കേണ
പുരാ	ഇതവരെയ്ക്കും		മെന്ന്
ഭയാന്തർഗ്വേഷിഭിഃ	ഭയാകലിതരായ	യാചിതാഃ;	അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു;
ബഹവഃ	മഹഷിമാരാൽ	ത്രാതാരം ച	അഭയപ്രദാനം ചെയ്തു
	എത്രയോ		ന്ന ഒരു പനേയും
		വിദ്മഹേ ന.	ഞങ്ങൾ കാണുന്നില്ല.

തേ വയം രാവണം ശുതപാ ഹതം സബലവാഹനം
ത്രാതാരം വിദ്മഹേ താത നാനൃം ഭൂവി നരാധിപം.

22

“താത!	“പൂജ്യപാദ!	ത്രാതാരം	അഭയപ്രദനാരെന്ന്
തേ വയം	അപ്രകാരമുള്ള ഞങ്ങൾ	വിദ്മഹേ;	അറിയുന്നു;
രാവണം	രാവണനെ	ഭൂവി	ചോകത്തിൽ
സബലവാഹനം	സൈന്യങ്ങളും വാഹന	അന്യം	മറ്റൊരു
	ങ്ങളുമടക്കം	നരാധിപം	അരചനെ
ഹതം ശുതപാ, ഹനിക്കപ്പെട്ടവനായി	കേട്ട്,	ന.	അങ്ങിനെ അറിയുന്നില്ല.

തത് പരിത്രാതുമിച്ഛാമോ ലവണാഭ്യേപിഡിതാൻ.

23

“തത്	“ആകയാൽ	പരിത്രാതും	രക്ഷിച്ചുരുളുവാൻ
ലവണാത്	ലവണകൽനിന്ന്	ഇച്ഛാമഃ.”	ഞങ്ങൾ പ്രാർത്ഥിക്ക
ഭ്യേപിഡിതാൻ	ഭീതിപൂണ്ട് പീഡിതരാ		ന്നു.”
	യ ഞങ്ങളെ		

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഏകഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അരൂപത്തൊന്നാം സഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22877; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2153.

ദിഷ്ടിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗ്.

[ശതൃപ്തപ്രാപ്തം = ശതൃപ്തൻ ശ്രീരാമനോടായി അപേക്ഷിക്കുന്നത്.]

തഥാഭേത താസ്മിൻ രാമഃ പ്രത്യുവാച കൃതാഞ്ജലിഃ
കിമാഹാരഃ കിമാചാരോ ലവണഃ കപ ച വർത്തേ.

1

“തഥാ
ഉക്ത
രാമഃ
കൃതാഞ്ജലിഃ
താൻ ജ്ഞിൻ
പ്രത്യുവാച;
“അപ്രകാരം
ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടാറെ,
ശ്രീരാമൻ
കൈകൂപ്പിക്കൊണ്ട്
ആ ജ്ഞിമാനോടായി
മറുപടിയരുളി;

“ലവണഃ ച } “ലവണാസുരൻ എ
കപ വർത്തേ? } ഞാൻ വസിക്കുന്നത്?
കിമാഹാരഃ? } അവന്റെ ആഹാരമെ
പ്രകാരമുള്ളതാണ്?
കിമാചാരഃ? ” ആ ചാരമെപ്രകാരമു
ള്ളതാണ്? ”

രാഘവസ്യ വചഃ ശ്രുതാ ജ്ഞയഃ സർവ്വ ഏവ തേ
തതോ നിവേദയാമാസുർലവണോ വവൃധേ യഥാ.

2

തേ ജ്ഞയഃ } ആ ജ്ഞിമാർ എല്ലാവ
സർവ്വ ഏവ } രും തന്നെ
രാഘവസ്യ } ശ്രീരാഘവന്റെ വാക്കു
വചഃ ശ്രുതാ } കേട്ട്
തതഃ } അതിൽപിന്നെ

ലവണഃ ലവണാസുരൻ
വവൃധേ യഥാ എപ്രകാരം വളർന്നുവോ
അതിനെ ഇപ്രകാരം
നിവേദയാ- } വിസ്തരിച്ചുണർത്തിച്ചു.
മാസുഃ. }

ആഹാരഃ സർവ്വ സതപാനി വിശേഷേണ ച താപസാഃ
ആചരോ ശൈത്ര്യം നിത്യം വാസോ മധുവനേ തഥാ.

3

“സർവ്വസതപാനി “സർവ്വപ്രാണികളും
വിശേഷേണ വിശേഷിച്ചും
താപസാഃ ച താപസന്മാരുമാകുന്നു
ആഹാരഃ; (അവനും) ആഹാരം;
നിത്യം എന്നും

ശൈത്ര്യം തഥാ പാപകൃത്യം ചെയ്യുന്ന
തുതന്നെ
ആചാരഃ; ആചാരം;
മധുവനേ } മധുവനത്തിലാകുന്നു
വാസഃ. } വസിക്കുന്നത്.

ഛതപാ ബഹുസഹസ്രാണി സിംഹവ്യാഘ്രമൃഗദിപാൻ
മാനുഷാംശ്ചൈവ ക്ഷത്രേ നിത്യമാഹാരമാഹരിക്കം

4

സിംഹ- } “സിംഹങ്ങളെയും, ന
വ്യാഘ്ര- } രികളെയും, മാനുക
മൃഗദിപാൻ } ലേയും, ആനകളെയും
മാനുഷാൻ ച മനുഷ്യരേയും

ബഹുസഹസ്രാ- } അനേകായിരമായി
ണി ഛതപാ } കൊണ്ട്
നിത്യം ദിവസത്തോറും
ആഹരിക്കം ഏവ ഒന്നൊര തെറ്റാതെ
ആഹാരം ക്ഷത്ര ഭക്ഷിക്കുന്നു.

തതോഽന്തരാണി സതപാനി ഖാദതേ സ മഹാബലഃ
സംഹാരേ സമനുപ്രാപ്തേ വ്യാദിതാസ്യ ഇവാന്തകഃ.

5

“തതഃ സഃ മഹാബലഃ വ്യാദിതാസ്യഃ അന്തകഃ ഇവ	“അതുമല്ലാതെ ആ മഹാബലിഷ്ഠൻ വായപൊളിച്ചുകൊ ണ്ടു് കാലനെന്നുപോലെ	സംഹാരേ സമനുപ്രാപ്തേ അന്തരാണി സതപാനി ഖാദതേ.	സംഹരിക്കുന്നതിൽ ഉച്ചകുതനായിരിക്കെ ഇടയിലുള്ള സതപങ്ങളേയും കുടിച്ചുതിന്നുന്നു.
--	--	--	---

ശുലഹസ്തോ രിപുൻ സർപ്പാൻ നിദ്രാത്വേഷ ഭർമ്മതിഃ.

6

“ഏഷഃ ഭർമ്മതിഃ “ഈ ദുഷ്ടൻ ശുലഹസ്തഃ ശുലായുധത്തെ കയ്യിൽ ധരിച്ചുകൊണ്ടു്	രിപുൻ സർപ്പാൻ എതിർക്കുന്നവരെയെ നിദ്രാതി.” ചൂട്ടെറിക്കുന്നു.”
--	---

തച്ഛൂതപാ രാഘവോ വാക്യമവാച സ മഹാമുനീൻ
ഘാതയിഷ്ടാമി തദ്രക്ഷോ ഹൃപഗച്ഛന്തു വോ ഭയം.

7

തത് ശൂതപാ സഃ രാഘവഃ മഹാമുനീൻ വാക്യം ഉവാച; “രക്ഷഃ	അതുകേട്ടു് ആ ശ്രീരാഘവൻ മഹാഷിമാരോടായി ഇങ്ങിനെഅരുളിച്ചെയ്തു; “രാക്ഷസനെ	ഘാതയിഷ്ടാമി; ഞാൻ സംഹരിക്കുന്നു ണ്ടു്; ഹി വഃ ഭയം അപഗച്ഛതു.”	അകയാൽ നിങ്ങളുടെ ഭയം നീങ്ങട്ടെ.”
---	--	--	---------------------------------------

പ്രതിജ്ഞായ തഥാ തേഷാം മുനീനാമുഗ്രതേജസാം
സഭാഭ്യൻ സഹിതാൻ സർപ്പാനവാച രഘുനന്ദനഃ.

8

സഃ രഘുനന്ദനഃ ഉഗ്രതേജസാം തേഷാം മുനീനാം തഥാ പ്രതിജ്ഞായ,	ആ രഘുതിലകൻ ഉഗ്രതേജസ്സാൻ ആ മുനിമാരോടായി ഇപ്രകാരം വാദത്തം ചെയ്തശേഷം,	സഹിതാൻ ഭാഭ്യൻ സർപ്പാൻ ഉവാച.	കൂടെയുണ്ടായിരുന്ന അനജനാരെല്ലാവരോ ടായും ഇങ്ങിനെഅരുളിച്ചെയ്തു.
---	--	--------------------------------------	---

കോ ഹന്താ ലവണം വീരഃ കസ്യാംശഃ സ വിധീയതാം
ഭരതസ്യ മഹാബാഹോഃ ശത്രുഘ്നസ്യ ച ധീമതഃ

9

“ലവണം ഹന്താ വീരഃ കഃ? മഹാബാഹോഃ ഭരതസ്യ,	“ലവണനെ സംഹരി ക്കുന്ന വീരൻ ആരാണു്? മഹാബാഹുവായ ഭരതനോ,	ധീമതഃ ശത്രുഘ്നസ്യ ച കസ്യ അംശഃ സഃ വിധീയതാം?”	ധീമാനായ ശത്രുഘ്ന നോ ആരുടെ പകായിട്ടാണു് അത് നിയമിക്കപ്പെട്ട ണ്ടതു്?”
--	---	---	---

രാഘവേണൈവമുക്തസ്തു ഭരതോ വാക്യമബ്രവീത്
അഹമേനം വധിഷ്ടാമി മമാംശഃ സ വിധീയതാം.

10

രാഘവനെ	ശ്രീരാമനാൽ	“എന്നും	“ഇവനെ
എവം ഉക്കർ	ഇപ്രകാരം ചോദിക്ക	അഥം	ഞാൻ.
	പ്പെട്ട	വധിഷ്ഠാമി;	വധിക്കാം;
ഭരതം തു,	ഭരതനും,	സഃ മമ	അത് എനിക്കുള്ള
വാക്യം	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയു	അംശഃ	പങ്കായി കല്പിക്കപ്പെ
അബ്രവീത്;	ണത്തിച്ചു;	വിധിയതാം.”	ട്ടെട്.”

ഭരതസ്യാ വചഃ ശ്രുതവാ യൈര്യശൈര്യസമനപിതം

ലക്ഷ്മണാവരജസ്തസ്മൈശ ഹിതവാ സൗവണ്ണമാസനം.

11

യൈര്യശൈര്യ-	യൈര്യവും ശൈര്യവും	സൗവണ്ണം	സ്വപ്നമയമായ
സമനപിതം	ചേർന്നതായ	ആസനം	ആസനത്തെ
ഭരതസ്യാ വചഃ	ഭരതന്റെ മൊഴി കേട്ട്	ഹിതവാ	വിട്ട്
ശ്രുതവാ		തസ്മൈശ.	എഴുന്നേറ്റു.
ലക്ഷ്മണാവരജഃ	ലക്ഷ്മണാനുജനായ		

ശതൃഹ്ലസ്തപബ്രവീദപാക്യം പ്രണിപത്യ നരാധിപം

കൃതകർമ്മാ മഹാബാഹുർമദ്ധ്യമോ രഘുനന്ദനഃ.

12

ശതൃഹ്ലഃ	ശതൃഹ്ലൻ	മദ്ധ്യമഃ	ചെറിയജ്യേഷ്ഠനായ
നരാധിപം	ശ്രീരാമനെ കുവിട്ടുവ	രഘുനന്ദനഃ	ഭരതൻ
പ്രണിപത്യ	ണങ്ങി	കൃതകർമ്മാ.	താൻചെയ്യേണ്ടതായ
തു വാക്യം	അക്കാര്യത്തിൽ ഇപ്ര		കൈകയ്ക്കുത്തെ നിവൃ
അബ്രവീത്;	കാരം ഉണർത്തിച്ചു;		തിച്ചുകഴിഞ്ഞിരി
“മഹാബാഹുഃ	“മഹാബാഹുവും		ക്കുന്നു.

ആയുണ ഹി പുരാ ശൂന്യാ തപയോദ്ധ്യാ രക്ഷിതാ പുരീ

സന്താപം ഹൃദയേ കൃതവാ ആയുസ്യാഗമനം പ്രതി.

13

“പുരാ തു	“മുന്വേതനെ	ആഗമനം പ്രതി,	വരവിനെയും കാത്ത്,
തപയാ ശൂന്യാ	നിന്തിരുവടിയില്ലാത്ത	സന്താപം ഹി	ആ ദുഃഖത്തെത്തന്നെ
	തായ		എപ്പോഴും
അയോദ്ധ്യാ പുരീ	അയോദ്ധ്യാരാജ്യം	ഹൃദയേ കൃതവാ,	മനസ്സിൽ കാത്തുകൊ
ആയുണ	ചെറിയജ്യേഷ്ഠനാൽ		ണ്ടു്,
ആയുസ്യാ	ജ്യേഷ്ഠന്റെ	രക്ഷിതാ.	പരിപാലിക്കപ്പെട്ടു.

ദുഃഖാനി ച ബഹുനീഹ ഹൃന്ദ്രതാനി പാത്ഥിവ

ശയാനോ ദുഃഖശയ്യാസു നന്ദിഗ്രാമേ മഹാമനാഃ.

14

“പാത്ഥിവ!	“മഹാരാജാവേ!	മഹാമനാഃ	മഹാത്മാവായ അദ്ദേഹം
ഇഹ	ഇക്കാര്യത്തിൽ	നന്ദിഗ്രാമേ	നന്ദിഗ്രാമത്തിൽ
ബഹുനീ ച	പലപല	ദുഃഖശയ്യാസു	കുറിയമായ ശയ്യയിൽ
ദുഃഖാനി ഹി	കഷ്ടതകളും [ഞേ;	ശയാനഃ.	ശയിച്ചുവന്നു.
അനുഭൂതാനി;	അനുഭവിക്കപ്പെട്ടുകഴി-		

ഫലമുലാശനോ ഭൂതപാ ജടി ചീരധരസ്തഥാ

അനുഭൂയേദശം ദുഃഖമേഷ രാഘവനന്ദനഃ

പ്രേഷ്യേ മയി സ്ഥിതേ രാജൻ ന ഭൂയഃ ക്ലേശമാപ്നയാത്. 15

<p>“തഥാ ഭൂതപാ, “അപ്രകാരമെല്ലാമിത ജടി ജടധരിച്ചു ചീരധരഃ വല്ലഭധാരിയായി ഫലമുലാശനഃ; കായ്ക്കിഴങ്ങുകൾ ഭൂജിച്ചു രാജൻ! മഹാരാജാവേ! [വന്നു; മയി പ്രേഷ്യേ} എന്നെ പറഞ്ഞതയക്ക സ്ഥിതേ } നകായ്ക്കത്തിൽ ഞാൻ കാത്തുകൊണ്ടിരിക്കെ</p>	<p>ഏഷഃ } ഈ രഘുനന്ദനനായ രാഘവനന്ദനഃ } ഭരതൻ, ഈദശം ദുഃഖം ഇപ്രകാരമുള്ള കഷ്ട അനുഭൂയ, അനുഭവിച്ചു, ഭൂയഃ വീണ്ടും ക്ലേശം ക്ലേശത്തെ ന ആപ്ന- } അനുഭവിക്കുന്നത് യാത്.” } ഉചിതമല്ല.”</p>
--	---

തഥാ ബ്രൂവതി ശത്രുഘ്നേ രാഘവഃ പുനരബ്രവീത്

ഏവം ഭവതു കാകത്സ്ഥ ക്രിയതാം മമ ശാസനം. 16

<p>ശത്രുഘ്നേ ശത്രുഘ്നൻ തഥാ ബ്രൂവതി, അപ്രകാരം ഉണർത്തി ചൂരെ, പുനഃ അതിനാൽ രാഘവഃ, ശ്രീരാഘവൻ,</p>	<p>അബ്രവീത്; ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി “കാകത്സ്ഥ! “ശത്രുഘ്ന! [ച്ചു; ഏവം ഭവതു; അങ്ങിനെതന്നെയാവ മമ ശാസനം എന്റെ ആജ്ഞ [ട്ടെ; ക്രിയതാം. പൂർത്തിയാക്കപ്പെട്ടട്ടെ.</p>
--	---

രാജ്യേ തപാമഭിഷേക്ഷ്യാമി മധോസ്തു നഗരേ ശുഭേ

നിവേശയ മഹാബാഹോ ഭരതം യദ്യവേക്ഷസേ. 17

<p>“മഹാബാഹോ! “മഹാബാഹുവായവ നേ! ഭരതം ഭരതനെ അഭേക്ഷസേ } നീ ബഹുമാനിക്കുന്നു യദി, } എന്നതിനാൽ, തപാം തു നിന്നെ ഇപ്പോൾതന്നെ</p>	<p>അഭിഷേ- } ഞാൻ വാഴിക്കുന്നുണ്ടു്; ക്ഷ്യാമി; } മധോഃ മധുവിന്റെ ശുഭേ നഗരേ രമ്യനഗരത്തിലും രാജ്യേ രാജ്യത്തിലും നിവേശയ. ആസക്തിപൂണ്ടു് വ ത്തിച്ചാലും.</p>
--	---

ശുരസ്തപം കൃതവിദ്യശ്ച സമത്ഥശ്ച നിവേശനേ

നഗരം യമുനാജ്ജഷ്ടം തഥാ ജനപദാൻ ശുഭാൻ. 18

<p>“തപം ച “നീയും ശുരഃ ച ശുരനും കൃതവിദ്യഃ; പഠിച്ചറിവുള്ളവനമാ ണു്; യമുനാജ്ജഷ്ടം യമുനാനദിയാൽ സേ വിക്കപ്പെട്ട</p>	<p>നഗരം നഗരത്തെയും തഥാ. അപ്രകാരംതന്നെ ശുഭാൻ രമണീയങ്ങളായ ജനപദാൻ നാട്ടുകുളയും നിവേശനേ സ്ഥാപിക്കുന്നതിലും സമത്ഥഃ ച. കരലനാണല്ലോ.</p>
--	---

യോ ഹി വംശം സമുത്പാദ്യ പാത്ഥിവസ്യ പുനഃ ക്ഷയേ
ന വിധത്തേ നൃപം തത്ര നരകം സ ഹി ഗച്ഛതി

19

“ഹി യഃ പാത്ഥിവസ്യ വംശം സമുത്പാദ്യ, ക്ഷയേ നൃപം പുനഃ	“എന്തെന്നാൽ യാതൊരുവൻ ഒരു രാജകുലത്തെ ഉന്മൂലനംചെയ്തുകൊണ്ടും ആ സ്ഥലത്തിൽ വേറെ രാജാവിനെ	ന വിധത്തേ, സഃ, തത്ര നരകം ഗച്ഛതി ഹി.	നിയമിക്കാതിരിക്കുന്നു വോ, അവൻ, അക്കാരണത്താൽ നരകത്തെ പ്രാപിക്കുകതന്നെ ചെയ്യുന്നു.
--	--	---	--

സ തപം ഹതപാ മധുസുതം ലവണം പാപനിശ്ചയം

രാജ്യം പ്രശാധി ധർമ്മേണ വാക്യം മേ യദ്യവേക്ഷസേ.

20

“മേ വാക്യം അവേക്ഷസേ യദി, സഃ തപം മധുസുതം	“എന്റെ വാക്യത്തെ ആദരിക്കുന്നപക്ഷം, അപ്രകാരമുള്ള നീ മധുപുത്രനും	പാപനിശ്ചയം ഭൂഷ്ടമതിയുമായ ലവണം ഹതപാ ലവണനെ വധിച്ചു് രാജ്യം രാജ്യത്തെ ധർമ്മേണ നീതിന്യായമനുസരിച്ചു് പ്രശാധി. പരിപാലിച്ചുവന്നാലും.
---	---	---

ഉത്തരം ച ന വക്തവ്യം ശൂര വാക്യാന്തരേ മമ

ബാലേന പൂർവ്വജസ്യജ്ഞാ കർത്തവ്യാ നാത്ര സംശയഃ.

21

“പൂർവ്വജസ്യ ആജ്ഞാ ബാലേന കർത്തവ്യാ;	“മൂത്തവന്റെ വാക്ക് എളയവനാൽ അനുഷ്ഠിക്കപ്പെടേണ്ട താണ്;	ശൂര! മമ വാക്യാന്തരേ	ശൂര! എന്റെ വാക്കിന്റെസംഗതി യിൽ
അത്ര ന സംശയഃ ച;	ഇതിൽ സംശയമുണ്ടെന്നെ യില്ല;	ഉത്തരം ന വക്തവ്യം.	മറുവാക്കേക്ക ത്തക്കതല്ല.

അഭിഷേകം ച കാകത്സ്ഥ പ്രതീക്ഷസപ മയോദ്യതം

വസിഷ്ഠപ്രമുഖൈർവിധിമന്ത്രപുരസ്കൃതം.

22

“കാകത്സ്ഥ! മയാ ഉദ്യതം ച എന്നാൽ ഉദ്ദേശിക്ക പ്പെട്ടതും	“കാകത്സ്ഥ! വസിഷ്ഠ- പ്രമുഖൈഃ	വസിഷ്ഠഭഗവാൻ മുതലായ	വിപ്രൈഃ അന്തണന്മാരാൽ വിധിമന്ത്ര- പുരസ്കൃതം } വേദമന്ത്രങ്ങളാടുകൂടി വിധിപാലെ നടത്ത പ്പെട്ടതുമായ അഭിഷേകം പട്ടാഭിഷേകത്തെ പ്രതീക്ഷസപ. ” കയ്യാണ്ടാലും. ”
--	-----------------------------------	-----------------------	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഭിഷഷ്ഠിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അരുപത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22899; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2175

ത്രിഷഷ്ടിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗ്.

[ലവണവധോപായകഥനം = ലവണവധത്തിനുള്ള ഉപായത്തെ കഥിക്കുന്നത്.]

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ പരാം ബ്രിഡാമുപാഗമത്
ശതൃഷ്ടോ. വീര്യസമ്പന്നോ മന്ദം മന്ദമുവാച ഹ.

1

രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ	പരാം ബ്രീഡാം	അതീയായ ലജ്ജയെ
ഏവം ഉക്തഃ	ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപി.	ഉപാഗമത് ;	കയ്ക്കാണ്ടു ;
	ക്കപ്പെട്ട	മന്ദം മന്ദം ഹ	ഏറ്റംമന്ദസപരത്തിൽ
വീര്യസമ്പന്നഃ	വീര്യശാലിയായ	തു	ഇക്കായ്ക്കത്തക്കറിച്ച്
ശതൃഷ്ടഃ,	ശതൃഷ്ടൻ,	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

അധർമ്മം വിദ്മ കാകത്സ്ഥ ഹ്യസ്തിനാത്ഥേ നരേശപര
കഥം തിഷ്ഠത്സു ജ്യേഷ്ഠേഷു കനീയാനഭിഷിച്യതേ.

2

“കാകത്സ്ഥ !	“പുരുഷോത്തമ !	അസ്തിൻ	} ഇക്കായ്ക്കത്തിൽ
ജ്യേഷ്ഠേഷു	ജ്യേഷ്ഠന്മാർ ഇരിക്ക	അർത്ഥം	
തിഷ്ഠത്സു	ബോധം	അധർമ്മം	ന്യായവിരുദ്ധമെന്നുള്ള
കനീയാൻ	അനുജൻ		തിനെ
അഭിഷിച്യതേ	പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്തി	വിദ്മ ഹി.	നാം അറിയുന്നതാണ്
	ക്കപ്പെടുക എന്നത്		ല്ലോ.
കഥം ?	എങ്ങിനെ ന്യായമാകും?		

അവശ്യം കരണീയം ച ശാസനം പുരുഷഭി
തവ ചൈവ മഹാഭാഗ ശാസനം ദുരതിക്രമം.

3

“മഹാഭാഗ !	“പുണ്യാത്മാവേ !	ച	ആകയാൽ
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ശാസനം	കല്പനയും
ശാസനം ച	ആജ്ഞയാകട്ടെ	അവശ്യം	നിശ്ചയമായും
ദുരതിക്രമം	} അതിക്രമിക്കാപ്പടുവാ	കരണീയം.	അനുവർത്തിക്കപ്പെടേ
ഏവ ;			ണ്ടതായിരിക്കുന്നു.
പുരുഷഭി !	പുരുഷോത്തമ !		

തപത്തോ മയാ ശൂതം വീര ശൂതിഭ്യശ്ച മയാ ശൂതം
നോത്തരം ഹി മയാ വാച്യം മദ്ധ്യമേ പ്രതിജാനതി.

4

“മദ്ധ്യമേ	“ചെറിയജ്യേഷ്ഠനായ	ന വാച്യം ഹി ;	ഉണർത്തിക്കപ്പെടത്തക്ക
	ഭരതൻ	വീര !	വീര ! [തല്ലല്ലോ ;
പ്രതിജാനതി,	ഇക്കായ്ക്കത്തിൽ ഒരു കാ	തപത്തഃ	നിന്തിരുവടിയിങ്കൽ
	യ്ക്കും ഉണർത്തിച്ചിരിക്കെ,	മയാ	എന്നാൽ [നിന്
ഉത്തരം	അതിനെ കവിച്ചുള്ള	ശൂതം	ഈ സംഗതി കേട്ടറിയാ
	മറ്റൊരാൾ വാക്ക്	മയാ	എന്നാൽ [പ്പെട്ടിട്ടുണ്ട് ;
മയാ	എന്നാൽ	ശൂതിഭ്യഃ ച	വേദങ്ങളിൽനിന്നും
		ശൂതം.	അറിയപ്പെട്ടതുമാണ്.

വ്യാഘ്രതം ഭുജ്യം ചോലാരം ഹന്താസ്ത്രി ലവണം മൃഗേ
തസ്യേവ മേ ഭുജതസ്യ ഭുജ്ഞിഃ പുരുഷഷ്ടഭ

5

“മൃഗേ ലവണം ഹന്താസ്ത്രി;’ വ്യാഘ്രതം ഭുജ്യം	“ചോരിൽ ലവണാസുരനെ ഞാൻ വധിക്കുന്നുണ്ട്’; എന്നിങ്ങനെ എന്നാൽ ഉണർത്തിക്ക പ്പെട്ടതായ ഭുജ്ഞിഃ	ചോലാരം; പുരുഷഷ്ടഭ! ഭുജതസ്യ തസ്യ മേ ഇതം ഭുജ്ഞിഃ.	എനിക്കുതന്നെ ആപ ത്തായിവന്നു; പുരുഷോത്തമ! പറവാൻ പാടില്ലാത്ത തിനെ പറഞ്ഞുപോയ ആ എനിക്ക് ഈ കഷ്ടാവസ്ഥ നേർന്നു.
---	--	---	--

ഉത്തരം ഹി ന വക്തവ്യം ജ്യേഷ്ഠനാഭിഹിതേ പുനഃ
അധർമ്മസഹിതം ചൈവ പരലോകവിവർജ്ജിതം.

6

“ജ്യേഷ്ഠന അഭിഹിതേ പുനഃ അധർമ്മ- സഹിതം ച	“ജ്യേഷ്ഠനാൽ അഭിപ്രായം പറയപ്പെ ട്ടിരിക്കുമ്പോൾ അതിന്നും മേലായി } അധർമ്മയുക്തമായും	പരലോക- വിവർജ്ജിതം ഏവ ഉത്തരം ന വക്തവ്യം ഹി.	} പരലോകവിരുദ്ധ മായും ഉള്ള മരണാവസ്ഥ } ഉണർത്തിക്കപ്പെടത്ത ക്കതല്ലല്ലാ.
--	--	---	--

സോഽഹം ഭപിതീയം കാകത്സ്ഥ ന വക്ഷ്യാമി തവോത്തരം
മാ ഭപിതീയേന ഭണ്ഡോ വൈ നിപതേന്മയി മാനഭ.

7

“മാനഭ! കാകത്സ്ഥ! സഃ അഹം, തവ ഭപിതീയം .	“അഹന്തയെ അകറ്റു ശ്രീരാഘവ! [ന്നവനായ അപ്രകാരമുള്ള അടി യൻ, നിന്തിരുവടിയോടായി രണ്ടാമതൊരു	ഉത്തരം ന വക്ഷ്യാമി; മയി ഭപിതീയേന ഭണ്ഡഃ വൈ മാ നിപതേന്.	ഉത്തരം പറയുന്നില്ല; എന്റെ സംഗതിയിൽ പുതിയതായി ഒരു ഭണ്ഡന നേരത്തിരിക്കട്ടെ.
---	---	--	---

കാമകാരോ ഹ്യഹം രാജൻ തവാസ്ത്രി പുരുഷഷ്ടഭ
അധർമ്മം ജഹി കാകത്സ്ഥ മതക്തേ രഘുനന്ദന.

8

“രഘുനന്ദന! കാകത്സ്ഥ! രാജൻ! പുരുഷഷ്ടഭ! അഹം ഹി തവ	“രഘുകുലാർത്ഥം! കാകത്സ്ഥ! ചക്രവർത്തിയായ പുരുഷോത്തമ! ഞാനാകട്ടെ നിന്തിരുവടിയുടെ	കാമകാരഃ അസ്ത്രി; മതക്തേ അധർമ്മം ജഹി.”	} ആജ്ഞാകരമായി വ ർത്തിക്കുന്നുണ്ട്; എന്റെ സംഗതിയിൽ അധർമ്മത്തെ } നിരാകരിച്ചുള്ള വാൻ തിരുവുള്ളമുണ്ടാക ണം.”
--	---	---	---

ഏവമുക്തസ്യ ശുഭരണ ശതൃഘ്നേന മഹാത്മനാ
ഉവാച രാമഃ സംഹൃഷ്ടോ ഭരതം ലക്ഷ്മണം. തഥാ.

9

ശുഭരണ	ശുഭരണം	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവുമായ	സംഹൃഷ്ടഃ	അതിയായ സന്തുഷ്ടി
ശതൃഘ്നേന	ശതൃഘ്നാൽ		യാന്വനായി
തു	ഇതിനെപ്പറ്റി	ഭരതം	ഭരതനാടായും
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ലക്ഷ്മണം തഥാ	ലക്ഷ്മണനേടായും
ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനാ	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം അരുളി
	യ		ചെയ്തു.

സംഭാരാനഭിഷേകസ്യ ആനയദ്ധപം സമാഹിതഃ
അദ്വൈവ പുരുഷവ്യാഘ്രമഭിഷേക്ഷ്യാമി രാഘവം
പുരോഹിതം ച കാകത്സ്ഥം നൈഗമാന്യതപിജസ്തഥാ
മന്ത്രിണശ്ചൈവ താൻ സർവ്വാനായദ്ധപം മമാജ്ഞയാ.

10

11

“ അഭിഷേകസ്യ “ പട്ടാഭിഷേകത്തി		അഭിഷേ-	} ഞാൻ വാഴിക്കുന്നുണ്ട്;
നായുള്ള		ക്ഷ്യാമി;	
സംഭാരാൻ	ഒരക്കങ്ങളെ	മമ ആജ്ഞയാ	എന്റെ ചൊല്ലിക്ക്
സമാഹിതഃ	ശ്രദ്ധയോടെ	പുരോഹിതം ച	പുരോഹിതനേയും
ആനയദ്ധപം;	നിങ്ങളെല്ലാവരും ശേ	ഋതപിജഃ തഥാ	ഋതപിക്കുകുളയും
	ഖരിപ്പിൻ;	താൻ സർവ്വൻ	ആ എല്ലാ
കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനും	നൈഗമാൻ ച	പൌരപ്രധാനികളേ
പുരുഷവ്യാഘ്രം	നരശാർദൂലനുമായ		യും
രാഘവം	ശതൃഘ്നനെ	മന്ത്രിണഃ ഏവ	മന്ത്രിമാരേയും
അദ്വ ഏവ	ഇന്നുതന്നെ	ആനയദ്ധപം. ”	വരുത്തിയാലും. ”

രാജ്ഞഃ ശാസനമാജ്ഞായ തഥാടകർവ്വൻ മഹാരഥാഃ.

12

മഹാരഥാഃ	ശുഭന്മാർ	ആജ്ഞായ	ശിരസാവഹിച്ച്
രാജ്ഞഃ	മഹാരാജാവിന്റെ	തഥാ അകർവ്വൻ.	അപ്രകാരംതന്നെ
ശാസനം	ആജ്ഞയെ		ചെയ്തു.

അഭിഷേകസമാരംഭം പുരസ്കൃത്യ പുരോധസം
പ്രവിഷ്ടാ രാജഭവനം രാജാനോ ബ്രാഹ്മണാസ്തഥാ.

13

അഭിഷേക-	} പട്ടാഭിഷേകോദ്യമത്തെ	രാജാൻ	രാജാക്കന്മാരും
സമാരംഭം		ബ്രാഹ്മണാഃ തഥാ	ബ്രാഹ്മണരും
പുരോധസം	പുരോഹിതനെ	രാജഭവനം	രാജധാനിയിൽ
പുരസ്കൃത്യ,	മുൻനിൽത്തിക്കൊണ്ട്,	പ്രവിഷ്ടാഃ.	വന്നെത്തി.

തഥാഭിഷേകോ വവൃധേ ശതൃഘ്നസ്യ മഹാത്മനഃ

സംപ്രഹർഷകരഃ ശ്രീമാൻ രാഘവസ്യ പുരസ്കൃ ച.

14

മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	പുരസ്കൃ ച	നഗരത്തിനും
ശതൃഘ്നസ്യ	ശതൃഘ്നന്റെ	സംപ്രഹർഷകരഃ	അത്യാനന്ദപ്രദമായും
അഭിഷേകം	പട്ടാഭിഷേകം	ശ്രീമാൻ തഥാ	മംഗളകരമായി വിള
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാമനും	വവൃധേ.	നടന്നു. [ഒടുങ്ങുന്നതായും

അഭിഷിക്തസ്തു ശതൃഘ്നോ ബഭൌ ചാദിത്യസന്നിഭഃ

അഭിഷിക്തഃ പുരാ സ്തന്ദഃ സേന്ദ്രൈരിവ മരുദ്ഗഭൈഃ.

15

അദിത്യ- സന്നിഭഃ	} സൂർയ്യസന്നിഭനായി വിലസുന്ന	സേന്ദ്രൈഃ	ഇന്ദ്രനദക്കുമുള
ശതൃഘ്നഃ തു,	ശതൃഘ്നനം,	മരുദ്ഗഭൈഃ	ദേവസംഘങ്ങളാൽ
അഭിഷിക്തഃ,	പട്ടാഭിഷിക്തനായി,	അഭിഷിക്തഃ	മുടിച്ചുട്ടപ്പെട്ട
പുരാ	പണ്ടു്	സ്തന്ദഃ ഇവ ച	സ്തന്ദഭഗവാന്നെന്ന
		ബഭൌ.	വിളങ്ങി. [പോലെ

അഭിഷിക്തേ തു ശതൃഘ്നേ രാമേണാക്രിഷ്ടകർമ്മണാ

പൌരാഃ പ്രമുദിതാശ്ചാസൻ ബ്രാഹ്മണാശ്ച ബഹുശ്രുതാഃ.

16

അക്രിഷ്ട- കർമ്മണാ	} വിചാരിച്ചുകാൽത്തെ വേണ്ടുവണ്ണം നടത്ത ന്നവനായ	പൌരാഃ ച	പുരജനങ്ങളും
രാമേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ	ബഹുശ്രുതാഃ	വേദവിത്തുകളായ
ശതൃഘ്നേ	ശതൃഘ്നനം	ബ്രാഹ്മണാഃ ച	ബ്രാഹ്മണരും
അഭിഷിക്തേ തു,	വഴിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ,	പ്രമുദിതാഃ	} അത്യാനന്ദമൂർക്കൊ
		അസൻ.	ണ്ടു.

കൌസല്യാ ച സുമിത്രാ ച മംഗലം കൈകയി തഥാ

ചക്രസ്താ രാജഭവനേ യാശ്ചാന്ത്യാ രാജയോഷിതഃ.

17

കൌസല്യാ ച	കൌസല്യാദേവിയും	അന്ത്യാഃ	മറു
സുമിത്രാ ച	സുമിത്രാദേവിയും	രാജയോഷിതഃ	രാജ്ഞിമാർ
കൈകയി തഥാ	കൈകേയീദേവിയും,	യാഃ താഃ ച,	യാതൊരുവരോ അവരും
രാജഭവനേ	രാജമന്ദിരത്തിൽഉള്ള	മംഗലം ചക്രഃ.	ആശിർവ്വദിച്ചു.

ഋഷയശ്ച മഹാത്മാനോ യമുനാതീരവാസിനഃ

ഹതം ലവണമാശംസുഃ ശതൃഘ്നസ്യാഭിഷേചനാത്.

18

യമുനാതീര- വാസിനഃ	} യമുനാതീരവാസിക ളായ	ശതൃഘ്ന സ്യ	} ശതൃഘ്നനെ വാഴിച്ച തിനാൽതന്നെ,
		അഭിഷേച- നാത്, ച	
മഹാത്മാനഃ	മഹാനുഭാവന്മാരായ	ലവണം	ലവണനെ
ഋഷയഃ,	ഋഷിമാരും,	ഹതം	വധിക്കപ്പെട്ടവനെന്നു
		അശംസുഃ.	കരുതി.

തതോഭിഷിക്തം ശതൃഘ്നമങ്കമാരോപ്യ രാഘവഃ

ഉവാച മധുരാം വാണീം തേജസ്സസ്യാഭിപൂരയൻ.

19

തതഃ	അപ്പോൾ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്നു്
അഭിഷിക്തം	മുടിച്ചുട്ടപ്പെട്ട	തേജഃ	ഉത്സാഹത്തെ
ശതൃഘ്നം	ശതൃഘ്നനെ	അഭിപൂരയൻ,	വലിപ്പിക്കുന്നവനായി,
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	മധുരാം	മധുരമായ
		വാണീം	ഒരുമൊഴി
അങ്കം ആരോപ്യ,	മടിയിൽ ഇരുത്തി,	ഉവാച.	ഉരചെയ്തു.

അയം ശരസ്ഥപമോഘസ്തേ ദിവ്യഃ പരപുരഞ്ജയഃ.

20

“അയം ശരഃ അമോഘഃ ദിവ്യഃ തു;	“ഈ ശരം നിഷ്പലമാകാത്തതും ദിവ്യശക്തിപുണ്ടതു മാണ്;	തേ പര- പുരഞ്ജയഃ.	} വത്സസ് ശതാനന്ദ ത്തെ ജയിക്കുന്നതിന്നു ഉതകുന്നതുമാണ്.
---------------------------------	--	---------------------	---

അനേന ലവണം സൌമ്യ ഹന്താസി രഘുനന്ദന.

21

“സൌമ്യ! രഘുനന്ദന!	“ഗുണശീലനായ രഘുതിലക!	അനേന ലവണം ഹന്താസി.	ഇതിനാൽ ലവണനെ നി ഹനിക്കുന്നതാണ്.
----------------------	------------------------	--------------------------	---------------------------------------

സ്പഷ്ടഃ ശരോഽയം കാകത്സ്ഥ യദാ ശേതേ മഹാഷ്ണവേ

സ്വയംഭൂരജിതോ ദേവോ യം നാപശ്യാൻ സുരാസുരാഃ

അദൃശ്യഃ സർവ്വഭൂതാനാം തേനായം തു ശരോത്തമഃ.

22

“കാകത്സ്ഥ! മഹാഷ്ണവേ ശേതേ യദാ, അയം ശരഃ സ്പഷ്ടഃ; യം സ്വയംഭൂഃ ദേവഃ അജിതഃ	“ഹേ കാകത്സ്ഥ! വൻകടലിൽ പള്ളികൊണ്ടിരിക്ക ഈ ശരം [ബോൾ, സ്പഷ്ടിക്കപ്പെട്ട; യാതൊരു ഇതിനെ ബ്രഹ്മദേവനും പരമശിവനും	സുരാസുരാഃ ന അപശ്യാൻ; തു തേന അയം ശരോത്തമഃ സർവ്വഭൂതാനാം അദൃശ്യഃ.	ദേവാസുരന്മാരും അറികയില്ല; ഈ സ്ഥിതിയിൽ അക്കാരണത്താൽ ഈ ഉത്തമശരം സർവ്വപ്രാണികൾക്കും അദൃശ്യമായതാകുന്നു.
--	--	---	--

സ്പഷ്ടഃ ക്രോധാഭിഭൂതേന വിനാശാത്ഥം ഭൂരാത്മനോഃ

മധുകൈടഭയോവീര വിഘാതേ വർത്തമാനയോഃ

സ്രഷ്ടികാമേന ലോകാംശ്രീംസ്തേന ചാനേന ഹന്തേ യധി.

23

“വീര! വിഘാത വർത്തമാനയോഃ ഭൂരാത്മനോഃ മധുകൈടഭയോഃ വിനാശാത്ഥം ക്രോധാഭി- ഭൂതേന	“വീര! വിഘ്നമുണ്ടാക്കുന്നതിൽ ഏപ്പെട്ടിരുന്ന ഭൂഷ്മാരായ മധുകൈടഭന്മാരുടെ വധത്തിനായി കോപാഭവശത്താൽ	സ്രഷ്ടഃ; ശ്രീൻ ലോകാൻ മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും സ്രഷ്ടികാമേന സൃഷ്ടിപ്പാൻ ആഗ്രഹി ച്ചതിനാൽ അനേന യധി തേ ച ഹന്തേ.	നിമിഷപ്പെട്ടതാകുന്നു; മൂന്നു ലോകങ്ങളേയും സൃഷ്ടിപ്പാൻ ആഗ്രഹി ച്ചതിനാൽ ഈ ബാണത്താൽ പോരിൽ അവരിരുവരും വധിക്കപ്പെട്ടു.
---	--	--	---

തേന ഹന്താ ജനഭോഗാത്ഥം കൈടഭം തു മധും തഥാ

അനേന ശരമുഖ്യേന തതോ ലോകാംശ്ചകാര സഃ.

24

“സഃ തേന മധും തഥാ കൈടഭം തു അനേന ശരമുഖ്യേന	“മഹാവിഷ്ണു ആ രണ്ടുപേരായ മധുവിനേയും കൈടഭനേയും ഈ ഉത്കൃഷ്ടമായ ശര ത്താൽ	ജനഭോഗാത്ഥം ഹന്താ തതഃ ലോകാൻ ചകാര,	ജനങ്ങളുടെ നന്മക്കായി സംഹരിച്ച് അതിൽപിന്നെ ലോകങ്ങളെ സൃഷ്ടിച്ചു.
---	--	--	--

നായം മയാ ശരഭ പൂർവ്വം രാവണസ്യ വധാത്മിനാ
മുക്തഃ ശത്രുഘ്ന ഭൂതാനാം മഹാംബ്രാഹ്മണോ ഭഭവ്ദിതി.

25

“ശത്രുഘ്ന!	“ശത്രുഘ്ന!	ഭൂതാനാം	പ്രാണികൾക്ക്
പൂർവ്വം	ഇതുവരെയും	മഹാൻ	പെരുതായ
രാവണസ്യ	രാവണന്റെ	ത്രാസഃ	} ഭയം നേരിടും എന്നുള്ള
വധാത്മിനാ	വധത്തെ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്ന	ഭവത് ഇതി	
മയാ,	എന്നാൽ,	അയം ശരഭ	ഈ ശരഭ
		ന മുക്തഃ.	പ്രയോഗിക്കപ്പെട്ടില്ല.

യച്ച തസ്യ മഹച്ഛൂലം ത്രംബകേന മഹാത്മനാ
ഭത്തം ശത്രുവിനാശായ മധോരായുധമുത്തമം

26

സ തം നിക്ഷിപ്യ ഭവന്തേ പൂജ്യമാനം പുനഃ പുനഃ
ദിശഃ സർപ്പാഃ സമാസാദ്യ പ്രാപ്തോത്യാഹാരമുത്തമം.

27

“മഹാത്മനാ	“മഹാത്മാവായ	തം	അതിനെ
ത്രംബകേന	മുക്കുന്നതിൽ	പൂജ്യമാനം	പൂജിക്കപ്പെടുന്നതായി
തസ്യ മധോഃ	ആ മധുവിനായ്ക്കാണ്	ഭവന്തേ	തന്റെ ഭവനത്തിൽ
ശത്രുവിനാശായ	ശത്രുക്കളെ വധിക്കുന്ന	നിക്ഷിപ്യ	വെച്ചു
ഉത്തമം ആയുധം	ഉത്തമമായുമായി	പുനഃ പുനഃ	ഇടയ്ക്കിടെ
മഹത് ശൂലം	മഹത്തായ ശൂലായുധം	സർപ്പാഃ ദിശഃ	പലദിക്കുകളിലും
ഭത്തം ;	നൽകപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട് ;	സമാസാദ്യ,	ചെന്നു,
യത് ച	ഇക്കാരണത്താൽതന്നെ	ഉത്തമം	മുഖ്യമായ
സഃ	അവൻ	ആഹാരം	ആഹാരത്തെ
		പ്രാപ്തോതി.	സമ്പാദിക്കുന്നു.

യദാ തു യുദ്ധമാകാംക്ഷൻ കശ്ചിദേനം സമാഹപയേത്
തദാ ശൂലം ഗൃഹീതവാ തം ഭസ്മ കർച്ചാത് സ രാക്ഷസഃ.

28

“കശ്ചിത്	“വല്ല ഭരതവനം	തദാ,	ആ സമയം,
യുദ്ധം	യുദ്ധത്തിനു്	സഃ രാക്ഷസഃ	ആ രാക്ഷസൻ
ആകാംക്ഷൻ,	കൊതിച്ചു്,	ശൂലം ഗൃഹീതവാ	ശൂലവും കയ്ക്കാണ്
ഏനം	ഇവനെ	തം	അവനെ
സമാഹപ-	} പോക്കുവിളിക്കുന്നതായാൽ	ഭസ്മ കർച്ചാത്.	} ഭസ്മീകരിച്ചുകളയും.
യേത് യദാ തു			

സ തപം പുരുഷശാർദൂല തമായുധവിനാകൃതം
അപ്രവിഷ്ടം പുരം പൂർവ്വം ദ്വാരി തിഷ്ഠ ധൃതായുധഃ.

29

“പുരുഷ-	} “പുരുഷോത്തമ !	ആയു-	} ശൂലായുധം കയ്യിലില്ലാ
ശാർദൂല!		വിനാകൃതം	
സഃ തപം	അപ്രകാരമുള്ള നീ	തം	അവനെ
ധൃതായുധഃ	ആയുധപാണിയായി	പൂർവ്വം	ആദ്യംതന്നെ
പുരം	ഗൃഹത്തിൽ [വർത്തിച്ചു്	ദ്വാരി തിഷ്ഠ.	വാതിൽക്കൽ കാത്തു
അപ്രവിഷ്ടം	പ്രവേശിക്കാത്തവനും		നിന്നാലും.

അപ്രവിഷ്ടം ച ഭവനം യുദ്ധായ പുരുഷഷ്ടഭു

ആഹപയേഥാ മഹാബാഹോ തതോ ഹന്താസി രാക്ഷസം.

30

<p>“പുരുഷഷ്ടഭു! “പുരുഷഃശ്രഷ്ടു! മഹാബാഹോ! മഹാശക്തിയാൻവ നേ! ഭവനം } അവനെ അരമനയിൽ അപ്രവിഷ്ടം } പ്രവേശിപ്പാനയക്കാ ച } തെ തന്നെ</p>	<p>യുദ്ധായ } പോർവിളിച്ചാലും; ആഹപയേഥാ; } തതഃ } അങ്ങനെയായാൽ രാക്ഷസം } രാക്ഷസനെ ഹന്താസി. } നീ നിഗ്രഹിക്കുന്നതാ ണ്.</p>
--	--

അന്യഥാ ക്രിയമാണേ തു അവദ്ധ്യഃ സ ഭവിഷ്യതി
 യദി തേപവം കൃതേ വീര വിനാശമുപയാസ്യതി.

31

<p>“വീര! “വീര! തു ഇക്കാര്യത്തിൽ ഏവം കൃതേയദി ഇപ്രകാരം ചെയ്താൽ മാത്രമേ വിനാശം } അവൻ നശിക്കുകയുള്ള; ഉപയാസ്യതി; }</p>	<p>അന്യഥാ } വേറെപ്രകാരത്തിൽ ക്രിയമാണേ തു ചെയ്യുന്നതായാൽ സഃ } അവൻ അവദ്ധ്യഃ } അവദ്ധ്യനായ് ഭവിഷ്യതി. } ഭവിക്കുന്നതാണ്.</p>
--	---

ഏതത്തേ സമുമാഖ്യാതം ശുഭസ്യ ച വിപദ്യയഃ
 ശ്രീമതഃ ശിതീകണ്ഠസ്യ കൃത്യം ഹി ഭരതിക്രമം.

32

<p>“തേ “വത്സനാട്, ശ്രീമതഃ ശ്രീമാനായ ശിതീകണ്ഠസ്യ പരമശിവന്റെ ശുഭസ്യ ശുഭായുധത്തിന്റെ ഭരതിക്രമം അഭിമാനമായ</p>	<p>കൃത്യം ഹി; പ്രവൃത്തിയും, വിപദ്യയഃ ച അതിനുള്ള പരിഹാര വും ഏതത് സമുമാഖ്യാതം ഇതെല്ലാം ആഖ്യാതം. ” പറയപ്പെട്ടുകഴിഞ്ഞു. ”</p>
---	---

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്രിഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22931; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2207.

ചതുഷ്ഷ്ടിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപത്തിനാലാംസഗ്ഗ്.

[ശതൃഷ്ണപ്രസ്ഥാനം = ശതൃഷ്ണൻ പുറപ്പെടുന്നത്.]

ഏവമുക്തവാ ച കാകത്സ്ഥം പ്രശസ്യ ച പുനഃ പുനഃ
 പുനരേവാപരം വാക്യമുവാച രഘുനന്ദനഃ.

1

<p>രഘുനന്ദനഃ ശ്രീരാമൻ കാകത്സ്ഥം ശതൃഷ്ണനെ പുനഃ പുനഃ പലവാദ് പ്രശസ്യ ച പ്രശംസിച്ച് ഏവം ഇപ്രകാരം</p>	<p>ഉക്തവാ ച, അരുളിയശേഷം, പുനഃ ഏവ പിടന്നയും അപരം വാക്യം മറ്റൊരുവാക്യത്തെയും ഉവാച. ഇപ്രകാരം ഓതി,</p>
--	---

ഇമാന്യശപസഹസ്രാണി ചതപാരി പുരുഷഷ്ടഭ
 രഥാനാം ദേവ സഹസ്രേ ച ഗജാനാം ശതമുത്തമം.
 അന്തരേ പണ്യവീഥ്യശ്ച നാനാപണ്യോപശോഭിതാഃ
 അനുഗച്ഛന്തു കാകത്സ്വഥം തഥൈവ നടനന്തകാഃ.

2

3

“പുരുഷഷ്ടഭ! “പുരുഷാത്മമ!
 ഇമാനി ചതപാരി } ഈ നാലായിരം
 അശപസഹ- } കുതിരകളും
 സ്രാണി ച }
 രഥാനാം ദേവ } രണ്ടായിരം രഥങ്ങളും
 സഹസ്രേ }
 ഗജാനാം ശതം } നൂറു ശ്രേഷ്ഠഗജങ്ങളും
 ഉത്തമം ഏവ }

അന്തരേ ഇവയ്ക്കിടയിൽ
 നാനാപണ്യോ- } പല കച്ചവടച്ചരക്കു
 പശോഭിതാഃ } കളോടുകൂടിയ
 പണ്യവീഥ്യഃ ച കച്ചവടശാലകളും
 നടനന്തകാഃ } നടന്മാരും നന്തക
 തഥാ } ന്മാരും
 കാകത്സ്വഥം } വത്സനെ അനുഗമി
 അനുഗച്ഛന്തു. } ക്കട്ടെ.

ഹിരണ്യസ്യ സുവണ്ണസ്യ നിയുതം പുരുഷഷ്ടഭ
 ആദായ ഗച്ഛ ശത്രുഹ്ണ പശ്ചാപ്തധനവാഹനം.

4

“പുരുഷഷ്ടഭ! “പുരുഷാത്മമനായ
 ശത്രുഹ്ണ! ശത്രുഹ്ണ!
 പശ്ചാപ്തധന- } വേണ്ടുവോളം ധനവും
 വാഹനം } വാഹനങ്ങളുമാണവ
 നായി

ഹിരണ്യസ്യ } സ്വർണനാണുങ്ങൾ
 സുവണ്ണസ്യ } പതിനായിരംകോടി
 നിയുതം }
 ആദായ ഏടുത്തുകൊണ്ട്
 ഗച്ഛ. ചെല്ലുക.

ബലം ച സുഭൃതം വീര ഹൃഷ്ടപുഷ്ടമനുദ്ധതം
 സംഭാഷാസംപ്രദാനേന രഞ്ജയസ്വ നരോത്തമ.

5

“വീര! “വീരനായ
 നരോത്തമ! പുരുഷാത്മമ!
 ബലം സൈന്യത്തെ
 സുഭൃതം നന്നായി പോഷിപ്പിക്ക
 ഷ്ഠതായും
 സംഭാഷാ- } നല്ലവാക്കാലും
 സംപ്രദാനേന } സമ്മാനത്താലും

അനുദ്ധതം അനുസരിച്ചു നടക്കുന്ന
 തായി
 ഹൃഷ്ടപുഷ്ടം } സുതുഷ്ടിപുണ്ട് ഉത്സാ
 ച } ഹഃത്തോടുകൂടിയതായി
 റിക്കത്തക്കവണ്ണം
 രഞ്ജയസ്വ. പ്രീതിപ്പെടുത്തിവരിക.

ന ഹൃത്ഥാസ്തത്ര തിഷ്ഠതി ന ദാരാ ന ച ബാന്ധവാഃ
 സുപ്രീതോ ഭൃത്യവർഗ്ഗശ്ച യത്ര തിഷ്ഠതി രാഘവ.

6

“രാഘവ! “രഘുതിലക!
 യത്ര തിഷ്ഠതി } (ആ ലവണൻ) എങ്ങ
 തത്ര } ണ്ടോ അവിടെ
 അത്ഥാഃ ഹി യാതൊരുവിഭവങ്ങളും
 ന തിഷ്ഠതി; ഇല്ല;

ദാരാഃ } പത്നി, ബന്ധുക്കൾ
 ബാന്ധവാഃ ച } എന്നവരും
 ന; ഇല്ല;
 സുപ്രീതഃ നല്ലപ്രതിപത്തിയുള്ള
 ഭൃത്യവർഗ്ഗഃ ച ഭൃത്യവർഗ്ഗവും
 ന. ഇല്ല.

തതോ ഹൃഷ്ടജനാകീണ്ണം പ്രസ്ഥാപ്യ മഹതിം ചമ്രം
ഏക ഏവ ധനുഷ്ഠാണിർഗച്ഛ തപം മധുനോ വനം.

7

“തതഃ	“ആകയാൽ	തപം	നീ
മഹതിം ചമ്രം	വൻസൈന്യത്തെയും	ധനുഷ്ഠാണിഃ	ധനുഷ്ഠാണിയായി
ഹൃഷ്ട-ജനാകീണ്ണം	} പ്രീതിപൂണ്ടജനത്തോടുകൂടി	ഏകഃ ഏവ	ഒരൊക്കെ
പ്രസ്ഥാപ്യ,		മധുനഃ വനം	മധുവിന്റെ വനത്തിലെന്നാലും. [ഭലക്കു]

യഥാ തപം ന പ്രജാനാതി ഗച്ഛന്തം യുദ്ധകാംക്ഷിണം
ലവണസ്തു മധോഃ പുത്രസ്തഥാ ഗച്ഛേരശങ്കിതം.

8

“മധോഃ പുത്രഃ	“മധുപുത്രനായ	ഗച്ഛന്തം	ചെല്ലുന്നവനായും
ലവണഃ,	ലവണൻ,	} ന പ്രജാനാതി യഥാ തു തഥാ,	} മുൻകൂട്ടി അറിയാതിരിക്കത്തക്കവണ്ണം
തപം	നിന്ന		
അശങ്കിതം	ഭയരഹിതനായും	ഗച്ഛേഃ.	നീ ചെന്നുചരേണ്ടതാണ്.
യുദ്ധകാംക്ഷിണം പോർത്തേടി			

ന തസ്യ മൃത്യുരന്യോഽസ്തി കശ്ചിദ്ധി പുരുഷഷ്ടഭ
ഭർതം യോഽഭിഗച്ഛേത സ വല്യോ ലവണേന ഹി.

9

“പുരുഷഷ്ടഭ!	“പുരുഷാത്മമ!	ഭർതം	} മൂന്നറിവുള്ളപ്പോൾ അ
തസ്യ	അവൻ	അഭിഗച്ഛേത	
മൃത്യുഃ	മരണമെന്നത്	യഃ	വന്നെ അടുക്കുന്നത്
അന്യഃ	വേറെപ്രകാരത്തിൽ	സഃ	യാതൊരുവനോ
കശ്ചിത് ന	} ഒന്നും ഇല്ല;	ലവണേന	അവൻ
അസ്തി;		വല്യഃ.	ലവണനാൽ
ഹി	എന്തെന്നാൽ		വധിക്കപ്പെടുന്നതാണ്.

സ ഹി ഗ്രീഷ്മോഽപയാതേ തു വഷാരാത്ര ഉപാഗതേ
ഹന്ത്വാസ്തപം ലവണം സൗമ്യ സ ഹി കാലോഽസ്യ ഭൃമ്മതേഃ.

10

“സൗമ്യ!	“വത്സ!	ലവണം	ലവണനെ
സഃ തപം,	അപ്രകാരമുള്ള നീ	ഹന്ത്വാഃ;	കൊന്നാലും;
ഗ്രീഷ്മ	} വേനൽക്കാലം കഴിഞ്ഞത്	ഹി,	എന്തെന്നാൽ,
അപയാതേ		അസ്യ ഭൃമ്മതേഃ	ഈ ഭൃഷ്ടൻ
വഷാരാത്രേ	മഴക്കാലം	സഃ ഹി കാലഃ.	അതുതന്നെയാണ്
ഉപാഗതേ തു,	തുടങ്ങിയ ഉടനേര		തക്കസമയം.

മഹർഷിംസ്തു പുരസ്തുത്യ പ്രയാന്തു തവ സൈനികാഃ
യഥാ ഗ്രീഷ്മാവശേഷേണ തരേയുഷ്ഠാഹ്നവിജലം.

11

“തവ സൈനികാഃ തു മഹഷീൻ പുരസ്കൃത്യ	“നിന്റെ സൈന്യങ്ങൾ ഇപ്പോൾതന്നെ മഹഷിമാരെ തുടൻകൊണ്ടു്	പ്രയാതു ; ജാഹവിജയം ശ്രീഷ്ണവദശ- ഷേണ യഥാ തരേയഃ.	യാത്രയാകട്ടെ ; ഗംഗാനദീജയത്തെ വേനൽ കഴിയുന്നതി നുമുമ്പുതന്നെ കടന്നുകളയട്ടെ.
---	--	---	---

തത്ര സ്ഥാപ്യ ബലം സർവ്വം നദീതീരേ സമാഹരിതഃ

അഗ്രതോ ധനുഷാ സാഭം ഗച്ഛ തപം ലഘുവിക്രമഃ.

12

“തത്ര നദീതീരേ സർവ്വം ബലം സ്ഥാപ്യ തപം ധനുഷാ സാഭം	“ആ നദീതീരത്തിൽ എല്ലാ സൈന്യത്തെയും നിർത്തി നി ധനുഷാണിയാഴി	സമാഹരിതഃ ലഘുവിക്രമഃ അഗ്രതഃ ഗച്ഛ.”	മനസ്സാപ്പോടുകൂടി വേഗത്തിൽ നടന്നു് ആദ്യംതന്നെ ചെന്നുചെന്നാലും.”
---	--	--	---

ഏവമുക്തസ്മി രാമേണ ശത്രുഹ്ലസ്താൻ മഹാബലാൻ

സേനാമുഖ്യാൻ സമാനീയ തതോ വാക്യമുവാച ഹ.

13

രാമേണ ഏവം ഉക്തഃ ശത്രുഹ്ലഃ, തതഃ തു	ശ്രീരാമനാൽ ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ ശത്രുഹ്ലൻ [നായ അതിനാൽ ഉടനെതന്നെ	താൻ ആ മഹാബലാൻ സേനാമുഖ്യാൻ സമാനീയ വാക്യം ഹ ഉവാച.	ഇ മഹാശക്തിമാന്മാരായ സേനാധിപന്മാരെ വരുത്തി ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ ഉരചെയ്തു.
--	---	---	---

ഏതേ വോ ഗണിതാ വാസാ യത്ര തത്ര നിവത്സ്യഥ

സ്ഥാതവ്യം ചാവിരോധേന യഥാ ബാധാ ന കസ്യചിത്.

14

“ഏത വഃ വാസാഃ യത്ര ഗണിതാഃ, തത്ര	ഇവർ നിങ്ങൾക്കു് പാർക്കുന്നതിനായി യാതൊരു സ്ഥലത്തെ നിശ്ചയിക്കുന്നുോ അവിടെ	നിവത്സ്യഥ ; അവിദരാധന കസ്യചിത് ബാധാ ന യഥാ ച സ്ഥാതവ്യം.”	നിങ്ങൾ പാർക്കവിൻ ; ആജ്ഞപ്രകാരംതന്നെ ഭവേന്നം ബുദ്ധിമുട്ടു നേരാതേയും വർത്തിക്കേണ്ടതാണ്.”
---	--	---	--

തഥാ താംസ്തു സമാജ്ഞായ പ്രസ്ഥാപ്യ ച മഹദ്ബലം

കൌസല്യാം ച സുമിത്രാം ച കൈകേയിം ചാഭ്യവാദയത്.

15

താൻ തഥാ സമാജ്ഞായ, മഹദ്ബലം ച പ്രസ്ഥാപ്യ	അവരെ അപ്രകാരം നിയമിച്ചു്, വമ്പിച്ച സേനയെയും പറഞ്ഞയച്ചു്	തു കൌസല്യാം ച സുമിത്രാം ച കൈകേയിം ച അഭ്യവാദയത്.	ആ സമയം കൌസല്യാദേവിയെയും സുമിത്രാദേവിയെയും കൈകേയിദേവിയെയും അഭ്യവദാനംചെയ്തു.
--	---	---	--

രാമം പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ ശിരസാഭിപ്രണമ്യ ച
രാമേണ ചാഭ്യനുജ്ഞാതഃ ശത്രുഘ്നഃ ശത്രുതാപനഃ.

16

ശത്രുതാപനഃ	ശത്രുസന്താപകനായ	ച	പിന്നെ
ശത്രുഘ്നഃ,	ശത്രുഘ്നൻ,	ശിരസാ	തലകവിട്ട്
രാമം	ശ്രീരാമനെ	അഭിപ്രണമ്യ,	സാഷ്ടാംഗനമസ്കൃതി
പ്രദക്ഷിണീ- കൃത്യ,	} പ്രദക്ഷിണംചെയ്ത്	രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ [ചെയ്ത്,
		അഭ്യനുജ്ഞാതഃ	വിടനൽകപ്പെട്ടു.

ലക്ഷ്മണം ഭരതം ചൈവ പ്രണിപത്യ കൃതാഞ്ജലിഃ
പുരോഹിതം വസിഷ്ഠം ച ശത്രുഘ്നഃ പ്രയതാത്മവാൻ.
പ്രദക്ഷിണമഥോ കൃതാ നിജ്ജഗാമ മഹാബലഃ.

17

മഹാബലഃ	മഹാബലിഷ്ടനും	വസിഷ്ഠം, ച	വസിഷ്ഠമഹർഷിയേയും,
പ്രയതാത്മവാൻ	ഒതുക്കമുള്ളവനുമായ	കൃതാഞ്ജലിഃ	തൊഴുതുംകൊണ്ട്
ശത്രുഘ്നഃ,	ശത്രുഘ്നൻ,	പ്രദക്ഷിണം	} പ്രദക്ഷിണംചെയ്ത്
ഭരതം	ഭരതനേയും	കൃതാ	
ലക്ഷ്മണം ഏവ	ലക്ഷ്മണനേയും	പ്രണിപത്യ	നമസ്കരിച്ച്.
പുരോഹിതം	പുരോഹിതനായ	അഥോ	അതിൽപിന്നെ
		നിജ്ജഗാമ.	അവിടെനിന്നുംമാറി.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ചതുഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപത്തിനാലാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22948; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2224.

പഞ്ചഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗ് = അറുപത്തഞ്ചാംസഗ്ഗ്.

[മിത്രസമാപാഖ്യാനം = മിത്രസമാഹരണം കമ.]

പ്രസ്ഥായ തു ബലം സർവ്വം മാസമത്രോഷിതഃ പഥി
ഏക ഏവാശു ശത്രുഘ്നോ ജഗാമ തപരിതം തദാ.

1

ശത്രുഘ്നഃ	ശത്രുഘ്നൻ	അത്ര ഉഷിതഃ;	അവിടെത്തന്നെ താമ
അശു	അഃപ്പാർതന്നെ	തദാ	അഃപ്പാർ [സിച്ചു;
ബലം സർവ്വം തു	സൈന്യം എല്ലാറ്റി	പഥി	വഴിയിൽ
	നേയും	ഏകഃ ഏവ	ഏകനായിത്തന്നെ
പ്രസ്ഥായ,	മുമ്പിൽപറഞ്ഞെഴുച്ച്,	തപരിതം	വേഗത്തിൽ
മാസം	ഒരുമാസക്കാലം	ജഗാമ.	യാത്രചെയ്തു.

ദിരാത്രമന്തരേ ശുഭം ഉഷ്യ രാഘവനന്ദനഃ
വാല്മീകേരാത്രമം പുണ്യമഗച്ഛദ്വാസമുത്തമം.

2

ശൂർഭം	ശൂരനായ	വാല്മീകേഃ	വാല്മീകീമഹർഷിയുടെ
രാഘവനന്ദനഃ	ശത്രുഘ്നൻ	ഉത്തമം വാസം	ഉത്തമമായ വസതിയാ
അന്തരേ	വഴിയിൽ	പുണ്യം	പാവനപുമായ[യുള്ളതും
ലപിരാത്രം	രണ്ടുരാത്രി	ആശ്രമം	ആശ്രമത്തെ
ഉഷ്യ,	താമസിച്ചു്,	അഗസ്തമഃ	പ്രാപിച്ചു.

സോഽഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം വാല്മീകിം മുനിസത്തമം

കൃതാഞ്ജലിരഥോ ഭൂതപാ വാക്യമേതദവാച മ.

3

സഃ	അദ്വൈതം	അഥമാ	അതിൽപിന്നെ
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവായ	കൃതാഞ്ജലിഃ	} അഞ്ജലിമസ്തനായി
വാല്മീകിം	} വാല്മീകീമുനീശപരനെ	ഭൂതപാ	
മുനിസത്തമം		ഏതത് വാക്യം	ഈ വാക്യം
അഭിവാദ്യ,	സേവിച്ചു്,	ഉവാച.	ഉണർത്തിച്ചു.

ഭഗവൻ വസ്തുമില്ലാമി ഗുരോഃ കൃത്യാഭിഹാഗതഃ

ശപഃ പ്രഭാതേ ഗമിഷ്യാമി പ്രതീചീം വാരണീം ദിശം.

4

“ഭഗവൻ!	“ഭഗവാനേ!	ശപഃ പ്രഭാതേ	നാളെ പ്രഭാതത്തിൽ
ഗുരോഃ കൃത്യാത്	ജ്യേഷ്ഠന്റെ അജ്ഞപ്ര	വാരണീം	വരണഭഗവാന്റെ
	കാരമാണ്		തായ
ഇഹ ആഗതഃ;	ഞാൻ ഇങ്ങുവന്നതു്;	പ്രതീചീം ദിശം	പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കി
വസ്തു ഇച്ഛാമി;	രാത്രി താമസിപ്പാൻ		ലേക്ക്
	ആഗ്രഹിക്കുന്നു;	ഗമിഷ്യാമി.”	ഞാൻ പോകുന്നതാ
			ണ്.

ശത്രുഘ്നസ്യ വചഃ ശ്രുതപാ പ്രഹസ്യ മുനിപുംഗവഃ

പ്രത്യുവാച മഹാത്മാനം സ്വാഗതം തേ മഹായശഃ.

5

മുനിപുംഗവഃ	മുനിവരൻ	പ്രഹസ്യ	പുഞ്ചിരിച്ചുണ്ടുകൊണ്ടു്
ശത്രുഘ്നസ്യ	ശത്രുഘ്നന്റെ	പ്രത്യുവാച;	മറുപടിയരുളി;
വചഃ ശ്രുതപാ,	വാക്കുകേട്ടു്,	“മഹായശഃ!	“പുകഴ്ന്നവനേ!
മഹാത്മാനം	ആ മഹാത്മാവിനെ	തേ	} അങ്ങു് എഴുന്നള്ളിയ
	നോക്കി	സ്വാഗതം.	
			തിൽ എനിക്കു് വള
			രെ സന്തോഷമുണ്ടു്.

സ്വമാശ്രമമിഹ സൌമ്യ രാഘവാണാം കലസ്യ ഹി

ആസനം പാദ്യമംബു ച നിർദ്വിശങ്കം പ്രതീക്ഷ മേ.

6

“സൌമ്യ!	“ശാന്തശീല!	മേ ആസനം	എന്നാൽ നൽകപ്പെട്ട
ഇദം ആശ്രമം	ഈ ആശ്രമം		ന്ന ആസനത്തെയും
രാഘവാണാം	രാഘവരുടെ	പാദ്യം	പാദ്യത്തെയും
കലസ്യ ഹി	} കലത്തിന്നുതന്നെ സ്വ	അംബു ച	അംബുത്തെയും
സ്വം;		നിർദ്വിശങ്കം	ശങ്കയാറ്റാതെയായി
	ത്തമായിട്ടുള്ളതാണ്;	പ്രതീക്ഷ.	സ്വീകരിച്ചാലും.”

പ്രതിഗൃഹ്യ തദാ പൂജാം ഫലമൂലം ച ഭോജനം
ഭക്ഷയാമാസ കാകത്സ്ഥസുപ്തിം ച പരമാം ഗതഃ.

7

കാകത്സ്ഥഃ	ശത്രുഘ്നൻ	ഫലമൂലം ച	ഫലമൂലാദിയേയും
തദാ	ആസമയം	ഭക്ഷയാമാസ;	ഭജിച്ചു;
പൂജാം	പൂജയെ	പരമാം	അതിയായ
പ്രതിഗൃഹ്യ	അംഗീകരിച്ച്	തൃപ്തിം ച	സംതൃപ്തിയേയും
ഭോജനം	ഭക്ഷണത്തിനായി	ഗതഃ.	കഷ്ടപ്പെട്ടു.
നൽകപ്പെട്ട			

സ ഭീകതപാ ഫലമൂലം ച മഹർഷിം തമുവാച ഹ
ഇധം യജ്ഞവിഭൂതിസ്തേ കസ്യാശ്രമസമീപതഃ.

8

സഃ	അദ്ദേഹം	“തേ	“നിന്തിരവദിയുടെ
ഫലമൂലം ച	പഴങ്ങളും കിഴങ്ങു	ആശ്രമ-	} ആശ്രമസമീപത്തിലാ
ഭീകതപാ,	ഭജിച്ചുശേഷം, [കളും	സമീപതഃ	
തം മഹർഷിം ഹ	ആ മഹർഷിയെ നോക്കി	ഇധം	ഇക്കാരണമെന്ന
ഉവാച;	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു;	യജ്ഞവിഭൂതിഃ	സമൃദ്ധമായ യാഗശാല
		കസ്യ?”	ആരുടെതാണ് ? ”

തത്തസ്യ ഭാഷിതം ശ്രുതപാ വാല്മീകീർ്വാക്യമബ്രവീത്
ശത്രുഘ്ന ശൃണു യസ്യേദം ബഭ്രുവായതനം പുരാ.

9

വാല്മീകിഃ	വാല്മീകീഭഗവാൻ	“ശത്രുഘ്ന!	“ശത്രുഘ്ന!
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	പുരാ	മുമ്പ്
തത് ഭാഷിതം	ആ വാക്കു	ഇദം ആയതനം	ഈ യാഗശാല
ശ്രുതപാ	കേട്ട്	യസ്യ ബഭ്രുവ	ആരുടെതായിരുന്നു
വാക്യം	ഇപ്രകാരം		വോ, അതിനെ
അബ്രവീത്;	അരുൾ ചെയ്തു;	ശൃണു.	കേട്ടാലും.

യുഷ്മാകം പൂർവ്വകോ രാജാ സുദാസസ്തസ്യ ഭൂപതേഃ
പുത്രോ വിരസഹോ നാമ വീർവ്വാഹതിധാമ്നികഃ.

10

“യുഷ്മാകം	“നിങ്ങളുടെ	വീർവ്വാഹൻ	വീർവ്വാഹിയും
പൂർവ്വകഃ	പൂർവ്വന്മാരിൽ ഒരുവ	അതിധാമ്നികഃ	അതിധമ നിഷ്കന്മാരായ
സുദാസഃ	സുദാസനെന്ന [നായി	വിരസഹഃ നാമ	വിരസഹനെന്നവൻ
രാജാ;	ഒരു ചക്രവർത്തിയുണ്ടാ	തസ്യ ഭൂപതേഃ	ആ ചക്രവർത്തിയുടെ
	യിരുന്നു;	പുത്രഃ.	പുത്രനായിരുന്നു.

സ ബാല ഏവ സൗദാസോ മൃഗയാമുപചക്രമേ
ചഞ്ചൽമാണം ദദശേ സ ശൂരോ രാക്ഷസഭയം.

11

“സഃ	} “ആ സുദാസപുത്ര	സഃ ശൂരഃ	ആ ശൂരൻ
സൗദാസഃ,		ചഞ്ചൽമാണം	കണ്ടും മറഞ്ഞും ഓടി
ബാലഃ ഏവ			കൊണ്ടിരുന്ന
മൃഗയാം;		രാക്ഷസഭയം	രണ്ടു രാക്ഷസന്മാരെ
ഉപചക്രമേ;	} പതിവായി വേട്ടയാടി	ദദശേ.	കണ്ടു.
	കൊണ്ടിരുന്നു;		

ശാർദ്ദൂലരൂപിണൗ ഘോരൗ മൃഗാൻ ബഹുസഹസ്രശഃ
ഭക്ഷമാണാവസന്തുഷ്ടൗ പശ്യാപ്തിം നൈവ ജഗമതുഃ.

12

“ശാർദ്ദൂല- രൂപിണൗ ഘോരൗ	} “നരികളുടെ വടിവുക യ്ക്കോണ്ടിരുന്ന ആ ഭയങ്കരമായ ഇരുവരും	ഭക്ഷമാണൗ വിഴങ്ങിക്കൊണ്ടിരുന്നി ടും അവസന്തുഷ്ടൗ തൃപ്തികയ്ക്കോളാത്ത തായി
ബഹുസഹസ്രശഃ മൃഗാൻ	അനുകായിരമായി മൃഗങ്ങളെ	പശ്യാപ്തിം ഏവ } മതിയാക്കുകയുണ്ടാ ന ജഗമതുഃ. } യില്ല.

നാതുതൌ രാക്ഷസൌ ദൃഷ്ട്വാ നിർമൃഗം ച വനം കൃതം
ക്രോധേന മഹതാവിഷ്ടോ ജഘാനൈകം മഹേഷുണാ.

13

“സഃ തൌ രാക്ഷസൌ തു വനം നിർമൃഗം കൃതം ച ദൃഷ്ട്വാ, മഹതാ	} “അദ്ദേഹം ആ രാക്ഷസരിഭവ രേയം, വനം മൃഗങ്ങളറ്റതാ ക്കപ്പെട്ടതിനേയും കണ്ടു, അതിയായ	ക്രോധേന ക്രോധത്താൽ ആവിഷ്ടഃ, മതിമറന്നവനായി, ഏകം അവരിരുവരിലൊരു ത്തനെ മഹേഷുണാ ഒരു വൻബാണത്താൽ ജഘാന. കൊന്നു.
---	--	--

വിനിപാത്യ തമേകം തു സൌദാസഃ പുരുഷഷ്ടഭഃ
വിജപരോ വിഗതാമഷ്ടോ ഹതം രക്ഷോ ഹ്യദൈക്ഷത.

14

“പുരുഷഷ്ടഭഃ സൌദാസഃ, തം ഏകം വിനിപാത്യ തു, വിഗതാമഷ്ടഃ	} “പുരുഷാത്തമനായ സൌദാസൻ, ആ ഒരുവനെ കൊന്നുവീഴ്ത്തിയശേഷം കോപം ഒഴിഞ്ഞവനാ യി	വിജപരഃ ശാന്തനായി ഹതം കൊല്ലപ്പെട്ടുകിടക്കുന്ന തിനെ രക്ഷഃ ഹി ഒരു രാക്ഷസരൂപമാ ണെന്നു ഉദൈക്ഷത. കണ്ടു.
---	--	--

നിരീക്ഷമാണാ തം ദൃഷ്ട്വാ സഹായം തസ്യ രക്ഷസഃ
സന്താപമകരോദ്ഘോരം സൌദാസം ചേദമബ്രവീത്.

15

“സഹായം നിരീക്ഷമാണം സൌദാസം ദൃഷ്ട്വാ തസ്യ രക്ഷസഃ	} “തന്റെ സഹായിയെ നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്ന സൌദാസനെ കണ്ടു, ആ മഹാ രാക്ഷസന്	ഘോരം അസഹ്യമാകുവണ്ണം സന്താപം } ചിത്തം തപിച്ചു; അകരോത്; } തം അദ്ദേഹത്തെ നോക്കി ഇദം ച ഇപ്രകാരം അബ്രവീത്. പറകയും ചെയ്തു.
--	--	---

യസ്താദനപരായം തപം സഹായം മമ ജ്ഞിവാൻ
തസ്താത് തവാപി പാപിഷു പ്രദാസ്യാമി പ്രതിക്രിയാം.

16

“തപം	“നീ	യസ്താത് തസ്താത് ആകയാൽ
അനപരായം	നിനക്ക് ഒരു അപരായ	പാപിഷു! ഹേ പാപിഷു!
	വും ചെയ്യാത്തവനായ	തവ അപി നിനക്കും
മമ സഹായം	എന്റെ സഹായിയെ	പ്രതിക്രിയാം തക്കപ്രതിക്രിയയെ
ജ്ഞിവാൻ;	കൊന്നു;	പ്രദാസ്യാമി. ഞാൻ ചെയ്യുന്നുണ്ട്.’

ഏവമുക്തവാ തു തദ്രക്ഷസ്തവൈത്രവാന്തരധീയത
കാലപശ്ചായയോഗേന രാജാ മിത്രസഹോഭവത്.

17

“തത് രക്ഷഃ തു “ആ രക്ഷ സന്ദം		മിത്രസഹം, { മിത്രസഹനെന്നും പാ
ഏവം ഉക്തവാ, ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്ത്,		യപ്പെടുന്ന ആ വീര
തത്ര ഏവ അവിടെ ഉടനെ		സഹൻ,
അന്തരധീയത; അന്തർധാനം ചെയ്തു;		കാലപശ്ചായ- } കാലക്രമവശാൽ
		യോഗേന
		രാജാ അഭവത്. രാജാവായി.

രാജാ തു യജ്ഞേ യജ്ഞമസ്യാശ്രമസമീപതഃ
അശപമേധം മഹായജ്ഞം തം വസിഷ്ഠോഭ്യുപാലയത്.

18

“രാജാ, തു “ആ മിത്രസഹരാജാവും		തം	
അസ്യ	} ഈ ആശ്രമസമീപത്തി	അശപമേധം	} ആ അശപമേധമഹാ
അശ്രമ-		മഹായജ്ഞം	
സമീപതഃ		വസിഷ്ഠഃ	
യജ്ഞം യജ്ഞേ, ഒരു യാഗം നടത്തുക	ലായി		വസിഷ്ഠഭഗവാൻ
യായി;			തന്നെയാണ്
		അഭ്യുപാലയത്. നടത്തിച്ചത്.	

തത്ര യജ്ഞോ മഹാനാസീദ് ബഹുവഷ്ഠഗണായുതഃ
സമൃദ്ധഃ പരയാ ലക്ഷ്മാ ദേവയജ്ഞസമോഭവത്.

19

“തത്ര യജ്ഞഃ “അപ്പോൾ യാഗം		പരയാ	അത്യധികമായ
മഹാൻ	വമ്പിച്ചതായി	ലക്ഷ്മാ,	ധനത്തോടുകൂടി,
ബഹുവഷ്ഠ-	} പല വത്സരങ്ങൾ നീ	സമൃദ്ധഃ	സമൃദ്ധിപൂണ്ടതായി
ഗണായുതഃ		ദേവയജ്ഞസമഃ	ദേവകളുടെ യാഗത്തി
അസീത്;		അഭവത്.	നടന്നു. [ന്നു സമമായി

അഥാവസാനേ യജ്ഞസ്യ പൂർവ്വൈവരമനുസ്തരൻ
വസിഷ്ഠരൂപീ രാജാനമിതി ഹോവാച രാക്ഷസഃ.

20

“രാക്ഷസഃ അഥ “രാക്ഷസൻ ആ സമ		വസിഷ്ഠരൂപീ	വസിഷ്ഠഭഗവാന്റെ
യജ്ഞസ്യ	} യാഗാവസാനത്തിൽ	ഹ	വേഷം പൂണ്ടുകൊണ്ടു
അവസാനേ			തന്നെ
പൂർവ്വൈവരം		രാജാനം	രാജാവോടായി
അനുസ്തരൻ,	കാത്ത്,	ഇതി ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

അസ്യ യജ്ഞസ്യ ജാതോഽന്തഃ സാമിഷം ഭോജനം മമ
ദീയതാമിഹ ശീഘ്രം വൈ നാത്ര കാര്യാ വിചാരണാ.

21

“ ‘അസ്യ	“ ‘ഇത	സാമിഷം	നരമാംസത്തോടുകൂടി
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്	ഭോജനം	ഭോജനം [യതായ
അന്തഃ ജാതഃ ;	സമാപ്തിയായ്ക്കുഴിഞ്ഞു ;	ദീയതാം	നൽകപ്പെടട്ടെ ;
ഇഹ	ആകയാൽ	അത്ര	ഇക്കാര്യത്തിൽ
ശീഘ്രം വൈ	ഇപ്പോൾതന്നെ	വിചാരണാ	} ഒന്നും ആലോചിക്ക
മമ	എന്നിക്ക്	ന കാര്യാ.	

ണ്ടതില്ല.

തച്ഛ്രുതപാ വ്യാഹൃതം വാക്യം രക്ഷസാ ബ്രഹ്മരൂപിണാ
ഭക്ഷ്യസംസ്കാരകശലമുവാച പൃഥിവീപതിഃ.

22

“പൃഥിവീപതിഃ “ മഹാരാജാവ്	ശ്രുതപാ,	ഭേദ്,”	
ബ്രഹ്മരൂപിണാ ബ്രഹ്മണരൂപംധരിച്ചി	ഭക്ഷ്യ-	} സമത്വമായ വെപ്പു	
രക്ഷസാ, രാക്ഷസനാൽ, [രണ	സംസ്കാര-		
വ്യാഹൃതം ഉരചെയ്യപ്പെട്ട	കശലം		കാരണമായി
തത് വാക്യം ആ വാക്യത്തെ	ഉവാച.		ഇങ്ങിനെആജ്ഞാപിച്ചു.

ഹവിഷ്യം സാമിഷം സ്വാദു യഥാ ഭവതി ഭോജനം

തഥാ കരുഷ്യ ശീഘ്രം വൈ പരിതുഷ്യേദ്യഥാ ഗുരൂഃ.

23

“ ‘ഗുരൂഃ	“ ‘പുരോഹിതൻ	സ്വാദു	രചികരമായും
പരിതുഷ്യേത്	തൃപ്തിപ്പെടേണ്ടതാണ്	സാമിഷം	നരമാംസചേർന്നതായും
യഥാ,	എന്നുള്ളതിനാൽ,	ഭവതി യഥാ	} ഇരിക്കത്തക്കവിധ
ഹവിഷ്യം	നിവേദിക്കത്തക്ക	തഥാ	
ഭോജനം	ആഹാരം	ശീഘ്രം വൈ	ഉടനേതന്നെ
		കരുഷ്യ.	തയ്യാറാക്കുക.’

ശാസനാത് പാത്ഥിവേരൂസ്യ സുദഃ സംഭ്രാന്തമാനസഃ

സ രാക്ഷസഃ പുനസ്തത്ര സുദവേഷമലാകരോത്

24

സ മാനുഷമഥോ മാംസം പാത്ഥിവാ യ സുവേദയത്

ഇദം സ്വാദു ഹവിഷ്യം ച സാമിഷം ചാനമാഹൃതം.

25

“ പാത്ഥി- വേരൂസ്യ	} “ തൃപാത്തമൻ	സഃ	അവൻ
ശാസനാത്		മാനഷം മാംസം	മനുഷ്യമാംസത്തെ
സുദഃ	ആജ്ഞാകാരണം	പാത്ഥിവാ യ	മഹാരാജാവിന്റെ അ
സംഭ്രാന്ത-	പാചകൻ	അഥോ	ഇപ്രകാരം [ടുക്കൽ
മാനസഃ ;	} അവരനുപായി ;	സുവേദയത് ;	തയ്യാറാക്കിയതായി അ
തത്ര		‘ ഇദം	‘ ഇതാ [റിയിച്ചു ;
സഃ രാക്ഷസഃ,	അപ്പോൾ	ഹവിഷ്യം	പാരണയ്ക്കുവേണ്ടതായ
പുനഃ അഥ	ആ രാക്ഷസൻ,	അന്നം	ആഹാരം
സുദവേഷം	വീണ്ടും	സാമിഷം	മാംസയുക്തമായും
അകുരത് ;	പാചകന്റെരൂപത്തെ	സ്വാദു ച	രചികരമായും
	കയ്ക്കൊണ്ടു ;	ആഹൃതം.	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്’.

സ ഭോജനം വസിഷ്ഠായ പത്ന്യാ സാൽമുപാഹരത്
മദയന്ത്യാ നരവ്യാഭ്ര സാമിഷം രക്ഷസാ ഹൃതം.

26

“നരവ്യാഭ്ര!	“ഹേ പുരുഷോത്തമ!	സാമിഷം	നരമാംസയുക്തമായ
സഃ	അഭ്യന്തരം	ഭോജനം	ആഹാരത്തെ
വസിഷ്ഠായ	വസിഷ്ഠമഹർഷിക്കായി	പത്ന്യാ	പത്നിയായ
രക്ഷസാ	രാക്ഷസനാൽ	മദയന്ത്യാ	മദയന്തിഃയാടുകൂടി
ഹൃതം	കൊണ്ടുവരപ്പെട്ട	ഉപാഹരത്.	വിളമ്പിക്കൊടുത്തു.

ജ്ഞാതപാ തദാമിഷം വിപ്രോ മാനുഷം ഭോജനാഗതം
ക്രോധേന മഹതാഽഽവിഷോ വ്യാഹർത്തുമുപചക്രമേ.

27

“വിപ്രഃ	“ബ്രാഹ്മണനായ	മഹതാ	അതിയായ
	വസിഷ്ഠമഹർഷി	ക്രോധേന	കോപത്താൽ
ഭോജനാഗതം	ഭോജനമായി ലഭിച്ച	അവിഷ്ടഃ	മതിമറന്നവനായി
തത്	അതിനെ	വ്യാഹർത്തം	ഇപ്രകാരം ശപിപ്പാൻ
മാനുഷം ആമി-	നരമാംസം കലർന്നതാ	ഉപചക്രമേ.	മുതിൻ.
ഷം ജ്ഞാതപാ }	ണെന്നറിഞ്ഞു്,		

യസ്മാത് തപം ഭോജനം രാജൻ മമൈതദ്രാത്രിമിഹ്നസി
തസ്മാദ്ഭോജനമേതേതേ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ.

28

“രാജൻ!	“രാജാവേ!	ഏതത്	ഇതൊന്നുതന്നെ
തപം	അങ്ങ	തേ	അങ്ങയ്ക്ക്
മമ ഏതത്	എനിക്ക് ഈ	ഭോജനം	ആഹാരമായി
ഭോജനം ദാതും	ആഹാരത്തെ നല്കുവാൻ	ഭവിഷ്യതി,	ഭവിക്കുന്നതാണ്,
ഇഹ്നസി	} ഇഹ്നിക്കുന്നു എന്നുള്ള കാരണത്താൽ,	ന സംശയഃ.	സംശയമില്ല.
യസ്മാത്			
തസ്മാത്			

[വസിഷ്ഠമഹർഷി ശപിച്ചപ്പോൾ, സൗമദാസമഹാരാജാവും ക്രോധിച്ച് മഹർഷിക്ക് തിരിച്ച് ശപമേകവാനായി കയ്യിൽ ജലത്തെ എടുത്തതായും, അപ്പോൾ പത്നിയായ മദയന്തി തടുത്തതായും പിന്നെ ക്രോധമയമായ ആ ജലത്തെ രാജാവ് കുടഞ്ഞു്, കാലു കഴുകിയതായും, അപ്പോൾ തന്റെ പാദങ്ങൾ കല്പാക്ഷതയെ (വെളിച്ചം കറുപ്പുമായ അപസ്ഥയെ) പ്രാപിച്ചതായും, അതിനാൽ കല്പാക്ഷ പാദൻ എന്ന പേർ സിദ്ധിച്ചതായും പറയുന്ന ഈ ശ്ലോകങ്ങൾ പല ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും ഉണ്ട്. താഴെ 34-ാം ശ്ലോകവും നോക്കുക.

“തതഃ ക്രോധസ്തു സൗമദാസസ്തോയം ജഗ്രാഹ പാണിനാ
വസിഷ്ഠം ശപതുമാദരഭേ ഭാഷാ ചൈനമവാരയത്
രാജൻ പ്രഭൃത്യന്താസ്താകം വസിഷ്ഠോ ഭഗവാന്റഷിഃ
പ്രതിശപ്തം ന ശക്തസ്തപം ഭേവതുല്യം പുരോധസം
തതഃ ക്രോധമയം തോയം തേജോബലസമനപിതം
വ്യസജ്ജയത ധർമ്മാത്മാ തതഃ പാദൈ സിഷേച ച
തേനാസ്യ രാജന്തസ്തേ പാദൈ തദാ കല്പാക്ഷതാം ഗതൈ
തദാപ്രഭൃതി രാജാസൈ സൗമദാസഃ സുമഹായശഃ
കല്പാക്ഷപാദഃ സംവൃത്തഃ ബ്രാതചൈവ തദാ നൃപഃ.”]

സ രാജാ സഹ പത്നാ വൈ പ്രണിപത്യ മുഹൂർത്തം
പുനർവ്വസിഷ്യം പ്രോവാച യദക്തം ബ്രഹ്മരൂപിണഃ.

29

“സഃ രാജാ പത്നാ സഹ വൈ വസിഷ്ഠം മുഹൂഃ മുഹൂഃ പ്രണിപത്യ.	“ആ അചന്ദൻ, പത്നിയോടു കൂടിത്തന്നെ വസിഷ്ഠഭഗവാനെ പലവരു കുവിട്ടുവണങ്ങി,	പുനഃ ബ്രഹ്മരൂപിണഃ ഉക്തം യത് പ്രോവാച.	അതിൽ പിന്നെ ബ്രാഹ്മണഭവേഷം പൂ ണ്ടിരുന്നവനാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ടത് യാ തൊന്നോ അതിനെ ഉണർത്തിച്ചു. [പ്പാറി
--	---	---	--

തച്ഛ്രോതവാ പാത്മിവേദസ്യ രക്ഷസാ വികൃതം ച തത്
പുനഃ പ്രോവാച രാജാനം വസിഷ്ഠഃ പുരുഷഷ്ടഭം.

30

“രക്ഷസാ ച പാത്മി- വേദസ്യ തത് വികൃതം ശ്രോതവാ,	“രാക്ഷസനാലാണ് ആ നു പവാനത് ആ അസാധാരണ സം ഭവം ഉണ്ടായത് എന്നു കേട്ട്,	വസിഷ്ഠഃ തത് പുനഃ പുരുഷഷ്ടഭം രാജാനം പ്രോവാച.	വസിഷ്ഠമഹർഷി അതിനാൽ വീണ്ടും പുരുഷ ശ്രേഷ്ഠനായ ആ രാജാവിനെ നോ ക്കി ഇങ്ങിനെ അരുളി ച്ചെയ്തു.
--	---	---	---

മയാ രോഷപരീതേന യദിദം വ്യാഹൃതം വചഃ
നൈതല്ല്വക്യം വൃഥാ കർത്തും പ്രദാസ്യാമി ച തേ വരം.

31

“‘രോഷ- പരീതേന മയാ, ഇദം വചഃ വ്യാഹൃതം; യത് ഏതത്	“‘കോപാക്രാന്തനായ എന്നാൽ, ഈ ശാപം അരുള പ്പെട്ടു; യാതൊരു ഇത്	വൃഥാ കർത്തും ന ശക്യം; ച തേ വരം പ്രദാസ്യാമി.	നിഷ്പലമാക്കുവാൻ കഴിയപ്പെടുന്നതല്ല; എങ്കിലും അങ്ങയ്ക്കായി ഒരുവരം ഞാൻ നൽകുന്നുണ്ട്.
--	---	--	---

കാലോ ദാദശവഷ്ണാണി ശാപസ്യാന്തോ ഭവിഷ്യതി
മത്പ്രസാദാച്ച രാജേന്ദ്ര പുതീതം ന സ്മരിഷ്യതി.

32

“‘ദാദശ- വഷ്ണാണി കാലഃ ശാപസ്യ അന്തഃ ഭവിഷ്യതി;	“‘ഒരു പന്തിരാണ്ടു കാലം കഴിഞ്ഞാൽ ശാപത്തിന്റേ അവസാനം ഉണ്ടാകുന്നതാണ്;	ച, രാജേന്ദ്ര! മത് പ്രസാദാത് വ്യതീതം ന സ്മരിഷ്യസി.	എന്നുതന്നെയല്ല, നൂപവര! എന്റെ അനുഗ്രഹ ത്താൽ കഴിഞ്ഞു പോയതിനെ ‘അങ്ങ് ഓർക്കുകയുമില്ല.’
--	--	---	---

ഏവം സ രാജാ തം ശാപമുപജ്ജ്യാരിസുദനഃ
പ്രതിലേഭേ പുനാ രാജാ പ്രജാശ്വൈവാൻവപാപയത്.

33

“അരിസുഭനഃ സഃ രാജാ തം ശാപം ഏവം ഉപഭുജ്യ, ഇപ്രകാരം അനുഭവി	“ശത്രുസംഹാരകനായ ആ രാജാവ് ആ ശാപത്തെ ചുശേഷം,	പുനഃ രാജ്യം പ്രതിഃലഭഃ; പ്രജാഃ ച ഏവ പ്രജകളെയും അനപ- പാലയത്. }	വിണ്ടും രാജ്യത്തെ പ്രാപിച്ചു; പ്രജകളെയും വഴിഃപാലെ പരിപാ ലിച്ചുവന്നു.
---	---	--	--

തസ്യ കല്യാണപാദസ്യ യജ്ഞസ്യായതനം ശുഭം

ആശ്രമസ്യ സമീപേട്യ യന്മാം പൃച്ഛസി രാഘവ.

34

“രാഘവ! അസ്യ ആശ്രമസ്യ സമീപേ - യത് ശുഭം യജ്ഞസ്യാ ആയതനം	“രഘുവംശനന്ദന! ഈ ആശ്രമത്തിന് സമീപത്തിലായി യാതൊരു രമ്യമായ യാഗശാലയെക്കുറിച്ച്	മാം പൃച്ഛസി അഞ്ച് ഏകനാട് ചോ ദിക്കുന്നുവോ അതു് തസ്യ കല്യാണ- പാദസ്യ.”	അഞ്ച് ഏകനാട് ചോ ദിക്കുന്നുവോ അതു് കല്യാണപാദനെന്ന് പ റയപ്പെടുന്ന ആ വീര സഹമഹാരാജാവി ന്റേതാണ്.”
--	---	--	---

തസ്യ താം പാത്ഥിവേദ്രസ്യ കഥാം ശ്രുതവാ സുഭാരണാം

വിവേശ പണ്ണശാലായാം മഹഷിമഭിവാദ്യ ച.

35

തസ്യ പാത്ഥിവേദ്രസ്യ ചക്രവർത്തിയുടെ സുഭാരണാം താം കഥാം ശ്രുതവാ	ആ അതിഃഘോരമായ ആ ചരിത്രത്തെ കേട്ട്	ച മഹഷിം അഭിവാദ്യ പണ്ണശാലായാം വിവേശ.	അതിൽപിന്നെ മഹഷിയെ വന്ദിച്ചു് പണ്ണശാലയിൽ (ശത്രുഘ്നൻ) ചുവേ ശിച്ചു.
--	---	---	---

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അറുപത്തഞ്ചാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22983; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2259

ഷട്ഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊന്നാംസഗ്ഗം.

[കുശലവജനനം = കുശലവന്മാർ ജനിക്കുന്നത്.]

യാമേവ രാത്രിം ശത്രുഘ്നഃ പണ്ണശാലാമുപാവിശത്

താമേവ രാത്രിം സീതാപി പ്രസൂതാ ഭാരകദപയം.

1

ശത്രുഘ്നഃ യാം ഏവ രാത്രിം പണ്ണശാലാം ഉപാവിശത്,	ശത്രുഘ്നൻ യാതൊരു രാത്രിയിൽ പണ്ണശാലയിൽ പാത്തുവോ,	താം ഏവ രാത്രിം സീതാ അപി ഭാരകദപയം പ്രസൂതാ.	അതേ രാത്രി സീതാദേവിയും ഇരട്ടയായ ആൺകുട്ടി പ്രസവിച്ചു. [കളെ
---	--	--	--

[ഈ ശ്ലോകത്തിൽ ആദ്യാക്ഷരമായി ഗായത്രിയുടെ ഒടുവിലത്തെ അക്ഷരം വിന്യസിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്ന് റിദ്ദിമാനുപക്ഷം.]

തതോട്ടാർരാത്രസമയേ ബാലകാ മുനീദാരകാഃ

വാല്മീകേഃ പ്രിയമാചഖ്യഃ സീതായാഃ പ്രസവം ശുഭം.

2

തതഃ അഭ- } അപ്പോൾ അഭരാത്രി
രാത്രസമയേ, } സമയത്തിൽ,
മുനീദാരകാഃ മുനികുമാരന്മാരായ
ബാലകാഃ ശിശുന്മാർ
വാല്മീകേഃ വാല്മീകിമുനിയായ്ക്കായി

സീതായാഃ സീതാദേവിയുടെ
ശുഭം പ്രസവം ശുഭപ്രസവമാകുന്ന
പ്രിയം അചഖ്യഃ പ്രിയവർത്തമാനത്തെ
ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.

ഭഗവൻ രാമപത്നീ സാ പ്രസൂതാ ദാരകദായം

തതോ രക്ഷാം മഹാതേജഃ കരു ഭൂതവിനാശിനീം.

3

“ മഹാതേജഃ! “ മഹാതേജസ്വിയായ
ഭഗവൻ! ഹേ ഭഗവാനേ!
സാ രാമപത്നീ ആ ശ്രീരാമന്റെ ധർമ്മ
പത്നി
ദാരകദായം രണ്ടു ആൺകുട്ടികളെ
പ്രസൂതാ; പ്രസവിച്ചിരിക്കുന്നു;

തതഃ ആകയാൽ
ഭൂതവിനാശിനീം ഭൂതപ്രതാദിവിനാശക
മായ
രക്ഷാം രക്ഷാബന്ധനത്തെ
കരു. ” ചെയ്യാൻ തീരുവുള്ള
മുണ്ടാകേണം. ”

തേഷാം തദപചനം ശൂതപാ മഹഷിഃ സമുപാഗമത്

ജഗാമ തത്ര ഹൃഷ്ടാത്മാ ദദർ ച കുമാരകൌ

ഭൂതഹ്ലിം ചാകരോത്താഭ്യാം രക്ഷാം രക്ഷോവിനാശിനീം.

4

മഹഷിഃ മഹഷി
തേഷാം അവരുടെ
തത് വചനം } ആ വർത്തമാനത്തെ
ശൂതപാ, } കേട്ട്,
സമുപാഗമത്; അപ്രകാരം ചെയ്യാമെ
ന്ന് സമ്മതിച്ചു;
തത്ര ജഗാമ; അവിടെക്ക് എഴുന്ന
ള്ളി;
കുമാരകൌ ച രണ്ടു രാജകുമാരന്മാരെ
യും

ഹൃഷ്ടാത്മാ ആനന്ദഭരിതനായി
ദദർ; കൺകളിക്ക് സന്ദർശി
ച്ചു;
താഭ്യാം ച അവരിരുവർക്കും
ഭൂതഹ്ലിം ഭൂതപ്രതാദിവിനാശ
കവും
രക്ഷോ- } രക്ഷസ്സുകളെ ഒഴിക്കുന്ന
വിനാശിനീം } തുമായ
രക്ഷാം } രക്ഷാബന്ധനത്തെ
അകരോത്. } ചെയ്തു.

കുശമുഷ്ടിമുപാദായ ലവം ചൈവ തു സ ദ്വിജഃ

വാല്മീകിഃ പ്രദദൌ താഭ്യാം രക്ഷാം ഭൂതവിനാശിനീം.

5

സഃ ദ്വിജഃ ആ ബ്രാഹ്മണനായ
വാല്മീകിഃ വാല്മീകിമഹഷി
തു ആ സമയം
കുശമുഷ്ടിം ച അഗ്രഭാഗമുള്ള ഒരു പി
ടി ദർപ്പല്ലിനേയും
ലവം ഏവ അത്രതന്നെ ദർപ്പയുടെ
കുടപ്പല്ലിനേയും

ഉപാദായ, കയ്ക്കോണ്ട്
താഭ്യാം അവരിരുവർക്കും
ഭൂതവിനാശിനീം ഭൂതനാശകരമായ
രക്ഷാം രക്ഷയായ അതിനെ
പ്രദദൌ. ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ
യ്ക്കു നല്ലി.

യസ്തയോഃ പൂർവ്വജോ ജാതഃ സ കശൈശ്ചൈവ സതഃ കൃതൈഃ
നിർമ്മാജ്ജനീയസ്തു തദാ കശ ഇത്യസ്യ നാമ തത്.

6

“ തദാ തയോഃ പൂർവ്വജഃ ജാതഃ യഃ സഃ തു, മന്ത്ര- സതഃ കൃതൈഃ	“ അപ്പോരം അവരിൽ മുത്തവനായി ജനിച്ചവൻ ആരോ അവൻതന്നെ, മന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ട് അഭിമന്ത്രിക്കപ്പെട്ട	കശൈഃ അഗ്രഭാഗമുള്ള ദർക ജാൽ നിർമ്മാജ്ജനീയഃ; തഃ ലാടപ്പെടണമോ കനഃ; തത് അസ്യ അക്കാരണത്താൽ ഇവ നഃ കശഃ ഇതിനാമ. കശനെന്ന പേർ ഇരി ക്കട്ടെ.
--	---	--

യശ്ചാവരോ ഭവേത്താഭ്യാം ലവേന സ സമാഹിതഃ
നിർമ്മാജ്ജനീയോ വൃദ്ധാഭിർലവ ഇത്യേവ നാമതഃ.

7

“ താഭ്യാം യഃ സമാഹിതഃ അവരഃ ഭവേത് സഃ വൃദ്ധാഭിഃ	“ അവരിരുവരിൽ യാതൊരു പുണ്യാത്മാവ് ഇളയവനോ അവൻ വൃദ്ധസ്ത്രീകളാൽ	ലവേന കടയുള്ള ദർകൾകൊ ണ്ടു നിർമ്മാജ്ജനീയഃ; തുടയ്ക്കപ്പെട്ടേട്ടെ; ച അതിനാൽ ലവഃ ഇതിഹൃവ ലവൻ എന്നുതന്നെ നാമതഃ. പേരായിരിക്കട്ടെ.
---	--	--

ഏവം കശലവൗ നാമോ താവുഭൗ യമജാതകൌ
മതഃ കൃതാഭ്യാം ച നാമഭ്യാം പ്രാതിയുക്തൗ ഭവിഷ്യതഃ.

8

“ യമജാതകൌ തൗ ഉഭൗ ഏവം കശലവൗ നാമോ,	“ ഇരട്ടപെറ്റവരായ ആ രണ്ടുപേരും ഇപ്രകാരം കശൻ, ലവൻ എന്ന നാമധേയമാണവരായി	മതഃ കൃതാഭ്യാം എന്നാൽ വിളിക്കപ്പെട്ട നാമഭ്യാം ച പേരുകൾകൊണ്ടുത ന്നെ പ്രാതിയുക്തൗ പ്രസിദ്ധിപൂണ്ടവരായി ഭവിഷ്യതഃ.” വിളങ്ങുന്നതാണ്.”
--	---	--

താം രക്ഷാം ജഗ്രഹസ്താശ്ച മുനിഹസ്താത് സമാഹിതാഃ
അകുപ്താശ്ച തതോ രക്ഷാം തയോർവിഗതകല്പാശഃ.

9

വിഗതകല്പാശഃ താഃ, മുനിഹസ്താത് താം രക്ഷാം ജഗ്രഹഃ;	ഭോഷമറ്റവരായ ആ സ്ത്രീകൾ, മഹഷിയുടെ കയ്യിൽ ആ രക്ഷയെ [നിന്ന്] വാങ്ങി;	തതഃ അതിൽപിന്നെ സമാഹിതാഃ ച ശ്രദ്ധയോടുകൂടിയവരാ രക്ഷാം രക്ഷയെ [യിത്തന്നെ തഃ യാഃ ച അവരിരുവർക്കും അകുപ്തൻ. ചെയ്തു.
---	---	---

തഥാ താം ക്രിയമാണാം ച രക്ഷാം ഗോത്രം ച നാമ ച
സംകീർത്തനം ച രാമസ്യ സീതായാഃ പ്രസവൗ ശുഭൗ
അർദ്ധരാത്രേ തു ശത്രുഹ്ണഃ ശുശ്രൂവ സുമഹത് പ്രിയം
പണ്ണശാലാം തതോ ഗതവാ മാതൃദൃഷ്ടേച്ചതി ചാബ്രവീത്.

19

11

ശത്രുഘ്നഃ	ശത്രുഘ്നൻ	പ്രിയം ച	പ്രീതിയോടും
അഭർരാത്രേ	പാതിരയിൽ	സംകീർത്തനം	വീണ്ടും വീണ്ടും പുകഴ്ത്തി
സീതായാഃ	സീതാദേവിയുടെ		പ്പെടുന്നതിനേയും
ശുഭേ	} ഇരട്ടപെറ്റ ആ പുണ്യ	ശുശ്രാവ;	ശ്രവിച്ചു;
പ്രസവേ തു		തതഃ	അപ്പോൾ
	ശാലികളായ ശിശുക്കളുടെ സംഗതിയിൽ	പണ്ണശാലാം	പണ്ണശാലയിൽ
തഥാ	അപ്രകാരം	ഗതപാ	ചെന്ന്
ക്രിയമാണാം	ചെയ്യപ്പെടുന്നതായ	“മാതഃ”	“സർവ്വലോകമാതാവേ”
താം രക്ഷാം ച	ആ രക്ഷയെയും,	ഇതി ച	എന്നു പറഞ്ഞു്
രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	“ദിഷ്ട്വാ,”	{ “എനിക്കു് ഇന്ന് ഇവിടെ ഇരിപ്പാനുള്ള ഭാഗ്യം നേർന്നുവല്ലോ,” എന്നു് ഉരചെയ്തു.
നാമ ച	നാമത്തേയും		
ഭോഗം ച	വംശത്തേയും		
സുമഹത്	മഹാഭാഗ്യമായും	അബ്രവീത്.	

തഥാ തസ്യ പ്രഹൃഷ്ടസ്യ ശത്രുഘ്നസ്യ മഹാത്മനഃ

വ്യതിതാ വാഷികീ രാത്രിഃ ശ്രാവണീ ലഘുവിക്രമാ.

12

തഥാ	അപ്രകാരം	ശ്രാവണീ	ശ്രാവണമാസത്തിലു
പ്രഹൃഷ്ടസ്യ	സന്തോഷം പുണ്ടിരുന്ന		ള്ളതും
തസ്യ	ആ	ലഘുവിക്രമാ	{ (പകലിനെക്കാൾ ചുരുക്കിയതാകയാൽ) വേഗത്തിൽ കഴിയു
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ		
ശത്രുഘ്നസ്യ,	ശത്രുഘ്നന്,	രാത്രിഃ	രാത്രി [നൂതമായ
വാഷികീ	വഷത്തുവിടല	വ്യതിതാ.	കഴിഞ്ഞു കൂടി.

പ്രഭാതേ സുമഹാവീർ്യഃ കൃതപാ പൌർ്വാഹ്നികീം ക്രിയാം

മുനിം പ്രാഞ്ചലിരാമന്ത്രാ യയൌ പശ്ചാന്നുഖഃ പുനഃ.

13

സുമഹാവീർ്യഃ,	സുപ്രസിദ്ധ വീർ്യശാലിയായ ആ ശത്രുഘ്നൻ,	മുനിം	മഹഷിയുടെ അടുക്കൽ
പ്രഭാതേ	പ്രഭാതസമയത്തിൽ	പ്രാഞ്ചലിഃ	തൊഴുത്
പൌർ്വാഹ്നികീം,	രാവിലെ ചെയ്യേണ്ട	അമന്ത്രാ	വിടചാദിച്ചുകൊണ്ട്
ക്രിയാം	കൃത്യത്തെ [തായ	പുനഃ	അതിൽ പിന്നെ
കൃതപാ,	ചെയ്തു്,	പശ്ചാന്നുഖഃ	പശ്ചിമമുഖമായി
		യയൌ.	എഴുന്നള്ളി.

സ ഗതപാ യമുനാതീരം സപ്തരാത്രോഷിതഃ പഥി

ഋഷിണാം പുണ്യകീർത്തിനാമാത്രമേ വാസമഭ്യയാത്.

14

സഃ	അദ്ദേഹം	പുണ്യ-കീർത്തിനാം	{ മഹാപ്രസിദ്ധിയാൻ പുണ്യാത്മാക്കളായ
പഥി	വഴിയിൽ		
സപ്ത-രാത്രോഷിതഃ,	} ഏഴുരാത്രി താമസിച്ചു്,	ഋഷിണാം	ഋഷിമാരുടെ
യമുനാതീരം		അത്രാമ	അത്രമത്തിൽ
ഗതപാ	ചെന്നു്	വാസമഭ്യയാത്. വാസം കൈക്കൊണ്ടു.	

സ തത്ര മുനിഭിഃ സാഭം ഭാഗ്വപ്രമുഖൈർഗുപഃ
കഥാഭിരഭിരൂപാഭിവാസം ചഭൂ മഹായശാഃ.

15

സഃ മഹായശാഃ ആ മഹായശസ്വിയാ	മുനിഭിഃ സാഭം മുനിമാഃരാടുംകൂടി
ഗുപഃ, ഗുപൻ, [യ	അഭിരൂപാഭിഃ മനോഹരങ്ങളായ
തത്ര അഭിക്കിൽ	കഥാഭിഃ കഥകൾ കേട്ടുകൊ
ഭാഗ്വപ്രമുഖൈഃ ച്യവനമഹാഷിമുതലാ	ണ്ട്
യ	വാസം ചഭൂ. വസിച്ചു.

ഇത്യാഷ്വ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഷട്ഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അരുപത്താരാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 22998 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2274.

സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അരുപത്തേഴാംസഗ്ഗം.

[മാന്ധാതുവധഃ = മാന്ധാതാവിന്റെ വധത്തെപ്പറ്റി കഥിക്കുന്നത്.]

അഥ രാത്യാം പ്രവൃത്തായാം ശതൃഷ്ണോ ഭൂതനന്ദനം

പപ്രച്ഛ ച്യവനം വിപ്രം ലവണസ്യ യഥാ ബലം

1

ശുലസ്യ ച ബലം ബ്രഹ്മൻ കേ ച പൂർവ്വം വിനാശിതാഃ

അനേന ശുലമുഖ്യേന ദപന്ധയുദ്ധമുപാഗതാഃ.

2

അഥ	അപ്പോൾ	യഥാ പപ്രച്ഛ ;	ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു ;
രാത്യാം	രാത്രി	“ബ്രഹ്മൻ !	“മുനിസത്തമ !
പ്രവൃത്തായാം,	ആരംഭിച്ചാറെ,	പൂർവ്വം	ഇതിന്നുമുമ്പ്
ശതൃഷ്ണഃ,	ശതൃഷ്ണൻ,	ദപന്ധയുദ്ധം	ദപന്ധയുദ്ധത്തിനായി
ഭൂതനന്ദനം	ഭൂതപുത്രനായ	ഉപാഗതാഃ	വന്നവരും
ച്യവനം വിപ്രം	ച്യവനമഹാഷിയോടാ	അനേന	ഈ
ലവണസ്യ	ലവണാസുരന്റെ [യി	ശുലമുഖ്യേന	വിഷശേഷപ്പെട്ട ശുല
ബലം	സാമർത്ഥ്യത്തെക്കുറി		ത്താൽ
ശുലസ്യ	ശുലത്തിന്റെ [ച്ചും	വിനാശിതാഃ	വധിക്കപ്പെട്ടവരും
ബലം ച	ശക്തിയെക്കുറിച്ചും	ച കേ ? ”	ആരെല്ലാമാണ് ? ”

തസ്യ തദചനം ശൂതപാ ശതൃഷ്ണസ്യ മഹാത്മനഃ

പ്രത്യുവാച മഹാതേജാശ്ചവനോ രഘുനന്ദനം.

3

മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസ്വിനായ	തത് വചനം	ആ വാക്യത്തെ
ച്യവനഃ,	ച്യവനമഹാഷി,	ശൂതപാ,	കേട്ട്,
തസ്യ	ആ	രഘുനന്ദനം	ആ രഘുകുമാരനോടായി
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	പ്രത്യുവാച.	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയും
ശതൃഷ്ണസ്യ	ശതൃഷ്ണന്റെ		ച്ചു.

അസംഖ്യയാനി കർമ്മാണി യാത്രിസ്യ രഘുനന്ദന
ഇക്ഷ്വാകുവംശപ്രഭവേ യദപൃത്തം തച്ഛുപണുഷ്ട മേ.

4

“രഘുനന്ദന! “ ഹേ ശത്രുഘ്ന!
അസ്യകർമ്മാണി ഇവൻറെ സാമസ
കൃത്യങ്ങൾ
യാനി യാതൊരുവഴിയാ അവ
അസംഖ്യയാനി എണ്ണമറ്റ പയാകുന്നു;

ഇക്ഷ്വാക- } ഇക്ഷ്വാകവംശനായ
വംശപ്രഭവ } ഒരു രാജാവിൻറെ
സംഗതിയിൽ
യത് വൃത്തം യാതൊന്ന് സംഭവിച്ചു
തത് അതിനെ [വോ
മേ ശൃണുഷ്വ. ഞാൻ ഉരചെയ്യാം കേട്ടു
കൊണ്ടാലും.

അയോദ്ധ്യായാം പുരാ രാജാ യുവനാശപസ്യതോ ബലി
മാന്ധാതേതി സ വിഖ്യാതസ്രിഷ്ട ലോകേഷു വീര്യവാൻ.

5

“പുരാ “പണ്ട്
അയോദ്ധ്യായാം അയോദ്ധ്യയിൽ
മാന്ധാതാ ഇതി മാന്ധാതാവ് എന്ന്
രാജാ; ഒരു ചക്രവർത്തിയുണ്ടാ
സഃ അദ്ദേഹം [യിരുന്നു;
യുവനാശപ- } യുവനാശപ മഹാരാജാ
സൃതഃ } വിൻറെ പുത്രനും

ബലി മഹാസമർത്ഥനും
വീര്യവാൻ വീര്യശാലിയും
ത്രിഷ്ട മൂന്നു
ലോകേഷു ലോകങ്ങളിലും
വിഖ്യാതഃ. വിഖ്യാതിപൂണ്ടവനും
മായിരുന്നു.

സ കൃതാ പൃഥിവീം കൃത്സ്നാം ശാസനേ പൃഥിവീപതിഃ
സുരലോകമിതോ ജേതുമുദ്യോഗമകരോന്യപഃ.

6

“സഃ “ആ
നൃപഃ അരാചൻ
പൃഥിവീം } ഭൂമിയാസകലം
കൃത്സ്നാം }
ശാസനേ } തൻറെ അധീനത്തി
കൃതാ, } ലാക്കി,

പൃഥിവീപതിഃ, ഭൂലോകചക്രവർത്തി
യായി,
ഇതഃ } ഈ ഭൂമിവിട്ട് ദേവലോ
സുരലോകം } കത്തെ
ജേതും ജയിപ്പാനായി
ഉദ്യോഗം } യത്നം ചെയ്തു.
അകരോത്.

ഇന്ദ്രസ്യ ച ഭയം തീവ്രം സുരാണാം ച മഹാത്മനാം
മാന്ധാതരി കൃതോദ്യോഗേ ദേവലോകജിഗീഷയാ.

7

“ദേവലോക- } “ദേവലോകത്തെ ജയി
ജിഗീഷയാ } പ്പാൻ ഇച്ഛിച്ചു
മാന്ധാതരി മാന്ധാതാ ചക്രവർത്തി
കൃതോദ്യോഗേ, യത്നിച്ചാറെ,
ഇന്ദ്രസ്യ ച ഇന്ദ്രനും

മഹാത്മനാം മഹാത്മാക്കളായ
സുരാണാം ച ദേവന്മാർക്കും
തീവ്രം ഭയം അധികമായ ഭീതിയുള
വായി.

അഭാസനേന ശക്രസ്യ രാജ്യാഭേന ച പാത്ഥിവഃ
വന്ദ്യമാനഃ സുരഗണൈഃ പ്രതിജ്ഞാമധിരോഹത.

8

“ശക്രസ്യ	“ഇന്ദ്രന്റെ		
അഭാസനേന	അഭാസനത്താലും	വന്ദ്യമാനഃ.”	{ ഞാൻ പൂജിക്കപ്പെടുന്ന വനായിത്തീരുന്നതാ ണ്,” എന്നിങ്ങിനെ അരചൻ പ്രതിജ്ഞാം അധിരോഹത. } പ്രതിജ്ഞചെയ്തു.
രാജ്യാഭേന ച	രാജ്യാധികാരത്തിൽ	പാത്ഥിവഃ	
	പങ്കുതിയ്ക്കലും	പ്രതിജ്ഞാം	
സുരഗണൈഃ	ദേവഗണങ്ങളാൽ	അധിരോഹത.	

തസ്യ പാപമഭിപ്രായം വിദിതവാ പാകശാസനഃ
സാന്തപപൂർവ്വമിദം വാക്യമുവാച യുവനാശപജം.

9

“പാകശാസനഃ	“ദേവന്ദ്രൻ	യുവനാശപജം	ആ യുവനാശപപുത്ര
തസ്യ	അഭേദമന്തിന്റെ		നോടായി
പാപം	} ദുരഭേദത്തെ	സാന്തപപൂർവ്വം	സൗമ്യമായി
അഭിപ്രായം		ഇദം വാക്യം	ഇങ്ങിനെ നല്ലവാക്കു
വിദിതവാ,		ഉവാച.	ചെയ്തു.
	അറിഞ്ഞു,		

രാജാ തപം മാനുഷേ ലോകേ ന താവത് പുരുഷഷ്ഠ
അകൃതവാ പൃഥിവീം വശ്യാം ദേവരാജ്യമിഹേച്ഛസി.

19

“പുരുഷഷ്ഠ!	“പുരുഷശ്രേഷ്ഠ!	വശ്യാം	} കയ്യാശത്തിലാക്കാതെ
തപം	അത്	അകൃതവാ	
മാനുഷേ ലോകേ	മനുഷ്യലോകത്തിൽ	ഇഹ	ഇപ്പോൾ
താവത് രാജാ ന;	ഇനിയും എല്ലാറ്റിനും	ദേവരാജ്യം	ദേവലോകരാജ്യാധികാ
പൃഥിവീം	ഭൂമിയെ [രാജാവല്ല,	ഇച്ഛസി.	കൊതിക്കുന്നു. [രത്തെ

യദി വീര സമഗ്രാ തേ മേദിനീ നിഖിലാ വശേ
ദേവരാജ്യം കുരുഷേപഹ സഭൃത്യബലവാഹനഃ.

11

“വീര!	“വീര!	സഭൃത്യബല-	} ഭൃത്യന്മാർ, സേനകൾ,
തേ വശേ	അങ്ങയുടെ അധീന	വാഹനഃ	
മേദിനീ	ഭൂലോകം [ത്തിൽ		വാഹനങ്ങൾ എന്ന
നിഖിലാ	ബാക്കിയില്ലാതെ	ദേവരാജ്യം	ദേവലോകരാജ്യഭാര
സമഗ്രാ യദി,	മുഴുവനും ഇരിക്കുന്ന		തെ
ഇഹ	അപ്പോൾ [പക്ഷം,	കുരുഷേപ.	ചെയ്തുകൊൾക.’

ഇന്ദ്രമേവം ബ്രുവാണം തം മാനധാതാ വാക്യമബ്രുവീത്
കപ മേ ശക്രി പ്രതിഹതം ശാസനം പൃഥിവീതലേ.

12

“മാന്ധാതാ	“മാന്ധാതാചക്രവർത്തി	‘ശക്രി!	‘ഇന്ദ്ര!
എവം ബ്രുവാണം	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു	പൃഥിവീതലേ	ഭൂതലത്തിൽ
തം ഇന്ദ്രം	ആ ഇന്ദ്രനോടായി [ന	മേ ശാസനം	എന്റെ അധികാരം
വാക്യം	} ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു;	പ്രതിഹതം	} എവിടെയാണ് നടക്കാ
അബ്രവീത് :		കപ?	
			തിരിക്കുന്നത്?’

13

14

15

16

17

ലവണസ്വ	}	ലവണന്റെ അടുക്ക
സകാരം		ചേർക്കായി
ഒരം സംഭവ-	}	ഒരു ഒരനെ പറഞ്ഞയ
അയാമാസ		മു.

സ ഗതാ വിപ്രിയാണ്യഹ ബഹുനി മധുനഃ സുതം
വദന്തമേവം തം ദൂതം ഭക്ഷയാമാസ രാക്ഷസഃ.

18

“സഃ	“ആ ദൂതൻ	ആമഃ;	ഓതി;
മധുനഃ സുതം	മധുപുത്രന്റെ അടുക്കൽ	രാക്ഷസഃ	രാക്ഷസൻ
ഗതാ	ചെന്ന്	ഏവം വദന്തം	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്യുന്ന
ബഹുനി	} എത്രയോ അനിഷ്ടവാ	തം ദൂതം	ആ ദൂതനെ
വിപ്രിയാണി		ഭക്ഷയാമാസ.	വിഴുങ്ങിക്കളഞ്ഞു.
	ക്കകളെ		

ചിരായമാണേ ദൂതേ തു രാജാ ക്രോധസമനപിതഃ
അദ്വയാമാസ തദ്രക്ഷഃ ശരവൃഷ്ട്യാ സമന്തതഃ.

19

“രാജാ	“മഹാരാജാവ്,	തത്	ആ
ദൂതേ	ദൂതൻ	രക്ഷഃ	രാക്ഷസനെ
ചിരായമാണേ	} തിരിച്ചുവരാത്ത കാര	ശരവൃഷ്ട്യാ	ശരമാരിയാൽ
തു		സമന്തതഃ	എങ്ങും
ക്രോധസ-	} കോപാക്രാന്തനായി,	അദ്വയാമാസ.	പീഡിപ്പിച്ചു.
മനപിതഃ,			

തതഃ പ്രഹസ്യ തദ്രക്ഷഃ ശുലം ജഗ്രാഹ പാണിനാ
വധായ സാനുബന്ധസ്യ മുദോച്ഛായധമുത്തമം.

20

“തത് രക്ഷഃ,	“ആ രാക്ഷസൻ,	സാനുബന്ധസ്യ	പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി
തതഃ	അപ്പോൾ		അദ്ദേഹത്തിന്റെ
പ്രഹസ്യ	അട്ടമസിച്ചുകൊണ്ട്	വധായ	വധത്തിനായി
ശുലം	ശുലത്തെ	ഉത്തമം	} ആ ഉത്തമമായ
പാണിനാ	} കയ്യുൾക്കൊണ്ടി;	ആയുധം	
ജഗ്രാഹ;		മുദോച്ഛ.	പ്രയോഗിച്ചു.

തച് ശുലം ദീപ്യമാനം തു സഭൃത്യബലവാഹനം
ഭസ്മീകൃതാ ഇവം ഭൂയോ ലവണസ്യാഗമത് കരം.

21

“തത് ശുലം	“ആ ശുലം	ഇവം	അരചനെ
തു	ഉടനെ	ഭസ്മീകൃതാ	ചുട്ടെരിച്ചു
ദീപ്യമാനം	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതായി	ഭൂയഃ	വീണ്ടും
സഭൃത്യ-	} ഭൃത്യന്മാർ, സേന, വാ	ലവണസ്യ	ലവണന്റെ
ബലവാഹനം		കരം	കയ്യിൽ
	ഹനങ്ങൾ എന്നവ	അഗമത്.	തിരിച്ചെത്തി.
	യടക്കം		

ഏവം സ രാജാ സുമഹാൻ ഹതഃ സബലവാഹനഃ
ശുലസ്യ തു ബലം സൈമ്യ അപ്രമേയമന്തതമം.

22

“സുമഹാൻ	“സുപ്രസിദ്ധബലശാ	സബല-	} സൈന്യത്തോടും
സഃ	ആ [ലിയായ	വാഹനഃ തു	
രാജാ,	മഹാരാജാവ്,	ഏവം	ഇപ്രകാരം

ഹതഃ;	വധിക്കപ്പെട്ടു;	ഖലം	പ്രഭാവം
സൗമ്യ!	വത്സ!	അനന്തമം	നിസ്തുലവും
ശുദ്ധസ്വ	ശുദ്ധത്തിന്റെ	അപ്രമേയം.	അളവറ്റതുകൊണ്ടു.

ശപഃ പ്രഭാതേ തു ലവണം വധിഷ്യസി ന സംശയഃ
അഗൃഹീതായാം ക്ഷിപ്രം ധ്രുവോ ഹി വിജയസ്സുവ
ലോകാനാം സ്വസ്തി ചൈവ സ്വാത് കൃതേ കർമ്മണി ച തപയാ. 23

“തു	“ഇപ്രകാരമാണെന്നാ	ധ്രുവഃ ഹി	നിശ്ചയംതന്നെയാണു്
ശപഃ പ്രഭാതേ	നാളെ രാവിലെ [ലും	തവ വിജയഃ ;	അവിടുത്തെ ജയം ;
ലവണം	ലവണനെ	തപയാ	നിന്തിരവടിയാൽ
അഗൃഹീതായാം	കയ്യിൽ ആയുധമില്ലാ	കർമ്മണി	ആ മഹത്കൃത്യം
	തിരിക്കുന്നവനായി	കൃത ച	ചെയ്തപ്പട്ട ഉടനെ
ക്ഷിപ്രം	അക്ഷണാന്തന്നെ	ലോകാനാം	} ലോകങ്ങൾക്കെല്ലാം
വധിഷ്യസി	അങ്ങ് വധിക്കുന്നതാ	ച ഏവ	
	ണ്	സ്വസ്തി	} ക്ഷേമമുണ്ടാകുന്നതാ
ന സംശയഃ ;	സംശയമില്ല ;	സ്വാത്.”	

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അരുപത്തൈട്ടാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23021 ; ഉത്തരകാണ്ഡം. ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2297 ;

അഷ്ടഷഷ്ഠിതമഃ സഗ്ഗഃ = അരുപത്തൈട്ടാംസഗ്ഗം.

[ലവണശത്രുഘ്നവിവാദഃ = ലവണാസുരനും ശത്രുഘ്നനുമായുള്ള വാദം.]

കഥാം കഥയതാം തേഷാം ജയം ചാകാംക്ഷതാം ശുഭം

വ്യതീതാ രജനീ ശീഘ്രം ശത്രുഘ്നസ്വ മഹാത്മനഃ.

1

മഹാജനഃ	മഹാജനാവായ	കഥാം	സംഭാഷണത്തെ
ശത്രുഘ്നസ്വ	ശത്രുഘ്നന്,	തേഷാം	അവർ
രജനീ,	ആ രാത്രി,	കഥയതാം,	ഉരചെയ്തുകൊണ്ടിരി
ശുഭം	നന്മവിളയിക്കുന്നതായ	ശീഘ്രം	നേരം പോയത [ക്കെ,
ജയം ച	ജയമൊന്നു മാത്രം		റിയാത്തവിധം
അകാംക്ഷതാം	വിഷയമായുള്ള	വ്യതീതാ.	കഴിഞ്ഞു.

തതഃ പ്രഭാതേ വിമലേ ക്രൂരകർമ്മാ സ രാക്ഷസഃ

നിഗ്ഗതസ്തു പുരാളീരോ ഭക്ഷ്യാഹാരപ്രചോദിതഃ.

2

തതഃ	അപ്പോൾ	സഃ രാക്ഷസഃ	തു ആ രാക്ഷസനും
വിമലേ	സ്വപ്നമായി	ഭക്ഷ്യാഹാര-	} ആഹാരം തേടുവാൻ
പ്രഭാതേ,	സൂര്യോദയമായപ്പോൾ,	പ്രചോദിതഃ	
ക്രൂരകർമ്മാ	ദുർമ്മാറ്റിയും	പുരാത്,	ഭവനത്തിൽ നിന്ന്
ധീരഃ	ധീരനുമായ	നിഗ്ഗതഃ.	നിഗ്ഗമിച്ചു.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ വീരഃ ശത്രുഘ്നോ യമുനാം നദീം
തീർത്ഥാ മധുപുരദപാരി ധനുഷ്ഠാണിരതിഷ്ഠത.

3

ഏതസ്തിൻ അന്തരേ,	} ഇതേ സമയത്തിൽ, വീരഃ ശത്രുഘ്നഃ വീരനായ ശത്രുഘ്നൻ യമുനാം നദീം } യമുനാനദി കടന്ന്, തീർത്ഥാ,	മധുപുരദപാരി	മധുവിന്റെ ഭവനത്തി ൻ വാതിൽക്കൽ
		ധനുഷ്ഠാണിഃ	ധനുഷ്ഠാണിയായി
		അതിഷ്ഠത.	കാത്തു നിന്നു.

തതോഽഭംഭിവാസേ പ്രാപ്തേ കൃതകർമ്മാ സ രാക്ഷസഃ
ആഗച്ഛദ് ബഹുസാഹസ്രം പ്രാണിനാം ഭാരമുദപഥൻ.

4

അഭംഭിവാസേ പ്രാപ്തേ	} നട്ടച്ചയായഃപ്പാർ കൃതകർമ്മാ പോയകാഴ്ച ചെയ്തു സഃ ആ [തിർത്ഥനായ രാക്ഷസഃ, രാക്ഷസൻ,	ബഹുസാഹസ്രം	അനേകായിരം
		പ്രാണിനാം	ജന്തുക്കളുടെ
		ഭാരം	ചുമടിനെ
		ഉദപഥൻ	എടുത്തു കൊണ്ട്
		തതഃ ആഗച്ഛത്.	അങ്ങുവന്നെത്തി.

തതോ ദദർശ ശത്രുഘ്നം സ്ഥിതം ദപാരി ധൃതായുധം
തമവാച തതോ രക്ഷഃ കിമനേന കരിഷ്യസി.

5

തതഃ ശത്രുഘ്നം ദപാരി ധൃതായുധം സ്ഥിതം ദദർശ;	അപ്പാർ ശത്രുഘ്നനെ വാതിൽക്കൽ ആയുധപാണിയായി നില്ക്കുന്നതു കണ്ടു;	തതഃ രക്ഷഃ തം ഉവാച “അനേന കരിഷ്യസി കിം?”	അപ്പാർ രാക്ഷസൻ ആ ശത്രുഘ്നനോടായി ഇപ്രകാരം ചോദിച്ചു; “ഇതുകൊണ്ട് നീ എന്താണ് ചെയ് ്യാൻ പോകുന്നത്?”
--	--	---	---

ഇവദൃശാനാം സഹസ്രാണി സായുധാനാം നരായമ
ഭക്ഷിതാനി മയാ രോഷാത് കാലമാകാംക്ഷസേ ന കിം.

6

“നരായമ! മയാ രോഷാത് ഇവദൃശാനാം സായുധാനാം	“നരകീടമേ! എന്നാൽ കോപത്താൽ ഇപ്രകാരമുള്ള ആയുധധാരികളായ	സഹസ്രാണി ഭക്ഷിതാനി; കാലം ആകാംക്ഷസേ കിം ന?	അനേകംപേർ വിഴങ്ങപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്; യമന്റെ അടുക്കൽ ചെല്ലുവാൻ നീ നിശ്ച യിച്ചുകഴിഞ്ഞുവോ?
--	---	---	---

ആഹാരശ്വാപ്യസംപൂണ്ണോ മമായം പുരുഷായമ
സ്വയം പ്രവിഷ്ഠോഽഭ്യ മുഖം കഥം യാസ്യസി ഭുജ്ജതേ.

7

“പുരുഷായമ! മമ അപി അയം ആഹാരഃ ച അസംപൂണ്ണഃ; ഭുജ്ജതേ!	“നരായമ! എനിക്കാകട്ടെ ഇപ്പാർ ആഹാരവും വേണ്ടുവോളമായിട്ടില്ല; ഭുഷ്ട!	അഭ്യ സ്വയം മുഖം പ്രവിഷ്ടഃ കഥം യാസ്യസി?”	ഇപ്പാർ സ്വയമായി വായിൽവന്നുവീണവ നായ നീ എങ്ങിനെയാണ് പിഴ ച്ചുപോവുക?”
--	---	---	--

8

എലും ഭാഷ-	}	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു
മാനസ്യ ച,		കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ,
ഭാഷാത്		ഭാഷത്താൽ
അശ്രുനി	}	അശ്രുബിന്ദുക്കൾ പൊ
അവാസ്യജ്ഞം.		ഴിച്ചു.

9

തേജോമയാഃ ജ്യോതിർമ്മയമായ
മരീച്യഃ കിരണങ്ങൾ
വിനിഷ്ഠതൻ, ഉത്ഭൂതമായി.

10

തപയാ സമ നിന്നോടുകൂടി
 ദവദപയുദ്ധം ച ദവദപയുദ്ധംതന്നെ
 യോദ്ധും ചെയ്യാനായി
 ഇച്ഛാമി. ഞാൻ നിശ്ചയിച്ചി
 രിക്കുന്നു.

11

ധീമതഃ ധീമാനായ
രാമസ്യ ഭൂതാ ; ശ്രീരാമമഹാരാജാവി
 ന്നു് അനുജൻ ;
തവ നിന്നെ
വധാകാംക്ഷി വധിപ്പാൻ ഉദ്ദേശി
 ചൂഷണം
ആഗതഃ . തൊൻവന്നിരിക്കുന്നതു് .

12

സർവ്വതാനാം	എല്ലാ പ്രാണികൾക്കും
ശരീരം ;	ശരൂവായിരിക്കുന്നു ;
ഭേദം	എന്റെ വക്കൽനിന്ന്
ജീവൻ	ജീവനോടുകൂടി
ന ഗമിഷ്യസി."	നീ തിരക്കയില്ല."

തസ്തിംസ്തഥാ ബ്രുവാനേ തു രാക്ഷസഃ പ്രഹസന്നിവ
പ്രത്യുവാച നരത്രേയോ ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്താസി ദമ്മതേ.

13

തഥാ	അപ്രകാരം	നരത്രേയം	പുരുഷാത്തമനാടായി
തസ്തിൻ	അദ്ദേഹം	പ്രത്യുവാച;	ഇങ്ങനെ മറുപടിയോ
ബ്രുവാനേ തു,	ഉരചെയ്താറെ,	“ദമ്മതേ	“മൂഢ ! [തി;
രാക്ഷസഃ,	രാക്ഷസൻ,	ദിഷ്ട്വാ	ഭാഗ്യവശാലാണ്
പ്രഹസൻ ഇവ	പുല്ലിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ	പ്രാപ്തഃ അസി.	നീ ഇങ്ങുവന്നത്.

മമ മാതുസ്വപസുർഭ്രാതാ രാവണോ രാക്ഷസാധിപഃ
ഹതോ രാമേണ ദുർബുദ്ധേ സ്ത്രീഹേതോഃ പുരുഷാധമ.

14

“ദുർബുദ്ധേ!	“ദുഷ്ട!	ഭാതാ	ആപ്തബന്ധവായ
പുരുഷാധമ!	നരാധമ!	രാക്ഷസാധിപഃ	രാക്ഷസശാപനായ
മമ	എന്റെ	രാവണഃ	രാവണൻ
മാതുഷ്വസുഃ	അമ്മയുടെവഴിക്ക്	സ്ത്രീഹേതോഃ	ഒരു സ്ത്രീനിമിത്തമായി
		രാമേണ ഹതഃ.	രാമനാൽ ഹനിക്കപ്പെട്ടു.

തച്ച സർപ്പം മയാ ക്ഷാന്തം രാവണസ്യ കലക്ഷയം
അവജ്ഞാം പുരതഃ കൃതപാ മയാ യുധം വിശേഷതഃ.

15

“രാവണസ്യ	“രാവണന്റെ	യുധം	} പ്രത്യേകിച്ചും നിങ്ങളാ
കലക്ഷയം	വംശനാശമാകുന്ന	വിശേഷതഃ	
തത് സർപ്പം ച	അതെല്ലാംതന്നെ	മയാ	എന്നാൽ [ത്താൽ
മയാ ക്ഷാന്തം;	എന്നാൽ ക്ഷമിക്ക	അവജ്ഞാം	അലക്ഷ്യമായി
പുരതഃ	അതിൽപിന്നെ[പ്പെട്ടു;	കൃതപാ.	വിടപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

[നിങ്ങളുടെ പുച്ഛികനായ മാന്ധാതാവിനെ ഞാൻ വധിച്ചു വനാകയാൽ, നിങ്ങൾ പ്രത്യേകി
ച്ചും എനിക്ക് നിസ്സാരന്മാരാണെന്ന് സാരം.]

നിഹതാശ്ച ഹി മേ സർപ്പേ പരിഭ്രാതാസ്തുണം യഥാ
ഭ്രാതൃശ്ചൈവ ഭവിഷ്യാശ്ച യുധം ച പുരുഷാധമാഃ.

16

“പുരുഷാധമാഃ	} “പുരുഷകീടമാത്രങ്ങളായ നിങ്ങൾ	പരിഭ്രാതാഃ;	അവഗണിക്കപ്പെട്ടു;
ച യുധം ച		ഭവിഷ്യാഃ	കണ്ണിനുമുമ്പിൽ വന്ന
ഭ്രാതാഃ ച ഏവ	കണ്ണിനു മുമ്പിൽ വരാ	സർപ്പം ച	എല്ലാവരുംതന്നെ [വർ
	ത്തവരായി	മേ നിഹതാഃ	} എന്നാൽ കൊന്നുകള
തുണം യഥാ	തുണപ്രായന്മാരായി	ഹി.	

തസ്യ തേ യുദ്ധകാമസ്യ യുദ്ധം ദാസ്യാമി ദമ്മതേ
തിഷ്ഠ തപം ച മുഹൂർത്തം തു യാവദായുധമാനയേ
ഇഹ്ലപിതം യാദൃശം തുഭ്യം സജ്ജയേ യാവദായുധം.

17

“ദമ്മതേ!	“മൂഢ!	യുദ്ധം ദാസ്യാമി;	യുദ്ധംചെയ്യാൻ ഞാൻ
യുദ്ധകാമസ്യ	യുദ്ധത്തിനായി വന്നി		ഇതാ എത്തിപ്പോയി;
തസ്യ	അപ്രകാരമുള്ള[രിക്കുന്ന	ആയുധം	ആയുധത്തെ [തന്നെ
തേ	നിന്നാടുമി	മുഹൂർത്തം തു	ഒരു നൊടിയിടയിൽ-

ആനയേ ;	എടുത്തുകൊണ്ടു വരുന്നെണ്ടു് ;	തൂളും	നിനക്കു്
തപം	നി	യാദരം	യാതൊന്നു് (മരണം)
യാവതു് ച	അത്രത്തോളംമാത്രം	ഇഴുപ്പിതം	ഇഷ്ടമോ അതിന്നുതക്ക
തിഷ്ടു ;	ക്ഷമിച്ചിരിക്കുക ;	അയ്യധം	അയ്യധത്തെ
യാവതു്	അതിന്നുള്ളിൽ	സജ്ജഃയ.	ഞാൻ തയ്യാറാക്കിക്കൊ ണ്ടുവരാം.

തമുവാചാഥ ശത്രുഘ്നഃ കപ മേ ജീവൻ ഗമിച്ചുസി
ശത്രുദ്ദണ്ഡയാ ദൃഷ്ടോ ന മോക്ഷതവ്യഃ കൃതാത്മനാ.

18

ശത്രുഘ്നഃ	ശത്രുഘ്നൻ	കപഃ	എങ്ങിനെയാണ് നിന ക്കു് സാധിക്കുക ?
അഥ	അപ്പോൾ	കൃതാത്മനാ	ബുദ്ധിയുള്ള ഒരുവനാൽ
തം	അവനോടിക്കിട്ടിനെ	യദർദ്ധം	ദൈവഗത്യാ
ഉവാച ;	ഉരചെയ്തു ;	ദൃഷ്ടഃ	എതിരിൽ കാണപ്പെട്ട
“മേ	“എന്നെക്കടന്നു്	ശത്രുഃ	ശത്രു തെറ്റിപ്പോയ്ക്കുള്ള
ജീവൻ	ജീവനാടു കൂടി	ന മോക്ഷതവ്യഃ.	വാൻ സമ്മതിക്ക പ്പെടാവുന്നതല്ല.
ഗമിച്ചുസി	പോവുക എന്നതു്		

യോ ഹി വിക്രബ്ധയാ ബുദ്ധ്യാ പ്രസരം ശത്രുവേ ദദേത
സ ഹന്തോ മന്ദബുദ്ധിതപാദ്യഥാ കാപുരുഷസ്ഥമാ.

19

“കാപുരുഷഃ	“ഭീരുവായ	ശത്രുവേ,	ശത്രുവിന്നു്,
യഃ,	ഒരുവൻ,	പ്രസരം ദദേത	സേപകുപോലെചെയ്ത
മന്ദബുദ്ധി-	} മൂഢതയാൽ	യഥാ തഥാ	വാൻ സമ്മതിക്കുന്ന
തപാതു്			തായാൽ അപ്പോൾ,
വിക്രബ്ധയാ	} ധൈര്യമറവനായി,	സഃ ഹി ഹതഃ.	അവൻതന്നെ നശിച്ചു
ബുദ്ധ്യാ,			പോകുവാനിടയാകുന്നു.

ഇത്യാദേഷ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടാഷ്ടിതിമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23040 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2316

ഏകോനസപ്തതിമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം.

[ലവണവയഃ = ലവണാസുരന്റെ വയം.]

തപശ്ശ്രുതപാ ഭാഷിതം തസ്യ ശത്രുഘ്നസ്യ മഹാത്മനഃ
ക്രോധമാഹാരയത്തിവ്രം തിഷ്ട തിഷ്ഠതി ചാബ്രവിത്.

1

തസ്യ	ആ	തിവ്രം	ഒരുക്കുവാൻ കഴിയാ
മഹാത്മനഃ	മഹാധീരനായ	ക്രോധം	കോപത്തെ [അതായ
ശത്രുഘ്നസ്യ	ശത്രുഘ്നന്റെ	അഹാരയതു് ;	ഉൾക്കൊണ്ടു് ;
തത് ഭാഷിതം	ആ വാ കൃതത്തെ	“തിഷ്ട തിഷ്ട”	“നില്പ നില്പ”
ശ്രുതപാ,	കേട്ടു്,	ഇതി ച	എന്നും
		അബ്രവിത്.	അവൻ ഉരചെയ്തു്.

പാഞ്ഞു പാണിം വിനിഷ്ഠിഷ്യ ദന്താൻ കടകടാപ്യ ച
ലവണോ രഘുശാർദ്ദൂലമാഹപയാമാസ ചാസകൃത്.

2

ലവണം	ലവണാസുരൻ	ദന്താൻ	പല്ലകളെ
അസകൃത്	പലവുരു	കടകടാപ്യ ച,	"കടകട" എന്ന്
പാഞ്ഞു	} കഴുപ്പു കൈചേർത്ത്		ഞെരിച്ച്
പാണിം		രഘുശാർദ്ദൂലം	ആ രഘുവീരനെ
വിനിഷ്ഠിഷ്യ ച,	തിരുമ്മിക്കൊണ്ട്,	ആഹപയാമാസ.	ചോരിനായി വിളിച്ചു.

തമാഹപയന്തം സൗമിത്രിർലവണം ഘോരദർശനം
ശത്രുഘ്നോ ദേവശത്രുഘ്ന ഇദം വചനമബ്രവീത്.

3

സൗമിത്രിഃ	സുമിത്രാസുതനം	ആഹപയന്തം	ചോർക്കുവിളിക്കുന്നവൻ
ദേവശത്രുഘ്നഃ	{		മായ
		ദേവന്മാരുടെ ശത്രുക്ക	
		ളെ കൊലചെയ്യുന്ന	
	വന്ദനമായ	തം	ആ
ശത്രുഘ്നഃ	ശത്രുഘ്നൻ	ലവണം	ലവണനോടായി
ഘോരദർശനം	ഘോരരൂപിയും	ഇദം വചനം	} ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.
		അബ്രവീത്.	

ന ശത്രുഘ്നസ്തഥാ ജാതോ യഥാടന്ത്യേ നിജ്ജിതാസ്തപയാ
തദ്വ്യ ബാണാഭിഹതോ വ്രജ തപം യമസാദനം.

4

"അന്ത്യ	"സാധാരണന്മാർ	തത്	അതിനാൽ
തപയാ	നിന്നാൽ	അദ്വ്യ	ഇപ്പോൾ
നിജ്ജിതാഃ;	ജയിക്കപ്പെട്ടു;	തപം	നീ
യഥാ	എങ്കിലും	ബാണാഭിഹതഃ	ബാണത്താൽ തുളയ്ക്ക
തഥാ	അപ്രകാരമുള്ള		പ്പെട്ടവനായി
ശത്രുഘ്നഃ	} കുട്ടിയല്ല ശത്രുഘ്നൻ;	യമസാദനം	} യമപുരിയിലേയ്ക്ക്
ന ജാതഃ;		വ്രജ.	
			ചെന്നാലും.

ഋഷയോഽപ്യദ്വ പാപാത്മൻ മയാ തപാം നിഹന്തം രണേ
പശ്യന്തു വിപ്രാ വിദപാംസസ്രിദശാ ഇവ രാവണം.

5

"പാപാത്മൻ!	"പാപിഷ്ട!	ത്രിദശാഃ	} ദേവകൾ രാവണനെ
അദ്വ്യ	ഇപ്പോൾ	രാവണം ഇവ,	
മയാ	എന്നാൽ	ഋഷയഃ	ഋഷിമാരും
രണേ	ചോരിൽ	വിദപാംസഃ	വിദപന്മാരായ
നിഹന്തം	ഹനിക്കപ്പെട്ടവനായ	വിപ്രാഃ അപി	ബ്രാഹ്മണരും
തപാം,	തിന്നെ,	പശ്യന്തു.	കണ്ടാനന്ദിച്ചുകൊള്ള
			ട്ടെ.

തപയി മദ്ബാണനിദൃശോ പതിതേട്യ നിശാചര
പുരേ ജനപദേ ചാപി ക്ഷേമമേവ ഭവിഷ്യതി.

6

“നിശാചര! . “രാക്ഷസ!	പതിഭത,	ചത്തുവീഴുമ്പോൾ,
അദ്യ	ഇപ്പോൾ	പുര ച നഗരത്തിലും
തപയി	നീ	ജനപദ അവി നാട്ടുപുറത്തിലും
മദ്ബാണ-	} എന്റെ ബാണത്താൽ	ക്ഷേമം ഏവ ക്ഷേമംതന്നെ
നിട്ടഗ്ദ്ധം		ഭവിഷ്യതി. ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.

അദ്യ മദ്ബാണനിഷ്ഠാന്തഃ ശരോ വജ്രനിഭാനനഃ

പ്രവേക്ഷ്യതേ തേ ഹൃദയം പദ്മമന്തുരിവാക്ജഃ.

7

“അക്ജഃ	“സൂർയ്യാകൽനിന്നുള്ള	വജ്രനിഭാനനഃ	വജ്രതുല്യമായ മുന്നയാ
അംശഃ	രശ്മി		ടുകൂടിയ
പദ്മം ഇവ,	താമരപ്പൂവിലെന്നപോ	ശരഃ	ബാണം
അദ്യ	ഇതാ [ലെ	തേ	നിന്റെ
മദ്ബാഹ-	} എന്റെ കയ്യിൽനിന്നു	ഹൃദയം	ഹൃദയത്തെ
നിഷ്ഠാന്തഃ		പ്രവേക്ഷ്യതേ.	“തുളയ്ക്കുന്നതാണ്.”

ഏവമുക്തോ മഹാവൃക്ഷം ലവണഃ ശ്രോധമൂർച്ഛിതഃ

ശത്രുഘ്നോരസി ചിക്ഷേപ സ ച തം ശതയാട്ഛിനത്.

8

ഏവം	ഇപ്രകാരം	ശത്രുഘ്നോരസി	ശത്രുഘ്നന്റെ മാറത്താ
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ	ചിക്ഷേപഃ	എറിഞ്ഞു; [യി
ലവണഃ,	ലവണാസുരൻ,	സഃ ച	അവനും
ശ്രോധ-	} കോപത്താൽ മതിമറ	തം	അതിനെ
മൂർച്ഛിതഃ		ശതയാ	പലതൂണായി
മഹാവൃക്ഷം	ഒരു വൻവൃക്ഷത്തെ	അടിക്കിനത്.	മുറിപ്പെടുത്തിത്തു.

തദ്ദൃഷ്ട്വാ വിഫലം കർമ്മ രാക്ഷസഃ പുനരേവ തു

പാദപാൻ സുബഹുൻ ഗൃഹ്യ ശത്രുഘ്നായാസൃജദ്ബലി.

9

ബലീ	ബലവാനായ	പുനഃ ഏവ	വീണ്ടും
രാക്ഷസഃ,	രാക്ഷസൻ,	സുബഹുൻ	അനേകം
തത് കർമ്മ	ആ കൃത്യത്തെ	പാദപാൻ	വൃക്ഷങ്ങളെ
വിഫലം	നിഷ്പലമായതായി	ഗൃഹ്യ	പറിച്ചെടുത്തു്
ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ട്	ശത്രുഘ്നായ	ശത്രുഘ്നനുനേരെ
തു	അതിനാൽ	അസൃജത്.	എറിഞ്ഞു.

ശത്രുഘ്നശ്ചാപി തേജസവീ വൃക്ഷാനാപതതോ ബഹുൻ

ത്രിഭിശ്ചതുർഭിരേകൈകം ചിച്ഛേദ നതപവ്വഭിഃ.

19

തേജസവീ	തേജസവിയായ്	ഏകൈകം ച	ഓരോന്നിനെയും
ശത്രുഘ്നഃ അപി	ശത്രുഘ്നനും	നത പവ്വഭിഃ	ഉഴിഞ്ഞുചൊവ്വാക്കിയ
അപതതഃ	നേർക്കുവരുന്ന	ത്രിഭിഃ ചതുർഭിഃ	മൂന്നും നാലും ബാണ
ബഹുൻ	ആ എണ്ണമറ്റ		ങ്ങൾകൊണ്ട്
വൃക്ഷാൻ	വൃക്ഷങ്ങളെ	ചിച്ഛേദ.	മുറിപ്പെടുത്തിത്തു.

തതോ ബാണമയം വഷം വ്യസൃജദ്രാക്ഷസോരസി
ശതൃഘ്നോ വീർത്സമ്പന്നോ വിവൃഥേ ന സ രാക്ഷസഃ.

11

വീർത്സമ്പന്നഃ	വീർത്ശാലിയായ	വഷം	മാരി
ശതൃഘ്നഃ,	ശതൃഘ്നൻ,	വ്യസൃജത് ;	പൊഴിച്ചു ;
രാക്ഷഃസോരസി	രാക്ഷസന്റെ മാറിൽ	തതഃ	എന്നിടം
ബാണമയം	ശരമയമായ	സഃ രാക്ഷസഃ	ആ രാക്ഷസൻ
		ന വിവൃഥേ.	കുലുങ്ങുകയുണ്ടായില്ല.

തതഃ പ്രഹസ്യ ലവണോ വൃക്ഷമുത്പാദ്യ വീർത്വാൻ
ശിരസ്തഭ്രഹ്മനച്ഛൂരം സ്രസ്താംഗഃ സ മുമാഹ വൈ.

12

വീർത്വാൻ	വീർത്വാനായ	ശിരസി	ശിരസ്സിൽ
ലവണഃ,	ലവണൻ,	അഭ്രഹ്മനത് ;	അടിച്ചു ;
പ്രഹസ്യ,	ഉറക്കെ ചിരിച്ച്,	തതഃ	അതിനാൽ
വൃക്ഷം	ഒരു മരത്തെ	സഃ വൈ	അവനും
ഉത്പാദ്യ,	പറിച്ചെടുത്ത്,	സ്രസ്താംഗഃ	അംഗങ്ങൾ തളന്ന് വന്നു
ശൂരം	ആ ശൂരനെ	മുഃമാഹ.	മുർച്ഛിച്ചുപോയി. [യി

തസ്തിൻ നിപതിതേ വീരേ ഹാഹാകാരോ മഹാനഭൂത്
ഈഷിണാം ദേവസംഘാനാം ഗന്ധർവാപ്ലരസാം തഥാ.

13

“തസ്തിൻ വീരേ “ആ വീരൻ	ഗന്ധർവാ-	} ഗന്ധർവന്മാരുടേയും
നിപതിതേ	വീരപോയൊരെ	
ഈഷിണാം	ഈഷിമാരുടേയും	} അപ്ലരസുകളുടേയും
ദേവസംഘാനാം	ദേവസംഘങ്ങളുടേയും	
		} വമ്പിച്ചതായ
		} “ഹാ! ഹാ!” എന്ന
		} കേൾക്കപ്പെട്ടു. [ശബ്ദം

തമവജ്ഞായ തു ഹതം ശതൃഘ്നം ഭൂവി പാതിതം

രക്ഷോ ലബ്ധാന്തരമപി ന വിവേശ സ്വമാലയം

14

നാപി ശൂലം പ്രജഗ്രാഹ തം ദൃഷ്ട്വാ ഭൂവി പാതിതം

തതോ ഹത ഇതി ജ്ഞാതപാ താൻ ഭക്ഷാൻ സമുദാവഹത്.

15

രക്ഷഃ,	രാക്ഷസൻ,	ആലയം അപി	ഭവനത്തിന്നുള്ളിലുംകൂടി
ഹതം	അടിക്കപ്പെട്ട്	ന വിവേശ ;	പ്രവേശിക്കാതിരുന്ന ;
ഭൂവി പാതിതം	നിലത്തുവീഴ്ന്നുപെട്ട	തതഃ	എങ്കിലും ഒരിക്കൽകൂടി
തം ശതൃഘ്നം	ആ ശതൃഘ്നനെ	ഭൂവി പാതിതം	നിലത്തുവീഴ്ന്നുപെട്ടുകി
അവജ്ഞായ തു	സാരമാജ്ഞതാത്ത	തം	അവനെ [ടന്നിരുന്ന
	കാരണം	ദൃഷ്ട്വാ,	ഉററുനോക്കി,
ലബ്ധാന്തരം	} തക്ക അവസരം ഉണ്ടാ	ഹതഃ	മരിച്ചുപോയി
അപി		ഇതി	എന്ന്
ശൂലം	ശൂലത്തെ	ജ്ഞാതപാ,	നിശ്ചയിച്ചു കൊണ്ട്,
ന പ്രജഗ്രാഹ ;	കയ്ക്കൊള്ളുകയുണ്ടായി	താൻ ഭക്ഷാൻ	ആ ആഹാരങ്ങളെ
സ്വപാ	തന്റെ	സമുദാവഹത്.	തുകിയെടുത്തു.

മുഹൂർത്താലുബ്ധസംജ്ഞസ്തു പുനസ്തസ്മൈ യുതായുധഃ
ശത്രുഹ്ലോ വൈ പുരോഹി ഗൃഹിഭിഃ സംപ്രപൂജിതഃ.

16

ഗൃഹിഭിഃ വൈ	ഗൃഹിമാരാൽ	ലബ്ധസംജ്ഞഃ,	പ്രജ്ഞപുണ്ഡ്രവനായി,
തു	ആ സമയം	പുനഃ	വിണ്ടും
സംപ്രപൂജിതഃ	തക്കവനെന്ന് കൊ	യുതായുധഃ	ആയുധപാണിയായി
	ണ്ടാടപ്പെട്ടവനായ	പുരോഹി	ഭവനദപാരത്തിൽ
ശത്രുഹ്ലം,	ശത്രുഹ്ലൻ,	തസ്മൈ.	തട്ടത്തുനിന്നു കളഞ്ഞു.
മുഹൂർത്താത്	ക്ഷണനേരം കൊണ്ട്		

തതോ ദിവ്യമമോഘം തം ജഗ്രാഹ ശരമുത്തമം
ജപലന്തം തേജസാ ഘോരം പൂരയന്തം ദിശോ ദശ
വജ്രാനന്തം വജ്രവേഗം മേരുമന്ദരസന്നിഭം
നന്തം പദ്യസു സദ്യേഷു സംയുഗേഷപപരാജിതം
അസൃക്ഷന്ദനദിശധാംഗം ചാരപത്രം പതത്രിണം
ദാനവേന്ദ്രോചലേന്ദ്രാണാമസുരാണാം ച ദാരണം.

17

18

19

തതഃ	ആ സമയം.	അപരാജിതം,	ജയിക്കപ്പെട്ടവാൻ
അസൃക്ഷന്ദന-	എങ്ങും രക്തചന്ദനം	ദാനവേന്ദ്രം-	ദാനവേന്ദ്രന്മാരാകുന്ന
ദിഗ്ദ്ധാംഗം	പൂശപ്പെട്ടതും	ചലേന്ദ്രാണാം	വൻഗിരികളേയും
ചാരപത്രം,	അഴകാൻ തുവലുകൾ	അസുരാണാം ച	അസുരന്മാരേയും
	കെട്ടപ്പെട്ടതും,	ദാരണം	കീറിത്തുളയ്ക്കുന്നതും,
പതത്രിണം	പായുന്നതും	ഉത്തമം	ദൃഢമായതും
വജ്രാനന്തം	വജ്രംപോലെ മുനയു	അമോഘം	നിഷ്പലമാകാത്തതും
	ള്ളതും	ദിവ്യം	ദിവ്യതപമാനതും
വജ്രവേഗം	വജ്രായുധംപോലെ	ഘോരം	ഘോരവും ആയ
	ഉറക്കാനുതും	തം ശരം,	ആ ബാണത്തെ,
മേരുമന്ദര-	മേരുപദ്യം പോലെ	തേജസാ	കാന്തിയാൽ
സന്നിഭം	യും മന്ദരപദ്യംപോ	ദശ ദിശഃ	പത്തുദിക്കുകളേയും
	ലെയും ഉറപ്പാന്നതും	പൂരയന്തം	പൂരിപ്പിയ്ക്കുമാറു്
സദ്യേഷു പദ്യസു	എല്ലാകണക്കളിലും	ജപലന്തം	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതായി
നന്തം,	ഉഴിഞ്ഞു നന്നാക്കപ്പെ	ജഗ്രാഹ.	കയ്ക്കൊണ്ടു.
സംയുഗേഷു	യുദ്ധങ്ങളിൽ [ട്ടതും,		

തം ദീപ്തമിവ കാലാഗ്നിം യുഗാന്തേ സമുപസ്ഥിതേ
ദൃഷ്ട്വാ സദ്യുണി ഭൂതാനി പരിത്രാസമുപാഗമൻ.

20

ഭൂതാനി	പ്രാണികളെല്ലാം	കാലാഗ്നിം ഇവ	കാലാഗ്നിയെ എന്ന
സദ്യുണി			പോലെ
തം,	ആ ശത്രുഹ്ലനെ,	ദീപ്തം ദൃഷ്ട്വാ	ജ്വലിക്കുന്നവനായിക
യുഗാന്തേ	യുഗാവസാനം	പരിത്രാസം	വിറയൽ പൂണ്ടു. [ണ്ടു്
സമുപസ്ഥിതേ	എത്തുമ്പോഴുള്ള	ഉപാഗമൻ.	

സദേവാസുരഗന്ധർവ്വം മുനിഭിഃ സാപ്തരോഗണം
ജഗദ്ധി സർവ്വമസ്വസ്ഥം പിതാമഹമുപസ്ഥിതം.

21

ജഗത് സർവ്വം	ലോകമെല്ലാം	സാപ്തരോഗണം	അപ്തരഗണങ്ങളടക്കം
അസ്വസ്ഥം	അസ്വസ്ഥതയ്ക്കായി	മുനിഭിഃ ഹി	മുനികളോടുകൂടി
സദേവാസുര- ഗന്ധർവ്വം	} ദേവകളും അസുരന്മാരും അം ഗന്ധർവ്വന്മാരും അടക്കം	പിതാമഹം	ബ്രഹ്മദേവന്റെ അടുക്കൽ
		ഉപസ്ഥിതം.	ചെന്നെത്തി.

ഉവാച ദേവദേവേശം വരദം പ്രപിതാമഹം

കച്ചിലോകക്ഷയോ ദേവ സംപ്രാപ്തോ വാ യുഗക്ഷയഃ.

22

ദേവദേവേശം	ദേവദേവശാസനം	ലോകക്ഷയഃ	ലോകത്തിന് നാശം
വരദം	വരപ്രദനായ	വാ	അതല്ല [മെത്തിയോ ?
പ്രപിതാമഹം	ബ്രഹ്മദേവനോടായി	യുഗക്ഷയഃ	യുഗപ്രളയകാലം
ഉവാച;	ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു;	സംപ്രാപ്തഃ	} എത്തിപ്പോയോ എന്തോ ?
“ ദേവ!	“ സ്വാമിൻ!	കച്ചിൽ ?	

നേദശം ദൃഷ്ടുപൂർവ്വം ച ന ശ്രുതം പ്രപിതാമഹം

ദേവാനാം ഭയസമ്മോഹോ ലോകാനാം സംക്ഷയം പ്രതി.

23

“ പ്രപിതാമഹ!	“ ബ്രഹ്മദേവ!	ലോകാനാം	ലോകങ്ങൾക്ക്
ഈദശം	ഇപ്രകാരമുള്ള ഒന്ന്	സംക്ഷയം പ്രതി	നാശമാണ്മോയെന്നുവെ
ദൃഷ്ടുപൂർവ്വം ന;	ഇതുവരെ കാണപ്പെട്ടിട്ടില്ല;	ദേവാനാം	ദേവകൾക്ക് [ചു
ശ്രുതം ച ന;	കേൾക്കപ്പെട്ടിട്ടുമില്ല;	ഭയ-	} ഭയത്താൽ ഒന്നും തോന്നാതായി.”
		സംഭോധഃ.”	

തേഷാം തദചനം ശ്രുതം ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ

ഭയകാരണമാചഷ്ട ദേവാനാമഭയങ്കരഃ

ഉവാച മധുരാം വാണീം ശൃണുധം സർവ്വദേവതാഃ.

24

ദേവാനാം	ദേവകൾക്ക്	ഭയകാരണം	ഭയത്തിനുള്ള കാരണം
അഭയംകരഃ	അഭയപ്രദനം	ആ ചഷ്ട;	ജ്ഞാനദൃഷ്ടിയാൽ [ഞെകളെറിഞ്ഞു;
ലോക- പിതാമഹഃ	} ലോകത്തിനെല്ലാം പിതാമഹനുമായ	മധുരാം	ഇമ്പംകലൻ
ബ്രഹ്മാ,		വാണീം	വാക്യത്തെ
തേഷാം	ബ്രഹ്മദേവൻ,	ഉവാച;	ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെയ്തു;
തത്	അ	“ സർവ്വദേവതാഃ	“ സകലദേവന്മാരെ!
വചനം	വാക്കു	ശൃണുധം.	കേട്ടാലും.
ശ്രുതം,	കേട്ടു,		

വധായ ലവണസ്യാഞ്ജയ ശരഃ ശത്രുഹ്ണധാരിതഃ

തേജസാ തസ്യ സംമൂഢാഃ സർവ്വേ സ്തു സുരസത്തമാഃ

25

“ലവണസ്യ വധായ ആജ്ഞ ശരം	“ലവണന്റെ വധത്തിനായി പോരിൽ എയ്യുവാനായി ഒരു ബാണം	തസ്യ തേജസാ, സുരസത്തമാഃ സദ്യു, സംമുധാഃ സു.	അതിന്റെ തേജസ്സിനാൽ, ദേവന്മാരെല്ലാം, ഏകം പിടിച്ചുപോയി രിക്കുന്നു.
--------------------------------	---	--	--

ഏഷ പൂർവ്വസ്യ ദേവസ്യ ലോകകർത്തുഃ സനാതനഃ

ശരസ്വജോമയോ വത്സാ യേന വൈ ഭയമാഗതാ.

26

“വത്സാഃ ! ഏഷഃ തേജോമയഃ സനാതനഃ ശരം പൂർവ്വസ്യ	“ഹേ വത്സന്മാരെ! ഈ തേജോമയവും പുരാതനവുമായ ശരം എല്ലാറ്റിനും മുന്പുള്ള വനം	ലോകകർത്തുഃ ദേവസ്യ; യേന വൈ ഭയം ആഗതം.	ലോകകർത്താവുമായ പുരാതന്മാവിന്റെതാ കുന്നു; ഇതുകൊണ്ടുതന്നെയാ ഭയം ഉളവാക്കിയിരിക്കുന്നത്.
--	---	---	---

ഏഷ വൈ കൈടഭസ്യാത്ഥേ മധുനശ്ച മഹാശരഃ

സൃഷ്ടോ മഹാത്മനാ തേന വധാത്ഥേ ദൈത്യയോസ്മയോഃ.

27

“തേന മഹാത്മനാ ഏഷഃ മഹാശരഃ അത്ഥേ വൈ, തയോഃ	“ആ മഹാത്മാവിനാൽ ഈ വിശിഷ്ടമായ ശരം ഉദ്ദേശത്തിൽ, ആ രണ്ടു	ദൈത്യയോഃ കൈടഭസ്യ മധുനഃ ച വധാത്ഥേ സൃഷ്ടഃ.	ദൈത്യന്മാരായ കൈടഭന്റേയും മധുവിന്റേയും വധത്തിനായി സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടതാകുന്നു.
---	---	--	--

ഏക ഏവ പ്രജാനാതി വിഷ്ണുസ്തേജോമയം ശരം

ഏഷാ ഏവ തനുഃ പൂർവാ വിഷ്ണോസ്തസ്യ മഹാത്മനഃ.

28

“വിഷ്ണുഃ ഏകഃ ഏവ തേജോമയം ശരം പ്രജാനാതി; ഏഷാ	“വിഷ്ണുഭഗവാൻ ഒരുവൻ മാത്രമാണ് തേജോമയമായ ആ ശരത്തെ യഥാർത്ഥമായി അറി ഇത് [യുനതു്];	പൂർവാ തസ്യ മഹാത്മനഃ വിഷ്ണോഃ തനുഃ ഏവ.	പൂർവ്വത്തിൽ ആ മഹാത്മാവായ വിഷ്ണുഭഗവാന്റെ ശരീരംതന്നെയായിരു ന്നു.
---	--	--	---

ഇതോ ഗച്ഛത പശ്യലപം വല്യമാനം മഹാത്മനാ

രാമാനാജന വിരേണ ലവണം രാക്ഷസോത്തമം.

29

“ഇതഃ ഗച്ഛത; മഹാത്മനാ വിരേണ രാമാനാജന,	“ഇവിടെനിന്ന് അങ്ങു ചെല്ലവിൻ; മഹാത്മാവും വീരനുമായ ആ ശ്രീരാമാനാജനാൽ,	രാക്ഷസോത്തമം ലവണം വല്യമാനം പശ്യലപം.”	രാക്ഷസോത്തമനായ ലവണൻ വധിക്കപ്പെടുന്നതിനെ നേരിൽ സന്ദർശിക്ക വിൻ.”
--	--	---	--

തസ്യ തേ ദേവദേവസ്യ നിശമ്യ വചനം സുരാഃ
ആജഗ്മുർയുത്ര യുദ്ധ്യേതേ ശത്രുഘ്നപവണാവഭൃതേ.

30

തേ സുരാഃ	ആ ദേവകൾ	ശത്രുഘ്നപവ-	}	ശത്രുഘ്നപവണന്മാരി
തസ്യ	ആ	ണൗ ഉഭൌ		രവരും
ദേവദേവസ്യ	ദേവദേവന്റെ	യുദ്ധ്യേതേ യത്ര		യുദ്ധം ചെയ്തിരുന്ന ദി
വചനം	അരുളപ്പാടു			ക്ഷിപേക്കായി
നിശമ്യ	കേട്ട്	ആജഗ്മുഃ.		വന്നെത്തി.

തം ശരം ദിവ്യസങ്കാശം ശത്രുഘ്നകരധാരിതം
ദദന്തുഃ സർവ്വഭൂതാനി യുഗാന്താഗ്നിമിവോത്ഥിതം.

31

സർവ്വഭൂതാനി	സർവ്വപ്രാണികളും	യുഗാന്താഗ്നിം	} പ്രളയകാലാഗ്നിപോലെ
ശത്രുഘ്ന- കരധാരിതം	} ശത്രുഘ്നന്റെ കയ്യിൽ ധരിക്കപ്പെട്ടതും	ഇവ	
ദിവ്യസങ്കാശം		തേജോമയമായി വിളക്കുന്നതും	ഉത്ഥിതം
		തം ശരം	ആ ശരത്തെ
		ദദന്തുഃ.	വീക്ഷിച്ചു.

ആകാശമാവൃതം ദൃഷ്ട്വാ ദേവൈർഹി രഘുനന്ദനഃ
സിംഹനാഭം ഭൂശം കൃതപാ ദദർശ ലവണം പുനഃ.

32

രഘുനന്ദനഃ,	രഘുകുലതനയനായ	ഭൂശം	ഉറക്കെ
	ശത്രുഘ്നൻ,	സിംഹനാഭം	സിംഹനാഭം
ദേവൈഃ ഹി	ദേവകളാൽതന്നെ	കൃതപാ,	ചെയ്ത്,
ആകാശം	ആകാശം	പുനഃ	വീണ്ടും
ആവൃതം	നിറയപ്പെട്ടതായി	ലവണം	ലവണനെ
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,	ദദർശ.	ഉറപ്പു നോക്കി.

ആഹുതശ്ച പുനസ്തേന ശത്രുഘ്നേന മഹാത്മനാ
ലവണഃ ക്രോധസംയുക്തോ യുദ്ധായ സമുപസ്ഥിതഃ.

33

തേന	ആ	ക്രോധ-	} കോപാക്രാന്തനായി
മഹാത്മനാ	മഹാത്മാവായ	സംയുക്തഃ	
ശത്രുഘ്നേന	ശത്രുഘ്നനാൽ	പുനഃ	വീണ്ടും
ആഹുതഃ	വിളിക്കപ്പെട്ടവനായ	യുദ്ധായ ച	യുദ്ധത്തിനായ്ക്കുനെ
ലവണഃ,	ലവണൻ,	സമുപസ്ഥിതഃ.	ഏറ്റു നിന്നു.

ആകണ്ഠാത് സ വികൃഷ്ടാഥ തലന്തൽനപിനാം വരഃ
തം മുദോച മഹാബാണം ലവണസ്യ മഹോരസി.

34

ധനപിനാം വരഃ	വില്ലാളികളിൽ മുഖ	വികൃഷ്ട,	വലിച്ചു്
സഃ	ആ ശത്രുഘ്നൻ [നായ	തം മഹാബാണം	ആ മഹാശരത്തെ
തത് ധനഃ	ആ വില്ലിനെ	ലവണസ്യ	ലവണന്റെ
അഥ	ആ സമയം	മഹോരസി	വിരിഞ്ഞ മാറിടത്തിൽ
ആകണ്ഠാത്	കാഃതാളം	മുദോച.	എയ്തു.

ഉരസ്സു വിദിതാശു പ്രവിവേശ രസാതലം.

35

ആശു	ഉടനെ	വിദിതും,	തുളച്ചു,
തസ്യ	അവന്റെ	രസാതലം	രസാതലത്തിൽ
ഉരഃ	മാറിനെ	പ്രവിവേശ.	പ്രവേശിച്ചു.

ഗതാ രസാതലം ദിവ്യഃ ശരോ വിബുധപൂജിതഃ
പുനരേവാഗമത് തുണ്ണിമിക്ഷപാകകലനദനം.

36

വിബുധപൂജിതഃ	ജ്ഞാനികൾ കൊണ്ടാടുന്നതും	പുനഃ ഏവ	വീണ്ടും
ദിവ്യഃ ശരഃ	ദിവ്യവുമായ ആ ശരം	തുണ്ണി	തൽക്ഷണംതന്നെ
രസാതലം	രസാതലം	ഇക്ഷ്വാക- കലനദനം	} ശതൃഘ്നന്റെ അടുക്കൽ
ഗതാ,	പുക്കു,	ആഗമത്	
			തിരിച്ചെത്തി.

ശതൃഘ്നശരനിർദ്ദിനോ ലവണഃ സ നിശാചരഃ
പപാത സഹസാ ഭ്രമേത വജ്രാഹത ഇവാചലഃ.

37

ശതൃഘ്ന- ശരനിർദ്ദിനഃ	} ശതൃഘ്നന്റെ ബാണത്താൽ പിളർക്കപ്പെട്ടവനായ	വജ്രാഹതഃ	വജ്രാഹതമേററ
സഃ നിശാചരഃ		അചലഃ ഇവ,	പവ്വതമെന്നപോലെ,
പവണഃ,	ആ നകതഞ്ചരനായ ലവണൻ,	സഹസാ	ഉടനെ
		ഭ്രമേത	നിലത്തു
		പപാത.	പതിച്ചു.

തച്ച ശൂലം മഹത് തേന ഹതേ ലവണരാക്ഷസേ
പശ്യതാം സമുദ്രോദാനാം ഭദ്രസ്യ വശമനപഗാത്.

38

“തേന	“ആ ശതൃഘ്നനാൽ	സമുദ്രോദാനാം	എല്ലാദേവകളും
ലവണരാക്ഷസേ	ലവണാർപ്പരൻ	പശ്യതാം,	കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കെ,
ഹതഃ ച,	ഹനിക്കപ്പെട്ടാറെ	ഭദ്രസ്യ	ഭദ്രഭഗവാന്റെ
തത്	ആ	വശം	സന്നിധിയിൽ
മഹത് ശൂലം,	മഹത്തായ ശൂലം,	അനപഗാത്.	പോയിച്ചേന്നു.

ഏകേഷുപാതേന ഭൂശം നിപാത്യ ലോകത്രയസ്യാപി രഘുപ്രവീരഃ
വിനിബ്ബഭാവുത്തമചാപബാണസ്തമഃപ്രണദ്യേവ സഹസ്രരശ്മിഃ.

39

ഉത്തമ- ചാപബാണഃ	} ഉത്തമമായ കോദണ്ഡവും ശരവുമാണ്	ലോകത്രയസ്യാപി	} മൂന്നു ലോകത്തിനും
രഘുപ്രവീരഃ,		തമഃ	
ഏകേഷു- പാതേന	} ഒരേ ഒരു ബാണപുഷ്പയാഗംകൊണ്ട്	പ്രണദ്യേ	} അകറിയ
ഭൂശം		സഹസ്രരശ്മിഃ	
നിപാത്യ	വിശിഷ്ടതരമാകുവണ്ണം കൊന്നുവീഴ്ത്തിതിനാൽ,	ഇവ	} ആദിത്യനെപ്പോലെ
		വിനിബ്ബഭവേ.	
			അത്യന്തം വിലസി.

തതോ ഹി ദേവോ ജ്ഞിപന്നഗാശ്വ
 പ്രപുജിരേ ഹൃസ്തരസശ്ച സർവ്വാഃ
 ദിഷ്ട്വാ ജയോ ദാശരഥേരവാപ്തോ
 ലോകാശ്ച സർവ്വേ പ്രവദന്തി തുഷ്ടാഃ.

40

തതഃ	ആ സമയം	ലോകാഃ	} ലോകരെല്ലാംതന്നെ
ദേവാഃ ഹി	ദേവകളും	സർവ്വ ച	
ജ്ഞി-	} ജ്ഞികളും	ദാശരഥഃ	ശത്രുഘ്നൻ
പന്നഗാഃ ച		ജയഃ അവാപ്തഃ	ജയം നേർന്നത്
ഹൃസ്തരസഃ ച	ഹൃസ്തരസ്സുകളും	ദിഷ്ട്വാ	തങ്ങളുടെ ഭാഗ്യമെന്ന്
സർവ്വാഃ ഹി	എല്ലാവരുംതന്നെ	തുഷ്ടാഃ	സതുഷ്ടിപൂണ്ടവരായി
പ്രപുജിരഃ;	നല്ലതെന്നു കൊണ്ടാടി;	പ്രവദന്തി.	തമ്മിലുരചെയ്തയായി.

ഇത്യാശ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 ഏകോന സപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = അറുപത്തൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23080 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2356.

സപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എഴുപതാംസർഗ്ഗം.

[മധുപരീനിവശഃ = മധുപുരത്തെ നിമ്നിക്കുന്നതു്.]

ഹതേ തു ലവണേ ദേവാഃ സേന്ദ്രാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ
 ഉരചുഃ സുമധുരാം വാണീം ശത്രുഘ്നം ശത്രുതാപനം.

1

ലവണേ	ലവണാസുരൻ	ശത്രുതാപനം	ശത്രു സന്താപകരനായ
ഹതേ തു	വധിക്കപ്പെട്ടശേഷം	ശത്രുഘ്നം	ശത്രുഘ്നനെ നോക്കി
സാഗ്നി-	} അഗ്നിമുന്വായുള്ളവരും	വാണീം	ഈ വാക്കിനെ
പുരോഗമാഃ		സുമധുരാം	മധുരതരമാംവണ്ണം
സേന്ദ്രാഃ ദേവാഃ	ഇന്ദ്രൻ മുന്വായുള്ളവരും	ഉരചുഃ.	ഉരചെയ്തു.
	മായ ദേവകൾ		

ദിഷ്ട്വാ തേ വിജയോ വത്സ ദിഷ്ട്വാ ലവണരാക്ഷസഃ
 ഹതഃ പുരുഷശാർദൂല വരം വരയ സുവ്രത.

2

“സുവ്രത!	“പുണ്യാത്മാവേ!	ലവണരാക്ഷസഃ	ലവണാസുരൻ
പുരുഷശാർദൂല!	പുരുഷാത്മാമ!	ഹതഃ	വധിക്കപ്പെട്ടതും
വത്സ!	വത്സ!	ദിഷ്ട്വാ;	തങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവിഷയംതന്നെ;
തേ	ഭവാനു	വരം	വേണ്ടുന്നവരും
വിജയഃ	വിജയം സിദ്ധിച്ചത്	വരയ.	വരിച്ചുകൊടുക്കുക.
ദിഷ്ട്വാ;	ദൈവസങ്കല്പംതന്നെ;		

വരദാസ്തു മഹാബാഹോ സർവ്വ ഏവ സമാഗതാഃ
വിജയാകാംക്ഷിണസ്തുഭൃമമോഘം ഭർന്നം ഹി നഃ.

3

“മഹാബാഹോ! “മഹാപരാക്രമശാലി	അമോഘം ;	സഫലമായി ;
തുഭ്യം ഭവാനു [യായവനേ !	ഹി	ആകയാൽ
വിജയാ-	സർവ്വ ഏവ	എല്ലാവരേതന്നെ
കാംക്ഷിണഃ ;	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
പ്രാത്ഥിച്ചുകൊണ്ടി	വരദാഃ	വരപ്രദന്മാരായി
രുന്ന ;	സമാഗതാഃ. ”	ഇതാ വന്നിരിക്കുന്നു. ”
നഃ ഭർന്നം		
ഞങ്ങളുടെ പ്രാത്ഥന		

ദേവാനാം ഭാഷിതം ശ്രുതവാ ശുരോ മുഖ്നി കൃതാഞ്ജലിഃ
പ്രത്യവാച മഹാബാഹുഃ ശത്രുഘ്നഃ പ്രയതാത്മവാൻ

4

പ്രയ-	} കയ്യോണ്ട കാര്യത്തെ	ദേവാനാം	ദേവകളുടെ
താത്മവാൻ		ഭാഷിതം	അരുളപ്പാടു
	നിവൃത്തിപ്പാൻ സമ	ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,
	ത്വനായ	മുഖ്നി	ശിരസ്സിൽ
മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവും	കൃതാഞ്ജലിഃ	തൊഴുകയുമായി
ശുരഃ	ശുരനുമായ	പ്രത്യവാച.	ഇങ്ങിനെ പ്രാത്ഥിച്ചു.
ശത്രുഘ്നഃ	ശത്രുഘ്നൻ,		

ഇയം മധുപുരി രത്നാ മധുരാ ദേവനിമ്നിതാ
നിവേശം പ്രാപ്തയാഹ്ലിപ്രമേഷ മേടസ്തു വരഃ പരഃ.

5

“മധുരാ	“മധുര എന്നു പേരാ	നിവേശം	ജനസഞ്ചാരത്തെ
രത്നാ	രമണീയമായി [ന്നതും	പ്രാപ്തയാഹ് ;	പ്രാപിക്കേണമേ ;
ദേവനിമ്നിതാ	ദേവകളാൽ നിമ്നിക്ക	ഏഷഃ വരഃ	ഈ വരമെന്നു തന്നെ
ഇയം	ഈ [പ്പെട്ടതുമായ	മേ	എനിക്ക്.
മധുപുരി	മധുപുരം	പരഃ	സർവ്വവുമായി
ശീഘ്രം	ഇപ്പോൾ തന്നെ	അസ്തു. ”	ഭവിക്കട്ടെ. ”

തം ദേവാഃ പ്രീതമനസോ ബാധമിത്യേവ രാഘവം
ഭവിഷ്യതി പുരി രത്നാ ശുരസേനാ ന സംശയഃ.

6

ദേവാഃ	ദേവന്മാർ	ശുരസേനാ	{ ശുരന്മാരായ സേനാവി രന്മാരാൽ നിറയപ്പെ ട്ടതായി
പ്രീതമനസഃ,	മനഃ സന്തുഷ്ടിപൂണ്ടവ		
	രായി,	രത്നാ	ഭാഗിവാച്ചതായി
തം രാഘവം	ആ ശത്രുഘ്നനാടായി	ഭവിഷ്യതി;	ഭവിക്കുന്നതാണ്;
“ബാധം	“അങ്ങിനെ തന്നെ	ന സംശയഃ;”	തീർച്ചതന്നെ;”
ഏവ ;	ഭവിക്കുന്നതാണ് ;	ഇതി.	എന്നരുളിച്ചെയ്തു.
പുരി	ഈ പുരം		

തേ തഥോക്താ മഹാത്മാനോ ദിവമാരുതഹസ്തഭാ
ശതരൂപാഽപി മഹാതേജാസ്സാം സേനാം സമുപാനയത്.

7

തദാ	അപ്പോൾ	അരുതും;	എഴുന്നള്ളി;
തേ	ആ	മഹാതേജാഃ	മഹാതേജസപിയായ
മഹാതമാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ ദേവ	ശതരൂപഃ	അപി ശതരൂപനും
തഥാ	അപകാരം [കൾ	താം സേനാം	തന്റെ കൂടെവന്ന ആ
ഉക്തവാ,	അരുളിച്ചെയ്ത്,		സേനയെ
ദിവം	ദേവലോകത്തിലേക്ക്	സമുപാനയത്.	വരുത്തി.

സാ സേനാ ശീശ്രുമാംഗഹ്ലച്ഛ്രുതാ ശതരൂപശാസനം
നിവേശനം ച ശതരൂപഃ ശ്രാവണേന സമാരഭത്.

8

സാ സേനാ	ആ സേന	അഗഹ്ലത്;	വന്നുചേർന്നു;
ശതരൂപ-	} ശതരൂപന്റെ	ശതരൂപഃ	ശതരൂപൻ
ശാസനം		ശ്രാവണേന	ശ്രാവണമാസത്തിൽ
ശ്രുതാ,	കയ്യൊണ്ട്,	നിവേശനം ച	നഗരപ്രവേശത്തേയും
ശീശ്രു	ഉടനെ	സമാരഭത്.	ആരംഭിച്ചു.

സാ പുരാ ദിവ്യസങ്കാശാ വഷേ ദാദശമേ ശുഭേ
നിവിഷ്ടാ ശുരസേനാനാം വിഷയശ്ചാകരോഭയഃ.

9

പുരാ	അതിൽപിന്നെഅടുത്ത	ദിവ്യസങ്കാശാ;	ദേവനഗരംപോലെ
ദാദശമേ	പന്ത്രണ്ടാമത്തെ		വിളങ്ങി;
ശുഭേ വഷേ	ശുഭവത്സരത്തിൽ	വിഷയഃ ച	രാജ്യവും എങ്ങും
ശുരസേനാനാം	} ശുരസേനന്മാർക്കായി	അകുതാഭയഃ.	{ യാതൊരുവിധത്തിലും ഒരു ഭീതിക്കും നിവാര ണമായി ഭവിച്ചു.
നിവിഷ്ടാ സാ			
	യ അത്		

ക്ഷേത്രാണി സസ്യയുക്താനി കാലേ വഷ്ഠി വാസവഃ
അരോഗവീരപുരുഷാ ശതരൂപഭൂപാലിതാ
അഭ്ചന്ദ്രപ്രതികാശാ യമുനാതീരശോഭിതാ
ശോഭിതാ ഗൃഹമുഖ്യൈശ്ച ചതപരാപണവീഥികൈഃ
ചാതുർദ്വർണ്യസമ്യക്താ നാനാവാണിജ്യശോഭിതാ.

10

11

ക്ഷേത്രാണി	നിലങ്ങൾ	ശതരൂപഭൂ-	} ശതരൂപന്റെ ഭൂപരാ
സസ്യ-	} ധാന്യസമൃദ്ധിയുള്ളവ	പാലിതാ	
യുക്താനി;			കൃമത്താൽ രക്ഷിക്ക
വാസവഃ	ഇന്ദ്രൻ		പ്പെട്ടതായ ആ നഗരം
കാലേ	അതാതു കാലത്തിൽ	അരോഗ-	} ആരോഗ്യം തികഞ്ഞ
വഷ്ഠി;	മഴപൊഴിക്കുമായി;	വീരപുരുഷാ	
			വീരപുരുഷന്മാരോടു
			കൂടിയതായും

അഭ്യർത്ഥ- } അഭ്യർത്ഥാകാരമായി
 പ്രതീകാശം } നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടതായും
 യമുനാതീര- } യമുനാതീരത്തിൽ പരി
 ശോഭിതാ } ലസിക്കുന്നതായും
 ഗൃഹമുഖ്യം വൻഭവനങ്ങളാലും
 ചതപരാപണ- } ചുറ്റും കെട്ടിടങ്ങളുള്ള
 വീഥികൾ ച } നാൽക്കൂട്ടവഴികളാലും,
 അങ്ങാടികളാലും, തെ
 രവുകളാലും

ശോഭിതാ അഴകാൻതായും,
 ചാതുർവ്വർണ്യ- } വർണ്ണാശ്രമധർമ്മത്തി
 സമാധുക്കതാ } ന്നൊത്തവണ്ണമുള്ള
 നാലുജാതികളോടു
 കൂടിയതായും,
 നാനാ- } പലമാതിരി കച്ചവട
 വാണിജ്യ- } ുരക്കുകളാൽ ശോഭി
 ശോഭിതാ. } കുന്നതായും വിളങ്ങി.

യച്ച തേന പുരാ ശുഭ്രം ലവണേന കൃതം മഹത്
 തദ്യോഭയതി ശതൃഷ്ണോ നാനാവർണ്ണാപശോഭിതം.

12

പുരാ പഞ്ച്
 തേന ലവണേന ആ ലവണനാൽ
 യത് യാതൊന്ന്
 കൃതം ച പാഴായിക്കിടന്നുവാ,
 തത് അതിനെ

ശതൃഷ്ണം ശതൃഷ്ണൻ
 മഹത് ശുഭ്രം ഏററവിളങ്ങുന്നതായും
 നാനാവർണ്ണ- } സർവ്വപ്രകാരത്തിലും രമ
 പശോഭിതം } ണീയമായും
 ശോഭയതി. മോടിപിടിപ്പിച്ചു.

ആരാമൈശ്വ വിഹാരൈശ്വ ശോഭമാനാം സമന്തതഃ
 ശോഭിതാം ശോഭനീയൈശ്വ തഥാഭ്യന്ത്യേദ്ദേവമാനുഷൈഃ
 താം പുരീം ദിവ്യസങ്കാശാം നാനാപണ്യോപശോഭിതാം
 നാനാഭേശാഗതൈശ്ചാപി വണിശിരപശോഭിതാം
 താം സമുദ്ധാം സമുദ്ധാത്മഃ ശതൃഷ്ണോ ഭരതാനുജഃ
 നിരീക്ഷ്യ പരമപ്രീതഃ പരം ഹഷ്ടമുപാഗമത്.

13

14

15

പരമപ്രീതഃ അതിയായ ആസക്തി
 യോടു കൂടി
 സമുദ്ധാത്മഃ സമുദ്ധിയുണ്ടാക്കുവാൻ
 ആഗ്രഹംപൂണ്ടവനായ
 ഭരതാനുജഃ ഭരതാനുജനായ
 ശതൃഷ്ണം, ശതൃഷ്ണൻ,
 താം പുരീം ആ നഗരത്തെ
 താം അപ്രകാരം
 ദിവ്യസങ്കാശാം ദിവ്യതപമാൻതായും
 സമുദ്ധാം സമുദ്ധിയാൻതായും
 നാനാപണ്യോ- } പലപല വിശേഷപ്പെ
 പശോഭിതാം } ടു അങ്ങാടി ുരക്ക
 അപി } കളാൽ വിളങ്ങുന്ന
 തായും
 സമന്തതഃ എങ്ങും
 ആരാമൈ ച തോട്ടങ്ങളാലും

വിഹാരൈ ച പൂങ്കാവുകളാലും
 ശോഭമാനാം, പരിശോഭിക്കുന്നതായും
 തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 അന്ത്യേ, വേറെ,
 ശോഭനീയൈഃ പൂണ്യാത്മാക്കളായി
 ദേവ- } കൊണ്ടാടത്തക്കവരായ
 മാനുഷൈഃ ച } മനുഷ്യരാലും
 ശോഭിതാം, വിളങ്ങുന്നതായും,
 നാനാഭേശാ- } പല ഭേശങ്ങളിൽനി
 ഗതൈഃ } ന്നും വന്നുകൂടിയവരായ
 വണിശിഃ ച കച്ചവടക്കാരാലും
 ഉപശോഭിതാം പരിശോഭിക്കുന്നതായും
 നിരീക്ഷ്യ, കണ്ട്,
 പരം ഹഷ്ടം അതിയായ സന്തോഷ
 ഉപാഗമത്. ഉൾക്കൊണ്ടു.

തസ്യ ബുദ്ധിഃ സമുത്പന്നാ നിവേശ്യ മധുരാം പുരീം
രാമപാദൈ നിരീക്ഷേണമം വഷേ ദാദശ ആഗതേ.

16

മധുരാം പുരീം	ആ മധുരാപുരത്തെ	നിരീക്ഷേ " സന്ദർശിക്കുന്നുണ്ട്,"	
നിഃവശ്യ,	സ്ഥാപിച്ചു,		എന്നിങ്ങിനെയുള്ള
ദാദശ വഷേ	പന്ത്രണ്ടുകൊല്ലം	ബുദ്ധിഃ	വിചാരം
ആഗതേ	തികഞ്ഞാരെ	തസ്യ	ആ ശത്രുക്കൾക്ക്
" അഥം	" ഞാൻ [ടികളെ		
രാമപാദൈ	ശ്രീരാമന്റെ തിരുവ-	സമുത്പന്നാ.	ഉണ്ടായി.

ഇത്യാദേഃ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപതാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോക സംഖ്യ 23096 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2372.

ഏകസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപത്തൊന്നാംസഗ്ഗം.

[ശത്രുക്കുപ്രശംസാ = ശത്രുക്കളെ വാല്മീകീമുനി പ്രശംസിക്കുന്നത്.]

തതോ ദാദശമേ വഷേ ശത്രുക്കളോ രാമപാലിതാം

അയോദ്ധ്യാം ചക്രമേ ഗന്തുമല്ലഭ്യബലാനഗഃ.

1

ദാദശമേ	പന്ത്രണ്ടാമത്തെ	അഃയാദ്ധ്യാം,	അയോദ്ധ്യാപുരത്തിലേ
വഷേ	സംവത്സരത്തിൽ,		ക്കായി,
ശത്രുക്കഃ	ശത്രുക്കൾ	അല്ലഭ്യ-	} സ്വപ്നമായ പരിവാര
തതഃ	അവിടെനിന്നും	ബലാനഗഃ	
			തോടും സേനയോടും
			കൂടിയവനായി
രാമപാലിതാം	ശ്രീരാമനാൽ പരിപാ	ഗന്തം	പുറപ്പെടുവാൻ
	ലിക്കപ്പെട്ടതായ	ചക്രമേ.	യതിച്ചു.

തതോ മന്ത്രിപുരോഗാശ്ച ബലമുഖ്യാൻ നിവർത്വ ച

ജഗാമ ഹയമുഖൈശ്ച രഥാനാം ച ശതേന സഃ.

2

സഃ	അദ്ദേഹം	നിവർത്വ,	നിൽനി,
മന്ത്രിപുരോ-	} മന്ത്രിപ്രധാനികളേയും	ഹയമുഖൈഃ ച നല്ല	കുതിരകളോടും
ഗാൻ ച		രഥാനാം	} നൂറു രഥങ്ങളോടുംകൂടി
ബലമുഖ്യാൻ ച	സേനാധിപന്മാരേയും	ശതേന ച	
തതഃ	അവിടെത്തന്നെ	ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.

സ ഗതപാ ഗണിതാൻ വാസാൻ സപ്താഷ്ടൈ രഘുനന്ദനഃ

വാല്മീക്യാശ്രമമാഗത്വ വാസം ചക്രേ മഹായശാഃ.

3

സഃ	ആ	വാസാൻ	സ്ഥലങ്ങളിൽ
മഹായശാഃ	മഹായശസ്വിയായ	ഗതപാ,	താമസിച്ചു,
രഘുനന്ദനഃ	ശത്രുക്കൾ	വാല്മീക്യാശ്രമം	വാല്മീകീമഹർഷിയുടെ
ഗണിതാൻ	ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നപ്രകാ	ആഗത്യ,	എത്തി, [അശ്രമത്തിൽ
സപ്താഷ്ടൈ	ഏഴെട്ട് [രണ്ടനെ	വാസം ചക്ര.	ഒരോരായി കഴിച്ചുകൂട്ടി.

സോഭിവാദ്യ തത് പാദൈ വാല്മീകേ പുരുഷഷ്ടഭി
പാദ്യമാല്യം തഥാഹ്തിമ്യം ജഗ്രാഹ മുനിഹസ്തതഃ.

4

സഃ	ഈ	മുനിഹസ്തതഃ	മുനിവരന്റെ കയ്യിൽ
പുരുഷഷ്ടഭഃ	പുരുഷാത്തമൻ		നിന്ന
തതഃ	അപ്പോൾ	പാദ്യം	പാദ്യത്തെയും
വാല്മീകഃ	വാല്മീകിമഹഷിയുടെ	അല്യം	അല്യത്തെയും
പാദൈ	തൃപ്പാദങ്ങളെ	ഈതിമ്യം തഥാ	ഈതിമിപുജയേയും
അഭിവാദ്യ,	വണങ്ങി,	ജഗ്രാഹ.	സ്വീകരിച്ചു.

ബഹുരൂപാഃ സുമധുരാഃ കഥാസ്തത്ര സഹസ്രശഃ
കഥയാമാസ സ മുനിഃ ശതൃഹ്ണായ മഹാത്മനേ.

5

സഃ	ഈ	സുമധുരാഃ	നല്ലനല്ല
മുനിഃ	മുനീശപരൻ	ബഹുരൂപാഃ	പലവിഷയങ്ങളെക്കുറി
മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ	കഥാഃ	കഥകളെ [ച്ചു
ശതൃഹ്ണായ	ശതൃഹ്ണനായ്ക്കാണ്	തത്ര	ഈ സമയം
സഹസ്രശഃ	അനേകം	കഥയാമാസ.	അരുളിച്ചെയ്തു.

ഉവാച ച മുനിവാക്യം ലവണസ്യ വധാത്രിതം
സുദുഷ്കരം കൃതം കഥ ലവണം നിഹ്ലതാ തപയാ.

6

മുനിഃ,	മുനിവരൻ,	“ലവണം	“ലവണാസുരനെ
ലവണസ്യ	ലവണന്റെ	നിഹ്നതാ	വധിച്ചു
വധാത്രിതം	വധത്തെക്കുറിച്ചുള്ളതാ	തപയാ	നിന്മിരുവടിയാൽ
	യ	സുദുഷ്കരം	അരാലുംദുഃസാഖ്യമായ
വാക്യം ച	ഈ വാക്യത്തേയും	കഥ	കൃത്യമാണ്
ഉവാച;	അരുൾചെയ്തു;	കൃതം.	നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ടത്.

ബഹവഃ പാത്ഥിവാഃ സൗമ്യ ഹതാഃ സബലവാഹനാഃ
ലവണേന മഹാബാഹോ യുദ്ധമാനാ ഭുരാത്മനാ.

7

“സൗമ്യ!	“പുണ്യാത്മാവേ!	ബഹവഃ	എത്രയോ
മഹാബാഹോ!	മഹാബാഹുവായുള്ളോ	പാത്ഥിവാഃ	അരചന്മാർ
ഭുരാത്മനാ	ഭുഷ്ടാത്മാവായ [വേ!	സബല-	} സേനകളാടും വാഹന
ലവണേന	ലവണേനാടുകൂടി!	വാഹനാഃ	
യുദ്ധമാനാഃ	പൊരുതിയവരായ	ഹതാഃ.	ഹതരായി.

സ തപയാ നിഹതഃ പാപോ ലീലയാ പുരുഷഷ്ടഭി
ജഗതശ്ച ഭയം തത്ര പ്രശാന്തം തവ തേജസാ.

8

“പുരുഷഷ്ടഭ!	“പുരുഷാത്തമ!	സഃ പാപഃ	ഈ ദുഷ്ടൻ
തവ	നിന്മിരുവടിയുടെ	നിഹതഃ;	വധിക്കപ്പെട്ടു;
തേജസാ	തേജസ്സിനാൽ	തത്ര	അതിൽനിന്ന് [തന്നെ
തപയാ	ഭവാനാൽ	ജഗതഃ ച	ലോകത്തിന്നെല്ലാം-
ലീലയാ	നിഷ്പ്രയാസം	ഭയം പ്രശാന്തം.	ഭയം നീങ്ങിയതായി.

രാവണസ്വ വധോ ഘോരോ യതേന മഹതാ കൃതഃ

ഇദം തു സുമഹത് കർമ്മ തപയാ കൃതമയതനതഃ.

9

“രാവണസ്വ “രാവണന്റെ
ഘോരഃ വധഃ ഭയങ്കരവധം
മഹതാ യതേന അതിയായ പ്രയത്ന
ത്താലാണ്”
കൃതഃ; നിർവ്വഹിക്കപ്പെട്ടത്;

സുമഹത് കർമ്മ അസാധ്യകൃത്യമായ
ഇദം തു ഇതാണെങ്കിൽ
തപയാ നിന്തിരുവടിയാൽ
അയതനതഃ നിഷ്ഠയാസം
കൃതം. നിവർത്തിക്കപ്പെട്ടു.

പ്രീതിശ്യാസ്തിൻ പരാ ജാതാ ദേവാനാം ലവണേ ഹതേ

ഭൂതാനാം ചൈവ സർവ്വേഷാം ജഗതശ്ച പ്രിയം കൃതം.

10

“അസ്തിൻ “ഈ
ലവണേ ലവണൻ
ഹതേ വധിക്കപ്പെട്ടതിൽ
സർവ്വേഷാം സകല
ഭൂതാനാം ച ഏവ പ്രാണികൾക്കും

ജഗതഃ ച ജഗത്തിനുംതന്നെ
പ്രിയം കൃതം ച നന്മ വിളയിക്കപ്പെട്ട
ദേവാനാം ദേവകൾക്ക് [തിനാൽ
പരാ പ്രീതിഃ } പരമസന്തുഷ്ടി ഉള
ജാതാ. } വായി.

തച്ച യുദ്ധം മയാ ദൃഷ്ടം യഥാവത് പുരുഷഷ്ടഭ

സഭായാം വാസവസ്യാഥ ഉപവിഷ്ണുന രാഘവ.

11

“പുരുഷഷ്ടഭ! “പുരുഷോത്തമനായ
രാഘവ! ഹേ ശത്രുഘ്ന!
തത് യുദ്ധം ആ യുദ്ധം
യഥാവത് ച മുഴുവനുംതന്നെ
അഥ ആ സമയം

വാസവസ്വ ഇന്ദ്രന്റെ
സഭായാം സഭയിൽ
ഉപവിഷ്ണുന വർത്തിച്ചിരുന്ന
മയാ എന്നാൽ
ദൃഷ്ടം. സന്ദർശിക്കപ്പെട്ടു.

മമാപി പരമാ പ്രീതിർഘ്വദി ശത്രുഘ്ന വർത്തേ

ഉപാപ്രാസ്യാമി തേ മുഖ്നി സ്നേഹസ്യേഷാ പരാ ഗതിഃ.

12

“ശത്രുഘ്ന! “ശത്രുഘ്ന!
മമ അപി എനിക്കും
ഘ്വദി അകക്കാവിൽ
പരമാ പ്രീതിഃ അതിയായ പ്രീതി
വർത്തേ; ഉളവായിരിക്കുന്നു;
തേ ഭവാന്റെ

മുഖ്നി ശിരസ്സിൽ
ഉപാപ്രാസ്യാമി; ഞാൻ ചുംബിക്കാം;
സ്നേഹസ്യ സ്നേഹത്തിന്
ഏഷാ ഇതൊന്നുതന്നെയാണു്
പരാ സർവ്വോത്കൃഷ്ടമായ
ഗതിഃ.” പ്രതിഫലം.”

ഇത്യുക്തവാ മുഖ്നി ശത്രുഘ്നമുപാപ്രായ മഹാമുനിഃ

ആതിത്ഥ്യമകരോത് തസ്യ യേ ച തസ്യ പദാനുഗാഃ.

13

മഹാമുനിഃ മാമുനിവരൻ
ശത്രുഘ്നം ശത്രുഘ്നനോടായി
ഇതി ഉക്തവാ, ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്ത
മുഖ്നി ശിരസ്സിൽ [യ്ക്കു്,
ഉപാപ്രായ ചുംബിച്ച ശേഷം,
തസ്യ, അദ്ദേഹത്തിനും

തസ്യ അദ്ദേഹത്തിന്റെ
പദാനുഗാഃ കൂടെവന്നവർ
യേ യാതൊരുവരോ
ച അവർക്കും
ആതിത്ഥ്യം അതിഥിസത്കാരം
അകരോത്. ചെയ്തു.

സ ഭീകതവാൻ നരശ്രേഷ്ഠോ ഗീതമാധുർയ്യമുത്തമം
 ശുശ്രൂവ രാമചരിതം തസ്തിൻ കാലേ യഥാക്രമം
 തത്ത്രിലയസമാധുക്കതം ത്രിസ്ഥാനകരണാനപിതം
 സംസ്കൃതം ലക്ഷണോപേതം സമതാളസമനപിതം.

14

15

തസ്തിൻ കാലേ, ആ സമയം,
 സഃ നരശ്രേഷ്ഠഃ ആ പുരുഷാഷാത്തമൻ
 ഭീകതവാൻ, ഭോജനം ചെയ്തശേഷം,
 യഥാക്രമം കോട്ടമറ്റത്തും
 തത്ത്രിലയ- } വീണയിൽ ലയഃത്താട
 സമാധുക്കതം, } കൂടി വായിക്കപ്പെട്ടതും,
 ത്രിസ്ഥാന- } 'ത്രിസ്ഥാന'മെന്ന സ്വ
 കരണാനപിതം } രജഭേദത്തിൽ നൈപു
 ണ്യമാൻ വിളങ്ങുന്ന
 തും

സമതാള- } താളത്തിന്നൊപ്പിച്ചു
 സമനപിതം } ജ്ഞതും
 സംസ്കൃതം } സംസ്കൃതഭാഷയിലാ
 ലക്ഷണോ- } സർവ്വലക്ഷണങ്ങളും[യി
 പേതം } തികഞ്ഞതും
 ഉത്തമം } നിസ്തലവ്യം
 രാമചരിതം } ശ്രീരാമ ചരിത്രത്തെക്കു
 റിച്ചുള്ളതുമായ
 ഗീതമാധുർയ്യം } ഗാനമാധുരിയെ
 ശുശ്രൂവ. } കേട്ടു.

താനുക്ഷരാണി സത്യാനി യഥാവൃത്താനി പൂർവ്വശഃ

ശ്രുതപാ പുരുഷശാർദൂലോ വിസംജ്ഞോ ബാഷ്പലോചനഃ.

16

പുരുഷശാർദൂലഃ, പുരുഷാഷാത്തമനായ
 ശതൃഘ്നൻ,
 പൂർവ്വശഃ } മുമ്പു നടന്നവയായ വി
 യഥാവൃത്താനി } ഷയങ്ങളുടെ വിവര
 ണങ്ങളെ
 സത്യാനി ഉള്ളപോലെ കാണിക്ക
 നവയായ

താനി ആ
 അക്ഷരാണി ശ്ലോകങ്ങളെ
 ശ്രുതപാ, കേട്ട്,
 വിസംജ്ഞഃ മതിമറന്നവനായി
 ബാഷ്പലോചനഃ. ആനന്ദബാഷ്പം പൊ
 ിച്ചു.

സ മുഹൂർത്തമിവാസംജ്ഞോ വിനിശ്ചന്ത്യ മുഹൂർത്തമുഹൂ

തസ്തിൻ ഗീതേ യഥാവൃത്തം വർത്തമാനമിവാശ്രണോത്.

17

തസ്തിൻ ഗീതേ ആ പാട്ട് അവസാനി
 മുഹൂഃ മുഹൂഃ പലവൃത [ചൂടെ
 വിനിശ്ചന്ത്യ, ദീർഘമായി നിശ്ചയി
 ച്ച്,
 മുഹൂർത്തം ഇവ ഒരു മുഹൂർത്തത്തിൽ
 സഃ അദ്ദേഹം

അസംജ്ഞഃ മയക്കം തെളിഞ്ഞവ
 നായി
 യഥാവൃത്തം മുമ്പു നടന്നതിനെ
 വർത്തമാനം ഇവ ഇപ്പോൾ കൺമുമ്പിൽ
 കാണുന്നതുപോലെ
 അശ്രുണോത്. അനുഭവിച്ചു.

പദാനുഗാത്രേ യേ രാജന്തസ്താം ശ്രുതപാ ഗീതിസംപദം

അവാങ്മുഖാശ്ച ദീനാശ്ച ആശ്ചര്യമിതി ചാബ്രവൻ.

18

രാജന്തഃ രാജാവിന്റെ
 പദാനുഗാഃ അനുചരന്മാർ
 യേ ച യാതൊരുവരോഅവരും
 ദീനാഃ ദീനന്മാരായി
 അവാങ്മുഖാഃ ച തലകുനിച്ചവരായി
 താം ഗീതിസമ്പദം ആ അതുഭൂതഗാനത്തെ

ശ്രുതപാ, കേട്ട്,
 'ആശ്ചര്യം ച' 'ഇത്' ഒരു അമാനുഷ
 സംഭവമായിരിക്കുന്നു'
 ഇതി അബ്രവൻ. എന്ന് തമ്മിൽതമ്മിലു
 രചെയ്തു.

പരസ്സരം ച യേ തത്ര സൈനികാഃ സംബഭാഷിരേ
കിമിദം കപ ച വർത്തമാഃ കിമേതത് സ്വപ്നദർശനം

19

തത്ര	അപ്പോൾ	“ഇദം കിം? “ഇതെന്താണ്?”
സൈനികാഃ	സൈന്യത്തിലുള്ളവർ	കപ ച വർത്തമാഃ? എവിടെയാണ് നാമി
യേ ച	യാതൊരുവരോഅവരും	ഏതത് ഇത് [രിക്കുന്നത്?
പരസ്സരം	ഒരുവക്കൊരുവർ	സ്വപ്നദർശനം } ഉറക്കത്തിലുള്ള സ്വപ്ന
സംബഭാഷിരേ; ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;		കിം? } മോ എന്തോ?

അതേന്മാ യോ നഃ പുരാ ദൃഷ്ടസ്തമാശ്രമപദേ പുനഃ
ശ്രണുമാഃ കിമിദം സ്വപ്നോ ഗീതബലമനുത്തമം.

20

“അർത്ഥഃ	“സംഗതി ഓരോന്നും	പുനഃ	വിണ്ടും
യഃ	യാതൊന്ന്	അനുത്തമം	നിസ്തുല്യമാകുവണ്ണം
പുരാ	മുമ്പ്	ഗീതബലം	പാട്ടായി രചിക്കപ്പെട്ട
നഃ	നമുക്ക്		തായി
ദൃഷ്ടം,	പ്രത്യക്ഷാനുഭവമായി	ശ്രണുമാഃ;	നാം കേൾക്കുന്നുവല്ലോ;
	രണഭാവം,	ഇദം	ഇത്
തം	അ ഓരോന്നിനേയും	സ്വപ്നഃ കിം?	സ്വപ്നംതന്നെയാ
അശ്രമപദേ	ഈ അശ്രമത്തിൽ		ണോ?

വിസ്മയം തേ പരം ഗതപാ ശതൃഷ്ടമിദമബ്രവൻ
സാധു പൃച്ഛ നരശ്രേഷ്ഠ വാല്മീകിം മുനിപുംഗവം.

21

തേ	അവർ	“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷോത്തമ!
പരം	അതിയായ	വാല്മീകിം	വാല്മീകി.മുനിവരനോ
വിസ്മയം ഗതപാ	അത്ഭുതംപൂണ്ടു്	മുനിപുംഗവം	ടായി
ശതൃഷ്ടം	ശതൃഷ്ടനോടായി		
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	സാധു പൃച്ഛ.	{ ആവാമെന്നുള്ളപക്ഷം
അബ്രവൻ;	ഉണർത്തിച്ചു;		{ ചോദിച്ചറിവാൻ തി
			{ രവുള്ളമുണ്ടാകേണം.”

ശതൃഷ്ടസ്തപബ്രവീത് സർപ്പാൻ കൌതുഹലസമനപിതാൻ
സൈനികാ ന ക്ഷമോഽസ്താകം പരിപ്രഷ്ടമിഹേദശഃ.

22

ശതൃഷ്ടഃ	ശതൃഷ്ടൻ	അബ്രവീത്;	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയരു
തു	അക്കാര്യത്തിൽ	“സൈനികാഃ	“ഭടന്മാരേ! [ഉി;
കൌതുഹല-	വാസ്തവമറിവാൻ	ഇഹ	ഇപ്പോൾ
സമനപിതാൻ}	കൌതുകംപൂണ്ടു	ഇദ്ദേശഃ	ഇപ്രകാരമുള്ളതു്
സർപ്പാൻ	അവരെല്ലാവരെയും	പരിപ്രഷ്ടം	ചോദിച്ചറിയുന്നതു്
	നോക്കി	അസ്താകം	നമുക്ക്
		ന ക്ഷമഃ.	ഉചിതമല്ല.

ആശ്ചര്യാണി ബഹുനീഹ ഭവന്ത്യസ്യാശ്രമേ മനഃ
ന തു കൌതുഹലാദ്യുക്തമനേപഷ്ടം തം മഹാമുനിം.

23

“ഇഹ	“ഈ ദ്വാരകത്തിൽ	കൌതുഹലാൽ	അനാവശ്യമായ ജി
അസ്യ മുനഃ	ഈ മുനിവരന്റെ		ജ്ഞാസ കയ്ക്കൊണ്ട്
ആശ്രമ	ആശ്രമത്തിൽ	തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ
അത്യർച്ചാണി	ചോദിച്ചറിവാൻ പാ	തം മഹാമുനിം	ആ മുനിവരനാടായി
ഖണ്ഡനിഭവന്തി; പചതുമുണ്ട് ;	ടില്ലാത്ത രഹസ്യങ്ങൾ	അനേകഷ്ടം	ചോദിച്ചറിവാൻ
		ന യുക്തം.”	പാടുള്ളതല്ല.”

ഏവാ തദാക്യമുക്തവാ ച സൈനികാൻ രഘുനന്ദനഃ
അഭിവാദ്യ മഹഷിം തം സ്വം നിവേശം യയൗ തദാ.

24

രഘുനന്ദനഃ	ശത്രുഘ്നൻ	തം മഹഷിം	ആ മുനിവരനെ
തത്	ആ	അഭിവാദ്യ തദാ	വണങ്ങിയശേഷം
സൈനികാൻ	സൈനികരോടായി	സ്വം നിവേശം	തന്റെ വാസസ്ഥല
ഏവം വാക്യം	ഇപ്രകാരം മറുപടി		ത്തിലേയ്ക്ക്
ഉക്തവാ ച,	അരുളിച്ചെയ്ത്,	യയൗ.	ഏഴുനെള്ളി.

ഇത്യാദൌ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകസപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23120 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2396.

ദപിസപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തിരണ്ടാംസ്കന്ദം.

[ശത്രുഘ്നാമസമാഗമഃ = ശത്രുഘ്നനും ശ്രീരാമനുമായി കാണുന്നതും.]

തം ശയാനം നരവ്യാഘ്രം നിദ്രാ നാഭ്യാഗമത് തദാ
ചിന്തയന്തമനേകാത്ഥം രാമഗീതമനുത്തമം.

1

ശയാനം,	ശയിച്ചുകൊണ്ട്,	ചിന്തയന്തം	ചിന്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന
അനുത്തമം	നിസ്തുല്യമായ	തം നരവ്യാഘ്രം	ആ പുരുഷോത്തമനെ
രാമഗീതം	ശ്രീരാമഗീതത്തെ	തദാ	ആ സമയം
അനേകാത്ഥം	പലവിധങ്ങളുമടങ്ങിയതായി	നിദ്രാ	നിദ്ര
		ന അഭ്യാഗമത്.	ബാധിച്ചുതയില്ല.

തസ്യ ശബ്ദം സുമധുരം തന്ത്രിലയസമനപിതം

ശ്രുതവാ രാത്രിജ്ജഗാമാശു ശത്രുഘ്നസ്യ മഹാത്മനഃ.

2

തന്ത്രിലയ-	} വീണയുടെ ലയത്തോടു കൂടിയതായി	തസ്യ	ആ
സമനപിതം		മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ
സുമധുരം	അതിമനോഹരമായി	ശത്രുഘ്നസ്യ	ശത്രുഘ്നന്
ശബ്ദം	ഗാനത്തെ	രാത്രിഃ അശു	} രാത്രി അറിയാത്തവിധം കഴിഞ്ഞുകൂടി.
ശ്രുതവാ,	കേട്ടതിനാൽ,	ജഗാമ.	

തസ്യാം നിശായാം വൃഷ്ടായാം കൃതാ പൌർവാഹ്നികക്രമം
ഉവാച പ്രാഞ്ജലിച്ഛാക്യം ശതശ്ലോ മുനിപുംഗവം.

3

തസ്യാം നിശായാം ആ രാത്രി	കൃതാ,	കഴിച്ചു,
വൃഷ്ടായാം പുലർന്നാറെ	മുനിപുംഗവം	മുനിവരനാടായി
ശതശ്ലോ ശതശ്ലാൻ	പ്രാഞ്ജലിഃ	തൊഴുതുകൊണ്ടു്
പൌർവാഹ്നിക- } പ്രാതഃകാലച്ചടങ്ങി	വാക്യം ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.
ക്രമം	നെ	

ഭഗവൻ ഭൃഷ്മിച്ഛാമി രാഘവം രഘുനന്ദനം

തപയാന്തജ്ഞാതുമിച്ഛാമി സംശിതവ്രതൈഃ.

4

“ഭഗവൻ!	“ഭഗവാനേ!	തപയാ	നിന്തിരുവടിയാലും
രഘുനന്ദനം	രഘുകുലതിലകനായ	സംശിത-	} പുണ്യാത്മാക്കളായ
രാഘവം	ശ്രീരാമനെ	വ്രതൈഃ	
ഭൃഷ്മ്	തൃക്കൺ പാക്കുന്നതി	ഏഭിഃ സഹ	ഈ കൂടെയുള്ളവരായും
	നായി	അനുജനാളും	വിടയരുളുവാൻ
ഇച്ഛാമി;	ഞാൻ പോയ്ക്കരട്ടെ;	ഇച്ഛാമി.”	ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.”

ഇത്യേവം വാദിനം തം തു ശതശ്ലോ ശതതാപനം

വാല്മീകിഃ സംപരിഷ്ഠജ്യ വിസസജ്ജ ച രാഘവം.

5

വാല്മീകിഃ	വാല്മീകി മഹഷി	രാഘവം തു	രഘുകുമാരനുമായ
ഇതി ഏവം	ഇപ്രകാരം	തം ശതശ്ലോ	ആ ശതശ്ലാണെ
വാദിനം	ഉരചെയ്യുന്ന	സംപരിഷ്ഠജ്യ,	ആലിംഗനം ചെയ്തു്,
ശതതാപനം ച	ശതമുട്ടനനം	വിസസജ്ജ.	വിടകൊടുത്തയ്ച്ചു.

സോഭിവാദ്യ മുനിശ്രേഷ്ഠം രഥമാരുഹ്യ സുപ്രഭം

അയോദ്ധ്യാമഗമത് തുണ്ണം രാഘവോത്സുകദർശനഃ.

6

സഃ	ആ ശതശ്ലാൻ	രാഘവോ-	} ശ്രീരാഘവനെ സന്ദർശി
മുനിഃശ്രേഷ്ഠം	} മുനിവരനെ കമ്പിട്ടുവ	ത്സുകദർശനഃ	
അഭിവാദ്യ,		ണങ്ങി,	മാത്രം ചിന്തിക്കുന്നവ
സുപ്രഭം	കാന്തിയേറിയ	തുണ്ണം	ശീഘ്രത്തിൽ [നായി
രഥം	രഥത്തിൽ	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യയിൽ
ആരുഹ്യ,	കയറിക്കൊണ്ടു്,	അഗമത്.	എത്തി.

സഃ പ്രവിഷ്ടഃ പുരീം രഥ്യാം ശ്രീമാനിക്കുപാകനന്ദനഃ

പ്രവിവേശ മഹാബാഹുർയത്ര രാമോ മഹാദ്യുതിഃ.

7

സഃ	അദ്ദേഹം	മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവും
രഥ്യാം പുരീം	അഴകാൻ ആ പുര	മഹാദ്യുതിഃ	മഹാതേജസപിതുമായ
പ്രവിഷ്ടഃ;	പ്രവേശിച്ചു; [ത്തിൽ	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനും [നും	യത്ര	ഉണ്ടായിരുന്ന ദിക്കിൽ
ഇക്ഷ്വാകുനന്ദനഃ	ഇക്ഷ്വാകുകുലതിലക-	പ്രവിവേശ.	ചെന്നു ചേർന്നു.

സോഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം ജപലന്തമിവ തേജസാ
ഉവാച പ്രാഞ്ചലിച്ഛാക്യം രാമം സത്യപരാക്രമം.

8

സഃ	ആ ശത്രുഘ്നൻ	സത്യപരാക്രമം	സത്യപരാക്രമനുമായ
തേജസാ	തേജസ്സാൽ	രാമം	ശ്രീരാമനെ
ജപലന്തം ഇവ,	വിളങ്ങുന്നവനും,	പ്രാഞ്ചലിഃ	തൊഴുതുംകൊണ്ടു്
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവും	അഭിവാദ്യ,	വണങ്ങി,
		വാക്യം ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.

യഥാജ്ഞപ്തം മഹാരാജ സർവ്വം തത് കൃതവാനഹം
ഹതഃ സ ലവണഃ പാപഃ പുരീ ചാസ്യ നിവേശിതാ.

9

“മഹാരാജ!	“മഹാരാജാഭവ!	സഃ പാപഃ	ആ പാപിയായ
അഹം	ഞാൻ	ലവണഃ	ലവണൻ
തത് അജ്ഞപ്തം	ആ കല്പന	ഹതഃ;	ഹനിക്കപ്പെട്ടു;
സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനേയും	അസ്യ	അവന്റെ
യഥാ	നിയമിച്ചുപോലെതന്നെ	പുരീ ച	നഗരവും
		നിവേശിതാ.	നവീനമായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു.

ഭാദശൈതേ ഗതാ വഷാസ്തപാം വിനാ രഘുനന്ദന
നോത്സഹേയമഹം വസ്ത്രം തപയാ വിരഹിതോ ധൃവ.

10

“രഘുനന്ദന!	“ശ്രീരഘുവര!	അഹം	ഞാൻ
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ	തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ
വിനാ	പിരിഞ്ഞു്	വിരഹിതഃ	ഒറ്റയ്ക്ക് പാപ്പിക്കപ്പെട്ടവനായി
ഏതേ ഭാദശ	ഈ പന്ത്രണ്ടു്	വസ്ത്രം ന	} യാതൊരു ഭോഗത്തെയും വലുതായി ഗണിക്കുന്നതല്ല.
വഷാഃ	വത്സരങ്ങൾ	ഉത്സഃഫയം.	
ഗതാഃ;	കഴിഞ്ഞു;		
ധൃവ!	മഹാരാജാഭവ!		

സ മേ പ്രസാദം കാകത്സ്ഥ കുരുഷ്വാമിതവിക്രമ
മാതുഹീനോ യഥാ വത്സോ ന ചിരം പ്രവസാമ്യഹം.

11

“മാതുഹീനഃ	“തള്ളയെ പിരിഞ്ഞു	അമിതവിക്രമ!	അളവറ്റ പരാക്രമശാലിയായ
വത്സഃ യഥാ	കിടാവെന്നപോലെ	കാകത്സ്ഥ!	മേ ശ്രീരാഘവ!
സഃ അഹം	ആ ഞാൻ	മേ	എന്റെ പേരിൽ
ചിരം	അധികകാലം	പ്രസാദം	} പ്രസാദിപ്പാൻ തിരുവുകുരുഷ്വ.
ന പ്രവസാമി;	വേറിട്ടുപാക്കുകയില്ല;		

ഏവം ബ്രുവാണം ശത്രുഘ്നം പരിഷ്വജ്യേദമബ്രുവീത്
മാ വിഷാദം കൃഥാഃ ശൂര നൈതത് ക്ഷത്രിയചേഷ്ടിതം.

12

ഏവം	ഇപ്രകാരം	“ശൂർ!	ശൂര!
ബ്രുവാണം	ഉണർത്തിക്കുന്നവനായ	വിഷാദം	വ്യാകുലത
ശത്രുഘ്നം	ശത്രുഘ്നനെ	മാ കൃഥാഃ;	കണ്ഠാജാതിരിക്കുക;
പരിഷ്വജ്യ,	പുണൻ,	ഏതത്	ഇത്
ഇദം	ഇപ്രകാരം	ക്ഷത്രിയ-	} ക്ഷത്രിയന് ഉചിത
അബ്രുവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;	ചേഷ്ടിതം ന.	

നാവസീദന്തി രാജാനോ വിപ്രവാസേഷു രാഘവ

പ്രജാ നഃ പരിപാല്യാ ഹി ക്ഷത്രിയമേന്മണ രാഘവ.

13

“രാഘവ!	“ശത്രുഘ്ന!	രാഘവ!	രഘുനന്ദന!
രാജാനഃ	അരചന്മാർ	നഃ	നമ്മുടെ
വിപ്ര-	} ബന്ധുക്കളെ പിരിഞ്ഞ്	ക്ഷത്രിയമേന്മണ	ക്ഷത്രിയമേന്മത്തെ
വാസേഷു		പ്രജാഃ	പ്രജകൾ [കരുതി
	ബിവിരുന്ന കാലങ്ങ	പരിപാല്യാഃ	} പരിപാലിക്കപ്പെടേണ്ട
ന അവസീദന്തി;	ദുഃഖിക്കുമാറില്ല; [ഉിൽ	ഹി!	
			വരാണല്ലോ!

കാലേ കാലേ തു മാം വീര ഹ്യയോദ്ധ്യാമവലോകിതും

ആഗച്ഛ തപം നരശ്രേഷ്ഠ ഗന്താസി ച പുരം തവ.

14

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷോത്തമ!	കാലേ കാലേ	ഇടയ്ക്കിടെ
വീര!	വീര!	മാം	എന്നെ
തവ	വത്സന്റെ	അവലോകിതും	കാണുവാനായി
പുരം	നഗരത്തിലേയ്ക്കു തന്നെ	അയോദ്ധ്യാം ച	അയോദ്ധ്യയിലേയ്ക്കും
ഗന്താസി ഹി;	തിരിച്ചുചെന്നാലും;	തപം	നീ
തു	എങ്കിലും	ആഗച്ഛ.	വന്നുകൊൾക.

മമാപി തപം സുദയിതഃ പ്രാണൈരപി ന സംശയഃ

അവശ്യം കരണീയം ച രാജ്യസ്യ പരിപാലനം.

15

“തപം ച	“വത്സനം	അപി	എങ്കിലും
മമ	എനിക്കു്	രാജ്യസ്യ	} രാജ്യപരിപാലനം
പ്രാണൈഃ	} പ്രാണനൊക്കളും	പരിപാലനം	
അപി		അവശ്യം	നിശ്ചയമായും
സുദയിതഃ	ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടവ	കരണീയം.	ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാണ്
ന സംശയഃ;	തീർച്ചതന്നെ; [നാണ്		ല്ലോ.

തസ്മാത് തപം വസ കാകത്സ്ഥ സപ്കരാതം മയാ സഹ

ഉഘർഷം ഗന്താസി മധുരാം സഭൃത്യബലവാഹനഃ.

16

“കാകത്സ്ഥ!	“കാകത്സ്ഥ!	സപ്കരാതം	ഏഴദിവസം
തസ്മാത് തപം	ആകയാൽ നീ	വസ;	വസിച്ചാലും;
മയാ സഹ	എന്നോടുകൂടി	ഉഘർഷം	അതിൽപിന്നെ

സഭ്യത്വം- വാഹനം	} സേനാപരിവാരസമേ തനായി	മധുരാം ഗന്ധം.	മധുരപുരത്തിലേക്ക് തിരിച്ചുചെന്നാലും."

രാമസ്വൈതദപക്ഷഃ ശ്രുതപാ ധർമ്മയുക്തം മനോഗതം
ശതരേഖാ ഭിന്നയാ വാചാ ബാധമിത്യേവ ചാബ്രവീത്.

17

ശതരേഖഃ	ശതരേഖൻ	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്;
രാമസ്വ	ശ്രീരാഘവന്റെ	ഭിന്നയാ വാചാ	ഭിന്നസ്വരത്തിൽ
മനോഗതം	അഭിഷ്ടമായ	"ബാധം"	"കല്പനപോലെ"
ധർമ്മയുക്തം ച	ധർമ്മയുക്തമായ	ഇതി ഏവ	എന്ന്
ഏതത് വചഃ	ആ മൊഴി	അബ്രവീത്.	ഉണർത്തിച്ചു.

സപ്തരാത്രം ച കാകത്സ്ഥോ രാഘവസ്വ യഥാജ്ഞയാ
ഉഷ്യ തത്ര മഹേഷപാസോ ഗമനായോപചക്രമേ.

18

മഹേഷപാസഃ	വൻവില്ലാളിയായ	സപ്തരാത്രം ച	ഏഴുനാൾമാത്രം
കാകത്സ്ഥഃ	ശതരേഖൻ	ഉഷ്യ,	വസിച്ചശേഷം,
രാഘവസ്വ	ശ്രീരാഘവന്റെ	തത്ര	അങ്ങോട്ട്
അജ്ഞയാ യഥാ	അജ്ഞപ്രകാരംതന്നെ	ഗമനായ	പുറപ്പെടുവാൻ
		ഉപചക്രമേ.	യതിച്ചു.

ആമന്ത്രാ തു മഹാത്മാനം രാമം സത്യപരാക്രമം
ഭരതം ലക്ഷ്മണം ചൈവ മഹാരഥമുപാരഹരത്.

19

സത്യപരാക്രമം	സത്യവിക്രമം	ലക്ഷ്മണം ഏവ	ലക്ഷ്മണനോടും
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവുമായ	ആമന്ത്രാ,	യാത്രപറഞ്ഞ്,
രാമം തു	ശ്രീരാമനോടും	മഹാരഥം	ഉത്തമമായ രഥത്തിൽ
ഭരതം ച	ഭരതനോടും	ഉപാരഹരത്.	കയറി.

ദൂരം താഭ്യാമനുഗതോ ലക്ഷ്മണേന മഹാത്മാനാ
ഭരതേന ച ശതരേഖാ ജഗാമാശ്ച പുരം തതഃ.

20

ശതരേഖഃ	ശതരേഖൻ	അനുഗതഃ	അനുഗമിക്കപ്പെട്ടവ നായി
താഭ്യാം	ഇരുവരായ	തതഃ	അവിടെ നിന്നും
മഹാത്മാനാ	മഹാത്മാവായ	പുരം	നഗരത്തിലേക്കായി
ഭരതേന	ഭരതനാലും	ആശു	വേഗത്തിൽ
ലക്ഷ്മണേന ച	ലക്ഷ്മണനാലും	ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.
ദൂരം	വളരെ ദൂരത്തോളം		

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഭിസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = ഏഴുപത്തിരണ്ടാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23140 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2416.

ത്രിസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗ് = എഴുപത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗ്.

[ബ്രാഹ്മണപരിഭേദനം = ബ്രാഹ്മണൻ ആവലാതി പറയുന്നത്.]

പ്രസ്ഥാപ്യ തു സ ശതൃഷ്ണം ഭാതുഭ്യാം സഹ രാഘവഃ
പ്രമുഖമാദ സുഖീ രാജ്യം ധർമ്മേണ പരിപാലയൻ.

1

സഃ രാഘവഃ,	ആ ശ്രീരാഘവൻ,	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
ശതൃഷ്ണം	ശതൃഷ്ണനെ	ധർമ്മേണ	നീതിന്യായ പ്രകാരം
പ്രസ്ഥാപ്യ തു,	വിടുകൊടുത്തയച്ചു	പരിപാലയൻ,	പരിപാലിച്ചു വരുന്ന
	ശേഷം,		വനായി,
ഭാതുഭ്യാം സഹ	അനുജന്മാരിൽവരോടും	സുഖീ	വിചാരമറവനായി
	കൂടി	പ്രമുഖമാദ.	സന്തോഷിച്ചുവർത്തിച്ചു.

തതഃ കതിപയാഹസ്സ വൃദ്ധോ ജാനപദോ ദപിജഃ
മൃതം ബാലമുപാദായ രാജദാരമുപാഗമത്.

2

കതിപയാ- ഹസ്സ തതഃ,	} ചിലനാൾക്കു ശേഷം, നാട്ടുപുറത്തിലുള്ള വയോധികനായ ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ,	മൃതം	മൃതിപ്പെട്ട
ജാനപദഃ		ബാലം	ഒരു ബാലനെ
വൃദ്ധഃ		ഉപാദായ,	എടുത്തും കൊണ്ടു്,
ദപിജഃ,		രാജദാരം	അരമനപ്പടിയിൽ
		ഉപാഗമത്.	വന്നു ചേർന്നു.

രുദൻ ബഹുവിധാ വാചഃ സ്തേഹദുഃഖസമനപിതാഃ
അസക്തത് പുത്ര പുത്രേതി വാക്യമേതേദവാച ഹ.

3

അസക്തത്	പലകുറി	ബഹുവിധാഃ	പല
“ഹാ പുത്ര!	} “അയ്യോ മകനെ! ഉണ്ണീ!”	വാചഃ	വാക്കുകളെ
പുത്ര!”		രുദൻ	പറഞ്ഞു് കരഞ്ഞും കൊണ്ടു്
ഇതി	എന്നിങ്ങിനെയും		
സ്തേഹദുഃഖ-	} തന്റെ ആപ്തബന്ധു വായവന്ന് ആപത്തു ണ്ടായതിനെ കാണി ക്കുന്നവയുമായ	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
സമനപിതാഃ		വാക്യം	വാക്യത്തെ
		ഉവാച.	ഉരചെയ്തു.

കിം ന മേ ദുഷ്ടതം കർമ്മ പുരാ ദേഹാന്തരേ കൃതം
യദഹം പുത്രമേകം തപാം പശ്യാമി നീധനം ഗതം
അപ്രാപ്തയൌവ്വനം ബാലം പഞ്ചവർഷസമനപിതം
അകാലേ കാലമാപന്നം മമ ദുഃഖായ പുത്രക.

4

5

“മേ	“എന്റെ	കൃതം;	ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്;
പുരാ ദേഹാന്തരേ	പുവ്വജന്മത്തിൽ	പുത്രക!	ഉണ്ണീ!
കിം ന	എന്തൊ ഒരു	യത്	അതിനാൽതന്നെയാ
ദുഷ്ട കൃതം കർമ്മ	പാപകൃത്യം	മമ	എനിക്ക് [ൺ

ദുഃഖായ	ദുഃഖത്തിനായി	തപം അകാലേ	നിന്നെ അകാലത്തിൽ
അപ്രാപ്ത-	} യൌവനം തികയാത്ത	കാലമാപനം	യമന്റെ കയ്യിലക
യൌവനം			പ്പെട്ടവനായി
പഞ്ചവർഷ-	} അഞ്ചു വയസ്സായ	നിയനം ഗതം	ശവമായ്ക്കിടക്കുന്നതി
സമനപിതം		അഹം	ഞാൻ [നെ
ബാലം	ശിശുവും	പശ്ചാമി.	കണ്ടു് ദുഃഖിക്കുമാറാ
പുത്രം ഏകം	ഏകപുത്രനുമായ		യതു്.

അല്ലെല്ലരഹോഭിർനിയനം ഗമിഷ്യാമി ന സംശയഃ
അഹം ച ജനനീ ചൈവ തവ ശോകേന പുത്രക.

6

“ പുത്രക!	“ ഉണ്ണീ!	നിയനം	} മരിക്കുന്നതാണു്;
തവ	നിന്റെ	ഗമിഷ്യാമി;	
ശോകേന	വ്യസനത്താൽ	ജനനീ	മാതാവും
അല്ലെ	} സ്വപ്നദിവസങ്ങൾക്കു	ച ഏവ;	അപ്രകാരമെന്നെ മരി
അഹോഭിഃ			ച്ചുപോകുന്നതാണു്;
അഹം ച	ഞാനും	ന സംശയഃ.	തിച്ചുതന്നെ.

ന സ്മരാമ്യന്തരം ഹ്യേകതം ന ച ഹിംസാം സ്മരാമ്യഹം
സദ്വേഷാം പ്രാണിനാം പാപം കൃതം നൈവ സ്മരാമ്യഹം.

7

“ അന്യതം	} “ വല്ല കായുത്തിനുഃവ	അഹം	ഞാൻ
ഉക്തം ഹി ന		സദ്വേഷാം	എപ്രകാരമുള്ള
സ്മരാമി;	ണ്ടിയും കളവുപറ	പ്രാണിനാം	പ്രാണികൾക്കും
അഹം	ഞ്ഞതായി ഞാൻ	പാപം ഏവ്	ഒരു തിന്മയെങ്കിലും
ഹിംസാം ച	ഞാൻ [ഓക്കുന്നില്ല;	കൃതം	ചെയ്തതായി
ന സ്മരാമി;	ഒരു ഹിംസചെയ്തതായും	ന സ്മരാമി.	ഓക്കുന്നില്ല.

കേനാദ്യ ദുഷ്ടതേനായം ബാല ഏവ മമാത്മജഃ
അകൃതപാ പിതുകാത്യാണി ഗതോ വൈവസ്വതക്ഷയം.

8

“ കേന	“ ആരുടെ	അകൃതപാ ഏവ	ചെയ്യാതെതന്നെ
ദുഷ്ടതേന,	ദുഷ്ടകൃത്യത്താലാണു്,	അദ്യ	ഇപ്പോൾ
മമ ആത്മജഃ	എന്റെ പുത്രനായ	വൈവസ്വത-	} യമലോകത്തിലേയ്ക്കു്
അയം ബാലഃ,	ഈ ബാലൻ,	ക്ഷയം	
പിതുകാത്യാണി	പിതുകൃത്യങ്ങളെ	ഗതഃ!	പോയ്ക്കുളഞ്ഞതു്!

നേദൃശം ദൃഷ്ടുപൂർവ്വം മേ ശൂതം വാ ഘോരദർശനം
മൃത്യുരപ്രാപ്തകാലാനാം രാമസ്യ വിഷയേ യഥാ.

9

“ രാമസ്യ	“ ശ്രീരാമന്റെ	ഘോരദർശനം	ഘോരമായ കാഴ്ച
വിഷയേ	രാജ്യത്തിൽ	മേ	എനിക്ക്
അപ്രാപ്ത-	} അകാലത്തിൽ	ദൃഷ്ടുപൂർവ്വം	കണ്ണിൽ കാണപ്പെട്ട
കാലാനാം			തായാകട്ടെ
മൃത്യുഃ യഥാ	മരണം ഉണ്ടാകുന്ന മാ	ശൂതം വാ	കേൾക്കപ്പെട്ടതായാക
ഈദൃശം	ഇ പ്രകാരമുള്ള [തിരി	ന.	ഉണ്ടായിട്ടില്ല. [ഭെ

രാമസ്വ ഭൃഷ്ടതം കിഞ്ചിന്മഹദസ്തി ന സംശയഃ
യഥാ ഹി വിഷയസ്ഥാനാം ബാലാനാം മൃത്യുരാഗതഃ..

10

“വിഷയസ്ഥാനാം “ രാജ്യത്തിലുള്ള		രാമസ്വ	ശ്രീരാമന്റെ
ബാലാനാം	ശിശുക്കൾക്ക്	ഭൃഷ്ടതം	പാപം
യഥാ	ഇപ്രകാരമുള്ള	കിഞ്ചിത്	വല്ലതും
മൃത്യുഃ	മരണം	മഹത്	കലശലായി
ആഗതഃ ഹി	ഉണ്ടാകുന്നതിനാൽ	അസ്തി	} ഉണ്ട്, എന്നത്
		ന സംശയഃ.	
		} തീച്ചതന്നെ	

ന ഹ്യന്യവിഷയസ്ഥാനാം ബാലാനാം മൃത്യുന്തോ ഭയം
തപം രാജൻ ജീവയസൈവനം ബാലം മൃത്യുവശം ഗതം.

11

“അന്യവിഷ- } “മറ്റുരാജ്യങ്ങളിലുള്ള”		രാജൻ!	ഘോരാജാവേ!
യസ്ഥാനാം		മൃത്യുവശം	യമന്റെ കയ്യിൽ
ബാലാനാം	ശിശുക്കൾക്ക്	ഗതം	അകപ്പെട്ട
മൃത്യുതഃ	മൃത്യുവിൽനിന്ന്	ഏനം ബാലം	ഈ ശിശുവിനെ
ന ഭയം ഹി,	ഭയമില്ലെന്നുള്ളതി	തപം	അവിടുന്ന്തന്നെ
		ജീവയസപ.	ജീവിപ്പിച്ചാലും.

രാജദാരി മരിച്ഛാമി പത്യാ സാൽമനാഥവത്
ബ്രഹ്മഹത്യാം തതോ രാമ സമുപേത്യ സഖീ ഭവ.

12

“അനാഥവത് “രക്ഷിപ്പാൻ ആരും		തതഃ	അതിനാൽ
	ല്ലാത്തവനായി	ബ്രഹ്മഹത്യാം	ബ്രഹ്മഹത്യാദോഷ
പത്യാ സാൽമം	പത്നിയോടുകൂടി		ത്തേയും
രാജദാരി	അരമനവാതിലിൽ	സമുപേത്യ	നേടിക്കൊണ്ട്
മരിച്ഛാമി;	ഞാൻ മരിക്കുന്നുണ്ട്;	സഖീ ഭവ.	സുഖമായി വാണ
രാമ!	ശ്രീരാമ!		കൊറുക.

ഭ്രാതൃഭിഃ സഹിതോ രാജൻ ദീപ്തമായുരവാപ്തഗൃഹി.
ഉഷിതാഃ സ്മ സുഖം രാജ്യേ തവാസ്മിൻ സുമഹാബല.

13

“സുമഹാബല! “പ്രസിദ്ധിപെറ്റ		അവാപ്തഗൃഹി;	അങ്ങ” പ്രാപിച്ചാലും;
	ശക്തിയാൻ	തവ	അവിടുത്തെ
രാജൻ!	മഹാരാജാവേ!	അസ്മിൻ രാജ്യ	ഈ രാജ്യത്തിൽ
ഭ്രാതൃഭിഃ	} അനുജന്മാരോടും കൂടി	സുഖം	} ഞങ്ങൾ സുഖമായി
സഹിതഃ		ഉഷിതാഃ സ്മ.	
ദീപ്തായുഃ	ദീപ്തായുസ്സിനെ		വരിച്ചു.

ഇദം തു പതിതം ഹ്യന്യൂത്തവ രാമ വശേ സ്ഥിതാഃ
കാലസ്വ വശമാവനാഃ സ്വപ്നം ഹി ന ഹി നഃ സുഖം

14

<p>“തു ഇദം പതിതം; അസ്താത് രാമ! തവ വശേ</p>	<p>“ഇഷ്ടാഴാകട്ടെ ഇങ്ങിനെ നേൻ; ഇതിൽ നിന്ന് ഓം ശ്രീരാമ! അവിടുത്തെ അധീനത്തിൽ</p>	<p>സ്ഥിതാഃ ഹി, വർത്തിക്കുന്നവരും, കാലസ്യ വശം മൃത്യുവശത്തിൽ ആപന്നാഃ; ഉൾപ്പെട്ടവരായി; ഞ്; നഃ ഞങ്ങൾക്ക് സുഖം ഹി ക്ഷേമമെന്നതു തന്നെ സ്വപ്നം ഹി ന. ഒട്ടും ഇല്ലാതായി.</p>
---	---	---

സംപ്രത്യുനാഥോ വിഷയ ഇക്ഷപാക്രണാം മഹാത്മനാം
രാമം നാഥമിഹാസാദ്യ ബാലാന്തകരണം ശ്രുവം.

15

<p>“ഇഹ മഹാത്മനാം ഇക്ഷപാക്രണാം</p>	<p>“ഈ ലോകത്തിൽ മഹാനഭാവന്മാരായ ഇക്ഷപാകരാജാക്കന്മാ രുടെ</p>	<p>ബാലാന്തകരണം ശിശുമാണെന്നു ഹേതുഭൂതനായ രാമം ശ്രീരാമനെ നാഥം ആസാദ്യ, രാജാവായി പ്രാപിച്ചു, ‘സംപ്രതി ഇഷ്ടാർ അനാഥഃ. നിന്ദിച്ചതായിരിക്കുന്നു.</p>
---	---	---

രാജദോഷൈർവിപദ്യന്തേ പ്രജാ ഹ്യവിധിപാലിതാഃ
അസദ്യന്തേ തു നൃപതാവകാലേ മ്രിയന്തേ ജനഃ.

16

<p>“നൃപന്തേ അസദ്യന്തേ തു ജനഃ അകാലേ മ്രിയന്തേ;</p>	<p>“അരചൻ [യാൽ തിന്മചെയ്യുന്നവനാ- അക്കാരണം കൊണ്ട് പ്രജ അകാലത്തിൽ മരണ ത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു;</p>	<p>അവിധി- } അധർമ്മമായി പരിപാ പാലിതാഃ } ലിക്കപ്പെട്ട പ്രജാഃ രാജ- } പ്രജകൾ രാജാവിന്റെ ദോഷൈഃ ഹി } കേടുകൾകൊണ്ടുത വിപദ്യന്തേ. വിപത്തുകളെ [ന്നെ പ്രാപിക്കുന്നു.</p>
---	--	---

യദാ പുരേഷപയുക്താനി ജനാ ജനപദേഷു ച
കുർവ്വന്തേ ന ച രക്ഷാസ്തി തദാ കാലകൃതം ഭയം.

17

<p>“യദാ, പുരേഷു ജനപദേഷു ച ജനാഃ അയുക്താനി</p>	<p>“അല്ലെന്നാൽ, നഗരങ്ങളിലും നാട്ടുപുറങ്ങളിലും ജനങ്ങൾ ശാസ്ത്രീയങ്ങളല്ലാത്ത കൃത്യങ്ങളെ</p>	<p>കുർവ്വന്തേ, ചെയ്യാൻ തുടങ്ങിയി രിക്കുന്നു, രക്ഷാ ന അസ്തി അവയെ മുടക്കി പരി പാലിക്കുന്നില്ല, തദാ ച എന്നിരുന്നാലും കാലകൃതം ഭയം. യമനാൽ ഉളവാകുന്ന ഭയം നേരേന്നു.</p>
--	--	--

സുവ്യക്തം രാജദോഷോ ഹി ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ
പുരേ ജനപദേ ചാപി തതോ ബാലവധോ ഹ്യയം.

18

<p>“അയം ബാലവധഃ സുവ്യക്തം</p>	<p>“ഈ ബാലമരണം പ്രത്യക്ഷത്തിലുണ്ടായി രിക്കുന്നു എന്നുള്ളതിനാൽ നഗരത്തിലും</p>	<p>ജനപദേ അപി ഉൾനാട്ടിലും രാജദോഷഃ } രാജാവിന്റെ ദോഷം ഹി } കൊണ്ടുള്ള മലംത ന്നെയാണു് ഭവിഷ്യതി സംഭവിപ്പാൻപോക ന സംശയഃ.” സംശയമില്ല.” [നതു്</p>
--------------------------------------	---	---

ഏവം ബഹുവിയൈവാക്യൈരപരമ്യ മുള്ളമുള്ളം
രാജാനം ഭുവസന്തപ്തഃ സുതം തമുപഗ്രഹഃത.

19

ഭുവസന്തപ്തഃ	{ വ്യസനം സമിപ്പാൻ കഴിയാതിരുന്ന ആ ബ്രാഹ്മണൻ	ബഹുവിയൈഃ പലമാതിരി വാക്യൈഃ വാക്കുകൾകൊണ്ട്
രാജാനം	മഹാരാജാവിനെ	ഉപരമ്യ പൊറുതിയില്ലാതാക്കി
ഏവം	ഇപ്രകാരം	തം സുതം ആ പുത്രനെ
മുള്ളം മുള്ളം	മേല്ക്കുമേൽ	ഉപഗ്രഹതേ. പുൽകിക്കൊണ്ടുതന്നെ വർത്തിക്കുകയായി.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്രിസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23159; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2435

ചതുരസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപത്തിനാലാംസഗ്ഗം.

[നാരദവചനം = നാരദന്റെ വാക്യം.]

തഥാ തു കരുണം തസ്യ ദ്വിജസ്യ പരിഭവനം

ശുശ്രാവ രാഘവഃ സർവ്വം ഭുവശോകസമനപിതം.

1

രാഘവഃ തഥാ, ശ്രീരാഘവനും,	പരിഭവനം ആവലാതി
ഭുവശോക- } അസഹ്യമായ ശോക	സർവ്വം എല്ലാം
സമനപിതം } താല്പുണ്ടായതും	തു ആ സമയം
കരുണം ദയനീയവുമായ	ശുശ്രാവ. ചെവിക്കൊണ്ടു.
തസ്യ ദ്വിജസ്യ ആ അന്തണന്റെ	

സ ഭുവേന ച സന്തപ്തോ മന്ത്രിണസ്താനുപദോപയത്

വസിഷ്ഠം വാമദേവം ച ഭ്രാതരൗ സഹ നൈഗമാൻ.

2

സഃ അദ്ഭുതം	മന്ത്രിണഃ ച മന്ത്രിമാരെയും
ഭുവേന ഭുവ്വത്താൽ	വസിഷ്ഠം വസിഷ്ഠമഹേഷിയേയും
സന്തപ്തഃ, സന്തപ്തനായി,	വാമദേവം വാമദേവമഹേഷിയേയും
സഹനൈഗമാൻ വേദജ്ഞന്മാരോടും	ഭ്രാതരൗ ച സോദരന്മാരിരുവരേയും
താൻ ആ [കൂടി]	ഉപാഹ്വയത്. വരുത്തി.

തതോ ദ്വിജാ വസിഷ്ഠേന സാൽമഷ്ടൗ പ്രവേശിതാഃ

രാജാനം ദേവസങ്കാശം വൽസ്പതി തതോഽബ്രുവൻ.

3

തതഃ അതിനാൽ	തതഃ ഉടനെ
വസിഷ്ഠേന } വസിഷ്ഠഭഗവാനോടും	ദേവസങ്കാശം ദിവ്യതപമാൻ
സാൽമ } കൂടി	രാജാനം, മഹാരാജാവിനെ,
അഷ്ടൗ ദ്വിജാഃ എട്ടു ബ്രാഹ്മണർ	“വൽസ്പ” “വിജയിച്ചാലും”
പ്രവേശിതാഃ; തിരുമുമ്പിൽ പ്രവേശി	ഇതി എന്ന്
പ്പിക്കപ്പെട്ടു;	അബ്രുവൻ. അവർ അശീവുദിച്ചു.

മാർക്കണ്ഡേയോട് മൗഢ്ഗല്യോ വാമദേവശ്ച കാശ്യപഃ
കാത്യായനോട് ജാബാലിർഗൌതമോ നാരദസ്തഥാ
ഏതേ ദ്വിജർഭാഃ സർവ്വേ ആസനേഷുപവേശിതാഃ.

4

ഏതേ	ഈ	കാത്യായനഃ	കാത്യായനമഹർഷിയം
ദ്വിജർഭാഃ	ദ്വിജജാതമന്മാരായ	ജാബാലഃ അഥ	ജാബാലിമഹർഷിയം
മാർക്കണ്ഡേയഃ	മാർക്കണ്ഡേയമഹർഷിയം	ഗൌതമഃ	ഗൌതമമഹർഷിയം
		നാരദഃ തഥാ	നാരദമഹർഷിയം ആയ
മൗഢ്ഗല്യഃ അഥ	മൗഢ്ഗല്യമഹർഷിയം	സർവ്വേ	അവരേല്ലാം
വാമദേവഃ	വാമദേവമഹർഷിയം	ആസനേഷു	ആസനങ്ങളിൽ
കാശ്യപഃ ച	കാശ്യപമഹർഷിയം	ഉപവേശിതാഃ.	ഉപവേശിക്കപ്പെട്ടു.

മഹർഷീൻ സമനുപ്രാപ്താനഭിവാദ്യ കൃതാഞ്ജലിഃ
മന്ത്രിണോ നൈഗമാശ്ചൈവ യഥാർഹമനുക്രമതഃ.

5

സമനുപ്രാപ്തൻ	വന്നെത്തിയവരായ	മന്ത്രിണഃ ഏവ	മന്ത്രിമാരേയും
നൈഗമാൻ	വേദവിത്തുകളായ	യഥാർഹം	ഉചിതഃപോലെ
മഹർഷീൻ	മാമുനിമാരെ	അനുക്രമതഃ	അനുക്രമമാവണ്ണം
കൃതാഞ്ജലിഃ	അഞ്ജലിഹസ്തനായി	ച.	അപ്രകാരംതന്നെ ഉപ
അഭിവാദ്യ,	കൊണ്ടൊടിയശേഷം,		ചരിച്ചു.

തേഷാം സമുപവിഷ്യാനാം സർവ്വേഷാം ഭിപ്ലതേജസാം
രാഘവഃ സർവ്വമാചക്ഷേ ദ്വിജോടയമുപരോധതേ.

6

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	“അയം ദ്വിജഃ	“ഈ ബ്രാഹ്മണൻ
ഭിപ്ലതേജസാം	തേജോമയന്മാരായി	ഉപരോധതേ”	ആവലാതിപ്പെടുത്ത
	ജപലിച്ചുകൊണ്ട്		ന്നു” എന്നുള്ള
സമുപ-	} ഏഴുനേളിയിരുന്ന		
വിഷ്യാനാം		സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനേയും
തേഷാം	} അവരേല്ലാവരോടായും		
സർവ്വേഷാം		ആ ചക്ഷേ.	അറിയിച്ചു.

തസ്യ തദപചനം ശ്രുത്വാ രാജേണാ ഭിന്നസ്യ നാരദഃ
പ്രത്യവാച ശുഭം വാക്യമുഷിണാം സന്നിധൌ ധൃവം.

7

നാരദഃ,	നാരദമഹർഷി,	ഋഷീണാം	ഋഷിമാരുടെ
ഭിന്നസ്യ	വ്യാകുലപ്പെടുന്നവനായ	സന്നിധൌ	മുമ്പിൽവെച്ച്
		ധൃവം	അരചനോടായി
തസ്യ രാജനഃ	ആ മഹാരാജാവിന്റെ	ശുഭം	ഫലകരമായ
തത് വചനം	ആ വാക്ക്	വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ
ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,	പ്രത്യവാച.	ഉണർത്തിച്ചു.

ശ്രുണു രാജൻ യഥാഽകാലേ പ്രാപ്തോ ബാലസ്യ സംക്ഷയഃ
ശ്രുതപാ കർത്തവ്യതാം രാജൻ കരുഷ്യപ രഘുനന്ദന.

8

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	ശ്രുണു;	ചെവിക്കൊണ്ടാലും;
ബാലസ്യ	ബാലൻ	രാജൻ!	ചക്രവർത്തിയായ
സംക്ഷയഃ	മൃതി	രഘുനന്ദന!	രഘുനായക!
അകാഃല	അകാലത്തിൽ	ശ്രുതപാ	ചെവിക്കൊണ്ടു്
പ്രാപ്തഃ	നേൺതു്	കർത്തവ്യതാം	വേണ്ടുന്നതിനെ
യഥാ	എന്തുകൊണ്ടാണെന്നു്	കരുഷ്യപ.	ചെയ്തുകൂടിയൊലും.

പുരാ കൃതയുഗേ രാജൻ ബ്രാഹ്മണാ വൈ തപസ്വിനഃ
അബ്രാഹ്മണസ്തദാ രാജൻ ന തപസ്വീ കഥഞ്ചന.

9

“രാജൻ!	“രാജാവേ!	രാജൻ!	മഹാരാജാവേ!
പുരാ	പണ്ടു്	തദാ	അക്കാലത്തിൽ
കൃതയുഗേ	കൃതയുഗത്തിൽ	അബ്രാഹ്മണഃ	ബ്രാഹ്മണനല്ലാത്ത
ബ്രാഹ്മണാഃ	} ബ്രാഹ്മണർ മാത്രമാണു്		രേവൻ
വൈ		കഥഞ്ചന	എന്തായാലും
തപസ്വിനഃ;	തപസ്സിനു് അധികാ	തപസ്വിന.	തപസ്സിനു് അധികാരി
	രികളായുള്ളവർ;		യായി ഭവിച്ചിരുന്നില്ല.

തസ്മിൻ യുഗേ പ്രജപതിതേ ബ്രഹ്മഭൂതേ തപനാവൃതേ
അമൃത്യവസ്തദാ സർവ്വേ ജജ്ഞിരേ ദീപ്തദർശിനഃ.

10

“തസ്മിൻ യുഗേ “ആ യുഗം	പ്രജപതിതേ,	വിളങ്ങിയിരുന്നതി
ബ്രഹ്മഭൂതേ	തദാ തു	അക്കാലം [നാൽ,
ബ്രഹ്മധ്യാനത്തോടു	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
കൂടിയതായും	ദീപ്തദർശിനഃ	വിവേകികളായി
അനാവൃതേ	അമൃത്യവഃ	മരണമില്ലാത്തവരായി
ജാതിമിശ്രമില്ലാത്ത	ജജ്ഞിരഃ.	വിളങ്ങി.
തായും		

[“ബ്രഹ്മഭൂതേ ” (ബ്രാഹ്മണവണ്ണപ്രധാനമായ); “ അനാവൃത ” (അജ്ഞാനാവരണരഹിതമായ), എന്ന് (ഭഗവ. രാ.)

മരണത്തിന്നു ഹേതുവായ അധർമ്മമില്ലാതിരുന്നതിനാൽ മരണമില്ലാത്തവരെന്നും, അജ്ഞാനം ആവരണം ചെയ്യാത്തതിനാൽ ഭൂതഭവിഷ്യഭൂതമാനജ്ഞന്മാരായ വിവേകികളെന്നും ബോദ്ധ്യം. കൃതയുഗത്തിൽ മനുഷ്യരുടെ ആയുസ്സ് സാമാന്യമായി നാനൂറു വത്സരമാകുന്നുവെന്നും ധർമ്മാൽ അധികം ആയുസ്സ് പ്രാപിക്കുന്നതാണെന്നും മനുസ്മൃതി മുതലായവയിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. “ അരോഗാഃ സർവ്വസിദ്ധാർത്ഥാശ്ചതുർഷശതായുഷഃ. കൃതേ ത്രേതാദിഷു ഹ്യേഷാമായുർഹ്രസതി പാദശഃ ” (മനു.) മറ്റു യുഗങ്ങളിൽ കാൽഭാഗം വീതം ചുരുങ്ങുന്നതിനാൽ കലിയുഗത്തിൽ സാമാന്യായുസ്സ് നൂറാകുന്നു. “ ശതായുഃ പുരുഷഃ ” എന്ന ശ്രുതിവാക്യത്തിൽ ബഹുതപത്തെ വിവക്ഷിക്കുന്നതാകുന്നു ‘ശതം’ എന്ന പദം.]

തതശ്ചേതായുഗം നാമ മാനവാനാം വപുഷ്ഠതാം
ക്ഷത്രിയാസ്ത്രേ ജായന്തേ പൂർവ്വേണ തപസാഽനപിതഃ.

11

“തതഃ	“അതിൽ പിന്നെയു ണ്	പൂർവ്വേണ ക്ഷത്രിയാഃ	ഒന്നാമതായി ക്ഷത്രിയർ
വപുഷ്ഠതാം	(ഭ്രം) ശരീരമുള്ള	തപസാ	തപസ്സുകൊണ്ട്
മാനവാനാം	മനുഷ്യരുടെതായ	അനപിതഃ	} മേന്മപൂണ്ടവരായിരാം മെന്ന് സമ്മതിക്ക
ത്രേതായുഗം നാമ; ത്രേതായുഗമെന്നത്;		ജായന്തേ.	
തത്ര	അതിൽ		പ്പെട്ടുകയറുമായി.

[ഭ്രംശരീരമായ മനുഷ്യശരണിലുള്ള ക്ഷത്രിയന്മാർക്ക് പ്രാധാന്യമുള്ളതാകുന്നു ത്രേതായുഗം എന്നു ബോദ്ധ്യം. “ബ്രാഹ്മം കൃതയുഗം പ്രോക്തം ത്രേതാ തു ക്ഷത്രിയം യുഗം. വൈശ്വോ ഭാപര മിത്യാഹുഃ ശുഭ്രഃ കലിയുഗഃ സ്തമഃ” (മനു.) ത്രേതായുഗത്തിൽ ബ്രാഹ്മണർക്കും ക്ഷത്രിയന്മാർക്കും തപസ്സ് ധർമ്മമായിരുന്നു എന്നു താല്പര്യം.]

വീർവ്വേണ തപസാ ചൈവ തേഽധികാഃ പൂർവ്വജന്മനി
മാനവാ യേ മഹാത്മാനസ്തപത്ര ത്രേതായുഗേ യുഗേ.

12

“പൂർവ്വജന്മനി യേ	“ആദ്യത്തെ യുഗാരംഭ യാതൊരു [ത്തിൽ	ത്രേതായുഗേ യുഗേ തു	ത്രേതായുഗമെന്ന യുഗത്തിലും
മാനവാഃ	മനുഷ്യർ	വീർവ്വേണ ച	തേജസ്സാലും
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായിരുന്ന	തപസാ ഏവ	തപസ്സാലും
തേ,	അവർ; [നവോ,	അധികാഃ.	അധികൃത പൂണ്ടവർ
അത്ര	ഈ		തന്നെ.

[പൂർവ്വജന്മത്തിൽ ക്ഷത്രിയർക്കും തപസ്സ് ധർമ്മമായി സമ്മതിക്കപ്പെട്ടതിനാൽ, ബ്രാഹ്മണർക്കും ക്ഷത്രിയരേക്കാൾ മഹത്വം ചുരുങ്ങിപ്പോയതായി വിചാരിപ്പാനില്ല, എന്ന് സാരം.]

“ഈ ത്രേതായുഗത്തിലുള്ള മഹാത്മാരായ മനുഷ്യരെ അപേക്ഷിച്ച് പൂർവ്വയുഗത്തിലുണ്ടായിരുന്ന ആളുകൾ വീർവ്വകൊണ്ടും തപസ്സുകൊണ്ടും യോഗ്യത ഏറിയവരായിരുന്നു.” (ശോ. രാ.)]

ബ്രഹ്മ ക്ഷത്രം ച തത് സർവ്വം യത് പൂർവ്വമപരം ച യത്
യുഗയോരുഭയോരാസിത് സമവീർ്വ്വസമനപിതം.

13

“യത്	“യാതൊന്ന്	അപരം,	പിമ്പ് സിദ്ധമായോ,
ബ്രഹ്മ ച	ബ്രാഹ്മണർക്കു മാത്രം	തത് സർവ്വം	അതെല്ലാം
പൂർവ്വം,	ആദ്യമുണ്ടായിരുന്നവോ,	ഉഭയോഃ യുഗയോഃ രണ്ടു യുഗങ്ങളിലും	
യത്	യാതൊന്ന്	സമവീർ്വ്വ-	} തുല്യഫലത്തെ നൽകുന്നതായി
ക്ഷത്രം ച	ക്ഷത്രിയർക്കും	സമനപിതം	
		അസീത്.	ഭവിച്ചു.

[“കൃതയുഗത്തിൽ യാതൊരു ബ്രാഹ്മണും ഉത്കൃഷ്ടമായിരുന്നവോ, ആ ബ്രാഹ്മണവും ക്ഷത്രവും, ത്രേതായുഗത്തിൽ സമപ്രധാനമായി.” (ശോ. രാ.)]

കൃതയുഗത്തിൽ ക്ഷത്രിയർക്ക് തപസ്സിൽ അധികാരമില്ലാത്തതിനാൽ ആ യുഗത്തിലെ ബ്രാഹ്മണരേക്കാൾ അപ്പോഴുള്ള ക്ഷത്രിയർക്ക് നൂനതയും, ത്രേതായുഗത്തിൽ ഇരുവർക്കും അധികാരമുള്ളതിനാൽ, ഇരുളടക്കം തുല്യമായിത്തീർന്നുവെന്നു സമത്വമുണ്ടായിരുന്നു എന്നും ഭാവം. അതിനാൽ കൃതയുഗ ബ്രാഹ്മണരേക്കാൾ ത്രേതായുഗ ബ്രാഹ്മണർക്ക് നൂനതപം പറയപ്പെട്ടതായും സിദ്ധിക്കുന്നു. (തിലകം.)]

അപശ്യാസ്തു ന തേ സദ്യേ വിശേഷമധികം തതഃ
സ്ഥാപനം ചക്രിരേ തത്ര ചാതുർണ്യസ്യ സംമതം.

14

“തതഃ, തു, തേ സദ്യേ അധീകം വിശേഷം അപശ്യാൻ ന;	“ആകയാൽ അപ്പോൾ, അവരെല്ലാം അധികമായ വ്യത്യാസത്തെ കാണുകയുണ്ടായില്ല;	തത്ര ചാതുർണ്യസ്യ നാലു ജാതിക്കാക്കും സംമതം സ്ഥാപനം ചക്രിരേ.	ആ സന്ദർഭത്തിൽ ആചാരഭേദത്തെ വിധിയായി ഏല്പട്ടതി.
--	---	--	--

[ത്രേതായുഗത്തിൽ തപസ്സുകൊണ്ട് ബ്രഹ്മക്ഷത്രസാമ്യമുണ്ടാകയാൽ, വൈലക്ഷണ്യത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതായ ചാതുർണ്യങ്ങൾക്കുള്ള ആചാരഭേദങ്ങളെ ഏല്പട്ടതി, എന്നു സാരം.

“അധ്യാപനമല്പയനം യജനം യാജ്ഞം തഥാ ഭാനം പ്രതിഗ്രഹം ചൈവ ബ്രാഹ്മണാനാമകല്പയത്. പ്രജാനാം രക്ഷണം ഭാനം ഇജ്യാല്പയനമേവ ച വിഷയേഷപ്രസക്തിശ്ച ക്ഷത്രിയസ്യ സമാസതഃ. പശൂനാം രക്ഷണം ഭാനം ഇജ്യാല്പയനമേവ ച വണീക്ലമം കസീഭം ച വൈശ്യസ്യ കൃഷിമേവ ച. ഏകമേവ തു ശൂദ്രസ്യ പ്രഭുഃ കമ് സമാഭിശത് ഏതേഷാമേവ വർണ്ണാനാം ശൂശ്രൂഷാമനസ്തയത്.”

എന്നിങ്ങിനെ നാലു ജാതിക്കാക്കും ഏല്പട്ടതിയതായ കർമ്മങ്ങളെപ്പറ്റി മനുസ്മൃതി.]

തസ്മിൻ യുഗേ പ്രജപതിതേ ധർമ്മഭൂതേ ഹ്യനാവൃതേ
അധർമ്മഃ പാദമേകം തു പാതയത് പൃഥിവീതലേ.

15

“തസ്മിൻ യുഗേ “ആ ത്രേതായുഗം ധർമ്മഭൂതേ ധർമ്മത്തെമാത്രം സർവ്വവു മായുള്ളതായും അനാവൃതേ ജാതിമിശ്രമില്ലാത്തതായും	പ്രജപതിതേ തു വിഭജിയിരുന്നസമ അധർമ്മഃ അധർമ്മം [യം പൃഥിവീതലേ ഭൂമിയിൽ പാദമേകം ഹി നാലിലൊരുപാദത്തെ പാതയത്. ഉണിയിരുന്നു. [മാത്രം
--	---

[“വൃഷാ ഹി ഭഗവാൻ ധർമ്മഃ” എന്നിത്യാദി ആഗമങ്ങളിൽ ധർമ്മത്തെ ഒരു വൃഷഭമായി പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കൃതയുഗത്തിൽ നാലുകാലും തികഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാൽ ധർമ്മത്തിന് സമ്പൂർണ്ണത്വവും ത്രേതാദി മറ്റു യുഗങ്ങളിൽ ആഗമത്താൽ (ശാസ്ത്രോക്തപ്രകാരമല്ലാതെ ധനവിദ്യാദികളുടെ സന്മാദനത്താൽ) യാഗാദിയാലായ ധർമ്മം ഓരോ കാൽ കുറഞ്ഞുവരുന്നതായും പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

“ചതുഷ്പാത് സകലോ ധർമ്മഃ സത്യം ചൈവ കൃതേ യുഗേ
നാധർമ്മണാഗമഃ കശ്ചിന്മനുഷ്യാൻ പ്രതി വർത്തതേ
ഇതരേഷപാഗമാലാർമ്മഃ പാദശസ്തപവരോപിതഃ
ചൈരീകാന്തതമായാഭിൽമ്നശ്ചാപൈതി പാദശഃ.” (മനു.)

ധർമ്മമാകുന്ന വൃഷഭത്തിന് നാലു കാലുകൾ എന്നു പറഞ്ഞത്, നാലു യുഗങ്ങൾക്കും പ്രത്യേകമായി പറയപ്പെട്ട തപസ്സ്, ഞ്ഞാനം, യാജ്ഞം, ഭാനം എന്ന നാലു യുഗധർമ്മങ്ങളാകുന്നു. ഇവീ അനുക്രമമായി ഓരോ യുഗത്തിന്നു പ്രാധാന്യതയെ പ്രാപിക്കുന്നു.

“തപഃ പരം കൃതയുഗേ ത്രേതായാം ഞ്ഞാനമുച്യതേ
ഭാപരേ യജ്ഞഃ മവാഹർഭാനമേകം കലേശ യുഗേ.” (മനു.)

ഇതിൽനിന്ന് കൃതയുഗത്തിൽ ഇവ നാലും പ്രാധാന്യത തപസ്സും, ത്രേതായുഗത്തിൽ ഞ്ഞാനയെ ഞ്ഞാനങ്ങളും, ഭാപരയുഗത്തിൽ യജ്ഞഭാനങ്ങളും കലിയുഗത്തിൽ ഭാനമാത്രവും നിലനില്ക്കുന്നു എന്നും ഗ്രഹിക്കുന്നു.]

അധർമ്മണ ഹി സംയുക്തസ്തേജോ മന്ദം ഭവിഷ്യതി.

16

“അധർമ്മണ “അധർമ്മത്തോടുകൂടി | തേജഃ ശക്തി [൯].
സംയുക്തഃ ഹി മിശ്രമായോജനാൽ | മന്ദം ഭവിഷ്യതി. കുറഞ്ഞുപോകുന്നതാ-

ആമിഷം യച്ച പൂർവ്വേഷാം രാജസം ച മലം ഭൂശം

അനൃതം നാമ തദ്ഭൂതം പാദേന പൃഥിവീതലേ.

17

“പൃഥിവീതലേ	“ഭൂമിയിൽ	പൂർവ്വേഷാം	കൃത്യഗത്തിലുള്ളവക്ക്
പാദേന	ഒരു പാദത്തോടുകൂടി	രാജസം	രജാഗുണത്താലുള്ള
ഭൂതം	ഏല്പെട്ടത്		തായും
അനൃതം നാമ	വ്യവസായമെന്നുള്ള	ഭൂശം	ഏറ്റവും
ആമിഷം ;	ജീവദാനപായമാകുന്നു;	മലം ച.	നിഷിദ്ധമായതായും
യത് തത്	യാതൊരു അത്		ഇരുന്നു.

[“അനൃതം കൃഷാവസന്ത്യ ച” എന്നു നിഖണ്ഡു; “സേവാ ശ്വപുത്തിരനൃതം കൃഷിരമ്മരശി ലം തപതം” എന്ന് അമരം, സേവ ശ്വപുത്തിയെപ്പോലെ നിഷിദ്ധവും, അനൃതമെന്നത് കൃഷി വൃത്തിയും, ഗുതമെന്നത് ഉമ്മെപ്പുത്തിയുമാകുന്നു ; “ശൂനോ വൃത്തിഃ സ്മൃതാ സേവാ ഗർഹിതം തദ്ദപി ജന്മനാം. ഹിംസാഭോഷപ്രധാനതപാദനൃതം കൃഷിരച്യതേ.” കൃഷിപ്രവൃത്തിയിൽ പ്രാണിഹിംസയു ല്ലതുകൊണ്ട് അതിന് അനൃതമെന്നു പറയപ്പെടുന്നു.]

അനൃതം പാതയിതപാ തു പാദമേകമധർമ്മതഃ

തതഃ പ്രാദുഷ്ഠതം പൂർവ്വമായുഷഃ പരിനീഷിതം.

18

“അധർമ്മതഃ	“അധർമ്മംകൊണ്ട്	പ്രാദുഷ്ഠതം ;	പ്രത്യക്ഷമായി കാണ
ഏകം പാദം	ഒരു പാദത്തെ	തു	അതോടുകൂടി [പ്പെട്ടു ;
പാതയിതപാ	ഉറപ്പിച്ചതിൽപിന്നെ	പൂർവ്വം	ഒന്നാമതായി
തതഃ	അതിനാൽ	ആയുഷഃ	ആയുസ്സിന്
അനൃതം	കൃഷിപ്രവൃത്തി	പരിനീഷിതം.	കുറവ് ഏല്പെട്ടു.

[ധർമ്മത്തിന് ഒരോ പാദങ്ങൾ മുരടുന്നതോടുകൂടി അധർമ്മം ഒരോ പാദങ്ങളെ ഉറപ്പിക്ക ന്നു എന്ന് ഗ്രാഹ്യം. അധർമ്മം അധികരിക്കുന്നതിനാൽ ആയുസ്സിന്നും കുറവുവരുന്നു കൃഷിപ്രവൃത്തി യിൽ ഏല്പെട്ടതിനാൽ ഭവനം, ക്ഷേത്രം, (വയൽ) ഇത്യാദിയിൽ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രതിപത്തിയുണ്ടായി, രജോഗുണം പ്രധാനമല്ലീന്ത് കർമ്മക്രമധാരികൾ ഏല്പെടുന്നതുകൊണ്ട് ആയുസ്സ് ക്ഷയിക്കുന്നു എന്ന് ഭാവം.]

പതിതേ തപനൃതേ തസ്തിന്നധർമ്മ ച മഹീതലേ

ശുഭാസ്ത്രേവാചരല്ലോകഃ സത്യധർമ്മപരായണഃ.

19

“തസ്തിൻ	“ആ	ലോകഃ	ലോകം
മഹീതലേ	ഭൂമി	സത്യധർമ്മ-	സത്യമാകുന്ന ധർമ്മ
അധർമ്മ	അധർമ്മത്തിന്റെ മല	പരായണഃ ച	ത്തേ ഉപേക്ഷിക്കാത്ത
	മായി		തായി
അനൃതേ	} താഴ്ന്നതായ കൃഷിപ്ര	ശുഭാനി	} യജ്ഞദാനാദി ശുഭക
പതിതേ തു		വൃത്തിയിൽ ഏല്പെട്ടി	
	രുന്നപ്പോൾ	അചരത്.	വന്നിരുന്നു.

ത്രേതായുഗേ ച വർത്തന്തേ ബ്രാഹ്മണാഃ ക്ഷത്രിയാശ്ച യേ
തപോഽതപ്യന്ത തേ സദ്യേ ശുശ്രൂഷാമപരേ ജനാഃ.

20

“ത്രേതായുഗേ	“ത്രേതായുഗത്തിൽ	ജനാഃ	ജനങ്ങൾ
ബ്രാഹ്മണാഃ ച	ബ്രാഹ്മണരും	യേ തേ	യാതൊരുവരോ
ക്ഷത്രിയാഃ ച	ക്ഷത്രിയന്മാരും	സദ്യേ	അവരെല്ലാം
തപഃ	തപസ്സ്	ശുശ്രൂഷാം	അവർക്ക് ശുശ്രൂഷ
അതപ്യന്തഃ ;	അനുഷ്ഠിച്ചവനും ;	വർത്തന്തേ.	ചെയ്തുവന്നിരുന്നു.
അപരേ	ഇതരജാതിക്കാരായ		

സ ധർമ്മഃ പരമസ്തേഷാം വൈശ്വരൂഢം സമാഗമത്

പൂജാം ച സദ്യവർണ്ണാനാം ശുഭ്രാശ്ചക്രൂർദ്വിശേഷതഃ.

21

“തേഷാം	“അവരുടെ	സമാഗമത് ;	നടന്നുവന്നും ;
സഃ ധർമ്മഃ	ആ ധർമ്മം	ശുഭ്രാഃ	ശുഭ്രന്മാർ
വൈശ്വരൂഢം	വൈശ്വന്മാരെക്കൊ	വിശേഷതഃ	പ്രത്യേകിച്ചും
	ണ്ടും ശുഭ്രരെക്കൊണ്ടും	സദ്യ-	} സകലജാതികൾക്കും
പരമഃ	ശരിയാകുംവണ്ണം	വർണ്ണാനാം ച	
		പൂജാം ചക്രൂഃ.	കൈകളുംചെയ്തുവന്നു.

ഏതസ്തിന്നന്തരേ തേഷാമധർമ്മേ ചാഗ്രതേ ച ഹ -

തതഃ പൂദ്യേ ഭൂശം ഹ്രാസമഗമന്യപസത്ഥമ.

22

“ഗുപസത്ഥമ!	“ഗുപാത്ഥമ!	തതഃ	അതിനാൽ
തതഃ	അതിൽപിന്നെ	പൂദ്യേ ച	{ ശ്രേഷ്ഠജാതിക്കാരായ ബ്രാഹ്മണരും ക്ഷത്രി യരും
ഏതസ്തിൻ	ഈ ത്രേതായുഗത്തി		
	ന്റെ അവ സാനത്തിൽ	ഭൂശം ഹ്രാസം	അതിയായ ക്ഷീണദശ
തേഷാം	അവർക്ക്		യെ
അധർമ്മ ച	അധർമ്മത്തിലും	അഗമൻ.	പ്രാപിച്ചു.
അഗ്രതേ ഹ	} കൃഷിവൃത്തിയിലും പ്രി		
അന്തരേ			
	യമേറിയപ്പോൾ		

തതഃ പാദമധർമ്മഃ സ ഭിപ്രീതീയമവതാരയത്

തതോ ഭാപരസംജ്ഞാഽസ്യ യുഗസ്യ സമജായത.

23

“തതഃ	“അപ്പോൾ	തതഃ	അതിനാൽ
സഃ അധർമ്മഃ	ആ അധർമ്മം	അസ്യ	ഈ
ഭിപ്രീതീയം	രണ്ടാമത്തെ	യുഗസ്യ	യുഗത്തിന്
പാദം	പാദത്തെ	ഭാപരസംജ്ഞാ	ഭാപരയുഗം എന്ന
അവതാരയത് ;	ഉന്നി ;	സമജായത.	ഉണ്ടായി. [പേർ

[യുഗധർമ്മത്തെ പറയുന്നതായ ഈ ചട്ടത്തിൽ, യുഗങ്ങൾ പരിവർത്തനത്തോടു കൂടിയവയാക
യാൽ, “അവതാരയത്” “സമജായത,” എന്നിങ്ങിനെ ഭൂതകാലം പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു; ശ്രീരാമ
നോടു് നാരദൻ പറയുന്ന കാലം ത്രേതായുഗാവസാനമാണെന്നു് ബോദ്ധ്യം.

“ചൈത പരൈ യത്ര സഃ ഭാപരഃ” (യാതൊന്നിൽ ധർമ്മത്തിന് രണ്ടു കാലുകൾമാത്രം ബാ
ക്കിയുണ്ടോ അത് ഭാപരയുഗം)]

തസ്തിൻ ദാപരസംജ്ഞേ തു വർത്തമാനേ യുഗക്ഷയേ
അധർമ്മശ്ചാസ്മദം ചൈവ വവൃധേ പുരുഷഷ്ടഭ.

24

“പുരുഷഷ്ടഭ ! “പുരുഷാത്തമ !	വർത്തമാനേ	എത്തിയ സമയം
തസ്തിൻ ആ	അധർമ്മം ച	അധർമ്മമാകുന്ന സ്വാ
ദാപരസംജ്ഞേ ദാപരമെന്ന		ത്വവും
യുഗക്ഷയേ തു യുഗത്തിന്റെ അവ	അനൃതം ച ഏവ	കൃഷിവൃത്തിയും
സാനവും	വവൃധേ.	അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടു.

തസ്തിൻ ദാപരസംഖ്യാതേ തപോ വൈശ്യാൻ സമാവിശത്
ത്രിഭ്യോ യുഗേഭ്യസ്ത്രിൻ വണ്ണാൻ ക്രമാദൈവ തപ ആവിശത്. 25

“തസ്തിൻ “ആ	സമാവിശത് ; ഉചിതമായി ;
ദാപര- } ദാപരയുഗത്തിൽ	ത്രിഭ്യഃ യുഗേഭ്യഃ, മൂന്നു യുഗങ്ങൾകൊണ്ട്,
സംഖ്യാത } ക്രമാത് വൈ ക്രമത്തിൽ	തപഃ തപോനുഷ്ഠാനമെന്നത്
തപഃ തപസ്സുചെയ്യുക എന്ന	ത്രീൻ വണ്ണാൻ മൂന്നു ജാതിക്കാർ
തപഃ തപസ്സുചെയ്യുക എന്ന	ആവിശത്. തക്കതായി.
വൈശ്യാൻ വൈശ്വന്മാർ	

ത്രിഭ്യോ യുഗേഭ്യസ്ത്രിൻ വണ്ണാൻ ധർമ്മശ്ച പരിനിഷ്ഠിതഃ
ന ശുഭോ ലഭതേ ധർമ്മം യുഗതസ്തു നരഷ്ടഭ.

26

“നരഷ്ടഭ ! “പുരുഷാത്തമ !	യുഗതഃ	യുഗധർമ്മത്തിൽനിന്ന്
ത്രിഭ്യഃ യുഗേഭ്യഃ മൂന്നു യുഗങ്ങൾകൊണ്ട്	ശുഭഃ തു	ശുഭൻമാത്രം
ത്രീൻ } മൂന്നു ജാതിക്കാർക്കും	ധർമ്മം	(ഈ മൂന്നു യുഗങ്ങളി
വണ്ണാൻ ച } ഇങ്ങിനെ	ന ലഭേത.	ലും) തപസ്സുചെയ്യുക
ധർമ്മഃ } തപസ്സാകുന്ന ധർമ്മ		എന്ന ധർമ്മത്തിന്
പരിനിഷ്ഠിതഃ ; } മെന്നത് ഏപ്പെട്ടു ;		അധികാരിയാകുന്നില്ല.

[“ബ്രാഹ്മണം കൃത്യം പ്രോക്തം ഭൂതം തു ക്ഷത്രിയം യുഗം

വൈശ്യം ദാപരമിത്യാഹുഃ ശുഭഃ ക്ലിപ്തഃ സ്മൃതഃ” (മന.)]

ഹിനവണ്ണോ നൃപശ്രേഷ്ഠ തപ്യതേ സുമഹത് തപഃ.

27

“നൃപശ്രേഷ്ഠ ! “ഹേ നൃപാത്തമ !	സുമഹത്	അപ്രഗമയ
ഹിനവണ്ണഃ അധി കൃതനല്ലാത്ത ജാ	തപഃ	തപസ്സിനെ
തിക്കാരിൽ ഒരുവൻ	തപ്യത.	അനുഷ്ഠിക്കുന്നുണ്ട്.

ഭവിഷ്യച്ഛുഭ്രാമുദയോന്യാം വൈ തപശ്ചാപ്താ കലൌ യുഗേ
അധർമ്മഃ പരമോ രാജൻ ദാപരേ ശുഭജനനഃ.

28

“രാജൻ ! “മഹാരാജാവേ !	ഭവിഷ്യത് ;	ആചാരത്തിൽ വര
കലൌ യുഗേ കലിയുഗത്തിൽ		ന്നതാണ് ;
ശുഭോന്യാം } ശുഭജനനഃ ശുഭജാതിയിൽ ജനി	ശുഭജനനഃ	ച്ചവൻ
വൈ } ചാവനം	ദാപരഃ	ദാപരയുഗത്തിൽ
തപശ്ചാപ്താ തപോനുഷ്ഠാനമെന്ന	പരമഃ അധർമ്മഃ. അത് മഹത്തായ അ	ധർമ്മമാകുന്നു.
തു		

സ വൈ വിഷയപശ്യന്തേ തവ രാജൻ മഹാതപാഃ
അദ്വ്യത്പ്രതി ദുർബ്ബലിസ്തേന ബാലവധോ ഹ്യയം.

29

“രാജൻ !	“മഹാരാജാഭവ !	മഹാതപാഃ	വൻതപം
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	തപ്യതി;	കയ്ക്കാണ്ടിരിക്കുന്നു ;
വിഷയ-	} രാജ്യത്തിന്റെ അതു	തേന ഹി	അക്കാരണത്താൽ
പശ്യന്തേ വൈ			തന്നെയാണ്
സഃ ദുർബ്ബലഃ	ആ മൂഢൻ	അയം	ഈ
അദ്വ	ഇപ്പോൾ	ബാലവധഃ.	ബാലമരണം നേന്തത്.

യോ ഹ്യധർമ്മകാത്യം വാ വിഷയേ പാത്ഥ്വിവസ്യ തു
കരോതി ചാശ്രീമൂലം തത് പുരേ വാ ദുർമ്മതിന്നരഃ
ക്ഷിപ്രം ച നരകം യാതി സ ച രാജാ ന സംശയഃ.

30

“യഃ	“വല്ല ഒരു	കരോതി ഹി	ചെയ്യുന്നുവെന്നാൽ
ദുർമ്മതിഃ	ദുർബ്ബലിയായ	തത് ച	അയതുതന്നെ
നരഃ	മനുഷ്യൻ	ക്ഷിപ്രം	ഉടനെ
അധർമ്മം തു	ധർമ്മവിരുദ്ധമായ കൃത്യ	അശ്രീമൂലം;	ദുർഭാഗ്യത്തിന്ന് കാ
	ത്തെത്തന്നെയാകട്ടെ		ണമായിത്തീരുന്നു ;
അകാത്യം വാ	ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്ത	സഃ രാജാ ച	ആ അരചനം
	തിന്നെയാകട്ടെ	നരകം ച	നരകത്തെത്തന്നെ
പാത്ഥ്വിവസ്യ	ഒരു രാജാവന്റെ	യാതി	പ്രാപിക്കുന്നു
പുരേ,	നഗരത്തിലോ,	ന സംശയഃ.	സംശയമില്ല.
വിഷയേ വാ	രാജ്യത്തിലോ		

അധീതസ്യ ച തപ്തസ്യ കർമ്മണഃ സൂകൃതസ്യ ച
ഷഷ്ഠം ഭജതി ഭാഗം തു പ്രജാ ധർമ്മേണ പാലയൻ
ഷഡ്ഭാഗസ്യ ച ഭോക്താഽസൌ രക്ഷതേ ന പ്രജാഃ കഥം.

31

“അധീതസ്യ ച “വേദാദ്ധ്യയനത്തി	പാലയൻ	പരിപാലിക്കുന്നവൻ
നേനയും	ഭജതി;	അനുഭവിക്കുന്നു ;
തപ്തസ്യ ച	ഷഡ്ഭാഗസ്യ	ആറിലൊരഭാഗത്തി
സൂകൃതസ്യ തു		ന്ന്
കർമ്മണഃ	ഭോക്താ ച	അധികാരിയായ
ഷഷ്ഠം	അസൌ,	ഇപ്രകാരമുള്ള രാജാവ്,
ഭാഗം,	പ്രജാഃ	പ്രജകളെ
ധർമ്മേണ	രക്ഷതേ ന	} രക്ഷിക്കാതിരിക്കുന്നത്
പ്രജാഃ	കഥം ?	
		എങ്ങിനെ തക്കതാകും ?

സ തപം പുരുഷശാർദൂല മാഗ്ഗ്വപ വിഷയം സ്വകം
ദുഷ്ടതം യത്ര പശ്യേമാസ്തത്ര യത്തം സമാചര.

32

“പുരുഷ- ശാർദ്ദല!	} “പുരുഷോത്തമ!	ദുഷ്ടതഃ	പാപകൃത്യം വല്ലഭ മുണ്ടോ എന്ന്
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	പശ്യമാഃ;	കണ്ടറിഞ്ഞാലും;
തപഃ,	നിന്തിരവടി,	യത്ര	എവിടെയുണ്ടോ
സ്വപകം	നിന്തിരവടിയുടെ	തത്ര	അവിടെ
വിഷയം	രാജ്യത്തിൽ	യതാം	വേണ്ടുന്നതിനെ
മാതൃസ്വപ;	നേരിട്ട് അന്വേഷിക്കേ ണ്ടതാണ്;	സമാചര.	ആചരിച്ചാലും.

ഏവം ചേലമവുദ്ധിശ്ച നൃണാം ചായുർവിവർത്തനം
ഭവിഷ്യതി നരശ്രേഷ്ഠ ബാലസ്യാസ്യ ച ജീവിതം.

33

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷോത്തമ!	അസ്യ	ഈ
ഏവം ചേത്,	ഇപ്രകാരമായാൽ,	ബാലസ്യ	ബാലന്
ധർമ്മവുദ്ധിഃ ച	ധർമ്മാഭിവൃദ്ധിയും	ജീവിതം ച	ജീവിച്ചെഴുന്നേല്ക്കുക
നൃണാം	മനുഷ്യർക്ക്		എന്ന അവസ്ഥയും
അയുർ-	} അയുർവുദ്ധിയും	ഭവിഷ്യതി.”	ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.”
വിവർത്തനം ച,			

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ചതുഃസപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തിനാലാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23192; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2468.

പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = ഏഴുപത്തഞ്ചാംസ്കന്ദം.

[ശംഖുകവിചയഃ = ശംഖുകൻ തിരയുന്നതു്.]

‘നാരദസ്യ തു തദാക്യം ശ്രുതപാഠമുതമയം തദാ
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ ലക്ഷ്മണം ചേദമബ്രവീത്.

1

തദാ	അപ്പാരം	അതുലം	അളവറ
നാരദസ്യ	നാരദമഹർഷിയുടെ	പ്രഹർഷം	സന്തോഷം
അമൃതമയം	ഹിതകരമായ	ലേഭേ;	പൂണ്ടു;
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	ച ലക്ഷ്മണം	ഉടനെ ലക്ഷ്മണനോടാ
ശ്രുതപാ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,	ഇദം,	ഇപ്രകാരം, [യി
തു	അതിനാൽ	അബ്രവീത്.	ആജ്ഞാപിക്കയും ചെയ്തു.

ഗർഹ്യ സൌമ്യ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠം സമാശ്വാസയ സുവ്രതം

ബാലസ്യ തു ശരീരം തത് തൈലദ്രോണ്യം നിധാപയ.

2

“സൌമ്യ! ഗർഹ്യ; “വത്സ! ചെല്ലുക!	തത് ശരീരം തു	ആ ശവശരീരത്തെയും
സുവ്രതം	തൈല-	} എണ്ണപ്പാത്തിയിൽ
ദ്വിജശ്രേഷ്ഠം	ദ്രോണ്യം	
സമാശ്വാസയ; അശ്വസിപ്പിക്കുക;	നിധാപയ.	നിക്ഷേപിച്ച് സൂക്ഷി
ബാലസ്യ	ബാലന്റെ	ക്കുക.

ഗന്ധൈശ്ച പരമോദാരൈസ്സൈലൈശ്ചാപി സുഗന്ധിഭിഃ
യഥാ ന ക്ഷീയതേ ബാലസ്ഥമാ സൌമ്യ വിധീയതാം. 3

“സൌമ്യ!	“പുണ്യശീല!	ഗന്ധൈഃ ച	സുഗന്ധഭവ്യങ്ങൾകൊ	
ബാലഃ	ആ ബാലൻ	സുഗന്ധിഭിഃ	വാസനയുള്ള [ണ്ടു	
യഥാ	എപ്രകാരമായാൽ	തൈലൈഃ	} തൈലങ്ങൾകൊണ്ടും	
ക്ഷീയതേ	} കെട്ടുപാകാതിരിക്ക	ച അപി		
ന തഥാ		മോ അപ്രകാരം	വിധീയതാം.	വേണ്ടുന്നവ ചെയ്യപ്പെട്ടെ
പരമോദാരൈഃ	നല്ല നല്ല			ട്ടെ.

യഥാ ശരീരോ ബാലസ്യ ഗുപ്തഃസൻ ക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ
വിപത്തിഃ പരിഭേദോ വാ ന ഭവേച്ച തഥാ കരു. 4

“ക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ “	നിഷേച്ഛനായികിട	യഥാ	എപ്രകാരം
ബാലസ്യ	ബാലന്റെ [ക്കു	വിപത്തിഃ ച	ചീണ്ടുപോകയാകട്ടെ
ശരീരഃ,	മൃതശരീരം,	പരിഭേദഃ വാ	മാറിപ്പോകയാകട്ടെ
ഗുപ്തഃസൻ,	ജാഗ്രതയോടെ സൂക്ഷി	ഭവേത് ന,	ചെയ്യാതിരിക്കുമോ,
	ക്കപ്പെട്ടതായി,	തഥാ കരു.	അപ്രകാരം ചെയ്യാലും.

ഏവമാദിശ്ച കാകത്സ്ഥോ ലക്ഷ്മണം ശുഭലക്ഷണം
മനസാ പുഷ്പകം ദദ്ധ്യാവാഗച്ഛേതി മഹായശാഃ. 5

“മഹായശാഃ	“മഹായശസ്വിയായ	ആദിശ്ച	നിയമിച്ചു്,
കാകത്സ്ഥഃ	ശ്രീരാഘവൻ,	പുഷ്പകം	പുഷ്പകവിമാനത്തെ
ശുഭലക്ഷണം	സദ്ഗുണസമ്പന്നനാ	“ആഗച്ഛേ”	ഇതി “ഇങ്ങുവന്നാലും” എ
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനോടായി [യ	മനസാ	തിരുവുള്ളത്തിൽ [ന്
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ദദ്ധ്യേ.	ചിന്തിച്ചു.

ഇംഗിതം സ തു വിജ്ഞായ പുഷ്പകോ ഹേമഭൂഷിതഃ
ആജഗാമ മുഹൂർത്തേന സമീപം രാഘവസ്യ വൈ. 6

ഹേമഭൂഷിതഃ	സപണ്ണാലംകൃതമായ	മുഹൂർത്തേന	} ഒരു നൊടിയിട
സഃ പുഷ്പകഃ തു	ആ പുഷ്പകവും	വൈ	
ഇംഗിതം	തിരുവുള്ളത്തിലുള്ള	രാഘവസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
	അഭിപ്രായത്തെ	സമീപം	തിരുമുമ്പിൽ
വിജ്ഞായ,	അറിഞ്ഞു്,	ആജഗാമ.	വന്നുനിന്നു.

സോഽബ്രവീത് പ്രണതോ ഭൂതപാ അയമസ്തി നരാധിപ
വശ്യസ്തവ മഹാബാഹോ കിങ്കരഃ സമുപസ്ഥിതഃ. 7

സഃ	ആ പുഷ്പകം	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
പ്രണതഃ ഭൂതപാ	തൃക്കാൽ കമ്പിട്ടു്	വശ്യഃ	അധികാരപ്രകാരം നട
അബ്രവീത്	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;		ക്കുന്ന
“മഹാബാഹോ!	മഹാബാഹുവായു	കിങ്കരഃ	കിങ്കരനായ
	ഭോവേ!	അയം അസ്തി,	ഈ അടിയൻ,
നരാധിപ!	മഹാരാജാവേ!	സമുപസ്ഥിതഃ.	ഇതാ കാത്തുനില്ക്കുന്നു.

ഭാഷിതം രചിരം ശ്രുതപാ പുഷ്പകന്ധ്യ നരാധിപഃ
അഭിവാദ്യ മഹാഷിംസ്താൻ വിമാനം സോഽദ്ധ്യഭാമത 8
ധനുർഗൃഹീതപാ തുണി ച ഖഡ്ഗം ച രചിരപ്രഭം
നിക്കുപ്യ നഗരേ വീരേ സൌമിത്രിഭരതാവുഭയേ. 9

സഃ നരാധിപഃ, ആ അരചൻ	ഉഭയേ ച	രണ്ടുപേരയും
പുഷ്പകന്ധ്യ	പുഷ്പകവിമാനത്തി	നഗരേ
രചിരം	മനോഹരമായ [൯൦	നഗരത്തിൽ
ഭാഷിതം	ആ വാക്കു	നിക്കുപ്യ,
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,	ധനുഃ
താൻ മഹാഷിൻ	ആ മുനിമാരെ	തുണി
അഭിവാദ്യ	കുവിട്ട്,	രചിരപ്രഭം
വീരേ	വീരന്മാരായ	ഖഡ്ഗം ച
സൌമിത്രി-	} ലക്ഷണഭരതന്മാർ	ഗൃഹീതപാ,
ഭരതേ		വിമാനം
		അദ്ധ്യഭാമത. ആരാമണംചെയ്തു.

പ്രായാത് പ്രതീചീം ഹരിതം വിചിനപംശ്ച തതസ്തതഃ
ഉത്തരാമഗമച്ശ്രീമാൻ ദിശം ഹിമവതാ വൃതാം. 10

ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ അദ്ദേഹം	ച	പിന്നെ
പ്രായാത്	മിക്കവാറും	ഹിമവതാ	ഹിമാലയപർവ്വത
തതഃ തതഃ	എല്ലാദിക്കുകളിലും		ത്താൽ
ഹരിതം	ഇളംപച്ചനിറമാനുള്ള	വൃതാം	തടുക്കപ്പെട്ട
പ്രതീചീം	പടിഞ്ഞാറേദിക്കിൽ	ഉത്തരാം ദിശം	ഉത്തരദിക്കിലേക്ക്
വിചിനപൻ;	തിരഞ്ഞുനോക്കി;	അഗമത്.	എഴുന്നള്ളി.

[‘പ്രതീചീം ഹരിതം പ്രായാത്’, പടിഞ്ഞാറെ ദിക്കുനോക്കി ചെന്നു ; എന്നും.]

അപശ്യമാനസ്തത്രാപി സ്വപ്തമപ്യഥ ദുഷ്ടതം
പൂർവ്വമപി ദിശം സർവ്വമഥാപശ്യന്നരാധിപഃ. 11

നരാധിപഃ	മഹാരാജാവ്	അഥ	അപ്രകാരംതന്നെ
അഥ	അതിൽപിന്നെ	തത്ര അപി	അവിടെയും
പൂർവ്വം ദിശം	കിഴക്കേദിക്കു്	ദുഷ്ട്വതം	അധർമ്മമായുള്ളത്
സർവ്വം അപി	മുഴുവനും	സ്വപ്തം അപി	ഒട്ടുംതന്നെ
അപശ്യത്;	തിരഞ്ഞുനോക്കി;	അപശ്യമാനഃ.	കാണുകയുണ്ടായില്ല.

പ്രവിശുദ്ധസമാചാരമാദർശതലനിർമ്മലാം
പുഷ്പകസ്ഥോ മഹാബാഹുസ്തോഽപശ്യന്നരാധിപഃ. 12

തദാ	അപ്പോൾ	ആദർശതല-	} കണ്ണാടിയെപ്പോലെ നിർമ്മലമായും
മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവായ	നിർമ്മലാം	
നരാധിപഃ,	അരചൻ,	പ്രവിശുദ്ധ-	} കുറവറ്റ സമാചാരത്തോടുകൂടിയതായും,
പുഷ്പകസ്ഥഃ	പുഷ്പകത്തിൽ എഴുന്നള്ളിയവനായി	സമാചാരാം	
		അപശ്യത്.	കണ്ടു.

ഭക്ഷിണാം ദിശമാക്രാമത് തതോ രാജഷ്ഠിനന്ദനഃ
ശൈലസ്യ ചോത്തരേ പാദേർപ ദദർ സുമഹത്സരഃ.

13.

രാജഷ്ഠിനന്ദനഃ രാജഷ്ഠിപുത്രനായ അഭൂദ്
ഭക്ഷിണാംദിശം തെക്കുകിഴക്കിൽ [ഛം
അക്രാമത് ; എങ്ങോ ചുറ്റിപ്പോയി;
തതഃ അവിടെ

ശൈലസ്യ ഒരു പർവ്വതത്തിന്റെ
ഉത്തര പാദേർപ വടക്കുഭാഗത്തിലായി
സുമഹത് ച വളരെ വലുതായുള്ള
സരഃ ദദർ. ഒരു സരസ്സ് കണ്ടു.

തസ്മിൻ സരസി തപ്യന്തം താപസം സുമഹത് തപഃ
ദദർ രാഘവഃ ശ്രീമാൻ ലംബമാനമധോമുഖം.

14

ശ്രീമാൻ ശ്രീമാനായ
രാഘവഃ, രാഘവൻ,
അധോമുഖം തലകീഴായി
ലംബമാനം, തൂങ്ങിക്കൊണ്ട്,
സുമഹത് അത്ഭുതമായ

തപഃ തപ്യന്തം തപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ടിരിയ്ക്കുന്ന
താപസം ഒരു താപസനെ
തസ്മിൻ സരസി ആ സരസ്സിൽ
ദദർ. വീക്ഷിച്ചു.

രാഘവസ്തഥാഗമ്യ തപ്യന്തം തപ ഉത്തമം

ഉവാച സ തദാ വാക്യം ധന്യസ്തഥസി സുവ്രത

15

കന്യാം യോന്ത്യാം തപോവുദ്ധ വർത്തസേ ദ്രുമവിക്രമ

കൌതൂഹലാത് തപാം പൃച്ഛാമി രാമോ ദാശരഥിഹ്വഹം

16

കോതേന്മാ മനീഷിതസ്തുഭ്യം സ്വഗ്ഗ്ലാഭഃ പരോടഥവാ

വരാശ്രയോ യദത്ഥം തപം തപസ്വസി സുഭിഷ്ണുരം

യമാശ്രിത്യ തപസ്തപ്തം ശ്രോതുമിച്ഛാമി താപസ

17

ബ്രാഹ്മണോ വാടസി ഭദ്രം തേ ക്ഷത്രിയോ വാടസി ഭുജ്ജയഃ

വൈശ്യസ്തുതിയവണ്ണോ വാ ശുഭ്രോ വാ സത്യവാശ്വവ.

18

സഃ രാഘവഃ, ആ ശ്രീരാഘവൻ,
ഉത്തമം കടുതായ
തപഃ തപ്യന്തം തപസ്സുകയ്കൊണ്ടിരുന്ന
തം ഉപാഗമ്യ, അവനെ സമീപിച്ചു,
തദാ വാക്യം } ആ സമയം ഇങ്ങിനെ
ഉവാച; } ചോദിച്ചുരളി;
“ദാശരഥിഃ “ദശരഥപുത്രനായ
രാമഃ അഥം രാമനെന്ന ഞാൻ
തപാം ഭവാനോടു
കൌതൂഹലാത് അറിവാൻവേണ്ടി
പൃച്ഛാമി; ചോദിക്കുകയാണ്;

ധന്യഃ അസി; മഹിമയേറിയവൻത
ദ്രുമവിക്രമ! കരളറപ്പുള്ള [നെ;
തപോവുദ്ധ! മഹാതാപസ!
കന്യാം യോന്ത്യാം ഏതു ജാതിയിലാണ്
വർത്തസേ! അങ്ങേ ജനിച്ചുവളരുന്ന
തുഭ്യം അങ്ങയ്ക്ക് [ത് ?
മനീഷിതഃ കാംക്ഷിതമായുള്ള
അത്ഥം കഃ? ഫലം എന്തൊന്നാണ്?
തപം } അങ്ങേ എന്തിനെഉദ്ദേശ്യം
യദത്ഥം } ശിച്ഛാണ്
സുഭിഷ്ണുരം } കടുതായതപസ്സു ക
തപസ്വസി? } കയ്കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്?
പരഃ സ്വഗ്ഗ്ല- } അത്ഭുത്തമായ സ്വഗ്ഗ്ല
ലാഭഃ അഥ? } വാസമാണോ?

സുവ്രത! തപം { ഉഗ്രവ്രതത്തെ അനു
ഷ്ഠാനം ചെയ്യുന്നവ
നേ! അങ്ങേ

അഥ	}	അല്ല, ദേവരെ വല്ല വര	തൃതീയഃ	മൂന്നാമത്തെ
വരാശ്രയഃ വാ		തേയും ഉദ്ദേശിച്ചാ?	വണ്ഃ	വണ്ണത്തിൽപെട്ട
യം ആശ്രിത്യ		ആരെക്കുറിച്ചാണ്	വൈശ്വഃ വാ ?	വൈശ്വനാണോ ?
തപഃ തപ്തം ?		തപസ്സുചെയ്യപ്പെട്ടത് ?	ശുഭഃ വാ ?	അതോ ശുഭനാണോ ?
ബ്രാഹ്മണഃ	}	അങ്ങ" ബ്രാഹ്മണനെ	താപസ !	ഛോ താപസ !
വാ അസി		നാൽ	സത്യവാക് മി	സത്യം ഉരചെയ്യുന്നവനായി
തേ ഭദ്രം !		അവിടുത്തെക്കൂടി സദ്യ	ഭവ ;	ഭവിച്ചാലും ;
		മാഗളവുമുണ്ടാകട്ടെ !	ശ്രോതും	} കേട്ടാൽകൊള്ളാം."
ക്ഷത്രിയഃ വാ		ക്ഷത്രിയനാണെന്നാൽ	ഇച്ഛാമി."	
ഭുജ്ജയഃ അസി ;		അങ്ങ" അജയനാകുന്നു ;		

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ പഞ്ചസപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എഴുപത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23210 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2486

ഷട്സപ്തതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എഴുപത്തൊന്നാംസർഗ്ഗം.

[ശംഖുകവയഃ = ശംഖുകനെ വധിക്കുന്നത".]

തസ്യ തദപചനം ശൂതപാ രാമസ്യാക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ

അവാക് മഹിരാസ്തഥാ ഭൂതപാ വാക്യമേതദുവാച ഹ.

1

അക്ലിഷ്ട-	}	ഭുജ്ജമില്ലാതെ എന്തും	തഥാ അവാക്-	}	അപ്പാഴും തലകീഴായ്ക്ക
കർമ്മണഃ		നിവൃത്തിക്കുന്ന ചനായ	മഹിരാഃ ഭൂതപാ		ന്നെ വർത്തിക്കുന്നവ
തസ്യ രാമസ്യ		ആ ശ്രീരാമന്റെ	ഏതത്		ഇത [നായി
തത് വചനം		ആ വാക്യത്തെ	വാക്യം		വാക്യത്തെ
ശൂതപാ,		കേട്ട്,	ഉവാച ഹ.		മറുപടിയായുരചെയ്തു.

ശുഭയോന്ത്യാം പ്രജാതോട്സി തപ ഉഗ്രം സമാസ്ഥിതഃ

ദേവതാം പ്രാത്മയേ രാമ സശരീരോ മഹായശഃ

2

“രാമ !	“ശ്രീരാമ !	സമാസ്ഥിതഃ	കണ്ഠോഽഭവനായി
ശുഭയോന്ത്യാം	ശുഭജാതിയിൽ	മഹായശഃ	മഹായശസ്ഥിയായി
അസ്തി പ്രജാതഃ ;	ജനിച്ചവനാകുന്നു	സശരീരഃ	ശരീരത്തോടും കൂടി
	ഞാൻ ;	ദേവതാം	സ്വർഗ്ഗവാസയോഗ്യമായ ദേവപദവിയെ
ഉഗ്രം	ഉഗ്രമായ	പ്രാത്മയേ.	ഞാൻ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.
തപഃ	തപസ്സിനെ		

ന മിത്യാഹം വദേ രാമ ദേവലോകജിഗീഷയാ

ശുഭ്രം മാം വിദ്ധി കാകത്സ്ഥ ശംഖുകോ നാമ നാമതഃ.

3

“രാമ !	“ശ്രീരാമ !	കാകത്സ്ഥ !	ഛോ കാകത്സ്ഥ !
ദേവലോകജി-	}	ദേവലോകത്തെ പ്രാ	മാം ശുഭ്രം
ഗീഷയാ		പിക്കണമെന്നതി	വിദ്ധി ;
അഹം		ഞാൻ	ധരിച്ചാലും ;
മിത്യാ ന വദേ ;		അസത്യം പറക്കയില്ല ;	ശംഖുകൾ നാമ } ശംഖുകൻ എന്ന പേ
			നാമതഃ." } രേഖവൻ."

ഭാഷതസ്സ്യ ശുഭസ്യ ഖഡ്ഗം സുരചിരപ്രഭം
നിഷ്കൃഷ്ട കോശാഭിമലം ശിരശ്ചിഹ്നേഭ്യോ രാഘവഃ.

4

ശുഭസ്യ	ശുഭൻ	ഖഡ്ഗം	ഖഡ്ഗത്തെ
ഭാഷതഃ,	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്ത	കോശാത്	ഉറയിൽ നിന്ന്
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ [ഉടനെ,	നിഷ്കൃഷ്ട,	ഉഴരിയെടുത്ത്,
വിമലം	സ്വച്ഛവും	തസ്യ	അവന്റെ
സുരചിരപ്രഭം	തെളുത്തതെളെ വിലസു	ശിരഃ	ശിരസ്സിനെ
	നതുമായ	ചിഹ്നേഭ്യഃ.	വെട്ടിത്തള്ളി.

തസ്മിൻ ശുഭേ ഹഃത ദേവാഃ സേന്ദ്രാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ
സാധു സാധപിതി കാകത്സ്ഥം പ്രശശംസുമുഹൂർത്തം.

5

സേന്ദ്രാഃ	ഇന്ദ്രനാടു കൂടിയവരും	ഹഃത	ഹതനായപ്പോൾ
സാഗ്നി-	} അഗ്നിമുന്വായുള്ളവരും	“സാധു സാധു”	“നല്ലത്, നല്ലത്”
പുരോഗമാഃ		ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
ദേവാഃ,	ദേവന്മാർ,	മുഹൂഃ മുഹൂഃ	പലവരു
തസ്മിൻ	ഇ	കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനെ
ശുഭേ	ശുഭൻ	പ്രശശംസുഃ.	കൊണ്ടാടി.

പുഷ്പവൃഷ്ടിമഹത്യാസീദ്രിവാാനാം സുസുഗന്ധിനാം
പുഷ്പാണാം വായുമുക്താനാം സർവ്വതഃ പ്രപപാത ഹ.

6

ദിവാാനാം	മനോഹരവും	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പൂമാരി
സുസുഗന്ധിനാം	വിശേഷപ്പെട്ട വാസന	സർവ്വതഃ	എങ്ങും
	യോടു കൂടിയതും	പ്രപപാതഃ;	ഇടതൂർന്നതായി പൊഴി
വായുമുക്താനാം	വായുഭഗവാനാൽ കൊ		ണ്ടു;
	ണ്ടുവരപ്പെട്ടവയുമായ	മഹതീ	} അത്യദ്ഭുതമായിത്ത
പുഷ്പാണാം	പുഷ്പങ്ങൾ കൊണ്ടുള്ള	ഔസീത് ഹ.	
			ന്നെയിരുന്നു.

സുപ്രീതാശ്ചാബ്രവൻ രാമം ദേവാഃ സുത്വപരാക്രമം
സുരകാൽമിദം സൌമ്യ സുകൃതം തേ മഹാമതേ.

7

ദേവാഃ	ദേവകൾ	സൌമ്യ!	പുണ്യാത്മാവേ!
സുപ്രീതാഃ	ഏറ്റവും പ്രസാദിച്ചവ	തേ	നിന്തിരുവടിക്കു്
	രായി	സുകൃതം	ചെയ്ത സഹായത്തെ
സുത്വപരാക്രമം	സുത്വപരാക്രമമായ		മറക്കാത്തവിധം
രാമം	ശ്രീരാമനാടായി	സുരകാൽമിദം	} ദേവകൾക്കു് ആവണ്ടു
അബ്രവൻ;	ഉരചെയ്തു;	ച ഇദം.	
“മഹാമതേ!	“ഉദാരമതിയായ		ന്നതായ കാൽമിദത്തെ
			യാണിതു്.

ഗൃഹാണ ച വരം സൗമ്യ യത്തചമിച്ഛസ്യരിന്ദമ
സ്വപ്തഭാങ്ന ഹി ശുഭ്രോടയം തപതൃതേ രഘുനന്ദന.

8

“അരിന്ദമ!	“ജയശാലിയായ	ന;	ഭവിക്കുന്നില്ല;
രഘുനന്ദന!	മേ രഘുവിന!	ഹി	ആകയാൽ
സൗമ്യ!	പുണ്യാത്മാവേ!	തപം	നിന്തിരവടി
തപതൃതേ	{ നിന്തിരവടി ചെയ്താ	യത്	യാതൊന്നിനെ
	{ യ തപോവിഷ്ണുമാക	ഇച്ഛസി	തിരുവുള്ളത്തിൽ ക
	{ ന കൃത്യത്താൽ		യ്ക്കാഞ്ചിരിക്കുന്നുവാ
അയം ശുഭ്രഃ	ഈ ശുഭ്രൻ	വരം ച } ആ അഭിപ്രായത്തെ	അരളിച്ചെയ്യാലും.”
സ്വപ്തഭാങ്	സ്വപ്തത്തിന് അധി		
	കാരിയായി	ഗൃഹാണ.”	

ദേവാനാം ഭാഷിതം ശ്രുതപാ രാഘവഃ സുസമാഹിതഃ
ഉവാച പ്രാഞ്ചലിച്ഛാക്യം സഹസ്രാക്ഷം പുരന്ദരം.

9

സുസമാഹിതഃ	മഹാപുണ്യാത്മാവായ	പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിഹസ്തനായി
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	സഹസ്രാക്ഷം	സഹസ്രാക്ഷനായ
ദേവാനാം	ദേവന്മാരുടെ	പുരന്ദരം	ഇന്ദ്രനാടായി
ഭാഷിതം	മൊഴി	വാക്യം ഉവാച.	ഇപ്രകാരം അവശ്യ
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,		പ്പെട്ട്.

യദി ദേവഃ പ്രസന്നാ മേ ദിവിജപുരുഃ സ ജീവതു
ദിശന്തു വരമേതാ മേ ഇഷ്ടിതം പരമം മമ.

10

“ദേവഃ	“ദേവന്മാർ	ജീവതു;	ജീവിച്ചെഴുന്നൽക്കട്ടെ;
മേ	എങ്കൽ	മമ	എന്റെ
പ്രസന്നാഃ യദി	അനഗ്രഹബുദ്ധിയോടു	പരമം ഇഷ്ടിതം	മുഖ്യ അഭീഷ്ടമായുള്ള
	കൂടിയവരാണെന്നാൽ	ഏതം വരം	ഈ വരത്തെ
സഃ ദിവിജപുരുഃ	ആ ബ്രാഹ്മണകുമാരൻ	മേ ദിശതു.	എനിക്കു് അരുളണം.

മമാപചാരാദ്യാതോടസൗ ബ്രാഹ്മണസ്യൈകപുത്രകഃ
അപ്രാപ്തകാലഃ കാലേന നീതോ വൈവസ്വതക്ഷയം.

11

“ബ്രാഹ്മണസ്യ	“ബ്രാഹ്മണന്റെ	അപ്രാപ്തകാലഃ	ബാല്യദശയിൽ വർത്തി
ഏകപുത്രകഃ	ഏകപുത്രൻ	അസൗ	ഇവൻ [കുറന്ന
കാലേന	കാലനാൽ	മമ	എന്റെ
വൈവസ്വത-	{ മമഃലോകത്തിലേയ്ക്കു്	അപചാരാത്	അപചാരത്താലാണ്
തക്ഷയം		യാതേ.	ആ ഗതി പ്രാപിപ്പാനിട
നീതഃ;	കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ടു;		യായതു്.

തം ജീവയത ഭദ്രം വോ നാഗതം കത്തുമഹം

ദിജസ്യ സംശ്രുതോടതേമാ മേ ജീവയിഷ്യാമി തേ സുതം.

12

“ തം	“ അവനെ	‘തേ സുതം	അങ്ങയുടെ പുത്രനെ ജി
ജീവയത;	ജീവിപ്പിച്ചാലും;	ജീവയിഷ്യാമി’	വിപ്പിച്ചുതരുന്നുണ്ട്,’
വഃ	നിങ്ങൾക്ക്		എന്ന്
ഭദ്രം;	ഇതുതന്നെ സാമല്യ	സംശ്രുതഃ;	വാദത്തം ചെയ്യപ്പെട്ടി
	മാക്കും;		ട്ടുണ്ട്;
ദിജസ്യ	ബ്രാഹ്മണനോടായി	അഗ്നതം കത്തും	എന്റെ വാക്കിനെ മി
മേ	എന്റെ	അഹം ന.”	മുയാക്കിച്ചെഴുതാതിര
അർത്ഥം,	കടമയായി,		ന്നാലും.”

രാഘവസ്യ തു തദാക്യം ശുതവാ വിബുധസത്തമാഃ

പ്രത്യുച്ഛ രാഘവം പ്രീതാ ദേവാഃ പ്രീതിസമനപിതാ.

13

വിബുധസത്തമാഃ മഹാജ്ഞാനികളായ	ശുതവാ,	കേട്ട്,
ദേവാഃ, ദേവകൾ,	പ്രീതാഃ	പ്രത്യുപകാരംചെയ്യാൻ
തു ഇക്കാര്യത്തിൽ		ബാല്യതപ്പെട്ടവരായി
പ്രീതിസമനപിതം കാരണയുക്തമായ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി
രാഘവസ്യ ശ്രീരാഘവന്റെ	പ്രത്യുച്ഛഃ.	ഇപ്രകാരം മറുപടിയുര
തത് വാക്യം ആ വാക്യത്തെ		ചെയ്തു.

നിർവൃതോ ഭവ കാകത്സ്ഥ സോടസ്തിനഹനി ബാലകഃ

ജീവിതം പ്രാപ്തവാൻ ഭൂയഃ സമേതശ്ചാപി ബന്ധുഭിഃ.

14

“ കാകത്സ്ഥ! “ കാകത്സ്ഥ!	പ്രാപ്തവാൻ,	വന്നവനായി,
സഃ ബാലകഃ ആ ബാലൻ,	ബന്ധുഭിഃ അപി	ബന്ധുക്കളോടുകൂടി
അസ്തിൻ ഈ	സമേതഃ;	സമാഗതനായിരിക്ക
അഹനി ച സുദിനത്തിൽതന്നെ		ന്നു;
ഭൂയഃ വീണ്ടും	നിർവൃതഃ ഭവ.	വിചാരപ്പെടാതിര
ജീവിതം ജീവൻ		ന്നാലും.

യസ്തിൻ മുഹൂർത്തേ കാകത്സ്ഥ ശുഭദ്രോടയം വിനിപാതിതഃ

തസ്തിൻ മുഹൂർത്തേ ബാലോടസൗ ജീവേന സമയുജ്യത.

15

“ കാകത്സ്ഥ! “ കാകത്സ്ഥ!	തസ്തിൻ	അതേ ക്ഷണത്തിൽ
അയം ശുഭഃ ഈ ശുഭൻ	മുഹൂർത്ത	
യസ്തിൻ യാതൊരു	അസൗ	ഈ കമാരൻ
മുഹൂർത്ത ക്ഷണത്തിൽ	ബാലഃ	
വിനിപാതിതഃ സംഹരിക്കപ്പെട്ടുവോ,	ജീവേന	ജീവനോടുകൂടിയവനാ
	സമയുജ്യത.	യ്ക്കുതീർന്നു.

സ്വപ്തി പ്രാപ്താഭി ഭദ്രം തേ സാധു യാമ നരോഽഭ

അഗസ്ത്യസ്യാത്രമപദം ദൃഷ്ടമിച്ഛാമ രാഘവ.

16

“നരങ്ങ്! രാഘവ! തേ സാധുഭ്രം; സ്വസ്തി	“പുരുഷാത്തമനായ ശ്രീരാഘവ! നിന്തിരവടിക്ക് വഴി പോലെ കായ്തുസിദ്ധി നേൻകഴിഞ്ഞു; ക്ഷേമത്തെത്തന്നെ	പ്രാപ്തനാമി; അഗസ്ത ൧൮ ആശ്രമപദം ഭുഷ്ടം ഇക്ഷാമഃ; യാമ.	പ്രാപിച്ചാലും; അഗസ്ത ൧൧മഹഷിയുടെ തപോവനത്തെ സന്ദർശിപ്പാൻ ഞങ്ങൾ ആഗ്രഹിക്കുന്നു; ഞങ്ങൾ പോയ്ക്കിരട്ടെ.
-------------------------------------	--	---	---

തസ്യ ദീക്ഷാ സമാപ്താ ഹി ബ്രഹ്മണ്യേ സുമഹാദ്യുതേഃ

ദാദശം ഹി ഗതം വഷം ജലശയ്യാം സമാസതഃ.

17

“തസ്യ സുമഹാദ്യുതേഃ ബ്രഹ്മണ്യേ ജലശയ്യാം ദാദശം വഷം	“ആ മഹാപ്രഭാവശാലിയായ ബ്രഹ്മണ്യേ ജലത്തിൽതന്നെ ശയിച്ചിരിക്കുക എന്ന അ വസ്ഥയിൽ ഒരു പന്തിരാണ്ടുകാലം	സമാസതഃ ഹി ഗതം; ദീക്ഷാ ഹി സമാപ്താ.	നടക്കുന്നസംഗതി ഒന്നും അറിയാത്തവിധം തന്നെ കഴിഞ്ഞുകൂടിയിരിക്കുന്നു; തപസ്സിനായി ദീക്ഷിച്ചിരുന്ന കാലവും പൂർവ്വസാനിച്ചു.
--	---	-----------------------------------	---

കാകത്സ്ഥ തദ്ഗമിഷ്യാമോ മുനിം സമഭിനന്ദിതം

തപഃ ചാപ്യാഗച്ഛ ഭ്രം തേ ഭൃഷം തമുഷിസത്തമം.

18

“കാകത്സ്ഥ! മുനിം സമഭിനന്ദിതം തത് ഗമിഷ്യാമഃ; തപഃ ച	“കാകത്സ്ഥ! മുനിവരനെ കണ്ടുകൊണ്ടൊടുങ്ങുന്നതി അങ്ങോട്ട് [ന്നായി ഞങ്ങൾ ഗമിക്കുക നിന്തിരവടിയും [ന്നു;	തം ജ്ഞിസത്തമം ഭൃഷ്ടം ആഗച്ഛ; തേ അപി ഭ്രം.”	ആ മുനിപുംഗവനെ സന്ദർശിപ്പാൻ എഴുന്നള്ളിയാലും; നിന്തിരവടിക്കും നന്മ വിളയുന്നതാണ്.”
---	--	---	---

സ തഥേതി പ്രതിജ്ഞായ ദേവാനാം രഘുനന്ദനഃ

ആരുരോഹ വിമാനം തം പുഷ്പകം ഹേമഭൂഷിതം.

19

സഃ രഘുനന്ദനഃ ദേവാനാം ‘തഥാ,’ ഇതി പ്രതിജ്ഞായ,	ആ രഘുതിലകൻ ദേവന്മാരോടായി, ‘അപ്രകാരം ചെയ്യാം’ സമ്മതിച്ച്, [എന്ന്	ഹേമഭൂഷിതം തം പുഷ്പകം ആരുരോഹ.	സ്വപ്നാലംകൃതമായ ആ പുഷ്പകവിമാനം പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ കയറി.
---	---	------------------------------	---

തതോ ദേവാഃ പ്രയാതാസ്തേ വിമാനൈർബൃഹവിസ്തരൈഃ

രാമോഽപ്യനുജഗാമാശു കന്ദയോനേസുപോവനം.

20

തേ ദേവാഃ ബൃഹവിസ്തരൈഃ വിമാനൈഃ തതഃ	ആ വാനവന്മാർ പലമാതിരിയായുള്ള വിമാനങ്ങളിൽ കയറിക്കൊണ്ട് അവിടെ നിന്നും	കന്ദയോനഃ തപോവനം ആശു പ്രയാതാഃ; രാമഃ അപി അനുജഗാമ	അഗസ്ത ൧൧മഹഷിയുടെ തപോവനത്തിലേയ്ക്ക് വേഗത്തിൽ എഴുന്നള്ളി; ശ്രീരാമനും തുടൻ ചെന്നു.
----------------------------------	--	--	---

ദൃഷ്ട്വാ തു ദേവാൻ സംപ്രാപ്താനഗസ്തൃസ്തപസാം നിധിഃ
അർച്ചയാമസേ ധർമ്മാത്മാ സർവ്വാംസ്താനവിഃശേഷതഃ.

21

തപസാം നിധിഃ തപാനിധിയും	ദൃഷ്ട്വാ,	ക.ണ്ട്,
ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവുമായ	താൻ
അഗസ്തൃഃ	അഗസ്തൃഃ ധർമ്മാർഷി	സർവ്വാൻ തു
സംപ്രാപ്തൻ	നേരിൽ എഴുന്നള്ളി	അവിഃശേഷതഃ ഒരുപോലെ
ദേവാൻ	ദേവന്മാരെ [യവരായ	അർച്ചയാമാസ. ഉപചരിച്ച് പൂജചെയ്തു.

പ്രതിഗൃഹ്യ തതഃ പൂജാം സംപൂജ്യ ച മഹാമുനിം

ജഗ്മുസ്തേ ത്രിദശാ ഹൃഷ്ടാ നാകപുഷ്പം സഹാനുഗൈഃ.

22

തേ ത്രിദശാഃ	ആ ദേവകൾ	സംപൂജ്യ,	ഉപചരിച്ചശേഷം,
പൂജാം	പൂജയെ	തതഃ	അങ്ങുനിന്നും
പ്രതിഗൃഹ്യ,	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ട്,	സഹാനുഗൈഃ	കൂടെയുള്ളവരൊടുകൂടി
ഹൃഷ്ടാഃ	പ്രീതിപൂണ്ടവരായി,	നാകപുഷ്പം	ദേവലോകത്തെയൊഴു
മഹാമുനിം ച	മാമുനിയെയും	ജഗ്മുഃ.	നേള്ളി.

ഗതേഷു തേഷു കാകത്സ്ഥഃ പുഷ്പകാദവരുഹ്യ ച
തതോഽഭിവാദയാമാസ ഹൃഗസ്തമുഷിസത്തമം.

23

തേഷു	അവർ	തതഃ	ഉടനെ
ഗതേഷു ച,	എഴുന്നള്ളിയ ശേഷം,	ഋഷിസത്തമം	മുനിവരനായ
കാകത്സ്ഥഃ ഹി	കാകത്സ്ഥനും	അഗസ്തൃഃ	അഗസ്തൃഃ ഗുരുവാനെ
പുഷ്പകാത്	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ	അഭിവാദയാ-	വന്ദിച്ചു.
അവരുഹ്യ,	ഇറങ്ങി, [നിന്ന്	മാസ.	

സോഽഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം ജപലന്തമിവ തേജസാ
ആതിഥ്യം പരമം പ്രാപ്യ നിഷസാദ നരാധിപഃ.

24

സഃ നരാധിപഃ, ആ തപവരൻ,	അഭിവാദ്യ,	വണങ്ങി,
തേജസാ	പ്രഭാവത്താൽ,	പരമം
ജപലന്തം ഇവ	തേജോമയനായുള്ള ജപ	ആതിഥ്യം
	ലിക്കുന്നവനായ	പ്രാപ്യ
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവിനെ	നിഷസാദ,
		ഉപവേശിച്ചു.

തമുവാച മഹാതേജഃ കണ്ഠയോനിർമ്മഹാതപഃ

സ്വാഗതം തേ നരശ്രേഷ്ഠ ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്തോഽസി രാഘവ

25

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയും	പ്രാപ്തഃ അസി	നിന്തിരുവടി ഇങ്ങഴു
മഹാതപഃ	മഹാതപസ്വിയുമായ		നേള്ളിയത്
കണ്ഠയാനിഃ	അഗസ്തൃഃ ധർമ്മാർഷി	ദിഷ്ട്വാ;	എന്റെ ഭാഗ്യവിശേഷം
തം	അദ്ഭുതമേതൊടായി		അതന്നെ;
ഉവാച;	ഇങ്ങിനെ അരുൾചെയ്തു;	തേ	ഞാൻ അർപ്പിക്കുന്നതി
“നരശ്രേഷ്ഠ!	“പുരുഷാത്മനായ	സ്വാഗതം.	നെ പ്രീതിയോടെ
രാഘവ!	ഓഹ ശ്രീരാഘവ!		സ്വീകരിച്ചാലും.

തപം മേ ബഹുമതോ രാമ ഗുണൈർബൃഹദിരുത്തമൈഃ
അതിഥിഃ പൂജനീയശ്ച മമ നിത്യം ഹൃദി സ്ഥിതഃ.

26

'രാമ!	“ശ്രീരാമ!	മമ	എന്റെ
ബഹുഭിഃ	അളവററ	ഹൃദി	അകക്കാമ്പിൽ
ഉത്തമൈഃ	} ഉത്തമഗുണങ്ങൾകാരണം	സ്ഥിതഃ ച	പ്രതിഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടവനായ്
ഗുണൈഃ			യ്ക്കത്തന്നെയുള്ള
പൂജനീയഃ	പൂജിക്കത്തക്കവനായി	തപം	നിന്തിരവടി
നിത്യം മേ	ഏപ്പാഴും എനിക്കു്	അതിഥിഃ.	അതിഥിയായി വിളങ്ങു
ബഹുമതഃ	സർവ്വവുമായി		ന്നു.

സുരാ ഹി കഥയന്തി തപാമാഗതം ശുഭ്രഘാതിനം

ബ്രാഹ്മണസ്യ തു ധർമ്മണ തപയാ ജീവാപിതഃ സുതഃ.

27

“ബ്രാഹ്മണസ്യ	“ബ്രാഹ്മണകുമാരൻ	ശുഭ്രഘാതിനം	ശുഭ്രനെ വധിച്ചവനാ
സുതഃ		തപാം	നിന്തിരവടിയെ [യ
തപയാ	നിന്തിരവടിയാൽ	ആഗതം ഹി	ഇങ്ങെഴുന്നള്ളിയിരി
ജീവാപിതഃ	ജീവിപ്പിക്കപ്പെട്ടതായും		ക്കുന്നവനായും
തു	ഇതുകാരണമായി	സുരാഃ	ദേവകൾ
ധർമ്മണ	ധർമ്മവിധിപ്രകാരം	കഥയന്തി.	അരുളിച്ചെയ്യുന്നു.

[ഈ ശ്ലോകത്തിൽ ഒടുവിലത്തെ പദത്തിൽ ഗായത്രിയുടെ ഒടുവിലത്തെ അക്ഷരം വിന്യസി
ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്ന് വൈഷ്ണവപക്ഷം.]

ഉഷ്യതാം ഘോര രജനീ സകാശേ മമ രാഘവ

പ്രഭാതേ പുഷ്പകേണ തപം ഗന്താസി പുരമേവ ഹി.

28

“രാഘവ!	“ശ്രീരാഘവ!	തപം	നിന്തിരവടി
ഇഹ ച	ഇവിടെത്തന്നെ	പ്രഭാതേ ഏവ	നാളെ പുലർച്ചയ്ക്കുതന്നെ
മമ	എന്റെ	പുഷ്പകേണ	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
സകാശേ ഹി	അരികിലായി		കയറിക്കൊണ്ടു്
രജനീ	രാത്രി	പുരം	നഗരത്തിലേക്ക്
ഉഷ്യതാം ;	കഴിച്ചുകൂട്ടപ്പെട്ടേ;	ഗന്താസി.	എഴുന്നള്ളാം.

തപം ഹി നാരായണഃ ശ്രീമാൻ തപയി സർവ്വം പ്രതിഷ്ഠിതം

തപം പ്രഭുഃ സർവ്വഭൂതാനാം പുരുഷസ്തപം സനാതനഃ.

29

“തപയി	“നിന്തിരവടിയിങ്കലാ	സനാതനഃ	} ആദിപുരുഷനാകുന്നു ;
സർവ്വം	സർവ്വവും [ണ്	പുരുഷഃ ;	
പ്രതിഷ്ഠിതം ;	അടങ്ങിയിരിക്കുന്നതു് ;	തപം	നിന്തിരവടി
സർവ്വഭൂതാനാം	സകലപ്രാണികൾക്കും	ശ്രീമാൻ	സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീസമേ
തപം	നിന്തിരവടിതന്നെ		തനായ
പ്രഭുഃ ;	പ്രഭുവായവൻ ;	നാരായണഃ ഹി.	ശ്രീനാരായണമുത്തിയാ
തപം	നിന്തിരവടി		ണല്ലൊ.

ഇദം ചാഭരണം സൗമ്യ നിമ്നിതം വിശപകമ്ണാ
ദിവ്യം ദിവ്യേന വപുഷാ ദീപ്യമാനം സ്വതേജസാ
പ്രതിഗ്രഹ്ണീഷപ കാകത്സ്ഥ മത് പ്രിയം കുരു രാഘവ. 30

“സൗമ്യ!	“പുണ്യാത്മാവായ!	ദീപ്യമാനം ച	ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതുമായ
കാകത്സ്ഥ!	ഓഹ കാകത്സ്ഥ!	ഇദം ആഭരണം	ഈ ആഭരണത്തെ
വിശപകമ്ണാ	വിശപകമ്ബാവിനാൽ	മത്	എങ്കൽനിന്നും
നിമ്നിതം	നിമ്നിക്കപ്പെട്ടതും	പ്രതി-	} ബഹുമതിയായി സ്വീകരിപ്പാൻ തിരുവുള്ളമുണ്ടാകണം;
ദിവ്യേന	അതുഭൂതകരമായ	ഗ്രഹ്ണീഷപ;	
വപുഷാ	വടിവുവന്നാൽ	രാഘവ!	ശ്രീരാഘ!
ദിവ്യം	അതിമനോഹരമായിരിക്കുന്നതും	പ്രിയം കുരു.	അനുഗ്രഹിച്ചുരുളിയാലും.
സ്വതേജസാ	പ്രകൃതിസിദ്ധമായ കാന്തിയാൽ		

ദത്തസ്യ ഹി പുനർദ്ദാനേ സുമഹത് ഫലമുച്യതേ
ഭരണേ ഹി ഭവാൻ ശക്തഃ സേന്ദ്രാണാം മരുതാമപി. 31

“ദത്തസ്യ	“ദാനമായി നേടിയതിനെ	ഭരണേ	} അലങ്കാരമായി അണിയേണ്ടുന്ന കായ്ത്തരിൽ നിന്നിരുവടിയൊരുവൻ തന്നെയാണ്
പുനഃ	വീണ്ടും	ഭവാൻ ഹി	
ദാനേ	മരൊരുവൻ ബഹുമാനമായിനൽകുന്നതിൽ	സേന്ദ്രാണാം	ഇന്ദ്രനാകമുള്ള
സുമഹത്	വിശേഷമായ	മർത്തം അപി,	ദേവകളെല്ലാവരിലും വെച്ച്
ഫലം,	പുണ്യഫലമുണ്ടെന്ന്,	ശക്തഃ.	മേന്മയുണ്ടു വിളങ്ങുന്നവൻ.
ഉച്യതേ ഹി;	പറയപ്പെടുന്നുണ്ടല്ലോ;		

തസ്മാത് പ്രദാസ്യേ വിധിവത് തത് പ്രതീക്ഷ നരാധിപ. 32

“തസ്മാത്	“ആകയാൽ	നരാധിപ!	തൂ പവർ!
വിധിവത്	വിധിപ്രകാരം	തത്	അതിനെ
പ്രദാസ്യ;	ഞാൻ തിരുമുൽകാഴ്ചയായി അർപ്പിക്കുന്നു;	പ്രതീക്ഷ.”	സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടാലും.”

തദ്രാമഃ പ്രതിജഗ്രാഹ മനേസ്സസ്യ മഹാത്മനഃ
ദിവ്യമാഭരണം ചിത്രം പ്രദീപ്തമിവ ഭാസ്കരം. 33

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	പ്രദീപ്തം	ആളിക്കത്തുന്ന
തസ്യ	ആ	ഭാസ്കരം ഇവ	അഗ്നിയെപ്പോലെ
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	ദിവ്യം	തേജോമയമായി വിളങ്ങുന്നതുമായ
മനേഃ	മുനിവരന്റെ	തത് ആഭരണം	ആ ആഭരണത്തെ
ചിത്രം	അത്യദ്ഭുതവും	പ്രതിജഗ്രാഹ.	സ്വീകരിച്ചു.

പ്രതിഗ്രഹ്യ തതോ രാമസ്തദഭരണമുത്തമം

ആഗമം തസ്യ ദീപ്തസ്യ പ്രഷ്ടമേവോപചക്രമേ.

34

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ദീപ്തസ്യ	തേജോമയമായ
ഉത്തമം	ശ്രേഷ്ഠമായ	തസ്യ	അതിന്റെ
തത് ആഭരണം	ആ ആഭരണത്തെ	ആഗമം	ഉത്പത്തിയെക്കുറിച്ച്
പ്രതിഗ്രഹ്യ	സ്വീകരിച്ച്	പ്രഷ്ടം	} ഇങ്ങിനെ ചോദ്യംചെയ്തു.
തതഃ ഏവ	അപ്പോൾതന്നെ	ഉപചക്രമ.	

അത്യദ്ഭുതമിദം ദിവ്യം വപുഷാ യുക്തമുത്തമം

കഥം ഭഗവതാ പ്രാപ്തം ക്തോ വാ കേന വാ ഹതം.

35

“വപുഷാ	“രൂപത്താൽ	ഹതം	ഏകദാങ്ങപ്പെട്ടതാ
ഉത്തമം	എല്ലാറ്റിനും മേലായി	ഇദം,	ഇത് [യ
യുക്തം,	വിളങ്ങുന്നതും	കഥം	എപ്രകാരമാണ്
അത്യദ്ഭുതം	അത്യദ്ഭുതവുമായ	പ്രാപ്തം?	പ്രാപിക്കപ്പെട്ടത്?
ദിവ്യം,	ഭംഗിപ്പൂണ്ടു വിചസ്യ	കതഃ വാ?	എങ്ങുനിന്നാണ്?
	നതും,	കേന വാ?	എതു കാരണത്താലാ
ഭഗവതാ	നിന്തിരവടിയാൽ		ണ്?

കുരുഹലിതയാ ബ്രഹ്മൻ പൃച്ഛാമി തപാം മഹായശഃ

ആശ്ചര്യാണാം ബഹുനാം ഹി നിധിഃ പരമകോ ഭവാന.

36

“ഭവാന ഹി	“നിന്തിരവടിയാകട്ടെ	ബ്രഹ്മൻ!	മാമുനിവയ്!
ബഹുനാം	എത്രയോ	കുരുഹലിതയാ	അറിയേണമെന്നുള്ള
ആശ്ചര്യാണാം	അതളുതങ്ങൾക്ക്		അഗ്രാഹത്താൽ
പരമകഃ	സമുച്ചാത്തമമായ	തപാം	നിന്തിരവടിയോടു
നിധിഃ;	ഇരുപ്പിടമാകുന്നു;	പൃച്ഛാമി.”	ഞാൻ ചോദിക്കുന്ന
മഹായശഃ	മഹായശസ്വിയായ		താണ്.”

ഏവം ബ്രവതി കാകത്സ്ഥേ മുനിർ്വ്യാക്യമമാബ്രവീത്

ശൃണു രാമ യഥാവൃത്തം പുരാ ത്രേതായുഗേ യുഗേ.

37

കാകത്സ്ഥേ	കാകത്സ്ഥൻ	“രാമ!	“ശ്രീരാമ!
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ത്രേതായുഗേ	ത്രേതായുഗമെന്ന
ബ്രവതി,	ചോദിച്ചാറെ,	യുഗേ	യുഗത്തിൽ
മുനിഃ	മഹർഷി	പുരാ	മുമ്പാരികൽ
അഥ	ഇപ്രകാരം	യഥാവൃത്തം	നടന്നതായ ഒരു വിഷ
വാക്യം	} ഉരചെയ്തു;		യത്തെപ്പറ്റി
അബ്രവീത്;		ശൃണു.”	ചെവിക്കൊണ്ടാലും.”

ഇത്യാഞ്ച ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഷട്സപ്തതിതമഃ സ്കന്ദഃ = എഴുപത്തൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23247; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2523.

സപ്തസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗ് = എഴുപത്തൊഴാസഗ്ഗ്.

[ദിവ്യപുരുഷപ്രശ്നഃ = അഗസ്ത്യൻ ദിവ്യപുരുഷനോടു ചോദിക്കുന്നത്.]

പുരാ ത്രേതായുഗേ രാമ ഹൃരണ്യം ബഹുവിസ്തരം
സമന്താഭ്യോജനശതം നിർമുഗം പക്ഷിവജ്ജിതം.

1

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	നിർമുഗം	മൃഗങ്ങളൊന്നുമില്ലാത്തതായി
ത്രേതായുഗം	ത്രേതായുഗത്തിൽ		
പുരാ	പണ്ട്	പക്ഷി-	} പക്ഷികളുമില്ലാത്തതായി
ബഹുവിസ്തരം	വിസ്തീർണ്ണമേറിയതായി	വജ്ജിതം ഹി	
സമന്താത്	ചുറ്റും		
യോജനശതം	ആറുശതാങ്കമുൾക്കൊള്ളുന്ന	അരണ്യം.	ഒരു അരണ്യമുണ്ടായിരുന്നു.

തസ്മിൻ നിർമ്മാണേഷ്ഠരണ്യേ കച്ഛാണസ്തപ ഉത്തമം
അഹമാക്രമിതും സൌമ്യ തദരണ്യമുപാഗമം.

2

“സൌമ്യ!	“പുണ്യശീല!	കച്ഛാണഃ	ചെയ്യുന്നവനായ
തസ്മിൻ	ആ	അഹം,	ഞാൻ,
നിർമ്മാണേഷ്ഠ	മനുഷ്യാഹിതമായ	അക്രമിതും	ചുറ്റിക്കൊക്കുവാനായി
അരണ്യേ	അരണ്യത്തിൽ	തത് അരണ്യം	ആ അരണ്യത്തെ
ഉത്തമം തപഃ	വൻ തപസ്സ്	ഉപാഗമം.	പ്രാപിച്ചു.

തസ്യ രൂപമരണ്യസ്യ നിദ്ദേഷ്ഠം ന ശശാക ഹ
ഫലമൂലൈഃ സുഖാസപാദൈർബഹുരൂപൈശ്ച കാതനൈഃ.

3

“ഫലമൂലൈഃ	“പഴങ്ങളാലും കിഴങ്ങു	തസ്യ	} ആ അരണ്യത്തിന്റെ
ച	കളാലും	അരണ്യസ്യ	
സുഖാസപാദൈഃ	മനോഹരമായി	രൂപം	രഞ്ജിപ്പ്
ബഹുരൂപൈഃ	പലമാതിരിയുള്ള	നിദ്ദേഷ്ഠം ഹ	ഇപ്രകാരമുള്ളതെന്ന്
കാതനൈഃ	ഉപവനങ്ങളാൽ		നിദ്ദർശിപ്പാൻതന്നെ
		ന ശശാക.	കഴിയില്ലാതിരുന്നു.

തസ്യാരണ്യസ്യ മദ്ധ്യേ തു സരോ യോജനമായതം
ഹംസകാരണ്യവാകീണ്ണം ചക്രവാകോപദശാഭിതം

4

പദ്മോത്പലസമാകീണ്ണം സമതിക്രാന്തശൈവലം

5

തദാശ്ചത്വമിവാത്മ്യത്വം സുഖാസപാദമനുത്തമം

അരജസ്സം തഥാദക്ഷോഭ്യം ശ്രീമത്പക്ഷിഗണായതം

സമീപേ തസ്യ സരസോ മഹദ്ഭീതമാരൂതം.

6

“തത്	“അപ്പോൾ	അത്യന്തം	ഏറെ
തസ്യ	ആ	ആശ്ചര്യം ഇവ	അമാനുഷമായ്തന്നെ
അരണ്യസ്യ	അരണ്യത്തിൻ		വിളങ്ങുന്നതും
മദ്ധ്യ	നടുവിലായി		
യോജനം	ഒരു യോജന	സുഖാസപാദം	അതിരുകൾക്കുമപ്പുറം
ആയതം	നീണ്ടുളളതും	അക്ഷോഭ്യം	ഇളക്കമില്ലാതിരിക്ക
ഹംസ-	} ഹംസങ്ങളാലും താരാ	ശ്രീമത്	ഭംഗിവാചുതം [ന്നതും
കാണ്ഡ-		പക്ഷി-	} പക്ഷിക്കൂട്ടങ്ങൾ നിറ
വാകീണ്ണം	} വുകളാലും നിറയപ്പെ	ഗണായതം	
ചക്ര-		തഥാ	അപകാരം തന്നെ
വാക്യാപ-	} ചക്രവാകങ്ങളാൽ പ	അരജസ്തം തു	നിർമ്മലവും ആയ
ശോഭിതം		സരഃ;	ഒരു സരസ്സുണ്ടായിരുന്നു;
പദ്മോത്-	} താമര, നീലോല്പലം എ	തസ്യ	ആ
പലസമാ-		സരസഃ	പൊയ്ക്കയുടെ
കീണ്ണം	} നവ നിറങ്ങളുളളതും	സമീപ	അരികിലായി
സമതിക്രാന്ത-		മഥത്	ഏറെ
ശൈവലം	} പായൽതന്നെ ഒട്ടുമില്ലാ	അതുഭൂതം	രമണീയമായ
അനുത്തമം		ആശ്രമം.	ഒരു ആശ്രമമുണ്ടായി
	ഇണയറ്റതായി		രുന്ന.

പുരാണം പുണ്യമത്യന്തം തപസവിജനവർജിതം
തത്രാഹമവസം രാത്രിം നൈദാഹിം പുരുഷാർജുന.

7

“പുരുഷാർജ്ജ!”	“പുരുഷാർജ്ജ!”	തപസവിജന-	} താപസജനങ്ങളാൽ
പുരാണം	എത്രയോകാലത്തിന്നു	വർജിതം	
	മുമ്പുള്ളതായും	തത്ര,	} നന്നെ ഇല്ലാതിരിക്കുന്ന
അത്യന്തം	} അതി മാനുഷമായും	നൈദാഹിം	
പുണ്യം		രാത്രിം	ഒരു രാത്രി
		അഹം അവസം.	ഞാൻ കഴിച്ചുകൂട്ടി.

പ്രഭാതേ കാല്യമുത്ഥായ സരസ്തദുപചക്രമേ
അഥാപശ്യം ശവം തത്ര സുപുഷ്പമരജഃ കപചിത്.

8

“പ്രഭാതേ	“പ്രഭാതത്തിൽ	അഥ	അപ്പോൾ
കാല്യം	} ശാസ്ത്രപ്രകാരമുണ്ടാ	തത്ര	അതിൽ
ഉത്ഥായ,		ശവം	ഒരു ശവശരീരത്തെ
	} ഏക സമയത്ത് എ	കപചിത്	ആ സമയത്തിലും
തത്		സുപുഷ്പം	പുഷ്പിയുളളതായും
സരഃ	പൊയ്ക്കയിടലക്കായി	അരജഃ	ഒട്ടുതട്ടാതിരിക്കുന്ന
ഉപചക്രമേ;	ഞാൻ ചെയ്ത;	അപശ്യം.	ഞാൻ കണ്ടു. [തായും

പങ്ക്തിഭേദേന പുഷ്യാംഗം സമാശ്രിതസരോവരം
 തിഷ്ഠന്തം പരയാ ലക്ഷ്മിയാ തസ്തിംസ്തോയാശയേ നൃപ 9
 തമത്വം ചിന്തയാനോടഹം മുഹൂർത്തം തത്ര രാഘവ
 വിസ്തിതോടസ്തി സരസ്വീരേ കിം നപിദം സ്വാദിതി പ്രഭോ. 10

“ പ്രഭോ!	“ പ്രഭോ!	പങ്ക്തി-	} പന്തിയിലുള്ള പക്ഷഃഭേദംതന്നെ (തടിക്കു) കാ
നൃപ!	മഹാരാജാവേ!	ഭേദേന തത്ര,	
രാഘവ!	ശ്രീരാഘവ!		രണമെന്നിരുന്നാലും,
തസ്തിൻ	ആ	} ‘ കിം ന ഇദം സ്വാത്’ ഇതി	} ‘ ഇതെന്തായിരിക്കാം’ എന്ന്
തോയാശയേ	ജലാശയത്തിൽ		
പുഷ്യാംഗം	തടിച്ച ഉടലോടുകൂടിയതായി	തം അത്വം	അതിന്നുള്ള വാസ്തവമായകാരണത്തെക്കുറിച്ച്
സമാശ്രിത-	} സരസ്സിനെത്തന്നെ	അഹം	ഞാൻ
സരോവരം		സരസ്വീരേ	ആ പൊയ്ക്കരയിൽ
പരയാ	അതിയായ	ചിന്തയാനഃ	ആലോചിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനായിതന്നെ
ലക്ഷ്മിയാ	ശോഭയാടുകൂടി	മുഹൂർത്തം	ഒട്ടേറെ
തിഷ്ഠന്തം	പാറുന്നതായ അതിനെ	വിസ്തിതഃ അസ്തി.	ഭേദിച്ചുനിന്നുപോയി.

അഥാപശ്യ മുഹൂർത്താന്തരവിവൃതമദ്ഭിരുദർശനം
 വിമാനം പരമോദാരം ഹംസയുക്തം മനോജവം. 11

“ മുഹൂർത്താത്	} “ ഒരു മുഹൂർത്തകാലത്തിന്നുശേഷം,	പരമോദാരം	അതിവിശാലവും
അഥ,		ഹംസയുക്തം	ഹംസങ്ങളാൽ വഹിക്കപ്പെട്ടതും
തു	ഉടനെ,		
ദിവ്യം	ദിവ്യവും	മനോജവം	മനോവേഗതപൂണ്ടതു
അദ്ഭുത-	} അതുതാകാരത്താടു കൂടിയതും	വിമാനം	ഒരു വിമാനത്തെ [മായ
ദർശനം		അപശ്യം.	ഞാൻ വീക്ഷിച്ചു.

അത്യത്വം സ്വപ്തീണം തത്ര വിമാനേ രഘുനന്ദന
 ഉപാസ്തോട്സരസാം വീര സഹസ്രം ദിവ്യഭൂഷണം. 12

“ രഘുനന്ദന!	“ രഘുതിലകനായ	ദിവ്യഭൂഷണം	ദിവ്യാലങ്കാരങ്ങൾപൂണ്ട്
വീര!	വീര!	സ്വപ്തീണം	മരിച്ച് സ്വപ്തവാസിയായിരിക്കുന്ന ഒരുവനെ
തത്ര വിമാനേ	ആ വിമാനത്തിൽ	അത്യത്വം	ഏറ്റവും ശ്രദ്ധയോടുകൂടി
അസ്തോട്സരസാം	അസ്തോട്സരസം	ഉപാസ്മ.	ഉപചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.
സഹസ്രം	ഒരായിരംപേർ		

ഗായന്തി ദിവ്യഗേയാനി വാഭയന്തി തഥാപരാഃ
 മൃദംഗവീണാപണവാൻ നൃത്യന്തി ച തഥാപരാഃ. 13

“ദിവ്യതേയാനി ‘ദിവ്യഗാനങ്ങളെ ഗായന്തി; പാടുന്നു; തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ അപരാഃ മറുചിലർ മുദംഗവീണാ- } മുദംഗം, വീണ, മദ്ദളം പണവാൻ } എന്നവയെ	വാദയന്തി; വായിക്കുന്നു; തഥാ അമൃണ്ണതന്നെ അപരാഃ ച വേറെ ചിലർ യുതൃന്തി. നന്തനംചെയ്യുന്നു.
--	--

അപരാശ്ചന്ദ്രശ്ശ്യാഗ്നൈഭേമദാണൈശ്ച ചാമരൈഃ
ദോധ്യയുച്ഛദനം തസ്യ പുണ്ഡരീകനിഭേക്ഷണം.

14

“അപരാഃ ച “മറുചിലരാകട്ടെ തസ്യ അഭേദമന്തിന്റെ പുണ്ഡരീക- } ചെന്താരൊത്ത നേത്ര നിഭേക്ഷണം } ഞ്ചളാൻ വദനം മുഖമണ്ഡലത്തെ	ചന്ദ്ര- } ചന്ദ്രശ്ശിപോലുള്ളവ രശ്മി ധാഭൈഃ } യും മോമദണ്ഡൈഃ സ്വപ്നപ്പിടികളാൻ ചാമരൈഃ വെഞ്ചാമരങ്ങൾകൊ ദോധ്യയുഃ. വിശി. [ഞ്
---	---

തതഃ സിംഹാസനം തൃക്തപാ മേരുക്രമിവാംശമാൻ
പശ്യന്തോ മേ തദാ രാമ വിമാനാഭവരുഹ്യ ച
തം ശവം ഭക്ഷയാമാസ സ സ്വപ്തീ രഘുനന്ദന.

15

“രഘുനന്ദന! “രഘുകലതിലകനായ രാമ! ശ്രീരാമ! തദാ മേ ആ സമയം ഞാൻ പശ്യതഃ നോക്കിനില്ക്കേതന്നെ സഃ സ്വപ്തീ മരിച്ചശേഷം സ്വപ്തം അംശമാൻ പ്രാപിച്ചവനായ അ മേരുക്രമം ഇവ അഭിത്യൻ [ഭേദം മേരുക്രമം ശിവര മേരുക്രമമെന്ന ശിഖര ത്തെ എന്നുപോലെ	സിംഹാസനം സിംഹാസനം തൃക്തപാ വിദ്വേഷണേൻ വിമാനാത് വിമാനത്തിൽ അവരുഹ്യ നിന്നിറങ്ങി തതഃ അവിടെ തം ആ ശവം ച - ശവശരീരത്തെത്തന്നെ ഭക്ഷയാമാസ. ഭുജിച്ചു.
--	---

തഥാ ഭക്തപാ യഥാകാമം മാംസം ബഹുസുപീവരം
അവതീർത്വ സരഃ സ്വപ്തീ സംസ്പ്രഷ്ടുമുപചക്രമേ.

16

“സ്വപ്തീ “സ്വപ്തനായ തഥാ അപ്രകാരം തന്നെ ബഹുസുപീവരം ധാരാളമായും രുചികര മായും കൊഴുത്തതാ മാംസം മാംസത്തെ [യുര ഉള്ള	യഥാകാമം വേണ്ടുവോളം ഭക്തപാ, ഭുജിച്ചശേഷം, സരഃ സരസ്സിൽ അവതീർത്വ ഇറങ്ങി സംസ്പ്രഷ്ടം കൈകാൽ കഴുകുവാൻ ഉപചക്രമേ. തുടങ്ങി.
--	--

ഉപസ്പൃശ്യ യഥാന്യായം സ സ്വപ്നീ രഘുപുംഗവ
ആരോഢ്യമുപചക്രാമ വിമാനചരമുത്തമം.

17

“രഘുപുംഗവ! ശ്രീരാമ!	ഉത്തമം	} ദിവ്യമായ ഉത്തമവിമാനത്തിൽ
സ്വപ്നീ സ്വപ്നവാസിയായ	വിമാനവരം	
സഃ അഭ്യുദയം	ആരോഢ്യം	} കയറുവാൻ തുടങ്ങി.
യഥാന്യായം വിധിപോലെ	ഉപചക്രാമ.	
ഉപസ്പൃശ്യ, ആചമനം ചെയ്ത്,		

തമഹം ദേവസങ്കാശമാരോഹന്തമുദീക്ഷ്യ വൈ
അഥാഹമബ്രൂവം വാക്യം സ്വപ്നീണം പുരുഷഷഭേ.

18

“പുരുഷഷഭേ!	“പുരുഷാത്തമ!	തം വൈ	അഭ്യുദയത്തെത്തന്നെ
അഹം ഞാൻ		ഉദീക്ഷ്യ,	അടുത്തുചെന്നുകളെ്,
സ്വപ്നീണം സ്വപ്നവാസിയും		അഹം ഞാൻ	
ദേവസങ്കാശം ദേവതുല്യനും		അഥ ഇപ്രകാരം	
ആരോഹണം {	വിമാനത്തിൽ കയറുവാൻ ഉദ്യമിക്കുന്നവനായ	വാക്യം	} ചോദിച്ചു.
		അബ്രൂവം.	

കോ ഭവാൻ ദേവസങ്കാശ ആഹാരശ്ച വിഗർഹിതഃ
തപയേദം ഭജ്യതേ സൗമ്യ കിമത്ഥം വക്തുമഹസി.

19

“ദേവസങ്കാശഃ “ദേവതുല്യനായ	ഇദം	ഇത്
ഭവാൻ ഭവാൻ	തപയാ	നിന്തിരുവടിയായ്
കഃ? ആരാണ്?	ഭജ്യതേ;	ഭജിക്കപ്പെടുന്നുവല്ലോ;
ആഹാരഃ ച ആഹാരമാണെന്നാൽ	കിമത്ഥം?	സാരമെന്താണ്?
വിഗർഹിതഃ; നിന്ദ്യമായിരിക്കുന്നു;	വക്തും	അരുളിച്ചെയ്യാൽ
സൗമ്യ! പുണ്യാത്മാവേ!	അഹംസി.	കൊള്ളാം.

കസ്യ സ്വാദീദൃശോ ഭാവ ആഹാരോ ദേവസംമതഃ
ആശ്വത്ഥം വർത്തതേ സൗമ്യ ശ്രോതുമിച്ഛാമി തതപതഃ.

20

“സൗമ്യ!	“പുണ്യശീല!	കസ്യ	ആർക്ക്
തതപതഃ വാസ്തവത്തിൽ		സ്വാത്	ഉചിതമായിരിക്കുമെന്ന സംഗതിയെക്കുറിച്ച്
ദേവസംമതഃ ദേവന്മാരാൽ സമ്മതിക്കപ്പെട്ട്		ആശ്വത്ഥം	വാസ്തവംധരിക്കാതെയു
ഭാവഃ നിഷ്ഠയിക്കപ്പെട്ടതായ		വർത്തതേ;	ഉളവാകുന്നു; [ജ ഭ്രമം
ഇന്ദ്രശഃ ഇപ്രകാരമുള്ള		ശ്രോതും	} കേൾപ്പാൻ ഞാൻ
ആഹാരഃ ആഹാരം		ഇച്ഛാമി.	

ഇത്യാദേഷ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്തസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗഃ = ഐഴ്വത്തേഴാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23267; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2543.

അഷ്ടസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗ് = എഴുപത്തെട്ടാംസഗ്ഗ്.

[ശേപതരാജാപാഖ്യാനം = ശേപതമഹാരാജാവിന്റെ ചരിത്രം.]

ശുതപാ തു ഭൂമിതം വാക്യം മമ രാമ ശുഭാക്ഷരം
പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രത്യവാചേദം സ സ്വഗ്ഗ് രഘുനന്ദന.

1

“രാഘുനന്ദന!	“രാഘുകുപതിലക!	ശുതപാ	കേട്ട്
രാമ!	ശ്രീരാമ!	തു	അപ്പാരം
സ്വഗ്ഗ്	സ്വഗ്ഗ്വാസിയാ	പ്രാഞ്ചലിഃ	തൊഴുതുംകൊണ്ട്
സഃ	അഭേദം	ശുഭാക്ഷരം	മധുരസ്വരത്തിൽ
മമ	എന്റെ	ഇദം വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ
ഭൂമിതം	വാക്കു	പ്രത്യവാച.	മറുപടിയായുരച്ചു.

ശുണ ബ്രഹ്മൻ പരാവൃത്തം മമൈതത് സുഖഭുവയോഃ
ഭൂമിക്രമണീയം ഹി യഥാ പൃച്ഛസി മാം ഭപിജ.

2

“ഭപിജ!	“ബ്രാഹ്മണാത്തമനാ	പൃച്ഛസി,	നിന്തിരുവടി ചോദിക്ക
	യ		നുവോ,
ബ്രഹ്മൻ!	മഹേഷ്!	പരാവൃത്തം	പണ്ടുനടന്നതും
മമ	എന്റെ	ഭൂമിക്ര-	} ലംഘിപ്പാൻ കഴിയാ
സുഖഭുവയോഃ	സുഖഭുവങ്ങളെക്കുറിച്ചു	മണീയം ഹി	
യഥാ	യാതൊന്നിനെ	ഏതത്	ത്തതുമായ
മാം	എന്നോട്	ശുണ.	അപ്രകാരമുള്ള ഇതിനെ
			ചെവിക്കൊണ്ടൊലും.

പുരാ വൈദർഭികോ രാജാ പിതാ മമ മഹായശാഃ
സുഭേവ ഇതി വിഖ്യാതസ്രീഷു ലോകേഷു വീർവ്വാൻ.

3

“പുരാ	“പണ്ട്	വൈദർഭഃ രാജാ	വിദർഭശാധിപൻ,
മമ	എന്റെ	ത്രിഷു ലോകേഷു	മൂന്നുലോകങ്ങളിലും
പിതാ,	പിതാവായി,	വീർവ്വാൻ	വീർവ്വശാലിയെന്ന്
സുഭേവഃ	സുഭേവനെന്ന്	വിഖ്യാതഃ.	പ്രസിദ്ധിപൂണ്ടിരുന്നു.
മഹായശാഃ	വൻ പുകഴാൻവന്നായ		

തസ്യ പുത്രഭയം ബ്രഹ്മൻ ദാഭ്യാം സ്രീഭ്യാമജായത
അഹം ശേപത ഇതി ഖ്യാതോ യവീയാൻ സുരമോഭവത്.

4

“ബ്രഹ്മൻ!	“മഹേഷ്!	അഹം	ഞാൻ
തസ്യ	അഭേദത്തിന്ന്	ശേപതഃ ഇതി	ശേപതനെന്ന്
ദാഭ്യാം	രണ്ടു	ഖ്യാതഃ;	വിളിക്കപ്പെട്ടു;
സ്രീഭ്യാം	ഭായ്മാരിൽ	യവീയാൻ	അനുജൻ
പുത്രഭയം	രണ്ടു പുത്രന്മാർ	സുരമഃ	} സുരമനെന്ന്വന്നായി
അജായത.	ജനിച്ചു.		

തതഃ പിതരി സ്വപ്നാതേ പൌരാ മാമഭ്യുഷേചയൻ
തത്രാഹം കൃതവാൻ രാജ്യം ധർമ്മം ച സുസമാഹിതഃ.

5

“ ‘ പിതരി	“ ‘ പിതാവ്	അഹം	ഞാൻ
സ്വപ്നാതേ,	സ്വപ്നപ്രാപ്തനായാറെ,	സുസമാഹിതഃ	ഏറെം ദൈവവിശ്വാ
തതഃ	അപ്പോൾ		സന്തോടുകൂടിയ ചനായി
പൌരാഃ	പൌരാന്മാർ	ധർമ്മം ച	പുഷ്പാചാരപ്രകാരം
മാം	എന്നെ		തന്നെ
അഭ്യുഷേചയൻ;	രാജാവായി ചാഴിച്ചു;	രാജ്യം	രാജ്യപരിപാലനം
തത്ര	അതിനാൽ	കൃതവാൻ.	ചെയ്തവന്നു.

ഏവം വഷ്സമസ്രാണി സമതീതാനി സുവ്രത
രാജ്യം കാരയതോ ബ്രഹ്മൻ പ്രജാ ധർമ്മേണ രക്ഷതഃ.

6

“ ‘ സുവ്രത !	“ ‘ ധർമ്മാത്മാവായ	ധർമ്മേണ	ധർമ്മപ്രകാരം
ബ്രഹ്മൻ !	മാമുനിവർണ്ണ്യ !	രക്ഷതഃ	പരിപാലിച്ചുവന്നിരുന്നവനുമായ എനിക്ക്
ഏവം	ഇപ്രകാരം		
രാജ്യം	രാജ്യപരിപാലനം	വഷ്-	} ആയിരം സംവത്സരങ്ങൾ
കാരയതഃ	ചെയ്തവന്നിരുന്ന ചനം	സമസ്രാണി	
പ്രജാഃ	പ്രജകളെ	സമതീതാനി.	കഴിഞ്ഞുപോയി.

സോടഹം നിമിത്തേ കസ്തിംശ്ചിദപിജ്ഞാതായുർദപിജ്ഞാത്തമ
കാലധർമ്മം ഹൃദി നൃന്ദ്യ തതോ വനമുപാഗമം.

7

“ ‘ ദപിജ്ഞാത്തമ ! “ ‘ ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠ !	കാലധർമ്മം	മരണകാലത്തെ
സഃ അഹം	ഹൃദി	ഉള്ളിൽ
കസ്തിംശ്ചിത്	നൃന്ദ്യ,	നിശ്ചയിച്ചുകൊണ്ട്,
നിമിത്തേ	തതഃ	അതിനാൽ
വിജ്ഞാതായുഃ	വനം	} ദേവാരാധനയെ സർവ്വ ഉപാഗമം.
അയസ്സിത്രയെൻ	ഉപാഗമം.	
അറിഞ്ഞവനായി		വുമായി ഉൾക്കൊണ്ടു.

സോടഹം വനമിദം ദുഷ്ടം മൃഗപക്ഷിവിവർജ്ജിതം
തപശ്ചത്തം പ്രവിഷ്ടോടസ്തി സമീപേ സരസഃ ശുഭേ.

8

“ ‘ സഃ	“ ‘ അപ്രകാരമുള്ള	മൃഗപക്ഷി-	} മൃഗങ്ങളും പക്ഷികളും ഇല്ലാത്തതും
അഹം	ഞാൻ	വിവർജ്ജിതം	
ശുഭേ	രമ്യമായ	ദുഷ്ടം	ദുഷ്ടവേശ്യാവുമായ
സരസഃ	} പൊയ്ക്കയ്ക്കരിക്കിലുള്ള ഒരു സ്ഥലത്തായി	ഇദം വനം	ഈ വനത്തിൽ
സമീപേ		പ്രവിഷ്ടഃ	} പ്രവേശിച്ചു.
തപഃ ചത്തം	തപസ്സുചെയ്യാനുഭവം	അസ്തി.	

ഭ്രാതരം സുരഥം രാജ്യേ ഹൃദിഷിച്ച മഹീപതിം
ഇദം സരഃ സമാസാദ്യ തപസ്തപ്തം മയാ ചിരം

9

“ഭ്രാതരം	“അനുജനായ	ഇദം സരഃ	ഈ തടാകത്തെ
സുരഥം ഹി	സുരഥനെത്തന്നെ	സമാസാദ്യ	പ്രാപിച്ചു്
രാജ്യേ	രാജ്യത്തിൽ	മയാ	എന്നാൽ
മഹീപതിം	രാജാവായി	ചിരം	ഏറെക്കാലം
അഭിഷിച്ചു	വാഴിച്ചുശേഷം	തപഃ തപ്തം.	തപസ്സുചെയ്യപ്പെട്ടു.

സോടഹം വഷ്സഹസ്രാണി തപസ്രീണി മഹാവനേ
തപ്തപാ സുദൃഷ്കരം പ്രാപ്തഃ ബ്രഹ്മലോകമനുത്തമം.

10

“‘സഃ	“‘അപ്രകാരമുള്ള	സുദൃഷ്കരം	കഠിനമായ
അഹം	ഞാൻ	തപഃ തപ്തപാ,	തപസ്സ് ചെയ്ത്,
മഹാവനേ	വൻകാട്ടിൽ	അനുത്തമം	സൂക്ഷ്മാത് കൃഷ്ടമായ
തീണി വഷ്-	} മച്ചായിരമാണ്ടുകൾ	ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകത്തെ
സഹസ്രാണി		പ്രാപ്തഃ.	പ്രാപിച്ചു.

തസ്യ മേ സ്വർഗ്ഗഭൂതസ്യ ക്ഷത്വിപാസേ ദിജോത്തമ
ബാധേതേ പരമോദാര തതോടഹം വൃഥിതേന്ദ്രിയഃ
ഗതപാ ത്രിഭുവനശ്രേഷ്ഠം പിതാമഹമുവാച ഹ.

11

“‘പരമോദാര !	“‘അതൃദാരശീലനായ	ഹ !	അയ്യോ !
ദിജോത്തമ !	ഹേ ബ്രാഹ്മണോത്തമ !	അഹം	ഞാൻ
സ്വർഗ്ഗഭൂതസ്യ	സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തനായ	വൃഥിതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങൾ തളസ്വ
തസ്യ മേ	ആ എനിക്ക്		നായി
ക്ഷത്വിപാഃ സ	വിശപ്പും ദാഹവും	ത്രിഭുവനശ്രേഷ്ഠം	തൈലോക്യനാഥനായ
ബാധേതഃ ;	വല്ലാത്ത പീഡയുണ്ടാ	പിതാമഹം	} ബ്രഹ്മദേവന്റെ അടു
	ക്കുകയായി ;	ഗതപാ	
തതഃ	അതിനാൽ	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

ഭഗവൻ ബ്രഹ്മലോകോടേയും ക്ഷത്വിപാസാവിവർജിതഃ
കസ്യായം കർമ്മണഃ പാകഃ ക്ഷത്വിപാസാനുഗോ ഹൃദം.

12

“‘ഭഗവൻ !	“‘ഭഗവാനേ !	ക്ഷത്വിപാ-	} വിശപ്പിന്നും ദാഹത്തി
അയം	ഈ	സാനുഗഃ ;	
ബ്രഹ്മലോകഃ	ബ്രഹ്മലോകം		ക്കുന്നു ;
ക്ഷത്-	} പൈദാഹങ്ങളൊറ്റതാ	അയം	ഈ
പിപാസാ-		പാകഃ	വിധിമലം
വിവർജിതഃ ;		കസ്യ കർമ്മണഃ ?	എന്തു പൂർവ്വകർമ്മംകൊ
അഹം ഹി	ഞാനാണെങ്കിൽ		ണ്ടുള്ളതാണ് ?

ആഹാരഃ കശ്യ മേ ദേവ തന്മേ ബ്രൂഹി പിതാമഹ.

13

“ ‘പിതാമഹ ദേവ!	“ ‘ബ്രഹ്മദേവ!	ആഹാരഃ കഃ ച? ആഹാരമെന്നൊന്നാ മേ എന്നാട് [ണ്?]
മേ	എനിക്ക്	തത് ആയത്
		ബ്രൂഹി. അരളിച്ചെയ്യാലും.

പിതാമഹസ്തു മാമാഹ തവാഹാരഃ സുദേവജ

സ്വാദൂനി സ്വാനി മാംസാനി താനി ഭക്ഷയ നിത്യശഃ.

14

“ ‘പിതാമഹഃ തു മാം ആമ; - സുദേവജ! താനി	“ ‘ബ്രഹ്മദേവൻ ഇക്കാര്യത്തിൽ എന്നോടായി ഇപ്രകാരം അരളിച്ചെ യ്ക്കൂ; സുദേവപുത്ര! ആ	സ്വാനി സ്വന്താദേഹത്തിലുള്ള സ്വാദൂനി രുചികരമായ മാംസാനി മാംസങ്ങളെ നിത്യശഃ നാറുതാറും ഭക്ഷയ; അങ്ങ് ഭക്ഷിച്ചാലും; തവ ആഹാരഃ. അങ്ങ് ഇതുതന്നെ യാണു് ആഹാരം.
--	---	--

സ്വശരീരം തപയാ പുഷ്ടം കർച്ചതാ തവ ഉത്തമം

അനുപ്ലം രോഹതേ ശേപത ന കദാചിന്മഹാമതേ.

15

“ ‘മഹാമതേ ശേപത! കദാചിത് അനുപ്ലം രോഹതേ ന; ഉത്തമം	“ ‘ബുദ്ധിമാനായ മേ ശേപത! വല്ല സമയത്തിലും വിതജ്ഞാത്തത് പിന്നെ മുളയ്ക്കുകയില്ല; ഉത്തമമായ	തപഃ തപസ്സിനെ കർച്ചതാ അനുഷ്ഠിച്ചുകൊണ്ടിര തപയാ അങ്ങയാൽ [ന്ന സ്വശരീരം സ്വന്തം ശരീരം പുഷ്ടം. ആദരവോടുകൂടി പുഷ്ടി യാക്കപ്പെട്ടു.
--	--	---

ഭത്തം ന തേടസ്തി സുക്ഷോഭി തവ ഏവ നിഷേവസേ

തേന സ്വഗ്ഗൃഹതോ വത്സ ബാദ്ധ്യസേ ക്ഷത്വിപാസയാ.

16

“ ‘വത്സ! തപഃ ഏവ സുക്ഷ്മഃ നിഷേവസേ തേ ഭത്തം ന അസ്തി;	“ ‘ഉണ്ണീ! ദൈവധ്യാനത്തെമാത്രം നിഷേധിക്കുക നീ ചെയ്യുവന്നിരുന്നു; ഭവാനു് ശരിരാപ്പണ മെന്നത് ഉണ്ടായില്ല;	തേന അതിനാൽ സ്വഗ്ഗൃതഃ അപി സ്വഗ്ഗൃപ്രാപ്തനായിര നിട്ടും ക്ഷത്വിപാ- } പൈദാഹത്താൽ സയാ } അങ്ങ് പീഡിക്കപ്പെ ബാദ്ധ്യസേ. ടുന്നു.
---	--	--

സ തപം സുപുഷ്ടമാഹാരൈഃ സ്വശരീരമനുത്തമം

ഭക്ഷയിതപാമൃതരസം തേന തൃപ്തിഭവിഷ്യതി.

17

“ ‘സഃ തപം, ആഹാരൈഃ സുപുഷ്ടം സ്വശരീരം	“ ‘അപ്രകാരമുള്ള അങ്ങ്, പല ആഹാരങ്ങൾ പോഷിപ്പി [കൊണ്ടു് ക്കപ്പെട്ടതായ സ്വന്തം ശരീരത്തെ	അനുത്തമം സദ്യുക്തം കൃഷ്ടമായ അമൃതരസം അമൃതരസമായി ഭക്ഷയിതപാ ഭൂജിച്ചു്, * തേന അതിനാൽ തൃപ്തിഃ തൃപ്തി ഭവിഷ്യതി. നേടുന്നതാണു്.
---	--	--

യദാ തു തദപനം ശോപത അഗസ്ത്യഃ സുമഹാതൃഷിഃ
ആഗമീഷ്യതി ഭുജ്ജ്വൽസഭാ കൃച്ഛ്രാദപിമോക്ഷ്യസേ.

18

“ശോപത!	“ശോപത!	അഗസ്ത്യഃ ജ്വൽസഭാ അഗസ്ത്യഃ സുമഹാതൃഷിഃ
തു	അപ്രകാരമായാലും	ആഗമീഷ്യതി, എഴുന്നള്ളുന്നുവോ,
തത് വനം,	ആ വനത്തിലേക്ക്	തദാ അപ്പോൾ,
യദാ	എപ്പോൾ	കൃച്ഛ്രാത് ബാധയിൽ നിന്ന്
ഭുജ്ജ്വൽസഭാ	സച്ചോത് കൃഷ്ണനും	വിമോക്ഷ്യസേ. അങ്ങ് മോചിക്കുന്ന
സുമഹാൻ	സുപ്രസിദ്ധനായ	താണ്.

സ ഹി താരയിതും സൗമ്യ ശക്തഃ സുരഗണാനപി
കിം പുനസ്തപാം മഹാബാഹോ ക്ഷുത്പിപാസാവശം ഗതം

19

“സൗമ്യ!	“ശാന്തശീല!	താരയിതും } ഭരദയ്യത്തിൽ നിന്ന്
		ശക്തഃ; } മോചിപ്പിപ്പാൻ ശ
മഹാബാഹോ!	മഹാബാഹുവായവനേ!	ക്തനാകുന്നു;
സഃ ഹി	അദ്ഭുതമാണെന്നാൽ	ക്ഷുത്പിപാ- } പൈദാഹങ്ങളാൽ കഴ
		സാവശം ഗതം } ട്ടുന്ന
സുരഗണാൻ	} ദേവഗണങ്ങളെയും കൂടി	തപാം അങ്ങയുടെ കയ്യിൽ
അപി		കിം പുനഃ? പിന്നെ പറയണ്ട
		തുണ്ടോ?

സോഹം ഭഗവതഃ ശ്രുതപാ ദേവദേവസ്യ നിശ്ചയാ
ആഹാരം ഗർഹിതം കർമ്മി സ്വശരീരം ദപിജോത്തമ.

20

“ദപിജോത്തമ!	“ബ്രാഹ്മണോത്തമ!	ശ്രുതപാ, കേട്ട്,
സഃ അഹം	അപ്രകാരമുള്ള ഞാൻ	ഗർഹിതം നികൃഷ്ടമായ
ഭഗവതഃ	മഹാപുഷ്പനായ	സ്വശരീരം എന്റെ ശരീരത്തെ
ദേവദേവസ്യ	ദേവദേവന്റെ	ആഹാരം കർമ്മ. ആഹാരമായി ഭുജിച്ചുവ
നിശ്ചയം	നിശ്ചയത്തെ	രികയാണ്.

ബഹുൻ വഷ്ഗണാൻ ബ്രഹ്മൻ ഭുജ്യമാനമിദം മയാ
ക്ഷയം നാഭ്യേതി ബ്രഹ്മണ്യേ തൃപ്തിശ്ചാപി മമോത്തമാ.

21

“ബ്രഹ്മൻ!	“വേദവിത്തായ	ഇദം ഇത്
ബ്രഹ്മണ്യേ!	ബ്രഹ്മണീവതു!	ക്ഷയം ച ക്ഷയത്തെയും
മയാ	എന്നാൽ	ന അഭ്യേതി; പ്രാപിക്കുന്നില്ല;
ബഹുൻ	എത്രയോ	മമ ഉത്തമാ } എനിക്ക് വേണ്ടുവോളം
വഷ്ഗണാൻ	അനേകം വത്സരങ്ങളാ	തൃപ്തിഃ അപി. } മതിയായ്ക്കഴിഞ്ഞു എ
	യി	ന്ന അലംഭാവവും ഉ
ഭുജ്യമാനം	ഭുജിക്കപ്പെടുന്നതായ	ണ്ടാകുന്നില്ല.

തസ്യ മേ കൃച്ഛ്രഭൂതസ്യ കൃച്ഛ്രാദസ്താദപിമോചയ
അന്യേഷാം ന ഗതിർവ്യഭൂത ക്ഷോഭാനിമൃതേ ദപിജം.

22

“‘കൃച്ഛ്ര- ഭൂതസ്യ തസ്യ മേ അസ്താത് കൃച്ഛ്രാത് വിമോചയ;	“‘ക്ഷോഭസ്ഥയിലിരി ക്കുന്ന അപ്രകാമുള്ള ഇവൻ ഈ ദുഷ്ടശയിൽനിന്നും നിന്തിരുവടി മോചന മരുളിയാലും;	ഹി അത്ര ക്ഷോഭാനിം ദപിജം ജതേ അന്യേഷാം ഗതിഃ ന.	എന്തെന്നാൽ ഇക്കാര്യത്തിൽ ബ്രാഹ്മണാത്തമനായ അഗസ്ത്യ മുനിയല്ലാതെ മററാക്കും രക്ഷനൽകുവാൻ കഴി വുള്ളതല്ല.
---	--	---	--

ഇദമാഭരണം സൌമ്യ താരണാത്മം ദപിജോത്തമ
പ്രതിഗ്രഹ്ണീഷപ ഭദ്രം തേ പ്രസാദം കർത്തുമഹസി.

23

“‘സൌമ്യ! ദപിജോത്തമ! പ്രസാദം കർത്തും അഹസി; തേ ഭദ്രം!	“‘പുണ്യാത്മാവായ മേ ദപിജവർച്ച! പ്രസാദിച്ചരുളിയാലും; നിന്തിരുവടിക്ക് ദൈവാനുഗ്രഹം ഉണ്ടാ കുന്നതാണ്;	ഇദം ആഭരണം താരണാത്മം പ്രതി- ഗ്രഹ്ണീഷപ.	ഈ ആഭരണത്തെ കഷ്ടത്തിൽനിന്ന് മോ ചിപ്പിക്കുന്നതിന്നു പ്ര തിഗ്രഹമായി സ്വീകരിച്ചാലും.
---	--	---	---

ഇദം താവത് സുവർണ്ണം ച ധനം വസ്രാണി ച ദപിജ
ഭക്ഷ്യം ഭോജ്യം ച ബ്രഹ്മണ്യേ ദദാത്യാഭരണാനി ച

24

“‘ദപിജ! ബ്രഹ്മണ്യേ! ഇദം താവത് സുവർണ്ണം ച ധനം ച	“‘ബ്രാഹ്മണോത്തമ! ബ്രഹ്മണ്യേ! ഇതാകട്ടെ സ്വപ്നത്തെയും ധനത്തെയും	വസ്രാണി ഭക്ഷ്യം ച ഭോജ്യം ആഭരണാനി ച ദദാതി.	വസ്ത്രങ്ങളേയും ഭക്ഷ്യങ്ങളേയും ഭോജ്യങ്ങളേയും ആഭരണങ്ങളേയും എന്നും നൽകുന്നതാ ണ്.
--	---	---	--

സർപ്പാൻ കാമാൻ പ്രയച്ഛാമി ഭോഗാശ്ച മുനിപുഗവ
താരണേ ഭഗവൻ മഹ്യം പ്രസാദം കർത്തുമഹസി.

25

“‘മുനിപുഗവ! കാമാൻ ഭോഗാൻ സർപ്പാൻ ച പ്രയച്ഛാമി; ഭഗവൻ!	“‘മുനിവർച്ച! ഇച്ഛിക്കുന്നവയായ ഐഹികഭോഗങ്ങൾ എല്ലാറ്റിനേയും ഞാൻ ഇച്ഛാർത്ഥനെ കൈവെടിയുന്നു; സ്വാമിൻ!	താരണേ മഹ്യം പ്രസാദം കർത്തും അഹസി.	കഷ്ടശയിൽനിന്ന് മോചിപ്പിക്കുന്ന സം ഗതിയിൽ എനിക്ക് അനുഗ്രഹം അരുള വാൻ കൃപചെയ്യാലും.
--	---	---	---

തസ്യോഹം സ്വപ്തിണോ വാക്യം ശ്രുതപാ ഭുവസമനപിതം
താരണായോപജഗ്രാഹ തദാഭരണമുത്തമം.

26

“അഹം സ്വപ്തിണഃ തസ്യ ഭുവസമനപിതം വാക്യം ശ്രുതപാ	“ഞാൻ സ്വപ്തപാസിയായ അഭ്യുത്ഥത്തിന്റെ വ്യസനയുക്തമായ വാക്യത്തെ കേട്ട്	താരണായ തത് ഉത്തമം ആഭരണം ഉപജഗ്രാഹ.	ഭുവസമനപിതം വിട്ടു വിപ്രീകൃതനായി ആ ഉത്തമമായ ആഭരണത്തെ സ്വീകരിച്ചു.
---	--	--	--

യോ ദ്വിജാലുഭതേ ജ്ഞാനം സ തം വിത്തേന പുജയേത്
അന്യഥാ ജ്ഞാനദർശി സ്യാന്നരകം ഭവതി ശ്രവം.

27

“യഃ ദ്വിജാത് ജ്ഞാനം ലഭേത, സഃ തം വിത്തേന	“യാതൊരുവൻ ബ്രാഹ്മണങ്കൽനിന്ന് ഉപദേശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നുവോ, അവൻ അഭ്യുത്ഥത്തെ ഭവ്യത്താൽ	പുജയേത്; ജ്ഞാനദർശി അന്യഥാ സ്യാത് ശ്രവം നരകം ഭവതി.	മാനിക്കേണ്ടതാകുന്നു; ഉപദേശം സിദ്ധിച്ചു വൻ അപ്രകാരം ചെയ്യാതി രുന്നാൽ തിട്ടയായും നരകത്തിന് പാത്രീഭവിക്കുന്നു.
---	---	---	--

മയാ പ്രതിഗൃഹീതേ തു തസ്മിന്നാഭരണേ ശുഭേ
മാനുഷഃ പൂർവ്വകോ ദേഹോ രാജേഷ്ഠ്വീനനാശ ഹ.

28

“മയാ തസ്മിൻ ശുഭേ ആഭരണേ പ്രതിഗൃഹീതേ തു,	“എന്നാൽ ആ അഴകറിയതായ ആഭരണം സ്വീകരിക്കപ്പെട്ട ഉട നെതന്നെ,	രാജേഷ്ഠഃ പൂർവ്വകഃ മാനുഷഃ ദേഹഃ വിനാശ ഹ.	ആ രാജഷ്ഠിക്ക് മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന മാനുഷ്യദേഹം നശിച്ചുപോയി ആയുധം.
--	---	--	--

പ്രനഷ്ടേ തു ശരീരേത്സൗ രാജഷ്ഠിഃ പരയാ മുദാ
തൃപ്തഃ പ്രമുദിതോ രാജാ ജഗാമ ത്രിദിവം സുഖം.

29

“അസൗ രാജാ രാജഷ്ഠിഃ, ശരീരേ പ്രനഷ്ടേ തു, പരയാ	ഇതു ക്ഷത്രിയനായ രാജഷ്ഠി, ശരീരം നശിച്ചു ഉടനെ, അളവറ്റ	മുദാ പ്രമുദിതഃ സുഖം തൃപ്തഃ ത്രിദിവം ജഗാമ.	സന്തോഷത്താൽ ആനന്ദഭരിതനായി വിചാരമറ്റവനായി തൃപ്തികൈവസ്വനായി സ്വപ്തത്തിൽ ചെന്നു ചെന്നു.
--	--	---	---

തേനേദം ശക്തുഃപ്രേത ദിവ്യമാഭരണം മമ

തസ്മിൻ നിമിത്തേ കാകത്സ്ഥ ഭത്തമദ്ഭീതഭരണം

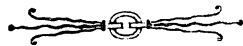
30

“കാകത്സ്ഥ!	“കാകത്സ്ഥ!	നിമിത്തേ,	സദർഭത്തിൽ,
അദ്ഭീതഭരണം	ദിവ്യപ്രഭാവമുള്ളതും	മമ	എനിക്കായ്ക്കാണ്
ദിവ്യം	അതിമനോഹരവുമായ	ശക്തുഃപ്രേത	ഇത്രുപ്രായ
ഇദം ആഭരണം	ഈ ആഭരണം	തേന	അഭയമത്താൽ [ന.]
തസ്മിൻ	ആ	ഭത്തം.	ഭാനം ചെയ്യപ്പെട്ടതാക-

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടാസപ്തതിതമഃ സഗ്ഗ് = എഴുപത്തൊന്നാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23297; ഉത്തരാകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2573.

ഏകോനാശീതിതമഃ സഗ്ഗ് = എഴുപത്തൊന്നാംസഗ്ഗ്.

[ഭണ്ഡരാജ്യനിഃവരഃ = ഭണ്ഡൻ രാജ്യം സ്ഥാപിക്കുന്നത്.]

തദദ്ഭീതതമം വാക്യം ശ്രുതവാഗ്ദസ്യ സ്യ രാഘവഃ

ഗൌരവാദിസ്മയാച്ചൈവ പുനഃ പ്രഷ്ഠം പ്രചക്രമേ.

1

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	ഗൌരവാത് ച വിഷയത്തിന്റെ മഹ
അഗസ്തൃസ്യ	അഗസ്തൃഭഗവാന്റെ	തപത്താലും
അദ്ഭീതതമം	അത്യുത്തമമായ	വിസ്മയാത് } അറിയേണ്ട സംഗതി
തത് വാക്യം	ആ മൊഴി	ഏവ } ഉണ്ടായിരുന്നതിനാലും
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	പുനഃ പ്രഷ്ഠം } വീണ്ടും ഇപ്രകാരം
		പ്രചക്രമേ. } ചോദിച്ചാൻ മുതിർ.

ഭഗവംസ്തദപനം ഘോരം തപസ്സപ്യതി യത്ര സഃ

ശേപതോ വൈദർഭകോ രാജാ കഥം സ്യാദമൃഗദപിജം.

2

“ഭഗവൻ!	“ഭഗവാനേ!	തപഃ തപ്യതി, തപസ്സചെയ്യയ്ക്കുണ്ടാ
യത്ര	യാതൊരു ദിക്കിൽ	തത് വനം ആ വനം [യോ,
വൈദർഭഃ	} വിദർഭശാധി പനായ	ഘോരം ഭയങ്കരമായും
രാജാ		അമൃഗദപിജം മൃഗങ്ങളും പക്ഷികളും
സഃ ശേപതഃ	ആ ശേപതമഹാരാജാ	ഇല്ലാത്തതായും
	വ്യാ	കഥം എന്തുകൊണ്ടാണ്
		സ്യാത് ? ആയിത്തീർന്നത് ?

തദപനം സ കഥം രാജാ ശൂന്യം മനുജവർജ്ജിതം

തപശ്ചത്തും പ്രവിഷ്ടഃ സ ശ്രോതുമിച്ഛാമി തതപതഃ.

3

“സഃ രാജാ,	“ആ അരചൻ,	കഥം എങ്ങിനെതന്നെയാണ്
ശൂന്യം	ശൂന്യവും	സഃ പ്രവിഷ്ടഃ ? അഭയം പ്രവേശിച്ചു
മനുജവർജ്ജിതം	മനുഷ്യരില്ലാത്തതുമായ	തതപതഃ ഉള്ളവണ്ണം [ത് ?
തത് വനം	ആ വനത്തിൽ	ശ്രോതും കേൾപ്പാനായി
തപഃ ചത്തും	തപസ്സചെയ്യാനായി	ഇച്ഛാമി.” ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.”

രാമസ്വ വചനം ശ്രുതവാ കൌതുഹലസമനപിതം
വാക്യം പരമതേജസ്വീ വക്തുമേവോപചക്രമേ.

4

കൌതുഹല- } അറിവാൻ കൌതുക
സമനപിതം } തോടുകൂടിയ നായ

രാമസ്വ ശ്രീരാമന്റെ

വചനം ശ്രുതവാ വാക്യത്തെ കേട്ട്

പരമതേജസ്വീ മഹാതേജസ്വിയായ
അദ്ദേഹം

വാക്യം വക്തും ഇങ്ങിനെ മറുപടിയുര
ഉപചക്രമേ } തുടങ്ങി. [ചെയ്താൻ
ക്രമം.]

പുരാ കൃതയുഗേ രാമ മനുർഭണ്ഡധരഃ പ്രഭുഃ
തസ്യ പുത്രോ മഹാനാസീദിക്ഷപാകഃ കലനന്ദനഃ.

5

“രാമ!
പുരാ കൃതയുഗേ പണ്ട് കൃതയുഗത്തിൽ
പ്രഭുഃ മഹാശക്തിമാനായ
മനുഃ മനുചക്രവർത്തി
ഭണ്ഡധരഃ; { രാജനീതി തെറ്റാതെ
പരിപാലിക്കുന്ന മ
ഹാരാജാവായിരുന്നു;

തസ്യ അദ്ദേഹത്തിന്
കലനന്ദനഃ കലാലങ്കാരമായി
മഹാൻ മഹായശസ്വിയായ
ഇക്ഷപാകഃ ഇക്ഷപാകവെന്ന
പുത്രഃ അസീത്. പുത്രനുണ്ടായിരുന്നു.

തസ പുത്രം പൂർവ്വകം രാജ്യേ നിക്ഷിപ്യ ഭൂവി ഭുജ്ജയം
പൃഥിവ്യാം രാജവംശാനാം ഭവ കത്തേത്യവാച ഹ.

6

“ഭൂവി
ഭുജ്ജയം അജയ്യനായി
പൂർവ്വകം പുത്രം ജ്യേഷ്ഠപുത്രനായ
തം അദ്ദേഹത്തെ
രാജ്യേ രാജ്യത്തിൽ
നിക്ഷിപ്യ വാഴിച്ചു

‘പൃഥിവ്യാം
രാജവംശാനാം രാജവംശങ്ങൾക്ക്
കത്താ ഹ } കാരണഭൂതനായി നി
ഭവ,’ } ശ്വയമായും ഭവിച്ചാ
ലും,
ഇതി ഉവാച. എന്ന് അജ്ഞാപിച്ചു.

തഥേതി ച പ്രതിജ്ഞാതം പിതൃ പുത്രേണ രാാവവ
തതഃ പരമസന്തുഷ്ടോ മനുഃ പുത്രമുവാച ഹ.

7

“രാഘവ!
പുത്രേണ ച പുത്രനാലും
പിതൃഃ പിതാവിനോടായി
‘തഥാ’ ഇതി ‘കല്പനപോലെ’ എന്ന്
പ്രതിജ്ഞാതം; വാഗ്ദത്തംചെയ്യപ്പെട്ടു;

തതഃ അതിനാൽ
മനുഃ മനുചക്രവർത്തി
പരമസന്തുഷ്ടഃ അതിസന്തുഷ്ടനായി
പുത്രം പുത്രനോടായി
ഉവാച ഹ. ഇങ്ങിനെ ഉപദേശിച്ചു.

പ്രീതോടസ്മി പരമോദാര തപം കർത്താസി ന സംശയഃ
ദണ്ഡേന ച പ്രജാ രക്ഷ മാ ച ദണ്ഡമകാരണേ.

8

“പരമോദാര! “സദ്ഗുണശീല!	പ്രജാഃ	പ്രജകളെ
പ്രീതഃ അസ്മി; ഞാൻ പ്രീതികളോ	ദണ്ഡേന	ശിക്ഷിച്ചു്
തപം നീ [ബ്രഹ്മിക്കുന്നു;	രക്ഷ;	നീതിതെറ്റാതെ പരി
കർത്താസി പറഞ്ഞപ്രകാരംതന്നെ		പാലിച്ചാലും;
ചെയ്യുന്നവനാണ്	അകാരണേ	തക്ക വിചാരണചെ
ന സംശയഃ; സംശയമില്ല;		യ്യാതെ
ച ഏകിലും	ദണ്ഡം മാ ച. ദണ്ഡിക്കരുത്.	

അപരാധിഷു യോ ദണ്ഡഃ പാത്ര്യതേ മാനവേഷു വൈ
സ ദണ്ഡോ വിധിവന്ദുക്തഃ സ്വർഗ്ഗം നയതി പാത്ഥിവം.

9

“അപരാധിഷു “കുറവുചെയ്തവൻ	വിധിവത്	ന്യായപ്രകാരം
കാണപ്പെട്ട	മുക്തഃ	നൽകപ്പെട്ടതായ
മാനവേഷു വൈ ആളുകളുടെപേരിൽ	സഃ ദണ്ഡഃ	ആ ദണ്ഡേന
യഃ യാതൊരു	പാത്ഥിവം	അരചനെ
ദണ്ഡഃ ശിക്ഷ	സ്വർഗ്ഗം	സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്ക്
പാത്ര്യതേ വിധിക്കപ്പെടുന്നുവാ	നയതി.	നയിക്കുന്നതാണ്.

തസ്യാദൃണ്ഡേ മഹാബാഹോ യതവാൻ ഭവ പുത്രക
ധർമ്മോ ധ്വി പരമോ ലോകേ കർച്ചതസ്സേ ഭവിഷ്യതി.

10

“മഹാബാഹോ! “മഹാബാഹുവായ	ധി,	എന്തെന്നാൽ,
പുത്രക! പുത്ര!	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
തസ്യാത് ആകയാൽ	കർച്ചതഃ	അപ്രകാരംചെയ്യുന്ന
ദണ്ഡേ ദണ്ഡിക്കുന്ന കാര്യ	തേ	നിനക്ക്
ത്തിൽ		
യതവാൻ ഭവ; നീ വളരെ ജാഗ്രതയാ	പരമഃ ധർമ്മഃ	ഉത്കൃഷ്ടമായ ധർമ്മം
യിരിക്കേണ്ടതാണ്;	ഭവിഷ്യതി.”	നേരുന്നതാകുന്നു.”

ഇതി തം ബഹു സന്ദിശ്യ മനുഃ പുത്രം സമാധിനാ
ജഗാമ ത്രിദിവം ഹൃഷ്ടോ ബ്രഹ്മലോകം സനാതനം.

11

“മനുഃ “മനുചക്രവർത്തി	സമാധിനാ	പുണ്യവിശേഷത്താൽ
തം പുത്രം ആ പുത്രന്നായ്ക്കാണ്	സനാതനം	അനാദിയായ
ഇതി ഇപ്രകാരം	ബ്രഹ്മലോകം	ബ്രഹ്മലോകമാകുന്ന
ബഹു സന്ദിശ്യ, പലതും ഉപദേശിച്ചു്,	ത്രിദിവം	സ്വർഗ്ഗലോകത്തിൽ
ഹൃഷ്ടഃ അകം കളുത്തവനായി	ജഗാമ.	ചെന്നുചേർന്നു.

പ്രയാതേ ത്രിദിവം തസ്തിന്നിക്ഷപാകരമിതപ്രഭഃ
ജനയിഷ്യേ കഥാ പുത്രാനിതി ചിന്താപരോഭവത്.

12

സ ഭണ്ഡസ്തത്ര രാജാഭൂമ്യേ പദ്മതരോധസി
പുരം ചാപ്രതിമം രാമ ന്യവേശയദനത്തമം.

17

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	പുരം	ഒരു നഗരത്തെ
സഭണ്ഡഃ	ആ ഭണ്ഡനം	ന്യവശയത്;	നിർമ്മിച്ചു;
രമ്യേ പദ്മ-	} മലയോരത്തായി	തത്ര	അവിടെ
തരോധസി		രാജാ	രാജാവായി
അപ്രതിമം ച	} നിസ്തൂച്യവും ശ്രേഷ്ഠ	അഭൂത്.	വാണവനം.
അനത്തമം			
	മഃയ		

പുരസ്വ ചാകരോന്നാമ മധുമന്തമിതി പ്രഭോ
പുരോഹിതം തുശനസം വരയാമാസ സുവ്രതം.

18

“പ്രഭോ!	“സത്യസപരൂപ!	സുവ്രതം	മഹാ ധർമ്മാത്മാവായ
പുരസ്വ	പുരത്തിന്ന്	ഉശനസം തു	തുകൃതമഹഷിയെത്ത
മധുമന്തം	മധുമന്തം		ന്നെ
ഇതി നാമ ച	എന്നപേരും	പുരോഹിതം	പുരോഹിതനായും
അകരോത്;	വിളിച്ചു;	വരയാമാസ.	വരിച്ചു.

ഏവം സ രാജാ തദ്രാജ്യമകരോത് സപുരോഹിതഃ
പ്രഹൃഷ്ടമനജാകീർണ്ണം ദേവരാജോ യഥാ ദിവി.

19

“ഏവം	“ഇപ്രകാരം	തത് രാജ്യം	ആ രാജ്യത്തെ
സപുരോഹിതഃ	പുരോഹിതനാടുകൂടി	പ്രഹൃഷ്ട-	} മനഃസന്തുഷ്ടിപൂർണ്ണ
സഭ രാജാ,	ആ അരചൻ,	മനജാകീർണ്ണം	
ദിവി	ദേവദലാകത്തിൽ		ജനങ്ങളാൽ നിറയ
ദേവരാജഃ യഥാ	ഇത്രെന്നപോലെ	അകരോത്.”	പ്പെട്ടതായി
			ആണ്ടുവന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകോനാശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എഴുപത്തൊമ്പതാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോക സംഖ്യ 23316; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോക സംഖ്യ 2592

അശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണതാംസഗ്ഗം.

[അരാജധർമ്മം = ഭണ്ഡൻ അരാജയെ മാനഭംഗപ്പെടുത്തുന്നത്.]

ഏതദാഖ്യായ രാമായ മഹഷിഃ കുംഭസംഭവഃ

അസ്യാമേവാപരം വാക്യം കഥയാമുപചക്രമേ.

1

കുംഭസംഭവഃ	} അഗസ്ത ൧ മഹഷി	ഏവ കഥായാം ചരിത്രത്തിൽ
മഹഷിഃ		അപരം വാക്യം മറ്റൊരു വിഷയത്തെ
രാമായ	ശ്രീരാമവേഷനാടായി	കുറിച്ച്
ഏതത്	ഇതിനെ	
അഖ്യായ	അതർഹെയ്യശേഷം	ഉപചക്രമേ. ഇപ്രകാരം ഉരചെ
അസ്യാം	ഇതേ	യ്യാൻ തുടങ്ങി.

തതഃ സ ദണ്ഡഃ കാകത്സ്ഥ ബഹുവഷ്ഗണായുതം
അകരോത് തത്ര ഭാന്താത്മാ രാജ്യം നിഹതകണ്ടകം.

2

“കാകത്സ്ഥ! “കാകത്സ്ഥ!	തത്ര	അവിടെ
സഃ ദണ്ഡഃ	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
ഭാന്താത്മാ,	നിഹതകണ്ടകം	ശത്രുബാധയില്ലാതെ
തതഃ	ബഹുവഷ്- ഗണായുതം	} അനേകാണ്ടകഃകുലാളം
	അകരോത്.	ഭരിച്ചു.

അഥ കാലേ തു കസ്തിംശ്ചിദ്രാജാ ഭാഗ്ഗവമാത്രമം
രമണീയമുപാക്രാമച്ചൈത്രേ മാസി മനോഹരേ.

3

“മനോഹരേ “ഋതാകഷ്കമായ	രാജാ, രമണീയം രാജാവ്, രമ്യമായ
ചൈത്രേ മാസി ചൈത്രമാസത്തിൽ,	ഭാഗ്ഗവം തു ശുക്രാചാതുര്യം
അഥ അഃപ്പാരം	ആശ്രമം ആശ്രമത്തിൽ
കസ്തിംശ്ചിത് }	ഉപാക്രാമത്. എഴുന്നള്ളി.
കാലേ	

തത്ര ഭാഗ്ഗവകന്യാം സ രൂപേണാപ്രതിമാം ഭൂവി
വിചരന്തിം വനോദ്ദേശേ ദണ്ഡോഽപശ്യദന്തമാം.

4

“സഃ ദണ്ഡഃ, “ആ ദണ്ഡൻ,	അപ്രതിമാം നിരൂപനയും
തത്ര ആ	അന്തരമാം ഉത്കൃഷ്ടയും
വനോദ്ദേശ	വിചരന്തിം ഉപാത്തിക്കൊണ്ടിരി
	ക്കുന്നവളമായ
രൂപേണ സൗന്ദര്യം കൊണ്ട്	ഭാഗ്ഗവകന്യാം ശുക്രമഹഷിയുടെ ക
ഭൂവി ലോകത്തിൽ	അപശ്യത്. കണ്ടു. [നൃകയെ

സ ദൃഷ്ട്വാ താം സുദമേധാ അനംഗശരപീഡിതഃ
അഭിഗമ്യ സുസംവിഗ്നാം കന്യാം വചനമബ്രവീത്.

5

“സുദമേധാഃ “ഭർബുദ്ധിയായ	സുസംവിഗ്നാം ഭയപരവശയായ
സഃ അവൻ,	കന്യാം ആ കന്യകയെ
താം ദൃഷ്ട്വാ അവളെക്കണ്ട്	അഭിഗമ്യ അടുത്തു്
അനംഗശര- }	വചനം ഇപ്രകാരം
പീഡിതഃ }	അബ്രവീത് ഉരചെയ്തു.

കുതസ്തപസി സുശ്രോണി കന്യ വാഽസി സുതാ ശുഭേ
പീഡിതോഽഹമനംഗേന ഗച്ഛാമി തപാം ശുഭാനനേ.

6

“സുശ്രോണി! “സുമദ്ധ്യമേ!	അഹം ഞാൻ
തപം ഭൂപതി	അനംഗേന }
കുതഃ അസി? എങ്ങനെയിനാണ്?	പീഡിതഃ; }
ശുഭേ! വാ സുന്ദരി!, എന്നല്ല	ശുഭാനനേ! സുമുഖി!
കന്യ സുതാ }	തപാം ഗച്ഛാമി. ഭവതിയെ ഞാൻ അന്ത
അസി? }	ഭവിപ്പാൻ പോകുന്നു.

തസ്യ ചൈവം ബ്രുവാണസ്യ മോഹോന്മത്തസ്യ കാമിനഃ
ഭാഗ്വീ പ്രത്യുവാചേദം വചഃ സാന്നന്യം നൃപം.

7

“മോഹോ- ന്മത്തസ്യ	“സംഗമത്തിൽ ആശ വെച്ചുവന്നായി മതിമ റന്നവനും,	ഭാഗ്വീ ച,	ശുക്രാചാര്യ പുത്രിയായ അവരും,
കാമിനഃ	കാമാതുരനുമായ	നൃപം	നൃപനോടായി
തസ്യ	അവൻ,	ഇദം	ഇപ്രകാരം
ഏവം	ഇപ്രകാരം	സാന്നന്യം	ഉചിതമായ
ബ്രുവാണസ്യ,	ഉരചെയ്താറെ,	വചഃ	വാക്യത്തെ
		പ്രത്യുവാച.	മറുപടിയുരച്ചു.

ഭാഗ്വസ്യ സുതാം വിദ്ധി ദേവസ്യാക്ലിഷ്ടകർമ്മണഃ
അരജാം നാമ രാജേന്ദ്ര ജ്യേഷ്ഠാമാത്രമവാസിനീം.

8

“‘രാജേന്ദ്ര!	“‘നൃപാത്മമ!	ജ്യേഷ്ഠാം സുതാം	മൂത്തപുത്രിയായഎന്നെ
അക്ലിഷ്ട- കർമ്മണഃ	എന്തും നിഷ്പ്രയാസം ചെയ്യാൻ കഴിവുള്ള വനും	അത്രമ- വാസിനീം	അത്രമത്തിൽ വസിക്ക ന്നവളാണെന്നും
ദേവസ്യ	പൂജ്യനുമായ	അരജാം നാമ	അരജയെന്ന പേരോടു
ഭാഗ്വസ്യ	ശുക്രമഹർഷിയുടെ	വിദ്ധി.	കൂടിയവളാണെന്നും ധരിച്ചാലും.

മാ മാം സ്പൃശ ബലാദ്രാജൻ കന്യാ പിത്രവശാ ഹൃദം
നൃഃ പിതാ മേ രാജേന്ദ്ര തപം ച ശിഷ്യോ മഹാത്മനഃ
വ്യസനഃ സുമഹത് കൃദ്ധഃ സ തേ ദദ്യാന്മഹാതപാഃ.

9

“‘രാജൻ!	“‘രാജാവേ!	ശിഷ്യഃ;	ശിഷ്യനുമാണ്;
അഹം	ഞാൻ	സഃ മഹാതപാഃ	മഹാതപസപിതായഅ
പിത്രവശാ	പിതാവിന്റെ ചൊല്ലി ടീക്ക് നടക്കുന്ന	കൃദ്ധഃ ഹി,	കൃദ്ധിച്ചാൽ, [ദ്രോഹം
കന്യാ;	കന്യകയാകുന്നു;	സുമഹത്	ദുഃസഹമായ
രാജേന്ദ്ര!	നൃപവര!	വ്യസനം	ദുഃഖത്തെ
പിതാ	പിതാവാകുന്നു	തേ	അവിടുത്തേയ്ക്ക്
മേ നൃഃ;	എനിക്ക് രക്ഷകൻ;	ദദ്യാത്;	വിളയിച്ചേയ്ക്കും;
തപം ച	നിന്തിരവടിയൊക്കട്ടെ	ബലാത്	ബലാത്കാരമായി
മഹാത്മനഃ	ആ മഹാത്മാവിന്നു	മാം	എന്നെ
		മാ സ്പൃശ.	തീണ്ടാതിരുന്നാലും.

യദി വാടന്യന്യയാ കാച്ഛം ധർമ്മദൃഷ്ടേന സത്പഥാ
വരയസ്വ നൃപത്രേഷു പിതരം മേ മഹാദ്യുതിം.

10

“‘നൃപഃത്രേഷു!	“‘നൃപവർ!	മേ	എന്റെ
മയാ	എന്നാൽ	പിതരം	പിതാവിന്റെ അടു ക്കൽ,
അന്യത് കാച്ഛം	വേറെ പ്രകാരത്തിൽ	ധർമ്മദൃഷ്ടേന	ധർമ്മപ്രകാരം .
യദി വാ	അനുകൂലമായി പ്രവൃ ത്തിക്കപ്പെടേണ്ടതാ ണെന്നാൽ,	സത്പഥാ	നേരെ മാറ്റമായി
മഹാദ്യുതിം	മഹാപ്രഭാവശാലിയായ	വരയസ്വ.	അപേക്ഷിച്ച് അനന്ത തിവാങ്ങിയാലും.

അന്യഥാ തു ഫലം തുഭ്യം ഭവേദ്ഘോരാഭിസംഹിതം
ക്രോധേന ഹി പിതാ മേടസൗ ത്രൈലോക്യമപി നിട്ട്ഥേത്. 11

“ ‘അന്യഥാ തു “ ‘അപ്രകാരം ചെയ്യാ	മേ പിതാ	എന്റെ പിതാവായ
തിരുന്നാൽ	അസൗ	ഇദ്ദേഹം
തുഭ്യം നിന്തിരവടിക്കു്	ക്രോധേന ഹി,	കോപിച്ചെന്നാൽ,
ഘോരാഭി- } അതിഘോരമായ	ത്രൈലോക്യം }	ത്രൈലോക്യത്തെയും
സംഹിതം }	അപി }	
ഫലം ഭവിഷ്യത്	നിട്ട്ഥേത്.	ചൂട്ടെരിച്ചുകളയുന്ന
ഭവേത്; ഉണ്ടാകുന്നതാണ്;		താണ്.

ദാസ്യതേ ചാനവദ്യാംഗ തവ മാം യാചിതഃ പിതാ. 12

“ ‘അനവദ്യാംഗ! “ ‘സുന്ദരാംഗ!	തവ ച	നിന്തിരവടിക്കായ്ക്കുന്ന
പിതാ, പിതാവ്,	മാം	എന്നെ
യാചിതഃ, അപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവ	ദാസ്യതേ.	പാണിഗ്രഹണം ചെയ്തു
നായി,		തരുന്നതാണ്.

ഏവം ബ്രുവാണാമരജാം ഭണ്ഡഃ കാമവശം ഗതഃ
പ്രത്യവാച മദോന്മത്തഃ ശിരസ്യാധായ ചാഞ്ജലിം. 13

“ ‘കാമവശം } “ ‘കാമപരായീനനായി	അരജാം	അരജഃയാടായി
ഗതഃ }	ശിരസി	തലയിൽ
മദോന്മത്തഃ ച മദോന്മത്തനായ്ത്തി	അഞ്ജലിം	തൊഴുകെ
ഭണ്ഡഃ, ഭണ്ഡൻ, [ൻ	ആധായ,	ചേർത്തുകൊണ്ടു്,
ഏവം ഇപ്രകാരം	പ്രത്യവാച.	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയോ
ബ്രുവദാണാം ഉണർത്തിക്കുന്നവളായ		തി.

പ്രസാദം കുരു സുശ്രോണി ന കാലം ക്ഷേപ്തമഹംസി
തപത്കൃതേ ഹി മമ പ്രാണാ വിദീർ്തന്തേ വരാനന്തേ. 14

“ ‘സുശ്രോണി! “ ‘സുമദ്ധ്യമേ!	അഹംസി ന;	ഭവതിക് ഉചിതമല്ല;
പ്രസാദം കുരു; എങ്കൽ പ്രീതികയ്ക്കൊ	ഹി	എന്തെന്നാൽ
ണ്ടാലും;	വരാനന്തേ!	മേ സുമുഖി!
കാലം തക്കതായ ഈ കാല	മമ പ്രാണാഃ	എന്റെ പ്രാണങ്ങൾ
ത്തെ	തപത്കൃതേ	നിന്നെച്ചൊല്ലി
ക്ഷേപ്തം തിരസ്കരിക്കുന്നതു്	വിദീർ്തന്തേ.	തകന്നുപോകുന്നു.

തപം പ്രാപ്യ മേ വധോ വാ സ്വാത് ശാപോ വാ യദി ദാരുണഃ
ഭക്തം ഭജസ്വ മാം ഭീരു ഭജമാനം സുവിഹപലം. 15

“ ‘ഭീരു!	“ ‘ഭയപ്പെടുന്നവരേ!	വധഃ വാ	മൃതിതന്നെയാകട്ടെ
തപം	ഭവതിയെ	യദി	അല്ലെന്നാൽ
പ്രാപ്യ	അനുഭവിച്ചശേഷം	ദാരുണഃ	ഘോരമായ
മേ	എനിക്ക്	ശാപഃ വാ	ശാപംതന്നെയാകട്ടെ

സ്വാത് ;	എന്തായാലും വന്നുകൊ	ഭജമാനം	മനഃപൂർവ്വമായി
	ള്ളൂട്ടെ ;	ഭക്തം	കാമിക്കുന്നവനായ
സുവിഹിതം	തീരെ വ്യാകുലതയാൻ	മാം	എന്നെ
	വനായി	ഭജസപ.	സ്വീകരിച്ചാലും.

ഏവമുക്തവാ തു താം കന്യാം ഭോദ്യം ഗൃഹ്യ ബലാഭ് ബലി
വിസ്തരന്തിം യഥാകാമം മൈമുനായോപചക്രമേ.

16

“ ഏവം	“ ഇപ്രകാരം	ഗൃഹ്യ,	പിടിച്ചുവലിച്ച്,
ഉക്തവാ തു	ഉരചയ്ക്കു ഉടനെ	വിസ്തരന്തിം	നടുങ്ങി തെരഞ്ഞുവ
ബലി	ബലവാനായ അപൻ	താം	അവളെ [ഭായ
ഭോദ്യം	ഇരുകയ്ക്കുളാലും	യഥാകാമം	സേപപ്തപോലെ
കന്യാം	ആ കന്യകയെ	മൈമുനായ	അന്നഭവിപ്പാൻ
ബലാത്	ബലാത്കാരമായി	ഉപചക്രമേ.	തുടങ്ങി.

തമനന്തം മഹാഘോരം ഭണ്ഡഃ കൃതവാ സുഭാരണം
നഗരം പ്രയയാവാതു മധുമന്തമനുത്തമം.

17

“ ഭണ്ഡഃ	“ ഭണ്ഡൻ	അനുത്തമം	അഴകാൻ
സുഭാരണം	അത്യസഹ്യവും	മധുമന്തം	മധുമന്തമെന്ന
മഹാഘോരം	വല്ലാതുളളതുമായ	നഗരം	തന്റെ നഗരത്തിലേ
തം അനന്തം	ആ അപചാരത്തെ	ആതു	വേഗം [കായി
കൃതവാ	ചെയ്തശേഷം	.പ്രയയേ.	പോയ്ക്കുളഞ്ഞു.

അരജാപി രദന്തി സാ ആശ്രമസ്യാവിദൂരതഃ
പ്രതീക്ഷതേ സു സന്ത്രസ്താ പിതരം ദേവസന്നിഭം.

18

“ സാ	“ ആ	രദന്തി	കരഞ്ഞുകൊണ്ടു്
അരജാ അപി	അരജയും	ദേവസന്നിഭം	ദേവതുല്യനായ
ആശ്രമസ്യ	ആശ്രമത്തിന്റെ	പിതരം	പിതാവിനെ
അവിദൂരതഃ	അരികിലായ്ക്കുന്നെ	പ്രതീക്ഷതേ	} കാത്തുനിന്നു.”
സന്ത്രസ്താ	ഭീനയായി	സു.”	

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
അശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണതാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23334; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2610.

ഇതിപുരം കുശലവാദ്യം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപ്രദമായയഞ്ചെവടെ ഗീതേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ
ഏകോന ത്രിംശ്ശ്വനി ഗീതഃ ശ്ലോകഃ സമാപ്തഃ.

ഇപ്രകാരം പണ്ട് കുശലവന്മാരാണ് അശ്വമേധയാഗശാലയിൽ ശ്രീരാമസന്നിധാനത്തിൽ
വെച്ച് ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേണത്തിൽ 29-ാം ഭിവസത്തെ കഥ അവർനിച്ചു.

പുര കശലവദ്യരും ശ്രീരാമസന്നിധാവശപ്രമേയയജ്ഞവാദം ചോദ്യംശദിനഷ്ട ശീതേ
 ശ്രീമദ്ദാമയണേ ത്രിശദിനെ ഉത്തരകാണ്ഡ ഏകാശീതിരമ സഗ്ഗമാരഭ്യ
 അഷ്ടനവതിതമസഗ്ഗപത്ത്ഥം (23335—23739 ശ്ലോകഃ) ശീതം
 . തസ്മിൻ ദിനേ ശീതഃ ശ്ലോകഃ 405

പണ്ട് കശലവന്മാരൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശപ്രമേയയാഗമണ്ഡപത്തിൽ വെച്ച്
 മുപ്പത്തിരണ്ടു ദിവസങ്ങളിലായി ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീരാമായണത്തിൽ മുപ്പതാം
 ദിവസം ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ 81-ാം സഗ്ഗം തുടങ്ങി 98-ാം സഗ്ഗം വരെ
 (23335 മുതൽ 23739 കൂടി ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ടു.
 അന്നേദി വസം ആകെ ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്ലോകസംഖ്യ 105.

ഏകാശീതിരമഃ സഗ്ഗം = എണ്ണത്തൊന്നാം സഗ്ഗം.

[ദണ്ഡശാപഃ = ദണ്ഡനെ ശുക്രാചാര്യൻ ശപിക്കുന്നതും.]

സ മുഹൂർത്താദപശ്രുത്യ ദേവഷിരമിതപ്രഭഃ

സപമാത്രമം ശിഷ്യവൃതഃ ക്ഷയാർത്ഥം സംന്യവർത്ത.

1

“ആമിതപ്രഭഃ “അളവറ്റ തേജസവി
 സഃ ആ [യായ
 ദേവഷിഃ, ദേവഷി,
 മുഹൂർത്താത് ഒരു മുഹൂർത്തംകൊണ്ട്
 ഉപശ്രുത്യ, സംഗതിയെല്ലാം ധരി
 ച്ച്,

ശിഷ്യവൃതഃ ശിഷ്യന്മാരാൽ ചൂഴ്
 പ്പെട്ടവനായി
 ക്ഷയാർത്ഥം വിശന്നു വലയുന്നവനാ
 സപമാത്രമം തന്റെ ആശ്രമ [യി
 ത്തിലേക്ക്
 സംന്യവർത്ത. തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി.

സോഽപശ്യദരജാം ദിനാം രജസാ സമഭിപ്ലതാം

ജ്യോത്സ്നാമിവാരുണഗ്രസ്താം പ്രത്യുഷേ ന വിരാജതീം.

2

“സഃ “അഭേദം
 അരജാം ആ അരജയെ
 രജസാ ഭുങ്ക്തൃത്വത്താൽ
 ദിനാം, ഭുങ്ഖിക്കുന്നവളായി,
 പ്രത്യുഷേ പ്രഭാതവേളയിൽ

അരുണഗ്രസ്താം സൂർയ്യജ്യോതിസ്സിനാൽ
 മറയ്ക്കപ്പെട്ട്
 ന വിരാജതീം പരിലസിക്കാതിരിക്കുന്ന
 ജ്യോത്സ്നാം ഇവ ചന്ദ്രികയെപ്പോലെ,
 സമഭിപ്ലതാം മങ്ങിയിരിക്കുന്നതായി
 അപശ്യത്. കണ്ടു.

തസ്യ രോഷഃ സമഭവത് ക്ഷയാർത്ത്സ്യ വിശേഷതഃ

നിദ്രാഹ്ണിവാ ലോകാംസ്മിൻ ശിഷ്യാശ്ചൈതദവാച ഹഃ.

3

“ക്ഷയാർത്ത്സ്യ “വിശന്നു വലയുന്നവ
 നായ
 തസ്യ അഭേദത്തിന്ന്
 വിശേഷതഃ അധികരിച്ചു
 രോഷഃ കോപം
 സമഭവത്; ഉളവായി;

തീൻ } ഞ്ഞെലോക്യങ്ങളെയും
 ലോകാൻ ച }
 നിർദഹൻ ഇവ, ചൂട്ടെരിക്കുന്നവനെന്ന
 പോലെ,
 ശിഷ്യാൻ ശിഷ്യന്മാരോടായി
 ഏതത് ഇപ്രകാരം
 ഉവാച ഹ. അരുളിച്ചെയ്തു.

പശ്യലാപം വിപരീതസ്യ ഭണ്ഡസ്യാവിദിതാത്മനഃ
വിപത്തിം ഘോരസങ്കാശം ക്രൂരമാഗ്നിശിഖാമിവ.

4

“അവിദി- താത്മനഃ	} “ചിത്തവൃത്തിയെ നി രോധിക്കാതെ	കൂലാം അഗ്നി- ശിഖാം ഇവ	} കടുതായി കത്തിജ്വലി ക്കുന്ന അഗ്നിഃപാലെ
വിപരീതസ്യ	അധമ്മകൃത്യം ചെയ്തവ നായ	ഘോരസങ്കാശം	അതിഘോരമായ [യുള്ള
ഭണ്ഡസ്യ,	ഭണ്ഡന്ന്,	വിപത്തിം	ആ പത്തിനെ
		പശ്യലാപം.	നിങ്ങൾ കണ്ടുകൊൾ വിൻ.

ക്ഷയോടസ്യ ഭ്മതേഃ പ്രാപ്തഃ സാന്നഗസ്യ ഭരാത്മനഃ
യഃ പ്രദീപ്താം ഹതാശസ്യ ശിഖാം വൈസ്പ്രഷ്ടമിച്ഛതി.

5

“യഃ	“യാതൊരുവൻ	ഭ്മതേഃ	മൂലനം
ഹതാശസ്യ	അഗ്നിയുടെ	ഭരാത്മനഃ	ഭർബ്ബലിയും
പ്രദീപ്താം	കത്തിജ്വലിക്കുന്ന	സാന്നഗസ്യ	പരിജനയുക്തനുമായ
ശിഖാം	ജ്വാലയെ	അസ്യ	അപ്രകാരമുള്ള ഇവന്ന്
സ്പ്രഷ്ടം	തൊടുവാൻ	ക്ഷയഃ പ്രാപ്തഃ.	നാശം അടുത്തിരിക്കുന്നു.
ഇച്ഛതി വൈ,	മുതിരുന്നവൻ,		

യസ്താത് സ കൃതവാൻ പാപമീദൃശം ഘോരസംഹിതം
തസ്താത് പ്രാപ്തഗതി ഭ്മേധാഃ ഫലം പാപസ്യ കർമ്മണഃ.

6

“സഃ ഭ്മേധാഃ,	“ആ മൂലൻ,	യസ്താത് തസ്താത് എന്ന	കാരണത്താൽ,
ഈദൃശം	ഇപ്രകാരം	പാപസ്യ	} ആ പാപകൃത്യത്തി
ഘോരസംഹിതം	അസമ്യമായുള്ള	കർമ്മണഃ	} ണ്റെ
പാപം	പാപകൃത്യത്തെ	ഫലം	ഫലത്തെ
കൃതവാൻ	ചെയ്ത	പ്രാപ്തഗതി.	അനുഭവിക്കുന്നതാണ്.

സപ്തരാത്രേണ രാജാടസൌ സഭൃത്യബലവാഹനഃ
പാപകർമ്മസമാചാരോ വധം പ്രാപ്തഗതി ഭ്മതിഃ.

7

“ഭ്മതിഃ	“മൂലനം	സഭൃത്യബല-	} പരിവാരങ്ങൾ, സൈ
പാപകർമ്മ-	} പാപകൃത്യം ചെയ്തവ	വാഹനഃ	} ന്വങ്ങൾ, വാഹന
സമാചാരഃ	നമായ		ങ്ങൾ എന്നവയടക്കം
അസൌ	ഈ	സപ്തരാത്രേണ	ഏഴുനാൾക്കുള്ളിൽ
രാജാ,	രാജാവ്,	വധം	മരണത്തെ
		പ്രാപ്തഗതി.	പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.

സമന്താദ്യോജനശതം വിഷയം ചാസ്യ ഭ്മതേഃ
ധക്ഷ്യതേ പാംസുവഷേണ മഹതാ പാകശാസനഃ.

8

“പാകശാസനഃ	“ഇദ്രൻ	മഹതാ	വമ്പിച്ച
അസ്യ ഭ്മതേഃ	ഈ ഭ്മതേഃ	പാംസുവഷേണ	മണൽ മാരികൊണ്ട്
വിഷയം സമന്താത്	രാജ്യത്തെ, ചുറ്റും	ധക്ഷ്യതേ.	നശിപ്പിച്ചുകുളയുന്ന
യോജനശതം ച നൂറുയോജനവരെ			താണ്

സർപ്പസതപാനി യാനീഹ സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച
മഹതാ പാണ്ഡുവഷേണ വിലയം സർപ്പതോടഗമൻ.

9

“ ഇഹ	“ ഇവിടെ	മഹതാ	വമ്പിച്ച
ചരാണി	ചരങ്ങളും	പാണ്ഡുവഷേണ	ധൂളിവെത്താൽ
സ്ഥാവരാണി ച	അ ചരങ്ങളും ആയ	സർപ്പം	എങ്ങും
യാനി	യാതൊരു	വിലയം	} നശിച്ചുപോകും.
സർപ്പസതപാനി,	സകലജീവജാലങ്ങളും,	അഗമൻ.	

ദണ്ഡസ്യ വിഷയോ യാവത് താവത് സർപ്പമുച്ഛ്രയം
പാണ്ഡുവഷ്മിവാലക്ഷ്യം സപ്തരാത്രം ഭവിഷ്യതി.

10

“ ദണ്ഡസ്യ	“ ദണ്ഡന്റെ	അലക്ഷ്യം	പ്രത്യക്ഷമായി
വിഷയഃ	രാജ്യം	സർപ്പമു-	} സർപ്പത്തിന്നും നാശക
യാവത്	എത്രയുണ്ടോ	ച്ഛ്രയം ഇവ	
താവത്	അവിടെയല്ലാം	സപ്തരാത്രം	എഴുദിവസം
പാണ്ഡുവഷ്മം	മണൽ മാരി	ഭവിഷ്യതി.	ഉണ്ടാകുന്നതാണ്.

ഇത്യുക്തവാ ക്രോധതാമ്രാക്ഷസ്തദാശ്രമനിവാസിനം
ജനം ജനപദാനേഷു സ്ഥീയതാമിതി ചാബ്രവീത്.

11

“ക്രോധ-	} “ക്രോധത്താൽ നേര	ജനം ച	ജനത്തോടായും
താമ്രാക്ഷഃ		‘ജനപദാനേഷു	‘ഈ പ്രദേശത്തിന്നു
ഇതി	ങ്ങൾ തുടങ്ങിയതായ		പുറത്തായി
ഉക്തവാ	ഇപ്രകാരം [അദ്ദേഹം	സ്ഥീയതാം,’	താമസിച്ചു കൊൾ
തത്	ശപിച്ചുശേഷം,		വിൻ,’
അശ്രമ-	} അശ്രമത്തിൽ വാസം	ഇതി	എന്നു്
നിവാസിനം		അബ്രവീത്.	ഉറചെയ്തു.
	ചെയ്യുന്ന		

ശ്രുതവാ തുശനസോ വാക്യം സോടശ്രമാവസഥോ ജനഃ
നിഷ്ക്രാന്തോ വിഷയാത്തസ്താത് സ്ഥാനം ചക്രേഥ ബാഹ്യതഃ.

12

“ഉശനസഃ	“ശുക്രാചാര്യരുടെ	വിഷയാത്	ദേശത്തിൽനിന്നും
വാക്യം	വാക്കു	നിഷ്ക്രാന്തഃ	പുറപ്പെട്ടുചെന്ന്
ശ്രുതവാ തു	കേട്ട ഉടനെ തന്നെ,	ബാഹ്യതഃ	പുറത്തായി
സഃ	ആ	അഥ	ആ സമയം
അശ്രമാ-	} അശ്രമവാസിജനം	സ്ഥാനം	വാസസ്ഥലത്തെ
വസമഃ ജനഃ		ചക്രേ.	നിർമ്മിച്ചു.
തസ്താത്	ആ		

സ തഥോക്താ മുനിജനമരജാമിദമബ്രവീത്
ഇഹൈവ വസ ഭൂമേധേ ആശ്രമേ സുസമാഹിതാ.

13

“ സഃ	“ അഭ്യഥം	‘ ഭൂമേധേ !	‘ മൂഢേ !
മുനിജനം	മുനിജനത്തോടായി	ആശ്രമ	ആശ്രമത്തിൽ
തഥാ	അപ്രകാരം	ഇഹ ഏവ	ഇവിടെത്തന്നെ
ഉക്താ,	ഉരചെയ്തശേഷം,	സുസമാഹിതാ	{ ഏകാഗ്രതയോടുകൂടി (ദൈവധ്യാനനിരത യായ്)
അരജാം	അരജഃയഃനാക്കി		
ഇദം	ഇങ്ങിനെ	വസ.	വസിച്ചവരിക.
അബ്രവീത് ;	ഉരചെയ്തു ;		

ഇദം യോജനപശ്ചത്തം സരഃ സുരചിരപ്രഭം
അരജേ വിജപരാ ഭൂഷ്ണപ കാലശ്യാത്ര പ്രതീക്ഷ്യതാം.

14

“ ‘ അരജ !	“ ‘ അരജ !	യോജന-	{ ഒരു യോജന ചുറ്റിലു
വിജപരാ	മരൊരു വിചാരവുമി	പശ്ചത്തം ച	
	ല്ലാതെ	ഭൂഷ്ണപ ;	മുള്ള പ്രദേശത്തേയും
സുരചിരപ്രഭം	സ്വപ്നപ്രഭോൻ	അത്ര	അനുഭവിച്ചവരിക ;
സരഃ	സരസ്സിനേയും	കാലഃ	ഇക്കാര്യത്തിൽ
ഇദം	ഇത	പ്രതീക്ഷ്യതാം.	നല്ലകാലത്തെ
			പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു
			വർത്തിച്ചാലും.

തപത്വമിഥേ ച യേ സതപാ വാസമേഷ്യന്തി താം നിശാം
അവദ്യോഃ പാംസുവഷ്ണേണ തേ ഭവിഷ്യന്തി നിത്യദാ
ഇത്യുക്താ ഭാഗ്വവോ വാസമന്യത്ര സമകാരയത്.

15

“ ‘ താം	“ ‘ ആ	അവദ്യോഃ	ഭോമമറവയായി
നിശാം ച	രാത്രിയിലും	ഭവിഷ്യന്തി ;	ഭവിക്കുന്നതാണ് ;
നിത്യദാ	എല്ലാകാലത്തിലും	ഇതി	എന്നിപ്രകാരം
തപത്വമിഥേ	നിന്റെ അരികിൽ	ഉക്താ	ഉരചെയ്തു
യേ സതപാഃ	യതൊരു പ്രാണികൾ	ഭാഗ്വവഃ	ശ്രാത്രാചാര്യൻ
വാസം	{ വസിക്കുന്നുവോ	അന്യത്ര	മരൊരു ദിക്കിൽ
ഏഷ്യന്തി തേ		വാസം	വാസസ്ഥലത്തെ
പാംസുവഷ്ണേണ	പൊടിമാരിയാൽ	സമകാരയത്.	ഏല്പട്ടത്തി.

തച്ച രാജ്യം നരേന്ദ്രസ്യ സഭൃത്യബലവാഹനം
സപ്താഹാദ്ഭസ്മസാദ്ഭൂതം യഥോക്തം ബ്രഹ്മവാദിനാ.

16

“ നരേന്ദ്രസ്യ	“ രാജാവിന്റെ	സപ്താഹാത്	ഏഴുനാൾകൊണ്ട്
തത് രാജ്യം	ആ രാജ്യം	ബ്രഹ്മവാദിനാ	ആ ബ്രഹ്മജ്ഞനാൽ
സഭൃത്യബല-	{ ഭൃത്യന്മാർ, സേനകൾ,	യഥോക്തം	ശപിക്കപ്പെട്ടപ്രകാരം
വാഹനം ച			തന്നെ
	വാഹനങ്ങൾ എന്ന	ഭസ്മസാദ്ഭൂതം.	വെണ്ണിറങ്ങിയായി.
	വയോടുകൂടി		

തസ്യാസൗ ഭണ്ഡവിഷയോ വിന്ധ്യശൈവലയോർനൃപ
ശപ്തോ ബ്രഹ്മച്ഛിന്നാ തേന വൈധമ്യേ സഹിതേ കൃതേ.

17

“നൃപ !	“രാജാവേ !	വിന്ധ്യ-	വിന്ധ്യനും ശൈവല
വൈധമ്യേ	അകാരണമായ ഭുഷ്	ശൈവലയോഃ	പദ്യതത്തിനും മദ്ധ്യ
കൃതേ	കൃത്യം		ത്തിലായുള്ള
സഹിതേ,	ഏകപ്പെട്ടകാരണം,	തസ്യ	അഭ്യേമത്തിന്റെ
തേന	ആ	അസൗ	ഈ
ബ്രഹ്മച്ഛിന്നാ	ബ്രഹ്മച്ഛിയാൽ	ഭണ്ഡവിഷയഃ	ഭണ്ഡരാജ്യം
		ശപ്തഃ.	ശപിക്കപ്പെട്ടു.

തതഃപ്രഭൃതി കാകത്സ്ഥ ഭണ്ഡകാരണ്യമുച്യതേ
തപസപിനഃ സ്ഥിതാ ഹൃത ജനസ്ഥാനമതോഽഭവത്.

18

“കാകത്സ്ഥ !	ഹേ കാകത്സ്ഥ !	തപസപിനഃ	തപസപിമാരും
തതഃപ്രഭൃതി	അന്നതെന്ത്	ഹി	
ഭണ്ഡകാരണ്യം	ഭണ്ഡകാരണ്യമെന്നു്	സ്ഥിതാഃ ;	വസിച്ചവന്നു ;
ഉച്യതേ ;	പറയപ്പെടുന്നു ;	അതഃ	അതിനാൽ
അത്ര	ഇളിക്കിൽ	ജനസ്ഥാനം	ജനസ്ഥാനമെന്ന
		അഭവത്.	പേരുണ്ടായി.

ഏതത്തേ സർവ്വമാഖ്യാതം യന്മാം പൃച്ഛസി രാഘവ
സന്ധ്യാമുപാസിതും വീര സമയോ ഹൃതിവർത്തതേ.

19

“വീര !	“വീരനായ	തേ	നിന്തിരുവടിയോട്
രാഘവ !	ഹേ ശ്രീരാമ !	അഖ്യാതം ;	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടു ;
മാം	ഏങ്ങനാട്	സന്ധ്യാം	സന്ധ്യയെ
യത്	യാതൊന്നിനെക്കുറിച്ച്	ഉപാസിതും	വന്ദിപ്പാൻ
പൃച്ഛസി	ചോദ്യംചെയ്യയുണ്ടാ	സമയഃ ഹി	തക്ക കാലവും
ഏതത് സർവ്വം	ഇതെല്ലാം [യോ	അതിവർത്തതേ.	അതിക്രമിക്കുന്നു.

ഏതേ മഹഷ്ടയഃ സർവ്വേ പൃണ്ണകുന്ദാഃ സമന്തതഃ
കൃതോദകാ നരവ്യാഘ്ര ആദിത്വം പശ്യപാസതേ.

20

“നരവ്യാഘ്ര !	“പുരുഷാത്തമ !	പൃണ്ണകുന്ദാഃ	പൃണ്ണകുന്ദങ്ങളോടുകൂടി
ഏതേ	ഈ		യവരായി
മഹഷ്ടയഃ സർവ്വേ	മുനിമാരെല്ലാം	ആദിത്വം	സൂര്യഭഗവാനെ
സമന്തതഃ	എങ്ങും	പശ്യപാസതേ.	ഭക്തിപൂണ്ടുപാസന
കൃതോദകാഃ	സന്ധ്യാപാസനകഴി		ചെയ്യുന്നു.
	ച്ചുപറായി		

സ തൈർബ്രാഹ്മണമഭ്യസ്തം സഹിതൈർബ്രാഹ്മവിത്തമൈഃ
രവിരസ്തം ഗതോ രാമ ഗച്ഛോദകമുപസ്പൃശ.

21

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	നഃ രവിഃ	ഈ ആദിത്യഭഗവാൻ
അഭ്യസ്തം	സൂത്യാസ്തമനസമയ	അസ്തം ഗതഃ;	അസ്തമിച്ചുകഴിഞ്ഞു;
സഹിതൈഃ	ഒന്നിച്ചുകൂടിയ [ത്തിൽ	ഗച്ഛ;	നിന്തിരുവടിയും എഴു
തൈഃ	ഈ		ന്നെള്ളിയാലും;
ബ്രാഹ്മവിത്തമൈഃ	ബ്രാഹ്മജ്ഞന്മാരാൽ	ഉദകം	} സന്ധ്യാപാസ്തികഴി
ബ്രാഹ്മണം;	ഉപാസനചെയ്യപ്പെട്ടു;	ഉപസ്പൃശ.”	
			ച്ചാലും.”

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഏകാശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തൊന്നാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23355; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2331.

ഭഗ്വശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗം.

[രാമനിവർത്തനം = ശ്രീരാമൻ അഗസ്ത ധാത്രുമത്തിൽനിന്ന് മടങ്ങുന്നതും.]

ഋഷേർവ്വചനമാജ്ഞായ രാമഃ സന്ധ്യാമുപാസിതും

അപാക്രാമത് സരഃ പുണ്യമപ്സരോഗണസേവിതം.

1

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സന്ധ്യാം	} സന്ധ്യാവന്ദനത്തിന്നാ
		ഉപാസിതും	
ഋഷേഃ	മഹർഷിയുടെ	അപ്സരോഗണ-	} അപ്സരസ്സുകളുടെ കൂട്ടങ്ങ
വചനം	ആജ്ഞ	സേവിതം	
		പുണ്യം സരഃ	} ഉൾ സേവിക്കപ്പെട്ട
ആജ്ഞായ	കയ്ക്കാണ്ട്	അപാക്രാമത്.	
			എഴുന്നെള്ളി.

തത്രോദകമുപസ്പൃശ്യ സന്ധ്യാമനപാസ്യ പശ്ചിമാം

ആശ്രമം പ്രാവിശദ്രാമഃ കുന്ദയോനേമ്മഹാത്മനഃ.

2

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	അനപാസ്യ,	ഉപാസിച്ചുശേഷം,
തത്ര	അതിൽ	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ
ഉദകം	} ആചമിച്ചു്	കുന്ദയോനേഃ	അഗസ്ത ധമഹർഷിയുടെ
ഉപസ്പൃശ്യ		ആശ്രമം	ആശ്രമത്തിൽ
പശ്ചിമാം	} സായംസന്ധ്യയെ	പ്രാവിശത്.	പ്രവേശിച്ചു.
സന്ധ്യാം			

തസ്മാഗസ്മോ ബഹുഗുണം കന്ദമൂലം തഥൈഷധിം

ശാല്യാദീനി പവിത്രാണി ഭോജനാത്ഥമകല്പയത്.

3

അഗസ്തൗഃ	അഗസ്ത ധമഹർഷി	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
തസ്യ	അദ്ഭുതത്തിന്ന്	ഏഷധിം	ചീര മുതലായവയേയും
ഭോജനാത്ഥം	ഭോജനത്തിനായി	പവിത്രാണി	പരിശുദ്ധമായ
ബഹുഗുണം	പലമാതിരിയായ	ശാല്യാദീനി	ശാല്യം മുതലായവ
കന്ദമൂലം	കായ്യിഴങ്ങുകുളയും	അകല്പയത്.	സമർപ്പിച്ചു. [യേയും

സ ഭക്തവാൻനരശ്രേഷ്ഠസ്തദന്നമതോപമം

പ്രീതശ്ച പരിതുഷ്ടശ്ച താം രാത്രിം സമുപാവിശത്.

4

സഃ	ആ	പരിതുഷ്ടഃ ച	അതിസന്തുഷ്ടനായി
നരശ്രേഷ്ഠഃ	നരോത്തമൻ	പ്രീതഃ ച	പ്രീതികയ്ക്കൊണ്ട്
തത് അന്നം	ആ ഭോജനത്തെ	താം രാത്രിം	അന്നെ രാത്രി
അമൃതോപമം	ദേവാമൃതമെന്നവണ്ണം	സമുപാവിശത്.	അവിടെത്തന്നെ നിദ്ര
ഭക്തവാൻ;	ഭജിച്ചു;		ചെയ്തു.

പ്രഭാതേ കാല്യമുത്ഥായ കൃതപാടാഹ്നികമരിന്ദമഃ

ഋഷിം സമുപചക്രാമ ഗമനായ രഘുത്തമഃ.

5

അരിന്ദമഃ	അജയ്യനായ	ആഹ്നികം	നിത്യകർമ്മത്തെ
രഘുത്തമഃ	ശ്രീരഘുവരൻ	കൃതപാ,	ചെയ്ത്,
പ്രഭാതേ	പുലർകാലത്തിൽ	ഗമനായ	യാത്രയ്ക്കായി
കാല്യം	തക്കസമയത്തിൽ	ഋഷിം	മുനിവരന്റെ അടുക്കൽ
ഉത്ഥായ	ഉണർന്ന്	സമുപചക്രാമ.	എഴുന്നള്ളി.

അഭിവാദ്യാബ്രവീദ്രാമോ മഹഷിം കുന്ദസംഭവം

ആപുഷ്ടേ സ്വപ്നം പൂരിം ഗന്തും മാമനുജ്ഞാതുമഹസി.

6

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	“സ്വപ്നം പൂരിം	“എന്റെ നഗരത്തി
കുന്ദസംഭവം	} അഗസ്ത്യ മഹഷിയെ	ഗന്തും	ലേക്ക്
മഹഷിം		ആപുഷ്ടേ;	} പോകുവാൻ യാത്രപറ
അഭിവാദ്യ	വണങ്ങി നമസ്കരിച്ച്		യുവാൻ ഞാൻ വന്നി
അബ്രവീത്;	ഇപ്രകാരം അരുൾ	മാം അനുജനാ-	രിക്കയാണു്;
	ചെയ്തു;	തും അഹസി.	} എനിക്ക് വിടതരുവാൻ
			തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം.

ധന്വേന്ദ്രസ്തപനഗ്രഹീതോടസ്മി ദർശനേന മഹാത്മനഃ

ദ്രഷ്ടും ചൈവാഗമിഷ്യാമി പാവനാത്ഥമിഹാത്മനഃ.

7

“മഹാത്മനഃ	“മഹാത്മാവായ	പാവനാത്ഥം	} പരിശുദ്ധിക്കായ്ക്കുന്ന
ദർശനേന	നിന്തിരുവടിയുടെ ദർശ	ഏവ	
	നത്താൽ	ഇഹ ദൃഷ്ടം	ഇവിടുത്തെ കണ്ട് സേ
ധന്വഃ അസ്മി;	ഞാൻ ധന്വനായി;		വിപ്പാനായി
അനഗ്രഹീതഃ	} കൃതാത്ഥനായും ഭവി	ആഗമിഷ്യാമി.”	ഞാൻ ഇനിയും വന്നു
ച അസ്മി;			കൊള്ളാം.”
അത്മനഃ	എന്റെ		

തഥാ വദതി കാകത്സ്ഥേ വാക്യമദ്ഭിതദർശനം
ഉവാച പരമപ്രീതോ ധർമ്മനേത്രസ്തപോധനഃ.

8

കാകത്സ്ഥേ	കാകത്സ്ഥൻ	ധർമ്മനേത്രഃ	ധർമ്മത്തെ നേത്രങ്ങൾ
തഥാ	അപ്രകാരം		ജായുള്ളവനും
അദ്ഭുത- ദർശനം.	} അസാധാരണഗുണങ്ങൾ ഉപദർശിപ്പിക്കുന്ന തായ	തപോധനഃ	തപോരാശിയുമായ
വാക്യം വദതി,		പരമപ്രീതഃ	അത്യന്തസന്തുഷ്ടനായി
വാക്യം ഉരചെയ്താറെ,		ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ അരുൾചെയ്തു.

അത്യദ്ഭുതമിദം വാക്യം തവ രാമ ശുഭാക്ഷരം
പാവനഃ സർവ്വഭൂതാനാം തപമേവ രഘുനന്ദന.

9

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	അത്യദ്ഭുതം;	അതിവിചിത്രമായിരി
ശുഭാക്ഷരം	ധർമ്മയുക്തമായ	രഘുനന്ദന!	രഘുവര! [കുന്നു;
ഇദം	ഈ	തപം ഏവ	നിന്തിരുവടി ഒരുവൻ
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ		തന്നെയാണ്
വാക്യം	വാക്ക്	സർവ്വഭൂതാനാം	സർവ്വപ്രാണികൾക്കും
		പാവനഃ.	പുണ്യപ്രദനായവൻ.

മുഹൂർത്തമപി രാമ തപാം യേ ച പശ്യന്തി കേചന
പാവിതാഃ സർവ്വഭൂതാശ്ച പുഷ്പാസ്തേ സർവ്വദൈവതൈഃ.

10

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	പാവിതാഃ ച	പരിശുദ്ധരാക്കപ്പെട്ടവ
മുഹൂർത്തം അപി	തെല്ലേനേരമെന്നാലും		രായി
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ	സർവ്വഭൂതാഃ ച	സർവ്വത്തിന് അധി
യേ കേചന	എപ്രകാരമുള്ള വല്ല		കാരമുള്ളവരായി
	വരും	സർവ്വ-	} എല്ലാ ദേവകളാലും
പശ്യന്തി	ദർശനംചെയ്യുന്നുവോ	ദൈവതൈഃ	
തേ	അവർ	പുഷ്പാഃ.	കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നു.

യേ ച തപാം ഘോരചക്ഷുഭിഃ പശ്യന്തി പ്രാണിനോ ഭൂവി
ഹതാസ്തേ യമദണ്ഡേന സദ്യോ നിരയഗാമിനഃ.

11

“ഭൂവി	“ഭൂമിയിൽ	തേ	അവർ
യേ പ്രാണിനഃ	യാതൊരു പ്രാണികൾ	യമദണ്ഡേന	യമദണ്ഡത്താൽ
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ	ഹതാഃ ച	ഹിംസിക്കപ്പെട്ടവരായി
ഘോരചക്ഷുഭിഃ	കൊടിയനേത്രങ്ങളാൽ	സദ്യഃ	അപ്പോൾതന്നെ
പശ്യന്തി,	വീക്ഷിക്കുന്നുവോ,	നിരയഗാമിനഃ.	നരകത്തിൽ ചെന്നുച
			രുന്ന.

ഈദൃശസ്ഥം രഘുശ്രേഷ്ഠ പാവനഃ സർവ്വദേഹിനാം
ഭൂവി തപാം കഥയന്തോഽപി സിദ്ധിമേഷ്യന്തി രാഘവ.

12

“രഘുശ്രേഷ്ഠ!	“ശ്രീരഘുവര!	ഭൂവി	ലോകത്തിൽ
സർവ്വഭേമിനാം	സർവ്വപ്രാണികരക്ഷം	തപം	നിന്തിരുവടിയുടെ
ഇന്ദ്രശഃ	ഇപ്രകാരം	കഥയന്തഃ അപി	ചരിത്രങ്ങളെ പുകഴ്ത്തുന്നവരും
പാപനഃ	പരിശുദ്ധിനൽകുന്നവ	സിദ്ധിം	} മോക്ഷത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.
തപഃ;	നിന്തിരുവടി; [നാകന്ന	ഏഷ്യന്തി.	
രാഘവ!	ശ്രീരാമ!		

ഗച്ഛ ചാരിഷ്ടമവ്യഗ്രഃ പന്ഥാനമകുതോഭയം

പ്രശാധി രാജ്യം ധർമ്മേണ ഗതിഹി ജഗതോ ഭവാൻ.

13

“അവ്യഗ്രഃ	“നിശ്ചിന്തനായി	ധർമ്മേണ	രാജനീതിക്കൊത്തപോലെ
അരിഷ്ടം ച	സുഖമാംവണ്ണം		
ഗച്ഛ;	എഴുന്നള്ളിയാലും;	പ്രശാധി;	ആണ്ടുവന്നാലും;
പന്ഥാനം	വഴിയിൽ	ഭവാൻ ഹി	നിന്തിരുവടിമാത്രമാണ്
അകുതോഭയം;	ബുദ്ധിമുട്ടുകളില്ലാതിരി	ജഗതഃ ഗതിഃ.”	ലോകത്തിന്നു ഗതിയായവൻ.”
രാജ്യം	രാജ്യത്തെ [ക്കട്ടെ;		

ഏവമുക്തസ്തു മുനിനാ പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രഗ്രഹോ നൃപഃ

അഭ്യവാദയത പ്രാജ്ഞഃ തമുഷിം പുണ്യശാലിനം.

14

മുനിനാ	മുനിവരനാൽ	പ്രഗ്രഹഃ	പരമപ്രീതിയെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നവനായി
തു	ആ സമയം		
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിഹസ്തനായി
ഉക്തഃ	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടവനായ	പുണ്യശാലിനം	പുണ്യശാലിയായ
പ്രാജ്ഞഃ	പ്രാജ്ഞനായ	തം ഋഷിം	ആ മഹർഷിയെ
നൃപഃ	അരചൻ	അഭ്യവാദയത.	അഭിവാദനംചെയ്തു.

അഭിവാദ്യ മുനിശ്രേഷ്ഠം താംശ്ച സർപ്പാംസ്തപോധനാൻ

അദ്ധ്യാരോഹത് തദവ്യഗ്രഃ പുഷ്പകം ഹേമഭൂഷിതം.

15

മുനിശ്രേഷ്ഠം	മുനിവരനേയും	അവ്യഗ്രഃ	ശാന്തചിത്തനായി
താൻ	ആ	ഹേമഭൂഷിതം	സ്വർണ്ണാലംകൃതമായ
തപോധനാൻ	തപോനിധിമാൻ	തത് പുഷ്പകം	ആ പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ
സർപ്പാം ച	എല്ലാവരേയും [ഷം,		
അഭിവാദ്യ,	കമ്പിട്ടുവണങ്ങിയശേ-	അദ്ധ്യാരോഹത്.	ആരോഹണംചെയ്തു.

തം പ്രയാന്തം മുനിഗണാ ഹൃശീർപ്പാദൈഃ സമന്തതഃ

അപൂജയൻ മഹേന്ദ്രാഭം സഹസ്രാക്ഷമിവാമരാഃ.

16

പ്രയാന്തം	എഴുന്നള്ളുന്നവനും	അമരാഃ	ദേവന്മാർ
മഹേന്ദ്രാഭം	മഹേന്ദ്രസുതശനമായ	സഹസ്രാക്ഷം	} ഇന്ദ്രനെയെന്നപോലെ ഇവ
തം	അഭൂതത്തെ	ഇവ	
മുനിഗണാഃ	മുനിഗണങ്ങൾ	ആശീർപ്പാദൈഃ ഹി	ആശീർസകൾകൊണ്ട്
സമന്തതഃ	ചുറ്റും നിന്നുകൊണ്ട്	അപൂജയൻ.	പുകഴ്ത്തി.

സ്വസ്ഥഃ സ ഭദ്രശഃ രാമഃ പുഷ്പകേ ഹേമഭൂഷിതേ
ശശീ മേഘസമീപസ്ഥോ യഥാ ജലധരാഗമേ.

17

ഹേമഭൂഷിതേ	സ്വസ്ഥാലംകൃതമായ	ജലധരാഗമേ	വർഷക്കാലത്തിൽ
പുഷ്പകേ	പുഷ്പകവിമാനത്തിൽ	മേഘ-	} മേഘത്തിനിടയിൽ
സ്വസ്ഥഃ	സുഖമായി എഴുന്നെ	സമീപസ്ഥഃ	
	ള്ളിയിരുന്ന	ശശീ യഥാ	ചന്ദ്രനെന്നപോലെ
സഃ രാമഃ	അ ശ്രീരാഘവൻ	ഭദ്രശഃ.	പരിചസിച്ചു.

തതോഽർദ്ധഭിവസേ പ്രാപ്തേ പൂജ്യമാനസ്തതസ്തതഃ

അയോദ്ധ്യാം പ്രാപ്യ കാകത്സ്ഥോ മദ്ധ്യകക്ഷ്യാമവാരുഹത്. 18

തതഃ	അനന്തരം	അർദ്ധഭിവസേ	} ഉച്ചനേരമായപ്പോൾ
കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ	പ്രാപ്തേ	
തതഃ തതഃ	അവിടവിടെ	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യയിൽ
പൂജ്യമാനഃ	കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നവ	പ്രാപ്യ	എത്തി
	നായി	മദ്ധ്യകക്ഷ്യാം	അരമനയുടെ നടുക്കെ
		അവാരുഹത്.	വന്നിറങ്ങി. [ദ്വിൽ

തതോ വിസൃജ്യ രുചിരം പുഷ്പകം കാമഗാമി തത്

വിസർജ്ജയിതവാ ഗച്ഛേതി സ്വസ്തി തേഽസ്തപിതി ച പ്രഭുഃ

കക്ഷ്യാന്തരവിനിക്കിപ്തം ഭാസ്വനം രാമോഽബ്രവീദചഃ

ലക്ഷ്മണം ഭരതം ചൈവ ഗതവാ തൌ ലഘുവിക്രമൌ

മമാഗമനമാഖ്യായ ശബ്ദാപയന്ത മാ ചിരം.

19

20

പ്രഭുഃ	സമുത്സാമിയായ	കക്ഷ്യാന്തര-	} നടുക്കെട്ടിച്ചുള്ള
	ശ്രീരാഘവൻ	വിനിക്കിപ്തം	
തതഃ	അതിൽ പിന്നെ	ഭാസ്വനം,	കാവൽക്കാരനോടായി,
രുചിരം	തിളങ്ങുന്നതും	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ [പിച്ചു;
കാമഗാമി	ഇഷ്ടംപോലെ ചെല്ലു	വചഃ അബ്രവീത്;	ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാ-
	നതുമായ	“ലഘുവിക്രമൌ	“ചേഗശാലികളായ
തത് പുഷ്പകം	} ആ പുഷ്പകവിമാന	തൌ	അച്ചുരുവരായ
വിസൃജ്യ,		ഭരതം ച	ഭരതന്റെയും
‘തേ സ്വസ്തി	} ‘നിനക്ക് നന്മയുണ്ടാ	ലക്ഷ്മണം ഏവ	ലക്ഷ്മണന്റെയും
അസ്തു’		ഗതവാ,	അടുക്കൽ ചെന്ന്,
ഇതി ച,	എന്നും,	മമ ആഗമനം	എന്റെ വരവിനെപ്പ
‘ഗച്ഛ,’ ഇതി	‘പോകാം’ എന്നും	ആഖ്യായ,	അറിയിച്ച്, [റി
വിസർജ്ജയിതവാ	വിടകൊടുത്തയച്ചു	ശബ്ദാപയന്ത;	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരിക;
	ശേഷം,	മാ ചിരം.	താമസിക്കരുത്.’

ഇത്യാദഞ്ച ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഭൂഗുഹിതമഃ സഗ്ഗ് = എണ്ണത്തിരണ്ടാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആഭ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23375; ഉത്തരകാണ്ഡം ആഭ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2651.

രൂപശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തിമൂന്നാംസഗ്ഗം.

[രാജസൂയനിവർത്തനം = രാജസൂയ യാഗം വേണ്ടെന്നു വെക്കുന്നത്.]

തപശ്ശൂതപാ ഭാഷിതം തസ്യ രാമസ്യാക്രിഷ്ടകർമ്മണഃ

ഭാസ്വമഃ കുമാരാവാഹുയ രാഘവായ നൃവേദയത്.

1

ഭാസ്വമഃ, കാവൽക്കാരൻ,
അക്രിഷ്ട- } പുണ്യകർമ്മാവായ
കർമ്മിണഃ }
തസ്യ രാമസ്യാ ആ ശ്രീരാമന്റെ
തത് ഭാഷിതം ആ മൊഴി

ശൂതപാ, കേട്ട്,
കുമാരൻ യുവരാജാക്കന്മാരിൽ
ആഹുയ കൂട്ടിക്കൊണ്ട്, [വഴരയും
രാഘവായ ശ്രീരാമനോടായി
നൃവേദയത്. വിവരം ഉണർത്തിച്ചു.

ദൃഷ്ട്വാ തു രാഘവഃ പ്രാപ്തേ പ്രിയേ ഭരതലക്ഷ്മണൌ

പരിഷ്പജ്യ തദാ രാമോ വാക്യമേതദുവാച ഹ.

2

രാഘവഃ, ശ്രീരാഘവൻ,
പ്രാപ്തേ വന്നിരിക്കുന്നവരായ
പ്രിയേ പ്രിയപ്പെട്ട
ഭരതലക്ഷ്മണൌ ഭരതലക്ഷ്മണന്മാരെ
ദൃഷ്ട്വാ തു, കണ്ട്.
രാമഃ ശ്രീരാമൻ

തദാ ആ സമയം
പരിഷ്പജ്യ, ആചിംഗനംചെയ്ത്,
ഏതത് ഇപ്രകാരം
വാക്യം വാക്യത്തെ
ഉവാച ഹ. അരുളിച്ചെയ്തു.

കൃതം മയാ യഥാ തത്ത്വം ദ്വിജകാർയ്യമനുത്തമം

ധർമ്മസേതുമതോ ഭൂയഃ കർത്തുമിഹ്നാമി രാഘവേ.

3

“രാഘവേ ! “രഘുത്തമന്മാരേ !
അനുത്തമം മഹത്തായ
ദ്വിജകാർയ്യം ബ്രാഹ്മണന്റെ കൃത്യം
മയാ എന്നാൽ
തത്ത്വം യഥാ പറഞ്ഞുപോലെതന്നെ

കൃതം; പുത്തിയാക്കപ്പെട്ട;
അതഃ ഭൂയഃ ഇതിലും വലുതായുള്ള
ധർമ്മസേതു രാജസൂയയാഗത്തെ
കർത്തു നടത്തുവാനായി
ഇഹ്നാമി. ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

അക്ഷയശ്യാവ്യയശ്ചൈവ ധർമ്മസേതുമതോ മമ

ധർമ്മപ്രസാദകം ഹേതുത് സർവ്വപാപപ്രണാശനം.

4

“ധർമ്മസതുഃ } “രാജസൂയയാഗ്ഗമൊന്നു
ച ഏവ } മാത്രമാണ്
അക്ഷയഃ ശാശ്വതമായുള്ള
അവ്യയഃ പുണ്യഫലത്തെ നൽകു
മമ മതഃ; എന്ന് എന്ന സംഗതി
എനിക്കു നിശ്ചയമാണ്;

ഏതത് ഹി ഇതൊന്നുമാത്രംതന്നെ
ധർമ്മ- } ധർമ്മത്തിന്റെ പരിപൂ
പ്രസാദകം ച; } ത്തിയായുള്ളത്
സർവ്വപാപ- } എല്ലാ പാപങ്ങളെയും
പ്രണാശനം. } നീക്കുന്നത്.

യുവാഭ്യമാത്മഭൂതാഭ്യം രാജസൂയമനുത്തമം
സഹിതോ യഷ്ടമിച്ഛാമി തത്ര ധർമ്മോ ഹി ശാശ്വതഃ.

5

“ആത്മ- ഭൂതാഭ്യം	} “എന്റെ പേരിൽ മനുഃ പുവ്യമായി ഭക്തിക യ്ക്കൊണ്ട	യഷ്ടം	യാഗം നടത്തുവാൻ
യുവാഭ്യം	} നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരോടും	ഇച്ഛാമി;	ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നു;
സഹിതഃ	} കൂടി	തത്ര	അതിനാൽ
അനുത്തമം	സദ്യുക്തമായ	ശാശ്വതഃ	ശാശ്വതമായ
രാജസൂയം	രാജസൂയമെന്ന	ധർമ്മഃ ഹി?	പുണ്യം ഉണ്ടാകുന്നതല്ലെ?

ഇഷ്ടാ തു രാജസൂയേന മിത്രഃ ശത്രുനിബഹ്വഃ
സുഹൃതേന സുയജ്ഞേന വരണതപമുപാഗമത്.

6

“ശത്രു- നിബഹ്വഃ	} “ശത്രുസംഹാരകനായ	രാജസൂയേന	} രാജസൂയത്തെ നടത്തി
മിത്രഃ	മിത്രനെന്നവൻ	ഇഷ്ടാ തു	യതിനാൽതന്നെ
സുഹൃതേന	മഹായജ്ഞമായുള്ളതും	വരണതപം	വരണപദവിയെ
സുയജ്ഞേന	ഉത്കൃഷ്ടമായ പുണ്യ കൃത്യവുമായ	ഉപാഗമത്.	പ്രാപിച്ചു.

സോമശ്ച രാജസൂയേന ഇഷ്ടാ ധർമ്മേണ ധർമ്മവിത്
പ്രാപ്തശ്ച സർവ്വലോകേഷു കീർത്തിസ്ഥാനം ച ശാശ്വതം.

7

“ധർമ്മവിത്	“ധർമ്മജ്ഞനായ	സർവ്വ-	} എല്ലാ ലോകങ്ങളിലും
സോമഃ ച	സോമനും	ലോകേഷു ച	വെച്ച്
ധർമ്മേണ	പുണ്യമലപ്രദമായ	കീർത്തിസ്ഥാനം	ഏവനും ആഗ്രഹിക്കുന്ന സ്ഥാനമായ
രാജസൂയേന	} രാജസൂയയാഗത്തെ ന	ശാശ്വതം	വൈകുണ്ഠത്തെ
ഇഷ്ടാ ച	} ടത്തിയതിനാൽതന്നെ	പ്രാപ്തഃ.	പ്രാപിച്ചു.

അസ്തിന്നഹനി യച്ഛ്രേയശ്ചിന്ത്യതാം തന്മയാ സഹ
ഹിതം ചായതിയുക്തം ച പ്രയത്നേ കർത്തവ്യം.

8

“യത്	“യാതൊന്ന്	ഹിതം ച	ഉചിതവും
ശ്രേയഃ,	മോക്ഷപ്രദമായുള്ളതോ	ആയതി-	} ഉത്കൃഷ്ടമലത്തെ
തത്	ആയത്	യുക്തം	} നൽകുന്നതുമായതിനെത്തന്നെ
മയാ സഹ	എന്നോടുകൂടി	പ്രയത്നേ	ശ്രദ്ധപൂർവ്വം ആലോചിച്ച്
അസ്തിൻ	ഈ		മുറിച്ചുവരായി
അഹനി ച	സുദിനത്തിൽതന്നെ	കർത്തം	} ചെയ്ത് പൂർത്തിയാക്കേണ്ടതാണ്.”
ചിന്ത്യതാം;	ആലോചിച്ചു നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടെട്ടെ;	അർഹം.”	

ശുതപാ തു രാഘവസ്യൈതദാക്യം വാക്യവിശാരദഃ
ഭരതഃ പ്രാഞ്ജലിഭൂതപാ വാക്യമേതദുവാച ഹ.

9

വാക്യവിശാരദഃ	വാക്യസാരഗ്രാഹിയായ	ശുതപാ,	കേട്ട്,
ഭരതഃ	ഭരതൻ	പ്രാഞ്ജലിഃ	} തൊഴുതുംകൊണ്ടു്
തു	ഇക്കാര്യത്തിൽ	ഭൂതപാ	
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ	ഏതത് വാക്യം	ഇപ്രകാരം
ഏതത് വാക്യം	ഈ വാക്യത്തെ	ഉവാച ഹ.	ഉണർത്തിച്ചു.

തപയി ധർമ്മഃ പരഃ സാധോ തപയി സർവ്വം വസുന്ധരാ
പ്രതിഷ്ഠിതാ മഹാബാഹോ യശശ്ചാമിതവിക്രമ.

10

“അമിത വിക്രമ! “അപ്രമേയ പരാക്രമ	വസുന്ധരാ	ലോകം
മാന്ദഃജോഭവ!	സർവ്വം	മുഴുവൻ
മഹാബാഹോ! മഹാബാഹുവായുഃജോ	തപയി	നിന്തിരുവടിയിങ്കലാ
ഭവ!		ണ്
സാധോ! സർവ്വമിതകാരിയായ	പ്രതിഷ്ഠിതാ;	സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കു
ജോഭവ!		ന്നത്;
തപയി	നിന്തിരുവടിയിങ്കലാ	യശഃ
ധർമ്മഃ	പുണ്യകർമ്മഫലം	പ്രശ്ലപകാരം ചെയ്യു
പരഃ;	പരിപൂർത്തിയാകുന്നത്;	ന്ന ഗുണവും
		ച.
		അപ്രകാരം തന്നെ കൂടി
		കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്.

മഹിപാലാശ്ച സർവ്വേ തപാം പ്രജാപതിമിവാമരാഃ
നിരീക്ഷന്തേ മഹാത്മാനം ലോകനാഥം യഥാ വയം.

11

“തപാം	“നിന്തിരുവടിയെ	ലോകനാഥം	തൈലോക്യനാഥനായ
മഹിപാലാഃ	അചന്മാർ	മഹാത്മാനം	} പരമപുരുഷനെന്ന്
സർവ്വേ,	എല്ലാം,	യഥാ	
അമരാഃ	ദേവകൾ	നിരീക്ഷന്തേ;	തന്നെ
പ്രജാപതിം	ബ്രഹ്മദേവനെ	വയം ച.	അറിയുന്നു;
ഇവ	എന്ന പോലെ,		ഞങ്ങളും അപ്രകാരം
			തന്നെ അറിയുന്നു.

പ്രജാശ്ച പിതൃവദ്രാജൻ പശ്യന്തി തപാം മഹാബല
പൃഥിവ്യാ ഗതിഭൂതോഽസി പ്രാണിനാമപി രാഘവ.

12

“മഹാബല!	“മഹാബലശാലിയും!	പശ്യന്തി;	ഭാവിക്കുന്നു;
രാജൻ!	ചക്രവർത്തിയുമായ	പൃഥിവ്യാഃ	ലോകത്തിന്നും
രാഘവ!	ശ്രീരാഘവ!	പ്രാണിനാം	} ജീവജാലങ്ങൾക്കും
പ്രജാഃ	പ്രജകൾ	അപി	
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ	ഗതിഭൂതഃ	} നിന്തിരുവടിയാകുന്നു
പിതൃവത് ച	പിതാവെന്നപോലെ	അസി.	
	തന്നെ		ആശ്രയഭൂതനായിരി
			ക്കുന്നത്.

സ തപമേവംവിധം യജ്ഞമാഹർത്താസി കഥം നൃപ
പൃഥിവ്യാം രാജവംശാനാം വിനാശോ യത്ര ദൃശ്യതേ.

13

“നൃപ!	“മഹാരാജാഭവ!	ഏവംവിധം	ഇപ്രകാരം
പൃഥിവ്യാം	ലോകത്തിൽ	സഃ	സാക്ഷാൽ ജഗദ്രക്ഷക
രാജവംശാനാം	രാജവംശങ്ങൾക്ക്		നായ വിഷ്ണുഭഗവാനാ
വിനാശഃ	നാശമെന്നുള്ളത്	തപം	നിന്തിരുവടി [യ
യത്ര	യാതൊന്നിൽ	ആഹർത്താ	അനുഷ്ഠിക്കുക എന്നത്
ദൃശ്യതേ	ഉണ്ടാകുന്നുവോ അപ്ര	അസി കഥം?	എങ്ങിനെ ഉചിതമാ
യജ്ഞം,	യാഗത്തെ, [കാരമുള്ള		കം?

പൃഥിവ്യാം യേ ച പുരുഷാ രാജൻ പൗരൂഷമാഗതാഃ
സർവ്വേഷാം ഭവിതാ തത്ര ക്ഷയഃ സർപ്പാന്തകോപമഃ.

14

“രാജൻ!	“മഹാരാജാഭവ!	യേ ച	യാതൊരുവരോ
പൃഥിവ്യാം	ലോകത്തിൽ	സർവ്വേഷാം	അവർക്കെല്ലാം
പൗരൂഷം	പൗരൂഷത്തെ	സർപ്പാന്തകോപമഃ	യമനാലെന്നുപോലു
ആഗതാഃ	വലുതായി കരുതി അ	ക്ഷയഃ	നാശം [ഇതായ
	തിനെ അവലംബിക്ക	തത്ര	അതിൽ
പുരുഷാഃ	ആളുകൾ [ന്നവരായ	ഭവിതാ.	നേരിടുന്നതാണ്.

സ തപം പുരുഷശാർദൂല ഗുണൈരതുലവിക്രമ
പൃഥിവീം നാഹംസേ ഹന്തും വശേ ഹി തവ വർത്തതേ.

15

“അതുലവിക്രമ! “നിസ്തുലപരാക്രമശാ	വർത്തതഃ;	(ലോകമെല്ലാം) വർത്തി
ലിയായ		ക്കുന്നത്;
പുരുഷശാർദൂല! ഹേ പുരുഷോത്തമ!	സഃ	അപ്രകാരമുള്ള
ഗുണൈഃ	തപം	നിന്തിരുവടി
	പൃഥിവീം	ലോകത്തെ
തവ	ഹന്തും	നശിപ്പിക്കുക എന്നത്
വശേ ഹി	ന അഹംസേ.”	ഉചിതമല്ല.”

ഭരതസ്യ തു തദപാക്യം ശ്രുതപാഠമൃതമയം തദാ
പ്രഹർഷമതുലം ലേഭേ രാമഃ സത്യപരാക്രമഃ.

16

സത്യപരാക്രമഃ	സത്യംതന്നെ പരാക്ര	അമൃതമയം	അമൃതമയമായ
	മമായുള്ളവനായ	തത്	ആ
രാമഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	വാക്യം	വാക്യത്തെ
തദാ	ആ സമയം	ശ്രുതപാ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,
തു	അക്കാര്യത്തിൽ	അതുലം പ്രഹ-	അത്യാനന്ദഭരിതനായി
ഭരതസ്യ	ഭരതന്റെ	ഷം ലേഭേ.	ഭവിച്ചു.

ഉവാച ച ശുഭം വാക്യം കൈകേയോനന്ദവർദ്ധനം

പ്രീതോടസ്മി പരിതുഷോടസ്മി തവാദ്യ വചനോടനഘ.

17

കൈകേയോ- } കൈകേയിയുടെ ആന
നന്ദവർദ്ധനം } ദത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്ക
നവനായഭാരതനോ

അദ്യ ഇപ്പോൾ
തവ നിന്റെ
വചന വചനത്തിൽ

ശുഭം ശുഭമായ [ടാഴ്ചി
വാക്യം ച ഈ വാക്യത്തേയും
ഉവാച; അരുളിച്ചെയ്തു;
“അനഘ! “പുണ്യശീല!

പ്രീതഃ അസ്മി; ഞാൻ തൃപ്തിപൂർവ്വമായിരിക്കുന്നു;
പരിതുഷ്ടഃ } ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടനായുമിരിക്കുന്നു.
അസ്മി. }

ഇദം വചനമക്ലീബം തപയാ ധർമ്മസമാഹിതം

വ്യാഘ്രതം പുരുഷവ്യാഘ്ര പുഥിവ്യാ പരിപാലനം.

18

“പുരുഷവ്യാഘ്ര! “പുരുഷോത്തമ!

തപയാ നിന്നാൽ
വ്യാഘ്രതം പറയപ്പെട്ടതായ
ഇദം വചനം ഈ വാക്യം

അക്ലീബം; ശുഭമചത്തെ നൽകുന്നതായുമിരിക്കുന്നു;
ധർമ്മസമാഹിതം ധർമ്മയുക്തമായും
പുഥിവ്യാഃ ലോകത്തിന്നു
പരിപാലനം നന്മവിളയിക്കുന്നതായുമിരിക്കുന്നു

ഏഷ്യദസുദഭിപ്രായാദ്രാജസൂയാത് ക്രതുത്തമാത്

നിവർത്തയാമി ധർമ്മജ്ഞൈ തവ സുവ്യാഘ്രേണ ച.

19

“ധർമ്മജ്ഞ! “ധർമ്മതത്വത്തെ അ
തവ നിന്റെ [റിഞ്ഞവനെ!
സുവ്യാഘ്രേണ } ശുഭകരമായ വാക്യ
ച } ത്താൽതന്നെ
ഏഷ്യത് { ഞാൻ ഏറെ കൊതി
ഉദിക്കുന്നതാണെന്നാ
ലും (ആഷം)

രാജസൂയാത് രാജസൂയമെന്ന
ക്രതുത്തമാത് മഹായാഗം നടത്തേണമെന്നുള്ള
അസുദഭി- } ഏന്റെ ഉദ്ദേശത്തിൽ
പ്രായാത്. } നിന്നും
നിവർത്തയാമി. ഞാൻ പിൻമാറുന്നു.

ബാലാനാം തു ശുഭം വാക്യം ഗ്രാഹ്യം ലക്ഷണപൂർവ്വജ്ഞാ

തസ്മാഹ്വണോമി തേ വാക്യം സാധുയുക്തം മഹാമതേ.

20

“മഹാമതേ! “സദ്ബുദ്ധിയാൻ
ലക്ഷണപൂർവ്വജ്ഞാ! മഹാ ലക്ഷണാഗ്രജ!
തേ വാക്യം വത്സന്റെ വാക്ക്
ശുഭം തു; ധർമ്മയുക്തമായെന്നായി
ബാലാനാം എളുപ്പവരുടെ[രിക്കുന്നു;
വാക്യം വാക്ക്

സാധുയുക്തം സത്ഫലയുക്തമാണെന്നാൽ
ഗ്രാഹ്യം; സ്വീകാര്യമാണ്;
തസ്മാത് ആകയാൽ
ശ്രേഷ്ഠാമി. ഞാൻ അപ്രകാരംതന്നെ ചെയ്യുന്നു.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്വശീതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തിമുനാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23395; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2670

ചതുരശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തിനാലാംസഗ്ഗം.

[വൃതതഃപാവണ്ണനം = വൃതാസുരന്റെ തപസ്സ്.]

തഥോക്തവതി രാമേ തു ഭരതേ ച മഹാത്മനി
ലക്ഷ്മണോഽഥ ശുഭം വാക്യമുവാച രഘുനന്ദനം.

1

രാമേ തു	ശ്രീരാഘവനം	ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ
മഹാത്മനി	മഹാത്മാവായ	രഘുനന്ദനം	ശ്രീരാമനാടായി
ഭരത ച	ഭരതനും	വാക്യം	ഒരു വാക്ക്
തഥാ	അപ്രകാരം	അഥ	ഇപ്രകാരം
ഉക്തവതി	സംഭാഷണംചെയ്തപ്പോൾ	ശുഭം	മുന്നോഹരമാംവണ്ണം
		ഉവാച.	ഉണർത്തിച്ചു.

അശ്വമേധോ മഹായജ്ഞം പാവനഃ സർവ്വപാപ് മനാം
പാവനസ്സവ ഭുങ്ക്വാൻ രോചതാം രഘുനന്ദന.

2

“രഘുനന്ദന!	“ശ്രീരാഘവ!	ഭുങ്ക്വാൻ	നിസ്തപ്യമായതും
അശ്വമേധഃ	അശ്വമേധമെന്ന	പാവനഃ;	സ്വയമായ്തന്നെ പാപ
മഹായജ്ഞഃ	മഹായാഗം		രഹിതമായതുമാകുന്നു;
സർവ്വപാപ് മനാം	എല്ലാ പാപങ്ങൾക്കും	തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
പാവനഃ;	പ്രായശ്ചിത്തമായുള്ളതുമാകുന്നു;	രോചതാം.	തിരുവുള്ളത്തിൽ ആലോചിക്കപ്പെട്ടെ.

ശ്രൂയതേ ഹി പുരാവൃത്തം വാസവേ സുമഹാത്മനി
ബ്രഹ്മഹത്യവൃതഃ ശക്രോ ഹയമേധേന പാവിതഃ.

3

“സുമഹാത്മനി	“എത്രയും മഹാത്മാവായ	ബ്രഹ്മഹത്യവൃതഃ	ബ്രഹ്മഹത്യഭോഷ
			ത്താൽ ബാധിക്കപ്പെട്ടിരുന്നവനായ
വാസവേ ഹി	ഇന്ദ്രന്റെ സംഗതിയിൽതന്നെ,	ശക്രഃ	ദേവേന്ദ്രൻ,
പുരാവൃത്തം	പണ്ട് നടന്ന കഥ	ഹയമേധേന	അശ്വമേധയാഗത്താ
ശ്രൂയതേ;	കേൾക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്;	പാവിതഃ.	പരിശുദ്ധനാ [ലാണ്] ക്കപ്പെട്ടത്.

പുരാ കില മഹാബാഹോ ദേവാസുരസമാഗമേ
വൃത്രോ നാമ മഹാനാസീദ്വൈതേയോ ലോകസമ്മതഃ.

4

“മഹാ-ബാഹോ!	“അമിതപരാക്രമശാലിയായുള്ളോടേ!	മഹാൻ	ഒരു മഹാത്മാവ്
പുരാ	പണ്ട്	ആസീത്;	ഉണ്ടായിരുന്നു;
ദേവാസുര-സമാഗമ	ദേവാസുരന്മാർ ഒന്നിച്ചിരുന്നിരുന്ന കാലം	ദൈതയഃ	അസുരജാതിയിൽ ജനിച്ചവനായിരുന്നാലും
വൃതഃ നാമ	വൃതനെന്ന	ലോകസമ്മതഃ.	ലോകരാൽ കൊണ്ടാടപ്പെട്ടവനായിരുന്നു.

വിസ്തീർണ്ണോ യോജനശതമുച്ഛ്രിതസ്രിഗുണം തതഃ
അനരാഗേണ ലോകാംസ്രീൻ സ്നേഹാത് പശ്യതി സർവ്വതഃ.

5

“യോജനശതം } “നൂറുയോജനവണ്ണവും
വിസ്തീർണ്ണം
തതഃ ത്രിഗുണം അതിലും മുമ്മടങ്ങ്
ഉഷ്ണിതം, ഉയരവുമുള്ള അവൻ,
ത്രീൻ ലോകാൻ മൂന്നുലോകങ്ങളെ

സർവ്വതഃ എല്ലാം
സ്തേമാത് ജീവകാരുണ്യത്താൽ
അനുരാഗേണ പ്രീതിയുൾക്കൊ
ണ്ടവനായി
പശ്യതി. നിരീക്ഷിച്ചുവന്നു.

ധർമ്മജ്ഞശ്ച കൃതജ്ഞശ്ച ബുദ്ധ്യാ ച പരിനിഷ്ഠിതഃ
ശശാസ പൃഥിവീം സ്തീതാം ധർമ്മേണ സുസമാഹിതഃ.

6

“ധർമ്മജ്ഞഃ ച “ധർമ്മങ്ങളറിഞ്ഞവനും
കൃതജ്ഞഃ ച നന്ദിയുള്ളവനും
ബുദ്ധ്യാ ച ബുദ്ധിയികൊണ്ടു്
പരിനിഷ്ഠിതഃ മഹാനിപുണനും

സുസമാഹിതഃ മഹാ പുണ്യശാലിയുമാ
യ അവൻ
ധർമ്മേണ ന്യായപ്രകാരം
സ്തീതാം വിശാലമായ
പൃഥിവീം ഭൂമിയെക്കൊണ്ടും
ശശാസ. പരിപാലിച്ചുവന്നു.

തസ്മിൻ പ്രശാസതി തദാ സർവ്വകാമഭൂഘോ മഹീ
രസവന്തി പ്രസൂതാനി മൂലാനി ച ഫലാനി ച.

7

“തസ്മിൻ “അവൻ
പ്രശാസതി, വാണിജ്യനകാലം,
മഹീ ഭൂമി
സർവ്വകാമഭൂഘോ; വേണ്ടുന്നവയെല്ലാം
നൽകുന്നതായിരുന്നു;

തദാ അക്കാലം
മൂലാനി ച കിഴങ്ങുകളും
ഫലാനി ച പഴങ്ങളും
രസവന്തി സ്വാദുള്ളവയായി
പ്രസൂതാനി. ധാരാളം ഉണ്ടായി.

അകൃഷ്ടപച്ഛാ പൃഥിവീ സുസംപന്നാ മഹാത്മനഃ
സ രാജ്യം താദൃശം ഭൂഃകേത സ്തീതമദ്ഭൂതദർശനം.

8

“മഹാത്മനഃ “ആ മഹാത്മാവിന്റെ
പൃഥിവീ ഭൂമി,
അകൃഷ്ടപച്ഛാ കൃഷിചെയ്യാതെതന്നെ
വിളയുന്നതായി
സുസംപന്നാ; ഏറ്റവും ഫലസമൃദ്ധിച്ചു
ണ്ടതായ് ഭവിച്ചു;
സഃ അവൻ

താദൃശം അപ്രകാരമുള്ള
രാജ്യം രാജ്യത്തെ
സ്തീതം സർവ്വഭാഗ്യസംയുക്തമായും
അദ്ഭൂതദർശനം അത്യാത്മയുക്തമായിരി
ക്കുന്നതായും
ഭൂഃകേത. പരിപാലിച്ചുവന്നു.

തസ്യ ബുദ്ധിഃ സമുത്പന്നാ തപഃ കർശ്യാമനുത്തമം
തപോ ഹി പരമം ശ്രേയഃ സംമോഹമിതരത്സുഖം.

9

“തപഃ “തപസ്സ്
പരമം അത്യുത്കൃഷ്ടമായ
ശ്രേയഃ; ഫലത്തെ നൽകുന്നതാ
ഇതരത് അതല്ലാതെ [ണ്ഃ;
സുഖം വിഷയസുഖമെന്നുള്ളതു
സംമോഹം; മതിഃമാഹകരവുമാണ്;
ഹി ആകയാൽ

അനുത്തമം നിസ്തുല്യമായ
തപഃ തപസ്സിനെ
കർശ്യാം, ഞാൻ അനുഷ്ഠിക്കുന്നു
ബുദ്ധിഃ എന്നുള്ളതായ ബുദ്ധി
തസ്യ അവന്നു്
സമുത്പന്നാ. ഉളവായി.

സ നിക്ഷിപ്യ സുതം ജ്യേഷ്ഠം പൗരോഷ്യ മധുരേശ്വരം
തപ ഉഗ്രം സമാതിഷ്ഠത് താപയൻ സർവ്വദേവതാഃ.

10

“നഃ	“അവൻ	നിക്ഷിപ്യ,	വാഴിച്ചു,
ജ്യേഷ്ഠം സുതം	തന്റെ ജ്യേഷ്ഠപുത്രനെ	സർവ്വദേവതാഃ	എല്ലാ ദേവതകളേയും
മധുരേശ്വരം	മധുരപുരിശനായി	താപയൻ	തപിപ്പിക്കുമാൻ
പൗരോഷ്യ	പ്രജകളുടെ ഇടയിൽ	ഉഗ്രം തപഃ	ഉഗ്രതപസ്സ്
		സമാതിഷ്ഠത്.	കയ്ക്കൊണ്ടു.

തപസ്സുപ്യതി വൃത്രേ തു വാസവഃ പരമാർത്ഥവത്
വിഷ്ണു സമുപസംക്രമ്യ വാക്യമേതേദവാച മ.

11

“വൃത്രേ	“വൃത്രൻ	വിഷ്ണു	മഹാവിഷ്ണുവിനെ
തപഃതപ്യതി	തപസ്സുചെയ്യുകാലം	സമുപസംക്രമ്യ	നേരിൽ സന്ദർശിച്ചു
വാസവഃ തു	ഇന്ദ്രനും [ഞഃ	ഏതത് വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ
പരമാർത്ഥവത്	ഏറ്റവും വ്യാകുലതപു-	ഉവാച മ.	ഉണർത്തിച്ചു.

തപസ്വതാ മഹാബാഹോ ലോകാ വൃത്രേണ നിജ്ജിതാഃ
ബലവാൻ സ ഹി ധർമ്മാത്മാ നൈനം ശക്ത്യാമി ശാസിയം.

12

“‘മഹാബാഹോ! “‘മഹാബാഹോ!		ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മത്തെററാത്ത
തപസ്വതാ	തപസ്സുചെയ്യുന്ന	ബലവാൻ;	ബലശാലിയുമാണ്;
വൃത്രേണ	വൃത്രനാൽ	ഏനം	ഇവനെ
ലോകാഃ	ലോകങ്ങൾ	ശാസിയം	അടക്കുന്നതിന്ന്
നിജ്ജിതാഃ;	സ്വാധീനമാക്കപ്പെട്ടു;	ന ശക്ത്യാമി.	ഞാൻ ശക്തനാകുന്നി
സഃ ഹി	അവനാകട്ടെ		ല്ല.

യദ്യസൗ തപ ആതിഷ്ഠേദ്ഭൂയ ഏവാസുരേശ്വരഃ
യാവല്ലോകാ ധരിഷ്യന്തി താവദസ്യ വശാനുഗാഃ.

13

“‘അസൗ	“‘ഈ	ലോകാഃ	ലോകങ്ങൾ
അസുരേശ്വരഃ	അസുരേശ്വരൻ	യാവത് താവത്	എത്രയും അത്രയും
ഭൂയഃ ഏവ തപഃ ഇനിയും തപസ്സ്		അസ്യ	ഇവന്ന്
ആതിഷ്ഠേത്	} ചെയ്യുന്നതായാൽ	വശാനുഗാഃ	അധീനമായി
യദി		ധരിഷ്യന്തി.	തീരുന്നതാണ്.

തം ചൈനം പരമോദാരമുപേക്ഷസി മഹാബലം
ക്ഷണം ഹി ന ഭവേദ്വ്യഗ്രഃ കൃദ്ധേ തപയി സുരേശ്വര.

14

“‘പരമോദാരം	“അമഞ്ചലമനസ്സു	സുരേശ്വര!	ദേവദേവ!
	നായി	തപയി	നിന്തിരവടി
മഹാബലം	അതിശക്തിമാനായ	കൃദ്ധേ	കോപിച്ചാൽ
തം ഏനം ച	ആ ഇവനെയും	വൃതഃ ഹി	വൃത്രനുംകൂടി
ഉപേക്ഷസി;	നിന്തിരവടി ഗണിക്കാ	ക്ഷണം	ക്ഷണനേരമെങ്കിലും
	തിരിക്കുകയാണ്;	ന ഭവേത്.	ജീവനോടിരിക്കയില്ല.

യദാ ഹി പ്രീതിസംയോഗം തപയാ വിഷ്ണോ സമാഗതഃ
തദാപ്രഭൃതി ലോകാനാം നാഥതപമുപലബ്ധവാൻ.

15

“‘വിഷ്ണോ!	“‘സമുപഗാപിയായു	യദാ ഹി	ഏകാ
	ജോവേ!	തദാപ്രഭൃതി,	അന്നതൊട്ട്,
തപയാ പ്രീതി-	നിന്തിവെടിയുടെ കരു	ലോകാനാം	ലോകങ്ങൾക്ക്
സംയോഗം	} ണയ്ക്ക് പാത്രീഭവിക്കുക	നാഥതപം	നാഥനെന്ന പദവിയിലെ
	എന്ന അവസ്ഥയെ	ഉപലബ്ധവാൻ.	അവൻ ഉള്ളിൽ കരു
സമാഗതഃ	അവൻ പ്രാപിച്ചത്		തിയിരിക്കുകയാണ്.

സ തപം പ്രസാദം ദേവാനാം കുരുഷ്വ സുസമാഹിതഃ

തപതൃതേന ഹി സർവ്വം സ്യാത് പ്രശാന്തമരുജം ജഗത്.

16

“‘സഃ	“‘അപ്രകാരമുള്ള	തപതൃതേന	നിന്തിവെടിയുടെ ലീ
തപം	നിന്തിവെടി	ഹി	} ലാവിലാസത്താൽ
സുസമാഹിതഃ,	തിരുവുള്ളം കനിഞ്ഞ		തന്നെയാണല്ലോ
ദേവാനാം	ദേവകൾക്ക് [വനായി,	അരുജം	ദുഃഖമറ്റതായി
പ്രസാദം	അനുഗ്രഹം	പ്രശാന്തം	} മനഃസമാധാനത്തോടു
കുരുഷ്വ;	അരുളിച്ചാലും;	സ്യാത്.	} കൂടിയതായി ഭവിക്ക
ജഗത് സർവ്വം	ലോകമെല്ലാം		ന്നത്.

ഇമേ ഹി സർവ്വേ വിഷ്ണോ തപാം നിരീക്ഷന്തേ ദിവൈരകസഃ

വൃത്രഘാതേന മഹതാ നേപഷാം സാഹ്യം കുരുഷ്വ ഹ.

17

“‘വിഷ്ണോ!	“‘വിഷ്ണുഭഗവാന്!	മഹതാ	മഹതൃതൃമായ്
തപാം	നിന്തിവെടിയോട്	വൃത്രഘാതേന	വൃത്രഘാതത്താൽ
ഇമേ	ഇ	ഏഷാം	ഇവക്ക്
ദിവൈരകസഃ	ദേവകൾ	തു ഹ	ഇക്കാര്യത്തിലും
സർവ്വേ ഹി	എല്ലാംതന്നെ	സാഹ്യം	} സഹായിച്ചരുളിച്ചാലും.
നിരീക്ഷന്തേ;	പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു;	കുരുഷ്വ.	

തപയാ ഹി നിത്യശഃ സാഹ്യം കൃതമേഷാം മഹാത്മനാം

അസഹ്യമിദമന്യേഷാമഗതീനാം ഗതിർവാൻ.

18

“‘ഇദം	“‘ഇത്	ഏഷാം	ഇ
അന്യേഷാം	മറ്റാർക്കും	മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കൾക്ക്
അസഹ്യം;	സാധ്യമല്ലാത്തതാണ്;	നിത്യശഃ	എന്നും
ഭവാൻ ഹി	നിന്തിവെടിയെന്നയാ	തപയാ	നിന്തിവെടിയാലാണ്
അഗതീനാം	ഗതിയറ്റവർക്ക് [ണ്	സാഹ്യം കൃതം.”	വേണ്ടുന്ന സഹായം
ഗതിഃ;	ശരണമായുള്ളവൻ;		ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ചതുരശ്ശിതിതമഃ സ്കന്ദഃ = എണ്ണത്തിനാലാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23413; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2689.

പഞ്ചാശീതിതമഃ സഗ്ഗ് = എണ്ണത്തഞ്ചാംസഗ്ഗ്.

[വൃതവധഃ = വൃതാസുരവധം.]

ലക്ഷ്മണസ്യ തു തദാക്യം ശുതപാ ശതനിബഹ്നഃ
വൃതാലാതമശേഷേണ കഥയേത്യാഹ സുവ്രത.

1

ശത- നിബഹ്നഃ,	} ശതവിധപംസകനായ ശ്രീരാമൻ,	തു അഹ;	ആ കാതൃത്തിൽ ആജ്ഞാപിച്ചു;
ലക്ഷ്മണസ്യ തത് വാക്യം	ലക്ഷ്മണന്റെ ആ വാക്കു	“ സുവ്രത ! വൃതാലാതം	“ പുണ്യചാരിത ! വൃതവധത്തെപ്പറ്റിയു ള്ളത്
ശുതപാ ഇതി	കേട്ട് ഇപ്രകാരം	അഃശേഷേണ കഥയ്.”	} മുഴുവൻ വിവരിച്ചു ചെയ്താലും.”

രാഘവേണൈവമുക്തസ്തു സുമിത്രാനന്ദവർഹഃ
ഭൂയ ഏവ കഥാം ദിവ്യാം കഥയാമാസ സുവ്രതഃ.

2

സുവ്രതഃ	സത് കഥ കളിൽ നിപുണനായ	ഉക്തഃ,	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവ നായി,
സുമിത്രാനന്ദ- വർഹഃ,	} സുമിത്രാനന്ദൻ,	ദിവ്യാം കഥാം	ആ അദ്ഭുത ചരിത്ര
രാഘവേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ	ഭൂയഃ ഏവ	വിസ്തരിച്ച് [ത്തെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	തു കഥയാമാസ.	അപ്പോൾ ഉണർത്തിച്ചു.

സഹസ്രാക്ഷവചഃ ശുതപാ സദ്യേഷാം ച ദിവൈരകസാം
വിഷ്ണുദ്വേവാൻവാചേദം സദ്യാനിരൂപരോഗമാൻ.

3

“ വിഷ്ണുഃ ദിവൈരകസാം	“ വിഷ്ണുഭഗവാൻ ഭഗവന്മാൻ	ഇന്ദ്ര- പുരോഗമാൻ }	ഇന്ദ്രൻ മുന്പായുള്ള
സദ്യേഷാം ച	എല്ലാവർക്കുമായുള്ള	സദ്യാൻ	എല്ലാ
സഹസ്രാക്ഷ- വചഃ ശുതപാ,	} ഇന്ദ്രന്റെ മൊഴികേട്ട്,	ഭഗവാൻ	ഭഗവകളോടായും
		ഇദം ഉവാച.	ഇങ്ങിനെഅരുളിച്ചെയ്തു.

പൂർവ്വം സൗഹൃദബലോഽസ്മി വൃതസ്യ തു മഹാത്മനഃ
തേന യുഷ്മത് പ്രിയാത്മം ഹി നാഹം ഹന്മി മഹാസുരം.

4

“ മഹാത്മനഃ വൃതസ്യ തു പൂർവ്വം സൗഹൃദ- ബലഃ അസ്മി;	“ മഹാത്മാവായ വൃതനുമായി ഏറെക്കാലമായി പ്രിതിമൂലം അഹിതം ചെയ്യാൻ മനസ്സുവരാ ത്തവനാകുന്നു ഞാൻ;	തേന തു യുഷ്മത് പ്രിയാ- ത്മം ഹി മഹാസുരം	ആകയാൽ ഇക്കാതൃത്തിൽ നിങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തി നായെന്നാലുംകൂടി ആ ധർമ്മിയുനായ അസു രനെ അഹം ന ഹന്മി. ഞാൻ വധിക്കയില്ല.
--	---	---	---

അവശ്യം കരണീയം ച ഭവതാം സുഖമുത്തമം
തസ്താദപായമാഖ്യാസ്യേ യേന വൃത്രാ നിഹന്യതേ.

5

“ഭവതാം ച ഉത്തമം സുഖം അവശ്യം കരണീയം;	“നിങ്ങൾക്കും മുഖ്യമായ അപദപിമോചനമെ നിശ്ചയമായും [നന്ദു് ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതായ മിരിക്കുന്നു;	തസ്താത് യേന വൃത്രഃ നിഹന്യതേ ഉപായം അഖ്യാസ്യേ.	ആകയാൽ യാതൊന്നിനാൽ വൃത്രൻ സംഹരിക്കപ്പെട്ടുമാ ആ ഉപായത്തെ ഞാൻ പറഞ്ഞുതരാം.
---	--	---	---

ത്രിധാഭൂതം കരിഷ്യാമി ഹ്യാത്മാനം സുരസത്തമാഃ
തേന വൃത്രം സഹസ്രാക്ഷോ വധിഷ്യതി ന സംശയഃ.

6

“‘സുരസത്തമാഃ! “‘ഭവന്മാരെ! ആത്മാനം എന്നെ ത്രിധാഭൂതം } ഞാൻ മൂന്നുശമാക്കി കരിഷ്യാമി; } ഓരോ ദിക്കിൽ ആവി ഭവിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്;	തേന സഹസ്രാക്ഷഃ വൃത്രം ഹി വധിഷ്യതി ന സംശയഃ.	അതിനാൽ ഇത്രൻ വൃത്രനെയും സംഹരിക്കുന്നതാണ് തീച്ചതന്നെ.
--	--	--

ഏകാംശോ വാസവം യാതു ദപിതിയോ വജ്രമേവ തു
തുതീയോ ഭൂതലം ശക്രിസ്തദാ വൃത്രം വധിഷ്യതി.

7

“ഏകാംശഃ വാസവം ദപിതിയഃ വജ്രം തുതീയഃ ഭൂതലം തു	“ഒരംശം ഇത്രന്റെ അടുക്കലും രണ്ടാമത്തേതു് വജ്രായുധത്തിലും മൂന്നാമത്തേതു് ഭൂമിയിലും	യാതു; തദാ ശക്രിഃ ഏവ വൃത്രം വധിഷ്യതി.	അനുപ്രഭവശംചെയ്യ ട്ടെ; അപ്രകാരമായാൽ ഇത്രൻതന്നെ വൃത്രനെ വധിക്കുന്നതാണ്.
--	---	--	--

തഥാ ബ്രവതി ദേവേശേ ദേവാ വാക്യമഥാബ്രവൻ
ഏവമേതന്ന സന്ദേഹോ യഥാ വദസി ദൈത്യഹൻ.

8

“ദേവേശേ തഥാ ബ്രവതി, ദേവാഃ അഥ വാക്യം അബ്രവൻ; ‘ദൈത്യഹൻ!	“ദേവദേവനായ വിഷ്ണു ഇപ്രകാരം [ഭഗവാൻ അരുളിച്ചെയ്താറെ, ദേവന്മാർ ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു; ‘ദൈത്യസംഹാരക!	തഥാ വദസി ഏതത് ഏവം; സന്ദേഹം ന.	{ നിന്തിരുവിടി ആജ്ഞാ പിക്കുന്നത് യാതൊ ന്നോ ഇത് അപ്രകാരം തന്നെയാ വട്ടെ; ഇനി ആ പത്തൊഴിഞ്ഞ.
---	---	--	--

ഭദ്രം തേടസ്തു ഗമിഷ്യാമോ വൃത്രാസുരവധൈഷിണം
ഭജസ്വ പരമോദാര വാസവം സേവന തേജസാ.

9

“തേ	“നിന്തിരവടിക്ക്	സേവന	നിന്തിരവടിയുടെ
ഭദ്രം അസ്തു!	{ ഞങ്ങളുടെ പേരിൽ എ	തേജസാ	ചൈവേത്താൽ
	ന്നും അനുഗ്രഹമുണ്ടാകട്ടെ!	ഭജസ്വ;	കാത്തരളിയാലും;
പരമോദാര!	കൃപാനിധ!	വൃത്രാസുര-	{ വൃത്രാസുരവധകാങ്കി
വാസവം	ഇന്ദ്രനെ	വധൈഷിണം }	കളായ ഞങ്ങൾ
		ഗമിഷ്യാമഃ.	പോയ്ക്കട്ടെ.

തതഃ സർവ്വേ മഹാത്മാനഃ സഹസ്രാക്ഷപുരോഗമാഃ
തദരണ്യമുപാക്രാമൻ യത്ര വൃത്രോ മഹാസുരഃ.

10

“സഹസ്രാക്ഷ-	“ഇന്ദ്രൻ മുന്വായുള്ള	മഹാസുരഃ	മഹാസുരനായ
പുരോഗമാഃ	{	വൃത്രഃ	വൃത്രൻ
മഹാത്മാനഃ	{ മഹാത്മാക്കളായ അവ	യത്ര	എങ്ങോ
സർവ്വേ	{	തത് അരണ്യം	ആ വനത്തിൽ
തതഃ	അവിടെനിന്നും	ഉപാക്രാമൻ.	ചെന്നെത്തി.

തേടപശ്ചംസ്തേജസാ ഭൂതം തപ്യന്തമസുരോത്തമം
പിബന്തമിവ ലോകാംശ്രീൻ നിട്ട്ഫന്തമിവാംബരം.

11

“തേ	“അവർ	പിബന്തം ഇവ	കബളീകരിക്കുന്നവനെ
അസുരോത്തമം	ആ അസുരോത്തമനെ		ന്നപോലെയും
	{ അടുക്കപ്പെടുവാൻ കഴി	അംബരം	ആകാശത്തെ
തേജസാ ഭൂതം	{ യാത്ത സാതപിക തേ	നിട്ട്ഫന്തം ഇവ	ചുട്ടെരിക്കുന്നവനെന്ന
	ജസ്സ് മുത്തീകരിച്ചവ		പോലെയും
	നായി	തപ്യന്തം	പോരതപസ്സുകളൊ
ശ്രീൻ ലോകാൻ	ത്രൈലോക്യങ്ങളെ		ണ്ടിരിക്കുന്നവനായി
		അപശ്യൻ.	വീക്ഷിച്ചു.

ദൃഷ്ട്വപവ ചാസുരശ്രേഷ്ഠം ദേവാസ്രാസമുപാഗമൻ
കഥമേനോ വധിഷ്യാമഃ കഥം ന സ്മാത് പരാജയഃ.

12

“ദേവാഃ ച	“ദേവന്മാരും	പരാജയഃ	അപജയം
അസുരഃശ്രേഷ്ഠം	അസുരശേഖരനെ	ന സ്മാത്	{ എങ്ങിനെയാണ് നേ
ദൃഷ്ട്വാ ഏവ	കണ്ടുപോരതനെ	കഥം ?	{ റിടാതിരിക്കുക ? എ
‘ഏനം	‘ഇവനെ		ന്നിങ്ങിനെ
കഥം	{ നാം എങ്ങിനെയാണ്	ത്രാസം	{ അധൈര്യം പൂണ്ടു.
വധിഷ്യാമഃ ?	ജയിക്കുക ?	ഉപാഗമൻ.	

തേഷാം ചിന്തയതാം തത്ര സഹസ്രാക്ഷഃ പുന്ദരഃ
വജ്രം പ്രഗുഹ്യ പാണിഭ്യം പ്രാഹിണോദ്യത്രമുൽനി.

13

“തേജോ തത്ര ചിന്തയതാം, സഹസ്രാക്ഷഃ പുരന്ദരഃ,	“അവർ അപ്പാർ വിചാരപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കെ, സഹസ്രനതനായ ഇന്ദ്രൻ,	വഭ്രം പാണിഭ്രാം പ്രഗമ്യ, വൃതമൂർത്തി പ്രാഥിണോത്.	വഭ്രായുധത്തെ രണ്ടു കൈകൾ കൊണ്ടും ഉയർത്തിക്കൊണ്ട് വൃതാസുരന്റെ മൂർദ്ധ അടിച്ചു. [വിൽ
--	--	---	--

കാലാഗ്നിനോവ ഘോരേണ തപ്തേനൈവ മഹാച്ഛിഷാ
പതതാ വൃതശിരസാ ജഗത്ത് ത്രാസമുപാഗമത്.

14

“മഹാച്ഛിഷാ കാലാഗ്നിനാ ഇവ തപ്തന ഘോരേണ	“വൻ ജപാലയോടു കൂടിയ പ്രളയാഗ്നിഃപാലെയു ജ്ജതായി വൻ തപസ്സിനാൽ ഉജ്ജ്വലിക്കുന്നതായി പൂജിക്കത്തക്കതായി	പതതാ ഏവ വൃതശിരസാ, ജഗത്ത് ത്രാസം ഉപാഗമത്.	നിലത്ത് വീണുകിട ക്കുന്ന വൃതന്റെ ശിരസ്സുകാ രണം, ലോകം ഭീതികളോടെ.
--	---	--	---

അസംഭാവ്യം വധം തസ്യ വൃതസ്യ വിബുധാധിപഃ
ചിന്തയാനോ ജഗാമാശ്ച ലോകസ്യാന്തം മഹായശാഃ.

15

“മഹായശാഃ വിബുധാധിപഃ, തസ്യ വൃതസ്യ വധം അസംഭാവ്യം	“മഹായശസ്ഥിയായ ദേവേശൻ, അ വൃതന്റെ വധത്തെക്കുറിച്ച് തക്കതല്ലാത്തതെന്ന്	ചിന്തയാനഃ ലോകസ്യ അന്തം അശ്ച ജഗാമ.	ആധിപുണ്ഡ്രവനായി ലോകത്തിന്റെ അതൃത്തിയിൽ ഉടനെ കാടിയൊളിച്ചു.
--	---	---	---

തമിദ്രം ബ്രഹ്മഹത്യാശ്ച ഗച്ഛന്തമനുഗച്ഛതി
അപതച്ചാസ്യ ഗാത്രേഷു തമിദ്രം ദുഃഖമാവിശത്.

16

“ബ്രഹ്മഹത്യാ ഗച്ഛന്തം തം ഇന്ദ്രം അശ്ച അനുഗച്ഛതി; അസ്യ	“ബ്രഹ്മഹത്യയും കാടിപ്പോകുന്ന അ ഇന്ദ്രനെ ഉടനെ തുടൻ ചെല്ലുകയായി; ഇവന്റെ	ഗാത്രേഷു അപതത്; ച തം ഇന്ദ്രം ദുഃഖം അവിശത്.	അംഗങ്ങളിൽ പററിക്കൂടി; അകയാൽ അ ഇന്ദ്രനെ അലക്ഷി ബാധിച്ചു.
--	--	---	--

ഹതാരയഃ പ്രണഷ്ടേന്ദ്രാ ദേവാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ
വിഷ്ണു ത്രിഭുവനേശാനം മുഹുർമുഹുരപൂജയൻ.

17

“സാഗ്നി- പുരോഗമാഃ ദേവാഃ, ഹതാരയഃ,	“അഗ്നിമുന്വായുജ്ജ ദേവന്മാർ, ശത്രുബാധനീക്കിയവ രായി,	പ്രണഷ്ടേന്ദ്രാഃ ത്രിഭുവനേശാനം വിഷ്ണു മുഹുഃ മുഹുഃ അപൂജയൻ.	(എങ്കിലും) ഇന്ദ്രനിലാ ത്തവരായി തൈലോക്യനാഥനായ വിഷ്ണുഭഗവാനെ പലവരു കൊണ്ടാടി പാത്ഥിച്ചു
---	---	--	--

“ദേവേശ്വരഃ	“ദേവദേവനായ	അമൃതാപമാം	അമൃതപോലെയുള്ളതാ
വിഷ്ണുഃ	വിഷ്ണുഭഗവാൻ	താം വാണീം	ആ മൊഴി [യ
സ്തുതമാനഃ	കൊണ്ടൊപ്പെട്ടവനായി	സന്ദിശ്യ	ഉരചെയ്തശേഷം,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ത്രിവിഷ്ടപം	ഇന്ദ്രലോകത്തിലേക്ക്
ദേവാനാം	ദേവകുളാടായി	ജഗാമ.”	എഴുന്നള്ളി.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ വാല്മീകിയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചാശതീതിതമഃ സൂത്രഃ = എണ്ണത്താരാംസൂത്രം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23435; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2711.

ഷഡശതീതിതമഃ സൂത്രഃ = എണ്ണത്താരാംസൂത്രം.

[ബ്രഹ്മഹത്യന്തരണ = ഇന്ദ്രൻ ബ്രഹ്മഹത്യയിൽനിന്നു മോചിക്കുന്നത്.]

തദാ വൃത്രവധം സർവ്വമഖിലേന സ ലക്ഷ്മണഃ

കഥയിതവാ നരന്ദ്രേഷു കഥാശേഷം പ്രചക്രമേ.

1

സഃ നരന്ദ്രേഷുഃ	ആ പുരുഷോത്തമനായ	കഥാശേഷം	കഥയുടെ ബാക്കി
ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	സർവ്വം	മുഴുവനും
തദാ	ആ സമയം	അഖിലേന	വിസ്തരിച്ച്
വൃത്രവധം	വൃത്രവധത്തെക്കുറിച്ച്	പ്രചക്രമേ.	ഉരചെയ്യാൻതുടങ്ങി.
കഥയിതവാ,	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു		
	ശേഷം,		

തതോ ഹതേ മഹാവിദ്യേ വൃത്രേ ദേവഭയംകരേ

ബ്രഹ്മഹത്യവൃതഃ ശക്രിഃ സംജ്ഞാം ലേഭേ ന വൃത്രഹാ.

2

“ദേവഭയംകരേ	“ദേവകൾക്ക് ഭയ	വൃത്രഹാ	വൃത്രവധംചെയ്തവനായ
	ത്തെ വിളയിച്ചവനും	ശക്രിഃ,	ഇന്ദ്രൻ,
മഹാവിദ്യേ	മഹാവിദ്യശാലിയുമായ	ബ്രഹ്മഹത്യ- }	ബ്രഹ്മഹത്യയാൽ മുഴു
വൃത്ര	വൃത്രാസുരൻ	വൃതഃ }	പ്പെട്ടവനായി
ഹതേ	ഹനിക്കപ്പെട്ടാറെ	സംജ്ഞാം ന }	സ്വയംബോധമാറവനാ
തതഃ	അതിൽപിന്നെ	ലേഭഃ. }	യിരുന്നു.

സോടന്തമാശ്രിത്യ ലോകാനാം നഷ്ടസംജ്ഞാ വിചേതനഃ

കാലം തത്രാവസത് കഞ്ചിദേപ്യുമാന ഇവോരഗഃ.

3

“സഃ	“അദ്ദേഹം	വേഷ്ടമാനഃ	ഒതുങ്ങി ചുരുണ്ടുകിട
ലോകാനാം	ലോകങ്ങളുടെ		ക്കുന്ന
അന്തം അശ്രിത്യ	അതുത്തിടെ പ്രാപി	ഉരഗഃ ഇവ,	പാമ്പുപാലെ,
തത്ര	അവിടെ ച്ഛ്,	വിചേതനഃ	അവയവങ്ങൾ വ്യാപ
കാലം	കാലം കറച്ചുകാലം		രിക്കാത്തവനായി
നഷ്ടസംജ്ഞഃ,	ബോധരഹിതനായി,	അവസത്.	വസിച്ചു.

അഥ നഷ്ടേ സഹസ്രാക്ഷേ ഉദപിന്നമഭവജ്ജഗത്
ഭൂമിശ്ച ധപസ്തസങ്കാശാ നിസ്സേവാ ശുഷ്കകാനനാ.

4

“ അഥ സഹസ്രാക്ഷേ നഷ്ടേ ജഗത് ഉദപിന്നം അഭവത് ;	“ ഇപ്രകാരം ഇന്ദ്രൻ ക്ഷീണിച്ചുകിടന്നാരെ ലോകം അത്തൽപ്പെട്ടു ;	ഭൂമിഃ ച ധപസ്തസങ്കാശാ, നശിച്ചുപോലായി, നിഃസ്സേവാ നനവില്ലാതെ വരണ്ട് ശുഷ്കകാനനാ. ഉണങ്ങിയ കാടുകളോടു കൂടിയതായി ഭവിച്ചു.
--	---	---

നിഃസ്രോതസശ്ച തേ സർവ്വേ ഹ്രദാശ്ച സരിതസ്തഥാ
സംക്ഷോഭയൈവ സതപാനാമനാവൃഷ്ടികൃതോഭവത്.

5

“ ഹ്രദാഃ ച സരിതഃ തഥാ തേ സർവ്വേ നിഃസ്രോതസഃ ;	“ കയങ്ങളും നദികളുമായ അവയെല്ലാം വെള്ളം വഹിയവയാ യ്ക്കിൻ ;	സതപാനാം പ്രാണികൾക്ക് സംക്ഷോഭഃ ച ; കുഴപ്പമുണ്ടായി ; അനാവൃഷ്ടി- } മഴയില്ലായ്കൊണ്ട് കൃതഃ ഏവ } ക്ഷാമവും അഭവത്. ഉണ്ടായി.
--	---	---

ക്ഷീയമാണേ തു ലോകേടന്ധിൻ സംഭ്രാന്തമനസഃ സുരാഃ
യദക്തം വിഷ്ണുനാ പൂർവ്വം തം യജ്ഞം സമുപാനയൻ.

6

“ അന്ധിൻ ലോകേ ക്ഷീയമാണേ തു, സംഭ്രാന്തമനസഃ സുരാഃ,	“ ഈ ലോകം ക്ഷീണദശയെ പ്രാപി ച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ സംഭ്രമംപൂണ്ടവരായ ദേവകൾ,	വിഷ്ണുനാ വിഷ്ണുവിനാൽ പൂർവ്വം മുന്പേതന്നെ ഉക്തം അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടതാ യത് യാതൊരു [യ തം യജ്ഞം ആ യജ്ഞത്തെ സമുപാനയൻ. ആരംഭിച്ചു.
--	---	--

തതഃ സർവ്വേ സുരഗണാഃ സോപാദ്ധ്യായാഃ സഹഷ്ടിഭിഃ
തം ദേശം സമുപാജഗ്മുർയത്രേന്ദ്രോ ഭയമോഹിതഃ.

7

“ തതഃ സുരഗണാഃ സർവ്വേ സോപാദ്ധ്യായാഃ ഋക്ഷിഭിഃ സഹ, ഋക്ഷിമാരൊന്നിച്ച്	“ ആ സമയം ദേവഗണങ്ങൾ എല്ലാം ഉപാദ്ധ്യായന്മാരോടു കൂടി ഋക്ഷിമാരൊന്നിച്ച്	ഭയഃമാഹിതഃ ഭയം മൂലം സ്വയഞ്ച ഇന്ദ്രഃ ഇന്ദ്രൻ [ധമറിക്കുന്ന യത്ര ഉണ്ടായിരുന്ന യാതൊ തം ആ [ര ദേശം പ്രദേശത്തിലേയ്ക്ക് സമുപാജഗ്മുഃ. വന്നെത്തി.
--	--	---

തേ തു ദൃഷ്ട്വാ സഹസ്രാക്ഷമാവൃതം ബ്രഹ്മഹത്യയാ
തം പുരസ്കൃത്യ ദേവേശമശ്വമേധമുപാക്രമൻ.

8

ഏകേനാംശേന വത്സ്യാമി പൂർണ്ണാഭാസു നദീഷു വൈ
ചതുരോ വാഷികാൻ മാസാൻ ഭുപ്ലി കാമചാരിണി. 13

“ ‘ചതുരഃ	“ ‘നാല്പ്	അംശേന വൈ	അംശംകൊണ്ട്
വാഷികാൻ	} മഴക്കാലമാസങ്ങളിൽ	ഭുപ്ലി	അമ്മങ്കാരത്തെ ശമി
മാസാൻ			പ്പിക്കുന്നവളും
പൂർണ്ണാഭാസു	വെള്ളംപൊങ്ങിവരുന്ന	കാമചാരിണി	{ ഇഷ്ടംപോലെ സഞ്ചരി പ്പാൻ കഴിവുള്ളവളു മായ ഞാൻ
നദീഷു	നദികളിൽ		
ഏകേന	ഒരു		
		വത്സ്യാമി.	വസിക്കാം.

ഭൂമാമഹം സർവ്വകാലമേകേനാംശേന ഭുപ്ലസാ
വസിഷ്യാമി ന സന്ദേഹഃ സത്യേനൈതദ്ബ്രവീമി വഃ. 14

“ ‘ഭുപ്ലസാ	“ ‘എങ്ങും അസമ്യ	വസിഷ്യാമി	വസിക്കുന്നുണ്ട്
അഹം,	ഞാൻ, [യായ	ന സന്ദേഹഃ ;	തീർച്ചതന്നെ ;
സർവ്വകാലം	എന്നും	വഃ	നിങ്ങളോട്
ഏകേന	ഒരു	ഏതത്	ഇതിനെ
അംശേന	അംശംകൊണ്ട്	സത്യേന	{ ഞാൻ സത്യമായും
ഭൂമാം	ഭൂമിയിൽ		
		ബ്രവീമി.	ഉണർത്തിക്കുന്നു.

യോഽയമംശസ്തുതീയോ മേ സ്രീഷു യൌവനശാലിഷു
ത്രിരാത്രം ഭുപ്ലപൂർണ്ണാസു വസിഷ്യേ ഭുപ്ലചാതിനി. 15

“ ‘മേ	“ ‘എന്റെ	ഭുപ്ലചാതിനി	മദത്തെ ഒരുക്കുന്നവളാ
ത്രിതീയഃ	മൂന്നാമത്തെ		യ ഞാൻ
അംശഃ	ഭാഗം	യൌവനശാലിഷു	യൌവനമാണ്വരും
യഃ	യാതൊന്നോ	ഭുപ്ലപൂർണ്ണാസു	പുഷ്പിണികളുമായ
അയം ;	അപ്രകാരമുള്ളതാകുന്നു	സ്രീഷു	സ്രീകളിൽ
		ത്രിരാത്രം	മൂന്നരാത്രി
		ഇത് ;	
		വസിഷ്യേ.	വസിക്കുന്നുണ്ട്.

ഹന്താരോ ബ്രാഹ്മണാൻ യേ തു മൂഷാപൂർവ്വമദൃഷ്യാകാൻ
താംശ്ചതുരേന്ദ്രേണ ഭാഗേന സംശ്രയിഷ്യേ സുരഷഭാഃ. 16

“ ‘സുരഷഭാഃ !	“ ‘ദേവോത്തമന്മാരെ !	മൂഷാപൂർവ്വം	അനാവശ്യമായി
ചതുരേന്ദ്രേണ	നാലാമത്തെ	ഹന്താരഃ	ഉപദ്രവിക്കുന്നവർ
ഭാഗേന	അംശംകൊണ്ട്	യേ ച	യാതൊരുവരോ
അദൃഷ്യാകാൻ	നിഷ്കാഷികളായ	താൻ തു	{ അവരിൽ ഞാൻ വസി
ബ്രാഹ്മണാൻ	ബ്രാഹ്മണരെ	സംശ്രയിഷ്യേ.	ക്കുന്നുണ്ട്.

പ്രത്യുച്യുസ്താം തതോ ദേവാ യഥാ വദസി ഭുപ്ലസേ
തഥാ ഭവതു തത് സർവ്വം സാധയസച യദിച്ഛിതം. 17

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	വദസി	ഭവതി ഉരചെയ്യുന്നുവാ
ദേവാഃ	ദേവകൾ	തഥാ ഭവതു;	അപ്രകാരംതന്നെയാക
താം	അവളാടായി		ട്ടെ;
പ്രതൃച്ഛ	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയുറച്ചു	ഇഷ്ടിതം	ഉദ്ദേശം
‘ദുവ്വേസേ!	‘എവിടെയിരുന്നാലും	യത്	യാതൊന്നൊ
	അസഹ്യയായുള്ളവളേ!	തത് സർവ്വം	അതെല്ലാം
യഥാ	എപ്രകാരം	സാധയസപ.	സാധിച്ചുകൊണ്ടാലും.

തതഃ പ്രീത്യാനപിതാ ദേവാഃ സഹസ്രാക്ഷം വവന്ദിരേ
വിജപരഃ സ ച പൂതാത്മാ വാസവഃ സമപദ്യത.

18

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	സഃ വാസവഃ ച ആ ഇന്ദ്രനം	
പ്രീത്യാ- അനപിതാഃ	} പ്രീതികയ്ക്കൊണ്ടവരായ	പൂതാത്മാ പരിശുദ്ധിപൂണ്ടവനാ യി	
ദേവാഃ		ദേവന്മാർ	വിജപരഃ കഷ്ടനിയുത്തിവന്നവ നായി
സഹസ്രാക്ഷം	ഇന്ദ്രനെ		
വവന്ദിരേ;	വന്ദിച്ചു;	സമപദ്യത.	ഭവിച്ചു.

പ്രശാന്തം ച ജഗത്സർവ്വം സഹസ്രാക്ഷേ പ്രതിഷ്ഠിതേ
യജ്ഞാ ചാഭിജിതസങ്കാരം തദാ ശക്തോഭ്യപൂജയത്.

19

“സഹസ്രാക്ഷ “ഇന്ദ്രൻ	തദാ	അഃപ്പാർ
പ്രതിഷ്ഠിതേ ച സ്വസ്ഥാനത്തെ	ശക്തഃ ച	ഇന്ദ്രനം
പ്രാപിച്ചാറെ	യജ്ഞം	യജ്ഞത്തെ
ജഗത് സർവ്വം ലോകമെല്ലാം	അതുത-	} ആശ്ചര്യകരമാംവണ്ണം
പ്രശാന്തം; ആ പന്നിയുത്തി പൂണ്ട	സങ്കാരം	
തായി ഭവിച്ചു;	അഭ്യപൂജയത്.	കൊണ്ടാടി.

ഇതൃദശോ ഹൃശപമേധസ്യ പ്രഭാവോ രഘുനന്ദന
യജസപ സുമഹാഭാഗ ഹയമേധേന പാത്ഥിവ.

20

“സുമഹാഭാഗ!	“മഹാഭാഗ്യശാലിയും	ഇതൃദശഃ;	ഇപ്രകാരമുള്ളതാണ്;
രഘുനന്ദന!	രഘു നിവകനുമായ	ഹി	ആകയാൽ
പാത്ഥിവ!	മഹാഭാജാവ!	ഹയമേധേന	} അശപമേധയാഗം ചെയ്
അശപമേധസ്യ	അശപമേധത്തിന്റെ	യജസപ.”	
പ്രഭാവഃ	ചെയ്യേ		യ്യാൻ തിരവുള്ളത്തി
			ൽ കൊണ്ടാലും.”

ഇത്യാഷ്ടം ത്രിമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഷഡശിതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = എണ്ണത്താരാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23455; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2731.

സപ്താശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തേഴാംസഗ്ഗം.

[ഇളശ്ശീതപ്രാപ്തിഃ = ഇളമൊരാജാവ് ശ്ലീയായിത്തീരുന്നത്.]

തച്ഛൂതപാ ലക്ഷണേനാകതം വാക്യം വാക്യവിശാരദഃ
പ്രത്യവാച മഹാതേജഃ പ്രഹസൻ രാഘവോ വചഃ.

1

മഹാതേജഃ മഹാതേജസപിതം
വാക്യവിശാരദഃ വാക്യകുശലനമായ
രാഘവഃ, ശ്രീരാഘവൻ,
ലക്ഷ്മണന ലക്ഷ്മണനാൽ
ഉക്തം ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടതായ

തത് വാക്യം ആ വാക്യത്തെ
ശൂതപാ, ചെവിക്കൊണ്ട്,
പ്രഹസൻ ഉത്സാഹഭരിതനായി.
വചഃ ഇപ്രകാരം
പ്രത്യവാച. ഉത്തരമരുളി.

ഏവമേവ നരശ്രേഷ്ഠ യഥാ വദസി ലക്ഷ്മണ
വൃത്രഘാതമശേഷേണ വാജിമേധഫലം ച യത്.

2

“നരശ്രേഷ്ഠ! “പുരുഷപുംഗവ!
ലക്ഷ്മണ! ലക്ഷ്മണ!
വൃത്രഘാതം വൃത്രഘാതത്തെക്കുറിച്ചും
വാജിമേധഫലം അശപമേധ യാഗഫലം
ത്തെപ്പറ്റിയും ഉള്ളത്

യത് ച യാതൊന്നോ ആയത്
യഥാ വദസി നീ ഉറച്ചെയ്യുന്നപ്രകാരം
അശേഷേണ മുഴുവനും
ഏവം ഏവ. വാസ്തവംതന്നെ.

ശ്രുയതേ ഹി പുരാ സൗമ്യ കർദമസ്യ പ്രജാപതേഃ
പുത്രോ ബാഹ്ലീശപരഃ ശ്രീമാനിലോ നാമ സുധാമ്നികഃ.

3

“സൗമ്യ! “വത്സ!
പുരാ ഇതുമല്ലാതെ
ശ്രുയതേ ഹി; മരൊന്നും കേൾക്ക
പ്പെടുന്നുണ്ട്;
പ്രജാപതേഃ } കർദമപ്രജാപതിയ്ക്ക്
കർദമസ്യ }
ഇളം നാമ ഇളൻ എന്ന

പുത്രഃ; പുത്രൻ ഉണ്ടായിരുന്നു;
ബാഹ്ലീശപരഃ ബാഹ്ലീകദേശാധിപനായി
ശ്രീമാൻ സർവ്വസൗഭാഗ്യങ്ങളും
സുധാമ്നികഃ. അതിധാമ്നികനായി
രുന്നു.

സ രാജാ പൃഥിവീം സർവ്വം വശേ കൃതപാ മഹായശാഃ
രാജ്യം ചൈവ നരവ്യാഘ്ര പുത്രവത് പശുപാലയത്.

4

“നരവ്യാഘ്ര! “പുരുഷാത്മമ!
മഹായശാഃ അതീകീർത്തിമാനായ
സഃ രാജാ, ആ അരാചൻ,
പൃഥിവീം സർവ്വം ഭൂമിയെല്ലാം

വശേ കൃതപാ സ്വാധീനത്തിലാക്കി
കൊണ്ട്
രാജ്യം ച രാജ്യത്തെയും
പുത്രവത് ഏവ പുത്രനെപ്പോലെ
പശുപാലയത്. പരിപാലിച്ചുവന്നു.

സുരൈശ്വ പരമോദാരൈർഭൈര്യൈശ്വ മഹായനൈഃ
നാഗരാക്ഷസഗന്ധർവ്വൈര്യക്ഷൈശ്വ സുമഹാത്മഭിഃ
പൂജ്യതേ നിത്യശഃ സൗമ്യ ഭയാഞ്ജിത രഘുനന്ദന

5

“സൗമ്യ ! രഘുനന്ദന ! പരമോദാരൈഃ	“വത്സ ! രഘുവീര ! ഏകദം ഭൂതാർച്ചുണമാ	നാഗരാക്ഷസ- ഗന്ധർവ്വൈഃ സുമഹാത്മഭിഃ	നാഗങ്ങൾ, രാക്ഷസർ, ഗന്ധർവ്വന്മാർ എന്ന വരാര്യം പ്രഖ്യാതിപുണ്ട മഹാ
സുരൈഃ ച മഹായനൈഃ ഭൈര്യൈഃ ച ഭയാഞ്ജിതഃ	ദേവകുലാര്യം മഹായനവാന്മാരായ അസുരന്മാരാര്യം ഭയശാലികളായ	യക്ഷൈഃ ച നിത്യശഃ പൂജ്യതേ.	യക്ഷന്മാരാര്യം എന്നും കൊണ്ടുപെട്ടുവരുന്നു.

അബിഭൂഷ്യത്രയോ ലോകാഃ സരോഷസ്യ മഹാത്മനഃ.

6

“സരോഷസ്യ മഹാത്മനഃ	“കൃഷിച്ചവനായ ആ മഹാത്മാവിനെക്ക	ത്രയഃ ലോകാഃ ച അബിഭൂന്.	മൂന്ന് ലോകങ്ങളും നടുങ്ങി.
----------------------	----------------------------------	------------------------------	---------------------------------

സ രാജാ താദൃശോ ഹ്യാസീദ്ധമേമ വീര്യേ ച നിഷ്ഠിതഃ

ബുദ്ധ്യാ ച പരമോദാരോ ബാഹ്ലികേശോ മഹായശാഃ.

7

“മഹായശാഃ ബാഹ്ലികേശഃ സഃ രാജാ, താദൃശഃ, ധമേമ ഹി	“ഏകദം പുകഴാൻ ബാഹ്ലികദേശാധി ആ [പനായ അരചൻ, അപ്രകാരമുള്ളവനാ ധമത്തിലും [യി,	വീര്യേ ച നിഷ്ഠിതഃ, ബുദ്ധ്യാ പരമോദാരഃ ച അസീത്.	വീര്യത്തിലും ലോകപ്രസിദ്ധി പുണ്ട വനായി, ബുദ്ധികൊണ്ട് അത്യുദാർദ്ധവാനായി വർത്തിച്ചു.
---	--	---	--

സ പ്രചക്ര മഹാബാഹുർമുഗയാം രുചിരേ വനേ

ചൈത്രേ മനോരമേ മാസി സഭൃത്യബലവാഹനഃ.

8

“മഹാബാഹുഃ സഃ സഭൃത്യ- ബലവാഹനഃ മനോരമ	“മഹാബാഹുവായ അഭൂതം പരിവാരങ്ങളോടും സേ നകളോടും വാഹനങ്ങ ളോടും കൂടിയവനായി മനോഹരമായ	ചൈത്ര മാസി രുചിരേ വനേ മുഗയാം പ്രചക്ര.	ചൈത്ര മാസത്തിൽ ഭംഗിപുണ്ടതായ വനത്തിൽ വേട്ടയ്ക്കായി മുതിന്നു.
--	--	---	--

പ്രജപേക്ഷ ച നൃപോഽരണ്യേ മൃഗാൻ ശതസഹസ്രശഃ

ഹതൈപവ തൃപ്തിർനാഭൂച്ച രാജന്തസ്സ്യ മഹാത്മനഃ.

9

“നൃപഃ ച അരണ്യേ മൃഗാൻ ശതസഹസ്രശഃ പ്രജപേക്ഷ;	“അരചനം കാട്ടിൽ മൃഗങ്ങളെ നൂറായിരക്കണക്കായി കൊന്നൊടുക്കി;	ച മഹാത്മനഃ തസ്യ രാജന്തഃ ഹതപാ ഏവ തൃപ്തിഃ ന	എങ്കിലും മഹാത്മാവായ ആ രാജാവിന് കൊന്നിട്ടും തൃപ്തി പരികയുണ്ടായില്ല.
---	---	---	--

നാനാമുഗാണാമയുതം വല്യമാനം മഹാത്മനാ
യത്ര ജാതോ മഹാസേനസ്തം ദേശമുപചക്രമേ.

10

“ മഹാത്മനാ	“ ആ മഹാത്മാവിനാൽ	മഹാസേനൻ	സുബ്രഹ്മണ്യൻ
നാനാമുഗാണം	പല ജന്തുക്കളുടെ.	ജാതം യത്ര	എങ്ങു ജാതനായോ
അയുതം	അനേകം സംഖ്യ	തം ദേശം	ആ പ്രദേശത്തിൽ
വല്യമാനം;	കൊല്ലപ്പെട്ടിരുന്നു;	ഉപചക്രമേ.	അദ്ദേഹം വന്നുചേർന്നു.

തസ്തിൻ പ്രദേശേ ദേവേശ്വരം ശൈലരാജസുതാം ഹരഃ
രഥയാമാസ ദുർദ്ധർഷം സർവ്വൈരനുചരൈഃ സഹ.

11

“ തസ്തിൻ	“ ആ	അനുചരൈഃ	} എല്ലാ പരിജനങ്ങളോടും
പ്രദേശ	പ്രദേശത്തിൽ	സർവ്വൈഃ സഹ	
ദുർദ്ധർഷം	അടുക്കപ്പെടാത്ത	ശൈലരാജ-	} പാർവ്വതിദേവിയെ
ദേവേശ്വരം	ദേവേശ്വരനായ	സുതാം	
ഹരഃ,	പരമശിവൻ,	രഥയാമാസ.	ആനന്ദിപ്പിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയായിരുന്നു.

കൃതപാ സ്ത്രീരൂപമാത്മാനമുദേശോ ഗോപതിലാപജഃ
ദേവ്യാഃ പ്രിയചികീർഷുഃ സൻ തസ്തിൻ പർവ്വതനിർത്ഥരേ.

12

“ ഗോപതി-	} “ വൃഷധർമ്മനായ	തസ്തിൻ	ആ
ലാപജഃ		പർവ്വത-	} മലയിൽ ഒരു നീരാഴി
ഉദേശം	ഉമാപതി	നിർത്ഥരേ	
ആത്മാനം	തന്നെ	ദേവ്യാഃ	ദേവീകൾ
സ്ത്രീരൂപം	} സ്ത്രീരൂപമാക്കിക്കൊണ്ടു	പ്രിയചികീർ-	} സന്തുഷ്ടിവരത്തിനൊക്കെ
കൃതപാ		ഷുഃ സൻ.	

യേ തു തത്ര വനോദ്ദേശേ സതപാഃ പുരുഷവാദിനഃ
യച്ച കിഞ്ചന തത് സർവ്വം നാരീസംജ്ഞം ബഭ്രുവ ഹ.

13

“ തത്ര	“ ആ	കിഞ്ചന യത്	} മറ്റുള്ളതു് യാതൊ
വനോദ്ദേശേ	വനപ്രദേശത്തിൽ	ച	
പുരുഷവാദിനഃ	ആണെന്നുപറയപ്പെടുന്ന	തത് സർവ്വം ഹ	അങ്ങുണ്ടായിരുന്ന എ
സതപാഃ	പ്രാണികൾ	നാരീസംജ്ഞം	} പെണ്ണായിന്നു.
യേ തു	എവയോ അവയും	ബഭ്രുവ.	

ഏതസ്തിന്നന്തരേ രാജാ സ ഇളഃ കർമ്മാത്മജഃ
നിഷ്ഠൻ മൃഗസമസ്രാണി തം ദേശമുപചക്രമേ.

14

“ ഏതസ്തിൻ	} “ ഇതേസമയത്തിൽ	സഃ	ആ
അന്തരേ		ഇളഃ രാജാ	ഇളമഹാരാജാവ്
തം ദേശം	ആ പ്രദേശത്തിലേക്ക്	മൃഗസമസ്രാണി	അനേകം ജന്തുക്കളെ
കർമ്മാത്മജഃ	കർമ്മപ്രജാപതിയുടെ	നിഷ്ഠൻ	കൊന്നുംകൊണ്ടു്
	പുത്രനായ	ഉപചക്രമേ.	വന്നുചേർന്നു.

സ ഭൃഷ്ടാ സ്ത്രീകൃതം സർവ്വം സ്വ്യാളമുഗ്രപക്ഷികം
 ആത്മാനം സ്ത്രീകൃതം ചൈവ സാന്നഗം രഘുനന്ദന
 തസ്യ ഭൃംഭം മഹാശാസ്ത്രീഭൃഷ്ടാസ്തത്മാനം തഥാ ഗതം
 ഉമാപതേശ്വര തത് കർമ്മ ജ്ഞാതാ വ്രാസമുപാഗമത്.

15

16

“രഘുനന്ദന !	“രഘുനന്ദന !	ആത്മാനം	തനീക്ക്
സഃ	അഭൃഹം	തഥാ	അമൃണ്ണം
സ്വ്യാള-	} പാമ്പുകളും മൃഗങ്ങളും	ഗതം	നന്തിനെ
മുഗ്രപക്ഷികം		ഭൃഷ്ടാ,	തന്നാൽ മാറുന്നതി
സർവ്വം ച	എല്ലാത്തന്നെ		ന്നാളല്ലെന്നുണ്ട്,
സ്ത്രീകൃതം	സ്ത്രീരൂപമായിരിക്കുന്ന	തസ്യ	അഭൃഹത്തിന്
	തായും	മഹത് ഭൃംഭം	അതിയായ ഭൃംഭം
സാന്നഗം	പരിജനങ്ങളടക്കം	ആസിത് ;	ഉണ്ടായി ;
ആത്മാനം	തന്നെയും	ഉമാപതഃ	ഉമാപതിയുടെ
സ്ത്രീകൃതം	} സ്ത്രീയായി മാറിയിരിക്ക	കർമ്മ ച	പ്രവൃത്തിതന്നെയെന്ന്
ച ഏവ		തത് ജ്ഞാതാ	അതിനെ അറിഞ്ഞു
ഭൃഷ്ടാ,	കണ്ട്,	വ്രാസം	} നിരാശപ്പെട്ടു.
		ഉപാഗമത്.	

തതോ ദേവം മഹാത്മാനം ശിതികണ്ഠം കപട്ടീനം
 ജഗാമ ശരണം രാജാ സഭൃത്യബലവാർഹഃ

17

“തതഃ	“അതിനാൽ	ശിതികണ്ഠം	കാളകണ്ഠനും
രാജാ	അരചൻ	മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവുമായ
സഭൃത്യബല-	} ഭൃത്യസൈന്യവാഹന	ദേവം	ഈശ്വരനെ
വാഹനഃ		ശരണം	ശരണം
കപട്ടീനം	ജടധരിച്ചവനും	ജഗാമ.	പ്രാപിച്ചു.

തതഃ പ്രഹസ്യ വരദഃ സഹ ദേവ്യാ മഹേശ്വരഃ
 പ്രജാപതിസുതം വാക്യമുവാച വരദഃ സ്വയം.

18

“തതഃ	“അപ്പോൾ	പ്രഹസ്യ	പുഞ്ചിരിതുകിക്കൊണ്ട്
ദേവ്യാ സഹ	ദേവിയോടുകൂടിയ	വാക്യം ഉവാച ;	ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെ
മഹേശ്വരഃ	മഹേശ്വരൻ		യ്തു ;
വരദഃ	പ്രസാദിച്ചവനായി	‘സ്വയം വരദഃ. ‘	ഞാൻ പ്രസാദിച്ചിരി
പ്രജാപതിസുതം	കർമ്മപ്രജാപതിപുത്ര		ക്കുന്നു.
	നായ ഇളനെന്നോക്കി		

ഉത്തിഷ്ഠോത്തിഷ്ഠ രാജേഷ്ഠ കാർദ്ദമേയ മഹാബല
 പുരുഷതപമുതേ സൌമ്യ വരം വരയ സുവ്രത.

19

രാജേഷ്ഠ !	“രാജേഷ്ഠ !	ഉത്തിഷ്ഠ,	} എഴുന്നല്ക്കുക! എഴ
മഹാബല!	മഹാശക്തിമാനായവ	ഉത്തിഷ്ഠ!	
സുവ്രത !	} സദ്വ്രതംപൂണ്ട [നേ!	പുരുഷതപഃ	ജ്ഞേതേ പുരുഷതപമല്ലാതെ മ
സൌമ്യ!		വരം	വരത്തെ [റദ്
കാർദ്ദമേയ!	കർമ്മപുത്ര!	വരയ.	വരിച്ചുകൊൾക.

തതഃ സ രാജാ ഭൂഖാത്തഃ പ്രത്യാഖ്യാതോ മഹാത്മനാ
ന ച ജഗ്രാഹ സ്രീഭൂതാ വരമന്യം സുരോത്തമാത്.

20

“മഹാത്മനാ	“പരമശരണാൽ	സഃ രാജാ	ആ അരചൻ
പ്രത്യാഖ്യാതഃ	{ തനിക്ക് ഇഷ്ടമുള്ളതാ	തതഃ	അതിനാൽ
	യ വരം തരുവാൻ	ഭൂഖാത്തഃ	ശോകാക്രാന്തനായി
	സാധിക്കയില്ലെന്ന്	സുരോത്തമാത്	ദേവോത്തമങ്കൽനിന്ന്
	മറുക്കപ്പെട്ടവനായി	അന്യം വരം ച	മറ്റൊരു വരത്തെയും
സ്രീഭൂതഃ	സ്രീയാക്കപ്പെട്ട	ന ജഗ്രാഹ.	അവശ്യപ്പെടാതിരുന്നു.

തതഃ ശോകേന മഹതാ ശൈലരാജസുതാ ധൃപഃ
പ്രണിപത്യ ഹൃമാം ദേവീം സദ്യുണ്ണൈവാനന്തരാത്മനാ.

21

“തതഃ	“അതിൽപിന്നെ	അന്തരാത്മനാ,	അകമുരുകി,
ധൃപഃ,	അരചൻ,	ശൈല-	{ ഹിമാചലപുത്രിയായ
മഹതാ	പെരുത്ത	രാജസുതാം	
ശോകേന	ഭൂഖത്താൽ	ഉമാം ദേവീം ഹി	ഉമാദേവിയെത്തന്നെ
സദ്യുണ്ണ ഏവ	സദ്യുപ്രകാരത്തിലും	പ്രണിപത്യ.	ഇപ്രകാരം വണങ്ങി
			സ്തോത്രംചെയ്തു.

ഈശേ വരാണാം വരദേ ലോകാനാമസി ഭാമിനീ
അമോഘദർശനേ ദേവി ഭജ സൗമ്യേന ചക്ഷുഷാ.

22

“ഈശേ !	“സദ്യുശരീയായ	അമോഘദർശന!	ദർശനം നിഷ്കലമാകാ
	ദേവി!		ത്ത
വരാണാം	{ ഉത്തമവരത്തെ നൽകി		
വരദേ !	{ കരുണചെയ്യുന്നവളേ!	ദേവി!	ഹേ ദേവി!
ലോകാനാം	{ നിന്തിരുവടി ലോക		
ഭാമിനീ അസി;	{ ങ്ങൾക്ക് അനുഗ്രഹി	സൗമ്യേന	{ കുളിർകടാക്ഷത്താൽ
	ച്ചരുളുന്ന മാതാവാ	ചക്ഷുഷാ ഭജ.	{ കൃപചെയ്താലും.
	ണല്ലോ;		

ഹൃദ്ഗതം തസ്യ രാജഷ്ഠ്വിജ്ഞായ ഹരസന്നിധൌ
പ്രത്യവാച ശുഭം വാക്യം ദേവീ രുദ്രസ്യ സമ്മതാ.

23

“രുദ്രസ്യ	“ശിവൻ	വിജ്ഞായ,	അറിഞ്ഞു,
സമ്മതാ	പ്രേമപാത്രമായ	ഹരസന്നിധൌ	പരമശിവന്റെ സന്നി
ദേവീ,	ദേവി,		ധാനത്തിൽവെച്ചു
തസ്യ രാജഷ്ഠഃ	ആ രാജഷ്ഠിയുടെ	ശുഭം വാക്യം	മംഗളമായ വാക്യത്തെ
ഹൃദ്ഗതം	അന്തർഗതത്തെ	പ്രത്യവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

അർദ്ധസ്യ ദേവോ വർഭോ വരാർദ്ധസ്യ തവ ഹൃഥം
തസ്താദർദ്ധം ഗൃഹാണ തപഃ സ്ത്രീപുംസോർയാവദിഹ്വസി.

24

“ദേവഃ അർദ്ധസ്യ വരഭഃ; തവ വരാർദ്ധസ്യ ഹി അഹം;	“പാമശിവൻ പകതിക്ക് വരം നൽകുവാൻ അ ധികാരമുള്ളവനാണ്; ഭവാന്റെ പകതി വരത്തിന്നു മാ ത്രം ഞാൻ അധികൃതയാണ്;	തസ്താത് തപഃ അർദ്ധം ഗൃഹാണ; പകതി സ്വീകരിച്ചു കൊണ്ടാലും; സ്ത്രീപുംസോഃ സ്ത്രീപുരുഷരൂപങ്ങൾ രണ്ടിൽ ഓരോന്നിലും യാവത് എത്രകാലമാണ് ഇഹ്വസി?’ അങ്ങ് ഇഹ്വിക്കുന്നത്?
---	---	--

തദദഭിതരം ശൂതപാ ദേവ്യാ വരമനുത്തമം
സംപ്രഹൃഷ്ടമനാ ഭൂതപാ രാജാ വാക്യമമാബ്രവിത്.

25

“രാജാ, ദേവ്യാഃ അദഭിതരം അനുത്തമം തത് വരം	“മഹാരാജാവ്, ദേവിയുടെ അത്യാശ്ചര്യകരവും നിരപചവും ആയ ആ വർത്ത	ശൂതപാ, ശിരസാവഹിച്ചു, സംപ്രഹൃഷ്ടമനാഃ മുദിതമാനസനായി ഭൂതപാ, ഭവിച്ചു, അഥ വാക്യം അബ്രവീത്. } ഇങ്ങനെ ഉണർത്തിച്ചു.
---	---	---

യദി ദേവി പ്രസന്നാ മേ രൂപേണാപ്രതിമാ ഭവി
മാസം സ്ത്രീതപമുപാസിതപാ മാസം സ്ത്യാം പുരുഷഃ പുനഃ.

26

“ദേവി! മേ പ്രസന്നാ യദി ഭവി രൂപേണ അപ്രതിമാ,	“ദേവി! എങ്കൽ പ്രസാദിച്ചുവളാണെ ന്നാൽ ലോകത്തിൽ സൗന്ദര്യംകൊണ്ട് അനപമയായി,	മാസം സ്ത്രീതപം ഉപാസിതപാ, പുനഃ മാസം പുരുഷഃ സ്ത്യാം.’ ഒരുമാസക്കാലം പെൺ പടിവായി കഴിച്ചുകൂട്ടിയശേഷം, വീണ്ടും ഒരുമാസം പുരുഷനായി ഞാൻ ഇരിക്കേണമേ.’
---	--	--

ഇഹ്വസിതം തസ്യ വിജ്ഞായ ദേവീ സുരചിരാനനാ
പ്രത്യവാച ശുഭം വാക്യമേവമേവ ഭവിഷ്യതി.

27

“സുരചിരാനനാ ദേവീ തസ്യ ഇഹ്വസിതം വിജ്ഞായ,	“തജോമയമായ വദ നകാന്തിയാൻ വളായ ദേവി അഭ്യൂഹത്തിന്റെ ഇഷ്ടത്തെ അറിഞ്ഞ്,	ശുഭം വാക്യം പ്രത്യവാച; ‘ഏവം ഏവ ഭവിഷ്യതി. തക്കതായ വാക്യത്തെ മറുപടിയായി അരുളി ച്ചെയ്തു; ‘അ പ്രകാരംതന്നെ ആവട്ടെ.
---	---	---

രാജൻ പുരുഷഭൂതസ്തഥം സ്രീഭാവം ന സ്മരിഷ്യസി
സ്രീഭൂതശ്ച പരം മാസം ന സ്മരിഷ്യസി പൗരൂഷം.

28

“രാജൻ!	“മഹാരാജാഃവ!	ന സ്മരിഷ്യസി; സ്മരിക്കുകയില്ല;
ച,	അപ്രകാരമായാലും	പരം മാസം മറ്റൊരു മാസത്തിൽ
പുരുഷഭൂതഃ തഥം പുരുഷരൂപിയായ		സ്രീഭൂതഃ സ്രീയായ്ക്കീൻ അങ്ങ്
	അങ്ങ്	പൗരൂഷം പുരുഷനായിരുന്നതിനേയും
സ്രീഭാവം	സ്രീയായിരുന്ന അവസ്ഥയെ	ന സ്മരിഷ്യസി.' ഓക്കക ഉണ്ടാകയില്ല.'

ഏവം സ രാജാ പുരുഷോ മാസം ഭൂതപാട്വ കാർത്ഥി
തൈലോക്യസുന്ദരീ-നാരി മാസമേകമിളാഭവത്.

29

“സഃ രാജാ	“ആ രാജാവ്,	അഥ പിന്നെ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ഏകം മാസം ഒരുമാസക്കാലം
മാസം	ഒരു മാസക്കാലം	തൈലോക്യ-} തൈലോക്യസുന്ദരി
കാർത്ഥിഃ	കർമ്മപ്രജാപതി പുത്ര	സുന്ദരീ } യായ
പുരുഷഃ ഭൂതപാ, പുരുഷരൂപി [നായി		ഇളാ നാരി ഇളയെന്ന നാരിയായി
	യായിരുന്നശേഷം,	അഭവത്.” വിളങ്ങി.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

സപ്താശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തൊട്ടാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23484; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2760

അഷ്ടാശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തൊട്ടാംസഗ്ഗം.

[ഇളാബുധ സമാഗമഃ = ഇളയും ബുധനുമായി കാണുന്നത്.]

താം കഥാമിളസംബന്ധാം രാമേണ സമുദീരിതാം

ലക്ഷ്മണോ ഭരതശ്ചൈവ ശ്രുതപാ പരമവിസിതൌ.

1

രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ	ശ്രുതപാ	ഭക്തഃ,
സമുദീരിതാം	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടതും	ഭരതഃ ച	ഭരതനും
ഇളസംബന്ധാം	ഇളയെക്കുറിച്ചുള്ളതും	ലക്ഷ്മണഃ ഏവ	ലക്ഷ്മണനും
	ആയ	പരമ-	അത്യധികം
താം കഥാം	ആ കഥ	വിസിതൌ.	കൊണ്ടാടി.

തൌ രാമം പ്രാഞ്ചലീ ഭൂതപാ തസ്യ രാജ്ഞാ മഹാത്മനഃ

വിസ്തരം തസ്യ ഭാവസ്യ തദാ പപ്രച്ഛതുഃ പുനഃ.

2

തൌ	അവരിരുവരും	രാജന്മഃ,	അരചന്ദ്രൻനെയും,
പ്രാഞ്ചലീ	} അഞ്ചലി കൂപ്പിക്കൊണ്ട്,	തസ്യ	അതിന്റെ
ഭൂതപാ,		ഭാവസ്യ	താല്പര്യത്തിന്റേയും
പുനഃ	വീണ്ടും	വിസ്തരം	വിഷയത്തെക്കുറിച്ച്
തദാ	അപ്പോൾ	രാമം	ശ്രീരാമനോട്
തസ്യ മഹാത്മനഃ	ആ മഹാത്മാവായ	പപ്രച്ഛതുഃ.	ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.

കഥം സ രാജാ സ്രീഭൂതോ വർത്തയാമാസ ഭുഗ്ഗതിഃ
പുരുഷഃ സ യദാ ഭൂതഃ കാം വൃത്തിം വർത്തത്യസൌ.

3

“സഃ	“ആ	സഃ	അപ്രകാരമുള്ള
ഭുഗ്ഗതിഃ	ഭുഗ്ഗതിയാലായ	അസൌ	ഇദ്ദേഹം
സ്രീഭൂതഃ	സ്രീവടിവാൻ	പുരുഷഃ ഭൂതഃ	} പുരുഷനായിരുന്നകാ
രാജാ	അരചൻ	യദാ	
കഥം	എങ്ങിനെയാണു്	കാം വൃത്തിം	എന്തൊരുവൃത്തിയാണു്
വർത്തയാമാസ ?	വാണവന്നതു് ?	വർത്തയതി ?	അനുഷ്ഠിച്ചുവന്നതു് ?

തയോസ്തദ്ഭാഷിതം ശ്രുതപാ കൌതുഹലസമനപിതം
കഥയാമാസ കാകത്സ്ഥസ്സസ്യ രാജേണാ യഥാഗതം.

4

കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ,	ശ്രുതപാ,	ചെവിക്കൊണ്ടു്,
തഃയാഃ	അവരിരുവരുടേയും	തസ്യ	ആ
കൌതുഹല-	} അറിവാനുള്ള ആഗ്രഹം	രാജന്തഃ	രാജാവിന്നു
സമനപിതം		യഥാഗതം	നേന്തിനെക്കുറിച്ച്
തത്	ആ	കഥയാമാസ.	ഇങ്ങിനെ വിവരിച്ചുരു
ഭാഷിതം	വാക്യത്തെ		ളിച്ചെയ്തു.

തമേവ പ്രഥമം മാസം സ്രീഭൂതപാ ലോകസുന്ദരി
താഭിഃ പരിവൃതാ സ്രീഭിർയേ ച പൂർവ്വപദാനുഗാഃ.

5

‘തം	“ആ	പൂർവ്വപദാനുഗാഃ	മുമ്പു് പരിജനങ്ങളാ
പ്രഥമം	ആദ്യത്തെ		യിരുന്നവർ
മാസം ഏവ	മാസത്തിൽതന്നെ	യേ	യാതൊരുവരോ
ലോകസുന്ദരി	ലോകസുന്ദരിയായ	സ്രീഭിഃ താഭിഃ	} സ്രീകളായിത്തീർന്നിരു
സ്രീഭൂതപാ	സ്രീയുടെ രൂപംപൂണ്ടു	ച	
	വന്നായി	പരിവൃതാ.	ന്ന അവരാൽതന്നെ
			ചൂഴപ്പെട്ടിരുന്നു.

തത് കാന്നനം വിഗാഹ്യാശു വിജഗ്രോ ലോകസുന്ദരി
ദ്രുമഗുലപതാകിണ്ണം പദ്ഭ്രാം പദ്മഭജേക്ഷണാ.

6

“പദ്മ-	} “ചെന്താർദളനേത്ര	തത് കാന്നനം	ആ കാട്ടിൽ
ഭജേക്ഷണാ		ആശു	ഉടനെ
ലോകസുന്ദരി	ആ ലോകസുന്ദരി	പദ്ഭ്രാം	കാൽനടയായി
ദ്രുമഗുലപതാ-	} വൃക്ഷങ്ങൾ, പൊന്ത	വിഗാഹ്യ.	ചെന്നു്,
കിണ്ണം		വിജഗ്ര.	വിഹരിച്ചു.
	കൾ, ചെടികൾ എ		
	ന്നവയാൽ നിറയ		
	പ്പെട്ടതായ		

വാഹനാനി ച സർപ്പാണി സാ തൃക്തപാ വൈ സമന്തതഃ
പർവ്വതാഭോഗവിവരേ തസ്മിൻ രേമേ ഇളാ തദാ.

7

“തദാ	“ആ സമയം	തൃക്തപാ,	വെടിഞ്ഞ്,
സാ ഇളാ	ആ ഇളയെന്നവർ	തസ്മിൻ	ആ
വാഹനാനി	വാഹനങ്ങളെ	പർവ്വതാഭോഗ-	മലയടിവാരത്തിന്ന് ചു
സർപ്പാണി ച	എല്ലാം	വിവരേ	ററുമുള്ള പ്രദേശത്തിൽ
സമന്തതഃ വൈ	തീരെ	രേമേ.	ഉല്ലാസമായി കാലംക
			ഴിച്ചുവന്നു.

അഥ തസ്മിൻ വനോദ്ദേശേ പർവ്വതസ്യാവിദൂരതഃ
സരഃ സുരചിരപ്രഖ്യാം നാനാപക്ഷിഗണൈശ്ചതം.

8

“അഥ	“അപ്പാർ	നാനാപക്ഷി-	പല പക്ഷിസംഘങ്ങ
തസ്മിൻ	ആ	ഗണൈഃ	ചാൽ
വനോദ്ദേശേ	വനപ്രദേശത്തിൽ	യുതം	നിവസിക്കപ്പെട്ടതും
പർവ്വതസ്യാ	പർവ്വതത്തിന്ന്	സുരചിരപ്രഖ്യാം	അതിമനോഹരവുമായ
അവിദൂരതഃ	സമീപത്തിലായി	സരഃ.	ഒരു പൊയ്ക്കയുണ്ടായി
			രുന്നു.

ദദർശ സാ തപിളാ തസ്മിൻ ബുധം സോമസുതം തതഃ
ജപലന്തം സ്വേദന വപുഷാ പൂണ്ണസോമമിവോദിതം
തപന്തം ച തപസ്തീവ്രമംഭോമദ്ധ്യേ ദൂരാസദം
യശസ്സരം കാമകരം താരണ്യേ പശ്ചവസ്ഥിതം.

9

10

“തസ്മിൻ തു	“അതിൽതന്നെ	തീവ്രം	അത്യുഗ്രവും
സാ ഇളാ	ആ ഇളയെന്നവർ	ദൂരാസദം	അന്ധപഥവും
തതഃ	അപ്പാർ	യശസ്സരം	കീർത്തിയെ ഉളവാക്ക
സോമസുതം	ചന്ദ്രപുത്രനായ	തപഃ	തപസ്സ് [ന്നതുമായ
ബുധം,	ബുധനെ,	തപന്തം	കയ്ക്കാണ്ടിരിക്കുന്നവ
സ്വേദന വപുഷാ	തന്റെ രൂപത്താൽ		നായും
ഉദിതം	തത്സമയം ഉദിച്ചു	താരണ്യേ	യൌവനദശയിൽ
പൂണ്ണസോമം	മുഴുമതിയെന്നപോ	പശ്ചവസ്ഥിതം	വർത്തിക്കുന്നവനായും
ഇ ച	ചേരുന്നെ		
ജപലന്തം,	തേജോമയനായി വിള	കാമകരം ച	കാമിക്കത്തക്ക രൂപലാ
	ങ്ങുന്നവനായും,		വണ്ണമാർന്നവനായി
അംഭോമദ്ധ്യേ	വെള്ളത്തിൻ നടുവിൽ	ദദർശ.	രിക്കുന്നതായും
			കണ്ടു.

സാ തം ജലാശയം സർവ്വം ക്ഷോഭയാമാസ വിസ്ഫിതാ
സഹഗൈഃ പൂർവ്വപുരുഷൈഃ സ്ത്രീഭൂതൈ രഘുനന്ദന.

11

“രഘുനന്ദന! “രഘുനന്ദന!
പൂർവ്വപുരുഷൈഃ മുഖ്യപുരുഷപടിധാന്നി
രുന്നവരും
സ്ത്രീഭൂതൈഃ സ്ത്രീകളായിന്ന് പരമായ
സഹഗൈഃ പരിജനങ്ങളോടുകൂടി,
സാ അ പരം

വിസ്ഫിതാ അപഹൃതചിത്തവൃത്തി
സർവ്വം തീരെ [യാന് ചളായി
തം ആ
ജലാശയം ജാഡ്യാവസ്ഥയിൽ
ക്ഷോഭയാമാസ. ചിത്തഭ്രമംപൂണ്ടവളാ
യ്ക്കിന്ന്.

[“ആ സൗസ്തിനെ മുഴുവനും കലക്കി.” എന്നും.]

ബുധസ്തു താം സമീക്ഷേദ്യവ കാമബാണനിപീഡിതഃ
നോപലേഭേ തദാത്മാനം സംചചാല തദാഭംഭസി.

12

“ബുധഃ തു “ബുധനം
താം അവളെ
സമീക്ഷ്യ ഏവ കണ്ടെത്തണമെന്നായി
കാമബാണ- } കാമബാണാർത്തനായി,
നിപീഡിതഃ, }

തത് ആത്മാനം മുഖിൽ ഞ്ഞോചിക്ക
ന്നതായ ആ ശക്തിയെ
ന ഉപേക്ഷേഭ; കയ്യാളാതിരുന്ന;
തദാ അതിനാൽ
അംഭസി ജലത്തിൽ
സംചചാല. ചലിച്ചുകൊണ്ടുതന്നെ
വർത്തിച്ചു.

ഇളാം നിരീക്ഷമാണസ്തു ത്രൈലോക്യാഭ്യധികാം ശുഭാം
ചിന്താം സമഭ്യതിക്രാമത് കാ നപിയം ദേവതാധികാ.

13

“ത്രൈലോ- } “മൂന്നുലോകത്തിലും
ക്യാഭ്യധികാം } ഇണയററ
ശുഭാം സുന്ദരിയായ
ഇളാം ഇളയെ
നിരീക്ഷ- } നോക്കി നിന്നുപോയ
മാണഃ തു, } ആ ബുധനാകളെ,

‘ദേവതാധികാ ‘ദേവതകളെക്കാളും മേ
ഇയം ഇവർ [നയാന്
കാ ന?’ ആരായിരിക്കാം?’ എന്നി
ങ്ങിനെ
ചിന്താം സമ- } ചിന്തയിൽ ആണ്ടുപോ
ഭ്യതിക്രാമത്. }

ന ദേവീഷു ന നാഗീഷു നാസുരീഷപുഷ്പരസ്സ ച
ദൃഷ്ടപൂർവ്വാ മയാ കാചിദ്രൂപേണാനേന ശോഭിതാ.

14

“അനേന “ഇപ്രകാരമുള്ള
രൂപേണ പ്രകൃതിസൗന്ദര്യം
ശോഭിതാ പരിലസിക്കുന്ന[അതൽ
കാചിത്ത് ഒരുവളുതന്നെ
മയാ എന്നാൽ
ന ദൃഷ്ടപൂർവ്വാ; ഇതുവരെയും കാണപ്പെ
ട്ടിട്ടില്ല;

ദേവീഷു ന; ദേവസ്ത്രീകളിലും ഇല്ല;
നാഗീഷു ന; നാഗകന്യകമാരിലും
ഇല്ല;
അസുരീഷു അസുരസ്ത്രീകളിലും
അപ്സരസ്സ ച. അപ്സരസ്സുകളിലും അപ
കാർത്തന്നെ ഇല്ല.

സദൃശീയം മമ ഭവേദ്യദി നാത്യാപരിഗ്രഹഃ
ഇതി ബുദ്ധിം സമാസ്ഥായ ജലാത് കൃലമുപാഗമത്.

15

<p>“അന്യപരി- ഗ്രഹഃ ന യദി” ഇയം മമ സദൃശീ ഭവേത് ;”</p>	<p>“ ‘മററാരയും പതി യായി സപീകരിച്ചിട്ടി ല്ലെന്നുവരികിൽ, ഇവർ എനിക്ക് തക്കവളായി ഭവിക്കാം,’</p>	<p>ഇതി ബുദ്ധിം സമാസ്ഥായ, ജലാത് കൃലം ഉപാഗമത്.</p>	<p>എന്നിങ്ങിനെ മനോരാജ്യത്തിൽ മനസ്സുചെയ്യത്തിക്കൊ ണ്ടു്, വെള്ളത്തിൽനിന്നും കരയ്ക്കേത്തി.</p>
--	--	--	--

ആശ്രമം സമുപാഗമ്യ തതസ്താഃ പ്രമദോത്തമാഃ
ശബ്ദാപയത ധർമ്മാത്മാ താശ്ചൈനം ച വവന്ദിരേ.

16

<p>“ധർമ്മാത്മാ തതഃ ആശ്രമം സമുപാഗമ്യ പ്രമദോത്തമാഃ</p>	<p>“ധർമ്മാത്മാവായ അഭേ ഘം അങ്ങുനിന്നും ആശ്രമത്തിൽ എത്തിച്ചേന്ന് സ്മിരതങ്ങളായ</p>	<p>താഃ ച ശബ്ദാപയത; താഃ ച ഏനം വവന്ദിരേ.</p>	<p>അവരെ മാത്രം വിളിച്ചുവരുത്തി; അവരും അഭേഘത്തിന്റെ അ ടുക്കൽ വന്ന് വണ ങ്ങിനിന്നു.</p>
---	--	--	--

സ താഃ പപ്രച്ഛ ധർമ്മാത്മാ കസ്യൈഷാ ലോകസുന്ദരീ
കിമത്ഥമാഗതാ ചൈവ സത്യമാഖ്യാത മാ ചിരം.

17

<p>“ധർമ്മാത്മാ സഃ താഃ പപ്രച്ഛ; ‘ലോകസുന്ദരീ ഏഷാ കസ്യ?</p>	<p>“ധർമ്മാത്മാവായ അഭേഘം അവരോടായി ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു; ‘ലോകസുന്ദരിയായ ഇവർ ആർക്കുചെന്ന് വളാണ്?</p>	<p>ആഗതാ കിം അത്ഥം? സത്യം മാ ചിരം അഖ്യാത ച ഏവ?</p>	<p>ഇങ്ങുവന്നിരിക്കുന്നത് എന്തുകാരണമായിട്ടാ ണ്? വാസ്തവം താമസിക്കാതെ ഉരചെയ്യാമോ?</p>
--	---	--	---

ശുഭം തു തസ്യ തദാക്യം മധൂരം മധൂരാക്ഷരം
ശുതവാ സ്രിയശ്ച താസ്സർവാ ഉഘ്രമധൂരയാ ഗിര.

18

<p>“താഃ ശ്രീയഃ സർവാഃ ച ശുഭം മധൂരം മധൂരാക്ഷരം തു</p>	<p>“ആ ശ്രീകർ എല്ലാവരും നല്ലപോലെയും മധുരമായും ശ്രോത്രാനന്ദകരമായുമു</p>	<p>തസ്യ തത് വാക്യം ശുതവാ മധൂരയാ ഗിര ഉഘ്രമധൂരം.</p>	<p>അഭേഘത്തിന്റെ ആ വാക്യത്തെ കേട്ടു് മധുരമായ വാക്കുകൊ ണ്ടു് ഇങ്ങിനെ മറുപ ടിയുരച്ചു.</p>
---	---	--	--

അസ്താകമേഷാ സുശ്രോണീ പ്രഭുതേപ വർത്തേ സദാ
അപതിഃ കാന്നനാനേഷു സഹാസ്താഭിശ്ചരത്യസൗ.

19

“സദാ	“എപ്പോഴും	പ്രഭുതേപ	യജമാനതപം പൂണ്ടവ
സുശ്രോണീ	{ ആരംഭം കൊണ്ടാട പ്പെട്ട മാർഗ്ഗത്തിൽ വ ർത്തിക്കുന്നവളും	വർത്തേ;	വർത്തിക്കുന്നു; [ഭായി
അപതിഃ	അവിവാഹിതയും ആയ	കാന്നനാനേഷു	വനപ്രദേശങ്ങളിൽ
ഏഷാ,	ഇവൾ,	അസ്താഭിഃ സഹ	ഞങ്ങളോടൊക്കെ
അസ്താകം	ഞങ്ങൾക്ക്	അസൗ	ഇവൾ
		ചരതി.’”	കാലംകഴിച്ചുവരിക യാണ്.’

തദാക്രമവൃക്തപദം താസാം സ്ത്രീണാം നിശമ്യ ച
വിദ്യാമാവർത്തിനീം പുണ്യാമാവർത്തയത സ ഭിജഃ.

20

“സഃ ഭിജഃ	“ആ ക്ഷത്രിയൻ	പുണ്യാം	ഭയഭക്തിഭയാടുകൂടി ഉ
അവൃക്തപദം	വൃക്തമാകാത്ത പദങ്ങൾ		ള്ളിൽ ജപിക്കേണ്ടതും
താസാം	ആ [ഭോടുകൂടിയതായ	അവർത്തിനീം	{ അറിയാത്തവയെ ജ്ഞാ
സ്ത്രീണാം	സ്ത്രീകളുടെ		നദൃഷ്ടിക്ക് കാട്ടിത്ത
തത് വാക്യം	ആ വാക്ക്		രുന്നതും ആയ
നിശമ്യ,	കേട്ട്,	വിദ്യാം	മനോത്തെ
ച	അതിനാൽ	അവർത്തയത.	ജപിച്ചു.

സോഽത്ഥം വിദിതവാ സകലം തസ്യ രാജേണ യഥാഗതം
സർപ്പാ ഏവ സ്രിയസ്താശ്ച ബഭാഷേ മുനിപുംഗവഃ.

21

“സഃ	“ആ	സകലം ച	എല്ലാംതന്നെ
മുനിപുംഗവഃ,	മുനിവരൻ,	വിദിതവാ	കണ്ടറിഞ്ഞു്
തസ്യ രാജേണഃ	ആ രാജാവിന്റെ	താഃ സ്രിയഃ	ആ സ്ത്രീകൾ
യഥാഗതം	പൂർവ്വവൃത്താന്തത്തെയും	സർപ്പാഃ ഏവ	എല്ലാവരോടായും
അത്ഥം	അതിന്റെ കാരണ	ബഭാഷേ.	ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി
	ത്തെയും		ച്ചു.

യത്ര കിംപുരുഷാ ഭദ്രാ അവസൻ ശൈലരോധസി
വാസം ശൈലവരേ രമ്യേ യുധം തത്ര ഗമിഷ്യഥ.

22

“ശൈല-	{ “മലയുടെ താഴ്വര	അവസൻ	പാർത്തിക്കനുഭവാ
രോധസി	യിൽ	തത്ര രമ്യേ	അത മാനാഹരമായ
ഭദ്രാഃ	ഭാഗ്യവാന്മാരായ	ശൈലവരേ,	ഗിരിപ്രദേശത്തിൽ,
കിംപുരുഷാഃ	കിംപുരുഷർ	യുധം	നിങ്ങൾ
യത്ര	എവിടെ	വാസം	{ ചെന്നിരുന്നാലും.
		ഗമിഷ്യഥ.	

മുലപത്രഫലൈഃ സർവ്വാ വർത്തിഷ്ടമ നിത്യദാ
സ്രിയഃ കിംപുരുഷാനാമ ഭർതൃൻ സമുപലപ്തമ

23

“ ‘സർവാഃ നിത്യദാ സ്രിയഃ	“ ‘എല്ലാവരും ഏഷ്വാഴും സ്രീരൂപമാൻവരായ്ക്ക നെ	വർത്തിഷ്ടമ; കാലംകഴിപ്പിൻ; കിംപുരുഷാൻ } കിംപുരുഷൻ എന്ന നാമ
മുലപത്ര- ഫലൈഃ	} കിഴങ്ങ്, ഇല, പഴം എന്നവകൊണ്ട്	ഭർതൃൻ ഭർതാക്കന്മാരെ സമുപലപ്തമ. 'നിങ്ങൾ പ്രാപിപ്പിൻ.'

താം ശ്രുതപാ സോമപുത്രസ്യ വാചം കിംപുരുഷീകൃതാഃ
ഉപാസാമചക്രിരേ ശൈലം വലാപസ്താ ബഹുളാസ്തദാ.

24

“ തദാ താഃ വലാപഃ ബഹുളാഃ സോമപുത്രസ്യ താം വാചം	“ അഃപ്സാദം ആ സ്രീകരം പലതം സോമപുത്രനായ ബുധ ന്റെ ആ ആജ്ഞയെ	ശ്രുതപാ സപീകരിച്ചു, കിംപുരുഷീ- } കിംപുരുഷനെ ദിവ്യ കൃതാഃ } നാരിമാരായിന്ന് ശൈലം പദ്മതത്തിൽ ഉപാസാമ- } ദൈവധ്യാനനിരതമാ ചക്രിരേ." } രായി വർത്തിച്ചു."
---	--	--

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടാശീതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തെട്ടാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23508; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2784.

ഏകോനനവതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തൊമ്പതാംസഗ്ഗം.

[പുരൂരവോർജനനം = പുരൂരവസ്സിന്റെ ജനനം.]

ശ്രുതപാ കിം പുരുഷോത്പത്തിം ലക്ഷ്മണോ ഭരതസ്തദാ
ആശ്വത്ഥമിതി ചാബ്രുതാമുഭയേ രാമം ജനേശപരം.

1

തദാ കിംപുരുഷോ- ത്പത്തിം ഭരതഃ ലക്ഷ്മണഃ ഉഭയേ ച	ആ സമയം കിംപുരുഷരായിന്നതി നെക്കുറിച്ച് ഭരതനും ലക്ഷ്മണനും രണ്ടുപരം	ശ്രുതപാ, കേട്ട്, ജനേശപരം പുരുഷോത്തമനായ രാമം ശ്രീരാമനെ നോക്കി 'ആശ്വത്ഥം ഇതി' 'എന്തൊരാശ്വത്ഥം' എ അബ്രുതാം. ഉരചെയ്തു. [ന]
--	--	--

അഥ രാമഃ കഥാമേതാം ഭൂയ ഏവ മഹായശാഃ

കഥയാമാസ ധർമാത്മാ പ്രജാപതിസുതസ്യ വൈ.

2

അഥ ധർമാത്മാ മഹായശാഃ രാമഃ,	അനന്തരം ധർമാത്മാവും അതികീർത്തിമാനുമായ ശ്രീരാമൻ,	പ്രജാപതി- } കർമ്മപ്രജാപതിയുടെ സുതസ്യ വൈ } പുത്രനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭൂയഃ ഏവ ശേഷമുള്ളതായ ഏതാം കഥാം ഈ കഥയെ കഥയാമാസ. ഇപ്രകാരമുള്ളിട്ടെയ്തു.
------------------------------------	--	---

സർപ്പാസ്താ വിദുതാ ദൃഷ്ട്വാ കിന്നരീ ജ്വലിതമഃ
ഉവാച രൂപസംവന്നാം താം സ്ത്രീയം പ്രഹസന്നിവ.

3

“ജ്വലിതമഃ “മുനിസത്തമനായഞ്ച	പ്രഹസൻ,	ധൈര്യംകയ്ക്കാണ്ടവ
താം സർപ്പാഃ അവരെല്ലാവരും [ധൻ		നായി
കിന്നരീഃ കിന്നരീകളായി	രൂപസമ്പന്നാം	ലാവണ്യവതിയായ
വിദുതാം മാറിപ്പോയ്ക്കുളഞ്ഞതായി	താം	അ
ദൃഷ്ട്വാ കണ്ടു്	സ്ത്രീയം	നാരിരത്നത്തോടായി
ഇവ അല്പം	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉരചെയ്തു.

സോമസ്യാഹം സുദധിതഃ സുതഃ സുരുചിരാനനേ
ഭജസ്യ മാം വരാഭാരോഹേ ഭക്ത്യാ സ്തിശ്ലേഹ ചക്ഷുഷാ.

4

“ ‘സുരു-	}	“ ‘ചാരവദേന!	സുതഃ;	പുത്രനാകുന്നു;	
ചിരാനന!			മാം	എന്നെ	
വരാഭാരോഹേ!		നാരിരത്നമേ!	ഭക്ത്യാ	ഭക്തിയോടും	
അഹം		ഞാൻ	സ്തിഗ്ദ്ധേന	}	സ്നേഹഭാവത്തോടും
സോമസ്യാ		ചന്ദ്രഭഗവാന്റെ	ചക്ഷുഷാ		
സുദധിതഃ		പ്രേമഭാജനമായ	ഭജസ്യ.		സ്വീകരിച്ചാലും.

തസ്യ തദപചനം ശൂതപാ ശുന്യേ സ്വജനവർജ്ജിതാ
ഇളാ സുരുചിരപ്രഖ്യാ പ്രത്യുവാച മഹാഗ്രഹം.

5

“സ്വജന-	}	സ്വപന്തം കൂട്ടരെ ആരെ	തത് വചനം	‘ആ വാക്യത്തെ
വർജ്ജിതാ		യും കാണാതിരുന്നവ	ശൂതപാ,	കേട്ട്,
ഇളാ,		ഇള, [ഭായ		
ശുന്യേ		ഏകാന്തസ്ഥച്ഛതിൽ	മഹാഗ്രഹം	{ നവഗ്രഹങ്ങളിൽ പേ
തസ്യ		ആ ബുധന്റെ [വെച്ച്		
സുരുചിര-	}	നിസ്സന്ദേഹമായ് ത		രാൻ ആ ഗ്രഹത്തോ
പ്രഖ്യാ			ന്റെ അഭിപ്രായത്തി	
		ന്നനുജായിച്ചതായ	പ്രത്യുവാച.	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയരു
				ളി.

അഹം കാമചരി സൗമ്യ തവാസ്തി വശവത്തിനീ
പ്രശാധി മാം സോമസുത യഥേച്ഛസി തഥാ കരു.

6

“‘സൗമ്യ!	“‘പുണ്യാത്മാവായ	}	വശവത്തിനീ	}	വശഗയാകുന്നു;
സോമസുത!	സോമപുത്ര!				
കാമചരി	{	സേപകുടുംബോത്തവണ്ണം	യഥാ ഇച്ഛസി	{	തിരുവുള്ളംപോലെത
		ളായ			ക;
അഹം,	ഞാൻ,		മാം പ്രശാധി.		ഇവളെ അജ്ഞാപിച്ചു
തവ	അവിടുത്തെ				രുളിച്ചാലും.’

തസ്യാസ്തദഭിതപ്രഖ്യാം ശ്രുതപാ ഹഷ്ടപാഗതഃ
സ വൈ കാമീ സഹ തയാ രേമേ ചന്ദ്രമസഃസുതഃ.

7

“ ചന്ദ്രമസഃ സുതഃ സഃ തസ്യാഃ തത് അഭിതപ്രഖ്യാം ശ്രുതപാ,	“ ചന്ദ്രന്റെ പുത്രനായ അഭ്യുക്തം അതുതകരമാവണ്ണം പറയപ്പെട്ട അവളുടെ ഭക്ത, [ആ മൊഴി	ഹഷ്ടം ഉപാഗതഃ സതുഷ്ടചിത്തനായി തയാ സഹ അവഃഭാടുക്ടി കാമീ വൈ പ്രേമപാരവശ്യം പൂണ്ടവനായി രേമ. സുഖമായി കാലം കഴി ച്ചുവന്നു.
---	--	--

ബുധസ്യ മാധവോ മാസസ്താമിളാം ഭൂചിരാനനാം
ഗതോ രമയതോട്യത്ഥം ക്ഷണവത് തസ്യ കാമിനഃ.

8

“ ഭൂചിരാനനാം താം ഇളാം രമയതഃ അത്യത്ഥം കാമിനഃ	“ ചാരുമുഖിയായ ആ ഇളയുമായി സുഖിച്ചിരുന്നവനും, അത്യന്തം പ്രിയായിനനുമായ	തസ്യ ആ ബുധസ്യ, ബുധന്, മാധവഃ മാസഃ വൈശാഖ മാസം ക്ഷണവത് ഒരു നൊടിയിടയായി ഗതഃ. കഴിഞ്ഞുപോയി.
---	---	---

അഥ മാസേ തു സംപൂണ്ണേ പൂണ്ണേന്ദ്രസദൃശാനനഃ
പ്രജാപതിസുതഃ ശ്രീമാൻ ശയനേ പ്രത്യബുദ്ധ്യതഃ.

9

“ അഥ മാസേ സംപൂണ്ണേ തു പൂണ്ണേന്ദ്ര- സദൃശാനനഃ	“ അപ്രകാരമായി ഒരു മാസം പൂത്തിയായാറെ, പൂണ്ണചന്ദ്ര സമാനവദ നനായി	ശ്രീമാൻ ശ്രീമാനായി പ്രജാപതിസുതഃ കൂട്ടമ പ്രജാപതി പുത്ര നായി ശയനേ ശയനത്തിൽ പ്രത്യബുദ്ധ്യത. ഉറക്കുന്നൻ.
---	---	--

സോപശ്യാത് സോമജം തത്ര തപന്തം സലിലാശയേ
ഉരളപഞ്ചാഹം നിരാലംബം തം രാജാ പ്രത്യഭാഷത.

10

“ സഃ തത്ര സലിലാശയേ ഉരളപഞ്ചാഹം നിരാലംബം	“ അഭ്യുക്തം അളിക്കിൽ ജലാശയത്തിൽ കൈകൾ പൊന്തിച്ചു നിരാധാരനാ [കൊണ്ടു യി നില്ക്കുന്നവനായി	തപന്തം തപസ്സുചെയ്തിരുന്ന സോമജം ആ ചന്ദ്ര പുത്രനെ അപശ്യാത്; കണ്ടു; രാജാ രാജാവ് തം അഭ്യുക്തനായി പ്രത്യഭാഷത. ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.
--	--	---

ഭഗവൻ പദ്മതം ഭൃഗ്വം പ്രവിഷ്ടോട്സ്മി സഹാനുഗഃ
ന തു പശ്യാമി തത് സൈന്യം കപ ന തേ മാമകാ ഗതാഃ.

11

“ ഭഗവൻ! സഹാനുഗഃ ഭൃഗ്വം പദ്മതം പ്രവിഷ്ടഃ അ.സ്തി;	“ സപാമിൻ! പരിധാരസമേതനായി ഗഹനമായ പദ്മതത്തിലേല്ക്കു ഞാൻ വന്നു;	തത് സൈന്യം ആ സൈന്യത്തെ തു ഇപ്പോൾ ന പശ്യാമി; ഞാൻ കാണുന്നില്ല; തേ മാമകാഃ എന്നെച്ചേർന്നു അവർ കപന ഗതാഃ? എങ്ങാണോപോയതു?'
---	--	--

തച്ഛ്രുതവാ തസ്യ രാജേഷ്ഠിനഷ്ടസംജ്ഞസ്യ ഭാഷിതം
പ്രത്യവാച ശുഭം വാക്യം സാന്തപയൻ പരയാ ഗിരാ.

12

“നഷ്ട- സംജ്ഞസ്യ	} “മുവന്നുനന്ന സംഗതി കരൂ കാമയിൽ വരാ ത്തവനായ	സാന്തപയൻ	ഹിതംചെയ്യുന്നവനാ യി
തസ്യ രാജേഷ്ഠി	ആ രാജഷ്ഠിയുടെ	പരയാ ഗിരാ	സ്നേഹയുക്തമായ വാ ക്കുകൊണ്ട്
തത് ഭാഷിതം	ആ വാക്യത്തെ	ശുഭം വാക്യം	അനുകൂലമായ മൊഴി
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	പ്രത്യവാച.	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

അശ്വവേഷ്ണ മഹതാ ഭൂത്യാസ്തേ വിനിപാതിതാഃ
തപം ചാശ്രമപദേ സുപ്തോ വാതവഷ്ടഭയാർഭിതഃ.

13

“തേ ഭൂത്യാഃ	“അങ്ങയുടെ ഭൂത്യാ ന്മാർ	വാതവഷ്ട- ഭയാർഭിതഃ	} കാറുകൊണ്ടും മഴ കൊണ്ടും പീഡിതനാ യി
മഹതാ	പെരുത്ത	അശ്രമപദേ	അശ്രമത്തിനുള്ളിൽ
അശ്വവേഷ്ണ	കൽമാറിയാൽ	സുപ്തഃ.	ഒന്നുമറിയാതെ ഉറങ്ങി ക്കിടന്നു.
വിനിപാതിതാഃ;	നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടുപോ		
തപം ച	ഭവാനും [യി;		

സമാശ്വസിഹി ഭദ്രം തേ നിർഭയോ വിഗതജ്വരഃ
ഫലമൂലാശനോ വീര നിവസേഹ യഥാസുഖം.

14

“വീര!	“ഹേ വീര!	യഥാസുഖം	സേപകുലപോലെ
ഇഹ	ഇവിടെ	നിവസ;	വസിച്ചാലും;
വിഗതജ്വരഃ	വിചാരമറവനായി	തേ	അങ്ങയ്ക്ക്
നിർഭയഃ	ഭയരഹിതനായി	ഭദ്രം;	മംഗളമുണ്ടാകും;
ഫലമൂലാശനഃ	കായിഴങ്ങുകൾ ഭുജി ച്ചുകൊണ്ട്	സമാശ്വ- സിഹി.	} ധൈര്യപ്പെട്ടാലും.’

സ രാജാ തേന വാക്യേന പ്രത്യാശപസ്തോ മഹാമതിഃ
പ്രത്യവാച ശുഭം വാക്യം ദിനോ ഭൂത്യക്ഷയാദ്ഭൃശം.

15

“സഃ	“ആ	ഭൂത്യക്ഷയാത്	പരിവാരങ്ങളുടെ നാശ
മഹാമതിഃ	മഹാബുദ്ധിശാലിയായ	ഭൃശം	ഏററം [ത്താൽ
രാജാ,	ഗുപൻ,	ദീനഃ,	ദീനതപുണ്ടവനായി,
തേന വാക്യേന	ആ വാക്യത്താൽ	ശുഭം	പ്രശസ്തമായ
പ്രത്യാശപസ്തഃ,	ഒരുവിധം ഭീഷണാതി	വാക്യം	വാക്യത്തെ
	വന്നവനായി,	പ്രത്യവാച.	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയാ യുരച്ചു.

തൃക്ഷ്യാമൃഹം സ്വകം രാജ്യം നാഹം ഭൂതൈവിനാകൃതഃ
വർത്തയേയം ക്ഷണം ബ്രഹ്മൻ സമനുജ്ഞാതുമഹസി

16

“ ‘ബ്രഹ്മൻ!	“ ‘മുനിഃശ്രഷ്ട!	അഹം	ഞാൻ
ഭൂതൈഃ	പരിജനങ്ങളുമായി	ക്ഷണം	ഒരു നൊടിയിടയെങ്കി
വിനാകൃതഃ	പിരിഞ്ഞ പനായ		ലും
അഹം	ഞാൻ		വർത്തയേയം ന ; ജീവനോടിരിക്കയില്ല ;
സ്വകം രാജ്യം	സ്വന്തം രാജ്യത്തെ		സമനുജ്ഞാതും } ഇവിടെനിന്നും പോക
തൃക്ഷ്യാമി;	ഉപേക്ഷിച്ചുകളയാം ;	അഹസി.	} വാൻവിടയരുളിയാലും.

സുതാ ധർമ്മപരോ ബ്രഹ്മൻ ജ്യേഷ്ഠോ മമ മഹായശാഃ
ശശബിന്ദുരിതി ഖ്യാതഃ സ മേ രാജ്യം പ്രപത്സ്യതേ.

17

“ ‘ബ്രഹ്മൻ!	“ ‘പുണ്യാത്മാവേ!	ധർമ്മപരഃ	ധർമ്മാസക്തൻ
ശശബിന്ദുഃ	ശശബിന്ദു	മഹായശാഃ	അതിയശസ്വിയുമായ
ഇതി ഖ്യാതഃ	എന്നവൻ	സഃ	അവൻ
മമ	എന്റെ	മേ രാജ്യം	എന്റെ രാജ്യത്തെ
ജ്യേഷ്ഠഃ സുതഃ ;	മൂത്ത പുത്രനാണ്!	പ്രപത്സ്യതേ.	കഴുല്ക്കുന്നതാണ്.

ന ഹി ശക്ത്യാമൃഹം ഹിതപാ ഭൂതദാരാൻ സുഖാനപിതാൻ
പ്രതിവക്തും മഹാതേജഃ കിഞ്ചിദപ്യശുഭം വചഃ.

18

“ ‘മഹാതേജഃ!	“ ‘മഹാതേജസ്വിയാ	അശുഭം വചഃ	അഹിതമായ വാക്ക്
	യുഃജ്ജാഃവ!	കിഞ്ചിത്	വല്ലഭം
സുഖാനപിതാൻ	ഹിതമായതന്നെ വ	പ്രതിവക്തും }	ഉണർത്തിക്കുന്നതിന്നും,
	ർത്തിക്കുന്നവരായ	അപി	
ഭൂതദാരാൻ	ജനങ്ങളെയും ഭായുമാരേ	അഹം	ഞാൻ
ഹിതപാ ഹി,	ചെയ്യുന്നതിന്നും, [യം	ന ശക്ത്യാമി.	ശക്തനല്ല.’

തഥാ ബ്രഹ്മതഃ രാജേന്ദ്രേ ബുധഃ പരമമദ്ഭൂതം
സാന്തപചൂർമ്മഥോവാച വാസസ്ത ഇഹ രോചതാം.

19

“ ‘രാജേന്ദ്രേ	“ ‘തൃപാത്തമൻ	സാന്തപചൂർമ്മ	ദുഃഖശാന്തിവരുമാൻ
തഥാ ബ്രഹ്മതഃ	അപ്രകാരം ഉരചെ	അഥ ഉവാച ;	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു ;
	യ്യാഹേ	‘ഇഹ	‘ഇവിടെത്തന്നെ
ബുധഃ,	ബുധൻ,	തേ	അങ്ങയുടെ
പരമം	} അത്യുല്ക്കൃതകരമായ	വാസഃ	വാസം
അദ്ഭൂതം		രോചതാം.	സപ്രീകരിക്കപ്പെട്ടു.

ന സാന്തപസ്തപയാ കാർഷ്ഠ്യം കാർദ്ദമേയ മഹാബല
സംവത്സരോഷിതസ്വേഹം കാരയിഷ്യാമി തേ ഹിതം.

20

“ ‘കാട്ടുമേയ!	“ ‘മേ കട്ടുമ്പുതു!	സംവത്സരാ-	} ഒരു വത്സരം താമസി ചുവനായ ഭവാനു് അവശ്യകന്ത വ്യമായുള്ളതിനെ കാരയിഷ്ടാമി.’ ഞാൻ ചെയ്യിക്കുന്നു ണ്ടു്.
മഹാബല!	മഹാധീര!	ഷിതസ്യ	
സന്താപഃ	ഒരു സന്താപവും	തേ ഹിതം	
തപയാ	ഭവാനു്		
ന കാതും;	വേണ്ടതില്ല;		
ഇഹ	ഇവിടെ		

തസ്യ തപചനം ശുതപാ ബുധസ്യാക്രിഷ്ടകർമ്മണഃ

വാസായ വിദധേ ബുദ്ധിം യദുക്തം ബ്രഹ്മവാദിനാ.

21

“ അക്രിഷ്ട-	} “ എന്തും ക്ലേശമെന്നി യെ ചെയ്യാൻ കഴി വുള്ള	ബ്രഹ്മവാദിനാ	ആ വേദവിത്താൽ
കർമ്മണഃ		ഉക്തം	ഉരചെയ്യപ്പെട്ടതു്
		യത്	യാതൊന്നോ
തസ്യ ബുധസ്യാ	ആ ബുധന്റെ	വാസായ	അപ്രകാരമുള്ള വാസ
തത് വചനം	ആ മൊഴി		ത്തിന്നായി
ശുതപാ,	കേട്ടു്,	ബുദ്ധിം വിദധേ.	മനസ്സറച്ചു.

മാസം സ സ്രീ തഥാ ഭൂതപാ രമയത്യനിശം ശുഭാ

മാസം പുരുഷഭാവേന ധർമ്മബുദ്ധിം ചകാര സഃ.

22

“ സഃ	“ അഃഭൂതം	രമയതി;	സുഖമായി വസിച്ചു
മാസം	ഒരു മാസക്കാലം	സഃ	അഃഭൂതം [വന്നു;
തഥാ	അപ്രകാരം	പുരുഷഭാവേന	പുരുഷരൂപത്തിൽ വ
ശുഭാ	സൗന്ദര്യവതിയായ	മാസം	മാസത്തിൽ[ത്തിക്കുന്ന
സ്രീ ഭൂതപാ,	സ്രീയായി വർത്തിച്ചു്,	ധർമ്മബുദ്ധിം	ധർമ്മത്തിൽ ബുദ്ധിയെ
അനിശം	അക്കാലമെല്ലാം	ചകാര.	നിലനിർത്തുകയുംചെയ്തു.

തതഃ സാ നവമേ മാസി ഇളാ സോമസുതാത് സുതം

ജനയാമാസ സുശ്രോണീ പുത്രരവസമുജ്ജിതം.

23

“ സാ ഇളാ	“ ആ ഇളയെന്നവർ	ഉജ്ജിതം	ത്രിലോകപ്രസിദ്ധി
സുശ്രോണീ,	സന്മാർഗ്ഗനിരതയായ		യാൻ
തതഃ	അന്നതൊട്ടു് [ന്നെ	പുത്രരവസം	പുത്രരവസ്തെന്ന
നവമേ മാസി	ഒമ്പതാംമാസത്തിൽ	സുതം	പുത്രനെ
സോമസുതാത്	ബുധങ്കൽനിന്നു്	ജനയാമാ.സ.	പ്രസവിച്ചു.

ജാതമാത്രം തു സുശ്രോണീ പിത്രഹസ്തേ നൃവേശയത്

ബുധസ്യാ സമവണ്ണാഭിളാ പുത്രം മഹാബലം

24

“ ഇളാ	“ ഇളയെന്നവർ	മഹാബലം	മഹാബലശാലിയായ
സുശ്രോണീ തു,	സന്മാർഗ്ഗനിരതയാക	പുത്രം	പുത്രനെ
	യാൽ,	ജാതമാത്രം	പ്രസവിച്ച ഉടനെത
ബുധസ്യാ	ബുധന്നു		ന്നെ
സമവണ്ണാഭം	സദൃശമായ വണ്ണവും	പിത്രഹസ്തേ	പിതാവിന്റെ വക്കൽ
	കാത്തിരുമുള്ള	നൃവേശയത്	എല്പിച്ചു.

ബുധസ്തു പുരുഷീഭൂതം സമാശ്വാസ്യ നരാധിപം
കഥാഭി രമയാമാസ ധർമ്മയുക്താഭിരാത്മവാൻ.

25

“ആത്മവാൻ	“ഇന്ദ്രിയനിഗ്രഹം ചൈ	ധർമ്മയുക്താഭിഃ	ധർമ്മമലപ്രദങ്ങളായ
ബുധഃ തു,	ബുധനം, [യുഗനായ	കഥാഭിഃ	കഥകൾകൊണ്ട്
പുരുഷീഭൂതം	പുരുഷരൂപമാൻ	സമാശ്വാസ്യ	സമാശ്വസിപ്പിച്ചു”
നരാധിപം	ഗുപനെ	രമയാമാസ.	കാലംപാക്കിവന്നു.”

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഏകോനനവതിതമഃ സഗ്ഗഃ = എണ്ണത്തൊമ്പതാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.
ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23533; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2809.

നവതിതമഃ സഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറാംസഗ്ഗം.

[ഇളാപൗരൂഷപ്രാപ്തിഃ = ഇളവീണ്ടും പുരുഷനാകുന്നത്.]

തഥോക്തവതി രാമേ തു തസ്യ ജനമ തദദ്ഭൂതം
ഉവാച ലക്ഷ്മണോ ഭൂയോ-ഭരതശ്ച മഹായശാഃ.

1

തസ്യ	അദ്ഭുതത്തിന്റെ	മഹായശാഃ	മഹായശസപിയായ
തത് അദ്ഭൂതം	ആ അതുഭൂതകരമായ	ഭരതഃ ച	ഭരതൻ
ജനമ	ജനനത്തെക്കുറിച്ച്	ഭൂയഃ	വീണ്ടും
രാമേ	ശ്രീരാമൻ	ഉവാച;	ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു;
തഥാ	അപ്രകാരം	ലക്ഷ്മണഃ ച.	ലക്ഷ്മണനും അപ്രകാ
ഉക്തവതി തു,	ഉരചെയ്താറെ,		രം ചോദിച്ചു.

ഇളാ സാ സോമപുത്രസ്യ സംവത്സരമഥോഷിതാ
അകരോത് കിം നരശ്രേഷ്ഠ തതഃ ശംസിതുമഹസി.

2

“നരശ്രേഷ്ഠ!	“നരോത്തമ!	സാ ഇളാ	ആ ഇളയെന്നവൾ
സോമപുത്രസ്യ	ബുധനമേധൻവളായി	കിം അകരോത്? എന്താണ് ചെയ്തത്?	
അഥ	ആ സമയം	തതഃ	സൂക്ഷ്മം
സംവത്സരം	ഒരാണ്ടുകാലം	ശംസിതം	} അരളിച്ചെയ്യാൻ തീർ
ഉഷിതാ	വസിച്ച്	അഹസി.”	
			വുള്ളമുണ്ടാകേണം.”

തയോസ്സദാകൃമാധുർത്വം നിശമ്യ പരിപൂർണ്ണതോഃ
രാമഃ പുനരുവാചേമാം പ്രജാപതിസുതേ കഥാം.

3

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	നിശമ്യ,	കേട്ട്,
പരിപൂർണ്ണതോഃ	ഇപ്രകാരം ചോദിക്ക	പ്രജാപതി-	} കർമ്മപ്രജാപതിസുത
തയോഃ	അവരുടെ [ന്ന	സുതേ	
തത് വാക്യ-	} മധുരമായ ആ മൊഴി	ഇമാം കഥാം	ഈ കഥയെ
മാധുർത്വം		പുനഃ ഉവാച.	വീണ്ടും തുടന്നു.

പുരുഷതപം ഗതേ ശുഭേ ബുധഃ പരമബുദ്ധിമാൻ
 സമ്പത്തം പരമോദാരമാജ്ഞാവാ മഹായശഃ 4
 ച്യവനം ഭൂതപുത്രം ച മുനിം ചാരിഷ്ടനേമിനം
 പ്രമോദനം മോദകരം തഥാ ഭൂത്വാസസം മുനിം. 5

“ശുഭേ പുരുഷതപം ഗതേ പരമബുദ്ധിമാൻ മഹായശഃ ബുധഃ, സമ്പത്തം പരമോദാരം ച്യവനം	“ശുഭനായ അഭ്യന്തരം ആൺവടിവു കയ്ക്കൊണ്ടൊരെ, അതിമധാവിതും മഹായശസപിയുമായ ബുധൻ, സമ്പത്തമുനിയേയും പരമാദാരനേയും ച്യവനമഹഷിയേയും	ഭൂതപുത്രം ച അരിഷ്ട- നേമിനം മുനിം പ്രമോദനം മോദകരം തഥാ ഭൂത്വാസസം മുനിം ച അജ്ഞാവാ.	ഭാഗ്ഗ്വമഹഷിയേയും അരിഷ്ടനേമിമഹഷി യേയും പ്രമോദനമഹഷിയേയും മോദകരനെന്ന മുനി യേയും അപ്രകാരംതന്നെ ഭൂത്വാസസ്സ മഹഷി യേയും വിളിച്ചുവരുത്തി.
---	---	---	--

ഏതാൻ സർപ്പാൻ സമാനീയ വാക്യജ്ഞസ്തപദർശിനഃ
 ഉവാച സർപ്പാൻ സുഹൃദോ യൈശ്ചേണ സുസമാഹിതാൻ. 6

“തപദർശിനഃ സുഹൃദഃ യൈശ്ചേണ സുസമാഹിതാൻ	“തപജ്ഞാനികളും സുഹൃത്തുകളും ക്ഷാന്തികൊണ്ട് അചഞ്ചലഭക്തി കയ്ക്കൊണ്ടുവരമായ	ഏതാൻ സർപ്പാൻ സമാനീയ, വാക്യജ്ഞഃ സർപ്പാൻ ഉവാച.	ഇവരെല്ലാവരേയും ഒന്നിച്ചുവരുത്തി, വാക്യജ്ഞനായ അഭ്യ എല്ലാവരോടായും [ഛം ഉരചെയ്തു.
--	--	---	---

അയം രാജാ മഹാബാഹുഃ കർമ്മസ്യ ഇളഃ സുതഃ
 ജാനീതൈനം യഥാഭൂതം ശ്രേയോ ഹ്യസ്യ വിധീയതാം. 7

“അയം രാജാ ഇളഃ; മഹാബാഹുഃ; കർമ്മസ്യ സുതഃ;	“ഈ രാജാവ് ഇളനെന്ന് പ്രസിദ്ധി യാഗ്വനാകനും; മഹാശക്തിമാൻ; കർമ്മപ്രജാപതിയുടെ പുത്രൻ;	ഏനം യഥാഭൂതം ജാനീത ഹി; അസ്യ ശ്രേയഃ വിധീയതാം.	ഇളഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള പൂർവ്വത്താന്തത്തെ ചോന്മാർ അറിയുന്ന താണല്ലോ; ഇളഹത്തിന്നു ഭാവിശ്രേയസ്സിനെ അരുളിയാലും.
--	--	--	--

തേഷാം സംവദതാമേവ തഥാശ്രമമുപാഗമത്
 കർമ്മസു മഹാതേജാ ദപിജ്ഞേസ്സഹ മഹാത്മഭിഃ. 8

“തേഷാം സംവദതാം ഏവ മഹാത്മഭിഃ	“അവർ ഇപ്രകാരം സംഭാഷ ണം ചെയ്തുകൊണ്ടിരി ക്കുമ്പോൾ, മഹാനുഭാവന്മാരായ	ദപിജ്ഞേഃ സഹ ബ്രാഹ്മണഃരാടം കൂടി മഹാതേജാഃ മഹാതേജസപിയായ കർമ്മേ ശ്ര കർമ്മപ്രജാപതിയും തം ആശ്രമം ആ ആശ്രമത്തിലേയ്ക്ക് ഉപാഗമത്. എഴുന്നള്ളി.
--------------------------------------	--	---

പുലസ്തു ശ്രീകൃഷ്ണവ വഷ്ട്കാരസ്തഥൈവ ച
ഓങ്കാരശ്ച മഹാതേജാസ്തഥാശ്രമമുപാഗമത്.

9

<p>“പുലസ്തു ച { കൃതഃ ച ഏവ { തഥാ വഷ്ട്കാരഃ ച ഏവ {</p>	<p>“ബ്രഹ്മദേവന്റെ മാ നസിക പുത്രനായ പുലസ്തു മഹർഷിയും പ്രജാപതികളിൽ ഒരു വനായ കൃതമഹർഷിയും അപ്രകാരം തന്നെ വഷ്ട്കാര ദേവതയും</p>	<p>മഹാതേജാഃ ഓങ്കാരഃ ച തം ആശ്രമം ഉപാഗമത്.</p>	<p>മഹാതേജസുപിയായ ബ്രഹ്മ വിഷ്ണു രുദ്രന്മാർക്ക് പ്രാതിനിധ്യം വഹി ച്ചുള്ള ഓങ്കാരദേവത യും ആ ആശ്രമത്തിൽ എഴുന്നള്ളി.</p>
--	---	--	--

തേ സദ്യേ ഹൃഷ്ടമനസഃ പരസ്സരസമാഗമേ

ഹിതൈഷിണോ ബാഹ്ലിപതേഃ പൃഥഗപാക്യാന്യഥാബ്രുവൻ.

10

<p>“ബാഹ്ലി- പതേഃ ഹിതൈഷിണഃ തേ സദ്യേ, പരസ്സര- സമാഗമഃ</p>	<p>“ബാഹ്ലികദേശാധി പന് ഹിതം ചെയ്യാനഃ ദുരീ അവരെല്ലാം, [ചുവരായ അന്യോന്യം സന്ദർശി ച്ചതിൽ</p>	<p>ഹൃഷ്ടമനസഃ, അഥ പൃഥക് പാക്യാനി അബ്രുവൻ.</p>	<p>സത്തുഷ്ടചിത്തരായി, ആ സമയം ഒരുവടനോടൊരുവൻ സംഭാഷണം ചെയ്തു.</p>
--	--	--	--

കുർമസ്തപബ്രവീദപാക്യം സുതാത്ഥം പരഥം ഹിതം

ദപിജാഃ ശൃണത മദപാക്യം യച്ഛ്രേയഃ പാത്ഥിവസ്യ ഹി.

11

<p>“തു കുർമഃ, സുതാത്ഥം പരഥം ഹിതം വാക്യം അബ്രവീത്;</p>	<p>“ആ സമയം കുർമപ്രജാപതി, തന്റെ പുത്രന്റെ നന്മ എത്രയും [ക്കായി അനുക്രമമായ വാക്യത്തെ ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു;</p>	<p>‘ദപിജാഃ! പാത്ഥിവസ്യ ശ്രേയഃ യത് ഹി മദപാക്യം ശൃണത.</p>	<p>‘അന്തണന്മാരെ! അരചന് ഭാവിഃ ശ്രേയസ്സ് യാതൊന്നോ അതിനെ ക്കുറിച്ചുള്ള എന്റെ മൊഴി കേട്ടുരളിയാലും.</p>
---	--	---	--

നാനും പശ്യാമി ഭൈഷജ്യമന്തരാ വൃഷഭലപജം

നാശപഥേയാത് പരോ യജ്ഞഃ പ്രിയശ്ചൈവ മഹാത്മനഃ.

12

<p>“വൃഷ- ഭലപജം അന്തരാ അന്യം ഭൈഷജ്യം ന പശ്യാമി; ച</p>	<p>“‘മഹാദേവനെയല്ലാ തെ മരൊരാളവനെ ഇക്കാര്യത്തിൽ ഗുണം ചെയ്യാൻ കഴിവുള്ള വനായി ഞാൻ അറിയുന്നില്ല; അകയാൽ</p>	<p>അശപ- ഥേയാത് മഹാത്മനഃ ഏവ പ്രിയഃ പരഃ യജ്ഞഃ ന.</p>	<p>വിഷ്ണുതൊട്ടുള്ള സകല ദേവന്മാർക്കും പ്രീതിവ രുത്തുന്നതായ അശപ ഥേയത്തേക്കാൾ ആ പരമശിവനും പ്രീതിവരുത്തുന്നതായ മരൊരാ യാഗവും ഇല്ല.</p>
--	---	--	---

തന്മാദ്യജാമഹേ സദ്യേ പാത്ഥിവാതേം ദുരാസദം.

13

“ ‘തന്മാത്’	“ ‘ആകയാൽ	സദ്യേ	നാമെല്ലാം
പാത്ഥിവാതേം	അരചനവേണ്ടി	ദുരാസദം	നിരപമമായ
		യജാമഹേ.	യജ്ഞത്തെ നടത്തുക.

കുട്ടമേനൈവമുക്താസ്തു സദ്യേ ഏവ ദ്വിജഷ്ടഭാഃ

രോചയന്തി സ്മ തം യജ്ഞം ഭദ്രസ്യാരാധനം പ്രതി.

14

“ കുട്ടമേന	“ കുട്ടമപ്രജാപതിയാൽ	ഭദ്രസ്വ	പരമശിവൻ
തു	ഇക്കായ്ക്കത്തിൽ	അരാധനം പ്രതി	പ്രീതികല്പിക്കുന്നതിനായി
ഏവം	ഇപ്രകാരം		
ഉക്താഃ	ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടവരാ	തം	ആ
ദ്വിജഷ്ടഭാഃ	ദ്വിജാത്തമന്മാർ [യ	യജ്ഞം ഏവ	യാഗത്തെത്തന്നെ
സദ്യേ,	എല്ലാം,	രോചയന്തി സ്മ.	അനുഭവമറിയിച്ചു.

സംവത്സ്യ തു രാജഷ്ടേഃ ശിഷ്യഃ പരപുരണ്ടയഃ

മരുത ഇതി വിപ്രാതസ്തം യജ്ഞം സമുപാഹരത്.

15

“ രാജഷ്ടേഃ	“ രാജഷ്ടിയായ	മരുതഃ	മരുതനെന്ന
സംവത്സ്യ	സംവത്സന്റെ	ഇതി,	മഹാരാജാവ്,
ശിഷ്യഃ,	ശിഷ്യനും,	തം യജ്ഞം	ആ യാഗത്തെ
പരപുരണ്ടയഃ	ശത്രുക്കളെവെന്നവനെ	സമുപാഹരത്.	ശരിയായി കയ്യുറുന്ന
	ന്നു്		ടത്തി.
വിപ്രാതഃ തു	പുകഴാൻവരമായ		

തഃതാ യജ്ഞോ മഹാനാസിദ് ബുധാശ്രമസമീപതഃ

ഭദ്രശ്ച പരമം തോഷം ജഗാമ സുമഹായശാഃ.

16

“ ബുധാശ്രമ-	“ ബുധന്റെ ആശ്രമ	തതഃ	അതിനാൽ
സമീപതഃ	ത്തിന്നരികിലായി	സുമഹായശാഃ	ഏറ്റവും കൊണ്ടാടപ്പെട്ട
യജ്ഞഃ	യാഗം		നവനായ
മഹാൻ	മലപ്രദമാകത്തക്കവ	ഭദ്രഃ ച	ഭദ്രഭഗവാനും
	ണ്ണം	പരമം തോഷം	കായ്ക്കുശീലിയരുളമാൻ
അസിത്;	നടന്നു;	ജഗാമ.	പ്രസാദിച്ചരുളി.

അഥ യജ്ഞേ സമാപ്തേ തു പ്രീതഃ പരമയാ മുദാ

ഉമാപതിർദ്വിജാൻ സദ്യാനവാച ഇളസന്നിയേത.

17

“ യജ്ഞ	“ യാഗം	പ്രീതഃ	വരപ്രദനായി
സമാപ്തേ	പൂർത്തിയായാറെ	ദ്വിജാൻ	ദ്വിജന്മാരെല്ലാവരോ
ഉമാപതിഃ	പരമശിവൻ	സദ്യാൻ	കായും
ഇളസന്നിയേത	ഇളന്റെ മുഖിൽ	തു	ഇക്കായ്ക്കത്തിൽ
പരമയാ മുദാ	വേണ്ടുവണ്ണം പ്രസാ	അഥ	ഇപ്രകാരം
	ദിച്ചവനായി	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

പ്രീതോട്സി ഹയുമേധേന ഭക്ത്യാ ച ദ്വിജസത്തമാഃ

അസ്യ ബാഹ്ലീപതശ്ചൈവ കിം കരോമി പ്രിയം ശുഭം.

18

“ദിജ- സത്തമാഃ!	}	“ദിജവർത്തനാരേ!
ഹയമേധന ഏവ		അഗമധയാഗത്താ ലും
ഭക്ത്യാ ച പ്രീതഃ അസ്തി;	}	ഭക്തിയാലും ഞാൻ പ്രസാദിച്ചിരി [കുന്നു;
അസ്യ		ഈ

ബാഹുപത്യം } ബാഹുകദശധിപ

ച } **നും**

ഇതും അനുക്രമമായ

പ്രിയം അനുഗ്രഹം

കിം? എന്തൊന്നാണ്?

കരാരി.' അതിനെ തോൻ ചെ

യ്യുന്നുണ്ട്.'

തഥാ വദന്തി ദേവേശ ഭപിജാസ്തേ സുസമാഹിതഃ

പ്രസാദയ്ക്കി ദേവേശം യഥാ സ്വാത് പുരുഷസ്തപിളാ.

19

“ദേവദശേ	“പരമശിവൻ
തഥാ	അപ്രകാരം
വദതി	അരുളിച്ചെയ്തൊ
സുസമാധിതാഃ	മഹാപുണ്യാതമാക്കളാ
തേ ദപിജാഃ,	ആ അന്തണന്മാർ, [യ
ദേവദശം	പരമേശ്വരഭക്തനായി

‘ഇളം	‘ശ്രീരൂപമാൻ ഇളം
	നൈവൻ
പുരുഷൻ തു	പുരുഷനായ്ക്കു
യഥാ സ്വാത്,’	വർത്തിക്കേണം,’ എന്നു
പ്രസാദയന്തി.	അനുഗ്രഹിച്ചാനായി
	പ്രാർത്ഥിച്ചു.

തന്മ പ്രീതോ മഹാദേവഃ പൃഥുഷ്ഠം ദൈവ പുനഃ

ഇളായെ സ മഹാനേജാ ഭതപാ ചാന്തരധീയത.

20

“ തൽ	“ അതിനാൽ
സഃ	ആ
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയായ
മഹാദേവഃ	പരമശിവൻ
പ്രീതഃ	പ്രസാദിച്ചു
ഇളായൈ	ശ്രീരൂപമാണ് ഇളന്നാ
	യ്യോണ്ടു്

പുനഃ	അതിൽപിന്നെ
പുരുഷതപം	പുരുഷതപത്തെ
ദദേഃ;	നൽകിയരുളി;
ദതവാ മ	അപ്രകാരം നൽകിയ
	ശേഷം
അന്തരധീയത.	അന്തർധാനമെഴുത.

നിർവ്വൃത്തനായപ്പോൾ തുടർച്ചയായി പത്തു വർഷം

യഥാഗതം ദ്വിജാഃ സർവ്വേ ഹൃഗ്ഗുണൻ ദീപ്തദർശിനഃ.

21

“ ഹയമേധയ	“ അശചമേധയാഗം
നിർവൃത്തേതു,	പുണ്തിയായാറെ,
ഹരേ	പരമശിവനം
അദർശനം	} അന്തർലോകചൈതന്യം
ഗതേച	

ദിപ്തദർശിനഃ	മഹാ മേധാവികളായ
ദപിജാഃ	അന്തണഃശ്രേഷ്ഠന്മാർ
സദൃച്ഛ	എല്ലാവരും
യഥാഗതം ഫി	വന്നപ്രകാരംതന്നെ
അഗമിൻ.	തിരിച്ചു.

രാജാ തു ബാഹ്ലിമുത്സുജ്ജ മദ്ധ്യഭേദേഹേ ഹൃന്നത്തമം

നിവേശയാമാസ പൂരം പ്രതിഷ്ഠാനം യശസ്കരം.

22

“രാജാ തു ബാഹ്യിം ഉത്സജ്യ, മദ്ധ്യദശ അനന്തമം	“മഹാരാജാവും ബാഹ്യിദേശത്തെ വെടിഞ്ഞു, മദ്ധ്യദശത്തിൽ നിരപമവും	യശസ്കരം ഹി പ്രതിഷ്ഠാനം പുരം നിഃവശയാ- മാസ.	പുകഴാന്നതുമായ പ്രതിഷ്ഠാനമെന്ന ഒരു നഗരത്തെ } നിർമ്മിച്ചു.
--	--	---	---

ശശബിന്ദുസ്തു രാജഷിർബാഹ്യിം പരപുരംജയഃ

പ്രതിഷ്ഠാനേ ഇഛാ രാജാ പ്രജാപതിസുതോ ബലി.

23

“ശശബിന്ദുഃ തു ‘ശശബിന്ദു വാകട്ടെ ബാഹ്യിം ബാഹ്യിദേശത്തിൽ പരപുരംജയഃ ശത്രുക്കളുടെ ബാധയെ ററവനായി രാജഷിഃ; രാജഷിയായി വിളങ്ങി;	പ്രജാപതിസുതഃ കർമ്മപ്രജാപതിപുത്ര ബലി ശക്തനുമായ [നം ഇളം, ഇളമഹാരാജവ്, പ്രതിഷ്ഠാനേ പ്രതിഷ്ഠാനനഗരത്തിൽ രാജാ. രാജാവായും വിളങ്ങി.
--	--

സ കാലേ പ്രാപ്തവാൻ ലോകമിളോ ബ്രാഹ്മമനന്തമം

ഐവഃ പുത്രരവാ രാജാ പ്രതിഷ്ഠാനമവാപ്തവാൻ.

24

“സഃ ഇളം കാലേ അനന്തമം ബ്രാഹ്മം ലോകം പ്രാപ്തവാൻ;	“ആ ഇളമഹാരാജാവ് കാലക്രമത്തിൽ സർവ്വോത്കൃഷ്ടമായ ബ്രഹ്മലോകത്തെ പ്രാപിച്ചു;	പുത്രരവഃ പുത്രരവസ്തെന്ന ഐവഃ ഇളന്റെ പുത്രൻ രാജാ, രാജാവായി, പ്രതിഷ്ഠാനം } പ്രതിഷ്ഠാനത്തിൽ വാ അവാപ്തവാൻ. } ഴിക്കപ്പെടുകയുംചെയ്തു.
--	--	--

ഈദൃശോ ഹൃശപമേയസ്യ പ്രഭാവഃ പുരുഷഷ്ഠഭൗ

സ്രീഭൂതഃ പൗരുഷം ലേഭേ യച്ചാന്യദപി ഭല്ല്വേ.

25

“പുരുഷഷ്ഠഭൗ സ്രീഭൂതഃ പൗരുഷം ലേഭേ യത് ഭർല്ലഭം ച അന്യത് അപി	“പുരുഷാത്മമന്മാരഃ! സ്രിയായുക്തായാൻ പു രുഷതപത്തെ പ്രാപി ച്ചു എന്നുള്ളതു് ഭർല്ലഭവും അമാനുഷ്യമായും ഉള്ള താകുന്നു;	ഹി അശപമേയസ്യ പ്രഭാവഃ ഈദൃശഃ.”	എന്നുള്ളതിനാൽ അശപമേയത്തിന്നു് കാർത്ത്യസിലിചരത്തുവാ നുള്ള ശക്തി ഇപ്രകാരമായതാക ന്നു.”
--	--	---------------------------------------	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

നവതിതമഃ സ്കന്ധഃ = തൊണ്ണൂറാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ഭഗ്വതസംഖ്യ 23558; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ഭഗ്വതസംഖ്യ 2834

ഏകനവതിതമഃ സഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറൊന്നാംസഗ്ഗം.

[അശപമേധ സംവിധാനം = അശപമേധം ചെയ്താൻ എപ്പാടെ ചെയ്യുന്നത്.]

ഏതൊക്കെയായ കാകത്സ്ഥോ ഭ്രാതൃഭ്രാമമിതപ്രഭഃ
ലക്ഷ്മണം പുനരേവാഹ ധർമ്മയുക്തമിദം വചഃ.

1

അമി തപ്രഭഃ	നിസ്തുലതേജസ്സാൻ വ	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനാടായി
കാകത്സ്ഥം,	കാകത്സ്ഥൻ, [നായ	ഏവ	ഇപ്രകാരം
ഭ്രാതൃഭ്രാ	സഹോദരന്മാരിരുവ	ഇദം	ഈ
ഏതത്	ഇപ്രകാരം [രോടും	ധർമ്മയുക്തം	ധർമ്മയുക്തമായ
ആഖ്യായ,	പ്രശംസിച്ചുശേഷം,	വചഃ	വാക്യത്തെ
പുനഃ	വീണ്ടും	അഥ.	അതളിച്ചെയ്തു.

വസിഷ്ഠം വാമദേവം ച ജാബാലിമഥ കാശ്യപം

ഭിജാൻശ്ച സർവ്വപ്രവരാനശപമേധപുണ്യതാൻ

2

ഏതാൻ സർവാൻ സമാനീയ മന്ത്രയിതപാ ച ലക്ഷ്മണ

ഹയം ലക്ഷണസമ്പന്നം വിമോക്ഷാമി സമാധിനാ.

3

“ലക്ഷ്മണ!	“ലക്ഷ്മണ!	സർവാൻ ച	എല്ലാവരേയും
ഏതാൻ	ഈയുള്ളവരായ	സമാനീയ	വരുത്തി
വസിഷ്ഠം	വസിഷ്ഠഭഗവാദനയും	മന്ത്രയിതപാ ച,	ആചോചിച്ചു,
വാമദേവം	വാമദേവമഹർഷിയേയും	സമാധിനാ	അപരരുടെ അനുമതി
ജാബാലിം	ജാബാലിമഹർഷിയേയും		യോടുകൂടി
കാശ്യപം ച	കാശ്യപമഹർഷിയേയും	അഥ	അതിൽപിന്നെ
സർവ്വപ്രവരാൻ	എന്തിലും യാത്രാത്താൽ	ലക്ഷണ-	} ലക്ഷണയുക്തമായ
അശപമേധ-	} അശപമേധത്തിൽ നി	സമ്പന്നം	
പുരസ്കൃതാൻ		ഹയം	കുതിരയെ
ഭിജാൻ	ബ്രാഹ്മണൻ	വിമോക്ഷാമി.	“ഞാൻ വിട്ടയക്കാം.”

തദാക്യം രാഘവേണേനോക്തം ശ്രുതപാ തപരിതവിക്രമഃ

ഭിജാൻ സർവാൻ സമാഹൃത ഭർയാമാസ രാഘവം.

4

തപരിത-	} എന്തും ശീഘ്രത്തിൽ	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
വിക്രമഃ		ഭിജാൻ	} എല്ലാ അന്തണന്മാ
	ചെയ്താൻ കഴിവുള്ള	സർവാൻ	
	വനായ ലക്ഷ്മണൻ		രേയും
രാഘവേണ	ശ്രീരാമനാൽ	സമാഹൃത	വരുത്തി
ഉക്തം	അതളിച്ചെയ്യപ്പെട്ട	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	ഭർയാമാസ.	സന്ദർശിപ്പിച്ചു.

തേ ദൃഷ്ട്വാ ദേവസങ്കാശം കൃതപാദാഭിവന്ദനം
രാഘവം സുദരാധഷ്ടമാശീർഭിഃ സമപൂജയൻ.

5

തേ	അവർ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
ദേവസങ്കാശം	ദേവതുല്യനും	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു്,
സുദരാധഷ്ടം	നിരൂപമനം	ആശീർഭിഃ	ആശീസ്സുകൾകൊണ്ടു്
കൃതപാദാഭി- വന്ദനം	} തുക്കാൽവണങ്ങി അഭി വാദനംചെയ്തു് നില്ക്കു് ന്നവനും ആയ	സമപൂജയൻ.	കൊണ്ടാടി.

പ്രാഞ്ചലിഃ സ തദാ ഭൂതപാ രാഘവോ ഭപിജസത്തമാൻ
ഉവാച ധർമ്മസംയുക്തമശപമേധാശ്രിതം വചഃ.

6

തദാ	ആ സമയം	ധർമ്മസംയുക്തം	ധർമ്മയുക്തവും
സഃ രാഘവഃ,	ആ ശ്രീരാഘവൻ,	അശപ-	} അശപമേധത്തെപ്പറ്റി യുജ്ജ്വലമായ
പ്രാഞ്ചലിഃ	} അഞ്ചാടിധന്യനായി	മേധാശ്രിതം	
ഭൂതപാ,		വചഃ ഉവാച.	തന്റെ ഉദ്ദേശത്തെ
ഭപിജോത്തമാൻ	ആ ബ്രാഹ്മണോത്തമ ന്മാരോടായി		അറിയിച്ചു.

തേ തു രാമസ്യ തച്ഛ്രുതപാ നമസ്തുതപാ വൃഷദ്ധ്വജം
അശപമേധം ഭപിജാഃ സർവ്വേ പൂജയന്തി സ സർവ്വശഃ.

7

തേ	ആ	തു	ആ വിഷയത്തിൽ
ഭപിജാഃ സർവ്വേ	ബ്രാഹ്മണരെല്ലാം	നമസ് കൃതപാ,	പുകഴ്ന്നു്,
രാമസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ	അശപമേധം	അശപമേധത്തെ
തത് ശ്രുതപാ,	ആ മൊഴികേട്ടു്,	സർവ്വശഃ	സർവ്വപ്രകാരത്തിലും
വൃഷദ്ധ്വജം	മഹാപുണ്യാത്മാവായ അദ്ദേഹത്തെ	പൂജയന്തി സ.	കൊണ്ടാടിയുരചെയ്തു.

സ തേഷാം ഭപിജമുഖ്യാനാം വാക്യമദ്ഭൂതദർശനം
അശപമേധാശ്രിതം ശ്രുതപാ ഭൂശം പ്രിതോഭവത് തദാ.

8

തദാ	അപ്പോൾ	തേഷാം	ആ
സഃ,	അദ്ദേഹം,	ഭപിജമുഖ്യാനാം	അന്തഃസോത്തമന്മാരേ
അദ്ഭൂത- ദർശനം	} അദ്ഭൂതകരമായ ദൈവ ഭക്തിയെ കാണിക്ക ന്നതും	വാക്യം ശ്രുതപാ,	മൊഴികേട്ടു്,
അശപമേധാ- ശ്രിതം		ഭൂശം	അത്യന്തം
		പ്രിതഃ അഭവത്.	സന്തുഷ്ടനായി ഭവിച്ചു.

85

വിജ്ഞായ കമ് തത് തേഷാം രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത്
 പ്രേഷയസ്വ ഭൂതം ഭൂതാൻ സുഗ്രീവായ മഹാത്മനേ 9
 ശീഘ്രം മഹദ്ഭിർഹരിഭിർബലിഭിശ്ച വനാശ്രയൈഃ
 സാൽമാഗച്ഛ ഭദ്രം തേ ഹ്യനുഭോക്തും മഹോത്സവം. 10

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ബാലിഭിഃ	ബാലശാലികളായ
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനാകായി	വനാശ്രയൈഃ	} വനചാരികളോടുകൂടി,
അബ്രവീത് ;	ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി	ച സാൽമാം,	
“ മഹാത്മനേ	“ മഹാത്മാവായ [ചു ;	ഭതേഷാം	അവർക്ക്
സുഗ്രീവായ	സുഗ്രീവന് .	തത് കമ്	ഉത്കൃഷ്ടമായ യാഗതു
ഭൂതം	ഉടനെ		ത്വത്തെപ്പറ്റി
ഭൂതാൻ	ഭൂതന്മാരെ	വിജ്ഞായ,	അറിവുകൊടുത്ത്,
പ്രേഷയസ്വ ;	ഇങ്ങിനെ അറിയിപ്പാ	മഹോത്സവം	ആ മഹോത്സവത്തെ
	നായി പറഞ്ഞയക്കുക ;	അനുഭോക്തും,	അനുഭവിച്ചാനന്ദിപ്പാ
‘തേ	‘ഭവാന്		നായി,
ഭദ്രം ;	മംഗളമുണ്ടാകട്ടെ ;	ശീഘ്രം ഹി	ഉടൻതന്നെ
മഹദ്ഭിഃ	മഹാത്മാരായ	ആഗച്ഛ.	ഭവാൻ എഴുന്നള്ളിയാ
ഹരിഭിഃ	വാനരന്മാരോടും		ലും.

വിഭീഷണശ്ച രക്ഷാഭിഃ കാമഗൈർബ്രഹ്മഭിർവൃതഃ
 അശ്വമേധം മഹായജ്ഞമായാത്പതുലവിക്രമഃ. 11

“അതുലവിക്രമഃ “നിസ്തുലപരാക്രമശാ	ബ്രഹ്മഭിഃ	അനേകം
ലിയായ	രക്ഷാഭിഃ ച	രാക്ഷസന്മാരും
വിഭീഷണഃ,	വൃതഃ,	ചൂഴ്പ്പെട്ടവനായി,
വിഭീഷണൻ,	മഹായജ്ഞം	മഹായാഗമായ
{ വിചാരിച്ചുടഞ്ഞത്	അശ്വമേധം	അശ്വമേധത്തിന്
	പോവാൻ കഴിവുള്ള	ആയാതു.
കാമഗൈഃ	വരായ	എഴുന്നള്ളട്ടെ.

രാജാനശ്ച മഹാഭാഗാ യേ മേ പ്രിയചികീർഷവഃ
 സാന്നഗാഃ ക്ഷിപ്രമായാന്തു യജ്ഞം ദ്രഷ്ടുമനുത്തമം 12

“ മേ	“ എനിക്ക്	സാന്നഗാഃ	പരിവാരന മേതരായി
പ്രിയ-	{ നന്മയെ കാമിക്കുന്ന	അനുത്തമം	നിരപമമായ
ചികീർഷവ !		യജ്ഞം	യാഗത്തെ
മഹാഭാഗാഃ	മഹാഭാഗ്യശാലികളാ	ദ്രഷ്ടം	കണ്ടാനന്ദിപ്പാനായി
രാജാനഃ	രാജാക്കന്മാർ [യ	ക്ഷിപ്രം	താമസിക്കാതെ
യേ ച	യാതൊരുവരോ അവ	ആയാതു.	എഴുന്നള്ളട്ടെ.
	രൂം		

ദേശാന്തരഗതാ യേ ച ദ്വിജാ ധർമ്മസമാഹിതാഃ
ആമന്ത്രയസ്വ താൻ സർപ്പാനശപമേധായ ലക്ഷ്മണഃ.

13

“ലക്ഷ്മണ! “ലക്ഷ്മണ!
ധർമ്മ- } ധർമ്മമചമായി പുണ്യം
സമാഹിതാഃ } നേടിയ ഭാഗ്യരാശിക
ദ്വിജാഃ, ബ്രാഹ്മണർ, [ളായ
ദേശാന്തരഗതാഃ ദേശാന്തരങ്ങളിലേക്കു
യി പോയവർ

യേ ച യാതൊരുവരോ
താൻ അവർ
സർപ്പാൻ എല്ലാവരായും
അശപമേധായ അശപമധത്തിനായി
ആമന്ത്രയസ്വ. ക്ഷണിച്ചുവരുത്തുക.

ഋഷയശ്ച മഹാബാഹോ ആഹ്വയന്താം തപോധനാഃ
ദേശാന്തരഗതാഃ സർപ്പേ സദാശാശ്ച ദ്വിജാതയഃ
തഥൈവ താളാവചരാസ്തഥൈവ നടനന്തകാഃ.

14

15

“മഹാബാഹോ! “മഹാബാഹുവായവ
നേ!
തപോധനാഃ തപോധനന്മാരായ
ഋഷയഃ ച, ഋഷിമാരും,
ദേശാന്തരഗതാഃ ദേശാന്തരംപോയിരി
ദ്വിജാതയഃ ക്ഷത്രിയന്മാർ [ക്കന
സർപ്പേ, എല്ലാവരും,
സദാശാഃ ച, പത്മീസമേതരായ്ക്കന
യും

തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
താളാവചരാഃ } താളത്തോടുകൂടിയ
ഏവ ഗായകന്മാരും
തഥാ കൂടാതെ
നടനന്തകാഃ } നടനന്തകന്മാരും
ഏവ
ആഹ്വയന്താം. ക്ഷണിച്ചുവരുത്തപ്പെ
ടട്ടെ.

യജ്ഞവാടശ്ച സുമഹാൻ ഗോമത്യാ നൈമിശേ വനേ
ആജ്ഞാപുതാം മഹാബാഹോ തഥി പുണ്യമനുത്തമം.

16

“മഹാബാഹോ! “മഹാബാഹുവായവ
സുമഹാൻ വിശാലമായ [നേ!
യജ്ഞവാടഃ, യാഗശാലയും,
ഗോമത്യാഃ ഗോമതീനദിക്കരയിലു
ള്ള

നൈമിശേ } നൈമിശാരണ്യത്തിൽ
വന ച, } തന്നെ,
ആജ്ഞാപുതാം; നിയമിക്കപ്പെട്ടതേ;
തത് അനുത്തമം അത് വിഖ്യാതമായ
പുണ്യം ഹി. പുണ്യഭൂമിയാണല്ലോ.

ശാന്തയശ്ച മഹാബാഹോ പ്രവർത്തുന്താം സമന്തതഃ.

17

“മഹാബാഹോ! “വീര!
സമന്തതഃ നാലുഭാഗത്തിലും

ശാന്തയഃ ച { സ്ഥലത്തുലിപ്പിക്കായി ആ
ലുംചെയ്യേണ്ടുന്ന ശാ
ന്തികാര്യങ്ങളും
പ്രവർത്തുന്താം. നടത്തിക്കപ്പെടേണ്ടതാ
ണ്.

ശതശശ്യാപി ധർമ്മജ്ഞാഃ കൃതമുഖ്യമനുത്തമം
 അനുഭൂയ മഹായജ്ഞം നൈമിശേ രഘുനന്ദന 18
 തുഷ്ടഃ പുഷ്ടശ്ച സർവ്വോടസൗ മാനിതശ്ച യഥാവിധി
 പ്രതിയാസ്യതി ധർമ്മജ്ഞ ശീഘ്രമാമന്ത്രാതാം ജനഃ. 19

“ധർമ്മജ്ഞ!	“ധർമ്മജ്ഞാളിവിളക്കുവ	അസൗ	ഈ
രഘുനന്ദന!	ഘോരഘോരമാര! [നായ	സർവ്വഃ ജനഃ ച	എല്ലാ ജനസമൂഹവും
ധർമ്മജ്ഞാഃ	ധർമ്മജ്ഞന്മാരായ	യഥാവിധി	വഴിപാലെ
ശതശഃ ച,	പലരും,	മാനിതഃ,	കൊണ്ടാടപ്പെട്ടതായി,
അനുത്തമം	സർവ്വാത്തമമായി	പുഷ്ടഃ	കുറവെന്നിയെ
കൃതമുഖ്യം അപി	യജ്ഞങ്ങളിൽവെച്ച്	തുഷ്ടഃ ച,	മനസ്സുപ്ലീകയ്ക്കോണ്ട
	ഉത്കൃഷ്ടമായുള്ള		വന്തി,
മഹായജ്ഞം	മഹായാഗത്തെ,	പ്രതിയാസ്യതി;	തിരിച്ചുചെല്ലേണ്ടതാ
നൈമിശേ	നൈമിശാരണ്യത്തിൽ		ണ്;
അനുഭൂയ,	സന്തുഷ്ടിയുടെ അനുഭ	ശീഘ്രം	താമസിയാതെ
	വിച്ച്,	അമന്ത്രാതാം.	ക്ഷണിക്കപ്പെടട്ടെ.

ശതം വാഹസഹസ്രാണാം തണ്ഡുലാനാം വപുഷ്യാതാം
 അയുതം തിലമുദ്ഗാനാം പ്രയാതപത്രേ മഹാബല 20
 ചണകാനാം കുളത്ഥാനാം മാഷാണാം ലവണസ്യ ച
 അതോടനുരൂപം സ്തേഹം ച ഗന്ധം സംക്ഷിപ്തമേവ ച. 21

“മഹാബല!	“അതിസമത്വമായവ	മാഷാണം	ഉഴുന്തവകകളുടേയും
	നേ!	ലവണസ്യ ച	ഉപ്പിന്റേയും
വാഹ-		അയുതം	അസംഖ്യം
സഹസ്രാണാം }	വാഹനനിരകളുടെ	സംക്ഷിപ്തം }	ക്രന്ദാരങ്ങളും
ശതം,	അനേകവും,	ഏവ	
വപുഷ്യാതാം	വിശേഷപ്പെട്ട	അതാനുരൂപം	അവയ്ക്കുതക്ക
തണ്ഡുലാനാം	അരിവകകളുടേയും	സ്തേഹം ച	എണ്ണ, നെയ്യ് മുതലാ
തിലമുദ്ഗാനാം	എണ്ണ, ചെറുപയര്		യവയും
	മുതലായവയുടേയും	ഗന്ധം ച	വാസനഭവ്യവും
ചണകാനാം	കടലകളുടേയും	അത്രേ	അദ്യംതന്നെ
കുളത്ഥാനാം	മുതിരകളുടേയും	പ്രയാത.	ചെന്നുചേരട്ടെ.

സുവണ്ണകോട്ടോ ബഹുളാ ഹിരണ്യസ്യ ശതോത്തരാഃ
 അഗ്രതോ ഭരതഃ കൃതപാ ഗച്ഛതപത്രേ സമാധിനാ. 22

“ഭരതഃ	“ഭരതൻ	അഗ്രതഃ	അദ്യംതന്നെ
ബഹുളാഃ	എത്രയോ	കൃതപാ	എടുത്തുകൊണ്ട്
സുവണ്ണകോട്ടാഃ	കോടി സ്വണ്ണനാമ്പ്	അത്രേ	മുമ്പിൽ
	ങ്ങളും	സമാധിനാ	ജാഗ്രതയോടുകൂടി
ഹിരണ്യസ്യ }	എണ്ണമറ വെള്ളിനാ	ഗച്ഛത.	പോകട്ടെ.
ശതോത്തരാഃ }	മ്പുങ്ങളും		

അന്തരാ പണ്യവീഥ്യശ്ച സദ്യേ ച നടനന്തകാഃ
 സൂദാ നാത്മശ്ച ബഹവോ നിത്യം യൌവനശാലിനഃ 23
 ഭരതേന തു സാലം തേ യാതു സൈന്യാനി ചാഗ്രതഃ
 നൈഗമാ ബാലവൃദ്ധാശ്ച ഭിജാശ്ച സുസമാഹിതാഃ. 24

“ അന്തരാഃ തേ പണ്യവീഥ്യഃ ച നടനന്തകാഃ ച സൂദാഃ നിത്യം യൌവന- ശാലിനഃ ബഹവഃ നാത്മഃ ച	“ നമുക്കുചേർന്നവരായ ആ അങ്ങാടിക്കാരായ വ്യാ പാരികളും നടന്നാൽ ച നടന്നാൽ നന്തകന്മാ പാചകന്മാരും [രം പതിവായി വീട്ടുവെച്ചെപ്പാൻ മിടുക്കുള്ളവരായ അനേകം ചേലക്കാരികളും	സൈന്യാനി ച സൈന്യങ്ങളും നൈഗമാഃ വേദവിത്തുകളും സുസമാഹിതാഃ നല്ല ധർമ്മാനുഷ്ഠാനമു ള്ളവരും ബാലവൃദ്ധാഃ ച ബാലന്മാരും വൃദ്ധന്മാ ഭിജാഃ ച ബ്രാഹ്മണന്മാരും [രം സദ്യേ ഏല്പാം അഗ്രതഃ മുഖിലായി ഭരതന } ഭരതനോടുകൂടിത്തന്നെ സാലം തു } യാതു. പോകട്ടെ.
--	--	---

കർമാന്തികാൻ വൽകിനഃ കോശാല്യക്ഷാംശ്ച നൈഗമാൻ
 മമ മാതൃസ്തഥാ സദ്യഃ കമാരാന്തഃപുരാണി ച. 25
 കാഞ്ചനീം മമ പത്നീം ച ഭിക്ഷാഹ്വീം യജ്ഞകർമ്മണി
 അഗ്രതോ ഭരതഃ കൃതപാ ഗച്ഛതപഗ്രേ മഹായശാഃ. 26

“ നൈഗമാൻ കോശാല്യ- ക്ഷാൻ ച കർമാന്തികാൻ വൽകിനഃ, തഥാ മമ മാതൃഃ സദ്യഃ കമാരാന്തഃ- പുരാണി ച	“ വിഭവകികളായ ഭണ്ഡാര വിചാരിപ്പുകാ രേയും കൂലിപ്പണിക്കാരേയും കൽതച്ചൻ, ആശാരി, മുതലായവരേയും, അപ്രകാരംതന്നെ എന്റെ എല്ലാമാതാക്കന്മാരേയും യുവരാജാക്കന്മാരുടെ അന്തഃപുരസ്ത്രീകളേയും	മമ എന്റെ യജ്ഞകർമ്മണി യാഗകൃത്യത്തിൽ ഭിക്ഷാഹ്വീം ഒന്നിച്ചു ഭിക്ഷിച്ചിരി പ്പാൻ അഹരയുള്ള കാഞ്ചനീം സ്വപ്നമയമായ പത്നീം ച, പത്നിയേയും, മഹായശാഃ മഹായശസ്വിയായ ഭരതഃ ഭരതൻ അഗ്രതഃ കൃതപാ, മുഖിൽകൂട്ടിക്കൊണ്ടു, അഗ്രേ ഗച്ഛതു. ആദ്യംതന്നെ ചെല്ലട്ടെ.
---	---	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
 ഏകനവതിതമഃ സ്കന്ദഃ = തൊണ്ണൂറൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23534 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2860.

ഭവിനവതിതമഃ സഗ്ഗം = തൊണ്ണൂറ്റിരണ്ടാംസഗ്ഗം.

[ഹയചക്രം = കുതിരയെ ഭൂപ്രദക്ഷിണം ചെയ്യിക്കുന്നത്.]

തത്സമുപവിഭവനാശു പ്രസ്ഥാപ്യ ഭരതാഗ്രജഃ

ഹയം ലക്ഷണസമ്പന്നം കൃഷ്ണസാരം മുദോച ഹ.

1

ഭരതാഗ്രജഃ,	ഭരതാഗ്രജനായ ശ്രീരാമൻ,	കൃഷ്ണസാരം	കറുത്തനിറമുള്ളതും
തത് സമുപ	അതെല്ലാറ്റിനേയും	ലക്ഷണസമ്പന്നം	നല്ല ലക്ഷണങ്ങൾ
അവിഭവന	ഒന്നും പിടാതെ		തികഞ്ഞതുമായ
അശു ഹ	തത്ക്ഷണംതന്നെ	ഹയം	കുതിരയെ
പ്രസ്ഥാപ്യ,	പുറപ്പെട്ടയാൻ ആ ജ്ഞാപിച്ചു	മുദോച.	ഇഷ്ടംപോലെ സഞ്ചരി പ്പാനായി വിട്ടയച്ചു.

ഈപിഭിപ്ര്യാകൃണാം സാഖ്യാമശപതന്ത്രേ നിയോജ്യ ച

തതോഭ്യഗച്ഛത് കാകത്സ്ഥഃ സഹ സൈന്യേന നൈമിശം.

2

കാകത്സ്ഥഃ,	കാകത്സ്ഥൻ,	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
ഈപിഭിഃ	} ഈപിക്കുകുളാടും കൂടി	സൈന്യേന	} സൈന്യത്തോടുകൂടി
സാഖ്യാം		സഹ	
ലക്ഷണം ച	ലക്ഷണത്തെത്തന്നെ	നൈമിശം	നൈമിശാരണ്യത്തി
അശപതന്ത്രേ	അശപരക്ഷയ്ക്കായി		ലക്ഷ്
നിയോജ്യ,	നിയോഗിച്ചു.	അഭ്യഗച്ഛത്.	എഴുന്നള്ളി.

യജ്ഞവാടം മഹാബാഹുർദ്ദൃഷ്ട്വാ പരമമഭ്ജിതം

പ്രഹർഷമതുചം ലേഭേ ശ്രീമാനിതി വചോഽബ്രവീത്.

3

മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവും	പ്രഹർഷം	പ്രീതി
ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനുമായ അഭ്യൂഹം	ലേഭഃ	കൈക്കൊണ്ടു ;
അഭ്ജിതം	ദിവ്യവൈഭവമാണ്	പരമം	ഉത്തമമായി
യജ്ഞവാടം	യാഗശാലയെ [തായ	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
ദ്ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ടു,	വചഃ	} അരുളിച്ചെയ്യുകയുംചെയ്തു.
അതുലം	നിസ്തുല്യമായ	അബ്രവീത്.	

നൈമിശേ വസതസ്തസ്യ സമുപ ഏവ നരാധിപഃ

ആജഗ്മഃ സമുപാഷ്ടോഭ്യസ്താൻ രാമഃ പ്രത്യപുജയത്.

4

നൈമിശേ	നൈമിശാരണ്യത്തിൽ	സമുപ ഏവ	എല്ലാവരും തന്നെ
തസ്യ	അഭ്യൂഹം	ആജഗ്മഃ ;	വന്നെത്തി;
വസതഃ,	എഴുന്നള്ളിയിരിക്ക വോൾ,	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ
സമുപ-	} സകലദേശങ്ങളിൽ	താൻ	അവരെ
രാഷ്ട്രഭ്യഃ		പ്രത്യപുജയത്. ദേവന്ദ്രം വാണിം സപീക രിച്ചാദരിച്ചു.	
നരാധിപഃ	രാജാക്കന്മാർ		

ഉപകാർയ്യാ മഹാഹാശ്വ പാത്ഥിവാന്നാം മഹാത്മനാം
സാന്നഗാന്നാം നരത്രേഷ്യോ വ്യാഭിദേശ മഹാമതിഃ.

5

മഹാമതിഃ	മഹാമതിമാനായ	മഹാത്മനാം	മഹാത്മാക്കളായ
നരത്രേഷ്യഃ ച	പുരുഷാത്തമൻതന്നെ	പാത്ഥിവാന്നാം	അരചന്മാക്ക്
സാന്നഗാന്നാം	{ പരിവാരസമതരായി എഴുന്നള്ളിയിരിക്കു ന്ന	മഹാഹാഃ	അതിവിശിഷ്ടങ്ങളായ
		ഉപകാർയ്യാഃ	അരമനകളെ
		വ്യാഭിദേശ.	കല്പിച്ചുളളി.

അന്നപാനനി വസ്രാണി സാന്നഗാന്നാം മഹാത്മനാം
ഭരതഃ സംഭദാവാശു ശത്രുഘ്നസഹിതസ്തദാ.

6

തദഃ	അഃപ്പാരം	മഹാത്മനാം	ആ മഹാത്മാക്കൾക്കൊ
ആശു	ഉടനെ		യി
ശത്രുഘ്നസഹിതഃ	ശത്രുഘ്നസമതനായ	അന്നപാനനി	അന്നപാനങ്ങളെയും
ഭരതഃ,	ഭരതൻ,	വസ്രാണി	ആടകളെയും
സാന്നഗാന്നാം	പരിജനസഹിതരായ	സംഭദൌ.	നൽകി.

വാനരാശ്വ മഹാത്മാനഃ സുഗ്രീവസഹിതാസ്തദാ
വിപ്രാണാം പ്രണതാസ്സദ്യേ ചക്രിരേ പരിവേഷണം.

7

തദാ	അഃപ്പാരം	സദ്യേ ച,	എല്ലാവരും,
സുഗ്രീവസഹിതഃ	സുഗ്രീവനോടുകൂടി	പ്രണതഃ	വിനീതരായി
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	വിപ്രാണാം	ബ്രാഹ്മണക്കാക്കളോണ്ട്
വാനരാഃ	വാനരന്മാർ	പരിവേഷണം }	ആഹാരാദിയാൽ പെര
		ചക്രിരേ.	മാറി ഉപചരിച്ചു.

വിഭീഷണശ്വ രക്ഷോഭിർബഹുഭിഃ സ്രഗപിഭിർവൃതഃ
ഋഷിണാമുഗ്രതപസാം പുജാം ചക്രേ മഹാത്മനാം.

8

വിഭീഷണഃ,	വിഭീഷണൻ,	ഉഗ്രതപസാം	ഉഗ്രതപസ്സുകൾക്കൊണ്ട്
ബഹുഭിഃ	അനേകം	മഹാത്മനാം ച	മഹാത്മാക്കളായ
സ്രഗപിഭിഃ	പുമാചകൾ കയ്യിലേ	ഋഷിണാം	ഋഷികൾക്കൊക്കളോണ്ട്
രക്ഷോഭിഃ	രാക്ഷസരാൽ [നിത	പുജാം ചക്രേ.	അതിഥി സത്കാരംചെയ്തു.
വൃതഃ	ചൂഴപ്പെട്ടവനായി		

ഏവം സുവിഹിതോ യജ്ഞോ ഹയമേധോഭ്യവർത്ത
ലക്ഷ്മണേനാഭിഗൃഹ്യാ ച ഹയചർയാ പ്രവർത്ത.

9

ഏവം	ഇപ്രകാരം	ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ
സുവിഹിതഃ	എല്ലാം ആദരവാടുകൂടി	അഭിഗൃഹ്യാ	സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടതായ
	ചെയ്യപ്പെട്ടതായ	ഹയചർയാ ച	അശ്വചെയ്യയും
ഹയമേധഃ	{ അശ്വമേധയാഗം	പ്രവർത്ത.	ഭവങ്ങളുപാലെ നടന്നു
യജ്ഞഃ			വന്നു.
അഭ്യവർത്തഃ ;	നടന്നു കൊണ്ടിരുന്നു ;		

ഇദ്ദശം രാജസിംഹസ്യ യജ്ഞപ്രവരമുത്തമം

നാനൃഃ ശബ്ദോഽഭവത്തത്ര ഹയമേധേ മഹാത്മനഃ.

10

മന്ദന്തോ ദേഹി വിസ്രബ്ധോ യാവത് തുഷ്യന്തി യാചകാഃ

താവത് സർപ്പാണി ഭത്താനി കൃതമദ്ധ്യേ മഹാത്മനഃ.

11

രാജസിംഹസ്യ ഗുഹാത്തമന്റെ
ഉത്തമം ഉത്കൃഷ്ടമായ
യജ്ഞപ്രവരം മഹായജ്ഞം
ഇദ്ദശം ഇപ്രകാരമായി നടന്നു;
മഹാത്മാനം ആ മഹാത്മാവിന്റെ
തത്ര ഹയമേധേ ആ അശപഃമയയാഗ
വിസ്രബ്ധഃ കൂസലില്ലാതെ [ത്തിൽ
മന്ദന്തഃ ഇഷ്ടംപോലെ
'ദേഹി' ശബ്ദഃ 'തരിക' എന്ന ഒരു
ശബ്ദം മാത്രം

അഭവത്; ഉണ്ടായി;
നാനൃഃ; മറെറാന്നുമുണ്ടായിര
നില്ല
മഹാത്മനഃ ആ മഹാത്മാവിന്റെ
കൃതമദ്ധ്യേ യാഗം നടക്കുന്ന കാല
യാചകാഃ യാചകന്മാർ [ത്തിൽ
യാവത് എത്രകൊണ്ട്
തുഷ്യന്തി, തൃപ്തിപ്പെടുന്നുവാ,
സർപ്പാണി എല്ലാം
താവത് ഭത്താനി. അത്രയും നൽകപ്പെട്ടു.

ന നിസ്സൗചം ഭവത്ത്യാഷ്ടാഭചനം യാവദത്ഥിനാം

താവദാനരരക്ഷോഭിർഭത്തമേവാഭ്യുദശ്യത.

12

യാവത് എപ്പോൾ
അത്ഥിനാം വല്ലഭം അവശ്യപ്പെട്ട
ന്നവരുടെ
ഓഷാത് ചുണ്ടിൽനിന്ന്
വചനം വാക്ക്
നിഃസ്രുതം } പുറപ്പെടുന്നു,
ഭവതി, ന } പുറപ്പെടുന്നില്ല

താവത് എന്ന് ആ നിമിഷാന്ത
ന്നെ,
വാനര- } വാനരന്മാരായും,
രക്ഷോഭിഃ } രാക്ഷസരായും
ഭത്തം ഏവ ആയവ നൽകപ്പെട്ട
തായ്ക്കന്ന
അഭ്യുദശ്യത. കാണപ്പെട്ടു.

ന കശ്ചിന്നലിനസ്തത്ര ദീനോ വാപ്യഥ കർശിതഃ

തസ്തിൻ യജ്ഞവരേ രാജേണാ ഹൃഷ്ടപുഷ്പജനാവൃതേ.

13

"ഹൃഷ്ടപുഷ്പ- } "സർപ്പകാരത്തിലും
ജനാവൃതേ } സംതൃപ്തിപൂണ്ട ജനങ്ങ
രാജൻ ജാൽ നിറയപ്പെട്ടതായ
തസ്തിൻ മഹാരാജാവിന്റെ
യജ്ഞവരേ, ആ
തത്ര മഹായാഗത്തിൽ,
കശ്ചിത് അക്കാലം
ഒരുവനെങ്കിലും

മലിനഃ അപി പാപകൃത്യമാൻവദനോ
പാപചിന്തപൂണ്ടവനോ
ദീനഃ അഥ { വല്ലഭം അവശ്യപ്പെട്ട
ത് കിട്ടാതെ മനസ്സാ
പം പൂണ്ടവനോ,
കർശിതഃ വാ വല്ലഭം കുറവുണ്ടെന്നു
വിചാരിക്കുന്നവനോ
ന. ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

യേ ച തത്ര മഹാത്മാനോ മനയശ്ചിരജീവിനഃ

നാസ്തരംസ്താദ്ദശം യജ്ഞം ദാനൈൗലസമലാകൃതം.

14

തത്ര അവിടെ
ചിരജീവിനഃ വയസ്സുചെന്ന
മഹാത്മാനഃ മഹാന്മാരായ

മുനയഃ മുനിമാർ
യേ ച യാതൊരുവരോ അവ
രോടുംകൂടി

ഭാനേന്ദ്ര- സമലംകൃതം താദൃശം	} ഭാനധാരണികൾക്കൊ ണ്ട് പരിലസിക്കുന്ന അപ്രകാരമുള്ള [തായ	യജ്ഞം ന അസ്മരൻ.	ഒരു യജ്ഞത്തെ കണ്ടതായി ഓക്കയ്യ ണ്ടായില്ല.
----------------------------------	---	--------------------	--

യഃ കൃത്യവൻ സുവണ്ണന സുവണ്ണം ലഭതേ സ്തു സഃ
വിത്താത്മി ലഭതേ വിത്തം രത്താത്മി രത്തമേവ ച

15

സുവണ്ണന കൃത്യവാൻ യഃ സഃ സുവണ്ണം ലഭതേ സ്തു;	സപണ്ണനാഞ്ചത്താൽ തൃപ്തിപ്പെടുന്നവൻ എവനോ അവൻ സപണ്ണത്തെ ലഭിക്കുന്നു;	വിത്താത്മി വിത്തത്തിൽ കൊതി പൂണ്ടവൻ വിത്തം ച രത്താത്മി രത്തത്തിലാശവെച്ച രത്തം ഏവ ച ലഭതേ.	വിത്തത്തെയും രത്തത്തിലാശവെച്ച രത്തത്തെയും [വൻ ലഭിക്കുകയായി.
---	---	--	--

ന ശക്രിസ്യ ധനേശസ്യ യമസ്യ വരണസ്യ വാ

ഈദൃശോ ദൃഷ്ടപൂർവ്വോ ന ഏവമുചുസ്തപോധനാഃ.

16

“ശക്രിസ്യ ധനേശസ്യ യമസ്യ വരണസ്യ വാ ഈദൃശഃ ന;	“ഇന്ദ്രേന്ദ്ര താകട്ടെ കുഞ്ചരേന്ദ്രതാകട്ടെ യമേന്ദ്രതാകട്ടെ വരണേന്ദ്രതാകട്ടെ ഇതിന്നുതുല്യമായതല്ല;	ദൃഷ്ടപൂർവ്വഃ ന;” ഏവം തപോധനാഃ ഉച്യഃ.	} ഇപ്രകാരമൊന്ന് ഇതി ന്നുമവ് കാണപ്പെട്ടി എന്നിങ്ങിനെ[ട്ടമില്ല;” തപോധനന്മാർ തമ്മിൽതമ്മിലുരചെയ്യൂ.
--	---	---	---

സർവ്വത്ര വാനരാസ്തസ്മദ് സർവ്വത്രൈവ ച രാക്ഷസാഃ

വാസോധനാനാമത്മിഭ്യഃ പൂണ്ണഹസ്താ ഭദ്രർഭൃശം.

17

സർവ്വത്ര സർവ്വത്ര ഏവ വാനരാഃ രാക്ഷസാഃ ച തസ്മദ്;	എങ്ങുനാക്കിയാലും എല്ലായ്പ്പോഴും വാനരന്മാരും രാക്ഷസരും നിന്ന് ഉപചരിച്ചിര ന്നു;	വാസോ- ധനാനം അത്മിഭ്യഃ പൂണ്ണഹസ്താഃ ഭൃശം ഭദ്രഃ.	} വസ്ത്രങ്ങളും, ധാരവും, അന്നവും ചോടിച്ചവക്കാക്കും വേണ്ടുവോളം [ണ്ട് അത്യാദരവോടുകൂടി നൽകിയിരുന്നു.
--	--	--	---

ഈദൃശോ രാജസിംഹസ്യ യജ്ഞഃ സർവ്വഗുണാനപിതഃ

സംവത്സരമഥോ സാഗ്രം വവുധേ നാഭ്യഹീയത.

18

“രാജസിംഹസ്യ “ സർവ്വ- ഗുണാനപിതഃ യജ്ഞഃ ഈദൃശഃ	“തൃപതിഃശ്രേഷ്ഠൻ സർവ്വയാഗ്യാതകളും തികഞ്ഞതായ യാഗം ഇപ്രകാരമുള്ളതായി	അഥാ സാഗ്രം സംവത്സരം വവുധഃ അഭ്യഹീയത ന.	ഒരു സമയം ഏകദേശം ഒരു സംവത്സരകാലം വിശേഷമായി നടന്നു; ഒട്ടും കുറവുണ്ടായതു മില്ല.
--	--	---	--

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ഭിന്നവതിതമഃ സ്കന്ദഃ = തൊണ്ണൂററിണ്ടാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23602; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2878

ത്രിനവതിതമഃ സഗ്ഗ് = തൊണ്ണൂറ്റിമൂന്നാംസഗ്ഗ്.

[രാമായണഗാനനിഃയാഗഃ = വാല്മീകിമുനി രാമായണഗാനംചെയ്താൻ
കുശലവന്മാരെ നിയോഗിക്കുന്നത്.]

വർത്തമാനേ തഥാഭൂതേ യജ്ഞേ ച പരമർദ്ദഭൂതേ
സശിഷ്യ ആജഗാമാശു വാത്മീകിർമുനിപുംഗവഃ.

1

തഥാഭൂതേ	ഇപ്രകാരമായി	വാത്മീകിഃ	} വാല്മീകി മുനിശ്രേഷ്ഠൻ,
യജ്ഞേ	യാഗം	മുനിപുംഗവഃ,	
പരമർദ്ദഭൂതേ	അത്യർദ്ദഭൂതകരമാം	സശിഷ്യഃ	ശിഷ്യസമേതനായി
വർത്തമാനേ ച	നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കു വണ്ണം വോരം	ആശു	വേഗത്തിൽ
		ആജഗാമ.	അവിടെ എഴുന്നള്ളി.

സ ദൃഷ്ട്വാ ദിവ്യസങ്കാശം യജ്ഞമർദ്ദഭൂതദർശനം
ഏകാന്തേ ഋഷിവാടാനാം ചകാര ഉടജാൻ ശുഭാൻ.

2

സഃ	അദ്ഭുതം	ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്,
യജ്ഞം	യാഗത്തെ	ഋഷിവാടാനാം	{ ഋഷികൾക്കു എപ്പോഴു ത്തപ്പെട്ട ശാലകളു ള്ള തോപ്പിൽ
ദിവ്യസങ്കാശം	ദിവ്യരൂപം പൂണ്ടു വിളങ്ങുന്നതായി		
അർദ്ദഭൂതദർശനം	{ അതുഭൂതകരമായ ദൈവ ഭക്തിയോടുകൂടി ലസി ക്കുന്നതായി	ഏകാന്തേ	ഏകാന്തത്തിൽ
		ശുഭാൻ	രമ്യമായ
		ഉടജാൻ ചകാര.	ശാലകളിൽ ഇറങ്ങി.

ശകടാംശ്ച ബഹുൻ പൃണ്ണാൻ ഫലമൂലൈശ്ച ശോഭനാൻ
വാത്മീകിവാടേ രചിരേ സ്ഥാപയന്നവിദൂരതഃ.

3

ഫലമൂലൈഃ	ഫലമൂലങ്ങളാൽ	രചിരേ	മനോഹരമായ
പൃണ്ണാൻ ച	നിറയപ്പെട്ടവയും	വാത്മീകിവാടേ	വാല്മീകിമുനി ഇറങ്ങിയ
ശോഭനാൻ	അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടവയുമാ		വാടത്തിൽ
ബഹുൻ	അനേകം	അവിദൂരതഃ	മുറത്തായി തന്നെ
		സ്ഥാപയൻ.	ഉപചരിക്കുന്ന ആളുകൾ നിന്തി.
ശകടാൻ	വണ്ടികളെ		

സ ശിഷ്യാവബ്രവീദ്ധ്യഷ്ടൗ യുവാം ഗതവാ സമാഹിതൌ
കൃത്സ്നം രാമായണം കാവ്യം ഗായേഥാം പരയാ മുദാ
ഋഷിവാടേഷു പണ്യേഷു ബ്രാഹ്മണാവസഥേഷു ച
രഥ്യാസു രാജമാന്യേഷു പാത്മിവാനാം ഗൃഹേഷു ച.

4

5

സഃ	അഭേദം	രാജമാർഗ്ഗേ	രാജവീഥികളിലും
ശിഷ്യേ	തന്റെ രണ്ടു ശിഷ്യന്മാരോടായി	പാത്ഥിവാനാം	അരചന്മാരുടെ
അബ്രവീത്	ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപിച്ചു	ഗൃഹേ	അരമനകളിലും
“യുവാം	“നിങ്ങൾ രണ്ടുപേരും	പരയാ മുദാ	അത്യുത്സാഹത്തോടുകൂടി
ഗതപാ,	ചെന്നു്,	ധൃഷ്ടേ	ഒട്ടും ച്ഛജിക്കാതെ [ടി
ജ്ഞിവാഃ	മുനിശാലകളിലും	സമാഹിതേ	ച ഏകാഗ്രമനസ്സുമാരാ
പുണ്യേ	സത്രങ്ങളിലും		യി
ബ്രാഹ്മണാ-	} ബ്രാഹ്മണരുടെ അഗ്ര	രാമായണം	} രാമായണകാവ്യത്തെ
വസുമാ		കാവ്യം	
രത്നാ	മാരങ്ങളിലും	കൃത്സ്നം	അത്യന്തം
സ	തെരുവുകൾ ചേരുന്ന	ഗാഢമാം.	പാടി പ്രസംഗംചെയ്തു
	സന്ധികളിലും		വിൻ.

രാമസ്വ ഭവനദാരി യത്ര കർമ്മ പ്രവർത്തതേ
 ജ്ഞാപിജാമഗ്രതശ്ചൈവ തത്ര ഗേയാ വിശേഷതഃ.

6

“യത്ര	“എവിടെ	രാമസ്വ	ശ്രീരാമചക്രവർത്തിയുടെ
കർമ്മ	യാഗം	ഭവനദാരി ച	അരമനയുടെ ദ്വാരത്തി
പ്രവർത്തതേ,	നടക്കുന്നുവോ,		ലുള്ള മണ്ഡപത്തിലും
തത്ര	അവിടെ	വിശേഷതഃ	പ്രത്യേകം ഉള്ളവിയുമാ
ജ്ഞാപിജാം	ജ്ഞാപിക്കുകയുടെ		്
അഗ്രതഃ ഏവ,	സന്നിധിയിലും,	ഗേയം.	ഗാനംചെയ്യേണ്ടതാണ്.

ഇമാനി ച ഫലാന്യത്ര സ്വാഭൂതി വിവിധാനി ച
 ജാതാനി പർവ്വതാഗ്രേഷു ചാസപാദ്യാസ്വാദ്യ ഗായതാം.

7

“അത്ര ച	“ഇളിക്കിൽതന്നെ	ഇമാനി	ഈ
പർവ്വതാഗ്രേഷു	വൃക്ഷാഗ്രങ്ങളിൽ	ഫലാനി ച	ഫലങ്ങളേയും
ജാതാനി	ഉണ്ടായവയും	അസ്വാദ്യ	} വേണ്ടുന്നപ്പോൾ ഭജി
സ്വാഭൂതി	രചിക്കുങ്ങളും	അസ്വാദ്യ ച	
വിവിധാനി	പലമാതിരിയാകവയും	ഗായതാം.	നിങ്ങളിവരംകൂടി ഒ
	ആയ		ന്നിച്ചു പാഴുണ്ടതാണ്.

ന യാസ്യഥഃ ശ്രമം വത്സേന ഭക്ഷയിതപാ ഫലാനി വൈ
 മൂലാനി ച സുമൃഷ്ണാനി നഗരാദ് ബഹിരാസ്യഥഃ.

8

“വത്സേന!	“കാമനക്ഷമാരന്മാരേ!	ശ്രമം	} നിങ്ങൾ ശ്രമപരിഹാര
സുമൃഷ്ണാനി	ഏറ്റവും പരിശുദ്ധങ്ങളായ	ന യാസ്യഥഃ;	
		നഗരാത്	} നഗരത്തിന്നു പുറത്താ
മൂലാനി വൈ	കിഴങ്ങുകളേയും	ബഹിഃ	
ഫലാനി ച	പഴങ്ങളേയും	അസ്യഥഃ.	നിങ്ങൾ മടങ്ങിവന്ന്
ഭക്ഷയിതപാ,	ആസ്വദിച്ചു്		താമസിക്കുകയും വേണം.

യദി ശബ്ദാപയേദ്രാമഃ ശ്രവണായ മഹീപതിഃ
ഈഷീണാമുപവിഷ്യാനാം തതോ ഗേയം പ്രവർത്തതാം.

9

“മഹീപതിഃ രാമഃ ഉപവിഷ്യാനാം	“ചക്രവർത്തിയായ ശ്രീരാമൻ ഏഴുനെങ്കിലിരിക്ക ന്നവരായ	ശബ്ദാപയേത് യദി, തതഃ ഗേയം പ്രവർത്തതാം.	കല്പിച്ചു വിളിക്കുന്ന തായാൽ, അവിടെ ഗാനം അതിമധുരമായി നട ക്കേണ്ടതാണ്.
ഈഷീണാം ശ്രവണായ	മുനിമാർ കേൾപ്പാനായി		

ദിവസേ വിംശതിഃ സുഗ്ധാ ഗേയാ മധുരയാ ഗിരാ
പ്രമാണൈർബ്രഹ്മഭിസ്സുത്ര യഥോദ്ദിഷ്ടാ മയാ പുരാ.

10

“പുരാ മയാ ബ്രഹ്മഭിഃ പ്രമാണൈഃ ഉദ്ദിഷ്ടാ യഥാ, തത്ര,	“മുഖ്” എന്നാൽ പല പ്രമാണങ്ങളോടു കൂടി ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടത് എപ്രകാരമോ, അതിൽ,	ദിവസേ വിംശതിഃ മധുരയാ ഗേയാഃ.	നിത്യം സുഗ്ധാഃ ഇരുപതു സുഗ്ധരും മധുരസുഗ്ധരായിൽ ഗാനം ചെയ്യപ്പെടേണ്ട താണ്.
--	--	--------------------------------------	---

[“പ്രമാണൈഃ”—കാവ്യത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കപ്പെട്ടവയായ ഒരോ ധർമ്മം മുതലായവയ്ക്കും ശ്രുതിസ്മൃതി മുതലായ പ്രമാണങ്ങളോടുകൂടി; ദോഷങ്ങളെ പാടുന്ന രീതിയിൽ പലമായിരിയായ കാലപ്രമാണങ്ങൾ മുതലായവയോടുകൂടി. (ഇത്യാദി ബോദ്ധ്യം).]

ലോഭശ്ചാപി ന കർത്തവ്യഃ സ്വപ്നോഽപി ധനകാംക്ഷയാ
കിം ധനേനാശ്രമസ്ഥാനാം ഫലമുലോപജീവിനാം.

11

“സ്വപ്നഃ അപി ധനകാംക്ഷയാ ലോഭഃ ച കർത്തവ്യഃ ന അപി;	“അല്പമെങ്കിലും ധനത്തിൽ ആശപുണ്ഡ് ഒട്ടും അതിൽ ലോഭം കയ്യാളാതിരിക്കേ ണം;	ഫലമുലോപ- ജീവിനാം ആശ്രമസ്ഥാനാം ധനേന കിം? പ്രയോജനമാണുള്ളത്?	കായ്ക്കുനി ഭക്തിച്ചുപജി വിക്കുന്നവരായ ആശ്രമവാസികൾക്ക് വിത്തംകൊണ്ട് എന്തു പ്രയോജനമാണുള്ളത്?
---	--	---	--

യദി പൃച്ഛേത് സ കാകത്സ്ഥോ യുവാം കസ്യേതി ദാരകൌ
ആവാം വാത്മീകീശിഷ്യൗ സേവാ ബ്രൂതമേവ നരാധിപം.

12

“സഃ കാകത്സ്ഥഃ, 'യുവാം കസ്യ ദാരകൌ? ഇതി പൃച്ഛേത് യദി	“ആ കാകത്സ്ഥൻ, 'നിങ്ങൾ ആരുടെ പുത്രന്മാരാണ്? എന്ന് ചോദിക്കയാണെങ്കിൽ	നരാധിപം 'ആവാം വാല്മീകി- ശിഷ്യൗ സ്വപ്നഃ, ഏവം ബ്രൂതം.	അരചനോടായി 'ഞങ്ങൾ വാല്മീകിശിഷ്യന്മാരാ ണ്', എന്നിങ്ങിനെ ഉണർത്തിക്കവിൻ.
--	---	---	---

ഇമാസ്തന്ത്രീഃ സുമധുരാഃ സ്ഥാനം വാ പൂർവ്വഭർത്തം
മൂർച്ഛയിതപാ സുമധുരം ഗായേഥാം വിഗതജപരേ.

13

“ഇമാഃ സുമധുരാഃ	“ഈ ശ്രുതിമനോഹരങ്ങളാ യ	സ്ഥാനം	മന്ദം, മദ്ധ്യം, ഉച്ചം എന്നുള്ള സ്വരസ്ഥാ
തന്ത്രീഃ	കവികളെ	മൂർച്ഛയിതപാ,	ശ്രുതികൂട്ടി, [നത്തിൽ
സുമധുരം	അതിസുഖമാംവണ്ണം	വിഗതജപരേ	സാവധാനത്തിൽ പത
പൂർവ്വഭർത്തം വാ	പഴണ്ടമുതൽക്കു് കൊ		ച്ചയില്ലാതെ
	ണ്ടാടപ്പെട്ടവരെന്നതായ	ഗായേഥാം.	നിങ്ങളിരുവരും ഗാനം ചെയ്യാലും.

ആദിപ്രഭൃതി ഗേയം ശ്യാന്ന ചാവജ്ഞായ പാത്ഥീവം
പിതാ ഹി സർവ്വഭൂതാനാം രാജാ ഭവതി ധർമ്മതഃ.

14

“ധർമ്മതഃ സർവ്വഭൂതാനാം രാജാ പിതാ ഭവതി; ഹി	“ധർമ്മശാസ്ത്രപ്രകാരം സർവ്വപ്രാണികൾക്കും രാജാവു് പിതാവായി ഭവിക്കുന്നു; ആകയാൽ	പാത്ഥീവം	അർദ്ധനെ അവജ്ഞായ ന; അവമതിക്കുവാൻ പാ ടുള്ളതല്ല; ആദിപ്രഭൃതി ച ആദ്യംതൊട്ടു് ഗേയം പാട്ടു് സ്യാത്. ആരംഭിക്കേണ്ടതാണു്.
---	--	----------	--

തദ്യുവാം ഹൃഷ്ടമനസൗ ശപഃ പ്രഭാതേ സമാസ്ഥിതൌ
ഗായേഥാം മധുരം ഗേയം തന്ത്രീലയസമനപിതം.

15

“തത് യുവാം സമാസ്ഥിതൌ ഹൃഷ്ടമനസൗ ശപഃ	“ആകയാൽ നിങ്ങളിരുവരും നിയമാനുസാരമായി ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ വരായി നാളെ	പ്രഭാതേ തന്ത്രീലയ- സമനപിതം മധുരം ഗേയം ഗായേഥാം.”	പ്രഭാതത്തിൽ വീണക്കമ്പികളുടെ ല യത്തിന്നനുസരിച്ചു് കണ്ഠാമൃതമാകുംവണ്ണം ഗാനത്തെ പാടി പ്രസംഗിപ്പിൻ.”
--	---	--	--

ഇതി സംഭിശ്യാ ബഹുശോ മുനീഃ പ്രാചേതസസ്തദാ
വാത്ഥീകീഃ പരമോദാരസ്തൂഷ്മാസീനഹായശാഃ.

16

തദാ പ്രാചേതസഃ	അപ്പോൾ പ്രാചേതസ്സിന്റെ പു ത്രനും	വാല്മീകീഃ മുനീഃ	വാല്മീകീമഹർഷി, ഇതി ബഹുശഃ
പരമോദാരഃ മഹായശാഃ	മഹാധർമ്മാനുഷ്ഠാനമുള്ള ഏറ്റവും പുഷ്ടാ [വരും സ്വന്തരമായ	സന്ദിശ്യ, തൂഷ്മീം അസീത്.	പലവാരായി ആജ്ഞാപിച്ചു്, മൗനമവലംബിച്ചു്.

സന്ദിഷ്യാതേ മുനിനാ തേന താവുഭൗ മൈഥിലീസുതൌ
തഥൈവ കരവാഭേതി നിജ്ജഗതരൂരിനമൌ.

17

ഭതന	ആ	മൈമിളി-	} ജാനകീസുതന്മാരും,
മുനിനാ	മുനിവരന്മാർ,	സുതൗ,	
സന്ദിഷ്ടൗ	ആജ്ഞാപിക്കപ്പെട്ടവരും	'തഥൈവ	'തിരുവുള്ളംപോലെ
അരന്ദമൗ	യാതൊരു ഭീമപഭാവമില്ലാത്തവരുമായ	കരവാവ,' ഇതി	ഞങ്ങൾ ചെയ്യുന്നുണ്ട്,' എന്നു പറഞ്ഞു
തൗ ഉഭൗ	ആ രണ്ടു	നിജ്ജന്മതുഃ.	മുനിസന്നിധിയിൽ നിന്ന് പുറത്തുചെന്നു.

താമതുഭൂതാം തൗ ഹൃദയേ കമാരൗ

നിവേശ്യ വാണീമുഷിഭാഷിതാം തദാ

സമുത്സുകൗ തൗ സമമുഷതുർനിശാം

യഥാശുശ്രീതൗ ഭാഗ്ഗവതീതിസംഹിതാം.

18

തദാ,	അപ്പോൾ,	അശപിതൗ	അശപിനീഭവന്മാർ
തൗ	ആ രണ്ടു	ഭാഗ്ഗവതീതി-	} ശുക്രാചാര്യരുടെ നീതി
കമാരൗ,	ബാലന്മാരും,	സംഹിതാം	
ജ്ഞിഭാഷിതാം	ജ്ഞിഃപ്രാകൃതമായ	യഥാ	യഥശാസ്ത്രത്തെ
അദ്ഭുതാം	അതുതകരമായ		എപ്രകാരമോ അപ്രകാരം,
തദാ	ആ	സമുത്സുകൗ	കാത്ത് കൊണ്ടൊട്ടുന്ന
വാണീം	വാക്യത്തെ		വരായി
ഹൃദയ	മനസ്സിൽ	നിശാം	അന്നത്തെ രാത്രിയെ
നിവേശ്യ,	ധരിച്ചുകൊണ്ട്,	സമം	മുഴുവൻ
തൗ	അവരിരുവരും,	ഉഷതുഃ.	സുഖമായി കഴിച്ചുകൂട്ടി.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ത്രിനവതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂററിയൊന്നാം സർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23120 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2896.

ചതുർനവതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂററിയൊന്നാം സർഗ്ഗം.

[കുശലവശാനം = കുശലവന്മാർ രാമായണം പാരായണം ചെയ്യുന്നത്.]

തൗ രജന്യാം പ്രഭാതായാം സ്താതൗ ഹതഹതാശനൗ

യഥോക്തമുഷിണാ പൂർവ്വം സർവ്വം തത്രോപഗായന്താം.

1

തൗ	അവരിരുവരും	ജ്ഞിണാ പൂർവ്വം	മാഹിഷിയാൽ ആദ്യം
രജന്യാം	രാത്രി	ഉക്തം സർവ്വം	നിയമിക്കപ്പെട്ട എല്ലാ
പ്രഭാതായാം,	പുലർന്നാറെ,		റീനെയും
സ്താതൗ	സ്താനംചെയ്ത്	യഥാ	പറഞ്ഞപോലെത
ഹത-	} സന്ധ്യാവന്ദനം സമി	തത്ര	അവിടെ [ന്നെ
ഹതാശനൗ,		ഉപഗായന്താം.	എല്ലാവരും കേൾക്കമാറ് പാടിക്കേൾപ്പിച്ചു.

താം സ ശുശ്രൂവ കാകത്സ്ഥഃ പൂർ്വ്വാചാതുവിനിമ്ബിതാം
അപൂർ്വ്വം പാഠ്യാജാതിം ച ഗേയേന സമലംകൃതാം.

2

സഃ കാകത്സ്ഥഃ ആ കാകത്സ്ഥൻ ഗേയേന ഗാനമാധ്യുത്താൽ സമലംകൃതാം, അതിമനോഹരമായിരി ക്കുന്നതും	അപൂർ്വ്വം	അതുവരെ കേൾക്ക പ്പെടാത്തതും
പാഠ്യാജാതിം { സംഗീതശാസ്ത്രപ്രകാര മുള്ളസപ്തസ്വരങ്ങളാ ടുകൂടിയതായി വാമൊഴി യായി മാത്രമുള്ളതും	പൂർ്വ്വാചാതു- വിനിമ്ബിതാം ച താം	{ പൂർ്വ്വാചാതുനാൽ ഉപ ദേശിക്കപ്പെട്ടതുമായ അതിനെ
	ശുശ്രൂവ.	ഒരിക്കൽ ശ്രദ്ധിച്ചുകൂട്ട.

പ്രമാണൈർബ്രഹ്മദിത്യുക്താം തന്ത്രീലയസമനപിതാം

ബാലാഭ്യാം രാഘവഃ ശ്രുതപാ കൌതൂഹലപരോഭവത്.

3

രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ,	പ്രമാണൈഃ	}	പ്രമാണങ്ങളാടുകൂടി
ബാലാഭ്യാം	ആ രണ്ടു ബാലന്മാർ	യുക്താം		യതായ ആ ഗാനത്തെ
	വക്കൽനിന്നും	ശ്രുതപാ,		ശ്രവിച്ച്,
തന്ത്രീലയ-	} വീണക്കമ്പിക്കൊത്ത	കൌതൂഹല-	}	അതിൽ ആസക്തിയോ
സമനപിതാം		പരഃ		ടുകൂടിയവനായി
ബ്രഹ്മദിഃ	അനുകം	അഭവത്.		ഭവിച്ചു.

അഥ കർമ്മാന്തരേ രാജാ സമാഹൃയ മഹാമുനീൻ

പാത്ഥ്വിവാംശ്യ നരവ്യാഖ്യഃ പണ്ഡിതാനൈഗമാംസ്തഥാ

4

പൌരാണികാൻ ശബ്ദവിഭോ യേ ച വൃദ്ധാ ഭപിജാതയഃ

സ്വപരാണാം ലക്ഷണജ്ഞാംശ്ച ഉത്സുകാൻ ഭപിജസത്തമാൻ

5

ലക്ഷണജ്ഞാംശ്ച ഗാന്ധർവ്വാൻ നൈഗമാംശ്ച വിശേഷതഃ

പാദാക്ഷരസമാസജ്ഞാൻ മന്ദസ്സു പരിനിഷ്ഠിതാൻ

6

കലാമാത്രവിഭാഗജ്ഞാൻ ജ്യോതിഷേ ച പരം ഗതാൻ

ക്രിയാകല്പവിഭഞ്ചൈവ തഥാ കാവ്യവിഭോ ജനാൻ

7

ഭാഷാജ്ഞാനിംഗീതജ്ഞാംശ്ച നൈഗമാംശ്ചാപ്യശേഷതഃ

ഹേതുപചാരകശലാൻ വചനേ ചാപി ഹൈതുകാൻ

8

മന്ദോവിദഃ പുരാണജ്ഞാൻ വൈദികാൻ ഭപിജസത്തമാൻ

ചിത്രജ്ഞാൻ വൃത്തസൂത്രജ്ഞാൻ ഗീതഗൃത്യവിശാരദാൻ

9

ശാസ്ത്രജ്ഞാൻ നീതിനിപുണാൻ. വേദാന്താത്ഥപ്രബോധകാൻ

ഏതാൻ സ്വർപ്പാൻ സമാനീയ ഗായന്തൌ സമചോദയത്.

10

അഥ കർമ്മാന്തരേ നരവ്യാഖ്യഃ രാജാ,	അതിൽപിന്നെ യാഗത്തിന്നിടയിൽ പുരുഷാത്മനായ അരചൻ,	മഹാമുനീൻ മാമുനിമാദരയും പാത്ഥ്വിവാൻ ച രാജാക്കന്മാരെയും പണ്ഡിതാൻ } പണ്ഡിതന്മാദരയും തഥാ
---------------------------------	---	---

നൈഗമാൻ വേദജ്ഞന്മാരേയും
 പൗരാണികാൻ പുരാണകുശലന്മാരേയും
 ശബ്ദവിദഃ വ്യാകരണശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരേയും
 മലിജാതയഃ ക്ഷത്രിയന്മാർ
 വൃദ്ധാഃ യേ ച പണ്ഡിതന്മാരായുള്ളവർ യാതൊരുവരോ അവരേയും
 സ്വപരാണാം സംഗീതസ്വപരങ്ങളുടെ ലക്ഷണ- ലക്ഷണങ്ങൾ അറിഞ്ഞവരേയും,
 ജ്ഞാൻ ച, ഉത്സുകാൻ പ്രീതിക്ക് പാത്രീഭവിച്ചവരായ
 മലിജസത്തമാൻ ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരേയും
 ലക്ഷണ- ജ്ഞാൻ ച } അത്ഥം ഗ്രഹിച്ച് വ്യാഖ്യാനിപ്പാൻ കഴിവുള്ളവരേയും
 ഗാന്ധർവാൻ സംഗീതംകൊണ്ട് ഉപജീവനം കഴിക്കുന്നവ
 വിദഗ്ദ്ധന്മാർ വിദഗ്ദ്ധമായി [രേയും
 നൈഗമാൻ ച പുരപ്രധാനികളേയും
 പാദാക്ഷര- പാദം, അക്ഷരം, സമാസമാസജ്ഞാൻ } സം എന്നവയിൽ അറിയുള്ളവരേയും
 മന്ദസ്തപരി- } മന്ദഃശാസ്ത്രത്തിൽ നിഷ്ണിതാൻ } പാടവമുള്ളവരേയും
 കലാമാത്ര- } സ്വപരങ്ങളുടെ മാത്രകളുടെ ഭേദങ്ങളെക്കുറിച്ച് അറിയുന്നവരേയും
 വിദാഗ്ജ്ഞാൻ }
 ജ്യോതിഷേ പരം ഗതാൻ ച } മീമാംസ മുതലായ സിദ്ധാന്തഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിപുണന്മാരായുള്ളവരേയും
 ക്രിയാകല്പ- } ക്രിയകളുടെ പ്രയോഗവിദഃ ച ഏവ } ങ്ങളെപ്പറ്റിപ്പറയുന്നവയായ കല്പസൂത്രങ്ങളെ അറിഞ്ഞവരേയും

തഥാ അപ്രകാരംതന്നെ
 കാവ്യവിദഃ } കാവ്യലക്ഷണങ്ങൾ ജ്ഞാൻ } ഗ്രഹിച്ചു ആളുകളേയും
 ഭാഷാജ്ഞാൻ } അക്കാലത്തിലുള്ള സംസ്കൃതഭാഷയിൽ നിപുണന്മാരായവരേയും
 ഇംഗിതജ്ഞാൻ പദങ്ങളുടെ ഭാവാരത്ഥങ്ങളെ അറിയുന്നവരേയും
 അഭഗ്ദ്ധന്മാർ } സമ്യക്കായ്യങ്ങളിലും അപി }
 നൈഗമാൻ ച ബുദ്ധിമാനായ്മാർന്നുള്ള മന്ത്രിമാരേയും
 മേന്മപചാര- } യുക്തിവാദങ്ങൾചെയ്യുകൾചാൻ ച } നന്നതിലും അവയ്ക്കു തക്ക ഉത്തരങ്ങൾ പറയുന്നതിലും നിപുണന്മാരായവരേയും
 വചനമൈത്രുകാൻ } ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിലുള്ള വാചനം അപി } കൃത്തിൽ പുറംപറങ്ങളെ എടുത്തുകാണിച്ച് ന്യായീകരിക്കുന്നതിൽ കുശലന്മാരേയും
 മന്ദോദവിദഃ വേദജ്ഞന്മാരായി പുരാണജ്ഞാൻ പുരാണങ്ങളിൽ പരിചയമുള്ളവരായി
 വൈദികാൻ വേദവിധിപ്രകാരം അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരായ
 മലിജ- } ബ്രാഹ്മണോത്തമന്മാരേയും സത്തമാൻ }
 ചിത്രജ്ഞാൻ } കാവ്യങ്ങളിൽ ശബ്ദചിത്രം, അത്ഥചിത്രം, ഉഭയചിത്രം എന്നവയെ അറിയുന്നവരേയും
 വൃത്ത- } വൃത്തശാസ്ത്രത്തിൽ നിസൃതജ്ഞാൻ } പുണന്മാരേയും
 ശീതഗൃ- } സംഗീതത്തിലും നൃത്യവിശാരദാൻ } ത്തിലും വിദഗ്ദ്ധന്മാരായവരേയും

ശാസ്ത്രജ്ഞാൻ	{ ധർമ്മശാസ്ത്രം, അത്മശാസ്ത്രം എന്നവയിൽ കൗലന്മാരായവരെയും	ഏതാൻ സർപ്പാൻ ച	{ ഇവരെല്ലാവരെയും
നീതി-നിപുണാൻ	{ നീതിശാസ്ത്രം, സദാചാരം എന്നവയിൽ നൈപുണ്യമുള്ളവരെയും	സമാഹൃത സമാനീയ	ക്ഷണിച്ച് സഭാചര്യം
വേദാന്താത്മ-പ്രബോധകൻ	{ വേദാന്താത്മങ്ങളെ ഉപദേശിച്ച് ജ്ഞാനമുളവാക്കുന്നവരെയും	ഗായന്തേ സമചാദയത്.	പാഠകന്മാരിരുവരെയും ക്ഷണിച്ചുവരുത്തി സഭയിൽ ഇരുത്തി.

ദൃഷ്ട്വാ മുനിഗണാഃ സർപ്പേ പാത്ഥിവാശ്ച മഹേജസഃ
പിബന്ത ഇവ ചക്ഷുഭ്യാം രാജാനം ഗായകേ ച തേ 11

ഉജ്യേഷ പരസ്സരം ചേദം സർപ്പേ ഏവ സമന്തരഃ
ഉഭയേ രാമസ്യ സദൃശേ ബിംബാദ് ബിംബമിവോത്ഥിതേ. 12

മഹേജസഃ	മഹാജനേജസപിക്തായ	പിബന്തഃ ഇവ	ഇമക്വതാതേതന്നേ നോ ക്കിനില്ക്കുന്നവരായി
മുനിഗണാഃ	മുനിഗണങ്ങൾ	ദൃഷ്ട്വാ	കണ്ടു
സർപ്പേ	എല്ലാവരും	ഇദം പരസ്സരം	ഇപ്രകാരം ഒരുവക്കൊ
പാത്ഥിവാഃ ച	അരചരം	ഉജ്യേഷഃ	തമ്മിലുചെയ്തു; [രവർ
സമന്തരഃ	ചുറ്റുമിരുന്നിരുന്ന	“ഉഭയേ	“ഇവരിരുവരും
സർപ്പേ ഏവ	എല്ലാവരും	രാമസ്യ	ശ്രീരാമസപാമിക്ക്
രാജാനം ച	മഹാരാജാവിനെയും	സദൃശേ	തുല്യരായിരിക്കുന്നു;
തേ	ആ രണ്ടു്	ബിംബാത്	ബിംബത്തിൽനിന്ന്
ഗായകേ ച	പാഠകന്മാരേയും	ബിംബം	പ്രതിബിംബമായി
ചക്ഷുഭ്യാം	രണ്ടു കണ്ണുകൾകൊണ്ടും	ഉത്ഥിതേ ഇവ.	ഉളവായവർപോലെ യാണിരിക്കുന്നത്.

ജടിലേ യദി ന സ്യാതാം ന വല്കലധരേ യദി
വിശേഷം നാധിഗച്ഛാമോ ഗായതോ രാഘവസ്യ ച. 13

“ജടിലേ ന സ്യാതാം യദി	{ “ജടധരിച്ചവരായിരിക്കാത്തപക്ഷം	ഗായതോഃ	ഈ രണ്ടു പാഠകന്മാർക്കും
വല്കലധരേ യദി ന,	മരവുറിയുടുത്തവരായും അല്ലാത്തപക്ഷം,	രാഘവസ്യ ച വിശേഷം ന അധി-ഗച്ഛാമഃ.”	ശ്രീരാഘവനും തമ്മിൽ ഒരു വ്യത്യാസത്തെയും നാം കാണുന്നില്ല.”

തേഷാം സംവദതാമേവം ശ്രോത്വണ്ണം ഹഷ്വലബ്ധം
ഗേയം പ്രചക്രതുസ്തത്ര താവുഭയേ മുനീദാരകേ. 14

തേ ഉഭയേ	ആ രണ്ടു	സംവദതാം,	പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കെ
മുനീദാരകേ,	മുനികുമാരന്മാരും,	ശ്രോത്വണ്ണം	കേൾക്കുന്നവർക്ക്
തത്ര	അപ്പോൾ	ഹഷ്വലബ്ധം	ആനന്ദമുളവാക്കുന്ന
തേഷാം	അവർ	ഗേയം	ഗാനം [തായ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	പ്രചക്രതുഃ.	തുടങ്ങി.

തതഃ പ്രവൃത്തം മധുരം ഗാന്ധർവ്വമതിമാനഷം

ന ച തൃപ്തിം യയുസ്സദ്യേ ശ്രോതാരോ ഗാനസമ്പദാ.

15

തതഃ	അപ്പോൾ	ഗാന്ധർവ്വം,	ഗന്ധർവ്വഗാനം പോലെ
ശ്രോതാർഃ	} കേട്ടിരുന്നിരുന്ന സഭ്യ		യുജ്ജ്വലമായഗാനത്തെ,
സദ്യേ		മധുരം	രസമായി
ഗാനസമ്പദാ	പാട്ടിന്റെ വൈശി	പ്രവൃത്തം,	അനുഭവിക്കുന്നതിൽ,
	ഷ്ടൃത്താൽ,	തൃപ്തി ച	അലംഭാവം തന്നെ
അതിമാനഷം	മനുഷ്യസാധാരണമ	ന യദുഃ.	കയ്ക്കൊള്ളാതിരുന്നു.
	ല്ലാത്തതും		

പ്രവൃത്തമാദിതഃ പൂർവ്വസുഗ്ഗം നാരദദർശിതം

തതഃപ്രഭൃതി സുഗ്ഗാംശ്ച യാവദപിംശത്യഗായതാം.

16

നാരദദർശിതം	ശ്രീനാരദമുനിയുടെ	വിംശതിഃ	} ഇരുപതു സുഗ്ഗങ്ങൾ
	ഉപദേശമായുള്ളതും	സുഗ്ഗാൻ ച	
പൂർവ്വസുഗ്ഗം	ഒന്നാമത്തെ സുഗ്ഗവും	യാവത്	വരെങ്കും
പ്രവൃത്തം	ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ മുഖവു	അഗായതാം.	അവരിരുവരും പാടി
തതഃപ്രഭൃതി,	അതു മുതൽ, [രയുമായ		പ്രസംഗം ചെയ്തു.
അദിതഃ,	ഒന്നാമത്തെ ദിവസം,		

തതോഽപരാഹ്നസമയേ രാഘവഃ സമഭാഷത

ശ്രുതാ വിംശതിസുഗ്ഗാംസ്താൻ ഭ്രാതരം ഭ്രാതുവത്സലഃ.

17

ഭ്രാതുവത്സലഃ	സോദരവാത്സല്യമുള്ള	വിംശതി-	} ഇരുപതുസുഗ്ഗങ്ങളെ
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ, [വനായ	സുഗ്ഗാൻ	
തതഃ	അപ്പോൾ	ശ്രുതാ,	ശ്രവണം ചെയ്ത്,
അപരാഹ്ന-	} ഉച്ചയ്ക്കുശേഷം	ഭ്രാതരം	ഭ്രാതാവിനോടായി
സമയേ		സമഭാഷത.	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ
താൻ	ആ		യ്തു

അഷ്ടാദശസഹസ്രാണി സുവണ്ണസ്യ മഹാത്മനോഃ

പ്രയുക്തം ശീഘ്രം കാകത്സ്ഥ യദന്യദഭികാംക്ഷിതം

ദൈൗ ശീഘ്രം സ കാകത്സ്ഥോ ബാലയോദ്യൈ പൃഥക് പൃഥക്. 18

“കാകത്സ്ഥഃ!	“കാകത്സ്ഥഃ!	ശീഘ്രം	ഉടനെ
മഹാത്മനോഃ	അതിബുദ്ധിമാന്മാരായ	പ്രയുക്തം ; ”	കൊണ്ടുവന്ന് സംഭാവ
	ഇവരിരുവരും		നചെയ്യുക ; ”
സുവണ്ണസ്യ	} പതിനെണ്ണായിരം	സഃ	ആ
അഷ്ടാദശ-		കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ
സഹസ്രാണി	വരാഹനം	ബാലയോഃ വൈ	ഇരു ബാലന്മാർക്കും
അഭികാംക്ഷിതം	ഇഷ്ടപ്പെടുന്നത്	പൃഥക് പൃഥക്	വെച്ചെറെ
അന്യത് യത്	മറുയാതൊന്നാ അ	ശീഘ്രം	തൽക്ഷണംതന്നെ
	തിനേയും	ദൈൗ.	കൊടുത്തു.

ദിയമാനം സുവണ്ണം തു നാഗ്രഹ്ണീതാം കശീലവൗ
ഉചതുശ്ച മഹാത്മാനൗ കിമനേനേതി വിസിതൌ.

19

ദിയമാനം	നല്ലപ്പെടുന്നതായ	ന അഗ്ര-	} സചികരിക്കാതിരുന്ന;
സുവണ്ണം	സപണ്ണനാണുത്തെ	ഹ്ണീതാം;	
കശീലവൗ	ആ കശലവന്മാർ	തു	അക്കായ്ത്തതിൽ
മഹാത്മാനൗ	ഉദാരബുദ്ധിയോടുകൂടി	ഇതി	ഇപ്രകാരം
	യവരായി	ഉചതുഃ;	ഉണർത്തിക്കയുംചെയ്തു;
വിസിതൌ	} അവമാനിച്ചതായി	“അനന്ത കിം ? “ഇതുകൊണ്ട് ഞങ്ങൾ	
ച			
	തോന്നാതിരിക്കത്തക്കവിധം	എന്താണ് ചെയ്യുക ?	

വന്വേന ഫലമൂലേന നിരതൌ വനവാസിനൌ
സുവണ്ണേന ഹിരണ്യേന കിം കരിഷ്യാവഹേ വനേ.

20

“വനേ	“ കാട്ടിൽ	സുവണ്ണേന	പൊൻനാണുകൊണ്ടും
വന്വേന	യഥേഷ്ടം ലഭിക്കുന്ന	ഹിരണ്യേന	സപണ്ണംകൊണ്ടും
ഫലമൂലേന	ഫലമൂലംകൊണ്ട്	കരിഷ്യാ-	} എന്താണ് ചെയ്യുക ? ”
നിരതൌ	പുണ്ണസംതുഷ്ടിമുറുന്ന	വഹേ കിം ? ”	
വനവാസിനൌ	ഋഷിമാരായ ഞങ്ങൾ ഇരുവരും		

തഥാ തയോഃ പ്രബ്രുവതോഃ കതുഹലസമനചിതാഃ
ശ്രോതാരശ്ചൈവ രാമശ്ച സർവ്വ ഏവ സുചിന്തിതാഃ.

21

തഥാ	അപ്രകാരം	സർവ്വ ഏവ	എല്ലാവരും
തയോഃ	അവരിരുവരും	കതുഹല-	} കൊണ്ടാടിപ്പകർത്തുന്ന
പ്രബ്രുവതോഃ	നിസ്സംശയമുറചെയ്താ	സമനചിതാഃ	
	റെ	ഏവ	വരായി
രാമഃ ച	ശ്രീരാഘവനും	സുചിന്തിതാഃ.	അത്യാശ്ചയ്തമുറക്കൊണ്ടു.
ശ്രോതാരഃ ച	ശ്രോതാക്കന്മാരായ		

തസ്യ ചൈവാഗമം രാമഃ കാവ്യസ്യ ശ്രോതുമുസുകഃ
പപ്രച്ഛ തൌ മഹാതേജാസ്സാവുഭൗ മുനിദാരകൌ.

22

മഹാതേജഃ	മഹാതേജസചിയായ	തൌ ഉഭൌ ച	അപ്രകാരം ഒരുപോലെ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		യിരിക്കുന്നവരും
തസ്യ കാവ്യസ്യ	ആ കാവ്യത്തിന്റെ	മുനിദാരകൌ	} മുനിഃവേഷംപൂണ്ടവരാ
ആഗമം	ഉത്പത്തിയെക്കുറിച്ച്	ഏവ	
ശ്രോതും	കേൾപ്പാൻ		യി ബാല്യവയസ്സിൽ
ഉസുകഃ,	കൊതിപൂണ്ടവനായി,	തൌ	അവരിരുവരാടും
		പപ്രച്ഛ.	ഇങ്ങിനെ ചോദിച്ചു.

കിംപ്രമാണമിദം കാവ്യം കാ പ്രതിഷ്ഠാ മഹാത്മനഃ
കന്താ കാവ്യസ്യ മഹതഃ കപ ചാസൌ മുനിപുംഗവഃ
പൃച്ഛന്തം രാഘവം വാക്യമുചതുർമുനീദാരകൌ.

23

“ ഇദം കാവ്യം	“ ഈ കാവ്യം	അസൌ	ഈ
കിംപ്രമാണം?	എത്ര ഭീഷ്മിച്ചുള്ളതാ	മുനിപുംഗവഃ ച	മുനിവരനും
	ണ് ?	കപ ? ”	എങ്ങാണുള്ളത് ?
മഹതഃ	അതിവിസ്താരമായി	മുനീദാരകൌ	മുനിവടിവാൻ ആര
മഹാത്മനഃ	സദ്യോത് കൃഷ്ടമായി		ണ്ടു കമാരന്മാരും
കാവ്യസ്യ	കൊണ്ടാടത്തക്കതായി	പൃച്ഛന്തം	ചോദിക്കുന്നവനായ
പ്രതിഷ്ഠാ	മൂലം [രിക്കുന്ന ഇതിന്ന്	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോടായി
കാ ?	എന്ത് ?	വാക്യം	} ഇപ്രകാരം മറുപടിയു
കന്താ	ഉപദേശം നൽകിയ	ഉചതുഃ.	

വാല്മീകീർഭഗവാൻ കന്താ സംപ്രാപ്തോ യജ്ഞസംവിധം
യേനേദം ചരിതം തുഭ്യമശേഷം സംപ്രദർശിതം.

24

“ ഇദം	“ ഈ	കന്താ	ഗുരുവായ
തുഭ്യം	നിന്നിരുവടിയെക്കുറി	വാല്മീകീഃ	} വാല്മീകീഭഗവാൻ
ചരിതം	ചരിതം [ച്ചുള്ള	ഭഗവാൻ	
അശേഷം	മുഴുവനും	യജ്ഞ-	} യാഗഭൂമിയുടെ സവിധ
സംപ്രദർശിതം	ഉപദേശിച്ചുരുളപ്പെട്ട	സംവിധം	
	ത്		} ത്തിൽ (പ്രദേശത്തിൽ)
യേന	യാതൊരുവനാലോ ആ	സംപ്രാപ്തഃ.	
			(ആഷം)
			എഴുന്നെള്ളിയിട്ടുണ്ട്.

സന്നിഖലം ഹി ശ്ലോകാനാം ചതുർവിംശത്സഹസ്രകം
ഉപാഖ്യാനശതം ചൈവ ഭാഗ്ഗവേണ തപസപിനാ.

25

“ തപസപിനാ	“ തപസപിയും	ഉപാഖ്യാന-	} അനേകം ഉപാഖ്യാന
ഭാഗ്ഗവേണ	ഭൂതവംശജനമായ	ശതം ഏവ	
	വാല്മീകീ ഭഗവാനാൽ		} ഞ്ഞോടു കൂടിയതായും
ശ്ലോകാനാം	} ഇരുപത്തിനാലായിരം		
ചതുർവിംശത്-		സന്നിഖലം	} നിർമ്മിച്ച് പൂർത്തിയാക്ക
സഹസ്രകം ച		ഹി.	
	യതായം,		പ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ആദിപ്രഭൃതി വൈ രാജൻ പഞ്ച സഗ്ഗ്ഗതാനി ച
കാണ്ഡാനി ഷട് കൃതാനീഹ സോത്തരാണി മഹാത്മനാ
കൃതാനി ഗുരണാസ്സാകമുചിണാ ചരിതം തവ.

26

“ രാജൻ !	“ പ്രഭോ !	ഷട് കാ-	} ആറ് കാണ്ഡങ്ങൾ,
ഇഹ	ഈ വിഷയത്തെക്കുറി	ണ്ഡാനി ച,	
	ച്ഛ്	മഹാത്മനാ	} ആ മഹാത്മാവിനാൽ
ആദിപ്രഭൃതി	ആദ്യംമുതൽ	കൃതാനി വൈ ;	
പഞ്ച	} അഞ്ഞൂറു സഗ്ഗ്ഗങ്ങളട	അസ്സാകം	} തെങ്ങുകളുടെ ഗുരുവായ
സഗ്ഗ്ഗതാനി		ഗുരണാ	

ജ്ഞിനാ	മുനിവരനാൽ	സോത്തരാണി	{	ആ കാണ്ഡങ്ങൾക്കു ശേഷം ഉത്തരം എന്ന കാണ്ഡത്തോടു കൂടി യവയായും
തവ ചരിതം	{ ആദ്യം തന്നെ സങ്കല്പി ക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതായ നിന്തിരവടിയുടെ ച രിത്രമായി			
		കൃതാനി.		നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

പ്രതിഷ്ഠാജീവിതം യാവത് താവത് സർവ്വവൃ വർത്തേ
യദി ബുദ്ധിഃ കൃതാ രാജൻ ശ്രവണായ മഹാരഥ
കർമ്മാന്തരേ ക്ഷണീഭൂതസ്തപ്താണുഷപ സമാനുജഃ.

27

“ആജീവിതം	{ “ഈ ലോകത്തിൽ (കർമ്മനായകൻ) ആയുഷ്കാലം	ശ്രവണായ	ചെയിക്കൊരുവാൻ
		ബുദ്ധിഃ	തിരവു
യാവത് താവത്	എത്രയോ അത്രയ്ക്കും	കൃതാ യദി,	ഉള്ള പക്ഷം,
സർവ്വവൃ	എല്ലാറ്റിനും	കർമ്മാന്തരേ	യാഗകർമ്മത്തിന്റെ
പ്രതിഷ്ഠാ	പ്രമാണമായി	ക്ഷണീഭൂതഃ	ഇടയിൽ അവസരങ്ങളെ ഏറ്റെ ടുത്തിക്കൊണ്ട്
വർത്തേ;	(അത്) വർത്തിക്കുന്നു;	സമാനുജഃ	അനുജന്മാരോടും കൂടി
മഹാരഥ!	വീരാഭഗ്രസര!	തത്	അതിനെ
രാജൻ!	മഹാരാജാവേ!	ശ്രൗണുഷപ.”	കേട്ടുരുളിച്ചാലും.”

ബാധമിത്യബ്രവീദ്രാമണ്യേ ചാനുജത്താപ്യ രാഘവം
പ്രഹൃഷ്ടേ ജഗതഃ സ്ഥാനം യത്രാസ്തേ മുനിപുംഗവഃ.

23

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	പ്രഹൃഷ്ടേ	ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ
‘ബാധം’ ഇതി	‘ആവട്ടേ’ എന്ന്		വരായി
അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;	മുനിപുംഗവഃ	മുനീശ്രേഷ്ഠൻ
തേ ച	അവരിരവരം	ഔസ്മ യത്ര	ഉണ്ടായിരുന്ന
രാഘവം	ശ്രീരാഘവനോട്	സ്ഥാനം	ദിക്കിലേക്കായി
അനുജത്താപ്യ	വിടലോലിച്ചുകൊണ്ടു	ജഗതഃ.	പോയി.

രാമോഽപി മുനിഭിസ്സാലം പാത്ഥിവൈശ്വ മഹാത്മഭിഃ
ശ്രുതപാ തദ്ഗീതിമാധുതും കർമ്മശാലാമുപാഗമത്.

29

രാമഃ അപി	ശ്രീരാമനും	തത്	ആ
മഹാത്മഭിഃ	മഹാത്മാരായ	ഗീതിമാധുതും	ഗാനമധുരിമയെ
മുനിഭിഃ	മുനിമാരോടും	ശ്രുതപാ,	കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ട്,
പാത്ഥിവൈഃ	{ അരചന്മാരോടും ഒന്നി ച സാലം }	കർമ്മശാലാം	യാഗശാലയിൽ
		ഉപാഗമത്.	തിരിച്ചുചെന്നു.

ഇത്യാഷ്വ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ചതുർവതിതമഃ സ്കന്ധഃ = തൊണ്ണൂററിനാലാംസ്കന്ധം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23649 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2925.

പഞ്ചനവതിതമഃ സഗ്ഗ് = തൊണ്ണററഞ്ചാംസഗ്ഗ്.

[വാല്മീകീഭൂതഃപ്രചണം=വാല്മീകീമഹഷിയുടെ അടുക്കൽ ഭൂതന്മാരെ പറഞ്ഞയക്കുന്നതു.]

രാമോ ബഹുന്യഹാസ്ത്രേവം തദ്ഗീതം പരമാദ്ഭുതം

ശുശ്രാവ മുനിഭിഃ സാലം പാത്ഥിവൈഃ സഹ വാനരൈഃ.

1

രാമഃ ശ്രീരാമൻ
ഏവം ഇപ്രകാരം
ബഹുനി അഹാനി പല ദിവസങ്ങൾ
പരമാദ്ഭുതം അത്യുത്തമകരമായ
തത് ആ

ഗീതം, ഗീതത്തെ,
മുനിഭിഃ സാലം മുനികളാടും
പാത്ഥിവൈഃ റൂപന്മാരോടും
വാനരൈഃ സഹ വാനരന്മാരോടും കൂടി
ശുശ്രാവ. ശ്രവിച്ചു.

തസ്മിൻ ഗീതേ തു വിജ്ഞായ സീതാപുത്രൗ കശീലവൗ

തസ്യാഃ പരിഷഭോ മദ്ധ്യേ രാമോ വചനമബ്രവീത്

ഭൂതാൻ ശുദ്ധസമാചാരാനാഹുയാത്മമനീഷയാ.

2

രാമഃ ശ്രീരാമൻ
കശീലവൗ, കശലവന്മാരെ,
തസ്മിൻ ആ
ഗീതേ തു ഗീതത്തിൽനിന്നുതന്നെ
സീതാപുത്രൗ സീതാഭവിയുടെ പുത്ര
വിജ്ഞായ, അറിഞ്ഞ്, [ന്മാരെന്നു്
തസ്യാഃ ആ
പരിഷഭഃ സഭയുടെ
മദ്ധ്യേ, നടുവിൽവെച്ചു്,

ആത്മ- } തനിക്കുതന്നെ തിരുവു
മനീഷയാ } ജ്ഞതിൽ തോന്നിയ
തിനാൽ
ശുദ്ധ- } ഏല്പിച്ചതിനെ കുറു
സമാചാരാൻ } മെന്നിയ ചെയ്യുന്ന
ഭൂതാൻ ഭൂതന്മാരെ [വരായ
ആഹുയ, വിളിച്ചു്;
വചനം } ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി
അബ്രവീത്. } ചു.

മദപചോ ബ്രൂത ഗച്ഛുലാപമിതോ ഭഗവതോന്തികം

യദി ശുദ്ധസമാചാരാ യദി വാ വീതകന്മഷാ

കരോതപിഹാത്മനഃ ശുദ്ധിമനുമാന്യ മഹാമുനിം.

3

“ഇതഃ “ഇവിടെനിന്നും
ഭഗവതഃ ഭഗവാനായ മുനിയുടെ
അന്തികം അടുക്കൽ
ഗച്ഛുലാപം; നിങ്ങൾ പോകവിൻ;
മദപചഃ എന്റെ ഈ പറയുന്ന
തായ അപേക്ഷയെ
ബ്രൂത; അറിയിപ്പിൻ;
‘ശുദ്ധ- } ‘യാതൊരു കുറവുമി
സമാചാരാ } ല്ലാത്ത അനുഷ്ഠാന
യദി, } ത്തോടുകൂടിയവളെന്നു
വരികിൽ

വീതകന്മഷാ } മാനുഷന്മാരായവർ
യദി വാ, } കൊണ്ടുള്ള ഒരു പാപ
വും ഏല്പിക്കാത്തവളു
മാണെന്നാൽ,
മഹാമുനിം മാമുനിവാനായ നിന്തി
രുവടിയുടെ
അനുമാന്യ, അനുമാനമിടയാടുകടി
ആത്മനഃ } തന്റെ ശുദ്ധിയെ
ശുദ്ധിം } പ്രത്യക്ഷമാക്കുന്നതായ
ഇഹ' ഇവിടെ [കൃത്യത്തെ
കുരോതു.' ചെയ്തുകൊള്ളട്ടെ.]

മരണം മുന്നേഴവ വിജ്ഞായ സീതയാഴവ മനോഗതം

പ്രത്യയം ദാതുക്കാമായാസ്തതഃ ശംസത മേ ലഘു

4

ശപഃ പ്രഭാതേ തു ശപഥം മൈഥിലീ ജനകാത്മജാ

കരോതു പരിഷ്കന്മഭ്യേ ശോധനാത്ഥം മമൈവ ച.

5

“മമ പരിഷ്കന്മഭ്യേ } “എന്റെ സഭയുടെ നടുവിൽ ഏവ } വെച്ചുതന്നെ ജനകാത്മജാ ജനകനന്ദിനിയായ മൈഥിലീ മൈഥിലി ശോധനാത്ഥം വാസ്തവം ചെളിപ്പെട്ട തൂണുതിന്നായി ശപഥം ശപഥത്തെ ശപഃ ച നാളെ പ്രഭാതേ തു പ്രഭാതത്തിൽതന്നെ കരോതു; ചെയ്യട്ടെ;

പ്രത്യയം ശപഥത്തിന്റെ സംഗമം മുനഃ മുനിവരന്റെ[തിയിൽ മരണം ച അഭിപ്രായത്തെയും ദാതുക്കാമായാഃ ഹിതംതന്നെ ചെല്ലാൻ പ്രിയപ്പെടുന്ന സീതയാഃ സീതയുടെ [വളായ മനോഗതം ച അന്തർഗ്ഗതത്തെയുംപറ്റി വിജ്ഞായ അറിഞ്ഞത് തതഃ അവിടെനിന്നും ലഘു വേഗത്തിൽ തിരിച്ചുവ മേ ഏന്നാട് [ന്നു ശംസത.” അറിയിക്കുവിൻ.”

ശ്രുതപാ തു രാഘവസ്യൈതദപഃ പരമമദ്ഭൂതം

ഭൂതാഃ സംപ്രയയുച്ഛാടം യത്രാസ്തേ മുനിപുംഗവഃ.

6

ഭൂതാഃ ഭൂതന്മാർ രാഘവസ്യ ശ്രീരാഘവന്റെ പരമം അദ്ഭൂതം അത്ഭുതകരമായ ഏതത് ഈ വചഃ ശ്രുതപാ, വാക്കുകളുടേ, മുനിപുംഗവഃ മുനിവരൻ

യത്ര വാടം } യാതൊരു ആശ്രമ ആസ്തേ, } ത്തിൽ എഴുന്നള്ളി യിരുന്നോവാ അവിടെ തു ഉടനെ സംപ്രയയുഃ. ചെന്നുചേർന്നു.

തേ പ്രണമ്യ മഹാത്മാനം ജപലന്തമമിതപ്രഭം

ഉച്ചച്ചസ്തേ രാമവാക്യാനി മൂഢനി മധുരാണി ച.

7

തേ അവർ അമിതപ്രഭം അളവറ്റ കാന്തിപൂണ്ടു ജപലന്തം ഉജ്ജ്വലിച്ചുകൊണ്ടിര മഹാത്മാനം ആ മഹാത്മാവിനെ[ന്ന പ്രണമ്യ, കമ്പിട്ടു,

മൂഢനി പശ്ചാത്താപത്തെ കാണിക്കുന്നതും മധുരാണി ച മധുരവുമായ രാമവാക്യാനി ശ്രീരാമവാക്യങ്ങളെ തേ ഉച്ചച്ചഃ. അവർ ഉണർത്തിച്ചു.

തേഷാം തദ്വ്യാഹുതം ശ്രുതപാ രാമസ്യ ച മനോഗതം

വിജ്ഞായ സുമഹാതേജാ മുനിർവാക്യമമാബ്രവീത്.

8

സുമഹാതേജാഃ ത്രിലോകത്തിൽ പ്രസിദ്ധിപൂണ്ട തേജസ്വി മുനിഃ, മുനിവരൻ, [യായ തേഷാം അവരുടെ തത് വ്യാഹുതം ആ വാക്കു ശ്രുതപാ, കേട്ടു,

രാമസ്യ ശ്രീരാമന്റെ മനോഗതം ച അന്തർഗ്ഗതത്തെയും വിജ്ഞായ, ഉള്ളവണ്ണം ധരിച്ച് അഥ ഇപ്രകാരം വാക്യം വാക്യത്തെ അബ്രവീത്. ഉരചെയ്തു.

ഏവം ഭവതു ഭദ്രം വോ യഥാ തുഷ്യതി രാഘവഃ
തഥാ കരിഷ്യതേ സീതാ ദൈവതം ഹി പതിഃ സ്ത്രീയാഃ.

9

“വദ ഭദ്രം!	“നിങ്ങൾക്ക് ശുഭം ഭവിക്കട്ടെ!	രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ
ഏവം ഭവതു;	അപ്രകാരത്തെ	യഥാ	എപ്രകാരമായാൽ
	ആവട്ടെ;	തുഷ്യതി	സംതൃപ്തികളൊക്കെ
സ്ത്രീയാഃ	ഏതൊരു നാരിയ്ക്കും	തഥാ	അപ്രകാരം
പതിഃ	ഭർത്താവുതന്നെയാണ്	സീതാ	സീതാദേവി
ദൈവതം ഹി;	ദൈവം;	കരിഷ്യതേ.	ചെയ്യുന്നതാണ്.

തഥോക്താ മുനിനാ സദ്യേ രാമഭൂതാ മഹേഷസം

പ്രത്യേത്യ രാഘവം ക്ഷിപ്രം മുനിവാക്യം ബഭാഷിരേ.

10

മുനിനാ	മഹഷിയാൽ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവന്റെ അടുക്കൽ
തഥാ	അപ്രകാരം		
ഉക്താഃ	ഉറച്ചൊഴുപ്പുവരായ	ക്ഷിപ്രം	ഉടനെ
രാമഭൂതാഃ	രാമഭൂതന്മാർ	പ്രത്യേത്യ	തിരിച്ചുവന്ന്
സദ്യേ,	എല്ലാം,	മുനിവാക്യം	മുനിയുടെ വാക്യത്തെ
മഹേഷസം	മഹായശസ്ഥിയായ	ബഭാഷിരേ.	ഉണർത്തിച്ചു.

തതഃ പ്രവൃഷ്ടഃ കാകത്സ്ഥഃ ശൂതപാ വാക്യം മഹാത്മനഃ

ഋഷീംസ്തത്ര സമേതാംശ്വരാജ്ഞൈശ്ചൈവാഭ്യഭാഷത

11

കാകത്സ്ഥഃ,	കാകത്സ്ഥൻ,	തത്ര	അപ്പോൾ
മഹാത്മനഃ	ആ മഹാത്മാവിന്റെ	സമേതാൻ	കൂടിയിരുന്ന
വാക്യം	വാക്യത്തെ	ഋഷീൻ ച	മുനിമാരെയും
ശൂതപാ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,	രാജന്മാർ ച ഏവ രാജാക്കന്മാരെയും നോക്കി	
തതഃ	അതിനാൽ	അഭ്യഭാഷത.	ഇപ്രകാരം അരു [കി
പ്രവൃഷ്ടഃ,	സംതൃപ്തിപൂണ്ടവനായി	ഭിച്ചെഴുതു.	

ഭഗവന്തഃ സശിഷ്യാ വൈ സാന്നഗാശ്ച നരാധിപാഃ

പശ്യന്തു സീതാശപഥം യശ്ചൈവാന്യോഽപി കാംക്ഷതേ.

12

“സശിഷ്യാഃ	} “ശിഷ്യന്മാരോടുകൂടിയ	കാംക്ഷതേ അപി ആഗ്രഹിക്കുന്നപക്ഷം	
വൈ			
ഭഗവന്തഃ ച,	നിന്തിരുവടികളും,	സീതാശപഥം സീത ശപഥംചെയ്യുന്നതിനെ	
സാന്നഗാഃ	പരിജനസമിതരായ		
നരാധിപാഃ ച	ഇപന്മാരും		
അന്യഃ യഃ ഏവ	മറുവല്ലവരുമുണ്ടെ	പശ്യന്തു.” പ്രത്യക്ഷത്തിൽ സന്ദർശിക്കട്ടെ.”	
	കിൽ അവനും		

തസ്യ തദ്വചനം ശൂതപാ രാഘവസ്യ മഹാത്മനഃ

സദ്യേഷാമുഷിമുഖ്യാനാം സാധുവാഭോ മഹാനഭൂത്.

13

തന്യ മഹാത്മാവഃ ആ മഹാത്മാവായ
രാഘവസ്വ ശ്രീരാഘവന്റെ
തത് ആ
വചനം ശ്രുതവാ വിളംബരം കേട്ട്
ഈശ്വരാനന്ദം ഇഷ്ടപ്രവരന്മാർ

സർവ്വേഷാം, എല്ലാവരുടേയും ഇട
യിൽ,
മഹാൻ } 'നല്ലത് നല്ലത്' എന്ന
സാധുവാദി } ഒരു വമ്പിച്ച ലോകം
അഭൂത്. ഉണ്ടായി.

രാജാനന്ദ മഹാത്മാനം പ്രശംസന്തി സ്തു രാഘവം
ഉപപന്നം നരശ്രേഷ്ഠ തപശ്ചേവ ഭൂവി നാനൃതം.

14

രാജാൻ ച, രാജാക്കന്മാരും,
മഹാത്മാനം മഹാത്മാവായ
രാഘവം ശ്രീരാഘവനെ
പ്രശംസന്തി സ്തു; ഇപ്രകാരം പുകഴ്ത്തി;
“നരശ്രേഷ്ഠ! “പുകഴ്ത്തേണ്ടതല്ല!
ഭൂവി ലോകത്തിൽ

തപശ്ച ഏവ { നിന്ദിതവദി ഒരുവ
ന്റെ സംഗതിയിൽ
മാത്രമാണ്
ഉപപന്നം; ഇങ്ങിനെ സാധുമാവു
അന്യർ ന.” മറ്റൊരുവനും [ക;
കഴികയില്ല.”

ഏവം വിനിശ്ചയം കൃതവാ ശോഭത ഇതി രാഘവഃ
വിസജ്ജയാമാസ തദാ സർപ്പാസ്താൻ ശത്രുസുദനഃ.

15

ശത്രുസുദനഃ { ശത്രുക്കൾക്കും ഹിത
ത്തെത്തന്നെ ഉളവാ
ക്കുന്നവനായ
രാഘവഃ, ശ്രീരാഘവൻ,
ഏവം ഇപ്രകാരം
വിനിശ്ചയം } നിശ്ചയിച്ചുറച്ചു,
കൃതവാ,

ശോഭതഃ { നാളെത്തന്നെ നടക്കേ
ഇതി } ഞ്ഞതന്നെനുള്ളതി
നാൽ,
തദാ ആ സമയം
താൻ സർപ്പാൻ അവർ എല്ലാവരേയും
വിസജ്ജയാ- } വിടുകൊടുത്തയച്ചു.
മാസ.

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

പഞ്ചനവതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറാം അദ്ധ്യായം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23664; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2920.

പഞ്ചനവതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറാം അദ്ധ്യായം.

[വാല്മീകീപുത്രയദാനം = വാല്മീകിമഹർഷി ശപഥംചെയ്യുന്നതു്.]

തന്യം രജന്യം വൃഷ്ടായാം യജ്ഞവാടഗതോ നൃപഃ
ഈശിൻ സർപ്പാൻ മഹാതേജഃ ശബ്ദാപയതി രാഘവഃ.

1

തന്യം അന്നത്തെ
രജന്യം രാത്രി
വൃഷ്ടായാം, കഴിഞ്ഞു, പിറ്റേ
ന്നാൾ രാവിലെ,
മഹാതേജഃ മഹാതേജസ്വിയും
നൃപഃ നൃപതിയുമായ

രാഘവഃ, ശ്രീരാഘവൻ,
യജ്ഞവാടഗതഃ, യാഗശാലാമണ്ഡ
പത്തിൽ വന്നു,
ഈശിൻ സർപ്പാൻ എല്ലാ ഈശിമാരേയും
ശബ്ദാപയതി. വരുത്തി.

വസിഷ്ഠോ വാമദേവശ്ച ജാബാലിരഥ കാശ്യപഃ	2
വിശ്വപാമിത്രോ ദീപ്തപാ ഭുവ്വാസാശ്ച മഹാതപാഃ	
പുലസ്ത്യോഽപി തഥാ ശക്തിഭാഗ്ഗവശ്ചൈവ വാമനഃ	3
മാർക്കണ്ഡേയശ്ച ദീപ്തായുർമൌഢ് ഗല്യശ്ച മഹായശാഃ.	
ഗർഗ്ഗശ്ച ചുവനശ്ചൈവ ശതാനന്ദശ്ച ധർമ്മവിത്	4
ഭരദാജശ്ച തേജസപീ ഹൃഗ്നിപുത്രശ്ച സുപ്രഭഃ	
നാരദഃ പദ്മതശ്ചൈവ ഗൌതമശ്ച മഹായശാഃ	5
കാത്യായനഃ സുയജ്ഞശ്ച ഹൃഗസ്സസ്തപസാം നിധിഃ	
ഏതേ ചാന്യേ ച ബഹവോ മനയഃ സംശിതവ്രതാഃ	6
രാജാനശ്ച നരവ്യാഘ്രാഃ സർപ്പ ഏവ സമാഗതാഃ.	

ഏതേ	ഈ പറയപ്പെട്ടവരായ	ധർമ്മവിത്	ധർമ്മജ്ഞനായ
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷിയും	ശതാനന്ദഃ ച	ശതാനന്ദമഹർഷിയും
വാമദേവഃ ച	വാമദേവമഹർഷിയും	തേജസപീ	തേജസപിയായ
ജാബാലിഃ അഥ	ജാബാലിമഹർഷിയും	ഭരദാജഃ ച	ഭരദാജമുനിയും
കാശ്യപഃ	കാശ്യപമഹർഷിയും	അഗ്നിപുത്രഃ ഹി	അഗ്നിപുത്രനായ
ദീപ്തപാഃ	{ ഇടവിടാതെ ഏറെക്കാലം തപസ്സുചെയ്തവനായ	സുപ്രഭഃ ച	സുപ്രഭമഹർഷിയും
വിശ്വപാമിത്രഃ	വിശ്വപാമിത്രമഹർഷിയും	നാരദഃ ച	നാരദമുനിയും
മഹാതപാഃ	മഹാതപസ്വിയായ	പദ്മതഃ ഏവ	പദ്മതമഹർഷിയും
ഭുവ്വാസാഃ ച	ഭുവ്വാസസ്തമഹർഷിയും	മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിയാൻ
പുലസ്ത ൧ഃ അപി	പുലസ്ത ൧മഹർഷിയും	ഗൌതമഃ ച	ഗൌതമമുനിയും
ശക്തിഃ തഥാ	ശക്തിമഹർഷിയും	കാത്യായനഃ ഏവ	കാത്യായനമഹർഷിയും
ഭാഗ്ഗവഃ ച	ഭാഗ്ഗവമുനിയും	സുയജ്ഞഃ ച	സുയജ്ഞമഹർഷിയും
വാമനഃ ഏവ	വാമനമഹർഷിയും	തപസാം നിധിഃ	തപോനിധിയായ
ദീപ്തായുഃ	ചിറഞ്ജീവിയായ	അഗസ്ത ൧ഃ ഹി	അഗസ്ത ൧മഹർഷിയും
മാർക്കണ്ഡേയഃ	മാർക്കണ്ഡേയമഹർഷിയും	അന്യേ ച	മറ്റുള്ള
ച		സംശിതവ്രതാഃ	ദൃഢവ്രതങ്ങളോടുകൂടിയ
മഹായശാഃ	മഹാകീർത്തിമാനായ	മനയഃ	മുനിമാർ [വരായ
മൌഢ് ഗല്യഃ ച	മൌഢ് ഗല്യമഹർഷിയും	ബഹവഃ ച,	പലരും,
ഗർഗ്ഗഃ ച	ഗർഗ്ഗമഹർഷിയും	നരവ്യാഘ്രാഃ	പുരുഷശ്രേഷ്ഠന്മാരായ
ചുവനഃ ച	ചുവനമഹർഷിയും	രാജാനഃ ച	അരചന്മാർ
		സർപ്പ ഏവ,	എല്ലാവരും
		സമാഗതാഃ.	വന്നുകൂടി.

രാക്ഷസാശ്ച മഹാവീർ്യാ വാനരാശ്ച മഹാബലാഃ
സർപ്പ ഏവ സമാജഗ്മുർമഹാതമാനഃ കുരുഹലാത്.

മഹാവീർ്യാഃ	മഹാവീർ്യാശാലികളായ	സർപ്പ മഹാ	} എല്ലാ മഹാത്മാക്കളും
രാക്ഷസാഃ ച,	രാക്ഷസന്മാരും,	ത്മാനഃ ഏവ	
മഹാബലാഃ	മഹാശക്തിമാന്മാരായ	കുരുഹലാത്	എന്നു സംഭവിക്കുമെന്ന
വാനരാഃ ച,	വാനരന്മാരും	സമാജഗ്മുഃ.	കൌതുകത്താൽ വന്നുകൂടി.

ക്ഷത്രിയാ യേ ച ശൂദ്രാശ്ച വൈശ്യാശ്ചൈവ സഹസ്രശഃ
നാനാദേശഗതാശ്ചൈവ ബ്രാഹ്മണാഃ സംശിതവ്രതാഃ 8
ജ്ഞാനനിയുക്താഃ കർമ്മനിയുക്താ യോഗനിയുക്താസ്തഥാപരേ
സീതാശപഥവീക്ഷാത്ഥം സർവ്വ ഏവ സമാഗതാഃ. 9

സഹസ്രശഃ	ആചരിക്കണക്കായ	കർമ്മനിയുക്താഃ	} വൈദികന്മാരെ
ക്ഷത്രിയാഃ ച	ക്ഷത്രിയന്മാരും	ഏവ	
ശൂദ്രാഃ	ശൂദ്രന്മാർ	യോഗനിയുക്താഃ	} യോഗനിയുക്തരായ
യേ ച,	യാതൊരു ചരോ അവ	തഥാ	
	രും,	നാനാദേശ-	} പലദേശങ്ങളിൽ പ്ര
വൈശ്യാഃ ച	വൈശ്യന്മാരും	ഗതാഃ	
അപര	മറ്റുള്ളവരായ	ബ്രാഹ്മണാഃ	ബ്രാഹ്മണർ
സംശിത-	} വ്രതാനുഷ്ഠാനങ്ങളാൽ	സർവ്വ ഏവ	എല്ലാവരും
വ്രതാഃ ച		സീതാശപഥ-	} സീതാദേവിയുടെ ശപ
ജ്ഞാനനിയുക്താഃ	} തത്പരജ്ഞാനനിപുണ	വീക്ഷാത്ഥം	
ഏവ		സമാഗതാഃ.	വന്നുകൂടി. [ബ്രഹ്മാനായി

തദാ സമാഗതം സർവ്വമശ്ശഭൂതമിവ ചലം

ശൂതപാ മുനിവരസ്തൂണ്ണം സസീതഃ സമുപാഗമത്. 10

മുനിവരഃ	വാല്മീകിമഹർഷി	ശൂതപാ,	കേട്ട്,
തദാ	ആ സമയം	തൂണ്ണം	ഉടനെ
സമാഗതം	സമീകൃതിയിരിക്കുന്നതി	സസീതഃ	സീതാദേവിയെയുംകൂടി
സർവ്വം	എല്ലാം [നേയും		ക്കൊണ്ട്
അചലം	നിശ്ശബ്ദമായി		
അശ്ശഭൂതം ഇവ	മലപോലെ ഇളകാതെ		
	വർത്തിക്കുന്നതിനേയും	സമുപാഗമത്.	അവിടെയെഴുന്നള്ളി.

തമുഷിം പൃഷ്ഠതഃ സീതാ തപനപഗച്ഛദ്വാങ് മുഖീ

കൃതാഞ്ജലിർബ്രാഹ്മണോ കൃതപാ രാമം മനോഗതം. 11

സീതാ,	സീതാദേവി,	മനോഗതം	} മനസ്സിൽ സർവ്വമായി
തം പ്രേഷിം	ആ പ്രേഷിതരെന്ന	കൃതപാ	
പൃഷ്ഠതഃ	പിന്നിലായി	ത	അതിനാൽ
അവാങ് മുഖീ	തലകുനിച്ചുകൊണ്ട്,	ബ്രാഹ്മണോ	ആനന്ദബാഹ്യാ പൊഴി
കൃതാഞ്ജലിഃ,	അഞ്ജലിഹസ്തയായി,		ക്കുന്നവളായി,
രാമം	ശ്രീരാമനെ	അനപഗച്ഛത്.	അനഗമിച്ചു.

ദൃഷ്ട്വാ ശ്രുതിമിവയാന്തീം ബ്രഹ്മാണമനുഗാമിനീം

വാല്മീകേഃ പൃഷ്ഠതഃ സീതാം സാധുവാദോ മഹാനഭൂത്. 12

ബ്രഹ്മാണം	ബ്രഹ്മദേവനെ	ആയാന്തീം	എഴുന്നള്ളുന്നവളായ
അനുഗാമിനീം	അനുഗമിക്കുന്ന	സീതാം ദൃഷ്ട്വാ,	സീതാദേവിയെ കണ്ട്,
ശ്രുതിം ഇവ,	ശ്രുതിയെന്നപോലെ,	മഹാൻ	} “നല്ലത്, നല്ലത്” എ
വാല്മീകേഃ	} വാല്മീകിമഹർഷിയുടെ	സാധുവാദഃ	
പൃഷ്ഠതഃ		അഭൂത്.	നിഷ്ഠിനെ വന്ദിച്ചു
	പിന്നിലായി		ചോഷം ഉണ്ടായി.

തതോ ഹലഹലാശബ്ദഃ സദ്യേഷാമേവമാബഭൗ.

13

തതഃ ഏവം സദ്യേഷാം	അപ്പോൾ അപ്രകാരംതന്നെ എല്ലാവരുംയും	ഹലഹലാശബ്ദഃ ഒരു ഹലഹലാശബ്ദം ആബഭൗ. ഉത്ഭവിച്ചു.
------------------------	---	--

സാധു രാമേതി കേചിത്തു സാധു സീതേതി ചാപരേ

ഉഭാവേവ ച തത്രാന്യേ പ്രേക്ഷകാഃ സംപ്രചക്രൂഃ.

14

തത്ര പ്രേക്ഷകാഃ കേചിത്, “രാമ! സാധു”, “ശ്രീരാമ! ഇതുകൊണ്ട് മതിയാക്കിയാലും” ഇതി തു, അപരേ	അവിടെ കാഴ്ചകാണാൻ വന്നി ചിലർ, [രുന്ന എന്നും, മറുചിലർ,	“സീതേ! “സീതേ! സാധു”, ഇതി ച, മതി, മതി,” എന്നും അന്യേ മറുചിലർ “ഉഭൗ } “രണ്ടുപേരും ഇത്ര ഏവ ച” } തോളുകൊണ്ട് മതി യാക്കേണ്ടമ,” എന്നും സംപ്രചക്രൂഃ. കേണപേക്ഷിച്ചു.
---	--	--

തതോ മദ്ധ്യേ ജനൈഃപ്രസ്യ പ്രവിശ്യ മുനിപുംഗവഃ

സീതാസഹായോ വാല്മീകീരിതി ഹോവാച രാഘവം.

15

തതഃ സീതാ- സഹായഃ ഹ മുനിപുംഗവഃ വാല്മീകീഃ,	ആ സമയം സീതാദേവിയെ ആദാ വോടെ നോക്കിവന്നി രുന്നവരും മുനിവരനുമായ വാല്മീകീമഹർഷി,	ജനൈഃപ്രസ്യ ജനതരിയുടെ മദ്ധ്യേ നടുവിൽ പ്രവിശ്യ, പുക്ക്, രാഘവം ശ്രീരാഘവനേ നോക്കി, ഇതി ഇപ്രകാരം ഉവാച. അരുളിച്ചെയ്തു.
---	--	---

ഇയം ദാശരഥേ സീതാ സുവ്രതാ ധർമ്മചാരിണീ

അപവാദാത് പരിത്യക്താ മമാശ്രമസമീപതഃ.

16

“ദാശരഥേ! ഇയം സീതാ സുവ്രതാ; ധർമ്മചാരിണീ;	“ദശരഥപുത്രനായ ഈ [ഹേ ശ്രീരാമ! സീതാദേവി മഹത്തായ നിഷ്ഠയോടു കൂടിയവരും; ധർമ്മത്തെത്തന്നെ അനുഷ്ഠിക്കുന്നവരും,	മമ എന്റെ അശ്രമ- } അശ്രമത്തിന്നരികി സമീപതഃ } ലായി അപവാദാത് അപവാദം കാരണമാ യി പരിത്യക്താ. ഏകാകിനിയായി ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു.
---	---	--

ലോകാപവാദഭീതസ്യ തവ രാമ മഹാപ്രത

പ്രത്യയം ദാസ്യതേ സീതാ തദനുജ്ഞാതുമഹംസി.

17

“മഹാപ്രത! രാമ! ലോകാപവാദ- ഭീതസ്യ തവ,	“മാധവധർമ്മാനുഷ്ഠാന മാൻവനായ ഹേ ശ്രീരാമ! ലോകാപവാദങ്ങൾ കേട്ട് ഭയം പുണ്ടവ നിതിരുവടിക്കു, [നായ	തത് ആ പ്രത്യയം വാസ്തവമെന്തെന്നുള്ള സീതാ സീതാദേവി [തിനെ ദാസ്യതേ; പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്ന അനുജ്ഞാതും വിടനല്ലവൻ[താണ്; അഹംസി. തിരുവുള്ളമുണ്ടാകേണം.
---	--	--

ഇമൗ തു ജാനകീപുത്രാവൃന്ദൗ ച യമജാതകൌ
സുതൌ തവൈവ ഭുജ്ജ്ഞൗ സത്യമേതദ്ബ്രവീമി തേ.

18

“ഇമൗ തു	“ഇവരിവരും	ഭുജ്ജ്ഞൗ;	തിരസ്കരിപ്പാൻ പാടി
ജാനകീപുത്രൗ;	സീതാഭവിയുടെ കമാര		ല്ലാത്തവർ;
ഉഭൗ ച	ഇവരും [ന്മാരാകുന്നു;	തേ	നിന്തിരുവടിയോട്
യമജാതകൌ;	ഇരട്ടപെറ്റവർ;	ഏതത്	ഇതിനെ
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	സത്യം	സത്യമാണെന്നുതന്നെ
സുതൌ ഏവ;	തനയന്മാർ തന്നെ;	ബ്രവീമി.	ഞാൻ ഉണർത്തിക്കുന്നു.

പ്രചേതസോദഹം ദശമഃ പുത്രോ രാഘവനന്ദന
ന സ്മരാമൃതം വാക്യമിമൗ തു തവ പുത്രകൌ.

19

“രാഘവനന്ദന!	“രഘുകുമാരിലക!	അനൃതം വാക്യം	അസത്യമൊഴി
അഹം	ഞാൻ	ന സ്മരാമി;	ഞാൻ സ്മരിക്കുകയ്ക്കി
പ്രചേതസഃ	പ്രചേതസ്സമഹഷിയുടെ		യില്ല;
ദശമഃ പുത്രഃ;	പത്താമത്തെ സുതനാകുന്നു;	ഇമൗ തു	ഇവരിവരും
		തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ
		പുത്രകൌ.	പുത്രന്മാർതന്നെ.

ബഹുവഷ്സഹസ്രാണി തപശ്ചയാ മയാ കൃതാ
തസ്യാഃ ഫലമുപാശ്ലീയാമപാപാ യദി മൈമിലീ.

20

“ബഹുവഷ്-സഹസ്രാണി	“അനേകായിരമാണ്ടുകൾ	അപാപാ യദി	നിദ്ദോഷയാണെന്നാൽ
മയാ	എന്നാൽ		മാത്രം
തപശ്ചയാ	തപോനുഷ്ഠാനം	തസ്യാഃ ഫലം	ആ തപോനുഷ്ഠാനഫലത്തെ
കൃതാ;	ചെയ്തപ്പത്തിയാക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്;	ഉപാശ്ലീയാം.	ഞാൻ അനുഭവിക്കുമാറാകട്ടെ.
മൈമിലീ	മൈമിലീഭേവി		

അഹം പഞ്ചസു ഭൂതേഷു മനുഷ്യേഷു രാഘവ
വിചിന്ത്യ സീതാം ശുഭേതി ജഗ്രാഹ വനനിർദ്ധരേ.

21

“രാഘവ!	“ശ്രീരാഘവ!	ശുഭാ ഇതി	പരിശുദ്ധയെന്ന്
അഹം	ഞാൻ	വിചിന്ത്യ	ആരാഞ്ഞറിഞ്ഞിട്ടാണ്
പഞ്ചസു ഭൂതേഷു	പഞ്ചസൂരിയ വ്യാപാരങ്ങളെക്കൊണ്ടും	വനനിർദ്ധരേ	ആശ്രമത്തിന്നരികിലുള്ള ആറിന്നരികിൽ
മനുഷ്യേഷു	മനുഷ്യരെക്കൊണ്ടും	സീതാം	സീതാഭേവിയെ സന്ദർശിച്ചു
	ഗമ്യകൾകൊണ്ടും	ജഗ്രാഹ.	കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയതു്.

ഇയം ശുദ്ധസമാചാരാ അപാപാ പതിഭേവതാ
ലോകാപവാദഭീതസ്യ പ്രത്യയം തവ ദാസ്യതി.

22

“ ഇയം	“ ഇവർ	ലോകാപ-	ലോകാപവാദത്തെ
ശുദ്ധ-	} പരിശുദ്ധമായ നടവ	വാദഭീതസ്യ	} ചെവിക്കൊണ്ട് ഭൂമി
സമാചാരാ;			
പതിഭേവതാ;	} ടിയാടുകൂടിയവർ;	തവ	} നിന്തിരവടിക്കു്
		പ്രത്യയം	
അപാപാ;	പതിയെത്തന്നെ ദൈ		സത്യത്തെ വെളിപ്പെടു
	വമായ്ക്കരുതുന്നവർ;		ത്തുന്നതായലക്ഷ്യത്തെ
	പങ്കുചരമില്ലാത്ത	ദാസ്യതി.”	പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തുന്ന
	വർ;		താണ്.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഷണ്ണവതിതമഃ സഗ്ഗ് = തൊണ്ണറോഴാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23683; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2962

സപ്തവതിതമഃ സഗ്ഗ് = തൊണ്ണറോഴാംസഗ്ഗ്.

[സീതാരസാതലപ്രവേശഃ = സീതാദേവി രസാതലത്തിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതു്.]

വാല്മീകിനൈവമുക്തസ്തു രാഘവഃ പ്രത്യഭാഷത
പ്രാഞ്ചലിജഗതോ മദ്ധ്യേ ദൃഷ്ട്വാ താം വരവണ്ണിനീം.

1

വാല്മീകിനാ	വാല്മീകിമഹാഷിയാൽ	ജഗതഃ	} ലോകത്തിന്നു് നീതിമാ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	മദ്ധ്യേ തു	
ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനാ	താം	} ൾം തെറ്റാതെ നടക്ക
	യ	വരവണ്ണിനീം	
		ദൃഷ്ട്വാ,	} ആ [ന്ന സംഗതിയിൽ
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	പ്രത്യഭാഷത.	
പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിമസ്തനായി		സ്ത്രീരത്തത്തെ
			കടാക്ഷിച്ചുകൊണ്ട്,
			ഇപ്രകാരം മറുപടിയ
			രുളി.

ഏവമേതന്മഹാഭാഗ യഥാ വദസി ധർമ്മവിത്
പ്രത്യയസ്തു മമ ബ്രഹ്മൻ തവ വാക്യൈരകല്പയൈഃ.

2

“ മഹാഭാഗ!	“ ത്രിലോകപ്രസിദ്ധി	ഏതത്	ഈ സംഗതി
	യാൻവനായ	ഏവം;	വാസ്തവംതന്നെ;
ധർമ്മവിത്!	ധർമ്മജ്ഞ!	തവ	നിന്തിരവടിയുടെ
ബ്രഹ്മൻ!	വേദവിത്തായുഃജ്ഞാഭവ!	അകല്പയൈഃ	നിഷ്പക്ഷമായ
വദസി യഥാ	{ നിന്തിരവടി അരുളി	വാക്യൈഃ തു	വാക്കുകൾകൊണ്ടും
		മമ	എനിക്ക്
		പ്രത്യയഃ.	വിശ്വാസമുണ്ട്.
	ചെയ്യുന്നപ്രകാരംത		
	ന്ന യാതൊരു		

പ്രത്യയസ്തു പുരാ വൃത്തോ വൈദേഹ്യഃ സുരസന്നിധൗ
ലോകാപവാദോ ബലവാൻ യേന തൃക്താ ഹി മൈമിലീ.

3

“പുരാ സുരസന്നിധൗ	“മുഖം ദേവന്മാരുടെ സന്നി ധിയിൽവെച്ച്	തു ലോകാപവാദഃ	അപ്രകാരമായാലും ലോകാപവാദം
വൈദേഹ്യഃ വൃത്തഃ	} വൈദേഹിയുടെ അനു ഷ്ഠാനം	ബലവാൻ;	{ പ്രത്യയമായും പരിഗ ണിക്കപ്പെടേണ്ട ഒ ന്നാണ്;
പ്രത്യയഃ;	{ സർവ്വകം വിശ്വാസ ത്തെ ഉളവാക്കുന്നതാ യിരുന്നു;	യേന ഹി മൈമിലീ തൃക്താ.	അതിനാൽതന്നെയാ മൈമിലി [൯ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടത്.

സേയം ലോകഭയാദ് ബ്രഹ്മണചാപേത്യഭിജാനതാ
പരിത്യക്താ മയാ സീതാ തദ്ഭവാൻ ക്ഷണമഹതി.

4

“ബ്രഹ്മൻ! അപാപാ ഇതി അഭിജാനതാ മയാ	“സപാമിൻ! നിദ്ദോഷയെന്ന് നിസ്സന്ദേഹമായി അറി എന്നാൽ [വൃജ	സാ ഇയം സീതാ, പരിത്യക്താ; ഭവാൻ തത്	അപ്രകാരമുള്ള ഈ സീതാ, പരിത്യജിക്കപ്പെട്ട; നിന്തിരുവടി അതിനെ
ലോകഭയാത്	{ ലോകത്തിന്നു ഉണ്ടാ കാവുന്ന വിപത്തി നെ അഭയാചിച്ച്,	ക്ഷത്തം അഹതി.	} ക്ഷമിച്ചുരുളിയാലും.

ജാനാമി ഘേമൗ പുത്രൗ മേ യമജാതൗ കശീലവൗ
ശുദ്ധായാം ജഗതോ മദ്ധ്യേ മൈമിലയാം പ്രീതിരസ്തു മേ.

5

“ഇമൗ കശീലവൗ മേ പുത്രൗ യമജാതൗ ച	“ഈ കൗശലന്മാർ എന്റെ പുത്രന്മാരാണെന്നും ഇരട്ടപെറ്റവരാണെ ന്നും	ശുദ്ധായാം	{ എപ്പോഴും ധർമ്മനിഷ്ഠ യോടുകൂടിയവരും എ ന്നുള്ള സംഗതിയിൽ, ലോകത്തിന്നു നീതിമാ കളും തെറ്റാതെ നട ക്കേണ്ടുന്ന വിഷയ ത്തിൽ,
ജാനാമി; മൈമിലയാം	ഞാൻ അറിയുന്നു; മൈമിലി	മേ പ്രീതിഃ അസ്തു.”	} എനിക്ക് മനസ്സുതൃപ്തി ഉണ്ടാകട്ടെ.”

അഭിപ്രായം തു വിജ്ഞായ രാമസ്യ സുരസത്തമാഃ
പിതാമഹം പുരസ്തുത്യ സർവ്വ ഏവ സമാഗതാഃ.

6

സുരസത്തമാഃ സർവ്വ ഏവ തു, രാമസ്യ അഭിപ്രായം	ദേവോത്തമന്മാർ എല്ലാവരും, ശ്രീരാമന്റെ തിരുവുള്ളത്തെ	വിജ്ഞായ, പിതാമഹം പുസ്തുത്യ സമാഗതാഃ.	ജ്ഞാനദൃഷ്ടികൊണ്ട് കണ്ടറിഞ്ഞു, ബ്രഹ്മദേവനെ മുൻനിർത്തിക്കൊണ്ട് അവിടെ എഴുന്നള്ളി.
---	---	--	--

ആദിത്യാ വസവോ രുദ്രാ ഹൃശപിനൌ സമരദ്ഗണാഃ
ഗന്ധർവാപ്ലരസശ്ചൈവ സർവ്വ ഏവ സമാഗതാഃ
സാദ്ധ്യാശ്ച വിശേപദേവാശ്ച സർവ്വേ ച പരമഷ്ഠയഃ
നാഗാഃ സുപണ്ണാഃ സിദ്ധാശ്ച തേ സർവ്വേ ഹൃഷ്ടമാനസാഃ.

7

8

ആദിത്യാഃ	ആദിത്യന്മാരും	വിശേപദേവാഃ ച, വിശേപദേവന്മാരും,
വസവഃ	വസുക്കളും	പരമഷ്ഠയഃ } എല്ലാ ദേവന്മാരും,
രുദ്രാഃ സർവ്വേ ച	എല്ലാ രുദ്രന്മാരും	സർവ്വേ ഏവ, }
സമരദ്ഗണാഃ	മരദ്ഗണങ്ങളാടുകൂടി	നാഗാഃ ച നാഗങ്ങളും
	യ	സുപണ്ണാഃ സുപണ്ണന്മാരും
അശപിനൌ ഹി	അശപിനീദേവന്മാരും,	സിദ്ധാഃ ച സിദ്ധന്മാരും
ഗന്ധർവാപ്ലരസഃ	ഗന്ധർവന്മാരും അപ്ലര	ഹൃഷ്ടമാനസാഃ മനസ്സിൽ ഉൽകണ്ഠ
സർവ്വേ ഏവ,	എല്ലാവരും, [സ്പുക്കളും	യോടു കൂടിയവരായി
സാദ്ധ്യാഃ ച	സാദ്ധ്യന്മാരും	തേ സർവ്വേ അവരെല്ലാം
		സമാഗതാഃ. വന്നുകൂടി.

ദൃഷ്ട്വാ ദേവാന്തേഷീശ്ചൈവ രാക്ഷസഃ പുനരബ്രവീത്
പ്രത്യയോ മേ സുരശ്രേഷ്ഠോ ഗൃഷിവാകൈരകല്പയൈഃ.

9

രാക്ഷസഃ	ശ്രീരാക്ഷസൻ	“ സുരശ്രേഷ്ഠാഃ ! “ ഹേ ദേവോത്തമ
ദേവാൻ ച	ദേവകളേയും	ന്മാരേ !
ഗൃഷീൻ ഏവ	ഗൃഷിമാരേയും	അകല്പയൈഃ നിഷ്കന്മഷങ്ങളായ
ദൃഷ്ട്വാ,	നോക്കി,	ഗൃഷിവാകൈഃ മഹഷിയുടെ വാക്കു
പുനഃ	വീണ്ടും	കൾ കൊണ്ട്
അബ്രവീത് ;	ഇപ്രകാരമരുളിച്ചെയ്തു ;	മേ എനിക്ക്
		പ്രത്യുതഃ. വിശ്വാസമുണ്ട്.

ശുദ്ധായാം ജഗതോ മദ്ധ്യേ വൈദേഹ്യാം പ്രീതിരസ്തു മേ.

10

“ വൈദേഹ്യാം “	“ വൈദേഹി	മദ്ധ്യേ	നിതിമാഗ്ധം തെറാതെ
ശുദ്ധായാം,	{ എന്നും ധർമ്മചിന്തയാ	മേ	നടക്കേണ്ടുന്ന കാര്യം
	ൻവളാണെന്ന സംഗ	പ്രീതിഃ	എനിക്ക് [ത്തിൽ
ജഗതഃ	തിയിൽ,	അസ്തു.”	മനസ്സുവെച്ചി
	ലോകത്തിന്നു		ഉണ്ടാകട്ടെ.”

തതോ വായുഃ ശുഭഃ പുണ്യോ ദിവ്യഗന്ധോ മനോരമഃ
തജ്ജനൈഃഘം സുരശ്രേഷ്ഠോ ഘ്യാദയാമാസ സർവ്വതഃ.

11

സുരശ്രേഷ്ഠഃ	ദേവോത്തമനായ	മനോരമഃ	മനോഹരമായി
വായുഃ,	വായു ഭഗവാൻ,	ദിവ്യഗന്ധഃ	ദിവ്യമായ പരിമള
തതഃ	ആ സമയം		ത്തോടുകൂടി
ശുഭഃ	മംഗളകരനായി	തത് ജനൈഃഘം	ആ ജനതതിയെ
പുണ്യഃ	പരിശുദ്ധമാംവണ്ണം	സർവ്വതഃ	എല്ലാദിക്കിൽ നിന്നും
		ഘ്യാദയാമാസ.	വിശി ആനന്ദിപ്പിച്ചു.

തദദ്ഭിതമിവാചിന്ത്യം നിരൈക്ഷന്ത സമാഗതാഃ
മാനവാഃ സർവ്വരാഷ്ട്രഭ്യഃ പൂർവ്വം കൃത്യഗേ യഥാ.

12

സർവ്വരാഷ്ട്രഭ്യഃ സകല ദേശങ്ങളിൽ	കൃത്യം	കൃത്യഗതത്തിൽ
സമാഗതാഃ വന്നുകൂടിയ [നിന്നും	യഥാ ഇവ,	എന്നുപോലെ തന്നെ,
മാനവാഃ, ആളുകൾ,	അദ്ഭുതം	അമാനുഷമായും
തത് അതിനെ	അചിന്ത്യം	അചിന്ത്യമായും
പൂർവ്വം മുൻ	നിരൈക്ഷന്ത.	കരുതി.

സർവ്വാൻ സമാഗതാൻ ദൃഷ്ട്വാ സീതാ കാഷായവാസിനീ
അബ്രവീത് പ്രാഞ്ചലിർപാത്രമധോദൃഷ്ടിരവാങ്മുഖീ.

13

കാഷായ-വാസിനീ	കാഷായവസ്ത്രംധരിച്ചിരുന്നവളും	സമാഗതാൻ സർവാൻ	സഭയിൽവന്നു കൂടിയി
അവാങ്മുഖീ	തലകുനിച്ചു	ദൃഷ്ട്വാ	എല്ലാവരെയും [രുന്ന
അധോദൃഷ്ടിഃ	താഴോട്ടുനോക്കിയിരുന്നവളുമായ	പ്രാഞ്ചലിഃ	ഉദ്ഭവിച്ച്
സിതാ,	സിതാദേവി,	വാക്യം	അഞ്ചലികൂപ്പിക്കൊണ്ട്
		അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം
			അരുളിച്ചെയ്തു.

യഥാഹരം രാഘവാദന്ത്യം മനസാഹി ന ചിന്തയേ
തഥാ മേ മാധവീ ദേവീ വിവരം ഭാതുമഹന്തി.

14

“അഹം	“ഞാൻ	തഥാ,	സത്യമാണെന്നാൽ,
മനസാ	മനസ്സുകൊണ്ടു	മാധവീ	വിഷ്ണുപതിയായ
രാഘവാത്	ശ്രീരാഘവനെയല്ലാതെ	ദേവീ	ഭൂദേവി
അന്യം അപി	മററൊരാളിൽ	മേ	എനിക്ക്
ന ചിന്തയേ,	ചിന്തിക്കുന്നില്ല,	വിവരം ഭാതു	സ്ഥലം നൽകിയരുളു
യഥാ	എന്നുള്ളത്	അഹന്തി.	മാറാകട്ടെ.

മനസാ കർമ്മണാ വാചാ യഥാ രാമം സമർത്ഥയേ
തഥാ മേ മാധവീ ദേവീ വിവരം ഭാതുമഹന്തി

15

“മനസാ	“മനസ്സുകൊണ്ടും	യഥാ തഥാ,	സത്യമാണെന്നാൽ,
കർമ്മണാ	പ്രവൃത്തികൊണ്ടും	മാധവീ ദേവീ	ഭൂമിദേവി
വാചാ,	വാക്കുകൊണ്ടും,	മേ	എനിക്ക്
രാമം	ശ്രീരാമനെ	വിവരം ഭാതു	സ്ഥലം നൽകിയരുളു
സമർത്ഥയേ	ഞാൻ പൂജിച്ചുവരുന്ന	അഹന്തി.	മാറാകട്ടെ.
	എന്നുള്ളത്		

യഥൈതത് സത്യമുക്തം മേ വേദമി രാമാത് പരം ച ന
തഥാ മേ മാധവീ ദേവീ വിവരം ഭാതുമാഹതി.

16

“രാമാത്	“ശ്രീരാമനെക്കാൾ	സത്യം യഥാ	} സത്യമാണെന്നുള്ളപ
പരം ച	മേലായുള്ള ഒന്നും	തഥാ,	
വേദമി ന,	ഞാൻ അറിയുന്നില്ല,	മാധവീ ദേവി	ഭൂമിദേവി
ഏതത്	ഈ [എന്നുള്ള	മേ വിവരം	} എനിക്ക് സ്ഥലം നൽകിയരുളുമാറാകട്ടെ.”
മേ	എന്റെ	ഭാതും	
ഉക്തം	മൊഴി	അഹതി.”	

തഥാ ശപന്ത്യാം വൈദേഹ്യാം പ്രാദുരാസീത് തദദ്ഭുതം
ഭൂതലാദുത്ഥിതം ദിവ്യം സിംഹാസനമനുത്തമം
ഗ്രീയമാണം ശിരോഭിസ്തു നാഗൈരമിതവിക്രമൈഃ
ദിവ്യം ദിവ്യേന വപുഷാ ദിവ്യരത്നവിഭൂഷിതൈഃ.

17

18

തത്	അപ്പോൾ	ശിരോഭിഃ	ശിരസ്സുകളോടുകൂടിയവ
തഥാ	അപ്രകാരം	നാഗൈഃ	നാഗങ്ങളാൽ [യുമായ
വൈദേഹ്യാം	വൈദേഹി	ദിവ്യേന	ദിവ്യമായ
ശപന്ത്യാം,	ശപഥംചെയ്താറെ,	വപുഷാ	കാഴ്ചയായി
അദ്ഭുതം	ഒരു ദിവ്യസംഭവം	ദിവ്യം	നേത്രങ്ങളെ കവരമാറ്
പ്രാദുരാസീത് ;	എല്ലാവർക്കും ചുരുക്കം	ഗ്രീയമാണം	വഹിക്കപ്പെടുന്നതും
	പ്പെട്ടു ;	അനുത്തമം	നിസ്തുല്യവും
അമിത-	} അളവറ്റപരാക്രമമാ	ദിവ്യം തു	ദേവകൾക്കുമാത്രം ഉചിതവും ആയ
വിക്രമൈഃ			
ദിവ്യരത്ന-	} ദിവ്യരത്നങ്ങളാൽ	സിംഹാസനം	ഒരു സിംഹാസനം
വിഭൂഷിതൈഃ		ഭൂതലാത്	ഭൂമിയിൽനിന്നും
	അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട	ഉത്ഥിതം.	പൊങ്ങി.

തസ്തിംസ്തു ധരണീ ദേവീ ബാഹുഭ്യോ ഗൃഹ്യ മൈഥിലീം
സ്വാഗതേനാഭിനന്ദൈവനാമാസനേ ചോപവേശയത്.

19

ധരണീ ദേവീ,	ഭൂമിദേവി,	സ്വാഗതേന തു	ആദരപൂർവ്വം വിളിച്ചു്
എനാം	ഈ	അഭിനന്ദ്യ,	കൊണ്ടാടിക്കൊണ്ടു്
മൈഥിലീം	ജന്മകീദേവിയെ	തസ്തിൻ	ആ
ബാഹുഭ്യോ ച	ഇരുകൈകൾകൊണ്ടും	ആസനേ	സിംഹാസനത്തിൽ
ഗൃഹ്യ,	പുൽകിയെടുത്തു്,	ഉപവേശയത്.	ഇരുത്തി.

താമാസനഗതാം ദുഷ്ടാ പ്രവിശന്തിം രസാതലം
പുഷ്പവൃഷ്ടിരവിച്ഛിന്നാ ദിവ്യാ സിതാമവാകിരത്.

20

താം സീതാം	ആ സീതാദേവിയെ	ദുഷ്ടാ,	കണ്ടു്,
ആസനഗതാം	സിംഹാസനത്തിൽ	ദിവ്യാ	ദേവലോകത്തിൽ
	ഇരുന്നവളായി,	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പുഷ്പവൃഷ്ടി [നിന്ന്
രസാതലം	ഭൂമിക്കുള്ളിൽ	അവിച്ഛിന്നാ	ഇടമുറിയാതെ
പ്രവിശന്തിം	പ്രവേശിക്കുന്നവളായി	അവാകിരത്.	പൊഴിഞ്ഞു.

സാധുകാരശ്ച സുമഹാൻ ഭേദാനാം സഹസ്രാത്മിതഃ
സാധു സാധുപിതി വൈ സീതേ യസ്പ്രാസ്തേ ശീലമീദൃശം.

21

“സീതേ!	“ഹേ സീതാദേവി!	ഇതി	എന്നിപ്രകാരം
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ഭേദാനാം	ഭേദകളുടെ
ഇദൃശം	ഇപ്രകാരമുള്ള	സുമഹാൻ	അത്ഭുതഭൂതമായ
ശീലം	അനുഷ്ഠാനം [തു?]	സാധുകാരഃ	പ്രശംസാലോഷം
യസ്പ്രാഃ വൈ?	ആർക്കുതന്നെയാണുള്ള-	സഹസ്ര	ഏകകാലത്തിൽ
സാധു സാധു	} പാതിവ്രത്യമഹിമ പ്ര ത്യക്ഷപ്പെടുത്തപ്പെട്ട	ഉത്ഥിതഃ.	ഉളവായി.
ച;”			
	അത്ഭുതഭൂതംതന്നെ;”		

ഏവം ബഹുവിധാ വാചോ ഹൃന്തരീക്ഷഗതാഃ സുരാഃ
വ്യാജഹ്നുർഹൃഷ്ടമനസോ ദൃഷ്ട്വാ സീതാപ്രവേശനം

22

അന്തരീക്ഷ-	} ആകാശത്തിൽ വന്നു	ഹൃഷ്ടമനഃ	} ആനന്ദപൂർണ്ണവരായി
ഗതാഃ സുരാഃ,		ഹി,	
സീതാ-	} സീതാദേവിയെ കൂട്ടി	ഏവം ബഹു-	} ഇപ്രകാരം പലമാതിരി
പ്രവേശനം		വിധാഃ വാചഃ	
ദൃഷ്ട്വാ,	കണ്ട്, [ന്നതിനെ	വ്യാജഹ്നുഃ.	ഘോഷിച്ചു.

യജ്ഞവാടഗതാശ്ചാപി മനയഃ സർവ്വ ഏവ തേ
രാജാനശ്ച നരവ്യാഹ്ലാ വിസ്മയാനോപരേമിരേ
അന്തരീക്ഷേ ച ഭൂമൌ ച സർവ്വേ സ്ഥാവരജംഗമാഃ.
ദാനവാശ്ച മഹാകായാഃ പാതാളേ പന്നഗാധിപാഃ.

23

24

തേ	ആ	യജ്ഞവാടഗതാഃ യാഗശാലയിൽ വന്നു	
മഹാകായാഃ	സ്ഥൂലകായന്മാരായ	കൂടിയിരുന്ന	
ദാനവാഃ ച	ദാനവന്മാരും	മനയഃ ച	മുനിമാരും
പന്നഗാധിപാഃ	നാഗശ്രേഷ്ഠന്മാരും	രാജാനഃ ച	സുപന്മാരും
അന്തരീക്ഷേ	ആകാശത്തിലും	നരവ്യാഹ്ലാഃ	} പുരുഷശ്രേഷ്ഠന്മാരും
ഭൂമൌ	ഭൂമിയിലും	അപി	
പാതാളേ ച	പാതാളത്തിലും ഉള്ള	സർവ്വേ	എല്ലാവരും
സ്ഥാവര-	} സ്ഥാവരങ്ങളും ജംഗമ	വിസ്മയാത്	ഒന്നും തോന്നാതെ
ജംഗമാഃ ച		ഉപരേമിരേ ന.	അസ്വസ്ഥചിത്തരായ്
സർവ്വേ ഏവ	എല്ലാത്തന്നെയും		വർത്തിച്ചു.

കേചിദ്വിനേദുഃ സംഹൃഷ്ടാഃ കേചിദ്വ്യാനപരായണാഃ
കേചിദ്രാമം നിരീക്ഷന്തേ കേചിത് സീതാമചേതനാഃ.

25

കേചിത്	ചിലർ	അഭചേതനാഃ	മതിമറന്നവരായി
സംഹൃഷ്ടാഃ	ആനന്ദഭരിതരായി	കേചിത്	ചിലർ
വിനേദുഃ;	ആത്മ;	രാമം	ശ്രീരാമനെയും
കേചിത്	ചിലർ	കേചിത്	ചിലർ
വ്യാന-	} പരമാത്മവ്യാനനിരത	സീതാം	സീതാദേവിയെയും
പരായണാഃ;		നിരീക്ഷന്തേ.	നോക്കിനില്ക്കുകയായി.

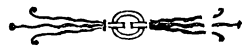
സീതാപ്രവേശനം ദൃഷ്ട്വാ തേഷാമാസീത് സമാഗമഃ
തന്മുഹൂർത്തമിവാത്യത്ഥം സമം സംമോഹിതം ജഗത്.

26

സീതാ- പ്രവേശനം	} സീതാദേവിയെ കൂട്ടി ക്കൊണ്ടുപോകുന്നതി കണ്ട്, [നെ അവക്ക് വാസ്തവബോധം ഉളവായി;	തത്	അപ്പോൾ
ദൃഷ്ട്വാ,		ജഗത്	ലോകം
തേഷാം		സമം,	മുഴുവനും,
സമാഗമഃ		മുഹൂർത്തം ഇവ	ഒരു മുഹൂർത്തകാലംവര
അസീത് ;		അത്യത്ഥം	ഏറെയും [ജ്ഞം
		സംമോഹിതം.	അന്ധാളിച്ചുപോയി.

ഇത്യാദേഷ് ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
സപ്തനവതിതമഃ സഗ്ഗ് = തൊണ്ണൂറോഴാംസഗ്ഗ് സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23712; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 2988.

അഷ്ടനവതിതമഃ സഗ്ഗ് = തൊണ്ണൂറോട്ടാംസഗ്ഗ്.

[രാമകോപസാന്തപനം = ശ്രീരാമന്റെ കോപത്തെ ബ്രഹ്മാവു ശമിപ്പിക്കുന്നത്.]

രസാതലം പ്രവിഷ്ടായാം വൈദേഹ്യാം സർവ്വവാനരാഃ
ചക്രതഃ സാധു സാധപിതി മനയോ രാമസന്നിധൌ.

1

വൈദേഹ്യാം	ജാനകീദേവി	“സാധപി സാധു”	{ “ദേവിതന്നെ പാതിവ്ര ത്വമഹിമയോടുകൂടിയ വര ഇങ്ങിനെ മററാക്കാണ് സാധിക്കുക ”
രസാതലം	ഭൂമിത്തലത്തിൽ		
പ്രവിഷ്ടായാം,	പ്രവേശിച്ചപ്പോൾ,		
മനയഃ	മനമാരം		
സർവ്വവാനരാഃ	എല്ലാ വാനരന്മാരും		
രാമസന്നിധൌ	ശ്രീരാമന്റെ സന്നിധി യിൽ	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
		ചക്രതഃ.	ചോഷിച്ചു.

ഭണ്ഡകാഷ്ഠമവഷ്ടഭ്യ ബാഷ്പവ്യാകുലിതേക്ഷണഃ

അവാക്ശരീരാ ദീനമനാ രാമോ ഹൃദാസീത് സുദുഃഖിതഃ.

2

രാമഃ ഹി	ശ്രീരാമനും	ബാഷ്പവ്യാ- കുലിതേക്ഷണഃ	} അശ്രുക്കളാൽ കലങ്ങി യ നേത്രങ്ങളോടു കൂടി യവനായി
ഭണ്ഡകാഷ്ഠം	യാഗം ദീക്ഷിക്കുന്ന ചർ യരിക്കുന്നതായ അ ത്തിക്കൊമ്പിനെ		
അവഷ്ടഭ്യ	നിലത്ത് ഉണിക്കൊ ണ്ട്	ദീനമനഃ	മനം തളന്ന്
സുദുഃഖിതഃ	ഏറെ ദുഃഖിക്കുന്നവ നായി	അവാക്ശരീരാഃ	താഴോട്ടുതന്നെ നോക്ക ന്നവനായി
		അസീത്.	വർത്തിച്ചു.

സ രദിതപാ ചിരം കാലം ബഹുശോ ബാഷ്പമുത്സൃജൻ
ക്രോധശോകസമാവിഷ്ടോ രാമോ വചനമബ്രവീത്.

3

രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	സഃ	അദ്ദേഹം
ക്രോധശോക-	കോപവും വ്യസനവും	ചിരം കാലം	വളരെ നേരം
സമാവിഷ്ടഃ,	അധികരിച്ചവനായി,	രദിതപാ,	കരഞ്ഞ ശേഷം,
ബഹുശഃ	ഏറെ	വചനം	ഇങ്ങിനെ അരുളി
ബാഷ്പം	കണ്ണീർ വാർത്ത;	അബ്രവീത്.	ചെയ്തു.
ഉത്സൃജൻ;			

അഭൂതപൂർവ്വം ശോകം മേ മനഃ സ്പ്രഷ്ടമിവേച്ഛതി
പശ്യതോ മേ യഥാ നഷ്ടാ സീതാ ശ്രീരിവ രൂപിണീ.

4

“ ശ്രീഃ,	“ മഹാലക്ഷ്മി,	നഷ്ടാ	മറഞ്ഞു പോയി
രൂപിണീ ഇവ	രൂപം ധരിച്ചവന്നവ	യഥാ,	എന്നുള്ളതിനാൽ,
	ഉന്നേഃപാലെയുള്ള	അഭൂതപൂർവ്വം	ഇതെവർണ്ണം ഉണ്ടോ
	വളയ	ശോകം	ഒഴുഖം [കാത്തതായ
സീതാ	സീതാദേവി,	മേ	എന്റെ
മേ	ഞാൻ	മനഃ ഇവ	അകക്കാമ്പിനെ തീരെ
പശ്യതഃ,	കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്ക	സ്പ്രഷ്ടം	പാഴാക്കി.
	മ്പോൾ തന്നെ,	ഇച്ഛതി.	

സാദർശനം പുരാ സീതാ ലങ്കാപാരേ മഹോദയേ
തതശ്ചാപി മയാ നിതാ കിം പുനർവ്വസുധാതലാത്.

5

പുരാ	മുമ്പ്	തതഃ ച	അവിടെ നിന്നും
സീതാ	സീത	നീതാ;	വീണ്ടുകൊണ്ടുവരപ്പെട്ട;
മഹോദയഃ	വൻ കടലിന്റെ	അപി	ഇപ്രകാരമിരിക്കെ
ലങ്കാപാരേ	ലങ്കക്കരയിൽ	വസുധാതലാത്	ഭൂമിയ്ക്കുള്ളിൽ നിന്ന്
അദർശനം;	കാണാതായപ്പോൾ		എന്നുള്ള ത
സാ	അവൾ [നിടവന്നു;	കിം പുനഃ?	ഒരു വലിയ കാര്യമാ
മയാ	എന്നാൽ		ണോ?

വസുധേ ദേവി ഭവതി സീതാ നിശ്ചാത്യതാം മമ
ദർശിഷ്യാമി വാ രോഷം യഥാ മാമവഗച്ഛസി.

6

“ ഭവതി!	“ ദേവി!	രോഷം	രോഷത്തെ
വസുധേ ദേവി!	ഭൂമീദേവി!	ദർശിഷ്യാമി;	ഞാൻ വെളിപ്പെടുത്ത
സീതാ	സീത		ന്നതാണ്;
മമ	എനിക്കായ്ക്കാണ്	യഥാ	അപ്രകാരമായാൽ
നിശ്ചാത്യതാം;	തിരിയെ കൊണ്ടുവന്നു	മാം	എന്നെ
	നൽകപ്പെട്ടട്ടെ;	അവഗച്ഛസി.	ഭവതി ഉള്ളപ്പോൾ
വാ	അല്ലെന്നാൽ		അറിയുന്നതാണ്.

കാമം ശപശ്ശൂർമമൈവ തപം തപസ്സകാശാദ്ധി മൈമിലീ
കഷ്ഠതാ ഹലഹസ്തേന ജനകേനോദ്ധ്യതാ പുരാ.

7

“മൈമിലീ പുരാ ഹലഹസ്തേന കഷ്ഠതാ ജനകേന	“മൈമിലീ മുവ് കലപ്പ കയ്യിൽപിടിച്ച് ഉഴുകുകൊണ്ടിരുന്ന ജനകമഹാരാജാവി നാൽ	ഉദ്ധ്യതാ; ഹി തപം ഏവ മമ ശപശ്ശൂർ കാമം.	എടുത്തു് സ്വന്തമായി വളർത്തപ്പെട്ടു; അതിനാൽ ഭവതിതന്നെയാണു് എനിക്കു് ശപശ്ശുവെന്നുള്ളതു് സർവ്വവിധിതമാണു്.
--	--	---	--

തസ്താനിച്ഛാത്യാതാം സീതാ വിവരം വാ പ്രയച്ഛ മേ
പാതാളേ നാകപുഷ്പേ വാ വസേയം സഹിതസ്തയാ.

8

“തസ്താത് സീതാ നിച്ഛാത്യാതാം; മേ വിവരം വാ പ്രയച്ഛ;	“ആകയാൽ സീത തിരിയെ നൽകപ്പെട എനിക്കു് [ഒട്ടു; ഒരു സ്ഥലമെങ്കിലും ഭവതി തന്നെള്ളിയാ ലും;	പാതാള നാകപുഷ്പേ വാ തയാ സഹിതഃ വസേയം.	പാതാളത്തിൽതന്നെ യാകട്ടെ സ്വസ്ഥ്യാതിൽതന്നെ അവളോടു് [യാകട്ടെ ഒന്നിച്ചു് ഞാൻ വസിക്കുതന്നെ ചെയ്യും.
--	---	---	---

ആനയ തപം ഹി താം സീതാം മത്തോടഹം മൈമിലീകൃതേ
ന മേ ഭാസ്യസി ചേത് സീതാം യഥാരൂപാം മഹീതലേ
സ്വപ്തവനാം കൃത്സ്നാം വിധമിച്ഛാമി തേ സ്ഥിതിം
നാശയിച്ഛാമ്യഹം ഭൂമിം സർവ്വമാപോ ഭവതപിഹ.

9

10

“തപം ഹി താം സീതാം ആനയ; മൈമിലീകൃത	“ഭവതിതന്നെ ആ സീതയെ കൊണ്ടുവന്നുചേർക്കുക; മൈമിലീയുടെ കായ് ത്തിൽ	ഭാസ്യസി; ന ചേത് തേ സ്ഥിതിം വിധമിച്ഛാമി;	ഭവതി ഇപ്പോൾതന്നെ തിരിയെ സമർപ്പിച്ചാ ഇല്ലെന്നാൽ [ലും; ഭവതിയുടെ നില ഞാൻ തകർത്തു കളയ ുന്നതാണു്; ഇഹ അഹം, സ്വപ്തവനാം
അഹം മത്തഃ; മഹീതലേ യഥാരൂപാം സീതാം മേ	ഞാൻ ഭ്രാന്തചിത്തനായിരി ക്കുന്നു; ഭൂതലത്തിൽ യാതൊരുരൂപം കയ്യാ ണ്ടിരുന്നോ അവതരൂ പത്തോടുകൂടിയവളായി സീതയെ എനിക്കായി	ഇഹ അഹം, സ്വപ്തവനാം ഭൂമിം കൃത്സ്നാം നാശയിച്ഛാമി; സർവ്വം ആപഃ ഭവതു.”	ഇക്കായ്കത്തിൽ ഞാൻ, പർവ്വതങ്ങളും വനങ്ങളു മടക്കം ഭൂമിയെ മുഴുവനും നശിപ്പിക്കുന്നതാണു്; എല്ലാം ജലമയമായ്ക്കിട്ടെ.

ഏവം ബ്രുവാനേ കാകത്സ്ഥേ ക്രോധശോകസമനപിതേ
ബ്രഹ്മാ സുരഗണൈഃ സാദ്ധ്യവാച രഘുനന്ദനം.

11

കാകത്സ്ഥേ	കാകത്സ്ഥൻ	ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മദേവൻ
ക്രോധശോക-	കോപവും വ്യസനവും	സുരഗണൈഃ	ദേവഗണങ്ങളോടുകൂടി
സമനപിതേ	അതിക്രമിച്ചു	സാദ്ധ്യം	
ഏവം	ഇപ്രകാരം	രഘുനന്ദനം	ശ്രീരാമനാടായി
ബ്രുവാനേ,	അരൾ ചെയ്യുന്വരും,	ഉവാച.	ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.

രാമ രാമ ന സന്താപം കർത്തവ്യം സി സുവ്രത
സ്തൂര തപം പൂർവ്വകം ഭാവം മന്ത്രാ ചാമിത്രകർശന.

12

“രാമ!	“ലോകാഭിരാമനും	സന്താപം	കോപം കയ്യാജ്ഞാതി
അമിത്രകർശന!	അപരാധികളെ ധ്വംസനം ചെയ്യുന്നവനും	കർത്തം ന	രിപ്പാൻ തിരുവുള്ള
		അർഹസി;	മുണ്ടാകണം;
		തപം	നിന്തിരുവടി
സുവ്രത!	{ ദേവകളോടുകൂടെ വാ	ഭാവം	പൂർവ്വപദാവത്തേയും
	{ ശ്വേതത്തെ പൂർത്തിയാ	പൂർവ്വകം	പണ്ടേതന്നെ ചെയ്ത
	{ കിയവനുമായ	മന്ത്രം ച	വാശ്വേതത്തേയും[തായ
രാമ!	ശ്രീരാമ!	സ്തൂര.	അനുസ്മരിച്ചാലും.

ന ഖലു തപാം മഹാബാഹോ സ്തൂരയേയമനുത്തമം
ഇമം മുഹൂർത്തം ഭുജ്ഷ്വ സ്തൂര തപം ജന്മ വൈഷ്ണവം.

13

“ഭുജ്ഷ്വ!	“മനോവാഗതീതനായ	ഇമം	ഈ
മഹാബാഹോ!	ഹേ മഹാവിഷ്ണോ!	മുഹൂർത്തം,	സമയത്തിൽ,
അനുത്തമം	സദ്യോത്തമനായ	തപം	നിന്തിരുവടി
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ	ജന്മ വൈഷ്ണവം	ആദിവിഷ്ണുസ്വരൂപത്തെ
സ്തൂരയേയം	{ ഞാൻ കാമപ്പെടുത്താ		
ന ഖലു?	{ വുന്നതാണോ?	സ്തൂര.	അനുസ്മരിച്ചാലും.

സീതാ ഹി വിമലാ സാദ്ധവീ തവ പൂർവ്വപരായണാ
നാഗലോകം സുഖം പ്രാപ്താത് തപദാശ്രയതപോബലാത്.

14

“വിമലാ	“പാപലശരഹിതയും	തപദാശ്രയ-	നിന്തിരുവടിയെ ആശ്ര
പൂർവ്വ-	{ നിണ്ണയിക്കപ്പെട്ടതായ	തപോബലാത്	യിച്ചതിനാലുള്ള ത
പരായണാ	{ അചഞ്ചലഭക്തിയോ		പോവൈഭവത്താൽ
	ടുകിയവളും	നാഗലോകം	നാഗലോകത്തിലേക്കായി
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	സുഖം	ഇഷ്ടപ്രകാരംതന്നെ
സാദ്ധവീ ഹി	ധർമ്മപതിയുമായ	പ്രാപ്താത്.	എഴുന്നള്ളിയിരിക്ക
സീതാ,	സീതാദേവി,		ന്നു.

സ്വപ്നേ തേ സംഗമോ ഭൂയോ ഭവിഷ്യതി ന സംശയഃ
അസ്തിംസ്തു പരിഷ്കന്മഭ്യേ യദ്ബ്രവീമി നിബോധ തത്.

15

“ ഭൂയഃ	“ ഇനിമലും	പരിഷ്കന്മഭ്യേ	സന്ദേഹവിൽ
തേ	നിന്തിരുവടിയുമായുള്ള	തു	ഇപ്പോൾ
സംഗമഃ	ചേർച്ച	യത്	യാതൊന്നിനെ
സ്വപ്നേ	സ്വപ്നഃലോകത്തിൽ	ബ്രവീമി	ഞാൻ ഉറച്ചെയ്യുന്നു
ഭവിഷ്യതി	ഉണ്ടാകുന്നതാണ്		വോ
ന സംശയഃ;	സംശയമില്ല;	തത്	അതിനെ
അസ്തിൻ	ഈ	നിബോധ.	ചെയ്യാവുന്നതാണെന്നും.

ഏതദേവ ഹി കാവ്യം തേ കാവ്യാനാമുത്തമം ശ്രുതം
സർവ്വം വിസ്തരതോ രാമ വ്യാഖ്യാസ്യതി ന സംശയഃ.

16

“ കാവ്യാനാം	“ കാവ്യങ്ങളിൽവെച്ച്	രാമ!	ഹേ രാമ!
ഉത്തമം	ആദ്യമായുള്ളതും	തേ ഹി	നിന്തിരുവടിക്കുംകൂടി
ശ്രുതം ഏവ	{ ഏഴുതപ്പെടാതെ വാ	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനെയും
	{ മൊഴിയായ്ക്കുന്നതുള്ള	വിസ്തരഃ	ഒന്നും വിടാതെ
	{ തുമായ	വ്യാഖ്യാസ്യതി;	കാമ്യയിൽ വരത്തുന്ന
ഏതത് കാവ്യം	ഈ കാവ്യം	ന സംശയഃ.	സംശയമില്ല [താണ്];

ജന്മപ്രഭൃതി തേ വീര സുഖദുഃഖോപസേവനം
ഭവിഷ്യത്പുത്തരം ചേഹ സർവ്വം വാല്മീകിനാ കൃതം.

17

“ വീര!	“ മഹാവിഷ്ണുഭഗവാന്തേ!	ഭവിഷ്യതി	സംഭവിപ്പാൻപോക
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ		നതും
ജന്മപ്രഭൃതി	തിരുവവതാരംതൊട്ട്	സർവ്വം,	എല്ലാം,
സുഖദുഃഖാ-	{ സുഖദുഃഖങ്ങൾതന്നെ	ഇഹ ച	ഇപ്പോൾതന്നെ
പഃസമ്പനം	{ സദാവിഷയമായുള്ളതും	വാല്മീകിനാ	{ വാല്മീകിമുനിയാൽ
ഉത്തരം	ഇനി	കൃതം.	{ വണ്ണിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ആദികാവ്യമിദം രാമ തപയി സർവ്വം പ്രതിഷ്ഠിതം
ന ഹ്യന്യോഽഹന്തി കാവ്യാനാം യശോഭാഗ്രാഹവാദതേ.

18

“ കാവ്യാനാം	“ കാവ്യങ്ങൾക്ക്	രാമ!	ഹേ ശ്രീരാമ!
യശോഭാക്	പൂജാർഹമായ നായക	ഇദം	ഈ
	നായി	ആദികാവ്യം	ആദികാവ്യം
രാഘവാത്	ഋത ശ്രീരാഘവനല്ലാതെ	സർവ്വം	മുഴുവനും
അന്യഃ	മറ്റാരും തന്നെ	തപയി	നിന്തിരുവടിയുടെ വി
അഹന്തി ന;	അഹ്നല്ല;		ഷയമായ്ക്കുന്ന
ഹി	ആകയാൽ	പ്രതിഷ്ഠിതം.	ഏല്പട്ടതായിരിക്കുന്നു.

ശ്രുതം തേ പൂർവ്വമേതദി മയാ സർവ്വം സുരൈഃ സഹ
ദിവ്യമദ്ഭുതരൂപം ച സത്യവാക്യമനാവൃതം.

19

“ഏതത് തേ;	“ഇത് നിന്തിരുവടിയെ സംബ ന്ധിച്ചതു തന്നെ;	അദ്ഭുതരൂപം; അത്യുത് കൃഷ്ടവും	ഹി ആകയാൽ. [ആകുന്നു;
അനാവൃതം	{ ജ്ഞാനവിഹീനത കൊ ണ്ടുള്ള ദോഷങ്ങളൊ	സർവ്വം മുഴുവനും	
	{ നമില്ലാത്തതും	സുരൈഃ സഹ ദേവന്മാരോടും കൂടി	
സത്യവാക്യം	സത്യമായ മൊഴികളോ	മയാ എന്നാൽ	
ദിവ്യം ച	ദിവ്യവും [ദൃക്രൂടിയതും	പൂർവ്വം മുന്പുതന്നെ	
		ശ്രുതം. ശ്രവണം ചെയ്യപ്പെട്ടു	കഴിഞ്ഞു.

സ തപം പുരുഷശാർദൂല ധർമ്മേണ സുസമാഹിതഃ

ശേഷം ഭവിഷ്യം കാകത്സ്ഥ കാവ്യം രാമായണം ശ്രുണം.

20

“പുരുഷ- ശാർദൂല!	“പുരുഷാത്ഥമ!	ഭവിഷ്യം	{ ഇനി സംഭവിപ്പാൻ പോകുന്നതിനേക്കുറി ച്ചുള്ളതും
കാകത്സ്ഥ!	കാകത്സ്ഥ!	ശേഷം	ശ്രവണം ചെയ്യാതെ
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള		ബാക്കിയുള്ളതും
തപം	നിന്തിരുവടി	കാവ്യം	കൊണ്ടൊടത്തക്കതുമായ
ധർമ്മേണ	ശ്രദ്ധയോടെ കൂടി	രാമായണം	രാമായണ ചരിത്രത്തെ
സുസമാഹിതഃ,--	ഏകാഗ്രതപുണ്ടവ	ശ്രുണം.	ചെവിക്കൊണ്ടാലും.
	നായി,		

ഉത്തരം നാമ കാവ്യസ്യ ശേഷമത്ര മഹായശഃ

തച്ഛ്രവണേഷ്വപ മഹാതേജഃ പ്രസിദ്ധിഃ സാദ്ധ്യമുത്തമം.

21

“മഹാതേജഃ!	“മഹാതേജസപിയായു ജോഭവേ!	അത്ര	ഇപ്പോൾ
മഹായശഃ!	മഹാകീർത്തിമാനായു ജോഭവേ!	ശേഷം	ശ്രവിപ്പാൻ ബാക്കിയാ യുള്ളതുകൊണ്ടു
കാവ്യസ്യ	കാവ്യത്തിന്റെ	ഉത്തരം നാമ;	സമാപ്തിപ്പെട്ടമെന്നത്;
ഉത്തമം	മുറയുള്ള ഭാഗങ്ങളെക്കൊ ൾ ഉത്കൃഷ്ടമായുള്ളതും	പ്രസിദ്ധിഃ സാദ്ധ്യം	പ്രസിദ്ധിക്കുളൊടുംകൂടി
		തത്	അതിനെ
		ശ്രവണേഷ്വപ.	ചെവിക്കൊണ്ടാലും.

ന ഖലപന്ത്രേന കാകത്സ്ഥ ശ്രോതവ്യമിദമുത്തമം

പരമം പ്രസിന്നാ വീര തപയൈവ രഘുനന്ദന.

22

“കാകത്സ്ഥ!	“കാകത്സ്ഥ!	പരമം;	നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടതാക
രഘുനന്ദന!	രഘുകുലത്തിൽ അവ	തപയാ ഏവ	നിന്തിരുവടിയായും[ന്നു;
	തരിച്ച	ശ്രോതവ്യം;	ചെവിക്കൊള്ളപ്പെട്ടേ ണ്ടത്;
വീര!	ശ്രീനാരായണ!	അന്യേന	സാധാരണനായ ഒരു
ഇദം	ഇത്		മനുഷ്യനാലെന്നാൽ
ഉത്തമം	എല്ലാഭാഗങ്ങളിലും ഉ ത്കൃഷ്ടമായുള്ളതെന്ന്	ന ഖലു!”	പിന്നെ പറയേണ്ടതു ണ്ടോ!”
പ്രസിന്നാ	മഹഷിയാൽ		

ഏതാവദുക്തപാ വചനം ബ്രഹ്മാ ത്രിഭുവനേശ്വരഃ

ജഗാമ ത്രിഭുവം ദേവോ ദേവൈഃ സഹ സവാസവൈഃ.

23

ത്രിഭുവനേശ്വരഃ ത്രിഃലോകേശ്വരനായ
ബ്രഹ്മാ ദേവഃ, ബ്രഹ്മദേവൻ,
ഏതാവത് ഇപ്രകാരം മഹിമയു
ജ്ജതായ
വചനം വാക്യത്തെ

ഉക്തപാ, ഉരചെയ്തശേഷം,
സവാസവൈഃ ഇന്ദ്രനടങ്ങിയ
ദേവൈഃ സഹ ദേവകളോടുകൂടി
ത്രിഭുവം സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്ക്
ജഗാമ. എഴുന്നള്ളി.

യേ ച തത്ര മഹാത്മാനോ ജ്ഞായോ ബ്രാഹ്മലൈഃകികാഃ

ബ്രഹ്മണാ സമനുജ്ഞാതാ ന്യവർത്തന്ത മഹേഷുജസഃ

ഉത്തരം ശ്രോതുമനസോ ഭവിഷ്യം യച്ച രാഘവേ.

24

തത്ര അടുങ്ങിയതിന്നു
മഹേഷുജസഃ മഹാതേജസ്വികളും
മഹാത്മാനഃ മഹാത്മാക്കളും
ബ്രാഹ്മ- } ബ്രഹ്മലോകനിവാസി
ലൈഃകികാഃ } കളമായ
ജ്ഞായഃ ജ്ഞിമാർ
യേ ച യാതൊരുവരോ അവർ
രാഘവ ശ്രീരാഘവന്റെ സംഗ
തിയിൽ
ഭവിഷ്യം മേലിൽ സംഭവിപ്പാൻ
പോകുന്നത്

യത് യാതൊന്നോ
ച അപ്രകാരമുള്ള
ഉത്തരം സമാപ്തിപ്പെട്ടതെ
ശ്രോതുമനസഃ കേൾപ്പാൻ ഉത്സുക
രായി
ബ്രഹ്മണാ ബ്രഹ്മദേവനാൽ
സമനുജ്ഞാതാഃ വിടനൽകപ്പെട്ടവരായി
ന്യവർത്തന്ത. { കൂടെ എഴുന്നള്ളാതെ
അവിടെത്തന്നെ വ
ർത്തിച്ചു.

തതോ രാമഃ ശുഭാം വാണീം ദേവദേവേന ഭാഷിതാം

ശ്രുതപാ പരമതേജസ്വി വാല്മീകിമിദമബ്രവീത്.

25

പരമതേജസ്വി മഹാതേജസ്വിയായ
രാമഃ, ശ്രീരാമൻ,
ദേവദേവേന ബ്രഹ്മദേവനാൽ
ഭാഷിതാം അരുൾചെയ്യപ്പെട്ട
തായ
ശുഭാം ഹിതകരമായ

വാണീം വാക്യത്തെ
ശ്രുതപാ, ചെവിക്കൊണ്ട്,
തതഃ അതിൽപിന്നെ
വാല്മീകിം വാല്മീകിമുനിയോടായ,
ഇദം ഇപ്രകാരം
അബ്രവീത്. അരുളിച്ചെയ്തു.

ഭഗവൻ ശ്രോതുമനസോ ജ്ഞായോ ബ്രാഹ്മലൈഃകികാഃ

ഭവിഷ്യദുത്തരം യന്മേ ശേപാഭൂതേ സംപ്രവർത്തതാം.

26

“ഭഗവൻ! “സ്വാമിൻ!
മേ ഭവിഷ്യത് എനിക്ക് ഇനി സംഭവി
പ്പാൻ പോകുന്നതായ
ഉത്തരം സമാപ്തിപ്പെട്ടതെ,
ബ്രാഹ്മ- } ബ്രഹ്മലോകനിവാസി
ലൈഃകികാഃ } കളായ

ജ്ഞായഃ, ജ്ഞിമാർ,
ശ്രോതുമനസഃ; കേൾപ്പാൻ കൊതി
പൂണ്ടവരായിരിക്കുന്നു;
യത് യാതൊരു അത്,
ശേപാഭൂതേ നാളെ
സംപ്രവർത്തതാം.” നടന്നുകൊള്ളട്ടെ.”

ഏവം വിനിശ്ചയം കൃതപാ സംപ്രഗൃഹ്യ കുശീലവൈ
തം ജനൈഃ പാണ്ഡുശാലാമുപാഗമത്.

27

ഏവം	ഇപ്രകാരം	അഥ	അതിൽപിന്നെ
വിനിശ്ചയം	} ഏപ്പാടുചെയ്ത്,	കുശീലവൈ	കുശലവന്മാരെ
കൃതപാ,		സംപ്രഗൃഹ്യ	കൂട്ടിക്കൊണ്ട്
തം ജനൈഃ	അ ജനസംഘത്തെ	പണ്ഡുശാലാം	പണ്ഡുശാലയിലേക്ക്
വിസൃജ്യ,	വിടുകൊടുത്തുച്ച്,	ഉപാഗമത്.	എഴുന്നള്ളി.

ഇത്യാദേഃ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
അഷ്ടനവതിതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23739; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3015.
ഇതി പുരാ കുശലവാദ്യം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപദമയജ്ഞപാദേ ഗീതേ ശ്രീമദ്രാമായണേ
തിര്യക്കേണി ഗീതാഃ ശ്ലോകാഃ സമാപ്താഃ.

ഇപ്രകാരം പണ്ട് കുശലവന്മാരാൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശപമേധയാഗശാലയിൽവെച്ച്
ഗാനംചെയ്ത ശ്രീമദ്രാമായണത്തിൽ മുപ്പതാംഭിവസത്തെ കഥ അവസാനിച്ചു.

പുരാ കുശലവാദ്യം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപദമയജ്ഞപാദേ ചാത്രിശഭിനേഷു
ഗീതേ ശ്രീമദ്രാമായണേ ഏകതിര്യക്കേണി ഉത്തരകാണ്ഡേ ഏകോനശതതമ
സർഗ്ഗമാരഭ്യ പഞ്ചാത്താശതതമസർഗ്ഗപച്ഛന്തം (23740—23872
ശ്ലോകാഃ) ഗീതം. തന്മിൻ ഭിന്ദേ ഗീതാഃ ശ്ലോകാശ്ച 133.

പണ്ട് കുശലവന്മാരാൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശപമേധയാഗശാലയിൽവെച്ച് മുപ്പത്തിരണ്ടു
ഭിവസങ്ങളിലായി ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീരാമായണത്തിൽ, മുപ്പത്തൊന്നാം ഭിവസം
ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ 99-ാംസർഗ്ഗം മുതൽ 105-ാംസർഗ്ഗംവരെ (23740 മുതൽ
23872 കൂടി ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ടു; അന്നേഭിവസം ഗാനംചെയ്ത
ശ്ലോകസംഖ്യ 133.

ഏകോനശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറൊമ്പതാംസർഗ്ഗം.

[കൌസല്യാദികാലധർമ്മഃ = കൌസല്യാദേവി മുതലായവരുടെ മരണം.]

രജന്യാം തു പ്രഭാതായാം സമാനീയ മഹാമുനീൻ
ഗീയതാമവിശങ്കാഭ്യാം രാമഃ പുത്രാവുവാച ഹ.

1

രജന്യാം തു	രാത്രികഴിഞ്ഞ്	പുത്രൗ ഹ	പുത്രന്മാരിരുവരോടും
പ്രഭാതായാം,	പിറ്റേന്നാൾ ഉദയ	'അവിശങ്കാഭ്യാം'	'ശങ്കവെടിഞ്ഞവരായി
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ [ത്തിൽ,		
മഹാമുനീൻ	മഹാഷിമാരെ	ഗീയതാം,	ഗാനംചെയ്യപ്പെട്ടതെ,
സമാനീ യ,	വരുത്തി സഭകൂടിയ	ഉവാച.	എന്ന്
	ശേഷം,		
		ഉരചെയ്തു.	

തതഃ സമുപവിഷ്ടേഷു ബ്രഹ്മഷിഷു മഹാത്മസു
ഭവിഷ്യദുത്തരം കാവ്യം ജഗതൃസ്തേ കശീലവൗ.

2

മഹാത്മസു	മഹാജ്ഞാക്കളായ	ഭവിഷ്യത്	മേലാൽ നടക്കുന്നതി
ബ്രഹ്മഷിഷു	ബ്രഹ്മഷികൾ		നെക്കുറിച്ചുള്ളതും
സമുപവി-	} ആ സന്ദർഭത്തിൽ ഇരു	കാവ്യം	കൊണ്ടാടത്തക്കതുമായ
ഷ്ടേഷു തതഃ,		ഉത്തരം	അവ സാന്നദ്ധ്യത്തെ
തേ		ജഗതൃഃ.	ഇപ്രകാരം പാടി പ്ര
കശീലവൗ	} ആ കശലവന്മാരിൽ		സംഗീപ്പാൻ തുടങ്ങി.
	വരും		

പ്രവിഷ്ടായാം തു സീതായാം ഭൂതലം സത്യസംപദാ

തസ്യാവസാനേ യജ്ഞസ്യ രാമഃ പരമഭൂമനഃ

അപശ്യമാനോ വൈഭേരീം മേനേ ശൂന്യമിദം ജഗത്

ശോകേന പരമായസ്തോ ന ശാന്തിം മനസാഗ്രമത്.

3

4

തസ്യ	ആ	പരമഭൂമനഃ	ഏകദേശം പുണ്യാഴ്ചിന്
യജ്ഞസ്യ	യാഗത്തിന്റെ		ചിത്തത്തോടുകൂടിയ
അവസാനേ,	സമാപ്തിയിൽ	ഇദം	ഈ [വനായി
സീതായാം	സീതാദേവി	ജഗത്	ലോകത്തെത്തന്നെ
സത്യസംപദാ	പാതിപ്രത്യക്ഷമായി	ശൂന്യം	ശൂന്യമായതായി
	യാൽ	മേനേ;	കരുതി;
ഭൂതലം	ഭൂതലത്തിനുള്ളിൽ	മനസാ	മനസ്സുകൊണ്ട്
പ്രവിഷ്ടായാം തു	പ്രവേശിച്ചുശേഷം,	പരമായസ്തഃ.	കഴിയുന്നതും ഒരുക്ക
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ		വാൻ ശ്രമിച്ചവനായി
വൈഭേരീം	വൈഭേരീദേവിയെ	ശാന്തിം	ഭൂമിശാന്തി [രുന്നിട്ടും
അപശ്യമാനഃ,	കാണാത്ത,	ന അഗ്രമത്.	കയ്ക്കൊള്ളുകയുണ്ടായി
ശോകേന	ശോകത്താൽ		ല്ല.

വിസൃജ്യ പാത്ഥ്വിവാൻ സർപ്പാൻ രാമോ രാജീവലോചനഃ

ഏദി കൃതപാ തദാ സീതായോദ്ധ്യാം പ്രവിവേശ ഹ.

5

തദാ	ആ സമയം	സീതാം	സീതാദേവിയെ
രാജീവലോചനഃ	ചെന്താർലോചനനായ	ഏദി	ഏദയത്തിൽ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	കൃതപാ ഹ	നിരൂപിച്ചവണ്ണംത
പാത്ഥ്വിവാൻ	രാജാക്കന്മാർ		നെ
സർപ്പാൻ	എല്ലാവരെയും	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യാപട്ടണത്തി
വിസൃജ്യ,	വിടുകൊടുത്തയച്ചുശേ		ലേക്ക്
	ഷം,	പ്രവിവേശ.	എഴുന്നേത്തി.

ന സീതായാഃ പരാം ഭാഗ്യാം വദ്വേ സ രഘുനന്ദനഃ

യജ്ഞേ യജ്ഞേ ച പത്ന്യത്വം ജാനകീ കാഞ്ചനീ ഭവത്.

6

സഃ രഘുനന്ദനഃ, ആ രഘുതിലകൻ,
 സീതായാഃ സീതയെക്കൂടാതെ
 പരാം മററാരേയും
 ഭാര്യാം പതിയായി
 ന വഭ്രുഃ; സപി കരിക്കയുണ്ടായി.

യജ്ഞേ } ഓരോ യാഗത്തിലും
 യജ്ഞേ ച }
 കാഞ്ചനീ സപണ്ണംകൊണ്ടുള്ള
 ജാനകീ ജാനകിതന്നെയാണ്
 പത്നീത്വം പതിയായി
 ഭവത്. ഭവിച്ചത്.

ഭഗവദ്യസഹസ്രാണി വാജിമേധാംസ്തഥാഭരോത്

വാജപേയാൻ ഭഗവന്നാൻ തഥാ ബഹുസുവണ്ണകാൻ

7

അഗ്നിഷ്ടോമാതിരാത്രാഭ്യാം ഗോസവൈശ്വ മഹാധനൈഃ

ഇതജേ ഗുരുഭിരന്വൈശ്വ സ ശ്രീമാനാപ്ലഭക്ഷിണ്യൈഃ.

8

സഃ ആ
 ശ്രീമാൻ, ശ്രീമാൻ,
 ഭഗവദ്യ- } പതിനായിരം സംവ
 സഹസ്രാണി } സരങ്ങളിൽ
 അഥ അക്കാലം
 വാജിമേധാൻ അശ്വമേധയാഗങ്ങളെ
 അകരോത്; ചെയ്തു;
 തഥാ അപ്രകാരം തന്നെ
 ഭഗവന്നാൻ അതിനെക്കാളും പതി
 വാജപേയാൻ വാജപേയ യജ്ഞങ്ങളേയും

ബഹു- } ബഹുസുവണ്ണകമെന്ന
 സുവണ്ണകാൻ } യാഗങ്ങളെയും
 അന്വൈശ്വ മറ്റുള്ള
 ഗുരുഭിഃ ച അതാതു കാലങ്ങൾ
 കേററവയും
 ആപ്ല- } വേണ്ടുവോളം ദാനങ്ങളും
 ഭക്ഷിണ്യൈഃ } ഭോക്തൃകൂടിയവയും
 മഹാധനൈഃ അത്യുത്കൃഷ്ടങ്ങളുമായ
 ഗോസവൈഃ ച ഗോസവമെന്ന യാഗ
 ങ്ങളാലും
 അഗ്നിഷ്ടോ- } അഗ്നിഷ്ടോമാ, അതിരാ
 മാതിരാത്രാഭ്യാം } ത്രം എന്ന യാഗങ്ങളും
 ഇതജേ. യജിച്ചു. [ഭാലും]

ഏവം സ കാലഃ സുമഹാൻ രാജ്യസ്ഥസ്യ മഹാത്മനഃ

ധർമ്മേ പ്രയത്നമാനസ്യ വ്യതിയാദ്രാഘവസ്യ തു.

9

ധർമ്മേ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിൽ
 പ്രയത്നമാനസ്യ അചഞ്ചല നിഷ്ഠയോടു
 രാജ്യസ്ഥസ്യ രാജ്യപരിപാലനം ചെയ്തുവന്നിരുന്ന പരമായ
 മഹാത്മനഃ മഹാത്മാവായ

രാഘവസ്യ, ശ്രീരാഘവൻ,
 സഃ ആ
 സുമഹാൻ ഭീമിച്ചതായ
 കാലഃ, കാലം,
 ഏവം തു ഇപ്രകാരമായിതന്നെ
 വ്യതിയാത്. കഴിഞ്ഞു കൂടി.

അനന്തരഞ്ജന്തി രാജാനമഹന്യഹനി രാഘവം

ഗുഹ്യാവാനരരക്ഷാംസി സ്ഥിതാ രാമസ്യ ശാസനേ.

10

രാമസ്യ ശ്രീരാമമഹാരാജാവിന്റെ
 ശാസനേ അധികാരത്തിൽ
 സ്ഥിതാഃ വർത്തിച്ചവരായി
 ഗുഹ്യാവാനര- } കരടികളും, വാനരന്മാരും,
 രക്ഷാംസി } രക്ഷസന്മാരും

അഹനി അഹനി നാൾതാൾ
 രാജാനം ചക്രവർത്തിയായ
 രാഘവം ശ്രീരാഘവന്റെ പേരിൽ
 അനന്തരഞ്ജന്തി. അധികരിച്ച ഭക്തിയോടുകൂടി ചവരാഴ്ത്തി.

കാലേ വർഷ്തി പഞ്ചന്യഃ സുഭിക്ഷം വിമലാ ദിശഃ

ഏഷ്ടപുഷ്പജനാകീണ്ണം പുരം ജനപദാസ്തഥാ

11

നാകാലേ മ്രിയതേ കശ്ചിത് ന വ്യാധിഃ പ്രാണിനാം തഥാ

നാനത്ഥോ വിദ്യതേ കശ്ചിദ്രാമേ രാജ്യം പ്രശാസതി.

12

രാമേ	ശ്രീരാമൻ
രാജ്യം	} രാജ്യപരിപാലനംചെയ്യുകാലം
പ്രശാസതി	
പഞ്ചന്യഃ	ഇന്ദ്രൻ
കാലേ	അതാതു കാലത്തിൽ
വർഷ്തി;	മഴപൊഴിക്കുന്നു;
പുരം	നഗരം
ഏഷ്ടപുഷ്പ-	} സർവ്വപ്രകാരത്തിലും
ജനാകീണ്ണം	
സുഭിക്ഷം;	സംതൃപ്തിപ്പെടുത്താതായി സുഭിക്ഷത്തോടുകൂടിയതായിരിക്കുന്നു;
ജനപദാഃ	നാട്ടിൻപുറങ്ങളും
ദിശഃ	ഭൂദേശങ്ങളും

തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
വിമലാഃ;	നിമ്നചമായിരിക്കുന്നു;
കശ്ചിത്	ആരുംതന്നെ
അകാഃച	അ കാലത്തിൽ
ന മ്രിയതേ;	മരണത്തെ പ്രാപിക്കുന്നില്ല;
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
പ്രാണിനാം	പ്രാണികൾക്ക്
വ്യാധിഃ ന;	വ്യാധി ഉണ്ടാകുന്നില്ല;
കശ്ചിത്	വല്ലതുമൊരു
അനത്ഥഃ	അനത്ഥമെന്നതും
ന വിദ്യതേ.	ഇല്ല.

അഥ ദീർഘസ്യ കാലസ്യ രാമമാതാ യശസ്വിനീ

പുത്രപൗത്രൈഃ പരിവൃതാ കാലധർമ്മമുപാഗമത്.

13

അഥ,	ഇപ്രകാരമായി,
ദീർഘസ്യ	} ഏറെക്കാലം ചെന്നശേഷം
കാലസ്യ	
യശസ്വിനീ	മഹാകീർത്തിശാലിനിയാ

രാമമാതാ,	കൗസല്യാദേവി,
പുത്രപൗത്രൈഃ	പുത്രന്മാരാര്യം പൗത്രന്മാരാര്യം
പരിവൃതാ	മുഴുപ്പെട്ടവളായി
കാലധർമ്മം	} കാലധർമ്മപ്രാപിച്ചു.
ഉപാഗമത്	

അനപിയാ യ സുമിത്രാ ച കൈകേയീ ച യശസ്വിനീ

ധർമ്മം കൃതവാ ബഹുവിധം ത്രിദിവേ പശ്യവസ്ഥിതാ.

14

സുമിത്രാ ച,	സുമിത്രാദേവിയും,
ബഹുവിധം	അതിമഹത്തായുള്ള
ധർമ്മം കൃതവാ	ധർമ്മംചെയ്ത
ത്രിദിവേ	സ്വപ്നത്തിൽ
പശ്യവസ്ഥിതാ	വാസംചെയ്യുന്നതിന്ന് യോഗ്യയായിത്തീർന്നവളായ

യശസ്വിനീ	കീർത്തിമതിയായ
കൈകേയീ ച	കൈകേയീദേവിയും
അനപിയാ	{ ഓരോരുത്തരായി (കൗസല്യാദേവിയെ) അനുഗമിച്ചു.

സപ്താഃ പ്രമുദിതാഃ സ്വപ്നേ രാജ്ഞാ ദശരഥേന ച

സമാഗതാ മഹാഭാഗാഃ സർവ്വധർമ്മം ച ലേഭിരേ.

15

മഹാഭാഗാഃ	മഹാഭാഗ്യവതികളായ	സമാഗതാഃ,	ഒന്നിച്ചിരിക്കുന്നവരാ
സർപ്പാഃ ച	അവരെല്ലാവരും	പ്രമുദിതാഃ	മനഃസന്തുഷ്ടി [യി,
സപതേ,	സപതത്തിൽ		കയ്ക്കൊണ്ടവരായി
ദശരഥേന	} ദശരഥമഹാരാജാവോ	സർപ്പധർമ്മം ച	എല്ലാ നന്മയേയും
രാജ്ഞാ		ലേഭിരേ.	പ്രാപിച്ചു.

താസാം രാമോ മഹാഭാനം കാലേ കാലേ പ്രയച്ഛതി
മാതൃണാമവിശേഷേണ ബ്രാഹ്മണേഷു തപസവിഷു.

16

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	തപസവിഷു	പുണ്യാത്മാക്കളായ
താസാം	} ആ മാതാക്കന്മാർക്കൊ	ബ്രാഹ്മണേഷു	ബ്രാഹ്മണരിൽ
മാതൃണാം,		മഹാഭാനം	ഉത്കൃഷ്ടമായ ശ്രാദ്ധ
അവിശേഷേണ,	വ്യത്യാസമില്ലാതെ,		ഭോജനത്തെ
കാലേ കാലേ	അതാതു കാലത്തിൽ	പ്രയച്ഛതി.	സമർപ്പിച്ചുവരുന്നു.

പിത്രാണി ബഹുരത്നാനി യജ്ഞാൻ പരമഭുസ്തരാൻ
ചകാര രാമോ ധർമ്മാത്മാ പിത്രൻ ദേവാൻ വിവർധൻ.

17

ധർമ്മാത്മാ	ധർമ്മാത്മാവായ	പിത്രാണി,	പിതൃക്കൾക്കൊക്കെയോണ്ട്
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	പരമഭുസ്തരാൻ	കഷ്ടസാധ്യമായ
പിത്രൻ ദേവാൻ	പിതൃദേവതകളെ	യജ്ഞാൻ	പലമാതിരിയായ ശ്രാ
വിവർധൻ,	കൊണ്ടാടുന്നവനായി,		ദ്ധകർമ്മങ്ങളെ
ബഹുരത്നാനി	അത്യുത്തമന്മാരായ	ചകാര.	ചെയ്തു.

ഏവം വഷ്ഠസഹസ്രാണി ബഹുന്യഥ യയുഃ സുഖം
യജ്ഞേ ബഹുവിധം ധർമ്മം വർധ്യാനസ്യ സർപ്പഭാ.

18

അഥ	അപ്പോൾ	വർധ്യാനസ്യ,	വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന
സർപ്പഭാ	ഏതുകാലത്തും		വനായഅഭേദമന്തിന്നു,
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ബഹുനി വഷ്-	} അനേകായിരം ആണ്ടു
യജ്ഞേ	പുണ്യകർമ്മങ്ങളിൽ	സഹസ്രാണി	
ബഹുവിധം	അത്യുത്കൃഷ്ടങ്ങളായ	സുഖം	സുഖമായി
ധർമ്മം	നന്മയെ	യയുഃ.	കഴിഞ്ഞുപോയി.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീഭ്യേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഏകോനശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = തൊണ്ണൂറൊമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23757 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3033.

ശതതമഃ സഗ്ഗഃ = നൂറാംസഗ്ഗം.

[ഗന്ധർവ്വവിജയവിജയയാത്രാ = ഗന്ധർവ്വരാജ്യത്തെ കീഴടക്കുവാനായുള്ള യാത്ര.]

കന്ധർവ്വചിത്തപഥ കാലസ്വ യുധാജിത് കേകയോ നൃപഃ

സ്വപതൃതം പ്രേഷയാമാസ രാഘവായ മഹാത്മനേ

ഗാർഗ്ഗമംഗിരസഃ പുത്രം ബ്രഹ്മച്ഛിമമിതപ്രഭം.

1

കന്ധർവ്വചിത്	} ചിലനാര ചെന്നശേ	സ്വപതൃതം	തന്റെ നൃപും
കാലസ്വ തു		അംഗിരിസഃ	അംഗിരസ്സമഹച്ഛിയുടെ
അഥ	ഒരിക്കൽ	പുത്രം	പുത്രനും
കേകയഃ നൃപഃ	കേകയരാജാവായ	അമിതപ്രഭം	അളവറ്റ തേജസ്സാൻ
യുധാജിത്,	യുധാജിത്,		വനം
മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ	ബ്രഹ്മച്ഛിം	ബ്രഹ്മച്ഛിയുമായ്
രാഘവായ	ശ്രീരാഘവന്റെ അടുക്കലേക്ക്	ഗാർഗ്ഗം	ഗാർഗ്ഗമഹച്ഛിയെ
		പ്രേഷയാമാസ.	പറഞ്ഞയച്ചു.

ദശ ചാശ്വസഹസ്രാണി പ്രീതിദാനമനുത്തമം

2

കംബളാനി ച രത്നാനി ചിത്രവസ്ത്രമഥോത്തമം

രാമായ പ്രദദൌ രാജാ ശുഭാന്യാഭരണാനി ച.

3

രാജാ,	അരചൻ,	രത്നാനി	വിലയേറിയ
രാമായ,	ശ്രീരാമന്നായ്ക്കാണ്,	കംബളാനി ച	സാലപകളേയും
അനുത്തമം	നിസ്തുലമായി	അഥ	അപ്രകാരംതന്നെ
പ്രീതിദാനം	പ്രേമത്താൽ നൽകപ്പെട്ട കാഴ്ചയായി,	ഉത്തമം	ഉത്തമമായ്
ദശ അശ്വ-	} പതിനായിരം കുതിരകളേയും	ചിത്രവസ്ത്രം	അലങ്കാരവസ്ത്രത്തേയും
സഹസ്രാണി ച		ശുഭാനി	അശുഭതകരങ്ങളായ
		അഭരണാനി ച	അഭരണങ്ങളേയും
		പ്രദദൌ.	കൊടുത്തയച്ചു.

ശുതപാ തു രാഘവോ ധീമാൻ ബ്രഹ്മച്ഛിം ഗാർഗ്ഗമാഗതം

മാതുലസ്യാശ്വപതിനഃ പ്രഹിതം തന്മഹലനം

4

പ്രത്യുദ്ഗമ്യ ച കാകത്സ്ഥഃ ക്രോശമാത്രം സഹാനുജഃ

ഗാർഗ്ഗം സംപൂജയാമാസ യഥാ ശക്ത്രോ ബൃഹസ്പതിം.

5

ധീമാൻ	ധീമാനായ	തത്	അ
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	മഹത്	വിശേഷപ്പെട്ട
ബ്രഹ്മച്ഛിം	ബ്രഹ്മച്ഛിയായ	ധനം	ബഹുമതി
ഗാർഗ്ഗം	ഗാർഗ്ഗമുനിയെ	പ്രഹിതം ച	കൊടുത്തയക്കപ്പെട്ടതി
ആഗതം	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്ന	ശുതപാ തു,	കേട്ട ഉടനെ, [നേയും
മാതുലസ്വ	മാതുലനായ [തായും	കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ
അശ്വപതിനഃ	അശ്വപതിമഹാരാജാവിന്റെ	സഹാനുജഃ	അനുജന്മാരോടുകൂടി
		ക്രോശമാത്രം	രണ്ടുനാഴിക ദൂരം

പ്രത്യുദ്ഗമ്യ	എതിരേറ്റു ചെന്ന്,	യഥാ,	എന്നപോലെ,
ശക്തഃ	ഇന്ദ്രൻ	ഗാർഗ്ഗ്യം	ഗാർഗ്ഗ്യമഹർഷിയെ
ബൃഹസ്പതിം	ബൃഹസ്പതിയെ		സംപൂജയാമാസ. ഉപചരിച്ചു.

തഥാ സംപൂജ്യ തമുഷിം തലാനം പ്രതിഗൃഹ്യ ച
ഉപവിഷ്ഠം മഹാഭാഗം രാമഃ പ്രഷ്ഠം പ്രചക്രമേ.

6

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	തത്	ആ
ഉപവിഷ്ഠം	ആസനത്തിൽ ഉപവേ	ധനം ച	ബഹുമതിയെയും
	ശിച്ചവനായ	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
മഹാഭാഗം	മഹാപുണ്യാത്മാവായ	പ്രതിഗൃഹ്യ,	ആദരവോടെ സ്വീകരി
തം ഋഷിം	ആ മഹർഷിയെ		ച്ചുശേഷം,
സംപൂജ്യ,	വന്ദനാദികളാൽ പൂജി	പ്രഷ്ടം	} ഇപ്രകാരം കശലപ്രശ്നം
	ച്ചു,	പ്രചക്രമേ.	
			ചെയ്തു.

കിമാഹ മാതുലോ വാക്യം യദത്ഥം ഭഗവന്നിഹ

പ്രാപ്തോ വാക്യവിദാം ശ്രേഷ്ഠഃ സാക്ഷാദിവ ബൃഹസ്പതിഃ.

7

“മാതുലഃ	“അമ്മാമൻ	സാക്ഷാത്	സാക്ഷാൽ
കിം വാക്യം	എന്തു വർത്തമാനമാണ്	ബൃഹസ്പതിഃ	} ബൃഹസ്പതിപോലെയു
ആഹ ?	അരുളിച്ചെയ്യുന്നതുപരി	ഇവ,	
	ക്കുന്നത് ?	ഇഹ	ഇപ്പോൾ
ഭഗവൻ !	സ്വാമിൻ !	യദത്ഥം	എന്തുകാര്യമായിട്ടാണ്
വാക്യവിദാം	വാക്യജ്ഞന്മാരിൽ	പ്രാപ്തഃ ?	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കു
ശ്രേഷ്ഠഃ	ഉത്തമനായ [വെച്ചു		ന്നത് ?

രാമസ്യ ഭാഷിതം ശ്രുത്വാ മഹർഷിഃ കാര്യവിസ്തരം

വക്തുമദ്ഭിതസങ്കാശം രാഘവായോപചക്രമേ.

8

രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ	അദ്ഭിതസങ്കാശം	അതുഭയകരമായുള്ള
ഭാഷിതം	അരുളപ്പാട്ടു	കാര്യവിസ്തരം	താൻ എഴുന്നള്ളിയ
ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,		കാര്യത്തെപ്പറ്റി
മഹർഷിഃ,	മഹർഷി,	വക്ത്രം	} ഇപ്രകാരം ഉണ്ടത്തി
രാഘവായ	ശ്രീരാമനോടായി	ഉപചക്രമേ.	
			പ്പാൻ തുടങ്ങി.

മാതുലസ്തേ മഹാബാഹോ വാക്യമാഹ നരഷ്ഠേ

യുധാജിത് പ്രീതിസംയുക്തം ശ്രുയന്താം യദി രോചതേ.

9

“മഹാബാഹോ !	“മഹാബാഹു പായുഃജ്ഞാ	പ്രീതിസംയുക്തം	സ്നേഹപൂർവ്വമായ
നരഷ്ഠേ !	പുരുഷാർത്ഥമ ! [വേ !	വാക്യം	ഒരു വാക്യത്തെ
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	ആഹ ;	അരുളിച്ചെയ്യുന്നതുപരി
മാതുലഃ	മാതുലനായ		രിക്കുന്നു ;
യുധാജിത്,	യുധാജിത്ത് മഹാരാ	യദി രോചതേ	തിരുവുള്ളമാണെന്നാൽ
	ജാവ്,	ശ്രുയന്താം.	ചെവിക്കൊള്ളപ്പെടട്ടേ.

അയം ഗന്ധർവ്വിഷയോ ഫലമൂലോപശോഭിതഃ
സിന്ധോരുഭയതഃ പാശേപ ദേശഃ പരമശോഭനഃ.

10

“ സിന്ധോഃ ഉഭയതഃ പാശേപ ഗന്ധർവ്വിഷയഃ	“ സിന്ധുനദിയുടെ ഇരുകരകൾക്കും അരികിലായി ഗന്ധർവന്മാർ അധിവ സിക്കുന്നതായി	ഫലമൂലോപ- ശോഭിതഃ പരമശോഭനഃ ദേശഃ അയം.	} കാഴ്ചയ്ക്കുകൾ നിറ ഞ്ഞു വിലസുന്നതായി മഹാപുണ്യക്ഷേത്രമായ ഒരു പ്രദേശം ഇവിടെയുണ്ട്.
---	---	--	---

തം ച രക്ഷന്തി ഗന്ധർവാഃ സായുധാ യുദ്ധകോവിദാഃ
ശുദ്ധേഷു സുതാ വീര ത്രികോട്ടോ വൈ മഹാബലാഃ.

11

“ വീര! മഹാബലാഃ ശുദ്ധേഷു സുതാഃ	“ വീര! മഹാബലിഷ്ടന്മാരും ശുദ്ധന്റെ വംശത്തിലുള്ളവരും	ഗന്ധർവാഃ സായുധാഃ ച യുദ്ധകോ- വിദാഃ വൈ തം രക്ഷന്തി.	} ഗന്ധർവന്മാർ ആയുധധാരികളായി യുദ്ധവിദഗ്ദ്ധന്മാരായി അതിനെ ആണ്ടുവരുന്നു.
--	---	--	---

താൻ വിനിജ്ജിത്യ കാകത്സ്ഥ ഗന്ധർവ്വനഗരം ശുഭം
നിവേശയ മഹാബാഹോ സ്വപുരേ സുസമാഹിതേ.

12

“ മഹാബാഹോ! കാകത്സ്ഥ! താൻ വിനിജ്ജിത്യ, ശുഭം ഗന്ധർവ്വനഗരം	“ പരാക്രമശാലിയായ കാകത്സ്ഥ! [വനേ! അവരെ വെന്ന്, പാവനമായ ഗന്ധർവ്വനഗരത്തെ	സുസമാഹിതേ സ്വപുരേ നിവേശയ.	സകലഭാഗ്യസമ്പൂർണ്ണ മായ അവിടുത്തെ നഗര ത്തിൽ കീഴടങ്ങിയതാക്കിക്കൊ ണ്ടാലും.
--	--	---------------------------------	---

അന്യസ്യ ന ഗതിസ്തത്ര ദേശഃ പരമശോഭനഃ
രോചതാം തേ മഹാബാഹോ നാഹം തപാമഹിതം വദേ.

13

“ തത്ര ദേശഃ, പരമശോഭനഃ;	“ ആ പ്രദേശം, അതിപാ ചനമായതാ കുന്നു;	തേ രോചതാം ; തപാ അഹിതം അഹം ന വദേ.”	അവിടുന്ന് അനുകൂലബുദ്ധി കയ്ക്കൊ ണ്ടാലും ; അവിടുത്തോട് ചെയ്യാൻ പാടില്ലാത്ത കാര്യത്തെ ഞാൻ ഉറച്ചുകയ്യില്ല.”
------------------------------	---	--	--

തച്ഛ്രുതവാ രാഘവഃ പ്രീതോ മഹേഷ്ശ്മാതുലസ്യ ച
ഉവാച ബാഹുഭീത്യേവ ഭരതം ചാനപവൈഷ്ണവ.

14

മാതൃലസ്യ ച	അമ്മാമന്ദേന്ദതായി പ	'ബാധം'	} 'ആവട്ടെ' എന്ന്
മഹേഷ്ഃ	മഹഷിയുടെ [റയപ്പെട്ട	ഇതി ഏവ	
തത്	ആ വാക്യത്തെ	ഉവാച;	അരുളിച്ചെയ്തു;
ശ്രുതാ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,	ച	ഉടനെ
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	ഭരതം	ഭരതന്റെ നേരെ
പ്രീതഃ	അനുകൂലബുദ്ധി കയ്ക്കൊ	അനപവൈക്ഷത. തിരിഞ്ഞുനോക്കി.	
	ണ്ടവനായി		

സോഽബ്രവീദ്രാഘവഃ പ്രീതഃ സാഞ്ജലിപ്രഗ്രഹോ ദപിജം
ഇമൗ കുമാരൗ തം ദേശം ബ്രഹ്മഷ്ഠ വിചരിഷ്യതഃ 15

ഭരതസ്യാത്മജൗ വീരൗ തക്ഷഃ പുഷ്പല ഏവ ച
മാതൃലേന സുഗുപ്തൗ തു ധർമ്മേണ സുസമാഹിതൗ. 16

സഃ	ആ	തക്ഷഃ ച	തക്ഷനം
രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	പുഷ്പലഃ ഏവ	പുഷ്പലനുമായ
പ്രീതഃ,	സത്തൃഷ്ടിപൂണ്ടവനായി,	ഇമൗ	ഈ രണ്ടു
സാഞ്ജലി-	} വണക്കത്തൊടെ അ	കുമാരൗ	യുവരാജാക്കന്മാരും
പ്രഗ്രഹഃ		മാതൃലേന	മാതൃലനാൽ
ദപിജം	ജലികൂപ്പിക്കൊണ്ട്	സുഗുപ്തൗ,	നല്ലുപാലെ രക്ഷിക്ക
	ആ ബ്രാഹ്മണോത്തമ		പ്പെട്ടവരായി,
	നെ നോക്കി	ധർമ്മേണ തു	ധർമ്മാനുസൃതമായൊന്നെ
അബ്രവീത്;	ഇങ്ങിനെഅരുളിച്ചെയ്തു;	സുസമാഹിതൗ	എപ്പോഴും നടക്കുന്നവ
"ബ്രഹ്മഷ്ഠ!	"ബ്രഹ്മഷ്ഠ!		രായി,
ഭരതസ്വ	ഭരതന്റെ	തം ദേശം	ആ ദേശത്തെ
ആത്മജൗ	പുത്രന്മാരായി	വിചരിഷ്യതഃ. ആണ്ടുവരട്ടെ.	
വീരൗ	വീരന്മാരായി		

ഭരതം ചാഗ്രതഃ കൃതാ കുമാരൗ സബലാനുഗൗ
നിഹത്യ ഗന്ധർവ്വസുതാൻ ദേവ പുരേ വിഭജിഷ്യതഃ. 17

"കുമാരൗ ച	"കുമാരന്മാർ ഇരുവരും	കൃതാ,	ചെയ്യുകൊണ്ട്,
സബലാ-	} സേനകളോടും പരിവാ	ഗന്ധർവ്വസുതാൻ	ഗന്ധർവ്വസുതന്മാരെ
നനുഗൗ		നിഹത്യ,	വധിച്ചു്,
	രങ്ങളോടും കൂടിയവ	ദേവ	രണ്ടു
	രായി	പുര	നഗരങ്ങളായി
ഭരതം	ഭരതനെ	വിഭജിഷ്യതഃ. വിഭാഗിച്ചുകൊള്ളട്ടെ.	
അഗ്രതഃ	അരികിൽ		

നിവേശ്യ തേ പുരവരേ ആത്മജൗ സന്നിവേശ്യ ച
ആഗമിഷ്യതി മേ ഭൂയഃ സകാശമതിധാർമികഃ. 18

"അതി-	} "മഹാധർമ്മിഷ്ഠനായ	ആത്മജൗ ച	പുത്രന്മാർരണ്ടുപുരയും
ധാർമികഃ		സന്നിവേശ്യ,	വഴിപാലെ വാഴിച്ചു്,
തേ	ഭരതൻ	മേ സകാശം	എന്റെ അടുക്കലേക്ക്
പുരവരേ	ആ രണ്ടു	ഭൂയഃ	വീണ്ടും
നിവേശ്യ,	ഉത്തമനഗരങ്ങളെ	ആഗമിഷ്യതി." വരുന്നതാണ്."	
	സ്ഥാപിച്ചുശേഷം,		

ബ്രഹ്മാർച്ചിമേവമുക്തവാ തു ഭരതം സഞ്ചലാനഗം
ആജ്ഞാപയാമാസ തദാ കുമാരേണ ചാഭ്യുഷേചയത്.

19

തു	ഇക്കാൽപ്പത്തിൽ	സഞ്ചലാനഗം	സേനകളോടും പരിവാ
ബ്രഹ്മാർച്ചി	മുനിവരനോടായി		രങ്ങളോടും കൂടിയവ
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ആജ്ഞാപയാ-	നിയമിച്ചു; [നായി
ഉക്തവാ,	മറുപടിയരുളിച്ചെയ്ത്,	മാസ;	
ഭരതം	ഭരതനെ	തദാ ച	അപ്പോൾ തന്നെ
		കുമാരേണ	കുമാരന്മാർ രണ്ടുപേരും
		അഭ്യുഷേചയത്.	മുടിചൂട്ടി.

നക്ഷത്രേണ ച സൗമ്യേന പുരസ്കൃത്യാംഗിരഃസുതം
ഭരതഃ സഹ സൈന്യേന കുമാരാഭ്യാം വിനീതൃയൗ.

20

ഭാരതഃ	ഭരതൻ	പുരസ്കൃത്യ,	മുൻ നിർത്തിക്കൊണ്ട്,
സൈന്യേന	സേനയോടും		
കുമാരാഭ്യാം	രണ്ടു കുമാരന്മാരോടും	സൗമ്യേന	ശുഭ നക്ഷത്രത്തിൽ
ച സഹ	കൂടി	നക്ഷത്രേണ	
അംഗിരഃ-	അംഗിരസ്സമഹാർഷിയുടെ		
സുതം	പുത്രനായ ഗർഗ്ഗമുനിയെ	വിനീതൃയൗ.	യാത്രപുറപ്പെട്ടു.

സാ സേനാ ശക്രയുക്തേവ നഗരാനിർത്യാവഥ
രാഘവാന്തഗതാ ഭൂരം ഭൂരാധർഷാ സുരൈരപി.

21

സുരൈഃ അപി	ദേവന്മാരാര്യം	സാ സേനാ,	ആ സൈന്യം,
ഭൂരാധർഷാ,	ജയിക്കപ്പെട്ടവൻ കഴി	ശക്രയുക്താ	ഇന്ദ്രനോടു കൂടിയിരി
	യാത്തതും,	ഇവ,	ക്കുന്നതെന്നപോലെ,
ഭൂരം	എത്രയോ ഭൂരംവരെയും	നഗരാത്	നഗരത്തിൽ നിന്നും
രാഘവാന്തഗതാ	ഭരതന്നു പിന്നിലായി	അഥ	ആ സമയം
	നീണ്ടുകിടക്കുന്നതുമായ	നീതൃയൗ.	നിഴ്ത്തിച്ചു.

മാംസാദാനി ച സതപാനി രക്ഷാംസി സുമഹാന്തി ച

അനുജഗൃഹ്ണി ഭരതം രധിരസ്യ പിപാസയാ

22

ഭൂതഗ്രാമാശ്ച ബഹവോ മാംസഭക്ഷാഃ സുഭാരണാഃ

ഗന്ധർവ്വപുത്രമാംസാനി ഭോക്തുകാമാഃ സഹസ്രശഃ.

23

സഹസ്രശഃ	ആയിരക്കണക്കായുള്ള	മാംസഭക്ഷാഃ	മാംസഭക്ഷകളായ
ഗന്ധർവ്വപുത്ര-	ഗന്ധർവ്വപുത്രന്മാരുടെ	ഭൂതഗ്രാമാഃ	പിശാചഗണങ്ങളും
മാംസാനി	മാംസങ്ങളെ	സുമഹാന്തി	അതിക്രൂരങ്ങളായ
ഭോക്തുകാമാഃ	ഭുജിപ്പാൻ ഇച്ഛിച്ചവ	രക്ഷാംസി ച	ഭൂതങ്ങളും
ഹി	രം	മാംസാദാനി ച	മാംസഭക്ഷകളായ
രധിരസ്യ	ചോരകടിക്കുന്നതിലു	സതപാനി ച	മൃഗങ്ങളും
പിപാസയാ	ള്ള ആശയാൽ	ഭരതം	ഭരതനെ
സുഭാരണാഃ	അതിഭയകരങ്ങളായി	അനുജഗൃഹ്ണി.	പിൻതുടന്നുചെന്നു.
ബഹവഃ	പലവകയായുള്ള		

സിംഹവ്യാഖ്യവരാമാണാം വേചരാണാം ച പക്ഷിണാം
ബഹു നി വൈ സമസ്രാണി സേനായ യയുരഗ്രതഃ.

24

സിംഹവ്യാഖ്യ- } സിംഹം, വ്യാഖ്യം, പ	ബഹുനി	} ആയുഃ യാ ആയിരങ്ങൾ
വരാമാണാം } നി എന്നിവയുടേയും	സമസ്രാണി	
വേചരാണാം } ആകാശഭൂതങ്ങളുടേയും	സേനായാഃ	സേനയുടെ
വൈ }	അഗ്രതഃ	മുമ്പിൽ
പക്ഷിണാം ച പക്ഷികളുടേയും	യയുഃ.	ചെന്നു.

അദ്ധ്യർദ്ധമാസമുഷിതാ പഥി സേനാ നിരമയാ
ഏഷ്ടപുഷ്പജനാകീണ്ണാ കേകയം സമുപാഗമത്.

25

ഏഷ്ടപുഷ്പ- ജനാകീണ്ണാ	} സമുപകാരത്തിലും സംഗ്രഹിച്ചാൻ ജന ത്തോടുകൂടിയതും	പഥി	വഴിയിൽ
നിരമയാ		അദ്ധ്യർദ്ധമാസം	പതിനഞ്ചുദിവസം
സേനാ	കേടററതുമായ സൈന്യം	ഉഷിതാ കേകയം സമുപാഗമത്.	താമസിച്ച് കേകയദേശത്തിൽ എത്തിച്ചേന്നു.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23782; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3058.

ഏകോത്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറൊന്നാംസ്കന്ദം.

[ഭരതപുത്രയോഃ രാജ്യാഭിഷേകഃ = ഭരതപുത്രന്മാർക്ക് പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്യുന്നത്.]

ശ്രുതപാ സേനാപതിം പ്രാപ്തം ഭരതം കേകയാധിപഃ

യുധാജിത് ഗാഗ്ഗ്വസഹിതം പരാം പ്രീതിമുപാഗമത്.

1

കേകയാധിപഃ	കേകയാധിപനായ	പ്രാപ്തം	വന്നെത്തിയതായി
യുധാജിത്,	യുധാജിത്മഹാരാജാ	ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,
	വ്,	പരാം	അകിയായ
ഗാഗ്ഗ്വസഹിതം	ഗാഗ്ഗ്വമുനിയോടുകൂടി	പ്രീതിം	} മനഃസംഗ്രഹി കഷ്ടം
സേനാപതിം	സേനാപതിയായി	ഉപാഗമത്.	
ഭരതം	ഭരതനെ		ഒരു.

സ നിത്യയൗ ജനൈഃശഘന മഹതാ കേകയാധിപഃ

തപരമാണോഽഭിചക്രാമ ഗന്ധർവാൻ കാമരൂപിണഃ.

2

കേകയാധിപഃ,	കേകയാധിപൻ,	മഹതാ	വമ്പിച്ചു.
കാമരൂപിണഃ	കാമരൂപികളായ	ജനൈഃശഘന	ജനക്കൂട്ടത്തോടുകൂടി
ഗന്ധർവാൻ	ഗന്ധർവന്മാരെ	അഭിചക്രാമ;	തയ്യാറായി;
തപരമാണഃ	ഇളക്കിത്തീർപ്പാൻ ഉദ്ദേശിച്ചവരായി,	സഃ നിത്യയൗ	അദൃശ്യം നഗരത്തിൽ
			നിന്നും നിഴലിച്ചു.

ഭരതശ്ച യുധാജിത സമേതൌ ലഘുവിക്രമൌ
ഗന്ധർവ്വനഗരം പ്രാപ്തൌ സഖലൌ സപദാനൌ.

3

സഖലൌ	സൈന്യസമേതൌ	ഭരതഃ ച	ഭരതനം
സപദാനൌ	പരിവാരങ്ങളോടുകൂടി	യുധാജിത് ച,	യുധാജിത്തം,
	യവരൌ	സമേതൌ,	ഒന്നിച്ചുചേന്ന്,
ലഘു- വിക്രമൌ,	നിഷ്ഠയാസം എതിർപ്പാ ൻ കഴിവുള്ളവരുമായ	ഗന്ധർവ്വനഗരം	ഗന്ധർവ്വനഗരത്തിൽ
		പ്രാപ്തൌ.	എത്തി.

ശ്രുതപാ തു ഭരതം പ്രാപ്തം ഗന്ധർവ്വായ്സ്തേ സമാഗതാഃ
യോദ്ധുകാമാ മഹാവീർ്വാ വ്യനദൻ വൈ സമന്തതഃ.

4

മഹാവീർ്വാഃ	മഹാവീർ്വ്വശാലികളും	പ്രാപ്തൌ	എത്തിയിരിക്കുന്നതായി
യോദ്ധുകാമാഃ	പോർ കൊതിച്ചവരു	ശ്രുതപാ തു,	കേട്ട ഉടനെ,
വൈ	മായ	സമാഗതാഃ	ഒന്നിച്ചു കൂടി
തേ ഗന്ധർവ്വാഃ,	ആ ഗന്ധർവ്വന്മാർ,	സമന്തതഃ	എല്ലാഭാഗങ്ങളിലും
ഭരതം	ഭരതനെ	വ്യനദൻ.	ആത്മ.

തതഃ സമഭവദ്യുദ്ധം തുമുലം രോമഹർഷ്ണം
സപ്തരാത്രം മഹാഭീമം ന ചാന്യതരയോജ്ജയഃ.

5.

തതഃ	അപ്പോൾ തുടങ്ങി	തുമുലം	ബഹുളമായും
സപ്തരാത്രം	ഏഴുദിവസത്തോളം	സമഭവത് ;	നടന്നു ;
യുദ്ധം	യുദ്ധം	അന്യതരഃയാഃ	ഇരു കൂട്ടരിൽ ആർക്കും
രോമഹർഷ്ണം	രോമാഞ്ചമുണ്ടാക്കുമാറ്	ച	തന്നെ
മഹാഭീമം	അതിഭയങ്കരമായും	ജയഃ ന.	ജയം ഉണ്ടായില്ല.

ഖഡ്ഗശക്തിധനർഗ്രാഹാ നദ്യഃ ശോണിതസംസ്രവാഃ
നൃകളേബരവാഹിന്യഃ പ്രവൃത്താഃ സർപ്പതോ ദിശം.

6.

ഖഡ്ഗശക്തി-	വാൾ, വേൽ, ധനുസ്സ്	നൃകളേബര-	മനുഷ്യരുടെ പ്രേതശ
ധനർഗ്രാഹാഃ	എന്നവ മുതലായതു	വാഹിന്യഃ	രീരങ്ങളെ വഹിച്ചു
	കളായും.		കൊണ്ടു പോകുന്നവ
ശോണിത-	രക്തംതന്നെ വെള്ള	നദ്യഃ	നദികൾ [യുമായ
സംസ്രവാഃ	മായും	സർപ്പതഃ ദിശഃ	എല്ലാദിക്കുകളിലും
		പ്രവൃത്താഃ.	ഒഴുകിത്തുടങ്ങി.

തതോ രാമാനുജഃ ക്രുദ്ധഃ കാലസ്യാസ്രം സുദാരണം
സംവർത്തം നാമ ഭരതോ ഗന്ധർവ്വേഷപദ്യചോദയത്.

7

തതഃ	അപ്പോൾ	സുദാരണം	അതിഃഘോരമായ
രാമാനുജഃ	ശ്രീരാമാനുജനായ	കാലസ്ത്ര	യമന്റെ
ഭരതഃ	ഭരതൻ	അസ്രം	അസ്രത്തെ
ക്രുദ്ധഃ,	ചൊടിച്ച്,	ഗന്ധർവ്വേഷ	ഗന്ധർവ്വന്മാർക്കു നേരെ
സംവർത്തം നാമ	സംവർത്തമെന്ന	അഭ്യചോദയത്.	പ്രയോഗിച്ചു.

തേ ബദ്ധാഃ കാലപാശേന സാവർത്തേന വിദാരിതാഃ
ക്ഷണേനാഭിഹതാസ്തേന തിസ്രഃ കോട്യോ മഹാത്മനാം.

8

മഹാത്മനാം	മഹാവീര്യശാലികൾ	കാലപാശേന	കാലപാശത്താൽ
തിസ്രഃ കോട്യഃ	മൂന്നുകാടിയപ്പരായ	ബദ്ധാഃ	ബന്ധിക്കപ്പെട്ടവരായി,
തേ,	അവർ,	വിദാരിതാഃ	പിളർക്കപ്പെട്ട്
തേന	ആ	ക്ഷണേന	ഉടൻതന്നെ
സംവർത്തേന	സംവർത്തമെന്ന	അഭിഹതാഃ.	വധിക്കപ്പെട്ടു.

തം ഘാതം ഘോരസംകാശം ന സ്മരന്തി ദിവൈകസഃ
നിമേഷാന്തരമാത്രേണ താദൃശാനാം മഹാത്മനാം.

9

താദൃശാനാം	അപ്രകാരമുള്ള	ഘോരസംകാശം	മഹാഘോരമായ
മഹാത്മനാം,	മഹായൈര്യശാലിക	തം	അപ്രകാരമുള്ള
	ളായ അവർക്ക്,	ഘാതം	നാശത്തെ,
നിമേഷാന്തര-	കണ്ണടച്ച് തുറക്കുന്ന	ദിവൈകസഃ	ദേവകളും
മാത്രേണ	തിന്നുമുഖവതന്നെ	ന സ്മരന്തി.	കരുതിയിരുന്നില്ല.

ഹതേഷു തേഷു സർവ്വേഷു ഭരതഃ കൈകയിസുതഃ
നിവേശയാമാസ തദാ സമൃദ്ധേ ഭേദ പുരോത്തമേ
തക്ഷം തക്ഷശിലായാം തു പുഷ്പലം പുഷ്പലാവതേ
ഗന്ധർവ്വദേശേ രുചിരേ ഗാന്ധാരവിഷയേ ച സഃ.

10

11

കൈകയിസുതഃ	കൈകയിപുത്രനായ	ഗന്ധർവ്വദേശേ	ഗന്ധർവ്വന്മാരുടെ ദേശ
സഃ	ആ		ത്തിൽ
ഭരതഃ,	ഭരതൻ,	തക്ഷശിലായാം	തക്ഷശിലയിൽ
തേഷു	അവർ	തക്ഷം ച,	തക്ഷന്നായും,
സർവ്വേഷു	എല്ലാവരും	പുഷ്പലാവതേ	പുഷ്പലാവതത്തിൽ
ഘോരേഷു,	നശിച്ചുശേഷം,	പുഷ്പലം തു	പുഷ്പലന്നായും.
ഗാന്ധാര-	ഗാന്ധാരദേശമെന്ന	സമൃദ്ധേ	സർവ്വ സമൃദ്ധിയാണ്
വിഷയേ	പറയപ്പെടുന്നതും	ഭേദ പുരോത്തമേ	രണ്ടു ഉത്തമനഗരങ്ങളെ
രൂപിരേ	ഏറ്റവും രമ്യമായുള്ളതു	തദാ	ആ സമയം [തെ
	മായ	നിവേശയാമാസ	നിമ്നിച്ചു.

ധനരത്നൗഘസംപൂർണ്ണേ കാനനൈരുപശോഭിതേ
അന്യോന്യസംഘഷ്ടതേ സ്പർദ്ധയാ ഗുണവിസ്തരൈഃ
ഉഭേ സുരുചിരപ്രഖ്യാ വ്യവഹാരൈരകീല്ബിഷൈഃ
ഉദ്യാനയാനസംപൂർണ്ണേ സുവിഭക്താന്തരാപണ്ണേ.

12

13

ഗുണ-	പലപല ഗുണങ്ങളുടെ	വ്യവഹാരൈഃ	നടവടികളാലും
വിസ്തരൈഃ	അധികൃതയാലും	സ്പർദ്ധയാ,	തുല്യത പുണ്ടിരിക്കുന്ന
അകീല്ബി-			തിനാൽ,
ഷൈഃ	കപടമറ	ഉഭേ	രണ്ടും

അന്യാന്യ- } ഒന്നിനൊന്നു
സംഘഷ്ടത } മല്ലിട്ടിരുന്നു;
സുരചിര- } ഏററു രമ്യമായി
പ്രവേ; } വിളങ്ങി;
സുവിഭക്താ- } തക്ക സ്ഥലങ്ങളിൽ
ന്തരപാണ; } ഏല്പെടുത്തപ്പെട്ട അ
ങ്ങാടികളോടുകൂടിയ
വയായിരുന്നു;

ഉദ്യാനയാന- } ഉലാത്തുവാനുള്ള വഴി
സംപൂണ്ണ്; } കളോടുകൂടിയ ഉദ്യാന
ങ്ങൾ നിറഞ്ഞുള്ളവ
യായിരുന്നു;
കാനനൈഃ } തോപ്പുകളാൽ
ഉപശോഭിതേ; } മനോജ്ഞങ്ങളായി
വിളങ്ങി;
ധനരത്തൗഘ- } ധനം, രത്നം എന്നവ
സംപൂണ്ണ്. } യുടെ സഞ്ചയത്താലും
വിലസി.

ഉദേ പുരവരേ രമ്യ വിസ്തരൈരപശോഭിതേ
ഗൃഹമുഖ്യൈഃ സുരചിരൈർവിമാനസമവണ്ണിഭിഃ 14

ശോഭിതേ ശോഭനീയൈശ്ച ദേവായതനവിസ്തരൈഃ
താലൈസ്തമാലൈസ്തലകൈർവകളൈരപശോഭിതേ. 15

ഉദേ രണ്ടു
പുരവരേ, ഉത്തമനഗരങ്ങളും,
വിസ്തരൈഃ വിശാലങ്ങളായ
ഗൃഹമുഖ്യൈഃ വൻമാളികകളാൽ,
രമ്യ; മനോഹരങ്ങളായി വിള
ങ്ങി;
സുരചിരൈഃ അഴകാൻവയും
വിമാനസമ- } ഒരമാതിരിയായുള്ളവ
വണ്ണിഭിഃ } യുമായ വിമാനങ്ങളാലും
ഉപശോഭിതേ; പരിലസിച്ചു;

ശോഭനീയൈഃ അചങ്കാരോചിതങ്ങളായ
ദേവായതന- } അനേകം ദേവാലയങ്ങളാ
ലും
വിസ്തരൈഃ } ശോഭിച്ചിരുന്നു;
ശോഭിതേ; ശോഭിച്ചിരുന്നു;
താലൈഃ പനകളാലും
തമാലൈഃ പച്ചിലമരങ്ങളാലും
തിലകൈഃ മയിലുള്ളകളാലും
വകളൈഃ ച ഏറഞ്ഞികളാലും
ഉപശോഭിതേ. അഴകുപൂണ്ടു വിലസി.

[“തക്ഷശില” (Taxila) എന്നു പറയുന്ന വിതത്സാ (Jhelum) നദിയുടെ തീരത്തിലുള്ളതും
അട്ടാക്ക് (Attock) റാവൽപിൻഡി (Rawalpindi), എന്ന സ്ഥലങ്ങൾക്കു മദ്ധ്യത്തിലായി കിടക്കു
ന്നതുമായ നഗരമാണിത്.]

നിവേശ്യ പഞ്ചഭിർ്വ്വൈഷ്ഠരതോ രാഘവാൻജഃ
പുനരായാനമഹാബാഹുരയോദ്ധ്യോ കേകയിസുതഃ. 16

കേകയിസുതഃ കൈകേയിപുത്രനും
രാഘവാൻജഃ ശ്രീരാമാൻജനം
മഹാബാഹുഃ മഹാബാഹുവുമായ
ഭരതഃ, ഭരതൻ,
പഞ്ചഭിഃ അഞ്ചു

വൈഷ്ഠഃ കൊല്ലക്കാലം
നിവേശ്യ, അവിടെത്താമസിച്ചു,
പുനഃ വീണ്ടും
അയോദ്ധ്യാം അയോദ്ധ്യയിലേക്ക്
ആയാത്. തിരിച്ചെഴുന്നള്ളി.

സോഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം സാക്ഷാലാമ്മിവാപരം
രാഘവം ഭരതഃ ശ്രീമാൻ ബ്രഹ്മാണമിവ വാസവഃ. 17

ശശംസ ച യഥാപുത്തം ശസ്യവ്യവധത്തമം
നിവേശനം ച ഭേശസ്യ ശൂതപാ പ്രീതോടസ്യ രാഘവഃ. 18

ശ്രീമാൻ	ശ്രീമാനായ	അഭിവാദ്യ,	തിരുവടികവിട്ടുവണ
സഃ ഭരതഃ,	ആ ഭരതൻ,	ഉത്തമം	മെച്ചമായ [ങ്ങി,
മഹാത്മാനം	മഹാത്മാവും	ഗന്ധർവവധം ച	ഗന്ധർവന്മാരുടെ നാശ
അപരം	മറെറാര		തേയും
സാക്ഷാത്	സാക്ഷാൽ	ദേശസ്യ	ദേശത്തിന്റെ സ്ഥാപ
ധർമ്മം ഇവ	ധർമ്മരാജാവിനെപ്പോ	നിവേശനം-ച,	നടയയും
	ലിരിക്കുന്നവനുമായ	യഥാവൃത്തം	നടന്നപോലെതന്നെ
രാഘവം,	ശ്രീരാഘവനെ,	ശശംസ;	കേൾപ്പിച്ചു;
വാസവഃ	ഇന്ദ്രൻ	അസ്യ ശൂതപാ,	ഈ ഭരതന്റെ വാക്കു
ബ്രഹ്മാണം	ബ്രഹ്മദിവനെ	രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ [കേട്ട്,
ഇവ,	എന്ന പോലെ,	പ്രീതഃ.	പ്രീതിയുൾക്കൊണ്ടു.

ഇത്യാങ്ങ് ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഏകോത്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറ്റൊന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23800 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3076.

ദ്വുത്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറ്റിരണ്ടാംസ്കന്ദം.

[ലക്ഷ്മണപുത്രയോഃ രാജ്യാഭിഷേകഃ = ലക്ഷ്മണപുത്രന്മാരെ വാഴിക്കുന്നത്:]

തച്ഛൂതപാ ഹഷ്ഠമാപേദേ രാഘവോ ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ
വാക്യം ചാതുര്യസംകാശം ഭ്രാതൃൻ പ്രോവാച രാഘവഃ.

1

രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,	രാഘവഃ ച	ശ്രീരാമനും
ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ	അനുജന്മാഃ രാഢം കൂടി	ഭ്രാതൃൻ	സോദരന്മാരെ നോക്കി
തത്	അതിനെ	അദ്ഭുത-	} ആശ്ചര്യകരമായ
ശൂതപാ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,	സംകാരം	
ഹഷ്ഠം	} മനസ്തുച്ഛി പൂണ്ടു;	വാക്യം	} ഈ വാക്യത്തെ അരു
അപേദേ;		പ്രോവാച.	
			ളിച്ചെയ്തു.

ഇമൌ കുമാരൌ സൌമിത്രേ തവ ധർമ്മവിശാരദൌ
അംഗദശ്ചന്ദ്രകേതുശ്ച രാജ്യാത്ഥേ ദൃഢവിക്രമൌ.

2

“സൌമിത്രേ!	“ലക്ഷ്മണ!	ധർമ്മവിശാരദൌ	ധർമ്മജ്ഞന്മാരും
തവ	വത്സന്റെ	രാജ്യാത്ഥേ	രാജ്യപരിപാലനവിഷ
ഇമൌ കുമാരൌ	ഈ പുത്രന്മാരായ		യത്തിൽ
അംഗദഃ	അംഗദനും	ദൃഢവിക്രമൌ.	വിശ്വസിക്കത്തക്ക
ചന്ദ്രകേതുഃ ച	ചന്ദ്രകേതുവും		ശേഷിയുള്ളവരുമാകുന്നു.

ഇമേത രാജ്യഭിഷേക്ഷാമി ദേശഃ സാധു വിധീയതാം
രമണീയോ ഹൃസംബാധോ രമേതാം യത്ര ധനപിണേ.

3

“ധനപിണേ	“സൂക്ഷ്മബലിതാൻവ രായ	അസംബാധഃ ഹി	അധികം ജനക്കൂട്ടമി ല്ലാത്തതുമായ
ഇമേത	ഇപരിഭവരം	ദേശഃ	ഒരു ദേശം
യത്ര	എവിടെ	വിധീയതാം;	നിശ്ചയിക്കപ്പെടട്ടെ;
രമേതാം	സുഖമായി വസിക്കുമാ അപ്രകാരമുള്ളതും	രാജ്യ	അതിനെ ഭരിക്കുന്ന കാഴ്ചത്തിൽ
സാധു	നല്ല	അഭിഷേക്ഷാമി.	ഞാൻ ഇവരെ ഏല്പി ക്കുവാൻപാകുന്നു.
രമണീയഃ	അഴകാൻതായി		

ന രാജ്ഞാം യത്ര പീഡാ സ്മാനാശ്രമാണാം വിനാശനം
സ ദേശോ ദൃശ്യതാം സൗമ്യ നാപരാദ്ധ്യാമഹേ യഥാ.

4

“സൗമ്യ!	“വത്സ!	ആശ്രമാണാം	ആശ്രമങ്ങൾക്കും
അപരാദ്ധ്യാ- മഹേ ന	നാം ആക്കും അഹിതം പ്രവൃത്തിക്കരുത്	വിനാശനം	നാശകരമായി
യഥാ,	എന്നുള്ളതിനാൽ,	ന,	ഭവിക്കയില്ലയോ,
യത്ര	യാതൊന്നും	സഃ	അപ്രകാരമുള്ളതായ
രാജ്ഞാം	ഒരു അരചനം	ദേശഃ	പ്രദേശം
പീഡാ	ഹിംസയാൽത്തീരുക	ദൃശ്യതാം.”	അലോചിക്കപ്പെടട്ടെ.”
ന സ്മാത്,	യില്ലയോ,		

തഥോക്തവതി രാമേ തു ഭരതഃ പ്രത്യവാച ഹ
അയം കാരുപഥോ ദേശോ രമണീയോ നിരാമയഃ.

5

തു	ഇക്കാഴ്ചത്തിൽ	“അയം	“ഈ
തഥാ	അപ്രകാരം	കാരുപഥഃ	കാരുപഥമെന്ന
രാമേ	ശ്രീരാമൻ	ദേശഃ	ദേശം
ഉക്തവതി,	അരുളിച്ചെയ്താറെ,	രമണീയഃ	രമ്യമായതും
ഭരതഃ ഹ	ഭരതൻതന്നെ	നിരാമയഃ.	ദോഷരഹിതമായതും
പ്രത്യവാച;	മറുപടിയുണ്ടാക്കി;		ആകുന്നു.

നിവേശ്യതാം തത്ര പരമംഗദസ്യ മഹാത്മനഃ
ചന്ദ്രകേതോ സുരുചിരം ചന്ദ്രകാന്തം നിരാമയം.

6.

“തത്ര,	“അതിൽ	അംഗദസ്യ	അംഗദനം
നിരാമയം	ദോഷമറ്റതായി	ചന്ദ്രകാന്തം	ചന്ദ്രകാന്തമെന്ന
സുരുചിരം	അതിരമണീയമായ		നഗരം
പുരം	ഒരു നഗരം	ചന്ദ്രകേതോഃ	ചന്ദ്രകേതുവിനായും
മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവായ	നിവേശ്യതാം ”	നിമിിക്കപ്പെടട്ടെ.”

തദാക്യം ഭരതേനോക്തം പ്രതിജഗ്രാഹ രാഘവഃ
തം ച കൃതപാ വശേ ദേശമംഗദസ്യ നിവേശയത്.

7

രാഘവഃ, ഭരതേന ഉക്തം തത് വാക്യം പ്രതിജഗ്രാഹ;	ശ്രീരാഘവൻ, ഭാരതനാൽ ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ട ആ വാക്യത്തെ അനുമാളിച്ചു;	തം ദേശം ച വശേ കൃതപാ, അംഗദസ്യ നൃപവശയത്.	ആ ദേശത്തെത്തന്നെ വശത്തിലാക്കിക്കൊ ണ്ടു, അംഗദന്നായ്ക്കൊണ്ടു ഏല്പിച്ചു.
--	---	---	---

അംഗദീയാ പുരി രമ്യാ ഹ്യംഗദസ്യ നിവേശിതാ
രമണീയം സുഗുപ്താ ച രാമേണാക്ലിഷ്ടകർമ്മണാ.

8

അക്ലിഷ്ട- കർമ്മണാ	അക്ലിഷ്ടംപോലെ എ ല്ലാം നിഷ്പ്രയാസം നി രവേദറുന്നവനായ	സുഗുപ്താ ഹി അംഗദീയാ പുരി രമ്യാ നിവേശിതാ.	ശതൃബാധയററതുമായ അംഗദീയമെന്ന പട്ടണം ഭംഗിയായി നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു.
രാമേണ, അംഗദസ്യ, രമണീയം ച	ശ്രീരാമനാൽ, അംഗദന്നായ്ക്കൊണ്ടു, മനോഹരമായതും		

ചന്ദ്രകേതോസ്തു മല്യസ്യ മല്യഭൂമാം നിവേശിതാ
ചന്ദ്രകാന്തേതി വിഖ്യാതാ ദിവ്യാ സ്വപ്തപുരി യഥാ.

9

മല്യസ്യ ചന്ദ്രകേതാഃ മല്യഭൂമാം സ്വപ്തപുരി	സുശീലനായ ചന്ദ്രകേതുവിന് മല്യഭൂമി എന്ന ദേശ ത്തിൽ, ദേവനഗരം	യഥാ, ദിവ്യാ തു ചന്ദ്രകാന്താ ഇതി വിഖ്യാതാ നിവേശിതാ.	പോലെയുള്ളതായി, ഭംഗി പാശ്ചതായി, ചന്ദ്രകാന്തയെന്ന് പേരാണ് ഒന്നും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടു.
---	--	--	--

തതോ രാമഃ പരാം പ്രീതിം ലക്ഷ്മണോ ഭരതസ്തഥാ
യയ്യുൽഭവേ ദുരായഷ്ടാ അഭിഷേകം ച ചക്രിരേ.

10

യുദ്ധോ ദുരായഷ്ടാഃ രാമഃ ഭരതഃ ലക്ഷ്മണഃ	അടരിൽ കലങ്ങാത്തവരായ ശ്രീരാമനും ഭാരതനും തഥാ, ലക്ഷ്മണനും	അഭിഷേകം ചക്രിരേ; തതഃ പരാം പ്രീതിം ച യയുഃ.	പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്യിച്ചു; അതിനാൽ അതിയായ മനഃസന്തുഷ്ടിയേയും പ്രാപിച്ചു.
--	--	--	--

അഭിഷിച്യ കമാരൌ സു പ്രസ്ഥാപയതി രാഘവഃ
അംഗദം പശ്ചിമാം ഭൂമിം ചന്ദ്രകേതുദുരങ്മുഖം.

11

സഃ രാഘവഃ, കമാരൌ അഭിഷിച്യ, അംഗദം	അ ശ്രീരാഘവൻ, കമാരന്മാരിരുവർക്കും പട്ടാഭിഷേകം ചെയ്തു, അംഗദനെ	പശ്ചിമാം ഭൂമിം, ചന്ദ്രകേതും ഉദങ്മുഖം പ്രസ്ഥാപയതി.	പടിഞ്ഞാറെ പ്രദേശത്തിലേക്കും, ചന്ദ്രകേതുവിനെ വടക്കുകിഴക്കിലേക്കും യാത്രയയച്ചു
---	---	---	--

അംഗദം ചാപി. സൗമിത്രീലക്ഷ്മണോടനുജഗാമ ഹ
ചന്ദ്രകേതോസ്തു ഭരതഃ പാർഷ്ണിഗ്രാഹോ ബഭൂവ ഹ

12

സൗമിത്രീഃ	സുമിത്രാ ദുതനായ	ഭരതഃ അപി	ഭരതനം
ലക്ഷ്മണഃ ഹ	ലക്ഷ്മണൻ തന്നെ	ചന്ദ്രകേതോഃ തു	ചന്ദ്രകേതുവിനായം
അംഗദം ച	അംഗദന്നു	പാർഷ്ണിഗ്രാഹഃ	പിൻ തുണയായി
അനുജഗാമഃ	സഹായമായി എഴു ന്നെങ്കി;	ബഭൂവ ഹ.	വത്തിച്ചു.

ലക്ഷ്മണസ്തപംഗദീയായാം സംവത്സരമഥോഷിതഃ

പുത്രേ സ്ഥിതേ ഭരായഷ്ഠി ഹ്യയോദ്ധ്യം പുനരാഗമത്.

13

അംഗദീയായാം	അംഗദീയനഗരത്തിൽ,	ലക്ഷ്മണഃ തു	ലക്ഷ്മണൻ
അഥ	അപ്പോൾ	സംവത്സരം	ഒരാണ്ടുകാലം
പുത്രേ	പുത്രൻ	ഉഷിതഃ,	താമസിച്ചു്,
ഭരായഷ്ഠി	നിസ്തുല്യനായി കൊ ണ്ടൊപ്പെട്ടമാറ്	അയോദ്ധ്യം	അയോദ്ധ്യാപുരത്തി ലേക്കായി.
സ്ഥിതേ ഹി,	ധർമ്മനിയുഴയോടുകൂടി	പുനഃ	വീണ്ടും
	വാണിരുന്നപ്പോൾ,	അഗമത്.	തിരിച്ചെഴുന്നെങ്കി.

ഭരതോടപി തഥൈവോഷ്യ സംവത്സരമതോടധികം

അയോദ്ധ്യം പുനരാഗമ്യ രാമപാദാവുപാസ്തു സഃ.

14

സഃ	അ	അയോദ്ധ്യം	അയോദ്ധ്യയിലേക്കാ യി
ഭരതഃ അപി,	ഭരതനം,	പുനഃ	വീണ്ടും
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	അഗമ്യ	തിരിച്ചുവന്ന്
സംവത്സരം	ഒരു സംവത്സരാത്തിന്ന്	രാമപാദൌ	ശ്രീരാമന്റെ തിരുവടി കളെ
ഇവ	അല്പം	ഉപാസ്തു.	അശ്രയിച്ചു് വസിച്ചു വന്നു.
അധികം	അധികം കാലം		
ഉഷ്യ,	താമസിച്ചശേഷം		
അതഃ	അവിടെനിന്നും		

ഉഭയേ സൗമിത്രീഭരതൌ രാമപാദാവനുവ്രതൌ

കാലം ഗതമപി സ്നേഹാന്ന ജ്ഞാതേടതിധാർമികൌ.

15

അതി- ധാർമികൌ	} അതിധർമ്മിയുന്മാരായ	രാമപാദൌ	ശ്രീരാമന്റെ തൃപ്പാദ ങ്ങളെ
സൗമിത്രീ- ഭരതൌ		അനുവ്രതൌ	അശ്രയിച്ചുവരായി
ഉഭയേ അപി,	ഇരുവരും,	കാലം	കാലം
സ്നേഹാത്	സ്നേഹത്താൽ	ഗതം	ചെന്നതിനെ
		ന ജ്ഞാതേ.	അറിയുകയുണ്ടായില്ല.

ഏവം വഷ്ഠസഹസ്രാണി ദശ തേഷാം യയുസ്സദാ

ധർമ്മ പ്രയത്നമാനാനാം പൌരകാശ്യേഷു നിത്യദാ.

16

തദാ	അക്കാലം	പ്രയത-	} അചഞ്ചല ആനകുതി
ക്ലൃപം	ഇപ്രകാരമായി	മാനാനാം	
പെരുകാഴ്ചയ്ക്കു	പ്രജാപരിപാലനകൃത്യങ്ങളിൽ	തേഷാം,	അപക്വ്,
ധർമ്മ	ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ	ദശവഷ്ട-	} പതിനായിരമാണ്ടുകൾ
നിത്യദാ	എന്നും	സഹസ്രാണി	
		യയുഃ.	കഴിഞ്ഞു.

വിഹൃത്യ കാലം പരിപൂർണ്ണമാനസാഃ

ശ്രീയാ വൃതാ ധർമ്മപഥേ പരേ സ്ഥിതാഃ.

ത്രയഃ സമീദ്ധാ ഇവ ദീപ്തതേജസോ

മഹാധപരേ സാധു ഹതാസ്രയോടഗന്യഃ.

17

പരിപൂർണ്ണ-	} കാവര മനഃസ്സാക്ഷി	കാലം വിഹൃത്യ,	കാലംപോക്കിക്കൊ
മാനസാഃ		മഹാധപര	മഹായജ്ഞത്തിൽ[ണ്ട്
പരേ	സദൃശ് കൃഷ്ണമായ	സാധു	നല്ലപോലെ
ധർമ്മപഥേ	ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ	ഹതാഃ	ആഹുതികൾ ചെയ്തു
സ്ഥിതാഃ,	സ്ഥിരബുദ്ധികളോ		പ്പെട്ട്
	ണ്ടുപരായി	സമീദ്ധാഃ	പുകയറുജ്വലിക്കുന്ന
ശ്രീയാ വൃതാഃ,	{ അമാനുഷശക്തിയാൽ	ത്രയഃ	മൂന്ന്
		അഗന്യഃ ഇവ	അഗ്നികളെന്നപോലെ
ത്രയഃ	{ എന്തും ചെയ്യാൻ കഴിവുള്ളവരായി	ദീപ്തതേജസഃ.	തേജസ്വികളായി വിളങ്ങി.
	മൂന്നുപരം		

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

ദപുത്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറ്റിരണ്ടാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23817; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3093

ഉപുത്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറ്റിമൂന്നാംസ്കന്ദം.

[കാലഭദ്രാഗമനം = കാലഭദ്രമുന്തി വരുന്നത്.]

കന്യചിതപഥ കാലസ്യ രാമേ ധർമ്മപഥേ സ്ഥിതേ

കാലസ്താപസരൂപേണ രാജദപാരമുപാഗമത്.

1

രാമ	ശ്രീരാമൻ	കാലഃ	കാലഭദ്രമുന്തി
ധർമ്മപഥേ	ധർമ്മമാർഗ്ഗത്തിൽ	താപസ-	} തപസപിവേഷംപൂണ്ടു വനായി
സ്ഥിതേ തു	{ ഭ്രമണിഷ്ടയാടുകൂടി ഇങ്ങിനെ വന്തിക്കുമ്പോൾ	രൂപേണ	
കന്യചിത്		രാജദപാരം	രാജദപാരത്തിൽ
കാലസ്യ അഥ	ചിലകാലത്തിനനുഷം	ഉപാഗമത്.	എഴുന്നേക്കി.

സോഽബ്രവീല്ലക്ഷണം വാക്യം ധൃതിമന്തം യശസ്വിനം
മാം നിവേദയ രമായ സംപ്രാപ്തം കാല്യൗരവാത്
ഭൂതോഽസ്മദ്ഗതിബലസ്യാഹം മഹാഷ്വരമിതൈജസഃ
രാമം ദിദക്ഷുരാധാതഃ കാല്യേണ ഹി മഹാബല.

2

3

സഃ	അഭൂഹം	മഹാഷ്വരഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ
ധൃതിമന്തം	നിശ്ചലബുദ്ധിയാൻവ	ഭൂതഃ	ഭൂതനായി
	നം	കാല്യേണ	ഒരുകാല്യമായി
യശസ്വിനം	മഹാകീർത്തിശാലിയ	രാമം	ശ്രീരാമവനെ
	മായ	ദിദക്ഷുഃ	സന്ദർശിക്കുന്നതിനായി
ലക്ഷണം	ലക്ഷണനോടായി	കാല്യൗരവാത്	കാല്യൗരവത്താൽ
വാക്യം	} ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെയ്തു;	അഹം ഹി	ഞാൻതന്നെ
അബ്രവീത്;		ആധാതഃ	} ഇങ്ങു വന്നിരിക്കുകയാണ്;
“മഹാബല!	“മഹാസമർത്ഥനായവ	അസ്മി;	
	നേ!	രമായ	ശ്രീരാമനോട്
അതിബലസ്വ	സർവ്വശക്തനും	മാം	} ഞാൻ വന്നിരിക്കുന്ന
അമിതൈജസഃ	സർവ്വസൃഷ്ടികർത്താവുമാ	സംപ്രാപ്തം	
	യ	നിഃവദയ.	സംഗതിചെയ്ക്കാറി
			ഉണർത്തിച്ചാലും.”

തസ്യ തദപചനം ശ്രുതവാ സൗമിത്രിസ്തപരയാടനപിതഃ
ന്യവേദയത രമായ താപസം തം സമാഗതം.

4

സൗമിത്രിഃ,	ലക്ഷ്മണൻ,	തം താപസം	ആ താപസനെ
തസ്യ	അഭൂഹത്തിന്റെ	സമാഗതം	വന്നുകാത്തിരിക്കുന്നവ
തത് വചനം	ആ വാക്യത്തെ		നായി,
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	രാമായ	ശ്രീരാമനോടായി
തപരയാ	} വലുപ്പെട്ടുചെയ്യേണ്ട	ന്യവേദയത.	ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു.
അനപിതഃ			
	താണെന്നു മനസ്സിൽ		
	കരുതിയവനായി,		

ജയസപ രാമ ധർമ്മേണ ഉഭയേ ലോകൌ മഹദ്യുതേ
ഭൂതസ്തപാം ദൃഷ്ടമായാതസ്തപസാ ഭാസ്കരപ്രഭഃ.

5

“മഹാദ്യുത!	“മഹാപ്രഭാവശാലി	തപസാ	തപോമഹിമയാൽ
രാമ!	ഹേ ശ്രീരാമ! [യായ!	ഭാസ്കരപ്രഭഃ	അദിത്യസദൃശനായ
ധർമ്മേണ	ധർമ്മനിഷ്ഠപുണ്ഡ്രവർത്തി	ഭൂതഃ	ഒരു ഭൂതൻ
	ക്കുന്നതിനാൽ	തപാം	നിന്തിരുവടിയെ
ലോകൌ	ഇഹപരഃലോകങ്ങൾ	ഭാസ്കരം	മുഖംകാണിപ്പാൻ
ഉഭയേ ജയസപ!	രണ്ടിലും സദ്യോത്ക	ആധാതഃ.”	എഴുന്നള്ളിയിരിക്ക
	ഷേണ വർത്തിച്ചാലും!		നും.”

തദാക്രമം ലക്ഷ്മണേനോക്തം ശ്രുതവാ രാമ ഉവാച ഹ
പ്രവേശ്യതാം മുനിസ്താത് മഹേഷാസ്തസ്യ വാക്യധൃത്.

6

ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	മഹേഷാഃ	മഹാപ്രഭാവശാലിയാ
ഉക്തം	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ട	രാമഃ	ശ്രീരാമൻ [യ
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	ഉവാച ;	ഇങ്ങിനെ അരുളിച്ചെ
ശ്രുതവാ,	കേട്ട്,	“ താത !	“ വത്സ ! [യു ;
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	മുനിഃ	മഹർഷി
വാക്യധൃത് ഹ	വാക്യത്തെ സൂക്ഷ്മമായി	പ്രവേശ്യതാം.”	അകത്തു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
	ഗ്രഹിച്ചവനായി		വരപ്പെടട്ടെ.”

സൌമിത്രിസ്തു തഥേത്യുക്തവാ പ്രാവേശയത തം മുനിം
ജപന്തമിവ തേജോഭിഃ പ്രദഹന്തമിവാംശുഭിഃ.

7

സൌമിത്രിഃ	ലക്ഷ്മണൻ	അംശുഭിഃ	ഓരോ അംശത്തിന്റെ
“ തഥാ ” ഇതി	“ കല്പനഃപാലെ ” എ		യും ഒളികളാൽ
ഉക്തവാ,	ഉണർത്തിച്ചു്, [ന്	ജപന്തം ഇവ	ആദിത്യനെപ്പോലെ
തു	ഉടനെ		യിരിക്കുന്നവനുമായ
തേജോഭിഃ	ദിവ്യതേജസ്സകളാൽ	തം മുനിം	ആ മഹർഷിയെ
പ്രദഹന്തം ഇവ	അഗ്നിയെപ്പോലെ	പ്രാവേശയത.	അകത്തു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടു
	രിക്കുന്നവനും		ചെന്നു.

സോഭിഗമ്യ രഘുശ്രേഷ്ഠം ദീപ്യമാനം സപതേജസാ
ഈഷിർമധുരയാ വാചാ വർണ്ണേസപത്നാഹ രാഘവം.

8

ഈഷിഃ	മഹർഷിവക്വകളോ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
സഃ,	അദ്ദേഹം, [ണ്ടിരുന്ന	അഭിഗമ്യ,	സന്ദർശിച്ചു്,
രഘുശ്രേഷ്ഠം	ശ്രീരാഘകുചതിലകനും	“ വർണ്ണസപ ”	“ വിജയിച്ചാലും ”
സപതേജസാ	പ്രകൃതിസിദ്ധമായ	ഇതി	എന്നു്
	ദീപ്യമാനമായാൽ	മധുരയാ വാചാ	മധുരസപരത്തിൽ
ദീപ്യമാനം	തേജോമയനായി വില	അഥ.	അനുഗ്രഹിച്ചു.
	സുന്നവനുമായ		

തസ്മൈ രാമോ മഹാഭതജാഃ പൂജാമഹ്വപരോഗമാം
ദദൌ കശലമവ്യഗ്രം പ്രഷ്ടമേവോപചക്രമേ.

9

മഹാഭതജാഃ	മഹാഭതജസപായ	പൂജാം	പൂജയെ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	ദദൌ ;	ചെയ്തു ;
തസ്മൈ	അദ്ദേഹത്തിനായ്ക്കൊ	കശലം പ്രഷ്ടം കശലപ്രഷ്ഠം ചെയ്യാൻ	
	ണ്ടു്	അവ്യഗ്രം ഏവ } തക്ക അവസരത്തെ	
അഹ്വ- } പുരോഗമാം }	അഹ്വം മുതലായ	ഉപചക്രമ. }	കാത്തു നിന്നു.

പുഷ്പശ്രവ കശലം തേന രാമേണ വദന്താം വരഃ
ആസനേ കാഞ്ചനേ ദിവ്യേ നിഷ്സാദ മഹായശാഃ.

10

വദന്താം	ദിവ്യതജസ്സാൻവ രിൽ വെച്ചു	ആസനേ	ഒരു ആസനത്തിൽ
വരഃ	ഉത്തമനം	നിഷ്സാദഃ;	ഉപദേശിച്ചു;
മഹായശാഃ,	മഹാകീർത്തിമാനമായ	ച,	അതിൽ പിന്നെ
	അദ്ഭുതം,	തേന	ആ
കാഞ്ചനേ	സ്വപ്നമയവും	രാമേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ
ദിവ്യേ	ദിവ്യവുമായ	കശലം	} കശലപ്രശ്നം ചെയ്തു
		പുഷ്പഃ.	

തമുവാച തതോ രാമഃ സ്വാഗതം തേ മഹാമുനേ

പ്രാപയസ്വ ച വാക്യാനി യതോ ഭൂതസ്തപമാഗതഃ.

11

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	തപം	നിന്തിരുവടി
തതഃ	ആ സമയം	യതഃ	ആരുടെ അടുക്കൽനി
തം	അദ്ഭുതഃശതാടായി		ന്നാണ്
ഉവാച;	ഇപ്രകാരം അരുൾചെയ്തു;	ഭൂതഃ	ഭൂതനായി
		ആഗതഃ?	എഴുന്നള്ളിയിരിക്കുന്ന
“ മഹാമുനേ!	“ സർവ്വജ്ഞനായുള്ളോ		ത്?
	വേ!	വാക്യാനി ച	പറഞ്ഞയച്ചു വർത്തമാ
തേ	നിന്തിരുവടിക്കായ്ക്കോ		നങ്ങളെയും
സ്വാഗതം;	സ്വാഗതം; [ഞ്	പ്രാപയസ്വ. ”	അരുളിച്ചെയ്യാമു.

ചോദിതോ രാജസിംഹേന മുനിർവാക്യമഭാഷത

ഭവദേവതത് പ്രവക്തവ്യം ഹിതം വൈ യദ്യവേക്ഷസേ.

12

രാജസിംഹേന	രാജശ്രേഷ്ഠനാൽ	അവേക്ഷസേ	നിന്തിരുവടികരുതുന്നു
ചോദിതഃ	ചോദിക്കപ്പെട്ടവനായ	യദി,	എന്നതിനാൽ,
മുനിഃ	മുനിരൂപധരനായ അ	ഏതത്	ഇത്
	ദ്ഭുതം	ഭവദം	നമ്മളിരുവരും ഏ കാന്ത
വാക്യം	ഇപ്രകാരം വാക്യത്തെ		ത്തിലിരിക്കുമ്പോൾ
അഭാഷത;	അരുൾചെയ്തു;		
“ ഹിതം വൈ	“ നന്മയെത്തന്നെ	പ്രവക്തവ്യം.	പ്രസ്താവിക്കേണ്ടതാണ്.

യഃ ശ്രണോതി നിരീക്ഷേദാ സ വധ്യോ ഭവിതാ തവ

ഭവേദൈവ മുനിമുഖ്യസ്യ വചനം യദ്യവേക്ഷസേ.

13

“ മുനിമുഖ്യസ്യ	“ സർവ്വജ്ഞനായ ബ്രഹ്മ	ശ്രണോതി	കേൾക്കുന്നുവെന്നാലും
	ദേവന്റെ	നിരീക്ഷേത് വാ	കാണുമെന്നാലും
വചനം	വാക്യത്തെ	സഃ	അവൻ
അവേക്ഷസേ	} ചെവിക്കൊൾവാൻനി	തവ	നിന്തിരുവടിയാൽ
യദി,		ഭവിതാ വധ്യഃ	തത് ക്ഷണംതന്നെ
	ന്തിരുവടി ഇഷ്ടപ്പെട്ട	വൈ ഭവത്.	വധ്യനായിഭവിക്കേ
	ന്നപക്ഷം,		ണം.”
യഃ	വല്ല ഒരുവനും		

സ തഥേതി പ്രതിജ്ഞായ രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത്
ദ്വാരി തിഷ്ഠ മഹാബാഹോ പ്രതിഹാരം വിസജ്ജയ.

14

സഃ രാമഃ	ആ ശ്രീരാമൻ	“ മഹാബാഹോ! “ മഹാബാഹുവായവ	
“ തഥാ ” ഇതി	“ ആവട്ടെ ” എന്ന്		നേ!
പ്രതിജ്ഞായ	കുടയുറാ	പ്രതിഹാരം	കാവലുക്കാരനെ
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനാടായി	വിസജ്ജയ;	പറഞ്ഞയച്ചേയ്ക്കുക;
അബ്രവീത്;	ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി	ദ്വാരി	വാതിലുക്കൽ
	ച്ചു;	തിഷ്ഠ.	കാത്തുനില്ക്കുക.

സ മേ വധ്യഃ ഖലു ഭവേത് കഥാദന്ദനം സമീരിതം
ഈച്ചേർമ്മ ച സൗമിത്രേ പശ്യേദാ ശൃണയാച്ച യഃ.

15

“ സൗ മിത്രേ! “ ലക്ഷ്മണ!	ശൃണയാത്	കേൾക്കുകയോ	
മമ ച	എനിക്കും	പശ്യത് വാ	കാണുകയോ ചെയ്താൽ
ഈച്ചേഃ	താപസനം	സഃ, മേ	അവൻ, എനിക്ക്
സമീരിതം	നടക്കുന്നതായ	വധ്യഃ	വധത്തിന്ന് പാത്രീഭ
കഥാദന്ദനം	രണ്ടുപർമാത്രം ചെയ്യു		വിചുവനായി
	ന്ന സംഭാഷണത്തെ	ഭവേത് ഖലു.”	ആകുന്നതാണ് തീച്ച
യഃ ച	വല്ല ഭവേനം		തന്നെ.”

തതോ നിക്ഷിപ്യ കാകത്സ്ഥോ ലക്ഷ്മണം ദ്വാരി സംഗ്രഹം
തമുവാച മനേ വാക്യം കഥയസേപതി രാഘവഃ.

16

കാകസ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ	രാഘവഃ,	ശ്രീരാഘവൻ,
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ	തഃ	അദ്ദേഹത്തെ നോക്കി
ദ്വാരി	വാതിൽക്കൽ	ഇതി ഉവാച;	ഇങ്ങിനെ അരുചെയ്തു;
സംഗ്രഹം	കാവലായി	“ മുന!	“ മുനിവര!
നിക്ഷിപ്യ,	ഏല്പിച്ചു,	വാക്യം	ആജ്ഞയെന്തെന്ന്
തതഃ	അതിൽ പിന്നെ	കഥയസപ.	അരുളിയാലും.

യത്തേ മനീഷിതം വാക്യം യേന വാടസി സമാഹിതഃ
കഥയസപാവിശങ്കസ്തഥ മമാപി ഹൃദി വർത്തതേ.

17

“ യേന വാ	“ യാതൊരു വാക്യ	മനീഷിതം,	തിരുവുള്ളത്തിലുള്ള
	ത്തോടുകൂടി	മമ	എന്റെ [തോ, അത്
സമാഹിതഃ	അഞ്ച് ഏല്പിച്ചയക്ക	ഹൃദി അപി	അന്തരംഗത്തിലും
അസി,	പ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവാ,	വർത്തത;	വർത്തിക്കുന്നതാകുന്നു;
യത്	യാതൊരു	തപം	അഞ്ച്
വാക്യം	ആ വാക്യം	അവിശങ്കഃ	ശങ്കവിട്ട്
തേ	നിന്തിരുവടിയുടെ	കഥയസപ.”	ഉറച്ചെയ്താലും ”

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

രൂപാന്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറ്റിമൂന്നാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആലുപുരത്ത് ഗ്ലോകസംഖ്യ 23834; ഉത്തരകാണ്ഡം ആലുപുരത്ത് ഗ്ലോകസംഖ്യ 3110.

ചതുരൂത്തരശതതമഃ സഗ്ഗ് = നൂററിനാലാംസഗ്ഗ്.

[പിതാമഹവാക്യകഥനം = ബ്രഹ്മദേവൻ പറഞ്ഞയച്ച വാക്യത്തെ അറിയിക്കുന്നത്.]

ശ്രുണു രാജൻ മഹാസത്വ യദത്ഥമഹമാഗതഃ

പിതാമഹേന ദേവേന പ്രേഷിതോഽസ്മി മഹാബല.

1

“പിതാമഹേന ദേവേന പ്രേഷിതഃ അസ്മി; മഹാബല! മഹാസത്വ!	} “ബ്രഹ്മദേവനാൽ പറഞ്ഞയക്കപ്പെട്ടവ ഞാൻ; [നാകുന്നു അ ചഞ്ചലനിഷ്പ്പുണ്ട ധർമ്മശീല!	രാജൻ!	മഹാരാജാദേവ!
		അഹം	ഞാൻ
		ആഗതഃ	വന്നിരിക്കുന്നത്
		യദത്ഥം	എന്താവശ്യമായിട്ടാ ന്നോ, അതിനെ
		ശ്രുണു.	ചെയ്തിരിക്കാണൊലും.

തവാഹം പൂർവ്വകേ ഭാവേ പുത്രഃ പരപുരഞ്ജയ

മായാസംഭാവിതോ വീര കാലഃ സർവ്വസമാഹരഃ.

2

“പരപുരഞ്ജയ! “ദേവശത്രു സംഹാര		തവ	നിന്തിരുവടിക്ക്
കനായ		പുത്രഃ,	പുത്രനായി,
വീര!	ശ്രീ വിഷ്ണുഭഗവാനേ!	സർവ്വസമാഹരഃ	സർവ്വത്തിന്നും സംഹാര
പൂർവ്വഃക	(നിന്തിരുവടിയുടെ)		കർത്താവായി,
	മുന്യജ്ജതായ	കാലഃ	യമനായി
ഭാവേ,	സ്വരൂപത്തിൽ,	മായാ-	} ദൈവശക്തിയാൽ ഉള്ള
അഹം	ഞാൻ	സംഭാവിതഃ	
			വാക്കപ്പെട്ടവനാകുന്നു.

പിതാമഹശ്ച ഭഗവാനാഹ ലോകപതിഃ പ്രഭീ

സമയസ്തേ കൃതഃ ഡൈത്യേ സ്വപാൻ ലോകാൻ പരിരക്ഷിതും.

3

“ലോകപതിഃ “സകലലോക സൃഷ്ടി		തേ	നിന്തിരുവടിക്ക്
കർത്താവും		സ്വപാൻ	സ്വപനം
പ്രഭീ	പ്രഭീവും	ലോകാൻ	ലോകങ്ങളെ
ഭഗവാൻ ച	ഭഗവാനുമായ	പരിരക്ഷിതും	നേരിൽതന്നെ വാണു
പിതാമഹഃ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,		രക്ഷിപ്പാൻ
അഹ;	ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞയ	സമയഃ	നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടതായ
	ച്ചിട്ടുണ്ട്;		കാലം
‘ഡൈത്യേ!	‘പുണ്യാത്മാവ!	കൃതഃ.	പൂർത്തിയായ്ക്കഴിഞ്ഞു.

സംക്ഷിപ്ത ഹി പുരാ ലോകാൻ മായയാ സ്വയമേവ ഹി

മഹാബ്ദേവേ ശയാനോഽസ്മി, മാം തപം പൂർവ്വമജീജനം.

4

“പുരാ	“പൂർവ്വത്തിൽ	ലോകാൻ ഹി	ലോകങ്ങളെയെല്ലാം
മഹാബ്ദേവ	വൻകടലിൽ	സ്വയം ഹവ	തന്റെ ഉദരത്തിൽത
അപ്സ	വെള്ളത്തിൽ	സംക്ഷിപ്ത	അടക്കിക്കൊണ്ടു് [നെ
ശയാനഃ	പള്ളികൊണ്ടിരുന്നവ	മാം ഹി	എന്നെത്തന്നെ
തപം,	നിന്തിരുവടി, [നായ	പൂർവ്വം	ഒന്നാമതായി
മായയാ	ദിവ്യശക്തികൊണ്ടു്	അജീജനം.	സൃഷ്ടിച്ചുരളുകയുണ്ടായി.

ഭോഗവന്തം തതോ നാഗമനന്തമുദകേശയം

മായയാ ജനയിതപാ തപം ദ്വൈ ച സതൈവ മഹാബലൈ

5

മധും ച കൈടഭം ചൈവ യയോരസ്ഥിചയൈർവൃതാ

ഇയം പവ്വതസംബാധാ മേദിനീ ചാഭവന്മഹി.

6

“ തതഃ	“ അതിൽപിന്നെ	തപം	നിന്തിരുവടി
ഉദകേശയം	വെള്ളത്തിൽ ശയിച്ചു	ജനയിതപാ,	സൃഷ്ടിച്ചശേഷം,
	കൊണ്ടിരിക്കുന്നവനും	ഇയം	ഇതു
ഭോഗവന്തം ച	സുഖത്തെ തരുന്നവനും	മഹി	ചോകും
	മായ	യഃയാഃ	യാതൊരു അവരിരുവ
			രൂടയും
അനന്തം	അനന്തനാകുന്ന		
നാഗം ച	സപ്തരാജാവിടനയും	അസ്ഥിചായൈഃ	അസ്ഥികൂടങ്ങളാൽ
മഹാബലൈ	മഹാബലശാലികളായ	വൃതാ	ഉളവാക്കപ്പെട്ടതായി
മധും ച	മധുവും	പവ്വതസംബാധാ	പവ്വതങ്ങളാൽ മേടും
കൈടഭം ഏവ	കൈടഭനുമായ		കുണ്ടമാക്കപ്പെട്ടതായും
ദ്വൈ	രണ്ടു്	മേദിനീ ച	(പുല്ലും ചെടികളും മുള
സതൈവ	അസുരന്മാരെയും		ജ്വന്ന) സമഭൂമിയായും
മായയാ	ദിവ്യശക്തികൊണ്ടു്	അഭവത്.	ഭവിച്ചു.

പദ്മേ ദിവ്യേടക്സസംകാശേ നാഭ്യോമുത്പാദ്യ മാമപി

പ്രാജാപത്യം തപയാ കർമ്മ മയി സർവ്വം നിവേശിതം.

7

“ മാം അപി	“ എന്നെയും	തപയാ	നിന്തിരുവടിയാൽ
നാഭ്യം	നാഭിയിൽനിന്നു്	പ്രാജാപത്യം	} പ്രാജാപത്യകൃത്യം
ദിവ്യേ	ദിവ്യമായി	കർമ്മ	
അക്സസംകാശേ	ജ്യോതിർമ്മയമായി വിള	സർവ്വം	എല്ലാം
പദ്മേ	താമരപ്പൂവിൽ [ങ്ങുന്ന	മയി	എങ്കൽ
ഉത്പാദ്യ,	സൃഷ്ടിച്ചശേഷം,	നിവേശിതം.	എല്പിക്കപ്പെട്ടു.

സോഽഹം സന്യസ്തഭാരോ ഹി തപാമുപാസേ ജഗത്പതിം

രക്ഷാം വിധത്സപ ഭൂതേഷു മമ തേജസ്സരോ ഭവാൻ.

8

“ സന്യസ്തഭാരഃ	“ എല്പിക്കപ്പെട്ട ഭാര	തേജസ്സരഃ	വേണ്ടുന്ന ശക്തിയെ
ഹി	തെവഹരിക്കുന്നവനായ		നൽകുന്നവനായി
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള		
അഹം,	ഞാൻ	ഭൂതേഷു	{ ദേവകളുടേയും മനുഷ്യ
ജഗത്പതിം	ജഗത്പതിയായ		
തപാം,	നിന്തിരുവടിയോടായി,		
‘ഭവാൻ	‘നിന്തിരുവടി	രക്ഷാം	രക്ഷാകൃത്യത്തെ
മമ	എനിക്ക്	വിധത്സപ’	ചെയ്യാൻ തിരുവുള്ളമു
			ണ്ടാകേണം’ എന്നു്
		ഉപാസേ.	പ്രാർത്ഥിക്കുന്ന

തതസ്തപമപി ഭുജ്യാത് തസ്താദ്ഭാവാത് സനാതനാത്
രക്ഷാത്ഥം സർവ്വഭൂതാനാം വിഷ്ണുതമുപജഗ്മിവാൻ.

9

“തതഃ തപഃ, ഭുജ്യാത് സനാതനാത് അപി	“ആകയാൽ നിന്തിരുവടി, മനോവാഗതീതവും കാലദേശങ്ങളാൽ ഇത്ര യെന്ന് കണക്കാക്ക വാൻ കഴിയാത്തതു മായ	തസ്താത് ഭാവാത് സർവ്വഭൂതാനാം രക്ഷാത്ഥം വിഷ്ണുതപം ഉപജഗ്മിവാൻ.	} ആ ആദിസപരൂപ ത്തിൽനിന്ന് ദേവമനുഷ്യസ്തംബാദി കളായ സർവ്വവസ്തുക്ക രക്ഷയ്ക്കായി [ഭുജ്യം മഹാവിഷ്ണുസപരൂപ കയ്ക്കാണ്. [ത്തെ
---	--	--	--

അദിത്യാം വീർവ്വാൻ പുത്രോ ഭ്രാതൃണാം വീർവ്വലന്തഃ
സമുത്പന്നേഷു കൃത്യേഷു തേഷാം സാഹ്യായ കല്പസേ.

10

“അദിത്യാം വീർവ്വാൻ പുത്രഃ തേഷാം ഭ്രാതൃണാം സമുത്പന്നേഷു	“അദിതിദേവിയിങ്കൽ അതിവീർവ്വാലിയായ പുത്രനായി ആ സോദരന്മാർക്ക് അപ്പോഴപ്പോൾ ഉണ്ടാ കുന്നവരായ	കൃത്യേഷു സാഹ്യായ വീർവ്വലന്തഃ കല്പസേ.	കൃത്യങ്ങളിൽ സഹായിപ്പാനായി വീർവ്വത്തെ അഭിവൃദ്ധി യാക്കുന്നവനായി നിന്തിരുവടി കാത്തു രക്ഷിച്ചുവരുന്നു.
---	--	---	---

സ തപം വിത്രാസ്യമാനാസു പ്രജാസു ജഗതാം വര
രാവണസ്യ വധാകാംക്ഷീ മാനുഷേഷു മനോഭയാഃ.

11

“ജഗതാം വര! മാനുഷേഷു പ്രജാസു വിത്രാസ്യ- മാനാസു,	“സർവ്വപ്രപഞ്ചത്തിന്നും ശ്രേഷ്ഠനായുള്ളോവ! മനുഷ്യരും പ്രജകളും കിടകിടെ വിറപ്പിക്ക പ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കെ,	സഃ തപം രാവണസ്യ വധാകാംക്ഷീ മനഃ അഭയാഃ.	അപ്രകാരമുള്ള നിന്തിരുവടി രാവണന്റെ വധത്തെ കരുതിയവ തിരുവുള്ളത്തെ [നായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുത്തിയ രളി.
---	---	---	--

ദശവഷ്ഠസഹസ്രാണി ദശവഷ്ഠശതാനി ച
കൃതപാ വാസസ്യ നിയതിം സ്വയമേവാത്മനാ പുരാ.

12

“പുരാ, ആമെന്നാ ഏവ സ്വയം വാസസ്യ	“അപ്പോൾതന്നെ, നിന്തിരുവടിയാൽത ന്നെ സ്വന്തം അഭീഷ്ടമായി ഭൂലോകവാസത്തിന്നാ യി	ദശവഷ്ഠ- സഹസ്രാണി ദശ വഷ്ഠ- ശതാനി ച നിയതിം കൃതപാ.	} പതിനായിരം ആണ്ടു കളും ആയിരം ആണ്ടുകളും എന്ന് കാലനിണ്ണയം ചെയ്യ പ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.
---	--	--	--

സ തപം മനോമയഃ പുത്രഃ പൃഷ്ണായുർമാനഃഷഷപിഹ
കാലോ നരവരശ്രേഷ്ഠ സമീപമുപവർത്തിതം.

13

“മനോമയഃ	{ “ലോകബന്ധമില്ലാ തെ, സ്വസങ്കല്പത്താ ലവതരിച്ചു	പൃഷ്ണായുഃ;	{ വസിക്കേണ്ടുന്നതായ ആയുഷ്കാലം പൂർത്തി യാക്കുകിണതു;
പുത്രഃ	പുത്രനായ	നരവരശ്രേഷ്ഠ!	മേ പുരുഷാത്മമ!
സഃ	അപ്രകാരമുള്ള	ഉപവർത്തിതം	തിരിച്ചെഴുന്നള്ള
തപം,	നിന്തിരുവടി,		വാൻ
ഇഹ	ഈ ലോകത്തിൽ	കാലഃ	തക്കസമയം
മാനഃഷഷ	മനുഷ്യരുടെ ഇടയിൽ	സമീപം.	അടുത്തിരിക്കുന്നു.

യദി ഭൂയോ മഹാരാജ പ്രജാ ഇഹ്സസ്പവാസിതം
വസ വാ വീര ഭദ്രം തേ ഏവമാഹ പിതാമഹഃ.

14

“പിതാമഹഃ	“ബ്രഹ്മദേവൻ	ഭൂയഃ	ഇനിയും
ഏവം	ഇപ്രകാരവും	പ്രജാഃ	പ്രജകളെ
ആഹ;	ഉണർത്തിപ്പാൻ പറ ഞ്ഞു ;	ഉപാസിതം	നേരിൽ പരിപാലിക്ക
മഹാരാജ!	സർവ്വരക്ഷാകരനായ		വാൻ
വീര!	വിഷ്ണുഭഗവാനേ!	ഇഹ്സ സ്പവാ	തിരുവുള്ളമുള്ളപക്ഷം
തേ ഭദ്രം;	നിന്തിരുവടിക്ക് മംഗള മുണ്ടാകട്ടെ;	വസ.	ഇങ്ങനെ ഇരുന്നരു ളാവുന്നതാണ്.

അഥവാ വിജിഗീഷാ തേ സുരലോകായ രാഘവ
സനാഥാ വിഷ്ണുനാ ദേവാ ഭവന്തു വിഗതജ്ജപരാഃ.

15

“രാഘവ!	“ശ്രീരാഘവ!	ദേവാഃ	ദേവകൾ
വാ	അല്ലെന്നാൽ	വിഷ്ണുനാ	ശ്രീമഹാവിഷ്ണുവായ നി ന്തിരുവടിയാൽ
തേ	നിന്തിരുവടിയുടേതായ		
സുരലോകായ	ദേവലോകത്തിന്നു	സനാഥാഃ	നാഥനാടുകൂടിയവരായി
വിജിഗീഷാ	{ എഴുന്നള്ളിയരുളുവാ	വിഗതജ്ജപരാഃ	വിചാരമറ്റവരായി
അഥ,	{ നാണ് തിരുവുള്ളമെ ന്നാൽ,	ഭവന്തു.	ഭവിക്കട്ടെ.”

ശൂതപാ പിതാമഹേനോക്തം വാക്യം കാലസമീരിതം
രാഘവഃ പ്രഹസൻ വാക്യം സർവ്വസംഹാരമബ്രവിത്.

16

പിതാമഹേന	ബ്രഹ്മദേവനാൽ	രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ
ഉക്തം	അരുളിച്ചെയ്തുകൊല്ല ട്ടതും	സർവ്വസംഹാരം	സർവ്വസംഹാരകനായ യമനൈ നാക്കി
കാലസമീരിതം	യഥാർത്ഥരാജാവിനാൽ	പ്രഹസൻ	പുഞ്ചിരികിടക്കാണ്
	ഉണർത്തിക്കൊടുത്തുമായ	വാക്യം	{ ഇങ്ങനെ അരുളിച്ചെ
വാക്യം	വാക്യത്തെ	അബ്രവിത്.	യ്ക്ക.
ശൂതപാ,	ചെവിക്കൊണ്ട്,		

ശ്രുതപാ മേ ദേവദേവസ്വ വാക്യം പരമമദ്ഭുതം
പ്രീതിർഹി മഹതീ ജാതാ തവാഗമനസംഭവാഃ.

17

“ദേവദേവസ്വ “ബ്രഹ്മദേവന്റെ
പരമം അദ്ഭുതം അത്യതുളതമായ
വാക്യം വാക്യത്തെ
ശ്രുതപാ ഹി കേട്ടതിനാൽ
തവ അവിടുത്തെ

ആഗമന സംഭവാഃ വരവുകൊണ്ടുണ്ടായ
പ്രീതിഃ സന്തോഷം
മേ എനിക്ക്
മഹതീ അധികമായി
ജാതാ. ഉളവായി.

ത്രയാണാമപി ലോകാനാം കാര്യാത്ഥം മമ സംഭവഃ
ഭദ്രം തേടസ്തു ഗമിഷ്യാമി യത ഏവാഹമാഗതഃ.

18

“ത്രയാണാം “മൂന്നു
ലോകാനാം } ലോകങ്ങൾക്കും
അപി }
കാര്യാത്ഥം { ആവണ്ടതായ കാര്യം
മമ { ഞ്ഞ സാധിപ്പാൻ
സംഭവഃ; എന്റെ വേണ്ടിയാണ്
അവതാരമുണ്ടായത്;

അഹം ഞാൻ
ആഗതഃ വന്നത്
യതഃ ഏവ എവിടെനിന്നോ, അവിടെയ്ക്കുതന്നെ
ഗമിഷ്യാമി; തിരിച്ചുവരുന്നെൻ്റെ;
തേ ഭദ്രം } അവിടുന്ന് എഴുന്നെ
അസ്തു. } ജീയ കാര്യം തുഭുമായി
പൂർവ്വസാന്നിദ്ധ്യം.

ഏദ്ഗതോ ഹൃസി സംപ്രാപ്തോ ന മേ തത്ര വിചാരണാ
മയാ ഹി സർവ്വകൃത്യേഷു ദേവാനാം വശവത്തിനാ
സ്ഥാതവ്യം സർവ്വസംഹാര യഥാ ഹ്യാഹ പിതാമഹഃ.

19

“സർവ്വസംഹാര! “കാലഭദ്രസ്വരൂപ!
പിതാമഹഃ ബ്രഹ്മദേവൻ
അഹം } യാതൊന്ന് അരുളി
യഥാ ഹി; } ചെയ്തയച്ചിരിക്കുന്നു
വോ, അത് അപ്രകാ
രംതന്നെ;
സംപ്രാപ്തഃ ധർമ്മനിയമത്തെ അനു
സരിക്കുന്നവരും
ഏദ്ഗതഃ ഹി എന്റെ മനസ്സിൽ വ
ർത്തിക്കുന്നവരും
അസി; ആകുന്നു നിന്തിരവടി;

തത്ര മേ ആ സംഗതിയിൽ എ
നിക്ക്
വിചാരണാ ന; ആലോചിക്കേണ്ടതില്ല;
സർവ്വകൃത്യേഷു എല്ലാകാര്യങ്ങളിലും
ദേവാനാം ദേവകളുടെ
വശവത്തിനാ അവശ്യപ്രകാരംത
ന്നെ നടക്കുന്നവനായ
മയാ എന്നാൽ
സ്ഥാതവ്യം } അപ്രകാരം ചെയ്യാമെ
ഹി.” } ന്നു എല്ലാപ്പെടേണ്ട
തുതന്നെയാണ്.”

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്പികീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ചതുരത്ഥരശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = നൂറ്റിനാലാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23853; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3129.

പഞ്ചോത്തരാശതമഃ സഗ്ഗ് = ഞ്ററഞ്ചാംസഗ്ഗ്.

[ദുഷ്ടാഃസാഭിഗമഃ = ദുഷ്ടാസസ്സമഹഷി വരുന്നതു്.]

തഥാ തഃയാഃ സംവദതോർദ്ദുഷ്ടാസാ ഭഗവാന്യഃ
രാമസ്യ ഭർണാകാംക്ഷീ രാജദാരുമുപാഗമത്.

1

തഥാ	അപ്രകാരം	രാമസ്യ	ശ്രീരാമന്റെ
തഃയാഃ	അവരിരുവരും തമ്മിൽ	ഭർണാകാംക്ഷീ	സന്ദർശനത്തെ കാംക്ഷി
സംവദതോഃ,	സംഭാഷണം ചെയ്തു		ക്കുന്നവനായി
	കൊണ്ടിരിക്കെ,	രാജദാരു	അരമനവാതിൽക്കൽ
ഭഗവാൻ	മഹാ പുഷ്പനായ	ഉപാഗമത്.	എഴുന്നേള്ളി.
ദുഷ്ടാസാഃ	ഇഷ്ടിഃ ദുഷ്ടാസസ്സമഹഷി		

സോഭിഗമ്യ തു സൌമിത്രിമുവാച ഇഷ്ടിസത്തമഃ.

2

സഃ	ആ	അഭിഗമ്യ,	അവിടെ വർത്തിക്കുന്ന
ഇഷ്ടിസത്തമഃ,	ഇഷ്ടിവർത്തൻ,		വനായികളു്,
സൌമിത്രിം	ലക്ഷ്മണനെ	ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ആജ്ഞാപി
തു	ആ-സമയം		ച്ചു.

രാമം ഭർയ മേ ശീഘ്രം പുരാ മേടത്ത്ഥാടിവർത്തതേ.

3

“മേ	“എന്റെ	ശീഘ്രം	ഉടനെ
അർത്ഥഃ	കാര്യം	രാമം	ശ്രീരാമനെ
അതിവർത്തതഃ;	ഇപ്പോൾതന്നെ അതി	മേ	എനിക്ക്
	ക്രമിച്ചിരിക്കുന്നു;	ഭർയ.”	കാണിച്ചുതരിക.”
പുരാ	ഒന്നാമതായി		

മുന്നേസ്തു ഭാഷിതം ശ്രുതപാ ലക്ഷ്മണഃ പരവീരഹാ
അഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം വാക്യമേതേദുവാച ഹ.

4

പരവീരഹാ	ശ്രീനാരായണാംശമായ	ശ്രുതപാ തു,	കേട്ടു്,
ലക്ഷ്മണഃ	ലക്ഷ്മണൻ	മഹാത്മാനം ഹ	ആ മഹാത്മാവിനെ
മുന്നേ	മുനിവരന്റെ	അഭിവാദ്യ	വണങ്ങി,
ഭാഷിതം	വാക്കു	ഏതത് വാക്യം	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.
		ഉവാച.	

കിം കാര്യം ബ്രഹ്മി ഭഗവൻ കോ വാടർത്ഥഃ കിം കരോമ്യഹം
വ്യഗ്രോ ഹി രാഘവോ ബ്രഹ്മൻ മുഹൂർത്തം പ്രതിപാല്യതാം.

5

“ബ്രഹ്മൻ!	“ബ്രാഹ്മണാത്തമ!	ഹി	അതിനാൽ
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	മുഹൂർത്തം	അല്പനരം
വ്യഗ്രഃ;	ഒരുകാര്യത്തിൽ ഏപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്;	പ്രതിപാല്യതാം;	ക്ഷമിക്കപ്പെടട്ടെ;
		ഭഗവൻ!	സ്വാമിൻ!

കാഴ്ച കിം?	എന്തുകാഴ്ചയാണ് ആ	അഥം	അടിയൻ
	വേണ്ടുന്നതും?	കരോമി	} ഇപ്പോൾ ചെയ്യേണ്ടുന്ന
അതുമ്മ	വിഷയസുപഭാവം	കിം?	
കടം?	എന്താണ്?		ത എന്തെന്നാണ്?
വാ	അല്ലെന്നാൽ	ബ്രഹ്മി."	അരുളിച്ചെയ്താലും."

തച്ഛ്രുതവാ ജ്ഞിശാർദൂലഃ ക്രോധേന കലുഷിതഃ

ഉവാച ലക്ഷ്മണം വാക്യം നിർദ്ദഹന്നിവ ചക്ഷുഷാ.

6

തത് ശ്രുതവാ,	അതുകേട്ട്,	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ
ജ്ഞിശാർദൂലഃ	മുനീശ്രേഷ്ഠൻ	ചക്ഷുഷാ	കണ്ണുകൊണ്ട്
ക്രോധേന	കോപത്താൽ	നിർദ്ദഹൻ	ഇവ ദഹിപ്പിക്കുമാൻ
കലുഷിതഃ,	മതിമറന്നവനായി,	വാക്യം ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

അസ്മിൻ ക്ഷണേ മാം സൗമിത്രേ രാമായ പ്രതിവേദയ.

7

"സൗമിത്രേ!	"ലക്ഷ്മണ!	രാമായ	ശ്രീരാമന്റെ തിരു
അസ്മിൻ	ഈ		മുമ്പിൽ
ക്ഷണേ	നിമിഷത്തിൽതന്നെ	മാം	} എന്നെ പ്രവേശിപ്പി
		പ്രതിവേദയ.	
			ച്ചാലും.

അസ്മിൻ ക്ഷണേ മാം സൗമിത്രേ ന നിവേദയസേ യദി
വിഷയം തപാ പുരം ചൈവ ശപിഷ്യേ രാഘവം തഥാ
ഭരതം ചൈവ സൗമിത്രേ യുഷ്മാകം യാ ച സന്തതിഃ.

8

"സൗമിത്രേ!	"ലക്ഷ്മണ!	രാഘവം തഥാ	ശ്രീരാഘവനേയും.
അസ്മിൻ	ഈ	യുഷ്മാകം	നിങ്ങളുടെ
ക്ഷണേ	നിമിഷംതന്നെ	സന്തതിഃ	സന്തതി
മാം	എന്നെ	യാ	യാതൊന്നോ
നിവേദയസേ	} കൊണ്ടുപോയ് ചേക്കാ	ച	അതിനേയും
ന യദി,		പുരം ച	പട്ടണത്തെയും
സൗമിത്രേ!	മേ സൗമിത്രേ!	വിഷയം ഏവ	രാജ്യത്തെത്തന്നെയും
തപാ ച	ഭവാനെയും	ശപിഷ്യേ.	ഞാൻ ശപിക്കുന്ന
ഭരതം ഏവ	ഭരതനെയും		താണ്.

ന ഹി ശക്ഷ്യാമൃഹം ഭൂയോ മന്യം ധാരയിതും ഹദി
തച്ഛ്രുതവാ ഘോരസങ്കാശം വാക്യം തസ്യ മഹാത്മനഃ
ചിന്തയാമാസ മനസാ തസ്യ വാക്യസ്യ നിശ്ചയം.

9

"ഹി	"എന്തെന്നാൽ	ധാരയിതും	സഹിപ്പാൻ
അഥം	ഞാൻ	ശക്ഷ്യാമി ന;"	ശക്ത നല്ല;"
ഹദി	സർവ്വാപരി മുഖ്യമായു	തസ്യ	ആ
	ള്ള സംഗതിയിൽ	മഹാത്മനഃ	മഹാത്മാവിന്റെ
ഭൂയഃ	അതിയായുള്ള	ഘോരസങ്കാശം	ഘോരമായ
മനഃ	സങ്കടത്തെ	വാക്യം ശ്രുതവാ,	വാക്യത്തെ കേട്ട്,

തത്,	അപ്രകാരമിരിക്കെ,	നിശ്ചയം	സാരത്തെ
തസ്യ	ആ	മനസാ	മനസ്സിൽ
വാക്യസ്യ	വാക്യത്തിന്റെ	ചിന്തയാമാസ.	ആലോചിച്ചു.

ഏകസ്യ മരണം മേടസ്തു മാ ഭൂത് സർവ്വിനാശനം
ഇതി ബുദ്ധ്യാ വിനിശ്ചിത്യ രാഘവായ നൃപഭയേത്.

10

“മേ ഏകസ്യ	“എന്റെ ഒരുവന്റെ	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
മരണം	മാണം	ബുദ്ധ്യാ	ബുദ്ധികൊണ്ട്
അസ്യ;	നേൺകൊള്ളട്ടെ;	വിനിശ്ചിത്യ	നിശ്ചയിച്ച്
സർവ്വിനാശനം	സർവ്വനാശം	രാഘവായ	ശ്രീരാഘവനോടായി
മാ ഭൂത്,”	ഉണ്ടാകാതിരിക്കട്ടെ,”	നൃപഭയേത്.	അറിയിച്ചു.

ലക്ഷ്മണസ്യ വചഃ ശ്രുതപാ രാമഃ കാലം വിസൃജ്യ ച
നിസൃത്യ തപരിതം രാജാ അത്രേഃ പുത്രം ദദൗ ഹ.

11

ലക്ഷ്മണസ്യ	ലക്ഷ്മണന്റെ	വിസൃജ്യ ച,	വിടകൊടുത്തയച്ച്
വചഃ	വാക്ക്	തപരിതം	ഉടനെ
ശ്രുതപാ	കേട്ട്	നിസൃത്യ	പുറത്തുവന്ന്
രാജാ	പ്രഭുവായ	അത്രേഃ പുത്രം	അതിപുത്രനായ ഒറ്റാ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,		സസ്സമംഷിയെ
കാലം	കാലരേറ്റനെ	ദദൗ ഹ.	സന്ദർശിച്ചു.

സോട്ടഭിവാദ്യ മഹാത്മാനം ജപലന്തമിവ തേജസാ
കിം കായ്മിതി കാകത്സ്ഥഃ കൃതാഞ്ജലിരഭാഷത.

12

സഃ	ആ	അഭിവാദ്യ,	വണങ്ങി,
കാകത്സ്ഥഃ,	കാകത്സ്ഥൻ,	കൃതാഞ്ജലിഃ	അഞ്ജലികുപ്പിക്കൊണ്ട്
തേജസാ	തേജസ്സിനാൽ	‘കായ്മം കിം?’	‘കല്പന എന്തോ?’
ജപലന്തം ഇവ	അഗ്നിപോലെ ജപലി	ഇതി	എന്ന്
	ക്കുന്നവനായ		
മഹാത്മാനം	ആ മഹാത്മാവിനെ	അഭാഷത.	ചോദിച്ചുരളി.

തദപാക്യം രാഘവേണോക്തം ശ്രുതപാ മുനിവരഃ പ്രഭം
പ്രത്യാഹ രാമം ഒറ്റാസാഃ ശ്രൂയതാം ധർമ്മവത്സല.

13

രാഘവേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ	പ്രഭം	പ്രഭുവായ
ഉക്തം	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ട	രാമം	ശ്രീരാമനോടായി
തത് വാക്യം	ആ വാക്യത്തെ	പ്രത്യാഹ;	ഇങ്ങിനെ മറുപടിയുര
ശ്രുതപാ,	കേട്ട്,		ചെയ്തു;
ഒറ്റാസാഃ	} ഒറ്റാസസ്സമംഷി	“ധർമ്മവത്സല!	“ധർമ്മനിഷ്ഠനായുള്ളോ
മുനിവരഃ			വേ!
		ശ്രൂയതാം.	ചെവിക്കൊണ്ടാലും.

അദ്യ വഷ്ടസഹസ്രസ്യ സമാപ്തിസ്തപസോ മമ
സോടഹം ഭോജനമിച്ഛാമി യഥാസിദ്ധം തവാനഘ.

14

“വഷ്ട- സഹസ്രസ്യ മമ തപസഃ അദ്യ സമാപ്തിഃ; അനഘ! സഃ	“ആയിരം സാവതര ങ്ങളായി ചെയ്തവന്ന എന്റെ തപസ്സിന് ഇപ്പോൾ സമാപ്തിയായി; പുണ്യാത്മാവേ! അപ്രകാരമുള്ള	അഹം, തവ യഥാസിദ്ധം ഭോജനം ഇച്ഛാമി.”	ഞാൻ, നിന്തിരുവടിക്കാജ്ഞാ ണ്ടു് പാകംചെയ്ത തെയ്യറാ ക്കപ്പട്ട യാതൊന്നോ ഭോജനത്തെ [അ ആവശ്യപ്പെടുന്നു.”
--	--	---	---

തച്ഛ്രുതപാ വചനം രാജാ രാഘവഃ പ്രീതമാനസഃ
ഭോജനം മുനിമുഖ്യായ യഥാസിദ്ധമുപാഹരത്.

15

രാജാ രാഘവഃ, തത് വചനം ശ്രുതപാ,	മഹാരാജാവായ ശ്രീരാഘവൻ, ആ നിഃയാഗത്തെ കേട്ട്,	പ്രീതമാനസഃ യഥാസിദ്ധം ഭോജനം മുനിമുഖ്യായ ഉപാഹരത്.	ആനന്ദമുറുകൊണ്ടവ നായി തെയ്യറാക്കപ്പെട്ടതായ ഭോജനത്തെ [അ മുനിവരന്നാജ്ഞാണ്ടു് നൽകി.
---	--	---	--

സ തു ഭിക്ഷതപാ മുനിശ്രേഷ്ഠസ്തന്നമമൃതോപമം
സാധു രാമേതി സംഭാഷ്യ സ്വമാശ്രമമുപാഗമത്.

16

സഃ മുനിശ്രേഷ്ഠഃ, അമൃതോപമം തത് അന്നം ഭിക്ഷതപാ, തു,	ആ മുനിവരൻ, അമൃതതുല്യമായ ആ അന്നത്തെ ഭുജിച്ചു്, ആ സമയം,	“രാമ! സാധു,” ഇതി സംഭാഷ്യ, സ്വപം അശ്രമം ഉപാഗമത്.	“ശ്രീരാമ! ഞാൻസംതൃപ്തനായി,” എന്നു് ഉണർത്തിച്ചു്, തന്റെ അശ്രമത്തിലേക്കു എഴുന്നള്ളി.
---	---	---	---

തസ്തിൻ ഗതേ മുനിവരേ സ്വാശ്രമം ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ
സംസ്തുത്യ കാലവാക്യാനി തതോ ദുഃഖമുപാഗമത്.

17

തസ്തിൻ മുനിവരേ, സ്വാശ്രമം ഗതേ ലക്ഷ്മണാഗ്രജഃ	ആ മുനിവരൻ, തന്റെ അശ്രമത്തെ പ്രാപിച്ചശേഷം, ശ്രീരാമൻ	കാലവാക്യാനി സംസ്തുത്യ, തതഃ ദുഃഖം ഉപാഗമത്.	കാലഭേദന്റെ വാക്യ കാത്ത്, [അള അതിനാൽ ദുഃഖമുറുകൊണ്ടു.
---	--	---	--

ഓരോരോ ച സുസന്തപ്തഃ സുതപാ തദ്ഘോരദർശനം
അവാങ്മുഖോ ദീനമനാ വ്യാമന്തോ ന ശശാക ഹ.

18

തത്	അപ്രകാരം	അവാങ്മുഖഃ	} തലകുനിച്ചു
ഘോരദർശനം	അസമ്യമായി നേൺ തിനെക്കുറിച്ച്	ച	
സമ്യക്തപാ,	ഓരത്,	സുസന്തപ്തഃ	ഏറ്റവും തപിക്കുന്നവനായി,
ഓരോരോ	വ്യസനത്താൽ	വ്യാമന്തോ ഹ	വല്ലഭതം അഭിമുഖ്യം
ദീനമനഃ	ഉജ്ജ്വലതലനാലായി	ശശാക ന.	ശക്തനാകാതിരുന്നു.

തതോ ബുദ്ധ്യാ വിനിശ്ചിത്യ കാലവാക്യാനി രാഘവഃ
നൈതദസ്തിതി നിശ്ചിത്യ തുഷ്ണീമാസിനഹായശാഃ.

19

മഹായശഃ	മഹായശസ്വിതായ	‘ഏതത്’	‘ഇപ്രകാരം ഓർപ്പിക്കുക എന്നതു’
രാഘവഃ	ശ്രീരാഘവൻ	അസ്തി ന’	ശരിയല്ല’
ബുദ്ധ്യാ	സൂക്ഷ്മബുദ്ധിയിലൂടെ	ഇതി	എന്നിങ്ങിനെ
കാലവാക്യാനി	കാലഭേദമുണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നി യോഗങ്ങളെക്കുറിച്ച്	നിശ്ചിത്യ	നിശ്ചയിച്ച്
വിനിശ്ചിത്യ,	അലോചിച്ച്,	തുഷ്ണീം	} മൗനമായിരുന്നു.
തതഃ	അതിനാൽ	അസീത്.	

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
പഞ്ചോത്തരശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = നൂററഞ്ചാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23872; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3148.

ഇതിപുര കശലവംശം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപ്രദമായയജ്ഞവാദം ശീതേ ശ്രീമദ്രാമായണേ
ഏകത്രിംശേഫലി ഗിതഃ ശ്ലോകഃ സമാപ്തഃ.

ഇപ്രകാരം പണ്ട് കശലവന്മാരാണ് ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അശപ്രദമായയാഗശാലയിൽ വെച്ച്
ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീരാമായണത്തിൽ 31-ാം ഭാഗത്തെ കഥ അവസാനിച്ചു.

പുരം കുശലവാദ്യം ശ്രീരാമസന്നിധാവശപ്രദമായയജ്ഞവാദം ചോത്രിംശദിനേഷു ഗീതേ
 ശ്രീമദ്രാമായണ സമാപ്തിദിനേ ഉത്തരകാണ്ഡ ഷഡുത്തരശതതമസ്തമാരത്രി
 ഭാഷണര ശതതമസ്തപയ്ക്കന്തം (23873—24000 ശ്ലോകഃ)

ഗീതം തന്മിൻ ദിനേ ഗീതഃ ശ്ലോകാശ്ച 128.

പണ്ട് കുശലവന്മാരൽ ശ്രീരാമസന്നിധിയിൽ അപ്രദമായയാഗമണ്ഡപത്തിൽ വെച്ച്
 മുപ്പത്തിരണ്ടു ദിവസങ്ങളിലായി ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്രീരാമായണത്തിൽ ഒടുവിലത്തെ
 ദിവസം ഉത്തരകാണ്ഡത്തിൽ 106-ാം സ്തംഭം മുതൽ 110-ാം സ്തംഭം ഒടുവുവരെ
 (23873 മുതൽ 24000 കൂടി ശ്ലോകങ്ങൾ) ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ടു
 അന്നേദിവസം ഗാനം ചെയ്ത ശ്ലോകസംഖ്യ 128

ഷഡുത്തരശതതമഃ സ്തംഭഃ = നൂറ്റിത്തൊന്നാംസ്തംഭം.

[ലക്ഷണപരിത്യാഗഃ = ലക്ഷണനെ പരിത്യജിക്കുന്നത്.]

അവാങ് മുഖമഥോ ദിനം ഓഷ്ടപാ സോമമിവാപ്ലതം

രാഘവം ലക്ഷ്മണോ വാക്യം ഹൃഷ്ടോ മധുരമബ്രവീത്.

1

ഹൃഷ്ടഃ	{ സംഭവിക്കുന്നതെല്ലാം ന്യായമായതാണെന്ന ദൃഢബുദ്ധിയാണവ	ആപ്ല.തം	രാഹുഗ്രസ്തനായ
ലക്ഷ്മണഃ,	ലക്ഷ്മണൻ, [നായ	സോമം ഇവ	ചന്ദ്രനെന്നപോലെ
അഥാ	അപ്പോൾ	ഓഷ്ടപാ,	കണ്ട്,
രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ	മധുരം	മുഖശാന്തിയുളവാക്ക
അവാങ് മുഖം	തലകുനിച്ചു്		ത്തക്കതായ
ദിനം	വിഷണ്ണനായി,	വാക്യം	വാക്യത്തെ
		അബ്രവീത്.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.

ന സന്താപം മഹാബാഹോ മദന്തം കത്തുമഹസി

പൂർവ്വനിർമ്മാണബലാ ഹി കാലസ്യ ഗതിരീദൃശീ.

2

“മഹാ- ബാഹോ!	{ “മഹാബാഹുവായുഃകോ വേ!	ഹി,	എന്നുള്ളതിനാൽ,
കാലസ്യ	കാലത്തിന്റെ	മദന്തം	എന്നെക്കുറിച്ച്
ഈദൃശീ ഗതിഃ	ഇപ്രകാരമുള്ള ഗതി,	സന്താപം	വ്യസനത്തിനാടുകൊ
പൂർവ്വനിർമ്മാണ-	പൂർവ്വകർമ്മങ്ങളുടെഫലം	കത്തും	ടുക്കുന്നത്
ബലാ	ആകുന്നു,	അഹസി ന.	നിന്തിരുവടിക്കു് ഉചി
			തമല്ല.

ജഹി മാം സൗമ്യ വിസ്രജ്ഞം പ്രതിജ്ഞാം പരിപാലയ

ഹീനപ്രതിജ്ഞാഃ കാകത്സ്ഥ പ്രയാന്തി നരകം നരാഃ.

3

“സൗമ്യ!	“പുണ്യാത്മാവായ!	നരാഃ,	ആളുകൾ,
കാകത്സ്ഥ!	ഹേ കാകത്സ്ഥ!	നരകം	നരകത്തെ
പ്രതിജ്ഞാം	അരുളിച്ചെയ്യുപോലെ	പ്രയാന്തി;	പ്രാപിക്കുന്നു;
	തന്നെ	മാം	എന്നെ
പരിപാലയ;	എപ്പോഴും പ്രവൃത്തി	വിസ്രജ്ഞം	മനഃസമാധാനത്തോടു
	ചൂഢം;		കൂടിയവനായി
ഹീനപ്രതിജ്ഞാഃ	വാക്കുമാറിനടക്കുന്ന	ജഹി.	വധിച്ചാലും.

യദി പ്രീതിമഹാരാജ യദ്യനുഗ്രാഹ്യതാ മയി
ജഹി മാം നിവൃത്തിശക്തോ യമം വർദ്ധ രാഘവ.

4

“മഹാരാജ!	“ചക്രവർത്തിയായ്	തപം	നിന്തിരുവടി
രാഘവ !	ശ്രീരാഘവ !	നിവൃത്തിശക്തഃ	ശക്തോതെ
മയി	എങ്കൽ	മാം	എന്നെ
പ്രീതിഃ യദി	പ്രീതിയുള്ള പക്ഷം	ജഹി	നിരാകരിച്ചുരുളിയാലും
അനുഗ്രാഹ്യതാ	കാരണമുള്ളതുമുള്ള	യമം	യമത്തെ
യദി		വർദ്ധ.	അഭിവൃദ്ധിയാക്കിയാ
	പക്ഷം		ലും.”

ലക്ഷ്മണേന തഥോക്തസ്തു രാമഃ പ്രചലിതേന്ദ്രിയഃ
മന്ത്രിണഃ സമുപാനീയ തഥൈവ ച പുരോധസം.

5

ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ	പ്രചലിത-	} മന്ത്രിനെ പൂർവ്വസ്ഥി
തു	അക്കാർത്തിൽ	ന്ദ്രിയഃ	
തഥാ	ഇപ്രകാരം		തിയിൽ കൊണ്ടുവ
ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കൊടുത്തവനാ	മന്ത്രിണഃ ഏവ	ന്നവനായി
	യ	മന്ത്രിമാരേയും	
		പുരോധസം	} പുരോഹിതനേയും
		തഥാ ച	
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	സമുപാനീയ.	വരുത്തി.

അബ്രവീച്ച തദാ വൃത്തം തേഷാം മദ്ധ്യേ സ രാഘവഃ
ദുഷ്ടാസോടഭിഗമം ചൈവ പ്രതിജ്ഞാം താപസസ്വ ച.

6

സഃ രാഘവഃ,	അ ശ്രീരാഘവൻ,	ദുഷ്ടാസോടഭി-	} ദുഷ്ടാ സസ്സമഹർഷിയുടെ
തേഷാം	അവരുടെ	ഗമം ച ഏവ	
മദ്ധ്യേ,	മുമ്പിൽവെച്ച്,		വരവിനെക്കുറിച്ചും
താപസസ്വ	താപസൻ	വൃത്തം	നടന്ന വൃത്താന്തത്തെ
പ്രതിജ്ഞാം ച	വാഗ്ദത്തംചെയ്തതിനെ	തദാ	ആ സമയം
	ക്കുറിച്ചും	അബ്രവീത്.	അറിയിച്ചു.

തച്ഛ്രുതപാ മന്ത്രിണഃ സർവ്വേ സോപാദ്ധ്യായാഃ സമാഗമൻ
വസിഷ്ഠസ്തു മഹാഭാരതജാ വാക്യമേതദുവാച ഹ.

7

സോപാദ്ധ്യായാഃ	പുരോഹിതനോടുകൂടി	മഹാഭാരതജാ	മഹാഭാരതജ സപിതായ
മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാർ [യിരുന്ന	വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠഭഗവാൻമാരും
സർവ്വ,	എല്ലാവരും,	തു	അപ്പോൾ
തത് ശ്രുതപാ,	അതു കേട്ട്,	ഏതത്	ഇപ്രകാരം
സമാഗമൻ ;	{ തമ്മിൽ തമ്മിൽ ആ	വാക്യം	വാക്യത്തെ
		ഉവാച ഹ.	അരുളിച്ചെയ്തു.
	ഭാഗ്യമെന്നുകൊ		
	ണ്ടിരുന്നു ;		

ദൃഷ്ടമേതന്മഹാബാഹോ ക്ഷയം തേ രോമഹർഷണം
ലക്ഷ്മണേന വിധോഗം ച തവ രാമ മഹായശഃ.

8

“മഹായശഃ! രാമ! മഹാബാഹോ! രോമഹർഷണം തേ	“മഹായശസപിയായ ശ്രീരാമ! മഹാബാഹോ! ഭക്തിയാലും ഭയത്താ ലും രാമാഞ്ചമുണ്ടാക്ക ന്നതായ നിന്തിരുവടിയുടെ	ഏതത് ക്ഷയം തവ ലക്ഷ്മണേന വിധോഗം ച ദൃഷ്ടം.	ഈ പശ്ചാത്താപവും നിന്തിരുവടിയ്ക്ക് ലക്ഷ്മണനോടുകൂടിയു വിധോഗവും [ജ എന്നിക്ക് അറിവുള്ളതു തന്നെ.
--	--	---	---

തൃജൈനം ബലവാൻ കാലോ മാ പ്രതിജ്ഞാം വൃഥാ കൃഥാഃ
വിനഷ്ടായാം പ്രതിജ്ഞായാം ധർമ്മാടി ച ലയം വ്രജേത്.

9

“പ്രതിജ്ഞാം വൃഥാ മാ കൃഥാഃ; പ്രതിജ്ഞായാം വിനഷ്ടായാം ച മാററം വരികയാണെ ന്നാൽ,	“അരുളിച്ചെയ്ത വാക്കി നെ പാഴാക്കാതിരുന്നാലും; പറയപ്പെട്ട വാക്കിന് മാററം വരികയാണെ ന്നാൽ,	ധർമ്മം അപി ലയം വ്രജേത്; കാലഃ ബലവാൻ; ഏനം തൃജ.	ധർമ്മംതന്നെ നശിച്ചുപോകുന്നതാ വിധിയെന്നത് [ണ്; ശക്തിയേറിയതാകുന്നു; ഈ ലക്ഷ്മണനെ തൃജിച്ചാലും.
--	---	---	---

തതോ ധർമ്മം വിനഷ്ടേ തു ത്രൈലോക്യം സചരാചരം
സദേവഷ്ഠിഗണം സർവ്വം വിനശ്യേത്ത് ന സംശയഃ.

10

“ധർമ്മം വിനശ്യേ തു തതഃ സചരാചരം സദേവഷ്ഠിഗണം	“ധർമ്മം കെട്ടുപായാൽ അതിനാൽ ചരാചരങ്ങളടക്കം ദേവഗണങ്ങളും ഋഷി ഗണങ്ങളുമടക്കം	തൈലോക്യം തു ത്രൈലോക്യവും സർവ്വം മുഴുവനും വിനശ്യേത്; നശിച്ചുപോകുന്നതാ ണ്; ന സംശയഃ. തീർച്ചതന്നെ.
--	--	--

സ തപം പുരുഷശാർദൂല ത്രൈലോക്യസ്യാഭിപാലനാത്
ലക്ഷ്മണേന വിനാ ചാഭ്യ ജഗത്സപസ്ഥം കരുഷപ ഹ.

11

“പുരുഷ- ശാർദൂല! തൈലോക്യസ്യാ അഭിപാലനാത് സഃ	“പുരുഷോത്തമ! തൈലോക്യത്തിന്റേ യും ഭാരത്തെ വഹിക്കുന്ന തിനാൽ അപ്രകാരമുള്ള	തപം അഭ്യ ലക്ഷ്മണേന വിനാ ച ജഗത് ഹ സപസ്ഥം കരുഷപ.”	നിന്തിരുവടി ഇപ്പോൾ ലക്ഷ്മണനുമായി വേർപിരിഞ്ഞവനായി മനുഷ്യലോകത്തെയും ക്ഷേമയുക്തമാക്കിച്ചെ യ്ക്കാലും.”
---	---	---	--

തേഷാം തത്സമവേതാനാം വാക്യം ധർമ്മാത്മസംഹിതം
ശ്രുതപാ പരിഷദോ മദ്ധ്യേ രാമോ ലക്ഷ്മണമബ്രവീത്.

12

സമവേതാനാം വന്നുകൂടിയിരുന്നവരാ
തേഷാം അവരുടെ [യ
പരിഷദഃ മദ്ധ്യേ ആ സഭാഭവൽവെച്ച്
ധർമ്മാത്മ- } ധർമ്മം ഒന്നുതന്നെ സ
സംഹിതം } വ്യപ്രധാനമെന്ന് നല്ല
പോലെ കാണിക്കുന്ന
തായ

തത് ആ
വാക്യം വാക്യത്തെ
ശ്രുതപാ ചെവിക്കൊണ്ട്
രാമഃ ശ്രീരാമൻ
ലക്ഷ്മണം ലക്ഷ്മണനാടായി
അബ്രവീത്. ഇങ്ങിനെ ആജ്ഞാപി

ച്ചു.

വിസജ്ജയേ തപാം സൌമിത്രേ മാ ഭൂലാർത്ഥവിപശ്ചയഃ
ത്യാഗോ വധോ വാ വിഹിതഃ സാധുനാം തുഭയം സമം

13

“സൌമിത്ര! “ലക്ഷ്മണ!
തപാം നിന്നെ
വിസജ്ജയേ; ഞാൻ ഉപേക്ഷിക്കുന്നു;
ധർമ്മവിപശ്ചയഃ ധർമ്മത്തിന്ന് ഭംഗം
മാളിത്; പാടുള്ളതല്ല;
സാധുനാം സജ്ജനങ്ങൾക്ക്

വിഹിതഃ തു വിധിവിഹിതമായി ഏ
പ്പെടുന്നത്
ത്യാഗഃ ത്യാഗമോ
വധഃ വാ വധമോ ആകട്ടെ
ഉഭയം രണ്ടും
സമം.” സമംതന്നെയൊക്കുന്നു.

[“സജ്ജനങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ വധിക്കുന്നതും ത്യജിക്കുന്നതും ഒരുപോലെയാകുന്നു,” എന്നും പറയാം. “വധം” എന്ന പദത്തിന് കൊല്ലുക, എന്നും കാണാത്തവുക എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. ഈ പക്ഷത്തിൽ, ‘സാഭാഷണം ചെയ്യുന്നതിനിടക്ക് വല്ലവരും വരുന്നതായാൽ അവനെ ഞാൻ വധിക്കുന്നതാണ്’ എന്ന് ശ്രീരാമൻ പ്രതിജ്ഞചെയ്തിരിക്കുക, അങ്ങിനെ വധിക്കാതിരിക്കുന്നതിന് കാരണം പറയുന്നു എന്ന് ഗ്രഹ്യമാകുന്നു.]

രാമേണ ഭാഷിതേ വാക്യേ ബാഷ്പവാക്വേഭിരേന്ദ്രിയഃ
ലക്ഷ്മണസ്തപരിതം പ്രായാത് സ്വഗൃഹം ന വിവേശ ഹ.

14

രാമേണ ശ്രീരാമനാൽ
വാക്യേ ഈ വാക്യം
ഭാഷിതേ, അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ട
ലക്ഷ്മണഃ ലക്ഷ്മണൻ [ഉടനെ,
ബാഷ്പവാക്വേ- } കണ്ണീർ പൊഴിച്ചുകൊ
ക്വേഭിരേന്ദ്രിയഃ } ണ്ട് അംഗങ്ങൾ തള
ന്നവനായി

സ്വഗൃഹം തന്റെ അരമനയിലേ
യ്ക്ക്
വിവേശ ന; എഴുന്നള്ളുകയുണ്ടാ
യില്ല;
തപരിതം ഹ തൽക്ഷണം തന്നെ
പ്രായാത്. പുറത്തു പോയ്ക്കളഞ്ഞു.

സ ഗതപാ സരയുതീരമുപസ്തപശ്ച കൃതാഞ്ജലിഃ
നിഗൃഹ്യ സമുന്മൂലാത്സാ നിശ്ശപാസം ന മുമോച ഹ.

15

സഃ അദ്ദേഹം
സരയുതീരം സരയുതീരക്കരയിൽ
ഗതപാ, ചെന്ന്,
ഉപസ്തപശ്ച, സ്താനംചെയ്ത്
കൃതാഞ്ജലിഃ അഞ്ജലിമസ്തനായി

സമു- } സമുന്മൂലാത്സാ
ന്മൂലാത്സാ } സമുന്മൂലാത്സാ
നിഗൃഹ്യ, നിഗൃഹിച്ചുകൊണ്ട്,
നിശ്ശപാസം } ശ്ശപാസം വിടാതെ
മുമോച ന ഹ!) നെ വർത്തിച്ചുപോയി!

അനിശ്ചിതസന്തം യുക്തം തം സശക്രാഃ സാപ്തരോഗണാഃ
ദേവാഃ സന്ധിഗണാഃ സദ്യേ പുഷ്പൈരഭ്യകിരംസ്തദാ.

16

സശക്രാഃ	ഇന്ദ്രനാഭ കൂടിയവരും	തദാ	ആ സമയം
സാപ്തരോഗണാഃ	അപ്തരസ്സംഘങ്ങളോടുകൂടിയവരും	അനിശ്ചിതസന്തം	ശ്വാസവന്ധം ചെയ്ത്
സന്ധിഗണാഃ	ഋഷിഗണങ്ങളോടുകൂടിയവരുമായ	യുക്തം	വാന്യദേവ പരമാത്മ
ദേവാഃ സദ്യേ,	ദേവന്മാർ എല്ലാം,	തം പുഷ്പൈഃ }	സപരൂപിയായിരുന്ന
		അഭ്യകിരൻ. }	അഭ്യമാത്തിന്റെമേൽ
			പുഷ്പവൃഷ്ടി തുകി.

അദൃശ്യം സദ്യമനുജൈഃ സശരീരം മഹാബലം
പ്രഗമ്യ ലക്ഷ്മണം ശക്രസ്രിദിവം സംവിഭവശ ഫ.

17

സദ്യമനുജൈഃ	മനുഷ്യർ ആരും	ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ
അദൃശ്യം	കാണപ്പെടാത്തവനായി	ശക്രഃ	ഇന്ദ്രൻ
സശരീരം	{ പുരുഷോത്തമന്റെ സപരൂപത്തെ കയ്ക്കൊ	പ്രഗമ്യ	ആചിംഗനം ചെയ്ത് കൂട്ടി
മഹാബലം	സദ്യശക്തനായ	സ്രിദിവം	വൈകുണ്ഠത്തിലേക്ക്
		സംവിഭവശ ഫ.	എഴുന്നള്ളി.

തതോ വിഷ്ണുശ്ചതുർഭാഗമാഗതം സുരസത്തമാഃ
ഹൃഷ്ടാഃ പ്രമുദിതാഃ സദ്യേപുജയൻ സമഹഷ്ടയഃ.

18

സമഹഷ്ടയഃ	മഹഷ്ടികളോടുകൂടിയ	വിഷ്ണുഃ	മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ
സുരസത്തമാഃ	ദേവശ്രേഷ്ഠന്മാർ	ചതുർഭാഗം	നാലിലൊരു അംശമായ
സദ്യേ,	എല്ലാം,		യ അഭ്യമാത്തെ
തതഃ	അവിടെ	പ്രമുദിതാഃ	അത്യാനന്ദഭരിതരായി
ആഗതം	എഴുന്നള്ളിയവനായ	ഹൃഷ്ടാഃ	ഭക്തിപൂർവ്വം
		അപുജയൻ.	കൊണ്ടൊടി.

ഇത്യാഷ്ട ശ്രീമദ്വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
ഷഡുത്തരശതതമഃസഗ്ഗഃ = നൂറ്റിആറാംസഗ്ഗം സമാപ്തം.
ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23890 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3166.

സപ്തോത്തരശതതമഃ സഗ്ഗഃ = നൂറ്റിഏഴാംസഗ്ഗം.

[കുശലവാഭിഷേകം = കുശലവന്മാരെ വാഴിക്കുന്നത്.]

വിസൃജ്യ ലക്ഷ്മണം രാമോ ഭുവശോകസമനപിതഃ
പുരോധസം മന്ത്രിണശ്ച നൈഗമാംശ്വേദമബ്രവീത്.

1

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	പുരോധസം ച	പുരാമിതനേയും
ലക്ഷ്മണം	ലക്ഷ്മണനെ	മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാരേയും
വിസൃജ്യ,	അയച്ചതിൽപിന്നെ,	നൈഗമാൻ ച	വേദജ്ഞന്മാരേയും നോ
ഭുവശോക-	{ അസഹ്യമായ ശോക	ഇദം	ഇപ്രകാരം [കി
സമനപിതഃ,	{ ത്തിൽ മുഴുകിയവനായി	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.

അദ്യ രാജ്യഭിഷേകശ്ചാമി ഭരതം ധർമ്മവത്സലം

അയോദ്ധ്യായാഃ പതിം വീരം തുതോ യാസ്യാമൃഹം വനം.

2

“ അദ്യ	“ ഇഷ്ടാർ	ഭരതം രാജ്യ	ഭരതനെ രാജ്യത്തിൽ
അയോദ്ധ്യായാഃ	അയോദ്ധ്യായ്	അഭിഷേകശ്ചാമി;	ഞാൻ വാഴിക്കുന്നുണ്ടു്;
പതിം	അധിപതിയായി	തതഃ	അതിൽപിന്നെ
ധർമ്മവത്സലം	ധർമ്മത്തിൽ അചഞ്ചല	അഹം	ഞാൻ
	നിഷ്ഠയാടുകുടിയവനം	വനം	വനവാസത്തിനായി
വീരം	മഹാപ്രസിദ്ധനുമായ	യാസ്യാമി.	പോകയാണു്.

[“വനം യാസ്യാമി” എന്നതുകാണ്ടു് ‘വനവാസത്തിനായി ഞാൻ പോകയാണു്’ എന്ന ബാഹ്യാർത്ഥത്തിന്നു പുറമെ, ‘വനം’ എന്ന പദത്തിന്നു് ‘ജലം’ എന്ന അർത്ഥംകൊണ്ടു് ‘സരയൂനദിയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതു്’, സമുദ്രജലത്തിൻ നടുവിൽ മഹാവിഷ്ണു സ്വരൂപത്തെ കയ്ക്കളിക്കുന്നതും വിവക്ഷ; കൂടാതെ “തല തലനം-നാമ. തലനമിതുപാസിതവ്യം” എന്നിത്യാദി ശ്രുതിവാക്യങ്ങൾ ‘വന’ ശബ്ദംകൊണ്ടു് ബ്രഹ്മം വിവക്ഷിക്കപ്പെടുന്നതിനാൽ, സാക്ഷാൽ പരമാത്മസ്വരൂപ നിഷ്ഠയും വിവക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു.]

പ്രവേശയത സംഭാരാൻ മാ ഭൂത കാലസ്യ പശ്യയഃ

അദ്യൈവാഹം ഗമിഷ്യാമി ലക്ഷ്മണേന ഗതാം ഗതിം.

3

“ കാലസ്യ	“ കാലതാമസം	ലക്ഷ്മണേന	ലക്ഷ്മണനാൽ
പശ്യയഃ		ഗതാം	പ്രാപിക്കപ്പെട്ടതായ
മാ ഭൂതഃ;	അരുതു്;	ഗതിം	അവസ്ഥയെ
സംഭാരാൻ	വേണ്ടുന്ന ഒരുക്കങ്ങൾ	അഹം	ഞാനും
പ്രവേശയത;	തയ്യാറാക്കി കൊണ്ടുവരപ്പെടട്ടെ;	അദ്യ ഏവ	താമസിയാതെതന്നെ
		ഗമിഷ്യാമി.”	പ്രാപിപ്പാൻപോകുന്നു.”

തച്ഛ്രുതവാ രാഘവേണോക്തം സർപ്പാഃ പ്രകൃതയോ ഭൂശം

മൂലഭിഃ പ്രണതാ ഭൂമൗ ഗതസതപാ ഇവാഭവൻ.

4

രാഘവേണ	ശ്രീരാഘവനാൽ	ഭൂമൗ	നിലത്തു്
ഉക്തം ശ്രുതവാ,	അരുളിച്ചെയ്യപ്പെട്ടതു	മൂലഭിഃ ഭൂശം	} നന്നായി തലകമ്പിട്ടു വണങ്ങിയവരായി, ജീവനറ്റവരെന്നപോലെ ആയ്തിൻ.
പ്രകൃതയഃ	} മന്ത്രിമാരെല്ലാം [കേട്ടു്,	പ്രണതാഃ,	
സർപ്പാഃ,		ഗതസതപാഃ	
തത്		ഇവ അഭവൻ.)	
	ആ സമയം		

ഭരതശ്ച വിസംജ്ഞാഭൂച്ഛ്രുതവാ രാമസ്യ ഭാഷിതം

രാജ്യം വിഗർഹയാമാസ വചനം ചേദമബ്രവീത്.

5

രാമസ്യ ഭാഷിതം	ശ്രീരാമന്റെ അരുള	രാജ്യം	രാജ്യത്തെ
ശ്രുതവാ,	കേട്ടു്,	വിഗർഹയാമാസ;	തൃണപ്രായമായ്തന്നെ
ഭരതഃ	ഭരതനും	ഇദം	ഇപ്രകാരം [കരുതി;
വിസംജ്ഞഃ	} കാര്യത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മ	വചനം	വാക്യത്തെയും
അഭൂതഃ;		ച ച	തൽക്ഷണംതന്നെ
	മെന്തെന്നറിയാത്തവനായി വർത്തിച്ചു;	അബ്രവീത്.	ഉണർത്തിച്ചു.

സത്യനാഥം ശപേ രാജൻ സ്വർഗ്ഗലോകേ ന ചൈവ ഹി
ന കായേ യഥാ രാജ്യം തപം വിനാ രഘുനന്ദന.

6

“രഘുനന്ദന!	“മേ രഘുകുലതിലക!	സ്വർഗ്ഗലോക	സ്വർഗ്ഗലോകത്തിലും
രാജൻ!	മഹാരാജാവേ!	ഏവ	കൂടി
തപം വിനാ	} നിന്തിരുവടിയെ കൂടാ	ന;	ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നില്ല;
യഥാ ഹി		അഥം	ഞാൻ
രാജ്യം ച	രാജ്യാധികാരത്തേയും	സത്യന	സത്യമായും
ന കായേ;	ഞാൻ ഇച്ഛിക്കുന്നില്ല;	ശ്വപ.	ബോധിപ്പിക്കുന്നു.

ഇമൗ കുശലവൗ രാജന്നഭിഷിഞ്ച നരാധിപ
കോസലേഷു കുശം വീരമുത്തരേഷു തഥാ ലവം.

7

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	ലവം	ലവനെ
നരാധിപ!	പുരുഷോത്തമ!	ഉത്തരേഷു	ഉത്തരരാജ്യങ്ങളിലും
വീരം	വീരനായ	കുശലവൗ	} ഇപ്രകാരം, കുശലവ
കുശം	കുശനെ	ഇമൗ	
കോസലേഷു	കോസലരാജ്യങ്ങളിലും		ന്മാരായ ഇവരിരുവ
തഥാ	അപ്രകാരം തന്നെ	അഭിഷിഞ്ച.	രേയും
			വാഴിച്ചാലും.

ശതൃഘ്നസ്യ തു ഗച്ഛന്ത ഭൂതാസ്തപരിതവിക്രമാഃ
ഇദം ഗമനമസ്താകം സ്വർഗ്ഗായാഖ്യാന്ത മാ ചിരം.

8

“തപരിത-	} “ശീഘ്രഗതിയാൻവ	അസ്താകം	നമുടെ
വിക്രമാഃ		സ്വർഗ്ഗായ	സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കായുള്ള
ഭൂതാഃ,	ഭൂതന്മാർ,	ഇദം ഗമനം	ഈ യാത്രയെക്കുറിച്ചും,
തു	ഇപ്പോൾ തന്നെ	മാ ചിരം	താമസിച്ചു പോകരു
ശതൃഘ്നസ്യ	ശതൃഘ്നന്റെ അടുക്ക		തെന്നും,
ഗച്ഛന്ത;	ഗമിക്കട്ടെ; [ലേക്ക്	അഖ്യാന്ത.”	അറിയിക്കട്ടെ.”

തച്ഛ്രോതവാ ഭരതേനോക്തം ദൃഷ്ടവാ ചാപി ഹൃദയോമുഖാൻ
പൗരാൻ ഭുഖേന സന്തപ്താൻ വസിഷ്ഠോ വാക്യമബ്രവീത്.

9

ഭരതന	ഭരതനാൽ	സന്തപ്താൻ	തപിക്കുന്നവരായി
ഉക്തം	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടതിനെ	അധോ-	} തലകനിച്ചവരായി
ശ്രോതവാ,	കേട്ട്,	മുഖാൻ ഹി	
വസിഷ്ഠഃ,	വസിഷ്ഠമഹർഷി,	ദൃഷ്ടവാ,	കണ്ട്,
പൗരാൻ അ പി	നഗരജനങ്ങളേയും	ച	ആ സമയം
തത്	ആ സമയം	വാക്യം	} ഇങ്ങിനെ ഉരചെയ്തു.
ഭുഖേന	ഭുഖത്താൽ	അബ്രവീത്.	

വത്സ രാമ ഇമാഃ പശ്യ ധരണീം പ്രകൃതീർഗതാഃ

ജ്ഞാതൈഷാമീസ്തിതം കാൽമം മാ ചൈഷാം വിപ്രിയം കൃമാഃ.

10

“രാമ!	“ചോകാഭിരാമനായ	ഏഷാം	ഇവരുടെ
വത്സ!	ഭോ വത്സ!	ഈപ്ലിതം	മനോരമത്തെ
ധർമ്മീം	നിലത്തു	ജ്ഞാതാ ച	അറിഞ്ഞ്,
ഗതാഃ	വീണുകിടക്കുന്ന	കാതും ;	അനുഗ്രഹിച്ചരുളിയാ
ഇമാഃ	ഈ	ഏഷാം	ഇവർക്ക് [ലും ;
പ്രകൃതീഃ	പ്രജകളെ	വിപ്രിയം	} മനസ്സാപത്തിന്ന് ഇട
പശ്യ;	കടാക്ഷിച്ചാലും ;	മാ കൃമാഃ.”	

വസിഷ്ഠസ്വ തു വാക്യേന ഉത്ഥാപ്യ പ്രകൃതീജനം

കിം കരോമീതി കാകത്സ്ഥഃ സർപ്പാൻ വചനമബ്രവീത്.

11

കാകത്സ്ഥഃ	ശ്രീരാഘവൻ	സർപ്പാൻ	എല്ലാ പരോടായും
തു	അക്കാര്യത്തിൽ	“കരോമി	} “ഞാൻ എന്തൊന്നാ
വസിഷ്ഠസ്വ	വസിഷ്ഠമഹഷിയുടെ	കിം?”	
വാക്യേന	അജ്ഞപ്രകാരംതന്നെ	ഇതി	എന്ന് [ജ്ഞത്?”
പ്രകൃതീജനം	പ്രജകളെ	വചനം	} ചോദിച്ചു.
ഉത്ഥാപ്യ,	എഴുന്നല്ലിച്ച്,	അബ്രവീത്.	

തതഃ സർപ്പാഃ പ്രകൃതയോ രാമം വചനമബ്രവൻ

ഗച്ഛന്തമനുഗച്ഛാമോ യത്ര രാമ ഗമിഷ്യസി.

12

പ്രകൃതയഃ	പ്രജകൾ	ഗമിഷ്യസി	അവിടുന്ന് എഴുന്നള്ള
സർപ്പാഃ	എല്ലാം		നത്ത്
തതഃ	അപ്പോൾ	യത്ര,	എതുദിക്കിലേക്കോ അ
രാമം	ശ്രീരാമനോടായി		വിടേയ്ക്കു്
വചനം	} ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിച്ചു;	ഗച്ഛന്തം	ഗമിക്കുന്നവനായ
അബ്രവൻ;			നിന്തിരുവടിയെ
“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	അനുഗച്ഛാമഃ.	ഞങ്ങളും അനുഗമിയ്ക്കു
			നുണ്ടു്.

ഏഷാ നഃ പരമാ പ്രീതിരേഷ നഃ പരമോ വരഃ

ഏദഗ്ഗതാ നഃ സദാ പ്രീതിസ്സവാസഗമനേ നൃപ.

13

“നൃപ!	“മഹാരാജാഃവ!	ഏഷാ	ഇതുതന്നെയാണു്
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ	നഃ	ഞങ്ങൾക്കു്
അനുഗമനേ	കൂടെത്തന്നെ വരുന്ന	പരമാ	സർപ്പാത് കൃഷ്ടമായ
	സംഗതിയിൽ	പ്രീതിഃ ;	അഗ്രഹം ;
പ്രീതിഃ	ഞങ്ങൾക്കുണ്ടാകുന്ന	ഏഷഃ	ഇതുതന്നെയാണു്
സദാ	എപ്പോഴും [ആനന്ദം	നഃ	ഞങ്ങൾക്കു്
നഃ ഏദഗ്ഗതാ;	ഞങ്ങളാൽ പ്രാർത്ഥിക്ക	പരമഃ	അത്യുത്തമമായുള്ള
	പ്പെട്ടതാകുന്നു ;	വരഃ.	അനുഗ്രഹം,

പൌരേഷു യദി തേ പ്രീതിർഭൂദി സ്നേഹോ ഹൃന്തമഃ
സപുത്രഭാരാഃ കാകത്സ്ഥ സമാഗച്ഛാമ സത്പഥം.

14

“കാകത്സ്ഥ! “ഹേ കാകത്സ്ഥ!
പൌരേഷു പൌരന്മാരിൽ
തേ നിന്തിരുവടിക്കു്
അന്തമഃ നിസ്തുല്യമായ
സ്നേഹഃ കാരുണ്യം
യദി, ഉണ്ടെന്നാൽ,

പ്രീതിഃ അനുഗ്രഹവും
യദി ഉണ്ടെന്നാൽ
സപുത്രഭാരാഃ ഫലപതീപുത്രസമേതരായി
സത്പഥം സപുത്രമാർഗ്ഗത്തിൽ
സമാഗച്ഛാമ. ഞങ്ങളും കൂടെത്തന്നെ
വർത്തിക്കട്ടെ.

തപോവനം വാ ഭുക്തം വാ നദീമംഭോനിധിം തഥാ
വയം തേ യദി ന ത്യാജ്യാഃ സർപ്പാൻ നോ നയ ഈശ്വര.

15

“ഈശ്വര! “സപാമിൻ!
തേ നിന്തിരുവടിക്കു്
വയം ഞങ്ങൾ
ന ത്യാജ്യാഃ യദി ഉപേക്ഷിക്കപ്പെടത്ത
ക്കവരല്ലെന്നാൽ
തപോവനം വാ തപോവനത്തിലേക്കാ
കട്ടെ

ഭുക്തം വാ { മരണാലും പ്രവേശി
പ്പാൻ കഴിയാത്ത പ്ര
ദേശത്തിലേക്കുകൊണ്ടു
തഥാ അപകാരം തന്നെ
നദീം നദിയിലേയ്ക്കുകൊണ്ടു
അംഭോനിധിം, സമുദ്രത്തിലേയ്ക്കു തന്നെ
നഃ ഞങ്ങൾ [യാകട്ടെ,
സർപ്പാൻ എല്ലാവരെയും
നയ.” കൂടെത്തന്നെ കൊണ്ടു
പോയാലും.”

പൌരാണാം ദൃഢഭക്തിം ച ബാധമിത്യേവ സോഽബ്രവീത്
സപുത്രാന്തം ചാനപവേക്ഷ്യ തസ്മിന്നഹനി രാഘവഃ.

16

സഃ ആ
രാഘവഃ ശ്രീരാഘവൻ
പൌരാണാം പൌരന്മാരുടെ
ദൃഢഭക്തിം ച ദൃഢഭക്തിയേയും
തസ്മിൻ അന്ന
അഹനി ദിവസം

സപുത്രാന്തം } താൻ അവസാനത്തെ
ച } തായി ചെയ്യേണ്ടതാ
യുള്ളതിനേയും
അനപവേക്ഷ്യ, തിരുവുള്ളത്തിലാത്ത്,
'ബാധം' } 'ആവട്ടെ,' എന്ന്
ഇതി ഏവ } അരുളിച്ചെയ്തു.
അബ്രവീത്.

കോസലേഷു കുശം വീരമുത്തരേഷു തഥാ ലവം
അഭിഷിച്യ മഹാത്മാനാവുഭൗ രാമഃ കുശീലവൗ
സുതൗ പ്രസ്ഥാപയാമാസ ധർമ്മിഷ്ഠൗ ധർമ്മവത്സലൗ.

17

രാമഃ ശ്രീരാമൻ
വീരം കുശം മഹാശൂരനായ കുശനെ
കോസലേഷു കോസലരാജ്യങ്ങളിലും
തഥാ അപകാരംതന്നെ
ലവം ലവനെ
ഉത്തരേഷു ഉത്തരരാജ്യങ്ങളിലും
അഭിഷിച്യ, രാജാക്കന്മാരായി പട്ടാ
ഭിഷേകംചെയ്തു്,

ധർമ്മവത്സലൗ ധർമ്മശ്രദ്ധയുള്ളവരും
ധർമ്മിഷ്ഠൗ ധർമ്മാനുഷ്ഠാനമുള്ളവരും
മഹാത്മാൗ മഹാത്മാക്കളും ആയ
ഉഭൗ സുതൗ ഇരുപുത്രന്മാരായ
കുശീലവൗ കുശലവന്മാരും
പ്രസ്ഥാപയാ- } വേണ്ടുന്ന ഭരക്കങ്ങൾ
മാസ. } ചെയ്ത് യാത്രയാക്കുവാ
നേപ്പാടുചെയ്തു.

അഭിഷിക്തൗ സുതാവഞ്ചേ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ പുരേ തതഃ
പരിഷ്ഠാപ്യ മഹാബാഹുർമൃഗ്സുപാഹ്വായ ചാസകൃത്.

18

തതഃ	അപ്പോൾ	പരിഷ്ഠാപ്യ,	പുൽകി,
പുരേ	നഗരത്തിൽ വെച്ച്	അങ്ക	മടിയിൽ
അഭിഷിക്തൗ	പട്ടാഭിഷിക്തന്മാരായ	പ്രതിഷ്ഠാപ്യ,	ഇരട്ടി,
സുതൌ ച,	പുത്രന്മാരിരവരയും,	അസകൃത്	പലവരു
മഹാബാഹുഃ	മഹാബാഹുവായ അദ്ദേ	മൃഗ്സുപാ	ശരസ്സിൽ
	ഹം	ഹവായ.	മുകൻ.

രഥാനാം തു സഹസ്രാണി നാഗാനാമയുതാനി ച
ദശായുതാനി ചാശ്വാനാമേകൈകസ്യ ധനം ദദേത.

19

ഏകൈകസ്യ	ഓരോരുത്തനും	അയുതാനി ച	പതിനായിരങ്ങളെയും
തു	വെച്ചുറെ	അശ്വാനാം	അശ്വങ്ങളുടെ ലക്ഷ
രഥാനാം	രഥങ്ങളുടെ	ദശായുതാനി ച	ങ്ങളെയും
സഹസ്രാണി	സഹസ്രങ്ങളെയും	ധനം	ധനമായി
നാഗാനാം	ആനകളുടെ	ദദേത.	നൽകി.

ബഹുരന്തൗ ബഹുധന്തൗ ഹൃഷ്ടപുഷ്ടജനാവന്തൗ
അഭിഷിച്ഛ സുതൌ വീരൌ പ്രതിഷ്ഠാപ്യ പുരേ തദാ
ഭൂതാൻ സംപ്രേഷയാമാസ ശത്രുഹ്ണായ മഹാത്മനേ.

20

വീരൌ	തൂരന്മാരായ	അഭിഷിച്ഛ	മുടിച്ചുട്ടിയശേഷം
സുതൌ	രണ്ടു പുത്രന്മാരെയും	തദാ	അപ്പോൾ
ബഹുരന്തൗ	അനേകം വിശിഷ്ടവസ്തു	പുരേ	നഗരത്തിൽ
	ക്കുളുക്കുളിയവരായും	പ്രതിഷ്ഠാപ്യ,	പാപ്പിച്ച്,
ബഹുധന്തൗ	ധാരാളം ധനത്തോടുക	മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ
	ടിയവരായും	ശത്രുഹ്ണായ	ശത്രുഹ്ണന്റെ അടുക്കൽ
ഹൃഷ്ടപുഷ്ട-	സമൃദ്ധകാരത്തിലും സ	ഭൂതാൻ	ഭൂതന്മാരെ
ജനാവന്തൗ		സംപ്രേഷ-	പറഞ്ഞയച്ചു.
	യാൽ ചൂഴ്ന്നുപട്ടവരായും	യാമാസ.	

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
സപ്തോത്തരശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = ആറിഷ്ടാംസത്വം സമാപ്തം.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23910 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3186.

അഷ്ടോത്തരശതതമഃ സ്തവഃ = നൂറിഎട്ടാംസ്തവം.

[വിഭിഷണാദ്യാദരഃ = വിഭിഷണൻ മുതലായവരെ നിയമിക്കുന്നത്.]

തേ ദൂതാ രാമവാക്യേന ചോദിതാ ലഘുവിക്രമാഃ

പ്രജഗ്മുർമധുരാം ശീഘ്രം ചക്രൂഷാം ച നാധപനി.

1

ലഘുവിക്രമാഃ	ശീഘ്രഗതിയാൻ പരായ	വാസം ച	} തടിയതേയില്ല;
തേ ദൂതാഃ,	ആ ദൂതന്മാർ,	ന ചക്രൂഃ;	
രാമവാക്യേന	} ശ്രീരാമാജ്ഞ കയ്ക്കൊ	ശീഘ്രം	താമസിയാതെതന്നെ
ചോദിതാഃ		മധുരാം	മധുര പുരത്തിലേക്കാ
അധപനി	വഴിയിൽ	പ്രജഗ്മുഃ	വഴിനടന്നു. [യി

തേ തു ത്രിഭിരഹോരാതൈഃ സംപ്രാപ്യ മധുരാമഥ

ശതൃഘ്നായ യഥാതഥമാചഖ്യഃ സർവ്വമേവ തത്.

2

തേ	അധർ	ശതൃഘ്നായ	ശതൃഘ്നാനാടായി
ത്രിഭിഃ അഹോ-	} മൂന്നു ദിവസങ്ങൾക്കു	രൂത്	ആ സമയം
രാതൈഃ അഥ		യഥാതഥം തു	നടന്നതെല്ലാറ്റിനേയും
മധുരാം	മധുരപുരത്തിൽ	സർവ്വം ഏവ	ഉള്ളപാലെത്തന്നെ
സംപ്രാപ്യ,	എത്തിച്ചേന്ന്,	അചഖ്യഃ.	ഉണർത്തിച്ചു.

ലക്ഷ്മണസ്യ പരിത്യാഗം പ്രതിജ്ഞാം രാഘവസ്യ ച

പുത്രയോഃഭിഷേകം ച പൗരാണഗമനം തഥാ

3

കശസ്യ നഗരീ രമ്യാ വിന്ധ്യപർവ്വതരോധസി

കശാവതീതി നാമ്നാ സാ കൃതാ രാമേണ ധീമതാ

ശ്രാവസ്തീതി പുരീ രമ്യാ ശ്രാവിതാ ച ലവസ്യ ച

4

അയോദ്ധ്യാം വിജനാം ചൈവ ഭരതം രാഘവാന്തഗം

ഏവം സർവ്വം നിവേദ്യാശു.ശതൃഘ്നായ മഹാത്മനേ

വിരേമ്യേതേ തതോ ദൂതാസ്തപര രാജേതി ചാബ്രവൻ.

5

തതഃ	ആ സമയം	പുത്രയോഃ	പുത്രന്മാരായ കശലവ
തേ ദൂതാഃ,	ആ ദൂതന്മാർ,		ന്മാരോട്
മഹാത്മനേ	മഹാത്മാവായ	അഭിഷേകം ച,	പട്ടാഭിഷേകത്തെപ്പ
ശതൃഘ്നായ	ശതൃഘ്നാനാടായി		റിയും,
ലക്ഷ്മണസ്യ	ലക്ഷ്മണന്റെ	പൗരാണ-	} പൗരന്മാർ കൂടെച്ചെ
പരിത്യാഗം	പരിത്യാഗത്തെക്കുറിച്ചും	ഗമനം	
രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ		ല്ലുവാൻനിശ്ചയിച്ചിരി
പ്രതിജ്ഞാം ച,	പ്രതിജ്ഞയെക്കുറിച്ചും,		ക്കുന്നതിനെക്കുറിച്ചും,
തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യാനഗരത്തെ
		വിജനാം ച	ശുന്യമായിരിക്കുന്നതാ
			യും

ഭരതം	ഭരതനെ	ഇതി	എന്നു
രാഘവാണഗം	} ശ്രീരാഘവന്റെ കൂടെ	ശ്രാവിതാ	വിളങ്ങുന്നതായ
ഏവ		രമ്യം	അഴകാൻ
	റച്ചതായും	പുരീ	നഗരവും
ധീമതാ	ധീമാനായ	കൃതാ,	ഏപ്പെട്ടത്തപ്പെട്ടതിനെ
രാമേണ	ശ്രീരാമനാൽ		ക്കുറിച്ചും.
കുശസ്ത്ര ച	കുശന്നായ്ക്കു	ഏവം	ഇപ്രകാരം
വിസ്തൃപ്ത-	} വിസ്തൃപ്തത്തിന്നരി	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനെക്കുറിച്ചും
രോധസി		ആശു	ഉടനെ
സാ	ആ	നിവേദ്യ,	ഉണർത്തിച്ചു,
കുശാവതി	കുശാവതി	“രാജ!	“ഈ പതേ!
ഇതി	എന്ന	തപര!”	ഒട്ടും താമസിക്കാതിര
നാക്താ	പേരാൻ	ഇതി	എന്ന് [ന്നാലും,”
രമ്യം	രമ്യമായ	അബ്രവൻ;	അപേക്ഷിച്ചു;
നഗരി	നഗരവും	ച	അതിൽപിന്നെ
ലവസ്ത്ര ച	ലവണം	വിരേമു.	മൗനമവലംബിച്ചു
ശ്രാവസ്തീ	ശ്രാവസ്തി		കാത്തുനിന്നു.

തച്ഛ്രുതവാ ഘോരസങ്കാരം കലക്ഷയമുപസ്ഥിതം

പ്രകൃതീസ്ത സമാനീയ കാഞ്ചനം ച പുരോധസം.

6

തേഷാം സർവ്വം യഥാവൃത്തമാഖ്യായ രഘുനന്ദനഃ

ആത്മനശ്ച വിപത്യാസം പ്രകൃതീനാം ന്യവേദയത്.

7

രഘുനന്ദനഃ,	ശത്രുഘ്നൻ,	തേഷാം	ആ
തത്	ആ	പ്രകൃതീനാം	ആപ്തമാരോടായി
ഘോരസങ്കാരം	ഗാഢീയുക്തവും	യഥാവൃത്തം	നടന്ന സംഗതി
ഉപസ്ഥിതം തു	അടുത്തെത്തിയതുമായ	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനെയും
കലക്ഷയം	കലത്തിന്റെ പച്ചവ	അഖ്യായ,	അറിയിച്ചു,
ശ്രുതവാ	കേട്ടു [സാനത്തെപ്പറ്റി	ആത്മനഃ	തനിക്കുണ്ടാവാൻ
പുരോധസം	പുരോധിതനായ		പോകുന്നതായ
കാഞ്ചനം	കാഞ്ചന മഹഷിയേ	വിപത്യാസം	} പുച്ഛാവത്തിലേക്കു
പ്രകൃതീഃ ച	മന്ത്രിമാരെയും [യും	ച	
സമാനീയ	വരുത്തി,	ന്യവേദയത്.	പ്രത്യാഗമനത്തെയും
			അരുളിച്ചെയ്തു.

[“വിപത്യാസം”, (തനിക്കു നേർത്തായ കഷ്ടം, എന്നും).]

തതഃ പുത്രഭയം വീരഃ സോഭ്യഷിഞ്ചന്നരാധിപഃ

സുബാഹുർമധുരാം ലേഭേ ശത്രുഘാതീ ച വൈദിശം.

8

സഃ വീരഃ	ആ ശൂരനായ	സുബാഹുഃ	സുബാഹു എന്നവൻ
നരാധിപഃ	ശത്രുഘ്നൻ	മധുരാം ച	മധുരാപുരത്തെയും
തതഃ	അപ്പോൾ	ശത്രുഘാതീ	ശത്രുഘാതിയെന്നവൻ
പുത്രഭയം	ഇരു പുത്രന്മാർക്കും	വൈദിശം	വൈദിശമെന്ന നഗര
അഭ്യഷിഞ്ചത്;	രാജാഭിഷേകം ചെയ്തു;	ലേഭേ.	പ്രാപിച്ചു. [ത്തെയും

ദപിധാ കൃതപാ തു താം സേനാം മാധുരീം പുത്രയോർഭവയോഃ
ധനധാന്യസമായുക്തൗ സ്ഥാപയാമാസ പാത്ഥിവൌ.

9

താം	ആ	ദപിധാ കൃതപാ	രണ്ടു സമഭാഗങ്ങളാ
മാധുരീം	മധുരാപുരത്തിലുണ്ടാ		ക്കി,
	യിരുന്ന	ധനധാന്യ-	ധനധാന്യ സമൃദ്ധി
സേനാം	സൈന്യത്തെ	സമായുക്തൗ }	പൂണ്ടു
ഭവയോഃ	രണ്ടു	പാത്ഥിവൌ	സ്വപന്മാരായി
പുത്രയോഃ തു	പുത്രന്മാർക്കുമായി	സ്ഥാപയാമാസ.	സ്ഥാപിച്ചു.

സുബാഹു മധുരായാം ച വൈദിശേ ശത്രുഘ്നാതിനം
യയൌ സ്ഥാപ്യ തദായോദ്ധ്യം രഥേനൈകേന രാഘവഃ.

10

രാഘവഃ,	ശത്രുഘ്നൻ,	സ്ഥാപ്യ,	വാണകൊൾവാനായി
സുബാഹു	സുബാഹുവെ	തദാ	ആ സമയം[നിയമിച്ച്,
മധുരായാം	മധുരയിലും	ഏകേന രഥേന	ഒരു രഥത്തിൽ കയറി
ശത്രുഘ്നാതിനം	ശത്രുഘ്നാതിയെ		ക്കൊണ്ടു്
വൈദിശേ ച	വൈദിശത്തിലും	അയോദ്ധ്യാം	അയോദ്ധ്യയ്ക്കു്
		യയൌ.	എഴുന്നള്ളി.

സ ദദൗ മഹാത്മാനം ജപലന്തമിവ പാവകം
സൂക്ഷ്മക്ഷൗമാംബരധരം മുനിഭിഃ സാൽമക്ഷയൈഃ.

11

സഃ	അദ്ഭുതം	അക്ഷയൈഃ	കാലക്ഷയാതീതന്മാ
മഹാത്മാനം,	മഹാത്മാവായ		രായ
	ശ്രീരാഘവനെ,	മുനിഭിഃ സാൽമം	മുനിമാരാൽ ചൂഴ്ന്നപ്പട്ടി
പാവകം ഇവ	അഗ്നിഭഗവാനെപ്പോ	സൂക്ഷ്മക്ഷൗ- }	നേരിയ പരിശുദ്ധമായ
	ലെ	മാംബരധരം }	പട്ടാംബരം ധരിച്ചിരി
ജപലന്തം	ജ്യോതിർമയനായ്		ക്കുന്നവനായും
	വിളങ്ങുന്നവനായും	ദദൗ.	നന്ദിച്ചു.

സോഭിവാദ്യ തതോ രാമം പ്രാഞ്ചലിഃ പ്രയതേന്ദ്രിയഃ
ഉവാച വാക്യം ധർമ്മജ്ഞം ധർമ്മമേവാനുചിന്തയൻ.

12

സഃ,	ആ ശത്രുഘ്നൻ,	പ്രയതേന്ദ്രിയഃ	ഇന്ദ്രിയങ്ങളെ ഒതുക്കി
ധർമ്മജ്ഞം	ധർമ്മജ്ഞനായ		യവനായി
രാമം	ശ്രീരാമനെ	ധർമ്മം ഏവ	ധർമ്മം ഒന്നിനെത്തന്നെ
അഭിവാദ്യ,	വണങ്ങിനമസ്കരിച്ചു്	അനുചിന്തയൻ	അകക്കാമ്പിൽ സർവ്വ
തതഃ	അതിൽപിന്നെ		മാജ്ഞരതി
പ്രാഞ്ചലിഃ	അഞ്ചലിബന്ധംചെയ്തു	വാക്യം ഉവാച.	ഇപ്രകാരം ഉണർത്തിച്ചു.
	കൊണ്ടു്		

കൃതപാട്ടഭിഷേകം സുതയോർയുക്തം രാഘവനന്ദന
തവാനുഗമനേ രാജൻ വിധി മാം കൃതനിശ്ചയം.

13

“രാജൻ!	“മഹാരാജാവേ!	തവ	} നിന്തിരുവടി നിജമായ പൂർവ്വഭാവമാകുന്ന ജ്യോ തിസ്തപരൂപത്തിൽ ചേരവാൻ എഴുന്നെ ള്ളുന്നസമയം കൂടെ ത്തന്നെ വരവാനായി
രാഘവനന്ദന!	ശ്രീരഘുകുലതിലക!	അനുഗമനേ	
സുതയോഃ	ഇരുകുമാരന്മാർക്കും		
യുക്തം	വേണ്ടുംവണ്ണം	കൃതനിശ്ചയം	നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നവ നാണെന്ന്
അഭിഷേകം	} പട്ടാഭിഷേകംചെയ്ത്,	മാം വിധി.	എന്നെ തിരുവുള്ള ത്തിൽ ഗ്രഹിച്ചാലും.
കൃതപാ,			

ന ചാനുദപി വക്തവ്യം തവ വീര ന ശാസനം
വിഹന്യമാനമിച്ഛാമി മദപിധേന വിശേഷതഃ.

14

“അന്യത്	} “ഇതല്ലാത്ത മറ്റൊരു വിധത്തിലുള്ളൊക്കെയും	വിശേഷതഃ	മുഖ്യമായും
അപി		മദപിധേന	എന്നെപ്പോലെയുള്ളവ നാൽ
വക്തവ്യം ച	} നിയമിക്കാതിരിപ്പാൻ തിരുമനസ്സുണ്ടാകേണം	വിഹന്യമാനം	അനാദരിക്കപ്പെടുക എന്നതിന്ന്
ന;		ഇച്ഛാമി ന.	ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കയി ല്ല.”
വീര!	ഘോര വീര!		
തവ	നിന്തിരുവടിയുടെ		
ശാസനം,	ആജ്ഞ.		

തസ്യ താം ബുദ്ധിമക്രിബാം വിജ്ഞായ രഘുനന്ദനഃ
ബാധമിത്യേവ ശത്രുഹ്ണം രാമോ വാക്യമുവാച ഹ.

15

രഘുനന്ദനഃ	രഘുതിലകനായ	വിജ്ഞായ,	അറിഞ്ഞു,
രാമഃ	ശ്രീരാമൻ	ശത്രുഹ്ണം	ശത്രുഹ്ണനാടായി
തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ	‘ബാധം’ ഇതി	‘അങ്ങിനെതന്നെയോ വട്ടെ’ എന്ന്
താം ബുദ്ധിം	ആ നിശ്ചയത്തെ		
അക്രിബാം	ഇളക്കുവാൻ കഴിയാ ത്തതായി	ഏവ	
		വാക്യം ഹ	} മറുപടിയരുളി.
		ഉവാച.	

തസ്യ വാക്യസ്യ വാക്യാന്തേ വാനരാഃ കാമരൂപിണഃ
ഋക്ഷരാക്ഷസസംഘാശ്ച സമാപേതുരനേകശഃ.

16

തസ്യ	ആ	വാനരാഃ	വാനരന്മാരും
വാക്യസ്യ	വാക്യത്തിന്റെ	} ഋക്ഷരാക്ഷസ	കരടിക്കുട്ടങ്ങളും രാക്ഷ സംഘാഃ ച
വാക്യാന്തേ,	അവസാനത്തിൽ,		
കാമരൂപിണഃ	കാമരൂപികളായ	അനേകശഃ	കൂട്ടം കൂട്ടമായി
		സമാപേതുഃ.	വന്നെത്തി.

സുഗ്രീവം തേ പരസ്തത്ര സർവ്വ ഏവ സമാഗതാഃ
തം രാമം ദ്രഷ്ടുമനസഃ സ്വപ്നായാഭിമുഖം സ്ഥിതം.

17

തേ	അവർ	അഭിമുഖം	} ഏഴുനെള്ളവാൻ നിശ്ചയിച്ചവനായ
സർവ്വ ഏവ	എല്ലാവരും തന്നെ	സ്ഥിതം	
സുഗ്രീവം	സുഗ്രീവനെ	തം രാമം	ആ ശ്രീരാഘവനെ
പരസ്തത്ര,	മുമ്പിലാക്കിക്കൊണ്ട്,	ദ്രഷ്ടുമനസഃ	സന്ദർശിപ്പാൻ കൊതി
സ്വപ്നായ	വൈകുണ്ഠത്തിലു		പൂണ്ടവരായി
	ക്കാതി	സമാഗതാഃ.	വന്നുകൂടി.

ദേവപുത്രാ ജഷിസുതാ ഗന്ധർവാണാം സുതാസ്തഥാ
രാമാഭിപ്രായമാജ്ഞായ സർവ്വ ഏവ സമാഗതാഃ

18

ദേവപുത്രാഃ	ദേവകുമാരന്മാരും	സർവ്വ ഏവ	എല്ലാവരുംതന്നെ
ജഷിസുതാഃ	ജഷികുമാരന്മാരും	രാമാഭിപ്രായം	ശ്രീരാമന്റെ തീരു
ഗന്ധർവാണാം	} ഗന്ധർവ്വകുമാരന്മാരും	ആജ്ഞായ,	ധരിച്ച്, [ജ്ഞ
സുതാഃ തഥാ		സമാഗതാഃ.	വന്നുചേർന്നു.

തേ രാമമഭിവാദ്യോചുഃ സർവ്വ വാനരരാക്ഷസാഃ
തചാനുഗമനേ രജൻ സംപ്രാപ്താഃ കൃതനിശ്ചയാഃ.

19

തേ	ആ				
വാനര- രാക്ഷസാഃ	}	വാനരന്മാരും രാക്ഷസ രും	അനുഗമനേ	{	വൈകുണ്ഠപ്രാപ്തി സമ യത്തിൽ കൂടെത്ത ന്നെ വരുന്നസംഗതി യിൽ
സർവ്വ, രാമം അഭിവാദ്യ, ഉചുഃ; “രാജൻ! തവ		എല്ലാം, ശ്രീരാമനെ വന്ദിച്ചു, ഇങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു; “മഹാരാജാവേ! നിന്തിരുവടിയുടെ	കൃത- നിശ്ചയാഃ		{
			സംപ്രാപ്താഃ.	തെക്കേ അഗതരായി രിക്കുന്നത്.	

യദി രാമ വിനാടസ്താഭിർഗച്ഛേസ്തഥ പുരുഷോത്തമ
യമദണ്ഡമിവോദ്യമ്യ തപയാ സു വിനിപാതിതാഃ
തൈരേവമുക്തഃ കാകത്സ്ഥോ ബാഡമിത്യബ്രവീത് സുയൻ

20

“രാമ!	“ശ്രീരാമ!	വിനിപാതിതാഃ	} അവമാനിക്കപ്പെട്ടവരാ ഇവ; ”	} ത്തിരുന്നതാണ്; ”
പുരുഷോത്തമ!	പുരുഷോത്തമ!	തൈഃ എവാ		
അസ്താഭിഃ വിനാ	തെങ്ങളെക്കൂടാതെ	ഉക്തഃ	ഉണർത്തിക്കപ്പെട്ടവനായ	
തപം	നിന്തിരുവടി	കാകത്സ്ഥഃ,	കാകത്സ്ഥൻ,	
ഗച്ഛഃ	} ഏഴുനെള്ളകയാണെ ന്നാൽ,	സുയൻ	മന്ദസ്തിതം ചെയ്തുകൊ ണ്ടു	
യദി		നിന്തിരുവടിയാൽ	ബാഡം ഇതി,	“ആവട്ടെ, ” എന്ന്
തപയാ	യമദണ്ഡത്തെ	അബ്രവീത്.	അരുളിച്ചെയ്തു.	
യമദണ്ഡം				
ഉദ്യമ്യ സു	എല്ലിച്ച്			

ഏതസ്തിന്നന്തരേ രാമം സുഗ്രീവോടപി മഹാബലഃ
പ്രണമ്യ വിധിവദപീരം വിജ്ഞാപയിതുമുദ്യതഃ.

21

എതസ്തിൻ	ഈ	വീരം രാമം	വീരനായ ശ്രീരാമനെ
അന്തര,	സമയത്തിൽ	വിധിവത്	മുദാപാലെ
മഹാബലഃ	മഹാബലശാലിയായ	പ്രണമ്യ	വണങ്ങിനമസ്കരിച്ചു,
സുഗ്രീവഃ,	സുഗ്രീവൻ,	വിജ്ഞാപ-	} ഇങ്ങിനെ ഉണർത്തിപ്പാ നായിമുതിന്നു.
അപി,	ഏകനായ്ക്കുനെ,	യിതും ഉദ്യതഃ.	

അഭിഷിച്ഛാഗദം വീരമാഗതോടസ്തി നരേശപര
തവാനുഗമനേ രാജൻ വിധി മാം കൃതനിശ്ചയം.

22

“നരേശപര;	“പുരുഷാത്മമ!	തവ	} നിന്തിരുവടിയുടെ വൈ കുണ്ഠപ്രാപ്തിയിൽ കൃ ടെവരുന്നകാഴ്ചയിൽ
വീരം	വീരനായ	അനുഗമനേ	
അംഗദം	അംഗദനെ	} കൃതനിശ്ചയം	{ നിന്തിരുവടി വിരോധി ക്കയില്ലെന്ന വിശ്വാ സം കയ്ക്കോണ്ടിരിക്ക ണവനാണെന്ന്
അഭിഷിച്ഛ,	വാഴിച്ചു,		
ആഗതഃ അസ്തി;	ഇതാ ഞാൻ വന്നിരി ക്കുന്നു;	} വിധി.”	} തിരുവുള്ളത്തിൽ ധരി ച്ചാലും.”
രാജൻ!	മഹാരാജാവേ!		
മാം	എന്നെ,		

തസ്യ തദപചനം ശ്രുത്വാ രാമോ രമയതാം വരഃ
വാനരേന്ദ്രമഥോവാച മൈത്രം തസ്യാനുചിന്തയൻ.

23

രമയതാം	സദ്യഭീഷ്ടങ്ങളെയും നൽകുന്നവരിൽ	തസ്യ	അദ്ദേഹത്തിന്റെ
വരഃ	ഉത്തമനായ	മൈത്രം	സ്നേഹഭാവത്തെ
രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,	അനുചിന്തയൻ,	വലുതായി കരുതുന്ന വനായി,
തസ്യ	സുഗ്രീവന്റെ	വാനരേന്ദ്രം	വാനരേന്ദ്രനോടായി
തത് വചനം	ആ വാക്കു	അഥ	ഇപ്രകാരം
ശ്രുത്വാ,	കേട്ട്,	ഉവാച.	അരുളിച്ചെയ്തു.

സഖേ ശുണഷ്യ സുഗ്രീവ ന തപയാടഹം വിനാകൃതഃ
ഗദ്യേയം ദേവലോകം വാ പരമം വാ പദം മഹത്.

24

“സഖേ!	“ആപന്മിത്രമായ	അഹം	ഞാൻ
സുഗ്രീവ!	ഹേ സുഗ്രീവ!	ദേവലോകം വാ,	ദേവലോകത്തിലേയ്ക്കു
ശുണഷ്യ;	ഞാൻ അരുളുന്നതു	മഹത്	മഹത്തായ [കട്ടെ,
	കേട്ടാലും;	പരമം	} പരമപദത്തിലേയ്ക്കു ത ന്നെയാകട്ടെ
തപയാ	} ഭവാനോടുകൂടി വേർ പിരിഞ്ഞവനായി,	പദം വാ	
വിനാകൃതഃ,		ഗദ്യേയം ന.	” എഴുന്നള്ളണതല്ല.”

വിഭീഷണമഥോവാച മധുരം ശ്ലക്ഷ്ണയാ ഗിരാ
യാവത് പ്രജാ ധരിഷ്യന്തി താവത് തപം വൈ വിഭീഷണ
രാക്ഷസേനാ മഹാവീര്യ ലങ്കാസ്ഥസ്തപം ധരിഷ്യസി.

25

വിഭീഷണം	വിഭീഷണനെന്നാക്കി,	പ്രജാഃ	പ്രജകൾ
ശ്ലക്ഷ്ണയാഗിരാ	മൃദുസുരത്തിൽ	യാവത്	എത്രത്തോളംകാലം
മധുരം	ഹിതകരമായുള്ളതിനെ	ധരിഷ്യന്തി	വാഴുന്നുവോ
അഥ	ഇപ്രകാരം	താവത്	അത്രയുംകാലം
ഉവാച;	അരുളിച്ചെയ്തു;	തപം	ഭവാനം
“മഹാവീര്യ!	“മഹാത്തുരനും	ധരിഷ്യസി;	വാഴുന്നതാണ്;
രാക്ഷസേനാ	രാക്ഷസേനനുമായ	തപം	ഭവാൻ
വിഭീഷണ!	ഓ വിഭീഷണ!	ലങ്കാസ്ഥഃ	} ലങ്കയിൽതന്നെ വർത്തി ചാലും.
		വൈ.	

ശാസിതസ്തപം സഖിതേപന കായ്തം തേ മമ ശാസനം
പ്രജാഃ സംരക്ഷ ധർമ്മേണ നോത്തരം വക്തുമഹസി.

26

“തപം	“ഭവാൻ	കായ്തം;	ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതാക
സഖിതേപന	സഖിതപം ഓതുവാൽ	ധർമ്മേണ	ധർമ്മയുക്തമായി [ന;
ശാസിതഃ	എന്നാൽ അവശ്യപ്പെട്ടു	പ്രജാഃ	പ്രജകളെ
	പ്പെടുത്തും;	സംരക്ഷ;	ആണ്ടുവന്നാലും;
മമ	എന്നാൽ	ഉത്തരം	ഇതിന്നുമേലായി
ശാസനം	അവശ്യപ്പെടുത്തേ	വക്തും	} ഭവാൻ ഒന്നും പറയാ തിരുന്നാലും.”
തേ	ഭവാനാൽ	അഹംസി ന.”	

[ഇതിന്നുശേഷം ഇക്ഷ്വാകുക്കളുടെ കലഭവൈതമായ ശ്രീശംഗശായിയെ (ജഗന്നാഥം) വിഭീഷണന്റെ കയ്യിൽ കൊടുത്ത് എപ്പിച്ചു, എന്നും ആരാധിച്ചുവരുന്നവനായി പറയുന്നതായ ഈ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾ പല ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും ഉണ്ട് :—

“ആരാധയ ജഗന്നാഥമിക്ഷ്വാകുകലഭവൈതം
ആരാധനീയമനിശം സപ്തഭവൈഃ സവാസവൈഃ
തഥേതി പ്രതിജഗ്രാഹ രഥേവാക്യം വിഭീഷണഃ
രാജാ രാക്ഷസമുച്ഛാന്നാം രാഘവാജ്ഞാമനുസ്മരൻ.”

യുദ്ധകാണ്ഡം 131-ാംശ്ലോ 87-ാംശ്ലോകത്തിലെ കുറിപ്പും നോക്കുക.]

തഥേവമുക്തവാ കാകത്സ്ഥോ ഹനുമന്തമമാബ്രവീത്

ജീവിതേ കൃതബുദ്ധിസ്തപ മാ പ്രതിജ്ഞാം വൃഥാ കൃഥാഃ.

27

കാകത്സ്ഥഃ	കാകത്സ്ഥൻ	“തപം	“അങ്ങ്
ഏവം	ഇപ്രകാരം	ജീവിതേ	ചിരഞ്ജീവിയായിരിക്ക
തം	വിഭീഷണനോടായി		ണമെന്ന സംഗതിയിൽ
ഉക്തവാ	അരുളിച്ചെയ്ത്	കൃതബുദ്ധിഃ;	നിശ്ചയംചെയ്യപ്പെട്ടി
ഹനുമന്തം	ഹനുമാനോടായി		രിക്കുന്നതാണ്;
അഥ	ഇങ്ങിനെ	പ്രതിജ്ഞാം	പ്രതിജ്ഞയെ
അബ്രവീത്;	അരുളിച്ചെയ്തു;	വൃഥാ മാ കൃഥാഃ.	മിഥ്യയാക്കാതിരുന്നാ
			ലും.

[മുമ്പ് 36-ാംസ്കന്ദത്തിൽ തങ്ങൾ ആരുടേയും ആയുധങ്ങൾകൊണ്ട് ഹനുമാൻ മരണം പ്രാപിക്കാത്തവനായി ചിരഞ്ജീവിയായിരിക്കുന്നതാണ്, എന്നുള്ള ദേവകളുടെ നിശ്ചയം മിഥുനാക്ഷരൻ പാടുള്ളതല്ല" എന്നു സാരം.]

മത്കഥാഃ പ്രചരിഷ്യന്തി യാവല്ലോകേ ഹരിശ്ചര

താവത് തപം ധാരയ പ്രാണാൻ പ്രതിജ്ഞാമനുപാലയ.

28

“ഹരിശ്ചര!	“വാനരേശ്വര!	താവത്,	അത്രയും കാലം,
ലോകേ	ലോകത്തിൽ	തപം	അങ്ങ
യാവത്	എത്രത്തോളംകാലം	പ്രാണാൻ	} ജീവനോടിരുന്നാലും;
മത്കഥാഃ	എന്റെ കഥകൾ	ധാരയ;	
പ്രചരിഷ്യന്തി	പ്രചരിക്കുമോ	പ്രതിജ്ഞാ	പ്രതിജ്ഞയെ
		അനുപാലയ.	പരിപാലിച്ചാലും.

ജാംബവന്തം തഥോക്തവാ തു വൃദ്ധം ബ്രഹ്മസുതം തഥാ

മൈന്ദം ച ദ്വിവിദം ചൈവ പഞ്ച ജാംബവതാ സഹ

യാവത് കവിശ്ച സംപ്രാപ്തസ്താപജീവത സർവ്വാ

29

താനേവമുക്തവാ കാകത്സ്ഥഃ സർവ്വാസ്താനുക്ഷവാന്തരാൻ

ഉവാച ബാധം ഗർഭലപം മയാ സാദ്ധം യഥേച്ഛിതം.

30

കാകത്സ്ഥഃ,	കാകത്സ്ഥൻ,	സംപ്രാപ്തഃ	} വരുന്നതുവരെയും
തഥാ	അപ്രകാരം	യാവത്	
ഉക്തവാ തു,	ആജ്ഞാപിച്ച ശേഷം,	താവത്	} എപ്പോഴും
ബ്രഹ്മസുതം	ബ്രഹ്മദേവന്റെ	സർവ്വാ ച	
	പുത്രനും	ജീവത,”	{ നിങ്ങൾ സർവ്വാത്ക ഷം പൂണ്ഡ്രവർത്തി ക്ഷവിൻ,”
വൃദ്ധം തഥാ	വയോധികനുമായ	ഉക്തവാ,	
ജാംബവന്തം ച	ജാംബവാനേയും	താൻ	എന്നിങ്ങിനെ നിയമി
മൈന്ദം ച	മൈന്ദനേയും	ഈ	[ചു ശേഷം,
ദ്വിവിദം ഏവ	ദ്വിവിദനേയും,	ഋക്ഷവാന്തരാൻ	കരടികുളാടും വാനര
ജാംബവതാ	} ജാംബവാനോടുകൂടിയ	സർവ്വാൻ	എല്ലാം [ന്മാരോടും
സഹ		“ബാധാ;	“ശരി;
താൻ	ആ	യഥേച്ഛിതം	ഇഷ്ടപോലെ
പഞ്ച,	അഞ്ചുപേരെയുംനോക്കി,	മയാ സാദ്ധം	എന്നോടുകൂടി
ഏവം,	ഇപ്രകാരം,	ഗർഭലപം ”	നിങ്ങൾ വന്നുകൊൾ
“കവിഃ	“കവികാലം	ഉവാച.	വിൻ ”
			എന്ന് അരുളിച്ചെയ്തു.

ഇത്യാഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ

അഷ്ടോത്തരശതതമഃ സ്കന്ദഃ = നൂറ്റിഎട്ടാംസ്കന്ദം സമാപ്തം.

ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23941 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യംമുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3217.

നവോത്തരശതതമഃ സഗ്ഗഃ = നൂററിക്കമ്പതാംസഗ്ഗം.
 [ശ്രീരാമമഹാപ്രസ്ഥാനം = ശ്രീരാമൻ വൈകുണ്ഠയാത്രക്കായൊരുങ്ങുന്നത്.]

പ്രഭാതായാം തു ശമ്യുർയാം പൃഥുവക്ഷാ മഹായശാഃ
 രാമഃ കമലപത്രാക്ഷഃ പുരോധസമമാബ്രവീത്.

1

ശമ്യുർയാം തു	രാത്രികഴിഞ്ഞ്	മഹായശാഃ	മഹായശസപിയുമായ
പ്രഭാതായാം,	പുലർന്നാറെ,	രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ,
പൃഥുവക്ഷാഃ	വിശാലവക്ഷസ്സാൻ	പുരോധസം	പുരോഹിതനോടായി
	വനം	അഥ	ഇങ്ങിനെ
കമലപത്രാക്ഷഃ	ചെന്താർടനത്രനം	അബ്രവീത്.	അരുൾചെയ്തു.

അഗ്നിഹോത്രം പ്രജതപത്രേ സപ്തീർജപരിതപാവകം
 വാജപേയാതപത്രം ച ശോഭമാനം മഹാപഥേ.

2

“ മഹാപഥേ	“ സപസ്ഥാനത്തേയ്ക്ക്	ശോഭമാനം	തെളിഞ്ഞുവിലസുന്നതു
	ഗമിക്കുന്നതായ മാർഗ്ഗം		മായ
അഃത്ര	മുമ്പിലായി [ത്തിൽ	അഗ്നിഹോത്രം	അഗ്നിഹോത്രവും
സപ്തീർ-	} നെയ്യുകൊണ്ട് ആഹുതി	വാജപേയാത-	} വാജപേയക്കുടയും
ജപരിത-		പത്രം ച	
പാവകം		വ്രജതു.”	
	ചെയ്ത് ഉജ്ജ്വലിപ്പിച്ചു		പോകട്ടെ.”
	അഗ്നിയോടുകൂടിയതും		

തതോ വസിഷ്ഠസ്തേജസപീ സർവ്വം നിരവശേഷതഃ
 ചകാര വിധിവലാർമ്മം മഹാപ്രസ്ഥാനികം വിധിം.

3

തതഃ	അപ്പോൾ	ധർമ്മം	അവശ്യം ചെയ്യേണ്ട
തേജസപീ	തേജസപിയായ		കൃത്യവുമായ
വസിഷ്ഠഃ	വസിഷ്ഠമഹർഷി	വിധിം	വൈദികകർമ്മം
മഹാ-	} പരലോകയാത്രയുടെ	സർവ്വം	എല്ലാറ്റിനെയും
പ്രസ്ഥാനികം		വിധിവത്	ശാസ്ത്രവിധിപ്രകാരം
		നിരവശേഷതഃ	പൂർത്തിയായി
	ആരംഭത്തിൽ ഈ ലോകത്തിൽതന്നെ ചെയ്യേണ്ടതായുള്ളതും	ചകാര.	ചെയ്തു.

തതഃ സൂക്ഷ്മാംബരധരോ ബ്രഹ്മ ചാവർത്തയൻ പരം
 കശാൻ ഗൃഹീതപാ പാണിദ്വാരം പ്രസജ്യ പ്രയയാവഥ.

4

തതഃ	അതിൽപിന്നെ	പ്രസജ്യ	വിരലുകൾക്കിടയിലായി പിടിച്ചുകൊണ്ട്,
അഥ,	ആ സമയം,	പരം	സർവ്വവുമായ
സൂക്ഷ്മാംബരധരഃ	നേരിയ വസ്ത്രമുടുത്തവനായി	ബ്രഹ്മ ച	} ഏകാക്ഷര പരബ്രഹ്മമായ ഓങ്കാരമാകുന്ന ബ്രഹ്മമന്ത്രത്തെത്തന്നെ
പാണിദ്വാരം	രണ്ടുകൈകൾകൊണ്ടും	ആവർത്തയൻ	
കശാൻ	ദർപ്പലൂകളെ	പ്രയയേത.	
ഗൃഹീതപാ,	സപിക്രിച്ച്,		ജപംചെയ്തുകൊണ്ട് എഴുന്നള്ളുവാൻ സന്നദ്ധനായിരുന്നു.

അവ്യാഹരൻ കപചിത് കിംചിന്നിശ്ചേഷ്ടോ നിസ്സുഖഃ പഥി
നിജ്ജഗാമ ഗൃഹാത് തസ്യാഭീപ്രമാന ഇവാംശുമാൻ.

5

അംശുമാൻ ഇവ ആദിത്യനെന്ന്പോലെ ദീപ്യമാനഃ, തേജോമയനായി വിള ങ്ങുന്ന അഭ്രോഹം, കപചിത് പഥി, ആ സമയം ഇരിക്കേണ്ട തായ പദ്ധതിയിൽ, കിംചിത് സംജ്ഞകൊണ്ടും കൂടി ഒന്നും അവ്യാഹരൻ, ഉരചെയ്യാത്തവനായി,	നിഃശ്വേഷഃ നിസ്സുഖഃ തസ്യാത് ഗൃഹാത് നിജ്ജഗാമ.	ഇന്ദ്രിയവ്യാപാരങ്ങളെ റാവനായി { വ്യജനം, വാഹനം, പാ ദുക, മുതലായ എല്ലാ ശ്രമപരിഹാരവസ്തുക്ക ളേയും വേണ്ടെന്നു ആ [വെച്ചുവനായി അരമനയിൽ നിന്ന് പ്രയാണം ചെയ്തു.
---	---	--

രാമസ്യ ദക്ഷിണേ പാശേപ പദ്മാ ശ്രീഃ സുസമാഹിതാ
സവ്യേ തു ശ്രീമ്മഹാദേവീ വ്യവസായസ്തഥാഽഗ്രതഃ.

6

ദക്ഷിഃണ പാശേപ സുസമാഹിതാ പദ്മാ ശ്രീഃ	{ വലത്തു ഭാഗത്തിൽ { പരമാത്മാവിനെത്ത ന്നെ ധ്യാനിച്ചുകൊ ണ്ടിരിക്കുന്നവളായി പദ്മാദേവിയായെന്ന മഹാലക്ഷ്മീഭഗവതിയും,	സവ്യ മഹാദേവീ ശ്രീഃ തഥാ വ്യവസായഃ രാമസ്യ തു അഗ്രതഃ.	എടുത്തുഭാഗത്തിൽ മഹാദേവിയായി വിള ളിമദേവിയും [ങ്ങുന്ന അപ്രകാരം തന്നെ സംഹാരശക്തിയും { ശ്രീരാമന്നുമാത്രം പ്രത്യ ക്ഷീഭവിച്ചു.
---	--	---	--

[“ശ്രീശ്വ തേ ലക്ഷ്മീശ്വ പത്ന്യേ” എന്ന ശ്രുതിവാക്യം കാണുക.]

ശരാ നാനാവിധാശ്ചാപി ധനുരായതമുത്തമം
അനുവ്രജന്തി കാകത്സ്ഥം സദ്യേ പുരുഷവിഗ്രഹാഃ.

7

നാനാവിധാഃ ശരാഃ അപി ആയതം ഉത്തമം ധനുഃ ച	പലമാതിരിയായ ബാണങ്ങളും ഏഷ്ടാഴ്ചം സിദ്ധമായ ഉത്തമമായ [ജ കോദണ്ഡവും	സദ്യേ പുരുഷ- വിഗ്രഹാഃ കാകത്സ്ഥം അനുവ്രജന്തി.	എല്ലാം { മനുഷ്യവടിവുകളെയും { ബലവതായി കാകത്സ്ഥനെ അനുഗമിക്കുകയായി.
---	--	--	--

വേദാ ബ്രാഹ്മണരൂപേണ ഗായത്രി സർവ്വരക്ഷിണീ
ഓങ്കാരോഽഥ വഷട്കാരഃ സദ്യേ രാമമനുവ്രതാഃ.

8

വേദാഃ സർവ്വരക്ഷിണീ ഗായത്രി അഥ ഓങ്കാരഃ	വേദങ്ങളും സർവ്വപാപങ്ങളിൽനി ന്നും സംരക്ഷിക്കുന്ന ഗായത്രിയും അപ്രകാരംതന്നെ ഓങ്കാരവും	വഷട്കാരഃ സദ്യേ ബ്രാഹ്മണ- രൂപേണ രാമം അനുവ്രതാഃ.	വഷട്കാരവും എല്ലാം { ബ്രാഹ്മണന്റെ { രൂപത്തിൽ ശ്രീരാമനെ അനുഗമിച്ചു.
---	---	---	--

ഋഷയശ്ച മഹാത്മാനഃ സർവ്വ ഏവ മഹീസുരാഃ
അനപഗച്ഛന്മഹാത്മാനഃ സ്വർഗ്ഗപാരമഹാവൃതം
തം യാന്തമനുഗച്ഛന്തി ഐന്തഃപുരചരാഃ ശ്രീയഃ
സവൃദ്ധബാലദാസികാഃ സവഷ്വരകീങ്കരാഃ.

9

10

മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	ശ്രീയഃ ഹി	ശ്രീജനങ്ങളും
ഋഷയഃ ച,	ഋഷിമാരും	സർവ്വേ ഏവ	എല്ലാവരുംതന്നെ
മഹീസുരാഃ,	ബ്രാഹ്മണരും,	സ്വർഗ്ഗപാരം	സ്വർഗ്ഗത്തിലേയ്ക്കുള്ള
സവൃദ്ധബാല- } വൃദ്ധന്മാരും കുട്ടിക			വാതിൽ
ദാസികാഃ }	കുടുംഭം ദാസിമാരോടും	അപാവൃതം	തുറക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന
	കൂടിയവരും		തായി
സവഷ്വര- } നപുംസകന്മാരായ കി		അനപഗച്ഛൻ;	അറിഞ്ഞു;
കീങ്കരാഃ }	കുരന്മാരോടുകൂടിയവ	യാന്തം	അങ്ങാടിയെഴുന്നള്ളുന്ന
	രമായ	തം	ആ
അന്തഃപുരചരാഃ	അന്തഃ പുരവാസികളാ	മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാവിനെ
യ	യ	അനുഗച്ഛന്തി.	പിൻതുടരുകയായി.

സാന്തഃപുരശ്ച ഭരതഃ ശത്രുഘ്നസഹിതോ യയേയ
രാമം ഗതിമുപാഗമ്യ സാഗ്നിഹോത്രമനുവ്രതഃ.

11

രാമം	ശ്രീരാമനെക്കുറിച്ച്	സാഗ്നിഹോത്രം	സ്വന്തം അഗ്നിഹോത്ര
അനുവ്രതഃ	നിസ്തുലഭക്തിപൂർവ്വവ		ത്തേയുമെടുത്തുകൊണ്ട്
	നായ	ശത്രുഘ്നസഹിതഃ	ശത്രുഘ്നസമേതനായി
ഭരതഃ,	ഭരതൻ,	ഗതിം	മുഖ്യപ്രാപ്യനായ ഭഗ
സാന്തഃ പുരഃ ച	തന്റെ അന്തഃപുരജന	ഉപാഗമ്യ	തുടന്ന് [മാർഗ്ഗത്തെ
	ങ്ങളോടുകൂടി	യയേയ.	ചെന്നു.

തതോ വിപ്രാ മഹാത്മാനഃ സാഗ്നിഹോത്രാഃ സമാഗതാഃ
സ്വപുത്രദാരാഃ കാകത്സ്ഥമനപഗച്ഛൻ മഹാമതിം.

12

തതഃ	അപ്പാരം	സ്വപുത്രദാരാഃ	പത്നിപുത്രസമേതന്മാ
മഹാത്മാനഃ	മഹാത്മാക്കളായ	സമാഗതാഃ	ഒന്നിച്ചുചെന്ന് [രായി
വിപ്രാഃ	അന്തണന്മാർ	മഹാമതിം	അപൂർവ്വഭക്തിക്കു പാത്ര
സാഗ്നിഹോത്രാഃ	അഗ്നിഹോത്രത്തോടുകൂ	കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനെ[മായുള്ള
	ടിയവരായി	അനപഗച്ഛൻ.	തുടന്നുചെന്നു.

മന്ത്രിണോ ഭൂത്വവർഗ്ഗാശ്ച സ്വപുത്രാഃ സഹബാന്ധവാഃ
സർവ്വേ സഹാനുഗാ രാമമനപഗച്ഛൻ പ്രഹൃഷ്ടവത്.

13

മന്ത്രിണഃ	മന്ത്രിമാരും	സഹബാന്ധവാഃ	ബന്ധുജനങ്ങളോടുകൂടി
ഭൂത്വവർഗ്ഗാഃ ച	ഭൂത്വവർഗ്ഗങ്ങളും		യും
സർവ്വേ	എല്ലാം	സഹാനുഗാഃ	പരിവാരസമേതരായും
പ്രഹൃഷ്ടവത്	അത്യാനന്ദഭരിതരായി	രാമം	ശ്രീരാമനെ
സ്വപുത്രാഃ	പുത്രന്മാരോടുകൂടിയും	അനപഗച്ഛൻ.	അനുഗമിച്ചു.

തതഃ സർപ്പാഃ പ്രകൃതയോ ഹൃഷ്ടപുഷ്പജനാവൃതാഃ
 ഗച്ഛന്തമനഃഗച്ഛന്തം രാഘവം ഗുണരഞ്ജിതാഃ 14
 തതഃ സസ്രീപമാംസസ്തേ സപക്ഷിപശുവാഹനാഃ
 രാഘവസ്യാനഗാഃ സർപ്പേ ഹൃഷ്ടാ വിഗതകല്പാഷാഃ 15
 സ്താതാഃ പ്രമുദിതാഃ സർപ്പേ ഹൃഷ്ടാഃ പുഷ്പാശ്ച വാനരാഃ
 ദൃഢം കിലകിലാശശ്വൈഃ സർപ്പം രാമമനുവ്രതം. 16

തതഃ	അതിൽപിന്നെ	വിഗതകല്പാഷാഃ	പാപരഹിതരായി
ഗുണരഞ്ജിതാഃ	അവതാരഗുണഗണങ്ങൾകാരണം ആശ്രയിച്ചു സ്തേഹിച്ചവനവരും	ഹൃഷ്ടാഃ	മനഃസന്തുഷ്ടിപൂർണ്ണ
ഹൃഷ്ടപുഷ്പ-ജനാവൃതാഃ	സർപ്പപ്രകാരത്തിലും സന്തുഷ്ടിപൂർണ്ണ ജനങ്ങളാൽ ചുഴപ്പെട്ടവരും ആയ	പ്രമുദിതാഃ	ആനന്ദഭരിതരായി
സർപ്പാഃ	എല്ലാ ദേശാധിപതിമാരും	സ്താതാഃ	വേദാദ്ധ്യയനംചെയ്ത
പ്രകൃതയഃ,	ആ സമയം	പുഷ്പാഃ	മഹാത്മാക്കളായ
തതഃ	അ സമയം	സർപ്പേ വാനരാഃ,	എല്ലാ വാനരന്മാരും,
സപക്ഷി-	പക്ഷികൾ, പശുക്കൾ,	കിലകിലാ-	കിലകിലശബ്ദം ചെയ്ത
പശുവാഹനാഃ	വാഹനങ്ങൾ എന്ന പയോടു കൂടി	ശശ്വൈഃ	കൊണ്ടു്
രാഘവസ്ത്ര	ശ്രീരാഘവന്റെ	ഹൃഷ്ടാഃ	ഉത്സാഹംപൂർണ്ണവരായി
അനഗാഃ	കൂടെയുള്ള ചരായ	സർപ്പം	എല്ലാറ്റിനേയും
തേ	ആ	ദൃഢം	ചഞ്ചലമില്ലാതെ
സർപ്പേ സസ്രീ-	എല്ലാ സ്രീപരൂഷന്മാരും,	അനുവ്രതം	അരുളിച്ചെയ്തപോലെ തന്നെ ചെയ്തുകേറ്റു വന്നായ
പമാംസഃ,		രാമം ച	സർപ്പലോകാനന്ദകരനും
		ഗച്ഛന്തം	എഴുന്നള്ളിക്കൊണ്ടിരുന്നതും
		തം	ആ [ന്നവനുമായ
		രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
		അനപഗച്ഛന്.	പിൻതുടന്നുചെന്നു.

ന തത്ര കശ്ചിദ്ദീനോ വാ വ്രീഡിതോ വാടപി ഭുഖിതഃ
 ഹൃഷ്ടം പ്രമുദിതം സർപ്പം ബഭ്രുവ പരമാദ്ഭുതം. 17

തത്ര	ആ സമയം	ന ;	ഉണ്ടായിരുന്നില്ല ;
ഭിനഃ വാ	മനസ്സിൽ വല്ല കുറവും ഉള്ള ഒരു ചനാകളെ	സർപ്പം	എല്ലാം
ഭുഖിതഃ	വ്യസനംപൂർണ്ണവനാകളെ	പരമാദ്ഭുതം	അമാനുഷമായി
വ്രീഡിതഃ വാ	ഉന്മേഷമില്ലാത്തവനാകശ്ചിത് അപി ഒരുവനെങ്കിലും [കളെ	പ്രമുദിതം	അത്യാനന്ദത്തോടുകൂടിയതായി
		ഹൃഷ്ടം	ഉത്സാഹത്തോടുകൂടിയ
		ബഭ്രുവ.	വിളങ്ങി. [തായി

ദൃഷ്ട്വ കാമോടഥ നിത്യാന്തം രാമം ജാനപദോ ജനഃ

യഃ പ്രാപ്തഃ സോഽപി ദൃഷ്ട്വേവ സ്വപ്തായാനുഗതോ മുദാ.

18

അഥ	അപ്പോൾ	ദൃഷ്ട്വാ ഏവ	സംഗതി മനസ്സിലാക്കി
ജാനപദഃ	നാട്ടു പുറത്തിലുള്ള		യ ഉടനെതന്നെ
യഃ ജനഃ	യാതൊരു ജനസമൂഹം	സ്വപ്തായ	സ്വപ്തത്തിലേക്കായി
രാമം	ശ്രീരാമനെ	നിത്യാന്തം	എഴുന്നള്ളുന്നവനായ
ദൃഷ്ട്വ കാമഃ	തൃക്കൺ പാക്കുന്നതി		ആ ശ്രീരാഘവനെ
പ്രാപ്തഃ	വന്നിരുന്നുവാ [ന്നായി	മുദാ	സന്തോഷപൂർവ്വം
സഃ അപി,	അതെല്ലാം,	അനുഗതഃ.	അനുഗമിച്ചു.

ഈക്ഷ്വാനരരക്ഷാംസി ജനാശ്ച പുരവാസിനഃ.

ആഗച്ഛൻ പരയാ ഭക്ത്യാ പൃഷ്ഠതഃ സുസമാഹിതാഃ.

19

പരയാ	സുച്ഛാത് കൃഷ്ടമായ	ഈക്ഷ്വാനര-	} കരടികളും വാനരന്മാരും രാക്ഷസരും
ഭക്ത്യാ	ഭക്തി ഒന്നുകൊണ്ടുതന്നെ	രക്ഷാംസി	
		പുരവാസിനഃ	നഗരവാസികളും
		ജനാഃ ച	എല്ലാജനങ്ങളും
സുസമാഹിതാഃ	ചമൊപ്പണു നേടിയവരായ	പൃഷ്ഠതഃ	} പിന്നിലായ്ക്കണമെന്നു.
		ആഗച്ഛൻ.	

യാനി ഭൂതാനി നഗരേ തപന്തലാൻഗതാനി ച

രാഘവം താന്യനയയുഃ സ്വപ്തായ സമുപസ്ഥിതം.

20

നഗരേ	നഗരത്തിൽ	തു	ആ സമയം
അന്തർഭാഗ-	} ആക്കം കാണപ്പെടാത്തവയായി മറഞ്ഞിരുന്നിരുന്ന	സ്വപ്തായ	വൈകുണ്ഠത്തിലേക്ക്
ഗതാനി		സമുപസ്ഥിതം	എഴുന്നള്ളിയിരുന്ന
യാനി ഭൂതാനി	യാതൊരു ഭൂതങ്ങളോ	രാഘവം	ശ്രീരാഘവനെ
താനി ച,	അവയെല്ലാം,	അനയയുഃ.	പിൻതുടൻമെന്നു.

യാനി പശ്യന്തി കാകത്സ്ഥം സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച

സച്ഛാണി രാമഗമനേ ഹൃന്ദജശ്ച ഹിതാന്യപി.

21

സ്ഥാവരാണി	} സ്ഥാവരങ്ങളും	സച്ഛാണി ച,	അവയെല്ലാംതന്നെ,
അപി		രാമഗമനേ	ശ്രീരാമന്റെതൊഴുതിൽ
ചരാണി ഹി,	ജംഗമങ്ങളും,	ഹിതാനി	നന്മനേടിയവയായി
കാകത്സ്ഥം	കാകത്സ്ഥനെ		
പശ്യന്തി യാനി	തത്കാലം സന്ദർശിച്ചവ ഏവയോ	അനുജന്മാഃ.	കൂടെച്ചെന്നു.

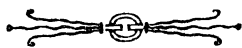
നോച്ഛപസത് തദയോദ്ധ്യായാം സുസൂക്ഷ്മപി ദൃശ്യതേ

തിതൃഗ്യാനിഗതാശ്ചാപി സർവ്വേ രാമമനുവ്രതാഃ.

22

തത്	ആ	സർവ്വ ച,	എല്ലാത്തന്നെ,
അയോദ്ധ്യായാം	അയോദ്ധ്യയിൽ	രാമം	ശ്രീരാമനെക്കുറിച്ച്
സസൂക്ഷ്മം അപി	പുഴ മുതലായുള്ള ഒരു	അനുവൃതാഃ	അപൂർവ്വഭക്തിയോടുകൂടി
	അല്ലപ്രാണിയുംകൂടി		യവയെന്ന്
ന ഉച്ഛ്വസത്;	വർത്തിക്കുക ഉണ്ടായില്ല;	ദശ്യേത.	പ്രത്യക്ഷമായി കാണ
തിയ്യശ്ശ്യാനി-	} പക്ഷിമൃഗാദികളുംകൂടി		പ്പെടുന്നു
ഗതാഃ അപി			

ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ഉത്തരകാണ്ഡേ
നവോത്തരശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = നൂറ്റിഒമ്പതാംസർഗ്ഗം സമാപ്തം.
ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 23962; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3218.

ദശോത്തരശതതമഃ സർഗ്ഗഃ = നൂറ്റിപ്പത്താംസർഗ്ഗം.

[സ്വപ്നാരോഹഃ = സ്വപ്നാരോഹണം.]

അധ്യർദ്ധയോജനം ഗതവാ നദീം പശ്ചാന്നുഖാത്രിതാം
സരയൂം പുണ്യസലിലാം ദദർശ രഘുനന്ദനഃ.

1

രഘുനന്ദനഃ	ശ്രീരഘുവരൻ	പശ്ചാന്നുഖാ-	} പടിഞ്ഞാറോട്ടായൊഴു
അധ്യർദ്ധ-	} ഒന്നരകാതം ദൂരത്താ	ത്രിതാം	
യോജനം		പുണ്യസലിലാം	കുന്നതും
	ഉം		മഹാപരിശുദ്ധമായ ജ
ഗതവാ,	കാൽനടയായി ഏഴു		ലത്തോടുകൂടിയതുമായ
	നെള്ളിയശേഷം	സരയൂം നദീം	സരയൂനദിയെ
		ദദർശ.	വിക്ഷിച്ചു.

അഥ തന്മൂലിൻ മുഹൂർത്തേ തു ബ്രഹ്മാ ലോകപിതാമഹഃ
സരൈർവ്വ പരിവൃതോ ദേവൈർഗ്ഗൃഹിഭിശ്ച മഹാത്മഭിഃ.

2

ആയയൗ യത്ര കാകത്സ്ഥഃ സ്വപ്നായ സമുപസ്ഥിതഃ
വിമാനശതകോടിഭിർഭിവാഭിരഭിസംവൃതഃ.

3

കാകത്സ്ഥഃ,	കാകത്സ്ഥൻ,	വിമാനശത-	} നൂറുകോടി വിമാനങ്ങ
സ്വപ്നായ	} വൈകുണ്ഠത്തിലേയ്ക്കുഴ	കോടിഭിഃ	
സമുപസ്ഥിതഃ		സരൈർവ്വ ദേവൈഃ	എല്ലാ ദേവന്മാരാര്യം
	നെള്ളുന്നതിന്നായി	പരിവൃതഃ	മുഴുപ്പെട്ടവനും
	തിരുവുള്ളംപൂണ്ടു വ	മഹാത്മഭിഃ	മഹാത്മാക്കളായ
	ന്നിരുന്നതു്	ഗൃഹിഭിഃ ച	ഗൃഹികളാലും
യത്ര അഥ	ഏതുദിക്കിലോ അളി	അഭിസംവൃതഃ	മുഴുപ്പെട്ടവനുമായ
	ക്കിലായ്ക്കനെ	ലോക-	} സർവ്വലോകപിതാമഹ
തന്മൂലിൻ	} അതേമുഹൂർത്തത്തിൽ	പിതാമഹഃ	
മുഹൂർത്തേ തു		ബ്രഹ്മാ	ബ്രഹ്മദേവൻ
ഭിവാഭിഃ	ദേവകൾക്കുതന്നെ ഉ	ആയയൗ.	പുറപ്പെട്ടു.
	ചിതമായ		

ദിവ്യതേജോവൃതം വ്യോമ ജ്യോതിർഭൂതമനന്തമം
സ്വയംപ്രഭൈഃ സ്വതേജോഭിഃ സ്വഗ്നിഭിഃ പുണ്യകർമ്മഭിഃ.

4

വ്യോമ	ആകാശം	സ്വതേജോഭിഃ	തങ്ങളുടെ തേജസ്സുകൾ
സ്വയംപ്രഭൈഃ	പ്രകൃതിസിദ്ധമായ തേ		കൊണ്ട്
പുണ്യ-	} പുണ്യകർമ്മങ്ങൾ ചെയ്ത	അനന്തമം	നിസ്തുല്യമാംവണ്ണം
കർമ്മഭിഃ		ജ്യോതിർഭൂതം	ജ്യോതിർമയമായി
സ്വഗ്നിഭിഃ	സ്വഗ്നിയിൽ വസിക്കു	ദിവ്യതേജോ-	} ദിവ്യതേജസ്സിനാൽ നി
	ന്നവരായും	വൃതം.	
			റയപ്പെട്ടുവിലസി.

പുണ്യം വാതാ വവുശ്ചൈവ ഗന്ധവന്തഃ സുഖപ്രദാഃ
പപാത പുഷ്പവൃഷ്ടിശ്ച ദേവൈർമുക്താ മഹേഷഃപരത്.

5

വാതാഃ	നാലുദിക്കിൽനിന്നും	ദേവൈഃ	ദേവകളാൽ
	വീശുന്ന കാറ്റുകൾ	മുക്താ	വെട്ടിക്കുറുത്ത
പുണ്യം ച	മഹാ പരിശുദ്ധമായും	പുഷ്പവൃഷ്ടിഃ	പൂമാരി
ഗന്ധവന്തഃ ച	നമുണമേന്മയായും	മഹേഷഃപരത്	മഹാപ്രവാഹംപോലെ
സുഖപ്രദാഃ ഏവ	സുഖം നൽകുന്നതായും		ധാരമുറിയാതെ
വവുഃ;	വീശി;	പപാത.	വെച്ചു.

തസ്തിംസ്തുശരതൈഃ കീർണ്ണ ഗന്ധർവാപ്ലവസങ്കലേ
സരയുസലിലം രാമഃ പദ്ഭ്യാം സമുപചക്രമേ.

6

രാമഃ,	ശ്രീരാമൻ	കീർണ്ണ	മാറൊലിക്കൊള്ളുമാറു്
ഗന്ധർവാപ്ലവ-	} ഗന്ധർവസംഘങ്ങളും		മുഴങ്ങുന്നതായ
സങ്കലേ		തസ്തിൻ	ആ സമയത്തിൽ
	അപ്ലവഗണങ്ങളും ഇട	പദ്ഭ്യാം	കാൽനടയായി
	തിങ്ങി	സരയുസലിലം	സരയുതീർഥത്തിൽ
തസ്തുശരതൈഃ	പല വാദ്യങ്ങളെക്കൊ	സമുപചക്രമേ.	ഇറങ്ങി.
	ണ്ടു്		

തതഃ പിതാമഹോ വാണീമന്തരീക്ഷാദഭാഷത
ആഗച്ഛ വിഷ്ണോ ഭദ്രം തേ ദിഷ്ട്വാ പ്രാപ്തോടസി രാഘവ.

7

തതഃ	ആ സമയം	തേ	} നിന്തിരുവടി സർപ്പാത്
പിതാമഹഃ	ബ്രഹ്മദേവൻ	ഭദ്രം;	
അന്തരീക്ഷാത്	} ആ കാശത്തിൽനിന്നു	പ്രാപ്തഃ	} നിന്തിരുവടി ഇങ്ങെഴു
		അസി,	
വാണീം	ഈ മൊഴി	ദിഷ്ട്വാ;	ഞങ്ങളുടെ ഭാഗ്യവിശേ
അഭാഷത;	അരുളിച്ചെയ്തു;		ഷംതന്നെ;
“രാഘവ !	“രാഘവന്റെ അടുത്ത	} ആഗച്ഛ.	} തിരിച്ചെഴുന്നള്ള
	രിച്ചുവിളങ്ങിയവനായ		
വിഷ്ണോ !	മഹാവിഷ്ണുഭഗവാനെ !		വാൻ തിരുവുള്ള
			മുണ്ടാകണം.

ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ ദേവാഭിഃ പ്രവിശസ്യ സ്വപികാം തനം
യാമിഹസി മഹാബാഹോ താം തനം പ്രവിശ സ്വപികാം
വൈഷ്ണവീം താം മഹാതേജസ്സ്വപാട്യാകാശം സനാതനം.

8

“ദേവാഭിഃ	“ദേവാംശങ്ങളായി അ വതിച്ചവരായ	മഹാബാഹോ ! മഹാബാഹുവായുജോ വേ !
ഭ്രാതൃഭിഃ സഹ,	} ഭ്രാതാക്കന്മാരോടുകൂടി അന്നെ,	ഇഹ്സി വാ അല്ലെന്നാൽ തിരുവു ജമുജപക്ഷം
താം സ്വപികാം	ആ സ്വാഭാവികമായ	തത് ആ
തനം യാം	സ്വരൂപം യാതൊന്നൊ	സനാതനം അനാദിയും
താം	അപ്രകാരമുള്ളതും	മഹാതേജഃ തേജോമയവുമായ
സ്വപികാം	ആനന്ദ സ്വരൂപവുമായ	ആകാശം വൈകുണ്ഠലോകത്തി ലേക്ക്
വൈഷ്ണവീം തനം വൈഷ്ണവശരീരത്തിൽ	പ്രവേശിച്ചാലും (ആദ	പ്രവിശ. { ഈ സ്വരൂപത്തിൽത
പ്രവിശസ്യ;	{ രവുകൊണ്ട് ബഹുവ ചനം);	{ നെ എഴുന്നള്ളിയാ ലും.

[“ആകാശം” (പരബ്രഹ്മസ്വരൂപത്തെ), എന്നും ചിലർ.]

തപം ഹി ലോകഗതിദ്വേവ ന തപാം കേചിത് പ്രജാനതേ
ഋതേ മായാം വിശാലാക്ഷീം തവ പൂർവ്വപരിഗ്രഹാം
തപാമചിന്ത്യാ മഹദ്ഭൂതമക്ഷയം സർവ്വസംഗ്രഹം.

9

“ദേവ !	“വിഷ്ണുഭഗവാഃന !	മായാം മഹാശക്തിസ്വരൂപി
ലോകഗതിഃ	{ സർവ്വലോകത്തിനും പ്രാപ്യസ്ഥാനവും	വിശാലാക്ഷീം } മഹാലക്ഷ്മീഭഗവതി
തപം ഹി;	{ പ്രാപകനും നിന്തിരുവടിതന്നെയൊ	ഋത, } യല്ലാതെ
അക്ഷയം	പരമാത്മാവായ	കേചിത്, മഹാതന്ത്രം,
തപാം,	നിന്തിരുവടിയെ	അചിന്ത്യാ അവാങ്മനസഗോചര
തവ പൂർവ്വ-	{ നിന്തിരുവടിയുടെ തുക്ക	മഹദ്ഭൂതം സർവ്വവ്യാപിയും
പരിഗ്രഹാം	{ ടാക്ഷവീക്ഷണത്തിനു പാത്രീഭവിച്ചുള്ള എ	സർവ്വ- } സർവ്വത്തേയും തങ്കൽ
	ല്ലാറിനും മുഖിലായു	സംഗ്രഹം } ഒതുക്കി ആദരിക്കുന്ന
	ന്നെ നിന്തിരുവടിയാ	വരുമായ
	ൽ സ്വീകരിക്കപ്പെട്ട	തപാം, നിന്തിരുവടിയെ,
		ന പ്രജാനതേ. അറിയുന്നില്ല.

യാമിഹസി മഹാതേജസ്സാം തനം പ്രവിശ സ്വപയം.

10

“മഹാതേജഃ !	“മഹാതേജസ്വിയായു ജോവേ ;	താം അതിൽ
യാം തനം	യാതൊരു രൂപത്തിൽ	സ്വപയം സ്വസങ്കല്പംപോലെ
ഇഹ്സി	തിരുവുള്ളമുണ്ടോ	പ്രവിശ.” പ്രവേശിച്ചവനായി
		ദർശനമരുളിയാലും.”

പിതാമഹവചഃ ശ്രുതവാ വിനിശ്ചിത്യ മഹാമതിഃ
വിവേശ വൈഷ്ണവം തേജഃ സശരീരഃ സഹാനുജഃ

11

പിതാമഹവചഃ ബ്രഹ്മദേവന്റെ തിരു	സഹാനുജഃ	അനുജന്മാരോടുകൂടി
ശ്രുതവാ, കേട്ട്, [മൊഴി	സശരീരഃ	മുന്തിമത്തായ
മഹാമതിഃ, കരുണാവാരിധിയായ	വൈഷ്ണവം	} വൈഷ്ണവസ്വരൂപ
അഭ്യേതം,	തേജഃ	
വിനിശ്ചിത്യ, തിരുവുള്ളത്തിൽ	വിവേശ.	
നിശ്ചയിച്ച്,		ത്തിൽ വിളങ്ങി.

[“സഹാനുജഃ” എന്നു പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന് ശംഖചക്രധരനായി ആദിശേഷനിൽ വർത്തിച്ചു എന്ന് ഗ്രാഹ്യം. അദ്ധ്യാത്മരമായണത്തിൽ ഈ ഘട്ടത്തിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു കാണുക. “പിതാമഹപ്രാർത്ഥനയാ സ രാമഃ പശ്യത്വ ഭദ്രേഷു മഹാപ്രകാശഃ മുഷ്ണഞ്ച ചക്ഷുഷി ദിവ്യൈകസാം തദാ ബഭ്രുവ ചക്രാഭിയുതച്ചാതുർഭുജഃ. ശേഷോ ബഭ്രുവശ്ചാതുർഭുജഃ സൗമിത്രിരത്യന്തരഭോഗധാരി. ബഭ്രുവതുശ്ചക്രധരൗ ച ദിവ്യൗ കൈകേയിസ്മനുർലവണാന്തരഭുജ. സീതാ ച ലക്ഷ്മീ രഭേവത് പുരൈവ രാമോ ഹി വിഷ്ണുഃ പുരുഷഃ പുരാണഃ സഹാനുജഃ പൂർവ്വശരീരകേണ ബഭ്രുവ തേജോമയഭിച്യ മുന്തിഃ.”

“സശരീരഃ” എന്ന പദത്തിൽനിന്ന് ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ മനുഷ്യശരീരം തേജോമയമായതാണെന്നു ഗ്രാഹ്യം. അതിനാൽ തേജസ്സ് തേജസ്സിൽ ലയിക്കുന്നപോലെ ശ്രീരാമന്റെ ശരീരം മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ ശരീരത്തിൽ ലയിച്ചു എന്നു പറയുന്നു. കൂടാതെ, “പുണ്ണ്യ പുണ്ണമായ പുണ്ണമവശിഷ്ടതേ,” എന്ന വാക്യപ്രകാരം പുണ്ണമായ വിഷ്ണുശരീരത്തിൽ നിന്ന് പുണ്ണമായ ശ്രീരാമശരീരം വേറിട്ടുസമയത്തും, അപ്രകാരംതന്നെ ചേർന്നുസമയത്തും, രണ്ടു ശരീരവും പുണ്ണമാണെന്നു വിലസി എന്നും ഗ്രാഹ്യമാകുന്നു. “Infinity plus or minus infinity is equal to infinity” എന്ന തത്വം ശാസ്ത്രസമ്മതമായതുതന്നെ.]

തതോ വിഷ്ണുമയം ദേവം പുജയന്തി സ്മ ദേവതാഃ
സാദ്ധ്യാ മരുദ്ഗണാശ്ചൈവ സേന്ദ്രാഃ സാഗ്നിപുരോഗമാഃ
യേ ച ദിവ്യാ ഇഷിഗണാ ഗന്ധർവാപ്ലരസശ്ച യാഃ
സുപണ്ണനാഗയക്ഷാശ്ച ദൈത്യദാനവരാക്ഷസാഃ.

12

13

സേന്ദ്രാഃ	ഇന്ദ്രനോടുകൂടിയവരും	യാഃ ഗന്ധർവാ-	യാതൊരു ഗന്ധർവ്വന്മാ
സാഗ്നി-	} അഗ്നിമുന്മായുള്ളവരും	പ്ലരസഃ ച	രും അപ്ലരസ്സുകളും
പുരോഗമാഃ		സുപണ്ണനാഗ-	സുപണ്ണരും, നാഗങ്ങളും
ദേവതാഃ,	ദേവകളും,	യക്ഷാഃ ച	കളും, യക്ഷന്മാരും
സാദ്ധ്യാഃ ച	സാദ്ധ്യന്മാരും	ദൈത്യദാനവ-	ദൈത്യന്മാരും, ദാനവന്മാരും,
മരുദ്ഗണാഃ	} മരുത്തുകളും	രാക്ഷസാഃ	ന്മാരും, രാക്ഷസന്മാരും
ഏവ		തതഃ	ആ സമയം
ദിവ്യാഃ	ദേവലോകനിവാസികളായ	വിഷ്ണുമയം	മഹാവിഷ്ണുസ്വരൂപിയായി വിളങ്ങിയിരുന്ന
ഇഷിഗണാഃ	ഇഷിഗണങ്ങൾ	ദേവം	ദേവനെ
യേ ച,	യാതൊരുവരോ അവരും	പുജയന്തി സ്മ.	പൂജിച്ചു.

സർവ്വം പുഷ്പം പ്രമുദിതം സുസംപൂർണ്ണമനോരഥം
സാധു സാധപിതി തൈദ്രേവൈസ്രിഭിവാം ഗതകല്പജം.

14

തൈഃ	ആ	സുസംപൂർണ്ണ-	} സർവ്വ മാനോരഥങ്ങളും പൂർത്തിയാക്കപ്പെട്ടു;
മേവൈഃ	ദേവന്മാരാൽ	മനോരഥം;	
“സർവ്വം	“എല്ലാം	ത്രിഭിവാം	സ്വപ്തലോകം
പുഷ്പം	സർവ്വപ്രകാരത്തിലും	ഗതകല്പജം;	കാവരതായി ഭവിച്ചു;
പ്രമുദിതം;	ആനന്ദകരമാവണ്ണം	സാധു! സാധു!”	എന്നു ഭാഗ്യം!”
	പശ്ചവസാനിച്ചു;	ഇതി.	എന്നു കൊണ്ടൊടപ്പെട്ടു.

അഥ വിഷ്ണുർമഹാതേജഃ പിതാമഹമുവാച ഹ

ഏഷാം ലോകം ജനൈഃപാനാം ഭാതുമഹസി സുവ്രത.

15

അഥ	അപ്പോൾ	“സുവ്രത!	“പുണ്യാത്മാവേ!
മഹാതേജഃ	മഹാതേജസ്വിയായ	ഏഷാം	ഈ
വിഷ്ണുഃ ഹ	വിഷ്ണുഭഗവാൻ	ജനൈഃപാനാം	ജനതതികൾക്ക്
പിതാമഹം	ബ്രഹ്മദേവനെ നോക്കി	ലോകം	ഒരു ലോകത്തെ
ഉവാച;	ഇപ്രകാരം അരുളിച്ചെ	ഭാതം അഹസി.	നൽകുവാൻ തീരുവുള്ള
	യ്ക്കു;		ത്തിൽ നിരൂപിച്ചാലും.

ഇമേ ഹി സർവ്വേ സ്തേഹാത്മാമനുയാതാ മനസ്വിനഃ

ഭക്താ ഹി ഭജിതവ്യാശ്ച തൃക്താത്മാനശ്ച മത് കൃതേ.

16

“ഇമ	“ഇവർ	ഹി,	എന്നുള്ളതിനാൽ
സർവ്വേ ഹി	എല്ലാവരുംതന്നെ	ഭജിതവ്യാഃ;	ആദർശിന് പാത്രീഭ
മത് കൃതേ	എന്റെപരിൽ		വിചുവരാകുന്നു;
ഭക്താഃ	ഭക്തിപൂണ്ടവരായി	മാം	എന്റെ പേരിൽ
മനസ്വിനഃ ച	അന്തഃകരണശുദ്ധിയ	സ്തേഹാത്	സ്തേഹത്താൽ
	സ്വരം	അനുയാതാഃ.”	ഒന്നിച്ചുവന്നവരാക
തൃക്താത്മാനഃ	പര സമർപ്പണംചെയ്തവ		ന്നു.”
ച	രമാകുന്നു		

തച്ഛ്രുതവാ വിഷ്ണുവചനം ബ്രഹ്മാ ലോകഗുരുഃ പ്രഭുഃ

ലോകാൻ സാന്താനികാൻ നാമ യാസ്യന്തീമേ സമാഗതാഃ.

17

യച്ച തിർത്ഥഗതം കിഞ്ചിത് തപാമേവമനുചിന്തയത്

പ്രാണാംസ്തൃക്ഷ്യതി ഭക്ത്യാ വൈ തത്സന്താനേ വിവത്സ്യതി

സർവ്വേബ്രഹ്മഗുണൈര്യുക്തേ ബ്രഹ്മലോകാദനന്തരേ.

18

ലോകഗുരുഃ	ലോകസൃഷ്ടികർത്താവാ	തത്	} വിഷ്ണുഭഗവാനരുളിയ
	യി	വിഷ്ണുവചനം	
പ്രഭുഃ	അധികാരംപൂണ്ടവനാ	ശ്രുതവാ,	തായ ആ വാക്യത്തെ
	യ	കേട്ട്,	
ബ്രഹ്മാ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,	“സമാഗതാഃ	} “ഇങ്ങുകൂടിയിരിക്കുന്ന
		ഇമ	
			വരായ ഇവർ

സാന്താനി- കാൻ നാമ	} എന്റെ അടുത്തുള്ളതാ യ സാന്താനികളെ ന്ന	പ്രാണാൻ	പ്രാണങ്ങളെ
ലോകാൻ	ലോകങ്ങളെ	തൃക്ഷതി	ഉപക്ഷിക്കുന്നുവോ
യാസ്യതി;	പ്രാപിക്കുന്നതാണ്;	തത്	അത്
കിഞ്ചിത്	വല്ല ഒരു	സദ്യൈഃ	എല്ലാ
തിയ്യഗ്ഗതം	പശുപക്ഷിമൃഗാദിയായ	ബ്രഹ്മഗുണൈഃ	സുഖഭാഗങ്ങളോടുകൂടി
വൈ യത് ച	ജന്തുവാണെന്നാലും	യുക്തേ	യതും
തപാം	നിന്തിരുവടിയെ	ബ്രഹ്മലോകാ-	ബ്രഹ്മലോകത്തിന്നു
ഏവം	ഈ വിധം	ത് അനന്തരേ	തൊട്ടകിടക്കുന്നതുമായ
ഭക്ത്യാ	ഭക്തിയോടെ	സന്താന	സന്താനമെന്ന ലോക
അനുചിന്തയത്	ചിന്തിക്കുന്നതായി	വ്യവസ്ഥിതി."	നിവസിക്കുന്നതാക ന്നു."

വാനരാശ്വ സപികാം യോനിമുക്ഷാശ്ചൈവ തഥാ യയുഃ

യേഭ്യോ വിനിഃസൃതാഃ സർവ്വേ സുരേഭ്യഃ സുരസംഭവാഃ.

19

യേഭ്യഃ	യാതൊരു	തഥാ	അപ്രകാരംതന്നെ
സുരേഭ്യഃ	ദേവന്മാരിൽനിന്ന്	ഋക്ഷാഃ ച	കരടികളുമെല്ലാം
സുരസംഭവാഃ	ദേവാംഗങ്ങളായി	സപികാം	അവനവന്റെ സ്വന്തം
വിനിഃസൃതാഃ	അവതരിച്ചവരായ	യോനീം ഏവ	മൂലസ്വരൂപത്തെ
വാനരാഃ	വാനരന്മാർ	യയുഃ.	പ്രാപിച്ചു. [തന്നെ
സർവ്വേ,	എല്ലാവരും,		

തേഷു പ്രവിവിശേ ചൈവ സുഗ്രീവഃ സൂർയ്യമണ്ഡലം

പശ്യതാം സർവ്വഭവാനാം സ്വാൻ പിതൃൻ പ്രതിപേദിരേ.

20

തേഷു,	അവരിൽ,	പ്രവിവിശേ;	ഉൾപ്പെട്ടി;
സുഗ്രീവഃ	സുഗ്രീവൻ	ച ഏവ	അപ്രകാരംതന്നെ മറ്റു
സർവ്വഭവാനാം	എല്ലാ ദേവന്മാരും	സ്വാൻ	അവരവരുടെ [ജീവരും
പശ്യതാം	കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കെ	പിതൃൻ	പിതാക്കന്മാരിൽ ലയി
സൂർയ്യമണ്ഡലം	സൂർയ്യമണ്ഡലത്തിൽ	പ്രതിപേദിരേ.)	ച്ചു.

തഥോക്തവതി ദേവേശേ ഗോപ്രതാരമുപാഗതാഃ

ഭേജിരേ സരയൂം സർവ്വേ ഹഷ്പുണ്ണാശ്രവിക്രബാഃ.

21

ദേവേശേ	ബ്രഹ്മാവ്	ഗോപ്രതാരം	{ ഗോപ്രതാരമെന്നു പറ
തഥാ	മേൽപ്രകാരം		{ യപ്പെടുന്ന പുണ്യമാ
ഉക്തവതി,	അരുളിച്ചെയ്യുപോൾ,	ഉപാഗതാഃ,	{ ഇറങ്ങി, അനന്ദബാ
സർവ്വേ	എല്ലാം	ഹഷ്പുണ്ണാ-	{ ണ്ണം പ്രവഹിച്ചുകൊ
സരയൂം	സരയൂനദിയിൽ	ശ്രവിക്രബാഃ	{ ണ്
		ഭേജിരേ.	സ്നാനംചെയ്തു.

അവഗാഢ്യ ജലം യോ യഃ പ്രാണീ ഹ്യാസീത് പ്രഹൃഷ്ടവത്
മാനഷം ദേഹമുത്സൃജ്യ വിമാനം സോഽദ്ധ്യരോഹത.

22

യഃ യഃ	ഏതൊരു ഏതൊരു	സഃ	അത്
പ്രാണീ ഹി	പ്രാണിയായിരുന്നാലും	മാനഷം	മനുഷ്യലോകത്തിൽ
ജലം	ആ പുണ്യതീർത്ഥത്തിൽ		കയ്ക്കൊണ്ടിരുന്ന
അവഗാഢ്യ	സ്നാനം ചെയ്ത്	ദേഹം	ദേഹത്തെ
പ്രഹൃഷ്ടവത്	അത്യാനന്ദമൂർക്കൊ	ഉത്സൃജ്യ	വെടിഞ്ഞ്
	ണ്ടതായി	വിമാനം	ദിവ്യവിമാനത്തിൽ
അസീത് ;	വിളങ്ങി ;	അദ്ധ്യരോഹത.	ആരോഹണം ചെയ്തു.

തിർച്ചഗ്യാനിഗതാനാം ച ശതാനി സരയുജലം
സംപ്രാപ്യ ത്രിദിവം ജഗ്മുഃ പ്രഭാസുരവപുംഷി ച
ദിവ്യാ ദിവ്യേന വപുഷാ ദേവോ ദീപ്താ ഇവാഭവൻ.

23

തിർച്ചഗ്യാനി- ഗതാനാം	} പക്ഷിമൃഗാദികളുടെ	ജഗ്മുഃ ;	പ്രാപിച്ചു ;
ശതാനി ച		ദീപ്താഃ	തേജസ്വികളായ
സരയുജലം	} കുട്ടങ്ങളും	ദിവ്യാഃ,	ദേവലോകനിവാസിക
ച			ളായി,
സംപ്രാപ്യ	} സരയുനദിയിലുള്ള പു	ദിവ്യേന	ദേവകൾക്കുതക്ക
പ്രഭാസുര-		വപുഷാ,	രൂപ സുഷമയോടുകൂടിയ
വപുംഷി	} സമയം പ്രാപിച്ചു,	ദേവാഃ	ദേവന്മാർ [വയായി
ത്രിദിവം		ഇവ	എന്നപോലെ
	സ്വപ്തത്തെ	അഭവൻ.	വിലസി.

ഗതപാ തു സരയുതോയം സ്ഥാവരാണി ചരാണി ച
പ്രാപ്യ തത്തോയവിക്ലേഭം ദേവലോകമുപാഗമൻ.

24

സ്ഥാവരാണി	സ്ഥാവരങ്ങളും	} തോയവിക്ലേഭം	} വെള്ളത്തിൽ മുങ്ങിയ
ചരാണി	ജംഗമങ്ങളും		
തു	ആ സമയം	പ്രാപ്യ ച,	ഉടനെ
സരയുതോയം	സരയുതീർത്ഥത്തെ	തത്	ആ
ഗതപാ	പ്രാപിച്ചു	ദേവലോകം	ദേവലോകത്തിൽ
		ഉപാഗമൻ.	ചെന്നുചെന്ന്.

തസ്തിനാപി സമാപന്നാ ഋക്ഷവാനരരാക്ഷസാഃ
തേഽപി സ്വപ്തം പ്രവിവിശുർദേഹാന്നിക്ഷിപ്യ ചാഭസി.

25

സമാപന്നാഃ	വന്നിരുന്ന ചരായ	തസ്തിൻ	ആ
തേ	ആ	അഭസി ച	ജലത്തിൽതന്നെ
ഋക്ഷവാനര- രാക്ഷസാഃ	} കരടികളും വാനരന്മാ	നിക്ഷിപ്യ,	നീക്കേപിച്ച്,
		സ്വപ്തം	സ്വപ്തലോകത്തിൽ
അപി	} രം രാക്ഷസരും	} പ്രവിവശുഃ.	} പ്രവേശിച്ചു.
ദേഹാൻ അപി			
	സ്വപശരീരങ്ങളെയെല്ലാം		

തതഃ സമാഗതാൻ സർപ്പാൻ സ്ഥാപ്യ ലോകഗുരുദ്രിവി
ജഗാമ ത്രിദശൈഃ സാലം സദാ ഹൃഷ്ടൈർദ്രിവം മഹത്.

26

ലോകഗുരുഃ,	ബ്രഹ്മദേവൻ,	ഹൃഷ്ടൈഃ	ആനന്ദമുരാരകാഞ്ചവ
സമാഗതാൻ	അവിടെകൂടിയിരുന്ന		രായ
സർപ്പാൻ	എല്ലാവരെയും	ത്രിദശൈഃ	} ദേവകളോടുകൂടി
ദിവി	സ്വപ്നത്തിൽ	സാലം	
സദാ	എന്നും	മഹത്	മഹത്തായ
സ്ഥാപ്യ,	വസിപ്പാനായി നിയമി	ദിവം	ബ്രഹ്മലോകത്തിലേയ്ക്ക്
തതഃ	അതിൽപിന്നെ [ചു്,	ജഗാമ.	എഴുന്നള്ളി.

തതഃ പ്രതിഷ്ഠിതോ വിഷ്ണുഃ സ്വപ്നലോകേ യഥാപുരം
യേന വ്യാപ്തമിദം സർപ്പം ത്രൈലോക്യം സചരാചരം.

27

ഇദം	ഈ	വിഷ്ണുഃ	ശ്രീമഹാവിഷ്ണുദേവാൻ
സചരാചരം	ചരാചരങ്ങളടങ്ങിയ	സ്വപ്നലോകഃ	സ്വപ്നലോകത്തിൽ
	തായ	യഥാപുരം	പണ്ടേപ്പോലെതന്നെ
ത്രൈലോക്യം	} ത്രൈലോക്യമെങ്ങും	തതഃ	അക്കാലംതൊട്ട്
സർപ്പം		പ്രതിഷ്ഠിതഃ.	എഴുന്നള്ളിയവനായി
വ്യാപ്തം	വ്യാപിക്കപ്പെട്ടത്		വിളങ്ങി.
യേന	യാതൊരുവനാലോ ആ		

ഏതാവദേതദാഖ്യാനം സോത്തരം ബ്രഹ്മപൂജിതം
രാമായണമിതി ഖ്യാതം മുഖ്യം വാല്മീകിനാ കൃതം.

28

ഏതത്	ഈ	കൃതഃ;	രചിക്കപ്പെട്ടു;
സോത്തരം	ഉത്തരകാണ്ഡത്തോടു	മുഖ്യം	{ വേദാഭ്യാസം ചെയ്യുന്ന തിന്നുമുമ്പ് പഠിച്ച റിയപ്പെടേണ്ടതെന്ന്
	കൂടിയതായ		
ആഖ്യാനം,	ആഖ്യാനം,	ഏതാവത്	ഇപ്രകാരമുള്ള മാഹാ
രാമായണം	രാമായണം		ത്വത്തോടുകൂടിയതായി
ഇതി	എന്ന്	ബ്രഹ്മപൂജിതം.	ബ്രഹ്മദേവനാൽ കൊ
ഖ്യാതം	പേരുദാകൂടിയതായി		ണ്ടാടപ്പെട്ടതാകുന്നു.
വാല്മീകിനാ	വാല്മീകിമഹർഷിയാൽ		

തതോ ദേവാഃ സഗന്ധർപ്പാഃ സിദ്ധാശ്ച പരമർഷയഃ

നിത്യം ശൃണപന്തി സന്തുഷ്ടാ ദിവ്യം രാമായണം ദിവി.

29

ദിവി	സ്വപ്നലോകത്തിൽ	പരമർഷയഃ	ഉത്തമജ്ഞിമാരും
ദിവ്യം	ശ്രീമഹാവിഷ്ണുവിനെ	സിദ്ധാഃ ച	സിദ്ധന്മാരും
	ക്കുറിച്ചുള്ളതായ	തതഃ	അതുമുതൽ
രാമായണം,	രാമായണത്തെ,	നിത്യം	സദാ
സഗന്ധർപ്പാഃ	ഗന്ധർവ്വസഹിതന്മാരാ	സന്തുഷ്ടാഃ	സന്തുഷ്ടിച്ചുണ്ടവരായി
	യ	ശൃണപന്തി.	പാരായണംചെയ്യുവ
ദേവാഃ,	ദേവകളും,		രുന്ന.

ഇദമാഖ്യാനമായുഷ്ഠം സൗഭാഗ്യം പാപനാശനം
രാമായണം വേദസമം ശ്രാദ്ധേഷു ശ്രാവയേദ് ബുധഃ.

30

ഇദം രാമായണം ഈ രാമായണമാകുന്ന	വേദസമം;	വേദത്തിന്നു തുല്യമായ
അഖ്യാനം ചരിത്രം		തുമാകുന്നു;
അയുഷ്ഠം, ദീഘായുസ്സിനെ നൽകുന്നതും,	ബുധഃ	ജ്ഞാനവാനായുള്ള ഏകദേശം
സൗഭാഗ്യം സകലഭാഗ്യങ്ങളേയും വിളയിക്കുന്നതും	ശ്രാദ്ധേഷു	ശ്രാദ്ധകാലങ്ങളിലും
പാപനാശനം സർവ്വപാപങ്ങളെയും നശിപ്പിക്കുന്നതും	ശ്രാവയേത്.	{ പാരായണംചെയ്തു കേരംപിടിക്കേണ്ടതാകുന്നു

അപുത്രോ ലഭതേ പുത്രമധനോ ലഭതേ ധനം

സർവ്വപാപൈഃ പ്രമുച്യേത പാദമപ്യസ്യ യഃ പരേത്.

31

അസ്യ ഇതിന്റെ	പ്രമുച്യേത;	വിമുക്തനായിരുന്ന;
പാദം അപി ഒരു ശ്ലോകപാദമെന്നാ	അപുത്രഃ	പുത്രനില്ലാത്തവൻ
യഃ യാതൊരുവൻ [ലും	പുത്രം	പുത്രനെ
പരേത് പഠനംചെയ്യുന്നുവാ	ലഭേത;	പ്രാപിക്കുന്നു;
അവൻ	അധനഃ	ദരിദ്രൻ
സർവ്വപാപൈഃ സർവ്വപാപങ്ങളിൽനിന്നും	ധനം	ധനത്തെ
	ലഭേത.	പ്രാപിക്കുന്നു.

പാപാന്യപി ച യഃ കുശ്ലാഭമന്യഹനി മാനവഃ

പഠന്ത്യേകമപി ശ്ലോകം പാപാത് സ പരിമുച്യതേ.

32

യഃ യാതൊരു	സഃ ച	അവനുംകൂടി
മാനവഃ നരൻ	ഏകം	ഒരു
അഹനി } പ്രതിദിനവും	ശ്ലോകം അപി	ശ്ലോകമെങ്കിലും
അഹനി }	പഠതി	പഠനംചെയ്യുന്നതായാ
പാപാനി പാപങ്ങളെ	പാപാൻ	പാപത്തിൽനിന്ന് [ൽ
കുശ്ലാത് അപി ചെയ്തുപോമെന്നാലും	പരിമുച്യതേ.	വിമുക്തനാകുന്നു.

ഏതദാഖ്യാനമായുഷ്ഠം പഠൻ രാമായണം നരഃ

സപുത്രപൗത്രോ ലോകേടന്ധിൻ പ്രേത്യ ചേഹ മഹീയതേ.

33

അയുഷ്ഠം { അഭരാഗ്യത്തോടുകൂടി	അന്ധിൻ ഈ	
	ലോകേ	ലോകത്തിൽ
ഏതത് ഈ	സപുത്രപൗത്രഃ, പുത്രപൗത്രസമേത	നായി വിളങ്ങുന്നു;
രാമായണം രാമായണമാകുന്ന	പ്രേത്യ	മരണാനന്തരം
അഖ്യാനം അഖ്യാനത്തെ	ഇഹ ച	ഇഹപരലോകങ്ങളിൽ രണ്ടിലും
പഠൻ പാരായണംചെയ്യുന്ന		
നരഃ മനുഷ്യൻ	മഹീയതേ.	കൊണ്ടാടപ്പെടുന്നു.

അയോദ്ധ്യാപി പുരി രമ്യാ ശുന്യാ വർഷണാൻ ബഹുൻ
ഋഷഭം പ്രാപ്യ രാജാനം നിവാസമുപയാസ്യതി.

34

അയോദ്ധ്യാ പുരി അവി	} അയോദ്ധ്യാപുരവും	ഋഷഭം	ഋഷഭനെന്നവനെ
ബഹുൻ		രാജാനം	രാജാവായി
വർഷണാൻ	അനേകം	പ്രാപ്യ,	പ്രാപിക്കുന്നകാല
ശുന്യാ ;	സംവത്സരകാലം		ത്തിൽ,
	ശുന്യമായിരിക്കുന്നതാ	രമ്യാ നിവാസം	} മനോഹരമായി ജനളു- യഷ്ടമായി വിളങ്ങുന്ന താണ്.
	കുന്നു ;	ഉപയാസ്യതി.	

ഏതദ്രാമായണം യസ്തു നാദരം കുരുതേ നരഃ

സ പ്രേത്യ രൌരവേ ഘോരേ പച്യതേ നാത്ര സംശയഃ.

35

ഏതത്	ഈ	പ്രേത്യ	മരണാനന്തരം
രാമായണം	രാമായണത്തെക്കുറിച്ച്	ഘോരേ	ഘോരമായ
യഃ	യാതൊരു	രൌരവേ	രൌഢവമെന്ന നരക
നരഃ തു	മനുഷ്യനെന്നാലും		ത്തിൽ
ന ആദാം	} അനാദരവു കാണിക്ക	പച്യതേ ;	കിടന്നുകുളിക്കുന്നു ;
കുരുതേ,		അത്ര	ഇതിൽ
സഃ,	അവൻ,	ന സംശയഃ.	സംശയമില്ല.

യസ്തു പൂജയതേ നിത്യം രാമായണമിദം നരഃ

സപുത്രപൌത്രോ ലഭേത വൈകുണ്ഠേ സ്ഥാനമക്ഷയം.

36

ഇദം	ഈ	സപുത്രപൌത്രഃ	പുത്രപൌത്രസമേതനാ
രാമായണം	രാമായണത്തെ,		യി
നിത്യം	നാൾതോറും	വൈകുണ്ഠ	വൈകുണ്ഠത്തിൽ
യഃ	യാതൊരു	അക്ഷയം	അനശ്വരമായ (പുന
നരഃ	നരൻ		ർജ്ജുനമില്ലാത്ത)
പൂജയതേ തു,	കൊണ്ടാടുന്നുവോ,	സ്ഥാനം	നിലയെ
	അവൻ	ലഭേത.	പ്രാപിക്കുന്നു.

യം യം കാമയതേ കാമം ശുഭപൻ രാമായണം നരഃ

തം തം നിയതമാപ്നോതി രാഘവസ്യ പ്രസാദതഃ

37

രാമായണം	രാമായണത്തെ	കാമയതേ,	ആഗ്രഹിക്കുന്നുവോ,
ശുഭപൻ	ശുഭയാടുകൂടി പാരാ	തം തം,	അതിനെയെല്ലാം,
	യണം ചെയ്യുന്ന	രാഘവസ്യ	ശ്രീരാഘവന്റെ
നരഃ,	നരൻ,	പ്രസാദതഃ	അനുഗ്രഹത്താൽ
യം യം	ഏതേതത്	നിയതം	നിശ്ചയമായും
കാമം	അഭീഷ്ടത്തെ	ആപ്നോതി.	പ്രാപിക്കുന്നു.

ഏതദാഖ്യാനമായുഷ്യം സഭവിഷ്യം സഹോത്തരം
കൃതവാൻ യച്ച വാല്മീകീസ്തദ്ബ്രഹ്മാപ്യനപമോദത.

38

വാല്മീകീഃ, സഭവിഷ്യം	വാല്മീകീമഹർഷി, വരുവാൻപാകുന്ന ച രിതൃത്താടുകൂടിയതും	യത്	യാതൊന്നാ അപ്രകാ രമുള്ള
സഹോത്തരം	ഉത്തരകാണ്ഡത്തോടു കൂടിയതും	ഏതത്	ഈ
അയുഷ്യം ച	{ ആരാഗ്യയുക്തമായ ദീപ്തയുസ്സിനെ നൽക ന്നതും ആയത്	ആഖ്യാനം ച കൃതവാൻ; തത്	ആഖ്യാനത്തെ വിരചിച്ചു; അതിനെ
		ബ്രഹ്മാ അപി അനപമോദത.	ബ്രഹ്മദേവനും അനുമതിച്ചുകൂട്ടി.

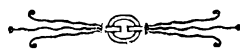
ഇത്യാദി ശ്രീമദ്രാമായണേ വാല്മീകീയേ ആദികാവ്യേ ചതുർവിംശതാഹസ്രി-
കായാം സംഹിതായാം ഉത്തരകാണ്ഡേ ദശോത്തരശതതമഃസ്കന്ദഃ

ഉത്തരകാണ്ഡഃ സമാപ്തഃ.

ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 24000 ; ഉത്തരകാണ്ഡം ആദ്യം മുതൽ ശ്ലോകസംഖ്യ 3256

ശ്രീ ഗോമതിതീരേ നൈമിശാരണ്യേ അശ്വമേധയജ്ഞവാടഗതമുനിരൂപിജേന്ദ്ര ഋക്ഷഗോപുഷ്പ
വാനരേന്ദ്ര രാക്ഷസേന്ദ്രപരിവൃതസ്യ മൂനീവന്ദാരകവന്ദ്യമാന കോരകാകാരപാദയുഗമസ്യ
അയോദ്ധ്യാപുരായീശസ്യ രാജാധിരാജസ്യ കൃതജ്ഞസ്യ സകലലോകശരണ്യസ്യ സകല-
ജഗദ്രക്ഷണജാഗരൂകസ്യ ലോകാഭിരാമസ്യ ശ്രീരാമചന്ദ്രസ്യ നികടോക്തോഃ
ശ്രീരാമമാത്മാജഃയഃ കശലവയോഃ ആഖ്യാനേ ശ്രീമദ്രാമായണേ
ചോത്രിംശേഫനി വർത്തമാനകഥാപ്രസംഗഃ സമാപ്തഃ.

ശ്രീ ഗോമതിനദീതീരത്തിൽ. നൈമിശാരണ്യത്തിൽ അശ്വമേധയാഗശാലയിൽ സന്നിഹിതരാ
യിരുന്ന മുനിശ്രേഷ്ഠന്മാർ, ബ്രാഹ്മണശ്രേഷ്ഠന്മാർ, രാജാക്കന്മാർ, കരടികൾ, ഗോപുഷ്പങ്ങൾ,
വാനരേന്ദ്രന്മാർ, രാക്ഷസേന്ദ്രന്മാർ, ഇവരായ് ചൂഴ്ചെട്ടവനും, മുനികൂട്ടിയേയും ഭേദ
ന്മാരുടേയും സംഘങ്ങളായ് വന്ദിക്കപ്പെട്ട താമരസകിഞ്ജൽക്കുപോലെ അഴകാൻ
തിരുവടിയുഗമത്തോടുകൂടിയവനും, അയോദ്ധ്യാപുരീശനും, രാജാധിരാജനും,
സഭാചാരങ്ങളെ അറിഞ്ഞവനും, സകലലോകശരണ്യനും, സകല ജഗത്തി
നേയുംസംരക്ഷിക്കുന്നതിൽ ജാഗരൂകനും, ലോകാഭിരാമനും ആയ
ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ സന്നിധാനത്തിൽ പ്രവചനം ചെയ്യപ്പെട്ടതും
ശ്രീരാമകുമാരന്മാരായ കശലവന്മാരാൽ ആഖ്യാനം ചെയ്യ
പ്പെട്ടതും ആയ ശ്രീമദ്രാമായണത്തിൽ, മുപ്പത്തിരണ്ടാം
ദിവസം ഗാനം ചെയ്യപ്പെട്ട ശ്ലോകങ്ങൾ
അവസാനിച്ചു.

മംഗളം കോസലേന്ദ്രായ മഹനീയഗുണാബ്ധയേ
ചക്രവർത്തിതന്ത്രജായ സാമുദ്രൈമായ മംഗളം.

ശ്രീഭം.

പരിശിഷ്ടം (1) രാമരക്ഷാസ്തോത്രം.

അസ്യ ശ്രീരാമരക്ഷാസ്തോത്രമഹാമന്ത്രസ്യ ബുധകൗശികഗ്രന്ഥഃ; അനുഷ്ടുപ്ഛന്ദഃ; ശ്രീരാമചന്ദ്രോദേവതാ; സീതാ ശക്തിഃ; ഹനുമാൻ കീലകം; ശ്രീരാമചന്ദ്രപ്രീത്യർത്ഥം സർവാഭീഷ്ടസിദ്ധ്യർത്ഥം രാമരക്ഷാസ്തോത്രമന്ത്രജപേ വിനിയോഗഃ.

ധ്യാനം:— ധ്യായേദാജാനബാഹുഃ ധൃതശരധനുഷം ബദ്ധപദ്മാസനസ്ഥം
പീതം വാസോ വസാനം നവകമലഭദ്രസ്സർഗ്ഗിണേനാമ പ്രസന്നം
വാരാഹാരൂഢസീതാമുഖകമലമിളല്ലോചനം നിരദാഭം
നാനാലങ്കാരഭീഷ്ഠം ദധതമുരുജാമണ്ഡലം രാമചന്ദ്രം.

ചരിതം രഘുനാഥസ്യ ശതകോടിപ്രവിസ്തരം
ഏകൈകമക്ഷരം പുംസാം മഹാപാതകനാശനം
ധ്യാതാ നീലോത്പലശ്യാമം രാമം രാജീവലോചനം
ജാനകീലക്ഷ്മണോപേതം ജാമുകുടമണ്ഡിതം
സാസിതൂണ്ഡനർബാണപാണിഃ നക്തഞ്ചരാത്മകം
സ്വപലീലയാ ജഗത്ത്ത്രാതമാവിർഭൂതമജം വിഭം
രാമരക്ഷാം പരേത് പ്രാജ്ഞഃ പാപഹ്ലീം സർവ്വകാമദാം

ഓം

ശിരോ മേ രാഘവഃ പാതു ഹാലം ദശരഥാത്മജഃ	1
കൗസല്യേയോ ദശൈ പാതു വിശ്വാമിത്രപ്രിയഃ ശ്രുതി.	
പ്രാണം പാതു മഖത്രാതാ മുഖം സൗമിത്രവത്സലഃ	
ജിഹ്വാം വിദ്യാനിധിഃ പാതു കണ്ഠം ഭരതവന്ദിതഃ.	2

എന്റെ ശിരസ്സിനെ രഘുകുലത്തിൽ അവതരിച്ചവൻ രക്ഷിക്കട്ടെ; നെറ്റിയെ ദശരഥൻ പുത്രനായി ജനിച്ചവനും, രണ്ടു കണ്ണുകളെയും കൗസല്യാദവിജ്ഞാപനമായവനും, രണ്ടു കാതുകളെയും വിശ്വാമിത്രൻ പ്രീതിപാത്രമായവനും രക്ഷിക്കട്ടെ. യാഗരക്ഷചെയ്തവൻ നാസികയേയും, ലക്ഷ്മണൻ പ്രിയനായവൻ മുഖത്തെയും രക്ഷിക്കട്ടെ; വിദ്യയ്ക്കെല്ലാം വാസസ്ഥാനമായവൻ നാവിനേയും, ഭരതനാൽ വന്ദിക്കപ്പെട്ടവൻ കണ്ഠത്തെയും രക്ഷിക്കട്ടെ.

[ഈ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങളിലുള്ള എട്ടുനാമങ്ങൾക്കൊണ്ടു് ഗായത്രിയിലെ പ്രഥമപദത്തിലെന്നപോലെ പരമാത്മാവിന്റെ വ്യഷ്ടിസമഷ്ടിരൂപങ്ങളെ പറയുന്നു. ബാലകാണ്ഡത്തിലെ ആമുഖവും നോക്കുക.]

1. “രഘുനാഥം ഗച്ഛതി ഇതി രഘുഃ,” നാശത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതായ വ്യഷ്ടിസമഷ്ടിരൂപമായ അന്നമയഃകാശംതന്നെ ‘രഘു’ — അതിൽ വിദിതനായവൻ.

13. “ഖരധപംസീ” :—ഭഗവാനെ ഉപാസിക്കാതെതന്നെ വർത്തിക്കുന്നവനെക്കാൾ ഖരാദികളെപ്പോലെ ഭേദക്ഷുദ്ധിക്കൊണ്ടെന്നാലും ധ്യാനിക്കുന്നവൻ ശ്രേഷ്ഠനാകയാലും, ഭക്തി, കൈങ്കല്യം മുതലായവ ഇല്ലാത്തതിനാൽ ഇപ്രകാരമുള്ള ഉപാസന മദ്ധ്യമമാകയാലും, ഇമ്മാതിരി ഉപാസകന്മാർക്ക് സിദ്ധിക്കുന്ന ഭഗവദനുഗ്രഹവും നിഗ്രഹരൂപമായതന്നെ മദ്ധ്യമമാകയാലും, അപ്രകാരമുള്ള ഫലപ്രദതാവായ ഖരവിധപംസകൻ, മദ്ധ്യപ്രദേശത്തെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

14. “ജാംബവദാശ്രയഃ” :—ആപത്കാലത്തിൽ ആപന്നിവൃത്തിയുണ്ടാകേണമെന്ന സ്വാർത്ഥത്തെത്തന്നെ കാമിക്കുന്നവനായി, മുൻപറഞ്ഞമാതിരിയുള്ള ഭേദക്ഷുദ്ധിയില്ലാത്തവനായി ധ്യാനിക്കുന്നവനാകുന്നു ജാംബവാൻ. അപ്രകാരമുള്ള സ്വാർത്ഥബുദ്ധിയാൻ ഉപാസകന്മാരാൽ സേവിക്കപ്പെടുന്നവനായ ‘ജാംബവദാശ്രയൻ,’ ബാഹ്യമാകുന്ന മദ്ധ്യപ്രദേശത്തിനും ആന്തരമായുള്ള നാഭീപ്രദേശത്തെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

15. “സുഗ്രീവേശഃ” :—‘എന്റെ ഈ അപേക്ഷയെ നിവൃത്തിയാക്കിയാൽ ഞാൻ അവിടുത്തെ കാര്യത്തെയും സാധിപ്പിക്കാം,’ എന്നിങ്ങിനെ, വണിക്കിനെപ്പോലെ, ആദ്യം സ്വാർത്ഥസ്വഭാവത്തിലും പിന്നീട് ആരാധനയും, സുഗ്രീവപദം കൊണ്ട് വിവക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള “സുഗ്രീവേശൻ” എന്റെ കടിപ്രദേശത്തെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

16. “ഹനുമത്പ്രഭുഃ” :—നിഷ്കാമമായി ഈശ്വരാർത്ഥമായി മാത്രംകൈങ്കല്യം ചെയ്യുന്നവനായ ഹനുമാനാൽ ഉപാസിക്കപ്പെട്ട പ്രഭുവായവൻ എന്റെ അകപ്രദേശത്തെ (മടി) രക്ഷിക്കട്ടെ. ഇപ്രകാരമുള്ള ഭക്തൻ, പിതാവിന്ന് ശിശുവെന്നപോലെ, പ്രേമപാരവശ്യത്താൽ മടിയിൽ വെക്കത്തക്കവനാണെന്നു സാരം. പുത്രൻപിതാവിനും കൈങ്കല്യം ചെയ്യുന്നതും കേവലം പ്രേമംകൊണ്ടു പ്രേരിക്കപ്പെട്ടതും പ്രയോജനാനുപേക്ഷവുമാണെന്നും കാണുക.

ഇപ്രകാരം ഭേദക്ഷുദ്ധിയോടുകൂടിയുള്ള ഉപാസന, സ്വാർത്ഥയുക്തമായ ഉപാസന, സ്വാർത്ഥമുക്തമായ കൈങ്കല്യത്തോടുകൂടിയ ഉപാസന, നിഷ്കാമമായ ഉപാസന, എന്നിങ്ങിനെ നാലുവിധത്തിലുള്ള ഉപാസനകൾ, ഇതിൽ പറയപ്പെടുന്നു. ഇത് വ്യക്തമായി ഉപാസനയാകുന്നു. ആദ്യത്തെ രണ്ടും ഭഗവത്കൈങ്കല്യമില്ലാത്തവയും, ഭേദവിധത്തെ രണ്ടും ഉള്ളവയും ആകയാൽ, ഒന്നിനെക്കാൾ മറ്റൊന്ന് ക്രമത്തിൽ വൈശിഷ്ട്യമേറിയതാണെന്നു കാണുക. ഇങ്ങിനെ ഗായത്രിയിലെ “ധീമഹി” എന്ന പദാർത്ഥം വിവരിക്കപ്പെട്ടു.

[ഉയരൂ രാമ്യത്തമഃ പാതു രക്ഷഃകലവിനാശകൃത്]
ജാനനി സേതുതൃത് പാതു ജംഘേ ഭഗമുഖാനതകഃ
പാദൈ വിഭിഷണശ്രീഭഃ പാതു രാമോഽഖിലം വപുഃ.

5

17. “സേതുതൃത്” :—സംസാരമാകുന്ന സമുദ്രത്തിന്ന് സേതുവെന്നപോലെ, സ്ഥൂലമായ വ്യക്തത്തിൽനിന്ന്, അവ്യക്തമായ സൂക്ഷ്മത്തെ അവലംബിക്കുന്നതിനുള്ള ഗതിയെ പ്രദാനംചെയ്യുന്നവനായ “സേതുതൃത്” (സമുദ്രത്തിൽ സേതുനിർമ്മിച്ച ഭഗവാൻ), ശിശുവിന്ന് ഒന്നാമതായി ഗമനത്തിന്ന് സാധനീഭൂതമായ രണ്ടു മുട്ടകളേയും രക്ഷിക്കട്ടെ.

ഇതിൽ സ്ഥൂലഭേദമാതിക്രമം പറയപ്പെടുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഉപാസകൻ ഭേദവിമുക്തനാണെന്ന് ബോദ്ധ്യമാകുന്നു.

18. “ദശമുഖാന്തകം” :— “ദശ ഇന്ദ്രിയാണി മുഖാനി ഭോഗദാശാണി യസ്യ സഃ ദശമുഖഃ, ലിംഗാത്മാ; തസ്യ അന്തകഃ, നാശകഃ, പ്രവിലാപയിതാ ദശമുഖാന്തകഃ” (പത്തു ഇന്ദ്രിയങ്ങളും വിഷയഭോഗങ്ങളെ അനുഭവിക്കുന്നതിന് മുഖങ്ങളായുള്ള ലിംഗശരീരത്തിന് വില്പയം വരുത്തുന്നവൻ ദശമുഖാന്തകൻ). അപ്രകാരമുള്ളവൻ, മുട്ടുകുത്തിനടക്കുന്ന ശിശുവിന് ഉജ്വലഗതിക്ക് സാധനമായുള്ള ജ്വലകളെ (വണ്ണക്കാലുകളെ) രക്ഷിക്കട്ടെ. ഇതിൽ ലിംഗശരീരത്തിന്റെയും അതിക്രമണം പറയപ്പെടുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഉപാസകൻ കാശശരീരാലുകനാകുന്നു എന്ന് ബോദ്ധ്യമാകുന്നു.

19. “വിഭീഷണശ്രീദഃ” :—ഭീഷണമായ, ഭയങ്കരമായ അജ്ഞാനം വിഗതമായിരിക്കുന്നവൻ, നീങ്ങിയിരിക്കുന്നവൻ വിഭീഷണൻ; നില്പുതമായ അവിദ്യയോടുകൂടിയവൻ എന്ന് സാരം. അപ്രകാരമുള്ളവന് “ഏഷാത്മ്യ പരമാ സംപത്” എന്നിങ്ങനെ ശ്രുതിപ്രസിദ്ധമായുള്ള ശ്രീയിനെ, അതായത് ആനന്ദത്തെ, പ്രദാനം ചെയ്യുന്നവൻ “വിഭീഷണശ്രീദൻ”. അപ്രകാരമുള്ളവൻ ശീശ്രഗതിയ്ക്ക് സാധനമായുള്ള പാദങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ. ഇതിനാൽ അനന്തമിഥ്യത്തിപ്പുറുകമായ ആനന്ദാവാപ്തി പറയപ്പെടുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിൽ ഉപാസകൻ മുക്തനാകുന്നുവെന്ന് ബോദ്ധ്യമാകുന്നു.

20. “രാമഃ” :— സർവ്വേശ്വരനായി ബ്രഹ്മാണ്ഡമണ്ഡപത്തിൽ രമിക്കുന്നവനായ ശ്രീരാമൻ, ജീവനുക്താവസ്ഥയെ കാക്കിക്കുന്നവനായ എന്റെ ത്രിവിധമായ ശരീരത്തെയും, സർവ്വപ്രകാരത്തിലുള്ള യോഗത്തിനും പ്രതിബന്ധങ്ങളായി നില്ക്കുന്ന എല്ലാറ്റിനെയും നിരസനംചെയ്ത് ബ്രഹ്മസാക്ഷാത്കാരക്ഷമമാക്കിച്ചെയ്യട്ടെ.

ഈ ശ്ലോകത്തിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു പാദങ്ങൾകൊണ്ട് സമഷ്ടുപാസന പറയപ്പെടുന്നു. ഉത്തരാർദ്ധംകൊണ്ട് ജീവനുക്തിസഫിതമായ അനന്തമിഥ്യത്തിലും ആനന്ദാവാപ്തിയും പറയപ്പെടുന്നു. ഇപ്രകാരം ഈ ഭക്തിലത്തെ ശ്ലോകംകൊണ്ട് ഗായത്രിയുടെ തൃതീയപാദത്തിന്റെ താല്പര്യവും പറയപ്പെട്ടു.

ഈ ഇരുപതുനാമങ്ങൾകൊണ്ട് രാമായണകഥാസാരം അനുകൂലമായും പറയപ്പെടുന്നുണ്ട് എന്നും, ആദ്ധ്യാത്മികമായ സാരം, ഗായത്രിയിലെമ്പോലെ അന്തർവിച്ഛിന്നങ്ങളെന്നും സ്പഷ്ടമാകുന്നു. ഗായത്രിമന്ത്രഭാഷാർത്ഥം വിശ്വാമിത്രമഹർഷിയാണെന്നും, രാമരക്ഷാമന്ത്രഭാഷാർത്ഥം ബുധകൗശികൻ (അതായത് ബ്രഹ്മപദം സിദ്ധിച്ചവനായ വിശ്വാമിത്രമഹർഷി)തന്നെയാണെന്നും കാണുക.

ഏതാം രാമബലോപേതാം രക്ഷാം യഃ സുകൃതീ പരേത്
സ ചിരായുഃ സുഖീ പുത്രീ വിജയീ വിനയീ ഭവേത്. 6

ശ്രീരാമശക്തിയുക്തമായ ഈ രക്ഷാമന്ത്രത്തെ യാതൊരു പുണ്യാത്മാവ് ജപം ചെയ്യുന്നുവോ, അവൻ ദീർഘായുഷ്ഠാനായും സുഖം, സന്തതി, വിജയം എന്നവയോടുകൂടിയവനായി സച്ചരിത്രനായും ഭവിക്കുന്നതാകുന്നു.

പാതാളഭൂതലവ്യോമചാരിണശ്ച മരദ്മചാരിണഃ
ന ദ്രഷ്ടുമപി ശക്താസ്തേ രക്ഷിതം രാമനാമഭിഃ. 7

പാതാളത്തിലും ഭൂമിയിലും ആകാശത്തിലും കപടസഞ്ചാരികളായ അസുരന്മാർ ആരായിരുന്നാലും, ശ്രീരാമന്റെ തിരുനാമങ്ങൾകൊണ്ട് രക്ഷിക്കപ്പെട്ടവനെ നോക്കുവാനുംകൂടി ശക്തരല്ല.

രാമേതി രാമഭദ്രേതി രാമചന്ദ്രേതി വാ സ്മരൻ

നരോ ന ലിപ്യതേ പാപൈർഭക്തിം മുക്തിം ച വിനതി. 8

ശ്രീരാമ എന്നോ, രാമഭദ്ര എന്നോ, ശ്രീരാമചന്ദ്ര എന്നോ ജപിക്കുന്ന മനുഷ്യൻ പാപങ്ങളാൽ സ്തംഭിക്കപ്പെടുന്നില്ല ഐഹികസുഖത്തെയും മോക്ഷത്തെയും പ്രാപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ജഗജ്ജൈതൈകമന്ത്രേണ രാമനാമോദഭിരക്ഷിതം

യഃ കണ്ഠേ ധാരയേത്തസ്യ കരസ്ഥാഃ സർപ്പസിദ്ധയഃ. 9

ജഗത്തിനേയെല്ലാം വശത്തിലാക്കുന്ന നിസ്താപ്യമായ മന്ത്രമാകുന്ന രാമനാമത്താൽ അഭിമന്ത്രിക്കപ്പെട്ടതായ രക്ഷാമന്ത്രത്തെ കണ്ഠത്തിൽ യാതൊരുവൻ ധരിക്കുന്നുവോ അവൻ, സർപ്പവേഷാത്മങ്ങളും കരസ്ഥമാകുന്നതാണ്.

വജ്രപഞ്ജരനാമേദം യോ രാമകവചം സ്മരേത്

അവ്യാഹതാജ്ഞഃ സർപ്പത്ര ലഭേത ജയമംഗളം. 10

വജ്രംകൊണ്ടുള്ള കൂടാകുന്ന തിരുനാമമുള്ള ഈ ശ്രീരാമകവചത്തെ യാതൊരുവൻ ജപിക്കുന്നുവോ അവൻ തന്റെ ആജ്ഞയ്ക്ക് എതിരില്ലാത്തവനായി വിജയത്തിന്റെ ഫലമായുള്ള മംഗളത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതാണ്.

ആദിഷ്ടവാൻ യഥാ സ്വപ്നേ രാമരക്ഷാമിമാം ഹരഃ

തഥാ ലിഖിതവാൻ പ്രാതഃ പ്രബുദ്ധോ ബുധകൗശികഃ. 11

പരമശിവൻ ഈ ശ്രീരാമരക്ഷയെ സ്വപ്നത്തിൽ എപ്രകാരം ഉപദേശിച്ചുനഗ്രഹിക്കുകയുണ്ടായോ അതുപ്രകാരംതന്നെ, ബുധകൗശികമഹർഷി പ്രാതഃകാലത്തിൽ ഉറക്കണൻ്റ് ലേഖനംചെയ്യൂ.

ആരാമഃ കല്പവൃക്ഷാണാം വിരാമഃ സകലാപദാം

അഭിരാമസ്രിലോകാനാം രാമഃ ശ്രീമാൻ സ നഃ പ്രഭുഃ. 12

കല്പവൃക്ഷങ്ങൾക്കെല്ലാം ഉദ്യാനമായും, സകല ആപത്തുകൾക്കും പ്രളയമായും ത്രൈലോക്യത്തിനും നേത്രാനന്ദകരനായും ഉള്ള ലക്ഷ്മീസമേതനായ ആ ശ്രീരാമൻ തന്നെ നമുക്കു പ്രഭുവായുള്ളവൻ.

തരുണൌ രൂപസമ്പന്നൌ സുകുമാരൌ മഹാബലൌ

പുണ്ഡരീകവിശാലാക്ഷൌ ചീരകൃഷ്ണാജിനാംബരൌ 13

ഫലമുലാശിനൌ ദാന്തൌ താപസൌ ധർമ്മചാരിണൌ. 14

ശരണൌ സർപ്പസതപാനാം ശ്രോഷൌ സർപ്പധനഷ്ടതാം

രക്ഷഃകലനിഹന്താൌ ത്രായേതാം നോ രഹ്യുത്തമൌ. 15

താരുണ്യം തികഞ്ഞവരായ രണ്ടു സുന്ദരഗാത്രന്മാരും, അതികോമള ശരീരന്മാരും, മഹാബലശാലികളും, ചെന്താരൊത്ത വിശാലനേത്രന്മാരും, മരവുരിയും മാന്ദ്യതാലും ധരിച്ചവരും, കാഴ്ചയ്ക്കുകൾ തിന്നുന്നവരും, ശാസ്ത്രങ്ങളെ അനുസരിക്കുന്നവരും, താപസവൃത്തിയാർന്നവരും, ധർമ്മാനുഷ്ഠാനനിരതന്മാരും, സർപ്പജീവാശികൾക്കും അഭയത്തെ കൊടുക്കുന്നവരും, വില്ലാളിപ്രവരന്മാരും, രാക്ഷസകലാന്തകന്മാരായ രഹ്യകലോത്തംസന്മാരായ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ നമ്മെ രക്ഷിച്ചുരുളണമെ.

ആത്തസജ്ജധനുഷാവിഷ്ടസ്പൃശാവക്ഷയാശുഗ നിഷംഗസംഗിനൈ
രക്ഷണായ മമ രാമലക്ഷ്മണാവഗ്രതഃ പഥി സദൈവ ഗച്ഛതാം. 16

(ബാണം പ്രയാഗിപ്പാൻ) തയ്യാറായുള്ള കോടണ്ഡഃത്താടുകൂടിയവരും, കയ്യിൽ ശരമേന്തിയവരും, ബാണങ്ങൾ കുറയാത്ത ആവനാഴികളാൻവരമായ ശ്രീരാമലക്ഷ്മണന്മാർ പ്രയാണമാഗ്നിയിൽ എന്നെ രക്ഷിക്കുന്നതിനായി എപ്പോഴും മുഖിച്ചായി എഴുന്നള്ളണമേ.

സന്നദ്ധഃ കവചീ ഖഡ്ഗീ ചാപബാണധരോ യുവാ
ഗച്ഛൻ മമാഗ്രതോ നിത്യാ രാമഃ പാതു സലക്ഷ്മണഃ 17

കച്ച മുരുകി, കവചാപുഞ്ച്, വാഃളന്തിയവനായി, അമ്പും വില്ലും ധരിച്ചവനായി എന്റെ മുഖിൽ എഴുന്നള്ളുന്നവരും യുവാവുമായ ലക്ഷ്മണസഹിതനായ ശ്രീരാമൻ രക്ഷിക്കട്ടെ.

രാമോ ദാശരഥിഃ ശുരോ ലക്ഷ്മണാനുചരോ ബലീ
കാകത്സ്ഥഃ പുരുഷഃ പൃണ്ണഃ കൌസല്യേയോ രഘുത്തമഃ 18

വേദാന്തവേദ്യോ യജ്ഞേശഃ പുരാണപുരുഷോത്തമഃ

ജാനകീവല്യഭഃ ശ്രീമാനപ്രമേയപരാക്രമഃ 19

ശ്രീരാമൻ ദശരഥപുത്രനും ശുരനും ലക്ഷ്മണനാൽ എപ്പോഴും അനുഗമിക്കപ്പെട്ടവനും, ബലവാനും, കാകത്സ്ഥവംശോത്ഭവനും, സകല ശരീരങ്ങളിലും അന്തർയായി ശയിക്കുന്നവനും, പരിപൂർണ്ണനും, കൌസല്യാദവിഷ് പുത്രനായുള്ളവനും, രഘുക്വലശ്രേഷ്ഠനും, ഉപനിഷദാകൃഷ്ടാൽ മാത്രം അറിയപ്പെടുന്നവനും, യജ്ഞമലപ്രദാതാവും, സനാതനങ്ങളായ ആത്മാക്കളെക്കാളും വിലക്കുണന്നായുള്ളവനും, സീതാവല്യഭനും എന്നും വേർപരിയാത്ത ലക്ഷ്മിയോടുകൂടിയവനും, അളവറ്റ പരാക്രമശാലിയുമാകുന്നു.

ഇത്യേതാനി ജപേന്നിത്യാ യദ്ഭക്തഃ ശ്രദ്ധയാടനപിതഃ

അശപമേധായുതം പുണ്യം സംപ്രാപ്നോതി ന സംശയഃ 20

ഇപ്രകാരം ഈ തിരുനാമങ്ങളെ യാതൊരു ഭക്തൻ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി നാൾതോറും ജപിക്കുമോ, അവൻ പതിനായിരം അശപമേധയാഗത്തിനുള്ള പുണ്യഫലത്തെ നേടുന്ന തീർച്ചതന്നെ.

രാമം ദുർവാദമുഗ്രാമം പദ്മാക്ഷം പീതവാസസം

സ്തുവന്തി നാമഭിർഭിദ്വൈർന തേ സംസാരിണോ നരാഃ 21

കറുകുപ്പല്ലുപോലെ ശ്യാമളവണ്ണനായി, ചെന്താർക്കനത്രനായി, പീതാംബരധാരിയായ ശ്രീരാമനെ ഭിദ്വനാമങ്ങൾകൊണ്ട് യാതൊരുവർ സ്തോത്രംചെയ്യുന്നുവോ, അവർ സംസാരത്തിലുഴലുന്ന കർമ്മവശ്യരാകുന്നില്ല.

രാമം ലക്ഷ്മണപൂർവ്വജം രഘുവരം സീതാപതിം സുന്ദരം

കാകത്സ്ഥം കരുണാഞ്ജനം ഗുണനിധിം വിപ്രപ്രിയം ധാമ്മികം

രാജേന്ദ്രം സത്യസന്ധം ദശരഥതനയം ശ്യാമളം ശാന്തമൂർത്തിം

വന്ദേ ലോകാഭിരാമം രഘുക്വലതിലകം രാഘവം രാവണാരിം 22

ലക്ഷ്മണൻ ജ്യേഷ്ഠനും, രഘുപുത്രനും, സീതാപത്നനും, സുന്ദരമൂർത്തിയും, കർഷ്ണവർണനും, കർണവാരിധിയും, സദ്ഗുണങ്ങൾക്ക് ഇരിപ്പിടവും, ബ്രാഹ്മണഭക്തനും, ധർമ്മനിഷ്ഠനും, ചക്രവർത്തിശ്രേഷ്ഠനും, സത്യനിഷ്ഠനും, ദശരഥകുമാരനും, ശ്യാമകുന്ദനനും, ശാന്തമൂർത്തിയും, സകലജനാനുരാഗകരനും, രഘുവംശഭൂഷണനും, രാവണശത്രുവുമായ ശ്രീരാമവനാകുന്ന ശ്രീരാമനെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

രാമായ രാമഭദ്രായ രാമചന്ദ്രായ വേദധനേ

രഘുനാഥായ നാഥായ സീതായാഃ പത്നയേ നമഃ

23

ശ്രീരാമനായി, ശ്രീരാമഭദ്രനായി, ശ്രീരാമചന്ദ്രനായി, ജഗത്കാരണനായി, രഘുലനാഥനായി, സർവ്വസ്വാമിയായുള്ള സീതാപത്നനായ്ക്കാണ് നമസ്കാരം.

ശ്രീരാമ രാമ രഘുനന്ദന രാമ രാമ

ശ്രീരാമ രാമ ഭരതാഗ്രജ രാമ രാമ

ശ്രീരാമ രാമ രണകർക്കശ രാമ രാമ

ശ്രീരാമ രാമ ശരണം ഭവ രാമ രാമ.

24

ശ്രീരാമനന്ദന! ഭരതാഗ്രജ! യുദ്ധത്തിൽ അസഹ്യനായുള്ളവേ! ശ്രീരാമ! ശരണമായിഭവിച്ചാലും.

ശ്രീരാമചന്ദ്രചരണൗ മനസാ സ്മരാമി

ശ്രീരാമചന്ദ്രചരണൗ വചസാ ഗുണാമി

ശ്രീരാമചന്ദ്രചരണൗ ശിരസാ നമാമി

ശ്രീരാമചന്ദ്രചരണൗ ശരണം പ്രപദ്യേ.

25

ശ്രീരാമചന്ദ്രന്റെ തൂപ്പാദങ്ങളെ ഞാൻ മനസ്സുകൊണ്ട് ധ്യാനിക്കുന്നു; ശ്രീരാമ തൂപ്പാദങ്ങളെ ഞാൻ വാക്കുകൊണ്ട് സ്തോത്രം ചെയ്യുന്നു; ശ്രീരാമപാദയുഗളത്തെ ഞാൻ ശിരസ്സിനാൽ നമിക്കുന്നു; ശ്രീരാമപാദാവിന്ദങ്ങളെ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.

മാതാ രാമോ മത്പിതാ രാമചന്ദ്രഃ

സ്വാമി രാമോ മത്സഖാ രാമചന്ദ്രഃ

സർവ്വസ്വം മേ രാമചന്ദ്രോ ദയാലുർ-

നാനൃം ജാനേ നൈവ ജാനേ ന ജാനേ.

26

എനിക്ക് മാതാവ് ശ്രീരാമൻ തന്നെ; പിതാവും ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ തന്നെ; എനിക്ക് നാഥനായുള്ളവനും ശ്രീരാമൻ തന്നെ; മിത്രവും രഘുപുത്രനും തന്നെ; എന്റെ സ്വപ്ന മുഴുവനും കർണശാപിയായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനാകുന്നു; മറ്റൊരാളെയും ഞാൻ അറിയുന്നില്ല; അറിയുന്നില്ലതന്നെ.

ദക്ഷിണേ ലക്ഷ്മണോ യസ്യ വാമേ തു ജനകാത്മജാ

പുരതോ മാരുതിർസ്യ തം വന്ദേ രഘുനന്ദനം.

27

യാതൊരുവന്റെ വലത്തുഭാഗത്തിൽ ശ്രീലക്ഷ്മണനുണ്ടോ, അപ്രകാരംതന്നെ എടുത്തുഭാഗത്തിൽ ജനകനാടിനിയോ, യാതൊരുവന്റെ പുരോഭാഗത്തിൽ വായുക്കുമാരനോ, ആ ശ്രീരാമനന്ദനനെ ഞാൻ വണങ്ങുന്നു.

ലോകാഭിരാമം രണരംഗധീരം രാജീവനേത്രം രഘുവംശനാഥം

കാരുണ്യരൂപം കരുണാകരം തം ശ്രീരാമചന്ദ്രം ശരണം പ്രപദ്യേ. 28

സകലജനനയനാനദകനായി, പോർക്കളത്തിൽ പിൻതിരിയാത്തവനായി, ചെന്താർ നേത്രനായി, രഘുകുലനായകനായി, കാരുണ്യം മുത്തികരിച്ചവനായി, കരുണക്കടലായി, ത്രിലോകപ്രസിദ്ധനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രനെ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.

മനോജവം മാരുതതുല്യവേഗം ജിതേന്ദ്രിയം ബുദ്ധിമതാം വരിഷ്ഠം

വാതാത്മജം വാനരയുഗ്മമുഖ്യം ശ്രീരാമദൂതം ശരണം പ്രപദ്യേ. 29

മനോവേഗതപുഷ്പവനായി, വായുവിന്നൊത്ത വേഗതയാർന്നവനായി, ഇന്ദ്രിയ നിഗ്രഹം ചെയ്തവനായി, ബുദ്ധിമാന്മാരിലുത്തമനായി, വായുപുത്രനായി, വാനരഗണങ്ങളിൽ പ്രധാനിയായ ശ്രീരാമദൂതനെ ഞാൻ ശരണം പ്രാപിക്കുന്നു.

കൃഷ്ണൻ രാമ രാമേതി മധുരം മധുരാക്ഷരം

ആരുമ്യ കവിതാശാഖാം വന്ദേ വാല്മീകികോകിലം.

30

കവിതപമാകുന്ന കൊമ്പിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ട്, “രാമ! രാമ!” എന്നിങ്ങിനെയുള്ള അനന്ദകരമായ അക്ഷരങ്ങളോടുകൂടിയ നാമത്തെ, മനോഹരമാംവണ്ണം കൃതിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വാല്മീകിമഹർഷിയാകുന്ന കോകിലത്തെ ഞാൻ വന്ദിക്കുന്നു.

ആപദാമപഹർത്താരം ദാതാരം സർവ്വസമ്പദാം

ലോകാഭിരാമം ശ്രീരാമം ഭൂലാ ഭൂയോ നമാമ്യഹം.

31

ആപത്തുകളെ ഇല്ലാതാക്കുന്നവനായി, സകല ഐശ്വര്യങ്ങളേയും നൽകുന്നവനായി ലോകാഭിരാമനായ ശ്രീരാമനെ നിരന്തരം ഞാൻ വണങ്ങുന്നു.

ഭജ്ജനം ഭവബീജാനാമജ്ജനം സുഖസമ്പദാം

തജ്ജനം യമദൂതാനാം രാമരാമേതി ഗജ്ജനം.

32

രാമ! രാമ! എന്നിങ്ങിനെയുള്ള ഗജ്ജനം, സംസാരത്തിന്നു മൂലമായുള്ള വിത്തുകളെ വറുക്കുന്നതും, സുഖങ്ങളേയും ഐശ്വര്യങ്ങളേയും സമ്പാദിക്കുന്നതും, യമകീരണമാരെ മിരട്ടിയാടിക്കുന്നതുമായ

രാമോ രാജമണിഃ സദാ വിജയതേ രാമം രമേശം ഭജേ

രാമേണാഭിഹതാ നിശാചരചമു രാമായ തസ്മൈ നമഃ

രാമാനാസ്തി പരായണം പരതരം രാമസ്യ ദാസോഽസ്മഗൃഹം

രാമേ ചിത്തലയഃ സദാ ഭവതു മേ ഭോ രാമ മാമുഖര.

33

അരചന്മാർക്കെല്ലാം ശിരോഭൂഷണമായ ശ്രീരാമൻ എന്നും സർവ്വോത്കർഷണവർത്തിക്കുന്നു; ലക്ഷ്മീപതിയായ ശ്രീരാമനെ ഞാൻ പൂജിക്കുന്നു; ശ്രീരാമനാൽ രാക്ഷസസൈന്യം നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു; അപ്രകാരമുള്ള ജഗത്പ്രസിദ്ധനായ ശ്രീരാമനായ്ക്കൊണ്ട് നമസ്കാരം; ശ്രീരാമനെക്കാൾ ഉപരിയായുള്ള ഒരു പുരുഷാത്മവും ഇല്ലതന്നെ; ഞാൻ ശ്രീരാമന്റെ ദാസനാകുന്നു; എപ്പോഴും ശ്രീരാമങ്കൽ എന്റെ ചിത്തം ലയിക്കട്ടെ; ഓ ശ്രീരാമ! എന്നെ കരയ്ക്കുകയാലും.

രാമ രാമേതി രാമേതി രമേ രാമേ മനോരമേ
സഹസ്രനാമ തത്തുല്യം രാമനാമ വരാനന്ദേ.

34

ഓം ചാരുമുഖി! മനസ്സിന് ആനന്ദസന്ദായകനായ ശ്രീരാമങ്കൽ, “രാമ! രാമ! രാമ!” എന്നിങ്ങിനെ (സ്മരിക്കുന്നവനായി) ഞാൻ രമിക്കുന്നു; ‘രാമ’ എന്ന തിരുനാമം സഹസ്രനാമമെന്ന സുപ്രസിദ്ധമായ ജ്ഞിതീതത്തിന്നു തുല്യമായതാകുന്നു.

ധന്യാഽയോദ്ധ്യാ ദശരഥഗുപഃ സാ ച മാതാ ച ധന്യാ
ധന്യോ വംശോ രഘുപതിഭവോ യത്ര രാമാവതാരഃ
ധന്യാ വാണീ കവിവരമുഖേ രാമനാമപ്രപന്നാ

35

ധന്യോ ലോകഃ പ്രതിദിനമസൌ രാമവൃത്തം ശ്രണോതി.

36

ശ്രീരാമന്റെ അവതാരം എവിടെ ഉണ്ടായോ, അപ്രകാരമുള്ള അയോദ്ധ്യാനഗരം ഭാഗ്യമുള്ളതുതന്നെ; ദശരഥ ചക്രവർത്തിതന്നെയാണ് ഭാഗ്യശാലി; ആ കൌസല്യാമാ താപുന്തന്നെയാകുന്നു ഭാഗ്യവതി; ശ്രീരഘുപതിയെ ഉളവാക്കിയ വംശംതന്നെയാകുന്നു ഭാഗ്യമുള്ളത്; കവിസാമ്യങ്ങളെന്നായ ശ്രീവാല്മീകിയുടെ മുഖത്തിൽ ശ്രീരാമനാമപ്രഭാവത്തോടുകൂടിയതായ വചസ്സുതന്നെയാണ് ഭാഗ്യം പുണ്ടുള്ളത്; ഈ ലോകം പ്രതിദിനവും ശ്രീരാമചരിത്രത്തെ ശ്രവണം ചെയ്യുന്നു എന്നുള്ളതിനാൽ മഹത്തായഭാഗ്യത്തോടുകൂടിയതായിരിക്കുന്നു.

ഇതി ശ്രീ ബൃധ കൌശിക വിരചിതം
ശ്രീരാമരക്ഷാസ്തോത്രം സംപൂർണ്ണം.

പരിശിഷ്ടം (2)

ജഗദപദം.

മന്ത്രം 1:—

കം നശ്ചിത്രം മിഷണ്യസി ചികിത്സാൻ പൃഥുശാന്നം വാത്രം വാവുധധ്യൈ.
കത്തസ്യാഭാതു ശവസോ വൃഷ്ടൌ തക്ഷഭാജം വൃത്രതുരമപിനപത് (8—5—14)

(വേദമന്ത്രങ്ങൾക്ക് ആദ്ധ്യാത്മികമായും ആധിദൈവികമായും അർത്ഥം പറയുന്നതാണ്. അതിൽ ജഗദപത്തിലുള്ള 157 മന്ത്രങ്ങളെ എടുത്ത് ശ്രീരാമപരമായി വശ്യംനിച്ച് ശ്രീരാമയണകഥയെ പറയുന്നതായ അർത്ഥം, “മന്ത്രരാമായണം” എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഗോവിന്ദസ്തരിപുത്രനായ ശ്രീനീലകണ്ഠസ്തരി വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതിൽ ജഗദപത്തിലെ 8-ാം അഷ്ടകം, 5-ാം അദ്ധ്യായം 14-ാം വർഗ്ഗത്തിലുള്ള ആദ്യത്തെ അഞ്ചു മന്ത്രങ്ങൾകൊണ്ട്, രാമായണത്തിൽ ആദ്യത്തെ സർഗ്ഗത്തിലെ നാലാം പാദം, രാമായണസംക്ഷേപം പറയപ്പെടുന്നതിനെന്നാലും ഇവിടെ വിവരിക്കപ്പെടുന്നു. വിശ്വരൂപത്താൽ മറയ്ക്കപ്പെട്ട മന്ത്രങ്ങൾ എടുത്ത് വിവരിക്കപ്പെടുന്നില്ല.)

ഈ ആദ്യത്തെ മന്ത്രത്തിൽ ശിഷ്യനായ വാല്മീകിമുനി ഗുരുവായ നാരദനോടു പ്രശ്നം ചെയ്യുന്നു.

ചികിത്സാൻ ഓം ഗുരോ! നിന്തിരവടി സ്തുത്യനായ പുരുഷനെ അറിയുന്നവനായി,
ചിത്രം മനോഹരനും
പൃഥുശാന്നം നിരതിശയ ഐശ്വര്യസമ്പന്നനും

വാശ്രം വണ്ണിക്കപ്പെട്ടവാൻ യോഗ്യനായ
 കം പ്രശസ്തനായുകതനായ ഏതൊരുവനെയാണ്
 വാപുധയെ പരാക്രമാദികളെ വണ്ണിച്ച് സ്തോത്രം ചെയ്യാനായി
 ന് തെങ്ങളെ
 ഇഷണസി? പ്രേരണചെയ്യുന്നത്?
 തന്യ ആ പുരുഷനുള്ള
 ശവസം ബലത്തിന്റെ
 വൃഷ്ടത വണ്ണനകൊണ്ട് അതിനെ പ്രകാശപ്പെടുത്തുന്നതിൽ
 കത് ദാതു? എന്തൊരു സ്തുതിഫലമാണ് നൽകുന്നത്?

(എന്നിപ്രകാരം ചോദിക്കപ്പെട്ടതിന് ഗുരു പറയുന്നു):—

വജ്രം (സ്തോത്രംചെയ്യുന്നവന്റെ) വിവേകത്തെ
 തക്ഷത് സൂക്ഷ്മതമാക്കിച്ചെയ്ത്
 വൃത്രതരം സ്വാജ്ഞാനത്തെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന അദ്ദേഹത്തെ
 അപിനപത് പ്രസാദിപ്പിക്കുന്നു.

(അജ്ഞാനത്തെ ഇല്ലാതാക്കി, അനർത്ഥവിപ്രതീതിയും ആനന്ദാവസ്ഥയും ഉണ്ടാക്കുന്നു എന്നു സാരം.)

ഭാരതത്തിൽ അശ്വപഥപർവ്വത്തിൽ, “തതോ വൃത്രം ശരീരസ്ഥം ജഘാന ഭരതഃ. ശതകൃതൂരദ്യേന വജ്രാണതീഹ നഃ ശ്രുതം” എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ ഇന്ദ്രവൃത്രവജ്രശബ്ദങ്ങൾക്കു ആത്മാവു അജ്ഞാനം, വിവേകം എന്ന അർത്ഥങ്ങൾ ഗ്രഹ്യങ്ങളാകുന്നു.)

മന്ത്രം 2:—

സ ഹി ഭൂതാ വിഭൂതാ വേതി സാമ പൃഥു യോനിമസുരതപാഽഽസസാദ.
 സ സനിധേഭിഃ പ്രസമാനോ അസ്യ ഭ്രാതർന ഋതേ സപ്തമസ്യ മായാഃ.

സഃ ഹി മേഘശ്യാമളനായ ആ പ്രസിദ്ധപുരുഷൻ
 ഭൂതാ സ്വപശകതിയാകുന്ന
 വിഭൂതാ മിന്നൽപോലെ പൃഥുരൂപിണിയായ ദേവിയോടുകൂടി
 സാമ നിർബാധമായി
 വേതി; (വനത്തിലേക്ക്) ഗമിക്കുന്നു;
 പൃഥു യോനിഃ പൃഥുവിയിൽനിന്ന് ഉദ്ഭുതയായ സ്വപന്തം പതിയായ സീതാദേവിയെ

അസുരതപാ ആസുരധർമ്മമാകുന്ന ചോരവൃത്തിയാൽ
 അസസാദ; എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി (രാവണൻ എന്ന് ഗ്രാഹ്യം);
 സഃ ആ ശ്രീരാമൻ
 സനിധേഭിഃ സ്വപലോകവാസികളായ (ഭൂലോകത്തിൽ വാനരന്മാരായി അവതരിച്ച) ദേവന്മാരോടുകൂടി,

സപ്തമസ്യഭ്രാതഃ തന്റെ ഏഴാമത്തെ ഭാഗധർത്താവായ

അസ്യ ഈ ഭാഗ്യാപധർത്താവായ രാവണന്റെ
 മായാഃ (നാഗപാശബന്ധാദികളായ) മായാപ്രവൃത്തികളെ
 പ്രസമാനഃ; (യുദ്ധത്തിൽ) നശിപ്പിച്ചു;
 ഋതേ (എന്തെന്നാൽ) സത്യസ്വരൂപനായ ഈ ശ്രീരാമചന്ദ്രകൽ
 ന. അപ്രകാരമുള്ള മായകൾ ബാധിക്കുന്നില്ല.

[ഭൂതശബ്ദം പിതൃശബ്ദം ത്വത്തിൽ ഉപയോഗിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സ്വയംഭവമായ മഹാവിഷ്ണുവിന്, മനുസ്മൃതിയിൽ പറയപ്പെട്ടപ്രകാരം, ബ്രഹ്മാവ്, വിരാട് പൂരുഷൻ, മനു, പ്രജാപതിയായ പുലസ്ത്യൻ, വിശ്വവസ്തു എന്ന് ക്രമത്തിൽ രാവണൻ ഏകാമന്തേവനാകുന്നു എന്ന് കാണാം.

“തതഃ സ്വയംഭൂർഭഗവാനവ്യക്തോ വൃഞ്ജയന്നിഭം
 മഹാഭൂതാഭി വൃത്തൈഃ പ്രാദുരാസീത്തമോനഭഃ
 യോസാവതീന്ദ്രിയഗ്രാഹ്യഃ സൂക്ഷ്മാവ്യക്തഃ സനാതനഃ
 സർവ്വഭൂതമയോചിന്ത്യഃ സ ഏവ സ്വയമുദ്ബഭേഷേ
 സോഭിധ്യായ ശരീരാത്ഥപാത് സിന്ധുഷ്കർവിവിധാഃ പ്രജാഃ
 അപ ഏവ സസജ്ജാഭേഷേ താസു ബീജമവസൃജത്
 തണ്ഡലമഭവലൈർലം സഹസ്രാംശുസമപ്രഭം
 തസ്തിഞ്ജജ്ഞേ സ്വയം ബ്രഹ്മാ സർവ്വലോകപിതാമഹഃ
 ലോകാനാം തു വിപുല്യത്വം മുഖബാഹുരപാദതഃ
 ബ്രാഹ്മണം ക്ഷത്രിയം വൈശ്യം ശൂദ്രം ച നിരവന്തയത്
 ഭിധാ കൃതപാഠ്വമനോ ഭേദമലേന പുരുഷോഭവത്
 അലേന നാരി തന്യം സ വിരാജമസൃജത് പ്രഭഃ
 തപസ്തപ്തപ്രസൃജ്യം തു സ സ്വയം പുരുഷോ വിരാട്
 തം മാം വിത്താസ്യ സർവ്വസ്യ സ്രഷ്ടാരം ഭിജസത്തമാഃ.
 അഹം പ്രജാഃ സിന്ധുഷ്കസ്തു തപസ്തപ്താ സുദൃഢരം
 പതിൻ പ്രജാനാമസൃജം മഹഷീനാഭിതോ ഭശ
 മരീചിത്വംഗിരസൈ പുലസ്ത്യം പുലഹം കൃതം
 പ്രചേതസം വസിഷ്ഠം ച ഭൃഗും നാരദമേവ ച.” (മനുസ്മൃതി.)

മന്ത്രം 3 :—

സ വാജം യാതാപദുഷ്പദാട്യയൻ സ്വഷാതാ പരിഷദത് സുനിഷ്ഠൻ.
 അനർച്ചായശ്ചതദുരസ്യവേദോഽല്ലെന് മരിശ്ശദേവാം അഭി വപ്തസാഭ്യഭൂത്.

സ്വഷാതാ	ഇന്ദ്രാദിലാകങ്ങളുടെ വിഭാജകനായ വിഷ്ണുവും
സഃ,	നിരസ്തസമസ്തമായനും ആയ ശ്രീരാമഭട്ടൻ,
അനർച്ചാ	അശപാദിയുക്ത വാഹന വിഹീനനായി
അപദുഷ്പദാ	സമുദ്രത്തിൽ ദുഃസ്സാധ്യമായ സേതുമാഗ്ഗ്വത്തിലൂടെ
ആയൻ	ഗമിക്കുന്നവനായി
വാജം	യുദ്ധത്തിനായി
യാതാ;	ചെന്നു;
ശിശ്ശദേവാൻ	കാമായീനന്മാരായ രാവണാദികളെ
ല്ലെൻ,	നശിപ്പിക്കുന്നവനായി,
വപ്തസാ	നിജസ്വപരൂപത്താൽ
അഭ്യഭൂത്;	ജയിച്ചു;
ശതദുരസ്യ	(ശിരസ്സിൽ രണ്ടു നേത്രങ്ങൾ, രണ്ടു നാസാദപാരങ്ങൾ, രണ്ടു ശ്രോത്ര പാരങ്ങൾ, ഒരു മുഖം, ഗുദം, ശിശ്നം, നാഭി, എന്നിങ്ങിനെ ഓരോ മുഖത്തിന്നനുസരിച്ച് പത്തു മുഖങ്ങൾക്കുള്ള) നൂറുപാരങ്ങളാടു കൂടി യവനായ ആ രാവണന്റെ

യത് വേദഃ യാതൊരു (ലങ്കാരൂപമായ) ധനത്തെ
 സനിക്കുൻ, (അവന്റെ ഭാരാവായ വിഭീഷണന്നായ്ക്കൊണ്ടു്) വിഭജിച്ചു കൊടുക്ക
 നവനായി,
 പരിഷദത്. സേപഷ്ടജനപരിവൃതനായി വർത്തിച്ചു.

മന്ത്രം 4:—

സ യാഥേഷ്ടവനീർഗോഷപർവാഽഽജുഹോതി പ്രധന്യാസു സന്ധിഃ. അപാ
 ദോ യത്ര യുജ്യാസോഽരഥാ ഭ്രോണ്യശ്ചാസ ഇഹരതേ ഘൃതം വാഃ.

(ഏകമന്ത്രത്തിൽ “അപദുഷ്ടഭായൻ” എന്നതിനെ വിവരിക്കുന്നു.)

സഃ ആ ശ്രീരാമൻ,
 യത്ര യാതൊരുദിക്കൽ
 ഘൃതം ഒഴുകുന്നതായ
 വാഃ, വെള്ളമുണ്ടോ,
 ഭ്രോണ്യശ്ചാസഃ (യാതൊന്നിനെ) ഗമനത്തിനുള്ള അശ്വങ്ങളാകുന്ന തോണികളോടു
 കൂടിയതായി

ഇഹരതേ, തരണംചെയ്യുന്നുവോ,
 യുജ്യാസഃ (യാതൊന്നിൽ തന്റെ) സഖാക്കൾ (വാനരന്മാർ)
 അപാദഃ, കാൽകൊണ്ട് ചരിപ്പാൻ സാധിക്കാത്തവരാകയാൽ പാദമീനന്മാരെ
 നപോലെയായി
 അരഥാഃ, വാഹനമീനന്മാരായി ഭവിക്കുന്നുവോ, അപ്രകാരമുള്ളതിൽ
 (സമുദ്രത്തിൽ)

യഥ്യഃ അതിവിസ്തീർണ്ണമായ, മഹത്തായ
 അവനീഃ ഭൂപ്രദേശങ്ങളെ
 സന്ധിഃ; കടന്നു;
 പ്രധന്യാസു യാതൊരു യുദ്ധയോഗ്യങ്ങളായ
 ഗോഷു ഭൂമികളിൽ
 അർച്ചാ ഗമിക്കുന്നവനായി
 അജുഹോതി. (ദേവന്മാരെ) തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നു.

മന്ത്രം 5:—

സ തദ്ദേദിരശസ്തവാര ഋഭോ ഹിതപീ ഗയമാരേ അവദ്യ ആഗാത്. വമു
 സ്വ മന്വേ മിഥുനാവിവവ്രി അന്നമഭിത്യാരോദയനുഷായൻ.

സഃ അശസ്ത- } ആ ശ്രീരാഘവൻ പ്രിതികൂലകാലത്തിൽ സ്വഗൃഹത്തെ
 വാരേ ഹിതപീ } തൃജിച്ചവനായി
 തദ്ദേദിഃ, സഹായികളായ ഹന്തമാൻമുതലായവരോടുകൂടി,
 ആരേ അവദ്യഃ (രാവണമുതലായ സീതയെ സർവ്വദേവന്മാരുടെ സന്നിധിയിൽവെച്ച്
 അഗ്നിയിൽ സംശോധനം ചെയ്തു്) ദൂരനിരസ്തഭോഷനായി
 ഋഭോ സത്യത്താൽ വിലസുന്ന ദേവിയാ യ സീതയോടുകൂടി
 ഗയം സ്വസ്ഥാനമായ അഭയാലയയിൽ

ശുദ്ധിപത്രം.

ഭാഗം	സംക്രമം	ശ്ലോകം	പംക്തി	വരി	അവലം	സുഖലം
4	1	16		1	തപാ ഭൃ	തപാഭൃ
16	2	31	1	8	കാലേണ	കാലേന
24	3	34		1	പുഷ്പകേന	പുഷ്പകേന
"	"	"	2	1	പുഷ്പകേന	പുഷ്പകേന
57	7	2		1	ശ്യാമവദാതൈ	ശ്യാമവദാത
"	"	3	2	1	മശകഃ	മശകാഃ
347	32	45	2	1	അധാപമാനം	അധാവമാനം
351	32	63		1	തദാഭക്ത്യ	തദാഭക്ത്യ
365	34	23	1	3	രാക്ഷസമാത്മ്യഃ	രാക്ഷസമാത്മ്യഃ
443	39	3		2	പശ്യാമ	പശ്യാമഃ
465	43	5		1	മമാശ്രിതാനി	മമാശ്രിതാനി
523	52	18		2	നീതോടസി	നീതോടസി
552	58	15		1	ശങ്കിതം	ഇംഗിതം
615	67	5	2	3	ത്രിഷ്ട	ത്രിഷ്ട
622	68	14	1		മാതൃഷപസുഃ	മാതൃഷപസുഃ
665	76	10	2	5	ദിശതു	ദിശതു
808	103	5		1	മഹദ്യുതേ	മഹദ്യുതേ